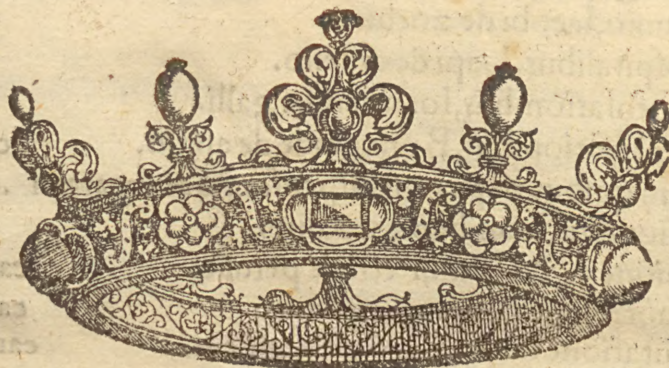

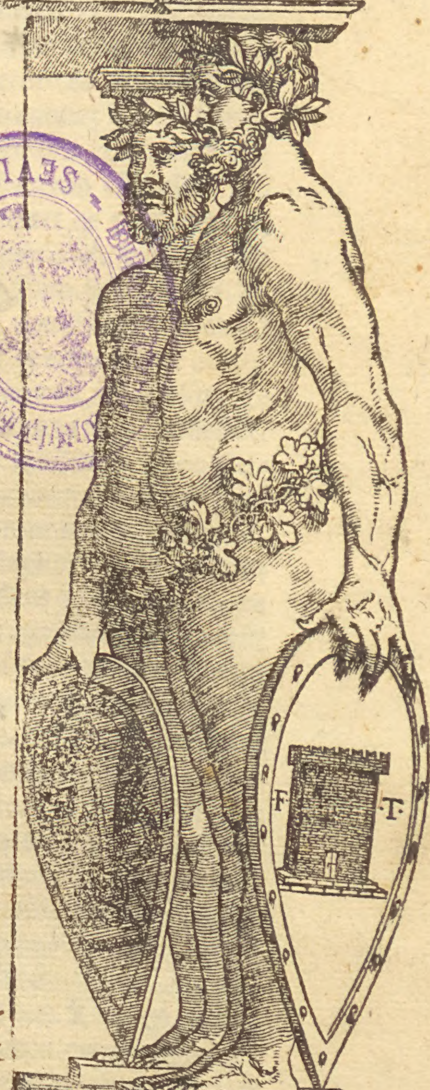

TOMVS .III. TRACTATVVM.

CONGESTA SVNT IN HOC Tomo, quæcunq; ad censuram ecclesiasticam pertinent.

ET QVONIAM IN CAETERIS Tracta. Voluminibus, deerant quamplurima, nos ea curauimus restituere, ac noua etiam quædā addere, tanto labore, sumptu, studio, quanto à nobis fieri potuit.

Diolo al Collegio Max.r de S.to Hermenegildo Alº de Rivera Natural de Utrera hijo de esta S.ta Iglesia y [illegible] de Sevilla año de 1692

Charta quæ est ex aduersum, recentiores ostendet, his signis

* ✤

Tractatus.

VENETIIS

ELENCHVS TRACTATVVM TERTII TOMI,

secundum foliorũ sedem.

Tractatus quos addidimus asterico signo * demonstrantur.

Qui autem nunq̃ antea fuere impressi hoc signo ☞ patent.

T O M V S

T E R T I V S

Continet Tractatus de hijs que
ad censuram pertinent
ecclesiasticam.

Tractatus Fidei do. Franci-
sci episcopi Squillaceñ. vbi est tota materia heresis, ⁊ proba-
tur quomodo potest procedi ꝯtra hereticos, ⁊ fidei chri
stiane emulos, qui tam in iure ciuili, quam canoni-
co, ⁊ sacra scriptura est fundatus, vbi quilli-
bet fidelis christianus poterit specula-
ri quid sit fides, que pena impo-
natur hereticis, ⁊ quomo-
do iudices eos puni-
re debeant.

SVMMARIVM

1 Augustinus multa de dictis suis retractauit.
2 Negans corpus beate Marie in celo assumptum fuisse, proxi-
mus est heresi.
3 Papa solus determinat questiones fidei.
4 Paratus corrigi, veritate cõperta, non est inter hereticos com
putandus.
5 Contradictio quid sit.
Contraria non sunt que ad eundem finem tendunt.
6 Diuisus qualiter quis dicatur ab ecclesia.
7 Beatus Hieronymus falso de heresi fuit infamatus.

PROEMIVM

FRanciscus Dei, ⁊ apo-
stolice sedis gratia Eps Squillaceñ. vniuersis,
⁊ singulis nostre diocesis, ⁊ charitatem in dño
perpetuã, scire vos volumus ꝙ nõnulli cerreta-
ni vulgariter nũcupati, ⁊ alij in eoꝝ sermonibus, seu predicatio
nibus questus gratia verba heretica, vel heresim sapientia pro-
ferre temerarie non verentur. Unde ad nostri, ⁊ eoꝝ doctrinam
considerandum est, ꝙ dictis sanctoꝝ Petrutij, vel aliorum ab
ecclesia receptorum stare licet, ⁊ qui dicit ꝙ ipsi dicũt non potest
de temeritate redargui, nisi ea diceret, que retractanda sunt, si-
1 cut Augustin. † multa retractauit de dictis suis, vel nisi per ec-
clesiam correcta sunt, vt patet. xxvij. dist. c. j. ⁊. ij. ⁊. xxxij. dist. §. i.
in fi. Si vero sancti diuersas opinio. habẽt inter se, vt de corpo-
re beate Marie assumpto in celum, vel de Salomone damna-
to. licitum est cuiqꝫ dicere ꝙ vult. Si vero nulla diuersitas inter
sanctos inuenitur, necesse est vsqꝫ ad vnuz iota seruare qd ipsi di
cunt. xv. distin. c. si. postqꝫ opuscula eorum a sancta ecclesia sunt
auctentica. Verba sunt Inno. de ꝯstitutio. c. ne innitaris. que se
quuntur docto. ibidem. verum dicit Hostien. ꝙ hodie est cõmu-
nis opin. merito approbata, ꝙ corpus dñe nostre sit assumptuz,
vt ibi recitat dñs Franciscus de zabarellis. hinc dicit ibi Bal.
ꝙ hodie tenendum est ꝙ sit in paradiso, qꝛ ecclesia facit solẽnis-
simum festũ de assumptione gloriosissime virginis Marie. alias
2 † dicens contrarium esset proximus heresi. Si vero est diuersitas
inter dicta sanctorum, ⁊ dicta Romanoꝝ pontificum, dicit Ab
bas sicul. ꝙ in decisionibus causarũ statur dicto Pape, qꝛ Pe
tro, ⁊ suis successoribus fuit data potestas legis ꝯdende, ⁊ inter
pretande, vt patet per. c. per venerabilem. qui fil. sint legi. nisi di-
ctuz sanctoꝝ iuuaretur auctoritate noui, vel veteris testamenti,
seu alicuius ꝯsilij papalis. In expositione vero sanctarũ scriptu
rarum staretur potius dicto sanctoꝝ, ⁊ alleg. gl. in summa. in. c.
de libellis. xx. distin. nisi tractaretur de expositione necessaria su
per sacramentis, vel articulis fidei, ꝫm Abba. ibidem. vnde di-
cit Franciscus de zaba. in clemen. vna. de summa trini. vers. nos
igitur. qd ad romanam ecclesiã pertinet determinare ea que con
3 cernunt articulos fidei, † qꝛ questiones fidei determinat solus
Papa, vel si fieri potest reducuntur ad ꝯcordantiam, nec dici-
tur eius opinionibus derogari, vel preiudicari, qñ reducuntur
ad concordantiam, vt dicunt Moder. in. c. litteras. de restituti.
spolia. qui enim assentit alicuius magistri opinioni contra mani
festum scripture testimonium, siue contra id qd publice tenetur,
ꝫm ecclesie auctoritatem non potest ab erroris vitio excusari, ꝫ
beatum Augusti. lib. iij. de doctrina christiana, ⁊ sic qñ error est
contra manifestaz sñiam scripture, vel ecclesie, sed in dubijs non
generatur aliqd preiudiciuz veritati inter diuersas magistroruz
opiniones, vt predicitur post Inno. ⁊ scribitur in summa confes
sorum, lib. iij. titu. xxxij. q. xviij. Hinc est ꝙ beatus Thomas. ij.
scde quest. xj. articu. ij. ait sic. ad tertium dicendum ꝙ sicut Au-
gustinus dicit, ⁊ habetur in decretis. xxiiij. q. iij. dicit apostolus,
si qui sententiam suam, qꝫuis falsam, atqꝫ peruersam nulla perti
naci animositate defendunt, querunt autem cauta sollicitudine
veritatem, corrigi parati cum inuenerint, nequaqꝫ sunt inter he
4 reticos † computandi, ꝙ scꝫ non habent electionem ꝯtradicen-
tem ecclesiastice doctrine, sic igitur aliqui doct. dissensisse viden
tur, vel circa ea quoꝝ nihil interest, vtrum sic, vel aliter teneatur,
vel etiaz in quibusdam ad fidem pertinẽtibus, que nondũ erant
per ecclesiam determinata. Postqꝫ autem essent auctoritate ec
clesie determinata, si qs tali determinatiõi pertinaciter repugna
ret hereticus cẽseretur. Que quidem auctoritas determinandi
principaliter residet in sũmo pontifice, ꝫm eundez Tho. ibidem.
insuper ꝫm eum ibidem ait. Ad scdm dicendum, ꝙ ille dicit ali-
ter exponere sacram scripturã, qꝫ spiritussanctus efflagitat, qui
ad hoc expositionem sacre scripture retorquet, ꝙ ꝯtrariatur ei,
qd est per spiritumsanctũ reuelatum. sed pensandum est, ꝙ con-
traria sunt in eodem subiecto, ꝫm beatum Tho. ij. ij. q. x. artic. ij.
circa medium, ꝙ est verum qñ subiectum equaliter se habet ad
vtrunqꝫ, ⁊ ipse idem scda. ij. q. xxiiij. arti. x. in responsione ad pri
5 mum argm̃. † Inde dicitur, ꝙ ꝯtradictio non est, nisi ꝫm idez re-
spectu eiusdem, ꝫm Joã. an. in mercurialibus in regu. possessor.
vers. iij. querebatur. ⁊ do. de Ro. in nouis. ccccl xxxv. Ideo dici-
tur ꝙ illa sunt ꝯtraria que sese non compatiuntur, ⁊ not. de peni
ten. di. j. c. resuscitatus. ⁊ sic si se compatiuntur non sunt ꝯtraria,
sed diuersa, que non dicuntur ꝯtraria, vt legitur de his que fiũt
a prelat. cum apostolica. Nã illa que tendunt ad eundem finem
non sunt ꝯtraria, ꝫm glo. in ver. teneris. de appellatio. c. si a iudi
ce. lib. vj. ⁊ in regula nullus. in fi. eo. lib. qui enim ad finem verita
tis inueniende opinatur, corrigi paratus, non dicitur ab ecclesia
6 separatus. Ad hoc igitur vt qs dicatur ab ecclesia in aliquo † diui
sus est necesse, vt pertinaciter sequatur opinio. manifeste cõtra-
riam sacre scripture, ꝫm ecclesie auctoritatem, vt predicitur, non
autem si talis opi. potest ex iusta causa excusari, ⁊ paratus sit cor
rigi audita veritate, vt premittitur, vel ex alia iusta causa excusa
bili, vt qꝛ vnum ex ꝯtrarijs est multiplex intelligibile, cum ꝯtra-
rietas ipsa dꝫ esse manifesta, euidens, notoria, ⁊ non excusabilis
iuxta ea que habentur in. c. cũ in positionibus. iuncta glo. cuz di
ctis doc. de iu. iuran. in. vj. vnde caute dicit bea. Tho. qd contra
riatur ei qd est per spiritumsanctum reuelatum, caueat itaqꝫ qs-
piaz ne contra nostra synodalia hereticos persequentia ꝯtraire
presumat, sed subijciat se in omnibus sentẽtie sacrosancte roma-
7 ne ecclesie. vnde beatus Hierony. † de heresi apud sedez aposto
licam infamatus scripsit Pape, vt habetur. xxiiij. q. j. hec est fi-
des papa beatissime, quã in catholica didicimus ecclesia, in qua
si minus perite, aut parum caute forte aliqd positum est, emen-
dari cupimus a te qui Petri fidem, ⁊ sedem tenes, si autem hec
nostra ꝯfessio apostolatus tui iudicio comprobat̃, quicunqꝫ me
culpare voluerit se imperitũ, vel maliuolum, vel ẽt non catholi-
cuz, sed hereticum cõprobabit. similiter abbas Joachin scribẽs
contra magistrum sententiarũ hanc submissionez amplexus est,
vt scribitur in. c. dãnamus. in fi. de summa trini. ⁊ fide catho. li-
cet eius sententia fuerat ab ecclesia reprobata, vt autem ad no-
titiam quorũcunqꝫ hoc edictum perueniat, mandauimus affigi
in valuis nostre maioris ecclesie, ⁊ ibidem persistere diebus tri-
bus. Datum Squillatij anno domini. M. cccclxxiiij. die. xxvj.
mensis Januarij. vij. indictionis. Sub pontificatu sanctissimi in
Christo patris, ⁊ domini nostri, domini Sixti diuina providen-
tia Pape quarti, anno quarto feliciter, amen.

SVMMARIVM

1 Diuinationibus vacandum non est, ⁊ de pena eorum qui eis
vacant.
2 Clerici diuinationibus dediti, officio, ⁊ beneficio priuantur.

Capitulum primum.

Voniaz plurimi Circa diuinationes vacant, eorum ꝯscientiā deturpantes, qꝛ nō demonuz est diuinatio, sed Dei iudiciuz, vt legit̃ Ezechiel. xx. vnde sciēduz
1 est, † ꝙ vtentes aliqbus rebus ad diuinationes faciēdas, puta sortibus, notis, siue caracteribus, incantationibus, ⁊ qbuscūq; magicis artibus, alij aut per inspectionē quarūcunq; scripturaꝝ, vel qualitercūq; futura ꝓmittūt docent, vel ꝯsulunt, vt alios magos puniēdi sunt. nā si sunt laici, excōicant̃ur, ⁊ turpiter dehonestati eijciunt̃ de parochijs suis, ⁊ a testimo
2 nio repellunt̃, ⁊ sunt infames. si vero sunt clerici, officio † ⁊ beneficio priuant̃, vt legitur, ⁊ no. in. c. j. ⁊. ij. ď sortile. ⁊. xxvj. q. v. c. episcopi. ⁊. c. non opz. c. si quis eps. ⁊. c. aliquanti. ⁊. c. si qs ariolos. ⁊ ea. q. ij. c. illud. cū si. ⁊ no. doc. in alleg. c. j. ⁊. ij. de sorti. ⁊ tā clerici, q̃ laici perpetuo carceri mancipant̃, vt in alle. c. si quis eps. ⁊ ea. q. v. c. quicūq; sacerdotiuz. in fi. ⁊. c. ꝯtra idoloꝝ. Idē si inuocant̃ demones ad perniciez inimicoꝝ, vt in alle. c. quicūq; sacerdotiuz. ⁊ ea. q. v. nec mirū, post prin. ibi, demonibus aūt accitis.

SVMMARIVM

1 Incantatores, ⁊ diuinatores ad malum esse non debent.
2 Prouocans mulieres ad libidinem per incantationem, vel artem magicam, punitur seuerissime.

Capitulum. ij.

1 Dmalum Enim incantatores, ⁊ diuinatores † esse nō debent, ⁊ ꝯfaciētes grauissime puniunt̃, vt. C. de malefi. ⁊ math. l. ij. ⁊. iij. nec ire debent ad domū alterius, nec aliqs dz eos vocare ad domū suaz, vt in alle. l. iij. similiter puniunt̃ conficientes imagines cere, ⁊ pūgendo vt vitas boiuz, ⁊ inimicorum suoꝝ labefaciāt per magicas incātatōes ꝯuocatis demonibus, vt eo. ti. l. multi. ⁊. ſ. dicet̃. vnde si quis per incantationē, seu artez magicaz ꝯtra salutez bois, vel ad prouocandū mulieres ad libi
2 dinez † operat̃, punitur seuerissime, vt eo. ti. l. iiij. ⁊ ex his pz ꝙ eodem mō malefici puniunt̃ qui intendunt ad ligandu3 boies per sortiarias, ⁊ maleficas artes, ne valeāt vxores cognoscere, de q̇bus loqtur ti. de frigi. ⁊ malefic. nā tale maleficiū fit operatione demonū ad impediendū actum matrimonij, ⁊ ꝑmissione diuina datur ptās diabolo, vt ꝓpter aliqđ peccatū boies sic vexet, vt. xxiiij. q. j. si ꝑ sortiarias, ⁊ ꝑ bea. Tho. in quarto. dis. xxxiij. ar. iij.

SVMMARIVM.

1 Demones vera dicendo solent allicere homines ad incantationes, ⁊ diuinationes.
2 Sortes non sunt male de sui natura, sed ab ecclesia prohibētur, ne quis ad idolatriam propter ignorantiam labatur.
Idololatrie genus est sortes exercere.
3 Diuinandi curiositas omnibus perpetuo sileat.
4 Scientia astrologie in aliquibus sui partibus reprobatur.
5 Actus boiuz q reqrunt̃ ad sortes nō subdunt̃ dispōni stellarū.

Capitulum. iij.

1 Solent enim † Demones qui intēdunt perditionē boiuz de suis rñsionibus etiā si aliqñ vera dicant eos assuefacere ad hoc vt eis credat̃, ⁊ sic intendūt eos ꝑducere ad aliqd qđ sit nature humane nociuū, ꝭm beatuz Tho. ij. ij. q. xcv. ar. iiij. sortes. n. reprobant̃, que per magicas incātationes fiunt, vel fiūt ad exercēdas vanitates aliquas, vel que fiūt ad inqrenda futura, siue alia illicita, vt in alle. c. j. ⁊. ij. no. doc. ⁊ gl. xxvj. q. j. in sū. secus si fiunt ad nō diuinandū, sed ad subeundū se iudiciuz fortune circa tꝑalia, vnde electiones officialiū seculariū pñt fieri per iudiciū sortis, vt eligant̃ ad fortunā per fabas, vel pal
2 lottas, vel taxillos, vt no. doc. in alle. c. j. ⁊. iij. Sortes. n. † de sui natura nō sunt male, sz ꝓhibent̃ ab ecclesia ne ꝓpter assiduitatem labat̃ qs ad idololatriā, vt no. in alle. c. j. ⁊. xxv. q. j. c. sors. nam genus idolatrie est talia exercere, vt pz ea. q. ij. c. sed illud. ⁊. §. his ita. ⁊. q. v. §. ꝙ aūt. tales. n. excōicantur, vt predicitur, ⁊ hoc si exercent artē talez que nō sapiat manifeste heresiz, alias si exerceat artez aliq̃z, que non sapiat manifeste heresim, qđ qñ fit infra dicet̃ est excōicandus tanq̃z hereticus, quē volunt iura esse excōicatuz ipso iure, vt pz in. c. excōicamus. de heret. lo. j. sortilegiuz, ⁊ diuinatio nō tendūt ad diuersa, vt no. doc. de hereti. c. accusatus. §. sane. lib. vj. qꝛ ad diuinare tendūt, qđ est prohibitū, ⁊ in malā partē accipit̃, ꝭm Tho. ij. ij. q. xcv. ar. j. ad fi. ⁊. q. j. c. nun
3 quā. hinc est ꝙ dicit sileat † oībus perpetuo diuinādi curiositas, etiā sub pretextu sōnioꝝ, vt. C. de malefi. ⁊ math. l. iiij. ꝯiuncta. l. vj. nec ignorātia, ⁊ bonus zelus hz excusare faciētē talia, ex quo sunt ꝓhibita, vt pz in alle. c. ij. de sortil. ⁊. xxvj. q. v. sortes. de simo. c. per tuas. lo. iij. ⁊ de ma. an talia excusant hr̃ in. c. j. de presump. ⁊. C. de iniur. si non ꝯuicij. ⁊. C. de sicar. l. j. ⁊. l. plagij. C. de pla. ꝑ doc. secus si aliqđ fiat qđ non sit a iure ꝓhibitū, siue illicituz, vt in eisdez iuribus, ⁊ de accusa. cū disci. ⁊ de reg. iu. c. ij. vnde isto vltimo casu presumit̃ quis in dubio hēre aiuz faciendi id, qđ non cadit in delictū, vt no. Bar. ff. de no. ope. nūci. l. non soluz. §. sed vt ꝓbari. ⁊ Bal. C. de ꝓb. l. matrez. per Pe. de anch. in. c. fi. de accus. in. vj. ⁊ per Ant. de bu. in clem. fi. de rescri. nam vt volūt doc. ⁊ ꝯcludit idez Ant. in alle. c. ij. de sortile. dicens ꝙ
4 scia astrologie, vt pz. xxij. q. ij. §. his reprobat̃ inquātuz hō † exercens illā ad iudicandū euentus ꝑticulares, ⁊ futuros, vel futuras, vel preteritas hoiuz oꝑationes dat̃ in talibus fidez quasi necessario ponat veritatē ad id qđ intendit, qꝛ in talibus imiscere est occulta oꝑatio demonū, secus si ponat necessario fidē in talibus, sed quasi presumptionē, ⁊ ꝯiecturaz inducat maxime circa ꝯsiderationez tꝑis seminandi, vel potionū, medele, vel minutionuz sanguinis, ꝭm eos, de quo per bea. Tho. in ea. q. ar. j. ⁊. v. dicēs ꝙ quedā sunt artes ad precognoscendū futuros euētus qui ex necessitate, vel frequēter ꝓueniunt, qđ ad diuinationē nō pertinent, vt in astrologia, puta cirta siccitates, ⁊ pluuias, ⁊ similia, nō erit illicita diuinatio, nec supstitiosa, sz ad alios futuros euentus cognoscēdos nō sunt alique vere artes, seu discipline, sed fallaces, ⁊ vane, ⁊ deceptione demonū introducte, vt dicit beatus Augusti. in. xxj. c. de ciuita. ⁊ in his oꝑatio demonū se imiscet. vñ erit diuinatio supstitiosa, ꝭm Tho. in alle. ar. j. in fi. ⁊ ar. vij. ⁊ ibi ponit triplicē denominationē sortiuz, vcz diuisoriam, ꝯsulto
5 riaz, ⁊ diuinatoriā. † Actus aūt hoium qui reqruntur ad sortes nō subdunt̃ dispōni stellaruz, nec ēt euentus ipsoꝝ, vnde si qs eā intētione sortibus vtatur, ꝙ hmōi actus humani qui reqruntur ad sortes sortiant̃ effectuz, ꝭm dispōnem stellarum, vana, ⁊ falsa est opi. ⁊ per ꝯñs non caret demonum suggestione, ⁊ sic talis diuinatio erit superstitiosa, ⁊ illicita, de quo ibi plene per Thomam.

SVMMARIVM

1 Obseruādū nō est aliqd ad cognoscēdū fortunia, vel ifortunia.

Capitulum. iiij.

1 Similiter † Non est licitū obseruare aliqd ad cognoscendū fortunia, vel infortunia, qꝛ cuz hoies incipiunt in hmōi obseruationibus aium suum implicare, multa ꝭm hmōi obseruationes eueniunt ꝓpter deceptionem demonū, vt his obseruationibus homines implicati curiosiores fiant, ⁊ se magis inferant multiplicibus laqueis perniciosi erroris, vt Augusti. dicit in. ij. de doctri. christiana, ꝭm Thomam. xcvj. q. ar. iij.

SVMMARIVM

1 Astrologia est a iure gñalr̃ reprobata, sicut ⁊ alie diuinatiōes.
2 Usurarius presumitur qui his fecit contractum vsurarium.
Binus actus inducit deliperatam voluntatem.
3 Geminata culpa depositionem inducit in leuibus.
Frequentia delicti inducit contemptum.

Capitulum. v.

1 Ade dicens † Qđ non hēbat firmam spez in talibus qđ sibi nō prodest nō probet ꝓpter iura allegata ēt in scientia astrologie, ex quo astrologia est a iure gñaliter reprobata,

probata, sicut ⁊ alie diuinationes, vt patet in alle.§.his ita.xxvj.
q.ij.nisi in artibus astrologie nō pertinētibus ad diuinationez,
vt predicit̄ ēt hic, nisi persona que infamat̄ sit persona honesta,
q̄r tunc presumit̄ factuz illud illicitū esse erroneū, vt no. in gl. de
sent.excō.sacro.⁊ ibi dicit Ant.de bu.no.ꝙ malefactū in hone
sto potius presumit̄ factuz illud illicitū esse erroneū, vt no. in gl.
erroneū, q̄ꝫ dolosuz, secus in nō honesto, ⁊ idē vult Inn.de scis-
ma.c.j.in gl.in fi.qȯ est intelligendū pro prima vice, non tn̄ si se-
2 cūdauit post monitionē illud maleficiū, nā †qui bis fecit ꝯctum
vsurariū presumit̄ vsurarius, vt no.Domi.de.s.Gemi.ꝺ pigno.
illo vos, nā presumit̄ deliberate illud facere, cū binus actus in-
ducat deliberatā voluntatez, ꝺm eundē de regula vidua. idē di-
cit Joā.de imo.de iu.iur.⁊ si Christus.dicēs ꝙ sermo duplica-
tus dr̄ fieri cū maiori deliberatione. Itē qui bis furat̄ dr̄ ꝯsue-
tus furari, ꝺm Bal.C.de epis.audi.nemo.q̄nimo bis delinquēs
dr̄ incorrigibilis, vt no.ibidē Domi.in.c.j.de vi. ⁊ hone.cleri. ⁊
eo.ti.vt clericoꝝ, ⁊ iteratio actus inducit mētis perditionez, ꝺm
Jo.and.in addi.Spe.de fide instr.§.porro.ver.donatio aūt.In
super cōfessio extraiudicialis, si bis est emanata preiudicat, que
nō preiudicaret, si semel esset emanata, vt no.Bar.C.de agric.⁊
3 censi.l.cū scimus.inde dicit Host.de capel.mona.c.j.in.vj.† qȯ
geminata culpa in leuibus inducit depositionē, pro hoc facit qȯ
legitur de heret.lib.vj.accusatus.⁊.c.super eo.⁊ frequentia deli
cti inducit contemptum, ꝺm Matth.de imo. de sepul.clem.j. in
ver.sciente.alle.ad hoc beatum Augusti.de doctri.christiana.

SVMMARIVM

1 Artem diuinandi, seu sortilegiorum bis exercens idololatra
presumitur.
Diuinationis triplex est genus.
2 Imagines cū caracteribus effectū habēt ex opatione demonū.

Capitulum.vj.

1 q Uo fit †Ut presumat̄ idololatra qui exercet
bis artē diuinandi, seu sortilegioꝝ, vt
non possit se excusare sub pretextu ignorātie, ⁊ boni
zeli, q̄r ꝓpter talem binā assiduitatem labit̄ in idolo-
latria, vt predicitur, ēt si sit persona honesta exercens talē artez,
⁊ tanq̄ꝫ hereticus est euitādus, post primā, ⁊ scd̄az correptionez
si ptinaciter persistit in errore, vt.j.dicet̄.naz triplex est genus di-
uinationis, quoꝝ primum est per manifestā demonuz inuocatio
nem, qȯ pertinet ad nigromantez. Scd̄m est per solam ꝯsidera-
tionez dispōnis, vel motus alterius rei, qȯ pertinet ad augures.
Tertiū est dum facimus aliqd̄, vt nobis manifestet̄ aliqȯ occul-
tum qȯ pertinet ad sortes, ⁊ in his est eadē ratio peccandi in ge
nere, sed nō in specie, q̄r primo casu grauius est peccare inuocan
do demones, q̄ꝫ in duobus alijs casibus, in q̄bus aliqua fiūt pro
pter que demones se ingerāt ad illa, ꝺm beatuz Tho.ij.ij.q.xcv.
2 ar.iiij.hinc est, †ꝙ imagines cū caracteribus ex opatione demo
num habent effectū, cuius signuz est, ꝙ est necesse in eis inscribi
quasdā figuras, ⁊ caracteres, que naturaliter ad nihil operātur,
per quos videntur quedam tacita pacta fieri cum demonibus,
ꝺm eundem Tho.secunda secunde.q.iiij.ar.ij.circa finem.

SVMMARIVM

1 Diuinationis presumptio fit circa figuras, vel signa que appa-
rent in rebus inanimatis.
2 Diuinatores, ⁊ sortilegi vīr contra primū articulū fidei sentire.
3 Attribuere creature id quod est Dei proprium, est dicere eādez
creaturam esse ipsum Deum.
4 Sortilegia exercens videtur paciscì cum demone.

Capitulum.vij.

1 Similiter †Circa figuras, vel signa appa
rent in rebus inanimatis, vel in
lineamentis manuū, vel que prouenit ex plumbo li
questo in aquā ꝓiecto, vel per quasdā scedulas scri
ptas, vel nō scriptas in occulto positas, dū quis ꝯsiderat ꝙ ac-
cipiat, vel in festucis inequalibus propositis q̄s maiorez, vel mi
norem accipiat, vel ēt ex taxilloꝝ proiectione quis plura puncta
proijciat, vel ēt dum ꝯsideratur quid aperienti librum occurrat,
que oīa sortium nomen habent, ⁊ ad diuinationē pertinent, ꝺm
eundē Tho.in alle.q.v.art.viij.⁊ similiter in collectionibus her
barum ēt que medicinales sunt nō liceat attendere aliquas ob-
seruantias, aut incātationes, nisi tm̄ in symbolo diuino, aut ora-
tione dn̄ica, vt tm̄ Deus creator oīuz, ⁊ dn̄s honoretur.vt.xxvj.
q.v.nō liceat.⁊ no.Tho.in alle.iiij.q.ar.iiij.ait enim apostolus,
siue māducabitis, siue bibetis, siue aliud facietis, in nomine dn̄i
nostri Jesu Christi facite.xxvj.q.nō obseruetis, ꝺm Augu.hinc
2 est ꝙ†tales delinquentes vīr contra primuz articulū fidei sen-
tire, scꝫ credere in vnū Deum solū omnipotentez, qui est primus
articulus fidei, vt pꝫ de sum.tri.c.j.⁊ alibi, videte ꝙ ego sum so-
lus, ⁊ nō sit alius Deus preter me, ego occidā, ⁊ ego viuere fa-
ciaz, percutiā, ⁊ ego sanabo, ⁊ alibi.nō erit vltra te Deus recēs,
nec adorabis Deū alienuz, ⁊ alibi dn̄m Deum tuū adorabis, ⁊
illi soli seruies, ⁊ alibi.honorē meum nemini dabo, ⁊ alibi. nō est
vestrum scire tp̄a, vel momēta, nā attribuit creaturis illud qȯ est
solius Dei.s.predicere futura, vel adorari, vel revereri, vel om-
nia posse qȯ quis dꝫ impendere, ⁊ attribuere Deo, ⁊ non alteri,
3 vt.xxvj.q.v.§.qȯ autez sorti.attribuere ergo† id qȯ est Dei pro
prium alicui creature est dicere eandē creaturaz esse ipsuz Deū,
q̄r quicq̄d est Deo propriuz est ipse Deus, ꝺm Thom.scd̄a.ij.q.
xiij.arti.j.in fi.⁊ ꝯtra hunc articulum cōmittunt idololatre, sorti
legi, diuinatores, augures, ⁊ spem ponētes, ⁊ ꝯfidentes in sternu
tationibus, in cantu auiū, in experimentis magicis, ⁊ inuocatio
nibus demonū, ⁊ in carathulis ad collū, vel obseruatione cursus
solis, vel in aliq̄bus verbis dicendis in collectione herbaꝝ, ⁊ si-
milibus. Nam lꝫ ꝺm beatuz Augusti.qui talibus credit sciat se
fidē christianam, ⁊ baptismū preuaricasse, ⁊ esse paganū, vt hr̄.
xxvj.q.v.non obseruetis.ꝯiuncto.c.illud.ea.q.v.⁊ per ꝯn̄s he-
reticus dr̄ largo sumpto vocabulo, seu nō manifeste per.c.gene-
4 rali decreto.xxvj.q.j.†nā talia exercens vr̄ pacisci cuz demone,
aliq̄n tacite, aliq̄n expresse, vt dicit August.⁊ hr̄ in alleg.c.illud.
⁊ ꝙ talia sint ab ecclesia ꝓhibita, plene ponit Tho.ij.ij.q.v.c.ve
rum.beatus Thom.ibi nō declarat, an talia sint heretica, vnde
ponderandus est effectus ad quem tendit inuocans demonem,
q̄r si inuocat ad prouocandū amorem mulieris, non est hereti-
cus, nisi sit vitium in adoratione, si vero ad sciendum futura, et
tunc est hereticus, vt ponunt nōnulli alij theologi, ꝺm Jo. andr.
in addi.Specu.de sor.⁊.j.dicetur.

SVMMARIVM

1 Inquisitores heretice prauitatis non pn̄t inquirere de occultis
diuinationibus, ⁊ sortilegijs, nisi sapiant manifeste heresim.
2 Pocula sumere, vel dare ad amorem mulieris prouocandum,
an heresim manifeste sapiat.
3 Creature attribuere qȯ est ꝓpriuz creatoris, manifesta est hr̄sis.
4 Sortilegia simplicia manifeste non sapiunt heresim.
Consanguineam cognoscens alteri nuptam dicitur adulter, et
incestuosus.

Capitulum.viij.

1 I Tem notandum Qȯ licet Epi-
scopus † possit
ingrere de occultis diuinatiōibus, ⁊ sortilegijs ēt sa
pientibus heresim, tn̄ inquisitores heretice prauita-
tis de his non pn̄t, nisi sapienti manifeste heresiz, vt de heret.ac-
cusatus.§.sane.lib.vj.nam istoꝝ sortilegioꝝ, ⁊ diuinationum ali
qua sapiūt heresim, aliqua non, q̄r primo casu aliqua sapiunt he
resiz manifeste, ⁊ tunc pn̄t inquisitores se intromittere. Scd̄o ca
su non, vt in alleg.c.accusatus.ꝺm Jo.an.in alle. addi. de sorti.
istud ergo verbū manifeste determinat verbū heresis, ⁊ ad eius
qualificationem venit, ꝓut in simili dicit Bart.ff.de iniur. Item
apud labeonez.§.ꝯuitium.cū apponitur alicui, ꝙ interfecit pro
ditorie. vnde dicit in alleg.c.accusatus. Pet.de anc.ꝙ sumere,
2 vel dare†pocula, vel exercere sortilegia simplicia ad amorē mu-
lieris prouocandū, vel propter ꝯscientiaz sumere hostiā non con
secrataz pro ꝯsecrata non sapit heresim manifeste, q̄r alia est pe-
na talia facientiū quam heresis, ⁊ ꝙ sint delicta diuersa pꝫ ex di
uersitate rubricaruz, q̄r rubrica de hereticis ponitur separate a
rubrica de sortileg. de poculis ponit̄.ff.de peni. si q̄s aliquid.§.
qui abortionis.hostia ponit̄ de celebra.missa. ab hoie. similiter
imagines facere, ⁊ demones inuocare, ⁊ incantare ad amorem
mulierum prouocandū, magis est superstitiosum, q̄ꝫ hereticū, q̄r
tunc vocat̄ demon ad id qȯ est proprium eius.s. ad temptāduz.
vnde saluator in euāgelio vocat euz tēptatorem, lꝫ hec facere sit

feticum, ꝛ peccatum mortale, non tñ hereticum, sed facere que dicit gl. ibi in alle. §. sane. vcꝫ nefarias preces emittere, sacrificia offerre, demones ꝯsulere, eoꝝ respõsa suscipere, vel associare si bi ꝑpter sortes exercendas hereticos, vel faciũt predicta cũ cor pore, ꝛ sanguine Jesu Christi, vel vt possint habere rñsa puerꝫ baptizãt, ꝛ his similia, ex quo. n. ad sciam, ꝛ prouidentiã futuro
3 rum pñnet sapiunt heresim manifeste, †qꝛ attribuit creature, qđ est ꝑpriꝫ creatoris, iuxta illud Esaie, annũciate que futura sint in futurũ, ꝛ sciemus, qꝛ dij estis vos, ſm eundẽ Pet. qui ad hec alleg. Old. in ꝯrestem in ꝯsi. ccix. qđ incipit, regularis hꝫ tradi tio ad hoc est preualleg. §. ꝙ aũt sortileg. ꝛ. c. nõ obseruetis. ibi, qui aũt talibus credunt, ꝛ idẽ tenet dñicus in alle. §. sane. in ad di. nã aut inuocat ad fineꝫ, vt sciat futura, ꝛ sapit heresim mani feste, aut ad tẽptandum, ꝛ nõ sapit heresim manifeste, ſm euꝫ qđ dicit veꝝ, si hoc facit per modũ imperij, vcꝫ precipiẽdo demoni, sed si faceret vt illũ adoraret, ꝛ tunc sapit heresim manifeste pro pter vitiũ in adoratione, vt ibi sentit gl. alle. eundẽ Old. in ꝯre
4 steꝫ. ſm quẽ dicit ꝙ sortilegia† simplicia non sapiũt heresim ma nifeste, qꝛ alius est titul. de sor. ꝛ alius de heret. vt predixi. alias si sapiũt heresim manifeste, vt supra ꝑxime. §. dꝛ associando pro pter hoc sibi hereticos, vel similia ad diuinandũ, vel inuocanduꝫ demones, põt procedi ꝯtra talem exercẽtem, tanꝗ sortilegũ, vel tanꝗ diuinatorẽ, ꝛ sic habito respectu ad diuinationem dꝛ here ticus, ar. ff. de adul. l. si adulteriũ cuꝫ incestu. cũ no. ꝑ doc. ibideꝫ. nã cognoscens ꝯsanguineam alteri nuptaꝫ dꝛ adulter per respe ctuꝫ ad nuptaꝫ, ꝛ dꝛ incestuosus per respectũ ad ꝯsanguineam, ꝛ vtroꝗ mõ puniri põt, vt ibidem pꝫ per doct. nam sortilegi di cunt heretici, vt predicit, ꝛ pꝫ in alle. c. episcopi. in prin. ꝛ ꝙ per modum imperij lꝫ inuocare demonem, dictum est. s. post princ.

SVMMARIVM.

1 Demonem inuocare lꝫ sit graue ad futura cognoscenda, tamen demoni inuocato si sacrificium exhibeatur, grauius est.
Adorare, ꝛ reuerentiam facere, an sit idem.

Capitulum. ix.

1 Et licet inuocare Demonem ad futura† cogno scenda sit graue, tñ grauius est si sacrificiũ, vel reue rentiã demoni inuocato exhibeat, demon enim qui intendit perditionem hois etiam si aliqñ vera dicat intendit ho minem assuefacere ad hoc vt ei credat, vt ponit Tho. in alle. q. xc. ar. iiij. ꝛ sic adorare, ꝛ reuerentiã facere idem sunt. hinc est qđ dicit Old. vbi. s. post Jo. mo. ꝙ si adorare hereticũ sit hereticũ, vel hereſiꝫ sapiat manifeste, multo magis adorare demonẽ. ideꝫ dicit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de sortil. sequẽdo opi. Old. lꝫ ip suꝫ nõ alleget, ꝛ nedũ inuocare demonẽ ad futura fienduꝫ, sed ẽt ad postulandum auxilium ab eo dꝛ heresim sapere, vt sequitur.

SVMMARIVM

1 Inuocans demones putans illos posse facere illud ad quod in uocat ex eorum potestate actiua, hereticus est.
2 Heretici qui dicantur.
3 Heresis est species infidelitatis.

Capitulum. x.

1 Item malle. §. sane querit idẽ Homin. ꝙ† si aliqs inuocauit dmo nem per modũ qui sapit heresiꝫ manifeste, vt ad po stulandũ aliquid, non aũt simpliciter quo casu non diceret sapere heresim manifeste lꝫ peccaret, vt dꝛ infra. §. item ꝯsiderandũ. ver. viij. adde. j. §. item. And. de iser. ver. j. ꝛ demum ꝑpter hoc citatus ab inqsitore abiurauit heresim, ꝛ ꝑmisit nun quaꝫ inuocare eũ, si postea inuocauit sit dicẽdus relapsus, ꝛ pos sit relapsi pena puniri, ꝛ refert Lapum Abbatẽ tenere ꝙ sic, sed alios ꝯdicere. vnde ipse distinguit saluãdo vtranꝗ opi. d. ꝙ qui inuocat demones, putãs illos posse facere illud, ad qđ inuocat ex eoꝝ potestate actiua, ꝛ ꝑcedit opi. Lapi, vt taliter inuocans dicat hereticus, cum illi attribuat, qđ est Dei, ꝛ in alleg. episco
2 pi. vbi expresse tex. appellat† hereticos illos qui perũt auxilia a diabolo, Deo derelicto, aut qui inuocat nõ credit illos posse ope rare ex sua potẽtia actiua totaliter, sed ad id qđ est natura eoꝝ, scꝫ ad tentandũ, puta mulierem ad ꝯcupiscentiam cuꝫ aliquo, ꝛ tũc nõ esset hereticus, lꝫ male faciat, qꝛ saluator appellat eũ ten tatorẽ, ſm eũ, ꝛ idem tꝫ Petr. vt predixi. vnde dicit lex ne quis mortaliũ tentet explorare veritatẽ presentiũ, vel futuraruꝫ reruꝫ sub execrabili ꝯsultatione, vt. C. de paga. ꝛ sara. ne qs, sed cui in
3 cũbat ꝑbatio. vide. j. ver. iij. ꝛ in. §. itẽ pertinaciter asserere, †vn de heresis est spẽs infidelitatis, sed idololatria est spẽs supersti tionis, ſm Tho. ij. ij. q. xciij. ar. j. in rñsione primi argu. in fi. lꝫ ea que heresis sunt ad supstitioneꝫ pertinent inquantũ superstitio protestat peruersitatẽ fidei, ſm eũdẽ in. iiij. di. xiij. ar. j. ꝛ sic quan tuꝫ ad peruersitatẽ fidei supstitio, ꝛ idololatria hꝛis paria sunt.

SVMMARIVM

1 Religioni opponitur superstitio.
2 Homini non licet vti auxilio demonum.

Capitulum. xj.

1 Superstitio Enim opponit† religioni, ꝛ importat indebitũ cultuꝫ diuinitatis, ꝛ ideo ad eã pertinet non solum cũ sa crificium demonibus offertur, sed ẽt cum aliquis as sumat eius auxilium ad aliqđ faciendum, vel cognoscendũ, om nis eniꝫ diuinatio ex demonũ operatione peruenit, vt qꝛ expres se demones inuocant ad futura manifestanda, vel tacite, qꝛ de mones se ingerũt vanis inqsitionibus futuroꝝ, vt mentes homi num implicẽt vanitate, vana. n. est inquisitio futuroꝝ, qñ homo tentat pregnoscere futurũ, vnde pregnosci non potest, ꝛ sic diui natio est species supstitionis, quantuꝫ ad modum operationis, sed quantũ ad finem intentũ, qui est precognitio futuroꝝ est spe cies curiositatis, pꝫ eundẽ Tho. in alle. q. xcv. ar. ij. ad fi. ꝛ. xcvj.
2 q. ꝛ illud. non enim, †lꝫ homini vti auxilio demonuꝫ ẽt circa ima gines caracteratas per pacta cũ eis tacita, vel expressa, ſm eun dem Tho. in alle. q. xcvj. ar. ij. in fi. vnde lꝫ non posset dici mani feste hereticus qñ causa amoris inuocat, tñ puniendus est pena arbitraria, vel pecuniaria, vt. j. dicetur, vel pena sortilegij si sorti bus ad hoc vsus est, ꝛ ſm legẽ seuerissime puniẽdus est per. l. iiij. C. de malef. ꝛ math. vt predixi. Ex qbus ꝯcluditur ꝙ in istis sor tilegijs, ꝛ diuinationibus sapiẽtibus heresim manifeste hꝫ inqui sitor cognitioneꝫ, dũmodo pertineat ad sciam, ꝛ prouidentiam futuroꝝ, ꝛ sint manifesta per euidentiã facti, vt qꝛ publice predi cat, vel facit, aut ꝯfitetur, vel qꝛ ꝯstat per testes, qꝛ per hoc dici tur heresis manifesta, vt no. de her. c. ad abolendaꝫ. ꝛ tunc dici tur ꝯstare per testes, si eos reprobare nõ potuerit, vt no. do. An dre. de iser. in auc. gazaros. j. col. ꝛ in ti. de stat. ꝯtra liber. eccle. que posita est. C. de heret. alleg. ad hoc Hostiẽ. in sum. de heret. sub. §. qualiter deprehenditur. ver. aduerte.

SVMMARIVM

1 Sortilegioꝝ, ꝛ diuinationum vsus dꝛ sapere heresim manifeste.
2 Adulterium, fornicatio, ꝛ huiusmodi peccata mortalia non sa piunt heresim.
Sortilegiorum quedam sapiunt heresim, quedam non.

Capitulum. xij.

1 Et est considerandum, ꝙ †Usus sortilegioꝝ, ꝛ diuinationum dꝛ sapere here sim manifeste, qñ ille vsus est manifestus ad presu mendũ, ꝙ vtens male sentiat de fide, seu aliquo eius articulo, vt qꝛ per exercitationẽ illius vsus associat sibi hereticos. nam pro pter taleꝫ ꝯuersationem presumit manifeste talis qualis est ille, cũ quo ꝯuersatur, vt pꝫ de hereti. c. accusatus. §. ille quoꝗ. li. vj. ꝛ in auc. de mona. §. si vero his. ꝛ ibi per scriben. vel ad talẽ vsuꝫ inuocat demonẽ ad diuinanduꝫ, vel postulandũ aliqđ suffragiũ, qꝛ tunc rõne inuocationis presumit heresis manifesta, ꝛ idẽ in si milibus casibus, vt predicit, non auteꝫ dꝛ talis vsus manifeste, si simplr quis vtit sortilegijs, ꝛ diuinationibus ẽt publice, sicut ẽt si publice peccaret adulterãdo, fornicãdo, vel alia peccata mor
2 talia cõmittendo, † qꝛ non sapiunt ista heresim, cũ propter hoc ꝯtra fideꝫ manifeste nõ asserat, vel sentiat, vt. j. §. pxi. ver. fi. ꝛ. §. itẽ And. de iser. ver. ex qbus, nisi frequẽtaret, ac si esset hereti cus, ꝛ diffamatus nedũ pro sortilego, vel diuinatore, sed ẽt pro heretico,

heretico,vt.j.proxi.§.dicitur. nam sortilegiorum quedam sapiunt heresim,quedã non,sed ea que sapiũt heresim,aliqñ sapiunt manifeste,aliqñ non,vt pdixi post Jo.and. Itẽ qr diuersi sunt ti.coruz,vt premittit. Itẽ qr simplicia sortilegia nõ sapiunt heresim manifeste,secus si essent duplicia,seu mixta cũ participatione hereticorum,seu inuocatione demonum. Itẽ notañ. ꝙ dixi.§.proxi.

SUMMARIUM

1 Hereticus manifestus quis dicatur.
2 Diuinam,quam humanam grauius est offendere maiestatem.
3 Hereticorum conuersatio si facit quem hereticum, multo magis conuersatio demonum.
Diabolus nocendi voluntatem habet a se ipso,sed effectũ non, nisi ex diuina voluntate,vel permissione.

Capitulum.xiij.

1 Unde dicit Dñicus de here.in fidei. post prin.† ꝙ heret.dicitur manifestus,si põt probari heresis per testes.xj.q.iij.eorum.lz qñ dicatur occultũ,ꝙ qnqz fiunt,vt ibi. vnde ꝯcludit ꝙ qui aliter quam ad tentandũ inuocat diabolum in suũ suffragiuz dr̃ hereticus,seu sapit heresim manifeste. adde.§. in.§.itẽ in alle.§.sane.qui.n.ꝯhit amicitiaz,et pacta federata tacita,vel expressa,cũ inimicis principis,maxime ꝯtra pncipis voluntatez dr̃ infidelis,et pditor,ac preuaricare fidẽ principi datã, vt plene per And.de iser.ti.que sit pria cau.bene.ami.§.rursus. in col.ij.et.iij.et per ea que legunt,et no.xcij.di.si inimicus est iste,
2 sic si ꝯhat cũ inimicis Dei,imo multo magis,† qr grauius est diuinã,quam humanã offendere maiestatẽ, sed ꝯstat ꝙ demõ est Dei inimicus,eius ꝯuersatio phibita est nobiscũ, ergo etc. quo fit vt inuocãs presumat credere illũ posse prestare illud, ad qd inuocatur ex sua ptãte,tuz qr agit rem prohibitã,et de gñe malorum,vt pz ex his que dicit And.de iser.in alle.§.colla.ij.ibi.sz an dñs probabit,tũ qr ita operat,ac si ita crederet vere ea que.§.dicta sunt in ver.iij.et.j.in.§.itez ꝯsiderandũ ꝙ pluribus. Itẽ infidelis,et rebellis dr̃ ille qui facit publice,aut opatur ꝯ honorez principis, vt in.x.coll.q sint rebelles.sic qui facit ꝯ honorẽ Dei multo magis,vt.§. Itez si ꝯuersatio hereticorum facit quẽ hereticũ, vt in al
3 leg.c.accusatus.§.ille quoqz.multo magis † ꝯuersatio demonũ, nam lz propriuz demonis sit tentare,non tñ est eius propriũ alia facere,quamuis aliqñ inducat hoibus mala,illud tñ nõ est eius propriũ,sed Dei pmissione,vt dicit Augu.xxvj.q.v.c.sciendũ.et.c. nec mirũ.et.vij.q.j.sciscitaris.et Tho.sup Job.c.ij.et sup.iij.dist. xxxiiij.art.iij.et illud vide ꝙ ego suz solus etc.vt predixi, voluntatem.n.nocendi hz diabolus a se ipso,sed effectũ non, nisi ex diuina voluntate,vel pmissione,fm eundẽ Tho.super Job.c.iiij. qd ꝯtingit,pter malitiã creature rationalis,que primo in diabolo est inuẽta,et per eius suggestionem ad hoies deriuata,vt ibidez.

SUMMARIUM

1 Hereticus quis dicitur pluribus modis.
2 Decretis,decretalibus,et epistolis summorum pontificum contradicens,est hereticus.

Capitulum.xiiij.

1 Item Considerandũ,ꝙ † pluribus modis dicitur qs hereticus.s.stricto mõ, vcz vt qui aliter sentit de articulis fidei,quã romana ecclesia. Itẽ de sacramentis ecclesie. Itẽ qui non recipit quattuor ꝯsilia. Itez qui aduersat fidei catholice,ẽt si ex leui argu.circa hoc erraret.itez in.lxxx.sectis,vel modis positis in.c.qdas.xxiiij.q.iij.vnde in quacũqz heresi aliqd crederet, vel fieret, qd esset ꝯ articulos fidei, vel sacrã ecclesie, vel impugnaret catholica fides aliter quam sicut romana ecclesia credit, et tenet, vel si in heresi illa facto,vel dicto icideret,vel in alijs heresibus oẽs tales heretici dñr,et perdunt bona,vt plene ponit Host. in sum. de heret.§.qua pena.et And.de iser.in alleg. auct.gazaros.itez
2 † qui ꝯdicit decretis decretalibus et epistolis sũmorum põtificũ est hereticus,vt.xx.di.de libel.in fi.fm eundẽ An.vbi.§.per Host. et de hac mã not.xxiiij.q.iij.§.qr no.de heret.in.iij.et eo.ti.cle.iij. et idez probat per.c.accusatus.§.j.de her.in.vj. vbi dicit ꝙ qui cõmittit in vna specie,seu secta heresiz,aut errat in vno articulo fidei,seu sacro ecclesie est hereticus.vnde clarius, et breuius ponit gl.in clem.vna,de vsur.gl.pe.dicẽs ꝙ non solũ est hereticus male sentiẽs de articulis fidei,vel sacramẽtis ecclesie, sed ẽt qui peruersuz hz dogma,vel gignit nouas opi.falsas, vel iã iductas falsas opi.seqtur,vt pbat de here. ad abolendã.et.xxiiij.q.iij.c. inter hrsim.et.c.hereticus.et ita tenẽt doc.in alle.c.finis primus hrsis est adherere false snie ꝑprie,fm Tho.ij.ij.q.xj.ar.j.et intellige si ptinaciter repugnat,fz Cald.in ꝯs.iiij.sub ti.de hrti. et dr̃.J

SUMMARIUM

1 Uerbo nedum quis in heresim incidit,sed etiam facto.
2 Contrahens legitime matrimoniũ cum aliqua per verba de presenti,et postea illa viuente cõtrahat auctoritate propria cum alia,nunquid inquirendus qualiter sentiat de matrimonio.
3 Simoniaci expresse,an errent in fide.
Factis demonstrare plus est,quam verbis.
4 Auaritia est idolorum seruitus.

Capitulum.xv.

1 Et quod Supra dixi,nedũ † quis incidit in heresim verbo,sed ẽt facto, tz expresse Cap.Abb.Ant.de bu.et Jo.de imo.in alleg. cle.de vsur.dicens ꝙ si qs in verbis asserat pertinaciter exercere vsuras non esse peccatũ,sed factis,puta inhumaniter tractãdo eos qbus mutuauit,vel simile qd agendo,ꝙ tunc si ex hoc grauata sit eius opi.ita qd dici posset ex hoc diffamatus,tũc procedi poterit ꝯ eum de heresi.xj.q.iij.existimant. et.c. non solũ.vbi hr ꝙ non solũ verbis,sed ẽt factis Deũ negamus, fm eos,ad hoc.xxv.q.j.violatores.ibi,aut proterue agunt, aut loq presumunt,et in alle.c.accusatus.§.ille quoqz.vbi ponuntur certi casus,pter quos qs icidit in heresiz facto,et opere,lz nihil asserat,et per ꝯñs manifeste hereticus dici põt,inquantũ sunt si
2 gna infidelitatis,vt.§.versi.ex qbus pz,hinc est ꝙ † si aliqs ꝯhat cum aliqua legitime matrimoniũ per verba de presenti,et postea illa viuente ꝯhat propria auctoritate cũ alia,inquisitor põt contra talez sic ꝯhentem inqrere qualiter sentiat de sacro matrimonij,fm eundẽ Domi.post Cap.in alle.c. accusatus.§.sane. et ita dicit ibi,ꝙ fuit ꝯsultuz.nã facere dr̃ iste ꝯtra sacrm matrimonij, qd hz de substantia,vt quis retineat vitã indiuiduam,cũ illa cuz qua ꝯxit,vt in.c.fi.de ꝯdi.app.quare ꝯhendo cũ duabus viuentibus cõmittit ꝯtra illud sacrm,fm eundez Domi.ibi. vñ Bal. in.l.nemo clericus.C.de sac.san.eccle.dicit ꝙ si pfessus egredit de monasterio,et accipit vxorem de facto palã, ꝙ hereticus est, cũ faciat ꝯtra sacrm matrimonij,et põt inquisitor eum punire de heresi,si velit errorez suũ pertinaciter defendere, allegãdo qd sit licitũ illud qd fecit, vt ibi,vel pterue agit, vt.§.et per ꝯñs lz non dicat Abb hoc non esse ꝯtra sacrm,vel non esse peccatuz, tñ facto hoc asserit,facit qd scribit Tho.in.iiij.di.xiij.art.xv.post me
3 diuz,dicens † ꝙ simoniaci expresse nõ errant in fide, tñ qñqz per similitudinem dñr heretici, qr sicut hereticus dr̃ qui ꝯtra fidem sentit,ita simoniacus operat,ac si ꝯtra fidem sentiret,dũ precio sacra vult adipisci,vel dare,ac si existimaret posse donũ spiritussancti pecunia possideri,fm eundẽ,naz plus,vel tm̃ valet renunciatio que fit ipso facto,sicut verbo,de his que fiũt a ma.par.capi.ex ore.et de vi.et hone.cle.c.fi.ff.de legi.l.de qbus.circa fi.plus est factis demõstrare,quam verbis dicere,vt no.de appel.dilec. filio.j.vnde non lz verbo qs dicat simoniam non esse peccatum,tñ ex quo dicit facto,seu opere idẽ est,lz simoniaci nõ sint proprie,et per se loquendo heretici cũ non habeant aliq falsam opi.tñ dicuntur per similitudinẽ actus,qr ita operant,ac si existimarẽt donũ spiritussancti pecunia posse possideri,que existimatio esset he
4 retica,vt Grego.in registro dicit,cũ omnis † auaritia sit idolorum seruitus,qsqs hãc in ecclesiasticis dignitatibus dãdis nõ precauet,infidelitatis pditiõi subijcit,ẽt si fidez quã negligit tenere videat,fm Tho.in.iiij.dist.xxv.art.x.cũ hereticus sit infidelis, vt ibi,in arg.et.ij.q.fidẽ.q.lxxxv.artic.j.in prin.post med. et hereticus dr̃ qui fidem Christi ꝯsitet,sed eius dogma corrũpit,vt.j.dicit.et.xxiiij.q.iij.qui in ecclesia.vnde dr̃.xxv.q.j.violatores, ꝙ si aliqd proterue agit,aut loqui presumit ꝯtra canones,aut facere volentibus sponte ꝯsentit dicit blasphemari spiritussanctus.

SUMMARIUM

1 Blasphemus,an dicatur hereticus.

2 Antiquitus blasphemi opprimebantur lapidibus.
3 Deus negari dicitur verbis, & factis.

Capitulum. xvj.

1 Et ex hoc Pz q blasphemus in Deuz, dr hereticus, qz blasphemus dr infidelis, nã fz Tho. ij. ij. q. xiij. art. j. añ med. blasphemia ptinet ad infidelitatez, & opponit gfessioni fidei, & derogat diuine bonitati, & honori, & iõ dicit Tho. ibi, in art. ij. circa fi. blasphemia phibet per illud, nõ assumes nomen Dei tui in vanũ. nã magis assumit nomẽ Dei in vanũ qui aliqd falsuz de Deo asserit, q̃ qui p nomẽ Dei aliqd falsuz affirmat, fz eũ, qz fm eũdez in ar. iij. ibidẽ, qui piurat nõ sentit, aut dicit aliqd falsuz de Deo, fz Deũ adhibet testẽ falsitati. vñ cuz piuriũ sit maximũ peccatũ, fz genus suũ gueniẽs est q blasphemia sit pec tũ maximũ ad idẽ genus ptinens, & ipsaz aggrauans fz eũ, & ibi. Preterea fz leges ciuiles aia, & corpus blasphemi pdit, & p blasphemiã Deus puocat ad iracundiã, vt mittat terremotus, pestilẽtias, & famẽ, vt in auc. vt nõ luxuri. q̃ nãm. coll. vj. ptera, fm
2 legẽ antiquã † blasphemi opprimebant lapidibus, vt pz Nume. c. iiij. hinc est q tũc hoies audiẽtes blasphemiã in Deũ obturabãt aures suas, & vestimẽta scidebãt in signũ doloris, vt pz Actuũ. c. vj. & Matth. c. xxvj. preterea iudei dñr blasphemi, vt in. c. j. & ij. cũ sicut. & iudei, & heretici sunt blasphemi, vt dicit Tho. in. iiij. dist. xiij. art. xvj. vñ qz blasphemus dr pprie infidelis, sequit q non stricte, sed large blasphemus dicat hereticus, sicut qlibet infidelis dr large hereticus, vt. xxiiij. q. iij. §. qz vo. vñ blasphemus nõ vr in Deũ credere, & si cũ hoc nõ sapiat heresiz manifeste non põt inquisitor se intromittere, & sic manifeste non dr peccare gtra primuz articuluz fidei, nisi expresse, vel per similitudinẽ actus ita operat, ac si existimaret Deũ non esse Deũ oipotentẽ, honorãdũ, & laudandũ, & hoc maxime si non solũ blasphemaret Deũ, sed ẽt alia verba turpia q̃ Deũ pferret, vel appro-
3 priaret, † nã vbis, & fcis Deus negari dr, vt in alle. c. existimãt. cũ se. xj. q. iij. vbi addit q quotiescũqz vincimur vitijs, atqz peccatis, toties Deũ negamus. nam blasphemia directe ptinet ad gtemptũ Dei, fm Tho. ij. ij. q. vij. ar. ij. Si. n. violator canonũ, & dogmatũ dr blasphemus, & hereticus, vt predicit, multo magis qui falsum asserit de Deo, cuius dono canones editi sunt dr hereticus manifestus. similiter idẽ est blasphemare sanctos, fz eundez Tho. vbi. s. arti. j. dicentẽ q sicut Deus in sanctis suis laudat inquãtũ laudant opera, que Deus in sanctis suis efficit, ita etiã blasphemia que fit in sanctos ex gñti in Deũ redundat, fm euz, sicut qui cõmittit in gsiliarios principis, in ipsum principem cõmittere vr, qz ps corporis ipsius sunt. C. ad. l. iul. maie. qsquis.

SUMMARIUM

1 Scripturam sanctam qui intelligit aliter q̃ spiritussanctus flagitat hereticus censetur.
2 Fidem Christi qui gfitet, & eius dogma corrũpit, hereticus est.

Capitulum. xvij.

1 Item Quicũqz aliter scripturã † sanctã intelligit, q̃ spũssanctus flagitat, a quo scripta est, hrticus põt appellari, lz de ecclesia nõ recesserit. s. corporaliter, vt in alle. c. qdã. in fi. xxiiij. q. iij. & c. hrsis grece. & dr qs aliter exponere sacrã scripturã, q̃ spũssanctus flagitat, q expõnez sacre scripture retorquet ad illud qd q̃riat ei qd est per spiritũsanctũ. s. reuelatũ. vñ dr Ezech. xiij. ṽ fal sis pphetis q pseuerauerũt gfirmare sermonẽ. s. p falsas expositiones scripture. Similiter ẽt per verba que qs loquit suã fidem profitet, est. n. cõfessio actus fidei, & ita si sit inordinata locutio, circa ea que sunt fidei seq põt corruptio fidei, & ita declarat bea
2 tus Tho. ij. ij. q. xj. ar. j. circa med. hinc est q hrticus † est q fidez Christi gfitet, sed eius dogma corrũpit, vt idẽ ibi ponit art. j. circa med. nã hereticus dr qui aliter expõit scripturã quã exponũt canones a sanctis pribus editi, qz instinctu, & dono spũssancti sunt dictati, & reuelati, vt. xxv. q. j. violatores, & sic q nõ assentit determinationi ecclesie, vel illius determinatiõi nõ se submittit, est hereticus. xxiiij. q. j. hec est fides, fm Tho. ibidez in fi. & in. j. parte. quest. j. arti. v. in fi. & hoc est qd dr de sum. tri. & fide catholi. c. dãñamus. circa finem, ibi, firmiter cõfitetur illam fidem tenere, quem firmiter tenet Romana ecclesia.

SUMMARIUM.

1 Asserens pertinaciter, q vsus diuinãdi non sit improbatus ab ecclesia, an dicatur hereticus.
2 Dubius in fide si determinate in tali dubõne psistit infidelis est.

Capitulum. xviij.

1 Quo fit Ut si qs dicat, q † vsus diuinãdi non sit improbatus ab ecclesia, vel si contra hoc ptinaciter facit est hereticus, cũ dicat vel faciat q̃ illud qd romana ecclesia tenet, nã tenet q soliꝰ dei est pnuntiare futura, & qd q exercet eo mõ quo. s. vsum diuinandi censet hereticus & preuaricans fidẽ christianã, vt predicit. Similiter si qs diceret verbũ hereticũ, puta qd fornicatio non sit peccatũ mortale, vel qd prelati ecclesiarũ nõ hñt ptãtem ligandi vel soluẽdi vel simile verbũ, siqdẽ correctus ptinaciter defendit errorẽ quẽ asserit siue id gignit siue sequat, hereticus ẽ
2 cẽsendus. xxiiij. q. iij. q in ecclesia. & c. hereticus. Itẽ dubius † in fide infidelis est si determinate in tali dubitatione psistit, vt in. c. j. de hr. & ideo oportet credere qd sancta romana ecclesia & sancti doctores ecclesie determinãt, alias hrticus eẽt magister erroris q nõ vult eẽ discipulus veritatis, & huic nõ ẽ cõicadũ, sed vitandus ẽ post primã & scdam correctionẽ. xxiiij. q. iij. c. qd aũt, nisi eẽt dãnatus de heresi, tũc post vnã monitionẽ vitabit, vt ibi in glo. vbi vero dixit aliqs verbũ hrticũ sed ptinaciter post correctionẽ illud nõ defendit nec resistit vel dt se nõ dixisse, & paratus est statim corrigi q audiuit veritatẽ si ẽ hrticus nec hrticus cõputãdus, qz vt in. c. dixit apostolus. xxiiij. q. iij. fz Hostiẽ. i sum. de hr. §. qĩr cõprehẽdit, & p And. de iser. in alleg. auc. gazaros. hinc est q beatus Tho. secunda. ij. quest. v. ar. iij. dicit q heretícus qui ptinaciter discredit vnũ articulũ non est paratus sequi in omnibus doctrinã ecclesie, si enim nõ pertinaciter iam non est hereticus, sed solum est errans fm eum.

SUMMARIUM

1 Usuras non esse peccatũ hereticus dicit pertinaciter asserens.
2 Pena relapsi qui possint puniri.
3 Relapsus quis dicatur.

Capitulum. xix.

1 Unde asserens † Pertinaciter exercere vsuras nõ eẽ peccatũ dr hrticus, vt pz in cle. j. de vsuris, cũ hoc sit q̃ doctrinã ecclesie, vt eo. ti. c. ij. & c. cũ tu, vt no. p glo. & p doc. in alleg. cle. & idẽ dr de fornicatione in cle. ij. de here. & ibi glo. hoc pbat, & dñt Zenze. Mat. & Jo. de imol. q psequẽs errores, de qbus ibi punit pena hereticoꝝ, & hoc iõ qz isti errores, de qbus ibi sunt per ecclesiã dãnati, nisi se corrigant audita veritate, qz tũc nõ debẽt haberi p hereticis. fatent tñ q aliqlis penitẽtia est eis iponẽda. addẽtes q si post correctionẽ, & reuersionẽ, & heresiz abiuratã nõ implẽt penitẽtiã eis iniũctã, hñr pro
2 relapsis, † & sic pena relapsi pñt puniri, & idem tz Fede. de sen. in gsi. clvj. qd incipit, Alexander eps, & circa hoc Jo. cal. in alle. c. lras. de presump. recitat qõnez de facto cuiusdã Senesi. qui fuit deprehẽsus in heresi, & correctus, & postmoduz fuit sibi in penitentia iniunctũ, ita vt nõ intraret ciuitatẽ per sex mẽses. iste ante tps intrauit ciuitatẽ, & sic nõ obseruauit penitentiã, querebatur vtrũ esset relapsus, & gdẽnandus vt hereticus, & multa gsilia sunt per hoc emanauerint, & per fi. illius. c. lras. aliqui dicebãt q sic, sed durũ est, vnde dicit ipse q qñqz imponit penitẽtia que directe est q̃ heresim, vt. s. detestetur heresim, & predicet gtra ipsam. Itez q non guersetur cũ hereticis, & similia, & hoc casu si nõ obseruat tale mãdatũ, iudicabit, tanq̃ hereticus, qñqz imponitur penitẽtia que nõ est q̃ria directe heresi, vt ieiunare, peregrinari, & similia, si mõ non obseruat nõ pro tanto dr relapsus, & sic fuit consultũ fm eum, qui ad hoc alleg. xxx. distin. c. fin. & de purga.
3 cano. c. inter sollicitudines, breuiter dico † tunc dicit relapsus, qñ facit gtra penitentiam illud qd non sit dubium fecisse ex conscientia, & loquela approbati a se erroris, vt pbatur in allega. c. accusatus. §. ille quoqz. & hoc videnť dicere doctor. in allega. c. vt cõmissi. dicẽtes, qz carcer dat in penitẽtiã ne noceat alijs, vel eos inficiat, vt appareat, an ambulet in tenebras, vel in lucez. & pñt pptereadãnari pena pecuniaria si bona hñt, vt qz fuerunt

reseruata,

reseruata, insup. in cle. de vsuris. etiam querit ipse Jo. post Lapum Abbatē qđ si aliqs non ptinaciter, sed forte aliter ex lubrico lingue asserit non esse pctm̄ exercere vsuras, qđ non punietur nisi saltē vt in his verbis hereticis ex ordinario arbitrio epi vel inquisitoris, ⁊ imponit ei saltē aliqualis leuis pnia salutaris vel etiam in nullo punietur. idem tȝ ibi Anto. de but. post Lapum.

SVMMARIVM

1 Hrticū xbū semel dicēs, ⁊ statiȝ se corrigēs an cēseat hrticus.
2 Delinquens plus, plus punitur.
3 Dispensari super pena non potest cum vero heretico ⁊ relapso.

Capitulum. xx.

1 Item Andr. de iser. querit vbi s. an†q semel dixit xbum hereticū ⁊ statim requisitus paratus est se corrigere dēat puniri. dicit pmo ƀm Hosti. vbi supra qđ ɔsiderādū est qd locutus est, sicut de illo qui maledixit pncipi, ⁊ sic iste q maledixit Deo de xitate ⁊ vnitate fidei, vñ C. de his q impe. male. l. j. dr̄ qđ ex psonis hoīum sunt hmōi male dicta pēsanda. nā ex leuitate vel errore. h. d. non qđ id credat ⁊ ɔtemnendū est tale dictū xbum, ⁊ qꝛ vere penitet venia dignus est, lubricū qdem lingue ad penā facile trahenduȝ nō est. ff. ad. l. iul. ma. famosi. ſȝ dicit idē Ant. ego hoc casu penā aliquā ⁊ penitentiā leuē iponerē, vt iterato sit memor qđ non labat lascine talia dicere pp exēpla alioꝝ, ⁊ qꝛ deliqt hec erronea ɔferendo, ergo puniendus est, ⁊ qꝛ lōge grauius est diuinā q̄ȝ humanā offendere maiestatē, ⁊ hoc fit pp correctionē male loquētis ⁊ fatue, ſȝ si ex insania dixit, tūc est miseratione dignissimū, qꝛ non dȝ addi afflictio afflicto, sin autē ex aīo xba heretica dixit ⁊ paratus est corrigi, ſȝ nō sit hrticus, tñ puniendus est plusq̄ȝ in pmo casu qñ ex leuitate vel errore. nā hoc casu pnceps iniuriā sibi dictā puniret ex qualitate psone sic iudex, aut inqsitor ex qualitate psone, ⁊ dicti statuet penā, qꝛ cū sit puniēdus ex quo deliqt, nec sit expssa pena, ergo arbitraria est iponēda. de offi. dele. de causis. ɔstat eniȝ plus delinqre hūc ex aīo loquentē mala quā primū q ex le- uitate, seu erroee hoc ɔtulit, ergo plus punit, ⁊ maior tūc pena
2 arbitraria, qꝛ†q plus deliqt plus punit. ff. de pen. capitaliū. §. solent ƀm eūdē An. ⁊ hāc opi. seqt Jo. de post Matth. in cle. iij. de here. dicēs q aliqui ɔferunt verba heretica que nullam habēt excusationem ⁊ ɔferunt ludēdo ⁊ iracūde, vel ex fatua simplicitate, ⁊ tūc talibus talr delinquētibus pñt inqsitores iponere penas pecuniarias. naȝ has penas solet iponere ecclia. xxiij. dist. q̄ȝ. de iude. ⁊ ad liberandū. ⁊ de rapto. in archiepatu, ad hoc qꝛ inqsitores sunt tales iudices qui possunt penas imponere hereticis ɔuersis ⁊ cōmutare. vt ꝺ hereti. vt cōmissi. §. ⁊ illoꝝ. lib. vj. ⁊ hāc penā pecuniariā nō dȝ iburſare, ſȝ dare paupibus, vel ad aliud opus piū, vel applicare eoꝝ officio ƀm eos post gl. ibi. de hoc p Frā. ⁊ Zab. in cle. j. de sum. tri. §. nos igit. vbi dispu tat allegādo pro ⁊ ɔ̄, que intelligēda sunt, ⁊ limitāda ƀm ea que pdicunt, sed alio casu non pñt inquisitores penas pecuniarias inferre, nā aut inqsiti de heresi ɔuincunt, ⁊ tūc oia eoꝝ bona sūt ɔfiscata, vt de hereti. cū scōm. lib. vj. aut non ɔuincunt, ⁊ tūc nulla pena est imponēda. vñ nō est tale crimē ex quo posset imponi pena pecuniaria, ſȝ psonalis ⁊ ɔfiscatio bonoꝝ, vt eo. ti. excōicamus. ⁊. c. ad abolendā. ⁊ quasi per totū. Silr nō est tale crimen
3 in quo possit dispēsari qñ fuit relapsus, qꝛ†cū xo heretico ⁊ relapso non pōt dispensari sup pena, ſȝ velit redire ad fidē, vt in al leg. c. accusatus. de here. ⁊ eo. titu. excōicamus. lo pmo. §. illos. ƀm eos. nisi fuerint bona ex misericordia relaxata, ⁊ tūc pōt imponi pena pecuniaria ex quo tunc hȝ bona qñ nō fuit relapsus, sed debet heresim abiurare vt predicitur ⁊ infra dicetur.

SVMMARIVM

1 Sētiēs alr ꝺ articulis fidei q̄ȝ romana ecclia an hrtic⁹ sit hñd⁹.
2 Heresis est duplex.

Capitulum. xxj.

1 Et qꝛ supradictum est qđ †qui aliter sentit de articulis fidei q̄ȝ romana ecclesia dr̄ stricto modo hereticus, ⁊ patet in alleg. c. accusatus. §. j. est intelligendum qñ explicite ⁊ ptinaciter hoc sentit non aūt qñ ex leuitate vel errore vel ex ira, qꝛ tunc largo modo intelligunt heretici vt ex predictis pȝ, ⁊ sic intelligit gl. xxiij. q. iij. §. qꝛ vero. que dicit qđ largo modo dr̄ hereticus qui male sentit de articulis fidei, ⁊ sic iudeus ⁊ infidelis dr̄r heretici, vt ibi. ⁊ hereticus dr̄ infidelis ƀȝ Tho. 2ª 2ᵉ. q. x. art. iij. ⁊ similiter qñ implicite ⁊ indirecte xba ɔferuntur, vel aliqd fit quod pōt dici hereticum vel tolerari non esse hereticum, ⁊ hoc videt sentire Tho. 2ª 2ᵉ. q. xj. arti. ij. circa med. dicens qđ circa falsam opinionem quantū ad fidem ptinet aliqua pñt ptinere fidei dupliciter vno mō directe ⁊ pncipalr, sicut articuli fidei, alio mō indirecte ⁊ scđario sicut ea ex qbus sequitur corruptio alicuius articu
2 li, ⁊ circa vtrūqȝ pōt heresis esse eo modo quo ⁊ fides, † ⁊ sic heresis alia grauis alia leuis, ⁊ hoc est qđ vult. l. ij. C. de here. ibi, vel leui argumēto, similiter in ɔsultatione demonū, nam dr̄r fieri quedā pacta federata, seu expressa dum expresse demones inuocant, vt si qs vacat in auguriis, ⁊ caracteribus, ⁊ similibus, in his non vr̄ intantū peccare, vt primo casu dicat quis hereticus stricto modo, scđo casu dicat hereticus largo modo vt predicitur, ⁊ similiter dici potest de simoniaco, vt. j. dicetur.

SVMMARIVM

1 Penā alterare potest inquisitor ƀm personarum qualitatem ⁊ delicti modum.
Hereticus non dicitur omnis mortaliter peccans.

Capitulum. xxij.

1 Ex quibus pȝ qđ inquisitor † pōt alterare penā ƀm qualitatē personaꝝ ⁊ modū delicti. Itē qđ ɔcedere non pōt ɔ̄ aliquē tāq̄ȝ suspectū ⁊ infamatū de heresi largo modo dicta. nō enim oīs mortaliter peccās dr̄ hereticus, nō. n. a fide recedit repugnās obedire pceptis Dei, ſȝ cū discedit a fide vl̄ aliquo eius articulo, tūc vr̄ oino a Deo retrocedere. nā ad fidē ptinet nō solū credulitas cordis, ſȝ ēt pſtatio exterioris fidei per xba exteriora vel facta, ⁊ p hūc moduȝ qdam exteriora verba vel opa ad infidelitateȝ ptinet figura infidelitatis, ƀm beatū Tho. 2ª 2ᵉ q. xij. art. j. ⁊. s. in ver. Et est ɔsiderandum quod vsus.

SVMMARIVM

1 Hereticus omnis non perdit bona.
2 Contumax hereticus dicitur ⁊ infidelis.
3 Heresis est de foro canonico.

Capitulum. xxiij.

1 Item attendendū quod †non oīs hereticus pdit bona, qꝛ aut stricto mō est hereticus, ⁊ pdit, aut largo mō, ⁊ nō pdit, qđ ex hoc sequeret, qꝛ multi clerici deberēt pdere bona post sniam rōne simonie, que pma ⁊ pcipua heresis est, ⁊ oia crimina in cōparatione illius quasi ɔ nihilo reputant. j. q. vlt. c. fi. Uerius vr̄ de magnis hereticis hoc intelligēdū. vñ si simoniacus sacra puertendo, ordines ⁊ dignitates vēdendo, crederet grām spūſſancti nō esse a Deo, ſȝ a virtute quadā supna ⁊ creata, talis diceret simoniacus a Simone mago ⁊ pdere dȝ bona, ⁊ memoria eius damnat. Si xo ħ nō crederet, nihilominus cōmisit delictū simonie.
2 †Itē ɔtumax dr̄ hrticus ⁊ infidelis. lxxxi. di. si q pſbi. xxix. di. nulli fas. erat. n. ille ɔtumax in nō faciēdo qđ iuuabat ecclesia, ⁊ sic ptāti Dei ⁊ eccle, q̄ a Deo est, resistit, ſȝ nō sic si eēt ɔtumax in nō veniēdo, qꝛ pena ɔtumacie statuta est a iure scripto vel ɔsuetudine in suis casibus, absurdū eēt, vt ɔ qualibet ɔtumacia si sic vocatus nō veniret eēt hereticus. ⁊ sic destruerent oēs tit. de re. gr. reis. Uñ opȝ itelligi in ɔtumace qñ nō venit, qꝛ vilipēdebat iudicē in opprobriū fidei, credēs non esse ptātes a Deo vt dicit apls ad Rom. xiij. c. xxiij. q. j. qd culpat. ipernēdo claues ecclesie ⁊ romanā ecclesiā ⁊ eos ministros ⁊ plaros q oēs ab ea sunt. xxij. dist. oēs. ƀm eūdē Andr. vbi. s. cuius sunt hec oia verba in effectu. ſȝ diffuse loquat, sed hec ɔcederent in foro ciuili quantū
3 ad hereticos illius iuris, sed†in foro canonico in quo hodie de heresi est cognoscendū ⁊ iudicandum cū sit tale crimen ecclesiasticum, ⁊ ipso iure bona perdant, tñ ipsa bona non capiunt per

potestatem secularē anteq̄ sit lata snīa p iudicē eccl'iasticū, vt in alle.c.cum scōm.de here.nō est de hoc insistendū, q2 hodie qualiscūq3 sit hereticus nō auferunt ab eo bona nisi xbo vel opere, siue facto ptinaciter asserat vel sentiat ꝯ̄ fide3, ꝛ ob hoc pmittat se clamari, nec postea statī3 reuertit̄ ad fidē vt iam dcm̄ est.ꝺ.ꝛ.j.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Hereticoꝝ magnoꝝ bōa ꝯfiscant̄ ēt si hēant filios catholicos.

¶Capitulum.xxiiij.

Item permittendū qđ bona hereticorum † magnoꝝ ꝯfiscant̄ ēt si hereticus habeat filios
1 catholicos, t3 in terris eccl'ie q̄ iperij vt plene no. de here. vergētis. l3 aliud dixit ibi Jo.and. ꝭm Ant. de butr. ibi post doc. alios. ꝛ pbat̄ in alleg.c.cū secundum. iuncta gl. in ver. ipso iure. in fi. ꝛ idē t3 Domi. post eūdē Ant. in.c. accusatus.§. si vero. de hereti. in.vj. quoniam moritur post damnationem.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Obstinatus dicitur pertinaciter affirmare.
2 Pertinax quis dicatur.
Hr̄sis inquātū iportat ptinaciā est spēs peccati in spiritūsanctū.
3 Mādata ecclesie nō ptinaciter trāsgrediēs hereticus nō dicit̄.

¶Capitulum.xxv.

1 Item dicitur ptinaciter affirmare ille q † est obstinatus vel quoquo modo nō vult se remouere de opin. sua ꝭm Jo. de imo. in cle.j. de vsur. ꝛ ibi addit q̄ l3 nō affirmet vel neget, s3 taceat, tn̄ ptinaciter credit nō esse pctm̄ cōmittere vsuras dr̄ hereticus ex mēte, facit qđ dicit beatus Tho. ꝭa ꝭe q.iij.ar.fi.ibi, si qs interrogatus de fide taceret, ex hoc crederet̄ vel qđ nō hr̄et fidē, vel qđ fides nō esset xa. Item dr̄ ptinax ꝭm Ant. de but. ibidē ille q valde iprudēter t3 aliqd hereticū. hinc
2 est qđ dicit Tho. ꝭa ꝭe.q.cxxxviij.ar.ij. ¶Qđ ptinax † dr̄ eo q̄ in pposito suo ad victoriā pseuerat plusq̄ op3 ꝭm eū. Vn̄ heresis inquātū iportat ptinaciā est spēs peccati in spm̄scm̄, q2 est impugnatio agnite xitatis, ꝭm eūdē in.iiij.di.xiij.ar.xvj.in fi. Ite3 dicit Bar.ff.de suspe.tut.l.tutor.§.tutor q reproriū, q̄ ille dr̄ ptinaciter resistere q iudici pcipiēti nō obedit, ꝛ sic facit q̄ ille possit ꝯdēnari vt hr̄ticus ptinax q iqsitori aliqd asserēti nō credit. Vn̄ dr̄ in.c.cū ꝯtumacia.ꝺ here.in.vj. aio ptina. nā illo casu pp ꝯtumaciā, ꝛ excōicationē psumit̄ in dubio ptinacia nisi aliud appareat, puta q2 inqsiuit de iudice, vel instabat p absolone, vel offerebat satisfactionē ꝛ his sil'ia. Alibi xo nō psumit̄ ptinacia nisi de illa ꝯstet, vt in cle.j.§.porro.de sum.trini. ꝛ de vsuris. cle.ex
3 graui.§.sane.ꝭm doc.in alleg.c.cū ꝯtumacia. Sed si qs † nō ptinaciter mādata ecclesie trāsgredit̄, non dr̄ hereticus l3 peccet vt predicit̄, ꝛ sic intelligi d3 quod legitur ꝛ not.xx.dist. nulli fas est.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Episcopus vel inquisitor quō pcedat in inquisitione heresis.
Inquiri pōt ꝯtra aliquē de heresi ex leui ꝛ modica psumptione.

¶Capitulum.xxvj.

1 Item in hac materia sic est † pcedendū per epm̄ ꝛ inqsitorē vel diuisim, vc3, pmo inqrat̄ de xitate infamie, nā ex leui ꝛ modica psumptione inqri pōt ꝯtra aliquē de heresi, vt pbat̄ de hereti.c.accusatus.§.j.lib.vj. ꝛ sic infamia d3 pcedere, alias si inqsitus exciperet q̄ infamia nō pcessit nō valeret inqsitio, vt de accusa.c.j.ꝛ.ij. ꝛ ibi per gl. ꝛ doc. ēt si iure ordinario eps pcederet hoc casu ꝭm Ant. de bu. post Lapū in cle.j. de vsur. Sed si nō exciperet sed ꝯfiteretur, non pōt postea apponere q̄ infamia non precessit, vt in alleg.c.j.ꝛ.ij. de accu.lib.vj.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Infamia reperta vel nō, an pcedendum ad inquisitionem.
2 Processus super crimine heresis quādo possit fieri summarie, simpliciter ꝛ de plano sine strepitu, ꝛ figura iudicij.
3 Audiri debet statim post lapsum redire volens ad sanctam matrem ecclesiam.
4 Heresis qualiter debeat abiurari.
5 Deus facilius ignoscit q̄ ecclesia.
Durius agitur cum lege q̄ cum ministro legis.

¶Capitulum.xxvij.

1 Unde reperta Infamia vel nō † repta qn̄ non est appositū pceditur ad inquisitionem, ꝛ inquisitus monebitur, citabit̄, ꝛ examinabit̄, ꝛ si ꝯfiteat̄ bene qdē, sinaūt neget, d3 incarcerari, nō q̄ vinculet̄, s3 cōmittit̄ custodib9 vel fideiussorib9 q pmittāt q̄ ille nō recedet de loco statuto, ꝛ hoc si crimē heresis nō sit graue, alias d3 teneri in carcere custodiali. pōt enī3 poni in cōpedibus. vt in cle.j. de here. ꝛ.c. vt inqsitionis. eo. ti. in.vj. p Anch. ꝛ est spāle in cā heresis, vt iudex ecclesiasticus posset icarcerare laicū, vt p3 in.c. vt cōmissi.ꝺ here.lib.vj. ꝛ cle.j. eo.ti. ꝭm Dn̄i.ꝺ offi.ord.cū eps.lib.vj. ꝛ postea fiēda est inqsitio
2 sup crie heresis ꝛ dabunt̄ capitula ꝛ † pcessus q fieri pt sūmarie simplr ꝛ de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij, vt in.c.si.eo. titu. lib.vj. ꝛ accusatoris ꝛ testiū noia, put de iure, dēnt publicari ꝭm qđ p3 in cle.sepe.de xbo.sig. nisi forte imineret graue periculu3 ipsis accusatori ꝛ testibus, q2 tūc noia eoꝝ nō sunt publicāda nisi corā psonis, vc3, vt si inqsitor pcedat, ꝛ tunc corā epo vel eius vicario, sed qn̄ pcedit eps, ꝛ tunc coram inqsitore si haberi possit cōmode copia ipsius, vt p3.eo.c.fi. demū facto pcessu ꝯsiderandū est, aut est plene pbatū, aut semiplene, aut in nihilo. pmo casu oia bona ipso iure sunt ꝯfiscata, ꝛ ipso iure est excōicādus, vt eo.titu.c. vrgentis. ꝛ.c. excōicamus. lo.j. ꝛ.c.cu3 scōm.lib.vj.
3 Si tn̄ talis statim † vult redire ad sanctam matrem ecclesiā audiri d3, si abiuret heresim ꝛ ꝯgruā satisfactionē exhibeat, vt eo.titu.c.ad abolendā. ꝛ.c. excōicamus. ꝛ.c. vrgētis. ꝛ eps vel inquisitor eu3 absoluere pōt ab excōicatione iuxta formā ecclesie, ꝛ ēt a sententijs excōicationum, quas ter in anno pfert Papa diebus solēnibus ꝯtra hereticos ꝭm Ancha.eo.tit. vt offm̄. in pn̄. lib.vj. ꝛ d3 poni in carcerem ppetuū penalē, sed hodie pōt talis pena mitigari ꝛ cōmutari ēt post snīam ꝯdēnationis ꝭm eundē Anc. vt p3 eo.ti.c. vt ꝯmissi.§. ꝛ illoꝝ. ꝛ ibi ꝺ h p eūdē Anch. ꝛ doc. in cle. multoꝝ.eo.tit. Unde isto casu iudex nō h3 ferre snia3 diffinitiuam sed interlocutorie declarare, vc3, q2 te inuenimus p tuam ꝯfessionē vel pbationes ltimas incidisse in heresim, nunc aūt saniori vsus ꝯsilio vis, ꝛ asseris, ad vnitatē ecclesie de corde puro, ꝛ fide non ficta redire, idcirco te in primis abiurata omni heretica prauica iuxta formā ecclesie ab excōicationis vinculis qbus tenebaris astrictus auctoritate qua fungimur in hac pte absoluimus, si tn̄ ad eandē ecclesiā corde puro, ꝛ iniuncta tibi mādata seruaueris, ꝛ q2 in Deū ꝛ sanctā ecclesiā modo pdicto temere deliquisti ad ꝯdignā pniam peragendā in ppetuum carcerem te recludi volumus, ꝛ pcipimus ibi ppetuo pmanere, vel ad aliā penā arbitraria3 cū posset illā mutare, vt pdicitur, ꝛ caute fert̄ hec snīa sub ꝯditione, quod fieri pōt, iuxta ea que legunt̄ ꝛ notā. per doc. de sentē.excom.eos.in.vj. q2 si sponte recederet postea a carceribus sibi datis in pniam ꝛ in pena3 apperet non absolutus, ꝛ posset per talē fugā dānari vt hereticus, q2 fingeret̄
4 ficte ꝯuersus ꝭm doct. in alle.c. vt cōmissi. vt pdixi. ꝛ d3 † heresis abiurare ꝭm formā.c. ego berēgarius. de ꝯse. distin.ij. ꝛ.j.q.vij. quantus. ꝛ de purga. canoni. inter. nam debet anathematizare ꝛ maledicere illam heresim in quam inciderat, ꝛ predicare ꝯtra illam ꝛ firmiter profiteri se tenere quod sancta mater ecclesia tenet ꝛ sentit, ꝛ nunq̄ in heresim illam incidere, nec in illos actus in qbus fuerat suspectus ꝛ diffamatus, vt patet in allegatis iuribus. postq̄ abiurationem heresis, bona debent ei restitui, vt in allega.c. vergentis. si tn̄ post abiurationem heresis rediret in heresim illam vel aliam quando simpliciter vel generaliter iurauit vel penitentiam non fecit, tunc debet talis, vt relapsus relinqui curie seculari sine vlla audientia, vt eo.titu.c.ad abolenda3.§. illos. ꝛ.c. excōicamus. lo.ij. ꝛ.c. accusatus.lib.vj. dūmodo prius cōdemnetur, vt relapsus per ecclesiam, alias iudex secularis nō potest extendere manus quo ad illum vel eius bona, vt patet de hereticis. cum secundum libro sexto. ꝛ infra dicitur in ver. secundo casu, ꝛ tunc non dabitur illi venia quo ad pena3 temporalē, sed tantum quo ad sacrm̄ penitentie, vt eo.titu.c.super eo. vnde
5 idē Pe. de anch. ibi dicit collige † q̄ Deus ignoscit facilius q̄ ecclesia.

ecclia, q̃ nõ nisi semel vt hic, Deus aũt septuagesies septies, vt
de iureiu.c.quẽadmodũ.qꝛ durius agiꝛ cũ lege q̃z cũ ministro le
gis, vt.ff.de arbi.celsus ſm eũ, dõm ſm beatũ Tho.ij.ij.qõ.xj.
arg.iiij.qꝺ in iudicio dei recipiunꝛ sp redeuntes.qꝛ Deus scru⁊
tatoꝛ est, ⁊ cognoscit vere reuertentes, ſꝫ hoc ecclesia imitari nõ
põt, naꝫ presumiꝛ eos nõ vere reuerti qui cũ recepti fuissent sunt
iterum relapsi, ⁊ ideo eis viam salutis nõ denegat, sed a pericu⁊
lo mortis eos non tuetur, vnde quãtum ad cõtrarium dicit qꝺ
dñs loqꝛ Pet. de pctõ in eo cõmisso, qꝺ est sp dimittẽdũ, vt re
deũti parcaꝛ, nõ aũt intelligiꝛ de peccato in xp̃m vel i Deũ cõ⁊
misso, qꝛ nõ est nr̃i arbitrij dimittere, vt Hieronymus dt ſm eũ.

SVMMARIVM

1 Inquisitus si non vult redire ad ecclesiã sed persistit in heresi, an sit condemnandus.
2 Clericus ꝯuictus de heresi, an possit p ep̃m reccõiliari ecclesie.

Capitulum.xxviij.

1 SI VERO inquisitus nõ vult † reddire ad eccle
siã, ſꝫ ꝑsistit ptinaciter in heresi, ⁊ tũc
est ꝯdẽnãdus dũmodo fiat ꝯdẽnatio d̃ ꝯsilio aliquo
rũ iurispitoꝝ honestoꝝ vidẽtiũ totũ ꝓcessuꝫ, vt eod.
tit.c.fi. ⁊ deinde est relaxãdus curie seculari, sed si clericus est, dꝫ
prius degradari p suũ ep̃m a suis oꝛdinibus, ⁊ bona ipsa pñt p
fiscũ occupari, vt in alle.c. excõicamus.§.j.⁊.c.cum ſm ꝯiũcto.
c.j.eo.ti.in.vj. nisi statiꝫ post ꝯdẽnatioñe talẽ reuertaꝛ ad fidẽ, ⁊
2 peniteat, † qꝛ tũc ep̃s ⁊ inqsitoꝛ pñt eũ recõciliare ecclie ⁊ pcere
sibi vitã veꝝ tradi dꝫ ꝑpetuo carceri, ⁊ sic penã mortis cõmuta⁊
re in penã carceris, ⁊ penã carceris cõmutare pñt vt predicíꝛ in
pecuniariã, secus si ex interuallo reuertunꝛ post sniaꝫ, qꝛ tũc nõ
recõciliaꝛ sine auctoꝛitate, pape.ar.d.c. excõicamus.§.sane.ſm
doc.in alle.c.excõicamus.j.⁊.ij.⁊ And.de iser.in auc.gazaros.
in tit.de sta.contra liber.eccle.sed si iterum relabitur in heresim
abiurataꝫ, caret omni venia nisi quo ad penitentiã vt dictũ est.

SVMMARIVM

1 Deprehẽsus i heresi ſꝫ ñ dãnatus an possit stati rediꝛ ad ecclĩã.
2 Ecclesia dilationem dat his quos constat esse hereticos, ⁊ eos admonet vt reuertantur.
Relapsus quis pꝛopꝛie dicatur.

Capitulum.xxix.

1 ITidem si nõ sit dãnatus p sniaꝫ, ſꝫ depꝛehẽ
sus in heresi vt redire statiꝫ posset ſꝫ
ꝑpetuo carceri tradeꝛ, vt.d.c.excõicamus.el.ij. † qꝛ
timẽdus est ne alios coꝛrũpat, vel dũmodo sit repꝛe
hẽsus in actu notoꝛio p rei euidẽtiã, puta qꝛ pub.hereses pdica
bat, ſꝫ qñ depꝛehẽdiꝛ p ꝯfessioñe aut p testes quos nõ potuit re
pꝛobare ⁊ vult abiurare heresiꝫ, ⁊ redire si iudex videat eũ ꝯtri
tũ ⁊ sperat de sua reuersione, iponat pniaꝫ salutarẽ ad suũ arbi⁊
triũ vel ꝑpetui carceris, vel aliã penã ſꝫ Host.i sum. de here.§.
q̃r depꝛehẽdiꝛ. ⁊ And.d̃ iser.i.d.auc.gazaros. ꝙ hodie est ex⁊
peditũ, qꝛ pena carceris põt mutari, vt pdiciꝛ, ⁊ q̃zq̃z dixeriꝫ ꝙ
post ꝯdẽnatioñe, ⁊ ꝯfẽsioñe si statiꝫ reuertiꝛ ẽ recõciliãdus, ⁊ nõ
ex iteruallo, vt vr̃ dici i alle.c.ad abolẽdã, ibi ꝯtinuo, ⁊ ꝯfestim.
nõ est ita amare intelligẽdũ vt vba sonãt hoc casu, nisi itelliga⁊
mus de his ꝯ̃ quos ꝯdẽnationis snia lata erat, ⁊ q abiurauerũt
2 heresiꝫ. facit de here.c.sup eo.li.vj. hinc est † ꝙ ecclia his quos
ꝯstat eẽ hr̃ticos dilatioñe dat ⁊ eos admonet vt reuertaꝛ. ita dt
Cal.i ꝯsi.ij.i fi.sub tit.de here. ⁊ ibi dt qꝺ ille ꝓpꝛie dr̃ relapsus,
q lapsus ꝯuersus recidiuauit, vel post abiuratioñe incidit in he⁊
resiꝫ, vt i alle.c.ad abolẽdã. ⁊.c.accusatus d̃ here.i.vj. ſꝫ eũ. Vñ
hoc casu põt inqsitoꝛ penã ẽt ex interuallo mitigare, ⁊ misericoꝛ
diã ⁊ gr̃aꝫ facere vt pdiciꝛ, ⁊ ẽt satisfacere ecclie dꝫ iqsitus, ⁊ er
roꝛẽ suũ ad arbitriũ ep̃i regionis publice abiurare, ⁊ satisfactio⁊
ñe ꝯgruã exhibere, alias nõ dr̃ vere penitẽs ſm Abba. sicul. in
alleg.c.ad abolendã. ⁊ p dños de Rot.in antiquioꝛibus deci⁊
sionibus.in tit.de hereti.decisis per domi. Bertaldum.

SVMMARIVM

1 Bona damnatoꝛum, ⁊ reconciliatoꝛum an debeant confiscari vel confiscata debeant restitui.
2 Crimen heresis est iuris ecclesiastici.

Capitulum.xxx.

1 SEd an bona istoꝝ ꝯdẽnatoꝝ † ⁊ recõciliato
rũ debeãt ꝯfiscari, vel si sunt ꝯfiscata
debeãt restitui, cũ talia dicanꝛ ꝯfiscata a die cõmissi
criminis lꝫ occupatio fieri nõ posset añ latã sniaꝫ su
per crimẽ, vt in alle.c.cũ ſm. ⁊ certe gl.xxiij.q.iij. visuꝫ. tꝫ qꝺ sunt
restituẽda ẽt si sunt occupata, ⁊ hoc de misericoꝛdia, ⁊ si nõ sunt
occupata, nõ sunt occupãda ſm Paul. in cle.j.de here. qꝺ dcm̃
est de occupatis, est intelligẽdũ nisi sint in aliũ trãslata ⁊ aliena
ta. arg.auc.de nestoꝛianis.C.de here. ⁊ not.in.l.fi.C.de sen.pas.
p Cy. ⁊ Bar. ſꝫ Jo.de imo.in alle.cle.de here. ⁊ hoc est intelli⁊
gẽdũ de dãnatis vel depꝛehẽsis in heresi ⁊ reuersis statiꝫ, qꝛ cuꝫ
2 † crimẽ heresis sit ecclesiasticũ, vt eo.tit.c.vt inquisitionis.li.vj.
põt eis facere gratiam, ⁊ secum indulgere potest eis vitam qñ
statim redeunt, vt pꝛedicitur, ⁊ sic bona vt not. Pet. de ancha.
eo.tit. ⁊ li.c.accusatus.§.sane.in.iiij. nota. sed aliud in relapsis
vt pꝛemittitur. Sed hodie secundum quãdam papalem consti⁊
tutionem bona hereticoꝛum diuiduntur in tres partes, vna at⁊
tribuitur iudici seculari. Alia officialibus qui negocia inquisi⁊
tionis peregerunt. Tertia ecclesie romane pꝛo tuitione officij, vt
dicunt docto.in alleg.c.cum secundum.

SVMMARIVM

1 Crimine heresis semiplene pꝛobato, si quis eam negat, suppo⁊ nendus est toꝛture.
2 Heresim debet abiurare quilibet suspectus de heresi, siue sit le⁊ uis, siue vehemens suspitio.
3 Pꝛesumptio vehementissima requiriꝛ in ꝯdemnatione heresis.
Pꝛobationes luce meridiana clarioꝛes requnꝛ i crie heresis.

Capitulum.xxxi.

1 SEcundo casu quando re
periꝛ † semiplene pꝛobatũ puta foꝛte per vnũ testeꝫ
vel grauẽ infamiã ⁊ inquisitus inficiaꝛ seu negat, tũc
dꝫ toꝛmentari, vt in alleg.cle.j.de here. ⁊ ibi p Jo.de imo. ⁊ hoc
ad instar criminis maiestatis.C.ad.l.iul.maie. quisquis. ⁊ tunc
siquidẽ ꝯfiteaꝛ ⁊ ꝑsistat in heresi, est puniendus vt ꝯfessus vel cõ
uictus.ij.q.j.nos in quẽq̃z. Si vero nõ ꝯfiteaꝛ, tunc si est diffa⁊
matus indicenda est ei purgatio ⁊ si defecerit in ea punieꝛ. Naꝫ
si pp hoc est citatus vt veniat de fide responsurus, ⁊ qꝛ nõ venit
est excõmunicatus, ⁊ ꝑsistit in excõmunicatione per annum, ꝙ
postea est velut hereticus ꝯdẽnãdus. vt in alleg.c.excõicamus.
§.qui aũt. ⁊ eo.ti.cum ꝯtumacia.in.vj. Si vo se purgauit, ⁊ tũc
si adest vehemẽs pꝛesumptio ꝯ̃ eum, põt imponi tpalis pena. de
pꝛesump.c.literas. Si vo est leuiter suspectus, tunc nõ imponiꝛ
pena, sed leuis pnia sibi iniungiꝛ, ⁊ nihilominus abiurauit here
2 sim, qꝛ † quilibet suspectus de heresi siue sit leuis, siue vehemens
suspitio debet adiurare heresim, vt in alleg.c.accusatus.in pꝛin.
⁊.ij.rñ. ⁊ si post talẽ abiuratioñe labiꝛ in heresiꝫ, tũc si fuerit an⁊
tea vehemẽter suspectus. iudicabiꝛ relapsus ⁊ ꝯdẽnabitur de he
resi, ⁊ pena relapsoꝝ puniendus est, nam tradendus est curie se⁊
culari sine spe alicuius audiẽtie, vt in alle.c.ad abolẽdã.§.illos.
nisi quo ad sacr̃a ecclesie. per alleg.c.sup eo. vt pꝛediciꝛ. Si vo
erat leuiter suspectus, tũc non iudicabiꝛ vt relapsus, lꝫ grauiter
sit puniendus, qꝺ si tũc nõ abiurasset heresim, sed nõ pena rela⁊
psoꝝ, qꝛ si vult reuerti ad fidẽ est audiẽdus, vt in alleg.c.accusa
tus.ibi p doc. ⁊ hoc est veꝝ nisi tũc post dephensioñe ꝯstaret ple
ne de illo crie de quo ṕus erat leuiter suspectus, qꝛ tũc est puniẽ
dus pena relapsoꝝ, vt plene no. Anc.ibidẽ, ⁊ ista abiuratio est
fienda in iudicio vt ibi. hinc est ꝙ lꝫ quis ꝯtinuaret heresim mul
to tpe nunq̃z posset vt relapsus puniri, sed si quis per modicum
tpis spaciũ fuisset depꝛehẽsus in heresi, ⁊ abiurasset eam ⁊ iterũ
postea esset depꝛehẽsus cẽsereꝛ relapsus, ⁊ sic talis abiuratio me
dia aggrauat depꝛehẽsuꝫ in heresi ſm eundẽ Pet. de anch.ibi.
3 Vnde tꝫ ꝙ † quo ad ꝯdẽnationem de heresi requiritur pꝛesum⁊
ptio vehementissima, sed quo ad purgationem sufficit pꝛesum⁊
ptio vehemens, hinc est ꝙ in crimine heresis requiruntur ꝓba⁊
tiones luce meridiana clarioꝛes. ⁊ ita dicunt Moder. in.c.ex⁊
communicamus.lo.j.de hereti. ⁊ per Calde. ⁊ infra sequitur.

SVMMARIVM

1 Forma purgationis canonice per inquisitum prestande.
2 Pecunia recepta cancellatur processus.

Capitulum. xxxij.

1 T purgatio †hoc mō est fiēda, vt bř ō pur. ca. p totū maxie i c. fi. q2 ifamatus d3 corpalr iurare corā iudice crimē hřsis ō quo ē ifamatus minime gmlsisse, z cōpurgatores ifamati corpalr iurabūt φ credūt eū verū iurasse, vt p3 in alle. c. fi. z ē i arbitrio iud. quot z qles dēant eē cōpurgatores, vt
2 eo. ti. c. iter. p gl. z doc. hec sunt notāda ꝯ nōnullos iudices, †q2 pecunia recepta cācellat̃ pcessus, q2 male faciūt. s3 pcedere debēt vt ē pmissu3. Insup sunt tales pcessus vtiles ad pbādū aliquē eē relapsu3 z puniri pena relapsoꝝ si forte p illos pcessus pbari pt ō heresi abiurata, ex his p3 qđ ad ꝯdēnationē de heresi reqrit̃ psūptio violētissima, s3 ad purgationē sufficit psūptio vehemēs. hic est φ i crie heresi reqrunt̃ pbationes luce meridiana clariores, z ita dicūt Abb. sic. z doc. alij Moder. in. c. excōmunicamus. el. j. de here. z per Cald. in cōsi. v. sub eod. titu.

SVMMARIVM

1 Inquisitor non probante, absoluendus est inquisitus.

Capitulum. xxxiij.

1 Ertio† modo quando nihil est probatum non restat nisi absolutio.

SVMMARIVM

1 Habilitas z inhabilitas testiū an ꝯsideranda in causa heresis.
2 Testes singulares an probent in causa heresis.

Capitulum. xxxiiij.

1 Nsuper est sciendum qđ in cā heresis ihabiles z excōicati criosi z ifames, z socij z pticipes criminis inducunt̃ i testes, vt de hereticis. i fidei. li. vj. z ibi p doc. hinc est qđ dt Anch. ibi. z i. c. vt officiū. eo. ti. z li. φ l3 leuia argumēta sufficiāt ad ꝯuincēdū quē de heresi, illa tñ debēt plene pabri, z sufficit φ pbet̃ p duos testes ꝭm eūdē Pe. de anch. ibidē. z plenius ibi p Dñicū z Anto. de but. de here. excōmunicamus. el. j. circa fi. qđ est intelligēdū quo ad ꝯdēnationē penaꝝ, secus quo ad ꝯdēnationē pnie, q2 tūc sufficiūt testes singulares. z sic intelligit̃ qđ not. Inn. z cōiter oēs
2 de accu. c. qualiter. †Scđo qđ in cā heresis probāt testes singulares, l3 Host. teneat ꝯtriū q̄ opin. hos. h3 locū quo ad primū casu3 ꝯdēnationis penaꝝ, sed opi. Inn. quo ad scdm̄. s. pniam. ad hoc facit qđ not. Jo. imo. post Guil. in alle. cle. ij. dicēs, φ l3 in alijs criminibus in dubio tutius sit nocētē absoluere ꝙ inocētē ꝯdēnare tñ i hoc crimine in dubio psumēdū est p heresi quo ad effectū pnie iponēde. de presum. literas z sic intelligit̃ quod no. Inno. de simo. sicut. vbi dicit φ licet in alijs criminibus requirātur probationes luce meridiana clariores, tñ in crimine heresis sufficiunt minores secundum eundem Imolam.

SVMMARIVM

1 Forma examinandi testes in causa heresis.
2 Inquisitor vel eius substitutus non potest quis esse nisi quadragesimum attigerit annum.
3 Casus in quibus procedere nō pōt eps̄ sine inqsitore, z ecōtra.

Capitulum. xxxv.

1 I Tem in causa heresis †circa examinationē testiū debēt adesse due psone discrete z religiose non seculares clerici pter inqsitorē z notariū vel pter duos viros idoneos loco notarij, q̄ psone tenent̃ parere hoc casu iqsitori vt alle. c. vt officiū. §. verū. z ibi p doc. qđ nō procedit qñ eps̄ inqrit q2 nō h3 necesse psonas religiosas conuocare, sed tm̄ notariū p regulā. c. qm̄ ꝯ. de proba. que nō d3 dici mutata nisi expresse dicat̃ de epo. Vñ cū hic de inquisitore loquat̃ nō est intelligēdū de Epo. ad hoc facit gl. in verbo cōmissarijs. eo. ti. cle. nolētes. q̄ dt de pena de q̄ ibi nō h3 locū in Epo. q2 de eo nō loqt̃, z sic
2 tpe. xl. annoꝝ. nō h3 locū in epo, q2 de inqsitore, z non epo loqt̃ p2 alle. cle. nolētes. nā quis nō †pōt esse inqsitor seu substitutus eius nisi attigerit. xl. annū vt ibi dr̃. z ibi p doc. nō obst. c. p hoc. in fi. de here. in. vj. vbi dr̃ φ eps̄ in pcedēdo d3 seruare illū modū quē inqsitores ab apostolica sede deputati seruari debēt, q2 hñt locū qñ ambo cōiter pcedūt. hinc est qđ dt ibi Anch. φ pp cōionē quā habēt insimul in pcedēdo debēt epi seruare ꝯstitutiones quas seruare debēt inquisitores, nā aliud dicēdo sequeretur qđ si solus eps̄ pcederet inqrēdo ꝭm iura cōia z nō obseruaret modū datū inqsitori sue dioc. forte p eū ibi cognitū non valeret pfessus, cū quotidie plures forme pcedēdi limitant̃ inqsitoribus in literis qđ nō est dicēdū, maxime q2 tex. alleg. c. vt officiū loqt̃ de religiosis nō secularibus q ꝯueniūt in religione cu3 ipsis inqsitoribus sed nō epis, qui vt plurimū sunt clerici secula
3 res. †Itē q2 eps̄ sine inqsitore vel ecōtra nō pōt pcedere in tribus casibus de quibus. ꝭ. z hic. casus examinationis testium non est de illis ergo cessat allega. capitu. per hoc in alijs casibus quam tribus.

SVMMARIVM

1 Testes qui cogantur in causa heresis.

Capitulum. xxxvj.

1 I Tem in hac causa † z depēdētibus ab ea possunt testes q se subtrahunt cogi ad examinationē, q2 q celat veritatē peccat mortalr, z ēt si necesse sit possunt repeti si ꝯfuse deposuerūt vel nō dixerūt de cā scientie, vel de alijs vt not. doc. maxime Dñicus in alleg. c. vt officiū. post Jon. an. quinimo post publicatas attestationes pñt testes alij recipi ex quo ex officio nō ad petitionē partis alterius iudex pcedit, z possunt ex interuallo corrigere dictū eorū, vt in alleg. c. accusatus. §. licet insup d3 inqsitor inqrere de inimicitia testiū ꝯ ptē ꝯ quā inquirit̃, ex quo nō tradunt̃ noia testiū tali inquisito nec eoꝝ notitia ꝭm eosdē ibidē, z hoc casu ad hoc vt testis repellatur reqrit̃ φ probet de inimicitia graui z capitali vt dicit Frider. in ꝯsi. ccxlv. qđ incipit Reuerēdo in Christo patri.

SVMMARIVM

1 Religiosi qui dum essent in seculo erant notarij, possunt admitti vt notarij in causa heresis.

Capitulum. xxxvij.

1 I Tem licet religiosi † z alij clerici seculares existētes in sacris nō pñt exercer̃ officiū tabellionatus, ꝗuis antea fuerūt notarij ēt in causis vertētibus corā iudicibus ecclasticis, tñ i cā heresis pñt exercere tale officiū. vt in alle. c. vt officiū. §. ad ꝯscribēdas. z ibi p pfatos doc. Pe. z dñicū post Jo. an.

SVMMARIVM

1 Inuocari pōt brachiū seculare pro expeditione negotij heresis.

Capitulum. xxxviij.

1 I Tem inquisitores †pñt inuocare brachium seculare sicut ipsi p expeditione negotij heresis fauore fidei, z ꝯdictores cōpescere p cēsurā ecclesiasticā, vt in alle. c. vt officiū. §. pe. z ibi p doc. z similiter oēs dñi z eorū officiales z alij impedientes processum seu sententiam directe vel indirecte in causa heresis sunt ipso iure excōmunicati z si animo indurato per annum insisterint in eadem excōmunicatione sunt condemnandi tanquam heretici. vt de hereticis. vt inquisitionis. z ibi per doc. maxime dominicum.

Summarium.

SVMMARIVM

1 Potestatem hñt inquisitores ꝯuocandi peritos vt eis assistãt.

Capitulum.xxxix.

1 Item inquisitores †hñt ptãtes committẽdi alijs citationes ac ꝯuocandi peritos clerum ꝛ populũ vt eis assistant, ꝛ repetẽdi libros ꝛ ꝓcessus supra cã heresis iaꝫ factos de hereticis vt cõmissi.li.vj.nec in hac cã pñt peti exigere preciuꝫ sui laboris nisi liberaliter aliter aliqd fuerit datũ, vt ibi no.doc.maxime Dñi.ac etiam pñt substituere ꝛ alios actus iudiciales cõmittere, cum sint iudices delegati ꝓn cipis ƀm doc.ibidem.ꝛ per glo.ꝛ doc.eo.tit.cle.ij.

SVMMARIVM

1 Casus in qbus episcopus ꝛ inquisitor tenentur simul ꝓcedere.
2 Episcopus ꝛ inquisitor si ꝓcederent diuisim ꝯtra suspectum de heresi tamen in fine processus sibi communicabunt.

Capitulum.xl.

1 Item considerandũ † tres casus in quibus eps sine inqsitore vel eius substituto, vel inquisitor sine epo vel eius vicario, seu substituto nõ põt ꝓcedere in cã heresis. Primus casus est si velit suspectũ, de heresi ponere in carcere duro ꝛ arto q esset magis ad penã q̃ꝫ ad custodiã. Scd̃s si velit ponere ad tormẽta. Tertius si velit ꝓcedere ad sniam, ꝛ hec oĩa si adinuicẽ sui copiã hr̃e valeãt intra dies octo postq̃ꝫ se adinuicẽ reqsiuerũt, vnica ad minus reqsitione, nisi vnus alteri cõmittat vices suas vel ꝯsensum, alias carceratio, tortura, vel snia est ipso iure nulla, hec oĩa ꝓbanᷓ de hereti.cle.j. nec validaᷓ aliqs actus ex his tribus si post octo dies ꝯsensus
2 supueniat ƀm Pau.ꝛ Jo.de imo.ibi.insuper † si ambo procederent ꝯ̃ suspectũ de heresi lꝫ diuisim, cõmunicabunt sibi processus in fine, cũ non restat nisi ferre sentẽtiã. vt ibi dicit glo. in verbo ad sententiam ꝛ doc. vel ẽt si vnus procedat altero predictorum nullo modo procedente, tũc si episcopus potest habere copiam inquisitoris, vel inquisitor de episcopo qñ vult procedere ad carcerandum vel ad tormentandũ vel sniandũ, ꝛ debẽt reqrere ꝛ expectare per octo dies, ꝛ elapso termino a die requisitionis poterit per se procedere sinautem non poterit habere copiam tunc procedere potest etiam nulla facta requisitione, nec ẽt iusto casu reqri dꝫ capꝫuꝫ viuẽte epo ƀꝫ Jo.imo.ibi post mat.

SVMMARIVM

1 Jeiunium an indicandum loco tormenti.

Capitulum.xlj.

1 Ex premissis Uidet † qd̃ lꝫ carcer sit durus tñ si sit nõ ad penã sꝫ ad custodiã ex quo alius carcer ꝓ custodia repiri ibi nõ põt, ꝙ sepatiꝫ ad carcerãdũ pt̃ ꝓcedi ƀꝫ eos, ꝛ sic̃ colligiᷓ ꝙ iqsitus nõ cõpelliᷓ ad ieiunãdũ ab vno ipoꝝ ꝓ ṽitate eruẽda cũ tale ieiuniũ dr̃ tormẽtũ ƀm glo.ꝛ eosdẽ ibideꝫ.

SVMMARIVM

1 Inquisitor an possit commutare vel mitigare penam inflictam sine episcopo.

Capitulum.xlij.

1 Item additur quartus casus veꝫ in cõmutatione pena qꝛ † inqsitor nõ põt cõmutare vel mittigare penã inflictã sine epo, vt pꝫ in all'.c.vt cõmissi.§.ꝛ ilꝛoꝝ.ibi per Pet.de anch. qui dicit qd̃ est speciale in hac causa. posset fieri ista alteratio vel mitigatio ẽt post sententiam, forte iste quartus casus potest comprehendi sub tertio videlicet sententie respectu finis ad quẽ tendunt sententia, ꝛ mitigatio, siue mutatio.

SVMMARIVM

1 Episcopi vel inquisitoris pena si aliquem catholicum faciunt suspectum de heresi propter odium vel propter fauorem, ꝛ ꝙ suspectum de heresi omittunt procedere.

Capitulum.xliij.

1 Ceterum si eps † vel iqsitor vel eoꝝ substituti cã vexãdi, vel pecuniã extorquẽdi, vel alia cã iniusta aliquẽ faciunt de heresi suspectũ q nõ sit, vel suũ officiũ ipediẽtẽ q nõ ipedit, vel omittẽdo aliquẽ de heresi suspectũ vbi procedẽdũ sit neglexerit, sunt inqsitor ꝛ eius substitutus ꝛ substitutus episcopi ipso iure excõmunicati. Sed episcopus est per triẽniũ suspensus ipso iure vt patet in ea.cle.j.de here.ade.j.in.§.item inquisitores.

SVMMARIVM

1 Forma sententie in hereticum ferende.

Capitulum.xliiij.

1 Item in hac causa † quo ad sniaꝫ ferẽdã dat praticã Pe.de ancha.eo.tit.c.vt cõmissi.ꝛ iudex dicat, pronũciamus talẽ fuisse ꝛ esse hereticũ ꝛ puniẽdũ penis que a iure ꝯ̃ hereticos sunt statute. qꝛ facti questio est penis arbitrium indicãtis, sed persecutio pene nõ eius volũtati mãdaᷓ, sed legis auctoritati reseruatur ꝛ isto casu iudex secularis hꝫ stare actis iudicantis inquisitoris cũ eius sentẽtiã exequitur secundum eundeꝫ Pet.ibi ꝛ eo.tit.ꝛ li.c.vt inquisitionis.in secundo.notabili.

SVMMARIVM

1 Casus in quibus possit appellari ꝛ non appellari. Et de validitate testium in causa heresis.

Capitulum.xlv.

1 Item sciendũ. qd̃ a snia † diffinitiua sup heresi nõ põt appellari, vt in alle.c.vt inqsitionis. Uñ executioni pt̃ demadari intra dies decẽ ƀm eũdẽ Pet.ꝛ alios ibi qui dicunt verũ esse in snia diffinitiua. Secus in snia interlocutoria vt si in ꝓcessu inqsitionis inqsitus sentiat se aggrauari in aliquo per inquirẽtem, qꝛ a tali grauamine põt appellari ƀm eos. Itẽ testes singulares in hoc crimine nõ probãt, nisi vt vnus testis dt̃ qd̃ audiuit illũ dicere qd̃ xp̃s nõ venit ad crucẽ, ꝛ alius dicit ꝙ psone trinitatis nõ fiũt equales, qꝛ per hoc nõ probabiᷓ ille hereticus licet aliqui teneant contrarium ƀm doc. Anto. de bu.Jo.de imo.ꝛ Ab.si.iu.c.cum oporteat.de accu.ꝛ per eand. Ab.in suo cõsilio.liij.si intra.vt.s̃.in.§.insuper.in fine.

SVMMARIVM

1 Judeorum recipientium Christianos ad eorum iudaismum pena, vel eos vendentium iudeis aut saracenis.
2 Judei heretici an dicantur.

Capitulum.xlvj.

1 Item inquisitor ꝯtra iudeos † q Christianos denegãtes fidẽ ꝛ descẽdẽtes ad eoꝝ sectã recipiũt ꝛ occultãt, vel psuadẽt ꝛ fugere faciũt, ne de crie heresis ꝯ̃ eos inqraᷓ, vel verbis ꝛ factis defẽdũt vt psistãt in iudaismo, vel vẽdũt Christianos iudeis alijs vel saracenis de quibus cõstat eis qd̃ faciũt negare Christianos fideꝫ Christianã, põt ꝓcedere tanq̃ꝫ ꝯ̃ receptores hereticoꝝ, ꝛ existẽtes cã erroris illoꝝ xp̃anoꝝ vt plane ꝓbat Old.in ꝯsi.xxxvj.ꝙ incipit.ꝯ̃.scripti sunt articuli inqsitoris. ꝛ ratio est, qꝛ inquisitor põt procedere ꝯ̃ oẽs receptores, defensores, ꝛ fautores, siue sint heretici, siue nõ. vt pꝫ de heretici.c.accusatus.§.si vero.ꝛ etiam sunt excõmunicati vt
2 vt dicunt doc.eo.tit.ꝛ li.c. ꝯ̃ xp̃anos. ita ꝓcedi põt † ꝯ̃ iudeos licet heretici non dicanᷓ. ꝛ ibi dicunt doc.post.Joan.an.qd̃ iudei introducentes ad eoꝝ ritũ xp̃ianos licet non punianᷓ tanq̃ꝫ heretici, qꝛ nõ fuerunt Christiani, tamen puniẽdi sunt alia pena tanq̃ꝫ fautores hereticoꝝ ex quo sic trahunt baptizatos ad iu-

daismuz vt ibi plene. ꝛ sunt pena arbitraria puniendi ex quo pena certa non est statuta per regulam.c.de causis.in fi.de offi.del leg.etiam sunt publicis flagellis deputandi, vt patet.xxviij.q.j. sepe.sed aliter coram seculari puniunt᷑.vt.C.de iude.l.fi. ꝛ.l.iudeis.hoc casu inquisitor non pōt illos punire, ꝛ sniare sine epo, vel ecōtra per cle.j.eo.ti.ꝛ qꝛ potestas inquisitoris participatur epo.vt eo.ti.ꝛ lib.vj.c.per hoc ꝑm Dñicuꝫ post Jo.an.in alleg. c.contra christianos.nisi post dies octo vt premittitur.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Inquisitor an possit se intromittere ꝯtra iudeos agnum crucifigentes in parasceue, aut ꝯtra conspuentes in crucem.

Capitulum. xlvij.

1 Item inquisitor non pōt ꝓcedere † ꝯ iudeos q in parasceue crucifigunt agnum siue ouem, crucem ꝯspuunt, ꝛ pedibus ꝯculcant in vituperiuꝫ fidei, qꝛ lꝫ ex hoc fiat iniuria fidei christiane, tñ per hoc error ꝯtra fidem non inducitur. Unde non spectat ad eius officium, qd̄ est limitatum, Quis pp hoc per ordinarios seculares ꝛ ecclesiasticos saltem indirecte coerceri possunt ꝑm eundem Oldra.vt.s.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Permissa ꝛ denegata iudeis ꝛ saracenis.

2 Priuilegia iudeis ꝯcessa.ꝑ Romanos pōtifices sunt seruāda.

3 Episcopus an possit punire infideles delinquentes in sua diocesi pena pecuniaria, an corporali.

Capitulum.xlviij.

1 Item sciendum † est etiaꝫ ꝙ iudeis iter catholicos aliqua permittunt᷑, videlicet primo obseruare synagogas antiquas, ꝛ eas reparare, non aūt nouas construere.vt.l.fi.C.de iude.ꝛ in.c.iudei in ciuitate.de iude.ꝛ.c.ꝯsuluit.Scd̄o permittit᷑ iudeis pacifice ꝛ quiete celebrare festiuitates suas, ꝛ officia ꝯsueta in synagogis eoꝝ publicis.xlv.dist.qui sincera. Tertio pmittit᷑ iudeis comitiua comicialis catholicoꝝ causa, tñ aliqñ interdicit᷑ de vsu.c.quāto.ꝛ.c.post miserabilem. Quarto iudei obedientes legibus nō sunt molestādi a christianis.xxiij.q.viij.dispar. Quinto iudei non sunt per violentiaꝫ ad fidē cōpellendi.xlv.dist.qui sincera.ꝛ.c.de iudeis. Sexto iudei sine iudicio terrene potestatis non vulnerant᷑, nec occidunt᷑, nec pecunijs suis spoliant᷑.de iude.sicut iudei. Septimo qd̄ de cemiter ijs eoꝝ non eximant᷑ corpora eoꝝ defunctoꝝ. vt alle.c.sicut. Octauo in omnibus ritibus eoꝝ tolerant᷑ dūmodo non fiant in opprobriū fidei catholice, ꝛ ꝯtra formam canonum. vt pꝫ.xxiij. q.iiij.v.ꝛ.vj.ꝛ per totum.ꝛ ea.q.viij.dispar.xxviij.q.j.ꝛ.ij.ꝑ totum. xlj.dist.c.j.ꝛ.iiij.lvj.dist. Ismael.liiij.dist.c.j.ij.ꝛ.iij.ꝛ.xj.q. iij.ad mensam.ꝛ de iude.per totum. insup si aliqua alia † priuilegia sunt eis ꝯcessa per Romanos Pontifices sunt seruāda. de priuile.c.porro.ꝛ.c.accipimus. Unde coercio iudeoꝝ transgredientiū hos canones non spectant ad inquisitores.nam ritus iudeoꝝ non ꝓprie sapit heresim, sed notat infidelitatem respectu dispositiōis legis gratie. hereticus stricto sumpto vocabulo differt ab infideli ꝛ scismatico, qꝛ qlibet infidelis iudeus vel paganus large dici pōt heretici. vt no.xxiiij.q.iij.§.qꝛ vero. ꝛ.c.inter scisma. Si ergo iudeus seruat ritus suoꝝ antiquoꝝ, nō ē ꝓprie hereticus. imo permittit᷑ eis seruare ꝑm formam canonum vt predicit᷑, fināt obseruat contra formam canonum non est stricte hereticus, sed est canonum violator, ꝛ sic ad epm ordinariuꝫ principaliter spectat eoꝝ coercio qui est custos canonū.xxv.q.j. nulli fas.ꝛ.c.violatores.ix.q.iij.in prin.vt patet. de iud.c.ꝛ si iudeos.ꝛ.c.postulasti.ꝛ pōt eos punire per indirectum ꝓhibendo christianis ne habeant cōmercium cū eis. vel pena pecuniaria. vt in alle.c.ꝛ si iudeus.ꝛ.c.nōnullis.

3 Item pōt eps † ordinarioꝝ punire infideles delinquentes in sua diocesi pecuniaria pena, an corporali citra sanguinis effusionē, vt est casus de rapto. in archiepatu, cū sit custos canonuꝫ, ꝛ ita in effectu ꝯsuluit do.Jo.de lig.ꝛ se subscripserunt Laur.de pinu. Egid.de presby. Gaspar. de cald.ꝛ Jo.de fantu. Et incipit ꝯsil. In Christi nomine ꝛ beate Uirginis, ꝛ vtriusqꝫ Jo. qꝛ sepe reuocatur in dubium ꝛc. Et hoc qd̄ hic dr᷑ ꝙ iudeus vel paganus non stricte, sed large dicit᷑ hereticus, est verū, nisi recepisset baptismum, ꝛ postea preuaricasset. vt patet.eo.tit.lib.vj.c.ꝯtra christianos.nam tunc stricto modo dicit᷑ hereticus, vt ibi.ꝛ.C.ne sanctū baptis. ꝛ per totum. ꝛ.C.de aposta.l.j.ꝛ per totum.ꝛ adde qd̄ predicitur. post Old. in ꝯsil.xxxvj.ꝛ per Cald.sup tit.de iudeis.consil.ij.ꝛ.iij.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Asserere quod anima simul cum corpore moriatur ꝛ similia, sapit manifeste heresim.

Capitulum.xlix.

1 Item pertinaciter asserere † ꝙ aia simul cū corpore moriat᷑, vel qd̄ homines viuant ꝛ gubernentur per ꝯstellationes superiores, vel ꝙ non sit paradisus nec infernus, vel qd̄ incestus non sit peccatum, sapiunt heresim manifeste ꝑm Fede.de sen.in ꝯsi.cclx.qd̄ incip. Reuerendo in Christo patri. Nam credendum est eum qui talia pluries pertinaciter asseruit corde gessisse, ꝛ credidisse, qꝛ nemo estimandus est dicere qd̄ mēte nō agitauit.xxij.q.v.humane aures.ff.de suppel.leg.l.labeo.ꝛ ꝓpterea hereticus est censendus talia ꝓferens, ꝛ eius bona a die cōmissi criminis sūt ipso iure ꝯfiscata ꝑm eū ibi, multa iura ad hoc allegantem, per ꝟba.n.que qs loquit᷑, suam fidem ꝓfitetur ꝑm beatū Tho.sa se.q.xj.art.ij.circa med.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Frangere imagines ecclesie simpliciter in vilipendium fidei christiane an sapiat manifeste heresim.

Capitulum.l.

1 Item frangens † iconas vel imagines ecclesie vilipendio ac iniuriā faciēdo non dr᷑ hereticus, sꝫ alia grauissima pena sit puniēdus, sed si faceret illud putās eas esse simulachra, ꝛ qd̄ sit peccatū adorare in eis id qd̄ representat᷑ per eas esset hereticus ꝛ memoria dānabit᷑, qꝛ diceret sanctam ecclesiā non potuisse ꝯdere illa decreta que dicunt᷑ venerari imagines ꝑm Andr.de iser.in alle.auc.qui allegat in ꝯtestē Host.in sum.de hereti.§.qua pena.ibi plene per eos qd̄ est intelligendū pmū dictū nisi in hoc esset eius opinio grauata, ꝛ pp hoc diffamatus, ꝓterue id faciens ac si existimaret non eas esse venerandas per ea que dicta sunt.s.in simoniaco ꝛ vsurario.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Inimicus capitalis potest accusare de heresi stricto modo sumpta, secus in alijs criminibus.

Capitulum.lj.

1 Item inimicus † Capitalis de iure canonico nō pōt accusare in criminibus exceptis. fallit in heresi stricto modo sumpta.nā tūc dr᷑ ꝓsequi suam vel suoꝝ iniuriam, qꝛ qd̄ cōmittitur in religionē diuinam, in oium infert᷑ iniuriam.C.de here.l.manicheos.ꝑm eundem Andr.vbi.s.in fi.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Inquisitor non se intromittit de causa vsuraria lꝫ iniungat hereticis vt vsuras restituat in foro penitentie.

Capitulum.lij.

1 Item inquisitor non † habet se intromittere ꝛ cognoscere de causis vsuraꝝ, lꝫ possit iniungere hereticis in foro penitentiali vt vsuras restituant ꝑm ꝙ pꝫ in alleg.c.accusatus.§.de questionibus.ꝛ ibi per docto.sed non possunt ad eas restituendas compellere, sed bene vt agant penitentiam iniunctam si est notoriū penitentiā non fuisse peractam

penam

penam pecuniariam imponere, vt patet ex his que not. Felyn. in consi. clij. prealleg. ⁊ Lap. ibi in addi. vel tanꝗ relapsos de heresi condemnare, vt dicitur supra. §. item considerandum quod pluribus. versi. vnde asserens pertinaciter.

SVMMARIVM

1 Inquisitorum pena qui pretextu officij inquisitionis illicitis modis pecunias extorquent, vel bona ecclesiarum ob delicta clericorum scienter confiscant.

Capitulum. liij.

1 Item inquisitores † qui pretextu officij inquisitionis illicitis modis pecunias extorquent, vel ob delicta clericorum scienter confiscant bona ecclesiarum, sunt ipso facto excõmunicati, ⁊ absolui non possunt nisi in articulo mortis si prius non satisfecerint, vt patet de hereti. clem. nolentes. Unde si inquisitor sciẽter applicat sibiipsi rõne officij libros quos quidam frater minor habebat ad vsum propter delictum ipsius fratris, cuius punitio ad officiũ ipsius inquisitoris pertinebat, est ipso facto excõicatus, hoc saluo, ꝙ si ille frater cuius libri fuerũt ablati, ⁊ inquisitor cui facta fuit applicatio essent eiusdem conuentus, ita quod propter hanc applicationem nullum factum est preiudicium conuentui, cuius re vera erant libri, nec ab eius dominio, vel potestate facta est aliqua distractio, vel alienatio per huiusmodi applicationem, sed illam habet potestatem in illis libris quã prius ipse conuentus habebat libris extantibus apud illum fratrem, nam casu isto dictus inquisitor non est excommunicatus, quia presupponendo hoc nulla facta est confiscatio bonorum dicti conuentus, quia tunc proprie dicitur confiscatio quando dominium rei de vno ad alium transfertur de hereticis. c. penultimo libro sexto, ⁊ facit quod legitur, ⁊ not. de his que fi. a prela. cum apostolica, ⁊ quod not Inno. ⁊ Hostien. de proba. ex literis. circa prin. de duobus canonicis eiusdem ecclesie adinuicem litigantibus secundum Fride. de sen. in consi. cxxxij. quod incipit. In Christi nomine amen, viso ⁊ examinato, ⁊ pro intelligentia remitto ad consilium primum Calde. sub. tit. de here. quia aliter dicit.

SVMMARIVM

1 Inquiri potest contra hereticum defunctum si in vita non fuit inquisitus.
2 Inquisitores elapso quinquennio non possunt procedere ad ingrendum post mortem heretici ad finem publicationis bonorũ.

Capitulum. liiij.

1 Item sciendum † ꝙ si hereticus non fuit in vita inquisitus, ⁊ damnatus, tamen inquiri ⁊ damnari potest eius memoria post mortem ad similitudinem criminis lese maiestatis, vt not. do. Ange. de peru. C. ad le. iul. maie. l. penul. ⁊ And. de inser. in alleg. auc. gazaros. ⁊. xxiiij. q. ij. sane. ij. ⁊ de here. si quis episcopus. nam post mortem heretici potest ipse declarari hereticus ad finem confiscandi bona, cum ex eius morte crimen non extinguitur, vt patet de here. accusatus. §. in eo vero lib. vj. ⁊ ibi per Dominicũ, hinc est ꝙ dicit Bar. in. l. j. de apostatis ꝙ leges ⁊ canones asserentes ꝙ de crimine heresis potest cognosci post mortem, debet intelligi intra quinquennium. Unde in-
2 quisitores † ad finem publicationis bonorum non possunt procedere ad inquirendum post mortem heretici elapso quinquennio. secundum eum ibi, sed glo. in alleg. §. in eo vero tenet ꝙ requiritur lapsus annorum. xl. allegat de prescri. c. fi. §. fi. li. vj. vbi est casus ꝙ etiam intra annos. xl. a morte heretici computandos possit memoria dãnari. ⁊ hoc tenet Petr. de Anch. in alle. c. fi. de quo ibi per eum, ⁊ hoc nisi probetur de eius reuersione ad fidem ante mortem iuxta ea que habentur, ⁊ notantur de heretic. cap. iiij. in vj. ⁊ supra dixi.

SVMMARIVM

1 Aduocatis non prohibetur defendere suspectos de heresi. anteꝗ constet eos esse hereticos.

Capitulum. lv.

1 Item sciẽdum † ꝙ aduocati possunt defẽdere suspectos de heresi, quousꝗ nõ cõstat illos esse hereticos vel inter hereticos cõputãdos, vt no. de. here. c. si aduersus, ⁊ ibi ꝑ An. de but. post Jo. an. ⁊ eo. ti. c. fi. in pn. li. vj. vbi pz ꝙ i cã here. põt ꝓcedi sine strepitu aduocatoꝝ. Uñ dicit ibi Do. ibi patere ꝙ nõ ꝓhibet̃ interessẽtia aduocatoꝝ, sed eoꝝ strepitus, ad hoc est ꝙ legit̃ in. c. statutũ lo. ij. ⁊ rñ. ij. de hereti. li. vj. ⁊ que ibi no. doc. nã ius ꝙ aliquid ꝓsupponit supponit illud tãꝗ in esse suo ꝑfecto ⁊ vero. vt no. de elec. cumana. ⁊ ꝑ Inno. de libel. obla. c. fi. cum ergo ius prohibet aduocato prestare auxiliũ heretico, intelligẽdum est de heretico q vere dicatur hereticus, vel inter eos habeatur manifeste. vt supra ⁊ cautum est aduocato protestari, sicut fecit Abb. Joachim, vt supra in prin. dicitur ⁊ in fine.

SVMMARIVM

1 Inquisitori incumbit probare ꝙ sortilegia ⁊ diuinationes sapiant manifeste heresim ad hoc vt possit super eos procedere.
2 Constare manifeste de contumatia aliud est, ⁊ aliud est constare de manifesta contumatia.
3 Procedendum qualiter sit in casu notorio.
4 Hominem dicere impeccabilem esse, est hereticum.

Capitulum. lvj.

1 Item attendẽdum † ꝙ in istis sortilegijs ⁊ diuinationibus ad hoc vt inqsitor possit ꝓcedere hz ꝓuidere ante oia, an illa pertineant ad suã iurisditionem, scz an sapiãt heresim manifeste, cũ enim dat̃ sibi iurisditio cognoscẽdi super manifestis, si reuocat̃ in dubiũ de hoc ꝙ tũc nõ põt cognoscere an sua sit iurisdictio. vt not. gl. in alleg. c. accusatus. §. sane. ꝙ declarat Do. ibi dicẽs, qd si manifeste apparet ꝙ sapiãt heresim ⁊ super isto ꝙ sit manifestũ vel nõ reuocat̃ in dubiũ, ꝙ si inquisitori liqueat qd sit manifestũ iudicialiter poterit pronũtiare se iudicẽ, si vero nõ apparet ꝙ sit manifestũ se nõ intromittet ibi dicit gl. ꝭm eũ. ad hoc alle. An. de but. ibidẽ in cõtestez, vnde diuersitas cõsistit an dubiũ sit in iure an in facto, qz in primo casu nõ potest cognoscere, Secũdo sic, sicut in simili dicit An. de but. in cle.
2 j. de dolo ⁊ cõtu. qd aliud † est cõstare manifeste de contumatia ⁊ aliud est cõstare de manifesta cõtumatia. Unde ista simul stant ꝙ manifeste cõstet de crimine vel cõtumatia alicuius, ⁊ tamen dictum crimen vel contumatia non fuerint manifesta seu manifeste commissa vt ibi per eum ⁊ etiam sic. vt in simili dicit Bar. ff. sol. mat. l. titia. quem cõiter sequuntur canoniste quando dubitatur super matrimonio vel vsura ⁊ alijs vbi facit differentiam an dubitetur in iure vel in facto, ⁊ plenius per Dominicum de foro cõpe. c. fi. in fi. lib. vj. queritur si inquisitori constat per testes qui reprobari non possunt, quod de tali vsu sapiente heresim manifeste sit manifestum seu notorium, vel etiam per confessionem vel notorietatem, quod pronuntiare poterit se iudicem, ⁊ hoc casu inquisitor debet in sua inquisitione exprimere quod illa de quibus infamia est orta sapiunt heresim manifeste, ⁊ sufficit quod talis qualitas deducatur expresse, vel comprehendi possit sub generalibus verbis inquisitioni, sicut in similibus casibus dicunt Doctores, maxime Anto. de but. ⁊ Joannes de imo. de iudeis. c. ceterum. ⁊ per doctores. in. l. ij. ff. si quis in ius voc. non ierit. Et est vtile talia declarari sapere heresim manifeste, sicut in simili de eo qui in casu no-
3 torij habet procedere. nam † primo debet declarare illud esse notorium, non tamen est necessarium licet sit vtile, quia si procederet tãquam super notorio, ⁊ non esset, retractaretur sententia, nisi precederet in hoc declaratio, quia sibi imputet pars si non appellauit cum sit lata contra ius litigatoris secundum Anto. de but. Frãcis. de zab. ⁊ Joannem de imo. in cle. j. §. j. de re iudica. Similiter dicitur in archiepiscopo visitante prouinciam intendente punire crimina que asserit notorib, quia si dubium est an sint notoria, debet pronuntiare, vt in. c. j. de censi. lib. vj. de quo ibi per doctores hinc est quod si iudex procedit ex officio ⁊ reuocatur in dubium an sua sit iurisdictio potest pronunciare an sit iudex, vt no. ibi. Domi. post Anto. de but. ⁊ Joannem de imo. de rescript. super literis. ⁊ per Ange. ff. si qui in ius voc. non ierit. l. ij. sed in causa heresis distinguit̃ an in iure an in facto dubitat̃, vt predicit̃ adde scdm
4 Abb. sicu. de here. cle. ad nostrum. quod † dicere hominem esse

impeccabilem est hereticum, insup in hac vita non potest haberi perfectissima charitas, ꝛ dicere ꝯrium est hereticū. Preterea mulieris osculum ex causa libidinosa est peccatum mortale, ꝛ dicere ꝯrium est hereticū, sic in fornicatione, ꝙ simplex fornicatio est peccatum mortale. Unde dicere contrarium est hereticū, de quibus ibidem per eundem Abb. ibi in conclusionibus glosarum.

SVMMARIVM

1 Inquisitor licet possit procedere contra iudeum occultantem christianum fidem negantem, non tamen contra iudeum transeuntē ad sectam saracenorum.

Capitulum. lvij.

1 Item inquisitor † Potest procedere contra iudeum q christianum negantem fidem, ꝛ ad condescendentem ad sectam iudeorum recipit ꝛ occultat, similiter ꝯtra facientem aliquid in vituperium dñi nostri IESV CHRISTI de quo habetur per Oldr. in consi. xxxvj. sed non potest ꝓcedere contra iudeum transeuntem ad sectam saracenorum, vt per eundez in consi. ij. supra dicitur.

SVMMARIVM

1 Dicere ꝙ peccator non possit saluari quacunqꝫ penitentia interueniente, vel ꝙ peccata non remittuntur, nisi a solo Deo, non ab ecclesia Romana, vel alia catholica, est hereticum.

Capitulum. lviij.

1 Item dicere ꝙ peccator † non potest saluari quantumcūqꝫ peniteat dicitur hereticum, sic ēt si diceret ꝙ Rome, vel alibi non dimittuntur peccata per ecclesiam, vel qđ peccata non dimittunť nisi a solo Deo ꝫm eundem in consi. cclxxj.

SVMMARIVM

1 Inquisitor an possit procedere contra periurum qui iurauerat amplius nō exercere vsuras, vel nō dicere, neqꝫ facere ea que sunt contra fidem.

Capitulum. lix.

1 Item inquisitor † potest procedere contra periurū qui prius iurauerat non exercere vsuras, vel non dicere vel facere ea que sunt ꝯ fidē. nā ꝓcedere pōt ꝯtra euz tanqꝫ hereticum vel male sentientez de fide, ꝫm Cald. in ꝯsi. ij. sub tit. de here. nā aliud est ꝓcedere ꝯ aliquē tanqꝫ hereticū, ꝛ aliud ꝯ eum tanqꝫ suspectum de heresi ꝫm Cald. in ꝯsi. v.

SVMMARIVM

1 Decretum citationis contra suspectum de heresi cum comminatione quod nisi in termino compareat procedetur ad vlteriora eius contumacia non obstante.

Capitulum. lx.

1 ꝛc. † Salutem in dño, qꝛ percepimus ex fama publica ꝛ clamosa insinuatione in scandalum plurimorum, ꝙ talis ptinaciter affirmare presumat exercere vsuras non esse peccatum, vel tale qđ, ꝙ ab ecclesia est damnatū vel sapit heresim manifeste, pp ꝙ merito de fide potest suspectus reputari, verum nos volentes cum eo scire an ambulet in lucem vel tenebras, ꝛ de eo iustitiam ministrare, ꝛ saluti sue anime prouidere, Cupientes in his iuridice procedere vt tenemur, eapropter tibi mandamus quatenus ex parte nostra cites peremptorie dictum talē de fide dñi nostri IESV CRISTI merito suspectum, vt die tali hora cārum in nostra curia psonaliter cōpareat coraz nobis de articulis nostre fidei xpiane, ꝛ an ambulet in luce vel in tenebris rñsurus ꝛ facturus insup pmissis ac dicturus ꝙ fuerit rōnis cū intētiōe, ꝙ nisi dictus die, ꝛ hora coram nobis cōpareat predicta facturus ꝯ eundez tanqꝫ de fide suspectū per iuris remedia ad excōicationem, ꝛ alia ꝫm canonicas sanctiones ꝓcedemus iustitia mediante ipsius absentia vel ꝯtumacia in aliquo non obstāte. Datū ꝛc. Uerum si nō comparuit excōiceť, ꝛ si post excōmunicationem in eadem perdurauerit per annum animo indurato pertinaciter extunc velut hereticus ꝯdemnetur, vt patet de here. cum ꝯtumacia. lib. vj. ꝛ est necesse ꝙ in citatione ponať ꝙ veniat de fide rñsurus. vt not. in allega. c. cum ꝯtumacia. adde ea que dicit Spec. in tit. de heret. hoc addito ꝙ hodie iudex secularis non potest cognoscere de hoc crimine vt predicitur. Salua correctione sacrosancte Romane ecclesie cuius determinationi me omnia ꝛ singula premissa subijcio.

SVMMARIVM

1 Forma inquisitionis contra hereticum.
2 Articuli inquirendi contra hereticum, ꝛ de circunstantijs eorum.

Capitulum. lxj.

1 Hec inquisitio † est quaz reuerendus in Christo pater talis, vel inquisitor ꝛc. ex suo mero officio facere intendit cōtra talem de tali loco, de infrascriptis criminibus ꝛ excessibus heresis seu sapientibus heresiz manifeste, de quibus habetur ex verisimilibus ꝛ legitimis cōiecturis suspectus, quē si de his culpabilem inuenerit intendit corrigere ꝛ punire iustitia mediāte, cuz illius sanguis de suis manibus requiratur ꝛ ad corrigendum subditorū excessus teneatur procedere ne damnabiles eorum offensas deserere videatur intendens iusticiam ministrare iuxta merita probandorum.

2 † In primis inquirendum est ex officio dicte curie, si olim in anno primo indictionis. Mccccliij. de mense tali presidente in summo officio dño nostro do. Nico. papa. v. summo pōtifice i platea tali, talis sue salutis imemor publice affirmauit animo ptinaci exercere vsuras nō esse peccatū, vel fornicationē nō esse peccatū mortale, vel exercuit sortilegia diuinationis hereticos ꝓpter hoc sibi associando, dicendo ꝙ sortes exercuit super tali facto, ꝛ diuinabat talem fecisse, vel subtraxisse, seu pro certo cōmisisse, vel in suū suffragium demones inuocauit, vel ad habendum responsa, vel ꝯ Deū, vel articulos, vel sacramēta ecclesie tale quid asseruit pertinaciter in opprobrium fidei christiane, vel tale quid operatus fuit, quod creditur contra fidem sentire ꝛc.

Item inquirendum est vt supra si dum talia diceret ꝛ exerceret fuit in aliquo reprehensus, ꝛ non curauit de reprehensione, sed magis dicebat ꝛ affirmabat, seu exercebat affirmando ꝙ non est peccatum ꝛc. ꝛ nolebat applaudere tali correctioni animo indurato, seu pertinaci.

Item inquirendum est vt supra, si confessus fuit publice vel occulte ea exercuisse, talia dixisse, vel fecisse.

Item inquirendum est vt supra de loco, tempore, ꝛ de alijs circunstantijs.

Item ingrendum est vt. s. si de predictis oibus ꝛ singulis est publica vox ꝛ fama, ꝛ notorium in ciuitate tali inter homines, ꝛ per homines eiusdem, ꝛ maior ꝛ sanior pars hominuz predictorum, ita tenet credit ꝛ sentit quando inter eos de talibus narratur.

Et hec oia acta ꝛ cōmissa fuerunt per prefactum talem dolose, scienter, appensate, animo, ꝛ intentione ꝯtēnendi fidem christianā diabolico spiritu instigatum, in ciuitate tali seu loco intra tales fines ꝯ ius, ꝛ sanctam matrem ecclesiam catholicam, super quibus oibus ꝛ singulis ꝯnexis ꝛ dependentibus ab eisdem, ꝛ prorsus extraneis dictus talis eps, ꝛ inqsitor inquirunt, ꝛ ingrere intendūt cōdemnare ꝛ punire ꝫm formam iuris, ꝛ ꝯstitutiones sancte Roma. ecclesie, put erit ꝓbandū ꝯiunctim vel diuisim nō astringens se ꝛc. ꝛ alias omni via iure ꝛ modo ꝛc. Salua correctione, vt. s.

Tractatus de fide catholi. do. Francisci episcopi Squillaceñ.

FINIT

Tractatus pulcherrimus ac

multa refertus eruditione super reprobatione sententie Pilati, Ingeniosissimi ac maximi nominis doct. D. Ludouici Montalti Syracusij.

¶ Ludouicus Montaltus ex Syracusis, Siculus, vtriusq; iuris doctor, ad generosum Jacobum Caracbolum, illustrem Auillini comitem.

Solent nonnulli q graue illã ɔponẽdi puĩn ciã, suis humeris adiũxerint, excel- lẽtissime comes, lucri quadã nõ satiabili auaritia admodũ rapi, vt illã, q̃si leuẽ, non dubitẽt subire. Nõnulli cõi sepe gl'ie dulcedine moti. vt imorta- les quasi pdicari nõ mõ, verũ ⁊ admirari possint. Quo fit, vt ma gnũ p̃sidiũ, ac beatã vitã, sibiipsis ɔparent, ad hoc quã maxime aspirãt. Multi xo, ⁊ hoc fore laudabilius iudico, vt sua qdem opa, in rẽ publ. ceterosq; ciues, bñficia ɔferẽtes, antidoralẽ p̃s- sus, qua p̃rie, suisue patriotis fuerint obnoxij, obligationẽ elide re valeãt. Perpauci deniq;, vt miseriã, qua ociũ oppssum, faci- le cernit, effugiãt. Me aũt huius oneris minime aptũ (cũ vix pu bescere cepimus) pria nõ cã, nec alie qdẽ, ad tãtã temeritatis au daciã, tãq̃ stimuli reddiderũt p̃roptiorẽ, vt aliqua, in tãta scia ⁊ difficili (cuius splẽdor disertissimorũ oiumq; rerũ pitorũ intui- tus excecat) voluerĩ ptractare. Solũ alijs ex curis, ad hãc gra- uẽ, subtilẽ, oiq; mã; viro dignã, fuerim reuocatus, vt illi, minorũ ordinis, Joã. griglot, eminẽtissimi ingenij, ac sacre theologie. in Parisiẽsi alma vniuersitate, doctor eis insignijs decorato, morẽ gererẽ. Cuius nomẽ (vt p̃ ceteris, pace eorũ dixerim, excellet) ita factu, dictuq;, ipse v̾tutibus admodũ pollet, vt in earũ narratio ne vel Hortẽsij ⁊ Cicerõis vires desudarẽt. Qua ex re, sibi obtẽ perãdo, lõge magis errare deliberaui, q̃ renuẽdo laudari, qd̾ li bẽtius efficiẽdũ curaui, vt illius sceleris audacia, noueq; crudeli tatis suppliciũ, quo iudei, ac Pilatus ille piniquus, redẽptorẽ nr̃3 pijssimũ Jesum, q ⁊ dei, ⁊ hois pfectã obtinuerit nã;, affece- rũt, iuridica sine maledictiõe minime inuenirent. Quis. n. posset, ⁊ si elinguis foret tãtã eorũ q̃ oẽm pietatis rorẽ exsiccat, ingrati tudinẽ, in rigorosam vocẽ nõ erũpere, vt q tot, tãtaq;, in eos ɔtu lit bñficia, q ve eorũ gr̃a salutis, eterneq; vite, vt eis suo sanguie gloriã paret, in mũdũ venerit, moriturus, illũ xberibus durius laceratũ, ita crudelissima morte donauerũt, vt parẽ, ne dicã cru- deliorẽ, inueniret nẽo. Nec me ab incepto, grauis Vlpiani snia reuocauit, in tutorũ excusatiõe, affirmãtis, ne qs suis virib9 on9 capiat ipar. Nec qdẽ in legis aq. tractatu, idẽ sentiẽtis Gaij, me mouet autoritas. Cũ nr̃a mã notoria tanq̃ nõ ddi ornatũ, nõ p nũciãdi gra;, nõ inuẽtiõis aciẽ, nec deniq; iuris copiam expostu lat, solũ, vt alibi dixerit gl. cle. simplicẽ vtiq; allegationẽ petescit. Si. n. oi in loco tuã, Vlpiane, sniã, robur voluisses obtinẽ. Cur in. iiij. ff. lib. restõnis edictũ, negasti egere ɔmẽdatiõe, tãq̃ ex se- ipso r̃nderet: Nõne ⁊ p̃roptiori facie, tractatus nr̃i sbm idẽ fa- cit. Ad qd q̃ q̃rit auctor, ne appeat sufficiẽs, cũ Quint. instõnis oratorie. vij. li. aptius dixerit inuẽtionẽ rerũ, ⁊ si v̾borũ blãditijs destituta sit, sui tñ nã satis ornatã: vanũq; ẽẽt solẽ velle facibus illustrare. Quapp, ⁊ opus. maximo aio incepi, alacrioriq; frõte pfeci. Cũq; pegerim, nulla vnq̃ fuit mihi hesitatio, cui illud ad scriberẽ. Cur. n. in rerã luce clariori dubitassem cũ ipse mihi non tm̃ debeo, q̃tũ tibi oblĩonis nexu, tuis in me collatis gr̃ijs astrin gor: Quoue pacto, erga me tuorũ meritoꝝ magnitudinẽ, potuis sem (vt ita dixerim) lenire, si meas puas lucubrationes tuo noi negassem: Que deniq; mihi via expeditior foret atq; celerior, q̃ illud ingratitudis vitiũ, q̃ nil ipẽsius viro ingenuo, nilq; indigni9 ẽẽ arbitror, toto pectore fugarẽ: nec tuo mihi aptius, q̃spiã no- mẽ, ⁊ tacitis bñficijs, potuisset oñdere, vt opusculũ nr̃m, q̃si ra- dijs legẽdo illustraret, minimoq; v̾bo, a mordaci, ⁊ petulãti lin- gua, defendẽt. Has qdẽ vires, in tua solũ autoritate inuenio, q̃ tãq̃ col. q̃dã, oi circũdata v̾tute, solidaq; prudẽtia, maximo, pu bertati nr̃e, erit adiutorio. Quid tuas v̾tutes incipiã enarrare, cũ ⁊ in minima earũ pticula stilus ql3, ⁊ grãdiloquus submerge ret: Nõ min9 ẽ mihi cure, tuã antiq̃ssimã p̃sapiã, haud apire tũ q; ex se, tuorũq; maiorũ gl'iosa fama, ita se h3, vt oẽs mũdi lau des, ei nõ satisfacerent: V̾r nãq; in celũ fere euolare, tũ ne si inci perẽ, tãq̃ mãe ipar, in ipso conatu succũberẽ. Quare si labores nr̃os, tuo titu. ipẽdẽ iudicaui, vel mei, tuiq; insecatores beniuoli, non solũ recte fecisse, fateri cogunt. Accipe igitur, nõ papyrum, nec alia q̃ hunc libellũ peragunt, sed cor. Quod si intueri digna- beris, quolibet in caractere, exclamans, pro te mortẽ subiturũ in uenies. Uale vt vis, cum animi tui motus non infirmantur.

Cum oẽm hois capacẽ nemo imbecillẽ ẽẽ igno ret, pfectiq; nihil incipit nec perfici possit nisi opi mũdi creator sue gr̃e donũ tribueret. Quis eñ dicẽ foret audax, suo ex ingenio, vnq̃ bonũ pe- gisse: Cũ diuus ille Hierony. in. c. reuertimini. xv. q. j. apte dixe- rit. Eruditũ si qd ei hoi sit, nõ p̃prie eruditiõi, s3 gr̃e dei dẽre assi gnare. Nec ab hoc discrepat. tex. xxvj. q. ij. in. c. q sine saluatore salutẽ vult hr̃e. Et q sine xa sapia existimat se prudẽtẽ posse fie- ri nõ sanus s3 eger, nõ prudẽs s3 stultus, assidua egritudine labo rabit, ⁊ in cecitate noxia stultus ac demẽs pmanebit. Dixit ali- bi tex. in. c. cũ paulus. j. q. j. qd̾ vbi X̄ps nõ ẽ fundamẽtũ, ibi nul- lius boni opis supest edificiũ. Merito vna cũ impatore in auc. de armis. ⁊ in auc. de q̃store. in prin. nr̃i redẽptoris pie auxiliũ in uoco vt sua qdẽ clemẽtia, mei ingenioli aptitudinem, diuinis ra dijs illuminet, vt ea dicere valeã, q̃ ad eius honorẽ, meiq; salutẽ resurgere possent, mihiq; dicat vt ad Moysem dixerit: Perge igit ⁊ ego ero in ore tuo, docebo qd loq̃ris. hoc pacto anq̃ in- trẽ mãm, ne illotis dixerim manibus ptrãsire videar iuxta tex. in . l. j. ff. de origi. iur. pludia aliq̃ in mediũ adducã qd sim facturus in hoc tractatu. Prio. n. qõnẽ disputãdã ponã. ṡo dubia qõnis ex articulis eliciã. iij. singulorũ dubiorũ primã decisionẽ faciã. Ultio ad verã qõis ɔclonẽ, ⁊ ɔfutationẽ decisiõs iã facte me cõ uertã. Nec aliqs me iudicet, velim toto nisi ope lecto, cũ in ciui- le est cuiq; tota nisi pfecta lege iudicare, dixit tex. in. l. in ciuile. ff. de iusti. ⁊ iu. Dicent. n. aliq̃ in prin. q̃ vt patebit in fine tractatus falsa erũt, ⁊ nũc affirmauerim arguendo. Jstud. n. feci vt magis veritas elucesceret, volo tãdẽ ⁊ sine iracũdia paratus sum in er- roribus refelli, Cũ vltra verũ, pbabileue, aut saltẽ verisil'e, pgre di nolo. Nũc capio primũ vc3 ipsam qõnem.

QVÆSTIO.

Cum ianua paradisi multos p annos primorũ parẽtũ pcõ, fuisset clausa, multiq; ex sctis, q nũc i celo, diuino fruunt aspectu, delicto nõ pprio, s3 aliena labe, oi luce, oi fuissent priuati, qd̾ vidẽs illa eterna clemẽtia, indiuiduaq; virtus, ac huic postifero morbo, sa lutiferũ volẽs adhibere remediũ, filiũ vnũ, ex ipsius summe tri. psona, misit in mũdũ, vt nr̃a fragili veste graueret, suaq; huma- nitate, nr̃is p pctis, mortẽ inocẽs gustaret, q cũ factũ fuisset hõ, sicut venerit ad redimẽdũ, ita xbis factisq; voluit redimere, fe- cit. n. ⁊ tãta miracula, q̃ tãq̃ ex se nota, nõ referã. Sermoneq; nõ minimos fecit, vt mortales eorũ saluti ɔsulerẽt. ¶ Cũq; in hoc tertiũ ⁊. xxx. annũ expleuisset, pfidi iudeorũ pricipes, q iã alias, lapidibus in eum piectis, odiũ ostenderant, cognoscẽtes tãdem eorũ iniq̃tatis finẽ, qd̾ amplius nec munera, sanctitatẽ, fingẽdo, nec honorẽ asseq potuissent, cũ, iã venerat veritas in mũdũ, qui erat X̄ps, ipsam veritatẽ credẽtes tollere Pilato vt eũ vita pri uaret, X̄pm accusare, q̃tuor sibi crimina iputãtes, vc3, q; filiũ dei se fecerat. Scõo q; ɔmouit vniuersum ppl'm a galilea vsq; huc. Jtẽ q; phibebat tributũ dari cesari. Ultio q; faciebat se regẽ. Jsta fuere q̃ ɔ redẽptorẽ nr̃m Jesum X̄pm, a iudeis illata, cla- mãdo pp hoc eũ p legẽ mori dẽre, qd̾ videre l3 p euãgelia. ⁊ ista est. qd̾. in qua versabit tractatus nr̃. Te itaq; humiliter rogo pyis sime Jesu, vt mihi p̃stes auxiliũ, illã Pilati sniam, fortificare, vt in fine postmodũ lucidius cadat. ¶ Nũc venio ad dubia qõis. Et q; vt possimus disputare, dẽmus psupponere illud falsitate lõge falsius, qd̾ allegata p iudeos ɔ X̄p3 in oibus fuissent vera. ¶ Et capio primã allegationẽ, q; hic filiũ dei se fecit. Jn qua al legatiõe, si vnus q non fuisset, hoc dixisset, fuissent duo crimina grauissima. Primũ fuisset crimẽ blasp̃hemie, q; esset attribuere deo, illud qd̾ nõ fuisset. Scõm esset crimẽ sacrilegij, cũ p hoc of- fenderet sanctitas diuina, facit tex. in. l. j. C. de crimine sacrilegij. ⁊ latius patebit. j. ex diffinitionibus istorum criminum.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Blasp̃hemia id esse diffinitur cum quod deo non conuenit, ei at tribuitur, vel sibi proprium adimitur.

2 Blasp̃hemia est crimen mixtum, a nemine dissimulandum, sed ab omnibus traducendum.

3 Blasp̃hemantem non accusans, vt male faciens puniri d3.

Blasp̃hemiã sanctis irrogans, pinde ac si deo irrogasset punit.

4 Facta in calore iracundie an valeant.
Ebrietas a culpa non excusat quamuis penam leniat.
5 Jurans p dei mēbra tanq̄ blasphemus est grauiter puniendus.
6 Blasphemia nedum verbis, sed ⁊ factis committi potest.
7 Imagines verberantes vel alias ignominiose tractantes capite plecti debent.
8 Facta non minus q̄ verba loquuntur.
9 Blasphemus an sit ad mortem puniendus.
10 Periurium sicut ⁊ blasphemia principaliter ꝯ deum dirigitur.
11 Clericus iurans per membra dei deponitur, laicus vero anathematizatur.
12 Pene molliende sunt, non autem aggrauande.
13 Iniuria deo facta, mitius in hoc mundo, q̄ ea que fit principi terreno, punitur.
14 Iniuriam principi inferens an debeat mortis penam subire.
15 Blasphemia qualiter puniatur iure canonico.
Pene nomine non venit pecuniaria, sed tantum corporalis.
16 Sacrilegium in personam committens excommunicatione punitur non autem si in rem committatur.
Patrimonium ob id hominis vita dicitur, quod ex eo viuat.
17 Blasphemus est sodomite assimilandus.
18 Sodomita ab ordinis executione est repellendus.
19 Mors intelligitur nomine supplicij vltimi.
Clausula que in fine dispōnis ponit̄, ad oia precedentia refert̄.
20 Blasphemia punitur mortis pena.
21 Peccata hoium notitiā latentia solum deum habent vltorem.
22 Illatio seu ꝯntia in casibus diuersis non valet de vno ad aliud.
Argumentū a simili reprobat̄ si de legum correctione tractet̄.
23 Periurium adulterio ⁊ homicidio voluntario est equiparādū.
24 Degradatio duplex est, ⁊ an morti equiparetur.
25 Degradatio de iure canonico si imponatur de iure ciuili mors naturalis intelligitur.
26 Depositio pro latrocinijs ⁊ alijs criminibus atrocissimis imponitur canonico iure.
27 Excommunicatio pro quibus imponatur criminibus.
Mors naturalis de iure ciuili imponitur vbi de iure canonico quis excommunicatur.
28 Pena mortis in iure canonico dicitur excommunicatio.
29 Excommunicationis effectus qui sint.
30 Diabolus sic excōicato vti dr̄ quēadmodum rusticus iumento.
31 Anathema a deo quandam denotat separationem.
32 Creatio mundi qualiter hic recitetur.
33 Ecclesia gladium temporalem quare non habeat.
34 Minister noui testamenti mansuetudinis censetur minister.
Imperator nō est pape vicarius, ab ipso enim reuocari nō pōt.
35 Excommunicatio dicitur gladius ecclesiasticus.
Ecclesia quas possit imponere penas.
36 Ecclesia potest bona delinquentis publicare.
37 Mors naturalis dicitur mitior excommunicatione.
38 Iure ciuili cū canonico concurrente vtrum eorū sit eligendum.
39 Dictum ambiguū interpretari dꝫ contra reum, nisi sit ecclesia.
40 Priuilegium ecclesie non competit ei qui in ecclesiam deliquit.
41 Puniri debet quis in his in quibus deliquit.
42 Venia facilius a deo obtinetur q̄ ab homine.
43 Pena delicto debet conformari.
44 Commissum sceleratius dicitur quod grauius vindicatur.
45 Iudicium pape debet iudicio dei esse conforme.
46 Ecclesia est misericors ⁊ pia in spiritualibus.
47 Blasphemans ex consuetudine potest ad mortem damnari.
48 Blasphemia quando dicatur publica.
49 Blasphemie grauitas tanta est vt nec ēt maledictione dignos blasphemare debemus.
50 Sacrilegium dicitur quasi ledens seu legens sacrum.
51 Sacrilegus dicitur qui deo mentitur.
Sacrilegium est crimen mixtum.
52 Sacrilegium pena temporali ⁊ spirituali potest puniri.
53 Sacrilegium est crimen publicum ⁊ ab omnibus accusandum.
54 Sacrilegus an possit ad mortem puniri.
55 Homo non est dominus membrorum suorum.
56 Homicidium quotuplex sit.
Detractio est homicidium spirituale.
57 Detractores sunt infames ⁊ ab ecclesia extorrēs.
58 Gloria hominis testimonium conscientie sue.
59 Pena q̄ p delicto in iure nō exprimit̄ iudicis arbitrio relinquit̄.
60 Pena damnationis ad bestias qualis.
61 Iudex nō pōt aliā penā imponere vbi certa est a iure imposita.
62 Pena mortis cum alia concurrente semper que minor est prius imponitur, ne alia sit frustratoria.
63 Sacrilegus insignis est morti tradendus.
64 Sacrilegium grauius est crimine lese maiestatis.
65 Sacrilegus homicide ⁊ venefico est equiparandus.
Sacrilegium est adulterio grauius.
66 Continens esse nemo potest nisi ex speciali dono dei.
67 Sacrilegiū est quoddā furtū, nam qḋ maius est vtiqꝫ tanti est.
68 Pena extraordinaria potest esse ad mortem.
69 Munera extraordinaria exigens ab ecclesia deportari debet.
70 Occupans sibi templum crimen lese maiestatis incurrit.
71 Sacrilegus ēt dicitur qui res clericorū patrimoniales inuadit.
72 Aliena tenere iniuste ⁊ ea inuadere coram Deo paria sunt.
Familia sacrilegi a sacris est arcenda.

¶ Primum dubium.

Uero pro clario
ri decisione primi dubij quid sit bla
1 sphemia. † Et inuenio, qḋ est attri-
buere Deo, qḋ nō ē in eo, vel quod
suū est adimere, aliquaue verba in
eius sanctos cōtumeliose proferre.
¶ Hec qdē diffinitio pbat̄ in.c. si
qs p capillum.xxij.q.j.⁊ in.c. statui
mus.⁊ ibi doct. de maledicis. Et p
pterea illi hr̄tici Basillidiani inter
ceteras blasphemias Deū blasphemabāt qḋ Christū passū eē
2 negabāt, vt hētur in.c. qdam. in prin.xxiiij.q.vlt. † Et est crimen
mixtū tā iure ciuili puniēdū quā cano.⁊ ibi doct. in.c. statuimus
pallegat. Et est crimen qḋ nullus dꝫ dissimulare. Immo dꝫ ipsum
blasphemātē nuntiare. vt est tex. in.c. nōnulli.⁊ ibi no. docto. de
iude.⁊ voluit Bar.⁊ Ang. in.l. qḋ senatus.ff. d iniur. qḋ in hoc
crimine qlꝫ admittat̄ ad accusandū, ⁊ est rō. Nā cū hoc delictū
principalr̄ nō respicit offensam priuate psone nimirū si qlꝫ ad-
mittat̄ ad accusandū p doctrinā Bar. in.l.j. circa medium.ff. de
publi. iud. vbi ēt in terminis dictā regulā exēplificat in blasphe-
3 mia. † Immo plus qḋ q nō accusaret blasphemātē tanq̄ male-
faciēs puniret̄, vt pbat tex. in.d.c. si qs p capillū. ibi, si qs aūt ta
lē hoiem nō manifestauerit. Non est dubiū qn diuina ꝯdēnatio
ne coerceat̄. ¶ Itē est notādū qḋ nō minus punit̄ blasphemans
sanctos quā blasphemās Deū, vt pbat text. in.c. si. in princi. de
maledi. Ibi si qs ꝯ deū vel aliquē sanctorū suorū. Nec blasphe
mātē excusat aliqua iracundia vel ebrietas. Nā lꝫ quodā calore
puocata iracundia minuat penā delicti, nō tn̄ facit qn sit delictū
p ea q̄ no. in.l. si nō cōuitij.C. de iniur. in.c. si qs iratus. p doc. ibi
ij.q.iij.⁊ qḋ habet̄ in.l.ij.C. de reb. credi.⁊ in.l. qḋ calore.ff. de re
4 gu. iur. lꝫ alibi gl. in.c. ex lr̄is. de diuor. † teneat ꝯfessionē esse nul
lā factā calore iracundie, p quā glo. dixerunt doct. cōiter in.c. de
multa. de pben. qḋ acceptatio scḋi bn̄ficij facta calore iracundie
nō priuat acceptātē p̄ bn̄ficio qḋ antea hēbat. Pro istis facit,
nā mulier mittēs diuortiū calore iracūdie, lꝫ illud sit nullius mo
mēti tn̄ grauissime peccat. ita tex. iuncta gl. in.c. diuortiū. de pe-
niten. distinc.j. Ebrietas. n. pariformiter nō excusat delictū lꝫ di
minuat penā, vt pbat tex. in.l. oē delictū.ff. de re mili. Ipsis per
vinū aut lasciuiam lapsis capitalis pena remittenda est ⁊ militie
mutatio ē irrogāda.⁊ tex. in.c. inebriauerūt.xv.q.j. dixit inebria
uerunt Loth filie eius, ⁊ se nescienti miscuerūt quapp culpādus
est, ⁊ illū tex. voluit allegare Bal. in.l. q data opa. in.iiij. col.C. q
accusa. nō pn̄t. vbi p hoc dixit delinquētē in ebrietate esse in lata
culpa.⁊ ppea doct. in.c. a crapula. de vit.⁊ honest. cleri.⁊ in cle.
j. de homici. qḋ cōmittēs homicidiū lꝫ ebrius irregularis efficit̄.
5 ¶ † Itē est notādū qḋ non mō est blasphemans q irate cōtume-
liosa verba in Deū ptulerit. Sed ēt q p mēbra Dei iurauerit,
vt pbat tex. in.d.c. si qs p capillū.⁊ voluit Bar. in auc. vt nō lu
xurien. ꝯ nām. p illū tex. vbi plus dixit, quod talis iurans est di-
gnus pena mortis, sicut qlibet alio mō blasphemans. Qḋ dictū
intelligit̄ fm qḋ no. Hostiē. in sua summa. de maledicis. esse ve-
rū, qn̄ noiatio mēbrorū diceret̄ vituperādo ⁊ detestādo, secus si
aliqd sic affirmādo fuerit iuratū p talia mēbra vt multi faciunt.
⁊ ita voluerūt Moder. sequēdo Hostiē. in.c. statuimus. eo. titu.
Pro qbus facit qḋ dicam.j. in conclusione istius dubij.
¶ Itē nota qḋ qui non vult facere penitentiā blasphemie publi
cā, mortuo denegabit̄ sepultura, vt probat tex. d.c. statuimus.
6 ¶ † Itē est sciēdū qḋ nō mō verbis, sꝫ ēt facto ꝯmittit̄ blasphe-
mia, Puta

mia, Puta sanctorum imagines serio verberando, scindendo, vel in terrã ꝓijciendo. Pro hoc allego tex. a ɔ̃trio sensu in.l.non ɔ̃tbit.ff.ad.l.iuliã maiestatis. ibi nec lapide iactato statuã fortuito attigerit, crimen maiestatis cõmiserit. Ergo si serio fecisset ⁊ non fortuito hoc cõmisisset, arguẽdo a ɔ̃trio sensu. qđ argumentuʒ in iure est fortissimũ ꝑ tex. ⁊ ibi plene habet in.l.j.ff.de offõ eius. ⁊ latius Bal.in.l.cõuenticulã.C.de epis ⁊ cle. immo plus ꝓbat tex.in.c.si canonici.in.§.ceterũ.de offõ ordinarii.in.vj. qđ percutiens tales imagines ẽt non serio grauiter punit. Ita reprehendit ꝑ hec verba. Ceterũ detestabilẽ abusum horrendeq; indeuotionis illorũ q crucis, beate Marie virginis, aliorumue sanctorũ imagines seu statuas irreuerenti ausu tractantes eas in aggrauatione cessationis huius ꝓsternũt in terrã, vrticis ⁊ spinis supponũt, penitus reprobãtes, ne qđ fiat tale de cetero strictius ꝓhibemus, statuentes vt in eos q ɔ̃fecerint, vltrix ꝓcedat dura inia q̃ delinquentes sic grauiter puniat, qđ alios a similiũ ꝓsumptione cõpescat ⁊ ibi glo. declarat qđ tales imagines debemus adorare ⁊ qua oratione. ibi ẽt Dñicus de sancto Geminiano referens Lapũ quod tanta imaginibus reuerentia. quantũ illis ꝑ imagines designatis deberemus adhibere.

7 ¶ † Unde dicerẽ qđ serio sic imagines tractantes puta verberãdo vel similia faciendo morte fore dignos ꝑ text.in.l.senatus.ff. ad.l.corneliã de sicarijs. dixit tex. ex senatuscõsul. eiusdẽ.i.pena dãnari iubebit qui mala sacrificia fecerit quod satis verificat in illo meo iudicio q tali mõ res sacras tractauerit quo.s.dixi. immo ibi Ang. expresse ꝑ illũ tex. ⁊ tale delictũ debere morte puniri, lʒ referat alias in facto solũ manum delinquentis fuisse abscisam. ⁊ idem Ange. in sua disputatione que incipit refulgenti de litiorũ. follo.ix. dixerit qđ ad euitandã supradictã penam nulla hoium dignitas quidq; operat. alibi imperator idẽ stricta pena verbisq; asperrimis ꝓhibet in.l.vnica. ⁊ in rubr.C.nemini liceat signũ ⁊c. Et ibi Salic. ɔ̃ religiosos hoc ꝑmittentes. Ex istis videndũ. qđ blasphemia non mõ dicto verũ ⁊ factu põt cõmitti. ꝑ

8 quo facit qđ dr † non minus verba quã facta loquunt. l. paulus .ff.rẽ ratã habe. ⁊ dixit gl. per illũ tex.in.c.cũ sup. de officio delegati. qđ sicut ex verbo ita ex factis possumus confiteri. facit tex. xj.q.iij.in.c.existiment quidẽ in eo tm̃ deũ negari si in persecutione a gentibus cõprehensus cõfiteri renuerit esse christianũ, ecce apud apostolũ q̃ peruersa sunt factis deũ asserit negari. Iteʒ sicut verbo ⁊ factis mentimur. xxij.q.v.in.c. cauete fratres mẽdaciũ filij sunt diaboli non solũ in falsis verbis, sed ẽt in simulatis operibus est mendaciũ. qđ est notandũ ɔ̃ hypocritã. Itẽ vltimo presupponõ, nã aliqua iura. s. allegãda loquunt in maledicis, aliqua in blasphemantibus, q̃ iura non sunt diuersa. nã idẽ blasphemans ⁊ maledicus vt voluit Barr.in.l.itẽ apud.§.ait pretor.ff. de iniurijs. q̃ inuenio Joannẽ de ana. sequi in.c.fi. de maledicis.

9 † Nunc decidendo an pro blasphemia quis debuisset mori pro parte negatiua videtur quod non.

¶ Primo sic. Qui in deũ aliqđ ꝑpetrat deũ habeat vltorẽ ⁊ nõ hoiem. ita dixit tex.in.l.ij.C.de rebus creditis. ꝑ hec verba iurisiurandi cõtẽpta religione Deũ habeat vltorẽ, periculũ aũt corpori minime inferri placet. Presupposito qđ periurus Deũ p̃ncipaliter offendit. Nã cũ fregerit iuramẽtũ ꝑ qđ principaliter ꝑmittit Deo, vt ꝓbat in.c.debitores. de iureiu. dicit.n. ibi tex. qđ q iurat cogit dño reddere iuramentuʒ. Et dixit Panor.in.c.ij. de sponsali. qđ oblo primaria iuramenti acqrit Deo. vñ text.in c.si pctm̃. xxij.q.j. referens legẽ veterẽ dixit. Reddite dño iuramenta vestra. Et ꝑpea dubitat an eps vel papa possit remittere iuramentũ. de quo latius in.c. quãto. ⁊ in.d.c. debitores. de iure iurando. Aliquid per Panormitanuʒ in.c. cum sit generale. in prin. antepenul. col. de foro competenti.

10 Modo sic cum ꝑ blasphemiã † principalr offendit Deus, vt sentit bart.in.l.ij. circa mediũ. de publi. iudi. ⁊ Panor. post Hostiẽ. in.c. ex parte. §. de verbo. sig. dũ offensam factã soli Deo exẽplificat in blasphemia, ergo cũ solus deus offendat solus deus sit vltor, facit tex. iuncta glo. leg. nã sufficit diuina vltio.ff. de dolo. ⁊ qđ voluit glo.in.§. item si postulante. institut. de actionibus. ⁊ §.j. in verbo, religionem. institu. de pena temere litigantium.

¶ Secundo ꝓ eadẽ parte allega. tex.in.c.si qs ꝑ capillũ. xxij.q.

11 j. † si qs ꝑ capillũ. dixit tex. dei vel caput alioq; mõ blasphemia ɔ̃ deũ vsus est si in ecclesiastico ordine ẽ deponat. Si laicus anathematizet, ergo non est pena mortis. nã cũ ibi ita accurate tex. loquens talẽ penaʒ non imposuit, nec nos debemus imponere, cũ sint odiose ⁊ restringende. l. cũ quidam.ff. de liberis ⁊ posthumis. in.c. odia. de regulis iuris. in.vj.c. quod dilecto. de consanguinita. et affinitate. in.c. statutum, de electione. lib.vj. ⁊ eodem

12 libro.c.j. de filijs presbyte. ¶ † Pene enim sunt molliende ⁊ non exasperãde. dixit tex.in.l. presbs.ff. de pe. ⁊ in §. pene. de penitentia distinctio.j. ¶ Item presupposito quod dubitaretur an esset pena mortis pro blasphemia in dubio deberemus dicere quod non, cum in dubijs benigniora sunt sequenda in.l. semper in dubijs.ff. de regu. iur. facit tex.in.c. allegant. xxvj. questio. vltima in fine. ibi si erramus modicam penitentiam imponentes. Nonne melius est propter misericordiam quam propter crudelitateʒ reddere rationem, facit textus in.l. absentem.ff. de pe. circa principium. ibi sanctius enim esse impunitum relinqui facinus nocen

13 tis quam innocentem damnare. † tertio pro eadem parte facit, nam mitius punitur iniuria facta deo in hoc mundo quam facta homini per.l. si duo patroni. in fine.ff. de iureiurando. Nam iurans per principem ⁊ non obseruans punitur in corpore, vt ibi i tex. per hec verba. Si quis iurauerit in re pecuniaria per geniuʒ principis, ⁊ periurauerit, imperator noster rescripsit fustibus castigatum eum dimittere, ⁊ tamen iurans per deum ⁊ non obseruans, non in corpore punitur, vt dixi supra in primo argu. istius partis. ¶ Istam maiorẽ adhuc probo per notata per Panor. post Host. in.c. ex parte preallega. Nã ibi hr qđ excõicatus rõne contumacie vel ex offensa facta homini ad minus nõ dʒ absolui, nisi prestita satisdatione qñ offensa est dubia. Si est certa tenetur satisfacere vt possit absolui. Qđ nõ ita seruetur agit in excõmunicato ꝑp offẽsam factã deo, vt ibi per eos. Isto sic presuppo

14 sito arguo sic. † Per iniuriã illatã homini ẽt ꝑ illã que est facta imperatori, que quidẽ ẽt a.l. diuina prohibetur, vt hr.c. paratus. xxij.q.i. quis non debet mori, ergo non debet pro iniuria illata deo. Quod non debebat mori est tex.in.l.j.C. si quis imperatori maledixerit, verba tex. Si quis modestie nescius ⁊ pudoris ignarus improbo petulantiq; maledicto nostra nomina crediderit lacessenda eum pene nolimus subiugari, nec durũ qcq; nec asperũ sustinere. subiũgit. Si ex leuitate, ɔ̃tẽnendũ, si ob insaniã, miseratione dignũ, si ob iniuriam remittendum. Nec ẽt quis simile fecerit in papam debet mori vt habetur in.c.i. de maledicis.

15 ¶ † Quarto pro eadem parte allego tex.in.c. statuimus. de maledicis. vbi solum blasphemanti imponit, qđ ꝑ septem dies pre foribus ecclesie, dum solẽnia celebrent, debeat stare, pileo ⁊ calciamentis carens, habeus corrigiam in collo, aliqnibus diebus ieiunet, pauperesq; duos reficiat. Et contra eum tẽporaliter agetur vt condemnetur in.xl. solidis, ergo non est pena mortis, cum non sit aliqua comparatio de pecuniaria pena ad mortem, cum solus ictus fustium grauior est quacunq; pecuniaria pena. Ita probat tex.in.l. seruoruʒ. in fi.ff. de pen. Immo pena pecuniaria non dicitur proprie pena. Nam appellatione pene solum corporalis venit, vt est tex.in.c. inter alia. ⁊ ibi Panor.in.iij. nota. de immunitate ecclesia. facit quod notat glo.in.c. dilecto. de sen. ex commu.in.vj. quod non licet nobis ita seuire pro tuitione reruʒ nostrarum sicut pro tuitione persone. Unde canoniste in.c. si perfodiens. ⁊ in.c. suscipimus. per illa iura. extra de homicid. determinat quod non licet de iure canonico interficere furem nocturnum, etiã quando alio modo non possumus saluare res nostras ⁊ tamen pro saluatione persone, de eodem iure licet interficere, vt patet in clementina prima. de homicidio.

16 ¶ † Item videmus quod sacrilegium commissum in personam ipso iure patitur penaʒ excõmunicationis, vt est tex.in.c. si quis suadente. xvij.q.iiij. ⁊ tamen si est commissum in re nõ est ipso iure excommunicatione illaqueatum, vt est tex.in.c. si quis contumax. glo.in.c. sacrilegium. in.iiij. questione. preallega.

¶ Nec habet obstare quod notat glo.l. aduocati. in fine. in verbo vita, ⁊ ibi clarius Bald.C. de aduoca. diuerso. iudic. quod patrimonium sit vita hominis, quia illud est improprie dictum per supradicta, ⁊ potest dici vita, quia ex eo viuimus. Et ista sufficiant pro parte negatiua.

¶ Quibus non obstantibus affirmatiuam partem, videlicet qđ pro blasphemia quis possit ad mortem condemnari puto esse veriorem, pro qua.

Primo arguo sic blasphemans, † ⁊ sodomita equiparantur vt probatur in ru

17 bro ⁊ nigro in auctentico, vt non luxurientur contra naturam. sed Sodomita debet mori. l. cum vir. C. de adul. ibi armentur iura, ⁊ insurgant leges vt penis eos puniant exquisitis, ⁊ in.§. iteʒ lex. institu. de publi. iudi. vt voluit glo.c. clerici. de exces. prelato. quid enim tali crimine grauius possit perpetrari, cum tres ciuitates ratione vicinitatis propter hoc perierint, vt dicit tex.in.d. c. clerici. Non enim Deus sic fecit homines, vt se illo vterentur

modo violatur quippe ipsa societas que cum deo nobis esse de
bet, cũ ea nã, cuius ipse autor est libidinis peruersitate polluit,
ita dixit tex. in. c. flagitia. xxxij. q. vij. grauius est istud facere ꝙ
cũ matre concũbere. Nã longe tolerabilius est, in concessis mo
dum excedere, quã in eis que non sunt concessa vnus vel rarus
excessus. Ista sunt verba tex. xxxij. q. vij. c. adulterij. vnde tex. ea
dem. q. in. c. vsus nãlis ꝛ licitus est sicut in coniugio, ꝛ illicitus
sicut in adulterio. Contra nãm vero semper illicitus ꝛ procul-
dubio flagitiosior quaꝫ sanctus Paulus ꝛ in masculis ꝛ femi-
nis arguebat, dãnabiliorem volens intelligi quam si in vsu nãli
adulterando vel fornicando peccauerint. Et pp eius grauitatẽ
dicunt doct. in. c. maritis. de adulterijs. qđ vxor põt relinquere
maritũ. ꝛ idẽ voluit gl. in. c. causationes. xxxij. q. viij.

18 **Preterea** tale crimen impedit † ordinis executiones
ẽt post peractã pniam, vt tenuit Anto. de
but. in. c. nisi cum sit pridem. ad finẽ principij. de renuntiationi-
bus. Item in tali crimine ecclesia se interponit ẽt contra infide-
les vt voluit Innoc. in. c. quod super his. de voto. Panormi. ꝛ
alij in. c. in archiepiscopatu. de raptoribus. modo cum blasphe-
mia equipararetur ita crimini enormi pro quo imponitur pena
mortis vt supra, ergo pro blasphemia, cum pena adiecta in vno
de equiparatis hꝫ locum ꝛ in alia, vt est tex. nota. cum gl. in. c. si
postꝗ de electione. lib. vj. ꝛ voluit glo. quam ibi cõmendat ꝛ ꝓ
notabili sequitur Panor. in. c. de multa. in verbo, in eadem ec-
clesia. de preben. facit tex. in. l. ij. in princi. ad tertullianum.
¶ Secundo pro eadem parte ne vadam per mendicata suffra-
gia dico quod est tex. in dicto auc. vt non luxurientur contra na
turam. in fi. vbi postquã narrauit enormitatem istorum criminũ
subiungit precipimus eniꝫ ꝛ gloriosa prefecto regie ciuitatis in
predictis impijs actibus permanentes comprehendere ꝛ vlti-
19 mis subdere supplicijs. † Que verba secundum glo. intelligũtur
de morte. ꝛ est tex. in. l. vltimum suppli. mortem interpretamur.
ff. de penis. Et si dicatur quod solum ille versiculus, refertur ad
Sodomitam, qꝛ verum est dicere quod ipse dꝫ mori, sed non ad
blasphemantem. dico quod istud tollitur. Nam cum supra in di
cto titu. fuerit locutus imperator tam in Sodomita quam de
blasphemante, ille versiculus postmodum in fine positus dꝫ re-
ferri ad vtrunqꝫ. Nam clausula in fine posita refertur ad prece-
dentia vt voluit Bar. in. l. fi. de rebus dubijs. ff. ꝛ in. l. pretor. se
cunda. ff. vi bonorum raptorum. Abbas in. c. ij. requiris. de ap-
pellationibus. glo. ꝛ docto. in. c. cum dilecti. de donationibus.
Abbas in. c. causam. de rescriptis. Immo plus voluit Bart. in
. l. talis scriptura. de legatis. j. quod refertur ad precedẽtia etiaꝫ
si sit clausula onerosa. facit quod notat Abbas per glo. ibi no-
tabilem. in. c. de multa. in. v. col. de preben. dicens quod si post
constitutionem aliquid adijciatur omnia supradicta habent lo-
cum in illo vltimatiꝫ adiecto. faciunt que habentur in. l. si peper
erit. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j.
20 ¶ † Item adhuc pondero ꝙ dicta pena vltimi supplicij habeat
locum in blasphemia in. d. auc. circa medium. ibi, si iniurie illate
contra hominem impunite non relinquuntur, multomagis qui
ipsum deum blasphemant digni sunt supplicio. subiungẽdo post
modũ circa finem ne ex contemptu talium inueniantur ciuitas
ꝛ res publica per hos impios actus ledi, ꝛ pro illa equiparatio
ne de homine ad deum facit tex. in simili in. c. ij. quod incipit vi-
duas. in versic. he vero. xxvij. q. j. si enim dixit tex. ibi, inter homi
nes solent bona fide contractus nulla ratione dissolui, quanto
magis illa pollicitatio quã cuꝫ deo peregerit, solui sine vindicta
nõ poterit. ad idem in eadem. q. c. j. Nam si adulterij, dixit text.
coniuges rei sunt si suis obnoxie viris nõ fuerint quantomagis
vidue que dei religiositatem mutauerunt crimine adulterij nota
buntur, si deuotionem quam sponte non coacte deo attulerint, li
bidinosa voluptate corruperint. facit tex. in. c. vergẽtis. de here-
ticis. vbi grauius est eternam ꝙ temporalem ledere maiestatẽ.
De primo ergo ad vltimum infertur ex supradictis ꝙ blasphe-
mans dignus est mortem sustinere.
¶ Pro istis facit, nam constitutio ꝙ blasphemans deum, mo-
riatur prout facit Nabuchodonosor reputatur iusta ꝛ pro veri
tate, vt est tex. in. c. imperatoris. xj. q. iij. ¶ Nunc restat respon-
dere tenendo istã partẽ affirmatiuã ad argumenta facta in ꝯtrũ.
21 ¶ Primo ad tex. l. ij. allegatum in primo argumento. † Respõ
deo ꝙ ibi illud delictuꝫ id est contemptus religionis latebat hu
manam notitiam, nec mirum si deum solum habeat vltoreꝫ. pro
ista solutione facit text. in. c. porro. de peni. distinc. j. Porro illi
quorum peccata humanam notitiam latent, non ab ipsis confes
sa nec alijs publicata si ea confiteri vel emendari noluerint, deũ
quem habent testem, ipsum habituri sunt ꝛ vltorem.
¶ Vel secundo responde ꝙ ibi loquitur quando per obseruan
tiam iuramenti alius non leditur nisi Deus, vt voluit gl. in. d. l.
ij. Sed per blasphemiam lederetur res publica, vt dixi in. ij. art.
parte affirmatiue, ergo. d. l. ij. non loquitur in casu nostro.

Preterea non obseruans iura
mentum offendit Deum omittendo, ꝛ blasphemans offendit fa
ciendo, ergo non valeret consequentia non punitur omittendo,
ergo non faciendo, cum grauius est delictum in faciendo ꝙ in
omittendo, vt voluit gl. no. ꝛ ibi cõmuniter per docto approba-
22 tur in. l. si mora. ff. solu. matri. † cum ergo casus sint diuersi non
possum de vno ad aliud inferre. l. fi. ff. de calumnia. c. ij. de trãsla.
prela. ꝛ dixit glo. in. c. nihil. in verbo, suspendatur. in fi. extra de
elect. ꝙ diuersitas impedit contradictionem.

Preterea posito ꝙ blasphemia
ꝛ periurium essent omnino similia adhuc dico ꝙ ille text. non fa
cit contra partem affirmatiuam. Nam cum in dicta auc. expres-
se probatur, vt. s. dixi pro blasphemia esse penaꝫ mortis, non de
bemus arguendo a simili, inducere contrariuꝫ, cum in correctio
ne legum argumentum a simili reprobatur per doctrinam om-
nium. l. si vero. §. de viro, ꝛ in. l. si constante. sol. matri. ff. per glo.
in. c. j. in verbo, cõpressus. de feudi cognitione. in vsib. feudorũ.
ꝛ dixit pulchre Fri. de senis, in suo consilio. xiiij. ꝛ Joan. and. in
mercu. in. c. que a iure. de reg. iur. in. vj. ꝙ dispensatio in vno ca-
su concessa non trahitur ad casum similem. ideꝫ voluit Panor.
in. c. at si clerici. in ver. adul. in. iij. col. de iudic.
23 ¶ † Et facit magis stricte loquendo. Nam periurium equipara
tur adulterio ꝛ homicidio voluntario, vt probat tex. in. c. predi-
candũ. xxij. q. j. predicandum est eniꝫ, dicit text. vt a periurio fide
les caueant, scientes hoc grande scelus esse in lege, in prophetis
ꝛ euangelio prohibitum, ꝛ. j. subiungit. qui etiaꝫ nosse debent, ta
lem de periurio, debere penitentiam imponi, qualem de adulte-
rio, ꝛ fornicatione, ꝛ homicidio sponte cõmisso, ꝛ tamen lꝫ sunt
ita equiparata pene, non sunt vniformis. Naꝫ pro homicidio ꝛ
adulterio est pena mortis vel alia similis. li. eiusdem. l. in fine. ff.
ad leg. cor. de sicarijs. de adulterio est tex. in. l. quãuis. in fi. c. de
adul. sacrilegos aũt dicit tex. nuptiaruꝫ, gladio puniri opꝫ. ꝛ ibi
gl. ꝛ tamen pro periurio non est aliqua de istis penis, vt probat
tex. in. d. l. ij. de reb. creditis. ita ꝛ si essent equiparata delictũ bla
sphemie ꝛ delictum periurij nõ esset dicendum quod pene essent
equales cum expresse habemus casum in contrariuꝫ. Et ex istis
sublata est. d. l. secunda. alieqꝫ leges que ad idem tendunt allega
te in primo argumento partis negatiue.

Ad secundum argumẽtum de
c. si quis per capillũ. Respondeo ꝙ si recte consideretur ille tex.
non solum non est parti affirmatiue ꝯtrius, immo probat eam.
Nam vt vidistis. s. recitatum ibi laicus propter blasphemiam
excommunicatur ꝛ clericus deponitur. ergo tacite denotatur
ibi ꝙ crimen est morte naturali dignum. quod probo. Nam ca-
piendo depositionem pro actuali quod alias dr̃ degradatio vt
habetur in. c. degradatio. de penis. in. vj. ꝛ per doct. in. c. at si cle
24 rici, vbi Panor. ad. xvij. col. de iudic. vbi inter cetera † quod du
plex est degradatio actualis ꝛ verbalis. Sed verbalis proprie
dr̃ depositio. que degradatio non mõ cadit in habentes sacros
ordines, sed ẽt in habentes minores, vt clare habetur in. c. si qs
episcopus. xxxvij. q. j. cum ẽt minores ordines sacri sint, lꝫ soluꝫ
maiores vocentur sacri per excellentiam, vt est glos. magistra. in
summa. xxxij. dis. Et voluit Panor. in. c. clericus si tonsuraꝫ. de
vita ꝛ hone. cleric. ꝛ in. c. clericis. de cleri. vel mona. Que degra
datio non est dubium quod non imponitur. nisi vbi ꝛ multoma-
gis grauitas delicti expostularet mortem naturalem.
¶ Pro quo est doctrina Innoc. in. c. qualiter ꝛ quando. extra
25 de excusationibus. † vbi pulchre differit ꝙ vbi de iure canonico
est degradatio. ibi de iure est mors naturalis.
¶ Immo videmus quod tanta est grauitas pene degradatiõis
qđ multoties de iure imponitur mors, ꝛ tamen de iure canonico
non est degradatio, nisi qñ delinquens circa illud delictum fuis-
set incorrigibilis, vt in. c. cum nõ ab homine. ꝛ ibi docto. de iudi
cijs. quasi degradatio sit maior morte naturali. Idẽ voluit Pa
nor. in. d. c. at si clerici. in. xij. col. ꝛ sic ex hoc pꝫ quod si dictuꝫ. c.
si quis per capillum. loqueretur in actuali degradatione proba-
ret partem affirmatiuam qõnis nostre. Aut vis quod loquatur
in depositione, ꝛ tunc eadem pars ibi probatur per text. in. d. c.
at si

at si clerici. vbi ponit depositiones pro adulterio vel homicidio, in quibus de iure ciuili est pena mortis, vt dixi.s.in responsione, ad primum argumentu3 partis contrarie. & volunt doct.in d.c. at si clerici. Idem probatur in.d.c. cum non ab homine. Quia in primo casu loquitur de verbali depositione. Pz per illud qd subiungit in fine loquendo, si est incorrigibilis qd degradetur, ergo principium nõ loquitur de degradatione actuali. Itez pro hoc et facit text.in.c.tue discretionis. de penis. vbi pro latroci-
26 nijs† & criminibus atrocissimis imponitur depositio, & tamen p illis criminibus est pena mortis de iure ciuili, vt est tex.in.l.capitaliu.§.famosos.ff.de penis. & sentit Bar.in.l.sacrilegij.ad legē iu.peculatus.ff.dũ dixerim quod casus illius tit.sunt capitales, & in illo titu.ponit de latrocinio.l.iij.§.mandatis. eo. titu. Et si dicatur tex.in.d.c.tue.nõ loquitur de verbali depositione, qr in distincte loquitur. Ad hoc respondeo quod ibi text. se declarat dum dicit quod depositus detinetur per ecclesiam. & ibi tz glo. Nam si esset actualiter degradatus non detinetur per ecclesiam cum statim ademptus est ab omni foro & priuilegio ecclesiastico vt probat text.in.c.ij.de penis. in.vj. Et voluit Panor. in.d.c. cum nõ ab homine. Et ex istis tam quātũ ad actualē q̃ ad verbalē depositionem, mea sententia, constat dictum.c.si quis p capillum non obstare partis affirmatiue, immo eam probat.

¶ Nec et obstat dum loquit de excōicatione laici blasphemātis, cum ad adhuc probat q delictũ nõ possit esse quasi grauius eo. & quod est dignum morte, vt.j.patebit. Nã excōicatio nõ imponitur pro delictis leuibus sed pro crimine grauissimo. vñ tex. in.c.nullus.xj.q.iij.ibi, non enim pro paruis & leuibus causis aliquem excōicari deberi placet, sed solu3 in casibus in quibus antiqui patres arceri ab ecclesia iusserunt. facit quod dicit text. in c.nemo.ea.q.ibi, qñō.n.dz interponi nisi pro mortalibus, cũ anathema sit eterne mortis dãnatio. & alibi dicit Panor. in.c.clericis.ne cle.vel mona.in vltimo nota. q eo ipso q quis excōicat, sequitur ergo erat in mortali delicto, de quo latius per eundem in.c. ex parte.post glo.ibi, de ver.signi.& in.c.j.in.x.nota. de indic.sed magis stricte eundo dico q vbicũq3 de iure canonico imponitur excōicatio ibi de iure ciuili est mors naturalis, vt pbat tex.iuncta glo.in.c.tua nos.de sententia excōicationis. verbo, incendia.facit tex.melior de corpore iuris fm Abbatem in vlti-
27 mo notabi:in.c.per venerabilem.qui filij sint legitimi.† vbicũq3 inuenietur pena mortis in iure canonico intelligitur de excōicatione. & volunt doc.in.c.j.de homicidio.lz de iure ciuili in dubio appellatione mortis veniat nãlis vt per doct.in.l.ex ea parte.in §.insulam.de verb.obli.pro istis facit quod no. Abb.in.d.c.ex parte.in secundo notabili. Nam equiparat excōicationem gladio cum de vno ad aliud argumẽtatur, & est rõ pro supradictis. nam ecclesia nõ hz maiorem penam ipsa excōicatione, vt est tex. in.c.corripiant.xxiiij.q.iij.& voluit Abb.in.c.clericos.in.ij.notabili.de cohabita.clerico.& mulieru3.& in.c. postulasti. post medium.de iudeis.& in.c.cum sit generale.in.iij.col. de foro cōpet.
28 voluit gl.in.c.sacro.de senten.excōi.† Et est ratio. Na3 excōicatio non solum percutit animas, vt est tex.in.c. audi deniq3.xj.q.iij.& ibi glo. Immo priuat ea3 custodia Dei & eius gratia absq3 cōione hominis, vt voluit Innocē.& ibi Panor in.c.si quis.de vita & honestate clericorum.in prin. immo si aliquis cum excōicato cōicaret, qr contemneret claues ecclesie, posset criminaliter puniri. vt voluit Bal.in.l.nullus.C.de malefi.& mathematicis. per docto.in.c.postulasti.de homicidio.& in.c. excōicamus. per Joan.de ana.de hereticis. Quid grauius excōicatione? cũ text. in.c.nouit.de iudicijs.eos infidelibus equiparat.ibi, sit tibi ethnicus & publicanus.immo quantum ad vnum sunt deteriores cōditionis ipsis infidelibus. Nam cu3 infidelibus lz loqui in.c.ad mensam.xi.q.iij. q non lz cum excōicato in.c.dum excōicato.ea de3.q. ¶ Unde notanter dicit tex.in.d.q.in.c.omnis. q omnis christianus a sacerdotibus excōicatus traditur sathane, qr diabolus extra ecclesiam est.nec angelus bonus ad hominis custo-
29 dia3 positus in excōicato aliquid operatur.† Malus aũt quod est diabolus maiorem potentiam in eo hz. Nam ita vtitur excōicato, sicut rusticus, asino, vel iumento. Ita dicit Hostien. & Panor.in.c.ita quorundam.vbi bona glo.extra de iudeis. Est eni3 excōicatus ab ecclesia sequestratus in.c.ij. ibi tam diu sit frequētatus.de fo.cōpeten. Quid aliud significat anathema, nisi a nostro creatore quandam separatione3, vt est tex. in.c.certũ.xxiiij. q.iij.& ideo excōicatus dz a limine ecclesie repelli, vt habetur in c.clericos.in verbo, infideles.xxj.distinctio. & in.c. plectis.xxv. q.distinc. Et voluit Abb.in.d.c.ij.de foro compet. facit tex.per locum a speciali, in.ij.responso.de sent. excōic. lz tamen sit tante grauitatis excommunicatio, non timuit dicere Hostien. in titu. de maledicis.in summa.& Joan.de ana.in.c. statuimus. eodem titu.quod hodie magis timetur pena quinq3 solidorum q̃ excōmunicatio.tu tamen dic quod ille qui contemneret excōicationē non modo esset quantum ad ecclesiam in supradictis penis, sed etiam deberet puniri per brachium seculare, vt per doct.in.c.postulasti.de homici. immo si staret p annũ presumeret hereticus, vt ibi, & in.c.excōicatus.de hereti.per doct.modernos.

30 ¶ † Quid plus ab actibus ciuilibus excluditur nec aliquo mõ admittitur agendo, et si reconueniret, immo et si pars non opponeret iudex ex officio suo dz excōicatum a iudicio agendo repellere.in.c.cum inter. & latius in.c. exceptionē. de exceptionibus. in antiquis, & in.c.pie.vbi dicit quod pium est istud facere.de exceptionibus.in.vj.de primis ergo ad vltimum concludendo, vidimus quod lz ille tex.in.c. si quis per capillum. loquatur in excōicatione, non tamen propter hoc probat quod crimē blasphemie non sit dignum morte naturali, immo ex supradictis probat contrarium. Et si opponatur si erit blasphemia tam enorme crimen vt merebatur mortem, cur ibi non imponitur, cum pena debeat esse conformis delicto.l.respiciendũ.ff.de penis. qr ad hoc respondeo pro clariori intelligentia presumēdo certa verba Innocentij in.c.lz ex suscepto. de foro compete. altius exordiendo.
31 † Nam a principio deus creauit celum & terra3 & omnia que in eis sunt, Angelicum & humanum genus, spiritualia & temporalia que per seipsum rexit sicut factor rem sua3 gubernare solet, & quem fecit homini precepta dedit, imposuitq3 penā transgredienti, & per seipsum Cain puniuit, & Lameth & quosdã alios, vt Genesis.iiij.& .v.legitur, & sic Deus rexit mundu3 per seipsum vsq3 ad Noe, tempore Noe cepit Deus creaturas suas per ministros regere, primus quorum fuit Noe de quo quod populi fuit rector ex eo apparet q Dominus sibi arce gubernationem dedit, vt pz Gene.v.& .vj. & Gene.ix. vbi Noe & filijs rectoriam & legem Dominus dedit. In hac autem vicaria successerunt patriarche, iudices, reges, sacerdotes, & alij qui pro tēpore prefuerunt in regimine iudeorum populi, & hoc vsq3 ad Christum, qui fuit naturalis Dominus, & rex noster. de quo Psalmus. Deus iudicium tuum regi da. Et Esaie.xxxiij. Dominus iudex noster, dominus legifer noster, dñs rex noster, qui Christus constituit vicariũ suũ Petrum, & successores eius, in oimodā ptātē, dum
32 dixit, Pasce oues meas.† Sed qr fore iniquum videbat, quod minister vnitatis, habuisset exercere gladiũ temporalē, sibi istud exercitium ademit, dũ dixit, pone gladiũ tuum in vaginā. Nam cũ esset minister altaris, & sic vnitatis representare per altare, cũ eius sacrm, vnionem Christi, & ecclesie representat quam significat vnio anime & corporis, qr sicut anima viuificat corpus, ita Christus per hmōi sacramentum viuificat ecclesia3. Et ideo gladij temporalis exercitium, cum diuidat vnitate3 anime & corporis, non dz esse apud ministrum vnitatis.

¶ Ista vltima ratio fuit Panor.in.c.nouit. post Joan. andre. extra de iudicijs.pro quibus ego allego quod notatur per glossam magnam in.c.debitũ.de bigamis.vbi reddit rōnē quare bigamus non possit ordinari cũ non seruauit vnitatem, ergo non pōt esse minister vnitatis. Unde constitutum fuit quod in mundo essent duo luminaria. vnu3 quod haberet omnimodam ptātē, sed non exercitium gladij tēporalis, aliud qui vocatur imperator quod haberet hmōi exercitium de quo in.c.solite.de maioritate & obedientia.habetur in.c.cũ ad verum.lxxxvj. distinctione.cum ad verum.dicit tex.deuentũ vltra sibi nec imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomē imperatoris vsurpauit.habetur in.c.si imperator.eadem distinctione. & in.c.cā3. ij.qui filij sint legitimi.& est cōis conclusio omniu3 in.c. nouit. de
33 iudicijs.nec op3, dixit Apostolus, episcopum esse pcussorē.† minister noui testamenti, est minister mansuetudinis, immo tenent doctores, & ibi latius Panor.in pñ.in.d.c. lz ex suscepto. quod imperator in exercitio istius gladij temporalis non dicitur indistincte habere iurisdictionem a papa, nec in hoc esse eius vicarius, cum non possit papa reuocare imperatorem ad libitu3 sue voluntatis ne exerceat talem iurisdictionem, vt probatur in.d. c.lz ex suscepto.quod posset si indistincte diceretur habere iurisdictionem ab ipso papa, per.l.iudicium soluitur vetante eo qui iudicare iusserit.ff.de iudicijs.& per.c.super questionem. de officio delegati.idem si esset eius vicarius quantũcunq3 generalis. Nam prohibente papa desijsset esse vicarius, vt est gl. in cle. & si principalis.de rescriptis.& voluit Innoc. in.c.Ro. de appellationibus.in.vj.& ex istis pz quare in iure cano.p blasphemia nõ fuit pena mortis inducta, cũ autor iuris canonici istud non po-

terat facere, vt est papa, sed imposuit maiorem penam omnibus quas ipse habuerit, vt ex supradictis patet.

34 ¶ Pro quo et facit tex. in c. dilecto. de sent. excōic. in vj. † vbi ecclesiasticus gladius est excōic. facit qd alibi dixerit Ambr. in c. conuenior. xxiij. q. viij. qd arma ecclesie sunt lachrime et munimenta sacerdotis nec alijs armis dz resistere. Ad idē est tex. forte melior in c. non pila. eadē qōne. et allegauit gl. illa iura in d. c. dilecto. verbo ecclesiastico. et Panor. in c. significasti. in fi. de officio delegati. facit text. in c. pono. xvj. q. iij. ibi ecclesie seculares nescientes arma, deum solum pro pugnatore si placuerit misereri patienter expectant.

Ex istis pz qd ecclesia nō hz penā mortis. quas aūt habeat, vide gl. plenā in c. ad reprimendā. de of. ordi. et vltra eā adde qd ecclesia hz verberū castigationē, vt voluit gl. in summa. et in c. j. v. q. j. et in c. illi q. v. q. v. et est tex. in c. j. xxiij. q. ea iā moderatione habita qp flagella in sanguis vindictā transire minie videanf. ita declarat tex. in c. in archiepatu. d rap.

¶ Item ecclesia potest imprimere caracterem in facie cū aliqua bulla ignea, vt tex. in c. ad audientiam. de cri. falsi.

¶ Item potest imponere penam seruitutis. tex. est et ibi doct. in c. ita quorundam de iudeis.

¶ Item pōt imponere penā ignominiosam vt scindere capillos et pānos ań et retro, vt est tex. et ibi gl. in c. de bñdictiōe. xxxij. q. j. et voluit Abb. in c. cū sit gñale. in prin. pe. col. de fo. cpet. Itē hz penā exilij. in c. de calūniato. et in c. accedens. eod. titu.

35 ¶ † Item hz penam publicationis bonorū omniū delinquentis ipsius. in c. pro humani. et ibi Joan. andr. plane de homic. in vj. Nec obstat in supradictis, si dicatur, qd cum sit pena in blasphemante solum excōmunicato de iure canonico et mors de iure ciuili. Cur in istis penis non eligimus mitiorem.

¶ Itē cur non preferatur pena iuris canonici tanq̄ dignioris, cū eius sbm sit dirigere hoiem ad bonū humanū et diuinū, qd non est in iure ciui. cū solū dirigat ad bonū humanū, vt voluit Abb. in proe. decr. ad finē. et in c. clerici. in prin. de iudic. ergo in cano. tanq̄ dignus iure ciuili debuisset preferri. l. j. ff. de senato.

36 Ad ista respondeo et primo ad illud qd † mitior pena est eligenda pōt dici qp immo eligendo mortem nālē est eligere mitiorem penā ipsa excōicatione, per ea que. s. dixi in grauitate excōicationis. Vel secundo pōt dici qp qñ multe pene imponunf a diuersis iuribus, ego possum eligere quā penā voluero. est verum qp vnius iuris pena condēnatus, non pōt cōdēnari pena alterius qñ pene reddunt ad vindictā p doctrinam Bar. in l. j. vi bo. rapt. ff. et Joan. and. in c. felicis. de peñ. in vj. Quā opinionē Panor. post alios in c. de causis. de offi. delega. affirmat esse verā et cōem pro qua opinione allego tex. in l. quoties. de actio. et oblig. quoties. dicit tex. in l. quis obligationē induxit, nisi noiatim cauerit vt sola ea actione vtamur eo noie etiā actiones veteres cōpetunt. Et si dicaf qp ille tex. loquif in cā ciuili et non criminali p verbū, ea actione. Respondeo qd de cā ciuili ad criminalē arguif. l. absentē. versi. aduersus. ibi fm morez priuatorū iudiciorū. Pōt qs defendē hec nō eē ɔ̄ria. ff. d penis.

¶ Ad fm dum dicebatur quare non eligimus penam iuris cano. † Respondeo qp cū istud sit indifferens crimē tam pertinēs

37 ad ius ciuile, q̄ ad cano. vt dixi. s. in diffi. quodlibet ius seruari dz in foro suo. ita voluit gl. in c. possessor. et ibi Jo. an. in mercuria. de reg. iu. in vj. et in c. ij. de arbi. eo. lib. per doc. in c. j. de op. noui nun. Panor. in c. clerici. de iudi. j. nota.

Preterea cum ius ciuile sit nunc magis in fauorē religionis, cū maiori pena coerceat delicta facta ɔ̄ deū, nimirū si ius ciui. magis q̄ aliud in hoc dz procedere. Nā quoties sunt nobis duo itinera ad sequendū, iura volūt quo magis religioni fauetur vt probaf p. l. sunt persone. §. pe. d religio. et sumpti. fun. et dicit Panor. in c. qua pp. circa mediū. ij. col. in mā illius. c. de ele. qp fauorabilior est dispositio qua magis consulif ecclesie et sic religioni. vñ pp hoc multa priuilegia ɔ̄ rigorē iuris sunt statuta, vt pz p tex. in c. fi. fm vnū intellectum, et ibi doc. Inno. Host. Jo. and. et alij in antiquis. de iudicijs. vbi tpe vindemiarū vel messiū ecclesia pōt agere ɔ̄ aliū, qd de rigore iuris nemo tali tpe posset agere. l. j. ff. de ferijs. c. fi. in fine. a ɔ̄rio sensu, extra. eo. tit. facit tex. ad idem in c. j. de dolo et contu. vbi aperte dixit in ecclesiasticis causis non seruari rigorē, et quod di

38 xit gl. in c. in presentia. de pbationibus. † quod lz alias dictum ambiguum interpretaf in iudicio ɔ̄ reuz. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudicijs. et in c. cū ad eum. de rescrip. istud non hz locum ɔ̄ ecclesiam. Preterea ad mām nostram redeundo cuz isti blasphemantes dei misericordia se fecerunt indignos, non debent aliquo ecclesiastico remedio adiuuari. sed subijci. ll. tormentis. Pro hoc facit tex. in auc. vt non luxurientur ɔ̄ naturā. in §. finaurē. presupposito quod facit ɔ̄ ecclesiam qui venit ɔ̄ inducta per eam vt voluit Panor. in c. cū sit generale. de foro cōpet. ergo frustra auxilium ecclesie inuocat. c. bone memorie magun. Archidiañ. de electione. ibi, frustra legis auxilium inuocat qui in legem cōmittit. vnde tex. in c. sacerdotibus. ne clerici vel monachi. dicit indignum esse ab ecclesia subueniri per quos in

39 ea constat scandalū generari. † Et pp hoc delinquenti in ecclesia non competit priuilegiuz ecclesie, vt in ea sit tutus. c. fi. de immunitate ecclesiarum. Non enim debent hmōi persone iuris canonici aliquid consequi fauoris quod ipsi per propriuz scelus despexerint vt in simili de ecclesia loquendo dixit tex. in §. qz vero. ita comperiuntur in auc. vt liceat matri et auie. et tantomagis dicuntur despicere quanto ius canonicum plus in se hz iuris diuini quam ius ciuile, naturale ius large vocatur ius diuinum in c. nimis. de iure diuino. de iureiur. in antiquis. in c. j. de iuramento calumnie, declarat Abbas vbi bonus text. in c. non dz. de consanguinitate et affinitate. et in c. qualiter et qñ. in ij. notabi. de accusationibus. Pro istis facit quod dicit tex. in c. frater. xvij. q. iiij. ibi, nec ad supplicandum dz admitti qui cōmittere tale sacrilegium non dubitauit. Alibi tex. frustra eni in eo applaudimus cuius mandata non custodimus. ita in c. sicut enim. inquit de peniten. distinc. ij. vnde dicitur qp veniens ɔ̄ legem eam ad suum fauorem non poterit allegare. c. j. et ibi doct. de eo qui duxit in matrimonio quam polluit per adulteriū. c. inter dilectos. de donationibus. Cum ergo iste blasphemans ita grauiter deum offendendo ɔ̄ ius diuinum vt est ius canonicū dicitur deliquisse, nimi-

40 rum si fauore ipsius iuris priuetur. † Nam in quo quis deliquit in eo puniri patiatur vt dixit text. in c. pastoralis. in fine. de iure patronatus. et in c. ad liberandam. de iudeis. ibi equo iudicio in quo deliquit puniatur. et in c. cum olim magister. de offi. delegati. ibi, vt in eo saltem puniatur in quo peccauerit. et in c. literas. de temporibus ordinationuz. et in c. quanto. de translatione prelatorum. facit quod dicit text. c. ij. de rebus ecclesie alienandis. ibi a cōmunione ecclesie cuius facultatem auferre cupiunt excludantur. facit. Nam qui iniuriam perpetrat in ecclesiaz ipsius cōmunione priuari. ita dicit tex. in c. sicut antiquitus. xvij. q. iiij. alibi tex. in c. de viro nephando. xij. q. ij. pulchre dixerit vno anno extra ecclesiam dei consistere debere eos cuius sacratissima vasa extra ritum christiane fidei diripiendo non dubitarunt auferre. et per ista puto responsum ad secundum argumentum partis aduerse. de ca. si quis per capillum.

41 Ad tertium argumentuz partis † eiusdem negatiue quod mitius agitur cū deo et c. Respondeo quod loquif quantum ad consequendā veniā ab ipso Deo, quod facile possumus assequi. p hoc tex. loquēs in psona Christi. de peni. distinc. j. c. libenter ignosco, prompte indulgeo, misericordiam magis volo q̄ sacrificium, qz per sacrificium iustus cōmendatur, per misericordiam peccator remittitur. Non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. in lege enim cōmendatur sacrificium, in euangelio misericordia. lex per Moysen, p me gratia data est, non autē loquitur dicta regula quod mitius agitur et c. quantū ad hoc illud delictū erga deum vt est blasphemia, minus puniatur a iudicibus mundi, immo tale delictū grauius est animaduertendū. Quod probo. naz quanto dignior est persona in quam cōmittitur delictum tanto grauius est delictuz vt legitur et no. in c. j. de calum. tex. glo. et Panor. in c. cū illorū est epm aut abbatem. de sen. excom. tex. in §. atrox. instit. de iniurijs. Aliter enim deliquit qui in dominum parentes ve ausus est quam qui in extraneum in magistratum vel in priuatum. Ita dicit tex. in l. aut facta. §. psona. ff. de penis. cū ergo grauius est delictum in deū quam in quēcunq̄ hominem vt in supradictis pz et est tex. in c. vergentis. de hereticis. ergo grauius quolibet delicto dz puniri. et sic tollitur illud quod mitius et c. Quod aūt gra-

42 uius dz puniri probatur. † Nam pena dz delicto esse conformis vt per hec verba dicit tex. in l. respiciendum. in prin. ff. de penis. respiciendum est iudicanti ne quid aut durius aut remissius constituatur quā cā deposcit. Nec enim aut seueritatis vel clementie gloria affectāda est sed perpēso iudicando, prout res expostulat statuēdum est. et dicit text. in c. felicis. de penis. in vj. post multa verba pportionef delicto pena ita qd vindicta equo excessu rñdēte ab offensa nostrorū cohibeātur deinceps. nec. n. delictuz nō delictum vel non crimen facere debemus. vnde tex. in c. si quis dixerit. xj. q. iij. dicit quod si qs enuntiauerit iustū iniustū, et iniustum

ſum iuſtũ abominabilis eſt vterq3 apud deũ, nec eni dulce amarum nec amarum dulce facere dʒ iudex, vt ibi in ſeq. vnde tex. in c. nõ afferamus. xxiiij. q. j. quod nõ debemus afferre ſtateras doloſas vbi pro arbitrio qđ volumus appẽdamus. ⁊ poſt multa in
43 fine ſubiũgit. † Quis. n. dubitauerit id eſſe ſceleratius cõmiſſu3 qđ grauius eſt vindicatu3. facit qđ dixit text. in. c. firmiſſime. xv. q. j. in fine. ibi hoĩes vero, q2 rationabiles ſunt facti ⁊ de ſe ⁊ de oĩbus rebus quas in vſu preſenti vite ceperunt ſunt ratione3 deo reddituri ⁊ pro ſuorũ actuũ qualitate recipient aut gloriam aut penam. quaſi vult dicere quod qui plus boni plus glorie, q plus mali plus pene cõſequẽtur, immo notanter dicit Hoſtiẽ. ⁊ ibi eũ ſequitur Panor. in. c. de cauſis. ad finem. de officio delegati. qđ iudex efficitur infamis qñ mitiorem vel grauiorem penam qua3 delictum expoſtulat ſtatuet. de quo eſt tex. in. l. ſeruos. C. ad legẽ iuliam de vi publica ſeu priuata ibi, iudicem vero noſſe op3 qđ graui infamia ſit notandus ſi violentie crimen apud ſe probatũ diſtulerit, ſeu omiſerit vel impunitate donauerit aut molliorem quam preſtituimus penam protulerit. Ex quibus verbis etiam conſtat eadẽ pena puniri mitius ſtatuentẽ ⁊ illum qui nullomodo ſtatuit cum deberet, non enim iudex debet eſſe mitior lege dixit tex. in. §. oportet. in auctentica de iudicibus. illud eſt quod dicimus quod mitius agitur cum lege quam cu3 homine in. l. celſus. ff. de arbit. cum ſimili. ⁊ hec ſufficiant quantum ad reſponſionem tertij argumenti.

Ad quartum ⁊ vltimum argu

mentum partis negatiue de. c. ſtatuimus. reſpõdeo quod loquit̃ in penitẽtia ad placandum deum in foro conſcientie q faciliime
44 placatur vt. ſ. dixi. † Mirum ſi papa ibi tanq̃ dei miniſter eodem modo placetur q2 iudicium dʒ dei iudicio eſſe conforme. c. vt noſtrum. vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur. qui tex. ad hoc fuit allegatus p Panor. in. c. de multa. de p̃bend. in. ij. col. facit quod dicit tex. in. c. alligant. xxvj. q. vj. in fi. ibi, vt paterfamilias largus eſt, diſpenſator nõ dʒ eſſe tenax. Si deus benignus ad qđ ſacerdos auſterus vult apparere. Nõ autem ille tex. loqtur quantũ ad penam tpalẽ, immo ibi vltra alias penas excõicationis vel depoſitionis ponit̃ tpaliter agendo ad hoc penam pecuniariã vt ſtrictius delictũ blaſphemie coercere-
45 tur. Et pro iſta dñia † qđ eccleſia eſt pia ſpiritualiter agendo nõ aũt tpaliter. facit illud qđ dr̃ quod eccleſia non claudit gremiu3 redeunti, vt dixit tex. in epiſtola, inter claras. C. de ſumma trini. ⁊ fide catholi. Nã iſtud eſt verum in ſpiritualibus non aũt in tẽporalibus, vt habetur in. c. ſuper eo. de hereti. in. vj. ⁊ in. c. penultimo. eo. titu. in antiquis. ⁊ in. c. ſedes. de reſcri. Pro iſtis facit tex. in. c. duo. xxiij. q. iiij. ibi, nulli eni3 miſericordia claudẽda eſt. quod eſt quantũ ad ſpiritualia. Non. n. papa dʒ velle mortẽ peccatoris cũ principalis ſuus vt eſt deus hoc non vult. facit tex. in auc. vt non luxur. ꝯ natu. in prin. Et ex iſtis ſatis vr̃ reſponſum ad argumenta omnia facta pro parte negatiua.
46 ¶ † Nunc concludo qđ ſi quis ceciderit in hmõi delictu3 ſi hoc habeat in conſuetudine intantũ ꝙ blaſphemia ſit publica ꝙ poteſt iure optimo ad mortẽ dãnari. Iſta concludunt doct. in. c. fi. de maledicis. poſt Cyn. ⁊ Petrum in. l. ij. C. de rebus creditis. ⁊ Bal. ⁊ Salic. in. l. ij. C. ad legem iuliam maieſta. nec ſemel vel bis id faciendo dʒ puniri pena mortis ſed alia graui pena nõ tã magna, vt ibi habetur in dictis iuribus. pro quo facit, nam licet alias ſit reſeruata epo abſolutio blaſphemie, vt voluit gloſ. c. ſi eps. de peni. ⁊ remiſſiõibus. in. vj. ⁊ eſt tex. in. c. fi. de maledicis. tñ iſtud intelligitur de blaſphemia publica ⁊ non ſimpliciter, vt
47 habetur in dictis iuribus. † Et dr̃ publica qñ eſt vulgariſſima ⁊ quod multe perſone ſunt ſcandalizate, q2 frequens hoc commiſerit. de quo eſt tex. in. c. fi. xxvj. q. vj. ibi publicũ ⁊ vulgariſſimu3 crimen eſt qđ vniuerſam cõmouerit vrbe3, ⁊ quod habetur in. l. iij. in prin. C. de ſumma tri. ⁊ in. l. palam. ff. de verb. ſigni. vel alio modo põt dici publicum qñ eſt notorium iuris vel facti iuxta notata in. c. veſtra. de cohabitatione clericorũ ⁊ mulierum. ¶ Iſti concluſioni iam facte de blaſphemia, facit quod voluit Ioã. de ana. in. d. c. fi. poſt Bal. alibi qđ l3 eps non poſſit facere pacẽ de blaſphemia, iſtud eſt verũ qñ illa blaſphemia facta eſt aĩo indu-
48 rato, alias bene poſſet p iura de qbus ibi per eum. † Grauitate3 aũt huius delicti vltra ſupradicta poſſumus percipere quod ẽt maleditione dignos nos non debemus blaſphemare, vt eſt text. in. c. hi igit̃. xxiiij. q. iij. ſi igit̃. dixit text. Michael non fuit auſus diabolo ⁊ certe maledictione digniſſimo iudiciũ inferre quanto magis ab omni maledicto puri eſſe debemus. Merebat̃ diabolus maledictũ ſed p os angelorũ blaſphemia ire non debuit. Et nota illum tex. qui probat opi. Bal. quam. ſ. retulit in euidẽtialibus blaſphemie quod idem eſt blaſphemia ⁊ maledictum.

¶ Item in abominatione iſtius delicti facit qđ habetur in dialogo diui Gregorij, vbi ipſe recitat puerum quinq3 annorum ex ſinu patris fuiſſe pp blaſphemiam raptũ a diabolo. res quidem miſerabilis cum in hmõi etate homo quicquid videt ignorat vt dixit tex. in. l. j. C. de falſa moneta. Nec committens in tali etate homicidium aliquam irregularitatem incurreret, nec homicidiũ poſſet nominari vt plene habetur in cle. j. de homicidio. eſt verũ quod doc. in. c. j. de delictis puerorum. recitantes illud diui Gregorij dubitant an raptus ille culpa pueri vel patris eum non corrigentis accidit de quo vide ibi.

¶ Vltimo p cõplemẽto vide certa verba ſancti Petri in. c. gñalis. liiij. diſtinctio. magis qppe ſtudijs dixit ibi tex. p cauendũ eſt ne fides aut doctrina neq3 dñs blaſphemet̃. ⁊ ex ſupradictis humano more loquẽdo ſniam Pilati videri põt fuiſſe iuſtam ſi in Chriſto fuiſſet blaſphemia qđ in fine falſum eſſe oſtendam.

¶ Secundum dubium.

Nunc capio ſecundum caput

reſultans ex illo articulo qđ filiũ dei ſe fecit. Na3 aliqs q filium dei non eſſet ſe faceret cũ rẽ ſacram ſibi appropriaret, committe
49 ret crimen ſacrilegij qđ ex. ĩ. dicendis latius apparebit. † Et preſuppono qđ ſacrilegiũ dr̃ quaſi ledens ſacrũ ſiue ratione rei, ſiue rõne pſone, ſiue rõne loci, vt plene notatur p Bal. in. l. ſi nondũ C. de furtis. vbi ẽt habet̃ poſt gl. ibi, qđ duo ad hoc vt ſit ſacrilegiũ requirunt̃ de iure ciuili ⁊ vnum de iure cano. alibi dixit gloſ. in. c. ſacrilegiũ. xvij. q. iiij. ſacrilegium eſſe violatione3 ſacre rei, ⁊ eſt tex. in. l. j. C. de crimine ſacrileg. dixit ſacrilegiũ eſſe offendere diuinã ſanctitatẽ. ¶ Multa exẽpla ſacrilegij ponit tex. in. c. quiſquis. xvij. q. iiij. ⁊ in. l. ſacrilegij. ff. ad legem iuliam peculatus.
¶ In materia vide plene per Innoc. in. c. cum pro cauſa. de ſen. excommunicatio. per docto. in cle. j. de penis.
50 ¶ † Item omnis ille q mẽtit̃ deo ſacrilegus dr̃, vt eſt tex. in. c. ſerpenis. ibi quã ſacrilegij. de peni. diſtinc. j. Et ibi gl. idem dicit in mentiente pape ⁊ qđ ſacrilegiũ tanto maius quanto digniori pſone cõmittit̃. ¶ Item eſt ſciendũ ꝙ crimen ſacrilegij eſt crimen mixtũ tam iuris ciuilis q̃ iuris canonici ⁊ nõ mõ eccleſiaſticus iudex ſed ſecularis ẽt ſe dʒ in hoc impedire, vt eſt tex. ⁊ ibi glo. in verbo, adiminus. de penis. in. vj. ⁊ in. l. placet. C. de ſacroſanct. eccle. vbi Bal. dicit qđ ſacrilegus punit̃ pena tpali ⁊ pena eccleſie. ad idẽ eſt tex. in. c. ſunt quedam. xxiiij. q. v. Et eſt tex. in. c. cu3 ſit generale. de foro compe. ⁊ ibi Panor. in. ij. notabili.
51 ¶ † Itẽ eſt ſciendum pro clariori doctrina proxime dictorum ꝙ pro tali crimine põt agi ad penam corporalem. tunc nõ ſe interponit eccleſia. l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſco. ⁊ cleri.
¶ Itẽ põt agi ad penam ſpiritualẽ, vc3 ad excõicationem, iuxta glo. in. c. ſacrilegium. xvj. q. iiij. ⁊ tunc ſolum iudex ſpiritualis ſe interponit cũ ſecularis non h3 excommunicationem.
¶ Itẽ pro tali crimine põt agi ad penã pecu. de qua in. c. qſqs. in palleg. q. iiij. ¶ Itẽ põt agi ad re ſubſtractã qñ ſacrilegiũ eſſet cõmiſſum rõne rei. Et in iſtis vltimis duobus caſibus indifferẽter poſſumus adire p tali crimine tam ſecularẽ q̃ eccleſiaſticum iudicẽ. ⁊ eſt in electione agentis. Ita Panor. p illum tex. in. d. c. cũ ſit gñale. p. c. conqueſtus. de foro cõpet. Et habetur in. c. feli-
52 cis. de penis. in. vj. † Idẽ pſuppono ꝙ iſtud crimen eſt crimẽ publicũ vbi qlibet admittit̃ ad excuſandũ. de quo eſt tex. clarius in d. l. ſi qs in hoc genus. Et eſt delictũ ita grauiſſimu3 qđ homicidio eqparatur, vt probat tex. in. c. q abſtulerit. xij. q. ij. Per hec verba, q abſtulerit patri vel matri aliqd dicetq3 hoc pctm̃ non eſſe, homicide particeps eſt. Pater noſter ſine dubio deus eſt q nos creauit, mater vero noſtra eſt eccleſia que nos in baptiſmo regenerauit. Qui ergo Chriſti pecunias rapit aufert vel fraudat, homicida eſt. Et hec pro euidentialibus ſufficiant.

Nunc quero an incidẽs in tale

53 delictũ † iure poſſit ad mortẽ dãnari. In quo arguit̃ p̃ qđ non, p tex. in. c. ſacrilegiũ. vbi gl. xvij. q. iiij. Nã qñ cõmittit in perſona eccleſiaſtica excõicat̃ ipſo iure. Si in rebus poſt trinam admonitionẽ. c. qſqs. eadẽ cã ⁊ qđ. Itẽ imponit̃ pena pecuniaria vt habet̃ in. d. loco in. c. ſi qs contumax. Ibi porro ipſum ſacrilegium duplicẽ penã pecuniariã, ⁊ excõicationis meret̃. Cũ ergo nõ ſit pena mortis in dictis iuribus determinata, nos ea3 ponere non debemus, qñ mẽbrorũ hoium minime dñi ſumus ẽt mẽbrorum

54 nostrorum.l.liber homo.ff.ad legem aqui.† Intantum quod non
modo aliū immo nec seipsum homo pōt interficere.c.non est no
strū.xxiij.q.v.facit.l.non tm̄.ff.de appellationi. Et qđ no. Pa
nor.in.c.fi.de pact.vt igit̄ ille q tanta ⁊ qdē horrenda inhuma
nitate detestandaq; seuitia rapit̄ vt mortē illorū sitiat pro quorū
vita dei filius Christus hōis formā accipiens, mortē subire non
dubitauit.ita tex.in.c.j.de homicidio.in.vj.habeat homo in me
moria illa horrenda verba annuntiata David p Deū, non edifi
cabis mihi tēplū q2 vir sanguinis es. de quo habetur in.c. si qs
oēm.j.q.vij. Et de consecra.distinc.j.in.c.qualiter.in princi. De
grauitate aūt homicidij potes te certiorem reddere per ea que
leguntur ⁊ notant̄ in.c.quesitum. de tēpo.ordinationum. vbi in
grauissimis criminibus occultis tñ quis nō impedit̄ post pactā
penitentiā in ordinibus susceptis vel suscipiendis, ⁊ tñ in homi
55 cidio impeditur pp eius enormitatē.† Et est notandum qđ non
modo homicida dr̄ qui proximum interfecit, sed ēt qui odit vel
ei detrahit, ⁊ ppea Hostiē.in summa, de homicidio. ⁊ Joannes
de anania in rub.eo.titu.dixerunt duplex esse homicidium.alte
rū spirituale quod multis modis fit. alterū corporale vt est occi
sio hōis ab hōie facta, vt ibi per eos. Et dixit tex. de peni. distin
ctio.j.c.homicidiorū tria genera dicebat esse beatus Petrus ⁊
penam eorum parilem. sicut igit̄ homicidas fratrum interfecto
res ita detractores quoq; eorum eosq; odientes homicidas esse
manifestat. ⁊ in.c.sequen. ibi ponit̄ aliud genus homicidij spiri
tualis. Vide ergo tu qui detrahis quale delictum incurris. vnde
tex.bellissime dicit.iij.q.iiij.in.c.detractores. qui diuina auctori
tate eradicandi sunt auctores inimicorū ab episcopali submo
uemus accusatione ⁊ testimonio. ⁊ tex.in.c.deteriores.vj.q.j.di
cit, deteriores sunt qui hoīum vitam ac mores corrumpunt his
qui substantiā aliorum prediaq; diripiunt. Ipsi enim ea que ex
tra nos sunt lz nostra sint auferunt, nostri aūt detractores ac mo
rum corruptores siue qui aduersus eos armantur nosipsos pro
56 prie diripiunt. † Ideo iuste infames sunt ⁊ merito ab ecclesia ex
torres. ⁊ eadem.q.in.c.summam mām continuando dicit, sum
ma iniquitas est fratres detrahere vel accusare. Unde scriptum
est, omnis qui detrahit homicida est, ⁊ omnis homicida non hz
partem in regno dei. ⁊ est tex.in.c.accusatores.xlvj.distin. dicit,
accusatores.i.detractores fratrum eps̄ excōicat, ⁊ si emendaue
rint victū recipiet eos ad cōionem, non tñ ad clerum. De tertio
aūt mea sn̄ia nisi ab homunculo omni probitate denudato non
procedit. sepius enim vidi alienam virtutem eos moleste ferre ac
ei detrahere qui maxime a virtute absunt. Et in hoc dilataui fim
brias, tibi loquor detractor, vt si iuste forte mihi quidpiā posses
imponere acerbitate vitij ex supradictis iam notoria, tuam natu
ram compescas. quibus addo Ciceronem in inuectiua ꝯ Sallu
stium in fine sue orationis. Ibi sepe enim vidi grauius offende
re animos auditorū eos qui aliena flagitia aperte dicere q̄3 eos
qui commiserunt. neq; credas excusari si non specialiter loque
ris, sed sub velamine alteri detrahis cū tua circūlocutio vim hz
specialis loquele, vt in materia nostra dicit glo.in cle.j.in verbo,
detrahunt.de priuile. vt tandem finem imponam huic odiose ma
terie, vos quibus detrahitur consoletur verbum veritatis dum
dixerit, sinite illos, ceci sunt ⁊ duces cecorum. ⁊ hoc in simili di
cit tex.in.c.magne.añ finem.de voto. quid enim obest homini q
ex illa tabula vult delere humana ignorantia si de libro viuētium
eum non deleat iniqua cōscia. ita dicit tex.in.c.qd obest.xj.q.iij.
eadē.q.x.in.c.sentit. dicit tex. senti de Augustino qcqd libz, sola
me in oculis dei cōscientia nō accusat. Idē dicit tex.in.c.seq.
57 † Ultimo addas tex.in.c.inter verba.eadē.q.iij.ibi, gloria no
stra hec est testimonium conscientie nostre. testis in celo meus est.
si ergo nobis est testis in celo ⁊ corde dimittamus stultos foris
loqui quod volunt. subiungit, quid enim aliud detrahentes fa
ciunt nisi quod in puluerem sufflant ⁊ in suos oculos terrā exci
tant vt vnde plus detractionis perflant inde minus veritatem vi
deant. Et hec sufficiant quantum ad ea que acciderunt ad primū
argumentum partis negatiue articuli nostri quod pro sacrilegio
non sit pena mortis.
Pro qua parte secundo facit text.in.l.iij.in.§.mādatis.ff.ad
legē iuliam peculatus.ibi. Et sic constōnibus cauetur vt sacrile
gi extra ordinem digna puniant̄ pena. Et sic non est pena mor
tis, sed est quedam pena arbitraria.i.arbitrio iudicis imponen
58 da.† Nā vbi non est in iure certa pena expressa, illud relinquitur
arbitrio iudicis, vt est gl.in.c.super his.in verbo, arbitrium.de
accusationibus, facit quod legitur ⁊ notatur in.c. de causis. de
officio deleg. ⁊ melius pro hoc facit tex.in terminis nostris, in.§.
pen.insti.de publicis iudicijs. dicit ibi text. quod lex iulia pecula
tus. eos punit qui publicam pecuniā, rem sacram vel religiosam
furati fuerint. subiungit, si iudices tpe administrationis subtra
xerunt capitali animaduersione puniuntur, alij vero q in hanc le
gē inciderint pene deportationis subijcient̄. Ergo cū loquat̄ de
sacrilegio ⁊ nō imponit penam mortis, nos imponere debemus,
cum istis penalibus ei multofortius satis est dicere non dicit lex
.l.vnica.§.finaūt a deficiendis.C.de cadu.tol.l. si seruum.in.§.si
quis suus. Ibi non dicit pretor.ff.de acqui.hereditate.
Tertio ad idē facit tex.in.l.sacrilegij.ff.ad legē iuliam pecula
tus. Sacrilegij penam dicit tex. debitam dabit proconsul p qua
litate persone, proq; rei cōditione, ⁊ tpis, etatis, ⁊ sexus, vel cle
mētius vel seuerius statuere, ⁊ scio multos ēt ad bestias dānasse
sacrilegos, nōnullos viuos exussisse, sed moderanda est pena ad
59 bestiarū dānationē vsq;.† Et sic ad plus vr̄ penam sacrilegij esse
vt sacrilegus subijciatur bestijs que pena est vt cū eis comedat ⁊
ea deducat aliaq; bestialia faciet vt declarat gl.in.§.pene.instit.
quibus modis ius pa.pote.sol. lz aliter senserit glo.in.l. qui vlti
mo.ff.de penis. vbi sentit quod in tali pena sit mors hodie tamē
nulla est dubitatio. Cum in loco istarum antiquarū penarum, vt
est ista ⁊ pena aque ⁊ igni successit deportatio, vt habet̄ in.l.gal
lus.in.§. ⁊ quid si tantum, per gl. ⁊ doct.ff.de liber. ⁊ posthu. Cū
ibi non sit pena mortis, sed est p sacrilegio determinata alia pe
60 na, non dz iudex penam mutare, ⁊ mortem imponere. † Nā vbi
est certa pena statuta non est alia de ptāte ordinaria imponenda
vt voluit gl. ⁊ ibi Panor.in pe.col.in.c.bone. vlti.de elec. facit
quod no.gl.in.c.super his.de accusatio. ⁊ sentit Abb. in.c.cum
venissent.post principiū.pe.col.de iudic. ⁊ in.c.j. super gl.j. fi.in
discursu secundi membri sue distinctionis.eo.titu.
Quarto ⁊ vltimo pro hac eadē parte stringit tex. in.l.placet.
in fi.C.de sacrosan.eccle. vbi postq̄3 loquit̄ quod ecclesia non dz
subijci muneri extraordinario, subiungit, si qs ꝯfecerit post debi
te vltionis acrimoniā que ꝯ sacrilegos iure promouēda est, ppe
tuo deportationis exilio subdat̄. ergo pro sacrilegio non est pe
na mortis, pz q2 si pro sacrilegio esset mors non imponeret̄ ibi
post penā sacrilegij deportatio. qūo.n. mortuus deportaretur?
61 † Istis facit, nā quoties in eodem imponunt̄ due pene vna est
pena mortis ⁊ alia non, ⁊ deberent concurrere nunq̄3 imponit̄
prius pena mortis, q2 tunc alia esset frustratoria sed imponit̄ pe
na minor morte ⁊ postmodum pena mortis. ita docto. post glos.
ibi, in.l.oēs.C.de delatori.lib.x.quam glo. pro singulari allegat
Ang.in.l.nunquam.ff.de priuatis delict. ⁊ Jo.de ana.in.c.fina.
post medium.vj.col.de collusio.detegenda. ⁊ hoc non est nisi qđ
post morte punire esset frustra imponere legem, loquor de pena
ipsius corporis de quo latius Bal.in.d.l.omnes. addas tamen
istis quod in ꝯriū facit tex. reputatus singularis in.l.vnica.in.§.
fi.ff.nil nouari appellatione pendente. ⁊ quod voluit Barba.p
illum tex.in.l.ij.in.§.fi.ff.de custo.reo. ⁊ Roma.in suis singulari
bus.in.xvj.charta singulari, incipiente, suscipe vnā cautelam.in
quibus locis habetur quod si queritur de grauiori delicto retar
datur pena minoris delicti, nisi diceres quod retardatur quantū
ad cognitionem, sed cognitio de grauiori delicto prius dz impo
ni minor pena, maxime in.c.su.in quo si prius imponeretur ma
ior, minor esset frustratoria per supradicta.
Istis non obstantibus puto contrariam opinionē iure esse ve
62 riorem.† Quod imo sacrilegus insigni sacrilegio dignus est mor
tē sustinere, quod primo probo per tex. clarum ⁊ apertum in.l.si
quis in hoc genus.C.de episco. ⁊ cleri. dixit ibi tex.
Si qs in hoc genus sacrilegij prorupit vt in ecclesias catholi
cas irruēs sacerdotibus ⁊ ministris vel in ipso cultu loco aliqd
importet iniurie, qđ gerit̄ a p̄sidibus prouinciarū aiaduertat̄. ⁊
post subiūgit circa mediū illius tex. diuini cultus iniuriā capitali
cōiunctos seu cōfessos reos sn̄iam esse vindicandā. Cū ergo
ille q se fecisset filiū dei sit offensor diuini cultus, ⁊ in tali sacrile
gio qđ maius nō posset inueniri, ꝯ debuisset ad mortē ꝯdēnari.
Scđo idē pbo p tex.in.l.sacrilegij.ff.ad leg.iul.pecu. Sacri
legi, dicit ibi tex. capite puniunt̄. Et ibidē h̄ tenuit gl. ⁊ bar. idem
voluit Bal.in.c.j.in.§.iniuria.de pace iu.fir.in.ij.col. in vsi.feu.

Tertio p eadē parte facit text.

63 † in.l.j.in prin.ff.ad legē iul.maiest. dicit ibi tex. proximum sacri
legio crimen est quod maiestatis dr̄, quasi vult dicere text. quod
plus est sacrilegiū q̄3 crimē lese maiestatis. ⁊ in veritate grauius
est ⁊ acerbius fore iudico diuinam q̄3 tēporalem ledere maiesta
tem, vt dixi.s. per tex.in.c. vergentis.de hereti.
Modo cū pro crimine lese maiestatis sit pena mortis, ergo p
sacrilegio. Cum grauius sit sacrilegium crimine lese maiestatis,
vt dixi.

vt dixi. Quod autem pro crimine lese maiestatis sit pena mortis dicam latius in illo articulo, quia hic se regem fecit.

65 **Quarto** ad idē arguo sic, † sacrilegus ⁊ homicida, et venenarius equiparātur quātum ad penam effusionis sanguinis vt probat tex. in. c. homicidas sacrilegas ⁊ venenarios puniri nō est effusio sanguinis sed leguȝ ministerio. xxiij. q. v. sed pro homicidio et venenatione est effusio sanguinis ad mortē, vt. s. dixi, ergo ꝓ sacrilegio. Nā illa determinatio de qua in dicto. c. homicidas, cū respiciat plura determinabilia debet pariformiter determinare. l. nā hoc iure. ff. de vulgari ⁊ pupillari. l. quāuis. C. de impuberum ⁊ alijs substitu. cū similibus.

¶ Quinto ad idē arguo sic, grauius est sacrilegiū q̄ȝ crimē adulterij vt voluit glo. in. c. at si clerici, in vbo, maiora. circa mediū, extra de iudicijs. Et pōt eē rō, nā nō ita excusaꝛ sacrilegus sicut
66 adulter † cū adulterium sit crimē carnale ⁊ aliquo modo in eo homo excusaꝛ cū sine eo pauci inueniūtur vt dixit tex. ⁊ ibi glo. in. c. qꝛ sanctitas. l. distinctio. modo cū saltem hodie in masculo ꝓ adulterio sit pena mortis vt tenuit glo. in. l. quāuis. C. de adulterijs, ergo multomagis pro sacrilegio. Cum penam grauitate delicti metiꝛ, vt latius dixi supra per. l. respiciēdum. ff. de penis.

¶ Sexto pro eadeȝ parte facit tex. in. l. aut facta. in. §. locus. ff. de penis, dicit ibi tex. locus facit vt idem furtum vel sacrilegiuȝ capite luendum vel minori supplicio sit, quando ergo dicit capite refertur ad sacrilegium, cum ad furtum de illo iure non poterat referri, cum pro eo nō sit pena capitalis vt legitur ⁊ notatur in auc. sed nouo iure. C. de seruis fugi.

¶ Septimo a fortiori facit tex. in. l. siquis non dicam rapere. C. de episco. ⁊ cleri. vbi non modo pro sacrilegio perpetrato, sed ēt pro attentato est pena mortis.

¶ Octauo ⁊ vltimo arguo sic, omnis pena que posset habere locum pro quocunq; furto debet habere locum pro sacrilegio, ista est doctrina Bald. in. l. si nōdum. C. de furtis. Et est ratio.
67 † Nam cum sacrilegium sit maius furto, ergo furtum est, nam quod maius est vtiq; tāti est. l. cum furti. ff. de in litem iurando. Modo sic posset esse tale furtum in quo etiam de iure communi esset pena mortis, vt dicit Bald. in. iij. cap. in. §. iniuria, de pace iuramēto firmanda, in vsibus feudorum, post Cyn. in aucten. sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, ꝓ quo facit tex. in. l. penul. ff. de cōditione ob causam, in. l. capitalium, in. §. famosos. ff. de penis. Ergo ꝓ sacrilegio est pena mortis. Et hec sunt que tacitis friuolis satis probant partem affirmatiuam articuli nostri.

¶ Restat respōdere ad deducta in contrarium. Et primo ad. c. sacrilegium, allegatū in. j. arg. respōdeo ex his que dixi. s. in articulo blasphemie respōdendo ad. c. si quis per capitu. xxij. q. j.
68 ¶ Itē ad secūdum argumētum quod feci de. §. mandatis, † respōdeo ꝙ nō sequitur est pena extraordinaria, ergo nō est mors qꝛ istud est ꝯ glo. reputatā singularem in. §. in summa, in verbo extraordinario, institu. de iniurijs, que vult penam extraordinariam posse ꝯtinere mortem, ⁊ idē voluit Bald. in. d. §. iniuria, ⁊ in. l. j. ad finem. C. de his qui latro. occult. Joan. de anania in. c. inquisitioni, de accusatiōi. Joan. de imol. vbi latius in. l. ij. ff. de publicis iudi. Sed ideo in. d. §. mādatis, relinquiꝛ arbitrio iudicis tale sacrilegiū, qꝛ aliquod posset eē ita leue quod nō eēt morte animaduertēdum, vt. j. subijciā, nec mirū quod sacrilegij aliud leue ⁊ aliud graue. Nā sunt alique qualitates sacrilegiū aggrauātes, puta psona in quā cōmittitur, ⁊ alie, vt dixi. s. in euidētia libus, ⁊ facit glo. in. d. c. sacrilegium. xvij. q. iiij. Merito in. d. §. mādatis, iudex debuit discernere cuius q̄litatis erat sacrilegiū, ⁊ propter hoc nos dicimus omnes penas eē arbitrarias, qꝛ multe qualitates aggrauant vel minuunt delictū ⁊ penam vt voluit Florianus ⁊ Joā. de ana. in. c. fi. de male. p. c. sicut dignū, de homi. facit tex. in. c. deus, ꝺ peni. ⁊ remissio. Et qꝺ habeꝛ in. d. c. de voto, ⁊ in. c. mulieres, ꝺ sen. excō. ⁊ in. c. medicine, de peni. dist. j.

Ad tertium argumentū qꝺ feci de lege sacrilegij respōdeo quod loquitur in capite sacrilegij minimi in quo ego fateor ꝙ nō esset pena mortis. Puta si quis surripuerit priuata sacra vel sepulchrum vel sacratas per principē. Secus si fuisset sacrilegiū graue ꝯ sacra publica vel ꝯ deum directe vt est in casu nostro, ⁊ ita loquūtur iura ꝓ ista vltima ⁊ vera parte allegata, ita voluit glo. in. d. l. sacrilegij, ꝓ qua facit glo. in. l. felicis, in vbo, sacrilegij, de penis, in. vj. Ad quartum ⁊ vltimum argumētum respondeo quod ibi loquitur de pena imponenda sacrilego per ecclesiam, ⁊ istud voluit dicere tex. in verbo, acrimoniā, quasi prouemens a latere matris ecclesie, ⁊ ita sentit ibi glo. sensus ergo illius literꝛ est talis ꝙ vltra penā excōmunicationis q̄ de iure cañ. imponiꝛ sacrilegis. c. sacrilegiū,

69 sepius allegato † debet cogēs ecclesiaȝ ad munera extraordinaria deportari, ⁊ sic patet ꝙ ille tex. nō loquiꝛ ꝺ pena sacrilegij iuris ciui. ⁊ isto modo nō obstat parti affirmatiue, ⁊ qꝺ iste intellectus sit verus ad istā. l. probo per Joan. de ana. in. c. significasti in prin. de homi. vbi dicit excommunicationē esse approbatā de iure ciuili, ⁊ ꝓbauit hoc per. d. l. placet, quasi senserit ꝙ illud verbum, acrimonia, de quo in. d. l. placet intelligaꝛ de pena iuris canonici, ⁊ sic de excōmunicatione ex quo ipse ibidē infert per. d. c. significasti, quod exceptio excōmunicationis potest opponi in foro ciuili etiā coram iudice laico, quod vltimū voluit glo. in. l. j. C. de iuris ⁊ fac. igno. Et ex istis videꝛ posse prima facie cōcludi sentētiam Pilati fuisse iustā. Nam ex illo crimine ꝙ filium dei se fecit, si eēt aliqs qui nō fuisset potuisset merito iure q̄ȝ optimo ad vltimū supplicium damnari tam ex capite blasphemie q̄ȝ ex capite sacrilegij. Et ex ambobus potuisset accusari. Nā quoties ex vno facto plura sequunꝛ delicta ex oībus procedere potest accusatio vt voluit Pan. in. c. at si clerici. in. xj. col. de iudic. de quo videas pulchrā glo. in. c. virginibus. xxvij. q. j. Et ꝓ ista
70 cōclusione adhuc facit. † Nā qui occupat sibi tēplum incidit in crimē lese maiestatis. l. j. ff. ad legē iuliā maiestatis, cuius criminis pena vt latius. j. dicā est mors, ergo multo magis in illo qui occupauit sibi religionē vt si esset simplex homo q fecisset se filium dei, ex quo etiā capite resultaret heresis, sed qꝛ est crimen p se notum de eius pena habeꝛ in. c. super eo. ⁊ in multis alijs similibus iuribus, de hereti. in. vj. in. c. excōmunicamus, eod. titu. in antiquis, aliter ipsum explicare non curo. ¶ Item ꝓ complemēto istius materie sacrilegij accedat tex. in. l. iij. C. de episc. ⁊ cleri. vbi dixit quod relaxare sacrilegos die pasche vbi alij relaxātur esset turbare letitiā festiuitatis, quis enim, subiunxit tex. sacrilego diebus sanctis indulgeat. Et nota illum tex. pro cōfirmatione supradictorum ꝙ sacrilegiū patricidio ⁊ alijs grauissimis criminibus anteponit quasi sentit sacrilegium esse illis grauius.

71 **Item nota** ad cognoscendum † quādo quis est sacrilegus quod nō modo de iure canonico est inuadere res ecclesie sed etiam patrimoniales clericorum, vt videtur velle Abb. in. c. ceterū, in. v. colū. de iudic. glo. in. c. similiter, per illū tex. xvj. questio. j. pro quo facit quod voluit glo. in. c. quamq̄ȝ, de censi. in. vj. vbi eodem priuilegio gaudent clerici in suo pr̄imonio sicuti in patrimonio ecclesie. ibi de hoc alleg. alia iura. ¶ Item est sacrilegium nō modo adimere res ecclesie sed etiā turbare ecclesiā possidentem, vt probat tex. in. c. conquestus, ⁊ ibi Abb. in. iij. notabi. de foro competen. ⁊ Lap. allegatione. clxvj. istud declarat quando per violētiam turbat, secus si sine violētia. Abb. tamen in loco proxime allegato vltra supradicta tenet quod quilibet tenens res ecclesie etiam sine violentia si non habet voluntateȝ ecclesie est sacrilegus per tex. in. c. si
72 quis principum. xvj. q. vlti. Et potest esse ratio, qꝛ † quātum ad deum non est differētia tenere iniuste alienum vel inuadere alienum vt est tex. in. c. sepe. de resti. spo. ⁊ in. c. decime. xvj. q. j. ⁊ ibi glo. in verbo, inuadūt, ⁊ propterea dicimus quod ieueniens res alterius ⁊ non restituēs tenetur furti sicut si ab alio subtraxisset. l. falsus. §. qui alienum. ff. de fur. in. c. si quid. xxiiij. questione. v. si quid inuenisti. dicit tex. ⁊ non reddidisti rapuisti, quātū potuisti fecisti quia plus non inuenisti, qui alienum negat si posset ⁊ tolleret, deus enim cor interrogat ⁊ non manum. ¶ Vltimo est sciendū ꝙ sacrilegus nō modo ipse, sed etiam familia eius in detestatione criminis prohibeꝛ a sacris vt est tex. ⁊ ibi glo. in. c. miror. xvij. q. iiij. ⁊ est glo. in. c. venerabilem, in verbo, sacrilegiū, de electiōe, vbi plus dicit notāter quod etiā repelliꝛ ab omnibus actibus legitimis videlicet a testimōio vel iudicare ⁊ similia facere. Et hec sufficiant quantum ad illud caput qꝛ filiū dei se fecit ⁊ ēt explicationē duorum articulorū, scȝ blasphemie ⁊ sacrilegij.

SVMMARIVM.

1 Seditio quid proprie dicatur ⁊ vnde.
Conspirator ⁊ seditiosus non potest esse testis.
2 Episcopus in omni delicto iurisdictionem habet.
Seditiosus an possit ad mortem damnari.
3 Clericus de homicidio damnatus nō est beneficijs priuatus.
4 Seditiosus quando morte plecti possit.
5 Delictum alibi commissum penam aggrauat etiam si primum fuerit punitum.
6 Emens pluries res furtiuas furti particeps esse presumitur.
7 Pena mortis non imponitur vbi ex seditione schisma oritur.
8 Delictum minimum graue cēseꝛ in homine posito in dignitate.

9 Seditiosus lege iulia de vi publica tenetur.
10 Generale dictum generaliter debet intelligi.
11 Collegium illicitum faciens vt seditiosus punitur.
12 Iuuentus cuncta sine consilio adoritur.
13 Conatus seu affectus quando punitur effectu non sequuto.
14 Opus ex quo seditio oritur destrui debet.
15 Dignior magis nocere potest reipublice q̄ indignior.
16 Legi contradicere quis dicatur.
17 Seditiosus iure ad mortem damnari potest.

¶ Articulus Secundus.

Apio secundū illatū ꝯ Christū, videlicet.
Hūc inuenimus cōmouētē vniuer-
sum populū ⁊c. Et q2 istud erat seditio quedam,
1 est querēdū quid est seditio. † Dic qd̓ est quedaz
cōcitatio populi ad aliquid illicitū perpetrāduz
etiā si nō fiat directe ꝯ rēpublicā p tex. in. l. iij. in. §. quis editiōe,
vbi glo. ff. de re militari, ⁊ dr̄ a sedeo p ꝯriū q2 populus nō se-
dit in vnū vel q2 sedēdo machinat̄. Et nota in materia ⁊ enormi
tate istius criminis, seditionis, ꝯspirationis ⁊ cōuēticule qd̓ ⁊ si
aliquādo fieri pn̄t licite vt videbimus. j. in vera cōclusione q̄stio
nis nostre quā faciā ꝯ Pilatū, tn̄ ille qui fecerit eā repellit̄ a te-
stimonio vt voluit Inno. in. c. cū. I. ⁊. A. de re iudicata, ⁊ eū se-
quitur Bal. in. c. j. in. §. cōuēticulas, de pace iuramēto firmāda,
qd̓ intellige nisi pduceret̄ in testimoniū vt detegeret cōspiratio-
nē est tex. in. c. fi. de testibus cogēd. ⁊ hoc est etiā in odium istius
delicti. Nā alias socius criminis non admittit̄, ⁊ tn̄ secus est in
cōspirationibus vt dixi. de vtroqꝫ habet̄ in. c. veniens, primo, ⁊
2 ibi bona glo. de testi. ¶ † Itē nota qd̓ in omni delicto eps habet
iurisdictionē ēt de iure ciuili, vt pbat tex. in. d. §. cōuēticulas, et
ibi sentit Bal. ⁊ expresse Ioan. de anania, in. c. cū ex iniūcto, de
hereti. alias in rub. de schisma. Itē dicit alibi Bal. in vsib. feud.
in tit. de prohibi. feudo. alienatione p Frede. in. §. propterea, in
princi. ꝙ tāta est malitia istius criminis ꝙ nō est tam magna res
qd̓ p seditionē nō fiat parua p duo iura ibi p eū allegata, ⁊ istis
breuibus pro euidentialibus sum contentus.
¶ Nunc quero an seditiosus possit ad mortem damnari.
¶ Primo vr̄ qd̓ nō ⁊ dico, si mors est priuatio vite q̄ p̉uatio nō
habet locū nisi in casibus expressis, sed talis casus qd̓ seditiosus
debeat vita priuari nō est expressus, ergo cū priuatio nō habeat
locum nisi in expressis est tex. in. §. cū igit̄, in auc. de nō eli. secun.
nub. Et facit quod idē Panor. dicit post Ioan. and. in. c. bone
memorie, vlti. in. ij. col. de electio. volens qd̓ pena priuatiōis de
qua in. c. q2 ppter, de electio. nō habet locū qn̄ in electione vnus
est cōtētus q nō est expressus, facit qd̓ notat Inno. in. c. cū no-
stris, de cōcessione p̄bēde, ⁊ Bal. in. l. cū fratrē, vbi latius. C. de
his qbus vt indignis, ⁊. l. athletas. §. calūniator. ff. de his q no-
3 tant̄ infamia. docto. in. c. fi. de homicidio. † ꝙ clericus ēt dam-
natus de homicidio nō est priuatus beneficijs nisi ipsa priuatio
sit expressa, facit quod dicit Bal. in sua margarita in verbo, ho-
micida. qd̓ qlibet homicida ⁊ irregularis iuste tꝫ beneficiū ⁊ di-
gnitatē vsquequo deponat̄, facit qd̓ voluit Inno. in. c. inter dile
ctos, de excessibus plātorū, ⁊ sequit̄ Bal. in dicta margarita, in
verbo, crimē probatū, quod nullū crimē pbatū p exceptionē in-
ducit priuationē. Et hec sufficiant quātū ad primū argumētum.
¶ Secūdo arguo sic p tex. in. l. capitu. §. solent. ff. de penis, vbi
ex sola seditione nō est pena mortis sed solū ꝙ seditiosus virgis
cedat̄. Cū ergo ex illa cōmotione quā dicebat̄ Christū cōmisis-
se nihil vltra seditionē euenit, ergo ⁊ p clariori intelligētia istius
argumēti audi verba illius. §. solēt, quidē q vulgo se iuuenes ap
pellant in qbusdā ciuitatibus turbulētis se a clamationibus ac
cōmodare, q si nihil amplius cōmiserit nec ante sint a Preside
admoniti fustibus cesi dimittunt̄ aut spectaculū eis interdicit̄,
qd̓ si ita ꝯuicti in eo deprehēdātur exilio puniēdi sunt, nōnunq̄
4 capite plectēdi, † ergo ad hoc vt seditiosus debeat mori requiri
tur ꝙ nō vna vice fuerit seditiosus, sed qd̓ sepius istud cōsuetu-
dinarie perpetrauerit ⁊ ꝙ prima vice in pena clemētius cum eo
fuit actū ergo simplex seditio nō est digna morte, istis facit. Nā
ideo talis reiteratio ⁊ misericordia in pma vice seditionis facit
seditionē dignā morte, q2 delictū reiteratione, vbi alias cū delin
quēte misericorditer fuit actū aggrauat̄ neqꝫ cū illo amplius cle
mētius est agēdū, vt est tex. in. l. iij. in fi. C. de episcopa. audiētia.
Et ibi Bal. post Guiliel. de cun̄. no. qd̓ q geminat delicta nō dꝫ
sperare veniā, adde tex. ibi moderni in. c. ad abolēdā, de hereti.
vbi Ioan. de anania intulit ꝙ gratia principis facta delinquēti
si alias fuit facta indulgētia nō valet nisi habeatur mētio de p-
ma gratia eidē facta, ⁊ in istis facit qd̓ in materia nostra delicto
rū loquit̄ glo. in. c. scriptura, de ꝯsecra. dist. ij. ꝙ nō modo semel
habita venia facit ꝯcedi de cetero misericordiā, sed etiā simplex
admonitio ab ipso delicto, p qua glo. tex. in. c. indigne. xij. q. ij.
Supradictis facit qd̓ dicit Innoc. in. c. nouit, de iudi. ⁊ sequitur
Bal. in marga. sua in verbo, crimini. ꝙ multiplicatio actuū au-
get delictū, facit. l. si diutiuo. ff. de pen̄. ⁊ qd̓ not. Bar. in. l. sicut,
5 in. §. fi. in fi. ff. de accu. ⁊ Ioā. de ana. in. c. j. de rapt. † Qd̓ delictū
alibi cōmissum aggrauat penā delicti aliūde commissi etiā si pri
mū delictū vbi fuerit cōmissuz fuit punitū. Ita notāter dicit Sa
lic. in. l. seruos. C. ad leg. iul. de vi. ⁊ illā doctrinā Bar. in. d. §. fi.
cōmuniter sequūtur docto. vt ibi p Alexā. in apostil. Istis facit
quod not. Bal. in. l. qcunqꝫ, in fi. de ser. fugi. ⁊ dicit glo. in. c. qd̓
si penitētiā, in verbo, aduerse. xxvij. q. j. p illum tex. ꝙ reiteratio
peccati aggrauat penā, videmus eni in simili ꝙ reiteratio est tā
ti effectus ꝙ cōfessio lꝫ nō habeat omnia sua substātialia, facit
idē si est reiterata per tex. ⁊ ibi Bar. in. l. cum satis. C. de agri. ⁊
cēsi. lib. xj. Et quod habet̄ in. c. per tuas, de proba. ⁊ voluit Pa
nor. in suo cōsi. lxxxij. incip. cōditoris omnium. Itē facit, nam lꝫ
alias quis eūdo semel ad sermones hereticoruz nō presumatur
hereticus, secus si idem reiterauit in doctores, in. c. excōmunica
mus. in. §. credētes, vbi Ioā. de ana. in fi. penulti. col. de hereti.
6 † Item qui geminat emptionē rerum furtiuarum presumit̄ par-
ticeps furti qd̓ alias nō presumeretur, vt est glo. in. l. in ciuilē. C.
de furt. Ioan. de anan̄. in. c. qui cum fure. extra eo. titu. ⁊ in ma-
teria geminationis habetur in. l. balista. ff. ad trebel. per gl. in. c.
ita quorūdā, vbi de sententia excōmunicationis reiterata, extra
de iudeis. Et hec sufficiant quātum ad secūdum argumentum.

Tertio ad idē arguo sic. ex tali seditione quā dicebant
iudei Christū cōmisisse nullus fuit sequutus ef
fectus, ergo talis seditio nō est punibilis, ar. tex. in. l. j. in fi. ff. qd̓
quisqꝫ iur. ibi ⁊ ideo cum vellet statuere prohibitus sit neqꝫ effe
ctum decretum habuit cessat edictum subijciēdo quid obfuit co
natus cum iniuria nullum habuerit effectum, ad idem text. in. l.
vulgaris, in. §. furti. ff. de fur. qui furti faciēdi causa, dicit tex. cō-
claue intrauerit nōduz fur est q̄uis furādi animo intrauerit, ad
idem in. c. cum in cūctis, in versi. cle. de elec. ⁊ in. c. perpetue, eo.
titu. in. vj. per que iura dicit Io. an. in mercu. in regula, ad odia.
de regu. iur. in. vj. qd̓ vbi lex imponit penam ipso iure ex aliquo
facto nō habet locum nisi factū sit cōsummatum ⁊ sequutus sit
effectus, idem voluit Abb. in dicto versicu. cleri. in. iij. not. ⁊ in.
d. c. fi. ⁊ in. c. j. in. iij. col. de eo qui mittitur in posses. cā rei seruā.

Quarto pro eadē parte arguo sic. Ista equiparātur ꝙ
aliquis facit opus ex quo veniat seditio vel
ꝙ faciat opus quod publicis ciuitatis opibus ꝯiūgatur vt pro
bat tex. in. l. opus. ff. de ope. pub. per hec verba opus nouū age-
re licet priuato etiā sine principis auctoritate preter q̄ si ad emu
lationem alterius ciuitatis pertineat vel materiam seditiōis pre
beat vel circūteatrum vel amphyteatrum sit modo, sic qui edifi
cat iuxta publica edificia non debet mori. l. edificia, de ope. pu-
blic. ergo nec qui dat causam seditionis.

7 Quinto ad idem arguo sic † vbi ex seditione sequitur
scisma non imponitur pena mortis, ergo mul
to minus pro seditione simplici. antecedens patet per text. in. c.
in nomine domini, post medium. xxiij. distin. ibi, si quis ꝯtra hoc
decretum nostrum sinodali sentētia promulgatum quasi per se-
ditionez fuerit electus vel ordinatus ⁊ inthronizatus perpetuo
anathemate a limine ecclesie abijciatur. Cōsequētia patet ex do
ctrina Bal. per ibi notata in. l. transigere, in princip. iij. colū. C.
de trāslationibus. Nam statutū in vna specie intelligitur statu-
tum in eius simili ⁊ multo magis in maiori, vt ibi.

Sexto ad idē arguo sic, pp seditionē saltem nobilis sine
aliqua difficultate nō debet mori, sed Christus
erat nobilis vt omnibus patet, traxit enim originem ex nobili
prosapia, ergo ex tali causa Christus nō debebat mori. Maior
patet per. l. si quis aliquid, in. §. auctores. ff. de pe. ⁊ si dicatur di
gnitas aggrauat delictum, equidē maiori reatu delinquit q po-
tiori honore fruitur, grauiora enim facit peccatorum vitia subli
mitas peccātium, ita dicit text. in. c. nulli fas. xxv. q. j. facit text.
in. l. omne. §. j. ff. de re mili. ibi, augetur autem petulātie crimē no
bilitate prepositi. ad idē tex. in. c. qui viderit. xxxij. q. v. Et dicit
tex. in. c. cum qdam, de iureiurā. ꝙ tāto grauior iudicandus est
piurus quāto maiori preeminet dignitate, vnde propter hoc di
cimus ꝙ homo christianus pp altitudinez dignitatis baptismi
grauius peccat. in. c. homo christianus. xl. dist. Cū ergo dignior
grauius

grauius peccat quare dicis iure leuius puniri cū pena equalis de
bet esse delicto, vt latius dixi.§.p.l.respiciendum,cū si.ff.de pe.
8 † Ad hoc rñdeo ꝙ sicut in hoīe in dignitate posito quodlibet delictū minimū censet grauius,ita qlibet minima pena in eo iudicat pōderosior,ita dicit glo.Jo.and.ꝛ alij in.c.j.de cle. vene. glo.in.c.ij.de offi.delega.in.vj. Et ita faciebant antiq nrī,cū pp hoc in oī supplicio seuerius seruos ꝙ̄ liberos famosos ꝙ̄ fame integre hoīes acrius puniuerūt.l.capitulū.§.fi.ff. de penis.l.in seruoꝝ.ff.eo.ꝛ rōnē de hoc reddit gl.in.c.p tua magno.in vbo, excellentiores,vbi bonus tex.de simo.in mrīa facit tex.in.c.qui ꝯ ecclesie.xxiij.q.j.ꝛ qđ not.Bald.in.l.pſbiteri.C.de episco.et clericis,ꝛ lōge melius vbi distinguit qñ crimē aggrauat delictū vel penam,in.l.nemo.C.de sum.trini.de quo etiā videas Bar. in.l.quedā.ff.de peni.vbi inter cetera notanter dedit p illū text. quod quoties delictū est in derogatione dignitatis grauius punitur in dignitate positus quā alius,pro quo facit tex.in dicta. l.presbiteri.ꝛ in.§.lex iulia peculatus,institu.de publi.iudi.

Septimo pro eadē parte facit. Nā auctor seditionis punit.l.cornelia,de siccar.l.iij.§.itē bi.ff.ad leg.cor.de sica.sed legis cornelie de sica.pena est in hoīe nobili solum deportatio,vt dicit tex.in.d.l.iij.in.§.fi.ergo Christus cū esset nobilis,vt dixi.§.non debebat ex hoc morte damnari.

9 **Octauo** seditiosus † tenet.l.iulia. de vi publi.l.iulia. in penul.ff.ad legē iul.de vi publi.ibi in eadē cā sunt q turbe faciēde seditionis interfunt,ꝛ ibi in eadē cā sunt q pessimo exēplo mota seditione villas expugnauerint ꝛ in eod. titu.in.l.q cetu ꝯuerso turba seditione incēdiū fecerit,sed pena illius legis hodie nō est nisi deportatio. Nā antiquitus erat interdictio aque ꝛ igni ergo hodie est deportatio cū ea hodie in locū dicte pene successerit.l.iij.§.j.ff.de penis,ibi cōstat postquam deportatio locū i aque ꝛ igni iterdictiōis successerit, ꝛ in.l.iij.ff. ad leg.iuliā pecula.ibi peculatus penā aque ꝛ igni interdictionē in quā hodie successit deportatio cōtinet,idē voluit glo.in.l.gallus,in.§.ꝛ qd si tātū.ff.de liber.ꝛ posthu. Ergo ex hoc infert de primo ad vltimū quod seditiosus solū hodie debeat deportari. ¶ Istis facit tex.in.c.j.in vbo,cōuēticulas,de pace iura.firmā. in vsib.feudorū,vbi punit solū seditiosus in vna libra auri,ergo nō pena mortis. Et ista sunt q ita colorate firmant istā partē negatiuā. ¶ Quibus nō obstantibus prout vere obstant credo cōtrarium de iure verius qđ seditiosus pōt ad mortem damnari. ¶ Primo p tex.in.l.denūtiamus.C.de his q ad ecclesiā cōfugiunt,vbi postquā ꝓhibuit seditionē in fine subijcit si qs supradicta mouere tētauerit vltimo supplicio subiacebit,nec obstat si dicat qđ ibi loquit in seditione facta in ecclesia,ergo nō est trahēda ad aliā qꝛ rōne loci grauior efficit seditio sicut qđlibet aliud delictū.l.aut facta,in.§.locus.ff.de pe.ꝛ latius in gl.in.c.homo. xl.disti.qꝛ ad hoc rñdeo ꝙ ille text.ideo magis se specificauit in seditiōe facta in ecclesia ꝙ̄ in alia pp naturā tituli,ad quē leges merito adaptant p.l.imperatores.ff.de in diē addic.nō tñ negat, set idē esse in alia seditione,immo ille tex.si recte pōderet in duo
10 bus locis ꝓbat idē esse in qualibet seditione. ¶ † Primo in fine dū generaliter loquit ergo gñaliter debet intelligi vulgata.l. de ptio.ff.de publi.nec huic pōderatiōi habet obstare ibi text.in prin.dū se exēplificat ad seditionē factā in ecclesia. Nā nō restringit dicta generalitatē qꝛ exēplū nō restringit regulā.l.damni infecti stipulatio.ff.de dam.infec.ꝛ ibi voluit Bar.vel strictius facit tex.ibi,in medio.vbi expsse loquit de seditione ꝛ tumultu facto in oī parte ciuitatis,ꝛ si dicat quod in medio dum loquit de qualibet parte ciuitatis,nō facit mentionē de seditione,ad hoc rñdeo qđ imo facit ibi,in verbo,cōclamationibus, nā intelligit pro seditione,vt ꝓbat tex.in.l.aut facta.in.§.solent.ff.de penis. ¶ Quod autem iste intellectus ad istam.l.denuntiamus,sit verus tenuit expresse Joan.de ana.insignis doctor in capitu. cum ex iniuncto.de hereti.generaliter loquendo. Quod siue seditio sit facta in ecclesia siue extra est digna pena mortis.

11 **Secundo** pro eadē † parte arguo sic qui facit collegiū illicitū ꝓut ꝛ multomagis facit seditiosus est in pena.l.iulie maiestatis,cuius pena est mors,vt.ꝫ.dicam,qđ aūt sit in tali pena pꝫ p tex.in.l.ij.de colle.illicitis,vbi tales eqparant illis q occupant tēpla vel loca publica, q vt.§.dixi sunt in crimie lese maiestatis. Tertio ne in multis morer pro ista parte allego tex.in.l.j.ff.ad legē iuliā maiesta.vbi post multa delicta q sunt criminis lese maiestatis subiungit qđ ille ēt est in tali crimine q homines ad seditionē vocauit. Ergo nulli dubium est vt ex istis cōstare pōt seditiosum posse morte dānari. ¶ Restat ad ꝯria respōdeamus,ꝛ primo ad primū arg.§.factū respōdeo, ꝙ cū in casu nrō sit mors expressa vt ex primis dictis patet non procedit primū argumētū dū eius fundamētū erat mortē in casu nrō nō fuisse expressaꝫ. Et ista est vera ꝛ secura respōsio, colorate tñ pōt dici ꝙ regula de qua in pmo argumēto ꝯrie partis, vcꝫ ꝙ priuatio nō habet locū nisi in casibus expressis nō est indistincte vera qđ patet p doctrinā glo.in.§.in summa,de qua.§.dixi.insti.de iniu.vbi cū mors sit priuatio vite, tñ habet locū ēt in casibus nō expressis vt in arbitrarijs,vt ibi. ¶ Ad secūdū arg. de.§.solent,rñde ꝙ ille tex.nō loquit in casu nrō,vt.ꝫ.patebit,loquit.n.ille tex.in seditione simplici ad aliquid nō tenēdo,sed ad perpetrata lasciuia quadā ꝛ iuuenili calore,nec aliqua maturitas ꝯsilij vbi fuit vt sentit ille tex.in vbo,q iuuenes appellātur, quasi voluit loq in seditione sine aliqua maturitate cōsilij perpe
12 trata.† Cū quicquid agit iuuenis de raro ibi est cōsiliū vel grauitas vt ꝓbat tex.in.c.quorūdā.xxxiiij.dist.nimirū.si in.d.§.solent,talis seditio ibi mitius punit.ar.l.qđ calore.ff.de reg.iu.qđ enim ex leuitate ꝓcedit facile est cōtēnēdū,vt dicit tex.in.l.j.C.si qs imperatori maledi.noster aūt casus procedit qñ seditio nō māsit quasi leuitate ꝯstituta in puris terminis,imo trāsibat ad aliō quod erat dignū morte,nā illa seditio Christi ad hoc erat vt faceret se regē ꝛ negabant tributa Cesari vt dicebant iudei, ergo ille tex.nō ꝓcedit imo facit ꝓ nobis in illo vbo si nihil amplius admiserint arguēdo a ꝯrio sensu,ergo si admiserint amplius nō loquit ille tex.qđ arg.valet in iure.l.j.§.ibi huius rei.ff.de offic. eius,imo est ꝯiectura valēs vt dicit gl.not.in.l.apud antiquos, in prin.C.de fur.facit text.in.c.cū inter.§.inter sacrū.ff.de pact. dot.ꝛ latius Abb.in.c.ꝓpubli.de elec.moderni in.d.l.j. Abb.in c.cū apostoli.de his que fiunt a pla.ꝛ Bal.in.l.ꝯuēticulā.C.de episco.ꝛ cle. Scđo adhuc tex.in.d.§.solent,facit ꝓ illa parte qñ dicit ꝙ si plusꝙ̄ semel inciderit ꝙ non ꝓcedit,imo sunt capite plectēdi quasi tūc vr actū moderato cōsilio nec debemus habere oculū ad iuuētutē,cū illud qđ plusꝙ̄ semel fit vr deliberato ꝛ toto aīo fieri sicut dicimus in geminato pacto nudo ꝛ de hereti co qui reincidit in capitu.super,de here.in sexto ꝛ latius dixi.§. de potentia geminationis.

13 **Ad tertium** qđ nō punit conatus nisi sequat effectus.† Rñdeo ad oīa dicta iura qđ loquuntur in delictis nō grauissimis sicut est casus nr. Nam in talibus delictis solus conatus est dignus morte vt in sacrilegio. l.si qs nō dicā rapere.C.de epi.ꝛ cle. Si quis nō dicā rapere sed attētare tātūmodo iūgēdi causa matrimonij sacratissimas virgines ausus fuerit capitali pena feriatur. Item in homicidio.l.is qui cū telo.C.ad leg.cor.de sicar.qui cum telo.dixit tex.ambulauerit hominis necādi causa sicut is q hoīem occiderit vel cuius dolo malo factū erit cōmissum.l.corñ.de sica.pena coercet ꝛ facit qđ voluit glo.nota.in.c.j.ad finē,in verbo,mādauerit, vbi in materia bonus tex.de homi.in.vj.vbi punit homicidiū,licet nō sequutū,imo plus ꝙ mādans fieri ꝛ nō facto homicidio peniteat,et reuocet mādatū tenet,vt voluit glo.ꝛ eā sequit Abb.in. c.magno.ne clerici vel mona.facit,nā monachus visitās curiaꝫ pricipis causa damnificādi monasteria licet nō damnificauerit est ipso iure excōicatus ac si damnificasset vt est tex.in cle.j.§.qꝛ vero,ꝛ ibi glo.in verbo ipso facto,de statu mona.

14 **Ad quartum** dū dicebat ꝙ † opus iuxta muros ciuitatis ꝛ opus ex quo veniat seditio ꝛc. Rñdeo fatēdo ꝙ opus ex quo venit seditio debet destrui nec p hoc infert ꝙ si qs fecerit seditionē ꝙ nō debeat mori sed ne possit venire seditio destruit opus,sicut ne possit ciuitas ledi destruit opus qđ est iuxta muros ciuitatis. Ad quintū respōdeo ꝙ ibi loquit de iure cano.de cuius determinatiōe nō est executio gladij,vt latius dixi in articulo an ꝓ blasphemia sit mors supra, Respōdeo ad.c.si quis p capillos. ¶ Ad sextū argu.qđ illi qui sunt in dignitate nō debēt ꝓ seditiōe mori,rñdeo ꝙ cum ista seditio i quā iudei dicebāt licet false Christū incidisse fuit cōtra impium cū tēdebat ad faciēdū se regē ꝛ ad tributa cesari negāda,quātomagis homo est in dignitate tātomagis debet mori cū de eo magis timeat,nā in materia tributi magis punitur dignus ꝙ̄ nō dignus,nam dignus nō soluēs statim fundus suus applicatur fisco.l.si diuia,ſm vnā opi.quā ibi retulit Bar.C.de exac.trib.lib.x.secus est in illo qui nō est in dignitate qui habet terminū ad purgādū moraꝫ.l.obsistere.C.de anno.ꝛ trib.lib.x. ꝛ qꝛ istud potest tolli p doctrinā cōmu.que est ꝙ dignus grauior punit pecuniariter ꝙ̄ indignus,vt vult gl.ꝛ ibi doc.in.c.cū quidam,de iureiu.ꝛ per Bal.in.l.nemo.C.de sum.trini.ꝛ casus nr loquit de pena corporali,ergo dicta ratio nō facit,ideo respōdeo secūdo modo sic, ꝙ ratio quare dignus mitius puniat reddita

per glo. in c. p tuas, de simo. que erat ne veniret scādalum, in casu nostro cessat, imo si non puniretur dignus eo modo quo nō di
15 gnus esset venturū scandalū longe grauius. † nā magis pōt nocere reipu. in seditione dignitate maior, q̄ minor. ergo cū cessat ratio dicte regule, q̄ in dignitate positus mitius puniatur, dz ꝛ ipsum dictū cessare. l. q̄ dictuȝ. ff. de pac. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iu. pat. in c. cum cessante. ff. de appel. ratio enim magis declarat dictum, q̄ ipsa declaretur per dictū. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. ij. ꝛ voluit Pan. vbi plene in c. nihil. super gl. in v. vltra Italiā, de elec. verba dici solet, magis deseruiunt intētioni q̄ eȝ, ita Pan. in c. qm̄, de offic. deleg. in iiij. col. Et ppea dicimus q̄ lȝ dictū sit speciale si tñ rō est gnālis dictū generaliter debet intelligi, tex. est ꝛ ibi Bar. in l. regu. in §. fin. ff. de iur. ꝛ fac. igno. Cū ergo in casu nr̄o illa rō gl. de qua in d. c. p tuas, faciat in cōtrariū nō debemus curare de determinatione doctorū cū rōneȝ tenere astringimur etiā si v̄ba offendant, ita dicit Abb. in c. qr
16 insulis, ante mediū, de regu. † Cōtra. n. legē dr̄ facere q eius verba cōplectens vult ꝯ mētē agere, ita dicit tex. in c. fi. de reg. iur. lib. vj. facit qd̄ not. Bar. in l. itē q̄rit, in §. q ipleto. ff. loca. Istis addas qd̄ no. Bal. in d. l. nemo. circa mediū, vbi q̄ quoties dignitas auget delictū ibi dignus magis q̄ non dignus punitur. Sed in casu nostro dignitas auget delictum qr grauior est seditio ꝛ periculosior dignorū q̄ alioruȝ vt. s. dixi, ergo ꝛc. ¶ Et ex istis potest responderi etiam ad septimum argumentum.

Ad octauum argumentuȝ respōdeo q̄ licet p. l. iul. de vi publi. nō iponat̄ pena mortis, nō tñ sequit̄ q̄ p alias leges nō debeat ad mortē dānari seditiosus vt clare pȝ in argumētis ptis affirmatiue, bñ tñ fateor q̄ si talis accusaret̄ p. l. iul. de vi publi. nō deberet mori. Cū punitus vna lege ad vindictā tēdēte nō pōt alia similiter ad vindictā puniri. l. ptor edixit. §. j. ff. de iniu. senatus. n. cēsuit ne qs ob idē crimē pluribus legibus reus fieret. l. senatus. ff. de accu. Et voluit Abb. in c. de causis, de offi. delega. post legistas in l. j. ff. vi bono. rapto. ꝛ in d. l. senatus. Et si dicat̄ quare. l. iul. de vi. debuisset ponere penā morte mitiorē cū p alias leges erat mors cōstituta in seditiosis, ꝛ sic leges legibus nō cōcordarent ꝯ. l. vnicā, C. de inoffi. do. cū similibus, qr ad hoc r̄ndeo hoc nō eē incōueniens vnū delictū puniri diuersis penis diuersaȝ legū. Nec pp hoc leges dicunt̄ discordare qr oēs ꝯueniunt ad delictū puniendū lȝ diuersimode. Pro quo facit, na incēdarius p. l. iuliā de vi publica. vbi nō est pena mortis pōt puniri, ꝛ tñ si accuset̄ alia lege qñ sciēter hoc fecerit dȝ cōburi. de primo est text. in l. q cetu. ibi incēdiū posuerit. ff. ad leg. iul. de vi publica. De scd̄o est text. in l. q edes. ff. de incen. rui. nauf. ꝛ hr̄ in c. tua nos, de sen. excō. ¶ Et ex istis pōt ēt r̄nderi ad nonū ꝛ vltimū argumētū, pro cuius solutione etiā facit tex. in l. qui noie. ff. ad leg. cor. de falsis.

17 **Concludo** ergo ex supradictis seditiosum † iure posse ad mortē dānari, graue. n. delictū est cuius enormitatē pbat tex. in c. seditiōarios. xvj. dist. dicit ibi tex. statuimus nunq̄ ordinandos ꝛ clerici vel monachi ꝯ epm̄ vel ꝯ alios cadant oino a gradu suo in c. qui iurationū. xj. q. j. ꝛ dicit tex. in c. principatus. j. q. principatus, quē aut seditio aut ambitus occupauit ēt si moribus aut actibus nō offendit ipsius tñ initij sui est pniciosus exēplo. Itē in materia vide tex. in c. cōspirationū. xj. q. j. cū talibus sequētib⁹ p que iura dicit glo. in c. fi. de testi. cogēdis, quod sacerdotes ꝯ episcopum insectantes degradandi sunt laici excommunicandi. Et dicit Joā. de ana. in rub. de schismaticis, quod sectātes ꝯ prelatos sunt schismatici. ꝛ hec sufficiant quantum ad secundum articulum questionis nostre.

SVMMARIVM.

1 Tributum quid proprie sit ꝛ vnde dicatur.
2 Fiscum qui habere dicantur ꝛ qui non.
3 Collectas imponere solus princeps potest.
4 Vectigal principaliter propter obedientiam non datur.
5 Commoda sentire debet qui ꝛ incommoda.
6 Tributum vnde dicatur.
7 Crimen peculatus in quibus locum habeat.
8 Fiscus camera imperialis dicitur cui ꝛc.
9 Consiliarius ex solo non tenetur consilio.
10 Argumentum a communiter accidentibus est in iure validum.
11 Res fisci possunt prescribendo acquiri.
12 Seruus in acquirendo preiudicare potest domino.
13 Prelatus legatum ecclesie factum repudiare potest.
14 Tributa non soluens qualiter puniatur.
15 Subtrahens captum pro tributis soluendis ad quid teneatur.
16 Litigare possumus cum fisco.
17 Tributum seu censum prestare est species seruitutis.
18 Decimas non soluens non punitur morte.
Mutuum faciens de pecunijs tributorum debet morte puniri.
19 Effectu prohibito prohibetur causa.
20 Matrimonium illicitum contrahens plus punit̄ q̄ q spōsalia.
21 Argumentis de acquisitis ad acquirenda est nullum in iure.
22 Obedientia debita ꝛ honor ac etiam pecunia perditur per tributi denegationem.
23 Fidelitas ꝛ obedientia ostenditur per tributi solutionem.
24 Tributa negans censetur obedientiam negare.
25 Contumacia de iure canonico punitur excommunicatione.
26 Inobediens ad mortem damnari potest.
27 Tributum negans debere dari potest morte puniri.
28 Clericus ex solo consilio irregularis efficitur.
29 Pena arbitraria ad mortem quandoq̄ extendi potest.
30 Superindictum quid sit, ꝛ pro quibus imponatur rebus.
31 Contemptus delictum aggrauat.
32 Actio non datur emptori vectigalium ad penam contra fraudantem publica vectigalia, sed datur fisco.
33 Contemnere non dicitur qui iuris auctoritate aliquid operat̄.
34 Princeps penam parti applicabilem remittere potest.
35 Princeps non presumitur velle contra.
36 Principi non creditur in causa sui vasalli.
37 Princeps si ex concessione aliqua pecunias acceperit, nec ipse, nec successores reuocare possunt.
38 Exceptio eiusdem excōicationis bis tantum opponi potest.
Legi non constitute resisti potest, non autem post constitutionē.
39 Correctio etiam iniusta est patienter ferenda.
40 Multitudo peccantium non prestat patrocinium errantibus.
41 Argumētum de prescriptione ad negationem tributi nō valet.
42 Compensatio non admittitur in tributo.
43 Ecclesia non negat imperatori tributum.
44 Imperatori quilibet obedire tenetur ꝛ in annona prestanda, ꝛ tributo soluendo.
45 Tributū negās impatori pōt pecūiariter ꝛ corporaliter puniri.
46 Fiscus nō tenet̄ creditorib⁹ de bonis tanq̄ suū intereē habitis.
47 Litigare potest quis cum fisco vt ius suum tueatur, non autem vt obedientiam neget.
48 Vix facere nō dr̄ qui ordinaria iurisdictione cōtēdit in iudicio.
49 Libertatem suam quando quis etiam contra imperatorem defendere possit.
50 Decimas ex ꝯtēptu soluere recusans est ipso facto excōicatus.
51 Consulens tributum non esse soluendum incidit in crimen lese maiestatis.
52 Contemnere non dicitur qui legis auctoritate ambulat.
53 Crimen lese maiestatis incurrit qui tributa negans contra honorem principis facit.
54 Priuilegium tributi quale sit.

¶ Articulus Tertius.

Apio altum articuluȝ videlicet, hūc inuenimus tributū prohibentē dari Cesari. Et anteq̄ perueniam ad de
1 cisionē istius articuli est sciendū. † qd̄ tributū est quicquid in auro, argento vel ere tribuitur principi ordinarie ꝛ vniformiter propter obedientiam principaliter, siue ratione persone, siue rei annuatim. Nunc restat examinare singula posita in ista diffinitiōe. Et primo dixi quicquid in auro argento, vel ere ad differentiā ānone que cōsistit in rebus comestibilibus vt voluit glo. in rubri. C. de annonis ꝛ tributis. libr. x. ¶ Item qd̄ dixi principi dixi quia si alij inferiori soluetur non esset tributum qd̄ probo, nam tributum tribuitur fisco, quicqd enim in pecuniario commodo consistit attinens ad rem publicā fisco applicatur, vt voluit Bald. in rubrica. C. de iure fisci. lib. x. sed inferiores principes non habent fiscum cum idem est fiscus quod res publica totius mūdi vt voluit Bar. i. d. rub. ergo ꝛc.
2 † Et propterea domini particulares non habent fiscum, sed dicuntur habere communem bursam vt voluit Bald. in Respō. C. de priuilegijs fisci. per. l. primā. C. de bonis vacantibus, lib. decimo, ecclesia tamē bene dicitur habēr fiscum, vt volunt doc. in capitu. excommunicamus, in princi. de hereticis.
¶ Pro supradictis facit tex. in c. ꝯuenior. xxiij. q. viij. ante finē ibi, tributū Cesaris est, ꝛ propterea dicit tex. in l. j. C. de susceptoribus... cto. lib.

cto.lib.x.q solus princeps iponit tributa p publi. vtilitate. Un
de dicit Abbas in.c.ex pte.j.de decimis qd nó sunt munera or
dinaria, nisi sint inducta a lege sena.consul. vel a principe, et idez
voluit Bar.i.l.licitatio.§.mercatores.ff.de publicanis, et i.l.hi
qui.ff.de iure imunitatis. Panor.in.c.lz, de cẽsibus, et late p eũ
dẽ in.c.nó minus, de imunitate ecclesiaꝝ, aliqd p Bal.in fi.l.C.
sine cẽsu vel reliqis, facit nã collecte semp dicunt illicite nisi p le
gẽ senatuscon. vel principẽ sint iducte, vt est tex. in.l.vnica.C.de
vacatione publici muneris, et voluit Abb. vbi latius, in.iij.col.
in.c.ij.de imunitate ecclesiaꝝ, vbi lz limitat et vbi p eũ. ¶ Istis
facit qd not. Jo.de anania post antiquos in.c.in ciuitate, in pn.
3 xvj.col.de vsuris.† vbi dicit nullũ posse principe excepto gñalẽ
collectã iponere, lz particularẽ qlibet vniuersitas posset, de quo
p glo.in.l.j.§.pen.ff.q qlqz vniuersitatis noie, qd no. Bar.in.l.
iiij.§.actor.ff.de re iudicata. ¶ Itẽ qd aũt dixi ordiarie et vnifor
miter, fuit ad differẽtiã collecte q ẽ munus extraordiariũ nó vni
forme et voluit Bal.in.l.plz, qcqd ibi sentiat de tributo.C.d sa
crosan.eccl.p spe.i ti.de clericis ziugatis.§.ztigit, versi.ad hu
ius aũt, et p Joan.and.in nouella.in.c.j.de imunitate ecclesiaꝝ.

Quod autem dixi pp obediẽtiã fuit ad differen
4 tiã vectigalis,† qd principalr non
pstat pp obediẽtiã, sed pp trãsitũ vsum alicuius publici soli. Et
ppea dicit glo.in.l.j.§.j.ff.de publi. qd vectigal soluit róne soli
publici vbi apportant merces, sic nó pp obediẽtiã, sed pp vtili
tatẽ quã qs ex publico nãciscit. Pro istis facit qd notat Bar.
in.l.cópetit.C.de pscriptióe.xxx.anno. qd tributũ pstat in signũ
obediẽtie et recognitióis, et ibi cuius idẽ affirmat de quo est tex.
in verbo, deuotionis dilatio in.l.mediterranee.C.de annonis et
tribu.li.x. Itẽ qd dixi principaliter dixi qr secũdario pstat in re
cópẽsationẽ laborũ quos p nobis capit impator. Nã cũ totus
mũdus sit in eius cura et sollicitudine nimirũ si hoc habeat pri
uilegiũ, facit qd in simili dicit tex.i.l.hñ a zenone.C.de quadriẽ.
pscrip.in fi.q.n.dicit tex. Pro toto terrarũ orbe die noctuqz la
borant cur nó habeãt dignã sua progatiuã fortuna. alibi tex. de
impatore dicit hec vba, noctes.n.ducit isomnes vt subiecti sub
oi qete cósistant, p oẽm nanqz curiositatẽ subtilẽqz inquisitionẽ
discurrũt illa agere qrentes q vtilitatẽ subiectis introducendo
oi eos ruere liberẽt, ita tex.in auc.vt iudices sine quoquo suffra
gio fiant, in prin. et nota qd subiũgit ibi tex. qd liberat subditos
oi dãno extrinsecus illato citra publicũ cẽsum quasi talem cen
sum vult capere p laboribus suis. Et dicit impator in auc.vt di
uine iussiones, in prin. ideo nãqz volũtarios labores appetimus
vt subiectis qetẽ pparemus, et idẽ dicit papa in.c.j.de resti.spo.
in.vj. merito ergo pp tot labores secũdario forte dabunt tribu
5 ta, facit lex secũdũ naturã, de reg.iur.† Nã q sentit tot incómo
da dz sentire et cómoda. facit ad idẽ.l.manifestissime.§.de mul.
in fi.C.de furtis.c.j.et.c.de his, de ecclesijs edificãdis vel reparã
dis, sic ergo cũ princeps cómuniter p oibus vigilet si ab oibus
aliqd habeat róni zsentaneũ eẽ vr. Et ppea dr pstari tributum
pp vtilitatem cómunez vt impator possit resistere hosti, et p hoc
cósulere suis populis.l.nemo carcerẽ, in fi.de exactoribus tribu.
lib.x. veꝝ est tñ q magis presumunt data in honorẽ qz in pmiũ
sicut dicit glo.in decimis q sunt tributa egẽtiũ in.c. decime.xvj.
q.j.in verbo premiũ, p illũ tex. ¶ Itẽ qd dixi annuati dixi recẽs
auctoritate Bar.in.l.placet.C.de sacrosan.eccle. sed potest esse
ad differentiã supindicti qd nó dat annuatim, sed pp necessita
tẽ accidẽtẽ et fertilitatẽ anni vt voluit glo.in rubrica.C.de super
indicto.lib.x. quod de iure cano. potest vocari moderatum au
xilium qd non imponitur, nisi ex causa rationabili et manifesta,
vel charitatiuum subsidium, de quo per tex. et ibi Abbas in.ij.
no.in.c.cum apostolus, in.§.prohibemus, de censibus.

Quod autem dixi siue róne psone, siue rerũ dixi
qr vniformiter ad vtrumqz impo
6 nit.l.fi.ff. de cẽsibus.l.j.C.de anno. et tribu.lib.x. ¶ † Et not. qd
dr tributũ a ztributione, qr ex eo militibus ztribuit.l.ager.§.j.
de verboꝝ signi. ¶ Itẽ adhuc qr infra aliquando faciam men
tionẽ de fisco aliquãdo de re publica et imperatore ne videar eq
uocare psupposito quod fiscus imperator et res publica vniuer
salis sunt synonyma.l.inter publi.§.fi.ff.de verb.sig. glo.in.l.nó
est ambigẽdũ.ff.de bonorũ posse. Et propterea pcurator fisci et
pcurator rei publice idẽ est, in.l.ij.C.de modo mulctarũ, facit.l.
fi.C.de offi.assesso. et hoc qñ accipimus rẽ publicam pro vniuer
sali alias cótra.l.sciendum.ff.de legationibus, et.ff.de iure fisci.l.
non intelligit.§.si in locis. Et propterea in omnibus alijs quas
hodie noiamus res publicas vocabulo abutimur nó improprie
sunt res publi. vt est tex. et ibi glo. clara in.l.eũ q.de verbo.signi.

ff. et glo.in.§.rursus, insti.de actio. idẽ voluit glo.in auc.de triẽte
et semisse, in prin.col.iij. et facit qd voluit Azo in summa.C.ad le
7 gẽ iuliã pecu.† qd crimẽ peculatus qd cómittit p surripiẽtẽ pe
cuniã publicã vel cótaminantẽ imiscẽdo ferrũ, vel aliud non hz
locũ, nisi in re publica vniuersali, vt est Romana. Nã in aliqua
particulari re publica cómittit furtũ, et ita ẽt tenet Joã.de ana
nia in rub.extra de furtis, nec aliqua res publica hz fiscũ pprie
loquẽdo, nisi res publi. Romana q est vniuersalis et dixi.s.in dif
finitione tributi. Itẽ in materia dicit Bar. vltra aliqua ex pri
mis dictis qd res publica et fiscus se habent vt genus et species.
Naz fiscus est species quo psupposito actu psupponit et genus
qd est res publica et nó eẽ. Nã potest esse res publica licet ipro
8 prie q nó haberet fiscũ vt particularis res publi.† Et not. qd fi
scus dicit camera imperialis cui applicat qcquid ad cómoduz
pecuniariũ imperij ptinet, que vero ad iurisdictionẽ et honorẽ p
tinent nó in noie fisci, sed rei publice applicant. Et sic in effectu
idẽ est fiscus q res publica. Ista pbant in.l.sz et celsus, in prin.
ff.de zhen.empti. et in.l.ij.§.hoc interdicto. ne qd in loco publi
co. Itẽ qd idẽ sit imperator et res publica patet p illã legẽ regiã
qua rei publice potestas ad imperatorẽ fuit trãslata.l.j.ff.de có
stitu.principũ.l.digna vox.C.de legibus.§.qd princi.insti.de iu
re natu.gentiũ et ciuili. fiscus aũt et impator, an sint idẽ clare pz,
nó.n.est aliud fiscus, nisi bursa impatoris cui imperij pecunie ap
plicant vt voluit Bal.in rub.C.de priuilegio fisci.p ..ura de qui
bus ibi p eũ. Et hec sufficiant p euidentialibus. ¶ Núc zdescẽ
do ad examinationẽ articuli, an Christus si fuisset verũ qd ztra
eũ de negatione tributi dicebant iudei potuisset morte puniri, et
omittẽdo multa friuola q hincinde adduci possent substãtialia
9 tangẽdo videt qd nó.† Et primo sic. Christus secundũ iudeos
solũ negari tributũ Cesari consulebat, modo sic ex cósilio nemo
tenet.l.cósil.ff.de reg.iur.in.§.tua tantũ ibi magis cósilium quã
mãdatũ est et ob id nó est obligatoriũ, insti.mandati. Ergo ratio
ne talis cósilij Christus nó erat puniendus per dicta iura. Pro
qbus facit, nã alias consulẽdo est licitum illud qd agendo non
esset, vt in materia electionis dicit Panor.in.c.bone, circa me
diũ vltime col.de ele. adde qd licet actus eligẽdi nó possit p ca
pitulũ cómunicari extraneis solũ vno discrepante, nec sufficit in
hoc maior pars vt habetur in.c.scriptũ, ibi cómuni cósensu. Et
ibidẽ notat Cópostellanus de electione, et habet in.c.in causis,
eo.ti.tñ secus est in cóicando extraneis quantum ad consilium,
ita Abbas in.d.c.scriptum, in.j.col. facit p hoc tex.in.c.obeũ
tibus.lxiij.dist. Ex istis clare patet qd licet negatio tributi forte
est illicita consilium negandi non debet esse.

10 Secundo pro eadem parte arguo sic.† A cómuni
ter accidentibus valet argumentuz vt hr
per glo. et doc.in.l.neqz natales.C.de proba. et in.l.siue posside
ris, eo.tit. immo plus voluit Panor. per glo. ibi in fi.in.c.ij.de
elec. et est tex.in.c.j.de cle.nó residen. quod istud est verum etiaz
in malo presumendo, sed nos vidimus quotidie quod semp sub
diti resistunt maioribus volentibus imponere tributum et nó pu
niuntur animaduersione mortali, ergo etc.

11 Tertio sic nos † possumus res fisci nobis pscribendo
acqrere vt habet in.l.omnibus.ff.de diuersis
et tẽporalibus prescriptionibus, habetur in.l.omnes.C.de pre
scriptione triginta annoꝝ. Si ergo res incorporatas ipsius fi
sci nobis possumus acquirere lóge magis debemus posse de in
corporãdis et acquirendis bonis ipsum defraudare qd argumẽ
tum probatur per.l.debitorẽ.ff.que in fraudem creditorũ, vbi li
cet debitor nó possit fraudare creditorem in acquisitis pót tamẽ
in acquirẽdis, ad idẽ facit.l.patrez, eo.tit. qd dicimus de seruo.
Nã licet nó possit in acquisitis dño generare preiudiciũ.l.pen.
ff.depositi. ibi qr seruus in deponẽdo suum ius deterius facere
nó potuisset, et in.l.quãtomagis.ff.de iureiu. ibi ipsi aũt dferẽtes
conditionem eorum qbus subiecti sunt nó faciunt deteriorẽ, ad
12 idem.l.seruus.C.de pac.† Tamẽ in acquirendis bene pót dño
generare preiudiciũ, vt habetur in.l.fi. vbi hec differẽtia etiam
probatur in alijs personis.C.de acquirẽda possessione, et in.l.cũ
pponas.C.de heredibus instituẽdis, facit tex.in.l.sz si vnius.§.
j.ff.de iniurijs, et qd habet in.l.pactũ curatoris.C.de pactis, vbi
licet tutor nó possit facere qd actio acqsita pupillo amittat, po
test tamẽ impedire ne actio nascat, idẽ dicimus in prelatis. Nã
licet in acquisitis nó preiudicent ecclesie etiã contemplatione ec
clesie delinquẽdo maxime quãdo delictũ est in plato formaliter
punibile, vt voluit glo.in.c.si epm.xvj.q.vj. q ita intelligitur per
Anto.de but. et Pan.in.c.i medio.iij.col.de dolo et ztumacia.
secus est in acquirẽdis, qr piudicat, vt voluit gl.in.c.illud, in pre

allega. q. vj. & doc. in d. c. facit qd voluit. Bar. i. l. iubemus nulla. C. de sacrosan. eccle. & qd voluit Ann. in c. ij. de donatiõibus. Et qd hr in c. qm̃, de decimis. vbi platus solus donat decimas nualiũ q̃ vez nõ sunt acqsite ecclesi. Istis addas qd voluit Fridericus de senis in cõsi. ix. & eũ vr seq Panor. in c. tua nuper. in fi. de his q̃ fiunt a platis sine cõsensu ca. qd licet platus nõ habito tractatu & capi. cõsensu nõ possit alienare res imobiles vt hr i d. c. tua nuper. & plene in c. de rebus ecclesie nõ alienãdis, in. vj.

13 & p totũ in antiquis † põt tñ repudiare legatũ ecclesie factuz qz licet a morte testatoris sit dñiũ translatũ rei legate. l. attilitio. ff. de furtis. l. cũ pr, in §. fundo. de legatis. ij. vere tñ nõ est acqsitus vt ibi p eũ. Ultimo facit nã nõ est par rõ dãni & lucri nõ faciẽdi vel lucra cape & acqsita pdere. l. si spõsus in §. maritus. ff. de dona. inter virũ & vxorẽ. l. fi. in fi. C. de codicilis, & hec sufficiãt quãtũ ad. iij. arg. Quarto ad idẽ arguo sic cõ fraudãtem annonã ad plus pena est ad opus publicũ puta ad fodiẽduz metallũ vel in opere metalli aut in seruitium metalli inter quas penas est differẽtia, vt p glo. in §. pene, in vbo in metallũ. insti. qbus modis ius prie ptãtis soluit, qd autẽ ad plus ad opus publicũ sit pena est tex. in l. annonã. ff. de extraordinarijs crimĩnib⁹, ibi pena aũt in eos varie statuit. Nã plerũqz si negotiãtes sunt eis tm̃ negotiũ interdicit iterdũ & relegari solẽt, humiliores aũt ad opus publicũ dãnant. Cũ ergo iter ãnonã & tributũ nõ sit differẽtia, nisi q alterr in metallicis alterr in comestionibus specieb⁹ cõsistit, vt dixi. s. in diffinitione tributi, & in vno sicut in alio sit eadẽ rõ ideʒ ius dz statui. l. illõ. ff. ad. l. aql. in c. trãsla. & i. c. nã cõcupiscẽtiã, õ cõstitutiõib⁹, i. c. iter corpalia, õ trãsla. pla. i. c. cũ dilectus, õ cõfir. vtili vl iuti. et i. l. fi. C. ad. l. aql. tex. & ibi gl. i. c. pen. õ parochijs.

14 **Quinto** ad idẽ arguo p tex. in l. si diuina domus. C. de exacto. tributorũ. lib. x. † vbi pena nõ soluentis tributa solũ est amittere rẽ tributariã, ad idẽ in l. nemo carcerẽ. eo. tit. vbi q plus est solũ obstinator ad nõ soluẽdũ capiunt bona. Modo cũ ille q negat nõ dz ad mortẽ cõdẽnari, ergo nec cõsulẽs negãdũ fore tributũ p ea q̃ dixi in primo argu. istius partis. ¶ Nec obstat si dicat qd dicta iura forte loquunt in tributo rõne rei in quo satis est q habeat ipsa res obnoxia, sed cũ essemus in tributo rõne psone deberet eẽ p tributo sicut est res, & sic psona deberet mori. Qz ad hoc rñdeo q est qdã diuinatio dicere q dicta iura loquunt magis in tributo rõne rei q̃ rõne personẽ qd facere nõ debemus, nõ. n. cogimur diuinare. ca. vt nostrũ, extra vt ecclesiastica bñficia. facit. l. si putator. ff. ad. l. aquil. p glo. & ibi allegat cõcordantia in c. exceptionẽ, de exceptiõib⁹, in antiqs. ¶ Uel scdo rñde qd lz istud possit dici ad d. l. si diuina, dicẽdo qd cũ ibi prius capiat res iferri põt qd psona nõ erat obligata, sed solũ res, tñ quãtũ ad d. l. nemo. nõ pcederet, nam ibi cũ prius capiat persona infertur qd nulla res erat obligata, sed tributũ erat ratione persone, qz si fuisset tributum rõne rei vt erat in dicta. l. si diuina, fuisset prius res capta, vt ibi.

15 **Sexto** arg. sic. † si qs subtraxerit debitorẽ captũ p tributis solũ tenet ad solutiõẽ illius tributi p quo ille fuit captus. Modo si iste q nõ modo vbo, imo facto p violentiã tractauit tributa nõ essent soluẽda nõ debet mori quãtominus & q solũ cõsuluit, antecedens pbo p l. quoties. C. de exactoribus tributorũ. lib. x. Per hec verba quoties qs vel priuati debitor iuenit vel fisci abreptus ab vno officiali teneat ad vniuersi debitis solutionẽ, q. n. abstulerit coerceat ac totius summe exactionis in se suscipiat q eundẽ auellenduz crediderit, & illum tex. ad hoc allegauit Bal. cũ alijs & vbi p eũ in l. addictos, ad fi. C. de epali audi. & nota q si aliquis diceret qd ille tex. nõ loqtur i tributo, respõdeas q natura ti. in quo est positus declarat eũ in tributo loq argu. legis impatores. ff. de in diez adiectione.

16 **Septimo** ad idẽ facit † nã nos possumus litigare cuz fisco vt hr in tit. C. vbi cause fiscales, immo in dubio cõtra fiscũ debet iudex sentẽtiare. l. non puto delinquere cum q in dubijs questionibus cõtra fiscum facile responderit. ff. de iure fisci. & istũ tex. p valde singulari ad hoc allegauit Matheus de Matesillanis vbi latius declarat in suis notabilibus. lij. incipien. Nota vnã regulã mirabilem, facit, nã fiscus nullum habet priuilegiũ, nisi in casibus expressis, vt est gl. in l. j. C. de petitione heredita. Mõ sic si possumus litigare cũ fisco. Ergo possumus negare res fisci. Nã iudicium incipit a litis cõtestatione, vt habet in l. amplius nõ peti. ff. rem ratã haberi, & in l. iudiciuz soluit. ff. de iudicijs, & in rub. C. de edẽdo. Que litis cõtestatio, lz affirmãdo fieri possit sepius sic & negãdo vt hr p glo. & doc. in l. j. C. de litis cõtestatione, & in c. vnico. extra eo. ti. cũ ergo cõ fiscuz negare nobis a iure pmittat, vt ex pdictis apparet sequit q nõ est delictũ cũ in iure nõ pmittat delictũ, arg. l. meminerint. C. vñ vi. & l. cõuenire. ff. de pactis dotalibus. c. q peccat. xxij. q. iiij. Si ergo nõ est delictũ nõ dz eẽ pena. l. aliud est fraus. ff. de verb. sig. vt pz penã nõ eẽ sine delicto vel ad minus nõ debet eẽ sine causa vt hr in c. tua nos, de cle. egro. & c. qm̃ frequẽter, in §. si vero alter, in fi. vt lite nõ contesta. plene in c. antiqua, de priuilegijs.

17 **Octauo** † faciũt nã pstare tributũ vel cẽsuz est species seruitutis, vt voluit Panor. in cõsi. cij. incipiẽte. Oipotẽtis dei in casu q vertit inter monasteriũ san. crucis. arguit. n. solutio tributi subiectionẽ vt pbat tex. & ibi Pan. in c. oĩs, de cẽsibus, & cõcludit notãter Bald. in l. solent. ff. de officio pconsulis & lega. Qd si vnus prestat cẽsum alteri psumit ei subiectus, facit tex. in c. fi. de causa possessionis & pprietatis, q probat sm cõem lecturã doctor ibi q p pbationẽ pceptionis censius pbat possessio subiectionis, facit qd dixi. s. in diffinitione tributi modo sic negãdo tributũ vr affirmare libertatem, & sic illud qd a iure psumit, qz quelibet res psumit in iure libera, vt notat p glo. & Bar. in l. j. §. ij. ff. de itinere actuqz puato. p Cy. & alios in l. j C. de seruitutibus & aqua, hr in c. si diligenti. de foro cõpe. modo cũ iste qui negat tributũ affirmat illud qd a iure presumit nõ video quare debeat puniri, cũ eorũ que sunt iuris cuilibet pmittit allegatio p ea que habent in l. vnica. C. vt que desunt aduocatis, & in l. iiij. §. hoc aũt iudicium. ff. de dãno infecto. istis facit, nam litigare pro libertate vnicuiqz permittit nõ modo cõtra priuatũ verum & contra imperatorẽ. in cle. pastoralis, de re iudicata, & voluit Abbas in c. significauit, de peniten. & remiss.

18 **Nono** arguo sic decime † licet sint tributũ dei vt probat tex. in c. decime. xvj. q. j. & sint magis q̃ tributuz priuilegiate, patet qz prius debent solui vt voluit san. Thomas. ij. ij. qõ. lxxxvij. arti. ij. in fi. ergo magis priuilegiate argu. §. plus autẽ. insti. de actio. cũ similibus, tamen eas nõ soluens nõ inuenit qd debeat mori, argo nec p tributo. Et ista sunt q̃ faciunt p pte affirmatiua resecatis supfluis qbus nõ obstãtibus cõtraria mihi de iure esse persuadeo per rationes proxime dicendas.

Et primo arguo sic. si aliquis de pecunijs tributorũ mutuũ fecisse debet mortis aiaduersione puniri, vt est tex. in l. ij. C. de his q ex publicis rõnib⁹ mutuo pecunias acceperunt, ibi, q ex memoratis thesauris sub specie publici creditoris aur cuiq̃ mutauit capitalis snia pene plectet, & est ratio ne tpe necessitatis sine pecunijs erario inuẽto piculo res publica efficiat, sed p negationẽ tributi nos venimus ad illõ q erariũ erit sine pecunijs, ergo eadeʒ pena debet puniri iste casus

19 sicut casus. d. l. secũde. arg. l. illud, cũ similibus, ad. l. aql. † Facit, nã quoties vnũ prohibet eiusdem prohibitionis censetur oẽ illud qd illius prohibiti foret causa. l. oratio. ff. de spõsa & facit. Nã quoties duo sic se habent q de vno peruenit ad aliud qd dicit in vno et in materia penali habet locũ, & in alio vt pbat text. iuncta gl. in c. si postq̃ in fi. de electione. in. vj. facit tex. in c. tue, de pcurato. & qd notat gl. p illũ tex. i. c. pterea, de officio deleg. Modo cũ p negationẽ tributi nos puenimus ad illud propter qd fuit facta. d. l. ij. ergo eodẽ modo prohibetur sicut casus dicte. l. ij. ¶ Et si dicat ad supradicta qd fateor eodẽ modo prohiberi, sed nõ sequit qd eadẽ pena per glo. singularẽ, in clem. vnica de cõsangui. & affi. in verbo cõtrahere, & ibi pro singulari eam sequit Panor. & in c. j. in prin. vltime col. de postu. pla. Nã ad hec respõdeo qd si nõ eẽt eadẽ pena nõ eodem modo prohibet cõ supradicta. Nã si eadẽ est ratio delicti & eadem prohibitio, ergo eadem debet esse pena, nec glo. in d. cle. vnica. nobis obstat, qz casus in quo loquit nõ habet equalem rationẽ ad casum propter quem puenitur ad illud. † Nã plus videtur delinquere contrahens matrimoniũ illicitum q̃ sponsalia. Mirũz ergo si durior in eo sit pena, qd autẽ grauius delinquit probat illud quod voluit Panor. in rubri. de spon. in fi. vbi statutũ priuans maritatã a successione nõ priuat despõsatã, facit tex. & ibi glo. in simili insti. de nuptijs, in §. & si qua. Sz i casu nrõ nõ est minus delictũ in illo q subtrahit pecuniã de erario, & in illo q negando tributũ dat causam ne pecunie ad erariũ deueniant, imo mea sententia in isto vltimo casu est grauius delictũ, quod patet. Nam ille qui ademit pecuniã de erario mutuando nõ per hoc videtur rei publice negare obedientiã quod videtur facere q non vult soluere

21 tributa vt dicã infra in. iiij. arg. istius partis. ¶ † Iteʒ si dicatur qd arguere de. d. l. ij. ad casum nostrũ esset arguere de acquisitis ad acquirẽda qd argumẽtũ nõ valet per ea que dixi in. iij. argu. partis cõtrarie. Nã ad hoc rñdeo qd in casu nostro est maior ratio in acquirẽdis q̃ in acquisitis, cũ in acquirẽdis est amissio bonoris. Negãdo. n. tributa & sic illud qd debet acquiri videt negari

bonor

bonor q Imp mori dz exhiberi, cũ tributa denẽ in obedientiã ꝛ honorẽ, vt dixi supra in diffinitione eius. Ergo magis delinquit ille q negauit tributũ ꝛ sic pecunias acquirẽdas q̃ ille q de erario publico mutuauit pecũias acq̃sitas, cũ i isto vltimo casu nõ est honor q est in primo, ꝑsupposito vno ꝙ periculũ honoris eq parat̃ ꝑiculo vite, argumẽto eoꝝ que not. Bart. in. l. vt vi. ff. de iustitia ꝛ iure, vt ibi p eũ, cui addas glo. in. §. suspectus, in verbo ob culpã, insti. de suspe. tuto. vbi dicit ꝙ sicut culpa nõ eqparat̃ dolo vbi arguit̃ de periculo vite ita vbi agitur de periculo honoris, facit tex. in. l. iulianus. ff. si quis omissa causa testamenti.

21 **Ultimo facit.** † Nã p negationez tributi nõ solũ honor ꝛ obedientia amittit̃ sz ẽt pecũia vt clare patet qꝺ nõ est in mutuo facto ex pecunijs erarij publici vbi ẽt pecunia nõ amittit̃. Nã tex. i. d. l. ij. dicit qꝺ fuit factũ mutuũ sub specie publici creditoris. Item dicit rei publice redditurus. Et hec sufficiant quantũ ad primum argumentum.

Secundo arguo sic. tributa sunt ꝯstituta ꝑ tuitione reipublice. ꝓbat tex. in. l. ij. in fi. C. de peti. bono. subla. li. x. ꝛ in. l. obsistere. ibi cõmodis publicis ꝛ statutis necessitatibus. C. de annonis ꝛ tribu. eo. lib. facit tex. in. l. si diuina. de exactoribus tributoꝝ. eo. lib. ibi publicis necessitatibus p tributarias functiones vr̃ eẽ ꝯsultũ, mõ sic q negat tributa vr̃ facere ꝯ rẽ publicã cũ negat sibi auxiliũ debitũ, ergo est in crimine lese maiestatis. l. j. ff. ad. l. iul. maie. cui⁹ pena ẽ mor vt jfra dicã i seq̃nti arti. ¶ Istis facit. Nã p ñ solutionẽ tributi minuit̃ fiscus ꝛ sic res publi. vt vult tex. i auc. de mãdatis ꝑncipũ, in. §. neciuz.

23 **Tertio** † arguo sic. p solutionẽ tributi oñdit̃ fidelitas ꝛ obediẽtia, ꝑ quo vltra ea q̃ dixi i eius diffinitiõe facit tex. in. l. oẽs. ij. C. de ãnonis ꝛ tribu. lib. x. dicit ibi tex. ois oino oblationũ publicaꝝ vigeri oportet q̃ solẽniter a ꝓuincialibus deuotissimis, id est fidelibus deferẽde sunt, ꝛ est tex. ad idẽ in. l. mediterranee. eo. tit. ibi deuotiõis illatio. Ille ergo qui docet negari tributa docet negari fidelitatẽ ꝛ obediẽtiã q̃ p tributa denotant̃ ergo est dignus morte, facit qꝺ not. Panor. in ꝯsi. ciij. vbi p not. in. c. fi. de cã possessio. ꝛ ꝓprietatis, pulchre dixerit qꝺ per prescriptionẽ census ꝑscriberet̃ subiectio q̃ denotatur p ipsum cẽsum, facit. l. illud. ff. de acqui. here. cũ simili. ꝛ qꝺ voluit Pan. p gl. ibi, in. c. nõ dz, i fin. pen. col. de ꝯsangui. ꝛ affini. vbi dicit qꝺ mutato antecedẽti mutat̃ oẽ id qꝺ sequit̃ ex eo.

24 **Ex istis** † ergo pz qꝺ q negat tributa vr̃ negare obediẽtiã, ergo dz mori. ꝑ quo facit. Nã nõ mõ non obediẽs ꝯnali impatori dz mori, sz ẽt q nõ obedit particulari puta capitaneo belli ẽt quod plus est rẽ bñ gerẽdo, tex. est in. l. iij. in §. in bello. ff. de re militari. in bello dicit tex. q rẽ a duce ꝓhibitã fecit aut mãdata nõ seruauerit capite punit̃ ẽt si res bñ gesserit, ꝛ legit̃ in antiquorũ monimentis Uictorẽ filium ꝯ eius mandatum bellantẽ Torquatũ interfecisse ne plus mali eẽt in exemplo imperij contẽpti quã boni in occisi gloria, qꝺ aũt delictum sit inobedientia ex eo videre licet qꝺ dicit text. in. c. j. de ꝑpostu. prela. ibi nos igit̃ prompti sumus omnẽ vlcisci inobedientiam, ꝛ subiungit, quid meriti obedientibus esset si inobedientibus suus cõtemptus non obesset, facit tex. in. c. qui resistit. xj. q. iij. vbi dicit q non obedit potestati dei ordinationi resistit. ¶ Et propter hoc mortaliter peccat, ꝛ debet ad mortem condẽnari, vt probat tex. iuncta glo. in. c. ij. de maio. ꝛ obedi. facit qꝺ dixit Boetius in. ij. de militari disciplina. qꝺ cũ imperator nomẽ Augusti acceperit tanq̃ presenti ꝛ corporali deo fidelis est ei ꝑstãda deuotio ꝛ peruigil impẽdendus famulatus, deo. n. vel priuatus, vel militans seruit cũ fideliter eũ diligit q deo regnat auctor. h eadẽ v̓ba inuenio retulisse Bal. in. c. in ꝑn. in tit. de pace. tenẽda. in vsib. feu.

25 **Istis facit.** † Nã de iure canonico quelibet minima cõtumacia cũ sit inobedientia est digna excõicatiõe, vt dicit gl. in. c. duo sunt. lxxxvj. dist. quã ꝑ singulari refert, ꝛ sequit̃ Pan. in. c. ex parte, in prin. ij. col. de verb. signi. ꝛ in. c. in. x. notabili. de iudicijs. Istis facit. Nã ꝯtumax ꝛ inobediens dr̃ infidelis, tex. est in. c. si qs ꝑsbiter. lxxxj. dist. qꝺ multis morer. inobediẽtia est peccatũ idololatrie vt est tex. in. c. sciedũ. viij. q. j. ꝛ in. d. c. si qs presbyter. plene per glo. iiij. q. j. in summa.

26 **Ultimo quod** inobediẽs † dz mori allego tex. in c. absit. xj. q. iij. ibi in veteri qdẽ lege hr̃ qcũq3 maioribus nõ obtẽperasset, aut extra castra positus lapidabat̃, aut gladio ceruice subiecta ꝯtẽptũ expiabat. Ex istis ergo vr̃ inferri humano more loquẽdo ꝙ cũ Christus cõsulebat negari tributa vt iudei dicebant lz false erat in tali delicto qꝺ debuisset mori cũ erat i delicto inobediẽtie ꝛ criminis lese maiestatis, cũ volebat adimer̃ Cesari obediẽtiã que denotat̃ p tributa.

Ultimo in materia facit tex. in. c. qꝺ culpatur. xxiij. q. j. vbi dicit ideo statutũ eẽ tributũ vt milites propter bella stipẽdia cõsequantur, ꝛ in. c. sequẽti subiũgit tex. quod ideo datur militibus ne dum miles sumptus quereret nõ habendo alia stipendia predo efficiatur, vide ergo qꝺ faceret imperator sit tributũ ei nõ solueretur, quomodo. n. hostibus resisteret aut militibus satisfaceret, quid deniq3 agerẽt milites, nisi 27 qꝺ latrones existerent. † Et ex hoc cũ laude dei concluditur negãtis tributum tanq̃ rebellis posse viram ex hoc mũdo deleri.

Nec obstant adducta in ꝯriũ. Et primo respõdeo ad primum argumẽtum quod nemo ex cõsilio ᵗenet̃ fatẽdo istud esse verum quãdo in tali cõsilio nulla fuit fraus, secus vbi fuisset fraus, vt in casu nostro. Nã fortificãdo causam iudeorũ penitus falsam, vt infra cõstabit põt dici ideo Christũ ꝯsuluisse negationẽ tributorũ vt fraude faceret se regẽ. Nam tũc cum consilium sit cum faude est punibile, probat tex. in. l. cõsilij. de reg. iur. cũ simili. facit tex. in. l. maiestatis. ff. ad l. iul. maiesta. vbi in crimine lese maiestatis vt est casus noster eadem pena punitur cõsulens sicut faciens, ita probat ille tex. per hec verba maiestatis crimẽ accusari potest cuius ope cõsilio dolo malo prouincia, vel ciuitas prodita est, ergo idẽ est in tali crimine cõsulere sicut facere, vel opem prestare, facit quod not. Hostien. ꝛ ibi eũ sequitur Panor. in. c. j. de offi. deleg. tex. in. c. sicut dignum, in. §. qui vero. de homi. ꝛ in. l. in furti. §. ope. ff. de furt. ꝛ in. l. nõ solum. §. qui mandato. ff. de iniurijs. Nec dicatur qꝺ dictus. §. q mãdato, nõ loquitur in ꝯsilio, sed in mãdato. qꝛ respõdeo qꝺ plus est fraude cõsulere ꝛ ꝑsuadere quã nõ modo mãdare, sed etiam cõpellere. l. j. in. §. persuadere. ff. de seruo corrupto.

28 ¶ † Itẽ videmus quod clericus ex solo cõsilio sicut ex facto efficitur irregularis, tex. est in. c. si qs viduã. l. dist. ibi similiter si homicidij, aut facto, aut precepto, aut ꝯsilio per aliquam surreptionem ad clericatũ venerit deijciatur, ꝛ in fine vite sue laicam communionem tãtũmodo accipiat, idẽ voluit Panor. i. ca. clericis, circa medium, ne clerici vel monachi. illud extẽdens etiã si cõsuleret iudici in sentẽtias sanguinis, ꝛ latius in. c. audiẽtiã, post antiquos ꝺ homicidio, vbi alia in ista materia. Et sic videri põt qꝺ tantum tenetur in istis maximis delictis ꝯsulens sicut faciens.

Et si dicatur quod ꝯ hoc est tex. i. c. felicis, ver sicu. illud, de penis, in. vj. qui tex. loquẽdo in crimine lese maiestatis cuius criminis pena in ꝑpetrãte est mors, subiũgit post multa ille tex. in ista v̓ba. Illud aũt nõ ducimus omittendum quod si quis fuerit in premissis nudo ꝯsilio aut simplici fauore culpatus iudex talẽ penaz metiatur ex culpa, ꝛ secũdũ quod excessus exegerit vindicta procedat, quasi sentiat ille tex. quod pro tali cõsilio nõ fit mors. quia ad hoc re29 spondeo † quod licet tali casu pena relinquatur arbitrio iudicis non tamẽ sequitur quod nõ fit mors sed relinquitur sicut fit ordinarie in omnibus delictis in pectore ipsius iudicis, vt nõ solum cõsideret qualitatem ac delicti quãtitatem, verum ꝛ etatem sexum necnõ ꝛ delinquẽtis conditionem, tempus nõ minus ꝛ locum in quo delictum est perpetratum vt notãtur dicit text. in. c. sicut dignum, de homicidio. Nec propter hoc excluditur mors, qꝛ presupposito quod talis pena omnino fuisset arbitraria, bene potuisset comprehẽder̃ mortem, vt latius dixi supra p glo. in. §. in summa. insti. de iniurijs. ¶ Uel secũdo respõdeo quod tex. in. d. c. felicis, loquitur quãdo consilium erat nudum quod nõ est in casu nostro. Nam consilium Christi secũdum Judeos non erat nudum, cum ideo consulebat negari tributum Cesari vt faceret se regem. Et sic ipse erat magis principalis auctor delicti quam simplex consulens. Merito vt auctor puniri debuit, ꝛ nõ minus tanquam faciens per text. in. l. in hoc iudicio, ꝛ ibi glo. ff. de seruo corrupto. tex. in. l. quoniã. C. ad. l. iul. de vi publi. ibi alterutri causam malorũ prebuit. ¶ Uel tertio dic ibi canonice loqui cuius iuris determinatione non est mors naturalis, vt sepius dixi.

30 **Ad secundum** argu. partis aduerse dum arguebatur a consuetis. † Respõdeo qꝺ illi q hodie renuũt soluere ipositũ a ꝑncipe istud faciũt qꝛ istud est superdictũ ꝛ extraordinariũ munus quod solet imponi pro necessitatibus ſupuenientibus, vt habet̃ in titu. de supindicto. C. lib. x. ꝛ aliquid dixi supra in diffinitione tributi de munere extraordinario. non autẽ tale munus prestatur ad denotandam obediẽtiã vt tributum, ergo argumentum nõ obstat in materia tributi, cũ casus sint diuersi ꝛ maior rõ est in tributo quã in muner̃ extraordinario. Nã illud quod ita acriter faceret puniri negãtẽ tributũ est ipsa inobediẽtia ꝛ contemptus cum videtur principẽ cõtẽnere nõ soluẽdo ipsum tributum qꝺ solet ab obedientibus

allega. q. vj. τ doc. in. d. c. facit qd voluit. Bar. i. l. iubemus nulla. C. de sacrosan. eccle. τ qd voluit Inn. in. c. ij. de donatióibus. Et qd hr in. c. qm̄. de decimis. vbi platus solus donat decimas noualiũ q̃ vez nõ sunt acq̃site ecclesi. Istis addas qd voluit Fridericus de senis in ɔsi. ix. τ eũ vr seq Panor. in. c. tua nuper. in fi. de his q̃ fiunt a platis sine ɔsensu ca. qd licet platus nõ habito tractatu τ capi. ɔsensu nõ possit alienare res imobiles vt hr i d. c. tua nuper. τ plene in. c. de rebus ecclesie nõ alienãdis, in. vj.

13 τ p totũ in antiquis † pót tñ repudiare legatũ ecclesie factuz qꝛ licet a morte testatoris sit dñiũ translatũ rei legate. l. attilitio. ff. de furtis. l. cũ pr̃, in. §. fundo. de legatis. ij. vere tñ nõ est acq̃situz vt ibi p eũ. Ultimo facit nã nõ est par rõ dãni τ lucri nõ faciẽdi vel lucra cape τ acq̃sita pdere. l. si spõsus in. §. maritus. ff. de dona. inter virũ τ vxorẽ. l. fi. in fi. C. de codicilis, τ hec sufficiãt quã tũ ad. iij. arg. Quarto ad idẽ arguo sic ɔ̃ fraudãtem annonã ad plus pena est ad opus publicũ puta ad fodiẽduz metallũ vel in opere metalli aut in seruitium metalli inter quas penas est differẽtia, vt p glo. in. §. pene, in xbo in metallũ. insti. qbus modis ius p̃rie ptãtis soluiť, qd autẽ ad plus ad opus publicũ sit pena est tex. in. l. annonã. ff. de extraordinarijs criminib⁹, ibi pena aũt in eos varie statuiť. Nã plerũqꝫ si negotiãtes sunt eis tñ negotiũ interdiciť iterdũ τ relegari solẽt, humiliores aũt ad opus publicũ dãnanť. Cũ ergo iter ãnonã τ tributũ nõ sit differẽtia, nisi q̧ alteꝝ in metallicis alteꝝ in ɔnestionibus specieb⁹ ɔsistit, vt dixi. S. in diffinitione tributi, τ in vno sicut in alio sit eadẽ rõ idez ius dꝫ statui. l. illũ. ff. ad. l. aql. in. c. trãsla. τ i. c. nã ɔcupiscẽtiã, ð ɔstitutióib⁹, i. c. iter corpalia, ð trãsla. pla. i. c. cũ dilectus, ð ɔfir. vtili vl̃ iuti. et i. l. fi. C. ad. l. aql. tex. τ ibi gl. i. c. pen. ð parochijs.

14 **Quinto** ad idẽ arguo p tex. in. l. si diuina domus. C. de exacto. tributorũ. lib. x. † vbi pena nõ soluentis tributa solũ est amittere rẽ tributariã, ad idẽ in. l. nemo carcerẽ. eo. tit. vbi q̧ plus est solũ obstinatoꝝ ad nõ soluẽdũ capiunť bona. Modo cũ ille q negat nõ dꝫ ad mortẽ cõdẽnari, ergo nec ɔsulẽs negãdũ fore tributũ p ea q̃ dixi in primo argu. istius partis. ¶ Nec obstat si dicať qd dicta iura forte loquunť in tributo rõne rei in quo satis est q̧ habeať ipsa res obnoxia, sed cũ essemus in tributo rõne psone deberet eẽ p tributo sicut est res, τ sic psona deberet mori. Qꝛ ad hoc rñdeo q̧ est q̃dã diuinatio dicere q̧ dicta iura loquunť magis in tributo rõne rei q̃ rõne persone qd facere nõ debemus, nõ. n. cogimur diuinare. ca. vt nostrũ, extra vt ecclesiastica bñficia. facit. l. si putator. ff. ad. l. aquil. p glo. τ ibi allegat cõcordantia in. c. exceptionẽ, de exceptióib⁹, in antiqs. ¶ Uel scðo rñde qd lz istud possit dici ad. d. l. si diuina, dicẽdo qd cũ ibi prius capiať res iferri põt qd psona nõ erat obligata, sed solũ res, tñ quãtũ ad. d. l. nemo. nõ pcederet, nam ibi cũ prius capiať persona infertur qd nulla res erat obligata, sed tributũ erat ratione persone, qꝛ si fuisset tributum rõne rei vt erat in dicta. l. si diuina, fuisset prius res capta, vt ibi.

15 **Sexto** arg. sic. † si qs subtraxerit debitorẽ captũ p tributis solũ teneť ad solutiõẽ illius tributi p quo ille fuit captus. Modo si iste q̧ nõ modo xbo, imo facto p violentiã tractauit tributa nõ essent soluẽda nõ debet mori quãtominus τ q solũ cõsuluit, antecedens pbo p. l. quoties, C. de exactoribus tributorũ. lib. x. Per hec verba quoties qs vel priuati debitor iueniť vel fisci abreptus ab vno officiali teneať ad vniuersi debitis solutionẽ, q. n. abstulerit coerceať ac totius summe exactionis in se suscipiat q eundẽ auellenduz crediderit, τ illum tex. ad hoc allegauit Bal. cũ alijs τ vbi p eũ in. l. addictos, ad fi. C. de epali audi. τ nota q̧ si aliquis diceret qd ille tex. nõ loqtur i tributo, respõdeas q̧ natura ti. in quo est positus declarat eũ in tributo loq argu. legis impatores. ff. de in diez adiectione.

16 **Septimo** ad idẽ facit † nã nos possumus litigare cuz fisco vt hr in tit. C. vbi cause fiscales, immo in dubio cõtra fiscũ debet iudex sentẽtiare. l. non puto delinqueř eum q in dubijs questionibus cõtra fiscum facile responderit. ff. de iure fisci. τ istũ tex. p valde singulari ad hoc allegauit Mattheus de Matesillanis vbi latius declarat in suis notabilibus. liij. incipien. Nota vnã regulã mirabilem, facit, nã fiscus nullum habet priuilegiũ, nisi in casibus expressis, vt est gl. in. l. j. C. de petitione hereditã. Mõ sic si possumus litigare cũ fisco. Ergo possumus negare res fisci. Nã iudicium incipit a litis cõtestatione, vt habeť in. l. amplius nõ peti. ff. rem ratã haberi, τ in. l. iudiciuz soluit. ff. de iudicijs, τ in rub. C. de edẽdo. Que litis cõtestatio, lz affirmãdo fieri possit sepius sic τ negãdo vt hr p glo. τ doc. in. l. j. C. de litis ɔtestatione, τ in. c. vnico. extra eo. ti. cũ ergo ɔ̃ fiscuz negare nobis a iure pmittať, vt ex pdictis apparet sequiť q̧ nõ est delictũ cũ in iure nõ pmittať delictũ, arg. l. meminerint. C. vñ vi. τ. l. cõuenire. ff. de pactis dotalibus. c. q peccat. xxiij. q. iiij. Si ergo nõ est delictũ nõ dꝫ eẽ pena. l. aliud est fraus. ff. de verb. sig. vt pꝫ penã nõ eẽ sine delicto vel ad minus nõ debet eẽ sine causa vt hr in. c. tua nos, de cle. egro. τ. c. qm̄ frequẽter, in. §. si vero aliter, in fi. vt lite nõ contesta. plene in. c. antiqua, de priuilegijs.

17 **Octauo** † faciũt nã pstare tributũ vel cẽsuz est species seruitutis, vt voluit Panor. in ɔsi. cij. incipiẽte. Oĩpotẽtis dei in casu q vertiť inter monasteriũ san. crucis. arguit. n. solutio tributi subiectionẽ vt pbat tex. τ ibi Pan. in. c. oĩs, de cẽsibus, τ cõcludit notãter Bald. in. l. solent. ff. de officio pconsulis τ lega. Qd si vnus prestat cẽsum alteri psumiť ei subiectus, facit tex. in. c. fi. de causa possessionis τ pprietatis, q probat ŝm cõem lecturã doctoꝝ ibi q̧ p pbationẽ pceptionis census pbať possessio subiectionis, facit qd dixi. S. in diffinitione tributi modo sic negãdo tributũ vr̃ affirmare libertatem, τ sic illud qd a iure psumiť, qꝛ quelibet res psumiť in iure libera, vt notať p glo. τ Bar. in. l. j. §. ij. ff. de itinere actuqꝫ puato. p Cy. τ alios in. l. j C. de seruitutibus τ aqua, hr in. c. si diligenti. de foro cõpe. modo cũ iste qui negat tributũ affirmat illud qd a iure presumiť nõ video quare debeat puniri, cũ eorũ que sunt iuris cuilibet pmittiť allegatio p ea que habenť in. l. vnica. C. vt que desunt aduocatis, τ in. l. iiij. §. hoc aũt iudicium. ff. de dãno infecto. istis facit, nam litigare pro libertate vnicuiqꝫ permittiť nõ modo ɔtra priuatũ verum τ contra imperatorẽ. in cle. pastoralis, de re iudicata, τ voluit Abbas in. c. significauit, de peniten. τ remis.

18 **Nono** arguo sic decime † licet sint tributũ dei vt probat tex. in. c. decime. xvj. q. j. τ sint magis q̃ tributũ priuilegiate, patet qꝛ prius debent solui vt voluit san. Thomas. ij. ij. qõ. lxxxvij. arti. ij. in fi. ergo magis priuilegiate argu. §. plus autẽ. insti. de actio. cũ similibus, tamen eas nõ soluens nõ inueniť qd debeat mori, argo nec p tributo. Et ista sunt q̃ faciunt p pte affirmatiua resecatis supfluis qbus nõ obstãtibus cõtrariũ mihi de iure esse persuadeo per rationes proxime dicendas.

Et primo arguo sic. si aliquis de pecunijs tributorũ mutuũ fecisse debet mortis aiaduersione puniri, vt est tex. in. l. ij. C. de his q ex publicis rõnib⁹ mutuo pecunias acceperunt, ibi, q ex memoratis thesauris sub specie publici creditoris auꝝ cuiq̃ mutauit capitalis snia pene plecteť, τ est ratio ne tpe necessitatis sine pecunijs erario inuẽto piculo res publica efficiať, sed p negationẽ tributi nos venimus ad illũ q̧ erariũ erit sine pecunijs, ergo eadez pena debet puniri iste casus

19 sicut casus. d. l. secũde. arg. l. illud, cũ similibus, ad. l. aql. † Facit, nã quoties vnũ probibeť eiusdem probibitionis censetur oẽ illud qd illius probibiti foret causa. l. oratio. ff. de spõsa τ facit. Nã quoties duo sic se habent q̧ de vno perueniť ad aliud qd diciť in vno ẽt in materia penali habet locũ, τ in alio vt pbat text. iuncta gl. in. c. si postq̃ in fi. de electione. in. vj. facit tex. in. c. tue, de pcurato. τ qd notat gl. p illũ tex. i. c. pterea, de officio deleg. Modo cũ p negationẽ tributi nos puenimus ad illud propter qd fuit facta. d. l. ij. ergo eodẽ modo probibetur sicut casus dicte. l. ij. ¶ Et si dicať ad supradicta qd fateor eodẽ modo probiberi, sed nõ sequiť qd eadẽ pena per glo. singularẽ, in clem. vnica de cõsangui. τ affi. in verbo cõtrahere, τ ibi pro singulari eam sequiť Panor. τ in. c. j. in prin. vltime col. de postu. pla. Nã ad hec respõdeo qd si nõ eẽt eadẽ pena nõ eodem modo probibeť ɔ̃ supradicta. Nã si eadẽ est ratio delicti τ eadem probibitio, ergo eadem debet esse pena, nec glo. in. d. cle. vnica. nobis obstat, qꝛ casus in quo loquiť nõ habet equalem rationẽ ad casum pro

20 pter quem puenitur ad illud. † Nã plus videtur delinquere contrahens matrimoniũ illicitum q̃ sponsalia. Nimiruz ergo si durior in eo sit pena, qd autẽ grauius delinquit probat illud quod voluit Panor. in rubri. de spon. in fi. vbi statutũ priuans maritatã a successione nõ priuat despõsatã, facit tex. τ ibi glo. in simili insti. de nuptijs, in. §. τ si qua. Sꝫ i casu nr̃o nõ est minus delictũ in illo q subtrahit pecuniã de erario, τ in illo q negando tributa dat causam ne pecunie ad erariũ deueniant, imo mea sententia in isto vltimo casu est grauius delictũ, quod patet. Nam ille qui ademit pecuniã de erario mutuando nõ per hoc videtur rei publice negare obedientiã quod videtur facere q non vult soluere

21 tributa vt dicã infra in. iiij. arg. istius partis. ¶ † Itez si dicatur qd arguere de. d. l. ij. ad casum nostrũ esset arguere de acquisitis ad acquirẽda qd argumẽtũ nõ valet per ea que dixi in. ij. argu. partis cõtrarie. Nã ad hoc rñdeo qd in casu nostro est maior rõ in acquirẽdis q̃ in acquisitis, cũ in acquirẽdis est amissio bonoris. Negãdo. n. tributa τ sic illud qd debet acquiri videť negari

bono

bonor q Imp'atori dz exhiberi, cũ tributa denr̃ in obedientiã ⁊ bonorẽ, vt dixi supra in diffinitione eius. Ergo magis delinquit ille q negauit tributũ ⁊ sic pecunias acquirẽdas q̃ ille q de erario publico mutuauit pecũias acq̃sitas, cũ i isto vltimo casu nõ est bonor q est in primo, p̃supposito vno q periculũ bonoris eq parar̃ p'iculo vite, argumẽto eo⁊ que not. Bart. in. l. vt viz. ff. de iustitia ⁊ iure, vt ibi p eũ, cui addas glo. in. §. suspectus, in verbo ob culpã, insti. de suspe. tuto. vbi dicit q sicut culpa nõ eqpar̃ dolo vbi arguir̃ de periculo vite ita vbi agitur de periculo bonoris, facit tex. in. l. iulianus. ff. si quis omissa causa testamenti.

22 **Ultimo facit.** † Nã p negationez tributi nõ solũ bonor ⁊ obedientia amittir̃ sz ẽt pecũia vt clare patet qd nõ est in mutuo facto ex pecunijs erarij publici vbi ẽt pecunia nõ amittir̃. Nã tex. i. d. l. ij. dicit qd fuit factũ mutuũ sub specie publici creditoris. Itez dicit rei publice redditurus. Et hec sufficiant quantũ ad primum argumentum.

Secundo arguo sic. tributa sunt ẽstituta p tuitione reipublice. pbat tex. in. l. ij. in fi. C. de peti. bono. subla. li. x. ⁊ in. l. obsistere. ibi cõmodis publicis ⁊ statutis necessitatibus. C. de annonis ⁊ tribu. eo. lib. facit tex. in. l. si diuina. de exactoribus tributo⁊. eo. lib. ibi publicis necessitatibus p tributarias functiones vr̃ eẽ ẽsultũ, mõ sic q negat tributa vr̃ facere ẽ rẽ publicã cũ negat sibi auxiliũ debitũ, ergo est in crimine lese maiestatis. l. j. ff. ad. l. iul. maie. cui⁹ pena ẽ mor vt infra dicã i seqnti arti. ¶ Istis facit. Nã p ñ solutionẽ tributi minuir̃ fiscus ⁊ sic res publi. vt vult tex. i auc. de mãdatis pncipũ, in. §. neciuz.

23 **Tertio** † arguo sic. p solutionẽ tributi oñdir̃ fidelitas ⁊ obediẽtia, p quo vltra ea q̃ dixi i eius diffinitiõe facit tex. in. l. oẽs. ij. C. de ãnonis ⁊ tribu. lib. x. dicit ibi tex. oĩs oĩno oblationũ publica⁊ vigeri oportet q̃ solẽniter a pũincialibus deuotissimis, id est fidelibus deferẽde sunt, ⁊ est tex. ad idẽ in. l. mediterranee. eo. tit. ibi deuotiõis illatio. Ille ergo qui docet negari tributa docet negari fidelitatẽ ⁊ obediẽtiã q̃ p tributa denotanr̃ ergo est dignus morte, facit qd not. Panor. in ẽsi. ciij. vbi p not. in. c. fi. de cã possessio. ⁊ pprietatis, pulchre dixerit qd per prescriptionẽ census p̃scriberer̃ subiectio q̃ denotatur p ipsum cẽsum, facit. l. illud. ff. de acqui. here. cũ simili. ⁊ qd voluit Pan. p gl. ibi, in. c. nõ dz, i fin. pen. col. de ẽsangui. ⁊ affini. vbi dicit qd mutato antecedẽti mutar̃ oẽ id qd sequir̃ ex eo.

24 **Ex istis** † ergo pz qd q negat tributa vr̃ negare obediẽtiã, ergo dz mori. p quo facit. Nã nõ mõ non obediẽs ĝñali imp'atori dz mori, sz ẽt q nõ obedit particulari puta capitaneo belli ẽt quod plus est rẽ bñ gerẽdo, tex. est in. l. iij. in §. in bello. ff. de re militari. in bello dicit tex. q rẽ a duce phibitã fecit aut mãdata nõ seruauerit capite punir̃ ẽt si res bñ gesserit, ⁊ legir̃ in antiquo⁊ũ monimentis Uictorẽ filium ẽ eius mandatum bellantẽ Torquatũ interfecisse ne plus mali eẽt in exemplo imperij contẽpti quã boni in occisi gloria, qd aũt delictum sit in obedientia ex eo videre licet qd dicit text. in. c. j. de p'ostu. prela. ibi nos igir̃ prompti sumus omnẽ vlcisci inobedientiam, ⁊ subiungit, quid meriti obedientibus esset si inobedientibus suus cõtemptus non obesset, facit tex. in. c. qui resistit. xj. q. iij. vbi dicit q non obedit potestati dei ordinationi resistit. ¶ Et propter hoc mortaliter peccat, ⁊ debet ad mortem condẽnari, vt probat tex. iuncta glo. in. c. ij. de maio. ⁊ obedi. facit qd dixit Boetius in. ij. de militari disciplina. qd cũ imperator nomẽ Augusti acceperit tanq̃ presenti ⁊ corporali deo fidelis est ei p̃stãda deuotio ⁊ per uigil impẽdendus famulatus, deo. n. vel priuatus, vel militans seruit cũ fideliter eũ diligit q deo regnat auctor. h eadẽ v̈ba inuenio retulisse Bal. in. c. in pn. in tit. de pace. tenẽda. in vsib. feu.

25 **Istis facit.** † Nã de iure canonico quelibet minima cõtumacia cũ sit inobedientia est digna excõicatiõe, vt dicit gl. in. c. duo sunt. lxxxvj. dist. quã p singulari refert, ⁊ sequir̃ Pan. in. c. ex parte, in prin. ij. col. de verb. signi. ⁊ in. c. in. x. notabili. de iudicijs. Istis facit. Nã ẽtumax ⁊ inobediens dr̃ infidelis, tex. est in. c. si qs p̃sbiter. lxxxj. dist. qd multis mo⁊er. inobediẽtia est peccatũ idololatrie vt est tex. in. c. sciedũ. viij. q. j. ⁊ in. d. c. si qs presbyter. plene per glo. iiij. q. j. in summa.

26 **Ultimo quod** inobediẽs † dz mori allego tex. in c. absit. xj. q. iij. ibi in veteri qdẽ lege hr̃ qcũqz maioribus nõ obtẽperasset, aut extra castra positus lapidabar̃, aut gladio ceruice subiecta ẽtẽptũ expiabat. Ex istis ergo vr̃ inferri humano more loquẽdo q cũ Christus cõsulebat negari tributa vt iudei dicebant lz false erat in tali delicto qd debuisset mori cũ erat i delicto inobediẽtie ⁊ criminis lese maiestatis, cũ volebat adimer̃ Cesari obediẽtiã que denotar̃ p tributa.

Ultimo in materia facit tex. in. c. qd culpatur. xxiij. q. j. vbi dicit ideo statutũ eẽ tributũ vt milites propter bella stipẽdia cõsequantur, ⁊ in. c. sequẽti subiũgit tex. quod ideo datur militibus ne dum miles sumptus quereret nõ habendo alia stipendia predo efficiatur, vide ergo qd faceret imperator si tributũ ei nõ solueretur, quomodo. n. hostibus resisteret aut militibus satisfaceret, quid deniqz agerẽt milites, nisi qd latrones existerent. † Et ex hoc cũ laude dei concluditur negãtis tributum tanq̃ rebellis posse vitam ex hoc mũdo deleri. 27

Nec obstant adducta in ẽriũ. Et primo respõdeo ad primum argumẽtum quod nemo ex cõsilio tener̃ fatẽdo istud esse verum quãdo in tali cõsilio nulla fuit fraus, secus vbi fuisset fraus, vt in casu nostro. Nã fortificãdo causam iudeo⁊ũ penitus falsam, vt infra cõstabit põt dici ideo Christũ ẽsuluisse negationẽ tributo⁊ũ vt fraude faceret se regẽ. Nam tũc cum consilium sit cum fraude est punibile, probat tex. in. l. cõsilij. de reg. iur. cũ simili. facit tex. in. l. maiestatis. ff. ad l. iul. maiesta. vbi in crimine lese maiestatis vt est casus noster eadem pena punitur cõsulens sicut faciens, ita probat ille tex. per hec verba maiestatis crimẽ accusari potest cuius ope cõsilio dolo malo prouincia, vel ciuitas prodita est, ergo idẽ est in tali crimine cõsulere sicut facere, vel opem prestare, facit quod not. Hostien. ⁊ ibi eũ sequitur Panor. in. c. j. de offi. deleg. tex. in. c. sicut dignum, in. §. qui vero. de homi. ⁊ in. l. in furti. §. ope. ff. de furt. ⁊ in. l. nõ solum. §. qui mandato. ff. de iniurijs. Nec dicatur qd dictus. §. q mãdato, nõ loquitur in ẽsilio, sed in mãdato. qr respõdeo qd plus est fraude cõsulere ⁊ psuadere quã nõ modo mãdare, sed etiam cõpellere. l. j. in. §. persuadere. ff. de seruo corrupto.

28 ¶ † Itẽ videmus quod clericus ex solo cõsilio sicut ex facto efficitur irregularis, tex. est in. c. si qs viduã. l. dist. ibi similiter si homicidij, aut facto, aut precepto, aut ẽsilio per aliquam surreptionem ad clericatũ venerit deijciatur, ⁊ in fine vite sue laicam communionem tãtũmodo accipiat, idẽ voluit Panor. i. ca. clericis, circa medium, ne clerici vel monachi. istud extẽdens etiã si cõsuleret iudici in sentẽtias sanguinis, ⁊ latius in. c. audiẽtiã, post antiquos ẽ homicidio, vbi alia in ista materia. Et sic videri põt qd tantum tenetur in istis maximis delictis ẽsulens sicut faciens.

Et si dicatur quod ẽ hoc est tex. i. c. felicis, ver sicu. illud, de penis, in. vj. qui tex. loquẽdo in crimine lese maiestatis cuius criminis pena in ppetrãte est mors, subiũgit post multa ille tex. in ista v̈ba. Illud aũt nõ ducimus omittendum quod si quis fuerit in premissis nudo ẽsilio aut simplici fauore culpatus iudex talẽ penaz metiatur ex culpa, ⁊ secũdũ quod excessus exegerit vindicta procedat, quasi sentiat ille tex. quod pro tali cõsilio nõ fit mors. quia ad hoc re-

29 spondeo † quod licet tali casu pena relinquatur arbitrio iudicis non tamẽ sequitur quod nõ sit mors sed relinquitur sicut fit ordinarie in omnibus delictis in pectore ipsius iudicis, vt nõ solum cõsideret qualitatem ac delicti quãtitatem, verum ⁊ etatem sexum necnõ ⁊ delinquẽtis conditionem, tempus nõ minus ⁊ locum in quo delictum est perpetratum vt notãtur dicit text. in. c. sicut dignum, de homicidio. Nec propter hoc excluditur mors, qr presupposito quod talis pena omnino fuisset arbitraria, bene potuisset comprehẽder̃ mortem, vt latius dixi supra p glo. in. §. in summa. insti. de iniurijs. ¶ Uel secũdo respõdeo quod tex. in. d. c. felicis, loquitur quãdo consilium erat nudum quod nõ est in casu nostro. Nam consilium Christi secũdum Judeos non erat nudum, cum ideo consulebat negari tributum Cesari vt faceret se regem. Et sic ipse erat magis principalis auctor delicti quam simplex consulens. Merito vt auctor puniri debuit, ⁊ nõ minus tanquam faciens per text. in. l. in hoc iudicio, ⁊ ibi glo. ff. de seruo corrupto. tex. in. l. quoniã. C. ad. l. iul. de vi publi. ibi alterutri causam malo⁊ũ prebuit. ¶ Uel tertio dic ibi canonice loqui cuius iuris determinatione non est mors naturalis, vt sepius dixi.

30 **Ad secundum** argu. partis aduerse dum arguebatur a consuetis. † Respõdeo qd illi q hodie renuũt soluere ipositũ a pncipe istud faciũt qsi istud est superdictũ ⁊ extraordinariũ munus quod solet imponi pro necessitatibus supuenientibus, vt habet in titu. de supindicto. C. lib. x. ⁊ aliquid dixi supra in diffinitione tributi de munere extraordinario. non autẽ tale munus prestatur ad denotandam obediẽtiã vt tributum, ergo argumentum nõ obstat in materia tributi, cũ casus sint diuersi ⁊ maior rõ est in tributo quã in muner̃ extraordinario. Nã illud quod ita acriter faceret puniri negãtẽ tributũ est ipsa inobediẽtia ⁊ contemptus cum videtur principẽ cõtẽnere nõ soluẽdo ipsum tributum qd solet ab obedientibus

& deuotis ꝓstari vt pluries dixi. Et ppea lꝫ negare vtilitatē vt ē in munere extraordinario nō sit crimē morte dignū, ipse tamen ɔtēptus qḋ maxie est in tributū nō soluēte facit crimē ipm̄ gra
31 uissimū & pena qualibet dignissimū. † Cōtēptus. n. est ille quo fit delictū fore grauius, vt voluit glo. in. c. cū qdā, de iureiu. facit. l. relegati. de pe. Justū est. n. vt q in p̄rnis iussionibus cōtēptores existunt seuerioribus corrigant̄ vindictis. Jta dicit tex. in. c. iu stū. xxiij. q. iij. facit tex. in. c. si qs seruū. xvij. q. iiij. vbi si qs occasione religionis docet seruū ɔtēnere dn̄m excōicat̄, & in. c. sequē ti dicit, durissime in oibus arguat̄, tāta. n. grauitas cōtēptus qḋ statutū imponens penā mortis ꝑ vera ɔtumacia, & sic ꝑ contēptu aliter nō constito de delicto valet. Jta determinat Joā. an. post spec. in tit. de fideiuſ. in. c. veritatis, de dolo & cōtu. & voluit Bal. in. c. j. in. §. iniuria. in prin. iij. col. de pace iuramēto firmanda. facit nā licet alias in actionibus stricti iuris nō iuret̄ in litem vt plene hr̄ in. l. in actionibus. ff. de in litē iurādo, tn̄ pp cōtēptaꝫ autoritatē iudicis in eis iurat̄ vt voluit glo. in. l. pen. in. §. in euꝫ. ff. ne qs in eū q in ius vocatus est vi eximat, addas qḋ in electione infirmādā plus facit ɔtēptus vnius quā cōtradictio multorū, immo plus qḋ nisi ille q fuit cōtēptus tacite vel expresse confirmauerit electionē talis quidē electio ēt post electi consecratio nē cassari potest, vide ergo quante abominationis in iure babeatur ɔtemptus hec notant̄ per docto. per illum tex. in. c. qḋ sicut, de electione, & rationē posuit glo. quā videas in. c. ij. in verbo ciuilis, de arbitris, in. vj. Ex istis ergo patet ꝙ negans tributū nō ita graniter punit̄ rōne pecuniarū, sed rōne qꝛ vr̄ principē cōtēnere ei non obediendo, quis. n. dicit alibi imperator, tante super bie fastidio tumidus est, vt regalem censum contemnat.

32 **Et pro istis** facit qḋ determinauit Angel. in. l. si quis id qḋ. ff. de iurisdi. om. iudi. † qḋ ɔ̄ fraudātē vectigalia publica nō dat̄ actio emptori vectigaliuꝫ ad penā, sed dat̄ fisco & tn̄ hic nulla erat vtilitas nec dānū fisci, sed ɔsiderat̄ qḋ ille offendit fiscū cōtēnēdo illud fraudādo, & sic in mr̄a nr̄a parui ɔsiderat̄ vtilitas pecuniaria, qḋ dictū Ange. inuenio sequi Jo. de anania. in. c. fi. in. iij. col. de maledi. qcquid dixerit Bal. in. c. j. in. §. sciendū, de feudi cognitione, & si dicatur nōne ille q nō vult soluere istas extraordinarias collectas videt̄ cōtēnere, dico qḋ nō. Nā cū ille nō debeant̄, nisi in casu fertilitatis maxime & principis necessitate vrgēte ius ꝑmittere videt̄ ab solute negare ad tuēdas res suas, ergo non videt̄ contemnere.
33 † Nā q iuris auctoritate facit nō cōtemnit, voluit Abb. in. c. ij. de parochijs, immo plus qḋ q se mouet ex aliqua causa licet in iusta nō cōtemnit, vt est glo. clara in. l. satis. ff. de in ius vocando & in. l. vnica. ff. si qs ius dicenti nō obtēperauerit, & facit nā tunc non est dolus qui facit cōtemptū, vt est glo. in. l. j. ff. de abigeis, quelibet. n. iniusta causa excusat a dolo, vt est text. in. l. igitur. §. j. ff. de libe. causa. & est gl. in. l. plagij. C. ad. l. fauiā, de plagiarijs.

Pro istis facit nā cū istud sit extraordinariū & supin dictū est restringēdū, nec tātū fauemus babenti potestatē imponendi quantū ad istud sicut quātum ad tributuꝫ cum sit ordinarium, sicut in simili dicit Abb. de potestate legati qḋ licet sit ordinaria, tn̄ qꝛ est extraordinario iure superinducta censet̄ odiosa & restringenda, ita per eundē in. c. si quis cōtra in sua repetione. in. ij. notabili. de foro cōpetē. & est iniuncta glo. in cle. ij. de offi. ordi. Et si dicatur nōne lex in principe presu
34 mit causam, vt est glo. in. l. relegati. & ibi Bar. ff. de penis. † Et propterea dicimus ꝙ princeps potest remittere penā etiā applicabilem parti, qꝛ solus motus principis habet̄ ꝑ legitima causa, vt voluit Cy. & Bar. in. l. scripta. C. de precibus impatori offerendis, & doct. in. c. que in ecclesiarum, de consti. & Abb. in. c. nisi specialis, de offi. lega. & dicit pulchre Jnn. in. c. ad aures, de tēporibus ordinationum, & eum cōmendat Abb. in. c. si quādo de rescrip. in fin. qḋ vani capitis eē existimatur superiorem non posse precipere sine omni cognitione, & sine cause expressione.

35 **Supradictorū** † potest esse ratio, qꝛ princeps nō presumit̄ velle, nisi illud qḋ ius vult vt voluit Panor. ꝑ illum tex. in. c. cum venisset, in primo nota. de iudi. Si ergo in principe presumitur cā ergo credit̄ qḋ imminet illa necessitas ꝑ qua pōt imponi illud extraordinariū munus. Et sic cū debeatur non debet posse resisti, qꝛ ad hoc respōdeo primo quod iusta causa presumit̄ in pncipe, nisi lex requireret causam, vt facit in casu nr̄o ex qua princeps posset illō facere. Jstud probo a simili ꝑ glo. in. l. suspecti. ff. de ꝑcu. ad qd eni, dicit illa glo. lex requireret cāꝫ si p̄sumeret̄ pro allegāte, sed qꝛ. d. glo. nō videt̄ eē tuta, qꝛ ɔtrariū sentit glo. in. c. pastoralis, de offi. deleg. ideo do aliā solutionē, & dico qḋ presumit̄ ꝑ principe qḋ subest causa, nisi in causa subiectionis, vt est in mr̄a nr̄a.
36 † Nā nō crederet̄ principi in causa sui vasalli quātū ad feudū rōne cuius est sibi subiectus & ppea si est questio de feudo, vel de censu soluendo dn̄s nō debet esse iudex, sed partes curie qn̄ hoc est inter dn̄m & vasallū quasi dn̄o, tunc nō crederet̄ vt late hr̄ in. c. ceterū, de iudicijs. Preterea inter dn̄m & subditos est qdā ɔ̄ctus in ipsa subiectione & est reciprocus. Multa. n. tenet̄ facere dn̄s & multa subditi, vt plene habet̄ ꝑ doc. in preludijs feudorum, sed in his q̄ sunt ɔ̄ctus nō credit̄ principi, qꝛ de facili posset eiudere ɔ̄ctū quo est obligatus, vt ad saturitatē habet̄ in. c. q̄ in ecclesiaꝝ, de cōstitu. & in. l. digna vox. C. de legibus, faciunt q̄ habent̄ in. c. j. de ꝓbationibus, & dicit Joā. de ana. post alios de qbus ibi ꝑ eū in. c. fi. ne p̄lati vices suas qḋ ex ɔ̄ctu principis nō modo ipse rex & eius successores si ɔ̄ctus est rationabilis obli-gant̄, & dicit Bal. ad ꝓpositū nostrū pulchra vba in. l. Ꝯ se pa
37 tris, in. x. col. C. vn̄ liberi. † qḋ vbi princeps ex cōcessione aliqua accepit pecunias, nec ipse, nec eius successores illud pn̄t reuocare. Jtē illud qḋ presumit̄ ꝑ principe pōt alio modo tolli fatēdo istud. Sed cū nunc agit̄ de alterius p̄iudicio nō sufficit p̄lumptio, sed dꝫ fieri plena ꝓbatio ꝑ ea que habent̄ in. c. cū a nobis, de testi. & voluit glo. in. c. sicut, de senten. excō. & Panor. in. c. lꝫ, de offi. deleg. Et si ad hoc dicat̄ qḋ istud vltimū nō habet locuꝫ in p̄sumptione principis cū sit tante potētie qḋ ɔ̄ eā nō admittitur ꝓbatio in ɔtrarium, vt voluit Cy. in. l. rescripta. C. de precibus imperatori offerendis, & docto. in. d. c. q̄ in ecclesiarum, qa ad hoc respōdeo qḋ saltē ille q negaret istā presumptionē principis admitteret̄ ad ꝓbādum incontinenti cū nulla sit ita violenta, presumpto ɔ̄ quam nō admittatur oblatio probationis incōtinenti, pro hoc allego tex. in. c. literas, in verbo preterea, de restitu. spoliato. & in terminis voluit Panor. in. c. suscitata. super glo. in vbo effectus, de restitu. in integrū, facit quod not. gl. in. l. j. ff. de tabu. exhiben. & in. c. veniēs. ij. de testibus, pulcher text.
38 in. c. pia de excep. in. vj. † vbi exceptio excōmunicationis eiusdē nō pōt nisi bina vice proponi, nisi ex p̄ōptu offerat̄ probatio. facit tex. in. l. is a quo. ff. vt in posses. leg. & sic resoluēdo dico quod pro istis collectis extraordinarijs principi resistimus sine aliqua pena qꝛ adhuc nō debētur, sed in tributis nō ipositis possumus resistere cum iam sint debita statuta, immo resistēdo negaremus obediētiam & essemus rebelles per ea que supra dixi.

Isti resolutioni facit quod in simili dicimus ɔ lege cui ante cōstitutionē possumus resistere, postqꝫ autem est cōstituta nō possumus, vt habetur in. c. erit autem lex. iij. dist. lex enim quātumcunqꝫ dura post eius cōstitutionem seruāda est. l. prospexit. ff. qui & a quibus, sed qꝛ istud posset euacuari forte dicendo qḋ quicquid Cesar precipit ferēdum est & quicquid imperat tolerādum, intelligendo, nisi offenderetur deus cui magis debemus obedire. Jsta sunt vba tex. in. c. militare. xxiij. q. j. & ibi gl. extēdit, licet quod imperaret
39 esset iniustum, alibi tex. in. c. cōtra. c. dist. dicit † ɔ̄ morem quippe ecclesiasticuꝫ est si nō patiētissime toleratur, quod a nobis absit, ēt iniusta correctio. ad idem tex. in. c. ante triennium. xxxj. dist. & habetur per glo. in. c. ex parte. ij. de offi. deleg. & licet ad hoc pōt dici qḋ istud est quātum ad ius diuinū cuius iuris cōsilio etiam verbera debemus tolerare, realiter tolle totū illud argumētum quod feci a cōsuetis vltra supradictas solutiones isto modo fa-tēdo quod multi & plures resistūt. ergo nō est punibile, cōsequen
40 tia est mala, † qꝛ multitudo & mala cōsuetudo nō excusat peccatū, imo dat causam vt grauius puniatur, vt est tex. in. c. qꝛ in omnibus, de vsuris, nec gaudeāt mali, qꝛ plures inueniunt eis similes. Nā propterea nō minus ardebunt, qꝛ cū multis cruciabuntur, ita dicit tex. in. c. multi. ij. q. j. imo plus quod si oēs facerent non propter hoc delictum excusatur, est text. in. c. flagitia. xxxij. q. vij. Et hec sufficiunt ad rationem secundi argumenti.
Accedat nūc tertium dum dicebatur qḋ possumus prescribere res principis puta prescribedo res fisci. Nā ad hoc primo respōdeo qḋ quādo est elapsum tempus prescriptionis ille cōtra quem est prescriptum fingitur cōsentire qḋ prescribens habeat illā rem, vt voluit Bar. in. l. fi. C. in quibus casibus in integrū re-
41 stitu. non est necessaria, & est text. in. l. iij. C. de postu. † merito nō possumus arguere de prescriptione ad negationē tributi cuꝫ in prescriptione est saltē cōsensus fictus qui nō est in tributo.
Preterea & secūdo respōdeas quod licet possimus p̄scribere res fisci istud nō habet locū in tributo. in. l. competit. C. de p̄scriptione. xxx. ānorum ibi nec huic parti cuiuscūqꝫ temporis p̄scriptionē oppositaꝫ admitti. ad idē est tex. in. l. vltima. C. de fundo publico. lib. xj. Et in. c. placuit. ij. in vsi, qḋ si priuatus cū sequenti versicu.

versicu. ad hec. xvj. q. ij. sicut in simili dicimus in decimis que cum sint tributa egentium aiarum in. c. decime. xvj. q. i. et proprie dicitur tributum, vt tenuit Pan. qcqd ibi dixerit gl. p falsa fundamenta in. c. tua nobis. de decim. tales decime non pscribunt, vt hr in. c. cau sas. de prescrip. doct. in. c. cum hoies. de decim. pz ergo quod illud arg. de prescriptione quantum ad casum nostrum non procedit, cum tributum sit alterius nature, quam alie res fisci, cum in eo non tantum consideratur pecunia quantum obedientia, vt dixi. s. in respon sione proxima ad secundum argumentum.

42 ¶ † Facit nam lz in aliis rebus fisci admittatur copensatio in tri buto non admittit, textus est in. l. aufertur. in. §. qui vt debitori bus. ff. de iure fis. quid plus quod remedium iuris equissimum, vt est appellatio qua nos a grauamine releuamus nostram innocen tiam fouemus, in. c. suggestum. in fi. et in. c. ad nostram. de appel lat. corrigit enim iniqtatem hominum. l. j. in prin. ff. eo. ti. et tamen in tributis non admittitur, voluit gl. in. d. c. decime. et in. d. c. tua no bis. et ibi Abb. et est tex. in. §. quoties. ij. q. vt quasi non modo in facto, sed nec etiam in iure debemus resistere in tributo.

43 **Addas** Quod ecclesiam, et fatetur † in hoc non esse im peratori resistendum, ita dicit Ambr. in. c. si tributum. xj. q. i. si tributum petit imperator non negauimus, agri ec clesie soluant tributum, dicit ibi tex. de quo et est tex. in. l. si diuina domus. C. de exacto. tribu. lib. x. latius per doc. in. c. non minus. de immu. eccle. Pan. in psi. iij. incip. casus super quo consilium petitur, quidam potens etc. et in consil. v. incipi. casus super quo fuerunt petite allegationes.

¶ Ad quartum arg. partis adverse qd contra fraudantem an nonam non est pena mortis, rndeo quod illa iura loquuntur qn quis faceret fraudem, vt annona carius venderet, non autem loquun tur, prout loquitur casus noster qn quis negaret soluere anno

44 nam imperatoris. † nam tunc cum vellet se liberare a subiectione im peratoris rone cuius, et in signum prestat annona, et tributum in cideret in crime lese maiestatis, vt sepius dixi non obediedo Im peratori, cui quilibet tenet obedire. c. quo iure. viij. dist. Impera tor enim, et Papa in terra sunt duo maxima luminaria, sicut sol, et luna in celo. c. solite. de maiori. et obed. est enim Imperator in temporalibus dominus totius mundi. l. deprecatio. ff. ad. l. rbo. de iactu. et in. l. bene a zenone. C. de quadrien. prescrip.

¶ Ad quintum arg. dum dicebat quod pena non soluentis tribu ta est amittere rem. Rndeo primo quod illa iura, de quibus in dicto quinto arg. loquunt in non soluente, non aut in negante, qd gra uius est. nam vt dixi sepius pena negatis tributum, ideo est ma gna, quia est in contemptu, et vr negare obedientiam, ille autem qui non soluit non dz pati talem pena, cum non sequitur qd non sol uit, ergo negat obedientiam, quia fortasse non soluit, quia non potest arg. l. non hoc. C. vnde cog. secus est in illo qui negat tributa, quia ibi non est aliud, nisi velle negare non esse subditum, nec aliqua ra tio esse potest, vt propriis cuiusqz vsibus applicetur, qd pro com muni vtilitate est statutum. ista sunt verba text. in. c. ratio nulla. xvij. questio. iij. et in. c. ratio. de prebendis.

¶ Uel scdo solue dictum quintum argm, quod lz illa iura loquatur de bonis amittendis non tamen sequitur, ergo non est pena mortis.

45 † nam in tributo est ipsa pecunia, et negans soluere dz puniri pe cuniariter, quia in eo in quo qs peccat dz puniri, vt latius dixi. s. facit tex. in. l. sancimus. C. de pe. et tali modo punitur in dictis iu ribus. Item in tributo est honor, et obedietia, et tunc negans sol uere cum tangit honorem principis, et sic eius vitam, cum honor vite equiparetur, vt. s. dixi, ratione istius secundi capitis dz mo ri negans tributa, et ita loquutur iura alleg. s. pro parte affirma tiua questionis nostre. facit nam pro quolibet delicto publico pot agi ciuiliter actione in factum, et criminaliter. l. qui noie. ff. de fals.

Et si istis Opponatur quod fiscus potuisset agere ad pe nam mortis, tanqz negans tributa incidis set in crime lese maiestatis. ad qd ergo fuisset ei necessarium age re ciuiliter ad rem, cum ptra eum criminaliter agendo habuisset etiam omnia eius bona, et sic vno iudicio potuisset consequi vin dictam contemptus, et interesse pecuniarum, cum omnia bona fi de incidentis in crimine lese maiestatis applicantur fisco, vt di cam. j. in seq. articulo ponendo penam criminis lese maiestatis.

¶ Ad hoc rndeo quod licet fiscus potuisset habere dicta bona ra tione pene, sua tamen interest habere, vt proprium interesse qd pro

46 bo. † Nam fiscus de bonis habitis tanqz suum interesse non te netur creditoribus, secus est de bonis habitis ratione pene, vt habetur in. l. j. in. §. an bona. ff. de iure fis.

¶ Ad sextum argm quod feci. s. pro parte aduersa, vz qn quis extraxit debitorem captum pro tributis, qd tenetur solum ad de bitum. Rndeo eo modo quo. s. proxime. nam vtraqz responsio potest ad illud adaptari, et quod ibi solum agitur rone interesse, fa cit ille tex. dum preposuit qd fuit illata vis. si ergo ibi considera retur vindicta potuisset ad minus agi per. l. iul. de vi publ. si fuit cum armis, vel de vi priuata, si fuit sine armis, vt hr in. §. item lex. insti. de publi. iudic. §. qui autem. nisi de interdictis. Cum ergo ibi nullum verbum de hoc, ergo pz quod solum interesse ibi cosiderauit.

¶ Ad septimum argm, dum dicebatur quod litigamus cum fisco,

47 † rndeo quod illud fit, vt tueamur ius nostrum, et hoc a iure nobis permittitur, non aut vt negemus obedientiam principi, sicut est in negante soluere tributa, cum ibi non sit illud qd tueatur ius suum, cum sit ius ordinarium iam pstitutum, et debitum ipsi prin cipi, vt. s. dixi. Cum ergo fundamentum dicti septimi arg. heat diuersam ronem quantum ad casum nostrum argm est sublatum. nam ibi ille qui litigat cum fisco, cum vtamur iure suo nemini facit iniuriam. l. iniuriarum. §. j. ff. de iniu. et. c. bone. de appell. l. illud. in fi. j. responsi. ff. de pe. her. et in. c. qd debetur. xiiij. q. j. et. q. v. in. c. non sane. et in. c. cum ecclesia vulterana. de electi. et ibi plus dixit Pan. quod hoc licitum est et contra superiorem, vt ibi not. ex illo

48 tex. † Nec enim videtur vim facere qui ordinaria in iudicio ac tione contendit. ita dicit tex. in. l. non videtur. ff. de regu. iur.

¶ Ad octauum argm qd feci de seruitute. Rndeo quod ista serui tus denotata per tributum est vna species seruitutis, cui quilibet dz esse subiectus. Omnis enim anima in isto mundo dz esse sub iecta, et vnum recognoscere superiorem, nec aliquis potest esse ac cephalus, vt volunt doct. per illum tex. in. c. omnis. de censi.

Nec obstat Qd dicebatur in dicto octauo argu. quod cuilibet licitum est defendere libertatem

49 etiam ptra imperatorem, † quia respondeo qd loquitur de illa li bertate quam quilibet de iure debet habere, non autem de illa quam nullus debet habere, vt est casus noster, nec clementi. pa storalis ibi alleg. obstat, quia loquitur qn imperator volebat adi mere defensionem regis Roberti, qui no erat sibi subditus, sed Pape ratione sui regni. Merito Papa ibi dixit, quod licitum est illi regi aduersus Imperatore se defendere, nec potuisset Impe rator tollere defensionem iuris naturalis, vt ibi, sed casus noster loqtur de negadis tributis, vbi nulla est dfensio negationis, cum omnis anima dz esse subiecta, vt dixi, et omnes tpe quo Chri stus fuit accusatus erant Imperatori subditi, cum non erat papa.

¶ Ad nonum arg. rndeo, quod Deus, neqz ecclesia vult mortem peccatoris, vt sepius dixi, nimirum si pro negatione decimarum non

50 est statuta mors. † Est bene verum quod si quis est in contemptu no lendi soluere decimas excoicationis snia innodatur, que vt ple ne. s. dixi morti equiparatur. iste est tex. in. c. peruenit. de decim. et ibi doc. imo predicatores proferentes aliqua verba qbus au ditores possint subtrahi a decimarum solutione sunt ipso facto ex comunicati, et pfessores si proposito omittunt penitetibus de de cimis facere cosciencientiam grandem equidem incurrunt penam. Hec duo vltima probatur in cle. cupietes. de pen. et voluit Pa nor. in rub. de decim. et in materia decimarum dicit pulchre tex. in. c. decime. xvj. q. j. hec verba ad terrorem non soluentium deci mas. hec est enim Dei iustissima cosuetudo quod si tu illi decimas non dederis tu ipse ad decimam reuoceris, dabisqz impio mili ti quod noluisti dare sacerdoti. Ex istis infertur quod dictum argm no num non obstat, immo magis si pideretur probat istam partem affirmatiuam, cum non soluens decimas excomunicatur, ergo de lictum est dignum morte naturali, vt supra dixi.

Et nota Qd Deus non minus remunerat populum soluendo tributum Cesari, quam sibi decimas, ita probat tex. in. c. maiores. xvj. qo. vj. per hec verba. maiores nostri ideo copiis oibus abundabant, quia omnino decimas da

51 bant, et censum Cesari reddebant. † Et ex istis pz quod consulens non esse soluendum tributum, vel negans soluere ex contemptu, cum hoc tendat ad amissionem imperij, et ad negandam princi pi obedientiam est in crimine lese maiestatis, quod delictum mor te lui debet, vt sepius dixi.

Nec obstat Si isti conclusioni opponatur isto mo do, tributa pnt remitti per principem, vt patet in multis casibus. in to. ti. ff. de censi. et aliquid habetur in. l. fi. C. sine censu, et reliquiis. ergo no soluere tributa no est cri men lese maiesta. cum si esset crime ante factum non posset per prin cipem remitti, cum esset dare viam ad delinquendum, arg. l. iuris gentium. §. si ob maleficium. ff. de pac. et. l. pvenire. ff. de pac. do. nec a principe a quo iura sumunt fundamentum iniquitas debet ori ri, arg. l. meminerit. C. vnde vi. ¶ Ad hoc respondeo quod lz remit tentur tributa a principe, non tamen negatur obedientia ipsi princi

pi cũ princeps istud voluerit, ꝛ volẽti nõ fit iniuria. l. j. §. adeo. ff. de iniur. cũ simi. Nã omnis cõsideratio in negante soluere tributa est ipse cõtemptus inobediẽtie, quãdo ergo princeps remisit non est in contemptu, ergo non est in crimine lese maiestatis cuz
52 nõ sit inobedientia. † Non enim contemnit qui legis auctoritate ambulat, vt voluit Panor. in. c. ij. de parochijs.

Item nec predicte cõclusioni obstat si dicatur quoties psona principis, vel res publica pncipaliter, non lz in ꝯtria offendatur non est crimen lese maiest. l. si quis ingenuã. §. fi. ff. de cap. ꝛ postli. reuer. ibi in ciuilibus dissensionibus, quãuis sepe per eas res publica ledat. Non tñ in exitium rei publice ꝯtemnitur, idem ꝑbat tex. in. c. j. de eo qui interfecit fratrem dñi sui. in vsib. feu. sicuti ẽt dicimus in simili, ꝙ sacerdos male obseruans diuina ad irã Deuz prouocat ꝯ populum, vt no. Pan. in. c. sane. de celebra. missa. per illũ tex. ꝛ tñ licet ledat populũ nemo dicet eũ incidere in crimen lese maiesta. cum illud principaliter ipse sacerdos non agit populũ offendere. Modo sic cum ex negatione tributi, vel ex consilio negandi non offenditur principaliter persona principis, sed eius res, ergo non est crimen lese maiestatis per supradicta.

¶ Ad hoc rñdeo negãdo minorez, imo in casu nostro principaliter ledit̃ persona principis, nã ista negatio tributi tendit ꝯtra honorẽ, ꝛ securitatez principis rõne quarum rex soluitur tributum, vt sepius dixi.
53 † Ex istis ergo infert̃, ꝙ est crimen lese maiestatis. Nam qui facit ꝯtra honorez principis, in hoc incidit per tex. in extrauag. qui sunt rebelles, in prin. ibi ꝯ honorez nostruz.

Preterea Per hoc ẽt leditur securitas ipsius principis, cũ si non haberet tributa non solueret militibus, nec hostibus posset resistere, vt sepius dixi, ergo est crimen lese maiestat. vt in. d. extrauag. qui sunt rebelles. ꝛ in. l. j. ff. ad. l. iul. maie. ibi qui ve ꝯtra securitatem ꝛc. ꝛ in hoc finẽ impono tertio articulo illato ꝯ redemptorez nostrũ Jesum Christuz, qui ex ista allegatione falsa videbat̃ potuisse ad mortem dãnari per Pilatũ, vnuz pro cõplemento in materia articuli nostri, no
54 tando † ꝙ tributum est tanti priuilegij, ꝙ si qs noluerit adire hereditatẽ alicuius debitoris fiscalis occasione tributi amittit omnes res quas habuerit ab ipso debitore etiaz inter viuos, ꝛ quocunqꝫ ti. tex. est in. l. heredes. C. de omni agro deser. lib. xj. quem pro vnico in iure allega. Roma. in repeti. auct. similiter. in. xiij. speciali circa contractus. C. ad. l. falci.

SVMMARIVM

¶ Articulus quartus.

Accedat vltimo Quartus articulus principalis, de quo a perfidis iudeis Pilato Christus fuit accusatus, vcꝫ qꝛ se regem faciebat, in quo articulo ne statim portũ egrediens velam pandere decisionis videar aptius
1 mihi fuit paululũ remigrare. ꝛ est sciendum ꝙ rex põt esse vno modo cũ regno, alio modo sine regno, pro qbus declarãdis pre suppono, ꝙ non dicitur regnuz aliqd, nisi in eo ad minus sint decem dioceses, ꝛ vnus metropolitanus, vt ꝑbat tex. in. c. scitote. vj. q. iij. Cum ergo aliquis hꝫ vnaz prouinciã, in qua non sint tot dioceses, ꝛ diceret̃ rex, esset sine regno, ꝛ hoc est qd̃ dicit Hosti. ꝛ post eũ Pan. in. c. ꝯstitutis. in prin. de testib. ꝙ rex Boemie nõ erat Rex, sed erat Dux, ꝛ si hodie est rex, est tñ sine regno, qꝛ in illa ꝓuincia non est nisi vnus epatus. Rex aũt cum regno qd
2 sit ex istis clare videre lꝫ, ideo non insisto. ¶ † Scdõ est sciẽduz, ꝙ lꝫ antiquitus rex electione ꝯstituebatur, hodie tñ per successionem fit, ꝛ no. gl. in. c. deniqꝫ. vij. q. j. ꝛ ꝙ no. c. impialem. in. §. preterea. de probi. feu. aliena. per Fede. per Pan. in. c. lꝫ. de voto. ꝛ nota ꝙ lꝫ hodie sic creatur rex, non tñ propter hoc quicqd vult põt agere de regno, non. n. illius ꝯditionem potest facere deteriorẽ, nec illud seruituti subijcere, vt voluit Bal. in prelud. feudo. in col. iij. quarte. facit qd̃ dicit Pan. in. c. intellecto. circa prin. de iu. iur. vbi dicit ꝙ rex nõ potest regni bona alienare.
3 Item addas † Qd̃ licet hodie reges per successionem fiant omnes, tñ coronabit impator, vt dicit gl. j. in. c. in apibus. vij. q. j. nisi forte in illis regibus qui non cognoscũt impatorem in superiorem, qd̃ tñ alijs decidendũ relinquo. sunt. n. aliqui reges, in quoꝝ numero dicitur esse christianissimus rex Frãcie, in cuius patria Deo volente in presentiaꝝ, vcꝫ Parisij dego. Item inuictissimus ille Hispanie rex, cuius ex origine tãꝙ Syracusanus vassallus natus suz, ac ẽt lector. quis enim (alioꝝ pace dixerim) tpibus nostris tãtaz infideliũ victoriam assecutus fuerit, vt ipse fecerit, ita admoduz pro fide hucusqꝫ bellauit, vt eũ gloriosissimo illi magno Carolo cõparem. Primo. n. hereticis, qui hispanico idiomate marrani vocant partem eoꝝ igni tradendo parteqꝫ perpetua donando fuga, suam patriã mundauit. Non minus, ꝛ deuote iudeoꝝ causam tractauit, eos exules suis ex regnis nunciãdo, taceam illaz non prius ab aliquo habitã victoriam illius infidelium regni, ꝙ Granata nuncupat̃. Uere qdeꝫ ꝛ Frãcie rex ipseqꝫ simul tanꝙ duo fidei luminaria venerari debẽt, ꝛ merito ab impatoris subiectione dñr esse liberati, ꝙ autez an sit de iure, qꝛ trita est qd̃, ꝛ prolixa eam non tangam, sed plene hr̃ in. c. venerabilem. de electio. ꝛ in. c. per venerabilem. qui fil. sint legiti.
4 † Itẽ est notanduz ꝙ qlibet rex in regno suo est heres Christi, ꝛ ꝓpter hoc dꝫ esse pacificus, vt voluit Pan. in prohem. decretaliũ. in verbo rex pacificus. Item rex dꝫ defendere ecclesiam, ꝛ si non faceret posset a regno deponi, volunt Cano. vbi hon. tex. in. d. c. venerabilem. ꝛ dixit tex. in. c. pncipes. xxiij. q. v. hec vera cognoscãt principes seculi Deo se debere esse reddituros rõnem propter ecclesiam quã Christo tuendam suscipiunt, facit tex. in. c. si. xcvj. dist.
5 Item est sciendum † Qd̃ licet rex quãtuz ad spiritualia sit priuata psona, tenetur tñ soluere decimas, tam personales, ꝙ prediales, ꝛ est ꝯfiteri Episcopo proprie parochie. Item in causis spiritualibus corã Episcopo litigare, hec hñr per gl. ꝛ doc. in. c. omnes principes. de maiori. ꝛ obed. Item ꝛ si clerici habeant tpalia ab eo, si tñ non in feudum non subijciunt̃ ipsi regi. c. nouerint. x. q. j. c. aduersus. ꝛ. c. minus. de immu. eccl. per Pan. clare in. c. solite. de maio. ꝛ obe. Item non hꝫ potestatem eligendi prelatum ipse rex, vt plene hr̃ in. c. massana. ꝛ in. c. sacrosancta.
6 de electio. in. c. si quis deinceps. xvj. q. vij. ꝫ est ratio, † nam laicus non dꝫ aliquid facere de spectãtibus ad clericos, nisi in expresse sibi pmissis, ita voluit gl. in. c. si. xxiiij. q. j. Imo. ꝛ post euz Pan. ibi. in. c. quanto. in vlti. col. de ꝯsuetudine, ꝛ qñ laicus in istis põt se exercere, late prosequtur gl. in. c. principes. xxiij. q. v. tñ licet rex non possit in istis se mouere, potest tñ se interponere contra promouendum qñ dubitat de eius proditione, ita voluit Innoc. in. c. super his. de accusa. quod dictum pro notabili sequitur Panormi. in. c. ex parte. in prin. iiij. col. de testibus.

Item

Item in materia supradictis vnum addo q aliquando regibus solet dari curator τ hoc propter tres causas.

7 ¶ † Primo si nescit regnū suum defendere. Itē si in eo non seruat bene iustitiā, τ pacem. Item q plus est. si pdita nesciat recuperare, hec hn̄r per Inn. in. c. grandi. de suplen. negli. prelat. vbi etiam habetur quis debet dare talem curatorem, τ illaȝ doctri. Inno. sequitur Bal. in sua margari. in verbo rex. in. iij. questio.

Nunc condescendo ad examinationeȝ articuli nostri, τ quero. An si aliqs faceret se regē, cuȝ non esset incideret in tale crimē, cuius pena esset mors. τ dimissis que hincinde ad ptes dici possent. Pro pte affirmatiua, τ vera, vcȝ q est delictum dignū morte duobus argu. ero cōtentus.

8 † Et primo sic, si aliqs faceret se regem adimeret in illo loco, cuius ille se regē fecerit dn̄ium regis, vel imperatoris illius regni, in quo ipse se fecit regē. Ergo incidit in crimē lese maiesta. per tex. in extrauag. qui sint rebelles, imo plus voluit Bar. qd incidit in tale crimen, ēt si non vellet subiugare regnū odio regni, sed psone tm̄, que nunc regit. Nā qui non obedit principi, ēt si contra regnum hostilia non faciat, pditor, τ rebellis est, ita per Bar. in dicto loco. Istis facit, nā duo non pn̄t esse reges eiusdem regni, argu. tex. in. l. si vt certo. in. §. si duobus vehiculuȝ. ff. cōmo. l. qd. §. vni duo. ff. de reg. iu. τ facit qd in materia nostra dicit Oldra. in ꝯsi. xciiij. in. vj. col. vbi dicit q vt seruetur pax inductū est, vt vni regno vnicū caput presit, vt populū, τ multitudinem regat, τ dirigat paceȝ, τ vnitatem nutriat inter ipsos, τ ꝯseruet. vnde dicit Cassiod. q in pluribus reqritur quedā vnitas ad hoc, vt modo debito regi possit. vniri a dn̄r plura per applicationē ad vnuȝ. sicut in natura videmus, quā ars imitatur, vt hr̄ in. §. minorē. in

9 sti. de adop. qd in pluritate membroꝝ est vnuȝ caput, † τ si plura in eodē corpore esse reperiatur dr̄ esse monstruȝ. l. non liberti. ff. de sta. hom. Itē in toto vniuerso vnus Deus oium factor, τ rector, hec Old. in preallē. loco, pro quo facit text. in. c. in apibus. vij. q. j. dicit ibi tex. in apibus princeps vnus est, τ grues vnā sequunt̄ ordine seruato, impator vnus, vnusq̄ȝ iudex vnius puincie. s. rex, subiūgit ibi tex. Roma aūt cādida duos fratres simul habere nō potuit in parricidio dedicat̄, in Rebecce vero vtero Esau, τ Iacob simul bellū gesserunt, singuli ecclesiarum Epi, singuli archiepi, singuli archidiaconi τc. ad idem facit text. τ q ibi no. Bal. in. c. imperialem. §. preterea. ij. de probi. feu. aliena. per Fede. τ hec quantum ad primum argumentum.

10 Scdo ad idem arguo † sic qui occupat sibi iurisdictioneȝ in crimen lese maiesta. incidit. l. iij. ad fi. ff. ad. l. iul. maie. sȝ ille qui facit se regē occupat sibi iurisdictioneȝ, imo maximam, cū reges sint de maioribus magr̄atibus, vt per Bar. in. l. oēs populi. ff. de iustit. τ iu. ergo τc. Et nota ꝯtra illos qui sunt cupidi dn̄andi. facile. n. incidunt in rebellionem, talisq̄ȝ cupiditas non minus in hoium actibus crudelitate, τ vindicta dānatur, vt pbat tex. in. c. qd culpatur. xxiij. q. j. qd culpatur in bello, dicit ibi tex. naȝ q moriuntur qn̄ mortui, vt dn̄entur in pace victuri hoc reprehendisse timidoꝝ est, non religiosoꝝ nocendi cupiditas vlciscēdi crudelitas implacatus, atqȝ implacabilis aius feritas rebellandi libido dn̄andi, τ si qua similia. hec sunt que in bello iure culpant̄, vide ergo quantā in se grauitateȝ hȝ dn̄andi cupiditas, vt delictis ita grauissimis reputat̄ similis.

11 Ista enim cupiditas † est tante rapacitatis, q homines ad oia fere mala attrahit. Est quedam oium virtutuȝ pdiga, pacis emula, litiū mater, materiaq̄ȝ iurgioruȝ, τ tot quotidie noua litigia generat, vt nisi iustitia eius conatus sua virtute reprimeret, ac simplicitas ipsius qōnes explicaret ius humani federis vsus litigatoꝝ extingueret, τ dato repudij libello ꝯcordia extra mundi terminos exularet. hec dicit tex. in phem. decretaliuȝ. in prin. alibi dicit tex. ad terroreȝ cupido-

12 rum in. c. multi. xl. dist. † q quicūq̄ȝ desiderauit primatū in terra inueniet ꝯfusionem in celo, nec inter seruos Christi computabit̄ qui de pmatu tractauerit, nec aliqs festinet, qūo talis maior esse appareat, sed qūo oibus inferior videatur, qm̄ nō qui maior fuerit in honore, ac inter hoies in dignitate ille est iustior, sȝ qui fuerit iustior ille est maior, alibi tex. in. c. virū. xlvij. dist. dicit hec verba. viruȝ. n. catholicū, sicut nullo errore implicari, ita nulla opȝ cupiditate violari, dicit sancta scriptura, post ꝯcupiscētias tuas ne eas. mens. n. potentie auida, nec abstintre nouit a vetitis, nec gaudere ꝯcessis pietati, neq̄ȝ adhibere ꝯcessuȝ. facit qd dicit tex. in. c. q radix. de pen. dist. ij. in auc. vt iudex sine quoquo suffrag.

13 in. §. cogitatio. † q cupiditas est radix omnium maloꝝ. Cupidi enim ordinari, phibent̄ tanq̄ȝ a iusto deuiantes, ita tex. xlvij. dis. in sūma. Mens. n. visco cupiditatis alligata cito deuiat a vero, de quo in. c. vero. xcvj. dist. τ in. c. nihil. lxxiij. dist. τ no. q in tantaȝ mentis caliginē rapiuntur cupidi, qd rabie quadā, τ insania rapacitate cōmoti diabolicis laqueis se irritare, haud dubitāt, τ se ꝯtra fidem fidelesq̄ȝ Christi inimicis quouismodo opē ferre non differūt, hec dicit tex. in. c. ita quorūdam. de iude. vide ergo si ille qui non esset rex, τ vellet se facere si incideret in vitiū grauissimum ēt quantum ad Deū, non modo quantū ad mundum,

14 cū incideret in crimen lese maiesta. vt dixi, † q delictuȝ an sit grauissimū ex pena in eo imposita facile cerni pōt, pena autem talis criminis est, vt delinquēs ipso facto ea q̄ sunt iuris ciuilis pdat.

¶ Nam cū patiatur mediam capitis diminutionem. l. amissione. τ ibi gl. ff. de capi. dimi. non debet ea que sunt iuris ciuilis retinere. §. minor. insti. eo. ti. τ istud imponitur a lege.

¶ Itē est alia pena imponenda a quolibet hoie, nam pōt tanq̄ȝ hostis impune occidi. l. iij. §. si. ff. ad. l. cor. de sicca. τ in. l. pditorem. ff. de re mili. τ voluit gl. in. l. transfuga. ff. de acq. re. domin.

¶ Iteȝ pn̄t capi, τ detineri, vt serui, vt habetur in. d. l. trāsfuga.

¶ Item si veniunt in fortiam curie sunt omnino damnandi ad mortem. l. si quis aliquid. §. transfuge. ff. de penis.

¶ Et nota vnum qd inter istum casuȝ, τ illum quem pxime dixi q potest interfici a quolibet est differentia. nā in isto casu iudex cogitur istud facere tanq̄ȝ minister legis, priuatus aūt non cogitur, potest tamen si voluerit impune occidere, hec habentur per Bal. argu. vnius gl. ibi in. l. accusationis. C. quod me. cau.

¶ Item incidens in tale delictum amittit omnia bona sua que applicantur fisco, vt habetur in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maiesta. immo plus, qd etiam mortuo delinquente potest incipi iudiciuȝ, vt bona applicentur fisco. l. ex iudicioꝝ. ff. de accusa.

15 ¶ † Item tanta est enormitas istius delicti, q filius grauat̄ iniquitate patris ꝯtra omnes regulas, efficiunt̄ namq̄ȝ filij insuccessibiles, nullumq̄ȝ honorem consequi possunt, vitaq̄ȝ admodum fruuntur, q mors esset eis solacium, vt. d. l. quisquis. imo plus ibi probatur, q rogane pro eo ipso iure efficitur infamis.

Item adde q in tali crimine nulla habita distinctione personaꝝ deueniendum est ad torturam. l. si quis. C. ad. l. iul. maiest. τ voluit glo. xv. q. vj. in summa.

¶ Itē plus in tali delicto se interponit, non mō iudex secularis, sed ēt ecclesiasticus, vt hr̄ in. c. felicis. in fi. de pen. in. vj. τ. l. placet. C. de sac. san. ec. τ si dicat̄ q dicta iura loquuntur qn̄ sunt rebelles ꝯtra ecclesiam. Rn̄deo q idem, τ si essent ꝯtra dn̄os temporales. Nam Papa dȝ tales dn̄os contra rebelles adiuuare, τ eos domare, arg. c. cū ad vex. xcvj. dis. Pan. post Inn. in. c. lȝ ex suscepto. in pn̄. ij. col. de fo. cōpe. τ in. c. nouit. in. ij. no. d iudi.

16 Ultimo pro nunc addas † qd nō reuelās rebellem punit̄ pena ad minus relegationis. l. metrodoruȝ. ff. de pen. quē tex. pro nota. ad hoc alleg. Roma. in vlti. char. suorum singulariū, in versi. inci. nunqd teneatur. Et hec sufficiant ad examinationem eoꝝ que fuerunt ꝯtra Christum illata, ex qua examinatione prima facie videret̄ Pilatum iuridice processisse ad Christi ꝯdemnationem, sed vt. s. luce clarius patebit istis nō obstantibus, cū vere in causa Christi non obstant Pilatū iniqssimi iudicis fuisse functū officio, volo tū adhuc magis fortificare cām ipsius Pilati, vt videar non tanq̄ȝ affectionatus, sed vt verus iustitie cultor istam cām examinasse, τ procedo sic. si diceretur ꝯtra Pilatuȝ, qd non recte cām Christi tractauerit, naȝ τ si poterat recte Christū ꝯdemnare, non tū debebat, vt fecit in hoc

17 tm̄ festinare, † cum festinantia in actu ēt licito, τ in iure concessis omnino inueniat̄ reprobata, vt volunt doc. vbi Bal. in. l. gracchus. C. de adult. facit tex. in. l. j. C. de secū. nupt. vbi lȝ matrimonium sit actus legitimus tripliciq̄ȝ iure ꝯcessum, vt hr̄ in. §. j. insti. de iu. na. gen. τ ciui. tū mulier post mortem mariti, si festinauerit ad hoc efficitur infamis, τ patitur alias penas, vt ibi.

¶ Istis facit, nā ex breuitate presumitur cōtra iudicem, qn̄ non diu detinuit pcessum, vt not. in. c. preterea. de eta. τ quali. vbi ēt hr̄, in quo ꝯstat breue tps. Cum ergo Pilatus vix Christum per diē detinuit, ergo vr̄ male fecisse, nec valeret rn̄sio huic op-

18 positioni, si defendendo Pilatū diceretur, † q cū causa Christi fm iudeos erat criminis lese maiest. non ꝯsideratur ordo iuris, cū in eo procedat̄ de plano sūmarie sine strepitu, τ figura iudicij

si hoc videatur iudici, vt est tex. in extrauag. ad reprimē. in prin. q: ad hoc rn̄deo, ꝙ illud verbū de plano cū causa criminis lese maiest. sint ardua, ita ꝙ nemo arduiorē inueniret intelligitur ꝙ non agitur plene, ꝛ solēniter bene tn̄ ordinarie. Nā tunc ideo dr̄ procedi de plano, q: rōne cause stilus non dr̄ altus, in. c. olim. per Inn. de accus. ꝛ voluit Bar. in dicta extrauaganti.

¶ Nec ēt verbum sūmarie obstat, nā illud non tollit substātialia iudicij, daf. n. libellus ita bene formatus, sicut in ordinarijs. l. iij. in prin. ff. ad exhib. l. tigni. §. si qs non possideat. eo. ti. Item diffinitiue sententiaf. l. iij. in §. preterea. eo. ti. ꝛ Bar. in dicta extrauag. in ver. sūmarie. imo plus not. voluit Barto. in. l. ij. C. de edi. diui adria. tollen. ꝙ in iudicio summario debet prius, ꝛ plene legitimari persona, sicut in ordinario.

¶ Nec illud verbū sine strepitu, obstat. nā sicut verbum de plano nō fuit nobis obstaculo, ita nec istud cū istud ꝯtinetur, in verbo de plano, vt voluit Bar. in dicta extraua. in ver. sine strepitu. ꝛ in dicto loco declarat ēt verbum sine figura. nam lꝫ gl. ꝛ ibi Panormi. in apostil. in clem. sepe. de verborum signi. teneāt ꝙ per hoc videantur sublata substātialia iudiciorum, illud tamen intelligitur ſm Barto. in loco preallег. de solēnitate iuris ciuilis, non autem de solēnitate iuris gentiū naturali ratione inducta, ꝛ sic non infertur ex hoc qd̄ ita repente quis ꝯdemnetur, qd̄ amittat defensiōes suas, que sunt rōne naturali inducte. l. vt vix. ff. de iusti. ꝛ iu. facit cle. pastoralis. de re iudic. ꝛ sic adhuc fortis illa oppositio, que nimis festinauit in ꝯdemnatione Christi precipue, † cū in dandis sententijs ꝑpter difficultatem reuocādi celeritas maxime reprobaf. Deus. n. omnipotens, vt nos a precipitande snīe prolatione compesceret, cuꝫ oīa nuda, ꝛ aperta sint oculis eius mala tn̄ Sodome noluit audita iudicare priusquaꝫ manifeste cognosceret que dicebanf. vnde ipse ait. descendaꝫ, ꝛ videbo vtrū clamorem qui venit ad me opere compleuerint, an non est ita, vt sciam, hec dicit text. in. c. deus. ij. q. j. subiungendo adhuc non, vt ea ignoraret, sed vt nobis exemplū daret, ne precipites in discutiēdis, ꝛ iudicādis negocijs cēmus ꝛc. ꝛ hec maxime in ista snīa criminali debent habere locū, in qua iudex lēto passu procedere dꝫ, in tantum qd̄ debet retardare executionem admittēdo appellationem cuiuslibet extranei etiam qn̄ sua non interesset. Et ꝙ plus est etiam si condemnatur appellationi resisteret, de hoc est tex. in. l. non tantum. ff. de appella.

19 (margin number beside "cipue, † cū in dandis sententijs")

Et hec sunt quantū ad oppositionem ꝯtra Pilatum, ad que tn̄ adhuc euꝫ non iuste defendendo possumus rn̄dere stante illo falsissimo fundamēto, ꝙ allegata per iudeos ꝯtra Christuꝫ, fuissent vera, ꝛ trāsiuissent in
20 delictum. Et rn̄deo isto modo, † ꝙ cū Christus ſm iudeos erat in crimine seditionis, ꝛ rebellionis, si diu fuisset retentus in vita, ex eo multi potuissent ꝯaminari, merito quā celeriter in eo fuit procedenduꝫ, hoc probo per text. in. c. mala consuetudo. viij. distinctio. mala consuetudo, dicit text. non minus quaꝫ periculosa corruptela euitāda est, que nisi citius radicitus euellatur in priuilegiorum ius ab impijs assumitur ꝛc.
21 ¶ † Itē facit, nam quoties agitur de periculo anime ibi nullam debemus adhibere morā, sed ſꝫ iudeos in Christo erat blasphemia, ꝛ sic ne alij euꝫ sequentes in illud inciderent, vr̄ non iniuria Pilatum eum citius ꝯdemnasse, pro hoc alle. tex. in. c. baptizati. v. distin. ibi, ne interueniente paululū more, inueniri tn̄ valeat qui redimaf, ꝛ propter hoc dicimus in tali casu posse procedi ēt in ferijs inductis in honorē Dei, vt legitur, ꝛ not. in. c. fi. de fer. per Jo. and. ꝛ Pan. in. c. fi. in princ. vlti. col. de iudic. vel tertio adhuc Pilatū defendendo potest rn̄deri, ꝙ cum ille qui humiliter fuit obediens vsqꝫ ad mortē, vt fuit Christus fuisset ſm perfidos iudeos in delictum inobedientie ꝯtra imperatoreꝫ, vt fuit supra monstratum, presuppositis falsis eoꝝ allegationibus. Nimirum si ꝯtra eum fuit celeriter processum. hoc ꝓbo per. c. qui
22 ꝛ humanis. xij. q. ij. ꝛ late gl. in. c. fi. de elec. lib. vj. facit. † nā cum periculum in nostro casu fuisset in mora debemus a iuris regulis recedere. l. j. ff. de glāde legē. vnde dicimus ꝙ in tali casu, vcꝫ vbi est periculū in mora nō debemus seruare ferias ēt inductas in honorē Dei, vt pꝫ per gl. no. in. l. fi. in verbo fideiussoris. vbi videas. C. de fer. Iteꝫ tali casu ꝯtemnenda est auctoritas iuris, vt probaf in. l. de pupillo. in. §. qui riuos. ff. de oper. no. nun. ibi, preterea pretor ḡnaliter cetera quoqꝫ opera excipit, quoꝝ mora periculum aliqd̄ est allatura. nam in his enim ꝯtemnendā putauit noui operis nunciationē, ꝛ edictum pretoris, facit tex. in. l. j. ff. de dā. infe. Scdō nec obstat si contra Pilatum adhuc diceretur, ꝙ si bene processit ꝯtra Christuꝫ, non debeat tn̄ se moue-
23 re ex iniqua accusatione iudeoꝝ, sed eos a iudicio expellere. † iudex enim suo officio illegitimū accusatorem expellere dꝫ, ita voluit gl. per multa iura, de qbus ibi per eam in. c. nulli. de accusa. ꝛ Pan. in. c. j. ante fi. eo. ti. cum ergo iudei mouebanf ex ira contra Christum, ergo non erāt legitimi accusatores. ira enim facit vt qd̄ iustum est non discernatur. c. illa. in fi. xj. q. iij. ibi. naꝫ cōmotionis tpe iustum putat omne qd̄ facit, ꝛ in eadem causa, ꝛ questione. in. c. ira. scdō dicit ira, sepe enim inocentes ad crimen adducit, ꝛ ibi ēt in. c. ira. primo dicit. ira enim viri Dei iustitiā non operatur. Istis adde tex. in. c. relatum. v. q. ij. in fi. vbi in accusa-
24 tione loquendo ait. † Curandū quoqꝫ est, ne ira cuiqꝫ surrepat, faciatqꝫ citius omne qd̄ non licet, ex quo no. ꝙ ibi cum locutus fuit tex. paulo antea neminē debere sine accusatione procedere, ꝛ subiungit postmodum curandū ꝛc. quasi expresse sentit accusatorē moueri ex ira nemine debere, ꝛ ꝑpter hoc dicimus ꝙ in accusatione ḡnali inimici nō sunt accusatores, vt hr̄ in. c. j. ꝛ in. c. cum. p. māconella. de accu. ¶ Istis facit, nam vbi est ira ibi de
25 ficit ꝯsensus, † vnde dicimus ꝙ calore iracundie factus contractus, tanqꝫ deficiente consensu non valet. l. licitatio. ff. de pub. ꝛ. l. iij. ff. de diuor. Lꝫ fauore pie cause aliud sit, vt est text. in. c. sunt qui opes. xvij. qō. iiij. dicit text. sunt qui opes suas tumultuario mentis impulsu non iudicio perpetuo, vbi ecclesie cōtulerit post eas reuocandas putauerint, cui nec prima merces grata est, nec scdā. Prima q: iudicium non habuit, nec scdā q: habuit sacrilegium, subiungit sunt quos penitet opes suas diuisisse pauperibus, sic eos qui penitentiam agunt, hoc solum timere oportet, ne ipsius penitentie agant penitentiam.

26 Supradictis addas † Quod votum factum calore iracundie non valet, gl. est sing. in. c. dudum. de ꝯuersio. coniugatoꝝ. ꝛ eam pro singulari seqtur Roma. in singula. suis singulari, incip. volo cōmentare. vbi inter alias alleg. sanctū Tho. qui dicit ꝙ in voto reqruntur tria, deliberatio, propositum voluntatis, ꝛ ꝑmissio subsequens. sed in casu nostro nō est deliberatio, ergo ꝛc. pro hoc allego gl. pulchram in. c. neqꝫ viduas. xxvij. q. j. quam Romanum in dicto singulari miror non allegasse. Et hec sufficiant ad fortificationem oppositionis contra Pilatum.

27 ¶ † Ad quaꝫ rn̄deo humano more loquendo ꝙ cum Christus ſm iudeos incidisset in crimen lese maiestatis, nimirum si iudei ira mouebantur, qui enim in tale crimen incidit in se iram, ꝛ vindictam prouocat. l. ꝛ si certus. §. si appetitus. ff. ad sillen. l. omne delictum. in. §. ꝯtumacia. ff. de re mil. arg. l. liberi. ad fi. C. de inofici. testa. ꝛ idem clare voluit Bal. in. l. j. in fi. iiij. col. in solutione. v. oppof. C. de ser. fugi. ita ad propositū nostrū, ꝛ si iudei fuerint moti ira vr̄ ꝙ fuerit iusta ꝯtra rebellem, ꝯtra quem etiam rigor non dꝫ silere, ita tex. in. c. felicis. in versi. si vero. de pe. in. vj. vel potest dici, ꝙ illi qui non admittunf ad accusandum, vt plene hr̄ in. l. qui accusare. ff. de accu. ꝛ in, c. j. eo. ti. in antiq. cū simi. istud nō intelligitur de accusatione qua pretenditur sua suorūqꝫ iniuria per tex. in. l. hi tn̄. ff. e. ti. ꝛ per ea que no. Bar. in. d. l. qui accusare. sed in ipsa accusatione ipsoꝝ iudeoꝝ contra Christuꝫ erat propriū interesse dictorum iudeoꝝ, ergo ꝛc. Istam tn̄ solu. vltimā bene considera, q: omnino non videf tuta teneas alias.

¶ Nec adhuc ob. si ꝯtra Pilatū dicatur ꝙ nō debebat Christuꝫ multiplici pena punire ꝯ. l. senatus. ff. de accus. cum eum ita crudeliter verberari fecerit non debebat postmodum cū morte donari, vel male fecerit cū iusserit eum verberari, eo ꝯdem maxime cū verbera ab ingenuis hominibus, vt Christus erat aliena iudicatur, arg. tex. in. l. ꝯsensu post prin. C. de repud. ꝛ dicti apostoli, de quo in. c. paratus. xxiij. q. j. ibi percutiat te Deus paries dealbate sedes me iudicare, ſm legem, ꝛ ꝯtra legem iubes me
28 percuti, ad hoc rn̄deo † ꝙ plures penas potest quis pati qn̄ perueniunt ex eadem lege. l. j. C. de sepul. viol. in. c. felicis. de pe. in. vj. c. statuimus. xvj. q. j. in. c. ad falsariorum. de fals. cū simi. ꝛ est cōmunis doctrina doctorum, de qua. s̄. dixi in. c. de causis. de offic. delega. ꝛ si dicatur ꝙ in casu nostro non est pena verberum, ꝛ mortis ex eadem lege, ergo ꝛc.

Ad hoc respondeo quod cuꝫ delictum impositū a iudeis Christo, ſm falsas allegatio. sit criminis lese maiest. ex quo quis efficif seruus, vt. s̄. dixi. Ergo nimiruꝫ si seruus virgis cedatur, ꝛ postmodū occidatur, imo plus ꝙ in tali delicto ēt accusator corporeis cruciatibus afficitur ēt quacūqꝫ dignitate preditus, vt ꝓbat tex. in. l. si quis. C. ad. l. iul. maie. ꝛ latius ꝓsequitur gl. xv. q. vj. in sūma. imo ꝛ in alijs criminibus non ita magnis, sicut est istud hoīes morte, ꝛ verberibus puniunf, vt est tex. in. l. qui eges. ff. de incē. rui. nau. Iteꝫ hodie ēt clerici

clerici corporeis cruciatibus afficiuntur, vt ꝓbat gl. in. d. sũma,
⁊. v. q. in. c. illi qui. ⁊ sic ex hoc vr̃ sublatũ illud, qḋ dicebat̃ per.
d. l. senatus. ⁊ per. d. l. ꝯsensus. addendo vnũ ꝙ si inueniatur de
lictũ, in quo sit pena verberũ, ⁊ mortis simul non est incõueniẽs
ꝙ in delicto criminis lese maiest. istud imponat̃ per ea que dicit
Bar. in extra. q sint rebelles. in gl. in ver. crescit, vt no. dicit ꝙ in
isto dlicto pena dꝫ eẽ ita magna ꝙ maiorẽ nemo valeat iuenire.
¶ Ex istis ergo vr̃ ꝙ ⁊ si Christus fuisset criminis inocens, put
erat per ꝓbata, ⁊ allegata per iudeos Pilatũ recte fecisse iudi-
ciũ, ⁊ non iniuria eum morte dãnauisse. nam illa delicta erant ita
grauissima, ꝙ culpa in his erat relaxare vindictã, iuxta tex. in si-
29 mili in. c. j. ad fi. de postu. prela. ⁊ in. c. qr. xxvij. dist. † non. n. male
ficia debẽt impunita remanere, ⁊ hoc ne fiat rei publice interest,
iuxta tex. in. l. ita vulneratus. in fi. primi rñ. ff. ad. l. aquili. ⁊ in. l.
sticħũ. §. fi. ff. de sol. ⁊ de iudi. l. si longius. §. j. facit tex. in. l. si ope
ris. C. de pen. ⁊ in. c. vt fame. extra de sent. excõ. ⁊ istud est ne ad
malitiã quisqꝫ prosiliat. l. capitaliũ. §. famosos. ff. de pe. ⁊ in. d. l.
si operis. facilitas enim venie animũ ad delinquendum incitat.
c. vt clericoꝝ. de vi. ⁊ hone. cle. alibi tex. in. c. loci. xl. q. ix. dixerit,
ꝙ si ea que male vsurpant̃ omittimus viam malis excessus pro-
culdubio aperimus, facit tex. in. l. ij. in fi. C. de indi. vid. tol. ⁊ in.
l. meminerint. C. vnde vi. ⁊ in. c. ꝑuenit. xciij. dist. ⁊ qḋ dicit text.
in. c. est iniusta. xxiij. q. iiij. ibi Saul ꝯxit offensam, qr miseratus
est Agag hostiũ regem, subiungit itaqꝫ si qs latronem filijs de-
precãtibus motus, ⁊ lachrimis ꝯiugis eius inflexus ad soluen-
dum putat, cui adhuc latrocinãdi aspirat affectus nõne inocen-
tes tradet exitio, qui liberat multoꝝ exitia cogitantem: ad idem
tex. in. c. si quos. eadem causa, ⁊ qḋ. si quos igitur dicit text. vio-
lentos, si quos adulteros, si quos fures, ⁊ alijs prauis actibus
cognoscitis studere Deũ deoꝝ correctione placare, festinare, ⁊
30 ibi ẽt in. c. si ea. † dicit si ea de quibus vehemẽter Deus offendi-
tur inseq, vel vlcisci differimus ad irascendũ vtiqꝫ diuinitatis pa
tientiam ꝓuocamus, ⁊ ꝓpter hoc tex. in. l. j. in fi. C. de deser. lib.
xij. determinauit iudicẽ debere puniri amissione bonoꝝ, ⁊ nota
infamie, qui delinquentes digna pena nõ puniuit, per hec verba
loqtur tex. sinaũt preses prouincie prepositã seueritatẽ, vel gra
tia, vel simulatione distulerit patrimonij ve estimationis damno
subijciatur, imo plus dꝫ puniri iudex ea pena qua dbebat puniri
delinquẽs, ita probat text. in. l. fi. in fi. C. ne sanc. baptis. iteretur.
quẽ pro singulari alleg. Roma. in suis sing. in char. ij. incip. sing.
veni qr tu ⁊c. ⁊ aliqd vltra ista. s̃. tetigi. addas tex. in. c. felicis. se
31 pius allega. † vbi iudici negligenti punire delicta grauior pena,
quã habeat ecclesia, imponitur vcꝫ excõicatio. Intererat ergo
Pilatũ ꝯsiderare, ne ex sua negligẽtia puniretur, sicut dicit gl.
in. c. nihil. de elec. Et sic vr̃ recte processisse in dicta causa, debuit
enim ꝯsiderare potius factum suum, q̃ꝫ alienam vtilitatem, cum
si nõ puniuisset ipse fuisset punitus per. s̃. dicta. ⁊ propterea excu
sari vr̃, si puniuit, cũ prima, ⁊ perfecta charitas cum ordine pro-
cedens a seipso dꝫ incipere, durum est enim, ⁊ crudelitati proxi-
muꝫ ex tuis predijs aque agmen ortũ sitientibus agris tuis alie
num ad vsum ꝓpagari, ita tex. in. l. preses. ⁊ ibi gl. C. de seruit. ⁊
aqua. facit tex. in. c. si non lꝫ. in princi. xxiij. q. v. si non lꝫ. dicit ibi
tex. priuata potestate alicui hoiem occidere inocentem, cui occi
dendi licentiam lex ꝯcedit nulla, profecto etiam qui se ipsũ oc-
cidit homicida est, ⁊ tanto nocentior, cum se occiderit quasi fece
rit, voluit dicere tex. contra maiorem charitatem.

Addas istis Illud qḋ diximus, ꝙ prius quis dꝫ sibi, quã ꝓximo ministrare elemosi-
nã. vñ tex. de pen. dis. iij. in. c. qui vult ordinate dare elemosinã
a seipso dꝫ incipere. Alibi habemus ꝙ de rapina haulocaustũ
offert, qui tpalium bonoꝝ, siue ciboꝝ nimia egestate, vel mãdu-
candi penuria corpus suũ affligit, ita text. in. c. non mediocriter
errant. de ꝯsecratio. distin. v. facit. c. non satis. lxxxvj. distinc. qui
enim circa suos negligens esse presumitur, ⁊ multo magis circa
extraneos per tex. ⁊ ibi gl. in. §. necesse. xlvij. distinc.
¶ Quid mirũ, si salutẽ alijs negatis, si vestrã recusatis, ita tex.
in. c. is ptãtis. de peni. dist. j. facit text. in. l. cum aũt. in. §. excipi-
tur. ff. de edil. edic. cũ ergo Pilatus istud fecerit auctoritate le-
gis, vt ex predictis vr̃ inferri, ꝙ hoc non dꝫ penam aliq̃ꝫ incur-
rere, per tex. in. l. fi. ff. ꝙ quisqꝫ iur. ibi, ne alias incidamus in pe-
nam legẽ defendendo, ad idem tex. in. l. gracchus. C. de adult. ⁊
32 propterea dicit Panor. in. c. ij. circa med. de paroch. † ꝙ qui le
gis auctoritate facit nõ, vr̃ contẽnere, vnde dicimus ꝙ filia que
ꝯtrahit matrimoniũ sine ꝯsensu patris non incurrit vitium in-
gratitudinis, cũ istud fecerit permissione canonica, ita Pan. in.
c. j. de despon. impu. qui. n. facit auctoritate legis non peccat, ita
gl. in. c. cũ sit. de simo. ⁊ est tex. in. c. qui peccat. auctoritate legis
non peccat, sed ꝯtra legem. xxiij. q. iiij. alibi tex. in. c. quesituꝫ. ea
dem. q. dicit quis reprehenderet factum qḋ auctore domino vi-
deretur esse concessum, facit gl. in sũma. xx. q. ij. in fi.

SVMMARIVM

1 Euangelium dicitur fidei fundamentum.
2 Accusator legitimus non dicitur qui ex inuidia mouetur.
3 Iudex criminosum condemnare non potest, nisi confessum, aut per innocentes testes conuictum.
4 Iudex tãq̃ꝫ persona publica iudicat, ⁊ officio fungitur publico.
5 Iudex ⁊ si secunduꝫ propriam conscientiam iudicare nõ debeat contra conscientiam tamen iudicare non debet.
6 Homo idem quandoqꝫ duas conscientias habere potest.
7 Iudex calũniosos accusatores a limine iudicij repellere debet.
8 Accusare non possumus nobis cõiunctos ꝯiunctione maxima.
9 Conspiratio ad rem licitam non meretur penam.
10 Pax est veritatis vinculum.
11 Regi pacem non seruanti debet curator dari.
Pax vere est laudabilis, ⁊ omnibus desiderabilis.
12 Pace semota facile perit vtilitas.
13 Iudex ad pacem potest cogere partes.
14 Pacem cuncta bona sequuntur.
15 Pacem que dicantur impedire.
16 Diuitie corpora, ⁊ anime perduntur bellorum tempore.
17 Christus non fuit seditiosus, sed vere pacificus, cuius precepta seruare est pacifice viuere.
18 Societas malorum est corruptela quedam bonorum.
19 Christus tributa reddi iussit Cesari.
20 Christus si voluissꝫ licite, ⁊ iuste tributa Cesari denegari iussissꝫ.
21 Iniuriam nemini irrogare dicitur qui suo iure vtitur.
22 Iudex non debet moueri timore ad iudicandum iniuste.
23 Bonum per timorem factum non est meritorium.
24 Coactus iurare potest iuste petere relaxari etiam quod iuste tenebatur facere.
25 Iudex tacens censetur iustitiam denegare.
26 Femina pro personis miserabilibus oppressis postulare potest.
27 Iudex debet malle cuncta mala tolerare, quam innocentem condemnare.
28 Occidens aliqueꝫ iussu alterius, quem si non occidisset a iubẽte interfectus fuisset, an sit puniendus.
29 Irregularitas quid proprie dicatur.
30 Irregularitas multis incurritur modis.
31 Obligati ad publica ratiocinia sunt irregulares.
32 Irregularis esse potest quis sine peccato.
33 Irregularitas ex difformitate corporis tripliciter contingit.
34 Irregularitas causatur si in loco interdicto celebretur.
35 Irregularitas quare ⁊ vnde dicatur.
36 Bonum esse presumitur, cuius finis bonus est.
37 Malum semper est puniendum, licet ex eo sequatur bonum.
38 Adulterium non est committendum causa prolis habende.
39 Laborare die dominico quando liceat rustico.
40 Deus non nominum, sed aduerbiorum est remunerator.
41 Iudex qui remunerationis expectat premiuꝫ fraudem in Deuꝫ perpetrat.
42 Iudex ad mortẽ iniuste ꝯdemnans seipsum eadẽ pena inuoluit.
43 Incestum cõmittere dr̃ qui cum moniali carnaliter copulatur.
44 Corpus Pilati quomodo de Rhodano fuerit extractum.
45 Verba quare fuerint instituta.
46 Interitus rei non imputatur, quando etiam per se pitura erat.
47 Homicidium non punitur in bello iusto factum.
48 Occidens eum qui ad mortem ducitur pena mortis punitur.
49 Mors etiam violenta Dei iudicio accidere dicitur.
50 Iudex non debet iudicare ad clamores populi.
51 Voces vane populi non sunt audiende.
52 Iudex non debet accusatoribus iudicandi potestatem tradere.
53 Imperium merum dicitur cum de vita hominis agitur.
54 Sententia a iudice suspecto lata est retractanda.
55 Delictum in ciuitate cõmissum grauius punitur, quam si in rure committatur.
56 Presidi conuenit pacatam tenere prouinciam.
57 Regum quale sit officium.
58 Iudices nostri temporis, quã corrupti sint, lippis etiam, ⁊ tonsoribus notum est.
59 Precibus potest alicuius ad ordines promotio impetrari.

60 Judices nostri temporis sunt funditus dediti diuitijs.
61 Judicium iustum etiam vendere non licet.
62 Judicaturus quid considerare debeat in negocijs.
63 Administratio iniqua iustitie ex defectu fidei procedit.
64 Justitia est omnium virtutum perfectissima.
65 Justitia quare non regnet nostra tempestate.
66 Judex malus propter populi peccata datur, ⁊ tamen si malefe-
cerit non excusatur.
67 Ignorantia non excusabit iudicem.
68 Turpitudineȝ propriam nemini lȝ allegare ad suā excusationeȝ.
69 Restitutio in integ. non ɔceditur doctori, lȝ minor sit anno. xxv.
70 Judex negligens litem suam facit, ⁊ est excōmunicandus.
71 Prelati mali in quibus aberrent.
72 Prelati nostre etatis venatores potius sunt in siluis, q̄ docti
in sacris scripturis.
73 Episcopo prohibetur venatio.
74 Prelati multi sunt subditorum oppressores.
Prelati nō doctores, sed adulatores habēt hodie cōmensales.
75 Fornicator publicus est ab officio suspendendus.
76 Fornicatio quelibet in clerico incestus dici potest.
77 Sacerdos in graue adulterium labitur, qui cum filia spirituali
fornicatur.
78 Predicatio quando inutilis, ⁊ indebita dicatur.
79 Prelati debent esse humillimi quales fuerunt apostoli.
80 Superbia, seu arrogantia qualiter fugiatur.
81 Prelati vitam malam, que sequantur mala.
82 Negligentia est eruditionis nouerca, omnium vero artium ma
ter diligentia.
83 Doctrina sana est, vbi vera obedientia.
84 Infirmitas ex peccato quandoqȝ prouenit.
85 Prelatus malus a Deo datur propter subditorum peccata.
86 Prelatis bonis detrahi non debet.
87 Prelati mali sunt reprehensione sociali arguendi.
88 Promotio indigni preiudicat ecclesie.
89 Facta prelatorum de facili a subditis trahuntur in exemplum.
90 Sanguis subditorum requiretur de manibus prelatorum.
91 Parochiani possunt malum prelatuȝ accusare vt remoueatur.
92 Orationes malorum quando noceant eis pro quibus orant.
93 Uita prelatorom qualis esse debeat.
94 Officium, vel dignitatem acceptans peccat, si sufficiens non sit
ad ea administranda, que illi officio incumbant.
95 Prelati quasi signum ad saggitam sunt positi.
96 Episcopus non debet propter sua priuilegia malus effici.
97 Prelatus non efficitur dignior ex diuitijs, aut redditibus.
Episcopi nostri temporis sunt bonoruȝ ecclesie dilapidatores.
98 Sua querere qui dicantur, ⁊ non que Christi sunt.
99 Pastore luporum laudibus gloriante nil miserius.
100 Episcopus ecclesiam Christi, quam suo sanguine redemit re-
gere, ⁊ non destruere debet.

Et hec sufficiant Quantuȝ ad ea que disputando pro Pilato dici potuissent, q̄bus non obstantibus eum tanq̄ iniquū iudicem ɔdemnandum puto. ⁊ lȝ istud tanq̄ veritas ex se ipso ostēdatur, tñ vt clarius, prout mea intentio est ab omnibus cognoscatur, ⁊ malitia iudeorum, ⁊ ini quitas Pilati aliquid iuridice loqui stat sententia.
¶ Et primo presuppono, ꝙ Pilatus perfecte cognoscebat iu
1 deos Christū sibi per inuidiam tradidisse, † vt videre lȝ per fun
damentum fidei, vcȝ per euangelia, non debebat ergo macula-
re vitam inocentis, perinde accusatorē. c. dignum. iij. q. ix. imo
sanctius est nocentē impunituȝ relinquere, quam inocentem con
demnare. l. absentē. ff. de pen. cum ergo clare ɔstabat nulla cau-
sa, nec bono zelo iudeos Christū accusasse, sed solum quadā in-
uidia moti, quēadmodum hoies rapit, qđ omne peruertit iudi-
cium, vt voluit Ant. de bu. per illū tex. in. c. fi. de offi. custo. ideo
Pilatus non debebat tales accusatores odio motos admitte-
2 re, † cū ille qui mouetur odio ēt in criminibus exceptuatis non
est legitimus accusator, vt hr̄ in. c. licet heli. ⁊ in. c. per tuas. de si
mo. ⁊ voluit gl. vbi latius in. c. in primis. in versic. si quis in hoc
3 genus. ij. q. j. facit tex. in. c. iudex. in ea. q. vbi dicit † iudex crimi-
nosum discutiens non antea proferat sniaȝ, quam aut reū ipse se
confiteatur, aut per inocentes testes ɔuincatur, qđ est ɔtra Pi-
latum qui soluȝ falsos testes recipiendo Christum ɔdemnauit.

Nec istis habet obstare si dica-
tur ꝙ lȝ Pilatus, sciuerit inuidiam iudeoꝝ istud cognouit tan-
quaȝ persona priuata, ergo ex ista snia non debebat se mouere,
qꝛ iudex tenetur, ꝯm allega. ⁊ probata, ⁊ non ꝯm suam conscien
tiam causas pertractare. l. illicita. in. §. veritas. ⁊ ibi Bart. hoc
tenet. ff. de offi. presi. ⁊ voluit gl. in. c. j. de offi. ordi. ⁊ in. c. pasto-
ralis. in. §. qꝛ vero. de offi. dele. Jo. and. in addi. Spe. in ti. de al-
lega. ⁊ dispu. §. fi. ante fi. super versi. lȝ autem. pro qua opi. facit.
4 † Nā iudex fungitur officio publico, ⁊ tanq̄ persona publica iu
dicat. l. munerū. in. §. iudicandi. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ tanq̄ per-
sona publica hȝ vnam ɔscientiam, que causatur ex allega. ⁊ pro
batis sibi, tanq̄ iudici presentatis, ⁊ ꝯm hoc debet iudicare, nec
consideratur ꝙ aliud sciat, tanq̄ priuata persona, qꝛ tanq̄ pri-
uata non iudicat. Et propterea dicimus, ꝙ iudex de facto nō de
bet supplere, vt hr̄ in. l. j. C. vt que desunt aduoca. ⁊ in. l. iiij. in. §.
hoc aūt iudicium. ff. de dā. infe. Istis facit qđ dicit Bal. in. l. fin.
circa prin. C. de pena iud. qui male iudi. vbi fecit tripliceȝ ɔscien
tiam. vna est rebus visis ligata. Alia est rōnibus leguȝ nutrita.
Tertia est conscientia motiua, ⁊ adherens quibusdam imagina
tionibus proprij intellectus, ⁊ dicit Bal. ꝙ faciens contra istaȝ
vltimam, non obligat animam suam.

5 **Istis respondeo † quod ⁊ si iu-**
dex non debeat iudicare ꝯm propriam ɔscientiam, non tñ debet
aliquem ɔdemnare ad mortem ɔtra suam ɔscientiam, qđ pro-
batur ex dictis per Pan. in. d. §. qꝛ vero. vbi ēt Jo. calde. tenet
ꝙ imo debet iudicare ꝯm ɔscientiam, per. c. per tuas. ij. de simo.
⁊ per. c. litteras. de resti. spol. facit, nam si iudex scit vt priuatus
vnuȝ non potest in ɔ̄rium informari, vt iudex, ergo acta ɔtraria
non probant aliq̄d ipsi iudici. Antecedens probo, nam ɔscien-
tia iudicialis inest homini tanq̄ in subiecto, cum ergo vt homo
hȝ vnam conscientiam non posset ɔ̄riam recipere vt iudex, cum
in eodeȝ subiecto non possint esse due ɔtrarie scientie. ista fuit ra
tio Jo. cald. quā simpliciter retulit Panor. in. d. §. qꝛ vero. pro
quo facit text. in. l. cū qui edes. ff. de vsucapio. istis facit qđ dicit
Bal. in. d. l. fi. per no. in. l. honoꝝ. C. qui admi. ꝙ iudex dȝ sequi
conscientiā que nemini nocet, ⁊ qđ dicit Jo. de ana. in. c. lȝ heli.
de simo. ꝙ iudex in preiudicium tertij non dȝ facile credere, er-
go cū liberare aliquem non vr̄ alij nocere in causa capitali, sicut
condemnare. vr̄ ꝙ iudex debeat sequi suam ɔscientiam. Et qꝛ
ista rn̄sio habet diuersas opi. ⁊ maxime ɔtra illam rationem sub
tilem Jo. calde. vcȝ ꝙ quis non potest habere duplicem ɔscien-
tiam, ego pōdero tex. in. c. si quis iusto. ver. porro. de elec. in. vj.
vbi in electione que dȝ esse libera, ⁊ ꝯm conscientiam eligentis,
vt plene Panor. in. c. lȝ. de euitanda. in pen. col. de elec. ⁊ gl. in.
c. qꝛ propter. eo. tit. facit text. in. c. ne pro defectu. ibi Deum pre
oculis. eo. ti. in ea quis potest habere duas ɔscientias, puta qñ
in electione est sibi cōmissum de eligenda certa persona. naȝ ꝯm
propriam ɔscientiam potest dare voceȝ suam vni, ⁊ ꝯm alterius
conscientiam potest dare alteri, ita probat tex. in. d. c. si quis iu-
6 sto. † ergo idē homo inuenitur habere duas ɔscientias. ita dica
mus in iudice, ⁊ si dicatur ꝙ ibi text. loquitur qñ erat certum de
conscientia alterius, ⁊ sic ille eligens non dr̄ habere aliam con-
scientiam, cum solūmodo impedit nudum ministerium. ad hoc
respondeo ꝙ idem est in ipso iudice, nam quātum ad conscien-
tiam allegatorum, cum illa sit fortificata iuris dicitur solum mi-
nister habetur per glo. in. l. accusationis. C. quod met. cau.
¶ Item talis conscientia semper est certa, cum ius sit certuȝ, vt
legitur, ⁊ not. in. l. ornamentorum. ff. de auro ⁊ arg. leg. ⁊ ex istis
ista prima solutio redditur dubia.

Quare secundo respondeo, ꝙ immo Pila
tus veram Christi inocen-
tiam, ⁊ iudeoꝝ perfidiam, ⁊ calumniam tanq̄ iudex cognoue-
rat, vt ipsemet attestatus est, dum examinando huiusmodi cau-
sam, dixit in Christo non inuenire causam alicuius delicti, ⁊ sic
ex illo percepit calumniosam iudeoꝝ inuidiam; ergo sine causa
soluȝ motus accusatione inuidia Jesum inocentem ɔdemnauit,
7 ex cuius ore nunq̄ exiuit dolus. † Debebat tandem Pilatus,
vt boni iudicis est iudeos a limine iudicij expellere, cum eos in
manifesta calūnia esse videbat per glo. not. in. l. qui cum maior.
in. §. si patris. ff. de bon. lib. pulchre per Abba. in. c. super eo. in
fi. de offic. deleg. accusatio enim iudeoꝝ cum non erat pro bono
pacis, nec zelo iustitie, non est iusta, immo repellenda, cum soluȝ
ex dictis causis reputat̄ iusta, vt probat tex. ⁊ ibi no. Jo. de ana.
in. c. accusasti. de accusa. nec debebat Pilatus ex alia causa iu-
deos admittere, cuȝ accusabant eoꝝ patrem vniuersalem qui est
8 Christus iu. c. qui abstulerit. xij. q. ij. † ⁊ humano more loquēdo

nobis

nobis coniunctos maxima coniunctione non possumus accusare, imo accusando debemus puniri, vt est text. in.l.si magnuz.C. qui accu. non pos. latius per Specula. in titu. de accusatio. in.§. primo. versi. item quod es frater.

Secundo contra Pilatum fa-cit, nam omnia que fuerunt contra dnm nostrum Jesum Christum allegata per iudeos erāt longe falsitate falsiora, ergo allegationes .s. dicte non militant ad casum nostrū, nam ꝙ ipse faciebat se filium Dei non ꝑpter hoc blasphemabat, nec sacrilegiuz cōmittebat vere, ꝛ veritate verius Dei vnigenitus erat, ꝙ perfidis iudeis poterat clare ꝯstare ex figuris veteris testamēti, que omnes in eo verificate fuerunt ex tot miraculis, ex eius doctrina vere homini solum non apta. Non minus, ꝛ ex gloriosa eius vita omnibus virtutibus corroborata., ꝛ deniqꝫ si aliud nostram veram fidē a pijssimo Jesu institutam non approbaret, sola honestas, ac in ea ꝯtenta moralitas illaꝫ iam reddit approbatam, debebant insuper inuidi iudei Jesu Christi diuinitatez cognoscere ex morte sua, vbi non naturaliter sole obscurato dies ad noctis tenebras redactus fuit, mortui quoqꝫ multi resurrexerunt, templiqꝫ velum scissum fuit, vt ostenderet rex templi reformatorem in mundum venisse, ꝛ mortuū fuisse. taceam eius mirabilem resurrectionem cū hominibus sepulchrum custodiētibus, a quo grauissimo lapide cooperto, ꝛ sigillato tertio die resurrexit, multaqꝫ postmoduꝫ miracula fecit, que induratis animo ad lumen nostre vere fidei ꝓficerent. ꝛ sic patet ꝙ in eo, nec fuit blasphemia, neqꝫ sacrilegium, non enim sacrū lesit, immo conseruauit, venitqꝫ in mundum, vt nobis sui patris gloriam aperiret.

¶ Nec scōm contra ipsam veritatem iniectum erat crimen. naꝫ humano more loquendo, ꝛ si non fuisset seditio, ꝛ ꝯspiratio, cum erat ad salutez animarum nostraꝝ erat ad rem ita licitam, quod
9 nihil ita licitum inueniri posset, ergo non erat crimen, † cū quelibet conjuratio, ꝛ ꝯspiratio ad rem licitam non est punibilis, immo est honesta in.c. sane. ꝛ ibi gl. xvj.q.vij. ꝛ Panor. post Hostien. in.c. exhibita. in.ij. colum. de iudi.

Uel secundo cuz indignatio-ne respondeo. Quo enim, ꝛ qua facie dicebant perfidi iudei regem pacificū, qui vt pacez, ꝛ ꝯcordiam doceret venerat in mundū voluisse discordias populuꝫ cōmouendo seminare, facit tex. in.c. nisi bella. xxiij. qō.j. nisi bella ista carnalia figuram spiritualium gererent nunqꝫ vt opinor iudei earum historiaꝝ libri discipulis Christi qui venit pacem docere ꝛc. subiungit ibi tex. quomodo enim belloꝝ eis proficeret descriptio, qbus dicitur a Jesu, pacem meā do vobis, pacem meā relinquo vobis: ꝛ in Marco habetur in persona Christi. in.c. sit rector. circa med. xliij. distin. salem in vobis, ꝛ pacez inter vos habete, nec est profecto rationi ꝯsentaneum dicere ipsam charitatē, vt est Christus, vt habet in.c. charitas est aqua. de penit. distin.ij. voluisse discordias
10 hortari, cum cōtra seipsum fecisset. † Nil enim aliud est pax, nisi vinculum charitatis. in.c. nouit. de iudi. Et propterea dicimus, ꝙ ecclesia circa obseruationem pacis se interponit, nam cum sit vinculum charitatis, ꝛ sic dilectionis Dei, ꝛ proximi, ꝛ sic illius spiritualis virtutis, qua saluamur, vt in.d.c. charitas. merito cū tangat animam ecclesia se interponit, vt in.d.c. nouit. quid multis morer. None Christus beatos predicauit pacificos vt vnicuiqꝫ est cōpertum per euangelia, ꝛ habetur in.c. noli. xxiij.q.j. ꝛ dicit Pan. in ꝓhem. decretalium, in verbo rex pacificus, ꝙ cuꝫ rex sit heres Christi, sicut Christus est pacificus, ita ꝛ ipse debet esse, alias non esset eius successor, immo vt dixi .s. in ꝓhemio il-
11 lius articuli, ꝛ regem se fecit, † ꝙ regi pacem non custodienti debet dari curator, tanquam ipse non sit dignus administrare.

Magne enim sunt laudes tue, veneranda pax, cum nihil aliud est, nisi multitudinis vnitas, bonum in te, ꝛ salus populi ꝯsistit, omni quippe regno desiderabilis esse debes, in te ꝛ populi proficiunt, vtilitasqꝫ gentiū custoditur, tu quidem bonarum artiū es decora mater, tu mortaliuꝫ genus multiplicas, facultates protendis, mores deniqꝫ extollis.

¶ Et ꝯgruit legislatori bono, ac graui presidi tibi semper adhe-
12 rere, vt quietem possit suam habere prouinciam, † re enim semota vite facile perit vtilitas, hec Oldr. in consi. xciiij. in. vj. colum. Et dicit Imperator in titulo de pace tenenda, in vsibus feudorum, hec verba in laudem pacis. Pacem desideratam, ꝛ toti terre necessariam per vniuersas regni partes habendam regia inducimus auctoritate.

Et propterea dicit Bar. in.l.
13 congruit. ff. de offi. presid. † ꝙ iudex in causa criminali ꝑpter bonum pacis potest cogere partes ad ipsam pacem, lꝫ idem Barto. in.l. furti. in.§. quo iussu. per glo. ibi. ff. de his qui notan. infamia. strictius fuerit locutus.
14 ¶ † Ex pace tandem, nil aliud sequtur, nisi bonum, vt ꝓbat text. in.c. qd sicut. circa med. vbi propter bonū pacis, extra de electi. facit tex. in.l. creditor.§.j. ff. manda. qui tex. ꝭm vnum intellectuꝫ potest probare qd facere pacem est quedā necessitas, ꝛ propter hoc ibi non datur actio negocioꝝ gestorum, que in gestis voluntatibus solet dari. l. si cōmunes. ff. de neg. gest. habetur in.l.iij. eodem tit. Bar. in.l.ij.§. ex his. ff. de ver. obli. Item pro bono pacis aliquid conceditur, quod alias non concederetur, tex. est ibi, gl. ꝛ Panor. in.c.ij. de desponsa. impube.

¶ Ultimo pro nunc ad vtilitatem pacis facit, nam ex eius ꝯtrario, vt est bellum, multa mala sequuntur, vt habetur in tex. ꝛ ibi glo. in auc. de armis. in prin. ꝛ de hoc hactenus.

¶ Redeo ad materiam domini nostri Jesu Christi, ꝛ pro fortificatione .s. dictoruꝫ, vcꝫ ꝙ ipse nolebat discordias. Dico quod hoc, ꝛ pacis exilium venit ex causis, quas homo recte considerat, vel omnes, vel plures ex eis sunt contra verba eiusqꝫ institutum domini nostri Jesu Christi, quomodo ergo ipse volebat facere seditionem.

15 **Prima causa est † ꝑpter quam**
pax exhānitur, q: non puniuntur maleficia, vt patet ecclesiastes. viij. ibi, q: non profertur ꝯtra malos snīa, que punitio ꝙ sit mandato Dei, memini .s. late dixisse, facit tex. in.c.j. de offi. leg. in. vj. dicit tex. officij nostri debitum remedijs inuigilat subditoruꝫ, q: dum eoruꝫ excutimus onera, dum scandala remouemus, nos in eorum quiete quiescimus, ꝛ fouemur in pace.

¶ Secunda causa est abundantia temporalium, vt patet Genesis. xiij. ibi facta est rixa inter pastores Abraam, ꝛ Loth.

¶ Tertia causa est, q: non occupamur in pugna contra demones. v. ad Ephesi. Non est nobis colluctatio aduersus carnem, ꝛ Esaie. xxviij. percussimus fedus cum morte, ꝛ cum inferno.
16 ¶ † Quarta causa est, quia non cōsideramus damna guerre, in qua diuitias, animas, ꝛ corpora perdimus. Hiere. xlvj. ibi fortis incidit in fortem.

¶ Quinto, quia non consideramus dubium euentum belli. Regum. xij. vbi, varius est euentus belli.

¶ Sexto, ꝛ vltimo fere in hoc omnia .s. dicta concluduntur, q: non seruamus Dei precepta. Hieremie. ij. ibi, vtinam attendisses mandata mea, facit tex. in.c. reuertimini. xvj. quest.j. ꝛ propterea cum nolumus soluere decimas mandato Dei veniunt bella, ꝛ ꝙ non accipit Christus rapit fiscus in.c. maiores. xvj.q. vj. Ista fuerunt dicta per Archidya. in.c. noli. xxiij. questione.j. per glo. in.c. ad apostolice. de re iudica. in. vj. Panormita. in.c. fina. in.ij. colum. de restitu. spoliato.

17 **Et sic ex istis concluditur † ꝙ**
seditio illata ꝯtra Christum non erat vera, cum auctor pacis, vt ipse erat nolebat discordias, imo discordia, vt proxime dixi venit propter non obseruantiam suoꝝ preceptorum. Nec obstat si contra hoc allegaꝫ illud Luce. xj. dum dicit. Non veni dare pacem in terram, sed separationem, q: ad hoc respondeo ꝙ loquitur de illa pace, que in veritate non meretur dici pax, neqꝫ cōcordia, vt est vnio maloꝝ. Nam tunc inter istos ponere pacem est, sicut inter bonos ponere discordiam. pax enim inter malos procuranda non est, sed diuisio, ꝛ dissensio, vnde diuus ille Gregor. in moralibus ait. Sicut noxium est, si vnitas desit bonis sic pernitiosum est, si non desit malis, peruersos nanqꝫ vnitas corroborat, dum ꝯcordat, ꝛ tantomagis incorrigibiles quātum vnani-
18 mes facit, alibi dicit tex. in.c. sepe. xxviij.q.j. † ꝙ consortia malorum sepe bonos corrumpunt, ergo quanto magis eos qui ad vitia proponi sunt deteriores reddunt. Et ideo Paulus dicit se phariseum, ꝛ in phariseos, ꝛ in Saduceos facta est diuisio, ꝛ liberationem vtiqꝫ ꝯsequutus est. Esaie. lviij. dissolue colligationes impietatis, ꝛ fasciculos deprimētes. hec vltima videas per Oldra. in consi. lxxj. pro quo allego tex. in.l. nullus. C. de malefi. ꝛ mathema. vbi dicit tex. spernendam esse amicitiam malorum, ꝛ ibi Saly. ꝛ Jo. de ana. in.c.j. de sortileg. Et ex istis clare constat contra Pilatum de iure non potuisse Christum ad mortez damnare ex illo capite commotionis populi.

¶ Item nec tertium quod contra Christum fuit allegatum, vcꝫ

quod ipse consulebat tributa negari Cesari erat aliquo modo
19 verum, †imo ipse populos hortabatur, vt ea que Cesaris essent Cesari darentur, vt est mihi per euangelia exploratum, et habetur in. c. militare. xxiij. q. j. immo q plus est, licet non deberet ipsemet soluit tributa, vt alijs soluendi preberet exemplum, vt in. c. iam nunc. xxviij. q. j. ibi, vnde ipse dominus prior cum se tributum non debere soluere demonstraret, soluit tn̄ vt non scandalizaret eos, quibus ad eternam salutem morem gerens consulebat. ad idem textum in cap. magnum. xj. questione prima, ibi. si enim censum filius Dei soluit, quis tandem tantus est, qui non putat esse soluendum, vnde dicit Bal. in. l. fin. C. sine censu, vel reliquijs. q minus ordinarium, vt est tributum non est contra ius diuinum, quia Christus permisit.

20 **Propterea presupposito† illo** falso, q Christus denegabat tributa dari Cesari, quid tum postea, an propter hoc mori debuisset? certe nō, immo istud iure potuisset facere. Nam cū ipse est distributor dignitatum, ex eo enim proueniunt potestates in terris, vt habetur in. c. quesitum. xxiij. questio. iiij. et in auc. quomodo oporteat episcopos. in prin. et in. c. solite. de maiori. et obed. latius per docto. in. c. nouit. de iudic. quid ergo iniquitatis ageret, si a Cesare non modo tributū, sed omne quidem imperium voluisset adimere? nonne quilibet in re sua est moderator, et arbiter? facit tex. in. c. precarie. x. questio. ij. et glo. in. c. non licet. xj. questio. iij. quare ergo tu proterue Deum incusas, q alijs, et non tibi aliquā dederit gratiam, cum ipse omnium dn̄s omnia iura potest ad sui libitū distribuere. l. in re mandata. C. manda.
21 †qui aūt suo iure vtitur alijs non facit iniuriam, dūmodo illud principaliter non faciat ad alterius emulationem. l. fluminum. §. fin. ff. de dam. infec. Nec quartum, et vltimū adductum per iudeos ↄtra Christum erat delictum, dum dicebatur q se regem faciebat, nam qui celorum rex erat, et est vt dominus noster Jesus Christus, nōne merito dici potest, et rex terre? omnia enim sunt sua, iuxta illud psalmiste relatum per Panormi. in. c. ij. de censi. Omnia subiecisti sub pedibus eius et c. et illud. domini est terra, et plenitudo eius et c. Preterea nōne Christusmet negauit Pilato regnum suum esse de hoc mundo? et merito cum celeritas istius mundi talem regem haud merebatur, quid ergo te mouit iniuste Pilate, dum morti Christi prebuisti consensum.
22 †Cum allegata ↄtra eum non erant delicta solum fuisti motus timore verborum iudeorum, dum dixerunt tibi: non eris amicus Cesaris, qd quantum a iudicibus, maxime sit abhorrendum, docet tex. in. c. quisquis. xj. questione. iij. per hec verba, quisqs metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat Dei iram super se prouocat, qr magis timet hominem, quam Deum, et dicit text. in. c. sit rector. xliij. distinc. Sepe nanqз rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes recte libere loqui pertimescūt, et iuxta veritatis vocem nequaq̄ gregis custodiam pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt.

23 **Istis addas. †nam etiam si bo**num, et iustitiam ex timore fecisset, fuisset in culpa. vnde dicit tex. qui ex timore facit preceptum, aliter quam debeat facit. Et propterea qui timore pene seruit, et non amore iustitie, loquor de timore seruili, vt erat in Pilato, non ducit spiritu Dei. Nec vbi talis timor est ibi charitas habitare potest, vt habetur in. §. ex hoc. xxiij. questio. vj. et dicit Bald. in. l. fina. ad finem. C. de pena iudicis qui male iudica. quis iuste iudicans per metum annullat suam sententiam, cum voluntas iudicis debeat esse libera. l. qualem. cum similibus. ff. de arbitr. quando autem sententia lata per metum valeat, ibi videas, et latius per eundem in. l. prima. C. de sentent. ex pericu. recitan. et in. l. fina. in. §. j. in vlti. colum. C. communia delega. Roma. ibi multa allegat in suo singu. incip. quero an. in secunda char. et vltra eum aliquid per Bal. in. l. decernimus. ad finem. C. de sacrosanc. eccle.

24 **Supradictis addas. †nam co**actus iurare etiam illud quod ipse tenebatur facere, potest iuste petere relaxari in iuramento, quasi illud non debeat obseruari. ita determinat Jo. and. in. c. ad nostram. in nouel. de iureiurā. et Roma. in suis singu. in. xv. char. singulari incip. iurat quis.
¶ Item constitutio procuratoris eodem modo facta est nulla, tex. est singula. in. c. accedens. de procuratoribus, quem ad hoc allegant docto. in. c. quoniam abbas. de rescrip. et Romanus in suis singularibus. charta. xxij. singulari, incipien. constitutio. Et ex istis clare videtur iniquitas Pilati, cum solum timore motus Christum condemnauit, quē non modo non debebat morti condemnare, sed nec tacere.

25 **Nam iudex qui obmutescit† vi**dex iustitiam denegare. iste est tex. et ibi And. de iser. et Bal. in. c. j. in princi. de milite vassallo qui contumax est. in vsib. feudo. debebat tandem alta voce clamare ipse Pilatus, tanq̄ iudex innocentiam Christi, et in hoc ipsum adiuuare, et eo maxime videndo personam miserabilem oppressam, vt erat Christus, qui erat pauper, et omni adiutorio istius mundi expoliatus, quo casu in tantum prouidet ius in causa mere ad iudices laicos pertinente potest iudex ecclesie adiri per pauperem sine aliqua negligentia sui iudicis, vt voluit Inn. vbi bo. tex. in. c. significatibus. de offi. dele. Pan. in. c. licet ex suscepto. in prin. in. ij. col. de fo. compe.

26 **Et propterea dicimus† qd in** tali casu femina potest pro talibus personis postulare in. c. fina. de procuratoribus. et in. c. sunt autem. iij. q. vj. et. l. petitiones. §. licentiam. C. de aduoc. diuer. iudi. et in. l. seruum quoqз. ff. de procura. Nec etiam ipse Pilatus debebat in tam grauissimo delicto, prout erat Christum inocentem morte donare iudeis assentire etiam, si omnia mundi mala ei minati fuissent, pro hoc facit
27 text. in. c. ita ne. xxxij. q. v. ibi. †Potius quelibet mala tolerare decernat, quam malo consentire. Nec enim occisores corporis sunt timendi contra iustitiam homines impellentes, et reprehensibilis se ostendit, cum Dei amorem postposuit amori mundi, hec dicit tex. in. c. lotharius. xxxj. q. ij. facit tex. in. c. ex litteris. de diuortijs, et in. c. nolite. xj. questio. iij.
¶ Et per hoc forte non redditur tuta illa doctri. doctor. videlicet Cy. Bal. et Saly. in. l. prima. C. vnde vi. Bal. in. c. j. §. iniuria. de pace iura. firman. circa finem. Moder. in. c. secundo. de homicid. vbi dicunt q qui interfecit aliquem iussus ab illo, cui si non paruisset ab eo ipse fuisset interfectus, q talis interficiens non punitur per glo. ordinariam in. l. si familia. ff. si famil. fur. fecisse dica. Bal. tamen in. d. §. iniuria. istud intelligit quantum ad penam temporalem, non autem quantum ad irregularitatem. Et sic non obstaret supradictis.
¶ Tamen non esset ponere os in celum, dicere q predicta doctrina non est omnino vera.

28 **Nam lз non debeat† mori cum** non dolo illud fecerit, alia tn̄ pena puniri debet per supradicta iura generaliter loquentia. Et si opponatur de metu. Responde q ad hoc vt metus operetur suum effectum requiritur q sit immediatus. tex. est in. l. metum. in. §. sed licet. ff. q met. cau. et facit ibi tex. in versi. nisi hanc vim ipse tibi summisi. Cum ergo quantum ad interfectum non fuit metus immediatus, qr non fuit interfectus per metum suum, nec ipse vim summisit, ergo et c. Hoc tamen pensius alijs relinquo cogitandum. ¶ Et qr proxime memini de irregularitate, ne videar tam vtilem materiam, ac in isto loco pene necessariam cōniuentibus oculis pertrāsire, fuit mihi consentaneum aliquid declarare.

29 **Et est sciendum† qd irregula**ritas est repulsio executionis diuini officij, ac eius impedimētum. c. si. de tēpo. ordi. per Jo. de ana. in. c. fi. de homi. et impedit non modo in ordinibus susceptis, sed ēt in suscipiendis, vt plene no. in cle. j. de homi. Et nota q multis modis euenit irregularitas.

30 **Primo enim modo† ex effectu** sacramenti, vt est in bigamo, in. c. debitum. de biga. c. accursius. xxvj. dist. et late habetur in. c. ij. eo. ti. de bigamis.
¶ Quedam est irregularitas, que causatur ex defectu status, vt est in seruo, vt habetur in. c. de seruorum. et in. c. j. et fere per totum. liij. distin. imo si esset ordinatus deponeretur, et domino restitueretur, vt est tex. in. c. ij. de seruis non ordinan.
31 ¶ †Item de obligatis ad publica ratiocinia in. c. non ↄfidat. l. dist. et in. c. vnico. de oblig. ad ratioci. est verum q in hoc vltimo casu non est stricta regularitas, cū non impedit in ordinibus susceptis, nec proprie in suscipiendis, qr valeret ordo lз ecclesia (vt ita dixerim) infamaretur, vt habetur in dicto. c. vnico.
¶ Item quedam est, que causatur ex defectu natiuitatis, vt est in natis illegitime, de quo hr̄ in. c. cū in cunctis. de elect. et in. c. j. de fil. presby. nec in hoc aliquis dispēsat, nisi solus Papa, et hoc solet facere qn̄ macula est occulta, et ordinem suscepit ppter vtilitatem ecclesie, vt hr̄ in. c. nisi cum pridem. in. §. persone. de renun.

Et ex istis

32 Et ex istis clare patet † qd sine peccato pot esse irregularis, pro quo facit. Nam clericus qn non potest aliter servare vitam pximi licitum est ei occidere aggressores sine peccato, et tn efficitur irregularis vt habet per doc. in c. ij. de vita et hon. cleri. sicut dicimus in iudice, teste, aduocato, et notario in cā sanguinis. Nam omnes sunt irregulares, et tn non peccant, vt plene habetur in c. j. lj. distin. et in c. si quis viduam. vbi etiam de bigamo. l. distin. et voluit Panor. in d. c. ij.

¶ Item quedam est irregularitas ex difformitate corporis pro prij, de qua in toto titu. de corpore vitiatis, et hoc quando vitiū est tale qp generaret scandalum in solēniter celebrando, vt habetur in c. j. eo. titu. et latius. lv. dist. per totum.

33 Quedam est irregularitas † ex difformitate corporis alieni et hoc tripliciter ɔtigit qnqz ex morte per eū illata vel ex mutilatione membri, aut deniqz ex ɔsilio ad ista perpetrāda. hec pbantur in cle. j. de homi. et in c. periculose. de peniten. dist. j.

¶ Quedam aūt irregularitas est que causat ex administratione facta suspensione durante que a solo papa absoluit, vt habetur in c. j. de re iudi. in vj. et in c. j. de senten. excōmu. eodem lib. Istud intelligas in suspensione stricta non autem in ea que largo modo dicitur, vt habet per Panor. post alios in c. dilecta. de maio. et obedi. ad fi. qd etiam intellexit do. Ant. de but. in c. nisi cuz pridem. in §. persone. de renun. in suspensione ab officio non autem a beneficio, vt ibi per eum.

34 ¶ † Item qdā est irregularitas que causat ex celebratione scienter facta in loco interdicto. tex. est in c. is qui. de sen. excō. in vj.

¶ Quedaz vo est irregularitas non ita grauis sicut supradicte cum in ea quamfacile absoluit, et est illa que ɔhitur ex omni peccato mortali, vt habetur in §. nomine autem criminis. xxv. dist. et in c. sicut ex literarum. de homi. Et pptera glos. in c. periculose. de penit. distin. j. dicit qd ex sola voluntate homicidij incurritur irregularitas, qd intelligitur de irregularitate que causat ex quolibet peccato mortali que facile vt dixi absoluitur. Non autem de illa irregularitate magna et indispensabili.

Nam in eam ex sola homicidij voluntate homo nō incideret, vt voluit glo. in c. si aliqui. et per iura de quibus in ea de homicidio. et ibi doc. facit tex. in c. si quis non iratus. xv. q. j. imo plus tenet Jo. and. in c. fina. ne cleri. vel mona. lib. vj. et docto. in c. in archiepiscopatu. de raptori. et in c. ij. de cleri. pugnan. in duello. qd etiam effusione sanguinis si non est membrum mutilatuz nō incurritur illa maxima irregularitas nisi fuisset animus occidendi cuz effusione sanguinis, et ille fuisset occisus, licet ab alio in c. significasti. el. ij. de homici.

35 ¶ † Item nota quod dicitur irregularitas quasi extra regulam aliop in ordinibus. ita interpretati sunt docto. in c. fi. de homi. Inno. et Anto. de but. in d. c. nisi cum pridem. in d. versi. persone. vbi etiam prefati doc. concludunt irregularitatem esse iuris positiui. Nam iure diuino nemo perpetuo irregularis, sed pro tpe efficiebatur vbi per eos. pro quibus facit tex. in c. is qui. de senten. excōmu. lib. vj. ibi. Cum non sit expressum in iure etc. vide tamen Panor. in c. clericis. in vlti. colum. ne cler. vel mona. vbi in hoc stricte loquitur. Et hec incidenter de irregularitate isto cum ordine collecta sufficiant.

¶ Redeo ad materiā ppriam et pcedo sic. Nec obstat si dicat fatendo qd Pilatus male fecit interficere Christū, sed cū finis Christi mortis fuerit salutifer admodum, vt ita bonū ne dicam meliorem nemo inuenire posset. Ergo illud principium mortis per Pilatum perpetratū non est malum vel saltem non est pu-

36 nibile. † Nā cuius finis bonus est ipsum quoqz bonū esse dr, vt voluit Panor. in c. super Specu. in fi. ne cleri. vel mona. p quo facit tex. in l. multi. ff. de libe. et posthu. vbi exheredatio non est mala quando pater fecit illud ad bonum finem, ergo etc.

¶ Ad hoc rñdeo qp finis Pilati non fuit ille vt mors Christi fuisset tante vtilitatis.

Et propterea bonus finis q sequutus fuit nō facit pncipium bonum. Mala enim voluntas vt fuit in Pilato est punibilis, lz ex ea bonuz sit sequutuz, cum illud non sit sequutū voluntate sua, vt voluit gl.

37 in c. vulgaris. in verbo segetem. de penit. distin. j. † Malum inquam semp puniendum, licet ex eo sequeretur bonum. ita Panor. in c. nouit. circa med. viij. col. de iudi. et est tex. cuz glo. in c. relegentes. xxiij. q. v. facit nam licet quis castrando puerum euz antiquitus reddebat meliorem, tamen debebat puniri. l. si quis seruum. §. et si puerum. ff. ad legem aquil. Item si quis ɔtra mandatum principis rez gesserit et bene, tamen punitur. l. iij. §. qui in bello. ff. de re milita. Nec enim malum est cōmittendum pter bonuz, ita probat tex. in c. non est putanda. j. q. j. ibi qui hac intentione mala accipit vt bene dispenset grauatur potius quam iuuetur, vnde dicit tex. in c. forte. xiij. q. v. forte aliquis cogitat, et dicit multi sunt christiani diuites, auari, cupidi, nō habeo peccatum si suum illis abstulero et pauperibus dedero, vnde enim illi nil boni agunt mercedem habere potero, sed huiusmodi cogitatio a diaboli caliditate suggeritur. Nā si totum tribuat pauperibus quod abstulerit addit potius peccatum quam minuat, facit text. in c. significauit. de penitentijs et remissionibus. et in

38 cap. nosce. xxx. questione prima. † Non sunt enim facienda adulteria ad illum bonum finem generandi filios in c. sicut nō sunt. xxxij. questione quarta.

Istis addas nam seruare vineas et segetes est bonus finis, patet, qr propter taliuz cōseruationem permittitur clerico vel monacho, vt possint esse venatores, vt notat Joan. de ana. in c. j. colum. penulti. de clerico

39 venatore, quod alias non permitteretur vt ibi. † Item permittitur die dominico propter hoc etiam rustico laborare. l. iij. de ferijs. ibi ne occasione momenti pereat commoditas celesti prouisione concessa, et tamen ad huiusmodi bonum finez non licet vti incantationibus, et illa sortilega arte damnata, et voluit Saly. in l. nemo. C. de malefi. et mathemati. et Joan. de ana. in c. j. de sortileg. imo plus quod etiam si Pilatus fecisset actum licitum non modo homicidium cum tamen fuisset sine charitate honestatis actus non est alicuius considerationis, vt etiam est in illo qui caperet martyriuz pro nomine Christi sine charitate, tamen vt habetur in c. neqz. xc. distin. et in c. firmissime. in glo. j. xv. q. j.

40 cum simi. † facit istis quod dici solet Deum non nominum, sed aduerbiorum esse remuneratorez, vt habetur in c. j. de collusione detegenda. per glosaz. Nec considerantur que fiunt, sed quo animo fiunt vt habetur in c. primo. in fine. decimaquinta questione sexta. facit tex. in c. si quid. xiij. questione quinta, et questione sexta. in c. fur.

¶ Uidere deniqz quispiam ex istis potest si Pilatus Christum ad mortem sine causa damnauit, quid enim aliud nisi sua mala voluntate vel iudeorum gratia acquirenda ad hoc ipsum incitauit: quod a iudice alienum esse debet, cum tali modo etiam

41 iuste iudicans fraudem commisisset, † qui enim recte iudicat et premium remunerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat. tales quippe ad veritatem non iustitie defensio, sed amor premij prouocāt. ita tex. in c. qui recte. xj. questione tertia. immo nec ipsa veritas causa placendi hominibus enunciāda foret per text. in c. primum est. circa medium. xxij. questione secunda. et in simili dicit tex. in c. in sancta. xcij. distin. ibi vnde fit plerunqz vt in sacro ministerio, et si in gestis licitis dum blanda vox queritur congrua vita negligatur etc.

Si autem Pilatus nō gratia iudeop, sed sua peruersa voluntate redemptorem nostrū damnauerit, adhuc peius est qd aliud est deniqz volūtas, nisi iustitie nouerca, vt bellissime dicit tex. in c. pastoralis. de re iud. non eniz in actibus nostris debemus sequi voluntatem nostrā, sed qd iustuz est operari. Cum ergo Pilatus solum suā voluntatem sequēdo sine causa hoiem interfecerit eū homicidā iudico vocandū. pro hoc allego tex. in c. ille. xxiij. q. iiij. vbi dicit, ille male gladio vtit qui nulla superiori ac legitima potestate vel iubente, vel ɔcedente in sanguinem alicuius armat, imo tex. in c. omnis. de penit. distin. j. omnem iustitiam vocat homicidium licet large.

Et propter hoc ipse Pilatus debebat dari ad penā similez qua ipse

42 innocentē ɔdēnauit. † Judex nāqz iniuste aliquē ad mortē snians do eadē pena seipsum inuoluit. l. pe. §. fi. ad. l. iul. repe. quez tex. pro mirabili allegat Jo. de ana. in c. accusati. de accusa. contra iudices qui sine consideratione proferūt sniam mortis. facit tex. in l. j. ff. ad legem cornel. de sicca. in l. iij. C. de episc. et cleri. ibi homicida quod fecit expectet, imo plus videtur mibi Pilatuz cōmisisse illud delictum grauissimum paricidij cum interfecerit patrem suum et omnium vniuersalem, vt est Christus qui ex parte patris est pfectus Deus et nobis vniuersalis pater in c. qui abstulerit. xij. q. ij. ibi pater noster, sine dubio Deus est q nos creauit, pro quo facit qp voluit glo. not. in c. de virginibus. xxvij. q. j.

43 que propter istam causam, quia Deus est pater noster † intulit eum committere incestum qui haberet rem cum moniali qua-

si cum ꝯiuge Dei patris sui. pena autem interficientis patrē nullos latet grauissimā debere imponi, ⁊ a iure est imposita, vt insutus culeo cū cane, gallo gallinatio, vipera, ⁊ simia. ⁊ inter eas ferales angustias cōprehensus ꝫm qđ religionis qualitas tulerit in vicinū mare vel flumen ꝓijciat̃ vt omni alimentoꝝ vsu carere viuus icipiat eiqꝫ supstiti celū mortuoqꝫ terra auferat̃. Ita text. in. §. alia deinde lex. insti. de publi. iudi. ⁊ in. l. pena. ff. ad. l. pompe. de parici. ⁊ per doc. in. c. j. de his qui fil. occide. Et hec qdem pena longe fortius hr̃et locum in interficiente patrē spiritualē, vt fecit Pilatus vt pulchre voluit glo. in. §. sed hec quatuor. in ℣bo parentē. de penit. dist. j. ergo Pilatus licite ꝫm qđ est mihi cōpertū, ⁊ non iniuria clausus in vna arca in Rhodanū fuit ꝓiectus, quem locū ego ipse volui videre dum per Dalphinatum equitarem qui est ꝓpe ciuitatem Uiēnensem cuius patrie dicitur fuisse Pilatus eiusqꝫ domus mihi fuerunt demōstrata vestigia. laudabilis vere fuit illa sn̄ia ⁊ diuina quadā ꝓuidentia promulgata. Dixerunt adhuc mihi colentes illam patriam corpus Pilati, nūc non esse in Rhodanū, sed eū tenere lacus qdam in monte positus qui mons ex eius corpore sumpsit nomen vocaturqꝫ mons Pilati, ⁊ est ex latere Rhodani regni Francie fumatqꝫ quotidie lacus ille. fuit mihi dictū qđ si lapis ibi ꝓijceret̃ nō cū interuallo in illo loco haberet̃ pluuia, extractūqꝫ fuit eius corpus a flumine Rhodani pp̄ nauium submersionē, submergebant̃. n. tot tanteqꝫ naues quot per illas ptes trāsibāt, ⁊ hoc ex diaboloꝝ furore corpus illud custodientium euenire dicebant.

Habeas memorie Pilate qđ corp⁹ Chri sti hoībus custodiēdū iussisti ne a discipulis suis furtiꝫ acciperet̃, tu aūt in diabolica custodia posita fuisti ne corpus tuum non modo aīa ad quieteꝫ raperet̃.
44 †modus aūt quo extractum fuit dictū corpus Pilati diuina inspiratione fuit inuentus a quodam Archiepō Uiēnensi qui cōmuni fama sanctus reputabat̃, qđ per duos siluestres boues, nec aliquo hoīe ducente ad predictum lacum fuit adductū adhuc in aqua vt miraculose ostēderet̃ tanq̄ ex paricidio ei terram merito auferri debere, nec aliquo modo boues illi verberibus expulsi a dicto loco volebant recedere, ⁊ ad maiorē demonstrationeꝫ grauitatis tui delicti inique Pilate fuit vt illi duo boues tm̄ ex peccatis grauabāt reliquie corpis tui qđ vix te poterāt portare, imo vnus eoꝝ cadendo in illo lapideo mōte fixit genu suū admodū in lapide qđ adhuc restat foramē fere per vnuꝫ palmū cursusqꝫ vbi dictū corpus positū erat ita pōdere grauatus vehebat̃. qđ in dicto mōte in durissimo lapide ad modū rotaꝝ relinquebat vestigia qđ adhuc tpe nostro facile vidētur. Et ex istis miraculis si nullo alio modo tuam iniquitatem ꝓbarem scelestе Pilate satis eam iudico esse probatam.

Et si dicatur pro Pilato qđ ipse interfecit illum qui vt interficeret̃ venit in mundū, qd ergo mali fecit cū re ad vsum destinatuꝫ vsus fuit arg. eoꝝ que habent̃ in. l. sabinus. ff. cōi diui. vtendum est enim aliquo ad eum vsum ad quem fuit institutum. c. ad nostram. ⁊ ibi nota. de appel. vnde dicit tex. in. c. is auteꝫ. xxij. q. ij. is autem qui mentitur ꝯtra id qđ animo sentit loquit̃ voluntate
45 fallendi †non vtiqꝫ ℣ba ꝓpterea instituta sunt, vt per ea se inuicē homines fallant, sed vt eis quisqꝫ in alterius notitiaꝫ cogitationes ꝓferat. verbis ergo vti ad fallaciam non quo sunt instituta peccatum est. ergo a ꝯtrario sensu vtendo re ad qđ est facta non est peccatum, sed Pilatus ita vsus fuit Christo, ergo ⁊c. Istis facit qđ dicit sanctus Augu. in. c. quid culpatur. xxiij. q. j. quid culpat̃ in bello, an qꝛ moriunt̃ morituri vt dominent̃ in pace victuri. hoc reprehendisse timidoꝝ, ⁊ non religiosoꝝ est.

Ergo cum factum Pilati in mortem Chri causauit alios viuere in pace, cum mors Christi nobis eterne pacis portā aperuit. Ergo factū Pilati nō est religiosoꝝ reprehēdere. alibi dicit tex. in. c. qui diuina. xiij. q. vlt. qui diuina vocatiōe ab hac vita decedūt cū psalmis tm̄modo ⁊ psallentiū vocibus dēnt ad sepulchꝝ deferri ⁊c. Quid erat ergo ampli⁹ ꝗrēdū de morte Xp̄i an Pilatus male fecerit vel nō cū illō diuia vocatōe ꝓcedebat.

Istis addo tex. in. l. si alius. i. §. est ⁊ alia. ff. qđ vi aut clā. ibi qm̄ nullā iniuriā aut dānū dare vr̃ eque perituris edibus. ⁊ text. i. l. nauis onuste. §. si nauis. ibi, eoꝝ. n. merces non pн̄t ⁊c. ff. ad. l. rhod. de iactu.
46 ¶ †Nec interitus alicuius rei imputatur alicui qn̄ illa res oīno sine eo fuisset peritura. sed Christus oīno mori debebat ēt absqꝫ Pilato, ergo talis interitus non debet Pilato imputari, maiorem ꝓbo per tex. in simili in. l. si plures. in. §. fi. ff. depositi. ibi, qꝛ equum est interitum ad actorem ptinere vtriqꝫ cū interitura eēt ea res, ⁊ si actori foret restituta ad talem tex. in. l. item si verberatū. ff. de rei vend. ⁊ in. l. si pecuniam. §. fi. ff. de condi. ob cau. ibi decedere enim et si non accepisset vt manumitteret.

Ad hec omnia respondeo qđ ꝓcedunt qn̄ illa mors in re oīno moritura fuit sine delicto alicuius vt est in casibus supradictis qui loquunt̃ in morte naturali vbi non est delictum, nec capitulum quid culpat̃. preallega. nobis obstat. Nam lꝫ loquatur in morte violenta, loquit̃ tn̄ in illa in qua nō cadit delictū vt est in bello iusto, de quo
47 loquit̃ ille tex. vcꝫ †qđ qn̄ bellum est iustum non debemus mortem reprehendere, sed qn̄ esset in morte alicuius dolus, vt fuit in Pilato, ⁊ delictum qđ supra ꝓbaui non consideratur an res eēt eodem modo peritura vel ne, qđ patet in illo qui hominem ad mortem oīno vulneratum interfecerit, tenetur namqꝫ de homicidio, vt est tex. in. l. ita vulneratus. in princ. ff. ad. l. aquil. facit qđ
48 dicit Bal. post alios in. l. addictos. ante fi. C. đ epis. audi. †qđ si aliquis occiderit illum qui ducebat̃ ad mortem debet puniri pena mortis, etiam si officiales extra locum ⁊ ordinem datuꝫ istud fecissent. Idem voluit Roma. in suis sing. in pen. colū. carta singulari incip. Bal. ⁊c. per tex. in. l. fi. C. de malefic. ⁊ mathemati. Adde qđ voluit Bal. in. l. fideicōmissa. §. si quis. de lega. iij. qđ voluit Bar. in. l. iij. §. fi. ff. ad. l. corne. de sicca. ⁊ pro illa. l. fi. facit qđ dicit Bar. in. l. j. §. accusationem. ad fi. in duabus questionibus. ff. ad turpil. qđ imponere penam ⁊ cognoscere ptinet ad iudicem ēt in notorijs culpis. vbi Alex. de imo. in apostil. allega. multa ꝯcordantia. facit qđ dicaꝫ infra in ꝓxima carta ꝯtra Pilatum cōmittendo Christum sententiandum per iudeos.

Supradictis adde. Nā qui fuit in dlicto alicuius rei, ⁊ illa res perierit ēt sine facto delinquētis tenet̃ de interitu rei, vt est in fure ⁊ predone per tex. in. l. pen. in fin. ff. de vi ⁊ vi ar. ibi subtractis tn̄ mortalitate seruis aut pecorib⁹ alijsue rebus intercedentibus tuum tn̄ onus in eis restituēdis esse, qꝛ ex ipso delicti tpe plusq̄ frustrator ꝯstitutus est, ⁊ latius hoc ꝯcludit glo. in. d. l. itē si verberatum. in. §. fi. in glo. magna. ⁊ in. l. qđ te. ff. si cer. peta. ad idē est tex. in. l. j. C. qđ met. cau. dicit ibi tex. persequutioneꝫ eoꝝ que vi vel furto ablata sunt etiam si postea interciderint integra esse iura responsum est.

¶ Istis facit quod dicit tex. in. l. cum res. in fi. ff. de lega. j. quod multa potuissent accidere ne res perisset.

Nec etiam obstat qđ dicebat̃ de morte veniēte ex iudicio Dei, qꝛ dicta iura loquunt̃, quātum ad hoc ne debeamus mortē plorare cū sit res naturalis, ⁊ per eaꝫ vt ita dixerim ꝓsoluimus debitū iam natiuitate ꝯtractum non tn̄ loquuntur dicta iura qđ mors per aliquem violēter illata nō sit per iudices vindicanda vt delicta minuant̃,
49 †videmus nāqꝫ qđ quelibet mors ēt violēta dei iudicio accidere dr̃, vt est glo. insti. de capi. dimi. in princ. ⁊ eam sequit̃ Bal. in titu. de pace ꝯstan. in. iij. car. col. iiij. ibi, diuina vocatione. ⁊ tn̄ non male faciunt ꝓpter hoc iudices homicidiū punire, imo Deo dicūtur placere vt latius dixi supra per text. in. c. si quos. xxiij. q. iiij. cum multis simi.

¶ Item nec obstat si in fauorē Pilati dicat̃ qđ ipse ꝗcquid fecit, qꝛ populus clamabat ⁊ quasi per vim Christi mortem postulabat, cui Pilatus nō potuit resistere imo accepta aqua, vt per euāgelia ꝯstat, lauit manus, qđ satis est ad eum excusandū, cum ita se excusauerit Apl̄s vt hr̄ in. c. ephesijs. xliiij. dist. dicit text. Ephesijs Paulus dicit mūde sunt manus mee a sanguine oiuꝫ vestrū. non. n. subterfugi quominus Dei omne ꝯsiliū vobis annunciarē ⁊c. modo cum Pilatus fecerit, non. n. cessauit iudeis dicere Christū nō debere mori, ac in hoc manus suas mūdauit, ergo sanguinis Christi effusio nō dēret sibi quoquo mō iputari.

¶ Ad ista rn̄deo qđ he excusationes non iuuant Pilatum.

50 **Primum. n. dictum** †qđ ꝓpopulus instabat non est alicuius effectus, cū populus sit docendus ⁊ non sequēdus, imo plus qđ si Pilatus admonitiōibus ppl̄m nō poterat corrigere ne Christi mortē calūniose quereret, debebat ꝫm suam potestatem castigare, vnde tex. in. c. docendus. lxij. dist. pulchre dicit, docendus est ⁊ non sequendus populus. Nos quoqꝫ, si nesciūt, eos, qd liceat, qdue non mouere, ⁊ non consensum prebere debemus ⁊c. postmodū subiungit tex. que enim sola admonitionis auctoritate nō corrigimus necesse est vt per seueritatē ꝯgruenteꝫ regulis vindicemus. Alibi valde apte dicit text. in. c. miramur. lxi. dist. miramur. tantum apud vos ꝓpter occasionem tpis impacati, aut ambientium

aut ambientium presumptionē aut tumultū populares valuisse, vt indignus qbuslibet, ꝛ lōge extra sacerdotale meritū ꝯstitutis pastorale fastigium ꝛ ecclesie gubernatio crederet, nō.n. est hoc ꝯsulere populo, sꝫ nocere, nec pstare regimē, sꝫ augere discrimē, subiūgēdo, integritas aūt presidentiū, salus subditoꝝ esse dicit.

Modo sic ad propositū nostrū quātomagis debere esse miratione dignū si popularem tumultū operat, vt iudex indigne ad mortē aliquē ꝯdēnaret aut ꝯdēnari pateret, pro hoc facit qd ꝓbat tex. in. l. decurionū. C. de pen. vbi clare cōstat circa voces populi sapiētis ēt simulare surditatē, per hec verba decurionū filij nō debent bestijs subijci cum populo exclama-
51 tum est. Iterum dixerūt supple Imperatores, †vane voces populi nō sūt audiende, nec.n. vocibus eoꝝ credi oportet, qn̄ aut noxium crimine absolui, aut innocētez ꝯdemnari desiderauerit, ꝛ ibi glo. not. illum tex. in terminis ꝯtra Pilatum. Adde text. in. l. si priuatus. ibi exclamatione populi ꝛc. ff. qui ꝛ a quib. manu. libe. non fiunt. ꝛ in. l. si ꝯstat. ff. de appel. solet aūt sepe populus clamoribus, aut gratia pretioue excitatus moueri. ita dicit tex. in. c. si ergo. in prin. viij. q. j. imo plus qd iudex nō modo clamoribus populi aliquem mortali snia non debet damnare, sed nec etiam liberare, si insignis quoqꝫ persona fuerit que possit populo se exhibere necessariam, sed rescribere debet ad principez, ita notanter dicit tex. in. l. ad bestias. ff. de penis.

Quid post fecit ille Pilatus qd non solum sequendo clamores populi, vt facere debebat haud Christum innocētem excusauit, imo ꝯ oia iura iudeis ad penā tradidit, ꝛ sic priuatis personis, vt ad eoꝝ arbitriū Christum punirent, ꝛ tn̄ non dꝫ pena inferri, nisi a iudice in. §. in hoc. xxxiij. q. ij. ꝛ voluit glo. in. c. porro. de diuor. facit tex. in. l. nulli. C. de iudi. ꝛ Panor. in. c. cuꝫ sit generale. in. iij. col. de foro. cōpe. vbi etiam dicit ꝙ requirit cause cognitio. per tex. in. c. nemo. ij. q. j. de vtroqꝫ bonus tex. in. c. j. de senten. excom. lib. vj. aliquid tetigi. S. in proxima car.

Nec debebat ipse Pilatus accusatoribus officium iudicandi dare
52 dum dixit. †accipite eum vos ꝛ ſm legem vestram iudicate euꝫ, fecit enim ꝯtra ius, vt patet per tex. in. c. multi. circa prin. ij. q. j. ꝛ ꝯtra tit. C. vt nemo ius sibi dicat. imo fortius qd aduocato nō licet iudicare in causa in qua fuit aduocatus. l. fi. in fi. C. de offi. asses. vt habetur in. l. quisquis. C. de postulan. ꝛ voluit glos. in. l. pretor. ꝛ ibi docto. ff. de iurisdi. om. iudi.

¶ Istis facit quod dicit Bar. post multa iura in sua questione incipiente, iudex maleficiorum. circa principium. vbi dicit quod hoc repugnaret aliquem esse iudicem ꝛ partem.

¶ Nec valeret excusando Pilatum, dicere qd causam ipsis iudeis delegauit, ꝛ sic pena fuit a iudice imposita saltē dlegato, qꝛ
53 ad h̄ rn̄deo †qd cū causa Christi erat de vita hominis ꝛ sic meri imperij. ff. de iuris. omni. iudi. l. imperiū. non potuit de iure ciuili istud facere. l. j. in prin. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi.

Preterea ꝛ si fuisset simplicis iurisdictionis adhuc non debebat Pilatus eaꝫ suspectis delegare vt erant iudei, cuꝫ cordi nobis est lites sine suspectione ꝓcedere. l. apertissimi. C. de iud. facit tex. in ratione sui in. c. quod suspecti. iij. q. v. ibi, naꝫ quid grauius ꝛ amabilius inimico dare quis potest ꝙ̄ si ei ad puniendū commiserit quem ledere forte voluerit.

¶ Istis adde tex. in. c. cuꝫ inter. de excep. ibi, cuꝫ sit periculosuꝫ coram suspecto iudice litigare. nec suspectis iudicibus causaꝫ sedes apostolica de certa scientia cōmittit. ꝛ ibi glo. notanter pro
54 bat †qd snia lata a suspectis cognita suspitione etiam postea retractabit, quaꝫ glo. cum suis ꝯcor. refert ꝛ sequit Panor. in. c. si quis contra. in fin. v. col. de foro compe. Et hec sufficiāt quantum ad illud de clamore populi.

Nec etiā valet illud qd dicebat populuꝫ Pilato fecisse metum, cuꝫ hoc nō sit verum, nec verisimile vt homini in dignitate constituto, ꝛ precipue tāto magistratui, vt Pilatus erat, ꝛ pro tanta republica, vt fuit Romana, ꝛ in tāta vrbe vt erat Hierusalē fuisset illatus
55 metus, arg. tex. in. l. non est verisimile. ff. qd met. cau. †vnde propter hoc alias dicimus grauius esse delictum in ciuitate perpetratuꝫ quam rure cōmissum quasi in ciuitate fit contra maiorem presumptionez iuris ꝛ ex grauiori contemptu. ita voluit Bald. per tex. ꝛ ibi glo. in. l. cum ancillis. C. de incest. nup.

Nec quoqꝫ lauare manus priuat Pilatuꝫ grauissima culpa i qua fuit circa mortē Christi. Licet.n. hoc Paulū excusauerit, istud fuit, qꝛ fecit qd in se erat, vt ipemet ibidem attestat. Non.n. Paulus poterat aliud facere ꝙ̄ vbū dei enunciare, put fecit. sꝫ Pilatus nō fecit qd debuit. Nā cū erat magistratus debebat nō solum se a malo abstinere, sed ēt ne mala fierent totis viribus ꝓhibere, vt ꝓbat tex. in. d. c. docendus. ꝛ in. c. nō satis. lxxxvj. dist. dicit nō satis est bene velle, nisi istud ēt bene facere, ꝛ glo. in. §. iuris ꝓcepta. per illum tex. insti. de iusti. ꝛ iure. dicit qd non sufficit abstinere a malo, nisi fiat qd bonū
56 est. †Cōgruebat eniꝫ Pilato tanꝙ̄ bono ꝛ graui presidi, vt pacata quietaue ꝓuincia fuisset quā regebat qd non difficile obtinuisset si solicite egisset, vt malis hoibus ꝓuincia caruisset eosqꝫ ꝯquisiuisset. arg. tex. in. l. ꝯgruit. ff. de offi. presi. Nec.n. solū Pilatus debebat ꝓhibere, sed ēt iudeos punire, ꝓ hoc tex. in. c. exigit. de censi. in. vj. bellissime dicit. Exigit puersoꝝ audacia, vt nō simus sola delicti ꝓhibitione ꝯtenti, sed ēt penam delinquentibus imponamus. facit vltra predicta nota. tex. in. c. reguꝫ. xxiij.
57 q. v. dum dicit, regum. i. tpalium officialiū †est officium ꝓprium facere iudicium atqꝫ iustitiam, ꝛ de manu calūniantium vi oppressos liberare, peregrinisue pupillis ac viduis qui facilius opprimunt a potentibus prebere auxiliū. ꝛ cetera subiūgit, nolite contristari, vt non solum eripiatis, sed ne patiamini quidem vt vestra conuenientia eueniat eos ab illis cōtristari. facit tex. in. c. fina. xxiij. q. iij.

Et sic patet qd Pilatus debebat Christū dn̄m nostrū a manibus iudeoꝝ calūniantium liberare, nec pmittere eum iudeis ad mortem tradere, ꝛ pro hac ꝯclusione vltra predicta facit. Nā nō modo iudici lꝫ ꝓpulsare iniuriaꝫ faciendā alteri, vt erat illa que fiebat Christo, sed etiam priuate persone, ꝛ qd plus etiam clerico, lꝫ vsqꝫ ad homicidiū inclusiue, si aliter mortem proximi nō possit euitari. hec est cōis snia cano. in. c. ij. de vita ꝛ hone. cleri. per tex. generaliter loquentem in. c. delicto. de senten. excom. lib. vj. ibi. ꝛ quidem cuꝫ liceat vnicuiqꝫ suo vicino vel ꝓximo pro repellenda ipsius iniuria suum impartiri auxilium, imo si pōt ꝛ negligit videt iniuriantem fouere ac esse particeps eiusdem culpe. ad idem tex. in. c. maximianus. ꝛ in. c. qui potest. xxiij. q. iij.

¶ Stat ergo ex supradictis corroborata ꝯclusio Pilatum in causa Christi iniquius se habuisse, ꝛ non solum quantum ad Deum. sed etiam quantum ad gladium temporalē dignus erat grauissimo supplicio puniri.

58 **Et hec omnia sunt** notanda ꝯtra †iudices nostri tpis qui sicut Pilatus fecit, ꝛ semel illud ipsi quotidie faciunt qui magis propria voluntate, ꝛ odio, vel amicitie gratia, aut ꝯsanguinitatis affectione, ꝛ vt deteriora taceam, pecuniaꝝ cupiditate corrupti, iustitiam, vt ita dixerim, contaminatam reddunt ꝙ̄ recte rationis libramine reuocati iudicant. vnde tex. in. c. j. de re iudi. lib. vj. grauiter dixerit.

Caueant iudices ꝛ prudēter attendant, vt in causaꝝ ꝓcessibus nihil vendicet odiū, vel fauor vsurpet, timor, exultet premiū vel premij expectatio iustitiaꝫ ne euertat, sed staterā gestant in manibus, ꝛ lances equo libramine appēdant. subiūgit, ꝛ in oibus que in causis agēda sunt, ꝓsertim in ꝯcipiendis sentētijs, ꝛ ferēdis pre oculis hēant solū Deū ꝛc. Nō.n. volūtate nr̄a dēmus iudicare, imo si hoc facimus nos dignos tali ptāte degimus ꝓ h̄ tex. i. c. ipse. xj. q. iij. Ipse.n. dt tex. ligandi ꝛ soluendi ptāte se priuat qui eā pro suis voluptatibus, ꝛ non subditoꝝ moribus exercet. ꝛ in. c. seq. ibidem pulchre dicit. Iudicare digne de subditis nequeūt in subditoꝝ causa sua, vel odia, vel gratia sequētes. ꝛ nota ꝙ dn̄t doct. in. c. ꝯsuluit. de vsur. qd iudex dr̄ vendere iustitiam, lꝫ nihil habeat, dūm̄ sperat principaliter sibi alium pro hoc fore obligatū. de quo est bonus tex. in. c. q recte. xj. q. iij. sicut in simili dicimus qd tali modo dati ordines, vt falsi reprobātur per tex. in. c. ordines. j. q. vnde dicunt doc. in. c. tuam. de era. ꝛ quali. ꝛ Io. de ana. in. c. ꝯsuluit. ꝛ in. c. cuꝫ essemus. in fi. de simo. ꝛ Ang. in. l. sed si lege. §. ꝯsuluit.
59 ff. de peti. here. †qd licet possumus effundere preces, vt qs pro moueatur ad beneficium, istud tamen non est verum qn̄ effundimus preces, vt nos ab aliqua antidorali liberemus obligatione, vel vt alios sic nobis obligaremus. Et hec incidenter dicta sufficiant pro corroboratione supradictorum.

Redeo ad malos iudices qui bus trado tex. legenduꝫ in. c. omnis. xlv. dist. ibi, timeant ꝗdem

iudices aliquem iudicio impenso iudicare, sz oculis suis Dei iustitiã preponat, z tremens z timẽs in omni negocio formidet ne de tramite iustitie devians cadat, vnde non iustificetur, sed cõdẽnetur zc. Ita etiam iudex tu debes iudicare magnũ sicut paruũ, nec apud te sit acceptio personarum in. c. nouit. de iudi.

De pecunijs autẽ non loquor

60 †cuz iudices nostri tpis solum causas ex eis tractare volũt, earũqz cupiditate lõge magis q̃z ex alijs mouenẽ causis, z pp hoc tex. in. c. paup. xi. q. iij. ait paup dũ nõ hz qd offerat i iudicio nõ mõ audiri cõtẽnit, sz ẽt cõ veritatẽ opprimit. subiungit, cuz violat auro iustitia nullã reus ptimescit culpã quã nũmis redimere existimat. Videas tu male iudex qd agis mali, duz inique profers

61 snias pp pecunias, †cum ẽt tibi iustũ iudicium vẽdere non lz, vt est tex. in. c. nõ lz. eadẽ causa z. q. z non imerito omni virtute ornati ac moralitatis luminaria legũlatores in hmõi iudices maximis penis aiaduerterũt, huic quoqz crimini repetundaz, nomen imposuerũt, vt pz in. l. j. z penul. ad fi. ff. ad leg. iul. repetun. Item caueat iudex ne cuz alios iudicat in seipsum pferat sniaz, z ppterea iudicet ille qui ad pnunciandũ nullo odio nullaue offensione, ac deniqz nulla leuitate ducat. hec text. in. c. iudicet. iij. q. vij. subiungendo bonũ. iudex nihil ex arbitrio suo facit, z ppo sito domestice volũtatis, sed iuxta leges z iura enũciat, statutis iuris obtẽperat, nõ indulget pprie volũtati, nilqz ex domo parẽtum ac meditatum defert, sed sicut audit, ita iudicat, sicut se hñt oia decernit, obsequit legibus non aduersat. examinat cause merita z nõ mutat. discite iudices seculi in iudicãdo cordis magis custodiã veritatis quã voluntatis obedientiã adhibere. vñ text. in. c. multis. ante fi. j. q. j. hoc cõfirmat dum ibi dicit, noluit hoiez ab hoie iudicari ex arbitrio suspectionis, vel etiam extraordinario vsurpato iudicio. sed ex lege dei ẽm ordinem ecclesie.

62 ¶ †Debet. n. iudex cõsiderare in omni negocio qd liceat hz equitatem, qd deceat ẽm honestatẽ, z qd ẽm vtilitatem expediat, vt dicit text. in. c. magne. de voto. Et in fine oibus istis cõsideratis dz moderate iudex absoluere vel cõdemnare, nec in reos excandescere crudeliter clamando. dz ẽt corde plorare in cõdemnatione. vultu aũt talem animi motum nõ ostẽdere. vnde tex. in. l. obseruandũ. ff. de offi. presi. Apte facit in materia ibi, sed in cognoscendo neqz excandescere aduerlus eos quos malos putat, nec pcibus clamitosoz illacbrimari opz. Id. n. nõ est cõstantis z recti iudicis, cuius animi motũ vultus detegit. subiungit postea z summatim. ita ius reddi opz vt suo ex ingenio dignitatis artem augeat. Alibi tex. in. c. est iniusta. xxiiij. q. iij. dicit iudicez nõ debere mouere preces filioz, nec lachrime coniugis delinquentis.

Et nota tu iudex qui male ad

63 ministras †iustitiã q̧ hoc tibi euenit ex defectu fidei. sana fides vbi nõ est, ibi non põt esse iustitia, z vbi ẽt charitas deficit, ibi iustitia morit, dilectio. n. pximi malum vt est in iustitia. nõ operat hec dicit tex. in. c. vbi. xxiiij. q. j. vnde nõ iniuria. tex. in. l. si seculi. z. ij. q. ij. dicit summũ bonum in rebus esse iustitiã colere, ac sua cuiqz iura seruare z in subiectos non qd ptãtis est fieri, lz quod

64 equum est custodire. †Alibi Imperator aperta fronte dicit vnã oium perfectissimam virtutẽ arbitrandam esse ab hoibus, que iura oibus distribuit est hec ex cã cognominata iustitia, etenim vnãquãqz aliarum oium virtutum, nisi huius lumen subsequat ex eis que cõpetunt fiet nihil. itaqz nec fortitudinem in qua non est iustitia laudabimus, hec hñtur per tex. in auc. vt oẽs obed. iudi. puin. in prin. vnde fons ille Romane eloqentie Cicero iustitiam humane societatis viteqz cõmunitatis cõseruatricem laudauit. Et pter hoc inuenimus iustitiam populos ad inopiam cõtulisse vt ad nouissimam vtiqz penuriam venire fluctuarenẽ. ita tex. in auc. vt iudices sine quoquo suffragio. in prin.

¶ Causas aũt quare hodie in mũdo suffocat iustitia, Cipria. in lib. de. xij. abusiõibus enarrat, vcz sapiẽs sine opibus, senex sine religione, adolescẽs sine obediẽtia, diues sine elemosina, femina sine pudicitia, dñs sine virtute, christianus cõtentiosus, paup superbus, rex iniquus, eps negligẽs, plebs sine disciplina, pp̃ls sine lege. z hec refert glo. in. c. j. in. §. qz vero. de statu mona. in. vj.

Ego autẽ in vnuz claudendo

65 dico peccata nostra illa eẽ que reddũt exulẽ iustitiã. †Nõ. n. peccatoz domus põt esse habitaculum iustitie. pro hoc tex. in. c. nõ est. ij. q. vij. dicit, nõ est a plebe aut a vulgaribus hoibus arguendus vel accusandus platus lz sit inordinatus, qz p merito subditoz adeo disponit victa rectoz, z in. c. audacter. vij. q. j. ibi non semp princeps populo, vel iudex ecclesie per Dei arbitrium datur, sed put merita nostra deposcunt si mali sunt actus nri operant maligna in cõspectu Dei, nobis vtiqz dant pncipes ẽm cor nostrũ. alibi tex. vj. q. j. in. c. ex merito. dicit ex merito plebis nõnunq̃z rectores deprauant quatenus pcliuius cadant. capite. n. languescente cetera corporis membra inficiant, qũo eniz vbi nõ sunt virtutes ibi possit regnare iustitia, cuz vbi solũmodo deficit vna virtus, deficiunt oẽs, arg. tex. in. c. cõsideret. de peni. dist. v. z voluit glo. in. c. citius. eo. tit. dist. ij. in verbo amittere.

66 ¶ †Nec tñ pp hoc excusat malus iudex, qd datur pp peccata populi. imo sicut iudicat iudicabit aliũde per tex. in. l. rem nõ nouam C. de iudi. vbi scituri iudices qd nõ magis alios iudicãt q̃z ipsi iudicabunt, cum z ipsis magis q̃z partibus iudiciũ terribile est. z si qdem litigatores sub hoibus, ipsi vero de inspectore adhibito causas pferãt trutinandas. z tex. in. c. ex eo. de peni. z remis. timẽde dixerit. Stabimus aũt añ tribunal Christi receptu ri, put i corpe gessimus. subiũgit, q parce seminat, parce metet.

67 ¶ †Nec te excusabit inique iudex tua vitiosa ignorãtia cũ turpe sit ignorare ea in qbus homo versat per que vba fuit reprehẽsus Seruius sulpitius a Quinto mutio, vt hr in. l. ij. ff. de origi. iur. in. vij. col. illius legis. facit tex. in. c. cũ sis. de quer. cõiug. z in. l. ij. ff. qd cuiusqz iuris. vbi bona gl. alibi in Tusculanoz libro ad pposituũ nostrũ dicit Cicero hec vba, qd vr mihi esse turpissimum, vt enim si grãmaticum se qspiam pfessus barbare loquatur, aut si absurde canat qui se velit haberi musicum hoc turpior sit quod in eoipso peccet cuius profiteatur scientia.

¶ Addas supradictis tex. in. c. cauete. xxij. q. v. vbi mendaciuz est epm, sacerdotẽ, vel clericũ se pfiteri, z huic ordini cõria opari, facit qd not. doc. post Inn. in. c. tua nos. de homici. q̧ medicus qui asserit se peritũ qñ accepit officium si omittat aliqd necessa

68 riuz z infirmus p hoc moriat efficit irregularis z peccat. † Nec auderet allegare ignorantiã cum pponeret turpitudinẽ suaz, qd non lz ad suam excusationem, vt hr in. l. transactione. C. de transac. p eis facit tex. in. l. iulianus. §. qd aũt. ff. de actio. emp. ibi nõ debuit facilis esse ad temerariam indignationem.

¶ De cuius. §. intellectu videas p Bal. in. l. ij. C. de rescin. ven. imo strictius dicit do. Ant. de bu. z Io. de ana. in. d. c. tua nos. qd lz doctor fecerit oẽm diligentiã nõ pp hoc excusat in damno qd sequit pp ignorantiã, vt ibi p eos. facit qd not. gl. in. l. pfes

69 sio. C. d mu. patrimo. lib. x. que dicit †qd nõ cõcedit doctori, lz sit minor. xxv. annoz restitutio in integrum, qz non dz allegare suã facilitatem. z eam pro notabili sequit Nico. de neapo. in. l. sed z reprobari. ff. de excusa. tuto. Bal. qui alios refert in. l. j. C. qui z aduer. quos. Ange. in. l. j. §. pueritiam. ff. de postul. vbi adhuc dixerit q̧ doctor qui allegat se in iure esse deceptuz allegat se in iure non esse doctorem, sed iuris dolorem.

Istis addo qd dixerit gl. in. c.

de multa. in vbo, lr̃as. de pben. vbi dicit q̧ si vis appellari phs noli facere cõtra phiam. de quo est bonus tex. in. d. l. pfessio. vbi dicit, pfessio z desiderium tuũ inter te discrepãt. Naz cũ te phm esse pponas vinceris auaritia z rapacitate. qũo ergo te excusabit ignorantia cum text. in. l. j. ff. de vari. z extraor. cogni. dixerit iudicem ratione ignorantie facere litem suam.

¶ Ultimo vt te relinquam scelerate iudex tanq̃z nõ dignũ am

70 pliori memoria noto vnũ †qd lz iudex nõ male iudicaret si tñ est negligens administrare iustitiam, facit litem suam, z põt excõicari. de quo videas glo. plenam in. c. cum sit generale. de fo. cõpe. per doct. in. l. paulus. ff. de re iudi. glo. z alij in. c. j. §. iudices. de pace iura. firman. in vsib. feud. talis eniz negligentia aliquando equiparatur dolo, vt habet in. c. ab eo. de appel. in. vj. z in. c. si cõpromissarius. de elec. eod. lib. z in. l. fi. in fi C. de magistrati. cõuenien. aliquando equiparatur late culpe, qd tamen pendet a tex. in. l. j. circa fi. ff. si mensor falsum mo. dixe. Et ex istis de malis iudicibus qui nõ iuris ratione, sed voluntate, gratia, affectione, vel deniqz auaritia mouentur hactenus.

Quid nũc dicã de reuerẽdissi

71 mis †dominis prelatis: loquor de malis qui admoduz in omnibus gestis ecclesiasticis predictis iniquis causis rapiũtur, vt vix dicerem in eis aliquam esse iuris cõderationem, faciunt eniz de beneficijs ac dignitatibus ecclesiasticis ppriam hereditatez. Et vt peiora relinquam sicut temporalia nõ verentur ea venũdare. vnde cõtra eos tex. i. c. moyses. iij. q. j. apte dixerit Moyses amicus Dei, cui facie ad faciẽ loquutus est Deus, potuit vtiqz successores principatus filios suos facere. z potuit eis ppriã relinquere

quere dignitatē, sed extraneus de alia tribu eligit Jesus. i. Josue, vt sciremus principatū in populo nō sanguini deferendum esse, sed vite subiungit, ac nūc cernimus hanc rem beneficio facere vt nō querat eos in ecclesia colūnas exigere quos plus agnoscant ecclesie prodesse, sed quos vel ipsi amant vel quoꝝ sunt obsequio deliniti vel pro quibus maioꝝ quispiā rogauerit, ꝛ vt deteriora taceam qui vt clerici fierent muneribus impetrant ꝛc.
72 ¶ † Prelati autē nostri tēporis quāplures sepius lōge magis considerant qūo possint canes ꝛ falcones ad venandum aptos habere ꝙ animarū curam habentes cogitant qūo eas ad vitaꝫ eternam possint lucrari. Et tñ tex. in. c. j. hoc districte prohibet clerico venatore per hec verba. Episcopū, presbyterū, aut diaconum, canes, accipitres, vel huiusmodi, ad venandū habere non licet. quod si quis talium personarū in hac voluptate sepius detentus fuerit si episcopus est tribus mensibus a communione, si presbyter duobus, si Diaconus omni ab officio suspendat, imo ibi glo. ꝛ doc. tenent episcopo nullo modo fore licitam vena
73 tionē. † Et propterea tex. in. c. quorundaꝫ. xxxiiij. distinctio. Episcopum vocat vere iuuenem ꝛ iuuenilibus desiderijs deditū qui venationi incūbit subdēdo, ɓm sanctum Hieronymum nunquā venatorē fuisse sanctum. Et quod hoc vitium plurimum apud Gallos ꝛ Germanos regnat, imo plus ꝙ plati non modo sunt contenti ꝯ dicta iura simpliciter insistere venationibus, imo tali tēpore ad venandū vadunt quo laici ēt nō deberēt ire, Diebus enim festis quibus tu Prelate venatione delectaris hoc laicis determinatur esse interdictum per docto. vbi notat Jo. de ana. in. d. c. j. Et est ratio quia tali tempore solū diuinis debemus occupari. c. j. ꝛ capi. fina. de ferijs. imo quod deterius est non modo ipsi contentantur incidere in venationis errorē, imo diluculo seruitores vel clericos, vel laicos vocantes ad hoc dixerim incitant qui fortasse illo tempore aliquid boni peregissent, ꝛ hoc est quod dicit text. in. c. an putatis. lxxxvj. distinctione. An putatis illum ieiunare fratres qui primo diluculo non ad ecclesiaꝫ vigilat, non beatorum martyrum sancta loca perquirit, sed surgens cōgregat seruos disponit retia, canes producit, saltus, syluas perlustrat, seruos inquam secum protrahit, fortasse magis ad ecclesiam festinantes, voluptatibus suis peccata cumulat aliena nesciens reum se futurum tam de suo delicto ꝙ de perditione seruorū ꝛc. hec quidē alijs cōparando vix esse videntur
74 crimina. † Nam deterioribus venationibus intendunt, vt est venatio oppressiua hominum que quātū sit illicita nescirē alio modo exprimere cum ex seipsa iniquissima omnibus ostendatur, ꝛ de hac venatione loquitur glo. in. d. c. j. in. §. his itaqꝫ. vj. distin. ꝛ glo. in capitulo qui de venatoribus. lxxxvj. distinctione.

Quid etiam dicaꝫ de adulatoribus.

Nam quāplures hodierni Prelati quorum aliqui non sunt mihi incogniti potius histriones quā doctos nutriunt eisqꝫ magis fauent quam honestis viris, quod an sit peccatum vide tex. in. c. donare. in proxime allegata distin. dicit ibi tex. donare res suas histrionibus vitiuꝫ est inane ꝛ nō virtus. ꝛ scitis de talibus quā sit frequens fama cū laude, qꝛ laudat peccator in desiderio anime sue, ꝛ qui iniqua gerit benedicet. in. c. seq. dicit tex. Qui dant histrionibus ꝛ meretricibus quare donant, nunquid vt ipsa hominibus donantur. Non tamen naturam ibi attēdūt operis Dei, sed nequitiā operis humani ꝛc. Et in tm̄ hoc vitiuꝫ adulationis irriserit, vt dicit bea. Hieronymus ad Eustochiuꝫ qd a nāli ducimur malo, vt adulatoribus nr̄is libēter fauemus. nulla. n. est tāta humilitas que dulcedine glorie non tanguntur.
¶ Et dicit belissime Seneca quod cum nolumus adulatoribus nostris fauemus.
¶ Alibi idem Hieronymus ꝙ hoc vitium regnat in tantuꝫ qd adulari nesciens aut inuidus aut superbus reputatur.
¶ Et de hoc hactenus vt veniaꝫ ad ea que frequenter accidūt tibi loquor morose prelate, q vltra supradictas venationes adhuc te aptas habere venatores puellarū, quo fit vt videaris publicus fornicator. Nōne fetor huiusmodi peccati te mordet: nōne grauitas dignitatis te ad ipsius dignitatis equalia stimulat.
75 ¶ † Et tāto magis hoc vt tuā mortē deberes abhorrere cum te nō lateat publicū fornicariū ab officio esse suspēsuꝫ, vt est tex. iūcta gl. in. c. cum dilectus. de accu. ꝛ habetur in. §. verum. xxxij. distinctio. Et dicit Joan. de ana. in dicto. c. cum dilectus. ꝙ si postmodum administret efficitur irregularis. de quo meminis supra dixisse in materia irregularitatis.

Multas aūt penas fornicatio

nis in clerico posuit Jo. de imo. in. c. vt clericoꝝ. ꝺ vita ꝛ hone.
76 cle. † Et inter alia notāter dicit qd qlibet minima fornicatio nō solū in plato, sed ēt in simplici clerico in sacris existēte est incestus. de quo est gl. ꝛ ibi Bar. Bal. ꝛ Ang. in. l. ij. in fi. C. ꝺ epis. ꝛ cle. ꝛ lꝫ Jo. de ana. in. d. c. cum dilectus. appellauerit eam periculosam, tñ mea snia ꝑpter auctoritatem tutoꝝ viuoꝝ eam sequentiū eius opinio videt esse tuta, pro qua vltra eos facit Jo. an. in. c. virginibus. xxvij. q. j. ea igitur existente vera est sciendūꝫ qd a simplici fornicatione taliū psonarum non pōt absolui nisi ab episcopo. ꝙ patet. Nam ab incestu simplex sacerdos nō potest absoluere, vt est glo. in. c. ij. de peni. ꝛ remis. lib. vj. ꝛ ad illam glo. in. d. l. ij. vide Bal. in. l. si quis. C. de incest. nup.
¶ Et ex istis possumus ꝯsiderare qd graue cōmittit qui cuꝫ sua filia spirituali, vel cum moniali se libidinose implicat si ꝑ simplicem fornicationē solum exñs in sacris cōmittit incestum. pro hoc vide tex. in. c. si quis sacerdos. xxx. q. j. vbi dicit valde timē-
77 da vba. † Si qs sacerdos cum filia spirituali fornicatus fuerit sciat se graue adulteriū cōmisisse. Jdcirco femina si laica est oīa derelinquat, ꝛ res suas pauperibus tradat, ꝛ ꝯuersa in monasterio Deo vsqꝫ ad mortē seruiat, sacerdos aūt ab omni officio deponat, ꝛ peregrinādo. xij. annos peniteat postea vero ad monasterium vadat ibiqꝫ cunctis diebus vite sue Deo seruiat.
¶ Jtem de monialibus se iungētibus est tex. in. c. si quis episcopus. xxvij. q. j. dicit laicos anathematizari ꝛ clericos deponi.
¶ Jtem caueas prelate, ne sis pcussor, nec credas solū eum esse qui aliū verberat, sed illum etiaꝫ dici posse qui cū predicat subiectis suis, nō facit ꝑut debet, ꝛ hoc qñ predicatio est inutilis, indebita ꝛ non apte ꝓlixa, ꝛ qñ tu taces illud qd nō deberes ꝛ ꝓferre qd tacendum esset, taliter enim facientes doc. in rub. de cleri. percus. eum pcussorē vocant. facit tex. in. c. si rector discretus. xliij. dist. ꝛ in. c. dispensato. eadem dist. Et dicit Jo. de ana. in di-
78 cta rub. † quod p̄dicatio pōt dici inutilis, ꝛ indebita si prelatus fabulas Jouis etiam moralizādo exponit, qd enim cōmune hñt Jouis fabule cū laudibus Christi: pro hoc quod legitur ꝛ notatur in. c. cum multa. lxxxvj. dist. debet autem prelatus sua predicatione ꝯsilium Dei pronunciare. in. c. ephesijs. xlij. distin.
¶ Itē ꝓponere Dei iustitiā, terrere cruētas ꝯscias, ꝛ pniaꝫ suadere, Dei misericordiā magnificādo. c. si peccauerit. circa me. ij. q. j. qua discretione si cauerit platus qsi torto naso sacerdotali dignitate iudicabit idignus. ita tex. in. §. si. in ꝓxi. allega. distin.

Quid dicaꝫ de eoꝝ superbia

79 † cum tanta grauitate istius vitij onerat, vt vix eoꝝ pōdus terra sustinet. nūc debēt ꝯsiderare, maxime de epis loquor grauitatē istius criminis ꝛ precipue cū sint ꝯstituti in locoꝝ apostoloꝝ, vt dicit tex. in. c. in nouo. xxj. dist. ꝛ in. c. quoꝝ. lxviij. dist. deberēt esse sicut apostoli fuere humillimi, arg. tex. in. l. si eū. in. §. qui iniuriaꝝ. ff. si qs cautio. Nō deberet. n. eps aliā gloriam qrere nisi pauperū opibus ꝑuidere, vt dicit tex. in. c. gloria. xij. q. ij. Et de supbia epi apte dicit tex. in. c. diaconi. el grande. ante med. xciij. dist. ibi videant sibi episcopi qui superbi sunt diacones antepo-n: Si humilitatē diligūt ꝛ diaconi maiores se esse in eo qd humiles sunt recognoscāt ꝛc. ꝛ in. c. illud. viij. q. j. dicit tex. illud inserendum est aduersus eos qui de epato intumescunt, ꝛ putant se non dispensationē Christi, sed imperium ꝯsecutos, qꝛ nō statim omnibus hi sunt meliores qui cū episcopi ordinati fuerint, ꝛ ex eo qd epi electi sunt se magis existiment cōprobatos, si aūt peccata filioꝝ ab episcopatu iustum ꝓhibent quanto magis se vnusquisqꝫ ꝯsiderans ꝛ sciens, qꝛ potens potenter tormenta patietur, retrahit se ab hoc non tam honore ꝙ onere aliorumue locum qui magis digni sunt non ambit occupare ꝛc.
80 ¶ † Ne tandem vitium istud sine remedio relinquam, accedat tex. in. c. si qs. de penit. dist. ij. ibi, oportet ergo eum per ꝯtraria atqꝫ aduersa curari, idest per humilitatis exercitium subiungit, exercitia vero humilitatis sunt, vt se vilioribus officijs subdat ꝛ ministerijs indignioribus tradat. Jta naqꝫ arrogantie ꝛ vane glorie vitiū euitari, vel poterit curari, vt in ꝯsuetudinē humilitatis affectus vltra iam non incidat in arrogantie delictum ꝛc.
¶ Et sic ꝯfirmat illud quod ꝯtraria ꝯrijs curant. ¶ Et nota tu prelate qd ex corruptela tuoꝝ moꝝ multa mala sequuntur.
81 ¶ † Primo. n. seqt inobediētia, ꝑ hoc tex. in. c. vñ. in fi. lxj. dist. ibi, qs quē pauloante iacentē viderat venere antistitē ꝓferens memorādi criminis labem, non hꝫ lucidā sacerdotij dignitateꝫ.

Secundum est

quod sequitur ex mala vita prelatorum, qꝛ non poterit capere vitia que deberet reprehēdere. Non. n. posset legem alijs impo-

nere quam ipse negligit obseruare, vt dicit tex. in simili. in. c. pro illoꝝ. de preben. vnde tex. in. c. vlti. xxv. dist. ait, quo enim potest preses ecclesie auferre malum de medio eius qui in delictum simile corruit, aut qua libertate peccantem arripere potest cuꝫ tacitus sibi respondeat eadem ipse se audiuisse que corrigit ꝛc.

¶ Et ex hoc sequitur qd dicit tex. lxxxiij. dist. c. error. cui non resistit approbatur. ꝛ veritas eum minime defensatur opprimitur negligere quippe cum possis reprobare peruersos nil aliud est ꝙ fouere, nec caret scrupulo societatis occulte q manifesto facinori desinit obuiare, qd vltimum dicit tex. in. c. sicut dignuꝫ. de homici. facit tex. pro ꝯfirmatione istoꝝ. in. c. nihil. in proxime allega-

82 ta dist. ibi, sicut † aūt artium in suo quoqꝫ opere inuenitur mater instantia, ita nouerca eruditionis est negligentia ꝛc. vnde diximus qd quelibet prelati negligentia est peccatū mortale, vt voluit glo. not. in. c. ea que. de offi. archi. Et tex. in. c. dictum. lxxxj. dist. ꝛ voluit Panor. in. c. peruenit. de deci. imo ꝓpter negligētiam remouetur vt plene habetur in dictis locis. ꝛ in. c. de officio custodis. sicut dicitur in iudice, in. l. si quis. de offic. prefec. ori. ꝛ in. l. carceri. ff. de custo. reo. imo plus dissimulatio prelati est peccatum mortale, vt voluit gl. in. c. clerici. de immu. eccle. lib. vj.

83 ¶ Item etiam ex hoc sequitur deficientia sane doctrine. † Naꝫ vbi est obedientia ibi est sana doctrina, ergo vbi non est amittitur sana doctrina in. c. miramur. lxj. distin.

¶ Itē ex hoc sequitur occisio subditoꝝ. Naꝫ prelatus qui nō corrigit subditos suos, dr̄ eos occidere, in. c. ephesijs. xliij. dist. ibi. Quia cū increpare delinquētes noluerūt eos ꝓculdubio, pastor tacendo occidit, de quo plene in. c. irrefragabili. de offi. ordi.

¶ Itē ex hoc ēt sequitur qd non modo punitur eternaliter in alio seculo, sed ēt in isto. ꝓ hoc text. in. c. cū infirmitas. de peni. ꝛ remis.

84 † Pulchre dicit infirmitatē ex peccato venire per hec ꝟba. Cū infirmitas nōnunꝙ ex peccato ꝓueniat dicente Dn̄o languido quē sanauerat. Uade ꝛ amplius noli peccare ne deterius aliqd tibi contingat ꝛc. Et illud Esaie, viri sanguinū non dimidiabūt dies suos, vide ergo quāti pōderis est prelatoꝝ officiū, qd tn̄ nō modo honeste mortales hodie obtinere cupiūt, veꝝ ꝛ precibus, ꝛ qd peius est pecunijs non dubitāt querere, eo maxime cum videant hmōi officio tot iniuncta onera qbus grauiora non facile, nec maiora inuenirem. facit tex. in. c. qui episcopatum. viij. q. j.

85 ¶ Caue tn̄ tu laice ne pp hoc plātos vituperio habeas. † Cū ꝛ si malus existat prelatus tn̄ est sicut in malo iudice, ꝛ qd datur pp peccata ppl̄i. s. ꝓxime ꝯtra iudices dicimus. facit tex. in. §. ꝙꝙ. lxxxij. dist. vbi dicit, ꝙꝙ sacerdotē tam a suis ꝙ alienis criminibus imunem esse opꝫ, si tn̄ se aliorsum habuerit, non ideo ꝟba sue pdicationis debent ꝯtemni. sicut. n. ait Hiero. vt lixiuiuꝫ per cicerem humidū fluēs lauat ꝛ non lauatur. ita bona doctrina per malum doctorē animas credentium lauat sordibus peccatoꝝ. ꝛ tex. in. c. dn̄s. xciij. dist. dicit dominus noster Jesus Christus rex ꝛ iudex ac Deus noster vsqꝫ ad passionis diem seruauit honorē pontificibus ꝛ sacerdotibus, ꝙuis illi nec timoreꝫ Dei nec agnitionem Christi seruassent, ꝛ multa alia videas ibi.

Quibus addas tex. in. c. cum

iniuncto. de hereti. ibi nō est sacerdotibus ignorantibus, lꝫ scire deberēt a scholasticis detrahendū cū in eis sacerdotale offm̄ debeat honorari. Et ibi doc. arguunt ꝯtra male tractantes sacerdotes, ꝛ inter alios do. Ant. de but. ꝛ Jo. de ana. dn̄t ꝛ suspēdētes sacerdotes vn̄r humano more loquendo suspendere Deuꝫ.

86 ¶ † Istis addas tex. in cle. j. de priuile. vbi detrahentes prelatis videntur excōicari, qd tn̄ pendet ab intellectu illius tex. in ver. qui bus ꝛc. vnde Hiero. ad rusticū monachuꝫ in. c. si clericatus. xvj. q. j. dicit, nō est humanitatis mee neqꝫ mensure iudicare de ceteris, ꝛ de ministris ecclesiaꝝ sinistrū qdpiam dicere, hēant illi ordinem suū ꝛ gradū ꝛc. addas text. in. c. multi. j. q. j. qui dicit, multi secularium hominū cum plus sacerdotis vitam ꝙ suam discu tiant in magnū ꝯtentionis sacramētoꝝ crimen incurrūt. magna enim trabe vulneratos hn̄tes oculos festucam tenuem in alioꝝ ꝯspiciunt oculis, quam dum incaute festinant auellere erroris in foueam dilabuntur. minus qdem eos vita sacerdotū lederet si ipsi humiliter bonis sacerdotum admonitionibus aurem accōmodarent, sed dum hypocritaꝝ more plus illoꝝ famam ꝙ ꝓprias vitam vel vite negligentiā dijudicant facta monita ꝛ spiritualia dona spernāt, vnde fit vt nō solum ab eis vitam respuāt, sed qd est deterius diuina ēt ministeria ꝯtemnant, vt neqꝫ corporis cōmunionem, neqꝫ sanguinis domini nostri Jesu Christi eoꝝ ministerio ꝯfectam assumant, putātes hanc minus esse sanctificataꝫ, ꝛ illoꝝ fiat officio quoꝝ vita eoꝝ oculis videtur esse ignobilis.

heu inquā magnū laqueum incidūt, vt diuina ꝛ occulta mysteria plus ab alijs sanctificata posse fieri credant cū vnus idemqꝫ spiritus sanctus in ecclesia diffusa per totum orbem terrarū incomprehensibiliter ea mysteria ꝛ occulta atqꝫ inuisibiliter ꝛ operando sanctificat, ꝛ benedicendo benedicat. facit tex. in. c. ꝟbū. de peni. distin. j. ꝛ in. c. panis. de ꝯsecra. distin. ij. ꝛc.

Et ista intelligas

ne ego meipsum ꝯdēnarē ex reprehēsionibus maloꝝ prelatoꝝ supra factis qd bene est licitū reprehēdere nemineꝫ spāliter tāgendo sicut ego feci, de quo p gl. in. d. cle. j. de priuile.

87 ¶ † Item adhuc spāliter reprehēdere possumus reprehensione tn̄ sociali, vt voluit gl. faciendo tres species reprehensionū in. c. nolite. xxj. dist. ꝛ Panor. in. c. nouit. circa princ. xj. col. de iudic.

¶ Et hec sufficiant quantum ad detractionem prelatoruꝫ, quibus addas ea que dixi de generali detractione. s. in articulo sacrilegij, in. j. argumento partis negatiue.

¶ Reuertor nūc ad principale nostrū. Et dico ꝙ tertiū pncipale est qd sequitur ex mala vita prelati. Naꝫ lꝫ alias delictū prelati nō preiudicat ecclesie, regula, delictū. de reg. iur. lib. vj. ꝛ. xvj. q. vj. c. si epm̄. ꝛ in. c. cū venerabilis. de excep. est tn̄ ex hoc p̄suptio ꝯ ecclesiā que eum tolerauit. pro hoc tex. in. c. qualiter ꝛ qn̄. ij. in prin. iūcto fi. de accu. ꝛ in. c. cū. J. ꝛ. A. de re iudi. tex. ꝛ ibi Panor. in. j. not. in. c. p inqsitionē. de elec. ꝛ pp h̄ dicit tex. in. c. nihil.

88 eo. ti. † qd nil tn̄ nocet ecclesie ꝙ illoꝝ qui indigni sunt ꝓmotio.

Facit qd dicimus non

modo in prelatis, sꝫ ēt in minimis clericis, qꝫ actus inhoneste gestus ab vno redundat in totius ordinis vituperiū, vt est tex. in. c. ioānes. in fi. ꝛ ibi Panor. in not. de cle. ꝯiu. bonus tex. in. c. ad supplicationē. de renū.

¶ Quartū est qd sequitur ex mala vita prelati, peccatū multoruꝫ.

89 † Nā facile prelati factū a subditis trahitur in exēplū, sunt. n. prelati subditoꝝ oculi, vnde ipsis cecis pp malā vitā varificatur euangeliū. Si cecus cecū ducit ambo in foueā cadūt, ꝓ hoc tex. in. c. magne. de voto. circa med. ibi. Juxta ꝙ Dn̄s ad Moysem inquit in Leuiti. si sacerdos qui est vnctus peccauerit faciet delinquere populū ꝛc. membra. n. solent caput sequi. dicit tex. in. c. rogamus. xxiiij. q. j. Alibi tex. in. c. nosce. de ꝯsec. dist. ij. dicit, nos nō debere a capite quoquo modo discedere. facit glo. in. c. fi. de ꝯsecr. dist. vlt. que dicit discipulū similē fore magistro. ꝛ tex. in. c. cū beatissimus. in. d. j. q. pulchre in materia multa dicit iter alia ꝙ ordinatus, nec aliū tradere potuit ꝙ ab ordinatore sūpserit.

90 ## Addo glo. per illū tex.

in. c. in synodo. lxij. dis. † Et pp hoc a vobis prelate queritur ratio de factis subditoꝝ, cū sanguis eoꝝ a vobis q̄rendus est. dicit tex. in. c. fi. de reg. facit. c. cum ad monasteriū. de statu reg. ibi, abbas ꝟo cui oēs in oibus reuerenter obediāt quāto frequētius poterit sit cū fratribus in ꝯuentu, vigilē curā ꝛ diligentē sollicitudinē gerens vt de officio sibi commisso Deo ꝯdignā possit reddere rōnem. Ad idem in. c. irrefragabili. de offi. ord. Nec pōt esse pastoris excusatio apud Deū si lupus cōedit oues ꝛ pastor nescit. Jta dt tex. i. c. ꝙuis. d re. iur.

¶ Quintū est qd seqtur ex mala administratione prelati Dei ira. vnde lꝫ Heli summus sacerdos in se bonus existeret, qꝛ tn̄ filiorū excessus efficaciter nō corripuit i se pariter ꝛ in ipsis aiaduersionis diuine vindictā recepit. ita tex. in. c. lꝫ heli. de simo. Et ꝓpterea alibi dr̄ in. c. sane. ꝛ ibi not. Panor. de cele. mis. Quis sacerdos male administrās diuinā irā ꝓuocat quo fit vt ꝯ populū Deus ardescit. facit ꝙ dicit Abb. post alios in. c. ex pte. d testi.

91 † Quia lꝫ parochianis tanꝙ pretendentibus ꝓpriū interesse accusare eoꝝ prelatū, vt remoueatur. Et istud pōt esse ne ex eius mala vita vltra alia dāna ꝓnocetur ꝯtra eos ira Dei, vt ꝓxime dixi.

¶ Sextum est qd sequitur ex mala prelatoꝝ vita ꝙ illud qd pro peccatis populoꝝ facere deberent, vt puta orare, vt peccata remitterent que sepius oratione delentur. c. remittuntur. xxiij. q. v. Jstud nō est acceptum a malo prelato apud Deuꝫ. pro hoc tex. in. c. fert. j. q. j. ibi, vulnerato nāqꝫ pastore quis curādis ouibus adhibet medicinam, aut quo populuꝫ orans clipeo tueatur? qs faculis hostium sese feriendū exponit? aut qualem fructum producturus est cui graui peste radix est infecta subiungit paulopost. qui magis iram Dei prouocant ꝙ per semetipsos placeant. ad idem tex. in. c. grauibus. ij. q. vij. dum dicit, in grauibus peccatis quis positus dum suis premitur aliena non diluit. cunctis. n. liquet, qꝛ cum is displicet qui ad intercedendū mittitur irati animus ꝓculdubio ad deteriora prouocabitur. scriptum est eniꝫ victime impiorum abominabiles sunt Deo. ꝛ ibi glo. dicit † ꝙ ta-

92 les orationes nocet his pro quibus orant quod intellige quando elegerunt

do elegerunt illum malum ex certa scientia. per glos. xlix. dist. in
sum. ⁊ ita voluit Panor. in. c. extirpande. in repeti. §. qui vero.
ad fi. j. col. de preben. ad idem. xxiiij. q. j. in. c. odi. ⁊ ꝓieci festiui-
tates vestras ⁊ non capiã odorem cetuum vestroꝝ ⁊c. vnde pre
latus vt sapiẽs medicus ⁊ ꝑfectus sua qdẽ peccata delere prius
sciat vt possit postea aliena detergere, in quo vt facilis sit tibi via
qua vitam morate regere possis videas qd debeas facere in. c.
93 bis igit̃. xxiij. dist. bis igit̃ lege patrum cauet̃, vt † a vulgari vita
seculi a mundi voluptatibus se abstineant, non spectaculis, non
pompis intersint, ꝯuiuia publica fugiant, priuata non tantũ pu
blica, sed sobria colant, vsuris nequaꝗ̃ incumbat, neq; turpiuꝫ
occupationibus lucroꝝ non fraudis cuiuscunq; studium appe-
tant, amorem pecunie quasi materiã cunctoꝝ criminum fugiãt,
secularia negocia officiaq; abijciant. honoris gradum per am-
bitionem non suscipiãt. ⁊ multa alia dicit ille tex. vt ibi videas.

Et vltra tu prelate nõ debes

ignorare ꝙ teneris habere sex alas que exponunt̃ ꝑ sex sciẽtijs
vt habet̃ in. c. scriptum est. ⁊ ibi doc. ⁊ in. c. cuꝫ in cũctis. de elec.
94 vbi Imol. ⁊ post eũ Pan. dixerũt ꝙ acceptãs dignitatem. vel
officiũ peccat si sufficiẽtẽ ad ea administrãda scientiã nõ habeat
q̃ illa officio vel dignitati incũbãt. Et istud ẽt est ꝯ̃ illos q petũt
se ad doctoratũ vel ad licẽtiã ꝓmoueri cũ vix scolastici dici pos-
sent quorũ numerus ita viget vt plures ꝗ̃ cause inueniantur ad
uocati ⁊ Deus scit si scirent seipsos non modo alienas causas
tueri. de quo videas gl. ⁊ doc. in cle. ij. de magistris.

Supradictis est addendũ qd

prelati in materia nostra dicuntur omnes qui habent curã ani-
marũ sicut capitur in. c. tua. de cleri. egro. ⁊ in. c. cũ ab ecclesiaꝝ.
ẜm vnũ intellectũ. de offi. ordi. licet stricte nõ dicantur prelati ni
si qui iurisdictionẽ ordinariã habeãt vt probat tex. ⁊ ibi gl. ⁊ do
95 cto. in. c. ij. de iudi. ¶ † Item prelati vt sciant se a malo abstinere
debent ꝯsiderare ꝙ sunt positi quasi signum ad sagittam, vnde
sit ꝙ vnusquisq; super factis suis cõsideret, vt dicit tex. in. c. qua
liter ⁊ qñ. el. ij. de accusa. ⁊ ꝙ si iudiciũ Dei ⁊ mala administra-
tione te non auertit ad hoc non reuocet ad minus infamia qua
apud homines notaris, quequidem ⁊ ad corpus ⁊ ad animam
nocere solet, vt probat Panor. in. c. nouit. in. xij. col. de iudi.

Item ad hoc te aduertat obli

gatio tuoꝝ oium bonoꝝ que tacite de tua mala administratio-
ne ecclesie ꝯ̃hit̃, vt voluit glo. in. ex literis. de pigno. ⁊ in. c. simili
ter. xvj. q. j. ⁊ voluit Pano. in. cũ sit gñale. i pñ. ij. col. de fo. cõp.
96 ¶ † Nec te malũ facere dꝫ. loquor nũc de epo qd de raro depo-
ni põt vcꝫ solũ in tribus casibus vt per doc. vbi Jo. de ana. in. c.
cũ dilectus. de accusatio. nec ẽt istud operari dꝫ tuũ aliud priui-
legiũ qd in te nõ hꝫ locũ pena fustigationis ꝑp eminentiã digni
tatis, vt voluit Archid. in. c. j. v. q. j. ⁊ Jo. de ana. in. c. j. de calũ.
Nam quanto maioribus honoribus Dei gratia est ornatus tã-
to minus male deberes ꝑpetrare. facit tex. in simili. in. c. j. de pa-
ce tenẽ. ibi, dignũ est. n. vt cuius precellimus munere illi oino in
opere pareamus. Non debet prelatus se Deo opponere a quo
tot recepit beneficia, vt dicit gl. per illuꝫ tex. in. c. dominus. xciij.
distinctio. facit tex. in. c. fin. de postulando. ⁊ in. l. si pars. in fi. ff.
de inoffi. testa. cum simili. ⁊ propter hoc bellissime dicit tex. in. c.
vilissimus. j. q. j. vilissimus est reputandus nisi precellat scientia
⁊ sanctitate qui est honore prestantior ⁊c.
97 ¶ † Nec digniorem credas te esse ex redditibus ⁊ diuitijs. Naꝫ
dicit Panor. in. c. j. in fi. de cle. nõ resciden. ꝙ redditus bñficij
debẽt facere ꝑlatũ humiliorẽ, ⁊ nõ excellẽtiorẽ. ꝯsiderãda est. n.
dignitas. neq; epatus desiderãdus est ꝑp redditus lucrifacien-
dos, sed ꝑp onus ⁊ curam habẽdam, vt multis proficere possit.

An autem nostri temporis epi

scopi ꝑp lucrũ vel ꝑp onus episcopatum optare credas ex eo sci
re possumus ꝙ nõ solũ bonoꝝ ecclesie sunt dilapidatores, imo
q̃si raptores penas oẽs pecuniarias non dubitãt sue camere ap
plicare, ꝙ tñ de iure nõ possent nec facere deberẽt vt voluit bal.
in auc. bona dãnatoꝝ. in prin C. de bo. damna. ⁊ Jo. de ana. in.
c. excõmunicamus. in prin. de here. facit qd no. idẽ Bal. in rub.
. C. de priui. fisci. facit tex. ⁊ quod no. ibi doc. in. c. licet. de penis.
¶ Et ꝯ̃ vos qui optatis beneficia propter auaritiam, videte qd
dicit Augu. viij. q. j. in. c. sunt in ecclesia quidam prepositi. de q-
98 bus Aposto. dicit, sua querẽtes nõ que Jesu christi, qd est † sua
querentes: est Christum gratis non diligentes, sed Deum non
ꝑp Deũ q̃rentes tꝑalia cõmoda sequẽtes, ⁊ inter alia subiũgit,
q̃squis est talis mercenarius inter filios eius non computet̃ ⁊c.
¶ Taceam ne illos prelatos quoꝝ tꝑibus nostris ꝗ̃plurimos
viderim nõ sacerdotes honestos, non moratos laicos domi te-
nentes, sed peruersoꝝ vita admodum delectantur, vt malis ho-
minibus quasi pane fruunt̃, eosq; intantũ fouẽt vt domoꝝ sua-
rum minimũ angulum tali hominum genere haud vacuũ vide-
re possunt, istud lꝫ taceã, non tamen tacet text. in. c. nihil. lxxxiij.
99 dist. † Nihil illo pastore miserius, dicit tex. qui lupoꝝ laudibus
gloriat̃ qbus si placere voluerit, atq; ab his amari elegerit. erit
hinc ouibus maxima pernicies. nullus igit̃ pastor lupis ⁊ gregi
bus ouium placere põt, perdit enim memoriaꝫ labioꝝ, idest ne-
scit vitia redarguere mens terrenis obligata carceribus ⁊c.
¶ Vltimo vt restringã multa que supradictis addi possent, est
videndum qualis debet esse eps. de quo per text. in. c. leg. xciij.
100 dist. vbi dicitur † ꝙ eps regere ⁊ non destruere ecclesiã Dei dꝫ,
quam suo sanguine acquisiuit, ⁊ ꝙ oportet eum esse sine crimi-
ne quasi Dei dispensatorem. nec aliud nisi Deum curare debet.
Istis adde tex. in. c. cui porro. xij. q. j. Et hec sufficiant quantum
ad materiam prelatorum in quibus si quoquo modo a solito or
dine deuiauerim velim me excuset eorum inordinata vita, que
nullo, vt ita dixerim. ordine complecti potest.

SVMMARIVM

1 Occasionem mortis prebens interficere dicitur.
2 Auctoritas iudicis quando excusare censeatur.
3 Homicida dicit̃ nedum is qui manu occidit, sed ⁊ is qui ꝯsilio.
4 Judei sunt omni libertate ⁊ dominio priuati.
5 Priuilegium perditur propter peccatum.
6 Judeus nulla dignitate potest in ecclesia gaudere.
7 Judei non possunt ad doctoratum promoueri.
8 Judeus nec assessor, nec notarius esse potest.
9 Judeus inter christianos non potest esse medicus.
10 Christianus iudeo relinquens in testamento est excommunican
dus etiam mortuus.
11 Securitas christiano concessa ⁊ eius socijs, an censeatur conce
di iudeis in eius societate existentibus.
12 Judei christianorum tutores ac curatores esse non possunt.
13 Judeus viuens filio suo christiano legitimam conferre tenetur.
14 Judei in eorum verecundiam habitum a christianorum habitu
differentem deferre debent.
15 Judei immunitate ecclesiastica non gaudent.
16 Ecclesia rogans Deum pro iudeis genua non flectit.
17 Ignorantia in quibus non excuset.

Os inquam perfidi ac

dure ceruicis iudei ad timenduꝫ iudiciũ voce tanꝗ̃
homicidas ⁊ paricidas cum Christi mortis nõ mo
1 do occasionem, imo principalem causam prebuistis. † Naꝫ qui
occasionem proximaꝫ mortis alicuius dat eum interficere dici-
tur. l. ita vulneratus. in prin. ⁊ in. l. qui occidit § pen. vbi glo. al
legat multas ꝯcordan. ff. ad legeꝫ aquil. tex. in. c. decetero. de ho
mi. qui declaratur per. c. si. in fi. de iniur. ad idem text. in. l. nihil.
ad leg. corne. de sica. facit quod volunt doc. in. c. iij. de cleri. per-
cusso. vbi determinãt quod auctor conflictus tenetur ad omnia
damna que sequuntur ex eo tanꝗ̃ dederit causam.
¶ Istis adde tex. in. c. sicut dignum. de homic. ibi, qui vo se asse
runt animũ qdem regis ad odium inflãmasse, vnde homicidiuꝫ
fuit secutuꝫ dure ⁊ aspere, sꝫ nõ ita seuere supple sicut perpetrãs
puniendi sunt nisi forsan regẽ ad illud suis suggestionibus ꝓuo
cassent ⁊c. Sed iudei sic fecerũt, imo sepius Pilato resistẽte cla
mabãt Christũ esse reũ mortis, vt videre lꝫ per dicta euãgelica.
¶ Cum ergo ex vestra mala accusatione Christus innocẽs pas
sus est mortẽ, vos in delictũ incidistis, facit tex. in. c. infames. vj.
q. j. neq; eritis excusati ꝑpter auctoritatẽ iudicis Christũ sentẽ-
2 tiantis per tex. in. l. ⁊ generaliter. de noxa. † Quia ille tex. loqui
tur quando erat bona fides que in vobis non erat cum dolose
per inuidiam illud faciebatis. Item declarationem ad illam. l. ⁊
generaliter. inuenio fecisse Jo. de ana. in. c. accusasti. de accusa.
¶ Et qd vos in homicidiũ incidistis clare ꝓbat tex. in. c. si. xxiij.
q. iij. dũ allegando ꝓphetam ostendit ꝓpheta, nec illos a scelere
imunes eẽ qui permiserunt Christũ principibus interficere ⁊c.
¶ Et ꝑpter hoc vnus euangelistarũ dicit, hora tertia Christuꝫ
mortuum fuisse, qd intelligebat de occisione iudeoꝝ qñ clama-

bant, crucifige eum, pro hoc videas pulchꝛ tex. in. c. periculose.
3 de peniten. dist. j. qui dicit, † periculose decipiunt q existimāt eos tm̄ homicidas esse q manibus hoīes occidunt, ꝛ nō potius eos quoꝝ ꝯsilio, ꝛ fraude exhortationeue hoīes extingunt. Nā iudei neq̄ꝗ̄ ꝓprijs manibus Christū occiderunt sicuti scriptuꝫ inuenitur. Nobis non lꝫ interficere quēꝗ̄, sed tn̄ illis mors dn̄i imputat, qꝛ ip̄i lingua eū interfecerūt, dicentes, crucifige crucifige eū. vn̄ vnus Euāgelista dicit eū esse crucifixū hora tertia, alij hora sexta, qꝛ iudei lingua hora tertia, milites autē sexta manibus crucifixerūt. subiungit, qꝛ ergo hoiem tradidit ille eū interfecit, dicente Dn̄o, maius peccatum hꝫ qui me tradidit ꝛc.

Preterea ꝛ si nō essent supra:

dicta iura quibus iudicamini homicide, nnone quas Deus vobis dederit ex aduersitatibus facile cognosci pōt. † Primo. n.
4 ꝙ oībus alijs hoīum generibus ꝯcessit, vobis ademit. Nulla est aūt vobis dn̄andi, nec iurisdictionis ptās qua ēt a fidei veritate penitus deuiātes, vt sunt macometini nō sunt vacui, hoc aūt nō iniuria a diuina ꝓuidentia fuit statutum, cum vosmet istud optastis dum veꝝ Regem vr̄m, vt erat Christus ꝓ rege habere negastis dicentes aliū regeꝫ non hr̄e nisi Cesarē. Patiamini ergo sniam quam vosmet ꝓnunciastis. ar. tex. in. l. j. in prin. ff. qd̄ quisq3
5 iur. bonus tex. ꝛ ibi gl. in. c. cū oēs. de ꝯsti. † Istis facit, nam illud ꝓuilegium dn̄ationis, ꝛ dignitatis digni estis amittere, cuꝫ eo abusi fuistis. per text. in. c. priuilegium. xj. q. iij. Et dicit apte pro ꝯfirmatione supradictoꝝ Panoꝛ. in. c. ij. ad fi. pen. colū. de foro cōpe. qd̄ priuilegium pp peccatuꝫ amittit, qd mirum, ergo si vos amisistis cuꝫ vestro crimine nihil grauius inueniri posset. alibi gl. in. c. j. de pur. cano. multa dicit, ꝛ inter alia ꝙ priuilegiū
6 nobilitatis amittit qui ingenūꝫ mores abijcit. † Non. n. dignitatem, honorem vel aliquā eminentiā iudeus hr̄e pōt cum absurdum esset, vt Christi blasphemus vt est iudeus publicis preferret officijs, vt dicit tex. in. c. cū sit, de iude. vnde papa in. c. ex speciali. eo. tit. dicit, mādamus quatenus ipm̄ regē sollicite inducatis ne iudeos publicis officijs preficiat. Ad idem tex. in. c. nulla. liiij. dist. ꝛ in. c. ꝯstituit. xvij. q. iiij. vnde text. in. l. fi. C. de iude. pulcherrime dicit hac valitura lege in omne euum sancimus neminēꝫ qbus oēs dignitates ꝛ administrationes interdicte sunt, nec defensoris ciuitatis saltē iungi officio qd̄ est minimus magistratus, nec patrie honorem arripere ꝯcedimus ꝛc. Et illud fuit pp mortē Christi. Naꝫ ꝛ si antiqtus iudei erant sub Romanoꝝ ptāte, poterant tn̄ honores ꝯsequi. l. gn̄aliter. §. fi. ff. de decu. Et
7 ꝓpterea dicit Bar. ꝛ ibi Saly. in. d. l. fi. ꝛ Bar. in. j. ꝯsti. C. † ꝙ iudei non possunt doctoreuꝫ gradum adipisci cum istud sit quedam dignitas, ꝛ idem voluit Panoꝛ. in. c. nōnullis. ꝛ in. c. j. de iude. quicquid dixerit glo. in. l. omnes. C. de decur. lib. x.
8 † Item nō potest esse aduocatus cum aduocatus meret bonorem. l. fi. C. de aduo. diuer. iudic. pro quo facit. Nam cum iudei ꝓhibentur habere dignitatem, vt dixi. s. ergo ꝓhibentur habere omne illud ex quo possent peruenire ad dignitatē. l. oratio. ff. de spon. sed per officiū aduocati dimisso eo deberent habere aliquam dignitateꝫ, vt dicit tex. in. l. j. de aduo. diuer. iud. ergo ꝛc.
Itē iudeus nō pōt eē assessoꝛ, vt ꝓbat tex. in pn̄. iūcta rub. in auc. iusiurandū qd̄ pstat ab his. ꝛ ibi expꝛsse gl. in vbo Christū.
Item non pōt esse notarius pape vel principis cū talis dicat hr̄e dignitateꝫ per. l. j. C. de eman. lib. ꝛ istud expresse voluit Jo. de ana. in rub. de iudeis. aliqd per Franc. tigri. in. d. l. generaliter. bene tn̄ pōt esse notarius alterius inferioris. vt voluit Joā. de ana. in. d. rub. ꝛ est ratio, qꝛ nunc est vile offm̄, vt est text. in. l. vniuersos. C. de decu. lib. x. vnde pp hoc dicimus ꝙ aduocatus non pōt tale officiuꝫ exercere, vt est gl. in. d. l. vniuersos. ꝛ isto casu loquit tex. in. l. non enim. ff. de adop. ꝛ habet in. §. cuꝫ aūt. institu. eo. titu. vbi notarius appellat seruus publicus. Istis adde Bar. in. l. ij. C. si seruus vel liber. ad dcu. aspira. Lud. ro. in suis singu. in. xx. car. singu. incipiente, nunc veniamus. vbi in discursu videtur tenere qd̄ iudeus nullo modo potest esse tabellio.
9 † Item non pōt esse medicus pape vel principis iudeus cū talis dr̄ hr̄e dignitatem, vt est tex. ꝛ ibi no. doc. in. l. vnica. C. de comiti. ꝛ archiatr. sacri palatij. lib. xij. Item pōt dici de ꝓcuratore principis cum iste hēat dignitatem, vt voluit Roma. in suis singu. singulari incipiē. tu habes officium. vbi generaliter innuit ꝙ omne officium quantūcunq3 alias vile dicit dignitas qn̄ fit a principe mādante. per tex. sing. in. l. nemo pfectus. C. d digni. lib. xij. ex quo idem pōt dici de coco principis, vt voluit idem Roma. in dictis sing. car. xix. in. ij. col. singu. incip. nunquid esse cocus.
Item tante seruitutis estis vos iudei ꝙ nouas vobis synagogas edificare nec antiquas reficiendo ampliare minime potestis, vt est tex. ꝛ ibi doc. in. c. iudei. de iudeis.
Item ex testō clericoꝝ ēt si essent vestri ꝯsanguinei non potestis aliqd ꝯsequi. c. in eos. ꝛ ibi volūt doc. de here. Quid aūt ex testō laicoꝝ habet in. l. j. C. de iude. de quo gl. in. c. iudei. §. de iu
10 deis. tenet † ꝙ si christianus relinquat iudeo venit excōmunicandus ēt post mortem, quam pro singulari allegat Roma. in suis singu. singu. incip. Christianus non potest. vbi multa allegat.
Item ꝓhibentur christiani habere vestram familiaritatē vestra ne lepꝛa inficiantur, vnde text. bellissime in. c. nullus. xxviij. q. j. dicit nullus eorum qui in sacro sunt ordine, aut laicus azima eorum manducet, nec cum eis habitet, aut aliquem ipsorum in suis infirmitatibus vocet, aut medicinam ab eis percipiat, aut cum eis in balneo lauet. Si vo quisq̄ꝫ hoc fecerit, ꝛ clericus est deponatur. Si laicus est excommunicetur.

Et nota tu christiane qui hoc

facis ꝙ peccas moꝛtaliter cum alias non posses communicari. c. nullus. ꝛ. c. nemo. xj. q. iij.
Supradictis addas qd̄ voluit Panoꝛ. in. c. j. de iudeis. per tex. in. c. sepe. xxviij. q. j. quod de rigore ꝛ veritate iuris iudeus ad christianorum literarum ludum non potest ad discenduꝫ ire.
Et ex istis pōt inferri ad id d quo Bar. dubitauit in. l. j. ff. ad leg. iul. maie. vcꝫ, an securitas ꝯcessa christiano, ꝛ suis socijs intelligat ꝯcessa iudeis qui ibāt in societate illius christiani. Per supradicta vr̄ ꝙ non, cuꝫ nulla est societas inter christianos ꝛ iudeos. de quo tn̄ videndū est per Bal. in. l. spadonem. in. §. idem aūt. ff. d excu. tut. pulchꝛe per Ang. in. l. vtimur. ff. de sepul. viol.

Itē iudei sunt in christianoꝝ

11 seruitute † ꝓpter morteꝫ Christi, ꝛ istud christianissimus ille Cōstantinus imperatoꝛ iudicauit, vt voluit Panoꝛ. post glos. in. c. ꝯsuluit. in fi. ꝛ in. c. ad hec. d iude. ꝛ est tex. in. c. ꝛ si iudeos. ꝛ ibi omnes. eo. tit. ꝛ ex hoc inferunt doct. inter quos est Jo. andr. ꝙ iudei non hn̄t filios in potestate. Nam cum ipsi sint in alioꝝ potestate non pn̄t alios in potestate habere, ꝓ hoc allego text. in. l. sic eueniet. ff. de adul. ibi, in sua enim potestate non videt habere qui sue potestatis minime regnat. ꝛ alibi dicit nec possidere intelligitur qui ipse possidetur. in. c. liber homo. ff. de acquir. reruꝫ domi. cui enim ferendū est eundem esse tutorem ꝛ sub tutela constitui, ꝛ iterum eundem esse tutorem. ꝛ sub cura agere. hec certe ꝛ nominum ꝛ rerum feda ꝯfusio est. ita text. in. l. fi. C. de legi. tu
12 tel. ꝛ ita † ꝓpter hoc dicere possumus iudeos christianoꝝ tutores ꝛ curatores esse non posse, cum nāq3 ipsi serui sint, vt. s. dixi, ergo non possunt in dominos suos habere potestatem quaꝫ haberent si possent esse tutores, argu. tex. in. §. est autem. institu. de tut. ꝛ istud in terminis tenuit Bart. in rubꝛ. ff. de iusti. ꝛ iure. pro quo facit tex. in. c. ꝛ si iudeos. prealle. ibi, nec filij libere filijs famulantur ancille. licet idem Bar. in. l. spadoneꝫ. ff. de excusa. tuto. aliud senserit, vide Roma. in. l. pactum C. de collatio.
13 † Item in odium iudeoꝝ est inductum vt teneant in sua vita legitimam dare filio suo christiano. hoc dico per tex. generaliter loquentem in. c. si romanoꝝ. xix. dist. ꝛ in terminis inuenio hoc tenere Jo. de ana. in. d. c. iudei. scd̄o per illum text. in verbo melioris ꝯditionis ꝛc. qd̄ alias ꝯrium esset cuꝫ filius in vita patris non debet habere legitimam per Bart. ꝛ alios in. l. is pōt. ff. de acqui. here. ꝛ in. l. fi. de libe. agno. ꝛ in. l. j. in. §. impuberi. vbi bonus tex. ff. de colla. bono. doc. in. c. raynutius. de testa.

Iteꝫ iudei debēt in collectis

insolidis grauari. vnde tex. in. c. iam vo. xxiij. q. vj. dicit, taꝫ vo si rusticus tante pfidie ꝛ obstinationis fuerit inuētus vt ad dn̄m Deum minime venire ꝯsentiat. tanto pensionis onere grauandus est vt ipsa sue exactionis pena compellat ad rectitudinem festinare, vt ibi gl. doc. intelligūt loqui de iudeis, vt ibi per eos.
14 † Item iudei teneant in coꝝ verecundiā talem deferre habitū, vt tam masculi q̄ꝫ femine a christianis discernātur. Et in die parasceue dn̄i nostri Jesu Christi non debent in publicum ꝓgredi, ita tex. ꝛ ibi doc. in. c. in nōnullis. de iude. Nec tali die fenestras apertas vel ostia tenere debent. in. c. qꝛ super his. eo. titu.
Item non possunt esse testes inter christianos per doct. in. c. iudei siue saraceni. de testibus.
Item si iudeoꝝ causis rigoꝛ ꝛ iuris seueritas seruāda est. Et sic in eoꝝ perniciem legum subtilitate vti debemus. Nec ius, vt alias deberemus erga eos ciuilitate temperamus. istud probat gl. in fi. in. c. ij. de iude. ex quo excellentissimus vtriusq3 iuris monarcha

narcha dominus ⁊ preceptor meus obseruandus Jas. maynus,
dum Patauij me audiente primam .ff. vete. partez legebat in. l.
⁊ si post tres .ff. si quis cautio. in scriptis posuit iudeos nõ posse
purgare moram, qr vbi cessat equitas ibi cessat purgatio more,
cum sit inducta ex bono ⁊ equo. l. si seruum. in. §. de illo. ff. de ver
bo. ob. Sed in iudeis cessat eqtas, vt dixi, ergo ⁊c. Et lz posset
dici gl. in. d. c. ij. illud generaliter non probare cum iudei pro hu
manitate debent a christianis foueri. c. iudei. de testi. ergo huma
nitas non operatur rigorem. Sunt. n. iudei nostre nature parti-
cipes, ideo non debemus istaz duritiem in eoruz causa inducere.
facit tex. ⁊ quod ibi notanter voluit glo. in. §. proximos. de peni
ten. destinc. ij. tamen propter tanti viri autoritatem ac iudeorum
odium pene esset contra stimulum calcitrare. Ideo supradicte
opinioni assentio, pro qua opinione faciunt que dixi. s. in multis
dictis ⁊ maxime in collectis extraordinarijs que debent contra
iudeos imponi, vt vexati rectitudinem cogantur festinare.

Item iudei non habẽt ecclesia
15 sticaz† immunitatem. Nam licet ad ecclesiam fugiens sit tutus,
istud non est in iudeis in eorum odium, vt est tex. ⁊ ibi glos. clare
in lib. j. C. de his qui ad eccl. cõfug. imo plus qd ratione presum
ptionis male contra iudeos, et si vnus diceret se velle esse Chri
stianus nõ admittitur ad immunitatez ecclesiarũ. ita voluit Pa
nor. in. c. inter alia. in. j. q. quicquid ibi dicant alij de immunitate
eccle. ⁊ ista sunt in odium iudeorum quantum ad mundum.
¶ Quid autem sit in iudicio dei pz ex text. in. c. nouem. j. q. j. vbi
dicit nõ me sodome ethnici ⁊ gentiles erant peiores, ergo iudei
quibus dñs dicit, Tolerabilius erit Sodomis in die iudicij quã
vobis, quibus Propheta dicit, Justificatis Sodomam. i. com
paratione vestra iusta facta est ⁊c. Et sic Propheta videns re-
demptori nostro mortez p vos inferendaz comparatione vestri
delicti non dubitauit grauissmos peccatores iustos nominare.
quid multis morer, longe peior mechometanea facta est vestra
16 perfidia.† quod probari põt ex rogationibus ecclesie, dum ro-
gans in die veneris sancti pro omnibus flectit genua ⁊ non pro
vobis. ⁊ propter hoc Oldr. consi. l. ⁊ Ro. in singulari suo incip.
cras Christus. in. cx. charta. tenent iudeum non debere puniri q
transiuerit ad sectam machometi cum elegerit viam minus ma-
lam. Addo in hoc doct. idem tenentes in. c. pen. de iude. Et hec
sunt que pp mortem Christi non iniuria sustinere debetis. Nec
vos in hoc excusat dicere, non credebamus Christum fuisse nec
sciebamus filiuz Dei. ergo ignorantes fuimus ⁊ adhuc sumus.
Nec fecissemus si illud non fuisset nobis incognitum. nam con-
tra vos est tex. in. §. ecce. j. q. iiij. Ecce dixit tex. ꝙ vocatum ad ce
naz non opz scire carnes sibi appositas idolis fuisse immolatas
quod oportuit eum scire ignorantia iudeorum ⁊ reliquoruz infi
delium qui ea que a Prophetis de Christo fuerunt pronuntia-
ta adhuc ignorant esse completa. vnde a iudeis adhuc expectat̃
venturus. hec ignorantia neminem excusat, cadit. n. in negligen
17 tiam de quo in. c. quesituz. de peni. ⁊ remis. ⁊ in. c. si. de iniur. † fa
cit, naz in his in quibus deberet precedere diligens inquisitio vt
est in casu nostro non excusat ignorantia, immo presumitur do-
lus vt tenent doc. per glo. ibi in. c. ad falsariorum. de fal. faciunt
que habentur in. c. innotuit. de elect.
¶ Et hec sunt que in causa iniqui Pilati scelestorumue iudeo-
ruz mihi Ludouico de Montalto Syracusano inter doctores
minimo in presentiarum occurrunt que sine preiudicio rectioris
sententie iuxta tex. in. l. claudius. in si. ff. qui pot. in pigno. habeã.
iudico esse vera eaqz affirmo eatenus quatenus a veritate sacro
sancte ecclesie non abhorrent.
¶ Uerum ⁊ si corrigi errorem meũ sine iracundia sum paratus,
attamen me facile põt excusare cum impeditus quotidianis le-
ctionibus vt auditoribus meis satisfacerem in hoc admoduz va
caui vt vix tempus ad scribenduz supererat nõ minus me a mor
daci lingua defensabit (⁊ si alios libros habuerim) proprioruz li
brorum deficientia qui quidem quantum alijs nunꝙ visis libris
in facultate nostra preualent expertus ꝙ maxime scire potest.

Ultimo causam nostrã tuetur
auctoritas Jo. an. in proemio. lib. vi. in nouel. ⁊ Panor. in. c. ex
parte. in princi. de testi. qui dicunt neminem posse esse Job, vt in
suis dictis non erret. Et in hoc tractatui nostro cum laude Dei
eiusqz gloriosissime matris beateue virginis ac martyris Syra-
cusane Lucie ⁊ totius celestis curie finem impono.

FINIS

Tractatus siue Liber D.

Isidori episcopi Hispaleñ. contra Judeos, va
lidissime eorum errores confutans.

SVMMARIVM

1 Christus ꝙ sit dei filius ⁊ a deo patre genitus.
2 Christus sine tẽpore ineffabiliter a patre ab eterno genitus est.
3 Christus est verus deus ⁊ dominus.
4 Christus filius est in patre ⁊ econuerso scz pater in filio, cuz sint vnius essentie.
5 Persone tres sunt in deo in vnitate essentie.
6 Christus dei filius homo factus est.
7 Redẽptor noster ꝑm scripturas vocari debuit, Christus Jesus.
8 Christus dominus ꝑm carnez de semine Abrahe originẽ duxit.
9 Originem Christus traxit ex tribu iuda.
10 Dauid ex stirpe Christus est natus.
11 Christus debuit nasci de virgine, non ex virili sanguine.
12 Nasci debuit Christus in Bethleem ꝑm scripturas.
13 Stella demonstrante Christi natiuitas claruit ꝑm prophetas.
14 Reges vel magi tres Christum natum adorare debuerant.
15 Spiritusancto Christus a deo vnctus est non oleo materiali.
16 Pauper pro nobis factus est Christus.
17 Uirtutes ⁊ miracula operatus est Christus ꝑm prophetas.
18 Christus deus visibilis in corpore hominibus apparuit.
19 Judei Christum erant negaturi.
20 Judei conuenerunt ad interficiendum Christum.
21 Uenundatus fuit Christus.
22 Traditus fuit Christus.
23 Morti pro nobis sponte se obtulit Christus.
24 Captus Christus debuit esse.
25 Judicandus erat Christus ad mortem.
26 Condemnandus erat Christus per falsos testes.
27 Judei clamandi erant contra Christum, crucifige.
28 Gens iudeorum propter peccata mortis Christi destructa fuit.
29 Conspuendus ⁊ flagellandus erat Christus.
30 Corona spinea coronandus erat Christus.
31 Christus sanguinem pro nobis fundere debuit. 32
33 Crux a Christo erat baiulanda.
34 Mansuetus ad passionem venit dominus.
35 Perforandus erat Christus in manibus ⁊ pedibus.
36 Christus in cruce ponendus erat inter duos latrones.
37 Spoliatus fuit Christus, ⁊ super vestem sors missa.
38 Christus aceto potari debuit.
39 Patiendo Christus peccata mundi tulit.
40 Titulus triumphalis super crucem ponendus erat.
41 Christus pro suis crucifixoribus orauit.
42 Ductus est Christus ad mortem sicut prophetatum fuerat.
43 Mori debuit Christus ꝑm prophetas.
44 Tenebre facte sunt super terram in morte Christi.
45 Os aliquod Christi non fuit fractum.
46 Lancea corpus Christi debuit perforari.
47 Sanguis ⁊ aqua de latere Christi processerunt.
48 Christus sepeliri debuit.
49 Lapis poni debuit super sepulchrum Christi.
50 Christus ad inferos descendit.
51 Christus dominus eduxit de inferno patres nostros.
52 Christus resurrexit vt fuerat prophetatum.
53 Tertia die debuit Christus resurgere.
54 Piscatores debuit Christus mittere in mundum.
55 Celos ascendere debuit Christus ꝑm prophetas.
56 Christus ad dexteram dei patris sedet.
57 Regnum Christi est eternum ⁊ incorruptibile.
58 Christus vt decuit spiritumsanctum misit.
59 Uenturus est Christus in fine mũdi iudicare viuos ⁊ mortuos.
60 Judei excecati debuerunt Christum negare.
61 Cecitas iudeorum in suo thalmud contenta.

¶ Quod Christus est dei filius a deo patre genitus.

1 Iudei nefaria † credulitate Christuz abnegantes dei filiū impij, duri corde, prophetis veteribus increduli, nobis obtrusi, aduētū Christi malunt ignorare quaz credere. quē enim venturum accipiunt, venisse iā nolunt. quē resurrecturū legunt, resurrexisse non credunt, sed iō ista nō intelligere se fingunt, qꝛ sacrilegio sic hec impleta esse non cognoscunt. Hi ergo q̄runt a nobis dicētes. Cum Christuz quē colitis esse dei filiū predicatis, qbus talia rn̄demus. Iō Christum filiuz dei esse credimus, qꝛ genitū ineffabiliter ab oipotente patre esse credimus, ipso testante. Tecū principiū in die virtutis tue in splēdoribus sanctorū, ex vtero ante luciferū genui te. Ex vtero itaqz .i. ex illa intima ꝛ incomprehensibili p̄ris substantia, siue ex illo diuino atqz immēso paterni pectoris archano quo p̄r genitor de corde bonū eructat verbū sicut ipse alias ait. Eructauit cor meū verbū bonū. si qdē ꝛ ipse p̄r sic dicit ad Christuz, filius meus es tu, ego hodie genui te. Nā ꝛ ibi addit̄, pete a me ꝛ dabo tibi gētes h̄rditatē tuā, ꝛ possessionē tuaz terminos terre, qđ neqz dōm Dauid, neqz genti hebreoruz concessum est, nisi tm̄mō Christo, cuius nomen p oēs gentes est diffusum, cui ꝛ reges obediunt ꝛ gentes seruiunt, sicut de eo scriptū est, Adorabūt eū oēs reges, oēs gentes seruient ei. Itē Salomon cuz mysterium natiuitatis Christi ꝑm deitatē vellet agnoscere, his verbis intonat in ꝓuerbijs. xxx. c. dicēs. Quis ascendit in celū, aut qs descendit, qs cōclusit aquas quasi in vestimēto, qs suscitauit oēs terminos terre, qđ nomen est eius, aut qd filij eius? Si nescis hunc filiū dei in Daniele. iij. c. Rex ille impius dixit. Ecce ego video viros quatuor solutos ꝛ ambulātes in medio ignis, ꝛ nihil corruptiōis in eis est, ꝛ spēs quarti sil̄is est filio dei, quē fideliter credimus, nec vllatenus dubitamus dn̄m saluatorē. Sed obijcit̄ ꝙ in Daniele, Iste filius dei supius esse Angelus dr̄. Sicut. n. ꝓpheta Malachias. iij. c. ait de ipso. Uenit ad tēplū sanctū suuz dn̄ator quez vos q̄ritis, ꝛ Angelus testi quē vos vultis. Christus. n. in eo qꝛ a patre genitus est, filius dei vocat̄. in eo vero ꝙ sepe a p̄re missus ad annuntiādū patribus legit̄, Angelus noiat̄, de quo ꝛ ipse p̄r ad legislatorē Moysen. Exo. xxiij. ꝓtestat̄ dicēs. Ecce ego mitto Angelū meū qui precedat ꝛ custodiat te in via, ꝛ introducat te in locū quē paraui, obserua eū ꝛ audi vocē eius, ne contēnendū putes. qđ non dimittet cū peccaueris, ꝛ est nomen meum in illo. qs est ergo ille Angelus? cui deus est ptās sua ꝛ nomē aliqđ, ptās Angelicos hoc nefas est credere, qs. n. in nubibus eq̄bit̄ dn̄o. psalm̄. aut quis similis dn̄o in filijs dei. Qui. n. nō equabitur nā, non pōt adequari ꝛ noie, ipse. n. est filius qui semp a patre missus visibiliter apparebat hoibus. Ex ipsa ergo missiōe recte Angelus nuncupat̄. Esaias aūt vltimo, filiū a deo genitum confirmās ita annūtiat. Uox dn̄i reddētis tribulationē inimicis suis, ipsis vcz q nō crediderūt iudeis, anteq̄ͣ parturiri peperit, ꝛ anteq̄ͣ veniret partus eis peperit masculum ac si aperte diceret anteq̄ͣ Christū virgo parturiret in carne, genuit filiū p̄r in diuinitate. Et anteq̄ͣ tp̄s virginis pariendi veniret, genuit eū pater sine tp̄e. Unde inferius ait. Quis audiuit vnq̄ͣ tale, aut qs vidit huic similem? Reuera, qꝛ nihil tale in hoibus accidit, aut cuipiā simile, ꝛ post hec subiūgit. Nunqd ego q alios parere facio, ego non pariā dicit dn̄s. Quibus oibus testimonijs cogendus est infidelis vt eligat sibi de duobus vnū, aut Christū filiū dei credere, aut mendaces putare prophetas qui ista concinuerunt.

¶ Quod sine tempore ineffabiliter Christus a patre ab eterno genitus est.

Quia si querit̄ quādo vel quo
2 modo † pater filiū genuerit. Respondetur ei, queritur tp̄s quo sit dei filius genitus dum sit natiuitatis eternus, sicut scriptū est de eo per Micheā. v. capit. Egressus eius a prin. a diebus eternitatis. ꝛ iterum Dauid. ante solū permanet nomen eius, ꝛ ante lunā sedēs eius a prin. a diebus eternitatis. Sed pater eundem ante luciferū. i. ante oia tēpora genuisse testatur, sicut ipse filius dei verbū virtus ꝛ sapientia de sua natiuitate confirmat dicens prouerbiorū. viij. Necdū abyssi erant ꝛ ego iam concepta eraz, necdū fontes aquarū eruperant, necdū montes graui mole constiterant, ante colles ego parturiebar, adhuc terra non fecerat ꝛ flumina ꝛ cardines orbis terre, qn̄ preparabat celos aderaz, qn̄ appendebat fundamēta terre, cū eo erā cuncta cōponens. Tali igit̄ auctoritate ante oia secula filius a patre genitus esse declarat̄, qn̄ cū patre esse noscūtur cūcta per illū creata. Illud ēt deo scire quē qn̄ ipse idem sic genitus dū sacra natiuitate eius archana nec ap̄ls didicit, nec ꝓpheta comperit, nec angelus sciuit, nec creatura cognouit. Esa. testante, qui ait. liij. c. In humilitate iudiciū eius sublatū est, gn̄ationē eius quis enarrabit? Et idcirco si eius natiuitas a propheta nō pōt enarrari, quis ꝓfitebit̄ nosce qn̄ potuit a patre filius gn̄ari. tunc est illud in lib. Iob. Sapientiā dei patris vnde inuenies, latet ab oculis hoium, ꝛ a volucribus celi absconsa est. i. ēt ipsis angelis incognita. Item ibi radix sapie cui reuelata est. i. origo. s. filij dei. sed si gignendi filij q̄rant rōnē, dices. filius nō nisi ex duobus nascit̄, habeat iniquā hmōi genus ortū ꝯdō caduca mortaliuz. Xp̄s. n. ex parte ita emicuit, velut splēdor a lumine, velut verbū ab ore, velut sapia ex corde.

¶ Quod Christus sit verus deus ꝛ dominus.

Sed hunc isti christū nō repu-
3 tant † esse deū eo quod in montē Synai audierunt vocē dn̄i intonantis. Audi Israel inqt, Dn̄s deus tuus vnus est. Et iterū. Ego sum deus, ꝛ preter me non est alius. Et illud. Ego dn̄s ꝛ non mutor, gloriā meā alteri non dabo. Cū ergo legunt perfidie errore cecati Christū deū esse nō credūt. ergo agnoscant proinde illis eo tp̄e ea ꝑdicta fuisse, ne forte a veritate fidei recedētes in multos fictos deos trāsissent, atqz idola gētilitatis colerēt, qđ ēt fecerūt. Nā specialiter Xp̄i testimoniū ꝓpharū apparet esse deum vt cū dr̄ in psal. Sedes tua deus in seculū seculi, virga equitatis, virga regni tui. Dilexisti iustitiā ꝛ odisti iniquitatem, ꝓpea vnxit te deus deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Quis est ergo iste deus vnctus a deo, rn̄deāt nobis iudei. Ecce deus a deo vnctus dr̄, ꝛ verticē Xp̄s ipse vnctione declarat̄ cū deus vnctus insinuat̄. Cū. n. audis deū vnctū intellige Christum. Christus. n. a chrismate. i. ab vnctione vocat̄. Hunc Christū sub persona ciri p Esaiā. xlv. pz deū ꝛ dn̄m, ita testatur dicens Christo meo ciro, cuius apprehendi dexterā, ꝛ subijciā ante faciem eius gentes ꝛ dorsa regū vertā, ꝛ aperiā ante eū ianuas, ꝛ porte non claudent̄. Ego ante te ibo, ꝛ gloriosos terre humiliabo, portas ereas conterā ꝛ vectes ferreos cōfringā, ꝛ dabo tibi thesauros abscōditos ꝛ archana secretorum, vt scias qꝛ ego dn̄s q inuoco nomē tuū deus israel. in ꝑsona. n. ciri xp̄s est ꝓphetatus, cui subiugate sunt gētes ꝛ regna in fide ꝓspera, qꝛ nullus i regno israel cirus dictus est, qđ si de ciro ꝑsarū rege qs hoc crediderit, absurdū ꝛ ꝓphanū esse cognoscas, vt homo impius ꝛ idololatrie deditus xp̄s deus ꝛ dn̄s nuncuparet̄. Audiat adhuc incredulus si xp̄s dn̄s nō est, dicat nūc quē sit affatus in Gene. cū diceret, faciamus hoiem ad imaginē ꝛ silitudinē nostrā. sic. n. subiungit. ꝛ creauit deus hoiem ad imaginē suā, ad imaginē dei creauit illū. Querat ergo qs deus creauit, aut ad cuius imaginē ꝯdidit quē creauit, qđ si rn̄deāt, ad angeloꝝ. Nunqd angelus equalē hz cū deo imaginē, dū multū distat imago creature ab eo qui creauit. Aut nunqd angelus cū deo potuit facere hoiem, qđ ita estimare magna demētia est. Cū ergo dr̄ ita ad cuius imaginē hō creatur nisi ad eius cuius ꝑsona ꝛ imago vna cū deo est, ꝛ vnicū nomen diuinitatis est. Adde aliū. adhuc si Christus dn̄s nō est, qs dn̄s pluit ignē a dn̄o in Sodomis. Sic. n. ait in Genesi. ꝛ pluit dn̄s sup Sodomā ꝛ Gomorrā sulphur ꝛ ignem a dn̄o, qua inia nemo dubitat secūdā esse ꝑsonā. Nā qs est ille dn̄s a dn̄o, nisi ꝓculdubio filius a p̄re q semp ab eodē p̄re missus descendere, solitus est ascendere, quo testimonio deitatis ꝛ distinctio seu distractio ꝑsonarū p̄ris ꝛ filij luce clarius demonstrat̄. Si xp̄s dn̄s nō est, de quo dicit Dauid in psalmo. Dixit dn̄s dn̄o meo, sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoruz. q̄ dū idē xp̄s ꝑz carnē sit filius Dauid, in sp̄ū tn̄ dn̄s eius ꝛ deus est, si xp̄s dn̄s non est deus q̄rant Dauid in lib. ij. regū. Dixit vir cui cōstitutū est de xp̄o dei Iacob, egregius psaltes Israel. sp̄ūs dn̄i loquutus est p me, ꝛ sermo eius p linguā meā. si xp̄s dn̄s nō est, quis est ille dn̄s exercituū qui a dn̄o exercituū post gloriā mittit̄, ipso dicēte in Zacharia. ij. Hec dicit dn̄s exercituū, post gloriā misit me ad gentes q̄ spoliauerunt nos, q. n. tetigerit vos tanget pupillā oculi eius in via. Ecce leuabo manū meaz sup eos, ꝛ erit preda his qui seruiebant sibi ꝛ cognoscetis qꝛ dn̄s exercituū misit

misit me. Age nunc cuius sit hec vox nisi saluatoris, qui omnipotens deus a patre oipotēte missus esse testaꝛ. Missus est aūt ad gentes post gloriā diuinitatis quā habuit apud patrē, qñ idē saluator seipsum ⁊ formā serui accipiēs factus est obediēs vsq₃ ad mortē, qui ēt sequentibus loquiꝛ dñs Zacharie. ij. Lauda ⁊ letare filie Sion, q₂ ēt ego veniam ⁊ habitabo in medio tui dicit dominus. Et applicabunꝛ gentes multe ad dominum in die illa ⁊ erunt mihi in populū, ⁊ habitabo in medio tui ⁊ scies q₂ dominus exercituū misit me ad te. dic ergo quis est iste dominus exercituum a domino missus.

¶ Quod filius est in patre ⁊ econuerso scilicet pater in filio Christo cum sit vnius essentie.

4 Sed † cōtra hoc obijcit perniciosa iudeorū perfidia, dicens. Si pr̄ deus ⁊ filius est, ergo duo dij sunt, ⁊ nō est vnus deus. Proinde ergo audite Esaiam. xlv. vtrāq₃ personā deū tenentē. Tu es deus ⁊ in te est deus, filiū declarauit, sed tñ vt eundē patrem ⁊ filium vnum deum ostenderet subiecit. non est absq₃ te deus, vere deus absconditus est deus Israel saluator, alias quoq₃ vnicū nomen patris ⁊ filij cōprobatur ipso patre ad legislatorez Moysen ita testante Exodi. xxiij. Attende illi ⁊ ne inobediēs ei fueris, ⁊ est nomen meum in illo.

¶ Quod in deo sunt tres persone in vnitate essentie.

5 Quod vero tres personas patris † ⁊ filij ⁊ spiritussancti sub vnitate diuinitatis ꝓnuntiamus Audi Esa. xlviij. Ego primus ⁊ ego nouissimus, manus quoq₃ mea fundauit terrā ⁊ dextera mea mensa est celos. Nō a princi. locutus est in abscondito, sum ex tpe, antequaz fierēt ibi erā. Et nūc dñs deus misit me, ⁊ spūs eius q mittiꝛ, ⁊ tertia ꝑsona eiusdē dñi q mittiꝛ, sicut est ⁊ illud Gene. in princ. fecit deus celum ⁊ terrā, ⁊ spūs dñi ferebaꝛ super aquas. in dei enim vocabulo, patrē intellige. In princ. cognosce filiū qui dicit, in capite libri scriptum est de me. in eo vero qui superferebaꝛ aqs, intellige spiritū sanctū. Itē in psalmo. verbo dñi celi firmati sunt, ⁊ spū oris eius ois virtus eorū. In persona. n. dñi patrē accipimus. In verbo filiū credimus. In spū oris eius, spiritūsanctū intelligimus. Quibus testimonijs ⁊ trinitatis numerus ⁊ cōmemoratio cooperationis ostendiꝛ. Cuius ēt trinitatis sacr̄m ⁊ Aggeus ꝓpheta. ij. ostendit ex ꝑsona dñi dicens. Spūs meus erit in medio vestri. ecce qd̄ deus loquiꝛ, ecce spūs eius post hec. De tertia ꝑsona. i. de filio ita subiecit, q₂ ecce cōmouebo celū ⁊ terrā, ⁊ veniat desideratus cunctis gentibus. Nā ⁊ cū dñs dicit, faciamus hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā, in eadē locutione vel operatione patēs cognitio trinitatis est. Pater. n. dicit, filius facit. Spiritus vero sanctus ea q̄ facta sunt sanctificatione sua benedicit. Idē cū dicit ipse deus, ecce Adā factus est quasi vnus ex nobis in ipsa pluralitate personarum p₃ trinitatis mysterium. hoc quidem de trinitate breuitatis causa notauimus dum copiosissime plura in voluminibus scripturarum pandantur.

¶ Quod Christus filius dei homo factus est.

6 Hucusq₃ mysterium natiuitatis † Christi ꝫm diuinitatē notauimus vel ꝑdiximus, deinceps de corporali eius natiuitate dicamus, manifestantes primum q₂ idē filius dei ꝑꝑ nostrā salutē incarnatus ē, ⁊ homo factus. Sic eniz de eo predicaꝛ Esaie. x. Paruulus inquit natus est nobis, ⁊ filius datus est nobis, ⁊ factus est principatus super humeros eius, ⁊ vocabiꝛ nomē eius admirabilis, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Paruulus. n. Christus q₂ hic homo ⁊ natus est nobis non sibi, qd̄ deus homo factus est ꝓ nobis ꝑfecit, ⁊ iō natus est nobis, q₂ est datus nobis nisi dei filius ⁊ principatus eius suꝑ humeros eius. siue q₂ crucē ipse ꝓprijs humeris portauit, siue q₂ titulū regni super humeros ⁊ caput eius Pilatus scripsit. Erubescant itaq₃ impij ⁊ agnoscant vocati deum filiū spiritu natū per assumptionē corporis periculū factū. De cuius ēt natiuitate in psalmo Spiritussanctus dicit. Pater nunquid Sion dicet homo, ⁊ homo factus est in ea, ⁊ ipse fundauit eā excelsus. Et ipse qui in ea natus est homo, ⁊ altissimus nuncupatus est, Homo, q₂ ipse in ea natus ē humillimus. altissimus aūt q₂ ipse fundauit eam. excelsus. de quo iteruz Esaias. ij. c. ita Quiescite ab hoie cuius spiritus in naribus eius est, q₂ excelsus reputatus est iste. verum ēt quoties impij oēm hanc prophetiaz de natiuitate Christi agnoscunt, conclusi dum non habeant qd proponāt argumentanꝛ dicentes, nec dū venisse Christū de quo hec oia ex ore prophetarū annuntiata sunt. Audiant ⁊ Danielē, q₂ ēt non solū venturū predicat Christum, qd̄ est conueniens cū ceteris ꝓphetis, sed ēt tp̄s aduentus eius ostendit, ⁊ annos enumerat, ⁊ manifesta eius signa ꝓnuntiat. Sic. n. ait ad euz angelus. ix. c. Daniel. Animaduerte sermonē ⁊ intellige visionem, septuaginta ebdomade abbreuiate sunt super ppl̄m tuū, ⁊ super vrbē sanctā tuā, vt consumeꝛ preuaricatio, ⁊ finē accipiat pctm̄ ⁊ deleatur iniquitas, ⁊ adducaꝛ iustitia sempiterna, ⁊ impleatur visio ⁊ ꝓphetia ⁊ vngatur sanctus sanctorū. Que. s. septuaginta ebdomade si a tpe Danielis enumerenꝛ, proculdubio sanctus sanctorū qui est Christus olim venisse cognoscitur. Ebdomada nāq₃ in sacris eloquijs septez annis terminatur, testante dño ad Moysen. Leuitici. xxv. numerans ergo tibi ter septem ebdomadas annorū. i. septies septenas, q̄ simul faciunt annos. xlix. quadringentos nonaginta. A tpe itaq₃ Danielis prophete vsq₃ ad Christum plusq̄₃. c. ebdomade numerantur. Iō nāq₃ natus est Christus qñ annuntiabit sermo ꝓpheticus, sed duritia cordis iudaici, q₂ ipsi Christū interemerunt. Inde euz adhuc venisse nō crediderunt. ⁊ adhuc vt plenius pateffiat. Notādū ꝙ debemus cōputare a ṗ anno Darij vsq₃ ad euētuz Christi. Darius regnauit. xviij. annis. Archarius. vj. Othus qui ⁊ Thirus. xxiiij. annis. i. ante alius Darius qui ⁊ melas. xxj. Alexā. Macedo. xij. post eū Sothar i alexādria. xxxv. succedēs filadelphus. xxxviij. post hūc Euergeus. xxv. philopr̄. xvij. Epiphanes. xxiiij. Alius Euergeus. xxvij. Cleopr̄. xx. ⁊ sex mēsibus. iterū Cleopater Sother. xxviij. post Tholomeus. xxvij. Augustus. xiij. post Cleopatrē Augustus. xliij. annis. nā oēs anni Augusti. lv. Scimus. xl. anno imperij augusti, q post mortē Cleopage regnauit. Natus est Christus anno. xv. Probamus filiū dei dñm nostruz Iesum Christū ꝫm carnē iā natū fuisse. S₃ adijcit, cur natus est, audiat ergo tñ. Deus cū hoiem fecisset summa beatitudine productū, ⁊ diuine imaginis decore honoratū, posuit eū in paradiso vt eēt deo subiectus ⁊ ceteris creaturis. Prelatus ille aūt rebellis effectus concepta diuinitate interdū violauit preceptū. Quē proiectū deus non occidit, sed exulē a paradiso fecit, expectans vt ꝑ penitentiā reuocari posset ad veniā. ⁊ cū ille non reuocareꝛ ad viā veritatis, dedit ei legē ꝑ Moysen, vt vel per ipsam reuerteretur ad amorē dei ⁊ ad rōnē iustitie. Sed cū nec hanc qdē contumax ⁊ incredulus custodiret, venit filius dei ⁊ corpus humane fragilitatis assumpsit vt dū videreꝛ sic qd̄ tandē mundus conuertereꝛ. Omissisq₃ demonū simulachris reconciliareꝛ gratia cōditoris, hec est cā natiuitatis Christi. nā ⁊ a principio mundi hominē deus ad sui imaginē fecit. eumq₃ presentia sui ex omnibus creaturis pulcherrime decorauit. sciens ꝑfecto qd̄ futurus esset in corꝑe ⁊ ipsam imaginē indueret q̄ ꝓxima deo facta in mundi creatione, ne cōditione iā deinceps sequamur debitū ordinem ⁊ cuius demonstrata est natiuitas, demonstreꝛ genus ⁊ patria.

¶ Incipiamus de eius nomine loqui, ꝙ Christus Iesus vocari debuit ꝫm scripturas.

7 Prima eniz appellatio nominis † Iesu inueniꝛ in figura dñi nostri Iesu Christi a naue predicta. Nā auses quidā q naue filius noiabaꝛ a Moyse Iesus cognominaꝛ. Sic. n. post obitū Moysi dux effectus obtinuit ⁊ nostrā promisse hereditatis distribuit mutatio nois. qd̄ significauit nisi q₂ defuncto Moyse. i. defuncta lege ⁊ legali ꝑcepto cessante dux nobis dñs Iesus Christus erat futurus, q ad terram nos celestis repromissionis ꝑ Iordanis fluenta. i. per gratiā baptismi sanctificatos perduceret oibus vitiorum generibus expulsis, vel angelorum hostibus effugatis.

¶ De generatione Christi ꝫm carnem, ꝙ de semine Abrahe originem duxit.

8 Quod autē ex semine Abrahe futurus † esset dñs Iesus xp̄s his verbis Abrahe ṗ facta promissio est a dño Ge. xij. In semine inqt tuo bñdicenꝛ oēs gentes. i. in xp̄o. de quo psal. ait, ⁊ bñdicenꝛ in eo oēs tribus terre, oēs

gentes magnificabunt eum. Audi me Jacob, ꝛ Israel quē ego feci, ego sum dñs deus tuus primus ꝛ nouissimus, ꝛ ea q̄ ventura sunt nouissima ego facio. Iterū ibi. Ego sum deus q te creaui ꝛ audiui, ꝛ tenui dextera mea vt vnitatē pr̄is ꝛ filij assignauit, adiecit dñs. ego testis vester dicit dñs deus, ꝛ puer meus quē elegi vt sciatis ꝛ credatis q2 ego sum, ꝛ añ me non est alius ꝛ post me nō erit. ꝛ in Salomone. Miserere nr̄i deus ꝛ respice nos, ꝛ ostēde nobis lucē miserationū tuarū, ꝛ immittet timorē tuū super gētes q̄ nō exq̄sierūt te, ꝛ agnoscāt q2 non est alius deus nisi tu. Itē in psal. Quī qs deus p̄ter dñm, aut qs deus p̄ter deū nr̄m. Cōtrarie aūt asserit sacrilegus iudeus, dicēs. Si p̄rē ꝛ filiū vnū deū creditis, quō iteruʒ tres p̄sonas pr̄is ꝛ filij ꝛ sp̄ussancti. sub vnitate deitatis p̄nūtiatis. R̄ñ. iterū, audi ergo diuinā trinitatē Esaia p̄testāte. vj. c. Uidi inq̄t dñm sup soliū excelsum ꝛ eleuatū, ꝛ ea q̄ sub ipso erant replebāt tēplū, Seraphim stabāt subter illud, sex ale vni ꝛ sex ale alteri, duabus velabāt faciē, ꝛ duabus velabāt pedes eius, ꝛ duabus volabāt ꝛ clamabāt alter ad alterū ꝛ dicebāt Sctūs, sctūs, sctūs dñs deus sabaoth. plena est terra maiestate eius. Uñ si deus trinitas non est, quare sctūs tertio iterauerūt. Cuius tñ trinitatis vnitas cōmendet̄ sub eadē trina repetitiōe vnū deū aut dñʒ iterauerūt. Itē si trinitas vnus deus nō est. Cur Abrahā sub vertice mābre tribus occurrens vnum dñm dixit ꝛ nō tres plurali numero salutauit, nisi q2 vnitatis mysteriū in trinitate esse cognouit. Si trinitas nō est deus, Cur ad Moysen tertio dr̄. Deus abrahā. Deus Isaac. Deus Jacob. R̄ñ. ad hec q es infidelis, q xp̄m ꝛ deū ꝛ angelū dei nō credis. Quis ergo ille angelus dñi est q apparuit agar, q ēt ꝛ dñs vocatur. Geñ. itaqꝫ testat̄. xvj. c. Et dixit angelus dñi ad agar. Reuertere ad dominā tuā. ꝛ humiliare sub manibus eius. Et rursum, Multiplicās inq̄t multiplicabo semē tuū, ꝛ nō numerabit̄ pre multitudine, inuocauit aūt agar nomen dñi q loquebat̄ ad eū. Tu deus q exaudisti me. Et fic̄e huic illud qd̄ sequit̄ in Geñ. xij. Tētauit deus Abrahā ꝛ dixit Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis Isaac. ꝛ post paululū sequit̄. Ecce angelus dñi clamauit de celis dicēs. Abrahā. cui r̄ndit, adsum. Dixit dñs, Ne extendas manū tuā sup puerū neqꝫ facias quicq̄, nunc cognoui q2 times dñm ꝛ nō pepcisti vnigenito tuo pp me. itē ille Gene. xxxj. dixit angelus dñi in somnis ad Jacob, ꝛ r̄ndēs adsum, cui ait. vidi oia q̄ fecisti in labā. Ego sum dñs bethel vbi vnxisti lapideʒ ꝛ notū dedisti mihi. adhuc p̄terea si xp̄m deū ꝛ dñm non creditis qs est iste angelus ꝛ deus quē dñs p̄mittit añ Moysen. Exodi. xxiij. ita dicēs. Ecce ego mitto angelū meū qui precedat ꝛ custodiat te in via, ꝛ introducat ad locum quem preparaui, obserua eum ne contēnendum eum putes, q2 cum peccaueris non dimittet te, ꝛ nomen meum est in illo.

¶ Quod ex tribu iuda traxit originem Christus.

9 Secūdum carnem christus ex tribu iuda expectādus erat. Jacob p̄triarcha sign̄at dicēs Ge. xlix. c. Nō deficiet princeps ex iuda, nec dux de femoribus eius donec veniat q mittēdus est, ꝛ ipse erit expectatio gētiū. Certuʒ eñi est vsqꝫ ad ortū xp̄i nō defuisse principē ex pp̄lo iudeoꝝ, ꝛ ex gñe iudeorū, nec dux de femoribus eius vsqꝫ ad Herodē alienigenā regē, q p ambitionē regni irrepserat quē gens ꝛ pp̄li expectabāt Judei puicacia ipudice frōtis dicēt. Nōdū esse tp̄s ipletū, mētiētes nescio quē regē ex gñe iudeoruʒ in extremis oriētis ptibus regna tenere, neqꝫ debēt mēte cecati silētiōis sue mēdaciū detēti q iam nūc sine sacerdote, ita sine rege ꝛ principe sunt. Neqꝫ. n. mēdax eē pōt Osee p̄ph̄a q dicit. Sedebūt filij Israel sine rege, sine p̄ricipe, sine sacrificio, sine altari, sine copoli. i. sine sacerdotio, sine tarāthiʒ. i. sine manifestatiōibus, q̄ oia qs nō videat nunc in ipsis esse completa. Ecce ex qua tribu nasciturus esset Christus docemur.

¶ Quod ex stirpe Dauid Christus sit natus.

10 Ex Dauid aūt semine ſm carnē futurū esse p sp̄m sanctū ita p̄nūtiabat̄ in psalmo. Jurauit dñs Dauid veritatē ꝛ nō frustrabit̄ eū, de fructu vētris tui ponā sup sedē tuā. Semel iurauit i sctō meo si Dauid mētiar, semē ei9 in eternū manebit, ꝛ thronus eius sicut sol ꝛc. Itē i p̄ lib. paralipomenon. xvij. ꝛ factū est v̄bū dñi ad Nathā, dicēs, Uade ꝛ dic seruo meo dd̄. Hec dicit dñs. Non edificabis tu mihi domū ad habitādū, sʒ cū ipleti fuerint dies tui ꝛ dormieris cū p̄ribus tuis suscitabo post te semen tuū qd̄ erit d̄ vtero tuo, ꝛ firmabo regnū eius, hic edificabit domū noi meo, ꝛ erigā thronū eius in secula. Ego ero illi in p̄rē, ꝛ ipse mihi in filiū, ꝛ fidelis erit domus eius vsqꝫ in sclm̄ in ꝯspectu meo, ꝛ thronus eius erit firmissimus iugiter. Hec oia q̄sqs in Salomone putat fuisse impleta, multū errare v̄r. nā qualr̄ in Salomone intelligēdū est cū dictū est, postq̄ꝫ dormieris cū p̄ribus tuis suscitabo semen tuū post te, absit. Ille eñi viuēte p̄re incepit regnare. Nā hic dr̄, q2 cuʒ impleti fuerint dies tui ꝛ dormieris cū p̄ribus, suscitabo semen tuū. Ex quo intelligit̄ esse alius p̄missus q nō añ mortē eius p̄nūtiatus fuerat suscitādus q edificaret domū deo, nō d̄ parietibus manu factis, sed de lapidibus p̄tiosis ꝛ viuis. i. sanctis ꝛ fidelibus. Nā ꝛ illud qd̄ subiecit. Fidelis erit domus, ꝛ regnū eius vsqꝫ in eternuʒ corā me. Attēdat ꝛ aspiciat prius q̄ nō de Salomone p̄nūtiat. Salomonis nūquid domū plenaʒ fuisse mulieribus alienigenis colētibus idola legimus, ꝛ ipse ab eis rex in eadē idololatria seductus est atqꝫ deiectus, q dū bonus fuisset in initio, malū exitū habuit. Ergo qs est iste cuius domus fidelis est in p̄petuuʒ, qui post mortē Dauid p̄mittebat̄ suscitādus, ille est vtiqꝫ d̄ quo ipse Dauid existimās p̄clamat dicēs. Tu vero distulisti Christum tuū. nō est ergo Salomon ille, sed nec iste Dauid sed dilectus ē xp̄s. ergo apparet p̄missiones nō in Salomone sed in xp̄o dño nr̄o q ex Dauid gñe ortus est fuisse ꝯpletū. De quo ipse dñs alibi dicit. Hiere. xxiij. Ecce dies veniūt, ꝛ suscitabo Dauid germē iustū, ꝛ regnabit rex ꝛ sapiēs erit, faciet iudiciū ꝛ iustitiā in terra. in diebus illis saluabit̄ iuda ꝛ Israel habitabit confidēter. ꝛ hoc est nomē qd̄ vocabūt eū dñs iustus nr̄, p̄missum nāqꝫ ꝛ esse ex semine Dauid xp̄m p Esa. p̄phetā. xj. ita p̄nūtiat̄. Egrediet̄ virga de radice Jesse, ꝛ flos de radice eius ascēdet. hec virga de radice iesse virgo est Maria de Dauid radice exorta, q̄ genuit florē dñm saluatorē, de quo ēt sequit̄, ꝛ requiescet sup eū sp̄us dñi, sp̄us sapie ꝛ intellectus, sp̄us ꝯsilij ꝛ fortitudinis, sp̄us scie ꝛ pietatis, ꝛ replebit eū sp̄us timoris dñi. Jō tāta dona sp̄us sup euʒ p̄dicant̄, q2 in eū nō ad mēsura sp̄us inhabitabat sicut in nobis, sed tāta inest plenitudo deitatis. ꝛ iste est q nō ſm visionē oculorū iudicabit, neqꝫ ſm auditū aurium arguet ꝛc. Sed erit iustitia cingulū lūboꝝ eius, ꝛ fides cinctoriū renū eius. in cuius ecclesia vtiqꝫ habitat lupus cū agno, ille solebat ab ea p̄dā cape, ad eaʒ cōuertit̄ ꝛ cū innocētibus cōmorat̄, in cuius ouili pardus cū hedo accubat p̄mixtim. s. subdoli cū pctōribus ibi ēt vitulus de circūcisione, leo de seculi p̄tāte, ouis de pp̄lari ordine sit̄ morant̄, q2 in fide cōis est oium ꝯdō. Puer aūt paruulus minās eos vtiqꝫ q2 humiliauit se p nobis vt paruulus, bos aūt ꝛ leo comedēt ibi paleas q2 princeps cū subiectis plebibus cōem hꝫ doctrinā. delectat̄ quoqꝫ infans ab vbere sup sacramine aspidis, dū gentes q̄ solebāt venena p̄dicare ꝯuersis ēt xp̄i fidē paruuli delectantur audire. cauerna. n. reguli corda sunt infideliū, in q̄bus serpēs ille tortuosus requiescebat quē ablactatus ꝯprehēsis ex me captiuuʒ traxit vt in mōte sctō eius qd̄ est eccl̄ia nō noceret. ad hec idem Esa. de xp̄o. xj. c. q de semine Dauid natus est ſm carnem. sic in ꝯtibus dicit. In die illa erit radix iesse q stat in signū pp̄loꝝ, ipsum gētes p̄dicabūt, ꝛ erit sepulchrū eius gloriosuʒ, insignum pp̄loꝝ stat radix iesse qñ xp̄i signaculū crucis exp̄rimēti frontibus eorū ip̄m gētes dep̄cabunt̄, qd̄ iā cernit̄ dudū fuisse ꝯpletū. Sepulchrū aūt eius inq̄tū est gloriosum, vt excepto qd̄ redēpti p mortē eius gloriā ei exhibemus, ēt locus ipse coruscās miraculis ad se oēm ꝯhit mūdū glorie sue cā. iā vero q̄ ore p̄phetico ad Moab nascētis xp̄i p̄hibet̄ testimoniū Esa. xv. Ponā. n. super his q fugerunt de Moab leonem ꝛ reliquijs terre. Emitte agnū dñe dñatorē terre de petra deserti ad mōtē filie sion. d̄ hac gēte Moabitarū egressus est agnus immaculatus q tollit peccata mūdi, dñat̄ in orbē terrarū. Petra aūt deserti Ruth sign̄at q̄ destructa morte mariti de Booz genuit Obed. Deinde iesse Dauid. ꝛ de dauid xp̄m, mōtē aūt filie sion aut historialiter ipsam vrbem Hierusalē, dicit, aut iuxta Tropologiā ecclesiā in secula. i. in virtute sublimitate locatam.

¶ Quod de virgine nasci debuit, non ex virili semine.

11 Hactenus de noie ꝛ gr̄a ꝛ gñe dñi nr̄i Jesu xp̄i testi veteris fidē p̄strinximus. Dehinc ꝯnationē eius ſm carnē ex virgine ostēdamus. Esa. plenissime p̄docēte. sic. n. dicit. Et adiecit dñs loq ad Achaʒ dicēs. Pete tibi signū a dño deo tuo in p̄fundū inferni, siue in excelsuʒ. ꝛ subiecit. audite ꝯ domus Dauid genus Dauid. Nā hñ ad dñm loq̄bat̄. i. ad stirpē regiā de qua descēdit Maria ꝛ adiecit, pp hoc dabit

dabit dñs ipse nobis signũ. ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium, ⁊ vocabit̃ nomen eius Emanuel. qđ est interpretatũ, nobiscum deus. erubescát itaq; impij ⁊ gr̃a xp̄i sua colla subijciát. Ecce. n. qué virgo peperit nobiscũ deus appellat. Obijciunt aũt nobis mẽtientes iudei ꝙ in hoc loco nõ virginẽ sed iuuenculã ostendit sermo ꝓpheticus pariturã. Quibus rñdet̃ non esse signũ si iuuẽcula pariat qđ est etatis. ⁊ hoc est signũ ad rei nouitaté, qđ si virgo pariat, qđ est integritatis dñs dabit nobis signum, insinuat quoddã insigne miraculũ virginẽ. s. pariturã qđ proculdubio signũ non esset nisi nouũ existeret. Oportebat. n. Christũ ꝑꝑ insigne miraculũ s̃m carnẽ nasci de virgine. Sequit̃ de eo, butirum ⁊ mel comedet, butirũ fructus est ecclesie venientis ex circuncisione, quasi nobis origo. i. sub lege posite. Vel vero ecclesie venientis ex gentibus cuius fructu. i. opera pascit̃ Christus. Sequtur qđ dicit. priusꝗ̃ sciat puer vocare patrẽ aut matrẽ, qđ. n. dixit priusꝗ̃ cognoscere se faciat deũ haberi, se ⁊ virginẽ matrem iuxta illud qđ in Gene. scribitur conducente dño ad Abrahaz. nunc cognoui qꝛ times dñm. i. nũc cognoscere te feci. Absit eniz apud deũ esse ignorantiaz, vt tunc cognosceret qđ ante nesciret. Sed iã ad propositũ redeamus atq; audiamus ad hec de sacra virgine natiuitatis xp̄i mysteriũ eodẽ Esa. aliter ꝑcinente. xlv. c. Rorate celi desuꝑ ⁊ nubes pluant iustum, aperiat̃ terra ⁊ germinet saluatorẽ, ⁊ iustitia oriatur simul, ego dñs creaui eũ. celi ipsi qui nubes. i. ꝓphete ꝑ quos Christus veniens ꝓphetabat̃ terra Maria q̃ fide aperta nõ corruptione genuit saluatorẽ, qꝛ solus dñs eã creauit, non virilis cõmixtione seminis. Sicut. n. Daniel ij. ꝓpheta. de eodẽ virginali necessitate figuraliter dñs predixit, scidi lapidẽ de monte abscisum sine manibus prescindentium, ⁊ cũ peruenisset in terrã repleuit orbẽ terre, sic lapis xp̄s intelligitur. vnde ꝑ Esaiã deus loquit̃. Ecce mitto in fundamentis sion lapidẽ pretiosum electũ angularẽ, ⁊ qui crediderit in eũ nõ confundet̃. hũc. n. vidit Daniel abscisum de monte ⁊ de ppl̃o iudeorũ sine manibus, sine cõmixtione virili natũ ex virgine Maria, quã sine dubio virginẽ fuisse credimus añ partũ Ezechiele propheta testãte. xliiij. Cõuerti me ad viã porte sanctuarij exterioris q̃ respiciebat ad oriẽtẽ, ⁊ erat clausa. ⁊ dixit ad me dominus. Porta hec clausa est ⁊ nõ apiet̃, ⁊ vir nõ transiet ꝑ eam, qꝛ dñs deus ingressus est ꝑ eam eritq; clausa. quo testimonio sanctam Mariã virginẽ cõcepisse ⁊ ꝑmãsisse virginẽ cõfitemur. Genitalia nãq; feminarũ ꝓ eo qđ claustra aperiũt porte dicunt̃. Sicut ait Job. iij. qꝛ non clausit portas vẽtris q me portauit. Dñs. n. nr̃ Jesus Xp̄s mirabiliter ⁊ potẽtialiter natus tanꝗ̃ sponsus ꝓcessit de thalamo suo. i. de v̄ginis vtero. post cuius ortũ nullũ cũ Maria ꝯuenisse, nullũ ex eius vtero genitũ al̃s gentiũ extitisse.

¶ De loco in quo nasci debuit in Bethleem s̃m ꝓphetas.

Prediximus natiuitatẽ domi
12 ni † nostri Jesu xp̄i ex virgine locũq; originis sue ostendamus. Nã in Bethleem natus est. Ad quã dr̃ ꝑ Micheã ꝓphetã. vj. Et tu Bethleem terra iuda domus effrata nequaꝗ̃ paruula es silibus Juda, ex te. n. egrediet̃ q sit dñator Jsrael. ⁊ egressus ei⁹ ab initio a diebus eternitatis. ꝑꝑ hoc dabit eos vsq; ad tp̄s in quo parturiẽs pariet. ⁊ sic postꝗ̃ locus originẽ ꝑdixit deinde regimen eius futuruz in toto orbe subiecit dñs stabit ⁊ videbit ac pascet gregẽ suũ in virtute dñi, vel in fortitudine, vel in sublimitate ad honorẽ nois dei sui ⁊ cõuertẽtur quominus tũc magnificat̃ vsq; ad terminos orbis terre, ⁊ erit iste pax. De hoc loco natiuitatis Christi, ⁊ Abacuc ꝓpheta sic dicit. Deus ab austro venisse scribitur, qui a Bethleem venturus esse preuidebatur.

¶ Quod stella demõstrante claruit eius natiuitas s̃z ꝓphetas.

In numeris diuinis. xxiij. Il-
13 le Balaã † sic cecinit. Orietur stella ex Jacob, ⁊ exiet homo de Jsrael. Magi. n. ab orientibus veniẽtes primũ partibus xp̄i natiuitatem stella indice renuntiauerunt. si vt quez princeps pacis eorum predixerat illi in ipso sideris demonstrarent.

¶ Qđ tres Reges vel magi xp̄m natum adorare debuerant.

Et hoc prophete nobis nar-
14 rãt † sic. n. Esa. ait. In tp̄e illo deferet̃ munus dño exercituum a populo diuulso ⁊ dilacerato, ⁊ a ppl̃o terribili postquã non fuit alius. Hoc aũt dicit ꝑꝑ ꝑsarũ robustissimã gentẽ, ad cuius tunc potẽtiã nullus ppl̃s ꝯparabat̃. de qbus magi veniẽtes xp̄o munera obtulerũt. Et iterũ ipse. lx. Oẽs inqt de Saba veniẽt aurũ ⁊ thus deferẽtes, ⁊ laudẽ dño annũtiãtes. De his muneribus ⁊ Dauid ꝑcinit dicẽs, ⁊ dabit̃ ei de auro Arabie. Et rursus. Reges tharsis ⁊ isule mũera offerẽt regi dño, ⁊ saba dona adducẽt.

¶ Quod nõ oleo materiali sed spũsancto xp̄s a deo vnctus est.

Esaias. lxj. ex persona eiusdez
15 † Christi sic canit dicẽs. Spũs dñi suꝑ me, ꝑꝑ qđ vnxit me, euangelizare pacẽ misit me, predicare captiuis remissionẽ, ⁊ cecis visum. Simili mõ Psalmographus afflatus spũ ita ex eodẽ loqtur dicẽs. sedes tua in seculũ seculi ⁊c. ꝑꝑea vnxit te deus tuus. in qua snia p̄ria, ꝓpheta natiuitatẽ Christi ac ꝑpetuitatẽ demõstrat seqũẽtis ꝑ eqtatis virgã. i. sceptrũ ꝑtãtis eius regnũ denuntiat. postremo qđ idẽ deus a deo vnctus sit indicat. Nõ qdẽ oleo cõi sicut ⁊ ceteri participes sui. i. principes qui imaginario precesserant, sed oleo letitie quo mistice demonstrat̃ tp̄s. s. cuius celesti infusione ⁊ virtute Christus est consecratus.

¶ Quod pauper pro nobis factus est Christus.

Zacharias. ix. sic indicat dicẽs
16 dicite † filie sion, Ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ saluans pauꝑ sedẽs super asinũ indomitũ. Ecce intelliget seruus meus ⁊ exaltabit̃, ⁊ eleuabit̃, ⁊ sublimis erit valde sicut super te multi sic gloriosus erit inter viros aspectus eius, ⁊ forma eius inter filios hominũ. Jste asperget multas gẽtes. suꝑ ipsum cõtinebũt reges os suũ, qꝛ qbus nõ est narratũ de eo videbũt, ⁊ q nõ audierunt cõtẽplati sunt, qs reddidit auditui nr̃o, ⁊ brachiũ dñi cui reuelatum est. Et ascendit sicut virgultũ corã eo ⁊ sicut radix de terra sitienti, ⁊ non est spẽs ei neq; decor, ⁊ vidimus eũ ⁊ nõ erat aspectus, ⁊ desiderauimus eũ despectũ ⁊ nouissimũ virorũ, virũ dolorũ ⁊ scientẽ ferre infirmitatẽ, ⁊ quasi abscõditus vultus eius ⁊ despectus, vnde nec reputauimus eũ, vere languores nr̃os ipse tulit, ⁊ dolores nostros ipse portauit, ⁊ nos reputauimus eum quasi leprosum ⁊ ꝑcussum a deo ⁊ humiliatũ. Jpse aũt humiliatus est ꝓpter iniqtates nostras, ⁊ attritus est ꝑꝑ scelera nostra, ⁊ disciplina pacis nr̃e suꝑ eũ, ⁊ liuore eius sanati sumus oẽs. quasi oues errauimus, vnusq́sq; in viã suã declinauit, ⁊ dñs posuit in eo iniqtates oium nostrũ. oblatus est qꝛ ipse voluit ⁊ non aperuit os suũ, de angustia ⁊ de iudicio sublatus est, gñationẽ eius qs enarrabit? qꝛ abscisus est de terra viuentiũ, ꝑꝑ scelus ppl̃i mei ꝑcussi eũ, ⁊ dabit impios ꝓ sepultura, ⁊ diuites ꝓ morte sua, eo ꝙ iniqtatẽ nõ fecit, neq; dolus fuerit in ore eius. ⁊ dñs voluit cõterere eũ in infirmitate eius, si posuerit ꝓ pctõ aiam suã, videbit semen lõgeuũ, ⁊ volũtas dñi in manu eius diriget̃, pro eo ꝙ laborauit aia eius videbit ⁊ saturabit̃, in scia sua iustificabit ⁊ ipse iustus seruos multos ⁊ iniqtates eorũ ipse portauit. Jđ dispertiã ei plurimos, ⁊ fortiũ diuidet spolia, pro eo qđ tradidit in morte aiam suã ⁊ cũ sceleratis deputatus est, ⁊ ipse pctã multorũ tulit ⁊ pro trãsgressoribus orauit. Jn qua electione nõ solũ qꝛ abiectus apparuit, sed ẽt ibi gñatio celestis exprimit̃. infirmitas quoq; suscepte carnis eius manifestat, cõtumelia quoq; passiõis eius, crux, mors, sepultura ibi monstrat̃, eo qđ innocẽs dãnat̃ ⁊ tacens ibi ꝑdit̃. deus. n. suscipiẽs carnem ⁊ pauꝑis formã se humiliare dignatus est nostri cã vt salus perditis redderet̃ ⁊ vsq; ad mortez obediẽs factus est. Qđ alibi Esaias prefatus est. Nõ clamabit neq; audiet qs in plateis vocẽ eius, calamũ cassatũ nõ cõteret ⁊ lignũ fumigãs non extinguet, sed in veritate ꝓferret iudiciũ quo adusq; in terra ponat iudiciũ, ⁊ in noĩe eius sperabunt gẽtes. ⁊ Hierem. xiiij. qđ veniet deus rex vt abiectus ⁊ humilis. ita ꝑdixit. dñe fac misericordiã tuã ꝑꝑ nomen tuũ qm̄ multe sunt auersiones nr̃e, tibi peccauimus expectator Jsrael saluator eius in tp̄e tribulatiõis. quare quasi colonus futurus es in terra ⁊ quasi viator declinãs ad manẽdũ quare futurus es q̃si vacuus ⁊ fortis q nõ pȯt saluare. tu aũt in nos es dñe ⁊ nomen sanctũ tuũ inuocatũ est suꝑ nos ne derelinquas nos. cũ. n. dicit tibi peccauimus, exprimit iudeorũ ꝑsonã q in deũ peccauerũt qñ veniẽtẽ in forma hois crucifixerunt, obtulit enim se aspectibus hoium ⁊ inquilinum, illi aũt putantes hoc tantũ esse quod videbatur occidunt hominem, quasi qui non potest saluare.

¶ De virtutibus Christi ꝛ miraculis ſm prophetas.

Genera quoqꝫ ꝛ virtutes cu/

17 rationũ † tãto ante preſcripta sunt ꝑ Eſaiã ꝓphetã dicẽtẽ. xxv. Ecce nunqd deus nr̃ veniet ꝛ ſaluabit nos. tunc aperient oculi cecorũ, ꝛ aures ſurdorũ audient, tũc ſaliet ſicut ceruus claudus, ꝛ clara erit lingua mutorũ. Et iterũ. lxv. Sp̃s dñi ſup me eo qđ vnxit me ad annũtiãdũ miſit me, vt mederer cõtritis corde, ꝛ p̃dicarẽ captiuis remiſſionẽ, ꝛ cecis viſum, hec oĩa ſanitatũ ſigna in aduẽtũ xp̃i facta ſunt. ſtatim. n. vt eſt natus ꝑcedẽte ſtella adorauerũt magi ꝛ obtulerũt munera. Deinde varia aduẽtus repreſentãt miracula, ceci. n. vt deũ agnoſcerẽt ꝓfunde noctis caligo detegit̃, defunctus rediuiue lucis gr̃a reddit̃, vt aĩe viuificarentur, ſurdi vt auditũ fidei reciperent audire ceperũt, claudi vt ad deũ currerent inceſſu alacri vegetant̃. Muti vt deũ confiterent̃ alacris vocibus clamauerunt. Leproſi parabolantes contagijs aĩe lucida mẽbra depoſuerũt. affectu. n. maieſtatis ſue multa facit q̃ pretereunda non ſunt, dũ cũcta legant̃. Nã excellentie ſue virtute dubijs pedibus greſſibus timẽtes equoris fluctus calcauit ꝛ maris magni ꝓcellas ſuo imperio mitigauit. Jã vero paſſionis ſue obitũ ꝛ elemẽta tremuerunt, dũ ſol fugit, dũ tellus cõterit̃, ſaxaqꝫ ſepe illidẽtia diſſoluũtur. Si quidẽ ꝛ ipſa mors eũ tenere non potuit. Nã die tertia ad ſedẽ paternã eũ reuocauit, myſterijſqꝫ angelorũ reducit̃ a terris ad celum. Plura quoqꝫ ꝛ his ſimilia eius omnipotentia facta ſunt. Sed dixit incredulus quod prophete miracula multa fecerunt. Nullus tamen vt chriſtus mortuus reſurrexit, ꝛ in celum aſcendit.

¶ Quod Chriſtus deus viſibilis in corpe hoĩbus apparuit.

Per Eſaiam teſtatur dicens.

18 Propter † hoc ſciet pp̃ls meus nomẽ meũ in die illa, q2 ego q loq̃bar ecce adſuꝫ. ꝛ Dauid. ambulabũt de virtute in virtutẽ, videbit̃ deus deoꝝ in Sion. Et iterũ. viſi ſunt ingreſſus tui deus dei mei regis vtiqꝫ q venit in mũdũ, ꝛ qbus reuelatus eſt occurſus aduẽtus eius. quẽ iudei ſi cognouiſſent nunq̃ dñm gl̃ie cruci fixiſſent De cuius ẽt corpali viſiõe ẽt Eſaias ſupradictus ita annũtiauit. Gl̃ioſus inqt erit iter viros aſpectus eius, ꝛ forma ei⁹ inter filios hoĩum, qbus non eſt annũtiatum de eo viderũt ꝛ q audierunt cõtẽplati ſunt. Et Hieremias in lib. Baruth. iij. Hic eſt deus nr̃ ꝛ nõ eſtimabit̃ alius ab eo, q inuenit oẽm viã prudẽtie, ꝛ oñdit eã Jacob puero ſuo, ꝛ iſrael dilecto ſuo. Poſt hec in terris viſus eſt, ꝛ cũ hoĩbus ꝯuerſatus eſt. Et Abacuc. iij. Dñe audiui inqt auditũ tuũ, ꝛ timui, ꝛ in medio duoꝝ animaliũ cognoſceris, dũ appropinquarẽt anni tui agnoſceris, dũ aduenit tẽpus oñdẽderis. itẽ ipſe, Uidebũt gẽtes ꝛ dolent pp̃li. i. iudei. Si qdẽ Eſaie. lxij. de ipſo ſic cecinit. pp Sion nõ tacebo, ꝛ pp Jſrael non quieſcã, donec egrediat̃ vt ſplendor iuſtus eius, ꝛ ſaluator eius vt lampas accendat̃, ꝛ videbunt gentes iuſtum tuum. ꝛ iterũ. vj. vox ſpeculatorũ tuorũ leuauerunt vocẽ, ſimul laudabunt. ꝛ. j. brachium ſanctum ſuuꝫ ꝛ in cõſpectu omniũ gentium, ꝛ videbunt omnes fines terre ſalutare dei.

¶ Quod iudei Chriſtum negaturi erant.

Sic predixerat ex perſona do/

19 mini † Hiere. Preuaricatio eſt in medio domus Juda ait dñs. negauerũt me ꝛ dixerũt. nõ eſt ipſe. Hoc eſt nunc vſqꝫ iudei pro xp̃o dicunt, nõ eſt ipſe expectãtes aliũ q antixp̃s eſt. ꝛ Eſa. liij. Non eſt ei ſpẽs neqꝫ decor, ꝛ vidimus eũ ꝛ nõ erat aſpectus, ꝛ deſiderauimus eũ deſpectũ, ꝛ nouiſſimũ virorũ, virũ dolorum ꝛ ſcientẽ ferre infirmitatẽ ꝛ quaſi abſcõditus vultus eius ꝛ deſpectus, vñ nec reputauimus eũ. Quibus verbis incredulitatẽ illorũ ſignificabat iudeorũ a qbus viſus eſt xp̃s nõ hr̃e ſpecieꝫ neqꝫ decorẽ, vñ nec reputatus eſt eſſe deus, quẽ tñ q2 non erãt cognituri neqꝫ recepturi idẽ Eſa. j. alias approbat dicens, audite celi ꝛ auribus ꝑcipe terra, q2 dñs locutus eſt filio, enutriui ꝛ exaltaui, ipſi aũt ſpreuerũt me. cognouit bos poſſeſſorẽ ſuũ ꝛ aſinus p̃ſepe dñi, Jſrael aũt me non cognouit. ꝛ pp̃ls meus nõ me intellexit. auditionẽ audietis ꝛ nõ intelligetis ꝛ cernetis, videbitis ꝛ nõ ſcietis, incraſſatũ eſt. n. cor pp̃li huius. vñ Mich. xij. factus eſt ſermo dñi ad me dicẽs, fili hoĩs in medio domus exaſperantis tu habitas, q oculos hñt ad vidẽdũ ꝛ non vidẽt, ꝛ aures ad audiendũ ꝛ nõ audiũt. Sic. n. excecati ſunt vt ſaluatorẽ nõ recognoſcerẽt nec ſuſciperẽt cuius diẽ Abrahã vidit ꝛ letatus eſt, ꝛ cuius aduentũ ꝓphete magno cũ deſiderio expectauerunt. Jſti enim viderũt ꝛ cognouerunt inſup ꝛ blaſphemauerunt clamantes. Non habemus regẽ niſi ceſarẽ ꝛ q̃ ſequuntur, cuius populi duritia ſic nõ mutat̃ qũo ethiopis calor, aut pardi varietas, Hieremia teſtãte. ſicut immutare nõ põt ethiops pellẽ ſuã, ꝛ pardus varietates ſuas, ita nec vos poteſtis benefacere.

¶ Quod iudei conuenerunt ad interficiendum Chriſtum.

Jta legitur vt. Quare † fremue

20 runt gẽtes. i. romani. ꝛ pp̃li meditati ſunt inania. hoc eſt Judei. Aſtiterũt reges terre. i. Herodes ꝛ Pilatus, ꝛ principes cõuenerunt in vnũ. ſ. principes ſacerdotũ ꝛ ſeniores iudeorũ, aduerſus dñm ꝛ aduerſus xp̃m eius. ꝛ iterũ ex eiuſdẽ pſona. Circũdederunt me canes multi, ꝛ ꝯſiliũ malignãtiũ obſedit me, canũ aũt nomẽ in eis eſt. Et ꝓphetã alterũ cõſtitutũ in Eſa. ſcriptum eſt. Oẽs canes ceci neſciẽtes latrare. Canuꝫ eſt. n. mos vt teſtat̃ nr̃ Hylarius ꝛ paſtorẽ alludere, gregẽ noſſe, inſidiantes feras ꝑſequi. At vero iſti canes ceci paſtorẽ ſuũ nõ vidẽtes, offm̃ nõ intelligẽtes, latratus ſuos a feris ad gregẽ, a feris ad dñꝫ retorſerũt. Uñ ꝛ al's ꝓpha ꝯ his ita dicit. fci ſunt mihi i ſagittã reciprocã.

¶ Quod venundatus eſt Chriſtus.

Per zacharıã. xj.

21 Jta † ipſe ꝓnuntiauit. Si bonũ eſt inqt in conſpectu nr̃o dare mercedẽ meã trigita argẽteos. Et dixit ad me. Proijcite illũ ad ſtatuariũ de quoꝝ ꝑtiũ qđ appciatus fui ab eis. Hec eniꝫ nota hoĩbus cã eſt. Judas. n. pnĩa motus pecuniã reportauit ꝛ ꝓiecit in tẽplo, ꝛ abijt, ꝛ laq̃o ſe ſuſpẽdit, vt implerent̃ qđ dixerat Eſaias. Teſtis falſus nõ erit impunitus ꝑ eo qđ vendidit argento iuſtũ, quã pecuniã bene dñs mercedẽ ſuã dixit. Multa enim opa eis fecerat redens vitã mortuis, lucem cecis, audituꝫ ſurdis, greſſum claudis, pro quibus oĩbus iudei nephandam vicem ꝛ in eorum mercedem illi reſtituerunt.

¶ Quod traditus fuit Chriſtus.

Et in pſalmis † cõmemorauit

22 in ſe impletũ eſſe dicens. Homo pacis mee in quo ſperaui q edebat panes meos, magnificauit ſup me ſupplantationẽ. Et iterũ. Tu vero homo vnanimis dux meus ꝛ notus meus, q ſimul mecũ dulces capiebas cibos. De ipſo Juda proditore Hiere. xvij. Preſcius ana. i. dixit. Jta pctm̃ iude ſcriptũ eſt ſtilo ferreo vngue adamantino, qđ ſiue ad iudã. ſiue ad iudeos non incongrue cõuenit qui ſic peccauerunt in Chriſtũ vt nõ ſit pctm̃ eorũ atramento ſcriptũ quod deleri forſitan põt, ſed ſtilo ferreo in vngue adamantino apparatum, ꝛ quod deleri nõ poſſit pre duritia cordis eorum ſi non crediderunt.

¶ Quod ſponte ſe morti obtulit Chriſtus pro nobis.

Eſaias dixit. liij. oblatus

23 † eſt ipſe, q2 voluit. J. ꝑ eo q2 tradidit in morte animã ſuã, videbit ſemen longinquũ ꝛ voluntas dñi in manu eius dirigef. Et ipſe per Hieremiã propbetam ſic loquit̃. Reliqui domũ meã, diuiſi hereditatẽ meam tradidi dilectã animã meã in manibus inimicorũ eius, hoc eſt in manibus iudeorum qui eum interfecerunt.

¶ Quod Chriſtus captus eſſe debuit.

Hieremias

24 ꝓpea longo predixit. Sp̃us † oris nr̃i xp̃s dñs captus ẽ in pctis nr̃is. Quo vaticinio demõſtrauit aperte xp̃m dñm eſſe, ꝛ traditũ ꝑ noſtris peccatis fuiſſe. Jtẽ ſap. ij. dicit ita dixerunt inter ſe impij cõprehendamus iuſtum quoniam inutilis eſt nobis, ꝛ contrarius eſt operibus noſtris, promittit ſe ſcientiam habere, ꝛ filium dei ſe nominat. ꝛ. j. Si enim verus dei filius eſt, ſuſcipiet illum ꝛ liberabit eum de manibus contrariorum. ꝛ. j. Et ſciamus reuerentiam illius, ꝛ probemus patientiam ipſius, morte turpiſſima condemnemus eum, ꝛ affixione crucis.

¶ Quod

¶ Quod Christus iudicandus erat ad mortem.

25 Clamat dauid sub figura † ppl'i peccãtis in deũ. Tibi soli peccaui ꝛ malũ corã te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis, ꝛ vincas cũ iudicaris. Ueniens xp̃s in corpore tanq̃ verum se constituit iudex oium boium. boibus ad iudicandũ se prebuit. sicq̃ mitis ꝛ patiens dñ iudicatus est, q2 nihil in eo dignũ qd̃ iudicaret᷑ populus persecutus inueni. Uñ ꝛ ꝓpheta Micheas. vj. aduentũ iudicij eius annuntiãs, sic cõminat᷑ ꝯ eundẽ populũ dicens audite que dñs loquit᷑. Surge attende iudiciũ aduersus montes, ꝛ audiat collis vocẽ tuã, audiãt montes iudiciũ dñi, ꝛ fortia fundamẽta terre, q2 iudiciũ dñi cũ ppl'o suo, ꝛ cũ israel diiudicabit᷑, Popule meus qd molestus sum tibi, rñde mihi, q2 eduxi te de terra egypti ꝛ de domo seruiẽtiũ liberaui te, ꝛ misi añ faciẽ tuaꝫ Moysen ꝛ Aaron, ꝛ quatuor ostẽdit bñficia ꝑstita domui ꝛ populo suo ꝛ ꝯ hec aduresus eũ mala. ꝛ qd iuxta boc ei ppl'o venturũ sit deinde subiũxit. vj. c. Audite tribus ꝛ qs approbabit illud adhuc ignis in domo impij thesaurus iniquitatis.

¶ Quod per falsos testes condemnandus erat.

26 Per Osee prophetã id dñs sic dicit, Ue † inqt eis qm̃ recesserũt a me, vastabũtur q2 preuaricati sunt in me, ego redemi eos ꝛ ipsi locuti sunt aduersuꝫ me mẽdaciũ, ego erudiui eos ꝛ cõfortaui brachiũ eorũ, ꝛ in me ipsi cogitauerũt malitiã, reuersi sunt vt essent absq̃ iugo, facti sunt arcus dolosus. ꝛ Malachias. inualuerũt sup me verba vestra dicit dñs, ꝛ dixistis quid locuti sumus ꝯ te. ꝛ in psalmis dicit. Insurrexerũt in me testes iniqui, ꝛ mentita est iniquitas sibi. ꝛ Esa. de iuda dicit. Testis falsus non erit impunitus, pro eo quod vendidit argento iustum.

¶ Quod clamauerunt iudei contra Christum crucifige sicut prophetizatum erat.

27 Hoc per Hieremiã. xij. c. xp̃s † de synagoga predixerat dicẽs. reliq domũ meã, facta est mihi hẽditas quasi leo in silua, dedit ꝯ me vocẽ suã blasphemãs vtiq̃ ꝛ dicẽs, crucifige. Et alibi ipẽ dicit. Sup quẽ apuistis os vestrũ, ꝛ aduersus quẽ laxastis linguas vestras. Et Esaias. Quid inqt Hierl'm ꝛ iudas ꝯcidit, q2 lingua eorũ ꝯ dñꝫ. itẽ expectaui vt facerẽt iudiciũ, fecerunt aũt iniquitatẽ ꝛ nõ iustitiã sed clamorem.

¶ De destructiõe gẽtis iudeorũ ꝓpter peccata mortis xp̃i.

28 Olim cum obiurgatione † Esaias illis ꝑdixerat dicẽs. semẽ pessimorũ ꝑparate filios vestros occisioni, in iniqtate patrũ suorũ morient᷑, veniẽtibus. n. in iudeã a gẽtibus pro scelere patrũ ꝛ filij trucidati sunt, sub quorũ ꝑsona ꝛ Hier. in interitu eorũ ita deplorat dicẽs. Patres vestri peccauerunt ꝛ nõ sunt, nos iniqtates eorũ absoluimus. Itẽ Hier. ꝓpheta. ad hec iudicio contendam vobiscũ ait dñs, ꝛ cũ filijs vestris disponam. Quare factus in predã super eũ rugierũt leones, dederunt vocẽ suam, posuerunt terrã eius in solitudine. ꝛ ciuitates eorũ exuste sunt, ꝛ non est qui inhabitet in eis.

¶ Quod Christus consputus est, ꝛ flagellandus erat.

29 Job de eo dixit aperuerunt † sup me ora sua exprobrãtes ꝛ cõspuẽtes, ꝑcusserũt maxillam meã, saciati sunt penis meis. Et in psalmis ipse dixit. Ego ad flagella paratus sum. ꝛ iterũ. congregata sunt sup me flagella ꝛ ignoraui. Sil'r p Esa. Dñs deus aperuit mihi aurẽ, ego aũt nõ ꝯdico. corpus meũ dedi ꝑcutiẽtibus, genas meas vellentibus, faciẽ meã nõ auerti ab increpãtibus ꝛ cõspuẽtibus in me. Et p Hie. dicit. Posui scapulas meas ad flagella ꝛ maxillas meas ad palmas. Itẽ de ipso ipse Hier. sic scribit dicens. Dabit percutienti se maxillã, satiabitur opprobrijs, ꝛ sustinebit patienter.

¶ Qd̃ xp̃s corona spinea coronãdus fuit sic ꝓphetizatũ fuerat.

30 Scriptum est in Cãticis cãticorũ ex † ꝑsona pris de cõtumelia iniqtatis Hierl'm mirãtis atq̃ dicẽtis. Exite videre filie Sion regẽ Solomonẽ in diademate quo coronauit eũ mr̃ sua in die despõsationis illius, ꝛ in die letitie cordis sui. i. coronã spineam quã capiti eius imposuit synagoga. Sed p Hier. idẽ filius sic ait. Spinis peccatorũ suorũ circũdedit me ppl's hic. ꝛ apud Esa. Plantaui inquit vineã electã ꝛ expectaui vt faceret vuas, fecit aũt spinas, vtiq̃ q2 degenerant a patriarcharũ fructu, non fructum iustitie sed spinas mortis ꝛ crucis attulit creatori.

¶ Quod sanguinem pro nobis fundere debuit.

31 Pronuntiatur hoc p † Esaiã ꝓphetam dicẽs. qs est iste qui venit de edon tinctis vestibus de bosra, q̃re rubrũ est vestimẽtuꝫ tuũ. ꝛ vestimẽta tua sicut calcãtiũ in torculari. ꝛ ille r̃ndẽs. torcular calcaui solus. Calcare. n. torcular se dixit, q solus pp mundi pctm̃ passionẽ suscepit solusq̃ delicta oium sanguine suo lauit.

¶ Quod sanguinem pro nobis fundere debuit.

32 Hoc quoties ꝓphetizat᷑, testat᷑ † Esaias. sic em̃ ait de illo. Tanq̃ ouis ad occisionẽ ductus est, ꝛ sicut agnus corã tõdẽte se obmutuit sic nõ apuit os suũ. Sic. n. in passione Pilato interrogãte nihil locutus est, ſꝫ in humilitate iudiciũ eius sublatũ est. De quo ꝓpheta. Dñs de⁹ apuit mihi aurẽ, ego ãt nõ abscõdi, corp⁹ meũ dedi ꝑcutiẽtibus. Et ipse alibi, tacui, silui, nunqd sp tacebo. Prio. n. tacuit vt iudicaret᷑, qñ sicut agnus corã tõdẽte se fuit sine voce neq̃ apuit os suũ suãq̃ cõpescuit ptãtem. in nouissimo aũt sic scribit᷑ de eo. Deus me⁹ ne. d. n. ꝛ. n. Sic tacuit. n. vt iudicaret᷑ qñ venit occultus, nequaq̃ aũt tacebit de iudicio qñ venerit manifestus.

¶ Quod Christus sibi crucem baiulauit vel portauit.

33 Esaias ꝑdixit Puer † natus est nobis, ꝛ factus est pncipatus eius sup humerũ eius. qs. n. regũ ptãtis insignia in humero portat ꝛ nõ aut in capite coronã, aut aliq̃ ꝓprie vestis ornamẽta, sed solus rex seculorũ xp̃s gloriã ptãtis sue ꝛ sublimitatis in humero portauit. qd̃ ẽt Esa. figurauit, q cũ a patre hostia duceretur ligna ipse portauit, xp̃i eximiã tũc figurans passionem qui lignum sue passionis gestauit.

¶ Nota ꝙ Christus dñs mansuetus venit ad passionem.

34 Propheta Hieremias † ex ꝑsona xp̃i ꝑdixerat dicẽs. Ego q̃si agnus mãsuetus q portatur ad victimã, ꝛ nũc cognoui q2 sup me cogitauerũt ꝯsilia dicẽtes, venite mittamus lignũ in panẽ eius ꝛ eradamus eũ de terra viuẽtiũ. Hiere. xj. Hec. n. q̃ passus erat dñs a iudeis q̃ sibi facta fuissent ꝓpheta cõmẽdat. Nã qd est lignũ in panem missum, nisi xp̃i affixio carnis in lignũ. Panẽ. n. corpus xp̃i agnoscimus lignũ, in pane esse fides nr̃a xp̃m agnoscit in corpe, q2 vita corpis sui panis est. Scriptũ est. n. Erit vita tua pẽdẽs añ oculos tuos ꝛ timebis die ac nocte, ꝛ nõ credes vite tue. Et iterũ in psalmo, q2 extẽdit manus suas, in cruce. Sic dicit. eleua manus meas. s. fineq̃ veniẽte, q̃si qd̃ mũdi vespera, fineq̃ declinãte iã sole in vespera, dñs in cruce aiam posuit eleuãs manus suas in candẽ crucẽ, atq̃ offerens deo seipsum ꝓ nobis sacrificiũ, vt p illud sacrificiũ delerent᷑ pctã nr̃a. ipse Esaias quoq̃ de predicatione crucis eius qd̃ suis ptulit, ita scribit. Et erit pricipatus eius sup humerũ eius. i. vexillũ sancte crucis, qd̃ suis ptulit humeris. iuxta vaticiniũ Dauid ꝓphete, q dicit. Dñs regnauit a lignis. Abacuc quoq̃ passionẽ xp̃i ita pronuntiauit dicẽs, Cornua in manibus eius. qd̃ quid est aliud nisi tropheũ crucis, in quo exaltatus oia traxit ad seipsum. item dicit dñs. fortitudo mea constitui pedes meos in consummatione, ꝛ super excelsa imponent me.

¶ Quod Christus clauis in manibus ꝛ pedibus perforatus est, sicut fuerat prophetizatum.

35 Per dauid ipse loquitur dicẽs Foderũt † manus meas ꝛ pedes meos, ꝛ dinumerauerũt oia ossa mea, ipsi vero ꝯsiderauerũt ꝛ inspexerũt me. Quibus v̓bis vtiq̃ in cruce corpus sig̃nabat extẽsum manibus pedibusq̃ confixis ad clauorũ cõuerberationẽ cõcessis. Qd̃ Dauid passus nõ est q sine vlla passione corpis legit᷑ in pace qeicere. Sed hoc

de Christi passione predictū est, qr a populo iudeorū clauis in ligno confixus est. Manus.n.⁊ pedes nō confodiunt, nisi eius q in ligno suspendit. Itē in canticū canticorū. Manus mee distillauerūt mirrhā ⁊ digiti mei guttas. Etiā p Malachiā qr crucifigendus erat, idē de semetipso dixit dñs. Si affigit homo deū qr vos configitis me. ⁊ dixistis. in quo cōfigimus te. ⁊ subiecit dñs post hec illis. Ve vobis, ⁊ me configistis gens tota. quod pertinet ad mysteriū dominice passionis, in qua iudei xpm crucifixerunt qñ sceleratas manus iniecerūt in eū. Qđ ēt p Zachariā itērū dñs sic cōmemorat, dicēs ꝙ ptinēt ad mysteriū dñice passiōis in qua iudei xpm crucifixerūt, ⁊ aspiciētes eū quē cōfixerūt plāgēt eū quasi planctū sup vnigenitū, ⁊ dolebūt sup eum vt dolere solēt in morte primogeniti. hoc.n. factū deprehendimus in Iesum quē confixerunt iudei in cruce, quē dolebunt a se crucifixū in die iudicij cū videbūt eū in prīs ac sua maiestate regnantem.

¶ Quod Christus inter duos latrones in cruce positus est, vt dixerat Esaias.

Longe autem per Esaiā predi
36 ctū est. Et † inter iniquos deputatus est. Et Abacuc propheta dixit. in medio iniqui ⁊ duorum animalium cognosceris. id est in medio duorum latronum.

¶ Qđ Iesus xps spoliatus est, ⁊ sup vestē sors missa fuit.

37 Post crucis sñiam sequit rerum † diuisio ⁊ sors sup vestē quā per Dauid idem dñs ante predixerat dicens. Diuiserūt sibi vestimēta mea, ⁊ sup vestē meā miserunt sortē. Que pphetia quēadmodum sit expleta euangelica narrat historia. Nā dū vestimēta alia militibus fuissent diuisa, pro tunica aūt dixerūt, nō scindamus, sed mittamus sortem cuius sit, erat enim omni parte contexta.

¶ Quod Christus aceto potare debuit.

38 Hoc iam fuerat in psalmo pdictū a dño. Dederūt † in escā meā fel, ⁊ in siti mea potauerūt me aceto. qđ qdē Esaias ad Hierl'm ipse sic pclamat dicēs. Ego te plantaui vinea mea, quō facta es mihi in amaritudine. vitis aliena, p quo ⁊ Moyses. vua inquit eorum vua fellis, ⁊ botrus amarissimus. Vñ ⁊ superius obiurgās eos dicit. Sicut plebs fatua ⁊ non sapiens hec dño retribuisti.

¶ Quod Christus passus tollit peccata mundi, fm quod fuerat prophetizatum.

39 In psalmo factus fuerat idest dictus aspges † me hysopo ⁊ mūdabor, lauabis me ⁊ sup niuē dealbabor. Vñ ⁊ in lege per hysopum fasciculum aspergebantur agni sanguine qui mundari volebant, quo significaretur per passionē domini peccata ablui mundi.

¶ De titulo posito super crucem scz, Jesus Nazarenus rex iudeorum.

Pro quo titulo dixerunt iudei
40 Noli † scribere regē iudeorum. Respōdit Pilatus. Quod scripsi scripsi. Nā eniz in psalmo. xlvj. fuerat prophetizatū. Ne corrūpas titulo scriptionem, in cuius serie nō soluz passio vel mors, sed ēt resurrectio ⁊ ascensio domini predicatur.

¶ Quod Christus pro suis crucifixoribus orauit.

41 Esaias dicit Ipse peccata † multorū tulit, ⁊ p trāsgressoribus orauit. Et in psalmo sic inqt. Pro eo qr eos diligebam aduersabant mihi, ego aūt orabā pro eis. Item Abacuc cum dixisset de eo. In medio duorū animalium cognosceris, Subiunxit. cū conturbata fuerit aīa mea in ira, memor eris, prefigurauit enim propheta sub hac sentētia in semetipso personam iudeorum qui Christum cōmoti crucifixerunt vir tamen ille memoratus misericordie sue dixit. Pater ignosce illis qr nesciunt quid faciunt.

¶ Quod Christus ad mortem ductus est sicut prophetizatum erat.

42 Esaias dicit pro † iniquitatibus populi mei ductus est ad' mortē. dabit ipsos p sepultura eius. ⁊ iterū. Vulneratus est pp iniqtates nostras, attritus est pp scelera nostra, liuore eius sanati sumus. ⁊ iterū. Oēs nos errauimus, vnusquisqz in viā suam declinauit, ⁊ dñs posuit iniquitates in eo oium nostrum. iuxta apostolum qui dicit. Qui cum peccatum non cognouisset, ipse pro nobis passus est.

¶ Quod Christus mori debuit fm prophetas.

43 Post flagella † ⁊ crucē fellisqz ⁊ aceti potationē. Deinde sequit mors eius quam lex nō soluit dicēs. Occubans dormiēs vt leo, ⁊ catulus leonis qs suscitabit eum. Clamat etiā eandem mortem eius. lx. ps. Deus noster deus saluos faciet nos, ⁊ domini mors dñi exitus. Item p Esa. tanqz ouis ad occisionē ductus est, ⁊ quasi agnus corā tōdente se obmutescet, ⁊ non aperiet os suū. Pro peccatis populi sui ductus est ad mortē. Iudei aūt Christum quē expectabant moriturū non sperant, deo respondeant, quis est iste quem propheta annuntiat. Itē apud Hieremiā sic dicit. inebriamini aiaz lassam, ⁊ omnes esurientes saturamini, ideo qr de somno suscitatus sum ⁊ vidi, somnus meus dulcis est mihi. Daniel quoqz angelus de occisione ⁊ morte Christi sic loqtur dicens. scito ⁊ animaduerte exitū sermonis, vt iterū reedificetur Hierusalem vsqz ad Christū ducem ebdomade septē ⁊ ebdomadas. lxxij. Occidet Christus ⁊ non erit eius populus qui eū negaturus est. Vñ ibi sequitur cladis iudeorū que post completa est, ⁊ ciuitatem ⁊ sanctuariū dissipabit cum duce venturo Romanus exercitus cū Vespasiano. Itē in sap. sic legit de morte eius. Cōtumelijs ⁊ tormentis interrogemus eū, vt sciamus reuerētiā illius, ⁊ pbemus patientiam illius, morte turpissima condēnemus eum.

¶ Quod in morte Christi tenebre sunt facte super terram.

44 Hoc iam diuini libri loquunt Amos † ppheta testāte, ⁊ erit in die illa dicit dominus occidetur sol in meridie, ⁊ tenebrescere faciam super terraz in die lucis. ⁊ Hieremias. exterrita est inquit que parturit in Hierusalē ⁊ afflicta est anima eius, occidit eis sol cū adhuc medius esset ⁊ confusa est ⁊ maledicta, reliquias eorum in gladiuz dabo, quod factum est per Vespasianum.

¶ Quod os aliquod Christi non fuit fractum sicut fuit prophetizatum.

45 Nam predictum fuerat. Os † eius nō comminuetur. pceptū.n. fuerat eis celebrare pascha in ouis similitudinē in qua dñice passionis vmbra precesserat, qui tanqz ouis ad occisionem ductus, illa.n. figura agni passionem Christi significat.

¶ Quod lancea Christi corpus debuit perforari.

Sicut prenuntiatū est ab ipso
46 per Job. Confregit † me, ⁊ posuit me quasi signum, circūdedit me laqueis suis, conuulnerauit lumbos meos, cecidit me vulnere super vulnus. i. vulnere lancee super vulnus clauorū. vñ ēt ⁊ p Dauid ⁊ dolorem super dolorē vulnerū meorū. sic est ab eo pronuntiatū. ⁊ per Hieremiā. Tetendit arcuz suum. i. per me quasi signum ad sagittā misit in renibus meis filias pharetre sue, ⁊ iterum de ipso populo sic ait idem dominus per prophetam, facti sunt mihi in sagittam reciprocam. ⁊ Zacharias. videbunt in quē confixerunt, quo ēt testimonio promissus est Christus in ea qua crucifixus est carne venturus.

¶ Quod de latere Christi sanguis ⁊ aqua processerunt.

47 Zacharias dixit. Tu † quoqz in sanguine testamēti emisisti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua. ⁊ iterū. Cū egrediet vir ab oriēte, ecce aqua redūdans a latere dextero. i. a latere Christi. Itē de eadē aqua que ex latere eius pfluit propheta alius sic dicit. Flumina aque

aque viuētis egredientur de vētre eius, aque. s. baptismatis q̄ cre dētes viuificant, que aque sitiētibus largiūtur quādo impletur quod scriptum est lauabis me et super niuem de albabor.

¶ Quod Christus sepeliri debuit.

48 **Per Hieremiā** idē ait, lapsa † in lacu vita mea et posuerunt lapidem super me et iterum. Conclusit vias meas lapidibus quadris, circumedificauit aduersum me vt non egrediar.

¶ Quod super sepulchrum eius lapis poni debuit.

49 **In psalmo** sic dicit. Collocauit † me in obscuris sicut mortuos seculi, q̄si diceret sicut hoies vtiq3, q2 ipse deus erat, iterum. Esaias. Et dn̄s noiatus in signū eternū quod nō auferetur, et erit sepulchrū eius gloriosum, et alibi. Dabis ipios pro sepultura, et diuites ꝓ morte sua.

¶ Quod Christus descendit ad inferos sicut fuerat prophetizatum.

50 **Hic idem** dn̄s i ecclesiastico dicit. † Penetrabo oēs inferiores ptes et inspiciā oēs dormiētes, illuminabo omnes sperātes in deum. Item in psalmo. Uita mea in inferno appropinquabit, et existimatus sum cum descendentibus in lacū, factus sum sicut homo inter mortuos liber. descendit. n. sicut homo in infernū, sed solus inter mortuos liber fuit.

¶ Quod Christus dn̄s eduxit de inferno patres nostros.

51 **Item per** Osee ante ita pronūciauit. Ego † inquit capiam et vadam, tollā et nō est qui eruat vadens reuertar ad locum meum. i. ad ecclesie solium, et .i. de manu inquit mortis liberabo eos, et ō morte redimā eos, ero mors tua, o mors ero morsus tuus inferne.

¶ Quod Christus resurrexit sicut fuerat prophetizatum.

52 **Et hoc per** prophetā idē in psalmo predixit, q2 † caro mea requiescet in spe, q̄m nō derelinques animā meā in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionē, de qua resurrectione et in psalmo. iij. ita canitur. Ego dormiui et quieui et resurrexi, q2 dn̄s suscepit me. ibi inquit aliud idicat propheta, qđ dormierit et resurrexerit nisi somnus iste mors est, sed euigilatio est resurrectio, quod in. xl. psalmo manifeste ostēditur, vbi dixit, tu aūt dn̄e miserere mei, resuscita et retribuā eis, nunqd qui dormierit non adijciet vt resurgat. Itē alibi. In pace in idipsum dormiā et requiescam, q̄m tu dn̄e singulariter in spe ꝯstituisti me, singulariter tn̄ solus sic regeuit ipse, vt cōfestim post mortē resurgeret. Itē per Esaiā de eadem resurrectione sic clamat. Tūc exurgā dicit dn̄s nūc exaltabor et sublimabor. vbi aperte testimoniū resurrectionis et ascēsionis ostēditur, vnde et ibi zelum iudeorū subiecit dicens, cōcipietis ardorē et parietis stipulā spiritus vr̄i, et ignis deuorabit vos.

¶ Quod tertia die debuit Christus resurgere.

53 **Osee predixerat** dicens. Uenite † et reuertamur ad dn̄m q2 ipse cepit et sanabit nos, viuificabit nos post duos dies in die tertia suscitabit nos, et viuemus in cōspectu eius. Oia. n. hec in Christo completa sunt. Quinta eni feria est ipse traditus, parasceue passus, Dn̄ica circa diluculū preparatus egressus eorū ꝙ dixit resurgemus et viuemus in ꝯspectu eius, hec propheta de sua psona vel scōrū ei⁹ alloquit̄ q i iferno erāt et cū illo tertia die resurrexerūt.

¶ Quod Christus debuit piscatores mittere in mundum.

54 **Per Hieremiam** ante meminit dicēs. Ego † mitto speculatores multos dicit dn̄s et piscabuntur eos, Deniq3 b̄m Matthei euāgeliū legit̄ ꝙ xp̄s veniēs iuxta mare Galilee Petrū et Andreā frēm eius vidit mittere retia sua in mari, qbus ipse dixit. Uenite post me faciā vos piscatores hoim. Similiter et duos fratres Jacobū zebedei et Joānē fratrē eius dū vidisset in nauicula cū patre zebedeo refitiētes retia ꝓuocans de piscatione pisciū, piscatores reddidit hominum. s. predicatores, rete cunctos credētes de ꝓfundo seculi huius extrahere post hos piscatores emittā venatores et venabunt̄ eos de mōtibus et collibus et de cauernis petrarum, et quod specialiter ad cōuersationē gentiū partim quos vndiq3 apostoli ceperunt qui p assumptionē cōstituti sunt piscatores aiarū, quos q2 post gloriā resurrectionis sue dn̄s ad pdicandū in gētibus misit. et p Esaiā sic locutus est dicēs, venio inquit vt ꝯgregē cū oibus gētibus et linguis, et venient, et videbūt gloriā meā et ponā i eis signū vtiq3 crucis et mittā in eis q salua ti fuerint et gētes in mare in Affricā in Libiā tenētes sagittā. i. predicationis velocē sermonē, in Italiā qppe et Greciā que ad insulas lōge et ad eos qui nō audierūt de me et videbūt gloriam meā in qua sentētia specialiter ꝓphetizant̄ nisi apostoli simulq3 et p totū mūdū predicauerunt euāgeliū et id ipsum prophete nō tacuerunt, de qbus etiā in psal. ante predictū est. Non sunt loquele neq3 sermones quorū nō audiant̄ voces eorum. In oēm terram exiuit sonus eorum, et in fines orbis terre verba eorum.

¶ De ascensione Christi scilicet ꝙ celos ascendere debuit secundum prophetias.

55 **Daniel dicit** Aspiciebam † in visione noctis, et ecce in nubib⁹ celi filius hoīs veniebat et vsq3 ad antiquū dierū puenit. i. ad patrē, post hec adiecit, et in cōspectu eius obtulerūt eū, et dedit ei potestatē et regnum et oīs populus tribus et lingue ipsi seruiēt, potestas eius potestas eterna, q̄ nō auferet̄, et regnū eius qđ nō corrūpet̄. Cui⁹ ascēsionē in celis rursum psal. sic indicat. Ipse tanq̄ spōsus ꝓcedēs de thalamo suo. Exultauit vt gigas ad currēdā viā, a summo celo egressio eius. Et occursus eius vsq3 a summū eius, veniēs a celo vsq3 ad infernū descēdit, egressusq3 repetit māsionē suā, et ascēdēs ad sedē p̄ris sui de quo anteq3 solus exiuit cuius ascensus in celū vel introitus, qbus gaudijs declarat̄ psalmographus indicauit, vidētes. n. potestates et hereditates carnē Christi ascēdētē in nubibus in portas celi egrediētes dixerunt. Tollite portas p̄ncipes vr̄as, et eleuamini porte eternales et itroibit rex glorie. Quis est iste rex glorie, dn̄s fortis et potens, dn̄s potens in plio, tūc ascēsum eius et alibi cōmemorat Dauid dicēs. Ascēdit sup Cherubin et volauit, volauit sup pēnas ventorum, et iterū, ascendit in altū et captiuā duxit. d. h. q vt ibiq3 nisi fuisset in terra non diceret ascēdit. Sed qd est captiuā duxit captiuitatē, nisi q2 deuicta morte ipsa in carnē quā a terris assumpserat, quasi captiuā in celū ducebat, hn̄ post hec ꝓpheta hortat̄ oēs gētes ꝓuocās ad laudē christi eūdēq3 ascēsum eius eisdē iterū ꝓnuntians. Psallite deo q ascēdit sup celū ad oriētē, et ō loco oriētis in partibus est vbi Christus resurrexit, et in celū ascēdit, et post hec subdit. Uisi sunt ingressus tui deus, igressus dei mei regis mei q est in sancto. Uidētibus oibus apostolis atq3 ꝯgētis viris sic ascēdit in celū. Cuius ascēsionē et Salomō i cāticis can. pdicat. Ecce hic saliens sup mōtes et trāsiliens sup colles, et Amos dicit. Qui edificat in celo ascensum suū, et fasciculū suū sup terrā fundauit. S3 et illud p Esaiā dn̄s dicit. Nūc exurgā, nūc exultabor, et nūc sublimabor. testimoniū resurrectionis et ascensionis Christi declarat̄ quasi apte diceret, nūc exurgā a mortuis, nūc exaltabor in celo, nunc sublimabor in regno. Un̄ et alibi ipse Esaias. Ecce intelliget seruus meus et exaltabit̄, et eleuabit̄, et sublimis erit valde, qđ vtiq3 ad ascensionē celi et gloriā pertinet regni.

¶ Quod Christus ad dexteram dei patris sedet.

56 **In psalmo** scriptū est Dixit † dominus dn̄o meo, sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. Inquirāt ergo iudei cui dictū est a dn̄o, sede a dextris meis, nunqd archāgelo, nō opinor neq3 angelo neq3 ꝓphete, nā nullus horu3 i ea gloria est, s3 ille quē digno ꝯsensu inuisibilis deus habet, hic sedet, ad dexterā patris, qui cōsensu dei dignus ē noie de q̄ dicit psal. Regnabit dn̄s sup oēs gētes, dn̄s sup sedē scā3 suā. Et iterū, dn̄s i celo sedes eius.

¶ Quod regnū Christi est eternum et incorruptibile.

57 **Daniel. vij.** dicit. Uidebam † visionē noctis et ecce in nubibus celi quasi filiū hominis veniente3, et vsq3 ad antiquū dierum peruenit, et in conspectu eius presentatus est, et ipsi datus est principatus et honor, et omnes populi tribus et lingue ipsi seruient, potestas eius potestas

eterna que nō auferet̃ ab eo, ⁊ regnū qđ nō corrūpet̃. Quo testimonio ostēdit̃ ita excepisse Christum ab oīpotēte ⁊ dn̄atio ⁊ regnū ⁊ ptās ei⁹ eterna sit ⁊ regnū eius sine vlla corruptiōe pmaneat. Et iterū idē Daniel. Jpse ēt de⁹ viuēs ⁊ etern⁹ i secula, ⁊ regnū eius nō dissipabit̃, ⁊ ptās eius vsq; in eternū. Et Esaias ꝓpheta de eodē, multiplicabit̃ eius iperiū, ⁊ pacis eius nō erit finis. ⁊ in psalmo sic legit̃. Oriet̃ in diebus eius iustitia ⁊ abūdātia pacis donec auferat̃ luna, id est vsq; ad ꝯsummationē seculi.

¶ Quod Christus spiritumsanctum misit.

58 **David ita dicit.** Ascēdit † in altū ⁊ captiuā duxit captiuitatē, ḋdit dona hoib⁹. Post ascēsionē suā sic misit spiritūsanctū in quo est oiuȝ plenitudo donorū. De quo p Joel ꝓphetā nūtiat dicēs. Et post hec effundā sup omnē carnē spiritū meū ⁊ ꝓphetabunt filij vr̄i ⁊ filie vestre. Senes vr̄i somnia somniabūt, ⁊ iuuenes vr̄i visiones videbūt, sed ⁊ sup oēs seruos meos ⁊ ancillas meas in die illa effundā de spiritu meo. zacha. effundā inquit super David ⁊ sup habitātes Hierusalē spiritum gratie, hoc autem pronuntiatū est dicēte propheta in psalmo. Jn omnem terram exiuit sonus eorū, ⁊ in fines orbis terre verba eorū. Nō sunt loquele ⁊c.

¶ Quod dn̄s Jesus Christus venturus est in fine mundi iudicare viuos ⁊ mortuos.

59 **Per Ezechiā** ita annuntiat̃. Hec † dicit dn̄s deus. Aufer cidarim, tolle coronā, nōne hec est q̄ humiles subleuauit, ⁊ sublimē humiliauit, ⁊ hoc nōdū factū est donec veniat cuius est iudiciū, ⁊ tradā ei. De quo Esaias. Dn̄s sicut fortis egrediet̃, ⁊ sicut vir pliator suscitabit zelū, vociferabit̃ ⁊ clamabit, ⁊ sup inimicos suos ꝯfortabit̃. Tacui semp ⁊ silui patiēs fui, sicut parturiens loquar, dissipabo ⁊ obseruabo insimul hoc ad ꝫm aduētū, in quo nō humilis vt iudicet̃, sed vt iudicet fortis egrediet̃. Neq; tacebit quo modo in priori aduētu fecit, neq; patiens erit sicut in passione carnis, sed iudicās vociferabit, loquet̃ vt parturiēs, q̄ repēte, vt est patiēs, ita corruēs suos hostes est oppressurus. Hoc ēt testimonio psal. ita docet ⁊ dicit. Deus manifeste veniet, deus nr̄ ⁊ nō silebit. Si vtiq;, q̄ si in primo humilitas, si aduētū tacuit, ad iudicādū in secūdo dū manifestus venerit, ita vȝ nō tacebit sed clamabit, reddat, tollat singulis ꝫm opera sua. Sequit̃, Jgnis ante eū ardebit, ⁊ in ꝯspectu eius tēpestas valida. ignis ante eū ardebit, vt legē seuā stipulā. i. delinquētibus, lapidesq; ꝓtiosos. Justoꝝ ꝓbaturus est gesta q̄ dicturi sunt. Trāsiuimus p ignē ⁊ aquā, ⁊ eduxisti nos in refrigeriū, ⁊ Esaias. Auditā inq̄t faciet dn̄s gloriaȝ vocis sue, ⁊ terrores brachij sui ostēdet in cōminatione furoris ⁊ flāmā ignis deuorātis allidet in turbine ⁊ in lapides grādinis. Brachiū. n. dei est Christus, q in flāma ⁊ terrore tēpestatis ad iudicādū vēturus est. De cui⁹ iteꝝ iudicio idē ꝓpheta sic dicit. Cōsurge sicut in dieb⁹ antiq̄s in gn̄ationib⁹ seculorū. Nunqd tu pcussisti supbū, vulnerasti draconē, hic secūdus Christi ꝑdicatur aduētus vt ea virtute ꝯsurgat i iudiciū ⁊ ad separationē bonorū atq; maloꝝ, qua virtute surrexit in gn̄ationibus seculorū, hoc est in ꝑmo qn̄ pcussit supbū. i. diabolū eū separādo a bonoꝝ cōsortio angelorū, de cuius Christi iudicio ⁊ Micheas sic loqtur dicēs. Audite mōtes iudiciū dn̄i, cū populū suū ⁊ cū Hierusalē iudicabit dicēs, popule me⁹ qđ feci tibi aut i quo molestus fui. Rn̄demus tūc eni iuxta Malachiā. Uidebūt ⁊ aspiciēt ad quē cōfixerunt, ⁊ plāgent plāctu quasi vnigeniti, dolebūt sup eū vt doleri solet in morte primogeniti, dolebūt. n. eū a se crucifixū cū viderint iudicātē in p̄ris ac sua maiestate regnātē. Job q an̄ legē, ⁊ angelicis virtutib⁹ clarus, redimēdū se resuscitandūq; in die iudicij, q vēturus est iudicare viuos ⁊ mortuos, p̄sentādūq; ꝓphetica auctoritate annuntiat dicens. Credo. n. ꝙ redemptor meus viuit, ⁊ in nouissimo die de terra surrecturus sum, ⁊ in carne mea videbo deū saluatorē meū. Quē visurus sum ego ipse et nō alius, ⁊ oculi mei conspecturi sunt, reposita est ergo hec spes mea in sinu meo. i. in corde meo. quē. i. deū, q vidēdus est in iudicio sicut legimus, videbūt in quē cōpūxerūt, quē quidē dn̄t in eo loco iudicaturū ipios vbi ipse iudicatus est. Joel ꝓpheta testāte. Exurgāt inq̄t ⁊ ascēdāt oēs gētes i valle Josaphat, q̄ ibi sedebo, vt iudicē oēs gētes in circuitu. Nāq; ibi pleriq; asserūt futurū iudiciū vbi passus est Esaia ꝓnūtiante. Cōfirmationē ⁊ abbreuiationē faciet dn̄s deus exercituum in medio omnis terre q̄ cōfirmatio ⁊ abbreuiatio non potest esse nisi iudicij futuri, Sed vbi fit mediū terre illud sedule de passione testimonium David ostēdit q dicit. Deus aūt rex noster ante secula, opatus est salutē in medio terre. Nulla. n. est alia salus nostra, nisi redēptio dn̄i nostri Jesu Christi saluatoris ⁊ iudicis, q̄ i medio terre orta est.

¶ Quod iudei excecati debuerunt Christū negare, ⁊ quicquid de Christo fuerat prophetizatum.

60 **Pendent** omnia ista ex literis † Hebreorum qui legunt cuncta, sed non intelligunt, omnia signata sunt in illis propheta testante, ⁊ erit nobis visio omnium super sermones libri signati, quē si dederunt homini literas sciēti ⁊ dicent, ⁊ ille respondebit non possum, signatū est enim, ⁊ dabitur liber nescienti legere, ⁊ respōdebit, nescio literas, hec sunt veteris testamenti signacula que filius heres signauit in oculis nostri cordis illuminans sicut scriptum est. Signa testimonia, signa legem, in discipulis nostris, habemus enim ad intelligendū Christum ducem, legem, testes, ⁊ prophetas, ex quibus deitatē ⁊ nomen, gentium quoq; genus ⁊ patria, ⁊ natiuitatē, virtutes, ⁊ curationes, cōprehensiones, palmas, flagella, cōsputationes, suspensiones, fellis ⁊ aceti potationeȝ, mortem, sagittam, sepulchrū, infernū, incorruptionē corporis, ⁊ resurrectionem carnis, ascensionemq; eius in celi regnum, atq; iudicium declaramus.

¶ Uide cecitatem iudeorum contentam in suo Thalmud.

61 **Explicit** † libellus domini isidori episcopi de fide catholica ex veteri ⁊ nouo testamento editus ꝯ̈ iudeos impios, q ducti sacrilega cecitate in suo Thalmud scripserunt, ⁊ scriptum retinent ⁊ seruant, ⁊ loco quolibet die sabbati recitant, ꝙ beata virgo Maria habebat virum nomine Joāna, ⁊ concepisse nephando mentiunt̃ turpius ex Joseph, quē dicunt fuisse hominem luxuriosum in Hierusalem habitantē, vbi etiam dicunt Mariam habitare cum viro predicto, ⁊ sic mētiūtur sceleratissimi iudei, Christum ex adulterio genitū, ⁊ etiā tpe menstruali, ⁊ post Christum imposuisse sibi nomen Josue, ⁊ ipse fecit se vocari Jesus. fatent̃ tamen quod in secundo anno disputauit cum scribis in Hierusalē, ⁊ mirabant̃ sup doctrinā eius cū ipsum spurium ⁊ ex mēstruata natū dānabiliter assererent, ⁊ ibi ꝯuicit eos in quadā questione quā de suo Thalmud q apud eos appellat̃ Anzechin, disputabat de Jetro ⁊ Moyse, ducēs eos ad incōueniens. s. ꝙ ietro fuit magister Moysi, ⁊ sic discipulus sup magistrū sit, vel qđ Moyses nō dedisset legē, qđ est nephariū apud oēs. Et mirātes super sapiētia illius dixerunt ipsum eē Bethiuda. i. māzer, vel ex mēstruata natus. Sapiētiā aūt ⁊ potestateȝ miraculoꝝ dicunt sic acq̄siuisse. Fabulant̃ enim in tēplo Salomonis fuisse in quodā lapide scriptū zamenaforas, qđ cū legisset, incōtinēti intellexit omnia, ⁊ potuit oia facere, q̄ dicunt illud verbū zamenaforas, talē virtutem habere. Sed vt dicunt, Scribe ⁊ pharisei fecerunt fieri quatuor leones ⁊ canes eneos, qui arte magica in porta tēpli latrarent, vt exeuntes cū illo zamenaforas, traderent obliuioni ex timore illoꝝ latrātium, vnde dicunt qđ Christus in femore inter pellē ⁊ carnem posuit illud in cartha, vt exiens si traderet obliuioni, tamē retineret zamenaforas, ⁊ sic fuit. Unde fuit sapientissimus ⁊ potētissimus in omnib⁹ miraculis, ⁊ ideo allegabat ꝓphetias quas de se dicebat, Dabit domin⁹ ipse vobis signū, ⁊ scripturas, ⁊ qđ Messias q de celo descēdit, sic dicit Esaias. Propter hoc dabit dn̄s ipse vobis signū. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū ⁊c. Jtē illud filius meus es tu ⁊c. Et illud Astiterūt reges terre ⁊c. Jtē dicebat iudeos eē spurios sicut scriptū est, q̄ filij fornicationū sunt. Jtē fecit miracula. s. claudū quēdaȝ ⁊ curuū stare ⁊ ire, cū illo noie zamenaforas, ⁊ leprosuȝ etiā curauit. Tunc iudei adduxerunt euȝ ad reginā Helenā, quā tūc dicunt regnare in Hierusalem, ⁊ accusauerunt illum ꝙ volebat destruere totum mundum. Jpse autem corā illa allegauit de se scripturas propheticas ⁊ suscitauit mortuos coram ea, ⁊ confudit iudeos, ⁊ fuit magnum scādaluȝ in Hierusalem, ⁊ congregauit bene trecentos discipulos vt dicunt iudei, non audentes disputare, miserunt quendā iudeum iudā. s. scharıotū qui didicit zamenaforas supradictū, ⁊ traxit illi virgā virilem, ⁊ minxit super Jesum, ⁊ sic polluit illum dū volarēt ambo, ⁊ cedidit Jesus ⁊ perdidit sciētiam ⁊ potestatē, q̄ zamenaforas nō patitur pollutioneȝ aliquā, ⁊ sic infirmus factus fuit captus, ⁊ crucifixus, ⁊ mortuus iubente ꝑdicta Helena.

F I N I S.

Tractatus de Sacramētis

⁊ eorꝫ administratione, venerabilis viri D. Nicolai Ploue, iuris pōtificij doctoris celeberrimi, in septem distributus partes.

Medice, cura teipsuz. Luce. iiij. Sicut ait Grego. prima parte sui pastoralis ca. ij. Quis aūt cogitationū vulnera occultiora nesciat esse vulneribus viscerū? Nimirū vī̄ medicū spiritualē multo subtiliorē debere fore medico corporali, q vt bene curet vitia, multa peritia opus bz, preserti vt vi pigmētorꝫ spūaliū ꝯsiderās, pūs q̄ ceteros curare desideret, circūquaqꝫ regulas medicine cognoscat. Alioqn si artis spūalis iperitus, ⁊ in seipso ignorātie ꝯfossus vulneribus, alios mederi ꝓperet, audire ñ imerito merebiꝛ Medice, cura teipsuz Magna qppe stultitia est (vt idē ait Grego.) si aliqs alios mederi ꝓperat, q ipse in facie vulnus portat. Et maxīa plane dementia est (vt inqt in pastorali. c. ij.) dū hi q nequaq̄ ꝑcepta spiritualia cognouerūt, cordis se medicos ꝓfiteri nō metuunt, dū q pigmētorū vi nesciūt, videri medici carnis erubescunt. Recte igiꝛ cuilibet taliū dī, Medice, cura teipsuz. Quos igiꝛ medicos cordiū appellare ad p̄sens melius ꝯuenit, quā curatores aiarū? ipsos vcꝫ rectores ecclesiarū, qbus ille thesaurus est traditus, ꝓ quo nō parcet deꝰ pr̄, q ꝓprio filio suo nō ꝑpecit, vt dī ad Ro. viij. Quibus ēt ille vulneratus q incidit in latrones, curādus, fouēdusqꝫ, velut Samaritano relictus est. Luce. x. Unicuiqꝫ. n. ipsorū dī, Curā illius habe. Et rursus deꝰ ꝑ ꝓphetā. Custodi virū istū, q si lapsus fuerit, erit aīa tua ꝓ aīa ipsius. Porro dñs per Ezechie. iij. ⁊. xxxiij. c. cōminaꝛ cuilibet curatori dicēs. Sanguinē eius de manu tua regrā, quasi dicat, qꝛ vita ⁊ mors subditorꝫ posita est in manibus platorꝫ, vñ dī Judit. viij. Ex vobis pēdet aīa illorū. Hac itaqꝫ sñia cōmotus qsqꝫ platorū, ⁊ rectorꝫ, p̄set ꝑiculū sui regiminis, ⁊ artē doctrināqꝫ dicat spūalis curationis, quatenus in se ignorātie curare possit vulnera, ⁊ in subditorꝫ cordibus ꝑ sanā doctrinā ⁊ salubrē pniāꝫ sciat sanare ꝯtagia delictorū (ne qđ absit) dū sanādi regulas nesciat, ⁊ ad sanādū commissos subditos festinet, iuste sibi obijci ab eisdē audiat, Medice, cura teipm. Recte nāqꝫ plato ignorāti dī, vt pūs in se sufficientē artē curādi spiritualiū morborꝫ habeat, q̄ emplastrū sanādis vulneribus adhibeat. Nā (vt ait Grego. in Registro) Uerecūdū est ⁊ dicere pudet qđ sacerdotes ducatū arripiunt, q exordiū religiose vite nō nouerūt. Licet in qbusdā catholicis ministerijs ignorātia tolerāda foret, eo qđ in plerisqꝫ melius est nepbare q̄ curare. Jn qbusdā ēt iuxta. Aug. in li. de vbis. d. Melior est fidelis ignorātia, q̄ temeraria sciētia. Jn ecclesiasticis tñ ministerijs ordinādis disponēdisqꝫ oino dānabilis est. De qbus est illđ verbū aplī. j. ad Corin. xiiij. Si qs aūt ignorabiꝛ. Ordinis nāqꝫ ignorātia, quo vcꝫ ordine qcqꝫ agēdū est in ecclesia, cōturbat negotiorū naturā, formāqꝫ meritorꝫ. Nā statutis faceꝛ iniuriā vel ꝯire, nō est intelligere, sꝫ errare, vt inqt Ambro. sup Beati imaculati. Hic est qđ dñs reqrit seruū prudētē quē cōstituat sup familiā suā. Matth. xxiiij. Prudentē dixero, vt sciat quo ordine, quo sensu, quo mō, quo fine qcqꝫ gerēdū sit. Alioqn si cecus ceco ducatū p̄stet, nōne ambo in foueā cadūt? Matth. xv. Nō. n. cecus cecū ducere pōt, sic nec idiscretus platus subditū indiscretū pōt, ꝑ viā ducere salutis. Et qm̄ his ꝑiculosis tpibus in pluribus ecclesijs ꝯ̄ sancta instituta in administrādis sacramētis, que sunt instrumēta spūalis curatiōis, plerosqꝫ nō tā errasse, quā variasse, circa eadē cognouimus, adeo vt vera sit illa Rabanensis sñia. Cōmune est medicorū semp circa egritudines variare. Uñ si tres vel quatuor medici veniūt ad infirmū, nunq̄ in assignatione vel exhibitione cure cōueniunt. Hec ille. Et hoc idē quam verū sit, heu nr̄is tpibus res fidelibus subiecta populis, quotidiana experiētia clarius manifestat. Profecto si qdē cū aliqđ sacramētorꝫ administrandū sit in ecclesia dei, vix diocesis vnius clerus in ipso ritu canonice tradēdo cōcordat aut cōuenit. Sed nūc i hac eccl̄ia hic addit, in alia ille minuit. Jlle ꝑponit postponēda, postponit ꝑponēda. Jlle bñdictionē ꝑsuadet, ille nequaq̄ asserit. Jlle corrigit librū tanq̄ deuiū ⁊ erroneum. Jlle corrigit corrigētē tanq̄ ignarū. Sic plati mutua discrepatione colliden tes, nō sine graui scādalo aīos subditorꝫ in cōfessionis labyrinthū̄ ꝑcipitant ⁊ demergūt. Porro nos Stanislaus dei ⁊ apostolice sedis grā eps̄ Posnonieñsis p̄na sollicitudine pastoralis officij excitati, inter tot fluctiuagos excursus viā cupiētes oñdere certiorē, presentē tractatū de administrādis rite ecclesiasticis sacramētis, celebrādisqꝫ missarū solēnijs, ⁊ cēsuris ecclesiasticis canonice obseruādis, ꝑ venerabilē virū magistrum Nicolaū de Ploue, decretorꝫ doctorē, capellanū nr̄m deuotū fideliter collectū, ⁊ plena discussione masticatū, de fratrū nostrorꝫ Posnoniēsis capituli ꝯsilio ⁊ assensu ꝑuia deliberatiōe approbatū, oibus ⁊ singulis rectoribus ecclesiarꝫ parochialiū habēdū ⁊ tenēdū ad vnguē ꝑfecte ꝑcipimus ⁊ mādamus, volētes scđm ipsum in administrādis sacramētis, celebrādis officijs, cēsurisqꝫ obseruādis oēs ⁊ singulos dirigi ⁊ gubernari. Statuētes q̄ si (quod absit) qspiā ꝑ archidiaconū nr̄m, aut ꝑ testes nostros synodales tpe visitationis repertus fuerit, qui ſm dicti tractatus formam, modū ⁊ dispositionē se nō gesserit in omnibus supradictis, aut qui eundē non habuerit pre manibus, penā synodalem irremissibiliter persoluendam pro prima vice se nouerit incursum, pro alijs vero vicibus ad arbitrium nostrum decetero puniendum.

SUMMARIUM.

1 Gratia purgans peccati infectionem in tribus consistit.
2 Sacramentorum ecclesiasticorum virtus qualis.
3 Sacramenti diffinitio.
4 Sacramēta ecclesiastica quot sint, ⁊ quomodo consideranda.
5 Sacramenta septem ad septem virtutes adaptantur. Jtem ad. vij. vitia ⁊ penas.
6 Sacramentorum autor ⁊ institutor deus fuit.
7 Ordinis sacerdotalis duo pertinentia.
8 Sacramentorum efficacia a tribus descendit.
9 Sacramēta sunt bimēbria. Et q̄ sint voluntaria, ⁊ q̄ necessaria.

Preludia.

1 Quoniam natura humana post lapsum ꝯsiderata sub alligatiōe peccati † maxime eget gratia dei ꝑ quā ab illa infectione peccati purgeꝛ, ⁊ ad statum originalis iustitie reducaꝛ, iuxta illud. Oēs peccauerūt ⁊ egēt gratia dei. Ad Rom. iij. ⁊. v. Talis autē gratia purgās infectionem, in tribus cōsistit, q̄ vnicuiqꝫ sunt necessaria ad salutē, q̄ sunt fides, bona opatio, ⁊ fidei sacramēta. Hec aūt tria ſm Hugo. de sacramētis, lib. j. parte. x. ita sibi coherēt vt salutis effectū habere nō possint si simul nō fuerint, qꝛ fides nō habet meritū si dū pōt operari negligit, iuxta illud Jaco. ij. Fides sine opibus mortua est. Nec bonū opus aliquod est sine fide, sine qua ipossibile est placere deo. ad Heb. xj. Et rursus fides operās hominē sanctificare nō sufficit si eam que in sacramētis dei cōsistit sanctificationem contemnit, hec Hugo. † Hinc est qđ virtus sacramētorꝫ
2 ecclesiasticorꝫ pro salutari profectu multuz est nobis necessaria, cum ipsa sint occasio ⁊ auxilium nostrum a peccato resurgendi, ⁊ in ipsis tota medicina nostris vulneribus salutaris consistat, secūdum Tho. in compendio theologice veritatis, lib. vj. c. j. nō qđ in eis gratia subiectualiter contineatur, vel causaliter per ea efficiatur, cuꝫ in sola anima habeat collocari, ⁊ a solo deo infundi, sed qꝛ in illis ⁊ per illa illā gratiam curationis a summo medico Jesu Christo oportet haurire, eo qđ nō alligauit suam potentiam deus sacramentis, quinetiam per aliam viam gratiam conferre valeat, scđm magistrum sententiarum. li. iij. dist. j. propter quod deus sanans ⁊ iustificans peccatorem iustificat ipsuz auctoritatiue, sacramenta vero effectiue per gratiam in eis tanquam in vasis contentam.

Licet autem sacramētum multis modis diffiniatur, tamen scđm doctorū cōmunem
3 cōcordiā sic diffiniꝛ in lib. de doctrina christiana. † Sacramētū est inuisibilis gratie, visibilis forma, ita qđ eius similitudinē gerens ⁊ cā existat. Ex qua diffinitione habenꝛ differētie sacramētorū veteris ⁊ noue legis. Jlla. n. q̄ figurabant nō efficiebant, qꝛ
4 grāꝫ significabāt, quā tamē nō efficiebant. † Sacramēta noue legis sunt septē. Baptismus. Cōfirmatio, Eucharistia, Extrema vnctio, Penitētia, Sacer ordo, ⁊ Mr̄imoniū. Jsta autem sunt tanq̄ sufficiētia per Christum ordinata in remediū ecclesie militātis. ¶ Sed circa hoc cōsiderandum est. Primo q̄ quedā data sunt in remediū vnius persone, quedam in remedium totius ecclesie. Jlla que data sunt in remediū vnius persone, sunt triplicia. Quedā enim data sunt in remediū ad intrādum ecclesiam, scilicet baptismus. Quedā ad egressuꝫ ꝺ ecclesia, vt est extrema vnctio. Quedā ad progressum in ea, ⁊ hoc dupliciter. Uno mō ad executionē virtutis, vcꝫ vt a malis nō superemur, ⁊ quantum

ad hoc est ꝯfirmatio, vel vt bonis adhereamus, ꝛ quātū ad hoc est Eucharistia. Alio modo in reparationē virtutis, qꝛ ipsuꝫ hominē in pugna spirituali aliquo modo ꝯtingit ledi, ꝛ sic est penitētia. Si aūt in remediū totius ecclesie, hoc pōt eē duobus modis. Aut ad remedium multiplicationis spūalis, ꝛ sic est ordo.
5 Aut ad multiplicationē nālē fideliū, ꝛ sic est mr̄imoniū. † quidā aūt ēt recipiunt numerū sacramētoruꝫ ḃm adaptationē virtutū, vt fidei correſpōdeat baptiſmus qui est sacramētum fidei. Spei extrema vnctio, ꝑ quā preparamur quodāmodo ad futurā gloriam. Charitati eucharistia. Prudētie ordo, Justitie penitētia. Tēperātie matrimoniū. Et fortitudini ꝯfirmatio. Adaptantur etiā diuersis generibus culparū, vitiorū, ꝛ penaꝝ, vt baptiſmus sit cōtra culpam originalem. Penitētia cōtra actualem ꝛ mortalē. Extrema vnctio ꝯtra venialem. Ordo contra ignorātiam. Matrimoniū cōtra cōcupiſcentiā. Cōfirmatio contra infirmitatem. Eucharistia ꝯ̄ maliciam, qꝛ est sacramētū charitatis que per se opponitur malitie. Hec san. Tho. ſuper. iiij. ſen. di. ij. q. ij.
6 ¶ Secūdo credēdū ꝛ cōſiderandum est † ꝙ ſolus deus fuit institutor sacramētorū. Et quedā ante aduētū instituit, vt matrimoniū ꝛ penitētiā, ſed hec duo cōfirmauit in nouo teſtamēto dū penitētiā predicauit, ꝛ nuptijs interfuit. Qd̄ autē dicitur qd̄ Jacobus instituit penitētiā. Jaco. v. Cōfitemini alterutrum peccata veſtra, nō est veriſimile, qꝛ ꝑ illa verba nō intēdebat aliquod sacramētū instituere, ſed ꝓmulgare, cū nō fuiſſet auctoritas instituendi aliqd̄ sacramētum apud Jacobū. Iteꝫ extrema vnctio instituta est. Mar. vj. vbi legiẜ qd̄ apostoli vngebant egros multos, ꝛ ſanabātur. Confirmaẜ aūt, qꝛ hoc nō fecerunt virtute propria, ſed auctoritate Jeſu Christi illā virtuoſam vnctionē instituētis. Per illa ꝟba Jaco. v. Infirmatur quis ex vobis, inducat preſbiteros ꝛc. ſimili modo intelligēdum est ſicut de penitētia dictū est ſed qd̄ per illa verba vnctionē promulgauit, ꝛ docuit faciēdā, nō aūt instituit. Itē ordo institutus est cū Christus dixit. Matth. xxvj. Hoc facite in meā ꝯmemorationē, ꝛ Jo. xx. Quorū remiſeritis peccata. † Hec enim duo pertinēt ad ordinem sa-
7 cerdotalē. ſ. poteſtas dimittēdi peccata reſpectu corporis Christi myſtici, ꝛ poteſtas cōſecrandi reſpectu corporis Christi veri. hec Scotus. Item confirmatio institurata est per hoc ꝙ Christus impoſuit manus paruulis. Itē baptiſmus institutus est per Christū, qn̄ ipſe ſe baptizari fecit a Joāne, ꝛ apoſtolis formā dedit, dicens. Eūtes in mūdū vniuerſum predicate euāgelium baptizātes eos in noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti. Itē eucharistiā instituit in cena vltima, in qua apoſtolos communicauit.
8 ¶ † Tertio cōſiderādū est † ꝙ ḃm ſanctū Tho. ſuper. iiij. ſentē. diſt. j. q. iiij. arti. iij. efficacia ſacramētorum est ex tribus. ſ. ex institutione diuina tanꝗ̄ ex cauſa pricipali agēte, ꝛ ex paſſione xp̄i, ſicut ex cauſa primaria meritoria, ꝛ ex fide eccleſie ſicut ex cōtinuatione instrumēti principaliter agentis, ꝛ hoc est qd̄ dicit glo. ſup illud, ad Rom. v. In ſimilitudinē preuaricationis Ade, qd̄ a latere Christi ꝓfluxerunt ſacramēta ꝑ que ſaluata est eccleſia.
9 ¶ Quarto cōſiderandum est † ꝙ quedā ſacramēta ſunt neceſſaria, quedam volūtaria. j. queſtione. j. ca. remiſſionem. §. ſed notādum. Nam ſacramēta neceſſitatis ſunt iſta. Baptiſmus, Cōfirmatio, Penitētia, corpus Christi, ꝛ vltima Unctio. Et dicūtur ſacramēta neceſſitatis, ideo qꝛ ſine iſtis homo nō poteſt ſaluari, ſi ex cōtēptu omittantur, ꝛ haberi poſſint. Sacramentum vero baptiſmi in neceſſitate a quocunqꝫ poteſt cōferri, dum modo in forma eccleſie cōferatur, de ſumma trinitate ꝛ fide catholi. ca. j. in fine, ꝛ de cōſecratio. diſtinctio. iiij. a quodam. Et etiam penitētia, nam cōfiteri pn̄t cuicūqꝫ in neceſſitate, iuxta illud. Confitemini alterutrū peccata veſtra, nō tn̄ heretico vel excōicato. Sacramēta vero volūtaria ſunt illa q̄ omittere nō est peccatū, q̄ dicuntur ſacramēta dignitatis. j. q. j. §. ſed notādū, vt ſunt ordines q a dignioribus conferūtur, id est ab epiſcopis, vel qꝛ nō niſi digni ad ordines aſſumēdi ſunt. Iteꝫ matrimoniū. Sine huiuſmodi enim ſacramētis bene poſſumus ſaluari. xxij. q. iiij. §. vlt. ad finē. Hec omnia habētur in glo. j. ca. veniens, de trāſactionibus.

¶ Prima pars Tractatus.

¶ De Sacramento Baptiſmi.

¶ Prefatio.

B Iſi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ ſpiritu ſancto, nō poteſt intrare in regnū dei. Joan. iij. Et de ꝯſecra. diſtin. iiij. filius dei. Sicut dicit Guido de Baſ. de cōſecra. diſtin. iiij. placuit, poſt Augu. Corpus nō fecit animā peccatricem, ſed peccatrix anima corruptibilem carnem fecit, Peccauit quidē anima primi hominis, ꝛ per peccatum corrupit carnem, poſtea vero caro cum non poſſet ſe vindicare ex toto in iſta anima, voluit vindictam ſumere de qualibet anima cōſimili, ſcilicet vt quam cito ſibi infunderetur anima, ex ipſa, id est ex eius corruptione innaſceretur peccatum in ipſa anima hoc aūt est peccatum originale, quod quidem anime imputatur, cum quadam digna retributione innaſcatur anime. Quoniam igitur ab hoc peccato nō potuimus perfecte liberari, niſi per baptiſmum, in quo anima noſtra quodāmodo renaſcitur ſpiritualiter, ꝛ que natura fuit filia ire dei, ſit filia adoptionis, ideo ſaluator veniens in mūdum proclamans neceſſitatē huius ſacramenti baptiſmi dixit. Niſi quis renatus fuerit ex aqua. Glo. ſcilicet exterius abluēdo corpus, ꝛ interius ſpirituſancto mūdādo animā, nō poteſt intrare ꝛc. Ex quo patet neceſſitas huiꝰ ſacramēti. Et qꝛ baptiſmus est ianua omnium ſacramētorum ideo de ipſo primo vidēdū est. Erit aūt triplex conſideratio circa iſtud ſacramētum. Primo videbitur de ipſius ſubſtantialibus. Secundo de ipſius accidentalibus. Tertio de ipſius cautelis. Quam triplicem conſiderationē circa quodlibet ſacramentum in preſenti tractatu ſeruabimus.

SVMMARIVM.

1 Baptiſmi diffinitio.
2 Baptiſmus quinqꝫ habet neceſſaria.
3 Greci ꝛ Rutheni circa baptiſmū in qbus differāt a chriſtianis.
4 Baptizatus in nomine Chriſti an ſit rite baptizatus.
5 Aqua baptiſmalis qualis eſſe debeat.
6 Aqua baptiſmi quid ſignificet.

¶ Caput primum prime partis.

1 Diffinitur autē ſic. Baptiſmus † est ablutio corporis exterius
2 facta ſub forma verboruꝫ preſcripta. Quinqꝫ vero ſunt de ſubſtantia baptiſmi. † Primum est intētio, ꝛ ſufficit generalis, ſcilicet quod baptizans intēdat illud facere qd̄ facit eccleſia. Melius tn̄ est ſi fiat ſpecialis intētio, ſcilicet vt baptizans intēdat quod baptizādus mūdetur vt in anima a peccato. Similiter requiriẜ intentio illius qui baptizaẜ, ſi est adultus, qꝛ inuitus nō reciperet ſacramentum, vt dicitur in capitulo maiores de baptiſmo ꝛ eius effectu, circa finem. Secundum est fides baptizandi, qꝛ in adultis requiritur fides propria, ſed in paruulis aliena, quia paruuli baptizantur in fide eccleſie. Tertium est expreſſio vocalis forme a Chriſto inſtitute, que est hec. Ego te baptizo in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpiritu ſancti. Circa cuius prolationem videat baptizans ne aliquam dictionem omittat, nec etiam addat aliquam vltra, vel ne tranſponat dictiones, vel commuttet aliqualiter nomina perſonarum. Unde ſi diceretur, in nomine genitoris ꝛ geniti ꝛ procedētis ab vtroqꝫ non eſſet baptiſmus. Item nō debet omitti illud pronomen in principio poſitum, ſcilicet ego, quia licet non ſit de forma quantum ad neceſſitatem ſacramenti, ſed ex conſtitutione eccleſie, peccaret tamē omittens, quāuis ibi eſſet baptiſmus. Ita notatur de baptiſmo ꝛ eius effectu. capitulo primo. ibi etiā dicitur quod ſi immergens puerum ꝛ dicens. In nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpirituſſancti, pretermittat ego te baptizo, non est baptiſmus. Greci autem ꝛ Rutheni dicunt quod expreſſio miniſtri, ſcilicet ego, non ſit de neceſſitate forme, qꝛ ex eo baptiſmus efficaciam non haber. Sed perſona recipiens est de neceſſitate for-
3 me, quia actus ad recipientem terminatur. † Ideo differūt a nobis in forma quantum ad tria. Primo quia perſonam miniſtri non exprimunt, ad remouendum dubium primitiue eccleſie que efficaciam attribuebat baptizanti vt patet. j. Corinthios. iij. Secundo quia ſignificant actum ſub tertia perſona cum optatiuo modo vel coniunctiuo, vt baptizetur ſeruus Chriſti. Tertio perſonam baptizati in nominatiuo exprimūt vt dictū est. Utrū ipſi hic mutent de ſubſtantia forme, ita vt oporteat rebaptizare, non est determinatum, ſed certum eſt quod noſtra forma eſt melior. Hec ſanctus Thomas diſt. iiij. q. ij. ar. j. Et licet in ꝑmitiua eccleſia ex ſpeciali ꝯſilio ſpirituſſancti baptizauerūt in noīe xp̄i ꝛ ꝑꝑ modū ſignificādi, qꝛ quodāmodo ḃm Ambro. tota trinitas in hoc noīe intelligiẜ, ꝛ ꝑꝑ reuerentiā ſignificati, vt illud nomē celebre ꝛ virtuoſum redderet, ceſſante tn̄ hac cauſa iaꝫ non
4 lꝫ ſic baptizare ḃm Theologos. † Si quis tn̄ eſſet baptizatus in nomine

in nomine Christi,faciedū esset cū eo sicut in alijs dubijs,ex quo nō est simpliciter determinatum p ecclesiam talem baptismum nō valer,ita qd talis baptizaretur bis vbis. Si baptizatus es, ego te nō rebaptizo,si nōdū baptizatus es,ego te baptizo in nomine pris & filij & spiritussancti. Et idē fiat qn baptizant Ruthenī & Greci,qz nō cōstat illoꝝ formā simplr nō valere, psertiz cū ecclesia scit & tolerat eā,nec expresse reprobat. Quartū qd requirit ad substātiā baptismi,est mīa debita.s.ablutio p elementū aque in toto corpore vel in pte digniori. Quintū qd illa ablutio fiat ab vno & eodē tpe qn forma vboꝝ exprimit,ita qd vnus verba pferat,& eo tpe pueꝝ immergat. Ista aūt imersio dz fieri trina vice,nisi necessitas magna suadeat aliud facer,vel si baptizādus eēt adultus qd p sacerdotē ter imergi nō pōt,tūc.n.sufficit trina aspersio aque,qd ecclesia in pluribus locis seruat, & in paruulis picula q̄ accidere pnt circa totalē imersionez paruuli. Vn grauiter peccaret q tātū semel imergeret,qz ꝯ ecclesie con
5 suetudinē faceret.† Sciēdū est aūt qd ꝭm Joan. Parisiensem super.iiij.dist.ij.c.iiij.aquā baptismi oportet de necessitate esse sanctificatā,qz dñs cōtactu sue mūdissime carnis vim regeneratiuā aqs cōtulit. Sed tn̄ aqua dz eē simplex,sic qd nō muter species aque quātūcunqz fiat cōmixtio. Vn pōt fieri baptismus in lixiuio,vel aqua maris,vel sulphurea,vel in aqua expssa munde de luto. Et dico mūde expressa.i.liqde & apparēte,sic qd ibi appareat vā aqua,qz aqua ibibita spisso luto nō pōt fieri ꝯueniēs mīa huius sacramēti. Et huius rō ꝭm doctorē subtilē, vbi.s.ē, qz lotio est mīa pxima,vel quasi p se fundamētū,vel pars fundamēti istius sanctificationis. Aqua autē est mīa remota. Vn aqua imbibita spōgie vel spisso luto ēt si tāgit carnē,tn̄ nō est cōueniens mīa ad baptismū,qz talis ꝯctus nō est lotio. Et similiter in glacie nō est lotio,nec in niue,eo qd nō est aqua fluida lotioni cōueniens. Similr aqua rosacea,vel aqua expssa de floribus,vel brodiū nimis spissum in quo plus est de pinguedine q̄ de aqua,nec aq̄ mixta cū luto multo. Similr vinū & saliua, aut ēt hominis vrina nō sunt cōueniens mīa baptismi,eo qd aqua ibi mutata est in aliā speciē. Ubi tn̄ nō tāta trāsmutatio eēt,sicut in brodio,medone,ceruisia,& sic de alijs liquoribus,dubitāt quidā doctores nō eē materiā istius sacramēti. Ego tn̄ omnino reprobo in istis liquoribus fieri sacramētū, pp defectū significationis. Aqua.n.baptismi signat illā aquā q̄ fluxit a latere Christi in cruce,q̄ fuit vera aqua elemētaris & nō miraculosa ,ppter significationē baptismi,sic etiaz & sanguis verus ibi ,pfluit. Rō aūt institutionis in isto elemēto est ex parte cōueniētie,qz est frigida,fluida,lucida,necessaria & cōmunis. Et he oēs proprietates cōueniunt huiusmodi aque in qua dz fieri baptismus,qui est ad reprimēdū feruorē cōcupiscētie,ad flectēdū rigorē inobediētie,ad illustrādū charitatē fidei,ad introducēdū viā salutis. Itē alia ratio qz p baptismū ab his malis liberamur.s.ab immunditia,ignorātia,& cōcupiscentia, vt patet ex proprietatibus aque scz puritate per quā mundamur,perspicuitate per quam illuminamur,& frigiditate per quam ab estu concupiscentie temperamur. Fit ēt baptismus i aqua ne quē inopia alterius liquoris excusaret,& ne propter defectū piculū salutis homines incurreret, & vt inueniatur apud omnes communis materia baptismi.

SVMMARIVM.

1 Baptismus est triplex.
2 Baptismi sacramentum tria continet.
3 Caracter sacramentalis quid sit.

Caput secundum prime partis.

1 Reterea sciēdū quod † triplex est baptismus,scz fluminis,q fit in aqua cōmuniter,& talis liberat a pena & culpa,& gratiam infundit i habitu,& characterē imprimit. Alius est flaminis,q tūc fit qn qs desiderat baptizari,sed nō habet p quē baptizer. Talis in fide saluabir,put determinatū est in decret. apostolicam,de presbitero nō baptizato. Et idez patet per August.lib.viij.de ciuitate dei.& lib.ij.de vnico baptismo,& p beatū Ambro.de obitu Ualētiniani. Et hic delet culpā,& gratiam habet in vsu in quo meritū ꝯsistit. Tertius est baptismus sanguinis,q fit in martyrio p Christi noie suscepto,vt patet de innocētibus. Et qdam dicunt etiā de latrone dextro,sed non videtur esse verum,cum ille nō possit dici martyr ex pena crucis, eo qd nō p veritate,aut iustitia,aut fide Christi,sz pro suis sceleribus passus est,sicut solus cōfitetur dicens. Nos quidē digna factis recipimus &c. Uider ergo potius qd baptizatus est baptismo flaminis pp cōfessionē fidei quā habuit ad Christū credēs eum deū & hominē eē. Et iste baptismus ab oī tētatione liberat,& cōfert statim premiuz,qz martyres statim euolant in celum sine retardatiōe,sicut patet de sancto Stephano dicēte. Uideo celos
2 apertos. Actuum.vij.† Item in hoc sacramēto quoddam est sacramētum tātum,vt gratia inferior. Quoddā res & sacramētū, vt character in anima. Et sic qui ficte baptizatur cuz proposito peccādi mortaliter,nec attritus, vel qui errat in articulis fidei, vel q dicit sacramēta nō valere,talis recipit sacramētū, & nō saluar. Qui vero desiderat baptizari & nō habet p quez, recipit rē tātum,& saluabitur. Qui vero recipiunt rē & sacramētum,vt paruuli,exterius & interius mūdātur,qz recipiunt exteriorē ablutionē in corpore,& impressionem characteris in anima. Est autem
3 † character distinctio a caractere eterno impressus anime rationabili ꝭm imaginem ꝯfigurans trinitatem creatam, id est hominem,trinitati creanti,id est deo,& distinguens a nō cōsignatis secūdū statum fidei. Et hoc est tātū dicere quod character est quedā qualitas seu signum cōsignatiuum Christo,distinctiuū ab infidelibus,& assimilatiuum fidelibus,& dispositiuum ad gratiaz. Et talis character est infidelibus potētie cognitiue intellectiue, in qua principaliter cōsistit imago, ex qua ēt homo habet q̄ sit homo,sicut ex appetitiua habet qd sit bonus vel malus. Et rō ꝭm Tho.di.iiij.q.ij.arti.iiij.qz impressio characteris est p quandā anime rationalis sanctificationē,prout sanctificatio dr deputatio alicuius ad aliquid sacrū. Ad hāc autem sanctificationē nō magis actiue operatur anima sanctificāda quā aqua sanctificāda,vel oleum,vel chrisma ad sui sanctificationē, nisi qd homo se subijcit tali sanctificationi p cōsensum. Res aūt predicte subijciunr,qz libero arbitrio carēt. Et ideo qualitercūqz anima varier p proprias opationes,nūquam characterē amittit, sicut nec chrisma,nec oleū,nec panis ꝯsecratus vnquam sanctionem perdunt qualitercunqz transmutetur,dummodo nō corrumpantur. Nullus autem potest bis baptizari, qz dominus constituit baptismum irreiterabilem, & hoc propter plenam remissionem tam pene quam culpe que fit in baptismo,alias daretur occasio sepius delinquēdi,hec Scotus super.iij.senten. distin.iiij.q.v.

SVMMARIVM.

1 Baptismi quot sunt accidentia & solennitates.
Baptizandus in quibus locis inungatur.

Caput tertium prime partis.

1 Onsequēter de accidētibus baptismi restat videre.† Sunt autem octo de solēnitate baptismi,que nō sunt de substantia,versus. Sal,oleū,chrisma,cereus,chrismale,saliua,Flatus,virtutem baptismatis ista figurant. Hec cum patrinis non mutant,sed tamē ornant. Inungitur autem baptizandus in quatuor locis,scilicet in fronte,vt fidem publice predicet,& hoc fit in confirmatione per episcopum. In vertice, vt agenda facilius cognoscat. Inter scapulas,vt iugū Christi suauiter portet. In pectore,vt deum dulcius diligat. Sed de istis omnibus melius videbir infra in practica huius sacramenti.

SVMMARIVM.

1 Cautele duodecim pro baptizantibus.
2 Batismus an a quocunqz indifferenter recipi possit,& quando.
3 Judeus & infidelis nunquid possint puerum de fonte leuare.
4 Intentio in omni sacramento habetur pro regula.
5 Puer in vtero matris baptizatus & natus mortuus an sepeliendus in cemiterio
6 Chrisma vetus non debet in baptismo adhiberi.

Caput quartum prime partis.

1 Unc de cautelis circa istud sacramētum adhibēdis est videdū. † Prio caueat sacerdos ne i puatis domib⁹ baptizet infantē vł adultū,nisi eēt puer regis vł pricipis, qbus id hoc deferr. Et hoc itellige pter casuz necessitatis,alioqn i necessitate pōt ipsum baptizare vbique,vt si puer esset in mortis ar

ticulo, aut deferētes haberent inimicitias capitales, prout hoc totum nota. in clemē. vnica de baptismo & eius effectu.

¶ Scd̄a cautela, Caueat ne quēdā coacte baptizet, vt iudeum vel paganū. Et hoc si reclamat aut ꝓtestat aliquo signo exterio ri suū dissensū, nā talis nō recipit sacramētū, nec cogit legē chri stianā tenere. Si autē metu mortis vult baptizari ne cremet vel suspēdat ꝓ suis excessibus, talis si nō reclamat, q̄uis intus dis sentit, vt sacramētū recipiat, tñ tenet legē christianam seruare.

¶ Tertio caueat ne baptizet amētem vel fatuū seu furiosum, ve rūtamē vt dicit sanctus Thomas amētes a natiuitate recipiunt sacramētū sicut & pueri. Et illi qui incurrūt amētiam ex infirmi tate postq̄ habuerūt vsum ratiōis & lucida interualla, & habue runt tūc propositum recipiēdi baptisma, tūc suscipiunt sacramē tum & rem, etiā si actu contradicant qn̄ baptizantur in amentia, alias nō. Et sic intelligēdū est qd̄ dicit Augusti. iiij. cōfessionum de amico suo, qui dum desperaret, baptizatus est nesciens.

¶ Quarto caueat ne iudeū vel paganum statim baptizet, & nisi prius de fide instruatur, de ꝯse. dist. iiij. iudei. Et hoc ne ecclesia in talib⁹ decipiat. Et hoc ē verū nisi necessitas aliq̄ eis imineret.

¶ Quinto caueat qn̄ simul plures baptizat, ne dicat. Ego ba ptizo vos, q2 grauiter peccaret ſm Tho. & tñ essent baptizati, & ideo cū plures baptizat, ad quēlibet seorsū dicat. Ego te bapti zo &c. hec sanctus Tho. Si tñ maxima necessitas instaret, vt si portarētur duo vel tres pueri simul debiles & infirmi quasi ago nizantes, tunc videtur mihi qd̄ possit dici. Ego vos baptizo &c. ne propter dilationem vlteriorem pueri morerentur.

¶ Sexto caueat ne variet formā ꝑ aliquā iterpositionē magnā ꝑ quā discōtinuaret actū, hoc. n. multum noceret scd̄m Pet. de Tharan. super. iiij. sentētiarū. di. iij. q. ij. Modica tñ interpositio vel interruptio nō nocet, vt si dicat. In noie patris, & tunc forte aliqd̄ ipedimentū sacerdoti occurreret, vt si madidaret sibi ma nica supellicij vel simile, ita q̄ diceret ministro, vide ne madide tur superpelliciū vel simile, & tūc vlterius ꝓsequeret, & filij & spi ritussancti, nō vitiaret baptismū. Simili'r de tussi si acciderit tpe ꝓlationis, dicēdū est, aut etiā de silentio lōgo inter verba longa idem intelligēdum est, secūdū Tho. super. iiij. dist. iij. q. iij. arti. j.

¶ Septimo caueat sacerdos ne i peccato mortali existēs bapti zet cū solēnitate more solito puerū, q2 peccaret mortaliter scd̄m san. Tho. & Pet. de Tharā. sup. iiij. di. v. q. ij. q̄uis puer bapti zet in hoc casu. Et baptismus ꝯfert tā ꝑ malū q̄ ꝑ bonū mini strū, q2 bonitas ministri nō est de necessitate baptismi, sed de con

2 gruētia. † Nec peccat suscipiens baptismū a malo sacerdote to lerato ab ecclesia. secus est de ꝑciso ab ecclesia, vt ab heretico, schismatico, excōmunicato, a qbus nullo mō recipiēdus est ba ptismus nisi in casu necessitatis, tūc. n. ēt a nō baptizato, vt a iu deo vel pagano posset recipi quātūcumq̄ malo, dūmodo in for ma ecclesie redderet, cū intētiōe, vcʒ faciēdi illud qd̄ facit eccle sia. Verūtamē licet baptismus a malo sacerdote tolerato ab ec clesia nō vitietur quātum ad sacramētales effectus, tamē a bo no sacerdote melius recipitur si haberi potest, quia secūdū bea tum Thomam cum effectu principali potest aliquid addi plus ex merito baptizantis. Ex hoc patet quā damnabile & periculo sum est sacerdoti morari in peccato mortali ad vnam horam cū semper debeat esse paratus ad ministrandum sacramenta.

3 ¶ † Sed circa hoc nota q̄ licet in casu necessitatis Iudeus vel paganus possit baptizare, nō tñ possit leuare de fonte, ſm Tho. Ratio, q2 in primo casu baptizando potest tenere vices dei, cū sit eius creatura, sed in secūdo nō, q2 nō est membrū ecclesie, nec ēt aliquam cognitionem spiritualem contrahit, cum sit expers spiritualis gratie. Hec Tho. super. iiij. distin. vj. q. iij. ar. ij.

¶ Octauo attēdat vt habeat circa baptizādū actualē intētio nē baptizandi, & maxime cum dicit verba essentialia. Tñ si tunc nō haberet eam, & tñ prius habuit eūdo ad baptizādū, sufficit. Ex quo patet quod furiosus aut ebriosus nō potest baptizare. Et dico de ebrioso carēte vsu rōnis, qui talem intētionē nō ha bet, nec actualē, nec habitualē, que est necessaria, iuxta illud. Ac cedit vbū ad elemētū, & fit sacramētū. Nā ſm Bonauē. in. iiij. distin. iij. q. j. arti. j. in fin. principalis, ad hoc qd̄ verba ordinent ad effectū assignatū, necessariū est interuenire intētionē ministri, q intēdit in illo actu & vbo dare talē effectū, vl' saltē, qd̄ ecclesia fa cere ordinauit, vel saltē qd̄ Xp̄s instituit dispēsare, alioqn vba

4 & elemētū vt sic distincta nō faciunt sacramētū. † Hoc autē ꝑ re gula habēdum est, qd̄ ad omnem sacramētorum dispēsationem, necessarium est habere intētionē actu vel habitu, explicite vel im plicite, ſm Tho. in. iiij. distin. vj. q. ij. ar. j.

¶ Nono caueat qlibet ne puerū anteq̄ nascat de vtero mrīs, baptizet. Et hoc si puer quo ad oēs ptes eius est in vtero mrīs integer & totalr, q2 sic non pōt aqua eū attingere imediate, nec pōt lauari ibi existēs. Si aūt apparet ꝑncipalis ps, puta caput, tū simpl'r baptizari pōt, q2 iā pōt aqua aspergi. Si aūt apparet pars minus ꝑncipalis, sicut manus vel pes, illa ēt eēt baptizan da, q2 in illa pte est tota aia, lʒ nō oēs sensus vt in capite, & post

5 modū pōt baptizari, si nascat viuus, sub ꝯditione. † Talis tamē puer si nascere mortuus, sepeliret in cimiterio ſm doctorē sub tilē. di. iiij. q. j. ar. ij. Et idē tʒ Jo. Parisiē. di. iij. Simil'r dōm est de illo circa quē diminuta est forma ecclesie necessaria ex necessi tate instāti. Talis. n. sepeliret in cimiterio, q2 pie credit qd̄ sum mus sacerdos suppleret, ſm Petrū de Tharā. di. iij. q. ij. arti. j.

¶ Decimo caueat ne mrē̄m infirmā vel moriētē diuidat in qua puer viuit, q2 sic homicidiū cōmitteret qsqs h faceret. Nō sunt eni faciēda mala vt veniāt bona. ad Ro. iij. Ideo cautius dimit tat pire infantē cū ea q̄ ipsa pereat, ſm do. Petrū vbi. s. Si tñ mr̄ mortua eēt iā pfecte, tūc pōt & dʒ eā facere diuidere, & puerū inde extractum baptizare, alias nō.

¶ Undecimo caueat ne mōstrū nō bn̄ prius dijudicatum an sit vnus hō vel duo, vel an hēat vnā aiaʒ vel duas, baptizare festi net. Nā si sint duo capita, duo colla, & duo pectora, & ꝑ ꝯns erūt duo corda, & ita baptizādi sunt duo, & qlibet seorsū. Si aūt nō ē certū qd̄ sint due aie, tūc pmo baptizādus ē vnus, & postea al ter sub ꝯditiōe, dicēdo. Si tu es baptizatus, nō te rebaptizo, sʒ si nō es baptizatus, ego te baptizo, in noie prīs & filij & spūsscti. Et tale mōstrū dr̄ fuisse in Frācia duo capita hn̄s, quorū vnū ex pressit velle de eo de quo alterū exp̄ssit nolle, vnū tñ voluit ꝯtine re, & sobrie viuere, & aliō lasciuire & epulari, & cū vnū ꝑ os suū ex cederet, aliō se grauari clamabat, ita refert doctor subtilis, dist. vj. q. j. arti. iiij. ¶ Duodecimo caueat ne chrismate antiquo ba

6 ptizet, q2 punit sacerdos hoc faciens, de ꝯse. di. iiij. si qs de alio. & de sen. exc. in. c. qm̄ lib. vj. Ubi dixit gl. finalis dādo rōnē, † q2 vetus chrisma non dʒ inesse vsui, nec de illo dʒ qs chrismari. Et deponit sacerdos qui de illo antiquo chrismate vngit baptiza tū, nisi in mortis articu. Unde omni anno nouū chrisma debet confici, & antiquum cremari, de cōse. dist. iij. literis. Si autem di ligens sacerdos inter oia ne puer decedebat sine baptismo, vt si iam incepit canonem misse, & viderit puerū morientē sine baptis mo, potest eum baptizare, de conse. di. j. nullus epš, in glo. pen.

SVMMARIVM.

1 Cathecismus & exorcismus an & qn̄ ꝑcedere debeāt baptismū.
2 Exorcismus quid sit, & ad quid institutus.
3 Cathecismus quid sit.

¶ Caput quintum prime partis.

R Estat nunc ponere practicā manuales circa huius sacramēti di spensationem. † Est autē primo sciēdum qd̄ cathe

1 cismus & exorcismus debent ꝑcedere baptismū qd̄ solēniter cōfert. Exorcismus vero dicitur illa sonatio orationis per quā expellit diabolus & adiurat vt recedat a puero, de quo dicit Tho. qd̄ valde ꝯueniēs sit ipsum ꝑmitti ante baptismū, vn̄ hoc signāt ea que ponūtur in baptismo. Recede ab eo sathana &c. Ipse etiā exorcismus debilitat potestatē demonis ne tātum possit in homine sicut ante, ne baptismū & alia bona in ipso im pediat. Sed potestas ꝑdicta totaliter tollitur in baptismo, sicut etiā Pharao prius est flagellatus populo nōdum de Egypto egresso, & postea totaliter i mari rubro (qd̄ est figura baptismi)

2 submersus. † Et sic bene dicit qd̄ exorcismi sunt istituti ꝑ ener guminos, id est intus laborātes ꝑ infectionem fomitis, videlicet cōtra diabolū in eis potestatem habētem. Hec Tho. distin. vj.

3 q. iij. arti. j. & ij. Est autem catechismus secundum Thom. † in structio ante baptismū in illis que sunt communia. Et dicuntur fidei rudimenta, ad que credenda omnes explicite tenētur, sicut est fides trinitatis, incarnationis, & passionis domini, iudicij & prouidētie dei de factis hominum, de alijs autem debet instrui post baptismū. Unde etiā secūdū Tho. in adulto requiritur vt per se catechizetur, & christianam religionem profiteatur. Cate chizatur autem ad hoc adultus qui ad fidem vocatur, & ad quā vocatur, proprio moueatur voluntatis arbitrio. Hinc est quod cum baptizatur ruthenus vel paganus adultus, nō patrini, sed ipsemet pro se ad interrogata respondet sacerdoti. Huius con trarium seruatur in Mazonia, in Polonia & satis male.

Summarium.

SVMMARIVM.

1 Baptizandi modus.
2 Patrini in baptismate officium, & de compaternitate.
3 Baptizatus nunquid per sacerdotem debeat inungi in fronte.
4 Baptizato nōne spūs sctūs datus est stati in ipsa aq̄ baptismi.

Caput sextum prime partis.

1 POstquam igit puer debet baptizari, † sacerdos nō pmittat nisi vnū virū vel vnā feminā in patrinos, prout determinatuz est de cognatione spirituali, quāuis, lib. vj. de conse. dist. iiij. nō plures. Alicubi tñ cōsuetudo obtinet qd si puer masculus debeat baptizari, tūc duo viri, & vna mulier in pñnos admittanf. Et illa est satis tolerabilis, cū honestatē quādā & vrbanitatē gtineat. Deinde aūt ante fores ecclesie sacerdos statuat patrinos, vt si puer est masculus, teneat eū vir, si xo femina, teneat eā mulier, & isti duo stant iuxta se. Alij xo pñt stare in ecclesia, vel iuxta q puez cōduxerunt, nec p ipso respōdeant, sed possunt oia attēdere, dūmodo nō tangant puez ad occasum solis solus aūt stet ad oriētē. Quo facto sufflet in faciē eius, & dicat illū exorcismū. Exi imūde spiritus, & da honorē deo viuo &c. que cōtinenf in agēda. Iterū statiz dicat. Recede ab eo diabole &c. Flatus aūt ille siue exsufflatio dz fieri ad occidētē, vt patet ꝑm Tho. & significat spiritus maligni expulsionē, & boni itroductionē. Post h facit crucē in frōte ei⁹, dicēs. Signū saluatoris dñi nři Jesu christi in frontē tuā pono. Simiř in pectore aliā faciet crucē dicens. Signū saluatoris dñi nři Jesu xpi in pectus tuum pono. Et demū cōiūctim sub vna platione faciet vnā crucē i frōte, & aliā in pectore, dicēs. Accipe signaculū sancte crucis tā in frōte q̄s in corde &c. Et qd ista signatio significet, stati in pdicta ōrone ondif cū dr. Sume celestiū pceptorū fidē &c. Per qd denotaf, qd ad hoc in pectore signaf, vt in pceptis dei suscipiēdis, acceptus efficiaf. Et in frōte, vt leta facie dei cultore existat aptus. Demū sequif oratio. Preces nřas &c. i qua tūc dr, Et hūc electū tuū, crucis dñice cuius ipressione eū signamus, in virtute custodi. Et fiat crucis signatio sup totū puez. Inde sequif oro. Oipotens sempiterne deus &c. Circa quā qrat prius sacerdos de noie infantis dicēdo, qs dz vocari. Et postquā illi dixerint. N. ille stati psequaf, icipiēdo orationē, dicēs. Ops sempiterne deus pr dñi nři Jesu Christi, respicere dignare sup hunc famulū tuū &c. Nō est aūt opus cū venerit ad locū propzij nois in aliqua oratione, qd reqrat pñnos, dicēs. Quomodo vocaf, & hoc pp incōgruitatē que ibi gtingeret, & impropzietatē locutionis. Nā oro quādoqz reqrit dici propriū nomē in accusatiuo casu, & patrini respōdent in noiatiuo, qd est magna absurditas, sicut pz cū dr. Respicere dignare sup hūc famulū tuū. N. si patrini respōderent in noiatiuo dicēdo. N. magna esset incōgruitas. Dicat aūt sacerdos solus variādo nomē vsqz ad fontē ꝑm exigentiā orationū, prout viderit expedire, nec toties quoties occurrit nois noiatio, requirat patrinos, sed solus nominet in latino pp absurditatē pdictā. Orationes aūt iste fiunt p puero, vt gratia pueniat & subsequaf, q̄ vires pbeat libero arbitrio. Et qd pcul fiat vniuersa maligni spiritus illusio, signaf puer in frōte, in pectore, in oculis, in narib⁹, in ore signo crucis, cui⁹ virtute victus est diabolus, & exaltatus est Christus, vñ Abacuch. iij. Cornua in manib⁹ eius sunt, ibi abscōdita est fortitudo eius. Hoc signo muniunf totius corporis sensus, cuius virtute & oia sacramēta cōplenf, & oia diaboli figmēta frustanf. Sicut. n. cū primogenita delerenf Egypti, populus hebreoz signatis postibus domorū suaz sanguine agni paschalis in typo dñice passionis, saluatus est, populus vero Egyptiorū q hoc caruit signo, in suis primogenitus grauiter pcussus est, sic apud Ezechielē. Hierusalez ab iminēte clade liberāda esse pmittif, si Thau (que figurā crucis exprimit) in frōtibus gemētiū atqz dolētiū signaref. Deinde antequā sal ponat in os pueri, recepto sale simplici & mūdo, benedicat ipsum specialiter p illā orationē, exorcizo te creatura salis in noie dei pris oipotētis, & in charitate dñi nři Jesu Christi, & in virtute spiritussancti &c. faciēdo signa crucis ad inuocationē cuiuslibet psone sancte trinitatis, & cōpleat vsqz ad finem. Nec credat qs posse sufficere sal illud ad exorcizandū puez qd benedicif die dominico ad benedicendū aquam, cum illud speciale officiū habeat, & distinctū ab isto. Et ideo caueat sacerdos ne cū illo sale cū quo die dominico aquā exorcizat, ad baptismuz vadat, sed ipso die dominico in alio scypho benedicat sal pro benedicēda aqua, & in alio pro exorcizandis infantibus ante baptismū. Cū autē compleuerit orationē dictaz, & sal benedixerit, recipiat sal, & ponat ad os pueri, dicens. Accipe salē sapientie, & sit tibi dominus propitius in vitā eternā. Amen. Ponat tñ sal in os pueri pulchre & modeste, nō cū vehemētia, sicut quidaz solēt ponere, ita quod puer cogitur flere propter durā impressionē salis, quod est abbominabile. Seruāda est nāqz maxima vrbanitas & honestas in sacramētorum collatione, propter deuotionē populi excitandā, & reuerētiam sacramēto a populo impēdēdam & exhibēdam. Significat enim salis immissio gratiam & sapientiam, & peccatorum putredine preseruationem. Cōsequēter prosequātur orationes solite que habētur in agenda. Et prouideat sacerdos eas correcte dicere. Et qz speciales sunt orationes sup feminas, & speciales sup viros, iō singulis singulas adapte. Que aūt sunt sup vtrosqz illas proferat sup vtrosqz indifferēter. Deinde sequif euāgelium secūdum Mattheum. Oblati sunt Jesu paruuli &c. quod sacerdos dicturus, deponat mittrā, similiter patrinos deponere faciat. In legēdo autē imponat manus infanti, vt precludat diabolo expulso viā ne redeat. Et hoc idem significant benedictiones & crucis signationes sepius premisse. Legat autem premittendo. Dominus vobiscum. Quo facto faciat orare. Pater noster, & Credo in deum, ipsos patrinos, demum dicat illā orationē. Nec te lateat sathana &c. Quo facto recipiat mūdos pulueres terre, & immiscēs sputo faciat inde lutum in manu sinistra, recepto eo duobus digitis. s. pollice & indice dextre manus, tāgat aurem pueri dicēs. Effeta, quod est adaperire. Et cū subiū xerit, in odorem suauitatis, tūc tāgat aures. Caueat autē ne faciat lutum grossum & astātibus abominabile, sicut quidā facere gsueuerunt emittētes pro sputo quādoqz flegma spumosum ex ore, inducētes horrorem astātibus. Designat autem sputi & saliue immissio sensus tactus, auditus & aliorum sensuum spiritualium apertionem, vel signat impedimēti remotionem ipsius demonis respectu fidei docendo vel discendo.

Post hoc sacerdos introducat puerū in ecclesiam dicens. Dñs custodiat introitū &c. dans ei p hoc potestatem intrādi ecclesiam, & anumerādo eum consortio fideliū, quo ad hoc videlicet vt possit orare cū fidelibus in ecclesia si est adultus, etiam in missa, dum tamē talis sit exorcizatus, etiam si nō esset vlterius secum processum, nō tñ posset audire totā missam, sed nisi vsqz ad Sursuz corda, sicut & cathecuminus. Tūc sacerdos accedēs ad fontem querat a patrinis nominādo puerum dicēs. N. abrenūtias sathane. Et illi respōdeāt. Abrenūtio. Et itez dicit. Et omnibus pompis eius. Illi respōdeant. Abrenūtio. Hoc autem fit ideo vt prius abrenūtiet errorem, & sic approximet ad veritatē, iuxta illud apostol. Deponite veterē hominem secūdum cōuersationem pristinam, abnegantes omnem impietatem & secularia desideria. Deinde querat iterum, credis in deum patrem omnipotētem &c. Et ter respondent patrini. Credo. Et sic de singulis articulis fidei specificādo distincte, & interrogando. Et licet duodecim sint articuli fidei in symbolo, de quibus omnibus deberet querere & interrogare sigillatim, sufficit tamē si plures articulos simul cōiungat, & de ipsis simul querat, & ita sufficit si totum symbolum sex vicibus vel octo percurrat iterrogādo. Interrogatio autem ista debet esse in vulgari, & nō in latino, quia tūc patrini laici fidem profitentur pro baptizando puero. Est autem sciēdum quod si adultus baptizatur, licet patrini ipsum teneant tamē ipse solus debet respondere, & non patrini ad interrogationem fidei, & abrenuntiationem supradictam, cum habeat vsum liberi arbitrij. Hoc autem symbolum traditur baptizandis tanquam noue vite auditoribus, p quam professionem incipit in eis mori vetus homo, & per fidem nouus viuere qui secūdum deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Tādē sacerdos accepto oleo sancto ad hoc disposito, quod vocatur oleum cathecuminorū, referens puerum ex velamine suo, & denudans eum, vngat eum in pectore, deinde in scapulis dicēs. Ego te linio oleo salutis in Christo Jesu domino nostro. Et tādem subiūgat. Pax tecum. Et clericus assistēs respōdeat. Et cum spiritu tuo. Ista autem inūctio olei significat hominis expeditionē quam suscipit aduersus diabolum in pugna. sit enim in signū pugne cōtra inimicum, sicut athlete inungātur ꝑm Thomā. Vel ꝑm Petrū de Tharan. signat legis dei amorē p hoc qd fit in pectore vbi est locus cordis. Per hoc autem quod fit inter scapulas, designat deuotā subiectionē. Vngitur autez in pectore, ne hostis ei immūda persuadeat desideria. Inter scapulas vbi est vigor portādi onus, qd fortitudinē accipiat ad portādū pōdus diei & estus. Vngitur etiā in pectore, vt

vigeat in eo sapiētiā. Ungit̄ ēt i humero dextro qd̄ in exercitijs bonoꝝ operū indeficiēs fuet̄ patiētia. Neqꝫ.n.nouerit sinistra quid fecerit dextera vestra. Mat.v. Sed qꝛ i humeris vigor cō stat portādi onera, huius partis vnctione Christi athlete dedi cant̄ vt sciant se eē ad certamē vocatos p totū vite sue cursuꝫ ꝯ antiquū hostē publicis ac p̄uatis cōgressibus pugnaturos. Uel ẜm Rabanū in lib. de institutione clericoꝝ, de cōse. dist. iiij. c. de inde. Pectus vngit̄ vt nulle relique latētis hostis in eo resideāt, sed in fide trinitatis mens eius ꝯfortet̄. Itē iter scapulas, vt vn diqꝫ muniat̄, ꝛ ad bona opera faciēda p dei gratiā roboret̄. De inde oībus his rite peractis querat sacerdos a patrinis infantē tenētibus, ꝛ si fuerit adultus, tūc ab ipsomet adulto q̄rat dicēs. Quis vocaris? Et ille respōdeat. N. Tandē sacerdos querat, vis baptizari? Et ille respōdeat, Uolo. Hoc aūt facit ter, ꝓpter hoc vt cōstet de ipsius volūtario proposito baptizādi, ꝛ ne coa ctus baptizari videat̄. Et tūc sacerdos recepto puero ad manū sinistrā, denudato eo toto, si est in estate, si vero in hyeme, denu det̄ tātum ipsius caput patēter ꝛ manifeste vsqꝫ ad ipsius scapu las, tenēdo eū supra fontē si est infans, si vero adultus, tūc soluꝫ inclinato capite in fontē ter dicat distincte ꝛ expresse habēdo in tētionē ipsum baptizādi. Et ego te baptizo in noīe p̄ris. Et tūc faciat manu dextera primā aque in capite pueri p̄fusionē statiqꝫ prosequat̄ dicens, ꝛ filij, faciēdo secūdam perfusionem in capite pueri sicut prius. Et deinde subiūgat, ꝛ spiritussancti, faciēdo si militer tertiā perfusionē seu ablutionē. Quā quidē immersioneꝫ recipiēs homo a sordibus vetustatis ipsius exutus, ꝛ aliū nouū hominē indutus, triduane Christi sepulture ꝯsepelitur. Uñ ait Ap̄ls. Quicunqꝫ baptizati sumus ꝛc. Ambro. aūt in lib. de sa cramētis, dicit qd̄ trina interrogatio ante baptismū, ꝛ trina im mersio in baptismo significat triplicē lapsum peccati q ibi ablui tur. s. cogitationis, locutionis, ꝛ operis, ideo ēt fit trina cōfessio. Ista ēt forma obseruāda est a vetulis i necessitate baptizātibus, ꝛ p curatores sepius p̄dicāda. Nā cōperi ꝛ inueni in parochia mea quādoqꝫ multa superstitiosa ꝛ vana his verbis addi, ꝛ ea mirabiliter variari. Quidā enim proferunt soluꝫ ista verba sine aspersione aque, credētes sufficere solā prolationem verborum. Quidā autē solo sale puerum cum his verbis tangunt, quidam vero formam verborū mutant dicētes. N. ego te baptizo in no mine dei amen. Quidā autē dicunt, in nomine omnipotētis dei amen. que omnes forme enormes sunt, nec aliquid operantur.

2 **Sed hic** querit̄. † Cuius sunt verba illa cū dicūt patri ni interrogati, Abrenūtias sathane? respon dēdo. Abrenuntio. vel credis in deū? ꝛ illi respondent. Credo. Uī̄ eniꝫ cuiuscūqꝫ sint, quod mētiri videat̄ ille qui respōdet. Si enim sunt ex p̄sona patrini, mētitur, qꝛ nō habet in cōscientia qd̄ ipse baptizet̄. Si aūt pro puero dicūtur, nihilominus mētit̄ pa trinus, cū puer sit nullius volūtatis cōpos, vt patet ex eo qd̄ dū immergit̄ recalcitrat. Ad qd̄ dicēdū est ꝙ patrinus in p̄sona sui loquit̄. Quod aūt respōdet credo ꝛc. tātū est ac si diceret. Taleꝫ fidē habeo p quā hic saluari pōt. Cū simpliciter respōdet. Uo lo baptizari, sensus est, in fide mea quā ego teneo baptizet̄. Ser uant̄ tñ verba illius pueri ex idētitate verborū patrini, vt idēti tas verborū ad pueꝝ notet̄. Unde dicit Bonauentura qd̄ qñ respōdet̄ in p̄sona paruuli. Credo, nō est falsus sermo, vel incon suetus, qꝛ ẜm Augusti. frequēter signū accipit̄ pro re, sicut dici mus. Cras erit resurrectio domi. Et videns fumū dicit se videt̄ ignē. Unde sensus est. Credo. i. sacramētū fidei recipio, vel reci pere paratus sum. i. ad credendū me obligo. Dicit ēt iste doctor ꝙ patrini postea tenētur pueꝝ docet̄ in his que sunt de fide, vel de bonis moribus, si nō hꝫ alios doctores vel parētes, nūc autē ex quo habēt parētes catholicos, ꝛ visitant ecclesias, ibi potius doceant̄, ꝛ sic patrini excusant̄. ¶ Notādū ēt qd̄ qui vult eē ve rus patrinus, nō solū debet respōdere verba solita, sed ēt tāgere pueꝝ, vnde respōsio nō est de necessitate seu essentia cōpaternita tis spiritualis, sed tētio seu leuatio. Pōt ēt cōpaternitas cōtra hi p ꝓcuratorē quātū ad amicitiā, sed nō quātū ad cōpaternita tis spiritualis vinculū, vnde solus ꝓcurator est verus cōpater, ꝛ nō cōstituens ꝓcuratorē, vt habet̄ de ꝓcuratoribus. c. fi. lib. vj. Deinde sacerdos accepto sancto crismate vngit pueꝝ in v̄tice. i. in summitate capitis, dicens orationē q̄ sequit̄. s. Deus omni potēs pater dñi nostri Jesu christi q te regenerauit ex aqua ꝛ spi

3 ritusancto ꝛc. ¶ † Circa hoc tñ cauēdum est sacerdoti ne pue rū vngat in frōte, sicut iam plures fecisse cognoui, ꝛ eos decete ro facere ꝓhibui ꝛ interdixi. Nā solus episcopus habet vnge re in frōte in cōfirmatione. Unde ꝓhibitū est inferioribus sacer dotibus vt nunq̄ꝫ tangant frontē hominis aliqua vnctione, qñ eis nō cōpetit. De hoc expresse hr̄ in gl. ij. c. qm̄ in baptismo, de sen. exc. li. vj. vbi dr̄ manifeste ꝙ post baptismū sacerdos inūgat in vertice chrismate, nō aūt i frōte, qꝛ hoc est solius epī, vt no. de ꝯsuetudine. c. quāto. Prohibitio aūt ne sacerdotes inferiores inūgant in frōte, hr̄ in pluribꝰ iuribꝰ, vt pꝫ de ꝯse. dis. v. c. nouis sime. Erroris aūt cām illoꝝ sic errātiū cōperi, qꝛ libros vianti scosqꝫ suos ipsos sic grauiter decipere vidi. Nā fere oēs agēde ꝛ libelli baptismales i hoc loco sic hn̄t. Hic faciat sacerdos cru cē i frōte. Corrigāt igit̄ decetero libros suos erroneos, ne a dño corrigant̄, ꝛ agāt pniam de errore p̄terito. Adeāt aūt auctorita tē ordinariā, p quā cū eis sup hmōi errore cōmisso dispēset̄. Et fit ēt ista vnctio in capite, vt charitas q̄ p spiritūsanctū dat̄, abū det semp in cordibus nostris, ẜm illud Sapiētie. Oleū de capi te tuo nunq̄ꝫ deficiat. Unde ꝛ Apostolus Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritūsanctū qui datus est nobis. Uel fit ideo in vertice, vt cognoscat se promotū esse in regale genus ꝛ sacerdotale, vt a Christi cōsortio vocetur christianus, ꝛ eterni regni sit coheres. Et ēt statim tegit̄ veste vel mitra, vt intelligat se diademate regni ꝛ sacerdotali (sicut dictum est) potiri.

4 **Sed dubitatur.** Nōne † iā spiritussāctus da tus est baptizato i ipsa aqua baptismi? Respōdeo ꝙ sic, sed differēter hic ꝛ ibi. Nam ibi da tur ad peccatoꝝ preteritoꝝ remissionē, qꝛ p ipsaꝫ asp̄sionē aque in baptismo oīa preterita peccata purgata sunt. Sed hic datur in ista vnctione ad edificādū in corde nostro dei ꝛ proximi dile ctionē. Cōsequēter datur baptizato vestis candida, q̄ debet ita disponi, vt cooperiat totū caput, ꝛ omnia loca vnctionū, scilicet scapulas ꝛ pectus, ẜm Hugo. que cādore suo figurā prefert ac cepte nouitatis, ꝛ restitutionē innocētie, ꝛ spem future immorta litatis. Hec est enim vestis in qua ad nuptias regis intrare quē libet est necesse. Unde sacerdos imponēdo eā dicit. Accipe ve stē cādidam, sanctam, ꝛ immaculatā, id est vite innocētiam (que tūc restituitur ei) quam p̄feras ad tribunal Christi, vt habeas vitā eternam. amen. Potest tamē iste pāniculus ēt seruari pro alijs pueris baptizādis in ecclesia, vt dicit̄ de cōsecra. distin. iiij. c. si quis, vbi dicit̄. Si quis voluerit chrismate iterū pannum li nire, ꝛ super aliū baptizandum mittere, nō est absurdū. Et vlti mo sacerdos tradit puero in manus lāpadem, seu cereum incē sum, quod significat fidei amoris lōgitudinem. Lumen eni signi ficat fidem, sed incensum significat fidē informatā charitatis fer uore. In manibus aūt acceptum significat bonorū operū exhi bitionē ꝛ cū tali Christo oēs occurrere debemus ad iudiciū ve niēti. Et ideo dicit sacerdos. Accipe lampadē ardētem, ꝛ irre p̄hēsibilē, ꝛ custodi baptismū tuū, vt cū dñs ad nuptias vene rit, possis ei occurrere vna cum sanctis ꝛ electis Dei in aula ce lesti, vt habeas vitā eternā, ꝛ viuas in secula seculorum. Amen.

¶ Secunda pars Tractatus.

¶ De Sacramento Confirmationis.

¶ Prefatio.

Confirma hoc deus qd̄ operatus es in nobis. Psal. lxvij. Post sa cramētū baptismi, sequit̄ aliud qd̄ maius est quā tum ad ministroꝝ dignitatem. Hoc. n. a summis pōtificibus. i. epīs vel suffraganeis tātummodo tradit̄, sicut ꝛ a solis apostolis tradebat̄, vt dicit̄ de cōse. dist. v. manus. Prius. n. vnctio, postea sequit̄ ꝯfirmatio, ibi peccatuꝫ dimittit̄, hic gratie dona dant̄. Dat̄ aūt hic illa grā q̄ ꝯ̄ singula vitia ꝛ si nō semp, qñqꝫ tamē pugnat̄. Est aūt gratia quasi arma tura quedā qua in hoc deserto post trāsitū maris baptismi ꝯ̄ vi tia pugnamus. Sicut. n. submersis Egyptijs a tergo sequētib filios Israel oli hostes oppugnauerūt p desertum, sic submerso diabolo in baptismo q p̄mū nos insequebat̄, multa nobis p hu ius vite desertū vitia cōstituit, ꝯ̄ que vitia gratia in hoc sacramē to est data, qua quasi armatura ꝛ munitione quadā muniamur. Uñ post baptismi susceptionē i qua est gratia collata quātū ad innocētie ꝛ noue vite restitutionē, ꝯgrue petit ecclīa sibi dari sa cramētū a dō p qd̄ i illa grā ꝯfirmet̄ dicēs v̄ba p̄missa. Cōfirma hoc deus. s. p sacramētū ꝯfirmationis, qd̄ opatus es in nobis, scꝫ p grāꝫ baptismalis renouatiōis. Ista duo sacramēta ita sunt cōiucta ꝙ ab inuicē nisi morte p̄uenīete nullatenus p̄nt segrega ri ꝛ vnū sine altero rite p̄fici nō pōt, ita dicit Melchiades papa scribēs Hispanioꝝ epīs, cuiꝰ v̄ba ponūt̄, ꝺ ꝯse. di. v. ꝺ his v̄. Summarium.

SVMMARIVM

1 Confirmationis sacramentum quid sit.4.
2 Confirmationis sacramentum que substantialia habeat.
3 Confirmationis sacramentum vnde, ⁊ quando ortum habuit.
5 Papa nunquid possit simplici sacerdoti committere vt possit sacramentum confirmationis conferre.
6 Sacerdos simplex ex mandato Pape, an possit conferre ordinem sacerdotij.
7 Unctio in fronte in confirmatione, cur fiat.

¶ Caput primum secunde partis.

Diffinitur Aũt istud sacr̃m, ẽm doctorez subtilez super.iij.sniarum.dist.
1 vij.q.j.sic.†Ƨfirmatio est vnctio hoĩs viatoris aliqualiter ƨsentiẽtis, vel libero arbitrio nõnunq̃ vsi, facta in frõte figura crucis cũ chrismate sanctificato, ⁊ hoc a ministro idoneo simul cũ intentione debita inũgente, ⁊ verba debite proferẽte, significans efficaciter ex institutione diuina vnctionez aĩe per grãm roborantẽ ad ƨfitendũ cũ ƨstantia fidez Christi. ⁊ ẽm beatũ Tho.super.iiij.sniaruz. Cõfirmatio in re est ipsa linitio chrismatis sub forma verboꝝ prescripta. ¶ Et sciẽdũ est ẽm Pe.de tharã.super.iij.dis.xviij.⁊ Archi.de ƨsec.dist.v.no
2 uissime.†qnq̧ dñr de substãtia huius sacramẽti, duo ex pte sacramẽti in se.s.materia chrismatis.s.oleum cũ balsamo ab epo sanctificatũ, vt hr̃ de ƨsecr.dist.iiij.pr̃sbyter.nec põt sine tali oleo ƨferri hoc sacr̃m, eo ꝙ ẽm Tho.sup.iiij.dist.vij.q.ij.artic.iij.illa sacr̃a, que sibi ministrũ determinant, ẽt materiã sanctificataz requirũt, ⁊ exigunt. sed sacr̃m qḋ non determinat sibi ministrũ, nisi quãtũ ad solẽnitatez non hz mãm sanctificatã quantũ ad necessitatez, sed q̃tũ ad solẽnitatez, vt baptismus. ⁊ qꝛ hoc sacr̃m determinat sibi ministrũ, ideo ẽt requirit mãm sanctificatam ab eo qui est minister huius sacramẽti.s.ab epo. quare aũt mã est chris
3 ma, ostẽdit ar.ij.dicens† ꝙ hoc sacr̃m sumpsit initiũ ab aduentu spũssancti in discipulos, q appuit in linguis igneis, sed igni nihil ƨueniẽtius accipi põt loco eius, ꝑ mã in ƨfirmatione quã oleũ, qꝛ lucet, ⁊ nutrit ignẽ. figuraz aũt lingue ƨuenienter accipit balsamus, ꝑpter odorem, qꝛ per ƨfessionẽ lingue odor bone notitie Dei diffundit̃ in omni loco. Jō sicut visibilis apparitio spũssancti fuit in igne figurata in figura lingue, ita mã ƨfirmationis est in oleo balsamato, vt oleũ pertineat ad ƨscientiã, quaz op; habere nitidã eos qui ƨfessores diuine fidei ƨstituunt̃. ⁊ balsamus ad bonã famã pertinet, quaz op; diffundere, ⁊ vbis, ⁊ factis in ƨfessione fidei. hec.s.Tho. ⁊ lz Christus circa institutionẽ huius sacramẽti non fuit vsus tali mã, nec apostoli post eũ, tñ ideo hodie ecclesia non vtit̃ incõgrue tali mã, eo ꝙ Christus nõ alligauit potentiã suã sacramẽtis. Potuit.n. sine tali mã cõferre, per aliũ modũ grãz huius sacramenti. similiter ẽm doctorẽ subtilez potuit cũ discipulis dispensare in primitiua ecclesia, vt per aliuz modũ ƨferrent hoc sacr̃m, maxime cũ tunc erãt aliqua signa sensibilia, vt puta descensus spũssancti desuper, ⁊ donũ linguarum, que oĩa accipiebãt ƨfirmati per apostolos. vnde nõ fuit necessaria eis mã huius sacramẽti in signo tã occulto, ex quo in magis visibili, ⁊ euidẽtiori illud ƨferebant. Credit tñ idem doct. ꝙ hec
4 mã ab apostolis sit instituta, lz non legat̃. ¶†Scḋz̧ ꝙ est de substantia huius sacramẽti, est forma verboꝝ, que est hec. Cõsigno te signo sancte crucis, ⁊ ƨfirmo te chrismate salutis in noĩe patris, ⁊ filij, ⁊ spũssancti amen. refert tñ Archi.de ƨse.dist.v.c.nouissime, ⁊ hz Hug.ibidẽ tenuisse, ꝙ nec forma ꝑdicta, nec alia est necessaria, ⁊ de substãtia huius sacramenti, imo credit ꝙ sacr̃m olei, ⁊ sacr̃m chrismatis põt ƨferri sine verbo, dũmodo fiat vnctio de oleo, vel de balsamo ƨsecrato. Jtez ẽt not.xcv.dist.c.pueniit. illud tñ ibi dicit sub dubio, ego tñ istud dictũ minus recipio, nec admitto, eo ꝙ nec iure, nec rõne ƨsistit, ⁊ oĩbus theolo. magistris aduersat̃. ¶ Tertiũ qḋ est de substãtia huius sacramẽti, qḋ requirit̃ ex parte ministri, est dignitas põtificalis, seu epalis, ⁊ intentio debita. Jn tm̃ enim requirit̃ ministeriũ põtificis in collatione huius sacramẽti, vt si per aliũ simplicez sacerdotez fieret
5 etiã de cõmissiõe, nõ valeret, †lz ẽm quosdã papa põt simplici sacerdoti cõmittere, vt posset hoc sacr̃m cõferre, ⁊ hoc tenet gl.c. iiij.de ƨsuetu. hoc ẽt tenet ibi Host. hoc ẽt tenet Archi.xcv.distin.peruenit. hoc ẽt idez approbat sanc. Tho.super.iiij.dist.vij. q.vj.ar.ij. vbi assignat rõnem, dicẽs ꝙ Papa per hoc ꝙ est episcopoꝝ sũmus, non dr̃ habere plenitudinẽ ptãtis per relationez ad corpus dñi veꝝ, sed per relationem ad corpus mysticũ, ⁊ qꝛ gratia sacramẽtalis descendit in corpus mysticũ a capite, iõ omnis operatio in corpus mysticũ sacramẽtalis per quã gratia datur, depẽdet ab operatione sacramẽtali sup corpus dñi veruz. ⁊ ideo solus sacerdos põt absoluere in foro penitẽtiali, ⁊ baptizare ex officio, ⁊ iõ dõm est ꝙ promouere ad illas pfectiones, que nõ respiciunt corpus dñi verum, sed solũ corpus mysticu;, põt a Papa qui hz plenitudinez pontificalis ptãtis cõmitti sacerdoti qui hz actum sũmuz sup corpus dñi veꝝ, non aũt diacono, vel alicui inferiori qui non hz ƨficere corpus dñi veꝝ, sicut nec absoluere in foro penitẽtiali. Non aũt põt simplici sacerdoti committere, ꝑmouere ad perfectionẽ que respicit aliquo mõ corpus
6 dñi verum.† Et iõ simplex sacerdos ex mãdato Pape non põt ƨferre ordinem sacerdotij, qꝛ oẽs sacerdotes habent actũ.s.corpus dñi veruz, vel supra mãm eius. Potest tñ ƨcedere sacerdoti ꝙ ƨfirmet, qꝛ confirmatio perficit, cũ in actu corporis Christi mystici, non aũt hz aliq̃ relationez ad corpus dñi verũ. ⁊ hoc dictũ approbat in toto Pe.de tharã.sup.iiij. sententiaꝝ, dist.iiij. scḋo principali.q.j.arti.ij. hoc idẽ approbat Scotus, ⁊ lz Bonauentura videat̃ premissis ƨdicere, tñ assistendũ est maiori pti doctoruz predictoꝝ, qui cũ determinatione ecclesie hoc approbantes ƨsentiunt in toto, ⁊ ƨcordant. ¶ Quartuz qḋ est de substantia huius sacramẽti, est ex parte suscipiẽtis.s.suscipiens qui est frõs. Unctio enim fit ad ƨsignificanduz id, qḋ ƨfertur in sacramento. Unde in ƨfirmatione ƨfertur audacia ƨfessionis, cuius oppositũ.s.timor, ⁊ erubescẽtia principalius, ⁊ euidentius in fronte manifestant̃, ideo fit vnctio frontis. hec est ratio Archi. de ƨsecr.dist.v.nouissime. Alia aũt ratio ẽm Pet. sup.iiij.dist. vij.q.iiij. qꝛ ẽt robur in fronte signat̃, iuxta illud Ezech.iij. Ecce dedi frontẽ tuam duriorem frõtibus eoꝝ. vnde in tribus sacramẽtis fit triplex vnctio sancti chrismatis, sed tñ diuersificant̃ ex fine, qꝛ in baptismo (vt dictũ est) fit in vertice ad significandũ fi
7 dei susceptionẽ, qꝛ vertex est locus rõnalis.† Jn ƨfirmatione in fronte fit vnctio ad significandaz audaciã ƨfessionis, cuius impedimentũ.s.timor, vel verecũdia, in pallore, vel rubore frontis ostẽditur ex ꝓpinquitate cellule memoratiue, ⁊ imaginatiue, in ordine vero in manibus fit vnctio ad significandũ potestatẽ consecrandi corpus dñicum. hec Pet. Aliam rõnem ponit canon, dicẽs spiritussanctus in baptismo tribuit plenitudinez ad innocentiã, in ƨfirmatione augmentũ ad gratiam prestat. Jn baptismo regenerat̃ ad vitam, post baptismũ confirmat̃ ad pugnã. Jn baptismo abluimur, post baptismuz roboramur. Regnatio per se soluit, ƨfirmatio armat, ⁊ instruit ad agones huius mundi, ⁊ prelia, de ƨsecra.dist.v.spiritussanctus. His oĩbus ƨsonãs Rabanus de institutio.cle.lib.j.c.xxx.dicit. Signat̃ in baptismo baptizatus cũ chrismate in capitis sũmitate, idest in vertice per sacerdotẽ simplicem. Per pontificẽ vero in fronte, vt in priori vnctione.s.in sũmitate capitis in baptismo, significet̃ super ipsum spiritussancti descensio ad inhabitationez Deo ƨsecrandaz. Jn scḋa quoq̧.s.in ƨfirmatione, vt eiusdem spiritussancti septiformis gratia, cũ omni plenitudine sanctitatis, sciẽtie, virtutis, ⁊ veritatis, venire in hominem declaret̃, habentur ista verba de consecra.distin.v.nouissime. Dicitur aũt hec gratia non solũ communiter, sicut in alijs sacramentis, sed etiaz specialiter, per quaz quis deputatur ad effectum sanctitatis, ⁊ idoneus efficitur ad Christum confitendum. Et hec est maxima vtilitas. Unde hoc debẽt pensare homines, ⁊ istud sacramentum non omittere, naz omissio ipsius augmentum gratie subtrahit.

SVMMARIVM

1 Sacramentum confirmationis que accidentia habeat.

¶ Caput secundum secunde partis.

Consequenter Uidendum est de accidentibus huius sa-
1 cramẽti, que sunt quattuor. ¶† Primo ꝙ istud sacramẽtum est ƨferendum a ieiuno epo, vt dicit canuo de ƨsecr.dist.v.vt epi. hoc aũt est propter venerabilitatem huius sacramẽti, qꝛ venerabilius est, vt a ieiuno ƨferatur. Jn necessitate tñ ƨfertur post prandiũ, presertim qñ est multitudo confirmandoꝝ, que ante prandiũ cõmode expediri non põt, vel qñ aliqui veniunt de longinquo non volẽtes expectare in crastinuz, vel qñ episcopus non põt expectare in crastinum. vnde melius est, vt tunc ƨfirmentur, quam si epo recedente sic dimitterentur. ¶ Scḋo ꝙ istud sacramentum sit a ieiunis hominibus sumen-

dum propter reuerentiam, et honestatem huius sacramenti, vt dicitur in.c. vt ieiuni. de consecra. dist. v. tamen vt dictum est, in necessitate etiam post prandium potest suscipi.

Tertio quod in susceptione huius sacramenti debet alter confirmatus tenere confirmandum, eo quod ille qui accedit ad illud sacramentum, non habet robur per se standi, nec presumit per se stare, nisi adiutus ab alio. licet autem de ratione huius sacramenti confirmatus debeat esse, qui illum debet tenere, tamen si non est confirmatus, propter hoc non est minutum hoc sacramentum, licet grauiter peccet, de consecra. distincti. v. nouissime.

Quarto requiritur quod locus vnctionis ligetur panno quousque siccetur, et postmodum etiam, secundum Hug. debet homo esse sub quadam disciplina in custodiendo chrisma. s. ne caput lauet, vsque ad septem dies, propter septem dona spiritussancti que tunc recipit, hoc tamen hodie non bene seruatur. Bonum tamen esset seruare propter reuerentiam sacramenti, et significationem predictam. Consuetudo autem nostra est, quod ligatura illa protetur vsque ad tertiam diem, et tunc tertia die comburatur paniculus, et locus frontis bene cum sale, et aqua lauetur, et aqua in focum, vel in fornacem fundatur.

SVMMARIVM

1 Cautele circa sacramentum confirmationis, et que super hoc confirmans cauere debeat.

Caput tertium secunde partis.

1 PRimo caueat Sacerdos, † ne aliquem prius confirmatum confirmet, quia hoc sacramentum est irreiterabile, cum imprimat characterem indelebilem, sicut et baptismus, et etiam, quia magnam iniuriam faceret sacramento, qui istud reiteraret, cum per hoc prima confirmatio iudicetur nihil esse.

Secundo caueat confirmandus, ne bis confirmari scienter se faciat. Nam talis pro penitentia debet ingredi monasterium, et ibi sub habitu regulari Deo famulari, vt dicitur de consec. di. v. dictum est nobis.

Tertio caueat ne vxor teneat in confirmatione virum, vel maritum suum, vel econuerso, propter contrahendam cognationem spiritualem que impedit matrimonium contrahendum, et coniugalem actum. nam tales debent abstinere ab inuicem, vsque ad mortem ipsorum, et sic separari debent a thoro, licet non absoluantur a vinculo matrimonij vsque ad mortem.

Similiter caueat ne quis filium proprium teneat, quia etiam contrahitur cognatio spiritualis inter coniuges, non tamen matrimonium dirimens, sed tamen grauiter puniuntur coniuges.

Similiter caueat ne soror fratrem, vel econuerso teneat, quia sufficit inter tales vinculum cognationis carnalis. Si tamen fieret nihil impedit, sed tamen honestius est abstinere. Nam turpe est audire si frater vocaret sororem in hoc casu commatrem, vel econuerso. Alij tamen cognati vt patrueles, fratrueles, auunculi, patrini etc. bene possunt tenere confirmandos nepotes, et alios.

Quarto caueat confirmandus, vt non accedat ad istud sacramentum, nisi confessus si est sibi conscius alicuius mortalis peccati, ne ponat obicem gratie, quam suscepturus est in hoc sacramento. Quantum tamen est ex vi sacramenti suscipit ipsum sacramentum, non tamen rem sacramenti, scilicet gratiam.

Tertia pars Tractatus. De sacramento Eucharistie.

Prefatio.

1 ACcipite et comedite. Matth. xxvi. et de consecr. dist. ij. panis. quia suscitati a peccatis per baptismum, et confirmati in gratia per confirmationem, ne laborantes in via presentis vite in certamine spirituali deficiant, (opus. n. habent refici cibo spirituali, alioquin saluatore testante. si dimissi ieiuni fuerint, deficient in via. Matth. xv.) ideo post duo sacramenta sequitur tertium. s. venerabilis eucharistia, quod est cibus animarum nostrarum, iuxta illud Io. vi. nisi manducaueritis carnem etc. ne igitur omittatur, sed frequentius sumatur a fidelibus, hortatur saluator in verbis premissis, dicens. Accipite et comedite. et rectus ordo est, vt post baptismum, et post confirmationem sumatur hoc venerabile sacramentum ab adultis. Legimus siquidem quod submersis Egyptijs in mari rubro, transitoque mari predicto, filij Israel nouum pascha in azimo pane fecerunt in deserto. sic nos submersis demonibus in baptismo cum peccatis nostris in deserto huius mundi pascha nouum in azimis sinceritatis, et veritatis huius sanctissimi panis facere debemus.

SVMMARIVM

1 Sacramenti eucharistie substantialia.
2 Sanguis qui ex imagine crucifixi emanasse ferunt, an fuit verus Christi sanguis.
3 Ratio circa panem, et vinum in sacramento eucharistie.
4 Pronomen hoc, in sacramento eucharistie quid demonstret.
5 Consecrantis eucharistiam intentio.
6 Sacramentum eucharistie triplicem requirit conditionem ex parte conficientis.

Caput primum tertie partis.

1 CIrca vero Hoc sacramentum excellentissimum tria sunt consideranda. † Primo quidem substantia ipsius. Secundo credenda ipsius. Tertio cautele. De primo sciendum est circa hoc sacramentum, quod quattuor sunt de substantia sui necessaria. Primum est ordo sacerdotalis, nullus. n. potest hoc sacramentum conficere, nisi sacerdos. vnde nec laicus, nec angelus bonus potest hoc conficere, quia non habet quis potestatem super actum consecrationis huius sacramenti, nisi ordinatus in sacerdotem, non. n. meritis sanctitatis, sed auctoritate officij, et ministerij sacerdotalis hoc sacramentum conficitur, iuxta illud. non in meritis consecrantis, sed in verbis conficit sacerdos. Ex quo patet error illorum qui dicunt, quod si laicus proferret verba canonis super panem triticeum, conficeret sacramentum, quod omnino est falsum, nec debet quem mouere illa historia que refertur de quibusdam pastoribus laicis, qui addiscentes verba canonis, et consecrationis in ecclesia a sacerdote tempore consecrationis prolata, ipsi etiam venientes ad greges suos super panem protulerunt eadem verba, et statim apparuit puer pulcherrimus. Ibi enim non fuit caro Christi, sicut est in hoc sacro a sacerdote confecto, sed ibi fuit miraculose ex permissione diuina quedam figura, et species carnis diuinitus formata, nec ille puer erat verus Christus Deus, et homo habens animam, sicut est in sacro isto per sacerdotem confecto, vbi realiter est Christus cum diuinitate, et humanitate, et anima sua, sicut nunc est in celo, nec etiam illa caro illius pueri adoranda fuit, sicut Christus, nec sumenda pro corpore Christi, sed pro quodam miraculoso

2 corpore, et opere diuino veneranda, sicut alia miracula diuina. † Sicut etiam dicimus de sanguine illo qui dicitur exiuisse de imagine lignea passionis Christi, quam cum quidam iudei in cellario confodissent in contumeliam Christi, subito emanauit quidam humor sanguineus in maxima quantitate, quo viso iudei illi fuerunt conuersi. ille. n. humor non fuit sanguis Christi verus, sicut est in hoc sacro, nec dignus tali adoratione, sicut qui est in calice, sed modo suo venerandus, tanquam miraculosum opus Dei. Et de tali humore sanguineo collecto in loco predicti cellarij fuit per diuersas partes mundi distributum, ex quo prouenerat error fidelium, qui putantes verum Christi sanguinem esse, adorabant eum adoratione latrie, et sic idolatrabant, imo dato quod fuisset verus sanguis Christi sub cruce Christi collectus, adhuc minus esset adorandus, quam ille qui est in calice per sacerdotem consecratus. Ratio huius est, quia ille diuisus est a diuinitate, quam cito defluxit ad terram de Christo, nec potuit dici filius Dei amplius, nisi Christo reunitus, et reintegratus. Iste autem qui est in calice, coniunctus est diuinitati, quia de ipso sanguine verum est dicere, hic est verus filius Dei, cum ibi ratione concomitantie, si esset vera caro Christi, et anima eius, et diuinitas. Archi. de consec. dist. ij. qui manducant, et quod non remansit aliquis sanguis sub cruce domini, nec etiam de carne preputij, sicut Rome monstratur, et in holdesheym, sed erronee, quia tunc habuisset duo preputia, quod tamen est falsum, et non tenendum. Magne itaque dignitatis sunt sacerdotes, qui hoc possunt, quod nullus citra Deum facere potest. Sed prohdolor, dignitatem suam minime attendunt, nullius pene id reputantes estimationis.

Secundum quod est de substantia huius sacramenti, est materia debita, scilicet panis triticeus, et hoc ideo, quia dominus se grano tritici comparauit. Ioan. xij. tum etiam quia Christus creditur sic consecrasse. vinum vitis est materia debita, et

3 necessaria, quia Christus se viti comparauit. Ioan. xv. † ista autem duo. s. panis, et vinum, ita sunt coniuncta in consecratione vt nequaquam vnum sine alio debeat consecrari, aut a celebrante suscipi, iuxta illud Gelasij. sacerdos corpus Christi sine eius sanguine nunquam debet suscipere, aut. n. integre sumat, aut ab integris abstineat, quia vnius eiusdemque mysterij diuisio sine grandi sacrilegio non potest peruenire. de consec. distin. ij. comperimus, non putet tamen quis ex hoc quod sacerdos quantum est de ratione sacramenti non possit consecrare hostiam per se sine calicis consecratione, quia forma consecrationis panis, et calicis non se expectant, quia altera sine altera totum effectum operatur, quam cito profertur. sed tamen dico, quod hoc sacerdos non potest facere sine graui peccato. addenda est etiam vino modica aqua, que signat coniunctionem populi ad Christum in hoc sacramento.

sacramento.ꝛ lꝫ sine aqua,in solo vino, potest cōfici, non tñ sine graui peccato. Ecōuerso vero sine vino in sola aqua, nihil ꝯfici tur,ꝛ hoc tūc grauius est peccatum,q̄ primum, propter idolatriam quam committit populus tempore celebrationis, ꝛ eleuationis,quorum omnium est reus celebrans.

¶ Tertiuꝫ qḋ est de substātia huius sacramēti,est debita forma verboꝝ,que est hec sup hostiā.hoc est.n.corpus meū,ꝛ sup sanguinē,hic est.n.calix sanguinis mei noui,ꝛ eterni testamēti, mysteriū fidei,qui pro vobis,ꝛ ꝑ multis effundet in remissionē peccatoꝝ.Circa qḋ sciēduꝫ est,ꝙ lꝫ illa ꝯiunctio.n.posita in ambabus formis nō sit de substātia forme simpliciter necessaria, ꝺꝫ tñ apponi ẜm vsuꝫ ecclesie,qui vsus a beato Petro initiū sumpsit, ꝛ grauiter peccāt omittentes eam.qḋ aūt premittit̃.Accipite,ꝛ māducate ex hoc oēs,pertinet ad vsuꝫ sacramēti,ꝛ nō est de substātia forme.Sed si querit̃ quō ista locutio est vera,cū sacerdos dicit.hoc est.n.corpus meū,hoc enim vr̃ falsum,si ex ꝑsona sacerdotis illa ṽba dicant̃,cum sacerdos nō intendat ꝯficere ibi suū
4 propriū corpus,sed xpi.Ad hoc rñdet̃ breuiter ꝙ ista verba sacerdos nō profert ex ꝑsona sua,sed xpi.†demōstrat aūt illud ꝓnomen hoc,veꝝ corpus xpi in ordine ad totā cōpositionē huius forme.hoc est.n.corpus meū.Non ꝙ prolato solū isto pronomine hoc,statim fit corpus xpi,sed ꝓlata tota forma a xpo instituta,qꝛ in vltima ꝓlatione istoꝝ verboꝝ fit trāssubstātiatio,ad quā ordinant̃ precedentia.Et pro isto vlterius sciendū est ꝙ ẜm beatū Tho.super.iiij.dist.viij.q.v.art.ij.forma huius sacramēti differt a formis alioꝝ sacramentoꝝ in duobus.Primo qꝛ forma alioꝝ importat vsuꝫ materie,forma aūt istius importat consecrationeꝫ tm̄ que ꝯsistit in trāssubstātiatione materie, vnde minister,vel sacerdos in ꝯficiendo hoc sacr̄m non hꝫ alium actum, nisi ꝓlationem verboꝝ,ex persona Christi.Scḋo qꝛ alioꝝ sacramentoꝝ forme ex persona ministri proferuntur, forma autem istius sacramenti a ministro in persona profertur Christi.

Ad intelligendum Aūt qḋlibet verbum positū in hac forma,est sciendū ꝙ hec forma est sufficiētissima.Primū q̄tū ad operatiuā potentiā,qꝛ cū factio habeat suā cōpletioneꝫ,iō ꝯuenienter ponit̃ istud pronomē hoc,demōstrans panē qui est trāssubstātiatus in corpus xpi,ꝛ idē est cū corpe xpi.Scḋo est sufficiēs quantuꝫ ad modū operādi,qꝛ hic terminus ad quē,est sine omni imutatione ex parte sui,iō bene ponit̃ ly est,designās permanentiaꝫ, ꝛ non ponit̃ verbū fiendi.s.erit,designās mutationeꝫ.Tertio est sufficiēs ex pte operis,qꝛ hic corpus xpi veruꝫ designat corpus xpi mysticuꝫ,qḋ hꝫ diuersas ptes,ꝛ forte diuersaꝝ rōnuꝫ ꝑpter differentē gratiam gratis datā,ideo melius dr̃ corpus, q̄ caro. Quarto est sufficiēs ex parte opantis.vnde corpus xpi non tm̄ significat corpus xpi veꝝ,sed ēt significat corpus xpi mysticū, ꝛ cū hoc nō possit facere ẜm se,sed inquātuꝫ est vnū,vel vnituꝫ cuꝫ dignitate,iō ꝯgrue ponit̃ ibi ly meū.Quinto est sufficiēs ex pte effectus principij.vnde qꝛ iste effectus.s.corpus xpi,est tāte nobilitatis qḋ nō fit in sacro,nisi a Deo imediate, nec minister hꝫ aliquem actū specialem in isto sacro,sicut in alijs,ideo ꝯuenienter factuꝫ est,ꝙ ista forma non ꝓfertur in persona alicuius, sed Dei absolute,sicut.n.vox hominis per tubā, ita Dei per hoieꝫ.

¶ Quartū qḋ est de substātia huius sacramēti,est intētio consecrātis.s.vt in speciali,vel in ḡnali,hoc facere velit qḋ facit eccle
5 sia,vel qḋ fecit xp̄s,ꝛ statuit faciendū.†lꝫ tñ intentio semp est necessaria de substātia,non tñ attentio. vnde si mens rapit̃ ad alia ex infirmitate,vel negligētia,vel incuria,nō iō est minus ꝯsecratuꝫ q̄ si affuisset intentio.Peccat tñ ille qui ꝯsecrat,ꝛ non intelligit,ꝛ se nō recolligit,quāto attentius pōt ad ꝯsecrationeꝫ. naꝫ ꝺꝫ attētus esse ad hoc,vt ꝯsideret qd facit,ꝛ tūc maxime qñ plures hostias ꝯsecrat pro cōicantibus,vnde ꝺꝫ habere respectum spālez ad illas hostias oēs que sunt corā eo. Alias.n. si haberet generalē intētioneꝫ ad oēs hostias que sunt in altari,staret qñqꝫ qḋ etiā illas que sunt in pyxide residue,ꝯsecraret,ẜm quosdam. Mihi aūt non appet hoc,qꝛ ex quo non intēdit ꝯsecrare alias, nisi que sunt corā ipso de ꝓpinquo cumulate ad vnū locū,quantūcunqꝫ ḡnaliter intēdat super eas,non ꝯsecrabit,nisi illas.Similiter dico ꝙ si hostia aliqua iaceret sub palla non ꝯsecrata abscōsa,in tpe ꝯsecrationis forte per obliuioneꝫ clerici dimissa, ex quo sacerdos de ea nō intendit,non est ꝯsecrata.secus dico si hꝫ intētionem,ad oēs que sunt ante eū,tunc enim ꝛ illā hostiaꝫ abscōsam ꝯsecrabit,tñ dicit Jo.caldineñ.in supplicationi. suis, de offi.ordin.si sacerdos,ꝙ si sacerdos credēs ponere.xvj. hostias ponit.x.si intētio sua est tm̄ ꝯsecrare,quantū hꝫ ante se,oēs sunt ꝯsecrate,ꝛ iō dōm est ꝙ sufficit sacerdoti hēre intentionē determinatā faciendi vt facit ecclesia super totā mām preordinatam sine specificatione numeri,ẜm magr̄m Francis.de braga, in quadaꝫ.q.disputata.Idē dico de vino ꝓfuso super altare per negligentiā ꝓfusionis tpe in caliceꝫ,qꝛ illud non ꝯsecrat̃ dū sacerdos nō intendat sup illud.ꝛ iō dixi ꝙ maxime reqrit̃ intentio sup illa que sunt corā sacerdote posita in tali loco tm̄,ꝛ non in alio. ex il lo soluit̃ dubiū,an scismaticus,vel hereticus ꝯficiat hoc sacr̄m. Pꝫ enim ꝙ sic,cū talis possit hēre intentionē ecclesie in ꝯficiendo,ꝛ hoc maxime vr̄em.s.intendēdo facere qḋ xp̄s fecit,ꝛ instituit faciendū,ꝛ ꝙ ecclesia facit,lꝫ ēt non intendat in speciali, qꝛ ex quo est in heresi, vel in scismate, ipse certus est, ꝛ credit nihil valere, vel facere ꝓpter peccatū in quo est. Nec obst.c. scisma. xxiiij.q.j.vbi dr̃ ꝙ scismaticus execrare pōt,non aūt cōsecrare, qḋ intelligit̃ quantū ad efficaciā sacramenti, qꝛ non operat̃ effectuꝫ salutis in illo sic ꝯsecrāte illā,vel ꝯficiente ꝓpter scisma,vel heresim,sed tñ est veꝝ corpus xpi.Similiter ēt illud intelligit̃.s. vbi dr̃.nō est corpus xpi,ꝙ scismaticus ꝯficit.i. ꝙ non est veruꝫ corpus xpi quantū ad ꝯficiēteꝫ in scismate,vel heresi,qꝛ sibi non ꝓficit,sed officit.i.nocet.Nihilominus tñ quantū est ad veritateꝫ sacramēti,est veꝝ corpus xpi.similiter in.c. audiuimus. vbi dr̃ ꝙ scismaticus execrare pōt,non aūt ꝯsecrare,intelligit̃ vt dictū est,vnde pꝫ illos indiscrete facere,qui sacr̄m per ruthenos, aut grecos ꝯfectū in forma ecclesie blasphemāt,ꝛ deridēt,cū ibi sit veꝝ corpus xpi.Cōsultius tñ isti facerēt vt illuc nō intrarēt, nec inspicerēt in ipsoꝝ ecclesias,quā vt venientes illuc deridēat.

6 Concludendo Ergo,dico†ꝙ ad hoc sacr̄m cōficiendū sufficit triplex ꝯditio ex parte ꝯficiētis.Primo ꝙ sit sacerdos rite ordinatus. Scḋo ꝙ possit ṽba ꝓferre ꝯsecrationis.Tertio ꝙ possit habere debitaꝫ intentionē faciendi qḋ facit ecclesia.propter defectū prime ꝯditionis nullus laicus q̄tūcunqꝫ sanctus,nec sacerdos gētilis, vt tartaroꝝ,ꝯficiunt,qꝛ nō sunt rite in forma ecclesia ordinati. propter defectū scḋe ꝯditionis mutus nō pōt ꝯficere,qꝛ nō pōt verba ꝯsecrationis ꝓferre.propter defectū tertie ꝯditionis carens vsu rōnis,ꝛ ebriosus nōduꝫ digestus pñt ꝯficere,cū nō habeant intentionē debitā.sed prima ꝯditio est ꝓpria,qꝛ solus sacerdos, ꝛ qlibet pōt cui pñt cōpetere iste ꝯditiones.s.ꝓlatio,ꝛ intentio. Nec ob.si instat̃ de degradato qḋ nō sit sacerdos, qḋ tñ est veruꝫ,qꝛ caracterem sacerdotalē sibi semel in ordinibus susceptis collatū,nullus pōt delere,q̄uis taliter degradatus pdat priuilegiuꝫ clericale,ꝛ tradat̃ curie seculari,tñ si celebraret,ꝯficeret, qꝛ auctoritas substātifica nō est sibi ablata q̄tū ad veritateꝫ sacramēti,sed tm̄ quantū ad executionē ltimaꝫ qua caret quo ad se,ꝛ ad alios,ꝛ quo ad totā ecclesiā.Qñ aūt dr̃ ꝙ scismaticus,excōicatus,hereticus,ꝛ degradatus nō ꝯficiūt,intelligēdū est ꝙ non ꝯficiūt rite,ꝛ ordinate,nec ltime quātum ad efficaciā sacramēti, vt.s.sit vtilis illa ꝯfectio ad salutē eis,sed tñ ꝯficiūt q̄tū ad veritatē sacramēti.ꝛ hoc catholice sentiendū est de isto sacro,omissis opinionibus multoꝝ.Et si qs ꝯ̄ predicta obijciat magr̄m sententiaꝝ.lib.iiij.dist.viij.vbi dicit tales nō posse ꝯficere.salua pace magr̄i,dico ꝙ in hoc nō tenet̃.tñ pp sui reuerentiā,vt eius dictū potius valeat,q̄ pereat,intelligēdū est ꝙ tales non pñt ꝯficere de iure,ꝛ sine peccato,seu ordinate, sed de facto bene pñt. nec moueat aliquē rō magr̄i ibi posita,per quā dicit iō nō posse predictos ꝯficere,qꝛ nemo in ista ꝯsecratione dicit. Offero, sed offerimus hoc sacrificiū.Nemo igitur,nisi fuerit membrū ecclesie,potest dicere cū alijs,Offerimus,quasi esset vna de personis ecclesie.vnde cū heretici,ꝛ scismatici,non sint membra ecclesie, non pñt dicere, offerimus, ergo nec conficere. Ad qḋ dicimus ꝙ oblatio non pertinet ad rationem ꝯsecrationis,vnde non necessario requiritur,vt offeratur, ita soluit doctor subtilis super. iiij.distin.viij.q.ij.ꝛ sanctus Tho.ea.distinct.q.j. arti.j.iij.ꝛ iiij.

SVMMARIVM

1 Sacr̄m eucharistie ad quid obliget fideles ad credendum.

¶ Caput secundum tertie partis.

1 Hec omnia Credēdū est,† ꝙ in hoc sa
a cramento idē Christus qui de virgine natus est,ꝛ pro nobis passus,ꝯtinetur. ꝛ sicut ibi verus est Christus,ita etiam est ibi sub vna quantitate,sed non quantificatiue,hoc est tantum dicere,ꝙ non vtitur illa quantitate occupando locum.Sic etiam non vtitur claritate sua illuminando aerem.

¶Secundo credendum est, ꝙ corpus Christi, potest esse in pluribus locis, q̃tūcunq̃ plures panes trāsubstantient̃ in ipsum. vnde in celo est localiter, in verbo diuino psonaliter, in altari sacramētaliter. Scdm̄ naturale eius est esse in celo in vno tm̄ loco, scdm̄ esse sacramētale eius potest esse in diuersis locis. Est ergo hic, ſm qd̓ multa in ipsuʒ trāsmutari pn̄t, sed scdm̄ esse personale, nō est in loco. vnde dicit Pet. de tharan. ꝙ ſm quod vnuʒ est, ⁊ indiuiduum in se, nō potest esse, nisi in vno loco, sicut nec angelus, nec aliud corpus, sed ſm quod in ipsum multa transmutari possunt indiuidua, sic potest esse in diuersis locis. distinct. x. questio. iij. arti. ij. super. iiij. sententiarum.

¶Tertio credendū est, ſm Tho. ꝙ cū corpus Christi apparet in specie carnis, vel pueri, vtrū ibi appeat veruʒ corpus xpi, vel an ille species sint ꝓprie corpis xpi, non oino determinatum est a doctoribus. Tñ secure dicitur ꝙ ille dimēsiones panis manēt, ⁊ in eis alia accidētia sensibilia superducunt̃ diuina virtute que spēm carnis pretendāt, sicut accidentia que prius erāt, pretendebant speciem panis, qñ tamen appareret sub forma carnis, vel pueri, non deberet sumi, sed pro reliquijs seruari.

¶Quarto credendum est, ꝙ illa accidentia manent sine subiecto post ꝯsecrationem virtute diuina, retinent tamen ibi moduʒ agendi, vel patiendi in corpore Christi, quem prius habuerunt.

¶Quinto credendū est, ꝙ facta ꝯsecratione vlterius non manet in hostia ꝯsecrata substantia panis, nec in vino substantia vini, sed statiʒ corpus Christi fit in hostia, ⁊ sanguis Christi in calice. ⁊ ratio ſm bea. Tho. est, qꝛ oppositū huius dicer̃ repugnat verbis Christi. Non. n. esset veꝝ dicere. hoc est. n. corpus meuʒ, sed hic est corpus meū. Iteʒ si remaneret substātia panis, tolleretur reuerētia Christo debita, vt ꝯtinet̃ in hostia. naʒ Christo vt ꝯtinetur in hostia debet̃ cultus latrie, lʒ si ibi maneret substātia panis, nō deberet talis cultus latrie exhiberi pp idolatriā adorādo creaturā. ⁊ lʒ multi doct. huic ꝯ̃dicant snie, iam tñ pro catholica conclusa est sub Alexādro quarto papa, ⁊ Martino. v.

¶Sexto credendū est, ꝙ fractio que fit in hostia, non fit in corpore Christi, sed tm̄ in speciebus hostie. vnde ibi accidentia manētia sine subiecto, dñr frangi ſm Pe. distin. xij. art. prin. q. j. qꝛ alias fractio est quedā diuisio, diuisio ꝟo est passio quāti, vt q̃tuʒ. In sacr̃o vero aliqd est quantū per modū quanti vt spēs. Aliqd est quantū, sed nō per modū quāti, vt corpus xpi. Ideo dc̄m est ꝙ fractio, vel diuisio fit in spēbus, ⁊ non in corpe xpi.

¶Septimo credendū est, ꝙ corpus Christi in hoc sacr̃o proprie non vr̃, nec sanguis corporalis. ratio Greg. qꝛ tunc ibi non esset aliud visuʒ, ⁊ aliud creditū. Item alia rō naturalis, qꝛ nulluʒ corpus videri pōt, nisi habeat accidētia in essentia, vel nisi sit coloratū formaliter, vt pʒ de pariete. sʒ color albus nō est in hostia formaliter, ergo non pōt videri ꝓprie. nec tñ errant laici qui dñt se videre corpus Christi, sicut illi nō errauerūt qui dicebant se videre angelos in assumpto corpe, quos tñ non viderūt inq̃ʒtuʒ fuerūt spiritus. ⁊ simile est de hoie armato, quem dicis te videre, cum tñ nec facieʒ, nec mēbruʒ aliqd̓ nudū eius videas. immo vt dicit Varro distin. v. q. ix. nulla creatura nāli cognitione, nec angelus pōt cognoscere ibi esse corpus Christi, lʒ tñ visione gloriosa, ⁊ intellectuali pōt cognosci, oculus tñ glorificatus illud videre non pōt corporaliter, ſm Tho. vnde glorificati vidēt corpus Christi in sacr̃o visione intellectuali, ⁊ non corporali.

¶Octauo credendū est, ꝙ in hostia sunt quattuor, ⁊ quattuor veraciter in calice credēda ꝯtinentur. Primo. n. in hostia virtute verboꝝ est corpus xpi. ratio, qꝛ illud veraciter cōtinetur in hostia, de quo ꝟba faciūt mentionē, sed hoc soluʒ est de corpore Christi, qꝛ ibi dr̃. hoc est enim corpus meū, vbi nihil dr̃ de anima, nec de deitate, nec de sanguine. Scdo ibi est sanguis Christi nō principaliter, sed ex ꝯcomitantia quadā necessaria, qꝛ corpus veꝝ, ⁊ viuuʒ non est sine sanguine. vnde dr̃ anima esse in sanguine. Tertio ibi est aia Christi ex ꝯcomitantia mediata, qꝛ impossibile est aiam informare, ⁊ perficere corpus, nisi corpus sit dispositū, sed sine sanguine non est ibi corpus bene dispositum, nec ēt organizatum. Ibi ex ꝯsequenti ēt est anima, cuʒ ibi sit corpus dispositū per sanguinē, ⁊ hoc est dicere mediāte sanguine. Quarto est ibi deitas ex quadaʒ ꝯcomitātia remota, qꝛ corpus ⁊ deitas sunt disparia, tñ ex quo Christus natus fuit ex Maria virgine verus homo, ⁊ Deus, ideo ēt hic est verus hō, ⁊ Deus. similiter dr̃ de calice, qd̓ ibi primo est sanguis, qꝛ de illo verba faciunt mētionem. Scdo ex ꝯcomitantia imediata ibi est corpus Christi. Tertio ex cōcomitantia mediata ibi est anima Christi. Quarto ex concomitantia quadam remota ibi est deitas.

¶Nono credendū est, ꝙ in hoc sacramento aliqd̓ est sacr̃m, ⁊ non res sacramēti, sicut species sensibiles panis, vini, ⁊ ille species sunt creature. vnde adorator videns hostiā non dʒ ferre intentionem principaliter ad id, qd̓ videt, sed ad id qd̓ credit ibi esse. s. Christum. Scdo inuenitur ibi sacramentum, ⁊ res sacramenti, ⁊ hoc est verū corpus Christi, ⁊ sanguis eius. Ista autem dñr sacramentum, ⁊ res sacramenti per respectum ad ministruʒ, vel sacerdotem sub debita forma ꝯficientem. vnde dr̃ sacramentum, quasi sacre rei signum, qꝛ significat spiritualem refectioneʒ anime. ⁊ dr̃ res, qꝛ hoc ipsum facit per gratiaʒ qd̓ continet. Tertio est ibi aliqd ꝙ est res sacramenti, ⁊ non sacramentū, sicut est gratia data digne suscipienti, ⁊ hec grā est res significata, nihil tñ significati. Quarto est ibi ꝙ nec est res sacramenti, nec sacramentum, vt sunt illa omnia que sunt concomitantia hoc sacramentum, siue sint accidentia propria, siue communia. Et illa dicuntur potius forme accidentales, siue species.

¶Decimo credenduʒ, ꝙ lʒ sacerdos debeat sub vtraq̃ʒ specie sumere hoc sacramentum cum celebrat, tñ populo sufficit sumere sub specie panis tm̄, ⁊ rō est, qꝛ ſm Archi. de ꝯsec. dist. ij. comperimus, in hoc sacramento non solum attenditur efficacia, sed etiam significātia. Significatur enim per istas duas species, scʒ corporis, ⁊ sanguinis, seorsum sumptas per sacerdotem tpe celebrationis, qd̓ sanguis Christi in cruce fuit diuisus a corpore suo, vt dicit Glosa super Mattheuʒ. Cū autem sacerdos tm̄, ⁊ non populus hʒ huius facti significationem ex ordine suo exprimere, tm̄ ipse ⁊ non populus, tūc sub vtraq̃ʒ specie dʒ sumere, eo ꝙ ipse tūc gerit vices Christi, populus aūt non. ⁊ ideo populo nō est opus de significātia, sed de efficacia, ⁊ qꝛ efficacia est equalis sub vtraq̃ʒ specie, iō populo tradit̃ sub altera specie, in qua tradi pōt cū reuerētia, ⁊ cautela. A presbyteris aūt tm̄ sumitur sub vtraq̃ʒ specie. ⁊ ꝓ isto sciendū, ſm Tho. in. iij. parte. q. lxxxij. arti. vij. ⁊ vlti. ꝙ circa vsum huius sacramenti pn̄t duo ꝯsiderari, vnū ex parte ipsius sacramenti, ⁊ aliud ex parte ipsoꝝ sumentium. Ex pte ipsius sacramenti ꝯuenit, ꝙ vtrunq̃ʒ sumat̃. s. corpus, ⁊ sanguis, qꝛ in vtroq̃ʒ ꝯsistit perfectio sacramenti, ⁊ ideo qꝛ ad sacerdotem pertinet hoc sacramentum ꝯsiderare, ⁊ consecrare, ⁊ ꝑficere, nullo modo dʒ recipere corpus Christi sine sanguine. Ex parte aūt sumentium reqritur sūma reuerentia, ⁊ cautela, ne aliquid accidat qd̓ vergat in iniuriam tanti mysterij, qd̓ precipue posset accidere in sanguinis sumptione, quiqdem si incaute sumeret̃, de facili posset effundi, ⁊ qꝛ crescente multitudine populi christiani, in qua ꝯtinentur senes, ⁊ iuuenes, quorum quidā non sunt tāte discretionis, vt cautelam debitā circa vsum huius sacramēti adhiberent, ideo prouide ordinatū est vt populo sub altera tm̄ specie detur. hoc idem tenet sanctus Thom. super illud Jo. vj. nisi māducaueritis, dicēs. non est de necessitate salutis ꝑceptio sanguinis, sicut corporis Christi, cum Christus totus sub altera specie tm̄ sumatur. In hoc ipsum seqtur Lyra ibidem dicens. Non est intelligēdum ꝙ sub vtraq̃ʒ specie sit fidelibus exhibendum, sed tantum sacerdotibus sumendum.

SVMMARIVM

1 Eucharistie sacramentum sumentes, que obseruare debeant. 4.
2 Peccata esse delata ex quattuor signis perpendi potest.
3 Pollutio nocturna, an ⁊ quando sit peccatum, ⁊ arceat a sumptione eucharistie.
5 Error Begu, rdorum circa eucharistiam taxatur.
6 Eucharistiam sumere quotidie, an liceat.
7 Crapula vitanda, maxime diebus sumptionis eucharistie.

¶Caput tertium tertie partis.

a E qꝛ duplex Status vtitur hoc sacramēto ad saluteʒ. s. secularis, ⁊ spūalis, iō quilibet hʒ suas cautelas. † vna igit̃ omnes tam speciales cuilibet eoꝝ, q̃ʒ cōmunes vtrisq̃ʒ simul. Et primo cauēdum est oibus, ne in peccato mortali sumant hoc sacr̃m. Nam sic peccarent grauiter, iuxta illud. j. ad Corin. xj. qui aūt manducat indigne, iudicium sibi manducat ⁊c. Sunt aūt quidam qui sufficienter se preparant ſm veritatem. s. qui expellunt diabolum de corde suo per verā examinationem ꝯscientie, ⁊ per contritionem, siue iudiciū penitentie, ⁊ hi consequunt̃ gratiam, ⁊ manducāt digne. Alij sunt qui preparāt se sufficienter, non tñ ſm veritatem, sed ſm ꝓbabilitatem, ita ꝙ estimant se carere peccato, qui tñ si facerent maiorem ꝯscientie inquisitionem, inuenirent se reos, sed tñ sunt parati, qꝛ si scirent

peccatum

peccatum in se, vellent confiteri, non tñ apponunt ad hoc omnimodã diligentiaʒ. ⁊ hi q̃uis gratiã non percipiant, non tñ incurrũt offensaʒ, q2 nec sumũt digne, nec indigne, q̃uis sint indigni. Tertij sunt qui neutro mõ se preparant, imo ꝯtemnunt, ⁊ hi peccãt mortaliter, ⁊ sumũt indigne. vnde indigne accedũt triplices hoies. Primi qui cuʒ ꝯscia mortalis peccati, ⁊ sine ꝓposito penitendi accedũt. Scdi qui aliter quã ecclesia statuit accedũt, vel extra ecclesiã, vt scismatici, vel heretici. Tertij qui sine reuerẽtia accedũt, sicut faciunt multi qui premunt se ad altare, ⁊ vnus in alium q̃nq3 prouocatur, vel vt qdam sacerdotes preparantes se ad celebranduʒ distracti accedũt, ⁊ festinant. ita ꝙ q̃nq3 obliui-
a scuntur qd faciunt. † ⁊ l3 quis non posset habere certitudinẽ, an sit imunis a peccatis, potest tñ hoc perpendere per quattuor signa. Primũ est, cum quis verba Dei deuote audit. Jo. viij. qui ex Deo est, verba Dei audit. Scdm cum qs ad bene operãdum promptũ se inuenit, q2 ꝓbatio dilectionis est exhibitio operis, ꝭm Grego. Tertiũ, cum qs propositũ abstinendi a peccatis in futurum h3. Quartum est, cũ quis de preteritis cõmissis dolet. vnde si quis per hmõi, signa facta diligenti discussione sue cõscientie, q̃uis forte non sufficienti, ad sacram cõionem accedat aliquo peccato mortali in eo remanente ꝙ eius cognitionem subterfugiat, non peccat, imo magis ex vi sacramenti peccatoꝝ remissionem ꝯsequitur, q2 istud sacrm venalia delet, ⁊ mortalia oblita.
3 ¶ Scda cautela est oibus cõis, † ne quis pollutus in corpe accedat eodẽ die. Et non solũ requiritur mũditia mentis, qd. s. sit sine peccato, sed ẽt corporis. Pro quo sciẽdũ ꝙ pollutio potest ꝯtingere ex sola dispõne nature, ⁊ non ex precedenti cogitatione, ⁊ tunc non est signũ alicuius peccati, sed põt hebetudinẽ mentis inducere, si simul cũ imaginatione ꝯtingat, imunditiaʒ tñ corporis h3. ⁊ ideo si necessitas imineat, ⁊ deuotio exposcat, nõ impedit, precipue q̃n sine imaginatione accidit, tñ si propter reuerentiã tunc abstineat laudandus est, maxime q̃n talis dispositio nature nõ est perpetua, siue diuturna. Scdo modo põt cõtingere ex precedẽti cogitatione, ⁊ tunc si non fuit ꝯsensus ad cogitationem, ⁊ necessitas vrgeat, põt accedere, ⁊ celebrare, si aũt non vrgeat necessitas, accedẽdo non peccat mortaliter, sed venialiter, maxime q̃n cogitatio est cũ delectatione, l3 sine ꝯsensu. dicit tñ beatus Tho. ꝙ põt cõtingere ꝙ in ipsa cogitatione pollutio oriat, que si placet propter delectationẽ ex surreptione est peccatum veniale. Si aũt deliberante ꝯsensu, ⁊ precipue cũ complacentia futura, est peccatũ mortale. Ista aũt complacentia nõ facit dictã pollutionẽ esse peccatũ, q2 nõ est eius causa, sed in se est peccatũ. si aũt placeat vt alleuiatio nãe peccatũ esse nõ credit.
¶ Tertio ꝯtingit ex cibo, ⁊ potu, ⁊ tũc idem est iudiciũ, sicut de illa pollutione que ꝯtingit cũ imaginatione turpi, vt dicit canõ. vi. dist. testm, vbi dr. Cum appetitus gule, vltra modũ in sumendis alimẽtis rapitur, atq3 idcirco humoꝝ receptacula. i. virilia mẽbra grauantur, h3 deinde animus aliquẽ reatuʒ. i. veniale peccatũ. ⁊ hoc non ꝓhibet ab eucharistie sumptione, sed a ꝯfectione, nisi sit necessitas. vnde ibidẽ sequit, non tñ vsq3 ad ꝓhibitionem sacri mysterij ꝑcipiendi, vel missaꝝ solẽnia celebrandi, cũ fortasse aut dies festus exigit, aut exhibere mysteriũ pro eo, ꝙ alius sacerdos deest, ipsa necessitas cõpellit. hec ibi deʒ. ⁊ nota ꝭm Archi. in canone testm, dis. vj. ꝙ l3 pollutio ex crapula in somno, est veniale, tñ ipsa crapula precedẽs est mortale, ex quo p3 ꝙ l3 pollutio ex crapula que est veniale peccatũ, prohibeat nihilominus preter casum necessitatis a ꝯfectione, tñ laicuʒ a sumptione non prohibet qd plus est, q2 maior munditia requiritur in sacrificio, q̃ in sumptione. vnde Archid. vbi. s. elicit efficax argumentuʒ, ꝙ minus est audire diuina, q̃ celebrare, eo qd ꝭm Thom. peccator in mortali peccato existens videndo corpus Christi in missa non peccat, licet tunc debeat humiliari.
¶ Quarto ꝯtingit pollutio ex illusione diabolica, de qua dicit Jo. parisieñ. super. iiij. sniaruʒ. dist. x. q. ij. ꝙ talis illusio h3 q̃nq3 causam intrinsecam, sicut q̃n dormiens, non fecit qd debuit. s. se non signando, vel aliqd aliud, ⁊ sic est peccatum. Aliq̃n non est peccatum. s. q̃n habet causam extrinsecam, sicut narraꝭ in vitas patrũ de quodaʒ sancto viro, qui quoties celebrare volebat, procurabat ei diabolus pollutiones, ꝙ patres ꝑcipientes dederunt ei ꝯsiliũ, ꝙ audacter celebraret, qdcunq3 tñ mõ accidat, ex quadaʒ ꝯgruentia semp impedit sumptionẽ sacramenti ꝓpter duo.
¶ Primo q2 ibi semper accidit feditas corporalis, cũ qua nullus propter reuerentiam sacramenti d3 accedere, vnde accedentes lauãt manus ⁊c. nisi forte talis esset imũditia que esset perpetua, ⁊ diuturna, vt si eẽt lepra, vel fluxus sanguinis, vel seminis.
¶ Scdo q2 ibi sequitur pollutio in euagatione mentis precipue ex turpi cogitatione, que ẽt non sine culpa contingit. Tenenduʒ tñ est, ꝭm Tho. ꝙ in omnibus istis propter necessitatem, vel solẽnitatem diei, vel vbi vnus est sacerdos tñ, postponenda est talis ꝯgruentia, ⁊ cõmittendo se Deo cum dolore, ⁊ cordis cõpunctione, premissa ꝯfessione si haberi potest, alias cum bono ꝓposito confitendi accedat in nomine dñi, dicit ẽt doctor Parisiensis vbi. s. (⁊ ꝯcordat cuʒ sancto Thoma) de menstruo, ⁊ alijs immunditijs, ꝙ quandiu durãt ex quo sunt tꝑales immunditie, ⁊ non perpetue, in talibus est abstinendũ propter reuerentiam sacramenti. Si tñ mulier h3 deuotionem, vel forte postea non habebit tꝑs competens, ad hoc admittatur, ne ꝭm Greg. pena corporalis ei mutetur in culpaʒ. dicit tñ Grego. ꝙ si mulier eo tempore accedat, non est iudicanda, q2 passio sua non est culpa. si autem abstineat, laudanda est. v. dist. ad eius vero. valde igiꝭ essent arguendi sacerdotes idiote grauãtes tales personas grauibus penitentijs, eo ꝙ ad ecclesiam tꝑe menstrui ingrediuntur, aut ad sacramentũ altaris accedunt. ⁊ audiui de quodã ꝙ pro vna leui pollutione cuidã pie femine, ⁊ multũ deuote dedit multa psalteria pro penitentia comparanda, puto tñ ꝙ prouiderat in hac parte de simonia sibiipsi per eandem facienda, sed tñ mentita est iniquitas sibi. Jlla enim statim discretiorem accessit, qui cum ea melius, ⁊ mitius egit, ⁊ ita ille pauper fuit frustratus, ⁊ in sua spe simoniaca confusus.
4 ¶ † Tertia cautela, ꝙ nullus die illo in quo cõmunicet, debitum petat a ꝯiuge, vel econuerso vxor a marito, ꝭm Tho. in. iij. par. q. lxxx. nec ẽt nocte sequenti, aut precedenti, qd si fiat causa prolis generande, vel causa reddendi debitũ, iudicandum est, sicut de pollutione nocturnali que accidit nõ sine peccato propter immũditiam corporalẽ, ⁊ mentis distractionem. vnde in ꝯsilio Elibertano de ꝯsecra. dist. ij. c. omnis homo. dicitur. Omnis homo ante cõioneʒ sacrã a propria vxore abstinere d3 tribus, aut quattuor, aut quinq3, aut septem diebus. gl. abstinere d3 quantum in se est, vt non exigat, exactus tñ reddere debet quolibet tempore, vt patet. xxxiij. q. v. si dicat. dicit tñ gl. ꝙ hoc non est preceptum, pro illo notatur. xxxij. q. iiij. vir cum ꝓpria. Joan. etiam in nouella sua, de ꝯsecra. ecclesie, vel alta. c. j. lib. vj. super gl. in versi. feminis. in fi. dicit ꝙ q̃n maritus accepit eucharistiam, non d3 exigere, tenetur aũt reddere, de hoc. lxxxij. distin. proposuisti. ⁊. xxxiij. q. iiij. christiano. Jn tali ergo casu, vt dicit Grego. sunt homines suo arbitrio, seu iudicio relinquendi, ⁊ eoꝝ conscientia est requirenda cum veniunt ad ꝯfessionem. vnde si quis voluptate dominante ꝯiugi miscetur, prohiberi debet ab hoc sacramẽto. xxxiij. q. iiij. vir cum propria. Albertus aũt dicit, ꝙ etiam post sacram cõioem non l3 illo die debitum exigere, nec exactuʒ reddere, nisi cum difficultate. Puto tñ ꝙ reddens illo die debitum nõ peccet mortaliter, sed venialiter. Sed diceres tñ Hierony. in quodam sermone similiter ꝓhibet dicens. Quicũq3 vxori reddit debitum, non potest carnes agni edere. xxxiij. qd. iiij. sciatis. Dico ꝭm doctorem subtilem ꝙ non potest omnino cũ tanta reuerentia: ⁊ ideo ꝯsilium est, vt tunc abstineat, l3 non sit preceptum necessitatis, q2 non video quomodo ꝓpter hoc solũ peccaret mortaliter, q2 percepit corpus Christi. vnde glo. super. d. c. sciatis. dicit ꝙ talis non d3 edere de carnibus agni, idest corpore Christi propter reuerentiam sacramenti cuʒ causa libidinis cõmiscetur vxori. alias vero tenetur debitũ reddere, vt dicitur. xxxiij. q. v. c. j. Non video quare punietur, cum tñ pro mortali abstinendum
5 sit a corpore Christi, de ꝯsecrat. dist. ij. quotidie. † Ex qbus infero, ꝙ dogma beguardoꝝ docens hominem pro omni tempore quo idoneus est manducare spiritualiter, esse idoneũ ad manducandũ sacramentaliter, totaliter esse pestiferum, ⁊ scripturis sanctis ꝯtrarium, patet hoc ex. s. dictis. Nam multi sunt sine mortali peccato qui sunt idonei ad manducandũ spiritualiter, cum sint in gratia, ⁊ tñ propter reuerentiam sacramenti non sunt idonei ad manducandũ sacramẽtaliter, sicut patet de ꝯiugibus actualiter cõmiscentibus, vt dictũ est. Item apparet ex his quantus error est dicere, ꝙ homo ex reuerentia non d3 moueri ad abstinentiam, imo magis ad sacramentaliter percipiendũ. Similiter dicere ꝙ virgines, ⁊ vidue deuote negocia seculi abdicantes, si se in defectibus, ⁊ imperfectionibus spiritualibus inueniãt, periculose ab hoc sacramento abstineant. vnde eis ꝯsulendum est ꝙ quotidie, alias frequenter, alias aliquoties in septimana hoc venerabile percipiant sacramentũ, que omnia errorem sapiunt, ⁊ vulpinã caliditatem. vnde dico ꝭm docto. subtilẽ, ꝙ existens in grã actualiter indeuotus laudabiliter abstineat ab hoc sacramento. Nec est ꝯsilium ecclesie, ⁊ sanctoꝝ patrum per sumptionem sacramenti excitare actualem deuotionẽ, sed per ieiu-

nium, elemosinas, orationes, ⁊ meditationes deuotas primum
in se deuotionẽ excitare auxilio Dei, ⁊ demum ex sumptione eu-
charistie feruorem, ⁊ gratie expectare fideliter complementum.
¶ Quarta cautela, ne qs q̃ tumcũq; ꝯtritus de suis peccatis,
sine ꝯfessione facta sacerdoti accedat ad cõionem. nam sic acce
dens peccat grauiter ex hoc, qñ hꝫ copiam sacerdotis. Sacer-
dos tñ volens celebrare nõ secum habens copiã sacerdotis, si im
minet scandalũ populi, ⁊ iam incipit canonẽ, vel forte, quia infir
mus amisit loquelã, ⁊ ipse pro eo cõicando vult ꝯficere euchari
stiam, ⁊ celebrare missam, si talis est in ꝓposito confitendi quan
to citius poterit, non peccat cõmunicando. Licet aũt in pecca-
to existẽs non debeat sine ꝯfessione cõicare, tñ potest videre cor
pus Christi sine peccato. Si tñ abstineat propter humilitatem,
melius facit ẜm Tho. in. iiij. dist. xj. dicit tñ Albertus ꝙ pecca-
tor potest videre corpus Christi, sed non multo aspectu, sed eo
viso debet percutere pectus suum quasi non sit dignus aspectu.
¶ Quinta cautela est, ne qs nõ ieiunus accedat ad cõionẽ pro-
pter reuerentiã sacramenti. vij. q. j. nihil, ⁊ de ꝯsecr. dist. ij. liqdo.
⁊ hoc ꝓpter honorẽ tanti sacramẽti, vt dicit August. in lib. rñ-
sionum ad Januariũ, non te moueat ꝙ dñs post cenam cõicauit
apostolos, qꝛ hoc fecit ꝓpter impressionẽ memorie apostolorum
meliorem. si tñ iminet necessitas mortis, tunc põt cõmunicare ẽt
post cibũ, vel potum, sicut si qs vulneratus in taberna hora ve-
spertina tẽdit ad mortem, talis põt expediri statim, ne recedat si-
ne viatico. vnde non lꝫ aliquam medicinã ante cõionem recipere,
nec ẽt potare. si tñ lauando os, aliqd aque, vel si reliqas cibi in-
ter dentes remanẽtes transglutirent, non impeditur cõicare, qꝛ
non sumpsit illud per modũ cibi, vel potus, sed per modum sali-
ue, que vitari non põt. si quis ẽt post mediam noctis aliquid per
modũ cibi, vel potus recipit impeditur a cõione illo die. Si au-
tem ante mediã noctem, siue dormiat, siue non, quantũ ad ratio-
nem precepti non vr̃ impedire, tñ sine causa necessaria melius est
differre cõionem, ⁊ hoc ꝓpter turbationẽ mentis que ꝓuenit ex
indigestione, ⁊ insomnitate, ẜm quam homo redditur ineptus ad
cõmunionem. ita dicit Tho. in. iij. parte, questio. xxx.
¶ Sexta cautela est, vt oẽs christiani habentes annos discretio
nis. s. a decem (ẜm tñ sub, ⁊ supra) annis, semel in anno in pascha
non omittant cõicare, nisi de ꝯsilio sui sacerdotis, ⁊ propter ali-
quã rationabilem causam ad tp̃s abstineant, vt dr̃ de penit. ⁊ re
missio. omnis vtriusq; sexus. Si tñ sepius possint cõicare, com-
mẽdabiles sunt, ⁊ maxime ad festa Christi apostolorum, ⁊ patro-
norum ecclesie, in quibus maior deuotio excitatur propter festum
diem. vnde antiqua ꝯsuetudo iure approbata hꝫ ꝙ seculares in
natali dñi, pascha, ⁊ pẽtecoste, de ꝯsilio debent cõicare, de conse
cra. dist. iij. c. ⁊ si nõ frequentius. Seculares tñ persone ꝯtempla
tiue, ⁊ deuote singulis mensibus pñt cõicare. vnde ẜm Augusti.
in lib. de ecclesiasticis dogmatib. singulis diebus dñicis, si non
sint in ꝓposito peccandi amplius. Singulis aũt diebus nõ lau-
dat, nec vituperat cõmunicantes. Non laudat, qꝛ difficile est se-
cularibus se preparare ad hoc singulis diebus, saltem digne.
6 ¶ † Circa hoc tñ sciendum ẜm Tho. super. iiij. dist. xij. ꝙ si quis
experimẽtaliter cognoscit ex quotidiana sumptiõe feruorẽ amo
ris ad Deũ sibi augeri, ⁊ sacramẽti reuerentiã non minui, talis
posset quotidie sumere, siue cõicare. Si aũt sentiat reuerentiam
minui, ⁊ feruorẽ non augeri multum, dꝫ interdũ abstinere, vt cum
maiori reuerentia, ⁊ deuotione, postmodũ accedat. vnde quãtum
ad hoc vnusquisq; relinquendus est suo iudicio, vt dicit Augusti.
lib. j. in Januarium. Nec te moueat ad ꝯtrium illud dictum Am-
brosij lib. j. de sacramentis, qd̃ ẽt ponitur de ꝯsecr. dist. ij. si quo-
tiescunq;, qd̃ ẽt allegant hussite heretici dãtes presumptionem
cõicandi secularibus quotidie, vbi dr̃. qui semper pecco, semper
debeo accipere medicinã. hoc tñ est intelligendũ quantũ ad pre-
parationẽ animi, ⁊ ꝯscientie. vnde dicit ibidem gl. debeo semper
accipere, idest debeo semp me prestare, seu preparare habilem, ⁊
dignũ ad accipiendum. sic ẽt intelligendum est illud Ambrosii,
qd̃ ponitur, de ꝯsecr. dist. ij. non iste, vbi dr̃. Accipe quotidie ti-
bi illud qd̃ quotidie tibi prosit, ⁊ sic viue vt quotidie merearis
accipere, vbi glo. exponit. accipe quotidie. i. prepara te quotidie
habilẽ ad recipiendum. ⁊ ex his pꝫ ꝙ christianus semper habilem
se prestans ad recipiendum hoc sacr̃m, dicitur semper cõicare, ⁊
si non sacramentaliter, tñ spiritualiter. s. per fidem, deuotionem,
⁊ charitatẽ, iuxta illud August. vt qd paras dentem, ⁊ vẽtrem,
⁊ non mẽtem: crede, ⁊ mãducasti. de ꝯsecr. dist. ij. vt qd. Patet
etiam scd̃o ex hoc, ꝙ periculose errant illi qui dñt. sufficit ꝙ ego
ante cõionem paschalẽ. xl. diebus quadragesime me reddã ha-
bilem ad cõionem non curando totum tp̃s anni inutiliter expen-
dere, imo credentes se dignos, tunc ad cõionem currunt intrepi
di, quibus tñ melius esset, si quotidie digni existentes acciperẽt
spiritualiter, siue mẽtaliter, ⁊ vtiliter, quam semel in anno sacra-
mentaliter dãnabiliter. vnde Chryso. super epistolam ad Hebre.
sermone. xvij. circa mediũ omnes predictos tangit dicens. quos
magis acceptamus. i. approbamus, an eos qui semel in anno,
an eos qui sepius, an illos qui raro accipiunt? ⁊ rñdet, neq; illos
qui semel, neq; illos qui sepius, neq; illos qui raro, sed eos qui
cũ munda ꝯscientia, ⁊ qui cum mundo corde, qui cũ vita irrepre
hensibili, isti semp accedunt. Qui vero tales nõ sunt, neq; semel
accedunt, qꝛ iudicium sibi accipiũt, ⁊ dãnationem, ⁊ supplicium.
hec Chryso. ad hoc sonat illud de ꝯsecr. dist. ij. accipe quotidie,
vbi dicitur. Qui non meret̃ quotidie accipere, non meretur post
annum accipere, ⁊ est dictum Augusti. tractantis illud Matth.
vj. panem nostrum quotidianum ⁊c.
7 ¶ † Septimo caueat cõicandus, ne post cõionem cibis lubri-
cis, aut potibus, qui possint vomitũ prouocare, vtat̃, sicut fieri so
let in pascha, vbi tunc vtunt̃ lardo cocto infrigidato, ouis infri-
gidatis, ⁊ alijs cibis, ex qbus frequenter sequitur vomitus. Ta
les aũt qui ex hmõi causis die sacre cõionis habẽt vomitũ ex ip
sorum culpa qualicunq;, penitẽtia dura sunt puniendi, ⁊ ne sacer-
dos talẽ qualem voluerit penitentiã pro tali peccato iniũgat, au
diat penitentiã districtam diu per sanctos taxatã, ⁊ a iure appro
batam. sicut. n. dicit Beda in suo penitẽtionali, ⁊ ponuntur ver-
ba in decreto, de ꝯsecr. dist. ij. vbi dr̃. si quis per ebrietatem, vel vo
racitatem eucharistiã euomuerit. xl. dies peniteat, clerici, vel mo
nachi. lxx. diebus, Epi. xc. Si ṽo per infirmitatis cãm euomue
rit. vij. diebus peniteat. ⁊ hoc qd̃ dicitur de infirmo, cui iniungi-
tur penitẽtia pro vomitu, intelligendũ est ꝙ hoc fit ad cautelam,
qꝛ cum esset infirmus non debuit sumere, ⁊ ita fuit in culpa, vnde
⁊ sacerdos sit circa hoc cautus, ꝙ si viderit infirmũ talem ad vo
mitum pronũ, siue promptum, tm̃ ostendat sibi corpus Christi,
⁊ suadeat sibi pie credendũ, ⁊ sentiendũ de ipso, ⁊ sufficit sibi pro
cõmunione sacramentali, qꝛ nihilominus cõmunicat ipse spiri-
tualiter, ⁊ non sacramentaliter, si est sine peccato mortali.

SVMMARIVM

1 Eucharistie sacramentum conferẽs, vel conficiens, quas serua-
re debeat cautelas.
2 Peccator occultus, an debeat arceri a cõmunione.
3 Histriones nunquid a sacra cõmunione arceri debeant.
4 Joculatores audire recreationis causa non est peccatum.
5 Sacerdos in missa debilitatus, quid facere debeat.
6 Sacerdos celebrãs dꝫ esse cautus circa tractationẽ sacramẽti.

¶ Caput quartum tertie partis.

1 PRimo sacerdos caueat, † ne cõ
municet alienum
parochianum absq; licentia sui plebani, qꝛ grauiter
peccaret mittẽdo falcem in messem alienã. Religio
sus tñ hoc faciens est excõicatus de facto, ⁊ per solũ Papam est
absoluendus, vt dr̃ in. c. religiosi. de priuileg. in clemẽ. ⁊ nota ꝙ
plebanus cõicans alienum parochianũ non incurrit hãc penam
excõicationis, vt dicit Joan. and. in gl. d. c. ⁊ Stephanus polo
nus hoc idem sentit. si tñ religiosus prefectus ecclesie parochiali
hoc faceret, dubitat ibidẽ Jo. and. an incideret in illã penam, vr̃
tñ dicere ꝙ sic, in. c. j. de deci. in. j. glo. in clem. ⁊ in. c. j. de reb. ec-
cle. non alie. in glos. v. in fi. penam ꝯsimilem non extendit ad reli
giosum qui preest ecclesie seculari, vt clericus secularis.
¶ Scd̃a cautela caueat sacerdos, ne peccatorem occultũ ab hoc
sacramento publice petentem cõionem abijciat, vel prohibeat,
sicut quidã indiscreti fecisse inuenti sunt, vnde dicit Augus. non
ꝓhibeat dispẽsator. i. sacerdos pingues terre. i. peccatores men
sam dñi manducare, sed exactorem moneat timere. de ꝯsecr. di-
2 stin. ij. non ꝓhibeat. ¶ † Pro quo sciendum, ꝙ ẜm Tho. in. iiij.
sniarum, dist. ix. q. v. si peccatum est occultũ per ꝯfessorem solum
scitũ, ⁊ ille in occulto petit, dꝫ ei denegare, ⁊ monere eũ in occul-
to ne petat in publico. Si aũt nihilominus petit in manifesto, de
bet ei dare, exẽplo Christi, qui Jude traditori dedit corpus suũ.
j. q. j. Christus. de ꝯsecr. dist. ij. sicut Judas. si vero peccatum est
manifestũ, tunc siue in occulto, siue in manifesto petat, dꝫ ei dene
gari. Quare aũt peccatori occulto nõ est denegãda eucharistia.
Guido de bas. in rosario decretorum in. d. c. non ꝓhibeat. dicit ꝙ
hoc est iõ ne ꝓdat peccatorẽ suspectũ esse de crimine, qd̃ faceret

si eum

si eum prohiberet. Sed diceres videt̃ in hoc sacerdos esse reus
dãnationis sic cõicantis, qꝛ dat medicinã, per quaꝫ morit̃ egro-
tus, ⁊ dat gladiũ furioso, quo se trãsuerberat, imo vr̃ talis sacer
dos ꝓijcere in lutuꝫ pessimuꝫ ꝯscientie imunde illius peccatoris
corpus Christi. Rñdeo, ꝙ hec oia non debent aliquem mouere
in ꝯ̃rium, qꝛ nihil ꝯcludit. Iste aũt sacerdos non dat medicinaꝫ
morti ferã illi peccatori, sed ille peccator solus rapit violenter, a
quo nõ põt prohiberi de iure per sacerdotẽ. Nec dat ei gladiuꝫ
sacerdos, sed ipse solus violẽter rapit, cui sacerdos resistere non
põt, ex quo sibi ius ꝓhibuit, nec ꝓijcit corpus Christi in hoc ca-
su in lutum, sed ille peccator hoc facit. Sacerdos autem inuitus
hoc facit, ⁊ cũ dolore maximo, quia monet euꝫ in secreto Deuꝫ
timere, quod cum fecerit, non habet amplius quid faciat, sicut
de beato Gregorio legitur, ꝙ cum fratri petenti peccatori occul
to eucharistiam dedit, publice dixit, iudicet Deus inter me ⁊ te.
Eligat ergo peccator occultus, ꝑm consiliuꝫ Guidonis. s. dicti,
vt potius se prodat suspectum de peccato, abstinendo a cõmu-
nione, ꝙ̃ in peccato sumat indigne.
¶ Tertia cautela est, ne sacerdos det alicui hostiã non consecra
taꝫ loco ꝯsecrate, qꝛ ꝑm Tho. in sacramẽto veritatis non dꝫ esse
fictio aliqua, ⁊ hoc iõ, qꝛ mãducans hostiã, adorat eã, ⁊ sic com-
mitteret̃ idololatria, ꝙ crimẽ in sacerdotem retorqueret̃, qui da
ret actuꝫ, ⁊ cãm idololatrãdi, ꝫ Tho. in suo qͦlibeto. lib. vj. q.
vj. Nec ẽt solus sumat in missa ꝓpter qͦcunqꝫ peccatũ sibi oc-
currẽs hostiã non ꝯsecrataꝫ, sicut de quodã intellexi, qui sentiẽs
se grauibus peccatis fornicationis irretitũ, presertim cũ nocte il
la habuisset ꝯcubinaꝫ, timẽs offendere diuinã maiestateꝫ, in mis
sa eodẽ die per ipsum celebrata (ad quã non ꝯfessus pudore so-
cioꝝ alioꝝ, ne de eo illud sciretur, ꝯfusus accessit) hostiã non ꝯse
crataꝫ eleuauit populo adorandã, quã solus postea sumpsit, qͦd
sepissime facere asseruit corã ꝯcubina predicta, cũ per eã ipsa re
tenta irreuerẽtior, sicuti ad qͦd ita indignus accederet, fuisset re-
prehensus. hoc aũt est maximũ peccatũ, ⁊ maius illo quo qs in
peccato mortali cõicat, sicut dicit decretalis, de celebra. misse. c.
de hoie. vbi dr̃ ꝙ talis illudit Deo, ⁊ populo, qꝛ facit populum
idololatrare. faciat aũt talis sacerdos, iuxta ꝯsiliũ iuris. l. di. de
his. in fi. vlti. gl. vbi dr̃ ꝙ talis dũmõ sit ꝯtritus, ꝙ̃uis nõ ꝯfes-
sus necessitate vrgẽte põt licite celebrare, ⁊ in tali casu nõ fingat
se celebrare, sꝫ veraciter in noie dñi ꝯsecret, ⁊ hoc est not. dignũ.
3 ¶ Quarta cautela caueat † sacerdos, ne det corpus Christi hi-
strionibus, ⁊ alijs qui hoies prouocãt ad luxuriã, vel lasciuiam,
⁊ dissolutionẽ, qꝛ hoc nec diuine maiestati, nec euãgelice discipli-
ne cõpetit, de ꝯsec. dist. ij. pro dilectiõe. ⁊ hoc intellige de istis hi
strionibus, qui vtuntur verbis impudicis, vel factis illicitis, vel
adhibent ludũ negocijs, sicut illi qui induũt laruas, ⁊ fingunt se
ceruos, vel equos induẽtes saccos, ⁊ qui hoc faciunt tꝑibus in-
debitis, sicut diebus festiuis distrahẽtes populum a deuotione.
Alias aũt illis põt dari cõio, qui licite, ⁊ ornate iterdũ coraꝫ ho
minibus faciũt iocosam collationẽ verbis honestis, ⁊ non scan-
4 dalosis. † Nã ioculatores audire causa recreationis nõ est pec-
catũ mortale. lxxxvj. dist. donare, in. j. gl. nam ⁊ talibus põt dari
aliqd pro mercede, ꝑm Tho. ij. ij. q. lxviij. art. iij. similiter amẽti-
bus, ⁊ fatuis naturaliter non dꝫ dari. Si aũt omnino nõ sunt de
biles in mẽte, sed aliquo modo sunt dociles, ⁊ hñt reuerentiã ad
sacramentum, non debet eis denegari. Similiter pueris qui non
habent discretionem, non debet hoc sacramentum porrigi.
¶ Quinta cautela caueat sacerdos, ne habeat euaporatam, aut
corruptã hostiam, vnde notãt doc. ꝙ vltra vnã septimanam, seu
hebdomadã sacerdos non dꝫ seruare hostiã, ne putrescat, vt ha
bet̃, de sent. excõ. vt promittimus, super glo. j. Similiter ne sit vi
nuꝫ acetosum, qꝛ in talibus nihil ꝯficeret. si tñ hostia nõdum to-
taliter esset euaporata, sed tẽderet ad corruptionẽ, si vinum ẽt in
ciperet acescere, põt quidem ꝯfici, sed peccat ꝯficiens mortali-
ter ꝓpter irreuerẽtiã sacramẽti. similiter ne ꝯficiat in vino agre-
sto. s. nõdum maturo, qꝛ nondũ est vinũ, sed in via gñationis. In
musto tñ ꝯficitur bene, qꝛ hꝫ plenam rõnem vini, tñ non est ꝯfi-
ciendũ de multo recenti musto ꝓpter impuritatẽ ipsius, ꝫ Tho
mam in. iiij. dist. xj. q. iij. arti. j. ij. ⁊. iij. Videat etiam sacerdos qͦd
apponat tm̃ de aqua, quod totaliter potest conuerti in vinum.
¶ Sexta cautela caueat sacerdos, ne cũ est debilis, ita ꝙ nõ po
test ꝯficere missam, audeat celebrare, sicut cõtingit patientibus
tertianã febrem, ⁊ quartanã, vel quos interdũ dimisit febris, qui
vt sepius deficiunt tꝑe celebrationis, ita ꝙ vix ab altari domuꝫ
lãguentes deportantur. veruntñ lꝫ sic debilis non põt celebrare,
potest tñ se ipsum cõicare si non hꝫ alium sacerdotem, qui ipsum
cõicaret, sed tunc dꝫ habere stolam. xxiij. dist. ecclesiastica, in gl.
5 prima. † In hoc tñ casu si sacerdos incipiens missam debilitatur
intm̃, ꝙ non possit eã perficere, si est ante ꝯsecrationem corporis
Christi, vel ante ꝯsecrationem sanguinis, vel ẽt sanguine ꝯsecra
to, dꝫ reliqua pars misse suppleri per aliũ, vt patet. vij. q. j. nihil.
⁊ hoc idem tꝫ Tho. in. iij. par. q. xciij. si aũt sacerdos post ꝯsecra
tionem corporis Christi, ante tñ ꝯsecrationem sanguinis perci-
piat vinũ, aut aquam deesse in calice, tunc dꝫ statim apponere, ⁊
ꝯsecrare. Si vero post omnia ꝯsecrationis verba percipit quod
aqua desit, dꝫ nihilominus procedere, qꝛ appositio aque non est
de necessitate sacramẽti, nullo aũt modo aqua dꝫ vino iam ꝯse-
crato misceri, si aũt post ipsam ꝯsecrationem sanguinis percepit
ꝙ vinũ non fuit appositũ in calicem, sed solũ aqua, si hoc perci
pit ante sumptionẽ corporis Christi, dꝫ deposita aqua (si ibi fue
rit) aquã cum vino sumere, ⁊ resumere a verbis ꝯsecrationis san
guinis. si vero hoc ꝑcipit post sumptionẽ corꝑis Christi, dꝫ ap-
ponere aliã hostiam cũ sanguine ꝯsecrandã, ⁊ in fine sumere ho
stiã iterum ꝯsecratam, ⁊ sanguineꝫ, non obstante si prius ẽt sum-
psit aquã que erat in calice, qꝛ preceptũ de perfectiõe sacramẽti
maioris est põderis, ꝙ̃ preceptũ, ꝙ hoc sacr̃m a ieiunis suma-
tur, ꝑm Tho. alij tñ vr̃ ꝙ solum dꝫ apponere vinum in caliceꝫ,
⁊ aquã sine noua hostia, ⁊ repetere ṽba ꝯsecrationis calicis tm̃
ab illo loco, simili modo. Et si timet prolongationẽ misse, sufficit
dicere verba essentialia ꝯsecrationis calicis, nec est necesse repe
tere orationes sequẽtes, ⁊ hoc totũ intelligũt ipsi, si gustauit tm̃,
⁊ nõ transglutiuit. quid aũt faciat si habeat aquaꝫ in ore, ⁊ vere
sentit ꝙ est aqua tm̃: dicit Inn. ꝙ non dꝫ eam emittere, qꝛ ꝓpter
corpus Christi, ꝙ est in ea cauẽdũ est, ne vtiliter tractet̃, ⁊ qꝛ est
timẽdũ ne generaret̃ scandalũ his qui viderent, dicit ẽt ipse In-
no. si eã transglutiuit non est ieiunus, nec dꝫ postea ꝯficere. vij. q.
j. nihil. Host. vero dicit, ꝙ dꝫ eam seruare, ⁊ ponere in sacrario,
⁊ ꝑm hoc dꝫ se fingere eam trãsglutire, ⁊ hoc ideo qꝛ alias tanꝙ̃
nõ ieiunus non dꝫ conficere. Ego tñ teneo cũ Tho. ꝙ post ꝯse-
crationẽ illius aque posset in hoc casu ꝯsecrari corpus Christi,
⁊ sumi, ne sacrificiũ maneat imperfectũ, qͦd est grauius peccatũ.
Itẽ si percipit hostiam corruptã post sumptionem, dꝫ aliaꝫ acci-
pere, ⁊ iteruꝫ consecrare, ⁊ sumere, ꝑm Tho. in. iij. par. q. lxxxiij.
ar. vlti. similiter si recordaret̃ se omisisse aliqua verba, que sunt
de necessitate forme, resumat formã iterum per ordinem. Si au
tem essent verba nõ de necessitate forme procedat, ne turbet or-
dinem officij diuini, ꝑm Tho. in. iij. parte. q. lxxxiij. arti. vlti.
6 ¶ Septima cautela caueat † sacerdos, ne aliqd de corꝑe Chri-
sti, vel sanguine in terrã, vel in vestem ornatus sui cadere, vel stil
lare ꝑmittat, qꝛ grauiter puniretur, nã si ceciderit aliqd super ta
bulam ligneã lingua lambat̃, ⁊ tabula radatur. si aũt non est ta-
bula locus radat̃, ⁊ comburatur, ⁊ cinis in sacrario recondat̃, ⁊
sacerdos. xl. diebus peniteat. Si vero suꝑ lapidem altaris ceci-
derit, sorbeat sacerdos stillã, ⁊ tribus diebus peniteat. si vero su
per lintheũ altaris, vel super casulam sacerdotis ceciderit, si per
uenerit stilla ad aliud lintheũ. iiij. diebus peniteat. si vero perue-
nerit ad tertiũ. ix. diebus peniteat. si vsqꝫ ad quartũ. xx. diebus
peniteat, ⁊ lauet lintheamina tribus vicibus, que stilla tetigerit,
supposito calice, ⁊ aqua ablutionis, iuxta altare ꝯdatur, de ꝯse-
cra. dist. ij. si per negligentiã posset ẽt sumi a sacerdote, nisi time
ret̃ abominatio. Cautius tñ est illaꝫ partẽ lintheaminis, vel cor
poralis excidere, vel cõburere, cinerem autẽ ponere in sacrario,
ꝑm Tho. in. iiij. dist. xiij. ⁊ in. iij. parte. q. lxxxiij. ar. vlti. habẽtur
hec omnia, de consecra. distin. ij. si per negligentiam.
¶ Octaua cautela caueat sacerdos, ne aliqd cadat in caliceꝫ, ⁊
maxime in estate, vt est vermis, aranea, musca, fimus passeris,
puluis, ⁊ similia. qͦd si ante ꝯsecrationeꝫ calicis ꝯtigerit calix de
bet ablui, ⁊ de nouo vinũ infundi cum aqua. si vero post ꝯsecra-
tioneꝫ dꝫ caute capi, ⁊ diligenter lauari, ⁊ cõburi, ⁊ ablutio in sa
crario mitti. ⁊ si venenũ ibi esse deprehenderit, nullo modo sume
re dꝫ, nec alteri dare, ne calix vite in mortem vertat̃, sed dꝫ dili-
genter seruari in vasculo, ⁊ ne sacr̃m maneat imperfectuꝫ, dꝫ in-
de deponi, ⁊ sacerdos denuo incipere ꝯsecrationeꝫ calicis, vt sa
cramẽtũ perficiat̃, nihil. n. abominabile dꝫ sumi occasiõe huius
sacramẽti, ꝑm gl. fi. c. si per negligentiã. de ꝯsec. dist. ij. hec Hug.
¶ Nono caueat ne corpus Christi, ponat incaute, ita ꝙ a mu-
ribus comedat̃, qꝛ de hoc. xl. diebus dꝫ penitere, de ꝯsecr. dist. ij.
qui nõ bene. sed dicitur tñ ibi. Mus non comedit corpus Chri
sti, quare ergo sacerdos sic tũc punitur? rñdeo, lꝫ multi doc. non
ꝯcedant ibi rodi corpus Christi, sed solũ speciem sacramẽti, eo
qͦd (vt dicunt) quã cito sumit̃ a mure, vel ab alio aiali, desinit esse
sacr̃m, non est tñ inconueniens, si dicatur ꝙ mus sumat corpus
Christi, cũ sceleratissimi hoies illud sumãt, ꝑm gl. de ꝯsec. dist. ij.

qui non bene. Potest tñ dici, q licet homo malus sumat sacramentũ istud sacramentaliter, ⁊ nõ spiritualiter, mus tñ, vel brutum aial, nec spiritualiter, nec sacraliter recipit, q2 non vtit eo vt sacro, eo q non credit ibi esse Deũ, ⁊ hoiez, sed sumit per modũ alterius cuiuscunq3 cibi, ⁊ ita sumit bene accidẽtia, ⁊ species sacramentales, sed non sacrm, imo dicũt doc. vt no. in gl. d. c. non iste. de ↄsec. dist. ij. qd ẽt in bono hoie quandiu sentiunt species, tãdiu est ibi corpus Christi, ⁊ q̃ cito deglutit, statim desinit esse sacrm, ⁊ corpus Christi dsinit esse in sumẽte. ita sentit Hug. cardi. sed Ugo de. s. Victore, ⁊ recitat Archid. in. c. predicto. non iste, dicit q q̃diu ibi manet species, sub illis est Christus integer, vñ si itrãt stomachũ, sub illis manet q̃diu sunt ibi, sicut sub ipsa specie est in pyxide. ⁊ verũ est sm Pe. de tharan. q non vadit in corpus nostrũ, vt illud nutriat, sicut ceteri cibi, intrat tñ, ⁊ est ibi sub specie sacramẽtali q̃diu illa durat, sm Pet. ⁊ hoc ẽt tenent theologi. dicit ẽt gl. de ↄsec. dist. ij. tãta, super verbo commisceri. q species ille, nec cibis alijs cõmiscent, nec in stomachũ descendunt, ⁊ ppter hoc, neq3 per secessum emittunt. ⁊ l3 aliqs ex ipsis reficiat, non tñ incorporant, nec in stomachũ descẽdunt, nec per secessu3 emittunt. Interdum tñ ẽt homo odore recreat, qui tñ nec per secessu3, nec in stomachũ digeritur, tñ Bartholo. Brixieñ. ibidez, dicit q bene dicere põt. q in stomachũ descendant, nã alias quomodo euomerentur? qñ ergo dicit Augusti. non iste est panis qui transit in ventrẽ, exponit Archi. in. c. si qs per ebrietatẽ. de ↄsec. dis. ij. q hoc pro tanto dr q non est iste panis qui vadit in corpus, sicut cibus nãlis, sic q nutriat, s3 est ibi sub specie sacramentali. ⁊ pro tanto punit sacerdos, q2 permisit irreuerenter a muribus ↄtrectari sacramentum ta3 venerabile.

Quarta pars Tractatus. De sacro penitentie, ⁊ cõfessionis.

Prefatio.

Enitentiam Agite appropinquabit enim regnũ celoꝝ. Matthe. iij. ⁊. iiij. ⁊ de peni. dis. j. ex his, q2 restituta in baptismo inocentia, hõ fragilis illesam, ⁊ incõtaminatam ↄtinue seruare non põt vitam. qn sepius cadat, ideo diuina maiestas ꝯ casum homini pro restauratione inocentie predicte de sacro penitentie prouidit, per quã homo a Deo per peccatu3 elõgatus, ad ipsu3 appropinquat. hinc est q saluator veniẽs in mundũ quasi bonus medicus egrotis ↄsulens dicit. penitẽtiam agite. Agite inq̃ sm Gorrã super Matth. tanq̃ medicinã ad sanandũ morbũ, quasi armaturã ad ineundũ bellũ, quasi claue3 ad reserandũ celũ. Tria. n. ↄsequit penitẽtie actor. s. sanatione3 vulnerũ cordis, armationẽ insidiaꝝ hostis, ⁊ apertionẽ regni celestis. vnde dr. Appropinquabit. n. vobis regnu3 celoꝝ. diffinit aũt sic, sm magrm sniaꝝ. lib. iiij. dis. xiiij. penitẽtia est virtus qua cõmissa mala plãgimus, cũ emẽdationis pposito. Amb. aũt sic diffinit penitentiã. Penitentia est virtus cordis, amaritudo aie pro malis, que qs cõmisit. alibi ẽt idem Amb. dicit. penitentia est mala preterita plangere, ⁊ plangenda iterum non cõmittere.

SVMMARIVM

1 Penitentia est bimembris.
2 Absolutionis a peccatis vera forma.
3 Penitentie tres sunt species.

Caput primum quarte partis.

1
Irca quod Sciendũ † q duplex est penitẽtia. s. interior tm, ⁊ est dolor p peccato, ⁊ hec est de iure nãe. alia exterior, que fit arbitrio hois. s. imposita per sacerdotẽ. prima non est sacrm ppie, sed scda. s. per ministros ecclesie imposita, est aũt mã huius sacramẽti actus ministri. s. sacerdotis, que3 exercet circa peccatorẽ absoluẽdo ipsum. forma aũt istius sacramẽti, l3 a Christo nõ sit instituta certa, tñ sm doct. est hec, q primo premittat oratio. s. illa, dñs te absoluat, vel misereat tui omnipotẽs Deus, ⁊ dimittat tibi oĩa peccata tua, ⁊ pducat te in vitam eternã, ⁊ tunc sequat forma essentialis. s. ⁊ ego auctoritate qua fungor, absoluo te a peccatis tuis. In noie patris, ⁊ filij, ⁊ spũssancti. ita ponit Alber. in scripto quarti sent. dist. xvij. dicit aũt Tho. in. iij. parte. q. lxxxiiij. art. iij. q de substãtia forme est. Ego te absoluo, sed hoc premittit. s. oratio, non est de substãtia forme, s3 tm ne sacramẽti effectus impediat ex parte penitẽtis. fit aũt manus impositio sup caput ↄfitentis, qd non est de essentia, sm Tho. q2 hoc sacrm non ordinat ad aliq̃ excellentiã gratie ↄsequenda3, sed ad remissionẽ peccatoꝝ. vnde magis in hoc sacro cõpeteret signũ crucis, q̃ manus impositio, in signum qd per sanguinẽ Christi remittunt peccata, non tñ est de necessitate sacramenti, hoc tñ qd dicit sacerdos. ego te absoluo, v3 tm. i. sacramentũ absolutionis tibi cõmitto. sicut cũ queritur ab aliquo baptizãdo. credis in Deu3? rñdet, credo, q v3 tm, sicut sacrm fi-
2 dei suscipere volo, sm doc. Parisieñ. dist. xiiij. q. iij. Plures tñ docti sic absoluunt, auctoritate dñi nostri Jesu Christi, ⁊ auctoritate beatoꝝ Petri, ⁊ Pauli, ⁊ auctoritate mihi in hac parte ↄcessa, ab oibus peccatis tuis per te Deo, ⁊ mihi ↄfessis ego te absoluo. in noie patris, ⁊ filij, ⁊ spiritussancti, ⁊ ista forma mihi magis placet, tñ ex quo certa forma nõ est ab ecclesia prescripta in hoc sacro, eligat si quis, quã vult ex istis. vnde ex hoc põt patere, q cu3 istud sacrm non habeat certã formã a Christo institutã, vel per ecclesiã prescripta3 vr ↄsonum, q illi qui absoluũt per virtute3 passionis dñi nostri Jesu Christi, vel aliter, non sint dãnandi tanq̃ erronei, imo vr q predicta forma absolutionis per docto. inuẽta, ⁊ approbata sit sustinẽda, nec opus fuit repetere ↄfessiones talibus factas, q2 in nullo contra determinationem ecclesie venerunt predicti, nec causa inducendi errorem per illam formam, sed tanquam pie seruatam, eadem vñ sunt.

Ulterius Sciendũ, q tres sunt spẽs penitẽtie, queda3 est solẽnis, quedã publica, quedã pri-
3 uata, seu secreta. Solẽnis penitẽtia est, que iponit ab epo in capite ieiunij pro crimine publico, ⁊ manifesto, sicut p homicidio, incẽdio, ⁊ sacrilegio ⁊c. ⁊ talis nõ põt reiterari, ne vilescat, nec imponit clerico, nisi deposito, ⁊ agẽs tale3 pniam, decetero non põt pmoueri ad sacros ordines. forma aũt imponẽdi eam ponit. l. di. in capite, vbi dr q oẽs penitẽtes qui talẽ pniã publicã suscipiũt, presentẽt se epo in capite quadragesime ante fores ecclesie nudis pedibus, vultibus in terrã demissis ⁊c. itẽ debent adesse dcani, archipresbyteri, parochiani, ⁊ psbyteri penitẽtiu3, qui dẽnt iniũgere talibus pnias. post hoc eos in ecclesiã itroducãt, ⁊ cũ oi clero. vij. psalm. penitẽtiales, ipsis in terrã prostratis cũ lachrimis, pro eoꝝ absolõne decantẽt. postea surgẽs ab oratione, manus eis imponat aquã benedictã sup eos aspergat, cinere3 tñ prius imittat, deinde cilicio capita eoꝝ coopiat. Post hoc per ministros ecclesie de ecclesia eos expellat cum rñsorio. in sudore vultus tui. Iste tñ modus nõ seruat apud nos, s3 translatus est in cenã dñi, ⁊ ibi expedit. Sciẽdũ tñ sm Guil. q igressus ecclesie qui iniungit solẽniter penitẽtibus, pẽdet ex arbitrio sacerdotis, tñ postq̃ introducunt tales in ecclesiã per epm feria quinta magna, solũ intrabunt ecclesiã, vsq3 ad octauã pasche, ⁊ postea exibũt per totum annũ, vt dicit gl. j. dist. in capite, ⁊ erunt extra ecclesiã, vsq3 ad eãdem feriã sequentis anni, nec cõicabũt aliqñ vsq3 ad mortem. Qñq3 tñ minus sm arbitriũ episcopi. xij. q. ij. de viro. xxxiij. q. ij. admonere. xxvj. q. vj. si quis de corpore, ⁊ de penitẽ. distinc. v. si qui vero. si tñ penitet, põt ei secundo, vel tertio anno reddi ingressus ecclesie, vt patet. xij. qo. ij. de viro. Pnia publica est, que fit in publico, non tñ cu3 pdicta solẽnitate, vt cũ iniũgit alicui pegrinatio per mundũ cũ baculo cubitali, ⁊ cũ scapulari, ⁊ cũ hmõi. ⁊ hãc põt imponere qlibet suo parochiano, ⁊ fit publice, iõ vt publicũ pctm publicã habeat medicinã, sicut si qs in fornicatiõe ẽet deprehẽsus publice, vnde q2 talis est magna ↄfusione dignus, pp alioꝝ scãdalũ, ⁊ vt sit in alijs in terrorẽ, ⁊ in exẽplũ penitẽdi, ⁊ nõ desperãdi, publice agat penitẽtiã, non op3 aũt pro quolibet manifesto peccato manifesta3 agere pñiam, sm Albe. sed solũ qñ scãdalizauit alios, ⁊ hoc est ↄtra multos qui iniungũt suis parochianis publicã pnia3 ante fores ecclesie, vel in circuitu cemiterij ambulare ante pcessione3 in die festiuo, vel iacere ad faciẽ infra hostiũ ecclesie, p leui peccato, sicut pro vna potatione, vel p alio peccato, qd tñ nõ scandalizauit totã ecclesiã, ⁊ isti precludunt viã penitẽdi, seu ↄfitendi alijs similib. peccatis inuolutis, ne similiter ↄfundant. Penitentia aũt priuata, seu secreta est, qua3 qs imponit pro pctõ occulto, vt aũt ordinate procedamus circa hmõi penitẽtias, tam publicas, q̃ priuatas, tria ↄsiderari op3 circa istud sacrm. Habet enim pnia tres ptes. s. ↄtritione3, ↄfessionẽ, ⁊ satisfactione3.

SVMMARIVM

1 Contritionis diffinitio, ⁊ eius effectus.
2 Contritio circa peccata qualiter se haberi debeat.

Caput

¶ Caput secundum quarte partis.

1 Ontritio est dolor pro peccatis† voluntarie assumptus cū ꝓposito ꝯfitēdi ⁊ satisfaciēdi. Circa qꝺ sciēdū qꝺ dolor est duplex. Unus est volūtatis, qꝛ nō est aliud nisi peccati displicētia, ⁊ iste est ꝺ necessitate ⁊ essentia ꝯtritionis, Alius est dolor sensibilis q apparet in lachrimis ⁊ suspirijs. ⁊ iste nō est de essentia ꝯtritionis, sꝫ de ꝑfectione, qꝛ non est in nr̄a ptāte eā hr̄e qñ volumus. Pōt aūt fieri tāta ꝯtritio qꝺ nō solū culpa, sꝫ ēt tota pena dimittat̄. Pōt.n.tm̄ incēdi charitas in cōtrito, ⁊ tātus esse dolor sensibilis, qꝺ ꝯtritio inde ꝓcedēs merebit̄ solutionē ab oī pena. Sciēdū tñ est qꝺ aliqui putant satis indiscrete tūc esse ꝯtritionē qñ hn̄t quādam displicentiā de peccatis, vel qñ hn̄t ꝓpositum dolendi de eis, ⁊ tales pauperes decipiunt̄, hoc.n.non est ꝯtritio, sed attritio. Sed qñ homo hꝫ perfectā displicentiā, ⁊ hꝫ non solū dolendi ꝓpositū, sed ēt veꝝ cordis dolorē pro ipsis, tunc hꝫ ꝯtritionē, ſm Tho.in.iiij. dist.xvij.
2 q.vj.arti.iij.† Debet aūt peccator de omni peccato mortali dolere ⁊ ꝯtritionē hr̄e, ⁊ de quolibet specialr̄. De oblitis tñ sufficit ꝯtritio gn̄alis cū conatu ad recordandū ⁊ ad dolendum. Et dꝫ dolere de obliuione peccatoꝝ que ex negligētia sua ꝓcessit. Nō intellige qꝺ quis necessario dꝫ hr̄e dolorem spālem de quolibet peccato mortali, talem vcꝫ dolorē qui est gr̄a informatus, sed liquet qꝺ dꝫ hoc hr̄e circa principium ꝯfessionis cum qs recogitat peccata ⁊ dolet. Et bene faceret peccator qui ꝓ maiori peccato plus doleret, qꝛ magis per hoc Deū offendit, ⁊ maiorē penā ꝓmeruit. Nec dꝫ ꝯtritio saltē in habitu cessare in peccatore ēt post ꝯfessionē, sed semꝑ manere, vt dicit Tho. in.iiij.dist.xvij.

SVMMARIVM

1 Confessionis diffinitio ⁊ eius partes. Et qui ad eam teneantur, ⁊ qualiter fieri debeat.
2 Confiteri laico nunquid in necessitate quis possit. Et an laicus possit absoluere.
3 Confessionis conditiones.

¶ Caput tertium quarte partis.

1 Onfessio aūt ſm Augu.† sic diffinit̄ est per quā morbus latens spe venie aperit̄. Vel ſm Ray. ꝯfessio est legitima corā Deo ⁊ sacerdote peccatoꝝ ꝺclaratio. Tenent̄ aūt hn̄tes annos discretionis ad eam faciendā semel in anno, vt pꝫ de peni. ⁊ remis. c. oīs vtriusqꝫ. Immo qualiscūqꝫ esset ꝯtritio, si qs ꝯtēneret ꝯfiteri, dānaret̄. vnde falsuꝫ est ⁊ hereticū dicere. Sufficit soli Deo ꝯfiteri. Nā dicit canon de penit. dist. j. taciturnitas. Ubi est taciturnitas ꝯfessionis, nō est sperāda venia criminis. Patet hoc exēplo Christi, qui Lazarū suscitauit, sed tñ discipulis tradidit absoluendū. Jo.xj. ⁊ .xj.q.iij. tūc vera. Itē decē leprosos ad sacerdotes misit, qui in via eundo fuerunt mūdati, vt dicit̄ Luce.xvij. Per qꝺ significat̄ qꝺ peccator lꝫ in via eundo ad ꝯfessionē rōne ꝯtritionis quam hꝫ, ꝯsequat̄ veniā ⁊ remissionē peccatoꝝ, tñ tenet̄ venire ⁊ ꝯfiteri sacerdoti. Sed dices, quare peccator debet ire ad ꝯfessionem vel sacerdotē, ex quo remissa sunt ei peccata per ꝯtritionem? Rn̄sio ſm Hosti. in sum. de peni. ⁊ remis. c. j. Tu dic qꝺ peccator duplici vinculo ad satisfaciēdū astringit̄. Uno quo ligat̄ ad Deū, ⁊ illud in ꝯtritione dimittit̄. Alio quo ligat̄ ad ecclesiā, ⁊ hoc per ꝯfessioneꝫ ⁊ satisfactionē dimittit̄, ⁊ per absolutioneꝫ sacerdotis relaxat̄. Ad hoc facit de sentē. excō. a nobis. c. j. de pen. dist. j. multiplex. ⁊ .c. quem penitet. in fi. ⁊ dist. v. ꝯsideret. Licet igit̄ pctm̄ dimittatur quo ad reatū per ꝯtritionē, manet tñ obligatio ad penā tꝑalem per sacerdotē infligendā. Et ꝓbat Archi. de peni. dist. iij. ꝓductio. qꝛ sicut oēs creature ostendūt ⁊ ꝯfitent̄ defectus suos tꝑales, ⁊ nāles hoībus eo modo quo pn̄t, vt dicit gl. suꝑ illo versu. Cōfessio ⁊ magnificētia opus eius ⁊c. ita homo dꝫ ostēdere defectus suos volūtarios, ⁊ ꝯfiteri verbo vocali, in quo abundat. Et etiam dꝫ ꝯfiteri homini eo qꝺ xbum diuinū humiliatum est ꝓ peccatis nostris delendis, qꝺ xbum vnitum humanitati obligat nos vt humiliemus xbum nostrū loquendo nō solū homini, sed ēt Deo. ⁊ non solum Deo, sed ēt homini, qꝺ fit in ꝯfessione vocali. Preterea cuꝫ hodie peccemus corā Deo ⁊ hoīe, debemus ꝯfiteri non solum corā Deo, sicut in veteri testō fuit, sed homini loco Dei ꝯstituto. Nec ꝓpter hoc qꝺ in cōtritione homini dimittitur reatus culpe, superflua esset ꝯfessio vocalis, que ſm Hug. cardinalē ad hoc necessaria est ad humilitatē ⁊ iustitiā exercendam. Itē ad hoc qꝺ ecclesie satisfaciat, que lesa est ex peccato. Valet ēt ſm Jo. an. ꝓpter fidem quā peccator hꝫ credens auctoritatem clauium in ecclesia. Similiter valet ꝑꝑ obedientiam quā exhibet ministris ecclesie vel Deo. de pen. distin. j. multiplex. ⁊ .c. nōnulli. Qñ ergo legis in scripturis sanctis qꝺ sola ꝯtritio sufficit ad remissionē peccatoꝝ, intelligas in necessitate qñ ꝯfessio non pōt haberi. Nam tūc non est preceptum, iuxta illud. Cōfitemini alterutrū ⁊c. qꝛ necessitas legem non hꝫ. Naꝫ tunc voluntas pro facto reputat̄. sufficit.n. tunc soli Deo ꝯfiteri in corde. Si tñ ibi esset aliqs laicus, bonum esset sibi ꝯfiteri ꝑꝑ hoc vt postea ecclesiam informaret qbus remedijs ꝓ anima sua esset subueniendū. Doctor tñ subtilis dicit. Ex quo accusatio in ꝯfessione non fit ad aliud, nisi vt ꝯsequatur sn̄iam, ⁊ laicus non hꝫ auctoritatem sn̄iandi in isto foro, sequitur qꝺ nulluꝫ preceptum est ad accusandum se coram laico. Forte aūt melius eēt hoc dimittere, si peccator posset aliqualeꝫ verecundiam corā se habere recogitando eadem, ⁊ sic eque puniri. etiā lꝫ simplicibus laicis sit vtilis talis ꝯfessio corā laico in necessitate, non tñ viris
2 discretis qui sciunt ad qꝺ instituta est ꝯfessio. † Hinc est qꝺ dicit Jo. and. in. c. si eps. de peni. ⁊ remis. lib. vj. in vlti. glo. ꝙ lꝫ laico in necessitate possimus ꝯfiteri, tñ ipse non pōt absoluere, qꝛ non hꝫ claues. de peni. dist. j. quem penitet. Et notatur de officio cure pastoralis. vbi Hugo dicit qꝺ lꝫ in necessitate audit, nō tñ ad hoc vt sit vera absolutio, sed quo ad signa penitentie declaranda. sed Raymūdus ꝯtradicit. Item Archi. xxv. dist. audire dicit quosdā dixisse qꝺ nullus etiam in necessitate tenet̄ ꝯfiteri rustico vel laico presbytero absente, maxime peccata mortalia. Et dicit qꝺ illud Jacobi. Confitemini alterutrum peccata vestra, tantū de venialibus intelligitur, que pn̄t talibus laicis ꝯfiteri in necessitate. vel loquit̄ de ꝯfessione in generali que fit in ecclesia. vel loquitur tantū de sacerdotibus. Hugo vero dicit qꝺ laico tenetur quis ꝯfiteri peccata sua cum non pōt habere sacerdotem. Nec videt̄ vere penitens qui in articulo mortis peccata sua nō ꝯfitetur cuicunqꝫ potest si sacerdotem habere non potest, qꝫuis laicus non habeat auctoritatem absoluendi. Dicit autem glos. xxx. q. j. omnes. qꝺ si laicus in necessitate audiat peccata mulieris, non pōt cum ea postea ꝯtrahere, si tamen ꝯtrahat, forte tenet matrimonium. Videt̄ tñ hoc tantūmodo sacerdoti prohiberi, cum tantum eius officiuꝫ sit audire peccata. Tu dic secure qꝺ talis pōt cum tali muliere ꝯtrahere quam audiuit in necessitate, qꝛ per hoc sacramentum nulla compaternitas contrahitur, vt
3 dicitur in canone. qꝫuis ⁊c. de cognitione spirituali. lib. vj. † Iteꝫ sciendum quod confessio sexdecim conditiones habere debet, que habentur in his versibus.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis.
Atqꝫ frequens, nuda, discreta, libens, verecunda.
Integra, secreta, lachrimabilis, accelerata.
Fortis, ⁊ accusans ⁊ sit parere parata.

¶ Quantūcunqꝫ autem nota sint sacerdoti peccata, adhuc tñ debent narrari in ꝯfessione, qꝛ non sufficit quod ea cognoscat sacerdos vt homo, tantum. s. in publico, sed etiam vt Deus. s. in secreto cordis. de peniten. dist. j. imperfecto. in glo. j. Tenet̄ etiam peccator non solum mortalia, sed etiam venialia confiteri, licet non ita necessitate absoluta tenetur ad confessionem venialium sicut mortalium. Tamen ex quo non possumus vitam eternam consequi sine remissione venialium, tenemur ad eorum confessionem. vt dicit Tho. in. iiij. dist. xvj.

SVMMARIVM

1 Confessiones quomodo audiri debeant per canfessores.
2 Confessor qualiter examinare debeat confitentem.
3 Circunstantie aggrauantes peccatum mortaliter que sint.

¶ Caput quartum quarte partis.

1 T qꝛ experientia docente† multos videmus in pratica huius sacramenti errare, ideo vtile videtur ponere modum ⁊ formaꝫ circa audiendas confessiones. Circa quod videndum est de pluribus. Et primo de dispositione persone. Secundo quomodo sacerdos debeat inquirere a confitente. Tertio qui sint casus in quibus potest absoluere.

¶ De primo itaqꝫ sciendū qꝺ ꝯfessionē audiēs sacerdos dꝫ sedere in loco omni suspitione carēte, vbi ab oibus videri possit, a nullo vero audiri. Nō sicut qdā in cameris añ lectū ꝓpriū audiūt, vel in sachristia, q cōperti sunt multa mala cū spūalibus filiabus cōmisisse. Nō dꝫ ēt sacerdos vel ꝯfessor inspicere vultuꝫ ꝯfitētis, ne ductus terrore sacerdotis minus audeat ꝯfiteri, vel ne quid occultet vel alleuiet. Maxime tñ a mulieribus caueat, qꝛ sꝫ sapiētē. Facies mulieris sicut vētus vrens. Nec dꝫ sedere ex opposito, sꝫ ad latus. Nec ēt dꝫ ꝓferre verba iocosa, ne alter ipsoꝝ ad risuꝫ ꝓuocet̃, sicut ēt cōpertū est ꝺ aliquibus, sꝫ verbis blādis ⁊ benignis ꝯfessor vtat̃, nō sicut qdā faciūt maledicētes ꝯfitēti dicētes. diabolus te mihi miserat cū his peccatis, eos vel eas diabolo cōmēdātes, vt qdā idiote faciūt. Nec dꝫ sacerdos mouer̃ caput vel sputū sepius ꝓijcere, ne videat̃ a circūstātibus ꝓder̃ peccata ꝯfitētis. Ubi ergo sunt illi q pede trudūt ꝯfitētes vel quasdā vociferationes suspitiosas, vel suspiria suspitiosa ex quibus prodit̃ ꝯfessio peccatoris? Cū ergo incipit ꝯfiteri, attēdat verba sua ꝯfessor vsqꝫ ad finē, nec interrūpat, nisi cuꝫ fuerit cōfessor ꝑ ꝯfitētē de aliquo exqsitus, vel nisi ꝯfessor habuerit necesse inqrere de alia circūstātia peccati. Si vero ꝯfitēs corā sacerdote pre timore erubescēs obmutescit tūc sacerdos eū dulciter alloquēs informet, ⁊ det sibi cor ⁊ audaciā his verbis, vt dicit Hugo. Fili charissime ex abundātia gratia diuine habemus magnū donū h̄ ⁊ salutis remediū qꝺ ꝑ nr̃am verā ꝯfessionē possumus ꝯseq indulgētiā peccaꝝ. Nō aūt verearis ꝓ aia tua dicere veꝝ corā me q suꝫ peccator sicut tu. Nō aūt te audio vt hō, sꝫ vt Deus. Quod si forte ꝯfitēs nescit modū ꝯfitēdi, ꝯfessor dicat ei modū, dicēs. Charissime fili ita dꝫ ꝯfiteri. Cōfiteor oipotenti Deo ⁊ tibi patri qꝺ ego peccator peccaui in multiplicibus peccatis. Et p̄mo in mortalibus peccatis trāsgrediēdo diuina precepta nō diligēdo Deū, nec ꝓximū. Et tūc videat ꝯfitēs dicere peccata, ⁊ p̄mo de mortalibus peccatū sꝫ qꝺ disposuit in mente sua. Si aūt ignorat q̄ sunt peccata mortalia dicat sibi. Ecce fili mi ista sunt peccata mortalia. Superbia, auaritia, luxuria, inuidia, ⁊ accidia. Recordare si cōmisisti aliqꝺ istoꝝ. Qui cū de eis expeditus fuerit, descendat ad opera pietatis si ea neglexit adimplere. similiter de alienis peccatis, vt statim patebit.

a **Secundo videndum est** † qualr̃ sacerdos dꝫ querere a ꝯfitēte. Pro quo sciēdū qꝺ si est discretus ꝯfitēs non dꝫ ab eo aliqd q̃ri, sꝫ si est rudis, tūc q̃rat ab eo sacerdos, ⁊ p̄mo de mortalibus peccatis in genere, nūqꝫ tñ i specie. v.g. sic dicēs. Ecce fili nōne peccasti istis peccatis. s. superbia, auaritia ⁊c. Si ergo ꝯtigit te aliqñ supbisse de vestibus, de pulchritudine corporis, de sapiētia, de diuitijs, hoc recogites, ⁊ hoc doleas. Item si aliqñ excessisti modū comedēdi vel bibēdi, vel habuisti diuturnū odiū ꝯ̄ ꝓximū tuū, vel appetitū vltionis iniuste ꝯ̄ ꝓximū, vel inuidisti sibi bona spiritualia vel tpalia, aut ēt fuisti acccidiosus ⁊ piger in diuino officio vel sermone, qꝛ forte nō diligēter attēdebas i missa, sꝫ dormitabas vel sermones inutiles miscuisti. Istis modis ⁊ ꝯsimilibus ꝯfessor dicat in genere. Et vt melius cognoscas modū i gñe q̃rēdi. Sic q̃ras. Fili charissime fecisti furtuꝫ si dicat sic, dicas, vbi, qñ, quo tpe qua ductus necessitate, a quo, quoties. Nō aūt q̃rat, fecisti homini tali, in tali loco? hoc. n. eēt suspectū negotiū. Similiter de luxuria q̃rat, vtrū fuit aliqñ pollutus in corpe. si dicat sic q̃ras, an nocte vel die. Si dicat i nocte vel in somno, nō q̃ras vltra. Si dicat nō in somno, q̃ras ꝑ queꝫ modū, cū quo, vel qūo, ⁊ expectes eius rñsionē. Nec ꝺtermines aliqd, sicut qdā indiscreti faciūt dicēdo. Fecisti cū boue, vel cuꝫ pecore, vel equo? descēdēdo ad sodomitica peccata de qbus forte ꝯfitēs ignorat. Et i hoc grauissime peccat ꝯfessor. Nec dicat sꝫ Guil. Audio qꝺ tu habitas cū tali muliere. Hoc est. n. se ponere testē vel iudicē, qꝺ nō dꝫ fieri in ꝯfessione, sꝫ ea pacta dꝫ iudicare ⁊c. Uerūtñ si sacerdos forte ꝓbauit qꝺ ille forte oblitus est aliqꝺ peccatū qꝺ ꝯfessori ꝯstat eū cōmisisse pōt sibi i memoriā reducere dicēs. Accidit ne tibi aliqñ inebriari in isto anno? Et si dixerit sic q̃rat primo de ꝑsona cū qua peccauit, an ne sibi attinebat, ⁊ i quo gradu ꝯsanguinitatis ⁊ affini. nec est hoc ꝓdere aliā ꝑsonā, vel aliū accusare, sed se liberare, ⁊ mūdare veraciter, cū alio mō expedire nō pōt sine expressione illius circūstātie. Multū tñ caute circa hoc peccatū luxurie ē ꝓcededū, ne qd curiose iq̃rat̃ de ipso ꝯfitēte. Uñ ꝯsulo vt ꝯfessor circa hoc dicat sibi. Fili mi charissime ego qdē verecūdor ⁊ erubesco de talibus materijs ipudicis inqrere, nec putes qꝺ ista ex curiositate faciā, cū de eis fuissem libētius supportatus, opꝫ tñ qꝺ ne necessitate ꝓcedā more ⁊ officio medici debētis curare occultū morbū infirmi. Iteꝫ aduertat ꝯfessor ⁊ diligēter cōsiderēt persone cōfitētis qualitatē cuius status ⁊ ꝯditionis existat. Nā si est p̄nceps, baro, miles, nobilis, vel quicūqꝫ dñs tpalis querat ab eo vtruꝫ oppressit pauperes subditos, ⁊ aggrauauit eos laboribus, vel iustitiā facere neglexit, vel aliquas impositiones iniustas imposuit. Si vero est prelatus spiritualis, nō est opus q̃rere de negligētia aiaꝝ subditoꝝ, qꝛ p̄sumit̃ si hoc faceret solus diceret, eo ꝙ hꝫ sufficiētē cognitionē, ⁊ sciētiā q̄ꝫtū ad hoc. Si auteꝫ non cōfitet̃ de officio in quo est, dicat ⁊ hortet̃ eū proprio motu dicens. Pater venerabilis ⁊ fili in hac parte velitis attēdere dignitatē officij vestri in quo estis, ⁊ in remediū pecatoꝝ vestrorū vobis iniūgo, ⁊ habeatis diligētiā de aiabus vobis commissis. Si aūt est mechanicus, querat ab eo vtrū in suo opere debitum eqtatis modū seruet, aut si est mercator, an aliquē defraudet in pondere vel mēsura, an rē viliorē carius vendidit, vel ad vsuras pecunias mutuauit, vel ad prestitā carius vēdidit, vel cāꝫ rei vēdite nō dixit emptori, sicut circa equū defectū aliquē vel ipsam reꝫ sic vitiatā nō remissiori precio vendidit. Aut diebus festiuis ⁊ dñicis res suas venales exposuit. Iurauit tm̄ valere, cū tm̄ nō valuisset, vel iurauit solus emisse ꝓ tāto. Si est tabernator querat ab eo vtrū aliqñ brasiū miscuit diuersis granis, sicut apponēdo aliquot choros tritici, aliquot siliginis, aliquot hordei, ⁊ vēdēs nihilominus ceruisiā ꝓ totali triticea, vel si diebus festiuis circa eā laborauit cū hoc añ vel post bene posset expediri, vel mēsurā minorē dedit in domo q̄ꝫ extra domū bibētibus cōmiserat. Sic ēt q̃rat ꝺ vino, ⁊ alijs liquoribus. Itē a iudicibus q̃rat, ⁊ ꝯsulibus vtrū aliqñ ex gr̃a, odio, timore, amore, vel priuato motu iustitiā peruerterūt, vel sniaꝫ tulerūt ex qua qs dānificatus est in rebus vel in corpore. Uel si ad penā fuerūt nimis ꝓni ꝯ̄ simplices sententiādo penā statiꝫ ꝓ vno leui verbo in iudicio. Itē a patribusfamilias querat q hñt seruos vel filios, vtruꝫ angariauerunt familiā diebus festiuis, vel coꝝ detinent mercedeꝫ aut eorū mala dissimulauerūt. Similiter queras a seruis an fideliter seruierūt, ⁊ nō subtraxerūt bona dñoꝝ suorum. Itē si est virgo, querat ab ea de custodia virginitatis, de pudicitia verborū, ⁊ honestate ꝯuersationis, qūo ⁊ cū quibus solet conuersari. Si est vidua querat de deuotione ipsius ⁊ operibus pietatis. an libenter seruiuit pauperibus, vel eos visitauit, vel tēporalia pro suo posse impendit ⁊ exhibet, ⁊ an dissolute viuit seu delicate. Et isti sunt morbi viduarum sꝫ apostolum. Item si est ꝯiugata, q̃rat ab ea an seruet cū viro castitatē dieb⁹ festiuis, ieiunij, ⁊ aliarū vigiliarū, ⁊ tpe ipregnatiōis vl̃ ēt part⁹. Silr̃ an a marito exigat debitū dieb⁹ festiuis, aut tpe mēstrui vel ipregnatiōis vl̃ tpe partus, an etiā aliter q̄ꝫ modus nature est, vir eam cognouit. Et sm̄ h̄ ꝓcedat cū qualibet. Circa tñ vitiū luxurie cautius q̄ꝫ circa qꝺlibet aliud se regat, qꝺ circūstantias necessarias non inutiles ⁊ curiosas inquirat. De quibus sciendū est hic sm̄ Tho. circūstantiarū quedā sunt trahentes in aliud genus peccati, vt cofre cū coniugata ⁊c. ⁊ has homo tenetur ꝯfiteri. Quedam vero aggrauantes sunt in eadē specie, ⁊ earuꝫ quedā sunt nō aggrauantes mortaliter, sicut scientia ⁊ hmōi ⁊ has non tenet̃ ꝯfiteri qꝛ sunt quasi venalia.

3 † Quedā ꝟo sunt aggrauātes mortaliter, ⁊ has opꝫ ꝯfiteri, vt furari i sacro loco, fornicari in festo. Uñ ꝟsu, Aggrauat ordo, loc⁹, peccata, scia, tp̄s, Lucta pasilla, metus culpe gen⁹, ⁊ status altus. Cōditio, numerus, etas, ⁊ scādala, sexus. Itē q̃rat sacerdos a ꝯfitēte ꝺ alienis peccatis q̄ sunt nouē ꝟsus. Iussio, ꝯsiliū, ꝯsensus, palpo, recursus. Participās, mutus, non obstās, non manifestans. Iussio. i. si precipit facere malum licet solus non interest, vel ꝯsuluit alteri, sine cuius ꝯsilio non fecisset tale factum vel ꝯsensit facientibus malū, vel ipsis adulatus est laudando coꝝ factum vel qꝛ malefactores habuerūt ad eū recursum, vel ipsis participauit in maleficio vel tacuit non increpādo eos vel nō deferēdo supiori vel nō resistebat cū posset vel tenet̃ ex officio, vel non manifestauit cū debuit manifestare.

SVMMARIVM

a Casus tredecim reseruati summo pontifici in confessionibus.

¶ Caput quintum quarte partis.

Ponendi sunt etiam hic casus ad solum papam pertinentes.

a † Primus est de eo qui verberat clericuꝫ ordinatum, si est lesio enormis

cum

cũ effusione sanguinis atroci.xvij.q.iiij.⁊ qs suadente diabolo. ¶Secundus de eo qui incendit vel frãgit ecclesiã, ⁊ talis anteq̃ denũciat̃,põt absolui ab episcopo,sed post denũciationẽ ꝑ solũ papã.de sen.excõ.c.cõquesti.Et idẽ de quolibet incẽdiario postquam publice excommunicatus est.de senten. excommu.c.tua. ¶Tertius,qñ papa solus aliquẽ noiat vel noiatiz excõicat,tũc solus papa absoluit eũ.de sen. excõ.c.significasti. ¶Quartus, falsarius literaꝝ pape,vel eis vtẽs sciẽter , vt pꝫ de falsarijs.c.dura. ¶Quintus,q̃ insequit̃ Cardi.de peni.c.felicis.li.vj. ¶Sextus,q̃ grauat iudicẽ spiritualẽ i ꝑsona,vel bonis , vel dat sniaz grauãdi ꝓp hoc qꝺ sniaz excõica. tulit de sen.excõ.qcũqꝫ.li.vj. ¶Septimus,si qs corpus defuncti scinderet vel cõqueret ꝓ ossibus trãsferẽdis.De hoc hr̃ i q̃dã extrauagãti Bonifacij pape octaui q̃ incipit,de testãte. ¶Octauus,si qs inq̃sitor hereticoꝝ odio vel grã,amore vel lucro cõ iustitiã vel cõsciẽtiã omisit cõ quẽpiã ꝓcedere,vt de hr̃ticis.multoꝝ.in fi.in cle. ¶Nonus si religiosus absqꝫ lnia sui ꝓprij sacerdotis solẽnizaret mr̃imonium, aut ministraret eucharistie ⁊ vnctionis sacr̃a.c.religiosi.de ꝑui.in cle.Similiter ẽt excõicati sunt religiosi q̃ excõicatos a canone absoluũt in casibus nõ cõcessis vel cõ statuta ꝓuincialia vel synodalia,vel a pena ⁊ a culpa. ¶Decimus.si qs insequit̃ epm̃. de penis.si quis li.vj. ¶Undecimus si q̃ religiosi inducũt aliquem ad vouẽdũ,iurãdũ,vel ꝓmittẽdũ apud eos eligere sepulturam, vel vt iaz electã vlterius nõ imutet.de penis.cupiẽtes.in clemẽ. ¶Duodecimus,de his q̃ sacerdotẽ cogũt celebrare in loco interdicto,vel ad audiẽdũ excõicatos vocãt vel interdictos.vel ꝓhibẽt ne moniti exant.ꝺ senten.excõ.grauis in cle. ¶Decimustertius,q̃ sarracenis arma ad expugnãdũ xp̃ianos deferũt , vel cõsi.vel auxiliũ dãt i dispẽdiũ terre scẽ.ex̃ ꝺ iudeis.ita quorũdã.

SUMMARIUM

1 Episcopi quos casus in confessionibus habeãt sibi reseruatos.

¶Caput sextum quarte partis.

1 Asus vero episcopi qui † notant̃ ꝑ Jo.and.i.iij.gl.si eps̃.de pe.⁊ re. lib.vj. sunt isti. Primus,absoluere excõicatos maiori excõicatione,vt de sen.excõ.nuꝑ.Secũdus, iponere pnias blasphemãtibus nomẽ Dei ⁊ sanctoꝝ eius.de clericis maledicis.c.ij.Tertius,absoluere sacrilegos. ꝺ sacrilegijs.c.ij.Quartus, cõmutatio quorũlibet votoꝝ.de voto ⁊ voti redẽptione.c.j. Excipit̃ tñ votũ terre sancte.Quintus depositio male ablatoꝝ incertoꝝ vel ẽt certoꝝ qñ nõ existũt illi q̃bus facienda est restitutio. de iudeis.cum sit.Sextus,penitentiam imponere illis qui matrimonium clandestine contraxerunt,vel cõ interdictum ecclesie, vt de matrimonio cõ interdictum ecclesie contracto.in clemẽ.c.j. ⁊ vlti.Solent etiam reseruari episcopis penitentie omniuz publicanorum,⁊ oppressorum pueroꝝ ex proposito vel casu.Item homicidium vel falsum testimoniũ,falsarij instrumẽtorũ. Item periurus,incestus,corruptor monialiũ,vel coeuntes cũ brutis, ⁊ his similes.Et breuiter intelligas qꝺ quatuor sunt casus de iure episcopales,prout determinat Benedictus.ix. Primus est occisor clerici,ꝓp qꝺ incurrit irregularitatẽ,vnde episcopus potest absoluere clericum ab homicidio, sed non ab irrgularitate. vel potest absoluere clericum a peccato q̃ celebrauit in ecclesia interdicta,sed non potest absoluere ab irregularitate inde contracta.Secũdus,de incendiarijs,quod tñ intellige anteq̃ sunt publicati.Tertius,vbi est indicenda solennis penitẽtia. Quartus,vbi quis incurrit maiorem excõmunicationem. Idem autẽ papa declarat quinqꝫ casus esse episcopales de cõsuetudine approbatos. Primus,est homicide volũtarij.Secũdus , falsarij. Tertius,violatoris ecclesiastice libertatis.Quartus,violatoris ecclesiastice imunitatis.Quintus,sortilegi ⁊ diuinatoris,vt.xxvj.q.j.c.j.Et incipit sua bulla i qua dicta declarant̃.Inter cũctas. ⁊ renouata est iteꝝ per concili.Uieneñ.in cle.dudũ. de sepulturis.Ultra autẽ hos casus possunt episcopi reseruare sibi alios, prout videbitur eis expedire.Sed vt omnis tollatur ambiguitas ponam casus tam de iure q̃ de consuetudine ad episcopuz pertinẽtes,vt sunt isti homicidiuz,sacrilegiũ,incestus,filiorũ oppressio,coitus cũ moniali.Itẽ mulier coiens cuz religioso vel sacerdote.Itẽ vulnerans patrez vel matrez.Item deflorãs virginez vl oppressam.Itẽ baptizans propriam filiam sine necessitate, vel tenens eam ad confirmationem. Item fractor voti simplicis.Itẽ cõhẽs votũ simplex castitatis.Itẽ intrãs religionẽ inuita vxore post copulã carnis.Item hereticã prauitatẽ tenẽs quo ad peccatum tm̃. Similiter simoniacus quo ad peccatum tm̃ , q̃ irregularitas huiusmodi pertinet ad papam. Itẽ celebrans coram excõicatis solẽniter in ecclesia quo ad peccatum tantuz, sed quo ad irregularitatem pertinet ad papam.Itez promotus per saltum ad sacros ordines.Item ordinatus ab alieno episcopo sine licentia proprij. Item luxurians in ecclesia consecrata. Itẽ coiẽs cũ iudea vel pagana.Itẽ cõcipiens a nõ viro suo,quez vir credendo filiũ suũ cõstituit eum in heredẽ in p̃iudiciũ aliorum.Itẽ procurans abortũ vel sterilitatẽ in se vel in alio. Item cõhens sponsalia preter matrimonium cum aliquo marito interposito contractum.Item scienter celebrãs in ecclesia interdicta quo ad absolutionem peccati,sed quo ad irregularitatẽ quo ad papã.Itẽ sortilegus icãtator , necromãticus,exꝑimẽtator. Itẽ scienter excõicatos ⁊ manifestos interdictos vel ẽt vsurarios sepeliens.Item clandestine matrimoniũ cõhens. Item blasphemus Dei,⁊ sanctoꝝ.Itẽ incendiarius.Item periurus,sodomita,adulter. Itẽ fornicans cũ filia q̃ baptizauit, vel ad cõfirmationẽ tenuit,vel audiuit cõfessionẽ eius.Item celebrãs in altari nõ cõsecrato.Itez celebrãs sine sacris indumentis,vel omittens aliquod indumentoꝝ,vt stolaz vel manipulũ. Item celebrãs nõ ieiunus.Horum autẽ penitẽtie ponunt̃ taxate inferius particulatiz.Alij vero casus preter istos sunt de auctoritate plebanoꝝ.

SUMMARIUM

1 Satisfactio que est tertia pars penitentie quid sit.
2 Penitentiã implẽs in peccato mortali nunquid satisfaciat.
3 Opera satisfactoria sunt tria.

¶Caput septimum quarte partis.

1 St autem satisfactio secundum † bea.Tho.super.iiij.dist.xv.q.j.ar.ij.iniurie illate recõpensatio ẜm iustitie equalitatem vel q̃titatẽ.Et intellige equalitate ꝓportionis,⁊ nõ q̃titatis.Similiter Ans.i lib.Cur deus homo,diffinit satisfactionẽ dicẽs. Satisfactio est deo debitũ ꝓut ẽ honorẽ ipendere.s.rõne culpe cõmisse.Et iste diffinitiones sunt satisfactiõis ꝓut ẽ medicina p̃teritoꝝ peccatoꝝ,⁊ p̃seruatio futurorũ,sꝫ ꝓut ẽ p̃seruatio a culpa,diffinit̃ sic ẜz Augu.Satisfactio ẽ cãs abscindere peccatoꝝ ⁊ eoꝝ suggestionibus additũ nõ indulgere. ¶Circa ꝙ sciẽdũ ꝙ lꝫ ẜm Bonauẽ.vbi.s̃.sine charitate nõ possit se homo p̃parare ad hñdã charitatẽ ⁊ faciendã satisfactionẽ,ex quo impossibile est sine ea deo placere,⁊ opera eius acceptari a deo,iõ nec satisfactio sine tali gratia ẽ possibilis.Itẽ cõsulẽdũ est penitẽtibus qꝺ eoꝝ penitẽtiã ipsis iniunctã sine mortali peccato cõpleãt,q̃ alias deus ab eis exigit penã.Nã satisfatio facta i peccato mortali etsi soluit penã debitã,nõ tñ meret̃ gratiam,vt dicit doctor
2 subtilis vbi.s̃.q.i.ij.principali.arti.iiij. ¶†Sed si queras vtrũ homo peragens penitentiam in peccato mortali,iterum facta confessione de illo peccato mortali debet peragere de nouo vel denuo istam penitentiam iã peractã,vel an reuiuiscat ⁊ valere incipiat illa penitentia sic peracta in peccato mortali,ex quo iam post cõfessionẽ scꝺam erit in charitate,⁊ gratia, in hoc sunt doctores diuersi.Nam.s.Tho.prima facie ꝺt qꝺ no viuificant̃ nec valent ad satisfactionem illoꝝ peccatoꝝ ꝓ quibus aguntur nec etiam ad meritum vite eterne.Dicit tñ quod satisfactiones ille que relinquunt post se effectũ postq̃ actus transit , non opꝫ qꝺ reiterentur,vt ieiunium dimittit post se debilitatem corporis Eleemosina relinquit post se diminutionem substantie.Ille vero que nõ relinquunt post se effectuz opꝫ qꝺ reiterent̃,vt est oratio.Ex his pꝫ qꝺ qui ieiunant pro peccatis existentes in mortali peccato,non debẽt vltra ieiunare,vel eleemosinam dare.si qui orant in peccato existentes,tenentur repetere horas,⁊ supplere eas.⁊ istam opinio.approbãt doctores.Doctor tñ subtilis fauorizat peccatoribus,dicẽs ꝙ q̃ vere penitet recipit satisfactionez cõdignã ab ecclesia ipositã claue nõ errãte,q̃tũcunqꝫ peccet postea ⁊ recidiuet,nunq̃ tenebit̃ nisi ad illã vnicã satisfactionẽ adiplẽdã.Et si eã ipleat in charitate.melius ẽ,q̃ nõ tm̃ soluit penã sed ẽt meret̃ grãz,sed si ipleat penitẽtiã volũtarie extra charitatẽ soluit q̃de penã,sꝫ nõ meret̃ grãm,q̃ nõ ẽ satisfactio reconciliãs neqꝫ placãs,vñ soluit ꝙ si hõ magnã partẽ satisfactiõis ad

implenit in mortali peccato, et postea iterum peniteat de pctō nouo, nō est iterato iponēda pnia p peccato primo de quo satisfecit licet extra charitatē, sed tm̄ de nouis peccatis que fuerunt cā qđ ista satisfactio fuit mortua. Et hāc determinationē sequit Jo. parisiēsis ibidē. q. v. dicēs et dās huius dicti rōnē satis pulchrā, q ex quo extra charitatē sufficit satisfactio inuoluntaria ad pniam peccati, multomagis satisfactio volūtaria dz sufficere exēplificat ipse. Si alicui offendēti regē offense regis correspōdeat precise sm legē manus abscissio, si isti inuito abscinderet manus satis patit, et intm̄ sufficit regi, qđ sm iustitiā nō dz vlteriorē penā exigere, et tūc nō recipit eū in gratiā vel amicitiā. Multo aūt magis sufficeret pro punitione culpe si aliquis sibi debitā penā infligeret, lz nō esset in grā vel amicitia illius iudicis offensi. Ex quo sequit qđ si talis pp nouū peccatū dānaret anteqꝫ cōpleuisset totam pniaz sibi ipositā puniret in inferno tpalr pena sibi correspōdente q nō fuit hic soluta, et post tps aliqđ nō puniret amplius tali pena, sicut dicimus de veniali, q moriens in veniali simul cū mortali, non puniretur eternaliter pro veniali, sed temporaliter, pro mortali vero eternaliter. Hec doctor subtilis.

3 Sunt autem tria opera †satisfactoria .s. eleemosyna, ieiuniū, et oratio. Per ieiuniū intelligunt oia carnē affligētia, vt sunt macerationes, afflictiones, flagellationes, et peregrinationes. Per eleemosynā oia opera misericordie corporalia. Per orationē oia opera spiritualia misericordie. Per ieiuniū homo reuocat a ɔcupiscētia carnis, p eleemosynā a ɔcupiscētia oculoꝝ, et p orationē a supbia vite, p ieiuniū ordinat homo ad seipsuz, p eleemosynā ad pximū, et p orationē ad Deum. Per ieiuniū fit satisfactio de bonis corporalibus, p eleemosynā de bonis tpalibus, et per orationē de spiritualibus. Licet autē singula istoꝝ cū singulis peccatis approprient pp ɔueniētiā, tm̄ qđlibet illoꝝ p quolibet peccato satisfacere pōt, sm Tho. dicit eniz doctor sublilis. q. j. scđo pncipali. arti. xxx. qđ talis correspōdētia nec est de ɔgruo, nec de necessitate in singulis casibus, sicut pz in pauperibus. Nec pauperi est ɔgruū nec necessariū iniūgere aliqđ istoꝝ si est insufficiēs ad ea vt si est pauper q nutrit labore, et qua die nō laborat, caret victu, et si ieiunaret, ipotēs redderet ad laborē, nec orationi vacare pōt labore lassatus, vel a fortiori nec eleemosynis isti iniūgēdū est vt istū laborē subeat in remissionē peccatoꝝ irēdēs illū ad hūc finē referre, saltē quousqꝫ occurrat sibi opportunitas aliquā aliā satisfactionē soluēdi. Ex hoc dcō habes qđ hō peccator libēter sustinēs defectus tpales, et labores, a Deo in eū pmissos vel tribulationes satisfacit p illa pro peccatis, ex quo eis ɔsentit, et aliter satisfacere, vel penitere nō pōt. Ita dt Tho. vbi. s. dist. xv. q. iiij. arti. ij. Et hoc ēt sepius esset pdicādū pauperibus, et defectuosis, ne deficerēt et desperarent de peccatis, vidētes se impotētes ad peragēdū pniaz eis iniunctā. Similiter diues q lapsus est peccato carnis, si adeo delicatus est qđ nō velit ieiunare, nec macerationē carnis subire, vel presumptio est qđ si sibi imponeret, abiceret eaz, et ita iam nouo peccato peccaret, inducēdus est ad orationez, vel eleemosynā et imponēdū est ei qđ libēter accipit, et qđ credit pseuerātius adimplere imo si nullā vellet accipere pniaz, et haberet displicētiā de peccato, et firmū ppositū nō peccādi, vel abstinēdi, nō est remittēdus vacuus, sed absoluēdus, ne cadat in desperationē. sed intimanda est ei pnia que est p peccatis illis iponēda, et qđ eā in se, vel in equiualēte studeat adimplere, alioquin soluet ad plenū in purgatorio. Hec snia satis ɔsonat dcō xpi Mat. xij. et Esa. xlij. vbi dt. Arūdinē quassatā nō ɔfringet, et linū fumigās nō extinguet. Arūdo quassata est peccator quassatus tētatiōibus, et peccatis, et linū fumigās est linū nimis humidū, tm̄ habēs aliqd de igne charitatis hoc extinguit p duritiā sacerdotis, sed cū ad aliquod minus difficile obligat, tūc nō extinguit. Sed dicat sibi qđ oportet eū hic vel ibi penā psoluere, et qđ faciat tātā pniaz, quātā hic dz p peccatis reddere, alias acrior alibi ab eo exiget. Hec Scotus. dt Pet. de tha. di. xv. et Tho. ibidē. q. ij. qđ alter pro altero pōt satisfacere si est i charitate qn̄ ille cui iniūcta est pnia, eā explere cōmode nō pōt, et hoc quantū ad absolutionē debiti, sed quātū ad excisionē causaꝝ peccatoꝝ pcedentiū, et inquātū penitentia est medicina pro peccatis, vnū nō pōt satisfacere pro altero. Dicit tamen Tho. qđ nullus dz promittere satisfacere per alium nisi appareat defectus corporalis vel spiritualis per quez non sit promptus ad portandum onus penitentie. Dicendū est ergo his qui satisfactionem pro se alijs imponunt, quod si ambo negligentes fuerint, ambo punientur, vnus pro peccato proprio, alter pro omissa satisfactione ad quam se obligauit.

SVMMARIVM

1 Canones pniales maxime circa publica delicta q et quot sint.
2 Episcopus nunquid possit dispensare circa penitētiam a canone iniunctam pro publicis delictis.
3 Cōfitēs qui recepit minorem penitentiaz quā debeat an sit securus quo ad purgatorium.

Caput octauum quarte partis.

r Estat nūc de penitētiis
1 iniungendis sm canones taxatis. † Circa qđ pncipaliter ē vidēdū qđ lz pnie sint arbitrarie, vt dicet J. tm̄ in publicis peccatis seruande sunt taxate per canones, licet debeat haberi respectus ad circunstantias criminis, et ad qualitatē, et quātitatē persone, dignitatē, officiū, paupertatē, debilitatem etc. Ut tm̄ non ignoremus penitentias taxatas cuz tempus incurrerit imponēdas, notande sunt alique regule que canones penitentiales ab alijs appellantur.

Primus canō, qđ pro quolibet mortali peccato pniaz septē annoꝝ est iniūgēdā. vt. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. et c. seq. et xxij. q. j. c. predicandū. in glo. et lxxxij. dist. presbiter. Et ratio est, q sicut per peccatū mortale septiformē gratiā spiritussancti amisimus, sic ēt eas per septem annos requiramus. Hoc tamen verum est pro publico et graui peccato, pensatis circunstantijs.

Secundus si presbyter fuerit publicus fornicator, decem annis peniteat inclusus sacco indutus, tribus mensibus continuis a vespera ad vesperā pane et aqua vtat, exceptis diebus dñicis et festiuis, qbus annis expletis pōt eū eps ad pstinū reuocare statū. de quo multū hr. lxxxij. di. c. pſbiter. qđ nō scripsi pp tedium episcoporum, qui in hoc sunt remissi, et potius ad penam proni.

Tertius, sacerdos cognoscēs filiā spiritualē. s. quā babtizauit, vel cuius cōfessionē audiuit duodeciz annis peniteat epus vero. xv. annis peniteat. Mulier vero si est soluta, tradēda est religioni, rebus suis paupibus erogatis. xxx. q. j. si quis sacerdos. Et sic patet vt dicit gl. in. c. predicto, qđ magis peccat sacerdos cognoscens filiam spiritualem, quā alterius vxorem, q propter hoc imponitur penitentia. xij. annorum.

Quartus, si quis cōtra naturā peccat, si clericus est, deponit, vel ad religionez recluditur. si laicus excōicatur donec peniteat. Penitētia aūt sua est. vij. anno. Et idem est pro incestu. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. et capitulo sequenti.

Quintus, sacerdos q iterest clādestinis nuptijs siue bānis tribus ann. suspēdit, de clādestina despōsatiōe. c. j. et c. cū inhibitio.

Sextus, si qs votū simplex violauerit. s. q pmisit in secreto vxorē nō ducere, vel corā aliquibus socijs, et postea duxit, tribus annis peniteat. xxvij. distinctio. si vir.

Septimus si qs excōicatus celebrat, tribus ann. feria. ij. iiij. et vj. a potu, als a vino et a carnibus dz abstinere. xj. q. iij. de illis.

Octauus, q aliū iniuste accusat ad mortē, septē an. peniteat, si vitam perdiderit, si vero membro per tres annos peniteat, vt de accusationibus. c. accusasti.

Nonus, qui filiā suā spiritualē vel cōmatrem cognoscit, per septem annos peniteat. xxx. q. iij. non oportet.

Decimus, si quis desponsataz alij duxerit, eā dimittat, et quadraginta diebus in pane et aqua ieiunet, et peniteat per septez sequentes annos. de spon. duorum accepisti.

Undecimus, qui cognoscit duas comatres vel sorores, septē annis peniteat. xxx. q. iiij. si pater.

Duodecimus. homicida volūtarius sine spe restitutionis deponat, et. vij. ann. peniteat. l. di. minor. Si est clausulis, per quinqꝫ annos peniteat. l. dist. c. si qua. et c. si qs. et c. eos. Et hec oia itelligas si potuit euadere homicidiū, et nō euasit. Nā qui se et suas res liberando, fures qui capi nō poterant, occiderit penitētiam agere non tenet, nisi voluerit. Si tm̄ hoc fecit in necessitate euitabili, duos annos peniteat. l. di. de his licet si esset ineuitabilis, illi nullo ei imputaret. l. dist. q te. qđ tm̄ est verū quo ad peccatum, sed quo ad cautelam et innocentiam suam ecclesie ostendendam bonū est penitere. de homicidio. c. ij. §. fi. xxxiij. q. ij. i lectū. xxxiij. q. iij. excōicatoꝝ. Si quis tamē in stultitia vel infirmitate vel furiositate occidit, nō imputat ei. iij. q. ix. indicas. xv. q. j. aliquos. et c. illa. et c. si quis. Si autem cā discipline, sicut magister scholarū incaute occidit, iputatur ei, et deponit si est sacerdos. de homicidio presbiterorum. et. xv. qđ. v. si quis non iratus. Sed et si quis ligatū latronē interficit, deponit de homicidio. suscepimus.

Decimustertius

¶ Decimustertius, matrem occidens decem annis peniteat ſm formam satis asperam que ponitur. xxiij. q. ij. latorem vbi dr̃ qđ primo anno ecclesia nõ intret, sed ante fores ecclesie oret. Post annũ vero intret ecclesiã, stans inter audiẽtes, ⁊ nõ cõicet nisi cõpleto termino oblationes eius non volũtarie accipiant, nisi post septẽ annos. Et per hos decẽ annos nõ comedãt carnes, nec potuȝ (alias vinum) bibat, exceptis diebus dñicis ⁊ festiuis a festo pasche vsq; ad festũ pentecostes. Et non vadat alicubi, nisi pedester. Feria. ij. iiij. et. vj. ieiunet, sed tamen non separetur ab vxore propter periculum adulterij.

¶ Decimusquartus, vxoricida oĩbus diebus quibus penitet nõ dȝ vti carnibus, nec potu, alias vino, nisi in pascha ⁊ natali dñi, ĩ pane ⁊ aqua, ⁊ sale, vigilijs orationibus, ⁊ eleemosynis penitẽtiã agat, arma nõ sumat, vxorẽ nõ ducat, balneo nõ vtat̃, cõuiuiũ letãtiũ nõ intret, in ecclesia post ostiũ stet, non cõicet in vita, sed in morte tm̃, vt patet. xxxiij. q. ij. admonere, ⁊ intellige qđ maior penitẽtia est vxoricide q̃ȝ matricide, nõ q2 maius est peccatum vxorẽ occidere q̃ȝ matrẽ, sed q2 proniores sunt homines ad occidendũ vxores q̃ȝ matres, ⁊ ideo vt retrahantur, grauior eis pena iniungitur. argumen. xxiiij. questio. j. non afferamus.

¶ Decimusquintus, iugulans voluntarie puerum suum, dicit Ray. ꝙ talis debet in monasteriũ induci, si non hȝ alios pueros ⁊ vxorem, grauior ei dbet imponi penitẽtia. s. septem annorum cum autem ex negligentia iugulant eum parentes, ita qđ ponũt eũ in lectũ suuȝ sanũ, ⁊ postea inueniũt eũ mortuũ tribus annis peniteant, quorum vnus annus est in pane ⁊ aqua omnibus ferijs quartis sextis ⁊ sabbatis, ⁊ alij duo ieiunãdo feriã quartã ⁊ sabbatũ, sȝ sextã in pane ⁊ aqua. de his q occidũt filios. c. j. ⁊. ij.

¶ Decimussextus, periurus quadraginta diebus ieiunando in pane ⁊ aqua, per septem annos peniteat. vj. q. j. quicunq;.

¶ Decimusseptimus falsam mensurã habens. xxx. diebus peniteat in pane ⁊ aqua. de emptio. ⁊ venditio. vt mensure.

¶ Decimusoctauus, qui deuotam vel monialem cognouit decẽ annis peniteat, ⁊ ipsa similiter. xxvij. q. j. c. đ filia. ⁊. c. deuotã.

¶ Decimusnonꝰ p̃sbyter cãtãs missaȝ, ⁊ ñ cõicãs, ann. vno penitere dȝ, ⁊ interiȝ a celebratione misse cessabit de ꝯse. di. ij. relatũ.

¶ Uigesimus, sacerdos q laicũ mortuũ cũ palla altaris inuoluit. decẽ annis, ⁊ q̃nq; mẽsibus peniteat, diaconus vero triẽnio ⁊ dimidio siue sex mensibus peniteat de conse. dist. j. nemo.

¶ Uigesimusprimus, sacrilegus violãs ecclesiã, septẽ annis peniteat. xij. q. ij. de viro. Et primo anno ante cimiteriũ qđ violauit, ꝯsistat. ij. anno añ fores ecclesie. iij. anno ĩ ecclesia. Et ꝑ hos tres annos carnes nõ comedat, ⁊ potũ (alias vinũ) nõ bibat nisi in pascha ⁊ in natali dñi, nec cõionẽ accipiat in. iiij. anno cõicabit, ⁊ tunc quinto ⁊ sexto vsq; ad septimum annum feria secunda quarta, ⁊ sexta carnibus ⁊ a potu abstineat.

¶ Uigesimsecundus, parentes frangentes sponsalia filiorum, per trienniũ separentur a cõmunione, ⁊ filij similiter si in culpa sunt. xxxj. q. iij. si quis parentes.

¶ Uigesimustertius, qui ducit illam ad matrimoniũ quã prius polluit ꝑ adulteriũ, q̃nq; annis peniteat. xxxj. q. j. si qua vidua.

¶ Uigesimusquartꝰ, blasphemãs dȝ ꝑ septẽ hebdomadas agere penitẽtiã ſm formam que traditur de maledicis. c. statuimus.

¶ Uigesimusquintus, sacerdos denudãs ꝯfessionẽ alicuius verbo vel facto vel signo ⁊c. de quo infra dicetur. ⁊ habetur de peniten. distin. vj. sacerdos.

¶ Uigesimussextus, piurus si liber est. xl. diebus ꝑ. vij. annos in pane ⁊ aqua peniteat. si seruus tribus ann. xxij. q. v. q cõpulsus.

¶ Uigesimusseptimus, qui periurat in manu epi, ꝑ tres annos peniteat, qui vero in manu ꝯsecrata, vno anno peniteat, q vero coacte nesciens esse tã graue peccatũ, tribus quadragesimis peniteat, hoc est tribus annis quolibet anno. xl. dies. xxij. q. v. qui cõpulsus. Sed qui sciẽter iurat, vel aliũ iurare permittit. xl. dies peniteat in pane, ⁊ aqua, ⁊ septẽ sequẽtes annos, ⁊ similiter cõscij sui. xxij. q. v. si quis peierauerit. ⁊. c. si quis conuictus.

¶ Uigesimusoctauus discrepãs a cõsuetudine metropolitane ecclesie in horis canonicis, septem mensibus cõmunione priuetur, si ex contemptu hoc faciat. dist. xij. de his.

¶ Uigesimusnonus, sortilegus. xl. diebꝰ peniteat. đ sortilegijs. c. j. ⁊. c. ex tanꝝ. qui aũt aspicit astrolabiũ vno peniteat an. ibid.

¶ Trigesimus, interfector presbyteri duodecim annis peniteat vt. c. ij. de peniten. ⁊ remis.

¶ Trigesimusprimus, incendẽs domũ, totũ dãnũ restituat ⁊ tribus ann. peniteat. eo. tit. c. j. ⁊ đ iniu. ⁊ dãno dato. c. si qs domũ.

¶ Trigesimussecũdus, cõicãs hr̃ticũ nesciẽter ꝑ annũ peniteat, sciẽter vero quinq; annis. Permittẽs aũt hereticũ cantare nescienter missam quadraginta diebus. Si aũt in subuersioneȝ fidei, tanquam hereticus damnatur, nisi decem annis peniteat. Si quis recessit ab ecclesia ad hereticos fugiens. xij. annis peniteat secundum formam. xxiiij. q. j. si quis dederit.

¶ Trigesimustertius, qui nesciẽter cognoscit duas sorores, vel matrem, ⁊ filiam, vel amitam ⁊ neptem, septem annis peniteat. Si sciẽter, ꝑpetuo carebit coniugio. xxxiiij. q. vnica. si quis.

¶ Trigesimusquartus, cũ bruto coiens, plusq̃ȝ septẽ annis peniteat. Idem pro incestu. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. ⁊. c. seq.

¶ Trigesimusquintus. patronus res ecclesie dilapidans, vno anno peniteat. xvj. q. vij. filius.

¶ Trigesimussextus, qui iurat pacem non facere cuȝ proximo, vno anno peniteat. ⁊ ad paceȝ redeat. xxij. q. iiij. qui sacramẽto.

¶ Trigesimusseptimus, bis baptizatus, vel bis cõfirmatus, septẽ annis peniteat. iiij. ⁊. vj. feria in pane ⁊ aqua ieiunet, ⁊ coget̃ fieri regularis. de ꝯse. dist. iij. q bis. ⁊. c. dictũ est. Si plures alij casus, qui apud nos non currrunt, ⁊ ideo de illis nihil posui. Hi aũt intelligẽdi sunt de penitentia publica, ⁊ pro pecato publico.

2 ¶ † Circa qđ sciendũ ꝙ licet illa penitentia sit taxata a canonibus pro manifestis peccatis, ita ꝙ nullo modo lȝ aliã imponere vel variare, tñ epš de his dispensare põt ex causa rationabili, inspectis circũstantijs ꝑsonaꝝ, vt dicit Leo papa. Penitudinis tempora ꝯstituenda sunt tuo iudicio, ſȝ qđ perspexeris animos ꝯfitẽtiũ esse deuotos. xxvj. q. vij. tẽpora. ⁊. c. hoc sit. Item dicit Hiero. de peni. dist. j. mensuram. Et ideo dico de occultis peccatis, que ꝑtinent ad simplices sacerdotes, qđ vbicũq; inueniãt taxatã pniaȝ ꝑ canones nõ mutẽt eã sine causa, ita tñ qđ nõ prodant ꝑ eã peccatores. Secũdũ hoc intellige illud qđ cõiter dr̃, sed male intelligitur, qđ penitentie sunt arbitrarie. de peniten. ⁊ remis. Deus qui. ⁊ de sortilegis. c. ij. gl. ij. vbi dr̃ ꝙ penitentie tẽpus arbitrarium est, qđ intelligit glo. vltra illud, qđ iam ius taxat. Et si ius taxauit vnum annũ penitẽtie, ⁊ delictũ exigit plus, hoc est ad sacerdotis arbitriũ cõcessum. Idem dr̃ de cle. excõ. latores. Et dixi notanter ꝙ sine causa nõ dȝ per quemcũq; sacerdotem mutari penitentia taxata, q2 ex cã põt bene moderati ꝑ simplicẽ sacerdotẽ, qui dispensare põt ꝯ canones taxantes taleȝ penitentiam vt de iudicijs at si clerici. in gl. super verbo de adulterijs. vt ibidem notant doctores. Pro isto tamen sciendum ꝙ hodie multi sumpserunt occasionem erroris ex isto dicto quo dicitur, penitentie sunt arbitrarie, ⁊ secundum arbitrium sacerdotis imponende. Et ideo pro meliori istius dicti intelligentia aduertẽdũ est qđ sicut dicit. S. Tho. super. iiij. dist. xix. q. iij. articu. iiij. Si quis preter modum agentis principalis vti sua potestate presumpserit, non consequitur effectum ſm Dionysium, ⁊ ꝓpterea talis ab ordine ⁊ officio diuino auerteretur, ⁊ culpam incurreret. v. g. si minister medici aliter adhibert̃ medicinã egroto q̃ȝ precepit medicus, grauiter talis offenderet medicũ, ⁊ ẽt egrotum. Et q2 penitẽtie satisfactorie sunt medicine pro peccatis infligende, ideo sicut medicine in arte determinate nõ oĩbus competũt, sed variãde sunt ſm arbitrinm medici non propriam voluntatem sequentis sed artem medicine, ita pene satisfactorie determinate in canone nõ cõpetunt omnibus, sed variande sunt secundũ arbitriũ sacerdotis diuino iustinctu regulatũ. Hec Tho. Uide ergo quicũq; iudicas ſm caput tuum iniungendo penitẽtias non taxatis debitis circũstantijs, q2 in magno periculo es, decipies te, ⁊ cõfitenteȝ, si arbitraris aliter penitentiam q̃ȝ spiritussanctus eam dictauit, illi cõfitenti imponẽdã. Unde dicit. S. Tho. dist. xx. q. ij. arti. ij. qđ qualitercũq; habeat se sacerdos vel diuertat se in officio sacramentoꝝ, nihilominus peccator permanet reus ad quãtitatẽ eiusdeȝ pene, ⁊ ideo si eam hic non expler, exigetur ab eo in purgatorio. Sacerdos tamen discretus (vt dicit idẽ, penã imponens minoreȝ ẽt ex industria, plus prodest cõfitenti q̃ȝ nocet, q2 forte a magnitudine pene, posset a penitentia agẽda impediri, q2 diuinus amor qui in eo incipit, ⁊ paulatiȝ cõfortat̃, excitabit, eũ postea spõte, ⁊ ꝓpria volũtate ad plura opera misericordie q̃ȝ sacerdos iposuit. Sed circa hoc sit sacerdos cautus, vt tũc hoc faciat qñ presumit de ꝯfitẽte vt hoc faciat. videat ergo sacerdos ⁊ caute prospiciat qđ vbicũq; pena a iure expressa est nõ omittat eã imponere, nisi necessitas vel alia cã rõnabilis aliud suaderet. Ubi aũt nõ est pena iure iposita ⁊ expressa, ibi arbitrio suo idẽ statuat ſȝ ꝙ viderit expedire, nã ex cã potest eã aggrauare vel mitigare, vt dicit gl. de peni. di. j. mensurã. Ad idem facit Archidiaconus. l. distin. de his.

3 **Sȝ forte quereres.** † Quid si nũq̃ȝ arbitratus est, ⁊ minorẽ penã imponat q̃ȝ debeat nunquid ille confitens securus est: vel an re

implenit in mortali peccato, ꝛ postea iterum peniteat de pctõ nouo, nõ est iterato iponẽda pnĩa ꝓ peccato primo ꝺ quo satisfecit licet extra charitatẽ, sed tñ de nouis peccatis que fuerunt cã qꝺ ista satisfactio fuit mortua. Et hãc determinationẽ sequit̃ Jo. parisiẽsis ibidẽ. q. v. dicẽs ꝛ dãs huius dicti rõnẽ satis pulchrã, qꝛ ex quo extra charitatẽ sufficit satisfactio inuoluntaria ad pniam peccati, multomagis satisfactio volũtaria dꝫ sufficere exẽplificat ipse. Si alicui offendẽti regẽ offense regis correspõdeat precise ẽm legẽ manus abscissio, si isti inuito abscinderet̃ manꝰ satis patit̃, ꝛ intm̃ sufficit regi, qꝺ ẽm iustitiã nõ dꝫ vlteriorẽ penã exigere, ꝛ tũc nõ recipit eũ in gratiã vel amicitiã. Multo aũt magis sufficeret pro punitione culpe si aliquis sibi debitã penã infligeret, lꝫ nõ esset in grã vel amicitia illius iudicio offensi. Ex quo sequit̃ qꝺ si talis pp nouũ peccatũ dãnaret̃ anteq̃ cõpleuisset totam pniaꝫ sibi ipositã puniret̃ in inferno tpalr pena sibi correspõdẽte q̃ nõ fuit hic soluta, ꝛ post tps aliqꝺ nõ puniret̃ ampliꝰ tali pena, sicut dicimus de veniali, qꝛ moriens in veniali simul cũ mortali, non puniretur eternaliter pro veniali, sed temporaliter, pro mortali vero eternaliter. Hec doctor subtilis.

3 **Sunt autem tria opera** †satisfactoria .s. eleemosyna, ieiuniũ, ꝛ oratio. Per ieiuniũ intelligunt̃ oia carnẽ affligẽtia, vt sunt macerationes, afflictiones, flagellationes, ꝛ peregrinationes. Per eleemosynã oia opera misericordie corporalia. Per orationẽ oia opera spiritualia misericordie. Per ieiuniũ homo reuocat̃ a ꝯcupiscẽtia carnis, ꝑ eleemosynã a ꝯcupiscẽtia oculoꝝ, ꝛ ꝑ orationẽ a supbia vite, ꝑ ieiuniũ ordinat̃ homo ad seipsuꝫ, ꝑ eleemosynã ad ꝓximũ, ꝛ ꝑ orationẽ ad Deum. Per ieiuniũ fit satisfactio ꝺ bonis corporalibus, ꝑ eleemosynã de bonis tpalibus, ꝛ per orationẽ de spiritualibus. Licet autẽ singula istoꝝ cũ singulis peccatis approprient̃ pp ꝯueniẽtiã, tñ qꝺlibet illoꝝ ꝓ quolibet peccato satisfacere põt, ẽm Tho. dicit eniꝫ doctor subtilis. q. j. scꝺo ꝑncipali. arti. xxx. qꝺ talis correspõdẽtia nec est de ꝯgruo, nec de necessitate in singulis casibus, sicut pꝫ in pauperibus. Nec pauperi est ꝯgruũ nec necessariũ iniũgere aliqꝺ istoꝝ si est insufficiẽs ad ea vt si est pauper q nutrit̃ labore, ꝛ qua die nõ laborat, caret victu, ꝛ si ieiunaret, ipotẽs redderet̃ ad laborẽ, nec orationi vacare põt labore lassatus, vel a fortiori nec eleemosynis isti iniũgẽdũ est vt istũ laborẽ subeat in remissionẽ peccatoꝝ itẽdẽs illũ ad hũc finẽ referre, saltẽ quousq̃ occurrat sibi opportunitas aliquã aliã satisfactionẽ soluẽdi. Ex hoc dcõ habes q̃ hõ peccator libẽter sustinẽs defectus tpales, ꝛ labores, a Deo in eũ ꝑmissos vel tribulationes satisfacit ꝑ illa pro peccatis, ex quo eis ꝯsentit, ꝛ aliter satisfacere, vel penitere nõ põt. Ita dt Tho. vbi. s. dist. xv. q. iiij. arti. ij. Et hoc ẽt sepius esset ꝑdicãdũ pauperibus, ꝛ defectuosis, ne deficerẽt ꝛ desperarent de peccatis, videtẽs se impotẽtes ad peragẽdũ pniaꝫ eius iniunctã. Similiter diues q lapsus est peccato carnis, si adeo delicatꝰ est qꝺ nõ velit ieiunare, nec macerationẽ carnis subire, vel presumptio est qꝺ si sibi imponeret̃, abiceret eaꝫ, ꝛ ita iam nouo peccato peccaret, inducẽdus est ad orationeꝫ, vel eleemosynã ꝛ imponẽdũ est ei qꝺ libẽter accipit, ꝛ qꝺ credit̃ pseuerãtius adimplere imo si nullã vellet accipere pniaꝫ, ꝛ haberet displicẽtiã de peccato, ꝛ firmũ ꝓpositũ nõ peccãdi, vel abstinẽdi, nõ est remittẽdus vacuus, sed absoluẽdus, ne cadat in desperationẽ. sed intimanda est ei pnĩa que est ꝓ peccatis illis iponẽda, ꝛ qꝺ eã in se, vel in equiualẽte studeat adimplere, alioquin soluet ad plenũ in purgatorio. Hec snĩa satis ꝯsonat dcõ xpĩ Mat. xij. ꝛ Esa. xlij. vbi dt. Arũdinẽ quasatã nõ ꝯfringet, ꝛ linũ fumigãs nõ extinguet. Arũdo quassata est peccator quassatus tẽtatiõibus, ꝛ peccatis, ꝛ linũ fumigãs est linũ nimis humidũ, tñ habẽs aliqd de igne charitatis hoc extinguit̃ ꝑ duritiã sacerdotis, sed cũ ad aliquod minus difficile obligat̃, tũc nõ extinguit̃. Sed dicat̃ sibi q̃ oportet eũ hic vel ibi penã psoluere, ꝛ qꝺ faciat tãtã pniaꝫ, q̃tã hic dꝫ ꝓ peccatis reddere, alias acrior alibi ab eo exiget̃. Hec Scotus. dt Pet. de tha. di. xv. ꝛ Tho. ibidẽ. q. iij. qꝺ alter pro altero põt satisfacere si est i charitate qñ ille cui iniũcta est pnĩa, eã explere cõmode nõ põt, ꝛ hoc quantũ ad absolutionẽ debiti, sed q̃tũ ad excisionẽ causaꝝ peccatoꝝ ꝓcedentiũ, ꝛ inquãtũ penitentia est medicina pro peccatis, vnũ nõ põt satisfacere pro altero. Dicit tamen Tho. qꝺ nullus dꝫ promittere satisfacere per alium nisi appareat defectus corporalis vel spiritualis per queꝫ non sit promptus ad portandum onus penitentie. Dicenduꝫ est ergo his qui satisfactionem pro se alijs imponunt, quod si ambo negligentes fuerint, ambo punientur, vnus pro peccato proprio, alter pro omissa satisfactione ad quam se obligauit.

SUMMARIUM

1 Canones pniales maxime circa publica delicta q ꝛ quot sint.

2 Episcopus nunquid possit dispensare circa penitẽtiam a canone iniunctam pro publicis delictis.

3 Cõfitẽs qui recepit minorem penitentiaꝫ quã debeat an sit securus quo ad purgatorium.

Caput octauum quarte partis.

1 **Restat nũc de penitẽtiis** iniungendis ẽm canones taxatis. † Circa qꝺ ꝑncipaliter ẽ videdũ qꝺ lꝫ pnie sint arbitrarie, vt dicit̃ X tñ in publicis peccatis seruande sunt taxate per canones, licet debeat haberi respectus ad circunstantias criminis, ꝛ ad qualitatẽ, ꝛ quãtitatẽ persone, dignitatẽ, officiũ, paupertatẽ, debilitatem ꝛc. Ut tñ non ignoremus penitentias taxatas cuꝫ tempus incurrerit imponẽdas, notande sunt alique regule que canones penitentiales ab alijs appellantur.

Primus canõ, qꝺ pro quolibet mortali peccato pniaꝫ septẽ annoꝝ est iniũgẽdã. vt. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. ꝛ. c. seq. ꝛ. xxij. q. j. c. predicandũ. in glo. ꝛ. lxxxij. dist. presbiter. Et ratio est, qꝛ sicut per peccatũ mortale septiformẽ gratiã spiritussancti amisimus, sic ẽt eas per septem annos requiramus. Hoc tamen verum est pro publico ꝛ graui peccato, pensatis circunstantijs.

Secundus si presbyter fuerit publicus fornicator, decem annis peniteat inclusus sacco indutus, tribus mensibus continuis a vespera ad vesperã pane ꝛ aqua vtat̃, exceptis diebus dñicis ꝛ festiuis, qbus annis expletis põt eũ eps ad pstinũ reuocar̃ statũ. de quo multũ hr̃. lxxxij. di. c. psbiter. q̃ nõ scripsi pp tedium episcoporum, qui in hoc sunt remissi, ꝛ potius ad penam proni.

Tertius, sacerdos cognoscẽs filiã spiritualẽ. s. quã babtizauit, vel cuius cõfessionẽ audiuit duodeciꝫ annis peniteat eps vero. xv. annis peniteat. Mulier vero si est soluta, tradẽda est religioni, rebus suis paupibus erogatis. xxx. q. j. si quis sacerdos. Et sic patet vt dicit gl. in. c. predicto, qꝺ magis peccat sacerdos cognoscens filiam spiritualem, q̃ alterius vxorem, qꝛ propter hoc imponitur penitentia. xij. annorum.

Quartus, si quis cõtra naturã peccat, si clericus est, deponit̃, vel ad religioneꝫ recluditur. si laicus excõicatur donec peniteat. Penitẽtia aũt sua est. vij. anno. Et idem est pro incestu. xxxij. q. ij. hoc ipsum. ꝛ capitulo sequenti.

Quintus, sacerdos q itererest clãdestinis nuptijs siue bãnis tribus ann. suspẽdit̃, ꝺ clãdestina despõsatiõe. c. j. ꝛ. c. cũ inhibitio.

Sextus, si qs votũ simplex violauerit. s. qꝛ ꝓmisit in secreto vxorẽ nõ ducere, vel corã aliquibus socijs, ꝛ postea duxit, tribus annis peniteat. xxvij. distinctio. si vir.

Septimus si qs excõicatus celebrat, tribus ann. feria. ij. iiij. ꝛ. vj. a potu, alꝰs a vino ꝛ a carnibus dꝫ abstinere. xj. q. iij. ꝺ illis.

Octauus, q aliũ iniuste accusat ad mortẽ, septẽ an. peniteat, si vitam perdiderit, si vero membro per tres annos peniteat, vt de accusationibus. c. accusasti.

Nonus, qui filiã suã spiritualẽ vel cõmatrem cognoscit, per septem annos peniteat. xxx. q. iij. non oportet.

Decimus, si quis desponsataꝫ alij duxerit, eã dimittat, ꝛ quadraginta diebus in pane ꝛ aqua ieiunet, ꝛ peniteat per septeꝫ sequentes annos. de spon. duorum accepisti.

Undecimus, qui cognoscit duas comatres vel sorores, septẽ annis peniteat. xxx. q. iiij. si pater.

Duodecimus. homicida volũtarius sine spe restitutionis deponat̃, ꝛ. vij. ann. peniteat. l. di. minor. Si est clausulis, per quinq̃ annos peniteat. l. dist. c. si qua. ꝛ. c. si qs. ꝛ. c. eos. Et hec oia intelligas si potuit euadere homicidiũ, ꝛ nõ euasit. Nã qui se ꝛ suas res liberando, fures qui capi nõ poterant, occiderit penitẽtiam agere non tenet̃, nisi voluerit. Si tñ hoc fecit in necessitate euitabili, duos annos peniteat. l. di. de his licet si esset ineuitabilis, in nullo ei imputaret̃. l. dist. qꝛ te. qꝺ tñ est verũ quo ad peccatum, sed quo ad cautelam ꝛ innocentiam suam ecclesie ostendendaꝫ bonũ est penitere. de homicidio. c. ij. §. fi. xxxiij. q. ij. i lectũ. xxxiij. q. iij. excõicatoꝝ. Si quis tamẽ in stultitia vel infirmitate vel furiositate occidit, nõ imputat̃ ei. ij. q. ix. indicas. xv. q. j. aliquos. ꝛ. c. illa. ꝛ. c. si quis. Si autem cã discipline, sicut magister scholariũ incaute occidit, iputatur ei, ꝛ deponit̃ si est sacerdos. de homicidio presbiterorum. ꝛ. xv. qꝺ. v. si quis non iratus. Sed ꝛ si quis ligatũ latronẽ interficit, deponit̃ ꝺ homicidio. suscepimus.

Decimustertius

¶ Decimustertius, matrem occidens decem annis peniteat ſm formam satis asperam que ponitur. xxiij. q. ij. latorem vbi dr̃ qȯ primo anno ecclesia nō intret, sed ante fores ecclesie oret. Post annū vero intret ecclesiā, stans inter audiētes, ⁊ nō cōicet nisi cōpleto termino oblationes eius non volūtarie accipiant, nisi post septē annos. Et per hos decē annos nō comedāt carnes, nec potuꝫ (alias vinum) bibat, exceptis diebus dñicis ⁊ festiuis a festo pasche vſqꝫ ad festū pentecostes. Et non vadat alicubi, nisi pedester. Feria. ij. iiij. et. vj. ieiunet, sed tamen non separetur ab vxore propter periculum adulterij.

¶ Decimusquartus, vxoricida oībus diebus quibus penitet nō dꝫ vti carnibus, nec potu, alias vino, nisi in pascha ⁊ natali dñi, i pane ⁊ aqua, ⁊ sale, vigilijs orationibus, ⁊ eleemosynis penitētiā agat, arma nō sumat, vxorē nō ducat, balneo nō vtat̃, cōuiuiū letātiū nō intret, in ecclesia post ostiū stet, non cōicet in vita, sed in morte tm̃, vt patet. xxxiij. q. ij. admonere, ⁊ intellige qȯ maior penitētia est vxoricide q̃ꝫ matricide, nō qꝛ maius est peccatum vxorē occidere q̃ꝫ matrē, sed qꝛ proniores sunt homines ad occidendū vxores q̃ꝫ matres, ⁊ ideo vt retrabantur, grauior eis pena iniungitur. argumen. xxiiij. questio. j. non afferamus.

¶ Decimusquintus, iugulans voluntarie puerum suum, dicit Ray. ꝙ talis debet in monasteriū induci, si non hꝫ alios pueros ⁊ vxorem, grauior ei dbet imponi penitētia. s. septem annorum cum autem ex negligentia iugulant eum parentes, ita qȯ ponūt eū in lectū suuꝫ sanū, ⁊ postea inueniūt eū mortuū tribus annis peniteant, quorum vnus annus est in pane ⁊ aqua omnibus ferijs quartis sextis ⁊ sabbatis, ⁊ alij duo ieiunādo feriā quartā ⁊ sabbatū, sꝫ sextā in pane ⁊ aqua. de his q occidūt filios. c. j. ⁊. ij.

¶ Decimussextus, periurus quadraginta diebus ieiunando in pane ⁊ aqua, per septem annos peniteat. vj. q. j. quicunqꝫ.

¶ Decimusseptimus fallsam mensurā habens. xxx. diebus peniteat in pane ⁊ aqua. de emptio. ⁊ venditio. vt mensure.

¶ Decimusoctauus, qui deuotam vel monialem cognouit decē annis peniteat, ⁊ ipsa similiter. xxvij. q. j. c. ꝯ filia. ⁊. c. deuotā.

¶ Decimusnonꝰ p̄sbyter cātās missaꝫ, ⁊ ñ cōicās, ann. vno penitere dꝫ, ⁊ interiꝫ a celebratione misse cessabit de ꝯſe. di. ij. relatū.

¶ Uigesimus, sacerdos q laicū mortuū cū palla altaris inuoluit. decē annis, ⁊ qnqꝫ mēsibus peniteat, diaconus vero triēnio ⁊ dimidio siue sex mensibus peniteat de conse. dist. j. nemo.

¶ Uigesimusprimus, sacrilegus violās ecclesiā, septē annis peniteat. xij. q. ij. de viro. Et primo anno ante cimiteriū qȯ violauit, ꝯsistat. ij. anno añ fores ecclesie. iij. anno i ecclesia. Et p hos tres annos carnes nō comedat, ⁊ potū (alias vinū) nō bibat nisi in pascha ⁊ in natali dñi, nec cōionē accipiat in. iiij. anno cōicabit, ⁊ tunc quinto ⁊ sexto vſqꝫ ad septimum annum feria secunda quarta, ⁊ sexta carnibus ⁊ a potu abstineat.

¶ Uigesimsecundus, parentes frangentes sponsalia filiorum, per trienniū separentur a cōmunione, ⁊ filij similiter si in culpa sunt. xxxj. q. iij. si quis parentes.

¶ Uigesimustertius, qui ducit illam ad matrimoniū quā prius polluit p adulteriū, qnqꝫ annis peniteat. xxxj. q. j. si qua vidua.

¶ Uigesimusquartꝰ, blasphemās dꝫ p septē hebdomadas agere penitētiā ſm formam que traditur de maledicis. c. statuimus.

¶ Uigesimusquintus, sacerdos denudās ꝯfessionē alicuius verbo vel facto vel signo ⁊c. de quo infra dicetur. ⁊ habetur de peniten. distin. vj. sacerdos.

¶ Uigesimussextus, piurus si liber est. xl. diebus p. vij. annos in pane ⁊ aqua peniteat. si seruus tribus ann. xxij. q. v. q cōpulsus.

¶ Uigesimusseptimus, qui periurat in manu epi, p tres annos peniteat, qui vero in manu ꝯsecrata, vno anno peniteat, q vero coacte nesciens esse tā graue peccatū, tribus quadragesimis peniteat, hoc est tribus annis quolibet anno. xl. dies. xxij. q. v. qui cōpulsus. Sed qui sciēter iurat, vel aliū iurare permittit. xl. dies peniteat in pane, ⁊ aqua, ⁊ septē sequētes annos, ⁊ similiter cōscij sui. xxij. q. v. si quis peierauerit. ⁊. c. si quis conuictus.

¶ Uigesimusoctauus discrepās a cōsuetudine metropolitane ecclesie in horis canonicis, septem mensibus cōmunione priuetur, si ex contemptu hoc faciat. dist. xij. de his.

¶ Uigesimusnonus, sortilegus. xl. diebꝰ peniteat. ꝯ sortilegijs. c. j. ⁊. c. ex tanꝫ. qui aūt aspicit astrolabiū vno peniteat an. ibid.

¶ Trigesimus, interfector presbyteri duodecim annis peniteat vt. c. ij. de peniten. ⁊ remis.

¶ Trigesimusprimus, incendēs domū, totū dānū restituat ⁊ tribus ann. peniteat. eo. tit. c. j. ⁊ ꝯ iniu. ⁊ dāno dato. c. si qs domū.

¶ Trigesimussecūdus, cōicās hr̃ticū nesciēter p annū peniteat, sciēter vero quinqꝫ annis. Permittēs aūt hereticū cantare scienter missam quadraginta diebus. Si aūt in subuersioneꝫ fidei, tanquam hereticus damnatur, nisi decem annis peniteat. Si quis recessit ab ecclesia ad hereticos fugiens. xij. annis peniteat secundum formam. xxiiij. q. j. si quis dederit.

¶ Trigesimustertius, qui nesciēter cognoscit duas sorores, vel matrem, ⁊ filiam, vel amitam ⁊ neptem, septem annis peniteat. Si sciēter, ꝑpetuo carebit coniugio. xxxiiij. q. vnica. si quis.

¶ Trigesimusquartus, cū bruto coiens, plusq̃ꝫ septē annis peniteat. Idem pro incestu. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. ⁊. c. seq.

¶ Trigesimusquintus. patronus res ecclesie dilapidans, vno anno peniteat. xvj. q. vij. filius.

¶ Trigesimussextus, qui iurat pacem non facere cuꝫ proximo, vno anno peniteat. ⁊ ad paceꝫ redeat. xxij. q. iiij. qui sacramēto.

¶ Trigesimusseptimus, bis baptizatus, vel bis cōfirmatus, septē annis peniteat. iiij. ⁊. vj. feria in pane ⁊ aqua ieiunet, ⁊ coget̃ fieri regularis. de ꝯse. dist. iij. q bis. ⁊. c. dictū est. Si plures alij casus, qui apud nos non currrunt, ⁊ ideo de illis nihil posui. Hi aūt intelligēdi sunt de penitentia publica, ⁊ pro pecato publico.

2 ¶ † Circa qȯ sciendū ꝙ licet illa penitentia sit taxata a canonibus pro manifestis peccatis, ita ꝙ nullo modo lꝫ aliā imponere vel variare, tñ ep̄s de his dispensare pōt ex causa rationabili, inspectis circūstantijs ꝑsonaꝝ, vt dicit Leo papa. Penitudinis tempora ꝯstituenda sunt tuo iudicio, ſꝫ qȯ perspexeris animos ꝯfitētiū esse deuotos. xxvj. q. vij. tēpora. ⁊. c. hoc sit. Item dicit Hiero. de peni. dist. j. mensuram. Et ideo dico de occultis peccatis, que ꝑtinent ad simplices sacerdotes, qȯ vbicūqꝫ inueniāt taxatā pniaꝫ p canones nō mutēt eā sine causa, ita tñ qȯ nō prodant p eā peccatores. Secūdū hoc intellige illud qȯ cōiter dr̃, sed male intelligitur, qȯ penitentie sunt arbitrarie. de peniten. ⁊ remis. Deus qui. ⁊ de sortilegis. c. ij. gl. ij. vbi dr̃ ꝙ penitentie tēpus arbitrarium est, qȯ intelligit glo. vltra illud, qȯ iam ius taxat. Et si ius taxauit vnum annū penitētie, ⁊ delictū exigit plus, hoc est ad sacerdotis arbitriū cōcessum. Idem dr̃ de cle. excō. latores. Et dixi notanter ꝙ sine causa nō dꝫ per quemcūqꝫ sacerdotem mutari penitentia taxata, qꝛ ex cā pōt bene moderati p simplicē sacerdotē, qui dispensare pōt ꝯ canones taxantes taleꝫ penitentiam vt de iudicijs at si clerici. in gl. super verbo de adulterijs. vt ibidem notant doctores. Pro isto tamen sciendum ꝙ hodie multi sumpserunt occasionem erroris ex isto dicto quo dicitur, penitentie sunt arbitrarie, ⁊ secundum arbitrium sacerdotis imponende. Et ideo pro meliori istius dicti intelligentia aduertēdū est qȯ sicut dicit. S. Tho. super. iiij. dist. xix. q. ij. articu. iiij. Si quis preter modum agentis principalis vti sua potestate presumpserit, non consequitur effectum ſm Dionysium, ⁊ ꝓpterea talis ab ordine ⁊ officio diuino auerteretur, ⁊ culpam incurreret. v. g. si minister medici aliter adhibert̃ medicinā egroto q̃ꝫ precepit medicus, grauiter talis offenderet medicū, ⁊ ēt egrotum. Et qꝛ penitētie satisfactorie sunt medicine pro peccatis infligende, ideo sicut medicine in arte determinate nō oībus competūt, sed variāde sunt ſm arbitrinm medici non propriam voluntatem sequentis sed artem medicine, ita pene satisfactorie determinate in canone nō cōpetunt omnibus, sed variande sunt secundū arbitriū sacerdotis diuino iustinctu regulatū. Hec Tho. Uide ergo quicūqꝫ iudicas ſm caput tuum iniungendo penitētias non taxatis debitis circūstantijs, qꝛ in magno periculo es, decipies te, ⁊ cōfitenteꝫ, si arbitraris aliter penitentiam q̃ꝫ spiritussanctus eam dictauit, illi cōfitenti imponēdā. Unde dicit. S. Tho. dist. xx. q. ij. arti. ij. qȯ qualitercūqꝫ habeat se sacerdos vel diuertat se in officio sacramentoꝝ, nihilominus peccator permanet reus ad quātitatē eiusdeꝫ pene, ⁊ ideo si eam hic non explet, exigetur ab eo in purgatorio. Sacerdos tamen discretus (vt dicit idē, penā imponens minoreꝫ ēt ex industria, plus prodest cōfitenti q̃ꝫ nocet, qꝛ forte a magnitudine pene, posset a penitentia agēda impediri, qꝛ diuinus amor qui in eo incipit, ⁊ paulatiꝫ cōfortat̃, excitabit, eū postea spōte, ⁊ ꝓpria volūtate ad plura opera misericordie q̃ꝫ sacerdos iposuit. Sed circa hoc sit sacerdos cautus, vt tūc hoc faciat qñ presumit de ꝯfitēte vt hoc faciat. videat ergo sacerdos ⁊ caute prospiciat qȯ vbicūqꝫ pena a iure expressa est nō omittat eā imponere, nisi necessitas vel alia cā rōnabilis aliud suaderet. Ubi aūt nō est pena iure iposita ⁊ expressa, ibi arbitrio suo idē statuat ſꝫ ꝙ viderit expedire, nā ex cā potest eā aggrauare vel mitigare, vt dicit gl. de peni. di. j. mensurā. Ad idem facit Archidiaconus. l. distin. de his.

3 Sꝫ forte quereres. † Quid si nūq̃ꝫ arbitratus est, ⁊ minorē penā imponat q̃ꝫ debeat nunquid ille confitens securus est: vel an re

siduum exigetur ab eo in purgatorio? Ad qd̃ rñdeo, ƀ gl. iij. de pe. di. j. mẽsurã, qd̃ si est eius ordinarius iudex siue sacerdos parrochialis, ⁊ facit hoc aio dispẽsandi, sufficit illa pnia modica ad delẽdũ peccatũ, si aũt p errorem est iposita, ⁊ tñ ab illo penitẽte credebaꝛ peritus, sufficit illa minor pnia ad peccatũ delẽdũ dũmodo penitẽs q eã recepit, maiorẽ suscipere est paratus si sibi iponereꝛ. de pe. di. j. quẽ penitet. ver. sed q. Si aũt credebat eũ iperitũ, in culpa est penitẽs aut ꝯfitẽs, qꝛ peritiorẽ nõ req̃siuit. et hoc ẽ ꝯ illos q ipetrãt lniaȝ ꝯfitẽdi alibi a suis plebanis, ⁊ ꝯfitẽtur iperitis sacerdotibus vel monachis ad hoc non electis nec approbatis, ⁊ tales se decipiũt. Nã dĩt Aug. de pe. q vult ꝯfiteri peccata sua vt inueniat gratiã, q̃rat sacerdotẽ sciẽtẽ ligare, ⁊ soluere, ne cũ negligẽs circa se sit, negligaꝛ ab eo q eũ misericorditer monet, ⁊ petit ne ambo in foueã cadãt, qm̃ stultus errare voluit. Et subdit. Qui ergo ꝯfiteri vult, oĩno confiteaꝛ sacerdoti meliori quẽ iuenire põt. Audiat ãt vnusq̃sq ꝯfessor taꝛ quaꝛ sibi placuerit pniaȝ iponẽs, qd sibi dicaꝛ p beatũ Hiero. ⁊ ponũtur hec verba. xxiiij. q. j. nõ afferamus. vbi dr̃ nõ afferamus stateras dolosas vbi appẽdamus qd̃ volumus dicẽtes, hoc graue est, hoc leue est, ƀ afferamus diuinã staterã ex scripturis sanctis tanq̃ dñicis, ⁊ in illa qd sit grauius, attẽdamus. Hec Hier. Ex qbus verbis vide qd̃ ille pñe q̃ iponunꝛ erronee, ⁊ aliter quã sint iposite in iure, dñr dolose ⁊ temerarie. Hoc est qd̃ dĩt Gre. de pe. dist. v. falsas pnias. vbi dĩt. Falsas pnias esse dicimus q̃ nõ ƀ auctoritatẽ sanctoꝝ patrũ p qualitate criũm iponunꝛ. Uñ dĩt glo. qd̃ si certa pena statuiꝛ, ⁊ tñ minor iponiꝛ, falsa est pnia, nisi ex cã tẽpereꝛ, vt dr̃. xxvj. q. vij. tpa. vbi dĩt Leo papa qd̃ tpa pnie habita moderatione ꝯstituẽda sunt iudicio sacerdotis, put ꝯfessores pniũ aios pspexerint eẽ deuotos. Hoc est qd̃ ꝯcludũt doc. finaꝛ qd̃ tũc tm̃ ex cã. s. necessaria pnie eodẽ mõ quo dcm̃ est arbitrarie pñt dici. s. ꝯsideratis circũstãtijs psonaꝝ, locoꝝ, tpum, etatũ, qualitatũ, criminis, ⁊ alioꝝ, put dr̃ de pe. dist. v. ꝯsideret. Circũstãtie aũt ille notanꝛ in illo versu. Quis, qd, vbi, qbus auxilijs, cur, qũo, qñ. Hoc est dicere qd̃ lȝ p aliquo crie a iuꝛ taxaꝛ pnia septẽnis, si tñ sacerdos videt psonã pauperẽ, debilẽ, vel nimis iuuenẽ, vel multũ nobilẽ, vel locũ in quo moraꝛ, sicut castrũ vel curiã principis, nõ esse aptũ ad pniaȝ agẽdã sic a iure expressam. vel videt tps nõ eẽ ꝯueniẽs pp nimios labores, tũc istãtes, in his casibus põt ꝯfessor moderari pniaȝ i toto, vel i pte prout not. in gl. xxiij. q. iij. si is. Et hoc intellige qñ ꝯtritũ sufficiẽter viderit peccatorẽ. Sed diceres. tñ Greg. in homi. dicit, ⁊ poniꝛ in c. predcõ. Si is q platus est, dñico debitori culpas ipune dimittit nõ mediocriter pfecto offendit, q debita celestis regis, ⁊ domini sua psumptione resoluit. Similiter. j. gl. xxvj. q. vij. hoc sit positũ. dicit ꝙ nõ põt sacerdos totũ dimittere sine aliqua pnia. Et idẽ ö pe. di. j. c. mẽsurã. ⁊. c. si peccatũ. ⁊. xxvj. q. vij. tpa. ⁊. xv. q. vij. hi qui. Tu dic qd̃ oia illa loquunꝛ de illo q non est ꝯtritus sufficiẽter, vel de illo q nõ põt agere pniaȝ cõmode. Talibus eni sacerdos ex toto non potest dimittere, ⁊ grauiter peccaret remittens, quia sic se oneraret peccatis alienis.

SVMMARIVM

1 Casus quibus quis teneatur ad restitutionem. Et de satisfactione ablatorum.

Caput nonum quarte partis.

ET qꝛ vt dicit. S. Tho. restitutio male ablatorũ, lȝ nõ sit satisfactio nec ps eius † est tñ preãbulũ ad satisfactionẽ, qꝛ nõ ẽ aliud nisi cessare ab offensa, iõ de ipsa aliqua subiũgã. Sciẽdũ aũt qd̃ homo nec Deo satisfacere, nec recõciliari põt q rẽ detinet alienã. Jõ añ oia, q alienũ recipit, ⁊ detinet, si vult digne penitere, pmo dȝ oia illa restituere si põt. Si aũt nõ põt, sufficit volũtas restituẽdi, cũ tãta restitutione q̃ta possibilis est ƀ ꝯdõnẽ vtriusq ad arbitriũ bonoꝝ. Uñ not. qd̃ si qs aufert alicui famã itẽtione infamãdi eũ, de restitutione fame teneꝛ ad restõnẽ. s. fame dicẽdo se falsuȝ dixisse, si falsuȝ dixit. Si vero veꝝ dixit, ⁊ nõ seruauit modũ fraterne correctionis, dicat qd̃ hoc dixit nõ intẽdens eius bonũ. Jtẽ ablationẽ virginitatis restituat ad arbitriũ bonoruȝ, vel si est pena statuti in ciuitate, illã soluat. Similiter ad ablationẽ mẽbri, vel priuationẽ vite, alicui fiet restitutio ƀm ꝯsuetudinem vel statutũ cõitatis vel terre. Teneꝛ ẽt satisfacere pueris ⁊ vxori iterfecti, qꝛ abstulit pueris prẽȝ, ⁊ vxori maritũ, q eos nutriebat. Uñ illud dãnũ inde pueniẽs dȝ eis tũc restituere ƀ statutũ. ⁊ qꝛ vt dĩt doctor subtilis. xv. di. q. iij. ex quo oia illa vix aliquis põt recõpẽsare ꝯdigne expediret similiter aie cuiuslibet homicide, vt solueret p passionẽ volũtariã, vt. s. occidereꝛ p homicidio. Uñ dicit qd̃ opportune puisum est in multis cõitatibus vbi est statutũ lex talionis in cã homicidij, nec seruaꝛ vt lex mosaica, sed vt euãgelica. de qua Mathe. xxvj. Oẽs q acceperint gladiũ, gladio pibũt. Jtẽ si aliquis aliũ ipedit in pbẽda ꝯseq̃ẽda, si facit aio ledendi ipsuȝ, teneꝛ ad restitutionẽ, nõ q̃tũ valebat pbẽda, qꝛ nõdũ eãdẽ fuit ꝯsecutus, ƀ pẽsatis ꝯdõnibus vtriusq ad arbitriũ bonoꝝ. Nã si fecit qꝛ indignus erat ille quẽ impediebat, vel vt de meliori puidereꝛ, iuste fecit, nec teneꝛ restituere. Nõ solũ aũt qui accipit, sed ẽt q fauet accipiẽti, teneꝛ ad restitutionẽ, vt illi qui peccatis alienis ꝯsentiũt. Nã qui iuuat facere, tenetur ad restitutionẽ totius. Similiter q ꝯsuluit facere, ita ꝙ sine eius cõsilio nõ fuisset fcm̃, totũ restituat, alias restituat q̃tũ nocuit p se. Similiter adulator laudãs raptorẽ, quare ipse rapit, alias nõ rapturus, teneꝛ insolidũ. i. i toto sicut pncipalis. Similiter participãs in crie furti, vel rapine, teneꝛ insolidũ sicut pncipalis. Similiter participãs i re furata vel rapta teneꝛ restituere eã, ⁊ ẽt q eã sciẽter emit vel recepit. Similiter q videt furtũ fieri ⁊ tacet cũ ex officio teneaꝛ reuelare, teneꝛ ad restitutionẽ alias nõ. Similiter q nõ phibet, cũ tñ teneaꝛ ex officio. Similiter qui scit rẽ vbi iacet, ⁊ nõ vult reuelare. Si tamẽ pncipalis satisfecit alij nõ tenenꝛ ƀ Ray. ⁊ ƀm Tho. ij. ij. q. lxij. arti. v. Cũ aũt spoliati ignoranꝛ tũc distribuenꝛ res in pios vsus p pauperibus illius loci vbi rapina est facta, vel p ecclesijs eiusdẽ loci, ⁊ hoc si nõ apparet heres suus, qꝛ si apparet illi fiet restitutio. Si ẽt sit absens cui fieri debet restitutio, debet ei transmitti si commode fieri potest, alioquin in loco tuto debet reponi ⁊ conseruari pro eo, secundum Tho. vbi. s̃.

SVMMARIVM

1 Confitens peccata sua quinq debet obseruare ⁊ cauere.
2 Sacerdos proprius quatuor modis sumitur.
3 Confessiones audiẽde cõmitti possunt religiosis per episcopuȝ.
4 Confiteri alteri quam proprio sacerdoti quando quis possit ⁊ quibus casibus.
5 Imperitia de proprio sacerdote excusat alienigenã in ꝯfessione.

Caput decimum quarte partis.

1 PRimo caueat confitens ne diuidat ꝯfessionẽ † vtputa dicẽdo vnã ptẽ peccatoꝝ corã vno sacerdote, ⁊ aliã corã alio, ƀ integraꝛ ꝯfiteaꝛ oia vni. de pe. di. v. c. j. Nã alias ꝯfessio esset falsa, ficta, ⁊ in ea nihil dimittiꝛ. iuxta illud. Larga Dei pietas veniã non dimidiabit. Aut nihil aut totũ ppitiãdo dabit. Si tñ ꝯfitẽs qs corã vno sacerdote nõ recordabaꝛ aliqua peccata q̃ postea reddu cens memorie vadit, ⁊ ꝯfiteꝛ corã alio, nõ est diuisio ꝯfessionis, nec oportet vt reiteret ꝯfessionẽ prius factã, sed dicat in gñali ꝙ cũ alia multa sit ꝯfessus hoc fuit oblitus. Jta dicit. S. Tho. in. iiij. di. xvij. q. iiij. arti. ij. multi aũt indiscreti arguũt alios ꝙ tũc nec isti nec illi ꝯfitenꝛ, qd̃ fieri oĩno nõ dȝ. Nã si coraȝ pluribus ꝯfitẽtes si faciãt eo proposito, vt multiplicẽt eis intercessores ⁊ oratores ad Deũ, aut vt sic corã pluribus ꝯfitẽtes eadẽ peccata, maiorẽ ruborẽ habeãt, cõmodabiles sunt. Utile nãq est taliter ꝯfiteri pluribus pp maiorẽ verecũdiã habẽdã, q̃ est maxima pars satisfactionis. Et põt esse tã freq̃ẽs ꝯfessio qd̃ ẽt tota pena tollereꝛ. Nã dicit. S. Tho. di. xvi. q. iij. arg. iij. qd̃ p absolutionẽ sacerdotis non solum culpa dimittitur, sed etiaȝ de illa pena que in purgatorio deberetur, aliquid dimittitur vt minus in purgatorio puniatur absolutus decedens ante satisfactionem quam si ante absolutionẽ decederet, ⁊ sic virtute passionis Christi sine preiudicio diuine iustitie de penis singulorum proportionabiliter aliqd dimittitur. Et subdit. Non est inconueniens si per frequentem confessionem etiam tota pena tollatur, vt peccatum omnino maneat impunitum, pro quo pena Christi satisfecit. Hec. S. Tho. vbi. s̃. arti. iij. Utile est etiam sic confiteri pluribus, qꝛ quilibet confessor tenetur orare pro suis confessis, ⁊ eorum memoriam in missa facere, saltem generalem. Ueruntamẽ reprehendendi sunt ꝯfitentes qui nunc isti ista peccata, postea alteri de nouo iterum cõmissa confitentur, verecundantes priorem ꝯfessorẽ eo qd̃ iterũ eadem prius confessa postea commiserint

rint. Unde inducendi sunt ne hoc faciant, quia confessor novit eorum fragilitatem, unde non debet imputare.
¶ Secundo caveat confitens ne mentiatur, ne .s. plus dicat quam res se habet, vel minus, quia secundum sanctum Augu. et sanctum Tho. si non est peccator, mentiendo fit peccator. xxij. q. ij. cum humilitatis causa. Et hoc multum arguit illos qui causa humilitatis de se plus fingunt, vel causa hypocrisis minus dicunt.
¶ Tertio caveat confitens ne aliquid omittat, licet dubitet illud esse peccatum mortale, sed dicat confessori totum, querendo an sit peccatum mortale, aliter peccaret mortaliter omittendo in tali dubitatione confiteri.
¶ Quarto caveat ne omittat iterare confessionem si confessus fuit sacerdoti qui eum absolvere non potuit, vel si potuit, nescivit discernere, vel si confessio non fuit integra, ut quia tacuit aliquod peccatum mortale, vel neglexit, vel oblitus est satisfactionem iniunctam in penitentia. Similiter si confessus est sine contritione, puta habendo propositum in idem peccatum revertendi. In his .n. casibus tenetur reiterare confessionem secundum Pet. Sed an recidivans tenetur confiteri peccata priora? Tho. in. iiij. dist. xxij. q. iiij. dicit quod directe non tenetur nec in generali, nec in speciali, sed bene indirecte. s. tanquam illud sine quo sciri non potest debitus modus satisfactionis, unde tenetur confiteri et notificare peccata dimissa quantum sufficit, ut sciatur quam satisfactio sit ei imponenda, ut si ipse frequenter lapsum carnis passus est ex aliqua occasione, ita quod occasio per satisfactionem prescindatur, et similiter de alijs peccatis.
¶ Quinto caveat confitens ne confiteatur alieno sacerdoti, hoc est non proprio, quia alienus non potest eum absolvere vel ligare. de penit. et remis. omnis. et de pen. dist. vj. placuit. Licet .n. omnes sacerdotes claves ligandi atque solvendi accipiant in ordinatione sua, non tamen equaliter laxata est illa potestas ad quoslibet sacerdotes. et illa potestas ita concessa eis est ligata quantum ad exercitium, ita quod non possunt eam exercere, nisi detur eis potestas iurisdictionis ordinaria vel delegata ab episcopo, vel a sede apostolica, secundum Jo. an. in. c. omnis.
2 ¶ † Potest autem proprius sacerdos quadrupliciter accipi. Uno modo pro eo qui preest parochie, ut plebanus qui habet potestatem, sed modo inferiori. Alio modo qui preest modo superiori, et sic episcopus est proprius sacerdos omni homini sue diocesis, et immediatus, ut in. c. cum episcopus. de offi. ord. lib. vj. et in. c. ult. de offi. archi. secundum Host. Vel qui preest modo principalissimo, ut papa. Nam papa est proprius sacerdos omnium christianorum, et habet plenitudinem potestatis. de auct. et usu pal. ad honorem. et de fo. compe. c. ult. et ix. q. iij. cuncta per mundum. Tertio proprius sacerdos dicitur habens iurisdictionem delegatam ab aliquo predictorum, vel a legato pape. de offi. leg. c. j. Quarto habens iurisdictionem a communi concessione vel permissione iuris, et sic proprij sunt illi quos episcopi et abbates exempti eligunt in confessores, ut de peni. et remis. ne pro dilatione. Sic etiam in articulo mortis quilibet se proprius sacerdos illi quem audit, si proprium habere non potest. xxvj. q. vj. si presbyter. et c. seq. Hoc etiam modo et vagabundorum hominum est quilibet proprius sacerdos ad quem devenerint. Similiter proprius sacerdos peregrinorum est ad quemcunque devenerint. Concordant Jo. an. Inn. Hosti. frater Joannes here. Joan. de lig. de peni. et remis. omnis.
3 ¶ Sciendum † tamen circa predicta quod episcopus potest committere audientiam confessionis fratribus predicatoribus vel minoribus per ipsum electis et probatis, sed illi non habent auctoritatem totalem sicut plebani, nisi eis specialiter committatur, ut no. de sepul. dudum. in cle. Nec confessus talibus tenetur iterum confiteri proprio sacerdoti, ut quidam erronee putant, quorum auctor fuit Joannes de polycratis, quem reprobavit Joannes. xxij. in quadam extravaganti, que incipit, Vas electionis.
4 ¶ Sciendum etiam circa predicta † quod quis potest confiteri alteri quam proprio sacerdoti in pluribus casibus. Primo si subditus scit proprium plebanum hereticum, aut sollicitatorem ad malum, aut fragilem ad peccatum, aut ad revelandum pronum, et generaliter ubicunque confitens probabiliter timet sibi vel sacerdoti periculum, tunc .n. debet recurrere ad superiorem, et petere licentiam alteri confitendi. Hec Tho. in. iiij. dist. xvij. Hostien. etiam enumerat octo casus. Primus est quando proprius sacerdos est omnino indiscretus. de peni. dist. vj. c. iij. placuit. Sed in hoc subditus debet petere licentiam a sacerdote proprio quam si non vult dare, petat ab episcopo. Secundus quando parochianus transtulit domicilium ad aliam parochiam. Tertius quando quis est vagabundus. Quartus quando quis querit domicilium quo se conferat, et nedum quietatus est aut limitatus ad unum locum. Quintus cum quis deliquit in aliena parochia, et commisit rapinam, tunc enim ibi punitur. de rap. j. c. et hoc si est publicum, ita quod pro eo esset excommunicatus a prelato ipsius loci. Alias si esset occultum potest absolvi a proprio sacerdote ubicunque furtum vel rapinam accepit. Sextus ratione studij, ut cum clerici accedunt de licentia prelatorum ad studium. Septimus tempore necessitatis, ut quia infirmatur ad mortem, vel debet intrare bellum vel mare. Octavus si non ponat spem in peritia proprij sacerdotis. Sed hoc ultimum communiter non tenetur. In talibus .n. casibus ubi quis confitetur alieno, debet ei iniungi ut se presentet proprio sacerdoti, nec proprius sacerdos debet ei credere, ne diceret se esse absolutum ab aliqua excommunicatione, quia tunc non tenetur credere sine literis absolutionis. Ego tamen consulo secundum Ricar. in. iiij. dist. xvij. q. j. arg. iij. quod sine causa multum necessaria vel legitima non querat quis alium sacerdotem preter proprium. sicut multi consueverunt facere dubitantes temere de vita propriorum sacerdotum, et dicentes quod non confitebuntur illi iebriato, sed querunt alienum contra statutum ecclesie. Sed si alter discretior non potest haberi, vel platus non vult dare licentiam subdito confitendi alij preter se quid erit agendum. Dicit Richar. quod in tali casu propter bonum obedientie facit magis subditus utilitatem anime sue confitendo proprio sacerdoti minus bono dummodo sit sufficiens, quam confitendo alteri meliori. Et dico de minus bono non de minus discreto, quia alias semper querendus esset minus discretus, quod non est verum, sed semper querendus est magis discretus si potest haberi. Nec excusatur subditus indiscreto plebano confitens si eum male iudicat, quia non tenetur cecus cecum ducere ne ambo in foveam cadant.
5 ¶ † Et nota quod in casu quo quis veniens de aliena parochia caveat imperitiam proprij sacerdotis, petens audiri confessionem suam per alienum plebanum, dicens se habere licentiam a proprio sacerdote nunquid tenetur ei credere ille quem petit pro audienda confessione. Respondeo quod sic, prout notavit Jo. an. in glo. iiij. c. j. de privile. in cle. pro quo allegavit. de peni. dis. vj. placuit. quia non est immemor presumendus sue salutis. j. q. vij. c. sancimus. et de homicidio. significasti, potest autem hanc licentiam parochialis dare etiam si nondum habet ordinem sacerdotij, aut eius vicarius vices suas gerens ut dicit Joan. andre. in. v. glo. ibi.

SUMMARIUM

1 Confessores circa audiendas confessiones quid observare teneantur.

¶ Capitulum. xj. quarte partis.

PRIMO caveat confessor
1 † ne suum parochianum habentem casum episcopi nondum expeditum, in quo ipse non potest dispensare, aliquo modo audeat absolvere ad cautelam, sicut stulti quidam consueverunt facere qui non confessores, sed deceptores potius appellandi sunt et confusores, qui cum non possunt absolvere in casibus episcopi dicunt parochiano. Ecce ego te absolvo ab isto peccato ad cautelam, ut possis istis diebus communicare, ne de te scandalum oriatur si non communicares isto festo pasche. Tu autem post ista festa accedens auctoritatem episcopi confiteberis de isto peccato. O non sic impie non sic, ne decipias te et ipsum. Sic .n. facias et dicas. O bene filij, ego non habeo in isto casu auctoritatem, ergo accedas statim ad ipsum, vel eius auctoritatem haberem, nec te prius procures sacro euchárestie communicari nisi fueris absolutus. Si .n. non possis accedere ad ipsum ante ista festa, nullo modo accedas. Et si aliqui de te suspicabuntur dicentes. Iste ingratus non communicavit istis festis, vel si a te querat vicinus tuus, quare non es communicatus in isto festo, dicas hoc feci de consilio sacerdotis mei vel confessoris, vel quia habeo graves inimicitias cum hostibus quibusdam quos nondum evasi. Et verum dicit, quia habet inimicitias cum diabolo, et eius laqueos disrumpere, et ipsum expugnare de corde suo, nec in hoc mentitur. Non tamen dicat in hoc, habeo inimicitias cum quibusdam hominibus, sed cum quibusdam hostibus nisi etiam haberet inimicitias cum hominibus. Sacerdos autem hoc casu quando subditus confitetur sibi totaliter, inveniens casum episcopi inter alios, audacter absolvat ab illis, et iniungat penitentiam pro illis que sunt de auctoritate sua, casum vero reservatum remittat ad episcopum. Non sicut quidam faciunt, qui postquam audiunt in confessione casum episcopi, statim dicunt confitenti, Vade, non habeo tecum quicquam disponere nisi accedas ad episcopum. Et tales exponunt personas huiusmodi magno periculo, quia sepe contingit quod tales obliti fuerunt de peccatis prius confessis. Veruntamen si sacerdos invenit confitentem excommunicatum a iure vel ab homine, vel si forte dicat confitens. Bone pater, ego semel percussi clericum ordinatum ex ira, vel sum in excommunicatione maiori, tunc statim sacerdos non audiat eius confessionem, nec absolvat eum ab aliquo etiam minimo peccato, donec fuerit per superiorem a sententia excommunicationis absolutus, et se docuerit per literas absolutum secundum Thom. in. iiij. dist. xviij. ¶ Secundo caveat sacerdos ne aliquo modo revelet vel prodat confessionem signo, nutu, vel facto, sed omnino debet celare exterius sicut Deus

tegit interius. Per hoc enim vt dicit Tho.in.iiij.dist.xxj. homines magis attrahunt᷑, ⁊ simplicius ꝯfitent᷑. Si aūt periculū imineret, ⁊ hoc solū sciret per ꝯfessionē, vt q̄ꝛ scit aliquem hereticū, similiter scit incendiarium, non ꝓp hoc dꝫ reuelare eos, sed potius monere dꝫ tales vt desistant, ⁊ prelato dicere q̄d vigilet sup gregem, sine omni reuelatione ꝯfessionis. Si ēt sacerdos cōpelleret᷑ ad dn̄m per epm̄, talis bene pōt dicere. Reuerende pater ego nihil scio. intelligendo vt homo, q̄ꝛ scit vt Deus. Nō solum aūt caueat reuelare illa que cadunt sub ꝯfessione sacr̄ali, vt peccata, sed ēt alia gesta ⁊ facta per que posset q̄s deprehendi peccator, imo ēt illa que oīno non ꝑtinent ad ꝯfessionem. Et ideꝫ dico si aliqua dn̄r alicui non per modū ꝯfessionis, q̄ꝛ forte non fit absolutio, nec pn̄ie iniunctio, sed tn̄ fit sub specie ꝯfessionis. Nā in tali casu lꝫ non claudat᷑ tale dictuꝫ sigillo ꝯfessionis ꝭm Tho. in compendio, tn̄ talia oīno sunt seruanda ex honestate, ac si in ꝯfessione suscepta fuissent ꝭm Tho.in.iiij.dist.xxj. Si aūt sacerdos sit peccatum preter ꝯfessionem pōt illud dicere, sed non dꝫ dicere q̄d sciat hoc ex cōfessione, ⁊ nihilominus dꝫ abstinere ab hoc quantum pōt ꝓpter pronitatis ꝯsuetudinem. Nam sacerdos peccata reuelans que scit extra ꝯfessionem, ⁊ sepius hoc faciens assuescit ex hoc postea ēt reuelare ea que sunt in ꝯfessione sibi dicta, ideo hēat linguā refrenatā dentibus ꝓp penā depositionis ⁊ retrusionis in arctū monasteriū ad agēdā pn̄iam. de peni. ⁊ remis. oīs. ⁊ de peni. dist. vj. sacerdos. Qn̄ ergo vis securus esse, cū opus habes de aliquo peccato tibi ꝯfesso, reqre doctiorem aliquem sup ꝯsilio dando, nō dicas sic. Ecce q̄daꝫ ꝑsona est mihi ꝯfessa de ciuitate vel villa, de hoc q̄d ꝯsulitis cum ea facere? sed potius dimittas vt ipsa sola ꝯsultat, vel q̄rat auctoritatē. Nō si forte veret᷑, dicas sic. Ecce q̄daꝫ casus accidit sub hac forma, vel ꝑuenit ad me casus talis, q̄d ꝯsulitis sup eo? Et lꝫ eēt de lnīa ꝯfitētis q̄d possit reuelari, vt dicit Tho. vbi. s̄. hoc tn̄ fiat sine scādalo, ⁊ abstineat ab hoc sacerdos quāto magis pt̄ vbi scādalū timet᷑. Ille ēt cui reuelat᷑ de lnīa ꝯfitētis, tenet᷑ illud seruare ⁊ celare sicut ꝯfessor ꝑncipalis, nisi daret᷑ sibi lnīa a ꝯfitēte q̄d ille absolute ac libere faciat, ac si esset publice factū. Caueat autē ꝯfessor ne sic reuelādo de lnīa ꝯfitentis dicat narrādo, dictuꝫ est mihi in ꝯfessiōe hoc, q̄ꝛ in nullo casu dꝫ, nec pōt hoc facere quātūcūq; hr̄et lniaꝫ a ꝯfitēte, q̄ꝛ ista sola v̄ba includūt pct̄m mortale, q̄ꝛ includūt reuelationē huius vt cogniti eo modo quo non lꝫ reuelare, ꝭm Scotū. Dicit tn̄ subtilis doctor in.iiij. dist.xxj.q.ij. ꝙ ad celationē peccati in ꝯfessione detecti tenet᷑ hō de lege nature, iuxta illud. Nō facias alijs ⁊c. Math.vij. Q̄ꝛ q̄sq; tenet᷑ cōseruare famā alterius sicut ꝓpriā sil̄r fidelitatē dꝫ seruare quam hn̄ vult sibi seruari. Itē de lege positiua que est. De ꝯfessione aliqua nullus te tradere dꝫ. Talis ēt dat occasioneꝫ ficte ꝯfitendi.

Tertio caueat sacerdos ne audiat mulierē illā cū qua peccauit. s. ꝯcubinam vel adulterā suā. Nec lꝫ ꝭm do. Archi.xxx.q.j. in.c.oēs. sup gl.ij. talis sacerdos pōt tali mulieri iniungere penitentiā, cum sit parochiana eius ꝭm Hugo. qui hoc not.iij.q.vij. c.vlti. q̄cq̄d tn̄ est de hoc, ego video aliud. s. ꝙ clerici nō debent eius ꝯcubinis pn̄iaꝫ iniungere, sꝫ magis eas inducāt vt ab alijs pn̄iam accipiāt, vt in gl.xxxiij.q.ij. placuit. Et totū est ꝓp honestatē ꝭm Barth. brix. ⁊ ꝓp ordinē ꝭm Hugo. Quantū tn̄ est de iuris rigore, si presbyter dat pn̄iam ꝯcubine sue ꝓ delicto cōmisso, valebit pn̄ia ꝭm Archi. qui ita no.xxxiij.q.ij. vbi hoc idē sentit Laurē. polonus dicens cū gl.xxx.q.j.oēs. ꝙ presbyter orientalis sicut Ruthenus vel Grecus nō audit peccata sue vxoris, q̄ꝛ nec ipsa libere ꝯfitet᷑ si adulteriū cōmisit. Ergo in oībus istis melius est ꝑsonas hmōi remittere ad superiores, ⁊ ego miror de tantis in hoc magnā difficultatē facientibus an presbyter possit audire sue ꝯcubine ꝯfessionem. Ego autē video ꝙ iste casus est episcopalis, vt dictum est supra de casibus episcopalibus.

Quarto caueat sacerdos ne existēs in crimine audiat ꝯfessiones alioꝝ. nā talis grauiter peccat. nā sacerdos bene docēdo populū, ⁊ male viuēdo instruit Deum qūo euꝫ debeat ꝯdēnare. xl. dist.c.multi. ⁊ de peni. dist. vj. qui vult. versic. sacerdos. vbi dicit Aug. Sacerdos cui oīs offert᷑ peccator, ante quem statuit᷑ oīs languor, in nullo eoꝝ sit iudicādus qui in alio est iudicare promptus, ibi dicit gl. ꝙ peccat sacerdos in crimine iniungēs pn̄iam, ⁊ veꝝ est, vt.iij.q.vij. item in euāgelio. vbi dicit glo. ꝙ si in necessitate suus parochianus petat ab eo pn̄iam, ꝯteratur ipse sacerdos, ⁊ statim iniungere pōt. vt dicit glo. Qn̄ ergo tu simplex sicut ⁊ ego legis auctoritates ꝙ non soli sancti existentes soluunt peccatores, sed ēt mali qn̄q; iudicabant alioꝝ excessus ⁊ peccata, sicut Saul cum a dn̄o esset reprobatus, populuꝫ Dei iudicabat, ⁊ eius iudicium vniuersus populus expectabat. Item Dauid cum esset adulter ⁊ homicida, interrogatus a ꝓpheta, sn̄iaꝫ in diuitem dedit qui ouem pauperis rapuit dicens. Filius mortis est vir qui fecit hoc. ij. Reg. xij. Iteꝫ Salomon cū amore muliercularū deos gentiliū coleret, tn̄ vniuersa plebs israelitica ad eius iudicium ꝯfluebat. Sic ⁊ Achab q̄uis coleret Baal, tn̄ decem tribus iudicabat. iij. Reg. xxij. Non te decipias q̄sq; ita legens, q̄ꝛ nihilominus grauiter peccas, lꝫ absolutio quaꝫ facis in subditos, teneat apud Deum quantum ex officio, non ex iuris merito, q̄ꝛ vtiq; melius faceres si ex vtroq; absolueres, quia ⁊ tibi meriti gratiam mereris, ⁊ confitenti veniam adaugeres.

Quinto caueat sacerdos ne audiat sacerdotē sine lnīa speciali vel generali ep̄i sui, nisi ep̄s sciret vel approbaret tacite vel expresse. Et hoc est ꝯ̄ multos plebanos quoꝝ vnisq̄sq; audit aliū, ⁊ ꝑsertiꝫ in casibus fornicationū, q̄ sunt ep̄ales, vt multoties clamaui ⁊ adhuc clamore lupi in celū ⁊ terram q̄d isti decipiunt se.

Sexto caueat ꝯfessor ne ꝯfitentē qui nō vult vel non pōt sufferre onus penitentie, remittat se vacuū. Caueat etiaꝫ ne exigat iuramentū a ꝯfitente de peccato illo de quo ꝯfessus est amplius nō faciendo neq; cōmittendo. hoc. n. reprobat᷑. xj.q.iij. vbi glo. ij. dicit ꝙ ab hereticis reuertentibus, ⁊ ab incēdiarijs vel in horrendis criminibus similibus tantū iuramentū exiget᷑ vt iuret cōfitens decetero se nunq̄ꝫ simile cōmissurum. Et expresse ꝓhibet glo. ibidem hoc nō fieri in quolibet peccato mortali. Ego tn̄ cōperi quosdam sciolos apud se a mulieribus cōiugatis extorsisse iuramenta sup fornicationem decetero non faciendaꝫ, q̄d quāti periculi sit, q̄libet aduertere pōt. Qn̄ ergo venit ad te homo q̄ non vult subire onus penitentie, dicas sibi iuxta tenorē. c. q̄d quidem. de peni. ⁊ remis. Quod si ꝯfitetur, sed se dicit abstinere non posse, nihilominus eius ꝯfessionem audias, ⁊ dicas ei q̄d nō est vera penitentia talis, ⁊ q̄d disponat se quanto citius pōt ad ꝓpositum abstinendi a peccatis hmōi. Cum autem habet ꝓpositum abstinendi a peccatis, sed non vult subire onus penitentie tam magnum sicut sua peccata requirunt, dicendū est ei. Charissime fili tu debuisti pro istis peccatis pn̄iam agere tātam vel tantam, sed ex quo non vis sufferre eam, scias q̄d exiget᷑ a te in purgatorio, ⁊ nihilominus ex quo habes ꝯtritionē, ego te absoluā. In hoc enim casu melius est de misericordia facere rōnem quaꝫ de iustitia. Si tn̄ esset suspectus aliquis de quo presumit᷑ q̄d non faciat q̄d ei precipitur, dicendum est ei q̄d si non faciat hoc, puta q̄d non restituat talem rem de qua confitetur, q̄d carebit fructu confessionis. Et iste est modus optimus ⁊ securus.

SVMMARIVM

1 Infirmorum ⁊ morientium penitentia. Et qualiter circa eam sacerdos habere se debeat.

Caput duodecimum quarte partis.

HAbitis cautelis, modis: ⁊ dispositionibus penitentiū in bona sanitate, vidēdum est de penitentijs infirmoꝝ ⁊ decedentium de
1 hac vita. †Est igit᷑ sciendum ꝙ sacerdos circa quemlibet moriturum ꝑmo ad eum veniēs ita querat ꝭm ꝯsilium Anselmi, dicens. Charissime fili habes ne forte intentionē abstinēdi a peccatis si superuixeris, ⁊ de eis satisfaciendi? Et ille dicat ꝙ sic. Iteꝫ letaris ꝙ in fide christiana decedis? ⁊ ille rn̄deat. Etiā. Itē fateris te nō ita bn̄ vixisse sicut debuisses? rn̄deat, fateor. Itē credis ꝙ ꝓp te est mortuus filius Dei viui Jesus Christus? Rn̄deat. Etiā. Itē credis resurrectionē mortuoꝝ? Rn̄deat. Etiaꝫ. Tunc hortare infirmū dicēs. Age ergo pn̄iam dum est aīa in te, habēdo verā ꝯtritionem, ⁊ in morte Christi veram fiduciā constitue. Huic morti te totū cōmitte. Hac morte te totū ꝯtege ⁊ inuolue. Et cū dn̄s Deus tuus voluerit te iudicare. s. iuxta pct̄ā tua, dic, Dn̄e mortē dn̄i nr̄i Jesu Christi obijcio inter me ⁊ iudiciū tuuꝫ, aliter tecū nō ꝯtendo. Si dixerit Deus q̄d mereris dānationē, dic, Attēdo crucē dn̄i nostri Jesu Christi, nulla merita mea, ipsiusq; meritū offero ꝓ merito meo modo, quod ego habere debuissem, nō habeo. Istis sic habitis audiat eius ꝯfessionem, qui cum ꝯfessus fuerit, non est ei imponenda quantitas penitentie, sed innotescenda. xxvj.q.vij. ab infirmis, qui postq̄ꝫ cōualuerit, illam penitentiaꝫ seruare debebit. Dicat ergo ei ꝯfessor. Bone fili, ecce tu ꝓ istis peccatis tantum deberes pati si superuiueres, vnde ex quo iam non pōt satisfacere pro eis in presenti vita, doleas saltē quantū potes, rogo tamen amicos ad faciendum pro te orationes

te orationes ꝛ eleemosynas. si aũt conualueris, accedas iterum
ad me, ꝛ ego iniungã tibi pniam salutarẽ. Quare aũt innotescẽ
da est pnia taliter decedẽti? Archid. in. d. c. ab infirmis. dicit qꝺ
ꝓpter duo. s. vt sciant amici quã recõpensationẽ facere debeãt, ꝛ
vt iste sciat qualiter penitere debeat si superuixerit. Et idẽ ponit
verba qualiter tales sunt admonẽdi, dicẽs. Talia pctã qualia tu
perpetrasti, tot annorũ a nobis pniam accipiunt, sed te interim
quousqꝫ euaseris forte, expectamus, vt tunc tibi congruã pniam
imponã. si aũt dñs noster vite terminũ tibi dare voluerit, p au-
ctoritatẽ Petri ꝛ Pauli principis cui date sunt claues regni
celorũ, absoluo te a peccatis tuis ꝓdictis, ꝛ sacrificia ꝛ ꝓces, nec
non eleemosynas ꝛ ieiunia, necnõ ꝛ cetera opera pietatis q̃ pro
te fiant, tibi profutura in redemptionem anime iudico ꝛc.

SVMMARIVM.

1 Sacerdos quomodo se debeat gerere erga infirmos.
2 Sacerdos simplex an ꝛ quando absoluendi plenam habeat au
ctoritatem a peccatis ꝛ excommunicationibus.
3 Absoluti in agone mortis per simplicẽ sacerdotẽ nunquid re
uiuentes debeant iterum per superiorem absolui.

Caput decimumtertium quarte partis.

T aũt practicã habeat
1 † sacerdos circa ꝓdicta, sic procedat, veniens ad
infirmũ, ꝓmissis istis interrogationibus supradi-
ctis, audita confessione, nõ iniungẽdo sed innote
scendo pniam eo mõ quo. s. dictũ est, sic eũ absoluat. Misereat̃
tui deus oipotens, ꝛ dimittat tibi pctã tua, ꝛ ꝑducat te in vitam
eternã. Dñs nr̃ Jesus xp̃s te absoluat ab oibus pctis tuis q̃ cõ
misisti cogitatione, locutione, ope, ꝛ omissione, ꝛ auctoritate dñi
nostri Jesu xp̃i qua fungor in hac parte, ego te absoluo ab omni
bus sententijs excõicationis minoris ꝛ maioris ab hoie vel a ca
none in te latis, ꝛ ab oibus pctis tuis deo ꝛ mihi confessis ꝛ con
tritis, aut oblitis, ꝛ restituo te in gremiũ sancte Mr̃is ecclesie,
ꝛ participationi sacrorum. Jn noie patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti
amen. Si vero decedens hꝫ bullam papalẽ a pena ꝛ a culpa in
agone tm̃, tunc obseruet̃ forma bulle, ꝛ absoluat̃ sic. Et primo tã
in isto casu q̃ꝫ in oibus supradictis promittat decedens satisfa-
ctionẽ oibus quibus tenet̃, vel a quibus illicite aliquid recepit
ꝑ vsuras, vel aliter iniuste. Et hoc faciat ꝑ se si superuixerit. j. cer
tũ tp̃s sibi assignandũ, vel ꝑ suos hr̃des, quos tunc obliget. Et
tunc deinde absoluat̃ premittendo sicut prius. Misereat̃ tui oi
potens ꝛc. ꝛ auctoritate dñi nostri Jesu Xp̃i ꝛ sanctorũ Petri
ꝛ Pauli, ꝛ auctoritate dñi. N. pape mihi in hac parte vigore
gratie tibi facte cõmissa, ego te absoluo ab oibus sententijs ex-
cõicatiõis maioris vel minoris ab hoie vel a canone in te latis,
concedoqꝫ tibi oium pctõrũ tuorũ de qbus contritus es ꝛ cõfes
sus, plenã remissionẽ. Jn noie patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. amẽ.
2 Circa † predicta tñ est sciendũ qꝺ quilibet sacerdos simplex
in mortis articulo hꝫ plenã auctoritatẽ absoluendi decedentem
ab oibus excõicatiõibus ꝛ pctis, seruata tñ forma ecclesie. Vñ
quantũcunqꝫ vnus sit excõicatus a iure vel ab hoie, dummõ fue
rit in forma ecclesie absolutus, sepelit̃ in cemiterio, nisi ius sibi
specialr̃ denegasset sepulturã ꝛ inhibuisset, vt pꝫ de torneamẽtis,
ꝑ totũ. ꝛ sic de alijs. Forma aũt ecclesie circa istos seruanda, est
hec. Primo si est excõicatus ꝑ contumaciã, ꝓmittat stare ꝛ pa-
rere iuri. Si aũt est excõicatus pro debito, promittat qꝺ q̃ꝫcito
cõualeat, satisfaciat creditori, siue sint vsure, siue rapine, siue spo
lia, siue qꝺcunqꝫ aliud debitũ. Qꝺ si contigerit eũ decedere, tunc
ponat hr̃des suos, vel alios hñtes ibi bona, fideiussores suos, q
pro ipso satisfaciant cũ effectu. ꝛ hoc ipsi fideiussores debent fa
cere ꝛ ꝓmittere anteq̃ꝫ absoluat̃. Dõm est ẽt ei qꝺ si superuixe-
rit, ꝛ intra tp̃s sibi assignatũ, postq̃ꝫ conualuerit non satisfecerit,
reincidit in sniam eandẽ excõicationis, vt pꝫ in. c. eos qui. de sen
ten. excõ. lib. vj. Si aũt esset pauper q non posset facere vel hr̃e
fideiussores, saltẽ promittat qꝺ postq̃ꝫ ad pinguiorẽ fortunã ve-
niet, vult satisfacere ꝛ sufficit. de solutionibus. Odoardus. Oi-
bus aũt premissis, sacerdos corã testibus põt eum sepelire in ce-
miterio vel in ecclesia, eo mõ quo dictũ est. s. Unde sic dicit Gre
go. papa. ix. c. vlti. de sepult. cuilibet curato, parrochiano tuo q
excõicatus est pro manifestis excessibus, vc, pro homicidio in-
cendio, violenta manuũ iniectione in personas ecclesiasticas vel
ecclesiarũ violatiõe, vel incestu, dũ ageret in extremis, ꝑ presby-
terũ suũ iuxta formã ecclesie absolutus, non debent cemiterium
ꝛ alia ecclesiastica suffragia denegari, sed eius heredes ꝛ ꝓpin-
qui ad quos bona peruenerunt ipsius, vt pro eodem satisfaciãt,
censura ecclesiastica sunt compellendi. Hec ibi.
3 † Et q2 multi dubitant vtrũ taliter absoluti in agone, postea
debent absolui ꝑ iudicẽ superiorẽ, ex quo fuerunt excõicati, est
sciendũ qꝺ si predicti infirmi conualescunt, ꝛ faciunt ea que eis
iniungunt̃, non debẽt vlterius q̃rere vlteriorẽ absolutionẽ ab ali
quo iudice a quo fuerũt excõicati, sed contenti erũt absolutione
simplicis sacerdotis, ꝑ quẽ fuerunt in agone absoluti. Alias eñ
ad qd valeret illa forma circa eos obseruata? Jlla. n. absolutio
circa eos facta dũ trahebat̃ in agone, lꝫ non decesserint, est vali-
da intm̃ ac si per illũ iudicẽ per quẽ fuerunt excõicati, fuisset fa-
cta, q2 in tali articulo quilibet sacerdos est papa. de peni. disti. j.
quẽ penitet. ꝛ de sent. excõ. non dubites. ꝛ eo. tit. eos qui. lib. vi.
Sciat aũt sacerdos qui absoluit vsurariũ, vel raptorẽ, vel incen
diarium, sacrilegũ, homicidã, percussorem clerici, vel similem in
agone sine forma supradicta, puta non accepta ab eo promissio
ne vel cautiõe fideiussoria sufficienti, quod ipse solus soluat illis
quos negotiũ tangit. Tenetur. n. ex quo non satisfecit forme sta
tute ab ecclesia, ꝛ illis subtraxit personam ꝯ quam restabat eis
actio. Ad hoc facit clemen. eos qui. de sepul. in fi. nec puta ip̃m
absolutũ fuisse quo ad actionẽ, q2 ecclesia non habebit eum pro
absoluto, nisi alias sacerdos satisfecerit pro eo.

SVMMARIVM

1 Peccati mortalis diffinitio.
2 Peccata esse mortalia per quinqꝫ regulas cognosci possunt.

Caput decimumquartum quarte partis.

Xpeditis modis con-
gruis qbus se confessores circa audiendas cõfes
siones regere debent, vtile iudicaui confessoribus
occasionẽ dare aliquã cognoscẽdi etsi non certitu
1 dinaliter, cõiecturatiue tñ pctã mortalia ꝛ venialia. † Pro quo
primo est sciendũ qꝺ pctm̃ mortale sic diffinitur. Est cõmissio si-
ue omissio voluntaria recte rõni ꝯria, rõne cuius ꝛ de per se per-
ditur gratia. Vñ ex hoc nõ plus accipe nisi qꝺ pctm̃ mortale est
conuersio inordinata per delectationẽ ad creaturã. s. deum, vel
equaliter cũ deo. Veniale aũt fit per delectationẽ in creatura ci
tra deũ, vel sub deo. Et dr̃ mortale quasi magis dignum morte,
q2 infert mortem culpe, ꝛ aufert vitã gratie. Veniale aũt, q2 ve-
nia dignuꝫ. Et cõmittit̃ veniale ex impotentia, ꝛ inaduertentia,
ꝛ ignorantia. Et cũ nullum istorum procedat ex malo proposito
siue malitia, ergo dr̃ venia dignum. Ponam igitur aliquas re-
gulas de notitia peccatorum mortalium.
2 Prima est. † Qñcunqꝫ homo prefert creaturã creatori, vt pu
ta magis ei intẽdendo, sibi plus credẽdo, de ipsa plus confiden-
do quã de deo, aut ei maiorẽ honorẽ exhibendo quã deo, simili-
ter ei plus placendo quã deo, ꝛ mandatis eius prõptius obediẽ
do, aut eis subijciẽdo, aut difficiliora ꝑ eis q̃ꝫ ꝑ dõ sustinẽdo, pl9
in ea quã in deo delectãdo, aut ꝑ ea diuina mãdata transgrediẽ
do, aut in ea sufficientiã suã ponendo, tunc semꝑ ꝓsumit̃ mortale
pctm̃. Ex hoc g̊ collige notabile dictum qꝺ qñ amor vel affectio
ad creaturã, siue ad se, siue ad aliũ, tm̃ crescit in hoie, vel est tam
magna qꝺ in ea cõstituit̃ vltimus finis, sic qꝺ aliqs nec actu, nec
habitu ordinat illã creaturã, nec eius dilectionẽ, aut ẽt seip̃m ſm
Deũ, sed vellet cũ tali creatura cõtẽtari, ꝛ nõ curat deũ offende
re, aut ꝓcepta eius transgredi ꝑꝑ illã creaturã vel nõ curaret de
beatitudine, dũmõ posset hic manere cum tali creatura, oia ista
sunt mortalia, q2 includũt cõtẽptũ dei, lꝫ non formalẽ, tñ interp-
tatiuũ, ꝛ est fruitio creature q̃ ꝓponit̃ deo. Hoc est ꝯ illos curiẽ-
ses q amore amasiarũ suarũ debacchati dicunt, O si tecũ possẽ
in ꝑpetuũ manere, nõ curarẽ si deus in celo resideret, ꝛ me hic te
cũ dimitteret. O miser ꝛ oium miserorũ infelicissime, q nõ gusta
sti quã suauis est dñs sperãtibus in se, ꝛ quãta ꝓparauit diligẽti
bus se. Si tñ aliqs diligit creaturã plus quã dꝫ, sꝫ tñ ꝑꝑ hoc deũ
nollet offendere, aut eius amicitiã ꝑdere, nec trãsgredi eius ꝓce
ptũ, aut eum ꝑꝑ hoc deserere, tunc non opꝫ quod sit mortale.
Secunda regula. Quando aliquid cõmittitur ꝯ dilectionem
dei vel proximi notabiliter, tunc est mortale. Jllud aũt est ꝯ dile
ctionem dei, ꝑ qꝺ violatur amicitia inter deũ ꝛ hoiem, vt cuꝫ fit
aliquid ꝯ eius prohibitionẽ, vel qꝺ sibi displicet. Jllud vero fit ꝯ

dilectionez proximi qd homo facit proximo, ꝛ tñ sibi nollet hoc fieri. iuxta illud. Nō facias alijs ꝛc. qd tibi rōnabilr ꝛ ex debito vis fieri ꝛc. Et pōt ēt attēdi penes scandalū actiuū qd ego infero proximo meo p mala exempla. Sed quantū importat ꝯ dilectionē vel quantū sit illud scandalū ad hoc quod sit mortale, nō precise determinatum est, qꝛ in modico facere ꝯ proximū, aut in paruo scandelizare, non est mortale. Vñ quilibet attendat seipz qd sibi vellet fieri, ꝛ quid sibi nollet fieri, ꝛ p qd factū ꝛ nō factū inter se ꝛ proximū amicitiam quam simul habent, solueret.

¶ Tertia regula. Quando aliquis cōmittit vel omittit ꝯ preceptum dei vel ecclesie vel legis nature, vel superiorum, ꝛ presertiz si sunt precepta de necessitate salutis, vel facit ꝯ votum publicū, vel ꝯ iuramentum licitum, tale est mortale.

¶ Quarta regula. Quando aliquid fit vel omittitr contra cōsciētiam vere vel false dictantē aliquid esse mortale, vel ꝯ conscientiam formidantē probabiliter ꝛ dubitatiue an sit mortale, si conscientia non sit sufficienter instructa, est mortale.

¶ Quinta regula est de actibus intus manentibus, qñ qdē qs hꝫ solā cogitationē de aliquo quātūcunqꝫ turpē vel malā, absqꝫ tñ cōplacētia seu delectatiōe vel cōsensu tūc nunqꝫ est pctm̄ mortale, sed vel veniale, vel nullū. Qñ vero est consensus in actū qui esset pctm̄ mortale, tūc sp est mortale, qꝛ deus voluntatē p facto acceptat. Qñ aūt cū cogitatiōe aut ꝯplacētia est delectatio morosa in aliquo turpi, ꝛ specialr in libidinosis, tūc est mortale ꝭm dictū Aug. esto qd nō sit cōsensus in actū, sed in solā morosam delectationē. ꝛ hoc bñ est attēdēdū. plures. n. hic decipiuntr. Ex his ergo iā ponamus practicā de singulis pctis mortalibus. Et p̄ de supbia, q̄ tūc est pctm̄ mortale ꝭm primā regulā, qñ qs subtrahit se a subiectiōe ꝛ obediētia diuina, ꝛ totā vitā suā ordinat ad laudē humanā ꝛ ad vanā gloriaz. Talis. n. ex quo non curat hoc facere ad laudē dei, sed potius humanā, vr̄ hoies plus diligere q̄ deū, qꝛ illis plus vult cōplacere quā deo. Silr est mortale p regulā secundā, cū qs p sua supbia facienda facit extorquere paupes ꝓximos p suis tunicis pōpose faciēdis. Silr cū qs non curat scādalizare ꝓximos, sicut sunt mulieres ornantes se q̄ pbēt occasionē vidētibus ad cōcupiscendū eas. Uel cū qs presumptuose trāsgreditr pcepta dei, vel pcepta legis nāe, vt faciēs alteri qd sibi displicet, tūc est mortale p tertiā regulam. Qñ vero qs appeteret humanā laudē vel vanā gloriā alijs modis, tūc est veniale. Itē auaritia est mortale pctm̄ p secundam regulā qñ aliqs appetit diuitias hr̄e non curando an p fraudē, mēdacia, vsuras, piuria, p ludos illicitos, vel emptiones vel vēditiones exercens illicitas, vel detinēdo debita aliorū, vel mercedē seruorum suorū, peccat mortaliter. Silr p primā regulā est pctm̄ mortale, si nimis magna spes in eis constituitr. Est ēt p tertiā regulā pctm̄ mortale qñ pro eis acquirēdis negligūtr precepta salutis, vt forisando die dñico vel festiuo. Itē per quartā regulā fit pctm̄ mortale qñ dubitatr de ꝯctu an sit licitus, ꝛ tñ exercetr. Qñ vero appetuntr diuitie plus q̄ sunt necesse, sed tñ nollet eas acqrere malo ꝛ iniusto mō, veniale est pctm̄ ꝭm Aug. in lib. de purgatorio. Uel qñ nollet offendere deū, nec in eis confidere, tunc ēt est veniale ꝛc. Itē gula est pctm̄ mortale per primā regulā, qñ qs tātā delectationē in comessatione vel potatione hꝫ, qd pp ipsam non curat deū offendere, aut missas negligere, vel ieiunia frangere. Itē qñ homo se grauat potu, intñ qd vsum rōnis amittat, obliuiscens vbi sit, ꝛ redditur vt bestia, vel cū aliuz studiose inebriat. ꝛ hoc est pctm̄ mortale per secundā regulā. Et hoc est verum si scit fortitudinē potus, qꝛ si nescit, ꝛ bibit excessiue cā cessiōis vel collationis amicorū ꝛ sociorū, est veniale. Itē p quartā regulam est mortale siqs ꝯ cōsciam sibi dictātē bibit, qꝛ talē potū bibere immoderate, est destructio capitis, vel qꝛ hoc est pctm̄ tali die, vel qꝛ inde scandalū oritr, est pctm̄ mortale. Hoc attēdat presbyter visitās tabernas, ex cuius visitatione scandalizantr laici. si talis peccat mortalr, iudicet seipsum. Si aūt qs comedit vel bibit ex delectatione, vel vltra mensurā, vel ptiosos cibos sumit, sꝫ tñ nollet ipse sibi p hoc ordinare aliqd impedimētū sanitatis vel salutis, lꝫ ei eueniat dolor capitis vel infirmitatis, alias ē veniale. Itē ira qñ ꝓcedit vsqꝫ ad odiuz proximi, ita qd vult notabiliter nocere ꝓximo in rebus corpe vel honore, est mortale p secundā regulā. Si aūt ex cōmotione subita vult malū proximo nō bene deliberatus, qd tñ deliberatus nō faceret, nō est mortale. Itē inuidia que est tristitia de bono proximi, si ꝓcedit ex odio ꝑsonali, est peccatum mortale per secūdā regulā, vel si gaudet de malo ꝓximi, ꝛ tristatr de ipsius bono, ꝛ tñ ex hoc nullā hꝫ vtilitatē semp est mortale. Sꝫ si iō gaudet de malo, ne sit ei nociuus, puta gaudet de sui inimici depressione, vt p hoc sit sibi ad nocēdū minus potens, hoc non est peccatum mortale. Similiter detrahens ꝛ infamans ex inuidia, est mortale. Itē luxuria q̄ est ois coitus extra thorū mr̄imonialē, semp est pctm̄ mortale. Silr concupiscētia cū delectatione morosa, vel consensus in talē actū. Et omnis actus turpis in locis impudicis, vt oscula ꝛ alia q̄ verecūdaretr homo facere corā hoibus sunt peccata mortalia. Silr dōm est de amicitia ꝛ fauore viri ꝛ mulieris. quidā dicunt qd est mortale pctm̄, eo mō vcꝫ dū vnus vult cōplacere alteri in actibus ꝑscriptis. s. oculis, motib⁹, ꝛ tactibus inordinatis, dans sibi ptātē in se exercēdi, vel hñs aium paratū ad hoc, dum alter nollet exercere. Et tales stantes in tali periculo vel proposito non sunt in via salutis. Itē accidia est tediū de diuinis rebus ꝛ ō rebus spiritualibus, vel tarditas ꝛ pigritia ad audiendū de deo, ꝛ faciendū ea que ad deū spectant, ꝛ est mortale. Vñ pꝫ quod distractio, cogitatio, vel occupatio exteriorantes diuinū offm̄, est pctm̄ accidie. Et si est studiosa applicatio ad talia impertinentia, ita quod nō curet homo a se repellere hmōi cogitationes, ꝛ dimittere occupationes, est mortale pctm̄. Et nota circa predicta qd aliud est mortale, aliud veniale, ꝛ aliud criminale. Vñ inter mortalia ꝛ criminalia est dr̄ia sicut inter genus ꝛ speciē. nā oē criminale ē mortale, sed non econuerso. Multa. n. mortalia sunt que nō sunt criminalia. i. capitalia. i. q̄ non inducunt decapitationē siue depositionē vel exiliū, vel intrusionē carceris, lꝫ quodāmō oē pctm̄ vocetur crimen. dist. xxv. vnū orariū. §. criminis appellatio. Primū pctm̄ criminale est pctm̄ heresis, vt errare in fide trinitatis. xxij. q. ij. primū. Secūdū est incestus, vt habetr. xxxij. q. vij. c. adulteriū. ꝛ c. flagitia. Tertiū est homicidiū. l. dist. placuit. Quartuz crimen lese maiestatis. vj. q. j. si qs. iij. q. v. accusatoribus. Quintū crimen sacrilegij. ij. q. j. in primis requirēdū est. xvij. q. iiij. si qs in atrio. ꝛ c. frater. Sextū incestus. iij. q. iiij. consanguineorum. xxxv. q. iij. de incestis. ꝛ eadē cau. q. viij. hec salubriter. Septimū cōspiratio. xj. q. j. conspirationū. ꝛ c. si qs clericorum. Octauum adulteriū. xxij. q. vij. qd in oibus. ꝛ ea. cā. q. iiij. Nonū falsum testimoniū. xxij. q. iiij. non peierabis. vj. q. j. quicunqꝫ. Decimuz est crimen simonie, respectu cuius oia crimina pro nihilo reputantr, vt de simonia. sicut simoniaca. j. q. vij. c. vlti. Undecimū est vsura. iiij. q. iij. pleriqꝫ. Alia aūt peccata non vocantr criminalia, qꝛ non sunt capitalia, lꝫ mortalia sint. sunt. n. dispensabilia sine decoloratione status ecclesie. j. q. xij. dispensatores. ꝛ. c. ꝛ si illa. ꝭm Archid. xxv. di. audire. Itē pctā mortalia sunt oia ꝯ decem precepta cōmissa, q̄ enumerat apl's ad Rom. j. vt idololatria, auaritia, inuidia, contētio, dolus, susurratio. detractio, contumelia, superbia, elatio, inuētio malorū, inobediētia. Nā q talia agunt, digni sunt morte. Itē ad Gal. v. enumerat alia dicens. Manifesta sunt opa carnis, q̄ sunt fornicatio, immūditia, impudicitia, luxuria, auaritia, veneficia, inimicitia, contētiones, emulationes, rixe, dissentiōes, secte, inuidie, homicidia, ebrietates, comessationes. Et sequitr. Qui talia agunt, regnū dei nō consequentur. Ad ista aūt reducuntr oia alia mortalia. Sed pctā venialia enumerat Augu. xxv. dist. qualis. vt cum aliqs plus accipit in cibo vel potu quā sit necesse, plus loquitr quā opꝫ, plus tacet q̄ expedit, quoties pauperē importune petentē exasperat, vel si sanus alijs ieiunantibus prandere velit. Aut somno deditus, tardius ad ecclesiā surgit, aut vxorē excepto desiderio filiorū cognoscit, qd tñ sepe est mortale. quoties incarceratos tardius requisierit, vel infirmos nō visitauerit. Si discordes non concordare curauerit. Si plus filiū vxorē vel seruū exasperauerit seu increpauerit aut correxerit. Si fuerit plus blāditus. i. adulat⁹ alicui q̄ expedit. Si paupibus esuriētibus nimis delicatū cibū sibi ꝑparauit. Si in ecclesia aut extra ecclesiā iocosis vel fabulosis vel ociosis verbis institerit. Si aliqd iurat incaute qd postea implere non pōt. Uel cuz ex facilitate vel temeritate maledicit. Hec oia p tanto diutius ꝓtraximus, putātes multū esse vtile circa hoc sacrm̄ penitētie cognoscere particulariter ꝛ ad oculū illa sine quorum cognitione non bene potest expediri istud sacramentum.

¶ Quinta pars Tractatus.

¶ De Sacramento extreme Unctionis.

¶ Prefatio.

nfirmatur qs ex vobis: inducat presbyteros ecclie, vt orent sup eū, vngētes eū oleo in noie dñi. Jaco. v. c. Et vt dicit glos. de appella. c. qua fronte. Homo pp pctm̄ citius mori presumitur. xj. q. iij. cpi. ꝛ. j. q. ij. ꝛ. xij.

⁊.xij.q.j.c.ij.⁊.xxiij.q.iiij.ea vindicta.⁊ gl.iordi. super verbo thematis dicit qd multi pp pctã plectunt morte corpis. Hinc est qd saluator puidẽs de remedio ꝯ pctã hoium sanorũ, vt de pnia, puidere ẽt est dignatus de remedijs ꝯ pctã hoiuz infirmorũ, vt de extrema vnctione, p quã qdẽ pctã venialia dimittunt, ⁊ ẽt infirmitas corpis interdũ alleuiat. vñ sequit in themate. Et orõ fidei saluabit infirmũ, ⁊ alleuiabit eũ dñs. Glo. interliñ. j. si eũ cõtingerit mori sic, dimittent. Et hoc bñ expressũ ẽ in aplis d qb⁹ dicit Mar. vj. qd vngebãt oleo multos infirmos, ⁊ sanabant. qd vtiq fit vtute huius sacri, ⁊ nõ alia simplici vnctione. Nam apli tũc vngẽtes ꝯferebãt hoc sacrũ a xpo eis pceptũ. Vñ dicit Nic. de Lyra sup Mar. vbi.s. qd ex eo qd apli sic vngebant, pz qd vnctio extrema q est infirmorũ, fuit instituta a Christo. Qd est ꝯ multos dicẽtes qd Jac. apls in verbis premissis eã instituerit, qd est falsum, cũ nullus apls aliqd sacrm instituere poterit, sz bñ publicare potuit institutũ. Et hoc fecit Jacobus in verbis pmissis nri thematis, dicens, Infirmat qs ex vobis ⁊c. Vñ dicit Tho. in. iiij. di. xxiij. q. j. arti. iij. qd oia sacra Christus instituit p se, sed que sunt difficiliora ad credendũ, illa p se pmulgauit, alia aũt seruauit apostolis pmulganda, sicut extremã vnctionẽ, ⁊ cõfirmationẽ. Unde per ista verba thematis nostri a Jacobo fuit istud sacramentum promulgatum, ⁊ non institutum.

SVMMARIVM.

1 Sacramẽtum extreme vnctionis quid sit ⁊ qualiter diffiniatur.
2 Sacramenti extreme vnctionis que sit materia ⁊ que forma. 3.
4 Extrema vnctio quibus sit conferenda.
5 Sacramento extreme vnctionis vnctus cur nõ semper resurgat ab infirmitate.

Caput primum quinte partis.

1 Diffinitur autẽ extrema vnctio sic fm Scotũ vbi.s. † Est vnctio infirmi hois facta in partibus determinatis corpis cum oleo cõsecrato ab epo ministrata a sacerdote certa verba cũ intẽtione debita pferẽte, ex instõne diuina efficaciter significãs curationẽ venialiũ. Ex qua diffinitione satis pz: cui dẽ, ⁊ a quo debeat istud sacramẽtũ conferri, ex qua materia, ⁊ sub qua forma, de quibus per ordinem est videndum.

2 Et p sciendũ est qd † mã huius sacri est oleũ oliue ab epo cõsecratũ, ⁊ nõ est oleũ balsami, sicut in cõfirmatiõe. Cuius rõ est, qz q hz exire de via, nõ opz qd hẽat odorẽ bone fame, q p balsamũ designat, sed sufficit ipsum hre bonã consciam. Nec põt aliquis hoc sacrm conferre nisi sacerdos, ⁊ si alius cõfert, nihil facit. Unde in diffinitione dicitur, a sacerdote ministrata.

3 Secũdo sciẽdũ est † de forma huius sacri, q est septuplex, ad septẽ vnctiones principales. Circa qd sciẽdũ qd in qbusdã ecclesijs dr hec forma in collatiõe huius sacri. Ungo oculos tuos oleo sacrificato. In noie pris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Silr vngo nares ⁊c. ⁊ ꝯiter labia, manus, ⁊ pedes. Sed in rei veritate ista verba nõ sunt vera forma huius sacri, sed bñ sunt dispõ ad formã. Forma aũt huius sacri vera est hec. Per istã sacrã vnctionẽ, ⁊ p istã sacratissimã bñdictionẽ indulgeat tibi dñs qcqd deliquisti p visum. silr resumendo sup aures, nares, labia, manus, ⁊ pedes. Lz aũt in hoc sacro fiant multe vnctiones, vltima tñ vnctio.s.in pedibus, est forma respectu oium precedentiũ, ⁊ agit in virtute oium, ⁊ iõ in vltima gratia infundit, que effectũ sacramẽti prebet. Vñ fm Tho. in. iiij. distin. xxiij. si iã aliq partes eẽnt inuncte, ⁊ psbyter deficeret, sicut cõtingit in pestilẽtia, qd factũ est, nõ dz iterari, sed vnctiones q restãt, p aliũ sacerdotẽ debẽt cõpleri. Sint ergo psbyteri cauti vt decetero corrigant libros suos ⁊ agẽdas in qbus cõiter habẽt formã sacri huius p illa verba, vngo oculos tuos vel nares tuas ⁊c. Istud enim sacrm confertur per modũ suffragij fm Tho. ⁊ iõ datur per solam orationẽ, ⁊ p verba optatiui modi. Vñ dicit Jaco. in verbis thematis. Inducãt presbyteros vt orent pro eo. Illa vero verba. Ungo oculos tuos ⁊c. non sunt de substantia sacri, sed de bene esse, fm Petrũ de tharan. distin. xxiij. ⁊ Thom. in. iiij. q. iiij. arti. ij.

4 Quibus autem † conferendũ sit hoc sacramentum? Respondeo qd solũ est dandũ infirmis, ⁊ nunq̃ sanis. nihil. n. efficit in eis. Et hoc pz ex diffinitione prius data, in qua dr qd hoc sacrm est infirmi hois. Nec dz dari istud sacramẽtũ infirmis ex periculo exterioris violentie, puta armorum vel submersionis, fm doctorez subtilẽ in. iiij. distin. xxiij. ⁊ ex hoc soluo vnũ dubiũ, de quo cum audirẽ sniarũ libros, dubitabat a lectoribus, ⁊ a formatis baccalarijs sacre theologie, an valeat vulneratis vel submergẽdis hoc sacrm. Pz enim qd non. Dico enim pbabiliter quod si quis est vulneratus, ⁊ ex vulneribus inflictis incidit in infirmitatẽ lõgaz ex qua desperat de vita sua, puto qd ei sit dandũ, sed alias recenter vulnerato iã decedenti non est dandũ. Similiter suspendẽdo vel submergendo non est dandũ, qz illi non dicuntur infirmi, nec moriunt ex defectu nãe, sed ex euentu fortune, fm Pet. Itẽ nõ dz dari pueris, furiosis, ⁊ amentibus q prius non petierunt hoc sacrm. Si quis tñ senio deficeret, subito in articulo mortis põt ei dari hoc sacrm. Sed tñ adultis vsum rõnis habentibus non datur nisi petant specialiter. Sed tñ qui in vita sua habuit bonũ ppositũ oia sacra suscipiendi sibi necessaria vel vtilia, ẽt si amitteret loquelã, vngatur in noie Christi. Non dz ẽt quis inungi se pius in eadẽ infirmitate, nisi eadẽ infirmitas vltra annũ ptrabatur, ita qd vno anno in eadẽ infirmitate nullus bis inũgat, ne sacramentũ istud vilescat. Iterat tñ hoc sacramentũ in diuersis infirmitatibus, vel in eadẽ recidiua, qz non hz effectũ perpetuũ, eo qd sanitas corporis ⁊ mentis, q sunt eius effectus, reiterari possunt, ⁊ amitti ⁊ recuperari. Debet aũt fieri vnctio super organis quinq sensuũ, q sunt quasi prime radices peccandi. Unde oculi vngunt pp visum quo peccamus, aures pp auditũ, nares pter odoratum, labia pp gustũ, manus pp tactum, pedes vero pter vim motiuã, qd non est de necessitate. Cor aũt nõ vngitur, qz est principiũ immediatũ vite, ⁊ remotum actionis, nec genitalia, pp immunditiam ⁊ reuerentiã sacramenti, nec lingua pp abominationẽ. Itẽ fm Tho. mutilati inungi debent quanto propinquius possunt circa partes que inungi debuerãt, qz q̃uis non habent mẽbra, tñ habent potẽtias que illis mẽbris debent saltẽ in radice, ⁊ ideo interius peccare pñt per ea que ad eos pertinent. Et effectus extreme vnctionis fm Tho. est quedã sanatio spiritualis que dat ꝯ quandã debilitatem vel ineptitudinẽ que in nobis relinquit ex peccato actuali vel originali, ꝯ quam debilitatẽ homo roborat per hoc sacrm. Et qz hoc robur seu fortitudo gratiam facit, secum non patitur pctm, ideo ex consequenti si inuenit pctm aliquod veniale vel mortale oblitum, quo ad culpã tollit, dũmõ non ponatur obex ex parte recipientis. Secundarius autem effectus eius est corporalis sanitas.

5 Sed dices quare † non semper homo infirmus vnctus surgit de infirmitate, sed sepius morit? Respondeo qd in isto sacro sanitas est effectus secundarius, ⁊ ideo non datur nisi fm quod expedit ad sanitatem spiritualem, qz tunc semper eam inducit dummodo non sit impedimentum ex parte recipientis. Unde pz quod vnctus in extremis, non surgit ab infirmitate illa per illaz vnctionẽ, signũ est quod sanitas corporalis est sibi nociua, ⁊ vult deus potius eum habere infirmum q̃ sanum, vel signum est qd infirmus non bene dispositus est in conscientia, ita quod adhuc aliquid hz quod impedit ne sanitas corporalis sibi restituat, alias raro fallit. In hoc enim sacramento vnctio exterior est sacramẽtum, sed res sacramẽti est sanitas corporis ⁊ anime. Res autẽ ⁊ sacramentum est vnctio spiritualis interior. i. mentis iucunditas vel solatium. Põt aũt sacramentum sacerdos conferre cũ vno clerico qui sibi respõdeat ad orationes ⁊ ad psalmos que ibi dicuntur. Si tñ caret clerico, põt solus expedire totum fm Guilielmũ ⁊ Hostien. Si autem vngitur sacerdos, non est opus clerico qui respondeat ad psalmos ⁊ ad orationes, sed ipsemet respondeat solus, dicens cum dicit in letania Sancta Maria, ora pro me. Sancte Petre, ora pro me ⁊c. Similiter cum dicit, A morte perpetua, respondeat, libera me domine. Nec vngãtur sacerdoti manus in palmis interioribus, qz ibi vncte sunt per episcopum in ordinibus, sed exterius vnguãtur in superficie. De hoc tamen non est magna vis qualitercunq faciat, sed tamen illud securius est ⁊ tutius.

Practica huius sacramẽti est facilis. Naz pmittit sacerdos primo veniens in domũ infirmi septẽ psalmos penitẽtiales cum letania. Deinde qrit ab infirmo si postulat sacrã vnctionez. Tertio dicit orationes positas in libello ad hoc congruas. Quarto vngit eũ forma supradicta. Quinto tergit cũ stupa canabis vel lini loca vncta, ⁊ pijcit in ignẽ. Sexto lauat manus sale ⁊ aqua, ⁊ silr proijcit in ignem. Septimo alligat loca illa mundo panniculo vsq ad tertiã diez, que tertia die cõburuntur. Octauo relinquit signum passionis Christi, in cuius virtute istud sacramentũ sicut ⁊ alia hz virtutem sanatiuam anime ⁊ corporis.

¶ Sexta pars Tractatus. De Sacramento ordinis.

¶ Prefatio.

Regale sacerdotiũ, gẽs sancta, ppl's acquisitionis. j. Pet. ij. Et si Christus descẽdẽs de celo ad terras humanũ genus non solũ a seruitute diabolica redemit, ⁊ libertati ac dignitati restituit, iuxta illud, Nõ. n. sumus filij ancille, sed libere, qua libertate liberauit nos xp̃s. ad Gal. iij. ⁊ Jo. viij. Si filius vos liberauerit, vere liberi eritis. multo tñ meliori mõ statũ sacerdotalẽ in illa libertate extulit ⁊ dignificauit, ita vt non solũ ipsi sacerdotes sint liberi mõ cõi vt ceteri hoies in cõione vnius fidei ⁊ pticipatione sacr̃oꝝ, sꝫ ẽt qȯ sint quasi duces, presides ⁊ reges, dispẽsatores ⁊ rectores diuinoꝝ misterioꝝ. vñ dicunt sacerdotes quasi sacri duces vel sacra dantes, vel sacra sacrificãtes seu ꝯsecrãtes, qȯ vtiqꝫ maximũ est ⁊ excedẽs cõeꝫ statũ fideliũ. Vñ merito Pet. nesciẽs eos cõparare alijs q̃ excellẽtissimis psonis in ꝯgregatiõe fideliũ. s. regibus, dicit. Regale sacerdotiũ. Ne ergo sacerdotes putarent̃ esse tm̃ nobiliores vt reges, addit̃, gens sancta. s. spãliter sanctificata a dño Jesu xp̃o, ⁊ ne leuis reputatiõis in sanctitate estimarent̃ vt ceteri, subiũxit, ppl's acq̃sitiõis. i. spãliter acq̃situs ⁊ deo appropriatus. Nõ. n. sacerdotes solũ sunt ppl's dei, ⁊ oues pascue eius iure creatiõis vt oẽs hoies, nec redẽptionis solũ, vt oẽs christiani, sed iure specialissimo ⁊ peculiari, quo vocauit eos vt virtutes eius nũtient, vt dr̃. j. Pet. ij. Quibus nõ sup hoies solũ, sed sup seipm̃ quodã modo dedit ptãtem, dando vcꝫ eis ptãtẽ consecrandi ⁊ conficiẽdi corpus suum ⁊ sanguinem, vt dicitur Matth. xxvj.

SVMMARIVM

1 Sacramenti ordinis diffinitio.
2 Sacramentum ordinis sex habet substantialia.
3 Ordines ecclesiastici septem sunt.
4 Episcopatus nunquid sit ordo.

¶ Caput primum sexte partis.

Circa igitur sacramentũ ordinis sacerdotalis videdũ est p̃ de substãtialibus. scdo de accidẽtalibus. tertio de cautelis.† Quantũ
1 ad primũ sciẽdũ qȯ ordo sic diffinit̃ p magistrũ sniarũ. lib. iiij. di. xxiiij. est signaculũ quoddã eccl'ie p qȯ spũalis ptãs tradit̃ ordinato. Ita ẽt diffinit Hugo de sancto Victore. Ordo aũt sacerdotalis ẜꝫ doct. sic diffinit̃ in spẽ. Ordo est instĩo in gradu ecclesie simpl'r p̃eminẽte, disponẽs hñtẽ ad cõficiẽdũ eucharistie sacr̃m, facta ab epõ certa verba cũ intẽtione debita pferẽte. Et in ipsa ordinatione quoddã est sacr̃m tm̃, vt ptãs q̃ tradit̃. quoddã res tm̃, vt gr̃a q̃ cõfert̃, quoddã res ⁊ sacr̃ꝫ, vt character q imprimit̃ in singulis ordinibus, vt statiꝫ patebit. ¶ Sũt aũt sex de s̃ba hu
2 ius sacr̃i.† Primũ est ptãs ordinãtis, qꝛ opꝫ vt sit epũs. Scdm̃ est mã. s. vnctio in sacerdotibus, ⁊ tactus illoꝝ q̃ sunt tangẽda. Tertiũ est forma verboꝝ. Quartũ est sexus virilis, qꝛ femina ordinari non põt, nec recipit characterẽ ordinis si millies ordinaret̃. Cuius rõ est ẜꝫ Tho. qꝛ cũ in sacerdotio debeat signari eminẽtia gradus, ⁊ femina tꝫ statũ subiectiõis, iõ nõ ẽ apta ad suscipiẽdũ hoc sacr̃m. Quintũ est intẽtio debita, vt epũs intẽdat cõferre, ⁊ clericus suscipe. Sextũ est qȯ ordinãdus sit prius baptizatus, alias nõ susciperet hoc sacr̃m, qꝛ fundamẽtũ oium sacr̃oꝝ ⁊ ianua est baptismus. Ubi aũt fundamẽtũ deest, nihil desup edificari põt. de psbytero nõ baptizato. c. miserãte. ⁊ c. veniẽs. character aũt cõfirmatiõis nõ pexigit̃ de necessitate, sed de congruo.
3 ¶ † Ulterius est sciẽdũ qȯ septẽ sunt ordines. Primus est ostiariatus, cuius est custodire locũ ꝯfectionis sacr̃m ab immũdis. s. infidelibus ⁊ excõicatis. Scdꝰ est lectoratus, cuius est legere p phetias ad instruẽdũ illos q volũt credere. Et iõ ẜꝫ Tho. pphetie quasi pria rudimẽta eis legẽda cõmittunt̃. Tertius est exorcistarũ, quoꝝ est arctare demones p adiurationẽ ne dñent̃ in corpore nõdũ baptizato. Quartus est acolithoꝝ, quoꝝ est psentare mãm, vrceolũ cũ aqua ⁊ vino, ⁊ lumen accẽdere. Alij võ enumerãt adhuc alios duos ordines. s. psalmistarũ ⁊ cãtoꝝ q tñ ẜꝫ Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. iiij. arti. ij. nõ sunt ordines, nec sunt illa nomina ordinũ, sꝫ offõꝝ, tñ iter ordines large acceptos cõputant̃. Et isti vocant̃ minores ordines, quos pñt abbates bñdicti ꝯferre inclusiue vsqꝫ ad lectoratũ, vt. lxix. dist. qm̃ videmus. vbi gl. dicit qȯ pñt facere psalmistã, ostiariũ, ⁊ lectorẽ. ⁊ hoc lꝫ abbati in suo monasterio. Exorcistã vero aũt acolythũ facere nõ lꝫ, qꝛ isti duo p solũ epm̃ fiunt, vt dr̃ ibidẽ in. c. nõ opꝫ. Hec fuit snia Hugonis ⁊ Laurẽ. quos sequit̃ Archi. ibidẽ. Idẽ tenẽt Raymũ. ⁊ Goffre. in sentẽtijs eoꝝ, de epõ q renũtiauit epatui. Et põt abbas taliter ordinare supradictos nõ solũ in quatuor tpibus, sed ẽt diebus dñicis, sed tm̃ in suo monasterio, alias alteri faceret p̃iudiciũ. Jã aũt hꝫ ptãtẽ abbas nõ solũ ex ordine, sed ex ptãte bñdictiõis. vñ lꝫ abbas nõ cõsecratus manũ imponere nõ põt ordinato, vt in. c. qm̃ videmus. ⁊ in. c. nõ opꝫ. ⁊. c. cũ cõtingat. de eta. ⁊ quali. ordi. tñ manũ bñdictionis põt imponere. de supplen. negli. pla. c. j. s. recipiẽdo pfessos, ⁊ sic nõ põt ordinẽ cõferre nisi sit bñdictus. De hoc iã determinatũ est. de priuilegijs. c. abbates. lib. vj. ⁊ de colla. ibidẽ. Immo psalmistã ⁊ cãtorẽ ⁊ põt ordinare simplex sacerdos, vt. xxiij. dist. vbi dr̃ psalmista ⁊ cantor possunt absqꝫ licẽtia epi sola iussione psbyteri offm̃ suscipe cantãdi, dicẽte sibi psbytero. Uide vt qȯ ore cãtas, corde credas, ⁊ qȯ corde credis, opibus approbes. Laurẽ. ẽt. xcij. disti. nõ lꝫ. exponit hoc c. cũ dr̃ in eo offm̃ cantãdi suscipere. i. suscepti officij executionẽ. Quod ẽt pbat Hosti. in summa de ordinatis ab epõ q renũtiauit epatui, circa principiũ. Raymũ. vero in summa eo. titu. notauit hoc intelligendũ de sacerdotibus curam hñtibus, q soli hoc pñt. Ur̃ tñ quod cũ nec alios ordines posset qs exeq sine licẽtia eius, ita nec aliqd specialitatis in psalmista hoc introducat̃. Sꝫ Inno. Ber. ⁊ Petrus de suprana dicunt hoc posse quẽlibet sacerdotẽ. Et hanc vltimã sniam approbat Archidi. in p̃dicto. c. psalmista. Utrũ aũt insigat̃ character aie p hmõi ordinem, dicit ibidẽ Archi. qȯ nemo scit, ⁊ iõ pcutiens talẽ nõ incidit in canonẽ, qꝛ vt dicit Uincen. hic ordo nõ est de principalibus, nec dicit̃ ordo, ppriẽ, sed large. Et istã sniam tenẽt theologi, q dicũt psalmistarũ, cantoratũ ⁊ epatũ nõ esse ordines. Credit tñ Arch. vbi .s̃. qȯ pcutiens psalmistã incidit in canonẽ nec sup eũ seculare iudiciũ põt hr̃e ptãtẽ. ⁊ dicit qȯ si omittat̃ ordo iste, ⁊ cõferatur lectoratus ⁊ acolytathus, non est repetẽdus. Hosti. tñ. in. c. cũ cõtingat. de eta. ⁊ quali. ordi. dicit qȯ sit repetendus. Hec de istis. ¶ Deinde sequunt̃ sacri ordines q dicuntur maiores. Primus est subdiaconatus, ad quẽ ptinet oblationes recipe ab offerentibus, ⁊ eas diacono offerre. Itẽ legere ep̃lam ⁊c. Scdꝰ est diaconatus, ad quẽ ptinet hostias ordinare in altari, sil'r legere euãgeliũ. Tertius est psbyteratus, ad quẽ ptinet consecrare corpus Christi ⁊ sanguineꝫ, ⁊ hic est actus principalis, alius aũt ꝯñs. s. soluere ⁊ ligare, p quẽ actũ preparat corpus Christi mysticuꝫ. s. fideles christiani, vt sint apti ad corpus Christi verum.
4 ¶ De episcopatu aũt † an sit ordo est diuersitas inter theologos ⁊ iuristas. Nã theologi dicunt eũ nõ esse ordinẽ. Iuriste vero cõiter tenent qȯ sit ordo de quo Joã. and. in nouella sexti notat pulchre circa proemiũ. Et hoc idem tꝫ doctor subtilis in. iiij. sniarũ. dist. xxiiij. art. ij. In quolibet aũt ordine character imprimit̃ cũ eis p epm̃ porrigit̃ liber cũ forma verboꝝ. Acolytho cũ datur candelabrũ. Subdiacono cũ datur calix vacuus cuꝫ alijs vasis quoꝝ vsus est in confectione eucharistie. Diacono ⁊ psbytero qñ epũs imponit manũ capiti, ⁊ hec impositio cõfert plenitudinẽ gratie. Tho. tñ dicit dist. xxiiij. q. v. art. ij. qȯ subdiacono imprimit̃ character in datione calicis tm̃, cuius actus principalis est circa vasa tm̃, ⁊ nõ circa contenta in vasis. Uñ non põt tangere corpus Christi sine necessitate magna. Sed actus diaconi nec est super vasa tm̃ nec super contenta in vasis, qꝛ ille est actus sacerdotis, sed est sup corpus contentum in vase tm̃. Unde eius est dispensare corpus Christi in patena, ⁊ sanguinẽ in calice, iõ potestas eius ad actũ non potuit exprimi p dationẽ vasis tãtuꝫ, nec mãe tm̃, sed exprimitur per actum in hoc qȯ datur sibi liber euangelioꝝ. ⁊ in hac datione imprimit̃ character ẜm Tho. vbi .s̃. dicens. qȯ contactus iste instr̃oꝝ taliũ est de essentia sacramẽti, qꝛ dr̃. Accipe hoc aut illud. Impositio aũt manus non est de necessitate ⁊ substantia huius sacramẽti, vt de sacramẽtis iterã. c. vltimo. Et lꝫ isti characteres in essentia distinguant̃, tñ in fine vniũtur, qꝛ ad vltimũ characterẽ presbyteratus, ⁊ ẜm Petrum in. iiij. dist. xxiiij. q. y. arti. j. ⁊ Jo. parisiensem. non est credendum qȯ character vnius ordinis presupponat characterẽ alterius ordinis. Nã vt dicit Tho. vbi .s̃. in primitiua ecclesia aliqui ordinabant̃ ad presbyteros q tñ prius inferiores ordines non acceperunt, ⁊ tñ poterant que inferiores, sed hodie statuit ecclesia vt non ingerat se qs ad maiores qui prius in minoribus officijs se nõ humiliauit. iõ hoc est de congruitate, ⁊ non de necessitate. ¶ Et nota ẜm Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar. ij. qȯ epũs p̃ preparat ordinandos

ordinandos per tria.ſ.per benedictionez, per quam diuinis offi
cijs mancipātur. per manus impoſitionē per quā datur plenitu
do gratie,ꝑ quā ad magna ſunt idonei,⁊ ſolis diaconis ⁊ pſby-
teris fit manus impoſitio.tertio per vnctionē ad aliquod ſacr̄m
tangendū,qꝺ fit ſolis ſacerdotibus, qui proprijs manibus tan-
gunt corpus Chriſti.Unde etiam calix ⁊ patena vnguntur.

SVMMARIVM

1 Sacramentum ordinis que accidentalia habeat.
2 Laicus indoctus nunquid poſſit ⁊ debeat ordinari.
3 Epiſcopus vtrum poſſit conferre ordines quoquo tempore.

Caput ſecundum ſexte partis.

1
St autem ſciendū qꝺ illa † dicunt̄ ac
cidētalia ſacramēti q̄ req-
rūtur de congruitate, ⁊ nō de neceſſitate ſacramē
ti.Cōgruū eſt ergo primū vt nō ordinet̄ qs ad ſa
cros ordines niſi habeat etatē legitimā. Etas au
tē pro ſubdiacono eſt.xx.annorū.pro preſbytero.xxv.⁊ ponit̄ in
cle.de eta.⁊ quali.preficien.c.gn̄alē.Et vt no.Jo.and.in.c.eum
cui.de prebē.lib.vj. in gl.iiij. nō eſt opus ſeruare interſtitia lōga
tēporū in ordinibus ſuſcipiēdis ſicut prius.Un̄ hn̄s etatē legiti
mā laicus in carniſpriuio pōt cātare miſſam in ſacerdotio conſti
tutus in feſto paſche.Si tn̄ qs in minori etate recipit hoc ſacr̄z,
tz,ſed peccat, ⁊ dz ſuſpendi ab executione ipſius , ⁊ ordinator a
collatione ordinū,⁊ cū hoc pōt cōpelli vt ſibi ꝓuideat de aliquo
bn̄ficio,vt de tēpo.ord.c.vel non eſt.Hoc.n.qꝺ qs imperfectus
annis diſcretionis recipiat ſacr̄m ordinis, lz ſm Tho. ſit ꝑꝑ ho
neſtatē ſacramēti inſtitutū, ita vt iā ſit ex neceſſitate precepti, nō
tn̄ ex neceſſitate ſacramēti. Un̄ ſi ordo ſacer confert̄ puero carē
ti vſu rōnis,tz quantū eſt ex vi ſacramēti. Dicit tn̄ Tho.qꝺ in il
lis ſacramentis vbi actus ſuſcipiētis requirit̄, ibi vſus rōnis eſt
de neceſſitate ſacramenti,ſicut in pnia ⁊ matrimonio. Sed in q-
bus actus ſuſcipientis nō requirit̄ , vſus ēt rationis nō eſt de ne
ceſſitate ſacramenti , ſicut eſt in ordine ſacro vbi ſolū ſpiritualis
poteſtas datur,⁊ ideo vſus rationis non requiritur.
2 Sciendū eſt qꝺ lz † laicus ignarus nihil ſciens de litera ordi
nem poſſit ſacrum ſuſcipere quantū eſt ex vi ſacramenti , peccat
tn̄ grauiter epiſcopus conferens tali ordinē ſacrum. Nam dicit
Tho.qꝺ tenet̄ ordinandus ſcire qꝺ pertinet ad eius offm̄ ſz ma
gis ⁊ minus. Un̄ ſacerdos religioſus ex quo recipit ptātem tm̄
ſuper corpus Chriſti verum conſecrandi, ideo ſufficit qꝺ ſolum
ſciat illa que requiruntur ad conſecrationem corporis Chriſti.
Curatus autem vt plebanus tenetur plus ſcire, qꝛ promouetur
ſuꝑ corpus Chriſti myſticuz,quod eſt eccleſia. Unde dz ſcire eā
que ſpectant ad populum . Ad epm̄ vero pertinet ſcire ēt diffici
les queſtiōes ſacre ſcripture . Quod ergo dr̄ quod de ſubſtantia
ſacri ordinis ſunt eloquia diuina,vt dr̄.xxxviij. diſtin. oēs pſallē
tes,exponendum eſt non de ſubſtantia ordinis , ſed de ſubſtātia
executionis,qꝛ.ſ.talis exequi non pōt ſacrum ordinem, niſi ſciat
illud quod ad illum ordinem ſpectat exequendum.
3 Item lz ſex † tempora anni ſint deputata ad conferendum or
dines,tn̄ hoc non eſt de ſba ſm Ray.⁊ hoc expreſſum eſt de tem
po.ordi.ſane.congruuz tn̄ valde eſt vt non alijs niſi predictis ſex
temporibus conferant̄.ſ. quatuor tēporibus ſingulis ſabbato ſi
tientes,⁊ ſabbato paſche,vt dr̄ diſti.lxxv.c.vlti. Pōt tn̄ epiſco
pus conferre minores ordines diebus dn̄icis,ſed non multis,ne
videatur generalē ordinationem facere, vt de tēpo. ordi. de eo.
Ideo aūt ſabbato conferuntur ſacri ordines , qꝛ ſabbatū ſignifi
cat requiem.per qꝺ ſignificatur qꝺ qui ordinant̄ ad ſacros ordi
nes,irreuocabiliter tranſit de labore in requiē, puta de labore ſe
culariū negotiorum ad requiem.i.ad vacandū ſpiritualibus. vt
dr̄.lxxxviij.diſtin.fornicari. Poſſunt ēt conferri ordines ſacri in
die dominico mane,ita tn̄ ꝙ ordinandus ⁊ ordinator continuēt
ieiunium precedentis ſabbati,,qꝛ tunc mane dominice diei trahi
tur ad ſabbatum ꝓpter continuationem ieiunij, ſed hoc non fa-
ciat epſ ſine neceſſitate,vt ſi forte infirmaret̄ ſabbato,pōt differ
re in craſtinum. Et intellige de vno ⁊ eodez ordine, non de diuer
ſis. Nam nullus dz ſuſcipere duos ordines vel minorez ⁊ vnum
ſacrum in eiſdem quatuor tēporibus. Pena aūt ordinatorū ex
tra dicta tēpora eſt ſuſpenſio ab executione illius ordinis quem
ſuſcipit,vt de tēpo.ordi.c.ij. Pōt tn̄ cum eis diſpenſari vt mini-
ſtrent impoſita eis penitentia,vt in.c.conſultationi. ibidē. Ordi
nator vero dz priuari auctoritate ordinandi,vt ibidem pz.

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus conferens ordines ſex cauere debet.

Caput tertium ſexte partis.

1 T primo caueat epſ † ne ordinet alienū
clericū vel laicū, vt de tēpo.or
di.cū nullus.li.vj. Qꝺ ſi fecerit ꝑ annū a collatiōe or
dinū eſt ſuſpēdēdus. Et interim clerici ſui abſq3 licē
tia ſua avicinis epis pn̄t ordinari,vt pz de tēpo.ord.
lib.vj.Clerici vero q ſine ꝓprij epi lnia ordinant̄ , ab executione
ordinū ſuſpēdant̄.tn̄ epſ pōt cū eis diſpēſare.ix.q.ij.Lugdu.de
tēpo.ordi.qꝺ trāſlationē. Scꝺo caueat epſ ne ordinet aliquē
ad ſacros ordines ſine ti.alias ſolus ei ꝓuidē tenebit̄ de bn̄ficio.
Tertio caueat ne ordinet ꝑ ſimoniā, vt de ſimo.ꝑ totū. nec ſo
lus epſ,ſed ēt notarius non dz formatas vendere.de ſimo.c.j.
Quarto caueat ordinandus ne recipiat ordinē aliquē ab epo
quē ſcit ſimoniace in ordinē ſuſceptū, ſiue ſit occultum ſiue mani
feſtū,qꝛ non recipit executionē,⁊ indiget diſpenſatione.j.q.j.ſi q
a ſimoniacis. Dicit tn̄ Tho.ij.ij.q.viij.qꝺ ſi eſſet ſimoniacus alia
ex cā,poſſet ab eo recipere ordines,dūmodo ſit occultū, qꝛ talis
epiſcopus non eſt ſuſpenſus ad alios,ſed ad ſe tantum.
Quinto caueat ordinādus ne tpe ordina. ſit in pctō mortali,
nā mortaliter peccaret.di.xl.multi. Et idē ſanctus Tho. in.iiij.
di.xxiiij.nec talis pōt vti ordine ſic ſuſcepto,ſm ipſum,qꝛ facit ꝯ
ꝑceptū illud. Deu.xvj. Juſte qꝺ iuſtū eſt exeq̄ris. Un̄ talis quo-
ties talē actū exercet,ſꝑ peccat mortaliter. Dicit tn̄ Tho.ibidez
qꝺ ſubditus hmōi ordinati in pctō mortali tenet̄ ab eo recipere
ſacr̄m ſi eſt occultū.⁊ hoc q̄zdiu tolerat̄ ab eccleſia. Tn̄ dicit idē.
Nō eſt tutū talē ad aliquē actū ſui ordinis exequendū inducere
durante conſcientia qꝺ iſte ſit in pctō mortali, quez tn̄ deponere
poſſet,qꝛ in inſtanti homo poſſet a diuina gratia emendari.
Sexto caueat clericus ne ordinet̄ ſine examine, alias dr̄ furti
ue ordinatus ſm Hoſtiē.vt.lxiiij.di.extra ꝯſciaz. nec ꝓſunt ei in
formatorie.ſi tn̄ eſt dignus ⁊ notus,nihil obeſt , qꝛ tales nō ſunt
examinādi. Archi.xxiiij.diſt.c.nullus. Sz ſi eſt indignus, depo-
ni dz.de corpe vitiatis.expoſuiſti. Si ēt ſit ignotus,q̄zuis dign⁹,
deponi dz.xxiiij.diſt.c.vlt.⁊ multo fortius ſi eſt indignus.l. diſt.
ex penitētibus. Dz ēt cōfiteri publice epo ſuo crimina ſeu noto-
ria impedimēta iuris vel facti, vt ibidē dr̄. Si aūt ſubticet talia,
ēt poſt pniam impediūt executionē. Nec ēt ſuſcipiat aliquē ordi
nē ſuperiorē omiſſo inferiori,qꝛ hoc eſt ꝑ ſaltū ꝓmoueri. Et ta-
lis dz deponi ſi hoc faceret ex malitia . ſecus ſi ex ignorantia vel
negligētia.diſt.xlviij.ſicut olim. Ex diſpēſatione tn̄ epi ad omiſ-
ſum ordinē pōt ꝓmoueri , ſed in ſuſcepto prius non adminiſtra-
bit. Dat̄ aūt gratia gratū faciēs in hoc ſacro , que neceſſaria eſt
non ſolū ad digne ſuſcipiendum ſacr̄m,ſed ēt ad digne miniſtrā-
dum,ſm Thomam ⁊ Petrum in.iiij.diſtinc.xxiiij.

Septima pars Tractatus. De Sacramento matrimonij.

Prefatio.

Ropter fornicationē habeat qſq3 vxo
rē ſuā.j.ad Corin.vij.⁊.xxxij.
q.ij.c.his ita. Lz mr̄imoniū in ſtatu innocentie ſit
inſtitutū in offm̄ nāe , hoc ē in ꝓpagationē ⁊ mul
tiplicationē prolis ad dei cultū , qꝛ tn̄ nā lapſa vi
tiata eſt ex originali pctō,adeo vt falcē ꝓpriā in meſſem non ve-
reat̄ mittere alienā,querēs indifferēter quācunq3 feminā cū qua
fornicationis expleat pctm̄,iō magnus doctor gentiū , predica-
tor ⁊ rector,ꝓuidēs de remedio, dicit vt ꝑꝑ fornicationē euitan
dā vnuſquiſq3 habeat vxorē ſuā , ꝑ qꝺ dānat pctm̄ fornicatiōis,
⁊ cōmendat ſtatū mr̄imonij cōiugalis. Jn qbus verbis ꝑ̊ Apl̄s
ſuadet vitare fornicationē,ibi. Propter fornicationē. Scꝺo cō
ſulit remedij adhibitionē,qꝛ habeat vxorē ſuā. Per primū dam
nat̄ error illorū qui dicūt ſimplicē fornicationē nō eſſe pctm̄,alle
gātes ſanctos pr̄es.ſ. Abrahā,Jacob,Dauid, ⁊ alios q habe-
bant cōcubinas, nec tn̄ illa fornicatio imputata eſt eis ad pctm̄.
Quibus rn̄det̄ ſm Tho.in.iiij.ſent.diſt.xxxiij.q.iiij.qꝛ q̄lib3 for-
nicatio extra mr̄imoniū, q̄ tollit debitā ordinationē parentis ad
prolē,quā nā ex ꝯcubitu intēdit,eſt pctm̄. Jō ſm ipm̄ ſine dubio
ſimplex fornicatio eſt pctm̄ mortale, ēt ſi lex ſcripta non eſſet, qꝺ
eſt multū notabile. Ubicunq3 aūt legimus aliquos pr̄es habuiſ
ſe concubinas , illud fuit pro ſpeciali diſpēſatione ſpirituſſancti,

τ ad designãdũ aliquid. Hoc.n.qδ filij Jacob ex liberis τ ancillis fuerunt hr̃des, designat qδ Xp̃o in baptismo nascuntur filij τ hr̃des p bonos τ malos ministros. sic ẽt alia oĩa in predictis pa tribus ad mysteriũ ptinẽt, vt habet latius.xxxij.q.iij.c.j.ij.τ.iij. de quo cui placet sufficienter informari, videat notata mea sup. vj.precepto.s.Nõ mechaberis. Per scõm dãnat bigamia, cuz dr̃, Habeat vxorẽ suam, τ sic vnam tm̃, non plures simul. Unde saluator repetens illud Gene.ij. Erunt duo in carne vna. Mat. xix. dicit. Itaq3 iam non sunt duo, sed vna caro.

SVMMARIVM

1 Sponsalia quid sint τ que dicantur.
2 Sponsalia quatuor modis fiunt.
3 Sponsalia iurata nunquid mutuo dissensu tolli possint.
4 Parentes vt possint frangere sponsalia filiorum nunquid etiaz iuramenta remittere.
5 Sponsaliorum contrahendorum tempus quando incipiat.
6 Sponsalia octo casibus soluuntur.

Caput primum septime partis.

Circa istud sacramentum primo videndum est de substantialibus. secundo de accidentalibus. tertio de cautelis.

1 Quantũ ad † primũ sciendũ est qδ q̃dã sunt accidẽtalia mr̃imonij.s.spõsalia.τ iõ de ipsis p̃ videndũ est. secundo qd sit matrimoniũ. tertio q̃ reqrunt ad matrimoniũ, quarto que impediunt ipm̃. Quantũ ad primũ, sponsalia fm̃ Fräci.de zabarel.sup rub.de sponsa.sic diffiniũtur. sunt futurarũ nuptiarũ seu mr̃imonij pmissio. Et diffinitio illa trahit ex canone.xxx.q.v.nostrates. Dicunt a spõdeo spondes, qr vt dicit Gaspar de caldarijs olim sponsus τ sponsa mittebant cautiones qbus spõdebãt se in iura mr̃imonij ɔsentire, τ fideiussores dabãt, qbus id se obseruaturos obligabãt. Añq3 ẽt sponsalia dicũt matrimoniũ, sed

2 tunc debẽt intelligi si sunt spõsalia de presenti. † Et fiũt spõsalia quatuor modis. Primo nuda pmissione, vt cuz dr̃, Promitto te ducere in vxorẽ. Secundo datis arris sponsalitijs, vt pecunie vel alterius rei. Tertio annuli subarratione. Quarto interueniẽte iuramẽto, vt cũ alter alteri iurat, dicens. Juro qδ te in vxorez ducere volo. Quocunq3 ergo qs istorũ quatuor modorũ pmittit ducere aliquã, τ postea nõ curat, peccat mortaliter, nisi legitimũ impedimentũ interueniat. Sciendũ tñ qδ si sponsi sibi inuicẽ displicẽt τ dissentiãt, si spõsalia non fuerint iurata, pñt se mutuo absoluere. Uñ notant doctores in.c.preterea. de sponsalibus. vbi inter ceteros Jac. de albergo. notat qδ qñ ecclesia videt qδ sponsi sibi inuicẽ displicẽt, dz dissimulare.i. nõ dz cogere sponsuz τ sponsam ad perficiendũ matrimoniũ, pp malum qδ posset inde prouenire.s.vxoricidiũ vel mutua adulteria ɔhentiũ. Et hoc placet Gaspar. Si aũt tñ alter dissentit, dicit Goffre. qδ ex quo alter dissentit, dissentiens precise cõpellitur, donec in eodẽ statu permanet, sed cũ alio ɔxerit per verba de presenti, cessabit coa-

3 ctio. Idẽ vult Inno. titu. de sponsa. † An aũt sponsalia iurata possint mutuo partiũ dissensu dissolui, lz antiqui doctores dubitarent de hoc, moderni tñ expedierunt istũ casum. Unde Uincẽtius in.c.preterea.de spõsalibus. ponit distinguẽdo an iuramentũ dirigat in deũ, an in hoiem. Primo casu nullus põt absoluere nisi deus. Secundo casu homo cui iuratur, põt absoluere. tũc aut dirigitur in deũ fm̃ Jo.and. qñ is qui iurat, magis intendit placere deo q̃ hoibus, siue sit in faciẽdo aliquid meritoriũ, siue in abstinẽdo ab aliquo illicito. Exẽplũ primi, Juraui abbati intrare monasteriũ. hoc enim tm̃ deũ concernit, non abbatẽ. vnde abbas non põt me absoluere a iuramento. Silr̃ iuraui non occidere hoiem ꝛc. Ad hoiem aũt tunc dirigitur si iuraui tibi scribere librũ, ab hoc.n.tu potes me absoluere, qr te solũ cõcernit hoc opus. Lz.n.oẽ iuramentũ concernat deũ principaliter, qr per religionẽ promittit, tñ qr concernit cõmodum eius cui iuratur põt ab eo remitti. de iureiũ.c.j. Idẽ ẽt tz Gaspar, dicens qδ sponsalia ẽt iurata mutuo dissensu tollunt, qr sublata obligatione, sublatũ est iuramẽtũ, sicut dr̃ de statuto τ iurato. τ notatur de pben-

4 dis.dilecto. † Facit ad hoc regula, qδ fauore.lib.xj. Et notatur. xxxj.q.iij.c.j.in gl.penulti.vbi dr̃ qδ parentes sicut pñt frangere sponsalia filiorũ, sic τ iuramenta remittere. Concludo ergo qδ dico fm̃ Franciscum de zabarellis, qδ si aliqs iurat sponse eius intuitu, põt sponsa ipsum absoluere. secus si intuitu dei, seu ob pietatẽ, vt cũ sponsus esset diues, τ sponsa pauperrimã. Tñ dicit Francis. qδ ẽt in hoc casu põt eũ spõsa absoluere, qr lz iurauit intuitu dei, tñ ex quo cõmodũ cõcernit spõsam, ipsa põt remittere pdicta. τ sic gñalr̃ obseruat. nã ecclesia se nõ intromittit de sponsalibus de futuro nec ad instantiã alterius partis. Ambobus ergo dissentientibus ẽt si iurassent, mutuo se possunt absoluere.

5 Et nota qδ † etas seu tps̃ ɔhendi sponsalia vtrobiq3 est septẽniuz. Uñ sponsatio q̃ fit in qnq3 vel sex annis, nulla est, vt de desponsatione impuberũ.lr̃as. Nã ex talibus sponsalibus inducit publice honestatis iustitia. Est aũt publica honestas fz Fräciscũ iuuenis. de sponsalibus. impedimẽtũ, qδ nec ex consanguinitate nec ex affinitate pcedit, sed ex quadã honestate q̃ in mr̃imonijs ɔsideranda est, vt ille q prius ɔxit spõsalia cum aliqua, ipsa mortua nõ ducat aliquã ɔsanguineã ipsius ɔ.quartũ graduz, vt in.c. ad audientiã. τ de sponsalibus.c.j.lib.vj. Rõ aũt huius ɔstõnis est, qr experiẽtia docuit graues rixas τ inimicitias inter ɔsanguineos oriri qñ vni desponsatã aliqs de cõsanguinitate sponsi procurat hr̃e. Silr̃ qñ qs consanguineã sponse sue ipsa mortua cuz qua nondũ pfecerat mr̃imoniũ, vult ducere, nõ est honestũ, cum per hoc quasi duo consanguinei videant vni mulieri copulari, quod honestas prohibet. Uerũtamen ius cõmune est qδ si quis desponsat puellam ante septem annos, si interim ipse morit, põt eam frater suus ducere. Similiter si moreret illa puella ante septimum annũ, vir duceret eius sororem aut matrem. Et hoc totum habes de desponsatione impuberum literas.

6 Sunt aũt octo † casus in qbus soluunt sponsalia. Primus si alter sponsorũ post desponsationẽ trãseat ad religionẽ. qδ etiã põt facere ɔcto matrimonio añ copulã carnalem. tunc.n. mulier põt alteri nubere quasi post mortẽ viri, qr religio est q̃dã mors, fm̃ Tho. in.iiij. distinc.xxvij.q.iij. Secundus qñ sponsus se absentat p longũ tps̃, sponsa cũ alio põt ɔhere. Tertius si alter eorum incurrat leprã vel paralysim. Quartus si superueniret affinitas vt qr sponsus cognouit cõsanguineã sponse. Quintus si mutuo se absoluũt. Sextus si alter eorum fuerit medio tpe fornicatus, qr tunc reddit alteri suspectus de fide postea non seruanda. Septimus si sponsus cũ alia ɔhit p verba de presenti, vel ẽt de futuro cũ copula carnali. Si tñ ɔhit cũ prima sine iuramẽto, cũ secunda cũ iuramẽto, dz adherere prime, τ penitere de periurio. Octauus qñ quis impubes ɔxit sponsalia, τ venit ad etatẽ adultam, τ petit absolui a vinculo sponsaliũ, τ sibi dari licentiam nubendi. In oibus aũt istis casibus debent sponsalia auctoritate ecclesie absolui, preter q̃ in primo, quinto, τ sexto in qbus soluũtur ipso iure. Addit ẽt nonum casuz Hostien.s.si fama est quod inter eos est canonicum impedimentum.

SVMMARIVM

1 Matrimonij diffinitio.
2 Matrimonium quando separari possit.
3 Matrimonium cur sic dicatur.
4 Matrimonium quo tempore institutum.
5 Matrimonij instituendi due fuerunt principales cause.
6 Libidinis actum in matrimonio tria excusant.
7 Uir querens in coniuge libidinis delectationẽ nunquid peccet.
8 Matrimonium vt sit verum que requirat.
9 Matrimonium per que verba possit contrahi.
10 Matrimonium an τ quando sub conditione fiat.

Caput secundum septime partis.

Onsequenter de matrimonio sciendũ qδ ipsum sic diffinit. † Matrimoniũ est viri τ mulieris coiũctio indiuiduã consuetudinẽ vite retinẽs. Ista diffinitio traditur.xxvij. q.ij.c.j.per hoc qδ dr̃ viri τ mulieris, excludit viri cum viro, vel mulieris cũ muliere, vel vnius viri cũ multis mulieribus, qr talis ɔiunctio nõ causat matrimonium, sed pctm̃. Dr̃ ẽt coniũctio.s. amoris mr̃imonialis. Dr̃ ẽt indiuiduã vite ɔsuetudinẽ retinẽs, qδ est tñ dicere q̃ neuter eorũ absq3 alterius ɔsensu põt ɔtinentiã pfiteri, vel orationi vacare, nec se alteri copulare, sed sibi inuicẽ seruare fidẽ, τ debiti redditionẽ mutuã. Silr̃ debent eis mutuo de necessitatibus puidere, τ subuenire inuicẽ. Et hoc intelligendũ est totũ de matrimonio copula carnali cõsumato, qr non ɔsummatũ tali copula, põt separari p ingressuz religionis, vt de

2 spõsalibus cõmissum. † Intelligit ẽt hoc de mr̃imonio fideliũ, qr matrimonium

matrimonium infideliũ potest separari altero transeunte ad fidem. Rõ aũt beati Tho. in. iiij. disti. xxiiij. q. j. quare coniunctio matrimonij est inseparabilis vsq; ad morte inter hoies, ⁊ nõ inter alia aialia, est hec, qz aliorũ aialiũ filij pñt sibi victum statim hre, vel saltem ad eorũ sustentationem sufficit, sicut est de vacca, equa, asina ⁊ similibus, ⁊ ideo nõ ibi est certa coniunctio certi masculi ad certã feminã, nec et necessaria diuturna cõiunctio, eo qd femina in eis sufficit ad educãdum fetũ sine masculo. In his aũt quorum filij indigent vtriusq; s. tam patris q̃ matris sustentatione, aliud est. Silr vbi inuenitur aliqua determinatio cõtuũ ad tps sustentationis ⁊ educationis, sicut in auibus. Vñ passeres, turtures ⁊ colũbe hñt determinatas feminas, qz habent educare pullos, ⁊ alter eorũ non sufficeret ad querẽdum victũ, cuius ⁊ se equaliter nutrire debeant. Non aũt sic est in hoibus, vbi filius indiget cura parẽtum ad magnum tps. Et ergo matrimonialis cõiunctio inter solos hoies dr indiuisibilis ẽm totam vitam alterius coniugis. opz. n. filiũ generari, educari, nutriri, ⁊ doceri, ⁊ sibi de necessarijs vite a parentibus prouideri, eo qd iuxta apl'm, opz patres filijs thesaurisare. ij. ad Corint. xij. Ista aũt requirũt magnuz tps. Et quo ad hoc dicit Lyra super Matth. xix. c. qd matrimoniũ nõ solũ est de iure diuino, sed et de iure nãli, qz hoc nã dictat qd vir ⁊ mulier cohabitent simul p totaz vitaz ad edu-
3 candũ ⁊ promouẽdũ prolẽ vsq; ad perfectũ statũ virtutis. † Dr aũt matrimoniũ potius q̃ patrimonium, qz maiora onera sunt in matre q̃ in viro. Et dr a matre, quasi matris muniũ, qz munitur a matre, ⁊ dat mulieribus esse matres, ⁊ qz et finis principalis matrimonij est bonũ prolis, in cuius procreatione mater magis laborat, ⁊ ideo ab ipsa denominat. Fuit aũt matrimoniũ institutũ a deo in statu innocẽtie, vt dr de voto in. c. j. lib. vj. Et hoc p illa verba, Hoc nunc os ex ossibus meis, que verba Adã spiritusancto illustratus dixit Gene. ij. in fi. ⁊. xxvij. q. ij. lex diuina. Et per hoc reprobat illa opi. que dicit qd matrimoniũ sit institutũ a deo illis verbis, Crescite ⁊ multiplicamini. qd vr inconueniens, cũ et illa verba prius dixerat deus nõ solum ad hoies,
4 sed et ad bestias. Geñ. j. † Et q̃uis matrimoniũ et sit institutum tpe Moysi, ⁊ tpe Christi, hoc fuit tñ diuersis respectibus. Naz vt dicit Tho. di. xxvj. in. iiij. ẽm qd ordinat ad generationẽ prolis, que erat necessaria, et ante pctm̃ institutũ est a deo in statu innocentie, in hoc qd deus formauit mulierẽ in adiutorium viri. ⁊ hoc mõ dr in offm̃ fuisse institutum. Sed inquãtũ est in remediũ peccati, fuit institutũ post pctm̃ tpe legis nãe. Scdm aũt determinationẽ psonarũ habuit instõnẽ in lege Moysi. vbi nõ nisi de certis tribubus copulabãtur. Sed ẽm qd representat cõiunctionẽ Christi ⁊ ecclesie, sic habuit instõnem in lege noua, ⁊ ẽm hoc dr
5 sacrz noue legis. † Et ex hoc habet qd due principales sunt cause instõnis matrimonij. s. educatio prolis ad cultũ diuinũ, ⁊ vitãde fornicatiõis cã. Alie sunt multe cãe minus principales. s. pulchritudo vxoris, diuitie, reformatio pacis. Et pp istas cãs si et ducat vxor seruatis verbis de presenti, tz matrimonium.

Sciendum autem ex quo vt dr. vij. Ethicorũ, in actu carnali priuat homo magno bono. s. vsu rõnis, qz vt dicit Philo. talis actus furatur intellectũ sapientie. Et vt dicit Augu. xvj. lib. de trini. ipsa voluptas carnalis (qua maior in voluptatibus carnalibus nequit inueniri) momento ipso tpis quo ad eius peruenit extremum pene ois acies ⁊ vis rõnis obruitur. Nullus aũt ẽm rectã
6 rõnẽ dz se obligare ad aliquid in quo tm̃ malũ patitur, nisi sit aliquod bonũ recompensans istud dãnũ. † Vñ a sanctis patribus ponunt excusantia illũ actũ tam dãnosum. s. bonũ fidei, prolis, ⁊ sacramenti. Fides hic sumpta est fidelitas siue iustitia ad actum ad quẽ obligat se. s. vt ille non querat aliã, nec econuerso. Similiter bonũ prolis obligat quo ad cultũ diuinũ. s. vt religiose. i. sancte ⁊ deuote educet. Bonũ aũt sacri est illa indissolubilitas inter virũ ⁊ mulierẽ, ⁊ signat indissolubilitatẽ coniunctionis Christi ⁊ ecclesie, ⁊ hoc est bonũ intrinsecũ matrimonij, qz perfectio prima est formalis. prima aũt duo bona. s. fides ⁊ ples, sunt bona extrinseca matrimonij. Ex his pz qd ex quo (vt dictum est) sacramentũ est bonũ excusans istũ actũ, vr qd actus ipse matrimonialis non solũ est bonũ, sed et sanctus quã sanctitatẽ hz ex indiuisibilitate coniunctionis, ẽm quã significat coniunctione Christi ⁊ ecclesie. Ita et dicit Tho. in disti. xxxj. in. iiij. q. iiij. Ex qbus oibus infert ẽm Bonauẽ. ibidẽ scdo principali. q. ij. qd q coit cã fornicationis vitande in vxore, ne. s. vxor fornicet, sic reddendo debitũ. nullo mõ peccat, sed magis meret, qz exercet opus iustitie, hoc est fidei ad quã tenetur, ⁊ ideo ois culpa excusatur. Si vero coit cã fornicationis vitande in seipso. s. ne ipse solus fornicetur, in hoc peccat venialiter, ⁊ hoc si non pulsatur a carne. Naz ex quo non põt procreare prolẽ, nec pp eaz procreandã coit, nec cõpellitur ab vxore ad reddendũ debitum, aliqua supfluitas est ibi, ⁊ ideo peccat, sed venialiter. immo dici põt ẽm Pet. de tha. in
7 iiij. dist. xxx. q. iiij. principali. q. ij. arti. j. † qd querens delectationẽ in cõiuge, sistendo tñ intra fines matrimonij. s. qñ cũ altera muliere id non faceret, veniale est pctm̃ lz et fiat cã explende libidinis. Sed si querat delectationẽ in ea non vt in coniuge, sed vt in alia muliere quacunq;, tũc est pctm̃ mortale. hoc est cõ Hugonẽ. xxxj. q. j. quõ. vbi dicit vsuz matrimonij nõ posse impleri sine peccato, saltẽ veniali, qz põt et esse matrimoniũ cum fit bono intuitu, sicut fuisset in statu innocentie ẽm Franci. in rub. de sponsalibus. hoc idẽ innuit Jo. and. in gl. super. c. alma. de sent. excõ. lib. vj. super verbo, sacramẽtis. vbi dicit qd datur gratia p istud sacramentũ, sed non sicut per alia sacra. Confert aũt in hoc sacro gratia adiuuans ad illa opa que in matrimonio requirunt. Rõ ẽm Tho. in. iiij. dist. xxvj. q. iiij. qz vbicũq; diuinitus datur facultas aliqd faciendi, dantur et auxilia sine qbus non põt conueniẽter vti illa facultate, sed in matrimonio datur diuinitus facultas vtendi vxore, ⁊ p cõns dat gratia qua idẽ cõuenienter fieri possit. Hec sanctus Tho. Et p hoc reprobat gl. j. q. j. qcqd. Etiã dicit doctor subtilis qd effectus istius sacri sunt due gratie in aialib[9] cõhentiũ. ⁊ hoc nisi sit obex mortalis peccati. Etenim non sufficit ad gratiã percipiendã qd cõhens nõ sit fictus respectu sacri. i. qd non ficte recipere intẽdit, sed opz quod prius penituerit, qz illud sacrm̃ non dat penitentiaz. Est ergo vnus ⁊ totalis effectus istius sacramenti. s. gratiosa coitio animorum. Hec doctor subtilis. Pro isto dicto est. c. vnicum. de sacra vnctione.

Vlterius est sciendũ de illis que requiruntur ad matrimonium vt sit verum.

8 ¶ Primo † requirit etas debita psonarũ cõhentiuz. Nã vir dz esse. xiiij. annorũ, ⁊ femina. xij. ann. Vñ sicut sponsalia. j. septimũ annũ nõ tenent, sic mrimoniũ et nõ tz. j. annũ. Quãtũcũq;. n. fuerit matrimoniũ de verbo de presenti. j. xiiij. annum, nihilominus nõ est aliud nisi spõsalia de futuro vsq; ad. xiiij. annũ. Et ista pñt rũpi postq̃ sponsi vel alter illorũ venerit ad debitam etatem.

¶ Secundo requirit cõsensus mutuus cõhẽtiũ psonarũ per verba de presenti. Consensus aũt ille ẽm Bonauẽ. in. iiij. di. xxviij.
9 dz esse in mutuã corporis ptatẽ. † Verba aũt de psenti sunt ista ex parte viri. Accipio ego te in meã vxorẽ. Verba aũt mulieris sunt ista, ego te accipio in meũ virum. Et sunt ista verba necessaria, qz sacrz est res sensibilis, ⁊ ideo in eo requirit signũ expressiuũ. que expressio cõuenientius fit p verba de presenti. vnde ⁊ iste cõsensus põt bene p alia verba expediri vel exprimi inter hoies vitata q̃ istis equipollẽt, dõo. Consentio in te tanq̃ in vxorẽ. Silr si precessit interrogatio inter aliquos de cõhendo, si alter eorum dicat, Volo te decetero hre in vxorẽ. ⁊ illa respondet, Et ego volo te hre in virũ. Vel volo qd tu sis vxor mea. ⁊ illa, ⁊ ego habeo te pro viro. In oibus talibus cõhitur matrimonium. Sed si diceres, Volo te accipere in vxorẽ, vel volo in te consentire tanq̃ in vxorẽ, non esset matrimoniũ, Silr si dicat vir, promitto qd te nõ dimittã pro meliori vel pro peiori, et iudicandũ est pro matrimonio. Itẽ si post datam fidẽ dicant aliqui, bibamus noie matrimonij, ⁊ osculemur nos. Guilielmus dicit qd nõ est matrimoniũ, nisi vellent p hoc recedere a sponsalibus, ⁊ cõhere de presenti, qz illud dictũ significat futurũ matrimoniũ. sed si diceres, bibamus pro matrimonio cõcto, esset matrimoniũ. Franciscus tñ dicit qd illa verba, bibamus noie matrimonij, sunt confessio veri matrimonij, ⁊ ergo est matrimoniũ. In oibus aũt istis vbi verba dubia sunt, recurrendũ est ad intentionẽ cõhentiũ, ⁊ ad cõem verborum vulgariũ intelligentiã. Vñ credo qd per illa verba sponsi interrogati. s. in polonia dõo. N. placet tibi hre. R. in vxorẽ? Illo respondẽte, placet si mulier interrogata respondeat silr, cõhitur verũ matrimoniũ, arg. c. ex literis. de sponsalibus. Naz per illa verba oẽs in Polonia intelligunt cõhi matrimoniuz. Ergo si sic vicini cõiter intelligunt, debent et cõhẽtibus illa verba facere eũdem sensum. Nã vt dicunt doct. in. c. ex literis. de spõsalibus. in talibus recurrendũ est ad intellectum vicinorũ. Hoc approbat Franciscus ibidẽ. Et dicit Hosti. qd q̃uis alter nõ intellexit ad literam vel linguã, si tñ intellexit affectum vel sensum nutu vel signo, sufficit. Et non refert an nutu vel lingua intelligatur. argu. de translatio. epi. inter corporalia. xliij. distin. sit rector. Unde si sponsus dat annulũ dõo in theutonico p verba de presenti, ⁊ spõsa Polonia recipit annulũ annuẽdo, dr cõsentire in. d. c. ex literis. Dicit et Frãci. de zaba. in. c. ex parte. de spõ. qd si dicat vir, pmitto qd te ducã i vxorẽ ⁊ decetero tenebo te vt vxorẽ. si talis

ꝯhit cum alia per verba de presenti, adherebit secūde, pp verba illa, ducā te, que sunt de futuro, que ēt verba restringūtur per sequētia, cū dixit, tenebo te vt vxorē. Et dicit Inno. qd̓ hec verba, ducā, non sonant tm̄ actum, sed ēt ius, vt sit sensus, promitto qd̓ tūc fiam tua legitima vxor. ⁊ hoc est si sunt verba mulieris. Illa aūt verba, promitto qd̓ tenebo te pro vxore, hn̄t sensum ac si dicat vir, habeo tecum matrimoniū, vel accipio te in meā vxorē, ⁊ promitto ꝙ de facto tenebo te pro vxore. Si aūt dicat, ꝑmitto qd̓ nunq̄ꝫ habebo aliam nisi te, lꝫ istam nō tenetur simpliciter accipere, si nullam vxorē in vita sua vult ducere, tn̄ si vellet ducere aliam, nō pōt, q̄ꝛ de cōi vsu loquendi sensus est, Recipiā te, ⁊ nō aliam, si vxorē voluero ducere. Item cōcubina dicat alicui nolo quod me cognoscas nisi tanq̄ꝫ vxorē, ⁊ vir taceat vt cognoscat, dicit Joā. de ligna. qd̓ est presumptū matrimoniū. Sed tn̄ Gaspar dicit ꝙ nō, q̄ꝛ nō expresserunt, ⁊ ēt q̄ꝛ tacens habeẗ pro ꝯdicēte in hoc casu, cum agatur de obligatione ipsius. s. sub ꝯdōne

10 vel sub modo. † Sub ꝯdōne fit, vt ꝯho tecū si patri meo placuerit, vel si inuenero te hr̄e centū marcas. ⁊ sic de silibus. ⁊ talis ꝯctus suspendit matrimonium vsq̄ꝫ ad existentiam ꝯdōnis. i. non prius tale matrimonium tenebit, nisi impleatur illa cōditio. Si tn̄ interim consensus de presenti, vel copula carnalis fuerit subsecuta, tenebit matrimoniū eo qd̓ tales vidētur recessisse a conditione, vt de condōnibus appositis. de illis. ⁊ c. super eo. ⁊ c. per tuas. Et hoc intelligēduꝫ est de ꝯdōne honesta, quales sunt due ille suprapositē. Nam si esset ꝯdō ꝯ sb̄am matrimonij, vt ꝯho tecum si nō prolificabis, vel donec mihi aliam inueniā, vel si te exponas pro questu prostituendi, omne tales nihil agūt. Si tn̄ qs dicat, ꝯho tecuꝫ si te virginē inuenero, ⁊ postea sequitur coitus, nec inuenitur virgo, dicit Bern̄. ⁊ Hosti. qd̓ iudicabitur ꝑ matrimonio, ⁊ hoc in foro iudicij, tn̄ in foro anime nō sic iudicabiẗ, q̄ꝛ dignum est vt mulier que mēntita est se esse virginem, maneat decepta, ⁊ vt viro subueniatur, qui forte vult vitare bigamiam. Sed sub modo ꝯhitur sic, Do tibi tunicā vel cingulum, vel anulum vt ꝯhas mecum, alioquin reuoco qd̓ donaui. talis ꝯctus statim tꝫ. Sed si non seruetur modus, poterit reuocari. Dicunt tn̄ doctores qd̓ lꝫ posset ꝯhi matrimonium sub conditione, non tn̄ sub modo. ⁊ hoc est tenendum. Matrimonium tn̄ ex cā ꝯctū tꝫ siue causa sit vera, siue falsa, vt ꝯho tecum q̄ꝛ pulchra es siue diues, nisi causa esset ita falsa qd̓ contineret in se aliquod impedimentū, vt ꝯho tecum q̄ꝛ libera es. nam si non esset libera, nō teneret matrimoniū ⁊c. Et sciēdum ēt qd̓ si quis ꝯhit cum aliqua cū ꝯdōne, deinde tn̄ ante aduentū ꝯdōnis ꝯhit cuꝫ alia pure, dꝫ manere cum secunda, ēt si sit consanguinea prime.

SVMMARIVM

1 Matrimonium duodecim casibus potest impediri.

Caput tertium septime partis.

Unc videndum est de
1 impedimentis matrimonij. † Sunt aūt. xij. impedimenta que impediunt matrimonium ꝯhendū, ⁊ dirimunt iam contractum ꝺm Innocen. in. c. iuuenis. de sponsalibus.

Primuꝫ est furor. xxxij. q. viij. c. neq̄ꝫ furiosus. vbi diciẗ, neq̄ꝫ furiosus, neq̄ꝫ furiosa contrahere possunt matrimonium, sed si ꝯctum fuerit. s. ante furorem, non separentur. s. propter furorem. Et ratio, q̄ꝛ tales non possunt consentire. si tamē habent lucida interualla, tunc bene possunt, vt dicit glo. ibidem.

Secundum si esset vtroq̄ꝫ articulo. i. testiculo carens, vel impotens coire. xxxj. q. vij. illi.

Tertiū est affinitas, vt si quis sponsam de presenti consanguinei sui recipit in vxorē, ⁊ eam cognouit, impeditur ꝯhendum ⁊ dirimitur ꝯctum, ita qd̓ primo restituitur, sed mulier non pōt induci ad abstinentiam pp publice honestatis iustitiā, vt de eo qui cognouit consanguineam vxoris sue. c. discretionem.

Quartum est error in persona, vt cum quis putans contrahere cum. R. contrahit cum Ursula.

Quintum est error in cōditiōe seruili. vt si quis ꝯhit cū aliqua putans eā esse liberā, cum tn̄ nō est libera, vt de coniugio seruo. c. ij. Sed quid dōm est de Jacob qui deceptus est in persona. s. q putans Rachelē cū qua ꝯxerat, inuenit Lyam ⁊ tn̄ tenuit mr̄imoniū. Rn̄sio ꝺm Gratianū. xxix. q. j. c. j. qd̓ illud mr̄imoniū nō tenuit ex p̊cedēti ꝯsensu, sed subsequente, q̄ꝛ post copulā carnalē in eandē ꝯsensit de nouo. Error tn̄ qualitatis non excludit ꝯsensum matrimonij, vt si putaẗ bonus, q tn̄ est malus, ⁊ si putaẗ virgo, que tn̄ inueniẗ corrupta. Similiter error fortune, vt si putaẗ sponsa diues que tn̄ est pauper. In omnibus istis casibus nō dirimitur matrimonium contractum.

Sextum est votum solēne, vt sacri ordinis vel ꝓfessionis. vn̄ si qs ꝓfessione facta in religione vel sacro ordine vxorē duxit, dirimiẗ matrimoniuꝫ, vt qui clerici vel vouentes. c. insinuāte. ⁊ de voto. c. vnico. lib. vj. Alia aūt vota simplicia lꝫ impediant ꝯhendū, non tn̄ dirimūt iam ꝯctū. vnde si quis vouet simpliciter non velle ducere vxorē, ⁊ postea duxerit, tꝫ matrimonium. Sed ille peccat mortaliter sic ꝯhens, ⁊ non dꝫ petere debitum ab vxore, sed tn̄ teneẗ reddere qn̄ petiẗ ab ea, vt notant doct. in. c. rursus. qui clerici vel vouētes. de quibus vide ibi materiam istam. Sed tn̄ si quis habens votū simplex querat a sacerdote an posset contrahere dat consiliū Hostiē. qd̓ pōt dicere qd̓ sic. Si aūt querat vlterius an tale matrimonium tenebit, dꝫ dicere quod non alias peccaret, q̄ꝛ daret occasionem mortaliter peccandi.

Septimū si machinatus est in mortē prioris cōiugis seu vxoris, vel eā ducere promisit. de eo qui duxit in matri. quā pol. per adulte. c. significasti. Et dicit Jo. and. in. c. laudabileꝫ. de cōuer. infidelium. quod qn̄ machinatio est ab vtroq̄ꝫ. s. a viro ⁊ a muliere in mortem mariti, tunc sufficit ad dirimēdū matrimoniuꝫ sine adulterio. Qn̄ vero machinatio est ab altero tm̄, tunc non sufficit sine adulterio, vt de diuortijs. c. j. ⁊ istud imprimenduꝫ est mēti, q̄ꝛ raro iste punctus bene intelligitur.

Octauū si est alterius cultus, vt sarracenus vel iudeus. xxviij. questio. j. caue.

Nonum si per vim coactus est contrahere, vt de spon. cum locum. Et intellige de vi vel metu qui cadit in constantem virū vt dicit glo. j. ibidem. que etiam dicit quod minor metus excusat feminam q̄ꝫ virum. quod similiter nota.

Decimū ē sacer ordo, vt q cle. vl̓ vo. c. j. ⁊ ď vot. c. vnico. li. vj.

Undecimum si est alteri nupta. de spon. duorum. c. ij.

Duodecimū est publice honestatis iustitia. de spō. c. iuuenis. ⁊ c. ad audiētiā. Sunt alia duo impedimēta q̄ impediūt ⁊ nō dirimūt. s. tp̄s feriarū, vt de ferijs. c. capellanus. Et interdictū ecclesie, vt de despō. ipu. c. ad dissoluēdū. De oībus istis danẗ versus ꝑ Jo. an. in sum. quarti sub hac forma. Error, ꝯdō, votū, cognatio. crimē. Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis, vel si coire neq̄bis. Hec sociāda vetāt ꝯnubia, iuncta retractāt. Et de vltimis duobus danẗ versus. Eccl̓ie vetitū, necnon tp̄s feriarum. Impediunt fieri, permittūt facta teneri.

SVMMARIVM

1 Sacramentum matrimonij quas habeat cautelas. Et quid super eo cauendum sit.

2 Matrimonij debitum quando non reddendum.

Caput quartum septime partis.

1 T primo caueat vir ne volens † a muliere extorquere carnalē cōmixtionē fingat se eam ducere velle, non habens tn̄ intētionē ⁊ propositū eā ducēdi. Nā talis si eā non ducat, grauiter peccat, lꝫ in foro penitentiali non iudicaẗ pro matrimonio. Et lꝫ mulier que simplici aīo sibi cōsentit in peccato, excusaẗ tn̄ deceptor talis si vult veram penitentia agere, necesse hꝫ eā sine fictione ducere quātū in eo est, vel dare sibi virū conuenientē, vel aliter satisfacere. Et hoc ꝺꝫ Tho. Et hoc si vir est equalis ꝯdōnis cū illa. Naꝫ si vir esset melioris ꝯdōnis, puta nobilis, ⁊ mulier rustica vel ribalda, pōt probabiliter presumi qd̓ nō fuit decepta, sed se decipi finxit, ⁊ tunc in tali casu si ille non animo ducendi cohabitauit cum ea, non tenetur eam ducere, nec ei satisfacere, vt dicunt doctores.

Secūdo caueat ne qs sponsam suā ꝯctis spōsalibus antequā solēnitates mr̄imonij fiant. i. anteq̄ꝫ in facie ecclesie copulenẗ, audeat cognoscere, nā talis peccat ꝺm Guil. Et hoc intellige in illis partibus vbi prime nuptie bn̄dicunẗ. Un̄ cū iste nō sunt v̓gines, nec alter illorū post illā occultā cōmixtionē si accipiūt bn̄dictionē quā soli virgines vel alter ipsorū accipe cōsueuit, peccāt cū secūde nuptie nō sint bn̄dicēde. si tn̄ nō esset ꝯsuetudo in aliqbus partibus prias nuptias bn̄dicere, sicut est in Polonia, credo qd̓ spōsus cognoscēs spōsaꝫ aīo ꝯsumādi mr̄imoniū āq̄ꝫ in facie eccl̓ie copulenẗ, non peccet nisi venialiter. hec Tho. in. iiij. senten.

ſenten.diſtin.xxviij.
¶Tertio caueat vir ne cū illa cōtrahat per verba de preſenti,
cum qua alter cōtraxit ꝑ verba de futuro,⁊ copula carnali con-
ſummauit,quia nec verum nec aliquod cenſetur matrimonium
quod poſtmodum de facto eſt ſubſecutum,vt de ſponſa.is qui.
¶Quarto caueant parētes ne ↄtrahant ꝓ filijs aut ꝓ filiabus
ſpōſalia vel matrimoniū cū adiectione pene. Nā talis adiectio
pene nō valet de iure,vt dr̄ in.c.gēma.de ſpon.eo qꝺ mr̄imonia
debēt eē libera.Et hoc eſt ↄ noſtrates q ſtipulant̄ penas niſi im-
pleant filij eoꝝ volūtatē.Dicit tamē Frāciſcus de zabarellis.
Joan.And.Vincen.⁊ Abb.in.d.c.gēma.⁊ Archi.xxx.q.ij.c.
vno,quod bene pn̄t ſtipulari vel dari pignora inter ↄhentes,ſed
nō pene.Ratio,qꝛ pena ſolū ꝓmittit̄,arre xͦo dant̄. Faciliores
aūt ſumus ad ꝓmittēdū ꝙ̄ ad dādū. Jtem arre fiunt in modica
quātitate,pene vero in magna,⁊ ideo timore magne quātitatis
poſſet qs cōpelli ad mr̄imoniū.Vincē.tn̄ dicit quod ſi ſint extra
nei oino qͥ nō habēt ↄhētes ꝑſonas in ſua poteſtate,iſti poſſunt
ſtipulari penas inter ſe,⁊ ꝑdunt eas vel acqrunt ſi ſpōſi nō ſtant
in eoꝝ promiſſionibus.Jnter vero parētes vel alios q hn̄t ſpon
ſos in poteſtate.nō habet hoc locū de pignoribus. Etiā teneas
qꝺ ſi datur pignus loco arre,tunc tenet,ſi aūt pro pena , tūc nō.
Jtē ſi dat̄ per cōuētionē,nō tenet,ſi autē per traditionem, tenet.
Hoc aūt dicit̄ ſecundū Jacobū de aret.qꝺ ratio pignoris tenet
ſi traditur,ſecus ſi conſtituitur tantum,quia quando cōſtituitur
tantum,tunc cedit loco arre,ſed ſi traditur,cedit loco pene.
¶Quinto caueant ↄhētes ne in cognitiōe carnali,ſpirituali vel
legali ↄhant.Nam prohibētur cōtrahere conſanguinei vſqꝫ ad
quartū gradū incluſiue in collateralibus,in aſcēdentibus autē ⁊
deſcēdētibus ꝑpetuo.Jn cognatione aūt ſpūali ꝓhibent̄ hi,ſcili
cet baptizatus ⁊ leuans.Baptizatus ⁊ filij leuātis. Jtē baptiza
tus ⁊ cōiunx leuātis prius cognita.Jtē leuans ⁊ parētes leuati.
Et eodē modo dico de baptizato ⁊ baptizāte.Similiter iter cō-
firmatū ⁊ tenētē,⁊ inter cōfirmātem ⁊ cōfirmatum.Jn alijs autē
ſacramētis nō cōtrahitur talis cognatio,ſcꝫ in penitētia,qꝛ peni
tētia nō eſt ſacramētum collatum per modum generationis,ſed
ſanationis,ideo per ipſum nō contrahitur ſpiritualis cognatio.
alias enim filius preſbiteri nō poſſet inuenire vxorem in tota pa
rochia,ſcḋm Tho.in.iiij.ſen.diſtin.xxij.q.j.arti.ij.licet eniꝫ inter
ſacerdotem ⁊ ↄfitētem cōtrahatur fedus,nō tamē deriuatur ad
alios eorum cognatio.tamē cathecíſmus licet impedit ↄtrahen
dum,nō tamen dirimit cōtractum,vt de cogna.ſpiritua. per ca-
thecíſmum,lib.vj.Jtē cognatio legalis impedit,vſqꝫ ad emanci
pationē.Eſt autē cognatio legalis illa quādo quis adoptat in fi
lium aliquē extraneū corā iudice,⁊ dico corā iudice , quia alias
facta in ꝑuato , nihil valet,ſm̄ Hoſti.de cogna.leg.c.vnico.⁊c.
Et qꝛ iſta cognatio apꝺ nos hodie nō viget,iō de iſta ſupſedeo.
¶Sexto caueat vir ne dimittat vxorē ſuam propter quancūqꝫ
cauſam niſi ꝑꝑ fornicationē,vt dr̄ in glo.c.queſiuit,de diuortijs.
Et intellige tā de fornicatione carnali ꝙ̄ etiā ſpirituali, ſicut eſt
idolatria vel hereſis.Similiter ſi mortē viro machinat̄. Jn iſtis
tn̄ caſibus nō ducet aliā quādiu viuit ꝙ̄ dimiſit.xxxij.q.iiij. oēs
cauſationes.Ratio,qꝛ licet quo ad cōiugalē thorū ſit diuortiuꝫ
non tn̄ quo ad vinculum,qꝺ eſt indiſſolubile ⁊ ꝑpetuū. Ex quo
patet quod mulier a viro nō ſeparat̄ pro furto,vel ꝓ alio crimi-
ne,vel ꝓ alio ipedimento,vt dicit̄ in.c.queſiuit,de diuortijs,nec
etiā ꝓ aliquo defectu corporali,ſcꝫ pro ſurditate,cecitate,ꝓ feto
re oris ⁊c.Et intellige ēt qꝺ quātūcunqꝫ eſſet notoriū crimē for
nicationis in vxore,nō pōt vir ſine iudicio eccleſie ꝓpria aucto-
ritate eā dimittere,licet bene pōt debitū ſibi in priuato denega-
re.Archi.in.c.porro,⁊.c.ſignificaſti,de adulterijs.Jn hoc tn̄ ca
ſu qn̄ alter fornicat̄ ſpiritualiter,ſcilicet ſi labat̄ in hereſiꝫ,nō po
teſt is q remanet in fide,aliaꝫ ducere illa viuēte heretica.Secus
ſi aliqs infidelis vel paganus cōuertit̄,cuius vxor nō vult cōuer
ti,vel nō vult ei cohabitare ſine cōtumelia creatoris,qꝛ talis po
teſt cōtrahere etiā viuente tali vxore,vt de diuor.c.v.
¶Septimo caueat vir ne vxorē in adulterio deprehēſam inter
ficiat,qꝛ lꝫ ſcḋm leges ciuiles nō puniat̄ talis occiſor aliqua pe-
na,tn̄ ſcḋm ius diuinū punit̄.xxxiij.q.ij.inter hec.vbi expſſe pro
hibet̄ tale vxoricidiū.Debet em̄ eā potius corrigere,⁊ ſibi recō
ciliare,cū deus paratus ſit accipere ipſius penitētiā,exēplo mu-
lieris adultere.Joā.viij.vt dicit Bonauē.in.iiij.diſt.xxiij.q.j.et
Tho.q.j.Qui ēt addit ꝙ occidēs vxorē ꝑꝑ adulteriū vel odiū,
ex ſtatuto eccleſie ↄhere cū alia nō debet,⁊ maxime ſi occidat eā
vt ↄhat cū alia,ſecus eſt ſi nō eo animo,qꝛ tunc licet non debeat
cōtrahere,ſi tamē cōtrahit,tenet. ¶Octauo ne aliqs hn̄s ali-
quē ſacrū ordinē ↄhat matrimoniū,qꝛ tale matrimoniū nō tꝫ,vt
de voto.c.vnico.lib.vj.Similiter ecōuerſo caueat ne ↄhens per
verba de p̄ſenti cū aliqua,ſacrū ordinē accipiat,qꝛ talis debet re
ſtitui vxor,⁊ ſi pōt eē ſine ſcādalo vxoris,debet deferre habitum
⁊ coronā clericalē.Nec poteſt ↄhere poſt mortē illius vxoris, ⁊
ſi ↄtraxerit,nō tenet matrimonium,ſcḋm Jnno.Nec etiam poſt
mortē vxoris poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare,vt in extraua
gāti Joānis pape viceſimi ſecūdi,que incipit,antique. Talis.n.
reſtitutus vxori tenebit̄ redder̄ illi debitū,ſed nō poterit petere.
¶Nono caueant cōiuges ne poſt benedictionem acceptā pri-
ma nocte commiſceātur.xxiij.diſt.ſpōſus. Alibi ēt dr̄ qꝺ biduo
vel triduo debent cōtinere.vt.xxx.q.v.aliter. Sed hoc eſt cōſi-
lium,nō preceptum,⁊ ideo ne quis obliget ſub precepto ſpōſos
ad talia,hoc pono ꝓ auiſamēto,quia multi faciunt indiſcrete cō
ſcientiam de talibus ipſis cōiugibus per moduꝫ precepti, quod
fieri nō debet,ſed per modum conſilij tantum ⁊c.
¶Decimo caueat vir vel femina ne ſine parētū cōſilio vel ↄſen
ſu nubat,quia vt dicit Amb.in lib.de patriarchis.Nō eſt virgi
nalis pudoris eligere maritum ,vnde ⁊ Euariſtus papa dicit qꝛ
aliter nō eſt legitimū cōiugium niſi a parētibus tradat̄,⁊ Euripi
dion in perſona cuiuſdam femine legitur dixiſſe. Spōſaliū meo
rum pater meus curam ſubijt,maritū eligere nō eſt meum. Hec
omnia habētur.xxxij.q.ij.nō omnis.§.cum ergo dicitur,⁊.§.ho
norātur.Si tamē fecerit,tenet matrimonium , quia hoc ſolū eſt
de honeſtate,⁊ nō de neceſſitate,maxime ſi habet annos legiti-
mos,ſcꝫ vir.xiiij.⁊ femina.xij.Dicūt tamen leges quod femina
poſt.xxv.annos inuitis parētibus nubit,⁊ verum eſt.
¶Undecimo caueat ſacerdos ne clandeſtine aliquos copulet,
hoc eſt ne pretermiſſis bānis in eccleſia aliquos introducat ſiue
copulet.Nam talis ſacerdos ſuſpēditur per triēnium , vt notat̄
de clandeſt.deſpon.c.cum inhibitio.
¶Duodecimo caueat ſacerdos ne benedicat ſcḋas nuptias,qꝛ
irregularitatē incurreret.Poteſt tamē per epiſcopū ſuper eo di
ſpēſari,vt in extrauagā.Joānis.xxij.que incipit cōcertationi.
¶Terciodecimo caueat vir ne ſemꝑ exigat vel reddat debituꝫ
2 vxori, † qꝛ hoc preceptum de redditione debiti cū affirmatione
nō obligat niſi ꝓ loco ⁊ tēpore,ſcḋm Jo.Pariſi.qꝛ obligat ſem
per ſed nō ad ſemꝑ,nec ꝓ ſemꝑ,ſed qn̄ pōt eē debite circūſtātio
natus,ſcḋm doctorē ſubtilē in.iiij.di.xxiiij.qꝛ fortiori viculo ob
ligat̄ ad nō reddēdū,vt in hoc caſu,qꝛ tenet̄ nō occidere fetū in
vtero pregnātis,vel nō eſſe cauſa abortus.Similiter ſi redditio
debiti vergit in detrimētum ſanitatis,nō tenetur reddere , quia
tenet̄ potius propriam incolumitatē ſeruare,ꝙ̄ iſtud detrimen-
tū vitare in cōiuge.Similiter nō tenet̄ ſatiſfacere volūtati mu-
lieris tp̄e mēſtrui,ne proles naſcatur leproſa,que alias poteſt ꝓ
creari ſana ⁊ etiā qꝛ talis coitus inducit perpetuam ſterilitatem
in muliere ſm̄ Ang.propter cōmixtionē ſeminis cum ſanguine.
Vn̄ ſi cōtingeret naſci fetum,fit leproſus,ſcabioſus , cecutiens,
vel interdum caducus,vel obſeſſiōi demonum tanꝙ̄ vas immū
de cōpoſitū aptus.Et ideo in lege Moſayca accedens ad men
ſtruatā,morte moriebatur,que mors nō infligebat̄ niſi pro mor
tali.Et ſi dr̄ tamē leproſo viro tenet̄ mulier reddere debitū,licet
nō tenetur ſecum cohabitare,vbi tamē certiſſimū eſt quod pro-
les naſcet̄ leproſa,ergo ſimile eſt in mēſtruata. Reſpōdeo ſcḋm
doctorem ſubtilē vbi ſupra,qꝛ in mēſtruo poteſt expectari tem-
pus ↄgruum vt naſcatur proles ſana,in lepra vero nō,vnde me
lius eſt qꝺ naſcatur leproſa vel aliqualis,ꝙ̄ omnino nulla,qꝛ me
lius eſt ſic eſſe ꝙ̄ nō eſſe.Verūtamē dicit Tho.vbi.ſ.q.ij.arti.ij.
Si eſt fluxus innaturalis ⁊ diuturnus,pōt vir ad talē accedere,
qꝛ alias oporteret virū perpetualiter abſtinere. Dicit etiam qꝺ
mulier mēſtruata poteſt redder̄ debitum viro petēti,debet tamē
eum auertere precibus vt ſufferat , nō tamē ita efficaciter debet
auertere quod poſſit ſibi eē occaſio incidēdi in aliquas peſſimas
corruptiones ſicut ad id ꝓnus creditur. Si autē credit ꝙ petit
ignoranter,debet mulier aliquam occaſionē pretēdere,vel infir-
mitatē allegare ne debitum reddat,ne periculum viro timeatur.
Dicit aūt Tho.qꝺ accedens ad pregnātem , nō ſemper peccat
niſi timeat̄ abortus.Dicit etiam ipſe qꝺ ſi tunc vir preter cōſue
tudinem ⁊ modum a natura inſtitutū quantum ad ſitum , exigit
debitum a cōiuge,puta a parte poſteriori,vel ad latus,nō ſemꝑ
eſt peccatuꝫ mortale,ſed quādoqꝫ poteſt eſſe ſine peccato, dimit
tere autē proprium vas,ſemper eſt peccatum mortale ⁊ ſodomi
ticum,qꝛ hoc eſt ↄtra naturam cōiugij,hec ſanctus Thomas.

❧ F I N I S ❧

Tractatus de sacrificio

Misse, ⁊ eius expositione Celeberrimi canonum periti D. Nicolai Plouij Posnoniensis.

¶ Prefatio.

Hoc facite in meam cõmemorationem. Luc. xxij. ⁊ de cõsecra. di. ij. iteratur. Quia scd̃m beatũ Tho. in. iij. parte summe sue. q. lxxxiij. arg. iiij. misteriũ nr̃e salutis totũ cõprehẽdit̃ in sacr̃o eucharistie, ideo tale sacr̃m per ceteris agitur cum maiori solẽnitate. Que quidẽ solennitas in misse officio consistit, vbi recolitur singularis memoria dñice passionis, iuxta qd̃ ipse iturus ad passionẽ, fieri precepit dicens. Hoc facite in meã commemorationem, glo. j. in memoriã mortis mee. Et q̃ singule partes misse inenarrabilem dulcedinẽ redundant diuinorũ misteriorũ, (designant enim gesta, facta ⁊ opera Christi, qui operatus est salutẽ in medio terre, ⁊ precipue circa misterium sue passionis, resurrectionis, ⁊ ascensionis) ideo de singulis particulis huius sacri officij breuiter intendamus.

SVMMARIVM.

1 Missa cur sic dicta.
Cathecumeni qui dicantur.
2 Missa quot nomina habeat.
3 Missam quis instituit.
4 Sacerdos qualiter ad missam se debeat ꝑparare. 5. 6.
5 Episcopus aliter in missa induendus q̃ʒ simplex sacerdos.
6 Misse indumenta quid significent.

¶ Caput primum.

1 Circa quod sciendum qd̃ † missa dr̃ primo a mittẽdo, quia angeli ibi mittuntur, vt dicit Grego. de consecra. dist. ij. quod si sanguis. Secundo ratiõe filij, qui ibi mittitur a deo pr̃e. Tertio ratione nr̃i, q mittimus vota nr̃a ad deũ ꝑ sacerdotẽ, vt nobis deus mittat bñdictionẽ ⁊ gr̃aʒ. Quarto rõne, scʒ cathecumenoꝝ, q vt dicit Hug. antiquitus admittebant̃ vsqʒ ad offertoriũ, ⁊ ab offertorio foras mittebant̃. Cathe
2 cumeni aũt erant nouiter credẽtes, nõdũ baptizati. † Habet aũt multa noĩa istud officiũ misse, seu sacr̃m. Dicit̃ em̃ missa propter rõnes ꝑdictas. Item dr̃ eucharistia, ab eo qd̃ est bona, ⁊ charis gratia, quasi bona gr̃a. Dr̃ hostia ab hostibus vincendis, q̃ per eã nr̃i hostes vincunt̃. Immolatio dr̃ scd̃m Isido. vj. Etimo. ab in ⁊ moles, q̃ in mole. i. in cumulo altaris sacrificat̃. Cõmunio dr̃, q̃ esca est omniũ fideliuʒ, iuxta illud. Oẽs de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Dr̃ viaticũ, q̃ dat̃ in hac via ꝑsentis vite ad sustẽtationẽ. Dr̃ sacrificiũ, quasi sacrũ faciens, q̃ mistica prece ꝯsecrat̃, in ꝑs. Immola deo sacrificiũ laudis ⁊c. Dr̃ etiaʒ actio scd̃m Leonẽ papã, q̃ hic quasi in quodã iudicio agimus. Nã locus ẽ eccl̃ia, iudex deus, actor diabolus, reus ppl̃s, ꝯscia testis, sacerdos defensor. Sic dicit Aug. de se in oratione quadã. Sũme sacerdos q me inter te ⁊ meũ populũ esse voluisti ⁊c.

3 Secundo videndũ est qs instituit missam. † Rñdeo qd̃ Petrus, Jacobus, ⁊ Basilius Cesariẽsis ep̃s. De Petro dr̃ in chronicis qd̃ ꝑmus Antiochie primã missam celebrauit sub tribus orationibus, vt dicit Hugo de sancto victore. lib. ij. de sacramẽtis. c. viij. De Jacob. ⁊ Basilio hr̃ de cõse. dist. ij. Jacobus. Dicit autẽ Archi. in. d. c. Jacobus, qd̃ Jacobus instituit dicere secretã. Basilius aũt alia addidit. Pro quo sciẽdũ qd̃ missa quõdã nõ cũ tãto apparatu nec cum tãta solẽnitate dicebat̃. Primo em̃ ab apostolis dicebant̃ tãtũ illa verba in celebratione misse que dominus dixit. Hoc est eniʒ corpus meũ. Sed postea Apostoli addiderunt dominicam orationẽ. Et adhuc etiã Apostolorum cõsuetudo presentatur singulis annis sancto die Veneris, excepto qd̃ illo die nõ cõsecrat̃. Postea apostoli vel eoꝝ successores instituerunt qd̃ epistola et euangeliuʒ legerent̃ ante sacrificium. Primo autem legebatur epistola, scd̃o euangelium, tertio dominica oratio, quarto dicebant̃ verba dñi, ⁊ tũc offertoriũ inchoabat̃, a lectore, q mos sabbato sancto pẽtecostes adhuc obseruat̃. Postea xᵒ scti pr̃es ⁊ apl̃i illas solẽnitates q̃ nũc sunt in missa, addiderunt, vt Alexã. Gelasius, Gregoriᵘˢ, Leo, Celestinus, Damasus ⁊c. Cano. aũt dicit Gre. fuisse ꝯpositũ a quodã scholastico. Apl̃i tñ̃ ibi multa addiderũt, sicut ĩfra patebit ĩ suis locis de q̃libet istoꝝ special̃r.

4 Tertio videndũ est de preparatione sacerdotis. Et q̃ † sacerdos est quasi pugil q dimicare hʒ cum diabolo pro delictis ppl̃i in missa, ideo armat se primo orationibus, scd̃o vestibus sacris, tertio ceremonijs debitis. Primo igitur dicit psalmos. Quã dilecta. Bñdixisti. Inclina. Credidi, ⁊ De ꝓfundis. Et quãtũ ad illos q dñt officiũ Romanũ, qd̃ Linus instituit. Dicunt̃ aũt isti qnqʒ psalmi ſm Inno. pp trãsgressionẽ qnqʒ sensuũ, ⁊ etiã q̃ in quolibet eoꝝ fit cõmemoratio de his q̃ spectant ad istud sacramẽtũ, ⁊ ad remissionẽ peccatorum. In primo dicit̃ de altaribus. Altaria tua domine virtutuũ. In scd̃o de misericordia dei, ibi. Ostẽde nobis dñe ⁊c. In tertio de oratione, ibi. Veniẽt ad te, ⁊ orabũt coram te. In quarto de oblatione, ibi. Calicẽ salutaris accipiã ⁊c. In qnto de finali redemptione, ibi. Q̃ apud dominuʒ misericordia ⁊c. Scd̃o sacerdos ornat se pectẽdo pilos, ⁊ purgãdo euulsos, ꝑ quod designat̃ cogitationũ malorum mundatio. Tertio lauat manus, iuxta illud Esaie, Lauamini, ⁊ mũdi estote. Quarto induit̃ sacris vestibᵘˢ.

5 ¶ † Circa quod sciẽdũ quod aliter ĩduitur ep̃s q̃ʒ simplex sacerdos. Nã ep̃s scd̃m Joã. beleth. primo induit sandales, vel sotulares, qd̃ designat ocreas pugilũ. Ipse. n. tũc debet pugnare cũ diabolo. Vñ accipit spiritualia arma. Alba ꝓ lorica opit̃. Cingulũ sumit ꝓ arcu. Subcingulũ ꝓ pharetra, ⁊ dr̃ subcingulum quo stola ligat̃. Stola circũdat collũ, quasi hastã ꝯtra hostẽ vibret. Manipulo ꝓclamat. Casula quasi clipeo protegit̃. Libro
6 pro gladio vtit̃. Mitra quasi galea caput ꝓtegit. † Sed si simplex sacerdos primo habet calceos, sine qbus nullus debet celebrare, ẽt qui habet ex voto ꝓfessionis incedere discalciatus, ſm Bern̄. de parãtinis. Et hoc significat humanitatẽ despõsatiõis Christi ⁊ ecclesie incedimus discalceati. Et demũ sacerdos ponit humerale, qd̃ designat velamẽ Christi qd̃ habuit cũ sibi dicebat̃ velato capite. Prophetiza nobis Christe. Alba significat vestimẽtũ in quo herodes illusit Christũ. Luce. xxij. Cingulũ significat flagellũ quo cesus est circa colũ. Jo. xix. Manipulus, funẽ quo ligatus fuit. Jo. xviij. Cõprehẽderũt ⁊ ligauerũt eum. Stola significat ligamẽ quo ligatus fuit ad colum. Casula significat purpureũ vestimẽtum. Ista spiritualiter significãt virtutes in sacerdote. Nã humerale significat fidẽ, quã Apostolus appellat galeã, ad Eph. vj. Alba spẽ, q̃ totũ ꝯtegit, ad Rom. viij. Spe salui sumus. Cingulũ, iustitiã. Esaie. xj. Erit iustitia cingulũ lũborũ eius. Manipulus significat fortitudinẽ ꝯtra impetus diaboli. Stola ab vtroqʒ humero significat prudẽtiã ⁊ temperãtiã. Casula que totũ operit, significat charitatem. Habet ergo sacerdos simplex sex indumẽta, q̃ habet sex officia, scʒ baptizare, ꝑdicare, catechizare, ligare, absoluere, ⁊ ꝯsecrare. Episcopus vero habet nouẽ, scʒ caligas, sandalia, succinctorium, mitrã, dalmaticã, tunicã, chirothecas, annulũ, ⁊ baculum, q̃ ep̃s hʒ plura officia q̃ʒ sacerdos. s. virgines ꝯsecrare, ecclesias dedicare, clericos ordinare, sinodũ celebrar̃, chrisma ꝯficer̃, vestes vasa ⁊ alia sacra ecclesie ordinamẽta ꝯsecrare, ⁊ ꝯfirmare. Cõsecrationem aũt vestimẽtoꝝ ꝑdictoꝝ Stephanus instituit anno dñi. cclvij.

¶ Deinde sacerdos accedens ad altare, dicit. Aufer a nobis dñe cũctas iniqtates nostras ⁊c. signando se in facie, ꝑ qd̃ petit oĩa impedimẽta a se auferri seu remoueri. Tãdẽ osculat̃ religas in medio altaris, dicens. Oro te dñe ꝑ merita omniũ sanctorũ tuoꝝ ⁊ eoꝝ quoꝝ hic ossa recõdita sunt, vt eoꝝ intercessione nobis digneris indulgere vniuersa delicta nostra ꝑ quod petit sanctoꝝ suffragiũ, quasi ex se sit indignus. Deinde osculat̃ librum, dicẽs. Dignus sim dñe accipere librũ, ⁊ aperire signacula eius, qm̃ occisus es pro nobis, ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo. Osculũ illud qd̃ facit in medio altaris, significat iudaicũ ppl̃m euãgelicũ vero gẽtilẽ, q ꝑ euãgeliũ credidit. Unde q̃ Christus vtriqʒ populo veniens in mũdũ dedit pacem, ideo vtrunqʒ osculat̃. Quod aũt prius sacerdos accedit ad dextrũ cornu altaris, significat qd̃ prius Christus predicauit iudeis, deinde gẽtibus.

¶ His expeditis videndum est de ipso officio, quod habet sex partes. Quarum prima vocatur preparatio, ⁊ durat ad epistolam. Secunda instructio, ⁊ durat ad offertorium. Tertia oblatio, ⁊ durat ad prefationem. Quarta consecratio, ⁊ durat vsqʒ ad oremus, ꝓceptis. Quinta sacramẽti perceptio, ⁊ durat vsqʒ ad cõmunionẽ. Sexta gratiarum actio, ⁊ durat vsqʒ ad finem.

Summarium.

SVMMARIVM.

1 Missa qualiter olim incipiebatur. Et de eius introitu.
2 Misse misteria & ceremonie quid denotent. Et qualiter ad illas populus accedere debeat.
3 Sacerdos in missa cur quinquies se vertat.
4 Collecte in missa quomodo concludende.

¶ Caput secundum.

e Et quia populus debet primo venire cum mētis deuotione ad ecclesiā, ideo missa primo incipit ab introitu. † Pro quo sciēdū q olim missa incboabat a lectionibus, sicut adhuc in sabbato Pasche, & Pentecostes. Unde Celestinus primus natione Romanus anno dñi. ccccxxvij. instituit vt ab introitu inciperet. Post quē Gregorius primus anno dñi. dix. cātualez introitū cōposuit, & significat sanctorum patrum qui incarnationē Christi desiderabant, clamorē, deuote dicentiū. Emitte agnum dñe dñatorē terre &c. Et iterū. Utinā disrumperes celos. Per versum aūt designat desiderij numerositas, qr diuersi diuersimode clamabant. Ideo aūt (vt cōmuniter) introitus sumit de psalmis, qr olim cantabant in principio misse. cl. psalmi. Sed qr tediosum pplo erat, ideo Pelagius statuit vt solū aliquid de ipsis sumeret, scz introitus cū versu. Aliq tñ sancti habent speciales introitus in suis festis pp reuerentiam eorū. Additur etiam Gloria patri, qr licet solus filius sit incarnatus, tñ tota trinitas opata est incarnationē, qd Damascenus papa instituit. Omittitur tñ in missa defunctorū, qr illi nō sunt in statu glorie, sed pene. Simile in dñica passionis dñi, qr tunc nō recolit gloria, sed confusio in psona filij dei facta. Resumit aūt introitus ideo qr tam precedētes q̄ sequētes sancti in fide Christi sunt cōcordes, vñ Et qui precedebant, & qui sequebātur, clamabant Osanna.

2 Sciendum autem quod † sacerdos debet primo egredi de sacristia quando introitus incboat. Signat autem egressus ille Christi egressum de vtero virginis gloriose, de quo pcessit tanq̄ spōsus de thalamo suo. ¶ Secūdo populus debet venire cum mētis humilitate, qd designat Kyrie eleyson, quod etiā Grego. papa cātari nouies instituit. Et est grecū, significans tantū sicut dñe miserere. Fit autez in greco, vt innuat Christi titulus scriptus fuisse Hebraice, Grece, & latine. Uñ osanna, & sabaoth hebraica sunt, reliqua vero latina. Uel vt ois lingua cōfiteat Christi passionē. Et fit nouies, vt ad nouē ordinum angelorū contēplationē possimus perueniere. Triplicat autē ad laudē trinitatis. Et recte sequit post introitū, introitus eñ significat aduētū Christi in carnē, Kyrie eleyson vero in mentē, quod signat per hoc quod dicit, miserere nobis. ¶ Tertio debet populus venire cū mentis erectione, qd signat cātus angelorum, scz Gloria in excelsis deo. Et recte sequit post illa duo, ad significādū qd homo ad aduētū Christi i carne & mēte, debet gaudere gaudio spirituali, & vocaliter exprimere. Et primo incipit a sacerdote, scdo a choro cōplet, per qd designat qd primo vnus chorus. i. vnus angelus in natiuitate dñi icepit istū himnū, post hoc alij multi ipsum psequebant, vt d Luce. ij. Et qr iste himnus dictus est ad laudē dei in natiuitate, q est mediator dei & hoim, ideo i medio altaris dr, vel qr in media nocte natus est. Et qr ēt iste himnus in ortu Christi in mundū dictus est, ideo facie versa ad oriētē ipse incipit. Et qr istud cāticū est leticie, ideo in aduētu nō canit, qr sancti pr̄es nō in re, sed in spe habuerunt premiū. Spes aūt q differt, affligit animā. Prouerb. xiij. Simir in. xl. & lxx. vbi recolit lapsus primi hois flebilis, nō dr. Unde nouē septimanis tacet, pp nouē chororū angelorū cōsortij priuationē. Itē in die Innocētiū nō cantat, qr fuerunt non in gloriā, sed in vituperium Christi occisi. Generaliter tñ dr iste himnus quādo dr Te deū laudamus, excepto sabbato pasche, & cena dñi pp speciales rationes. In cena aūt dñi non dr nisi ab epo, sed sabbato pasche ab oibus, qr illa missa est quodāmodo diei sequētis. s. resurrectiōis Christi, vñ in nocte deberet celebrari, de ɔsecra. dist. ij. nocte. Deinde sacerdos vertit se ad populū, dicēs. Dñs vobiscū, qd valet tm̄. i. dñs tribuat peccōribus affectū & volūtatē bonā. Sed eps dicit. Pax vobis, qr est vicarius xpi, q dixit aplis suis post resurrectionē suā. Pax vobis, quasi diceret, in presenti det vobis pax peccatoribus, & in futuro pax eternitatis. Et chorus rñdet. Et cū spū tuo. i. dñs q est in corde tuo, sit etiā nobiscū in corde nostro. Et hoc verbū, Dñs vobiscū sumptū est de lib. Ruth. c. ij. Sic eñ legit Booz salutasse messores suos, & ppheta in Parar. Asa regē, & q cū eo erāt. Et angelus salutans Gedeonē dixit, Dñs tecū. Sed hoc verbum. Et cū spiritu tuo, sumptū est ab aplo. j. ad Timotheum vltimo.

3 ¶ † Sciendum tamē quod sacerdos vertit se in missa quinqes, ad designandum quod Christus post resurrectionem suam ipso die resurrectiōis quinquies apparuit suis electis. Primo Marie Magdalene, secūdo mulieribus, tertio Petro, quarto duobus discipulis in Emaus euntibus, quinto omnibus discipulis absente Thoma. Et quia populus cōuenit ad orandum cum intentione impetrandi, ideo statim sequitur collecta. Unde dicit sacerdos. Oremus, significans illud quod Christus dixit apostolis. Orate, ne intretis in tētationez, per quod etiam reddit se indignum. Unde quasi cōuocans ad se fideles, dicit Oremus, idest omnes orate, vt qd petimus, facilius impetremus. Et tunc dicit collecta seu oratio, que designat quod Christus dans nobis exemplum, orauit. Et dicitur collecta, q fit super populum collectum, vel qr in ea colligit populi oratio seu deprecatio. Et fit in dextra parte altaris, per quā designātur bona eterna & spiritualia, que primo sunt petenda, iuxta illud. Primū querite regnum dei. Fit etiam versus oriētem, iuxta Damascenū. lib. iiij. c. xj. vt paradisum nos affectare mōstremus, q est in partibus oriētis. Secūdo vt in Christum crucifixum qui versus oriētē stans in cruce respiciebat, intendamus. Tertio vt ipsum iudicem inde venturum significemus. Quādoq autem dicitur vna oratio ratione solennitatis. Aliquādo due vel tres vsq ad septenarium, & nō vltra, quia scdm Inno. dominus septem petitionibus docuit orare. Et etiam quia vltra in tedium verteretur, de cōsecra. dist. ij. cum omnia. Quando autē imponunt plures collecte, tūc primo imponunt due, postea tres, vel primo vna, & postmodum due, ita qd maior numerus sequatur. Et semper fiant in numero impari, quia persone diuine sunt impares in numero. Et dirigātur omnes orationes patri & filio, & nō spiritui sancto, qr cum ipse sit donum, a dono nō petitur donū, scdm Bernar. de parantinis. † De modo autem cōcludendi collectas dātur versus. 4

Per dominum dicas, cum patrem presbiter oras.
Si Christum memores, per eundem dicere debes.
Cum Christo loqueris, per eundem dicere queris.
Qui tecum, si sit collecta, finis in illo.
Si spiritus almus, eiusdem dicere debes.

Hoc est. Ubicūq ad deū patrē dirigit oratio, & nō est mētio de filio dicat. Per dñm &c. Si aūt est mētio filij, dicat. Per eundē dñm &c. Si aūt ibi est mētio de spiritu sancto, dicatur. Per dñm &c. q tecū viuit & regnat in vnitate eiusdē spūsancti deus, p omnia secula seculorum. Amen. idest per omnia presentia & futura. Nullus autem debet sibi facere nouas collectas, que non sunt ab ecclesia probate, quia hoc prohibuit concilium Aphricanum, cui interfuit Augustinus.

¶ Sciendum etiam qd si imponitur collecta defunctorum in missa viuorum, qd illa debet esse penultima, & nō vltima, qr finis debet suo principio conuenire. Nullo aūt modo in missa defunctorum collecta pro viuis debet imponi, quia mortui viuos iuuare nō possunt. Item collectas dici precepit Simmachus natione Sardus anno domini. ccccxciij.

SVMMARIVM.

1 Missa habet sex partes, & quid in illa obseruandum.
2 Populus cur in missa dum euangelium legitur stare debeat.

¶ Caput tertium de secunda parte Misse.

e Expedita prima parte misse, que est ad populi preparationem, dicēdum est de secūda, que est ad populi instructionē, & incipit ab epistola, in qua docet populus in diuinis mādatis.

1 † Et habet sex partes. s. misterialē informationē, de quā in epistola, penitētialē operationē, de qua in graduali, salutarē lamētationē, de qua in tractu. spiritualē exultationē, de qua in alleluia, principalē instructionē, de qua in euāgelio, & specialē fidei instructionē, de qua in simbolo, scdm aūt Inno. epistola significat offi cium precursoris, q preibat ante faciē domini. Et qr predixit. Penitētiam agite, ideo sequitur graduale. Sed quia post penitētiam sequitur gaudium, qr ipse dixit. Appropinquabit enim regnum celorū, ideo sequitur alleluia, qd est cātus gaudij. Et qr post Joannis doctrinā secuta est doctrina Christi, ideo sequitur euāgeliū, que est doctrina Christi, post quā secuta est fides aplo

tū, ideo sequit̄ simbolū. Epistole aūt nō sunt de libris Moisi, qr̄ i illis ꝓmittunt̄ tp̄alia, i ap̄lis vero Pauli eternalia. Et hac rōne lectiones de libris Moysi terminant̄ in graué accētū, sed lectiones epistolarū in acutū, qr̄ sursum tendūt. Graduale scđm Inno. dr̄ a gradibus in qbus cātabat̄, ⁊ significat cōuersionē fideliū penitētiū. Et interponit̄ versus, ad designandū qđ nullus verā penitentiā facit nisi plene cōuersus sit ad deū. Et omittitur graduale in festis paschalibus, ⁊ loco eius dr̄. Hec dies, qr̄ illi dies statū ecclesie futuꝝ felicē insinuāt, scꝫ statū post resurrectionē, vbi nō erit pena, sed gaudium. Alleluia vox letitie significat gaudiū penitētiū, qđ hn̄t ex promisso p̄mio. Et canit̄ etiā in aduentu, qr̄ licet sancti p̄res habuerūt spem de incarnatione Christi, tn̄ qr̄ certi de hoc erant, ideo exultabant. Sꝫ in septuagesima omittit̄, qr̄ tūc casus primi hoīs deflet̄, loco cuius canit̄ tractus cū prolixitate ⁊ asperitate vocis, significans ꝓlixitatem miserie presentis incolatus. Et hoc Simmachus papa instituit, sicut et collectas. Addit̄ ēt quādoqꝫ ꝓsa post alleluia, scꝫ q̄ est vox exultationis, ad significādū gaudiū corporis ⁊ anime. Et est instituta a Nicolao papa. Prius eīm cātabat̄ neuma quoddā longuꝫ post alleluia, loco cuius Nicolaus papa in festiuitatibus precipuis prosam cātari instituit. Significat etiā diutina ꝓtractio notaꝝ ipsius alleluia gaudiū celestis patrie, qđ est absqꝫ fine. Et fit sine voce significatiua, qr̄ tale gaudiū nulla lingua exprimeṙ potest ⁊c. Euangeliū qđ legit̄ in sinistra parte altaris, designat qđ p ipsum peccatores sunt vocati. Et dr̄ versus aquilonē, ad euitationē malorū ⁊ imitationē bonorū. Mali eīm p aquilonē significant̄. Nā p aquilonē diabolus frequēter designat̄, ꝯtra quē est euāgeliū. Et dr̄ in loco alto, scilicet in pulpito, qđ nō fit in ep̄la, qr̄ altus locus dat̄ seruantibus euangeliū, qr̄ celum. Et propter hoc ēt terminat̄ in altū. Premittit̄ aūt ante euāgelium. Dominus vobiscum, salutatio populi, p qđ disponit populum ad audiendū deuote. Et chorus respōdet. Et cū spiritu tuo idest sicut tecū est deus ad dicendū verbū dei, ita nobiscum sit ad audiendū. Deinde signat se in principio ⁊ in fine. Primo in libro facit signū crucis, quasi dicat. Crucifixum predico. Scđo in pectore, quasi dicat. Crucifixū credo, deinde in facie, ac si dicat. Crucifixū predicare nō erubesco. Similiter populus facit, ne diabolus vertat facies ac mētes eorum ab auditione verbi dei in principio
2 ⁊ in fine ne verbū tollat de cordibus eoꝝ. † Debet etiam populus stare, ⁊ nō sedere, in signū qđ sunt parati pugnare pro euangelio, ⁊ caput eleuare in signū reuerētie. Et hoc statuit Anastasius papa anno dn̄i. cccciiij. hr̄ etiā de cōse. dist. j. apostolica. Itē arma vel baculos ponere, in signū quod iuxta doctrinā euāgelicā parati sunt nō armis, sed patiētia se defendere, iuxta illud. Si quis te ꝑcusserit in vnā maxillam, prebe ei ⁊ alterā. Aliquando aūt thurificat̄ circa euangeliū, p qđ significat̄, odor bone operationis, iuxta illud. Sic luceat lux vestra ⁊c. Dat̄ etiā osculum libri tm̄ sacerdotibus post euangeliū ⁊ clericis, ad designandum quod ipsis debent esse manifesta diuina secreta, ceteris autē in parabolis. Luce. viij. Post hoc canit̄ simbolum Nicenum, qđ Martianus Romanus post Siluestruꝫ instituit anno domini. cccxxxix. Et dicit̄ a sin quod est con, ⁊ bolos morsus, quasi cōpositū p morsellos paruos idest articulos. Est eīm collectum ex diuersis locis sacre scripture, in quo est tota fides. Cōpositū est tamen propter maiorem cautelam, scilicet propter hereticos, ne
3 sit difficile querer̄ articulos fidei in scripturis multis. † Et est triplex simbolum. Primum apostolorum, scilicet credo, quod cōmuniter dicitur in prima ⁊ in completorio. Secūdū Athanasii, scilicet. Quicunqꝫ vult saluus esse. Et tertiū Nicenum, quod in sinodo Nicena fuit compositum. Istud autēꝫ potius canitur in missa q̄ꝫ aliud, qr̄ conditum est tempore veritatis propalate contra hereticos insurgentes, ⁊ clarius est determinatiuū fidei quā simbolū apostolorum, ideo potius canitur istud q̄ꝫ illud. Unde licet eadem sit veritas vtrobiqꝫ, magis tamen clare in vno q̄ꝫ in alio. Canit̄ autem alte ⁊ expresse, vt omnes illud discāt ⁊ sciant.

SUMMARIUM.

1 Oblatio in missa sex partes continet.

Caput quartum continens tertiam partem misse.

c 1 **Onsequenter** videndū est de tertia parte misse, q̄ dr̄ oblatio, q̄ ꝯtinet sub se sex partes. † Prima est populi exultatio, pro quibus offerri debet, ⁊ hec signatur per offertorium. Secunda est oblationis presentatio, ibi, suscipe sancta trinitas. Tertia est altaris thurificatio. Quarta cordis humiliatio, cum dicit̄, in spiritu humilitatis. Quinta sequēs orationem, scilicet secreta. Sexta manuum ablutio.

Circa qđ sciēdū q̄ sacerdos post simbolum dicit. Dominus vobiscum, ad significādum qđ ex quo debet ad oblationē accedere, ⁊ nulla oblatio potest esse accepta sine deo, ideo dicit, Dominus vobiscū. Et qr̄ tam sacerdos q̄ꝫ populus debent esse valde attenti circa oblationē hostie salutaris, ideo tunc quasi excitando populū sacerdos dicit, Oremus. Nō tamen vlterius prosequitur voce alta, sed sub silētio dicit offertorium, p quod denotat suā intentionem maxime recollectā ad deum. Significat etiā illud silentium latibulū Christi ante passionem, quādo iudei conspirauerunt contra eum, vt si quis eum cōfiteretur, extra sinagogam fieret, cantat tn̄ tunc chorus valde letabunde, ad designandum hilaritatem offerentium, qr̄ datorem hilarem diligit deus, ⁊ quia legitur etiam de Dauid q̄ citharam cum cantoribus percutiebat. Tenentur autem fideles ad oblationes secundum consuetudinem approbatam in aliquibus festiuitatibus, vt de consecra. dist. iij omnis christianus, quia dictum est a dn̄o. Non apparebis in ꝯspectu meo vacuus. Licet aūt hoc sit preceptum tamen quantum ad quantitatem, vt tantum vel tantum offeratur, non est preceptum, sed consilium, iuxta illud Exo. xxv. Ab omni homine q offert vltroneus, accipietis eas, scilicet oblatiōes.

SUMMARIUM.

1 Sacerdos in presentatione oblationis in missa quid facere debeat.

Caput quintum.

r 1 **Equitur** secūda pars tertie partis. s. oblationis presentatio. † Circa qđ sciendū qđ sacerdos volens presentare oblationem deo, parat primo materiam. Et primo pro hostia accipit panē triticeū azimū mūduꝫ ⁊ purū ⁊ pro sanguinis ꝯfectione accipit vinuꝫ bonū ⁊ sapidū, admixta modica aqua, q̄ possit absorberi a vino, quo facto dicit. Fiat hec cōmixtio vini pariter ⁊ aque, in nomine p̄ris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Deinde accipit calicē, tenendo vna manu in medio. ⁊ reliqua sustētādo pedē calicis, ⁊ alte subleuando dicit. Suscipe sancta trinitas hanc oblationē, que oratio de se indicat qd vel ꝓ quo tunc orat̄, tunc enim orat ecclesia deū ⁊c. Dicta aūt ista oratione debet calicē deponere deorsum, ⁊ patenam desup tollere, ⁊ panē ad pedes calicis collocare, vcꝫ inter se ⁊ calicē scđm modū magis cōmunē. Calix significat Christi diuinitatē, patena humanitatē, q̄ diuinitatē (sicut patena calicē) cōtexit. Sed tunc patena sub corporali obseruat̄, qr̄ discipuli relicto Christo oēs fugerunt. Calix aūt corporali operit̄, qđ signat sepulturā Christi. Debet autem corporale esse de lino mundo ⁊ candido, secundū Hugonem, ⁊ secundum cōcilium Lugdunen. vt etiam habetur in brocardo. lib. iij. Hoc instituit Siluester primus anno domini. cccxv. Nec dꝫ in eo alterius rei materia ꝓtiosior aut vilior misceri, vnde dicebat Joā. de deo, secundum quod refert Archidia. de cōsecra. dist. j. cōsulto. quod illi grauiter peccant ⁊ offendūt q mittunt corporale ꝯfici cū faria ad hoc qđ stet rigidū sup calicē. Nec tale corporale debet p mulieres lauari, nisi p sacerdotē prius lauet̄ in vase specialiter ad hoc deputato, in quo nihil postmodū est lauandū, vt dr̄ de ꝯsecra. distin. j. nemo. Significat aūt hoc corporale secūdū Archi. vbi supra, ecclesiam. Quod aūt supraponitur calici, significat quod Christi passionem ecclesia nō desinit imitari. Corporale aūt multo labore candidatur, ⁊ ecclesia multo labore Christo conformat̄. Item significat sindonē in qua Christus fuit inuolutus, ⁊ ideo fit corporale de lino, qr̄ sicut linum multis pulsionibus ⁊ tūsionibus ad cādorē deducit̄, ita ecclesia p illud significata (que p corpus Christi intelligit̄) multis ꝑssionibus, ⁊ passionibus ad cādorem vite eterne perducitur. Et ita etiam corpus Christi per illud significatum, per multas tribulationes venit ad gloriā, vt dicit glo. in. c. consulto, de cōsecra. distin. j. Et qr̄ dictū est qđ calix coopertus significat Christi sepulturam, hinc est quod tunc Maria Magdalena venit vnger̄ Jesuꝫ ⁊c.

SUMMARIUM.

1 Thurificatio cur in missa instituta.

Caput

¶ Caput sextum.

1 TErtia pars est altaris thurificatio. † Maria em̄ Magdalena accepit librā vnguenti nardi pistici ꝑciosi, ⁊ vnxit pedes Jesu, ⁊ domus ipleta est ex odore vnguenti. Et sacerdos in modū crucis supducit ⁊ incēsum .s. sacrificiū ⁊ altare, vt ⁊ crucis signaculo ⁊ thuris icēsio diabolice fraudis malignitas extricet̃ ⁊ effugiat. Qđ vero tertiū superducit ⁊ circūducit incēsum, designat qđ Maria ter exhibuit ⁊ adhibuit vnguētū circa corpus Jesu. Primo cū vnxit pedes ipsius i domo Simonis pharisei. Scđo cū in domo Simonis leprosi sup caput eius vnguētū effudit. Tertio cū emit aromata vt veniēs vngeret Jesuz ⁊c. Volūtas em̄ reputat̃ ꝓ facto, cū ꝑ seipsaz nō steterit quominus explesset qđ incepit. Quod vero postmodū vndiq3 totū incensat̃ altare, designat qđ factuz illud totā respersit ecclesiā, sicut dñs ipse testat̃ dicēs. Amen dico vobis, vbicunq3 ⁊c. Mat. xxvj. Et Leo papa statuit incensum sup oblata fieri, qđ ⁊ cōciliū Rothomageñ. fieri statuit. De alijs etiā thurificationis significationibus plura vide in rationali diuinorum.

SVMMARIVM.

1 Sacerdos in missa cur inclinet caput.

¶ Caput septimum.

1 SEquitur quarta pars tertie ptis de humiliatiōe † vbi sacerdos dicit inclinato capite. Jn spū humilitatis ⁊c. ⁊ est ratio Dañ. iij. c. vbi sacerdos ꝓfunde iclinat̃ hñs manus ante pectus, ⁊ circa hoc osculat̃ altare in signū crucis, q2 ꝑ passionē crucis recōciliati sumus deo, ⁊ in eius amicitiā admissi. ad Ephe. ij. Alij tñ nō osculant̃ hic altare. Deide sequit̃ orō. Vbi sciēdū ꝙ sacerdos vertit se tūc ad pplm, eos salutādo, dicens h̄ verba. Orate ꝓ me peccatore, ꝑ q̄ verba sacerdos implorat auxiliū circūstantiū pp altitudinē sacri. Et debēt ista verba sonore ⁊ expsse dici. Et tunc vertit se sacerdos ad alterā partē dicēs. Dñe exaudi orationē meā, q2 tūc orat singulari orone. Et i hoc multi errant supprꝫsse illa vba dicētes, ⁊ cū hoc nolētes se vertere ad pplm, nec ad alterā ptē altaris, qđ nō est sine pctō. Jsta aūt cōuersio ad populū cū silētio subsequēte, significat occultā apparitionē Christi q̄ apparuit Petro, q2 l3 certū sit qđ ei i die resurrectionis apparuit, vt dr̃ Luce vlti. tñ incertū est vbi, ergo fit sub silētio. Vñ qnto sequit̃ secreta, q2 secrete dr̃, vt notet̃ mentalis cōuersio ad deū, vt sit sacrificiū añ deū gratū. Dñt em̄ tot dici secrete quot fuerūt in ꝑncipio collecte, ⁊ eodē ordine poni ⁊ cōcludi. S3 tñ in fine oim dr̃ expresse, ꝑ oia secula seculoꝝ. s. ad significādū qđ l3 sacerdos orat vt ꝑsona singularis, tñ ex quo ꝓ toto pplo orat, ideo occulte nō d3 finiri, vel ad innuēdū qđ sacerdos h̄ postulat auxiliū ppli, vñ expsse rñdet clericus amē, ad designādū qđ post lazari resuscitationē Xp̄s publice predicauit.

SVMMARIVM.

1 Prefatio in missa quatuor habet partes.

¶ Caput octauum.

1 REstat nunc videre de qnta parte tertie ptis, qua dr̃ sequens oratio vel ꝑfatio, q̄ h3 quatuor partes. † Jn prima pplus salutat̃ cū dr̃, Dñs vobiscū. Jn scđa ratio assignat̃ ibi. Vere dignū ⁊c. laus diuina a pplo cātat̃, cū dr̃, Sanctus sanctus sanctus ⁊c. Jn quarta canō ipse icohat̃ ibi, Te igitur clem. ⁊c. Quātū ad ꝑmū sacerdos salutādo pplm ꝑmo excitat eū ad attētionē dicēs, Dñs vobiscū. Scđo ad erectionē, ibi. Sursum corda. Tertio ad grarū actiones. ibi. Gras agamus. Excitat̃ aūt ad attētionē pp reuerētiā sacri in quo Christus sumit̃ ipse fons bonitatis, ideo sacerdos dicit, Dñs vobiscū. Deide dicit. Sursum corda, ad designādū qđ circa hoc sacrm̄ debemus hr̃e altitudinē cōtēplationis, ⁊ ea q̄ sursum sunt appetere, vt dicit̃ ad Col. iij. Et ēt q2 istud sacrm̄ nō pōt rite perfici sine illo q est sursum, a quo cūcta bona ꝓcedūt, vt dicit Grego. Et a quo omne bonū ꝓcedit, vt dr̃ Jaco. j. Et ad designandū qđ hoc sacrm̄ nō ꝓdest nisi habētibus corda sursuz. Ad hoc stati respōdet minister. Habemus ad dñz. Et est sensus. i. habemus corda nr̃a ad dñm leuata. S3 forte in hoc multi mētiunt̃ habētes corda depressa, quos arguit ꝓpheta dicēs. Filij hoim, vsq3 quo graui corde? Tertio excitat̃ populus ad grāruz actiones, ibi Gras agamus dño deo nr̃o. Vbi vide cōgruētiā laudis. Q2. n. est dñs ergo a seruis vult laudari. Malach. j. Si ergo sum dñs, vbi est honor meus? Et q2 deus, ideo vult coli. ⁊ q2 nr̃ est, ideo spāliter vult honorari vel venerari. Et q2 tā innocētes ꝙ penitētes hñt laudare deū, ideo dr̃ recte. Dignū ⁊ iustū est. Et certe dignū rōne sue maiestatis, iuxta illud Apocali. vij. Bñdictio ⁊ claritas ⁊ sapiētia ⁊ gratiarū actio, honor ⁊ virtus ⁊ fortitudo deo nr̃o. Dignū ēt ꝓ tantis bñficijs nobis impēsis. Dignū ratione super abūdantis charitatis ex quo ꝓprio filio suo nō pepcit deus ⁊c. Quarto stati rō huius assignat̃ a sacerdote cū dr̃. Vere dignuz. Et hic incipit ꝑfatio, que representat illud gaudiū puerorū cantantiū in die palmarū. Bñdictus q venit in noie dñi. Tpe autē quo cantat̃ ꝑfatio, debēt manus eleuari, ad designandū qđ tunc sacerdos vult orare pro celestibus. Et ꝑ ista verba sacerdos approbat primo deū digne esse laudādū, scđo inuitat angelorū exēplo cū dicit, quā maiestatē tuā laudant angeli. q. d. scđm Jnno. dignū est, q2 mera nos volūtate fecisti. Justū, q2 mera misericordia redemisti. Equū, q2 gratuite nos visitasti. Salutare, q2 ꝑpetue nos saluasti. Nos tibi semꝑ. i. in omni tpe, ⁊ vbiq3 idest in oi loco, ⁊ si nō actualiter, tñ habitualiter, nō ponēdo vc3 obicē mortalis peccati. Vñ nō cessat orare q nō cessat bñfacer̃, ꝑm Augu.

¶ Circa qđ sciēdū qđ tm̄ decē sunt ꝑfationes. Pelagius. n. papa statuit nouē, s3 Vrbanus Papa anno dñi. ccccxliiij. addidit decimā de btā virgine. Quotidianā aūt ꝑfationē fecit Simmachus natione Sardus anno dñi. ccccxciij. Prima est de natiuitate, scđa de Epiphania, Tertia de Quadragesima, Qarta de Resurrectione, Quita de Ascēsione, Sexta de Pētecoste, Septima đ Trinitate, Octaua de scā Cruce, Nona đ Apostolis, Decima de beata virgine, de hac hr̃ de conse. dist. j. inuenimus. Ex quo p3 ꝑfationem nouiter inuētā de dedicatione ecclie esse supfluā, ⁊ erronee introducta nisi alis interueniret auctoritas pape, de qua tñ vsq3 mō nō cōstat. Vñ illi ea vtētes grauiter peccant. Cū em̄ vnā collectā minimā nō possint mutare vel addere, mlto minus tā solēnē ꝑfationē ꝓ suo libito imutare qs ꝑsumat. Deinde sequit̃, Sctūs, qđ Sixtus ꝑmus anno dñi. cxxix. instituit, ꝑ qđ sacerdos orat vt laus nr̃a ⁊ voces nr̃e laudibus ⁊ vocibus angelorū associent̃, q2 angeli semꝑ cātāt Sctūs. Ter aūt canit̃, ad honorē trinitatis. Osāna bis, ad đsignādū duplicē stolā seu gaudiū, corporis. s. ⁊ aie, ⁊ significat tātū. i. obsecro salua.

SVMMARIVM.

1 Lotio manuum cur in missa instituta.

¶ Caput nonum.

1 SEquitur sexta pars tertie partis principalis misse. s. ablutio manuuz. † Primario em̄ sacerdos abluit manus ad significādū qđ d3 carer̃ mortalibus, s3 ⁊ i hoc loco abluit, q2 iuxta posse suū d3 ēt carere venialibus, ⁊ iō solū capita digitorū ꝑfundit. Et l3 aliq dñt tūc vsiculū, lauabo inter inocētes manus meas, tñ cōueniētius omittit̃ pp ꝯtinuationē sequētie canonis q incipit. Te igit̃, cuius ꝑludiū fuit, Sctūs. Sēsus. n. est. Te igit̃ clemētissime. i. te q sctūs es dñs sabaoth, depcor, qđ ꝯgrue fieri nō posset interpositis aliqbus verbis, puta. Lauabo inter innocētes manus meas ⁊c. que faciūt notabilē discōtinuationē illaꝝ orationū principaliū, ⁊ ideo cautius omittit̃ ꝙ dicitur.

SVMMARIVM.

1 Canonis misse explanatio āpla ⁊ luculēta in tres partes diuisa.

¶ De Canone Misse prima pars.

1 SEquitur quarta pars principalis misse, † sc3 canon. Ad cuius euidētiā sciendū qđ canon grece interpretat̃ regula latine, q2 multū regulate cōpositus est, dr̃ aūt qđ Gelasius papa canonē pricipaliter ordinauit, ⁊ l3 a pluribus sit aliqd additū in eo, tñ ab vno est ꝯpositus. Dicitur aūt qđ Clemēs scđs anno. lxxj. post Cletū instituit canonē ante cōsecrationē, ⁊ ita dr̃ canon quasi ex regulis sanctorum patrum editus ⁊ cōpositus. Dicit̃ etiā sub silentio, scđm Jnno. pri

mo ad significādū qđ Christus secesserat in Effrē a iudeis. Se-
cūdo pp maiorē ꝯuersionē mētis ad deū, qꝛ tūc sacerdos dꝫ in-
trare talamū cordis, ⁊ ostio sensuū clauso deū orare. Tertio pp
pīculi euitationē, ne vsu quotidiano verba sacra vilescāt. Quar
to pp maiorē reuerētiā, qꝛ q̄ in publico fiunt citius vilescūt. Hec
Bernardus de parātinis. Incipit autē ab illa litera T. q̄ valde
representat signū crucis, ad significādū qđ hoc sacr̄m seu sacrifi
ciū fit ad memoriā passiōis xp̄i in cruce. Et fit circa canonē ima
go crucifixi, vt tāto melius imprimat̄ memoria Christi passionis
in cruce ipsi celebrāti. Accedens aūt sacerdos post ablutionem
primo bn̄dicit se, scđo cōpositis manibus osculat̄ imaginē cruci
fixi, inclinādo se humiliter, designans humilē inclinationē quā fe
cit Xp̄s añ suā passionē, in q̄ factus est sudor eius sicut gutte san
guinis decurrētis in terrā, sicut hr̄ Luce. xxij. Alij aūt osculant̄
altare, ad significādū qđ p hoc sacr̄m acqrimus verā dilectionē
cū xp̄o, qꝛ minister nō dꝫ esse infidelis, vt Judas. Deinde incipit
dicens. Te igit̄. Circa qđ notādū qđ illa ꝯiunctio igit̄, est illati-
ua respectu p̄cedētiū, vñ ex quo dixit prius, Sanctus dn̄s, nunc
infert. Te igit̄ clemētissime pr̄ q es sanctus. Dr̄ autē clemētissi-
mus, quasi in mia summe abūdans, ⁊ hec ꝟba dicens sacerdos
se inclinat, designans xp̄i humilitatē seu humiliationē ad passio
nē. Addit̄ ēt. Per Jesuꝫ Christū filiū tuū dn̄m nostrū. Hoc fit
ideo qꝛ xp̄s docuit in suo noīe oīa esset petēda, iuxta illud Joā.
xvj. Amē amē dico vobis, si qd petieritis patrē in noīe meo ⁊c.
Describit̄ aūt q̄druplicṫer. Primo vt saluator, qꝛ Jesus Mat
thei. j. Uocabis nomē eius Jesus, qđ iterpretat̄ saluator. Se-
cundo vt rex, quia Christus quod interpretatur vnctus. p̄s. Un
xit te deus tuus. Tertio vt pr̄i naturalr̄ dilectus, qꝛ filiū. Quar-
to vt nobis p̄latus, qꝛ dn̄m nostrū. Supplices. i. humiles roga-
mus. Scđm Bernardū de parātinis rogamus p illis q̄ nobis
deficiunt, ac petimus p illis q̄ ad salutē nostrā nobis necessaria
sunt. Uti accepta habeas. i. accipias, seu grata habeas. Et aliq
hic osculant̄ altare, q̄si ostēdētes se cōpati Christo, sed nō est de
essentia. Et dꝫ p̄duci illa dictio vti in fine, nā lꝫ idē valet vt ⁊ vti,
tñ plus est expressiua. Hec dona. Dicunt̄ dona q̄ dant̄ a supiori
bus, qꝛ hoc sacrificiū fit virtute supremi dei, ideo dr̄ donū. Mu
nera, dicunt̄ munera qꝛ dant̄ seu offerunt̄ ab inferioribus. Hoc
eñ sacrificiū ministerio sacerdotū offert̄ deo pr̄i. Hec sancta sa-
crificia dicunt̄, qꝛ fiunt p peccatis nr̄is. Dicunt̄ aūt illibata. i. in
corrupta, nō qđ illa accidētia nō possint corrūpi, sed qđ cōtentū
sub eis, scꝫ corpus xp̄i ⁊ sanguis, nō corrūpitur, iuxta illud. Nō
dabis sanctū tuū videre corruptionem. Fiunt aūt tres cruces in
verbis istis. Hec dona, hec munera, hec scā sacrificia illibata.

Pro quo sciendū qđ sacerdos ideo vtit̄ sepius signo
crucis circa hoc sacr̄m magis q̄ꝫ circa aliđ,
qꝛ istud sacr̄m est magis memoriale passionis Christi, q̄ ad cru-
cē est terminata. Fiunt aūt hic primo tres cruces, ad designādū
triplicē Christi traditionē, quarū prima fuit gratiosa a deo ex di
lectione, q p̄prio filio suo nō pepercit, sed p nobis tradidit illū.
¶ Secūda fuit a Juda, que fuit ex auaritia ⁊ cupiditate, eo qđ
pecuniā pro eo recepit, quam appellant mercedem iniquitatis.
¶ Tertia fuit a Judeis, q̄ fuit ex inuidia, qꝛ sciebat Pilatus qđ
p inuidiā tradidissent eū. Qꝛ igitur deus pater dedit eum nobis
in donū, ideo prima crux fit cū dr̄. Hec dona. Et quia Judas p
munere tradidit eū, ideo secūda crux fit cum dicitur. Hec mune
ra. Quia vero iudei ad mortē tradiderūt eū vt crucifigeretur in
sacrificiū illibatū, ideo tertia crux fit cū dr̄. Hec sancta sacrificia
illibata. Uel etiā scđm Guil. mutinēsem, tres cruces fiunt in re
uerentiā eius qui est trinus deus in personis, cuius potentia fit
cōuersio panis ⁊ vini. Et ƀm Bern̄. de parātinis significat cru-
cifixionē triplicē, quarū prima fuit in voluntate ⁊ effectu quādo
collegerunt pōtifices cōciliū. Joā. xj. Matthei. xxvj. Secunda
fuit in vocibꝰ clamātiū. Crucifige crucifige. Lu. xxiij. ⁊ Jo. xix.
Tertia in crucifixione manuū ⁊ pedū. Lu. xxiij. Est itaqꝫ sensus
istorū verboꝝ quātū ad triplicē effectuꝫ. Nā qꝛ Christus datus
est liberaliter, ideo dicit̄ dona pluraliter. Qꝛ vero datus est vtili
ter, ideo dicit̄ munera. Et quia datus est vt nos sanctificaret mē
taliter, ideo dicitur sacrificia illibata. i. immaculata. Sed quare
dicit̄ pluraliter dona, munera ⁊c. ⁊ nō donum, munus ⁊c. cū hic
nō fiant plura sacrificia seu sacramēta, sed vnū tantum? Respō-
detur qđ licet corpus ⁊ sanguis Christi sint proprie loquēdo cō
posita distincta, tamē dicunt̄ vnum integritate, sicut comestio in
vna mēsa, quātūcunqꝫ fercula sint diuersa, aut potus diuersi, ni-
hilominus dicit̄ vna comestio, ⁊ hoc vnitate integritatis, qꝛ ci-
bus ⁊ potus simul integrant refectionē, ⁊ habent vnū effectū sci
licet nutritionē. Et isto modo istud sacramētum dicitur vnum.
Qñ g̊ dicunt̄ dona, munera, pluralr̄, refert̄ ad illlas substantias
panis ⁊ vini, que plura sunt cōposita p se, ⁊ nōdū sunt corpus ⁊
sanguis Christi vnū. Unde secūdum Gorrā super Matth. quā
uis ibi sint plura materialiter, non tamē formaliter, propter vnā
operationem quam intendunt, scilicet refectionem spiritualem.

Sequitur in primis que offerimus vbi ponit̄ opta-
tio salutis eorū p qbus offert̄ hoc sacri-
ficiū, ⁊ cui, qꝛ deo pr̄i, vñ dicit in primis, idest principaliter tibi.
Scđo quis offert, qꝛ sacerdos ex parte totius ecclesie, ideo dicit
offerimus, nō offero. Ex quo patet qđ malitia sacerdotis nō vi
tiat effectū ꝯsecrationis, qꝛ nō offert ex bonitate vel malitia pro
pria, sed ex officio qđ gerit ex p̄sona ecclesie. Tertio p quo offer
tur, ⁊ primo qꝛ gn̄aliter p tota ecclesia, vnđ dicit, p tota ecclesia
catholica. i. vniuersaliter toto orbe terraꝝ diffusa ⁊ fidei sacra-
mētis vnita, nō p sinagoga Judeoꝝ abiecta ⁊ dispersa vbiqꝫ p
diabolū. Quarto ostēdit, qd petit, vnde dicit, quā, scilicet eccle-
siā, pacificare digneris, vt scꝫ pacē habeat ab hereticis ⁊ schis-
maticis, digneris etiā eā adunare, idest in vnitatē colligere q̄ di-
spersa est inter p̄fidos, vel paganos. Uel scđm Guili. mutineñ.
orat hic p̄sbiter p inuicē discordantibus, vt vniant̄ in charitate.
Addit̄ aūt, vt custodire digneris, scilicet a vitijs ⁊ demonibus,
⁊ reger̄. scilicet in p̄speris. Deinde orat p p̄sonis singularibus,
⁊ primo p capitaneis ecclesie, scilicet pro papa, q̄ verba addidit
Clemens ⁊ postea Pelagius papa ꝯfirmauit, vñ idē dicit. Cō
stat ab vniuerso orbe separatū esse q ob quālibet dessensionē in-
ter sacra misteria apostolici pōtificis scđm cōsuetudinē memo-
riā nō frequētat. Deinde p episcopo p̄prio, vñ dicit, p antistite
nr̄o, quod episcopus celebrans omittit. cū sit ipsemet antistes.
Post hoc addit de seculari principe, vñ dicit, ⁊ principe nostro,
hoc enim est cōsiliū Apostoli. j. ad Timo. ij. capi. vbi inqt. Ob-
secro primo omniū fieri obsecrationes, orationes, postulatiōes,
gratiarū actiones p omnibus hominibus, p regibus, ⁊ pro om
nibus qui in sublimitate sunt cōstituti, vt quietam ⁊ trāquillam
vitam agamus in omni pietate ⁊ castitate. Debet autem inten-
tio celebrantis fieri ad personam illius episcopi in cuius dioces
celebrat. Rome tamen nō dicitur pro antistite nostro, qꝛ ibi pa-
pa est episcopus. Similiter dicendū de principe illo in cuius re-
gno vel ducatu celebrat. Deinde descēdit gn̄aliter orādo p om
nibus fidelibus, vnde dicit, ⁊ omnibus orthodoxis, idest veris
catholicis, nō schismaticis vel hereticis, Uñ orthodoxus dicit̄
ab orthos orthi, qđ est rectū, ⁊ doxa gloria vel doctrina, quasi re
cta gloria vel doctrina. Qui ergo recte glorificant deum, ⁊ rectā
fidei doctrinā sequuntur, orthodoxi vocantur, atqꝫ apostolice ⁊
catholice. i. per Apostolos fundate ⁊ predicate fidei cultores.

Memento etiam domine famuloruꝫ famularumqꝫ
tuarū. Ubi iterū descēdit in speciali ad
memoriā certarū personarū. Unde licet deus noscat omnia, nec
opus sit sibi demōstrare personam pro qua orat p̄sbiter, cū om-
nia nuda sint oculis eius. ad Hebre. iiij. tamē obliuisci dicitur il
lorū quibus gratiam suam nō infundit. Similiter dicitur illorū
recordari quibus gratiā suam ⁊ dona largit̄. Et est modus vul-
garium quo cōmuniter dicunt tribulati. Deus oblitus est mei.
Petit ergo hic duo. Primo explicite pro qbusdam, secūdo p
omnibus circunstantibus, vnde dicit. Memēto domine famu-
loꝝ famularūqꝫ tuarum, nō dicit seruorum, qꝛ seruitus peccatū
designat. Jo. viij. Qui facit peccatū, seruus est peccati. Et tales
quādiu sunt in peccatis, obliuiscunt̄ a deo, iuxta illud. Pecca-
tores nō exaudit deus. Jo. ix. Sꝫ famulus dicit̄ a fauore, qa est
in fauore ⁊ gratia dn̄i, vt sunt peccatores conuersi ⁊ penitentes
pro peccatis, ⁊ tales deus nouit, vñ petit presbiter recordari ta-
liū. Et sciendū qđ sacerdos debet facere memoriam ordinate,
vt scilicet primo oret p illis q sunt maiori charitate diligendi ⁊
qꝛ ordinata charitas incipit a se, ideo primo facit memoriam
suiꝑsius, cogitādo tātū mente, vel exprimendo vt deus sui mise
reat̄, ⁊ dimittat peccata, ⁊ tribuat gratiā. Deinde orat pro pa-
tre ⁊ matre, parētibus ⁊ fratribus atqꝫ sororibus. Tertio p be-
nefactoribus. Quarto p inimicis ⁊ p̄secutoribus. Quinto p in
fidelibus, vt cōuertantur ad fidē. Et hic quidam faciunt sibi di-
spositionē in mēte satis pulchram, facientes talem memoriā ad
similitudinē ordinis casuum, quorū primus est nominatiuus, in
quo sibiꝑsius recordant̄. Secūdus genitiuus, ⁊ significat geni-
torē. i. parentes. Tertius datiuus, ⁊ significat datorē vel benefa
ctorē. Quartus accusatiuus ⁊ significat accusatorē vel inimicū.
Quintus vocatiuus, ⁊ significat vocādos ad fidē. Sextus abla
tiuus, ⁊ significat mortuos a nobis ablatos. Et ꝺ istis fit mētio
in scđa memoria. Sed quare prius p viuis q̄ꝫ p mortuis ora-
mus?

mus. Respõdeo, q2 viui sunt in maiori periculo, q2 p̃nt dãnari, mortui aũt ꝑ qbus oratur, sunt in purgatorio, de qbus nõ timetur. Et de ista memoria dꝫ se cite expedire, pp distractionem mẽtis ꝛ euagationẽ, non sicut quidam faciunt dormitantes in tali memoria, ita qȯ q̃nq3 populares recedunt a missa tedio victi. ꝛ hoc est scandalum, ꝛ per consequens fugiendum.

Sequitur ꝛ oĩuꝫ circũstãtiũ. i. audientiũ missam, digneris eẽ propitius, quos vides in te credere recte, ꝛ te deuote diligere. Et ex hoc p3 qȯ valde vtile est interesse misse, q2 ꝑ talibus specialiter orat. Uñ statutũ est vt oẽs fideles audiant missam dñicis diebus ꝛ festiuis diebus, de cõsecra. dist. j. oẽs fideles, ꝛ. c. missas. Et dicũt doc. hoc idẽ esse p̃ceptũ, vt ibidẽ patet. Sequit, ꝑ qbus tibi offerimus, vel q tibi offerunt, id est nõ solũ illis digneris misereri pro qbus hoc offerimus sacrificiũ laudis, sed ẽt illis q soli hoc offerunt ꝑ se suisq3 oibus, vcꝫ ꝯsanguineis ꝛ affinibus, familiaribus ꝛ amicis, ꝑ redẽptione aiarũ suarũ. q. d. nõ ꝑ tẽporali lucro, sed ꝑ spe salutis ꝛ incolumitatis sue. i. ꝑ salute ꝛ icolumitate sua sperãda. Et q2 bona hois triplicia sunt, ideo ꝑ eternis prius orat. s. ꝑ spe salutis, scdo ꝑ corporalibus, ideo dicit incolumitatis. i. corporalis sanitatis. tertio ꝑ spũalibus, ideo dicit seu addit, ꝑ redẽptione aiarũ suaꝝ. Sequit, q reddunt vota sua eterno deo viuo ꝛ vero. Uota dicunt illa q̃ volũtarie ꝑmittunt. Dicunt autẽ vota nr̃a, q2 fiunt a nobis ex libertate arbitrij sine coactione. Dicunt etiã dei, q2 p gratiã eius fiunt, quã dat illis q vouent vt possint ẽt ea ꝑficere. Sed circa p̃dicta querit quare p̃sbiter nõ orat primo ꝑ se, sed prius ꝛ principaliter orat ꝑ papa, ꝛ se omittit? Ad qȯ dicẽdũ qȯ ibi orat vt ꝑsona publica, ideo publicũ bonũ seu cõe p̃fert ꝓprio bono, hic aũt orat vt ꝑsona singularis itrãdo memoriã singulariũ ꝛ priuatarũ ꝑsonarũ, ꝛ ideo p̃ponit se omnibus.

Communicantes. Postq3 posuit cõmemorationẽ illoꝝ q salute indignet, hic ponit illos q ad salutẽ adiuuãt, vt sunt sancti. Et primo ponit eos in gñali, scdo in speciali. Dicit ergo cõicantes. Et hoc cõposuit Linus papa, cõicãtes. i. participãtes cũ sanctis in hoc qȯ deũ videmus licet differẽter, q2 nos ꝑ fidẽ, ipsi ad oculũ. Tñ ex quo idẽ obiectũ habemus cũ illis. s. vnũ deũ, ergo participamus cũ eis, ꝛ memoriã venerãter colimus, in primis gloriose virginis Marie genitricis dei ꝛ dñi nr̃i Jesu xp̃i, sed ꝛ beatorũ Apostolorũ ac martirũ tuoꝝ. Petri ꝛ Pauli, vbi ponit. xij. apostolos, ꝛ. xij. martires. Cõfessores aũt nõ ponit, cuius rõ est q2 tpe quo cõpositus est canõ, nõ celebrabat memoria ꝯfessorũ ita solẽniter, vel ideo ponunt martires, q2 imitati sunt Christuꝫ in passione, ꝛ maximũ honorẽ ostẽderunt ꝑ ipso moriẽtes, qȯ nõ fecerũt ꝯfessores, hoc aũt sacrificiũ est maximi amoris. Ponũtur ẽt aliq martires minus notabiles, qȯ factũ est diuina dispensatione. Nã vt dr̃, dum sancti p̃res deleuissent istos, ꝛ alios scribere vellẽt, cras inuenerũt illos deletos aureis literis scriptos, vñ bonũ est ẽt aliqñ minus sanctis reputatis reuerẽtiã ipẽdere, ꝛ eorũ suffragia postulare, q2 ꝑm Tho. qbusdã sanctis datũ est p̃ocinari specialr̃ ꝛ in specialibus negotijs, vt beato Antonio ꝯ ignẽ ꝛc. Preponit aũt oibus sanctis beata virgo Maria, q2 ipsa est salutis nr̃e p̃cipua adiutrix, ꝛ ipsa i celo p̃mũ locũ tenet post dei filiũ. Deinde ponunt apostoli, q2 ipsi tradiderũt nobis formã ꝛ ritũ huius sacrificij. Deinde martires, q ꝑ illo q est in hoc sacramẽto, se obtulerũt hostiã viuẽtẽ. Petim⁹ aũt hic eoꝝ suffragiũ, significãtes qȯ quãdiu sumus in hac vita, necesse habemus eorũ suffragia postulare, cũ ipsi Christo sint in gloria ꝑpinq, vñ p̃nt nobis ipetrare gloriã. Post eleuationẽ vero petimus eorũ cõsortiũ, designãtes p hoc qȯ post resurrectionẽ iũgemur sanctorũ ꝯsortio, ꝛ nõ indigebimus suffragio. Nõ dirigimus aũt orationes nr̃as ad sanctos, vt p eos ipleant q̃ postulamus, sed vt eoꝝ p̃cibus nr̃e orationes sortiant effectũ. Jn qbusdã libris ponit hic signũ crucis, cũ dr̃, muniamur auxilio, sed nõ habet fundamẽtũ cũ nõ petamus hic muniri signo crucis, s3 patrocinio sanctoꝝ. Quõ aũt sancti videt oratiões nr̃as, dicit hic Bern̄. de parãtinis qȯ nõ cognoscunt eas cognitione naturali vel beata, sed virtute reuelationis, ꝑ quã cognoscunt orationes nr̃as vocales siue mẽtales. Fit ẽt additio in qbusdã festiuitatibus, q2 ibi petimus ꝓtectionẽ diuinã spãlẽ, vt in natali, in Epiphania, in Pascha, in Ascẽsione, ꝛ in Pẽtecoste, in qbus specialia dona circa nos facta recolunt, q̃ nobis dari tũc postulamus. Jn fine aũt hic nõ dr̃ Amẽ, q2 angeli respondent Amen.

Hanc igitur oblationẽ Hic addidit Leo papa anno dñi. ccccxliij. vbi q̃si cõprehendẽdo oia supradicta, summarie cõcludit. Petit ergo quatuor. Primo petit acceptationẽ oblationis vñ dicit. Hãc igit oblationẽ seruitutis nr̃e. Et vide quare hic p̃sbiter specialiter appellat se seruũ, superius vero alios appellat famulos. Rõ q2 qlibet dꝫ se reputare peccatorẽ, ꝛ nõ alios. Dr̃ aũt h̃ oblatio seruitutis q2 sumus empti ista oblatiõe, iuxta illud. Empti estis p̃tio magno. S3 ꝛ cũcte familie tue, q̃ tibi famulãtur ꝛ seruiunt, vt placatus accipias. L3. n. deus sit semp placatus. i. misericors quãtũ est in ipso sacrificio, tñ sepe offendit ex pte ministroꝝ q̃ñ sunt in peccato, sequit. Diesq3 nostros, vbi petit fedus pacis, vñ dicit. Diesq3 nr̃os in tua pace disponas. Et loquit nõ solũ de pace tẽporis, s3 ẽt pectoris, q̃ est cessatio a peccatis. Atq3 ab eterna dãnatione nos eripi, vbi petit euasionẽ carceris. s. dãnatiõnẽ perpetuã, Et in electorũ tuorũ iubeas grege numerari, vbi petit adiũctionẽ cũ electis. Per Jesum Christũ dominũ nostrũ. Et istam particulã sanctus Grego. cõposuit Fit aũt appositio istius particule certis diebus, vt in resurrectione ꝛ pẽtecoste. Ex quo eñ petimus remunerationẽ q̃ fit p resurrectionẽ Christi, ꝛ spiritu sancti missionẽ, ideo tunc fit additio, ꝑm alios ẽt in cena dñi, q2 per illud sacrificium tunc institutũ dat remuneratio, iuxta illud. Qui manducat hunc panem. Hec autem verba dicens sacerdos se profunde inclinat, significãs q legalis sacerdos summo conamine obũbrabatur ne videret, vel q2 orauit Christus profunde se inclinando ꝛ humiliando ante horam passionis.

¶ Sequitur secunda pars Canonis.

Quam oblationẽ ꝛc. Hec est scd̃a pars canonis, in qua ponit sacrificij ꝯsecratio. Et h3 tria dicta. Primo nãq3 virtus ꝯsecrãdi petitur. Scd̃o ipsa ꝯsecratio p̃ficit ibi. Qui p̃die. Tertio rei consecrate commemoratio exprimitur, ibi. Unde ꝛ memores. ¶ Circa primũ, primo ponit sacrificij oblationẽ. Secũdo oblationis benedictionẽ, ibi. quesumus benedictaꝫ. Tertio sacrificij transsubstãtiationẽ, ibi, vt nobis. Dicit ergo, quaꝫ oblationem, idest terrenam materiam ad corpus filij tui destinatã, ꝑm Guili. manitiñ. Tu deus quesumus in omibus, id est tota cogitatione, tota mente, ꝛ toto intellectu digneris facere Bñdictã. i. p quaꝫ homines benedicãtur. Ascriptã. i. per quã homines ascribãtur in celo. Ratã, idest per quã de visceribus Christi esse cẽseantur. Rationabilẽ, idest per quã a bestiali sensu exuãtur. Acceptabilem, vt q nobismetipsis displicemus, ꝑ hanc acceptabiles vnico filio eius simus. Jta exponit August. de cõsecra. dist. ij. vtrũ sub figura, sed Jnno. exponit referendo ad Christũ benedictã, idest immunem a peccato. Ascriptã, idest scripturis prenuntiatam ꝛ figuratam. Ratam. i. nõ trãsitoriã, sicut vetus lex. Rationabilẽ, idest quasi nõ peculiarem, sicut erat hostia legalis, que nõ mundabat a peccato. Acceptabilem, ꝯtra illã de qua Esa. ꝛ Hiere. dicunt. Obtulisti hostiam nõ acceptã. Cõmuniter tñ hoc refert ad differẽtiã oblationis Jude. Jlla eñ traditio fuit maledicta, ideo ista sit bñdicta. Jlla fuit ꝓscripta, vel descripta de libro viuẽtiũ, ideo digneris facere ascriptã istã. Jlla fuit irrita. i. iniqua ꝛ detestabilis, ideo deus fac istam ratã. Jtẽ illa fuit irrationabilis, ideo deus fac istã rationabilem. i. ratione plenam, vt fiat rationabile nr̃e seruitutis obsequiũ. Jlle reddidit mala ꝑ bonis, propter qȯ reprobatus est, sed tu deus fac hãc acceptabilẽ per quã tibi nos reddas acceptos. Fiunt aũt hic qnq3 signa crucis, tres cõmunes super panẽ, ꝛ calicẽ simul, quarta aũt sup panẽ, ꝛ quinta sup calicem per se. Et significant quinq3 loca vulnerum eius. Uel scd̃m Jnno. tres significant. xxx. denarios ꝑ qbus vẽditus est Christus, due aũt vẽditionẽ, ꝛ emptionẽ, siue vẽditorẽ ꝛ vẽditũ. Uel ꝑm Bern̄. de parã. ꝛ ꝑm Guil. manitiñ. significãt tria q̃ Christus fecit circa hoc sacramẽtũ. Nã accepit, bñdixit, ꝛ dedit, ecce tria. Et specialiter fit crux vna. s. oblatã, ꝛ vna sup calicẽ, q2 dixit. Hoc ẽ. n. corpus meũ, ꝛ iteꝝ. Bibite ex hoc oẽs ꝛ sequit. Ut nobis corpus ꝛ sanguis fiat dilectissimi filij tui dñi nr̃i Jesu Christi, vbi petit trãsubstãtiationem panis in corpus Christi p hoc vbũ cũ dicit. Fiat. Jllud eñ est verbũ creatiõis siue creatoris Geñ. j. vbi dixit. Fiat lux. ꝛ sequit. Et fcm̃ ẽ ita. Et nõ dicit sacerdos. Ut faciã corpus xp̃i, q2 nõ ẽ nisi minister hui⁹ cõuersionis, ideo nõ in ꝓpria ꝑsona, sed in ꝑsona xp̃i dicit. Fiat, Dicit aũt dilectissimi filij tui, q2 nullus põt eẽ dilectus deo quãtũcũq3 sanctus, sicut xp̃s, rõne cuius dilectiõis pp ipsuꝫ totius mũdi pctã idulsit. Fiũt aũt due cruces, vna sup panẽ, alia sup calicẽ, ad significandũ qȯ hoc scrm̃ valet ad salutẽ corporis ꝛ aie.

Sequit qui p̃die. Hec vba addidit Ale. p̃mus ãno dñi. cxxij. Et h̃ p̃ficit cõsecratio. Circa qȯ p̃

representat̃ qd Christus in cena fecit, vñ dicit, Qui p̄die.i. vna die anteq̃ passus est vel vna die precedente añ passionē, accepit panē. Et in h̄ loco tersis digitis sup corporale, accipit sacerdos hostiā reuerēter. Et dʒ eā tenere submisse, nō ōndendo populo, vel ministro ne videat̃ aliquo modo añ ꝯsecrationē, vñ dicit, Accepit panē in sanctas ac venerabiles manus suas, ꝛ eleuatis in celū oculis ad te deū patrē suū oipotētē. Et hic eleuat sacerdos oculos supra celū, in quo Christus significat̃, qꝛ oculos mentis debemus eleuare i celū, vñ veniat auxiliū nobis, vt dr̃ in Psal. qꝛ oē bonū desursum descēdit, sequit̃. Gratias agens, nō ꝓ se, sʒ ꝓ nr̃a redēptione. Benedixit, ꝛ fit ibi crux sup hostiā, q̄ significat qȯ Christus passus in natura humana.s. in corpore ꝛ aia, qꝛ dixit. Tristis est aia mea vsqʒ ad mortē. Et ideo ꝑ se benedicit̃ hostia, ꝛ ꝑ se calix. Et nō intelligas qȯ Christus bñdixit.i. crucē fecit sup panē, cū virtus crucis nulla fuerit añ passionē eius, sʒ bñdixit.i. ꝟba ꝯsecrationis.s. illa. Hoc est.n. corpus meū, sup panē ꝓtulit, quorū virtute ꝟborū facta est stati benedicta transsubstātiatio panis in corpus Christi. Vñ expone. Bñdixit.i. vi benedictionis ꝟbis ꝑ ipsum ꝓlatis dedit vt trāsubstātiaret̃ panis in corpus Christi verū. Sequit̃. Ac fregit, deditqʒ discipulis suis, dicens. Accipite ꝛ mādu cate. Ubi sciēdū qȯ lʒ hic dicatur qȯ Christus prius fregit, ꝛ tūc ꝯsecrauit, tñ ita nō intelligendū est qȯ Christus p̄us fregisset, ꝛ tūc benedixisset, sed qȯ Christus post bñdictionē ꝛ cōuersionē fregit. Vñ sic cōstrue literam. Accepit panē, ꝛ bñdixit.s. dicens. Hoc est.n. corpus meū, ꝛ tūc fregit, deditqʒ discipulis suis dicēs. Accipite ꝛ comedite. hoc ē em̄ corpus meū. Prius ergo ꝓtulit illa verba, vt eis vim cōficiendi tribueret. Deinde ea ꝓtulit vt apostolos formā cōficiēdi doceret. Ita dicit Guil. Cōmuniter tñ dr̃ qȯ semel ꝓtulit Christus illa ꝟba, tūc.s. qñ voluit dare apostolis. Vñ dādo eis, tunc bñdixit ꝑ illa ꝟba iā dicta.s. Hoc est.n. corpus meum. Ita dicit Gorram super Matth. Et ita per illa verba semel ꝓlata simul confecit, ꝛ formam cōficiendi dedit, vt dicit Bern̄. de parantinis. Unde sensus est. Benedixit, fregit, deditqʒ discipulis suis, ꝛ tūc dixit, Hoc est eni corpus meū. Et iste est verus itellectus.

HOc est enim corpus meū. Ista est forma cōsecrationis venerabilis sacr̄i eucharistie, quā dicens sacerdos habeat intētionē verā ꝯsecrādi corpus Christi. Non omittat aūt illā cōiūctionē .n. qꝛ licet nō sit de substātia sacramēti, est tñ de essentia p̄cepti, vñ grauiter peccaret omittens eā. Aliqui vero dicētes ista ꝟba, tenēt hostiā in manibus, ita qȯ possit videri a circūstātibus, qȯ est graue ꝑiculū, qꝛ tūc p̄ōt adorari ꝑ simplices ante cōsecrationē, qȯ erit graue peccatū idolatrie. Et ideo teneat eā valde depresse in altari, ne videat̃. Fit aūt eleuatio hostie sacratissimi corporis Christi, vt ōndat̃ oibus oblata eē ad salutē iuxta illud. Ego si exaltatus fuero a terra ꝛc. Scd̄o vt ex tūc populus cognoscat ibi eē ꝟitatē sacramēti, q̄ nō prius facta est, sʒ mō, vt iā sciat veraciter adorare deū p̄sentē. Expositio aūt istius forme ꝟboꝝ reqrat̃ supra in tractatu de sacramentis, circa sacramētū eucharistie, vbi sufficiēter expedita est, sequitur simil̃r ꝛc. vbi ponit̃ forma consecratiōis sanguinis xp̄i. Ubi sciēdū qȯ sacerdos volens ꝓferre ista ꝟba, dʒ ipsum calicē accipere ambabus manibus, ꝛ cū dicit, Bñdixit, dʒ facer̃ crucē sup calicē, tenēdo calicē in manu sinistra, ne tactu vel impetu cadat. Crux sup calicē significat passionē Christi in aia, vt dictū est, et ēt nr̃aʒ salutē in aia, ꝛ facta cruce, dʒ tenere calicē sicut p̄us. Et hoc facto ꝓfert ꝟba cōsecrationis habēdo intētionē cōsecrādi sanguinē xp̄i. Et si p̄ōt hr̃e actualē, est tāto melius. Dʒ aūt ꝓferre ꝟba ista sine aspiratione magna, nō sicut qdā fatui faciūt facientes anhelitū magnū ac pessimū in hostiā vel calicē, ita qȯ astātes scādalizant̃. Vñ dr̃, Simil̃r postq̃ cenatū est, accipiens hūc p̄clarū calicē. Et ponit̃ hic ꝯtinēs ꝓ cōtēto.i. vinū cū aqua mixtū in calice ad trāsubstātiādū in sanguinē suū. Dicit ēt hūc calicē, qꝛ idē est nūc q fuit tūc in specie similis quātū ad materiā calicis, quātū ꝟo ad ꝯtētū Christi sanguinē idē est in numero nūc q fuit tunc. Addit aūt p̄claꝝ, qꝛ istud sacrificiū inter oia est preclarissimū, vnde Psal. Calix meus inebrians q̃ p̄clarus est, sequit̃. In scās ac venerabiles man⁹ suas, quos tp̄e recipiat sacerdos calicē in man⁹, sequit̃. Itē tibi gr̃as agēs, qȯ referas ad illȯ qȯ dcm̄ ē sil̃i mō, ꝛ facit sicut pri⁹ agēdo gr̃as deo pr̄i, seq̃t. Bñdixit, ȯditqʒ discipl̃is suis dicēs. Accipite ꝛ bibite ex h̄ oēs ꝛc.

b HIc est enim calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamēti, misterium fidei, q ꝓ vobis ꝛ ꝓ multis effundet̃ in remissionem peccatorū. Hoc totū est de forma cōsecrationis sanguinis, ꝛ exponit̃. Hic est calix sanguinis mei.i. hic est sanguis meus in calice ꝯtētus, noui.i. vltimi, ꝛ eterni.i. ꝑpetui testamēti, misteriū fidei.i. hn̄s secretā ꝛ abscōditā intelligētiā tenēdā ꝑ fidē, qꝛ aliud vr̃, ꝛ aliud sub visis specieb⁹ firmiter eē credit̃, q pro vobis ꝛ ꝓ multis effundet̃ in remissionē peccatoꝝ. Dicit notanter ꝓ multis, ꝛ nō dicit ꝓ oibus, qꝛ lʒ ꝓ oibus effusus est quātū ad sufficiētiā ita qȯ sufficiēs est saluare oēs, nō tñ quātū ad efficaciā, qꝛ nō oēs efficiunt̃ saluati ꝑ ipsum. Dicit aūt ꝓ vobis.q.d. iudeis, qꝛ apostoli iudei erāt, ꝛ ꝓ multis.s. gētibus, in remissionē peccatoꝝ.i. ꝑꝑ remissionē peccatorū. His dictis eleuat sacerdos calicē, vt populus adoret, sciēs iā ibi v̇aciter esse sanguinē Christi. Aliq aūt eleuant tectū calicē, aliq discooptuʒ sed nō est vis. Nā cooptus designat occultū ꝛ difficile misteriū sacramēti huius, discoopertus aūt significat separationē sanguinis Christi a suo corpore tp̄e passionis. Et ob hāc ēt cām separatim cōsecrat̃ corpus xp̄i ꝛ sanguis, vt significatio exprimat̃, vt dicit Gorrā sup Mattheū. xxvj. c. Hec quotiescunqʒ feceritis, in mei memoriā facietis, hec clausula qꝛ tā ꝯsecrationis corporis q̃ etiā sanguinis respicit cōplementū, ideo post vtrunqʒ est dicenda.

¶ Sciēdū ēt qȯ tp̄e eleuationis debet fieri a populo deuota inclinatio, vt dicit̃ in. c. sane. de cele. mis. ꝛ possunt dici hec verba a populo, vt dicit glo. ibidē. Salue lux mūdi, ꝟbū pr̄is, hostia vera, viua caro, deitas itegra, verus homo. Pn̄t ēt dici ista. Trāsubstātient̃ res iste i corpus ꝛ sanguinē tuū dñe, ad honorē ꝛ laudē nois tui, ad remissionē peccatorū ꝛ ad salutē aiarū nostrarū. P̄ōt etiā dici tunc. Pater noster ꝛc. Vñ ꝛ memores dñe nos serui tui, vbi ponit̃ cōsecrate rei cōmemoratio. Qꝛ.n. Christus dixit. Hoc facite in meā commemorationē, ideo ꝛ p̄sbiter dicit. Vñ ꝛ memores nos serui tui. Hoc dicūt ministri cā humilitatis vocātes se seruos. Sed ꝛ hec plebs tua sancta.i. ꝑ baptismum sanctificata, eiusdē Christi filij tui dñi dei nr̃i tam beate passionis. Et hic sacerdos manus extēdit ad modū crucis, vt ꝑ illā extēsionē manuū suaꝝ, extēsionē manuū Christi representet in cruce. Cōtra qȯ tñ faciūt illi q vix manus mouēt, verecūdātes manus extēdere in hoc loco. Sʒ tu miser sicut ꝛ ego, vt qd vereris tāti dñi ꝛ dei tui representare figurā ꝛ dispositionē qua te redemit, ꝛ nō vereris circa illicitas choreas, ꝛ forsan amplexus mulieꝝ extēdere manus, pedes, brachia, atqʒ totū corpus, ꝛ rep̄sentare diaboli figurā? Sequit̃. Necnō ab iferis resurrectiōis, vbi sacerdos ꝯhit ad se brachia, ꝛ significat ab iferis resurrectionē. Sequit̃. Sʒ ꝛ in celos gloriose ascēsionis, vbi sacerdos erigit altius manus vsqʒ ad humeros, in signū qȯ xp̄s eleuatis manib⁹ ferebat̃ in celū, ꝛ ab hoc loco stringunt̃ digiti.s. pollices ꝛ indices vtriusqʒ manus, nec disiūgunt̃ nisi qñ opus est tāger̃ sacr̄m, qȯ fit ob reuerētiā sacr̄i, ne digiti aliquid tāgant post ꝯctū corporis Christi, ne ēt eis incaute aliqd coհereat qȯ ꝑ disiunctionē deꝑdat̃, qȯ eēt magnū peccatū, ideo sit sacerdos in hoc multuʒ cautus. Sequit̃ Offerimus p̄clare maiestati tue.i. p̄ oibus alijs clare, qꝛ lʒ corpora sanctoꝝ erunt clara, tñ deus preclarior est in sua maiestate, qꝛ ē speculū sine macula. Sequit̃. De tuis donis, qȯ dicit rōne spiritualiū, ac datis, rōne tp̄aliū in p̄senti. Et quid offerimus? subdit, hostiā purā, qꝛ Christus ꝯceptus est sine originali pctō de virgine, sanctā, sine mortali, imaculatā, sine veniali, panē sanctū, vite eterne, panē viatoribus presentis vite ꝓ vita eterna ꝯsequēda preparatū, ꝛ calicē salutis ꝑpetue, qꝛ ipse est reficiēs ꝛ inebriās in pr̄ia, ꝺm Bern̄. de paran. Fiūt aūt hic qnqʒ cruces ad designādū qȯ Christus in qnqʒ sensib⁹ patiebat̃, vel ēt plagas ꝛ vulnera, duas manuū, ꝛ duas pedū, ꝛ vnaʒ lateris, ꝺm Guill. manitin. Facit aūt tres cōmunes sup vtrūqʒ.s. corpus ꝛ sanguinē, ꝛ duas ꝑ se quālibet singulariter, ꝺm aūte Bern̄. de parā. significāt qnqʒ effusiones sanguinis xp̄i.s. in circūcisione, in sudore, in flagellatione, in crucifixione, ꝛ in lateris aptione.

¶ Sequitur tertia pars canonis.

SUpra que propitio ac sereno vultu ꝛc. Hic ponit̃ tertia pars canonis, in qua ponit̃ effectus sacr̄i, q est res tm̄. Et sunt tres ꝑticule. Prio petit̃ donoꝝ acceptatio. Scd̄o diuine mie iploratio, ibi supplices. Tertio collatio glorie, ibi, memēto dñe. Dicit ergo supplices te rogam⁹. Ubi sacerdos cācellat man⁹ i modū crucis eleuādo eas, ita qȯ aliqual̃r ad ministrū ꝯtrahi pn̄t. Et est sensus. Supplices te rogamus vt sup illa dona ꝓpitio ac sereno vultu respicer̃ digneris, ꝓpitio id est accipiēdo ea tāq̃ tibi gratuite placita, ac sereno.i. mīsicordi, iuxta illȯ. Illuminet vultū suū sup nos ꝛc. Respicere digneris.i. accepta habere

habere digneris, vnde seqtur, ⁊ accepta habere sicut accepta di
gnatus es hre munera pueri tui iusti Abel, d' isto Abel hr histo
ria Gen. iiij. vbi dr, respexit dñs ad Abel, ⁊ ad munera eius, ⁊
ita fuerũt deo accepta, seqtur ⁊ sacrificiũ patriarche nr̃i Abrae
qui filiũ suũ voluit imolare. Gen. xxij. ꝙ reputatũ est ei ad iusti-
tiam, sequit, ⁊ ꝙ tibi obtulit sacerdos tuus sũmus Melchise-
dech, de isto dicit Ber. de pará. ꝙ fuit primogenitus Noe, qui
vixit tpibus Abrae, ⁊ iste obtulit panẽ, ⁊ vinũ, in sacrificiũ, gra
tias agẽs Deo ꝓ victoria Abrae, ꝯcessa sup qnqꝫ regibus, per
que oia designat istius sacri grata Deo acceptabilitas. nã sicut
Abel obtulit grata primogenita, sic xp̃s oblatus est primogeni
tus in multis frĩbus, ⁊ sicut Abraaz vnicũ obtulit filiuz, sic xp̃s
vnicus Dei p̃ris oblatus est, ⁊ sicut Melchisedech obtulit pa-
nez, ⁊ vinũ, sic xp̃s in pane, ⁊ vino, sacr̃m hoc instituit, de quo dr̃,
tu es sacerdos in eternũ, ẜm ordinẽ Melchisedech, vocat autez
Abel puerũ, nõ a pueritia, qꝛ fuit vir. xx. ann. sed a puritate ino
cẽtie. Abraã aũt dr̃ patriarcha. s. pr̃ fidei catholice, qꝛ p̃mus in
deũ credidit, ⁊ p̃mus icarnationẽ p̃cognouit. Jo. xiij. vidit, ⁊ ga
uisus ẽ. scm̃ sacrificiũ, imaculatatã hostiã, h̃ addidit Leo papa.

Upplices. Hic petit diuine gratie infu
sio. vñ dicit, supplices. i. hu-
miles te rogamus oipotẽs Deus, vbi sacerdos hu
militer inclinat, cãcellatis manibus positis sup al-
tare, que cãcellatio sicut ⁊ prima signat, ꝙ per crucẽ, ⁊ passionez
petit offerri ista, sinistra aũt supponit, per quã signat passio xp̃i,
sed dextra. s̃. ponit, per quã xp̃i resurrectio designat, seqtur Ju-
be hec ꝑferri per manus sancti angeli tui, qd̃ expõit Tho. in. iiij.
sent. dist. xiij. nõ ꝙ angelus ista ꝯsecret, cũ ptãtem non hẽat, sed
oronem sacerdotis, ⁊ populi Deo p̃ntat, ẜm illud Aposto. viij.
ascẽdit fumus aromatũ in ꝯspectu dñi. i. vota, vel supplicatiões
fideliũ, de manu angeli, que sunt orationes sanctoꝝ, exponit er-
go, iube hec vota, vel supplicationes fideliũ ꝑferri per manus. i.
per ministeria angeloꝝ in sublime altare. i. in ecclesiã triũphan-
tez, vel in plenã ꝑticipationẽ deitatis, ꝙ est sublime altare, vñ se
quit in ꝯspectu diuine maiesta. tue, vel iube ꝑferri hec. i. ecclesiaz
militantẽ in sublime altare. i. in ecclesiã triũphãtez, ⁊ hoc fac per
manus angeli. i. filij tui, seqtur, ⁊ presta, vt quotquot. s. fideles, ex
hac altaris ꝑticipatione ⁊c. ⁊ hic primo sacerdos disiungit ma-
nus, ⁊ osculat altare in dextera pte, per qd̃ representat osculum
Jude qd̃ dedit xp̃o, cũ surrexit ab orone, ⁊ fit hoc in detestatio-
nẽ ipsius Jude, seqtur sacrosanctũ filij tui corpus, ⁊ hic facit cru
cez sup hostiã, seqtur ⁊ sanguinẽ, ⁊ hic facit aliã crucez sup cali-
cez, seqtur, sumpserimus oi benedictiõe celesti, ⁊ grã repleamur,
hic signat se ante faciẽ. Crux super hostiã, designat vincula, qui-
bus alligatũ fuit corpus xp̃i. Crux super calicẽ designat flagel-
luz quo eductus est sanguis de corpore xp̃i. Crux super faciẽ de
signat sputa in faciem Christi, vel signãt iste cruces, ꝙ Christus
ter orauit, vel ẽt ꝙ tria verba dixit in cruce, primũ pater dimitte
illis, scdm̃ in manus tuas, tertium, vt quid dereliquisti me.

¶ Sequitur quarta pars canonis.

Emento Etiam dñe famuloꝝ famula-
rũqꝫ tuaruz, vbi petit collatio
glorie, ⁊ prio mortuis, postea viuis. vñ dicit, memẽ
to dñe famuloꝝ famularũqꝫ tuaꝝ, vbi sciẽdũ, ꝙ lz
quidã mortui sunt in celo, qdaz in inferno, ⁊ quidã in purgato-
rio, tñ qꝛ nobis nõ ꝯstat de singulis in spãli, iõ quasi estimantes
eos esse in purgatorio, oramus ꝓ oibus, ⁊ iõ dicimus, memento
dñe ⁊c. qui nos p̃cesserũt cũ signo fidei. i. ostenderũt aliqd̃ signũ
fidei, puta habuerũt ꝯtritionẽ, vel d̃uotionẽ, decedẽtes. nã de ta
libus adhuc est spes, ⁊ dormiunt in somno pacis. i. sine peccato
mortali, ẜm Ber. de pará. ⁊ dz hic fieri memoria eodẽ mõ, sicut
supra, primo ꝓ illis pro qbus spãliter missa legit, vel qui in spãli
memoria sunt tibi cõmẽdati. scdo pro parẽtibus mortuis. tertio
pro bñfactoribus. quarto ꝓ oibus fidelibus defunctis, non aũt
pro inimicis, ẜz quosdã. ⁊ hoc dico de illis, de qbus certũ est, ꝙ
nõ recõciliati decesserũt, qꝛ pro illis noiatim nõ est orandũ, imo
nec gñaliter, nisi sub ꝯditione inq̃ztũ sunt susceptibiles suffragij,
seqtur scda memoria. ipsis ⁊ oibus in xp̃o reqescẽtibus. s. in fide
xp̃i qescẽtibus locũ refrigerij lucis, ⁊ pacis, vt indulgeas depre-
camur. ⁊ nõ est opus dicere ipsis dñe, qꝛ premittit, prius memen
to dñe, vñ illud qd̃ sequit. s. indulgeas, refert ad illud dñe aliter
vnũ illoꝝ supflueret, ⁊ dicit locũ refrigerij, vñ regnũ celoꝝ dr̃ lo
cus refrigerij respcũ purgatorij, qui est locus ardoris maximi, ⁊
caloris, qꝛ ẜz Augu. ibi est pena maior, q̃z aliq̃, que põt excogi-
tari in mũdo, dicit ẽt locũ lucis, qꝛ purgatoriũ est locus obscuri-
tatis, dicit ẽt locũ pacis, qꝛ purgatoriũ est locus inqetudinis, qꝛ
nũq̃z aie hñt pacẽ, nec quietẽ, nõ sicut qdã fingũt, dicẽtes eos fe
ria scda qescere, aliq ꝟo dñico die, que oia sunt friuola, ac insa-
na, ⁊ sacris scripturis ꝯ̃ria, seqtur, nobis quoqꝫ peccatoribus,
vbi petit glorie collationẽ viuis. Primo. n. petit collationẽ eius
dẽ glorie. Scdo glorie societatẽ cũ sanctis apostolis. Tertio po
nit mediatorẽ per quã hoc exeq postulat, dicẽs per dñm ⁊c. Cir
ca primũ not. ꝙ sacerdos dicẽs ista verba eleuata modicũ voce
tũdit pectus suũ, per qd̃ interrũpit silentiũ, signans per hoc ꝯfes
sionẽ, ⁊ ꝯtritionẽ latronis penitẽtis in cruce, qui increpãs aliuz
dixit. Nos qdẽ. s. tãq̃z peccatores, digna factis recipimus. vn-
de sacerdos dicit, nobis quoqꝫ peccatoribꝰ famulis tuis de mul
titudine miserationũ tuaꝝ sperãtibus. s. sicut ille latro sperauit.
Percussio aũt pectoris signat illã tũsionẽ pectoris illoꝝ q ade-
rãt ad spectaculũ passiõis xp̃i, ⁊ ꝑcutiẽtes pectora reuertebant
in Hierusalẽ, exaltatio ꝟo crucis signat clamorẽ cẽturionis di-
cẽtis. Uere filius Dei erat iste, seqtur partẽ aliq̃z, ⁊ societatẽ do
nare digneris, lz. n. Deus sit simplex nõ hñs ptes, tñ dicit partez
aliq̃z, ꝓpter hoc, qꝛ qlibet ẜm meritũ hẽbit diuine faciei visionẽ,
ita ꝙ vnus alio ꝑfectius videbit Deũ, vel qꝛ sancti videbũt deũ
totũ, nõ tñ totaliter. i. nõ ẜm oẽs modos qbus est visibilis, qꝛ est
infinitus, ⁊ cũ cõprehẽdi nõ possit, ergo quasi ꝑtez dabit nobis.
Totalr̃ aũt nõ est cõprehẽsibilis Deus, nisi filio suo q est in sinu
suo, vt dr̃ Jo. j. seqtur cũ Jo. ẜm Bern. de pará. scz Jo. bapti. ⁊
prefert Stephano, nec mirũ, qꝛ ⁊ apostolis p̃fert. adiũgit Ste-
phano, qꝛ isti duo erãt primi martyres noui testamẽti. Inn. tñ di
cit ꝙ hic repetit Jo. euãgelista ꝑꝑ priuilegiũ virginitatis, qꝛ vir
gines sequunt agnũ quocũqꝫ ierit. Ante ꝟo ꝯsecrationẽ ponit
ꝓpter priuilegiũ apostolatus, sed credit Bern. ꝙ melius intelli
gat de Baptista, qui ꝑꝑ excellẽtiã singularis sanctitatis non dz
excludi a canone, postea ponunt duo apl̃i. s. Mathia, ⁊ Barna
ba, qui iõ post ꝯsecrationẽ, ⁊ nõ ante ponunt, qꝛ isti post ascẽsio-
nez dñi fuerũt electi. deinde ponit Ignatio, de quo legit, ꝙ cum
esset d̃uotus xp̃o, ⁊ beate virgini, post eius mortẽ inuẽtũ est hoc
nomẽ Jesus aureis lr̃is scriptũ in suo corde in oibus ꝑtibus, po
nunt aũt qnqꝫ martyres post mortẽ xp̃i, ꝑꝑ qnqꝫ vulnera Chri
sti. Itẽ ꝑꝑ septez dona spũssancti ponunt. vij. virgines ibidẽ que
sequunt. seqtur nõ estimator meriti, qꝛ nõ ẜm exigẽtiã meritoꝝ
retribuis, sed magis p̃miãdo q̃z qsqꝫ meruit. deinde ꝯcludit per
xp̃m dñm nr̃m, ⁊ nõ dr̃ amen, qꝛ ẜm doc. illud rñdẽt angeli, qꝛ fit
ꝯtinuatio ad p̃cedẽtia, vñ statim seqtur, in cuius virtute hoc pe-
timus, cũ dr̃, per quẽ. s. xp̃m hoc sacr̃m hz originẽ quo ad plura.
Et primo quo ad esse nãe dr̃ creas. scdo quo ad esse sacramẽti,
vñ dr̃ sanctificas. tertio quo ad esse virtutis, viuificas. q̃rto quo
ad effcm̃ gratie que est vita aie, vñ dr̃ benedicis. qnto quo ad au
gmẽtũ gratie eiusdẽ, ⁊ q̃ztũ ad oꝑationẽ, ⁊ vsuz, vñ dr̃ ⁊ prestas
nobis. Est ergo sensus, per quẽ. s. xp̃m, tu Deus pater oia bona
creas ꝯdẽdo nãm, viuificas ꝯsubstãtiãdo nãm, bñdicis accumu
lãdo grãm, ⁊ p̃stas q̃ztũ ad vsuz. oia. n. creata sunt per xp̃m. Jo.
j. oia sanctificant, qꝛ a plenitudine eius accipiũt vniuersi, oia vi-
uũt, qꝛ ipse est vita. Jo. xiiij. oia bñdicunt, qꝛ ipse est benedictus
fructus vẽtris, Luc. j. ⁊ aliq dñt, per quẽ hec oia dñe semꝑ bona
creas, ⁊ est sensus, hec oia. s. panẽ, ⁊ vinũ, ⁊ aquã creas, ẜm cau-
sas primordiales ⁊c. sanctificas, ẜm causas sacr̃ales, viuificas,
vt trãsferant in corpus xp̃i, ⁊ eius sanguinẽ, ⁊ iõ bñdicis vt nos
per ipsa bñdicamur. ẜz alios hoc ꝓnomẽ hec nõ ponit ibi, i quo
sequẽda est ꝯsuetudo eccl̃ie, seqtur, ⁊ p̃stas nobis, vbi sacerdos
remouet corꝑale de calice, ad denotãdũ ꝙ xp̃s emisit spirituz, ⁊
velũ templi scissuz est, ⁊ aꝑta sunt nobis abscõdita in lege myste
ria. Accepta quoqꝫ hostia dicit, ⁊ p̃stas nobis per ip̃m. s. tanq̃z
mediatorẽ, ⁊ hic facit vnã crucẽ per totũ os calicis ꝓcedẽdo vl
tra calicẽ. vñ dicit, ⁊ cũ ipso, ⁊ hic facit minorẽ crucẽ. s. a labio ca
licis ad aliud. post hoc dicit, ⁊ in ipso, ⁊ hic facit adhuc minorez
crucẽ. s. in calice, tãdẽ subdit, est tibi Deo p̃ri oipotenti, vbi iteꝝ
facit magnã crucẽ suꝑ primũ labiũ calicis, icipiẽdo ab extremo
calicis labio versus seip̃z. deinde subinfert in vnitate spũssancti
ois honor, ⁊ gloria, ⁊ hic facit paruã crucem in pedẽ calicis. Est
aũt sensus ꝟboꝝ per ip̃m, tãq̃z mediatorẽ, cũ ipso tãq̃z cũ eq̃li, ⁊
in ip̃o tãq̃z in ꝯsubstãtiali, vel hic signant tres ꝑsone sancte trini
tatis, vñ patri attribuit auctoritas, vñ dicit per ip̃m, filio equali
tas, iõ dr̃ cuz ipso spirituisancto cõitas, iõ dr̃ in ipso. signa, vero
crucis tria prius fcã per illa ꝟba, sanctificas ⁊c. que fiũt cooper
to calice, signant tres crucifixiones, ẜm Tho. nã hora tertia cru
cifixus est linguis iudeoꝝ clamãtiũ, crucifige ⁊c. hora sexta ma-
nibus gẽtiliũ, vt dicit Jo. hora nona emisit spũm. Et qꝛ post in-

teruallum trium horarum Christus crucifixus est manibus gen
tiliū, cum milites crucifigerēt Jesuz, iō iterꝝ sacerdos facit tres
cruces sup calicez discoopertuz sup tribus ꝟbis. s. per ipm, cū ip-
so, ⁊ in ipso, designās illā crucifixionē, que facta est post tres ho
ras interpositas inter tertiā, ⁊ sextā, qꝛ vero ibi fuit diuisio cor-
poris, ⁊ aīe, iō iterū facit duas cruces, vt dictū est, vel ꝯm Guil.
manitiñ. tres cruces per illa ꝟba, per ipm ⁊c. signant fidez cen-
turionis, qua credidit vnū Deuz in trinitate. Due ꝟo alie signi
ficant duo sacra, que fluxerunt de latere Christi, vez aqua rege-
nerationis baptismi, ⁊ sanguis redēptionis gn̄is humani, vel si-
gnant qnqꝫ cruciatus xp̄i, ante mortē tres. s. alapas, sputa. ⁊ fla
gella, in morte crusixionē, ⁊ post mortē lateris apertionē, quarta
vero significat aīe a corpore separationē, qnta descēsum in lim-
bum, seqtur per oīa secula seculoꝝ, qꝺ dꝫ dici alta voce, sed an-
teqꝫ hoc dicatur ponat̃ reuerēter hostia ante calicē in suo loco,
⁊ tūc statim dꝫ cooperiri calix. quo facto dr̃, per oīa secula secu-
loꝝ, ⁊ hoc alta voce, ad designādū, ꝙ Christus clamās alta vo
ce emisit spūm, ⁊ rn̄det amen, ad significandū clamorez mulieꝝ
lamentantiū dn̄m, vnde, ⁊ tūc chorus lamentabiliter respōdet.

¶ Quinta pars principalis misse.

Remus Preceptis salutaribus ⁊c. hic po
nit perceptionē, circa quā premit-
tunt̃ multe preparatiōes. s. tā gn̄ales vt sunt. pater
noster ⁊c. qꝫ spāles, vt alie orōnes, dicit ergo ore-
mus precepti salutaribus moniti. Circa qꝺ sciendū, ꝙ hec ora-
tio prius nō dicebat̃ in missa, sꝫ Grego. fecit eā dici, qꝛ nō fuit di
gnū eā omittere in hoc officio, cū sit nostri saluatoris. Greci aūt
nō per sacerdotē, sed per se clamāt eā in missa. Apud nos ꝟo sa
cerdotes, ⁊ hoc cū magna reuerētia, vn̄ quasi nō presumēs subi
to erūpere in eā, p̄mittit p̄fationē, dicēs oremus p̄ceptis saluta
ribus moniti, nō simplr̃, nō nr̃a aucte, vel temeritate, sꝫ p̄ceptis
salutaribus moniti, p̄ceptis. s. dn̄i, ⁊ moniti. s. magr̄i nr̄i, q̄ sunt
salutaria. i. ad salutē disponētia, formati. i. instructi intus, ⁊ exte
rius. ⁊ dicit formati, que informatio sign̄at solū exteriorē doctri
nā. Ad ostendendū aūt, ꝙ nos sumus a Deo formati. i. instru-
cti, intus. s. in intētione, ⁊ extra. i. in opatione, iō dicit, audemus
dicere. q. d. ex quo hēmus preceptū, ⁊ monitionē de ista oratio-
ne dicēda, ⁊ ex quo illa orō est cōposita per illū qui errare nō po
test, iō audemus cū fiducia dicere, dr̃ aūt alte, qꝛ xp̄s palā predi
cauit, vel ꝯm Jo. beleth, qꝛ sūpta est de euāgelio, qꝺ est predican
dū. s̃. tecta, ⁊ ēt oī creature. dicit ēt sacerdos solus in fine amen,
sub silētio. Cuius rō est, qꝛ in aliīs orōnibus amē exprimit affe-
ctū optātis, iō a populo, vel a clero dr̃. Jn hac aūt amen signat
ꝯclusionē affirmātis, vn̄ hic vꝫ tm̃. i. exaudita est orō, sꝫ ne hoc vi
deat̃ presumptuose asserere, dicit sub silētio, ad euitādū ostenta-
tionē p̄priā, seqtur orō, libera nos quesumus dn̄e, vbi petit̃ pe-
titionū explicatio, qꝛ. n. in orōne tria mala petimus a nobis re-
moueri, iō hic explicant̃ que sint, vn̄ dicit, libera nos quesumus
dn̄e ab oībus malis p̄teritis, p̄ntibus, ⁊ futuris, ⁊ qꝛ nos nō su-
mus digni hoc ex nobis p̄mereri, nisi donet̃ nobis orōne beate
virginis Marie, ⁊ apostoloꝝ Petri, ⁊ Pauli, atqꝫ Andree, ⁊
alioꝝ, iō eos hic in auxiliū iplorāmus, ⁊ rectus ordo est, ex quo
enim pacē querimus a malis, merito dꝫ implorari virgo beata,
que est mater veri Salomōis pacifici. s. xp̄i, cū apostolis tribus
sequētibus, qui sunt testes pacis. s. Petrus, Paulus, ⁊ An-
dreas, ⁊ ponunt̃ ibi tres pp̄ spālez rōnē, nā Petrus pp̄ priuile-
giū prerogatiue dignitatis, Paulus pp̄ priuilegiū p̄dicatiōis,
⁊ imēsi laboris, ⁊ Andreas pp̄ nimiū affectū ꝯcupite crucifixio
nis, dr̃ aūt sub silētio illa orō, qꝛ designat qetē triduanā in sepul
chro, vbi tūc siluit a p̄dicatione. Cū aūt sacerdos dicit, da p̄pi-
tius pacē dn̄e in diebus nostris, accipit patenā de altari, ⁊ oscu-
lat̃, signū crucis faciēdo, per qꝺ designat̃ ꝙ sumus reconciliati
Deo per passionē xp̄i, tādē sacerdos in fine discoopit calicem, ⁊
hostiā reuerēter accipit, ⁊ eā sup calicē frangit p̄io per mediū,
⁊ tūc dicit, per dn̄m nostrū Jesuz xp̄m filiū tuū, postea medieta-
tez, que erat in dextera manu, ponit sup patenā, ⁊ frāgit illā que
erat in sinistra manu, per mediū dicēs, qui tecū viuit, ac regnat,
⁊ ꝯiungendo illā particulā, que est in sinistra, ad illā que est in pa
tena, ad modū lune, dicit in vnitate spūssancti Deus. Jllā vero
vltimā quā hꝫ in dextera manu, tenēs sup calicē, dicit per oīa se
cula seculoꝝ, ⁊ tandē erecto modicū calice cū illa p̄ticula, quā tꝫ
in dextera manu, subiūgit pax dn̄i, faciēs crucē magnā sup cali-
cem a labio ad labiū, deinde subdit, sit semp̄, faciens minorē cru
cem. tertio addit, vobiscū, faciendo tertiā intra calicez, ⁊ qꝛ alta
voce ista fiunt, iō per hoc signat̃ gaudiūz qꝺ habuerūt apostoli
de resurrectione dn̄i nostri Jesu Christi, ⁊ iō qꝛ gauisi sunt viso
dn̄o, populus clamat dicēs. ⁊ cū spiritu tuo. Sciendū aūt est de
significatione oīum istoꝝ predictoꝝ, ꝙ per calicem passio Chri
sti designat̃, ⁊ eterne beatitudinis fruitio, vn̄ psalm. Calix meus
inebriās, qꝫ preclarus est, per patene rotūditatem signat̃ bono-
rum operū perfectio. Sacerdos aūt volens frāgere hostiā, pri-
mo eā super patenā locat, deinde eā tollens super calicem fran-
git, ad significandū ꝙ nemo passionibus huius mūdi meritorie
se vꝫ exponere, vel ad eterne fruitionis beatitudinē admitti, nisi
prius in bonoꝝ operū perfectione fuerit solidatus, vnde aposto
lus ad Ephes. vj. accipite armaturā fidei, vt possitis resistere in
die malo, ⁊ in oībus perfecti stare. Patena ergo hostie suppo-
nit̃, ⁊ hostia super calicē frāgitur, qꝛ Christus ex latitudine cha
ritatis, que significat̃ per patenā, se supposuit passioni, super ca-
licem vero frāgit, ne minutie aliqualiter spargant̃. Frangit̃ aūt
in memoriā eius, ꝙ Christus fregit, ⁊ dedit discipulis suis ⁊c.
Frāgitur aūt primo in duas partes ad signandū duplicē prede
stinatoꝝ statū. s. eterne glorie, ⁊ t̄palis miserie, subdiuiditur aūt
vna medietas in duas p̄tes, quaruz vna offert̃ pro illis qui sunt
in purgatorio, alia p̄ illis qui sunt in mūdo. Pars aūt illa que
post primā fractionē remanet in manu dextera, ⁊ ponit̃. s̃. pate-
naz, designat illos qui iā sunt in gloria, ⁊ iā tenent illā rectitudi-
nem, cui nulla obliqtas admisceri potest, ⁊ ideo dextre compa-
rant̃. Jlli aūt qui adhuc sunt in miseria, per sinistram signantur,
vbi sunt multa obliqua, subdiuiditur aūt illa que est in sinistra, ⁊
nō que est in dextra, qꝛ illi qui sunt in celo, statū vniformem iā te
nent, ⁊ vna beatitudīne fruunt̃, illi aūt qui sunt in miseria, sunt
diuersi, seu diuisi, qꝛ quidā sunt in miseria purgatoriȷ̄, qdam aūt
in miseria huius mūdi. Particula autem illa, que est in sinistra,
post diuisionē addit̃ ad illā, que est in patena, qꝛ ꝯꝫ Augu. deus
hꝫ duas manus, dexterā qua miseret̃, ⁊ sinistrā qua punit. Jllis
ergo qui sunt in purgatorio, inquātum ibi purgātur, rn̄det sola
punitio, ⁊ iō particula que in sinistra manu tenet̃, illos figurat.
Jlli vero qui adhuc sunt in presenti vita, in qua est status meren
di, ꝯsequi p̄nt misericordiā, ⁊ ideo ipsi per aliā particulā, que in
manu dextera remanet designant̃, qꝛ vero absqꝫ dubio illi qui
sunt in purgatorio, ꝯiungent̃ eis qui sunt in celo, ideo particula
sinistre manus ꝯiungit̃ illi que est in patena, sed qꝛ illi qui sunt in
hac vita, egent multū passionis Christi, que ex effusione sangui
nis eius p̄cessit, iō particula que in dextra manu remāsit, que si-
gnat illos qui sunt in mūdo, mittit̃ in sanguinē Christi in calicē.
Jtē sacerdos dicens hec ꝟba, tenet hostiā super os calicis, per
qꝺ signat̃, ꝙ viuētes in corpore indigēt misericordia Dei, ⁊ me
ritis Christi passionis. Sacerdos aūt volēs dicere, per oīa secu
la seculoꝝ, erigit se ad significandū qꝺ vult petere existentiā per
petuaz dn̄i nobiscū, vnde subdit. Pax dn̄i sit semper vobiscuz,
ad significandū ꝙ dn̄s post resurrectionez pacē dedit, sed scien-
dū ꝙ sacerdos dicendo, per oīa secula seculoꝝ, eleuat modicum
calicē, ad significandū populo, vt populus pacem ꝯsiderās hoc
intelligat, ⁊ dicat amē. Particula aūt quā tunc super calicē te-
net, significat ꝙ viuētes adhuc petūt iuuari merito passionis, ⁊
effusiōis sanguinis Christi. Jtē per hoc qꝺ sacerdos alte dicit,
pax dn̄i, representat personā Christi, qui post resurrectionē di-
xit apostolis; pax vobis. q. d. Do vobis pacez pectoris in via, ⁊
pacē eternitatis in patria. Est ergo sensus, pax dn̄i. i. pax pecto-
ris, qꝺ est a vitiȷ̄s, sit in presenti vobiscū, ⁊ in futuro pax eternita
tis, ille aūt tres cruces super sanguinē Christi, significāt triduuz
sepulture, vel tres mulieres que erāt circa monumentū Christi.
Deinde sacerdos mittēs corpus Christi in sanguinez, dicit fiat
hec cōmixtio corporis, ⁊ sanguinis dn̄i nostri Jesu xp̄i, mihi, ⁊
oībus sumentibus salus mētis, ⁊ corpis, ⁊ ad capessendā vitam
eternā preparatio salutaris, que cōmixtio significat ꝙ aīa vnita
est corpi Christi in resurrectione. ⁊ bene hoc fit pax dn̄i, qꝛ post-
quā dn̄s pacificauit oīa que in celo, ⁊ in terra sunt, primo vniuit
aīam corpori, hec oīa Guil. deinde seqtur agnus Dei, ⁊ sciēdus
ꝙ anteqꝫ dr̃ agnus Dei, fit modicū silentiū, dicendo hanc ora-
tionē, fiat hec cōmixtio ad designandū illud manifestū silentiuz
apostoloꝝ, qꝺ fuit ante resurrectionē Christi, anteqꝫ scirēt apo-
stoli, nec essent certificati postqꝫ apparuit mulieribus, ꝯm Ber.
de paran. dr̃ aūt Christus agnus, qꝛ agnouit patrē sibi obedien
do. Jtē matrez in cruce pendendo, vel dr̃ ab agno grece, qꝺ est
piū latine, qꝛ pie pro nobis se obtulit. Canit̃ aūt tribus vicibus
p̄pter tres orationes. ꝯm Jnn. s. pp̄ obedientiā patris, pp̄ noti-
tiā matris, ⁊ propter redēptionē gn̄is humani, vel ꝯm Raua. di
ter pp̄ tres p̄tes corpis Christi mystici. s. in celo, in terra, ⁊ dor-
mientium,

mientium, siue in purgatorio, dicitur autem primo miserere nobis, bis. vltimo aũt dona nobis pacē, fm Tho. rō est, q per primã duo petimus amotionē culpe, ꝛ pene, per tertiũ aũt. s. per pacem petimus assecutionē ois boni ꝛc. vel q ipse redemit nos a miseria culpe, ꝛ pene, ꝛ dedit plenitudinē gratie, illud tñ, dona nobis pacē, additũ est ꝑpter persecutionē tyrãnoꝝ, post hoc sequitur oratio. Dñe Jesu xpe, qui dixisti apostolis tuis, pacem meã do vobis ꝛc. vbi postquã sacerdos venit ibi, eãq pacificare, ꝛ adunare ꝛc. et osculaṫ patenã in sinistra parte, ad significãdũ ꝙ per hoc sacrm vult vniri Christo in charitate, postq̃ vero cōpleuerit verba, osculaṫ religas, vel crucem si hꝫ, si non hꝫ, osculatur altare in dextera pte, qđ fit ad significãdũ vltimũ ritũ, vbi prius singulis diebus cōicabant. sed cũ nec potuit fieri sine periculo, ordinatũ fuit vt in tribus festiuitatibus cōicarent. s. natiuitate, pascha, ꝛ pẽtecoste, reliquis tñ diebus osculũ pacis reciperēt, ꝛ panem benedictũ, sed q hoc fieri nō posset in. xl. vbi non pōt sumi panis bñdictus, ordinatũ fuit vt pro eo fieret collecta in fine super populũ dicendo, inclinate capita vestra Deo, ꝛ sciendum ꝙ pax dñi non, daṫ in missa defunctoꝝ, sed dr̃ dona eis requiem, q mortui nō indigent pace tpali, q nō sunt in perturbatiōe huius mũdi, vel q nō sunt in pace, sed in penis, fm Ber. de parã. ideo dicimus, dona eis reqem, aliqui aũt dñt in officio mortuoꝝ, dona eis requiē sempiternã, ꝛ locũ indulgẽtie, qđ tñ dissonat, q ibi nō est locus indulgentiaꝝ, eo qđ illi qui sunt in purgatorio, sunt extra locũ militantis ecclesie, vbi solũ est locus merẽdi indulgentias, vnde q illi qui sunt in purgatorio, nullo mō merenṫ eis per modũ suffragij, vtiq satis improprie optaṫ locus indulgentie. si tñ illud dictũ intelligatur sic, dona eis locũ indulgentie. i. locum in quo idultis culpis, ꝛ penis eos colloces. s. in celo, tũc bene potest sustineri. Item dicende sunt ille tres orōnes. s. dñe Jesu xpe fili Dei viui, qui ex volũtate patris, ꝛ dirigiṫ ad filium, ꝛ alie. s. dñe pater omnipotēs eterne Deus, da mihi hoc corpus ꝛc. Et post hoc dicit, dñe non sum dignus ꝛc. Deinde sumpto corpore Christi, ꝛ sanguine abluat calicē primo, ꝛ ablutionē sumat. scđo abluat intus, ꝛ etiã sumat, qđ tñ in die natiuitatis Christi nullo modo facere dꝫ, q tunc nullã ablutionem dꝫ sumere, si vult aliãs missam celebrare, sed dꝫ ablutionem dare cōicantibus subditis, vel reseruet in vase mundo, scꝫ in ampulla, si non habeat calicē.

¶ Sexta pars misse.

Exta pars Misse est, quantũ ad gratiaꝝ actiones, que dñr cōmunio, que fit in memoriã eius, ꝙ populus oliꝫ singulis diebus cōicabat, fm Joã. belech, vel iō vt per eam cōicemus Deo, ꝛ sanctis, dr̃ autē cōplenda, q per eã completur missa, sed tñ cōplenda potius dr̃ collecta post cōionē, tot aũt fieri debent cōplende, quot sunt orationes ante epistolã, ꝛ significat gratiã subsequentē nobis necessariã, ꝛ dr̃ in dextera pte ꝯuertendo librũ, per qđ signaṫ ꝙ adhuc in fine seculi Judei conuertenṫ ad dexterã fidei, q nũc sunt in sinistra, iuxta illud ad Ro ma. ix. relique Israel salue fiet. Deinde sacerdos oibus peractis ꝯuertit se ad populũ, dicēs dñs vobiscũ. ¶ Ubi sciendũ ꝙ sacerdos salutat populũ septies in missa. primo ante primã collectam. scđo ante euangeliũ. tertio post credo. quarto in principio prefationis. qnto post pax dñi. sexto post cōionem. septimo hic in fine misse, ad significandũ ꝙ tũc est dñs nobiscũ, qñ habemus septiformē gratiã spiritussancti. deinde sacerdos vertit se ad populũ cantãs ite, missa est, ꝛ hoc tpe suo, cuius sensus est hꝫ Ber. de parã. ꝛ Jo. belech. ite ad ꝓpria, q missa est, ꝯsũmata, vel ite, missa est. i. hostia ꝯsũmata est, vel hostia, ꝛ oblatio est missa, igitur seqmini, ꝛ ite post eã, iste aũt regressus a missa ad ꝓpria, fm Jo. belech significat regressuꝫ populi Israel de captiuitate babylonica, cũ gratiarũ actione, ideo dr̃ Deo grãs. dr̃ aũt semper ite, missa est, qñcunq te Deũ laudamus, dr̃, vel gloria in excelsis, qñ aũt non dñr, tunc dr̃ benedicamus dño, ꝛ est sumptuꝫ de apostolo, vel de Judith. c. vij. vbi dñt captiui. bñdicamus dño, ꝛ est sensus, referamus grãs, vel laudes Deo, ꝛ est vox humilior, q̃ ite, missa est, ꝛ iō non ꝯtit se sacerdos ad ppl̃m, dicẽdo benedicamus ꝛc. ad significãdũ ꝙ nũq̃ debemus cessare referre gratias Deo. Melden̄. aũt super psal. xxvij. Berengariũ dicit instituisse ita dõm, benedicamus dñm, ꝛ nō dño, q benedictio nō fit ad vtilitatē Dei, sed ad nostrã, nos aũt dicimus ꝙ indifferenter vtrũq pōt dici. Creatura nãq benedicit creature bonũ optando, creatura aũt creatorē dupl̃r. s. laudãdo, ꝛ bonũ ei tribuẽdo, creator aũt creaturã bonũ augendo, ꝛ hoc dupliciter, vel in numero, vel in merito, sicut. n. crescit bonũ, sic ꝛ merita, hec Melden̄. sed Bern̄. de paran. dat tres rōnes. prima, qñ celebramus de sanctis in celo, dicimus, ite missa est, quasi ꝓuocãtes populũ. Ite. i. festinate illuc, vbi illi sunt. qñ aũt pro viuis in mũdo, benedicamus dño, q nescimus, an sumus in gratia, iō timere dēmꝯ ne effectus misse euanescat in nobis, sed cũ celebramus ꝓ mortuis, dicimus requiescant in pace, q eis hoc cōpetit. His expeditis benedicit sacerdos populũ dicēs, celesti benedictione. Primo stãs ante altare benedicit seipm, deinde dicit vertendo se ad populuꝫ in dexterã partē altaris, benedicat nos pater, ꝛ ꝯñr populũ in medio altaris, ꝛ filius, ꝛ vltimo redeundo, ꝛ spũssanctus amen, per qđ designaṫ missio spũssancti in apostolos, lꝫ aũt spũssanctus ibi tñ datus est, tñ q tota trinitas missionē operata est, iō dr̃ pater, filius, ꝛ spũssanctus, post hec oia sacerdos flectēdo se corã altari humiliter dicit, placeat tibi sancta trinitas obsequiũ ꝛc. ꝛ deinde hymnũ triũ pueroꝝ cũ psalmis, ꝛ orationibus ꝯsuetis, ꝯtra hoc tñ multi sacerdotes peccant, qui non se flectũt dicẽdo istã orationem. placeat tibi sancta trinitas ꝛc. cum tñ flectere ꝯgruit, pro eo qđ tunc gratiarum actiones referunṫ sancte trinitati ꝓ beneficijs in missa exhibitis, ꝛ qđ deterius est, aliqui omittũt hanc orationē, in quo grauiter peccãt, vnde legiṫ ꝙ quidam obsessus a demone, postq̃ adductus esset ad quẽdaꝫ sacerdotē in ecclesia, ille volēs certificari a diabolo quid de eius vita sentiret, quesiuit de ipso quasi de alio, dicēs, qd tibi vr̃ de Jacobo sacerdote? rñdit demon, olim fuit noster, sed iã est Dei. deinde idē sacerdos quesiuit de socio suo, dicens, qd tibi vr̃ de Bartholomeo socio meo? rñdit demon, si nō subtraheret bonus eēt. Ille vero fuit valde admiratus ꝙ diceret eũ furem, cũ tñ sciret eũ sanctũ hoiē. Interrogauit igiṫ quidnã subtraheret, rñdit demon, subtrahit Deo illaꝫ orationē post missam. placeat tibi ꝛc. qđ multũ nobis placet, ꝛ Deo maxime displicet. Que oia fuerũt ita cōperta, sicut ille dixit. Ideo caueat sacerdos ne aliquid omittat qđ est de ꝯsuetudine ecclesie circa missam obseruãdum.

SVMMARIVM

1 Missam laici qualiter audire debeant.
2 Predicationem in templo spernentes possunt excommunicari.
3 Discurrentes, ꝛ ambulantes per ecclesiam taxantur.
4 Parochiani nunquid possint compelli ad oblationes.
5 Sacerdos missam celebraturus, quid obseruare teneatur.
6 Missam dicens pro malo inferendo qua puniendus pena.

Equuntur Cautele circa missam obseruãde, ꝛ primo gñales, tã
1 laicis, q̃ clericis necessarie. † Prima igiṫ cautela gñalis est, vt tã clerici, q̃ laici ecclesiã (precipue tpe celebrationis misse) humiliter, ꝛ deuote frequentēt, ꝛ quieta conuersatione Deo grata, atq inspiciẽtibus placita proximuꝫ non solũ instruant, sed ꝛ reficiant, de imu. eccle. c. decet domũ. lib. vj. Scđa vt audientes missaꝫ quoties audierint a pr̃sbytero dici nomen dñi nostri Jesu Christi flectãt genua, ꝛ caput inclinent reuerẽter, vt ibideꝫ dr̃. Tertia, vt nulla ꝓphana, ꝛ multo fortius feda colloqa proferãt, vt ibidē pulchre dr̃. Quarto caueãt ne aliquis ante finē misse recedat sine magna necessitate, ideꝫ si exit de sermone, ꝙ si fecerit, excōicetur, maxime si hoc fecerit ꝯtemnendo sacerdotē predicantē, tanq̃ minus scientē, sicut solent facere quidã laici litterati, dicendo, qd audirē istum ribaldum, cũ ego
2 plus sciã de scriptura, q̃ ipse? † ꝯtra quos est canō. xxxvij. dis. sedule. ꝛ. c. cũ ex iniuncto. de heret. vbi talia ꝓhibenṫ, sed ꝙ tales possint excōicari, habes expresse de ꝯse. dist. j. vbi sic dr̃. Oēs fideles qui ꝯueniunt in solēnitatibus sacris ad ecclesiã, ꝛ scripturas apostoloꝝ, ꝛ euangeliũ audiant. Qui aũt non pseuerauerint in oratione, vsq dũ missa peragaṫ, nec sanctaꝫ cōionem pcipiũt, velut inqetudines ecclesie cōmouentes, ꝯuenit cōione priuari, ꝛ iste canon apostoloꝝ, ꝛ ibidē in ꝯcilio Carthaginensi dr̃, sacerdote in ecclesia verbũ Dei ꝓponente, qui egressus fuerit de auditorio, excōicetur, ꝛ ex ꝯsilio Agathen̄. ibidem hr̃. Missas die dñico secularibus totas audire spãli ordine precipimus, ita vt ante sacerdotis benedictionē egredi populus nō presumat, ꝙ si fecerit, ab epō publice ꝯfundaṫ, vbi dicit gl. hoc dico preceptuꝫ esse, vnde ꝯ preceptũ faciunt, qui diebus dñicis missam non au-
3 diunt. † Hoc ēt est ꝯtra illos qui venientes ad missam, non audiunt qd ibi legitur, aut predicaṫ, sed circũeunt ecclesiã, sicut iudei synagogã, cum tñ dicaṫ in psam. stantes erant pedes nostri in atrijs tuis, ꝛ de talibus pōt dici illud psal. In circuitu impij

ambulant. Contra quos expresse est canon Anastasij pape, de consec. dist. j. ad apostolicã, vbi dicitur ꝙ cum legit̃ euangeliũ, non sedentes, nec stãtes, sed curui debemus audire. Si autẽ sessio ꝓhibetur, multo magis discursus, ⁊ circuitus. hoc idem habes in. c. qñ autem. ibidem, vbi Cyprianus dicit esse standũ ad orationem, ⁊ vigilandum, ⁊ incũbendum ad preces toto corde, neq̃ aliqd carnalis hominis, ⁊ secularis esse cogitandum. O si probibetur carnalis cogitatio, quanto plus carnalis locutio, ⁊ confabulatio? Quinto caueat laicus, ne vacuus die festiuo ad missam veniat, de ꝯsecra. distinc. j. omnes christiani, q2 scriptum est, non apparebis in ꝯspectu Dei vacuus, hoc tñ est consilium, ẜm glo. ibidem, diebus priuatis, sed diebus festiuis videtur esse
4 preceptum, vnde videtur ꝙ oblationes sint exigende, † ⁊ ꝙ parochiani sint ad eas cogẽdi, vt. xvj. questio. j. statuimus. Est tamen argumentum contra. xij. questio. j. duo. dicit tñ gl. in. c. omnes christiani, vbi. ẜ. ꝙ si sacerdos est pauper, pót diuina subtrahere parochianis, nisi dent, vt de simo. c. cum sit. Sexto caueat quilibet, ne alibi nisi in propria parochia die festiuo missam audiat, alias poterit excõicari, vt de paroch. c. j. Septimo caueat quisq̃, ne audiendo missam, prope altare nimis appropinquet, vt de vi. ⁊ hone. cle. c. j. ⁊ ista sunt intimãda populo sepius, vt debita reuerentia circa sacramenta ecclesiastica habeatur.

Equuntur nunc cautele Clericis necessarie, ⁊ primo caueat sacerdos ne in vestibus, vel ornamẽtis sordidis celebret, sed ornamenta predicta iuxta meliorem dispõnem mundet, ⁊ iuxta facultatem bonoꝝ ecclesie, meliora que poterit comparet, vnde dicit Stephanus episcopus familiari amico Hilario, ꝙ vestimenta ecclesie quelibet dũmodo ministrantur sacramenta debent esse munda, ⁊ honesta, hoc est contra illos qui de bonis ecclesie comparant eis tunicas pro decem marcis, ⁊ ornamentum pro missa pro media marca, aut sexagena. nec debent in alijs calicibus, q̃ aureis, vel argenteis celebrare. Permittit tñ canon stãneũ ha-
5 bere calicem ꝓpter paupertatem, de ꝯsecr. dist. j. calix. † Secundo caueat, ne plures missas celebret, preter diẽ natiuitatis Christi (vbi tres celebrant̃) ⁊ sine magna necessitate, ⁊ hoc fit in istis casibus, vt si post missam celebratã de die, occurrit funus, tũc in prima missa nõ sumendo aquã ablutionis, potest postea celebrare reqem. Item si occurreret hospes magnus, vt princeps, vel magnus dñs, qui non audiuit missam. Item si occurrerint spõsi volentes audire missam. Item si aliqs habuerit plures ecclesias propter paupertatem vni cõmendaras. Item si supuenerint peregrini, adhibita semper predicta cautela, ne aqua ablutionis prioris misse sumatur, de his habemus. c. j. de celebr. miss. c. consuluisti. dicit tñ Francis. de zabarel. ibidem, ꝙ hoc est fugiẽdum, nisi necessitas suaderet. Tertio caueat celebrãs, ne sine lumine, ⁊ campana celebret, vt de celeb. miss. c. j. q2 Christus candor est lucis eterne, vt ibidem dicit̃ in. c. sane. Quarto caueat ne plus ponat de aqua, q̃ de vino, q2 dicit Jo. and. in. c. perniciosus. de celebra. miss. ꝙ credere debemus ꝙ de latere Christi maior quantitas exiuit sanguinis, q̃ aque, vt dicitur in. c. iij. ibidem. Quinto caueat ille qui solus est in ecclesia, ne ꝓpter missam peculiarem, idest priuatam, seu ex deuotione celebrãdam, omittat missam de die, vt dicitur in. c. quidam. de celebr. miss. Sexto caueat ne legat missaꝫ ad alicuius petitiones, ꝓpter hoc quod haberet bonas segetes, vel vt sibi in bastiludio bene succederet, q2 ista secundum Inno. reprehenduntur in. c. quidam. de celebra. missa.
6 † Multo autem fortius caueat, ne legat missam, vt Deus aliquos perdat, q2 talis grauiter peccat, ⁊ est deponendus, secundum Jo. and. in. c. quidam. vbi. ẜ. pro quo allegat. xxvj. questio. v. quicunq̃. Septimo caueat, ne nimis mane celebret, scꝫ ante diem, q2 ẜm sanctum Tho. istud sacramentum pertinet ad diem gratie, sicut dicit apostolus ad Roma. xiij. nox precessit ⁊c. contra illos qui canunt rorate, ante diem, cum tñ in aurora cantari debeat. Excipitur tñ natiuitas Christi, in qua canitur missa post medium noctis, que significat statũ ante legem, qui fuit in tenebris, vt dicit gl. de celeb. miss. veruntñ episcopis concessum est, vt videtur ẜm Joã. and. qui sunt in via, ꝙ possunt maturius, q̃ alij audire, vt de priuileg. c. vlti. lib. vj. Octauo caueat, ne legat quis missam, nisi post matutinũ, primam, ⁊ tertiam, ex quo enim hora tertia Christus dr̃ passus, ⁊ crucifixus linguis iudeoꝝ, videtur ꝙ tunc est hora ꝯueniens celebrandi, ẜm doc. modernos.

FINIS

Tractatus de Horis

canonicis dicendis, ingenui canonum consulti do. Nicolai Plouij Posnoniensis.

Prefatio.

Portet semper orare. Luce. xviij. sicut dicit Hẽric. de vrimaria de perfectione interioris hois, lib. ix. c. j. cuiuslibet iusti hois sui cordisq̃ perfectio ad iugeꝫ, ⁊ indiruptã orationis perseuerantiã tendit, ⁊ quantũ humane fragilitati ꝯceditur ad ꝯtinuam tranqllitateꝫ mẽtis niti dꝫ, ⁊ ad eius perpetuã puritatem, ꝓpter quã possidẽdaꝫ, ⁊ oẽm laborẽ corporis, ⁊ ꝯtritionem spiritus indefesse querimus, ⁊ iugiter exercemus. ⁊ sicut ad orationis perfectionẽ tendit structura virtutũ, sic ipse virtutes absq̃ orationis iugitate, ⁊ pseuerãtia non pñt compleri. Quo circa saluator noster nos admonẽs, vt hanc perseuerantiam orãdi teneamus, dicit, opꝫ semper orare, non est aũt intelligendũ ꝙ homo sic quotidie debeat orare vt nec dormiat, nec comedat, vel nec laboret, sed ꝙ instanter tpibus congruis oret, vnde de Lyra dicit super Lucã, super loco thematis nostri, ꝙ hec dictio semper, non importat ꝯtinuitatem tpis, q2 opꝫ orationeꝫ interrumpi tpe dormitionis, ⁊ aliquaꝝ aliarum necessitatũ, sed importat ꝯstantiam, siue insistentiã orationis tpibus, ⁊ horis ad hoc cõgruis. hinc dicit Beda super locũ istum, dõm est eũ semper orare, ⁊ nõ deficere, qui canonicis horis rogare non desistit. Pro quo facit illud qd̃ in collationibus patrũ legitur de abbate Lucio, qui iactitantes quosdã monachos, ꝙ sine intermissione orarent, ⁊ nullũ aliud opus facerent, corripiẽs dixit, qñ manducatis, ⁊ bibitis qs pro vobis orat? quo audito illi obmutuerunt. Ille vero ꝯñr subiunxit, ego ostendã vobis, q2 operãs manibus meis, sine intermissione oro. Sedeo. n. iuuãte Deo infundẽs mihi paucas palmulas, ⁊ facio ex eis plectã, ⁊ dico miserere mei Deus ⁊c. ⁊ illas plectas vẽdẽs pro. xvj. nũmis, duos pono ante ostiũ domus, ⁊ qui recipit, orat ꝓ me tpe quo ego manduco, vel dormio, atq̃ ita implet̃ a me, ꝙ sine intermissione oro. Iste pater laboriosus nihil aliud significabat, nisi statũ laicalem operosum, ⁊ manuali labori insudantẽ, qui (vt dicit Hosti.) non valẽs ꝯtinuis tpibus orationibus vacare, laborat manualiter, ⁊ corpaliter, ⁊ de labore suo bona tpalia, possessiões, oblatiões, ⁊ multiplices redditus, ⁊ ꝓuẽtus personis spũalibus persoluit, hac vtiq̃ intẽtione, vt eo deficiente, vel desistẽte a iugi oratione, spirituales Deũ exorẽt, vt sic semper orare videat̃, quiquideꝫ status spiritualis semp orare dr̃, cuꝫ horis, tã nocte, q̃ die, cõpetenter distinctis septẽ vicibus horas canonicas psoluit, qua ratione iura canonica dictũ septem horarum canonicarum officium, pensum seruitutis appellant, vt in. c. j. de celebrati. miss. Ex quo patet totum clericum in sacris constitutum obligari ad horas canonicas singulis diebus dicendas.

Prima pars Tractatus in sexdecim questiones diuisa.

Irca quoꝝ considerationem, vt facilius memorie cõmendet̃ que sequũtur, ponuntur aliqua dubia per questiũculas breuissimas, cũ solutionibus earũdeꝫ.

Questio prima.

Et primo querit̃, an omnes clerici in sacris ꝯstituti, taꝫ beneficiati, q̃ non beneficiati, ad horas canonicas teneãtur? ⁊ dõm est ẜꝫ Jo. and. in. c. j. de celeb. miss. ⁊ in gl. vj. cle. j. de celeb. miss. qd̃ sic. idẽ no. Archid. xcj. dist. eleutherius, vbi ipse dat huius dicti rõneꝫ, dicens q2 ordini sacro officiũ est annexum, vnde subdiacono dicitur in ordinatione sua, vide si hactenus fuisti ad ecclesiam tardus, modo sis velox, si somnolẽtus, modo sis vigilãs, ⁊ dicitur, tñ forte non hꝫ beneficium, de quo seruiat. Rñdeo, ꝙ imputet sibi, ⁊ episcopo, qui euꝫ sine titulo ordinauit. Veruntñ dicit Archid. xcij. distin. in. c. si quis presbyter. ꝙ licet qs sponte ordines accipiens se huic necessitati supponit, non tñ tenetur interesse ecclesiasticis officijs, sicut ille qui est ad hoc deputatus, ẜm Hug. qui etiam

qui etiam credit ꝙ is qui non est alicuius ecclesie clericus, debet cogi interesse diuinis officijs, ⁊ hoc si cõmode potest interesse.

¶ Questio secunda prime partis.

¶ Scdo queritur quid si clericus beneficiatus, nescit horas legere: Rñdeo non excusatur, qꝛ dꝫ scire legere, alias priuatur beneficio, cũ tales habere debeant cõpetentem sciam, vt dr̃ in.c.in cunctis.de elec. Cõpetens aũt scientia, ẽm Archi.xxxvj. dis. illiterato est, vt sciat canones penitentiales, psalteriũ, homilias, ⁊ hmõi.xxiij.di.c.qui eps.imo dicit Hug.lxxxv.di.in.c.archidyaconus.⁊ in.c.oẽs.xxxviij.di.non solũ reqritur, ꝙ sacerdos sciat in libro legere pfecte, sed ẽt dꝫ cordetenus pro maiori pte scire psalteriũ.veruntñ dicit Inn. ꝙ lꝫ clericus cantans cuꝫ alijs non oĩa intelligit, que canũtur, tñ nõ peccat mortaliter, dũmodo cor suũ sursuꝫ ad Deũ habeat, culpã dicens.⁊ tñ clericus si ista cõia ignorat, q̃ ad eius offiñ spectãt, ẽꝫ Hos.ð eta.⁊ q̃li.ord.eã te ⁊c.

¶ Questio tertia prime partis.

¶ Tertio querit̃, quid si aliqs puer maior septẽnio ex dispensatione obtinet beneficiũ non curatũ, ⁊ nescit horas legere: Rñ. potest cum eo eps dispensare ex causa necessaria, vel vtili, vt aliquas alias orationes loco horarum dicat. Ratio magistri Stanislai de scabinum dñi mei in quadaꝫ positione sua est, qꝛ ex quo dispensat episcopus in principali, scilicet in beneficio, dispensare potest, ⁊ in accessorio, scilicet officio.

¶ Questio quarta prime partis.

¶ Quarto querit̃, quid si qs est infirmus: Rñdeo ẽꝫ Inn. de celeb.mis.c.j.si est talis infirmitas, que impedit a dicendo, vel audiẽdo horas, excusat̃ infirmus, nec tenet̃ postea aliquid dicere, nec pro isto penitere, qꝛ necessitas legem non hꝫ.de obser. ieiun. consiliũ. Secus est ẽm Host. si est aliqua infirmitas, que solũ impediret dicere, sed nõ audire, tunc enim sacerdos debet aliqueꝫ alium corã ipso legenteꝫ audire, si eum habere potest, vel si est infirmitas leuis, sicut vetus quartana, in qua etiam sua negocia procuraret, tunc omnes horas legere tenetur ⁊c.

¶ Questio quinta prime partis.

¶ Quinto querit̃, quid de illo qui amisit librũ in via eundo. Rñdeo, ꝙ si casu hoc accidit, põt excusari pro illa vice ab horis, sed nihilominus dicat illa que scit, puta orationes, vel pater noster, ne vacet ocio. Rõ huius dicti quare isti nõ imputat̃, qꝛ per eum nõ stat, ergo sibi non dꝫ imputari, ex regula iur.li.vj. qð per me.

¶ Questio sexta prime partis.

¶ Sexto querit̃, an clericus beneficiatus in scholis stans de licentia epi, vel peregrinans ad curiã, excusat̃ ab horis canonicis dicẽdis: Rñdeo, lꝫ aliqui dñt ꝙ tales excusant̃, si per alios loco sui in ecclesijs ꝯstitutos cõpleant̃, ⁊ hoc si est clericus beneficiatus in minoribus ꝯstitutus, put recitat Arcbid.xcj.dist. eleutherius.allegãdo dictũ Abb.⁊ Petri de sampzana.de cele.mis.c. j.tu dicas audacter, ꝙ talis clericus, siue sit bñficiatus, siue non duꝫ sit in maioribus ꝯstitutus, siue in minoribus, nec ppter studiũ, nec ppter labores peregrinationis ab horis canonicis excusatur, nec archieps, nec eps possit super his dispensare, aut in aliud cõmutare, nec Abbas cũ monacho ppter studiũ, ita scribit Arcb.in.d.c.eleutherius.⁊ Raymũ.in sum.in ti.de offi.cle. c.nunqd.⁊ seq. Ex his oĩbus sumitur istud documentũ, ꝙ omittens horas ex volũtate, aut ex accurata negligentia, peccat mortaliter. Tenetur ẽt eas resumere, vel dispensatiue in alio gñe satisfactionis recõpensare. Ratio, qꝛ ex quo talis soluere tenet̃, ⁊ nõ soluit, necesse est vt soluat, veruntñ si fieret multitudo negligentiaruꝫ, põt dispensari secũ, vt cuꝫ alio die secus nõ faciat, nisi satisfaciat, vt dicit Jo.an.in.c.dolẽtes.⁊ Inn.in.c.j.de cele.mis. ⁊ idẽ dicit Host. ꝙ si est tanta diuersarum horaꝝ negligentia, ꝙ quasi impossibile est eas redicere, cõmutetur in aliã penitẽtiam.

¶ Questio septima prime partis.

¶ Septimo querit̃, an ille qui ex occupatiõe liciti operis, vt qꝛ multum scripsit, vel audiuit ꝯfessiones, vel aliud fecit, per qð neglexit horas, mortaliter peccet: Rñdeo non, qꝛ talis per ignorantiam probabilem excusatur, de cleric.excõ.mini. apostolica.

¶ Questio octaua prime partis.

¶ Octauo querit̃, an tot quis peccata cõmittit mortalia, quot horas vnius diei omisit, vel neglexit: Rñdeo ꝙ lꝫ officiũ totum vnius diei sit qðdaꝫ totũ integratũ ex suis ptibus, ⁊ vno precepto precipiatur, ⁊ per ꝯñs transgrediens oẽs simul vna die, non peccet, nisi peccato vno mortali, tñ si quis negligit vnã horaꝫ, vt puta primã, vel tertiã ⁊c.⁊ alias complet, ẽt peccat mortaliter, sed non ita grauiter, sicut omittens, vel negligens oẽs horas, vnde vnũ peccatum mortale est grauius alio. Est autẽ veritas, ꝙ pro negligẽtia vnius hore canonice diei illius. Ratio, qꝛ maior est contemptus diuine laudis in toto, q̃ in parte.

¶ Questio nona prime partis.

¶ Nono querit̃, an attentio mẽtis in horis sit necessaria. Rñdeo, ẽm Tho.ij.ij.q.lxxxiij ꝙ duplex est attentio, vna quã attendit̃ ad verba, ne qs in eis erret. Scða qua attendit̃ ad fineꝫ orationis.s.ad Deũ, ⁊ ad reꝫ pro qua orat̃, que qdeꝫ maxime est necessaria.⁊ hanc ẽt idiote pñt habere. qñ ergo euagatio mẽtis fit in oratione ex pposito, peccatũ est mortale, ⁊ impedit orationis fructũ. vnde precipit clericis, vt officiũ diuinuꝫ quantũ Deus dederit studiose celebrẽt pariter, ⁊ deuote, de cele.mis.dolẽtes. hoc aũt ꝯtingit qñ hore canonice transcurrunt̃, ⁊ syncopant̃, vel extranea, ⁊ pphana, vana, ⁊ inhonesta colloqa intermiscent̃, vt dr̃ ex ꝯcilio primo Vieñ. de cele.mis.graui. in cle. euagatio tñ que fit per intentionẽ, orationis fructũ non tollit, qꝛ dicit Basil. cuꝫ homo ex fragilitate neqt orare attente, Deus illud ignoscit. vnde dicit gl.v.in cle.graui.prio alleg. ꝙ in tali casu satis est ex labijs suis seruire Deo in diuinis officijs, lꝫ cor diuertat ad alia, ẽꝫ Inn.⁊ Host.de cele.mis.in.c.dolẽtes. qui tenẽt, ꝙ talis nõ peccat mortaliter, maxime cogitãdo spirituale quid, vel tpale, ꝙ de sui nã non sit malũ, sicut ille qui in vesperis cogitat de sermone faciẽdo post vespas, precipue si eẽt fatigatus, de quo per Tho. iiij.sen.di.xv. Ex qbus oĩbus infertur, ꝙ si subest necessitas, que dilationẽ non capit, pñt licite tunc alia negocia expediri. Scðo infert̃, ꝙ si qs studiose incipit legere horas, ⁊ tandẽ in medio errat, sed in fine se recolligit, merito nõ frustrat̃ apud Deũ. Ratio qꝛ semp non reqritur intẽtio per actus essentiales. nam ppheta Dauid de se dixit, cor meũ dereliquit me.psal.xxxix.satis.n. est, ꝙ maneat per virtutẽ, ꝙ fit qñ cuꝫ bona intẽtione qs accedit ad orãduꝫ, lꝫ in psecutione mens ad alia rapiat̃.semp.n. vis prime intẽtionis manet, nisi tãta esset euagatio, ꝙ attentio oĩno periret.⁊ tunc notũ est, qð dicit Cipria.lib.vj. de oratione dñica. vt quid audiri postulas a Deo, cũ teipsuꝫ nõ audis.⁊ Cassia.dicit. nunqd orat ẽt qsqꝫ flexis genibus, ⁊ per diuagationẽ distrahit̃. hec in gl.mag.in cle.s.dñm, de reli.⁊ vene.sancto. Ex quo pꝫ, ꝙ hic solũ neglĩgẽtia accurata, ⁊ crassa dãnat̃, ẽꝫ Inn.i.c.dolẽtes.

¶ Questio decima prime partis.

¶ Decimo querit̃, quid de illo qui non interfuit principio hore alicuius, vt qꝛ neglexit, sed nõ malitiose, qꝛ forte pulsum tã cito nõ audiuit, vt sic induat̃, nunquid ille dꝫ principiũ repetere. Rñdeo, ꝙ nõ opꝫ a capite incipere, nisi magnã parteꝫ omitteret, qꝛ tũc deberet repetẽdo adimplere, ẽm Inn.⁊ similiter dico de fine hore, si aliqs ex necessitate exit chorũ, tunc enim residuũ suppletur per alios, qꝛ oẽs sunt vnũ corpus in dño, de ꝯstitu.cum oẽs.

¶ Questio vndecima prime partis.

¶ Undecimo querit̃, an si omissus, vel neglectus est vnus psal. debeat fieri repetitio in choro. Rñdeo ẽm Inno. ꝙ nõ est tanta omissio psalmi vnius, ꝙ deberet repeti, si scandalũ in populo immineret. vnde melius est omittere, ⁊ nõ repetere, ppter scandaluꝫ populi, qꝛ merito dicerẽt, Ecce clerici nostri, aut suffusi sunt, aut ignari, nesciẽtes quid cantandũ sit. Ex quo dicto arguendi sunt illi cauillatores, nõ cantores chori, qui ppter vnum accentum, aut tonũ variatum, aut erratũ faciunt silentiuꝫ, quod tñ sepe ꝯtingit, ⁊ male, ⁊ iterum reincipiunt, qui potius dicendi sunt diuinoꝝ turbatores, q̃ cantores. veruntñ vbi hec sine scandalo fierent, vt si populus deesset, melius fit repetitio psal. q̃ omissio, ẽm Joan.andre.in dicto.c.dolentes.

¶ Questio duodecima prime partis.

¶ Duodecimo querit̃, an degradatus ab ordine, suspẽsus, ⁊ excõicatus, ⁊ qlibet criminosus teneat̃ ad horas canonicas. Rñdeo ꝙ sic, q̃diu tolerat̃ ab ecclesia, patet, qꝛ non dꝫ esse melioris conditionis malus, q̃ bonus, si ergo bonus obligatur, multo magis malus. Unde licet isti amiserunt honorem, non tñ onus, alias ex malitia commodum reportarent. tales tñ in horis non debent dicere, dominus vobiscum ⁊c.

¶ Questio decimatertia prime partis.

¶ Decimotertio queritur, vtrum qs habens plura beneficia in pluribus ecclesijs, dꝫ plures dicere horas. Rñdeo nõ, sed soluꝫ simplices. Nec obst. illud Greg. cũ crescunt dona, rõnes ẽt crescunt donoꝝ. Illud.n.fit ppter impossibilitateꝫ facti, ad qð nemo obligat̃. Uideant tñ tales qui diuites sunt, qꝛ tales occupãt, ⁊ subtrahũt alijs paupibus necessaria, vt in alijs bonis opibus recõpensent.⁊ dꝫ dicere illius ecclesie horas, in qua maiorem hꝫ dignitatẽ, vel officium, vt si es decanus in vna, ⁊ in alia canonicas, dicas illius ecclesie horas vbi habes decanatũ. vnde qꝛ laudes dat vt vnus homo, ideo simplas nõ duplas horas tenet̃ dicere. Si ecclesie diuerse sunt eiusdẽ dignitatis, vel qualia bene-

ficia habet in diuersis, tūc si est ab vtraq; ecclesia absens, eligat ꝙ officiū voluerit. Si tñ habet ecclesiā parochialē in vna diocesi, ⁊ in alia prebenda, dicat horas, ſm ecclesie parochialis ꝯsuetudinē ⁊c. Pro quo facit illud Ambro. ad q̃cunq; ecclesiā deueneris, eiusdē morem serua. xij. dist. illa. Ex quo infertur, ſm Guil. laudunē. in. c. dignemini. de cele mis. in cle. ꝙ aduene comedentes carnes, vel alia quarta feria, vel sabbato die in loco, vbi non est ꝯsuetudo, peccarent, lʒ in patria sua comedat̃ de consuetudine. Ratio, q: debet se conformare his cum quibus cōuersatur. xij. distinc. c. j. ⁊ de sta. re. c. ij.

Questio decimaquarta prime partis.

Decimoquarto querit̃, vtrū monachus existēs prelatus ecclesie secularis reget eā in horis, ſm ꝯsuetudinē illius ecclesie, vel ſm officium monachale. Rñdetur ſm Jo. an. in clem. de celebra. miss. in versic. licite. ꝙ non reget, ſm monachale officium, sed ſm clericale. hoc dicit placere Jo. xvj. q. j. c. iij. Goffre. de statu mona. in sum. c. sed nunquid. ⁊ Host. in summa eius. c. ij.

Questio decimaquinta prime partis.

Decimoquīto queritur, que sit competens hora pro qualibet hora canonica regulr̃ dicenda. Rñdeo, ꝙ septē sunt hore canonice. s. matutinū, prima, tertia, sexta, nona, vespere, ⁊ cōpletoriū, vt in. c. j. de celeb. mis. ⁊c. di. presbyter. ⁊ sunt iste hore institute in memoriā passionis Christi. Nā matutinū significat detētionē Christi, que fuit post cenā in media nocte. vnde tali hora dʒ quilibet dicere matutinū, vt ei ꝯueniat illud, media nocte surgebam ad ꝯfitendū tibi. Thom. tñ dicit, ꝙ sufficit matutinū dicere post tres ꝑtes noctis. i. ante aurorā. ⁊ hoc hodie approbatur, quasi per oēs doc. qđ tñ contra multos est, qui ꝯsumpta nocte in potatione, gula, ⁊ ebrietate, non nisi clara die dicunt matutinū, quos arguit illud ꝓpheticū. vbi dū me laudarēt astra matutina. ꝯtra quos est decre. de cele. mis. dolentes. vbi dr̃, ꝙ tales circa comessationes sup̃fluas, ⁊ ꝯfabulationes illicitas (vt de alijs taceam) fere medietatē noctis expendunt. ⁊ somno residuū delinquētes, vix ad diurnū ꝯcentum animū excitant, transcurrentes vndiq; ꝯtinua syncopa matutinum. Prima vero canit̃ in aurora orto sole, in memoriā resurrectionis Christi, qui tunc dr̃ resurrexisse, quantū ad notitiā mulierū, que orto sole venerūt ad monumentū. Prima ēt hora visus est in littore post resurrectionē. Prima hora ꝯduxit ꝓcurator vinee operarios. Mat. xx. ⁊ signat laudē hois, q̃ Deo in pueritia impēdit. Tertia canit̃ in memoriā sue crucifixionis, q: tunc est ore blasphemantiū, ⁊ accusantiū iudeorū crucifixus. Tunc ēt spiritū sanctū misit apostolis. ⁊ significat laudē hois in adolescentia. Sexto canit̃ in memoriale corporalis passionis, tūc. n. tenebre facte sunt a. vj. hora, vsq; ad nonā. Eadē hora discubuit cū discipulis in ascēsione. ⁊ signat laudem hois in iuuētute. Nona canit̃, q: tunc Christus emisit spiritū, ⁊ latus eius fuit ꝑforatū, vnde ꝑfluxerunt sacramēta, scʒ sanguis in redēptionē, ⁊ aqua in ablutionē. ⁊ signat laudē hominis in virilitate. Vespere dnr̃ in memoriā depositionis Christi de cruce. ⁊ significāt laudē hois in senectute. Cōpletoriū autem canit̃ in memoriā sepulture Christi. ⁊ signat laudē hois in decrepita, vnde versus. In matutino dānatur tp̃e Christus. qñ surrexit, primā canit ordo fidelis. Tertia cū canit̃, tunc est cruciamina passus. sūt sexta tenebre per mūdi climata facte. Emissus nona diuinus spūs hora. Vespere clauduntur Christi sacra mēbra sepulchro. Christo bissena custodia ponit̃ hora. Quāuis aūt horis cōpetētibus, ⁊ distinctis hore canonice in ecclesijs cathedralibus, vel collegiatis regulr̃ sint cōplende, pōt tñ in horis canonicis dicēdis causa rōnabili (vt q: plebanus hʒ visitare infirmos, ⁊ eos ꝓcurare sacramentis, vel hʒ audire ꝯfessiones, ⁊ cū hoc aspicere licitos labores corꝑales) oēs horas inclusiue dicere ēt ante diē. Similiter qui hʒ predicare, vel aliqd legere in facultate vtili scholaribus, pōt ēt simul ante diē oēs complere. Qui vero hoc facit causa lasciuie, vt. s. expeditis horis ante diē, in die liberius vacet ocio, ⁊ vanitatibus seculi, non pōt hoc facere sine peccato, ſm Tho. in quodam qđlibeto. Sunt ēt aliqui qui ante mediū noctis omnes horas euadūt. ⁊ hi similiter peccant, cū adhuc nō sunt digesti, vt legitur in vitispatrū, ꝙ quidā pater qñ orabat valde mane, angelus sibi portabat vuas nō maturatas, quando vero tarde, tunc portabat putridas, quādo vero competenti tempore tunc portabat maturas, ⁊ valentes.

Questio decimasexta prime partis.

Sed quare in quadragesima dnr̃ vesꝑe ante prādiū ferialibus diebus cū missa. Rñdeo ſm Archi. de ꝯse. dis. j. solet. n. ieiuniū quadragesime magis celebrari ad imitationē xp̄i. ⁊ q: Christus ieiunauit. xl. dieb. ⁊. xl. noctibus, nihil comedēs, deberemus nos toto illo tp̃e ieiunare, nulla die, vel hora comedentes, sicut ipse nō comedit. ⁊ q: hoc facere nō possumus, ꝑꝑ defectū nāe, saltē toto die ieiunādo, volumus eū modo, quo possumus imitari, ⁊ q: instāte, ⁊ vrgēte famis necessitate, nō possumus expectare, vt finiat̃ dies, expectamus saltē, ꝙ hore diurnales finiantur, hore. s. que in die sunt celebrāde, quarū vltima est officiū vespertinū. Completorium. n. qđ sequitur, lʒ deputetur huic diei, quasi cōplens ipsam, non tñ decantat̃ in hac die, sed post finē ipsius in principio sequētis diei, q: ſm computationē canonicā a vespertino tp̃e incipit sequēs dies. Ar. lxxv. dist. qđ a patribus. ⁊ ideo statutū est, ꝙ in quadragesima vespere post missā nonalem statim celebrentur sine interuallo, qđ non fit in alijs ieiunijs, que non cum tanta districtione seruantur, hec Archid.

Secunda pars Tractatus

de modo dicendi horas canonicas.

Questio prima secunde partis.

Consequenter Queritur de modo dicendi horas canonicas. Est aūt modus dicēdi horas, ſʒ modū, ⁊ formam, ⁊ dispōnem ecclesie cathedralis, si in ea habeat̃ specialis rubrica. Alioqn recurritur ad Metropolitanā ecclesiam, cuius rubrica ab oibus est seruanda, vt dr̃ in ꝯcilio Toletano. xij. dist. de his, qua deficiēte recurritur ad romane ecclesie ꝯsuetudinē. hoc est ꝯtra multos romipetas, qui in patrijs nostris volunt dicere canonicas ad modū romane curie, cum tñ habeant spālem modū, ⁊ formā, ⁊ rubricā in eorū cathedralibus, aut Metropolitanis ecclesijs. Et hi incidunt in penam dicti ꝯcilij. s. suspensionis a cōione per sex menses. Nam lʒ ecclesia Romana sequenda est in sacramentis, non tñ in diuinis officijs, vt no. Jo. an. de celeb. mis. c. j. Monachi autem orabunt, ſm rubricam sui ordinis, vt ibidem dicitur.

Questio secunda secunde partis.

Item querit̃, vbi hore canonice sunt dicende. Rñdeo, in cathedralibus ecclesijs dicēde sunt, imo ēt in parochialibus ecclesijs, si fieri potest ꝯgrue, iuxta illud. In ecclesijs benedicite Deo dño. veruntñ, q: curati in parochialibus debēt occupari ꝯfessionibus, ⁊ ꝓcuratione sacrorum, tā circa sanos, q̃ infirmos, ideo sufficit eis orare priuate in ecclesijs, vel in domibus, dun tñ in loco honesto sit, ⁊ qeto. Non sicut quidā discholi ꝯsueuerunt horas dicēdo pellere scrophas, vel vaccas ad pascua, ⁊ in pellēdo rūpere verba horarū per clamores, ⁊ per minationes scropharū, vel vaccarū. quidā ēt in lecto iacētes apodiati, ⁊ ꝙ deterius est, iacētes supini in dorso posito libro viatico supra pectus murmurant horas. Alij vero de domo in domū discurrētes per villam, vel opidū clamitāt in plateis sonorose, vt more phariseorū orare videant̃. Alij vero ante fores ecclesie stātes, aut in cemiterijs circūeuntes salutantes ꝑsonas ad ecclesias descendentes. vnde fit aliqñ vt dicant, dñs vobiscū. ⁊ rñdeant, bonū mane dña gratiosa, qui potius errare, q̃ orare dicēdi sunt. Que aūt reuerētia est in talibus locis cū tantis strepitibus, de qbus dicit Isido. de sū. bo. Quid ꝓdest strepitus labiorū, vbi cor est mutum. sicut. n. vox sine modulatiōe fit vox porcorū, sic oratio sine deuotione est vox boum. Et ꝙ deterius est nōnulli inter ista sordida, ⁊ abhorrenda, ⁊ abomināda opera, vbi ēt cū cane loq verentur, cū Deo in oratione loquunt̃. Certe mētior, si non audiui quēdā presbyterū voce alta vesperas dicere beate virginis sedēdo in cloaca, ⁊ purgando aluū, qđ nephas quantū pudoris habeat, ⁊ culpe, attendere pōt vnusquisq; sensatus. Jđ corrigatur tā inepta corruptela, ne Deus vnde placari debuit, acrius ꝓuocetur. veruntñ, ꝙ dictū est de attētione, interpretationē recipit maiorē, q: dicit sanc. Tho. ij. ij. q. j. ꝙ lʒ in orationibus priuatis dēat esse magna deuotio, ⁊ attētio orantis (qñ. n. sentitur abesse deuotio, dimittenda est) non tñ sic est in horis canonicis, in qbus non reqritur deuotio ex necessitate debiti, vel precepti ecclesiastici, sed ex ꝯsilio. vnde siue sit deuotus, siue nō, nihilominus sunt hore dicende a presbyteris, alioqn expectando deuotionē, que nō est in ꝑtāte nostra, raro oraremus. Intentio tñ oino reqritur, vel actualis, vel habitualis, vt vʒ intendat Deum orare pro salute ꝓpria, ⁊ aliorū. ⁊ per hoc pʒ etiā, ꝙ sacerdos orans in peccato mortali, q̃uis frustrat̃ deuotione, ⁊ gratia Dei, tñ ipse horas dicere tenetur, qui lʒ non exaudiat̃ pro se, tñ ex quo orat in ꝑsona totius ecclesie, pro alijs exaudit̃. vnde in hoc casu cōparatur faci accēse, que seipsam

que seipsam ꝯsumit, ⁊ alijs lucet, ⁊ canali, ꝙ alijs aquaʒ influit, ⁊ in se putrescit, ⁊ cineri, seu lixiuio, qđ alios mundat, ⁊ in se sordidatur. Pro isto igit facit qđ scripsit in cle. Jo. and. si dñm, in gl. magna, vbi querit an orationes maloꝝ prosint his pro qbus orant. Et dr̃ ꝙ sic, nisi scienter malũ eligerent. ad hoc et facit qđ scribit Arch. iij. q. vij. in grauioribus. facit et ad hoc expresse gl. xlix. dist. c. j. vbi dr̃, ꝙ si ex certa scia malus eligit a populo, ⁊ sit cõformis eoꝝ moribus, nocet subditis, alias spũssanctus eque per malũ, sicut per bonũ operatur remissioneʒ peccatoꝝ, vt. j. q. j. si fuerit. arg. ad hoc. vj. q. j. ex merito. viij. q. j. audacter. vnde illud dictũ Greg. in pastorali, qui dicit, cũ is qui displicet, ad intercedendũ mittit, irati animus ad deteriora ꝓuocat. xlix. dist. c. j. sic intellige, ƺ Archi. ad deteriora ꝓuocatur. s. ꝯ eũ qui mittitur, non ꝯ eum qui mittit, nisi scienter mittat indignus. ⁊ sic hoc vr̃ intelligere Hug. Lauré. ⁊ Jo. maxime qñ scienter ordinat indignus, aut presentat ad ordines, vel beneficium. His enim modis aliquis mittitur ad intercedendum pro populo.

¶ Questio tertia secunde partis.

¶ Item querit, an hore canonice legende sunt alta voce, vt ab alijs audiant, vel potius submissa, vt a solo Deo audiatur? Rñdeo ƺm Jo. and. in. d. gl. magna, ꝙ lʒ Deus agnoscat cordis deuotionem, non tñ frustra vox adiungit. Unde dicunt theologi, ꝙ oratio que fit per ministros ecclesie. i. presbyteros, qualis est in horis canonicis, ideo fit vocaliter, ⁊ expresse, qꝛ talis orat in persona totius ecclesie, ac populi. vnde vt populo innotescat, ꝙ pro eo orat sacerdos, merito fit expresse, ⁊ vocaliter oratio, tñ non est sic de illa que priuate fit pro alio. De necessitate adiungitur tñ vox prime ad excitandũ interioreʒ deuotioné. Uerbis enim, ⁊ signis nosmetipsos interius excitamus ad sanctũ desiderium augendum, vt dicit beatus Augusti. ad Probã, que fuit vxor Adarisi ꝓconsulis. vt dicit Jsido. lib. v. viroꝝ illustrium. Scđo ad redditioné debiti, vt. s. Deo seruiat orãs, ƺm se totum in corde, ⁊ corpore, de ꝯsecrat. dist. v. nunqđ. Tertio ex quadã redundantia ab anima in corpus ex vehemẽti affectione. vnde Psal. psal. xv. Letatum est cor meum, ⁊ exultauit lingua mea ⁊c.

¶ Questio quarta secunde partis.

¶ Et tunc querit, an acolythi teneant dicere. vij. psalmos? Rñdetur ƺm Paulũ aluor. ratispañ. epm in trac. suo de heresi, ꝙ sic. Cuius rõ precipua inter ceteras est, qꝛ ex quo, dñr clerici, a cleros, qđ est sors, qꝛ in sorteʒ, ⁊ in parteʒ dñi sunt vocati, rõnabile vr̃ vt dicant aliquid rõne sui officij. hoc tñ dependet a ꝯsuetudine, an singulis diebus, an tñ festiuis dicere debeãt. Est tñ consonum orationi, ꝙ qui nõ student in scholis, aut studijs, vt singulis diebus orent septeʒ psal. iuxta illud Ambro. Quia semper pecco, debeo semper habere medicinam. distin. ij. in fi.

¶ Questio quinta secunde partis.

¶ Item queritur, an sacerdos tenetur ad horas beate virginis Marie? Rñdeo ƺm eundé, vbi. s. ꝙ sic, lʒ non de iure, tñ de optima ꝯsuetudine, que iam pro lege putanda est, vt dicit Augu. ad Consulariũ presbyterum. xij. dist. in his rebus. vnde in hoc casu non valet illoꝝ excusatio, qui dicunt ꝙ hore beate virginis non precipiũtur per aliq̃ constitutionem auctenticã ecclesie vniuersalis, nec per sacrã scripturaʒ, ergo sunt in beneplacito. Quibus rñdendum est, ꝙ multa fiunt in ecclesia Dei, que non sunt de institutione ecclesie, vel precepto scripture, sed ex solo ꝯsuetudinis vsu antiquo, que pretermitti nullo modo debẽt sine periculo salutis, vt signatio crucis, qua fideles signantur, verba ꝓlixa orationis sup panem, ⁊ super caliceʒ, benedictio fontis, trina vnctio olei illoꝝ, quos baptismus, que oĩa (vt dicit Augu. xj. dis. ecclesiasticarũ) obseruata sunt reuerẽter a patribus magis silentio, q̃ publicata scripto, vt dicit Paul. de leaza. Stephanus prouincialis Gentinus. in clem. graui. de cele. mis. dicit, ꝙ vbi est consuetudo, ꝙ prelati, ⁊ maiores ecclesiaꝝ dicũt horas beate virginis, omittẽtes eas peccãt mortaliter, nisi subsit causa rõnabilis.

¶ Questio sexta secunde partis.

¶ An aũt iste hore debeant dici in festis beate virginis, ex quo tunc totũ officium est de beata virgine? Dõm est, ꝙ ibi recurrendum est ad ꝯsuetudinem cathedralis ecclesie. Nã in quibusdaʒ ecclesijs dñr non obstante officio solénitatis, in quibusdam non. Et sic statur ꝯsuetudini ecclesie cathedralis, que est mater omnium inferiorum, a qua non licet discedere. xij. dist. non licet.

¶ Questio septima secunde partis.

¶ Item querit, an omnes sacerdotes teneant ad vigilias mortuoꝝ. Rñdeo ƺm Guil. ꝙ curati teneant ad vigilias mortuorum ordinarias, iuxta ꝯsuetudinem ecclesie cathedralis, vbi est consuetudo, ꝙ maiores prelati dicãt vigilias singulis diebus quadragesime, in aduentu, ⁊ in vigilijs apostoloꝝ, debent et ipsi curati dicere vbicũq; sint, siue circa ecclesias proprias, siue in studijs. Ueruntñ ad extraordinaria non tenetur (ƺm ipsum) curati in studijs existẽtes, aut alij beneficiati. Extraordinarie vocatur, que dñr specialiter pro anima cuiuslibet defuncti, ad quas dicendas solum illi astringuntur, qui circa ecclesias sunt presentes, similiter qui in illis sunt in anniuersarijs defunctorum.

¶ Questio octaua secunde partis.

¶ Unde vlterius querit, an aliq̃s dicendo horas de sanctis, vel de martyribus qñ dicende essent de feria, peccet mortaliter. Rñdeo, lʒ ƺm Guil. non refert, per quos psalmos laudet Deus, tñ determinatio ecclesie maioris est sequenda. Nã ƺm ꝯsuetudineʒ ecclesie maioris iustũ est, vt vnusquisq; inde sumat regulas magisterij, vnde honoris ꝯsecrationeʒ accepit. xij. distin. de his. Et beatus Ber. dicit, spũssanctus illas horas gratas non recipit, qñ aliud q̃ debes, neglecto eo qđ debes, obtuleris. Unde istud vitiũ reprobatur expresse, de ꝯsec. distin. v. in die, vbi dicit Gregor. vij. ꝙ illi qui in diebus quotidianis tres tantũmodo lectiones legunt, non ex regula sanctoruʒ patrum, sed ex fastidio, ⁊ negligentia probantur hoc facere. hec ibi.

¶ Questio nona secunde partis.

¶ Item querit de illis qui dñt nouas historias non approbatas per epm. Rñdeo ꝙ peccãt mortaliter. ƺm Ber. sup Canti. sermone. xxvj. vbi dicit, ꝙ quicqd sine volũtate superioris fit, vanegloriae deputabit, non mercedi. Epõ tñ potest inducere ꝯsuetudiné nouaʒ in ecclesia sua quo ad officia celebrãda. xij. dist. nouit. ⁊ de ꝯsec. dist. iij. c. j. ⁊ expresse in gl. xcj. dist. eleutherius. super ver. vigilijs. ꝙ sic intelligit, ƺm Archi. ibidem, ꝙ epi in his, que circa solénitatem ecclesie tantum ꝯsistunt, que consuetudine, non precepto maioꝝ sunt introducta, mutare possunt, ⁊ statuere, vt dicit Jaco. de alber. Statutum tamen ab episcopis, vel sanctis patribus non possunt immutare. hec ibidem.

¶ Questio decima secunde partis.

¶ Item querit quid de illis qui omittũt dicere suffragia sanctorum. Rñdeo ꝙ peccant, si hoc faciant ꝯtra ꝯsuetudineʒ ecclesie cathedralis, vt. s. dictuʒ est, ƺm do. Paul. aluor. qꝛ ꝯtemptores laudabilis ꝯsuetudinis, sicut ⁊ legis puniunt. distinc. xj. in his. ⁊ hoc si faciũt ex negligentia affectata, qꝛ non curant, vel vt citius percurrãt horas, vt vacent potibus, vel ocio ⁊c. Sed qđ de illo qui prius orauit cõpletoriuʒ, quã vesperas ⁊c. vtrũ teneat redicere vo mõ. Rñdeo ƺm do. Paul. vbi. s. ꝙ non tenet, sed caute implebit vespas quas incaute omisit, ⁊ penitebit de negligẽtia.

¶ Questio vndecima secunde partis.

¶ Item querit, an dicere, pater noster, ante horas, ⁊ post, sit preceptum. Rñdeo ꝙ hoc post horas expresse precipitur in ꝯcilio Gerũdensi. de ꝯsecr. dist. v. c. id semper. vbi sic dicitur. Jllud semper placuit obseruare vt oĩbus diebus post matutinas, ⁊ vesperas oratio dñica a sacerdote proferat. Ante vero horas dicere pater noster, lʒ non appareat esse preceptũ scriptum, apparet tñ licitum, dignũ, ⁊ iustum. Nã prius inuocandus est oĩum rex pater, quo pretermisso nullũ rite bonum fundat exordium, vt dicit Boe. de cõsolatione philosophie. li. iij. Rõnabile autem est, vt prius oratio illa ꝓcedat, quã auctor salutis dictauit, ⁊ instituit, q̃ ille quas sancti patres postea dictauerũt. Jteʒ expedit prius petere ea que sunt magis necessaria, ⁊ vtilia ad salutem, q̃ que sunt minus necessaria. Magis aũt necessaria sunt que ponũtur in dñica oratione, ⁊ vtilia, q̃ que ponũtur in alijs, cũ ibi sũma totius salutis, ⁊ ꝑfectionis ꝯsistat. Petimus enim ibi sanctificari nomé Dei in nobis, ⁊ aduenire regnũ celoꝝ, ꝙ primo esse querendũ saluator docuit, vt hr̃ Mat. vj. Jtem ꝯsiliũ est, vt illa oratio premittatur que disponit hoiem, ⁊ aptuʒ reddit humiliando ad effectuʒ orationis ꝯsequendum, hmói autem est oratio dñica, in qua petimus dimitti nobis debita nostra, ⁊ a malo liberari, quibus nõ expeditis, orationis effectus frustraret, nisi enim nobis prius debita dimitterent, ⁊ a malo culpe liberaremur, nulla tenus aliqđ impetraremus, cũ dicatur Jo. ix. Deus peccatores nõ exaudit. ⁊ psal. peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, ⁊ assumis testm̃ meuʒ per os tuuʒ? Adiũgitur et aue maria, in principio horaꝝ, qꝛ dignum est, vt illam salutemus in principio nostre opis, per quam salus nostra exordium sumpsit. Dicit enim Ber. qꝛ Deus nihil nos vult habere salutis, ꝙ per manus Marie nõ transiret. Aliq̃ vero incipiũt horas per illuʒ versi. sancti spiritus adsit nobis gratia, sed nõ est vis. Ego incipio per aue maria. ista ratione, qꝛ nec gratiam spiritussancti me posse obtinere puto, sine Marie suffragio, ideoq; ad eas primo recurro, quia impetrare per eius medium non dubito.

¶ Cautele in dicendis horis canonicis seruande.

¶ Cautela prima.

Sequuntur Cautele circa horas canonicas obseruāde. Et primo septē impedimēta quibus frustrat effectus orationum, de qbus hr in cle. graui. de celeb. mis. Caueat ergo qlibet ne legat trāscurrendo, siue syncopando, sicut aliq faciunt dicētes, dixit dñs a dextris meis, aut extranea, aut ꝓphana colloqa intermiscēdo, qr dicit Frā. verteley. Friuola qui profert qñ sacra presbyter offert, Lectio sacra Dei non reputat ei. Tarde ad chorū veniendo. Ante finē officij sine causa exeūdo. aues in chorū portādo, seu venaticos canes, sine tōsura, vel veste cōpetenti horis interessendo. τ hoc est ꝯ campanatores, crispatos, comatos, manicatos, ministrātes celebrātibus presbyteris qui grauiter peccant, vt patet vbi supra.

¶ Cautela secunda.

¶ Scdo caueat horas canonicas cātans, ne lasciuos, τ dissolutos cātus ibi psonet, sicut qdā theatrales. i. seculariū chorearū cantilenas ꝯfictis modis modulationibus spūalium ꝯsonātiarum discātisant. ꝯtra quos est apostol. ad Ephes. v. dicēs, cantātes, τ psallētes in cordibus vestris dño, vbi dicit Hiero. τ ponit. xcij. dis. c. cātantes. vbi dicit, audiāt hec adolescētuli, audiāt hi, qbus in ecclesia est psallēdi officiū, Deo non voce, sed corde cantandū, nec in tragediarū modū guttur, τ fauces medicamine liniēde sunt, vt in ecclesia cathedrales moduli audiant, τ cantica. τ Greg. dat huius rōnem dicēs. xcij. dist. c. in sancta. vbi dr. plerūqꝫ fit, vt in sacro ministerio, dū blanda vox queritur, ꝯgrua vita negligat. Et cantor minister Deū moribus stimulet, cū populū vocibus delectat. hoc ēt prohibet. de cele. mis. in cle. vbi a cātilenis ꝓhibet abstinere. pro quo facit. xxviij. dist. presbyterū. de ꝯse. dist. v. non opꝫ. τ. xxvij. dist. c. ij. hodie, puisꝫ est hoc optime per Jo. xxij. in extrauag. que incipit, dicta sanctorū patrū decreuit auctoritas, in qua reprobat cantū cantilenarū in triplis, τ mutetis vulgaribus intra solēnia missarū, τ horarū canonicarū. Et precipit tales suspēdi ab officio per octo dies. pmittit tñ diebus celebribus, τ festiuis in missa, τ in diuinis officijs aliquas fieri ꝯsolationes, vcꝫ ꝯsonantias, que melodiā faciunt intra octauam quarte, τ qnte, τ hmōi super ecclesiasticū officiū, τ cantum simplicē, ita tñ ꝙ ipsius integritas illibata permaneat. hec ibi.

¶ Cautela tertia.

¶ Tertio caueat ne incōgrue verba, tā in horis, ꝗ in alijs diuinis officijs, siue cantādo, siue dicēdo submisse proferat. hoc enī multū scandalizat audiētes. Et lꝫ hoc oibus clericis ꝑgnaliter sit cauendū, tñ ab ipsis canonicis, τ prelatis ecclesiarū cathedralium maxime est vitandū. Tales arguit Cassio. sup illud psalm. xlvj. psallite sapiēter. dicens, nemo sapienter facit qd non intelligit. Signum aūt non intelligentie est incongruitas. vnde credit Stephan. scribēs super cle. ne in agro. de sta. mona. ꝙ ignorantia grāmatice, que maxime in incōgruitate ꝯsistit, repellit quem a canonicatu ecclesie cathedralis. Archi. xxiiij. dist. qñ. τ de etate, τ quali. c. fi. de ꝯsang. τ affi. c. j. τ de rescrip. c. statutum. lib. vj. τ. c. j. τ. c. si corpore. lib. vj. vbi probetur hoc per argumentum.

¶ Cautela quarta.

¶ Quarto caueat clericus orās, ne in horis resumat vnū, τ idē verbū pluries, qr dr Eccles. vij. ne iteres verbū in oratione tua. ꝯtra qd faciunt qdam dicētes pater noster, pater noster qui es, sexies, aut septies. Et non dico septies tñ, sed etiā septuagiessepties, que iterātia pcedit ex inaduertētia, in deuotiōe, ac mentis distractione, qr duꝫ alia cogitāt, in vno verbo linguā tandiu figūt, donec cogitationes pertrāseant, τ hi potius irritāt Deū, ꝗ orant. Nā vt dicit Seneca. Perturbat mentē auditoris, qd sepe dr. s. vna voce, imo quodāmodo Deus in hoc blasphematur, dū per hoc vr semel dictū non audire, vel intelligere, nisi sepius ei resumat, cum tñ dicat, scit. n. pater vester celestis, quibus indigetis. Matth. vj. videat qlibet, tā clericus, ꝗ laicus, vt in oratione stet, vel sedeat qetus, aut flectat deuotus, manus leuando, pectus tūdendo, suspirando, τ sursū inspiciēdo. Isti. n. sunt modi orādi in scripturis sanctis approbati. nā dr in psal. stātes erāt pedes nostri, τ Marci. xj. cum stabitis ad orandū, dimittite τc. Sic Martha stetit, τ ait ad Christū, dñe non est tibi cure τc. Luce. x. sic leprosus genu flexit, τ impetrauit curationem. Marc. j. hydropicus stās ante xpm obtinuit sanitatē. Luc. xiiij. de sedēdo Matt. xxvj. dr, vbi xps dixit aplis. Sedete hic, τ sequit, τ orate, ne intretis in tētationē. Itē Marci. xiiij. de qete dr Mat. vj. cū oraueris, intra cubiculū tuū, τ clauso ostio ora. Cubiculum aūt est locus qetis, τ locus pacis. De flexura dr de leproso. Procidēs adorauit. Luc. v. ꝙ vtiqꝫ flectere est necessariū, sicut Paul. dicit, flecto genua mea ad Deum pro vobis. ad Ephes. iij. τ idē de beato Stephano, q positis genibus orabat. Act. vij. de eleuatione manuū hr Exo. xvij. vbi Moyses eleuatis manibus orauit. τ Dauid, eleuatio manuū mearū sacrificiū vespertinū. psal. cxl. de tūsione pectoris hr Luc. xviij. vbi publicanus pcutiens pectus, orabat. De suspiratione Jo. xj. vbi Christus infremuit spiritu, τ turbauit seipsum. volēs Lazarum suscitare. De sursum inspiciendo dr Jo. xj. vbi Christus suspiciēs in celum, dixit, pater gratias tibi ago, quoniam exaudisti me.

FINIS

Tractatus de Horis Canonicis radiantissimi doctoris domini Joannis de Lignano.

¶ Prefatio.

Ad honorē Illius, cuius sunt opera inseparabilia. s. sancte, τ indiuidue trinitatis, ac etiā matris vnigeniti filij Dei incarnati in eius vtero virginali, nec non ad laudē, τ gloriā patronorū huius terre, lꝫ hebes, τ rudis ingenio, τ imbecillis in viriū intellectu, ꝯfisus tñ de omnipotentis Dei gratia, quā supliciter inuoco, τ precor humiliter mihi in huius actus initio fortitudinē spiritus eloquentiam eruditā cum claritate sermonis prestare dignet, iuxta illud Nume. xxvj. Dabis claritatē super illum, vt audiāt filij Israel. viij. q. j. Si ergo audaciā sumpsi aliqua circa mām horarū canonicarum sic, put in eodem scriptū inuenio diffinire, qd vt cōmodius efficere valeā assumpsi. c. dignuꝫ. situatū sub rub. de celeb. mis. in cle. In cuius ꝓsecutione seruabo ordinē ꝯsuetū, qui ex ꝯ. dicēdis apparebit, τ qr opus insolitū, mihiqꝫ summe difficile aggredior mām talē assumēs, in qua video docto. solēniores variare, idcirco ꝓtestando premitto, ꝙ si qd (qd absit) in presenti mā aliqua sinistra ex lapsu lingue, seu magis ex indigesta ruditate proferā, statutis sancte Romane ecclesie, seu determinationibus veris doctorū quorūcunqꝫ obuiātia ex tunc, put ex nūc omnia, τ singula volo ꝓ non dictis haberi, τ submitto me correctioni, τ emēdationi oium peritorū huius iuris, τ specialiter dñorū meorū hic presentialiter ꝯstitutorum, τ ꝯfiteor me tenere qd approbāt, τ nō tenere qd reprobāt, τ hoc appet in cūctis me reprehēdi nō posse, vt. xxiiij. q. j. hec est fides. de sū. tri. dānamus. in fi.

SVMMARIVM

1 Ordo certus in diuinis officijs seruandus.
2 Episcopus nunquid possit habere certum officij ordinem in sua diocesi.
Necessitas est duplex.
3 Ordo Romanus, an ceteris preferendus, vt hunc dicens excusetur ab officio sui diocesani.
4 Papa nunquid possit dispensare in horis non dicendis.
5 Episcopi dicuntur pontifices.

1 Nota prio ex principi. c. † certū modū, τ ordinē in diuinis officijs debere seruari, vt dicit Augu. in libro de ordine. Ordo est, quē si numeramus, vel imitamur in vita perueniemus ad vitā, que est Deus, si vero nō tenuerimus, non pueniemus ad ipsum, vnde subdit, ordo est seruandus in dicendo, τ in scribendo, τ in inueniendo, τ in iudicādo, de hoc plenius per Archi. de ꝯsec. dist. ij. in Christo, qd tñ intelligo de diuinis septē horis canonicis, de quibus. s. eo. c. j.
2 ¶ † No. ij. ꝙ Eps potest habere certū modū in dicēdis diuinis officijs, qui nō erit illius, nisi qui in sua ecclesia cathedrali obseruetur, argu. xj. distinct. qm ipse est caput, τ canonici, vt mēbra, de prescrip. cum non liceat. possunt instituere, diminuere,

diminuere vel augmentare, vt .i. dicetur. ¶ Opp. primo circa primum notabile ꝙ non certum modū in dicendo certum officiū, nec certum, ꝙ quis compellat dicere, sed qlibet remittit ↄsciētie sue vt dicat quātum velit, qꝛ voluntariū militem diligit Christus non coactum. xvj. q. j. non est. Sol. duplex est necessitas iuris ⁊ facti. arg. c. sciscitatus. de rescri. ꝙ ergo tenetur ad horas ⁊ certo mō est necessitas iuris ↄtrium de necessitate facti. ⁊ hoc .i. in .q. ¶ Opp. ij. ↄtra scđm notabile ꝙ non liceat obseruare ordinem in officio diuino alium ꝙ̄ romanum. xij. dist. c. j ⁊ ij. de consecr. dist. iiij. vasallitas. ⁊ ꝙ Rome sit spectandum est. ff. de offi. presid. l. sed licet. ⁊ s̄m ꝙ ipsa satisfacere debemus. s. de re iudi. in causis. sed Romanus pontifex ↄstituit certum modum in horis dicendis per circulum anni quem seruat. de ↄsecra. dist. v. in
3 die. videt ꝙ ille tenendus sit ⁊ non epoꝝ. †Solutio, lꝫ mos Romane ecclesie in sacramentis sit seruandus, nō tñ in officio, vt d. c. in die. vt ibi not. vel aliter licet Romana ecclesia statuit ⁊ obseruat ordinem positum in d. c. in die. non tamen aliis precipit obseruare, vt ibi, igit permittitur vt quelibet ecclesia cathedralis sibi modum competentem inueniat, quem obseruare tenentur omnes clerici, nisi eis ↄtrarium indulgeatur vt hic. Ex istis dicit Stepha. hic solutam qōnem, de eo qui tenetur ad officium ordinis sui, vel ad aliud ↄsuetum in dioce. beneficij, ꝙ non excusatur dicendo officiū Romane curie, secus vbi certa ↄsuetudo non appet nec ordinatio, qꝛ tūc excusaretur. xj. dist. quis nesciat. ff. de legi. l. de quibus. C. de iureiur. lib. vj. ⁊ ꝙ no. s. de ↄsuetu. ꝙ
4 no. ¶ †Opp. iij. vr̄ ꝙ papa non posset dispensare in horis nō dicendis. sicut .n. indistincte que a iure diuino sunt, sed papa ↄtra ius diuinum dispensare non potest. s. de deci. ex parte. j. ⁊ c. seq. Sol. pōt dispensare in tanto, sed non in toto, s̄m Gui. hic. sꝫ credo ꝙ potest dispēsare in toto, qꝛ sunt iuris positiui, vt. s. eo. tit. j. Nec obst. dictum Psalmiste ꝙ alijs legem indicere nō potuit,
5 nec indixit, sed de ipso loquit. ¶ †No. ꝙ epūs dr̄ pontifex, ⁊ papa summus pontifex appellatur. xxiij. dist. in nomine dñi. Expeditus de notabilibus venio ad questiones.

¶ Primo quid sunt hore canonice, ⁊ vnde dicantur.

¶ Secundo qualiter ⁊ quomodo sunt hore canonice inuente.

¶ Tertio qui tenentur dicere horas canonicas.

¶ Quarto quid ⁊ quantum pro horis canonicis sit dicendum.

¶ Quinto an obligatus ad horas canonicas eas dicens mereatur ⁊ quid.

¶ Sexto an strictus ad horas canonicas eas non dicens peccet mortaliter.

¶ Septimo an pro omissione cuiuslibet hore peccet specialiter, an pro omnibus simul tantum vnum peccatum incurrat.

¶ Octauo quero an clericus indeuote legēs horas vel aliquid ex eis omittens vel legendo eas non intelligens peccet mortaliter vel venialiter.

¶ Nono an habens plura beneficia teneatur pluries dicere horas canonicas, ⁊ si semel cuius ecclesie consuetudinem obseruare debet.

¶ Decimo que pena horas non dicenti in foro penitentie, vel contentioso sit imponenda.

¶ Undecimo an sufficiat dicere horas canonicas in mente sine verbali expressione.

¶ Duodecimo an ad horas canonicas obligatus etiam ad horas beate virginis Marie vel vigilias mortuoꝝ sit astrictus.

¶ Questio prima.

Quero igitur primo quid sint hore canonice, ⁊ vnde dicant? Dico s̄m Zenze. s. c. j. ꝙ hore canonice sunt certa pensio diuino cultui ab his qui in sortē dñi sunt deputati pro qua sustentationem recipiunt de patrimonio Jesu Christi de prebend. cum s̄m Apostolum. xxj. dist. cleros. Sed diffinitio hec non videtur sufficiens, qꝛ solum videatur beneficiatos comprehendere, ⁊ idem Guil. diffinit aliter, ⁊ dicit ꝙ hore canonice sunt sacrificium, seu hostie laudis quas quis Deo de fructu labioꝝ suoꝝ offert pure ⁊ deuote, ⁊ per hoc videtur ꝙ non sufficit eas in mente dicere sine verbali expressione, de qua infra, in questione. xj. Item dicit suoꝝ, ex quo patet ꝙ non possunt dici per alium substitutū, put Petr. ⁊ Abb. dicebant. Item dicitur pure, qꝛ ibi non debēt esse fabulationes, ⁊ illicita colloquia corrumpunt mores bonos, et maledictus homo qui facit opus Dei desidiose, iuxta illud. Qui can[tic]um relecat ⁊ verba Dauidica curtat, Nil magis inde feret, ꝙ̄ sua lingua taceret. de reg. iur. qui ex timore. nam qui preceptum aliter facit ꝙ̄ debet iam non facit. Et dicuntur hore ab oro oras orat, s̄m Guiliel. ⁊ Zenzeli. qꝛ orando ⁊ contemplando debent dici. Et dicuntur canonice, quia a canone sunt inducte, vt. s. eo. c. j. ⁊ c. dolentes. Et dicuntur vigilie, quia cuꝫ summa vigilia ⁊ intentione, ⁊ vigilando debent dici. xcij. dist. c. j. ⁊ ij. quia tempore orationis toto corde vigilare debemus, ⁊ Deo pectus pandere. de ↄsecr. dist. j. c. iij. Jo. de ligna.

¶ Secunda questio.

Secundo quero quomodo ⁊ quare sunt hore canonice inuente? Dico ꝙ quelibet septem horaꝝ multas habet rōnes, ⁊ priuilegia multorum insignium factorum quibus est insignita que late prosequitur Archi. de qualibet istarum. xcj. dist. in palea pater. ⁊ continetur in his versibus subsequentibus.

¶ In matutino damnatur tempore Christus.
Quando surrexit prima canit ordo fidelis.
Tertia cum canitur, tunc est cruciamina passus.
Sexta sunt tenebre per mundi climata facte.
Emissus nona diuinus spiritus hora.
Uespere clauduntur Christi sacra membra sepulchro.
Christo bissena custodia ponitur hora.

¶ Et hos versus ponit Jo. and. s. eodē. c. j. in nouella. Joan. de Ligna.

¶ Tertia questio.

Tertio quero qui tenent dicere horas canonicas? ⁊ dico ꝙ qlibꝫ in sacris ordinibus cōstitutus. vt. s. eo. c. j. vbi exponitur presbyter. j. diaconus, subdiaconus, ⁊ sacerdos. Secundo clericus in minorib⁹ ⁊ beneficiatus quātūcunqꝫ simplex beneficiū habet tenetur ad eas duplici ratione. Primo ratione precepti. s. c. dolentes. de cleri. cōiug. c. iij. Secundo ratione iustitie tenetur, qꝛ idcirco a laicis dati sunt redditus clericis, vt ipsi in officio earum vices suppleāt, vt dicit Paul. s. c. proxi. aliꝫ faceret proximo iniuriā cui pro tēporalibus non refunderet spiritualia cum detur beneficiū ꝓpter officiū. de rescrip. qꝛ per ambitiosam. lib. vj. Ex his ergo rationibus tenet etiā si nō sufficientē sustētationē habeat a beneficio. Ratio est s̄m Host. qꝛ sicut vir tenetur administrare necessaria vxori ēt si vxor reddere debitū non possit. xxxij. q. vij. qđ ꝓposuisti. sic ⁊ talis clericus licet a sponsa sua speciale debitum sustentationis nō recipiat tenet eaꝫ facere officiare, ⁊ dicat cū Apostolo ad Philippen. iiij. Scio saturare, ⁊ esurio abūdare ⁊ penuriā pati ⁊c. Et dico lꝫ sit ēt in mortali peccato ↄstitutus, excōicatus, suspēsus, interdictus, vel depositus eas legere dꝫ, qꝛ delinquens nō melioris ↄditionis ꝙ̄ alij. argu. de preben. ꝙ̄uis. Nec debet qs de malitia cōmodum reportare. xvj. q. j. legi. de rescri. sedes. qꝛ nemo de improbitate sua debet vtilitatem ↄsequi. ff. de furt. vtiqꝫ. §. si nemo. Item qꝛ ad hoc tenent tales ex debito per excōmunicationem, ⁊ alias penas non liberatur. de iudi. intelleximus. de senten. excom. Dicent autem eas priuatim, ⁊ secrete ad instar laici extra ecclesiam non officiando ecclesiam, vel cantando, ita vt a nemine audiantur s̄m Host. ⁊ Goffre. in summis suis. ad hoc tenet glo. s. super cle. j.

¶ Quarta questio.

Quarto quero quid ⁊ quantū pro horis canonicis sit dōm? dic vt. s. dixi, ꝙ quilibet secularis tantū tenet pro horis suis dicere quantū ecclesia sua cathedralis instituit dōm. hoc tenet glo. alle. si quis aliter in ↄtemptū faceret tanqꝫ transgressor ↄstitutionis, seu ↄsuetudinis eiusdem ecclesie iudicari poterit ⁊ puniri, ⁊ per ↄsequens, vt transgressor legis. xj. dist. in his. Si aūt nō est aliqs certus modus dicendi ex ↄsuetudine in ecclesia cathedrali ille erit assumēdus ab ecclesia metropolitana. ⁊ sic intelligantur iura. de ↄsecr. dist. ij. institutio. Sed si transferet regularis ad ecclesiam secularem, tūc reget se nō s̄m officium monachale, sed seculare, hoc tꝫ Jo. an. c. j. s. de vita ⁊ hone. cler. sup vltima glo. vbi distinguit ꝙ duo sunt in monacho substātialia, ⁊ nō sunt substātialia. Substātialia sunt tria. s. obedientia a qua absoluitur promotus in epm, ⁊ ad beneficium aliud abbati non subiectum, castitas ⁊ abdicatio ꝓprietatis, ad hoc tenetur ⁊ ea que acqrit ecclesie sue. Sed ad alia non substantialia, puta officium non tenetur obseruare, vt ordo suus, sed vt ecclesia ad quam promouetur habitum monachalem ferendo, vt ibi. De esu autem carniū sunt opiniones, ⁊ tenet Jo. an. in. v. glo. ⁊ nihil approbat.

¶ Quinta questio.

Quinto quero An astrictus ad horas canonicas meret, ⁊ qd? dico breuiter si fuerit in gratia meret augmentū glorie ⁊ diminutionē pene sicut faciens alia bona opera. de peni. dist. iij. si quis autem. xxiij.

quest. ij. legatur. et oratio sicut quilibet alius actus virtutis habet effectum efficaciã merendi inquantũ pcedit ex radice charitatis, cuius ppriũ obiectum est bonum eternum, cuius fruitionem meref. imo plus dico q ordinatus dicẽs horas canonicas plus meref quam alius eas dicens, qui ad eas nõ est obligatus. Primo ppter votum in susceptione ordinum sacrorũ de horis dicendis per ipsum saltem tacite factum. Scdo ppter bonum obedientie q in horis dicendis seruat. cum bonũ obedientie sit magis meritoriũ quã aliqd bonum opus. xxxi. dist. si qui sunt. et obedientia melior est quam victima. Joã. xxij. vbi dicif religio quidem pmutatur si a meritoria obedientia subditus subtrahatur. Magna qdem paupertas, sed maior integritas, horũ autem obedientia maxima si custodif illesa. Prima nãq rebus. Scda carni. Tertia vero menti donaf et animo. Si aũt non est in gratia legens horas, tunc non meref augmentum glorie, sed alia plura sicut alia bona opera que extra fiunt, extra charitatem faciẽs. Primo valet sibi ad minus supplicium. Scdo ad bonum temporale. Tertio vt citius cor eius ad verã pniam illustref. et hoc not. de pen. et remis. q qdem. Hosti. addit duo, q diabolus non habet in tali homine tantam potestatem quantam habebat si talia non faceret. de hoc Grego. ponit exemplum in dialogo de iudeo qui signauit se signaculo sancte crucis. Item valet ad assuefactionem bonorũ et habituationem, et hoc verum de illis bonis operibus que sunt extra charitatem ad gloriam et honorẽ Dei. Secus aũt esset si pp gloriam humanã. vt si quis daret eleemosynam ppter vanam gloriam, tunc non mercedem, sed penã meretur. de hoc no. de pen. dist. iij. si quis.

¶ Sexta questio.

Sexto quero An astrictus ad horas canonicas eas nõ dicẽs peccet mortaliter? Dico breuiter q sic, qr vtrĩq ex supradictis hore sunt de precepto ecclesie, sed nõ faciens fm preceptũ ecclesie peccat mortalr. iiij. dist. deniq. de maio. et obe. c. ij. Itẽ eas nõ dicens ppter hoc dz excõicari. s. c. pxi. xcj. dist. cleros. vel suspendi. vt. s. c. dolentes. Sed excõicatio vel suspensio non ferf nisi pro mortali. xj. q. iij. nemo. ergo sequif q mortaliter peccat, et hoc qñ scienter omittit. Ubi. n. non ex industria, sed obliuione omittit, vt in casibus qbus excusatur ab eis dicendis, vt qr ppter infirmitatem vel defectũ visus, vel paupertatem, qr libro caret non peccat mortaliter. Si vo obliuio causaf ex legitima occupatione, dñt qdam etiã theologi, nullum esse peccatũ, sz qñ reuocat ad memoriam tenetur supplere q omisit. Idem dõo, ita not. Arch. xxj. dist. clericus. Ex istis duabus qõnibus sequitur talis gclusio, q obligatus ad horas canonicas eas dicendo meref, et omittẽdo peccat mortaliter. Sed gtra, nam videtur q legens ex precepto nõ meretur, qr id qd precipitur necessario adimpletur, sed ex eo q qs necessario facit, et inuitus non meretur. xv. q. j. non est. Item q non magis meretur quam voluntarie dicens. pbatur sic. nam talia sunt in nostris officijs gratiosa que liceret non impendere, ea tñ causa dilectionis impendimus. xviij. q. j. iam nunc. ideo videtur q non magis meretur quam alius. Sol. põt dari, vt. s. in primo gtrario, vel si dico q triplex est necessitas. Quedam enim est necessitas coactionis, et ista gtrariatur voluntati. de spon. cũ locum. et illa necessitas diminuit de laude actus virtuosi, qr voluntarium militem diligit Deus et c. xv. q. j. non est. et de illa necessitate loquunf gtraria. Est et alia necessitas in interiori inclinatione pcedens, vt est videre in habituatis et actibus virtuosis qui qdem ex quadam inclinatione ppter gsuetudinẽ se necessitant bene agere, vt est videre maxime in beatis. s. et ista necessitas non minuit de laude actus virtuosi, sed magis auget. Est etiam alia necessitas ex fine vt si volo transfretare habeo necesse nauem, et ista nõ minuit de laude, nec de merito actus virtuosi, imo quãto nobilior est finis, tãto nobilior est actus, vnde beatus Aug. Felix necessitas q ad meliora cõpellit, et sic est in pposito, et ita not. Stepha. in predicta decisione, si dominium. Jo. de ligna.

¶ Septima questio.

Septimo quero An p omissione cuiuslibet hore peccet specialiter, an pro oibus simul tm̃ vnum peccatũ incurrat cum oẽs hore fiũt simul sub precepto eodẽ, cum totũ vnius diei officiũ sit vnũ totum integrũ exclusis ptibus. Ideo ex quo vno pcepto precipif transgressor, nam transgredif ĩ vnum preceptum, et ideo tm̃ vnũ peccatum committit, sed tanto grauius peccat quãto plures eius partes omittit. Sed si pluribus diebus omittit, pluries peccat mortaliter. ita no. ipse Arch. xcj. dist. c. j. et de isto an qs omittat vnũ peccatũ vel plura ex eodem delicto not. doc. in. c. j. de pen.

¶ Octaua questio.

Octauo quero An clericus indeuote horas legẽs, vl aliqd ex eis omittẽs, vel legẽdo eas nõ intelligẽs peccet mortalr vel venialiter? Dico fm Guil. qui ex pposito volũtarie, aut malitiose, aut negligẽter indeuote horas dicit, vel aliqd ex eis omittit, vel ad hoc cpam dat. Puta ponẽdo se inter fabulas, is mortalr peccat fm Paul. et Guil. s. c. pxi. et ad hoc facit regula qui ex timore. vbi pz q qui pceptũ aliter facit quam dz iam non facit. Si aũt est negligẽtia leuis, vel leuissima que nõ puenit ex pposito, sed preter voluntatem ad cogitandũ de alijs rapitur forte de gtemplatione vel nimio somno talis peccat venialiter. xxv. dist. §. alia. fm Inn. Hosti. et Jo. an. in. c. j. s. eo. tit. Et est ratio fm eum cum cor hois sit mobilius omni mobili, nõ est a Deo factus homo q tales cogitationes posset euitare, qr non requirif fm theologos, q attentus semp pmaneat in orationẽ pp actus essentiã. Uñ psal. xxxij. Cor meũ dereliquit me. satis est q maneat per virtutem q est qñ qs accedit ad legendum horas cum bona intentione, et si in psecutione mens ad alia rapif, semp tñ in prima intentione perdurare intelligif. arg. s. de bap. maiores. §. item querif. et hoc est verum nisi esset tanta diuulgatio, q ois attentio deperear, et tũc hz locum q dicit Cypria. in libr. de oratione dñica. Quo postulas te audiri cum teipsũ nõ audias. et auctoritas. Pplẽ hic labijs me honorat, cor aũt et c. Matth. xv. Si aũt legentẽ horas canonicas necessitas vel euidẽs vtilitas, q dilationẽ non capit cogat de alijs cogitare, tũc nõ peccat si nõ intelligit dũmodo cor suum ad Deũ habeat et ei psallat. Sed clerico aliqd omittente ex horis, vtpute Psalmum vel hmõi vel sincopas faciente, dico fm Gui. dõm q talis cãtat in choro cũ alijs, aut dicit horas solitarius. si cũ alijs aliqd omittit isto cãu nõ iterabit totus chorus pp hoc illud omissum pp scãdalum, non. n. tanta est omissio vnius psalmi, q̃ q fit pp hoc scandalizatus. de rescri. nihil. et ipse solus cũ silentio ipsum dicat. dz tñ suam negligentiam gfiteri tanq de veniali nõ de mortali. et ideo dicit Host. in. c. dolentes. s. eo. q bonum est, et vtile clericis, q saltem cum gñali gfessione que quotidie fit in horis dicendis, vel in missa exprimaf peccatum omissionis. Si aũt chorus totũ psalmũ omisisset putat Jo. an. q dicendus esset nisi scandalũ immineret. Si aũt dicebat horas solus, tũc si facit ex negligẽtia leui de qua. s. tũc nõ tenef reiterare. Si aũt ex affectata, seu accurata tunc tenef reiterare, et pniam p omissione agere. fm Guil. s. c. pxi. et dicit Inn. s. c. dolentes. q si aliqs sine malitia nõ interfuit in pn. vel si nequeat intereẽ non opz q a capite incipiat. Si aũt magnã ptem, vt nocturnũ vel laudes omittit, bene facit si illud dicit fm Inn. et hoc tutius fm Jo. an. vel dico q dicere horas canonicas, hoc est sub pcepto, non dicit quare dr. in. d. c. dolentes. inquantũ Deus dederit, quasi diceret durũ esse hoc ponere sub breui pcepto. relinquemus. n. grẽ Dei. fm Jo. an. Et hec opi. fuit benigna et plz Host. qr nõ dz ẽt alicui ponere laqueum. xxviij. q. j. de viduis. nec aliqbus oneribus importabilibꝰ alligare q ipsa nolit portare. xxvij. q. vij. alle. Jo. et Guil. Deus semp pnus est dare deuotionẽ et grãm si homo eam recipe est paratus et nõ recusat. ¶ Opp. q indifferẽter dz dici deuote, ex pcepto. n. duote dẽnt dici et nõ sincopate. s. eo. dolẽtes. et. s. c. pxi. Sed gra pceptũ faciens peccat mortalr. xxiiij. q. j. q precipit. Itẽ indeuotẽ legens, vel aliqd omittẽs põt pp hoc excõicari, sed excõicatio non inferf nisi pro mortali. xj. q. iij. nemo. Item dr psal. xliij. Maledictus hõ qui facit opus dñi desidiose. Item fm Greg. Deus illã orationẽ nõ audit cui orãs nõ attẽdit. vñ dicit Saluator. Matt. xv. Hic pplẽ labijs me honorat cor ãt et c. ergo vr q mortalr peccat indeuote dicens. Sol. ista oia loquuntur de incurata et malitiosa negligẽtia in deuotione. Jo. de ligna.

¶ Nona questio.

Nono quero An habens plura beneficia tenef pluries dicere horas canonicas, et si semel cuius ecclesie gsuetudinẽm obseruare debet? et licet multe rationes possent adduci, q pluries teneatur dicere cum generalis et vbiq tanta gsuetudo est in gtrariũ, Ideo dico fm Tho. in qbusdam qõnibus qdlibeti. q sufficit q eas semel deuote dicat, et dz dicere offm̃ illius ecclesie in qua hz maiorem gradũ. puta si in vna est decanus in alia simplex canonicus dz dicere offm̃ dignioris ecclesie q̃uis forte in alia hẽat pbendã pinguiorẽ, qr spũalia sunt tpalibꝰ digniora. de trãsla. pla. iter. de maio. et obe. illud. Si vo ambe eccl'ie sint equalis dignitatis põt sibi eligere qdcũq offm̃ voluerit, et hoc si fuerit ab vtraq ecclesia absens. ¶ Ex hoc infero gclusionem quartã, q sufficit obligatum ad horas canonicas eas semel de die dicere, lz sit pluralis in bñficijs.

¶ Opp.

¶ Opp. ɔtra hanc ɔclusionem, primo sic, onus debet correspō/dere emolumento. xij. q. ij. charitatem. ille igitur habens emolu/mentum in duabus ecclesijs debet onus ferre vtrunqꝫ, scilicet vtriusqꝫ ecclesie officium dicat. de reg. iur. qui sentit vbi de hoc. lib. vj. ꝛ ff. eo. titu. l. ſm nām. Jteꝫ cuilibet ecclesie obligaꝛ, vbi ca pit bñficiū de preben. ſignātum. ſed obſonem dꝫ ſequi ſolutio. de ſol. per totum. Jtem dicit lex nō eſt ferendus qui lucrum amplectiꝛ onus aūt recuſat. ff. de cadu. tol. l. vna. §. pro ſcōo. ꝛ qui ſunt ſocij ɔſolationum dēnt eſſe ſocij paſſionum, ergo vr̄ ſi accipit duplex lucrū debeat hr̄e duplex onus. ſ. legendo duplex offm̄. Jteꝫ bñficium daꝛ ꝓpter offm̄. de reſcrip. qꝛ per ambitioſam. libr. vj. ſed hꝫ iſte duplex bñficiuꝫ ergo ꝛc. vnde dicebat Hug. de ſancto Victore. Accipe bñficium, redde ſeruitiū, fuge ſuppliciū. Sol. dico qlibet beneficiatus rōne beneficij obligaꝛ ad duo. pmo di/co vt ei debitas ꝓ bñficijs ſuis actiones exſoluat. xvj. q. j. reuer/timini. circa fi. ſ. horas canonicas legendo, ſed nō refert quo ad Deū qbus pſalmis, ꝛ hymnis, eum laudet niſi ad hec qđ homo dꝫ ſequi traditiões maloꝝ, ꝛ qꝛ laudes dat Deo vt vnus homo ſufficit ꝙ vnum offm̄ deuote dicat vt dixi. ꝛ hoc per ſe facere dꝫ. Scđo teneꝛ ecclesie de qua ſumptus accepit vt debitū onus ſm ſtatuta ꝛ ɔſuetudinem ipſius. de pben. ſignātum. vtputa, tot miſſas in ſeptimana, vel qd ſimile. ꝛ tale dꝫ ſeruare ſm ꝙ ſtatuiꝛ in eccleſia per ſe, vel per alium. Et ſi hꝫ plura beneficia ſimplicia de ɔſuetudine. de quo de reſcrip. gratia. lib. vj. ꝛ eo. tit. cle. gratie. vbi de hoc, tūc ſicut pōt ɔſuetudo ita diſponere vt hēat plura, vt In. d. iuribus. ſic etiam pōt diſponere vt legat tantum vnum offi/ciuꝫ ꝛ non plura, qꝛ ſicut pōt diſponere de principali ſic de acceſſorio. facit regula acceſſorium. Si aūt habet plura curata de di/ſpenſatione pape tunc papa diſpēſando ſuper pluralitate bene/ficioꝝ cenſeꝛ diſpenſare ſuper pluralitate officioꝝ. ad hoc facit ꝙ not. glo. de preben. non pōt. libr. vj. ſuper xbo retinere. qꝛ ſi/cut diſpenſando, ꝙ pōt plura retinere cenſetur diſpēſare, ꝙ non tenetur in vtroqꝫ reſidere, ſed ſaltem in vna tm̄. ſic etiaꝫ videtur diſpenſare ꝙ non tenetur in vtroqꝫ vtriuſqꝫ officium dicere, ſed tantum vnius. Jo. de ligna.

¶ Decima queſtio.

Decimo quero Que pena horas nō dicenti in foro penitētie vel ɔtentioſo ſit imponenda: Dico ſm Tho. in quodlibeto ſuo, de omiſſione horaꝝ canonicaꝝ, imponenda eſt pena arbitraria, qꝛ pnie ſunt arbitrarie. ē. de peni. ꝛ remiſ. Deus qui. ꝛ. c. queſitū. de pen. diſt. j. menſurā. ꝛ hoc approbat ɔſuetudo. Dico tn̄ ſm Jnn. ꝛ Guil. ꝛ Jo. an. ē. pxi. ꝙ ſatis ɔueniens eſt, ꝙ diſcretus ɔfeſſor iniungat eas penitētias, ꝛ reſumat eas, vt puniaꝛ in quo deliquit, ꝛ hoc ſi eas ex ꝓpoſito, vel negligētia omiſit. Si aūt aliam iniungit abſolutus eſt, qꝛ pnie ſunt arbitrarie, vt dixi. ꝛ hoc veruꝫ ſi cōmode reſumere pōt. Si xo cōmode reſumere nō pōt, tunc ɔfeſſor melius facit ꝙ ſibi alias pniam iniūgat, ꝙ dicat ſeptē pſalmos, vel pſalteriū vnū ſm qualitatē delicti, qꝛ alias ipſas horas diceret. Et melius eſt dicere ſeptē pſalmos penitētiales cū cordis puritate, ꝙ̄ pſalteriū cū anxietate, vt eſt tex. in. c. non mediocriter. de ɔſec. diſt. v. Jtē ſi deberet oēs horas reſumere ſequereꝛ abſurditas ꝙ tpe paſchali diceret offm̄ dñice paſſionis, vel ecōuerſo, ꝙ eſſe non dꝫ ſm Tho. de ſcđa pte qōnis, que penitētia in foro cōtentioſo ſit imponēda, dico ꝙ pp hoc pōt ſuſpendi, vt. ē. c. dolentes. et pōt excōicari. ē. c. pxi. ꝛ beneficio priuari. xcj. diſt. clericus. Et ratio qꝛ beneficiuꝫ daꝛ pp officium, ꝛ facit a ɔrio de reſcrip. c. vlti. lib. vj. qui ergo non facit offm̄ non dꝫ hr̄e beneficiū. facit de prebē. cum ſcōm. Et ex hoc vr̄ ꝙ iudex pōt ſucceſſiue ad maiorem ꝓcedere, ita ꝙ pmo ſuſpendat. ſcđo excōicet, ꝛ demuꝫ bñficio priuat, vel alias puniat. de hoc de offic. deleg. c. ij. lib. vj. vbi de hoc. ꝛ. ē. de reg. iur. in penis. ꝛ. d. c. fi. ¶ Ex iſtis pꝫ ɔclō vna lꝫ pene omittentiū horas canonicas i foro ɔtētioſo ſint a iure diffinite. tn̄ in foro pnie ſunt arbitrarie, ſed ꝙ teneaꝛ eas reſumere, qꝛ qui teneꝛ ad aliqđ debitū implendū nō pōt liberari niſi illud debitū ſoluat de iureiur. clericus. ergo qui teneꝛ ad hoc debitum. ſ. ad horas canonicas. xlv. diſt. omnis. vr̄ ꝙ non pōt abſolui niſi hoc debituꝫ ſoluat. Jtem dꝫ qs puniri in quo deliquit. de tempo. ord. literas de trāſla. pꝛela. quāto. de offi. leg. cū olim. ſed hoc nō fieret ſi omiſſa non reſumeret, ergo vr̄ ꝙ dꝫ eas reſumere. Ad primū dico ꝙ vex niſi ſuperior, qui pōt ſibi hoc debitum in alia cōmutaret, qꝛ opa pietatis. ē. de voto ꝛ voti redēpt. c. j. lxxx. diſt. preſbyter. de pe. diſt. j. medicina. qꝛ tpe tanto preterito iam eſt impotēs illud ſoluere debito tpe, qꝛ ergo hoc nō pōt facere iniungenda eſt ei alia pnia, vel dico ꝙ ɔtraria que loqtur in foro penitentie ſunt arbitrarie. Jo. de ligna.

¶ Undecima queſtio.

Undecimo quero An ſufficiat dicere horas canonicas in mente ſine xbali expſſione: Dico ꝙ nō ſꝫ Tho. in. ij. ij. q. lxxxij. Cōis oro que fit p miniſtros eccleſie, vt in ꝓpoſito illa fit in pſona totius populi fidelis. Et ideo opꝫ ꝙ talis oro, inoteſcat toti populo in quo offerꝛ, ꝙ nō poſſet fieri niſi eſſet vocalis, ꝛ ideo fuit inſtitutū ꝙ miniſtri alta voce ꝓnuncient. ſed oro, que ſinglr̄ offerꝛ a ſingulari pſona ſiue ꝓ ſe, ſiue ꝓ alio, nō eſt de neceſſitate vocalis, ita ēt no. glo. ē. ti. ij. c. v. que ſubdit poſt Tho. ꝙ vox adiungiꝛ ēt orationi ſingulari pp tria. Primo ad excitandū interiorē deuotionē qua mens orātis eleueꝛ in Deū, qꝛ per exteriora, ſiue vocum, ſiue ēt alioꝝ factoꝝ moueꝛ mens hois, ꝛ ſm apprehenſionē. vnde Aug. dicit ad ꝓbandū ꝙ xbis ꝛ alijs ſignis ad agendū ſanctū deſideriū nos ipſos acrius excitat nō ex ſingulari oratione, tm̄ eſt vocibus hmōi, ꝛ ſignis vtendū quātū ꝓficit ad excitandū interius mentē. Si xo mēs p hoc diſtrahaꝛ, vel quāxcunqꝫ impediaꝛ eſt a talibus ceſſanduꝫ, ꝙ pcipue ɔtingit in illis quoꝝ mens ſine hmōi ſignis ꝛ ſufficiēter ad deuotionē parata. Pſalmiſta dicebat, Tibi dixit cor meū exqſiuit te facies mea. ꝛ de Anna legiꝛ. j. Reg. c. j. qđ loquebaꝛ in corde ſuo. Scđo adiungiꝛ vocalis oratio quaſi ad redditionē dbiti, vt ſi hō Deo ſeruiat ſm totū illud qđ ex eo hꝫ. ſ. nō ſolū in mente, ſed ēt corpore, ꝙ pcipue ɔuenit oroni qđ eſt ſatiſfactoria. vñ Oſee vlt. Dñe aufer iniquitatē, ꝛ accipe bonū, ꝛ reddemus vitulos labioꝝ nr̄oꝝ. Tertio adiungiꝛ ex quadā redundantia aie in corpus, ꝛ ex vehemēti affectiōe ſm illud Pſal. Letatū eſt cor meū, ꝛ exultabit lingua mea. ¶ Sed opp. ꝙ nō dēant eſſe vocales, qꝛ ſoli Deo porriguntꝛ. nā Deus cordis locutionem cognoſcit, ergo vox fruſtra adiungiꝛ. facit. xxxviij. diſt. ſedulo. Sol. non ꝓferunꝛ ad hoc qđ ignotū Deo manifeſteꝛ, ſꝫ ad hoc vt mēs orātis, vel alioꝝ exciteꝛ in Deuꝫ. ¶ Opp. ij. oratio dꝫ offerri Deo in oibus ſm illud Matth. vj. Tu aūt cū oraueris itra cubiculū, ꝛ clauſo oſtio ora patrē tuū in abſcōdito. ſꝫ per vocē oro publicaꝛ, ergo ꝛc. Sol. dico ꝙ ſicut Chryſoſtomus dicit ſup Matth. eo ꝓpoſito dñs vetat in ɔuentu orare, vt a ɔuentu videaꝛ. vnde orans nihil nouuꝫ facere dꝫ ꝙ aſpiciant hoies, vel clamando, vel pectus ꝑcutiendo, vel manus expandendo, nec tn̄ vt dicit Augu. in libr. de ſermone dñi. Jn monte videri ab hoibus nephas eſt, ſꝫ ideo age ne ab hominibus videaris. Jo. de ligna.

¶ Duodecima queſtio.

Duodecimo ꝛ vltimo quero

An ad horas canonicas obligatus, ēt ad horas beate Marie virginis, vl̄ vigilias mortuoꝝ ſit aſtrictus: Dico breuiter ꝙ nō, ꝙ ꝓbaꝛ per. c. j. ꝛ. xcj. diſt. ꝛ alia iura. ē. inducta in qbus pꝫ, ꝙ ſole hore canonice ſunt ſub pcepto, ꝛ nihil aliud. Et ergo ex quo a iure nihil aliud imponiꝛ vr̄ illa ſufficere quo ad neceſſitateꝫ. Et ſi aliq volūt Deo grates impēdere hoc nō dꝫ alijs nocere argu. v. q. ij. c. j. ſm Guil. dico tn̄ ꝙ lꝫ quis nō teneꝛ ad eas de iure ſcripto, pōt tn̄ ad eas teneri de ɔſuetudine. vnde dicit Guil. ꝙ ſi ſeruitores alicuius eccleſie cōiter ɔſueuerunt eas dicere pro horis, ꝛ loco horaꝝ, tunc ad hoc qlibet de eccleſia teneꝛ ad eas. arg. ē. de cenſi. ex pte. ꝛ ratio qꝛ turpis eſt pars que ſuo non ɔgruit vniuerſo, ꝛ qui ſe non ɔformat iuribus alioꝝ talis deſidioſus ꝛ intemperatus eſt. lxj. diſt. c. fi. ꝛ negligēter illud offm̄ agens eque puniꝛ ſicut oino omittens. xcj. diſt. c. clericus. dicit tn̄ Guil. hoc eſſe veꝝ in reſidētibus ꝛ officiantibus eccleſiaꝫ, ſecus aūt in illis qui cauſa ſtudij, vel alia cauſa rōnabili hꝫ extrauagari. hoc tenet Guil. ē. c. pxi. ꝛ ēt Matth. ¶ Sed circa illud vltimum credo dōm, aut. n. hore beate virginis, vel ſuffragia defunctoꝝ dicunꝛ ordinarie ad officiū eccleſie ptinentia ex ɔſuetudine, vel ſtatuto, tūc ēt abſētes ad eas teneñꝛ ex quo ſm ordinationē teneꝛ ſue eccleſie vl̄ ɔſuetudinē horas canonicas dicere, vt. ē. dixi circa. ij. q. Si aūt dicanꝛ extraordinarie in eccleſijs pp aliquam cām emergentē, puta ad petitionem alicuius pſone que forte diſtributiones ad hoc dare vult, vel alio modo, tūc clericus abſens cā ſtudij, vel alia rōnabili cauſa nō teneꝛ ad ipſas cū non ſint in tali caſu de officio eccleſie. Jtē ꝙ minus recipit quaꝫ reſidens, cum tm̄ preſentes recipiāt quotidianas diſtributiones. de cle. nō reſidē. c. vno. lib. vi. ergo ēt min9 teneꝛ. Hanc diſtinctionē ponit Tho. in ſuo quodlibeto de ſuffragijs defunctoꝝ. Ex qbus ɔcludo qđ de iure cōi, nec beneficiatus, nec in ſacris ɔſtitutus ad aliquas horas peculiares, vel vigilias mortuoꝝ obligaꝛ. Et ſic eſt finis. Laus, ꝛ gloria Deo ſit per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

FINIS

Tractatus devotissimus

ac pius de horis canonicis religiosissimi viri Domini Alberti de Ferrariis Placentini.

PRÆFACIUNCULA.

Materiam horarū quas canonicas appellamus, sub brevi stilo divina opitulante grā tractādā assumpsi ego Albertus de Ferrarijs de Placētia, iuris utriusq; doc. ꝗuis indignus, dictaq; doctoꝝ in hac materia scribentiū in unū redigere curavi, ꝛ que collecta erāt in hoc opusculo inserui, ꝛ materiam ampliavi, eam sub claris vocabulis cū allegationibus iuris ponendo, ad hoc ut unusq; quō ꝛ qualiter in horis dicendis se hr̄e debeat instrui possit, nec existimet qsq; ꝙ docendi officium ꝓpter hoc assumere velim, sed potius discipulū, a quocūq; instruendū me ꝯstituo, ꝓtestās qḋ cū de hac materia divina sit, nō intendo in ea aliud velle sentire, nisi id qḋ sancta mater ecclesia sentit. Igit̃ in Christi noīe ad ipsam materiam ꝓpitius ꝯdescendo eam pro faciliori expeditione ꝛ intellectu expediam per qōnes, capiendo tex. c. j. sub rub. de celebra. miss. ꝛ ali. divi. offic. situati in decre. ꝛ quē tex. repperi a nōnullis cōmētatū, sed ego latius ipsum cōmentabo ut dixi taliter, ut .i. patebit.

SUMMARIUM

1 Presbyter ad opus rurale, vel aliud quoduis iturus an possit mane omnes horas insimul dicere.
2 Hore canonice que dicantur proprie.
3 Cōtractus qualis oriat̃ inter ꝯferentē ꝛ recipientem bn̄ficium. Obligatio omnis tollitur per solutionem eius quod debetur.
4 Hore unde dicantur vel deriventur, ꝛ quare canonice dicantur. Canon idem qḋ regula dicitur, unde hore canonice vocantur.
5 Hore canonice quot sint in numero dicende.
6 Hore canonice quare septēnario numero fuerint institute. Passio Christi septem versibus declarata.
7 Hore canonice qua sint hora persoluende.
8 Horas canonicas qui dicere teneantur. Beneficium datur propter officium.
9 Dispensatio non valet ut quis ad horas dicendas non teneat̃.
10 Clericus in minoribus beneficium adeo tenue habens ꝙ ex eo vivere non potest an teneatur ad horas dicendas.
11 Clericus absens a bn̄ficio ex causa rationabili, an possit ab horis dicendis excusari. Clericus infirmus an excusetur ab horis dicendis.
12 Chorum intrare quibus liceat quando divina celebrantur. Familiares alicuius dn̄i eodem gaudent privilegio quo dn̄s.
13 Consuetudo in materia favorabili extensionem recipere potest.
14 Laici non debent chorum intrare officij divini tempore. Cōversi religionū an possint licite choꝝ itrare, ꝛ cū clīcis cātare.
15 Clericus excōicatus vel suspēsus an teneat̃ ad horas dicendas.
16 Debitor excōmunicatus non per hoc liberatur quo minus suo creditori teneatur solvere. Clic⁹ excōicat⁹, suspēsus vl' depositus ad horas dicēdas tenet̃.
17 Clericus solus horas dicens, dn̄s vobiscum, dicere non debet.
18 Clericus quando licite possit horas suas simul dicere.
19 Angelus quare heremite uvas acerbas quandoq; marcidas, ꝛ quandoq; bonas deferebat.
20 Cleric⁹ scholaris an possit rōne studij horas suas simul ꝑsolue.
21 Studio inherere literarum opus est valde meritorium.
22 Presbyter qua intentione possit operas suas locare.
23 Presbr̄ qn̄ missam celebrare possit nō dicto matutinali officio.
24 Celebrare bis in die quibus casibus presbytero liceat.
25 Presbyter non potest esse qui vinum nescit bibere.
26 Missa nō est de horis canonicis, sed bn̄ venit officij appꝛōne.
27 Beneficiatus cogi potest ad psallendum cum alijs in ecclesia.
28 Beneficiati in ecclesia officiare debent in ea. Beneficium quo animo conferri soleat.
29 Moniales an possint alta voce divina officia celebrare.
30 Bn̄ficia plura tenens an ꝓ quolꝫ dēat horas canonicas dicere.
31 Lucrum beneficij amplectens onere recusato non dꝫ tolerari.
32 Beneficia plura tenuissima qs tenere pōt ex dispensatione.
33 Clericus simpliciter beneficiatus testari potest.
34 Debitor diversis creditoribus obligatus cuilibet in decem, solvendo uni sua decem non liberatur ab alijs.
35 Beneficiatus in duabus ecclesijs in qbus fiunt diversa officia, cuius officium dicere debeat.
36 Clerici in officio his cum qbus morantur se conformare debēt.
37 Clericus indevote horas dicens qn̄ ꝛ qualiter peccare censeat̃.
38 Orans qualiter se exaudiri credat, cum seipsum non exaudiat. Officium divinum tractim ꝛ cum decenti pausa est dicendum.
39 Clericus ante finem officij ab ecclesia recedens an sit quotidianis distributionibus privandus.
40 Clīcus usq; ad finē officij nō ꝑseverās nō cēset̃ debitū ꝑsolvisse.
41 Clericus aliqd omittēs dicēdo offīn an teneat̃ a capite reincipe. Maledictus est qui opus dei negligenter facit.
42 Negligentia in officio dicendo interveniens qn̄ sit peccatum.
43 Clericus in offō nō intelligens que legit an censeat̃ peccare.
44 Clericus imperitus ꝛ ignorans an possit deponi.
45 Affectus solus est quem in homine respicit Deus. Etas nulla ad discendum sera.
46 Clericis etiam omnino imperitis provideri debet, ne in opprobrium cleri mendicare cogantur.
47 Clericus ob defectū breviarij horas omittens an sit excusatus dicendo alia suffragia. Mora sua cuilibet est nociva.
48 Creditori invito non potest solvi aliud pro alio. Promissio tollitur per solutionem eius quod promissum est.
49 Clericus qui non habens breviarium non potuit dicere officiū, habita opportunitate debet illud omissum repetere.
50 Prelaturas ꝛ beneficia tenentes tenentur ad horas canonicas devote dicendas. Privilegium spoliati est latissimum.
51 Sacerdotes quidam sunt breviarium dedignantes.
52 Clericus ad horas canonicas obligatus, an teneatur ad horas beate virginis ꝛ vigilias mortuorum. Casus omissus pro omisso est habendus. Pars censetur turpis que suo toto non convenit.
53 Clericus omittens officium beate virginis vel vigilias pro defunctis an dicatur peccare. Consuetudinis transgressor an sit puniendus.
54 Hore canonice in quo loco dici debeant.
55 Beneficiatus tenetur cum alijs horas suas in choro, ꝛ nō seorsum aut de per se dicere. Bonum cōmune est singulari, seu privato preferendum.
56 Horas dicere an liceat audiendo missam. Christus ꝛ non homo loquitur in evangelio.
57 Genus humanum salutem recepit per Christū, neq; eniꝫ aliud nomen datum est ꝛc. Cantus est de necessitate in ecclesia.
58 Medicus ꝛ iudex de imperitia sunt puniendi.
59 Beneficiatus ignorās ea que ad suum spectant officium, an sana conscientia percipiat fructus beneficij. Choree ꝛ silēs insolētie in cimiterijs aut ecclesijs fieri nō dēnt.
60 Clerico an sufficiat horas mental'r dicere absq; vboꝝ expssiōe. Oratio in ecclesia vocalis, sonora, publica eē dꝫ ꝛ populo nota.
61 Vox triplici de causa est orationi adijcienda.
62 Hore an indistincte ab omnibus dici debeant publice. Monachus ad ecclesiam secularem promotus debet se ecclesie conformare in officio.
63 Hodie ꝑm quem ritum sint dicende. Clericus ꝯsuetudinem ecclesie sue in horis dicendis dꝫ servare.
64 Beneficiatus existens extra diocessim vel beneficiū, an possit illud dicere officium.
65 Clericus horas dicturus qualiter se habere debeat.
66 Finis cuiusq; rei maxime debet attendi.

¶ De horis canonicis.

Et primo dū congregato ꝯcilio in civitate Agathē si quesitū fuisset ab illis patribus in ipso ꝯcilio existentibus, utr̄ presbyter oēs horas insimul dicere possit de mane si pp opus rurale vel alio modo fuerit impeditus, huic quesito ꝯciliū rn̄dit, ꝛ de rn̄so suo legem
1 cit in forma que seq̃t ad lr̄am. ¶ † Presbyter mane matutinali officio

officio expleto pensum seruitutis sue, vz. primam. tertiam, sextā, nonā, vesperā q3 psoluat, ita tñ vt cōpetentibus horis iuxta possibilitatē aut a se, aut a scholaribus publice cōpleant. dinde per actis horis z infirmis visitatis, si voluerit exeat ad opus rurale ieiunus vt iter necessitatib⁹ pegrinoꝝ z hospitū, siue diuersoꝝ cōmeantiū infirmoꝝ atq3 dfunctoꝝ succurrere possit vsq3 ad statutā horā ꝑ tpis qualitate dicēte Prophe. Septies in die laudē dixi tibi, q septenarius numerus a nobis implet, si matutine, prime, tertie, sexte, none, vespere, cōpletoꝝ tpe nostre seruitutis officia psoluamus, nā d nocturnis vigilijs idē ipe Prophe. ait. Media aūt nocte surgebā ad gfitendū tibi, ergo his tpib⁹ laudes creatori nostro super iudicia iustitie sue referamus. Iste est tenor gstitutionis z capituli nostri ad literam. Nunc venio ad questiones quibus presens opusculum credo clarius reddi zc.

2 ¶ Quero primo qd sint hore canonice. Rñdeo fz Ge. † q fuit certa pensio diuino cultui ab his qui in sortē dñi electi sunt deputata, de qua sustentationē recipiūt de patrimonio Christi. z hec diffinitio colligit in c. cū scdm aplm. de preben. z dig. z in c. cleros. xxj. di. Uel alr hore canonice sunt sacrificiū siue hostia laudis, quam qs Deo de fructu labioꝝ suoꝝ offert pure pariter z deuote, hanc diffinitionē ponit Guil. in cle. j. de cele. mis. Uel aliter tertio, hore canonice sunt certa officia diuina certis horis ab ecclesia instituta, ad que Deo deuotus pp beneficiū. ordinē vel offm obligat, z hoc fm Cald. Ego aliā diffinitionē pono, vz. q hore canonice sunt qdam satisfactio obrōnis ɔcte pp beneficiū, ordinem vel offm susceptum, ex qbus vel altero eoꝝ qs deuote obligat ad ipsas horas dicendas. Et hec diffinitio cōprobatur per glo. in cle. si dñs. in ver. seipsum. d re. z ve. san. z per no. in c. nisi cū pridem. de renū. per Zaba. que ecclesia hoc. c. j. cōmentauit. z po. ea q le. z no. in c. significatū. de pben. z in c. fi. de rescri.

3 lib. vj. nā notat in d. c. nisi cū pdem. † q inter recipientē z gferentē bñficiū orit ɔctus, ita q ex hoc ɔctu dz z pōt cōpelli nedū ad has horas dicendas, sed qcūq3 onera bñficio incūbentia subire z si ea adimplere nolit ab eo amoueri poterit, arg. c. relatū. d cleri. nō resi. z c. qz nōnulli. z c. vlt. eo. ti. Ideo dixi q sunt qdaz satisfactio zc. qz sicut ad extinctionē debiti ɔcti inter creatorez z debitorē requirit ipsa solo. vt insti. qb. mo. tol. ob. in prin. vbi dicit tex. q solōne eius q debet tollit obligatio. pro quo ēt faciūt no. in c. is qui. de solu. ita ēt eodē modo per solutionē z lectionē horaꝝ psoluimus pensum. i. debitum seruitutis nostre. i. obligationem, qua rōne beneficij ordinis vel officij ipsi creatori nostro obligamur. z ex qua. iuxta psal. septies in die seipsum creditorē laudare iubemur. vt in hoc. c. j. cau t ir zc. Quelibet istarum distinctionū bona est z in iure fundatur. ad premissa faciūt ea que habent. j. in qōne que incipit. Quero quid si clericus dimittat.

4 ¶ † Quero vñ dicunt hore canonice. Rñ. fm Guil. z Ge. in d. cle. j. de cel. mis. q ab oro oras, qz orādo in puritate gsciētie animiq3 deuotione z vigili dici debēt arg. c. vbi periculū. §. vlti. de elec. li. vj. vel dicunt ab ora, ex eo qz certis oris legi debēt, vt in c. nr̄o cōprobat. z in c. dolētes. eo. tit. z dicunt canonice. qz a canonibus in c. nr̄o. z c. ij. xcj. di. z in c. fi. xij. di. z in d. cle. j. z in q̄plurimis alijs locis. z eas dici ordinarūt, ꝑ eoꝝ fundamēto assumētes dictū Psal. Septies in Dei laudē dixi tibi zc. Et pp alias rōnes d qbus in seq. q. dicet. Dederūt ergo ꝑ regula, vt has canonicas oras dicere debeamus. z iō dixi a canone inuente sunt, qz canō idē est qd regula, pro regula ergo dat vt qsq3 presbiter aut in sacris existēs seu bñficiatus rōne, z ꝑ debito seruitutis. i. obligationis sue omni die eas septies legere tenet. Item nō solum dicunt canonice, qz a canone sunt inuente, sed ēt diuine dicūtur, ꝑ eo, qz Deo differunt z impendunt, arg. c. gloriosus deus. de reli. z ve. sanc. lib. vj. Item qnq3 dicuntur vigilie, ex eo, qz cuz animi vigilantia dici debeant, vt in c. j. z per ea que no. xcj. dist.

5 ¶ † Quero quot numero sunt iste hore, rñdetur q septē, de quibus ꝓphetatum est per Dauid, dū dixit septies in die laudē dixi tibi, vt. s. dcm est. Itē septē sunt sicut septē sunt dona spiritus sancti. xxx. q. j. puenit. septē sunt dies seculi, iuxta illud, orbis volutus septies signat beata tpa, septem sunt etates qbus finietur mūdus, septē diaconi per quos designant septē candelabra aurea que erāt in templo Dei. xciij. dist. diaconi qui. Idē scribitur Leuiti. xvj. c. q Aaron de sanguine vituli septē vicibus aspgit digito ɔ ꝓpitiatoriū ad orientē, Aaron ipse est qui ad honorez sacerdotij vocatus extitit. de quo per Aplm ad Hebre. v. ca. z Leui. viij. c. z xxj. q. j. §. j. z in c. qualr. de elec. Aaron ergo idest est q sacerdos q accipit has septē horas ad psallendū in memoriā vituli. i. Iesu xpi crucifixi. qui in ligno crucis pro nobis sanguinem suum sparsit gtra ꝓpitiatoriū. i. in gspectu diuine propitiationis, vt ipse nobis ꝓpitietur. Item sunt septem hore iste, ꝑ quas singulis diebus eius passionē recolere debemus. hec magistralia exempla, z si gcludentia ad materiam non videant, tamen suasiua sunt. de quibus leg. z not. in glo. in ver. septenarius huius. c. nostri. licet non omnia ibidem contineantur.

6 ¶ † Quero quare iste hore sunt institute z inuēte in hoc numero septenario. Rñdet q ideo sunt institute, vt per eas reducamus ad memoriā nr̄am passionez saluatoris nostri per sanctos prēs, vt sic certis horis cōpetentibus pro memoria tante redemptionis ipsum septies laudemus, vt pz, qz dum matutinum legimus eius dānationē recolimus, z sic de singulis alijs horis, sicut gtinet in his xbibus. In matutino dānat tpe Christus. Qñ surrexit, primā canit ordo fidelis. Tertia cum canit, tunc est cruci aia passus. Sexta sūt tenebre per mūdi climata facte. Et missus nona diuinus spūs hora. Uespere claudunt Christi sacra membra sepulchro. Christo hissena. i. vltima custodia ponit hora. hec habent per Jo. an. z alios doc. in hoc. c. nr̄o. z in d. cle. j. Et ex pre

7 missis infert alia qstio que sequit pro maiori dclaratione. † Que hora dicat competēs ad psoluendū has horas. rñdet fm gl. positam sup ver. competētibus, q illa dr competēs que per sonum cāpane signat, vel alio signo, arg. a simili. c. in causis. de elec. c. j. de offi. custo. z c. ius militare. j. di. z gseruari gsueuit i cathedralibus z guentualibus ecclesijs, fm Host. z no. ēt in d. cle. j. Sed in inferioribus ecclesijs, z capellis gsuetum est tm̄ matutinū, missam z vesperas pulsari, fm Jo. an. de isto signo quid significet, vide. j. in. q. que incipit, quero quomodo se habere debeat zc.

¶ Attñ ad horas canonicas dicēdas suo tpe gruo z competenti, vnusqsq3 presbyter in sacris gstitutus z beneficiatus, esto q in minoribus sit, tenet q̄uis campanam non audiat vel non hēat, aut nō pulsent. de hoc. j. latius dicet. vel dic fz Pau. in d. cle. j. q illa hora dr competens que corrñdet officio. Et aliq dicūt q media nox ꝑ matutino sit hora cōpetens, pp dcm Psalmi. Media nocte zc. sed in hoc quo ad quosdā nō bene seruat, z quasi gsuetudo generalis hz se in ɔrium. Uel aliter fm Inno. dic q illa hora dr competēs qua melius credit ppl'm ad audiēdum offm accessurum z si ppl'm non hēat tūc tenet ea hora legere horas suas q officio corrñdet, vz. q tpe z hora matutinali dicat matutinū z hora prime primā, z sic de singulis alijs horis, vt sic iuxta significatū verboꝝ gformemus nos z qualibet hora, z cui significato xba deseruire debēt, argu. c. intelligentia. de xb. sig. z l. labeo. ff. de suppel. leg. §. qz a qbus xbis regulr non est recedendū, vt. ff. de leg. iij. nō aliter. z in c. ad audiētiā. de deci. facit. c. qūo virginibus. xxxj. dist. cum multis simi.

8 ¶ † Quero qui teneant ad has horas, rñdet q qlibet clericus in sacris gstitutus, z ēt in minorib⁹, si est beneficiatus, z ad hoc ex pcepto obligant, vt ꝑbat in c. dolētes. de celebr. mis. Et hec opi. clare vr̄ ꝑbari. per. c. qd a te. z. c. diuersis fallacijs. de cler. giug. vbi dr q q nō valēt ob imūditiam carnis diuinis seruire bñficijs ecclesiasticis sunt priuādi, z ad seculum pñt redire zc.

¶ Ergo ibi est casus q pdicta iura loquunt de gstitutis in ordinibus minoribus z bñficiatis, z nō de gstitutis in sacris, qz si in sacris essent gstituti, ad seculū redire nō possent, arg. c. j. de cler. giug. z per totū fm Hosti. Et est ēt Guil. z Ge. in d. cle. j. qz a laicis fundant bñficia z redditus clericis ꝑ sustētatione eoꝝ assignant, vt ipsi in diuio officio eoꝝ vices suppleāt, z ꝑ ipsis orēt, z psallāt horis debitis z cōpetētibus, nisi iusta cā subesset horaz cōpetētē nō posse seruari, vt in prece. q. aliqualr tactuz est. Et iō bñficiati nō solū ad horas istas tenent ex statuto ecclesie, sed ēt ex obrōne iustitie. vt no. in d. cle. j. alias si horas omitteret, iniuriā ꝓximo, cui ꝑ tpalib⁹ p eū datis ad sustētationē clerici spūalia refūdere obligat, facere dicet, qz pp offm dat bñficiū vt in c. fi. de rescri. lib. vj. z in c. cum fm apostolū. de preben. z dig.

9 ¶ † Quero an archiepiscopus vel eps possit dispensare cū clerico in minoribus gstituto z beneficiato. vt nō teneat horas legere. rñdet q non, ar. no. in c. j. xcj. dist. qz cum ppter officium merito non potest nisi per solutionem officij hec obligatio remitti, presertim attento q hec obligatio nedum gcernat ipsum hominem, sed ipsum Deū, qui per ꝓpriaz ꝓfessionem, seu ꝓmissionē, que tacite nascitur z gtrabitur in susceptione ordinis sacri, aut receptione beneficij obligat. de qua obligatiōe dixi plene supra in. j. q. que incipit, quero quid sint hore canonice.

¶ Et ideo per hoiem non pōt remitti, aut relaxari. sicut nec iuramentū, aut votū gcernēs ipsuz Deū, ar. no. in c. ij. de spō. z faciūt ea que no. z le. in simili in c. cū ad monasteriū. in fi. de statu mona. z c. cleros. xxj. di. cuz multis simi. secus si gtemneret ho

minem tantum, vt no. in. d. c. ij. de spon.
10 ¶ † Quero qd si clericus in minorib⁹ bñficiatus hēat tenue beneficium, ita φ ex eo nō pōt sustentari, an teneaẗ has horas legere. Rñdeẗ ſm Host. in sum. de ɔſe. eccle. vel alta. in. §. ⁊ a quibus. φ sic. ⁊ idem sentit Goff. ⁊ imputeẗ sibi, q᷑ pmisit se ad tenue bñficiū pmoueri, ar. a simili in. c. hortēdus. xxxij. q. v. ⁊ not. optime p gl. in. c. clericis victū. xcj. dist. Et est rō ẜ; doc. ibidē, q᷑ sicut vir teneẗ ministrare necessaria vxori q̄ tñ alias debitū reddere nō pōt, vel alijs sufficientē dotem nō dederit viro vñ possit onera mr̄imonij supportare, vt. c. pposuisti. xxxij. q. vij. ita ⁊ clericus q̄uis a spōsa sua spūali hoc est ab ecclesia debitū sustentationis necessarioꝝ nō pcipiat, officiare tñ eã; teneẗ, ⁊ in diuinis ⁊ tpalibus necessaria ministrare, ⁊ eius onera supportare. Et dicat cū Aplō. Scio satiari ⁊ esurire, ⁊ abūdare, ⁊ oīa possum in eo q me ɔfortat. scribiẗ ad Philip. iiij. c. ⁊ in. c. qđ dicit. lxj. dist. ⁊ no. in. d. c. cleri. §. alle. Et alibi inqt idē Aplš, ea q̄ opus mihi erāt ministrauerūt manus iste, hñr h̄ vba ēt in. c. j. xxj. q. j. in gl.
11 ¶ † Quero qñ clericus in minoribus bñficiatus abñs est a bñficio suo ex cā rōnabili, an ab ipsis horis valeat excusari, psertim si faciat per substitutū seruiri. Rñdeẗ φ Pe. ⁊ Abb. vñr tenere φ sic, in hoc. c. nr̄o. Et dñt φ hoc. c. nō obstat, q᷑ loquiẗ de presbytero, ⁊ nō de clerico in minoribus exñte, ibi dū dicit tex. presbyter matutinali offō expleto ⁊c. q᷑ psbyter teneẗ duplici rōne, vc; ordinis ⁊ bñficij ad horas canonicas. Idem t; Guil. d. cle. j. dicēs φ ɔstitutus in sacris ab horis excusaẗ sola infirmitate, ẜ; bñficiatus multis de causis pōt excusari, tñ pp ɔsuetudinem vel aliam cām, ẜ; in sacris ɔstitutus rōne ordinis obligaẗ. Sed breuiter in hac materia dicamus cū Inno. cuius opinio cōiter tenetur, dicente φ beneficiatus ēt si in minoribus existat, has horas psonaliẗ psoluere obligatus est per iura. s̄. allegata, in qōne que incipit, q̄ro qui teneanẗ ad has horas ⁊c. ⁊ in. q. sequēti, ⁊ sequēti ipsam. nam beneficiū daẗ pp offm̄, vt in. c. fi. de rescrip. lib. vj. Et iste labor ɔsistit in labore ⁊ factione psonali, vnde per alium expediri non pōt. ⁊ facit ad hoc cle. j. §. alle. in ver. fructū labioꝝ suoꝝ. ergo per seipsum ⁊ nō per alium, q᷑ eius industria videtur ad hoc electa, arg. c. fi. de offi. deleg. Et q̄uis forte ex onere beneficio incūbente, ⁊ pp eius absentiam faciat per alium bñficio deseruire, attñ ab horis dicendis non excusabiẗ. Et q̄uis text. noster dicit de presbytero, attñ idem est de diacono ⁊ subdiacono, ⁊ de ɔstituto in minoribus, dūmodo aliqs est bñficiatus, ſm cōem opi. doc. Et attende, q᷑ hoc vbum presbyter, large hic sumiẗ, sicut in simili in. c. iij. de vi. ⁊ hone. cle. ⁊ in. ij. c. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ in. c. nulli. vij. di. ⁊ si nō rōne ordinis, q᷑ i sacris nō sit cōstitutus, tñ rōne bñficij sibi collati, vt offm̄ dicat cogeẗ, ⁊ in hoc non v; ɔsuetudo, cū tenderet ad diminutionem cultus diuini, vt arg. c. fi. de rescri. lib. vj. ⁊. c. pe. de ɔsti. ꝺ hoc dictum est supra in questione que incipit, q̄ro qui ad horas teneantur, ⁊ ibi vide ⁊c.
12 ¶ † Quero deinde qbus liceat itrare choꝝ qñ diuina officia celebranẗ seu legunẗ. Rñ. ſm Tho. φ oibus clericis etiam simpliciẗ tonsuratis licitum est ingredi choꝝ, ⁊ cum alijs officiare, ar. c. pisani. xxxiij. dist. Exceptis tñ illis ecclesijs que per spāle statutum vel antiquam ɔsuetudinē extraneos clericos nō admittūt, nisi in eadem ecclesia beneficiati sint, aut officia hēant seu beneficiatorū, aut officialiū ipsius ecclesie familiares existāt. In ecclesia vero Placentina, cuius ego archipresbyter sum, q̄uis indignus, est ɔsuetudo φ nemo admittiẗ cū alijs in choro cū habitu, seu superpellicio ad cantandū. nisi sit bñficiatus aut officiatus in ea, imo nec familiares beneficiatoꝝ admittebanẗ. sed ego intantu; dixi φ admittunẗ, ⁊ bene, q᷑ familiares censenẗ pars ipsoꝝ beneficiatoꝝ, ergo merito dēnt eodē priuilegio gaudere, ar. c. ecclesiaꝝ seruos. xij. q. ij. p hoc facit. l. cū pcarij. ff. de pcar. vbi dr̄ φ si qs pcario rogauit vt mihi in fūdo morari liceat, ⁊ suis ēt vr̄ esse ɔcessum. ad hoc facit. l. ij. §. j. ⁊. l. seq. ff. de vsu ⁊ hab. ⁊. C. de adno. diuer. iud. l. restituēte. ⁊ psertim in hoc casu fauorabili, q᷑ cultus diuinus augeẗ, ⁊ melius decoraẗ in multitudine seruientiū, ⁊ ecclesia corruscat dū clerici in habitibus ⁊ superpellicijs, vt moris est, sunt ibi psallētes ⁊ cantantes. Nec ob. si diceret φ ɔsuetudo nō est extendēda extra casum suū, ⁊ sic iura pallegata non vñr suffragari. ⁊ no. per Inn. ⁊ Io. an. in. c. fi. de offi. ar. p hoc facit. l. j. §. iulianus. ff. de itine. actuq; pua. ⁊ de bo. pos. l. sed cū patrono in rōne sui, q᷑ † imo ēt ɔsuetudo recipit extensionē psertim
13 in materia fauorabili, vt in. c. nr̄o. ẜ; bene fateor secus esse in prescriptione. Et ratio q᷑ pscriptio sic factū, ⁊ ɔsuetudo ius representatū ex moribus vtentiū ⁊c. facilius extendiẗ ius q̄ factu;. ⁊ ita dñt doc. in dictis iuribus. ⁊ facit. c. auditis. de prescri. imo tales familiares quos clericos apud nos vocamus dēnt presbyteros hr̄e qui eos in officijs adiuuēt, vt le. ⁊ no. in. c. iij. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ in gl. c. sedulo. xxxviij. di. facit ad pmissa optime. c. l;. ꝺ priui. lib. vj. in. §. j. vbi priuilegiū ɔcessum singlr̄ psone vt possit audire diuina tpe interdicti ēt extendiẗ ad familiares. si ergo in priuilegio hoc h; locū, ergo a fortiori in ɔsuetudine que ius est, vt in. c. fin. de ɔsue. ⁊ in. c. cum ɔtingat. de foro cōpe. ⁊ ti. que sit lōga ɔsue. in rubro ⁊ nigro. Ex quo infero φ tales nō sunt cēsendi extranei. sed intelligo alios nō familiares esse extraneos ēt si de eodē vico oriundi sint, ⁊ nō ɔsueuerūt recipi. ad hoc de supp. neg. pla. c. ij. melius facit. l. fi. §. fi. C. de iure do. ⁊. C. ꝺ rei vx.
14 act. l. vna. §. videamus. ad fin. † Laici vo ⁊ si possint psalmos ⁊ orōnes sub silentio dicere, nō tñ dēnt intrare choꝝ, nec stare mixtim cū clericis eo tpe quo diuina celebranẗ, vt i. c. j. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊. c. sacerdotū. de ɔse. dist. j. ⁊ an possint vel dēant dicere dñs vobiscū. infra dicā in qōne que incipit, q̄ro an excōicatus ⁊c.
¶ Quero successiue an sit licitū rěplarijs ⁊ alijs ɔuersis religionū intrare choꝝ, ⁊ cantare seu psallere cū alijs officiātibus clericis. Rñdeẗ φ non, ſm Io. an. ⁊ alios doc. qm̄ in hoc parificanẗ laicis, qbus premissa non pmittunẗ, vt dictū est supra in qōne pxima pcedenti, q̄uis reperianẗ vt inqt Host. nōnulli principes, qui in eoꝝ capellis ex eoꝝ deuotione que sūme in hoc laudanda est faciētes has horas sibi celebrari a clericis, ⁊ ipsimet cum clericis ipsas dñt. sed intellige sane φ tales eoꝝ capelle sunt priuata loca. arg. c. cū capella. de priui. ⁊. c. si qs ēt. de ɔse. dist. j. Et attendendū ēt φ talium deuotio est multū cōmendanda, dūmodo ecclesie curate nō fiat preiudicium, arg. c. tua. de deci. ⁊ not. in. d. c. cū capella. ⁊ in hoc. c. nr̄o. per Io. an. de premissis.
15 ¶ † Quero qd de beneficiato clerico, ⁊ quocūq; alio pmoto ad sacros ordines, qui suspensus est ab offō, vel excōicatus, an teneaẗ ad horas canonicas. Rñdeẗ φ sic, nec ob. φ excōicati vel suspensi vel depositi aut degradati nō dēnt sacra tāgere per no. in. c. ad eius vo cubitū. dist. v. Ite; nec id qđ dr̄ in psalmo. xlix. Deus deoꝝ. ibi dū dicit, pctōri aūt dixit Deus. quare tu enarras iustitias meas per os tuu;. hr̄ ēt verba hec in. c. porro. iij. q. vij. circa fi. q᷑ l; excōicati, ⁊ alij de qbus supra non dēant tangere sacra aut ecclesiā intrare, presertim tpe diuinoꝝ, non tñ excusanẗ ab officio, q᷑ nō sequiẗ excōicatus nō d; intrare ecclesiā ⁊c. ergo nō teneẗ horas legere, arg. c. cū dilectus. de offi. ordi. papinianus exuli. ff. ꝺ mino. q᷑ ex sepatis non infertur, vt ibi dr̄. Ad aliud qđ dr̄, quare tu enarras ⁊c. distingue aut queriẗ, an frustra tales legāt quo ad meritū vite eterne, ⁊ dōm est φ sic, q᷑ ex quo nō sunt in gratia vitā eternā pmereri non pñt. c. si quis ɔtristatus. ⁊c. dist. cū ibi no. aut quo ad aliud, vc;. quo ad diminutionē pene ⁊ siñia. De qbus per doc. in. c. qđ qdam. de peni. ⁊ remis. ⁊ tūc dico φ nō frustra legūt, q᷑ persoluūt debitum ad qđ obligātur, p eo, q᷑ legendo horas liberanẗ ab obligatione qua tenenẗ astricti, ita φ non incurrūt nouum peccatum pp ipsaꝝ omissionem, cum ex precepto ad hoc teneanẗ, nec pp excōicatione; ⁊c.
16 ab hoc debito absoluunẗ † sicut in simili dicimus de debitore excōmunicato, qui tñ creditori suo satisfacere teneẗ, nō obstāte excōmunicatione, imo ⁊ ɔueniri pōt, vt in. c. si vere. de sentē. excō. ⁊. c. excōicamus. de here. facit. c. intelleximus. de iudi. Nā clericus rōne ordinis vel beneficij dr̄ debitor ipsi creatori nostro. qui est creditor, φ pbant verba tex. c. nostri. ibi pensum. i. debitū seruitutis sue. i. obligationis qua astringitur Deo persoluat ⁊c. ⁊ ex his patet quid in presenti questione sit dicendum.
¶ Quero an excōicatus suspēsus vel depositus debeat vel possit has horas dicere. Rñdetur, φ priuati; ⁊ secrete debet ipsas persoluere, ita φ a nemine audiatur, imo tenetur dūmodo non faciat hoc quasi videaẗ officiare ecclesiam, vt no. per glo. fi. in. c. pe. xxviij. dist. ⁊ colligiẗ hoc ēt in. c. si qs eps. xj. q. iij. debet enim ad instar laici horas suas, ⁊ orationes dicere, ⁊ sine dñs vobiscū sed loco istoꝝ verboꝝ dicat. Dñe exaudi orationem mea;. sicut facere debet laicus, q᷑ hoc competit ad dignitate; ordinis qua dignitate per excōmunicationem ⁊c. ⁊ inobediētiam se indignū facit ⁊ desinit esse mediator inter Deum ⁊ homines per ipsa; inobedientiam, ⁊ q᷑ ab ecclesia ⁊ eius cōmunione abscisus. vt no. in. d. c. nostro. ⁊ Spe. ti. ij. §. iuxta. ver. quid si excōmunicatus celebrat. per Are. ⁊ Io. an. in nouella. in. c. j. ꝺ sen. ⁊ re iud. lib. vj.
17 in ver. damnabiliter. ⁊ per Gen. in. d. cle. j. † sed neq; clericus qui legit horas suas solus, esto φ nō sit excōicatus, ar. c. hoc quoq; statutum. de ɔse. dist. j. Nam hec dictio, dñs vobiscum, denotat pluralitatem personarum, ⁊ ideo debēt ad minus vltra ipsū pferentem adesse due alie persone. eodem modo ⁊ de missa que non debet celebrari nisi duobus saltem presentibus, q᷑ pluralis locutio duorum numero saltem debet repleri, vt not. in. d. c. hoc quoq;.

quoqꝫ. ⁊ in regula, iuris pluralis locutio ⁊c. lib. vj. Et ideo cū so lus dicat offm̄ in loco illoꝝ verboꝝ dicat, Dn̄e exaudi orationē meā. Cogita si bene dico ⁊c. Et ē ita seruari vidi, ⁊ egomet ser uo hunc ordinem ⁊c. ⁊ sic omnia officia pn̄t excōmunicatus ⁊ su spensus ⁊c. eodem modo quo. s̄. dictum est, legere preter missā, qꝛ illam nec publice, nec priuate pōt legere, vt not. in. c. ij. ⁊. c. il lud. de cle. excō. mini. ⁊ per totū illum tit. Et habeꝫ de hac qōne in sum. Host. q. lxvij. ⁊. lxviij. et. lxix. ⁊c. dixi aliqd. s̄. in qōne que incipit, quero deinde quibus liceat intrare chorum.

18 ¶ †Quero an liceat clerico insimul oēs horas dicere, ⁊ qn̄, ⁊ an sit de ꝯsilio vel precepto. Rn̄detur ꝙ vbi alias sit ex rōnabili cā occupatus ꝙ sic, vt ꝓbatur per tex. nostrū ibi dū dicit ꝙ pōt in simul oēs horas dicere, ⁊ postea ad opus rurale intendere. vnde si essent de ꝑcepto nō dareꝫ ꝯsilium per hos patres qui hoc ꝯdi derūt qd̄ possit insimul eas legere, ar. c. sup eo. de vsu. qꝛ plus vi deꝫ facere qui ante tp̄s debitū soluit ꝙ̄ qui post. de plus peti. c. vnico. ⁊ Jo. an. vr̄ sentire ꝙ sit de ꝯsilio. ⁊ idem Ala. ⁊ Inno. ⁊ Zaba. ⁊ pro eoꝝ opinione finali. qꝛ ita vt de ꝯsuetudine genera li que est optima legū interpres seruaꝫ. arg. l. minime. ff. de legi. ⁊. c. cum dilectus. de ꝯsuet. qꝛ ipsi cardinales ⁊ magni prelati, ⁊ multi alij ē inferiores simul oēs horas legūt vsqꝫ ad sextā, aliqn̄ vsqꝫ ad nonā iclusiue. ⁊ hoc ex eo faciūt, qꝛ his expletis magna hn̄t expedire, vel alias multe occupationes pn̄t rōnabiles sup uenire, ⁊ in talibus melius est preuenire ꝙ̄ preueniri, ⁊ presertim qn̄ hora est aptioꝛ, arg. l. vj. ff. de Vbo. signi. tn̄ dn̄t Inn. ⁊ Host. tutius fore vt cōpetentibus horis dicanꝫ. ⁊ Jo. and. ē hanc ptē videꝫ amplecti ex eo, qꝛ recitat historiā de quodā heremita qui qn̄qꝫ tardius qn̄qꝫ citius dicebat officiū suū cui angelus defere

19 bat pro cibo vuas acerbas, qn̄qꝫ marcidas, qn̄qꝫ bonas. † Vn̄ cū hr̄mita ꝯsuluisset ab angelo huius diuersitatis cāꝫ. rn̄dit ipse sibi se bonas deferre eidē qn̄ preueniebat horā marcidas qn̄qꝫ alijs occupationibus nō inuolutus tardius eas horas legebat. Ego ergo credo qd̄ bn̄ faciet clericus ⁊ ꝯsultus si debitis ho ris pēsuꝫ seruitutis suo dn̄o psoluat. ad hoc facit. c. dolētes. d̄ ce le. mis. vbi acriter redarguunꝫ hi q debito tp̄e nō surgūt ad ho rādū ⁊ ꝑ hoc faciūt no. i. d. cle. j. Si ergo occupatus esset iustis occupationibus, tūc eas horas insimul legeꝫ poterit secus si nō occurrāt occupationes iuste, ⁊ cōprobaꝫ literaliter ex tex. nr̄o in princip. ⁊. s̄. dixi. Nam a verbis ipsius tex. non est recedendum. non aliter. ff. de leg. iij. ⁊. c. ad audientiam. de deci. ⁊c.

20 ¶ †Quero ergo de quotidiana qōne. qd de scholaribus q occu panꝫ studio literaꝝ, an possint insimul horas suas psoluere: Rn̄ deꝫ qd̄ nō, qꝛ pretextu boni, ⁊ maxime tp̄alis nullū malū est fa ciēdū. arg. c. nō est putāda. j. q. j. ⁊. c. nō magno. ne cle. vel mon. vbi gl. j. di. amplissime de materia dicit, imo dꝫ potius oia mala pati ꝙ̄ malo ꝯsentire. c. facer. de his q vi. me. ve cau. si. cū ergo scholaris circa studiū intēdat pp cōmodū tp̄ale vel aliaꝫ ambi tionē, ergo ex hoc non dꝫ horas insimul, sed horis debitis lege re pro scōne. aduerte ad infra dicenda, nā scia non pōt sine stu dio acqri, ⁊ ipsa est que multū necessaria existit ꝑ vniuersali regi mine totius orbis, ⁊ bono ecclesie sancte Dei que viris literatis semp abūdare querit, vt fructū in ea auferant oportunū. c. gra ue. de pben. ⁊. c. cū ex eo. de elec. lib. vj. ⁊. c. fi. ne cle. vel mo. vbi per hoies literatos dr̄ fides catholica muro inexpugnabili cir

21 cūcigi. †Et sic ex his liquet qd̄ inherere studio literarū sit opus meritoriū, qꝛ per hoc puenimus ad verā sapientiā, de qua dicit scriptura. Beatus vir qui inuenit sapientiā ⁊ affluit prudentia, melioꝛ est acqsitio eius auri ⁊ argēti, puri ⁊ purissimi fruct⁹ eius, ⁊ oia que desideranꝫ huic nō valēt compari. Et alibi dr̄ qd̄ pre cio numario cōpari nō pōt, ⁊ hoiem nobilitat. vt. ff. de var. ⁊ ex traoꝛ. cog. l. j. §. est qdā. ⁊ not. per gl. in. c. de multa. de pben. c. j. Alias fateoꝛ qd̄ principale ꝓpositū studentis nō dꝫ esse circa lu crū, qꝛ crimen auaritie irretireꝫ, vt no. in. c. legimus. xxxvij. dist. ⁊ alibi scribiꝫ, si vis appellari ph̄s nō debes esse auaritia irreti tus. C. de mune. pa. lib. x. vn̄ si suū ꝓpositū ad bene operādū ver

22 seꝫ pncipaliꝫ, nō peccat, sed mereꝫ, in ꝯñam vero pōt sperare lu crū ⁊ honorē. †sicut dicimus de presbytero qui pōt locare opas suas, hoc est, vt principaliter celebret missas, ⁊ alia officia, ⁊ in ꝯñam sperare lucrū, ⁊ petere mercedē si indigeat, ar. c. significa tū. de pben. ⁊ sic scholaris pōt se hoc modo hr̄e, ac Deo vtrūqꝫ reddere. s. debitas laudes, ⁊ deinde alia honesta opera, vt est stu diū facere, ꝙ̄ vt vnū pp aliud impediaꝫ ꝫ Tho. in quadā que stione qolibeti sui. ⁊ Zaba. idem sentit. Dn̄t Host. ⁊ Jo. an. qd̄ li benter viderēt qd̄ fauore studij ecclesia statueret qd̄ clerici saltē in minorib⁹ tm̄ bn̄ficiati nō curato bono zelo ad studiū occupa ti tenētes vicariuꝫ excusarenꝫ ab his horis canonicis dōo offm̄

beate virginis ⁊c. ⁊ sic ex premissis vides qd sciendum de qōne.

23 ¶ †Quero qꝛ in tex. fit mētio de missa. an possit presbyter mis sam celebrari matutino nō expleto. Rn̄deꝫ ꝙ nō, nisi ex magna necessitate, vtpura si qs infirmareꝫ ad moꝛtē, ⁊ sacerdos non ha beret hostiam ꝯsecratam. ⁊ esset periculum in moꝛa. qꝛ tunc pos set missam celebrare matutinali officio non expleto. fm̄ Guil. in libello suo sacramentali recitato per Zaba.

¶ Quarto qꝛ in tex. nr̄o fit mētio ibi, in Vbo, iterum ⁊c. ⁊ sic vr̄ sentire qd̄ iam celebrauerat aliā missaꝫ eadē die, an hoc sit verū. Rn̄deꝫ ꝙ nō reguꝫr, qꝛ vt inqt Augu. Felix est qui vꝫ vnā mis sam in die celebrare. in. c. te referēte. de cele. mis. ⁊ quotidie cele brare, nec laudo, nec vitupero. dicit idē Aug. ⁊ in. c. quotidie. de

24 ꝯse. dist. j. †Verūtn̄ sunt qdam casus necessitatis qbus licitū est presbr̄o duas missas in die celebrare quos ponit gl. fi. in. c. ꝯsului sti. de cele. mis. vtputa adueniēte casu infirmoꝝ, vt inqt text. no ster, vel cū aliqs moꝛiꝫ postea ꝙ̄ celebrauit, vel adest cā vtilita tis vel honestatis, vt si dicta missa supueniat aliqua magna pso na que velit missaꝫ audire, ar. c. nostri. ⁊. c. sequē. ⁊ in die natalis dn̄i, vt in. d. c. ꝯsuluisti. alias sufficit vnā missam in die celebrare. vt in. d. c. te referēte. Attn̄, qꝛ expresse nō ꝓhibeꝫ qn̄ psbyter plu res possit celebrare ex eo qd̄ dicit in. d. c. ꝯsuluisti. ibi sufficiat sa cerdoti semel in die vnā missaꝫ celebrare solūmodo ⁊c. Dicit gl. posita sup Vbo necessitatis. in. d. c. ꝯsuluisti. poterit plures cele brare, vꝫ vnā missaꝫ de die ⁊ aliā ꝑ defūctis ⁊ quoties celebrat toties corpus Xp̄i ⁊ sanguineꝫ sumat. de ꝯse. dist. ij. cōperimus. Et attēde qꝛ si presbyter dꝫ aliā missam celebrare nō dꝫ sumere vinū quo digitos pfudit, qꝛ tūc sumendo vinū pfusionis nō pos sit aliā missam eodē die celebrare, vt inqt tex. in. c. ex pte. de cele. mis. ⁊ ratio, qꝛ nō esset ieiunus. Et an qui non potest vinum bibe re possit ꝓmoueri. vide de hoc in. c. ipsi apostoli. ij. q. vij.

25 ¶ †Dic breuiter ꝙ nō, vt no. gl. magna circa mediū sui in. d. c. ipsi apostoli. qꝛ opꝫ ipsum cōicare, ⁊ ideo dꝫ vinū bibere, vt in. c. ep̄s deo. de ꝯse. di. j. ⁊ in. c. peracta. de ꝯse. di. ij. Ego laudarē ꝙ oino psbyter vbi necessitas ⁊ casus supra noiati nō sūt ꝑcaueat sibi ne plures in die missas celebret. Nec ob. ꝙ in. d. c. ꝯsuluisti. expresse nō hr̄. imo expsse nō ꝓhibeꝫ dū dicit tex. ⁊ vtiꝫ hoc Vbo sufficiat. qd̄ est imperatiuū includēs in se ꝓhibitionē, qꝛ qd̄ pre cipiꝫ imperat. ⁊ qd̄ imperaꝫ necesse est fieri. c. qd̄ ꝑcipiꝫ. xiiij. q. j. Nā casus necessitatis qb⁹ pōt plures missas dicere exprimunꝫ in iure, vꝫ in. d. c. j. ij. ⁊. c. ꝯsuluisti. ⁊. c. ex parte. ⁊. c. te referente. Ergo vltra illos casus videnꝫ iura ꝓhibere. qꝛ cum pmittaꝫ il lis casibus, ergo in reliqs ꝓhibeꝫ. ar. c. nōne. de psum. qꝛ si i vno ꝯcediꝫ in reliquo negaꝫ. dicit. l. cuꝫ ita legatū. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. ⁊. l. cū lex. ff. de legi. ⁊ sic per ꝯñs peccat. qꝛ ꝯ legē ꝓhibitiuā fa cit. ar. c. ij. de maio. ⁊ obe. ⁊ ē in tex. est istud Vbū solūmodo. im portans ē secū ꝓhibitionē. ar. c. solite. de maio. ⁊ obedi. in Vbo dūtaxat per doc. Cogita si bn̄ dico in ꝯscia tua. ⁊ qn̄ celebras si celebras pp casum necessitatis vel cupiditatis, qꝛ Deus est de sup cuncta cognoscēs, ⁊ corā eius tribunali stare habebis in suo tremēdo iudicio. c. j. de re iudi. lib. vj. Ista dico pp nōnullos qui passim non vereнꝫ duas missas in die celebrare, nō attēdētes ꝙ vbi necessitas ꝑ alios subleuari pōt, nō dēnt duas missas in die celebrare, vt no. in. d. c. ꝯsuluisti. ⁊ in. c. nr̄o. ⁊ alijs iurib⁹. Ꝁ. alle.

26 ¶ †Quero vlterius an missa sit de horis canonicis. Rn̄deꝫ fm̄ glo. sup Vbo fructū labioꝝ tuoꝝ. in. d. cle. j. de cele. mis. qd̄ non, sed bene est de officijs ⁊ inferꝫ qd̄ appone officioꝝ ꝯtinēt missa, ⁊ nō sub appone horaꝝ canonicaꝝ. Patet, qꝛ ep̄i solum de ho nestate inuitanꝫ ad missas dicendas, vel audiendas. c. fi. de pri uile. lib. vj. sed ad horas canonicas teneнꝫ, nō soluꝫ de honesta te, sed ē de necessitate. ⁊ ita tenēt ē Guil. Pau. ⁊ Stepha. ibi dem fateꝫ ⁊ dicit cum glo. preallegata, ꝙ interdum distributio nes in ecclesijs statuunꝫ ita pro missa sicut ⁊ pro alijs horis ca nonicis. ad hoc facit cle. vnica. d̄ reli. ⁊ vene. sanc. ⁊c. Sed vide qꝛ si ep̄i negligāt missaꝫ dicere, tūc peccāt. ⁊ puniri pn̄t si hoc ex ꝯtēptu agāt, vt leg. ⁊ no. ꝑ glo. ⁊ doc. in. c. si qs aut leges. x. dist.

27 ¶ †Quero pone ꝙ bn̄ficiatus nō venit ad ecclesiā. ⁊ nō vult sta re in choꝛo, ⁊ interesse diuinis officijs, ⁊ si est ibi dedignaꝫ canta re, aut os aperire cū alijs officiātibus, quasi existimet hoc eē ad dedecus ⁊ vituperiū. ⁊ quadā elatione inflatus, ꝯ̄uis ꝓ́ptus sit distributiones ⁊ redditus beneficioꝝ nedū capere ꝫ rapere, ⁊ qui potius intereſt diuinis, vt ipsas distributiones nō pdat, ⁊ redditus ꝙ̄ ꝑ officio, ⁊ quot sunt qui si nō sentirent distributio nes, non ponerēt pedē ad ecclesiā, an talis possit cōpelli ad offi ciandum vna cuꝫ alijs. Rn̄deꝫ ꝙ sic, ⁊ presertim si diebus solē nibus absuerit, qbus maxime bn̄ficiati a suis bn̄ficijs abesse nō debēt, imo tales absentes pn̄t triēnio a cōmunione suspendi, vt

in.c.si qs in clero.vij.q.j.de ɔsec.dist.j.c.si qs etiam.ꝛ dicit tex. in.d.c.si qs.qd clericus nō dꝫ abesse ab ecclesia per tres hebdomadas,pro hoc faciūt ea ēt que leg.ꝛ notā. in rubro ꝛ nigro. de
28 cleri.non residen.ꝛ.c.peruenit.de appel.†Et dum sunt in ecclesia beneficiati debent eam officiare, vcꝫ cantando ꝛ legendo, ꝛ alia faciendo cū alijs officiantibus,ꝛ si nolūt premissa facere poterūt ad hoc compelli ea ratione,qꝛ eo animo ꝛ intentione danꝉ redditus,ꝛ distributiones, vt operas suas prestare debeāt hoc est diuina officia legere ꝛ cantare,argu.c.significatum.de pben. ꝛ.c.dispendiosam.de rescrip.lib.vj.Nam sic operando pensum seruitutis sue persoluit clericus,vt mādat text. noster in.d.cle.j. c.dolentes.de celebra.missa.ꝛ si non velit ita facere,ꝛ perseuerauerit in sua inobedientia ꝛ ptinacia,ne ecclesia aut beneficiū careat debito suo ꝛ officijs diuinis poterit priuari, vt in.c.pdicto, peruenit.ꝛ.c.tue.per totū.de cleri.nō resi. Nam beneficiū ɔfertur eo animo vt in eo fiat residentia ꝛ diuina officia ppter que beneficium fundatū ꝛ dotatum est celebrentur.c.relatum.ꝛ.c.qꝛ nōnulli.de cleri.nō resid. Et de hoc vltimo dictum est aliud supra in questione que incipit,quero qui ad has horas teneantur.
29 ¶†Quero qꝛ de viris ecclesiasticis est dictū hucusqꝫ, sed qd de monialibus literatis an possint alta voce ꝛ solēniter diuina officia celebrare. Rńdeꝉ qd omissis aliquoꝝ opinionibus ɔsiderata ɔsuetudine ꝛ tolerātia vniuersalis ecclesie breuiter, ꝛ qꝛ in benedictione dńr aliquem ordinē recipe ꝙ sic. Nam alique ex eis diaconisse appellanꝉ,ꝛ ordinē accipiunt in benedictione,vt in.c. diaconisse.ꝛ ibi not. per glo.ꝛ Archi.xxvij.q.j. Is tñ ordo, ꝛ si non sit de septēꝫ ordinibus eccle.ſm Inno. De qbus septē ordinibus habeꝉ in.c.presbyter.ꝛ.c.seq.xxiij.dist. Attamē talis status sufficit ad diuina officia dicenda. ꝛ quāuis talis diaconissa quam nos abbatissam vocamus legat Omeliā vel Euangeliūꝫ in matutino,qd ex causa deuotionis, ꝛ in ɔsolationem fragilitatis sexus ab ecclesia ɔceditur,ɋuis quidam dicant ꝙ in partibus Italie tales diaconissas non habeamus,tñ nō dicit dñs vobiscum,sed eius loco,dñe exaudi orationem meam, sicut faciūt laici,prout dixi in questione que incipit, quero an excōmunicatus ꝛc. Item nec euangelium legit in missa, nec altari ministrat, vt in dictis iuribus in prin.allega.de cohabi.cleri.ꝛ mulie.c.j.in fi. quamuis a nōnullis male seruetur, ꝛ ideo male ꝛc.
30 ¶†Quero ɔñter,qꝛ dictum est.s.de eo qui habet beneficiūꝫ qd teneatur dicere has horas,sed qd si qs habeat plura beneficia, an teneatur horas istas canonicas pluries dicere. Rńdetur qd pma facie videꝉ dōm ꝙ sic,qꝛ onus dꝫ corrńdere emolumento. xij.q.ij.charitatem.ꝛ.vij.q.j.c.aduersitas. Ille ergo qui duplex beneficiūꝫ hꝫ duplici onere grauari dꝫ,ꝛ vtriusqꝫ onus beneficij subire,arg.c.cū capella.de priui.ꝛ vbi capit qs emolumentū ibi seruiat,ꝛ sic in vtroqꝫ debet seruire,arg.no.in.c.significatum.de preben.qꝛ recipiendo bñficiū primū,scōm,ꝛ tertiū,vr̄ se obligaꝉ se velle subire onera bñficioꝝ.sed inter cetera onera que hꝫ qdlibet beneficium,est qd dicaꝉ officium,ꝛ ppterea dr̄ dari bñficiū, c.fi.de rescrip.lib.vj.ꝛ de ista obligatione qūo contrahitur, vide in questione que incipit quero primo quid sint hore canonice.
31 ¶†Itēꝫ qꝛ legiꝉ qd non est ferendus qui lucrū amplectiꝉ, onus aūt subire recusat.l.vnica.§.pro scdo.C.de cadu.tol. Cōueniēs est iustum ꝛ equū, vt postɋ̄ ex vtraqꝫ hꝫ ɔsolationem ꝛ fructus pcepit,ꝛ locū occupat,ꝛ ea itentione collata sunt sibi beneficia, vt in eis ꝛ diuinis seruiat.c.relatū.de cleri.nō resi.merito dꝫ duplex onus subire si duo beneficia hēat,vcꝫ horas canonicas,pluries dicēdo p vtroqꝫ bñficio,vt sic inueniaꝉ particeps passionūꝫ sicut est particeps ɔsolationū.c.j.de sepul.Solu.ɋuis predicta ar.pstringant ꝛ videanꝉ ɔcludere,attñ in ɔrium se hꝫ ɔsuetudo generalis ecclesie quā papa,cardinales, ꝛ ceteri sciūt ꝛ patiunꝉ, ergo pro lege vr̄ tenēda.que an bona sit,an Deo grata, cogita. ꝛ dñt aliqui qd si ɔferꝉ beneficium vni aliud hñti qd pro eo, qꝛ fit talis collatio que sapit dispensationē,vt possit esse pluralis in beneficijs,cum qdlibet beneficium residentiam reqrat, vt in.c.si gratiose.de rescrip.lib.vj.vr̄ dispensari in quandam ɔñtiam, vt tantum semel horas dicaꝉ.Sed istoꝝ ratio non plꝫ mihi,qꝛ lꝫ ēt vel papa patiaꝉ,nō tñ dr̄ dispensatum, arg.c.cū iam dudum. de
32 preben.in fi.ꝛ ibi bona glo.ꝛ no.ij.dist.c.omnis.† Posset eoꝝ ratio hr̄e locum vbi beneficia essent tenuissima,qꝛ tunc quis pōt esse pluralis ex dispensatione, qꝛ adest necessitas vel vtilitas.c. exposuisti.de preben.ꝛ.c.vnio.x.q.iij. Nam vr̄ esse satis in bone stum, vt postɋ̄ quis hꝫ in beneficijs sufficientiam vite. iuxta.c. de monachis.de preben.non dēat vltra plus appetere, ꝛ pluralis esse in beneficijs,qd a iure reprobaꝉ.c.cum iādudum. de preben.ꝛ.c.cum ecclesiastice.de excep.ꝛ.c.qꝛ nōnulli.de cle.nō resi.

iura sunt vulgaria.ꝛ ɔsidera ꝙ qcqd superest vltra victum ꝛ vestitum ipsi clerico totum est pauperū ꝛ non suum.c.qm̄.xvj.q.j. ꝛ Archi.in.c.presenti.de offi.ordi.ꝛ ibi glo.que notat qbus casibus clericus facit fructus suos,ꝛ an de eis possit testari. ꝛ ibi
33 teneꝉ†ꝙ clericus simplr̄ beneficiatus poterit testari,sed secus si hēat beneficiū ꝛ administrationē huic annexā,vtputa curāꝫ animarū.ad hoc facit.c.relatum.de testa.el.ij.ppterea iam nō esset ferendus vnus qui ab vxore dotē recepisset ꝛ onera matrimonij subire recusaret.etiāꝫ si dos esset tenuis.c.horrendus.xxxij.q.v. ꝛ.xxxij.q.vij.Et si non hēat sufficientiā dꝫ ex honesto artificioso sibi victū qrere, vt leo.ꝛ no.in.c.clericis victū.xcj.dist.Sed ponaꝉ ꝙ qs multas vxores posset accipe ꝛ ab oibus dotē recipet, vel alias esset pluribus obligatus nōne deberet oibus alimenta ministrare,ꝛ oium illarū mulierū onus subire,ꝛ oibus satisfacere. Certe sic,argu.predictoꝝ iurium,hoc nāqꝫ dictat ratio naturalis,de qua in regula,qui sentit cōmodum sentiat ꝛ onus.de regu.iur.lib.vj.cuꝫ suis ɔcor.ita ꝛ in casu nr̄o debemus dicere, vt postɋ̄ plures vxores.i.ecclesias ꝛ beneficia hꝫ ꝛ dotem ab omnibus ipsis ecclesijs vel beneficijs.i.redditus ꝛ emolumēta pcipit.ꝛ pro pluribus est obligatus ab oibus in diuinis seruire teneꝉ ꝛ satisfacere.ꝛ p hoc fiūt not.in.c.predicto, clericus victus. xcj.dist.ꝛ vide que dixi.s.in.q.que incipit, quero qd si clericus.
34 ¶†Insup pone ꝙ tu esses obligatus diuersis creditoribus, puta vni in decē,ꝛ alteri in alijs decē,ꝛ alteri ēt in decem ꝛc. Nam soluendo vni sua decem non ppterea ab alijs creditoribus vnica pdicta solōne facta vni ex creditoribus predictis de decem eris liberatus,qꝛ nō sunt cōrei debēdi alioꝝ creditoꝝ vt melius intelligat.sed qlibet de per se ꝛ separatim est creditor,ꝛ quilibet debet hr̄e sua decem. ita ꝛ in casu nostro quodlibet beneficium debet velut creditor a clerico pensum suum.i.debitum recipere, vt sentit tex.ibi pensum ꝛc. ꝛ facit.c.eam te.de iureiuran.ꝛ.ff.de ɔstitu.pecu.l.si vero mihi.ꝛ.ff.de solu.l.vero procuratori.§.j.
¶Nam tot sunt oblōnes quot res. ꝛ ideo esse tot debent solones.l.scire.ff.de xb.obli. Attñ vt dixi, ɔrium seruaꝉ, ꝛ ita reperio decisum p Tho.in quolibet suo ſm qd Zaba.ipsuꝫ recitat dicentē,qd sufficit clerico plura beneficia hñti qd suuꝫ offm̄ semel dicat,ꝛ ita de facto seruaꝉ,vt dixi.nescio tñ si alio seculo reperiā ita seruari ꝛ decidi ꝛc. Cogita in cōscientia tua si bene dico ꝛc.
35 ¶†Quero pp supius dicta qd in duabus ecclesijs in qbus qs est beneficiatus fiūt diuersa officia cuius ecclesie offm̄ dēat dicere. Rńdeꝉ ſm Tho.quem recitat Zaba. in hoc.c.nr̄o. in cōmento seu repe.quam sup eo facit ipse Zaba.fuit vnus bonus homo magnus canonista multa scripsit in iure canonico,ꝛ tādem effectus est Cardinalis florētinus nūcupatus pp magnas virtutes suas ꝛ sciam. Attestari psūt qui cum viderūt ꝛ audiuerūt,ꝛ presertim in ɔcilio Cōstantieñ.ꝛ sua scripta ēt attestanꝉ,vocabatur Fran.de zaba.ꝛc. Dicūt ergo Tho.ꝛ Zaba.qd dicet offm̄ illius eccl̄sie in qua hꝫ maiorem gradum vel dignitateꝫ,vtputa, qꝛ in vna ecclesia est prepositus vel archipresbyter.in alia xo simplex canonicus ɋuis pbenda canonicalis sit pinguior. Ego vero in hac qōne putaui aliter dōm sic distinguendo,aut in nullo beneficioꝝ residet,ꝛ tunc pcedat opi.Tho.ꝛ Zaba.aut residet in maiori beneficio ɋuis sit minoris redditus, ꝛ tunc dꝫ sequi morem ꝛ ritum illius ecclesie in qua residet,vt ɔcordet se cum alijs offi-
36 ciantibus in ipsa ecclesia,arg.cle.fi.de cele.mis.vbi dr̄†ꝙ clerici debent se ɔformare in officio cum his cum qbus morantur. ita ꝛ eodem modo dico si in minori resideat beneficio, ad hoc etiam vt scādalum euitetur.c.nihil.de presum.Et maxime qꝛ scandalum euitādum est in diuinis officijs,vt pbatur in.c.fi.xij.distinc. ꝛ.xj.dist.in his. Si vero ad ptem velit offm̄ alterius ecclesie in qua nō residet dicere,hoc pōt.ꝛ laudo talem virū, qꝛ tūc vtriqꝫ beneficio in officijs satisfacit.Sed quis est hic homo pfecto mirabilia faciet in vita sua,ꝛ nescio si similis illi sit inuentus.
¶Queriꝉ an clericas nō deuote horas suas legens,vel aliquid omittens,vtputa sincopando vel verba non pferēdo recte, peccet,ꝛ si sic,an veniāliter vel mortaliter. Rñ.ſm Inn.ꝛ nōnullos doc.alios.ꝛ per Zaba.in.c.nostro.ꝛ latius in.c.dolentes.de cele.mis.ꝛ in.d.cle.j.eo.tit.†qd qui ex pposito voluntarie vel ma-
37 litiose nō deuote horas dicit,vel aliqd ex eis omittit,vel ad hoc operā dat,puta imiscēdo fabulas,ꝛ in eis se ponēdo, ille peccat mortalr̄,qꝛ opus Dei minus accurate minus lr̄ime facit,ꝛ ideo pro non dicto,ꝛ pro nō facto habeꝉ.c.qui ex timore. de reg.iur. Si xo est negligētia leuis que nō venit ex proposito, sed preter voluntatē ad cogitandum de aliquo bono spirituali vel temporali,vel qꝛ nimiūꝫ fatigatus longa lectione vel deuictus somno ꝛ talis peccat venialr̄,arg.c.qualis.ꝛ.c.qui in aliud.xxv. distin.
Et est

Et est ratio, qꝛ vt scribitur per Bern. cor hominis est nobilius omni re mobili, ⁊ nõ est adeo fortis homo qd tales cogitatiões possit euitare. Et ideo cũ accedit ad orandũ, accedet ea bona intentione ⁊ protestatione mentali, vt talis eius intentio sit semp velle deuote orare q̃uis aliquid contingat cogitare, quoniã ⁊ si in prosecutione mens ad alia rapiat, nihilominus semper in prima intentione censebitur perseuerare, arg. eorũ que no. in. c. maiores. de bap. nisi esset tanta vagatio aut digressio qd ois eius intentio pereat. Et tunc h3 locum quod scribit Cyprianus in lib.
38 de oratione dominica. † Quomodo postulas a deo te exaudiri, cum teipsum non exaudias. Et alibi. populus hic labijs me honorat cor aũt eius longe est a me. Matthei. xv. c. ⁊ no. p Pau. Guil. Gen. Ste. ⁊ Imo. premissis. in. d. cle. j. Dicunt quoq3 ipsi doc. qd qñ fatigatus est nimiũ longa lectione qd tunc pôt causa recreationis ecclesiã exire. sed caueat ne nimium frequenter, nec sit longa mora in exitu, sed cito redeat ad officiu3 ⁊ illud studeat deuote peragere, ⁊ tales cogitationes distrahentes a se remouere, q̃uis pluries relabatur, qꝛ dicitur quod primi motus nõ sunt in potestate hominis, qua op3 esse fortes ⁊ bene vigilantes, cum diabolus querit semper suis astutijs sanctum propositu3 ⁊ opus diuinum perturbare. sicut legimus de monacho qui per diabolũ ab officio distrahebatur. ⁊ beatus Benedictus vidit demonem in quadam charta cogitationes monachi scribentem, ⁊ du3 non plus esset de charta demon eam posuit ad dentes vt eam dilataret sicut faciunt cerdones de corio, ⁊ ecce dum nimium traheret charta fracta dedit seipsum de capite ad murum ⁊ seipsum percussit. que3 sanctus vidẽs subrisit, ⁊ deinde admonuit monachũ, vt cor suum poneret iugiter ad officium ⁊ ad deũ. ⁊ ita factũ est, ⁊ monachus liberatus fuit ⁊c. Debet enim quisq3 clericus horas suas nõ cum sincopa vel cursim, aut festinanter, sed tractim, ⁊ pausa decedenti, presertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorum debitã faciendo, inter solẽne ⁊ feriale officium differẽtiã reuerẽter persoluere. vt in dictis iuribus. ⁊ late legitur in decre. facto in cõcilio Basiliẽ. posito sub rubrica de cultu diuino. qd quidem decretum velut sanctissimu3 debet apud clericos esse vt sciant eius tenorem ⁊ cum qua grauitate ⁊ modestia atq3 sanctimonia debeat has horas persoluere.

39 ¶ † Quero quid si clericus recedat añ finẽ officij, an debeat habere distributiones quotidianas. Respondetur qd nõ, si nõ subsit cã exeundi aut aliquod impedimentum, de quo debet credi verbo suo, qꝛ agit de anima ⁊ cõscientia ipsius, ⁊ hoc cõsistit in solo animo ipsius, qꝛ forte fatigatus lõga lectione exit causa recreationis, vt supra in proxima precedenti questione dictũ est. et an hoc sit verum non posset bñ probari. ad hoc facit. c. significasti. de homi. ⁊ c. vt circa. de elec. lib. vj. in gl. pe. ⁊ melius in. §. j. insti. de acti. de hoc gl. sup ver. si est ita. in. d. c. significasti. Posset tamen etiam impedimentum extrinsecu3 esse probabile. sed ego vidi statuta in ecclesijs quibusda3, vbi solu3 verbo canonici asse-
40 rẽtis impedimẽtũ credit ⁊c. † Debet clericus vsq3 ad finẽ officij ex debito perseuerare, alr nõ dicit debitũ persoluisse, ar. c. pudẽda. xiij. q. j. qꝛ scribitur, qui vsq3 ad finem perseuerauerit hic saluus erit. Et exemplo operarij qui vsq3 ad fine3 in vinea domini, id est ecclesia ⁊ in officio laborauit, mercedem completam habuit. Et ideo notanter dixit tex. nr̃, pẽsum seruitutis sue persoluat. quod verbum not. quia ista prepositio per, adiuncta verbo, denotat continuatione3 ⁊ perseuerantiam temporis, videlicet a principio vsq3 ad medium ⁊ finẽ. ⁊ no. in. c. si constiterit de actu. ibi in verbo, pernoctauit ⁊c. ⁊ habetur per Archid. in. c. cu3 cõtumacia. de heret. lib. vj. super ver. per annum. ff. de verbo. sig. l. vrbana. §. pernoctare. ⁊ sic merito recedens absq3 iusta causa carere d3 distributionibus quotidianis, vt inqt gl. super ver. exeundo. in. d. cle. j. de cele. miss. ⁊ idem sentit Guil. ⁊ Stepha. allegauit. c. vnicum. de cle. non resi. ⁊. c. j. de iudi. cum ibi not. in simili. Et Gen. dicit qd non valet statutum qd interessens vni hore habeat integras distributiones si in alijs absens sit. ⁊ bene dicit, qꝛ illud statutum venit ad diminutionem cultus diuini, immo videmus quod laici ex precepto ecclesie, maxime dominicis diebus debent vsq3 ad finem misse stare in ecclesia. de consecra. distinc. j. missas. ⁊. c. seq. ergo fortius dicam de clericis qui ex debito ⁊ p̃cepto tenentur ad horas ⁊ ad diuinum officium persoluendum vt dictum est in questione precedenti. Sed vbi alias non essent vel non darentur in ecclesia distributiones, tunc debent arbitrio iudicis puniri ⁊ compelli, vt perseuerent, vt in. d. questione dixi, ⁊ in questione sequenti etiam dicetur aliquid.

41 ¶ † Quero vlterius quid si aliquem versum psalmi, vel ipsum psalmum dimittit, an debeat a capite incipere. Respondet qd non s̃m Innoc. ⁊ Hostien. ⁊ Jo. and. in dicto. c. dolentes. de cele. missa. ne forte scandalũ in choro faciat a quo precauendũ est. vt inquit Greg. in. c. nihil. de prescrip. ⁊ hoc qñ ex leui causa seu negligentia procedet. Attamẽ venialiter peccat ⁊ tanquã de veniali penitere d3. dicunt ipsi doctores. ⁊ pôt esse ratio, qꝛ primi motus non sunt in potestate hominis. Item qꝛ nil est mobilius q̃ cor hominis, vt plene dictum est. s̃. in questione que incipit, quero an clericus non deuote horas legens ⁊c. Secus si affectata esset negligentia, qꝛ tunc mortaliter peccaret, vt in dicta qõne habetur ⁊ d3 ad partem postea officio expleto quod omissu3 est recuperare. eodem modo si magnam partem psalmorum vel lectionum aut laudes omisisset. Ita consulit Jo. and. sed huic dicto obstare videtur dictum Hieremie prophete dicentis. xliij. cap. quod est maledictus homo qui facit opus dei negligenter. Item ⁊ illud quod. s̃. dictum est in eadem questione quod quis potest compelli ad dicendum horas, immo ⁊ per censuram ecclesiasticam, que non fertur nisi pro mortali peccato. c. nemo. xj. q. iij. ⁊ sic videt esse sub precepto, ⁊ ideo necesse est vt obediatur. c. qd precipitur. xiiij. q. j. ⁊ fa. d. cle. j. de cele. mis. ibi in verbo, in puritate conscientie animiq3 deuotione. qũo ergo poterit esse deuotio vbi adest negligentia, ⁊ in locum deuotionis intrat negligentia, videt esse in peccato mortali, qꝛ non facit clericus ꝙ precipit lex. ⁊ sic est contra opinionem dictorum doctorum.

41 ¶ † Pro solutione p̃dictoru3 dic ꝙ illa cõtria intelligi debent de accurata ⁊ desidiosa negligẽtia non aũt de leui q̃ prouenit ex nimia occupatione officij sui fatigatione spiritus aut ex nimio somno, qꝛ tũc venialiter ⁊ nõ mortaliter peccat, ⁊ ita dicũt ipsi doct. in. d. c. dolẽtes. ⁊ in. d. cle. j. quã cle. ppetuo debẽt menti hr̃e clerici ⁊ eius sepius tenorẽ legere vna cũ dicto. c. dolentes. ⁊ decret. Basil. posita sub rubrica de diuino cultu, vide ad premissam dictã qõnẽ que incipit quero an clericus nõ deuote ⁊c. Et iõ ꝙ nõ peccat mortaliter. facit tex. in. d. c. dolentes. ibi dum dicit inquãtũ deus dederit ⁊c. q. d. ⁊ duru3 est ponere hoc sub precepto, sed relinquitur gratie dei, qꝛ ecclesia non d3 inijcere laqueum alicui ⁊ graui onere aliquẽ per suã constitutionẽ aggrauare, presertim in his que s̃m naturam impossibilia existunt, qꝛ primi motus ⁊c. ⁊ qꝛ cor hominis ⁊c. vt in. d. q. ⁊ ideo debent intelligi nõ de leui, sed de affectata negligentia que est ad peccatũ mortale. Item ẽt qꝛ lex loquitur de omissione horarũ que est ad peccatũ mortale, vt in dictis iuribus non aũt de omissione versiculi vel psalmi. ⁊ ideo ad hoc non d3 fieri extensio argu. l. si minor. ff. de verb. obli. ⁊. c. susceptum. de rescrip. ⁊ est communis opinio.

43 ¶ † Quero qd si clericus dum est in officio non intelligit q̃ legit, an peccat. Respondetur s̃m Innoc. ꝙ nõ, in. d. c. dolentes. Ego in hoc distinguo taliter, aut ipse clericus dũ horas suas legit solus cũ alijs ⁊ dũ audire ẽt debeat alios legentes dat operã ita ꝙ nõ intelligit, qꝛ mens ex affectata negligentia ⁊ longa vagatiõe totaliter vagatur a bono proposito, ⁊ tunc peccat mortaliter, qꝛ dicit tex. cle. j. sepe allegate qd in puritate cõscientie animiq3 deuotione d3 officium persoluere. aut hoc p̃cedit ex leui negligentia ⁊ tunc tanq̃ de veniali penitere d3. c. qualis. xxv. dist. ⁊ huic concordant ea que plene dixi. s̃. in. q. proxima precedẽti. aut hoc prouenit ex ignorantia ⁊ imbecillitate intellectus, vt qꝛ non est literatus multum, ⁊ tunc procedat opi. Inno. hoc modo declarata. ⁊ intellige ꝙ non peccat dummodo scire studeat ⁊ habeat cor suum ad deum ⁊ deuote legat ⁊ psallat s̃m gratia3 sibi a deo datam. pro hoc facit. d. Augu. in. c. sedulo. xxxviij. distin.

¶ Idẽ dico de laicis q dum intersunt diuinis officijs non intelligunt que ibi cantantur vel legũtur, l3 audiant ipsos clericos cãtantes, psallẽtes ⁊ legẽtes. Nã vt no. per ipsum Inn. in. d. c. dolentes. ⁊ tangit ẽt p Moder. doct. in. d. cle. j. debẽt ipsi laici esse sub silentio ⁊ orare deũ, vt officium qd celebratur sibi ⁊ alijs prosit ⁊ deuote in ecclesia stare, arg. no. in. c. j. de vita ⁊ hone. cle.

¶ Quero vlterius, vt me clariorẽ faciã, pro eo qꝛ dixi ꝙ si non
44 multũ literatus clericus nõ peccat ⁊c. † an p̃pter imperitia3 seu ignorantiã sit deponẽdus. Rñdet s̃m Aug. in li. de cathezisandis rudibus. recitatum per Gratianum in decreto in. c. sedulo. xxxviij. dist. vbi dicit ꝙ scholastici nõ debẽt contẽnere humilitate imbutos christiana quos cognouerunt magis morũ vitia q̃ verborũ amplius deuitare. Et post pauca infert hec verba in text. ita enim non irridebunt si aliquos antistites ⁊ ministros ecclesie forte animaduerterit, vel cũ barbarismis ⁊ soloecismis deum inuocare, vel eade3 verba que pronuntiant non intelligere, perturbateq3 distinguere, idest non presentatim legere, ⁊ anxiatim. postea sequitur in tex. non ꝙ ista minime corrigenda sint. q. d. immo sunt corrigenda, ⁊ operandu3 vt addiscant. ⁊ hoc illa rõne,

vt sentit ibi tex. cum glo. qr magis consideranda est sententia & mens, q̄ verba. & huic concordat. c. marchio. j. q. j. & c. ex lris. de spon. corde cū casto menteq; & vigili ſm gratiā sibi a deo datam dz deo seruire, vt in precedenti questione dixi, qr deus non tantū
45 opus aut vocem, sed affectum considerat. † nam affectus facit vt vox a deo exaudiat̄ & opus sit remunerabile, vt Inno. in d. c. sedulo. & q̄uis sit opus bonū & affectus prauus, nullum inde debet premiū. arg. eorū q̄ no. in. c. nō mediocriter. de ꝯse. distin. v. Et est tex. Hieronymi recitatus p Gratianū in decreto. vbi inqt ꝙ nō tm̄ ore, sed corde orandus est deus, qr melior est quinq; psalmorū decātatio cū cordis puritate ac serenitate & spūali hilaritate, q̄ totius psalterij modulatio cū anxietate cordis atq; tristitia, qr deus nō flectit̄ dulcedine verborū, vt homo. Et iō ex premissis vr̄ ꝙ quāuis clericus sit imperitus aut ignarus, nō tn̄ est deponēdus, vt no. clare glo. ij. in d. c. sedulo. sed tn̄ sedulo ita agendū est vt studeant scire melius, nec eos dz pudere addiscere, Catbone dicēte. Instrue preceptis aium, ne discere cesses, Nā sine doctrina, vita est quasi mortis imago. Et Seneca inquit. Nulla etas sera est ad discendū. Et alibi ꝙ optima norma viuēdi est cupiditas addiscēdi. & intellige sane dū dico pp imperitiā qs nō est deponendus, nisi imperitia vel ignorātia esset intollerabilis, qr tunc secus esset, vt in. c. fi. de eta. & quali. Declaro apertius predicta & mā ſm qd mihi vr̄. nā aliqñ quis non est peritus ad vnū bñficiū, vtputa curā aiarum hñs. & q̄uis veniat ab illo deponēdus, nō tn̄ ab alio bñficio simplici ad qd forte sufficiens reddit̄. Et sic verbū, deponēdus, nō est pro amittere sumendum
46 vt a quocūq; bñficio venit deponendus. † Et iō de tali bñficio quo dignus sit, erit sibi ꝓuidēdū, ea rōne ne cogat̄ in opprobriū cleri mēdicare, vt no. in. c. ij. de preben. sed vbi oino esset imperitus literarū & insufficiēs ad qdcunq; bñficiū, adhuc dico tali eē ꝓuidendū illa rōne ne cogat̄ mēdicare &c. Et dz p eū qui ipsum ordinauit sustētari in odiū sui, qr ꝓmouit indignū & ad hrditatē elegit, que oibus literatis & idoneis patēs et ita amplissima est nisi iste taliter ꝓmotus de sua paterna hereditate posset se sustētare, arg. eorū que no. & le. in. c. eps si aliquē. & c. cū scdm, de preben. & tūc viuat de facultatibus suis, & addiscere querat, immo cōpellat̄ si bñficiari dz, & postea cantare digne poterit illud psalmiste. Dñs pars hrditatis mee & calicis mei, tu es qui restitues hrditatē meam mihi. habent̄ hec verba in. d. c. cum scdm aplm. atq; ēt illud dicere. portio mea est dñs in terra viuentiū. de hoc vide questiōes que incipit, quero an pro eo &c.
47 ¶ † Quero qd si clericus dimittat horas canonicas dicere ꝓ eo qr nō hz breuiariū, an si dixerit alias horas, vz crucis, trinitatis, spiritussancti, beate virginis, vel orationē dñicā. s. pr̄ nr̄, vel alias oratiunculas possit recōpēsare, & sit excusatus. Rñdet̄ ꝙ sic. & tunc nō peccat mortaliter. Ego vero aliter in hac mā puto distinguendū & dōm, aut loquimur de eo qui pōt sibi ꝓuidere de libro pro officio dōo, vtputa q potens est ad emendū breuiariū vel ad faciēdū sibi scribi, vel qr est in loco vbi est ecclesia hñs libros ꝓ horis dicendis & nō ꝓuidet, & tūc in culpa est, & peccat mortaliter, qr non satisfacit obligationi ad quā astrictus est, nec pro satisfaciēdo diligentiā adhibet, vnde nō est liberatus, argu. no. in. l. ꝙ te. ff. si cer. pe. Quid aliud est de tali dōm, nisi qr tanq̄ desidiosus & morosus venit dānādus. ꝓ hoc facit regula, mora sua cuilibet est nociua. de reg. iur. li. vj. Nec admittit̄ si velit illā excusationē facere ꝙ loco horarū dicit in recōpensam alias ora
48 tiones, † qr aliud ꝓ alio inuito creditore solui nō pōt, presertim vbi facultas soluēdi adest, vt scribit Paulus iurisconsultus in. l. ij. ff. si cer. pe. postq̄. n. p obligationē ꝯtā in susceptione ordinis vel bñficij obligatus ad ipsas horas extat, de qua obligatiōe dixi. s. in. q. q̄ incipit, quero prio. & ex quo capite descēdat ista obligatio ibi vide & in qone alia sequēti. Igit̄ ipsas horas psoluat, qr hoc dat ipsa obligatio & forma ꝯstōnis ecclesie. & ideo in forma solutio ipsarū horarū fieri dz, si dz dici liberatus. arg. instit. qui. mo. tol. oblig. in prin. vbi dicit text. ꝙ solutione eius qd debet̄ tollit̄ ois obligatio. & alibi dū dicit ꝙ ꝓmissio tollit̄ solutione eius qd ꝓmissum est, ar. no. in. c. ad nrām. de iureiu. l. j. & in. l. ꝓmissor. §. ꝯstituto. ff. de ꝯsti. pec. & in. l. itē si liberatus. §. q paratus est. ff. qb. mo. pig. vel hypo. sol. Nā qñ clericus ꝓmouet̄ ad sacros ordines vel dñficia recipit, resultat ista obligatio vt has horas legere teneat̄, & ad hoc vr̄ se obligare in ꝯntiam ad oia q̄ iuris dispositio dictat rōne ordinis vel bñficij suscepti, qr q vult antecedēs, velle dz & ꝯns necessariū ad illud. c. ꝓterea. de offic. delega. & l. ad lega. ff. de pcu. & vide in. d. q. j. Aut non pōt sibi ꝓuidere de libris, vtputa qr est in carceribus vel in via suo breuiario spoliatus, nec hz vñ posset hr̄e recursum ꝓ officio suo legendo, & tunc talis est excusatus dōo eas orationes, & psalmos
49 quos scit & pōt, & hoc mō crederē ꝯpensationē admittēdā. † Sz cōsulo si pōt, bñ faciet offm̄ omissum repetere, & ꝯsulte opabitur exēplo debitoris, q lz in termino suo creditori nō possit satisfacere, nihilominus non dicet̄ esse liberatus pp hoc, immo ipso puenēte ad pinguiorē fortunā & ad facultatē soluendi, tunc soluere tenet̄ creditori suo quē pp egestatē & impossibilitatē sui debitoris oportuit hr̄e patientiā. ar. no. in. c. odoardus. de solu. vt ibi gl. & in. l. is q. ff. de cessi. bo. iūcta. l. j. C. eo. ti. Nā deus est creditor cui debitū debet̄, & hoc in. c. nr̄o dr̄ ibi pensum seruitutis &c. nisi esset tāta multitudo vt inqt Host. ꝙ ipse redicere nō posset, tn̄ dz sibi imponi pnīa quasi impossibile foret ipsum posse redicere. ar. ff. de reg. iur. impossibiliū. & de pac. c. fi. & hoc opus vt dicit Inno. ēt placuit multis. Sed dicit ipse ꝙ si nō redicat nō peccat, dūmō de pctō omissionis sibi imponat̄ penitentia, vt sic puniat̄ in quo deliqt. credo ꝙ bñfaciet vt ꝯsulat cōfessorē peritum, qr bonarū mentiū est ibi timere culpā vbi culpa nō est. c. ij. de obser. ieiu. Et si necessitas vtputa infirmitatis allegat̄, videat bene qualis fuit ista necessitas omittēdi horas cōfessor, qr ipse deus nō dz esse deterioris ꝯdōnis q̄ homo creditor, cui ipse homo tā quā eius creatura seruire tenet̄ & debitum suū super iudicia iustificationis sue persoluere, vt dicit tex. noster in fine sui.
50 ¶ † Ista dixi ꝓpter nōnullos q non verent̄ prelaturas & bñficia retinere pp quēcūq; casum ēt leuē omittūt offm̄ ad qd obligant̄ rōne bñficij, vt in. d. c. fi. de rescrip. lib. vj. aut modicā infirmitatē cōtinuā aut interpollatā. & ꝯ hos facit. l. v. ff. de re iudi. qr talis nō excusat̄ ab officio, vt inqt Hosti. nō aduertēs ꝙ hoc sit ō pcepto & ex hrditate xp̄i viuant, vt in. c. cū ſm aplm. de prebē. & honorē & oimodā reuerētiā ab hoibus assequant̄ pariter & dignitatē, vt no. in. c. de multa. & p totā. de prebē. & dig. Et iō ꝓ tot & tātis bonis nō deberet clericus horas ēt ex qualicūq; necessitate cedere repetere, qr ꝓ pena esto ꝙ sit in carceribus nō pdet fructus bñficiorū suorū, & si illos pdidisset sibi cōpetit actio ad recuperādū, qr priuilegiū spoliati latissimū est, vt in toto ti. de cau. pos. & ꝓprie. & in toto ti. de resti. spo. in decre. & in. vj. mō sicut pōt fructus recuperare & eos petere, quare nō ita dz offm̄ omissum ēt in casu necessitatis vt. s. psoluere. Nā postq̄ sentit cōmodū sentiat ēt onus. & ꝓ hoc facit ēt ea q̄ no. in regula q sentit onus &c. de regu. iur. lib. vj. Et vide q̄ dixi. s. in. q. q̄ incipit. qro ꝯnter. vbi ple
51 ne. † Sunt nōnulli q letātur sibi potius emere libros legales vel iuris canonici aut equos vestes & splendidos alios ornatus q̄ vnū breuiariū, immo & si illud hñt dedignātur ad manus recipere, vel qd verius est qñq; verecūdant̄ si videātur cū ipso p ecclesiā vel viā aut in domo, & pulchriora sunt ornamēta aut lectisternia selle equorū suorū & coopertura, q̄ coopertura librorum aut breuiarij ꝓ officio diuino, qd q̄tū sit abhominabile vide qd dicit Stepha. papa in. c. vestimēta ecclesie. de cōse. di. j. & in. d. cle. j. §. in multis. Sunt ēt aliq dicētes ꝙ ex quo necessitas nō subest legi & lex nō sit imposita infirmis, iō vr̄ ꝙ clericus non teneat̄ repetere offm̄ omissum, ꝓ ea q̄ habent̄ in. c. ij. de obser. ieiu. nec fructus ēt restituere vt qdā dicunt. Sed Calde. dicit qd vr̄ verius sibi ꝙ tenent̄. qd intellige sane pp superius dicta, nisi infirmitas esset ita grauis ꝙ eo tpe quo diceret officium deberet imminere periculū & obesse, tunc bñ succederet illa doctrina ꝙ lex nō sit infirmis posita &c. De hac dr̄ tangi p Ray. in summa de aposta. in fi. Sz cogita vtrū excusatio sit acceptabilis deo & in foro anime. nā multa possent super hoc adducere, sed nolo esse prolixus. & sic per predicta videtur q̄tum in me est expedita questio.
52 ¶ † Quero an obligatus ad has horas canonicas, teneat̄ etiā horas & officiū beate virginis dicere & vigilias mortuorū. Rñdet̄ ꝙ nō. & hoc probat̄ ex textu nr̄o, in quo nulla fit mentio de officio virginis vel vigilijs mortuorū, ergo ad eas non tenet̄, qr casus omissus ꝓ omisso habēdus est. c. si susceptū. de rescrip. li. vj. & l. cōmodissime. ff. de libe. & posthu. & si aliq hñt in deuotiōe has horas vel vigilias dicere, hoc bñ pñt, sed eorū deuotio non dz alios aggrauare, ſm Guil. Pau. & Inno. in d. cle. j. Fatent̄ tn̄ ꝙ qs non teneat̄ ad eas iure scripto, nihilominus pñt teneri de consuetudine, lege vel statuto aut alia institutione regule ſm qd monachi & religiosi hñt ex suis instōnibus, vnde si seruitores Marie ipsius ecclesie consueuerunt cōiter horas istas virginis Marie & vigilias mortuorū dicere, tunc ad eas tenent̄, qr bñficiati sunt in illa ecclesia. ar. a simili. c. ex parte. de cēsi. Et rō est ꝙ qlibet dz se cōformare in moribus consociorū officiantiū, nec dz se ab eis retrahere, qr scribit̄ ꝙ turpis est pars que suo toto nō cōuenit, vt in. c. que ꝯ mores. viij. di. de spon. duo. c. fi. & ibi legitur quod quicunq; se non conformat moribus aliorū talis est superstitiosus &

fus ⁊ intemperatus, vt inquit Augustinus in libro de doctrina
christiana. ⁊ in.c.j.xlj.dis. Idem ratione obligationis contracte
in receptione beneficij, de qua materia dixi supra in.q. que inci⸗
pit, quero quid si clericus.
53 ¶ † Quero adhuc ꝓ maiori declaratione premissorū, an omit⸗
tens offm̄ beate virginis vel vigilias mortuorū dicere peccet ⁊
puniri posset. Rn̄detur ſm Guil. ⁊ sequaces eius in.d.cle.j. ꝙ ita
eque punitur sicut omittēs alias horas canonicas. ⁊ not.c.j.xj di.
ꝑ glo. qr transgressor cōsuetudinis sicut transgressor legis vel ca
nonis venit puniēdus.xj.di.in his. ⁊.c.cū cōsuetudinis.de ꝯsue.
Dicit tn̄ Guil. hoc verū de officiantibus ⁊ residētibus in ipsa ec
clesia, secus in illis qui iusta de cā, vtputa studiorū vel alia absen⸗
tes sunt, ⁊ idē Stepha. Ego vero puto aliter dōm ⁊ distinguen
dū in hoc articulo sic. aut hore beate virginis vel vigilie mortuo
rū dicuntur ordinarie ex statuto vel ex consuetudine q̄ in hoc sum⸗
me est laudāda, qr per eā augetur cultus diuinus, ⁊ tunc dico ꝙ ēt
absentes tenentur ad eas ex quo de iure ⁊ ꝑ obligationē ꝯctā per
eos, vt.s̄. dixi in ꝓxi. precedēti. q. se obligarunt, qr vr̄ acceptasse
bn̄ficium cū suo onere, arg.c. significasti. de prebē. ⁊ iō ſm natu⸗
rā eius ⁊ ꝯsuetudinē eidē seruire dz. ⁊ pro hoc optime facit qd le
gitur ⁊ no.in.c. de his. ⁊.c. si.xij.dis. nam talis mos ꝓ lege seruan⸗
dus est, dicit tex.in.c. in his.vj.di. ⁊ vide.s̄.in.q. q̄ incipit q̄ro pp
superius dicta qd si in duabus ecclesijs ⁊c. Si vero extraordina
rie dicūtur in ecclesia pp aliquā cām emergentē, vtputa ad peti⸗
tionē alicuius ꝑsone, q̄ forte distributiones aliquas dari ex hoc
voluit, ⁊ tūc q est absens nō tenetur ad eas, nec qcq̄ʒ ex his distri⸗
butionis ꝑcipiet, qr nullū onus sentit, iō nullū cōmodū ꝑcipere
debeat. regula iu. de reg. iu. lib. vj. ⁊ ar. no. in.c. vnico. de cle. non
resi.li.vj. cū mā sua, hāc distinctionē reperio tactā q̄ʒuis nō ita cla
re ꝑ Zaba. recitātē Tho. in qdlibeto suo de suffragijs mortuoꝝ,
⁊ ēt ꝑfati do. videntur idē sentire, sʒ sub nube. ⁊ qd dixi de istis ho
ris idē dicas de illis deuotionibus q̄ hn̄t dici ex statuto vel ꝯsue
tudine ecclesie vel ex institutione alicuius religionis.
54 ¶ † Quero in quo loco sunt dicēde hore canonice. Rn̄detur ꝙ in
ecclesia in qua est bn̄ficiatus. ar.c. vnico. x.q.iij. alle. ego meliorē
tex.c. dolētes. de cele. mis. ⁊.c. si.xcij.di. ⁊.c. qd in te. de pen. ⁊ re.
⁊ facit.c. alma mr̄. de sen. excō. lib. vj. vbi tpe interdicti debēt cō
uenire clerici in ecclesia ꝓ horis dicēdis. vide ēt bonū text. in.d.
cle.j. de cel. mis. ibi tarde ad chorū veniēdo seu ecclesiā ipsaʒ ⁊c.
ergo ibi est casus ꝙ in ecclesia hore sunt dicēde, vt ꝓbatur ēt in iu
ribus ꝑalleg. ⁊ facit ꝓ hoc dictū Basil. de cultu diuino. Silr ēt
dr̄ de clericis q sunt absentes ab ecclesijs in qbus sunt ititulati,
ꝙ potius orare debēt in ecclesijs q̄ʒ alibi. silr mō dico de laicis,
qr ad hoc ecclesie sunt inuēte ⁊ deputate vt in iuribus ꝑal. de cō
se. di.j. quasi ꝑ totū, ⁊ in.c. decer. de imu. eccle. lib. vj. ⁊ arg.c.j. de
purga. post partū, ⁊ no.in.d.cle.j. ꝑn̄t tn̄ clerici ex cā rōnabili, pu
ta ꝓ administratiōe rerū ecclesie vel alia cā absentes ab ecclesia
extra ecclesiā suū offm̄ ꝑsoluere siue eqtādo vel stādo seu in via,
vt no.in.d.cle.j. Et rō est, qr sicut ministeriū absentis ꝓdest in ec
clesia residētibus, ita ⁊ ministeriū eorū q in ecclesia sunt offician
tes ꝓdest eis q sunt ex̄ ecclesiā ꝓ vtilitate eccl'ie. Tales. n. residē
tes reputantur.c. ex pte. de cle. nō resi. ⁊.c. cū nō deceat. de elec. cū
mā sua. li. vj. sʒ videat q taliter absens est, vt negotia sollicite ⁊ fi
deliter sollicitet ⁊ exerceat ⁊ q̄ʒcitius pōt ad ecclesiā reuertatur ⁊c.
55 ¶ † Quero cū qs est in choro alijs ibidē horas legētibus vel cā
tantibus an liceat sibi ad ptē ⁊ de ꝑ se horas suas vel alias ora⸗
tiōes dicere. Rn̄detur ꝙ nō, nisi subsit iusta cā, qr obligatus est cū
alijs officiare, vt no.in.c. nr̄o. ibi dū dicit aut a scholaribus pub⸗
lice ꝯpleantur, nō dicit cōpleatur, in numero singulari, sed in plurali
loquitur tex. ⁊ sic in cōi ⁊ in sil' dici debēt ⁊ compleri vbi sunt colle
gialiter cōgregati in choro aut in ecclesia vbi clerici ꝯuenire de
bēt ꝓ officio celebrādo, ⁊ in.q. ꝓxi. ꝑce. ⁊.s̄. in multis locis dictū
est, ⁊ vide q̄ dicta sunt in.q. q̄ incipit, q̄ro an obligatus ad horas
canonicas ⁊c. ⁊ vide decretū Basi. de cultu diuino ⁊c. vn̄ si vocē
ab alijs subtrahit peccat, qr agit ꝯ iuris dispōnē ⁊ principis mā
datū seu ecclesie, vt in.c. nr̄o. facit.c. si aūt vobis.xj.q.iij. ⁊.c.ij. ō
tuleris neglecto eo ad qd teneris. dicit beatus Hierony. ingratū est spūisancto qcqd ob
cū alijs publice psallere ⁊ cantare ⁊ nō ad ptē oratiunculas dice
re, qr ⁊ si bonū sit orare, intellige hoc verū suo tpe, nā cōe bonuʒ
ꝑferenduʒ est singulari bono, ⁊ ꝑsertim qn̄ in cōi bono versatur ⁊
continetur eius priuata vtilitas, vt legitur ⁊ no.in.c. bone. de postu.
prela.lo.j. vnde si cū alijs legat satisfacit ēt ꝓ debito suo ad qd
tenetur, vt in tex.no. Item qui satisfacit ordinationibus ecclesie ⁊
consuetudini cuʒ in ecclesijs collegiatis collegialiter officia dici
debeant. arg.c. dolentes, de cele. missa. ⁊.d.cle.j. Et dictum fuit
aliud.s̄.in.q. que incipit, quero que hora dicatur competens, ⁊
in alia.q. que incipit, quero in quo loco ⁊c.
¶ In alijs vero dicit, vt in.d.q. q̄ro q̄ hora ⁊c. Obedit ēt regu⸗
lis sanctorū patrū ⁊ maiorū suorū seq dz vestigia eorū cū qbus
viuit.c. recolētes, ō sta. mo. Et esto ꝙ bonū sit orare vt dixi. At
tn̄ hoc tpe officij dū ab alijs celebrantur abstinēdū est, qr ⁊ qn̄qʒ a
bono abstinemus vt mādatis scōrū patrū ipsorū obediatur.c. qd
ergo.xj.q.iij. ⁊ maxime qr subtrahēdo vocē suā alios scādalizat
⁊ ꝑturbat qd oīno ꝑcauendū est.c. nihil cū scādalo, de prescrip.
56 ¶ † Quero qn̄ ꝑsbyter missam celebrat an audiētibus missaʒ li
ceat suas oratiōes legere. Rn̄detur ⁊ dic ꝙ qn̄ missa celebratur ⁊ ꝑ
sbyter alta voce legit ⁊ ꝑsertim oratiōes epl'aʒ ⁊ euāg. qlibet de
uote audire dz ⁊ sub silētio, ⁊ ꝑsertim loquor de intelligētibus ⁊
lr̄atis viris. Vn̄ dū legitur euangeliū debes ꝯsiderare qd xp̄s est
q loquitur ⁊ nō homo, qd ꝓbatur in prin. ⁊ ex tenore euāgelioruʒ in
qbus gesta xp̄i cōtineri dicuntur. In illo tpe dixit Jesus discipu.
suis parabolā hanc ⁊c. Mō si vnus princeps terrenus vel ma⸗
gnus dn̄s loq̄retur iā ꝑsto ꝑstares audientiā cū reuerentia maxia,
nec imisceres aliqua verba tua nec vlterius, imo duʒ loqueretur
ipse, nescio si auderes allegare Aug. ⁊ Ambr. sed credo vt pru⸗
dēs expectares patiēter finē v̄borū suorū ⁊ postea diceres facta
tua, q̄ʒto magis audire debes creatorē tuū vel apl'm loquentē in
epl'a sua tanq̄ʒ nuntiū Jesu Christi. silr mō qn̄ dicuntur oratiōes,
qr oīno debes obmutescere ⁊ dimittere oratiunculas tuas quas
nō debes credere meliores vel efficaciores illis quas ecclesia to
ta ⁊ vl'is dicendas esse decreuit. Et iō qn̄ nomen ipsius Jesu xp̄i
audis ⁊ eius gesta noiare, flectere debes genua nedū corꝑis sed
⁊ cordis, vt habetur ꝑ Jo. and. in ꝓemio. vj. lib. ⁊ in.c. decet. de im
mu. ec. lib. vj. vbi recitatur illud, qd in noie Jesu oē genu flectitur ce⸗
57 lestiū, terrestriū, ⁊ infernorū. † Nota ꝙ grāde ⁊ salutare est no⸗
men istud ꝑ qd facti salui sumus, vt no.in.c. vnico. de sac. vnc. ⁊
in.d.c. decet, ⁊ cogita si bn̄ dico. Nā ⁊ si qs nō hʒ vocē sonoraʒ
nihilominus eā subtrahere nō dz, qm̄ ex diuersitate vocū resul⸗
tat melodia tota ⁊ dulcis representatur cātus, sicut videmus in or
ganis in qbus sunt fistule parue grosse ⁊ grossiores sonū emittē
tes ⁊ totā melodiā ornātes ⁊ ꝑsentātes, sic ēt diuerse voces tuba
les incboāt termināt representāt ornāt melodiā ⁊ cantū, ⁊ iō q̄ʒ⸗
uis vocē sonorā nō hēat qs, tn̄ eā nō subtrahat, qr dz ſm gratiaʒ
sibi a deo datā creatori suo seruire ⁊ fructū labiorū suorū cū pu
ritate ꝯscie atqʒ deuotione porrigere, vt in cle.j. de cele. mis. ⁊ qr
cantus est in ecclesia de necessitate, vt ꝓbatur ꝑ psalmistā sic dicen
tē, psallite dn̄o in cithara, in cithara ⁊ voce psalmi, in tubis du⸗
ctilibus, ecce qd psalmista iubet deū voce laudari, dū dicit psalli
te ei in voce ⁊c. qd qdē verbū psallite est impatiui modi. Et ideo
succedit regula illa ꝙ ꝑcipitur imperatur, ⁊ qd impatur necesse est fieri
c. qd precipitur. xiiij. q.j. nec excusatur si dicat nescio cātū, qr dz addi
scere ipsum sicut ⁊ offm̄, alioqn in culpa est dū acceptauit benefi
ciū, ⁊ ignorat q̄ sunt necessaria ad ea pp q̄ datur bn̄ficiū, quare im
58 miscet se in arte quā ignorat, ergo nō venit excusandus. † sicut di
cimus de medico ⁊ de iudice q ꝑ imperitiā male medetur ⁊ indi⸗
cat, nā talis venit puniēdus ⁊ actione in factū tenetur, inq̄ʒtū reli⸗
gioni iudicāt videri equū. ff. de va. ⁊ extraor. cog. l. si iudex. in⸗
sti. de obli. q̄ ex quasi deli. nas. in prin. impitia nāqʒ culpe cōpara
tur. j.q.j. nō est putāda. in fi. xxix. dist. c. vlti. cū no.in.c. aures. de
eta. ⁊ qua. ⁊ si videbat se nō idoneū non debuit pati vt ꝓmoue⸗
retur, nā ꝓmouēdus ad bn̄ficiū dz in tribus presertim esse sufficiēs
⁊ examinari, vcʒ si bn̄ legat si bn̄ ꝯstruat, ꝓut no. in cle. vnica. de
ꝯces. ꝓbē. Et esto ꝙ examinator in ꝓmotione ad bn̄ficiū male fe
cerit, attn̄ culpa ⁊ delictū examinatoris nō excusat taliter ꝓmo⸗
tū, debuit tn̄ tpe ꝓmotionis fateri ignorātiā suā. ar. no. in.c. que
ris, de eta. ⁊ quali. ⁊ in.c. indecorū, ⁊.c. eā te. e. ti. cū simi. dz qsqʒ
prius eē discipulus anteq̄ʒ magister.c. cū in magi. de elec. ⁊.xvj.
q.j. sic viue. ⁊ iō talis est bn̄ficio sufferēdus si nō vʒ aut nescit vel
nō vult studere vt sciat onera bn̄ficij ⁊ offm̄ pp qd datur bn̄ficium
supportare ⁊ fructū ꝑcipit, ⁊ facit ꝓ h̄.l. vnica. §. ꝓ scdo. C. de ca
du. tol. ⁊ regula q sentit, de re. iu. li. vj. ꝓ hoc vide. q.s̄. positā inci
pientē, quero vlterius, vt me cla. fa. ⁊c. ⁊ iō ex premissis liq̄t hūc
nullatenus excusandū cū perfecte officiū non impleat qui can⸗
tus est de necessitate clerico, vt inqt Aug. ⁊ in.c. q̄ ipsis. xxxviij.
59 dist. in ver. antiphonarius. † ergo videat bene qūo fructus bene
ficij percipit non satisfaciendo in his que ad seruitiū beneficij re
quiruntur, qr dubito an bona consciētia possit eos percipere ⁊ an
teneantur ad restitutionē, super hoc nolo me extendere. Et consi⸗
dera turpē quid si mercennarius non seruiat perfecte dn̄o an ꝓ⸗
mereatur salariū, ⁊ eodē modo de milite qui sine armis accedit ad
bellū vel alias minus ꝑfecte militat an debeat hr̄e stipēdiū co⸗

gita in conscientia tua ⁊ quere peritũ confessorẽ ⁊ accusa negli-
tiã ⁊ culpã tuã piger ⁊ ignorãtiã ⁊c. Et aduerte qñ cãtas ꝙ can
tus sit cũ cordis deuotione, vt vult. c. nõ mediocriter. de ↄ̃se. di.
v. ⁊ Psal. inqt. psallite deo in iubilatiõe. ẽt voce sua clericus stu
deat nedũ ppl'o placere, sed deo magis, ⁊ iõ Hiero. in ep'la ad
Ephe. ↄ̃ tales studẽtes placere ppl'o ꝙ̃ deo, scribit eos reprehẽ
dẽdo, ⁊ recitat̃ in. c. ij. xcij. di, ⁊ ibi glo. ⁊ ille tex. facit ↄ̃ illos q in
diuino off'o volũt cãtare cãtilenas aut eas in organis ludere, ta
lia nõ debẽt imisceri in diuino off'o, s3 ea q̃ sunt ꝓ forma tradita
ab eccl'ia, ⁊ in iuribus palleg. ⁊ in. c. sctã ro. ec. xcij. di. Nec cho-
ree aut alie insolẽtie in ecclesijs aut cemiterijs fieri, hoc expresse
prohibet̃ fieri per. d. cle. j. ⁊ per. c. cũ decorẽ. de vita ⁊ hone. cle.
⁊ per decretũ Basil. de cultu diuino, ⁊ de represen. non fi. ⁊c. ⁊
sic ex premissis liquet responsum questionis.

60 ¶ † Quero an sufficiat clerico ipsas horas mẽte sine verbali ex-
pressiõe legere. Rñdet̃ ꝙ sic, q2 soli deo porrigunt̃ q̃ cordis de-
uotionẽ respiciũt, ↄ̃ frustra vbũ adiũgit̃. ar. c. sedulo. xxxviij. di. ⁊
in. c. j. xcij. di. vbi d̃r ꝙ nõ voce, sed corde psallẽdũ est deo, ⁊ legẽ
do horas debemus ad deũ toto corde vigilare. c. qñ. de ↄ̃se. di. j.
In ↄ̃riũ ṽr facere. c. nõ mediocriter. de ↄ̃se. di. v. vbi habet̃ ꝙ tã
voce ꝙ̃ corde laudãdus est deus, ⁊ ꝑ h' fa. d. Psal. psal. clxxij.
Uoce mea ad do. cla. ⁊c. Nõ obstãt illa iura. ꝯ̃. alle. q2 ⁊ si dicãt
ꝙ corde deo psallẽdũ sit, nõ tñ excludit̃ qn deũ voce laudare de-
bemus, vt no. ꝑ gl. in. d. c. j. xcij. di. ⁊ in. d. c. sedulo, ⁊. d. c. nõ me-
diocriter, q2 deus nõ tm̃ respicit vocẽ, sed ⁊ cor orãtis, ⁊ vtrũq3
in sit̃ bonũ ẽ, imo d3 eẽ exp̃ssio, vt i cle. j. de cel. mis. in vbo, fructũ
labiorũ. Itẽ vt refert Zaba. Tho. in. ij. q. q. ij. ⁊ ois oratio q̃ fit ꝑ
ministros ecclesie d3 fieri in ꝑsona ipsius ppl'i, ꝓ hoc adduco. d.
sacre scripture hic. s. ministrare ecclesie est q orat pro ppl'o ⁊ vni
uersa sancta ciuitate Hierusalẽ, ⁊ hinc est ꝙ oratio d3 esse voca-
lis ⁊ sonora ⁊ publica vt sit populo not. Et iõ text. no. dicit vel a
scholaribus publice ↄ̃pleant̃ ⁊c. qd verbum publice no. ꝙ sit, vt
clericus publica ꝑsona dicat̃. ar. c. ꝙ̃ꝙ̃. de vsu. ⁊ iõ eius oratio
publica d̃r singularis, ⁊ priuata oratio quã qs ꝓ se ⁊ alijs facit
nõ est de necessitate ꝙ sit vocalis vel ꝙ fiat exp̃ssione verbali. ita
notãter dicit gl. magna q̃ ad lõgum tractat de oratione in cle. si
61 dñm. de reli. ⁊ vene. sanc. vbi d̃r † ꝙ vox triplici rõne adijcit̃ ora
tioni. p̃ ad excitãdũ interiorẽ deuotionẽ, qua mẽs eleuat̃ in deu3
qm̃ verbis ⁊ signis nosipsos excitamus ad sanctũ desideriũ agẽ
dũ, vt dicit Aug. ad ꝓbũ. Scdo ad reductionẽ debiti vt si ser-
uiat deo, seruire d3 totali corde ⁊ ope. de ↄ̃se. di. v. nũꝙ̃. Tertio
ex quadã redũdãtia ab aĩa in corpus ex vehemẽti affectiõe. Un̄
Dauid psal. xv. Letatũ est cor meũ ⁊ exultauit lingua ⁊c. Ex q̃
p3 ꝙ non sufficit mente horas canonicas dicere sine expressione
verbali, ⁊ hec ↄ̃cl'o ꝓbat̃ ꝑ ea q̃ le. ⁊ no. in. c. dolẽtes. de cel. mis.
ꝑ Inno. Host. ⁊ Jo. and. ⁊ apte ẽt in. d. cle. j. ibi, in verbo, fructũ
labiorũ suorũ. vt. ꝯ̃. dixi, vñ nõ in gutture aut inter dentes deglu
tiẽdo verba vel sincopãdo dicant̃ ille hore, ita ꝙ ẽt si solus dicat
offm̃, agat ita vt seipsum exaudiat, ⁊ nõ faciat sicut simia q̃ mo-
uet labia tm̃ ⁊ tñ nõ audit̃. ⁊ hoc intellige nisi hẽret alios orãtes
impedire ⁊ tũc potius silere d3 ne scãdalu3 faciat. vt dictũ est de
hoc in. q. q̃ incip. q̃ro cũ qs est in choro ⁊c. Intellige sane ↄ̃cl'o-
nẽ istã de eo q põt verba exprimere, secus si esset infirmus, ita ꝙ
nõ posset ipsa verba exprimere, tũc excusandus veniret. Idẽ in-
tellige de ↄ̃uersis ⁊ laicis ⁊ tẽplarijs qbus datũ est vt intersint di
uinis officijs ⁊ audiãt q̃ legunt̃ ⁊ cantant̃, put no. in. d. cle. j. per
Guil. ⁊ alios doct. q2 ipsi non debent cum clericis psallere.

62 ¶ † Quero q2. ꝯ̃. dixi ꝙ publice debẽt hore legi. an intelligatur
hoc indistincte de oibus. Respondet̃ vt. ꝯ̃. q2 scholares ⁊ q curã
aĩarũ ⁊ populũ habẽt, debent publice horas persoluere. Sed se
cus est de monachis q populũ non hñt, q2 tunc taliũ officia non
debent publice fieri, sed vbi alias haberẽt populũ, tunc debẽt pu
blica esse ⁊ publice cãtare, vt no. ꝑ gl. sup verbo. cetera offi. in. c.
de his. xij. di. ⁊. c. interdi. xvj. q. j. Et sic modo habes mãm decla
ratam, ⁊ qui teneantur publice horas legere, ⁊ qui non, ⁊ in qui
bus quo ad officium parificantur monachis curatis.

¶ Quero deinde de monacho ad ecclesiã secularẽ in qua fit of-
ficiũ curie romane vel ꝫm ↄ̃suetudinẽ ecclesie ꝓmoto, an teneat̃
ad illud offm̃ dõm. Respon. breuiter ꝙ d3 se cõformare cũ illis
cũ qbus cõuersat̃. ar. c. recol. de sta. mona. ⁊. c. j. xlj. di. cũ simi. ⁊
melius in. c. si. xij. di. ⁊. c. de mo. xvj. q. j. ꝑ doc. facit cle. ij. de cele.
mis. ⁊ ibi bona gl. in ver. licite. ⁊ not. in. c. clerici offi. in fi. de vita
⁊ ho. cler. ⁊. c. vnico. xviij. q. j. ꝑ archi. q2 in vno ⁊ eodẽ collegio
nõ debẽt fieri diuersa officia, s3 ↄ̃seruari nãm ⁊ instõnẽ hñficij cõ
uenit, qm̃ scãdalũ foret, a quo ꝓcauẽdũ est. c. deus q. de vi. ⁊ ho.
cle. ⁊. c. nihil. d̃ ꝑscr. ⁊ ne videant̃ i boue ⁊ asino arare. c. i actiõe.

63 ¶ † Quero vlterius ꝑ ꝑmissa ꝫm quẽ ritũ ⁊ quot psalmos ꝑ
qualibet hora debeat clericus dicere. Rñdet̃ qd hore sunt dicẽ-
de ꝫm formã ⁊ ritũ ecclesie romane ꝑ ea q̃ legunt̃ ⁊ not. in. c. j. ⁊
ij. xij. di. vbi Calixtus papa scribẽs oibus epi. in hec verba, non
decet mẽbra a capite discedere, s3 iuxta scripture testimoniũ oia
mẽbra caput sequant̃, nulli x'o dubiũ est ꝙ ap. ec. est m̃r oiu3 ec
clesiarũ, a cuius regulis nos nullatenus conuenit deuiare. Et sic
ex ꝑmissis appet qd cẽsendũ. Et hoc idẽ affirmat Greg. in. c. se.
⁊ in. c. basilicas. de ↄ̃se. di. j. In ↄ̃riũ ṽr facere. c. iusti. de ↄ̃se. di. ij.
⁊. xij. dis. de his. ⁊. c. illa. Solu. dicas ꝫm Guil. ⁊ Gen. in. d. cle. j.
ꝙ qlibet d3 ecclesie sue cõsuetudinẽ seruare intm̃, ⁊ tot psalmos
dicere ꝑ horis canonicis ꝙ̃tũ ecclesia sua in q̃ est hñficiatus sta
tuit ⁊ dicit. xij. di. nouit. ⁊. c. seq. in fi. ⁊ si secus faceret tanꝙ̃ trãs-
gressor ↄ̃suetudinis aut instõnis ecclesie poterit puniri, ⁊ ꝑinde
ac si esset trãsgressor legis. xij. di. in his. In ecclesijs vero mona-
chorũ ⁊ aliorũ religiosorũ seruari d3 illud qd dicit eorũ regula ⁊
instõ aut ↄ̃suetudo. c. de his. xij. di. nec ob. ↄ̃ ꝑ̃ facta, q2 l3 mos ec
clesie romane in sacris d3 seruari, nõ tñ sic est in istis horis cano
nicis ⁊ officijs diuinis vt inqt Ho. in hoc. c. ij. ⁊ de ↄ̃se. di. v. c. in
die. ⁊ le. ⁊ no. in. c. ij. de tẽp. ordi. vel aliter dicit ꝫm gl. in. d. c. ij. ꝙ
illa q̃ ecclesia ro. mãdat ⁊ docet seruare ad illa tenet̃ qlꝫ. secus
vbi nõ mandat̃ vel docet̃ seruari q̃ facit ipsa, arg. no. in. c. causis
de sen. ⁊ re iudi. ⁊ ex premissis infertur questio sequens.

64 ¶ † Quero ex ꝑdictis qd de illo q est extra diocesim vel hñficiũ
suũ vel in hñfi. sed nõ facit offm̃ ꝫm morẽ hñficij sui vel diocesis,
s3 aliud offm̃, vtpurã offi. rom. curie, an talis veniet excusandus.
Respõ. ꝫ3 Steph. in. d. cle. j. ⁊ Zaba. in hoc. c. nr̃o. ꝙ nõ. ar. cle.
ij. de cele. mis. salua tñ intentiõe. d. cle. ij. disponẽtis ꝙ clerici qui
cũꝙ3 ẽt religiosi q sint familiares ⁊ domestici cardinalium ⁊ epi
scoporũ, se possunt in diuinis officijs cũ ipsis ↄ̃formare. ⁊ intelli
go de legẽtibus ipsas horas cũ ꝑdictis dñis p̃latis, q2 possẽt eẽ
ꝙ familiares ⁊ domestici essent ⁊ tñ horas cũ eis nõ dicẽnt, put
d̃ facto videmus. ⁊ de his nõ ẽ dubiũ ꝙ tenent̃ ad offm̃ suũ quo
niã cessat cã mens ⁊ rõ. d. cle. ij. vñ in eis nõ vendicat locũ. ar. l.
adigere. §. ꝙ̃uis. ff. de iure pa. cũ suis cõcor. Et vbi alias esset in
hñficijs diuersis seu ecclesijs hñficiatus in qbus diuersa officia
tũc faciat ꝫ3 ꝙ dcm̃ ẽ. ꝯ̃. in. q. q̃ incipit, q̃ro ꝑ superius dicta ⁊c.

65 ¶ † Quero qũo se debeat habere clericus ⁊ ꝑparare, q ẽ accessu
rus ad offm̃ seu ad legẽdu3 horas canonicas. Rñdet̃ vt. ꝯ̃. vc3 ꝙ
cu3 audit signum vel sonu3 campane aut tubã que pulsari ↄ̃sue-
uit pro officio celebrãdo, stati3 d3 surgere ⁊ dicẽ aut cogitare ꝙ
signũ tale sit vox seu tuba summi ⁊ eterni regis precaminis inui
tantis ipsum ad laude3 ⁊ eius debitũ persoluendu3 ac excitãtis
opus vinee. ad ꝙ peruigili cura ⁊ solicitudine animiꝙ3 deuotiõe
accedere d3 vsꝙ3 ad finẽ laboraturus vt valeat ꝓ mercede sua de
narium diurnu3 recipere. Audi qd habet̃ in illo hymno. Prio
dierũ ⁊c. ⁊ lege ipsum vsꝙ3 ad finem, q2 instrueris qũo te hr̃e de-
beas. simili mõ hymnũ qui incipit. eterne rerũ, vbi reperies ver-
ba salutaria, ⁊ alibi ẽt scriptũ est, añ orationẽ ꝑpara aĩam tuam
ne sis quasi que tẽtat deũ, hoc fieri docet decre. Basi. de di. cul.
⁊ cũ reuerẽtia ⁊ habitu ↄ̃gruo ⁊ decẽti, nõ cum canibus aut aui
bus venaticis, de qbus in. d. cle. j. de cele. mis. ⁊ in cle. j. de vita ⁊
ho. cle. ⁊ in. c. j. no. eo. ti. lib. vj. ⁊ in. d. c. dolẽtes, ⁊ in. c. clerici of-
fic. eo. ti. in antiqs, ⁊ in. d. decre. ba. Ingrediat̃ ecclesiã vt fortis
pugil ⁊ athleta ꝓ ppl'o oraturus aduersus diabolum, exemplo
Moysi q dũ orabat ppl's vincebat, dũ vero spũs eius ab oratio
ne relaxabat̃ tũc ppl's ipse vincebat̃. Et ꝑmisso signaculo cru
cis qua salui facti sumus, vt no. in cle. vnica. de reli. ⁊ vene. sanc.
⁊ in. c. decet. de imu. ec. ⁊ oratione do. s. p̃r nr̃, vt moris est d3 in-
choare offm̃ ⁊ cũ vigili cura finire. Jõ dixi ꝙ ꝑparare d3 se, q2 le
git̃ in. d. decre. Basil. si qs est allocuturus principẽ vel dñm co
gitat qũo cũ eo sit locuturus, a fortiori se disponere d3 q cũ crea
tore suo est locuturus. iuxta illud Psal. Expectãs expect. ⁊c. ⁊
66 dixi ẽt ꝙ ad finẽ ⁊c. † q2 vniuscuiusꝙ3 rei ↄ̃siderandus est finis
dicẽte ꝓhta. Nõ q incepit, s3 q vsꝙ3 ad finẽ ꝑseuerauerit, hic sal.
e. vt sic ope nr̃o ↄ̃summato ⁊ debito nr̃o vc3 horarũ canoni. ꝓso
luto. eidẽ creatori nr̃o sup iudi. iusti. fue. vt dicit tex. nr̃ in fine de
bitas grãs referre redẽptioni nr̃e, dicẽtes in fine. Bñdicamus
dño, vt impleat̃ in nobis illud Psal. Bñdicã dñm in oi tẽ. ⁊c. ⁊
mereamur illã suauis. vocẽ audire ⁊ bñdictionẽ cũ multiplicato
fructu honore ab eo ꝑcipe, de qua in sacra scriptura scribit̃. Eu
ge serue bone ⁊ fidelis, q2 in pauca fuisti fidelis. ꝯ̃. multa te ↄ̃sti
tuã intra in gaudiũ dñi tui, ad qd qdẽ gaudiũ ille nos ꝑducat q
est trinus ⁊ vnus semp bñdictus in secula seculorum. Amen.

FINIS

Preclarus, ⁊ insignis Tractatus practicabilis, ⁊ quotidianus in materia Oblationum,

editus ab excellētissimo. U. J. monarca Domino Mariano Socino de Senis, genitore magni iuriscon sulti Domini Bartholomei Socini, vtilis ⁊ necessarius tam doctoribus, ⁊ scholaribus vtriusq; iuris censure, causidicis, ⁊ tabellionibus, q̄ ecclesiasticis personis, ⁊ alijs quibuscunq;.

¶ Integerrimo, atq; prudentissimo fratri, ⁊ clarissimo equiti domino Urbano del bello dignissimo orphanotropho pijssimi Xenodochij sacratissime virginis Marie della schala de Senis, patri ⁊ domino suo precolendissimo, Marianus Socinus senensis se plurimum commendat.

Cum superioribus diebus, integerrime frater, ⁊ miles, nonnullos ad me in materia oblationum abste transmissas qōnes recepissem, sup quibus quid tenendū foret, consilio meo declarari cupiebas. Affectans tuo honestissimo desiderio morem gerere maiorū nostrorū auctoritates atq; sententias ea qua potui diligentia pscrutatus sum, Ceterū cū oblationū māz menti voluerē atq; oino volutarē, intelligerēq; preter eas quas misisti circa materiā eandē plurimas quoq; dubitabiles obscuras, ⁊ difficiles qōnes suboriri posse. nō potui nō vehemēter admirari, q maiores nr̄i in ea mā quasi nihil scripserūt, atq; idipsum plerisq; in locis incōdite, ieiune, atq; incōposite tradiderūt, Quod eo maxime admiratiōe dignū esse cēseo, nā ⁊ vtilis pfecto res est, ⁊ mā, qua quotidie in vsum, atq; in exercitationē cadit, quo fit, vt eēt plenius attingēda, vt Paulus nobilissimus iuriscōsultus inqt, Animaduertēs igit̄ quāta diligentia, quo studio, qua prudētia, quāta insup pietate, misericordia, ⁊ charitate cōmisse tibi cure ⁊ administratiōi incūbas, ⁊ presis. Tua. n. opa, atq; puidētia esurientes pascunt̄, sitiētes potāt, pegrini, ⁊ hospites colligunt̄, nudi operiunt̄, expositi nutriūtur, ⁊ bonis artibus instruunt̄, puelle nubēt, egrotantes recipiunt̄, ⁊ curant̄, vinclis dānati visitantur, mortui sepeliunt̄. Et cetera oia quecunq; inueniri, dici, aut excogitari pnt. Pietatis, ⁊ misericordie opa ardētissimo charitatis aio accuratissime, ⁊ absolutissime exercent̄. Diuina insup officia catholice, ⁊ religiosissime celebrant̄. Aio ēt repetens quāto honore, fide, ⁊ affectiōe. Quāto deniq; studio, ⁊ amore, tu fratresq; tui semp me fueritis psecuti. Intelligensq; ipsarū oblationū nō solū frequētiā, verū ēt sanctissimos fructus, qñquidē illis medijs corpalē psperitatē, ⁊ diuitias seruamus, ⁊ augemus, diabolicas instigationes fugamus, supplicia vitamus. Corda nr̄a diuina gr̄a illustramus. Et tandē a pctis aias nr̄as absoluētes ad vere felicitatis gaudia pducimur, vt latius atq; vberius hec postea differenda sunt. Institui aio quo ad vires ingenij mei suppetūt, ipsius gloriosissime virginis Marie auxilio fretus mām ipsam tū copiose, tū ēt dilucide, ac pspicue, ⁊ ordinate ptractare. Quare religiosissime vrbane opusculū hoc pro tua solita humanitate iocūde suscipies. Quo tu successores tui exortis iā ambiguitatibus finē imponere futurisq; oblatiōibus, ne vlla post hec dāna pnitiose ambiguitates, ne ēt pnitiose hoium fallacie contingāt, q̄ facillime puidere poteritis. Ceteri vero cū oblationū vberrimos fructus senserint ad illas ardētissime faciēdas, vt mea fert snia, imitabuntur, ⁊ impellentur. Uale.

Partitio vt sepius a nobis scriptū est, aium incitat, mentē preparat, memoriā reformat, ⁊ illustrē, ac pspicuā totā reddit oratiōnē. Per partes. n. facilius in cognitionē totius adducuntur. Ut ergo p partiū distinctionē oblationū mā inuentione facilior, ⁊ intellectu clarior fiat. Opusculū hoc principalr̄ distinguimus in viginti libellos. ⁊ libellū quēlibet in suas qōnes diuidemus prout ipsius materia patietur.

In primo libello continentur infrascripte questiones.

rum sub quibuscunque verbis facta, dummodo oblatio comprebendat omnia bona presentia, & futura, & omnia iura presentia, & futura.
Quid si offert omnes res presentes, & futuras.
Utrum in tali oblatione veniant omnia bona
Utrum valeat oblatio persone facta ecclesie seculari, aut hospitali, vel alteri pio loco absque bonis.
Utrum valeat oblatio persone, & bonorum, de viribus predicte oblationis.

Libellus vndecimus.

De viribus oblationum predictarum quo ad preiudiciu3 creditorum habentium hypothecam expressam, vbi distinguitur.
Quando quis obtulit duntaxat bona sua sine se.
Quando obtulit se sine bonis.
Quando obtulit se, & bona.

Libellus duodecimus.

De viribus oblationum predictarum quo ad creditores ipsorum offerentium solum habentibus tacitam hypothecam in bonis offerentis.

Libellus. xiij.

De viribus oblationu3 quo ad preiudiciu creditoru psonaliu3.

Libellus. xiiij.

De effectibus oblationum respectu preiudicij creditorum tunc non existentiu, sed qui post profecta oblatione3 superuenerut.

Libellus. xv.

De effectibus oblationum respectu preiudicij aliorum, qui non sunt creditores. Et primo respectu filiorum, qui viuunt te pore facte oblationis. Secundo respectu filioru3, qui post profectam oblationem suscepti sunt.

Libellus. xvj.

De effectibus oblationum respectu vtilitatis ipsoru offerentiu.

Libellus. xvij.

De effectibus oblationum respectu eorum pro quibus fierent, & an alijs pro quibus fierent prosint, videlicet tam pro viuis, quam etiam pro defunctis. vbi multas & singulares questiones inuenies & vtiles.

Libellus. xviij.

De effectibus oblationum quantum ad virtutem acquisitiua3.
Cui querantur oblationes facte imagini, vel statue prophane.
Quid si offerens aliquid imagini religiose exprimat cuius contemplatione faciat talem oblationem, seu cui velit ea3 queri.
Quid si consuetudo disponit, quod oblationes facte imagini alicuius sancti querantur potius vni quam alteri.
Si est dubium cui acquirantur dicte oblationes, quando fiunt imagini, vel statue, vt supra re dubia existente, cui acquiri debent, An domino domus vel parietis vbi depicta est imago vel statua affixa. An ecclesie nominis illius sancti. An ecclesie cathedrali. An episcopo, An ecclesie parrochiali.
Cui querantur oblationes facte ad altare in capella alicuius ecclesie. An rectori illius ecclesie, An capellano illius capelle vel altari.

Libellus. xix.

Quid facere debeant vel possint recipientes oblationes de ipsis oblationibus.
Utrum oblate ad vnum vsum possint in alium transmutari.
Utrum possint transmutari auctoritate legati de latere.
Utrum voluntate offerentis possit in aliu vsu3 fieri comutatio.
Qualiter succurratur contra non adimplentem modu3 adiectu rebus oblatis.

Libellus. xx.

Quales debeant esse qui mittuntur pro oblationibus & de pena non mittentium dignos.

SUMMARIUM

1 Oblationum tres sunt species.
2 Oblatio propter varias causas fit.
3 Oblatio verbum stricte sumptum quid significet.
4 Oblatione quis in mora constituitur.
5 Oblatio proprie sumpta refertur ad id, quod in cultum dei exhibetur.
6 Oblatio Deo multipliciter fieri potest.
Et dicitur etiam sacrificium.
7 Oblatio fieri potest in recompensationem beneficij a Deo accepti.
8 Oblatio etiam fieri pot ad sustentationem ministrorum dei.
Decime dicuntur offerri.
9 Oblatio etiam fieri potest, vt id, quod offertur, integrum remaneat diuino cultui deputandum.
10 Sacrificium fit in recognitionem diuine subiectionis.
Oblatio voluntarie fit.
11 Oblationis descriptio.
12 Diffinitio bona ex quibus constare debeat.
13 Donare se proprio quis non potest.
Promittere quis potest tria regule substantialia.
14 Offerre quis potest seipsum, tria substantialia regule non profitendo.
15 Donatio omnis est doni datio.
Res est nomen generale, & rem quālibet significat.
16 Oblationis alia diffinitio.
17 Uerbum, actus, in diffinitione oblationis quare ponatur.
18 Oblationes quandoque fiunt propter necessitatem ecclesie, vel pij loci.
Et naturam elemosinarum sapiunt.
19 Elemosina quid significet.
20 Oblationis alia diffinitio.
21 Actus exteriores alicuius virtutis qui possunt attribui electiue vni et alteri virtuti, cui attribuantur.
22 Uoluntas, & propositum maleficia distinguunt.
23 Elemosina, & sic oblatio est actus charitatis exterior.
24 Oblatio quando non sit actus charitatis, sed satisfactionis.
Peccata elemosinis redimuntur.
25 Oblatio quando sit actus latrie.
26 Oblatio quando sit actus liberalis.
27 Uerba illa posita in diffinitione oblationis, per quem quis trāsfert se &c. quare ponantur.
28 Uerba, aut sua, quare ponantur in dicta diffinitione.
29 Uerbum, misericordia motus, quare ibi ponatur.
30 Uerba, sponte donat, quare ponantur.

Primus libellus.

Quoniam omnis nostra disputatio circa oblationu3 materiam habenda est. Institui in primis tractare, quid sit oblatio, & de ipsius oblationis quidditate, ac significato. 1 † Est igitur aduertendu3 quod Ray. in summa in ti. de parrochijs. §. secundo. Joan. and. in. c. quāuis. de deci. dicunt quod oblationum tres sunt species.

¶ Prima est alicuius rei donatio deo vel ecclesie inter viuos sponte facta.

¶ Secunda est alicuius rei donatio deo, vel ecclesie causa mortis facta.

¶ Tertia est quotidiana, & vsualis, quam faciunt fideles ad altare, vel ad manum sacerdotis. Sed predicte descriptiones, & diuisiones mihi non placent, ideo illas ommittam. Et quanuis docto. nostri in hac materia paru3, & fere nihil scribant, & textus admodum pauci reperiantur. tamen ego materiam ipsa3 latius examinabo.

2 ¶ † Pro ipsius igitur materie fundamēto atque faciliori cognitione premittendum est, quod oblatio potest propter varias causas fieri, vt ex infra dicendis clarius apparebit.

3 ¶ † Quid significet verbum oblatio stricte sumptum? Et in primis illud sciendum est. quod oblationis verbum est satis generale, continens quemlibet actum, per quem aliquid alicui offertur, & descendit ab offero, quare siue deo, siue ecclesie, siue pio loco, siue rei publice, siue alicui priuato aliquid offeratur, oblatio dici-
4 tur. † vnde & ad constituendum aliquem in mora, vel ad moram ipsam purgandam plerunque oblatione vtimur secundu3 ea, que latius traduntur in. l. acceptam. C. de vsur. & ibi per glo. & Bar. & Bald. in. l. si creditrici. & l. si constat eode3 titulo, & per Bal. in auctentica. dos data. C. de dona. ante nupt. & late per Bar. & docto. in. l. stipulatus. ff. de verborum obligatio. verum quanuis verbum hoc ita late sumptum comprehendat quid oblatu3 est.
5 ¶ † Proprie tamē, & stricto sumpto vocabulo oblatio respicere videtur, & ad illud solum referri, quod in cultum dei exhibetur. Proprie ergo illud quod deo, seu ecclesie offertur, & sacerdoti tanquam

tanquam medio inter deum, ⁊ populum oblatio dicitur, vt legi-
tur de Moysi Deutero. c. v. ⁊ probatur. x. quest. j. c. quia sacer-
dotes. ⁊. c. sanctorum. ⁊. c. sequenti. ⁊. xvj. qõ. j. c. statuimus. de
consecra. di. j. c. omnis christianus.
6 ¶ † Potest autem fieri talis oblatio deo multipliciter. Primo,
vt aliquid exhibeatur in cultum diuinum in aliquod sacrum, qd
inde fieri debeat constituendum, ⁊ talis oblatio etiam sacrificiũ
dicitur. ⁊ ad actum latrie exteriorem dicitur pertinere, sicut ora-
tio, iuxta illud Psalmiste, Dirigatur oratio mea sicut incensum
in conspectu tuo. iuncta gl. que dicit, ꝙ talia sacrificia videntur
offerre domino in odorem suauitatis. Oblatio igitur modo pre
dicto est etiam sacrificium, vt habetur Exodi. cap. xxix. dum di-
citur, Offerens totum arietem. incensum super altare oblatio est
domino, ⁊ odor suauissimus. Et idem etiam habetur Leuitici. c.
ij. ⁊ de huiusmodi oblationibus non est intentionis mee hic tra-
ctare, sed alias suo loco examinabimus.
7 ¶ † Secundo modo potest fieri oblatio, vt id quod offertur nõ
consumatur in sacrificium, sed ad quandam oblationis speciem,
que deo exhibetur cum quadam professione, vt habetur Deute
rono. c. xxvj. Et has oblationes de fructibus terre primo perci
piuntur, ⁊ deo offeruntur in recognitionem dominici beneficij
quasi aliquis profiteatur se a deo fructus terre percipere. ⁊ ideo
tenetur ad aliquid de huiusmodi deo exhibendum iuxta illud
Paralipo. i. c. vltimo. Que de manu tua accepimus, dedimus
tibi. ⁊ de his in tit. de primitijs latius tractabimus.
8 ¶ † Tertio modo potest fieri oblatio de necessitate ad sustenta-
tionem ministrorum dei, quod ad decimas pertinet. Nam ⁊ de-
cime dicuntur offerri, iuxta illud Exodi. ca. xxij. ibi dum dicitur,
Decimas, ⁊ primitias non tardabis offerre domino. Et de his
latius dicemus in titulo de decimis.
9 ¶ † Quarto modo potest fieri oblatio, vt id quod offertur, non
consumatur in sacrificium vel ad primitias aut decimas, sed vt
integrum maneat diuino cultui deputandum, vel quandoqꝫ in
vsus ministrorum ecclesie vel alicuius pij loci exponendum. ⁊ hu
iusmodi oblatio non potest appellari sacrificium, quia ad ipsam
10 quis non necessitatur † sicut ad sacrificium, quod fit in protesta-
tionem, seu recognitionem diuine subiectionis. nec est aut appel
lari potest primitia, aut decime ad quas quis videtur necessita-
ri. Nam huiusmodi oblatio secundum ipsius rationem hoc ha-
bet, quod voluntarie fit, iuxta illud Exodi ca. xxv. Ab homine
qui offert vltroneus eas, scilicet oblationes accipietis. Potest
tamen contingere, ꝙ aliqui ad oblationes teneantur varijs ex
causis, vt infra subijciam in libello tertio. Ad huiusmodi igitur
oblationes tractatus noster satis poterit adaptari. Nam que di
cemus de oblationibus voluntarijs factis predicto religiosissi-
mo, ac pijssimo cenobio, seu hospitali sacratissime virginis Ma
rie della scala de Senis, ⁊ ceteris pijs locis, satis commode ac-
comodari possunt ad predictas oblationes, que ecclesijs, seu sa
cerdotibus fierent sub formis, ⁊ modis, de quibus infra tracta-
bimus circa hospitalia, ⁊ cetera pia loca.
¶ Est igitur intentionis nostre tractare non de oblationibus,
que fiunt in sacrificium, seu que fiunt vt diuino cultui perpetuo
permaneant, seu de primitijs, vel decimis. nec etiam de oblatio-
nibus, que mortis causa fiunt, quia de illis cõgruis locis tracta-
bimus. Et hoc nisi inquantum presens materia posset ad illas
adaptari. Nec est etiam intentionis nostre tractare, nisi inciden
ter de oblatione quotidiana ⁊ vsualia, quam quotidie faciunt fi
deles ad altare, vel ad manus sacerdotum. Sed de oblationi-
bus, que fiunt ecclesie, hospitali, vel alio pio loco propter vsum,
⁊ sustentationem ecclesie, vel pij loci, ⁊ ministrorum, aut aliorum
similium ipsius ecclesie, vel pij loci. Posito ꝙ ipsius ecclesie lo-
ci pij, vel ministrorum nulla daretur necessitas, vel indigentia.
11 ¶ † Et hoc modo oblatio iudicio meo ita describi potest videli
cet, ꝙ est translatio sui ipsius, vel donatio alicuius rei alicui ec-
clesie, vel pio loco sponte ad ipsius ecclesie, vel pij loci vtilitatem
celebrata. Et est notandum, ꝙ verba illa translatio, vel donatio
12 ponuntur vt genus, quia vt varijs locis explicauimus, † Om-
nis bona diffinitio constare debet ex genere, ⁊ differentijs. ⁊ il-
lud verbum translatio respicit personam, quia quis quandoqꝫ
non solum offert res, sed etiam personam, vt infra subiciam.
13 † Nec potest quis proprie donare se, quia quis non habet suijp-
sius dominium, vt. l. liber homo. ff. ad. l. aquilia. licet possit pro-
fiteri aliquam regulam approbatam, ⁊ abdicare a se velle, ⁊ nol
le. xij. questio. j. c. non dicatis. ⁊ promittere tria substantialia re-
gule, scilicet paupertatem, castitatem, ⁊ obedientiam. Aut etiam
profiteri certam regulam, ⁊ certum modum ad aliquos pios, ⁊
14 religiosos actus. Deinde subdidi Suijpsius. † Nam ⁊ quis po
test se ipsum offerre etiam non profitendo tria substantialia re-
gule, sed certi modi viuendi regulam, ⁊ formam assumendo. De
inde sequitur verbum Donatio. quod ponitur in dicta descri-
15 ptione vt dixi, † quia omnis donatio est doni datio, vt in. l. se-
natus. §. donatio. ff. de donatio. causa mortis. Sed illa oblatio
est doni datio, ergo ⁊ cetera. Deinde subiungitur Alicuius rei.
quod nomen generale est, vt rem quamlibet significet mobilem
⁊ cetera, vt in. l. prima. ff. si certum petatur, ⁊ in. l. rei. ff. de verbo
rum significatio. Deinde subiunguntur illa verba, Alicui eccle-
sie, vel pio loco. ad differentiam donationis, que alteri fieret, que
retinet proprium, ⁊ simplex nomen donationis. Istam veram do
nationem, quia fit ecclesie, vel pio loco propter pium vsum ap-
pellare libet oblationem propter vsitatum verbum vulgare ma-
16 xime senensium. † Posset etiam vt arbitror ita describi, ꝙ est
actus exterior religionis, per quem fit translatio sui ipsius, vel
donatio alicuius rei alicui ecclesie, vel pio loco sponte ad ipsius
17 ecclesie, vel pij loci vtilitatem celebratus. † verbum autem actus
ponitur vt genus, verbum vero exterior religionis ponitur ad
differentiam interiorum. Et per ea que dicit beatus Thomas se
cunda secunde questio. lxxxj. ⁊. lxxxij. in principio. iuncta. questi.
18 lxxxvj. Cetera vero verba declaranda sunt vt supra. † Uerum
quia huiusmodi oblationes quandoqꝫ etiam fiunt propter ne-
cessitatem ipsius ecclesie, vel pij loci, seu eorum, qui stant in eccle
sia, vel in loco pio, Aut illorum ad ipsam ecclesiam vel locum
pium recurrentium prout proprie contingit in hospitali, Xeno-
dochio, ⁊ Orphanotrophio nostro. Et tales oblationes elee-
mosinarum naturam sapiunt, cum ad illas ex misericordia quis
19 moueatur. † Eleemosina enim a greco sumpto vocabulo miseri
cordiam, vel dei mandatum ad charitatem exercendam signifi-
cat, vt latius dixi de verborum significatio. c. eleemosina. Et se-
cundum ꝙ huiusmodi oblationes propter hanc indigentiam ⁊
20 necessitatem fiunt, iudicio meo possunt ita describi. † Quod ob-
latio est actus charitatis, per quem quis transferẽdo se aut sua,
aut se ⁊ sua, vel sua sine se, misericordia motus sponte donat ec-
clesie, vel alicui pio loco. Et est aduertendum, ꝙ verbum actus
ponitur in dicta descriptione vt genus. Reliqua vero verba que
ponuntur in dicta descriptione ponuntur ad differentiam alio-
rum actuum. vnde verbum charitatis ponitur ad differentiam
liberalitatis, ad quam quis donando principaliter intendit, ⁊
21 non ad subueniendum indigenti, † nam actus exteriores alicu-
ius virtutis, qui possunt attribui electiue vni, ⁊ alteri virtuti, illi
virtuti attribuuntur, ad quam pertinet id, quod est principale
motiuum ad agendum huiusmodi actus. nam in his moralibus
22 actibus prius ad intentionem agentis recurrendum est. † Et
hinc est quod quotidie dicimus, ꝙ voluntas ⁊ propositum distin
gunt maleficia, vt in cap. cum voluntate. de sententia excommu
nicatio. ⁊ in. l. diuus. ff. de sicca. ⁊ in. l. qui iniurie. ⁊ in. l. itẽ apud
labeonem. §. si quis astrologus. ff. de iniuri. ⁊ nota. in. c. ij. de sor-
tileg. cum simili. Si ergo distingunt vitia, ergo ⁊ virtutes. Cum
itaqꝫ talis oblatio fiat principaliter in casu predicto ad subue-
niendum necessitatem patienti, merito videtur sapere eleemosi-
nam secundum ea que tradit beatus Thomas secunda secunde
23 questio. xxxij. arti. j. † Sed eleemosina ⁊ sic oblatio, que fit neces
sitatem patienti, vt illi subueniatur, est actus charitatis exterior,
iuxta illud Joannis. c. iij. Qui habuerit substantiam huius mun
di ⁊ viderit fratrem suum necessitatem patientem ⁊ clauserit vi-
scera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in illo? quasi dicat
24 non potest manere. † Si vero talis oblatio fieret principaliter
animo satisfaciendi obligationi ad quam quis teneretur, forte p
restitutione alicuius incerti vel male ablati, aut pro redimendo
voto commutato aut quid simile, tunc non esset actus charita-
tis, sed satisfactionis iuxta illud Danielis. iiij. Peccata tua elee
mosinis redime. iuncta regula. Non dimittitur peccatum nisi
de regu. libro. vj. ⁊ iuxta illud, Uota tua domino redde. Et talis
satisfactio est potius actus iustitie q̃ charitatis, vt patet ex dif-
25 finitione iuris. † Si vero talis oblatio fieret non vt subuenire-
tur indigentis necessitati, nec vt satisfieret debito, sed solum vt
sacrificium ⁊ holocaustum fieret deo, tunc talis actus esset actus
latrie. iuxta ad Hebreos cap. vltimo. Beneficentie ⁊ commu-
nionis nolite obliuisci talibus enim hostijs promeretur deus. ⁊
talis potest dici actus latrie intelligendo tamen secundum quod
26 superius intellexi. † Si vero offerens solum intenderet exerce-
re liberalitatem ⁊ non subuenire ecclesie vel loco pio aut miseri-
cordiam exercere, non est dubium ꝙ talis erit actus liberalita-
27 tis, ⁊ esset simplex donatio vt superius dixi. † Uerba autem illa

que sequuntur. Per quem quis transfert se aut sua ꝛ cetera. partim ponuntur ad denotandum effectus huiusmodi oblationũ, ꝛ partim ad differentiam aliorum actuum. ꝛ ideo dicit transfert se, quia potest quis propter talem causam offerre se vt personaliter insistat seruiendo ꝛ prouidendo necessitatibus ipsius loci ꝛ pauperum infirmorum, expositorum ꝛ senium ac similium vt in
28 ferius apparebit. † Verba autem illa que sequuntur, Aut sua aut se ꝛ sua, aut sua sine se. Ponuntur ad denotandum varios modos quibus possunt fieri huiusmodi oblationes sicut latius
29 dicam infra eodem arti. vij. † Verbum autem illud, Misericordia motus. Similiter ponitur ad differentiam simplicis ꝛ proprie oblationis ꝛ ad differentiam simplicis ꝛ proprie donationis que solum fit ad finem exercende liberalitatis in. l. ita te. ff.
30 de dona. † Ideo autem dixi, Sponte donat ecclesie ꝛ cetera. vt differat ab ea donatione que fieret ob aliquam necessitatem preambuli contractus, vel propter aliquam remunerationem, que diceretur, vel donatio sub modo ob causam vel contractus innominatus ꝛ cetera.

¶ Insuper quia oblationes quandoqꝫ fiunt vt statim dixi propter aliquam causam, vt aliquid offerenti detur vel fiat de quibus intendo etiam tractare inquantum pertinet ad cognitionẽ qualiter locus pius cui fit talis oblatio remaneat obligatus tali offerenti ꝛ creditoribus suis. ꝛ sic de ipsius oblationis viribus quo ad istos effectus. Ideo talem oblationẽ sic erbitror descri bi posse videlicet: Quod est sui ipsius translatio, aut alicuius rei ob causam facta donatio. Quare autẽ ita describatur satis colligi potest per verba superius dicta.

SVMMARIVM

1 Oblationum species quot sint.

Secundus libellus.

Ecũdo loco principali videndum est quot sunt oblationum species. Circa quod facilis potest colligi decisio ex his q̃ superius dicta sunt in precedenti articulo. Quoniam alia pertinent ad actum latrie ꝛ ad sacrificandum, que ob latio ad diuinum cultum pertinet in recognitionem diuine subiectionis. Quedam ad ecclesie vel alicuius pij expedientiam. Quedam quotidiana ꝛ vsualis ad altare vel ad manum sacerdotis. Quedam que sapit eleemosinam ꝛ propter charitatem ꝛ misericordiam fit. Quedam que fit ob causam vt aliquid recipiatur. Quedam que fit inter viuos. Quedam que fit propter mortem ꝛ mortis causa. Possent etiam predicta ꝛ alijs modis subdistingui quos obmitto. De ipsis enim latius ex infra dicendis apparebit. Et hec sufficiant quo ad secundum principalem articulũ.

SVMMARIVM.

1 Oblationes an facere quis necessitetur.
2 Oblationes quis facere teneatur.
3 Naturale est, quod apud omnes est.
4 Oblationes primitiarum quis facere tenetur.
5 Oblationes decimarum quis facere tenetur, ꝛ sunt in precepto.
6 Oblationes ad altare omnis christianus facere necessitatur.
7 Et quomodo tales oblationes fiant.
8 Oblationes, pro vt sunt actus charitatis, ꝛ misericordie, an ꝛ quando quis facere teneatur.
9 Hominem famescentem non pascens occidere dicitur.
10 Dilectio proximi est inter precepta decalogi.
11 Oblationes que fiunt propter vsum ecclesie, ꝛ eius sustentationem, vel alicuius pij loci, vel ministrorum, an quis facere teneatur.
12 Oblationes quis facere teneri potest quadruplici ratione.
13 Oblationes consuetas fideles facere tenentur.
14 Oblationes facere an parrochiani compellantur.
15 Consuetudo non inducitur ex actibus mere voluntarijs.
Consuetudo inducitur fauore ecclesie ad quam quis obligatur.
16 Hospitalia priuilegijs ecclesiarum gaudent.
17 Oblationes solitas longo seu longissimo tempore prestari ad alimenta, vel ad aliam piam causam quis facere tenetur.
18 Oblationes facere ecclesie si ciuitas solita sit, eas per statutum suum mutare non potest.

Libellus tertius.

Ertio principali libello videndum est. † Vtrum ad oblationes quis
1 necessitetur, ꝛ sic vtrum sint in precepto, Sol. Ray. ꝛ Hostien. dicunt primam speciem de qua dixi supra in principio. voluntariam esse, quia cum data est deo non querimus amplius de secunda specie quam ibi posuimus. non est dubium secundum eos ꝙ est debita per no. xij. questio. ij. cap. nulli ꝛ. c. qui abstulerit. ꝛ. xiij. questio. ij. cap. oblationes ꝛ duabus sequentibus. Ego vero pro clariori istius arti. doctrina prosequar infrascriptas. q.

¶ Prima de oblationibus que fiunt ad exteriorẽ actuũ latrie.
¶ Secunda de oblationibus primitiarum remissiue.
¶ Tertia de oblationibus decimarum breuiter ꝛ remissiue.
¶ Quarta de oblationibus que fiunt ad altare.
¶ Quinta de oblationibus prout sunt actus charitatis ꝛ misericordie.
¶ Sexta de oblationibus que fiunt propter vsum ꝛ sustentationem ecclesie vel alicuius pij loci, vel ministrorum, vel aliarum personarũ, non tamen in extrema necessitate constitutarum.

2 ¶ † Primo iuxta premissum ordinem quero de oblationibus que pertinent ad exteriorem actum latrie ꝛ que fiunt in protestationem seu recognitionem diuine potentie. ꝛ ista sunt sub precepto ꝛ ad eas omnes tenentur licet aliter teneretur qui erant sub lege veteri, ꝛ aliter qui sunt sub lege noua, ꝛ aliter qui non sunt sub lege vt dicit beatus Thomas secunda secunde. quest. lxxxv. arti. iij. Nam in qualibet etate ꝛ apud quaslibet hominum nationes semper huiusmodi oblationes ad sacrificium in obseruã
3 tia fuere, † quod autem est apud omnes videtur naturale esse. i. di. c. ius naturale. ergo cum talis oblatio videatur de iure naturali per consequens videtur esse necessaria per ea que not. de iure naturali gentium, ꝛ ciuili. §. fin. Et de his potest intelligi text. xxxij. di. c. preter. ꝛ. xvj. questio. prima cap. statuimus. facit cap. quanuis. de deci.
4 ¶ † Secundo quero de oblationibus primitiarum: Sol. dic ꝙ ad illos videtur quis obligatus sicut ad decimas de deci. c. quã uis. ꝛ. xvj. q. j. decime. ꝛ Exodi. c. xxij. Decimas ꝛ primitias non tardabis offerre domino.
5 ¶ † Tertio quero de oblationibus decimarum, an quis ad illas necessitetur: Sol. dic. ꝙ tales similiter sunt in precepto vt dictis iuribus, ꝛ suis in locis latius dicemus.
6 ¶ † Quarto de oblationibus que fiunt ad altare vtrum ad illas homines necessitentur: Sol. dic ꝙ ad tales omnis christianus videtur necessitari quoniam dominus per Moysen dixit Exo. xxiij. Deutero. c. xvj. Ecclesiastes. xx. Non apparebis in conspectu meo vacuus. ꝛ in coll. sanctorum. ꝛ est tex. de conse. distinc. j. c. omnis. g. tamen ibi intelligitur illud esse consilij nisi sacerdos sit pauper. de quo ibi late per Archid. ꝛ per Hostien. in summa in titu. de parrochia. §. ij. ver. iij. Sed beatus Thomas dicit ꝙ ille text. potest intelligi de oblatione interiori facit. xij. questio. v. cap. si quid inuenisti. text. iuncta glos. ij. questione. vij. cap. in grauibus. cum similibus vel de oblatione bonorum operũ, vel ꝙ est consilij non precepti. quod tamen intelligitur nisi sacerdos esset in necessitate. vel secundum aliquos est consilij alijs diebus q̃ festiuis seu solennibus. sed festiuis ꝛ solennibus est neces
7 sitatis secundum eos. quod etiam tenet Lapus allega. lvij. † Et est notandum ꝙ tales oblationes possunt fieri accedendo ad altare secundum. D. meum in. c. primo de vita, ꝛ honest. cle. quod mihi placet quanuis Joan. de ligna. teneat contrarium.
8 ¶ † Quinto quero de oblationibus prout sunt actus charitatis ꝛ misericordie per quas subuenitur indigentium necessitatibus que priori vocabulo eleemosine appellantur vt diximus lib. pri. Sol. dic ꝙ ad tales oblationes seu largitiones data supfluitate ex pte dantis nõ solũ respectu sui ipsius sed ẽt alioꝝ quoꝝ curã gerit ꝛ extrema necessitate ex parte recipientis tales oblationes seu

seu largitiones sunt in precepto, ⁊ ita intelligitur illud Ambro.
9 in lib. de officijs ⁊ transumptiue. lxxxvj. c. pasce. † nã dicitur ibi,
Pasce fame morientem, quisquis enim pascendo hominem ser
uare poteris, si nõ paueris fame occidisti, vnde pondero verbũ
pasce, qđ est imperatiui modi, ⁊ deinde ꝙ talis dicitur occidere
cui concor. de lib. agn. l. necare, verum inter precepta decalogi
est, non occides, ergo talis oblatio seu largitio videtur esse sub
precepto qđ etiam patet qꝛ aliqui propter talium ommissionem
10 puniuntur pena eterna vt habetur Math. c. xxv. † Item qꝛ di-
lectio proximi est inter preceptum decalogi, Dilige proximum
tuum sicut teipsum, de pe. di. j. c. proximos, ⁊ ad dilectionem pro
ximi pertinet vt non solum velimus illi bonũ sed etiã operemur
iuxta illud, nõ diligamus verbo nec lingua sed opere ⁊ veritate.
11 ¶ † Sexto quero de oblationibus que fiunt propter vsuz ⁊ sub
stetationem ecclesie vel alicuius pij loci vel ministrorum vel alia
rum personarum non tamen in extrema necessitate constitutarũ
⁊ ad istas nemo compellitur sed ab hominibus qui vltroneus
offerunt recipiuntur vt dixi. §. §. j. Est tamen aduertendũ ꝙ hoc
12 regulare est, † potest tamen vt dicit beatus Tho. ⁊ sequitur Jo.
an. in rubrica de parochia. contingere, ꝙ aliquis ad oblationes
teneatur quadruplici ratione. Primo quidem ex precedenti cõ
uentione, sicut cum alicui conceditur aliquis fundus ecclesie vt
certis temporibus certas faciat oblationes, hoc tamen naturaz
cẽsus vel emphiteosis habere videtur secundum formam ⁊ qua
litatem concessionis secundum ea que latius diximus in titu. de
emphite. ⁊ in ti. de censi. Secũdo modo propter precedẽtem de
putationem siue promissionem inter viuos, vel ab aliquo testato
re factam de aliqua re mobili, vel immobili offerẽda.
¶ Tertio modo propter ecclesie necessitatẽ, puta si ministri ec-
clesie nõ haberent vnde substẽtarentur, sed hoc data extrema ne
cessitate ad elemosinam pertinere videtur, vt superius dixi.
13 ¶ Quarto propter cõsuetudinẽ † tenẽtur enim fideles in aliqui
bus solẽnitatibus ad aliquas oblationes consuetas. In his ta-
men vltimis duobus casibus remanet obligatio quodammodo
14 voluntaria. s. quantũ ad quãtitatem, vel speciẽ rei oblate. † Vo
lunt tamẽ prefati doc. ꝙ in casibus predictis parochiani nõ de-
bent compellere per suspensionem officij, vel sacramẽtorum, sed
implorare officium episcopi, vel alterius superioris, qui eos ad
hoc cõpellat, vt. d. c. ad apostolicã. Et predicta etiã sensit Gof.
15 in summa in ti. de paroc. † Aduerte, qꝛ licet ex actibus mere fa-
cultatis nõ inducatur consuetudo, vt tractatur in. l. j. ⁊. ij. C. que
sit lon. consue. maxime per Cy. ⁊ in. l. si certis annis. C. de pact.
de quo latius dixi in tractatu de cõsue. tamẽ fauore ecclesie indu
citur consuetudo, ⁊ obligatur quis ex tali cõsuetudine, ⁊ ita põt
intelligi. c. ad apostolicã, de simo. dixi in. c. suam. eo. titu. facit. c.
ex parte, de censi. Et idem dicẽdum arbitror quod ad hospita-
16 lia, ⁊ alia pia loca, † quoniam talia loca gaudent priuilegijs, qui
bus ecclesie. c. accedẽtibus, de priuileg. ⁊ ibi not. Joã. an. in. c. ij.
de resti. in integ. Bal. in. l. omnia. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in auctẽ. hoc
ius porrectũ. C. de sacrosan. eccle. dixi in. c. cõquesti. de sent. ex-
com. Et hoc videtur procedere etiã si ad aliud dandũ seu offerẽ
dum nõ põt precedere titulus vel pactum, vt in oblatione pecu
nie pro exequijs, vel benedictiõibus nubẽtium, aut similibus ca
sibus, vt. d. c. ad apostolicam, de simo. dixi in. d. c. suã eod. tit. qđ
17 est valde singulare, † ⁊ accipe illud singulare qñ oblatio fieret ad
alimenta prestanda, vel ad aliam piã causam seu refectionẽ via-
rum, vel pontium, nam si talis oblatio fieret nedum longo seu lõ
gissimo tempore, ⁊ ex consuetudine communi, sed etiam per triẽ
nium ⁊ ex voluntate minus solenni, necessitaretur quis ad illam
faciẽdam, no. glo. ⁊ doc. in. d. l. si certis annis, per. l. j. C. de fidei
com. ⁊ contingit hoc propter duplicem fauorem scilicet alimen
18 torum, vel alterius pie cause, ⁊ testamẽti. † Summe etiam aliud
singulare in hac materia, qꝛ si ciuitas est solita aliqd offerre ali-
cui ecclesie, non potest per statutum suum illud mutare, ita sin-
gulariter concludit Bar. in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle., et
do. meus Abbas siculus in. c. abolende, de sepul.

SVMMARIVM

1 Oblationes an ab omnibus recipi possint.
2 Oblationes opprimentis pauperes recipi non possunt.
Idem in sacrilego.
Idem in eo qui extraxit ad ecclesiam fugientem.
Idem in raptore.
Idem in excommunicato.
3 Idem in meretrice.
Oblationes facere qñqꝫ prohibentur penitentes.
4 Oblationes an fieri possint de illicite acquisitis.
5 Sacrificiuz sicut est purissimũ, ita sacrificans mũdus esse debet.
6 Oblationes an recipiende sint a publicis, ⁊ manifestis peccatoribus, ⁊ nu. seq. ⁊ nu. ix.
8 Cap. miror. xvij. q. iiij. ⁊. c. de viro. xij. q. ij. quomodo ꝓcedant.
10 Oblatiões facte ab existẽtibus in peccato mortali an eis ꝓsint.
11 Oblationes an a minoribus recipiende sint.

Libellus quartus.

1 Quarto † Principali loco tractandum est a quibus oblationes recipi possint, ⁊ sic vtrum ab omnibus indifferenter recipi possint? So. Hug. lxxxx. dist. ca. oblationes, voluit ꝙ nullus manifestus peccator admittatur ad oblationem, nisi in casibus a iure expressis, ⁊ ꝙ illud qđ dicitur in. d. c. oblationes, ponatur exempli gratia. Et similiter dicendum sit de alijs casibus, qui reperiuntur in iure scilicet ꝙ ponãtur exempli causa. Sed glo. ibi tenet contrarium, qꝛ cum hec sit pena, non debet extẽdi, nisi quatenus reperitur expressum, nam specialiter de quibusdam personis reperitur prohibitum, vt ibi, ergo in alijs stat regula. Videa
2 mus ergo casus expressos. † Primus ponitur in. d. c. oblationes ⁊ glo. etiam enumerat ibi alios casus. Unde secũdus casus est, in opprimente pauperem. Tertius, in sacrilego, ⁊ de his duobus. xij. q. ij. c. de viro. Quartus, de eo qui extraxit seruum ad ecclesiam fugientem. xvij. q. iiij. c. miror. Quintus in raptore. c. super eo. de rapto. Sextus, in vsurario manifesto, de vsur. c. in omnibus. Septimus in excommunicato, vt ibi no. de quo tamen dicendum, vt latius dixi in tractatu de senten. excommu. xix. principali articulo secunda. q. principali ⁊ dubio. xxij. vbi etiam tetigi, quare possint recipi ab eis elemosine, ⁊ nõ oblationes, de quo etiam per Innocen. ⁊ doct. in cap. cum voluntate, de senten. ex-
3 communi. † Octauus, in meretrice, secundum glo. in. d. c. oblationes, quamuis de eo possit fieri elemosina. ⁊ subdit illa glo. ꝙ quandoqꝫ penitentes prohibentur oblationes facere de conse. di. iiij. capi. eos. Sed tu aduerte, quia pro prima opi. Hug. videtur optimus tex. xiiij. questio. v. cap. ij. vbi tex. dicit, Jmolans ex impio oblatio est maculata, dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus iniquorum, ergo cum text. ille indistincte loquatur, videtur concludendum, ꝙ a nullo existen-
4 te in mortali peccato publico sint recipiende oblationes. † Ego in hoc articulo arbitror aliter distinguendum, ꝙ aut is qui vult offerre, non solum est in peccato manifesto, sed etiam id, qđ vult offerre, est illicite acquisitũ, ⁊ hoc casu an ab eo prohibeatur recipi oblatio ratione rei oblate, dicam statim in. v. principali articulo. aut respectu rei que offertur nulla est dubitatio, quo minus sit iuste, ⁊ legitime acquisita sed solum remanet questio respectu persone ipsius offerẽtis. Et hoc casu arbitror dicendum, ꝙ aut loquimur in oblatione, que fit ad actum latrie exteriorem, ⁊ sic ad sacrificium, ⁊ ista nullo modo facienda est, nedum a mani-
5 festo peccatore, sed nec ab occulto, † quia sicut sacrificium est purissimum, ita sacrificans debet esse omnino mundus, ⁊ quãuis sacrificium non maculetur, tamen sacrificans peccat, ex quo non accedit ad sacrificium mundus, vt tenet Aut loquimur de alijs oblationibus, que fiunt, vel in recognitionem dominici beneficij, vel dominici dominij. Aut ad quas aliquo modo quis necessitetur, secundum ea que diximus. §. in tertio principali libello, ⁊ profecto nõ video causam, quare peccator etiam manifestus ad istas non teneatur, nam cum ad istas tales oblationes necessitetur, vt diximus, in. ij. principali articulo, non debet quis a tali onere liberari propter propriam culpam, ne de malitia sua commodum reporter, vt in. c. sedes, ⁊. c. fin. de rescrip. Et melius ad propositum in. c. intelleximus, de iudic. Quis enim dicit, ꝙ manifestus homicida, aut concubinarius non teneatur ad primitias, seu oblationes tales, ad quas alies de iure teneretur, ⁊ quas recipiens quodammodo suum recipere videtur. Certe nullus iudicio meo, dummodo illas faciat de licite acquisitis, neqꝫ enim hoc reperio prohibitũ, nec aliqua ratio suadet, vnde quãdocũqꝫ ecclesia suum recipit, videtur id facere posse, quãuis id recipiat a manifesto peccatore, facit quod not. glo. in fin. in capitu. transmissa. de deci. Exemplum in primitijs, decimis, ⁊ ceteris oblationibus, que fiunt occasione necessitatis ecclesie, seu ministrorum in extrema

6 necessitate constitutorū. † Sed si loqueremur de oblationibus, que fiunt ad altare, vel ad manū sacerdotis, vel deo, vel ecclesie, quas recipiēdo ecclesia nō videtur suum recipere, prout sunt voluntarie oblationes, vel etiam si necessarie sint, vt in oblationibus ad altare diebus festiuis ſm aliquos, vt superius dixi in .iij. principali articulo, tales nō videntur recipiēde a publicis, ꝛ manifestis peccatoribus, cum tales oblationes fiant in publico, ne ecclesia videatur illius peccatum publice probare. Sed si in occulto fierent, forte dici posset satis permissum fore propter cessantem causam, quia non fiunt in publico, ar. c. cum cessante, de
7 appel. † vel possemus forte distinguere, ꝙ aut est tale delictum, vel tale peccatum, vel causa, propter quod, vel quam talis peccator est extra ecclesiam. Et hoc casu ecclesia indubitanter non debet recipere ab eo oblationes, quas deo, vel ecclesie faceret, ꝛ
8 non ab excommunicatis vel similibus non sunt recipiende, † ꝛ ita potest intelligi. c. miror. xvij. q. iiij. ꝛ. c. de viro. xij. q. ij. Si propter talia etiam manifesta peccata non sunt exclusi ab ecclesia, dicerem, ꝙ regulariter a talibus oblationes sunt recipiende, nisi aliquo iure specialiter reperirentur prohibiti, ꝛ ita procedunt iura cōtraria, ꝛ hec procedunt in oblationibus proprie sumptis, que fiunt deo, vel ecclesie, ꝛ quas recipiendo ecclesia nō dicitur
9 suum recipere. † In alijs vero oblationibus non proprijs que fierent loco pio, vel hospitali, per quas necessitatibus pauperū subueniendum est, arbitror ꝙ recipi possint a quibuscunq;, etiam notorijs peccatoribus, dummodo de proprio fierent secundum quod dicam in sequenti articulo sicut elemosine, quia tales oblationes instar elemosinarum habent, probatur. lxxxvj. di. c. nō satis, de senten. excommu. c. cum voluntate. xxvj. d. c. deinde. nisi tales essent excommunicati excōmunicatione maiori, a quibus non sunt recipiende in casu necessitatis, quāuis etiam necessitas non sit ita extrema vt late dixi in tractatu excommunicationis. xix. principali articulo. ij. q. principali. xxij. dubio.
10 ¶ † Sed circa predicta queritur vtrum oblationes facte ab existentibus in peccato mortali prosint eis? Solutio dicendum est, vt latius declarabitur infra libello. xvij.
11 ¶ † Item queritur vtrum a minoribus recipiende sint oblationes? Solu. dicendum arbitror, ꝙ sic, maxime si sint puberes, nec sit eis interdicta administratio, qđ tamen quādo sit, ꝛ in quibus oblationibus procedat, ꝛ qualiter fieri debeāt, latius dicetur. j. in. ix. libello principali.

SVMMARIVM.

1 Oblationes fieri possunt pro viuis, ꝛ mortuis, ꝛ pro ipsis offerentibus.
2 Oblationes an fieri possint ꝓ defunctis beatis, an dānatis, an solum pro existentibus in purgatorio, remissiue.

Libellus quintus.

1 Quinto † Principali loco vidēdum est, pro quibus oblationes fieri possint, ꝛ ad quorum suffragium. Sol. dicendum arbitror, ꝙ possunt fieri tam pro viuis, ꝙ̄ pro defunctis, ꝛ tam pro nobisipsis offerentibus, ꝙ̄ pro alijs, siue fiant ex voluntate, nulla precedente obligatione, siue fiant ex necessitate alicuius precedentis obligationis. l. solutionē. ff. de solu. ꝛ insti. qui. mo. tol.
2 obl. in prin. † Et adde que dicuntur. j. eo. titu. libello. xviij. vbi videbimus, an possint fieri pro defunctis beatis, an damnatis, an solummodo pro his, qui sunt in purgatorio.

SVMMARIVM.

1 Oblationes an de omnibus rebus fieri possint.
2 Sacrificia immaculata esse debent.
3 Oblatio ex contemptu illicita redditur.
4 Offerre obligatus ob votum integrum reddere debet vt vouit.
5 Oblationes primitiarum vel decimarum de quibus rebus fieri debeant.
6 Oblationes proprie que fiunt deo vel ecclesie ꝛ sacerdoti tāꝙ̄ medio inter deum, ꝛ populum, debent de iuste acq̄sitis fieri.
7 Oblationes faciens de substantia pauperis quasi victimat filiū in conspectu patris.
8 Oblationes ex scelere, dei iracūdiam non placant.
9 Oblationes facere de omnibus licite acquisitis, puta de animalibus immundis iure veteri licitum non erat.
Creatura omnis dei in lege noua immunda reputatur.
10 Oblatio de re aliena fieri non debet.
11 Oblatio ob aliquod accidens de aliquo iuste possesso fieri non potest, puta si in alterius detrimentum vergat.
12 Meretrix licet turpiter faciat, eo ꝙ sit meretrix, non tamen turpiter facit aliquid recipiēdo, ꝛ de eo nō licet oblatio. facere.
13 Oblatio in. l. veteri de mercede postribuli prohibetur.
14 Offerri licet prohibeantur animalia immunda, eis tñ vēditis, pretium offerri poterat.
15 Oblationes elemosinam sapientes possunt fieri de licite acquisitis, licet immunda sint.
16 Iniuste quesitum aliquid tripliciter esse potest.
17 Acquisita illicite in bonis nostris non sunt.
18 Elemosine de vsuris fieri non debent.
19 Illicite acquisitum potius reddendum est, quam oblationes facere.
20 Diuitie iniquis sunt inique, qui in eis spē constituunt.
21 Rei aliene detentio minus peccatum est, ꝙ̄ homicidium.
22 In casu necessitatis omnia sunt communia.
23 Illicite acquisitū dicitur id, qđ retineri non potest, nec debetur ei, a quo acquisiuit.
24 Simoniaco cōtra iustitiam danti an fiat restitutio, vel in elemosinas largiri debeat, vel ecclesie applicari.
25 Acquisita turpiter danti restituenda non sunt.
26 Cap. qui habetis. xiiij. q. v. quomodo intelligatur.
27 Oblationes de incertis fieri possunt, quando nescitur, cui restituende sint.
28 Turpe lucrum dicitur, quod mulier ob meretricium acquirit.

Libellus sextus.

1 Sexto † Principali loco vidēdum est. Utrū de omnibus rebus possint fieri oblationes? Solu. Dic, ꝙ aut nos loq̄mur de ea specie oblationis, que fit ad aliquid sacrū, de qua diximus. s. in princi. Et dicendum est, ꝙ non de omnibus rebus sunt fiēde, sed de proprijs, ꝛ mundis, quia si hoc exigitur in oblationibus, que non in cultum diuinum ad aliquod sacrum fiunt, vt statim
2 dicam, multo fortius exigitur in predictis oblationibus. † Sacrificia enim debent esse immaculata, vnde dicitur Malachie, Si offeretis cecum, claudum, vel languidum ad imolādum, nō ne malum est? quasi diceret, certe malum est, vnde redditur illicita talis oblatio respectu eius, ad quod offerē. s. ad sacrificiū.
3 † Et idem si fieret oblatio ex contemptu, nam ꝛ propter hanc causam redderetur illicita, vnde ibidem subdit. Non polluistis nomen meum in eo quod dicitis, Mensa domini contaminata est, ꝛ quod supponitur contemnibile est. ꝛ non solum predictis duabus causis oblatio redditur illicita, si claudum, vel quid si-
4 mile offertur, † sed etiam ratione precedentis voti, propter qđ obligatur homo, vt integrum reddat, qđ vouit vnde ibidem subditur, Maledictus homo qui habet in grege suo masculū,
5 ꝛ votum faciens imolat domino debile. † Aut loquimur de oblationibus, que vel primitie, vel decime appellantur, ꝛ iste de quibus rebus fieri debeant, tradit Joan. an. in rubrica de deci. ꝛ per Hostien. ꝛ alios summistas in dicto ti. ꝛ Cyn. in. l. cum te. C. de condi. ob tur. causam. Et ego in illis titulis late tractaui.
6 † Aut loquimur de oblationibus proprijs, quas iura proprie et stricte appellant oblationes, que fiunt deo, vel ecclesie, ꝛ sacerdoti tanquā medio inter populum, ꝛ dominum, vt diximus in princi p. ꝛ talis oblatio non potest fieri, nisi de iuste acquisitis, ꝛ possessis, vt. xiiij. questio. v. capi. ij. vbi dicitur, Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus iniquorum, vnde Augustinus in libro de verbis domini in monte. Si depredaueris aliquem inualidum, ꝛ de spolijs eius dares alicui iudici, si pro te iudicaret, tanta vis est iustitie, vt ꝛ tibi displiceret. Nā nō est talis deus tuus, qualis nō debes esse nec tu. ꝛ ideo dicitur Ecclesiastes capit. trigesimoquarto. Imolantis ex iniquo oblatio est maculata, ꝛ sic patet, ꝙ de iniuste acquisitis, ꝛ possessis nō potest fieri oblatio. Et subdit etiā Augusti. in loco pre
7 allegato ꝛ trāsumptiue. xiiij. q. v. c. imolans. † Qui offert sacrificiū de substātia paupis quasi victimat filiū in cōspectu pris. Et idem

idē.j.q.j.c.nō est putanda.vbi tex.subdit,quantus aūt dolor sit
patris ppendamus,si in eius cōspectu filius victimet. Et dētur
puerbio;.xv.c.r.d.c.nō est putāda. Hostie ipio; abbomina-
8 biles sunt q offerūtur ex scelere.† Quicquid enim in dei sacrifi-
cio ex scelere offertur,omnipotētis dei nō placat iracūdiam,sed
9 irritat,vt.d.c.nō est putāda.† Aduerte tamē,qr nō d omnibus
licite acquisitis,z possessis licitum erat in veteri lege,in qua figu
ra seruabatur quedam propter significationem oblatiōes face-
re,vnde quedā animalia,que reputabātur immūda,offerre non
licebat.Sed in noua lege omnis creatura dei reputatur immun
da,vt dicitur ad Thimotheū.c.j.z ideo quātum est de se de quo
10 libet licite possesso pōt oblatio fieri,† sed de substātia aliena non
debet fieri oblatio,vnde dicitur puer.c.iij.honora deū de substā
tia tua,seu de tuis iustis laboribus,vt.d.c.nō est putāda,z in.c.
ex trāsmissa de deci.nec ob.qd legitur in Exodo.c.iij.z.xij. Nā
filij israel exituri de egipto a vicinis suis acceperūt mutuo vasa
aurea,z argētea,ex quibus postea edificauerunt tabernaculum
dño,vt habet.xiiij.q.v.§.ecōtra,z.c.dixit dominus ad moisem.
Nā ad hoc respōdetur secūdū Augustinū in libro questionum
exodi.z trāsumptiue in.d.c.dixit dñs ad moisez,q ex illa aucto
ritate nō debet quis sumere exemplum ad expoliandū eo modo
proximum,quoniā deus illud iussit,qui nouerat,quid quēq pa-
ti oporteat,nec israelite furtum fecerūt,sed deo iubente ministe-
11 rium prebuerunt,†est tamē aduertēdum,q per accidens cōtin-
gere potest,q de aliquo iuste possesso oblatio fieri nō potest,secū
dū beatum Tho.secūda secūde.q.l.xxxvj.arti.iij.vt puta,si ver
gat in detrimētum alterius.Exemplum,si filius aliquid offerat
deo,vnde debet patrē nutrire,qd dñs improbat Mathe.c.xv.
vel propter scādalum,vel propter exemptum,vel propter aliqd
12 huiusmodi.†Et ex predictis etiā sequitur,q secūdū iura huma
na Meretrix licet turpiter faciat,in eo q meretrix est,nō tamen
turpiter facit recipiēdo aliquid,z sic licite possidet.l.idemq3.§.
quatenus.ff.de cōdi.ob tur.causam,z tñ de eo nō licet facere ob
lationē,iuxta illud Deute.c.xxiij.vbi dicitur. Quomodo offers
mercedē postribuli in domo domini dei tui,z Isaias, Nō acci-
pias mercedē meretricis,quod etiā hodie prohibet in noua le-
13 ge propter scādalum euitādū,† sicut eniz in veteri lege prohibe
tur oblatio de mercede postribuli propter immūditiā in noua le
ge prohibet propter scādalum,ne videatur ecclesia fouere pecca
ta,si de lucro peccati oblatiōes recipiat,z propter sacrorum re-
14 uerētiam.† Et aduerte,qr licet in veteri lege prohiberent offer-
ri animalia immūda,vt cecum,claudū zc.vt.s.dixi,tñ talia ani-
malia poterant vēdi,z eorum pretia poterant offerri,iuxta illud
Leuitici.c.vltimo.Si immūdum animal est,redimet,q obtule-
rit.Quedam tñ animalia,vt canes,neq3 ipsa pro se offerri,neq3
vēdi,z pretium ipsoru3 offerri poterat,vt habetur Deuterono.
c.xxiij.vbi pretium canis prohibet offerri in domo dei.Et tamē
clarum est,q pretiū canis iuste vēditur, z iuste possidetur. Sed
hoc de cane prohibitū erat in veteri lege secūdum beatū Tho-
mam,vt etiam pretiū offerri nō posset,tum qr idolatre canibus
vtebātur in sacrificijs idolorum,tum qr canes rapacitatem signi
ficant,de qua nō potest oblatio fieri,vt.s.explicatū extitit. Hec
tamē prohibitio cessat in noua lege,secundū beatum Thomam
15 secūda secūde.q.lxxxvj.† Aut loqmur de oblationibus, q fiunt
in vsum ministrorum ecclesie,vel vt ipsis prouideatur,vel ppter
ipsorum,vel ecclesie necessitatem,vel alterius pij loci,aut paupe
rum,vel ibidem degētium infirmorum,aut expositorum. Et ta-
les oblationes,que sapiunt quodammodo elemosinas, possunt
fieri de omnibus licite acquisitis,z possessis,quāuis sint anima-
lia immūda,vel etiam alias in veteri lege prohibita vti,z pretiū
offerri in domo dei,vt.s.diximus.De his aute3 que illicite sunt
16 acquisita † distinguendum est,q tripliciter potest esse aliquid in
iuste quesitum.Uno modo per tale3 actum,aut per tale mediū,
propter quod ab eo qui acquisiuit iuste retineri non potest, sicut
cōtigit in furto,rapina,z huiusmodi talibus, z de his nō potest
fieri oblatio,seu elemosina.i.q.j.non est putanda ibi.vbi tex.di-
cit,Nō est putanda elemosina,si pauperibus dispēsetur,qd ex il
licitis rebus acquiritur,quia qui hac intētione male accepit, vt
bene dispenset,grauatur potius,q iuuetur.Unde etiam certu3
est,qr z si monasteria,vel xenodochia,vel aliqd aliud zc.z Au-
gustinus in omelia,z trāsumptiue.xiiij.q.v.c.forte. Singulari-
ter dicit,forte aliquis cogitat,z dicit,Multi sunt christiani diui
tes,auari,cupidi,non habeo peccatum,si suum illis abstulero,z
pauperibus dedero.vnde enim illi nihil boni agunt, mercedem
habere potero.Sed huiusmodi cogitatio diaboli calliditate sug
geritur,nam si totum tribuat,quod abstulerit, addit potius pec

catum,q minuat,z idē etiam colligitur.xiiij.q.v.c.elemosina,z
17 c.deniq3,z.c.scriptum.† Na3 illicite acquisita nō sunt in bonis
nostris,vt.ff.pro socio.l.cum duobus.§.si.Unde dicit Augusti
nus in libro de verbis domini in monte, De iustis laboribus fa
cite elemosinas.Nō enim corrupturi estis iudicem christum, vt
18 nō vos audiat cum pauperibus,quibus tollitis. † Nolite velle
elemosinas facere de fenore,z vsuris,z subdit,fidelibus dico,q
19 bus corpus Christi erogamus.†Quādocūq3 ergo aliquid est il
licite acquisitum,vt furtis,rapinis, calumnijs,inuasionibus,op
pressionibus,aut alio simili modo propter quem is qui abstule-
rit,ad restitutionem teneatur,prout etiam de rebus inuentis di-
citur,dummodo non sint habite pro derelicto.xiiij.q.v.Si quid
inuenisti,restituēdum est domino,cuius erat, vel a quo ablatum
fuit.Potius tale reddendum est,q in oblationes,seu elemosi-
nas erogandum,Exemplum zachei publicani,vt habetur Luce
c.xix.Et tradit beatus Augustinus ad Macedonium, z tran-
sumptiue.xiiij.q.v.c.nō sani in fi.Nec obstat quod habetur Lu
ce.c.xvj.dum dicit,Facite vobis amicos de mammona iniqui-
tatis.Unde cum mammona significet diuitias,videtur sequi,q
de diuitijs,inique acquisitis potest quis spirituales amicos face
re,oblationes faciendo,z elemosinas largiendo. Nam ad hoc
respondetur secūdum Augustinum in libro dicto de verbis do
mini,vbi sic inquit,Quidam male intelligendo rapiunt res alie-
nas,z aliquid inde pauperibus largiūtur z putant se facere, qd
preceptum est,sed intellectus iste corrigendus est. Omnes diui-
tie iniquitates dicuntur,vt dicitur in libro de questionibus euan
20 gelij,† quia sunt diuitie inique iniquis,qui in eis spem cōstituūt.
Uel dicuntur inique secundum Ambrosium,quia varijs diuitia
rum illecebris hominum tentant affectus, vel quia in pluribus
predecessoribus quibus succeditur in patrimonio aliquis repe-
ritur,qui iniuste vsurpauit aliena,quamuis tu nescias secundum
Basili.Uel iniquitates dicuntur omnes diuitie hoc est inequa-
litatis,quia non equaliter sunt omnibus distribute,cum alij sup
abundent,z alij egeant,vnde non accipitur ibi mammona iniq
tatis hoc est iniuste acquisitum,ita vt domino restituendum sit,
vel potest responderi secundum Gratianum.xiiij.q.v.§.sed hoc
multipliciter,q intelligi potest de mammona iniqtatis secundū
secundam speciem, aut tertiam speciem illicite acquisitorum vt
21 statim subiciam.†Nec obstat q maiora mala sunt magis euitā
da,q minora,vt de se patet.Et est tex.xiij.distin.c.duo mala, z
alijs plerisq3 iuribus, sed minus peccatum est detentio rei alie-
ne,q homicidium,quod aliquis incurrit,nisi fame morienti sub
ueniat.lxxxvj.di.c.pasce,vnde videt,q aliquis possit huiusmo-
22 di oblationes,z elemosinas facere de male acquisitis, † quia ad
hoc respondetur,q in casu predicto ratione talis necessitatis in
qua ille constitutus est,omnia illi sunt communia. Adeo q lici-
te potest de alieno accipere,si nō inueniat,qui velit sibi dare, nec
dicitur furtum,aut rapinam committere,vt in.c.si quis propter
necessitatem,de furtis,vbi late scripsi.Et eadem ratione tertius,
qui inique bona acquisiuit potest hoc casu de talibus male acq
sitis huiusmodi oblationes,z elemosinas facere. Quinimmo z
ab alio accipere,z inde extremam necessitatem patienti prouide
23 re.†Secundo modo dicitur aliquid illicite acquisitum,eo q il-
le,qui illicite acquisiuit,non potest illud retinere,nec tamen de-
betur ei,a quo acquisiuit,eo q cōtra iustitiam acceperit, z alter
contra iustitiam dederit.Ita q ex parte vtriusq3 dantis,z reci-
24 pientis turpitudo versatur † sicut contingit in simonia, in qua
dans,z accipiens facit contra iustitiam,vnde non debet fieri re
stitutio ei,qui dedit,sed debet in elemosinas elargiri, secundum
beatum Thomam secunda secunde questione.xxxij.arti.vij. Nō
ego intelligo,quando talis simonia non fuit commissa in iniuriā
alicuius certe ecclesie,quia tunc illud receptum applicari debet
ecclesie,in cuius iniuriam simonia fuit commissa,vt in.c. de hoc
25 de simo.z ibi dixi.† Potest hoc etiam intelligi de quibusdam
alijs acquisitis turpiter,z turpiter datis,que turpiter danti non
sunt restituenda secundum ea, que traduntur in.l.j.ij.z.iij.ff.de
26 condi.ob turp.causam.†Et isto modo potest intelligi,quod di-
cit Augustinus.xiiij.q.v.c.qui habetis,vbi dicit, Qui habetis
aliquid de malo,facite inde bonum.Qui non habetis de malo,
nolite acquirere de malo,prout etiam intelligit Gratianus.xiiij.
27 q.v.§.sed hoc multipliciter.†Et ex predictis ego infero, q de
incertis licite possum facere oblationes, postq nescitur, quis
sit,cui sint restituende,vtrum tamen ad hoc requiratur volun-
tas episcopi,dicam.j.eo.lib. Tertio modo potest dici aliquid
illicite acquisitum,non ex eo q ipsa acquisitio sit illicita, sed qr
28 illud,ex quo acquiritur,est illicitū † sicut patet de eo, qd mulier

acquirit per meretricium, quod proprie vocatur turpe lucrum. Nã licet mulier meretricãdo turpiter agat, & cõtra legẽ, non tñ turpiter, aut contra legẽ accipit, vt superius explicaui, & de hoc potest fieri elemosina, & etiam oblatio, dummodo non fiat in ecclesia dei, aut ad altare, secũdũ quod superius est explicatum.

SVMMARIVM.

1 Oblationes quot modis fieri possint.

Libellus septimus.

1 Septimo Principali articulo examinandũ est. † Quot modis possit fieri oblatio. Sol. dic q̃ oblatio potest fieri principaliter tribus modis. Vno modo offerẽdo bona absq; persona. Secundo modo, offerẽdo personã absq; bonis. Tertio modo offerendo personam & bona. Primus modus subdiuiditur in alios infrascriptos modos.

Primo modo, offerendo omnia bona mobilia, & immobilia, iura, & actiones, presentia, & presentes. futura, & futuras.
Secundo modo offerendo omnia bona presentia, & futura.
Tertio modo offerendo bona presentia, & futura.
Quarto offerendo omnia bona.
Quinto offerendo bona simpliciter.
Sexto offerendo omnia bona mobilia, & immobilia.
Septimo offerendo simpliciter bona mobilia, & immobilia.
Octauo offerendo omnia bona mobilia.
Nono offerendo omnia bona immobilia.
Decio offerẽdo certa bona singulariter, seu specialr designata.
Vndecimo offerendo omnes res presentes, & futuras.
Duodecimo offerendo omnes res.
Decimotertio offerendo res suas.
Decimoquarto offerendo omnes res mobiles, & imobiles.
Decimoquinto offerendo omnes res mobiles.
Decimosexto offerendo omnes res immobiles.
Decimoseptimo offerendo omnia bona, & res futuras.
Decimooctauo offerendo omnia iura, & actiones presentes, et futuras.
Decimonono offerendo omnia iura, & actiones, vel omnia bona incorporalia, vel omnes res incorporales presentes.
Vigesimo offerendo omnes actiones presentes.
Vigesimoprimo offerendo omnia iura, & actiones futuras.
Secundus modus principalis de oblatione persone absq; rebus aliter non distinguitur.
Tertius modus principalis potest distingui, & combinari cum omnibus alijs modis distinctis. s. in primo modo pricipali.
¶ Rursus etiam oblationes quandoq; fiunt simpliciter, & gratis nullo expresso modo, conditione, & causa, & quandoq; etiam non gratis, sed vt per offerentem aliquid recipiat, & de his omnibus modis quid importent, & ipsorũ validitate, & effectu agẽdum est, latissime tractandum inferius in hoc opere.

SVMMARIVM.

1 Oblatio omnium bonorum presentium, & futurorum quid contineat, & j. nume. x.
2 Mobilium appellatione veniunt se mouentia.
3 Verbum, omne, omnia comprehendit, & nihil excludit.
4 Iura, & actiones incorporalia sunt.
5 Argumentum a sufficienti partium enumeratione validum est.
6 Oblatio omnium bonorum presentium, & futurorũ ex proprio significato quid contineat.
7 Bonorum appellatione quid veniat.
8 Bona dicuntur, quia beatos faciunt.
Beare quid sit.
9 Bona dicuntur deducto ere alieno.
11 Bonorum appellatio vniuersitatem quandam significat.
12 In bonis nostris que computentur.
13 Oblatio bonorum presentium, & futurorum nõ dicendo omniũ quid comprehendit.
14 Oblatio omnium bonorum quid contineat, & j. nu. xvij.
15 Oblatio predicta, vt comprehendat futura, quomodo sit concipienda.
16 L. si ita. ff. de aur. & argẽ. leg. & l. j. in fin. & l. si quis societatem. ff. pro soc. quomodo procedant.
18 Oblatio omnium bonorum, ex proprio significato an cõprehendat iura, & actiones.
19 Expressio eorum, que tacite insunt, nil operatur.
20 Oblatio bonorũ simpliciter facta continet bona mobilia, & immobilia, iura, actiones, & petitiones.
Et an veniant futura, vide j. nu. xxij.
21 Indeffinita in materia indifferenti vniuersali equipollet.
23 Oblatio omnium bonorũ mobilium, & immobilium, iura, actiones, & nomina debitorum nõ comprehẽdit.
24 Verba vniuersaliter prolata qualificantur, & restringuntur per alia verba adiecta.
25 Oblatio omnium bonorum presentium, & futurorum an iura, & actiones comprehendat.
26 Iura, & actiones quare non dicuntur mobilia, nec immobilia.
27 Nomina debitorum proprie, nec mobilia nec immobilia censentur.
28 Quid si adhereant rebus immobilibus.
29 Oblatio omnium bonorum presentium, & futurorum an comprehendat annuos redditus, & bona mobilia, & immobilia, & j. nume. xxxvij.
30 Redditus annui an inter immobilia computentur, & quando, & j. xxxij. xxxiij. xxxv. & xxxvij.
31 Redditus annui in legato bonorum mobilium, & immobilium, nec in donatione, nec in condẽnatione nõ veniunt.
34 Redditus annui ecclesiarum an alienari possint.
36 Clemen. exiui de verb. signifi. in versi. cũq; annui redditus, quo modo procedat.
39 Differentia non est, an quis offerat omnia bona mobilia, & immobilia, an vero simpliciter dicat, bona mobilia, & immobilia.
40 Oblatio omnium bonorum mobilium quid contineat.
41 Verba vniuersalia restringuntur secundum naturam terminorum, quibus adiunguntur.
42 Oblatio omnium bonorum immobilium quid comprehendat.
43 Oblatio certorum bonorum specialiter seu simpliciter facta qd comprehendat.
44 Oblatio omnium bonorum, presentium, & futurorum quid contineat.
45 Verbum res est generale.
Rei appellatione quid contineatur.
46 Oblatio omnium rerum quid contineat.
47 Quid de oblatione rerum suarum.
48 Quid de oblatione rerum mobilium, & immobilium.
49 Quid de oblatione rerum mobilium tantum.
50 Quid de oblatione rerum immobilium tantum.
51 Quid de oblatione omnium bonorum, & rerũ futurarum.
52 Quid de oblatione omnium iurium, & actionum presentium, & futurorum.
53 Quid de oblatione omnium bonorum incorporalium, vel omnium rerum suarum incorporalium.
54 Quid de oblatione omnium iurium, & actionũ, vel omnium bonorum incorporalium, vel omnium rerum suarum incorporalium.
55 Quid in oblatione omnium actionum presentium.
Actio quid sit.
56 Quid de oblatione omnium iurium, & actionũ futurarum.
Quid quando distinguitur inter iura, & actiones.
57 Quid in oblatione persone sue, & nõ bonorum.
58 Auct. ingressi. C. de sacrosan. eccle. cũ cõc. quomodo loquatur.
59 Offerens se ecclesi. seculari, vt perpetuo ibi sit, bona retinere potest.
60 Limita, nisi consuetudo loci pij, & eccle. aliud habeat.
61 Notarius offerens se hospitali an possit post oblationem instrumenta conficere, & j. nume. lxxxiij.
Notarius factus monachus potest cõplere instrumẽta, de quibus rogatus est, de licentia sui prelati.
62 Monachus in causa inquisitionis heresis de nouo instrumenta rogare potest, & in causis spiritualibus, in alijs secus, & j. numero. lxiij.
Oblatio persone, & bonorum quid comprehendat.

Libellus octauus.

0 Octauo loco Principali iuxta premissum ordinem superest, vt examinemus, qd veniat in oblationibus facti

ctis scdm primū principalē modū .s. qñ quis offert bona, ⁊ nō p
sonā, quē articulū examinabimus p vigitiunā q̄stionē, in quas
primū modū distinximus i p̄cedēti libello, ⁊ put apparebit ĩfra
ex singularibus rubricis predictarū q̄stionū. Et deinde subijcie
mus duas alias q̄stiones secūdi ⁊ tertij principalis modi, et sic
erunt .xxij. questiones principales.
1 ¶ † Primo ergo quero, qd veniat in oblatione p̄dicta ex pro
prio significato, qñ qs offert oīa bona p̄sentia, ⁊ futura, ⁊ actio
nes p̄sentes, ⁊ futuras? Solu. dic q ex proprio significato nihil
remanet huic offerēti. Primo, qz oēs facultates noscere consi
stunt sub p̄dictis vocabulis, nā preter bona sub dicta generalita
te ⁊ specificatione cōprehensa, nō est dare alia bona. ⁊ si tu dice
res. nōne reperiunt̄ animalia se mouētia, de quibus nihil videt̄
2 dictū. † Respōdeo, q ⁊ illa mobilia sunt, ⁊ ideo appellatiōe mo
biliū cōtinent̄, vt. l. mouētiū. ff. de verb. signi. ad quod accedant
3 que latius dixi in ti. de verbo. signi. c. mobilia † preterea verbū
oīa vniuersa cōprehendit, ⁊ nihil excludit, qd in imobilitate vel
mobilitate cōsistat, vt in. l. a procuratore. ff. manda. cū alijs iuri
bus, que allego in titu. de verb. signi. c. omnis, cū subiungant̄ de
inde verba sequētia presentia, ⁊ futura, ⁊ demū iura, ⁊ actiones
presentes, ⁊ futuras, nihil remanet, nam oīa, que nostra sunt, aut
sunt futura nr̄a, aut corporalia aut incorporalia, ⁊ incorporalia,
4 aut mobilia, aut immobilia. † Incorporalia vero aut sunt iura,
aut actiones, vt insti. de rebus corpo. ⁊ incorpo. p totum. Unde
cū nihil in bonis nostris, aut his que futura sunt nostra, reperiri
possit qd sub p̄dicta forma nō cōtineat̄, sequit̄ q ex p̄prio signi
ficato oīa q̄ nostra sunt, ⁊ que futura sunt nr̄a, veniunt in tali ob
5 latione † argumēto sumpto a partibus sufficienter enumeratis,
quod validū est, vt. l. ex maleficijs. §. heres. ff. de actio. ⁊ obli. cū
alijs iuribus, que allego in ti. de alleg. ⁊ dispu. Et in p̄dictis ego
infero, q idē esset, si oblatio fieret de omnibus bonis corporali
bus, ⁊ incorporalibus presentibus, ⁊ futuris.
6 ¶ † Secūdo quero quid veniat in oblatione, quā quis fecit de
oībus bonis presentibus, ⁊ futuris ex proprio significato? So.
dic q veniunt similiter oīa bona iura, ⁊ actiones, q̄ veniūt in ob
7 latione de qua in p̄cedēti questione in principio, † nā bonorū ap
pellatione veniūt tam bona mobilia, q̄ȝ imobilia, ⁊ iura, ⁊ actio
8 nes, nā oīa, que prosunt, beant, † ⁊ naturaliter bona dicunt̄, qz
beant, hoc est beatos faciunt, hoc est, qz p̄sunt. Beare eni idem
est quod prodesse, vt. l. bonorū. la. j. ff. de verbo. signi. ⁊ ff. de peti.
here. l. itē veniunt. §. fi. ⁊ duabus sequētibus, ⁊ nota. in. c. relatū.
9 el. ij. de testamē. † Naturaliter. n. bona dicunt̄, q̄ nō afferunt in
cōmodū, ⁊ intelligunt̄ ere alieno deducto, vt dicit glo. in. d. l. bo
norū ⁊ p̄bat̄ in. l. subsignatū. §. bona. ff. de verb. sign. ⁊ ibi etiam
nota. glo. ⁊ p̄bat̄ in. l. mulier bona. ff. de iur. do. Et ad hec viden
10 da sunt que latius dixi in ti. de verb. signi. c. bona. † Offerendo
ergo oīa bona p̄sentia, ⁊ futura, videt̄ quis tā bona mobilia, q̄ȝ
immobilia, ⁊ iura, ⁊ actiones offerre, propter verbū omnia, qd
est vniuersale, pp propriū significatum verbi bonorū simpliciter
11 plati, vt. J. subyciā. † Ad qd ēt facit. l. bonorū. la. ij. ff. de verb. sig.
vbi tex. dicit, q bonorū appellatione sicut hereditatis vniuersi
tatē quādā significat, ⁊ nō singulas res demōstrat, vñ ēt seruitus
dicit̄ eē i bonis nr̄is, lȝ secus eēt, si facta eēt mētio d mobilibus,
12 ⁊ imobilibus, vt stati dicā in. vj. q. † Et est notādū, q i bonis no
stris cōputant̄ nō solū, que dn̄ij nr̄i sunt, sed ⁊ si bona fide a no
bis possideant̄, vel si supersunt, vt. l. bonorū. la. j. §. in bonis. ff. de
verb. signi. ⁊ ibi subditur, q omnia que in actionibus petitioni
bus, ⁊ prosecutionibus sunt, annumerant̄ in bonis nostris.
13 ¶ † Tertio quero, quid in oblatione, quā qs facit si nō dixit oīa
bona, sed simpliciter dixit bona presentia, ⁊ futura. Sol. ego ar
bitror idē dicēdum, quod dictū fuit in precedenti. q. p iura alle
gata ibidē, ⁊ per ea que dicam, ⁊ per ea que de natura indefinite
statim dicam in quinta questione.
14 ¶ † Quarto quero, quid si offerens dicat, offero oīa bona. So.
dic, q in tali oblatione veniūt bona presentia, siue sint mobilia,
siue immobilia, siue iura, siue actiones, futura autē nō veniunt.
Prima pars cōclusionis predicte, q cōtineat solum presentia,
probat̄, in. l. si ita. ff. de aur. ⁊ argē. leg. ⁊ in. l. si tibi mādauero. §.
is cuius. ff. mādā. ⁊ in. l. si stipulatus sum. §. igit̄, ⁊. l. cum stipula
mur ⁊. l. si a colono. ⁊ tractatur in. l. stipulatio hoc modo. ff. de
verbo. obliga. Bart. in dicta. l. si ita, ⁊. l. certa forma. C. de iur.
15 fis. Bald. in. l. etiā. C. ad. l. fal. † Ad hoc enim vt futura veniant
cōcipienda sunt verba oblationis taliter, vt futura cōprehēdāt.
l. si stipulatus fuerim. §. cū stipulamur. ff. de verbo. oblig. Et idē
in terminis tenet expresse Archidi. xxvij. q. ij. ca. vt lex cōtinen
tie, ⁊ in simili tenet glo. Bar. Bald. ⁊ doct. in. l. fina. C. que pig.
16 obli. poss. † Nec obstat ille tex. qui videt̄ velle futura cōprehen
di, qz ibi agebat̄ de modico, ⁊ paruo preiudicio, nec ex accessio
ne bonorum futurorum augumentabat̄ obligatio quantitatis,
secus hic in obligatione in qua agit̄ de maximo preiudicio, sm
glo. ⁊ doct. ibi. Idem tenet. d. m. in. c. fi. de success. ab intest. ⁊ est
communis opi. Et idem not. in. l. fi. C. de pact. Et eo modo pōt
responderi ad. l. j. in fi. ⁊. l. si quis societatem. ff. pro socio, vbi ve
niunt bona futura, qz etiam ibi tractabatur de modico preiudi
tio, qz tantū quis poterat lucrari, quātū amittere, vt dicit Bar.
in dicta. l. si ita. ff. de aur. ⁊ argen. leg. Et predicta procedunt, ⁊
fortius, si offerens expressisset, q solum offerebat omnia bona
presentia. Ad qd etiam vide quod no. in. l. nō ad ea. ff. de cond.
17 ⁊ demo. † Predicta tamē cōclusio limitatur, nisi predicte obla
tioni essent adiecta alia verba, pp que aliud appareret, ⁊ signifi
carēt bona etiā statura, licet expresse no dixisset de futuris, vt. l.
tutoribus. ff. de testa. tute. Scdo limitat̄, nisi futura bona essent
accessoria ad presentia donata, qz tunc talia veniunt, vt probat̄
in. l. fi. §. fi. ff. de libe. lega. tenet Bart. in. d. l. si ita. Et probat̄ ex
18 regula accessoriū de regu. iur. li. vj. † Secūda pars predicte con
clusionis, q in dicta oblatione ex proprio significato veniunt iu
ra, ⁊ actiones p̄sentes, p̄bat̄ ex his, que dicta fuerunt in p̄ceden
tibus questionibus, ⁊ ex his que dicam in sequenti. q. Et ex pre
dictis infertur, q multo minus veniunt futura, si solum de pre
sentibus sit facta expressa mentio. Talis tamen expressio non
19 multum operatur, † quia expressio eorum, que tacite insunt, ni
hil operatur, vt. l. iij. ff. de lega. primo ⁊. l. cum quid. ff. si certum
petatur cum simi.
20 ¶ † Quinto quero, quid si offerens dicat, q offert bona simpli
citer. So. dic, q in tali oblatione ex significato verborum veni
unt omnia bona mobilia, ⁊ immobilia, iura, actiones, ⁊ petitio
nes. Hoc enim importat verbū bonorum simpliciter prolatum,
vt. l. bonorum. la. j. ff. de verbo. signifi. ⁊ in alijs iuribus. s. allega
21 tis. † Item qz indeffinita in materia indifferenti equipollet vni
uersali, vt. l. si pluribus, de lega. ij. ⁊ tractatur per glo. ⁊ doctores
notabiliter in. c. vt circa, de elec. lib. vj. cum concordantijs vtro
biq; traditis, ⁊ cum in alijs plurimis iuribus que allegaui in ti.
22 de verbo. signifi. c. indefinita. † In hac tamē oblatione non ve
niunt futura per ea que dixi. s. in precedenti. q.
23 ¶ † Sexto quero, quid si aliquis offerendo dicit, q offert om
nia bona mobilia ⁊ immobilia. So. dic q veniunt mobilia ⁊ im
mobilia bona dūtaxat vt verba demonstrāt. Iura vero, ⁊ actio
24 nes, seu nomina debitorū non veniunt † vnde verba vniuersali
ter prolata qualificātur, ⁊ restringūtur p alia verba adiecta mo
bilia, ⁊ immobilia, ⁊ ar. l. ea tamen adiectio. ff. de lega. iij. ⁊. l. cū
delanionis. §. pe. ff. de fun. instr. c. graue. de offi. ordina. c. nō crit.
25 xxxij. q. j. † Nō ergo veniunt iura, ⁊ actiones, ⁊ nomina debito
rum, ēt si adiūxerit verba illa p̄sentia, ⁊ futura, qz talia ēt nō sunt
mobilia, facit quod habetur in. l. iij. ⁊. iiij. ff. pro socio, ⁊. l. quis
26 ergo casus. ff. de pecul. † Et ideo non possunt dici proprie mobi
lia, quia non possunt moueri de loco ad locum, nec etiam pro
prie immobilia, quia non circunscribuntur loco, quia incorpora
lia sunt. ff. de lega. iij. l. gaius. C. de prescripti. long. temp. l. fina.
Sed sequuntur personam quocunqȝ vadant. l. prima. §. heres.
ff. ad trebelle. facit quod no. in. l. fideicommiss. ff. de iudi. ⁊ quod
singulariter no. Bar. in. l. ij. C. que res pigno. obli. poss. proprie
ergo nomina debitorum nec mobilia, nec immobilia censentur,
tangit glo. in. l. monentium. ff. de verbo. signifi. ⁊ ibi Dy. ⁊ Jac.
de are. ⁊ aliquid per Bar. ⁊ plenius per Barto. ff. de au. tuto.
l. pe. vbi concludit q proprie non sunt mobilia, neqȝ immobilia,
27 sed quedam tertia species separata a predictis. † Et hoc etiam
probatur in. l. a diuo pio. §. ij. ff. de re iudica. vbi disponitur, q in
executione sententie seruetur iste ordo, q primo loco fiat in mo
bilibus, secundo in immobilibus, tertio in nominibus debitorum.
Ad quod etiam facit qd no. in. l. quā tuberionis. ff. de pecu. Te
net Oldra. consilio. ccxix. qd incipit, Factum tale est dominus
rex Francie, tenet Bart. consilio. lxxxxij. quod incipit, Lena ma
tarelli. Et hoc ēt tenēt Pe. de. mo. me. ⁊ Joā. de Jmo. in. c. nulli. de
re. eccle. non ali. ⁊ Joā. de Jmo. ⁊ do. Domi. de sancto Gem. in
c. ij. de re. eccle. non alie. lib. vj. Et recitatis pluribus opin. fina
liter videtur residere Spe. in titu. de fruct. ⁊ inter. §. j. versi. sed
pone prelatus ⁊ ibi per Joā. an. in addi. ⁊ per Bart. ⁊ Cy. in. l.
j. C. si aduer. transac. tractatur etiam in. l. iube. C. de sacrosanc.
eccles. tradit etiam Barto. in. l. centurio. ff. de vulga. ⁊ pupila. ⁊
Bald. in. l. prima. §. cum autem. C. de rei vxor. actio. Et predi
cta procedūt maxime in terminis nostris, in quibus querimus
de dispositione hominis preiudiciali, ⁊ ideo nō ꝯtinetur, vt nor.

Bal. in. c. j. §. sciẽdum est de feu. cogn. per. d. l. gaius, ꝛ. l. quam
28 tuberonis, ꝛ. d. l. fi. C. de prescrip. lon. temp. †Et predicta proce
dunt in nominibus debitorũ, ꝛ alijs iuribus, que sunt in differẽ-
tia, secus si accederent, vel adhererent rebus immobilibus, quia
talia cẽserẽtur immobilia, facit. l. si aliena. §. j. ff. de vsucap. ꝛ qđ
no. glo. in. c. ij. de re. eccle. nõ alie. li. vj. ꝛ quod no. in. l. iulianus.
ff. de fun. dota. facit quod no. Bal. in. l. hac edictali. §. illud. C.
de secun. nup. ꝛ quod no. in. l. si quis inquilinos, de lega. j. ꝛ in. l.
queadmodũ. C. de agrico. ꝛ cẽsi. lib. xj. Ad quod videnda sunt
29 que latius dixi in tractatu de verbo. signi. c. mobiliũ. †Sed iux-
ta predicta dubitaẛ, vtrũ in oblatione facta sub modo, ꝛ forma
predictis veniant ãnui redditus? Et videẛ dicẽdũ ꝙ sic, per tex.
in cle. exiui. §. cũqꝫ annui redditus, de ver. sig. vbi tex. dicit, Cũqꝫ
annui redditus inter immobilia cõputẽtur. Cy. tenuit, ꝙ annui
redditus nõ cõputẽtur inter immobilia, in. l. si certis annis. C. de
pac. Sed idẽ Cy. in. l. sciẽdũ. C. qui satisda. cogã. tenet cõtrariũ.
Et hãc vltimã opi. tenent Pet. de Ancha. ꝛ Jo. de Jmo. ꝛ do.
meus in. c. nulli de re. eccle. nõ alie. per tex. in. d. cle. exiui, ꝛ ꝑ no.
in. l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in auctẽ. de nõ alie. §. ij. Et
tenet Jo. de Jmo. in cle. j. de re. eccle. nõ alie. ꝛ Jo. de Jmo. in. c.
ij. de re. eccle. nõ alie. li. vj. Sentit Bal. in. l. j. C. de vsufruc. in se
cũdo nota. ꝛ. l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. Federi. de Senis
ꝯsi. xiiij. quẽ sequiẛ Bald. in. l. hac edictali. §. his illud. C. de sec.
30 nup. †vbi dicit, ꝙ aut annui redditus sunt ꝑpetui vel ad lõgum
tempus, ꝛ cõputãtur inter immobilia. facit. c. querelã, de elec. se
cus si nõ debeãtur ad lõgũ tempus, per not. in. l. fi. ff. quo. bon. ꝛ
per no. ꝑ Cy. in. d. l. si certis annis. Sed idẽ Bal. in. c. j. §. scien
dũ, de feu. cog. in vsi. feudo. dicit, ꝙ Aut annuũ debitũ cõtinet
in se ꝑsonale debitũ. Aut reale, Vel mixtum. Primo casu, non
cõputatur inter immobilia, qꝛ nõ cõtinet aliquod petitoriũ, vel
possessoriũ, vt. l. fi. ff. quo. bono. allegat etiã no. in. c. ꝑuenit, de cẽ
si. ꝑ Jo. an. Scđo ꝛ Tertio casu vult, ꝙ cõputẽtur inter immobi
lia, ar. no. in. l. litibus, ꝛ. l. dñi prediorꝫ, ꝛ. l. si coloni. C. de agri. ꝛ
cẽsi. Ego in hoc articulo ita dicẽdũ arbitror. ꝙ aut nos cõside-
ramus intrinsecã ꝛ ꝓpriã naturã ipsorꝫ annorꝫ debitorꝫ, et hoc
casu dico, ꝙ nõ sunt iudicãda bona mobilia, vl' immobilia, quia
mobilia, ꝛ immobilia proprie tãgi, ꝛ palpari possunt de loco ad
locũ, ꝛ tã ipsa ꝙ̃ immobilia circũscribunẛ loco, qđ nõ ꝯtingit in
annuis redditibus. preterea ad annuos redditus solũ competit
actio, ꝛ ꝙ tali modo debeẛ dicitur nomẽ debitoris, sed proprie
actiones, ꝛ noia debitorum nõ reputãtur mobilia vel immobi-
lia, vt. s. ostensum fuit, ergo ꝛc. Et iõ si sumus in mãria indifferen
ti, in qua nõ sit necessariũ tractare, ꝛ applicare actiões, ꝛ ãnuos
31 redditus ad mãriã de qua agiẛ, annui redditus nõ venient, † vñ
in legato bonorꝫ mobiliũ, ꝛ immobiliũ, aut donatione, aut con
dẽnatione, nõ venient annui redditus, ꝛ ꝑ cõsequens in huius-
modi oblatõibus nõ veniẽt annui redditus. Facit. l. fi. ff. quo. le
ga. Aut sumus in mãria, in qua necessariũ est tractare de noibus
debitorꝫ, ꝛ annuis redditibus, vt applicenẛ ad aliquã speciẽ mo
biliũ, vel imobiliũ. Exẽplũ in alienatione fiẽda requirẽte a iure
32 certas solẽnitates in rebus ecclesie, ꝛ minorꝫ. † Jn hoc casu, aut
loqmur de actionibus simpliciter nõ competẽtibus ad annuos
redditus, ꝛ si tales cõpetunt ꝓ rebus mobilibus iudicanẛ mo-
biles. Si vero cõpetunt ꝓ rebus immobilibus, iudicanẛ imobi
les, ꝛ ita ꝓcedit quod not. Bar. in. l. pupil. ff. de aucto. tuto. ꝛ in
consi. cxxxiij. quod incip. Reuerẽdissime dñe, ꝛ Pe. de anca. et
Jo. de Jmo. in. d. c. nulli, cũ alijs plurimis iuribus sup̃ius allega
33 tis. †Aut loqmur de actionibus cõpetẽtibus ad annuos reddi
tus, ꝛ hoc casu, aut sunt ꝑpetui, vel ad lõgũ tẽpus, aut modicum
tẽpus, Primo casu cõputãtur inter immobilia, ꝛ ideo solẽnita-
tes, q̃ requirunẛ in alienatione rerũ ecclesiarꝫ, vel minorũ, requi-
runẛ ẽt in dicta alienatione annuorꝫ redditiuũ, vt. l. iubemus. C.
de sacrosan. eccle. ꝛ in auctẽ. de nõ alie. §. ij. ꝛ in. d. l. hac edictali.
§. is illud, quod intellige ẽt si cõtineret ꝑsonale debitũ, nã ꝛ pro
34 locato cõpetit actio ꝑsonalis, † vñ sicut sine debitis solẽnitati-
bus nõ est licitũ locare in ꝑpetuũ, vel ad lõgũ tẽpus, vt in cle. j.
de re. eccle. nõ alie. Jta nec oꝫ licitũ esse alienationẽ facere de di
ctis annuis redditibus ẽt ꝑsonalibus si sunt ꝑpetui, vel ad lõgũ
35 tẽpus, licet Bald. cõtradicat in. d. §. sciẽdũ. † Secũdo casu, qñ
annui redditus debenẛ ad modicũ tempus, subdistinguerem, ꝙ
aut eadẽ rõ prohibitionis, que est in rebus imobilibus, vẽdicat
sibi locũ in ipsis annuis redditibus, ꝛ tales annui redditus com
putarẽtur etiã inter immobilia. Pro quo facit qđ voluit Bar.
36 in tractatu Minoricarum in. ij. lib. dist. vj. c. j. † vbi cõcludit qđ
tex. in cle. exiui. ver. cũqꝫ annui redditus, vẽdicat sibi locũ, etiaꝫ
si deberet aliquid nocturnũ, vel diurnum, ꝛ in. c. ij. ea. distin. sub

dit, ꝙ idẽ si deberenẛ vsqꝫ ad certũ tẽpus. Cũ hoc videaẛ statui
ꝛ regule ipsarũ repugnare, ꝛ idem sentit Bald. in ratione sui in
auc. ingressi. C. de sacrosan. eccle. col. xj. ver. prima est ista reliquĩ
tur, facit ẽt ꝙ vbi eadẽ rõ ibi eadeꝫ iuris dispositio, vt. l. illud. ff.
37 ad. l. aquil. cũ alijs iuribus vulgatis. †Si vero alia rõ cõclude-
ret magis in annuis debitis ad modicũ tẽpus, ꝙ̃ in bonis im-
mobilibus, tũc tales annui redditus nõ computantur inter im-
mobilia, ꝛ ita ꝓcedit ꝙ cõsuluit Fede. de Senis ꝯsi. xiiij. ꝛ bal.
38 ꝛ. d. Domi. de san. Gemi. vbi. s. †Est tñ aduertendum, ꝙ in pre
dicta oblatione nõ veniunt bona futura siue mobilia, vel immo
bilia sint. Et quod superius dixi, habet locum, si offerens offert
oia bona corporalia, vel omnes res corporales, ar. predictorũ.
39 ¶ † Septimo quero, quid si offerens offert simpliciter bona
mobilia, ꝛ immobilia, ꝛ non dicit, omnia. So. dicendum arbi-
tror in hac. q. quod dixi in precedẽti. q. qꝛ non est differentia, an
quis dicat, ꝙ offert omnia bona mobilia, ꝛ immobilia, an vero
dicat simpliciter bona mobilia, ꝛ immobilia, per ea que dixi. s.
in. iij. q. huius articuli, ꝛ duabus sequentibus.
40 ¶ † Octauo quero, quid si offerens offert oia bona mobilia, qđ
veniat in tali oblatione. So. dic, ꝙ veniũt solũ mobilia, ꝛ se mo
uẽtia, per tex. in. l. mouẽtiũ. ff. de verbo. signi. Jmmobilia autẽ ꝛ
iura, ꝛ actiones nõ veniunt, nec ẽt mobilia futura per ea, que su
perius dicta sunt, nã licet verbum, omnia, sit vniuersale, ꝛ verbũ
bona, cõtineat mobilia, ꝛ immobilia iura, ꝛ actiones, vt dixi in.
41 iiij. ꝛ. v. questionibus, † Tamẽ ṽba vniuersalia, ꝛ indefinita re-
stringũtur, ꝛ qualificanẛ ꝭm naturã terminorũ, qbus adiũgunẛ,
vt nor. l. j. C. de sum. tri. ꝛ. l. oẽs populi. ff. de iusti. ꝛ iure, cũ sit.
42 ¶ † Nono quero, quid si offerens offerat oia bona immobilia.
So. dic, ꝙ in tali oblatione veniũt solũ bona immobilia, ꝛ illa,
que proprie immobiliũ appellatione cõtinẽtur in materia indif-
ferẽti ꝑ ea, q̃ superius dicta sunt. Mobilia vero, ꝛ iura, ꝛ actio-
nes nõ veniunt, qꝛ ex separatis non fit illatio, vt. l. duobus. ff. de
testa. tute. c. qđ translationem, de offi. lega. cum si.
43 ¶ † Decimo quero, quid si offerens offert certa bona simplici-
ter, seu spãliter designata. So. dic, ꝙ solũ bona expresse, ꝛ spe-
cialiter designata veniunt, alia nõ veniunt, qꝛ vt dixi ex separa-
tis nõ fit illatio. ꝛ hoc est manifestum.
44 ¶ † Undecio q̃ro, qđ si offerẽs offert oẽs res ꝑñtes, ꝛ futuras.
So. dic ꝙ in tali oblatione veniũt bona mobilia, ꝛ imobilia, iu-
ra, ꝛ actiones ꝑñtes, ꝛ future, qꝛ verbũ oẽs est vniuersale, vt su-
45 perius dictũ fuit, † ꝛ verbum res est verbũ generale compreben
dens omnia predicta, vt. l. j. ff. si cer. peta. ꝛ. l. rei appellatione. ff.
de verbo. significa. nam appellatione rei corporalia, ꝛ incorpo-
ralia continentur, vt. l. rei appellatione. ff. de verbo. signifi. ꝛ in-
sti. de re. cor. in rub. ꝛ ni. ꝛ. ff. de excep. rei iu. l. si mater. §. eandeꝫ.
ꝛ latius dixi in titu. de ver. si. c. res.
46 ¶ † Duodecio, q̃ro, qđ si offerrẽs dĩt, ꝙ offert oẽs res. So. dic.
ꝙ veniunt solum presentes, siue sint corporales siue incorpora-
les, ꝛ ideo actiones ꝛ petitiones veniũt, arg. eorꝫ que dicta sunt
in ꝓcedenti. q. sed futuras non veniũt per ea. que dixi. s. in. iiij. q.
47 ¶ † Decimotertio q̃ro, qđ si offerẽs non dĩt, ꝙ offerat oẽs res,
sꝫ simpl'r offerat res suas. So. dic, ꝙ veniũt, oẽs res, ꝛ iura, ꝛ ac
tiones ꝑñtes, nõ future ꝑ ea, q̃ dicta fuerũt in duabus ꝓcedẽti
bus q̃onibus iunctis his q̃ dixi in. v. ꝛ etiaꝫ in. iiij. questionibus.
48 ¶ † Decioq̃rto q̃ro, qđ si offerẽs dicit i oblatiõe, offero oẽs res
mobiles, ꝛ imobiles. So. dic, ꝙ veniũt solũ res corꝑales, iura
autem, ꝛ actiones non veniunt. Jtẽ veniunt solum res corpora-
les presentes, future aũt non veniunt, ꝑ ea que dixi. s. in. vj. que-
stione facit quod dicã. j. eodem.
49 ¶ † Decimoquinto, quero quid si offerẽs dicat res mobiles tã-
tum. So. dic, vt dixi in. vij. q.
50 ¶ † Decimosexto queroquid si offerens offerat res immobiles
tantum. So. dic, vt dixi in. viij. q.
51 ¶ † Decimoseptio quero qđ si offerẽs offert oia bona, ꝛ res fu
turas. Sol. dic, ꝙ ꝑñtes nõ veniũt, qꝛ vt sup̃ius dixi, ex sepatis
fit illatio. Jtẽ qꝛ expressio, ꝛ inclusio futurorꝫ est exclusio ꝑñtiũ, vt
l. cũ pretor. ff. de iudi. l. maritus. C. de ꝓc. c. nõne. de ꝑsump. cũ si.
52 ¶ † Xviij. quero, quid si offerẽs offert oia iura, ꝛ actiões ꝑñtes
ꝛ futuras. So. dic, ꝙ i tali oblatione nõ veniũt aliq res corpora
les, siue sint mobiles, vl' se mouẽtes, siue imobiles, sꝫ veniũt solũ
iura q̃cũqꝫ incorꝑalia, ꝛ noia debitorꝫ, q̃ ñ sint accessoria ad res
mobiles, vel imobiles. h̃ ꝓbaẛ ꝑ tex. in. l. a diuo pio. §. in vẽditio
ne. q̃si i fi. ꝛ in. §. quocꝫ. ff. de re iud. vbi h̃ tria ponunẛ vt separa-
ta, vñ iura alicuius ponunẛ ꝓ tertia spẽ bonorꝫ distĩcta, ꝛ separata
a duabus spẽbus. s. mobiliũ, ꝛ imobiliũ. Hic eñi nõ agim᷑ de eo
iure, qđ distiguiẛ in ius naturale gẽnũ, ꝛ ciuile, ꝛ ꝑ al's distincti-
ones, sed

ones, sed duntaxat de iuribus, que sumunt pro tertia spē bonoꝝ cuiuscꝙ. Offerens igit iura ꝛ actiones nō intelligit bona corporalia offerre, qꝛ vt superius dictū est, ex separatis non fit illatio.
53 †Et idē dicēdū est, si offerat omnia bona incorporalia, vel oēs res suas incorporales, ar. tex. insti. de rebus corpo. ꝛ incorp. §. incorporales.
54 ¶†Decimonono quid si offerens offerat oīa iura, ꝛ actiones, vel oīa bona incorporalia, vel oēs res incorporales pñtes. So. dic, ꝙ nulla veniunt bona corporalia, vel res mobiles, seu se mouentes, aut immobiles, ꝑ ea que dicta sunt in precedenti. q. Sed veniunt solū iura, ꝛ res incorporales, ꝛ solū pñtes, postꝙ de futuris nihil dictū fuit, per ea que dicta fuerūt. s. in. iiij. q. ꝛ tribus sequentibus. Et idem dicendum, si non fuit adiectum verbum illud presentes, per ea que ibi dicta fuerunt.
55 ¶†Vigesimo, quero, quid si offerens offerat omnes actiones presentes. So. dic idem, qđ dictum fuit in precedenti. q. Nam in tali oblatione nulle res corporales veniunt eo ꝙ actio est ius prosequendi in iudicio, qđ sibi debetur, vt insti. de actio. in prin. ꝛ in. l. nihil aliud. ff. de actio. ꝛ obli. Veniunt ergo in tali oblatione solum iura presentia, quibus mediantibus quis potest consequi in iudicio, qđ sibi debetur, ꝛ ideo si tali offerenti alia competerent iura, quibus mediātibus quis nō possit ꝯsequi in iudicio, qđ sibi deberetur, talia iura nō venirent in huiusmodi oblatione. Exemplum potest figurari in iuribus existētibus in naturali obligatione dūtaxat, ꝛ similibus. Et ideo precedens oblatio est maioris potētie, ꝙ sit facta per nomen solum actionis.
56 ¶†Vigesimoprimo quero, quid si offerens offert omnia iura futura, ꝛ actiones futuras. So. dicēdum est, ꝙ presentia vel presentes nullo modo veniunt, per ea q̄ dicta fuerunt in. xvij. q. nec veniunt alique res corporales presentes, vel future, ꝛ idem dicēdum esset si offerret omnia iura futura, vel offerret omnes actiones futuras, distinguendo inter iura ꝛ actiones, prout distinxi in precedēti. q. Et per hec sit expeditus iste articulus quo ad primam sui partem, quādo quis offert bona sua, ꝛ nō se, ꝛ per quot modos possit fieri talis oblatio.
57 ¶†Vigesimosecūdo quero, quid iuris, quādo quis offert personam suam, ꝛ nō bona. So. dicēdum est, ꝙ in tali oblatione venit solum persona, bona autem nō veniunt, vt no. Archi. xvij. q.
58 ij. c. vt lex cōtinentie, †nec obstant no. in auctē. ingressi. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. c. ij. de sta. mo. ꝛ ibi per glo. ꝛ per. c. ij. de cōdi. appo. xij. q. j. c. nō dicatis ꝛ per Bar. in. l. ij. ff. de serui. ru. predi. ꝛ aliquid per glo. ꝛ Bar. in. l. si pater. ff. de adopt. ꝛ per Bald. in. l. j. §. ille procul dubio. C. de lati. liber. toll. In quibus omnibus cōcluditur, ꝙ nō potest quis offerre personam suam, ꝛ bona retinere, Quia respōdetur, ꝙ predicta iura, ꝛ auctoritates loquūtur in eo, qui offert se alicui religioni approbate, vt profiteatur tria substātialia regule. Sed nos non loquimur, cum querimus de his in presenti opere. Sed de predictis dicēdum est, vt latius dixi in titu. de regu. sed loquimur de his qui se offerūt alicui ecclesie, vel loco pio, nō vt profiteantur tria substātialia regule, sed vt assumant quendam spetialem modum viuendi, vt dicit glo. singu. in clemēt. j. de reli. do. ꝛ tex. ꝛ glo. in clemē. pe. de sen. excō. ꝛ doc. ibi facit qđ no. glo. ꝛ Archi. in. xxvij. q. ij. c. vt lex cōtinētie, per quem tex. idem tenet. d. meus in. c. in presentia, in fi. de proba. ꝛ hoc etiam tenent Bar. Bal. Pau. de cast. ꝛ doct. in auct. ingressi. C. de sacrosan. eccl. ꝛ ibi singulariter dicit Bal.
59 in. ij. opin. ꝙ licet quis intret ecclesiam secularem, vel licet se offerat ecclesie seculari, vt perpetuo ibi stet, tamen potest retinere bona, per. l. si quis presbiter. C. de epi. ꝛ cleri. ꝛ in auctē. presbiteros. eo. titu. ꝛ sic infert, ꝙ oblati, qui se offerunt alicui hospitali, vel alicui capelle, nō perdūt bona, nisi expresse illa offerant, hoc etiam probatur per ea que traduntur per Joā. anto. post Jo. ꝛ Vin. in. c. dilectam, de maio. ꝛ obedi. ꝛ per Jo. an. Vin. Hosti.
60 ꝛ doc. in. c. nō dubium, de senten. excom. † Sic ergo cōcludo ꝙ in huiusmodi oblatione nō veniunt bona, nisi aliud habeat consuetudo, vel statuta ipsius ecclesie, vel loci pij, cui quis offert se, quibus casibus oblatio sui intelligitur celebrata secūdum illam consuetudinem, vt. l. ꝙ si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edic. ꝛ. l. si fundus. §. in commissoria. ff. de leg. con. ꝛ. l. si prius. §. recte. ff. de aqua plu. arc. ꝛ. l. fi. C. de fide. ꝛ. l. si quis reum. ff. de custo. re. cū si. ꝛ sic etiam secūdum statutum loci, ꝛ fortius, arg. dictorum iurium, ꝛ no. per Bar. in. l. j. ꝛ. l. vt iurisiurādi. §. si liberi. ff. de op. lib. ꝛ per Bal. in. l. si liberti liberteqꝫ. C. de oper. liber. ꝛ no. in. l. imperatores. ff. de in diem adiec. ꝛ not. in. c. cum de beneficio. de
61 preben. lib. vj. ꝛ. c. si papa de priui. cum si. † Et ex predictis potest inferri ad. q. de qua his diebus fui interrogatus, vtrum notarius, qui offert se nostro hospitali sancte Marie della scalla, possit post oblationem conficere instrumēta. Et aduerte, qꝛ intelligo de instrumētis, de quibus de nouo rogaretur, naꝫ antiqua, de quibus iam est rogatus, non est dubium, ꝙ potest complere. Cum talia instrumenta etiam notarius factus monachus possit complere, vt no. Spe. in titu. de sta. mo. versi. xxvij. ꝛ sequitur Jo. ant. in glo. in ver. ad premissa, in. c. vt officium, de heret. lib. vj. ꝛ sequūtur doc. in. c. sicut, ne cle. vel mo. ꝛ Bar. in. l. locus. §. si penes. ff. de tabu. exi. ꝛ. l. seruus. ff. de test. qđ tamē limitat Jo. de lig. ꝛ bene in dicto capi. vt officium, vt possit complere instrumenta de licentia sui prelati, alias non, nec ob. ꝙ fuerit preuaricatus in rogatione, qꝛ per professionem ꝛ ingressum mortificatus est, nec habet admodo velle, vel nolle, vt latius diximus in
62 titu. de regu. †Item non intelligo. q. quando vellet conficere instrumentum de nouo in causa inquisitionis heretice prauitatis, in qua monachus potest rogare instrumēta de nouo, vt dicto. c.
63 inquisitionis. † Procedit ergo. q. quando talis oblatus vellet de nouo rogare cōtractus in alijs casibus, ꝙ̄ specialibus, in quibus secundum communem opinio. monachus de nouo non potest instrumēta conficere, vt probatur in. d. c. vt officium, arg. a speciali, ꝛ in extrauaga. bone que incipit debent, de offici. or. ꝛ probatur. C. de sacrosan. eccle. l. antepe. ꝛ. C. de epi. ꝛ cle. l. placet, ꝛ. c. sicut, ne cle. vel mo. xvj. q. j. §. nouarum, licet Angel. tenuerit cōtrariam sententiam in. l. pretor. §. si. ff. de edē. de quo la
64 tius dixi in titu. de tabel. †Sed redeundo ad. q. nostram dico, ꝙ nisi aliud repugnat ꝙ̄ ipsa oblatio, ꝛ modus viuendi, seu specialis regula, seu constitutio regule dictorum oblatorum, ꝙ possunt etiam noua instrumēta conficere per ea que not. in. d. c. vt lex cōtinētie, ꝛ. xxvij. q. ij. ꝛ per not. in. d. c. sicut, ꝛ per alia iura que superius dicta sunt, tam in hac. q. ꝙ̄ in prece. ꝛ vide etiam que dicam. j. lib. xj. q. iij.
65 ¶†Vigesimotertio quero, quid si offert personaꝫ, ꝛ bona So. proprie dicendum est, vt dixi in. q. prec. respectu vero bonorum dicendum est, vt dixi in. xxj. q. principali huius libelli, nam oblatio persone potest coniungi cum oblatione generali omnium bonorum mobilium, ꝛ immobilium, iurium, ꝛ actionum presentiū, ꝛ futurorum, ꝛ cum oblatione bonorum presentium duntaxat, ꝛ cum oblatione particulari aliquorum singularium bonorum, ꝑ modos, ꝛ formas de quibus dictum est in prece. questionibus, qui omnes modi, ꝛ forme possunt coniungi cum oblatione psone, ꝛ eosdē recipiunt effectus, de qbus dictū est in predictis. q.

SVMMARIVM.

1 Oblationes quā formam, ꝛ solēnitatem requirant.
2 Oblationes quo animo fieri debeant.
3 Oblationes an simplici verbo fieri possint.
Donatio hodie simplici verbo, ꝛ nudo pacto fieri potest.
4 Oblatio an absenti fieri possit.
Quid in donatione.
5 Oblatio ecclesie facta nemine ꝑ ea recipiēte an valeat.
6 Oblatio an ꝑsumat facta alicui pro ecclesia recipiēti.
7 Oblatio facta a minoribus de rebus immobilibus, aut mobilibus ꝑtiosioribus an requirat solēnitates reqsitas in alienatiōe rerū imobiliū ipsoꝝ minoꝝ, ꝛ nu. sequēti, ꝛ nu. xxiiij.
8 Quid i alienatiōe ad pias causas, an dicte solēnitates reqrant.
9 Ingrediēs monasteriū mori fingit pubes tpe mortis de rebus suis sine alia solēnitate disponere potest.
10 Mors ciuilis, qñ naturali equiparetur.
11 Minor ad pias causas testari pōt sine cōsensu ꝓpinquorū, stāte statuto ꝙ minor nō possit testare sine ꝯsensu propinquorum.
Statutum non valet cōtra priuilegium dei vel ecclesie.
12 Minor eccle. pt bona offerr sine ꝯsēsu ꝓpinquoꝝ stāte statuto ꝛc.
13 Ecclesia, ꝛ loca pia a pari iudicātur.
Oblatio, per quaꝫ quis se ꝛ sua eccle. offert, valet sine curatoris auctoritate, ꝛ iudicis decreto.
14 Quid si offerat solum res mobiles.
15 Ecclesie res, ēt ob necessitatē alienari nō pñt sine solēnitatibus requisitis.
16 Alienatio facta sine decreto iudicis de rebus minoribus nō valet, etiam ob alimēta prestāda matri, aut sorori.
17 Pupillꝰ tutore auctore cā mortis ñ donat, minor sic sine dcreto.
18 Que spiritu dei aguntur, non sunt sub lege.
Ratio maxima est, que religione fauet.
19 Deus, cum sit veritas, non fallit, nec fallitur.
20 Cōtractus cum principe factus vim legis obtinet.

21 Oblatio immobiliũ facta p minorẽ hoſpitali, vel alio pio loco ſine aliqua ſolẽnitate vz, qñ minor religionẽ ingredi intẽdit.
22 Verbum vti quid ſignificet.
23 Verbum voluerit quid importet.
25 Donatio rei immobilis facta p minorẽ cũ decreto nõ tenet. L.fin.§.cum autem.C.ſi mai.fact.quomodo loquatur.
26 Offerens deo, vel pie cauſe diſſipare non dicitur.
27 Oblatio excedens.ccccc.aureos an ſine inſinuatione valeat.
28 Et eccle.facta valeat ſine inſinuatione, ꝛ.j.nu.xxxiiij.ꝛ.xxxv.
29 Imperium, ꝛ ſacerdotium non differunt.
30 Paria iura deſiderant, que paria ſunt.
31 Donatio ad pios vſus an valeat, qñ.ccccc.aureos excedit.
32 L.ſi quis pro redemptione.C.de donat.quomodo loquatur.
33 Donatio eccleſie facta vſqꝫ ad.dccc.aureos an valeat.
36 Donatio principi facta inſinuationis non indiget.
37 Oblatio, que fit eccleſie vel pio loco excedens.ccccc.aureos, an ſcripturam exigat.
38 Donatio que fit a priuato principi ſcripturam requirit.
39 Oblatio facta eccleſie, vel hoſpitali per minorem, an valeat ſine conſenſu propinquorum, ſtante ſtatuto ꝙ minor, vel femina non poſſit ſe obligare, vel donationem facere, ꝛc.
40 Statutum circa actus ſpirituales non poteſt diſponere.
41 Statutum contra priuilegium eccleſie non valet.
42 Statutum eſt pars iuris ciuilis, ſtatutum laicorum impediens donationem pro anima non valet.
43 Donare quis poterit eccleſie non obſtante ſtatuto, ꝙ bona non alienentur in forenſes, ſeu in non ſuppoſitos iuriſdictioni ſtatuentium.
44 Oblatio licet ſapiat actum ſpiritualem tñ ad eam probandam plena requiretur probatio.

Libellus nonus.

1 NONO † Principali loco examinãdũ eſt, q̃ forma, ꝛ q̃ ſolẽnitates requirant̃ in oblationibus? So. pro iſtius articuli clariori ꝛ pleniori examinatione proſequar.j.ſcriptas.q. Prima erit circa generalem doctrinam, quo animo fieri debeat.

Secunda, vtrum oblatio poſſit fieri ſimplici verbo.

Tertia, vtrum oblatio poſſit fieri abſenti.

Quarta, vtrũ oblatio facta eccleſie verbis nullo medio interueniente valeat.

Quinta, que ſolẽnitates requirantur ſi oblationes fiant a minoribus de rebus immobilibus vel ñ.

Sexta, vtrũ oblatõ excedẽs qngẽtos aureos idigeat iſinuatiõe.

Septima, poſito ꝙ nõ indigeat inſinuatione, an ſaltem exigat ſcripturam.

Octaua, vtrũ ſtãte ſtatuto requirente ꝯſenſum cõſanguineorum in alienatione fienda per aliquẽ requirat̃ talis cõſenſus in oblatione, que fieret in piam cauſam.

Nono, ꝛ vltimo ſubicietur, que probatio requiratur ad probandum oblationem.

2 ¶ † Quo ad primã.q.circa generalẽ doctrinã quo aio fieri debeant oblationes? Breuiter dicẽdũ eſt, ꝙ fieri debẽt bono ꝛ puro corde, qꝛ deus nõ reſpicit quãtitatẽ oblatorũ, ſed cor offerentis, vt in tex.ꝛ glo.iij.q.vij.c.in grauibus.xxiiij.q.j.c.Exo. Reſpexit enim deus ad Abel, ꝛ ad munera eius, ſed primo dicit ad Abel, quam ad munera eius, intendens ad eius mentem, quã cognouit humilem, ꝛ purã. Ad Cayn xõ nõ reſpexit, neqꝫ ad munera eius pp eius mẽtẽ. Non eñi cõſiderãdũ eſt, quãtum quiſqꝫ offert, ſed qua mẽte, ꝛ affectione offerat. Vidua.n. duobus q̃ habuerat minutis largita plus oibus poſuit, ꝛ ideo a ſaluatore oibus prefert̃, ꝛ hec habent̃ de pe.di.v.c.j.ꝛ.d.c.in grauibus. Vñ Perſius poeta ad propoſitũ noſtrum ſic inquit, At vos dicite põtifices in ſacro quid facit aurum? Nempe hoc qđ, veneri donate virgine puppe. Quin damus id ſupis de magna ꝙ dare lancem. Nõ poſſit magni meſalle lippa propago. Compoſitum ius faſqꝫ animi ſcõſqꝫ receſſus Mẽtis, ꝛ incoctũ generoſo pectus honeſto. Hec cedo vt admoneã tẽplis ꝛ farre litabo. Puro igitur corde, ꝛ pura mẽte oblationes fieri debent, nõ autẽ ad pompam, neqꝫ ex illicite acquiſitis, ſed ea intentione, vt quis vel gratiaꝫ inueniat, vel redimat peccata ſua, ꝛ vt alios bonos effectus maxime ſpirituales conſequatur.

3 ¶ † Quo ad.ij.q.vtrum oblatio poſſit fieri ſimplici verbo. Videtur dicendum ꝙ ſic, qꝛ obla.videtur eſſe quedam ſpecies donationis, ſed donatio hodie poteſt fieri ſimplici verbo, ꝛ nudo pacto, vt.l.ſi quis argentum.C.de dona.inſti.eo.§. perficiuntur ꝛ in.c.indicante, de teſta. In contrarium facit, qꝛ oblatio deſcendit ab offero, ꝛ ſic potius ſonat in factum q̃ꝫ in pactum, vel verba. Primum dictum non arbitror verum, nam ꝛ donatio ſonat in factum, ꝛ probatur in.l.ſenatus.§.donatio.ff. de donati.cauſa mor.ꝛ tamen poteſt fieri verbis non ſolum veſtitis per ſtipulationem, ſed nudo pacto, vt dictum eſt, Ad qđ tamen vide que dicam in.vj.q.

4 ¶ † Quo ad.iij.q.vtruꝫ oblatio poſſit fieri abſenti? De donatione nõ eſt dubiũ, ꝙ fieri poteſt, vt.l.abſenti.ff.e.dummodo fiat p aliqđ medium, vt per nuntium, vel epiſtolam, vt ibi no. Bart.ꝛ eſt text.in.l.nec ambigi, ꝛ.l.ſi aliquid.C.de dona.ꝛ.l.etiam per interpoſitam.ff.eodem titu.vnde ego idem arbitror in oblatione, que fit deo, vt ſepius dictum eſt, ꝛ probatur in dictis iuribus, ꝛ ex his que dicam in ſequenti.q.

5 ¶ † Quo ad.iiij.q.vtrum oblatio verbis facta eccleſie nemine
pro illa recipiente, ꝛ nullo medio interueniente puta nuntio, vel
epiſtola valeat, glo.ſentit ꝙ non, in.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.
vnde dicit ibi Pau.de caſt.ꝙ etiam ſi mille teſtes eſſent preſen
tes, non videtur ſufficer̃, niſi aliquis reciperet nomine abſentis.
Alij dicunt contrarium, qꝛ cum talis oblatio fiat deo, debet va
lere, qꝛ deus vbiqꝫ eſt, qđ reperi conſultum fuiſſe per dominum
Pet.de peruſi.ſed dicit Bald.in dicta.l.illud, ꝙ videtur dona
re deo mediate ꝛ non immediate, ꝛ ideo cum in tali medio ſit de
fectus, non queritur actio. Alij dicunt, ꝙ debet valere vt votũ,
vt.l.pactum, ꝛ.l.de pollicitationibus.ff.de polli.qđ non placet
Gui.niſi qñ ad certũ vſum ſit votum. Bart.dicit, ꝙ aut voluit
quis cõtrahere, ꝛ nõ valet, aut vouere, ꝛ valet, vnde dicunt com
muniter doct.ꝙ in dubio inſpiciẽda ſunt verba, an ſonent in cõ
6 tractũ, vel in votum, ꝛ hoc mihi placet. † Vtrũ autẽ preſumant̃,
ꝙ alicui preſenti, ꝛ recipiẽti pro eccleſia ſit facta oblatio, q̃ appa
ret facta verbis dũtaxat, dico ꝙ ſic, ſi ſit facta p ſtipulationẽ, vel
aliũ actũ, p quẽ alias notarius, qui ſcripſit, ſi aliud eſſet, cõmitte
ret falſum, tũc pñtia preſumit̃, facit qđ no.glo.in.l.j.C.de inuti.
ſti.ꝛ p no.in.l.titia.§.idẽ.ff.de verbo.ob.ꝛ ibi p Ioã.de Imo.ꝛ
Ang.ꝛ p Io.de Imo.in.l.his verbis.ff.de dure.ꝛ ibi dixi alias
ſecus, ꝛ ita pcedat qđ ſentit glo.ꝛ Pau.i.d.l.illud.C.de ſacro
ſan.eccle.ꝛ vide qđ tradit̃ in pal.iuribus, ꝛ qđ tradit Old.cõſi.
ccvij.qđ incipit ſup eo qđ q̃ritur, facit qđ no.Bal.in.l.q hꝫ.§.ſi
pupillus.ff.de tute.ꝛ qđ no.d.Do.poſt Io.de Imo.in.c.ſi.§.j.
de iudi.li.vj.vide q̃ latius dixi de verbo.ſig.c.preſens.

7 ¶ † Quo ad.v.q.qd ſi hmõi oblationes fiãt a minoribus, ꝛ de
rebus immobilibus, aut mobilibus, ptioſioribus, q̃ regulariter
ſine curatoris auctoritate, ꝛ iudicis decreto alienari ñ pñt, vtrũ
requirant̃ ſolẽnitates, q̃ reqrunt̃ in alienatione rerũ imobilium
ipſorũ minoꝝ, de qbus late diximus i ti.de pdi.mino.So.Inn.
ꝛ Io.an.in.c.in pñtia, de pbati.in ver.minor annis, volũt, ꝙ nõ
exigat̃ auctoritas curatoris, vel decretũ iudicis, qñ offerret in
grediẽdo monaſteriũ, p illũ tex.qđ ẽt tenẽt Cy.ꝛ doc.in aucten.
ingreſſi.C.de ſacroſan.ec. Secus videret̃ dicẽdũ ſm Inn.ꝛ Io.
an.ſi alienaret in alias ẽt pias cauſas, ar.l.ij.§.voto.ff.de polli.
8 † ꝛ ſic ſꝫpdictã opi.vr̃ inferẽdũ, ꝙ oblatio rei imobilis, q̃ fieret
p minorẽ hoſpitali, vel alteri loco pio nõ vz, ſi fiat ſine decreto, ꝛ
curatoris auctoritate, ꝛ alijs ſolẽnitatibus reqſitis. Et pdictam
opi.ſequit̃.d.meus.in.d.c.in pñtia, ꝛ aſſignat rationẽ diuerſita
9 tis, † qꝛ ingrediens monaſteriũ fingit̃ mori tpe ingreſſus.xvj.q.
j.placuit, ꝛ in.l.deo nobis.C.de epi.ꝛ cle.ſed tẽpore mortis põt
pubes ſine alia ſolẽnitate diſponer̃ de rebus ſuis, vt in.l.qui eta
te.ff.de teſta.ꝛ preſertim hoc poteſt ingrediens religionem eo ꝙ
habet liberam facultatem diſponendi de rebus ſuis, vt in auctẽ.
de monachis.§.illud, ꝛ.xix.q.vltima ſi qua mulier.ꝛc.qꝛ ingre
dientibus, que rationes ceſſant in eo, qui vult alienare bona ſua
immobilia non intrãdo religionem, licet velit etiam alienare in
pias cauſas. Sed tu aduerte, qꝛ prima ratio ſuperius aſſignata
fuit Ia.in aucten.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ ibi eam refert
Cy.ſed Pet.vt ibi etiam refert Cy.hec ratio non placet, qꝛ ꝙ
minor poſſit moriendo bona ſua tranſferre, accidit propter mor
tem naturalem, ꝛ ſic ex neceſſitate. Sed quando diſponeret in
grediendo religionem illud procedit ex voluntate. Aſſignat er
go aliam rationem vz, quia minor iſto caſu exercet id qđ exerce
10 ret quilibet diligens paterfa. † Sed tu potes dicere, ꝙ predicta
ratio Iac.eſt bona, qꝛ mors ciuilis in hoc equiparatur natura
li, vt.l.deo nobis.C.de epi.ꝛ cle. Ad qđ vidende ſunt, que la
tius dixi in titu.de verbo.ſigni.c.mors. Item aduerte qꝛ contra
id qđ dicunt Innocen.ꝛ Ioan.an.ꝛ ſequitur do.meus ꝙ ſecus
eſt ſi minor vellet alienare in alias pias cauſas, in contrariũ for
titer

11 liter facit qđ not. Bald. in l. generali. C. de sacrosan. eccle. † vbi dicit, q̄ si statutum dicit, q̄ minor non possit facere testamentū si ne consensu propinquorum, q̄ nihilominus ad pias causas poterit testari sine consensu propinquorum. nam pia causa est priuilegiata. vnde contra istud priuilegium, quod respicit deum, vel
12 ecclesiā, non potest fieri statutum. † ⁊ ideo subdit, q̄ si statutū dicit, q̄ minor non possit se obligare sine consensu propinquorum, q̄ poterit bona offerre ecclesie sine tali consensu, ad quod vide quod statim dicam in. vij. questione. huius lib. ⁊ idē videtur dicē dū in oblatiōibus factis alicui hospitali, vel alicui pio loco, † q̄r
13 in talibus ecclesia ⁊ pia loca dicuntur iudicari a pari, vt in auct. de non ali. §. q̄r vero leonis. ⁊ per Pau. post Pet. in cle. q̄r contingit. de reli. do. ⁊ quod not. Jo. and. in. c. secundo de resti. in integ. lib. vj. ⁊ per. d. meum, ⁊ docto. in. c. nulli. đ reb. eccle. non ali. ⁊ per Bald. in aucten. hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. eccle. no. Bal. in. l. omnia. C. de epis. ⁊ cleri. probatur ex his que dixi i c. conquesti. de senten. excommuni. ⁊ melius probatur in. c. accedentibus. de priuile. Item pro predicta opinio. faciunt no. in materia relictorum ad pias causas in. l. j. C. de sacrosanc. eccle. ⁊ in aucten. similiter. C. ad. l. falcid. ⁊ ibi no. ⁊ late per Ludo. pon. Et sic ex predictis patet q̄ decisio. q. predicte non est sine magna du
14 bitatione. † Arbitror tamen si quis offert se ⁊ sua, lȝ per talem oblationem nō faceret professionem propriam, sed solum alicuius modi viuendi, vt puta, q̄r offert se, ⁊ sua ecclesie seculari, vel alicui loco pio. ⁊ hoc casu valeat talis oblatio absq̄ curatoris auctoritate, ⁊ iudicis decreto, sed quando offert soluȝ res immobiles, questio est magis dubitabilis. si tamen offerret propter extremā necessitatem recipientis. conueniens est. vt dicamus, neq̄ curatoris auctoritate, neq̄ iudicis decreto exigi propter ea que diximus. s̄. ⁊ in. c. si quis propter necel. fur. et si op. q̄ necessitas non est illa, que faciat, vt sine decreto ⁊ cura. aucto. possit minor
15 alienare. l. ob es. ⁊. l. fi. C. de pre. mi. † simile videmus in ecclesia, qđ licet subsit necessitas, vel legitima causa alienandi, non tamē potest alienari res ecclesie regulariter prohibita sine solennitatibus requisitis, vt traditur. xij. questio. secunda, iustius. ⁊. c. sine exceptione. ⁊. c. alienationes. quamuis enim necessaria causa incumbat, tamen forte potius expedit minori aliam rem, q̄ istā alienari, q̄r responderi potest, q̄ nos loquimur, quando vellet prouidere existēti in extrema necessitate, ita q̄ nō esset locus liberalitati. ⁊ hoc est planum iudicio meo, per ea que dicta sunt. s̄. i. d. §. ⁊. d. c. si quis, q̄r propter talem necessitatem illud predium esset effectum commune. sed non data hac necessitate res esset magis dubia, nisi esset talis actus oblationis, qui susciperet omnimodaȝ spiritualitatē, per quā ipse fingeret minor, s̄m not. in. c. si annum de iudi. lib. vj. alias autem q̄ sola pia causa faceret valere oblationem factam per minorem sine solēnitate, si erat res, q̄ siñ solennitate non poterat alienari, decimo est satis dubia propter maximam auctoritatem Inno. Jo. an. d. Ant. ⁊. d. mei. Sȝ tamen predicta opi. non probatur aliquo iure sp̄ali, q̄r. l. ij. §. vota. ff. de polli. non probat. vnde solum videtur probari ex reg. iu. generaliter prohibentis alienari res minorum sine decreto, ⁊ iu dicis aucto. ⁊ melius in. l. j. §. sed non nullos. ff. de tut. ⁊ rō. distr.
16 † vbi non valet alienatio facta sine decreto etiam ob alimenta p̄standa matri, aut sorori, ibi tamen loquitur in pupillo, ⁊ non in
17 maiore, inter quos est differentia. † nam pupillus tutore auctore non potest donare mortis causa, ⁊ tamen minor potest donare causa mortis sine decreto. d. l. j. ⁊. l. tam is. ff. de dona. causa mortis facit etiam quod dicam in seq. q. q̄r ista non est proprie do
18 natio, sed tamen in contrarium facit, † q̄r que sp̄ūdei aguntur nō sunt sub lege domini Pau. ad Cor. ij. ⁊. xix. q. ij. c. due sunt. ⁊ clemen. fi. de here. Item q̄r maxima est ratio, q̄ pro religione facit. ff. de reli. ⁊ sump. fu. l. sunt persone. Item q̄r hec interpretatio tēdit in fauorem ecclesie, facit. c. iuuenis. de spon. ⁊ quod dixi in. c. ad audientiam. de homi. ⁊ q̄r videtur exercere artem, quam exercet, quilibet diligens paterfa. maxime q̄r talis concordat ꝯsilio perfectionis dato, iuxta illud si vis perfectus esse, vade, ⁊ vende omnia, que habes, ⁊ da pauperibus, ad quod etiam accedat, q̄r cū talis oblatio fiat deo, per ea que dicta sunt in. j. art. ēt si fiat loco pio ob piam causam iuxta illud Mat. ⁊ respondēs rex dicit illis. Amē dico vobis, quod fecistis vni ex his fratribus me
19 is, mihi fecistis † vnde cum deus sit ipsa veritas. de testa. c. cum esses. non potest fallere, nec fallitur. de accusa. c. petitionem. ⁊ iō
20 alio decreto, ⁊ auctoritate opus non est. † Facit etiam, q̄r contractus factus cū principe obtineret viȝ legis. ⁊ ideo in eo nō est necessaria alia solēnitas, arg. l. cesar. ff. de publica. ⁊. l. pe. C. de do. inter virum ⁊ vxo. ⁊ Bald. in proemio feu. ⁊ probatur in. l. princeps. ff. de legi. ⁊ quod no. in. c. certificari. de sepul. Facit etiā in simili, quod statim dicam, q̄r oblatio talis nō indiget insinuatione. ⁊ ista vltima opinio videtur mihi verior, ad quam accedant, que dicam statim in. vij. q. Consulerem tamen ad omne dubium tollendum, q̄ ante factū, hospitale, vel alius locus pius recipe
21 ret oblationem cum solēnitatibus requisitis. † Arbitror tamen illud satis clarū, q̄ si minor intendens ingredi religioneȝ offerret hospitali, vel alio loco pio res etiam immobiles sine aliqua solēnitate, q̄ valeret talis oblatio, per tex. in auct. de monachis. §. illius quoq̄ decernimus. vbi tex. formaliter dicit, illud quoq̄ decernimus eum, qui in monasterium intrare voluerit, anteq̄ in monasterium ingrediatur, licentiam habere suis vti, quo volue
22 rit mō. † Unde pondero verbum vti, quod significat non solum
23 dispositionē p̄ viam vltime volūtatis, sȝ ēt inter viuos. † Itē pō dero verbum voluerit, vt no. in. l. verba. ff. de condi. insti. ⁊. l. si ita legatum. ff. de lega. j. ⁊. l. centesimis. §. penul. ff. de ver. ob. l. iiij. ff.
24 locati. Ad qđ vide que latius dixi de verbo. signi. c. volo. † Postremo aduerte circa hanc questionem, q̄r videtur, q̄ oblatio facta per minorem de immobili etiam cum decreto non teneat, q̄r
25 oblatio est quedam donatio, vt diximus supra in articu. j. † Sed donatio immobilis facta per minorem etiam cum decreto non tenet, vt. l. fin. §. cum autem. C. si maior. fac. ergo ⁊c. Sed ad hoc responderi potest, q̄ illa loquitur in donatione simplici ⁊ pura, que solum sapit liberalitatem, propter quam quis potius videt̄ dissipare, ⁊ perdere, q̄ administrare, vt. l. contra. §. fi. ff. de pac. ⁊ l. si filiusfamilias. ff. de dontio. cum concordantijs ibi positis in
26 glo. † Sed in terminis nostris non dicitur dissipator, qui deo, vel ecclesie, vel in piam causaȝ offert, propter ea que superius dicta sunt. ⁊. s̄. eodem lib. primo.

27 ¶ † Quo ad sextam questionem, vtruȝ oblatio que excederet quingentos aureos indigeat insinuatione. ⁊ loquor de ea, que non fit ob causam de preterito, vel de presenti, vel de futuro, q̄r nulla. nō est dubiȝ, q̄ non indiget insinuatione, vt no. Bar. in. l. aqlius. ff. de donatio. p. l. fi. ad fi. ⁊ auctenti. ibi positam. C. de donatio. ante nupti. ⁊. l. fi. in princip. C. de iur. do. ⁊ tradit Bar. in. l. modestinus. ff. de donatio. Sȝ Jo. de imo. in. d. l. acqlius aliter dicit q̄ ob causam de preterito remuneratiuam valet sine insinuatione. ob causam de futuro onerosam donatario ēt valet. e non vnd loquor in his casibus, in quibus valeret donatio facta sine insi
28 nuatione, ēt si esset facta in priuatis. † Sed in casibus, in quibus facta in priuatis non valeret, an valeat facta ecclesie. Ad quod videtur dicendū q̄ sic. ⁊ hanc opinionem tenuit glo. in. d. l. illud. ⁊ sentit glo. in. l. penul. in fi. C. de donatio. ⁊ Pylleus questione. cxxiij. ⁊ Jo. an. in addi. Spe. in titu. de instru. editi. §. porro. ver. Item no. q̄ donationes. vbi concludit post Pylleū donationeȝ factam ecclesie, vel religioso loco valere, q̄uis excedat quingen
29 tos aureos, † Mouentur, q̄r cum imperium, ⁊ sacerdotium non differant, merito sicut donatio facta Imperatori vltra quingentos aureos tȝ, vt in auctē. pigno. ne fiant. §. fi. ita nec facta ecclesie, que paria sunt paria iura desiderant, † vt. C. de constitu. pecu.
30 l. fi. ff. de pecu. l. in bonefidei. ⁊. l. quatenus. §. fi. † Specu. ēt in. d.
31 ver. Item no. q̄ donationes. tȝ q̄ valet donatio ad pios vsus, q̄uis excedat quingentos aureos, p. l. illud. C. de sacrosanc. ecc. vbi ēt hoc tȝ Bar. que tñ. l. videt̄ velle contrarium. vult enim, q̄ donatio ad pios vsus facta ecclesie, vel pijs locis, vel miserabilibus p̄sonis, vel ciuitati vsq̄ ad quingentos aureos non indiget insinuatione. ⁊ sic pȝ, q̄ vltra quingentos aureos indiget insinuatione. ⁊ hanc opinionem tȝ ibi Bald. ⁊ fuit opinio Gui. secundū eum, ⁊ dicit, q̄ est ipsa veritas. ⁊ tȝ ēt Pau. de castro in. d. l. illud quod pauperibus. † Nec obstat. l. si quis pro redemptione.
32 C. de donatio. q̄r loquitur in redemptione captiuorum, q̄ q̄bus est maius periculum, q̄ ibi non moriantur, arg. l. sancimus. C. de sacrosanc. eccle. secus in his que donātur ecclesijs, in quibus cessat ista ratio periculi, ⁊ quia ecclesie solēt abundare in bonis, ⁊ hec opinio magis placet. ⁊ ita videtur de mente. d. l. si quis pro redemptione. C. de donatio. in fi. dum dicit, Ceteris etiam donationibus ⁊c. secundum Paul. † quidam tamen voluerunt, q̄ do
33 natio facta ecclesie valeat vsq̄ ad octingentos aureos vt ecclesia sit priuilegiata in tricentis, sicut erat olim in. d. l. illud. quod ita no. ibi. Sed Bald. reprobat ibi, ⁊ dicit, q̄ isti loquuntur sine lege, ⁊ suo ingenio. nec obstat secundum eum. d. l. illud. q̄r licet illud olim esset priuilegiū, q̄ donatio facta ecclesie valeret vsq̄ ad quingentos aureos, hodie est ius commune. ⁊ ideo non possumus excedere terminos priuilegij. † Sed Hostien. in summa in
34 titu. de donatio. §. que donatio. tȝ primam opinionem, q̄ donatio facta ecclesie non indigeat insinuatione. ⁊ eādem opinionem

35 tenet dominus meus in.c.relatum.el.j.de testa.† Sed tu aduer te,q2 lz in simplici donatione,que solum fiat liberalitatis causa, vtraqz opinio sit satis sustentabilis. Tamen in oblatione,que nō est simplex donatio,arbitror,ꝙ non sit necessaria insinuatio,ꝑ ea que dixi supra in precedenti questione,maxime,q2 talis oblatio
36 fit principaliter deo,vel propter deuz,† vnde sicut donatio facta principi non indiget insinuatione,vt in aucten. Item ꝛ a priuatis .C.de donatio.ꝛ in corpore,vnde sumitur,in aucten.vt non fiant pignora.§.illud collatio.v.ita si fiat deo,ꝛ hoc placet in qualibet oblatione cuicunqz ecclesie facta,ꝛ loco pio,quāuis Bald.in.d. aucten. Item ꝛ a priuatis.teneat hoc soluz in donatione,que fie ret ecclesie romane.ꝛ maxime hoc dicendū est,qñ quis offert se, ꝛ bona sua per ea que dixi in precedenti questione,vel offerret ec clesie,vel in piam causam ea intentione, vt fieret religiosus, per tex.in auctentica de monachis.§.illud.ꝛ quod dixi in preceden ti questione.
37 ¶ † Quo ad septimam questionem. Utrum oblatio predicta, q̄ fit ecclesie vel alicui loco pio excedens quingentos aureos,lz nō indigeat insinuatione,secundum quod dictum est in precedenti questione, An saltem exigat scripturam. Et videtur dicenduz ꝙ
38 sic,† q2 donatio,que fit a priuato principi excedens quingentos aureos lz valeat sine insinuatiōe tamē exigere videť scripturā,vt in aucten.vt non fiant pignora.§.illud. Et sic idem videť dicen dum in terminis nostris. Et hoc est tutius tenere, ꝛ prouidere si bi ante factuz, maxime respectu oblationis,que non fieret actua liter,sed per stipulationem,quamuis post factum possent multa allegari in contrarium.que possunt colligi ex superioribus, ꝛ ex his etiam que statim dicam in sequen.q.
39 ¶ † Quo ad octauam questionem. Pone ex forma statuti caue tur,ꝙ femina,vel minor vigintiquinqz annis nō possit se obliga re,vel aliquem contractum,aut donationem facere sine consensu trium consanguineorum,vtrum oblatio facta ecclesie, vel hospi tali,aut simili pio loco valeat sine dicto consensu,vel solennitate. Solutio.ad hanc questionē possent allegari argumēta ꝑ vtraqz parte,de quibus dixi supra in quinta questione. Bal.enim vt ibi dixi in.l.generali.C.de sacrosanc.eccle.per illum tex.tenet ꝙ va leat oblatio sine tali consensu,vel solennitate siue offerat se ꝛ sua
40 † q2 est actus spiritualis,super quo statutum non disponit,argu men.in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.obliga.neqz etiam di sponere potest,vt in.l.priuilegia.C.de sacrosanc.eccle.siue etiam offerat tantuz bona,quia talis oblatio est donatio ecclesie facta
41 aut simili loco,in q̄ donatione ecclesie sunt priuilegiate, † ꝛ ideo non valet statutum contra eorum priuilegium,vt in.l.inter diui num.C.de sacrosanc.eccle.ꝛ sic Bal.sentit,ꝙ in talibus oblatio nibus factis ecclesie nō requiratur solēnitas iuris positiui.ꝛ ean dem sententiam tz Pau.de cast.in.d.l.generali.quam etiaz sen tentiam tz dominus meus in.c.relatum.el.j.de testamen. Nam talia oblata pro anima non debent terminari secundum leges ci
42 uiles seu positiuas,sed secundum canones.† Sed statutuz est ꝑs iuris ciuilis,vt in.l.omnes populi.ff.de iusti.ꝛ iure.igitur ꝛc. Itē mouentur,q2 statutū laicorum aliquo modo impediens liberam facultatem donandi pro anima non valet,vt in.l.j.C.de sac. san.
43 eccle.† facit etiam quod notat Jo.an.in.c.fi.de immunita.eccle. lib.vj.vbi dicit,ꝙ non obstante statuto,quo cauetur,ꝙ bona im mobilia non possint alienari in forenses,in non suppositos iuris dictioni statuentium, poterit quis donare bona ecclesie. facit, ꝛ quod notat Bald.in auc.cassa.C.de sacrosanc.eccle. faciunt q̄
44 dixi supra in quarta,ꝛ in quinta questionibus.† Postremo no tandum est circa predicta, ꝙ lz huiusmodi oblationes sapiant actum spiritualem,tamen ad eas probandas requiritur plena ꝑ batio,nec sufficit vnus testis,immo exiguntur duo,sicut in ꝑpba nis,vt est tex.in.c.fi.de successio.ab intesta.ꝛ probatur in.c. licet vniuersis.de testi. Ad quod accedant,que latius scripsimus in tractatu de testibus.§.iiij.

SVMMARIVM

1 Oblatio omnium bonorum presentium,ꝛ futurorum sub qbus cunqz verbis facta,dummodo comprehendat omnia bona ꝛ iura presentia ꝛ futura,an valeat,ꝛ.j̄.nu.4.
2 Donatio omnium bonorum presentium,ꝛ futurorum facta pri uato an valeat.
3 Christiani in primitiua ecclesia nil retinebant.
5 Oblatio omnium rerum presentium,ꝛ futurorum an valeat.
6 Et an in tali oblatione omnia bona veniāt.
7 In obligatione generali non veniunt ea, que quis non esset in specie obligaturus.
8 Uerba generalia restringenda sunt ad ciuilem modū, ne nimis pernitiosa sint.
9 Quid si fiat oblatio sui,ꝛ suorum.
10 Oblatio persone facta ecclesie seculari, aut hospitali, vel alteri pio loco absqz bonis,an valeat.
11 Offerens personam ecclesie sine bonis ad quid teneatur.
12 Contractus intelligitur secundum loci consuetudinem.
13 Locare operas suas in perpetuum an quis possit.
14 Oblati ecclesijs secularibus an gaudeant priuilegio canonis.
15 Oblatio persone,ꝛ bonorum an valeat.

Libellus decimus.

Decimo principali libello videndum est de viribus,ꝛ validitate oblationum,ꝛ virtute comprehensiua non respectu significati verbi sed dispositorum a iure quo ad preiudicium ipsorum offerentium. Circa quem articulum prosequar infrascriptas questiones.

¶ Prima,vtrum valeat oblatio omnium bonorum presentiuz ꝛ futurorum sub quibuscunqz verbis facta, dummodo oblatio comprehendat omnia bona presentia, ꝛ futura, ꝛ omnia iura presentia,ꝛ futura.

¶ Secunda quid si offerens offert oēs res presentes,ꝛ futuras.

¶ Tertia,vtrum in tali oblatione veniunt omnia bona.

¶ Quarta,vtrum valeat oblatio persone facta ecclesie seculari, aut hospitali,vel alteri pio loco absqz bonis.

¶ Quinta vtrum valeat oblatio persone,ꝛ bonoꝝ,ꝛ de viribus predicte oblationis.

1 ¶ † Circa primam igitur questionem vtrum valeat oblatio om nium bonorum presentium, ꝛ futurorum sub quibuscunqz ver bis facta,dummodo oblatio comprehendat omnia bona presen tia ꝛ futura, ꝛ omnia iura presentia ꝛ futura, secundum ea que
2 latius explicauimus.s̄.eodē libello nono. Solutio † q̄uis in do natione omnium bonorum presentium ꝛ futuroꝝ facta priuato sint varie opiniones,vtrum valeat,de quibus in.l.fi.C.de pact. ꝛ.l.stipulatio hoc modo concepta.de ver.obliga.ꝛ per do. An ge.in disputatione q̄ incipit,in re fulgēti ꝛc.ꝛ ꝑ aliquos in.l.pa ctum quod dotali.C.de collatio.de qua materia latissime dixi in repetitione.l.interduz.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ in cle.j.de iu. iur.ꝛ in tractatu de dona.tamē in oblatione facta ecclesie, seu lo co religioso, vel pio, solummodo reperio Angelum tenentem differentiam inter donationem,vel oblationem non tenere,vt ip se concludit per multas rationes in disputatione sua, que inci pit,in re fulgenti. Sed contrariaz sententiam tenuit Bartolus in.l. fina.C.de pactis.ꝛ in auctentica ingressi.C.de sacrosan.ec cle.ꝛ Baldus ibi,qui apertissime tenet talem donationem vale re,ꝛ idem tenet Baldus in auctentica si qua mulier.C.de sac. sanc.eccle.vbi est bonus textus ad propositum nostrum. ꝛ pro batur.xix.qnestione fina.c.quia ingredientibus.ꝛ.c.si qua. Ad quod etiam allego quod notatur duodecima questione.j.c.dile
3 ctissimus.† vbi probatur,ꝙ in primitiua ecclesia christiani nihil proprij retinebant, Nam secundum Jesu Christi redemptoris nostri consilium, Qui vult perfectus fieri,debet omnia vendere,
4 ꝛ dare pauperibus.† Unde conclusio sit secundum communem omniū opinionū,quā ego sp fui secutus,ꝙ talis oblatio teneat, ꝑ qua ꝯclu.faciūt que statiz dicā in tertia questio.que subijciť,ꝛ predicta procedunt,quando quis simpliciter offert omnia bona ꝑsentia,ꝛ futura,ꝛ iura,ꝛ actiones,non adijceret post mortē hoc acto ꝙ sit oblatio inter viuos. Sed si adijceret illa verba, videli cet post mortez hoc acto,ꝙ sit oblatio inter viuos, quo casu eēt maius dubium iudicio meo per ea que dicam infra eodem libel lo tredecimo.versicu. Sed quero iuxta predicta.maxime, quia hoc casu non possumus dicere,ꝙ in tali oblatione generali non veniunt ea,que quis verisimiliter non obtulisset in specie, secun dum infra in tertia questione. Nam ex quo vult oblationem va lere post mortem ammodo nulla re indigebit. ꝛ ideo verisimili ter nullā rem videtur sibi reseruasse,ꝛ ideo vř omnino auferre li berā testamenti factionem,quemadmodum hereditas dari per actum inter viuos,quod fieri non potest,vt dicam infra trede cimo libello principali in dicto versic. Sed quero iuxta predicta. Multe tamen rationes faciunt,ꝙ debeat valere,si fiat ecclesie, de quibus supra,ꝛ in precedenti libello questione.iiij.ꝛ.v.
5 ¶ † Circa secundam questionem quero,quid si offerens offert omnes res presentes ꝛ futuras,quo casu diximus in dicta obla tione ex

tione ex proprio significato venire iura, & actiones, vt diximus i
libello octauo questione vndecima. Solutio patet ex superiori-
bus. nam vt superius diximus in principio qualitercunq; verba
concipiantur, ita ꝙ videantur comprehendi non solum bona p̄-
sentia, & futura, sed etiam iura, & actiones futuras, que dicta sūt
superius in precedenti questione, videntur vendicare sibi locum
etiam in hac questione.
6 ¶ † Circa tertiam questionem quero, Utrum in tali oblatione ve
niunt omnia bona, Aduerte, quia licet forte prima fronte hec
questio videtur tibi ridicula, quia supra in libello octauo in prin
cipio dixi talem oblationem comprehendere omnia bona, & om-
nia iura. tamen tu debes considerare, ꝙ ibi ego locutus fui quan
tum ad vim comprehensiuam respectu proprij significati verbo
rum. Sed hic nos querimus de illa vi comprehensiua respectu
significati verbi, sed respectu presumpte intentionis predicti of-
ferentis. Nam prima fronte videtur dicendum, ꝙ in tali oblatio
ne omnium bonorum, que fit absq; oblatione persone, non ve-
niunt ea, que verisimiliter quis in specie non esset oblaturus vt
7 in. l. obligatione generali. ff. de pignora. † vbi textus dicit, ꝙ in
obligatione generali non veniunt ea, que quis non esset in specie
obligaturus. Si ergo in obligatione pignoris, in qua versatur
modicum preiudicium, talia non veniunt, ergo multominus in
donatione, seu oblatione, in qua tractatur de maximo preiudi-
cio, argumento. l. finali. C. que res pigno. obliga. possunt. iuncta.
l. si ita quis. ff. de auro & argento legato. & his que dixi supra in
libello octauo versic. ¶ Quarto quero & cetera, & sic non viden-
tur venire vestes, nec talia necessaria ad victum, & si est doctor,
non venirent libri. & artifex, non debent venire ministeria illius
artis, vt traditur in dicta. l. obligatione generali. & melius in re-
gula in generali. de regulis iuris lib. sexto, que loquitur per ver-
bum concessionis. & ibi per Joan. & Dynum, facit etiam. l. pri-
ma. C. que res pignor. obligari possunt. facit etiam quod nota-
tur decimasexta questione prima capitu. frater noster. & de peni-
8 ten. & remissione capitu. si episcopus. libro sexto. † Item facit, qr
verba generalia, seu generalis concessio restringenda est ad ciui-
lem modum, ne nimis perniciosa sit concedenti. ff. de seruituti. l.
si cui. ff. de testibus. l. prima, & de testibus capitu. licet. el secundo
& capitulo significauerunt. Item restringuntur ad ea, que com-
mode fieri possunt. ff. de verborum significatiom. l. nepos procu-
lo. & hoc videtur satis equum & iustum. & ista ratio concludit, vt
valeat facta donatio etiam priuato omnium bonorum, & iurium
presentium, & futurorum, nisi talis oblatio fieret post mortez hoc
acto, vt valeret vt actus inter viuos per ea, que dixi superius in
fine prime questionis huius libelli. & hoc procedit, quando fieret
9 oblatio bonorum. † Sed si fieret oblatio sui, & bonorum, secus
esset dicendum, quia exquo transfert personam, fortius, & bona
quecunq;, que sunt accessoria ad personam, argumento. l. in pe-
cudum. ff. de vsuris. & institu. de rerum diuisio. §. in pecudum cuz
simi. postq̄ȝ sub tam generali & effuso sermone facta est oblatio
omnium bonorum, & iurium.
10 ¶ † Circa quartam questionem quero, Utrum valeat oblatio p
sone facta ecclesie seculari, aut hospitali, vel alteri pio loco absq;
bonis. Solutio. dicendum est ꝙ sic. & ad decisionem questionis,
& solutionis, vide que latius dixi. s. in libello octauo questione
11 vigesimasecunda. † Et si quereretur, ad quid teneretur iste obla-
tus. Respondeo, ꝙ tenetur obseruare illum modum viuendi, de
quo expresse conuenit, si non sit licitus. Si vero nihil expresse cō
uenit, tunc tenetur seruare illum modum viuendi quem alij simi-
les oblati seruant exercendo pietatis opera, aut similia secundū
consuetudinez illius loci. & hoc quando nihil esset expressum in
ipsa oblatione, sed simpliciter quis obtulisset se assumendo ha-
bitum talium oblatorum, per notata. xxvj. qõe. ij. c. vt lex conti-
12 nentie. & per ea que dixi in dicta questione. xxij. † & quia semper
contractus in dubio intelligitur initus secundum cōsuetudinem
loci, & similium contractuum, vt. l. si fundus. §. in cōmissoria. ff. de
lege. cōm. vt. l. qd̄ si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edi. & l. fin. C. de
fideiuss. & l. si prius. §. recte. ff. de aqua pluuia. arcen. & l. si quis
reum. ff. de custodi. reorum. & in regula In obscuris. cum sua ma-
teria de regulis iuris libro. vj. Et secundum subiectam materiā
in. c. sup eo. de offi. delega. & in. l. imperatores. ff. de i diem adiec.
& c. sedes. de rescriptis. & l. finali. C. de senten. & interlocu. omniū
13 iudicuz † Nec obstat si diceres, ꝙ quis nō potest locare operas
suas in perpetuuz, quia induceretur quedaz species seruitutis, vt
notatur in glos. in. l. antiquitas. C. de vsufruct. & probatur in. l.
post certi. & ibi gl. C. d lib. cau. quia illud procedit quo ad hoc vt
precise compellatur seruire, sed causatiue potest quis se obligare,
vt dicit Baldus in dicta. l. antiquitas. de quo per Dynum ibi in
l. corruptionem. eodem titulo. de quo latius dixi in titulo de lo-
catione. Preterea in terminis nostris valet, quia non simplici-
ter obligat se ad perpetuas operas, sed transfert personā suam,
vt secundum illam regulam, & modum viuendi perpetuo viuat,
& deo personā & seruitia sua offerat, quod fieri potest, vt traditur
in dicto. c. vt lex continentie. & per ea que dixi in dicta vigesima
14 secunda questione. † Ad quod videnda sunt etiam que late dixi
in. c. peruenit. de senten. excommunica. in secundo membro prin
cipali, & in principio articuli versi. quinto dubitatur. vbi late tra-
ctatur, vtrū tales oblati ecclesiis secularibus gaudeant priuile-
gio canonis. Si quis suadente. xvij. q. ij.
15 ¶ Circa quintam questionem, Utrum valeat oblatio persone
& bonorum, & de viribus predicte oblationis, Solutio dicendū
est, ꝙ valet, vt patet ex superioribus, & de viribus talis oblatio-
nis etiam satis colligi potest ex superioribus, quid tenendus sit,
& ex his que dicta fuerunt in libello octauo.

SUMMARIUM

1 Oblatio bonorum, & non persone an preiudicet creditoribus an
teriorib⁹ hypothecam expressam habentibus.
2 Bona debitoris creditoribus obligata alienata transeunt cum
onere suo.
3 Res transit de persona in personam cum iuribus, & qualitati-
bus suis.
4 Prior in tempore est potior in iure.
5 Possidentis conditio in dubio potior est.
6 Creditor cui res oblata prius erat obligata, facta excussione po
test agere contra ecclesiam, cui res oblata est.
Limita. nisi sacra effecta esset.
7 Rei vendicatione dominus agere non potest, si res aliena obla
ta sacra efficiatur.
8 Locus oblatus si fiat hospitale, licet sit alienus, vendicari non
potest.
9 Deo semel dicatum amplius ad humanos vsus redire non
potest.
10 Seruus alienus si domino ignorāte sit oblatus, seruus remanet,
& restituendus est domino. s. annū, & s. nu. 11.
Seruus ordinatus in subdiaconum vel diaconum hodie in ser-
uitutez non redigitur.
Quid si in presbiterum ordinetur.
12 Res inanimata si effecta sit sacra episcopi auctoritate non re-
stituitur.
13 Offerens seruum alterius scienter tenetur domino equiualentez
seruum reddere, & etiam ordinator, & presentator, si sciuerit.
14 Pretium rei inanimate oblate, & effecte sacre restitui non debet
15 Offerens rem alteri prius obligatam, vt sacra fiat, si est sacra ef
fecta, an possit creditor agere ad pretiū, sicut verus dominus,
qui potest agere ad pretium rei sacre effecte.
16 Offerens se, & non sua qualiter preiudicet creditoribus expres-
sam hypothecam habentibus, & de viribus dicte oblationis,
& numero sequen.
18 Offerens se, & sua bona an preiudicet creditoribus, qui tūc erāt,
hypothecam expressam habentibus.

Libellus vndecimus.

Vndecimo loco principa-
li tractandum est de viribus oblationum predicta-
rum quo ad preiudicium creditorum ipsorum offe-
rentium, qui erant creditores tempore facte oblationis, & habe
bant expressam bonorum hypothecaz, vtrum per tales oblatio
nes illis preiudicetur, & qualiter agere possint. Solutio, vt hec
materia clarius habeatur, prosequar tres principales questio.
¶ Prima quando quis obtulit dūtaxat bona sua sine se.
¶ Secunda quando obtulit se sine bonis.
¶ Tertia quando obtulit se, & bona.
1 ¶ † Primo igitur quero. Quando quis obtulit bona dūtaxat,
& non se, vtrum talis oblatio preiudicet creditoribus anterio-
bus habentibus expressam hypothecam. Solutio dic, ꝙ quali
tercunq; quis obtulerit bona sua, dūmodo talia bona sint obli
gata expresse creditoribus. Clarum est, ꝙ hospitale, vel similis

locus a creditoribus predictis potest conueniri hypothecaria, facta tamen discussione debitoris principalis eo casu, quo necessarium est discussionem facere, secundum formam legis percussione, et auctentice hoc ita si debitor. C. de pignori. et in auctentica de fideiussori. §. neq3.
2 †Bona enim realiter obligata creditoribus a debitore alienata transeunt cum onere suo, vt. l. sicut. §. non. ff. quib. mo. pig. vel hypothe. sol. et in capitu. ex literis. de pi
3 gnor. et. l. prima. C. de preca. †Nam res transit de persona in personam cum iuribus, conditionibus, libertatibus, oneribus, emolumentis, et ceteris qualitatibus suis, vt. l. via constitui. in. §. quecunq3. ff. de seruitute rusticorum prediorum, et. l. secunda. §. fina. cum. l. sequenti. ff. si ser. vendi. et. l. si titio et meuio. §. iulianus. ad fin. ff. de legatis secundo, et. l. si ab eo. ff. de vsufruc. lega. et. l. secunda. §. pro secundo. C. de caducis tollend. et. l. pomponius. §. cum quis. ff. de acquirenda possessione. et. l. que religiosis. ff. de rei ven
4 dicatio. et in iuribus, que statim allegabo in sequenti libello†vnde succedit regula, quod qui prior est in tépore, potior est in iure, vt l. quatenus vtriusq3 causa. ff. de regulis iuris. et in regula, qui prior. de regulis iuris libro sexto, cum sua materia et. l. si fundum. C. qui potio. in pigno. hab. et. l. potior. et. l. creditor. et. l. fina. eodem titulo. Et hec intellige, vbi de prioritate agentis contra ecclesiam
5 vel hospitale, aut similem locum appareret, alias secus, †quia existente re dubia, potior esset conditio ipsius possidétis. l. si fundū
6 . §. si fundus. ff. de pignori. † Posset igitur creditor, cui prius fuisset obligata res, que postea fuit oblata agere hypothecaria, contra ipsam ecclesiam, vel locum, cui res oblata est, facta vt dixi excussione contra principalem debitorem, vel non facta excussione in casibus, in quibus non esset necessarium facere excussionem. de quibus late diximus in tractatu excussionum. Et predicta intellige, nisi res oblata esset effecta sacra, quia hoc casu si esset res inanimata, vt vestis, vel quid simile, non posset intentari hypothecaria quod probatur, quia maius ius habet dominus in re sua, quam creditor in re sibi obligata, quod patet ex potestate
7 alienandi, et distrahendi. †Sed si res aliena offertur, et efficiatur sacra, pro tali re dominus non potest agere rei vendicatione de
8 cimaquarta questione fina. capitu. compimus†Quinimmo etiam si aliquis locus offertur vt fiat hospitale, vel locus pius in vsus pauperum, et ita fiat auctoritate episcopi, si locus esset alienus, non potest vendicari vt in capitu. cum ad hec. de religio. domi.
9 †Et ratio est, quia quod semel deo dedicatum est, ad humanos vsus amplius redire non potest decimanona questione tertia capitu. que semel. de consecratione distinctione prima. c. ligna. et. c. vestimenta. ff. de relig. et sump. fune. l. si quis sepulturam. §. secundo duodecima questione secunda. c. nulli licet. et in regula quod semel deo. de regulis iuris. libro sexto. Ideo autem dixi de re inanimata, quia non per omnia idem quod est in re animata vt pu
10 ta in seruo, †nam si seruus oblatus non est offerentis, sed alienus, licet ordinetur vt religioni deputetur, tamen seruus remanet, et domino restituendus est, si ignorante domino fuit oblatus et ordinatus quinquagesima distinctio. c. frequens. et. c. sequenti. dummodo talis seruus non sit ordinatus in subdiaconum, vel diaconum. nam licet talis olim nihilominus redigeretur in seruitutem, tamen hodie non redigitur, vt in. c. miramur. de ser. ordi. Si vero ordinaretur in presbiterum, si peculium habet in eo mulctabitur, quinquagesima distinctio. c. ex antiquis. si vero non habet tenetur psallere domino horis canonicis, vt dicit capitu. frequens. in fi. et si renuat, deponi debet, vt capitu. nullus. de seruis non ordi. et d3 ei dominus procurare si nō renuit cócedere debet necessaria ad vitam arbitrio iudicis, si potest, si vero non potest, debet ordinator illi prouidere, qui minus caute ordinauit argumen. vigesimatertia distinctio. c. diaconi. Tradit glo. decimatertia questione fina. c. compimus. et. c. hec de religio. domi. et Ho
11 stien. in summa in titu. de ser. non ordi. §. qualiter seruus. †Patet igit ex pdictis, quod si seruus oblatus ordinatus est ad ordines minores ignorante domino repeti potest, sed infra annum a tempore ordinationis, secundum Hugo. vel a tempore sciente, secūdum Gof. quem sequitur Hostien. argu. c. licet de supplenda negligen. prelatorum. et. c. quia vniuersitatem. de concessio. prebē. et mihi placet per ea que dixi in titu. de presum. Restituitur ergo domino infra dictum tempus. liiij. distinctio. c. nulli. in fin. et. c. ex
12 antiquis. in fine. et de seruis nō ordi. c. de seruorum.† S3 res inanimata si sit effecta sacra, vel effectus locus religiosus vel pius auctoritate episcopi, non restituitur domino, et ideo bona ratio assignatur, per glos. decimaquarta questione fi. c. compimus. et in. c. ad hec. de reli. domi. quia cum seruus sit res animata anima rationali delinquit permittendo se ordinari. et ideo punitur in eo in quo deliqt, quia reuocatur in seruitutē, nisi pmotus sit ad ordines sacros. simile septima questio. prima. episcopus in dioecesi. facit etiam in simili. l. pomponius. in princip. ff. de acquiren. possessio. Si ergo res ordinata, vel cōsecrata, pprio dño restituit, lon
13 ge minus res obligata debet restitui creditori. †Est tamé aduertendum, quod si seruus alterius esset oblatus, et ordinatus, quod licet, qui scit talem ordinatum, non possit illum repetere, cum talis offerens, et ordinator, qui sciuerunt tenentur domino dare duos seruos equiualentes. liiij. distinctio. c. si seruus absente. Quinimmo tenetur etiam presentator, si sciuit, vt ibi. et si sunt soluendo, omnes tenentur. si vero vnus solus sit soluendo, ille solus tenetur, vt traditur in dicto capitulo. si seruus absente. Si vero neuter soluendo sit, talis seruus tenetur psallere domino, vt dictum
14 fuit. †Sed in re inanimata que effecta sit sacra, vel ad talé vsum destinata, quod restitui non possit, tex. in. d. c. compimus dicit quod non debet pretium dari. Et hoc pcedit, nisi talis res oblata fuisset alterius ecclesie, quia tunc illi debet restitui, cum alia ecclesia possit illam retinere ad sacros vsus duodecima questio. secunda capitu. apostolicos. xvij. questio. quarta capitu. questi. no. glo. in di
15 cto. c. comperimus. †Et sic ex predictis insurgit mihi notabile dubium respectu creditoris, si dominus ipsam rem alteri prius obligatam obtulit, vt sacra fieret, vel est effecta sacra, vtrum creditor posset agere saltem ad pretium, sicut verus dominus potest agere ad pretium rei effecte sacre, et si esset seruus obligatus, vt idem dicamus quod de seruo alieno oblato et ordinato, et intelligo facta. s. excussione, et principali debitore non existente soluendo, quod dubium a maioribus nostris non memini tactum. Et quāuis in hoc possent fieri argumenta plurima, quod ecclesia, vel locus pius non teneatur ad pretium pro satisfactione debet, tam ex rigore quam ex equitate. Contrarium arbitror, ne creditor facto alieno damnificet, per regulam non debet alteri, iuncta regula id quod nostrum. de regu. iur. et quia res debet transire cum oneribus et qualitatibus suis, vt. s. dixi. et quia sicut domino restituitur pretiū ratione dominij, ita d3 restitui creditori ratione crediti. Intelligo tamen, quod si res esset obligata pro minori quantitate quam valeret, teneatur ecclesia, vel locus pius solum vsq3 ad solam quantitatem crediti. et si pro maiori quam esset valor rei, solū teneatur vsq3 ad verum valorem, et ad concurrentem quantitatem rei oblate, vt. j. dicam. et vtroq3 casu cautela est, quod ecclesia vel locus pius faciat sibi cedi actionem secundum ea que late diximus in titu. de actionibus cessis, et cessionarijs. Predicta tamen procedunt, si modo res que offerretur nullo iure deberetur ecclesie, secus si deberetur, vt primitie, vel vt decime, vel etiam esset tanta necessitas propter quā, res que offertur, est effecta communis, secundum ea, que latius dicta sunt in primo, et tertio libellis, et duobus sequētibus. Predictis enim casibus ecclesia, vel locus pius tanquam suū recipiens non posset molestari. Et predicta procedunt, qualitercunq3 offerens offerat bona sua, siue offerat oia bona presentia, et futura, siue oia bóa pñtia, siue certa bona, vel certas res pticulariter dsignatas secūdū oēs casus, et modos, de qbus diximus. s. in libello. vij. dūmodo illa bóa seu res essent expresse obligate prioribus creditoribus, vel speciali, vel generali obligatione.
16 ¶Secundo principaliter quero. †Quando quis obtulit se, et nō sua, qualiter preiudicetur creditoribus habentibus expressam hypothecam. Solu. aduertendū est, quia vt superius dixi libello. vij. q. xxij. talis, qui se offert ecclesie seculari, vel loco pio, no efficitur proprie religiosus, cum non profiteatur tria substantialia regule, vt ibi diximus, Unde cū queritur de viribus dicte oblationis quo ad preiudicium creditorum predictorum offerentium, qui ha
17 bent expressam hypothecam, †Breuiter dicendum est, quod aut ipsi creditores volūt agere hypothecaria aut psonali. Primo casu non est dubiū, quod ecclesia, vel pius locus non possunt conueniri, sed solum potest conueniri, vel ipse oblatus, vel alius qui possidet bona obligata. et quia vt superius est expressum, hec actio datur contra possessorem. et hoc procedit tā respectu bonorum quesitorum ante oblationem quam et postea. si modo talia bona quererentur oblato. Si vero ex forma, vel constitutiōe regulari illius ecclesie, vel loci bona quererentur ecclesie, vel loco pio, cum talia bona nunquam fuissent in bonis oblati, non venirent in hypotheca seu oblatione, quia solū veniūt, que quernnt ipsi obligato, l3 postea quesita sint fm formā. l. fi. C. que res pigno. ob. pos. Non est ergo dubiū, quod hypothecaria non potest agi respectu bonorum quesitorum ecclesie, vel loco pio. Sed an alio mō agi possit, et qualiter querantur ex. j. dicendis apparebit. Scdo vero casu, qñ vellent agere personali actione, dicendum est, vt statim dicemus. xiij. libello.
18 ¶Tertio principaliter quero. †Quando quis obtulit se, et bona sua

na sua, vtrum talis oblatio preiudicet creditoribus, qui tūc erāt habentibus expressam hypothecam. Dicendum est respectu bonorum quemadmodum dictum fuit supra in prima questione huius libelli. Respectu vero persone, dicendum est, vt dixi in precedenti questione.

SVMMARIVM

1 Oblationes an, & quando creditoribus offerentium preiudicēt.
2 Regula qui prior de regu. iur. in. vi. quando procedat.
3 Hypothecam expressam anteriorem habens an preferatur posterioribus habentibus tacitam, vel expressam, & quid de habentibus tacitam anteriorem, an preferantur habentibus nō solum tacitam, sed etiam expressam, & j. nu. 7.
Limita vt j. nu. 8.
4 L. j. C. de precar. quomodo procedat.
5 Alienatio facta de re alteri obligata creditori non nocet, sed cū suo onere transit.
6 L. generaliter loquens generaliter intelligenda est.

Libellus duodecimus.

Duodecimo principali

1 † loco tractādum est de viribus predictarū oblationum quo ad creditores ipsorū offerentium qui erāt creditores, & habebant tacitam hypothecam in bonis ipsius offerentis, vtrum per tales oblationes preiudicetur ipsis credito-
2 ribus, vel non, & qualiter agere possint. Solutio. † Ad istius questionis decisionem aduertendum est, ꝙ regula. l. quotiens vtriusqꝫ. ff. de regu. iur. & regula qui prior est in tempore. de regulis iuris libro sexto, hꝫ locum non solum in hypotheca expressa, sed etiā in tacita hypotheca † vnde sicut habens expressam hypothe-
3 cā anteriorē preferī oībus posterioribus creditoribus hñtibus tacitam, vel expressam hypothecā, ita ēt hñs tacitā hypothecā anteriorē regulariter prefertur posterioribus creditoribus nō solū habentibus tacitam, sed etiam expressam, vt singulariter no. Dynus in dicta regula, qui prior est in tempore per. l. primā. C. de rei vxo. acti. & ibi hoc etiam sentit glo. pro qua etiam opinione alle-
4 go textum in. l. j. C. de precario. † Nam tex. ibi loquitur de tacita hypotheca. & tamen textus ibi dicit, ꝙ transit res in alium cū onere, sue obligatiōis, facit etiam. l. vsucapio. & l. res pignori. C. de remissio. pigno. & l. si debitor. C. de distractio. pignor. & l. j. in fine. C. debitorem vend. pignor. non debe. & l. debitorem. C. de pignori. & l. si quidem C. de donatio. inter virum & vxorem. & l. si
5 predium. C. de euictio. † In quibus omnibus simpliciter, & distincte dicitur, ꝙ alienatio, vel distractio facta de re alteri obligata
6 non nocet creditori, sed transit cum onere suo. † Cum ergo predicti textus indistincte loquantur de re alteri obligata, indistincte sunt intelligenda, vt in. l. de pretio. ff. de publica. xix. distinctione capitu. si romanorum. cum alijs iuribus vulgatis. † Et sic ex
7 predictis concluditur, ꝙ regulariter habens anteriorem hypothecā ēt tacitā preferī omnibus creditoribus posterioribus habentibus etiam expssam hypothecam, etiam si sit fiscus, vt dicta l. j. licet gl. dubitauerit in fisco in. l. si pignus. ff. qui potio. in pign. habean. Sed Dy. in dicta regula. qui prior est in tempore. tenet hoc, quia pro hoc est textus expressus in dicta. l. prima, & ibi sen-
8 tit glo. in. l. res que. §. primo. ff. de iure fisci. † Ideo autem dixi regulariter, qr fallit in muliere respectu etiam tacite hypothece posterioris, quam habet pro dote in bonis mariti, per quēꝫ preferetur anterioribus creditoribus ex alia causa ꝙ̄ dotis, habentibus tamen solum tacitam hypothecam, vt est textus in. l. assiduis. C. qui potior. in pigno. habean. Cum igitur excepta tacita hypotheca pro dote propter dotis priuilegium non sit differentia in creditores hñtes expressā, vel tacitā hypothecā quo ad predictam materiam regule, qui prior est in tempore. Merito in hoc nostro libello dicendum est in omnibus, & per omnia, prout dictū fuit in precedenti libello de creditoribus prioribus habentibus expressam hypothecam.

SVMMARIVM

1 Oblatio bonorum, & non persone an preiudicet eorum creditoribus anterioribus.
2 Bona intelliguntur ere alieno deducto & j. nu. 10.
3 Heredis loco non habetur ille, in quem fit vniuersalis translatio bonorū ex contractu integro, statu transferentis manēte
4 L. hereditatem. ff. de dona. & l. j. & l. ij. ff. de heredi. vel act. vend. quomodo loquantur.
5 Hereditas est iuris nomen.
6 L. ij. C. ad. l. iul. de vi quo casu loquatur.
7 L. princeps bona. ff. de verborum signification. quando locum habeat.
8 Actio personalis fundum non sequitur, sed personam, & infra numero. 16.
9 Hospitale si bona offerentis occupat, actor mittetur in possessionem actionis offerenti competentis.
Quid si offerens mortuus sit.
11 Expressio eorum, que tacite insunt, nil operatur
12 Oblatio si sit facta per verbum hereditatis, & non per verbum bonorum, quomodo creditoribus subuenietur.
13 Hereditatem suam quis inter viuos donare non potest.
14 Donatio hereditatis inter viuos nullius est valoris, & quare infra numero. 16.
15 Hereditas solo testamento conferri potest.
Milites proprias hereditates pactionibus conferre possunt.
17 Testamentum non valet, in quo est clausula, ꝙ si contingat reuocare, ex tunc donat.
18 Donatio omniū bonoꝝ post mortē, hoc acto, ꝙ sit inter viuos, non valet.
19 Dispositio vniuersalis in tempus mortis collatas, vice testamēti facta videtur.
20 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum facta ecclesie per viam contractus valet.
Oblationem si quis faciat de hereditate alterius, que ad eum peruenit, quomodo creditoribus succurratur.
21 Hereditas, actiones actiue, & passiue in se continet.
22 Hospitale, vel locus pius, cui oblatio est facta, nollens sponte creditoribus soluere, an conueniri possit precise, vel causatiue.
Quid si hospitale sponte susciperet iudicium.
23 Fiscus si offert hereditatem alicuius hospitali, hospitale tunc a creditoribus conueniretur.
24 Hospitale si nollet soluere, si offerens condemnaretur, & solueret illud ab hospitali repeteret.
25 Oblatio si sit facta omnium bonorum mobilium, & immobilium quomodo creditoribus subueniatur.
27 Hospitale an teneatur creditoribus, si res oblata ex causa lucratiua, esset effecta sacra.
28 Hospitale in dubio de fraude participare non presumitur.
29 Oblatio ex quibus cognoscatur in fraudem facta, & recepta.
30 Oblatio facta per verbum, rerum, quid comprehendat.
Quid si sit facta simpliciter.
31 Bona futura nec postea quesita non veniunt, vbi tractatur de translatione dominij, vel publicatione bonorum.
Et an veniant iura, & actiones presentes, ꝙ sic.
32 Oblatio bonorum mobilium, & immobilium presentium, & futurorum non comprehendit iura, & actiones.
33 Oblatio si sit facta loco pio de persona sine rebus, an pius locus teneatur.
34 Oblatio persone, & bonorū an creditoribus personalibus preiudicet.

Libellus Decimus tertius.

Tertiodecimo principali

loco tractandum est, de viribus oblationum predictarum quo ad creditores anteriores personales dūtaxat ipsorum offerentium, vtrum illis per huiusmodi oblationes preiudicetur, & qualiter agere possint, qui articulus est magis difficilis, ꝙ̄ sint duo precedentes. Pro ipsius tamen articuli clariori declaratione prosequar tria membra principalia.
¶ Primum, quando quis obtulit bona, & non se.
¶ Secundum, quando obtulit se, & non bona.
¶ Tertium, quando obtulit se, & bona.
1 ¶ † Primum autem membrum, quando obtulit bona sua, & nō se prosequar secundum varios modos offerendi, secundum qō dixi supra libello octauo. Arbitror igitur dicendum, ꝙ aut iste obtulit omnia bona sua pñtia, & futura iura, & actiōes pñtes & futuras, vel substantialia quacunqꝫ forma, secundum quam veniunt non solum presentia, sed etiam futura secundum ea que la-

2 tius explicauimus supra libello octauo. † Est tamen aduertendū ꝙ cum bona alicuius intelligantur deducto ere alieno, vt. l. mulier bona. ⁊. l. si mulier. §. ex asse. ff. de iure dotium. l. secunda. §. illud. ff. de collatio. bono. ⁊. l. papinianus. §. quarta. ff. de inofficio. testamen. ⁊. l. fina. §. vbi autē. C. de bonisq; libertis. ⁊. l. subsignatum. §. bona. ⁊. l. princeps bona. ff. de verborum significatio. ⁊. l. secunda. ff. de bono. possessio. Ideo in predictis casibus arbitror distinguendum, ꝙ aut ipsi creditores volunt conuenire hospitale actione personali tanq̃ successorem, ⁊ non possunt, † quoniam
3 ille, in quem fit vniuersalis translatio bonorum ex contractu integro manente statu transferentis, non habetur loco heredis, nec vt heres conueniri potest, vt dicta. l. mulier bona. §. ex asse. ⁊ hoc expresse tenet Baldus in auctentica ingressi. C. de sacrosanc. ecclie. ⁊ ibi etiam hoc idem videtur sentire Barto. ⁊ expresse tenet Joan. post Joan. de ligna. ⁊ sequitur dominus Domini. de sancto Geminia. in capitu. per exceptionem. de priuileg. libro sexto.
4 † In fortioribus terminis, de quibus dicam in tertio casu quando obtulit se, ⁊ bona nec refragatur predicte conclusioni. l. hereditatem. ff. de donatio. ⁊. l. prima ⁊ secūda. ff. de heredita. vel act. ven. in quibus probatur, ꝙ ille, in quem proueniunt omnia bona tenetur ad debita, quia illa iura loquuntur, quando bona transferuntur sub nomine hereditatis, quo casu continentur actiones
5 actiue, ⁊ passiue, cum † hereditas sit nomen iuris, vt. l. hereditas. ⁊. l. nihil aliud. ff. de verborum significa. Quod quando ⁊ quali-
6 ter fieri possit statim subijciam † nec obstat. l. secunda. C. ad. l. iul. de vi. vbi probatur, ꝙ ille, in quem translata sunt bona alicuius, tenetur creditoribus etiam personalibus, quia illa loquitur in casu, quo mutatur status eius, a quo bona transferuntur, vt dicit Baldus in dicta auctentica ingressi. vel est speciale in fisco, secūdum quod not. Baldus in dicta. l. secunda. † Nō obstat etiam.
7 l. princeps bona. ff. de verborum significatio. quia illa vendicat sibi locū in dispositione principis, que habetur pro lege, vt. l. penultima. C. de donatio. inter virū ⁊ vxorem. ⁊ ita tenet Baldus in dicta. l. tertia. C. ad. l. iul. de vi. Nō igitur possunt personales creditores hospitale, vel alium similem locum conuenire actione personali, in qua cohercenda est persona, vt in capitulo quoniam ad fin. ⁊ capitulo tue. vt lite non contestat. ⁊. l. prima. §. heres. ff.
8 ad trebellia. † Actio enim personalis non sequitur fundum seu bona, sed personam. l. prima. C. de conditio. indebi. l. fina. in fine de contrahen. emptio. C. de actio. ⁊ obligatio. l. eum. institu. de fidei. heredi. §. si quis bona. Si ergo viuit, qui obtulit, debet primo conueniri, ⁊ si non soluit in contumaciam suam decernet tenuta bonorum mobiliū, si qua possideret, quibus deficientibus concedetur tenuta bonorum immobilium, quibus non repertis concedetur tenuta nominum debitorum secundum formam. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudica. ⁊ capitulo, quoniam fre-
9 quenter. §. fina. vt lite non contesta. † Ex quo sequitur, ꝙ si hospitale occupasset omnia bona offerentis, mittetur actor in possessionem istius actionis, que competit tali offerenti contra hospitale, vel similem locum, ex quo comprehendit omnia bona, nō habita ratiōe eris alieni. quoniam illa pars rerum seu bonorum quam es alienum absorberet reperiretur esse penes hospitale vltra vires oblationis, ⁊ sic sine causa, vnde reperi potest ex equitate. l. si me ⁊ titium. ff. si certum petatur per conditionem que oritur ex illa. l. per regulā locupletari. de regulis iuris libro sexto. ⁊. l. nam ⁊ natura. ff. de conditio. indebi. vel per conditionem sine causa, vel per conditionem indebiti, vt in toto titulo. ff. de conditio. sine ca. ⁊ de conditio. indebi. Talis enim actio competens ipsi offerenti contra dictum hospitale assignatur dictis creditoribus in contumaciam rei non soluētis, ⁊ in defectū mobiliū, ⁊ immobiliū ⁊ tandē p ipsos creditores intētari poterit cōtra ipsum hospitale, vel similem locum. ⁊ idem arbitror dicendum mortuo ipso offerente, quia possent cōueniri heredes, vel si qui vellent p heredibus respondere, quibus contumacibus similis ordo seruandus esset, de quo in precedētibus. Aduertendum est ergo in modo agendi, ne forte prefati creditores in modo agendi succūberent. Et idem arbitror per omnia dicendum, si offerens offert omnia bona sua simpliciter si modo post oblationem predictā alia bona non acquisiuisset, que ipse possideret, ex quibus, dictis
10 creditoribus personalibus satisfieri posset. † Cum bona et tunc intelligātur deducto ere alieno, vt iuribus. s. allegatis. Ideo autem dixi, nisi postea acquisiuisset, quia vt superius diximus libello octauo questione quarta ⁊ quinta. in tali oblatione non veniunt bona futura. ⁊ ideo si talis offerens post oblationem acquisiuisset alia bona, nulla fieret immissio contra ipsum contumacem. Si tamen talia bona postea quesita nō superessent, vel nulla postea acquisiuisset esset agendum contra hospitale, prout superius est expressum, quia bona intelliguntur deducto ere alieno vt superius fuit ostensum. Et idem etiam dicendum est, si offerēs
11 obtulit omnia bona presentia, † quia expressio eorum, que tacite insunt, nihil operatur, vt. l. tertia. ff. de legatis primo. ⁊ supius diximus in dicto libello octauo questione quarta in fine. Nam ⁊ hoc casu intelliguntur bona deducto ere alieno, vt superius est, ō claratum, Sit ergo conclusio, ꝙ in omnibus casibus, in quibus oblatio fit sub tali conceptione verborum, ꝙ intelligatur facta deducto ere alieno, seruanda est distinctio, ⁊ forma predicta.
12 ¶ † Sed quero iuxta predicta, quid si offerens fecerit oblationē non per verbum bonorum, sed per verbum hereditatis qualiter subueniatur creditoribus. Solutio hic aduertendum est, ꝙ aut talis offerens fecit oblationem de omnibus bonis proprijs sub nomine hereditatis proprie, aut sub nomine hr̄ditatis alterius, que ad eum delata erat. Primo casu aduertendum est, ꝙ talis
13 oblatio non videtur valere, † quia hereditas alicuius nō potest per ipsum donari donatione inter viuos. l. hereditas. C. de pact. conuen. vbi non valet pactum, quando vice testamenti bona in
14 aliquem transferuntur post mortem. † Et per illum textum dicit Bartolus in. l. fina. C. de pactis. ⁊. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligatio. quem communiter omnes doctores sequuntur, ꝙ si quis donat hereditatem, ⁊ sic per actuā inter viuos, Talis donatio nullius est valoris, vt. l. cum donationis.
15 .C. de transactio. † quia hereditas solo testamento conferri potest, vt. l. hereditatem. C. de codicillis. Item probatur, quia speciale est in militibus, vt proprias hereditates pactionibus conferre valeant. l. licet. C. de pactis. de cuius. l. intellectu plene per Joan. de imo. in. l. ille autem institutiones. ff. de heredibus instituen. Si ergo speciale est in militibus, ergo in contrarium est ius commune, vt. l. prima in fine. ff. ad municipal. cum iuribus
16 vulgatis. † Accedat etiam ad predicta, quia ex quo per tale pactum seu talem oblationem auferretur libera testamenti factio ei qui remanet in seculo, merito non tenet, vt. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligatio. ⁊. l. cum duobus. §. idem
17 versicu. si societatem. ff. pro socio. † Et hac ratione doctores cōmuniter concludunt, ꝙ si faciens testamentum addit clausulam, ꝙ si contingat eum reuocare, extunc donat, ꝙ non valet, tradit Bartolus in dicta. l. stipulatio hoc modo concepta. ⁊ Baldus in. l. sancimus. C. de testamen. ⁊. l. ex testamento. C. de fideiusso. ⁊
18 in capitu. primo de feudo dato in vicem legis commissorie. † ad idem etiam facit, quod tradit Joan. de imola in dicta. l. stipulatio hoc modo concepta. vbi dicit, ꝙ si quis donat omnia bona post mortem, hoc acto, ꝙ sit donatio inter viuos, ꝙ non vale-
19 bit, licet aliter nulla sit facta adiectio de futuris, † quia ex quo dispositio est vniuersalis, ⁊ collata in tempus mortis, videtur facta vice testamenti, per preallegatam. l. hereditas. C. de pactis conuen. vbi noster casus. ⁊ hec conclusio mihi placet. ⁊ ita alias ego consului. Unde fit conclusio, ꝙ non possunt bona offerri per viā
20 hereditatis offerente remanente in seculo. † Non obstant predictis ea, que dixi supra eodem libello decimo. vbi conclusi valere donationem omnium bonorum presentium, ⁊ futurorum factam ecclesie, quia respondeo, ꝙ ibi voluit transferre bona per viam contractus, quod est prohibitum, nec est repugnans actui qui geritur. hic vero vult transferre hereditatem per viam contractus qui repugnat actui, qui geritur, vt patet ex supradictis. Secundo casu, quando sub nomine hereditatis alterius quis facit oblationem hereditatis alterius, que ad eum peruenit. Dicendum est, ꝙ aut isti sunt creditores ipsius offerentis proprij, ⁊ non est dubium, ꝙ hospitale nullo modo potest conueniri, vt de se manifeste patet. Aut sunt creditores illius hereditatis, ⁊ nō est dubium, ꝙ hospitale, cui oblata est talis hereditas, tenetur
21 illis satisfacere, vt in. l. hereditatem. ff. de donatio. † hereditas enim est nomen iuris, ⁊ cōtinet in se actiones actiuas, ⁊ passiuas vt. l. hereditas. ⁊. l. nihil aliud. ff. de verborum obligatio. nam eo ipso ꝙ offertur hereditas, tacite videtur agi, ꝙ donatarius satisfaciat creditoribus, quia vt dixi, hereditas intelligitur cum oneribus, ⁊ emolumentis. facit, quod nota. l. si quis seruum. §.
22 finali. cum. l. sequenti. de legatis secundo. † Est tamen aduertendum, ꝙ si hospitale, vel alius locus pius, cui huiusmodi oblatio facta esset nollet sponte ipsis creditoribus satisfacere, non posset hospitale, vel alius locus pius conueniri, vt in. l. secunda in fine. .C. de heredi. vel actio. vend. ⁊. l. secunda. C. de pactis. nec precise compelli ad soluendum ipsis creditoribus, etiā si expresse cōuenisset cum ipso hospitali de satisfaciendo ipsis creditoribus, cum hospitale teneatur ad factum. ⁊ sic succedit oblatio ad interesse,

resse, vt.l.stipulationes non diuiduntur.§.celsus.ff.de verborū
obligation.⁊.l.si quis ab alio.in fine de re iudicata vnde cau-
latiue cogetur hospitale, ne teneatur ad interesse, vel per actio
nem prescriptis verbis, vt.l.hereditatem.in fine.ff.de donatio.
de cuius.l.intellectu ibi per glos.Bartolū, ⁊ doctores, vel ēt
ex stipulatu, si stipulatio intercessit, vel etiam ad penam, si pena
promissa est si promissa non adimplerentur, vt instit. de ver-
borum obligation.§.fina.Est tamen aduertendum, ꝙ licet ho-
spitale non possit conueniri, sed offerens. Si tamen hospitale
conuentus sponte susciperet iudicium tenetur vtilibus actioni
bus, nec posset amplius offerens conueniri, quia liberatur ope
exceptionis.⁊ hoc contingit vi taciti pacti.⁊ iste est textus sin-
23 gularis in.l.secunda.C.de pactis.†Notandum tamen, ꝙ si es-
set fiscus, qui offerret dictam hereditatem hospitali, hospitale
tunc deberet cōueniri a creditoribus.vt.l.prima.C.de heredi.
24 vel actio.vendit. †Est etiam notandum, ꝙ si hospitale nollet
soluere creditoribus, nec subire iudicium propter quod ipse of-
ferens conueniretur, ⁊ condemnatus solueret aliquid etiam in
debite, illud repetere potest ab hospitali, vt.l.secūda.§.solet.ff.
de heredi.vel actio.vendi.quamuis forte si scienter, ⁊ sponte
solueret, non posset repetere, vt ibi notatur. Et ad istam mate
riam videnda sunt, que latius explicauimus in titulo de here-
dita.vel actio.vendit.Sed quoniam superius diximus de obla
tione facta sub tali conceptu verborum, quod intelligitur de-
25 ducto ere alieno.¶†Quero nunc, quid si oblatio fuerit facta
sub tali conceptione verborum, propter quam non intelligatur
fieri deducto ere alieno, puta si dixerit.Offero omnia mea bo-
na mobilia, ⁊ immobilia, quo casu non veniunt etiam futura,
nec iura, ⁊ actiōes, vt supra diximus libello octauo questione se
xta.Vel etiam si dixerit, Offero omnia iura mobilia, ⁊ immo-
bilia presentia, ⁊ futura, vt ibi dictum fuit. Et in predictis ca-
sibus quia non intelliguntur talia bona oblata esse deducto ere
alieno. Arbitror aliter dicendum, q̄ꝫ dixerim in superioribus
distinguo igitur, ꝙ aut dictus offerens habet alia bona vel iu-
ra, preter ea, que oblata sunt, quibus valet creditoribus satisfa
cere, aut non. Primo casu dico ecclesiam vel hospitale a cre-
ditoribus offerentis conueniri non posse aliquo modo, quoniā
personalis actio non sequitur fundum, immo personam, vt su-
pra dictum fuit.⁊ hoc tenent docto.in auctentica ingressi.C.de
sacrosanct.eccle.⁊ tenet glos.in casu fortiori in.l.si peculium.§.
sꝫ si dominus.ff.de pecu.leg.Aut enim ipse offerēs, vel eius he
res a creditoribus conuentus satisfaciet, ⁊ non est vlterius que
rendum.Aut non, ⁊ tunc in contumaciam non soluentis con-
cedetur tenuta bonorum, ⁊ iurium secundum formam traditaꝫ
a iure superius expressam. Secundo vero casu, quando non
haberet bona aut alia iura, q̄bus offerēs posset creditoribus sa
tisfacere.Doc.etiam dato ꝙ indistincte loquantur ꝙ ecclesia,
vel hospitale non tenetur talibus creditoribus personalibus,
videntur tamen hoc casu idem concludere, quod in superiori ca
su proximo.Ego vero arbitror aliter dicendum fore, videlicet
ꝙ aut ipsi creditores volunt conuenire hospitale, vel ecclesiam
cui facta est oblatio directa actione personali, ⁊ non possunt,
26 †quia sepius dictum est, personalis actio non sequitur fundum
⁊ hoc casu procedat conclusio doctorum in dicta auctentica in
gressi.Aut ipsi creditores volunt intentare reuocatoriam, quia
dicunt dicta bona alienata in fraudem, ⁊ isto casu sub distinguē
dum est, ꝙ aut hospitale, vel similis locus, talem oblationeꝫ re
cepit ex causa lucratiua, aut ex causa onerosa. Primo casu te-
netur satisfacere creditoribus vsqꝫ ad concurrentem rei valorē
quoniam talia bona presumit lex fore alienata in fraudem cre
ditorum, vnde fit reuocatio, seu tenetur hospitale, quatenus bo
na alienata sufficiunt, vt in.l.si quis cum haberet.ff.de his que
in fraud.credito.⁊ quasi per totum, ⁊ in.l.ignoti.C.de reuocā.
his que in fraudem credito.⁊ quasi per totum. Est tamen ad-
27 uertendum, quia posset circa predicta dubitari. † Quid si res
oblata ex causa lucratiua esset effecta sacra.vtruꝫ hospitale, vel
similis locus teneatur.⁊ arbitror ꝙ nō, nisi hospitale partici-
passet de fraude, per ea que.s̄.dicta fuerunt libro vndecimo.si
vero hospitale, vel similis locus non ex causa lucratiua, sed ex
causa onerosa oblationem recepit.Exemplum, si aliquid dedit
in recompensationem rei oblate, vel promisit se daturū aliquid
annuū, vt facere consueuit, subdistingnendum est, ꝙ aut hospi
tale non participauit de fraude, licet alienans fuerit in fraude,
tamen quia dolus ipsius non debet hospitali nocere non tene-
28 tur hospitale, vt in.d.l.ignoti. ⁊ in dicto.§.hoc edictū.†neqꝫ in
dubio presumitur hospitale de fraude participare, vt in iuribus
supra allegatis, ⁊ in.l.quotiens.§.qui dolo.ff.de probatio.pos-
set tamen hoc casu attentari licet docto. non tangant, ꝙ hoc
procedit, si modo causa onerosa esset compensabilis, ⁊ confor-
mis oblationi celebrate.secus si non esset compensabilis, vt pu
ta, si pro magna oblatione aliquid paruum hospitale concede
ret, vel se daturum annuatim obligaret, argumen.no.in auctē-
ti.vnde si parens.C.de inoffi.testamen.⁊.l.si vnq̄ꝫ.C.de reuoc.
29 dona.†nā ex qualitate negotij, ⁊ ex circunstantijs presumeret̄
in fraudem facta, ⁊ in fraudem recepta.faciunt no.in.c.secun-
do, de pe.libro sexto.⁊ in.l.qui dolum.C.de proba.⁊ in.l.quo-
tiens.§.qui dolo.de proba.cum simili.Et predicta omnia in p̄
dictis casibus decisa, ⁊ distincta habent locum.⁊ mulofortius
si facta esset oblatio bonorum mobilium tantum, vel bonorum
immobilium tantum, vel bonorum quorundam particulariter,
singulariter designatorum.⁊ vbicunqꝫ facta sit per verbum bo
norū, adiuncta li qualitate ꝙ intelligantur deducto ere alieno.
30 †Si vero oblationem fecit per verbum rerum, tunc si obtulit
omnes res presentes, ⁊ futuras, veniunt iura, ⁊ actiones, vt di-
ctum fuit.s̄.lib.viij.q.xj.Si vero obtulit res simpliciter, nō in-
31 telligitur, nisi de presentibus, vt dixi.s̄.lib.viij.q.xij.†Ista enim
est regula, vt ibi dixi, ꝙ vbicunqꝫ tractatur de translatione do-
minij, publicatione bonorum, vel eorum, que sunt grauis preiu
dicij, nūq̄ꝫ veniunt bona futura, nec res postea acquisite ꝓbat̄
in.l.si tibi mandauero.§.is cuius.ff.man.⁊ in.c.felicis. de pe-
nis.lib.vj.Venirent tamen iura, ⁊ actiones presentes seu pre-
32 sentia, per.d.l.rei appellatione.†Si vero dixisset res mobiles,
⁊ immobiles presentes, ⁊ futuras non venirent iura, ⁊ actio-
nes, ⁊ idem si dixisset res omnes mobiles, ⁊ immobiles, quo
casu non venirent postea quesite, nec venirent iura, ⁊ actio-
nes, vt no.Specu.in titu.de fruc.⁊ interesse.§.j.versi.item que
ritur.⁊ in titu.de ces.acti.in.§.j.ver.sed nunquid.⁊ in.l.gaius.
in princi.ff.de leg.ij.⁊ in.l.quā tuberonis.§.in peculio.ff.de pe-
cu.⁊ Bal.in.c.sciendum.de feu.cog.in vsib.feud.vel si dixisset
res mobiles tantū, vel res oēs imobiles tantū, vel res quasdā
particulariter designatas.Et in predictis oibus casibus quan
do offerens locutus fuit p verbū rex, dicendū est, cū queritur,
an hospitale creditoribus teneatur in omnibus ⁊ p omnia, ꝓ-
ut dictū fuit.s̄.in oblationibus factis pp verbum bonoꝝ mo-
bilium, ⁊ immobiliū, vel mobilum tantū, vel immobiliū tantuꝫ
vel bonorum pticulariter designatorum.an sit locus pauliana,
seu reuocatoria, vel non sit locus, ⁊ qualiter, ⁊ inquantuꝫ, vt ple
ne superius explicaui.
33 ¶†Circa s̄m principale membrum, quando quis offert se sine
suis, quod fieri potest, vt latius diximus.s̄.lib.viij.q.xxij. Dicē
dum arbitror ꝙ hospitale vel alius locus pius non tenet̄ ꝓ de
bitis contractis ante oblationem.Sed debet ipse offerens cū
bona retinuerit, ⁊ velle ⁊ nolle nō amiserit, vt traditur.xxvij.q.
ij.c.vt lex continentie.tenet̄ ergo ipse satisfaceret, vt ibi colligit̄
⁊ ꝓbatur ex no.per Jo.and.in.c.per exemptionem.de priuile.
lib.vj.⁊ p no.per Jo.an.⁊ Inn.in.c.j.de obligat.ad rac.⁊ in au
cten.causa que fit cum monacho.C.de sac.sanc.eccle.Et adde
ad predicta, que dicam in lib.sequen.in.ij.membro.
34 ¶†Circa tertium membrum principale, quando obtulit se, ⁊
sua, vtrum fiat preiudicium creditoribus personalibus.pro so
lutione arbitror coniungenda que dicta sunt in primo mem-
bro respectu bonorum.⁊ in secundo membro respectu persone
⁊ hoc indubitanter dicendum est, ꝙ quando oblatio non esset
facta vniuersaliter de omnibus bonis presentibus ⁊ futuris iu
ribus, ⁊ actionibus, sed quādo esset vniuersarsaliter facta obla
tio ita ꝙ etiam iura ⁊ actiones etiā future venirent in tali obla
tione quamuis forte de iuris rigore dictum hospitale non pos-
set conueniri, nisi eo modo, ⁊ forma de quibus supra dixi in pri
mo membro, quia status istius oblati non est omnino mutatus
sicut si obtulisset se alicui regule approbate, in qua faceret pro
fessionem, tamen ex q̄dam equitate videtur hospitale, vel talis
conueniri posse, vt vniuersalis successor, cū status talis oblati
sit aliqualiter mutatus.faciunt no.per Bar.in aucten. ingres.
.C.de sacrosan.eccle.⁊ no.in.l.ij.C.ad.l.iul.de vi.pub.⁊ no.per
Jo.an.⁊.d.Domi.post Joan.de ligna.in.c.per exemptionem
de priuile.

SVMMARIVM

1 Oblatio bonorum si hospitali sit facta, quomodo subueniatur

creditoribus post oblationem factam superuenientibus.
2 Quid quando facta est oblatio persone, ⁊ non bonorum.
3 Debitum oblati vel prelati non obligat ecclesiam.
4 Hospitale vel ecclesia obligatur per prelatum aliquid facientem ratione officij, vel mandati.
5 Oblatio si creditum sit de consensu prelati ⁊ capituli ecclesia tenet, etiam si nil lucri recipiat.
6 Depositum licet fiat in presentia capituli ⁊ prelati, ecclesia non tenetur, nisi aliquod lucrum consecuta sit.
7 Capi.j.de deposi. quomodo procedat.
8 Ecclesia vel hospitale quando obligetur ex contractu oblati.
9 Oblatio quando est facta de persona, ⁊ bonis quomodo creditoribus succurratur.

Libellus Decimusquartus.

q Uartodecimo principali articulo, tractandum est de effectibus oblationis respectu preiudicij creditorum, qui superuenerunt post factam oblationem. Circa quem articulū arbitror distinguenda tria membra.

¶ Primum, quando obtulit bona dūtaxat.

¶ Secundum, quando obtulit se, ⁊ non bona.

¶ Tertium, quando obtulit se, ⁊ bona.

1 ¶ † Quo ad .j. dicendum est, ꝙ hospitali non potest aliquo modo conueniri, non solum si essent creditores personales, sed ēt si hērent tacitam vel expressam hypothecam, q͞z cum bona oblata tempore oblationis nulli essent obnoxia, transiuerunt sine aliquo onere, nec potuit offerens postea facto suo p̄iudicare hospitali, per regulam id quod nostrum, ⁊ regulam non debet alteri. de regul. iuris. ⁊ hoc est de se manifestum. quod tamen forte limitandum est, nisi presumatur facta oblatio ratione delicti committendi, seu post delictum commissum, ne forte bona publicarent, secundum tradita per docto. in .l. post contractū. ff. de dona. ⁊ secundum ibi tradita regulandus esset iste casus.

2 ¶ † Quo ad .ij. membrum, quando obtulit, solum se, ⁊ non bona dicendum est, ꝙ hospitale, ecclesia, vel alius locus pius, cui facta est talis oblatio non potest conueniri, si modo talis oblatus fecit contractum nomine suo proprio ad propriam vtilitatem, nec bona sua aliquo modo deuenerunt ad ipsum hospitale, nec aliquid versum est in vtilitatem ipsius hospitalis, † quia
3 debitum non solum oblati sed nec prelati obligat ecclesiam. c. j. de depos. xvj. questione. vj. c. si episcopum. ⁊ in .c. non licet. ⁊ in regu. delictum persone. de regu. iu. lib. vj. debet igitur ipse offerens conueniri, ⁊ ipse tenetur satisfacere, ideo autem dixi, si
4 contractum fecit nomine proprio, † q͞z secus, si nomine hospitalis habens a dicto hospitali mandatum, vel id fecit ratione alicuius officij, quod habet ab ipso loco, quia tunc vigore mandati, vel officij posset obligare dictum hospitale, vt traditur per glo. in .c. j. de depo. Exemplum in hospitali nostro sancte Marie della scala, in quo constituūtur camerarius, ⁊ peregrinarius quoꝝ alter recepit deposita indigenaꝝ, alter deposita pegrinorum. nā si tales recipiūt deposita iuxta offm̄ eis deputatum, ecclesia, vel hospitale obligat̄, alias secus. † nisi aliquid fuerit cre
5 ditum ipsi oblato de ꝯsensu prelati seu rectoris ⁊ capituli, quo casu ecclesia teneret̄, ēt si nihil lucri reciperet, ẜm do. An. ⁊ Zaba. in .d. c. j. de depo. p illum tex. ⁊ per. c. qd̄ quibusdam. de fideius.
6 Inno. tñ in .d. c. j. vr̄ sentire ꝯtrariū dicens, † ꝙ licet fiat depositū in p̄ntia prelati ⁊ capituli nō tenet̄ ecclesia, nisi aliquod lucrum ecclesia sit inde secuta, alleg. l. l͞z. §. si filius. ff. de pecu. qd̄ dictū dicit Ab. sicu. non pōderatū a doc. ⁊ qd̄ videt̄ sibi satis no. nam qñ ecclesia recipit aliqd̄ lucrū, pōt dici ꝯtus initus gratia vtriusq͞z, merito ecclesia obligari d͞z, sicut in alijs ꝯtibus. Sed qñ fit gratia deponētis, tūc nō occurrit rō quare ecclesia dēat teneri saltē, cū sit pueniendum ad distractionē reꝝ immobilium, vel mobiliū pretiosaꝝ ex ꝯtu prelati, ⁊ capituli nō inito ad vtilitatem ecclesie, contra .c. sine exceptione. xij. q. ij. ⁊ contra ratio
7 nem .l. preses. C. de transactio. † ⁊ ad .c. j. de depo. potest responderi, ꝙ ibi nō cōpellebat̄ ecclesia, sed canonici, qui poterāt cōpelli ex redditibus coꝝ, argumen. d. c. j. in fi. qd̄ dictū est satis mirabile. Ex quo ego infero, ꝙ si ꝯtus fieret gratia solius cōtrahentis, cū ecclesia non videret̄ sufficere, ꝙ accesserit cōsensus prelati ⁊ capituli, nec videret̄ sufficere, ꝙ p capitulū ⁊ prelatum aliquis esset cōstitutus officialis seu procurator ad tales ꝯctus, ⁊ sic l͞z aliquis esset deputatus ꝓcurator, vel officialis ad suscipiēda deposita, ꝓut fit in hospitali predicto sancte Marie, ecclesia non obligaret̄, si depositum solūmō fieret gratia deponētis tm̄, cuius ꝯtriū tenēt cōiter doc. in .d. c. j. qd̄ dictū vr̄ mihi magis equum, ⁊ rōnablile, si talis officialis vel ꝓcura
8 tor sit factus cū solēnitatibus oportunis. † Redeundo igit̄ ad ipsos oblatos, dicendum est ꝙ ecclesia, vel hospitale, vel similis locus obligat̄ ex ꝯtu ipsius oblati, altero ex his interueniēte, vel ꝙ sit constitutus ꝓcurator, vel officialis ad illud, vel accesserit consensus prelati, ⁊ capituli, vel fuerit versum in vtilitatem ecclesie, seu hospitalis, ⁊ quatenus fuit versum in vtilitatem ecclesie, vel hospitalis, vt traditur p doc. in .d. c. j.
9 ¶ † Quo ad .iij. membrum quando obtulit se, ⁊ bona sua. Satis clara potest colligi cōclusio ex his que dicta fuerunt in duobus precedentibus membris. nam respectu bonorum dicendū est vt in primo membro. Respectu persone dicendum est, vt in secundo membro.

SVMMARIVM

1 Oblatio per parentes facta an preiudicat filijs viuentibus tēpore oblationis ⁊ nu. 4.
2 Et an ob id a querela inofficiose donati. excludatur.
Filius ob piam causam exheredari, ⁊ legitima iure nature debita priuari non debet.
3 Filiorum pietas loci pij pietatem excedit.
Pater magis est obligatus coniunctis maxime filijs, quam ecclesie vel aliquo pio loco.
5 Iuramentum ex parte iurantis est personale.
6 Lex rescindens alienationem principalem, consequenter rescindit etiam penam.
7 Contractus nullus licet iuramento firmetur, non tamen in preiudicium tertij firmatur.
10 Pater si in monachatione filie aliqua obtulit, deinde omnia hospitali offerat, an eo decedente, monasterium ex persona filie legitimam petere possit.
11 Matrimonium licet non contrahatur inter monachum ⁊ monasterium, ⁊ sic datum ꝓ muliere non sit vere dos, tamē eius naturam sortitur.
12 Dos vera sicut in legitimam computatur, ita id etiam qd̄ datur in monachatione filie.
Dos si ad legitimam non sufficit ad eius supplementum agit̄.
13 Offerens si tempore oblationis filios non habebat, vtruꝫ postea nati illam reuocare possint.
14 Offerens renunciare debet .l. si vnq͞ꝫ. C. de reuoc. dona. vt excludat filios a reuocatione oblationis.

Libellus Decimusquintus.

q Uintodecimo principali libello tractanduꝫ est de effectibus ipsarum oblationum respectu preiudicij aliorum, qui non sunt veri creditores, sed possunt pretendere aliquod ius respectu rerū oblatarum. Exemplum in eo qui offert bona sua, ⁊ habet filios. Circa quem articulum, potest primo dubitari vtrum talis oblatio valeat in preiudicium filiorum, ⁊ hanc materiam diuido principaliter in duo membra. Primuꝫ erit respectu filiorū qui viuunt tempore facte oblationis. Secundum de filijs, qui post factam oblationem sunt suscepti.

1 ¶ † Circa primum membrū, quo querit̄, vtruꝫ oblatio facta p parentes habentes filios, preiudicet ipsis filijs viuentibus tempore oblationis. So. si nos loqueremur de donatione, que fieret alicui priuato, vel in causam non piam. q. predicta haberet solum dubitationem inofficiose donationis. verum q͞z nos loquimur in oblatiōe, que fit deo, ecclesie, hospitali, vel loco pio, aut
2 in piam causam. † Oritur primo dubiū, vtrum propter hāc qualitatem filius excludatur a querela inofficiose donationis. In quo dubio ommissis opi. sequēdo cōeꝫ opi. dico ꝙ cā pia non opat̄, ꝙ filius sine cā possit exhr̄dari, ⁊ p̄uari sua lr̄ima, ẜm no. p Bar. in .l. j. C. de sa. s. ec. qui. n. vult filiū exheredare, ⁊ eccle-

siam

3 siã instituere,aliũ q̄rat q̄ꝫ Augu.xvij.q.iiij.c.qcunqꝫ. † ꝛ ꝑ hoc
ẽt facit tex.bo.in.l.si qs ad declinandã.C.de epi.ꝛ cle.q vult ꝙ
pietas filioꝝ excedat pietatẽ loci pij.faciũt ẽt no.p Egy.Hosti.
Jo.an.ꝛ Ab.sicu.in.c.fi.de post.vbi volũt,ꝙ qs sit magis obli
gatus ꝯiunctis maxie filijs q̄ꝫ ecclesie,ẽt si ab illa recepit bñficiũ
Ad qȯ faciũt q̄ dixi in tractatu de postbu.§.iiij.Et ꝑ p̄dicta cõ
clusione facit optimus text.xiij.q.ij.c.siqs irascit̃.faciũt ẽt no.p
Bal.in auc.si q̄ mulier.C.de sa.s.ec.Et ad h̄ ẽt videnda sunt, q̄
4 latius dixi in ti.de exhe.li.† Posita igit̃ hac ꝯcl'one,ꝙ filius pp
piã cãꝫ nõ possit priuari legitima q̊ ad decisionẽ.q. Si pr̃ offert
bona sua ecclesie,vel hospitali,aut alteri pio loco,an preiudicet
filijs iã susceptis,ꝛ qñ,ꝛ inq̄ꝫtũ,distinguẽdũ est.ꝙ aut pr̃ obtulit
oia bona sua,aut ptẽ bonoꝝ.Prio casu,aut obtulit g̃tis ꝛ sine
aliq̄ remuneratiõe,vl' onere,aut recepit oblationẽ ex aliq̄ cã one
rosa.Prio casu qñ obtulit g̃tis,dõm ẽ,ꝙ filius pȯt ager̃ q̄rela
iofficiose donatiõis vsqꝫ ad reuocationẽ legitime.C.ꝺ inof.do
na.p to.ti.ꝛ late in.l.j.C.si qd in frau.pa.ꝛ tradũt doc.maxime
Bal.in.l.j.C.de inof.don.vbi sing.dixit ꝙ h̄ ꝓcedit,ẽt si filij sint
heredes pr̃is,qꝛ ex q̄ istud repit̃ inofficiose factũ, ꝛ sic q̊dãmõ i
fraudẽ,nõ p̄t obijci,ꝙ sint heredes eius,q donauit, ꝛ sic ꝯ̃ factũ
defuncti nõ posse venire,p.l.rl'aꝫ.l.cũ a mr̃e.C.de rei vẽ.qꝛ h̄ est
ꝓpria actio filij q̄ tendit ad rescindẽdã pr̃is fraudẽ.facit.l.j.§.j.
5 ff.si qd i frau.pa.nec ob.filio iur̃m pr̃nũ † qm̃ iur̃m ex pte iurãtis
est ꝑsonale,vt in.c.veritatis.de do.ꝛ ꝯtu.nec ẽt filius q̄ꝫuis heres
incideret in penã p pr̃eꝫ ꝯmissã,si ꝯ̃ fieret,vt no.gl.in.l.si pr̃onũ
6 §.si pr̃onus.ff.si qd in frau.pa.† vbi vult,ꝙ qñ lex rescindit prin
cipalẽ alienationẽ,rescindit ẽt penalẽ,que est accessoria,ar.l.cuꝫ
principalis.ff.de reg.iu.ꝛ sic idẽ in iuramẽto,qȯ est in accessoriũ
7 ad ꝯ̃ctuꝫ,vt in.l.fi.C.de nu.pe.† facit ẽt,qꝛ lꝫ ꝯ̃ctus nullus qñqꝫ
firmet̃ iuramẽto,vt in.c.cũ ꝯtingat.ꝛ ibi latissime p Jo.de imo.
de iureiu.ꝛ.c.q̄ꝫuis.de pac.li.vj.ꝛ.c.lꝫ mulieres de iureiu.li.vj.
ꝛ p Bar.late in.l.siqs ꝓ eo.ff.de fideius.nõ tñ firmat in preiudi
ciũ tertij,vt no.in.d.c.q̄ꝫuis.ꝛ ꝓbat,qꝛ res inter alios acta ꝛc.c.
pe.de re iu.ꝛ in ru.ꝛ in.C.res inter ali.ac.facit qȯ no.in fi.§.fili⁹
aũt.C.ꝺ bo.qꝫ li.ꝛ tradit Jo.de imo.in.d.c.cũ ꝯtingat.ꝺ iureiu.
8 † Scđo casu,qñ oblõ nõ fuit facta ex mera liberalitate, sꝫ forte
qꝛ ecclesia vel hospitale in recõpensationẽ dedit aliq̄ꝫ eius pos
sessionẽ ad vitã offerẽtis lõge forte maioris valoris,q̄ꝫ id qȯ of
fert̃,vt quotidie ꝯtingit,vel ꝓmittit dar̃ aliqd annuũ,donec offe
rens viuit,ꝛ hoc casu,si ex his fructib⁹ vel annuis reddittib⁹ tm̃
supest,qȯ sufficiat ad legitimã filioꝝ,res ẽ clara.Si vo oia dila
pidasset,arbitror distinguẽdũ,ꝙ aut id,qȯ hospitali dedit offe
renti in recõpensatõe erat equalẽs ꝛ corr̃ndens bonis oblatis,
ꝛ hoc casu ecclesia vel hospitale ad nihil tenet̃.facit qȯ no.gl.in
l.j.C.de inof.do.ꝛ sentit Bar.post Dy.in.l.hereditariũ.ff.ꝺ bo.
au.iu.pos.nec pȯt dici,ꝙ nõ potuerit pr̃ hec facere cũ rei sue ꝛc.
vt.l.in re mãdata.C.man.nec est aliqd imputãdũ ecclesie,vel ho
spitali ex quo dignã tribuit ꝯpẽsationẽ,facit.l.nemo predo.ff.de
reg.iu.vr̃.n.tantũdẽ ab hospitali,vl' ecclesia habere q̄ꝫtũ dedit i
recõpensationẽ,ar.l.plane.§.ꝙ si rẽ emissem.ꝛ.l.apȯ iulianũ.§.
si titius.ꝛ.l.nõ amplius.ff.de leg.j.iuncta.l.qꝛ q pretio.ff.ꝺ vsuf.
Si vero qȯ tradit̃ ab ecclesia,vel hospitali ipsi offerẽti nõ est eq
ualẽs,arbitror aduertẽdũ vtrũ qȯ traditũ est ascendat ad ltimã
filioꝝ habita recta recõpẽsatione oiuꝫ hinciñ,ꝛ eoꝝ q̄ tradunt̃,
ꝛ fructuũ q recipiunt̃ ex rebus oblatis.ꝛ hoc casu arbitror ho
spitale vel similẽ locũ nõ teneri,ar.eoꝝ que statim dicã in sequẽ
ti casu, alias hospitale teneret̃ ar.eoꝝ que superius dicta sunt.
9 ¶ † Secundo casu principali, qñ nõ obtulit omnia bona,dõm
est,ꝙ filij nõ possunt agere ꝯtra hospitale,vel ecclesiã ad reuocã
dũ totũ,sed pñt agere dũtaxat ad supplemẽtũ,quatenus eis de
ficit ad legitimã,vt.d.l.j.C.de inof.dona.ꝛ ibi glo.opt.ꝛ doc.ꝛ
fuit snia Bal.ibidẽ ꝛ ꝓbat̃ in pluribus.ll.huius ti. Verũ ne vi
dear hic velle examinare ti.illũ de inof.don.faciã finẽ.Et si que
dubitationes circa mãm predictã occurrerent,recurrẽdũ est ad
illũ ti.ad ea que late dixi in codẽ.¶ Sꝫ circa predicta nolo om
10 mitter̃ no.q.† Pone pater monachauit aliq̄ꝫ filiã, ꝛ in ipsa mo
nachatione aliqua obtulit super altare, quã vulgares dotẽ ap
pellãt,deinde pater obtulit oia bona sua hospitali, vel ecclesie.
An patre decedẽte monasteriũ ex persona filie monachate pos
sit petere legitimã.ꝛ intellige,ꝙ dubiũ solũ faciat illud,qȯ obla
tũ est per patrẽ in ipsa monachatione, nec ex eo ꝙ filia sit mona
cha,priuatur successione,aut legitima,vt plene tractatur, in au
cten.ingressi.ꝛ in aucten.si qua mulier.ꝛ in corpore vnde sumit̃
C.de sa.san.eccle.immo quantũ ad hoc efficitur melioris ꝯdi
tionis,vt in.c.nõ liceat parẽtibus.xix.q.iij.in qua.q.plura pos
sent fieri ar.pro parte negatiua ꝯcludẽtia,ꝙ talia oblata p pa
trẽ nõ aufferant ptãtem tollendi legitimã,nec sint in legitima im
putanda.nã cũ istud pleno iure nõ efficiat̃ filij,sed monasterij,me
rito nõ cõputat̃ in legitimã,vt.l.cũ scimus.§.replectioneꝫ.C.de
inoffi.te.sꝫ omitto,qꝛ Bar.tꝫ ꝯ̃riã sniam in.l.i.§.si parẽs.ff.si qs
a pa.fu.ma.vbi ꝯcludit,ꝙ qꝛ in vulgari hoc datũ simpl'r succe
dit loco dotis,vt ẽt sentit idẽ Bar.in.l.titio cẽtũ.§.fi.ff.de ꝯdi.
ꝛ de.in fi.q.merito vr̃,ꝙ nõ possit reuocari oblationũ occasione
11 legitime.† ꝛ eãdẽ sniaꝫ sentit ꝯsi.lxv.qȯ incipit Fcã est.sꝫ latius
ꝯs.cix.qȯ incipit Marnẽsis,vbi latius loquit̃ dicẽs,ꝙ lꝫ iter mo
nachũ ꝛ monasteriũ nõ ꝯ̃hat̃ mr̃imoniũ,qꝛ solus abbas ꝯ̃hit,vt
in.c.qꝛ pp.de elec.ꝛ sic datũ pro muliere nõ possit dici dos,ma
xime qꝛ saperet simoniã,que est ꝓhibita,vt i.c.nõ satis.de simo.
12 q̄ꝫuis nõ sit vera dos,tñ sortit̃ nãꝫ illius,† ꝛ iȯ sicut vera dos cõ
putat̃ in legitimã,vt.l.qm̃ nouella.C.ꝺ inof.te.ita etiã cõputabi
tur ista.ꝛ hanc etiam sententiã tenet.d.Barth.de Sali.in.d.l.
qm̃.Si tamen predicta dos non sufficeret ad legitimam, posset
agi ad supplementum legitime,vt.d.l.j.C.de inoffi.dona.
13 ¶ † Circa secundum membrum principale quo querit̃ quid si tẽ
pore oblationis offerens non habebat filios,sed illos postea su
scepit, vtrum filij postea nati possunt illam reuocare? Materia
est satis ampla, ꝛ circa eam plures oriuntur notabi.questio
nes. Conclusio est, quod sic; per.l.si nunquam.C.de reuo.do.
ꝛ est tex.xvij.questio.quarta,cap.quicunqꝫ.sed nõ intendo ma
teriam predictam hic tractare, qꝛ etiã esset facere alium tracta
tum.Sed pro decisione plurimarum questionum,que circa ma
teriam istam possunt occurrere, videnda sunt que latius dicun
tur in.l.si vnquam.C.de reuo.do.ꝛ que latius traduntur per.d.
Ant.de prato,vete.in repe.l.in quartaꝫ.ff.ad.l.fal.ꝛ que late di
14 xi in titu.de reuo.do.† Unum sufficit hic ponere ad cautelã ho
spitalis,vel similis loci recipiẽtis hmõi oblationes,ꝙ faciat,ꝙ
offerens renũtiet dispõni.d.l.si nunq̄ꝫ.ꝛ.d.c.quicunqꝫ. ꝙ nullo
mõ intẽdit reuocare donationẽ maxie p susceptionẽ liberoꝝ po
stea nascẽdoꝝ,nec etiã pp aliquã quancunqꝫ causaꝫ etiã maiorẽ
causis expressis,ar.eorũ que late dixi in cle.ij.de procura.

SVMMARIVM.

1 Oblatio si fiat,vt id quod offertur exhibeatur in cultum diuinũ
offerens quam vtilitatem consequatur.
2 Ratio naturalis dictat,vt homo alicui subsit.
3 Offerens si sit sine peccato gratiam a deo consequitur.
4 Offerens qñ ꝯsequatur ob oblationem premium liberalitatis.
5 Et quando consequatur charitatis,ꝛ misericordie effectum.
6 Et quando consequatur vtilitatem liberationis.
7 Et quando consequatur remissionem peccatorum.
8 Oblatio parua cũ mente humili,ꝛ dilectione pura peccata mor
talia purgat,vide.J.nume.11.
6 Oblatiões facte ab his,q sunt in mortali peccato,an eis ꝓsint.
10 Oblationes facere peccator desistere nõ debet,nec ab alijs ope
ribus pijs.
Diabolus nõ habet tantam potestatẽ in peccatore opera cha
ritatis faciente,quam alias haberet.
Opera charitatis ad assuefactionem bonoruꝫ operum valere.
Item ad minorem penam subeundam.
Item ad corporalem prosperitatem,ꝛ diuitias obtinendas.
Item vt deus cor eius citius ad penitentiam illustret.
12 Offerentem seu donantem an ecclesia cui offertur vel donatur,
teneatur alimentare.
Donatarius an ꝛ quando donatorem alimentare teneatur.
Filius alere patrem tenetur.
13 Donatio reuocat̃,si donatarius in donatorem manus inijcit.
14 Oblatio si non sit facta liberaliter, sed aliquo annuo recepto,
ꝛ demum res oblata a creditoribus vendicatur,an hospita
le illud annuum reuocare possit.
Fides non est obseruanda eam non obseruanti.
15 Hospitale licet non possit expensas ab exposito repetere, tñ si
quis vti filium suum repetit,alimenta restituet.

Libellus Decimussextus.

Extodecimo principali
loco tractandũ est de effectibus oblationũ respectu
vtilitatis ipsoꝝ offerentiũ.circa quã materiam tra
ctabimus de vtilitate respectu offerentiũ,ꝛ eorũ,pro quibus of
ferũt̃,siue sint sine peccato siue i peccato ꝛ tã respectu gr̃e diuine

q̃ alimẽtorũ, ꝛ quid iuris, qñ oblatio esset facta liberaliter, vel
1 ex causa. ꝛ quid si offerť, aut exponatur infans. †Circa primum dicẽdũ arbitror, ꝙ oblationes ad ipsorum offerentium vtilitatẽ ẽm diuersas species earuz diuersos effectus operanť. nam si qui dem oblatio fiat, vt id qđ offertur exhibeatur in cultũ diuinum, quam oblationem ad sacrificium ꝛ holocaustum pertinere dixi mus, cuz talis dicať exercere actũ latrie, propter aliquid, quod de rebus exterioribus deo offertur, qꝛ clarum est esse iustitie spe ciem, ꝯsequitur talis offerens eam vtilitatem, quaz quis ꝯsequi debet ex actu iustitie. satisfacit. n. diuino precepto, si modo soli deo, ꝛ non dijs offerať, nam qui imolat dijs, occideť, vt habetur
2 Exo. c. xxij. Satisfacit etiã legi nature, †naturalis. n. ratio dicta homini, ꝙ alicui subdatur ꝓpter defectus, quos in se ipso, sen tit, in quibus ab aliquo superiore indiget adiuuari ꝛ dirigi, ꝛ iste est ille superior qui apud oẽs dicitur deus. nam sicut in rebus na turalibus nãles inferiores subduntur superioribus, ita etiam na turalis ratio dictat hõi ẽz inclinationẽ naturalẽ, ꝛ ei qđ est supra hominum subiectionez, ꝛ honorem exhibere ẽm suum modum, Est aũt ꝯueniens modus homini, vt sensibilibus signis vtatur ad aliqua exprimenda, qꝛ ex sensibilibus cognitionẽ accipit. ꝛ iđ ex naturali ratione procedit, ꝙ homo ex quibusdaz sensibilibus rebus vtatur offerens eas deo in signum debitę subiectionis, ꝛ honoris ẽm similitudinẽ eoꝝ qui dominis suis aliqua offerunt
3 in recognitionem dominij. † Si ergo tales oblationes fiunt ab his, qui sunt sine peccato, cum per eum modum dicatur offerri deo odor suauissimus, tales diuinam gratiam ꝯsequuntur, iuxta illud Psal. Sacrificium deo spiritus ꝯtribulatus. Sed de h s oblationibus satis, qꝛ vt in prin. diximus nõ est intẽtionis nostre de his tractare in hoc opere nec etiã de effectibus eaꝝ oblatio nuz, quas ad primitias ꝛ decimas in prin. pertinere diximus, qꝛ
4 de his suis locis tractabimus. †Si vero fiat oblatio ad finez, vt id, qđ offertur, diuino cultui deputetur, vel in vsus ministrorum ecclesie, aut similiũ locorũ exponatur, nulla tñ subsistente necessi tate, ꝯsequiť premiũ liberalitatis, quã exercet, ꝛ diuinam gratiã ꝯsequiť, si amore dei illud agat, ꝛ si hec agat in statu gratie alios
5 vberrimos fructus cõsequiť vt ex inferioribus colligi põt. † Si vero subsistente necessitate ecclesie, vel ministrorũ ibi degentiũ fiant, cũ talis dicať misericordia moueri, ꝛ p ꝯsequens charita tem exercere, cõsequiť effectus charitatis ꝛ misericordie, vñ in euangelio Math. c. v. dř Beati misericordes, quoniã ipsi mise
6 ricordiã ꝯsequenť. †Et si tales oblationes fierent ex necessitate preambule obligationis, ꝛ voti, vel per distributionẽ incertoruz, offerens etiã vtilitatẽ liberationis ꝯsequereť, quã ꝯsequiť etiã si
7 tales oblationes faceret nõ existens in statu gratie. †Insuper si pro redimẽdis peccatis fierent per negligentiã cõmissis, libera tionẽ seu remissionez illoꝝ peccatoꝝ quis ꝯsequereť, iuxta illud Ezechi. c. vij. vbi dř, de negligentia purga te cũ paucis. ꝛ ibi dič glo. ꝙ quamuis oblatio parua sit multoꝝ delictoꝝ purgat negli
8 gentias, †ꝛ subdit ꝙ parua oblatio cũ humili mente, ꝛ pura dile ctione facta nõ solũ purgat peccata venialia, sed etiã mortalia. ꝛ idẽ tradit btũs Tho. scđa scđe. q. liiij. art. iij. i. ij. ar. i solu. ipsius.
9 ij. arg. † Sz nũc circa predicta q̃ro, quid si tales oblatiões fiãt ab his, qui sunt in peccato mortali, vtrũ prosit eis? So. dõm ar bitror, ꝙ oblõnes, que fiunt pro satisfactiõe obligatiõis, ad quã quis tenebať ẽm ea, q̃ superius diximus lib. j. ꝛ. iij. Tales obla tiones ꝓsunt, sicut ꝓdest beneficiato obligato ad dõm horas ca nonicas, si illas dicat exñs in peccato mortali, ẽm ea que tradũ tur p Abba. ꝛ Jo. and. in. c. ꝙ quidã. de pe. ꝛ remi. ꝛ eoꝝ q̃ no. ibi p gl. p no. de pe. di. iij. c. pe. Relique vero oblões nõ vñr pro desse ẽt recepta postea vera pnia, vnde dať ver. in. d. c. ꝙ quidã. Viuere nõ pñt que mortua nata fuerunt. Nam cũ deus non in digeat nostris operibus meritorijs, sed solum eas agamus pro pter nos, merito quo ad hominis vtilitatem deus non acceptat opera nostra, nisi accepter operantem, vnde diciť Gen. c. iiij. ꝛ đ pen. di. v. c. j. in fi. Prius respexit deus ad Abel. ꝛ deinde sub iungiť ꝛ ad munera eius. sed deus nõ acceptat hominẽ exñtem in peccato mortali, ergo opera exñtia in peccato mortali deo nõ nõ sunt accepta, sicut dicit Apls ad Cor. j. c. xiij. Et si destribue ro in cibos paupeꝝ oẽs facultates meas, ꝛ si tradidero corpus meũ, ita vt ardeã, charitatẽ ãt nõ habuero, nihil mihi ꝓdest ꝛc. ꝛ ista est cõmunis opi. gl. ꝛ doc. in. d. c. ꝙ quidã. ꝛ Host. in sum
10 ma. in ti. de pe. ꝛ remis. §. ꝛ an facte. ver. sz pone ꝙ aliquis. †Cõ sulo tñ, ꝙ licet quis existat in pctõ nõ abstineat ab hmõi oblõni bus, ꝛ ceteris bonis, ꝛ pijs opibus, qꝛ lz nõ ꝓsint q̃ ad vitã eter tã, tñ ꝓsunt q̃ ad quq̃. Primo, qꝛ in tali hoie lz exñti in peccato faciẽte opa charitatis, diabol⁹ ꝛ angelus malus nõ hz tãtã ptã tẽ, q̃tã als hřet, sicut exẽplificať in diabolo de iudeo, q se muni uit signo crucis, ꝑp qđ demõ nõ potuit illi nocere. ꝛ cum se pñta ret maiori suo accusauit se in hec verba. Inueni vas vacuũ, sz si gnatũ. Scđo valẽt q̃ ad assuefactionẽ bonoꝝ operũ, sicut dř de baptismo Joannis nõ valuit ad remissionẽ peccatoꝝ sz ad assue factionẽ, ꝛ ꝑparationẽ alioꝝ, de ꝯse. di. iiij. c. nõ regenerabãtur. ¶Tertio, ad minus supplitiũ subeundũ, de pe. di. ij. c. siquis ãt nõ hñs charitatẽ. ꝛ ar. lxxxix. di. c. ad hec deus. de peni. di. iiij. §. finis. de cele. mis. cũ marthe. xiij. q. ij. c. tempus. ¶ Quarto, ad corporalem prosperitatem, ꝛ diuitias obtinendas. de pe. dist. ij. c. cauendũ est. ꝛ. c. reuertimini. xvj. q. j. ꝛ. c. decime. xxij. quest. ij. si quelibet. ¶Quinto, ad hoc vt dominus euz respiciat, ꝛ vt cor eius ad penitentiam citius illustretur, de pe. dist. v. c. vt falsus. in fi. nunq̃ tamen valent quo ad vitã eternam promerendam, qꝛ q
11 sine charitate est, deo placere non põt, vt dixi. †Nec ob. ꝓdictis qđ superius dixi, ꝙ parua oblatio nõ solũ purgat peccata venia lia, sed ẽt mortalia. ꝛ sic vř ꝓdesse, ẽt si fiat ab exñte in peccato mortali, etiã quo ad remissionẽ peccatoꝝ, qꝛ debes animaduer tere, qđ ibi dixi, ꝙ parua oblatio cum humili mente, ꝛ pura dile ctione, nõ solũ purgat peccata venialia, sed ẽt mortalia, ꝛ sic sen sit illa gl. ꝙ fiat ab eo qui nõ sit in peccato mortali, qꝛ tũc dicere tur fieri hnmili mente, ꝛ pura dilectione. Itẽ ponderandũ est ꝙ illa gl. cũ ministerio đt purgat. nõ aũt đt tollit, quare prodest ad purgationem, ꝛ sic pro satisfactione precedente pñia. Hec tamẽ oia submitto correctioni, ꝛ suppletioni ecclesie, ꝛ theologorum.
12 ¶†Itẽ q̃ro circa ꝓdicta. Utrũ eccľia, vel hospitale, aut similis locus, cui facta est donatio, teneať alimẽtare ipm offerẽtẽ. Et est aduertẽdũ, ꝙ ego nõ loquor de alimẽtatione respũ oblõnis, ad quã hospitale vel siľis locus teneret ex sua instõe, vel rľa, seu con suetudine. sz loquor, an teneať tãq̃ donatarius alere ipsuz offe rentẽ tanq̃ donatorẽ? So. in donatario ꝑprie gl. in. l. in ꝯdẽna tione. ff. de reg. iur. tz ꝙ donatarius nõ teneať alimẽtare donato rẽ. gl. no. in. l. fi. C. de do. tz ꝯtriũ. ꝛ h ẽt tz Cy. qñ donatio ꝯsistit i magna q̃titate als tz primã opi. ꝛ hãc opi. sequiť do. me. Abb. sicu. i. c. fi. đ do. p q̃ allat, qꝛ ille, q donat magna, ꝑt eqparari pñ sz fili⁹ teneť alere prẽz, vt. l. siqs liberis. ff. de libe. agno. igiť, ꝛc.
13 †Ego ẽt allego, qꝛ claꝝ ẽ, ꝙ dõatio reuocať., si donatari⁹ inijcit man⁹ i donatorẽ, vt. d. c. fi. sz satis dř inijcẽ man⁹ i donatorẽ nõ ꝑstãs ei alimẽta, vt. l. necare. ff. de libe. agno. igiť ꝛc. Et forte ꝑp hanc cãm qñ necessitas esset magna, ita ꝙ esset locus. l. necare. haberet locũ secũda opi. ẽtsi donatio esset in parua q̃titate. ita ꝙ posset reuocari donatio pp ingratitudinẽ. ꝛ hec ꝓcedunt, qñ quis faceret ex mera liberalitate. sed si aliquis fecerit oblationẽ, nõ ex mera liberalitate, aut misericordia, sed aliquo recepto, nul lum premium cõsequitur quo ad deum, nisi quatenus maioris fuerit extimationis ꝛ premij, quod obtulit, quam quod recipit.
14 ¶†Sed quero iuxta predicta. Quid si offerẽs nõ fecit oblatio nez liberaliter, sed aliquo recepto, puta aliquo predio, vel annuo reditu, vel simili, ꝛ demũ vendicãtur, vel occupantur a credito ribus, vtrũ hospitale teneatur prestare illud annuuz, vel possit re uocare rem datam offerenti in recõpensationẽ. So. dic ꝙ sic, qꝛ ex quo offerens nõ obseruat fidẽ hospitali, pari rõne nec hospi tale teneť fidẽ illi seruare, vt. l. cũ ꝓponas. C. de pac. ꝛ not. in. c. iij. ꝛ. c. sicut. m. de iureiuran. põt ergo tradita reuocare p ꝯditio nẽ ob cãm. ꝛ hoc expresse tz Bal. in. l. iij. C. de dona. ante nupt. faciũt no. in. c. ij. de cle. ꝯiug. ꝛ. c. super eo. ꝛ. c. statuimus. de re gu. ꝛ in. c. ex transmissa. de renun. cũ si. Et predicta procedũt in oblationibus, quas quis facit pro se. Si autem quis facit obla tionez pro alijs maxime pro defunctis, vt consequatur aliquod
15 premium, dicã statim in. xvij. principali li. iuxta. fi. † Postremo circa hunc libel. plz subiungere, ꝙ si aliquis obtulit aliquem in fantem, vel puerum, qui proprie potius dicitur exponere q̃ of ferre, vt patet ex R. C. de infanti. expositis, qꝛ lz hoc casu hospi tale vel similis locus, vbi quis est expositus, videatur prestitisse alimenta pietatis cã. ꝛ ob hoc ab ipso exposito nõ posset repete re tñ si aliquis repetit talẽ expositũ tanq̃ suum, teneť restituere alimenta, vt est tex. notabi. in. l. j. C. de infanti. expositis.

SVMMARIVM

1 Oblationes si fiunt ab aliquo pro viuis, an eis prosint.
2 Stipulatio alteri per verba directa facta valet.
3 Stipulari de iure canonico an alteri quis possit.
4 Oblationem faciens alicui ecclesie pro alio, qui forte ex voto te nebatur, facit, vt ille liberetur.
5 Quid quando oblatio fit pro alio ad nihilum obligato.

6 Oblationes

6 Oblationes pro defunctis facte an eis prosint,& nu.7.
8 Cap.in presenti.xiij.q.ij.quomodo loquatur,& nu.sequenti.
10 Oblationes,& alia suffragia an solum prosint existétibus in pur-
gatorio,damnatis vero non, vide in nu.13.14.sub nu.18.&
nu.22.& nu.26.
11 Ecclesia pro suis tantum orat.
Et quare ecclesia dicit ter sanctus,sanctus,sanctus.
12 Hostia sacrata quare super altare in tres partes diuidatur.
13 Anime defunctorum,meritis suorum viuentium releuantur.
14 Defunctoꝝ q̃tuor sunt genera ẜm Aug.sed ẜm theologos tria.
15 Oblationes , & orationes an fieri debeant pro obeuntibus in
peccato .
Redemptio nulla licet in inferno non sit,tamen non sequitur,ꝙ
non possit esse pene alleuiatio.
16 Oblatiões,orationes,& suffragia, an possint esse tot pro obeũ-
tibus in peccato,vt tota tollatur pena,& quomodo tollatur.
17 Mali vellent potius in inferno,& in penis deum videre, q̃z sine
pena,deum non videre.
18 Suffragia,ꝙ non sint fiẽda pro dãnatis ,quomõ hoc intelligat̃,
19 Mali mediocriter qui dicantur,vt infra nu.25.
20 Et qui mediocriter boni, & infra nu. 25.
21 Purgatorij pena est grauior omni pena,quam quis in hoc mũ-
do passus est.
23 Cap.tempus.xiij.q.ij.quomodo loquatur.
24 In purgatorio exñtes,boni,& mali diuersis respectibꝰ dici pñt.
27 Ratio de diuersis secretis reddi non potest.
28 Oblationes,& orationes pro valde bonis specialiter non sunt
faciende .
29 Oblationes,& orationes pro valde bonis quo ad tres effectus
iuuant.
30 Oblationes,& similia suffragia que specialiter fiunt pro aliqui-
bus defunctis an illis solum prosint,an vero omnibus .
31 Charitas nil perperam agit.
32 Inuidia gaudio opponitur,quod est actus interior charitatis.
33 Oblatio,vel eleemosina quando fit per obligato restituere , ci-
tius ille alleuiabitur,q̃z alter.
34 Restitutio obligationi conformis esse debet.
35 Pena vna in aliam commutatur.
36 Oblationes si sint facte pro aliquo specialiter,qui sit valde ma-
lus,qui forte credebatur decessisse in statu gratie,& decesserit
sine penitentia vera,quanuis apparenter penituisset,an alijs
prosint.
37 Bonum nullum est irremuneratum.
38 Oblationes,que pro alijs fiunt,nõ solum prosunt illis, pro quo
fiunt,sed etiam his,qui eas faciunt.
39 Lex nature inducit,vt alijs faciamus qõ nobis vellemus fieri.
Lex scripture quid inducat.
40 Lex amicitie est, vt omni tempore amicum diligamus.
41 Lex amicitie est,vt qui diligit in prosperitate, & in tribulatione
diligat.
42 Lex iustitie est,vt hereditas cum suo onere transeat.
43 Lucrum amplectens non est ferendus , si onus annexum con-
temnit.
44 Parẽtes honorare debemus quia non essemus,nisi ipsi essent.
45 Carnem suam nemo odio habuit.
Qui mecum non est,contra me est.
46 Oblationes valent ad aquirendam orationem animaruz libe-
ratarum,vt orent pro illis,quorum suffragijs adiute sunt .
47 Item valent ad euitandam confusionem querele paterne,& ami-
corum in die iudicij conquerentium .
48 Item ad bonum exemplum dandum alijs,qui post te venient.
49 Item valent ad laborandum pro te ipso.
50 Item valent ad honorandum illum , pro quo specialiter fiunt.

Libellus. Decimusseptimus.

D Ecimoseptimo loco

Prin-
cipali
superest vt tractemus de effectibus oblationum pre-
dictarum respectu eorum,pro quibus fierent . nam
superius in.v.principali lib.diximus,ꝙ oblationes possunt fie-
1 ri tam pro se q̃z alijs,†vnde stat nunc questio. An si fiant ꝓ alijs
prosint illis.Circa quam materiam arbitror distinguendum,ꝙ
aut fiunt pro viuis, aut fiũt pro defunctis.Primo casu,Qñ ob-
lationes fiũt ꝓ viuis subdistinguẽdũ est , ꝙ aut fiũt vt aliqd det̃
alteri in recõpẽsationẽ eius qõ offert̃,& dõm est,ꝙ hospitale,ec-
clesia vel alius locus pius tenet̃ ad dandũ illi alteri,qõ huic offe-
renti promisit,maxime si verba sint concepta per euz,qui potest
illi alteri acquirere,vel sub tali forma verborum,per quam ex sti-
pulatione alteri facta queratur obligatio alteri,secunduz ea que
late traduntur in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.obli.& inst.
2 de inuti.stip.§.alteri.†vel etiam si offerens stipularetur vel paci-
sceretur aliquid dandum alteri loco pio vel ecclesie.quo casu va-
let stipulatio ẽt alteri facta ꝑ ꝟba directa,vt dt Bal.i.l.illõ.C.
de sac.sanc.eccle.& ita intelligit glo.q̃ allegatur ꝓ singulari.j.q.
3 vij.in.c.quotiẽs cordis oculus.†lz quidã illã intelligant simpli-
citer volẽtes,ꝙ de iure canonico possit quis alteri stipulari,sed
hoc non plz Abba.sicu.in.c.si cautio.de fi.instru.& hoc ẽt sentit
Inno.in.c.ꝯstitutus super gl.j.de procu.Si tñ talis offerẽs alte-
ri priuato stipularet̃ noie illius,satis esset,ꝙ ille ratum haberet
& illi acquireretur,ꝑ no.per prefatum Abb.in.d.c.si cautio.&
in alijs multis iuribus,que ommitto,cuz hoc principaliter per-
tineat ad aliam materiam.& ideo sub breuibus pertransco.
4 ¶†Aut oblatio fit ecclesie,vel hospitali,vel alteri pio loco pro
alio ad tollendam forte aliquam dubitationem,quo ille teneba-
tur,vel ex voto,vel ex alia simili causa,vt talis obligatus ab illa
liberetur.Et hoc casu ille ꝯsequitur effectum liberationis,per.
l.solutionem & iudicium.ff.de solu.iuncto prin.insti.qui.mo.tol.
5 obla.†Aut talis obla.fit simpliciter,& pure pro alio ad nihiluz
obligato.Forte ad augendam illius gratiam apud deum vel ad
alium actum spiritualem.& hoc casu dicerem,ꝙ tantuz prodest
talis oblatio illi tertio,quantum prodesset ipsi offerenti,si pro se
ipso faceret habita distinctione an sit, vel non sit in statu gratie;
secundum quod superius explicatum est in lib.prece.
6 ¶†Secundo casu principali quando oblatio fieret pro defun-
ctis.Aduertendum est,ꝙ materia est satis difficilis,& est qõ po-
7 tius theologis relinquenda,quaz a nobis pertractanda.†Quã-
uis enim clarissimum sit suffragia & oblationes pro mortuis fa-
ctas salutares esse,vt habetur primo Macha.c.xij.vbi dicitur.
Qõ vir fortissimus Judas collatione facta de.xij.millibus dra-
gmis argenti in suffragijs defunctorum,illos misit Hierosoly-
mam &c.& est tex.xiij.q.ij.c.anime defunctorum.vbi tex.dicit,ꝙ
anime defunctorum quatuor modis soluuuntur.Aut oblationi-
8 bus &c.Et probatur etiam in iuribus statiz allegandis,†nec ob-
stat.xiij.q.ij.c.in presenti.vbi Hierony.dicit,in presenti seculo
scimus siue orationibus siue eleemosinis,& sic oratióibus posse
nos adiuuari.Cum autem ante tribunal Christi venerimus,nec
Job,nec Daniel, nec Noe rogare posse pro quoq̃z.sed vnum-
quenqz portare onus suum.nam secundum Gratianuz.xiij.q.ij.
§.verum.ille tex. Hieronymi loquitur de impenitentibus.Mi-
hi tamen legenti dictum tex.videbatur aliter intelligi posse,vide-
licet ꝙ in ipso tempore mortis recipit quis mercedem suam.sed
tamen non negat Hierony.quod interea post iudicium anime
qõ sit in tẽpore mortis, & tẽpus vltime resurrectionis, oblatio-
9 nes & cetera suffragia nõ prosint defunctis.†Uel scdo mõ pt in-
telligi tex.Hiero.de vltimo iudicio ꝓferendo a Christo vltima
resurrectione. Sit ergo indubitata ꝯclusio,ꝙ aiabus defuncto-
10 rum oblões & suffragia ꝓsunt.†Sz qbus defunctis oblationes,
& similia suffragia ꝓsint,& apud canonistas & theologos varie
sunt opiniones.Quidam enim dicunt ꝙ talia suffragia tantum
ꝓsunt in purgatorio existentibus, dãnatis vero minime ꝓsunt
Moti primo,qr in inferno nulla est redẽptio.Scdo,qr ecclesia
nõ orat nisi ꝓ fidelibus defunctis,qõ vr̃ intelligendũ de his qui
11 decesserunt cũ vera penitentia.†Tertio ꝙ ecclesia non orat ꝓ ci-
uibus Babylonis,sed duntaxat pro suis,ꝓ quibus solũmodo
deũ laudat,quando dicit,Sanctus sanctus sanctus &c.quasi di-
cat,Sanctus pro eis,qui regnãt in celo.Sanctus ꝓ his qui in
purgatorio purgant̃.Et sanctus,pro his qui sunt in via,& sic in
12 hoc modo.† pp quam causam etiã nonnulli dicunt,ꝙ hostia sa-
crata super altare diuiditur in tres partes,& sic secundum hanc
opi.oblationes nõ ꝓsint his,qui sunt in inferno.pro quibus est
text.Hieroni.in dicto cap.in presenti.Intelligendo tamen vt.S.
intellexit Gratia.Alij vero dicũt ꝙ tales oblatiões,& cetera suf-
fragia ꝓsunt omnibus regeneratis,qui dũ viuerent,meruerunt,
ꝙ possent eis talia prodesse post mortẽ,nulla facta distinctione,
vtrũ decesserint in peccato mortali vel non.& hec opi.fundatur
sup tex.beati Augustini in Enchiridion,& transumptiue,xiij.q.
13 ij.c.tempus.dicit enim ibi Augustinus,† Neganduz non est de-
functorum animas merito suorum viuentium releuari,cum pro
illis sacrificium mediatum offertur,vel eleemosine fiunt in eccle-
sia.sed eis prosunt,qui cum viuerent,hec sibi vt postea possint ꝓ-
desse,meruerunt.Est enim quidam viuendi modus,nec taz bo-

nus, vt non requirat ista post mortem, nec tam malus, vt ei ista
post mortem non prosint. Est vero talis in bono, vt hoc non ac-
quirat, & rursus talis in malo, vt nec eis valeat, cum hec vita trã
sierit adiuuari. & post pauca subdit, Cum sacrificiũ altaris si-
ue quarũcunq; elemosinarum ab hominibus proferuntur pro
valde bonis actione gratiarũ sunt, pro nõ valde malis, & nõ val
de bonis propitiationes sunt, pro valde malis etiã si nulla sunt
adiumento mortuorũ, tamen viuorum cõsolationes sunt. Et sic
secundum aliquos Augustinus videtur velle, quod oblatio-
nes, & similia suffragia etiam prosunt his, qui sunt in inferno.
14 †Theologi vero dicunt, quamuis Augustinus in dicta aucto
ritate quatuor genera defunctorum distinguere videatur. Tria
tamen solummodo distinxit. Mediocriter eniz bonos, & medio
criter malos pro eodẽ genere ponit. Quare dicunt, ꝙ licet secũ-
da opi. sit magis pia, tamen adheret prime, eo ꝙ magis videtur
esse catholica. Et pro ista opi. facit tex. predictus dum dicit, pro
nõ valde malis, & non valde bonis &c. & sic hec duo accipit pro
15 vna spe. †facit etiaz tex. xiij. q. ij. c. pro obeuntibus. vbi tex. vult.
ꝙ pro obeuntibus in peccato nõ sit orandũ, nec oblationes fie
ri debent. Et hoc etiam videtur expresse confirmari per glo. ad
Thesalonic. iiij. c. vbi dr̃, Nolo vos ignorare fratres de dormiẽ
tibus &c. qui spem non habent. vbi dicit glo. id est qui sine fide
operante per dilectionem eiusq; sacramentis de corpibus exie-
runt frustra illis a suis huiusmodi pietatis impenduntur officia,
Cuius dum hic essent pignore caruerũt, non misericordiam sibi
thesaurizantes, sed iram. Glo. vero in. d. c. tempus. & glo. fi. in
. c. cum marthe. de celebr. mis. & cõiter doc. canoniste tenent con
trarium. volunt enim ꝙ Augustinus ponat quatuor genera de
functorum, concludentes ꝙ mediocri boni sunt spẽs distincta a
mediocriter malis. Et dicit Hugu. ꝙ opi. theologoꝝ volentiuz
mediocriter bonos & mediocriter malos poni ꝑ vna specie pa
rũ distat ab heresi, cũ eũdẽ ponat sil' & semel bonũ & malũ eẽ, qđ
vr̃ impossibile, cum hec sint incõpatibilia. arg. c. maiores. de ba-
pti. nam mediocriter bonus, bonus est. mediocriter malus, ma-
lus est. Itẽ q2 in igne purgatiuo nullus est nisi bonus, q2 nullus
est ibi, qui decesserit in mortali, & ꝓ veniali nullus est malus, vñ
dicit Hugu. ꝙ Aug. posuit quatuor genera dfunctoꝝ. Primi
sunt mediocriter mali, & hi dãnanť, & puniunť. sed oblationibus
& suffragijs ad tẽpus alleuiantur, vt mitius puniũtur. Nec ob
stat ꝙ in inferno nulla est redemptio, q2 hoc est verum. sed tamẽ
per hoc nõ sequiť, quo minus possit esse pene alleuiatio. Nam &
in vita beati Brandani legiť ꝙ in die dominico quieuit Judas
in die lune redijt ad penas. illa tñ auctoritas nõ est auctentica &
16 ẽt Judas nõ fuit mediocriter imo valde malus, †nec obstat ꝙ
s3 ꝑdictã opi. tot possent esse oblõnes, orõnes, & suffragia, ꝙ to
ta pena tolleretur. & sic etiã existentibus in inferno aliqua erit re
demptio, q2 ad hoc respondeť ſm glo. in. d. c. tẽpus. xiij. q. ij. & in
c. cum marthe. in gl. fi. de celeb. mis. nam quantacunq; pars tol-
lať puta. ij. vel. iij. aut. iiij. centesima seu millesima non tollitur in
eadẽ quantitate, sed in eadẽ proportione respectu eius, qđ remã
sit. vnde etiã si remãsisset sola millesima per oblationes, & suffra
gia tolleretur millesima millesime, & sic de necessitate semper ali-
quid remaneret. & per ɔ̃ns necessariũ est, ꝙ nulla sit redẽptio in
inferno, & quãuis minima pars remaneat, tñ vt dicit Grisosto-
17 mus, Grauissime sunt, cum tales arceantur a conspectu dei, †vñ
dicit etiã Aug. ꝙ si mali possent, mallent potius in inferno deũ
videre, & in penis, ꝙ̃ penis soluti deuz nõ videre. Uel põt respõ
deri ſm aliquos ꝙ talis alleuiatio nõ est ɋ̃titatiua, sed qualita
tiua. Uel ſm alios nulla est remissio, sed aleuiatio qualiscunq;.
Exemplũ ponunt in homine famelico ferente onus grauissimũ,
cui si detur panis, vt cõmedat, nõ per hoc deponit onus, s3 illud
facilius fert, & famis alleuiatur, sed nõ tolliť, Ad quod facit il-
lud qđ diciť in euangelio Lazari Luce. c. xvj. nõ ob. c. pro obeũ
18 tibus, †q2 predicta auctoritas & oẽs similes que videntur innue
re, ꝙ dãnatis nõ sunt fienda suffragia, q2 eis nõ prosunt, intelli-
gi debẽt de valde malis. & ita intelligi d3 gl. ad Collocẽses. c. iiij.
S3 theologi vt superius dixi, & magister sententiaꝝ lib. iiij. dist.
xlvij. & Archi. in. d. c. tẽpus. & Jo. Cal. & do. meus post eũ in. d.
c. tẽpus. tenent ɔ̃rium, concludentes ꝙ damnatis in inferno nõ
prosint. Ad quod facit. xxv. dist. §. alias ea demum. vbi tex. dic̃
ꝙ damnatus pro peccato mortali pena perpetua cruciabitur.
Ad idẽ de penis. di. vij. c. fi. Preterea iura, que dicunt, ꝙ pro
decedentibus in peccato mortali nõ est orandũ, nõ distingunt in
ter grauia & leuia. Itẽ responsio dicte gl. fi. in. d. c. cuz marthe. &
in. d. c. tẽpus nõ videtur rationabilis. nã si secundũ suffragiũ est
tantum & tale quantum fuit primum, ergo tantam quantitatem
pene debet tollere, quantum remouit primum, ar. c. innotuit. de
elec. iunctis no. in. l. que de tota. ff. de rei ven. Preterea posita
etiam predicta opi. glo. pro vera, licet secundum suffragium &
alia non remouerent tantam penam, sed quotitatiuam respectu
residui, tamen tot posse multiplicari suffragia, ꝙ pena quasi nõ
sentiretur. quod videtur sonare in absurdum. Cum damnati in
19 inferno perpetuo igne cruciari debent, vt dictum est, †Unde cõ
cludunt ipsi ꝙ mediocriter mali dicuntur illi, qui decesserunt cuz
20 multis venialibus, & sic sunt in purgatorio. † Mediocriter bo-
ni dicuntur illi, qui decesserunt cuz paucis venialibus. vnde suf
fragia pro mediocriter malis sunt propitiationes, scilicet quia
21 deus propitiatur eis ad mitigationez pene, †nam & in purgato
rio est pena tam grauis, ꝙ excellit omnem penaz, quam aliquis
passus est in hac vita, quantumcunq; etiam crudelissimum mar
tyrium passi sunt, de penitent. distinc. septima, cap. fi. Sed pro
mediocriter bonis oblationes, & cetera suffragia sunt expiatio-
nes, quia cum decesserunt cum paucis venialibus pena expia-
tur, & purgatur ex huiusmodi suffragijs. Nec placet Ar-
chidia. aliquo modo, quod idem sunt mediocriter boni quod
mediocriter mali, quia sequeretur absurdum, quod idem es-
set bonus & malus, vt superius dixi. Apparet igitur circa hunc
articuluz maiores nostros varia sensisse, quare possemus hoc di
cere cũ Hosti. in summa in tit. de peni. §. quibus qui dicit, nõ est
mihi copia tanti, vt diffiniam quid precise tenendum sit. Cum
& Innocẽ. tertius hoc minime voluerit diffinire, sed disputatio
ni & discrete reliquerit inuestigationi, vt. d. c. cum Marthe. in fi.
22 † Dic̃ tñ Hostie. ꝙ celebrior & verior videtur theologorũ opi.
cui etiam Hugu. in hoc annuere videtur, ꝙ qui impenitens fi-
nitur, semper plenus iniquitate, semper sine charitate torque-
tur, vt dicto capitulo. fi. de peni. distin. vij. vnde videtur conclu-
dendum, ꝙ in tali defuncto opera charitatis minime operen-
23 tur. † Nec obstat ꝙ dicit Augustinus in dicto capit. tempus.
ad fi. ibi pro non valde malis &c. nam quod ibi dicitur intelligẽ
dum est de his, qui sunt in purgatorio, q2 aut omnino liberantur
24 aut alleuiatur eorum pena. † & subdit, ꝙ hi qui sunt in purgato-
rio, diuersis respectibus pñt dici boni & mali. Boni enim sunt,
quia saluantur. Mali vero sunt, quia mala sustinent, & sustine-
bunt quousq; a pena purgatorij misericorditer liberentur. Sed
forte posset attentari iudicio meo ꝙ Augustinus, dum dixit de
mediocriter bonis, & mediocriter malis, intellexerit solũmo-
do de his, q sunt in purgatorio, qui existentes in hoc mũdo pec
cata mortalia ɔ̃miserunt, Sed tandem per penitentiã & ɔ̃fessio-
nem liberati sunt a culpa, sed non sunt liberati a pena, & ideo ne-
cessarium est vt maloꝝ seu erratoꝝ suorum in purgatorio pur
gationem recipiant. Hi enim sunt mediocriter mali, ꝓpter pec-
cata mortalia, que ɔ̃miserunt, & sunt mediocriter boni, q2 in via
se in hac vita recognouerunt, & ɔ̃fessione, ac penitentia culpã ab
25 sterserunt. †Uel possemus forte dicere ꝙ mediocriter mali dicã
tur hi, de quibus statim dictum est. Mediocriter boni dicantur
illi, qui decesserunt dũtaxat cum venialibus peccatis. His igiť
omnibus prosunt oblationes & suffragia. Sed valde malis, vel
qui in infidelitate decesserunt, suffragia non prosunt nec his qui
licet fidem per baptismum acceperunt, decesserunt tñ in pecca
to mortali absq; penitentia, ita ꝙ in eis etiam culpa non est de-
26 leta. † Et quãuis in his maior sit dubitatio tamen opi. illa ꝙ nõ
prosint videtur esse magis cõis & catholica, quãuis alia videa-
tur magis pia vt ꝓbatur. xiij. q. ij. d. c. pro obeũtibus. & d. c. tẽ
pus. Dicit tamen ibi Augustinus ꝙ licet pro valde malis suf-
fragia non sint illis adiumento, tamen viuorum consolationes
sunt. Nec obstat id quod legitur de beato Grego. ꝙ cum quo-
dam tempore ante palatium Traiani imperatoris quondã trã
siret recordatus eius clementie amarissime flere cepit. tãdẽ ꝓ co
ante altare sancti Petri flens orauit dicens donec dormiuit, et
dormienti vox dixit, Traianum precibus eius a penis inferna-
libus liberatum. sed de cetero caueret ne pro aliquo infideli de-
functo orare presumeret, sed sicut dicunt magistri, pius & mise-
ricors dominus ex aliqua latenti causa animam ipsius reser-
uauerat extra profundum inferni precibus beati Gregorij libe
27 randã, nec sunt spãlia trahenda ad ɔ̃sequentias. † & si quis que-
reret de causa, dici potest ꝙ nõ põt reddi ratio de secretis diui-
nis. xxiij. q. iiij. c. nabuchodonosor. & c. de tyris de peni. dist. iiij.
c. si ex bono. Ego etiam ɔ̃sidero ꝙ posito ꝙ illis nõ valerent, tñ
nobis qm̃ incognitum est vtrum sint damnati, saltem facientes
oblationes, & cetera suffragia videntur sibijpsis facientibus pro
desse quo ad plura, de quibus dicam statiz in sequẽti questione.
28 †S3 pro valde bonis oblationes, orationes & similia suffragia
non sunt

non sunt faciende, pro talibus enim non est specialiter orandũ
quia iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre, vt dicto. c. tẽ
pus. Sed in generali oratione, que fit pro mortuis, intelligitur
etiam laudari deus qui saluauit eos, ⁊ gratiarum actiones di
29 cuntur esse. † valent tamen huiusmodi suffragia quo ad tres effe
ctus. Primus est, vt sint gratiarũ actiones, vt statim dixi. Re
fertur enim gratia deo de merito illi defuncto collato. Secun
dus effectus est, ad hoc vt ille sanctus magis glorificetur in ter
ris. Tertius, vt augmentetur gloria apud deum, tenendo illam
opi. ꝙ gloria sanctorum possit augmentari vsq; ad diem iudicij.
⁊ hos tres effectus ponunt doc. maxime dominus meus in. d. c.
30 cum marthe. † Sed circa predicta queritur an oblationes ⁊ ce
tera similia suffragia que fiunt pro aliquibus defunctis specia
liter prosint illis solum, an vero omnibus. Pone enim ꝙ duo
homines eiusdem meriti decesserint, vnus diues pro quo multe
fiunt oblationes, alius pauper, de quo pauci, vel nullus speciali
ter cogitat, quis eorum primo exibit de purgatorio? Solu. di
cit Hugu. ꝙ q̃uis suffragia misericordiarum ⁊ psalmorũ, que
communiter fiunt pro omnibus, omnibus prosint, de consecra.
di. v. c. mediocriter. Tamen oblationes, orationes, ⁊ ieiunia spe
cialiter facte pro aliquo eidem prosunt, pro quo specialiter fiũt,
⁊ non alij. ⁊ ideo talis citius exibit de purgatorio. Alij vero di
cunt, ꝙ cum isti sint eiusdẽ meriti eadẽ die exibunt, q: hec ope
ra charitatis sunt illis omnibus cõmunia. vnde is pro quo spe
31 cialiter fit, non sentit plus alleuiationis, q̃ alius, † q: charitas
nihil agit pperam, non inflatur, non querit que sua sunt, sed se
ipsam communiter omnibus participat, vt inquit Apostolus
prima ad Chorinth. xiij. c. ⁊ habetur late de peni. dist. ij. per to
tum. Et hec vltima opi. vt dicit Hostien. verior est ⁊ benignior.
Quid enim erit ei, pro quo specialiter fiunt, si alij alleuiantur,
sicut ⁊ ipse alleuiatur, dummodo de alleuiatione sua nihil dimi
32 nuatur, certe nihil, nec debet de hoc esse inuidia, † nam inuidia
opponitur gaudio, quod est interior actus charitatis. Si ergo
in charitate fiũt huiusmodi suffragia, debent omnibus ꝓdesse,
qui sunt in charitate. quo fit, vt diues non debeat citius exire, q̃
33 pauper. ⁊ hec opi. mihi placet. † limitatur tñ, vt etiam dicit Ho
stiẽ. nisi forte oblatio, vel eleemosina fieret pro eo, qui tenetur ad
restitutionem alicuius quantitatis, quia hoc casu citius ille pro
quo fit restitutio exibit, ⁊ alleuiabitur, q̃ alter. Alius eni; pro
quo non fit restitutio nõ exibit, nec alleuiabitur ex huiusmodi re
34 stitutione, † q: restitutio debet esse conformis obligationi. ar. re
gule. nõ remittitur peccatum. de reg. iu. lib. vj. vnde alij non pro
dest. ⁊ si pro alio nullus reperiret aliquid offerre pena ipsius al
35 leuiabitur ex alijs suffragijs, † neq; enim incõueniens est ꝙ vna
pena commutetur in aliam, vt in. c. finem. in fi. de do. ⁊ contu. c. ij.
de male. l. fi. ff. de in ius voc. ⁊. c. ad liberandam. de iude. ⁊ ibi la
te scripsi super hoc. Sed circa predicta oritur mihi dubium.
36 † Quid si oblationes fiant pro aliquo specialiter, qui sit valde
malus, qui forte credebatur decessisse in statu gratie, ⁊ decessit si
ne aliqua penitentia, ⁊ contritione vera, quãuis apparenter pe
nituisset. Exemplo Ser Ciapellecti, de quo per Joannẽ Boc
catij fabula prima, iuxta etiam illud, multa enim corpora mor
tuorum venerantur in hoc modo, quorum anime cruciantur in
inferno, vtrum talia suffragia prosint alijs? So. pium ⁊ forte ca
37 tholicum est dicere ꝙ sic, † tum quia nullum bonum irremunera
tum vt no. in. c. ad liberandam. de iude. Item quia huiusmodi
suffragia prodessent alijs, si iste pro quo specialiter fiunt nõ fuis
set valde malus, licet pro isto specialiter fierent, vt superius dixi
mus. ergo culpa ipsius non debet alijs nocere, maxime attenta
pura intentione facienti suffragia. ⁊ hoc intelligerem, nisi in suf
fragio quod consisteret in restitutione eius, ad quod defunctus
teneretur, quia quantum ad hoc alijs non prodesset, per ea que
diximus. Insuper etiam huiusmodi suffragia prosunt his, qui il
38 la faciunt, per ea que statim subijciemus. † Est etiam aduerten
dum, ꝙ non solum oblationes, que pro alijs fiunt prosunt illis,
pro quibus fiunt, sed etiam prosunt his, qui illas faciunt. Pri
mo enim prosunt, vt filius defuncti, vel heres, qui pro defuncto
talia facit, effugiat legis censuram quoniã ad id faciendũ qñq;
39 legibus videtur esse obnoxius. † Prima est lex nature ṡm illud
Math. vij. Oia quecunq; vultis, vt faciant vobis homines, ⁊c.
Ad idem. ff. de reg. iur. l. ṡm naturam. vnde Augustinus. xij. q.
ij. c. non extimemus. Diligentius tamen facit quisq; pro necessa
rijs suis, quod pro illo fiat similliter a suis. Secunda est lex scri
pture, vnde Eccl. c. vij. Mortuo non prohibeas gratiã, scilicet
40 orandi ⁊ benefaciendi pro ipso, nã ad hoc es astrictus. † Tertio
est lex amicitie Ecclesiastes. c. vj. Si possides amicum, in tenta
tione posside illum, qui est amicus, ⁊ omni tempore dilige, ⁊ ipsi
clamant Job. xix. c. Misereamini nostri, misereamini mei saltẽ
vos amici mei ⁊c. quasi diceret Quia mundus, ⁊ caro, ⁊ vite su
perbia de quibus in vita confidebamus, ⁊ amicos nostros esse
41 credebamus, derelinquerunt, ⁊ deceperunt nos. † Hinc etiam
Gregorius, Lex amicitie est, vt qui diligit in ꝓsperitate, diligat
42 ⁊ in tribulatione. † Quarta est lex iustitie. Nam hereditas cum
honore ⁊ onere suo transit. ⁊ nos nihil habemus nisi a mortuis.
Quia iuxta vulgare ꝓuerbium, totum fuit alterius, totum erit
43 alterius, nec isti adhuc remanebunt. † Ergo ferendum non est, q
lucrum amplectitur, onus autem ei annexũ contẽnit. C. de cadu.
tollen. l. j. §. pro secundo. Et si non habes aliud a parentibus, ta
44 men genuerunt te ad minus. ergo sicut dicitur Eccle. vij. † Ho
nora parentes tuos, quia non esses, nisi ipsi essent. Itẽ omnes
sumus fratres, ⁊ secundum carnem ⁊ secundum spiritum, ergo
ve soli. Et frater qui a fratre iuuatur quasi ciuitas firma. ⁊ ad
45 Eph. v. † Nemo vnquam carnem suam odio habuit, idest habe
re debuit. xiij. q. ij. c. non extimemus. ⁊. l. fi. ff. de receptato. quod
est si non diligit, ⁊ ei subueniat. quia qui non est mecum, contra
me est, vt. l. celicolarum. in fi. C. de iude. Quinta lex est collatio
Jude que hoc diffinit. Cum enim iudas in bello strenuus probi
huisset suis, ꝙ non intenderent spolijs habita victoria, inuenti
sunt quidam de suis mortui, qui contra prohibitionem suã spo
lijs intenderent. Ipse autem habita collatione cũ sapientibus,
vtrum pro talibus esset orandum, ⁊ diffinito ꝙ sic, q: esse pote
rat, ꝙ inter flagella contriti essent, antequam spiritus exalarent
misit. xij. millia dragmis argenti ⁊c. sicut legitur. ij. Macha. xij.
Ex predictis igitur habemus primo quinq; leges propter quas
46 suffragia prosunt. † Secundo valent ad orationem acquirendã
⁊ querelam sanctorum expectantium vitandam. Nam verisimi
le est, ꝙ anime liberate orent pro illis, quorum suffragijs sunt
adiute. Isa. lj. primo. c. ibi erit gratiarum actio, ⁊ vox laudis. ⁊
Psal. Me expectauerunt iusti, donec retribuas mihi. s. id qđ
ꝓ me orãt, vt cum ipsis veniam. ⁊ Apocalipsis Uindica domi
ne sanguinẽ nr̃m de his, qui habitant in terra. i. terris inhiantes
non curant de nobis. ⁊ sequit̃. Sustinete modicũ tẽpus, donec
47 impleatur numerus fratrũ vestroꝝ. † Tertio valet ad vitandam
ↄfusionem querele paterne, ⁊ amicoꝝ dicentiũ in die iudicij cõ
querendo de te, ꝙ ẽt ea que preceperunt, vel debuerunt tibi pre
48 cipere, nõ fecisti. vnde ↄquerit̃ pater de malo filio. † Quarto ad
bonũ exemplum prebendum alijs, qui post te venient. d. c. nõ ex
49 timemus. xiij. q. ij. † Quinto ad laborandum pro te ipso. naz qui
50 pro alio orat, pro seipso laborat. † Sexto ⁊ vltimo ad honoran
dum illũ ꝓ quo spẽaliter fiũt suffragia. nã sicut dr̃ alie anime suf
fragijs ꝑticipantes ei pro quo fiũt, ne grauant̃ ⁊ corã eo porta
ri siue presentari intelligunt̃, sicut coram domino mensam seden
ti. sed postea proportionaliter diuidenti cibaria, vel ensenia ali
qua deportantur, ṡm Hosti. in. d. §. que suffragia. in fin.

SVMMARIVM

Ecimooctauo Principali loco tractanduz est de effectibus oblationum quantum ad virtutem acquisitiuam.
1 † Circa quem articulum distinguendũ arbitror, ꝙ aut nos loquimur de vtilitate acquisitiua respectu fructus spiritualis, qui resultat ex ipsa oblatione, ⁊ talis fructus acquiritur tam ipsis offerentibus, quam illis pro quibus fiũt oblationes, secundum ea que latius in superioribus libellis explicata sunt.
2 † Aut nos querimus de effectu acquisitionis respectu ipsarum rerum oblatarum, et hoc casu dicenduz est, ꝙ ipse res oblate queruntur illi ecclesie, vel illi hospitali, vel illis personis, ad quarum vtilitatem, vel necessitatem fiunt tales oblationes. Quod tamen dixi de personis, intelligendum est, si modo ipsis personis rectoribus, vel administratoribus ecclesiaruz, vel aliquorum piorum locorum ipsarum personarum contemplatione fierent dicte oblationes, quia tunc acquirerentur eis vt superius extitit explicatum. Secus autem si fierent contemplatione ecclesie, quia tunc non ipsis personis, sed ecclesie, vel hospitali quererenᷣ.
3 † Ista enim est regula, vt quicquid rectori, prelato, vľ administratori, aut alicui daᷣ, ituitu ipsius cui daᷣ, acqriᷣ ipi, si est habilis ad acqrẽdũ. sʒ si intuitu ecclesie, hospitalis, vel similis loci acquiriᷣ illi ecclesie, loco vel hospitali, vt i.c.relatuz.el.j. de testa.no.gl.xij.q.j.c.res.⁊.xij.q.v.c.fixum.faciunt not.in.l. cum aliquis.C.de in offi.do.⁊.l.annua.§.j.ff.de annu.lega.⁊ in.l.socium qui in eo.ff.ꝑ socio ⁊ qd̕ no.in.l.sed si plures.§.in arrogato.ff.de vulg.⁊ pup.qñcunqʒ igiᷣ sumus in casu certo ꝙ potius ꝯtemplatione ecclesie, seu loci pij sit donatũ, seu oblatũ q̃ꝫ persone, acquiriᷣ ecclesie, vel loco pio, ⁊ ita ecõuerso.
4 † Sed qñ sumus in dubio, lʒ doc.in relictis ⁊ vltimis voluntatibus vario modo distinguant, tñ in donationẽ.gl.in ver.nec est.in.c.requisisti.de testa.dicit ꝙ intelligitur factum intuitu amicitie ipsius cui fit donatio, ⁊ sic videtur inferenduz, ꝙ cũ oblatio sit donatio, in dubio oblatuz acquiraᷣ persone, cui fit oblatio.
5 † Sed quicquid dicat illa gl.in donatione, de quo dd̕m vt late diximus in tit.per quas personas nobis acquiriᷣ. In oblationibus tñ in dubio cũ ille fiant principaliter deo, seu hospitali, aut simili loco, ⁊ principaliter fiant ꝑꝑ deũ, ⁊ animam, ⁊ ipsam ecclesiã, seu locũ, ẜm ea, que latius dicta fuerunt in primo libel.ꝯcludendũ est, ꝙ res oblate queranᷣ ipsi ecclesie, vel hospitali, aut loco pio. ⁊ hoc indubitanter, qñ fiunt prelato, ⁊ orphanotropho, leprosario, vel altaris administratori.
6 † Sed si fierent vni oblato, vel cõuerso habẽdo respectũ ad ipsius personaz, vel propter consanguinitatẽ, vel amicitiã, vel ipsius indigentiã, tunc acquirerentur ipsi, nisi aliud haberet status ipsius regule, arg.iurium superius allegatorum, ⁊ eorum que traduntur in.d.c.requisisti.de testa. Ad que etiam accedant que diximus in titu.de lega.
7 † Sed circa predicta quero de questione notabili, quam sepius vidi vcʒ, cuidam imagini gloriose virginis Marie fiunt oblationes, quare dubitatur, cui debeantur hmõi oblationes. Circa quã.q.doc.nostri vario mõ loquũtur tam in cõmentarijs, q̃ꝫ in ꝯsilijs, ⁊ disputationibus. Et predictam.q.tangit domi.Anto.in capi.pastoralis, de his que fi.a prelato.⁊ ibi per domi.meum ⁊ Joan.de imol.⁊ per domi.Anto.⁊ domi.meum in rubrica.de parrochi. tangit etiam do.Ant.in cle.per literas.de preben. Et late hãc questionẽ disputauit Ang.in disputatione que incipit in refulgenti. Consuluerũt etiam in predicta materia Pet.de peru.⁊ Gal.de calde.⁊ plures alij. Ego vero pro clariori decisione, ⁊ intellectu istius questionis dico quod sex possunt in talibus oblationibus dubitationes haberi, vtrum predicte oblationes ad eos pertineant. Primo, dominus domus. Secundo, locus ipse, Tertio, ecclesia illius nominis, cuius est imago, vľ statua. Quarto, ecclesia cathedralis. Quinto eps. Sexto ecclesia parochialis Quorum omnium iura singulariter prosequar.

Sʒ an q̃ꝫ

¶ Sꝫ anteq̃ȝ ad ipsorū examinationē ↄdescendā, postq̃ȝ sumus
8 in mā oblationū factaꝝ alicui imagini, vel statue. † Premitto,
ꝙ qñqȝ statua, vel imago est prophana, vt qꝛ est statua Hercu-
lis, lupe, vel leonis, aut similis hominis, vel aialis non religiosi.
Et hoc casu dõm est, ꝙ oblões facte acqrunt̃ dño illius imagi
nis seu statue. ⁊ isto mō talis imaginis vel statue pōt esse vsufru-
ctus, vt dicit tex. in. l. statue ⁊ imaginis. ff. de vsufru. ⁊ ita pōt ille
tex. exēplificari, ⁊ ita exēplificat ibi gl. ⁊ hoc tenet Ang. in dicta
disputatiōe, q̃ decisio mihi placet ꝓ qua allō tex. sing. in. l. gaius
9 ff. de annu. legat. † vbi qñ aliquid relinquit̃, vel donat̃ rei mee, vr̃
mihi relictū, vel donatū. ⁊ ibi hoc no. Bar. qḋ ego arbitror ꝓce
dere, siue res oblata sit, ⁊ remanet separata ab ipsa imagine. vbi
grã, si lupe offerret̃ corona, iocale, vl' quid simile. siue res oblata
fieret pars integralis subiectiua, vl' predicamētalis ipsius statue
vt puta statue leonis deficiebat pes, cauda, vel simile mēbrū, qḋ
ꝑ offerentē fuit adiunctū. qḋ ēt dico ꝓcedere, si pars adiūcta eēt
caput aut esset longe maior ꝑs q̃ȝ reliqua ꝑs, cui talia mēbra of
ferent̃. Ex quo p̃supponimus, ꝙ iste adiūctiones fiāt ab aliquo
10 intēdente offerre, ⁊ sic donare, † nec ob. l. quicqd. ff. ḋ acq. re. do.
⁊. l. in rē. §. itē quocūqȝ. ff. de rei ven. vbi tex. volunt. ꝙ qñ hmōi
ↄiunctiones partis ad partē statue vel similis rei fiūt ferumina-
tiōe, vel alio simili mō, pōt agi ad exhibēdū, vt separent̃, ⁊ par-
tes ipse redire debēt ad p̃ores dños, qꝛ illi tex. loquunt̃, qñ ille, q
ↄiūxit ꝑtē ꝑti, ñ ↄiūxit aīo offerēdi, vel donādi. qḋ tñ dixi, ꝙ ta-
les oblōnes q̃rūt̃ dño statue, ꝓcedit, nisi ↄsuetudo alr̃ hr̃et, ꝑ ea
q̃ inferius dicā, ⁊ idē dicerē, si volūtas offerētis declarata esset,
ꝙ non acqreret̃ dño statue, sꝫ alteri puta reipublice vel simili, qꝛ
tūc domino ipsius statue nō quereret̃, per ea que statim dicam.
11 ¶ † Secundo loco rediēs ad oblōnes factas imagini religiose
alicuius sancti, Premitto ēt, ꝙ qñ essemus in casu certo, cuius
ↄtēplatiōe offerēs faceret talē oblōnē, tūc res oblata illi q̃reret̃
cuius ↄtēplatione facta esset oblatio ꝑ ea q̃. s̃. in prin. istius li. ex
plicata sunt. q̃re si fieret ↄtēplatione dñi domus, in cuius ꝑiete
imago depicta est, eo ꝙ talis esset pauper, vel qꝛ eas oblōnes in
certos vsus pios ↄuertebat, illius dñi efficiunt̃. nā rei sue qlibet
12 est moderator ⁊ arbiter, vt in. l. in re mādata. C. mād. † In tradi
tionibus. n. reꝝ nostraꝝ possumus quā volumus adijcere condi
13 tionē, dūmodo honestā, vt in. l. in traditiōibus. ff. de pac. † Et ex
hoc vr̃ posse inferri, ꝙ si ↄsuetudo erat nota offerrēti, ꝙ dñs do
mus, vel parietis, aut loci recipiebat tales oblōnes, ⁊ ↄuertebat
in necessitates suas, vl' in alios certos vsus, ꝙ cū offerēs videat̃
ꝭm hāc ↄsuetudinē, cū offeret aīum habere, vt illi q̃rant̃, ꝑ regu
lam in obscuris. cū sua mā de reg. iu. li. vj. Et his q̃ latius dixi in
ti. de ↄsue. qꝛ lꝫ offerēs expresse nō exprimat, ꝙ intendat rē obla
14 tā q̃ri illi dño, nihilominus illi dño q̃reret̃. † Sꝫ ↄ̃ hoc vr̃ fortiter
obstare tex. x. q. j. c. hāc ↄsuetudinē. vbi talis ↄsuetudo reproba-
tur. Sꝫ pōt respōderi, ꝙ ille tex. loquit̃ in oblatis in ecclesia, que
ēt ex ↄsuetudine nō lꝫ laicis occupare. sꝫ nos loquimur de obla-
tis in loco ꝓhano lꝫ imagini religiose, vl' posset dici ꝙ ille tex. lo
quit̃, qñ sine cā laici vellent recipere indifferenter oblationes p̃-
dictas. secus qñ ꝑꝑ proprias necessitates, vel vt in aliquos pios
vsus ↄuerterent. vel pōt dici, ꝙ in terminis nr̃is hoc nō cōtingit
rōne ↄsuetudinis, sꝫ p̃sumpte volūtatis offerētis. sicut. n. offerēs
potuit offerre ea intētione declarata, vt fieret ipsius dñi, vt statiꝫ
dictū est, ita ipsius intētio videat̃ declarari ꝑ hāc ↄsuetudinē. et
ꝑ ↄñs ex intētione sua q̃rat̃ illi dño. ⁊ sic infert̃ ꝙ si daret̃ ignorā
tia offerentis, nō posset dñs domus, vel parietis ex sola ↄsuetu-
dine fundare intētionē suā. ⁊ ita ꝓcedat ↄ̃riū. sed ex volūtate of-
ferentis informata, seu declarata a ↄsuetudine hoc procedat,
nisi diceret̃, ꝙ p̃sumptionē p̃dictā tollere vr̃ alia vrgētior p̃sum-
ptio q̃ est in offerente, ꝙ sciat talē ↄsuetudinē nō valere, ꝑ. d. c.
15 hāc ↄsuetudinē, † cū potius ↄsuetudinis q̃ȝ ignorātia iuris p̃su-
mat̃, vt de se pꝫ, ⁊ no. in. c. j. de ↄsti. li. vj. qḋ admitterē, si talis of-
ferēs eēt ꝑitus in iure. vel esset alius casus, in quo nō eēt tāta du
bitatio, sicut est in terminis nr̃is, vt ex. j̃. dicēdis apparebit, ma-
xime qꝛ de his nō reperimus aliqd expresse depositū in ↄ̃riūꝫ. ⁊
sic pꝫ ꝙ decisio p̃dicta qñ volūtas offerentis nō est aliter decla-
16 rata q̃ȝ per ↄsuetudinē, nō ꝓcedit sine dubitatione. † Concludo
tñ, ꝙ q̃litercunqȝ p̃t apparere de volūtate offerentis, ꝙ potius
queratur vni q̃ȝ alteri, ꝙ ipsius volūtas seruabitur.
17 ¶ † Tertio premittēdū est ad declarationeꝫ dḋorū, ꝙ q̃ȝuis du
biuꝫ sit, quibus querant̃ predicte oblationes facte imagini xgi
nis, vel alterius sancti respectu predictoꝝ p̃tendentiū ius, tñ si
ↄsuetudo prescripta esset, ꝙ potius vni ecclesie q̃ȝ alteri q̃reret̃,
vt puta potius ecclesie cathedrali, vl' ecclesie nominis illius san
cti, q̃ȝ parochiali, vel potius episcopo, quam ecclesie parochiali,
hoc casu indubitanter seruanda esset consuetudo que in talibus
valida est, vt est text. expressus in capitu. cum inter. de vebo. sig.
18 ⁊ hoc tenent ibi oēs doc. facit. c. fi. ⁊ qḋ ibi not. de paro. † In-
dubitanter. n. in talibus ꝓcedit p̃scriptio, vt. c. ex trāsmissa. ⁊. c.
ḋ q̃rta de p̃scrip. facit tex. ⁊ qḋ no. ibi. d. meus i. c. ij. ḋ sepul. ⁊ qḋ
no. Host. in sum. de sepul. §. an licitū. Host. Jo. an. ⁊ doct. in. c.
certificari. de sepul. ⁊ qḋ dixi de ↄsue. ⁊ prescrip. Idē dõm de pri
uilegio, ꝑ qḋ hoc ↄcederet̃. ⁊ hoc ꝓcedit, qñ ↄsuetudo esset, vt
acquireret̃ ecclesie, vel persone ecclesiastice, q̃ esset capax q̃si pos
sessionis taliū iuriū. sed si ↄsuetudo esset, ꝙ quererent̃ ꝑsone pro
phane, vel loco ꝓphano dõm est, vt statim dixi. his igit̃ ita expli
catis, descendo ad examinationē singuloꝝ sex pretendentiū ius
in dictis oblationibus, de qbus. s̃. p̃misimus, vꝫ quis predictoꝝ
re existente dubia in dictis oblationibus iura vendicet potiora.
19 † Quo ad. i. vꝫ ad dñm domus quē diximus posse in rebus tal'r
oblatis ius pretēdere, ḋḋo ꝙ pro ipso dño facit. l. in rē. §. siquis
ff. de re. ven. ⁊. l. quicqd. ff. de acq. re. d. ⁊ insti. de re. di. §. ex diuer
so in quibus pꝫ, qḋ adiunctū alicui rei efficit̃ illius, cuius est res,
cui aliqd adiūgit̃. q̃re si paries, ⁊ imago, vel statua sunt alicuius
priuati, oblationes illi facte vident̃ effici dñi ipsius, q pōt ipsuꝫ
parietē remouere, ⁊ ipsaꝫ imaginē abradere, ⁊ statuā tollere, dū
20 mō nō faciat i ↄtēptū diuine maiestatis, † insuꝑ ⁊ locū ipsuꝫ vē
dere, ⁊ alienare, ⁊ in aliū vsum trāsferre ad libitū volūtatis sue.
cū nō sit locus sacer, nec religiosus, ar. no. ꝑ Inn. i. c. inter dile-
ctos. ḋ do. ⁊. c. ad h̃. de reli. do. ⁊ qꝛ vt dcm̃ est rei sue qlibꝫ ē mo
derator ⁊ arbiter. Et ꝓ hac ēt ꝑte facit tex. ⁊ qḋ not. Bar. in. l.
21 gaius. ff. de an. le. vbi Bar. ḋt ar. illius tex, † ꝙ qñ aliqd relinqt̃
vel donat̃ rei mee, vr̃ mihi relictū, vel donatū. Sꝫ in ↄ̃riū fortit̃
ob. qꝛ laicus nō p̃t eē capax hoꝝ iuriū, nec ipoꝝ iuriū q̃si posſio
nē hr̃e. ēt ex ↄsuetudine vt. d. c. hācↄsuetudinē. x. q. j. Itē qꝛ huic
laico nihil ē oblatū, vel ꝓmissū, vel donatū. g̊ nō p̃t sibi q̃ri. C. de
22 do. l. nec ambigi. † Itē ⁊ tertio, qꝛ donatio fcā imagini gloriose
v̂ginis, vel alterius sci vr̃ fcā xgini, seu illi scō, cuius imago ḋpi
cta est, ⁊ q̃ ipꝫ repñtat. qcqd. n. actiue fit ⁊ passiue i repñtante, in
tell'r fcm̃ i repñtato, vt. C. ḋ fideius. l. a tutoribꝰ. C. ḋ re. cre. l. cū
ēt. ff. ḋ leg. ij. l. peto. §. mater. d e le. iij. l. fi. ff. de fideicō. li. l. thais
⁊. C. ne. li. sig. sal. in ru. ⁊ ni. ⁊ in ꝓprijs terminis de imaginibus
⁊ statuis. optie ꝓbat̃. l. capitaliū §. ad statuas. ff. ḋ pe. Et no. i. l.
fi. §. sane.. C. de his qui ad ec. ↄfu. facit ēt qḋ no. C. de sta. ⁊ ima-
gi. in rub. ⁊ nig. ⁊ ēt qḋ no. ff. de acq. re. do. l. statuas. quare cum
non ↄtēplatione ipsius dñi domus, sed ↄtemplatiōe illius sancti
23 tales oblationes fiant, merito non querunt̃ ipsi dño, † qꝛ qḋ ali-
cui donat̃ vel relinquit̃ ↄtemplatione alterius vr̃ donari vel re
linqui illi, cuius ↄtemplatiōe fit, ꝭm ea q̃ no. in. c. requisisti. de te
sta. ⁊ ꝭm ea q̃ latius in prin. istius li. explicata sunt Ad qḋ acce-
dāt, q̃ statiꝫ dicā i ver. quo ad. iij. ⁊ qꝛ oē donatū ecclesie aut deo
qꝛ in ecclesia ⁊ ipsius dei imagine deus representat̃, ⁊ ideo Deo
24 acquirit, seu illi sancto, vt ibi dicam. † Quarto ↄ̃ ipsum dñm fa-
cit, qꝛ ea q̃ sunt deo oblata nō debēt in vsus ac dñiuꝫ laycoꝝ am
plius deputari. xij. q. ij. c. nulli de ↄse. dist. j. c. ligna. ⁊. c. vestimē-
ta, de so. ↄpe. c. conquestus. facit. l. si quis sepulchri. ff. de relig. ⁊
25 sump. fu. ⁊ qḋ tradit in reg. semel Deo. de regu. iur. lib. vj. † Itē
probat̃ qꝛ nō licet laicis tales oblationes custodire aut accipere
nec in vsus suos conuertere, nec de ipsis quicq̃ȝ dispensare. x. q.
j. qꝛ sacerdotes. ⁊. c. sanctoꝝ. ⁊. c. hanc consuetudinē facit etiā. c.
q̃ȝuis ḋ deci. ⁊ istā opi. cōiter tenēt oēs doc. ꝙ ad dñm ꝑietis do
mus, vl' loci, talis imaginis, vel statue hmōi oblatiōes nō possint
ꝑtinere, qḋ mihi plꝫ. Pro qua etiā accedant que dicam. j̃. in ver.
26 quo ad. vj. † Arbitror tñ hoc limitādū, nisi talis dñs esset ꝑsona
ecclesiastica, vl' locꝰ ipse ꝑtineret ad aliquā ecclesiā, vel locū reli
giosuꝫ, qꝛ in casu p̃dicto q̃ȝuis illa ecclesia nō eēt ecclesia parro
chialis, tñ si accessisset ↄsuetudo, seu p̃scriptio, ꝙ tales oblatiōes
ꝑtinerēt ad talē dñꝫ, certe ↄsuetudo eēt seruāda, ⁊ tūc dñs illius
loci ē capax illius quasi posſionis rōne ↄsuetudinis p̃scripte, i ip
sis oblationibus hērent meliora iura, cū in talibus possit opera
ri ↄsuetudo, vt supius explicatū est. Sed si dñs domus eēt ꝑso-
na ꝓphana, tūc secus est, vt dictū est. Qḋ tñ ꝓcedit in casu du-
bio, sed in casu certo seruaremus certū, vt diximus in scḋo p̃sup
27 posito. † Predicta ergo cōis ↄclusio ꝓcedit in rebus oblatis se
paratis ab ipsa imagine, vl' statua, q̃ nō fierēt ꝑs subiectiua, vl' i-
tegralis illius imaginis vel statue, secus si fierent pars integra
lis ipsius, vt puta deficiebat statue brachium pes, vel aliud mē-
brum, ⁊ offerēs illud adiunxit, qꝛ tunc talia taliter oblata fiunt
dñi illius statue, vel loci, ar. l. in rem §. si quis rei. ff. de rei vendi-
28 ca. ⁊ ea que primo presupposui. ¶ † Quo ad secundum queꝫ di
ximus pretendere ius in predictis oblationibus, quem diximus

esse locū imaginis vel statue. ꝛ pōt figurari exēplū. Si imago eēt depicta in aliquo oratorio, vel statua esset posita in aliqua capella, vel hospitali, vel in aliquo loco sacro, aut religioso, quo casu potest dubitari, an querantur ipsi loco. ꝛ vr̄ dicendū ꝙ sic, qꝛ relictū aut ɔcessum alicui templo est ipsius templi, vt in. l. seruos ad custodiā. ff. de ali. ꝛ ciba. leg. facit optime tex. in aucten.
29 de ecclesiasticis titulis. §. si quis aūt † vbi cōcessum oratorio pertinet ad oratoriū. Itē facit qđ no. C. de furtis. l. si nondū rē temporalez. ꝛ. ff. de re. diui. in. l. in tm̄. §. sacre. ꝛ insti. eo. §. sacre. Fa-
30 ciūt etiā ea que superius deduxi ꝓ domino domus. † Sz his nō obstantibus cōmunis opi. est in ɔ̄rium quod ꝓbatur expresse ꝑ tex. in. c. ex transmissa. de prescrip. ꝛ per ea que dicam. ī. de eccle
31 sia parochiali in ver. quo ad sextū. † Hec tñ opinio recipit duas limitationes iudicio meo videlicet, nisi ex mente ipsius offerentis aliud appareret, vel consuetudo aliud haberet, per ea que superius explicata sunt.
32 ¶ † Quo ad tertium quē. s. diximus posse pretendere ius in dictis oblationibus, quē diximus esse ecclesiam edificatam sub nomine illius sancti, cui fiunt oblationes. Exēplū potest figurari in oblationibus, que fiunt imagini gloriosissime virginis Marie apud cantum de Magalottis in nostra ciuitate Senaꝝ, vtrum pertinere debeant ad ecclesiam cathedralem non tanꝗ cathedralem, sed tanꝗ edificatam sub nomine gloriosissime virginis Marie, de quibus oblationibus olim fuit maxima disceptatio inter episcopū ꝛ ecclesiam parrochialē sancti Martini, ꝛ ipsum dominum domus, in qua imago depicta est, ꝛ pro dicta ecclesia
33 sub nomine sancte illius imaginis edificata. † facit, qꝛ vt sepius dictū est, quando aliquid vouetur, vel offertur huiusmodi imaginibus, vel statuis, non consideramus ipsam picturam, vel imaginem, sed reuerentiā illius sancti, qui per talez imaginem repre
34 sentatur vt est tex. de ɔ̄se. di. iij. c. perlatum. † Hinc est, ꝙ venerabiles imagines christiani non appellant deos, neqꝫ illis seruiunt vt ab his expectant futurum iudicium, sed ad memoriam ꝛ recordationem primitiuorum venerantur, de conse. di. iij. c. venerabiles. Per signum enim talis imaginis signatuꝫ representatur.
35 † Et hinc est, ꝙ signum saluatoris non est licitum humi ponere, aut sculpere, vel pingere, vt in. l. vnica. C. ne lice. sig. sal. ꝛ ideo nō licet crucem, aut sanctoꝝ imagines, seu statuas in aggrauationē cessationis in terram prosternere, vt in. c. si canonici. in fi. de offi. ordi. lib. vj. cum ergo oblationes fiant per respectum illius sancti representati per illam imaginem, merito videntur queri eccle
36 sie edificate sub nomine illius sancti. † facit tex. in aucten. de eccle. tit. §. siquis autem. vbi tex. dicit, ꝙ si aliquis vnū sanctorum scripsit heredē, aut legatū reliquit, ꝛ nō specialiter nominauit locuꝫ, in q̄ est venerabilis domus illius sancti, sed in eodē loco seu ciuitate plura inueniant̄ oratoria illius sancti, illi potius debebit domui que pauperior est. si vero in ciuitate non est basilica illius sancti, ꝛ inueniat̄ in territorio, illi debebit̄. Si autez neqꝫ in territorio reperit̄ huiusmodi domus, tunc ecclesie ciuitatis, in q̄ testator domiciliū habuit, legatū debetur. ꝛ sic text. preal. videt̄ concludere, ꝙ debeatur ecclesie illius sancti. Est tamē aduertenduꝫ, ꝙ ille tex. loquitur, qn̄ nō fuit expressus certus locus. Sz in terminis nostris ponimus oblationes factas imagini, vel sta-
37 tue que de necessitate circūscribit̄ loco. † Itez facit pro predicta opi. donatū, aut oblatū imagini representanti, videt̄ donatū sancto representato ꝑ illā imaginē. ğ sicut donatū vel relictuꝫ seruo vel filio alicuius cōteplatione dñi vel patris, efficitur dñi vel patris vt dictū est, ita ꝛ in terminis nostris oblatū imagini representanti, cū videatur oblatū ipsi sancto representato, debet acqri ecclesie illius sancti, ar. dicti. §. siquis aūt. in aucten. de eccle. tit. ꝛ pro hac parte cōsuluit do. Pet. de Peru. vt dicā in sequēti casu. Sz his nō obstantibus hec opi. cōmuniter reprobatur. ꝛ ɔ̄ ipsaꝫ ɔcludūt ar. ꝛ iura q̄ statim subijciā pro ecclesia parochia
38 li in ver. quo ad. vj. † Arbitror tñ hanc cōmunē reprobationē recipere duas limitationes, de quibus in precedentibus, vꝫ nisi de expressa intētiōe ipsius offerētis appareret, ꝙ vellet esse ipsius ecclesie, vel nisi ɔ̄suetudo prescripta esset, ꝙ acquireret̄ dicte ecclesie, vel priuilegiū sup hoc esset ɔcessum tali ecclesie, vel nisi forte talis imago esset depicta in ipsamet ecclesia ipsius nominis hꝫ
39 aliquos, qđ mihi nō placet, † qꝛ oblatiōes simpl'r facte in ipsa ecclesia nō parochiali querūtur ecclesie parochiali, fortius oblationes facte imagini depicte, vel statue existenti in ecclesia eiusdem nominis, querūtur ecclesie parochiali.
40 ¶ † Quo ad quartum quem diximus posse pretendere ius in dictis oblōnibus, quē diximus esse ecclesiam cathedralē vr̄ primo dōm, ꝙ ipse ecclesie cathedrali qrunt̄, q̄ dignior est, ꝛ proprie dr̄
41 ecclesia matrix. c. venerabili. de vbo. sig. † Et qꝛ videmus, ꝙ qñ sumus in dubio, vbi qs debeat sepeliri, sepelit̄ apud ecclesiā cathedralē, ſm ea que tradunt̄ in cle. dudū. §. vex de sepultu. ꝛ per Pau. ꝛ Host. ꝛ Inn. in. c. nos. eo. tit. maxime qñ in ciuitate illa nō eēt alia ecclesia edificata sub nomine illius sancti, cuius imagini oblatio facta est. ꝛ hoc potissimū qñ ecclesia cathedralis eēt edificata sub nomine illius sancti, ꝛ ita ɔsuluit do. Pet. de Perusio ꝓ nr̄a ecclesia cathedrali edificata sub nomine gloriosissime vĝinis Marie. Que oblatiōes facte imagini virginis Marie apud cantū de Magalottis ꝛ alijs similibus imaginibus debent̄ ecclesie cathedrali. Sz hec opinio mihi nō placet ꝑ ea q̄. ī. deducā, ꝓ ecclesia parochiali, nisi aliud apperet de intētiōe offerentis, vel nisi talis ecclesia ꝓ̄scripsisset ius ꝑcipiēdi dictas oblationes, vel id haberet ex priuilegio, vt superius dictū est.
42 ¶ † Quo ad quintū quem. s. diximus posse pretendere ius in dictis oblationibus, quē diximus esse epm̄ loci. Videt̄ dōm, ipsuꝫ epm̄ super dictis oblationibus posse ius pretēdere, qꝛ vt sepius dictū est, oblationes facte talibus imaginibus videnť facte deo, ꝛ illis sanctis. ꝛ ideo vr̄ ꝙ debeant per diocesanum capi, ꝛ administrari ꝛ in sustentationeꝫ paupeꝝ erogari, sicut cetera bona ecclesiarum vel alioꝝ tēploꝝ dei. xij. q. j. c. precepimus. ꝛ. c. res
43 ecclesie. ꝛ. c. nulli episcopū. † Simile videmus in bonis alicuius decedentis ab intestato, de quibus dubitat̄, cui sint restituenda, qꝛ ad episcopi cōseruationē ꝛ distributionē pertinēt, vt in auctē. oēs peregrini. C. communia de successionibus. faciunt not. per Innocē. in. c. quia pleriqꝫ de immu. eccle. neqꝫ. n. videtur negari posse dubitationē exortā ad quē tales oblōnes ꝑtinere debeāt. ğ cura ꝛ solicitudine epi talia bona videnť paupibus erogāda, ꝛ ꝙ tales oblationes ad epm̄ ꝑtineāt notādo colligit do. Ant. in clemen. per literas. de preben. Dicit etiam do. meus in Rubrica de paroc. vidisse Joan. and. in addi. Specu. allegantem pro episcopo. sed ego non memini legisse, vbi hoc dicat, nec do. meus allegat, licet in Rubrica de parro. Jo. and. in addi. Spe. in aliqua dicat in mā oblationū, nō tñ allegat pro episcopo quo ad ꝓpositū nostrū. Gasp. cal. de. ɔsil. xv. sub ti. de parro. vult, ꝙ
44 tales oblōnes nō ꝑtineāt ad epm̄, † ꝛ subdit ꝙ eps̄ d iur̄ dꝫ hr̄e tertiā partē oblōnū, nisi ɔ̄riū habeat ɔsuetudo, vel priuilegiū, ꝑ no. x. q. j. c. de his. de offi. ordi. c. ɔsequenter, de cēsi. c. cum olim.
45 † Pe. de peru. in ꝑdicto ɔsi. dicit ꝙ si tales oblationes acquirētur ecclesie cathedrali, tūc fieri dꝫ ipsarū diuisio inter ecclesiā cathedralē, que habebit medietatē, ꝛ epm̄ qui habebit aliā medietatē, vt in. c. reqsisti. de testa. vbi est casus ſm eū, qđ mihi plꝫ, qñ oblatiōes fierēt tā intuitu epi ꝗ ecclesie, ꝛ ita procedit opi. Ho
46 stiē. ibi posita † Sed in oblationibus q̄ fierēt intuitu ecclesie dūtaxat, debet̄ solūmodo quarta, ꝛ ita ꝓcedat opi. Inn. Vin. ꝛ. d. mei. in. d. c. requisisti ꝑ no. xij. q. ij. c. quatuor. ꝛ. c. ɔcesso. si aūt tales oblationes debent̄ ecclesie parochiali tūc eps̄ ab ecclesia parochiali pōt petere canonicā portionem, q̄ de iure cōi ſm eū est quarta, lꝫ ex ɔsuetudine possit eē tertia, vel medietas. d. c. de his ꝛ. c. antiquos. x. q. j. ꝛ. xij. q. ij. c. vobis. ꝛ. c. vulterrane. ꝛ. c. ɔcesso. ꝛ. c. quatuor. Ego hūc articulū canonice portionis an ꝛ quāta epo debeat a parochiali ecclesia hic ommitto, qm̄ d illa in tra
47 ctatu Canonice portionis latius explicabimus. † Illud solū adiungēs ꝙ ab ipsa ecclesia parochiali debet̄ canonica portio epo vt tradit. c. officij. ꝛ. c. requisisti. de testa. ꝛ tradit. d. m. in. c. ij. de
48 sepul. † Sed quo ad materiā nostrā ɔclusio sit ꝙ res oblate imagini vel statue, non debent̄ primo loco epo, vt etiā patebit statiꝫ, nisi ɔsuetudo, ꝓ̄scriptio, aut priuilegiū aliud haberet, vel nisi appareret expresse, ꝙ contemplatione episcopi oblatio facta esset, per ea que superius sunt explicata.
49 ¶ † Quo ad sextum quē diximus pretendere ius in dictis oblationibus, quē nos diximus esse ecclesia parrochialē, dōm est, ꝙ cōis conclusio est doc. ꝙ tales oblationes debentur dicte ecclesie parrochiali. hanc opi. tenet do. meus Joā. de imo. in. c. pa-
50 storalis. de his que fi. a prela. † Nam ecclesia parrochialis fundat intentionē super oibus obuentionibus spiritualibus ɔtingentibus. ī. parrochiam suā, vt. d. c. pastoralis. ibi vt singularuꝫ
51 ecclesiarum ꝓuentus. vñ † dicit ibi Host. ꝙ oēs decime, ꝛ oblationes, q̄ fiunt. ī. parrochiaꝫ, cedūt ecclesie parrochiali. Ad idē inducit do. meus. c. ad audientiam. de eccle. edi. per locū a spāli.
52 † nam si oblationes facte capelle, vel altari cedunt parrochiali ecclesie, ꝛ non capellano vt ibi ꝛ. ī. subijciam in. seq. q. fortius iste oblationes facte imagini. ꝛ eandem opi. tenet do. meus in. c. j. de succe. ab. intest. ꝛ in. c. qm̄ de deci. ꝛ eandem sententiam sentit
53 Gasp. calde. ɔsi. xv. sub rubrica de parro. † Mouent̄, qꝛ sicut eps̄ in tota diocesi sua fundat intentionē suam de iure cōi super

iuribus

iuribus episcopalibus, vt in.c.conquerente.de offic.ordi.ita re-
ctor parochialis ecclesie in parochia sua.c.ad decimas. de resti.
spo.lib.vj.⁊ hec opi.plus mihi placet in casu dubij.⁊ ꝓbatur ex
54 presse in.c.ex trāsmissa.de prescrip.† Predicta tñ procedūt, nisi
ꝯsuetudo, prescriptio, vel priuilegiū aliud haberet. Item predi-
ctam cōem opi.limita vt ꝓcedat in his oblationibus, que non
sunt ps integralis, aut subiectiua ipsius imaginis, vel statue, sed
sunt sepate a dicta imagine, vel statua. secus si fierent pars subie
ctiua, seu integralis ipsius imaginis, vel statue, qꝛ tunc acqrere-
tur dño imaginis, vel statue, per tex.in.l.si rē.§.si quis rei.⁊ in.§.
itē quecunqȝ.iuncta gl.de rei ven.⁊ in.l.quicqd.ff.de acq.re.do.
iūctis his, que dixi.s.in primo ṗsupposito. ⁊ sic ex ṗdictis Deo
duce.q.predicta, que quotidiana pōt esse, rōnabilr̃ est dclarata.
55 ¶ † Vlterius quero, cui querant̃ oblationes facte ad altare in
capella alicuius ecclesie. So.Cal.calde.consuluit, ꝙ sint paro-
chiani, per.c.pastoralis.de his que fi.a prela.⁊.c.ad audientiaȝ.
de eccle.edi.⁊.c.cū inter.de ver.sig.⁊ idē tenent do.Ant.⁊ dñs
meus in.d.c.pastoralis.no.ēt do.Dom.in.c.ex trāsmissa.de pre
sump.vbi dicit ꝙ debent esse rectores, ⁊ nō capellani instituti in
56 illa capella, vel altari.mouet̃, † qꝛ matrici ecclesie debent̃ obla-
tiones, que fiūt in ecclesijs, seu capellis sue parochie extra cor-
pus ecclesie sue, fortius si fiāt intra, lȝ in altari ad qd̓ alius est in
stitutus. Et hanc ēt opi.sentit Lap.alleg.lviij. vbi circa materiā
oblationū, ad quas qs tenetur facere ad altare, ⁊ ad quas quis
necessitatur diebus solēnibus, quibus necessitat̃ audire integraȝ
57 missam, ⁊ oblationē facere, ẜm ea que diximus.s.lib.iij. † Qua-
re cum qlibet teneatur ipsam missam audire in ꝓpria parochia,
vt in.c.ij.de paroc. ⁊ per ꝯñs in ea offerre, ideo si alibi audiant
missam diebus solēnibus, ⁊ offerāt, non ꝓpterea excusatur, quo
minus teneat̃ ecclesie parochiali, vnde tenet̃, vel mittere, qd̓ te-
58 nebatur offerre, vel alia vice duplā oblationeȝ facere. † Conclu-
dens etiam, ꝙ si ꝓprius rector parochianus licētiaȝ dederit au
diendi missam alibi, qd̓ facere potest, vt nota.in.d.c.ij. Is tñ, cui
ꝯcessio facta est, non potest in preiudiciū parochialis ecclesie al-
teri offerre. In ecclesia enim, in qua ex licētia audit missam non
tenet̃ offerre, sed si vult potest, sed non in preiudiciū ecclesie pa-
rochialis, nā talis licentia tanq̃ odiosa restringenda est, vt in re
59 gula odia.de reg.iu.lib.vj. † vnde sicut dispēsatio super absentia
studioꝝ causa non includit perceptionē fructuuȝ, nisi hoc expres
se dicatur, vt in.c.tue.de cleric.nō residen.ita vt hic. Nec dȝ ius
vnius ecclesie dare alteri.xvj.q.j.c.qcunqȝ. que diligēter sunt no
tanda, eo maxime, qꝛ quotidie seruatur ꝯ̃rium, propter ignoran
tiam, ⁊ defectū scientie, qui est in rectoribus parochialibus, sed
saltem deberent ipsi operā dare, vt hoꝝ iurium parochialiuȝ no
60 titiaȝ haberent. † ⁊ ꝙ dixi de oblationibus factis ad altare, ideȝ
⁊ in alijs oblationibus, que debētur ecclesie parochiali de iure,
nisi aliud exprimatur, vel nisi aliud habeat ꝯsuetudo, que hodie
quodāmodo est vniuersalis, qꝛ facte ecclesijs infra parochiam
cōiter sunt rectoris illius ecclesie, que ꝯsuetudo valet, vt dixi in
61 precedenti qōne, † vel nisi aliud habeat priuilegiū, prout habent
ecclesie regulariū, que ex priuilegio quodāmodo religionis reti-
nent omnes oblationes factas, ēt si fiant ad altare, vt est tex.in.
62 c.j.de statu mona.⁊ ēt in.c.nimis.de excess.prela. † Item qd̓ di-
xi, ꝙ oblationes que fiūt in parochia, vel.ī.parochiā alicuius ēt
in missa sunt parochiani, limitatur, nisi eps̄ fuerit ille, qui missam
celebrauerit, qꝛ tūc oblationes facte sunt ipsius, ēt si dicat missaȝ
63 in ecclesia parochiali, ⁊ sibi offerūtur a ꝓprio parochiano, † naȝ
tota sua diocesis intelligit̃ parochia sua, vt in.c.j.⁊.c. super eo.
de rapt.de offi.archipresby.c.ij.xvj.q.iij.c. lȝ in regulari. ⁊ ideo
sua sunt. nam ⁊ oia sub eius, ⁊ dispositione, ⁊ dispensatione con-
sistunt.x.q.j.c.j.ij.iij.⁊.iiij. hoc tenet Host.in tit. de paroch.§.in
quibus.ver.qd ergo si Episcopus, ⁊ Archi.de ꝯsec.dist.j.c.om
64 nis. † Subdit tñ Cal.in.d.ꝯsilio, ꝙ hoc limitandū est, nisi aliud
appareat per ꝯ̃riam ꝯsuetudineȝ, que seruāda est, ad qd̓ faciunt
que supius dicta sunt. Item limitat, nisi Eps̄ in vno loco nimis
longā traheret morā, ⁊ nimis frequenter celebraret, arg.c. sug-
65 gestum.de elec.⁊ de ver.sig.c.quid per nouale. ⁊ predicta ēt ex-
tendit Hosti.ad archiepiscopos, qd̓ mihi placet. † Et est ēt no-
tandum, ꝙ similiter oblationes facte in ꝯsecratione ecclesie per
tinent ad ipsum Epm̄.xviij.q.ij.c.pe.⁊ idem dōm est de oblatio
nibus factis in cōsecratione Episcopi, qꝛ debent esse Episcopi,
non assistentis, vt no.in.c.⁊ si qōnem. de simo. Sed circa obla-
66 tiones factas in missis occurrit notabilis dubitatio. † Pone ꝙ
statuto, vel ꝯsuetudine prescripta oblationes que fiunt die dñi-
co, debent esse prelati, ⁊ que fiunt in festo principali, debeant esse
Episcopi. venit festū principale in die dñica, dubitatur nunc, cu-
ius debēt esse oblationes, que tunc fiunt. Io.de ligna.in.c.fi.de
fer.tangit qōneȝ, ⁊ si recte memini, ꝯcludit pro episcopo, eādem
qōnem tangit Guil.de cu.in.l.fi.de offi.ꝓcon.sed quid dicat ad
67 presens nō potui videre. Sed pro prelato facit, † qꝛ qñcunqȝ si-
mul ꝯcurrunt causa naturalis, ⁊ accidentalis, ꝯsideratur natu-
ralis, non accidētalis.l.iij.in prin.ff.de tutel.instit.de rer.diui.§.
pauonū.⁊.l.j.C.de cura.furio. Sed in terminis nostris dies do
minicuȝ est naturalis, dies festi est accidētalis, ergo cedunt pre-
lato, vt.d.l.iij.in prin. Sed Bal.ibi format qōnem hanc, ⁊ deci
dit post Cy. ꝙ tales oblationes debeāt diuidi isto modo, vȝ ꝙ
oblationes, que facte fuerunt ꝯtemplatione diei dñice cedāt pre
lato, alie cedant Epō.facit.l.dies festos.C.de fer. non obstāt al
legata in ꝯ̃rium, qꝛ loquuntur in re indiuidua, sed nos loquimur
68 in re diuidua, que opi.vr̃ mihi iusta, ⁊ rationabilis. † nam quan-
docūqȝ causa naturalis, ⁊ accidentalis cōpatiuntur ad inniceȝ,
vna non tollit aliam, sed simul stant, ⁊ ꝯcurrunt, vt in omnibus
iuribus, in quibus cōcurrit obligatio naturalis, ⁊ ciuilis. ad qd̓
69 facit.c.pe.⁊ gl.de offi.dele.⁊ qd̓ ibi dixi. † Sed dubium est in co
gnoscendo, que oblationes dicantur fieri ꝓpter diem festum, ⁊
que propter diem dñicum, ⁊ maxime de oblationibus que fierēt
a proprijs parochianis ad altare, ad quas tenētur, ẜm ea que la
tius explicauimus, lib.iij.⁊ aliqd.s.tetigimus. nam de oblatio-
nibus, que fierent ab alienis parochianis, non vr̃ esse dubitatio,
ꝙ tales fieri vñr occasione festi, ⁊ similiter multe sunt oblatiōes,
que apertam hñt administrationem, que fiunt ratione festiuita-
tis. Dubium ergo vr̃ remanere in oblationibus factis a paro-
chianis. circa qd̓ videtur mihi dōm, ꝙ diuidi debeant per me-
dium, qd̓ ostendo hic. In eadem die ꝯcurrunt due qualitates, qꝛ
dies dñicus, ⁊ dies festiuitatis, ⁊ vigore cuiuslibet parochiani te
nentur offerre. Et est aduertendū, ꝙ ego arbitror, ꝙ teneantur
70 ad oblationē duplicatam, qꝛ ista est regula, † qꝛ quandocūqȝ ali
quis debet habere aliqd̓ premium vigore alicuius qualitatis, ⁊
due similes qualitates ꝯcurrunt in aliquo, debet habere duplex
premium. vnde si statutum ꝯcedit doctoribus salarium tantum
pro doctoribus, ⁊ tm̃ pro ꝓmotoribus, promotores, q sunt de
collegio, debent habere vtrūqȝ salarium, ẜm doc.in.l.cum que-
stio.C.de lega.per Bar.in.l.si seruus cōis.ff.de stipu.seruo.⁊.l.
titia.§.qui marthe.ff.de annu.leg.vbi Bar.per illū tex.in simili
71 dicit, † ꝙ si testator legat suis fratribus cappaȝ, ⁊ priori bibliaȝ,
ꝙ prior debet habere bibliam, ⁊ cappam. qd̓ etiam tenet Bar.
⁊ Io.de imo.in.l.doli.ff.de ver.obl.⁊ Archi.xij.q.v.c.qꝛ Ioan
nes. Quare in terminis nostris ita videtur dōm, nam cū iste due
qualitates eadem die ꝯcurrant, que si concurrerent diuersis die
bus tenerentur parochiani duas oblationes facere, ita videtur
dicendum, ꝙ pro eadē die ad duplicatas oblationes teneantur.
Quare cum oblationes diei dñici deberent esse prelati, ⁊ facte
die festiuitatis deberent esse Episcopi, per consequens diuidi de
bent inter Episcopum, ⁊ prelatum pro equali portione, nisi ob-
lationes essent proportionate.

SVMMARIVM

1 Oblatio si de re, ⁊ prophana facta est, qūo dispensari debeat.
2 Quid si est facta de re sacra, tunc non potest vendi.
3 Oblatio facta per aliquem ad certum vsum non potest per reci-
pientem ad alium vsum conuerti.
4 Donatio facta de re aliqua ad vnum vsum, non potest ad alium
vsum conuerti.
5 Altare vnum non debet discooperiri, vt aliud cooperiatur.
6 Oblatio facta ad certum vsum potest per sedem apostolicam in
alium conuerti vsum.
Sedes apostolica potest donata inter viuos commutare.
7 Oblatio facta per testatorem de aliqua re ad aliquem vsum, an
possit legatus de latere in alium commutare.
8 Sedis apostolice appellatione legatus de latere comprehendi
tur, vide.ī.nume.10.
Secus appellatione Romani pontificis.
9 Legatus potestatis plenitudinem non habet.
10 Testatoris dispositio ad certum vsum pro lege seruari debet.
11 Commutatio rei oblate, vel legate per legatum, ⁊ etiam Episco
pum de consensu heredis in alium vsum fieri potest.
12 Legatum factum ad certum vsum ad alium vsum citra princi-
pis voluntatem conuerti non potest.
13 Ius quesitum tollere etiam per viam contractus, ad supremaȝ
potestatem pertinet.
14 Ius tollere partibus non consentientibus, quod processit per

viam contractus, esset legem tollere.
15 Oblatio facta in certum vsum per viam vltime volūtatis de he-
redis voluntate in alium vsum cōmutari non potest.
16 Quid si in illum vsum ob aliquod impedimentum adimpleri
non possit.
17 Oblatum ad vnum vsum, si non potest impleri, heres debet con
sentire, vt in alium vsum conuertatur.
18 Et quando heres possit illud repetere.
19 Legatum ciuitati factum ad certum vsum non potest perpetuo
sine licentia principis in alium vsum cōmutari, sed cum licen
tia presidis temporaliter sic.
20 Legatus cardinalis prefecto pretorio equiparatur.
21 Oblatum potest in alium vsum cōmutari, si testator hoc expres-
serit, de cuius voluntate commutari debeat.
22 Oblatio, si ob modum non impletum ad heredem reuersum sit,
tunc de eius voluntate in alium vsum conuerti potest, licet te
stator nil dixerit.
Limitatio ad cle. ij. de relig. domi. ⁊ j. nume. 24.
23 Oblatio facta per viam contractus ad vsum pium etiam ex vo
luntate ipsius offerentis in alium cōmutari potest.
24 Oblatio facta per viam contractus in alium vsum commutari
per heredem contrahentis potest.
Pacta, ⁊ conuentiones ad heredes transeunt.
Heres potest quod defunctus potuit.
25 Oblationi modum adiectū non implens, quibus remediis com
pellatur.

¶ Libellus. xix.

1 DEcimonono † Pricipali loco supe-
rest, vt examinemus qd
fieri debeat de oblationibus receptis? So. dōm ar
bitror, ꝙ aut offerens non expressit, quid de re obla
ta fieri volebat, aut exp̄ssit. Primo casu, aut res oblata est pro-
phana, aut sacra. Si est pphana, tunc potest recipiens dispensa
re illam rem ad libitum, dūmodo dispensat in actus licitos, ⁊ ho
nestos, ⁊ sibi non interdictos, ex quo res oblata est effecta sua, ⁊
rei sue, vt dictū est, qlibet est moderator, ⁊ arbiter, vt. l. in re man
data. C. man. vnde posset dispēsare in equos, canes, ⁊ porcos, vt
2 dicit glo. x. q. j. c. hanc ꝯsuetudinem. ⁊ ibi Hugui. † Si vero res
oblata esset sacra, nō posset recipiens vendere, aut illam aliena-
re, vel ad prophanos vsus ꝯuertere, vt no. glo. x. q. ij. c. hoc ius
porrectum, ⁊ probatur expresse in regula qui semel Deo, cū sua
materia, de regul. iur. libro. vj.
3 ¶ † Scdo casu principali, qñ offerens expressit quid fieri vole-
bat de re oblata? Non est dubiū, ꝙ non potest recipiens illā con
uertere ad alium vsum, q̄ȝ expressum. Nam vt superius explica
tum fuit, potest qs in traditione rei sue, ad quam tradendaȝ, vel
dandaȝ non necessitabatur, adiicere ꝯditionem, quam vult, dū-
modo honestam, ⁊ licitā, vt. l. in traditionibus. ff. de pact. de se-
pult. c. de his. xviij. q. ij. c. eleuterius. ⁊ illa seruanda est in cle. ij.
de relig. domi. ⁊ l. legem. C. de pact. ⁊ l. legem. C. loca. alias agi
potest ꝯtra non seruantem, vt traditur in. d. l. in traditionibus. ⁊
4 dictis iuribus. † Donata enim, vel relicta ad vnum vsum nō pos
sunt regulariter in alium vsum ēt pium conuerti, vt tȝ glo. Lau.
zen. ⁊ doc. in. d. cle. ij. de reli. do. facit de ꝯsecra. dist. ij. c. reuera. ⁊
5 ꝙ no. in. l. j. C. de rei vx. ac. † Neqȝ enim dȝ discooperire vnū al-
tare, vt aliud cooperiatur, de preben. c cum causam. de fo. cōpe.
c. ex tenore. C. qui pot. in pig. hab. l. assiduis. auct. nisi rogati. C.
ad treb. in auc. qūo ap. epi. §. si vero non fecerint. qd procedit ēt
si ad hec accederet auctoritas Epi, vel cuiuslibet alterius infe-
6 rioris a sede apostolica, vt. d. clem. ij. † Sed per sedē apostolicaȝ
potest cōmutari in aliuȝ vsum, per tex. in. d. cle. qr contingit. naȝ
tex. ille loqtur per verbum largitione, ⁊ sic comprehendit ēt ob-
lata inter viuos, ⁊ relicta in vltima volūtate, vt dicit ibi gl. vnde
non solū de legatis ad pias causas in certos pios vsus potest di
sponere cōmutando in alium vsuȝ. De qbus etiam probatur in
cle. dudum. §. fi. de sepul. Sed ēt de donatis inter viuos, qr ipse
est insolidum gubernator vniuersalis ecclesie, cuius caput est ec
clesia Romana, ⁊ ideo ad ipsum, tanq̄ȝ ad caput pertinet ad sin
gula membra alimenta transfundere. ix. q. iij. c. cuncta per mun-
dum. ⁊. c. per principalem. facit de excess. prela. clemen. j. §. prete
rea. sicut in simili de principe seculari dicimus ff. de administra.
re. ad ciui. perti. l. j.
7 ¶ † Sed circa predicta dubitari potest, vtrum salteȝ auctorita-
te legati de latere possit fieri hec cōmutatio? Sol. gl. in dicta cle
men. ij. de reli. domi. in ver. apostolice. tenet ꝙ non. pro qua opi.
videnda sunt, que diximus in. c. officij. de sent. excōmu. xxiij. dist.
princi. articu. iij. questio. prin. primo mēbro. ver. xxxiiij. Lap. ve
ro predictā clemen. alleg. in ꝯtrarium, qd no. idem Jo. an. in. c. si
abbatem. de elec. lib. vj. ⁊. c. auctoritate. de priuileg. eod. lib. vbi
dicit, ꝙ aliud est dicere sedis apostolice, aliud Romani pontifi-
8 cis, † qr appellatione sedis apostolice comprehenditur legatus
de latere, sed appellatione Romani pontificis non ꝯtinetur. vn
de cum tex. in dicta clemen. ij. loquatur per verbū apostolice se-
dis, per ꝯsequens videtur, ꝙ legatus de latere possit hanc com-
9 mutationem facere. † Sed hoc non obstāte dicit, ꝙ legatus hoc
non poterit, qr posse hanc cōmutationem facere, dependet a ple
nitudine potestatis, qua caret legatus, de preben. per litteras. ⁊.
c. dilectus. Nam hoc igitur de eo, ꝯtra quod nil aliud est dispo-
10 nere, q̄ȝ disponere ꝯtra legem, quod soli principi licitum est, † naȝ
dispositiones testatoris facte ad certū vsum debent pro lege ser
uari. xiij. q. ij. c. vltima voluntas. in auctēt. de nupt. §. disponat. ⁊
ideo nomine apostolice sedis non cōprehenditur legatus, sed so
11 lus Papa. † Quod tñ dicit Pau. procedere, nisi heres consen
tiret, qr tunc posset fieri non solum per legatum, sed ēt per Epi-
scopum. alleg. no. per Jo. an. post Inno. in. c. fin. de testam. Sed
tu aduerte, qr licet Lap. loquatur, qñ oblatio eēt facta per viaȝ
vltime voluntatis, quo casu dico, ꝙ ēt legatus de latere nō pos-
12 set cōmutare. † Ad qd adduco tex. in. l. legatum. ff. de administ.
rerum ad ciuita. pertinen. vbi tex. vult, ꝙ legatum factū per te-
statorem ad certum vsum non potest in alium vsum ꝯuerti citra
principis auctoritatem. Tñ idem ego arbitror, qñ est facta inter
13 viuos, † qr tollere ius suum quesitum ēt per viaȝ contractus per
tinet ad habētem supremam potestatem, vt traditur per Inno.
⁊ docto. in. c. que in ecclesiarum. de ꝯstitu. ⁊ not. in. l. quatenus.
C. de precib. imperato. offeren. Hec ergo cōmutatio non potest
fieri sine auctoritate sedis apostoli. vnde auctoritate legati non
potest fieri, qr vt patet ex supioribus, istud est de reseruatis prin
14 cipi. † Nam etiam tollere partibus non ꝯsentientibus, qd pro-
cessit per viam ꝯtractus esset legem tollere, vt. l. legem. C. de pa-
ctis. ⁊. l. legem. C. loca. ⁊ in. l. in traditionibus. ff. de pact. ⁊ ideo
legatus non potest, vt dictum est, facit text. ⁊ quod ibi no. glo. in
ver. sede. in. c. si postquam. de elec. libro sexto.
15 ¶ † Arbitror tñ in hoc esse differentiam, an per viam vltime vo
luntatis, vel ꝯtractus fiat oblatio in certum vsum pium, qr pri-
mo casu ēt accedente voluntate heredis, nō potest per inferioreȝ
fieri cōmutatio in alium vsum, lȝ contrariū voluerit Lap. ⁊ ma-
le, ſm qd tenet Zaba. in clemen. ij. de religio. domi. ⁊ Jo. de icro.
ibi, ⁊ mihi placet, cum non agatur de voluntate heredis, cui pos
sit renunciare, sed de seruāda voluntate defuncti. facit quod no.
Bar. in. l. legatum. ff. de vsufru. lega. ⁊. l. legatū. ff. de administr.
16 rer. ad ciuita. perti. † Quod tñ multipliciter limitanda est. Pri-
mo, si modo tale relictū in illuȝ vsum potest seruari ad illū vsuȝ,
⁊ ad ipsum sufficit. Secus si de facto propter aliqd impedimen
tum non posset adimpleri in illum vsum, puta reliquit ꝙ certum
oratorium leprosoꝝ, vel hospitale edificaretur in certo loco, ꝙ
non potest ex aliqua causa ibi fieri, vel non sufficit pecunia reli-
cta ad explendum, qd testator voluit, nam hoc casu de consensu
partium, ⁊ auctoritate non solum legati, sed ēt Episcopi potest
fieri hec cōmutatio, vt not. Innoc. c. nos quidem. de testam. no.
Barto. in dicta. l. legatū. ff. de administra. rerum ad ciui. perti.
facit. l. fin. ff. de ope. pub. tenet Joā. de ligna. in dicta clemē. ij. de
relig. domi. ⁊ in clem. exiui. de verbo. signifi. in tracta. minorica-
17 rum. ⁊ per Bart. in trac. minoricaꝝ. lib. ij. distinc. ij. c. iij. † vnde
non potest heres, pp̄ter hanc causam repetere relictum, sed de-
bet conuenire, ⁊ ꝯsentire, vt in alium pium vsum, ⁊ modum com
18 mutetur, vt. d. l. legatum. † Predicta tñ procedunt, nisi testator
adiecerit, ꝙ si legatum, seu relictum non posset adimpleri ad il-
lum vsuȝ, ad quem testōr reliquit, ꝙ tunc reuertatur ad heredeȝ,
qr tunc potest hr̄s repetere, vt. l. liberto. §. lucius. ⁊ ibi no. Bar
to. post glo. ff. de annu. lega. ⁊ similiter sua voluntate posset tunc
in alium vsum cōmutari, vt statim dicam. ¶ Scdo limitarem, si
modo cōmutatio in alium vsum non fieret perpetuo, sed tempo
raliter ex aliqua iusta causa, ⁊ pro hac limitatione allego tex. sin
19 gulareȝ in. l. j. C. de expen. ludo. lib. xj. † vbi patet, ꝙ relictum fa-
ctum ciuitati ad certum vsum non potest perpetuo deputari ad
alium vsuȝ sine licentia principis, sed cum licētia presidis potest
temporaliter cōmutari. Ex causa igitur temporali potest cōmu
20 tari cuȝ auctoritate Episcopi, ⁊ legati maxime cardinalis, † cuȝ
tales equiparentur prefecto pretorio, vt not. glo. ⁊ Bal. in. l. j.
21 ff. de offic. prefec. preto. ¶ † Tertio limitatur, si testator expresse
disponit,

disponit, ꝙ auctoritate Episcopi, vel ex alterius voluntate, puta heredis, vel alterius possit cōmutari in alium vsum. nam ēt hoc casu seruanda est volūtas defuncti, prout disposuit respectu modi implendi de relicto per eum facto, postꝙ testator voluit, ꝙ auctoritate inferioris, vel ex voluntate illius posset querti in alium
22 vsū, dūmodo vsus esset honestus. ¶ † Quarto limitatur, si propter non adimpletū modū relictū redysset ad heredem, qꝛ tunc voluntate sua posset fieri cōmutatio in alium vsum, ꝙuis testator nihil dixisset, ꝛ ratio patet in promptu, qꝛ rei sue, vt dictū est, quilibet est moderator, ꝛ arbiter. Et notabis diligenter predi-
23 ctas nouas limitationes ad dictam clem. ij. de reli. domi. † Sed qñ per viam contractus fuit facta oblatio in aliquem piū vsum, non est dubium, ꝙ non solū auctoritate Episcopi, vel legati, sed etiam ex ꝓpria voluntate ipsius offerentis potest fieri cōmutatio, argu. c. j. de reg. iur. ꝛ regula nihil tam naturale. ff. de reg. iur.
24 ꝛ. l. ab emptione. ff. de pact. † Sed dubiū maius mihi est, vtrum hoc casu ex voluntate heredis ꝯtrahentis possit hec cōmutatio fieri, ꝛ videtur mihi affirmari posse, ꝙ sic, qꝛ pacta, ꝛ ꝗntiones regulariter reales sunt, ꝛ ad heredem transeūt, vt. l. iuris gētiū. §. pactorum. ꝛ. l. tale pactum. ff. de pact. ꝛ ideo ꝙ potuit defunctus, potest etiam heres, cui ex ꝯtractu defuncti quesita est obligatio, sicut ipsi defuncto, qđ etiam not. est ad limitationē d. cle.
25 ¶ † Quid aūt si per recipientem relictum, vel oblatum ꝗrtendum in certum vsum pium non adimpleatur modus adiectus, quibus remedijs agendum est, vt impleatur? Dicendum, vt traditur per Bar. in. l. qbus diebus. §. terminus. ff. de ꝯdit. ꝛ dem. ꝛ cuius auctoritate, ꝛ diligentia, dicendum, vt traditur in dicta clemen. ij. de relig. domi. ꝛ de vtroqꝫ latissime dixi in tractatu de modis, ꝛ causis adiectis in vltimis voluntatibus, ꝛ ꝯtractibus.

SVMMARIVM

1 Questores elemosinas, ꝛ oblationes recipiētes, q̄les esse dēant.
2 Orator quid sit.
3 Boni, ꝛ prudentes viri officium quale sit.
4 Questores etiam dicuntur exhortatores.

¶ Libellus. xx.

1 Posteriori † Loco, qꝛ sepe cōtingit, ꝙ non solū ecclesie, hospitalia, ꝛ loca pia accipiunt oblationes, que sponte ad ipsoꝝ loca ab offerentibus portantur, sed propter locoꝝ ipsorum necessitatem, mittūtur aliqui questores qui prouincias, ꝛ ciuitates circuēt, querēdo, postulando, ꝛ recipiēdo oblationes, ꝛ elemosinas. Quare merito dubitari potest quales debeant esse ipsi questores. In quo articulo breuiter dicendū est, ꝙ tales questores debent esse viri litterati, ꝛ veri confratres ipsoꝝ mittentium, ita ꝙ tanꝙ veri fratres illius loci verum signū portent, vt est tex. expressus in. c. tuaꝝ. de priuileg. Quod est notandū contra istos cerretanos, qui vadunt querendo pro oblationibus, ꝛ elemosinis hospitalis sancti Antonij de Uiēna, Sanctispiritus de Urbe, sancte Marie de Rōcisualle, qui cum sint veri laici, ꝛ vxorati assumunt falsum habitum, ꝛ signum illius religionis, ꝛ vt plurimum sunt homines illitterati, ꝛ pleni mendacijs, ꝛ confusionibus, ꝛ cerretana facūdia non solum simplices mulierculas, sed etiam imprudentes homines plerunqꝫ decipiunt. Atqꝫ vt nos studijs liberalibus operam damus, ita ꝛ illi fallacijs, ꝛ deceptiue facundie studia sectātur, ꝛ colunt, ꝛ ille apud eos digniori loco prestantiori extimatione habetur, qui dulcibus, ꝛ mellifluis verbis aptius fallere didicit. Placet facundia, ꝛ vt taliū locorum rectores viros litteratos, ꝛ facundos mittant, qui suasionibus, ꝛ veris argumentis, ꝛ rationibus catholicos viros ad oblationes prouocent in medium deducentes loci indigentiam, atqꝫ necessitatem in quam, pios, necessarios, misericordes vsus oblationes ꝗrtuntur. Quot, quales, quātos, ꝛ ꝙ vberrimos, ꝛ animabus nostris saluberrimos fructus ex ipsis oblatiōibus offerentes recipiant, sicut ex supioribus a nobis explicatis faci-
2 lime colligi pñt. † Intelligere. n. eos opꝫ, ꝙ orator est vir bonus dicēdi pitus. Quare hmōi questores, neqꝫ mentiri, neqꝫ menda-
3 cium dicere debent. † Bonus enim vir prestare debet, ne mētiatur, prudens ne mendacium dicat. faciunt nota. xxij. questio. ij. c. primum. ꝛ. c. is autem. ꝛ. c. animaduertendum. ꝛ. c. is qui. Caueant ergo mittentes huiusmodi questores, ne alios ꝙ eiusdem loci fratres laicos, vel clericos falso eorum signo mittant, quoniam his a quibus ipsos missos esse constiterit per totam illam prouinciam, ad quam missi sunt per archiepiscopum debet que-
4 sture officium interdici. † Ipsi vero questores, quos etiam iura quandoqꝫ exhortatores appellant. Si laici sunt excōmunicari, si vero clerici ab officio, ꝛ beneficio suspendi debent, vt est text. in dicto. c. tuarum. de priuileg.

¶ Hec ergo sunt integerrime, atqꝫ pijssime Urbane, que in presentiarum in materia oblationum mihi Mariano Socino Senensi litteris mandare visum fuit. Laus Deo omnipotenti.

FINIS

Tractatus perutilis: ꝛ quotidianus, de oblationibus Celeberimi Iur. vtriusqꝫ interpretis do. Troyli Maluitij Bononiensis, feliciter incipit.

¶ Reuerendo patri iuris pontificij egregio interpreti, ac canonico Bonoñ. do. Ludouico amuzolis, Troylus maluitius iuris vtriusqꝫ interpres, canonicusqꝫ Bononiēsis minimus salutem.

Interpellaueras Me vir reuereñ. ac iuris pontificij interpres egregie Ludouice amuzolis, vt in questione illa, vtrum oblationes imagini sancti facte infra parochiam cōstitute parochiano, vel diocesano debeantur, remissiones in iure collectas ad te delegarem, quas tā in iure ciuili, ꝙ pontificio diligentissime perquirens, luculenter satis ad te missurus ꝯgesseram. In quibus animaduertens te in huius rei veritate enucleanda non parum laboris impensurū fore, ꝛ potissime cum senio, vt tu es ꝯfectus, carthaꝝ pigere soleat reuolutio, mea stetit sententia his in diebus festiuitatis dñice, quibus lecture non vacamus, per qđdā opusculū, ꝛ quidem compendiosum te in eo, qđ de iure dubitas pro viribus certiorē reddere. Qđ equidem libentius peregi tum, vt partem aliꝙ amoris erga te mei dilucide percipere valeas. tū etiā vt si abesse me aliqñ, vel forte, vt humanum est, oppetere cōtigerit Troyli tui maluetij recorderis, qui septem, ꝛ viginti iam elapsis annis, te non solū vt fratrem cōcanonicū, sed velut patrē summa, sicut mereris, ꝓsecutus est veneratione. Hunc igitur libellū vir reuerende tuo nomini dedicatū benigne suscipies. In quo si quid, ꝙ aures tuas offendat ingenij mei tarditati, si vero aliquid iuri ꝯsonum, ac laude dignū inueneris, diuine maiestati bonorum omnium largitrici attribuendum esse censeas.

¶ De oblationibus ecclesie, vel altaris, seu imagini Dei, vel alicuius sancti factis, Opusculum incipit.

Dubitatio Talis extitit anno domini. M. cccclxxix. pullulante in hac regia ciuitate Bononie morbo, ꝛ quidē grauiter epydimie, beatissima virgo, ac omnium fidelium parens deuotissima sūmam sue deitatis volens ostendere potentiam, nōnulla cepit exercere miranda, tam in personis morbū ipsum, ꝙ alias quascūqꝫ infirmitates patientibus eidem deuote vouētibus media quadam eius imagine in porticu ecclesie sancti spiritus verecundoꝝ depicta in galerie regione. j. parochiaꝫ sancti Andree ibidem vicini situate. ad quā cum tota fere ciuitas, ꝛ potissime mulieres, tanꝙ genus magis deuotum, necnon peregrini, ꝙ plurimi cum votis tam argēteis, ꝙ cereis, imensisqꝫ oblationibus confluerent, de quattuor extitit dubitatum. Primo, an licitum sit facere oblationes imagini Dei, vel sanctorum. Scdo posito ꝙ sic, a quibus dicte oblationes, ꝛ de quibus rebus possint recipi. Tertio, cui applicari debeāt, an. s. dño loci, puta administratori dicte ecclesie, vt est in casu nostro, vel dño loci priuati, vt si ꝯtingeret oblationes fieri alicui imagini depicte in pariete domus priuati, an Xo debeāt applicari Deo. Quarto dato, ꝙ applicent̄ Deo, quis eas habere debeat noīe ipsius Dei, an Eps loci, an vero parochianus presbyter. j. cuius parochiam est imago, cui facte sunt oblationes

SVMMARIVM

1 Disputatio omnis a diffinitione proficisci debet.
2 Oblationum prima species quid sit.
3 Oblationum secunda species.
4 Tertia species oblationum que sit.
5 Et que sit quarta species.
6 Oblationem imagini, an facere liceat.
7 Picturas in ecclesijs fieri, quare per agatense concilium prohibitum fuit.
8 Picturas, et imagines sanctorum facere prohibitum non est.
9 Imagines sanctorum, quare a christianis venerentur.
10 In latria que requirantur, et que in dulia.
Latria quid sit.
Dulia quid sit.
11 Deus quomodo adoretur.
Imagines, et crux quomodo adorentur.
12 Latria, et dulia inter se differunt.
13 Picturis, et imaginibus hodie vti licitum est, et .x. nu. 16. et. 17.
Greci quare picturis vtuntur solum vsqz ad vmbilicum, inferius non.
14 Picturas, et imagines non licebat facere, sm vetus testm.
15 Imagines quare ab initio Deus prohibuerit.

Dubium primum.

1 Circa primum † Dubiu ante omnia premittendum esse censeo, qd eleganter dixit Cice. in .j. officiorum, li. circa prin. Omnis inquit que a rone suscipitur de re aliqua disputatio, dz a diffinitione pficisci. refert Bal. in preslud. feu. in .v. col. que originalis phi in .vj. topicoz libro fuit sententia, necno de mente iurisconsulti, in quapluribus locis. et maxime in .l. j. ff. de testa. et in .l. j. ff. de tutel. cu simi. Quare cuz de oblationibus, de qbus .s. in rubro premisi, in presentiarum sim tractaturus, ante oia de oblationibus hmoi quiditate querendum est. Item quot sint oblationu species, et sequotus Host. in suma de paroch. in .§. ij. ver. hic tn sciendum est et c. dico tres esse spes. Prima est alicuius rei, Deo, vel ecclesie inter viuos spote facta donatio. et de hac principaliter in hoc opere fiet sermo, et hec erit sua diffinitio. Scda spes est alicuius rei donatio Deo, vel ecclesie causa mortis facta, que ad instar, et exemplum legatoz hodie redacta est, vt ide iuris sit in vtrisqz, vt insti. de donat. in .§. ij. sm Hug. qd vt dicit Host. aliud non vr, qz mortuarium, siue legatum, vel relictu pro anima, de quibus in .c. officij. et in .c. requisisti. de testa. et in .c. si. de reb. eccle. non alie. et in .c. querente. in. §. j. de offi. ordin. Tertia species est quotidiana, et vsualis, qz faciunt fideles ad altare, vel manum sacerdotis, et hec presbytero parochiali soluenda est, qui pro populo orare dz. et de hac aliqd
2 dicaz .j. in quarto dubio, circa fi. in quada mea distinc. † Possumus, et aliter dicere, qp quattuor sunt species oblationu. Prima, vbi aliquid exhibetur in cultum diuinu ad actum latrie pertinente, sicut est oratio, et talis oblatio dr sacrificium, iuxta illud psalmiste in psal. lj. dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, iuncta gl. ibi, que dicit, qui talia sacrificia vnr offerre domino in odore suauitatis. et ita intelligatur qd habetur Exodi. xxix. c. vbi dicitur offerens totu arietem in incensum super alta-
3 re oblatio est dno, et odor suauissimus. et idez hr Leuit. ij. c. † Secunda species oblationis est, vbi aliqd Deo exhibetur cu quadam pfessione, iuxta illud qd habetur Deute. c. xxvj. et hec oblatio fit de fructibus, qui de terra pcipiuntur, et offeruntur Deo in recognitionem dnici beneficij, quasi quis pfiteatur se a Deo fructus terre percipe. Et ideo ad aliqd Deo exhibendum se obligat, iuxta illud Paralipomenon primo. c. vlt. que de manu tua
4 accepimus, dedimus tibi. † Tertia species est, vbi oblatio de necessitate fit ad sustentationem ministroz Dei, et hec pertinet quo ad decimas, que dnr offerri, iuxta illud Exo. xxij. decimas, et pri-
5 mitias non tardabis offerre dno. † Quarta species est, vbi aliquid offertur diuino cultui deputandu, puta in vsum ministroz ecclesie, vel alicuius pij loci exponendu, et hec oblatio fit voluntarie, de qua hr Exo. xxv. ab homine qui offert vltroneus eas. s. oblationes accipietis et c. et de hac quarta specie oblationis noster erit hic sermo. et has quattuor species oblatiois premisit solenis doc. Maria. soci. in suo trac. oblationum in primo libello
6 in prin. † His pro clariori intelligentia sic premissis, videbatr dicendum, qp no liceat facere oblationem imagini, cu ipsa imago sit reprobata, iuxta illud Exo. xx. c. non facies tibi oem similitudinem eoz, que in celo, vel in terra, vel in aqs, vel sub terra sunt. Itez ibide non facies sculptile, neqz imagines. Ite Leuiti. xxvj. c. non facietis idolum, neqz sculptile. Faciat illud pphete in psalmo. xcvj confundantur omnes qui adorat sculptilia, et qui gloriantur in simulachris suis, et in psal. cxiij. simulachra gentiu, argentum, et auru, opera manuum hominum, similes illis fiant, qui fa-
7 ciunt ea, et omnes qui confidunt in eis. † Et ideo forte hac ratione motum concilium agatense, phibuit picturas in ecclesijs fieri, et qp colitur, et adorat in parietibus depingi, sm Guil. duranti in rationali diuinoz officiorum in .j. parte, in rubri. de picturis, et cortinis, et ornametis ecclesie, qui alleg. ad hoc .c. placuit. de consecr. dist. iij. Sed no reperio ibi decretalem incipientem placuit, que hoc pbet, vnde Archi. in .c. sexta. ea. di. in fi. dicit qp concilium eliberranum fecit dicta prohibitionez, et alleg. qd habetur Bro. li-
8 bro. iij. c. placuit picturas et c. † Sed in contrium qd non sit prohibituz facere imagines, vel picturas Dei, vel sanctoz probatur in. c. perlatum. ea. dist. vbi Grego. scribens Masilien. episcopo sic inquit. Aliud per picture historiam qd sit adorandum addiscere, naz qp legetibus scriptura hoc idiotis prestat pictura cernentibus, qr in ipsa ignorates vident, qd sequi debeant. In ipsa legunt qui litteras nesciut, vnde et predictis getibus pro lectione
9 pictura est. † Idem pbatur in .c. venerabiles imagines. ea. dist. vbi dicit littera, venerabiles imagines christiani non deos appellant, nec seruiut eis vt dijs, neqz spez salutis ponut in eis, nec ab eis expectant futurum iudiciu, sed ad memoriaz, et ad reuocationem primitiuoz venerantur eas, et adorant, sed non seruiunt
10 eis cultu diuino, nec alicui creature. † Et glos. ibi sup illo verbo adorant, declarado dicit. s. latria, in qua exigunt charitas dilectionis, et multitudo sacrificioz, et veneratio. In dulia vero vnu, scz veneratio, et in hoc sensu sm illa gl. possumus qualibet rez sacram adorare. i. reuerentia exhibere. et sic sm Archidy. ibi, due sunt species adorationis latria, et dulia. Latria est seruitus, siue cultus soli Deo deditus. Dulia est seruitus, que debet creature.
11 Unde versus. Dulia fit seruo debet latria Christo. † Adoramus ergo Deu ipsum diligendo, super oia credendo in eum sacrificia offerendo, et super oia reuerentiam exhibedo. Sed adoramus cruce, et imagines reuereriam exhibendo, non aut in eas credendo, nec super oia diligendo, nec sacrificiuz impendendo. hoc. n. esset idolatriam comittere, vt in .c. accesserunt. de consec. distin. ij. et in .c. j. de cse. dist. iij. sm ipsuz Archid. in .d. c. venerabiles. Facit ad predicta gl. no. in .c. si canonici. §. fi. et ibi Domi. de
12 sanc. Gemi. de offi. ordi. lib. vj. † Et de differentia inter duliaz, et latria, vide Tho. ij. ij. q. ciij. arti. iij. idem pro hac opi. allegari potest illud euagelij Math. xviij. transumptiue vero in .c. iaz nuc. xxviij. q. j. vbi Christus vr approbasse imagines, inquatuz interrogauit iudeos dices, cuius est hec imago, et illi rnderunt Cesaris, ipse vero dixit, reddite que sunt Cesaris Cesari, et que sunt Dei Deo. si. n. no reprobauit imagine simplicis hois, multo minus vr reprobasse imagines sanctoz. Item adduci posset text. in .d. c. sexta. vbi fit mentio de pictura agni representatis Christum, per que tex. sequutus hanc opi. dixit ibi Archi. derogatuz esse dicto concilio Elibertano. et et per generalem consuetudinez ecclesie, et ita dicit tenere Uguccione. Ad allega. tn in contrarium non rndet, nec vllam de eis facit mentionez, sed Guili. in loco .s. alleg. de ipsis mentionem faciens ea vr intelligere, qn immoderate vteremur picturis, et imaginibus. moderate vero vti picturis ad representandu mala vitanda, et bona imitanda, dicit non esse reprehesibile. et alleg. illud qd dixit dns ad Ezechielez. Ingredere, et vide abhominationes pessimas, quas isti faciunt, qui ingressus vidit oem similitudinem reptiliu, et animalium, et vniuersa idola domus Israel depicta in pariete. ad hoc et alleg. potest illud Exo. xx. non facies tibi oem similitudinem eoz que in celo, vel in terra et c. de quo metionem feci .s. in prin. et sic predi-
13 ctam opi. † qp licitum sit vti picturis, et imaginibus, tenuit et ipse Guil. dices, qp Greci similiter vtuntur eis pingetes illas solum, vt fertur ab vmblico .s. et non inferius, vt ois stulte cogitationis occasio tollatur, nullam tn sm eum faciunt sculptilez imaginem
14 propter illud Exo. xx. c. de quo .s. memini. † Ego vero in hoc tenendo eandem opi. aliter dicerem. Aut loqmur sm legem veteris testameti, et procedant allegata pro parte negatiua. s. qp non liceat facere imagines, vel picturas, aut loqmur sm legem noui testamenti, et pcedant adducta pro parte affirmatiua. Ratio di-
15 uersitatis pot esse. † Nam prenoscens ab initio ipse Deus eternus, qp instinctu nature scdarie hoc est celoz homines erant inclinati ad idolatria, per illud qd dixit Leuitic. xxvj. qd .s. retuli, puta ad

puta ad colenduꝫ planetas loco deorum, vt olim faciebant, naꝫ
aliqui colebant Lunã, aliqui Solem, aliqui Venerem, aliq Io-
uem, ⁊ sic de singulis voluit ꝓhibere imagines, ⁊ oia sculptilia,
ne per representationem in eis factã faciliorem haberent homi-
nes materiam faciendi sibi deos falsos, cũ ipse solus sit deus ve
rus, ⁊ per ꝯsequens illud venturum erat in opprobriuꝫ maiesta
tis sue, ⁊ potissime cũ adhuc Christus ipsius Dei filius nõ esset
incarnatus, nec sancti ẽt adhuc essent, pro quoꝝ meritis, ⁊ exem
plo, ac vite imitatione, ⁊ .j. dicam imagines merito fieri possent.
16 †In presentiarum vero cũ Christus sit incarnatus, ⁊ morteꝫ ob
humani generis redemptionem passus. Item martyres pro ip-
sius Christi fide mortui. ceteriqꝫ sancti bonis, ac perfectis operi
bus eum imitãtes in celesti patria secum gaudentes reperiãtur,
visum fuit ecclesie sancte non esse incõueniens facere imagines,
vel picturas, vel sculptilia, non solum Christũ, sed etiaꝫ sanctos
ad ipsoꝝ imitationem representantia. Nam vt dixit beat. Tho.
de aquino in .iiij. sententiaꝝ per nõnullos relatum, lꝫ in fonte in-
uenire non potuerim ad alterius imitationem facte sunt imagi-
nes. idem voluit Archid. in .d.c. sextã. in prin. ⁊ fuit etiã de men
te Guil. in loco .s. allega. que ratio imitationis cessauit ante ad-
uentuꝫ Christi, ⁊ sanctoꝝ, ergo debuit cessare ꝯfectio imaginuꝫ,
⁊ picturarum, argu. c. cum cessante. de appella. ⁊ in .l. adigere. §.
17 quamuis. de iure patro. †Et per hoc ꝯcludo, ꝙ hodie ſm legeꝫ
noui testamenti, quam nos christiani sequimur, non est prohibi-
tum facere imagines, vel picturas, vel sculptilia Dei, vel sancto
rum eos representantes, vel representantia, ⁊ per consequens li
citum est eis facere oblationes.

SVMMARIVM

1 Oblationes a quibus recipiende non sint, ⁊ .j. nu. 3.
Gazophilatium quid sit.
2 Argumentum a sufficienti partium enumeratione validum est.
4 Elemosina a meretrice accipi potest.
Idem ab opprimente rusticos, sed non oblatio.
Rationem diuersitatis, vide .j. nume. 11.
5 Excõmunicatus quare elemosinã, ⁊ non oblationeꝫ facere põt.
6 Elemosina, licet fiat in publico, tamen genus elemosine non mutatur.
7 Decime a meretrice, ⁊ excommunicato, ⁊ ab aliis licite recipiuntur, vide .j. nume. 18.
8 Oblationes criminosorum, quando crimina notoria sunt, recipi non debent, ⁊ .j. nume. 9.
10 Exempla regulam non restringunt.
12 Elemosina qualis Deo placeat.
13 Bona illicite acquisita in bonis nostris non sunt.
14 Mercedem postribuli non accipias, quomodo intelligatur.
15 Oblationes a quocũqꝫ recipi possunt per positos in necessitate.
16 Necessitatis tempore omnia cõmunia sunt.
17 Necessitatis tẽpore necessaria ab excõmunicatis emi possunt.
19 Meretrix non publica, puta amasia alicuius teneť erogare pauperibus, quod habuit ab amasio intuitu luxurie.
20 Oblationes imagini fieri non potest de illicite acquisitis.
21 Hostie impiorum abhominabiles sunt, que ex scelere offerũtur.
22 Oblationes non licet facere etiam de iuste acquisitis, vbi in alterius preiudicium tenderet.
23 Pater filium exheredare non debet, vt Deum heredem instituat.
24 Pater non dicitur facere actum pium, si depauperando filiuꝫ, pauperibus relinquat.
25 Patri infideli potius subueniendum est, q̃ꝫ extraneo fideli.
26 Oblationes facere non licet de licite quesitis, vbi scandaluꝫ oriturum est.
27 Prelatus non debet premouere causam ecclesie, quando ei fit preiudicium.
28 Papa non potest cõmittere crisma clericis inferioribus, quando oriturum est scandalum.
Papa quare sibi successorem eligere non potest.
29 Rem meam recuperare non possum, licet mihi non administretur iustitia, vbi oriretur scandalum.
30 Emphiteota quando per dominum propria auctoritate expelli possit.
31 Oblationes fieri non possunt de licite quesitis, quando ex hoc oriretur superioris contemptus.
32 Meretrix, licet turpiter faciat, non tamen turpiter accipit.

Dubium secundum.

Apio secundum Dubium, ⁊ da
to ꝙ sit licituꝫ
facere oblationes imagini. queritur a quibus dicte
oblationes, ⁊ de qbus rebus possint recipi. et quan
tum ad personas reperio no. tex. in .c. oblationes. xc. distinc. vbi
1 dicitur. † Oblationes dessidentium fratrum feneratoꝝ, rapto-
rum, virginum, ⁊ oppressoꝝ pauperum, neqꝫ in sacrario, neqꝫ in
gazophilatio recipiantur. ⁊ gl. ibi exponit, idest archa, vel locus
vbi reponũtur oblationes, a gaza qđ est diuitie, ⁊ philare qđ est
seruare. alibi dicitur carthofilatium, vt in .c.j. ⁊ ibi glo. vbi alias
de hoc dixi in mea repeti. de ꝓbatio. Subdit etiam text. in .d.c.
oblationes. similiter dona eoꝝ qui pauperes opprimũtur, a sa-
cerdotibus refutanda sunt. vnde videť ibi tex. ꝙ exceptis perso
nis, de quibus ibi licitum est sacerdotibus ab omnibus recipere
oblationes factas ipsi imagini. nam qui vnum dicit, aliud exclu
dit. l. cum pretor. de iudi. l. maritus. C. de ꝓcura. c. nõne. de pre-
2 sumpt. † Item validum est argũ a sufficienti partium enumera-
tione. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. ⁊ in. §. ac-
tionum. institu. de actio. ergo exceptis enumeratis in .d.c. obla-
tiones. lícituꝫ erit sacerdotibus ab oibus aliis capere dictas ob
3 lationes. † Tñ glo. in .d.c. oblationes. tenet ꝯtrium, in quantum
enumerat nõnullas alias personas, a qbus non est licitum ca-
pere oblationes, scꝫ a sacrilego, vt in .c. de viro. xij. q. ij. Item ab
eo qui seruum fugiẽtem ad ecclesiaꝫ extraxit, vt in .c. miror. xvij.
quest. iiij. Item a raptore, vt in .c. super eo. de rapto. Iteꝫ ab vsu
rario manifesto, vt in .c. qꝛ in omnibus. de vsur. Item aliqñ a pe
4 nitente. vt in .c. eos. de ꝯsecra. distin. iiij. Item a meretrice, † licet
ſm illam glo. ab ea possit recipi elemosina. idem dicit in officia-
li, qui in officio opprimit rusticos, ⁊ correctus nolit cessare. nam
ab eo non debet recipi oblatio, lꝫ elemosina possit recipi, idẽ vo
luit glo. quo ad ipsum, ⁊ meretricem in summa. xiiij. qõ. v. Facit
glo. in .c. ex transmissa. de decimis. Additur alia persona, a qua
non lꝫ capere oblationem. s. excõmunicatus, ſm Inno. do. An-
to. ⁊ Abb. in .c. cum volũtate. de senten. excom. ꝙ dicunt esse ve
rũ, si est publice, secus si est priuate excõmunicatus. Et ratio est,
ne ecclesia videatur ꝯsulere ipsi peccatori, ⁊ approbare eius de
lictum, qđ non est dõm, cum ipsa sit cultrix, ⁊ adiutrix iustitie,
5 vt in .c.j. de alien. feu. † Et ideo volunt prefati doctor. ꝙ talis ex
cõmunicatus potest facere elemosinã, qꝛ elemosina fit in occul-
6 to, iuxta illud † Matth. v. cum facies elemosinam noli tuba ca-
nere ante te. item ne sciat sinistra tua, qd faciat dextera tua. ⁊ ec-
clesia nõ iudicat de occultis. c. sicut tuis. in fi. de simo. dicit tñ do
mi. Ant. vbi .s. ꝙ licet elemosina fiat in publico. per hoc nõ mu
tatur genus elemosine, quin percipi possit, qꝛ eius natura regu-
laris est ꝯsideranda, que debet potius fieri in occulto, vt predi-
7 xi, † decime vero reales a talibus licite recipiuntur, vt in .c. de ter
ris. de decim. ⁊ hoc dicit dñs Anto. tenere Innocẽ. ibi. Et cum
predicta opinio. quãtum ad excõmunicatum transiuit egregius
doc. Maria. soci. in tracta. suo, de sen. excõ. in. xviij. principali,
arti. ij. q. principali, ⁊ dubio. xxij. ⁊ fuit de mẽte Io. de ana. in .c.
8 qꝛ in oibus. in. xiij. alias in. xiiij. col. de vsur. † Sed quantum ad
principale dubiuꝫ nostrum reperio dictum Inn. ꝙ pro notabili
allegat, ⁊ seqtur Abb. in .c. ex trãsmissa. de decim. qui dicit ꝙ ec
clesia non debet recipere oblationes criminosoꝝ, si eorum crimi
na sunt notoria, argu. c. miror. xvij. quest. iiij. ⁊ idem tenet dictus
Maria. in tracta. de oblationibus, libello. iiij. in primo dubio,
licet nullam faciat mẽtionem de Innoc. nec de Abb. ⁊ ratio est,
ſm ipsum Maria. ne ecclesia videatur talium peccata publice
approbare, qđ non est dicendum, vt .s. dixi. ⁊ ideo Archidy. in.
d.c. oblationes. dicit ꝙ dispositio illius decretalis emanauit in
odium illorum, de quibus ibi in littera, ne nimiam fiduciam ha-
bentes in elemosinis, ⁊ oblationibus suis impune se posse delin-
quere credãt, non enim multum offerenti, sed multum penitenti
venia promittitur. xxiiij. questio. j. c. odi. ⁊ vt cõfusi sic, salteꝫ eru
bescant, ⁊ corrigãtur. xij. questio. ij. de viro. xxxij. questio. ij. lato-
rem, ſm Vgucio. Predictam tñ doctrinam Innocen. videtur
restringere Maria. in dicto tracta. nisi esset tale delictum, pro-
pter quod quis esset extra ecclesiam, puta excõmunicatus, vel si
milis, qꝛ indubitanter ecclesia non debet a tali recipere oblatio-
nes, quas Deo, vel ecclesie faceret, ⁊ ita dicit posse intelligi. c. de
viro. xij. questio. ij. ⁊ c. miror. xvij. questio. iiij. secus si esset tale de
lictuꝫ propter qđ quis non esset exclusus ab ecclesia, qꝛ a tali re
gulariter oblatio est recipiẽda, nisi aliquo iure specialiter repe-
9 riretur ꝓhibitus, ⁊ ita ſm eum procedant iura ꝯtraria. † Mihi

videtur cum supportatione dictum Inn. debere simpliciter procedere, siue criminosus sit extra ecclesiam propter crimen, siue non, dũmodo crimẽ sit notorium, vt dicit Inno. per rationes superius adductam, ⁊ ſm hoc dictum Inn. poterit intelligi, qđ dixit Hguc. relatus per gl. in. d. c. oblationes. vc3 ꝙ ille tex. intelligi debet generaliter de quolibet, qui sit in mortali peccato, nã suppleri debet, sc3 notorio, ⁊ sic Innoc. rem intellexit de peccato mortali, dum dixit, ꝙ si crimen est notorium ⁊c. per tex. iũcta gl. in ver. criminale. in. §. criminis. xxv. dist. Sed quomodo rñdebimus ad tex. in. d. c. oblationes. s. in prin. dubij per me inductũ.
10 possumus dicere ſm Hgu. ibi, † ꝙ illud qđ dicitur in illo tex. dicitur causa exempli, ⁊ exempla nõ restringũt regulam, tex. est nota. in. l. damni infecti stipulatio. la. ij. in fi. de dã. infec. facit. l. j. ff. vti possid. ⁊. c. dilecta. de ꝯfirma. vti. vel inuti. voluit Bald. in. l. nulli. in. j. colum. C. de iudi. ⁊ ideo dixit Philoso. Exempla ponimus, nõ vt ita sit, sed ita intelligamus. extẽditur ergo dictũ. c. oblationes. ad personas similes personis, de qbus ibi, ⁊ eãdem rationem habẽtes, per id qđ dicit Bal. ad declarationem. d. l. damni infecti. in. l. de quibus. ff. de legi. qđ etiam videtur esse de mẽte glo. in. l. damni. Et sic cessabũt illa argumẽta per me superius in principio dubij facta, sc3 ꝙ qui vnũ dicit, aliud excludit. Item valet argũ a sufficiẽti partium enumeratione ⁊c. Item in
11 quãtum glo. in. d. c. oblationes. in finalibus verbis, † ꝙ officialis opprimẽs rusticos, ac meretrix possunt facere elemosinã, non autem oblationem, queri potest de ratione diuersitatis. Et ratio est, quam. s. posui loquens de excõmunicato, sc3 ꝙ oblatio fit in publico, sed elemosina fit in occulto ⁊c. Sed ꝯtra hanc rationẽ facit illud Deutero. xxiij. c. nõ accipias mercedem prostibuli, ⁊ Esaias. Nõ accipias mercedem meretricis, vt refert gl. in. d. c. ex trãsmissa. ⁊ glo. in dicta sũma. xiiij. q. v. ⁊ ideo Abb. in. d. c. ex trãsmissa. reprehẽdit Cardi. ibi dicẽtem, ꝙ ecclesia potest in secreto recipere decimã a meretrice, qꝛ hoc casu cessat scãdalũ. nam dicit Abb. ꝙ illa auctoritas Deutero. nõ recipies ⁊c. simpliciter loqtur. Item qꝛ meretrix, ⁊ similes ꝯfirmarentur in eo-
12 rum iniquitatibus, ⁊ ecclesia notaretur de cupiditate. † Item contra predictam rationem facit. c. elemosina. xiiij. qđ. v. vbi dicitur ꝙ Deo placet elemosina, que nõ ex illicitis, ⁊ iniquitate cõgeritur, sed que de rebus ꝯcessis, ⁊ bene acquisitis impẽditur, facit.
13 c. non est putãda. j. quest. j. † Nam illicite acquisita nõ sunt in bonis nostris. l. cum duobus. in. §. si. ff. pro soc. Ergo seqtur, ꝙ ecclesia nõ debet recipere oblationes, nec elemosinas meretricis, ⁊ officialis opprimẽtis rusticos. Et de oblationibus idem tenuit Tho. scđa scđe. q. lxxxvj. articu. ij. Tñ cõmunis opi. est in ꝯtrarium quãtum ad elemosinas. Nam si verum est, ꝙ ex illicite acquisitis nõ transfertur dominium, vel trãsfertur, sed competit repetitio, nõ potest fieri elemosina, vt in vsura. c. debitores. de iureiurã. ⁊ in simonia. c. veniens. de simo. sed nõ si datur repetitio, ⁊ trãsfertur dominium bene fit de illo elemosina, vt si aliquid datur meretrici, illud nõ potest repeti. l. idem ⁊ si. in. §. quotiens. ff. de ꝯdi. ob turpem cau. illa enim turpiter facit ꝙ sit meretrix, sed nõ turpiter accipit, cum sit meretrix, dicit ibi tex. notab. vnde de tali potest meretrix facere elemosinam, idem est de eo qđ extorquet officialis a rusticis, ⁊ ab alijs per officium suũ, vt in. c. non sane. xiiij. quest. v. ita dicit glo. in dicta summa, ⁊ in. d. c. ex trans-
14 missa. † Non obstãt modo. s. allegata in ꝯtrariũ, ⁊ maxime illa auctoritas, nõ accipias mercedẽ prostibuli ⁊c. qꝛ illa nõ intelligitur de elemosina, que fit in occulto, sed de oblatione que fit in publico, vt sic propter ruborem meretrix, que offerens a sacerdote repellitur, ꝯuertatur. ita dixit glo. in dicta summa. ⁊ cũ hac
15 opi. trãsiuit Innoc. ⁊ cõmuniter docto. in. d. c. ex trãsmissa. † Tamen ꝙ dictum est de oblationibus, limitari potest nõ procedere in his, qui in necessitate positi sunt, qꝛ tales passim a quocunq3 possunt recipere oblationes, ſm Innocẽ. quem sequuntur doct. maxime Abb. in. d. c. cum volũtate. quamuis glo. ibi in ver. presertim videatur hoc intelligere in predicatoribus positis in ne-
16 cessitate. † nam tempore necessitatis omnia cõmunia esse debent in necessitate positis, nec iura aliquem excipiũt, vt in. §. j. xlij. distinc. ⁊ in. c. sicut. vbi not. xlvij. distinc. ⁊ in. c. si quis per necessitatem. de fur. vnde tex. in. c. quãdo multos. xj. questi. iij. indistincte
17 vult, † ꝙ tẽpore necessitatis ab excõmunicatis possint recipi necessaria, ⁊ emi. ergo videtur ꝙ opi. Innocẽ. sit verior, quam opi. glo. in. d. c. cum volũtate. vt quilibet sacerdos positus in necessi-
18 tate possit a quocũq3 recipere oblationes. † Item dum superius dixi ſm Abba. qui reprehẽdit Cardi. ꝙ nõ est licitum recipere decimam etiam in secreto a meretrice, ⁊ similibus personis ⁊c facit illud honora Deum de tuis iustis laboribus, de quo in. c.

non est putãda. j. questio. j. ꝙ dictum ad hoc de decima allegauit glo. in. c. decime. xvj. questio. j. Tñ domi. Anto. post glo. in. d. c. ex trãsmissa. distinguit, aut loqmur in decimis realibus, vt que debẽtur ratione predij, ⁊ hec ab omnibus licite percipiũtur, nã ecclesia suum recipit, aut loquimur in decimis personalibus, ⁊ iste non possunt percipi a meretricibus, ⁊ similibus personis, ne sacerdotes eas percipiẽtes huiusmodi personis videãtur immunitatem prestare. Fallit hoc, vbi tales persone peniterẽt, nam ecclesia nõ debet eorum decimas respuere. nam in eis nõ debet inspici, qđ fuit. c. ferrum. l. distinct. Sed vbi nõ peniterent, tunc de consensu diocesani, vel rectoris poterũt de dictis decimis facere elemosinam, ⁊ hec ſm do. Anto. fuit sentẽtia Laur. ⁊ Innoc. in. d. c. ex trãsmissa. ⁊ ibi dicit Abb. ꝙ hanc opinionem videntur sequi cõmuniter doctor. ibi. Et predicta distinctio fuit de mente Tho. secunda secũde questio. lxxxvij. articu. secũdo. Sed quantum ad decimas personales dicit procedere, ſm ꝯsuetudinẽ patrie, ⁊ indigentiam ministrorum, ⁊ ita intelligit. c. decime. xvj. q.
19 prima. † Et ꝙ dixit de meretrice procedit in publica, nõ publica vero, puta amasia alicuius tenetur erogare inter pauperes illud qđ dono intuitu luxurie habuit a dicto amasio, ſm Cy. in. l. cum te. C. de ꝯditio. ob turpem causam. sequitur dñs meus in. c. pen. de iudic. Et per ꝯsequens erit casus, in quo a tali meretrice licitum erit capere elemosinam, qđ est notandum ad limitationem
20 eorum, que. s. dixit de elemosina. † Quãtum vero ad res, de quibus possint oblationes fieri ipsi imagini, ꝯclusio est, ꝙ fieri debent de rebus proprijs, ⁊ legitime acquisitis, nõ autem illegitime, ⁊ iniuste, vt habetur Ecclesiast. xxxiiij. c. trãsumptiue. in. c. secundo. xiiij. questio. v. vbi dicitur. immolãtis ex quo oblatio est immaculata dona iniquorum non probat altissimus. Et subdit qui offert sacrificium de substãtia pauperum, quasi victimat fi-
21 lium in ꝯspectu patris sui. vnde dicitur prouerbiorũ. xv. c. † hostie impiorum abbominabiles sunt, que offerũtur ex scelere, de quo in. c. nõ est putanda. j. questio. j. ⁊ ibi etiam dicitur. honora Deum de tuis iustis laboribus, qđ originaliter ponitur. Prouerbio. iij. c. faciũt que dixi in precedenti questio. Nec obst. contra predicta, si quis opponeret de eo qđ habetur Exod. iij. ⁊. xij. c. vbi dicitur ꝙ filij Israel exituri de Egypto a vicinis suis acceperunt mutuo vasa aurea, ⁊ argẽtea, ex quibus postea edificauerunt tabernaculum dño, de quo transumptiue in. §. ecõtra. ⁊ in. c. dixit dñs ad Moysem. xiiij. questio. v. Nam Augustinus in dicto. c. dixit. respõdet ꝙ qs non debet ex illa auctoritate sumere exemplum ad proximum spoliandum. hoc enim iussit Deus,
22 qui nouerat quid quẽq3 pati oporteat. † In aliquibus tñ casibus de iuste acquisitis nõ licet facere oblationes. Primus est, vbi tenderet in alterius preiudicium. verbi gratia, si filius illud Deo offerat, vnde patrem nutrire debet, ꝙ Episcopus impro-
23 bat, vt habetur Matthei. xv. † sicut ecõtrario in simili dicit Augustinus, ꝙ pater nõ debet exheredare filium, vt instituat Deus heredem. c. quicunq3. xvij. q. iiij. quem tex. ad hoc alleg. gl. in. l. si quis ad declinãdam. C. de epi. ⁊ cle. facit gl. in. l. papinianus. §. si imperator. ff. de inoffi. testa. ⁊ glo. in. c. j. in ver. trebellianice. circa fi. de testa. lib. vj. ⁊ ideo dixit Ang. in auc. qũo opor. episc. in.
24 §. sed neq3. † ꝙ pater non dicitur facere actum pium, si relinquit pauperibus depauperando filium suum, ⁊ alleg. Augusti. de quo
25 supra, ad hoc facit, † qꝛ primo subueniẽdum est suis, quam alienis. c. nõ satis. lxxxvj. dist. ⁊ ibi dicit gl. no. ꝙ obligor subuenire potius patri meo infideli, quã extraneo fideli. idẽ voluit gl. in. c.
26 j. xxx. dist. facit glo. in. c. quiescamus. xlij. dist. † Scđs casus est, vbi propter tales oblationes oriturum esset scandalum, qꝛ tunc non l3 facere oblationes, facit. c. nihil cum scandalo. de prescri.
27 † ⁊ ibi dixit do. Ant. ꝙ si prelatus ꝓmouet causam ecclesie scandalo imminẽte, vt qꝛ eam promouet cum potẽti homine, debet cessare, nec fit preiudiciũ ecclesie. facit qđ dicit gl. sing. in. c. si papa. xl. dist. ꝙ quãuis Papa de solo crimine heresis possit accusari, poterit de alijs criminibus accusari, si eius exemplo ecclesia
28 scãdalizetur. † ⁊ ideo dixit Inn. in. c. quãto. de transla. prela. ꝙ si Papa vult cõmittere crisma clericis inferioribus, ⁊ oriturũ est scãdalũ, non potest cõmittere. Item nõ posset deponere omnes epos ecclesie propter scãdalum. gl. sing. in. c. per principales. ix. q. iij. ⁊ hec ẽt fuit vna de rationibus, quare Papa non põt sibi eligere successorem, de qbus per gl. no. in. §. his auctoritatibus.
29 viij. q. j. † facit etiam qđ dicit Inn. in. c. cũ olim. de restit. spoli. ꝙ quãuis sit mihi licitum rem meã per vim recuperare, si mihi non administretur iustitia, ſm gl. no. in. l. nullus. C. de iude. ⁊ in. c. ius gẽtium. j. dist. hoc nõ procedit, vbi orietur scãdalum, facit etiam qđ dixit Card. in reportatiõibus suis in. c. potuit. de loca. in gl. in ver.

in ver.expelli.ꝙ inquantum voluit Bar.in.l.ij.C.de iu.emphit.
30 quem sequtur do. Ant.in.d.c.potuit.† ꝙ dñs non pōt expellere emphiteotā de emphiteosi,ēt si stetit per biēnium,ꝙ non soluit, nisi cū auctoritate iudicis id ꝓcedit,vbi imineret scandaluꝫ,per.l.non est singulis.ff.de reg.iu.quā alleg.Bart.secus si nō imminerct scandalū,vt qꝛ emphiteota abesset,vel si esset non ꝯtradiceret,nam tūc propria auctoritate emphiteota illud facere poterit,⁊ ita dicit posse dici in casu.l.iij.C.de pigno.itē alle.§.scire.in auc.de nō alie.⁊.§.si vero aūt locator.in auc.de alien.⁊ emphi. qd̄ est no.ad intelligentiā.d.c.potuit.Item ad illud de scandalo adduci potest qd̄ dixit Car.in.c.si qñ.de rescri.⁊ ibi dixi.⁊ qd̄ di
31 xit Abb.in.c.cū teneamur.de prebē.† Tertius est casus, in quo dicte oblationes fieri nō debent.s.vbi per hoc orietur ꝯtemptus superioris.nam propter ꝯtemptum qs punitur pena mortis, vt in.c.ij.de malo.⁊ obe.imo ſm vnam expositionē gl. ibi est mors eterna,facit.l.omne delictū.in.§.ꝯtumacia.de re mil.plus dixit tex.sing.in.l.iij.in.§.in bello.eo.ti.ꝙ qui rē a duce probibitaꝫ fecit,aut mādata non seruauit,capite punitur,ēt si res bene gesserit,vnde dixit glo.in.c.absit.xj.q.iij.per illū tex. ꝙ inobedientia olim capite puniebaꝰ,idem voluit gl.in.§.j.iiij.q.iij. ⁊ de ꝯtemptu vltra preallega.vidēda esset gl.in.c.sacerdotes.el.j.vij.qō.j. quam pro singulari alleg.Lud.ro.in sing.ccccev.⁊ glo.fi.que ēt allegatur pro singulari in.c.de libellis.xx.di.⁊ glo.in.c.bō christianus.xl.dist.⁊ gl.no.in.c.si qs diaconus.in ver.inimicos.l.distinc.que dicit,ꝙ inobediēs prelato suo dicitur eius inimicus. ⁊ predictos tres casus posuit Tho.de aquo.ij.ij.q lxxxvj. arti.iij. quos lꝫ non ita implicitos,refert,⁊ sequtur Maria.in.d.trac. de
32 oblationibus in libello.vj.in.ij.col.† Et ibi subdit,ꝙ ſm iura humana,lꝫ meretrix turpiter faciat in eo,qd̄ est meretrix, nō tñ turpiter facit recipiēdo aliquid,⁊ sic licite possidet.l.iiij.in.§.sed qd̄ datur.ff.de ꝯdi.ob tur.cau.⁊ tñ de eo non potest facere oblationes,iuxta illud Deuterono.xxiij. de quo late dixi in precedenti questio.⁊ bec sufficiant pro boc secundo dubio.

SVMMARIVM

1 Oblationes an domino loci debeantur.
2 Dominus parietis potest destruere imaginem in ea pictam, dummodo in contemptum non faciat,alias cōtra eum acriter proceditur.
3 Dominus potest alienare locum,vbi imago depicta est.
4 Oblationes facte bospitali auctoritate episcopi constructo ipsi bospitali applicari debent.
5 Oblationes facte imagini existenti in pariete monasterij debēt esse monasterij.
6 Legatum factum alicui sancto,si plures domus illius sancti reperiuntur,pauperiori debetur.
Quid si in ciuitate non est ecclesia aliqua dicti sancti,sed in territorio,ei debetur.
Quid si non est,nec in ciuitate,nec in territorio cui debeatur.
7 Legatum incertum ad pias causas non vitiatur.
8 Paria sunt instituere sanctum Franciscum,vel eccelesiam sancti Francisci.
Institutio an valeat, si ecclesia sancti Francisci brēs instituatur.
9 Hereditas patris relicta fratri minori sancti Francisci acquiritur ecclesie Romane,non autem ordini incapaci.
10 Fratribus minoribus in causam alimentorum,⁊ pro necessarijs suis relinqui potest.
Legatum annuuꝫ alimentorum factum fratri minori, an valeat.
11 Oblationes si fiant celebranti in ecclesia alterius,cedunt rectori illius,⁊ non celebranti.
12 Oblationes facte celebranti videntur intuitu ecclesie facte.
13 Legatum factum templo,censetur factum ei,qui seruit templo.
14 Oblationes facte imagini alicuius sancti,an debeantur illi sancto,cuius est imago.
15 Donatum maiestati existenti in aliquo loco, Deo donatum intelligitur,⁊.j.nume.22.
16 Vsufructus imaginis alicuius sancti legari non potest.
17 Vsufructus in re religiosa constitui non potest.
18 Oblationes facte altari,qꝛ Dei sunt vendi non possunt, sed contrarium seruatur.
19 Manus prophane sacra attingere non debent.
20 Oblationes facte imagini alicuius sancti videntur facte cōtemplatione Dei.
Factum actiue, ⁊ passiue in representante, in representato fieri intelligitur.

Dublum tertium.

1 SEquitur Tertium dubim, † scꝫ cui dicte oblationes debeātur. Duas,in boc reperio fuisse opiniones. Prima fuit quorūdam dicētium oblationes deberi dño loci,pro quibus adduciꝰ primo tex.in.§.si quis autem.in aucten.de eccle.ti. collatio.ix.vbi ꝯcessum oratorio pertinet ad ipsum oratorium. Secūdo allegatur text.in.l.in rem.in.§.item quicunqꝫ.ff.de rei vendic.vbi expresse voluit iuriscōsultus,ꝙ applicatum imagini alicuius pertinet ad illum,cuius est imago.idem probatur in.§. si quis rei sue.in ead.l.iuncto princi.glo.magne ibi posite. Tertio facit tex.in argumentum in.l.si supra tuum.ff.de acq.rer.domi.vbi dicitur ꝙ si supra tuum parietem vicinus edificauerit,id qd̄ edificatum est,tuum fit,facit.§.ex diuerso.in princ.institu.de rerum diui.ita in casu nostro oblationes facte imagini posite in pariete alicuius debēt esse sue.⁊ maxime videtur procedere bec opinio,quia dñs parietis potest abradere,⁊ destruere illaꝫ imaginem, dūmodo non faciat in contemptum diuine maiestatis,
2 † quia tunc ꝯtra talem cuiuscunqꝫ sit cōditionis, ⁊ preeminētie, acriter,⁊ seuere procedi debet per text.singula. in.c. si canonici. §.fina.de offic.ordina.libro.vj.⁊ ibi per doctores, maxime Dominicum.ita dixit Ange.in disputatione sua in refulgenti palatio deliciarum ⁊c.quam in exilio positus fecit Padue in secun
3 do ipsius disputationis dubio.† Item potest dominus alienare, ⁊ vendere quādo sibi placuerit locum,vbi depicta est dicta imago,cum ille locus non dicatur sacer,vel religiosus,ſm Innocentium in.c.inter dilectos.de donatio.in glo.que incipit boc subiecto.facit.c.ad bec.de relig.domib.⁊ voluit Ange. vbi supra.
4 † Quarto pro bac opinione facit quod dixit Bald.in auct.boc ius porrectum.in.ij.colum.in versi.sed bic quero.C.de sac.sanc. eccles.ꝙ relictum bospitali constructo auctoritate episcopi applicatur ipsi bospitali, ⁊ per consequens oblationes ibi facte debent sibi applicari.Facit ad boc quod dixit idem Bald. qui loquitur de oblationibus in.l.deberi.in fi.C.de fideicommiss.li
5 ber.† ⁊ ꝙ voluit domi. Abb.in.c.dilectus.de offic.ordin.⁊ in.c. primo.in notabilibus,de statu monach.ꝙ si imago alicuius sancti est in pariete monasterij,⁊ ei fiunt oblationes,qd̄ debent esse
6 monasterij.† Quinto allegari potest text.notab.in.§.si quis autem vnum sanctorum.in auct.de eccle.titu.colla.ix. vbi dicitur, ꝙ si quis vnum sanctoꝝ beredeꝫ scripserit,vel legatū ei reliquerit, ⁊ non specialiter nominauerit locum, in quo est venerabilis domus, in eodem loco repiantur plures domus eiusdeꝫ sancti, ꝙ relictum debetur illi domui,que est pauperior. Si autem in ciuitate non est domus,vel ecclesia sancti nominati,sed in territorio eius relictum ei debetur. Sed si nec in ciuitate, nec in territorio ipsa ecclesia reperitur,tunc relictum debetur ecclesie illius ciuitatis,in qua testator babuit domicilium.Est ergo ibi casus,ꝙ oblatio,siue relictum factum imagini debetur loco,vbi est dicta imago,lꝫ Petr.de perusio in canonica sua in.§.venio ad quartum capitulum,in.xvij.carta,aliter intellexerit illum tex. ⁊ similiter Marti.de laud.in.l.si nōdum.in fi.C.de fur.de quo alio lo
7 co.j.dicetur.⁊ ex illo.§.colligit ibi Ang.duo notanda. ¶ † Primum est,ꝙ licet regulariter ratione incertitudinis vitietur legatum,nec babeatur respectus quis sit pauperior.l.duo sunt titij. ff.de testa.tute.Fallit ſm eum in relictis ad pias causas per di
8 ctum.§.si qs. ¶ † Secūdum est ꝙ paria sunt dicere instituo sanctum Franciscum,vel ecclesiam sancti Francisci,nam instituendo beatum Franciscum debetur illi ecclesie per illum text. ⁊ per boc videtur,ſm eum qd̄ male locutus fuerit Barto.in tract.minoricarum,vbi voluit,ꝙ si ecclesia sancti Frācisci,instituitur beres teneat institutio,nam ſm Ange.boc est falsuꝫ,qꝛ paria sunt instituere ecclesiam,vel ipsum sanctum, sed sanctum non potuit instituere,qꝛ beatus Franciscus voluit esse in altissima pauptate fundatus,sicut Christus,ergo nec ipsius ecclesia istitui poterit.
9 † Dicit tñ Ange.se reperisse Jacob.de aret.dicentem,ꝙ qui est de ordine fratrum minoꝝ,non repellitur a successione suoꝝ parentuꝫ tanqꝫ incapax,immo admittitur,⁊ talis bereditas acquiritur ecclesie Romane,non aūt ordini qui incapax est,vt ipse Jaco.not.in.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cleri. qd̄ est nota.dignum ad
10 intelligentiam clemen.exiui.de verb.signi.† Vnum tñ notabile verbum ad intelligentiaꝫ.d.clem.dixit Bar.in.l.seruos qui ad custodiam templi per illum tex.ff.de alim.⁊ ciba.lega.ꝙ lꝫ alias fructibus minoribus non possit relinqui,tñ causa alimentorum, ⁊ pro necessarijs suis relinqui potest,⁊ dicit se intelligere ꝙ fratribus minoribus non pōt relinqui.s.singularibus, qꝛ conuētui

relinqui potest, alleg. dicta cle. exiui. & sic quo ad intelligentiam
illius clem. videtur esse discrepãtia inter Ang. post Jac. de are.
& Bar. Posset quo ad dicta alimẽta forte sic distingui, aut lo-
quimur quo ad legatum alimẽtorum annuum, & tale relictũ fa-
ctum fratribus minoribus nõ valet, & ita procedat qd dixit Fe-
deri. de senis cõsilio. cxij. per dictam clem. in. §. cunq; annui red-
ditus. aut loqmur quo ad legatum alimentorum non annuum,
puta q; quis reliquit fratribus minoribus alimenta pro sex, vel
octo mẽsibus, vel vno anno tantum, & tunc valebit legatũ, & ita
procedat opi. Bart. in. d. l. seruos. & hec distinctio fuit de mente
Pet. de anchara. in repeti. c. in presentia. in pen. carta. in versi.
circa predicta. de probatio. Circa tñ intellectum preallega. cle-
men. q; est extrauagans a materia nostra vide Joan. de ligna. &
Pet. de anchar. ibi Bal. & Jmo. in. l. seruo alieno. de legatis. j.
Barto. in. l. legatũ. ff. de capi. diminu. in. l. j. & in. l. ciuitatibus.
de legat. j. & in. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad trebelli. & in. l. cum
his. §. eam trãsactionem. ff. de transactio. Bal. in auctẽ. ingressi.
& in. l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccles. Abba. in. c. nimis. el. ij.
de excessio. prela. Ange. & moder. in. l. stichum, aut pamphilũ.
11 §. stipulatio. de verbo. obliga. † Sexto pro eadem opini. adduci
potest qd dixit do. Abb. in. c. pastoralis. in. j. colum. de his que
fiunt a prela. ꝙ si celebranti in alterius ecclesia fiant oblationes
cedunt rectori dicte ecclesie non autem celebrãti, allegat ad hoc.
c. requisisti. de testam. vbi relictum factum episcopo ab extraneo
12 videtur factum cõtemplatione ecclesie. † Jta ſm eum oblationes
facte celebranti videntur facte intuitu ecclesie merito ipsi eccle-
13 sie, & sic loco, in quo facte sunt debentur. † Septimo faciat vbi-
cunq; relictum est templo, vel aliquid ei concessum, intelligitur
concessum, vel relictum illi, qui seruit templo. d. l. seruos ad cu-
stodiam templi, ergo a maiori oblationes facte imagini posite
in aliqua ecclesia, vel in pariete domus priuati debent esse admi
nistratoris ipsius ecclesie, vel domini dicte domus, & illum text.
pro hac opinione allegauit Ange. in dicta sua disputatione. sed
iudicio meo nõ probat, q; in casu illius. l. relictum fuit factũ ser
uis templi nõ autem templo. quamuis Bar. ibi intelligat nõ so
lũ in relicto seruis, sed etiam templo nõdum constructo, de quo
14 loquitur ille tex. qui videri potest. ¶ † Secunda fuit opin. ꝙ ob
lationes facte imagini debeant illi sancto, cuius est imago, & per
consequẽs Deo. Et pro hac opi. allegatur primo tex. in. §. icono
mos. in auct. de sanc. epis. colla. viij. vbi ꝓbatur, ꝙ si aliquid offe
retur loco venerabili applicatur illi. & per illum text. quem dixit
ibi Ange. esse singu. determinari potest questio illa de oblationi
bus factis alicui imagini existẽti in aliquo loco priuato, ꝙ appli
centur illi loco nõ vt priuato, sed Deo, & illi imagini Deũ repre
sentanti, ſm eum. ¶ Secũdo allegatur text. iuncta glo. in. l. lege
iulia. peculatus. in prin. ff. ad legem iul. pecu. que lex ſm excellsũ
docto. dñm meum Alex. de imo. ibi in quadam sua apostilla ad
15 Bar. allegatur pro casu, † ꝙ donatũ maiestati existẽti in aliquo
loco, sicut fit maiestatibus faciẽtibus miracula, intelligitur dona
tũ Deo immortali, ideo ſm eum nõ acquiritur ei, in cuius loco
maiestas est depicta. & hãc questionem dicit fuisse de facto, quã
dicit disputasse Ange. in prealleg. disputatione, & ꝙ donatũ ma
iestati, vel imagini dicatur donatum Deo, facit. c. prelatum. & c.
venerabiles. de cõsecratio. distinctio. iij. & ꝙ no. in. d. c. si canoni-
ci. & voluit Petr. de perusio in dicta sua canonica in loco preal-
16 lega. ¶ † Tertio potest allegari, ꝙ in simili dixit glo. que cõmu-
niter allegatur pro singulari in. l. statue. ff. de vsufru. ꝙ licet vsu-
fructus statue, vel imaginis possit relinqui, nõ habet locũ in vsu
fructu imaginis alicuius sancti, nã in re religiosa nõ potest con
17 stitui vsufructus. † Unde Accursius reprehẽdit ibi Pileũ, qui
ad intelligẽtiã illius tex. dedit exemplum in vultu Lucano, vbi
bestiales homines ponunt nũmos, nã dixit Accursius ꝙ illud
est falsum, q; est res religiosa, in qua vsufructus cõstitui non po
test, & de mẽte illius glo. est, ꝙ relictum imagini sancti dicatur re
lictum Deo, per consequens debet esse illius, non autem domini
loci, vbi factum est relictum, & illam glo. dixit Ang. in prealleg.
disputatione esse singula. & per eam hanc questionem decidi.
18 ¶ † Quarto faciat glo. in. c. altare. & est gl. ij. j. quest. iij. que vult,
ꝙ oblationes facte in altari vendi nõ possunt, quã glo. pro singu-
lari allegauit Ludoui. roma. singu. cccclxj. ſm ordinem meum.
& nulla alia potuit esse ratio illius glo. nisi quia tales oblationes
facte sunt Deo, ideo non debẽt posse vendi. facit. §. sacre. instit.
de rerum diuisio. & §. q; cognouimus. in aucten. de ali. & emphi.
licet Archidya. post Ugu. in. c. sanctorum. x. questio. j. dicat, ꝙ
quotidie ab episcopis, & a domino Papa fit cõtrarium. dicit ta-
men ꝙ in casu quo vẽdantur laico, nõ debet accipe de altari, sed
19 debet ibi esse clericus, qui accipiat de altari, & det eis, † quia ma
nus prophane, & nepharie non debent contingere sacra, argu. c.
aurum. xij. questio. ij. & c. ligna. & c. nemo. & c. in sancta. de cõsecr.
distinctio. j. Et videtur ibi Ugu. & Archidya. dubitare, an hec
consuetudo valeat, vt ibi per eos, de quo tamẽ dicam in vltimo
20 dubio in fi. ¶ † Quinto accedat oblatio facta imagini sancti,
vel Dei intelligitur facta cõtemplatione ipsius Dei, ergo ei ac-
quiri debet. l. si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. & pupilla. facit
quod nota. in. l. qui proprio. §. procurator vt in ceteris. ff. de pro
curato. in. l. si vero. §. item quicquid. ff. soluto matrimo. in. l. cum
aliquis. vbi tex. & glo. C. de iure deliberan. in. l. socium qui in eo.
ff. pro socio. in. l. annua. in. §. primo. ff. de annu. legat. l. statuas.
21 de acquiren. rerum domi. c. põtifices. xij. questi. ij. ¶ † Sexto fa
cit omne qd actiue, & passiue fit in representante, in representato
fieri intelligitur. l. cum etiam. C. de rebus credi. l. etiam a tutori-
bus. C. de fideicommiss. l. peto. §. matre. ff. de legatis secundo. l.
fina. de legatis. iij. l. thais. §. sororem. ff. de fideicommiss. liber. &
in dicto. c. si canonici. & in rubro, & nigro. C. nemini licere signum
saluatoris &c. & de imagine probatur in. l. capitalium. §. ad sta-
tuas. ff. de penis. & in. l. fina. §. sane. C. de his qui ad eccl. confug.
vbi ponitur de statua summi regis, idest de imagine in qua sum-
mus Deus representatur, & illum tex. ad hoc alleg. glo. in dicto.
22 §. ad statuas. facit. l. statuas. ff. de acquiren. rerum domin. † &
ꝙ illud qd est oblatum in ecclesia, vel imagini alicuius sancti, di
catur esse ipsius Dei, text. est in. c. precipimus. in. c. res ecclesie.
in. c. nulli episcoporum. xij. questio. j. & per Joan. and. & Jnno. in. c.
cum super. de cau. poss. & ꝓprie. ita dixit Ange. in. d. disputa. in
secũdo dubio, & hanc partem de iure dico esse veriorem. ¶ Re-
stat vt detur respõsio argumẽtis pro alia parte factis. Et primo
nõ obstat argũm primum de. §. si quis autem. in aucten. de eccles.
titu. nam loquitur qñ locus est ipsius sancti, vt est oratoriũ, qui
in bonis nostris nõ est, sed Dei, cum sit locus Dei. & per conse-
quens ille. §. non cõtradicit, immo potius cõcordat cum hac se-
cunda opi. ita dixit Ang. in. d. disputa. Non ob. tex. in. l. in rẽ.
in. §. item quecũq;. de rei ven. adductus pro scdo arg. nã ibi do
natum imagini erat pars integralis ipsius imaginis, merito ac-
quiritur ei, cuius est principale, hoc est imago, vt ibi. sed in casu
nostro fuerũt donate imagini, ea que nõ faciunt ptẽ imaginis.
nec integralem, nec subiectiuã, aut predicamentalem. hãc solu-
tionem dedit Ang. ad illũ tex. in dicta disputa. & fuit etiam eius
sentẽtia, in auc. omnes peregrini. C. cõmu. suc. de quo inferius in
alio loco dicetur. Nõ ob. l. si supra tuum. de acqui. re. domi. & §.
ex diuerso. institu. de re. diui. adductis pro tertio argumẽto. nam
eo ipso, ꝙ oblationes sunt facte Deo, sunt ipsi Deo acquisite, &
in eius dominio sunt. Unde licet dñs domus arderet imaginẽ,
vel vẽderet domum, tñ oblationes remanerent in dñio Dei, nec
trãsirent ad emptorem domus, tanq̃ res iam Deo cõsecrate, vt
in regula semel Deo dedicatum. lib. vj. facit. d. §. sacre. cũ simi.
Non ob. doctri. Bal. in aucten. hoc ius porrectum. C. de sacro
sanc. eccle. & eiusdem in. l. deberi. C. de fideicom. libert. cum alijs
pro quarto argumento adductis, q; respondeo, vt respondi pri-
mo argumẽto. Non obstat. §. si quis autem vnum sanctorum. in
auctẽ. de eccle. titu. pro quinto argumento adductus, q; eandẽ
do respõsionem. Non obst. doctri. Abb. in. c. pastoralis. de his
que fiunt a prela. pro sexto argumento adducta, q; similiter re-
spondeo. Nõ obst. septimum, qd est vltimum argumentũ de. l.
seruos. ff. de alim. & ciba. lega. q; iudicio meo, vt ibi dixi non fa-
cit, & dato ꝙ faceret, similem do responsionem.

SVMMARIVM

1 Oblationes imagini factas quis capere debeat.
2 Oblationes, & decimas nolentes soluere ab episcopis sunt ex-
communicandi, & j. nume. 47.
3 Epo cõpetit dispositio omniũ ecclesiarum diocesis sue, & j. nu. 48.
4 Si vinco vincentem te, multo magis vinco te, & j. nu. 48.
5 Oblationes facte episcopo celebrãti in ecclesia parochiali ei de
bentur, & non presbytero parochiano, & j. nu. 49.
6 Limitatio ad Abbatẽ in. c. pastoralis. columna prima, de his
que fiunt a prela.
7 Decime ecclesiarum, vel oblationes lucro per episcopum cõce-
di non possunt, vide j. nume. 50.
8 Episcopus non potest concedere dño domus, vbi est imago ali
cuius sancti, vt ad libitum dispenset oblationes ibi factas.
9 Legatũ factum ecclesie, que nõ reperitur in dioceſi, cathedrali
debetur, & j. numero. 51.

10 Episcopus

10 Eps est vicarius Christi quo ad suam diocesim, vide.J.nu.52.
11 Episcopi quo ad dignitatem apostolorum locum tenent.
12 Oblationes, et decime ad pari ambulent passu, et.J.numero.53.
13 In equiparatis quod h3 locum in vno, locum etiam h3 in alio.
14 Donatio facta imagini virginis Marie per quendam liberatū eius intercessione ab oculorum cecitate Deo, et ipsi Uirgini acquiritur, et in pauperes per episcopum distribui debet.
15 Episcopus inuito presbytero parrochiano, an diuidere parrochiam possit. et.J.nu.54.
16 Oblationes facte imagini site infra parrochias alicuius, an parrochiano vel episcopo debeantur, et in num.54.56.61.et seq.
17 Hereditas vel legatum Deo relictum debetur ecclesie in qua testator domicilium habet.
18 Testator si disponat fieri hospitale, nec exprimat locum, in loco sui domicilij fieri debet.
19 Testator si iussit inter pauperes pecuniam distribui, intelligit de pauperibus sui domicilij.
20 Distributio fit inter pauperes ciuitatis, vbi fit distributio.
21 Moriens mandans fieri restitutionem rapine facte in aliqua villa debet fieri restitutio in villa, in qua est facta rapina.
Usure debent restitui ibi, vbi sunt extorte.
22 Pars piscationis facte tpe feriarum debet ecclesie illius loci.
23 Oblationes facte templo, vel altari, vel imagini sanctorum Deo censentur donata, et debent per episcopum distribui.
Et infra nume.25.26.et vide nume.55.
24 Donatum Leoni florentino cōmuni Florentie acquiritur.
27 Bona donata imagini alicuius sancti debent per episcopum in piam causam erogari.
28 Relictum hospitali non legitime constructo debet per episcopū in pauperes erogari.
29 Ecclesia parrochialis fundat intentionem de iure cōmuni super omnibus obuentionibus spiritualibus infra suam parrochiā contingentibus.
30 Oblationes facte alicui capelle cedunt parrochie, vbi est sita, et non capelle, et.J.nume.36.
31 Oblatio facta imagini depicte in muro alicuius parrochie ecclesie parrochiali debetur. et infra nume.34.37.38.et.46. vbi limita.
32 Oblationes, et alie obuentiones infra parrochiam sunt de iure parrochiali.
33 Decime noualium cui ecclesie debeantur.
35 Oblationes priuate persone spectare non possunt.
39 Oblatio sumitur pro omnibus que infra parrochiam spiritualiter obueniunt.
40 Innocen.auctoritas magna est, qui vtriusq3 iuris luminare maius appellari potest.
41 Io.and.fuit fons iuris canonici.
42 Ius instituendi presentatum ad ecclesiam positam infra alicuius parrochiam ad rectorem parrochie, et non ad epm spectat.
43 Eps est generalis parrochianus in tota sua diocesi.
44 Officiales duo si sint deputati, vnus specialiter, et alter generaliter, vnus de officio alterius se intromittere non poterit.
45 Legatus non potest se impedire de officio collectoris camere apostolice.
Uisitator specialis deputatus ad visitandum episcopū excludit.
48 Episcopus compellit heredes ad exequendum voluntates defunctorum.
57 Presbyter parrochianus eius parrochianos in festiuitatibus potest compellere ad faciendas oblationes.
58 Oblationes gratuitas denegantes possunt excōmunicari, si clericus non habeat, vnde sustentetur.
59 Bona ecclesiarum sunt bona Dei.
60 Cap.pastoralis. de his que fiunt a prelat. et.c.ad audientiam.el primo.de eccle.edifi.quomodo procedant.
64 Oblatiōes facte imagini picte in muro monasterij, monasterio, et non parrochiano queruntur.
65 Membrum aliquod si deficiat imagini, si ei fit oblatum, pertinet ad dominum imaginis.
66 Oblationes facte ex meretricio acceptande non sunt.
67 Oblatio non debet fieri de acquisitis meretricio, vel per simoniam ad altare maxime.
68 Oblationes debentur epo quādo parrochie distincte non sunt.
69 Oblationes cui querantur, quando ecclesia cathedralis est parrochialis.
70 Parrochianus ecclesie cathedralis si alibi sepelitur, de relictis ecclesie sepulture quarta capitulo ecclesie cathedralis debet.
71 Oblationum quarta episcopo debetur.
72 Glo.auctoritas est magna, et alijs auctoritatibus preponderat.
73 Oblationum quatuor partes fieri debent.
74 Oblata res non potest ad libitum dispensari, si offerens non expressit, quid de ea fieri volebat contra Maria.soci.
Oblata res non est recipientis, sed Dei.
75 Panes propositionis licitum erat tpe necessitatis comedere.
76 Bona, que altari conferuntur, vendi non possunt.
77 Cōsuetudo an valeat, q eps vendere possit bona altari oblata. Et quid in papa.
78 Oblationes vendite si sint per papam, vel episcopum, laicus nō potest eas de altari accipere, sed per clericum tradi debent.
79 Oblationes non sunt clericis communicande, sed distribuende.
80 Clerici viuentes voluptuose de fructibus beneficiorum tenētur ad restitutionem, secus de oblationibus.
81 Oblationes debent inter pauperes distribui.
82 Clericus habens patrimonium, an possit in foro conscientie viuere de fructibus beneficiorum.

Quartum dubium.

Enio ad quartū dubiū, et qcesso q oblationes facte imagini sint Dei, que
1 ritur quis eas capere debeat nomine ipsius Dei. Due similiter in hoc fuerunt opi. Una fuit opinio, q episcopus loci eas habere debeat. Alia fuit, q presbyter parrochianus infra cuius parrochiam posita est dicta imago eas habeat. Pro prima opinione allegatur primo tex.in.c.preter.in fi.xxxij.distinctio.vbi dicitur, q decime, siue primitie, vel oblationes viuorum,
2 et mortuorum sunt in dispositione episcoporum. † Unde dixit ibi glo.no.q laici nolentes soluere decimas, vel oblationes, ab episcopis sunt excōmunicandi.facit tex.in.c.quecūq3 res. et in.c.de his.x.q.j.vbi pro hoc argumento tex.sunt expressi. Secundo faciat, cui competit dispositio eius q est maius, multo fortius debet competere dispositio eius, q est minus auc.multomagis.C. de episco.et cleri.c.cum in cunctis. de elec. Facit q dixit Philo
3 sophus in.vj.topi. † Sed episcopo competit dispositio regulariter omnium ecclesiarum sue diocesis.c.omnes basilice. xvj.q. vij.c.regēda.x.q.j.ergo oblationes facte in sua diocesi, licet sint facte in loco intra parrochiam alterius qstituto debent esse sub dispositione episcopi.et maxime qr vnaqueq3 parrochia est regēda sub ipsius episcopi tuitione atq3 prouisione.c.regenda.x.q.j.
4 †Tertio adduci potest, q dicitur in simili, si vinco vincentem te, multomagis debeo vincere te.tex.est not.in.l.de accessionibus. in fine prin.ff.de diuer.et tempo.prescrip.facit.c.dilectus.de offi. lega.et glo.in.c.auctoritate. de conces. preben.in.vj. Si ergo vt dictum est prouisio totius parrochie pertinet ad episcopum multomagis debet ad eum pertinere prouisio oblationum factarum infra parrochiam cōstituto. Natura enim accessorij est, vt sequatur suum principale.l.cum principalis.ff.de regu.iur. et in regu.
5 accessorium.eo.titu.lib.vj. † Quarto facit, vbicunq3 episcopus celebrat in ecclesia parrochiali, debet habere oblationes factas ibi in altari, non autem spectant ad presbyterum parrochianum sm Hosti.in summa de parrochi.in.§.ij.quem sequitur Barth. brixien.in suo dictionario, in verbo oblatio, in.§.quando episcopus celebrat etc. Immo plus dico, q ipse oblationes spectāt ad episcopum, etiam si ecclesia, in qua celebrat, sit exempta. Ita post Guil.argumentando qclusit Io.an.in clemē.fina.in penul.col. in versi.vlterius querit.de priuileg.adducens inter alias rationes, q talia dantur propter meritum, et per consequens, magis merito.l.nec adiecit.ff.pro soc. sed magis meritus est episcopus sm
6 eam ergo etc. q dicit esse not. †Et tene hoc menti ad limitationē eius q dixit Abb.in.c.pastoralis.in.j.col de his que fiunt a prela.q cedunt rectori dicte ecclesie, non autem celebranti. nam illud non haber locum in episcopo celebrante, vt dictum est. Quāuis Card.in.d.cle.fi.in prin.in.viij.q.teneat contrarium, scilicet oblationes factas episcopo in ecclesia exempta debere illi, ad quem spectant iura parrochialia, non autem episcopo. hoc dicit esse verū de iure, secus de vrbanitate. Nam mihi videt q etiam de iure spectent ad epm per rationem Imole. Item qr tota diocesis est parrochia epi.c.licet.xvj.q.iij. Et alij curati dicunt adiutores episcopi.c.fin.de offi.archipresby.† Quinto allegari po
7 test tex.iuncta doctri.Abb.ibi.in.c.q̄uis.de deci.vbi dicitur q prelatus hoc est eps non potest concedere laico decimam ecclesiarum vel oblationes, cum sint iuris spūalis, cuius iuris laicus non

est capax, vt in.c.massana.ꝛ in.c.sacrosancta.de elec. ꝛ in.c.ij.de
8 institu.cum simi.†Unde infert do. Abb.in.d.c.q̄uis.ꝙ eps nõ
potest ꝯcedere domino domus, vbi est pictura alicuius sancti, vt
de oblationibus ibi factis dispenset ad libitum. Et sic patet ſm
eum, ꝙ oblationes facte alicui loco infra parrochiam spectant
ad episcopum.nam si episcopus nõ potest ꝯcedere laico oblatio
nes tanq̄ quid spirituale vt dictū est. ergo a ꝯtrario poterit eas
ꝯcedere clerico, ꝛ sic dictuꝫ.c.quāuis.iuncta doctrina do. Abb.
a ꝯtrario sensu ꝓbat hanc opi. ꝛ ex hoc sequitur ipsum Abba.
fuisse sibimet ꝯtrarium vt in recitatione sequentis opi. ostende-
tur. Sexto adduci potest, ꝙ dixit Lapus allegatio.lxxxvij. in vl
9 tima col.†ꝙ si fit legatum ecclesie, que nõ reperitur in diocesi, le
gatum debetur ecclesie cathedrali. Et ita dicit tenere Jo.and.in
addi.Spec.in titu.de instru.edi.in.§.nūc vero aliqua.in.v.car-
ta.pro quo facit.d.§.si quis autem vnum sanctorum. de quo fe-
ci mētionem.ſ.in prima parte secūdi dubij,in.v.argu.ꝛ.ꝭ.dicam.
Sicut ergo tale legatum factum ecclesie debet ecclesie cathedra
li, ꝛ sic episcopo, nõ auteꝫ presbytero parrochiali, ita dicamus in
10 oblationibus.†Septimo pro hac opin.adduci potest ratio, epi-
scopus est vicarius Jesu christi quo ad suā diocesim.tex. est in.c.
mulier.xxxiij.q.per quem ita dixit Abb. in disputa. que incipit
Sempronius in.v.col.voluit glo.in.c.fleat.in ver.multi.de pe-
11 ni.dist.j.†Unde dixit gl.in.c.vidētes.xij.q.j.ꝙ episcopi quo ad
dignitatem tenēt locum apostoloꝝ. Item episcopus dr̄ Dei le-
gatus ſm gl.in.c.sicut vir.vij.q.j.ꝛ in.c.in nono.xxj.dist. ꝛ in.c.
accusatio.ij.q.vij. Immo ꝙ plus est dr̄ oculus dei, vt in.c.oues.
vj.q.j.ergo istis respectibus oblationes facte maiestati, vel ima
gini Dei, aut alterius sancti infra parrochiam debēt esse episco-
12 pi, nõ aūt parrochiani psbyteri. † Octauo faciat oblatiões ꝛ de
cime pari passu ambulāt.d.c.q̄uis.in fi.de deci. facit rub.eo.ti-
tu. Sed certum est, ꝙ decime debent a parrochianis ecclesie ca
thedrali, ꝛ sic epo, nõ autem parrochiano presbytero, qn eccle-
sia parrochialis nõ habet limitatum territorium, sed solū sunt ei
assignate certe persone. Ita ꝯsuluit Pet.de ancha. quod consi-
lium est inter ꝯsilia Joan.cald.in secūdo ꝯsilio. ꝛ dicit ita tenere
Joā.cald.in.c.cum ꝯtingat.de deci.ꝛ Jo.de ligna.ibi, ꝛ Paul.
de leazar.in cle.j.eo.titu.ꝛ ita intelligit ꝙ dixit Jo.and.in addi.
13 Specu.in tit.de deci.in.§.sciret.†Illud ergo ꝙ dr̄ in decimis, di
ci debet in oblationibus.nam vbi duo a iure equiparātur, id, qd̄
habet locum in vno, debet habere locum ꝛ in alio.l.vt rātuꝫ.§.j.
14 de seruo corrup.voluit glo.in.c.si postq̄.de elec.in.vj.†Facit ꝙ
dixit Barto.in.l.j.de lega.j. Nono allegari potest, ꝙ dixit An
ge.qui hāc partem tenuit in dicta sua disputa. in refulgenti deli-
ciarū palatio ꝛc. que disputatio fuit in tali casu. Dominus Pa
due qui appellatus fuit dñs Frācisꝯ de carraria habēs in ru-
re palatium vnum fecit ibi fieri imaginem virginis Marie. No
bilis quidam diues liberatus a cecitate oculorum intercessione
dicte Uirginis donauit post mortem suam omnia bona sua cui-
daꝫ germano suo, ꝛ dicte imagini Uirginis, querebatur quo ad
partem donatam imagini, cui acquirerētur dicta bona. decidit
ibi Ange.ꝙ acquirūtur Deo ꝛ ipsi Uirgini, ita ꝙ eps Padue
debet distribuere illa bona in piam cām puta in pauperes Chri
sti.ꝛ ita referēdo secutus est Marti.d lau.in.d.c.dilectus.de of
fi.ordi.reprehēdens do.Abb.qui aliter in hoc fuit locutus, vt.ꝭ.
15 dicet in sequēti opi.†Decimo pro hac opi.allegari potest glos.
in.c.nulli.xcviij.dist.que dicit, ꝙ episcopus inuito presbytero par
rochiano potest diuidere parrochiam. si ergo eps habet ius in
principali, multomagis debet habere in accessorio.ꝛ per ꝯñs in
oblationibus factis intra parrochiam per dictā regulam acces-
sorium.cū simi.lib.vj.ꝛ de predicta glo.mētionē fecit do. Abb.
16 in.c.ad audiētiaꝫ.el.j.in vlti.col.de eccle.edifi.† Undecimo al-
legari pōt tex.in.d.§.si quis aūt vnum sanctoꝝ. in auc. de eccle.
tit.quē pro hac parte induxit Pet.de peru.in preallegata cano
nica sua in.d.§.venio ad quartum capitulum in.xvij.car.in ver.
restat autē videre, vbi querēs cui debeant oblationes facte ima
gini site infra alicuius parrochiā. Primo dicit videri dicēdum,
ꝙ debeant parrochiano, per.d.c.ad audiētiā.vbi ſm eū hoc vo
luit Host.ꝛ Jo.an.ꝛ Inno.ꝛ Jo.and.in rub.de parrochia cum
alijs de quibus.ꝭ.dicet in sequēti opi. Sed in ꝯtrarium dicit esse
veritateꝫ, qꝛ tales oblationes nõ fiūt respectu ecclesie parrochia
lis, sed respectu loci, vel sancti, vbi figura est depicta, ergo nõ de
bētur parrochiano. Item dicit ꝙ nõ debentur ecclesie cathedra
li, ꝛ sic episcopo, qꝛ eius respectu oblationes etiam facte nõ fue
17 rūt.†Tādem ꝯcludit Petr.hāc questionē decidi per.d.§.si qs.
vbi si hereditas, vel legatum relinquatur Deo, debetur ecclesie,
in qua testator habuit domicilium vr̄ ſm euꝫ, siue relinquatur he
reditas, vel legatum respectu figure vbi est imago Dei, vel virgi
nis Marie, siue sic in genere loquat, dicēdo relinquo hr̄ditatem
meā, vel tale legatuꝫ Deo, talia acquirūtur illi ecclesie, in qua te
stator hꝫ domicilium, ꝛ dicit se illud intelligere de ecclesia cathe-
drali. Et per.d.§.si quis.idem etiā tenuit Marti.de lau. in pre-
18 alle.l.si nōdum.in fi.post Ang.ibi.C.de fur. ¶ †Facit pro deci-
sione illius.§.quod dixit Specu.in titu.de instru. edi.§.nūc ve-
ro aliqua.v.lxv.ꝙ si testator disponit debere fieri hospitale, vel
qd simile, nec dicit vbi, ꝙ fieri dꝫ in loco domicilij sui. allegat.l.
que ꝯditio.§.cum ita.ff.de ꝯdi.ꝛ demō.cum simi. per eum addu
19 ctis.†idem si iussit pecuniam inter pauperes distribui, nec dixit
inter quos, ꝙ intelligitur de pauperibus sui domicilij, in quo vi
uēs fomētum, ꝯsolationes, ꝛ seruitia a multis recepit. argu.l.si
quis ad declinādam.§.ꝛ si qdem.ꝛ in.§.vbi aūt.C.de epis.ꝛ cle.
nam maiorē affectuꝫ ad locum ꝓpium intelligit habuisse.xxij.
q.iij.in.c.fortitudo. ¶ Hoc autē de pauperibus intelligi debet,
vt dixit Ange.in.§.si qs aūt pro redemptione.in ver.tertio no-
20 to.de ecclesiasti.ti.quē in hoc videndū relinquo. ¶ †Facit ēt ꝙ
dixit Bar.per illum tex.in.l.ij.C.de anno.ciui.lib.xj.ꝙ si distri-
butio debet fieri per epm inter pauperes, debet fieri inter paupe
21 res illius ciuitatis, in qua fit distributio. ¶ †Unde dixit Bald.
in.c.j.§.furtum.de pace iuramē.firmā.in vsib.feud. Armiger fe
cit rapinā in aliqua villa venit ad mortē, ꝛ mādat fieri restitutio-
nem, ꝙ fieri debet hoibus illius ville, in qua facta fuit rapina. al
legat Raymūdum de pena forti in tractatu de forma restitutio
nis. Et dicit Host.in.c.cum tu.de vsur.ꝙ si vsurarius veniēs ad
morteꝫ mādat vsuras restitui, ꝙ restitui debēt in loco, in quo fue
22 rūt extorte. ¶ †Accedat ad predicta ex simili in.c.licet.de feri.
vbi est permissum piscari tpe feriarum inductaꝝ in honorē Dei
ꝓpter necessitatem, dūmodo ꝯferatur pars piscationis ecclesie
23 posite in illo loco. ¶ †Duodecimo ad corroborationē huiꝰ par
tis faciat doctr. Ang.in ꝯs.ccxxiij.incip.in dei nomine ꝛ sue ma
tris virginis Marie amē. In themate predicto ꝛc. in finalibus
verbis, vbi dicit ꝙ oīa que tēplo, aut altari, aut imagini sanctoꝝ
relinquunt Dei sunt, ꝛ imortali Deo relicta, ꝛ donata intelligū-
tur, allegat.d.l.si nōdum.ꝛ.d.l.iulia.que est lex.iiij.de qua men-
tionē feci.ſ.in scōo dubio, in scōa pte.ff.ad leg.iul.pec. ꝛ allegat
glo.in.l.statue.ff.de vsufru. ¶ Cuꝫ igit vices Dei papa in terris
teneat.c.vt nostrū.lꝫ ipse nõ alleget.vt eccle.benefi.ꝛ in.c.funda
mēta.§.decet.de elect.in.vj.ꝛ voluit Host.in.c.quāto.de trāsla-
tio.prelato. debēt dicta relicta ad eum pertinere tanq̄ ad vica-
rium Dei.vel saltem ſm Ange.debēt per diocesanum inter pau
peres distribui, seu cōmissione speciali pape alias secus. allegat
glo.in verbo ordinarios.in.c.vnico.de religio.domi.libro.vj.
24 ¶ †Idem videt velle ipse Ang.in.l.in rē.§.item quecūq̄.ff.de
rei vēdi.vbi dixit, ꝙ si quis donauerit aliquid Leoni florentino,
25 acquiritur cōitati Florentine. ¶ †Sed si quis donauerit imagi
ni Uirginis, vel vultui sancto Lucano, tūc acquiritur Deo. alle
gat dictā.l.lege iulia peculatus.ꝛ glo.singula.ſm euꝫ.in dicta.l.
statue.de vsufruc.ꝛ eum secutus est Mar.de lau.in dicto.§.iteꝫ
quecūq̄.in fi. Eiusdem snie videtur fuisse idem Angel.in.l.j.C.
de crimi.sacri.vbi dixit ꝙ illud qd̄ donat tēplo, dr̄ donatū Deo
26 oipotenti per.l.annua.in.§.j.de annu.leg. ¶ †Et ꝓpterea dicit
disputādo hoc anno tenui, ꝙ donatuꝫ imagini Uirginis existēti
in aliquo loco priuato est Dei, nõ autem illius loci priuati, qꝛ do
natum est Uirgini imortali, ꝛ pro hoc dicit do tibi glos. singula.
que nõ est alibi in iure.in.l.statue.ff.de vsufruc. vnde remittit ad
plene dicta per se in qōne illa, que incipit in refulgenti deliciaruꝫ
palatio ꝛc.vbi expresse voluit ꝙ dicte oblationes, vel dona spe
ctant ad epm, idem ad literam tenuit in.d.l.si nōdum. ꝛ in auc.
omnes peregrini.C.cōmunia de successio.vbi dixit optimuꝫ esse
27 argumentū, †ꝙ si bona donātur imagini alicuius sancti existēti
in loco priuato, qꝛ potest ꝓbabiliter dubitari, cui dicta bona ap
plicentur debēt per epm loci gubernari, ꝛ in pias causas eroga-
ri.ꝛ ita dicit se determinasse in dicta sua disputatione, excepto si
illi imagini donatum fuisset membrū, puta, qꝛ erat imago aurea,
ꝛ deficiebat brachiū.nam tūc illa portio pertinet ad dñm illius
imaginis, per dictam.l.in rem.§.item quecunq̄.ff.de rei vendic.
ꝙ etiā videtur fuisse de mente ipsius Angel. in auc. similiter.C.
ad.l.falci.vbi in hac questione se remittit ad dictam suam dispu
tationem. ¶ Predictā etiam opinionem licet per verbuꝫ credo,
tenuit do. Anto.in cle.per literas in glo.in ver.ecclesias. de pre
ben.vt refert ꝛ sequitur ibi Innoc. in.iij.colum.in versicu. item
nota secundo, qui dicit hoc esse notandum pro ecclesia sancte
Marie de primerio in fesuli ꝯtra fesulanos.ꝛ ita etiam referen-
do ipsum do. Anto.in.d.cle.secutus est Jo.milius in dictionario
suo in

suo in ver. oblatio. in. §. j. et sic do. Anto. et Imol. fuerūt sibijpsis
28 ɔtrarij, vt. j. patebit in sequenti opi. ¶ † Faciat etiam ad predi-
cta quod dixit Bal. in. d. l. deberi. in finalibus verbis. C. de fideicō
mis. liber. quod si aliquid relinquitur hospitali non legitime ɔstru-
cto, non intelligitur relictū muris, sed vsui, vel hospitalitati in ge-
nere, et in abstracto. et illud capiet episcopus, et pauperibus ero-
gabit, quia quicquid pro salute relinquitur, ad diuinum nomē spe-
ctat. l. qui per salutem. ff. de iureiur. Et idem dicit, si relinquatur
maiestati, vel vultui Perusino. ¶ Allegari etiam potest pro hac
opi. tex. in. c. peruenit. j. q. iij. qui videtur dare potestatem episcopo
circa decimas et oblationes generaliter, dūmodo eas nō det lai
cis, et maxime ɔsanguineis. ¶ Item tex. in. c. precipimus. xvj. q.
ij. vbi dicit litera quascunque oblationes esse in dispositione epi-
scoporum. et sic videtur ad eum spectare ius decimarum et oblatio-
num. ergo in casu nostro oblationes ad eum spectare debent. lex
enim generaliter loquēs generaliter debet intelligi. c. si romano-
29 rum. xix. dist. ¶ † Pro opi. vero eorum qui tenent dictas obla
tiones presbytero parrochiali fore debitas. ¶ Primo adduci-
tur tex. in. c. pastoralis. de his que fiunt a prela. sine ɔsensu capi.
vbi est casus quod episcopus parrochiales ecclesias, vel ipsarū ob-
uentiones etiam de ɔsensu patronorum dictarum ecclesiarum, vel
capituli sui sine licentia pape monasterio ɔferre non potest. et sic
est ibi tex. notabi. quod parrochialis ecclesia fundat intentionē suā
de iure cōmuni super omnibus obuentionibus spiritualibus cō
tingentibus infra parrochiam suam, vt probatur ibi singulariū
30 parrochiarum prouentus etc. ¶ † Ex quo infertur secundum Hosti. ibi
quod omnes decime et oblationes, que fiūt infra parrochiam, ce-
dunt ecclesie parrochiali. Unde infert do. Abb. ibi, quod si capella
est infra parrochiam alicuius ecclesie, oblationes ibi facte nō ce
31 dunt capelle, sed ecclesie parrochiali. ¶ † Unde etiam per illum
tex. infert ibi do. Anto. quod si oblatio fit imagini depicte in muro
alicuius parrochie, debetur ecclesie parrochiali. Et ita dicit ibi
domi. Abb. se sepius interrogatum respōdisse. Naz si oblatio-
nes sancte capelle, seu altari cedunt ecclesie parrochiali, et non
presbytero capelle fortius oblationes facte imagini, que est de-
picta in muro priuato. Nam talis locus non est capax horuz iu-
rium spiritualium, quod est bene notandum secundum eum, quia quotidie
de facto occurrit. Et ita post domi. Anto. secutus est ibi Imol.
in primo notabili dicens hoc esse menti tenendum. et sic do. An-
to. et Imo. fuerunt sibijpsis ɔtrarij, per id quod dixerūt in dicta
clemē. per literas. de prebē, vt dixi in fine opinionis preceden.
32 ¶ † Secūdo allegatur tex. in. c. ad audientiam. el primo. de ec-
cle. edificā. vbi est casus arguēdo a speciali, quod oblationes, et alie
obuentiones infra parrochiam sunt de iure parrochiali. ¶ Nā
ibi est casus, quod cum quedaz villa ita esset remota ab ecclesia par
rochiali, vt cuz maxima difficultate ɔgruo tempore in officijs ec
clesiasticis ad eam posset accedere, papa permisit infra dictam
parrochiam ecclesiam posse edificari, et in ea sacerdotem institui,
qui ad suam sustentationem ipsius ville obuentiones ecclesiasti-
cas reciperet. ¶ Est ergo ibi casus specialis, in quo obuētiones
siue oblationes infra parrochiam nō cedunt ecclesie parrochia-
li. Ergo in ɔtrarium erit ius cōmune in alijs. l. j. in fine. ff. ad mu-
nicip. l. ius singulare. ff. de legibus. et ita dicto. c. ad audiētiaz. in-
tellexit domi. Abb. in. c. primo. in tertio notabili. de statu regu-
la. et in. c. ex trāsmissa. in primo notabili. de prescrip. ¶ Et cōmu
niter docto. in dicto. c. pastoralis. et in dicto. c. ad audientiam. li-
cet glo. ibi in verbo ecclesiasticas in finali solutione aliter intelli
gat illam literam. immo sentit, et quasi expresse dicit, quod oblatio-
nes nō sunt de iure parrochiali, vt clare ex ea apparere potest.
33 ¶ † Tertio allegatur tex. in. c. quoniam. de deci. vbi est casus, quod
decime noualium debētur ecclesie, in cuius parrochia surgūt. se
cus si nō sunt in certa parrochia, quia tūc debentur episcopo. er-
go idem est in oblationibus, que equiparantur decimis. vt in ru
34 bri. de decimis. et in. c. quamuis. eodem titulo. ¶ † Et ideo Ab-
bas in dicto. c. quoniam. in primo notabili dicit, quod ille tex. opti-
me facit in argumētum, quod oblationes facte imagini, seu picture
alicuius sancti existenti, seu picte extra ecclesiam, et infra parro-
chiam debeātur ecclesie parrochiali, nō autem episcopo. naz de-
cime ille noualium nouiter fuerūt orte, nec vnquam ex illis ter-
ris aliqua solutio fuit facta ecclesie parrochiali. attamē quia oriun
tur ifra parrochiā, debentur ecclesie parrochiali. et dicit etiā op-
35 time facere dictum. c. pastoralis. ¶ † Nam certum est, quod domi-
no domus, vbi est illa pictura, vel imago, nō debentur ille obla-
tiones, quia priuata persona nō potest habere oblationes, nec
vsumfructum alicuius rei religiose, sed talis imago, vel pictura
est religiosa. glo. dicit esse singularez que hoc sentit in dicta. l. sta

36 tue. de vsufruc. igitur etc. ¶ † Quarto faciat tex. in. d. c. ex trans-
missa. de prescrip. vbi est casus mēti tenēdus secundum Abbatem ib
in primo notabili, quod oblationes, que fiunt in capellis positis in-
fra alicuius parrochiam, de iure cedūt ipsi ecclesie parrochiali,
nō autem pertinēt ad capellas, et allegat dictum. c. ad audiētiaz.
et nota. per ipsum in dicto. c. pastoralis. et in rubrica de parrochi.
37 ¶ † Et dixit idem Abb. in dicto. c. ex transmissa. in reportatio.
suis illum tex. facere, quod oblationes facte imagini, vel virginis,
vel alicuius sancti depicte in muro alicuius loci infra parrochiā
38 ɔstituti, debentur ecclesie parrochiali. ¶ † Quinto allegari etiaz
possunt. c. sanctorum. et. c. hāc ɔsuetudinem. x. questione. j. pro que
iura argumētando pro hac opinione dixit Petr. de perusio in
preallega. sua canonica in loco superius allegato, quod oblationes
facte imagini posite infra parrochiam sunt de iure parrochiali.
39 adducit etiaz dictum. c. pastoralis. ¶ † Et subdit quod hoc casu no
men oblatiōis sumitur large pro omnibus, que infra limites par
rochie spiritualiter obueniūt. allegat Inno. et Ioā. andre. in ru-
brica de parrochijs. Et videtur secundum eum casus in. c. cum inter nos.
de verbo. signi. hinc est, quod dicit ipse, quod si aliqua capella ɔstruitur
infra limites parrochialis ecclesie, quod ecclesia parrochialis ha-
bebit omnes prouētus ratione spiritualitatis a personis vel re-
bus infra suos limites ɔstitutis prouenieētes illi capelle, cedēt ta
men illi prouētus in vsus necessarios, et stipēdia ministrorum il-
lius capelle secundum Hosti. et Io. andre. in dicto. c. ad audientiam.
¶ Sexto adduco pro hac opinione doctrinam Innocē. in dicta
rubrica de parrochijs. qui vt ibi refert et sequitur domi. Anto.
40 ¶ † Hanc opi. expresse tenuit. grandis quippe est auctoritas In
nocē. qui merito appellari potest vtriusque iuris luminare maius,
sicut Sol in firmamento appellatus est. c. solite. de maio. et obe-
diē. ¶ Hanc etiam opinionem aperte sentit Io. andr. in. d. c. ad
audiētiam. in fi. dicēs, quod parrochialis ecclesia de iure habet, quod
omnes prouētus ratione spiritualitatis a personis, vel rebus in
fra suos limites ɔstitutis prouenieētes cedūt in vsus necessarios,
et stipēdia ministrorum eius. et ita dicit tenere Host. quorum au-
ctoritas nō fuit modica, licet eos aliter referat Petr. de perusio
in dicta sua canonica. vt retuli in fine precedētis argumenti.
41 ¶ † Et domi. Io. andre. dixit Bal. in. c. cum oliz. in. j. colum. de
re iudi. quod fuit fons iuris canonici. Et idem Bald. in prohemio
feud. in. xij. colum. dixit in eius laudem quotiēscunque allegabo no
uellam in tali decretali intēdo allegare Io. andr. in sua nouella,
quia fuit nobilissimum opus, et valde vtile. et de ipso Io. andr. mul
tum honorifice locutus fuit do. Anto. in. c. ad audiētiaz. in vlti.
nota. de capel. mona. Et Ludo. roma. sing. ccclxxvj. Dixit de eo
quod fuit valentissimus homo mūdi. Cum ergo tanti patres tenue
rint hanc opi. videtur de iure verior. ¶ Septimo faciat, quod in si-
42 mili dixit Inno. et Hosti. et in. c. cū venerabilis. de excep. † quod ius
instituēdi presentatum ad ecclesiā positam infra limites alicuius
parrochie spectat ad rectorem dicte parrochie, nō aūt ad epm.
et ita sequitur Archid. et cōmuniter docto. maxime Domi. in. c.
vnico. de capel. mona. lib. vj. et do. Anto. in. c. coram. de offi. de-
lega. Idem do. Anto. et cōiter alij in. d. c. cum venerabilis. et do.
Cardi. in cle. j. in. vj. q. de supplē. negli. prelato. vbi allegat casuz
quem dicit ita bene se nescire alibi in. c. ad audiētiaz. el. j. de eccl.
edificā. et ibi glo. in verbo rectorum ac etiam Inno. et ibi hoc ex-
presse tz do. Abb. in prin. in. iiij. col. in ver. sed dubitatur quod dicit
esse bene notādum, quia in multis locis, propter inaduertētiam hoc
nō seruatur. ¶ Octauo pro eadem opi. adduci potest ratio. nā ge-
neri per speciē derogatur. l. sanctio legum. ff. de pen. c. j. de rescr.
43 et in regula generi per spēm in. vj. † Sed certum est, quod eps est ge
neralis parrochianus in tota sua diocesi. c. parrochiano. de se-
pultu. c. nullus. de parro. c. j. de rapto. c. apostolice. de dona. xvj.
q. iij. c. licet in regulis. voluit do. Abb. in. c. qm. in scdo notabili
de deci. et Imo. post Guil. in cle. fina. in vlti. colum. de priuilegi.
ergo parrochianus specialis debet ei derogare, maxime in his
que spectāt ad ipsius specialē parrochiam. et ideo pro corrobora
tione huius dicti allegari potest, quod dixit Bal. in. l. j. de offi. ɔsu.
44 in. j. col. † quod si in eadem ciuitate duo sunt officiales, vnus specia-
liter, alius generaliter deputatus, quod vnus nō poterit se intromitte
re de officio alterius, et dat exēplum in visitatore. vnde dicit quod si
papa dat specialē visitatorē, generalis nō poterit visitare, alleg.
Ia. de are. in. l. qd in rex. in. §. si quis. ff. rex amot. q alleg. l. ij. C.
de execu. et exacto. lib. xij. allegari et potest, quod dixit idē Bald. in
45 l. nec quicquam. ff. de offi. pcō. † vbi dicit per illū tex. quod legatus nō
potest se impedire de officio collectoris camere apostolice, quod di
cit esse notādū pro cōmissionibus et extraordinarijs, quas prin-
ceps alteri facit, vt legatus nō possit se itromittere. et allegat ad

hoc.c.ij. de offi.lega. Unde etiam dicit idem Bal.in.d.§.si quis. ꝙ specialis ꝓuincialis deputatus ad visitandum excludit epm. facit ꝙ voluit idem Bal.in auc.habita.in.ix.col. in.x.oppo.C.
46 ne filius pro patre.†Quare per hec oia supra dicta ꝯcludo communem esse opi.ꝙ oblationes facte alicui imagini posite infra alterius parrochiam debent presbytero parrochiano, non autem epo, quam opi.secutus est etiã do.Anto.in.d.c.coram.in.ij.colum.ꝛ do. Abb.in.d.c.dilectus.in.iij.col.de offi.ordi.dicẽs ꝙ lz Ang.de peru.ꝯsuluerit dictas oblatiões spectare ad episcopũ, nõ bene fuit locutus, per.d.c.pastoralis.d.c.ad audiẽtiam.ꝛ.d.c.ex trãsmissa superius allega.ꝛ ꝗuis mẽtionem nõ faciat in specie de ꝯsilio Ang. fuit eius ꝯsilium.cc.xxiiij.de quo mentionem feci.§.in precedẽti ꝓxima opi.in.xij.arg.ꝛ ita etiam ꝯsuluit Gasp. de cald.ꝯsil.v.ꝛ cum hac cõi opi.transiuit.idem Abb.in rub.de parrochi.vbi dicit se alias vidisse Jo.an.in addi. Spec. nec dicit vbi in hac materia allegãtem iura ꝙ dicte oblationes debeãtur presbytero parrochiano, ꝛ iura ꝙ debeantur epo, nihil vero determinãtem, ꝛ finaliter eiusdem fuit sñie Marti. de lau. in.d.c.dilectus.hoc verum intelligẽs, qñ oblationes fuissent facte loco religioso.ꝛ ita declarat Abb.ibi reprehẽdentem Ang.secus si fuissent facte loco prophano ꝛ laicali, vt est in casu questionis Ang.de qua in dicta sua disputatione.ꝛ ita intelligatur Ange. in dicto suo ꝯsil.pro hoc allegat Marti.ꝙ dixit Bald.in.d.l.si quis ad declinãdam.C.de episco.ꝛ cleri.ꝛ Jmo.in.c.officij.de te
47 sta.†vbi dñt ꝙ nec eps, nec presbyter parrochianus hñt ius aliquod in hospitali facto nõ auctoritate episcopi, cum tale hospitale nõ dicatur ecclesiasticum, sed mere laicale. Faciat ad hoc ẽt ꝑm eum ꝙ eleganter scripsit Jnno.in.c.inter dilectos. de dona. ¶Nec ob.ꝙ dicit Mart.in.d.c.pastoralis.qꝛ nõ loquit̃ in relicto loco mere laicali, ꝛ dicit ad hoc facere, ꝙ dixit Hosti.ꝛ Joã. and.in.d.c.ad audiẽtiam.dum allegãt.d.c.pastoralis. ꝛ dum dicunt ratione spiritualitatis.ergo secus si sit locus mere laicalis. Cum igitur predicta sit cõis opi.nec in legendo, nec in iudicãdo ab ea est recedendum, per id qd dixit Jo.andr.in.c.j.de ꝯstitu. ꝛ do.Anto.ꝛ Abb.in.c.tua nos.de vsur.facit ꝙ scripsit notabilis doc.Matthe.de mata.in tracta.suo opinionum.circa.iiij.colum.per.l.minime.ff.de legi. ¶Sed oportunum est rñdere argumentis pro alia opi.in medium adductis. ¶Et primo, quo ad primũ rñdeo, ꝙ loquitur in casu, in quo hñtes soluere decimas vel oblationes nolint eas soluere, qꝛ compelli possunt per episco
48 pum. Facit pro hoc glo.in illo.c.preterea.ibi allegato. † Sicut videmus, ꝙ episcopus habet compellere heredes ad mãdandũ executioni volũtates testantium. vt in.c.si heredes.de testamen. Ad secũdum rñdeo, ꝙ licet episcopo spectet dispositio ecclesiarum sue diocesis quo ad collationem ꝛ institutionẽ. ꝛ ita loquũtur iura ibi allegata, nõ tamen ad eum spectat dispositio oblationum debitarum alicui ecclesie sibi subdite per iura ac rationes allegatas in hac vltima ꝛ cõmuni opi. ¶Ad tertium rñdeo similiter, ꝙ ad episcopum pertinet ꝓuisio totius parrochie quo ad collationem, institutionem, ꝛ etiam correctionem, nõ autem quo
49 ad predictas oblationes, vt predixi. ¶†Ad quartum dico, ꝙ oblationes facte in altari, in quo celebrat episcopus, licet in ecclesia parrochiali debentur ipsi epo.nam in illo actu representat personam Christi tanq̃ eius vicarius, vt ibi dixi in septimo argumento.ergo ei debẽtur dicte oblationes, que fiũt Christo, vt in.c.precipimus.ꝛ in.c.res ecclesie.xij.q.j.Jnno.ꝛ Jo.and.in.c.
50 cum super.de cau.pos.ꝛ ꝓprie. ¶†Ad quintum dico nõ valere argumentum a ꝯtrario sensu collectum ex dicto do. Abb.in.d.c.quamuis.de deci.de quo ibi, qꝛ resultaret ꝯtrarietas iuris per ea que dicta sunt in hac vltima cõmuni opi. ꝙ esse nõ debet ꝑm glo.singu.apud legistas in.l.ij.C.cõmu.delega.facit glos.in.c.ij.ꝛ in.c.significasti.de foro compe. Preterea Abb.fuit sibi ꝯtrarius. Nam in.d.c.pastoralis.ꝛ in alijs locis in dicta vltima parte allegatis expresse voluit oblationes debitas esse presbytero parrochiano.ergo nõ debet attendi illud qd dixit in.d.c.ꝗuis. facit.l.ancille.C.de fur.ꝛ in regula vbi repugnãtia.ff.de reg.iur. Et maxime cum Abb.in.d.c.ꝗuis.illud dixerit arg.illius tex.
51 ¶†Ad sextum rñdeo, ꝙ nõ est mirum, si legatum factum ecclesie, que non reperitur, debet̃ ecclesie cathedrali, in qua legãs habuit domicilium, qꝛ vbi fit mẽtio de ecclesia, in dubio venit ecclesia cathedralis per excellentiam.c.cum clerici.de verb.sig. ergo nõ sequitur per illud dictũ Lapi ibi alle. ꝙ oblationes facte infra parrochiam debeant̃ epo, cum de iure saltem canonico determinet̃ ꝯtrarium.d.c.pastoralis.cũ simi. ¶†Ad septimum rñden
52 do fateor, ꝙ eps est in sua diocesi vicarius Christi.itẽ legat⁹ ꝛc. quo ad oia.§.dicta.s.collationem, institutionem, ꝛ correctioneꝫ.

non aũt quo ad dictas oblationes per iura ꝛ rationes allegatas
53 pro hac cõmuni opi. ¶†Ad octauum dico, ꝙ lz decime debeãtur a parrochianis ecclesie cathedrali.secus est in dictis oblationibus, in qbus ipsum ius disponit ꝯtrarium.d.c.pastoralis.cum simi.ꝛ sic in hoc casu decime debent̃, ꝛ oblationes nõ equiparãtur. Uel dic, ꝙ ideo in illo casu dcime a parrochianis ecclesie cathedrali, qꝛ ecclesia parrochialis in dicto casu nõ habet limitatum territorium, vt ibi dixi.secus ergo si haberet limitatum territorium, qꝛ tũc decime deberentur presbytero parrochiano, non aũt epo, de quo videnda est glo.ꝛ ibi late per doc.in.c.cum ꝯtingat.de deci. ¶Ad ꝯrium similiter rñdeo, ꝙ doctri.Ang.in illa sua disputatione ibi allegata tollitur per.d.c.pastoralis. cũ simi.
54 ¶†Ad decimum dico, ꝙ gl.in.d.c.nulli.ibi adducto nõ loquit̃ in epo, sed in papa. Et dato ꝙ loqueret̃ in epo, abbas in.d.c.ad audientiam.ibi alleg.eam simpliciter nõ sequit̃, sed distinguit, ꝙ aut subest iusta causa, ꝛ põt illud eps, aut nõ subest, ꝛ tunc secus, ꝛ allegat glo.in.c.ꝯstitutus.de religio.domi. que glo. ꝑm euꝫ idẽ dicit in papa volente diuidere epatus. ¶Ad vndecimum hoc est ad.d.§.si quis aũt.ibi adductum rñde, vt dixi ad sextum ar
55 gumentũ. ¶†Ad duodecimum ꝛ vltimũ rñde, vt rñdi ad nonũ argumentuꝫ. Uel rñde, ꝙ ꝓcedit, qñ papa specialiter cõmisisset epo distributionem oblationũ fieri inter pauperes, alias secus, ita expresse locutus est Ang.in dicto ꝯsil.cc.xxiiij.vt latius dixi in tracta.meo de digni.epis.in.vj.dubio post prin. circa tertiam cartam. Et qꝛ in dicto argu.vlti.in fi.adduxi.c.ꝓposuit.j.q.iij.s. ꝙ eps generaliter hꝫ ptãteꝫ in decimis ꝛ oblationibus, ꝛ p ꝯñs in casu nostro viderent̃ ei deberi. Rñdeo, ꝙ hꝫ ius in decimis ꝛ oblationibus eo respectu quo dixi supra in rñsione primi argu
56 menti. ¶†Ego vero, lz meum non sit ponere os in celum, vt verbis vtar tex.in.c.intantum.xxj.dist. maxime ꝯtra cõmuneꝫ opi. cui deberem acquiescere per ea que superius adduxi.tamen pro oibus opinionibus in vtroqꝫ dubio adductis ad ꝯcordiaꝫ reducendis, putabam sic posse distingui, aut loquimur de oblationibus factis ecclesie habenti administratorem, vel factis imagini posite in dicta ecclesia, vt est in casu dubitationis nostre. Aut loquimur in oblationibus factis imagini posite in domo priuata, vel in eius pariete, siue in simplici oratorio. ¶Primo casu subdistinguo, aut loquimur de oblatiõibus debitis presbytero parrochiano infra cuius parrochiam posita est illa ecclesia, puta de his que in diebus dominicis ꝛ alijs, festiuitatibus solẽnibus fieri debent in celebratione misse ipsius parrochiani ꝑm doctrinaꝫ Host.in.c.causa carpensis.de verbo.sig.ꝛ per Jo.an.in rub.de parrochi. Et tũc aut ille oblationes fiunt per hoies parrochie, ꝙ debent̃ presbytero parrochie, cui pertinet cura animarũ illorum de parrochia, qꝛ qui sentit onus debet sentire cõmodum, vt in regula qui sentit.cum iuribus ibi in glo.alleg.lib.vj. ꝛ qꝛ vt dixit dñica veritas mercenarius dignus est mercede sua. Facit.c.j.
57 de sepul.†imo dixit Hosti.in summa de parrochi.in.§.ij.in ver. hic tamen sciendũ est in.ij.col.ꝙ in dictis festiuitatibus presbyter parrochialis potest compellere eius parrochianos ad faciendas dictas oblationes, maxime cum sit quasi generalis ꝯsuetudo vbiqꝫ terrarum, vt ibi latius per euꝫ. Et sic tales oblationes dici poterunt quodãmodo necessarie, ꝛ per ꝯñs parrochiani ad eas soluendas per viã excõmunicationis compelli poterũt, per id qd dixit glo.fi.in.c.preter hec.xxxij.distin.ꝛ in.c.qui oblatio
58 nes.xiij.q.ij.†Denegantes vero oblationes gratuitas etiã possunt excõmunicari, si clericus aliunde nõ habeat, quo sustentet̃. dixit glo.no.in.c.statuimus.xvj.q.j. Et de oblationibus necessarijs vide Tho.ij.ij.q.lxxxvj. Et hoc casu verificari poterit vltima opinio ꝛ cõis, aut fiũt p alios nõ parrochianos, ꝛ tũc debentur ipsi administratori ecclesie.ꝛ ita puto intelligendũ.c.hãc cõsuetudinẽ.in prin.x.q.j.Jtẽ qꝛ in eis cessat ratio cure, ergo cessare dꝫ iuris dispositio.l.adigere.§.ꝗuis.de iure patr.c.cũ cessante.de appel. Et idẽ dico in alijs oblationibus factis rõne deuotionis, vel voti ipsi imagini, vt est in casu nostro a qbuscũqꝫ fiãt siue parrochianis, siue ab alijs. Et ad sic dicendũ me mouebat ratio.nam illud qd donatum est imagini, siue Dei, siue sancti ꝯ donatũ ipsi Deo, vt dixi superius maxime in secũda opinione secundi dubij in.vij.arg.p.c.precipimus.ꝛ.c.res ecclesie.ꝛ.c.nulli epoꝝ.xij.q.j.ꝛ per ꝯsequens c̃r donatum illi ecclesie vbi est imago.d.c.res ecclesie.facit c.in ecclesiam.j.q.j.ꝛ.c.illud.xxxv.q.ij.†ꝙ
59 vnde nõ inmerito dixit text.in.c.saluator.circa medim.j.q.j. bona ecclesiarum sunt bona Dei merito oblationes illas habere debebit administrator ecclesie, in qua est imago, cum ipse in illo loco sit administrator bonoꝝ Dei, vt in.c.ij.de don. ꝛ in.§.fi. xij.q.j.ꝛ de illis ante tribunal Dei sit redditurus rõnem, facit.c. quoniam.

quoniam.in princi.xvj.q.j.⁊.c.quatuor.xij.q.ij. Et ita hoc casu
procedat prima opinio secundi dubij. qui enim altari seruit, de al
tari debet viuere.c.cum secundum.in prin.de preben. Et docto.
ibi exponunt de altari, idest de oblationibus factis in altari, fa-
cit.c.ex his.xij.q.j. Item qz in hoc casu locum habet illa regula
generi per speciem derogatur, de qua mentionem feci in vltimo
argumento secunde partis precedentis proximi dubij. Nam si-
cut presbyter parrochie specialis derogat generali parrochiano
hoc est episcopo, vt ibi dixi, ita administrator ecclesie posite in par
rochia debet tanq̃ specialis derogare quo ad oblationes factas
in ecclesia sua presbytero parrochiali tanq̃ administratori gene
ralis parrochie.⁊ hoc casu nõ procedent argumenta facta in di
cta vltima alias secunda parte proximi dubij per que concludi-
tur, q͂ parrochialis ecclesia fundat intentionem suam de iure cõ
muni super omnibus obuentionibus ꝯtingentibus infra parro-
chiã.nã debẽt intelligi de obuẽtionibus ꝯtingẽtibus alicui loco
ꝓphano non aũt ecclesie habenti administratorez per rõnes su-
perius adductas.⁊ hoc videtur fuisse de mẽte cõmuniter docto-
rum in locis preallegatis, inquantum querunt, cuius debeãt esse
oblationes facte imagini posite in aliquo loco priuato, vt est in
exẽplo posito maxime per Ange.in dicta sua disputatione. Vel
r̃ideri potest dictis argumentis, vt superius sigillatim, ⁊ specia-
liter responsuz est. Nec ob. si ꝯtra hec allegaretur tex. in.d.c.pa
storalis.⁊ in.d.c.ad audientiam. que fuerunt fundamenta prin-
60 cipalia cõmunis opinionis. † Quia r̃ideo q͂.d.c.pastoralis lo-
quit̃ de obuentionibus.i.fructibus, ⁊ redditibus ecclesie parro-
chialis, non autem de oblationibus, que causa deuotionis offe-
runtur imagini infra parrochiam, de quibus loquimur. Itez di-
ctum.c.ad audientiam loquitur de obuentionibus debitis eccle
sie parrochiali, hoc est de decimis, ẽm glo.ibi in verbo ecclesia-
sticas.in fi.⁊ intelligit de decimis personalibus, non autem pre-
61 dialibus. ¶ † Predicta tamen possunt duobus modis limita-
ri. Primo, vbi ꝯstaret de mente offerentis.s.cuius vellet esse di
ctas oblationes, nam tunc eius volũtati standum est, qz in re sua
quilibet est moderator ⁊ arbiter.l.in re mãdata.C.manda. in.c.
de his.de sepul. ¶ In traditionibus enim rerum nostrarum pos
sumus quã volumus adijcere ꝯditionem, dũmodo honestam.l.
62 traditionibus.C.de pac. ¶ † Scdo limito, vbi eẽt ꝯsuetudo p̃e
scripta, q͂ dicte oblationes potius quererentur vni ecclesie q̃ al
teri, nam illa esset seruãda, qz in talibus seruãda est.c.cum inter.
⁊ ibi oẽs doc. hoc tenẽt. de verb.sig.in his nãq; prescriptio pro-
cedit.vt in.c.ex trãsmissa.⁊ in.c.de quarta.de prescrip. ⁊ q͂ vo-
luit Host.in.§.an licitum in summa.de sepul. Host. Jo.an.⁊ alij
doc.in.c.certificari.de sepultu. Et hoc ꝓcedit, quãdo ꝯsuetudo
esset vt acquireretur ecclesie, vel persone ecclesiastice, que eẽt ca-
pax quasi possionis talium iurium. Sed si ꝯsuetudo eẽt, q͂ que-
reretur persone prophane, vel loco prophano, ⁊ tũc non valeret
talis ꝯsuetudo.ita dixit Maria.in dicto suo tract.de oblatio.in
libello.xviij.in.ij.⁊.iij.dubio allegãs tex.ad hoc no.in.c.hac cõ
suetudinem.x.q.j. Et sic distinctio mea procedit, quãdo essemus
in dubio, cuius deberent esse oblationes. Secũdo casu principa
63 li similiter subdistinguo. † Aut sumus in casu, in quo parrochie
sunt distincte, ⁊ sic respectum habemus ad ius hodiernum. quã
distinctionem fecit Dionysius papa. qz olim sacerdotes simul re
gebãt populum, vt in.c.j.xiij.q.j.⁊ in.d.c.pastoralis.⁊ ibi per do
cto.⁊ maxime do. Abb. q͂ etiam erat in episcopatibus in primi
tiua ecclesia, per ea que habẽtur in.c.cum causam.de pba.⁊ per
Inno.in.c.ꝯstitutus. de appella. ẽm ipsum Abb. in.d.c.pasto-
ralis.in primo nota. Et hoc casu oblationes debẽtur parrochia
no.⁊ ita procedat dicta cõmunis opinio per iura in ea allegata.
64 ⁊ maxime per illam rationem, qz generi per speciem ⁊c. † hoc ta
mẽ limitarem in religiosis habẽtibus in muro monasterij imagi
nem.nam oblationes facte imagini debẽtur monasterio, nõ au-
tem presbytero parrochiali, in cuius parrochia est monasteriuz.
Ita dixit do. Abb.in.c.j.in tertio nota.de statu reg.⁊ in. c.dile-
65 ctus.de offi.ord.facit.c.nimis.el primo.de exces.prelat. † Secũ
do limito, vbi offertur membrum ipsi imagini. verbi gratia, ima
go erat aurea vel argẽtea, cui deficiebat brachiuz, aliquis ex de-
uotione ei obtulit vnum brachium aureum vel argenteum, dixit
Ange.in dicta auc.omnes peregrini.C.cõmunia de successio. de
quo mentionem feci.§.in prima parte tertij dubij in vltimo argu
mento, q͂ talis oblatio brachij pertinet ad dominum imaginis.
Idem ipse tenuit in dicta disputatione in refulgenti. in secundo
dubio. Hoc verum intelligo, nisi aliter ꝯstaret de mente offeren
tis, vel aliter dictaret cõsuetudo, per ea que dixi in fine membri
66 precedentis. † Tertio limita in oblationibus factis de acquisi-
tis ex meretricio, q͂ nõ solum nõ debẽtur presbytero parrochia
no, immo nõ valẽt, nec sunt acceptãde per dominuz loci, vbi fiũt
ẽm beatum Thomam de aquino in secũdo sententiarum dist.xv
67 questione secũda, articulo quarto, circa finẽ. † vbi dicit q͂ de ac-
quisitis ex meretricio vel per symoniaz nõ debet fieri oblatio ad
altare, saltez manifeste, propter scãdalum in reuerẽtiam sancto-
rum, ⁊ propter sceleris abbominationem. Idem tenet do. Abb.
in dicto.c.causa carpẽsis.de verbo.signi.facit ad hoc glo. nota.
xiiij.q.v.in summa.⁊ in.c.nõ est putãda.j.q.j.⁊ glo.⁊ ibi per do-
cto.in.c.ex trãsmissa. de deci. ⁊ de hoc late dixi supra in secũdo
68 dubio. † Aut sumus in casu in quo parrochie nõ sint distincte si-
cut erat olim, vt dixi, ⁊ sic habito respectu ad ius antiquuz.⁊ tũc
episcopo debẽtur dicte oblationes cum ipse sit generalis parro-
chianus totius diocesis. vt dixi supra in vltimo argumẽto cõmu
nis opinionis.⁊ hoc casu poterũt ꝓcedere argumẽta facta pro
parte eorum qui tenẽt dictas oblationes spectare ad episcopuz,
licet aliter ⁊ sigillatim dictis argumẽtis superius respõsum fue-
69 rit. † Aliquãdo vero accidit, q͂ ecclesia cathedralis est parro-
chialis.⁊ tũc in hoc sic distinguerem, q͂ aut mẽsa nõ est diuisa in
ter episcopum ⁊ capitulum. de qua mẽsa per Archidya. in.c.j.
xxxv.q.viij.per Barto.⁊ ibi Ange.in sua repetitio.in.l.si vacã
tia.in.viij.colum.in prin.C.de bo.vacã.libr.x.per domi. Cardi.
in.c ij.de feud.⁊ cõmuniter per omnes in.c.vt super.de rebus ec
cle.nõ alie. Et hoc casu medietas oblationum debetur capitulo
⁊ medietas episcopo. ⁊ ita intelligerem.c.antiquos.x.q.j. Aut
mẽsa est diuisa, ⁊ tũc ꝯsiderandum est, an altare ⁊ cura sit de mẽ
sa episcopi, vel de mẽsa capituli.⁊ illi de cuius sunt mẽsa deben-
tur oblationes facte in ipso altari ratione oneris, quia qui sentit
onus debet sentire cõmodum, ⁊ ecõtra, vt superius dictum est.
Et ideo quia ecclesia nostra hic sancti Petri cathedralis habet
parrochiam, si oblationes fierẽt in altari ipsius, vel alicui imagi
ni posite in loco priuato ipsius parrochie deberẽtur.c.habenti
mẽsam diuisam a mẽsa episcopi, cum altare, ⁊ cura sit de mensa
70 ipsius capituli. † Dixit tamẽ tex.singul. ẽm Abba. ibi in.c.cum
super.de sepultu. q͂ si parrochianus ecclesie cathedralis alibi se
pelitur, de ipsius funeralibus, seu relictis ecclesie sepulture debe
tur quarta capitulo ipsius ecclesie cathedralis. vide ibi Abb.in
tertio notabi. Et sic ibi nõ fit differẽtia an mẽsa sit diuisa.
¶ Unum predictis annecto, q͂ posito q͂ in casibus supra dictis
debeãtur oblationes administratori ecclesie posite infra parro-
71 chiam, ac etiam presbytero parrochiano, † tamẽ de ipsis obla-
tionibus debetur quarta episcopo, ẽm Bald. in.l.si quis ad de
clinãdam.in.xv.colum.in versic.queritur nũquid episcopus.C.
de sacrosan.eccle. vbi dicit q͂ episcopus de omnibus oblationi
bus, ⁊ mortuarijs debet habere quartam. ⁊ ita referẽdo sequu-
tus est dominus. Cardi.in clemẽ.ij.§.illi.in fi.de religio. domi.li
cet glo.que allegatur cõmuniter pro notabili in versic. tua in fi.
in.c.de his.x.q.j.teneat ꝯtrarium, dicẽs q͂ quamuis episcopus
debeat habere quartam decimarum debitarum ecclesijs parro-
chialibus, tamẽ de alijs redditibus nihil habere debet de ꝯsue-
tudine generali ⁊ prescripta.⁊ ita dicit fuisse sententiatum quo ad
quartam decimaruz pro episcopo huius ciuitatis Bononie cõ
72 tra ecclesiam sancti Joãnis in perfecto. † Auctoritas tamẽ glo.
est maxima, ⁊ alijs prepõderat auctoritatibus per id quod dixit
Jaco.butri.in.l.j.C.qui pro sua iurisdictione.⁊ Cyn.in.l.j.C.de
actio.⁊ obligatio.⁊ Barto. in ꝯsilio suo incipiẽte Andriolus.
⁊ Bald.in.l.precibus.C.de impube.⁊ Cy.in.l.nõ moriturum.
C.de ꝯtrahẽ.⁊ cõmittẽ.stipulatio. Ideo in hoc relinquerem co
gitandum ⁊ videndum ea que dicunt docto.in.c.requisisti. de te
73 stamen. ¶ † Item aliud subiungo, q͂ cuicunq; competant dicte
oblationes de eis fieri debent quatuor partes ẽm diuisionem fa
ctam per text.in.c.vobis.⁊ in.c.vulterane. cum duobus capitu
lis sequentibus.⁊ maxime in.c.quatuor. vbi expressa fit mentio
de oblationibus.xij.q.ij.scilicet q͂ vnam quartam partez pro se
retineat, aliam det clericis ecclesie.aliam pauperibus . aliam ve
ro applicet fabrice ecclesie sue. Unde simpliciter non videtur ve
rum, q͂ in casu quo episcopus deberet habere dictas oblatio-
nes, deberet eas distribuere inter pauperes, vt dicebat Ange-
lus, dominus Antonius, ⁊ Imol.in locis superius adductis,
74 parcãt mihi eorum reuerẽtie. † Item similiter non videt̃ bene lo
qui Maria. in dicto tractatu de oblationibus in decimonono
libello, in primo dubio, vbi dicit, q͂ si offerens nõ expressit quid
de re oblata volebat fieri, tunc si illa res est prophana, potest re
cipiens eam dispensare ad libitum, dummodo in actus licitos,
⁊ honestos, ⁊ sibi non interdictos eam dispenset, ex quo res ob-
lata est facta sua, per.l.in re mandata.C.manda. Et ideo posset

dispensare in equos, canes, ꝛ porcos, allegat glo. in. c. hanc ꝯsue
tudinē. ꝛ vbi Vguc. x. q. j. sed si res oblata est sacra, non pōt reci
piens eam alienare, sm glo. in. §. hoc ius porrectum. in ver. con
flata. x. q. ij. Facit regula semel Deo, cum ibi no. de reg. iur. li. vi.
¶ Nam non est veruz, ꝙ res oblata sit facta recipiētis, sed dei,
licet recipiens habeat eius administrationem per late supra di
cta, quam administrationem hꝫ sm iuris dispositionez, idest sm
c. vobis. ꝛ. c. vulterane. cum alijs preallega. Nec etiaz glo. in. d.
c. hanc ꝯsuetudinem probat dictum Mariani. imo potius pro
75 bat ꝯtrarium. † Dicitur enim ibi ꝙ sacerdotes antique legis nō
poterant de panibus ꝓpositionis pascere familiam suam, vel ca
nes suos, sed tantū in necessitate licebat eos comedere. Et ratio
esse potest, qꝛ in necessitatibus omnia debent esse cōmunia, per
no. in. c. si quis per necessitatem. de furt. ꝛ in. c. ius naturale. j. di
stin. Cessante ergo necessitate non poterāt aliquid disponere de
dictis panibus. l. cum pretor. de iudic. c. nōne. de presump. ꝙ est
76 ꝯtra illud quod dicit Maria. † Item ꝯtra eum etiam facit glo.
in. c. altare. j. q. iij. que dicit ꝙ illa que altari ꝯferuntur vēdi non
possunt, alias simoniaca heresis cōmitteretur, per illum tex. ꝛ il
lam glo. pro singulari ad hoc allegauit Ludo. singulari. ¶ Ta
men Archidya. in. c. sanctoꝝ. x. q. j. refert Hugo. dicere ꝙ siue
fiat de iure, siue non, quotidie venditio oblationum fit ab episco
77 pis, ꝛ etiam dn̄o Papa. † Dubito quantuz ad episcopos an va
leat hec ꝯsuetudo per supra dicta, secus puto esse in summo pon
tifice, qui solutus est iure positiuo. vt in. c. ꝓposuit. de ꝯces. pre
ben. licet equum sit, ꝙ sm illud viuat. vt no. in. c. nō liceat pape.
xij. q. ij. ꝛ in. l. princeps. ff. de legatis. ꝛ in. l. digna vox. C. eo. titu.
78 † Unum subdit Archi. in. c. sanctoꝝ. ꝙ venditis oblationibus
per episcopum, vel papam alicui laico non licet ipsi laico eas de
altari accipere, sed ibi debet esse clericus, qui eas accipiat de al
tari, ꝛ det ipso laico. nam manus prophane, ꝛ nepharie non de
bent ꝯtingere sacra. arg. c. mirum. xij. q. ij. ꝛ de ꝯsecra. distin. j. c.
ligna. c. nemo. ꝛ. c. sancta. Ex quibus verbis infero ꝙ distinctio
Maria. facta inter oblationes prophanas ꝛ sacras non est bo
na. Semel enim Deo dedicatum non potest dici prophanum. fa
cit dicta regula semel Deo. cuz ibi not. lib. vj. ꝛ per ꝯsequens sta
tim cum oblatio facta est, Deo dicitur facta. Item ꝯtra Ma
ria. ꝙ dicte oblationes non possint vendi per sacerdotem, in cu
ius altari vel ecclesia fiunt, ꝛ sic non efficiantur sue, facit quia vt
supra dixi sm Bal. de illis quarta debet̄ episcopo, ergo efficiun
tur solum sue quantum ad eius victum ꝛ vestituz per iura supra
79 allegata. † Plus dixit glo. notabilis. c. illi autem. xij. q. j. ꝙ obla
tiones non sunt cōmunicande clericis. ꝛ sic per consequens sen
tit illa glo. ꝙ debent distribui inter indigentes, nihil tamen alle
gat ergo ꝛc. l. illam. C. de collatio. in. §. consideremus. in auct. de
80 trien. ꝛ semis. ¶ † Sed hoc expresse per illam glos. dixit Marti.
de lau. in additionibus quas fecit ad Joannem in titulo de pre
bendis in. c. episcopus, volens, ꝙ licet voluptuose viuentes de
redditibus ecclesie peccent, ꝛ teneantur ad restitutionez sm Ab
ba. ibi. ꝛ Joā. de ligna. in clementi. gratie. de rescrip. illud proce
81 dit in fructibus beneficiorum, secus in oblationibus. † nam indi
stincte tenetur rector, siue clericus distribuere oblationes paupe
ribus, quando habet patrimonium, vnde honeste viuere possit.
allegat ad hoc glo. pro nota. in dicto. c. illi. ꝛ ad hoc casu verifi
cabitur qd̄ dixit Ange. domi. Anto. ꝛ Jmo. quos supra retuli,
ꝛ hoc est menti tenendum ad limitationem ꝛ restrictionem illius
82 dubitationis, scilicet † An habens patrimonium possit in foro
conscientie illo sibi reseruato viuere de fructibus beneficij si qd̄
habet. de qua dubitatione late per domi. Abba. in dicto. c. epi
scopus post Jnnocen. ibi, ꝛ Joan. de ligna. in dicta clemen. gra
tie. ꝛ per Abba. post glo. ꝛ alios docto. in. c. postulasti. de rescri.
ꝛ latius per eundem Abba. in disputatione sua incip. Titius cle
ricus. ¶ Et per hec finem facio huic opusculo me semper subij
ciens castigationi rectius sentientis. Ab anniculo enim iuxta il
lud Augustini in. c. si habes. xxiiij. questione. iij. paratus sum do
ceri. facit ad hoc notabilis textus in. c. fina. xxxviij. questione ad
laudem ꝛ gloriam summe ꝛ indiuidue trinitatis patris ꝛ filij ꝛ
spiritussancti. Amen.

¶ Dabis igitur mihi veniam vir reuerende si vt meum forte fuisset desiderium non dixero. amicus enim Plato, ꝛ amicus Socrates, magis amica veritas, quam si diligenter vt soles rimari volueris, me ab ea fore alienum nequaquam reperies, nec vt spero tibi displicebit, nam te per veritatis semitam semper incedentem inueni. Vale ꝛ me vt soles ama. Laus Deo omnipotēti.

FINIS

Tractatus non infestiuus de Sanctorum canonizatione Troylo Maluitio Jurisconsul. authore.

¶ Reuerendo in Christo patri fratri Cherubino spoletano ordinis minorū, preclaroqꝫ verbi Dei seminatori, Troylus Maluitius inter iuris vtriusqꝫ interpretes canonicosue Bononienses exiguus, salutem in domino.

PLuribus iam elapsis diebus diuinū illud animaduertens documentū dare, q̃ accipe fore beatius, mēte agitaui vir sanctissime, quo te munere tua digno sanctitate donare deberē. Et cū certior essem, te nō aurū, nō argentū, nō lapidē ꝓciosum, nō deniqꝫ tpale quicq̃ appetere, cū tpalia velut fragilia iam diu ipse renueris, ac Christum imitās paupertatez predices, maiora percūctans premia tibi ab imortali Deo in celis reseruata, mihi in mētem venit spūale aliqd ex officina nostra (lꝫ exili) elaboratū deuotissimo tuo nomini dedicare. Et inter cetera que occurrebāt, inspiratione quadā (vt reor) diuina mihi infusum est, vt de sanctoꝝ canonizatione libellū tibi feliciter ederem. Certū est. n. q̃ plurimos ex deuotissima illa, quā elegisti, religione viros ad celestia emigrasse, canonizationē debitā cōmorātes. inter quos, cum in fatū diuina vocatione ꝯcesseris, te recensendū fore nō ambigo. Quid. n. homini dulcius, qd suauius, qd deniqꝫ optabilius esse pōt, q̃ possessores oium nō solum possessorem, sed ꝛ fruitorē post mortē fieri. Js est inquā humanus finis, quē qui bene (vt tu fecisti) nouerit, oia nouit, q Xo secus, ignorabit̄. Unde de te merito illud dici pōt. Felices nimiū qui te genuere parentes. Et lꝫ certior essem vir recolende, mām hāc tā ex canonistaꝝ q̃ theologoꝝ doctrinis tibi melius, q̃ mihi fore cognitā, firma tn̄ stetit snīa, illā sub verboꝝ cōpendio in hoc libello, vt canoniste tm̄ referūt, omissa theologoꝝ ꝑscrutatione reserare, ne in alienā messem (ꝙ a iure improbatū est) falcez ponere viderer. Tractāt nāqꝫ teste Hieronymo fabrilia fabri, Nō credo tn̄ sacros in hoc theologos a canonistis aliqua in pte dissentiri. Dabis igit̄ veniā, si nō ita diserte, ita luculēter, vt res exposceret, dixero. Nā tpis angustia pp lectiones, in qbus ꝯtinue Xlor, exilitasqꝫ ingenij mei hoc minime patiunt̄. Hec est edepol iuxta Joan. snīam vna de maioribus causis, que inter christianos ꝓponi ac disputari queat. Et graues materias, vt inqt Hiero. ingenia parua nō sufferūt. Quorsuz Xo ꝓuinciā hāc tam difficilē aggressus fuerim, si me queres, tfideo, nō ob aliud diuino ꝯsilio patrocinio, nisi postq̃ vt dixi canonizādus existis, inter legendū opusculū hoc aliqñ cuz ocium dabit̄, ardentius in diuine maiestatis seruitiū inflāmeris, quo digniorez sedē in illa celesti patria iuxta merita digniora tibi cōparare valeas, necnō vt de me tibi plurimū deuoto, ꝛ potissime in orōnibus nō solum in hac vita, sꝫ ꝛ in celesti, cū ibi fueris, recorderis. Si. n. meā in te deuotionez recte intelligeres, hec nō tam ex ore, q̃ ab intimo cordis emanare facile crederes. his igit̄ oibus mature libratis pater reuerende, libellū hūc tuo deuotissimo nomini dedicatū suscipe deprecor nō dedigneris, in quo si quid, ꝙ benignissimas aures tuas offēdat, inueneris, id igenij mei tarditati, humaneqꝫ nature, in qua nihil ꝑfectū inuenit̄, impinges. Si Xo ꝙ iuri ꝯsonet, diuine maiestati, a qua omne datum optimum ascribendum velim censeas, meqꝫ deuotissimum in omnibus commendatum habeas. Vale.

SVMMARIVM

Acepturus igit̃

opusculū hoc de canonizatiōe scōꝝ,
2 ante oia d rei qditate videndū eē cē
sui. Nā (vt iqt † phs in.vj.topi.) vni
uscuiusq3 rei qditas ab ipsa diffōne
inotescit, ꝙ elegātius reassūpsit Ci
ce.in.j.offi.lib.in pn. Ois (inqt) q̄ a
rōne suscipit̃ de reliq̄ disputatio, d3
a diffōne pficisci, ꝙ ɔfirmauit iuris
cō.in.l.j.d testa. vbi tractaturus de
testis, añ oia diffiniuit, qd eēt testm̄. Idē volēs tractare d tutelis
in tit.ff.de tute.in.l.j. diffiniuit, qd eēt tutela. Idē in ti.ff.d iusti. ꝛ
iur. volēs tractare d ipo iure in.l.j.in pn. diffiniuit qd eēt ius. Et
ideo Bar. ꝛ moder.in.l.j.in pn.ff.de acqrē.pos. tractaturi mām
possionis, ante oia diffiniuerūt qd eēt posſio. Qua de re q̄rēdu3
est. Primo, qd sit canonizare sctm̄. Scdo, qs possit sctm̄ canoni
zare. Tertio, q̄ reqrunt̃ ad hoc, vt qs tanq3 sctūs possit canoni
zari. Quarto ꝛ vltimo, que forma in canonizādo seruari dēat.

Apio igitur primuz du

2 biū p cuius declaratiōe pmittendū est, qs dicat̃ † san
ctus. ꝛ faciendā esse cēseo hāc distinctionē. Aut ɔsi
deramus hāc ecclesiā militantē, ꝛ sic in hoc seculo viuētes. Aut
ecclesiā triūphantē, ꝛ per ɔñs eos qui de hac vita migrauerunt.
3 ¶ Primo casu dico † ꝙ oēs mūde ac virtuose viuentes merito
scti dici pñt. ꝛ ita intellr ꝙ hr̃ Leui.xj. ꝛ.iij.c. ꝛ.j. Petri.c.j. Sā
cti estote qm̄ ego sctūs sum dñs Deus vester. trāssūptiue in.c.te
nere d3.xxxj.dist. ꝛ ita ēt pcedit text.in.c.maximilianus.in fi.ibi
q2 q scti nō sunt, sancta tractare non pñt. ꝛ est ēt text.in.c.op3.in
in.d.c.tenere. facit tex.in.c.pposuisti. ꝛ in.c.plurimos.lxxxij.di.
quos ita itellexit Archi.in.d.c.nō op3. ꝛ ita ēt itelligat̃ tex.in.c.
nō vos.in ver. qs.n.sctm̄ dubitet.xl.dis. Ita ēt intelligi op3 illud
pphete psal.xvij. Cū scō scūs eris, ꝛ cū inocēte inocens eris. Et
illud, nō.n.loca, sed vita ꝛ mores sanctū faciūt sacerdotē, d quo
in.c.j.xl.dist. ꝛ illud ecclesiastici.xxvij. cū viro sctō assiduus esto.
Et tex.in.c.nō est facile.xl.di. vbi dr̃ nō scōꝝ filij sūt, q tenēt loca
scōꝝ, s3 q exercent opa eoꝝ. Et tex.in.c.sancta qppe rusticitas.
ij.q.vij. Et iō nō imerito text. Marcelli iuriscō. in.l.sanctū.ff.de
reꝝ diui. dixit sanctū est, ꝙ ab iniuria hoiu3 defensu3 est atq3 mu
4 nitū, facit tex.iūcta gl.in ver.sanctificet̃ in.c.j.de succes. ab itest.
vñ † Dñi.in.c.decet.in pn.de imu.eccle.lib.vj. dicit, ꝙ loca sacra
sunt sancta.i.firmata penis ꝛ statutis ɔ̄ delinquētes in illis, vt in
§.q vo.in auc.vt lice.matri ꝛ auie. ꝛ in.§.sctē.insti. de re. diui. ꝛ
in.l.si qs in hoc genus.C.de epi. ꝛ cle. ꝛ p id qd hr̃ in.c.in pmis.
5 ij.q.j. Adduci pōt † ꝙ elegāter dixit Tho.de aq.ij.ij.q.lxxxj.ar.
ti.vlti. ꝙ nomē sanctitatis duo vr̃ iportare. Vno mō mūdiciā. ꝛ
huic sigñatiōi cōpetit nomē grecū, dr̃.n.agios.i.sine terra. Alio
mō iportat firmitatē. Vñ apud antiquos sancta dicebant̃, q̄ le
gibus erāt munita vt violari nō deberēt. Unde ꝛ dr̃ aliqd eē san
citū, q2 est lege firmatū. Pōt ēt vt dicit Tho. hoc nomen sctūs
sm latinos ad mūdiciā ptinere, vt intelligat̃ scūs quasi sangui
ne tinctus, eo ꝙ antiqtus illi q volebāt purificari, sanguine ho
stie tingebant̃. vt Isido. dicit in lib.ethimo. ꝛ vtraq3 sigñatio cō
petit, vt sanctitas attribuat̃ his, q̄ diuino cultui applicant̃. ita ꝙ
nō solū hoies, sed ēt templū, ꝛ vasa, ꝛ alia hmōi sanctificari dñr
ex hoc, ꝙ cultui diuino applicant̃. mundicia.n.necessaria est ad
hoc ꝙ oēs Deo applicent̃. nā mens humana inqnat̃ ex hoc, ꝙ
inferioribus rebus ɔiungit̃, sicut q̄libet res ex imixtione peioris
sordescit, vt argentū ex imixtione plūbi. Op3 aūt ꝙ mens ab in
ferioribus rebus abstrahat̃ ad hoc ꝙ supreme rei possit ɔiungi.
Et ideo mens sine mūdicia Deo applicari non pōt. Vñ ad He
bre.c.pe.dr̃. Pacē seqmini cum oibus ꝛ sanctimoniā, sine qua
nemo videbit Deū. Firmitas ēt exigit̃ ad hoc, ꝙ mens Deo ap
plicet̃. applicat̃.n.ei sicut vltimo fini, ꝛ pmo principio. hmōi aūt
op3 maxime imobilia esse. Unde dicebat Apl's ad Roma.viij.
Certus sum, ꝙ neq3 mors, neq3 vita sepabit me a charitate dei.
Sic ergo dr̃ sanctitas per quā mens hois seipsam ꝛ suos actus
applicat Deo. Et sic sm Tho. sanctitas dr̃ a firmitate, siue mun
6 dicia. Et ideo iuriscōsultus † in pealle.l.sanctū dixit. sanctū aūt
dictū est a sagminibus. sunt aūt sagmina herbe q̄dam quas le
gati Po.Ro. ferre solebāt, ne qs eos violaret, sicut legati gre
coꝝ ferunt ea que dicunt̃ cericia. Unde dicit ibi gl. ꝙ legati dñr
sancti per.l.fi.in prin.ff.de lega. Hinc descēdit vbū sanctio in iu
7 re positū. est † enim sanctio inuiolabilis, ꝛ ab iniuria hominū tu
ta legalis statuitio. ꝛ ita intelligit̃.l.sanctio legū.ff.de pe. Unde
sancire nihil aliud erit, q3 inuiolabiliter statuere ad declarationē
legis.l.sancimus.la.j. ꝛ la.ij.C.de sacr.san. eccl. ꝛ.l.sancimus.C.
de testa. ꝛ.C.de pen.cū si. Et de multiplici sigñatione vbi sanctio
videnda esset gl. que est gl.j.in phe.ffoꝝ. de quo etia3 in diffōne
sanctitatis quā pono in fine huius pmi dubij. facit ad hec.§.san
cte. vbi gl.insti.de re.diui.in v.sanctiones. ꝛ gl.iij.dist.in sū. i fi.
¶ Concludo ergo ꝙ oēs mūde ac virtuose viuentes pñt nuncu
pari sancti, tanq3 ab iniurijs hoium ppter eoꝝ bonitatem defen
sandi, imo potius honorādi ꝛ extollendi. Et maxime q2 cōis est
vulgariū sermo dicentiū talis est sanctus homo, sicut de tua re
8 uerenda paternitate publice dr̃. v3 † enim argumentū a puerbio
vulgariū, sm Jo.and. per illū text.in.c. ꝛ si iudeos.de iude. facit
c.quēadmodū.de iureiur. ꝛ.l.ita vulneratus.ff.ad leg.aql. ꝛ gl.
9 magna.in fi.in.l.qd in heredē.ff.de tribu.actio. † imo cōis loquē
di vsus prefert̃ pprie verboꝝ significationi.l.libroꝝ.§.qd tamē
cassius.ff.de lega.iij. ꝛ ibi Bar.in.l.cū delanionis.§.asinam mo
lendinariā. ꝛ ibi etiā Bar.ff.de fun.instruc. ꝛ instru.leg. facit qd
dicit Bar.in.l.j.ff.de suis ꝛ legi. ꝛ in.l.oēs populi.de iusti. ꝛ iur.
ꝛ in rub.de no.ope.nun.in.ij.col. ꝛ in.l.labeo.ff.de suppel. leg. ꝛ
do. Abb.in.c.j.ff.de postu. pla.in.ix.col. ꝛ in.c.per tuas.in nota
hi.de pba. Jo.an.in.c.fūdamēta.in nouel.de elec.in.vi. ꝛ Abb.
in.c.nō magno.ne cleri.vel mona.do. Ant.in.c.certificari.de se
pul. Idē in phe.decre.in.ix.col. In qbus locis ɔcludunt prefati
doc. ꝙ ēt in statutis reiecta ppria significatione attendit̃ cōmu
nis vsus loquēdi. ꝛ ita multo fortius erit dō3 in casu nostro p ra
10 tiones, ꝛ iura superius adducta. † Et hec sanctitas multa opera
tur. Primū, ꝙ l3 als electio, nec actiue, nec passiue cadat in lai
cū in spūalibus.c.sacrosancta. ꝛ.c.massana.de elect. Fallit tñ in
laico sancte vite. casus est nota.in.§.his oibus.lxj.dist. vbi dr̃ ꝙ
laicus rōne sanctitatis vite pōt eligi in epm. dat exemplū in bea
to Seuero, Nicolao, Ambrosio. ꝛ illū text. ad hoc magni facit
do.meus Andr.sicu.in.c.cū adeo.in glo.pe.de rescrip. De hoc
tñ latius dico in tract.meo de digni.epali.in tertio dubio.in pn.
11 ¶ † Item operat̃, ꝙ l3 iudeus factus christianus in egritudine,
nō possit presbyter ordinari, fallit rōne sanctitatis vite. tex.est sin
gularis in.c.j.lvij.dist. sm Lud.sing.ccccxxiij. ¶ Ite3 operatur,
12 ꝙ victus † nō d3 ɔdemnari in expensis, q2 presumit̃ habuisse iu
stam cām litigandi dicit Hosti.in.c.finē litibus. de dolo ꝛ cōtu.
13 p quo est gl.fi.in.c.expedit.xij.q.j. ¶ Itē operat̃, ꝙ iudex † l3 cō
sanguineus partis, nō possit ab altera pte vt suspectus recusari,
14 sm do. Ant.in.c.postremo.de appel. ¶ Item opatur, † ꝙ si pre
tor ɔfidit de tali capto, q2 ppter eius bonam famā nō posuit eū
in carcerem, ꝛ is aufugit, ꝙ ptor nō tenetur sm Angel. in.l.si a
bonefidei.ff.de rei vēdi. dicētis, ꝙ dñi huius ciuitatis Bononie
fecerūt capi quendam nobilem, ꝛ cōmiserunt eum potestati, qui
ppter capti nobilitatē ꝛ bonam famā noluit eum incarcerare, s3
ei assignauit totū palatiū p carcere, ꝛ ille aufugit. dicit Ang. ꝙ
pretor fuit liberatus, q2 debuit credere huiusmodi nobili. Idem
voluit Ludo.in.l.titio fundus.de ɔdi. ꝛ demon. facit ꝙ dixit gl.
in.l.j.ff.de ripa muni. quam allegat Bal. pro singulari in.c.ij.in
v.col.de iudi. facit etiam glo.in summa.iij.q.v. ꝛ ꝙ dicit Bald.
15 in.l.parentes.C.de testi. ꝛ pbatur † sanctitas vite, si quis renun
ciauit proprijs sm glo.in.d.c.expedit, facit glo.in.c.ij.in verbo
nō fecissent de noui oper.nun. ꝛ illud euangelij. vis esse pfectus
vade ꝛ vēde oia ꝛc. Mat.xix. Mar.x. Luc.xviij.c. meminit gl.
in.c.ad aures.de eta. ꝛ quali. Et hec est pbatio psumptiua. nam

vere non ꝓbat hoc esse, ꝙ ab hoc ꝯtingit abesse. l. nō nudis. ⁊ l. neq; natales. C. de pba. Sed esse pōt ⁊ ꝯtingere, ꝙ qs renūciauerit ꝓprijs, ⁊ tñ nō sit homo sanctus. c. socrates. xij. q. ij. de quo socrate mentionē fecit Greg. in homelia sup Mattheū ad ꝺclarationē illius euang. xix. c. Itē de eo meminit gl. in. c. hoc scripsimus. xxx. dist. Ille ergo est sctūs ꝟe, qui mūdus est ab omni ma
16 cula, vt. s. dixi. ¶ † Et hec est illa sanctitas que sūmis pontificibus attribui solet, qui ⁊ si aliqñ mūde, ac virtuose non viuant, tñ viuere debent, cū repñtent sanctū sanctoꝝ in terris. c. vt nostruz. vt eccle. bñfi. c. fundamenta. §. decet. de elec. in. vj. c. j. in princ. de homi. eo. lib. ¶ Et de hac sanctitate poterūt verificari ꝟba illa sancta sanctoꝝ posita in. c. j. in fi. de vi. ⁊ hone. cle. ⁊ in. c. nulli liceat. in ver. sanctū sanctoꝝ erit dño. xij. q. ij. vñ gl. ibi exponit. i. ad vsum sanctoꝝ sacerdotū ptinet quasi Deo ꝯsecratū. ꝙ est notandū ad declarationē dicti versiculi sancta sanctoꝝ, quare sic dicat. ⁊ illū tex. ad hoc allegat Domi. in. c. decet. in prin. de imu. ec
17 cle. lib. vj. Et ideo † dicet sancta sanctoꝝ locus pro celebratione diuinoꝝ officioꝝ ad vsum sanctoꝝ sacerdotū dedicatus. Et hoc respectu non lz laicis illum intrare nisi cā orādi, vt in. d. c. j. in fi. ⁊ ibi do. Ant. Tñ Jo. an. referēs bonaguidā ibi in finalibus verbis dicit. ꝙ sancta sanctoꝝ est capella Rome in palatio Cōstantini vbi ꝯseruant capita apl'oꝝ Petri ⁊ Pauli, quasi velit dicere, ꝙ appellat sancta sanctoꝝ, qz ille est locus sanctus respectu capitū illoꝝ sanctoꝝ. Unde euenit ꝙ hodie sancta sctōꝝ dicat pars illa, que est ꝓpe altare apud sacrariū, pp sacra que ibi ꝯficiunt. Et qz in altari maiori cum soleat esse sacrū includunt reliquie, vt extra de ꝯsecra. eccl. vel alta. per totū ꝑm Abb. in. d. c. j. in fi. Ideo nō lz laicis illā intrare nisi cā orandi vt dixi. ¶ Alibi
18 † panis ēt appellat sanctus vt in. c. hanc ꝯsuetudinē. in ꝑn. x. q. j. vbi fit mentio de illis. xij. panibus ꝓpositionis quos in testō veteri dñs ꝓhibuit filijs israel ne comederēt exceptis Aaron ⁊ filijs suis. de qbus panibus hr originalr Leuiti. xxiiij. c. ⁊. j. Reg. xxj. c. Et ꝑm Arch. in. d. c. hāc ꝯsuetudinē, illi panes dnr sancti, qz sacrales erāt, ⁊ aliqd significabāt, pp illud comedere de quo ibi per eum. Et sic ꝟbuz sanctus hoc casu nō significat id qd superius dixi. ¶ Scdo casu. s. quo ad ecclesiā triumphantez, dico
19 similr oēs † habitantes in celesti patria non solum aias beatoꝝ, sed ēt ipsas intelligentias, hoc est angelos sanctos dici debere, cum omni refulgeāt mūdicia, imo non possent esse imundi, alias essent imperfecti que imperfectio in celo non admittitur, vbi est Deus, q est summū bonū ⁊ ens pfectissimū, quo oēs beati fruuntur. vnde merito eos sanctos appellabimus. imo Deus ipse dr sanctus iuxta illud qd dr in celebratione misse, sanctus, sanctus, sanctus, dñs deus sabaoth ⁊c. Et in psal. xv. nec dabis sctm̄ tuū videre corruptionē ⁊c. facit. c. tenere. cū si. s. in ꝑmo mēbro allegatis. Et ꝑm hoc intelligat illud qd hr in symbolo apl'oꝝ. Credo in vnā sanctam ecclesiā catholicā sanctoꝝ cōmunionē ⁊c. Et hec vera intelligo habito respectu ad vim ⁊ substantiā huius verbi sanctus. Habito ꝟo respectu ad dedicationē ecclesie fiendaz alicui beatus reputat, vel ad celebrandā diē mortis eius, vel diuinū in eius memoriā offm̄, talis nunq; dicet sanctus nisi precedēte canonizatione inducta ab ecclia, ⁊ ꝑm eius formā de qua. j. dicā. ¶ Sed dicet btūs, cuius nec dies mortis, nec offm̄ in eius memoriā celebrat, nec ēt sibi ecclesia dedicat. ⁊ ita cōis vsus loquēdi obseruat cuius non est parua auctoritas p dicta in mēbro antecedēti. Et ideo pictores qbus alias dat ptās qdlibet audēdi. iuxta illud Horatij in poetica. Pictoribus atq; poetis qdlibet audēdi semp fuit equa ptās. pingūt imaginē beati cū radio, sancti ꝟo cum diademate circū caput, vt inter eos appeat dria.
20 † Diadema. n. est corona imperialis siue regia q fit solū de auro ⁊ lapidibus preciosis. ⁊ cōponit a dia ꝙ est duo, ⁊ demo demis, qz ex sui rotūditate ꝑncipiū demit, ⁊ finē ꝑm gl. no. in cle. j. in verbo diadema. que facit driam inter diadema coronā ⁊ sertū. de iureiur. quā ibi sequit Pau. de leaza dicēs, ꝙ diadema dat in signū victorie nō solū tpalis, lz ēt spūalis, cū quo trāsiuit ibi Cardi. ⁊ Imo. Cū ergo sancti victoriā aduersus carnis tentationes versutiasq; diaboli in hoc seculo bellicose reportauerint, merito diademate facta eoꝝ canonizatione insigniri dēnt. ¶ Canoniza
21 ti † tñ aliqñ dnr beati. vt in. c. j. ibi q beato eterne vite clauigero. xxij. dist. ⁊ in. c. nō nos beatū Petrū. xl. dist. vñ ois sanctus ca
22 nonizatus dici pōt btūs, sed nō ecōtra. In vita ꝟo † dici nō pōt qs beatus ꝑm Tho. in. j. pte. q. xij. art. x. ⁊. xj. ⁊. ij. ij. q. ccxxxij. ar ti. ij. ⁊ in. iiij. dist. xlij. Nā beatitudo idem est ꝙ vita eterna, ꝙ est pax ⁊ regnū celoꝝ ꝑm Tho. in. iiij. dist. xlix. art. vij. viij. ⁊. ix. ⁊ ꝑm Alb. de rosa. in dictionario suo in ver. beatitudinem. nihil aliud est beatitudo q̄ reuelatio magni Dei ⁊ saluatoris nři Jesu xpi.

vt in. c. ieiuniū. de ꝯsecr. dist. v. de quo ēt p Tho. ij. ij. q. clvj. in vlti. art. Uel ꝑz Boe. in. iij. de ꝯso. c. iij. Beatitudo est status oiuz bonoꝝ aggregatione pfectus. Et ibidem. Beatitudinē summū bonū esse diffiniuit. Ad hoc allegari pōt illud Ouidij metha. dicimq; btūs Ante obitū nemo supremaq; funera dz. Beare. n. est beatū facere. i. pdesse tex. est sing. in. l. bonoꝝ. de verb. sig. sed bōrone bone opationis facte in hac vita sentit ꝓficuū in alia vita. iuxta illud psalmiste in psal. xvij. Et retribuet mihi dñs ꝑm iustitiā meā, ⁊ ꝑm puritatem manuuz meaꝝ in ꝯspectu oculoꝝ eius. Improprie tñ dici pōt beatitudo in hac vita. ita loquit. d. l. bonoꝝ. ⁊. l. iniquū. C. q accu. nō pos. vbi dicit lřa. iniquū ⁊ longe a beatitudine seculi nři esse credimus ⁊c. ⁊ ita intelligit illa beatitudo, q sūmis pōtificibus attribuit. ⁊ tex. in. c. legi. in fi. ibi bea
23 titudo tua. xvj. q. j. Quare hoc casu illū dicemus sanctum † q erit ab ecclesia canonizatus. ⁊ tūc verificabit illud, qd dixit Ulpia. iuriscō. in. l. sancta loca. §. ꝓprie. ff. de reꝝ diui. vbi dicit ꝓprie dr sanctū ꝙ sanctione quadā est ꝯfirmatum. ⁊ ꝙ dicit text. in. c. sanctoꝝ. in prin. lxx. dist. vnde ꝓprie dicet sanctus q canonizatione eccl'astica erit ꝯfirmatus ⁊ approbatus. Immo in dubio applone sancti intelligit de canonizato ꝑm cōem loquendi vsuz. qui vt predixi attendi dz. Et ideo ad ꝓpositū dubij nři, canonizare erit aliquez ꝑm canones p sancto approbare, ⁊ ꝯfirmare, sicut videmus in legibus approbatis ⁊ ꝯfirmatis in libris decretoꝝ, que
24 dnr canonizate. † Illud tñ veꝝ est vbi canones mentionē faciunt de ipsis legibus secus si simplr sunt p Grānū iserte in ipso libro decretoꝝ, qz tūc tales leges nō dnr canonizate. Ita dixit glo. in ꝟbo tractatus in. c. j. de reb. eccle. nō alie. in. vj. quā sequit Dfi. ibi in. iiij. col. dicens allegandā esse ad hoc tanq; ordinariā. Ita
25 dicamus in casu nřo, † ꝙ ille dicet canonizatus p sancto qui est a lege hoc est canone animato qui est papa arg. in auc. de ꝯsuli. circa fi. colla. iiij. cū solēnitate reqsita de qbus in sequentibus dicet fuerit approbatus ⁊ ꝯfirmatus. Et hoc declarabit per id qd dixit Jo. an. quem sequit do. Ant. ⁊ Abb. in. c. j. de reli. ⁊ vene. sanc. Inquantū dixit canonizare est aliquē per summū pontificē in catalogo sanctoꝝ describere, ac decernere, diffinire, ⁊ declarare vt coli deat, ⁊ haberi pro sancto, ⁊ ꝙ fiat omni anno officiū solēne pro eo, sicut ꝓ alijs sanctis, iuxta qualitatē suā, vt si est ꝯfessor, fiat offm̄ ꝯfessoꝝ, si martyr, martyrū ⁊c. ¶ Et de hmōi verificari poterit diffinitio illa sanctitatis quā posuit Cice. in libr. j. de natura deoꝝ dicēs sanctitas est sanctio colendoꝝ deoꝝ. Sed Diony. de diuinis noibus. xij. c. aliter diffiniuit dicēs, ꝙ sanctitas est ab omni imundicia libera ⁊ pfecta, ⁊ oino imaculata mūdicia, vt refert, ⁊ sequit Tho. de aqui. in loco. s. alle. in ꝑmo mēbro huius dubij. Alibi appellat sanctimonia. vt est tex. not. in. c. si qs hoiem. xj. q. iij. Alibi sanctitudo vt in psal. xcv. in ver. domū tuā decet sanctitudo. ⁊ in. c. decet. in prin. de imu. eccl. lib. vj.
26 Et sanctitudo † idez est ꝙ firmitas, que corrūpi non pōt ꝑm Archi. ⁊ Domi. in. d. c. decet. in prin. ⁊ ideo dicit ibi Pet. de anch. ꝙ semel Deo ꝯsecratuz, ad humanos vsus reuerti non dz. c. nulli liceat. xij. q. ij. c. mancipia. de reruz permu. ⁊ in. c. semel deo. de reg. iur. lib. vj. Facit ad hec ꝙ dixi in prin. huius primi dubij. Et ita in hoc primo dubio de iure mihi videt esse ꝯcludendum.

SVMMARIVM

1 Canonizare sanctum quis possit. ⁊ nu. 5.
2 Episcopi legati dei sunt.
3 Episcopos succedere in locum apostolorum, paresq; esse pape quantum ad dignitatem attinet.
4 Episcopi columne ⁊ fundamenta ecclesie dicuntur.
6 Canonizationem sanctorum vnaz esse de maioribus causis, que inter christianos proponuntur.
7 Scripturarum dubia papam debere declarare.
8 Papam gerere dei vices in terris.
9 Papaz hre plenitudinem ptātis in vniuerso, sicut rex in regno.
10 Papam ⁊ Deum, vnum ⁊ idem tribunal facere.
11 Papam habere omnem ⁊ dignitatem, ⁊ potestatem quam habuerunt patriarche.
Pape auctoritatem esse maiorem quam sanctorum.
12 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
13 Episcopos esse legatos ⁊ oculos Dei quomodo intelligendum.
Papa dicit vniuersalis ecclesie episcopus ⁊ episcopoꝝ culmē.
14 Papam habere omnem potestatem que sub celo est.
15 Pluribus expediri ea supuacuū est, que per pauciora fieri pōt.
16 Pape scientiam prestare scientie omnium episcoporum.
17 Episcopus possit ne solus decernere sanctum aliquem venerandum in

dum in sua diocesi, an vero necessarius sit populi consensus, ꝛ nume. xix. ꝛ nume. xxij. ꝛ nume. xxv.
18 Epo subditos esse singulos in his que tendunt in fauore aie.
20 Populi ꝯdictio facta sine causa, nõ nocet epo aliqd statuenti.
21 Taciturnitas an consensum operetur.
23 Generi per speciem derogatur.
24 Laicoꝝ ꝯsensus i spũalibus actib⁹ pagẽdis nõ est necessarius.
26 Cum particule, natura.
27 Et particule, natura.
28 Argumentum de toto ad partem est validum.
29 Episcopus diocesanus quare dicatur.
30 Canonizare sanctum possit ne papa absq; consensu cardinaliũ, ꝛ nume. xxxiij. ꝛ nume. xxxix.
31 Papã nõ posse legẽ gñalẽ condere absq; ꝯsensu cardinalium.
32 Papa nõ potest cardinalem excõmunicare, aut dignitate exuere absq; consensu cardinalium, ꝛ nume. xlj.
34 Papam superiorem esse concilio.
35 Clericorum appellatione an veniant cardinales ꝛ episcopi.
36 Credendum nemini est in causa propria.
37 Papa creat cardinales absq; consensu cardinalium.
38 Papa ptãtem coarctatã nõ hꝫ, vnde nec baculo pastorali vtit̃.
40 Plures facilius inueniunt quod queritur quã pauciores.
42 Papam habere liberam in spiritualibus potestatem.

1 Equitur scõm dubiũ quis possit † canonizare sanctum, in quo reperio duas esse opiniones, vna fuit Uincẽtij, quem referũt moderni, maxime Abb. in. c. j. de ferijs, qui dixit, ꝙ quilibet eps in sua diocesi poterat canonizare sanctũ, ꝛ mouet̃ p illũ tex. ꝛ per tex. in. c. j. de cõse. di. iiij. ꝓ cuius opinione adduci potest, qd dixit glo. in. c. sicut, ꝛ est glo. fi. vij. q. j. ꝛ in. c. in nouo.
2 xxj. dist. ꝛ in. c. accusatio. ij. q. vij. In qbus † dr̃, ꝙ episcopi sunt legati dei, facit cle. suadẽte, de pe. in versi. epi. n. dicũtur. Immo plus dixit glo. in. c. oues. vj. q. j. ꝙ eps est oculus dei, ergo non erit incõueniens dicere, ꝙ hoc respectu qlibet epũ saltim in sua
3 diocesi possit canonizare sanctũ. Itẽ qr † episcopi successerũt i locũ apostoloꝝ ꝛ fuerunt pares Petro. d. c. in nouo, ꝛ ideo papa appellat se epm̃, vt patet in proe. Decretaliũ sexti, ꝛ ibi Domin. cle. vñ dr̃, ꝙ papa nõ est maior episcopo dignitate, sed administratione, vt in. d. c. in nouo, ꝛ in. c. legimus. xciij. dist. vñ dr̃ ꝙ ordo epalis est maior alijs ordinibus, ẜm glo. in ꝓemio. vj. in ver. eps, ꝛ episcopatus est culmẽ dignitatis. c. venerabilis de pben.
4 glo. in. c. ij. eo. ti. li. vj. Itẽ epi † noiant̃ colum. eccle. d. c. accusatio. Item pñt dici fundamẽta ipsius eccle. iuxta illud psal. lxxvj. fundamẽta eius in mõtibus sanctis, de quo in c. fundamẽta de ele. in. vj. Et exponit̃ in mõtibus sanctis. i. in apostolis quoꝝ loco vt dixi epi successerũt. plus dico ꝙ eps dr̃ christus. c. si qs de petẽtibus. xxiiij. q. iij. ergo istis respectibus eps poterit canoni-
5 zare sanctũ vt pdixi. ¶ † Sꝫ alia est opinio ꝙ papa debeat canonizare sanctũ, ita tꝫ do. Anto. Abb. ꝛ Imo. d. c. fi. p tex. in. c. j. in fi. de reliq, ꝛ vene. san. li. vj. dicẽs ꝙ sine speciali licẽtia pape qs canonizari nõ põt. eã sequit̃ Imo. in. c. venerabili ð testi. hoc et voluit Jo. an. ponẽs qd sit canonizare in. d. c. j. de reliq. ꝛ vene. san. in antiqs, quẽ sequit̃ Ab. ꝛ do. An. ibi, vt dixi. s. in. j. dubio in fi. idẽ affirmauit Domi. ꝛ Pet. de anc. post glo. in verbo sedis i. d. c. j. de reliq. ꝛ ven. san. li. vj. Et Host. in sum. de reliq. et ven. san. in. j. col. in ver. ideo et dicit ꝛc. ¶ Et ꝓ hac opi. pñt ad-
6 duci rõnes. ¶ Prima, nã † hec est vna de maioribus causis q̃ inter christianos ꝓponi possit ẜm gl. in. d. xbo sedis in pn̄. ergo ad sedẽ apostolicã est referẽda. c. maiores ð baptismo. ¶ Secũda rõ, in canonizatione agit̃ de miraculis, vt ifra dicã in sequẽti dubio, ꝛ p ꝯsequẽs de fide, cũ ergo sit qd de fide, ꝓcipue est ad sedẽ apostolicã referẽda vt in. c. quoties. xxiiij. q. ij. ¶ Tertia rõ.
7 Nã ad papã † spectat declarare dubia scripturaꝝ. c. p venerabilẽ in. §. rõnibus q fi. sint legit. ergo multo fortius dubia scita-tis, qr circa maiora maius piculũ xtit̃, igitur ꝛc. c. vbi piculũ, de ele. i. vj. ¶ Quarta rõne pp multoꝝ epoꝝ simplicitatẽ ne populus decipi ꝯtingat. c. j. ꝛ. ij. de reliq. ꝛ vener. san. i antiqs. ¶ Quinta rõne ne in infinitũ ꝯtingat sanctos multiplicari ꝛ sic deuotionẽ refrigescere. c. epi. lxxx. di. Et has qnq; rõnes ponit Joã. an. in
8 palleg. glo. in verbo sedis. Quib⁹ accedat † nã papa repsentat deũ in terris, ꝛ tꝫ eius vices. c. quãto de trãsla. pla. c. vt nr̃m, vt ecclesiastica bñficia. c. fundamẽta. §. decet. de elec. li. vj. cle. j. §. j. de magist. c. j. de homici. in. vj. Uoluit specu. in ti. de leg. §. nunc est sciẽdũ, versi. lxxxix. ꝛ glo. in. c. serpens, de peni. dis. j. in verbo qd deo. Et fuit de mẽte Tho. de agno in tractatu suo ꝯ errores grecoꝝ qõe. lxxi. in quãrũ allegat chrisostomũ sup homil. disti lxxxv. dicẽ. ẽ de Christo Jacobũ localiter in loco terminauit, petrũ aũt totius orbis magistrũ ꝛ doctorẽ, vbi latius p ipsum. Et idẽ voluit in tertia parte summe. q. viij. arti. j. Et in quarto sentẽtiarũ dist. xv. dicẽs papã esse caput vniuersalis ecclesie. Et idem in tractatu ꝯ impugnãtes religiones. Et Scotus in tractatu de pfectione statuũ. q. ix. dicit ꝙ papa est vicarius Christi non solũ inquãtũ Christus fuit eccle platus, sed inquãtũ fuit totius mũdi dñs. Et ꝙ iste de statu ꝛ bonis hominũ põt ordinare. Et di-
9 xit † Tho. in. iiij. sniarũ. dist. xix. ꝙ papa habet plenitudinẽ potestatis in vniuerso sicut rex in regno. Et idẽ in tractatu de errore grecoꝝ cõsi. lxxij. tenet ꝙ de necessitate salutis est subesse Romano põtifici. Et allegat Cirillum in libro thesauroꝝ, ꝛ Maxi-
10 mianũ in epistola directa oriẽtalibus, vnde † dixit Hostiẽ. in. d. c. quanto, ꝙ deus ꝛ papa faciũt vnum ꝛ idem tribunal. ꝛ dicit Bal. in. l. barbarius philippus. ff. de offi. pto. ꝙ papa est supremus dei vicarius, ꝛ q cõtrariũ dicit, mẽtitur. Et in finalibus verbis dicit ꝙ papa est oia ꝛ super oia in spiritualibus. Et allegat Bernardũ de cõtemplatione ad Eugeniũ. Et idẽ Bal. in proemio Greg. in prin. dicit ꝙ pape cõmissa est tota machina spiritualis, ꝛ thesaurus omnis dignitatis est in eo, ita vt nulla sit dignitas spiritualis vel ecclesiastica cui nõ presideat, ꝛ idẽ in. l. re-
11 scripta. C. de preci. impe. offer. dixit ꝙ oẽs † dignitates omnẽq; potestatẽ quã habuerũt oẽs patriarche solus papa habet. Et allegat Bernardũ i loco antedicto. Et maior ingt est auctoritas pape q̃ sanctoꝝ. c. de libellis. xx. dist. Et ideo tex. in. c. inatum. xxj. dist. probat ꝙ loquẽs supra papã dr̃ loq. ꝯ celũ. De qua potestate pape latius p Petrum de anch. in repe. c. j. circa secũdã chartam de cõsti. ꝛ per do. Abb. in. c. nouit in glo. ij. su. ij. charta de iudi. Et sic ex pdictis colligitur ꝙ papa est loco dei subroga-
12 tus in hoc mũdo, sed † subrogatus sapit naturã eius in cuius locũ subrogat̃. l. si eum. §. qui iniuriaꝝ. ff. si qs cau. l. j. §. hec actio. ff. si qs testa. lib. eẽ ius. fue. c. ecclesia, vt lite pẽdẽ. voluit Bal. in. l. parabolani. C. de epi. ꝛ cle. glo. in. l. certi ꝯditio. in prin. ff. si cer. pe. ꝛ Pe. de anc. cõsi. ccxxxiij. Ergo papa sapiet naturã dei in terris, ꝛ p ꝯsequẽs tãquã deus, cuius est terra ꝛ plenitudo eius, vt ingt psalmista psal. xxiij. c. in ecclesiasti. xxiij. q. ij. c. tua el. ij. de deci. debebit canonizare sanctos. Et dixit Imo. in. d. c. fi. de fer. hãc eẽ cõmunẽ opi. a qua nec in iudicãdo nec in ꝯsulẽdo recedẽdũ est iuxta ea que dicũt Jo. an. in. c. j. ꝛ Bald. in. c. ne innitaris de cõsti. do. Ant. ꝛ Abb. in. c. tua nos de vsuris. ¶ Nõ obstãt allegata in prima opi. ꝛ primo dictũ. c. fi. de feri. qr secũdũ Inn. Jo. an. ꝛ do. Ant. ꝛ Abb. ibi loquit̃ qñ eps vellet in sua diocesi decernere aliquẽ sanctum iam canonizatũ debere venerari ꝛ feriari. Idẽ voluit glo. in. d. c. j. de reliq. ꝛ vene. san. in. vj. Ad. c. j. de cõse. dist. iij. similiter est respõdẽdũ ẜm Abb. in. d. c. fi. ad illã
13 rõnẽ p me adductã. s. ꝙ † eps sit legatus dei, item ꝙ sit oculus dei, respõdeo id esse verum in spẽ quo ad suã diocesim, sed papa est legatus ꝛ oculus generalis ꝛ vniuersalis ipsius dei, ꝛ dr̃ vniuersalis eps ecclesie. c. in noie dñi. xxiij. dist. facit. c. suspectos. iij. q. v. imo dr̃ culmẽ episcopoꝝ secũdũ Bal. in proemio grego. in
14 fi. iij. col. ꝛ ibidẽ in. iiij. col. i fi. dicit † ꝙ est dñs dominorũ, ꝛ quecũq; potestas est sub celo, est in summo põtifice. Et ideo glo. in ver. locus in. c. ante oia. xl. di. habẽs respectũ ad epos iferiores
15 dixit, ꝙ primus locus est papatus, secũdus est epatus. Et † qr illa q̃ pñt fieri p pauciora nõ debent fieri per plura ẜm phi. in. j. ethi. ꝛ in. ij. de celo ꝛ mũdo, dixit ꝙ digniora sunt illa q̃ fiunt per pauciora q̃ illa que fiunt p plura, facit lex singularia. ff. si cer. pe. ꝛ. l. si. ꝛ ibi Bal. C. ð adop. melius erit dicer̃ ꝙ papa tãquã eps vniuersalis quo ad oẽs fideles canonizet sanctũ, q̃ qlibet parti-
16 cularis eps quo ad suã diocesim tm̃. Uñ dixit † glo. no. in. c. in istis. iiij. dist. ꝙ sciẽtia pape preualet sciẽtie oium episcoporum, quãuis arguẽdo dicat ꝙ orbis sit maior vrbe. c. legimus. lxxxiij. dist. ꝛ p hec ita cõcluderẽ in hoc dubio. ¶ Et qm̃ superius dixi ꝙ eps põt decernere in sua diocesi aliquẽ sanctum venerari ꝛ fe-
17 riari, queri † põt an possit solus hoc facere. d. An. in. d. c. fi. de ferijs dicit ꝙ oli tenuit ꝙ nõ possit hec facer̃ sine populo per illuz tex. sed dicit postea se mutasse opinionẽ, ꝛ ꝙ solus cũ capitu. seu
18 clero põt hoc facere, nã in his † q̃ tendũt in fauorẽ aie qlibet est subiectus episcopo. c. cũ sit generale de fo. cõpe. c. nouit de iudi. c. p venerabilẽ q fi. sint legi. Et hãc partẽ simplr̃ sequit̃ Imo. in. d. c. fi. in no. Et Petrus de mõte eps brixi. in dictionario suo i ver. sanctitas in. §. an eps, dicẽs se alias mãdasse celebrari festũ sanctoꝝ martirũ Sauini ꝛ Cipriani fratrũ militũ Brixie. Sed
19 Abb. † ibi in. iij. col. dicit se putare oppositũ eẽ verius, nã in illo tex. ꝛ in. c. j. de cõse. dist. iij. sine ministerio nõ fit mẽtio et de po-

pulo. Un̄ dicit ꝙ lȝ in spectātibus ad iurisdictionē ep̄i ipse cū ca
pitulo possit facere statuta, vt puta circa punitiões malefactoꝝ.
c. vt animaꝝ, ⁊ qđ ibi no. de ꝯsti. lib. vj. tñ in alijs in qbus vertit̄
interesse alioꝝ nō pōt ep̄s facere sine eoꝝ ꝯsensu vel saltem eis
presentibus vt no. dicit Jmo. in. c. vestra de loca. ⁊ in. c. fi. de offi.
leg. Et cōfirmat Fede. de sen. ꝯsi. xvij. quē allegat Jmo. in pal-
legato. c. vestra, vbi de hac materia tractat̄. Et sic ẜm Abb. ap-
tissime sentit Jmo. in locis ꝑallega. ⁊ ēt archi. in. d. c. j. ꝙ in casu
nr̄o ep̄s nō pōt facere statutū, nisi populus ꝯsentiat vel saltē sit
presens, nō. n. cōpellit̄ populus crescere. c. gesta. ⁊. c. vbi. lxxiiij.
20 dist. Dicit tñ Abb. se credere † ꝙ vbi populus nō hȝ legitimaȝ
cām ꝯ̄dicēdi, nō obstat ꝯ̄dictio. allegat qđ in simili dixit Archi.
in. d. c. vt aiarum, ⁊ tex. in. c. j. de his q̄ fi. a ma. parte cap. vt pu-
ta qꝛ ep̄s vult precipere festādū sanctū, q originē traxit de illo lo
co, vel qd simile, facit ẜm eum. c. j. lxv. disti. Et hāc opi. lȝ Abb.
nō alleget, sentit glo. fi. in. d. c. j. de cōse. dist. iij. ¶ Jnquātū dicit
argumētum ꝙ particularia decreta ep̄i pñt ꝯdere, ⁊ canones cō
stituere, ⁊ ꝯsuetudines inducere seruādas i parochijs suis in sub
diaconos suos cū ꝯsensu eorūdē sine pñtia pape vel eius legati.
Jdē vr̄ eē de mēte Abb. in. d. c. vestra, dicēs, ꝙ ep̄s ēt cū capit.
nō pōt facer̄ statutū quatenus tāgat alterius p̄iudiciū, nisi talis
ꝯsentiat, vel saltē sit p̄sens, licet taceat, cū sit vocatus ad ꝯsentiē
dū, ꝑ notabile dictū Jnn. ẜm eū in. c. j. de his q̄ fi. a ma. par. cap.
Et idē dicit ꝓcedere in legato, ꝙ in ep̄o, alleg. Jnno. in. c. fin. de
offi. lega. ⁊ Fede. in cōsi. xliij. Jdē quo ad ep̄m tȝ Jmo. in. d. c. ve
stra, ⁊ sic vr̄ tenere ꝯ̄riū eius quod tenuit in. d. c. fin. de fer. Dicit
21 † tñ quo ad illud de taciturnitate, ꝙ id operat̄ potestas ep̄i, qui
generaliter pōt disponere ⁊ statuere in tota diocesi, ⁊ sic vr̄, ꝙ va
leat statutū, si grauatus ꝑ illud, nō ꝯ̄dicit, cū possit ꝯ̄dicere. Jta
dicit tenere do. Cardi. ibi tñ dicit Jmo. verius eē de iure, ꝙ ex-
presse talis ꝯsentiat, cū agat̄ de eius p̄iudicio ꝑ dictum Jo. an. ⁊
alioꝝ post gl. in. c. in genesi. de elec. ⁊ i regula is q tacet. in. vj. qđ
forte verius est. Et ita poterit intelligi quod dicit Jnn. in. c. quā
uis de re iudi. Et Cy. in. l. si pecuniā, in prin. C. de neg. gest. ⁊ in.
l. inuitus. C. de procur. do. Anto. ⁊ Jmo. in. c. ex parte de cani.
de rescri. ⁊ in. c. cū olim abbas, de offi. deleg. ⁊ Jmol. in. l. ij. in. §.
voluntatē. ff. solu. matri. ⁊ ita ꝓcedat. l. filiusfami. in. §. inuitus, ⁊
ibi glo. de ꝓcur. Secus vbi tractaret̄ de cōmodo tacētis, qꝛ tūc
hr̄ pro ꝯsentiēte, ꝑ dictum singulare ẜm oēs. Jnn. in. d. c. ex par
te, vbi dicit, ꝙ si agis noie meo in iudicio me sciēte ⁊ nō ꝯ̄dicēte,
videor ratū hr̄e. Jdē vr̄ tenere Jnno. in. c. in nr̄a, de ꝓcur. ⁊ in. c.
cū in iure, de offi. deleg. ⁊ Archi. in. c. q ad agēdū, de ꝓcu. in. vj.
Sequit̄ Rota deci. xliij. ⁊ sequē. ⁊ Bal. in. l. ij. C. si ex fal. instru.
Et Ang. ⁊ Jmo. in. l. sepe, de re iudi. ⁊ Lud. ro. in. l. q̄ dotis. ff.
sol. matri. ⁊ mouent̄ principaliter ꝑ. d. l. sepe in rōne sui, vbi hoc
22 apte vr̄ ꝓbari. † Et qꝛ cōclusio est, ꝙ vbi taceo ꝯ̄ actū, quē ꝯ̄di-
cēdo possem ipedire, videor ꝯsentire. l. fideiussor. §. fi. cū ibi not.
intelligēdo in afferēte cōmodū tacēti ẜm dñm meū Ale. de imo.
qui ita trāsit in. d. §. volūtatis in reportatis antiqs in. iij. colū. de
quo latius ibi ꝑ eum. Dñs meus Andr. sicu. in. d. c. fi. de feri. in
nota. quo ad illud quod dicit Abb. ꝙ nō obstat ep̄o ꝯ̄dictio po
puli, vbi nō habet iustā cām ꝯ̄dicēdi, vt in faciēdo feriari aliquē
sanctū oriundū in illo loco, dicit ꝙ immo ep̄s inuito populo po
terit id facere, qꝛ ꝑꝑ sanctimoniam recedimus a legibus cōmu-
nibus, qꝛ dr̄ esse gloria patrie sue, allegat in argumētū text. sing.
iuncta doctrina Bal. in. l. sed ⁊ reprobari in. §. fi. vbi valde tñ di
sciplinatos ⁊c. de excu. tuto. ¶ Quātū vero ad determinationē
nostre q̄stionis tenet ꝯ̄ dñm Anto. Primo ꝑ dictū. c. fi. de feri.
vbi dicit litera cū clero ⁊ populo, ⁊ per. d. c. j. de ꝯse. di. iij. Nec
est bene dictū quod dicit do. Anto. s. ꝙ ille tex. hȝ duas literas
vt dixi. s̄. qꝛ dicit ipse ꝙ papa in. d. c. fi. ponit verba. d. c. j. Et sic
declarat qualiter debeat intelligi ille tex. alias si esset dubius, nō
mereret̄ ad hoc allegari. Nā dicit philosophus. Quod multipli
citer exponit̄, eius veritas ignorat̄. Refert Bal. in. l. nequicq̄.
§. vbi decretū de offi. procōsu. ¶ Secūdo cōtra dñm Anto. al-
legat dñs meus glo. in argumētum in cle. dispēdiosam de iudic.
volētē ꝙ papa nō possit tollere ordinē iudiciariū in foro secula-
ri, quā glo. allegat Bal. pro singulari in. l. eos. §. fi. C. de vsur. sȝ
bene poterit toller̄ in foro suo. Jta dicamus in proposito ꝙ ep̄s
cū clero possit facere hmōi statutū de feriando tale festū quo ad
ecclesias sibi subditas ⁊ diuina officia celebrāda, sed quo ad ip-
sum populū nō poterit precipere, cū agat̄ de eius preiudicio, nisi
(vt dictū est) fuisset ortus in illo loco. argu. glo. in. c. si ꝓponēte,
de rescri. ⁊ quod hr̄ in. l. ij. C. de anno. ciui. li. xj. in versi. pauperi
bus nr̄e ciuitatis, ⁊ eius ꝙ dicit Cicero in lib. de amicitia, potio
res inqt sunt nobis ciues, q̄ȝ peregrini, ⁊ quod habet̄ in. c. lȝ de
fer. ¶ Ad allegata vero ꝑ do. Ant. rñdet ꝙ loquit̄ gn̄aliter, sȝ
23 c. fi. de fer. ⁊. c. j. de cōsecra. dist. iij. loquit̄ specialiter, sȝ † generi
derogat̄ ꝑ speciē vt regula gn̄i. li. vj. ⁊ in. c. j. de rescrip. ergo ⁊c.
¶ Mihi vr̄ salua semꝑ snia rectius sentiētis ꝙ opi. do. Anto.
24 sit verior ꝑ rōnē ꝑ eū allegatā cui Abb. nō rñdet. Jtē † quo ad
actus spirituales peragēdos ꝯsensus laicoꝝ nō debet esse in ꝯsi
deratione, sicut videmus in electionibus fiendis de p̄latis eccle
siarū, vt in. c. massana, ⁊ in. c. sacrosancta. de elec. facit quod ha-
bet̄ in. c. ij. de insti. ⁊ in. c. fina. de reb. eccle. nō alie. ⁊ in. c. ecclesia
25 de ꝯsti. ergo † in casu nostro in quo agit̄ de actu spirituali, non
erit necessarius ꝯsensus populi tanquā laicalis ⁊c. Nec ob. pro
opi. do. Abb. ꝯ̄ do. Anto. illi duo tex. Jn qbus ꝓbari vr̄ opin.
Abb. ⁊ esse ipsius fundamēta. s. d. c. fi. de fer. ⁊. d. c. j. de ꝯse. di.
iij. Nā dico ꝙ sane intelligēdo illa iura nō probant opi. Abba
tis, sed immo ꝙ ep̄s possit illud facere nō solū sine populo sed ēt
sine clero. Un̄ inquātum dr̄ ibi, ceterisq; solēnitatibus, quas sin
guli ep̄i in suis diocesibus cū clero ⁊ populo duxerint solēniter
venerādas, intellige illa verba (cū clero ⁊ populo) esse referen
da ad illud verbū venerādas, quasi papa velit dicere, ꝙ episco-
pus pōt inducere in sua diocesi festū alicuius sancti eē venerādū
a clero respectu officij celebrādi in ecclesijs. Jtē a populo respe-
ctu artis nō exercēde in illo die. Et ideo Bal. suꝑ illo versi. cum
clero ⁊ populo dicit nō itelligas ꝙ isti possint has festiuitates in
ducere, sȝ inductas pñt feriare ⁊ nō feriare. Uel aliter dici pōt,
26 nā † natura dictionis cū est ꝯiungere accessorie nō principaliter
l. j. ⁊. ij. ff. de penu legata. no. in. §. si qs ancillas insti. de lega. Un̄
notabiliter dicebat Bar. in auct. ingressi in pe. C. de sacrosan. ec
cle. ꝙ si qs dedicat se cū suis bonis ecclesie exꝓssio nihil operat̄,
cū sit de iure ex natura accessorij, vt in regula accessoriū, de reg.
iu. in. vj. ⁊ in. l. cū principalis. ff. eo. ti. secus si dicat se ⁊ sua bona
27 qꝛ tūc bona ꝑ se ⁊ principaliter veniunt, qꝛ † natura dictionis ⁊
est copulare ꝑ se ⁊ principaliter. d. l. j. ⁊. ij. Cū igitur in casu no-
stro dicat̄ cū clero ⁊ populo, nō est dicēdū ꝙ ꝯsensus eoꝝ inter-
ueniat principaliter ⁊ sic necessario, sed ꝑ quādā cōsequētiā tan
quā accessorie ad ipsum ep̄m, q in spiritualibus est caput ⁊ prin
cipalis oium in sua diocesi, ꝑ id qđ habet̄ in. c. oēs basilice. xvj.
q. vij. ⁊ in. c. regēda. x. q. j. Jtē. d. c. j. nō probat cōtra do. Anto.
nā dr̄ ibi, ille festiuitates quas singuli ep̄i in suis episcopatibus
cū populo collaudarūt, nō autem dicit introduxerūt, sed potius
inducta laudarūt, ⁊ hoc ibi inferius ꝓbat̄ dum litera dicit, q̄ vi-
cinis tm̄ circūmorātibus inducēda sunt, nō gn̄aliter oibus, ⁊ sic
ibi ꝓbat̄ ꝙ ille festiuitates nō erāt indicte ab ep̄o ⁊ populo, vel
scdm̄ do. Anto. in. d. c. fi. quē in hoc sequit̄ ibi Jmo. tex. in. d. c.
j. ẜm aliā literā dicit, quas ep̄s in clero collaudauerit, ⁊ sic solus
ep̄s ẜm illā literā posset hoc facere. Sed solutio tollitur per do.
meū de quo supra. Uel solue vt supra dixi de dictione cum, rñ-
dēdo ad. d. c. fi. ¶ Et pro opinione dom. Anto. potest etiam sic
28 argui † valet argumētum de toto ad partem. l. que de tota. ff. de
rei vēdi. l. q scit ⁊ ibi glo. ff. de vsur. in. c. maioribus in glo. j. de ꝑ
bē. c. pastoralis in. §. itē cū totū, de offi. deleg. Sȝ certū est ꝙ pa-
pa tanq̄ȝ diocesanus vniuersi. ⁊ in spūalibus hn̄s iurisdictioneȝ
vniuersalē ꝑ. c. cūcta ꝑ mundū, el. j. ⁊ el. ij. ⁊. c. ꝑ principalē. ix. q.
iij. pōt canonizare sanctū, ⁊ mādare ab oibus venerari sine eorū
cōsensu, facit quod dixi de potestate pape circa principiū huius
dubij. Et ideo dixit Bal. in. c. bone. el. ij. in. iiij. colū. ꝑ illū tex. in
versi. pēdēte, de postulatione prelatoꝝ, ꝙ sicut se hȝ sol in plane
tis ita se hȝ papa in ecclesijs. Poterit ergo ep̄s tāquā particu-
laris diocesanus mādare aliquē sanctū venerari in eius diocesi
29 sine ꝯsensu ipsoꝝ diocesanoꝝ. Dicit̄ †. n. ep̄s diocesanus, qa in
tota sua diocesi spiritualē habet iurisdictionē. c. cū olim de pre-
scriptio. c. cū episcopus de offi. ordi. lib. vj. facit. c. pe. de testam.
Dicerē tñ ꝙ episcopus debet indicere huiusmodi festa cum cō-
sensu capi. argu. c. nouit, ⁊. c. quāto de his que fiunt a prela. sine
cōsen. capi. ⁊ ita declaro opinionem domi. Antonij. ¶ Nō ob-
stant modo cetera allegata per dominum Abb. quia locum ha
bent quādo episcopus vellet statuere in his que tāgunt populū
quo ad temporalia, quia tūc requireretur eius cōsensus. Secus
quo ad spiritualia per id quod supra dixi post dominum Anto.
Et ita potest etiā respōderi adductis per dominum meum con-
30 tra do. Anto. quia nihil vel parum faciunt. ¶ Sed posita † illa
cōmuni cōclusione pro vera, ꝙ papa debeat canonizare sanctū,
queri potest an interuenire debeat consensus cardinalium. Et
hinc iudicio meo pēdent leges ⁊ prophete. Et pro parte affir-
matiua adduci potest ratio, nā papa nō potest facere ardua sine
interuētu cardinaliū, ita dixit Laurētius antiquus glosator vo-
31 lens ꝙ papa † non possit cōdere leges gn̄ales sine cardinalibus
per. l.

per.l.humanū.C.de legi.sed condere leges est quid arduum, vt ibi,ꝛ in auct.habita.C.ne filius pro p̄re ergo ꝛc. Et hāc doctrinā retulit Alb.de rosa.licet eā nō sequat̄ in rub.C.de legi. Hāc partē tenuit Ioā.mona.in c.sup eo de hereti. Et de ipso faciēs mētionē do.Cardi.in sua repeti.c.ppēdimus in.viij.col.de sen. excō. Idē tenuit dicens,ꝙ cetus cardinaliū est in quasi possessio ne,vt papa nō faciat ardua sine ꝯsilio cardi. Idē ꝯsulēdo approbauit in ꝯsi.cl.incip.quesitū fuit sepe a me.ꝛ in cōsil.ccxxx. inci. ad quēdā in carcere,vbi dicit requiri ꝯsensum cardinalium. Et ideo dicit ꝙ collationes facte a Celestino sine eoꝝ consensu reuocate fuerūt.Et allegat Jo.mo.vbi supra.Idē tenuit ipse Cardi.in.c.petitio,ꝛ ibi Ioā.de anania,de homici.Et idē Cardi.in c.ij.de cleri.nō residē.Cū hac opinione trāsiuit Bald.in.l.cum multa.C.de bonis que libe.Idē Bal.in.l.fi.C.de diuer.rescrip. Ioā.and ꝛ do.Anto.in.j.qōe in.c.antiqua de priuileg.d.Ant. in.c.requisisti in.vij.col.de testa.do.Abb.in.c.p venerabilē in.iiij. col.qui filij sint legi.in.c.j.in fine.col.de offi.delega.in.c.literas in.v.col.de resti.spol.Et in quadā sua disputatione incipiēte episcopus ꝛ quidā rector in.xiiij.col.Eādem opi.approbat Arch. in.c.sunt quidā.xxv.q.j.ꝛ in.c.cū redēptor.xij.q.ij.ꝛ in.c.adrianus.el.ij.lxiij.dist.Domi.de sancto Gemi.in.c.j.in no.de renun.
31 lib.vj.facit quod dixit.Host.in.d.c.ij.de cleri.nō residen. ꝙ † si papa vult excōmunicare vel deponere aliquē cardinalem,debet hoc facere cū collegio cardinaliū vt refert Marti.de lau.in tractatu de cardinalibus.q.lxxix.Sȝ certū est ꝙ canonizare sanctū est quid arduum,ꝭm Ioā.and.in glo.in verbo quatuor in.c.j.de reli.ꝛ vene.sanc.in.vj.vbi dicit ꝙ hec est vna de maioribus causis,que possit inter christianos proponi,igit̄ ꝛc. Et in terminis huius q̄stionis ita determinauit dictus Marti.in p̄allegato tractatu in vltima qōe,vbi dicit ꝙ in canonizatione sanctoꝝ debet interuenire cetus cardinaliū cum dn̄o papa,allegat Ioā.and.ꝛ Host.in.c.j.de reli.ꝛ vene.sanc.ꝛ plene dicit se dixisse in opusculo qđ fecit p canonizatiōe beati Bernardini senensis. ¶ Pro
33 † parte vero negatiua allegat̄ glo.in.c.fundamēta in.§.decet.in verbo ꝯtingeret,de electione in.vj.cuius auctoritas in opinionibus dubijs oēs alios antecellit,p id qđ dixit Jaco.but.in.l.j.C. qui ꝓ sua iurisdi.ꝛ Cy.in.l.j.C.de act.ꝛ oblig.Cy.in.l.nō mortuū.C.de cōtrah.ꝛ cōmit.stip.Bar.in ꝯsilio incipiēte Andriolus.Bal.in.l.pcibus.C.de impu.ꝛ alijs substit.Vn̄ Cyn.vt refert Bal.in peculio suo dicebat aduocato,audi idolū tuū. Glo. hāc opinionē tenuit ēt Io.and.ꝛ Domi.in.d.c.sup eo.ꝛ Sali. in.d.rub.C.de legi.vbi dicit opinionē cōmunē esse hāc,ꝛ ita seruari de facto ꝯ Laur.ꝛ allegat notata p Arch.in.c.que ad perpetuā,ꝛ in.c.sunt qdam.xxv.q.j.ꝛ in.c.quāuis de offi.ordi.lib. vj.Et dicit ꝙ illa clausula,de fratrū nostroꝝ ꝯsilio,magis ꝭr̄ de ꝯsilio,ꝛ ibi reprehēdit Ioā.mona.in.d.c.sup eo. Idē tenuit dictus Alberi.in.d.l.humanū,ꝛ Ioā.and.in.c.firmissime in p̄ma col.de hereti.Et ita ꝯsuluit Pau.de cast.ꝯsi.cclxxx.incip.Christi ꝛc.in facto p̄senti.do.Abb.in.d.c.ij.de cle.nō resid. Et dicit
34 dn̄icus in.d.c.super eo.qđ hec est opi.cōmunis. Nā † papa est supra cōciliū.c.significasti,de electio.ꝛ no.in.c.proposuit de cōces.p̄bē.Et hoc dicit tenere Ugo.in.c.leges.iiij.di.ꝛ quo ad dictū Ioā.mo.dicit nō esse sibi credēdū,qꝛ cū eēt cardinalis, conabat̄ sustinere partē suam.Et dicit hanc eādem respōsionē ponere Jo.mo.in extrauagāti Bonifacij octaui,q̄ incipit,excōmuni
35 camus,vbi † vult defendere ꝙ appellatione clericoꝝ nō cōprehēdunt̄ cardinales,de quo tn̄ videndū esset quod dicit in simili. do.Abb.in rubrica de vita ꝛ hone.cle.vbi querens an appellatione clericoꝝ veniāt episcopi,cōcludit ꝙ in odiosis nō veniūt, secus in fauorabilibus,ꝛ qꝛ de hoc memini me latius ibi scripsisse,ideo ad id me remitto,cū sit quid extrauagās a materia n̄ra.
36 Itē † dicit domini.in.d.c.sup eo.nō esse credēdū Ioā.mona. loquēti in causa propria.l.j.C.ne qs in sua causa,eādem opi.tenet ipse in.c.j.de scisma.in.vj.ꝛ Ioā.de ligna.in.d.c.ij. de cleri.non residē.allegat Archi.in.c.ad apostolice de re iudica.in. vj.ꝛ in. d.c.quāuis dicētē quod in agēdis papa nō hȝ necessario vocare cardinales.Et hāc partē dictus Ioā.de ligna. veriorē eē putat
37 in pūcto iuris.Pro † hac s̄nia facit qđ dicit Ioā.and.in.c.sane de côuer.ꝯiuga.quod solus papa creat cardinales,ꝛ euȝ sequit̄ ibi do.Ant.facit glo.in verbo reprobatur,in cle.ne romani, de elec.ꝛ facit tex.ibi in verbo irritū,ꝛ voluit Guil.durāt.in.c. nullus.lxxix.di.ij.Mār.de lau.in tractatu cardi.in.j.q.Itē facit di
38 ctū not.Tho.de aq.in quarto s̄niarū di.xiiij.in fi.vbi voluit † ꝙ papa hȝ liberā potestatē nō aūt coartatā,ꝛ hāc dicit eē rōnē quare papa nō vtit̄ baculo.i.pastorali curuato sicut epi.Et ideo dicit Bal.in.c.j.q̄ feu.dare p̄nt,in.j.col.ꝙ hn̄s plenā administrationem,ꝛ integrā vt est papa nō tenet̄ alterius cōsiliū ruminare. Et hāc partē in terminis n̄re questionis reperio tenuisse reuerendum patrē fratrē Anto.archiepiscopū Florēti. in.ij.parte tertie partis sue summe sub rubrica de potestate pape.xiiij.charta, nam ꝭm eum cardinales nō assistūt pape p modū determinationis seu limitatiōis sed magis ministerij ꝛ ꝯsilij.Et adducit Augustinū de Ancona ordinis heremitaꝝ in tractatu de potestate ecclesiastica.Quare pp hinc ide adducta iste passus remanet du
39 bius,vnde de mēte Alber.† in.d.rub.C.de legi.vr̄ dicēdū.Aut loquimur de cōsilio ꝛ procedat prima opi.aut de iuris necessitate,ꝛ procedat.ij.Sed Mar.de lau.in.d. tractatu cardinaliū,p cōcordia harū opinionū aliter distinguit in.q.xlviij.Aut loquimur de potestate ordinaria cōcedēte ꝛ vtili reipublice,ꝛ pcedat prima opin.aut de potestate absoluta,ꝛ pcedat.ij.opi.ꝛc. Eandē distictionē ipse fecit in dicto tractatu in qōe.lxxviij.de qua.s. memini. ¶ Ego vero dicerē.Aut loquimur quo ad adhibendū consilium simplex cōsilium cardinalium.Aut quo ad adhibēdū consilium ꝛ cōsensum ipsoꝝ,primo casu procedat prima opi.Et rō potest
40 esse qꝛ † quod a pluribus queritur facilius inuenit̄.c.prudētiam circa prin.de offi.deleg.c.de qbus,ꝛ ibi glo.xx.dist.per quā ra
41 tionē Mar.in.d.q.lxxix.dicit ꝙ de ordinaria potestate † papa cū collegio cardinaliū deponit vel excōmunicat cardinalē, sed de absoluta hoc solus facere pōt.Et ideo nō īmerito dixit Domini.de san.Gem.post Ugonē in.c.anastasius in.ij.col.xix.dist. ꝙ licet papa possit errare vt ibi,nō tamē poterit ita errare cum cardinalibus.Quare in arduis agitādis debet papa conuocare cardinales vt secū cōsulant,ꝛ hoc casu verificabitur quod dicit do.Abb.in.c.j.in fi.de reliqui.ꝛ ve.san.qđ ad canonizādū sanctū papa habita plena informatione vocatis p̄latis curie declarat ꝛ decernit illū haberi pro sancto.Vn̄ intelligo illud vocatis prelatis idest cardinalibus,facit qđ dicā infra in vltimo dubio. ¶ Secūdo casu dico pcedere secūdā opi.ꝛ assignari potest ra
42 tio,nā papa † habet liberā potestatē ꝛ maxime in spiritualibus. c.significasti in fi.de elec.c.ij.de p̄bē.lib.vj.cle.ij.vt lit.pēd.c.cūcta p mūdū.ix.q.iij.Sed si in exercitio dicte potestatis requireret̄ interuētus cardinaliū nō diceret̄ libera vt no.Jo.and.in.d. c.ij.de prebē.lib.vj.ꝛ idem voluit in glo.in verbo,libere in clem. dudū de sepul.igitur ꝛc.Et hoc casu verificari potest quod dixit Host.in.d.c.j.de reli.ꝛ ve.san.in antiquis,ꝛ glo.in verbo, fidei in prin.in.d.c.j.eo.ti.lib.vj.ꝛ do.Abb.ꝛ Imo.post.d. Ant.in. c.fi.de feri.s.ꝙ papa solus pōt canonizare sanctū.Et per hec in predicta dubitatione mea sit ꝯclusio ꝙ papa in canonizatione sancti debet ꝯsulere cardinales,eorum tn̄ ꝯsiliuȝ sequi nō tenet̄.

SVMMARIVM.

1 Canonizari tāquā sanctus ad hoc vt qs possit, que requirātur.
2 Opera virtutis per hipocrisim facta,damnāda potius sunt quā probanda.
3 Elemosinam dans vt videatur ab hominibus, peccat.
4 Uite sanctitatem quibus operibus metiamur.
5 Episcopus qualis esse debeat.
6 Miracula possunt etiam a malis fieri,ꝛ nume.xxiij.
7 Suscitatus ex mortuis an sit idem homo qui prius, ac bona sua recuperare debeat,ꝛ nu.ix.ꝛ nu.xj.ꝛ nu.xiiij.ꝛ nu.xx.
8 Testamētum eius qui surrexit ex mortuis an reuocetur.
10 Moriens nō perdit ea,que anime impressa sunt.
11 Res vna diuersis respectibus diuerso iure censeri potest.
13 Judex delegatus ordinariam ꝛ delegatam iurisdictionē habet diuersis respectibus.
15 Mors eius qui resuscitandus est dormitio vocatur.
16 Deus nō propterea dicēdus est mobilis,quod hominem viuificet,ꝛ occidat,ac eundem rursum ad vitam reuocet.
17 Elucidatus locus Job cap.xiiij.
18 Obligatio semel extincta non reuiuiscit.
19 Contrarietas in vno eodemqꝫ subiecto esse non potest.
21 Nouum quid dicatur.
22 Resurrectio duplex,perfecta ꝛ imperfecta.
24 Miracula facere quibusdam conceditur ratione generis.
25 Miracula fieri tripliciter contingit.
26 Incōtinēti fieri qūo qd dicat̄,ꝛ nu.xxviij.ꝛ nu.xxx.ꝛ nu.xxxij.
27 Confessio in iudicio facta an ꝛ quando possit reuocari antequā sit relata inter acta.
29 Probatur se offerēs incōtinēti,satisfacit si intra triduū pbet.
31 Incontinenti,mox,protinus,ꝛ similes dictiones modicum tempus denotant.

1 **Egredior** tertiū dubiū quod est q̄ † requirunt ad hoc vt qs tanq̄ sanctus possit canonizari. Et dico ꝙ duo requirunt
vite sanctitas preterite. Itē ꝙ deus in eius ꝑsona siue in vita, siue in morte operatus fuerit miracula, nā sola sanctitas vite, quo ad actū canonizādi nō sufficit, qm̄ potuisset esse ficta vel simulata, ⁊ non ad bonū finē, sed potius appetitu inanis glorie. s. vt diceret bonus, licet nō esset, vt sunt hipocrite, q iuxta euāgelij sniam Mathei. vij. Incedūt induti pellibus ouiū, intus
2 vero sunt lupi rapaces, vn̄ † hmōi vita nō est meritoria imo demeritoria, ⁊ ꝯ ducētes talē vitā exclamat Paulus in epistola. v. vide quātū bonū est charitas, si ita martiriū serimus, vt nostras velimus reliquias ab hoibus honorari, ⁊ si opinionē vulgi sectātes intrepidi sanguinē fuderimus, ⁊ substātiā nostrā vsq; ad medietatē propriā dederimus, huic operi nō tā premiū q̄ pena debet, ⁊ ꝑfidie magis tormēta sunt q̄ corona victorie. ⁊ est tran
3 sumptiue in decre. in. c. vide. j. q. j. ⁊ ideo † dixit ibi glo. ꝙ dare eleemosinā ad vanā gloriā peccatum est ar. c. nulli. xxiij. q. j. ⁊. c. odi. xxiiij. q. j. Vn̄ dr̄ in euāgelio Matthei. c. j. Cū facis eleemosinā noli tuba canere an̄ te. ⁊ eodē loco in fi. Nesciat sinistra qd
4 faciat dextra. Et hec † bonitas vite cōsiderat in multis laboribus in moribus castis in strennuis actibus. c. miramur. lxj. di. Et hoc opȝ ꝑsenti testificatione ꝓdicari ⁊ bone fame ꝓconijs nō taceri. c. quatuor. xij. q. ij. Et maxime q̄ri dȝ de simplicitate ⁊ humilitate, q2 supbis deus resistit, humilibus aūt dat gratiā. Item dȝ queri an in vita ꝑsecutiōes passus fuerit. vij. q. j. in. c. omnis qui,

⁊. c. ibi adunati, ⁊ an passus fuerit ex charitatē. d. c. vide secūdū Host. in. d. c. venerabili, sequit Io. de lig. in. c. fi. de reli. ⁊ vener. san. Io. an. ⁊ moder. in. d. c. j. eo. titu. ⁊ do. in. d. c. j. eo. ti. lib. vj. ⁊ Host. in summa eo. ti. in ver. j. oportet. Et ad ꝓbationē vite lau
5 dabilis canonizādi adduci † pōt quod de epō cōfirmādo dicit Host. in summa de elec. in. §. qs eligit in versi. canō tn̄ antiquus dicēs ꝙ dȝ esse natura prudens docilis moribus tēperatus vita castus sobrius suis negotijs semꝑ cauens, humilis affabilis misericors literatus in lege dn̄i instructus, in scripturarū sensibus acutus, in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus, ⁊ an̄ oīa fidei documēta simplicibus verbis asserēs. s. patrē ⁊ filiū ⁊c. xxiij. dis. q epō. c. fi. l. dist. ⁊ hec ꝓcedunt in cōfessoribus. In martiribus eni nō fit tāta examinatio, sed q̄rit tm̄ de miraculis, ⁊ cā ꝑꝑ quā passi sunt, arg. c. cathecuminū, de ꝯse. dist. iiij. ⁊. c. baptismi vicē, sm̄ Host. in summa de reli. ⁊ vene. san. versi. ⁊ hec intelligas. Et hec nota ꝓ testibus aliquē esse sanctū ꝓbare volentibus, vita tn̄ bona sine miraculis quo ad meritū aīe canonizādi sufficit scdm
6 Ang. in. c. teneamus in fine. j. q. j. miracula vero † sine bona vita nō sufficiunt, nā fieri pn̄t a malis arte magica. d. c. teneamus, ⁊ in. c. nec mir in. ij. col. xxvj. q. v. vn̄ dixit glo. in verbo, miraculi in. c. cū ex iniūcto de heret. ꝙ stati nō est credendū miraculis qa miracula aliqn̄ fiūt per malos, ⁊ allega. d. c. teneamus, Et ideo Bal. in. c. venerabili ꝑallegato dicit ꝙ multi faciūt ea q̄ videntur miracula cū fictione diabolica, ⁊ cū quibusdā incātationibus, ⁊ caracteribus positis in subassellis fingūt se suscitare mortuos, et eos facere comedere, vt refert magister historie scholastice super euāgeliū in quadā historia. ꝓ hoc facit. c. sciēdū. xxvj. q. iiij. vbi probat ꝙ demones faciūt ea, q̄ nō sunt sm̄ naturā, sed hominibus insolita. Itē subiūgit Bal. in loco preallega. ⁊ in. c. qm̄ frequēter in ꝑn. in vlti. col. vt lite nō cōtest. qd̄ legit de fitonissa quadam, que suscitauit samuelem ad preces Saulis regis, que suscitatio fuit ficta, de quo lȝ nō alleget habet. j. Regum. xxviij. c. ⁊ in. c. nec mir, in. iij. col. xxvj. q. v. vn̄ dixit Bald. ꝙ Samuel non potuisset testificari de eo qd̄ viderat an̄ mortē cum illa nō fuerit vera resurrectio. Nā cū homo sit ad similitudinē Dei, impossibile est ꝙ hāc similitudinē faciat, nisi solus Deus, secus dicit i Lazaro, quia illa fuit vera resurrectio facta a Christo. Et sic sentit
7 Bal. ꝙ † homo vere resuscitatus est idē homo. Idē vr̄ velle ipse Bal. in. l. j. in repe. in pe. col. in versi. Itē incidit dubiū de Lazaro ⁊c. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit ꝙ resuscitatus recuperat bona. Secus dicit eē in eo q resurgit corpore glorificato vel immortali, q2 nō eget rebus extrinsecis que ad vsum ⁊ victū prestātur iuribus ꝑ eum ibi allegatis. Idē tȝ Imo. dicēs hāc esse communē opi. ꝙ resuscitatus recuperet bona in. l. si marito in ꝑn. ff. solu. matri. lȝ Ang. aliter ibi locutus fuerit sm̄ Ale. de imo. domeū in legibus celeberrimū in. l. nā ad ea, in apostolis. ff. de legi.
8 Facit qd̄ dixit Bar. in repe. d. l. j. in. xv. col. ꝙ † tes̄m̄ illius qui resurrexit, iter moriturus vt fuit Lazarus, reuocat, sicut ꝑ natiuitatē filij, quē qs nō putabat sibi nasciturū sm̄ Augustinū, in. c. fi. xvij. q. iiij. Secus ē i eo q resurrexit glorificatus iter nō moriturus vt Christus, ⁊ sicut faciēt oēs in gn̄ali resurrectione, qa testamētum illius nō reuocaret, nā talis resurrectio nō mutatur circa ista tēporalia. Dr̄. n. in euāgelio Marci. vij. c. Cum aūt resurrexerint, nec nubēt nec nubētur, sed erunt sicut angeli in celis
9 ⁊c. sm̄ Bart. vbi supra. Sȝ † ꝙ resuscitatus sit nouus homo tȝ Bal. in. c. nullus in. ij. col. de ele. dicēs ꝙ q resurrexit a mortuis nō recuperat spōsam quā habuerat an̄ mortē. Idē dicit de rectoria quā habuerat, facit qd̄ dixit idē Bal. in. c. j. i. §. ad hec i. viij. col. in ver. no. in ver. tāq̄ de nouo de pa. iura fir. vbi dicit ꝙ feudū qd̄ resurgit a mortuis dr̄ esse nouū feudū. Et qd̄ voluit bar. in. l. interdicit. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. ꝙ legatarius q mortuus miraculo se fuit resuscitatus nō ꝯsequit legatū cū sit nouus homo gl. in. l. seruus. la. ij. ff. de acti. ⁊ obli. sentit ꝙ sit idē homo dū dicit, q a morte resuscitat recuperat bona. Sed gl. ff. de legi. in. l. ex his, vr̄ velle ꝙ q cito resuscitat dr̄ idē homo, q2 nō vr̄ mortuus, ⁊ dat exēplū in Lazaro. Bar. in. d. l. ex his, iūcta. l. nā ad ea. ff. de legi. vr̄ velle ꝙ quantū ad bona q̄ recuperat, dicatur idem homo, sed quātum ad vxorem quam nō recuperat, dicatur nouus homo. glo. vero notabilis in. c. ij. xxxij. q. vij. vult ꝙ quātū ad illud in quo ꝯfert gratia est idem homo, ⁊ ideo amplius nō debet baptizari nec ordinari. Quātū vero ad alia in quibus gratia nō cōfert est nouus homo vt ibi per eā, ⁊ illam glo. sequitur Abb. in. c. nō pōt, in. ij. nota. de re iudi. Idem post multa videtur cōclu
10 dere Io. and. in. c. fraternitatis, de frig. ⁊ malefi. dicēs ꝙ ille † q mori, nō perdit ea, que imprimūtur anime, ⁊ sic nō est opus tractare de eo recuperatione post resurrectionem, dat exemplum

in ordine

i ordine, baptismo, & similibus sacramētis, ex qbus character im
primitur aie, que nō moritur, & p cōsequens quo ad illa resusci-
11 tatus dr̄ idem homo. Illa † vero que inherent corpori nō recu-
perat de rigore, & sic quo ad illa vr̄ nouus homo. Et cū opi. Jo.
an. trāsit Abb. ibi. vñ ex hoc dicto Jo. an. Itē ex dicto Bar. in
d. l. ex his, & glo. in. d. c. ij. sequit̄ q̄ vnū & idē ens potest diuerso
iure cēseri, ꝯ. l. eū qui edes, de vsuca. & c. cū in tua. de deci. & c.
12 cognouimus. xij. q. ij. & glo. in. c. cū oēs, de cōsti. nisi † dicamus
q̄ diuersis respectibus idē ens pōt diuerso iure cēseri ꝑm glo. in
c. vulterane. xij. q. ij. facit glo. ij. in. c. relatū de pbē. vñ dicit Jnn.
13 in. c. pastoralis in prin. p illū tex. de rescri. q̄ iudex † delegatus
habet iurisdictionē ordinariā, & sic habet ordinariā illo respectu
qꝛ est iudex ordinarius datus a lege, iuxta ea q̄ habētur p glo. &
Bar. in. l. & qꝛ, de iurisdi. om. iudi. Jnno. & moder. in. c. cū ab ec
clesiaꝝ. de offi. ordi. do. Ant. in. c. suspitionis, de offi. deleg. De-
legatā vō hꝫ illo respectu, qꝛ sibi data est ab hoie, & d. c. pastora
lis, p singulari ad hoc allegauit ibi do. Cardi. in repoꝛtat, suis.
Et licet iste casus resurrectiōis sit nūqȝ vel raro euētur⁹, ꝑm
do. And. & Abb. in. d. c. fraterni. & glo. in. l. ea q̄ raro. ff. de reg.
iur. que dicit, q̄ si qs herede instituto decessit, & adita hereditate
mortuus resuscitet̄, vt de Lazaro accidit, nō sunt iura pdita an
iure postliminij possit bona recuperare ab herede, cū hoc raro
14 accidat. Tñ † vr̄ indistincte posse dici q̄ resuscitatus virtute di-
uina sit idē homo, q̄ expsse tenuit Gandulfus antiquus doctor
relatus p glo. in. d. c. ij. dicēs nō eē mortē, vbi resuscitatio est se-
quuta, sed potius eē quādā diuinā vocationē, ideo nec matrimo
niū soluit̄ nec cetera amittūtur. quod aūt dicit ibi Augusti. non
de naturali, sed de miraculosa morte intelligit̄. Hāc opi. vr̄ ap-
probasse Bar. brixi. in. q. dñ̄ cali, q̄ incipit esto q̄ aliquis sit resu
scitatus, vbi dicit, q̄ talis vr̄ resuscitatus quo ad oia, & eum seq
15 tur Archi. in. d. c. ij. & p hac opi. adduci pōt ratio. nam † si vir-
tute diuina qs est resuscitatus semp in mēte diuina fuit illa resur
rectio, & p cōsequēs ille nō pōt dici vere mortuus, ſꝫ potius dor
miens, iuxta illud Joā. in euāgelio c. xj. vbi loquens in persona
Christi de Lazaro sic inqt. Lazarus amicus nr̄ dormit, sed va-
do vt a somno excitē eū, & iuxta illud Matthei in passiōe domi
nica circa fi. & terra mota est & petre scisse sunt & monumēta ap-
ta sunt & multa corpora sanctoꝝ qui dormierant, surrexerūt. Et
prophe. psal. xlj. nūquid q dormit nō adijciet vt resurgat, tran-
sumptiue in. c. sacerdos. l. dist. & Paulus prima ad Corint. xv.
c. Christus resurrexit a mortuis primitie dormiētiū, &c. Nec ob
stat huic rōni qd̄ dicūt platonici, quos refert Richar. in. iiij. sen.
dist. xliij. q. j. aut. ij. Dicūt. n. q̄ deus i oibus operibus suis eodē
modo immobilis est, sed dicit Plato i thimeo q̄ bona ratione
vnitū est, dissolui nō est velle dei, sic a simili qd̄ bona rōne disiun-
ctū est, sicut fit in morte qñ anima bona rōne a suo corpore di-
siungit̄, q̄ iterū cōiūgatur, nō est velle dei q̄ eidē corpori cōiūga
tur, ergo nō resurgit idē homo nec verus homo, cū nō sint cōiū-
16 gibilia de velle diuino. Nā † rñdet ipse Richar. cōcedēdo ma-
iorē. s. q̄ deus in oibus opibus suis sit imobilis eod modo. Ad
minorē vero rñdet q̄ anima bona rōne est a corpore separata. s.
ratione diuine volūtatis, sicut prius bona rōne scilicet eiusdē di-
uine volūtatis fuit cōiūcta, sic ēt in vltima resurrectione bona ra
tione scilicet diuina volūtate reuniet̄. Et sic nō sequit̄ per hec, q̄
deus sit mobilis, cū vita, mors, & resurrectio semp fuerint in mē
17 te ipsius dei. ¶ Nec obstat † quod dicebāt quidā heretici, quos
refert ipse Richardus in loco preallegato inquātū allegabant
illud Job. xiiij. c. vbi dicit Job. Quomodo si recedāt aque d̄ ma
ri, & fluuius vacuefactus arescat, sic homo cū dormierit, non re
surget. Sed fluuius vacuefactus & aridus nūquā iterū implet̄
eadē aqua in numero, ergo aia corpore soluta nō reassumet idē
corpus numero. qꝛ respōdet idē Richar. q̄ similitudo nō tenet
totaliter, sed solū quātū ad hoc q̄ sicut alueus fluuij non hume-
ctat̄, nisi p aquam, sic corpus nō recuperabit vitale humidum,
quousq̄ iterū vegetet̄ per aiam. Sed vt ibidē scilicet in Job di-
cit̄ hoc nō erit quousq̄ atteret celū. j. donec quiescat, quod erit in
die iudicij. Quo ad hoc aūt est dissimilitudo, qꝛ quāuis aqua re
uertat̄ ad eūdē alueū in numero, tñ aqua nō reuertit̄ eadē nume
ro. Anima aūt eadē in numero reuertit̄ ad idē corpus numero.
Uel pōt aliter respōderi, q̄ dictū Job intelligit̄ de resurrectiōe
18 naturali, hoc est, qd̄ homo q dormierit, nō resurget. s. natural-
ter. Et ideo † iurisconsultus in. l. qui res in. §. areā. ff. solu. dicit q̄
obligatio semel extincta nō reuiuiscit, & phi. in. j. de ge. & cor. vñ
dixit phi. in. j. de aia qd̄ impossibile est corpora animaliū resur-
gere, quod est verū impossibilitate nature naturate, secus si sup-
naturaliter & miraculose diuina potētia, vt idē Job de seipso te-

stat̄. xix. c. Scio (inqt) q̄ redemptor meus viuit, & in nouissimo
die resurrecturus sū &c. vsq̄ ibi, quē visurus sū ego ipse, & ocu
li mei ꝯspecturi sunt, & nō alius &c. Et predictā auctoritatē con
19 tra dictos hereticos allegat ipse Richa. Alias † in vno & eodē
subiecto dare͂ ꝯrietas, quod eē nō pōt vt in regula, vbi repugnā
tia. ff. de regulis iuris in capitu. nihilominus. ij. questio. ix. & in.
capitu. cum locum de sponsa. glo. in capitu. cū humilitatis. xxij.
q. ij. & glo. in. c. ij. lxxiiij. distin. facit. c. cū cōtingat, & ibi Jmo. in.
20 iij. no. de rescrip. Et sic † ꝯcludit Richar. q̄ homo resuscitatus
nō solū est verus homo, sed idē homo. Ex quo sequit̄ correlariū
q̄ resuscitatus, quo ad oia & sic quo ad mrīmoniū vt vxorē suā
recuperet, ēt intelligit̄ resuscitatus, dixerit qcqd voluerit Bar.
in d. l. ex his. & gl. in. d. c. ij. xxxij. q. vij. nec obstat qd̄ dicit Aug.
ibi q̄ vxor carebit viro suo, si mortuus fuerit, qꝛ intelligi debet si
mortu⁹ fuerit ppetuo, secus si resurrexerit, qꝛ poterit petere vxo
rē suam, p. ꝰ. dicta. Aliter tñ illū tex. intellexit Gandulfus, vt. ꝰ.
retuli. Et q̄ resuscitatus dicat̄ idē & nō nouus homo, sic proba-
21 ri pōt. illud dr̄ † nouū qd̄ nunq̄ fuit statutū, & sic nunq̄ fuit in es
se ꝑm glo. no. in. c. preceptis apostolicis. xij. dist. facit gl. in versi.
noui. in fi. & Ang. & Bal. in. l. j. ff. qd̄ quisq̄ iur. sed homo resu-
scitatus, quantū ad idē corpus eandē aiam fuit in esse, ergo non
pōt dici nouus. & p p̄dicta declarari poterit. §. deinceps. in auc.
de nup. vbi dr̄ q̄ mors oia soluit, qꝛ dꝫ intelligi morte ipsa durā
te secus erit superueniente resurrectione, qꝛ tunc oia reintegrari
22 debebunt. ¶ † Itē aduertendū est q̄ duplex est resurrectio. vna
imperfecta. s. illoꝝ qui resurgunt iterū morituri, sicut lazarus, & su-
scitat⁹ ab Helia, de quo hr̄. iij. reg. xvij. c. Et suscitatus ab Eli
seo, de quo hr̄. iiij. Regum. iiij. c. & de alijs suscitatis a multis san
ctis, qui resurrexerunt imperfecte. alia vero est resurrectio pfe-
cta, postq̄ quis amplius nō est moriturus, vt fuit Xp̄s, q fuit pri
mus vere oium resurgētiū a mortuis. hec fuerūt vba bea. Tho.
in. iij. parte. summe. q. liij. & hec pfecta resurrectio erit in resurre-
ctione vl̄ti. tunc. n. resurgēt hoies amplius nō morituri, sed habi
turi vitā eternā vel ignē eternū, vt pꝫ in simbolo Atbanasij in fi.
& disputando ꝯcludit Archi. in. c. nemo p ignorantiā. de ꝯsecr.
dist. j. q̄ hoies resurgēt in eadē forma, in qua Adā fuit añ pec-
catū, sed añ peccatū ipse fuit nudus, ergo hoies resurgēt nudi, &
post diē iudicij ēt erunt nudi, qꝛ tūc nulla erit deformitas in cor-
poribus mortuoꝝ beatoꝝ, quaꝫ tegi oporteat, ꝑm eū, & sic sentit
Arch. a ꝯrio, q̄ secus erit in corporibus dānatoꝝ. & hoc forte
erit in eoꝝ opprobriū & penā. De quo tñ & alijs ꝗplurimis pul
cherrimis qōnibus spectātibus ad resurrectionē vl̄tem, & maxi-
me qñ & quō fiet, vide bea. Tho. in. iiij. sen. di. xliij. q. j. arti. j. fa
23 cit ad p̄dicta. s. de miraculis † factis p malos qd̄ dt idē Bal. in
c. fi. in. ij. col. de feri. de appolline q fuit vocatus phitō artis ma
gice princeps, vt legit̄ in historia scholastica Actuū. xvj. in ru-
bricella d̄ spiritu fitonico, & in. xvij. in rubrica. de Dionysio ario
pa. & eius verba mirabilē virtutē videbant̄ hr̄e, astutia tñ diabo
li vt inqt bea. Augu. & sic miracula pñt fieri a malis, sicut dici-
mus de pphetia, nā tales pñt pphetare, vt fecit Saul. c. pphe-
24 tauit. j. q. j. ¶ Item † actus miraculosi pñt aliqñ fieri a malis ex
virtute diuina dono quodā gratie specialis, q̄ aliqñ trāsit per to
tū genus descēdētiū, sicut videmus in rege Frāco. ꝑm doc. maxi
me do. Ant. & Fran. are. in. d. c. venerabili & clarius p Do. in. c.
ij. in. iij. col. de preb. in. vj. Et p̄dicta dicit Abb. in. d. c. venera bi
li. esse notāda p aliqbus vetulis, q̄ sine merito vite vident̄ face-
re miracula, & p̄dicere futura pñt eni ꝑm eū habere spiritū pro-
phetie ex dono dei sine merito vite, vt in preall. iuri. Facit illud
Caiphe, in passione dñi, expedit eni vt vnus moriat̄ pro populo
25 ne tota gens pereat. ¶ Tribus † aūt modis cōtingūt miracula
primo, circa substātiā facti, vt qñ deus facit aliqua q̄ natura nul
lo modo facere pōt, vt fuit, qd̄ fecit sol tēpore Josue, vel tempo
re mortis christi. Itē vt homo habeat corpus glorificatū, vt ha
buit Christus post resurrectionē, & hec miracula summū gradū
obtinent. ¶ Scdo modo, qñ fit illud quod natura facere potest,
sed nō in illo in quo fit, vt fit resurrectio mortuoꝝ, potest eniꝫ na
tura creare vitā, sed nō in mortuo, & potest prestare visum, ſꝫ non
in vera cecitate, & hoc tenet secūdū locū in miraculis. ¶ Tertio
modo, qñ id qd̄ fit, potest fieri naturaliter, sed nō in illo ordine,
puta qñ quis a febre subito gratia diuina curatur nullis adhibi
tis remedijs, & hoc intellexi operari domū regis Frācie de quo
ꝰ. dixi, & istud tenet tertium locū in miraculis ꝑm Mar. de lau.
in tractaculo pro canonizatiōe beati Bernardini in. iij. col. & sic
no. qd̄ ad hoc vt illud qd̄ fieri pōt naturaliter, dicat̄ miraculū re
26 quirit̄ q̄ incōtinēti fiat. † Sꝫ dubitari potest quomodo dicat̄ in
cōtinēti, reperio iura in hoc diuersimode loq. Aliqñ incontinē-

ti dicitur fieri, quod fit durante iudicio secundum glo. j. in fi. in verbo, incōtinē ti, de testi. cogē. Aliquando dicitur incōtinēti fieri, antequam redigatur in

27 actis. Et ideo quis † pōt incōtinēti reuocare suā cōfessionē, scilicet antequam sit redacta in actis, glo. est not. in c. apud misericordē. xxxij. q. j. eā sequitur do. An. in c. fi. de cōfes. et Abb. in d. c. preterea, hoc tamen fallit vbi cōfessio fuisset acceptata per partem, quia tunc nō poterit reuocari sine probatione erroris, singulare fuit dictum Bal. i. l. gallus, in §. j. de lib. et posthu. arg. l. sicut. C. de ac. et ob. secundum preclarum iuris interpretē Alex. de imo. dnm meū in iure ciuili in. l. quicquid astringē. in fi. in repor. antiquis, de verb. obli. Aliquando † dicitur fieri incōtinēti, quod fit īra triduū vel in fine tridui secundum

28 Bal. in. c. ex literis, de cōsti. per. l. fi. C. de errore aduo. et l. fi. C. de iudi. vbi idē Bal. dicit quod expulsus de possessione pōt vsque ad triduū eā recuperare, quia dicitur recuperare incōtinēti. Itē † quod offert se

29 incōtinēti probaturū, vel satisfacere, si intra triduū probet. d. l. fi. vbi idem et tenet Bald. Aliquando dicitur aliquid fieri incōtinēti quod fit cū aliquo tēporis spacio tex. est no. in. l. j. §. itē si ita. ff. ad le. fal. Aliquando quod fit simul. tex. est cū glo. in. l. anto. ff. de fideicō. lib. Aliquando † antequam diuertatur ad extraneos actus. l. continuus, in. §. j. de

30 ver. obli. l. cū antiquas, et ibi Bal. C. de testa. l. cū heredes. in. §. fi. et ibi glo. C. de testa. Aliquando quod fit in ingressu cōtus siue in ipso cōtu siue statim post glo. est no. que loquitur de pacto apposito in cōtractu in. l. in bonefidei. C. de pac. propter qua dicit Bar. ibi esse casum singularē in. l. ij. C. de edil. act. Tamen Bar. in. l. j. in fi. ff. de sol. et in. l. iurisgētiū. in. §. quinimo. in fi. ff. de pact. tenet contra illam glo. de quo per Bar. in. l. cōtus. C. de fi. inst. et in. l. lecta. ff. si cer. pe. et per Bal. in. l. petēs, in. xvij. col. C. de pac. Aliquando quod fit post. x. dies

31 glo. in. §. ois, in verbo, cōfestim, insti. de verb. obli. Itē † dictio incōtinēti, mox, protinus et similes de sui natura denotāt modicū tēpus. l. quoti. §. si quis ita, de here. insti. secundum Bal. in. l. gallus, i. §. ille casus, de lib. et post. facit glo. de dictione, mox. in auctē. incestas, in ver. ipso iure. C. de incest. nup. quam pro notabili allegat imo. in. l. diuortio, in. viij. col. sol. mat. Et not. mirabilē effectum

32 resultātē ex dictione, mox. quod si † appellans a sñia permiserit deferi appellationē, incōtinēti fiet contra eū executio, nec gaudebit beneficio tpis, quod datur cōdemnatis, ita not. dicit Bal. in. l. quā nōnulli, in verbo, mox. C. de ap. sequitur Alex. in. l. j. §. qui presens, in repor. antiquis, de verbo. ob. et de dictione, mox, loquitur glo. no. in. c. quia pp, de elec. et in. c. si in aliquibus. xx. q. ij. Aliquando † dicitur fieri incōti

33 nēti, quod fit post litē cōte. casus est secundum intellectū Hostiē. Ioā. cal. Car. et Abb. in. c. j. de mut. pet. facit glo. in auc. et cōsequēter. C.

34 de sen. interlo. om. in. tamen cōclusio est, quod dictio † incōtinēti, mox, et similes in materia indifferēti capiūt interpretationē arbitrio iudicis secundum glo. in. c. an sit, in ver. incōtinēti, de ap. et glo. in. c. quam sit, in ver. quā citius, de elec. lib. vj. Et ideo Bar. in. l. ij. §. cū igitur ff. de vi et vi ar. dicit quod an deiectus icōtinēti expulerit deiectorē, statur arbitrio boni viri, cōsiderata qualitate psone deijcientis, et ipsius rei, de qua fuit deiectus. Ita dicamus i casu nro, vt iudex habeat arbitrari qualitatē febris. s. an sit magna vel parua, vel forte quartana, quae cū difficultate solet recedere. Itē an febricitās sit valde grauatus, adeo quod medici desperent de eius salute, et sic de singulis, ex quibus iudex poterit arbitrari infirmū potius gratia diuina et sic supernaturaliter, quam naturaliter et virtute medicorum sanatū eē. Et de dictione incōtinēti, vltra pallegata eēt vidēdus Bal. in. l. fi. C. de his quae nō a do. ma. et in. d. l. lecta. in versi. dicebā, et in. d. §. quinimo. De dictione mox, vide et per glo. et doc. in. l. j. si cer. pet. gl. in. l. ad perēptoriū, de iudi. glo. Dy. et Bar. in. l. fructus. ff. sol. ma. et in. d. §. qui presens, glo. et Bar. in. l. momētanee. §. vñ vi. De dictione protinus, in. l. ij. in. §. in amittēda, de acqui. pos. et Bal. per illū tex. in. l. j. C. vt lit. pen. De dictione stati. bar. in. l. res. in. §. sed si res. ff. de iur. fi. arcbi. in. c. cōstat. j. q. j. et Bal. in. c. prudētiā. in. §. vj. de offi. dele. De dictione subito, vide. c. audiuis, de elec. et. l. verū, in. §. si locupleti. ff. de minori. An aūt vt illud quod naturaliter fieri nō pōt dicatur miraculū incōtinēti debeat

35 fieri, dicā. j. in versi. nūquid aūt vltra etc. ¶ Que ergo † requirantur vt ad sanctū canonizādū dicatur miraculū, et quis dicatur miraculū opus arduū insolitū. s. spēi et qualitate cōsistens admirātis vt probatur in. c. re vera, circa med. de cōse. dist. ij. Imo. secundum leges mi

36 raculū † dicitur quod raro accidit, vt in auct. de cōsul. versus fi. col. iij. per quē tex. ita dicit glo. in. c. quod legimus, in verbo, rarū est. xciij. dist. et ponit Arcbi. in. d. c. teneamus, in prin. rarum est. n. quod magnū est, dicit tex. in. c. ij. in fi. lix. dist. et dicitur miraculū quasi admiratione plenū, cuius effectus solū nobis est cognitus, cā vero incognita, quia solus deus (vt. j. dicā) facit miracula, vñ pp causas no

37 bis ignotas, quia vires nras excedunt, dicūtur miracula. Vñ † merito corpus christi dicitur miraculū, quia excedit vires humani ingenij de quo per Abb. post Jo. an. in. c. cū marthe. de celeb. mis. et j. de ipso aliquid dicemus. ¶ Tamen in casu questionis nostre vt dica

38 tur † miraculū, requirūtur quatuor, primo, quod ex deo, nō ex arte, vel diabolo cōtingat, quia, vt dixi miracula aliquādo fiūt per malos, et ideo necesse est martires a deo impetrasse, quae mādat. c. si quis prepostera. l. dist. et hoc casu procedit illud quod dicitur quod facere miracula est donū spiritussancti vt in. c. querēdū, et ibi no. de peni. dis. ij. alias nō est miraculū, sicut fecerūt magi Pharaonis, qui fecerūt ranas et serpētes, cōuertētes earum virgas, sicut faciebat Moises

39 de quibus in. c. nec mirum. xxvj. q. et illud † proprie dicitur prestigium. d. c. re vera, et ibi Arcbi. qui dicit quod prestigium dicitur a prestringēdo, quasi prestringulum, quia prestringit certitudinem visus, vel componitur a pre, et stix stigis, que est palus infernalis, et ponitur pro inferno, vñ prestigiū dicitur quasi ad stigē primū, quia prestigiatores preordināt ad infernū, supple nisi penituerit, vñ secundum eū prestigiū est sensuū humanorum illusio, et secundum hoc incredibiles rerum imitatores dicūtur fieri, et videtur facere vt terre cumulus videatur ca

40 strū, lapillus talērum, et huiusmodi. ¶ Scdo † requiritur quod sit contra naturā, sicut dictū est de virga Moisi mutata in serpētē, et de asina loquēte ad Balaā, de quibus in. d. c. re vera, et in. c. cū ex iniūcto, de heret. de cuius virge virtute habetur Exo. di. vj. vij. viij. xiij. xvj. et. xvij. Josue. iij. et. iiij. Deute. viij. c. et trāsumptiue de oibus in. d.

41 c. re vera, de cō. di. ij. ¶ † Tertio requiritur quod nō vi verborum, sed ex bominū merito illud cōtingat, nā panis et vinū potestate et virtute verborum trāsubstātiatur in corpus et sanguinē. c. cū marthe. de cel. mis. et sic requiritur quod miraculū sit euidēs, nō aūt latēs et credibilis, vt est eucharistia. ¶ Quarto et vltimo requiritur quod sit ad corroborationē fidei. herba. n. ministerio hois trāsit i vitrū et nil ad corroborationē fidei. et ideo ad canonizationē nisi hec quatuor cōcurrerēt in miraculo, nō prodessent, quia nō eēt miraculū sed potius miraculosum, hec fuerūt verba Jo. an. in glo. no. et ordi. in verbo, sedis, circa fi. in. c. vnico. de reli. et ve. san. lib. vj. Idē tenet Hosti. in summa illius ti. in. §. j. ver. itē querēdū est de miraculis, et Arcb. in. c. teneamus. j. q. j. per Host. Jo. an. et alios doc. in. d. c. venerabili, idē tenētes. ¶ Et circa primū qsitū, dū dicit quod miraculum

42 debet esse ex deo, colligitur, quod facere † miracula nō est creature sed creatoris, et facit rō, nā si miraculū fit contra naturā nō pōt fieri nisi per habērē potestatē. s. naturā, quā potestatē creatura nō habet, vt probatur in. §. sed naturalia. insti. de iur. na. in. §. minus ergo insti. de heredi. quae ab intest. defer. in. l. eas, de cap. dim. in. cv. dis. Illā ergo potestatē habebit creator, qui iuxta Philoso. et glo. in. l. respiciēdū. ff. si cer. pe. dicitur natura naturās. i. faciēs oia, et eius est tol

43 lere † cuius est cōcedere. xxj. d. c. inferior. xviij. q. ij. c. j. l. eius est velle cuius est nolle. ff. de reg. iur. Et ideo dicit Phil. in. j. de genera. et corru. ea quae sunt pricipia generādi sunt pricipia corrūpēdi, facit. l. stichū. §. naturalis. ff. de solu. et. c. j. de reg. iur. ergo solius creatoris, et sic dei erit venire contra naturā et per cōsequens facere miracula. Itē probatur per illud quod dicitur quod miraculū debet esse ex deo, nā

44 dictio † ex, denotat actū imediatū. l. j. §. ex incēdio, et ibi Bar. ff. de incē. rui. nauf. et Bal. in. l. ex hoc iure. ff. de iust. et iu. tex. et ibi do. Anto. in. c. j. de cle. pugnā. in duello, et Do. de. s. ge. in. c. per illū tex. de offi. lega. lib. vj. Sequitur ergo quod miracula imediate procedūt a deo, bñ verum est quod pp sanctitatē alicuius deus ostēdit miracula in psona illius, et tūc dicitur deus mediate facere miracula. Vñ videmus quod quando deus in psona propria faciebat miracula, loquebatur iperatiue, vt habetur in Euāgelio, Joā. xj. de resurrectione lazari, cui clamādo dixit, lazare veni foras, et in alio euā. Luce. vij. quando suscitauit filiū vidue dixit, adolescēs tibi dico, surge. Sed vbi in psona alicuius sancti volebat facere miracula, ea nō faciebat nisi ad illius preces, et ad oñdēdū quod oia miracula ab eo procedūt, et ideo vt legitur i actibus apost. iij. c. quando bea. Pet. sanauit illū claudū miraculose, vsus fuit his verbis. In noie do. nri Jesu christi surge et ambula. Et similiter Jo. euāgelista in resuscitatione miraculosa Drusiane vsus fuit his verbis, dñs nr Jesus christus suscitet te Drusiana, vt habetur in eius legēda, et multis alijs locis, quae luculētius per pñitatē tuā in quadā solēni pdicatione, quā fecisti de his quae pñt facere miracula, me audiēte in nra hac ecclia cathedrali relata fuerūt. Ex quibus cōcluditur propriū eē creatoris et nō creature facere miracula, et illos iproprie loqui dicētes sanctos ea facere, nā dici debet deū in eorum personis operari miracula. ¶ Itē circa scdm requisitū dum dicit miraculū debere esse contra naturā, faciat quod voluit Jo. an. quē ibi refert et sequitur Abb. in. c. cū marthe. de cel. mis. quod illud proprie est miraculū quod cōtingit contra naturā, nā si naturaliter id posset cōtingere nō esset miraculū.

45 Dat exēplū in corpe christi † in quo quamplura mirabilia sunt quibus rōnes deficiūt sed similitudines seruiūt. ¶ Prio est translatio

tio panis ꝛ vini in corpus ꝛ sanguinē christi. Similitudo in cibo ꝛ potu, quod mediāte natura fit humana caro. ¶ Scḋo ꝙ tota die trāsubstātiat̄, ꝛ nullū augmētū fit in xp̄o, similitudo in secreto manifesto al's māifestato. ¶ Tertio ꝙ tota die sumit̄ nec minuit̄, similitudo in lumine accēdēte alia lumina. ¶ Quarto q2 diuiditur in qualibet parte totus remanēs, similitudo in speculo. ¶ Quinto ꝙ a malis sumptū nō coinquinat̄, similitudo est in sole, ꝙ p̄ fetida loca transit. ¶ Sexto ꝙ debilibus est mortale, similitudo in sanis cibarijs q̄ infirmis ꝛ debilibus sunt nociua. ¶ Septimo ꝙ sumptū stati rapit̄ in celū, incōtaminatus.n. exiuit de virginis corpore ꝛ incorruptus de monumēto clauso. ¶ Octauo ꝙ imēsum in parua stat hostia, similitudo in oculo paruo magnū mōtē cōprehēdēte. ¶ Nono ꝙ idē corpus in diuersis locis a diuersis pcipit̄. similitudo in sono cāpane. ¶ Decimo ꝙ remanēt accidētia trāsubstātiato subiecto. In hoc dari nō pōt aliqua similitudo ꝙ subiectū mutet̄ remanētibus q̄litatibus accidētib9, ꝛ ideo in hoc natura cedit miraculo. Al's vero ſm naturā manēte eodē subiecto bñ variātur accidētia, nā idē homo nūc albus postea niger, mō callidus mō frigidus, mō eger modo sanus, vñ accidēs adest ꝛ abest p̄ter subiecti corruptionē, vt voluit Phi. in.ij. thopi. ꝛ in.v. metha. in corpore vero christi est ꝯtrium, naꝫ remanētibus accidētibus variat̄ subiectū, q2 ille sapor, color et pōdus q̄ primo habebāt subiectū panē ꝛ vinū mō hñt subiectū corpus ꝛ sanguinē christi. Et ideo vt dixi natura in hoc cedit miraculo ſm Jo.an.in.d.c.cū marthe. Archi. tñ in.c. nabucodonosor.xxiij.q.iij. refert Hug. d̄ san. victo. magistrū in theologia
46 ordinis eremitaꝝ dominātē † ꝙ q̄dā sunt ex rōne, q̄dā ꝯ rōnē, quedā s̄. rōnē. Illa que sunt ex rōne, sunt necessaria, q̄ sunt ſcḋm rōnē, sunt ꝓbabilia. Que sunt ꝯ rōnē icredibilia, que sunt supra rōnē mirabilia, ꝛ ita sequit̄ no. doc. Hēri. boich vltramōtanus in.d.c. venerabilis, ꝛ sic vr̄ ꝙ ſm sniam Hug. ſm reqsitū deberet potius dicere. s̄. naturā, q̄ꝫ ꝯ naturā, tñ vt dixi, glo. p̄al. quo ad illa quatuor reqsita approbat̄ cōiter p canonistas, vñ sequit̄ cōclusio, ꝙ ad canonizādū aliquē ꝓ sancto ꝓbare vite eius integritate sufficiet ꝓbare, deū p talē miracula opatū fuisse illis quatuor cōcurrētibus, ex qua cōclusione sequit̄ correlariū ꝙ in tali canonizatione nō poterit dici ecclesiā errasse, de quo p̄ Car. san. Sixti ordinis p̄dicatoꝝ in trac. suo de potestate pape. in.q. xli.
47 ꝛ hoc † veꝝ itellige de ecclesia particulari q̄ aliqñ errare potest vt in.c. a nobis. el.j. de sen. excō. qḋ secus est in ecclesia vniuersali, q̄ errare nō pōt, ſm Scrib. in.c.j. de sum. tri. voluit Do. de. s. ge. in.c. anastasius, in.ij. col. xix. di. facit.c. loquit̄, ꝛ.c. a recta, vbi glo. not. xxiiij.q.j. q̄uis Abb. in.d.c. a nobis, in.ij. no. dicat idē eē in vniuersali ecclesia p illū tex. indistincte loquētē. Itē q2 eadē est rō in ecclesia vniuersali q̄ est in particulari ergo idē ius. l. illḋ ad leg. aqui. ff. ꝛ in.c. trāslā. de cōsti. nā in cōciliū gñale p qḋ representat̄ ecclesia vniuersalis, bñ posset errare, excōmunicando forte prelatū, qui nō erat excōmunicādus ex cā latēte. ¶ Ad iura in ꝯriū adducta r̄ndet qḋ veꝝ est qḋ ſm eū pro hoc tātū orauit Christus ad patrē vt in ecclesia vniuersalis nō pōt errare in fide nec in articulis fidei, nā euāge. Mat. ego p te rogaui Petre vt nō deficiat fides tua, vt in.c. maiores, ꝛ qḋ ibi not. de baptis. Facit illud Luc. xxij.c. ꝛ est tex. in.c.j. in fi. xxj. di. ꝛ Abb. in. d.c. maiores. in.ij. col. Et ex p̄dictis ſm eū posset solui ꝯriū, qḋ
48 formari posset †. s. ꝙ iudiciū ecclesie d3 cōfirmari iudicio dei.c. vt nostrū vt ecclesiastica bñficia, sicut ergo deus nō iudicat quē iniuste, ita nec ecclīa q2 dicit Abb. ꝙ ecclesia inquātū pōt d3 se cōformare, sed aliqñ nō pōt vt in occultis, q2 deus sequit̄ veritatē q̄ nō latet eū sed aliqñ latet ecclesiā. S3 qcqd sit, siue simus in ecclesia vniuersali, siue particulari, q̄ representat̄ a papa ꝛ collegio cardinaliū, vt in.c. ecclesia habet senatū. xvj.q.j. siue simus in papa solo canonizātibus sanctū vt dixi in fi. dubij p̄cedētis, dico ꝙ ꝓbata vite integritate canonizādi, necessario eius miraculis cū qualitatibus antedictis nō poterit dici in tali canonizatio
49 ne fuisse erratū. Nā errare † nihil aliud est q̄ꝫ aliud ꝓ alio putare.c.i qbus. xxij.q.ij. ꝛ est gl. relata ad tex. in.c. q̄uis. xxxviij. di. sed p̄cedēte ꝓbatione sanctitatis vite ꝛ miraculoꝝ, qs nō potest putare vnū ꝓ alio, q2 hoc eēt crassum ꝛ supinū putare, cū ipsa ꝓbatio miraculoꝝ cōcludat violētiā p̄sumptionē sanctitatis, ꝛ sic
50 nō solū excludat errorē, imo icludat sciētiā, scire †.n. dicimur nō solū q̄ videmus, s3 et̄ q̄ ab alijs audimus.c. hoc vr̄. xxij.q.v. Item ea q̄ nō ambigimus s3 vehemēter opinamur. l.ij. in.s. idē labeo, de aqua plu. ar. ꝛ iō dixit Bar. in.l. q bona. s. si alieno, de dam. infec. circa fi. ꝙ q iurat dicere veritatē, nō intelligit̄ de veritate q̄ sensu pcipit̄, l3 secus sit in teste ſm eū, sequit̄ ergo ꝙ ecclesia, cui fuerit facta talis ꝓbatio sctitatis vite ꝛ miraculoꝝ, non poterit

putare vnū ꝓ alio, ꝛ p cōsequēs errare nō poterit, et̄ loquēdo in ecclīa vniuersali, vt dixi. De quo tñ me remitto ad dictū Car.
51 in p̄al. trac. suo. ¶ Nūquid † aūt vltra p̄dictas qualitates requisitas in miraculo debēris canonizari aliud reqrat̄. Arch. in.c. nec mirū. xxvj.q.v. in.ij. col. in ver. sed q̄ro an sit ꝛc. dicit videri necessariū, ꝙ miraculū fiat incōtinēti, allegat Actuū. ix. versi. fi. vbi dicit, ꝛ ꝯtinuo surrexit ꝛc. ꝛ Actuū. iij. iuxta prin. vbi dicit, Et apprehēsa manu eius dextra eleuauit eū, ꝛ ꝓtinus cōsolidate sunt bases eius ꝛ plāte. Et Luc. viij. iuxta fin. vbi dicit, ꝛ tetigit fimbriā vestimēti eius, ꝛ ꝯfesti stetit fluxus sanguinis eius. Marci. v. ibi. ꝛ cōfesti exsiccatus est ꝛc. vt in.c. ad eius vero. v. dist. Nā apud deū nō est mora.c. multiplex, al's incipit, his aūt. de peni. dist.j. Vñ Ambro. spiritus sancti grā̄ nescit molimina, ꝛ Luc. vij. iuxta prin. vbi dicit, adolescēs tibi dico surge, ꝛ resedit q mortuus erat ꝛc. ꝛ Jo. x. al's. xj. iuxta fi. dicit Lazare veni foras, ꝛ stati p̄diit q mortuus fuerat, ꝛ Mat. ix. vbi dicit, ꝛ salua facta est mulier ex hora illa. ꝛ. xv. vltra med. vbi dr̄ fiat tibi sicut vis, ꝛ saluata est filia eius ex illa hora. de peni. dist.j. in.c. voluisset. s. leprosus vero, ibi, quē postea tāgēdo mūdauit ꝛc. ꝛ s. hic idē iuxta prin. ver. hinc et̄, ꝛ Luce. v. iuxta p̄n. vbi dicit̄, ꝛ statim sanus factus est homo ꝛc. ꝛ Mat. vij. iuxta p̄n. vbi dicit, ꝛ curatus est puer ex illa hora. ꝛ. viij.c. iuxta prin. vbi dicit volo, mūdare, ꝛ stati mūdata est lepra eius, ꝛ Mar. xx. i fi. Jesus tetigit oculos eoꝝ, ꝛ ꝯfesti viderūt, ꝛ Mat. x. in fi. ꝛ ꝯfesti vidit ꝛc. ꝛ. vij. ꝛ stati apte sunt aures eius ꝛc. Et intellige stati ꝛ icōtinēti hoc casu. i. nō ex interuallo, vt est tex. in. l. iij. in. s. eū q igit̄. ff. de vi ꝛ vi ar. Sed qḋ nō sit necessariū ꝙ miraculū fiat incōtinēti adducit idē Archi. in.d.c. nec mirū, illud qḋ hr̄ reg. iij. lib. xvij.c. ꝛ Exodi. x. ꝛ. xiiij. ꝛ. iiij. reg. iiij. ꝛ. v.c. ꝛ Mar. ix. Hoꝝ solutionē dicit collegi ex glo. posita. s̄. p̄al.c. Marci. q̄ dicit, quē vno v̄bo stati curare poterat, paulati curat, vt magnitudinē humaue cecitatis oñdat, q̄ vix ꝛ quasi p gradus ad lucē redeat, ꝛ grām suā nobis indicat, p quā singula pfectionis incremēta adimat, ꝛ ita remāsit Archi. in.c. nec miꝝ. ¶ Uel aliter ꝛ forte nō male dici potest ꝙ ideo xp̄i miracula stati operabātur effectū, nā ea imperādo psonaliter faciebat volēs se ostēdere filiū dei, vñ si in tp̄e ꝛ nō incōtinēti sortita fuisset effectū, potuissent gētes q̄ dubitabāt, immo nō credebāt qḋ eēt filius dei, multomagis nō credere, ꝛ dicere ꝙ illud accidisset nō virtute ac eius mādato, s3 potius nutu ꝛ volūtate dei, vel alio respectu, vt puta q2 eēt ꝓpheta vel vir sanctus, p̄cibus cuius ipse deus motus eēt, vt ergo fides christiana haberet initiū ab ipso tanq̄ꝫ dei filio, ꝛ multiplicaret, nō aūt deficeret, voluit de se fortiora signa facer̄, q̄ꝫ posset, ꝛ p ꝯsequens subita ꝛ instātanea. Cognoscebat.n. mētē hoim, ꝛ p ꝯsequēs quid erat necessariū, facit.c. nouit, de iudi. cū si. hodie vero siue in propria psona, siue alicuius sancti ipse faciat miracula, nō est necessariū ꝙ stati sortiātur effectū. Nā cessat rō q̄ erat tp̄e xp̄i, cū fides christiana nūc nō incipiat, nec xp̄s sit corporaliter in mūdo, sicut tūc erat, cessante ergo hodie illa rōne, nō erūt necessaria miracula subita, facit.c. cū cessante, de appella. l. adigere. s. q̄uis, de iurepa. ꝛ hec p̄cedūt in miraculis, q̄ fiūt ꝯ naturā. S3 vt illud qḋ fieri pōt naturaliter, dicat̄ miraculū, sit necesse qḋ incōti
52 nēti fiat, late. s̄. dixi post prin. tertij dubij. ¶ An aūt † sit ꝯ rōnē miraculi si in liberatione alicuius doloꝝ interueniat. Et videbat̄ dicēdū ꝙ sic. Nā cū miracula fiāt a deo, vt. s̄. dictū est, credendū est vt ea faciat magis libere ac maiori digna admiratione ac pfectione q̄ꝫ fieri possit, oia.n. eius opa pfectissima sunt tanq̄ꝫ a pfectissimo opifice emanātia. Juxta illud, Opus dnotat artificē, facit. l. inter artificeo. ff. de solu. Tñ Arch. in.d.c. nec miꝝ, circa fi. t3 ꝯriū, ꝛ allegat p̄mo illud Mar. ix.c. ibi, ꝛ exclamās, ꝛ multū discerpēs eū exijt ab eo, ꝛ factus est sicut mortuus, ita vt multi crederēt, q2 mortuus est. Scḋo adducit illud qḋ scriptū est in vita beati Fran. vbi inter cetera dicit, signo itaq3 crucis sup eū facto stati q ꝯctus iacuerat surrexit sanus i dei laudibus ꝓrūpens, ego (inqt) sum liberatus. Insonuerūt aūt ossa renū eius audiētibus multis, veluti cū manu ligna sicca frāgunt̄. Cōis tñ natura miraculi est, vt fiat sine dolore illius i quo fit, vt vidimus in q̄ꝫ plurimis xp̄i miraculis, de qbus dictū est in p̄cedēti q̄sito, ab his ergo q̄ sepe accidūt ꝛ nō q̄ raro arguēdū est. l. ad ea. ff. de legi.c. literas, ꝛ ibi glo. de despō. ipube. l. si maio. ꝛ ibi Bar. C.
53 de legi. here. ¶ † S3 qri pōt quō ꝓbabit̄ miraculū, ꝛ est aduertēdū ſm eundē Archi. in.d.c. nec mirū, qḋ miraculū est factū. s̄. facultates vel vires nature vel quo ad factū vel quo ad modū, quo ad factū vt ꝙ ad p̄ces Grego. Nazianzeni legit̄ quēdā mōtē retractatū, ꝛ ꝯdisse locū basilice fabricāde, ꝛ ad p̄ces bea. Benedicti cuiusdā parietis lapis trāslatus est de otto, ꝛ hec ſm eū

babeť in biſtoria ſcolaſtica ſup euã.c.in ſequenti quoq; dat ⁊c.
⁊ ꝙ cecus factus eſt videns,⁊ mortuus reſuſcitatus, vt legitur
Pet.reſuſcitaſſe Actuũ.ix.añ fi.⁊ in.c.teneamus.j.q.j.⁊.iij.q.
viij.c.petrus ⁊ ẽt chriſtũ,vt Luce.vij.⁊.viij.in fi.⁊ de peni.diſt.j.
in.§.ex bis itaq; al's.§.deniq;,verſi.in euãgelio, cũ ſi.boc.n.eſt
.ẽ.facultates ⁊ vires nature,q2 vi nature nõ eſt regreſſus de pri
54 uatione in babitũ.¶†Quo vero ad modũ facti eſt miraculũ,vt
ſi qs eſt febricitans via nature p certas alterationes bic põt fie
ri ſanus.c.ſi.in fi.de peni.di.vij.xxiij.q.iiij.c.ipſa pietas,in p̃n.c.
qd faciet,⁊.c.nimiũ,in pri.ea.di.Sʒ ſi fiat i iſtãti ad iuocationẽ
dei,ſeu p deũ meritis al' cuius ſcti inuocati,erit boc ſup vires na
ture,quo ad modũ nature q̃ operať ſucceſſiue p alterationes di
uerſas,vñ qñocũq; ſit miraculũ ſiue q̊ ad factũ ſiue quo ad mo
dũ facti dicit Archi.illud directa ꝓbatione ꝓbari nõ poſſe.Nã
55 directa † ꝓbatio eſt p reꝝ pricipia,⁊ ita dicit ſe intelligere illud
negãtis factũ p reꝝ naturã boc eſt p reꝝ pricipia nulla eſt ꝓba
tio.vt.C.de ꝓba.l.actor.vj.q.v.c.actor.in.c.bone memorie ma
56 gũti.ver.q̃ʒuis,de ele.ſʒ nõ ens nõ babet pricipia,q2 †ſm Phi
lo.in.ij.metb.nõ entis nõ ſunt ſpecies nec differẽtie,⁊ iõ Phil.
ſn.j.pbiſi.dixit,ꝙ ex nibilo nibil fit,ergo nõ ſunt pricipia, q2 ſu
periora ad ſpecies ⁊ ad differẽtias eſſent actualiter in ipſis ſm
Porpbi.lʒ Bal.in.c.nõnulli,de reſcri.declaret illud p reꝝ na
turã.i.p naturalẽ ſenſum bumanũ.Cũ ergo miraculũ ex ſubie
cto in quo fit pricipia nõ babeat,ↄcludiť ꝙ directe ꝓbari nõ po
teſt,⁊ iõ dicit Archi.ꝙ indirecte põt ꝓbari.Nã cũ miraculũ ex
cedat vires nature,vel quo ad factũ,vel quo ad modum facti,⁊
boc cõſtat eẽ factũ,lʒ nõ ex cã naturali,ↄſecutiue ⁊ indirecte cõ
ſtat illud miraculũ cauſatũ eẽ ex cã ſupnaturali,⁊ p ↄſequẽs di
recte nõ poſſe ꝓbari ſm Arcb.i loco p̃al.Ex cuius xbis eſt no
57 tãdũ q̃ dicať directa vel idirecta ꝓbatio.Vñ † Bal. in.c.tertio
loco ꝓbat,in.iiij.co.dicit ꝙ ꝓbatio directa eſt illa q̃ ſine vllo me
dio attingit ꝓpriũ finẽ,vt eſt ꝓbatio viſus ⁊ alioꝝ ſenſuũ pcipiẽ
tiũ rẽ ꝓut eſt.Nã veritas nõ eſt aliud niſi idem dici ⁊ eſſe. Sed
58 † indirecta ꝓbatio fit p rõnẽ argumẽtãdi.ff.de acq.poſ.l.j.§.ve
teres,⁊ fit p antecedẽs ⁊ ↄſequẽs,antecedẽs eſt illud qð ꝓbatur
ↄſequẽs id qð eſt ꝓbatũ,xbi grã ꝙ in paruo vegitulo nõ ſit niſi
vnũ corpus puta titius.Et arguã ſic,in iſto vegitulo eſt titius,ẽ
nõ ſeius,ↄſequẽtia ꝓbať p loci arctitudinẽ.ff.cõmo.l.ſi vt certo
.§.ſi duobus.Itẽ ſedet bic titius,ergo nõ ſeius.ff.de acq.poſ.l.
59 iij.§.ex ↄ̃rio.Vñ † ſubdit Bal.ꝙ directa ꝓbatio nõ cadit in ne
gatiua.Nã ſola natura naturata põt ꝓbari, ſʒ negatiua nõ ẽ na
tura naturata,q2 p reꝝ naturã nullos bʒ fines ⁊ ſic.dicať video
bic Petrũ nõ eẽ,ſana locutio eſt,ſʒ indirecta ꝓbatio,ac ſi dice
rẽ,video locũ vacuũ,ergo petrus nõ eſt bic.C.vñ vi.i.l.fi.⁊.ff.de
dolo.l.cũ qs.Nã boc pcipiť p diſcurſum intellectus,lʒ ita ſit cõ
nexus viſui,qð videať vnũ ⁊ idẽ,vt no.Cy.in.l.ij.C.de erro.ad
uo.Et ibi idẽ lʒ Jac.de but.Quare ↄcludit Bal.in.d.c.iij. loco
ꝙ illð qð dr̃ i.c.qm̃ ↄ̃ falſaʒ,de ꝓba.ꝙ negatiua p reꝝ nãʒ eſt i
probabilis,dʒ intelligi.i.p naturã naturatã,boc'eſt p ſenſum per
cipiẽtẽ rẽ ꝓut eſt,⁊ ſic directe nõ põt ꝓbari,⁊ ita itelligať qð idẽ
dixit in.d.c.nõnulli.Alibi exponiť p reꝝ naturã.i.p naturalem
curſum nature ſm gl.in.§.ↄditiones,in ver.naturã,inſti.de ver.
obli.Alibi exponiť.i.p ↄſuetudinẽ cauſaꝝ,vt voluit glo.iij.in.c.
60 j.vij.q.j.¶Nũquid † vero ad boc vt qs ꝓ ſancto canonizeť ſit
neceſſariũ frequẽtiã miraculoꝝ ꝓbari ⁊ p eoſdẽ teſtes,nec ſuffi
ciat ꝓbare p duos teſtes vnũ miraculũ eẽ factũ ad inuocationẽ
ipſius ſancti tali die,⁊ aliud factũ eſſe eadẽ vel ſequẽti die ⁊ per
alios teſtes p inuocationẽ eiuſdẽ ſancti.⁊ ↄcludit Arcb.in.d.c.
nec mirũ,p Vinc.in.d.c.venerabili,de cẽſi.qð reqriť in frequen
tia miraculoꝝ ꝓbari p eoſdẽ teſtes,nec ſufficit ꝓbare vnũ mira
culũ eẽ factũ p duos teſtes,⁊ aliud p alios duos ⁊c.Nã tales di
uerſa ꝓbant,nec ↄcordãt in idẽ nec in eũdẽ actũ,vt inſti.de duo.
reis,in.§.j.⁊ in.c.ex quadã,de teſti.⁊ ad ſupradicta faciat illud
Eccle.xliiij.Laudemus viros glorioſos ⁊ parẽtes nr̃os in gñã
tione ſua.multã gloriã fecit deus magnificẽtia ſua a ſeculo, do
minãtes in potẽtibus ſuis boies magna virtute ⁊ prudentia ſua
p̃diti ⁊c.Vñ dicit Joã.an.in.c.j.de reliq.⁊ ve.ſan. ꝙ p illud qð
dicit,laudemus viros glorioſos,oñdit ꝙ erant canonizati, al's
nõ mãdaret eccleſia,ꝙ laudarẽtur,⁊ p id qð dicit parẽtes nr̃os
⁊c.oñdit ꝙ nullus eſt canonizãdus,niſi fidẽ babeat. Soli.n.pa
rẽtes qui erãt iudei, ⁊ penes quos ſolos erat fides,canonizãdi
61 erãt,⁊ ſubiũgit allegãs Jnn.ꝙ † fides p̃ ceteris virtutibus ⁊ mi
raculis opať.Juxta illð Mat.xvij.Si babueritis fidẽ ſicut gra
nũ ſinapis,⁊ dicetis buic mõti trãſi binc,⁊ trãſibit,ſola tñ fides
62 † ſine charitate mortua eſt,p illud Pauli.j.ad Cor.xiij. Si tan
tã fidẽ babeã,vt mõtes trãſferã,charitatẽ aũt ñ babeã nibil mi

bi ꝓdeſt,de quo i.c.ſolet,de ↄſe.di.iiij.¶Jtẽ dũ dicit multã glo
riã fecit deus ſupple cũ eis.Apparet ergo ſm Jo.an.nõ ſuffice
re qð in vno vel ſemel tñ fuerit glorioſus,ſʒ requiriť ꝙ in mul
tis ⁊ multoties imo ↄtinue eius vita fuerit glorioſa.Jtẽ dũ ſub
iũgit ſua magnificẽtia dic.j.magna potẽtia ſm Jnn.⁊ p boc oſtẽ
diť ꝙ excellẽtia vite ⁊ miracula talia debẽt eẽ q̃ excedant vires
63 ⁊ potẽtias naturales,⁊ ex bis pʒ ꝙ † pueri baptizati ⁊ ſtati mor
tui nõ ſunt canonizãdi,q2 cũ eis ñ multã gloriã fecit dñs ſua ma
gnificẽtia.Speciale tñ eſt in inocẽtibus q cã chriſti mortui ſunt
ſm.d.ant.in.d.c.j.⁊ p ↄſequẽs ẽt ſpeciale eẽt in beato Simone
Tridẽtio ſi canonizeť,q adbuc erat puerulus cũ a pfidis iudeis
i opprobriũ xp̃i ac chriſtiane religiõis; crudeliter iterfectus eſt.
Jn quo mirabilia,vt a fide digniſſimis intellexi,xp̃s ipſe in dies
oñdit,⁊ patiſſime ꝙ inciſis eius capillis q adbuc miraculoſe ſu
pſunt p ſpaciũ vnius diei ea lõgitudine creſcũt qua erãt anteq̃ʒ
inciderenť,necnõ eius carnes oleũ emittũt clariſſimũ,qð ipſe vi
di.¶Vnũ ſubiũgit Jo.an.in.d.c.venerabili in ver.ſigillatiʒ,ꝙ
64 † nõ debẽt duo vel plures teſtes ſimul examinari, ſʒ qlibet de p
ſe,al's nõ valeret teſtimoniũ,⁊ dʒ fieri examinatio de ſingulis cir
cũſtãtijs,de qbus in.c.cãm,de teſti.⁊ ita intelligať qð dixit bar.
in trac.de teſte.in.§.qualitas ſine ſubſtãtia,vbi dicit ꝙ cũ agiť d̃
aliquo canonizãdo ⁊ ꝓbãda ipſius ſctitate eius vita ⁊ miracula
ſunt ꝓbãda ⁊c.ſm qð refert ⁊ ſequiť Mar.de lau.in.d.ſuo tra.
65 ꝓ canonizatione ſcti Ber.eſt tñ aduertẽdũ ꝙ lʒ teſtis † nõ de
beat in deponẽdo reddere cãm dicti ſui niſi interrogatus, q2 nõ
dʒ eẽ verboſus ſm glo.no.in.l.ſolã.C.de teſti.ſicut etiam nõ de
bet cito rñdere al's vr̃ mẽdax,vt dicit glo.elegans in.§.fi.v.q.v.
Attamẽ Fran.are.in.c.venerabili,circa fi.de teſti.refert Bal.
in.d.l.ſolã in pe.col.in ver.mõ bic q̃riť,tenere ꝙ teſtis deponẽs
ſup miraculo,debet reddere cãm ẽt nõ interrogatus p.d.c.vene
rabili.Sʒ dicit Fran.ꝙ ille tex.potius ꝓbat ↄ̃riũ cũ reqrat ean
dẽ diligẽtiã q̃ ſolet ⁊ dʒ adbiberi in alijs examinatiõibus teſtiũ,
vñ nõ vr̃ velle inducere aliqd ſpeciale in bac cã. Dicit tñ ſe cre
66 dere dictũ Bal.eẽ veꝝ in ſe pp magnitudinẽ p̃iudicij,ſicut † di
cimus qñ teſtis deponit in cã bereſis,q2 ſemp dʒ reddere cauſaʒ
⁊ nõ interrogatus,vt not.Archi.⁊ Jo.an.in.c.in fidei,de bere.
in.vj.Jtẽ q2 ſicut declarat glo.in ſepe allegato.c.vnico,de reliq.
⁊ vene.ſan.e.li.miraculũ p qð dʒ ſanctus canonizari reqrit plu
res qualitates q̃ nõ cadũt de facili in ſenſum ad diſcurſuʒ rõnis
67 bominũ.Jn veritate † iudicio meo Bal.i.d.l.ſolã,nõ dicit illud
ad qð eum allegat Are.ſed potius contrarium.Dicit eni Bal.
nunquid in tranſcendentibus naturam vt in miraculis credatur
teſtibus ſine redditione cauſe,dic ꝙ non,vt extra de teſti.c. vene
rabili,ergo debet intelligi ſine redditione cauſe precedente.ſ. in
terrogatione per.d.c.venerabili,in fi.ea diligẽtia que ſolet ⁊ dʒ
in receptionibus teſtium adbiberi,ridiculum nãq; eſſet diceř ꝙ
tãtus doctor illum tex.in ſe clarum nõ intellexiſſet.debet ergo in
telligi dictum Bal.ſecũdum tex.quẽ allegat p id qð dicit Bar.
in.l.nõ ſolum in.§.liberationis verba.ff.de libe.lega.⁊ Jo.an.in
c.cum nũtius,de teſti.Quare vr̃ dicẽdũ ꝙ vbi teſtis deponit ſu
per miraculo nõ debeat reddere cauſaʒ,niſi fuerit interrogatus,
68 per.d.c.venerabili.Nõ ob.† qð dicit Are.de teſte deponẽte in
cauſa bereſis,q2 tunc agitur de grauiori preiudicio propter pe
riculum fidei chriſtiane,propter qð ſpecialis inducta fuit diſpo
ſitio,de qua in.d.c.in fidei,que grauitas preiudicij ceſſat in caſu
noſtro.Nã ponamus ꝙ aliqs ad dicta falſoꝝ teſtiũ eſſet canoni
zatus,⁊ ſic venerareť ꝓ ſancto cũ nõ eſſet,iuxta illud Augu.ſo
litũ ſepe allegari,multoꝝ corpora venerãtur in terris,quoꝝ ani
me cruciãtur in inferno,propter boc nõ p̃iudicareť eum venerã
tibus,cũ credẽtes illũ ſanctũ eẽnt excuſati propter canonizatio
69 nẽ,q2 credulitas bec eſt probabilis.Quis † eni nõ peccat qui le
gis auctoritate facit,p.l.gracchus.C.de adul.⁊ in regula nemo
dãnũ.ff.de reg.iur.Sed illi venerãtur auctoritate canonizatiõis
facte a papa,⁊ ſic a lege viua,vt i auc.de ↄſu.i.§.fi.⁊ ibi i gl. ver
bo legẽ aiatã,colla.iiij.ergo in aliquã penã cadere nõ debet,⁊ p
cõſequẽs nõ eſt bonũ arguere de teſtibus deponẽtibus in cauſa
bereſis ad teſtes deponẽtes ſup miraculo, qcqd dixerit Aret.
70 Jdẽ † dico de teſtibus deponẽtibus de fama, vt ẽt nõ interro
gati debeant exprimere penes quos ſit ipſa fama,ſm Jo.an.in.
c.cũ oporteat,⁊ in.c.qualiter.el.ij.de accu.Jdẽ vr̃ voluiſſe bar.
in.l.de minore.in.§.tormẽta,de q̃ſt.vbi dicit ꝙ ois fama dʒ ba
bere originẽ ab boneſtis pſonis,⁊ ſi teſtis nullã pſonã exprimit
nõ põt iudici cõſtare an fama ab boneſtis pſonis babuerit ori
ginẽ,de quo p Jo.an.in.c.lʒ de accu.⁊ do.An.in.c.ſup boc, in
vij.col.de renũ.glo.in.c.cũ dilectis,in ver.apud bonos, de pur.
ca.¶Vnũ no.xbũ dixit Bal.i.c.ij.in.j.col.de ↄſue.ꝙ de mira
culis

71 culis nullũ proprie est testimoniũ. nam oẽ † quod testis dicit,ad
sensum est referendũ maxime visus ⁊ auditus , qui sʒ eũ sunt sen
sus principaliores,p illum tex.in ver.vidẽtium ⁊ audiẽtium. De
visu sunt due gl.no.vna in.c.venisti.in ver.audisti.de ꝯse. di.iiij.
alia in.c.testes.in ver.viderint. in.ix. ⁊ de quo nõ est sensus non
est testimoniũ,qꝛ testimoniũ nõ trãscẽdit sensum.l. q testõ.§.fin.
de testa.sed testimoniũ in casu nostro tanꝗ̃ quid supernaturale
trãscẽdit sensum hoĩs naturalẽ.ergo nõ est proprie testimoniuʒ.
Sed in hoc puto esse aduertẽdũ, nã testis deponẽs de miraculo
nõ deponit de eo ꝑut est miraculũ sed ꝑut ex eo probatᷣ miracu-
lũ.verbi gratia.fratres b. Fran.volentes facere canonizare fra-
trẽ Jo. de capistrano dicũt deũ ad eius ꝑces suscitasse mortuũ.
ad qδ probandũ producũt testes qui interrogati an illud sit ve-
rũ respõdẽt ꝙ sic.interrogati de cã scientie dicũt,qꝛ vidimus eũ
mortuum in ecclesia ⁊ ab oĩbus mortuus reputabatᷣ , tandẽ vidi
mus ꝙ ad preces dicti fratris Joã.genuflexi deo porrectas ta-
lis mortuus resurrexit ⁊ vt prius loquebatᷣ ⁊ ibat. Certe dicti te
stes interrogãtur super facto applicabili ad eorũ sensum.s.visus
lʒ ex ipso facto resultet miraculũ,qδ tanꝗ̃ supranãle excedit di-
ctũ sensum naturalẽ,⁊ per ꝯñs nõ est ad eum applicabile. Sicut
72 † in simili dᷣ ꝙ agens agit in patiente bene disposito ẜm Phi.
in.ij.de aĩa.probatur in.l.ij.ff.de sta.ho.⁊ in.c.venerabilem. vbi
colligitᷣ de elec.voluit Bal.allegãs Philo.vbi.s.in.c.fi.de vita
⁊ ho.cle.⁊ sic videtur ꝙ de miraculis proprie sit testimonium.su
per quo tñ propter Bal.auctoritatẽ cogitandum esse relinquo.
¶ Sed dato ꝙ(vt dictũ est)miracula probanda sint,an sufficiat
73 † ꝓbare miracula in vita facta. Host.in sum.de reli.⁊ ven.san.di
cit ꝙ dʒ queri de miraculis ⁊ in vita ⁊ post mortẽ factis. Ideʒ tʒ
Jo.an.in gl.in ver.sedis.circa fi.in.d.c.vnico.de reli. ⁊ ven.san.
lib.vj.⁊ sic vᷣ ꝙ non sufficeret probare miracula fuisse facta solũ
in vita.nam põt stare ꝙ deus faciat miracula in persona alicu-
ius in vita pp eius bonitatẽ ⁊ fidem, vel ex dono quodã specia-
li.vt.s.dictũ fuit.⁊ postea in morte ob defectum forte fidei super
ueniẽtem ex diabolica suggestione dãnetur.lʒ in dubio nõ sit pre
sumptio ꝑpter bonitatem vite ante acte, a ꝯ̃rio sensu illius dicti
no. Augustini.in sermone,de innocẽtibus. hac animaduersione
plectitᷣ peccator,qui cũ in vita oblitus est dei, in morte obliuisca
tur ⁊ sui. Tñ quo ad canonizationem videtur esse necessariuʒ ꝙ
probẽtur miracula post mortẽ facta. ¶ Et quo ad miracula fa-
cta post mortẽ nõ tacebo vnũ qδ de btõ Hierony.dixit Jo.and.
in nouella.in.d.c.vnico.quẽ ibi ẽt referũt Pe. de ancha. ⁊ Do
mi.de san.Ge.Dicit.n.Jo. an. se remittere ad quẽdã libellũ vo
catũ Hieronymiana,quẽ edidit in laudẽ ⁊ memoriã beati Hie-
ronymi,ꝙ ipse fuit presbyter cardinalis, ⁊ se reperisse quandaʒ
legẽdã dicẽtẽ,ꝙ habuit titulũ sancte Anastasie. ⁊ ꝙ iste glorio-
sus doctor vsqʒ ad eius tp̃a fuerat p Italicos parũ honoratus,
qꝛ apud eos vna tm̃ sciebatᷣ ecclesia , ⁊ illa miraculose suo tp̃e ⁊
sic post mortẽ hti Hieroñ. fuit ꝯstructa. postea dicit duas alias
ecclesias fuisse sibi intimatas , ⁊ hãc negligẽtiã dicit se emẽdasse
ꝓ posse,vt latius videri poterit in dicta Hieronymiana.⁊ ex his
colligitᷣ post mortẽ Hieronymi in verecũdiã ⁊ opprobriũ Italo
rũ deum tã grãde miraculũ fuisse operatũ , vt sine hoĩs opificio
repertũ fuerit ecclesiã in Italia beato Hiero.dedicatã cõstructã
fuisse.qδ fuit signum verax magne ipsius sanctitatis. Et lʒ,vt di
ctum est,fuerit cardinalis,ignobilem tñ ⁊ rusticanã traxisse vide
tur originẽ,vt de se loquẽs ipse testatᷣ in.c.gloria epĩ.xij.q.ij. In-
quit.n.natus in paupere domo ⁊ in tugurio rusticano, q vix mi-
lio ⁊ cibario pane rugientem ventrẽ saturare poteram , nunc si-
74 milã ⁊ mel fastidio.⁊ dũ dicit milio,facit pro eo † qδ dicit gl.no.
in.l.seruis vrbanis.ff.de lega.iij.volẽs ꝙ rustici pro cibo vti non
debẽt pullis,sed cepe ⁊ caseo.nec libellis.i.panibus albis sʒ gros
sis. Idẽ tenuit gl.in.l.iudices.C.de epis.audiẽ. Viles.n.⁊ grossi
cibi vilibus,delicati vero nobilibus personis sunt dandi. tex.est
no.in.c.nõ cogantᷣ.xlj.di. Unde dicit gl.in.c.nõ satis.in ver.quã
75 to.lxxxvj.di.qδ pauperibus † nõ sunt faciẽda sumptuosa cõui-
uia,adeo ꝙ si fiãt,sit pctm̃ saltem veniale.vt in.§.criminis.circa
fi.xxv.di. In his attẽdi dʒ status ⁊ ꝯdõ persone,p id qδ in simili
voluit gl.no.⁊ est gl.ij.in.c.cũ adeo.de rescri.similis est glo.in.c.
cõquerẽte.de cle.nõ resi.faciat alia in.c.vnico. in ver. absqʒ pe-
nuria.de sta.regu.lib.vj.⁊ dũ dicit Hiero.cibario pane.gl.⁊ Ar
chid.ibi exponũt cibario.i.familie cibus.n. a cibaris verbo gre
76 co,qδ idẽ est ꝙ ancilla descendit ẜm Archi. Sed ꝯ̃ † hãc exposi
tionẽ vᷣ facere.l.illa,seruis vrbanis. in ver. qδ maxime ex libel-
lis familie.iuncta gl.que dicit libellis.i. panibus albis. ⁊ sic pa-
nis familie nõ est panis grossus,vt sentit gl.illa ⁊ Archid. Naʒ
vt dicit gl.in.d.l.iudices.libellus est diminutiuuʒ libi. descendit
nãqʒ ab hoc verbo libũ libi,vel liba libe. qδ idem est ꝙ panis al
bus subcinericius.⁊ allegat illã auctoritatẽ, puer fugitiuus no-
luit libũ a sacerdote accipe. Nisi forte defendẽdo Archi. dicere
mus qδ iõ libellus ⁊ sic panis familie põt dici grossus , nõ qꝛ ex
farina grossa ⁊ nigra,sed qꝛ grosso mõ coctus.i.sub cinere, vt fa
ciũt viles ⁊ plebei,q subcinericiũ sepe comedũt panẽ, quẽ vulga
res crescẽtẽ appellant. ⁊ forte olim hmõi pane fruebatᷣ familia.
dñi vᷓo fruebantᷣ delicatiori mõ cocto , puta in furno vel lapideo
vel ereo vt fit ẽt hodie. Itẽ dũ dicit Hieroñ.nũc similã ⁊ mel fa-
stidio,exponit Archi.i.panẽ albissimũ q fit ex flore farine.⁊ duʒ
dicit nunc,exponit.i.ex quo sum factus prelatus. ⁊ sic ex verbis
Archi.ẽt probatᷣ ꝙ Hiero.fuit cardinalis, vt ꝑdixi. ⁊ lʒ se igno
bilẽ Hier.attestetᷣ, tñ in eius vita eum fuisse nobilẽ his verbis le
gitᷣ. Beatus igitur Hieronymus genere nobili ortus patre ve-
ro Eusebio noĩe,oppido Stridonis qδ a Gothis euersum dal-
macie quõdã Pãnonieqʒ cõfiniũ fuit ⁊c. In cuius qdẽ vita dᷣ
ẽt eum fuisse cardinalẽ. Potuit tñ Hiero. se appellare ignobilẽ
ex quadã humilitate argumẽto eius qδ dixit gl.ij.in.c.quã gra-
ui.de cri.fal.qδ Grego. aliqñ loquebatur vni in plurali ⁊ aliqñ
de seipso loquebatur singulariter ex magna humilitate . Et hec
sufficiant pro hoc tertio dubio.

SVMMARIVM

Estat quartum ⁊ vltimũ
dubiũ examinandũ , vcʒ que forma in canonizatiõe
1 sit seruãda.⁊ sequutus † Jo.an.do.ant.⁊ cõiter scri
bẽtes in illo.c.j.de reli.⁊ ve.sanc.in antiqs repio.xij. esse ad hoc
requisita seruato ordine.j.scripto. Debet.n.expectari, ꝙ alique
persone honeste ⁊ auctẽtice denunciẽt factũ Romano põtifici,

& supplicet pro canonizatione faciẽda, & hoc non semel, sed plu-
ries & instãter. sicut notat. de cessione & petitiõe pallij, vt in c. qui
dã cedẽdi. de renun. in c. cũ post petitã. de elec. Nõ enim cõsueuit
statim moueri ad cõmittendã talẽ inquisitionẽ romanus ponti-
fex, sꝫ potius expectare quousq̃ diu pulset, & famã accedere, & vtrũ mi-
racula crescãt & cõtinuẽtur anteq̃ inquisitionẽ committat, & be-
ne, nã vt in precedenti dubio dictũ est, miracula aliq̃n fiunt p ma-
los, vnde est cauendũ ne populus decipiat vt in c. fi. in fi. de re-
2 li. & vene. san. Et q̃ † circa maiora maius periculũ vertitur, cau-
tius est agẽdũ. xlij. di. quiescamus. lxj. dist. c. miramur. j. q. j. §. ec-
ce cum honoris, & in c. vbi periculũ. de elec. lib. vj. Dicũt tñ aliq̃
q si fit elusio vix possunt continuari miracula vltra. xl. dies.

¶ Pro p̃ requisito in eo qd̃ dicit, non cõsueuit pontifex statim
3 moueri, facit rõ, q̃ † nemini de facili est credendum. l. sicut. & ibi
Bal. C. de fi. instru. & gl. in c. cupiẽtes. post prin. de elec. in. vj. &
ideo gl. in. l. j. §. j. ff. de eo p quẽ fa. erit. dicit imputãdum illi q est ni
miũ credulus. iuxta illud. Qui cito credit leuis est corde. Unde
Ouid. in lib. Epl̃arũ, episto. xvj. loquẽs de puellis q̃ faciles sunt
ad credẽdũ, sic inq̃t. Credulitas dãno sp̃ solet esse puellis. Qua
re preclarus orator Jo. bocacius Florẽtinus de casibus virorũ
illustriũ. lib. j. dixit, Repentina credulitas mater est erroris & no
uerca consilij. Immo plus dicit gl. no. in c. si qs prepostera. l. di.
q nõ est statim credẽdũ ẽt bono viro. & io dr̃ in hoc requisito, q
ẽt si essent psone honeste & auctẽtice, debent nõ semel sed pluries
& instanter denũtiare. Dicit tñ Bal. in l. indicia. C. de rei ven.
4 q dictũ † notabilis viri inducit iustã credulitatẽ. Idẽ tꝫ in c. cũ
contingat. in. ij. col. de rescrip. & ibi in vlti. col. refert Colle. dice-
re q appellatus deberet credere discreto & notabili viro dicenti
eius aduersariũ appellasse. allegat. c. tanta. lxxxvj. di. & Spec. in
ti. de citatione. §. sequitur videre. & gl. in verbo, plena. in cle. cãz.
de elec. facit pro hoc qd̃ dicit glo. pe. circa fi. in. l. titio fundus. ff.
de condi. & demon. Tñ Bal. in d. c. cum cõtingat. in. ij. col. dicit
q lꝫ boni & discreti viri dictũ inducat iustã credulitatẽ. nõ tñ qs
tenetur ei credere. p tex. no. fm eũ in. l. ij. ff. qd̃ fal. tuto. auto. Itẽ
p eo q dr̃ q Romanus põtifex dꝫ expectare prius famã acce-
dere anteq̃ inqstioẽ cõmittat. facit. c. qualiter & q̃n. el. ij. de ac
cu. in ver. ne semel tm̃, sed sepe qd̃ clamor innuit, & diffamatio ma
nifestat. & ibidẽ quasi denuntiãte fama, vel deferẽte clamore &c.
5 vbi pbat † q nõ dꝫ fieri inquisitio, nisi fama de eo q inq̃rit pre-
cedente. & io ibi no. dicit do. Abb. q in inqstione iudex nõ tꝫ lo
cũ partis, sed infamia ẽst loco accusatoris seu denuntiatoris, &
sic iudex nõ est accusator, q̃ nõ fungit duplici officio incõpassibi
li. nã alius dꝫ esse accusator, alius iudex. iiij. q. iiij. c. j. & ij. & in c.
foris. de ver. signi. & hec fama dꝫ pcedere a viris pꝛuidis & hone
stis. vt in d. c. qualiter. Idẽ dũ dr̃ q pluries & instanter debẽt de
6 nuntiare, hoc io est q̃ instãtia † in pluribus multũ operat & ma
xime in oratione vt in c. in oportuna. de peni. disti. j. facit text. in
c. vbi piculũ. in §. fi. in ver. & apud eũ deuotis orationibus insi-
7 stat. & ibi p Archi. de elec. lib. vj. Itẽ † instãtia operatur in cã ap
pellationis quo ad petẽdos aplos de qbus in. l. vnica. vbi bar.
ff. de libel. dimisso. & in. l. eos. in §. aplos. & ibi Bar. C. de appel.
& in c. j. & in c. ab eo. cũ ibi no. de appel. lib. vj. & in cle. ij. eo. tit. &
8 isti † apli sunt lr̃e dãde ab eo a quo appellatũ est ad eũ q de ap-
pellatione cogniturus est. d. l. vnica. in prin. & io tales lr̃e dicunt
apli, q̃ sicut apli grece latine dicunt missi fm Albe. de rosa. in
dictionario suo in verbo apli. allegãt quendã Maximianũ in
sermone aplorũ Petri & Pauli. Ita ipse lr̃e dicũtur dimissorie
9 d. l. vnica. & voluit Car. in d. cle. ij. in. ij. q. & hec † fuit rõ quare
discipuli a Christo electi fuerũt appellati apli. q̃ ab eo missi ad
predicãdũ p vniuersum orbẽ. vt habet Mar. vlti. c. n in. §. ecce.
xxxvj. di. & p Archi. in c. fundamẽta. in verbo, aplos. de elec. in
vj. & Spec. de sum. tri. & fide catho. circa fi. Itẽ ad baptizandũ
oẽs gẽtes vt habet Jo. iij. c. & in c. penul. de baptismo. & hoc p
cedit nõ solũ i. xij. aplis, de quibus p gl. j. & ij. in c. vnico. de reli.
& veñ. san. lib. vj. & p Abb. in c. fi. vbi fit de eis mentio. de feri. sꝫ
ẽt in. lxxij. de qbus in nouo. xxj. dist. & per glo. in c. cũ ecclesia. de
10 ele. Itẽ instantia † multũ operat in impetratione gratiarũ. vt in
c. fi. de rescrip. lib. vj. & in c. ij. de cõcesl. preb. eo. lib. Hec tñ instan
tia tanq̃ ambitiosa importunitas reprobat in illis casibus. Da
tur. n. ambitiosa & nõ ambitiosa importunitas, vt declarat glos.
in d. c. fi. i verbo, importunitatẽ. ad quã me remitto. vbi ẽt p Do
mi. & alios. & facit ad predicta de instãti petitione. tex. no. iuncta
gl. in verbo, deus. in c. nõ mediocriter. in prin. de conse. dist. v. &
tex. cũ gl. eleganti. in c. prisca. centesima di. & in c. cũ in iuuentu-
te. in verbo, importunitate. de purga. cano. ¶ Secundum requi
11 sitũ est q si cõtineãtur † supplicationũ instãtie, & fama, & miracu-

lorum cõtinuatio perdurare dicat, cõsueuit Romanus pontifex
hoc pponere inter fratres, & aliquibus eps patrie illius qui dicit
sanctus, vel cõuicinie vel alijs psonis honestis, discretis & incor
ruptibilibus cõmittere, vt inquirãt de fama & deuotione populi,
& de miraculis & alijs que sunt eidẽ nuntianda in genere & nõ in
specie, & quo ad famam & nõ quo ad veritatẽ. & qd̃ sibi scribãt q̃
inuenerint. & ãn eis videat q super veritate eorundẽ sit inqsitio
cõmittenda ¶ Quo ad secũdũ requisitũ in eo qd̃ dicit cõsueuit
Romanus pontifex hoc pponere inter fratres. facit rõ de qua
statiꝫ dicã in tertio requisito. ¶ Item pro eo quod dicit q dꝫ cõ
12 cõmittere epis illius patrie vel conuicinie facit, q̃ † vicinus pre
sumit scire facta vicini & eius cõditionẽ fm Bar. in. l. j. in. v. col.
ver. q̃ro qd in teste. ff. si cer. pe. facit. l. si vicinis. & ibi Cy. & Bar.
C. de nup. & p Spec. in ti. de cõpeten. iudi. adi. §. j. ver. sed nun-
quid. glo. in. l. ij. C. q̃n fiscus vel priuatus. p Bar. in. l. mutus. in
fine principij. ff. de acquiren. heredit. ¶ Item pro eo qd̃ dicit vel
13 alijs psonis honestis, discretis & incorruptibilibus, facit, q̃ † ius
multũ defert honestati & discretiõi. vt in c. pastoralis. §. pterea.
in fi. ibi, corã publicis & honestis psonis. de offic. ordi. & in c. nisi
14 essent viri pꝛuidi & honesti. de prebẽ. & sic noto q tales † persone
presumunt incorruptibiles, dũmodo nõ essent egene. Nam hec
qualitas lꝫ essent honeste inducit psumptã corruptibilitatẽ. tex.
15 est no. in. l. iij. in prin. ff. de testi. ¶ Tertiũ requisitũ † est si tales re
scribũt talia, p que videatur q inquisitio veritatis committi de-
beat, reqrit iterũ summus põtifex fratrũ cõsilia, & diffinit vtrum
sit inqsitio cõmittẽda vel nõ. ¶ Pro eo qd̃ dicit q iterum sum
16 mus pontifex inq̃rit cõsilia fratrũ, facit ratio, nã † si eorũ cõsiliũ
requiritur in canonizatione vt. s. dixi in secundo dubio in fi. vbi
me remitto, ergo in omni eo, sine quo non peruenitur ad ipsam
canonizationẽ interuenire dꝫ eorundẽ cõsilium. argumẽto. c. pre-
terea. de offi. deleg. l. ij. ff. de iuris. om. iu. & l. oratio. de spon. cum
si. & io dixit Bal. in. l. j. C. si rector prouin. q si permissũ est prio
ribus q possint statuere super reddenda iustitia in ciuitate põte
runt eligere prãtẽ qui illã reddat & poterunt reddere penas. Itẽ
dicũt doc. & maxime Abb. in c. ij. post gl. ibi secũdã. de precari.
17 q ambasiator † constitutus ad pacem ineundam põt appone-
re penam vt pax seruetur. Unñ dixit Ang. in preal. l. ij. q procu-
rator cõstitutus ad vendẽdũ promittere põt de euictione. Facit
qd̃ voluit Bal. in. l. ij. in. ij. col. C. quo & q̃n iudex. qui idẽ tenuit
q in. d. l. j. C. si rect. prouin. & similiter Barto. in. l. ambitiosa. in
viij. col. in ver. tertia regula. ff. de decre. ab or. fac. cum simi.
18 ¶ Quartum † est requisitũ q si inquisitio ei cõmitẽda vr̃ iterũ
rescribit eisdẽ vel alijs q iterum veritatẽ requirant. Primo de
fama. Scdo de vita. Tertio de miraculis exacte, diligẽter, fideli
ter, & prudẽter fꝫ articulos & interrogatoria q̃ sub bulla sua trãs
mittit de quo no. in d. c. venerabili. de testi. & qd̃ inuenerũt remit
tãt suis sigillis inclusum. Circa illud qd̃ dicit de fama, vita & mi
raculis &c. Facit qd̃. s. dixi in p̃ requisito, q̃ miracula aliquãdo
fiũt per malos. Item pro eo quod dicit sub sigillis &c. facit, nã si
19 gillũ † reddit scripturã auctenticã. tex. & gl. in c. peruenit. de fi-
deius. Itẽ facit eã indubitatã fm Bal. in. l. in bonefidei. C. de iu
reiu. Item per sigillum probatur cõctus partium vbi non est no-
tarius fm Bal. in ti. de pace cõstan. in. j. col. ¶ Itẽ probatur de
legatio fm Ange. in. l. consentaneum. C. quo. & q̃n iu. quod di-
cit esse notandum pro nuntio q sibi credatur, si portat sigillum.
¶ Quãuis quo ad illud qd̃ dicit de delegatione Bal. in d. titu.
20 de pace cõstã. teneat contrarium. † Sigillum vero dñi generale
non excusat custodes roccharum vt no. declarat Bal. in c. signi
ficauit. de appel. dicens q illi q habẽt rochas in custodia, debẽt
recipere signa eis deputata, & si crederẽt literis generalibus dñi
nõ excusarent, immo punirẽtur, de sigillo cuius materia non est
principalis materia nostra. remitto me ad gl. in c. cure. xj. q. iij. &
in c. post cessionẽ. & ibi doc. de proba. Spe. & Jo. and. in addi. in
tit. de instru. edi. in §. breuiter. glo. & Imol. in. l. ij. §. si dubitet. ff.
queãd. test. aperian. & in. l. ita stipulatus. in §. chrisogonus. ff. de
verb. ob. & late p Bal. in c. ij. de fide instru. cum si. ¶ Quintũ re
21 quisitũ est † q remissa inqsitione cõmittat examinatio in curia
aliquibus capellanis, vel alijs personis auctenticis & discretis q̃
ẽt forment rubricas. Ad illud qd̃ dicit, vel alijs personis aucte-
ticis & discretis facit qd̃ dixi de personis honestis & discretis. s.
in. ij. requisito. Item facit qd̃ dr̃ de examinatione testium, q̃ fieri
22 dꝫ per iudicem, † qui est auctenticus & discretus. l. nullum. & ibi
doc. C. de testi. Bar. in. l. curent. eo. ti. iuncta. l. cõmunus. §. cum
ita. de verb. ob. & in. l. vir bonus. ff. iud. solui. & in. l. qd̃ si ephesi. ff.
de eo quod cer. lo. facit qd̃ habetur in c. in presentia. de renun.
23 ¶ Sextũ reqsitũ † est q rubrice sic facte examinẽtur exacta di-
ligentia

ligentia per dominum papã ꝛ eius fratres, ꝛ requirat papa cõsilia eorundem, an.s. videantur probata talia pp que fit canonizatio nõ immerito facienda. Pro eo quod dicit de consilio cardinalium facit qḋ dixi.s.in tertio requisito. ¶ Septimũ requisitũ ꝙ si vr̃ pape ꝙ sit facienda, hoc secrete diffinit inter fratres.
24 ex quo infero † ꝙ illud dr̃ secretum qḋ est ꝯ̃pluribus notum.vt est in cetu cardinalium, qui hodie sunt numero.xxv. ꝛ alias tempore meo fuerunt.xxxv. Immo possent esse ducẽti ꝛ.xxxvj. sicut fuerunt tẽpore Pontiani pape, vt habetur in chronica ꝓm qḋ referunt doc.in cle.ne romani.de elec.ꝛ in.c.vbi periculũ.eo.ti. lib.vj. Tñ ꝓm Alb.de rosa.in rub.de sta.bo. esset decens quod essent.lxx. vt iudicarent oẽs nationes ꝛ linguas q̃ totidem sunt. lʒ de facto non seruetur, qꝛ numerus cardinalium est in arbitrio pape, vt refert ꝛ sequit̃ Mar.de lau.in tra.cardinalium, in.ij. cõ
25 clusione. Sed ꝯ̃ hoc facit, nam † validum est argumentũ ab ethimologia vocabuli.l.ij.in.§.appellata.ꝛ ibi Sali.ff. si cer.pe.ꝛ in.l.j.in prin.ꝛ ibi p modernos.ff.de acq.pos.ꝛ iõ dicit Ab.in.pe. decre.in.iij.col. ꝙ ethimologia dat propriuʒ intellectũ verbis. per.c.forus.de ver.signi.cuʒ alijs ibi per eum adductis.facit ꝙ dicit Arch.in.c.placuit.in prin.xvj.q.j. Sed secretũ ꝑ ethimologiam dicitur quasi segregate.i.separate ab alijs actũ.ergo, ꝙ fit corã pluribus nõ põt dici secretum. Responderi põt faciẽdo
26 argumẽtum ꝙ respectiue † dici põt aliquid esse secretũ puta respectu vulgi.nam secretũ est qḋ vulgus ignorat.l.j.§.summa.ff. de his qui deie.vel effu.voluit Bal.in ti.de pace ꝯstan.in.§.fin autẽ.facit.l.si in graui.in.§.aperire.in ver.palam vel publice vel secreto.ff.ad sil. Sicut in simili dicitur ꝙ viginti milia dicuntur pauci respectu aliorũ. ꝓm glo.no.in.c. disciplina.xlv.dist.facit glo.in.c.vidua.xxxiiij.distin.ꝛ glo.in.c.cũ cãm. in verbo, effrenatã.de testi.ꝛ in.c.latores.in verbo,multitudinem.in fi. de cleri.excõ.mi. Diffinitio ergo de canonizando aliquẽ pro sancto facta solum inter papam ꝛ cardinales dicetur secreta respectu omnium aliorũ eam ignorãtium. Et ideo Domi.de san.Ge.in.c.fi. §.j.de hereti.in.vi.dicit per illum tex.ꝙ illud dr̃ fieri secrete, qḋ fit coram pluribus in secreto.ꝛ allegat et.§.ex̃.iuncta glo. in verbo,secreta.de peni.distin.j. que dicit ꝙ illa que fiunt in presentia quinqꝫ boĩm dicunt̃ secreta.naʒ dʒ intelligi.s. respectiue per supradicta.
27 ¶ Octauum † requisitum ꝙ coadunãtibus episcopis qui sunt presentes in curia narret publice in cõcistorio ea q̃ sunt, ꝛ probata secreta diffinitione iam facta suppressa ꝛ requirat consilium prelatorum. Pro hoc ꝛ pro precedenti requisito facit qḋ dr̃ de electione.s.ꝙ de substãtia siue forma electionis prelati est, vt primo fiat in secreto, demum publicetur, vt in.c. qꝛ pp. ꝛ ibi glo.in verbo.maior.ꝛ sequitur do. Abb. ꝛ cõiter doct. de elect. Item dũ dicit ꝙ coadunatis episcopis addo glo.not.in.c.ana
28 stasius qḋ est.c.fi.xix. disti. que dicit † ꝙ papa tenetur requirere consilium episcoporum, vbi de fide agitur. ꝛ tunc sinodus est maior papa, qḋ est no.dignum ad limitationẽ.c.significasti. de elec. vbi probatur ꝙ ꝯ̃silium generale non est supra papã. Naʒ fallit in cõcernẽtibus fidem, ꝓm do. Abb. ibi in.vij.no. allegantẽ glo.
29 in.d.c.anastasius. ¶ Nonum requisitum † qḋ assignatur certa dies, vt omnes cõueniant ad certam ecclesiam, in qua accenduntur cerei multi, ꝛ sternitur tapetis ecclesia, ꝛ parat̃, ꝛ illuc conueniunt papa, fratres, ꝛ totus clerus, ꝛ facit sermonẽ summus põtifex, processum recitans ꝛ probata, inducens populũ ad orandum ꝙ deus non permittat eos errare in hoc negotio. In eo qḋ
30 dicit de recitatione processus adduci põt qḋ † dicitur de publicatione testiũ, que est de ordine iudiciario. vt in.c. qm̃ ꝯ̃ falsam. de proba.ꝛ in.l.prolataʒ.C.de sen. que publicatio similiter fit recitando dicta ipsorũ testium.facit glo. in.l.publicati.C. de testa. Item dum dicit inducens populũ ad orandum, facit illud quod cantat ecclesia in illa oratione multiplicatis intercessoribus lar
31 giaris ꝛc. Preces enim sunt loco pretij. Nil enim † est carius ꝙ̃ qḋ precibus impetratur ꝓm glo.in.c.quem penitet. in verbo, labore.de peni.di.iij.ꝛ fuit dictum Senece, originaliter. facit glos. no.in.c.tuam.de eta.ꝛ quali.ꝛ in.c. Moyses.viij.q.j. Iteʒ in eo quod dr̃, non permittit eos errare, not. ex istis verbis Io. and. ꝙ ecclesia particularis in canonizatione sancti errare potest. de quo latius dixi.s.in tertio dubio.ad quod me remitto.
¶ Decimum requisituʒ ꝙ flexis genibus fiat deuotio, oratio, ꝛ cantetur, Ueni sancte spiritus, vel alius hymnus siue antiphona cõueniens.pro eo qḋ dicit flexis genibus fiat oratio.facit qḋ dr̃ in.c.vbi periculum.§.ceterum.alias in.§.ꝛ nos.de elec.in.vj. vbi dr̃ ꝙ in electione pape instatur apud deum deuotis orationibus, vt bona ꝛ animabus salutifera per ipsos cardinales fiat ele
32 ctio.ꝛ est † instandum orationi apud deum flexis genibus, non aũt recto corpore, per illud qḋ cantat ecclesia in celebratione orãdo, dũ dicit, oremus. Flectamus genua leuate ꝛc. Faciunt arguẽdo a speciali tex.in.§.non autẽ.in ver.scire dʒ.lxxv.dist. ꝛ.c.quoniam aũt.de ꝯ̃secra.dist.iij.in quibus dr̃ ꝙ flexis genibus nõ est orandum illis.l.diebus qui sunt a pascha resurrectionis vsqꝫ ad pascha pentecostes, ꝛ de ratione in.d.versi. scire. si ergo est speciale in illo casu, in ꝯ̃rium erit ius cõmune in alijs.l. ius singulare.ff.de legib.l.j.in fi.ff.ad munici.cum si. Itẽ dum dicit de hymno, veni sancte spiritus ꝛc. facit id quod similiter quotidie cantat ecclesia in celebratione officij hore matutinalis, spiritus sancti gratia illuminet sensus ꝛ corda nostra ꝛc.ꝛ tex.in.c. cũ igitur vniuersas.circa fin.ibi, inuocata spiritus sancti gratia.de elec.ꝛ idẽ dicit Abb.in.c.transmissam.in.iij.col. de elec. ꝙ in electione episcopi fienda dʒ cantari missa spiritus sancti ꝛc. ¶ Undeci
33 mum requisitũ † ꝙ surgat papa ab oratione, ꝛ diffiniat illum de quo agitur sanctũ esse ꝛ sanctorum cathalogo conscribenduʒ ꝛ festum suum tali die colendũ. pro eo qḋ dicit ascribenduʒ cathalogo ꝛc. Facit glo.no.in.l.eos.C.de offi.magi.milit. que dicit ꝙ qui non sunt scripti in matricula sunt tanq̃ꝫ priuati. Et iõ Ang.
34 post glo.in auc.de manda.prin.in.§.si quidem.dicit ꝙ solũ † militibus scriptis in matricula danda sunt priuilegia militaria. Unde dicit Bal.in.l.diximus.in fi.de excu.tuto. ꝙ mercator nõ de scriptus in matricula nõ gaudet priuilegio mercatorũ, facit.c.si romanorũ.xix.dist.vbi probatur ꝙ qui nõ reperitur descriptus inter alios de vniuersitate nõ presumitur esse de vniuersitate. Et iõ glo.not.xix.di.in summa dicit ꝙ si est dubium an aliqua sit decretalis recurrendũ est ad registrũ.c.vt veterũ.ix.dist. Presumi
35 tur tñ esse decretalis, si reperit̃ inter alias decretales, instar † illius que inuenitur inter moniales, ꝓm.d.gl.facit.c. habeo librũ. ꝛ.c.isidorus.xvj.di.vbi dicit Host.seruãdos esse canones q̃ fuerũt positi inter alios canones.facit qḋ dicit Hosti.in.c.pastoralis.de fi.instru.tex.ꝛ Bar.in.l.j.C.de exac.tribu.lib.x. ꝛ qḋ habetur in.l.fi.ꝛ ibi Bal.C.de reb.cred. ꝛ facit.l.ij. ꝛ ibi Bart. ꝛ Bal.C.de erro.aduoc.ꝛ.l.cũ de lege.ff.de proba. Unde non im
36 merito † dixit.d. Anto.in.c.j.de succes.ab intest. ꝙ statutũ reptũ in numero statutorũ presumitur esse statutum, secus si esset extrauagans. Hec tñ limito nisi esset notorium vel esset facta mentio in iudicio, qꝛ tunc dr̃ notoriũ ꝛ per ꝯ̃ns nõ põt pretendi ignorantia. Ita singulariter dicit.d. Anto. ꝛ Imo.in proe. decre.§. sane.ꝛ in.d.c.pastoralis.ꝛ Ab.in.c.j.de re iudi.ꝛ sentit Bal.in.l.leges sacratissime.C. de legi. in versi. secundo quero an liceat ignorare cõstitutiones.ꝛ voluit veridicus doctor do. meus in legibus Alex.de imo.in.l.cũ prolatis.de re iudi. Itẽ in eo qḋ di
37 cit, festũ suũ tali die celebrari ꝛc. dico † illum diem esse celebrandũ quo mortui sunt, non aũt diẽ quo nati sunt. qꝛ die quo moriũtur nascunt̃ ad gloriã.gl.est fin.in.l.cũ quidã.ff.de annu.leg. ꝓm Ludo.singulari.xxxiij. Ego addo aliaʒ in.c. non lʒ.xxxiij.q.iiij. ꝛ aliam in.§.fi.in verbo, natalibus.insti.de inge. De quo per.d. Abba.in.c.lʒ.in.ij.not.de ferijs. Fallit in beato Joanne bapt.ꝛ beata Uirgine quorũ natiuitates celebrãtur cũ fuerint sanctificati in ventre matris. Fuerũt.n.quatuor sanctificati in vẽtre matris.s. Job, Hieremias, beata Uirgo, ꝛ Ioã.baptista ꝓm Pet. de monte epm̃ Brixiensem in dictionario suo, in verbo, sanctitas.in.§.quatuor.allegat.c.nisi.super gl.iij.de renun. ¶ Duodecimũ ꝛ vltimũ requisitũ ꝙ cantetur, Te deum laudamus.ꝛ celebret papa missam solẽniter in honorẽ eiusdẽ sancti. Pro eo qḋ dicit cantat̃, Te deũ laudamus ꝛc. facit qꝛ ecclesia quotidie in officio in fine hore matutine cãtat illud canticũ. Idem fit pacta epi electione ꝓm Spec.in tit.de elec.in.§.j.ver.ꝯ̃sequẽter.in fine enim cuiuslibet operis laudandus est deus, ꝛ gratie sunt ei agende, sicut facit ecclesia tã in fine celebrationis misse q̃ꝫ in fine horarũ canonicarũ, dum dr̃ deo gratias.facit.c.de hymnis.de ꝯ̃se. di.j.ꝛ ibi gl.vult ꝙ clerici post assumptionem cibi debent agere gratias deo.facit.c.fi.xliij.di.ꝛ qḋ dicit gl.in.§.ex eo.xv.q.j. Dicit tñ Io.and.in.d.c.j.de reli.ꝛ vene. san. ꝙ hic ordo hactenus nõ semper vsqꝫ ad vnguẽ est seruatus, maxime qñ agebatur de martyrizatis pro fide.nã illi cõsueuerunt facilius ꝛ leuius expediri, ꝛ ita dicit tenere Hosti.ꝛ sic videt̃ per hec verba Ioã. and. ꝙ papa possit in canonizatione sancti omittere predictã formã. ¶ Sed an hoc sit verũ videt̃ ante oĩa dõm ꝙ non. nam forma
38 † dat esse rei ꝓm Philo.in.vij.ꝛ.viij.metha. ꝛ gl.in.c. si motuʒ. de consec.di.j.que dicit ꝙ forma est esse rei.facit no.tex.apud legistas in.l.iulianus.in.§.quantum.ff.ad exhib.ꝛ in.l.j.§.euʒ qui.ff.de consti.pecu.ꝛ in.c.in ciuitate.ꝛ ibi glo.in verbo, ex forma. de vsur.ꝛ hec procedunt in forma substantiali per id quod dicit Bal.in.l.vniuersa.in pn.ij.col.C.de preci.ipe.offer.vbi dicit qḋ

39 quandoqꝫ † forma requiritur ad esse rei, quandoqꝫ ad confirma
tionẽ rei inesse producte, qñqꝫ ad effectũ seu vtilitatẽ consequen
dã. primo casu si omittitur forma non vꝫ ipso iure. ratio, q2 talis
forma dr̃ substantialis. allegat. ff. de verb. obli. l. qui rome. in. §.
flauius. secundo ⁊ tertio casu vꝫ ipso iure, q2 talis forma dicitur
accidentalis, cuius defectus ipso iure non vitiat. ⁊ allegat Ari.
⁊ Auerroez, dicentes ꝙ forma substantialis aduenit rei existen
ti in potentia, forma accidentalis aduenit rei existẽti in actu. sed
non est dubiũ ꝙ postquã res est in actu difficilius rescinditur q̃
in principio impediretur ergo ⁊c. Et in hac forma substantiali
verificabitur qd̕ dixit Bal. in. l. ordo in. ij. col. de exec. rei iud. c.
j. ꝙ ad vnguẽ forma seruari debet. Item qd̕ dixit do. Ant. in. c.
per pisanis. in. ij. col. de resti. spo. ꝙ omissio forme in qualibet mi
nima parte vitiat processum. Item etiam verificabitur qd̕ dixit
Bar. in. l. j. ff. de cõdic. inde ꝙ vbi id qd̕ agitur peccat in forma
non oritur naturalis nec ciuilis obligatio. Itẽ qd̕ in simili dixit
gl. not. de omissione ordinis iudiciorũ, vt si est ordo substãtialis,
videtur actus. ij. q. j. in summa. Cum igitur forma de qua hic, sit
substantialis, vt pꝫ per ea que superius dicta sunt, debebit ad vn
40 guẽ seruari. Sed † contrarium dico esse verius. s. ꝙ papa non te
netur seruare dictam formã, adeo ꝙ si eam nõ seruet valebit ca-
nonizatio. Primo per auctoritatem Joã. and. de quo. s̃. qui, vt
verbis vtar Ludo. roma. in sin. suis. dclxxvj. fuit doctor valẽtissi
mus mundi, ⁊ verifice scientie. iuris canonici patrem eum appel
lauit Bal. in prelu. feu. in. ij. col. ¶ Secundo nam hec forma est
41 fundata in iure positiuo canonico, vt. s̃. ostẽdi. sed papa põt † tol
lere ius positiuũ ſm Imol. in. c. cum ad monasterium. de sta. re-
gu. glo. ⁊ ibi omnes doc. ⁊ maxime do. Anto. ⁊ Abb. in. c. pro-
posuit. de concess. prebend. ⁊ Abb. in. c. de multa. de preb. Et rõ
est, q2 eius est tollere, cuius est concedere. l. iij. ff. de re iudi. l. eius
est nolle. ff. de regu. iur. facit. c. inferior. xxj. dist. ⁊. c. j. xix. q. ij. ⁊. c.
omnis vtriusqꝫ sexus. de penitẽ. ⁊ remiss. Unde dixit Philoso.
42 in. j. de generatio. ⁊ corru. ꝙ ea † q̃ sunt principia generãdi sunt
principia corrũpendi. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. l. stichuꝫ
§. naturalis. ff. de solu. ⁊ in. c. j. de reg. iur. sed ius positiuuꝫ cano
nũ est compilatum a papa, ergo per eum tolli poterit, ⁊ per ɔ̃ns
dicta forma in eo fundata argumento. c. accessoriũ. de regu. iur.
43 in. vj. ⁊. l. cum principalis. ff. eo. ti. Item papa † ⁊ maxime in spi-
ritualibus põt adequare quadrata rotundis ſm Hosti. in. c. cuꝫ
venissent. de iudic. facit. c. cuncta per mundũ. el grãde, ⁊ el picco
lo. ix. q. iij. ⁊ qd̕ dixi. s̃. in. ij. dubio. circa prin. Et ex hoc sequit̃ ꝙ
vbi lex vel canon dant certã formã sustantialẽ in actu fiendo, nõ
tenetur cõditor legis vel canonis in tali actu si vult eaꝫ seruare,
facit argu. l. digna vox. Et quod ibi notãt scribentes. C. de legi.
⁊. l. princeps. ff. eo. ti. quod erit secus in inferioribus ꝑ superius
allegata. Non deberet, tñ papa omittere talem formam vbi pro
44 hoc ecclesia scandalizaretur, ꝑ id qd̕ no. † dicit do. Abb. in. c. cũ
teneamur. de prebẽ. ꝙ nõ est obediẽdũ pape vbi oriturũ esset scã
dalum, ẽt si papa precise hoc mandaret, nõ obstante aliquo scan
dalo. ⁊ ita ampliatur qd̕ no. dicit do. Car. in. c. si qñ. de rescript.
vbi voluit nõ esse obediendũ pape vbi immineret scandalum lꝫ
mãdatũ nõ esset iniquum. ⁊ ita dicit se consuluisse cũ Urbanus
sextus priuasset Caro. regẽ regno Hierusalem. ⁊ misisset literas
epo Florentino vt in ciuitate Flor. publicaret ꝓcessum. ⁊ appo-
suit penã ipsi epo non publicanti ⁊ populo Florentino non reci-
piẽti. Nam litere si fuissent publicate ortum fuisset magnũ scan
dalũ in illo populo. Unde ipse Cardinalis consuluit differri de-
bere publicationẽ, donec consuleret papa circa hoc, immo dico
ꝙ differri debuisset nõ obstante aliquo scandalo. per id qd̕ dicit
45 Abb. in. d. c. cũ teneamur. Unde ad propositũ † dicit glo. no. in
c. si papa. xl. dist. ꝙ lꝫ papa possit accusari solũ de heresi, tñ pote
rit de alijs criminibus accusari si eius exemplo ecclesia scandali
zaretur. Itẽ glo. in. c. per principalẽ. ix. q. iij. dicit quod papa nõ
posset priuare oẽs epos, q2 turbaretur vl̃is status ecclesie, ⁊ sic
oriretur scandalũ. facit. c. nihil cum scãdalo. de prescri. Iteꝫ qd̕
dicit Lud. ro. sing. ccccxxxix. ꝙ illa regula eius est velle ⁊c. nõ hꝫ
locum qñ venit in preiudicium ecclesie. ⁊ allegat qd̕ dicit Joan.
and. in addi. Spe. in tit. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. in fi. ⁊
Bar. in. l. priuilegia. C. de sac. sanc. ec. Ita dicamus in casu nr̃o
q2 satis esset preiudiciũ ecclesie si scãdalizaretur propter omissio
nẽ dicte forme. ⁊ vltra preallegata in mã forme videndus esset
Jo. de liz. in. c. cũ dilecta. super glo. iij. de rescri. ⁊ Bal. in. l. oẽs
populi. in pe. col. de iust. ⁊ iu. Car. in cle. j. in. vj. q. de iurepa. In-
no. in. c. ij. de consue. Archi. in. c. quorũdã. xxiij. dist. Bal. in. l. si
alterius. C. si mi. maio. se dixe. Idem in. l. fin. C. si manci. ita alie.
fue. vt manu. Bar. in. l. cum quid. ff. si cer. pet. do. Ant. in. c. con
sultationibus. de iurepa. Idem in. c. si. in pe. col. de restit. spolia.
Bal. in. l. omnis. ff. si cer. pet. ⁊ in addi. Spec. in ti. de recusa. ꝟ.
sed quid si statutum. Bart. in. l. illud. §. sed si ita. ff. quod cuiusqꝫ
vniuer. no. Bal. in. l. si creditor. C. de fideiuss. cum alijs si. recense
46 ri que laboriosum potius esset q̃ꝫ vtile vel necessarium. Et † quo
niam pater reuerẽde si bene recolo me interrogasti quis primus
fuit sanctorũ ſm hanc formã canonizatus, asserens te intellexis-
se fuisse Bernardũ, qd̕ quidẽ tunc me ignorasse respondi. Post
modũ vero tue paternitatis intuitu curiose id queritans, ⁊ repe
ri in loco nõ vulgari primũ fuisse quendã Apollionẽ eremitam
natione grecũ, ac pro fide Christi martyrizatũ, per Nicolaũ pri
mũ hac forma canonizatũ, qui Apollio tẽpore christi in quadaꝫ
silua pastoribus predicãs xp̃m ipsum verũ esse messiam a iudeis
clauis ligneis in dño passus est martyrium. ⁊ hoc ipsi Nicolao
scire optanti qs prio martyrizatus fuerit diuino spiritu reuelatũ
est. Quod vero dr̃ de beato Stepha. protomartyre intelligi dꝫ
post mortẽ Christi, ⁊ proculdubio nouuꝫ q̃ꝫplurimis videbitur.
nec miretur aliquis si auctoris nomen tacui. hoc. n. reperi in lib.
quodã antiqssimo ac sine titulo cui fidem prestiti cũ ibi q̃ꝫpluri-
ma alia romanorũ ac summorũ pontificũ gesta que vera reputã
tur repererim. nõ tñ credo quod in dicta canonizatione hec for-
ma ad vnguẽ seruata fuerit ⁊ maxime quo ad dicti sancti proba
tionem, sed in hoc ipse Nicolaus steterit diuine reuelationi.
¶ Potuissem q̃ꝫplura lꝫ extrauagãtia huic opusculo (vt multi
scribendo faciunt) interserere (pater optime) sed tum ꝓpter tẽ-
poris angustiã, vt predixi, necnon q2 alienum est a me superfluis
ac (vt melius loquar) impertinẽtibus membranas onerare, mihi
visum est vti hac qua gaudẽt breuitate moderni ſm gl. j. in. l. j. ff.
qd̕ me. cau. verbositas. n. cõfusionẽ inducit quã verbositatẽ acri
ter reprehendit imperator in. l. ij. §. hec aũt oĩa. C. de veter. iure
enu. dicit ne verbositas eorũ aliqd legibus nostris afferat ex cõ-
fusione dedecus. Uñ bene dixit Philoso. in. j. Ethic. ꝙ ea que
pñt fieri ꝑ pauciora, non debent fieri ꝑ plura. de quo dixi. s̃. in. ij.
dubio. Quare ꝑ hec expeditũ sit opusculũ hoc ad ꝑpetuationeꝫ
tui deuotissimi nois cũ laude ⁊ gloria omnipẽtis dei, qui viuit ⁊
regnat trinus ⁊ vnus per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Finit opusculum de canonizatione sanctorum, editũ ac com
positum per celeberrimum Juris vtriusqꝫ monarcham
canonicum ve Bononienseꝫ D. Troylum
de Maluitijs.

Tractatus de Religiosis se-
ctis eorumqꝫ auctoribus Remundi Fraguier
Legum professoris.

E Religiosis se
ctis a Christianismo receptis pau-
ca perstringemus, vt multiplex viuẽ
di modus in ecclesia qui ad eundeꝫ
finẽ (velut riuuli in alueũ) tendit, ha
beat. Nõ fuit aius sparsas per vni
uersum orbem congregationuꝫ oẽs
familias retexere, qñqu ideꝫ passim
indies noue ꝓut diuini aculei impe
tus hꝫ, suboriũtur interpolanturqꝫ
veluti de sacco ⁊ de misericordia, ⁊ alie innumere, q̃ potius fra-
ternitatũ ritus sapiũt q̃ꝫ religionis. Sed earũ tm̃ quas ex duo-
bus alterove historiarũ volumine, ꝓut librorum inopia suggere
bat cogere potuimus, quasqꝫ Romana agnoscit ecclesia. Impri
misqꝫ ab illis initiũ facere visum est, q de Christiana religiõe bñ
meriti sanctissimis ordinibus excellẽtioriqꝫ cuidã viuẽdi formu
le dederũt primordia glaciẽqꝫ fregere, qqꝫ ab initio quasi pullu-
lantis fidei germina in Indie, Egypti vasta solitudine, Syrie
Arabieqꝫ desertis habitauere, quorꝫ principes Paulus eremi
ta, Ant. atqꝫ Hilarion credunt, q sub b. Siluestro. xxxiij. a Pe
tro põtifice, vt. j. Constantino imperatore circa annũ dñi. cccxx.
in saltibus Thebaidis apparuerũt nullo adhuc certo ritu ꝑscri
ptoqꝫ tm̃ duriter viuẽtes manibus sese exercebãt. Quod incer-
tũ durissimũqꝫ viuendi genus Basilius cũ Macrina sorore san
ctissima in mitiorẽ certumqꝫ modũ redegit, nõ multo post apud
orientẽ, ⁊ tribus nodauit vinculis, nam trium religionis votorũ
auctor extitit, que prius nõ erãt teste Raphaele volaterano vr-
banorum

banorū cōmentariorum lib. xxi. Dñs tñ Otto episcopus Phrisigensis annaliuz suorum lib. vij. c. xxxv. ait diuersa fuisse primitus sanctoruz agmina, qui posteritati recte viuendi instituta verbo z opere tribuerunt, semoti a terrenis prestigijs curarūqz vana sollicitudine, nam secularia desideria ac impietatem abnegātes, cruceqz mortificationis gestantes corpore, pie z in Christo vixerunt in hoc seculo, quorū aliqui vt ēt retulit Marianus socinus, cōsil. xiij. incip. presens cōsultatio. vrbes elegerunt feminā de veritatis gratia, alijs placuit indui duris, nōnullis abstemios per omnem vitam esse, pluribus nō solum a carnibus abstinere ceterisqz gule incitamentis, sed panis vetusti tantum quadra durare, plerisqz ēt scorpionibus ac flagris carnē statis domare diebus. Sunt qui speluncas ac ferarum latibula cenobio pretulerint, multi labores manuum nō sunt dedignati, plurimi motoriā maluerunt vitā, vt per orbem vagantes charitatis officia expeditius erga proximum exercerent. Eque tñ omnes vite conscientieqz puritate ac sanctimonia in terris degunt, quietem ac silētiū amplectuntur, vnanimiter orationi vacāt, in ipsa ēt naturali refectione diuina scriptura spiritum saginant potius q̄z corpus.

¶ Ex quibus Antoninus archiepiscopus florētinus in summa parte. iij. tit. xvj. c. j. z. ij. colligit triplex esse monachorum genus, qui se Christum sequi dicunt.

¶ Primi sunt Serobite in libertatis spiritu discurrentes z degentes, qui in Calcedonensi concilio reprobati fuerunt, nisi quiescerent, vt. xvj. q. j. c. quidam monachi. z. c. qui vere.

¶ Secundi dicti fuerunt Anachorite eremitici ac solitarij victus assertores, exordia ducētes ab Helia Thesbyte propheta, de quo. iij. Regum. xvij. vel vt alijs placet a Joanne baptista q primus a Christo nato fuit eremi cultor abvnguiculis, a quo puto Paulum eremitā imitationem vite hausisse, quē Anachoritice sanctimonie auctorē omnes profitentur. de quibus tradit. xvj. q. j. c. qui vere. z subsunt epis. xciij. di. c. nulla ratione. z gaudent clericorū priuilegio, possuntqz ad monachorū vocari prelaturam. de elec. c. cū monasterium. vnde potest eremita facere testamentū. xix. q. iij. §. sed aliud est. De hac vita anachoritica participant Carthusiani z Camaldulenses.

¶ Tertij vero sunt vocati Cenobite, quasi in vnū conuenientes viuentesqz in cōgregatione, z videnť exorti sub Heliseo q cuncū constituit prophetarum. iiij. Reguz. vj. Renouati aūt fuerunt a Christo in discipulis. Matthei. v. verum post Christuz primus in orientali plaga cenobitarum gregatim agens fuit Basilius magnus, Benedictus vero in occidentali ecclesia.

Sed quēadmodū orbis est quadrifidus, quatuor itē Euangeliste, z quatuor doctorum ecclesie vertices, quatuor itē flumina e paradiso terrestri scaturientia, ita religiosoruz quatuor sunt regule principales, ad quarū prescriptum oēs alie sunt appēdices, preter Carthusianā, que nullā e quatuor agnoscit, sz hz pprias formulas z est ab ecclesia approbatissima. Sūt autez he. iiij. s. Basilij, Benedicti, Augustini, z Francisci Assisinatis.

¶ Ordo igiť Basilij cuius caput ō Archimādrita fuit primus sub quo militāt monachi grece z oriētalis eccl'ie, z aliqñ Carmelite vsqz ad Albertū patriarchā hierosolimitanū, q traditiones eorū sub Honorio. iiij. immutauit anno. M. cclxxxvj. verūtamē Honorius qui a Sultano illos excepit eiectos ordinē comprobās interpolauit, dicauitqz noi virginis Marie, sed ita vt atrū pallium in album cōmutarent. dicti Carmelite a carmelo monte habitatione Helie z Helisei quē primū incoluisse ferunt.

¶ Ordo benedictinorum fuit scōs ab auctore diuo Benedicto Nursino monasterij mōtis Cassini regulatore z abbate anno salutis. cccccxxxiiij. sub Bonifacio prio, tpe quo Justinianus imperator Romanorum leges in epitomē posuit. Sub hac regula militāt innumeri monachi, z maxime nigri de qbus in. c. j. in pn. z ibi Jo. an. in cle. de sta. mo. q aliqñ laxati vite austeritatē iteruz receperunt in congregatione. s. Justine cuz exemptionibus z cōstitutionibus per Eugenium. iiij. confirmatis.

¶ Cluniacenses hñt suum auctorem Bernonem gallum anno. dcccexij. sub Conrado primo impera. z Anastasio. iij. sedente.

¶ Grandimontenses emersere anno. M. lxxvj. sub Gregorio. vij. pōtifice. z Henrico. iiij. Henrici filio imperatore, instituti p Stephanum Auernum apud Gallos in monte Mureto.

¶ Carthusienses prodiere anno. M. lxxxvj. sub Victore. iij. pōti. z Henrico. iiij. impera. quos formauit Bruno Colonien. canonicus. aliquando apud Carnotum.

¶ Cistercienses ex quodam Ardingo Anglico prouenere monacho cenobij Molismensis anno. M. xcvij. xj. anno pontific. Urbani. ij. qui miris sunt donati priuilegijs, z quorū decus fuit. d. Bernardus abbas claraualium.

¶ Premonstratenses in Lingonen. dioces. Norbertum Lotaringum auctorem constituunt anno. M. cxx. sub Callisto. ij. pōtifice. z Henrico. v. imperatore, qui nonnihil mutuati sunt ex regula diui Augustini.

¶ Camaldulētes initiāt p Romualdū Rauēnatē in appēnino sub Benedicto. ix. papa. z Conrado. ij. impe. anno. M. xxxiij.

¶ Monachi vallis vmbrose se auctorē profitētur Joānē Gualberitū florentinū anno. M. lxx. sub Alexandro. ij. quos postea Gregorius. vij. probauit, instituti in radicibus Appennini.

¶ Celestini instituuntur per Petruz de Murrone, aliquando papam Celestinum. v. qui se papatu abdicauit z religionem instituit anno. M. ccxcv. Bonifacio. viij. sibi succedente.

¶ Duniacenses prodeūt sub Anastasio. iij. in Masticēsi Burgundie pago anno. dcccexv. nonnulli dicunt a Guilielmo Aquitanie duce fuisse inchoatos circa tempora Hadriani. iij. Sunt q putent hos esse Cluniacenses.

¶ Ordo humiliatorū ortus est in Germania tpibus Clemētis. iij. pōti. ex eo vt arbitror nomē ducēs, q ad Friderichi. j. imper. pedes indusijs albis vestiti de postliminio agētes psttrati iacuissent. Sunt q dicāt Mediolanenses fuisse ab Henrico. iij. impe. exilio multatos, z ab Innocētio. iij. probatos q semimonachos agunt, z hi creduntur qui z Siluestrini seu ordo montis Fani.

¶ Sunt in Benedictina familia permulti alij ordines, veluti fontis Ebrandi. valliscaulium zc. Et hi omnes diuerso amiciuntur indumento, differuntqz in traditiōibus z statutis, suntqz omnes exempti preter Siluestrinos.

Successit tertius ordo. s. d. Augustini afri euāgelice veritatis summi illustratoris, q renouauit canonicorū ordinē institutū prius ab apostolis i mōte Syō, circa annū. ccccxxx. amictū linea tunica. Augustini normā multi alij ordines subiere, maxie mēdicātes pter minores, z hi sunt.

¶ Dominicani seu predicatores qui primū mēdicātium locum obtinēt a. b. Dominico Calaguritano pfessionem faciūt, quos Honorius. iij. cōfirmauit ponti. sui. j. an. z humane salutis. M. ccxvj. impa. Friderichō. ij. quorū ordo est trimēbris z deo dicatas virgines recipit, quas vestitas de penitentia vocant.

¶ Eremitani quos vulgus Augustinos vocitat, tertiū inter mēdicantes locū sunt nacti, q a primordio ex pluribus ordinibus simul coacti sub Augustini obseruatiōe sunt cū baculo z zona pellicea ab Alex. iiij. pbati. Sūt q huic vite generi tribuant initia Guilielmo cuidā Aqtanie duci anno. M. clviij. z vocanť Guilermitas. Alij dicūt hūc ordinē aliqñ collapsum, iterū instauratū fuisse sub Innocētio. iij. pōti. z Ottone. iiij. impe. ad annuz. d. M. ccxiiij. hoc tñ pro confesso habeť hunc ordinez Parrhisijs aliquando repudiatum fuisse, ab Honorio. iiij. probatum.

¶ Ordo Seruorū b. Marie ortū habuit a quodā Philippo Tusco florētino sub Martino. iiij. an. M. cclxxxv. quē sub Augustini ordine postea Bñdictus. xj. z Urbanus. vj. pbauere. saccuJum gestat z mendicat habetqz suam tripartitam regulam, ēt vt muliebrem sexum admittat.

¶ Brigidani sunt instituti a b. Brigida suetia tēpore Urbani. v. pōtificatus sui anno. v. z reparate mortalitatis. M. ccclxvi.

¶ Jesuati Senis oriuntur sub Urbano. v. anno. M. ccclxv. a Joanne columbino auctore. teguntur albo colore z scortea zona, sed pallio canusino nudis pedibus cum socculo ligneo, Apostolici ab initio clerici nuncupati.

¶ Canonici regulares. s. Georgij Venetijs vite istitutū sunt aggressi sub Gregorio. xij. qrū princeps fuit Laurēti9 Justinian9.

¶ Mōtoliuetenses pdiere anno. M. cccevij. sub schismate triū pontificū, z eorū caput fuit Bernardus Ptolemeus apud Senas, quorum ordo Gregorius. xij. probauit.

¶ Hieronimitani auctorē habuerūt Redonē mōtisgranelli comitem apud Fesulas Gregorio. xij. probante, z interpolati per Eugenium. iiij.

¶ Cōgregatio heremitice pietatis parū habitu distās a hieronimitanis auspicať p quēdā Petrū pisanū hetruscū sub Gregorio. xj. z gestat ex scapulari amictu laciniā pēdētez atqz in humeros reiectam. Aliqui hos vocant Eremitas. s. Honophrij constituti apud Urbinum.

¶ Cruciferi cōstituunť sub Cleto. ij. a Petro pontifice p celestem nuntium, z illustrantur per Cyriacū Hierosolimitanum antistitem, z approbatur per Innocentium. iij. z iteruz per. iiij. z induunt tunicam ceruleam pontificatu Pij. ij.

¶ Scopetini. s. Seruatoris Stephanum Bononiensem profitentur inuentorem anno. M. cccex. sub Gregorio. xij.

¶ Antoniani ab auctore suo Antonio Egyptiaco ducūt origi
nē apud Thebaidam sub. s. Siluestro ⁊ Constantino circa an
num. cccxx. hꝫ pro insignio signum Thau.
¶ Ordo trinitatis sub Innocētio. iij. incepit Joāne Marēse ⁊
Felice anachorita auctoribus. pallio amiciunt cādido cerulea ⁊
rubenti cruce insignito, quos Innocentius vocari iussit de redē
ptione captiuorum.
¶ Sūt ⁊ alij multi religiosorū ordines sub. s. Augustini regula
quorū origines ⁊ auctores cū hec cursiꝫ scriberemus erāt nobis
incognite vt sunt Seruitarum, Ferueriorum. b. Joānis hieroso
limitani. Cruciferorū cū stella, Fratrū. s. Petri confes. de Ma
gella, Fratrū dñici sepulchri, Fratrū valliscbollarium, Victoria
norū, Fratrū. s. Gilberti de sempingā, Fratrū. s. Pauli heremi
te, Fratrū de penitētia, coronatorū, hospitaliorū, ⁊ aliorum per
multorum. Et hi omnes differunt inter se veste ⁊ vite preceptis.

Restat quarta prime diuisiōis regula que ē b. Frācisci
Assisinatis. cuius ordo Seraphicus tanq̄ no
uū sidus i terris illuxit sub Innocētio. iij pōtificatus sui. viij. an
no, ⁊ salutis humane M. ccvj. Sed qꝛ post ordinē dñicorū fuit
ꝯfirmatus, iō ſm tꝫ mendicātiū locū, ⁊ euāgelicā profitētur nor
mā, ex cuius gremio velut ex equo troiano, innumeri vere fidei
pugiles prodiere, signiferū Jesu xpi ac stigmata sequētes. Or
do hic est trifidus vt alij mēdicātiū, nēpe minorū, pauperū, ⁊ pe
nitētiuꝫ, ⁊ in duplici dr̄ia deo dicatas hꝫ virgines. de quo in cle.
cum ex eo. de sen. excō. in cle. j. de reli. do. in extraua. exiui. Bar.
soci. in consi. ccxlv. incip. omissis multis ⁊c.
¶ Ordo minoruꝫ est recens institutus a beato Frācisco de pau
la siculo. d. Francisci decreta ⁊ humilitatem emulatus.
¶ Mulieres itē religiosas pauci sunt ordines q nō recipiāt ⁊ in
eorū obseruatiōibus alāt. Canonisse b. Augustini diuā hn̄t mo
nicā. Moniales. s. Benedicti d. hn̄t Scholasticā Bn̄dicti soro
rē. Sorores b. Dñici gaudēt d. Clara ⁊ Catherina Senēsi. So
rores d. Frācisci d. Clarā Assisinatē agnoscūt, ⁊ sic de reliquis.
Inter quas alie mitiorē hn̄t regulā, alie vero strictiorē. Sunt tñ
canonisse alique nullā ꝓfitētes regulā, que reprobātur per. c. ꝑni
tiosam. xviij. q. ij. Sūt ēt Beguardi ⁊ Beguine induta cuculla
sine regula ⁊ obedientia quas dānat cle. ad nr̄am. de here. Sūt ⁊
alie hn̄ recepte vt penitentes b. Magdalenes b. Hieronymi b.
Damiani. Incluse, Murate ⁊c. Qualiter aūt visitari debeāt re
ligiose ⁊ moniales traditur in cle. attendētes. de sta. monach.
¶ Sunt itē ⁊ ordines militares ab ecclesia cōprobati, ⁊ sunt mi
lites. s. Joānis Hierosolimitani. Milites sancte Marie Teuto
nicorū. Milites Jacobi de spata. Milites Jesu Christi. Mili
tes Calatraue. Milites b. Marie de mūtesia. Milites Alcā
tare. Milites de redēptiōe. Milites. s. Georgij. Milites. s. La
zari. Milites. s. sepulchri. Milites. s. Thome. Tēplariorū ⁊ fra
terculorū militia est abrogata. Et hec sunt q̄ dū prela currerent
pauca potui q̄ꝫ breuissime seligere, maxie ex diuo Hieronymo,
Eusebio, Palmerio, Vincētio, Antonino, Platina, Joāne an
dree, Sabellico, ⁊ Volaterano, quod bene vertant omnes oro,
potissimum qui de Christiana religione sincere sentiunt.

FINIS

Tractatus solennis ⁊ quoti

dianus de Indulgentijs tam generalibus ⁊ plenarijs q̄ꝫ par
ticularibus ⁊ simplicibus, per clarissimuꝫ iurisconsultuꝫ,
equitemqꝫ dignissimum, dominum Ludouicum
de bologninis de Bononia, in almo Bono
nie studio Anno domini. M. cccc
lxxxix. feliciter incipit.

¶ Reuerendissimo in Christo patri ⁊ domino, domino Hiero
nymo de Rouore tituli sancti Chrisogoni presbytero Cardina
li dignissimo ⁊ religiosissimo, protectoriqꝫ suo ⁊ domino, affiniqꝫ
singularissimo, Ludouicus Bologninus minimus inter alios
vtriusqꝫ iuris doctor ⁊ eques, se iterum atqꝫ iterum cōmendat.

PROEMIVM.

Um mecum ipse mente reuoluerē
reuerendissime presul
opusculū nostrū de indulgētijs, earūqꝫ frequenti
bus ⁊ necessarijs qōnibus nuper editū ad aliquē
integerrimū, ⁊ religiosuꝫ, ꝓbatissimūqꝫ virū, put
mā ipsa vere expostulat, ni fallor, ⁊ pro eius opis ēt correctione
⁊ emēdatione dirigere, occurrit mihi p̄ reuerendissima. D. ve
stra vt illa vere, cui facile ea q̄ de indulgētijs, de moribus sancti
monia ⁊ de religione sonāt ac redolēt summopere placēt ⁊ dele
ctant, ac hn̄ ꝯueniūt, ⁊ vt ita dixerim in vna sede morant̄. Et vt
illo que ꝓfecto lucerna ardēs lucet super cādelabrū dñi, vt dicit
tex. in. c. j. extra de reliq. ⁊ vene. sancto. lib. vj. Et q̄ est sal terre ⁊
lumē mūdi, vt dicit tex. in. c. qm̄ vetus. xxiiij. qō. j. ⁊ Matthei. v.
c. Et q̄ ēt est lux vera in dño vt dicit tex. in. §. hanc societateꝫ. de
peni. dist. iiij. ⁊ in. c. qui natus. de peni. disti. j. Et cui cōcessum est
merito hr̄e culmen illud preeminētie atqꝫ precellentie, quo sena
tus, patricijqꝫ olim adornabant̄. vt in. c. cōstantinus. xcvj. distin.
Et q̄ cū alijs reuerēdissimis dñis do. Cardinalibus Innocentio
pontifice maximo octauo benemerito regnāte, Romane ecclesie
gremiū optime regit ⁊ tꝫ, vt dicit tex. in. c. in noie dñi. xxiij. dist. ⁊
in. c. ecclesia. in fi. xvj. q. j. Et q̄ summorū sacerdotū ꝯsortio iādiu
hn̄merito collocata est, vt dicit tex. in. c. de his. de ꝯse. dist. vj. Et
est inter alios firma colūna ecclesie, vt dicit tex. in cle. si qs suadē
te. extra de penis. Et q̄ ēt die noctuqꝫ quotidianis curis ꝓ toto
terrarū orbe laborat, vt dicit tex. multū not. l. hn̄ a zenone. C. de
quadri. prescrip. ⁊ facit tex. in. c. j. extra de offi. lega. lib. vj. Et q̄
tādē, vt cuncta vnico verbo cōplectar, ipsa religio est. Et hic to
tus orbis iāiā attestat̄, ⁊ ego verū testimoniū ꝑhibere facile pos
suꝫ, q cū annis decursis Rome essem, sepenumero pro debito fi
dei, ⁊ reuerētie mee erga eādē, necnon ꝓ vinculo affinitatis nr̄e
manu tenēdo eā visitabā, ⁊ que libenti animo continue solita hu
manitate sua me suscipiebat, ⁊ inter loquēdo qcqd dicere tenta
bat, ⁊ ois eius sermo tādē ad sanctimoniā, ad religionē ⁊ ad sup
celestia dirigebat̄, iuxta illud q͏ elegāter dicebat electiōis vas ⁊
magister gētiū Paulus ad Romanos. viij. qui ſm carnē sunt, q̄
carnis sunt sapiūt, qui vero ſm spiritum sunt, prout est reueren
dissima. d. v. q̄ sunt spiritus sentiūt ⁊c. Et ibidē subdit. qui autē
in carne sunt, deo placere nō pn̄t, ⁊ quicūqꝫ spiritu dei agūtur, hi
filij dei sunt ⁊c. Et ēt religiosa religiosis adherēt, vt in. l. que reli
giosis. ff. de rei vēdi. cū multis alijs simi. que breuitatis cā omit
to. Nā ea que de sanctimonia, moribus, ⁊ deniqꝫ de omnimoda
perfectione cūctis in rebus reuerēdissime. d. v. dicerē, essent mi
nima pars eorū que ignorarē. ⁊ ēt plenitudo adiectione nō indi
get. vt in. c. hn̄ qdē. xcvj. dist. ⁊ in. c. si oia. vj. q. j facit text. in. l. j.
in fi. ff. de actio. empti. ⁊ in. l. j. in fi. ff. de dote prelega. vbi rei de
monstrate frustra fit demonstratio. ¶ Accipiat igit̄ leta fronte
alacriqꝫ aio reuerēdissima. d. v. munusculū hoc meū pro signo va
salligij nostri fidelitatisqꝫ erga eādē, ⁊ illud aliqn̄ captato ocio,
solatij gratia legere dignet̄. ⁊ vbi me in eo errasse cōtigerit, corri
gat ⁊ emendat, paruitati ingenij mei indulgens, dauus. n. sum ⁊
non edipus, vt illo Terētiano vtar. Et vt dixit Seneca in lib. de
ꝯsolatione ad Martianū. sum imbecille corpus, ⁊ fragile nudū
sup ꝑte nāe inerme, aliene opis indigēs. ⁊ vt ait beat⁹ Hierony
mus aduocatus meus in ep̄la de dulcedine contēplationis erga
diuina circa finē, Homunciolus abiectus, vilis in domo dñi ad
huc viuēs ⁊c. vbi vero in eo aliqd boni reperiet, id supremo om
niū bonorū largitori attribuat, a quo oē bonū ⁊ oē donū ꝑfectū
vt a patre luminū ꝓcedit. vt legit̄ Jacobi ep̄la prima. ⁊ qui cun
ctis rebus dat incremētū, ⁊ apollo rigat. vt habet̄ prime ad Co
rinthios. iij. ⁊ in. c. scōm. xix. distinc. ⁊ in. c. si fuerit. prima qōne.
j. ⁊ in. c. cū nō sit ab hoie. extra de decimis. cū similibus. Et q so
lus pōt mee imbecillis anime passiones curare vt dicit tex. in. c.
omnis christianus. de ꝯsecra. distinc. j. ⁊ ipsius augere potētias
⁊ virtutes vt dicit tex. in. c. dū sanctam. de peni. dist. ij. ⁊ qui lin
guas facit esse disertas, ⁊ est auctor oium scientiarū ⁊ caput. c. le
gimus. xxxvij. distinc. ⁊ primi Regū. ij. c. ⁊ ēt Sapiētie. vij. Et q
dat nobis oia bona ⁊ gratias quas habemus, vt in. c. reuertimi
ni. in fine. xvj. q. j. ⁊ in quo viuimus, mouemur ⁊ sumus. c. nō ob
seruetis. xxvj. qō. vij. ⁊ qui facit res difficiles ⁊ penitus despera
tas esse faciles sue magnitudine virtutis. vt in. l. j. §. j. C. de ve
te. iur. enuclean. ⁊ q illuminat oēm hoiem veniētē in hunc mun
dū. Jo. primo. ⁊ trāsumptiue in. c. cū ex iniuncto. extra de hereti
cis. ⁊ q est deniqꝫ principiū medium ⁊ finis cuiuscūqꝫ rei. xxxv.
dist. c. ab exordio. ⁊. x. distinc. c. qm̄. Et iō cuꝫ dñs sit prope inuo
cantibus eum in presentia dicā cū psalmo Dauid quinquagesi
mo. Domine labia mea aperies, ⁊ os meum annuntiabit laudeꝫ
tuā ⁊c. vt dicit tex. in. §. hinc ēt. vij. q. j. ⁊ dicam ēt. Deus in adiu
torium meū intende ⁊c. vt in. c. hic quoqꝫ. de ꝯsecra. distinct. j. ⁊
in. c. reuera. in fi. de cōsecra. distinc. ij. Si. n. deus pro nobis, qs
cōtra nos? vt habet̄ ad Roma. viij. ¶ Ludouicus bologninus
vtriusqꝫ iuris doctor ⁊ eques.

Summarium.

SVMMARIVM.

1 Diffinitio quid sit, & quid indicet.
2 Indulgentia quid sit.
3 Pena omnis que debetur pro peccato relaxat in baptismo merito passionis domini nostri Jesu Christi.
4 Papa in personam Petri apostoli habuit licentiam a Christo relaxandi penam peccati sine vlla exceptione.
5 Indulgentie papales extenduntur ad omnes.
6 Papa nō solū sꝫ ēt epi in suis epatibus, & archiepi in epatibus suorū suffraganeorum possunt indulgentias concedere. 10.
7 Sacerdotes inferiores indulgentias concedere non possunt.
8 Epi & sifes psit indulgētias ꝯcedere dūmō nō excedant metam.
9 Penitentiā septeꝫ annoꝝ requirit quodlibet peccatū mortale.
10 Indulgētie an valeāt quo ad forū ecclesie, & quo ad forum dei. Causa proxima & principalis ꝯcedendi indulgētias que fuerit.
11 Legatū relictū ꝓ fabrica ecclie vel picture. dr̄ ad ppetuū cultū.
12 Legatum factum altari alicuius ecclesie, cui debeatur.
13 Delinquens si fugit ad ecclesiam, est tutus & securus in ea.
14 Clericis alicuius ecclesie si conceditur ꝙ excōmunicari nō possint, talis concessio dicitur esse facta ad honorem ecclesie.
15 Principes seculares cū concedunt immunitates habitantibus in aliquo loco, an hoc videātur facere respectu loci vel hoiuꝫ.
16 Factum mea causa est meum.
17 Spiritualia an concedantur pro temporalibus.
18 Indulgentia quotuplex sit.
19 Indulgentias que persone concedere possint.
21 Eps̄ electus, ꝯfirmatus & ꝯsecrat⁹ hꝫ ptātē ꝯcedēdi idulgētias.
22 Sanctissimus Christi legatus dicitur episcopus.
23 Episcopatus est dignitas dignitatum.
24 Episcopus est tante preeminentie & auctoritatis quod ex causa penitentiam a Papa iniunctam potest minuere.
25 Episcopus electus & confirmatus sed nondum consecratus an possit concedere indulgentias.
26 Eps̄ si non sit sacerdos an possit indulgentias concedere.
27 Cōsuetudo gn̄alis obseruat qꝺ eps̄ ꝯfirmatus lꝫ nō sit ꝯsecratus in episcopū vel sacerdotem, pōt concedere indulgentias.
28 Archiepiscopus & delegatus apostolicus possunt concedere indulgentias publicas & generales.
29 Papa absqꝫ dubio potest omnes indulgentias concedere.
30 Cardinales possunt in suo titulo & in omnibus ecclesijs titulo suo subiectis concedere indulgentias.
31 Sacerdotes Leuitici generis fuerunt in veteri testamento supreme potestatis & auctoritatis.
32 Cardinales dicuntur esse pars papatus.
33 Cardinales locum apostolorum obtinent.
34 Cardinalatus hodie ē summus & primus gradus post papatū.
35 Epi nunquid possint indulgentias concedere in diocesi aliena.
36 Eps̄ extra territorium suum potest confirmare presentatum per patronos tanquam actum voluntarie iurisdictionis.
37 Episcopus pōt ne absoluere excōicatum extra territorium.
38 Judex pt̄ dare licētiā tutori adistrādi bona exn̄tia ex territoriū.
39 Archiepiscopus pōt concedere indulgētias per totā prouinciā suam, & in omnibus episcopatibus suorum suffraganeorum.
40 Vacante sede per mortem episcopi an possit capitulum indulgētias concedere. 41.43.
42 Capitulū succedit epo in his q̄ sunt necessarie iurisdictiōis. 44.
45 Prelatus existēs in pctō mortali an possit ꝯcedere idulgētias.
46 Prelat⁹ excōicat⁹ nō pt̄ auctorari, nec pōt iterponē dcretū. 47.
48 Prelati quantam indulgentiam possint concedere.
49 Cardinales qui centū dies de indulgētia cōcedunt habent hoc ex priuilegio pape, non autem de iure communi.
50 Dies quadraginta vel annus de indulgentia dati ab episcopo an sint continui vel vtiles. 51.
52 Episcopus qui concedere voluit indulgentiam. xl. dierum & concessit centum dierum, an valeat.
53 Res ecclie ꝯsueta locari vsqꝫ ad tertiā gn̄ationē si locat vsqꝫ ad tertiā & quartā gn̄ationē, vꝫ vsqꝫ ad gn̄ationem permissam.
54 Indulgentiam an possit vnus accipere pro altero.
55 Indulgentia ad hoc vt prosit multa copulatiue requiruntur.
56 Indulgētie an possint accipi ꝓ mortuis exn̄tib⁹ in purgatorio.
57 Indulgentie an prosint illis qui postmodum ex peccatis perpetratis damnantur in inferno.
58 Oratiōes & fletus beati Gregorij reuocarūt Traianū ab iferis.
59 Indulgentie an prosint omnibus viuis, non solum subditis epo eas concedenti, sed etiam non subditis.
60 Peregrinari volentes & visitare pia loca, prius debent habere licentiam a proprio episcopo percipiendi indulgentias in territorijs alienis indultas.
61 Episcopus si concessit literas indulgentie pro opere quod fit extra suam diocesim sine licentia illius episcopi, an prosint subdito ipsius concedentis illud opus facienti.
62 Eps̄ aliquis si habet in aliena diocesi aliquam ecclesiam parrochialem an indulgentia per euꝫ concessa prosit parrochianis in illa diocesi aliena existentibus.
63 Indulgentie emanate a proprijs epīs an prosint exemptis.
64 Eps̄ aliquis concessit indulgentiam, an forenses alibi nati, tamē in ciuitate commorantes, gaudeant ea concessione.
65 Indulgentia concessa Titio & familiaribus suis seu domesticis an intelligatur de presentibus tantum, an etiam de superadditis post concessionem.
66 Archieps̄ si concedit indulgentiam, & eps̄ similiter concessit indulgentiam, an omnes habeant istas duas indulgentias.
67 Diuerse litere epōrum si emanarunt in vno loco cōcedentes indulgentias an omnibus prosint he due indulgentie.
68 Deus solum respicit cor hominis.
69 Indulgentiam cōcedens si ipsemet faciat illud qꝺ requirit eius concessio, an gaudeat beneficio eiusdem indulgentie.
70 Indulgentie ad quid prosint & valeant.
71 Culpa non remittitur per plenariam remissionem, cum per contritionem sit semel dimissa.
72 Existentibus in peccato mortali nunquid indulgentie prosint.
73 Penitentes & vere confessi qui dicantur.
74 Propositū habens confitendi tēpore debito & cum contritione peccatorum preteritorum, consequi potest indulgentias.
75 Propositu꞉ confitendi qui habuit, si tēpore debito non cōfiteatur peccat mortaliter non obediendo precepto ecclesie.
76 Indulgentiam nunquid possit quis pluries cōsequi, faciēdo pluries illud propter quod indulgentia concessa est.
77 Indulgentie in quibus consistant, & quantum valent. 78.
79 Indulgentia si fuit concessa alicui ecclesie & ipsa ecclesia postea fuit diruta, an extinguatur indulgentia. 80.
81 Interpretatio verborū dubiorū indulgētie ad quē spectet. 83.
82 Declaratio & interpretatio sententie spectat ad iudicantem.
84 Pauper nunquid ita cōsequatur indulgentiam sicut diues.
85 Indulgentia pape si sit ꝙ qui dederit decem alicui ecclesie remittatur ei quarta pars omnium peccatorum suorum, nunquid si aliquis obtulit quadraginta sit remissa tota pena omnium peccatorum. 86.
87 Concessio indulgentiarum que emanant a papa & ab alijs inferioribus vnde habuit originem.
88 Indulgentie in veteri testamento non dabantur.
89 Indulgentia ad hoc vt valeat quot requirantur.
90 Questores elecmosinarum si non habent veras literas apostolicas, vel sui episcopi diocesani, an debeant admitti.
91 Prelati nō debent concedere bullas questoribus eleemosinarū nisi ſm formam consuetam concedi a romana ecclesia.
92 Questores non debent predicare nec aliquid proponere nisi qꝺ in literis eorum continetur.
93 Indulgentia nunquid concedatur prestanti eleemosinam falso questori. 95.
94 Soluendo procuratori falso non consequitur quis liberationē.
96 Verba indulgētiarū cōiter existētia in bullis vꝫ quicūqꝫ catholicus iuxta suā facultatē donauerit, habeat tm̄ de indulgētia, quantū debeat quis donare vt indulgentiam consequatur.
97 Beneficia principis latissimā debent habere interpretationem.
98 Verba ista in indulgentijs apposita vꝫ, quod tale quid faciens permaneat plenarie absolutus ab omnibus peccatis suis &c. qualiter intelligantur.
99 Penitentia multum operatur & est maximi effectus in indulgētijs consequendis.
100 Indulgentia quando plenaria possit dici.
101 Cruce signatus si morit anteq̄ arripiat iter pro subsidio terre sancte vel alterius loci an consequatur indulgentiam. 102.
103 Indulgentia in iure quot modis sumatur.
104 Indulgentia concessa ciuitati, terre, vel patrie, an intelligatur non solum concessa laicis sed etiam clericis.
105 Clerici dicuntur esse de populo.
106 Existentes in eminentissimis dignitatibus, an contineantur appellatione populi seu vniuersitatis.
107 Indulgentias concedens an videatur approbare statum illius cui fit concessio.

E indulgentijs tractatur⁹ ⁊ eius vtili ac necessitate mãe operã daturum prius noscere opꝫ qd sit indulgẽtia. iuxta illud ꝙ dixit iurisɔ̃sultus in.l.j. in princ.ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in.l.j. cũ ibi no.ff.si cer.pet. ⁊ in rub.ff.sol.mat. ⁊ in.l.j. ff. de testa. ⁊ in.l.j.ff. de tute. ⁊ insti. eo.ti.in princ.cũ si.

1 † Nam vt dicit phorũ facile princeps Aristo.vij. Metaphi. diffõ indicat qd est esse rei. Et idẽ attestaẗ in.j. Tho picorũ. ⁊ in p̃ de aĩa dũ dixit. Ois demõstrationis principiũ est ꝙ qd est.i. diffõ ⁊c. vbi ponit ẽt multum magistraĺr triplicẽ esse diffinitionẽ.s.p mãm,⁊ p formã,⁊ p vtrũqꝫ vt ibi p eũ. Et idẽ cõprobauit ipse Aristo.in.vj. Thopi.dicẽs.opꝫ diffinientẽ planissima interp̃tatiõe vti,eo qḋ cã innotescẽdi reddiẗ diffõ ⁊c. Et idẽ ẽt voluit oratorũ merito princeps. M. Tullius Cicero in.j.officiorũ dũ dixit,ois.n.q̃ a rõne suscipiẗ de aliqua re instõ,dꝫ a diffinitiõe pficisci,vt intelligaẗ qd sit id de quo disputetur ⁊c. Et voluit ibi ẽt Cõmẽtator dũ dicebat ꝙ diffõ est patefactio rerũ opatarũ cũ qd qdqꝫ sit aperiẗ, ⁊ ꝗ̃breuissime ondiẗ qd sit id de quo agiẗ. Et voluit Bald.in pludijs feudorũ. in.v.col.vbi cõmemorat auctoritatẽ M. Tullij Cic.in loco p̃alleg. ¶ Capio igiẗ hoc primũ,in quo lꝫ ois diffõ in iure piculosa, ⁊ parũ sit vt subuerti nõ possit,vt dicit tex.in.l.ois diffõ.ff.de reg.iu. ⁊ notãt scribẽtes

2 in.d.rub.ff.sol.ma. ¶ † Dico ꝙ indulgẽtia est remissio pctõrũ ꝫ Frãc.de maro.in suo trac.de indulgẽtijs. ¶ Vel clarius ⁊ ho dicas tu ꝙ indulgẽtia ẽ remissio pene tpalis q̃ p pctis debeẗ, ɔcessa a papa vel ab alio p̃tatẽ hñte ⁊c. Et hec diffõ fuit de mẽte reuerẽdi domini epi Nicotoreñ.dñi Nicola.guiditioni.Luceñ.in opere suo de indulgentijs.

Pro cuius diffinitionis vera discussiõe p̃ vltra oẽs dicas

3 ꝙ iõ dixi remissio pene ⁊c. † qꝛ lꝫ ois pena q̃ debeẗ p pctõ relaxeẗ merito passionis dñi nr̃i Jesu xp̃i in baptismo vt est tex. Aug.in.c.paruulo.de ɔ̃se. dis.iiij. ⁊ voluit sacratissimus ille magr̃ snĩarũ in.iiij.di.iiij. Et gl.sup illud Exo.xiiij. Unus ex eis nõ remansit ⁊c.dũ glo.dixit ꝙ oia pctã ablata sunt in baptismo,⁊ potẽtia diabolica est submersa. ⁊ voluit ẽt do. Bona. vbi .s̃.dicẽs ꝙ in baptismo ois culpa deleẗ, ⁊ restituiẗ homo in pristinã innocẽtiã ꝗ̃tũ ad aiam, iuxta illud Apl̃i. saluos nos fecit p lauacrũ regñationis ⁊ renouationis spiritussancti, quẽ effudit in nobis abũde ⁊c.ad Titũ.iij.c. ⁊ ẽtvoluit.s. Tho.in.iij.pte.q. lxix. ⁊ glo.sup illo verbo,saluos nos fecit ⁊c. tñ cũ hoies postea peccãtes reddũt se indignos tãto ⁊ tali bñficio, ⁊ iõ remanẽt obligati ad tpaliter satisfaciẽdũ,penãqꝫ tpalẽ soluẽdã, nisi forte adesset feruẽtissima ⁊ tãta ɔtritio, p quã qñ esset bñ feruẽtissima.remittereẗ eis tota pena alr̃ aũt solũ minoraẗ.ita voluit magr̃ snĩarũ ⁊ Bonauẽ.di.xix.tertij. Et iõ p indulgẽtias q̃ ɔcedunẗ fit remissio illius pene tẽporalis qua hoies post baptismũ illaqueanẗ ex peccatis superuenientibus.

Preterea ⁊ scdo loco sciendũ est qḋ iõ in diffõne nr̃a

4 dixi cõcessa a papa ⁊c. † qꝛ papa in personã Petri apl̃i ⁊ vicarij Jesu xp̃i saluatoris nr̃i habuit licẽtiã ab eo relaxãdi penã pcti sine vlla exceptiõe.vt dicit tex. notãdus in.c. deus.de pe.dis.j. ⁊ sic ẽt successiue ẽt habuit ⁊ de presenti hꝫ ecclesia ⁊ pastor eius hanc p̃tatẽ clauiũ ligãdi atqꝫ soluẽdi sibi concessam a Xp̃o.tex.est in.c.noua.in fi.extra de peni. ⁊ remis. ⁊ legiẗ Matthei.xvj.c.transumptiue.in.c.manet. ⁊ in.c.oibus.⁊ in c.qḋcũqꝫ.xxiiij.q.j.⁊ voluit Richar.dis.xviij.quarti.vbi dixit ꝙ claues regni celorũ date sunt ecclesie. ⁊ he claues accipiunẗ ad similitudinẽ clauiũ mãliũ p quas ostiũ claudiẗ ⁊ aperiẗ,⁊ iõ papa tãꝗ̃ verus xp̃i vicarius hꝫ plenitudinẽ p̃tatis ab ipso xp̃o,vt pꝫ in.c.cũ ex eo.extra de peni.⁊ remis. ⁊ voluit Richar. ⁊ Bonauẽ.vbi.s̃.pxime,⁊ Inno.Hosti.Jo.and. ⁊ cõiter alij Canoniste scribẽtes in.d.c.cũ ex eo.⁊ in.c.qḋ aũt.eo.tit.⁊ Jo.de imo.in cle.ij.in.iij.col.e.ti.⁊ Jo.de imo.in cle.j.in.xj.⁊ pe.col.extra de priui.⁊ Lud.ro.in ɔ̃s.ccclxiiij.incip.dũ scdo q̃riẗ ⁊c. in vlti.col.

5 ¶ † Et ex hoc infero qḋ tãta est p̃tas ⁊ auctoritas pape sup p̃dictis,qḋ vbi alias indulgẽtie cõcesse p epos ⁊ p alios p̃tatẽ cõcedẽdi eas hñtes nõ extẽdunẗ ad nõ subditos ɔcedẽtibus nisi put .j.in locis suis dicemus, tñ indulgẽtie papales extẽdunẗ ad oẽs ẽt p totũ mundũ,qꝛ quilibꝫ est subditus Pape.c. cũcta p mundũ.⁊.c.p principalẽ.ix.q.iij. nisi Papa in ɔcessione earũ limitaret ipsas rõne loci vel psonarũ vt aliqñ facit, qꝛ tunc secus esset, de quo ẽt inferius dicam.ideo pro nunc circa hoc non insisto.

Prosequendo vlterius ad elucidationẽ predicte diffõnis iõ dixi in ea, vel ab alio

6 p̃tatẽ hñte ⁊c. † qꝛ nõ solũ papa sed ẽt epi in suis ep̃atibus,⁊ archiepi in ep̃atibus suorũ suffraganeorũ,⁊ legati in suis puincijs de qbus oibus.j̃.sp̃alẽ faciemus cõmemorationẽ in.iiij.q. principali,pñt indulgẽtias ɔcedere, sed alij inferiores ab illis non pñt nisi hoc hẽant ex sp̃ali priuilegio ꝫm gl.iũcto tex.in.c. accedentibus.in vi.iniũgẽdo publicas indulgẽtias ɔcedẽdo ẽt indulgẽtiarũ lr̃as ⁊c.extra de exces.pla.

7 † Nec alij sacerdotes pñt indulgẽtias ɔcedere, qꝛ lꝫ ipsi hẽant ẽt claues, tñ ꝫm Bonauẽ.vbi.s̃.pxime.clauis nõ est tota rõ virtutis faciẽdi indulgẽtias, sꝫ ẽ p̃tas clauis cũ iurisdictiõe ⁊ auctoritate dispẽsandi thesaurũ eccl̃ie,q̃ facultas solũ ɔpetit prelatis de qbus.s̃.dixi, nõ aũt alijs inferioribus sacerdotibus,nisi concedatur eis ab habente auctoritatẽ.

8 ¶ † Et intellige qḋ epi ⁊ alij si̇les excepto Papa, q oia põt pñt indulgẽtias ɔcedere dũmõ in dedicatiõe ecclesiarũ nõ excedant annũ,⁊ in anniuersario dedicatiõis nõ excedãt.xl.dies. limitata eni est eorũ p̃tas a papa ⁊ a iure, ne claues eccl̃ie p imoderatas remissiões ɔ̃tẽnanẗ,⁊ ne satisfactio pnialis eneruet̃.ita dicit tex. in.d.c.cũ ex eo.de pe.⁊ remis. sꝫ papa põt ꝗ̃tascũqꝫ ⁊ qualscũqꝫ idulgẽtias ɔcedere,⁊ ẽt plenarias p q̃s tota pena remittaẗ.adeo ꝙ q eas lucraẗ si tũc decederet stati ad celũ euolaret put dñt Ric.⁊ Bo.⁊ dñi canoniste in locis.s̃.alleg.⁊.j̃.latius dicemus i locis suis.⁊ marie dũ ponã an idulgẽtie psint exñtibus i purga. ¶ Ultimo iõ dixi in diffõne p̃dicta pene q̃ p pctis debeẗ ⁊c. qꝛ

9 † qḋlꝫ pctm̃ mortale reqrit pniam septẽ ann.nisi dignitas psone vel criminis enormitas aliud inducat.text.ẽ in.c.hoc ipꝫ.xxxiij. q.ij.⁊ in.§.hoc aũt.eadẽ cã ⁊ qõne.⁊ voluit glo.in.c.si pr̃.xxx.q. iiij.imo sepenumero pctm̃ est cã breuioris vite in hõ mũdo.tex.est in.c.ea vindicta.xxiij.q.iiij.⁊ in.c.epi.xj.q.iij.⁊ gl. in.c.ij.xij.q.j. Et iõ introducta est medicina indulgẽtiarum p remissione pene debite pro peccatis.

10 ¶ Est bñ verũ † qḋ aliq voluerũt indulgẽtias tm̃mõ valere quo ad forũ ecclesie,sꝫ nõ quo ad forũ dei,⁊ p ɔ̃ns qḋ nõ possit p eas remitti pena taxata ab ipso deo,sꝫ soluꝫ pena taxata a iure vel a iudice.sed hec opi.tanꝗ̃ erronea reprobaẗ p Richar.⁊ Bo.di. xx.quarti,dicẽtes qḋ relaxatio satisfactiõis q̃ fit p indulgentias vꝫ ẽt in foro dei. ⁊ hoc põt facere ecclesia ⁊ plati eius ex diuina auctoritate ⁊ licẽtia ɔcessa ex eo qḋ dictũ fuit Petro,qḋcũqꝫ ligaueris sup terrã ⁊c. vt Matthei.xvj.c. ⁊ in.c.manet.⁊ in.c.qḋcunqꝫ.xxiij.q.j.de quo ẽt.j̃.dicemus in processu.

Scda qḋ principalis est videre q̃ fuit cã pxima ⁊ principalis ɔcedẽdi indulgẽtias. in quo breuiter dicas ꝙ fuit fauor eccl̃ie vel aliorũ locorũ piorũ, vt magis honoretur deus in sanctis suis,⁊ sancti in ɔ̃structiõe ⁊ in visitatione Basilicarũ,⁊ sic in cõmemoratiõe virtutũ ⁊ meritorũ suorũ. Uñ sicut qñ expendiẗ thesaurus tpalis pp gloriã principis,sicut fecit rex Assuerus vt legiẗ Hester.j.c.est honor ⁊ gl̃ia illius principis,sic ẽt honor ⁊ gl̃ia est illius eterni principis qñ aperiẗ thesaurus ecclesie a prelatis. Nã honor ⁊ laus Dei supremi est vt mõ dixi in sanctis suis.⁊ hec rõ apte colligiẗ ex tex.in extrauagan.bonifacij,que incipit. Antiquorũ ⁊c. vbi loquiẗ de Basilica apostoli. ¶ Nec dicaẗ mihi amice,locus ipse inaiatus non est capax aliqmõ indulgẽtiarũ,sꝫ sunt ipse psone aiate.qꝛ ad hoc rñdeo ꝙ lꝫ psone aiate ɔ̃sequanẗ indulgẽtiã, tñ locus oino est ille q est capax cãe pxime,pp quã cõcediẗ indulgẽtia.s. illius eleemosine ⁊ honoris exhibiti,q honor p̃staẗ loco ⁊ sanctis eius.sicut dicimus in si̇li qñ legatũ relinquiẗ ciuitati lꝫ cedat hoibus ciuitatis,tñ oino dr̃ relictũ ad honorẽ ciuitatis.l.ciuitatibus.ff.de lega.j.

11 ¶ Ad ɔ̃firmationẽ p̃dictorũ accedat † qꝛ legatũ relictũ p fabrica ecclesie vel picture,dr̃ ad ppetuũ cultũ diuinũ.tex.est in.l.qs ad declinandã.C.de epis.⁊ cle. Et lꝫ nõ dicaẗ, tẽdit ad salutẽ aie .§.si qs aũt.el.v.⁊ ibi Ang.in auc.de sanct.epis.gl.in.l.j.C.cõia de leg.⁊ Bal.in.c.j.in.vij.col.in ti.q feu.da.pos.⁊ in auc.similiter .C.ad.l.fal.⁊ Ang.in sua.q.inci.i refulgẽti palatio ⁊c. vbi dixit ꝙ legatũ factũ eccl̃ie vel imagini loci debeẗ dño loci. plus dico qḋ adeo attẽdiẗ tacite psona aiata in talibus,ꝙ si legatũ ẽ factũ eccl̃ie,eccl̃ia destruaẗ,debeẗ pape ꝫm Bal.in.l. post mortẽ.C.de

12 fideic.vbi dicit ꝙ nõ põt fieri caducũ. † Sil̃r legatũ factũ altari in tali eccl̃ia puta altari regũ in capella nr̃a de Bologninis posita in tẽplo diui Petr. vbi est sepulchrũ maiorũ ⁊ ascẽdẽtiũ nostrorũ vꝫ ⁊ tꝫ,⁊ tñ debeẗ capellano ꝫm Bal.in auc.ingressi.i.xj. col.C.de sac.san.ec. Plus dico qḋ legatũ relictũ ecclesie nõdũ ɔ̃structe vꝫ ⁊ tꝫ ꝫ bar.in.l.fi.de ope.publicis.⁊ bar.in.l.seruus. ff.de ali.⁊ cib.leg. ⁊ sic honor ecclesie est in ɔ̃sideratiõe ⁊ principaliter,lꝫ cõmodum sit personarũ in consequentiã ⁊ secundario.

Preterea

13 **Preterea** hoc et probat, q† si aliquis delinquit et fugit ad ecclesiã est tutus et securus in ea.l.j. p totũ.C.de his q ad eccle. ꝯfugi.et.c.j.et p totũ extra de immu. eccle.et sic imunitas et ꝑuilegiũ est loci, lз locus nõ delinquat, nec locus possit suspẽdi vel decapitari. Nã principalr ob honorẽ et reuerẽtiã ecclesie et illius loci imunitas ꝯcessa est. ita voluit Lud. ro.i suo ꝯsi.in ordine meo.cccxxxiiij.icip. Aduertẽdũ qꝛ dico ꝛc. Ita in ꝓposito nr̃o dõm est in indulgẽtijs vt imediate itelligant ꝯcesse ad honorẽ loci et pio loco. ¶ Ad idẽ facit tex.in.c.cũ capella.et in.c.qm̃.extra de priuile.et i.c.penul.extra de v.sig.† vbi
14 si ꝯcedit clericis talis ecclesie, puta pfati diui Petronij pfectoris inclite ciuitatis Bononie, vt nõ possint excõicari, talis ꝯcessio dr̃ eẽ facta ad honorẽ eccl̃ie lз eccl̃ia nõ possit excõicari, et sic nõ sit capax illius excõicationis, et sic ꝯsideraᷓ honor ecclesie et
15 loci principaliter. ¶ † Preterea videmus et in simili in principibus secularib⁹ q̃tidie ꝯcedẽtibus imunitates veniẽtibus ad habitãdũ in aliq loco ab oibus datijs, gabellis, collectis, gũaminibus, et angarijs. Nã lз locus ille nõ sit capax eoꝝ oneꝝ et solutionũ tanq̃ inanimatus tñ imunitas et priuilegiũ est oino illius loci.tex.est multũ notãdus in.l.j.ff.de cẽsi.et ita nũc dicamus in ꝓposito nr̃o causas ꝓximas ꝯcessiõis idulgẽtie fore principaliter ob honorẽ ecclesiaꝝ seu Basilicaꝝ et sanctoꝝ qbus ecclesie dicate sunt, et in laudẽ et ad honorẽ Dei, cuius honor laus et gloria ẽ in sanctis suis et ita in spẽ in terminis reperio voluisse Bonauẽ. di.xx.et Old.in suo ꝯsi.lxxxiij.in.iiij.et.v.col.incip.q̃rit si platus
16 ꝯcedit lr̃as ꝛc. vbi dixit† qd iõ diximus ꝙ factũ mea cã est meũ ergo cũ cã ecclesie ꝯcedaᷓ indulgẽtia vr̃ eẽ sua.l.ptor.in prin.ff. de edẽ.imo et q̃ ad dñiũ vr̃ eẽ ecclesie, qꝛ charta sup q̃ scripta est indulgentia est ipsius, et litere cedũt charte.l.qua rõne.§.liter.ff. de acq.re.do.et in.§.litere.insti.de reꝝ diui.vel si charta nõ erat ab initio ecclesie ex post facta est cũ soluerit notario ꝑut fit cõiter.l.fi.C.ad exhibẽ.l.dissolute.C.de ꝯdi.cã data.et.l.fin.C.ð solu. Et pro ea cõpetũt actiones q̃ danᷓ dñis sicut ad exhibẽdũ.l. in rem.§.j.ff.de rei ven.l.iij.§.interdũ.ff.ad exhibenduз.ergo.ꝛc.
17 ¶ † Nec ob.si diceretur ergo si pdicta rõ seu cã vera est† spũalia ꝯcedunᷓ ꝑ tpalibus.et sic remissio pene fit pro pecunia et alijs eleemosinis q̃ tex.in.c.j.et p totũ.extra de simonia.et.j.q.j.p totũ qꝛ rñdeo qd veꝝ est ꝙ danᷓ, lз p accñs.nec danᷓ vt in illis tẽporalibus sistaᷓ, lз principaliter ob vtilitatẽ spiritualẽ ꝯsequentẽ, et nõ nisi inq̃tũ ordinanᷓ ad spũalia. Nã platus q dat indulgẽtiã nõ dat eam pro eleemosina exteriori, sed principaliter cõsiderat fructum qui procedit ex radice bone voluntatis. ita declarãt Richar.et Bonauen.vbi.s̃.proxime. Ludo. Bolog. V. J. doctor.
18 **Tertia** principalis questio est cognoscere reuerẽdissime presul Racanatẽsis † quotuplex sit indulgẽtia. In quo breuiter dico ꝙ est duplex principaliter, vз spãlis, et gñalis. Prima est que daᷓ a presbytero cui ꝯcessum est ꝫm varios modos ꝓuidere peccatoribus, et hec est de foro penitẽtie.c.ois vtriusq sexus.de peni.et remis.cũ mã sua.et not. Host.in sum.c. ti.et Richar.di.xviij.q̃rti.et pbaᷓ in.c.sicut dignũ.ex̃ de homi.et in.c.significauit.et in.c.is qui.de peni.et remis.et in.c.transmisse. extra ð eo qui cogno.ꝯsangui.vxo.sue.et in.c.absit.xj.q.iij.et in. c.tpe.xxvj.q.vij.et in.c.mẽsurã.ð peni.dist.j.et in.c.ð penitẽtib⁹. de consecra.dist.iij. ¶ Alia vero ẽ indulgẽtia gñalis et hec nõ ẽ ð foro pnie, lз est ð lege iurisditiõis, vt est tex.in.d.c.accedẽtib⁹. de exces.prela.in ver.epalis dignitatis et iurisdi.ꝛc.et voluit etiã Old.i.d.ꝯsi.lxxxiij.i pe.col.in v.nõ obstat dũ dr̃ qd idulgẽtie ꝛc. Et voluit Rich.et Bonauẽ.di.xx.quarti.et.s̃.latius dixi de h̃.
19 **Quarto** principaliter videnduз est religiosissime dñe Racanaten.de ꝑsonis † que pñt ꝯcedere indulgentias. In quo dico ꝙ vltra Papã, qui absq dubio pt cõcedere et particulares et generales et plenarias indulgẽtias et ꝑ totũ orbẽ.p tex.in.d.c.deus.de peni.dist.j. Nã ipe pmus est cui cõmissa est dispẽsatio thesauri ecclesie, et cui data ẽ plenitudo ptãtis ab ipso Christo, vt in.d.c.cũ ex eo.de peni.et remis.et sui soli nõ est limitata ptãs respectu ꝑsonaꝝ vel locoꝝ vel q̃titatis indulgẽtie, lз secus sit in alijs prelatis. vt in.d.c.cũ ex eo.et in.c.nostro.in tex.et in.gl.eo.ti.et voluit Richar.et Bonauẽ.dist.xxiiij. et.s̃.etiã diximus in diffinitione tradita, et ideo non repeto hic.
20 ¶ † Postea et Archiepiscopus in epatibus suoꝝ suffraganeorũ, et et epũs in suo epatu, et legatus in sua ꝓuincia tm̃, sed alij inferiores nõ pñt ꝯcedere idulgẽtias nisi habeãt facultatẽ ex spãli ꝑuilegio.tex.est in.d.c.cũ ex eo.cũ gl.sua.et ibi p do. Abb.maxime in vlt.col.et et est tex.in.d.c.nostro.eo.ti.et in.c.accedẽtibus. de exces.prela.vbi etiã p do. Abb.et voluit Rich.et Bonauen. vbi.s̃.ꝓxime.et Jo.ð imo.i.cle.j.i.xj.et peñ.col.ex̃ ð ꝑuile.et Jo. de imo.i cle.ij.in.iij.col.de peni.et remis.et Oldra.in ꝯsi.lxxxiij.incip.q̃rit si prelatus. ¶ Circa eius articuli clariorẽ expeditio
21 nẽ sciẽdũ e magis pticulariter loquẽdo† qd eps electus, ꝯfirmatus, et consecratus sine dubio habet potestatẽ concedendi indulgentias, dummodo non excedat annum pro dedicatione Basilice, nec quadraginta dies pro anniuersario dedicationis d.c. cum ex eo. Et hoc firmant omnes scribentes in locis preallega.
22 **Pro** quibus possint adduci aliqua recitatiõe digna. † Et primo qꝛ eps dr̃ sanctissimus Christi legatus.tex.est in cle.si quis suadẽte.de penis.et voluit Specu.in ti.de lega.§.j. ver.lxxxix.et facit tex.in.c.mulierẽ.xxx.q.v. ¶ Scdo ad idẽ facit tex.in.c.ij.de offi.deleg.lib.vj.vbi epi sunt preceteris honorãdi pp eoꝝ dignitatẽ pontificalẽ. ¶ Tertio papa appellat eos fratres.tex.est in.c.quã graui.ð cri.fal. Preterea ad idẽ facit tex. in.c.in nouo.xxj.dist.vbi epi successerũt loco apostoloꝝ.et facit c.fundamenta.de elec.lib.vj. ¶ Ad idẽ facit tex.in.c.ante oia. xliij.dist.cũ gl.que dixit qd primus locus est papatus. secundus vero est episcopatus.et facit et tex.in cle.plerisq.de electio.vbi eps appellaᷓ serenissimus. Ex quo tex.infert ibi.d. Cardinalis qd nihil est clarius et beatius epo, ergo nõ dз esse admiratiõe di
23 gnũ si põt indulgentias ꝯcedere. Cõfirmanᷓ pdicta† qꝛ epatus est dignitas dignitatũ.c.venerabilis.extra de prebẽ.et voluit gl. in.c.ij eo.ti.lib.vj.et do. Floria.in cle.j.de renun.vbi dixit qd in mã restringibili appellatione dignitatis nõ venit epatus, qꝛ nõ est dignitas, sed dignitas dignitatuз, et sic.s̃.dignitates. Et ideo multũ eleganter dicebat Bal.in.l.quoties.C.vbi senatores vel clarissimi.p illũ tex.qd eps accusatus nõ dз stare, sed dз sedere simul cũ iudice coram quo accusaᷓ.et hoc pp excellentiã dignitatis epalis.ergo nõ est mirãdũ si eps hз facultatẽ ꝯcedẽdi idulgẽtias ꝫm et ꝑut.s̃.dixi. Et ita ꝯcludendũ puto in hoc articulo. ¶ Pro cuius cõplemẽto vltimo loco alleg.etiã gl.in.c.tpa ple
24 nitudinis.xxvj.q.vij.et gl.in.c.latorẽ.xxxiij.q.ij.q̃ voluit† ꝙ eps est tãte preeminẽtie et auctoritatis ꝙ ex cã põt minuere pniam iniunctã ab ipso Papa.et plus dixit Bal.in.l.oẽs populi.ff.ð iusti.et in.qd eps ex cã põt facere ꝯstitutiões q̃ canones pape, q̃ oia pro certo sunt maioris potestatis et auctoritatis q̃ cõcedere indulgentiam centum vel.xl.dierum.que omnia tene menti.
25 **Sed** dubiuз iuxta predicta occurrit.† quid in epo electo et ꝯfirmato, sed nondũ ꝯsecrato, an possit ꝯcedeᷓ indulgentias. Et in hoc arti.j. Host.in.d.c.accedẽtibus.de exces.pla. tenet ꝙ non põt etiã si esset sacerdos, qd est plus. subdens ꝙ bñ faciet talis eps se abstinere ab h̃, si nõ est sacerdos.et ita resider. ¶ Sed Jo.and. Cõbononien.ibidem tenet eum posse si est sacerdos, aliter aũt non ꝫm eum, qꝛ potastas clauiuз reseruata est solis sacerdotibus, vt no.in.d.c.ex eo.§.ad hec.ð peni.et remis. ¶ Et do. Abb.in.d.c.accedẽtibus.in v.inducit iste tex.ꝛc.refe
26 rens Jo.cal.et scm̃ Tho.iiij.sentẽ.di.xxiij.arti.ij.tenẽtes† qd et si nõ sit sacerdos põt indulgẽtias ꝯcedere, cõprobat eoꝝ sniam p plura et maxime qꝛ ꝯcessio indulgẽtie pcessit ex iurisdi.epali et nõ ex ordine.qd pз, qꝛ põt acquiri etiã per inferiorez epo, vt.d. c.accedẽtibus.sed ea que sunt ordinis nõ possunt acquiri nisi p hñtes illũ ordinẽ, vt in.c.aqua.extra de cõsecra.eccle.vel alta.s̃ ergo eps electus et confirmatus licet non sit consecratus in epm vel sacerdotez habet iurisdictionẽ, vt est tex.in.c.trãsmissa.extra de elec.ergo potest concedere indulgentias. et ita residet domi. Abb.vbi supra proxime dicens hanc opi.fore veriorem.
¶ In quarto articulo adde tu etiã vltra pdicta qd Jo.ð imo.in d.cle.j.in.xj.col.i v.an aũt electus ꝛc.format qõnẽ hãc i terminis, et vr̃ ꝯprobare hãc vlti.opi.s̃.relatã.qꝛ ꝫm eũ lз nõ sit sacerdos, hec ratio parũ vз. Nã posset esse qd electus esset pŕbyter. Tñ Jo.de imo.in hoc tãdẽ se remittit ad no.in.d.c.accedẽtibus de quo et lз ipse nõ dicat posuit.d. Do.de.s. Geni.i.c.j.in pe.q. extra de peni.et remis.lib.vj.et do.Flo.in.d.c.qd ãt.i si.e.tit.i antiqs.et do.Flo.i.d.c.ð accedẽtibus.de exces.pla.et Jo.ð imo.i. d.cle.de peni.et remis.in v.ex pdictis pз ꝛc.vbi vlti.loco vr̃ facere quandã ꝯsonantiã et ꝯcordiã inter has opi.qd aut loquimur in indulgentijs generalibus et publicis, et tunc electus confirmatus si non est sacerdos non potest eas cõcedere, et hoc modo intelligatur opi. Hostien.et aliorum sequacium.
¶ Aut loquimur in priuatis indulgẽtijs et i foro pnie, et tũc pt. Nã et qlibet sacerdos pt eas ꝯcedere sibi ltie ꝯfitentibus.et ita pcedat opi.alioꝝ.et ita refert Jo.de imo.vbi.s̃.proxime tenere Host.in sum.de peni.et remis.i.§.qs possit ꝛc.et Arch.i.c.fi.eo. ti.lib.vj.cũ quibus residet Jo.de imo.in.d.cle.j.et Jo.de imo.i. d.cle.ij.lз de.d.Do.et do.Floria.mẽtionẽ nõ faciat i lo.prealle. qui multum notabiliter in hoc quotidiano articulo locuti sunt.

27 ¶ In quo etiã adde vnũ verbum † qđ ꝯsuetudo gñalis obseruat, qđ eps ꝯfirmatus lꝫ nõ sit ꝯsecratus in epm vel sacerdotes pót ꝯcedere indulgentias. q̃ ꝯsuetudo est optia legũ ⁊ canonũ interpres. l. de qbus. ff. de legi. l. j. ⁊ per totũ. C. q̃ sit longa ꝯsue. ⁊ in. c. ꝯsuetudo. ⁊ i. c. nos ãt. j. di. ⁊ hãc ꝯsuetudinẽ in terris nr̃is amplectiť Guil. i cle. si dñm. extra ď reliq. ⁊ vene. scõ. cũ q̃ i h̃ ꝑ nũc ptraseo. Et idem voluit do. Nic. guiditionus eps Nicotoreñ. in ope suo de indulgentijs. lꝫ de pdictis mentionẽ nõ faciat.

28 ¶ † De archiepo aũt ⁊ delegato aplico clarũ est qđ pñt ꝯcedere indulgẽtias publicas ⁊ gñales. s. archieps in epatibus suorũ suffraganeoꝝ tm̃, ⁊ legatus i sua ꝑuincia tm̃, ⁊ ꝑ dedicatiõe Basilice nõ pñt ꝯcedere eas vltra annũ, nec ꝑ anniuersario dedicatiõis vltra. xl. dies. tex. est i. c. nr̃o. ⁊ ibi gl. in. d. c. cũ ex eo. de peni. ⁊ remis. ⁊ in. c. accedẽtibus. de exces. prela. ⁊ in. c. roma. ⁊ in. c. si de peni. ⁊ remis. lib. vj. ⁊ in. d. cle. ij. eo. tit. ⁊ ibi hoc in terminis firmat do. Lap. ⁊ Jo. de imo. i x̃. ex pdictis pꝫ ⁊c. lꝫ in spẽ ď legato apľco ꝓbatur ẽt i. c. nemini. de offi. leg. ⁊ voluit ẽt Jo. de imo. in. d. cle. j. in. xj. col. in x̃. iuxta hoc qrit hic Stephanus ⁊c.

29 in vlti. col. in ver. sigs aũt habeat ptãtẽ ⁊c. † vbi ẽt subdit ꝙ papa absqꝫ dubio pót oẽs indulgẽtias ꝯcedere, qr ipse est primus q̃ hꝫ claues thesauri ecclesie tã meritoꝝ Christi q̃ alioꝝ martyrũ ⁊ sctõꝝ ꝓphetaꝝ ⁊c. De archiepo ãt ⁊ legato vltra pdicta repio qđ opi. dñoꝝ canonistaꝝ. s̃. relatã ꝯfirmauit Rich. ⁊ Bonauen. di. xx. q̃rti. vbi dicũt secus eẽ in alijs sacerdotibꝰ. q̃ lꝫ habeãt claues, vt in. c. oĩs vtriusqꝫ sexus. de peni. ⁊ remis. tñ nõ pñt cõcedere indulgẽtias, qr rõ clauiũ nõ ẽ sola pp quã ꝯcedi pñt indulgẽtie, lꝫ est ptãs clauiũ vna cũ iurisdictiõe ⁊ auctoritate dispẽsãdi thesauꝝ eccľie, q̃ ptãs ordiarie cõpetit solis epis ⁊ alijs siľibus lꝫ si sacerdotibꝰ iferioriqꝫ nisi eis a supioribꝰ spẽalr ꝯcedať.

Quid aũt de reuerẽdissimis dñis meis, dñis cardinalibus, ⁊ nũc me ꝯuerto ad reuerẽdissimã. d. v. reue

30 rendissime psul. † ⁊ dico absqꝫ dubio qđ pñt in suo titu. oibus ecclesijs titulo suo subiectis ꝯcedeř indulgẽtias, qr in eis hñt oĩmodã iurisdi. epalẽ, ⁊ ptãtẽ excõicãdi. casus est multũ notãdus in. c. his q. extra de maio. ⁊ obe. ⁊ ita p illũ tex. firmãt oẽs scribẽtes ibidẽ, ⁊ maxime do. Abb. ⁊ idẽ voluit Jo. mona. in. c. vnico. eo. ti. li. vj. vbi refert papa de facto ita sibi respõdisse. Et idẽ voluit. d. eps. Nicotoreñ. d. Nico. guiditionus in ope suo de indulgentijs. Pro q̃ ꝯclone firmãda adduco vltra alios aliq̃ cõmemoratiõe digna, ⁊ ad honorẽ tãte excelse dignitatis satis faciẽ

31 tia. † Et primo qr in veteri testõ sacerdotes leuitici fuerũt supreme ptãtis ⁊ auctoritatis, ⁊ erãt ꝯsiliarij, adeo ꝙ vbi aliqđ ambiguũ ⁊ difficile occurrebat, hẽbãt recursus ad eos. ita legiť deuť. j. c. ⁊ facit tex. in. c. ecclia. xvj. q. j. vbi Roboã filius Salomonis ió pdidit regnũ, qr noluit audire psbyteros suos. ⁊ idẽ ꝓbať in c. dñiqꝫ. vij. q. j. ⁊ origiať. iij. Regũ. xij. c. lꝫ hmõi sacerdotes ꝯsiliarij sunt hodie reuerẽdissimi dñi Cardinales q ꝓprie appellãtur ꝯsiliarij Pape ab ipsomet papa. tex. est. in. c. eccľiasticis. xij. q. ij. in. c. in parochia. xvj. q. j. ⁊ in. c. ꝯueniẽtibus. j. q. vij. ergo nõ est mirãdũ si pñt ꝯcedere indulgẽtias, cũ sint loco illoꝝ. Pro q̃ ẽt facit tex. in. c. fundamẽta. §. decet. ď elec. li. vj. vbi papa appellat eos fr̃es suos, q̃ sibi i executiõe sacerdotalis officij coadiutores existũt. ¶ Accedat qđ hř. j. Reg. ij. c. in x̃bo, dñi sť cardies ⁊ posuit sup eos orbẽ ⁊c. q̃ x̃ba intelligunť ad lr̃am ⁊ in spẽ fm Host. in. c. ij. ď cleri. nõ resi. in reuerẽdissimis dñis Cardin. s̃ ⁊c.

32 ¶ † Preterea h̃ ꝓbať, qr reuerẽdissimi dñi Cardinales dñř eẽ pars papatus. tex. est in. c. felicis. de penis. lib. vj. ⁊ not. in. c. j. de of. leg. eo. li. ⁊ voluit Host. in. c. antiqua. de priuileg. ⁊ Jo. mo. i c. j. de scismati. li. vj. ⁊ Archi. ⁊ Jo. and. in. d. c. felicis. ⁊ cũ pars sit ꝓportionabiliter eiusdẽ iuris cũ ipso toto. l. q̃ de tota. ff. ď rei ven. l. an pars. ff. pro derelicto. Ergo sicut ipm totũ. i. papa pót ꝯcedere indulgẽtias, ita pars pape. i. cardinales debẽt ꝓportionabiliter posse, lꝫ nõ ita abũde possint dispẽsare pdictũ ecclesie

33 thesauꝝ, vt. s̃. dixi. ¶ Cõfirmať pdicta ꝯclusio † qr ipsi Cardinales obtinẽt locũ Aploꝝ, siue velimus eos ꝯsiderare tpe quo astiterũt Christo ante eius possessionẽ, siue post q̃n astiterũt Petro tanqꝫ primo pastori. Nã hodie assistũt pape tanqꝫ vero vicario Christi ⁊ Petri successori, ⁊ per ꝯñs quomõcunqꝫ representãt Apostolos, ⁊ ideo immensa est eoꝝ ptãs ⁊ auctoritas. ¶ Vltimo ad idẽ allego tex. multũ not. in ꝓposito in. c. per venerabilẽ §. rõnibus. extra q filij sint legi. vbi tex. cõmemorat sacerdotes Leuitici gñis. ⁊ subdit qđ id qđ decretũ fuit in lege antiqua, intelligiť hodie in nouo testõ. ⁊ sic ille tex. ondit maximã auctoritatẽ reuerẽdissimoꝝ dñoꝝ do. Cardinaliũ. Et pbat id qđ. s̃. dixi qđ sunt loco sacerdotũ Leuitici gñis. De qbus reuerẽdissimis d. Cardinalibus ẽt dicebat Host. ⁊ Jo. and. ⁊ cõiter dñi Cano

34 in. c. dilectus. el. j. extra de pbẽ. † ꝙ tãta ẽ eoꝝ auctoritas, qđ cardinalatus hodie ẽ sũmus ⁊ pmꝰ g̃dus post papatũ. ⁊ idẽ voluit d. Car. in cle. ne romani. ď elec. s̃ nulli dꝫ eẽ dubiũ q̃n possint cõcedere indulgẽtias scdm ⁊ prout. s̃. dixi, ⁊ etiã infra dicam.

Multa ⁊ infinita alia in mediũ afferre possem ꝑ ostẽdẽda imensa baylia ⁊ auctoritate predicti sacri ordinis, ⁊ in toto orbe venerãdi, lꝫ qr hec nõ est principalis intẽtio nr̃a, ⁊ ẽt qr alꝭ de hoc dixi in libello meo intitulato de prestãtia cardinaliũ, idcirco his breuibus ꝑ nũc ꝯtẽtus ero, ꝯcludẽs ad rẽ nr̃am indulgẽtias posse ꝯcedi p reuerẽdissimos dños Cardi. in ti. suo, ⁊ in ecclesijs titu. suo subiectis ob eãdẽ maximã ptãtẽ ⁊ auctoritatẽ. ¶ Quãtã aũt indulgentiã ꝯcedere possint inferius dicemus in loco suo. maxime in §. successiue querẽdũ est ⁊c.

35 ¶ Quinto de alio dubitari ꝯtingit † vtrũ epi possint ꝯcedere indulgentias in dioceli aliena. In quo dõm est ꝙ sic, nã ea que expediunť sine cause cognitione, ⁊ que sunt volũtarie iurisdictiõis put hec est ꝯcessio q̃ fit in volẽtes ⁊ nõ inuitos, possunt exerceri omni tpe ⁊ oi loco. l. ij. ⁊. l. si. ff. ď of. pcõs. l. emãcipati. ff. ď adop. ⁊ no. gl. in. §. nulla. in auc. de defen. ciui. ⁊ gl. in. c. nouit. extra de off. leg. ⁊ scribẽtes oẽs in. l. fi. ⁊ ibi alias legẽdo dixi. ff. de iurisd. om. iu. vbi Cy. ⁊ Bal. inter alia dicũt ꝙ iudex pót extra territoriũ suũ delegare causas, cognoscendam tamen in territorio suo. ¶ Tñ intellige pdicta sane ꝙ indulgẽtia pt ꝯcedi in dioceli aliena, quo ad hoc vt ꝓsit tm̃mõ subditis epi ꝯcedẽtis, alijs aũt nõ subditis nõ ꝓdest nisi iteruenĩat licẽtia ꝓprij epi, vel ꝓprij sacerdotis illoꝝ fꝫ Host. ⁊ Guil. i sum. ď peni. ⁊ remis. ⁊ voluit Old. in suo ꝯsil. lxxiij. incip. q̃rit si platus ⁊c. vbi limitat etiã nisi esset ꝯcessa indulgentia pro opere fiẽdo extra dioecesim ꝯcedẽtis, qr tunc nõ prodest etiã subdito nisi vt ibi per eũ optime examinãtẽ istũ passuꝫ. ⁊ dicam. j. in. §. iuxta precedentẽ questionẽ ⁊c. ⁊ in. §. questio alia in ordine ⁊c. ⁊ in. §. proxima se offert qđ ⁊c. fm que intellige ea q̃ modo dixi. ¶ Preterea ꝑ ꝯfirmatiõe predictorũ adduco notabilẽ theoricam Bal. in. d. l. ij. de offi. procõsul. vbi

36 dixit qđ † episcopus pót extra territorium suum confirmare presentatuꝫ per patronos tanqꝫ actum voluntarie iurisdictionis. ¶ Accedat tex. no. in. c. excõicatis. vbi p do. Abb. de offi. leg.

37 ⁊ p Inno. in. c. nouit. eo. tit. † vbi hř ꝙ eps pót absoluere extra territoriũ excõicatuꝫ cũ hoc sit volũtarie iurisdictionis, ergo dꝫ

38 posse ẽt indulgẽtias ꝯcedere. † Preterea iudex pót dare Iniam tutori administrandi bona existentia extra territoriũ fm Bart. in. l. legitimos. in prin. ff. de legi. tuto. ergo idem dꝫ posse eps extra territorium de indulgentijs fm ⁊ prout supra dixi.

39 Ex predictis ẽt infero vnũ † archieps pót ꝯcedere indulgẽtias p totã ꝑuinciã suaꝫ ⁊ in oibus epatibus suoꝝ suffraganeoꝝ. tex. ẽ in. d. c. nostro. de peni. ⁊ remis. lꝫ alias nõ possint exercere suã iurisdictionẽ i subditos suoꝝ suffraganeorũ nisi in casibus spãliter sibi a iure concessis, vel ex ꝯsuetudine permissis, vt est tex. in. c. romana. eo. tit. lib. vj. que oia tene mẽti.

40 ¶ Subsequenter dubitari contingit † an sede vacante per mortẽ epi possit capitulũ ꝯcedere indulgentias. in quo dic ꝙ sic. gl. ẽ multũ no. in. c. his que. extra de maio. ⁊ obe. que voluit qđ sede vacãte capitulũ succedat in his q̃ sunt iurisdictionis ⁊ ordinis, quã gl. sequiť ibi do. Abb. ⁊ idẽ voluit do. eps Nicotoreñ. do. Nico. guiditionus de Luca in suo ope de indulgẽtijs. ¶ Plus ẽt dico ꝙ mortuo epo naturaliter vel tm̃ ciuiliter, capitulũ succedit in iurisdictione oium tẽporaliũ, ⁊ spũaliuꝫ. tex. est in. c. pen. ⁊ in. c. fi. extra de sup. negli. pla. lib. vj. ⁊ voluit ẽt do. Abb. in. c. cum olim. extra de maio. ⁊ obe. ergo dꝫ posse ꝯcedere indulgentias que sunt iurisdictionis spũalis. ¶ Ad idẽ facit tex. in. c. ij. §. epo. de tempo. ord. lib. vj. vbi est bonus tex. ꝑ verificãda doctrina dictarũ gl. quẽ tex. magni facit ad h̃ do. Abb. in. d. c. his que. de maio. ⁊ obe. ¶ Facit ẽt qr exceptio firmat regulã in casibus nõ exceptis. l. nã qđ liquide. in. fi. ff. de penu. lega. lꝫ ita ẽ ꝙ vacãte sede capitulũ nõ succedit in iurisdictiõe epali in tribus casibus enumeratis per gl. in. d. c. cũ olim. de maio. ⁊ obe. inter quos nõ ꝯtinetur ꝯcessio indulgentiarũ, ergo illoꝝ casuuꝫ exceptio firmat regulã fore in ꝯriũ in alijs casibus nõ exceptis. ⁊ illa gl. multum magistralis est in verbo. presente capi. ⁊c. ¶ Confirmatur predicta conclusio per doctrinaꝫ Hosti. ⁊ do. Abb. in. d. c. his que. ⁊ Inno. in. c. cũ dilectus. in prin. de ꝯsuetu. ⁊ Inno. in. c. ad abolendã. de hereti. ⁊ Lau. ⁊ Jo. de lig. Cõbonosi. i cle. ne in agro. extra de statu. mona. vbi concludunt ꝙ potestas cõpetens prelato rõne plature, eo mortuo trãsit in capitulũ, nisi essent talia que nõ possent explicari sede vacante, vt est alienatio bonorum ⁊ similia, sed concessio indulgentiarum non est de his vt de se patet ⁊ infra etiam dicemus, ergo ⁊c.

¶ Sed

¶ Sȝ quid plura reperio in terminis decisionē reuerēdoꝝ dño rum meoꝝ de Rota in ordine meo.ccci. vbi expresse cócludunt
41 †qḋ capitulū sede vacante pót indulgentias ꝯcedere, cū hoc ſꝫ eos sit iurisdictionis ꝛ non ordinis. ¶ Nec obstat scḋm eosdeȝ qḋ iste actus sit voluntarius ꝛ nō necessarius, qꝛ cū capitulū suc cedat sede vacāte in iurisd. nec iura distinguāt inter ꝯtentiosam ꝛ volūtariā iurisdictionē, intelligunꝰ in vtraqȝ. l. pretio. ff. de pu bli. l. ij. §. ꝛ gñaliter. ff. de leg. prestā. ꝛ. c. auditis. extra de pscrip. cū si. ꝛ ita residēt pfati dñi de Rota quoꝝ auctoritas maxia est. ¶ Attamē cogitabā qḋ in ꝯriū poterat insurgi arguendo sic formaliter. capl'm nō succedit in iurisdi. epi, nisi in casibus a iure spāliter expressis. ita not. in. c. illa. extra ne sede vacan. ꝛ voluit Hoff. ꝛ Vincē. in. d. c. cū olim. de maio. ꝛ obe. ꝙ cū ꝯcessio indul gentiaꝝ nō reperiaꝰ inter casus a iure exp̄ssos, remanet extra il los. l. si seruuȝ. §. nō dixi pretor. nec nos dicamus. ff. de acq. here.

Preterea ꝛ secundo loco ad idem adduco, qꝛ sunt ali qua que capitulū pót sede vacante certe ꝛ indubitate expedire, ꝛ aliqua sunt que certe ꝛ indubitate expedi re nō potest, ꝛ aliqua sunt que dubium est an possit expedire vel nō. Inter que dubia ponitur indulgentiaꝝ ꝯcessio. ita in termi nis voluit Jo. and. in. c. vnico. extra de maio. ꝛ obe. lib. vj. in no uella. sed in dubijs presumēdū est potius cótra capitulum ꝙ̄ pro capitulo, ergo ꝛc. ¶ Accedat ꝛ tertio loco doctrina glo. in. d. c. vnico. de maio. ꝛ obe. lib. vj. ꝛ glo. in. cle. j. extra de hereti. ꝛ do.
42 Abb. in. d. c. illa. extra ne sede vacan. †vbi ꝯcludūt quod capi tulum succedit epo in his que sunt necessarie iurisdictiōis, nō āt voluntarie. Sȝ certum est quod cócessio indulgentiarum est vo luntarie iurisdictionis, qꝛ nō ꝯfertur in inuitum. ꝛ. s. etiam dixi, ergo ꝛc. Et vt nostris detur audacia verbis reperio Jo. de imo. in terminis nostris ita tenentem in. cle. j. in. xj. col. in ver. an autē capitulū sede vacāte ꝛc. de priuile. vbi alleg. Archid. in. c. roma na. de peni. ꝛ remis. lib. vj. ¶ Ex quibus omnibus hincinde de ductis passus iste redditur satis dubius, ꝛ maxime etiā propter auctoritates pro vtraqȝ parte existentes que profecto maxime sunt mensure, ꝛ nō leuis numeri ꝛ pōderis, adeo vt nō ab re dici posset, soluat apollo. ¶ Ast quia articulus iste multū frequens ꝛ necessarius est, idcirco arbitror nō esse standum in ancipiti, sȝ
43 veritatē omnino fore aperiendam. Dico † igitur parteȝ affirma tiuam supra primo loco relatam volentem capitulum posse sede vacāte indulgētias cócedere, fore veriorem. Pro qua vltra pre dicta allego notabilem theoricam Bar. in. l. vbi absunt. ff. de tu
44 to. ꝛ curato. da. ab his. †vbi dixit per illū text. qḋ vacāte episco patu iurisdictio remanet apud capitulum. ꝛ idē est ſm eū ibidē vacāte papatu, iurisdictio remanet apud collegiū reuerēdissimo rū dominoꝝ Cardinaliū. Et idē voluit ipsemet Bar. in. l. infa men. in vlti. col. in ver. quero quis possit ꝛc. ff. de publi. iudi. ergo si iurisdictio remanet apud capitulum, debet intelligi remanere in omnibus nisi lex excipiat specialiter aliquos casus, vt sunt illi quos enumerat gl. in. d. c. cū olim, de maio. ꝛ obe. inter quos nō est iste de quo agimus, scilicet ꝯcessio indulgentiarum. ergo ꝛc. ¶ Nec obstat illud quod dicebatur qḋ in dubijs presumenduȝ est ꝯtra capitulum ꝛc. Quia respōdeo qḋ non sumus in dubijs, imo in certis ex quo lex nō excepit istuȝ casum. Nam vnius ex clusio alterius est inclusio. c. nōne. extra ḋ presumptio. l. maritus C. de procuratori. l. cū ptor. cū si. ff. de iudi. ꝛ exceptio firmat re gulā in casibus nō exceptis. l. nā qḋ liqde. in fi. ff. de penu lega.

Similiter non obstat illud quod dicebatur qḋ capi tulum nō succedit in iurisdictione episco pi nisi in casibus a iure expressis, vt. d. c. illa. ne sede vacante ꝛc. Quia ad hoc respōdeo qḋ satis sumus in casibus a iure expres sis, ex quo lex specialiter nō excepit hūc casum de quo loquimur Nam sicut excepit collationē beneficioꝝ vt nō deuoluatur ad capitulum sede vacāte. c. fraternitatē. lxxj. dist. ꝛ etiaȝ excepit qḋ capitulum nō possit sede vacāte dare licētiā alicui trāseundi ad aliam eccclesiam si ibi eligatur, ꝛ etiam excepit vt non possit alie nare fructus ꝛ iura episcopatus, vt dicit glo. in. d. c. cuȝ olim. de maio. ꝛ obe. ergo videtur lex voluisse permittere istum casum có cedendi indulgentias a capitulo sede vacāte. Naȝ si voluisset ex cipere istum casum bene sciuisset. l. j. §. sinautem a deficientis. C. de cadu. tollen. ¶ Pro qua opiniōe vltimo loco ꝯsidero aliud, qꝛ cessante ratione legis, cessat dispositio eius. c. cuȝ cessante. ex tra de appel. l. adigere. §. quis. ff. de iure pat. Sȝ ratio propter quam nō potest capitulum sede vacāte ꝯferre bñficia, nec potest alienare fructus vel iura episcopatus, nec potest dare licētiā trā seundi ad aliam ecclesiā ꝛ similia est, qꝛ magnū fieret successori, pıudiciū. Ista ratio ꝑpie assignaꝰ per gl. in. d. c. cū olim. circa fi. Sȝ hec ratio magni pıudicij nō militat in ꝯcessiōe indulgētiarū, imo hec ꝯcessio tendit ad cómodū ꝛ honorem eccl'ie vt. s. dixi in secūda questione principali, ergo ꝛc. ꝛ ita tenēdum puto in hoc articulo quicquid dixerit Jo. de imo. in. d. cle. j. de priuileg. qui tenuit cótrarium ꝛ minus bene. Ludo. Bolog. V. J. doctor.

45 Alia occurrit insuper dubitatio †vtrum prelatus existens in peccato mortali possit indulgentias cócedere. In quo breuiter dicas qḋ sic, qꝛ hec est potestas iurisdictionis, vt. s. probaui in questionibus precedentibus, que iurisdictio nō extin guitur propter peccatum mortale, nisi esset tale peccatuȝ ex quo quis ligaretur aliqua censura excommunicationis vel suspen sionis, quibus casibus ecclesia bene eximit ꝛ subtrahit ei subdi tos, ꝛ vsus iurisdictionis eius impeditur ex defectu materie. ꝛ ideo istis casibus esset priuatus prelatus potestate cócedēdi in dulgentias. ita in terminis voluit sanctus Tho. in. iiij. senten. di stin. xix. pro quo facit quia excómunicatus habeꝰ pro mortuo ſm Innoc. in. c. grauem. de senten. excō. ꝛ Bal. in. l. barbarius. in. x. col. ff. de offi. preto. Et idem voluit prefatus reuerēdus epi scopus Nicotoren. in suo opere de indulgētijs. ¶ In quo passu
46 adde tu quod ad idem facit. † quia non potest talis excómuni catus auctorari secūdum Innocen. in. c. consulti. quod est. c. fi. extra de procura. nec etiam potest esse iudex, nec exercere iurisdi ctionem. c. ad probandum. vbi' per scribētes. extra de re iudi. §.
47 verum. iij. q. vij. ꝛ not. gl. in sum. xxiij. q. j. ¶ Plus dico† quod non potest etiam interponere decretum, que interpositio est vo luntarie iurisdictionis secundum Bal. in. l. j. in. vj. col. C. qui ad mitti. ꝛ Bal. in. l. j. in. iiij. col. C. de iuris ꝛ facti ignoran. vñ nō est mirꝝ si nō pót ꝯcedere indulgētias que sunt quid spirituale, ꝛ spiritualis iurisdictionis, ꝛ volūtarie, quorum ipse excómunica tus est incapax actiue ꝛ passiue, quo ad actum saltem si non quo ad habitum. ꝛ ita teneo in hoc passu, in quo vlterius nō me extē dam cum habeamus auctoritatem tāti Doctoris in loco preal legato ita tenentis. ꝛ idē etiam voluit Oldra. in cōsi. lxxij. in. iij. col. incipiē. queritur si prelatus ꝛc. vbi dicit idē esse in heretico.

48 Successiue †querenduȝ est quātam indulgentiam possint concedere prelati. In quo di cas quod excepto Papa nullus cuiuscūqȝ sit dignitatis potest cócedere vltra annum, ꝛ hoc in dedicatione ecclesiarum dūta xat, sed pro alijs quibuscunqȝ causis ꝯcedere non possunt vltra quadraginta dies. casus est multum notandus in. d. c. cuȝ ex eo. in versi. hūc quoqȝ dierum numeꝝ ꝛc. ꝛ in. c. nostro. de penitē. ꝛ remis. ꝛ ita per ea iura firmant communiter oēs docētes ibidem maxime Inn. Jo. and. ꝛ do. Abb. in versi. item nota. ꝛ tene mē ti istum tex. ꝛc. ꝛ Oldra. in ꝯsil. lxxij. incip. vt. s. proxime dixi.
49 ¶ Sed nota vnum†qḋ reuerendissimi dñi Cardinales qui ꝯce dunt centū dies de indulgentia habēt hoc ex priuilegio Pape, nō aūt de iure cómuni. ita dicunt scribētes in locis preallegatis.
50 ¶ Iuxta h' satis accómodate alia dubitatio occurrit. vtrū†dies illi quadraginta vel annus de indulgētia sint ꝯtinui, vel vtiles. ꝛ in hoc repio Host. in. d. c. cū ex eo. de peni. ꝛ remis. quē refert, ꝛ sequiꝰ do. Abb. ibidē in vlti. col. multū laborātē circa hoc, ꝛ tandē residēreȝ ꝙ dies dicunꝰ esse vtiles. annus vero est sicut in iungitur in penitētia. ꝛ exēplificat. si qs forte hꝫ ieiunare quadra ginta dies licet interpollatim, valet illa indulgētia quadraginta dieꝝ ad tollendū illos quadraginta dies, ꝛ sic nō currunt quoti diē sed sunt vtiles, sed si quis hꝫ ieiunare p annū, semel in ebdo mada, vel hꝫ agere aliaȝ penitentiā per annū tolliꝰ iste annus pe nitētie per illam indulgentiam annaleȝ, ita qḋ indulgentia anni nō diuidiꝰ p dies, sed vȝ respectu anni integri, put pnīa erat an nalis, ꝛ ita residet do. Host. ꝛ Abb. vbi. s. Et idem voluit etiaȝ reuerendus eps Nicotoreñ. in suo opere de indulgentijs. ¶ Quorū dictis adde tu aliqua, ꝛ primo qḋ do. Ant. in. d. c. cū ex eo. in. ij. col. in x. v. p literā ꝛc. refert. in hoc passu plures opi. ꝛ tandem referendo vltimo loco opi. Hostien. s. per me relatam vr̄ ex hoc pertransire cum eo. iuxta gl. in. l. sabinus. ff. ad trebel. ¶ Ast ego in hoc articulo saluo semper saniori iudicio dicerem qḋ cū omnipotēs, ꝛ supremus deus oia moderauerit ꝛ librauerit pondere, numero, ꝛ mensura, vt habeꝰ Sapientie. xj. c. circa fi. dat ꝛ retribuit etiam nobis ſm metam ꝛ mensuraȝ a prelatis positam, tam in obligādo ꝙ̄ in indulgendo. Unde si ego habeo ieiunare per. xl. dies, puta semel in ebdomada, ꝛ sic obligatio est mihi quadraginta dierū iniūcta, intelligeꝰ similiter ꝯcessa indul gentia quadraginta dierum. nec curo an sint dies vtiles vel con tinui, nā si hñ sunt ꝯtinui satis est qḋ habeo. xl. dies remissibiles q habēt succurrere mihi in illis quadraginta diebus obligatio

nis, & sic fit inuicē cōmensuratio & cōpensatio non attento an sint dies vtiles vel continui. quod etiam apertius declaro. Pone sum debitor tuus in quadraginta operis diurnis pstandis semel singulariter i ebdomada, tu cōcessisti mihi quadraginta dies liberādo, certe hec liberatio succedit loco prime obligationis & commensuratur cum ea, adeo quod non attendit an sint dies vtiles vel continui. ¶ Et hoc esse verum probatur per illud quod dicunt prefacti doctores de indulgentia annali que nō diuidit, sed valet respectu anni prout penitentia erat annalis.

51 Preterea † vltimo loco pro hoc adduco aliud & dico vnū qd forte tibi videbit nouū in hac materia, quod hi dies non sunt cōtinui nec vtiles, sed stant omnino diuersimode a cursu dierū, & incontinenti facta cōcessione per prelatum & impleta cōditione nō expectato cursu dierū habeo vni co momento. xl. dies qui sunt mihi ad liberationē & si tunc decederē incōtinenti post concessionē sum liberatus ab illis primis quadraginta diebus quibus habebā ieiunare. Et idem est si non decederē sed superuiuerem. Nam statim illa obligatio ieiunandi p q̄draginta dies data a sacerdote extinguit imediate. Itaq; isti dies indulgētie nō sunt cōtinui nec vtiles. Nam si essent cōtinui vnus statim curreret post aliū de momento ad momentum, iuxta notata in aut. hodie. C. de appel. tū haberent tractū certi tpis. si vero essent vtiles, haberēt tractum ēt lōgiorem, sz hi quadraginta dies indulgētie nullū penitus tractū tpis habent, sed statim intelligunt cucurrisse. & vbi tpa als data respiciūt tēpus futurū, isti dies respiciūt preteritū. & hoc rōe subiecte materie fm quā dies diuersimode intelligunt. l. si vno. in princ. ff. locati. l. si stipulatus. ff. de vsu. p quo faciat illud qd hr in. l. qua etate. ff. de test. & in. l. j. cū gl. ff. si qs cau. & in. l. iij. §. minorē. vbi gl. & Bar. ff. d mino. vbi cōcludit qd vbi agimus de fauore, dies ceptus hr p cōpleto, & sic tps nō ptrahit in futurū, sed restringit in pteritū. & ita in pposito nro dicamus cū tractemus de fauore anime, q̄ cū ctis rebus pferēda est, vt in. l. sancimus. C. d sa. san. ecc. isti q̄draginta dies cepti statim reputant cōpleti. Et p cōns, salua semp reuentia tantorū patrū, nō sunt hi dies vtiles nec cōtinui, sed hnt naturā tertiā penitus a predictis diuersam. Pro quo etiā facit qd infra dicemus in sequēti pxima qōne, dum ponam de excedēre tempus a iure taxatum. Ludo. Bolog. U. J. doctor.

52 Consequenter aliud occurrit dubiū. † Pone quod prelatus vltra numerū limitatum & taxatum in. d. c. cum ex eod. de penit. & remissio. & sic vltra potestatē suā cōcessit indulgētiā, puta eps dū debuit cōcedere indulgētiā. xl. dierū, cōcessit indulgētiā cētū dierū vel vltra, an saltē valeat illa indulgētia in tpe pmisso. & in hoc tex. in. c. fi. d peni. & remis. lib. vj. vr aperte decidere quod in nihilo valeat. & ita p illū voluit ibi Joā. mo. Et etiā qr ille qui abutit priuilegio illud perdit, nec dignus est eo, vulgatis iuribus. Nihilominus supremus doctor Jo. an. Cōbononiēsis in. d. c. fi. in gl. sua. in vbo nō obtinēt. vult qd indulgētia saltē valeat in tpe pmisso, qr fm eum in liberalitatibus & donationibus si quis donādo excedit sūmā a iure taxatā, saltē valet donatio vsq; ad summā pmissam. tex. est no. in. l. sancimus. C. de dona. ¶ Preterea vtile nō dz p inutile vitiari, vt in regula vtile. d reg. iur. li. vj. & l. j. §. adijcit. ff. de vbo. obliga. & l. j. §. trebatius. ff. de aqua quotidiana & esti. & maxime qñ sumus in separabilibus. & ita residet Joā. and. vbi supra proxime in hoc passu, & plus non dicit. Et idē voluit etiā do. Abb. in. d. c. cū ex eo. in vlti. col. circa fi. de peni. & remis. Et pfatus reuerēdus dñs eps Nicotoren. do. Nico. guiditionus d Luca, in suo opere de indulgētijs. Et hec est magis cōis opinio. ¶ Quorum dictis adde tu quod vera pro certo est eorū snia qcquid dixerit

53 Jo. mo. & vltra allegata p eos adduco. † qr res ecclesie cōsueta locat vsq; ad tertiā gñationem vel vsq; ad certum tempus. si loca tur vsq; ad tertiā & quartā gñationē vel ad maius tēpus, & sic vltra dispositionē iuris, tñ valet vsq; ad gñationē & tēpus pmissū fm Bal. in auc. si quas ruinas. C. de sa. san. eccle. & Bal. in. c. j. in tit. qui feu. da. pos. in vsi. feu. vbi est bonus tex. de hoc. & idē ēt voluit Jo. de imo. in. c. ex parte. extra. de feu. & Joā. de imo. & Lud. roma. & scribētes in. d. l. j. §. sz & si mihi. de vbo. obli. Et idē voluit Rapha. fulgo. in auc. qui rem. in vlt. col. de sacros. eccle. Bal. in. c. j. §. similiter. per illū tex. in tit. de lege corrad. & Jo. de imo. in. l. qd dr. in fi. ff. de vbo. oblig. & Bal. in. l. si pupillorū. §. fi. p illū tex. ff. de reb. eorū. licet aliqui fuerint in hoc in cōtra. opi. prout alias legēdo dixi late in. d. l. j. §. sed si mihi. ¶ Sz tenēdo hanc partē dico nūc in proposito nro, qd indulgētia cōcessa vltra tēpus debitū valet, saltē vsq; ad tēpus pmissum. & multomagis in casu nostro in quo tractamus de fauore animarū & honore & vtilitate ecclesie, prout supra dixi in. ij. q. principali. ¶ Nec obstat tex. in. d. c. fi. qr respondeo quod ille text. intelligit qñ prelati excedūt statutū generalis cōcilij de indulgētia loquētis circa alia substātialia, sed nō in tempore. Nam in maiori summa inest minor. d. l. j. §. si stipulati. de vbo. obli. ¶ Et hoc esse verū pbat ēt, qr locatio facta de re ecclesie vt. s. dixi ad tempus, vltra debitū, saltē valet vsq; ad tēpus pmissū, & tñ lex dicebat quod nihil penitus valeret talis locatio, vt est tex. in. §. emphyteosim. in vbo penitus. in auc. de non alie. & c. & ita tenēdū puto. Ludo. Bolog.

54 Prosequendo vlterius occurrit alia dubitatio. † vtrum vnus possit accipere indulgentiam pro altero. In quo breuiter dico cū sancto Thoma in. iij. senten. dist. xv. inspicienda fore verba indulgentie. Nam si dicunt quod ille qui fecerit tale quid, habeat indulgētiam, & tūc non potest vnus capere eam pro alio. aut dicunt quicunq; fecerit vel pro quo fit habeat indulgentiam, & tunc secus est. & ita resider prefatus doctor supreme auctoritatis. ¶ Cuius dictis adde tu vnum verbum, & primo circa tenorem & verba indulgētie inspicienda late consuluit Paul. de cast. in consil. cclxxxij. incip. in facto presenti & c. ¶ Secundo adde in specie qd non est mirū si non potest indulgentia capi pro alio, qr requisita in eo qui con sequit indulgentiam, non cadūt in eo pro quo capit indulgētia.

55 † nam ad hoc vt indulgentia prosit multa copulatiue requiruntur, de quibus perscribentes in. c. quod autem. de peni. & remis. maxime per domi. Abb. in vltima col. & inter alia, potestas concedentis. Item deuotio & cōtritio ipsius penitentis, & alia plura de quibus. j. dicemus latius que non cadunt si ego possem eam capere pro te, & per consequens in hoc sto cū sancto Thoma.

56 ¶ Et ex hoc merito possemus inferre † qd pro existentibus in purgatorio mortuis accipi nō possunt indulgentie. & ita expresse & in indiuiduo voluit Hostien. in summa de penitē. & remissio. vbi dixit secus eē in eleemosinis & in alijs suffragijs ecclesie. Nā secundum eum bene possunt fieri pro mortuis & prosunt eis existentibus in purgatorio. & ista fuit semper eius opinio. Et idem voluit etiam Lapus in clemen. ij. eo. titu. & Joan. and. ibi in glo. sua. & Joan. de imo. ibidē concludentes quod cōcedens indulgētias existentibus in purgatorio nihil facit, qr claues Petri non videntur se extendere ad tales. nam dictum fuit ei. quodcunq; ligaueris super terram & c. non autem fuit dictum sub terra.

Preterea tales existētes in purgatorio fm eos sunt vocati ad maius tribunal & ad iudicium diuinum. vt in. c. quorundam. xxij. dist. ergo & c. ¶ Nihilominus in hoc passu multū quotidiano de quo alias fui interrogatus, sanctus Tho. fuit in cōtraria opinione, dūmodo cōcedens expresse cōcedat etiam mortuis, nisi adijceret aliqd faciendū qd nō posset fieri per mortuos. pro quo facit qr ecclesia soluit & ligat etiā post mortē. c. a nobis. el. ij. extra de senten. excom. & in. c. sane. xxiiij. q. ij. Et nulli dubium qd vbi Papa de plenitudine ptātis hec faceret, valerēt, nec possemus nos apponere os in celum. ¶ Est verū qd eleemosine & alia suffragia ecclesie facta per viuētes hñt psunt defunctis per modū eleemosine, sed nō per modū indulgētie fm Lapū & alios scribētes, maxime Jo. de imo. in. d. cle. ij. in. iiij. col. de peni. & remis. in ver. sed an aliqua suffragia & c. & in ver. an autem possit indulgentia concedi & c. & do. Ant. in. c. qr nonnulli. in. ij. col. extra de cle. nō residen. ¶ Et ex hoc infero qd per modum suffragij possent indulgentie prodesse existētibus in purgatorio, sed non p modū indulgentie. & ita etiam voluit Richar. in quarto vbi multū diligenter arguendo ad partes examinauit istum passum. & domi. Anto. vbi supra proxime. Ludoui. Bologni.

57 ¶ Sed iuxta hoc possumus dubitare † an indulgentie prosint illis qui postmodū ex peccatis ppetuis damnant in inferno. In quo reperio Richar. in quarto. & Bonauē. dist. xxij. dicentis qd peccata semel dimissa vt redeant pōt intelligi dupliciter. Primo q̄tum ad culpam. Scdo q̄tum ad penā. Primo casu quo ad culpam peccata dimissa non pñt redire, qr res extincta nisi p diui nam potentiā reuiuiscere nō potest. l. qui res. §. aream. ff. de solu. & in terminis voluit in peccato Augusti. lxxxiij. q. ¶ Quo vero ad penā dicas quod pena quo debebat p peccato dimisso, aut est expleta in totū ante sequēs mortale peccatū, aut nō. Primo casu peccata dimissa nō redeunt, nisi qd aggrauant sequens peccatum, propter quā aggrauationē maior pena debet, pp hoc ita probatur de peni. distinctio. vij. circa fin. & facit illud non indicabit deus bis in idipsum. Secundo vero casu si non est expleta, tota pena remanet obligatus peccator ad soluendus illud residuū pene, si in illo peccato mortali decedat pro illis remissis

missis quo ad culpã, nõ ãt quo ad penã, ⁊ ideo pro illis in infer-
no pena eterna puniet̃, ⁊ qꝛ in peccato mortali nulla pena est sa-
tisfactoria i ꝯspectu dei, ideo sp remanebit obligatus ad penã, il
la tñ pena erit minus intẽsa q̃z si illa pctã nõ fuissent ei dimissa.
¶ Cũ ergo existẽtibus in charitate p indulgẽtias remittat̃ pena
tẽporalis debita ꝓ peccatis, si post ex alio peccato superueniẽte
dãnent̃ in inferno, nõ punient̃ amplius ꝓ illis peccatis, qd̃ bene
nota. ¶ Et hec ꝓcedũt in exñtibus in purgatorio, sed in dãna-
tis in inferno secus est, quia ipsi omni penitus suffragio carent
nec iuuari possunt. iuxta illud. in inferno nulla est redẽptio. ⁊ ꝓ-
bat̃ in. c. cũ in arte. extra de celebra. missa. ⁊ ita tenẽt sacri Theo
logi. xv. distin. iiij. lib. qꝛ secundum eos sunt extra charitatem,
ideo nõ ꝓsunt eis aliquo modo suffragia, nec mitigãt in aliquo
eorũ penã. Pro quibus facit illud qd̃ legitur Ecclesiastes. ix.
c. ibi, nec opus, nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos.

58 **Nec obstat** illud † qd̃ legitur de Traiano q dicit̃ ex orationibus ⁊ fletu beati Gregorij in
eius legẽda reuocatus ab inferno, qꝛ vt dicũt cõiter sacri doct.
Traianus nõ erat dãnatus, sꝫ ꝓuidẽtia diuina que p̃sciuit Gre-
goriũ debere orare ⁊ flere ꝓ eo nõ dãnauit eũ. que oĩa tene men
ti. Ludo. Bolog. V. I. Doctor. ¶ Questio alia in ordine mihi
nõ ab re occurrit postq̃z vidimus de mortuis quibus indulgen
59 tie non prosunt nisi prout. s̃. dixi, † an prosint omnibus viuis, an
solũ subditis ꝯcedẽti epõ eas etiã nõ subditis. Et in hoc Hosti.
⁊ Guil. de peni. ⁊ remis. ⁊ Oldra. in ꝯsil. lxxij. incip. querit̃ si pre
latus ⁊c. ⁊ canoniste in. d. c. cũ ex eo. ⁊ in. c. qd̃ aũt. eo. ti. ꝯcludũt
qd̃ solũ prosunt subditis prelati ꝯcedẽtis ⁊ nõ alijs, nisi qbus ꝓ
prius epõs postea etiã ꝯcesserit vt ꝓsint per tex. in terminis in. d.
c. qd̃ aũt. ⁊ plus volũt prefati docto. ibidẽ, qd̃ nedũ ꝓprius epõs
p̃t ꝯcedere subditis suis vt indulgẽtie ab alio prelato ꝯcesse pro
sint alijs, sꝫ ẽt ꝓprius sacerdos eoꝝ hoc p̃t facere vt ꝓsint eis ille
indulgẽtie, lꝫ ipse sacerdos nõ possit dare idulgẽtiã cũ nõ sit epõs,
qꝛ hoc nõ est ꝓprie ꝯcedere indulgẽtiã, sꝫ est facere vt indulgen-
tia ab epõ alieno ꝯcessa ꝓsit eis, ⁊ põt sacerdos liberare a pecc-
atis ⁊ a penis ⁊ in absolutiõe ꝓuidere penitẽtibus dño hoc mõ.
Concedo tibi qd̃ oẽs remissiones a quocũq̃z fiant prosint tibi,
⁊ aliter sꝫ eos nõ prodessent nisi subditis illius epĩ concedentis.
¶ Tñ intellige predicta sane ne errares, nisi essemus in indulgẽ-
tijs emanatis a Papa. naꝫ respectu Pape quilibet dr̃ esse sub
ditus. c. cũcta p mundũ. ⁊. c. per principalẽ. ix. q. iij. vñ tũc nõ est
differẽtia inter subditos ⁊ nõ subditos quo ad Papã ꝯcedẽteꝫ
indulgẽtias, nisi papamet restringeret ꝯcessionẽ suã ad habita
tores certi loci, qd̃ tñ cõiter nõ fit, sed gñalis fit ꝯcessio. ita voluit
do. Cardina. in. d. c. cum ex eo, ⁊ dominus Abbas in. d. c. quod
autem. in. ij. col. in versi. vlti. nota ⁊c. de peniten. ⁊ remissio.

60 **Ex quibus** omnibus inoleuit practica valde expe diens sꝫ do. Abb. in. d. c. qd̃ aũt. † qd̃
volentes peregrinari ⁊ visitare loca pia, debẽt prius habere licẽ
tiam a proprio epõ, vel a sacerdote parochiali pcipiẽdi indulgẽ
tias in territorijs alienis indultas ⁊ existẽtes. nã hoc modo eis
in itinere proderunt, alias aũt non, nisi vt dixi essent indulgentie
ꝯcesse a papa, qꝛ tunc omnibus vbiq̃z prosunt, cũ oẽs sint subdi-
ti pape. d. c. cuncta per mundũ cum similibus. ¶ Iuxta precedẽ
61 tem qõnẽ modo occurrit cognoscere † quid si epõs ꝯcessit literas
indulgentie pro opere qd̃ fit extra suam diocesim sine licentia il-
lius episcopi, an prosit subdito ipsius ꝯcedẽtis faciẽti opus illd̃.
In quo breuiter dico qd̃ nõ, qꝛ ꝯsiderari dꝫ locus ille i quo actus
sumit effectũ. l. ꝯtraxisse. ff. de actio. ⁊ obliga. l. ij. C. de bo. anto.
iud. pos. l. ij. §. ij. ff. de iudi. sꝫ si ita est q̃ opus sit in aliena dioceli,
⁊ ibi indulgẽtia sumit effectũ suũ in qua epõs ꝯcedẽs nõ hꝫ iuris-
dictionẽ, ergo nõ põt talis idulgẽtia ꝓdesse subdito ꝯcedẽtis q
ibi nihil agere põt. l. fi. ff. de iurisdi. om. iu. ⁊ ita in terminis no-
stris per plures rationes ⁊ iura voluit Oldr. in suo consil. lxxij.
in. ij. col. cũ sequẽ. incipien. queritur si prelatus. Ludo. Bolog.
62 ¶ Proxima se offert qd̃ † an si quis epõs hꝫ in aliena dioceli ali
quã ecclesiã parochialẽ, indulgẽtia per eum ꝯcessa ꝓsit etiã pa-
rochianis suis in illa dioceli aliena extantibus. Et in hoc dico
qd̃ sic. Nam si solus sacerdos proprius põt facere qd̃ indulgen
tia ꝯcessa ab epõ alieno ꝓsit suis parochianis in alio loco, vt. s̃.
dixi, quanto magis dꝫ posse epõs facere vt indulgẽtia ab eo ema
nata ꝓsit suismet parochianis, lꝫ in dioceli aliena habitantibus.
¶ Plus dico qd̃ nedũ parochianis suis sed ẽt oĩbus alijs põt
epõs facere qd̃ in aliena dioceli indulgentia ab eo emanata ꝓsit,
cũ hec sint voluñtarie iurisdi. per gl. in. c. nouit. extra de offi. lega.
De quo vltimo etiã. s̃. latius dixi dũ allegauit tex. in. l. ij. ⁊ in. l.
fi. ff. de offi. procõsul. cũ alijs. s̃. allegatis, que nõ repeto, ne idem
sepius dicam. ⁊ hoc in terminis voluit reuerẽdus epõs Nicoto-
ren. in suo opere de indulgentijs. ¶ Postmodum circa predi
63 cta põt dubitari de alieno. † an indulgentie emanate a proprio
episcopo prosint exemptis. ⁊ in hoc nõ est multũ dubitãdum qd̃
sic. quia inducta in fauorem, non debent redundare in odium. l.
qd̃ fauore. C. de legibus. sed si ita est quod exẽptio predicta fuit
concessa pro fauore, ergo nõ dꝫ eis redundare in odium.

Preterea non est dubium quod possunt exempti renũ tiare priuilegio suo. l. si quis inconscribẽdo
C. de episco. ⁊ cle. l. si quis in conscribendo. C. de pac. Et idẽ vo
luit prefatus episcopus Nicotoren. in suo opere de indulgẽtijs.
¶ Pro quo facit qꝛ inducta ad augmẽtum, nõ debent parere
diminutioneꝫ. l. legata inutiliter. ff. de legatis. j. sed exemptio fuit
ꝯcessa in augmentum exempti, ergo non debet parere sibi dimi-
nutionem quo ad ea que sunt sibi proficua, ⁊ maxime in tanto ⁊
tali beneficio tendente ad honorem ⁊ vtilitateꝫ ecclesie prout. s̃.
probaui in secunda questione principali. necnon tendente ad fa
uorẽ anime ipsius exempti. Ludo. Bolog. ¶ Successiue possu
64 mus de alio dubitare ⁊ nõ inelegãter. † epõs Bononie concessit
indulgentiaꝫ, an forenses alibi nati, tamẽ Bononie cõmorãtes,
gaudeant ea ꝯcessione. Et in hoc breuiter dicẽdum est quod sic.
quia ex quo habitant in loco, dicuntur esse de populo illius ciui
tatis ⁊ de illa ciuitate. ⁊ etiam dicũtur subditi. c. quoniam. extra
de offi. ordi. vbi per scribentes, maxime per do. Abb. ⁊ idem vo
luit reuerendus do. Episcopus Nicotoren. do. Nico. lucẽñs de
guiditionibus in suo opere de indulgentijs. ¶ Plus dico quod
tales dicuntur esse de illa ciuitate etiam si non sint ibi presentes,
dummodo familia eorum ibi habitet secũdum Bar. in. l. j. §. j. ff.
de libe. agno. vbi plus etiam voluit q̃ tales habeantur pro ciui
bus, stante statuto qd̃ habitãs die statuti cõditi habeatur pro ci
ue, licet in illa die sit extra ciuitateꝫ dummodo ea die reperiatur
habere ibi familiam suam. nam secũdũ eũ hoc sufficit. ¶ Plus
etiam dico quod si quis non habitaret continue cuꝫ familia nec
ipse toto anno habitauit sed saltem pro maiori parte anni, dice-
retur habitare secundum Bar. in. l. cum de lanionis. §. sabinus
ff. de fun. instru. ⁊ Barto. in. l. si quis ita. ff. de condi. ⁊ demon.
Et facit tex. in. l. prouinciales. ff. de verbo. signi. ⁊ tex. in aucten.
de questore. circa prin. ⁊ ita dicendum est in proposito vt indul-
gentie concesse prosint omnibus supradictis, nisi verba cõcessio
nis repugnarent ⁊ magis stricte loquerentur. Ludo. Bolog.

65 **Potest** consequenter moueri † questio an indulgentia cõ cessa Titio ⁊ familiaribus suis seu domesticis
suis intelligatur de presentibus tantũ, an etiam de superadditis
post cõcessionem. in quo dicas quod intelligitur de tũc existẽti-
tibus, nõ aũt de superadditis. l. qui luminibus. ff. de seruitu. vrb.
predio. l. si ita. cũ ibi plene not. maxime per Bar. ff. de auro ⁊ ar
gen. lega. ¶ Bene verũ est q̃ si loco illoꝝ tẽpore ꝯcessionis exi
stẽtium ex post substituerent̃ alij indulgẽtia extenderetur ad su-
p additos seu substitutos. per tex. in. c. ecclesia. extra vt lite pen
dente. ⁊ ita in terminis voluit Io. and. in regula, qui sentit. de re
gu. in. li. vj. in mercurialibus. ⁊ Pau. de cast. in ꝯsi. cccxiiij. in. ij.
col. incip. in casu quo represalie. ⁊ qd̃ not. ꝓ idulgẽtia ꝯcessa ho
minibus talis ciuitatis vel castri, an intelligatur cõcessa tãtum
hominibus tũc exñtibus, an vero subrogatis loco mortuorum.
65 ¶ Denuo occurrit dubitare de alio. vt ꝑ † si archiepiscopus cõ
cedit indulgentiã ⁊ epõs similiter concessit indulgentiam, an om
nes habeant istas duas indulgentias. In quo reperio Hostiẽ.
in. d. c. cum ex eo. de peni. ⁊ remis. dicentem quod subditi episco
po habebũt vtramq̃z indulgentiã, sed subditi archiepiscopo ha
bebunt solum indulgentiam ab eo concessam, ⁊ non econtra.
67 ¶ Põt etiam de alio queri † an si emanarũt diuerse litere epõ
rũ in vnico loco ⁊ dr̃ qd̃ reuerẽdus do. A. epõs ꝯcessit talẽ indul
gentiã, ⁊ reuerendus do. B. ꝯcessit talẽ indulgẽtiã visitantibus,
⁊ offerentibus, vtrũ oĩbus prosint he due indulgẽtie. Et in hoc
dõm est quod non, sed solũ indulgentia prodest subditis epĩ ꝯce
dentis, nisi non subditus capiat licentiaꝫ a suo Epõ vel a pro-
prio sacerdote vt possit percipere alienas indulgentias. per ea q̃
. s̃. dixi allegando tex. ⁊ scribentes ibidẽ in. d. c. qd̃ aũt. de peni.
⁊ remis. dum feci mentionem de pratica peregrinantium ⁊ visi-
tantium pia loca in alienis prouincijs. ¶ Tamen scias vnuꝫ, qd̃
licet in casu p̃dicto illa oblatio non prosit quo ad consequendã
indulgentiã, tñ prodest ad bonum salutis ad redẽptionẽ pecca-
toꝝ. c. mẽdacia nostra de peni. di. j. ⁊. c. anime defunctoꝝ. xiij. q.
ij. ⁊ voluit Bar. in. l. j. in. iij. q. vj. q. principa. C. de sac. san. ec. Et
facit illud. nullũ bonũ irremuneratũ, ⁊ nullũ malũ impunitũ ⁊c.
68 ¶ Post hec qꝛ. s̃. ꝓxime dixi † quod visitans vel offerens ꝯse-

quis indulgentiā, dubiū occurrit an subditus vero Epo ɔcedenti possit ɔsequi eam si non potest visitare vel offerre si libēter hoc faceret si posset videretur dicendum quod sic, quia deus respicit solum cor hominis. tñ dicas contrarium fore verius, quia forma concessionis loquētis de facientibus, nō pōt verificari in eo qui hȝ solum animū faciendi iuxta illud. vbi opus est facto, verba nō sufficiūt. Et istud in terminis firmauit. s. Tho. in quarto sententiarū. dist. xx. Et idem voluit do. Nico. guiditionibus eps Nicotoreñ. dignissimus in opere suo de indulgentijs. ¶ Pro quo etiam facit illud qđ. s. diximus quod quis non potest capere indulgentiā pro alio, nec etiam pro existenti in purgatorio ex quo non dicuntur ipsi proprie accipere. Est verum qđ alias diximus quod voluntas sola bene sufficit ad obligandum se deo. l. si quis rem. §. voto. ff. de polli. ꝛ voluit Hosti. ꝛ Goffre. in summa extra de voto. Et idem. l. Tho. ij. ij. q. lxxviij. Ludoui. Bologni.

69 **Quid autem** † de ɔcedente an ipsemet faciens illud qđ reqrit eius ɔcessio gaudeat beneficio eiusdē indulgentie. in hoc sanctus Tho. in quarto sententiarum. dist. xx. tȝ qđ lȝ prefatus nō possit principaliter sibi cōcedere indulgentias, tñ pōt vti indulgentijs alijs ɔcessis. Et idē voluit Uincē. in. d. c. cū ex eo. de peni. ꝛ remissio. Et idē ɔfirmauit prefatus Eps de Guiditionibus in ope suo de indulgentijs. ¶ Pro quibus facit, qꝛ cui conueniunt verba dispositionis dȝ cōuenire dispositio. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. sed nulli dubiū quod ɔcedenti, visitanti, vel offerenti possunt cōuenire verba ꝛ forma indulgentie, ergo ꝛ ipsa indulgentia. ¶ Preterea ad idē facit, qꝛ si secus diceremus, resultaret incōueniens. quod deterioris cōditionis esset ɔcedēs ꝛ superior q̄ȝ ille cui conceditur ꝛ subditus. ꝛ lȝ dicamus qđ ǵnalis sermo nō cōprehēdit psonā loquentis. l. inqsitio. C. de solu. l. mercedē. §. fi. vbi gl. ꝛ Bar. ff. de actio. emp. l. q insulā. §. fi. ff. loca. tñ hꝰ falit in multis casibus vt patet in. l. paulus. §. fin. ff. de pigno. ꝛ late explicat gl. ꝛ Bart. in. l. j. ff. de sena. cuȝ multis alijs similibus, que breuitatis cā omitto.

70 ¶ Preterea videndū est † ad quid prosint ꝛ valeāt indulgentie. Et in hoc sex reperio fuisse opiniōes relatas per do. Abb. in. d. c. qđ aūt. in. ij. col. de peni. ꝛ remis. ꝛ per do. Cardi. in. d. c. cū ex eo. ꝛ in. d. c. qđ autē. post gl. ibidē. Et primo dicebāt aliqui quod prosunt quo ad deuȝ, sed nō quo ad eccl'iam. Nā peccator tenetur omnino agere penitētiaȝ de peccato nō obstante indulgentia, sȝ hec opinio cōmuniter dānatur, quia est cōtra tex. in terminis in. d. c. cum ex eo. vbi dicitur quod satisfactio penitentialis eneruatur per indulgentiam. ¶ Alia fuit opinio vt indulgentia prosit quo ad penitentiā hic iniunctam ex superabundanti ꝛ ad cautelam. sed hec opinio etiam cōiter reprehenditur, quia parū prodessent indulgentie, ꝛ etiam claues Petri multuȝ vilipenderentur. ¶ Alia fuit opinio vt indulgentie prosint quo ad deuȝ ꝛ quo ad ecclesiam, sed ꝙ cōcedens sit oneratus ad satisfaciēdum ieiunijs ꝛ orationibus pro alijs. Sȝ hec opinio tanq̄ȝ ɔtinens in se iniquitatē communiter repellitur, qꝛ primo hec nō est intētio ɔcedentis onerare se pro alijs, ꝛ maxime talibus oneribus valde preiudicialibus quo ad saluteȝ anime, ꝛ maxime quia nedum pro alijs, sed fere pro seipso merita sua sufficiant. ¶ Alia fuit opinio qđ indulgentie valeant in purgatorio respectu penitentie in hoc mundo neglecte, sed hec opinio etiaȝ nihil valet, qꝛ remunerat negligentes quod valde absurdum est. Nam vigilantibus ꝛ non dormientibus iura subueniunt. l. pupillus. in fi. ff. de his q̄ in fra. credito. ¶ Alia fuit opinio qđ indulgentie prosint etiam quo ad penitentias hic iniunctas, dummodo sacerdos qui iniūxit penitentiam concedat vt possit compensari penitentia cuȝ indulgentia, sed hec opinio communiter detestatur. quia restringit potestatem concedentis indulgentias ꝛ etiam earum effectum. cuȝ enim indulgentie proficiscantur ex thesauro meritorum Christi ꝛ sanctorum martyrum, ꝛ papa ipse expendit ꝛ indulget, non est necessarium quod sacerdos concedat licentiam, ꝛ penitentia compensetur cuȝ indulgentia. nam illa licentia sacerdotis requiritur prout supra diximus in indulgentia concessa per prelatos. Papa tamen excepto, vt non subditi possint eas accipere ꝛ de eis participare.

Sexta ꝛ vltima fuit opinio quod indulgentie prosunt secundum quod verba sonant, ꝛ quo ad deuȝ ꝛ quo ad penitentiam hic iniunctam vt omnino tolli possit per indulgentias. casus est de hoc in terminis in. d. c. cum ex eo. ꝛ ita per illum tex. voluit ibi Goffre. Hostien. Joan. and. do. Cardi. ꝛ domi. Abb. ꝛ communis schola canonistarum. ꝛ in. d. c. quod autem. eo. titu. Tamen intellige predicta sane ne errares quo ad particulares remissiones que fiunt per Papam ꝛ per alios inferiores relaxantes penitentias iniunctas, secus est in generali ꝛ plenaria indulgentia que fit a solo Papa. nam per eam remittitur vere omnis satisfactio. Ita tradunt prefati scribentes in locis de quibus supra. Nam secundum eos ex effusione preciosissimi sanguinis domini nostri Jesu Christi, ꝛ ex multis meritis sanctorum ꝛ martyrum constitutus est thesaurus ecclesie cuius dispensandi potestatem habet ipse vicarius Christi qui aperit ꝛ claudit cui vult ꝛ quando vult, ꝛ tantuȝ operatur quod etiam minima gutta predicti sanguinis pretiosissimi fuisset sufficiens ad redimendum totum mundum. ¶ Papa ergo concedens talem indulgentiam plenariam intendit communicare illa bona tam pretiosa nobis ꝛ per eam remittitur nobis totuȝ tempus quod debetur pene pro omnibus peccatis nostris. Culpa autem remittitur per contritionem cum proposito confitendi, sȝ pena eterna remittitur totaliter per indulgentiam plenariam. ¶ Sed nota diligenter vnum quod nisi esset illa contritio per quam relaxatur culpa non prodesset nobis indulgentia plenaria prout etiam infra latius dicam, dum examinabo quis dicatur vere penitens referendo sanctum Tho. in quarto distin. xvij.

71 ¶ † Per plenariam ergo indulgentiaȝ non remittitur culpa ex quo per contritionem illa semel dimissa est, ꝛ sic non potest iterum dimitti, sed remittitur pena temporalis que est septem annorum pro quolibet peccato mortali. vt in. c. hoc ipsum. xxxiij. quest. ij. dimittitur ergo per indulgentias particulares tantum temporis quantum in eis conceditur, sed per generalem ꝛ plenariam remittitur totum tempus quod debetur indistincte pro omnibus peccatis, adeo quod qui eam ɔsequitur, si in eo statu moreretur, statim euolaret ad eternam gloriam, nec sentiret purgatorium secundum do. Hostien. in summa de peniten. ꝛ remis. Et idem firmant domini Canoniste communiter in dicto. c. omnis vtriusq; sexus. ꝛ Oldra. in dicto consilio. lxxiiij. incipien. queritur si prelatus ꝛc. que omnia tene menti, quia sunt diligentissime notanda. ꝛ omnia alia bona temporalia sunt vanitas ꝛ ambitio ꝛ transitoria, sed in his consistit tota vis ꝛ vtilitas maxima. Ludouicus Bologninus.

72 **Ulterius posses** de alio quereret † nunquid indulgentie prosint existentibus in pecato mortali. In quo dicendū est aperte ꝙ nō est tex. in. d. c. quod autem ꝛ in. d. c. cum ex eo. de penitentia ꝛ remissio. ꝛ ita tenent scribentes ibidem, ꝛ domi. Abba. in consilio. lv. in. v. colum. incip. in. q. que vertitur ꝛc. Et eo maxime hoc procedit, qꝛ indulgentie semper conceduntur vere penitētibus ꝛ cōfessis, ꝛ hec clausula apponitur in eis, ꝛ casu quo nō apponeretur, puta quia solo verbo concederentur indulgentie debent intelligi concesse in forma consueta iuxta not. in. l. vel vniuersorum. ff. de pignora. actio. ꝛ in. l. qui semisses. ff. de vsur. Et quod existentibus in peccato mortali non prosint indulgentie probatur aperte secundum Bonauentu. distin. xx. quarti. qꝛ ad hoc vt valeant ex parte dantis, requiritur potestas ꝛ causa honesta ꝛ rationabilis. Ex parte vero eius cui conceditur, requiritur confessio cum vera contritione, ꝛ fides cum vera deuotione vt ibi p eum diligenter examinantem istum passum. tamen Richar. vbi. s. proxime tenet quod licet indulgentie non prosint, tamen quo ad vnum saltem valeant, quia sicut alia bona facta in peccato mortali disponunt de congruo peccatorem ad penitētiam, qua mediante ad susceptionem remissionis peccatorum per diuinam misericordiam, ita faciunt indulgentie accepte in peccato mortali, quod bene nota. ꝛ ideo non cesses vnq̄ȝ facere bona omni

73 tempore. † Est verum redeundo ad principale propositum nostrum quod penitentes ꝛ confessi vere dicuntur etiaȝ ad effectum consequendi omnes indulgentias illi qui semel fuerunt legitime confessi in anno, ꝛ habent propositum confitendi tēpore debito, ꝛ habent etiam nunc contritionem de peccatis preteritis ita voluit glo. in summa de peniten. distin. j. ꝛ glo. in. c. magna. eadem distinctione. ꝛ sanctus Thomas in quarto sententiarum distinctione. xvij. ꝛ do. Abb. in dicto. c. omnis vtriusq; sexus. in tex. penulti. colum. in versicu. ex predictis infero ꝛc. ꝛ est bonus tex. in. d. c. magna. quem perpetuo tene mēti. quia istud quotidie occurrit. ¶ Et idem voluit etiam dominus Archidiaco. de peniten. distinctio. prima. in summa. vbi dicit quod confessio est preceptuȝ ecclesie affirmatiuū, cuius natura est vt obliget semper, sed non ad semper, sed loco ꝛ tempore debitis. Unde dicit satis esse quod quis semel confiteatur in anno tempore ordinato per ecclesiam tamē omnino debet quis cōtritionem habere de peccato statim post eius cōmissionem. ꝛ per talem cōtritionem cuȝ vero proposito confitendi tempore ordinato ab ecclesia dimittitur

titur peccatum.allegat text.in dicto.c.magna. & idem voluit reuerendus episcopus Nicotorensis in suo tractatu de indulgentijs.quod nota.

74 **Plus dico** qd adeo habens † propositu3 confitendi tempore debito & cū contritione peccatorum preteritorum consequitur indulgētias cū sola contritione nūc interce dente,que contritio apud deū est maximi effectus qd si postea tēpore debito nō confiteretur,tñ peccatū semel dimissum per contritionē nō redit,& indulgentia illa semel accepta pdest nec pdit, nec dr fuisse accepta in peccato mortali,cū peccatū tunc semel fuerit remissu3 a deo,nec dimisso illa potuit stare in suspenso vel in pendēti,vel conditionaliter.hec est gl.multū singularis & aurea de peni. distin.j.in principio.& facit etiā tex.in.d.c. magna.eadē distin.& voluit do.Abb.in.d.c.omnis vtriusq3 sexus.in penul.colū.vbi

75 alleg.tex.in.d.c.magna.que3 dicit esse notandū.†Subdit tamē do.Abb.ibidē qd ille qui habuit propositū confitendi,si tempore debito non confiteatur,peccat mortaliter no obediendo precepto ecclesie.de quo in dicto.c.omnis vtriusq3 sexus.Ludo.Bolog.

76 ¶Ex post imminet dubitatio multū singularis † an quis possit consequi pluries indulgentia3 faciendo pluries illud propter qd indulgentia concessa est,& hoc durante tempore indulgentie.In quo sanctus Thomas quarto sententiaru3 distin.xx.dicit quod sic,quando indulgentia est perpetua, secus est secundum eum si est temporalis,q2 tunc intelligitur vt semel tantum accipi possit. pro quo facit tex.in.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo.signi.& tex.in.l.matrimonij.ff.qui & a quibus.& in.l.cum pater.§.pater.ff.de legatis.ij.& in.l.conditio.ff.de cōditio.& demonstratio. vbi actus intelligitur de vna & prima vice tantum. ¶Nihilominus Vicentius in.d.c.cum ex eo.& Specul.in.§.species.in titu. de peniten.& remissio.in hoc passu tenēt contrarium,& indistincte volunt quod durante tēpore indulgētie pluries, & pluries possit accipi.Et hec opinio videtur approbari in extrauagan.Bonifacij incipiente.Antiquorum &c.& facit tex.in.c.imitare.vj.q.j.Et hec opinio tanq̃ magis fauorabilis anime mihi placet. Quam opinionem etiam firmat Joā.de imo.in cle.ij.in.iij.col.in versi. sed an si quis pluries &c.de penitē.& remissio.vbi refert dñum Mattheū ita tenere.& idē voluit Jo.de imo.in cle.j.in.xij.col.in versi.quid autem si quis centies vadit ad ecclesiam &c.de priuileg.vbi allegat Archidia.in.c.romana.de peni.& remis.lib.vj. ita tenentē,cū quibus omnino pertranseo, cum actus actiuoru3 sint in patiente bñ disposito. ¶Ad idē facit, q2 contrarium eadem debet esse disciplina.l.prima.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.sed quoties quis peccat, toties illaqueatur, ergo quoties quis capit indulgētiam & bene agit,debet facile hoc facere posse, & toties debet sibi prodesse.Ludo.Bolog.V.J.doc.

77 **Non immerito** possumus etiā querere †in quibus consistant indulgentie.Et in hoc dicas quod alique sunt que requirunt honorem et deuotionem,puta concesse euntibus ad missas, vel predicatiōes.& in his multum valet liberalitas plus q̃ iustitia. & ideo tunc quasi in liberalitate consistunt.Aliquando dantur indulgentie pro pecunia vel oblatiōibus,vel pro labore persone.aliqñ pro labore & periculo vite, vt ire ad pugnas cōtra infideles & similia.vt in.c. magne.cū sequēti.extra de voto.& in.d.c.cū ex eo.de peni.& remis.& tūc in his indulgētijs est plurimū de iustitia l3 sit et largitas cōcedentis,& he magis cōsistunt in iustitia q̃ in liberalitate. ¶Nec dicatur mihi amice,ergo spiritualia dantur pro temporalibus,& per cōsequens male &c.quia ad hoc respondeo quod dantur principaliter pro vtilitate spirituali,& non pro temporalibus secundum sanctum Thomam in quarto sententiarum,distinctio.xx.& ita voluit Vincen.& Hostien.& domini Canoniste in dicto cap.cum ex eo.concludentes indulgentias consistere in liberalitate & iustitia,prout.s.dixi.Lud. Bolog.V.J.doctor.

78 **Alterius** sciendum est quantum † valeant indulgētie.In quo breuiter dicas quod tantu3 valent quantum sonant earum litere.c.porro extra de priuileg.c. cum persone.eo.titu.lib.vj.& posuit Oldr.in dicto consilio.lxxij. incip. Queritur si prelatus &c.& Pau.de castr.in cō.suo.cclxxvj. incip.Primum dubium procedit &c. ¶Tamen scias qd papa pōt cōcedere tātum q̃tu3 vult de hoc thesauro ecclesie,nec eius potestas a iure limitata est.licet secus sit in alijs prelatis inferioribus put.s.diximus,maxime in prin.Lu.Bolog.V.J.Doc.

79 ¶Superest vnum satis necessarium dubium.†an si cōcessa fuit indulgentia ecclesie sancti Laurentij parochie nostre de iure patronatus vxoris mee ex nobili familia de ludouisijs vel alteri loco & ecclesia postea diruta est,extinguatur indulgentia. In quo dicas quod aut ecclesia est diruta de facto aut de iure. Primo casu non extinguitur indulgentia,sed in secundo casu sic, ita voluit glo.in.c.& hoc dicimus.xvj.questio.vij.& glo.in.c.priuilegium.de reg.iur.lib.vj.& glo.in.c.statutum de elec.eode3 libro, in verbo,collegiatis.& Jnnocen.in.c.cum ex iniuncto.extra de noui oper. nun.& in.c.abbate.in fi.extra de verborum signifi.& Joan.and.in dicta regula,priuilegium.de regu.iur.& Dy.& alij scribentes post eum in.l.cum pater.§.tusculanis.ff.de lega.ij.& Bar.in.l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verbo.obli.& Barto.in.l.finali in vltima questione.ff.de colleg.illici.& Bald.& Jo.de imo.in.l.grege.ff.de lega.primo.& Ange.in.l.cum proponebatur.ff.de iudi.in quibus locis ponunt doctores, quid in alijs priuilegijs.& quid in collegijs & vniuersitatibus, an eis extinctis,vel dirutis extinguātur priuilegia eis cōcessa.de quo etiā posuit Bald.in titu.de pace cōstan.in verbo,nos Romanos. in secūda colum.& Bald.in auc.habita.in tertia colum.C.ne filius pro patre.& Bald.in.l.si vsufructus ciuitati.ff.quib.mod. vsufruc.amit.& in.l.sicut.§.in decurionibus.ff.quod cuiusq3 vniuer.nomi.& in.l.seruitutem.§.si sublatum.ff.de seruitu.vrbano. predio. & Angel.in rubrica.ff.de colleg.illici.& Angelus in.l. qui res.§.aream.ff.de solutio.& in.d.§.si sublatu3.Tamē intellige sane hunc secūdum casum nisi in alio loco esset trāslata, quia retinet adhuc priuilegium nō obstāte quod fuerit primo diruta de iure & auctoritate superioris ita voluit glos.in.d.regula,priuilegium.& Jnnocē.in.d.c.cum ex iniuncto. & dominus meus Alexan.de imo.in cōsilio.xliiij.in primo volumine.incipiēte, an castrum dicatur habere &c.vbi subdit vnum notabile verbum

80 †quod si statim edificatur nouus locus, presumitur edificatus vt sit loco illius primi propter actus vicinitatem.l.si ventri.§.fi. ibi Bar.ff.de priuileg.credi.Ludo.Bolog.V.J.Doctor.

81 **Deinceps** videndum est ad quem spectet interpretatio verboru3 dubiorū indulgētie.†in quo dicas quod pertinet ad cōcedētem.text.est in.c.ex parte vestra. extra de verbo.signi.& in.c.cum venissent.extra de iudi.& in.c. cum tempore.extra de arbitr.& in.l.ij.& infi.C.de legibus.in quibus locis plene not.hoc scribentes.& Barto.in.l.omnes populi.in.vi.questione principali.ff.de iusti.& iure.& Ange.in.l.ex facto.in principi.ff.de vulga.& pupil.pro quibus facit, quia ad eū pertinet interpretatio ad quem spectat cōcessio.c.j.extra de postu.prela.c.inter alia.extra de sentē.excommu.&.c.ex his.xj.q.j.

82 Ad idem facit quod dicimus † de verbis ambiguis sententie. nam eorum interpretatio & declaratio spectat ad iudicātem.l. ab executore.in princip.cum ibi plene notatis.ff.de appellatio. l.j.in fi.&.l.in pretorijs.ff.de preto.stipulatio.cu3 multis alijs similibus que omnia breuitatis causa omitto.ne frustra occupemus membranas, & ne exeamus messes nostras.†Unum tamē

83 nō omitto quod est cōcedētem posse verba indulgētie interpretari quādo sunt dubia,secus est si essent clara, quia tūc talis facultas ei non conceditur secūdum Jaco.de are.& Bartol.in.l. ille aut ille.§.cum in verbis.ff.de lega.iij.& Bald.in.l.placet.in fi.C.de sacro.san.eccle.& Bal.in.l.j.C.de rela.& Bal.in.l.volūtatis.in ver.q̃ro si statutū ciuitatis &c.C.de fideicō.& Bal.in.l. ancille.in prin.p illū tex.C.de fur.& Bar.in.d.l.ab executore.in prin.in ver.q̃ro scdo iuxta &c.de appel.Lu.Bolog.V.J.Doc.

84 **Deinde** quero an pauper ita†cōsequatur indulgētiā sicut diues.Jn quo articulo satis cōtingēti breuiter dicas quod nō habet plus vnus q̃ alter.na3 omnes consequūtur indulgētiam.xl.vel cētum dierum s̃m quod sonāt indulgētie & earum litere,sed bene plus valēt illi qui cū maiori charitate eas accepit seu cum maiori feruore seu cum maiori oblatiōe ita magistraliter declarās voluit san.Thomas quarto sententiarum distinc.xx. ¶S3 Jnno.& Hostiē.in summa de peniten.& remis. dicunt quod Deus qui omnia moderatur pondere, numero, & mensura dabit,plus gratie vni q̃ alteri secundum quod plus erit deuotus,vel secundum quod vnus dat plus q̃ alius.vel secundu3 quod plus laborat,vel maioribus periculis se exponit. & sic iudicio meo effectualiter omnes prefati doctores recidunt in eandem sententia3, licet per diuersa verba loquantur. Unde quo ad cōsequēdam indulgētiam predicta3 omnes equaliter cōsequūtur,sed bene plus gratie potest consequi vnus q̃ alius, vt patet exemplum in latrone illo crucifixo cum domino nostro q vnico instāti cōsecutus fuit gratiam ad magnam fidem & deuotionem suam,& in pluribus alijs hoc legitur, vt ipsemet dominus attestatus est du3 dicebat.fides tua te saluū fecit &c.cū multis alijs quos enarrare longum esset in testamento nouo. & facit tex.in.c.q2 diuinitatis.de penitentia distinctione prima.& in.c.

primo. circa finem. distinctione. vj. ꝛ voluit etiam apostolus. ij. ad corin. ij. c. ibi cum aliquid donatur ꝛc. Ludo. Bologni.

85 **Denuo** alia dubitatio adest† pone qḋ sāctissimus dn̄s nr̄ dominus Innocen. ꝯcessit indulgētiā hoc modo. quicūq3 dederit decem pro subsidio seu reparatione, vel cōstructione talis ecclesie, puta diui Petronij protectoris nostri, ꝛ reformatoris huius inclyte ciuitatis Bononie, remittat ei quarta pars pene omnium peccatorum suorum, an si quis fecerit quatuor oblationes de decem ꝛ sic obtulit quadraginta sit remissa tota pena omnium peccatorum. In hoc dicas qḋ non nam per primam oblationem remissa fuit quarta omnium peccatorum, sed per alteram secundam oblationem remissa fuit quarta eorū que remanserunt ꝛ sic de singulis, vt puta pro omnibus peccatis meis debetur pena sexdecim annorum certe per primam oblationem remissa fuit quarta scilicet quatuor anni ꝛ remanserunt duodecim anni, postea si facio secundam oblationem remittitur quarta non totius prime summe scilicet sexdeci3 annorū, sed eorum qui remanserunt hoc est duodecim, ꝛ sic remittentur tres anni, ꝛ non quatuor, ꝛ sic successiue. si postea facio tertiam oblationem non remittetur quarta sexdeci3, vel duodecim annorum sed quarta pars nouem annorum. ꝛ per consequens remittūtur duo anni ꝛ quarta pars alterius anni. ꝛ sic in infinitu3 possemus exemplificare. vnde licet quis offerat omnia bona sua semper aliquid remanebit. glo. est nota. ꝛ singularis in c. tempus. xiij. qḋ. ij. in verbo valde. quam glo. omnino videbis. Et idē voluit reuerē. eps Nicotozēsis i suo opere ḋ idulgētijs.

℃ Cōtra quā glo. ꝛ sequaces mihi occurrit vnū subtiliter ꝯside
86 rando. † Nam ponamus quod a principio quis obtulit quadraginta vnico ictu, nonne remittit tota pena. certe sic ex quo nō pt dari ab initio nisi quarta ꝓportionabiliter equalis ꝛ eiusdē mēsure ꝛ pōderis ꝛ numeri. ergo in casu pmisso quelibet oblatio ēt d3 remittere tm̄ in q̄titate ꝛ mēsura q̄tū prima oblatio remisit primo, vt cōmensuret creditū cū debito. Nā nō d3 vna oblatio eiusdē numeri, eiusde3 ponderis ꝛ mensure plus vel minus operari q̄ alia. ꝛ eo maxime ꝛ hoc secūdo, quia si secus diceremus non ita faciliter inuitarentur homines ad offerēdum, q̄ si q̄libet oblatio h3 integram remissionē quarte totius eque principalis ꝛ proportionabiliter. Itaq3 licet auctoritas gl. in. d. c. tēpus, maxima sit, tn̄ recte intuēti in ꝯtrarium videt esse veritas. pro qua opinione nostra vltimo adduco eam rationē. Nam Papa dicēdo qḋ remittat quarta pars pene omniū peccatoꝝ, videt intellexisse semp de prima quarta ꝛ de ea que fit per prius ꝛ non per posterius. Nam intelligēdo prout dicebat gl. in. d. c. tēpus. intelligeremus de quadam noua alia quarta post existente ꝛ non de priori ꝯ tex. in. l. j. cū vulgari. C. de succes. edic. Et tāto magis q3 verba gratiaꝝ debēt intelligi regulariter vt habeāt maiorē effectum q̄ possint fm reuerendos dominos meos de Rota in decisione. ccccliij. incipien. fuit dubitatū ꝛc. sed intelligendo prout dico, indulgentiam habet maiorem effectū ergo ꝛc. Lud. bolo.

87 **Posterius** dubitari contingit † vnde habuit originē cōcessio indulgentiarū que emanant a papa ꝛ ab alijs inferioribus. Respondeo breuiter qḋ ab ipso domino nostro Iesu Cristo saluatore pijssimo ꝛ bonorum omnium largitore, a quo omne bonum processit ꝛ procedit, du3 dixit primo pastori Petro. Quodcūq3 ligaueris sup terrā ꝛc. vt habetur Mathei. xvj. transumptiue in. c. quodcūq3. xxiiij. q. j. ita voluit Innocē. ꝛ Hostien. in summa de peniten. ꝛ remissio.
88 † Et ex hoc infertur correlarium qḋ in veteri testamento nō fiebant indulgentie, q3 nō poterant nec apud illos sacerdotes erāt claues nec potestas ligandi ꝛ soluendi, que potestas habuit ortum postea in dicto tempore gratie. licet illi sacerdotes tempore veteris testamenti essent maxime etiam preeminentie vt habetur Deuterono. primo capi. ꝛ supra etiam aliquid diximus du3 dixi de reuerendissimis dominis Cardina. Nullus ergo eo tempore habuit claues thesauri ecclesie, cuius dispensationem habuerunt ꝛ habent summi pontifices prout supra etia3 dixi. ꝛ voluit etiam Guiliel. in cle. si dominum. de reliq. ꝛ vene. sanct. Lu
89 do. Bologninus. ℃ † Post hec dubium est quot requirantur ad hoc vt valeat indulgentia, in quo reperio sanctū Tho. in. iiij. sententiarum. distin. xx. dicentē quod requiruntur duo ex parte concedentis scilicet potestas ligādi ꝛ soluendi ꝛ causa rationabilis cōcedendi, sed ex parte accipientis requiritur qḋ sit in statu penitentie ꝛ sic sit contritus de peccatis, ꝛ etia3 deuotio fidei, vt credat hanc potestatem esse apud ecclesiam. ꝛ quod faciat illud propter quod indulgentia cōceditur, ꝛ quod sit subditus cōcedentis vel saltem habeat licentiam a suo Episcopo vel sacerdote prout de his duobus vltimis. s. latius dixi. ꝛ hec etia3 enumerauit Innocen. ꝛ domi. Abb. in. c. quod aūt. in vltima colū. in ver. dicebant tamen quida3 ꝛc. de peni. ꝛ remis. vbi subdit qḋ requiritur ēt discretio, vt tm̄ donet pro quāto nollet agere illam penitentiam iniunctā, ꝛ qḋ iusta ipsius sit estimatio vt iuste estimet quātitatē boni qḋ est facturus b3 penitētiā sibi iniūctā ꝛ ibi per eū hec declarantē, ad quē in hoc me remitto. Lud. Bolog.

90 **Pro** declaratione ēt huius materie occurrit mihi alia dubitatio † an isti questores elemosinaꝝ, vt sunt isti missi a reueren. preceptoribus. s. Antonij, siue sancti sepulchri, siue alioꝝ hospitaliū ꝓ votis colligēdis ꝛ elemosinis petēdis ḋbeāt admitti si nō hn̄t veras lr̄as ap̄licas siue sui Epi diocesani. ꝛ in hoc dicas eē casu3 aptū in. d. c. cū ex eo. ḋ peni. ꝛ remis. vbi decidit qḋ nō. ꝛ ita p illū tex. firmāt cōiter dn̄i Canoniste ibidē. ꝛ maxime. d. Ab. ꝛ Old. i. d. ꝯsi. lxx. icip. q̄rit si platus ꝛc. Et. d. Domini. de. s. Gemi. in. c. j. ḋ peni. ꝛ remis. li. vj. Nā multi mētiunt se eē f̄res illoꝝ locoꝝ ꝛ n̄ sūt. vn̄ pp̄ voluit tales q̄stores pus examinari ab epo loci, q̄ si eis postea ꝯcedūt lr̄as idulgētiaꝝ, tūc admittunt, al's āt nō. Nā sc̄ nōnulli falsi q̄stores q motu ꝓprio, temerario ꝛ ḋ fctō cū certis bullis mēdacib⁹ ꝛ fallacib⁹ dispēsant sup votis, ꝛ piurijs, ꝛ homicidijs, ꝛ alijs reseruatis, q̄ si pn̄t ꝯuinci, ḋbēt puniri p ordinarios locoꝝ. vt ē tex. aptus i. d. c. cū ex eo. nō obstātib⁹ qbuscūq3 p̄uilegijs suis q̄ exp̄sse sunt reuocata. vt i cle. ab vsib⁹. cū mā sua ḋ peni. ꝛ remis. vbi de hoc plene tractat.
91 ℃ Circa q̄s q̄stores ēt sciēdū est † qḋ plati nō debēt ꝯcedere eis bullas nisi fm formā ꝯsuetā ꝯcedi a romana eccl'ia. q̄ forma tal est. Qm̄ vt ait apl's oēs stabimus an̄ tribunal xp̄i accepturi put in corpe gessimus siue bonū fuerit siue malū, op3 nos diē messionis extreme misericordie opibus puenire, ac eternoꝝ ituitu seminare i terris qḋ redeūte dn̄o cū multiplicato fructu colligere debeamus i celis firmā spem fiduciaq3 tenētes. q̄m q pce seminat, parce ꝛ metet, ꝛ q seminat i bn̄dictiōib⁹, de bn̄dictiōib⁹ ꝛ metet vitā eternā. Cū igit ad sustētationē fratrū ꝛ egenoꝝ ꝯfluētiū ad hospitale mortis vel vite de Bononia ꝓpie nō suppetāt facultates, vniuersitatē vr̄am monemus ꝛ hortamur i dn̄o atq3 in remissione vobis iniūgimus peccatoꝝ, q̄tenus ḋ bonis a deo vobis ꝯcessis pias elemosinas ꝛ ḡta eis charitatis subsidia erogetis, vt p subuētionē vr̄am iploꝝ inopie ꝯsulat, vt vos p hec ꝛ alia bona q̄ dn̄o pstāte feceritis, ad eterna possitis gaudia peruenire ꝛc. de q̄ posuit Spe. in. ti. ḋ peni. ꝛ remis. vbi ponit de formis lr̄aꝝ indulgētiaꝝ, ꝛ de eaꝝ mā ēt. ꝛ reuerēd. d. Eps Nicoto. in
92 suo trac. de indulgētijs. ℃ † Et scias illud circa istos q̄stores qḋ nō pn̄t ipsi pdicare nec aliqḋ ꝓponere nisi put lr̄is eoꝝ ꝯtinet. tex est i. c. vt offm̄. §. cōpescendū. ḋ hereti. li. vj. ꝛ i. d. cle. ab vsib⁹ de peni. ꝛ remis. ꝛ ibi late p Io. ḋ imo. examinātē mā3 istoꝝ q̄storū, v3 qs possit dare eis lr̄as, ꝛ qs possit eas examinar, ꝛ p q̄ cā possint ꝯcedi dcē lr̄e, ꝛ an ꝓ fabrica mr̄icis eccl'e ꝛ filib⁹. ad quē ib̄ me remitto, q mlt̄ū copiose ꝛ luculēter post alios scribētes ibidē examinauit hāc mām q̄stoꝝ, in qua pro nūc nō ero longior, cum sit aliqualiter extra principale ꝓpositū nostrum. ꝛ al's vbi cōmoditas temporis dabitur circa hos q̄stores v̄ba faciemus. Ludo. Bolog. V. I. Doctor.

93 **Dubiū** aliud in ordine nr̄o occurrit, † an indulgētia ꝯcedat pstāti elemosinā falso q̄stori. In quo dō3 est qḋ nō. q3 v̄itas pferē opinioni. l. regula, §. q ignorat. ff. de iur. ꝛ facti igno. ꝛ. l. si pater. ff. de manumis. vindi. ꝛ. C. plus valere qḋ agit. ꝛ. c. p tuas. el. ij. ex̄ q filij sint legitimi. ꝛ. c. veꝝ. ꝛ. c. ꝯsuetudo. viij. di. ꝛ maxime h̄ ꝓcedit in sp̄ualibus, vbi nō solū opinio, imo psumptio iuris que est maioris potentie ꝛ virtutis postponitur veritati. ꝛ ita in terminis nostris voluit Archi. in. c. j. extra de voto. lib. vj. ꝛ ꝯsuluit in casu isto in specie Old. i suo ꝯsi. lxxvj. icipi. q̄rit ḋ illo q iusto errore ꝛc. ℃ Nec obst. qḋ deus ꝯsiderat intētionē ꝛ cor, ꝛ illud iterrogat ꝛ nō manū. vt est tex. in. c. si qd. xiij. q. v. ꝛ in. c. q piurare. xxij. q. v. Nā ēt volūtate ꝛ ꝓposito maleficia distingunt. c. cum volūtate. de sen. excō. ꝛ. l. q iniurie. ff. de fur. q3 predicta sunt vera q̄tum ad hoc vt actus iudicet bonus vel malus, sed q̄tū ad q̄titatē pene vel pmij nō ꝯsiderat opinio nec intētio vt pmiū vel pena debeat, s3 attēdit ipsa v̄itas. l. falsus. §. q alienā. ꝛ. l. inter oēs. §. pe. ff. ḋ fur. ꝛ. l. pe. ꝛ. l. si adulteriū cū icestu. ff. de adul. ꝛ. l. vxor. C. ḋ repu. ℃ Ad idē fac illud qḋ legit Genesi. xx. c. vbi abimelech q tulit vxorē Abrahe credēs eā sororē suā morte punitus fuit, q3 erat vxorata, nec sua credulitas excusauit eū a pena adulterij. Et idē ꝓbat ēt q̄rto Regū de Lamech q interfecit Chaym ꝛ tn̄ nō credebat eū hoiem s3 bestiā, ꝛ tn̄ q3 delinq̄re itēdebat nō inspicit eius credulitas, imo punitus fuit pinde ac si sciuisset. Et idē legit ḋ Loth. vt in. c. inebriauerūt

Loth.

Lot.xv.q.j.ꝛ in.c.sexta die.xxxv.distinc. Preterea ꝛ magis in specie pro hoc facit.l.j.§.fi.ff.qd fal.tut.auto.ꝛ in.l.falsus.C.de
94 fur.vbi† qs soluẽdo falso q̃stori nõ ɔsequit indulgẽtiã. Nã hec solutio fit pro satisfactione pene quã quis p peccatis debebat. Vñ soluẽdo falso q̃stori male satisfacit, ꝛ iõ ñ ɔseqt idulgẽtiã.
95 ¶†Bene tamen crederem lꝫ hoc scriptũ nõ reperiam qd vbicũqꝫ talis questor fuisset admissus a superioribus loci ad quos spectabat examinare bullas taliũ questoꝝ,tũc soluẽdo quis tali questori ɔsequeretur indulgentiam pp tolerantiam superioris iuxta no.per Bal.in.l.j.in penul.col.C.de fur.vbi dixit qd auctoritas superioris causat bonã fidẽ in prescribente, ꝛ excusat ẽt a mala fide vel presumpta.argu.l.sed generaliter.ff.de no xa.ita voluit Pau.de cast.in consi.lxxxviij.inci.in articulis dubijs.ꝛ facit etiam quod no.Barto.in.l.j.C.de predi.cur.lib.xj. ꝛ Bar.in.l.pomponius.§.si iussu.ff.de acqui.pos. ꝛ Bal.in.l. transactionem.per illum tex.C.de transac.Ludo.Bolo.

96 **Gradatim non** Inutilis questio in hac materia se offert †quomodo intelligantur verba indulgentiaꝝ cõiter existẽtia in bullis vcꝫ,quicunqꝫ catholicus iuxta suam facultatem donauerit,habeat tantum de indulgentia puta annum ꝛc.q̃tum debeat quis dare vt ɔsequat beneficium indulgentie.in quo dicas qd verbũ hoc facultas descend.t a facio facis.Unde illud dicit posse fieri qd cõmode ꝛ cum honestate fieri potest.l.nepos proculo.ff.de ver. signi.vnde dꝫ intelligi cum moderamine ꝛ ciuiliter.ꝛ taliter qd ipse offerens cum familia sua nõ remaneat egẽs. Preterea volens facere eleemosinã,dꝫ primo a seipso incipere,ꝛ de se suisqꝫ rationem habere.tex.est in.§.qui vult ordinate.de penit.distin. iij.omnis enim ordinata charitas primo a se suisqꝫ incipere debet.l.preses.C.de seruitu.ꝛ aqua.c.nõ satis.lxxxvj.dis.c.si non licet.xxiij.q.v.ꝛ faciat tex.in.c.quicunqꝫ.xvij.q.vlti.vbi Augusti.tradens ɔsilium honestatis illis qui volunt relinquere ecclesie,ꝛ suos priuare,optime docet primam charitatem a suis incipere debere. Ad idem facit tex.in.c.ɔquerente.de offic.ordi.ꝛ c.cum nuper.extra de censi.in versi.iuxta ipsarum ecclesiaꝝ facultates ꝛc.in.c.auctoritate.extra de insti.ꝛ in.c.quoniã.de vita ꝛ hone.cleri.ꝛ in auc.vt deter.sit nume.cleri. Ad idem facit tex.in.l.cum post.§.gener.ꝛ in.l.quero.ff.de iure dot. ꝛ in.l.cũ filie.ff.de leg.ij.vbi dos debet ɔstitui filie iuxta facultatẽ,id est ɔsiderata qualitate persone ꝛ q̃titate patrimonij ꝛ numero familie.ꝛ ita nunc in proposito dicendũ est qd illa verba iuxta suã facultatem ꝛc.intelliguntur, id est moderate habita ɔsideratione qualitatis patrimonij sui ꝛ familie sue,ꝛ nõ aliter. ꝛ vt nostris detur audacia verbis reperio celebrem doctorẽ Lud.ro. olim sacri palatij Apostolici reuerẽdũ auditorẽ ita in terminis nostris consuluisse in consi.ccclxiij.inci.dum secũdo querit ꝛc. ꝛ ita tenendum puto.Lu.d Bolog.

97 **Non leuis** Etiam ꝛ valde vtilis questio proponit †quid si indulgentia ɔcedit vt si benefactor intra annum moriat dummodo sit in statu gratie intra dictum annum seu in mortis articulo vere penitens ꝛ ɔfessus ab omnibus peccatis suis remaneat absolutus ꝛc.an intelligat vt ille qui moritur in statu gratie intra annum.vt qꝛ intra annum fuit ɔfessus lꝫ non in mortis articulo habeat indulgentiã. Et similiter ille qui moritur quandocunqꝫ dummodo fuerit penitẽs ꝛ ɔfessus in articulo mortis ꝛc.in quo passa difficultas principalis stat an illa verba seu in mortis articulo vere penitẽs ꝛ cõfessus ꝛc.intelligant etiam repetita in superioribus,ꝛ sic importent quod tunc demum quis sit absolutus q̃n intra annũ a die eleemosine numerandũ in mortis articulo constitutus fuerit vere penitens ꝛ ɔfessus ꝛc. Et breuiter dico qd nõ.nam intelligẽdo hoc modo,beneficia principis non haberent latissimã interpretationem prout habere debent.c.cum dilecti.extra de donatio.c.olim.extra de verbo.significa.c.q̃uis.de preben.lib.vj.l. beneficium.ff.de ɔstitu.princip.l.si quando.C.de bo.vac.lib.x. ꝛ voluit Pet.de ancha.in ɔsi.ccclxxxij.incip.apostolica indulgentia ꝛc. ¶Preterea beneficia principũ debent interpretari vt non sint elusoria vel parue commoditatis,sed vt sint magne vtilitatis.c.in his de priuileg.l.j.in fi.ff.ad munici. Sed si intelligeremus predictam ɔcessionẽ vt nõ prodesset benefacie̋tibus nisi intra annum a die eleemosine faciens illam fuerit in articulo mortis,nihil aut parum vtilitatis afferret. Nam cũ homo in sanitate existens credat semper multum in sanitate viuere, nec aliquis sit ita senex qui non credat saltẽ per annum viuere.igit nullus reperiret vel pauci qui facerent eleemosinam existentes in sanitate tanq̃ credentes eam sibi non profuturã,tanq̃ arbitrantes se non debere ɔstitui intra annum in mortis articulo.

Ad idẽ facit illa dictio seu ꝛc.que de sui natura est ampliatiua precedẽtis orationis.l.si quis ita.ff.de auro ꝛ argen.legato.l. cum quis decedens.§.fi.ff.de leg.iij.ꝛ no.gl.in.c.ego Lud.lxij. distinc.in verbo,seu.ꝛ Jo.an.in.c.lꝫ.de offi.vic.lib.vj.in nouella,ergo cum in ɔcessione predicta dicatur seu in mortis articulo ꝛc.debet illa dictio seu,ampliare precedentia.

Preterea quando Sumus in his que tendunt ad cultum diuinum benignior ꝛ amplior interpretatio fieri debet.d.c.in his de priuile.ꝛ eo maxime,qꝛ magna est ratio que p religione facit.l.sũt persone.ff.de reli.ꝛ sump.fune.ꝛ ita ẽt in indiuiduo in preposita questione reperio determinasse in facti ɔtingentia Lud.roma. in suo consi.ccclxiij.incip.petitur a me declaratio cuiusdam particule beneficij indulgentiarum ꝛc.Ludo.Bolog.

98 ¶Modo superest videre de importantia alioꝝ verborum que cõiter apponũtur in indulgẽtijs,vcꝫ†qd tale quid faciens permaneat plenarie absolutus ab omnibus peccatis suis ꝛc. In quo primo sciendum est qd talis ɔcessio plenarie absolutionis solum spectat ad Papã in psona Petri.vt dicit tex.in.c.deus de peniten.distin.j. Habet enim ecclesia ꝛ eius pastor potestatẽ clauium ligandi ꝛ soluendi a Christo sibi concessam.c.j.extra de sum.tri.c.noua.de pe.ꝛ remis.ꝛ firmãt Inno. Hos.ꝛ ceteri dñi Canoniste scribẽtes in.d.c.cũ ex eo.tit.ꝛ.s.ẽt latius diximꝰ hꝫ.

Sed redeundo Ad propositũ dico qd illa verba, plenarie absolutus permaneat ꝛc.intelliguntur qd quis absoluatur nedũ a culpa,sed etiã a pena peccati totaliter,non autem diminutiue.tex.est in.d.c. tps.in fi.xiij.q.ij.ꝛ in.c.cum marthe.extra de celebra.mis.ꝛ ita in terminis nostris consuluit Ludo.ro.in consi.ccclxiij.incip. dũ autẽ secundo queritur ꝛc.quod no.qꝛ sepenumero hoc ɔtingit. ¶Cuius dictis adde tu aliqua memoratu digna.nã in veteri testõ legitur Leuiti.xxv.c.ꝛ Exo.xxj.de ɔsuetudine de quinquaginta annis in quinquaginta annos que volebat qd serui efficerentur liberi,ꝛ ẽt carcerati liberabant a carceribus ꝛ debitores a creditoribus.ꝛ sic erat annus quinquagesimus annus remissionis s̃m Isidoꝝ,ꝛ Papiaꝫ in historia super Gene.xiij. qui annus remissionis incepit a victoria Abraham pro remissione captiuoꝝ.ꝛ ideo ɔstitutus est iubileus de quinquaginta annis in.l.annos.nam sicut imẽperies aeris tempore Noe durauit anniſ.l.ꝛ postea recõciliatus fuit aer ille turbidus, ꝛ remissa fuit illa procella,ita postea statuta fuit ista indulgentia, ꝛ remissio i pibus illis,q̃ indulgẽtiã hodie supremi antistites largius ɔcedũt,ꝛ sũt dona eadẽ non cognita a grege quoꝝ oipotẽs ꝛ clemẽtissimꝰ deus nos facere dignet,vt in hꝫ ꝛ in futuro seculo nobis psint ad salutẽ.preterea circa itellectũ illoꝝ verboꝝ,
99 plenarie absolutꝰ†ꝛc.scias qd in his indulgẽtijs ɔdis penitẽtia multũ opat,ꝛ est maximi effectꝰ.vt in.c.vlti.in fi.lxxxvj.di. ꝛ i c.miror.de pe.di.j.ꝛ Luc.xvij.ꝛ mat.ix.c.ꝛ i.c.si qs.j.q.vij.ꝛ xxij.q.iiij.c.icõmutabilis.ꝛ.c.audiuimꝰ.ꝛ.xxij.q.iij.§.ex his.ꝛ de pe.di.j.§.eẽ.ꝛ de ɔse.di.iiij.c.ppe.ꝛ.c.agnat. Si.n.pniaꝫ agemꝰ,deus quoqꝫ penitebit snie sue.vt in.c.si agamꝰ.de pe.di.j.ꝛ legit.iij.Regũ.vij.c.vbi samaritani q pecarũt ꝛ postea pniã egerũt sũt liberati.si.n.ipiꝰ egerit pniaꝫ, vita viuet ꝛ ñ moriet. Ezec.xvij.ꝛ.§.porro.de pe.di.iiij.ꝛ dicebat Pau.apl's ad Hebreos.v. Si.n.ñ iacẽtes fundamẽta pnie ab opibꝰ ꝛc.ꝛ ad eos dẽ.vj.c.ꝛ facit optie tex.notãdꝰ ꝛ multũ in pposito accõmodatus de pe.di.iiij.§.dicẽs,ꝛ.d.§.porro.q̃ qdẽ pniaꝫ nemo seq pt nisi ille q eã spauit.vt dt tex.in.c.nemo pt.de pe.di.j. Insup circa illud vbũ plenarie ꝛc.dicas qd ẽ maxime iportãtie.vt.s.di
100 xi.ꝛ nũc†supadde vnũ vbũ.s.q plenaria dr ex eo qd nihil ei deest.l.fideicõmissa.§.q̃q̃.ff.de leg.iij.ꝛ in.l.si cũ dicet.§.plenũ .ff.de arbi.ꝛ in.c.ieiuniũ.lxvj.di.ꝛ in.c.reuera.de ɔse.di.ij.ꝛ in. c.veniẽs.extra de ve i hoiuꝫ sgnifi.ꝛ in.c.cum locum.extra de sponsa.ꝛ in.c.cum inter.extra de re iudica.ꝛ in.c.veniens.extra de verbo.significa.ꝛ in cle.cãm.de deci.ꝛ in.l.raptores.C. de epis.ꝛ cle.ꝛ in.§.fi.in auc.de fide instru.ꝛ in.l.itẽ apud labeonẽ.§.qd ait plenarie.ff.de iniur.ꝛ in.l.iudices.C.de iudi.ꝛ in.§. sciẽdũ.insti.de do.ꝛ in.§.pficiunt.eo.tit.ꝛ in.§.ꝫ si pr.in fi.insti. qb.mod.ius pa.po.solui.in qbus locis late habes de significatione hoꝝ verboꝝ,q̃ oia tene mẽti. ¶Occurrit nunc p intelle
101 ctu totius huius materie dubitare†an si cruce signatus moritur anteq̃ arripiat iter p subsidio terre scẽ vel alterius loci,ɔsequat indulgẽtiã.ꝛ in hꝫ repio sanctũ Tho.in suo quolibeto dicẽtẽ inspiciẽda fore vba indulgẽtie.nã si concedit accipientibus crucem,statim quis habet indulgentiam,ꝛ anteq̃ iter arripiat,

secus est s͠m eum si indulgentia concedatur transeuntibus, &c. & ita resideat. Pro quo facit qd̄ s. diximus de eo qui capit indulgentiam pro alio an p̄sit alij. vbi dixi inspicienda verba concessionis allegādo eundem venerandum sanctum Tho. in. iiij. senten. distinc. xlv. Tamen nunc adde vnum verbum in proposita
102 questione† qd̄ si concessio hec fieret accipientibus crucē pro eūdo ad terram sanctam, vel ad alium locum &c. & aliquis caperet crucem cum intentionem tamen non eundi, non consequeretur indulgentiam pp intentionem prauam, & ne aperiatur via malitiis. l. in fundo. ff. de rei ven.

103 **Insuper** In hac materia restat querere† quot modis sumatur indulgētia in iure. In quo dic quod capitur multipharie multisq; modis. Nā aliqn̄ capit͛ pro remissione pene. ij. q. iij. in fi. aliquādo vero capitur p concessione gratie. tex. est in. c. fi. extra vt lite pendente. & in. c. dudum extra de priuilegijs. Quandoq; vero capitur pro dispensatione. tex. est in. c. dudum. extra de elec. & in. c. in fi. lxxvj. di. Aliquando ponitur pro vacare seu operam dare, vt si dico, indulgeo grāmatice vel legibus. nam intelligitur id est vaco vel operam do legibus. tex. est in. l. non distinguemus. §. sacerdotio. ff. de arbitris. Unde dicimus. ¶ Noli indulgere gule que est vētris amica &c. Aliqn̄ capitur pro delere, vel tegere, vel donare. tex. est i. c. ille de peni. dist. iij. de cuius significatione posuerunt scribētes maxime Archi. Jo. an. & domi. Domini. in. c. fi. de peniten. & remissio. lib. vj. que omnia notabis. Ludo. Bolo.

104 **Penultimo** Uidendum est, † an indulgentia concessa ciuitati, terre, vel patrie, puta Bononie, intelligat͛ concessa nō solum laicis, sed etiā clericis. ¶ In quo dicendū est qd̄ sic. tex. est in. c. dilecti. extra de foro compe. & ita per illum tex. firmant dn̄i Canoniste scribentes ibidem. Sicut enim quando indulgentia conceditur districtui vel districtualibus, non solum comprehendunt͛ laici, sed ēt clerici. vt in. c. fi. extra de offi. dele. lib. vj ita hoc casu ēt clerici comprehendi debent, & multomagis sub illo verbo vniuersali ciuitatis terre seu patrie, & similibus. & ita voluit Ludo. roma. in suo cōsilio. clxxx. in. j. col. incip. in Christi nomine amē. si admittimus
105 totum burgum &c. Pro quo facit † q͛ clerici dicūtur esse de populo, vt est tex. in. c. adiutorium. x. dist. ergo non est inconueniēs quod comprehendantur etiam in casu de quo agimus. Preterea ecclesie sunt de vniuersitate domorum intra territoriū positarum. l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. signi. ergo & clerici dicunt͛ esse de populo seu vniuersitate personarum, & per consequens comprehēdi debent. ¶ Ad idē sacra, & priuata sunt partes eiusdē totius, ergo non debent diuerso iure censeri. l. cū qui edes. ff. de vsucap. ergo clerici & alie persone ecclesiastice cū cum sint de populo, & vniuersitate, debent gaudere beneficio eodem indulgentie. & facit tex. in. c. duo sunt genera. xij. q. j. Nec dicatur qd̄ clerici tanq̄ persone ecclesiastice non debēt esse po vniuersitatis, vel terre, vel patrie, q͛ facilis est responsio. nā pri-
106 mo ex quo agimus de fauore hoc non est inconueniens. † Secundo quia ēt existentes in eminentissimis dignitatibus vt decuriones, & senatores, continentur appellatione populi seu vniuersitatis, vt in. §. plebiscitum. insti. de iure natu. gen. & ciui. & ita reperio in materia nostra voluisse Oldra. in suo consi. xxxij. incip. questio. est vtrum sacerdos &c. & Pau. de cast. in suo consil. ccc. incip. ad primū quesitum dicendū est &c. vbi alleg. Old. in consi. preallega. & Bald. in. l. cunctos populos. in. vij. & viij. col. C. de sum. tri. & fide catho. tamen limitat ipse predicta non habere locum in odiosis per tex. in. c. fi. de senten. excom. lib. vj. vbi interdicto populo, nō intelliguntur interdicti clerici. & ibi h̄ firmant coīter scribentes. secus est in materia fauorabili. vt in. d. c. dilecti. de foro compe. & in. d. c. fi. de offic. ordi. lib. vj. & in. c. accedens. el. ij. extra vt lite non contesta. vbi est bonus tex. probans quod clerici continentur appellatione districtualium. Ex quibus omnibus redeundo nunc ad rem nostram dico qd̄ indulgentia concessa ciuitati, vel terre, vel patrie, vel districtui, vel districtualibus, extenditur etiam ad clericos & ad personas ecclesiasticas. quod no. q͛ sepenumero litere indulgentiarum conceduntur in terminis predictis. Ludo. Bolo. U. J. D.

107 **Ultimo pro** Complemento huius quotidiane materie scilicet de indulgentijs videndum est † vtrum ille qui concedit indulgentias videat͛ approbare statū illius cui fit concessio. In quo breuiter dicas q̄ sic. ita signanter voluit domi. Abb. in consi. lv. in. v. col. inci. in. q. que vertitur inter fratres sanc. Francisci &c. vbi alleg. glo. in. c. qd̄ intm̄. extra de prebē. & in. c. q͛ non potest. eo. titu. lib. vj. p do. Ant. in. c. at si clerici. §. de adul. extra. de iudi. vbi traditur hec conclusio. qd̄ indulgētia & dispēsatio extēdit͛ ad ea que necessario ex actu dispēsati sequitur. ergo indulgētia ꝯcessa extendit se, & operat͛ effectum, vt status eius cui fit ꝯcessio videat͛ approbatus. sed aduerte, q͛ ego intelligo hec quo ad statum extrinsecum, nō autem quo ad intrinsecum, puta quo ad contritionem vel confessionem. nam hec depēdēt ab illo cui ꝯceditur indulgētia. nō autem ab ipso ꝯcedēte q nō videtur approbare quo ad statum illum intrinsecum, sed ab extra sic, sicut dicimus de bonitate intrinseca, & extrinseca. iuxta no. in. l. si vero. §. qui p rei. ff. q satisda. cog. & in. l. cū pater. §. rogo. & in. l. cū quidam. ff. de leg. ij. & in. l. omnimodo. cum simi. C. de inoffi. testa.

¶ Et ex his redditur expeditus iste solēnis & quotidianus tractatus de indulgentijs tam plenarijs, & generalibus q̄ particularibus & priuatis, in quo in omnibus & per omnia semp me remitto & subijcio decisioni sacrosancte Romane ecclesie, a qua deuiare nullatenus intendo.

¶ Laus supremo deo & gloriosissime eius genitrici Marie sp virgini, vniuerseq; curie celesti triumphanti. Amē. Ludoui. Bologni. J. U. D. & eques.

FINIS

Solennis Tractatus Excel. J. U. Doc. domini Antonij Roselli. De indulgentijs.

SVMMARIVM

ta non excedunt.
35 Indulgentijs non sui iudicis an quis vti possit.
36 Episcopi si plures sint in consecratione quilibet suis subditis indulgentiam promulgare potest.
37 Indulgentias an possit episcopus subditis suis ꝯcedere, si manus adiutrices porrigant ad reparationem pontis in aliena diocesi existentis.
38 Indulgentie pene, et culpe an teneāt vt.j.nu.113.
39 Penam remitti culpa remanente impossibile est.
40 Impenitentes odiuz retinent, ideo eis remissio impossibilis est.
41 Pena iuxta qualitatem et quantitatem delicti penitentibus imponi debet.
42 Plagarum erit modus secundum delicti qualitatem.
44 Penitentia productior ꝙ̄ delictum esse debet.
Culpe dedecus sine iustitie dedecore Deus non remittit.
45 Peccanti dimittere peccata opus misericordie est.
46 Inferior penam a superiore inflictam tollere non potest.
47 Penitentia per Papam imposita per Episcopum tolli non potest.
48 Penitentes per preuenientem spiritus sancti gratiaz et cordis contritionem Deus a morte absoluit, sed ad penam ligatuz dimittit.
49 Satisfactio penitentie pars est.
50 Absolutionem a Deo non habet, qui non satisfacit, quando potest.
51 Baptismum, et penitentia due sunt tabule ad peccata expiāda.
Indulgentie, ꝙ per Petrum, vel Paulum fuerint concesse, nō inuenitur.
52 Sanctorum patrum quod non est, aliorum suorum successoruz non est.
53 Potestas ligandi et soluendi ministris ecclesia ad edificationem, non ad destructionem tradita est.
Ob indulgentias delicta impunita remanent.
54 Uenia facilis delinquendi intentionem tribuit, et ad delicta inuitat, vide.j.nu.75.
55 Pena legis auctoritati, non iudicis arbitrio reseruatur.
56 Indulgentie seu litere remissionuz ſm theologos, et canonistas valent, et nume.sequen.
58 Deus remittit, quod presbyter remittit.
59 Ecclesia tota errare quare non possit.
60 Priuilegium quod datum fuerit Petro, quando ei fuit dictū, quodcunqꝫ ligaueris, etc.
61 Jubilei annus dicitur remissionis annus.
62 Jubilei remissiones ad exemplum indulgētiarum inuente sunt.
63 Ecclesia est corpus Christi misticum.
64 Paulus pro suis promisit Deo preces porrigere.
65 Mors Christi et effusio sui sanguinis peccatorum remissionez operatur.
66 Christus pro peccato hostiam se obtulit.
Christi passio remissionis peccatorum causa fuit.
67 Christi sanguinis gutta minima ad peccatorum remissionem sufficiebat.
Christus languores nostros ipse tulit et dolores portauit.
68 Indulgentie pene inferende pro peccatis vere penitentibus, et confessis conceduntur.
Christus Petro et successoribus commisit dispensationez qua a peccatorum pena liberari possimus.
69 Episcopi in partem sollicitudinis sunt vocati.
70 Uenia nisi correcto non datur.
71 Indulgentie corde contritis valent.
Indulgentias faciendo Papa sanctorum opera, et Christi passionem communicare videtur, et penam pro delicto infligendam soluit.
72 Gratia spiritus sancti prior est, et contritio, et demum indulgentia sequitur.
73 Pena vt remittatur, satisfactio precedere debet.
74 Contritio pro satisfactione habetur.
75 Indulgentie quomodo contra peccatum remedium tribuant.
76 Ob indulgētiarum gratiam alia opera charitatis negligi non debent.
77 Negligentia cum superbia offensam parit.
78 Ob indulgentie susceptionem penitentia iniuncta, vel satisfactio contemni non debet.
79 Indulgentie an tantum valeāt quantum sonant.
80 Indulgentie an valeant quo ad Deum, et quo ad ecclesiam.
81 Indulgentie an tollant penam per ecclesiā impositam pro peccato tempore confessionis.
82 Indulgentie prosunt quo ad penitentiam per ecclesiam impositam.
Inferior penam a superiore impositam non remittit.
Pena a Deo imposita per Papam mutari non potest.
83 Pape potestas non se ad celum, nisi declaratorie, extendit.
84 Pena est duplex eterna et temporalis et quomodo remittatur.
85 Sacerdos an penam eternam in temporalem commutet.
86 Indulgentie an valeāt quo ad penitētias ab ecclesia iniūctas.
87 Peccator, si de peccato satisfaciat, est apud Deum liber, nec moriens aliquas penas pateretur, nisi adimplere omitteret ex contemptu penitentiam superabundantem ab ecclesia impositam.
88 Indulgentie an prosint quo ad Deum, et quo ad ecclesiam.
89 Penitentiuz merita propria quare Deus non multū acceptet.
90 Misericordia dei et sanctorum merita sunt que remissiones peccatorum faciunt.
91 Indulgentie an valeant solum quo ad penitentie remissionem, que negligenter adimpleri ommissa est.
92 Negligentia, que est peccatum, commodum reportare non dꝫ.
93 Indulgentie ꝙ proficiant, an sit in arbitrio penitentiam iniungentis.
94 Liberatio a peccato nō sufficit, si peccator peccata nō ꝯfiteat.
95 Confessio peccatorum facienda est.
96 Pena eterna, et tēporalis pro peccato mortali impōitur, et quo modo dimittatur.
Pena eterna durante satisfactio fieri non potest.
97 Penitentia si est per.vij.annos cum ieiunio imposita, et sit dictum ꝙ dando.vij.denarios possit ieiuniuz redimere, an ieiunare de necessitate teneatur, et.j.nu.100.et.102.
98 Peccator de peccato semper dolere debet.
99 Deposita in thesauro ecclesie non sunt ibi pro aliquo determinate posita sed pro omnibus.
101 Penitentia non dicitur vere adimpleta nisi secuta satisfactiōe.
104 Presbiter parrochianus non potest se impedire in dispositis a superiore.
105 Remissio quantum valeat homo ignorat, nisi sit ei diuinitus reuelatum.
Remissio valet secundum fidem penitentis et ipsorum concedentium.
106 Indulgentie an valeāt secūdum fidem concedentis et potestatem remittentis.
107 Ecclesia quem ligat, ligatus est, et quem soluit solutus est.
108 Actus actiuorum sunt in patientie bene disposito.
109 Peccatum nullum, etiam si sit veniale, impunitum est.
110 Passio, mors Christi, et eius effusio sanguinis ecclesie thesaurus est.
111 Pena tēporalis peccati per ecclesie thesaurum remittitur.
112 Papa solus indulgentias concedit.
124 Indulgentie per papam concesse pro subsidio terre sancte secuta contritione et confessione ad vitam eternam prosunt.
115 Pape omnes subsunt.
161 Indulgentie nomen multis capitur modis.
117 Indulgentia quo ad casum nostrum quomodo capiatur.
118 Indulgentia quid sit ſm Joan.calde.
119 Diffinitio omnis in iure periculosa est.
120 Diffinitio quid continere debeat.
121 Restitutio deportati facta per papam vel episcopum habentē potestatem restituendi deportatuz, an sit indulgentia de qua in diffinitione.
122 Diffinitio cui conuenit etiam diffinitum.
123 Diffinitio Calde.de qua indulgentia intelligatur.
124 Uerbum remissio pene positum in diffinitiōe indulgentie quo modo intelligatur.
125 Pene remissio in totuz nunꝙ̄ fit per indulgentiarū suffragia.
126 Contritio est causa materialis remissiōis culpe, et pene eterne.
127 Jura de peni.distinc.quomodo intelligantur.
128 Papa solus quādoqꝫ facit remissionem pene, et culpe.
Papa transeuntibus in subsidium terre sancte concedit indulgētias pene, et culpe.
Indulgentia pene, et culpe est illa que datur in anno centenario iubilei.
129 Absolui an quis a culpa possit.
130 Ob peccata odio et offensa, Dei, damna nunc et penam eternam meremur.
131 Culpa et pena eterna a deo remittitur homine cōtrito, sed tē

poralis remanet.

132 Prelati an habeant solum potestatem in pena temporali non in culpa vel pena eterna.

133 Ecclesia vel papa vel prelati nullum peccatorem ligant, vel absoluunt, sed eum in celo ligatum, vel absolutum tantummodo declarant.

134 Cap. quodcunq ligaueris. xxiiij. q. j. quomodo intelligatur.

135 Peccator non contritus quando ab ecclesia absoluitur absolutio ad hominem, et non ad deum est.

136 Absolutus a culpa censetur et a pena etiam si de alia contritione vel confessione non appareat, qui adimplet ea, ob que indulgentia est concessa.

137 Penitens presumitur ille qui est excommunicatus et post excommunicationem adimpleuit ea propter que indulgentia fuit concessa.

138 Verbum actualibus quare positum sit in diffini. cald.

139 Pena peccati originalis q est eterna per indulgentias non remittitur,

140 Penitentie sacramentum esse non potest, nisi Baptisma precedat.

141 Pena pro peccatis debita potest aliter remitti q per absolutionem sacramentale puta per orationes vel eleemosinas.

142 Indulgentie diffinitio non est completa dum in ea dicitur a prelato facta.

Prelatus indulgentias solum in suos subditos confert, et infra numero. 160.

143 Indulgentia quid sit scdm Rosellum.

144 Malum nullum quo ad deum impunitum remanet.

145 Mors Christi, et eius effusio sanguinis, et sanctorum merita penas peccatorum nostrorum purgant.

146 Verbum communicatur quare in hac diffinitione indulgentie ponatur.

147 Et quare ponatur verbum rationabiliter.

148 Papa quando contra ius positiuum dispensat causa requirit.

149 In dispesatione iuris positiui an sola sufficiat voluntas.

150 Dispensandi ca rationabilis esse debet.

151 Per indulgentias indiscretas ecclesie claues contemnuntur, et penitentie satisfactio debilitatur.

152 Causa dispensandi et indulgentias concedendi ex quatuor legitima dicitur.

153 Causa legitima est pauperibus subuenire.

154 Verba ista, que facit ille qui retinet claues posita in diffinitione indulgentie quomodo intelligantur.

155 Papa, qui est supremus prelatorum penitentiarum claues habere dicitur.

156 Episcopi, et prelati inferiores habent claues dispensandi indulgentiam potestate quadam limitata.

157 Papa solus remissionem culpe, et pene, facit.

158 Indulgentia, vt alicui prosit, debet esse vere contritus, et confessus.

159 Indulgentiam vt quis consequatur adimplere debet id ob qd prelatus eam concessit.

Penitentie tres sunt gradus, cordis contritio, vera oris confessio, et operis satisfactio.

160 Papa est vniuersalis orbis episcopus.

161 Verbum vel dierum in diffinitione indulgentie quare sit positum et numero. 162.

162 Indulgentia duobus conceditur modis.

Remissio pene quando dicatur.

163 Intelligentia proprie sumpta est illa per quam fit remissio pene in purgatorio infligende.

164 Peccator quando confitetur tantam habere potest contritionem q pena temporalis in totum aboleretur.

165 Remissio presupponit persistentiam eius quod remittitur.

166 Indulgentie licet necessarie non sint quando pena est deleta, tamen ad augmentum glorie prosunt, si mandata in eis contenta adimpleantur.

167 Verba vel aliter non satisfacte etc. quare in diffinitione indulgentie posita sunt.

168 Et quare sint ibi posita illa verba, p peccatis a deo infligede.

169 Deus punit aliquem non culpabilem pro pena, quam martires indebite passi sunt.

170 Ecclesia et ius ciuile aliquando aliquem insontem temporaliter pro peccato alterius punit.

171 Deus vel ecclesia aliquem non punit eternaliter, nisi propter suum delinquentem.

Filius non portabit patris iniquitatem, quomodo hoc intelligatur.

172 Peccatorem statim deus non punit, sed satisfactionem expectat, quo non satisfaciente, penam purgatorij irrogat.

Pena debita que proprie dicatur.

Debitum improprie dicitur quod est sub conditione.

174 Pena in purgatorio infligenda conditionalis est, si non est remissa per indulgentias vel per satisfactionem.

175 Papa quando vult facit remissionem culpe et pene, prelati inferiores pro ecclesie dedicatione vnum solum annum prestant, et pro anniuersario consecrationis solum dies. xl.

176 Remissiones que in indulgentijs conceduntur, tollunt penam in proportione, non in quantitate.

177 Indulgentia culpe et pene, per prelatum concessa nil valet.

Idem in cocessione indulgentie vltra an. in ecclesie consecratioe.

178 Indulgentia vt valeat, que et quot in ea requirantur et infra numero sequen.

179 Pietas quando dicatur.

180 Eleemosinam ob pietatem facere quilibet alteri tenetur.

181 Charitas ad esse indulgentie requiritur.

182 Indulgentiam recipiens si ea gaudere vult oportet quod sit in charitate.

183 Indulgentie alique licet requirant laborem puta visitandi apostolorum limina, alique ieiunia, alie orationes, et similia hec tamen omnia cum charitate fieri debent.

184 In indulgentiarum concessione secundu Rosell. quatuor requiruntur.

185 In compositione cuiuslibet entis compositi quatuor requiruntur, et que.

186 Papa pena eternam remittit in homine vere contrito.

187 Remissionem pene absolute et in totum solus papa facit.

188 Prelati inferiores secundum eorum potestatem a papa limitatam indulgentias prestant.

189 Indulgentia absolute facta pro vt est illa christi, dum dixit remittuntur tibi peccata tua, est a pena et a culpa.

Indulgentia quando fit sub determinatione temporis certi perfecta quomodo intelligatur.

190 Quid, quando est per inferiores prelatos facta.

191 Indulgentie quadraginta dierum in anniuersario dedicationis ecclesie conceduntur.

192 Indulgentia quadraginta dierum de iniuncta penitentia non se extendit ad penam purgatorij, sed extenuat iniunctam penitentiam.

193 In indulgentia concedenda an requiratur locus in quem pro eius consecutione aliqua pia opera irroganda sint.

194 Iustitia ibi esse non potest, vbi sana fides non est.

195 In indulgentijs que iuris auctoritate conceduntur non requiritur, q detur tantum pro quato penitentia expedire nollet.

196 Penitentia an commutari possit.

197 Indulgentiarum finis quare concedantur aspici debet.

198 Indulgentiarum concessio an iurisdictionis sit, et j. nu. 200. et dicit q sic.

Papa concedendo alicui territorio facultate indulgetias cocedendi non dat.

199 Abbates, et archidiaconi territorium quandoq habent.

Abbates indulgentias non concedunt.

201 Cause matrimonialis cognitio est iurisdictionis episcopalis.

Indulgentie sunt dignitatis et iurisdictionis episcopalis.

202 Iurisdictio licet territorio cohereat, ea tamen que sunt episcopalis dignitatis, cuilibet habenti territorium non copetunt.

203 Indulgentia an sit iurisdictionis cotentiose, vel volutarie.

204 Penitentia a sacerdote iniunctam quis inuitus ea adimplere cogitur.

205 Iurisdictio, que in inuitum redditur, contentiosa est.

Penitens an cogi possit ad suscipiendam indulgentiam in locum remissionis dierum penitentie.

206 Iurisdictionis contentiose est ligare.

207 Absolui quis potest inuitus.

208 Indulgentia potest esse, et iurisdictionis voluntarie, et contentiose.

209 Iurisdictio voluntaria est illa que in volentes exercetur.

Iurisdictio contentiosa extra territorium non exercetur.

210 Indulgentias an possit episcopus concedere suis subditis extra territorium absentibus et j. nu. 213. et. 251.

211 Statutum etiam penitentiale episcopi generale an liget subditum extra territorium delictum committentem.

212 Excommunicatus per sententiam vbiq excommunicatus est.

Sententie,

Sententie, que status diminutionẽ respiciũt, & in animam, & in personam infliguntur, sicut lepra leprosi personam prosequitur.
Judex non potest ligare vel soluere subditum in suo territorio non repertum.
214 Qui non potest id quod est facilius, non potest etiam id quod est grauius.
215 Soluere & ligare minus est ꝙ indulgentias concedere.
216 Argumentum de contractibus ad delictum procedit.
217 Statutum vel sententia an possit ligare subditũ de delicto alibi commisso. & j. 221. 235. & 239.
218 Judex domicilij potest subditum suum constringere qui extra territorium deliquit si in loco domicilij non reperitur.
219 Statutum, & sententia equiparantur.
Quod fieri per sententiam potest, per statutum fieri potest.
220 Delinquens in ecclesia a seculari puniri potest.
222 Subditus ratione domicilij punitur secundũ leges domicilij.
223 Excõicari an possit delinquens extra territorium.
224 Executio sententie quare in locco alterius fieri probibeat, & numero. 225.
226 Judex quare excommunicet & absoluat suum subditum vbiqꝫ existentem.
227 Excõicatio episcopi contra subditum extra territorium existẽtem ex causa, ob quam ius commune excõicat, tenet.
228 Episcopus communicando cum excommunicato a se non ex viribus sue sententie, sed ex iuris communis dispositione sententiam excõicationis minoris incurrit.
229 Subditus delinquens extra territorium, an statuto ligetur, quando statutum hoc expresse dicat, ꝙ ligeẽ, & nu. 331.
230 Statuta litis ordinatoria seruantur, vbi iudicium agitatur.
232 Dispositio legis que fit in penam alicuius locum iurisdictionis disponentis egredi non potest.
233 Judex licet releget aliquem a loco, ei tamen insulam assignare non potest, quam non habet in sua iurisdictione.
Limita vt ibi nu. 234.
236 Factum negatiuum terminos naturales non habet.
237 Miles dicitur deliquisse in loco, vbi militare debuit.
238 Statutum si punit subditos villarum non denuntiantes maleficia, locus in quo fienda erat relatio maleficijs, poni licet.
240 Ad iudicem commissi maleficij pertinet penam inferre ꝑ maleficio extra territorium commisso.
241 Remissio fieri dꝫ, si iudex delicti requirat iudicem domicilij, vt delinquentem ad ipsum remittat.
242 Punitus lege domicilij a iudice delicti puniri nõ debet.
243 Delinquens, legibus commissi maleficij & non domicilij puniri debet.
244 Dispositio penalis territorium disponentis non egreditur.
245 Judex domicilij quando possit punire delinquentem in alio territorio & j. nu. 246. et. 247.
248 Delictum quando possit puniri in loco domicilij vt in loco delicti & j. nu. 249. et. 250. et. 253.
252 Absolui non potest ab episcopo nec ligari non reperti in eius territorio.
254 Episcopus paduanus existẽs Taruisij potest suis subditis indulgentias, pro vt sunt iurisdictionis voluntarie, concedere.
255 Jurisdictio volũtaria coheret persone.
256 Quid, quando episcopus vult ꝯcedere indulgentias ꝑ vt sunt iurisdõnis ꝯtẽtiose, dic ꝙ eas ex territo. subditis ñ ꝯcedit.
Jurisdictio contentiosa extra territorium non exercetur.
257 Episcopus vti delegatus non potest indulgentias concedere si existat extra territorium, in quo eas concedere debet.
258 Indulgentie delegari, vel consuetudine acquiri possunt.
259 Jurisdictio voluntaria extra territorium delegantis exerceri non potest.
260 Jurisdictio voluntaria potest expediri per existentẽ extra territorium iure proprij magistratus.
261 Jurisdictio delegata est fragilis, & extra locum iurisdictionem concedentis exerceri non potest.
262 Episcopus paduanus an possit concedere indulgentias ob aliquas eleemosinas vel aliqua pia opa expediẽda a suis subditis in loco alterius, iurisdictionis alterius, & extra territoriũ ipsius concedentis & j. nu. 305. & 307.
263 Argumentum de contractibus ad iuditia valet.
Contractus ibi initus videtur, vbi solutio destinata est.
Episcopus iurisdictionem in alterius dioecesi exercere nõ põt
264 Preses prouincie non potest aliquem in eam insulaꝫ relegare que sit extra prouinciam sibi commissam.
265 Sententia exequi non potest in re existente in alterius territorio sine licentia iudicis vbi sita est.
266 Dispositio simplex iudicis vires non habet nisi in bonis in territorio disponentis sitis.
267 Legitimatio per papam facta ad bona que non sunt iurisdictionis pape trahi non potest,
268 Judex non potest iubere suis subditis vt aliqua exponat in bonis extra suum territorium positis.
269 Jubere aliquem possidere locum ad illum iudicem pertinet ad quem cura loci spectat.
270 Judex extra territorium ius dicere non debet.
271 Argumentum de tempore ad locum valet.
Paria sunt aliqua fieri loco probibito, vel fieri loco permisso, si effectus eius in locum probibitum conferatur.
272 Re alterius vti non licet eo inuito cuius est.
Pignorare rem alterius non licet.
Vendi res aliena potest in preiudiciũ ipsius vẽdẽtis, sed nõ ad preiudicium domini rei & j. nu. 201.
273 Facere aliquid quis non potest in re aliena.
Archiepiscopus quicꝗ agere non potest etiam in dioecesi suffraganei.
274 Archiepũs indulgentias in tota sua prouincia concedere põt.
275 Eleemosina ponti fieri non potest domino pontis inuito.
Beneficium in inuitum non confertur.
Donatio seu liberalitas nolenti acquiri non potest.
Promissio ad pias cãs facta nõ vꝫ nisi sit qui pro eis recipiat.
276 Oblationes in aliena dioecesi ab alieno episcopo recipiende nõ sunt, nisi ab epõ loci inuitatus illas porrigat.
Causa proxima & non remota inspici dꝫ vbi de rei effectu agiẽ.
278 Ecclesie honor est ꝙ frequentia populi visitetur, & honor ecclesie tribuatur.
279 Litere que causa mei facte sunt, mee dici debent.
280 Concessio facta alicui loco dꝫ per ministros dicti loci expediri.
281 Legatum factũ ad põtium constructionem vel viaruꝫ, videtur factum ciuitati cuius sunt dicta loca.
282 Potestas clauium non solo petro data est, sed etiam eius successoribus.
283 Legatum factuꝫ ecclesijs pro diuino cultu, videtur legatum ecclesijs & non eius ministris.
284 Priuilegiũ si ꝯcedaẽ vt clerici alicuius loci excõicari nõ possint ab ordinario, hoc priuilegiũ dicitur esse ipsius loci non simpliciter ministroꝝ ibi seruientium.
285 Uniuersitas excommunicari non potest.
286 Remissio pene quando fit per priuilegium vel ꝑ indulgentiam fugiẽti ad ecclesiam, tale priuilegiũ est ecclesie.
287 Immunitas si ꝯcedaẽ venientibus ad habitãdũ in certo loco illud priuilegiũ loco concessum videtur.
288 Indulgentia vr̃ concessa ecclesie & nõ prelato, lꝫ litere dicãt, ꝙ offerẽtes prelato talis ecclesie certam eleemosinam consequantur indulgentias.
289 Indulgẽtias dare nõ possunt dioecesani nisi suis subditis, & in suis dioecesibus.
290 Indulgentiaꝝ lr̃as ꝯcedendi ius dignitati solũ epali ꝯpetit.
291 Indulgentiaꝝ ꝯcessio qñ fit ꝑsonis subditis illas recipiẽtibus ponti vel ecclesie dando ꝑ hoc ponti vel ecclesie indulgẽtias concedendi potestas data non videtur.
292 Verba vel gerundia solũ factũ, nomina vero ius importãt.
293 Datio que fit alicui ponti vel ecclesie videtur quedã eleemosina siue donatio, que cuilibet ecclesie etiam extra territorium site fieri potest
294 Judex vel supior suo subdito mandare potest vt aliquid extra territorium faciat, vel non faciat.
295 Concessio gratie vel beneficij extra territoriũ fieri potest.
296 Uouẽs obligaẽ ẽt si pro ecclesia nullus recipiat.
297 Tutoris datio ad extra territorium dantis sitas extenditur, & j. nnmero. 299.
298 Tutor a iudice datus ob res pupilli alibi sitas excusare põt.
299 Dispositio qñ principaliter fit de ꝑsona, sufficit ꝙ illa ꝑsona sit subdita vt teneat dispositio ẽt quo ad bona alibi sita.
300 Judex põt priuare subditũ suũ bñficio in iurisdõne alterius sito, lꝫ executio fieri dẽat ꝑ iudicẽ loci in quo bñficium sitũ ẽ.
302 Bona facere cuicunqꝫ licet in alieno territorio ad bonũ quẽlibet mouendo.
303 Disponere quis potest in alterius territorio bono affectu ꝑsuadẽdo & admonendo fieri bona.

304 Parrochianus subditum suum vbiq; absoluere potest.

306 Princeps secularis ecclesias aut ecclesiasticas personas priuilegiare non potest in eas iurisdictionem exercendo, aut ius in eis pretendendo, etiam si indulgentias ⁊ priuilegia concederet, secus si ex deuotione eas priuilegiaret.

308 Eleemosina si cui ecclesie concedatur non est necesse ꝙ episcopus consentiat, sed sufficit consensus habentis titulum in ea immediatum.

309 Indulgentie si sint date conferentibus eleemosinam ponti vel ecclesie, si dominus pontis vel ecclesie nollet recipere, cũ hec conditio sit mixta, habetur pro adimpleta.

310 Ablatiui absolute positi conditionem important.

311 Ecclesia si sit in aliena dioceſi, ⁊ episcopus paduanus tantum ibi habeat omnem iurisdictionem, an possit concedere indulgentias ponentibus manus adiutrices ad talis ecclesie constructionem. ⁊ .j. nu. 316.

312 Episcopus extra suam diocesim iurisdictionem exercere non potest.

313 Iurisdictio contentiosa territorio adheret.

314 Priuilegium si concedatur episcopo vt habeat fructus primi anni beneficiorum vacantium in sua diocesi, habebit fructus etiam beneficiorum exemptorum sue diocesis, secus si diceret beneficiorũ tibi episcopo subiectorum.

315 Differẽtia an sit si dicatur in priuilegio de beneficijs in tua diocesi positis, vel de tua diocesi.

317 Cle. quis de for. compe. quomodo loquatur ⁊ in quo casu.

318 Indulgentias episcopus concedere non potest in loco, in quo iurisdictionem episcopalem non habet.

319 Indulgentias an possit concedere episcopus taruisinus in ecclesia sue diocesis subiecta episcopo paduano. et nume. proxime sequen.

321 Indulgentias an possit concedere episcopus, vel archiepiscopus in locis exemptis sue diocesis.

322 Auctoritatẽ habens a iure, vel a papa, licet possit ea que sunt voluntarie iurisdictionis extra suum territorium exercere, secus tamen est in alio, qui faceret solum ex auctoritate inferioris.

323 Locus exemptus equiparatur loco extra territorium existẽti.

324 Delinquens in loco exempto non ligatur constitutione episcopi facientis statutũ, vt committens furtum sit excõicatus.

325 Locus exemptus dicitur esse extra territorium.

326 Indulgentias quis concedere possit.

Remissio alia est priuata ⁊ alia est generalis ⁊ solennis.

327 Remissio generalis est adeo annexa episcopali potestati ꝙ ab inferioribus, etiam si sit Abbas, fieri non potest.

Episcopi per suam diocesim, ⁊ archiepiscopi per totam suã prouinciam remissiones generales facere possunt.

328 Sacerdos in confessione ⁊ in foro penitentie indulgentias concedere potest.

Restrictio. c. cũ ex eo de peni. ⁊ remissio. in foro penitentiali locum non habet.

329 Sacerdotes in confessione possunt vnũ annum indulgentie, ⁊ plus concedere.

Peccator confitẽs an vti possit indulgentijs a non suo iudice datis.

330 Indulgentie publice non possunt nisi per episcopos concedi vide .j. numero. 338.

Sacerdos licet habeat potestatem absoluendi in foro penitentiali, non tamen dignitatem episcopalem habet.

331 Indulgentiarum concessio iure episcopali competunt.

332 Excommunicare simplex sacerdos non potest.

333 Penitentie omnes in foro penitẽtie arbitrarie sunt.

334 Sacerdos si videt peccatorem debere per an. vij. penitere in penitentia, ei imponere potest, ꝙ istos. vij. annos possit alleuiare vtẽdo indulgẽtijs a suo episcopo vel alio publico ꝯcessis.

335 Sacerdotes non arctantur ad tempus indulgentie anni vel quadraginta dierum.

336 Sacerdos potest in confessione concedere indulgentias concessas ab episcopo iudice ipsius concedentis.

337 Indulgentie publice que generaliter subditis concedũtur porrigentibus manus adiutrices ad constructionem ecclesie, nõ excedunt annum, quando dedicatur ecclesia ⁊ in anniuersario. xl. dies quomodo intelligantur.

338 Remissio que fit per remissionem publicam est clauis iurisdictionis ⁊ non ordinis.

339 Indulgentias concedere possunt legati etiam non sacerdotes.

340 Indulgentias publicas faciendi potestas, iurisdictionem sequatur vide .j. nu. 344.

341 Diaconi possunt habere iurisdictionem, vel commissam, sicut legati, vel ordinariam, sicut episcopi, vide .j. nu. 345.

342 Indulgentias concedere potest confirmatus non sacerdos, licet absoluere non possit, ⁊ quare, vide .j. nu. 353.

343 Absolutio ab excommunicatione quando in foro iudiciali fit, non requirit ordinem sacerdotalem, secus in ea que fit in foro penitentiali.

346 Indulgentiarum concessio est iurisdictionis dignitatem episcopalem annexam habentis ⁊ .j. nu. 360.

347 Indulgentias quando possint conferre abbates, vel archidiaconi.

348 Electus confirmatus ⁊ non consecratus, licet habeat iurisdictionalia cum non habet dignitatem episcopalem indulgentias cõcedere nõ potest vide .j. nu. 357. ⁊ nu. 359. 366. 368.

349 Indulgentias concedere an ⁊ quãdo possit episcopus, qui episcopatui renuntiauit.

Episcopus qui renuntiauit episcopatui quare episcopali iurisdictione careat.

350 Indulgentiarum concessio est mixta iurisdictionis ⁊ ordinis.

351 Ea que sunt ordinis per non habentem illum ordinem etiã ex commissione pape expediri non possunt.

352 Abbates ex cõsuetudine vel priuilegio ea que sunt ordinis habere possunt.

354 Indulgentias possunt concedere alij ꝙ̃ episcopi ex prescriptione vel consuetudine.

355 Electus in episcopum ⁊ non consecratus, non potest ea, que poterat vt presbyter.

Electus in archiepiscopũ non potest ea que ante epũs poterat.

356 Episcopalis dignitas nil addit ad vinculũ matrimonij spũalis.

358 Capitulũ quod sicut de elec. quomodo procedat.

361 Episcopali ordini que competant.

362 Delegare nõ põt epũs alteri nõ epõ ea que sunt ordinis.

363 Papa an possit ea que sunt ordinis ex priuilegio presbyteris concedere.

364 Episcopali dignitati que competant.

365 Epãli dignitati ꝯpetẽtia priuilegio vel ꝯsuetudine acqri põt.

367 Indulgentias concedere potest electus ex priuilegio vel consuetudine prescripta ⁊ .j. nu. 371.

369 Electus ⁊ confirmatus alteri episcopo facultatem concedendi indulgentias delegare potest.

370 In papã electũ transeunt oĩa que sunt dignitatis, ⁊ non ordinis episcopalis.

371 Indulgentias ꝯcedere possunt legati de latere, ⁊ quare.

373 Legatus hꝫ iurisdictionẽ ceteris maiorẽ, ⁊ super ceteros.

374 Indulgentias ꝯcedere nõ põt capitulũ sede vacante.

375 Indulgentias ꝯcedendi iurisdictio est dignitatis epãlis, que in capitulum non transit.

376 Indulgentias publicas ex priuilegio, vel consuetudine prescripta concedere potest capitu. sede vacante.

377 Indulgentias vicarius epĩ ꝯcedere nõ potest, ẽt si habeat mãdatũ ad aliqd quod speciale mãdatũ requireret vel sit clausula generalis ad oĩa facienda que ipse constituens posset.

378 Abbates hñtes ex priuilegio vt possint vti insignijs episcopalibus nõ possũt ob hoc ea que sunt dignitatis epãlis exercere.

379 Priuilegium contra ius stricte interpretari debet.

380 Insignia epãlia in abbatibus illud operantur, qđ operantur genitalia in multis, que non generant.

381 Indulgentias poterit abbas ꝯcedere qñ eius priuilegium dicit ꝙ possit vti dignitate episcopali.

382 Epõrum ordo ſm theologos quadripartitus est.

383 Papa, archyepũs ⁊ patriarcha plus ordinis nõ hñt ꝙ̃ epũs.

384 Papa dicit se epm, qr ordo maior nõ est in ecclesia dei.

Iurisdõ archiepĩ ẽ maior, ꝙ̃ epĩ, ⁊ pñarche, ꝙ̃ metropolitãi.

385 Archiepũs quo ad indulgẽtias in subditos suffraganei iurisdictionem habet.

Patriarcha quo ad indulgentias iurisdictionem habet in subditos Archiepiscoporum, ⁊ episcoporum.

386 Papa totius mũdi epũs est, ⁊ pñarcha vrbis Rome.

387 Papa solus in plenitudinẽ potestatis vocatus est.

388 Indulgẽtie vti donationes in generali cõcessiõe nõ veniũt.

389 Epũs qñ dat licentiã vt ꝯfessorẽ; qs sibi eligat, ille electus õ casibus epõ reseruatis absoluere nõ poterit.

390 Episcopus cui alter epũs i foro penitẽtiali vices suas gñaliter ꝯcessit põt illas indulgẽtias ꝯceder̃, ꝙs possũt parochiani. licet

Quod autem. Indulgentie que conceduntur in consecratione ecclesie, vel propter edificationem pontium prosunt tantum illis, qui bus proprij iudices indulserunt. specialiter hoc dicit. † Nota ꝙ sicut in foro contentioso iudices nō ligant, vel absoluunt, extra territorium proprium, in. l. extra territorium. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. ⁊ in. c. vt animarum. de constitu. in. vj. ita pariter in foro penitentiali nullus absoluitur, vel ligatur nisi a proprio iudice,
2 scilicet suo prelato, † ⁊ habet quilibet viuens tres curatos vȝ Papam, vniuersalem episcopum totius orbis. secundo episcopum propriuȝ, qui habet absoluere vel ligare in tota sua diocesi.
3 si. Tertio parrochianum proprium. † No. duas legitimas causas conferendi indulgentias prima pro edificatione ecclesiarū Secunda ad edificationem pontium ⁊ viarum. ⁊ quis teneatur
4 vide in. l. ad instructioneȝ. C. de sac. sanc. eccle. † Nota ꝙ dicit illō specialiter indulgeri, qd vniuersitati, vel plurib⁹ ꝯfert. † no
5 ta ꝙ forus penitētialis est improrogabilis fine lnia ꝓprij iudi
6 cis in gl. in verbo ꝓsunt † ꝑ intellectu istius capi. ⁊ glosaꝝ, est videdū primo quid est illud, qd debet peccatū ⁊ penā eternam,

an contritio ſola, an ꝯfeſſio, an operis ſatiſfactio. glo. de penit.
diſtin. j. dixit, ꝙ eſt preueniens gratia ſpiritusſancti illa que de⸗
bet peccatum. ⁊ quando preuenit gratia ſpiritusſancti, cogno⸗
ſcitur ex ſuperuenienei contritione. ⁊ hoc oſtenſum fuit in Chri
ſto in duobus exemplis. primo q̄ñ mundauit leproſos, quod
idem eſt quod peccatum, dixit enim demum, ite ⁊ oſtendite vos
ſacerdotibus. Secundo q̄n̄to ſuſtentauit Lazarum, nam primo
ſuſcitauit eum a morte, ideſt a peccato, ⁊ demum inquit ſoluite
7 eum. † Et eſt triplex gratia ſpiritusſancti. prima eſt preueniens,
que tollit peccatū. Secunda eſt perſeuerans. ⁊ tercia perficiēs,
8 iſta tertia non habetur niſi in vita beata † et iſta perſeuerans eſ⸗
ſe dꝫ in tribus gradibus penitentie, in cordis ꝯtritione, in oris
confeſſione, ⁊ in operis ſatiſfactione, ⁊ q̄n̄do eſt ſatiſfactū tunc
eſt deletum peccatū, quo ad penam eternaꝫ, que fuit remiſſa ꝑ
preuenientem gratiam ſpiritusſancti, ⁊ quo ad temporaleꝫ, pro
9 ſatiſfactione penitentie. † nullus tamen ſcire poteſt, vtrum ad
plenum remiſſio facta ſit, iuxta illud quod ſcribitur in. c. fin. de
purg. cano. ibi, ⁊ ſi ſimplex fuero, hoc ipſuꝫ ignorat anima mea.
Sed quoniam hic dicitur, ꝙ remiſſiones proſunt illis quibus
proprij iudices indulſerunt, videamus igitur de iſtis iudicibus,
10 † ⁊ incipiamus a papa, ⁊ hic intueri oportet circa quos, ⁊ vbi
poteſtatem habet, an demum in terram ⁊ ſuper homines, an ve
ro ſuper alias creaturas, ⁊ videtur dicendum, ꝙ non ſolum fue
rit conceſſa poteſtas Petro ligandi, ⁊ ſoluendi homines, ſed
etiam Angelos, iuxta verbum Apoſtoli ad Gala. j. ⁊ habetur
vndecima queſtio. iij. ſi his. xxiiij. queſtio. j. ſed pro perſequtori⸗
bus. vbi dixit apoſtolus ſi docet vos, ⁊ Angelos euangelizet,
preterq̄ꝫ euangelizemus vobis, anathema ſit. ex quo videtur ꝙ
apoſtolus excommunicet angelum de celo, ergo habet poteſta
11 tem ſuper angelos, aliter non potuiſſet ligare, vt hic. † ergo ⁊
Papa habet iſtam poteſtatem, ⁊ eſt maior apoſtolo in admini
ſtratione facit. c. per venerabilem. qui fil. ſint legi. verſicu. Pau
lus. vbi eſt tex. apoſtoli dicētis, neſcitis quoniā angelos iudica
12 bitis. † Ex quibus concluditur, ꝙ cū Papa habeat illam po⸗
teſtatem, quam habuit Petrus etiam ſuper alios apoſtolos,
vt no. xxiij. diſt. ⁊. c. lector. ⁊ vtrobiqꝫ ꝑ Archidia. ꝙ ſicut apo
13 ſtolus iudicabat angelos, ita etiam poſſit Papa. † Sed veri⸗
tas eſt ꝙ Papa non habet poteſtatem, niſi ſuper terram ⁊ ho
mines terre, q² homines glorificati, vel damnati, non ſunt plus
de foro Pape. ⁊ ad contraria facile reſpondetur, ⁊ primo apo
ſtolus, per verba predicta non excommunicauit angelum de ce
lo, nam quuꝫ dixit etiam ſi vos, aut angelos ⁊c. ⁊ duꝫ dixit vos
14 non intellexit de ſe ⁊ alijs apoſtolis, † alias Paulus excommu
nicaſſet ſeipſum contra. l. primā. ff. de arbit. ⁊ etiam excom⸗
municaſſet Petrū in adminiſtratione ſibi maiorē, ⁊ in ordine
priorem. xxj. diſt. in nouo. quod non eſt poſſibile. c. cum inferior
de maio. ⁊ obe. dicenduꝫ eſt igitur ꝙ per iſta verba non anathe
matezauit, ſed dixit anathematizatum, ideſt ſeparatum ab eis
nec ei fore credendum, ita dixit glo. in. d. c. ſi his, vel forte dixit
anathematizatione dignum, vt oſtenderet quid foret fiendū
15 ab habente poteſtatem. † Unde concluditur, ꝙ Papa non
habet poteſtatem, niſi ſuper terram ⁊ eccleſiam militantem, nō
ſuper angelos aut eccleſiam triumphantem, igitur in. c. quod⸗
cunqꝫ ligaueris ſuper terram. xxxiij. queſtio. j. dicitur ſuper ter
ram, nam in celo non ligat, vel ſoluit, ſed ligatum vel ſolutuꝫ in
celo, oſtendit in terra, q² ſtatim in celo eſt ligatus, vel ſolutus d̄
linquens, vel ſolutus penitens. xxiij. queſtione quinta remittun
tur. Et ibi per Archidiaconum. ⁊ hec oſtendunt verba Lazari
16 ⁊ leproſorum, † ⁊ ita intelligitur illud Ambroſij de peniten.
diſtinctio. prima q̄n̄tūlibet. de ſenten. excommunica. a nobis. ij.
xxiij. diſtinctio. qualis. in iſtis iuribus notatur ꝙ multi ligan⸗
tur in eccleſia, qui non ſunt ligati in celis. ⁊ ſimiliter abſoluti.
17 † Sed hic faciunt dubium docto. an exiſtentibus in purgatorio
Papa poſſit indulgentiam concedere, ⁊ certe non poteſt. Et
ideo ſi papa dat indulgentiam anime patris illius, qui porrige
rit manus adiutrices ad trāſitum terre ſancte talis nullam in⸗
18 dulgentiam conſequetur, † quia defuncti nō ſunt de foro eccle⸗
ſie militantis, ſed de foro Dei. quia que ſunt dependentia fo⸗
ri, vt ſunt indulgentie, talia non proſunt mortuis, ⁊ ſic exiſtenti
19 bus in purgatorio, † quia tales non habent iudicem niſi Deuꝫ.
xiij. queſtione ſecunda. c. j. xxv. diſtinctio. qualis. illa [illegible] ꝫ que
non habent dependētiam a iuriſdictione, ſed ab actu charita⸗
tis, vt ſunt oratio, eleemoſina, ſacrificium, ieiunium. ⁊ talia,
proſunt mortuis in purgatorio conſiſtentibus, vigeſimaquarta
20 queſtione ſecunda capitulo primo. † nec obſt. c. per venerabileꝫ
q̄ filij ſint legiti. in verſicu. deuterono. vbi dicitur, ꝙ Papa eſt
conſtitutus iudex viuorum ⁊ mortuorum, quia illud intelligitur
21 de Chriſto. † Sed predictis obſtat decimatertia queſtione ſe⸗
cūda. anime defunctorum. ⁊. c. temporis. ⁊ de celebratio. miſſa.
cum Marthe. in fine vbi videtur concludi, ꝙ iſta proſunt exi⸗
ſtentibus in purgatorio, vt dixi, ergo ſunt de foro eccleſie, nam
aut dicis animas purgatorij eſſe in via, ⁊ viatrices, ⁊ ſunt tunc
de eccleſia militante, ⁊ debent eis prodeſſe remiſſiones, ⁊ indul
gentie, aut ſunt de eccleſia triumphante, ⁊ tunc non proſunt eis
22 indulgentie. † Sed reſponde ꝙ duplex via, vna incerta nobis,
⁊ variabilis, que habetur in hac vita, ⁊ que dum in hac via eſt,
quo ad omnia eſt de foro eccleſie militantis, de peniten. diſtinc.
prima eccleſia Chriſti. alia via eſt certa, ſaltem in genere, quia
23 certi ſumus ꝙ omnes illi, qui ſunt in purgatorio ſalui fient. † ⁊
in hac via dicitur eſſe ille, qui eſt in purgatorio, ⁊ iſte quo ad ſpē
certam ⁊ infallibilem, eſt de eccleſia triumphante, ⁊ quo ad cō
demnationem, vel ſolutionem, vel remiſſionem ex vi vere ſen⸗
24 tentie ⁊ efficacis in nullo eſt de foro eccleſie militantis, † Quo
autem ad participationem eleemoſinarum, orationuꝫ, ieiunio
rum ⁊ ſacrificiorum, eſt de foro eccleſie militantis. d. c. anime
defunctorum. Sed quo ad ſupplicationem ſanctorum, ⁊ curie
25 celeſtis, eſt de eccleſia triumphante, † nam vna eſt eccleſia, cu⸗
ius pars vna militat in terra, alia triumphat in celis, ⁊ tota ec⸗
cleſia deſiderat deuotas animas fieri ſaluas, de peniten. diſtin⸗
26 ctio. prima hi duo. † Nec obſtat ꝙ eccleſia ſoluit ⁊ ligat poſt
mortem vigeſimaquarta queſtione ſecunda ſane. ⁊ in. d. c. a no
bis. ij. de ſenten. excommunicatio. quia ibi fit abſolutio ad con
ſolationem viuorum fidelium, ⁊ abſoluitur mortuus, ideſt an⸗
teq̄ꝫ mortuus fuiſſet, per contritionem abſolutum fuiſſe mon⸗
ſtratur, ſed in veritate quo ad illos, qui mortui ſunt nil opera⸗
27 tur, † ⁊ ſimiliter ligatur ideſt ligatum fuiſſe monſtratur, argu.
octaua queſtione ſecunda. c. in preſenti ſeculo. ⁊ vigeſimaquin
28 ta queſtione ſecunda. qualis. † Quidam tamen, vt Simon de
borſano, qui fuit Cardi. dicit, ꝙ tā canoniſte q̄ꝫ theologi, volūt
ꝙ Papa etiam hodie poſſit extrahere animam de purgato⸗
rio, ⁊ ſicut dicitur ꝙ ſolum habet poteſtatem ſuper viuos, vel
29 ſuper terram, † reſpondet ꝙ purgatorium eſt in centro terre. ⁊
ſi dicatur ꝙ hac ratione Papa poſſit abſoluere illos qui ſunt
30 in inferno, hoc non eſt verum † quia Papa non poteſt abſolue
re illos, qui non ſunt in gratia, ſicut ſunt exiſtentes in inferno,
ſed illi qui ſunt in purgatorio bene ſunt in gratia, ⁊ iſta queſtio
fuit diſputata ſecundum eum, in aula domini Joannis de vice
comitibus Archyepiſcopi, domini Mediolani, ⁊ fuit deter⸗
31 minatum prout dictum eſt. † Sed ego ſto in mea prima deciſio
ne, ꝙ per viam iuriſdictionis, vel ſententie Papa nō poſſit ex⸗
trahere animam de purgatorio, nam ſtatim ꝙ quis moritur
anima eius ſentit ſententiam Dei, vt ſi moritur in mortali
32 peccato ſit damnatus, ⁊ de iſtis non eſt dubium, † quia dam⸗
nati ſemper exiſtunt in obſtinatione peccati, vnde non poſſunt
eis indulgentia concedi. xxiij. queſtio. j. ligatur. ⁊ ſi ſunt in pur
33 gatorio, etiam adeo paſſi ſunt ſententiam purgationis. † Unde
ſuper pronunciatis a deo, Papa iuriſdictionaliter non poteſt
aliquid pronunciare arg. l. j. C. quan. prouo. non eſt ne. ſed ꝑ
viam charitatis cum elemoſinis, vel alijs bonis operibus, be⸗
ne poſſet ſubueniri exiſtentibus in purgatorio, vt ſupra dixi.
34 † gloſ. querit, quare indulgentie que conceduntur in conſecra⸗
tione eccleſie, non excedunt annum, ſiue ab vno fiant, ſiue a plu
ribus epiſcopis, ⁊ indulgentie, que fiūt in anniuerſario, nō exce
dunt. xl. dies. in. c. accedens. ĵ. eo. in gloſ. ij. colligitur, ꝙ prime
indulgenti non proſunt niſi ſubditis concedentis, ⁊ allega.
35 vt in ea. † Super hoc autem nunquid poſſit quis vti indulgen⸗
tijs non ſui iudicis. Joan. and. dicit, ꝙ ſi loquimur de indulgen
tijs ⁊ remiſſionibus proprij iudicis, tūc poteſt quis vti talibus
indulgentijs, ⁊ tollitur pena quo ad eccleſiam, ⁊ quo ad Deuꝫ,
ſi vero alterius iudicis, tunc non poteſt vti talibus indulgen⸗
tijs ſine licētia ſui epiſcopi, vel ſui ſacerdotis, ⁊ ſufficit, ꝙ in licē
tia dicatur, ꝙ poſſit vti indulgentijs alterius iudicis, facit cle⸗
36 men. j. de reli. domi. † ⁊ ideo ſi ſunt plures epiſcopi in conſecra⸗
tione, vt dicit glo. j. lꝫ indulgentia conſecrationis non excedat
annum, tamen quilibet epiſcopus poteſt eam promulgare ſuis
37 ſubditis. ⁊ iſta faciunt ad queſtio. de qua infra dicam. † An
epiſcopus poſſit ſuis ſubditis concedere indulgētias ſi ipſi por
rigant manus adiutrices ad pontis conſtructionem, non exiſten
38 tis in ſua diocen, ſed in aliena. † Sed h̄ occurit dubiū, an tene⸗
ant iſte indulgentie culpe ⁊ pene, ⁊ videtur ꝙ parum proſint,
maxime quando queruntur extendi ad non penitentes, quia
aut intelliguntur conceſſe non penitentibus, ⁊ non videtur poſ
ſe defendi

39 se defendi, ꝙ ipse indulgentie concomitentur eos, † nam culpa manente, impossibile est remitti penam. de consecra. distinct. iiij.
40 baptismi vicem. de peniten. distinctio. iij. sane cauendum. † Item quia impenitentes retinent odiu3, ⁊ sic culpa sunt verbi Dei, qui bus stantibus impossibilis est remissio. de peniten. distinctio. j. §. hoc idem. ⁊ c. noluissent. ⁊ ideo regula iuris in. vj. Qđ nil etiam
41 penitētibus prosint, probatur, † qꝛ penitētibus debet imponi pe na, iuxta qualitatem, ⁊ quātitatem culpe, siue delicti. xlvij. distinctio. omnis. ibi, sicut exhibuistis membra vestra ⁊c. Et alibi dicunt Cano. quāto tempore errasse te nosti, tanto humilia te ipsum. de peniten. distinctio. j. c. vide benignu3. ⁊ Apocalyp. xxiij. quantum glorificauit se, ⁊ in delitijs fuit, tantum date ei tormen
42 tum, ⁊ luctum, † ⁊ secūdum qualitatem delicti, erit plagaru3 mo dus. Deuterono. xxv. c. de peniten. distinctione. j. qꝛ diuinitatis.
43 quinimo alibi inuit canon, † ꝙ productior debet esse penitentia ꝙ delictum. de peniten. distinctio. iij. c. penitentiam. ⁊ c. productior. Sed per istas indulgētias, nulla facta satisfactione, videtur remitti pena, ergo contra iura diuina, ⁊ canones conceduntur.
44 † Sed humana iustitia debet se iustitie diuine conformare. xj. questi. iij. reuera. Item alibi legitur, ꝙ Deus non remittit dedecus culpe sine dedecore iustitie. de consecratio. distinctio. iiij.
45 Baptisma. ⁊ beatus Augustinus dicit, † ꝙ opus est misericordie peccanti peccata dimittere, oportet tamen vt iustus miserea
46 tur iuste. de peniten. distinctio. j. quem penitet. † Preterea inferior penam a superiore inflictam tollere non potest. xxj. distinct. inferior. ⁊ clemen. ne romani. de electio. ⁊ dixi supra in questione
47 existentium in purgatorio. † Hinc est ꝙ penitētiam per Papa3 impositam, Episcopus non potest minuere, ⁊ similiter imposita per Episcopum, per inferiorem non poterit minui, not. de sorti leg. c. secundo. ⁊ quod not. glo. in. c. cum. P. in glo. fin. de accu
48 satio. † Sed Deus qui est superior absoluendo penitentes a cul pa per preuenientem gratiam spiritus sancti, ⁊ cordis contritione absoluit a morte, sed dimittit absolutum ligatum ad penam.
49 de peniten. distinctione prima. c. si peccatu3. ⁊ sicut primi. † Preterea satisfactio est pars penitentie, nec dicitur penitere, qui non satisfacit. de peniten. distinctione prima. c. tres sunt. ⁊ c. non suf
50 ficit. ⁊ c. quamobrem. † vnde qui non satisfacit quum potest, non absoluitur a Deo. xiiij. questione. vj. c. si res aliqua. vbi in baptis
51 mo. de consecratio. distinctione quarta. c. sine penitentia. † vnde legitur, ꝙ habemus duas tabulas ad peccata expianda, baptismum, ⁊ penitentiam. de peniten. distinctione prima. c. si post nau fragium. de summa trinitate. c. primo. Sed de istis indulgentijs non habemus expressum, nec in canone bulle, nec in euangelio, ꝙ apostolis talis fuisset indulgentia concessa, nec legimus beatum Petrum, vel Paulum, vel alios apostolos tales indulgen
52 tias concessisse. † Ergo ꝙ non est sanctorum patru3, non est alio rum successorum. secunda questio. vj. consuluisti. xxxj. questione
53 prima. si dormierit. de translatio. prelato. c. secūdo. † Preterea potestas ligandi, ⁊ soluendi est tradita ministris ecclesie, ad edificationem, non ad destructionem, quia per istas indulgentias remanent delicta impunita, contra. c. vt fame. de senten. excommu
54 nicatio. l. ita vulneratus. ad legem aquiliam. † Item tribuit intentionem delinquendi ista facilis venia, ⁊ ista que inuitant homines ad delicta sunt de genere malorum, ⁊ nulla pactione confirmantur. l. conuenire. ff. de pactis dotalib. facit. c. vt clericoru3. cum ibi nota. de vita, ⁊ honesta. clerico. ad idem. l. despiciēdum. in principio. ff. de pen. ibi, neq3 enim, aut seueritate, aut clemētia gloria appetenda, sed perpenso iudicio, prout vnaqueq3 res po
55 stulat, statuendum. l. prima. post principium. ff. ad turpil. † vbi pe na auctoritati legis reseruatur, non presidentis arbitrio commit
56 titur. † Ex quibus omnibus videtur concludi, ꝙ iste indulgentie sunt contra iura diuina, ⁊ contra sacros canones, ⁊ leges, ⁊ insu per contra bonos mores, quia inuitant homines ad delicta, du3
57 per eas pena delicto condigna gratis remittitur. † Sed veritas est, ꝙ omnes theologi, ⁊ canoniste fatentur indulgentias, seu litteras talium remissionum, valere, vt in hoc. c. ⁊ clemen. si domi num. ad fin. de reliq. ⁊ vene. sancto. ⁊ probatur auctoritate Au
58 gustini, † ꝙ illud quod remittit presbyter, Deus remittit, de peni ten. distinctione prima, quem penitet. ante medium. Ite3 hoc ser uat ecclesia a tanto tempore citra, ꝙ de contrario memoria non
59 existit, † ⁊ ideo non est sentiendum, ꝙ tota ecclesia errasset, qꝛ dictum fuit Petro in personam totius ecclesie, ecce ego Petre oraui pro te, ne deficiat fides tua, de peniten. distinctione secunda. si ego inquit. ⁊ Luc. xxij. c. ⁊ beatus Gregorius, qui fuit san
60 ctus, istas obseruauit, † ⁊ istud fuit priuilegium datum Petro, ⁊ successoribus, quando dictum fuit, quodcunq3 ligaueris. xxx.

distinctio. in princi. xxiij. questio. j. quodcūq3. ⁊ per istud respon detur ad illud quod dicitur, ꝙ non cauetur lege, nam tacite hoc
61 inclusum fuit in hoc priuilegio. † Item in Exodo. xxj. c. legitur, de remissione, que fiebat in anno iubilei, qđ vult dicere, idest remissionis, vt nota. viij. distincti. in princip. ⁊ ab isto processit ius istius constitutionis, vt ibi dicitur, ⁊ habetur. de peniten. distin
62 ctio. j. qui domum. † ad quarum exemplu3 remissiones iubilei in uente sunt, vt in extrauaganti Bonifa. que incipit, antiquorum.
63 potissima, ⁊ non istarum indulgentiarū est veritas ecclesie, † que est corpus mysticum christi, in qua sunt multi viri, opera pietatis, ⁊ misericordie semper erogātes, vltra mensuram suorum delictorum patientes opprobria, contumelias, ⁊ infinitas passiones, quas non merentur, qui nō cessant orare pro nobis, ⁊ ideo ecclesia fundit preces ad eos, vt orent Deum pro nobis, vt in le
64 tanijs. xiij. questio. ij. anime. † ⁊ beatus Paulus pollicetur pro suis sine intermissione ad Deum orationes porrigere. xxxij. que
65 stio. ij. sane. † Item his cessantibus, meritum mortis Christi, ⁊ effusio sanguinis eius remissionem peccatorum operatur. de con
66 secratio. distincti. ij. c. qꝛ corpus. † Ipse enim se hostiam obtulit pro peccato. de consecra. distinctio. ij. non oportet. ⁊ illa pena, ⁊ martyrium, quod ipse iniuste pertulit, est causa remissionis pec
67 catorum, † quinimo minima eius gutta sanguinis, erat sufficiēs ad purgationem nostrorum delictorum, vnde Isaie. liij. dr̄, languores nostros ipse tulit, ⁊ dolores ipse portauit, ⁊ ipse multorū peccata tulit, ⁊ pro trāsgressoribus orauit. sua igitur merita, ⁊ sanctoru3, peccatoribus cōicans, potestatem cōcessit Petro, ⁊ successoribus, ⁊ ipsis dedit ligandi, ⁊ soluendi potestate3, ⁊ iste est ille thesaurus ecclesie, cum quo peccata nostra dimittuntur.
68 † Iste igitur indulgentie pene, pro peccatis inferēde, conceduntur vere penitentibus, ⁊ confessis in cōmemorationem passionis domini nostri Iesu Christi, ⁊ premia sanctorum martyru3, quasi ipsi sufficiētes debitores pro nobis satisfecerint apud Deum, ⁊ sic pro nobis satisfaciendo, liberant nos a pena. Dispositionem autem istorum meritorum, ⁊ dispensationem, quibus a pena pec catorum possimus liberari, Christus (vt dixi) Petro cōmisit, ⁊
69 successoribus eius, ⁊ alijs Episcopis, ⁊ apostolis. † qui Episcopi in partem sollicitudinis sunt vocati, vt in. c. mandata. de pre
70 sumpt. Et ad ꝯtraria. s. dicta per ordinem respondetur. † Primo ad id qđ dicitur, ꝙ impenitentes non gaudent indulgentijs, qꝛ venia non datur, nisi correcto, qꝛ hoc fateor, sed penitēti, vel proponēti se corrigere, ⁊ sic iam corde contrito, bene valent huiusmodi indulgentie, ⁊ maxime quando hoc in se habet forma3
71 indulgentie, ad hoc. xvij. questio. j. §. si igitur. † Papa enim qui habet supremam potestatem, ⁊ in quo representantur predicta, indulgentias faciendo, videtur cōmunicare opera sanctorum, ⁊ passiones Christi, ⁊ sic satisfacere, ⁊ soluere penam, pro delicto peccatori infligendam, ⁊ per hoc simul iustitia cum misericordia
72 seruatur, † qꝛ prius est gratia spiritussancti, ⁊ contritio, que accedunt ad iustitiam, ⁊ sequitur indulgentia, quo ad partem mise
73 ricordie, ad hoc, de peniten. distinctio. j. c. nullus debite. † ⁊ per hoc etiam soluitur aliud contrarium, in quo dixi, ꝙ satisfactio debet precedere, vt pena remitatur, ⁊ qui non facit, non dicitur
74 penitere, † nam cōtritio pro satisfactione habetur, ⁊ passio Christi, ⁊ sanctorum merita, que cōmunicat ecclesia peccatoribus, di
75 citur satisfactio, argu. c. qui per alium, de regul. iur. in. vj. † Ad aliud contrarium, in quo dixi, ꝙ indulgentie videtur inducte ad destructionem, non in edificationem, ex eo ꝙ facilitas venie, prebet delinquendi intētionum, respondetur, ꝙ immo prebet remedium contra peccatum vitandum, tam ex precedente contritione, ad quam disponitur, vt quis indulgentijs possit gaudere, ⁊ cum hoc concurrit gratia, gratum faciens, ⁊ gratia, quam mere
76 tur ex pio opere, ⁊ humilitate. † Caueant tamen sibi, ne istā gratiam suscipiant aliqui prauo corde, negligendo propter ipsam alia bona opera charitatis in posterum facienda. tales enim licet propter indulgētiam reddantur immunes, tamen ex contem ptu demum ligari possent. xij. questio. iij. §. cu3 ergo. xxiij. quest.
77 iij. notandum, † vnde dicit canon, ꝙ negligentia cum supbia parit offensam, ⁊ loquitur recte de negligente satisfacere pro deli
78 cto. de peniten. distinctio. j. c. predixerat. † Non ergo contemni debet penitētia iniuncta, vel satisfactio propter indulgentie susceptionem. Et qꝛ nescit homo, an iuste ad indulgentias accesserit, non est nimis in his confidendum, vt tantum valeant quan
79 tum sonāt. † Et istud articulum, an tantum valeant quantu3 sonant, prosequitur glo. fina. istius. c. siue prima magna. Et quoniam obscura est, ⁊ male a scribentibus declarata, igitur placet ipsam explanare. Capio glo. in verbo prosunt. ista querit, quid

valeant hodie tales indulgentie, ⁊ remissiones. gl. dicit, ꝙ vetus
80 est querela, ⁊ dubia adhuc. † Quidam dicunt, ꝙ valent quo ad
Deum, nõ quo ad ecclesiam. quo ad Deum enim valent, quia si
aliquis decedat non peracta penitentia ex satisfactione de pec-
cato, ꝙ tunc debet cõsiderari pena temporalis, quam Deus po
nit pro peccato in purgatorio, ⁊ quo ad hoc operãtur tales in-
dulgentie, quia si habuit annum indulgentie, tantominus stabit
in purgatorio, quanto fuisset si per annum penituisset, secundum
81 Innocentium. † Secũdo est consideranda penitentia, siue pena,
quaʒ ponit ecclesia pro peccato tempore confessionis, ⁊ hãc non
tollunt tales indulgentie, siue remissiones, vnde ecclesia iniun-
gente debitam penitentiam, siue satisfactionem, nec per has in-
dulgentias relaxantur iste penitẽtie. ⁊ dicit Innocentius, ꝙ hoc
demum est equum. doctores dicunt, ꝙ hoc demum est cõtra pri-
uilegium canonum, vel clauium concessum Petro, quod ad ce-
lum, ⁊ terram extenditur. xxiiij. questione prima, quodcunqʒ.
82 † Mihi videtur, ꝙ potius debet dici e cõuerso, ꝙ iste indulgen
tie debent prodesse quo ad ecclesiam principaliter, ⁊ penitẽtiam
per ipsam inflictam, ratio est, quia inferior non remittit penam
impositam a supiore. xxj. dist. inferior. ⁊ clem. ne romani. de ele
ctio. ⁊ sic penam impositam a Deo, nõ posset minuere Papa,
83 nec huiusmodi indulgentie. † Item quia potestas Pape non se
extendit ad celum, nisi declaratorie, nam declarat solutum in ter
ra, qui est solutus in celis. ita intelligũt doctores. c. quodcunqʒ.
Item secundum istam opinionem, esset melioris cõditionis, qui
non egisset penitentiam, vel preuentus morte, vel ex negligẽtia,
vt tãgit hic glo. in quarta oppositione, q̃ ille qui egisset peniten
tiam, ⁊ satisfactionem fecisset, nam iste nil consequeretur, ⁊ qui
non fecisset penitentiam consequeretur bonum huius indulgen-
84 tie. † Preterea vt dicit glos. j. duplex est pena, vna eterna, ⁊ ista
remittitur per spiritumsanctum, cum contritione. alia est tempo
ralis, ⁊ in ista operantur claues ecclesie, ⁊ priuilegium concessuʒ
Petro, ⁊ ecclesie, per illa verba quodcunqʒ ligaueris. Sed ista
potestas est magis in ecclesia, in penitentijs per presbyterum in-
iunctis, q̃ in illis impositis a Deo, ergo debet potius in satisfa-
85 ctione requisita ab ecclesia operari. † Nec est verum, ꝙ quidam
hic scribunt, ꝙ sacerdos commutet penam eternam in tempora
lem, quia pena eterna fuit extincta, per preuenientem gratiaʒ spi
ritussancti, cum cõtritione, vnde extincta nõ poterat commutari
in temporaleʒ, sed remanet sola temporalis, in qua presbyter ad
arbitrium sui penitẽtiam imponit, vt illam tollat, de peniten. di-
86 stinctione prima. c. medicina. cum duobus sequẽtibus. † Secun
da est opinio, ꝙ etiam iste indulgentie valeant quo ad peniten-
tias iniunctas ab ecclesia, vt distinguatur quo ad quantitatem
pene iuste imponẽde pro peccato, vt si pena condigna est apposi
ta pro peccato ab ecclesia, in illo non operẽtur iste indulgentie,
sed si penitentia esset excessus, ⁊ esset appositus ab ecclesia, tunc
proficerent in isto excessu indulgentie quo ad ecclesiam, ⁊ etiam
prosunt quo ad Deum. Ista opinio a doctoribus reprobatur,
nam dicunt ꝙ vilificat thesaurum ecclesie, quum dicit, ꝙ nõ po-
test indulgentias facere, nisi de superabundanti penitentia. Ista
opinio ex alio mihi non placet, nam in eo qui habuisset debitam
penitentiam, ⁊ satisfactionem congruam, non excedentem debi
tum penitẽtie, nil iste indulgentie operarentur, sed solum vbi ex-
87 cessisset ecclesia in impositione penitẽtie, † nã ego credo, ꝙ si pec
cator, sufficiẽter satisfacit de peccato, ꝙ ipse sit liber apud Deũ,
nec si moreretur non peracta penitẽtia superabundanti ab eccle
sia imposita, penas aliquas pateretur, nisi omitteret adimplere
superabundantem penitentiam ab ecclesia impositam, ex cõtem
ptu. Et si dicatur, Deus nõ acceptat propria merita penitentie
ad satisfactionem pro peccato, ergo non potest procedere qđ di
co de peccatore, qui satisfecerit agendo debitam penitentiaʒ, qꝛ
intelligo quando est debita penitentia, que sufficiat concurrente
Dei misericordia, ⁊ passione Jesu Christi, ⁊ sanctorum meritis,
88 que possunt concurrere sine indulgentijs. ¶ † Tertia est opinio,
ꝙ proficiant quo ad Deum, ⁊ quo ad ecclesiam, secũdum quod
a promulgante conceduntur, qui cõcedentes se onerant, quia te
nentur elemosinis eas, ⁊ suis orationibus supplere. Vult enim
ista opinio, ꝙ iste indulgentie possint prodesse, tam ad attenuan
das penitentias iniũctas a sacerdote, q̃ ad penas purgatorij,
sed concedentes tenẽtur, si non est digne satisfactum a peccato-
re, reducere satisfactiones per propria ieiunia, ⁊ proprias elemo
89 sinas, ⁊ alia pia opera. † Ista opinio nõ placet doct. quia Deus
non multum acceptat propria merita penitẽtium, quoniam sunt
modica in recompensatione pene pro peccatis, ⁊ multominus
90 cõsiderat merita concedẽdo indulgentias. † Preterea Dei mi-
sericordia, ⁊ sanctoruʒ merita, sunt que faciũt istas remissiones,
⁊ hoc est thesaurum ecclesie, quod statim dicaʒ. Et ideo ista opi
nio multum vilificat hunc thesaurum, ꝙ nõ fiant remissiones si-
ne satisfactione, ⁊ ideo Christus plerunqʒ remisit peccata, nulla
91 precedẽte satisfactione eius, cui remissa sunt. ¶ † Quarta est opi
nio, ꝙ valent iste indulgentie solum quo ad remissioneʒ peniten
tie, que adimpleri negligenter est omissa. Hec est falsa, primo qꝛ
plus reportaret commodi, qui negligeret penitentiam adimple-
re, q̃ ille qui adimpleuisset. Item inuitaret homines ad delin-
quendum, quod debẽt negligere, ⁊ ad adimplendam penitẽtiaʒ
92 vterentur commodo istarum indulgẽtiarum, † ⁊ quia negligen-
93 tia, que est peccatum non debet reportare cõmodum. ¶ † Quin
ta est opinio Calani, ⁊ gl. ꝙ hoc resideat in arbitrio iniũgentis
penitentiam, vt si dicat expresse, ꝙ proficiant indulgentie, ⁊ ꝙ ex
eis possit redimere penitentiam in totum, vel in partem, tũc pro
ficiunt indulgentie, alias non. Et istud quo ad ecclesiam, nã quo
ad Deum semper proficiunt quo ad penam minuendam in pur
gatorio, ⁊ in hoc verum dicit gl. ⁊ in hoc bene, quando penitẽti
est remissa pena eterna, que remittitur per preuenientem gratiaʒ
94 spiritussancti, ⁊ contritionem, ⁊ cõfessionem peccati. † Naʒ non
sufficit liberatio a peccato, que fit (vt dixi) per preuenientem gra
tiam spiritussancti, si peccator non cõfitetur peccata sua. ⁊ ideo
Christus postquam liberauit leprosos, dixit, ite, ⁊ ostẽdite vos
sacerdotibus, ⁊ postquam suscitauit Lazaruʒ, dixit, soluite euʒ.
95 † alias si contemneret cõfessionem, que debet fieri iuxta illud Ja
cobi primo. c. dum dixit, confitemini peccata vestra alterutrum.
Oportet ergo ꝙ ad hoc, vt iste indulgentie locum habeãt sit re-
missa pena eterna, alias si persisteret in odio, ⁊ damnatione, non
96 prodessent sibi indulgẽtie, ⁊ alia bona opera ad salutem. † Pro
quolibet ergo peccato mortali imponitur pena eterna, ⁊ tempo
ralis, eterna dimittitur per illa tria predicta, tẽporalis vero per
satisfactionem, sed nõ potest fieri satisfactio durante pena eter-
na. Non proficiũt ergo iste indulgentie ad remissionem peniten
97 tie, nisi istud a sacerdote in penitẽtia exprimatur. † Ex hoc infert
glo. ꝙ si imposita est penitẽtia per septem annos, cum aliquo ie-
iunio, ⁊ in penitentia sit dictum, ꝙ dando septem denarios pos-
sit redimere ieiunium, tunc nõ tenetur ex necessitate iniuncte pe-
nitentie ieiunare, sed bene de honestate, quam si cõtemneret pec
98 caret mortaliter, qꝛ ipse nescit, an sit ligatus, an absolutus, † de-
bet enim semper dolere de peccato, de peniten. distinctione pri-
ma. decliuior. quia nescit an ei sint remissa peccata. ꝭ. de purgat.
99 cano. c. fina. ibi, ⁊ si simplex fuero. † Joan. andre. reprobat istam
opinionem, dicens, ꝙ illa que sunt deposita in thesauro ecclesie,
non sunt ibi determinate deposita pro aliquo, sed cõmuniter pro
omnibus, vult dicere ꝙ ista deposita in thesauro ecclesie nõ sunt
determinata peccata pro illo, cui presbyter in penitẽtia velit con
cedere, sed sunt in voluntate concedẽtis indulgentias, ⁊ iste est
Papa, vel sunt illi, quibus Papa committit. Et ideo si Pa-
pa vult, ꝙ indulgentie proficiant ad extenuandam in vita peni-
tentiam, a sacerdote proderunt sine concessione sacerdotis, licet
100 sanum sit consilium, ꝙ de licẽtia sacerdotis istud fiat. † Ego cre
do, ꝙ ambe iste opiniones sint vere, nam si Papa, vel habens
auctoritatem ab eo, cõcedat indulgẽtias simpliciter, maxime di
cendo, vere penitentibus, ⁊ confessis, tunc sit vera opinio glose,
101 † nam non dicitur adimpleta penitentia, vel vere penitẽs, nisi se
quuta sit satisfactio, que non censetur sequuta, nisi adimplean-
tur iniuncta a sacerdote. de peniten. distinctione prima, si pecca-
102 tum. † Sed si Papa, vel Episcopus hñs auctoritatem a Pa
pa, dicat, ꝙ concedit indulgentiam que possit alleuiare peniten
tiam iniunctam a sacerdote, tunc credo, ꝙ Joan. andr. dicat ve
103 ruʒ, † ratio quia regulariter quilibet homo habet tres curatos.
habet primo Papam, qui est vniuersalis totius orbis, habet
proprium Episcopum, ⁊ habet suum parochianuʒ, quilibet isto
rum, potest penitenti iniungere, ⁊ alleuiare penitentiam, vt dicaʒ
in. c. omnis vtriusqʒ sexus. Ideo dicit hic Joan. andre. ꝙ tutius
est, ꝙ iste indulgentie reseruentur ad penaʒ purgatorij, potest ta
104 men Papa, ⁊ Episcopus, si vult (vt dixi) cõcedere, † quia in di
spositione superioris, prout est Papa, ⁊ Episcopus, presbyter
parochianus nõ potest se impedire, vt in. c. innotuit. de electi. ⁊
istud capitulum facit pro ista parte, quia Papa, ⁊ Episcopus
105 sunt superiores istorum, quibus conceduntur indulgentie. † di-
xit tamen Raymundus, ꝙ homo mortalis, nisi ei sit diuinitus
reuelatum, ignorat quantum valet remissio, quia valet secunduʒ
fidem, ⁊ deuotionem penitentis, ⁊ ipsorum concedentium, ⁊ me
rita eorundem. Et hoc nullus scire potest, nisi Deus. de cõsecra
tio. distinctione quarta, queris. ⁊ distinctione quinta, nõ medio-
criter.

106 criter.† Joan.andr.autem dicit, ꝙ iste indulgentie valent secun
dum fidem concedentis, ꝛ potestatem remittentis, ꝛ dicit, ꝙ iste
indulgentie valent, prout sonant, idest secundum quod cōcedun
107 tur, † quia non refert quocunq; modo satisfiat ecclesie, qꝛ quem
ligat ligatus est, ꝛ quem soluit solutus est. xxiiij. questione quin-
108 ta, quodcunq;. de peniten. distinctione prima. c. verbū. † ꝛ ideo
cum actus actiuorum sint in patiente disposito, secūdum Philo
sophum, quantum fides, ꝛ deuotio est recipientis, tantum ope-
rantur iste indulgētie. ꝛ ideo in non habente fidem nihil opera-
rentur. ¶ Quero pro declaratione predictorum. nam dictū est,
ꝙ iste indulgentie possunt prodesse quo ad Deum, ꝛ quo ad ec-
clesiam, ꝛ ꝙ hoc operatur thesaurus ecclesie, quia Deus merita
penitentie (vt dixi) que, quoniam sunt modica, nō admittit in re-
109 compensationem pene pro peccatis. † Et tamen scriptum est, ꝙ
nullum malum est impunitum, etiam quo ad minimam eius cul-
pam, etiā si sit veniale. xxv. distinctione, criminis. in. §. criminis.
ꝛ ita nullum bonum irremuneratum. Sed istam remissionem, ꝛ
110 istas indulgētias facit thesaurus ecclesie. † Et est thesaurus ec
clesie passio, ꝛ mors Christi, ꝛ effusio sanguinis eius, iuxta illud
quod dicitur in consecratione sanguinis. Hic est calix sanguinis
mei, quod pro multis effundetur in remissionem peccatoꝝ. Itē
sunt persequutiones, ꝛ passiones sanctorū martyrum, ꝛ merita
aliorum sanctorum. ꝛ ista vt non remaneant irremunerata, sunt
111 causa remissionis peccatorum aliorum. † Unde licet peccator
non habeat debitam punitionem, tamen pena temporalis pec-
cati remittitur sibi per hunc thesaurum ecclesie, cuius claues re-
112 tinet Papa vicarius Christi, ꝛ ꝯcedit quibus vult. † Et ex hoc
infertur, ꝙ solus Papa habet potestatē istas indulgentias con
cedendi, ꝛ Episcopi, ꝛ alij inferiores, qui concedunt huiusmodi
indulgentias, vel in dedicationibus ecclesiarum, vel in edifica-
tione pontium, vel pro exequutione alicuius operis pij, ipsi non
possunt facere sine licentia Pape, qui retinet claues istius the-
113 sauri. † Et ex istis respōdetur ad omnia illa cōtraria, que ego fe
ci in illa questione, an Papa possit concedere indulgentias cul
pe, ꝛ pene. Uerum quia ista videntur procedere a potestate cla-
uium, dicam vobis circa finem istius capituli, quid sint claues, ꝛ
qualis sit eorum potestas, non dico amplius hic. residuum de in
dulgentijs dicam infra, in. c. cum ex eo. ꝛ de penitentia dicā in.
c. omnis vtriusq; sexus. ꝛ habebitur expeditum quidquid boni
dicunt hic doctores, tam in remissionibus, ꝛ indulgentijs, quā de
114 penitentijs. † Et ista faciunt ad indulgentias, quas Papa fecit
pro subsidio terre sancte, quia omnem penam peccati remittit. ꝛ
ideo omnes sunt absoluti, dummodo vtens illa fuerit cōtritus,
per quam contritionem apparet aboletū peccatum a gratia spi
ritussancti, que preuenit sequuta confessione. ꝛ ista prosunt quo
ad vitam eternam. de consecratio. distinctio. tertia, baptismum.
115 de peniten. distinctione prima, per totum, † ꝛ quia Pape sub-
sunt omnes, in clemen. nostri. de here. ꝛ de hoc dicit Goffred. ꝙ
hec decretalis habet locum in remissione Pape. Posteaquā
116 supra scripsi, decreui hic scribere materiam indulgentiarū. † In
qua materia est attendendum, ꝙ nomen indulgentie capit mul-
tis modis, aliquando indulgentia ostendit remissionem pene. se
cunda questione tertia. in fi. quandoq; concesse gratie, in. c. fina.
vt lite penden. quandoq; importat dispensationem. in. c. dudum
ecclesia rotomagensis. in versicu. insuper indulgentia. de electio.
quandoq; importat ius commune. xxxiij. questione secunda. c. in
terfectores. aliquando ponitur pro vacare, idest operam dare,
iuxta illud indulgere noli gule, que ventris amica est, quandoq;
ponitur pro permittere, iuxta illud, indulget fortuna malis, vt le
117 dere possint. † Tamen quantum ad propositum, sumitur indul-
gentia, quā fit remissio pene temporalis a prelatis potestatem ha
bentibus subditis suis communicantibus thesaurum ecclesie.
118 † ꝛ ista sic diffinitur secūdum Jo. calde. ꝙ indulgentia est remis-
sio pene temporalis, debite pro peccatis actualibus penitētiū,
non remisse in absolutione sacramentali facta a prelato ecclesie,
rationabiliter, ꝛ ex causa rōnabili, per recompēsationem de pe-
119 na indebita iustoꝝ. † Sed profecto tex. qui dixit in. l. omnis dif
finitio. ff. de reg. iur. ꝙ omnis diffinitio in iure periculosa est, ve-
rum dixit, quoniam positum est vt subuerti non possit, quoniam
diffinitiones regulam faciunt, ꝛ patiuntur exceptionē, a quibus
regulis si aliqua detrahuntur, falsificatur diffinitio, vt in nostro
120 casu, † nam diffinitio debet ponere substātialia rei definite, ꝛ per
hoc continere genus, sub quo est res diffinita. Item debet con-
tinere differentias, vt per ipsam appareat, quid differt res diffi-
nita ab eis speciebus contentis sub eodem genere. Sed hic non
ponitur differentia inter indulgentiam diffinitā, ꝛ alias remis-
121 siones penarum temporalium. † vnde si cōtingeret, ꝙ Papa,
qui est summus pontifex, vel summus prelatorum, vel alius pre
latus potestatem habens restituere aliquem deportatum, vel
alias damnatum, iuxta nota. in. l. fina. C. de senten. pas. ꝛ hanc
restitutionem faceret penitenti, ꝛ ex causa rationabili, ꝛ ob pas-
sionem Christi, ꝙ talis esset indulgentia illa, de qua diffinitum
122 est, † quia cui conuenit diffinitio, etiam diffinitum cōuenit. l. pri-
ma. §. primo. ff. de dolo. ꝛ in dicta. l. omnis diffinitio. de regulis
iur. sed in ista indulgētia, de qua dixi, ꝯueniunt omnia in diffini
tione dicta, quia ista est remissio pene temporalis, debite pro pec
cato actuali ipsius restituti penitentis, ꝛ ista nō est remissa in ab
solutione sacramentali facta a prelato ecclesie rationabiliter, ꝛ
ex causa rationabili, ꝛ quum sit facta ob passionem Christi, est
facta ex causa recompensationis pene indebite iustorum. Sed
certe Joānes calderi. diffiniens, nō intellexit de ista indulgentia
123 istius pene, † sed loquitur de indulgentia pene, quam Deus in-
fligit pro peccato actuali, ꝛ quam penam peccator incurrit post
remissionē pene eterne, quam subire debet in purgatorio. de pe
niten. distinctione prima, si peccatum. ꝛ. c. multiplex. xxv. distin-
ctio. qualis. xiij. questione secunda, impuniti. xvj. questione pri-
ma. c. primo. Notatur in hoc. c. quod autem. ꝛ. s. de rapto. c. quod
autem. Cum ergo diffinitio Joan. calder. nō ponat differētiam
inter istas remissiones, que fiunt in integrum restituendo, ꝛ re-
missionem pene, que fit de pena, quam subire debuisset quis in
purgatorio non est bona diffinitio, quia non totaliter differētiā
specierum existētium sub genere remissionis per viam indulgen
124 tie complectitur. † Preterea dum dicit, ꝙ est remissio pene, vi-
detur intelligere, ꝙ tota pena remittatur, vt notat glo. in. c. cum
pro causa. de senten. excommunica. circa medium secunde glo.
magne. ibi, sed indeterminata absolutio, ꝛ probat tex. in. l. fina.
versicu. ideoq; tantū. C. de senten. pas. probatur in. l. pluribus.
ff. de acceptil. ꝛ in. l. maritus. C. de procurat. Sed istud videtur
falsum, quia non semper indulgentia totam penā aufert, sed ali
quando datur annus indulgentie, aliquando. xl. dies, in. c. cum
125 ex eo. in fi. de peniten. ꝛ remis. † Item quia pene remissio nunquā
fit in totum per suffragia indulgentiarum, nisi expresse dicatur
in ea, vt nota. in. c. cum Marthe. de celebrati. missa. ꝛ in vltima
glo. ꝛ infra dicam. Item multa superflua verba sunt in ista diffi-
nitione, nam dum dicit pene temporalis, illud verbum tempo-
ralis, est superfluum, sufficit enim dicere, est remissio pene, ꝛ si di
citur temporalis, dicitur respectu, ad differentiam pene eterne,
dico ꝙ est superfluum, nam quum dicit in diffinitione pro pecca
tis penitentium, tunc ex eo quia quis est penitens, ꝛ sic est con-
tritus, est facta remissio pene eterne, ꝛ culpe per Deum, mediāte
contritione, nam Deus est, qui remittit peccatum pene eterne,
126 idest culpe, agēdo, vel tanquam agēs, † ꝛ contritio est causa ma
terialis remissionis culpe, ꝛ pene eterne, in qua mā agit Deus, il
lam remittendo. ita dicit beatus Thomas in. iiij. sententiarum,
127 dum tractat de penitētijs. † Isto modo debent intelligi iura, de
peniten. distinctione prima, ꝛ quod ibi notat glo. in summa. ꝛ in
c. hoc idem. ꝛ. c. verbum. ꝛ distinctione. iiij. c. nemo tollit pecca-
128 tum. ꝛ glo. in. c. super eo. de rapto. ꝛ quod not. glos. hic. † Item
quandoq; Papa solus facit plenam remissionem, que est remis
sio pene, ꝛ culpe, vt not. glo. in clementi. secunda. de penitent. in
glo. que dicit ista est illa. ꝛ hanc concessit Papa trāseuntibus in
subsidium terre sancte, de qua per Joan. andre. in. c. ad delibe-
randum. de iude. Et est illa que datur in anno centenario iubi-
lei, vt in extrauaganti Bonifa. viij. que incipit hāc antiquorū.
Nec est verum, ꝙ quidam dicunt, ꝙ sit quedam abusio, etiam si
129 Papa diceret, absoluo te a culpa, ꝛ pena, † qꝛ nec Papa, nec
creatura aliqua, potest absoluere a culpa, qꝛ ista contrahitur ex
inimicitia, ꝛ dolo per peccatum generata inter Deū, ꝛ hominē
peccatorem, ex quo maculatur anima, ꝛ qꝛ non ex operibus iu-
130 stitie, sed per solam gratiā iustificamur. † Ex odio igitur, ꝛ offen
sa Dei statim peccando dānamur, ꝛ penam eternam meremur,
quam homo statim euitat, quū per preuenientem gratiam spiri-
tussancti agentem, deletur peccatum in homine contrito, ꝛ pa-
131 tiente disposito, vt. s. dixi. † Unde statim homine ꝯtrito, a Deo
remittitur culpa, ꝛ pena eterna, sed remanet temporalis, quā si
non subit in hoc mūdo, subit in purgatorio. de peniten. distinc. j.
132 qualis. cum simi. † vnde nō videntur prelati habere potestatē,
nisi in pena temporali, non in culpa, vel pena eterna. Sed isti sic
dicētes, ꝙ abusiua foret absolutio Pape absoluentis a pena, ꝛ
133 culpa, male dicunt, † vnde est attēdendum, ꝙ ecclesia, vel Pa-
pa, aut prelati, siue ministri ecclesie nullum peccatorem ligāt, vel
absoluunt, sed solum in ecclesia militāti, declarant peccatorē in

celo,⁊ sic in ecclesia triumphante ligatum,vel absolutuꝫ peniten
134 tem.† Et ita intelligitur illud.c.xxiiij.ques.j.qócunqꝫ ligaueris.
135 quamuis tex.ibi dicat,qócunqꝫ ligaueris super terram ⁊c.† Et
ideo quando aliquis non cōtritus absoluitur ab ecclesia,absolu
tio est ad hominem,non ad Deum,vt nota.de sentent.excom. a
nobis.ij.⁊ nota.in.c.veniēs.in fi.de testi.not.Jo.and.in.d.c. ad
liberandum.de iude.in verbo corde contriti.in nouella. sic est in
ista indulgētia culpe,⁊ pene,q꞉ Papa in ea declarat, ꝙ ille, cui
iniuncta est,propter ꝯsequutionem talis venie,⁊ indulgentie, sit
absolutus à culpa, ⁊ pena,a culpa eterna declaratiue, ⁊ a pena
136 temporali cōcessiue.† Et potest esse magni effectus,q꞉ si aliquis
adimpleuisset illa,ꝓpter que indulgētia talis data fuisset,ille ta
lis iudicandus,esset absolutus a culpa. Et ideo si non apparet
de alia contritione,vel ꝯfessione,debet presumi absolutus a pe
na,⁊ culpa eterna.d.c.a nobis.ij.de sent.excō. ⁊ debet pro ipso
orari,vt nec dicatur in mortali decessisse,iuxta nota.in.c. qđ inci
137 pit tertio.de celebr.missa.† Item si fuisset excōmunicatus, ⁊ es
set mortuus,nec appareret de aliqua absolutione,nisi ꝙ post ex
cōmunicationem adimpleuit illa,propter que indulgentia cōces
sa fuit,presumeretur fuisse penitens,⁊ post mortem deberet ab
solui in.d.c.a nobis. vnde nō est ita abusiua ista absolutio,vt di
cunt aliqui,q꞉ ecclesia,⁊ Papa illam non faceret, sicut nō esset
138 abusiua absolutio,⁊ ligatio,quam faciūt ministri ecclesie.† Iteꝫ
illud verbum actualibus,qđ subditur in diffinitione Joan. cal
de.qđ verbum dicunt poni ad differentiam pene, que infligitur
139 pro peccato originali,†que pena nō remittitur per indulgētiaꝫ,
q꞉ illa pena est eterna.de ꝯsecra.distin.iiij.firmissime. Istud ver
bum actualibus est superfluuꝫ,q꞉ cum dicatur in diffinitione Jo
an.calde.penitentiū,⁊ non remisse in absolutione sacramentali,
140 non poterat loqui diffinitio,nisi de peccato actuali,†q꞉ non po
terat esse sacramentum penitētie, nisi precessisset sacramentū ba
ptismatis,qđ est ianua omnium sacramentoꝝ.xxxij.distin.§.ve
rum.⁊ de presby.nō bapti.c.ij.⁊.c veniens.vnde non erat opus
dicere pro peccato actuali,cum de alio in ista diffinitione nō po
141 terat intelligi.† Item dum dicit nō remisse in absolutione sacra
mentali,hic deficit diffinitio,q꞉ idem esset si esset remissa per sa
tisfactionem,puta per orationem,vel dationem elemosinaꝝ mul
tarum,⁊ ieiuniorum obseruationem.de peniten.distinc.j.quam
obrem.vel q꞉ penam illam in personam suam sustinuisset,vt in la
trone,qui fuit cum Christo in cruce.de peniten.c.querat.dist.iij.
ibi,luet peccata qui pro eis penam temporalem patitur,quāuis
non fuisset remissa in sacramento penitentie.de peniten.distin.j.
142 nullus.⁊.c.qđ quidam.† Item dum dicitur in diffinitione facta
a prelato,nō est completa diffinitio,q꞉ debuit dicere in suos sub
ditos.nam prelatus qui habet potestatem ꝯcedendi indulgen
tias illas non potest conferre,nisi in proprijs subditis,vt in hoc.
143 c. Ex istis ergo patet,ꝙ diffinitio Jo.cald.non est tuta.† Qua
re ego sic diffiniré,ꝙ ista indulgentia,de qua loquimur,est cōmu
nicatio thesauri ex aliqua causa rationabili,quam facit ille, qui
retinet claues eius,vere penitētibus sibi subditis,⁊ per quā con
sequuntur remissionem,vel dierum in penitentia eius iniuncto
rum,vel pene in sacramēto penitentie non remisse,vel aliter non
satisfacte pro peccatis a Deo infligēde,quantum sonant indul
gentie verba,⁊ concedētis potestas potest,vel illis, qui aliter sa
tisfecissent augmētuꝫ glorie prestat. Dixi ego,ꝙ est cōmunicatio
thesauri ecclesie,nam per hūc thesaurum,qui est in scrinio eccle
sie reconditus,qđ est Christi mors,⁊ passio,⁊ merita sanctorum
eius,remittunt dies penitētie iniuncte,ꝗ̄tum verba sonāt indul
gētie,⁊ peccata penitus sine alia satisfactione.j.eo. cū ex eo. que
144 peccata non deberent alias remanere impunita, † quia quo ad
Deum,nullum malum impunitū debet esse,ēt si sit veniale.xxv.
distin.ita ⁊ nullum debet esse bonū irremuneratum.de penit.di
145 stinct.ij.§.illud.⁊.c.peccatū.† Sed mors Christi, ⁊ eius effusio
preciosissimi sanguinis,⁊ ēt merita sanctorum,peccatoꝝ nostro
ruꝫ penas purgāt,⁊ peccata remittunt. ⁊ isto modo nō remanet
impunitum malum,q꞉ vt mors Christi,⁊ merita sanctoruꝫ, non
sint irremunerata,remittūtur peccata nostra,⁊ pena peccatoꝝ,
etiam si aliter peccator nō puniatur,q꞉ passio Christi pro eis in
telligitur satisfecisse,⁊ sic Deus mediante prelato eius ministro,
iuste,⁊ misericorditer per indulgētias istas,peccata, ⁊ peccato
rum penas remittit,ne eius passio irremunerata remaneat ⁊ me
rita sanctoꝝ eius,que sunt thesaurus ecclesie, qui cōmunicatur
per habētes claues illius,⁊ in subditos fit remissio pene peniten
146 tibus.† Et ideo dixi cōmunicatur,q꞉ non totus thesaurus expo
nitur pro remissiōe peccati,vel pene peccatoꝝ,q꞉ sola gutta san
guinis Christi,est sufficiēs ad remissioneꝫ quorūcunqꝫ peccato
rum. Et hoc est,ꝙ Christus dixit in ꝯsecratiōne eucharistie,vbi
Matthe.dicit,hoc est corpus meum, qđ pro vobis tradetur in
remissionem peccatoꝝ,⁊ in ꝯsecratione sanguinis dixit, qui pro
147 multis effundetur in remissioneꝫ peccatoꝝ.† Item dixi rationa
biliter, q꞉ iste thesaurus ecclesie non d꞉ dispensari sine causa, q꞉
tunc non valeret,ēt quantum ad illud,qđ sonarent verba indul
gentie,imo in nihilum valerēt.de penit.dist.v.c.ꝯsideret. ⁊ dist.
vj.c.j.ver.caueat.⁊.xxiiij.q.j.manet.⁊ de voto.magne.no.Joā.
148 andr.in.c.de multa.de prebē.†vbi videtur velle,ꝙ ēt qñ Pa
pa dispensat cōtra ius positiuum requiratur causa, ꝗuis in.c.ad
149 monasteriū.de sta.mo.Inn.velit,quem sequtur ibi Jo. and.† ꝙ
in dispēsatione iuris positiui sufficiat voluntas Pape pro rōne.
que dicta ego ꝯcordaui in opere monarchie,in.q.an Papa di
150 spenset ꝯtra statum vniuersalem ecclesie.† In proposito tñ cre
do,ꝙ causa d꞉ esse rationabilis,per text.in.c.cū ex eo.j.eod.vbi
vult,ꝙ ꝯcedantur ex causa legitima,non aūt sint indiscrete,⁊ su
151 perflue,†nā per indulgentias indiscretas,⁊ superfluas, claues ec
152 clesie contēnuntur,⁊ penitētie satisfactio eneruatur.† Et an cau
sa sit legitima,ꝯsideratur ex quattuor modis,ex qualitate nego
cij,persone,loci,⁊ temporis,vt not. Hosti.in.c.magne. de voto.
153 alleg.c.j.de trāslat.prela.cum ꝯcordan.† Facit demū.c. cum ex
154 eo.vbi probatur,ꝙ causa lrima est subuenire pauperibus.† Di
xi vlterius in diffinitione,quā fecit ille qui retinet claues eius, ⁊
155 quis sit iste,dicam.j.nā tex.in.c.multiplex.dist.j.de penit.†dicit,
ꝙ Christus dedit hāc potestatem prelatis ecclesie,vnde Papa
qui est supremus prelatoꝝ,habens istas claues,⁊ istam potesta
tem penitētiarum,⁊ ideo ꝯcedit penitentiaꝫ culpe,⁊ pene,vt no.
156 in.c.ad liberandū.de iude.† Alij autem prelati sunt Episcopi,
vt.j.de excel.prela.c.accedētibus.vel alij inferiores, si haberent
ex priuilegio,vel presumptione,vt essent presbyteri,tales habēt
claues dispensandi istū thesaurum,quadam potestate limitata a
Papa,vt ꝓbatur in.c.cum ex eo.j.eo.in fi.quam limitationem
157 potuit Papa facere, vt.j.dicam. † Solus ergo Papa potest
facere illam plenam culpe,⁊ pene remissionē, vt no.glo.in cle.ij.
158 de penit.⁊ remis.in gl.in verbo a pena,⁊ culpa.† Item dixi vere
penitētibus sibi subditis,q꞉ oportet ꝙ non solum habeant ꝯtri
tionē,⁊ sic sint penitētes,sed oportet ēt,ꝙ ore ꝯfiteātur peccata
sacerdoti. Et ideo Papa in plena indulgētia,quā fecit tāseun
tibus in subsidium terre sancte, dixit de qbus fuerint veraciter
corde ꝯtriti,⁊ ore confessi.⁊ ideo differt diffinitio Joā.calde. q꞉
non sufficit dicere penitētibus,si non dicitur etiā vere confessis.
159 † vnde op꞉ ꝙ ad hoc,vt ꝯsequantur indulgentiam,prius adim
pleuerint illa,ꝓpter que prelatus indulgentiā indulsit,⁊ sic opor
tet ꝙ sint tres gradus penitētie. Primus vera cordis cōtritio,
Scdo,vera oris ꝯfessio. Tertius,operis satisfactio.de penit.di
stinc.j.ꝯuertimini.vbi dicitur de ꝯtritione,que debet precedere.
de penit.dist.iij.funditus.⁊.c.sane.in fi.⁊ opis satisfactio.de pe
nit.dist.iij.c.perfectam.sed operis satisfactio hr̄, quum penitēs
perfecerit illa,que fuerūt mandata adimpleri, vt indulgentiam
consequeretur,vnde nō sufficit dicere,prout dixit Jo.calde.peni
160 tentium,si nō est verbum vere,vel veraciter.† Item dixi subdi
tis,q꞉ non potest prelatus indulgentiam dare,nisi subditis suis
proprijs,vt in hoc.c.papa aūt habet omnes sibi subditos,cum
161 sit Episcopus vniuersalis orbis,† demū dixi in diffinitiōe mea,
per quam ꝯsequuntur remissionem,vel dierū eis in penitētia in
162 iunctoꝝ,vel pene in sacramēto penitentie non remisse.† Et ideo
dixi,vel dierum,q꞉ duobus modis ista indulgentia ꝯceditur,ali
quando remittūtur dies in penitētia iniuncti, vt in indulgentia,
que ꝯceditur in anniuersario ꝯsecratiōis ecclesie. ⁊ ista est indul
gentia,non tñ illa remissio pene,de qua loqtur Jo.cal.in sua dif
finitione,que ꝗuis dicatur indulgentia,⁊ ita eā doct. appellēt,
163 in.d.c.cum ex eo.tñ proprius dicitur remissio,†sed indulgentia
proprie sumpta,est illa per quā fit remissio pene a Deo in purga
torio infligēde. vnde ex his patet,ꝙ diffinitio Cal.non fuit per
164 fecta.† Item dixi in diffinitione,in sacramēto penitentie nō re
misse,nā peccator,quum ꝯfitetur,potest in confessione tātaꝫ ha
bere contritionem,ꝙ pena temporalis in totū aboleretur,⁊ sic
ista pena abolita,nō esset amplius necesse ꝙ remitteretur,q꞉ pri
uatio presupponit habitum.l.nam ⁊ sub ꝯditione.§.rumpēdo.
ff.de iniu.rup.irritoq꞉ testa.⁊ in.c.ad dissoluendum. de despon.
165 impu.† ⁊ remissio presupponit persistētiam eius qđ remittit.xiij.
q.ij.qđ vere.⁊ idem si esset remissa,per satisfactionem iniunctas
a sacerdote,vel alias ēt post penitentiam,ex alijs suis bonis ope
rationibus,elemosinis,⁊ orationibus,vel ieiunijs,vel per penas
quam portasset in propria persona,illā in totuꝫ attenuasset,tunc
indulgentie illis non essent necessarie ad remissioneꝫ talis pene,
iam delete.

166 iam delete. † Credo tamen φ proficerent indulgétie istis, adim
plentibus mãdata in indulgentijs iniuncta, ad augmentum glo
167 rie, iuxta nota. in. c. iij. de celebra. mis. qđ incipit tertio loco. † Et
ideo dixi in diffinitione, vel aliter nõ satisfacere, ⁊ illis qui satisfe-
cissent, augmentũ glorie. ⁊ hoc fuit in diffinitione Jo. cald. omis
sum. non tñ est credendum, φ iste indulgétie magis prosint illis
qui negligẽtes fuerint satisfacere de peccatis, ⁊ illis non ꝓdesse,
168 qui diligẽtes fuerint satisfacere. † Jtez dixi, pro peccatis a Deo
infligende. ad differẽtiam pene, quam ẽt Deus non pro pecca-
tis, sed ex alia causa infligit, saltẽ permissiue, vt in ceco nato, ⁊ in
169 beato Paulo. de penit. dist. iij. ꝓductior. † Jtez pro pena, quaz
passi fuerunt martyres indebite, propter quã punit aliquez non
culpabilem, vt in. d. c. ꝓductior. ⁊. vij. q. j. cuz percussio. sed istud
debet intelligi temporaliter, nõ eternaliter, iuxta illud, patres co
170 mederunt vuas acerbas, ⁊ dentes filioꝝ obstupescunt. † ⁊ eccle
sia multotiens, ⁊ ius ciuile, punit aliquẽ insontem temporaliter
pro peccato alterius, vt patet in. c. j. de scisma. in. vi. ⁊ in. l. quis-
171 quis. ad. l. iul. ma. no. ẽt. xxij. distin. renouãtes. † Eternaliter au-
tem Deus, vel ecclesia nõ punit aliquem, nisi propriũ delinquen
tem. Jta intelligitur illud, filius nõ portabit iniquitatem patris,
172 ⁊ anima que peccauerit ipsa morietur. † Jtem dixi, a Deo infli-
gende, qꝛ Deus nõ exigit statim penam a peccatore, q̃uis pec-
cando sit statim ligatus apud Deũ, sed expectat, vtrum contri-
tione, ⁊ satisfactione postea satisfecerit, quo casu Deus nullã pe
173 naz infligit, sed si nõ satisfecerit in purgatorio penã irrogat. † vn
de improprie posuit Jo. cald. verbũ pene debite, qđ est quando
debitum est per iudicẽ ab inuito exigibile, naz improprie dicitur
174 debitum, qđ est sub ꝯditione debitum, † sicut est ista pena in pur
gatorio infligenda, que est ꝯditionalis, si nõ est remissa per satis-
factionem, vel indulgẽtias, vt no. in. l. debitor. de ver. sig. ⁊ ideo
ego nõ dixi in diffinitione pene debite, sed dixi pene a Deo infli
175 gende. † Jtem subiũxi, quantum sonant verba indulgentie, nam
Papa (vt dixi) facit remissionem culpe, ⁊ pene qñ vult, inferio-
res autem prelati, pro dedicatione ecclesie prestant solum vnuz
annum, ⁊ pro anniuersario ꝯsecrationis, solum dies. xl. s. eod. c.
cum ex eo. in fi. ⁊ ideo ego nõ dixi absolute in diffinitione, φ in-
dulgentia, sit remissio pene temporalis, vt dixit Joan. calde. ego
non, sed dixi, φ faciũt remissionem pene, quantum verba sonant
indulgẽtie, vt si sit annus, sit annus, si quadraginta dies, illi sint
176 † Et est notañ. φ iste remissiones, que fiunt in istis indulgentijs.
tollunt in proportione, nõ in quantitate, vt no. gl. in. c. cũ Mar-
the. de celeb. missa. in fi. vlti. gl. φ qualiter intelligatur ibi no. do
cto. ⁊ ibi Jo. and. ponit demõstrationem ad oculum, qꝛ decima
decem librarũ, sunt. xx. soldi. ⁊ sic remanent nouem libre, ⁊ ista-
ruz librarũ decima erit. xviij. soldi. ⁊ sic de singulis residuis, vsqꝫ
ad finem. vnde per istas indulgẽtias, nunq̃ pena in totuz remit
177 titur, ideo dixi, quantũ sonant verba indulgentie. † Jtem dixi, ⁊
concedẽtis potestas, qꝛ si inferiores prelati dicerent, φ ꝯcedunt
indulgentiam culpe, ⁊ pene, nihil faciunt, qꝛ hanc solus Papa
(vt dixi) potest ꝯcedere. Jtem si concederent vltra annũ in conse
cratione ecclesie, nõ valeret in eo qđ esset vltra, ⁊ ideo dixi, ⁊ con
cedentis potestas potest. ⁊ ex his ꝯstat, φ mea diffinitio est pro
178 babilior, q̃ illa Cal. ¶ † Scđam questionem format in ista ma-
teria Jo. calde. ⁊ alij scriben. que, ⁊ quot requirantur, ad hoc vt
valeat indulgentia, in qua questione quidaz Guliel. altisidioren
sis dixit sex requiri. Primo potestas ligandi, ⁊ soluẽdi. Secun
do necessitas loci, ⁊ necessitas penitentie, vt puta qꝛ non potest
ieiunare, vel iniunctam penitentiã adimplere, seu facere. Tertio
deuotio fidei, qꝛ credat, hanc potestatem esse penes ꝯcedentem,
vel ecclesiam. Quarto, status penitentie. s. φ sit contritus. Quin
to, eius discretio, φ tãtum det, pro quanto voluerit sustinere in-
iunctaz penitentiã. Sexto eius existimatio, quasi non sit in arbi
trium ipsius ꝯsitentis, vt tanta fiat recompensatio. Alij dicunt,
quinqꝫ reqri. Primo auctoritatem in ꝯficiente. Scđo habilita
tem in recipiẽte. Tertio, pietatem in fine. Quarto, vtilitatem in
179 opere. Quinto, ꝯgruitatem in tempore. † Jo. autem cald. dixit,
tantum tria sufficere. s. pietas in fi. propter quam dantur, hoc est
φ opus sit pium, puta manus adiutrices ꝯferre, ad constructio
nem ecclesie, vel pontis, potest ẽt esse ipsa pietas, qñ aliquando
fit propter Dei reuerẽtiam, vel ecclesie eius, que est corpus my-
180 sticum Christi. ij. q. iiij. exigendam. † posset ẽt extendi ista pie-
tas, quando ꝯcederentur iste indulgentie danti elemosinam pau
peri catholico. lxxxvj. distinctio. non satis. qꝛ ad hanc pietatem
tenetur alter alteri. v. questio. v. nõ omnis. ⁊. c. non osculatur. ⁊.
181 lxxxvj. distinctio. pasce. † Secundum qđ requiritur, est charitas
operans in eo, cui dantur iste indulgẽtie, ⁊ ista includit tam ha-
bilitatem eius, qui vult eam recipere indulgentiam, q̃ eius rei,
182 propter quam dantur. † vnde oportet, φ recipiens indulgẽtiaz,
si vult gaudere illa, φ sit in charitate, alias non posset eam ha-
bere. xxiij. q. j. legatur. de peniten. dist. ij. charitas est. tñ mihi vi
183 detur, † et est aduertendum, φ lꝫ alique indulgentie requirant
laborem, vt puta visitãdi limina Petri, ⁊ Pauli. alie, requirãt
ieiunia, alie expẽsas ad aliquid opus pium. ⁊ alie orationes, ⁊ si
milia. ista tñ omnia debent fieri cum charitate. Tertium qđ re-
quiritur, est potestas, ⁊ auctoritas in ꝯcedente. hec dicit Jo. cal
de. Sed ego miror de istis docto. qꝛ illa, que requirũtur in con-
cessione istarum indulgẽtiarum satis colligi possunt ex his, que
184 dixi in expositione mee diffinitionis, † Tñ vt satisfaciaz audien
tibus, ego dico, φ in ista concessione indulgentiarum, quattuor
principaliter requirũtur, non autem tria, aut quinqꝫ, vel sex, vt
185 dixerunt alij predicti, † qꝛ in compositione cuiuslibet entis com
positi, quattuor principaliter requirũtur, ꝟm Philosophum. ij.
physicorum. Primo, debitum agens. Scđo materia, siue dispo
situm patiens, qꝛ actus actiuorum, ꝟm Philosophum, est in pa
tiẽte disposito. Tertio, requiritur debita forma. Quarto, φ fiat
186 ad certum debitum finem. † Modo ad propositũ, si querimus
de agente, aut querimus de illa plena indulgentia, que concedi
tur plene. s. culpe, ⁊ pene, de qua in. c. ad liberandum. de iude. ⁊
nota. in clemen. j. de pen. ⁊ remis. istam facit solus Papa, qꝛ so
lus est hoc agens, ⁊ sic etiam remittit penam eternam, agendo,
⁊ remittẽdo in homine vere contrito, ꝟm quod. s. dixi, qꝛ homo
est materia, siue patiens dispositum, vt dixi. s. in diffinitione, ⁊ so
lus Papa hanc facit declaratiue, quam potestatem nullus ha
187 bet, nisi ipse Papa. † Et idem de remissione pene absolute, ⁊ in
totum, nam istam nõ facit, nisi solus Papa. nam alij inferiores
188 habent potestatem limitatam. s. eo. cum ex eo. in fi. † Jn alijs ve-
ro indulgentijs, agẽtes sunt prelati, ⁊ habentes claues thesauri
ecclesie, nam ipsi agunt, ⁊ ipsas indulgentias prestant, ꝟm pote-
statem eoꝝ limitatam a Papa. Scđo, disponunt, vel agũt de-
mum in subditos, ipsi indulgentias cõcedenti suppositos, vt in
hoc. c. qđ autem. ⁊ hoc quando ipsi subditi sunt vere penitẽtes,
non dico simpliciter ꝯtritos, vt isti dicunt, sed debẽt esse vere pe
nitentes, vt precedat cordis ꝯtritio, ⁊ sequatur oris confessio, ⁊
postremo tertius gradus penitẽtie, scꝫ operis satisfactio. Sed
pro ista satisfactione, ⁊ eius loco possunt succedere huiusmodi
indulgentie. Et ex istis est satisfactum scđo, ⁊ tertio requisitis,
ꝟm Jo. calde. qꝛ ex quo peccator est vere penitens, quum in eo
recipiente est habilitas, ⁊ in eo est charitas. Jtem est satisfactuz
tertio requisito per eum, qꝛ est auctoritas in conferente. Jtez est
satisfactum aliquibus quesitis per Gulielmum altidiorensem,
videlicet circa potestatem ligãdi, ⁊ soluẽdi. Jtem eius, ⁊ tertio,
deuotio fidei, qꝛ credat eius potestatem esse penes concedẽtem,
vel ecclesiam. Jtem quarto eius reqsito. s. φ sit contritus. Sed
ego dico vere penitens. Jtem est satisfactum duobus quesitis
per illos, qui dicunt, quinqꝫ requiri, ⁊ nõ dicunt requiri auctori-
189 tatem in cõcedente. ⁊ in istis bene dicũt omnes. † Tertio ego di
xi, φ reqritur forma. Jn hoc est aduertendum, qꝛ aliquãdo con
ceditur indulgentia absolute, sicut fuit illa, quaz fecit Christus,
quum dixit, remittũtur tibi peccata tua. Quo casu intelligiẽ ab
solutus a pena, ⁊ culpa, ⁊ istam facit solus Papa, ⁊ ea forma,
quaz. s. retuli alio modo, sub determinatione certi temporis, pu
ta vnius anni, vt faciunt Episcopi in dedicatione alicuius eccle
sie. s. eo. cum ex eo, vel aliquando plurium annoꝝ, vt facit quan-
doqꝫ Papa, vt. d. c. cum ex eo. in fi. ⁊ tunc forma in Papa est,
quantum verba sonant. ⁊ intelligitur ꝯcedere indulgentias re-
missionis pene temporalis non satisfacte in sacramento peniten
tiali, sicut dixi in diffinitione, ⁊ istam intelligo in dubio esse con-
190 cessam, † ⁊ istam etiam faciunt quandoqꝫ inferiores prelati, ꝟm
potestatem quaz habent limitatam a Papa, qꝛ in dedicatione
191 prestant annum, vt. d. c. cum ex eo. † Aliqñ est alia forma, qꝛ con
ceduntur forte indulgentie. xl. dierum, ⁊ iste conceduntur in an-
192 niuersario dedicationis ecclesie, vt. d. c. cum ex eo † Et ista con
cessio indulgentie potest habere aliam formam apud Deum, qꝛ
dantur. xl. dies de iniũcta penitentia, ⁊ ista non se extendit ad pe
nam purgatorij, sed solum externat penitẽtiam iniunctam a sa-
cerdote, vt in tex. d. c. cum ex eo. in fi. ibi, in. xl. dies de iniunctis
penitẽtijs. Et in ista lꝫ requirantur illa tria. s. dicta, vcꝫ agens, ⁊
193 patiens dispositum, ⁊ forma. † Sed an requirantur alia, vcꝫ ne
cessitas loci, in quẽ pro ꝯsequutione indulgentie aliqua pia ope
ra irroganda sunt, ⁊ an requiratur necessitas penitẽtis, vel de-
bentis penitẽtiam agere, dico, φ in indulgẽtijs, que concedun-
tur iuris cõmunis auctoritate, vt in anno qui cõceditur pro de-

dicatione ecclesie, in isto non credo ista requiri, sed bene requiri-
tur illud de deuotione fidei, qꝛ hoc concluditur in secundo, vez
in patiente disposito, naz si careret fide, careret et̄ charitate, ⁊ iu
194 stitia, † qꝛ vbi nõ est sana fides, nõ potest esse iustitia, qꝛ iustus ex
fide viuit. xxviij. q. j. vbi sana. de penitẽ. dist. j. fit demum. ⁊ dist. ij.
195 euidenter. † Illud autem qd̓ dicunt, ꝙ detur tantum, pro quãto
nolit expedire penitẽtiam, non procedit, presertim in indulgen-
196 tijs, que iuris auctoritate cõceduntur. † Et similiter illud, qd̓ di
cunt de iusta estimatione. Fateor tñ, ꝙ si iste penitentie quereren
tur cõmutari per viam dispensationis, tũc ego dicerem, vt dixi
in tracta. ieiunioꝝ, ꝙ iste possunt cõmutari, etiam sine alia cau-
sa, dũmodo cõmutatio sit vtilior, ⁊ Deo acceptabilior, ⁊ fiat cuz
auctoritate Episcopi, vt in. c. j. de voto. ⁊ si subsisteret causa legi
tima, vt infirmitatis, isto casu solus presbyter in foro penitẽtiali
posset ad alium actum penitentie cõmutare, non minus placibi
lem, vel acceptabilem Deo. Et qñ ista cõmutarentur ex dispen-
satione, tũc possent ꝯsiderari illa, que dixit Guiliel. altisiodoren.
vt si vult, ꝙ cõmutetur penitentia, ⁊ vt detur certum quid loco
pio, ꝙ tũc inspiciatur loci necessitas. Item penitentis qualitas,
qꝛ infirmus forte non potest ieiunare, vel penitentiaz agere, ⁊ ꝙ
tribuat tantum pro quãto nolit sustinere dictam penitentiã. Ista
197 tamen sunt in arbitrio dispensantis, ⁊ recipiẽtis. † Quarto prin
cipaliter dixi, ꝙ debet aspici finis, quare conceduntur indulgen
tie, vel vt exonerent̄ a penitentia iniusta, vel remissione pene tem
poralis. Et in isto respicitur illud primum, qd̓ dixit Ioan. calde.
pietas in finem, propter quem indulgentie conceduntur.
198 ¶ † Nunc tertiam questionez attingamus, an ista ꝯcessio indul
gentiarum sit iurisdictionis, ⁊ cuiusmodi est iurisdictionis, ⁊ an
possit extra territoriuz ꝯcedentis exerceri in aliquos, vel opera-
ri. Ad primam qõnem, omissis dictis scribentium, qui confuse
multum scribũt, ⁊ miscent multa diuersa, que separatim tractan
da sunt, vt ostendaz. scilicet, an sit iurisdictionis. videtur ꝙ non,
sed potius ꝙ sit qd̓dam officium, siue quedam facultas, nam si
esset iurisdictionis imitaretur territorium, ⁊ ipsi cohereret terri
torio. l. si pupillus. §. territorium. ff. de verb. signi. no. Bart. in. l.
fi. C. vbi ⁊ apud quos. sed istud nõ est, ꝙ Papa concedẽdo ali
199 cui territoriũ, det facultatem indulgentiam cõcedendi, † vt sunt
Abbates, ⁊ Archidiaconi, qui habent quãdoqꝫ territoriuz, vt
nota. in. c. cum contingat. de fo. compe. iuncto. c. accedentibus.
de excess. prela. vbi est tex. ꝙ abbates non concedunt istas indul
200 gentias. † Sed veritas est in cõtrarium, nam omnes docto. te-
nent, ꝙ est iurisdictionis, per tex. huius. c. ⁊. c. cum ex eo. j. eod. ⁊
tenet Ioã. and. ⁊ Hostien. in. c. accedentibus. de excess. prelato.
201 † vbi ponit tex. de cognitione causarum matrimonialium, ꝙ sit
iurisdictionis episcopalis, ⁊ postea subdit de istis indulgentijs,
vt sint dignitatis episcopalis, ⁊ iurisdictionis, vt conueniant il-
202 lis, de quibus dixit de matrimonio. † Non obs. contraria, qꝛ li-
cet contentiosa iurisdictio cohereat territorio, tñ illa que sunt di
gnitatis episcopalis, non copetunt cuilibet habenti territoriuz,
si non est episcopus. Et ideo fit dubiũ si competit episcopo con
firmato non ꝯsecrato, qui habet statim iurisdictionalia, vt nota.
203 de electi. transmissa. de qua qõne. j. dicam. † Sed presupposito,
prout est, ꝙ sit iurisdictionis, est videndum, an sit iurisdictionis
contẽtiose, an voluntarie. quidam scriben. videntur dicere, ꝙ sit
solum ꝯtentiose iurisdictionis, mouẽtur per tex. huius. c. ibi, duz
dicit, ꝙ in dante indulgẽtias, oportet ꝙ det illis, quos possit ab
soluere, ⁊ ligare, sed actus ligandi est, qui ꝯfertur in inuituz, ⁊ in
204 nolentez, qd̓ habet locum etiam in penitente, † qꝛ penitentiã in-
iunctam a sacerdote, potest qui ipsam recipit, cogi inuitus adim
plere. vj. di. v. palea sed pẽsandũ. ⁊. v. q. v. nõ omnis. ergo ista ta
205 lia nõ sunt volũtarie iurisdictionis, † qꝛ que redditur in inuituz
est ꝯtentiosa. l. inter stipulantem. §. j. de verb. obli. l. fi. de iurisdi.
om. iudi. l. j. ff. si quis iusdi. nõ obtem. ⁊ ideo si iudex vellet coge-
re penitentem, ad suscipiendam indulgẽtiam in locum remissio-
nis dferum penitẽtie, vt dicitur in. c. cuz ex eo. in fi. j. eo. ista essent
206 contentiose iurisdictionis, † qꝛ ligare, est contẽtiose iurisdictio-
nis, absoluere, est volũtarie, vt in. c. canonica. de sentẽ. excom. ⁊
posset esse ꝯtentiose, quando absolueretur inuitus, ꝙ qñqꝫ fieri
207 potest, vt not. in. c. ab excõmunicato. de raptor. † vbi dicitur, ꝙ
possit inuitũ cogere aliquez, vt absoluatur ab excõmunicatione,
208 ⁊ si sit questio, ergo est iurisdictionis ꝯtentiose. † Sed quidquid
isti scriben. dicant, ego dico, ꝙ potest esse voluntarie, ⁊ ꝯtentiose
iurisdictionis, nã velle dare indulgentias sponte recipientibus,
209 ⁊ volentibus, tũc est voluntarie iurisdictionis, † qꝛ illa est iurisdi
ctio voluntaria, que tantum in volentes exercetur. l. ij. ff. de offi.
procon. ⁊ leg. ⁊ ideo hoc tenet. j. glo. velle autem cogere inuituz

suscipere indulgẽtiam est contentiose iurisdictionis, que nõ exer
cetur extra territorium. l. fin. ff. de offi. prefec. vrb. ⁊ sicut volens
quandoqꝫ absoluitur, ita ⁊ nolens quãdoqꝫ ligatur. ⁊ ista faciũt
ad illam. q. de qua. s̄. dixi, an possit exerceri extra territorium, ⁊
ista questio potest habere multa capita, que distincte debent reci
tari, ⁊ non confuse, vt multi faciunt. Et primum dubium, vel pri
ma questio est, an episcopus Paduanus existens in sua iurisdi
ctione Padue possit cõcedere istas indulgentias subditis suis
existẽtibus forsan extra territorium, ⁊ diocesim Padue. Scdo
si ipse episcopus Paduanus existẽs forsitã Taruisij, possit con
cedere istas indulgentias subditis suis. Tertio, qꝛ iste indulgen
tie concedũtur ad certum finem, vt ꝯferatur elemosina ad ꝯstru
ctionem pontis, vel ecclesie, vtrum episcopus Paduanus pos-
sit concedere istas indulgentias subditis suis, elemosinas confe
rentibus ad cõstructionem alicuius pontis existentis in diocesi
Taruisina. Quarto, an si ep̃s Paduanus haberet aliquam ec-
clesiam in ciuitate, vel diocesi Taruisina, in quã haberet ex priui
legio Pape omnẽ iurisdictionem episcopalem, an posset cõce-
dere indulgentiaz Paduanis, qui ꝯferrent elemosinas ad con
structionem dicte ecclesie, vel an veniret ista ecclesia, si simplici-
ter concederet indulgentias cõferentibus elemosinas alicui de
suis ecclesijs, vel si episcopus Paduanus habeat in sua diocesi
aliquam ecclesiaz exemptã, an possit concedere indulgentias illi
ecclesie elemosinam ꝯferentibus. Et ad ista debent singulariter
210 referri argumẽta, que per aliquos cõfusiue sunt relata. ¶ † Ad
primam qõnem, an possit ꝯcedere subditis suis absentibus ex-
tra territorium huiusmodi indulgentias. videtur, ꝙ non, qꝛ ex-
tra territorium iusdicenti impune non paretur. l. fi. ff. de iur. om.
211 iudi. l. ij. de offi. presi. † ⁊ qꝛ statutum generale episcopi etiaz pe-
nitentiale, vt est qñ pro aliquo peccato per statutum imponit pe
nam aliquam, nam tunc nõ ligat subditum suum, extra territo-
rium cõmittentem tale delictum, vt est tex. in. c. vt animaruz. de
consti. lib. vj. ⁊ nota qꝛ dico per statutum generale, vt puta si ex-
cõmunicaret qui furtum fecerit, tunc non ligat etiam subditum
suum, furtum extra territorium facientem. ⁊ nota qꝛ dico statu-
tutum non afficit excommunicatione extra territorium, non di-
co de sentẽtia excõmunicationis, vt aliqui scribentes hic dicũt,
212 ⁊ non bene, † nam excõmunicatus per sentẽtiam, vbiqꝫ est excõ
municatus. iiij. q. v. quisquis. qꝛ iste sententie, que respiciunt di-
minutionem status, ⁊ infligũtur in animam, ⁊ in personam, sicut
est infamia, sicut est excõmunicatio, ista prosequũtur personam,
sicut lepra leprosum, quocunqꝫ vadat. l. quis ergo casus. ff. de pe
culio. ⁊. l. iij. ff. pro so. ⁊ qd̓ ibi no. ⁊ ideo male dicũt aliqui, quum
dicunt, ꝙ sentẽtia excõmunicationis non ligat extra territoriuz,
⁊ alleg. c. vt animarũ. s̄. alleg. qd̓ loquitur de statuto habẽte sen-
213 tentiam annexam pro delicto futuro cõmittendo, † ⁊ ꝙ nõ pos-
sit concedere indulgẽtias extra territoriuz, probatur in. c. qd̓ au
tem. nam dicit iste tex. ꝙ ille potest indulgentias concedere, qui
potest absoluere, ⁊ ligare, sed subditum ꝓpriuz ratione originis
tantum proprie, vel originis paterne, iudex nõ potest absoluere,
vel ligare in suo territorio nõ repertum, vt not. in. c. fi. si de foro
compe. no. legiste in. l. assumpto. ff. ad munici. ergo similiter non
214 potest eas indulgentias ꝯcedere. † Itez ille, qui non potest illud
qd̓ facilius est, nõ potest illud qd̓ est grauius, ⁊ ꝓbatur in. l. rele
gatoruz. §. interdicere. ff. de interd. ⁊ rele. not. in. l. qui indignus.
215 ff. de senator. † Sed soluere, ⁊ ligare, est minus q̃ indulgentias
concedere, ergo si nõ potest iudex extra territorium ligare, ⁊ sol
uere, ergo minus indulgẽtias concedere, ⁊ hoc vult, vt dixi de-
mum. c. vt animarum. de ꝯstituti. ⁊ ita disputãdo determinauit
216 Odof. vt refert Albe. de gandi. in fi. sui libelli, † ⁊ ꝙ non possit
suum subditum absentẽ sua lege ligare, probari videtur, arguen
do de contractibus ad delicta, qd̓ fieri potest. l. tam ex ꝯ̃ctibus.
ff. de iudi. sed si subditus ꝯtrahit iudicatur ſm leges domicilij,
ergo idem dz dici de delicto, vt puniatur ſm legem loci delicti,
non domicilij, vt no. Inn. in rub. de ꝯsuet. ⁊. j. dicam. si ergo non
posset legibus domicilij ligari, nec absolui alibi delinquẽs, ergo
similiter, nec indulgẽtie sibi possunt ꝯcedi, arg. istius. c. iũcto. c.
217 vt animarum. de ꝯsti. in. vj. † In contrarium vr̃, qꝛ subditum pro
prium, ratione domicilij, videtur qs posse per sententiam, legez,
⁊ statutũ municipale ligare, ⁊ soluere subditũ suum, etiam de de
licto alibi facto, tex. est in. l. fi. ff. de decre. ab ordi. fa. qui text. lo-
quitur de municipali lege. de iure cõi, non videtur dubiuz per. l.
mercatores. C. de cõmer. ⁊ mercato. ⁊ per. l. ij. C. de eunu. que iu
218 ra, ⁊ leges vñr aduersari isti. c. vt animarum. de ꝯsti. † ⁊ possit iu
dex domicilij ꝯstringere per sententiam subditũ proprium, etiaz
qui extra territorium deliquisset, et̄ si in loco domicilij nõ reperi-
tur, vt

tur, vt est tex.in.l.relegatorum.§.interdicere.ver.per ꝯtrarium.
ff.de interdi.⁊ rele.⁊ no.gl.⁊ doc.in.l.j.C.vbi de crim.agi opor.
per cano.in.c.fi.de fo.cõpe.ex quibus vr̃ ꝙ subdito suo ratione
domicilij,ẽt existenti extra territorium, eps̃ possit indulgentias
concedere,cũ(vt dixi)possit eum absoluere,⁊ ligare,ergo vt dixi
potest ei indulgentias ꝯcedere,vt in hoc.c.dico ẽt per statutum
219 suum generale,†qꝛ statutum,⁊ sñia equiparantur.l.seruus.ff.de
manu.⁊ est ratio,qꝛ procedũt ab eadem potestate,vnde illud qd̃
põt fieri per sñiam,vr̃ posse fieri per statutum. hoc ẽt probatur,
220 †qꝛ si aliqs delinqt in ecclesia, quã ꝯstat non esse de iurisdictiõe
seculari,tñ põt a iudice seculari sua lege puniri, vt.C.de adulte.
221 auc.si qs.probaẽ.l.ij.C.de sũ.tri.† ⁊ ꝙ possit ligari per statutũ
delinquens extra territoriũ,probaẽ.iij.q.ix.in.c.decernimus.⁊.
xj.q.iij.rursus.igitur propter ista docto.sensisse vidẽtur diuersa.
222 †nam Cy.disputãdo determinauit subditum ratione domicilij
posse puniri,ſm leges proprij domicilij.rñdetq̃ ad.c.vt anima-
rum.ꝙ illud ꝑcedit a canonistarum errore, vel dicit, ꝙ illud est
223 speciale in sententia excõicationis,†⁊ istud vltimum,ꝙ nõ pos-
sit excõicari delinquens extra territorium,tenet Pau. de elia-
za.in cle.pastoralis.de re iudi.assignat rationem,qꝛ ista sentẽtia
statim trahit secum exequutionẽ,in.c.pastoralis.de appel.Sed
sicut iudex nõ potest esse qui propriam sñiam extra territorium
protulit,vt in.c.romana.§.ꝯhentes.de fo.competẽ.in.vj.sic nec
istam sñiam proferre.Sed ista opi.cõiter reprobatur per iura,⁊
224 rationes.s̃.alleg.pro parte ꝯtraria.†⁊ ad istam rationẽ Pau.
respondetur,ꝙ exequutio sñie prohibetur in loco alterius, qꝛ in
territorio est defectus potestatis iudicis exequẽtis,que potestas
hic nõ deficit,qꝛ potest ligare subditum suũ quocunq̃ vadat, qꝛ
225 semper remanet sibi subditus.†Itẽ prohibetur exequutio alia
ratione,ne turbetur iudex rõne territorij in iurisdictione sua,sed
ista cessant in sentẽtijs censure,que inuisibiliter ligant animam,
226 ⁊ trahũt secũ,vbiq̃ exequutionẽ,vt.s̃.dixi,† ⁊ pro hoc facit, qꝛ
iudex excõmunicat,⁊ absoluit subditũ suũ,vbicunq̃ existentẽ,
qꝛ talia non reqrunt cause cognitionem,vt no.in.c.nouit.de of-
fic.leg.patet in Paulo,qui excõicauit corinthiũ, ⁊ ita tñ An-
to.de but.in.c.a nobis.j.de sent.excõ.⁊ qñ Pau.inducit vnam
rõnem pro se,facit ꝯtra ipsum,nam ipse tenet in.d.clem. pasto-
227 ralis.de re iudi.†ꝙ si eps̃ excõmunicat subditum suũ extra ter
ritorium existẽtem ex causa,ꝑpter quam ius cõe excõicationẽ
imponit,ꝙ talis excõicatio tenet,ex quo cẽsetur apposita de iu-
re cõi,cui omnes subditi sunt.de ꝯstit.c.j.sed ista ratio facit con
tra ipsũ ẽt in dubio,qñ subditus excõicatur a iudice ob causã,
propter quam non excõicatur a iure cõi,quia exequutio, que fit
istius sñie,non fit a iudice,sed fit a iure cõi,in.c.pastoralis.de ap
pel.ergo fit vbicunq̃ ꝯtra quoscunq̃,vnde non dꝫ dici excõmu
228 nicatus a iudice,sed a iuris dispõne,†sicut dicimus in simili, ꝙ
eps̃ cõmunicãdo cum excõicato a se,⁊ sua sententia,incurrit sen
tentiam excõicationis minoris, non ex viribus sue sñie imme-
diate,sed ex causa illa ꝑcedente,⁊ iuris cõis dispositione,vt no.
229 Jo.andre.in mercurial.in regu.cui lꝫ.de regu.iu.in.vj.†Quare
Bar.in.l.cũctos populos.C.de sum.trini.dixit,ꝙ aut statutũ,
vel lex expresse ligat subditum delinquẽtem, ⁊ existentem extra
territoriũ,⁊ tunc põt tali statuto ligari, per.l.scd̃aꝫ.C.de eunu.
⁊.l.finali.C.de decre.ab ordine facien.aut nõ ligat proprie sub-
ditum existentem extra territorium , sed vel statutum loquitur
simpliciter, vel loquitur de subditis existentibus in territorio, ⁊
tunc quo ad statuta punitiua,vel penam imponẽtia, ⁊ litium de
cisiua,nõ ligantur subditi extra territorium degẽtes, ⁊ ita loqui
230 tur.c.vt animarum.de ꝯstitu.†sed quantũ ad statuta litium or-
dinatoria est subditus legibus,⁊ statuta ipsius loci, ⁊ domicilij,
vel vbi iudicium agitatur.l.ij.§.fi.ff.quẽad.testa.ape.⁊.l.cũ cle-
231 ricis.C.de episc.⁊ cle.⁊.l.j.in prin.C.de custo.reo.†Ista opi.duꝫ
dicitur,ꝙ potest statuto ligari subditus extra territorium delin
quens,qñ expresse lex,vel statutum disponit.hoc cõiter reproba
tur a modernis,qꝛ ꝯcludit,ꝙ subditus potius nõ ligetur ex vo-
lũtate,q̃ꝫ ex carẽtia potestatis,qd̃ est ꝯtra tex.d.c.vt animaruꝫ.
qd̃ dic ideo non valere,qꝛ promulgãtes talem legem, carent po
232 testate,†propter quã rationem forte ipse Bar.in.l.relegatoruꝫ.
§.interdicere.de interdi.⁊ rele.soluit aliter istud ꝯ̃rium, dicens,
ꝙ dispositio legis,que fit in penã alicuius,non põt directo egre
233 di locum iurisdictionis disponẽtis.†Et ideo iudex lꝫ releget ali
quem a loco,non tñ potest illi assignare insulam,qñ eam non ha
bet sub sua iurisdictione,qꝛ assignare insulam, ⁊ ibi relegare, est
quem distringere ad faciendũ,vel non faciendũ aliquid extra li-
234 mites ꝑprie iurisdictionis,qd̃ non lꝫ.†Sed si nõ fit in penaꝫ il-
lius subditi,sed in odiũ illarum gentiũ,ad quas non vult subdi-
tum accedere,⁊ tunc valet talis dispositio,ita loquitur.l.fi.C.de
decret.⁊.l.mercatores.C.de cõmerc.Ista solutio posset tolerari
ad ista iura allega.sed nõ ad.l.ij.C.de eunu.nec ad.c.vt anima-
rum.de ꝯsti.qꝛ tex.in.d.l.ij.vult ꝙ nõ liceat alienare eunuchos,
⁊ loqtur indistincte in quocũq̃ loco,⁊ taꝫ in loco ꝯdentis legeꝫ,
q̃ꝫ extra alia loca legem ꝯdenti nõ supposita.⁊.c.vt animaꝝ.in-
distincte dicit,ꝙ nõ lꝫ excõicare subditũ pro delicto extra terri
235 torium cõmisso.†Quare Ant.de bu.in.c.a nobis.el.j. de sent.
excõ.posuit aliaꝫ solutionem,⁊ theoricã,dixit.n.ꝙ interdũ statu
tuꝫ,vel lex profert sñiam ꝯtra delinquẽtem subditũ, pro delicto
cõmisso extra territoriũ statuentis,⁊ tunc nõ ligat subditũ,⁊ ita
loqtur.c.vt animaruꝫ.qd̃ loquitur de delicto cõmisso affirmati-
ue.sed si vult imponere penã ex facto negatiuo,⁊ tunc si illud fa
ctuꝫ negatiuum dꝫ expediri in limitibus alterius territorij, tunc
dicit,ꝙ ẽt non ligat subditum suũ,si vero querit punire factũ ne
gatiuuꝫ,cuius ꝯ̃rium factuꝫ affirmatiuũ erat expedienduꝫ in ter
ritorio statuentis,tunc põt ligare subdituꝫ, q̃ꝫuis actus ille ne-
gatiuus exerceaẽ extra territoriũ.⁊ hoc per tex.in.c.ex tue.cum
236 ibi no.de cleri.nõ residen.⁊ est ratio in isto vltimo casu,† qꝛ cuꝫ
factũ negatiuum nõ habeat terminos naturales, vt.l.actor.C.
de ꝓba.no.in.c.bone.de elec.tunc istud delictũ negatiuũ repu
tatur factũ in loco illo,vbi ꝯ̃rium factũ affirmatiuuꝫ erat expe-
diendũ,⁊ istud fuit singulare dictũ Bar.in.l.libelloꝝ. de accus.
237 arg.l.desertorẽ.§.qui stationis.ff.de re mil.†vbi est tex.ꝙ miles
dr̃ deliquisse in loco vbi debuit militare,ẽt si alibi negligentiam
238 cõmisit,⁊ id̃ dixit ibidem,in.l.libelloꝝ.†ꝙ si statutũ punit sub-
ditos villaꝝ,qui non denũciant maleficia,ꝙ dꝫ poni ille locus,
in quo fiẽda erat relatio maleficij,qꝛ ibi delictum dr̃ esse cõmis-
sum.⁊ istud dictũ refert,⁊ tñ Jo.de fa.ij.q.viij.libelloꝝ. Et istud
demũ est verum in illo iudice,qui põt extra territoriuꝫ citare, vt
iudex domicilij,vt no.in.d.c.romana.§.ꝯhentes.de fo.cõpet. ⁊
fuit dictũ originale Dy.Sed ista theorica dñi mei, lꝫ sit vera in
isto casu nõ est vera in alio,qñ delictuꝫ est negatiuũ,cuius ꝯtra-
riuꝫ est expediendũ extra limites territorij iudicis domicilij vo-
lẽtis punire,vt non possit ipsuꝫ punire,vt dicit text.in.d.c.a no-
bis.j.de sen.excõ.qꝛ istud scd̃m dictuꝫ,est ꝯtra tex.l.ij.C.d̃ eunu.
vbi puniẽ alienans eunuchos, ẽt si alienẽt apud barbaros non
subditos Romano imperio,⁊ tñ siue dicas istud delictũ nega-
tiuum,ꝙ ꝯ̃rium affirmatiuũ debuisset expediri in territorio ip-
sius statuẽtis.Item est ꝯtra tex.in.d.l.mercatores.C.de cõmer.
239 quare in ista.q.est multũ dubitandum.†Ego tñ ita dicerem, ꝙ
interdũ lex,vel statutũ,delictum,qd̃ erat punibile in loco domi-
cilij,⁊ ẽt punibile in loco delicti,⁊ tũc lex domicilij imponens pe
nam tali delicto extra territoriuꝫ cõmisso non vꝫ, ⁊ ita loqtur.c.
240 vt animaruꝫ. de ꝯstitutio.⁊ est duplex ratio.† primo, qꝛ princi-
paliter punire,⁊ penã inferre pro maleficio extra territoriuꝫ cõ-
misso,pertinet ad iudicem cõmissi maleficij,⁊ ideo lꝫ lex domici-
lij possit punire,⁊ penã inferre,pro maleficio axtra territoriuꝫ cõ
misso subdito, rõne maleficij, vel domicilij, ẽt si in suo territorio
non reperiaẽ,⁊ iudex ẽt delicti cõmissi possit eũ punire in suo ter
ritorio repertũ,vel iam citatione preuentũ,vt no.in.l.relegato-
ruꝫ.§.interdicere.ver.per ꝯ̃rium.ff.de interdi.⁊ rele.⁊ no. in.l.j.
241 C.vbi de cri.agi opor.⁊ Can.no.in.c.fi.de fo.cõpe.†tñ si iudex
delicti reqrat iudicem domicilij,vt malefactorẽ ad ipsum remit
tat puniendũ,ipsi facienda est remissio,vt in auc.vt nulli iudi.§.
si qs vero comprehensoꝝ.vnde sumpta est auc.si vero criminis
cõmissi.C.de adult.no.in.l.j.C.vbi de cri.agi opor.⁊.d.c.fin. de
242 fo.cõpe.†sed si iã esset punitus lege domicilij nõ deberet iterum
243 puniri a iudice delicti.l.senatus.ff.de accu.†Scd̃a rõ est,⁊ for-
tior,qꝛ delinquens dꝫ puniri legibus cõmissi maleficij,⁊ nõ legi-
bus domicilij,ita vult Inn.in rub.de ꝯsue.⁊ est tex.in.l.saccula-
rij.§.sunt quidã.ff.de extraor.cri.⁊ ibi Bar.⁊ d̃ noxa.l.j.⁊ auc.
qua in ꝓuincia.C.vbi de cri.agi opor.⁊ ista est rõ.c.vt animaꝝ.
244 †qꝛ dispositio que fit in penã alicuius,nõ egreditur territorium
disponẽtis.l.relegatoꝝ.§.interdicere.de interdi.⁊ rele.no.Dy.
in.l.si cui.§.fi.de accu.⁊ in.l.j.que sit lon.ꝯsue.in.j.q.Bar.in.l.
j.de sum.tri.in.ix.q.qd̃ intelligunt aliq verum, qñ iudex delicti
põt imponere illã.⁊ ideo si esset eps̃,vel clericus iudex, qui non
posset imponere penã mortis,tunc imponeret aliã penam,ita di
245 cunt ꝙ põt intelligi tex.ꝯiũcta gl.xxiij.q.viij.sepe.† Ego auteꝫ
aliter dico,ꝙ si iudex delicti non põt imponere penã,forte qꝛ il-
lud qd̃ est delictũ in loco domicilij,in loco cõmissi delicti,non est
delictuꝫ,vt qñ lex domicilij pro bono pacis,vel ciuitatis ꝑprie,
prohibet ciues,ne faciãt nundinas,vel vt non ꝯ̃hant in certis lo
cis, vel ꝯ̃hant, ⁊ tunc talis cõstitutio vꝫ, ⁊ punitur solũ a iudice
domicilij,iste est tex.in.d.l.fi.de decre.ab or.faciẽ.⁊.d.l.merca-

tores.de cōmer.⁊merca.⁊ maxime si delictū negatiuum erat de
eo,cuius ꝯrium affirmatiuū erat expediendū in loco domicilij,
246 per ea que not.in.c.ex tue.de cle.nō resi.†sed si delictū cōmitti-
tur negatiue,nec eius ꝯrium affirmatiuū erat expediendū in lo-
co domicilij,tūc do.meus Anto.de bu.dixit in.d.c.a nobis.de
sent.excō.ꝙ non pōt puniri legibus domicilij,per.d.c.vt anima
247 ruz.sed istud(vt dixi)vr̄ contra tex.l.ij.C.de eunu.†vnde ego di
cerem,ꝙ qñ lex domicilij facit illud esse delictū extra territoriuz
cōmissuz,qd̄ non est,vel erat in loco maleficij,vt qꝛ factū pro bo
no domicilij,vt facere nūdinas in locis nō subditis, vel negocia
ri in locis nō subditis,⁊ fit pro bono ciuitatis,vel loci domicilij,
⁊ in odiū illorum,in quoꝝ territorijs ista fiunt,⁊ tunc cū istud sit
delictū in loco domicilij,nō in loco delicti,certe pōt puniri legi-
bus domicilij,ita loquunt̄.l.fi.de decre.ab ord.faci. ⁊.l.merca-
tores.s̄.alleg.Dico ēt si tale maleficiū negatiue prohibitum,cu-
ius ꝯrium affirmatiuū non erat in loco domicilij expediendū,vt
est tex.d.l.ij.C.de eunu.nā non lz vendere eunuchos barbaris,⁊
minus in Romano impio, ⁊ ideo dn̄s meus non dixit absolute
248 veꝝ.†vnde ego ꝯcludo, ꝙ si delictū est pariter punibile in loco
cōmissi delicti,⁊ in loco domicilij,tunc nō possit puniri in loco do
micilij,vt in.d.c.vt animaꝝ.sed si delictuz nō erat punibile in lo
co cōmissi maleficij,sed solū erat puniendū in loco domicilij, tūc
lex domicilij pōt subditos delinquentes extra territoriū sua lege
249 ligare.d.l.ij.C.d̄ eunu.†Sz si esset punibile, ⁊ in loco domicilij,
⁊ in loco delicti,sed magis in vno,q̄z in alio,tūc nihilominus de
bet puniri legibus delicti,⁊ nō valet lex domicilij,per dicta iura,
250 †⁊ si semel punitus est legibus delicti,nō poterit,nec debit am-
plius puniri lege domicilij,ēt si in illis esset alia maior pena, per
251 no.in.l.senatus.ff.de accu.⁊.ff.nau.caup.stab.l.lz.§.j.†Ad pro
positā.q.an ep̄s possit indulgentias ꝯcedere proprio subdito ex
tra territoriū suuz,⁊ diocesani existēti,dico,ꝙ est dr̄ia inter sub-
ditos,nā aliqui sunt subditi hmōi,rōne originis proprie,vel pa-
terne,vel forte auite,qñ fuisset ꝯceptus in vita aui,iuxta no.in.l.
assumptio.§.filius.ff.ad munici.Uel si forte esset ciuis ex priuile
gio,vel alias subditus preterq̄z rōne domicilij,tūc iste indulgen
tie non cōprehenderent tales,extra iurisdictionez ꝯcedentis exi
252 stētes,ratio†qꝛ non repti in ꝓprio tali territorio,nō pn̄t ab ep̄o
absolui,vel ligari,vt no.in.c.fi. d̄ fo.cōpe.ergo nec eis īdulgētie
ꝯcedi p tex.istius.c.fateor tn̄,ꝙ si venirēt ad diocesim ꝯcedētis,
253 ꝙ tūc tales īdulgētie possent eis ꝓdesse.†Si vō loqmur de sub
dito rōne domicilij, ⁊ tunc lz iste legibus domicilij disponētibus
de punitiōe delicti extra territoriū cōmissi,nō ligeт̄ regul̄r,nisi vt
supra dixi,qꝛ tn̄ potest a iudice domicilij puniri,⁊ ligari,⁊ de de-
licto extra territoriuz cōmisso,qñ non punit̄ a iudice delicti, ēt si
nō sit in territorio domicilij reptus,vt no.in.c.fi.de fo.cōpe. ⁊.l.
j.⁊ auc.qua in ꝓuincia.C.vbi de cri.agi opoꝛ.⁊ pōt extra terri-
toriū citari a iudice domicilij,vt in.c.romana.§.ꝯhentes. de fo.
compe.vt puniant̄ saltem a iudice domicilij legibus loci cōmissi
maleficij,dico,ꝙ ipsis pn̄t similiter indulgentie ꝯcedi, per predi
cta iura,⁊ in hoc.c.⁊ sic est expeditū primum mēbrum, an iudex
domicilij possit ꝯcedere indulgentias subditis suis existentibus
extra territoriuz,qñ iudex ipse est in metis sui territorij,⁊ sue iu-
254 risdictiōis. ¶†Restat modo videre,si ep̄s Paduanus existēs
Taruisij pōt suis subditis Paduanis indulgentias ꝯcedere, ⁊
in ista.q.breuiter me expedio,⁊ dico,ꝙ si vult ꝯcedere indulgen
tias,ꝓut sua ꝯcessio est iurisdictionis voluntarie, ꝙ qñ sit, vt.s̄.
dixi,tunc pōt illas ꝯcedere,ratio,qꝛ illa que sunt volūtarie iuris
dictionis,pn̄t exerceri per existētem extra territoriū.l.ij.de offic.
255 procō.⁊ lega.†⁊ est ratio,qꝛ hec iurisdictio nō coheret territo-
256 rio,sed psone.l.emācipati.ff.de adopt.†si aūt vellet illas indul-
gētias ꝯcedere,ꝓut sunt iurisdictionis ꝯtentiose,ꝙ qñ sit, vt.s̄.
dixi,tunc nō potest illas ꝯcedere qñ extra suam iurisdictionez,⁊
territorium ꝯsistit,qꝛ talis iurisdictio non exercet̄ extra territo-
rium.l.fi.ff.de iur.om.iudic.⁊ in.d.c.vt animaꝝ. ⁊ ista sunt vera
257 in ipso ep̄o ordinario volente ꝯcedere has indulgētias.† sed si
esset aliquis ep̄s,qui vellet ꝯcedere has indulgētias,forte ex po
258 testate sibi dlegata ab alio ep̄o ordinario illius loci,†qꝛ ista pn̄t
delegari,vel ꝯsuetudine acquiri,vt in.c.accedētibus.in fi.de ex-
cess.prela.tūc existens extra territoriū,in quo dz indulgētias con
cedere,nō posse ista ꝯcedere,ēt que essent voluntarie iurisdictio
259 nis,†qꝛ talis non pōt has iurisdictiones exercere extra territo
260 riuz cōmittentis,tex.est in.l.ij.§.j.de offi.ꝓcon.⁊ lega.†nā illud
qd̄ dr̄,ꝙ ea que sunt voluntarie iurisdictionis, pn̄t expediri per
existētem extra territoriuz,dz intelligi qñ talis iurisdictio expe-
dit̄ iure proprij magr̄atus.l.ij.ff.de ado.⁊.C.de magist.munic.l.
261 ij.⁊ lz talis trāseat in delegatū.l.ea que.ff.ad muni.†tn̄ ista dele-
gata est fragilis,⁊ non pōt exerceri extra locū illius talē iurisdi-
ctionez ꝯcedentis.d.l.ij.de offi.ꝓcon.⁊ leg.sed est velut prediuz
limitatum.l.in agris.ff.de acq.re.domi. facit.c.romana.§.cleri
cos.de fo.cōpe.⁊ hoc in simili tz Bar.in.l.j.C.de sū.tri.⁊ fi.ca-
tho.in.viij.q.⁊ Spe.in ti.de instru.edi.§.restat.xl.quid de his.
262 ¶†Modo est vidēda.iij.q.an ep̄s Paduanus possit istas in-
dulgētias ꝯcedere suis subditis,elemosinaz ꝯferentibus ꝯstru-
ctioni alicuius pōtis existentis in diocesi Taruisina,seu territo-
rio,loquor qñ hoc faceret sine ꝯsensu,⁊ licentia ep̄i Taruisij.Et
in hac.q.nō est opus disputare,si iste indulgētie pn̄t extra territo
rium ꝯcedi,qꝛ.s̄.satis hoc ꝯclusi.nec est ēt opus inqrere, an ipse
ep̄s existēs extra ꝓpriuz territoriū possit sic indulgētias ꝯcede-
re,qꝛ satis.s̄.ꝯclusi.sed est solū videndū,si pn̄t ꝯcedi pp aliquas
elemosinas,vel aliqua pia opa,que fuerint expediēda a suis sub
ditis,in loco iurisdictionis alterius,⁊ extra territoriū, ⁊ iurisdi-
263 ctionē ipsius ꝯcedentis.⁊ vr̄ dōm,ꝙ non, † arguendo de ꝯcti-
bus ad iudicia.l.tā ex ꝯctibus.ff.de iudi.sed qñ destinat̄ solutio
in ꝯctu,facienda in alio loco,ibi ꝯctus vr̄ initus, vbi solutio de
stinata est.l.ꝯxisse.ff.de ac.⁊ ob.sic in iudicio,si iudex precipit sol
ui extra suū territoriū,ibidez vr̄ iurisdictionē exercere.sed iuris-
dictionē non pōt ep̄s paduanus in alterius diocesi exercere.l.fi.
de iur.om.iud.⁊.s̄.dixi.ergo similiter non dz posse precipe,vt lo
264 co existēti extra suā diocesim,aliqd soluat̄, †⁊ de hoc vr̄ tex.in.
l.relegatoꝝ.in prin.⁊ in.§.ceteꝝ.de interdi.⁊ rele. iūcto.§.sicut.
in ead.lege,vbi non pōt preses ꝓuincie relegare aliquē in ea in-
sula,que sit extra ꝓuinciaz sibi cōmissaz,sic in ꝓposito,nō vr̄ pos
se mādare,vt in aliena diocesi,⁊ in re existēte in illa,soluatur, vel
265 eroget̄ elemosina,ratio†qꝛ hoc esset velle sn̄iaz suā exequutioni
mādari in re existente extra suū territoriū,⁊ in alieno territorio,
qd̄ non lz sine lnīa iudicis,vbi res sita est.l.a diuo pio.§.sn̄iaz ro
me dictā.ff.de re iudi.⁊ lz forte posset ꝯcedere indulgentias sub-
ditis suis,si erogarēt elemosinā ponti existenti in aliena diocesi,
tn̄ talis exequutio, siue solutio non vr̄ posse fieri sine lnīa illius
ep̄i, vel iudicis,in cuius diocesi,vel territorio, res sita est, vt est
tex.⁊ ibi no.in.c.postulasti.in fi.de fo.cōpe.ꝓbatur in.c. roma-
na.§.ꝯhētes.de fo.cōpe.⁊ pro hac sn̄ia vr̄ tex. in.l.pupillo.ff.de
tu.⁊ cura.dat.ab his.cū his,que no.in.l.nō solū.§.qui testō.ff.d̄
266 excus.tu.†vbi simplex dispositio iudicis, sicut est datio tutoris,
non vr̄ hr̄e vires,nisi in bonis,in territorio disponētis sitis,ꝓba
267 tur in si̇̄i,in.c.per venerabilē.qui fil.sint legi.†vbi ēt ltimatio fa
cta per papā,non vr̄ trahi ad illa bona,que nō sunt iurisdictiōis
ipsius pape,vt ad hr̄ditates,aut alia spālia,que forent de terris
impij,⁊ hoc vr̄ clare decidere ibi Inno.qꝛ qñ iudex de nouo ius
aliqd̄ inducit,sicut in isto casu qñ dat indulgentias ꝯferentibus
manus adiutrices ad ꝯstructionem alicuius pōtis,non vr̄ posse
porrigi ad pōtem aliquē situz extra suū territoriū.⁊ ita vr̄ deci-
dere Bar.in.l.j.C.de sū.tri.in.q.que incipit,sed insurgit dubiū
268 forte,⁊ quotidianū.†⁊ ꝙ iudex non possit iubere suis subditis,
vt aliqua exponāt in bōis ex̄ territoriū,seu iurisdictiōez positis,
ꝓbat tex.in.l.cū vnus.§.si is q.ff.de bo.auc.iud.pos.vbi est tex.
269 †ꝙ iubere aliquē possidere locū,ad illū iudicez ꝑtinet,ad quem
loci cura spectat.fac.l.pupillus.§.territoriū.ff.de x.sig.vbi tex.
dicit,ꝙ territoriuz est illud, qd̄ magr̄atus eius loci intra eos fi-
270 nes tuēdi.i.submouēdi,ius hz,†qꝛ ex̄ territoriū ius nō dz dice-
re.l.fi.ff.d̄ off.p̄fe.vrb.⁊.l.fi.ff.d̄ iur.om.iud.⁊.c.vt aiaꝝ. sepius
alle.ꝑtinere igit̄ vn̄r ista ad ep̄m,in cuius diocesi pōs,vel res si-
ta est,in quā fitus indulgētie ꝯferri dz.xvj.q.vij.oēs basilice. qd̄
271 nō valeat ꝓbat̄,†arguēdo de tpe ad locū,qd̄ arg.tz.l.vinū.ff.si
cer.pe.nā vt actus sit nullus,paria sūt fieri aliqua tpe ꝓhibito,
vel fieri tpe ꝑmisso,si effectus eius ꝯfertur in tp̄s ꝓhibitū.l.qd̄
spōse.C.d̄ don.añ nup.sic in ꝓposito,paria sunt fieri in loco ꝓhi
bito,vel fieri in loco ꝑmisso,si effectus eius ꝯferat̄ in locū ꝓhibi
tuz.vn̄ lz ꝯcessio idulgētie fiat Padue in loco ꝑmisso,tn̄ cū eius
effectus ꝯferat̄ ex̄ territoriū,in loco ꝓhibito non vr̄ valere.⁊ est
272 rō,†qꝛ nō lz vti re alterius eo inuito,cuius est.l.si filio.§.j.ff.sol.
ma.hinc est,ꝙ nō lz rē alterius pignorare.l.rē alienā.ff.de pign.
ac.qꝛ lz possit vēdi res aliena,in.l.rē alienā.ff.de ꝯhē.emp. illud
intelligit̄ solū ad preiudiciū vendētis,sed nō ad p̄iudiciū dn̄i rei.
⁊ ideo vr̄,ꝙ in pōte sito in diocesi Taruisina, nō possit ep̄s Pa
duanus disponere iuito ep̄o Taruisino.⁊ ꝓ ista pte vr̄ casus in.
l.sicuti.§.aristo.in x.idēq̄z erit.ff.si ser.vē.vbi tex.dicit,in suo.n.
eatenus facere lz,quatenus in alienū non imittat.Pōt ergo in-
dulgētias suas subditis ꝯcedere ep̄s Paduanus,quatenus il-
273 las in territorio Taruisino nō mittat,†qꝛ in re aliena,quis non
pōt aliquid facere.ix.qō.ij.nullus.vbi est casus,ꝙ ēt Archiep̄s
non pōt agere qdq̄z ēt in diocesi sui suffraganei.c.pastoralis.de
offic.ordina.

offic.ordina. licet hec regula habeat certos casus exceptos, in quibus archiepiscopus in subditos sui suffraganei iurisdictio-
274 nem hꝫ.ꝛ est vnus casus,† qꝛ lr̃as indulgentiarū pōt in tota sua prouincia ꝯcedere,vt est tex.in.c.quod incipit nostro.ꝭ.eo.titu.ꝛ sic si est specialē in archiepō, vt possit in diocesi sui suffraganei literas indulgentiaꝝ ꝯcedere,vt.d.c.nostro.Ergo in ꝯtrariuꝫ est, ius cessare,vt in alia diocesi,q̄ȝ in sua,vel sui suffraganei,nō pos-
275 sit indulgētias ꝯcedere.l.maritus.in fi.C.de pcur.†Preterea, dato φ ista concessio ad pontem esset eleemosyna,ista non possit ꝯcedi inuito dño pontis, qꝛ beneficium inuitis non ꝯceditur.l. inuito.ff.de regu.iur.ꝛ qꝛ liberalitas,siue donatio,non pōt acquiri nolenti.l.hoc iure.§.non pōt.ff.de dona. hinc est φ non valet promissio,etiam que fit ad pias causas pauperibus, si non sit aliquis pro ipsis recipiens.l.illud.ꝛ qđ ibi nota.glo. in verbo alia causa.in fi.C.de sacrosanc.eccle. Igitur si nō sit aliquis recipiēs pro constructione pontis,non videtur valere ꝓmissio,vel indulgentie ꝯcessio,ergo multo minus valebunt indulgentie,si ille,ad
276 quem res ptinet,ꝯtradicat. †quinimo nec in aliena diocesi sunt ab alieno episcopo oblationes recipiende,nisi illas porrigat inuitatus ab epō loci,in quo fit oblatio.vij.q.j.Epi vel presbyteri. Unde ibi vr̃ casus,φ epi,vel pſbyteri,qui non sunt de diocesi,ēt ad oblationes non sunt admittendi,nisi ꝯsentiat epūs ipsius loci. ꝛ ꝯcludere videnṫ ista argu.ēt si ista ꝯcessio indulgentiaꝝ esset facta pro subditis ꝯcedentis,sub ꝯditione, aut sub modo, vt ꝯferrent eleemosynas ponti posito in aliena diocesi, lꝫ aliqui dicunt, φ iste litere indulgentiaꝝ videnṫ ꝯcesse loco, non pſone, ꝛ ideo ꝯcedi nō possunt extra territoriuꝫ ꝯcedentis,ꝛ loco ipsi epō non
277 supposito. Mouenṫ rōnibus multum ḡnalibus, †dñt.n.φ q̄n agitur de effectu rei,debemus inspicere cām ꝓximam,nō remotam.l.j.ff.de ꝯdi.ob turp.cau.not.glo.C.de iure dot.l.si mulier. not.in.c.de cetero.de homici.sed melius dixisset, φ debet inspici causa finalis,ꝛ non impulsiua.l.ij.in fi.ꝛ φ ibi not.ff.de dona. sed finalis causa siue principalis huius ꝯcessionis, ponamus φ esset data ecclesie, sicut supra dictum est de ponte,diceretur data
278 fauore ecclesie,vel pontis,†qꝛ est honor ecclesie,φ frequētia populi visitetur, ꝛ honor ecclesie tribuatur, istam rationem dicunt, φ reddit text.in extrauagan.Bonifa.que incipit antiquoꝝ,siue antiqui. qui loquitur de basilica Petri ꝛ Pauli, cum igiṫ propter honorem,seu vtilitatem pontis he litere sint ꝯcesse, ipsi pon
279 ti ascribende sunt, † qꝛ litere,que causa mei facte sunt, mee dici debent.l.pretor.ff.de eden.xj.q.j.te q̄dem ꝛ Dei in suprascriptio
280 ne,ꝛ in glo.†ꝛ si dicitur locus caret anima rationali. Dic hominibus,ipsius loci videntur concesse,ꝛ per eius ministros debent expediri. Ista probatur, lꝫ ipsi nō allegent.xxiij.q.j.qđcūqꝫ vbi Christus in pſonam beati Petri dedit ecclesie ptātem ligandi, ꝛ soluendi, ꝛ date sunt ecclesie claues, vbi rubrum ꝛ sūmarium. d.c.quodcūqꝫ.dicit in pſonam Petri,ecclesia ligandi ꝛ soluendi potestatem accepit.Idem dixit beatus Ambro.de penit. distin.j.c.Ꝟbum.vbi dicit,φ ligādi ꝛ soluendi ptātem ecclesia accepit,vnde extra ecclesiā existens vtrāqꝫ non hꝫ, hoc idem Hiero. xxiij.q.j.in omnibus.ibi,que domus claues accepit ēt ligandi, ꝛ soluendi,ꝛ domū vocat ecclesiam,que hēat, habuitqꝫ ptātem. ꝛ ideo tex.in.d.c.qđcūqꝫ.dicit φ Petrus claues accepit,ecclesiā sanctā significauit,ꝛ ideo si ista dispositio esset facta loco, siue eleemosyna,lꝫ distribuēda esset per ministros loci,qꝛ non pſonis
281 sed loco facta videṫ,vt dictis iuribus.† Sic etiam legatū factū ad ꝯstructionem pontiū ꝛ viarum, videṫ factum ciuitati, cuius sunt dicta loca.l.si quid. ꝛ.l.ciuitatibus.de leg.j. ꝛ ista argumē. ꝯcludunt,siue ꝯcludere videntur, φ non solum eleemosyne sint concesse loco,sed etiam ius ꝯcedendi dictas indulgentias. ꝛ est effectus, qꝛ licet sint data ista ministris loci propter locum, non expirant morte ministri,nec ministroꝝ,sed durant etiam eis mor
282 tuis.†ꝛ ista est ratio quare potestas clauium censetur data ecclesie,ꝛ nō solum Petro,vt non expiraret eius Petri morte, sed transiret in successores summos Pontifices,sicut trāsit ista po-
283 testas vsqꝫ in hodiernum diem.†Similiter q̄n legatur ecclesijs, ꝓ luminaribus,vel cultu diuino,talia videnṫ legata ecclesijs, nō ministris ecclesiaꝝ,vt in.c.requisisti.in fin. de testa.hoc ꝓbatur,
284 †quia si ꝯceditur priuilegium vt clerici alicuius loci non possint excōmunicari per ordinarios,certe istud priuilegiuꝫ dicetur esse ipsius loci,nō simpliciter ministroꝝ ibidem seruientium,vt in.c. cum capella Duc.Burgundie.de priuileg.ꝛ tñ ecclesia non po-
285 test excōmunicari,† qꝛ ecclesia habet nomen vniuersitatis, que non dꝫ excōmunicari,in.c.romana.§.in vniuersitatem. de sentē.
286 excōmu.in.vj.† Et qꝛ q̄n per priuilegium, vel indulgentiam, fit remissio pene fugienti ad ecclesiam, talis remissio est priuilegiuꝫ ecclesie.l.ij.ꝛ quasi per totum.C.de his qui ad eccle. ꝯfugi.xvij. q.iiij.miror.ꝛ.cc.seq.ꝓbatur in toto tit. de imu.eccle.ad idē.l.j.
287 de censi.† vbi si ꝯceditur imunitas venientibus ad habitanduꝫ in certo loco,certe illud priuilegiū vr̃ ꝯcessum loco. d.l.j.ꝛ.l.forma.§.quanq̄ȝ.ff.de censi. Ex qbus vr̃,φ iste indulgētie sint ꝯcesse locis,puta ponti,vel ecclesie,ꝛ non pſonis. Sed hic est aduertendū,φ si isti sic dicentes volūt intelligere,φ iste lr̃e indulgētiarum vñr ꝯcesse locis respectu cōmoditatis elemosyne inferēde,
288 tunc ipsi dñt veꝝ,†imo plus dico,φ si litere indulgentiaꝝ dicerent,ꝛ offerentes plato ecclesie talis,certam eleemosynā,indulgentias ꝯsequerenṫ,certe talis indulgentia videreṫ ꝯcessa ecclesie,ꝛ non plato,vt est tex.in.l.annua.§.testō.ff.de annu. lega.xij. q.ij.c.pontifices.nam vr̃ iste donans,vel eleemosynā ꝯferens,facere anime sue,ꝛ nō pro cōmodo prelati,vel sacerdotis. Si vo isti intelligūt,φ per istas indulgētias factas loco, videaṫ ꝯcessa ministris loci predicti,ptās ꝯcedendi lr̃as indulgentiaꝝ, vt vñr sentire argu.que.s̄.retuli,de ꝯcessione clauiuꝫ,facta Petro, tūc
289 isti non dicerent veꝝ.† Primo,qꝛ diocesani non pñt dare istas lr̃as,nisi suis subditis,ꝛ in suis diocesibus,vt in isto.c.ꝛ.ꝭ.eo.cuꝫ
290 ex eo.ꝛ qꝛ solus papa est,qui per totū orbē pōt ꝯcedere.† Preterea istud ius ꝯcedendi literas indulgentiaꝝ,cōpetit solū dignitati epali,vt.s̄.de excel.prela.c.accedentibus.vnde si ista ꝯcessio fieret ponti,vel aliene ecclesie, imediate subiecte alicui presbytero,ꝛ non epo imediate subiecte,sacerdos ille nō posset indulgentias istas ꝯcedere,qꝛ vt dixi,hec ꝯcessio est dignitatis epalis, vt d.c.accedentibus.ꝛ nō pñt per inferiores prelatos exerceri, nec extra diocesim territorij vñr posse ꝯcedi,vt in.d.c.cū ex eo. in fi.
291 † Preterea ꝯcessio indulgētiaꝝ, q̄n fit pſonis subditis recipientibus illas,dando ponti,vel ecclesie,per hoc non vr̃ ꝯcessa ptās ponti,vel ecclesie,indulgentias ꝯcedendi,vñ si dicat epūs, hēant subditi nostri tales indulgētias si soluūt tali ponti,vel ecclesie.ꝛ. quū ista ꝯcessio fiat per ꝟba ista,ista ꝟba importat factū, ꝛ nō
292 ius,†qꝛ per ꝟba vel gerūdia importaṫ solum factū, per noia vero importaṫ ius.insti.de actio.in prin.iuncta.l.amplius nō peti.
293 ff.rem ra.hab.not.in rub.de eden.†In ꝯriuꝫ facit, qꝛ ista datio siue subuentio,que fit alicui ponti,vel ecclesie,vr̃ quedaꝫ eleemosyna,siue donatio,que cuilibet ecclesie, ēt extra territorium site, fieri pōt.xvj.q.j.qꝛ iusta. vbi tex.dicit φ vota fideliū,sunt precia peccatoꝝ,ꝛ ibidē subdit tex.optamus cuiqꝫ nō solū habita ꝯseruare. veꝝ etiā Deo opitulāter offerre. Nota qꝛ dicit cuiqꝫ,idest
294 cuilibet,lꝫ ecclesijs ꝯferre.† Scđo,ꝓbatur,qꝛ iudex,vel superior pōt mandare subdito suo,vt aliqđ faciat,vel nō faciat,extra territorium.l.fi.de decre.ab ordi.facien.ꝛ.d.l.mercatores.C.de cōmer.ꝛ merca. Igitur vr̃ posse mādari subditis,vt soluāt aliquid alicui ecclesie,vel ponti,q̄ȝuis existi extra iurisdictionem mādan
295 tis,†qꝛ ista est q̄daꝫ ꝯcessio gratie,siue beneficij,que vr̃ posse fieri extra territoriū,ꝛ extra ipsum ꝯsistenti,vt in.c.nouit. de offi lega.ꝛ in.c.qꝛ diuersitatē. de ꝯces.ꝓben. Item qꝛ epūs pōt istas indulgentias ꝯcedere vouēti aliqđ soluere pōti, vel ecclesie, q̄ȝuis extra territorium site,nec est opus φ in tali voto aliqs recipiat,
296 †qꝛ vouens obligaṫ,ēt si nullus pro ecclesia recipiat,vt.l.ij.ff.de pollici.no.Bar.in.l.illud.C.de sac.san.ecc.ꝓbatur in toto titu.
297 de voto. Item ostendiṫ,†qꝛ si iudex dat aliquem tutorē,talis datio extendiṫ ad res extra territoriuꝫ dātis sitas.l.magis puto.§.
298 illud.ff.de reb.eo.ꝛ.l.pp litem.ff.de excu.tu.†vbi tutor datus a iudice,pōt se excusare pp res pupilli alibi sitas,ergo patet, φ ēt quo ad bona alibi sita datus videaṫ,ꝛ ita vr̃ tenere Bar. ipse expresse,in.l.si pupillo.ff.de cura.dat.ab his. licet aliter senserit ꝛ
299 male,in.l.j.C.de sum.trinita.ꝛ fide catholi.ꝛ supra dixi.† Preterea quādo principaliter disponitur de pſona, sufficit φ illa sit subdita,vt teneat dispositio,etiam quo ad bona alibi sita,ꝛ ideo est falsa glo.in.l.non solum.§.qui testamento.ff.de excusa. tuto.
300 dum dixit,φ nō valet datio tutoris quo ad bona alibi sita, † ꝛ ideo iudex potest priuare subditū suum beneficio in iurisdictione alterius posito,etiam alibi sito,licet executio postea fieri debeat per iudicem loci in quo situm est beneficium,vt in.c.postu-
301 lasti.de fo.cōpe.† Preterea lꝫ disponere de re alterius ad preiudiciū ipsius disponētis,non ad preiudiciū dñi,sed ꝯferre eleemosynam ponti,vel ecclesie,non est inferre dānuꝫ dño rei,ergo vꝫ dispositio ad p̄iudiciū ipsius disponētis.l.rē alienā.ff.de ꝯhē.emp.
302 †Iteꝫ ad bonū mouēdo quēlibet, lꝫ cuiqꝫ bona facere in alieno territorio.xvj.q.j.c.j.ꝛ.c.qꝛ iusta.ꝛ istud voluit dicere tex.vj.q.
303 iij.§.scriptū.†nā lꝫ in alienā messem nō sit licitū falcē imittere,tñ pōt qs spicas manibus ꝯterere,φ vult dicere,φ bonis opationibus,ꝛ bono affectu pōt in alieno territorio qs disponere admonēdo,ꝛ psuadēdo fieri bona,ꝛ qꝛ ꝯcessio istaꝝ indulgētiaꝝ vr̃

304 esse fori penitentialis, in quo non ꝯsideratur locus. † Sed vbiqꝫ
pôt parrochianus suū subditum absoluere. d. c. qꝛ in istis ꝯside-
ramus ꝑsonam faciētis, nō locū. xvj. q. j. c. j. no. in. c. fi. de fo. cō-
305 pe. ꝑꝑ hoc ista. q. est dubia. † Ego tñ ita dicerem, ꝙ aut ꝯcedēs
indulgētias suis subditis, si ꝯferāt aliqđ subsidium ponti, vel ec
clesie extra suū territoriū site, tūc si vult facere istud iurisdictio
nē in loco illo exercendo, aut tanq̄ ius in ipsa re hñdo, ⁊ tūc nō
pôt inuito dño loci, ⁊ isto modo nō pôt ordinare in aliena dioce
si, nec aliqua sacra dare. ix. q. ij. c. j. ⁊. ij. ⁊ ita loquunť arg. ꝓ alia
parte facta. Idem si faceret publice monēdo, tanq̄ hñs in dicto
ponte, vel ecclesia, ⁊ ita itelligiť tex. ix. q. ij. c. epm. ⁊. c. epi. ⁊. vij.
q. j. c. epi vel presbyteri. Sed si eps vult ꝯcedere indulgētias sub
ditis suis offerētibus ponti, vel ecclesie antedictis, ⁊ hoc faciat
sine solēnitate publice monitionis, vel exercitio iurisdictiōis, vel
iuris, qđ velit in. d. rebus pretendere, tunc faciendo ꝑꝑ bonum
eleemosyne, pôt, sicut qlibet posset hoc facere ēt in re alteri⁹ dio
306 cesis, ⁊ hoc est qđ notanter dixit glo. in. d. c. scriptū. vij. q. iij. † si-
cut ēt dicimus in simili, ꝙ si aut Rex aliqs, aut princeps secula-
ris vult priuilegiare ecclesias, vel ecclesiasticas ꝑsonas, tūc si vo
luerit facere, iurisdictionē exercendo in eis, aut ius in ipsis ꝑten-
dendo, non possit, ēt si hoc modo indulgentias, vel priuilegia cō
cederet, vt in. c. ecclesia sancte Marie. de ꝯsti. xcvj. dist. bene qui
dem, sed si ex deuotione vellet eleemosynas ꝑdictas donare, vel
priuilegiare, tunc posset, ⁊ valeret, iuxta no. in. c. fi. de reb. ecc. nō
alie. in. j. gl. ⁊ ꝓbať. xvj. q. j. c. placet. vbi est canonizata. l. placet.
307 C. de sacr. san. eccl. † In ꝓposita igitur. q. si eps faciat mādatuꝫ
suis subditis, đ ꝯferēdo eleemosynas, nō in ipsa re iurisdictionē
exercēdo, vel ꝙ in eo ius aliqđ pretendat, sed solum eleemosyne
intuitu, ⁊ tunc pôt, ⁊ ideo si pons esset ciuitatis, sufficeret ꝯsen-
308 sus dñi tpalis ciuitatis, absqꝫ eo ꝙ requirať ꝯsensus epi, † ⁊ idē
si ꝯceditur eleemosyna alicui ecclesie, sufficit ꝯsensus hñtis ca-
nonicum titulū imediatū in ipsa ecclesia, nec est necesse ꝙ eps cō
sentiat, ⁊ si ꝯcedens indulgentias, ꝯcessisset vouenti dare ponti,
vel ecclesie, si dñs pontis, vel ecclesie rector nollet recipere, tunc
posset illud votū cōmutari in alio bono, vt in. c. j. de voto. ⁊ hoc
modo ꝯsequereť qs indulgentiam ēt dño pontis, vel ecclesie, nō
309 ꝯsentiēte. Et ex istis pꝫ vera decisio, ⁊ ꝯria sunt sublata. † Plus
credo, ꝙ si date essent indulgentie ꝯferentibus eleemosynā pon
ti, vel ecclesie, si per dñm pontis, vel ecclesie staret, ꝙ nō adimple
reť ꝯditio, qꝛ nollet recipere, cū ista sit ꝯditio mixta, pendens ex
facto implere debētis, ⁊ alterius debentis recipere eleemosynā,
tunc talis ꝯditio habereť pro completa. l. j. C. de insti. ⁊ substi. ⁊
310 ꝯsequerentur subditi indulgentiā, † qꝛ isti ablatiui absoluti dan
tibus eleemosynā faciunt ꝯditioneꝫ. l. a testatore. ff. de ꝯdi. ⁊ de-
mon. l. seruo legato. §. si testator. ff. de leg. j. ita intelligo istaꝫ. q. ⁊
311 ista iura. † Et per ista sunt quasi decisa alia duo dubia, ꝑmum si
est aliqua ecclesia in aliena diocesi, ⁊ eps paduanus tantū ibi hꝫ
oēm iurisdictionem, an possit ꝯcedere indulgentias adiutrices
ponentibus ad ꝯstructionē talis ecclesie. naꝫ si faceret nō preten
dendo ius in dicta ecclesia, vel iurisdictionē exercēdo, sed tm̄ se
mouēdo ꝑꝑ bonū eleemosyne, tunc nō est dubiū, ꝙ pôt, vt. s̄. di-
xi, sicut pôt qlibet eps in aliena re, sita extra suum, ꝭm ꝑdicta, si
aūt faceret, iurisdictionē exercēdo, aut ius in reꝫ ꝑtendendo, tūc
si loqmur in ecclesia sita in aliena diocesi, ⁊ in qua hꝫ oēm iurisdi
ctionem epalem, vř ꝙ non possit, qꝛ lꝫ ista ecclesia videať exēpta
ab epo Taruisino, qꝛ solum sit sub iurisdictione epi Paduani,
tñ est in diocesi Taruisina, qꝛ lꝫ loca sint exempta, sunt tñ in dio-
cesi, in qua sunt sita, vt est tex. in cle. ij. de priuil. dum dicit diocesi
tue, ⁊ dū dicit ꝓuincie tue. ⁊ est tex. in. c. cū eps. de offi. ord. in. vj.
⁊ hꝫ tps Taruisinus eps aliquas preeminētias in tali eccľia, vt
not. in. d. cle. ij. de priui. Si igiť est extra diocesim paduanam, vř
ꝙ eps Paduanus nō possit ibi indulgentias ꝯcedere, qꝛ talis
ꝯcessio est actus iurisdictiōis, vt in. c. accedētibus. de exces. ꝑla.
312 † Sed eps extra diocesim suā, nō vř posse aliquā iurisdictionem
313 exercere, vt in cle. q̄uis. de fo. cōpe. ⁊ est rō, † qꝛ iurisdictio ꝯtē-
tiosa coheret territorio. l. fi. C. vbi ⁊ apud quē. ⁊ in. l. j. §. cū vrbē.
ff. de offi. ꝑfec. vrb. facit ꝙ no. in cle. j. ad fi. de exces. ꝑla. vbi con
314 cludiť, † ꝙ si ꝯcedať priuilegiuꝫ epo, vt hēat fructus primi anni
bñficioꝝ vacantium in sua diocesi, habebit fructus ēt bñficioꝝ
exemptoꝝ sue diocesis, secus si diceret beneficioꝝ tibi epo subie
315 ctoꝝ, qꝛ exempta sunt in diocesi, sed nō sunt subdita epo. † Qui
dam tñ faciunt dřiam, si dicať de bñficijs in tua diocesi positis,
vel de tua diocesi, qꝛ lꝫ dicanť in diocesi esse, nō dñr tñ de diocesi,
postq̄ eps in illis non hꝫ iurisdictionem, allegant not. in. c. si ꝑꝑ
tua debita. de rapto. lib. vj. ⁊ cle. j. de excel. ꝑla. ⁊ fuit dictū Lapi
316 in. d. cle. ij. de priui. ⁊ dixi, ꝙ ita ꝯcludit Guil. de mon. lau. † Sed
ego credo in casu nřo, ꝙ eps padua. poterit in tali ecclesia indul
gētias ꝯcedere, qꝛ tex. qui ꝑmittūt epis ꝑtātem indulgētias ꝯce
dēdi, nō ꝑōderant, vtꝝ ꝯcedant in diocesi sua, vel aliena, vel vtꝝ
locus sit in diocesi, vel de diocesi, sed solū ꝯsiderāt, vtꝝ illi, qbus
317 ꝯcedit, sint sibi subditi iurisdictionaľr, vt ē casus in hoc. c. † Nec
ob. cle. q̄uis, qꝛ loquiť qñ extra iurisdictiōeꝫ eps vult iurisdictio
nem exercere, si in dicto loco nullā hꝫ iurisdictionē exercere non
pôt, sed nos presupponimus ꝙ eps paduanus hēat in dicta ec-
clesia iurisdictionē oēm epaleꝫ, quo casu, credo ꝙ clericis ibi de
gentibus possit dare indulgētias, que ēt videanť date ipsi loco,
qꝛ ēt si iurisdictio cēsereť data loco ⁊ ecclesie, cū ecclesia cēseatur
inanimata cēseť data clericis ⁊ ꝑsonis ibidē degētib⁹. ⁊ ideo in
tali ecclesia, lꝫ sit sita in diocesi Taruisina, eps Paduanus hñs
ibi oēm iurisdictionē epalem, poterit indulgētias ꝯcedere. Sed
si nō hřet ibi iurisdictionē epalem, sed forte hřet iurisdictioneꝫ,
quā hñt abbates vel archidiaconi qñqꝫ in aliqbus ecclesijs sibi
subiectis, tūc credo, ꝙ eps Paduanus nō possit tales indulgē
318 tias ꝯcedere, † qꝛ lꝫ ipse sit eps, si nō hꝫ ibi iurisdictionē epaleꝫ,
nō pôt istas ꝯcedere, qꝛ ista ꝯcessio est dignitatis ⁊ iurisditionis
epalis, in. c. accedētibus. de exces. prela. posset tñ illi ecclesie per
319 viā eleemosyne permittere oblationes, vt. s̄. dixi. † Sed an epo
Taruisinus in tali ecclesia subiecta epo Paduano possit ꝯcede
re indulgētias. dico, ꝙ dꝫ inspici, qualem ibi eps Paduanus
hēat iurisdictionē epalem, qꝛ si hꝫ eā excluso epo Taruisino, tūc
Taruisinus nō posset, qꝛ non hꝫ in ea iurisdictioneꝫ, vt in hoc. c.
320 † Sed si cōpeteret epo paduano iurisdictio, nō excluso epo tar-
uisino qđ est possibile, iuxta not. in. c. prudentiā. in prin. de offic.
deleg. ⁊ ꝓbať per. l. j. de offi. ꝓcōsul. tunc ⁊ qlibet eoꝝ posset in-
dulgentias ꝯcedere, ad hoc faciūt ea que scribit Iaco. de are. ⁊
Bar. in. l. qđ itex. §. si qs post. de leg. j. ⁊ Bal. not. in auc. habi-
ta. C. ne fil. pro pa. ꝓbať. j. eo. c. cū ex eo. cū ibi dicať de pluribus
321 epis indulgētias ꝯcedentibus. ¶ † Ad illā aūt qōnem an eps,
vel archieps possit indulgētias ꝯcedere locis exēptis siue dioce
sis, istā qōnem format Pau. in cle. ij. de priuile. ⁊ qdaꝫ moder.
ibi dñt ꝙ nō, ꝑ istū tex. qđ tñ intellige ꝭm illa q̄. s̄. dixi, ⁊ dicit ibi
Pau. ꝙ est arg. ꝯ illos, q ex ꝯcessiōe diocesani, in locis sue dio-
cesis exēptis, dāt idulgentias. xl. dieꝝ his, q venerūt ad ꝑdica-
tionē, vel sermonē, vel missaꝫ illi⁹ eccľie, vel sui ordinis, sicut ple
rūqꝫ faciūt fratres ꝑdicatores, vel alij mēdicātes exēpti, nā sicut
ipse eps nō potest illas ꝯcedere, ita nec ꝑ aliū, qꝛ nemo dat ꝙ nō
hꝫ, in. c. daybertū. iij. q. iiij. sed eps ꝑ se nō hꝫ in dicto loco, ergo
nō pôt alij cōmittere. Tñ aliq moder. vt Io. de iser. in. d. cle. ij. đ
ꝑui. i fi. dñt, ꝙ cū epi possint exercere iurisdictionē in dictis locis
de volūtate exemptoꝝ, vt no. gl. in. d. cle. ij. ergo vř ꝙ alij, in qui-
bus est cōmissuꝫ possint facere, ⁊ sic dictū Pau. nō sit veꝝ. Sed
ego credo, ꝙ possit saluari snia Paul. qꝛ lꝫ eps possit exercere
istā iurisdictionē in loco exempto de volūtate prelati illius loci,
tūc nō facit ex ꝯcessione iuris, vel pape, sed ex ꝯsensu inferioris,
322 ⁊ tūc succedit qđ. s̄. dixi, † ꝙ lꝫ aliqs hñs auctoritatē a iure, vel
a papa, possit ea, que sunt volūtarie iurisdictionis extra suū ter-
ritoriū exercere, alius tñ, qui faceret solū ex volūtate inferioris,
extra territoriū nō posset exercere, vt est tex. in. l. ij. de offi. ꝓcon.
⁊ leg. Vñ q̄uis eps ista, que sunt iurisdictionis volūtarie possit
exercere extra suū territoriū, alius, qui hřet auctoritatem de eo
323 nō posset. † Sed locus exēptus eqparať loco exñti extra terri-
toriū. xviij. q. ij. luminoso. de statu regu. c. j. in. vj. per que iura de
324 terminauit Io. cal. disputādo, † ꝙ delinquēs in loco exēpto nō
ligať ꝯstitutione epi, qui fecit statutū, vt cōmittens furtū sit ex-
cōicatus, vt si furatus fuerit, in loco exēpto, nō incideret in sniaꝫ
statuti, per tex. in. c. vt aiaꝝ. de ꝯsti. ⁊ ego. s̄. dixi qūo hoc dēat in
telligi, ⁊ lꝫ qdam dixerint ꝯriuꝫ vt not. Fede. de sen. in suo ꝯsi. ij.
325 Ego tñ sequor sniam Cal. † qꝛ locus exemptus dř esse extra ter
ritoriū. ⁊ ita tenēt qdam scribentes moder. in. d. c. vt animaruꝫ.
326 † Nūc restat videre qui possint istas indulgētias ꝯcedere. Host.
in sum. de remis. §. qs pôt facere remissiōes. dicit ꝙ duplex est re
missio vna priuata, alia gñalis. ꝑuata est illa q̄ fit in foro pnīe, ⁊
in ꝯfessione, q̄ fit parrochiano hñti curā, vel de lnia illius, q sup
pctōrem ꝑtātem hꝫ, vt eps ⁊ parrochianus, vt in. c. oīs vtriusqꝫ
sexus. ꝯ. eo. Gñalis aūt ⁊ solēnis est, que fit in ꝑdicationibus, vel
per lřas ꝓ edificādis, vel restaurādis ecclesijs, vel hospitalibus,
aut alijs pijs locis, vel pro reparatione, vel restauratione pōtis
327 seu edificatione, † ⁊ ista adeo sunt annexa potestati episcopa-
li, ꝙ ab inferioribus fieri non potest etiā si sit Abbas. de excel.
prelato. c. accedentibus. Episcopi autem per suam diocesim, ⁊
archiepiscopi per totam suam prouinciam possunt facere. infra
328 eo. c. nostro. ⁊. c. cum ex eo. † Sentit igitur Hostien. duo. pri-
mum ꝙ

mum q sacerdos in confessione & in foro pnie possit indulgentias concedere. & idem Inn. dicens, q restrictio que fit in.c.cum ex eo. q episcopus in dedicatione det annu, & in anniuersario.xl. dies remissionis iniuncte pnie, no habet locum in foro penitentiali, & in absolutione quam facit presbyter in ea, & hoc tenet do. Ant. de but. in isto.c. super glo. ibi quo quis possit concedere indulgentias alterius epi, & dicit, q presbyter in foro penitentiali, vt extenuet pniam, & peccata relaxentur. Idem tenet in.c.cum ex eo. in vj.q. dicens, q restrictio illius.c. non habet locum in foro peni-

329 tentiali, † qm presbyteri pnt annum & plus indulgere. & idem tenet Jo.an. in nostro cap. q possint concedi iste indulgentie in foro pniali, vt possit peccator vti indulgentijs datis a no suo iudice, vt puta q paduanus peccator confitens vtatur indulgetijs quas

330 concessit eps castellanus in ciuitate Venetiaru. † Scdo sentit. q iste publice indulgetie no possunt, nisi per epos concedi. Sed Gaspar de calde. in repe.c. nostri.j.eo. tenet contrarium, dices, q licet presbyteri habeat potestatem clauium in absoluendo, no tamen habet dignitatem preeminetie, quam habuit Petrus & demum alij successores post eum.xxiiij. qone.j. quodcuq3 vult dicere, q licet presbyter habeat claues absoluendi in foro penitentiali,

331 no habet tamen dignitatem epalem, † vnde cum ius cocedendi istas indulgentias copetat ratione dignitatis epalis in.d.c.accedentibus. de exces. prela. inferiores no possunt hoc facere, qr no habet illam, & hoc dicitur esse de mete doc. in.d.c.accedetibus.

332 † Hinc est q simplex sacerdos no potest excoicare, cum hoc non competat ratione ordinis, vt not.ij.q.j. notadum. de offi. ordi.c. si sacerdos. Sed antequam veniaz ad scdm, ego credo, q in isto pri-

333 mo, iste opi. possint concordari, † vnde est aduertedum, q in foro penitetiali, & in confessione, omnes pnie sunt arbitrarie.s.eo. significauit. cum simi. Secudo est aduertedum, q Hosti. & sequaces no dicunt, q presbyter possit istas publicas indulgentias concedere, qr ipse sacerdos, put solum est presbyter, no potest istas cocedere, si iste no est eps. & ita intelligut Hosti. & sequaces, sed bene volunt, q in priuata confessione quaz facit presbyter, quum absoluit peccatorem, possit ei concedere, no dico istas indulgentias pu-

334 blicas, sed effectum ipsax. † vnde si presbytero videtur q peccator debet penitere per septem annos, iuxta not.xxxiij.q.ij. admonere, tuc presbyter potest ei imponere in pnia, q possit istos.vij. annos alleuiare, vtendo indulgentijs a suo epo publice concessis, vel etiam adimpledo illa, per que alius eps, puta castellanus indulgentias concessit, vt soluetes.x. constructioni ecclesie siue pontis, habeat annum indulgentie, soluens, tuc posset presbyter illi qui confessus est de pnia iniuncta, puta septem annox, vt dixi, vt ipse vti possit beneficio illius indulgetie ad attenuadam suam penitetiam, & ita dz intelligi q no. Jo. and. in hoc.c. & Butr. hic, & in

335 d.c.cum ex eo. † Et ideo bene dixerunt q sacerdotes no arctantur ad tempus vnius anni, vel.xl. dierum, sicut epi, vnde si eps dixit in publica remissione, quam fecit, ecclesiam consecrando, q soluens constructioni ecclesie heat annum indulgentie, presbyter poterit dicere, q habeat bienium ille, qui confessus est, qr no est astri-

336 ctus presbyter illi restrictioni.c.cum ex eo.s.eo. † Item pot cocedere indulgentias concessas etiam ab epo iudice ipsius concedetis, ab alio q episcopo ipsius confitentis. hoc modo debet intelligi di-

337 cta doct. † q publice indulgetie, que conceduntur generaliter subditis porrigentibus manus adiutrices ad constructionez ecclesie, non excedat annum qn dedicatur ecclesia, & in anniuersario.xl. dies, vt illi termini no arctet sacerdotes, qui possunt in priuatas indulgentias plus tpis concedere sic facienti, qr penitentia est arbitraria, vt dixi. Sed ista no est publica indulgetia, que competit solum dignitati epali, sed est priuata, que pot induci ad instar publice, & plus & minus, put vult psbyter. Ita dent intelligi ista dicta. Scdo duz dr, q iste indulgetie non pnt concedi nisi p epos,

338 istud vr contra sniam beati Tho. in.iiij. sen. dis.xx.q.ij. † Dixit.n. q remissio, que fit per remissione publica, est clauis iurisdictiois, no ordinis, cu talis remissio no ptineat ad dispesatione sacrorum,

339 sed ad dispone bonox comuniu eccle, & thesauri eius. † Ideo legati et no sacerdotes, indulgetias concedere pnt, & hoc no glo. &

340 doc. lz ipse no alleget, in.c.fi. de of. leg. † Et io bea. Tho. dicit ea de di.q.iiij. art.ij. q ptas faciedi indulgetias, subaudi publicas,

341 seqr iurisdictione, & istud pbar in isto.c. † & qr diaconi q no sunt sacerdotes, vt dixi, pnt hre iurisdictione, vel comissaz ordinaria sicut legati, vl natiua ordinaria, vt epi, & sic heant ea electi & confirmati, lz no consecrati, qr ista trasit in confirmatu lz no consecratu, vt de

342 elec.c. trasmissa. † Vn pnt has idulgetias concede, et quis no sint sacerdotes, lz no possent absoluere in foro pniali, qr illud e ordinis, sed indulgetias publicas facere, ptinet ad claue iurisdictionis, no ordinis. Ex quo infert q confirmatus non sacerdos, hmoi

343 lras indulgentie poterit concedere. † Et ad predicta facit, q solet dici de absolone ab excoicatione, que qn fit in foro iudiciali non reqrit ordinem sacerdotale, lz illa que fit in foro pniali, reqrat ordinem sacerdotale, vt not. de sen. exco. a nobis.ij. & ista sniam sequit Gaspar calde. Ego recitabo alias conias opi. & in recitatione detegam multas argumetationes falsas, quas faciunt multi

344 doc. in hac q. & multas conias no veras. † Et primo du beatus Tho. & Gaspar cald. post eu, volut q ista concessio indulgentiaru sit iurisdictionis & no ordinis, posito q istud assumptu sit veruz,

345 q tn Host. & multi doc. dnat, † tn postea dum faciut illationes siue conitiam, q diaconi, qn hnt iurisdictionez, pnt istas indulge-

346 tias concedere, ista conia non est absolute admittenda, † qr lz sit iurisdictionis no est cuiuslibet iurisdictionis, sed est iurisdictionis hntis annexa dignitatem epalem, vt est tex. in.d.c.accedetibus.

347 † Et ideo lz abbates possint hre iurisdictionez, & qnq3 archidiaconi, vt no. in.d.c.cum contingat. de fo. compe. no tn seqr, q habeat ptatem publicam conferendi indulgentia, nisi haberet iurisdictionem epalem prescriptione, vel alia potificis concessione, vt no.

348 in.d.c.accedentibus. † Et ideo lz electus & confirmatus non consecratus heat iurisdictionalia, vt no. in.c. transmissa. de elec. tn cuz non heat dignitatem epalem, vt in.c.j. & q ibi no. de relig. domi. Et ideo dr, electus eps non vr posse istas indulgetias concedere,

349 & istam sniam tz Hosti. † dicens, q sicut eps qui renunciauit episcopatui, non pot has indulgentias concedere, qr caret iurisdictione epali, in.c.j. de epo qui renun. episc. ita nec electus, & confirmatus poterit. Aduerte, lz scriben. vtanr ista argumetatione, no vr mihi bona, qr non est vex, q eps qui renunciauit epatui careat absolute iurisdictione epali, sed ideo caret, qr non hz subditos, eps tn est, & iurisdictionem epalem hz in habitu, & ideo si delegaret ei ista ptas ab alio epo, qui hret subditos, ipse posset virtute delegata, conferre, tanq hns iurisdictionem epalem in habitu, et

350 per delegatione in exercitio. † Plus dicit Hostie. contra beatum Tho. lz de eo non faciat mentione, q concessio ista indulgetiax est mixta iurisdictionis & ordinis, & q sit et ordinis, probat sic, nam per indulgetias eneruanr pnie.s.eo. cum ex eo. Sed eneruare penitentias pedet ab ordine. Sed quar dependeat ab ordine, ipse non pbat. Sed ego pbo, qr sicut concessio pnie, pendet a claue ordinis, ita & eius eneruatio, vt contrarioz sit eadem disciplina, facit q

351 no. in.c.j. de reg. iur. † Sed ista snia mihi non placet, qr illa que sunt ordinis, non pnt expediri per non hntem illum ordine, etiaz ex comissione pape, vt no. sm veram opi. in.c. quato. de consuetu. & ego plene scripsi in opere monarchie ibi, postq retuli de potestate principum in genere, in verbo sine.c. qd incipit visis igit potestatibus principum in gne. † & tn tex. est, q abbates ex consuetudi-

352 ne pnt ista hre, ergo non sunt ordinis, iuxta ea, q hnr in.c.a qua. de consecr. eccle. vel alta. & lz Fran. vercel. dicat, q.d.c.accedentibus. qd dicit, q abbates pnt hre ex consuetudine, vel priuilegio, q illud cap. loquir de abbatibus qui pnt presbyterale officium exercere, & sic loquir de habilibus. Sed ista rnsio no est bona, qr vt dixi, ista no sunt ordinis psbyteralis, sz sut dignitatis epalis, & tex. ibi loquir indiffinite de abbatibus, qui pnt esse interduz et irregulares, vt in minoribus solu ordinibus constituti, vt no. in.c. tue.o eta. & sli. Ite qr (vt dixi) ista concessio idulgetiax no depedet

353 ab aliquo ordine sacerdotali, vel epali. † Fran. tn vercel. in.c.at si clerici. de iudi. tz contra sniam beati Tho. lz de eo mentionez no faciat, dices, q electus & confirmatus, et si sit psbyter, has indulgentias non pot concedere, qr dicit, q hoc est ordinis epalis, non simplr sacerdotalis. Et idem dicit de hndictionibus infirmox, & similiu. Sed per ista ronez hoc mihi non plz, per ea que prime dixi. Mouet et, qr vbicunq3 canones de hoc loquunr, semp concedunt epis istam ptatem, sed eps demum dr consecratus, vt not. in

354 c.j. de reli. domi. Sed ista loquutio no est pfecta, † qr canon non solu concedit epis, lz et alijs, qbus spalr forte eet concessum, vel alia lrima ca, hoc possent forte pscriptione vel consuetudine.d.c.accedetibus. de exces. pla. allegat ipse alia ronez, qr & si psbyter pos-

355 set istas indulgetias concedere, † tn eo q est electus in epm no consecratus, no poterit ea q poterat vt psbyter, arg.c. qd sicut.o elec. vbi electus in archiepm no pot q poterat ante vt eps, remanet ergo in hac conclusione q electus & confirmatus eps nodu consecra-

356 tus, et si sit psbyter, no possit istas indulgetias concedere. † Rndet ad.c.ij. de trasla. pla. vbi dr, q epalis dignitas nihil addit, qr il-

357 lud vex e ad vinculu mrimoniu spualis. † Ista opi. rephedit Jo. an. voles q confirmatus non consecratus, dumo sit psbr, possit istas indulgentias concedere. Si vero non sit presbyter, tunc non possit, & hoc dicit contingere virtute ordinis presbyteralis, iuncta iu-

risdictiõe episcopali, ꝛ hoc dũmodo exerceat in subditos suos.
358 †ꝛ rñdet ad.c.qȯ sicut.de elec.nam nõ ꝓcedit, nec semper est ve
ra illa regula, sed tãtum h₃ locum in eo casu, in quo loquitur de
electo in Archiepiscopũ, siue prelatum, qui si non recipiat pa/
lium, nõ potest illa que prius poterat vt eps. ꝛ ad probãdum ꝙ
ista argumentatio.c.qȯ sicut.nõ procedit semper, sic ostenditur,
nã si presbyter electus in epm ꝛ ꝯfirmatus, non ꝯsecratus cele/
braret missam, non ꝯsecraret, nec ꝯficeret corpus Christi, qȯ est
absonum dicere. vnde ꝯcludit, ꝙ ꝯfirmatus nõ ꝯsecratus, si est
presbyter, possit istas indulgentias ꝯcedere virtute ordinis pre/
359 sbyteralis, iũcta potestate iurisdictionali. †Ista opi. Jo. andre.
nõ videtur mihi vera, quia nõ video quid opereṫ ordo sacerdo/
talis. qꝛ vt supra ostendi ista nõ ꝓcedunt ab ordine sacerdotali.
Preterea dum ipse videṫ requirere, ꝙ sit sacerdos, ego nõ cre/
do verum, qꝛ etiam nõ sacerdos potest istas indulgentias ꝯce/
360 dere, vt statim dicam. †Quare teneo, ꝙ ꝯcedere istas indulgen/
tias, a nullo depẽdet ordine, vel episcopali, sed solũ a iurisdictio
ne ꝛ claue eius, vt dixit beatus Tho. Sed dictis suis debet ad/
iũgi, ꝙ depẽdet a iurisdictione iuncta cum dignitate epali, ꝛ ita
dicit tex.in.d.c.accedẽtibus, de excel.prela. ꝛ nota qꝛ dico, ꝙ cõ
cessio ista cõpetit ratione iurisdictionis iuncte dignitati epali, nã
nõ dico iuncte ordini epali, que enumerantur.xx.disti.cleros.in
ver.ad epm vo.ꝛ.lxviij.di.Quis coꝝ epi.enumeranṫ hic ꝑ doct.
361 †qdã tñ cõpetunt dignitati epali, ꝛ nõ ordini, ꝛ qdã cõpetũt tã
tum ordini epali, ita ꝙ nõ competũt de iure habẽti tãtum ordi/
nem sacerdotalez, vt sunt ꝯsecrare virgines, vel altaria, chrisma
re, ordines ꝯferre, ecclesias recõciliare. de ꝯsecra.eccle. vel alta.
c.a qua. ꝛ similia. ꝛ ista nec prescriptione, vel ꝯsuetudine querũ/
tur per aliquẽ nõ epm, etiam si sit presbyter, nec etiam ex priuile/
362 gio, †ꝛ episcopus etiã nõ potest alteri delegare nõ epo, vt in.d.
363 c.a qua.de ꝯsecra.eccle.vel alta. †Est tamẽ dubium vtrum pa/
pa possit ista ex priuilegio ꝯcedere presbyteris, ꝛ ego tenui ꝙ ex
certa scientia sic, ꝯtra beatum Tho. Sed nõ possit ꝯcedere alijs
inferioribus clericis, vel laicis, licet quidam vt Cardi.flo. tenue
rint ꝯtrium, vt diciṫ in.d.c.quanto.de ꝯsue. ꝛ ego plene scripsi in
opere monarchie, post generalem potestatem Principum in di
364 cto versi. Uisis igitur ꝛc. †Illa vo que competũt dignitati epi/
scopali tãtuz, sunt instituere ꝛ destituere beneficiatos, cõmenda
titias literas ad ordines dare, de temp.ordi.c.cum nullus. Gra
uiora examinare, vel diffinire. Item insignia epalia deferre, vt in
fulam, mitriam, anulum aureũ. Causas matrimoniales audire,
publicas indulgẽtias iniũgere, literas indulgẽtiaꝝ ꝯferre, vt.d.
365 c.accedentibus.de excel. prelato. † Et ista talia solum dignitati
competẽtia bene possunt acquiri priuilegio vel ꝯsuetudine. ꝯ of.
archid.cum satis.ꝛ.c.fi.in fi.de cler.peregri.c.fi.de offi. archid.
ad hec. ꝛ in specie de istis indulgentijs publicis, ꝙ possint ꝯcedi
ex priuilegio vel ꝯsuetudine prescripta acquiri, est tex.in.d.c.ac/
366 cedentibus.in fi. de excel.prela. †Ad ꝓpositam igitur quest.an
eps electus ꝛ ꝯfirmatus nõ ꝯsecratus, siue sit presbyter, siue nõ,
possit literas indulgentiarum concedere, dico, ꝙ si eps ille ha/
bet hoc ex ꝑuilegio, vel ꝯsuetudine prescripta, ꝛ tũc potest istas
ꝯcedere, vt.d.c.accedẽtibus, ꝛ dico, ꝙ h₃ hanc ptãtem, siue ipse
sit presbyter siue nõ, qꝛ ista nõ dependent ab aliquo ordine, sed
367 solum iurisdictioni annexe dignitati epali. †Et si dicaṫ, electus
ꝛ ꝯfirmatus nõ est eps, fateor, vt nota.in.c.j.de relig.domi. nec
habet ea, que sunt dignitatis epalis, qȯ ꝯcedo, ꝛ ideo nõ posset
istas indulgentias ꝯcedere, hoc est verum nisi habeat ex priuile
gio, vel ꝯsuetudine prescripta, vt.d.c.accedentibus. qꝛ ista sunt
368 de ꝯsuetudine vel ꝑuilegio quesibilia. † vnde ꝯcludo, ꝙ electus
ꝛ ꝯfirmatus nondum ꝯsecratus, cum nõ habeat ea, que sunt di/
gnitatis epalis, nõ potest istas indulgentias publicas ꝯcedere,
369 siue sit presbyter, siue non, †posset tamen alteri epo delegare fa
cultatem istas indulgentias ꝯcedẽdi, sicut potest demandare al/
teri episcopo, vt faciat ea ẽt, que sunt ordinis epalis, vt not. de
elect.transmissa.ratio, qꝛ hoc mãdatuz expedit a sola iurisdictio
370 ne absq₃ claue ordinis, vḷ epali dignitate, vt.d.c.trãsmissa. †Fal
lunt ista in papam, in quez ab electione trãseunt omnia que sunt
dignitatis epalis, licet nõ trãseant ea, que sunt ordinis, vt in Da
371 ta.lib.vj. †Scḋa ꝯclusio sit, ꝙ talis ꝯfirmatus nõ ꝯsecratus po
test istas indulgentias ꝯcedere, si habet istud ex priuilegio ponti
ficis, vel ꝯsuetudine prescripta, etiam si ipse ꝯfirmatus nõ sit pre
sbyter, ꝛ hoc modo toleratur ꝯsuetudo, ꝙ isti etiam nõ presbyte
ri has indulgẽtias ꝯcedũt, de ꝯsuetudine, l₃ Hosti. dicat, ꝙ ne/
372 scit videre quo modo. †Per ista ẽt determinaṫ qd de legatis,
loquor de legatis de latere, ẽt si sint cardinales diaconi solũ, naz
dico, ꝙ possunt istas indulgentias ꝯcedere, ratio, qꝛ ex priuile/
gio habent istud a summo pontifice, vt not.in.c.fi.de offi.lega. ꝛ
habẽt etiam si sint soli diaconi cardinales, vt dixit sanctus Tho
mas, etiam si nõ sint presbyteri, per predicta. Et licet quidaz ar
gumẽtent, ꝙ hoc nõ reperitur iure cautum, ꝛ sic nõ extẽdenduz.
373 ij.q.v.cõsuluistis.tamẽ veritas est, ꝙ reperitur cautuz iure, †qm̃
legatus habet iurisdictionem, ceteris omnibus maiorem, ꝛ sup
ceteros.de electio.c.si abbatez.§.j.lib.vj. ꝛ si habet maiorẽ epi/
scopo, habet etiam illã quam h₃ episcopus, qꝛ illis qui hñt ma/
ius competit vtiq₃ qȯ minus est, qꝛ si alij hãc iurisdictionem di/
gnitatis epalis habere possũt ex priuilegio, vel ꝯsuetudine, ergo
h₃ eam legatus ex priuilegio, qui h₃ ceteris maiorem iurisdictio
374 nem. †Sed põt dubitari de capitulo vacãte sede. Gaspar cald.
indistincte t₃, ꝙ nõ possit, qꝛ istud nõ reperitur iure cautum, ꝛ ita
tenet Pau. in cle.j.de hereti.dicẽs, ꝙ nõ omnia, que sunt iuris/
dictionis, trãseunt in capl̃m sicut est deponere Abbatem, vel ali
quem clericum.lxxix.dist.c.nullus eps. ꝛ ego hanc sniam teneo.
375 †qꝛ ista iurisdictio est dignitatis epalis, que nõ transit in capitu
lum sicut etiã illa, que sunt ordinis. ꝛ istud tenet Jo. an.in.c.ac/
cedentibus.de excel.prela. ꝛ Archi.in.c.romana.de penit. ꝛ re
mis.lib.vj. ꝛ qꝛ dispensare hũc thesaurum ecclesie, pertinet soluz
ad illum, cui potestas a iure cõmissa est, quod ego intelligo veꝝ,
nisi illud haberẽt ex ꝯsuetudine vel priuilegio.d.c.accedẽtibus.
376 †ex quo ꝯcludo ꝙ vacãte sede, põt capl̃m idulgẽtias publicas
ꝯcedere si h₃ priuilegio, vel ꝯsuetudine prescripta, alias nõ, con
377 tra Pau. ꝛ calde. qui indistincte dicũt, ꝙ nõ possit. †Uicarius
aũt epi etiam generalis in spiritualibus ꝛ temporalibus, nõ pos
set istas indulgẽtias ꝯcedere, argu.c.cum in generali.de offi. vi/
ca.lib.vj. ꝙ tenet Cald.etiam si habeat mãdatum ad aliqd, qȯ
requireret speciale mãdatum, ꝛ etiam si esset ibi postea clausula
generalis ad oĩa faciẽda, que dñs ꝯstituens posset, per not.in.c.
fi.de procu.lib.vj. Pono etiam istã ꝯclusionem, ꝙ ꝯcedere has
indulgentias, est solum dignitatis epalis, vt dixi per.d.c.accedẽ
tibus. vnde alij hãc potestatem nõ habẽt, nisi quesiuissent priui/
378 legio, vel ꝯsuetudine prescripta, vt.d.c.accedẽtibus.in fi. †Ad
uertendum tñ est in hoc, qꝛ dñs meus Ant.de but. dixit in.d.c.
accedẽtibus. ꝙ abbas habẽs ex priuilegio, vt possit vti insignijs
epalibus, nõ poterit pro hoc, exercere ea, que sunt dignitatis põ
tificalis. Dicens, ꝙ doc. volũt in.c.vt aplice.de priuile.lib.vj.su
per glo.ij. ꝛ ibi Jo.an.in nouel. ꝙ abbates habẽtes insignia epi
scopalia, nõ possunt ea, que sunt ordinis epalis. sed ista ratio nõ
est bona ad ꝓpositum, qꝛ sentit ꝙ ꝯcessio istarum indulgentiaꝝ,
depẽdeat ab ordine epali, qȯ est falsum, vt predixi. ꝛ ideo an ta/
lis abbas possit istas indulgẽtias ꝯcedere, ego dico, ꝙ sunt inspi
cienda verba priuilegij, si enim priuilegiũ simpliciter ꝯcedit ab/
bati, vt possit vti isignijs epalibus, ꝛ nõ dicat plus, credo ꝙ pro
379 pter hoc nõ posset dare istas indulgẽtias, †qꝛ cum istud priuile
gium sit ꝯtra ius cõmune, d₃ stricte interpretari.j.de verbo. sig.
olim. ꝛ ideo solum poterit abbas, quantũ verba priuilegij sibi cõ
cedunt, qꝛ ista in honorem ecclesiaꝝ, nõ in ampliationẽ officij dã
380 tur, vt dṙ in.d.c.ad apostolice.de priuile.lib.vj. †vnde vulgari/
ter dṙ, ꝙ illud operanṫ insignia epalia in istis, qȯ genitalia mem
bra in multis, qꝛ nõ generant, ꝛ est videndũ qȯ scribit Jo.calde.
in.d.c.ad apostolice.in nouel. vbi refert quedã dicta beati Ber
381 nardi, satis moralia. †sed si diceret indiffinite priuilegium, ꝙ ta
lis abbas possit vti dignitate epali, vel exercere ea, que sunt di/
gnitatis episcopalis, tunc posset eas indulgentias cõcedere, per
tex.in.d.c.accedẽtibus. de excel.prela.nõ tamen per hoc posset
382 exercere ea, que essent ordinis episcopalis per ꝑdicta. † Restat
nũc videre, qꝛ ista vt dixi, sunt dignitatis episcopalis, ꝛ cuz ordo
episcopoꝝ, ꝺm theologos, quadripartitus sit, qꝛ aliqui sunt epi/
scopi, aliqui metropolitani, alij archiepiscopi, ꝛ quidam patriar
383 che, an isti habeãt magis vnus q̃₃ alter. †Istam qõnem in simili
format Guil.de mon.lau.in cle.ij.de priui. ꝛ dicit, ꝙ si ꝯsidera/
mus epos rõne ordinis, ꝛ caracteris impressi, tunc non h₃ plus
384 archiepiscopus, ꝛ patriarcha, vel papa, q̃₃ eps, † ꝛ ista est ratio
quare papa dicat se epm, qꝛ hoc facit respectu ordinis, qꝛ ordo
non est maior in ecclesia Dei, vt nota.in prohe.vj. Sed si consi/
deramus respectu iurisdictionis, tunc est maior iurisdictio archi
episcopi, q̃₃ episcopi, ꝛ patriarche, q̃₃ metropolitani, vel archi/
epi, qꝛ eps h₃ solam iurisdictionem in sua diocesi, ꝛ in subditos
sue diocesis, sed archiepiscopus habet hanc in totaz suam ꝓuin
385 ciam, †ꝛ iste est vnus de casibus, in quo archieps habet iurisdi/
ctionẽ in subditos sui suffraganei, vt.j.eo.in.c.nostro. ꝛ idẽ ego
credo, de patriarcha, licet hoc non inueniam tactum, vt hanc iu
risdictionem habeat in omnes subditos suoꝝ archiepiscopoꝝ,
386 ꝛ episcopoꝝ, †eadẽ ratione, ꝛ papa, qui est totius orbis vniuer/
salis

salis episcopus, ⁊ specialiter Patriarcha vrbis Rome, potest
istam iurisdictionē exercere vniuersaliter, per totū orbē, qꝛ ipse
solus in plenitudinē ptātis vocatus est, alij in ptē sollicitudinis.
387 xxj. dist. §. j. cū capitulis seq. † Sed qd si eps̄ ꝯcessit vni ēt epo,
ꝙ possit audire ꝯfessiones ⁊ pnīas ꝯcedere, ⁊ remissiones face-
re, an poterit istas publicas indulgētias ꝯcedere, credo ꝙ non,
388 per tex. in. c. ij. de penit. ⁊ remis. † qꝛ iste indulgentie sunt donatio
nes, que nō veniunt in generali ꝯcessione. in. c. ij. de offic. vicar. in
vj. ⁊ qꝛ si veniūt priuate indulgentie, nō veniūt iste publice, qꝛ in
generali ꝯcessione non veniūt illa que quis nō fuisset specialiter
389 verisimiliter ꝯcessurus, vt ibi, † ⁊ ideo qñ eps̄ dat licentiam, vt
quis eligat sibi ꝯfessorem, ille electus nō poterit absoluere de ca
390 sibus epo reseruatis, vt ibi i. d. c. ij. † Credo tñ ꝙ iste eps̄, cui al
ter eps̄ in foro penitētiali ꝯcessit generaliter vices suas, ꝙ lꝫ nō
possit has publicas indulgentias ꝯcedere, poterit tñ illas ꝯcede
re, quas possent presbyteri parrochiani ꝯcedere in foro peniten
tiali, de quo supra dixi, qꝛ dixi, ꝙ est duplex indulgētia, priuata,
quā facit presbyter in ꝯfessionibus quas audit, ⁊ publica, quam
391 faciunt epi, † ⁊ istas publicas non credo ꝙ eps̄ possit cōmittere
alteri exercēdas, nisi alij epo, vel habēti iura dignitatis episcopa
lis. ratio, quia sunt istius dignitatis, ⁊ nō alterius ppīe, argu. c.
aqua. de ꝯsecra. eccle. vel alta. licet Jo. ⁊ Gasp. cald. dixerint, ꝙ
cum ista sint iurisdictionis, poterūt committi simplici sacerdoti,
392 † quod nō credo verum, qꝛ nō sunt simpliciter iurisdictionis, sed
sunt iurisdictionis annexe dignitati episcopali, ergo nō pñt com
mitti alij, q̄ epo. facit ꝙ scripsi in opere monarchie, in materia
ꝯciliorum, vbi posui an possit quis per procuratorē comparere,
393 ⁊ qualis debet esse pcuratoris persona, † Credo tñ ꝙ si cōmit-
teret simplici sacerdoti, vt explicaret tanq̄ nūcius, vt ponit glo.
in. l. j. ff. de iuris. omni. iudi. tūc que facit nūcius, dñs facere vide
tur, ⁊ in nūcium nulla trāsit potestas, iuxta nota. in. l. ⁊ licet. ff. de
ꝯstitu. pecu. ⁊ in. c. fi. de pcu. lib. vj. ꝙ posset, sed tanq̄ pcurator
nō posset, vel delegatus, qꝛ faceret suo nomine, ⁊ si dicatur, facit
ex priuilegio, ꝙ potest, vt in. c. accedētibus. de exces. prelato. fa-
teor, qñ ex priuilegio pape faceret, sed alius inferior nō pōt da-
re istud priuilegium. stat ergo ꝯclusio, ꝙ ꝯcessio istarū indulgen
tiarū publicarū, est solum dignitatis episcopalis, ⁊ est solū in sub
394 ditos proprios, vt in hoc. c. † ⁊ habet principaliter istā potesta
tem papa, qui principaliter habet claues huius thesauri ecclesie
⁊ habet potestatem a solo Deo, alij vero prelati habēt hāc pote
395 statem a papa. xxj. dist. q̄q̄. xxij. dist. c. j. † Et ideo ipse pōt da-
re quātum vult indulgentie, ⁊ dare plenam indulgētiam, de qua
not. in. c. ad deliberādum. de iude. ⁊ in clemē. ij. de penit. ⁊ remis.
in vbo plenam. Alij vero prelati, cum habeāt istam potestatem
a papa, habēt ipsam restrictā ab eo, vt nō detur vltra annū in de
dicatione ecclesiarū, quotquot sint epi ibi dedicātes, ⁊ in anniuer
sario. xl. dies iniuncte penitētie, ⁊ hāc restrictionem potuit face-
re papa, ne per indiscretas indulgētias ꝯtemnerentur claues eccle
sie, ⁊ penitētialis satisfactio eneruaretur. ⁊ hec oīa notā. in. c. cū
396 ex eo. ⁊ ibi per Inno. J. eo. † ⁊ ꝯceduntur iste indulgētie, nō solū
in dedicatione ⁊ anniuersario, sed etiam qñ episcopus celebrat,
vel predicat, ⁊ isto casu ſm Inno. ꝯcedit annum. Sed ſm Host.
397 dat solum. xl. dies, ⁊ ita videt̄ seruare ꝯsuetudo. † ⁊ idē videtur
dicēdum de legato de latere, vt si est eps̄ ⁊ legatus, possit in dedi
catione ecclesie annum ꝯcedere, ⁊ nō vltra, ⁊ in alijs indulgētijs.
xl. dies. ⁊ hec vidētur de mente Specu. in titu. de legato. §. super
est. in. iij. col. ver. potest esse, ⁊ versi. seq. maxime qꝛ papa hoc mo
deramine plerūq̄ vtitur, vt dicit tex. in. d. c. cum ex eo. J. eo. in fi.
¶ Postq̄ diximus de agentibus siue ꝯcedentibus istas indul-
398 gentias videamus modo de forma, materia, ⁊ effectu. † Forma,
in papa est, quam dixi, qꝛ dat etiam indulgētias culpe ⁊ pene, vt
not. in. c. ad liberādum. de iude. in clemē. ij. de penit. ⁊ remis. ipse
etiam qñq̄ dat cōes indulgentias, quas alij ꝯcedūt, scilicet an-
399 num. xl. dies qñq̄. † Sed de materia videamus, quid enim si in
dedicatione ecclesie sunt plures epi, ⁊ quilibet ꝯcederet annum,
vel in anniuersario. xl. dies, an valeāt iste indulgentie, ⁊ quot sint
400 epi, tot sint anni, vel quadragene. Ista. q. hꝫ duo pūcta. † Pri-
mum quō intelligatur tex. in. c. cum ex eo. J. eo. dum dicit text. nō
extēdatur indulgētia vltra annū, siue ab vno, siue a pluribus, et
demum in anniuersario. xl. dies. Quidam dicūt, ꝙ circa annum
fit restrictio, vt plures episcopi nō dent vltra annū, sed circa. xl.
dies nō fit ista restrictio, quia in ista nō est repetitum illud vbū,
siue ab vno, siue a pluribus. ⁊ ideo si plures sūt episcopi, licet nō
possint plures annos ꝯcedere, poterunt tamen plures quadra-
genas, ⁊ ſm istos illa verba siue ab vno, determināt solum prece
dentia, vt de appel. c. secūdo requiris. ⁊ c. inquisitiōis. Ista opi-
401 nio mihi nō placet, † qꝛ quādo duo sunt copulata, qualitas ad-
iuncta precedētibus videt̄ repetita in alio copulato, text. est in. l.
seie. §. gaio. ff. de fundo instruc. ⁊. l. fi. §. cui vina dulcia. ff. de vino
triti. ⁊ oleo q̄ lega. Sed hic est aduertendum vnum, qd̄ doct. nō
tangūt, ⁊ frustra videtur disputatio ista, nam si sunt plures epi-
scopi, qui ꝯcedant annum, cū nullus possit ꝯcedere nisi suis sub
402 ditis, vt in hoc. c. certe nulli habebūt nisi annū. † Sed dicas ꝙ
bona fuit puisio. c. cum ex eo. nam si quilibet illorū episcoporum
vellet, vt sui subditi possent vti indulgentijs aliorū episcoporū, ⁊
sic haberēt plures annos, hoc fieri nō posset, sed omnes ꝯcedēt
eūdem annū, vel eosdem. xl. dies quot quot sunt episcopi. ⁊ hoc
seruat ꝯsuetudo, que est optima legum interpres, de ꝯsuetu. cum
dilectus. ⁊ intelligitur ꝙ qlibet de suis subditis, vt in hoc. c. po-
test etiam intelligi, ꝙ etiam subditis aliorū valeat datio indulgē
tie, quasi vnus eps̄ videatur ꝯsentire alteri epo, vt det indulgen
tias suis subditis, ⁊ ideo declarauit tex. ꝙ nō esset nisi annus, vel
403 xl. dies, licet plures epi ꝯuenirent. † Sed hic occurrit dubium,
quid si ad dedicationem ꝯcurrant Archieps̄, ⁊ Eps̄ prouincia
lis, ⁊ quilibet det annum, quot annos habebūt subditi episcopi,
faciētes ecclesiā dedicare, ⁊ puinciales alij quot habebūt. In-
no. videt̄ sentire, ꝙ subditi epi habebūt biēnium, ⁊ subditi Ar-
chiepi habebūt annum, qꝛ Archieps̄ potest dare indulgentias
omnibus subditis suorū suffraganeorū, ⁊ per totam suam puin-
ciam. J. eo. c. nostro. vnde subditi epi habebūt annum pprij epi, ⁊
iterum annum per Archiepm̄ ꝯcessum. Sed ego credo ꝙ nul-
lus habebit nisi annum, per tex. in. d. c. cum ex eo. ⁊ in. c. fi. de pe
nit. ⁊ remis. in. vj. Nam licet Archieps̄ possit dare indulgētias
subditis sui suffraganei, ⁊ ipse etiam suffraganeus possit, tñ cum
sit potestas limitata, vt in dedicatiōe ecclesie sint quot velint epi
scopi, nō possit vltra annum ꝯcedere. vnde hoc casu non poterit
Archieps̄ per se annū dare, ⁊ eps̄ alium, qꝛ Archieps̄ est eps̄,
⁊ in actu dedicationis, plures epi non dant vltra annum. ⁊ istud
404 videt̄ tenere Hosti. ⁊ Dñs meus. † Sed presupposito ꝙ nō pos
sint dare vltra annū, ⁊ in anniuersario. xl. dies. an si excedūt nu
merum, valebit datio indulgentiarū, saltem in numero permisso.
glo. tangit in. d. c. cum ex eo. ⁊ videtur ꝯcludere ꝙ valebit in nu
405 mero permisso, † ponēs regulam, ꝙ licet quis faciat ꝯtra man-
datum, legem excedendo, ꝙ nihilominus actus valebit in per-
missis, quādo in lege nō est decretum decernens irritum ⁊ inane,
sicut est in. c. cum ad quorūdam. ⁊. c. sane. de exces. prela. ad hoc.
de preben. inter cetera. vbi quādo tales ecclesie nō ponuntur in
mādato, valent gesta, licet fiant ꝯtra mandatum. de preben. c. di
lectus. idem tenet glo. in. c. fi. de penit. ⁊ remis. lib. vi. qꝛ vtile per
406 inutile nō vitiatur, vt in regu. vtile. de reg. iur. in. vj. † Preterea
ista est quedam liberalitas, siue donatio, sed in donatione si exce
dat̄ quātitas, valet saltē in permissis donatio. l. sancimus. C. de
407 dona. vij. q. ij. si quos. de seruis. † Item hic agit̄ de re separabi-
li. s. de numero dierum. vnde non vitiat̄ vtile per inutile. in. l. j. §.
trebatius. de aqua quoti. ⁊ esti. ⁊ licet quidam dicāt, ꝙ in nullo
valeant, qꝛ qui priuilegio abutitur perdit illud. xj. q. iij. puilegiū.
glo. rñdet, ꝙ nō perdit, sed meretur perdere. not. in. c. suggestū.
de deci. istam opi. tenet Archi. per tex. in. c. j. de despon. impub.
408 libr. vj. † vbi actus qui nō valet vt geritur, saltem valet vt vale-
re potest. ⁊ pro ista snīa videtur ho. tex. in. l. j. §. si stipulāti. de ver
bo. oblig. vbi si stipulor. x. ⁊ tu pmittas. xx. valet in. x. ita in casu
nostro, si debet ꝯcedi annus, ⁊ ꝯcedatur biēnium, valebit in an-
num faciūt not. de ꝯsecra. dist. iiij. si nūc sanctificat̄. ⁊. l. tam an-
409 gusti. de serui. ff. ⁊. l. filius. §. vt qs heredem. ff. de leg. j. † ⁊ qꝛ hic
agitur de obligatione peccatorū dissoluenda, sicut soluit pecca-
tum, in materia si nō valet ꝙ ago, vt ago, debet valere vt valere
pōt. l. an inutilis. ff. de acceptil. ſm Barto. qui ita not. in. l. j. §. si
410 quis ita. ff. de vbo. obli. † Cōtrarium tꝫ Jo. mona. qꝛ faciēs cō-
tra ꝯcilium, non debeat in partem etiam ꝯsequi ꝙ intendit, alle
411 gat. l. si ab hostibus. ff. solu. matri. que parū, vel nihil facit. † Itē
qꝛ ista est gratia, quā perdit ille, qui in vno factus est reus. in. c.
defleat. de regu. iur. Ista ratio est multum generalis, nam loqui
tur de peccatore, qui pro vno peccato perdit gratiam Dei. Sed
ista non habent locū in foro contentioso, vt qui peccat in vno,
in omnibus peccare videatur, vt probant iura primo inducta.
Gaspar tamen calde. tenet, ꝙ in nullo valeat per text. J. eodem.
in. c. nostro. dum dicit, ita tamen ꝙ statutum concilij non exce-
dat. ergo videtur potestas limitata, vt si excedat, non valeat, qꝛ
potestas non videtur sibi data alio modo. j. questione. vij. diaber
412 tum. hoc probat tex. in. c. fina. de peniten. ⁊ remissio. in. vi. † vbi
dicit ꝙ indulgentie non tenent, que formam concilij excedunt,
⁊ sic videtur determinare, ꝙ non valeant in aliquo, cum tex. di-

413 cat indistincte nō valere, † sicut dicitur in teste, qui si in suo dicto
miscet aliquid falsum, in nullo valet. ix. dist. si ad scripturas, ⁊ ꝑ
ista opinione ego induco, qꝛ ista videt̃ forma tradita a canone,
414 † sed quando est peccatū in forma, si non valet quod agitur vt
agitur, nō valet vt valere potest, tex. est in. l. an inutilis. de accep.
415 secūdū vnam lecturam, quam sequitur glo. ⁊ Bar. † Item qꝛ il
le, qui fecit actum, quem scit non valere, tunc actus nullo modo
valet, qꝛ gerens illum, videt̃ velle ꝙ nullo modo valeat tex. est in
illa. l. an inutilis. ⁊ in dubio episcopi qui debent esse iuris peri
ti presumuntur hoc scire quare ista questio videtur mihi dubia.
416 Ego tamen tenerem sententiam glosarum, † nam illud quod ꝓ
xime dixi, ꝙ qui gerit actum, quem scit de iure non valere, videt̃
nugatorie loqui h3 locū in actu, cui ius nullum effectum tribuit.
sed si esset actus, in quo ius disponit valere vt potest, sicut in do
natione, vt. d. l. sancimus. de dona. tunc qui sciens illum actū ge
rit, videtur velle saltem, ꝙ habeat iuris effectum quē3 potest ha
bere. ita videtur velle Bar. in. d. l. an inutilis. Item in hoc casu
est peccatum non in forma, sed in agente, quia episcopi non ha
417 bent istam potestatē ⁊ mandatum a iure. † Sed quando est pec
catum in agente, qꝛ non h3 mandatū, tunc si non valet ꝙ ago, vt
ago, valet vt valere potest. l. quecūqꝫ. ff. de procu. ita vult Bar.
418 in. d. l. an inutilis. † Itē est hoc peccatū in materia nō in forma,
quia materia sunt dies qui dantur, tunc si non valet ꝙ ago, vt
ago, valet vt valere potest tex. est in. d. l. an inutilis. secūdū aliā
lecturam. ff. de acceptil. nec obstat qđ dixit Jac. de raua. ⁊ quidā
alij, ꝙ nō potest esse defectus quin sit in forma, quia non potest
419 esse forma quin sit materia, † nā qñ est defectus in materia pōt
fieri vt valeat alio modo ꝙ̄ agitur, ⁊ ita loquuntur glo. ⁊ doct.
sed non in ea forma qua agitur, nā licet quilibet querat forma
le, siue formare tale quale actu, nam masculus semper valet spe
cificare masculum, tamen si datur defectus in materia, facit ꝙ
valet vt potest, ⁊ tunc specificat feminā, quia femina specificatur
420 propter imperfectum materie. † concludo ergo in isto casu cum
glo. vt valeant iste indulgētie eo modo quo valere possunt. ⁊ ad
questionem istam possunt induci notata in. l. j. C. si aduer. rem iu
421 dica. † vbi dicitur an sententia potest valere pro parte de quo. ij.
q. vj. c. si quis a pluribus. de conuer. cōiug. c. placet. de testamen.
422 Raynutius, ⁊ Raynaldus. † Et possunt induci etiam que dicū
tur de iudice, qui potest pronunciare de den. x. solum ⁊ pronun
423 ciauit de. xx. an valeat in. x. de quo. xij. q. vi. c. certe. ¶ † Ulte
rius dubitatur, legatus de latere, simul cū vno episcopo, vel plu
ribus episcopis concedunt in dedicatione ecclesie annum, vel in
anniuersario. xl. dies, an erunt duo anni, vel alij. xl. dies ab illis
quos concesserunt alij episcopi. Scriben. hic respondent, sed nō
ad interrogata, ꝙ legatus pōt alios. xl. dies ab illis quos con
cesserunt alij episcopi. mouentur, quia legatus facit auctoritate
424 Pape, † ⁊ sedes apostolica id facere videtur, quod legatus fa
cit. de offi. lega. qđ translationem allegant Specul. in titul. de le
ga. §. nunc ostendedū. versi. legati. sed ista videtur esse in papa,
quia si concederet. xl. dies essent alij, ab his, quos concederent
alij episcopi, ergo similiter in legato. Ego in ista. q. aliter sentio
425 ꝙ̄ isti dicant, ⁊ ideo in ea sunt duo videnda, † an Papa vel le
gatus, consecrando ⁊ dedicando ecclesiam, dando annum pro
dedicatione, vel. xl. dies pro anniuersario, diuersū videantur an
num dedisse in dubio ab alijs episcopis. Secūdo ꝙ si expressit
papa vel legatus, ꝙ eēnt anni diuersi, an valeret. Ad primū cre
do, ꝙ nō erūt anni diuersi, vel. xl. dies, sed erit tantū annus vnus
⁊ vna quadragena, moueor per tex. in. c. cum ex eo. in fi. ℣. eo. vbi
tex. dicit, ꝙ Roma. pōtifex, qui plenitudinē obtinet potestatis,
hoc ꝯsueuit moderamen obseruare. Secūdo moueor per text.
in. c. in causis. de re iudicata. quem tex. ego intelligo aliter, ꝙ̄ dñs
meus, ⁊ scriben. intelligāt. nam ibi est casus, ꝙ in procedendo ⁊
sniando, papa iuris ordinem obseruat, vbi qñ dispēsando, ꝓnū
ciat, tūc. n. est ꝙ iuris ordinem nō seruat, ⁊ tūc ꝓcedit ibi intelle
426 ctus ⁊ sūmarium docto. † Unde de ordinata potestate papa cē
set obseruare ius cōe, loquor de iure ēt positiuo, vt est tex. in. c. j.
de cau. pos. ⁊ ꝓprie. vbi papa dicit, ꝙ non pōt diffinire qdquam
pte inaudita. ⁊ glo. intelligit lite nō ꝯtestata, ⁊ tñ litis ꝯtestatio
est de iure positiuo. vnde ibi est casus, ꝙ papa in dubio censetur
427 ꝓcedere ſm formam iuris cōis, ⁊ est ratio, † qꝛ licet princeps sit
solutus legibus. l. princeps. ff. de legi. tñ digna vox est se profite
ri legibus alligatum, vt. l. digna vox. C. de legi. ⁊ hoc ꝓbat text.
428 in. c. ad petitionē. de accusa. † Non obst. si dicatur, vbi est prin
ceps, ibi est ois solēnitas. l. oium. C. de testa. ⁊ illa que not. doc. ⁊
Hosti. in. d. c. in causis. qꝛ illa sunt intelligēda, qñ facit de abso
luta potestate dispensando, in. d. c. in causis. in fin. vel qñ facit ex
certa scia, nam tūc facit illud qđ est inualidum, validū in. c. j. de
ꝯfirma. vti. vel inuti. in. c. cum dilecta. de priuile. not. Inno. in. c.
fi. vt lite pen. de verbo. signi. olim. Et idem qñ facit de plenitudi
ne ptātis. c. illa. de transla. prela. c. j. ⁊ idem qñ est sua ꝯsuetudo,
429 sicut in curia Romana, de porrectione libelli. † In dubio autem
papa, nō presumit̃ vti istis potestatibus, nisi exprimat in literis,
vt no. in glo. in cle. ⁊ si principalis. de rapto. ⁊ ideo tex. in cle. pa
storalis. de re iudi. dicit supplentes oēm defectū, qđ d3 intelligi
430 de defectu iuris positiui, † qꝛ iuri naturali ⁊ gentiū, papa, velit,
⁊ nolit, est subiectus, not. in. c. que in ecclesiarum. de constitutio.
⁊ Barto. in dicta. l. digna vox. ⁊ ista sunt de mente Bal. in d. l.
431 princeps. de legib. † Quare ꝯcludo, ꝙ si papa vel legatus cum
alijs epis dedicauit ecclesiam, ⁊ dāt annū, ⁊ in anniuersario. xl.
dies, ꝙ erit vnus annus omniū, ⁊ ijdem. xl. dies, nisi papa vel
let ꝙ annus suus esset alius ab alio enūciato per alios epos, qꝛ
tūc esset biēnium, sed in dubio cum videat̃ vti iure cōi, ⁊ cū ipse
sit eps, dico, ꝙ cum alijs epis cēsetur dedisse annū, maxime per
tex. in. d. c. cum ex eo. in fi. ⁊ idē multo magis in legato, nisi aliud
exprimat, ⁊ habeat in mādatis, vt possit vltra ꝯcedere, alias nō
432 credo ꝙ possit. † Jo. ēt cald. reuocat in dubium hic, an alij prela
ti inferiores ab epo, possint prescriptione, vel ꝯsuetudine, acqui
rere istud ius indulgētias ꝯcedendi, vel ꝯferendi, ⁊ vr̃ ipse tene
re, ꝙ nō possint, rō, qꝛ per ista dirūpitur neruus ecclesiastice disci
pline, vt in. c. cum ex eo. ergo ꝯ̄ria ꝯsuetudo nō valet, per tex. in
c. cum inter. de ꝯsue. Item qꝛ ista competūt epo, ita ꝙ nō alteri
inferiori, allegat ipse de offi. ordi. in. c. in plerisqꝫ. ego allego tex.
433 . c. accedētibus. đ excel. prela. † ⁊ qꝛ illud qđ dr̃, ꝙ ꝯsuetudo dat
iurisdictionem, d3 intelligi de modica, vt not. Inno. ⁊ Hostiē. in
434 c. cum ꝯtingat. † ⁊ ideo dñt, ꝙ ꝯsuetudine nō posset queri, vt in
feriores prelati deponerēt clericos. de elec. c. trāsmissa. de ꝯsue.
quanto. Aliqui vident̃ dicere, ꝙ solum prelati debentes, quasi
ptātem episcopalē, pñt ista prescribere, tu omissis truffis, dicas
ꝙ ista. q. depēdet ab illa que sint illa que competūt superioribus
que possint per inferiores queri ꝯsuetudine, vel prescriptione, ⁊
435 hunc art. examināt doc. in. d. c. cum ꝯtingat. de foro compe. † in
quo ista videt̃ vera ꝯclusio, ꝙ illa que sunt ordinis, presertī epi
scopalis, ista nō possint prescriptione, vel ꝯsuetudine queri, alle
gāt de ꝯsue. quāto. ego allego tex. in. c. aqua. de ꝯsecra. eccle. vel
436 alta. † ⁊ ista est ratio, quare ꝯsuetudine vel prescriptione nō po
test queri ius deponēdi clericos, qꝛ sicut ius ordinādi dependet
ab ordine epali, ita ⁊ ius deponēdi, vt ꝯtrariorū eadem sit disci
437 plina, † quedā sunt dignitatis epalis (⁊ supra ego ista retuli) et
ista pñt ꝯsuetudine ⁊ prescriptione acqri, sicut est hoc ius indul
gentias ꝯcedendi, qđ potest priuilegio pape ꝯcedi, vt est text. in
d. c. accedētibus. de excel. prela. ergo etiam prescriptione tanti
438 tpis cuius ꝯtrarij memoria nō extet, † qꝛ hec prescriptio habet
vim priuilegij, in. c. super qbusdā. de verb. signi. not. in. l. hoc iu
439 re. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. † ⁊ ista itellige sane, ꝙ
potest prescribi a prelato inferiore, qui habet aliquos subditos,
vel iurisdictionē, vel aliquam preeminentiam, nō si esset priua
440 tus clericus, ⁊ ratio, † qꝛ ea que sunt meri imperij, dūmodo non
sint annexa ordini, etiā si sint iurisdictionis epalis dignitatis, si
cut est ista ꝯcessio indulgentiarū, talia sunt quesibilia ꝯsuetudi
ne, vel prescriptione, vt not. Bar. in. l. j. ff. de aqua plu. arcē. ⁊ in
l. j. de sum. tri. ⁊ ita ꝯcludunt Dñi de rot. ꝯclu. ccccx. allegant de
prescrip. auditis. ⁊. c. olim. ego allego tex. in. c. accedentibus. de
441 excel. prela. † Et ideo Abbates ⁊ caplm̃ vacāte sede, posset ista
prescribere, ⁊ ita. s̃. eo ꝯclusi. ⁊ ideo pōt prescribi potestas excō
municādi ⁊ carcerandi, ⁊ alia, que sunt meri imperij, allegāt tex.
442 in. c. dilectis. ⁊ significauit. de appel. † ⁊ ideo inferiores prelati
pñt prescribere ea que sūt dignitatis epalis, siue sint de lege dio
cesana, siue iurisdictionis. ⁊ dictum Host. ⁊ Inn. qui dñt, ꝙ pñt
prescribi ea que sunt modice iurisdictionis ⁊ imperij, intelligūt
modice iurisdictionis esse omnia alia que dependent ab ordine.
443 vnde ꝯcludo, ꝙ ea, † que sunt epalis dignitatis, scilicet ꝯcedere
indulgentias, prescribunt̃ ab inferioribus prelatis hñtibus iu
risdictionem ⁊ subditos, ⁊ nō per alios, sed ea que sunt ordinis,
nō prescribunt̃ ita t3 Dñs meus in. d. c. ꝯtingat qcquid scribat
444 Jo. cald. † Querit Dñs meus, post Host. vt ipse ponit in. c. cū
ex eo. ℣. eo. an ista tempora indulgētiarū, sint vtilia, vel ꝯtinua. ⁊ li
cet ipse ꝯfuse recitet Hostien. ego ꝯcipio ꝙ mens eorum est fa
cere differentiam inter indulgentias, nam quando datur simpli
citer annus indulgentie, tunc ista indulgentia sit continua, si
vero ꝯceditur in indulgentia quadraginta dierum iniuncte pe
nitentie, tunc isti dies sunt vtiles, nam per istam indulgentiam si
aliquis erat astrictus per penitentiam ieiunare forsitan. xx. vel
xxx. aut. xl.

xxx.aut.xl.diebus,tunc si datur indulgentia quadraginta dieruz
iniuncte penitẽtie,alleuiabitur iste,vt ieiunare nõ teneatur durã-
te dilatione quadraginta dierum,absurdum enim esset dicere,fa
cio tibi indulgentiam dierum , quibus quis nõ sit astrictus ieiu-
445 nare,† ⁊ ideo Hosti.ↄcludit,ꝙ si ista tempora indulgentiarum,
que dãtur de iniũctis penitẽtijs,sunt vtilia, ⁊ hoc operentur illa
verba de iniũcta penitẽtia,vt extenuẽt penitẽtiam,vbi simile tẽ-
pus penitẽtie,hoc est ꝙ solum dies necessarij computẽtur in in-
dulgẽtia. Alij dicũt,ꝙ tempora sunt ↄtinua,quia etiã dies, qui-
bus nõ videtur indigere,ad remissionem penitẽtie sibi proficiẽt,
sed non dicũt isti in quo proficiẽt. Sed ego supra dixi in diffini-
tione,circa finem,ꝙ proficiũt istis ad augumẽtuz glorie, nõ eniz
est credẽdum,ꝙ plus debeãt iste indulgẽtie prodesse illis, qui nõ
satisfecissent aliter,nisi ꝙ indulgẽtijs dicãtur satisfecisse,⁊ illi qui
per penitẽtiam aliter satisfecissent,nullum ex indulgẽtijs commo
dum ↄsequerentur. Et ſm istos potest dici ꝙ dilatio sit ↄtinua,
⁊ cessat absurdum Hosti. ꝙ indulgẽtia nõ potest operari in tem
pore in quo nõ tenetur ieiunare, quia si nõ proficit in illo, profi-
446 cit ad augmẽtũ glorie.† Alij volũt ꝙ ista verba damus.xl.dies
indulgẽtie de iniũctis penitẽtijs, importẽt, vt si debuisset pecca-
tor stare in purgatorio tãtum per annum,stabit minus,prout sũt
dies.xl.nec credũt ꝙ ꝑpter istas indulgẽtias quis teneatur mi-
nus in hac vita penitẽtiam agere,⁊ dictum istorum ↄuenit equi-
tati ſm Innocẽ. Ego credo ꝙ omnes iste opi.possint ↄcordari,
nam si habẽs indulgẽtiam,pro tũc nõ indiget,quia forte satisfe-
cit penitẽtiam,⁊ tũc si vult ꝙ iste indulgẽtie prosint ad augmen-
tum glorie,tũc ista dilatio erit vtilis a principio, quia non currit
istud tũc,nisi postq̃ peruenit ad gloriaz,⁊ postea dilatio ipsa erit
ↄtinua. si vero vellet vti hac indulgẽtia pro penitẽtia alias iniũ
genda,quia quotidie peccamus,saltem venialiter, tũc ista dila-
tio erit vtilis,vt tũc demum currat,quãdo aliquid explẽde indul
gẽtie superest. ⁊ idem ſm illos,qui tenẽt,ꝙ minus stabit in pur-
gatorio,nam ex hoc ↄstat,ꝙ ista dilatio est vtilis a principio, nõ
enim currit dum est in hoc mũdo talis dilatio,sed expectatur tẽ-
447 pus mortis,in quo quis purget peccata sua.† Ego etiam idem
credo de anno,qui datur indulgẽtie,⁊ nõ dicit de iniũctis penitẽ
tijs ꝙ iste sit vtilis,donec recipiẽtes sint in isto mũdo postea ve-
ro est ↄtinua. Et de istis dilationibus,que sunt a principio vti-
les,⁊ expost facto ↄtinue,dixit glo.in rubri.ff.de diuer.⁊ tempo.
448 prescrip.⁊.l.j.eo.titu.in glo.que incipit dies.† dãtur eniz iste in-
dulgẽtie ad remissionem peccatorum,ita dicit text.ĩ.eod. cum ex
eo.quod intelligũt ibi docto.idest ad remissionem pene peccato
449 rum.† Ulterius dubitatur,pone ꝙ episcopus Paduanus cõ-
cessit indulgẽtiam.xl.dierum in anniuersario ↄsecrationis eccle-
sie, demuz successor eius similiter dedit alios quadraginta dies,
an valeat. Istam questionem ponit Io.andre.in additio. Spec.
super rubri.de penitẽ.⁊ remissio.vbi arguit primo,ꝙ sic,vt sit du
450 plicata indulgẽtia,† sicut dicitur de successore episcopi qui dona
uit,quinquaginta,vel quadraginta,nam illa potest donare , non
obstãte ꝙ predecessor etiam donauerit,dũ tamen cesset etiaz de-
451 trimẽtum ecclesie,vt de donatio.c.pastoralis.† Ibi tãdem con-
trarium determinat,qꝛ per multiplicationem successoruz semper
renouãtium indulgẽtiam,posset veniri vltra tempus determina
tum in ↄcilio,de quo.ĩ.eo.cum ex eo.⁊ ita intelligit ibi text. dum
dicit ab vno vel pluribus , subaudi etiã eisdem vel successoribus
452 successiue,† ⁊ pro hoc facit,ꝙ illud potest successor , quod pote-
rat predecessor,nec potest illud,quod ille nõ poterat. Unde cõ-
cluditur,ꝙ potius talis est renouatio,⁊ nõ noua ↄcessio, ⁊ dica-
tur,potius facta ad ostẽdendum,ꝙ indulgẽtia ↄcessa per prede
cessorem nõ expirauit morte,iuxta nota.in.c.fi.de offi. leg.⁊ hoc
453 sentit Io.andre.in.c.fi.de penitẽ.⁊ remissio.in.vj.† Ulterius du
bitatur an dans indulgẽtiam possit illa vti pro se. Uincẽtius teti
git in.d.c.cum ex eo. Archi.in.d.c.fi.de penitẽ.in.vj. ⁊ ibi tenet
ꝙ nõ. Io.andr.ibi nõ prosequitur hoc. Gaspa.cald.dicit ꝙ pa-
ter suus,in.c.cũ ex eo.tenuit opi.beati Tho.in.iiij.sentẽ.xx. dist.
454 q.iij.arti.v.† vbi dicit ꝙ indulgẽtia daẽ auctoritate iurisdictio-
nis ⁊ administrationis generalis,quam habet Deus, ⁊ per quã
potest dispẽsare thesaurum ecclesiasticum ecclesie,vt in nostro.c.
455 ergo postq̃ posuit indulgẽtiam generalem,poterit illa vti,† dat
simile. Sacerdos ↄficit corpus Christi vt dispẽset alijs,post cõ-
fessionez,ille ẽt pro se vtitur,ita poterit vti suffragijs ecclesie,que
alijs dispẽsat,quaruz effectus imediatus est remissio pene. ⁊ pro
hoc cessat illud,qd̃ dicitur,ꝙ nõ potest exercere iurisdictionẽ in
456 seipsum,† qꝛ indulgẽtia nõ est remissio pene per modum snie,sed
per modũ dispẽsationis,quã quis potest facere sibi ipsi, genera-
457 liter preparata alijs,vt dixit beatus Tho.† Nec ob.ꝙ nõ gau
dent indulgẽtijs nisi subditi,vt in hoc.c.⁊ quis nõ potest esse sibi
ipsi subditus,qꝛ rñdetur,ꝙ tãq̃ minister preparat indulgẽtiaz,
458 ⁊ indicit, ⁊ tanq̃ subditus percipit indulgẽtiam,† sicut dicit lex
si ↄsul.de adop.ff.ꝙ filiusfa.ↄsul.⁊ preses apud semetipsuz emã
cipare potest,emãcipat enim vt ↄsul,⁊ recipit vt filiusfami. pri-
459 uatus.† faciũt illa iura,que dñt,ꝙ quis potest representare ꝑso
460 nam duoꝝ.de appel.a collatione lib.vj.† Nota bene ista dicta,
ꝙ ille qui esset exequutor deputatus ad distribuẽduz bona pau-
peribus, posset sibi ipsi pauperi distribuere , qꝛ omnis ordinata
charitas incipit a seipso.l.preses.de seruitu.⁊ aqua.C.⁊ in.c.nisi
461 specialis.de auct.⁊ vsu pal.† Ultima questio sit,an iterãs actũ,
pro quo data est indulgẽtia ↄsequatur duplicem indulgẽtiã. Ar
chi.in.d.c.fi.de peni.⁊ remis.in.vj.tenet ꝙ sic. Gasp.cal.in.c.no
stro.in repe.dixit,ꝙ genitor suus in.c.cum ex eo. tenebat sniam
beati Tho.in.iiij.sentẽ.xx.dist.in art.ij.qui distinguebat, ꝙ si in-
dulgẽtia foret perẽnis,hoc est sine termini prefixione,tũc proce-
dat dictum Archi.aut ↄceditur ad tempus determinatũ , vt qꝛ
dicit,qcunq; vadit ad talem ecclesiam ante tempus resurrectio-
nis,vel qui vadit tali die,⁊ tunc intelligitur semel tãtum de dan-
te vel eũte. ⁊ istud tenuit etiã Goffre.allegãdo c.i.de fil. presby.
in.vj.⁊.c.nõ potest.el.ij.de ꝑbẽ.eod.lib.vj. Bñdictus sit Deus.
nolo pro nũc alia dicere hic. Laus Deo.

¶ Explicit tractatus indulgẽtiarum do. Anto.roselli. I.U.in-
terpretis,finitus die.xvj. Aug. 1451.in scholis suis ↄsuetis.

Perutilis Tractatus egre
gij Decretorum doctoris dñi Iacobi Zocchi. De Ieiunio.

SVMMARIVM

1 Etas omnis ab adolescentia ad malum prona est.
2 Principium est pars potissima cuiusq; rei.
Ieiunium ceterarum virtutum est fundamentum.
3 Per ieiunia Paulus corã Deo perfectissimus factus est.
Moyses.xl.diebus ⁊ noctibus Dei sermone pascitur.
4 In ieiunio Dauid humiliauit animam suam.
5 Helyas ieiunio ꝑ.xl.dies exercitato ĩ celũ curru igneo raptus ẽ.
Christus.xl.diebus ⁊ noctibus ieiunauit.
6 Christi actio nostra est instructio.
7 Ieiunium tripliciter capitur.
Ieiuniũ perfectũ large est a peccatis abstinere.
8 Ieiunare large dicitur,qui ab iniquitatibus abstinet.
Ieiunium stricte est moderata refectio.
9 Uiuere caste dicitur,qui modo licito vxorem cognoscit.
10 Legatum factum vxori,si caste vixerit,valet si legitime nubat.
11 Ieiunãs an ab vxore abstinere dẽat,eã carnalr̃ nõ cognoscẽdo.
12 Uir ieiunãs si ab vxore debituz petat,vel ecõtra, an reddi dẽat.
13 Uir orationis tempore ab vxore abstinere debet.
14 Malum minus de duobus malis eligendum est.
15 Negatio qñ ponit̃ verbo potest,necessitatem importat.
16 Concubitus cum soluto ⁊ soluta , ⁊ de ea que est de lupanari , ⁊ de concubina,prohibitus est.
17 Ieiunare large dicitur scd̃a specie ieiunij,qui moderata refectio ne bis in die comedit.
18 Ieiunium strictissime sumptum quid sit.
19 Ieiunanti esus magnoꝝ piscium quare non concedatur.
20 Diuites bonos cibos comedentes dolere debẽt nõ posse aliter facere sine corporis egritudine.
21 Cibis vilib⁹ vesci possum⁹ cũ maxio gule appetitu,ẽt sine pctõ.
22 In gula quinq; peccatur modis.
23 Ieiunium vnde dicatur.
24 Ieiunium a Deo ortum habuit.
25 Ieiunium ex tribus causatum fuit.
26 Eua quãdiu ieiunauit,virgo permansit, Adam vti ieiunij viola tor in miseriam corruit.
27 Etates sex inueniuntur ad Adam vsq; ad Christi aduentum.
28 Ex ieiunio multa inducunt̃ bona,que anime,⁊ corpori ꝓsunt.
29 Ob ieiunium aie primoꝝ parentum a pena eterna liberate sunt.
30 Preceptum primum Dei fuit,vt homo ieiunaret.
31 Ieiunium est virtus incentiua omnium aliarum virtutum.
Gula est radix omnium malorum.
32 Gula quot,⁊ quanta mala generet.
33 Penitentia vera sine ieiunio agi non potest.

Gula cum vino correlatiua sunt.
34 Seruitus prime ex vino inducta fuit.
35 Ob gulam luxuria inducitur, que est fundamentuz oiuz malorum.
36 Ebrij in regnum celorum non intrabunt.
37 Ventris ingluuies ad luxuriam facile prouocat.
38 Sobrios nos esse iussit apostolus.
Oratio est mentis ad Deum eleuatio.
39 Venter pinguis crassum generat sensum.
40 Ieiunium maximum remedium est ad tollenda omnia mala.
41 Ieiunium anime, & corpori prodest.
42 Ciborum excessus humanum corpus putrescere facit.
43 Cibus moderatus sensuũ acumen operat, & egritudinem fugat.
44 Anima sana esse non potest, que de carnibus & ventris ingluuie semper cogitat.
45 Ieiunium quare ab ecclesia institutum fuerit.
46 Decimas, & primitias ð oibus ql3 xpianus Deo reddere tenet.
47 Quadragesima quare per Gregorium papam instituta fuerit.
48 Dies quatuor primi quadragesime quare per papã instituti sint. Et quomodo vocentur.
49 Et quare illos quatuor dies ieiunamus. & nu. seq.
51 Ieiunare de necessitate nõ tenemur die dominica septuagesime.
52 Ieiunium quare in quadragesima celebretur.
53 Mala cum Christo tolerantes cum eo gloriam habere debent.
54 Ieiunium quare in quadragesima in quarta feria incipit.
55 Ieiunia quatuor temporum quare instituta fuerunt.
56 Corpus nostrum ex quatuor elementis compositum est.
57 Annus in quatuor diuiditur tempora.
58 Ver callidum, & humidum est.
Estas callida, & sicca est.
59 Autumnus frigidus, & siccus est.
60 Ieiunium in vigiliam domini, & apostolorum, & aliorum sanctorum quare institutum fuerit.
61 Vigilia quare dicatur.
62 Ieiunia que sint necessaria, & que voluntaria.
63 Ieiunare ommittens vnam diem quadragesime totam quadragesimam violare videtur.
64 Ieiunia quatuor temporum ab ecclesia indicta sunt.
Vigilie apostolorum que venerande sint.
65 Dñici reputant omnes dies qui sunt inter pascha & pẽthecostẽ.
Penthecostes grecum nomen est, & vnde dicatur.
66 Ieiuniũ quare in vigilia sancti Ioãnis euãgeliste nõ celebratur.
Quid de vigilia sancti Bartholomei.
67 Festum sancti Bartholomei quare per aliquos vno die celebretur, & per alios alio die.
68 Episcopi in locis suis circa vigilias statuere possunt.
69 Ieiunia ab ecclesia indicta & necessaria an cõmutari possint.
70 Ieiunia voluntaria commutari, vel etiam sine causa redimi possunt auctoritate superioris.
71 In ieiunijs consuetudo seruanda est. vide.§.nu. 113.
72 Nõ ieiunãs in quadragesima an peccet mortaliter, vel venialr.
73 Ieiunantes in sexta feria adueniente festo natiuitatis in dicta feria, an ieiunare debeant.
74 Vouentes vel religiosi qui tenẽtur ieiunare in sexta feria, an possint per episcopum, vel abbatem, dispensari.
75 Ieiunare quare quis ratione voti non excusatur in sexta feria.
76 Vouens simpliciter ieiunare in sexta feria adueniente natiuitate predicta, quando ieiunare teneatur.
77 Specialia non veniunt in generalitate.
78 Ieiunia que dicantur voluntaria.
79 Ieiunium voluntarium pecunijs redimi potest.
80 Ieiunia ab ecclesia indicta, quando vigilia caderet in dominica, transferri possunt.
81 Episcopus licet quo ad ieiuniũ quatuor tempora transferat, nõ tamen hoc debet quo ad clericorum ordinationem.
82 Ieiunans qua hora comedere debeat.
83 Ieiunans si ante horam comedat, an ieiunium soluat, & peccet.
84 Ieiunare que psone, & in qua etate teneantur, & nu. seq. & nu. 88.
86 Cibo duplici in die eget ille, qui est etatis. ann. xxj.
87 Ad pugnam quis ire non tenetur ann. xxj.
89 Homo etatis ann. xiiij. perfectus dicitur in natura, & bonum, & malum discernit.
90 Ieiunare obligatus ex legitima causa dispensari per epm põt.
Parrochianus ieiuniuz ab ecclesia indictum dispensat, vbi episcopus, vel eius vicarius haberi non potest.
91 Ieiunium a parrochiano impositum potest per eum dispensari.
92 In ieiunio causa legitima dispensandi, que sit.
93 Ieiunia necessaria ab ecclesia indicta vxores maritis inuitis ob seruare tenentur.
94 Secus in voluntarijs.
95 Ob ieiunium vxoris si vir scandalizaretur, ob scandalum cum ea dispensari potest.
96 Dispensatio ibi cadit, vbi scandalum oritur.
97 Ieiunium an per potum, & medicinas rumpatur. & nu. seq.
99 Quid de pregustatione cibi vel potus ante dños, vel abbates.
100 Consuetudo rationabilis peccatum non ꝯtinens, seruanda est.
101 Consuetudo dicitur id, quod est in cõmuni vsu.
102 Ieiunãti an licitũ sit oua, & caseũ comedere, & §. nu. 108. et. 112.
103 Ieiunium fit, vt caro ob luxuriam maceretur.
104 Caseus quas vtilitates afferat.
105 Ieiunans in quadragesima, si comedat oua, vel caseum, an peccet, & ieiunium soluatur.
106 Ieiunia ab ecclesia idicta ieiunijs quadragesimalibus eqpant.
107 Quorum vis, & substantia qualis sit.
109 Prouincia quelibet in suo sensu abundat.
110 Iura dicentia, ꝙ conformes esse debemus cum illis, cum qbus viuimus in cibis & omnibus, quomodo intelligantur.
111 Ieiunium est afflictio carnis ex abstinentia victus.
114 Cap. illa. xij. dist. quomodo loquatur.
115 Homo nõ vr̃ alienus a vita aliorum, qui sm iura & canones facit.
116 Ieiuniorum tempore vsus carnium, nisi infirmis, nõ pmittitur.
117 Ieiunans modice infirmus non dispẽsatur, vt comedat carnes, secus si grauiter, qz per episcopum vel eius vicarium dispensatur, & vbi periculum imineret per simplicem sacerdotum.

Scire debemus
1 † ꝙ omnis etas, ab adolescẽtia, in malum potius, ꝙ̃ in bonuz, semper prona est, vt. xij. q. j. c. j. & xx. q. iij. c. procliuis. & in aucté. de mona. §. si quis ad fi. & in probe. clemẽ. Ideo debemus summa diligẽtia, pro posse, virtutes imitari, & vitia omnino derelinquere. Vnusquisqz igit, predictas virtutes recte sequi deside-
2 rans, oportet vt fundamentum earum primo attingat, † quia vniuscuiusqz rei, principium potissima pars est, vt. l. ij. ff. de orig. iur. quod fundamentum sanctus Hieronymus in quadam eius epistola inquit, Hoc ieiunium, perfecta virtus, & ceterarum vir-
3 tutum fundamentũ est, † vnde vas electionis Paulus, per ieiunia, coram Deo perfectissimus factus est. ipse idez ad Corinth. x. cap. in fi. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo. transumpta, de peni. di. ij. si c. enim. versi. Paulus. Moyses. xl. die-
4 bus, ac noctib⁹, familiaritate, ac sermone dñi pascitur. † Dauid etiam Rex post reatũ suum, ait, Humiliaui in ieiunio aiaz meã, & cinerem, tanꝙ̃ panem mãducabam. & quũ molesti essent mihi,
5 induebaz me cilicio. † Helias. xl. diebus exercitato ieiunio, curru igneo rapitur in celum. Saluator humani generis. xl. diebus ac noctibus, ieiunare voluit, vt suum nobis exemplum relinque-
6 ret, † qm̃ omnis Christi actio, nostra fuit instructio, vt in. c. j. de aposta. & de eo sũmo opere, eius sequar exemplum, vt puro corde ieiunemus, vt illam inexcessibilem gloriam feliciter ꝯsequamur. Sed qz persepe a multis, qũo, & qualr ieiunare debeamus dubitatũ est, merito de ipso ieiunio, plene ac lucide, put clarius potero breuiter tractabo. ¶ Et vt legere cupiẽtes oportuna dubia, faciliter inuenire valeant, hũc tractatuz per. viij. questiones diuidam, quarũ prima erit, quid sit ieiuniũ. Secunda, vnde dicatur ieiunium, & a quo habuit ortum. Tertia, que bona deducant ex ieiunio. Quarta, qualiter fuit ab ecclesia institutum. Quinta, que sint ieiunia volũtaria & necessaria, & qua hora debeãt comedere, qui ieiunant. Sexta, que persone, & in qua etate necessario ieiunare teneãtur. Septima, an per potum, vel medicinas rũpatur ieiunium. Octaua, an ieiunanti, liceat oua, vel caseum come-
7 dere. † Venio ad primam, & premitto, ꝙ tripliciter capitur ieiunium. s. large, stricte, & strictissime. Large aũt, ieiuniũ magnum & generale est abstinere ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus, seculi, qd est perfectum ieiuniuz. Et hec distinctio est sm Augustinum de ꝯsecrat. distinc. v. c. ieiunium. † qz quotiens homo ab-
8 stinet ab iniquitatibus, & carnalibus desiderijs, dicit largo modo ieiunare. Stricte ieiuniũ, est discreta, & moderata refectio, vt singulos dies sine luxuria transigamus. & hoc sm Hiero. de consecra. distin. v. c. sint tibi. & c. non tibi. & in hac scda specie ieiunij,
quilibet

quilibet perfectus christianus omni die permanere dʒ. Nō ob.
qđ diximus sine luxuria, ergo non est agendum cuʒ propria vxo
9 re.† Sed dic, ꝙ ille, qui licito modo cognoscit vxorem, dr̃ sine lu
xuria, ⁊ caste viuere, ⁊ sic sine luxuria transit. qđ nota, ꝓ viro te
10 stante, si dixerit, lego vxori mee, si caste vixerit † qꝛ si accipit virū
per legitimū matrimoniū, dr̃ caste viuere, ⁊ habebit legatum, vt
est tex. singularis de iure canonico, in. c. Nicena. xxxj. dist. ⁊ ple
nius ꝑ doct. in. l. fi. C. de indic. vidui. Sed ꝯ oppono, de. c. j. ij. ⁊
11 iij. ⁊ c. vir cū propria. xxxiij. q. iiij. ⁊ fere per totā illam quest. † in
quibus iuribus dr̃. ꝙ ille qui ieiunat, dʒ ēt a propria vxore absti
nere, maxime in festiuitatibus solennibus. Solu. dic, ꝙ illa iura
loquūtur, nō in scđa specie ieiuniorū, sed in tertia, qñ strictissime
12 capitur.† Sed an in secunda specie ieiunij, vir si petat debitū ab
vxore, ⁊ eꝯ si mulier petat, teneant̃ reddere debitū ad inuicem ⁊
lʒ multi diuersa senserint circa istū articulū, vr̃ primo, ꝙ sic, vt in
c. xxxiij. q. v. ⁊ hoc propter periculū fornicatiōis, vt ibi dicit tex.
sed ꝯ hoc est tex. in. c. christiano. ⁊ c. vir cuʒ propria. xxxiij. q. iiij.
13 † vbi dr̃, ꝙ tēpore orationis, vir dʒ abstinere a propria vxore, sed
ſm quosdā, respondet̃ ad hoc, ꝙ est potius ꝯsiliuʒ, ꝙ̄ preceptū.
Joan. glosator distinguit in gl. summe. xxxiij. q. iiij. dicens, ꝙ ali
qñ est preceptū, aliqñ ꝯsiliū. Preceptū est, qñ tēpore orationis
quis exigeret debitū, cā libidinis explende, qꝛ tunc peccaret mor
taliter exigens, aut exigit dicto tēpore cā procreandi sobolem, ⁊
tunc licite exigit, sed peccat venialiter. Ego aūt tenerē ꝯ̄riū, ⁊ sic
dicerem, ꝙ nullo modo, nec habita aliqua distinctione, tempore
orationis ⁊ ieiunij, nō lʒ exigere debitū, nisi esset maximū pericu
14 lū fornicationis, qꝛ tūc liceret, † Nā de duobus malis, minus sp
est eligēdū, vt in. c. j. xiij. di. alias aūt, dico ꝙ nō lʒ, vt ꝓbat̃, qꝛ di
cit tex. in. d. c. j. xxxiij. q. iiij. ꝙ qcūqꝫ vxori debitū reddit, oratio
15 ni vacare nō pōt † qꝛ qñ verbo pōt ponit̃ negatio, necessitatē im
portat, vt dicit glo. in regula prima, in. vj. super verbo nō potest.
Postea dicit orationi, expone, idest tēpore ieiuniorum indicto
rum ab ecclesia, ⁊ ita exponit glo. in. c. christiano. in ver. oratiōi.
xxxiij. q. iiij. Redeundo igitur ad propositum in hac secunda spe
16 cie, lʒ exigere ab vxore, vt in dictis iuribus. † Sed id, quod dixi,
sine luxuria, intelligitur de quocunqꝫ alio illicito coitu, ēt de so
luto ⁊ soluta, vel etiam de lupanari, ⁊ de concubina, qꝛ omnia
17 ista sunt prohibita, vt in. c. nemo sibi. xxxij. q. iiij. † ⁊ sic in hac se
cūda specie ieiunij, ille q moderata refectione, ēt si bis in die co
18 medat, large dr̃ ieiunare, vt dicit. c. qui via. xliij. dist. † Strictissi
me aūt, ieiunium est subtractio prandij, ⁊ post cenam, cuiuslibet
cibi priuatio vsqꝫ in diem sequentem. Item abstinentia a carni
bus, ⁊ ab omnibus que sementinam trahunt originem. s. a lacte,
19 ouis, ⁊ carnibus. ⁊ hec diffinitio satis colligitur in. c. deniqꝫ. iiij.
dist. vbi ēt dicit, † ꝙ esus magnorū piscium nō conceditur, vt. c.
statuimus cētesima dist. ⁊ hoc qꝛ magnam substantiā tribuit, ac
si homo carnes comederet, vt. d. c. deniqꝫ, qꝛ homo comedere
dʒ ad infirmitatis solatium, ⁊ non vt luxurie pariat incentiuum.
20 Aduertendum est tamen, qꝛ sane hoc intelligi dʒ, † nam si sunt
diuites, qui assueti sint comedere bona fercula, ⁊ optimos cibos
comedant, debēt dolere, aliter nō posse facere sine corporis egri
tudine, vt iō nō cogātur. xlj. dist. quisquis. in fi. ⁊ in. c. nō cogan
21 tur. ⁊ c. delitie † qꝛ certum est, ꝙ possemus vesci vilibus cibis, ⁊
22 cū maximo appetitu gule, ⁊ nō esset peccatū, vt dicit Augusti. in
d. locis.† Et scias ꝙ in ipsa gula peccat̃ quinqꝫ modis, Prio,
qñ quis, non indigētia ductus, sed quodam appetitu tpis preue
nit in hora, qꝛ vult ante solitam horam comedere, secundo, quū
plus, ꝙ oporteat comedit, ⁊ sic est ꝓprie ingurgitare, vt in. c. de
niqꝫ. iiij. di. Tertio modo, quū incurialiter delitiosos cibos que
rit. Quarto, quū quis parat ea, que nō sunt nāliter delitiosa, de
litioso modo. Quinto mō, quū quis sumit cupide, que de sui nā,
nō sunt delitiosa, vt dicit Gof. in summa. Et habent̃ hec omnia,
in. c. quod dicit Dominus. xlj. distinc. quod omnino vide. ⁊. c.
quinqꝫ modis. de consecra. distinc. v.
23 ¶ † Venio ad secundam quest. ⁊ dico, ꝙ ieiuniū dr̃ a quodaʒ in
testino, qđ sic vocatur, qꝛ nāliter vt plurimū est vacuū, ⁊ subtile,
ſm Auicenā, cuius rationis posuit Hostien. in summa, in prin.
24 quas Jo. Andr. in rub. dicit, relinquendas physicis. † A quo
aūt habuerit ortum, dico ꝙ ab ipso Deo, qui primus instituit in
paradiso delitiarum, post creationem primi parentis. Et aduer
25 te, † qꝛ ieiunium ex tribus causatum fuit. s. ex persona, loco, ⁊ tē
pore. Ex psona, qꝛ precepit Deus Adde ⁊ Eue, ne comederēt
de fructu ligni. Ex loco, qꝛ in paradiso institutū fuit, ⁊ initiū ha
buit, vt in. c. sexta die. xxxv. di. post legē, ab Helia, in tpe gratie,
scʒ ad aduētū Christi, ⁊ sic ab ipso Christo post baptismū, vt di
xi. ¶ in prin. Moyses aūt nō comedit, neqꝫ bibit. xl. diebus. He
lias quoqꝫ ambulauit. xl. diebus. ⁊. xl. noctibus in fortitudine ci
26 bi illius. † Eua q̄diu ieiunauit virgo pmāsit in paradiso, Adaʒ
vero, qꝛ ieiuniū violauit a delitijs paradisi in summā miseriā cor
ruit, vt. xl. disti. Adā, Jona predicante illis de Niniue ciuitate,
27 veniam in sacco, ⁊ cinere, ⁊ ieiunio, cōsequuti sunt. † ⁊ ab Adaʒ
vsqꝫ ad aduentū Christi, sex inueniūtur etates, ⁊ in oibus inue
nitur ieiuniū fuisse celebratuʒ, vt hec oia refert Spec. in lib. Rō
nalis diuinorū officiorū, in. iiij. feria post. iij. dñicam de aduentu.
28 ¶ † Nunc descendo ad qōnem, que bona inducant̃ ex ieiunio, ⁊
est dōm, ꝙ multa bona inducunt̃, ⁊ prosunt nō solum aie, sed ēt
corpori. sed tanqꝫ de digniori dōm est de bonis, que prosunt ani
29 me, vt. c. cū infirmitas. de penit. ⁊ remis. † Remediū ieiunij fuit,
prio quod aie nostrorū primorū parentum a pena eterna sunt li
30 berate. c. sicut primi. de peni. dist. j. ⁊ c. sexto die. xxxv. dist. † ⁊ sic
primū bonū preceptuʒ fuit datū a dño, vt ieiunaret, ⁊ qꝛ id adim
31 plere noluit, de paradiso ipso, cū socia, expulsus fuit, † qꝛ ieiuniū
est virtus incentiua oium aliarū virtutum. sic ⁊ gula est radix om
nium malorū, vt. d. c. sexto die, ⁊ ibi vide late. ⁊ vt inquit phūs,
32 opposita iuxta se posita, magis elucescunt. † Ideo videamus de
gula, que est ꝯ̄ria ieiunio, quot ⁊ quanta mala generet, nam p gu
lam fuit causatū primū peccatum in nostris primis parentibus,
exinde dictum est eis, exite hinc, ⁊ in sudore vultus tui pane tuo
vesceris, vt habet̃ Gene. iij. c. ⁊ post eiectionem statim egerunt pe
33 nitentiam in ieiunio. pp quod saluati sunt. † ⁊ sic nulla vera pōt
agi penitentia sine ieiunio. vnde Jo. in. ij. c. cōuertimini ad me in
toto corde vestro, in ieiunio fletu ⁊ planctu. per gulam demum ⁊
34 ebrietatem, qꝛ gula cū vino sunt correlatiua ad inuiceʒ, † ex quo
vino fuit inducta prima seruitus, nā a principio oēs homines li
beri nascebātur, sed propter ebrietatem fuit inducta prima serui
35 tus, vt. c. sexto die. §. legimus. xxxv. disti. † Immo pp gulam in
ducitur luxuria, que est fundamentum omnium malorum, vnde
Hieronymus inquit, vēter mero estuans, facile dispumat in libi
dinem. Et Paulus veritatis Doctor, Nolite inebriari vino, in
36 quo est luxuria, † qm̄ ebriosi non intrabunt in regnū celorum, vt
in. c. ⁊ si Christus. de iureiu. ⁊ idem, non in commessationibus ⁊
37 ebrietatibus, † ventris nanqꝫ ingluuies ad luxuriā facile prouo
cat, ⁊ omne opus bonū dissoluit, ⁊ genitalia sibimet ipsis vicina
sunt, vt ex membrorū vicinitate confederatio intelligatur vitio
rū, vt. xliiij. dist. in prin. ⁊ Grego. in sua prefatione, Qui corpora
li ieiunio vitia comprimis, mentē eleuas, virtutem largiris, ⁊ pre
38 mia ⁊c. † vnde preceptū est ab ipso Aplo, fratres sobrij estote, ⁊
vigilate in orationibus. q. d. ꝙ qs nō pōt orationē facere, sine ie
iunio, qꝛ oratio, ſm Ugo. est mentis eleuatio ad deū, vt habetur
in cle. j. de reli. ⁊ vene. sanc. si ergo oratio est mentis eleuatio ad
Deū, eleuatio mentis nō pōt haberi vere sine ieiunio, ratio est
39 ſm Hiero. † qꝛ venter pinguis, crassum sensum generat, vt in. §.
fi. xliij. dis. Deniqꝫ Joānes volēs annuntiare Christū fore ven
turū inquit Ambro. in quodam suo sermone transumpto. xxxv.
dist. c. sexto die. circa fi. Deniqꝫ annūtiauit Dñm Joannes, non
māducās, neqꝫ bibēs vinū. Qui. n. Christū annuntiat, ab oi vi
40 tiorū incētiuo prestare se dʒ alienū, † ecce ꝙ ieiuniū, est summuʒ
remediū ad oia mala tollenda, ⁊ sic homo reddit̃ sobrius in ora
41 tione, sollicitus ad oia bona q̄ ꝯferūt tā aie, ꝙ̄ ēt corpori. † Et
scias, ꝙ ieiuniū nō solū ꝓdest aie, sed ēt corpori, vñ Hiero. ingt,
legimus quosdā morbo articulari, ⁊ podagre humoribus labo
rātes ad simplicē mensam, ⁊ paupes cibos redactos ꝯualuisse,
vt. c. legimus. de ꝯsecra. dis. viij. Sic eꝯ pp cibū multi infirman
42 tur, ⁊ ad mortē deueniūt. † vñ Jo. gl. in. c. nihil. c. dist. dicit, exces
sus ciborū ꝯsumit ⁊ putrescere facit corpus humanū, ⁊ macerat
43 egritudine diuturna, ⁊ tūc cū morte crudeli ꝯsumit. † modera
ta refectio sensuū, acumē opat̃, ⁊ egritudinē fugat, vt. d. c. nihil.
Itē Hiero. ait, multi impatiētia gule, vomitu remediant̃, ⁊ quod
turpiter ingesserūt, turpiter emiserūt. Itē hipocrates i amphor.
crassa ⁊ obessa corpa, q̄ crescēdi mēsurā impleuerūt, nisi abiatio
ne sanguinis minuant̃, in paralisim, ⁊ pessima morborū gñā erū
pere, ⁊ idcirco necessariā esse redēptionē, vt rursus habeant in q̄
possint crescere, nō. n. manēt in vno statu nāe corporū, sʒ aut cre
scere, aut decrescere, nec posse viuere aiam, nisi crescendi capax
sit, vñ Galenus Hipocratis interpe. Athletas, quorum vita ⁊
44 ars, sagina est, dicit in exhortatiōe medic. † nec viuere posse, nec
sanas esse aias, q̄ in vno sanguine. ⁊ dapibus quasi luto inuolu
tas nihil celeste, sed sp de carnibus ⁊ ventris ingluuie cogitare,
45 vt hec hñtur. c. nec tales. de ꝯse. dis. v. ¶ † Quarto est vidēdum,
quare fuit ab ecclesia institutū ieiuniū. ⁊ ad hoc pmittēdū est, ꝙ
ieiuniū fuit duobus modis ordinatū. s. implicite ⁊ explicite. Im
plicite fuit ꝯstitutū a Deo in paradiso, vt dixi in pcedēti questi, qꝛ

fuit dictum Ade, vt abstineret, sed implicite, q2 non fuit dictum
46 plus vno die, q̃ alio. † Explicite Grego. Papa, ꝯsiderās ꝙ q̄lз fidelis christianus tenet̃ ex pcepto, ꝛ ex ore dei, reddē decimas ꝛ primitias, de oibus, Deo, vt in.c. reuertimini, ꝛ in seq. xvj. q.j. ꝛ.c. ex transmissa. de decim. ꝛ sic de oibus rebus decimas dare debemus, ita vt de nr̃a vita, misera ꝛ caduca decimam deo dare
47 debemus, ꝛ sic de diebus vite nr̃e, † ꝛ ob hāc cām Grego. Papa quadragesimā instituit. Aliqui dicunt, ꝙ fuit Christus, q2 sicut Christus ieiunauit. xl. diebus, ꝛ. xl. noctibus, ita nos ieiunamus, ꝛ hoc esset verū, sed ipse Grego. ostēdit, ad quē finē Christus in hoc nobis reliqt exēplū. s. vt daremus decimā vite nr̃e, ꝛ sic ƀm eū, a prima Dñica quadragesime, vsq3 ad pascha, sex hebdomade ꝯputant̃, quarū dies sunt. xlij. ex quibus dum sex dies dñici subtrahūtur de ieiunio, remanēt tm̃. xxxvj. dies abstinētie,
48 qui sunt decima totius anni † sed vt sacer numerus. xl. dierū quibus Christus ieiunauit, impleat̃, recipiunt̃ ex instituto Grego. quatuor dies precedētis hebdomade. s. iiij. v. ꝛ. vj. feria, ac sabbatū. ꝛ isti quatuor dies premissi, q addunt̃, primus vocat̃ dies sanctificatus ꝛ mundatus, q2 tunc tam aiam q̃ corpus mundamus, cineres capitibus aspergētes, Reliq vero tres, sunt de primitijs dierū, qui soluunt̃ in quatuor tpibus anni, sed cuз. xxxvj. dies predicti, sint. x. ccclxv. dieruз ꝛ sex horarum, pз ergo ꝙ quū ieiunamus. xxxvj. dies rōne decime predictorū dierū, sex dies in
49 decimati remanēt, ꝛ sex hore. † Et sic p decima istorū sex dierū ꝛ sex horarū ieiunamus illos quatuor dies precedētis hebdomade, ꝛ sic fit numerus. xl. dierū adimpletus. sed ēt ƀm hāc rōnem, remanēt adhuc. xxx. hore indecimate. s. vnus dies, qui continet. xxiiij. horas, ꝛ sex hore, sed pōt dici, ꝙ p. x. illius tpis in sabbato sancto tardius comedit̃ pro cena, q̃ alijs diebus, vt dicit glo.
50 in.c. quadragesima. de ꝯsec. di. v. † Aliq vero dicūt, ꝙ illos quatuor dies pcedētis hebdomade ieiunamus, q2 ibi sunt quatuor tēpora. Sed verior rō est illa precedens, vt tз Spec. in lib. rōnalis diuinorū officiorū, in. iiij. feria, in capite ieiuniorum. Que oia satis colligūtur in.c. quadragesima. de ꝯsec. dist. v. Multi autē incipiūt ieiunare post dñicā septuagesime. aliqui vero in aduen
51 tu dñi, vt. j. dicam † sed de dñica septuagesime, dico, ꝙ illi, q ieiunāt, bene faciunt, sed tñ non tenent̃ ex necessitate. vt.c. deniq3. §. hoc quoq3. xl. dis. tñ aliq monachi ꝛ fratres ieiunāt ex necessita
52 te regule eorū, vt. j. dicam. † Sed quare hoc tpe inchoamus ieiuniū cum pascha ꝯtinuamus, non solū q2 ipse Christus eo tpe ieiunauerit, sed quatuor de causis. ꝛ primo, q2 in quadragesima representamus ppl̃m Israel, qui annis fuit. xl. in deserto, ꝛ statim post liberationē celebrauit pascha. Scdo, q2 in tpe vernali nāliter ad libidinē cōmouent̃, ad quā restringēdā institutū est hoc tēpore ieiunari. Tertio, q2 passioni Christi, ipsius resurrectio ꝯiunat̃. Igit̃ rationabile fuit, vt afflictio nr̃a cōtinua esset passioni saluatoris. cum. n. ipse pro nobis passus sit, ita ꝛ nos pati debemus, vt statim post resurrectionē letemur, iuxta illud Apostoli,
53 † Qui aūt tolerauerūt mala per Christū, debent hr̃e gloriā cum Christo. Quarto, q2 illi de Israel priusq̃ agnū comederēt, se affligebāt, ꝛ lactucas amaras comedebāt, ita ꝛ nos, p pnie amaritudinē, debemus prius affligi, vt statim adueniēte pascha, possimus agnū vite comedere. s. corpus Christi, vt sic capiamus mysticum paschale quo ad aiam, sumēdo Christi corpus, ꝛ quo ad corporis refectionem agnum carnis.
54 ¶ † Sed quare incipimus in. iiij. feria, Dico quadrupliciter, ꝛ p q2 legit̃, ꝙ Christus in. iiij. feria inchoauit ieiuniū, ꝛ si diligēter cōputas annos dñi ex tunc, vsq3 ad. xxx. ƀm rōnes ꝯputationis, inuenies Christuз in. iij. feria baptizatū fuisse, ꝛ sequēti die desertū intrasse, ꝛ ieiuniū inchoasse. Scdo, iō ieiunium in. iiij. feria inchoamus, q2 quarta etate Salomon tēplū edificauit, ꝛ nos q̃si fundamētū illius tēpli figuramur, nosmetipsos ieiunādo maceramus, vñ apl̃s, tēplū dei factū est, qd estis vos. Tertio, iō in. iiij. feria inchoat̃, q2 debemus esse armati quatuor virtutibus principalibus. s. iustitia, fortitudine, prudētia, ꝛ tēperātia. ꝛ vt refert Spec. lib. diuino. officiorum, in. iiij. feria. in.c. ieiuniorum.
55 ¶ † Restat videre, quare ieiunia quatuor tēporū fuerint instituta, ꝛ ꝙ quater in anno ieiunamus. s. in Martio, in. xl. ꝛ in mense Junij, in. iiij. feria añ vigiliā pētecostes, ꝛ Septēbris, in. iiij. feria añ festū sancte Crucis, ꝛ in Decēbri, añ festū natiuitatis dñi. Secūduз regulaз, q̃ ponit̃ in.c. de ieiunio. lxxvi. dis. cū seq.c. ꝛ hoc
56 fecit institutū multis de causis, ꝛ principalr̃ pp quatuor. † Primo q2 corpus nr̃um ꝯpositū est ex quatuor elemētis, vt in.c. non dз. de ꝯsan. ꝛ affi. ꝛ sic ex quatuor anni tpibus corpus nr̃uз castigat̃, homo. n. vt dixi, est ꝯpositus ex quatuor elemētis q̃tum ad corpus, ꝛ ex tribus potentijs q̃tū ad aiam. s. rōnabili, ꝯcupiscibili, ꝛ irascibili. vt ergo illa in nobis moderentur, quater in anno
57 ieiunamus, † ꝛ annus diuidit̃ in quatuor tēpora. s. in vere, estate, autūno, ꝛ hyeme, q̃ pp sua delectamēta a Dei amore nos auer
58 tere sepe numero solēt. † Ver calidū ꝛ humidū est, ieiuniū ergo ꝯ luxuriā, ex humore ꝛ calore nascētem. Aestas est calida ꝛ sicca, tunc ieiunamus pp incēdiū carnale, vel ꝯ supbiā, q2 tūc fructus recolligunt̃, q tunc florēt, ꝛ maturant̃, ꝛ supbiēdi mām prestant.
59 † Autūnus est frigidus ꝛ siccus, tūc ēt ieiunamus ꝯ auaritiā, ne obliuiscamur dei, q2 tunc messes colligimus. Hec oia refert Guilielmus, in lib. diuino. offi. in. iiij. feria, post. iij. Dñicā de aduētu. Si vis ꝛ alias nationes videre, vide.c. ieiuniū. el. ij. lxxvj. distinc.
60 † Quare aūt fuerint instituta ieiunia in vigilia dñi ꝛ aplorum, ꝛ aliorū sanctorū, Dic, vt mētes hoium essent sobrie ad recipiēdū
61 sequens festū † ꝛ iō dr̃ vigilia, q2 antiquitus vigilabāt p totam noctē in orationibus pcedentē añ festū, vt obseruat̃ hodie Rome. Sed q2 vbi debebāt vigilare ad dei laudē, ꝛ in orationibus, veniebāt lusores, ioculatores, ꝛ cātores, q turpes cantilenas cātabāt, ꝛ potationes ꝛ fornicationes inde veniebāt, ꝛ multa alia illicita, vñ fuit facta quedā pmutatio, q2 loco vigiliarū fuerunt ieiunia instituta, ꝛ adhuc ista ieiunia retinent nomen officij, q2 ēt
62 vocant̃ vigilie, vt refert idē Guil. in loco preallega. ¶ † Quinto videndū est, q̃ ieiunia sint necessaria, ꝛ q̃ voluntaria, ꝛ dico ꝙ ieiunia quadragesime sunt necessaria, q̃ summa obseruantia sunt obseruāda a quolз christiano, ꝛ nisi grandis necessitas sit, nullo mō violari debent, vt.c. c. xl. de ꝯsecra. dist. v. vnde non sufficit dicere, volo aliquos dies in. xl. ieiunare, si non possum totā adim
63 plere. † Audi Augu. in sermone, in prima Dñica quadragesime, inqt. n. q in his sanctis diebus vnā diem in ieiunio pretermiserit, totā quadragesimam violare vr̃. ꝛ hoc ēt habet̃ in. d. c. non
64 tm̃. cū seq. de ꝯsecra. dist. iij. † Itē ieiunia quatuor tēporū, que similiter ab ecclesia indicta sunt, vt in.c. j. lxxvj. distin. Item vigilie aplorū, sunt venerande, preter excepte, q̃ habent̃ in.c. ꝯsiliuз. de obserua. ieiu. vt est vigilia. s. Jacobi ꝛ Philippi. ꝛ. s. Joā. euangeliste, ꝛ rō est, q2 veniunt inter pascha ꝛ pascha. ꝛ ratio ratiōis
65 est, † q2 ois dies, qui sunt inter pascha resurrectionis, ꝛ pascha pentecostes, reputant̃ dies Dñici, pp gaudiū ꝛ letitiā, vt est tex. in. §. nunc aūt, cū seq. lxxvj. dis. ꝛ pentecostes est grecū nomen, ꝛ dr̃ a pena, qd est quinq3, ꝛ costes decem. i. quinquies decem, ꝛ sic a pascha resurrectionis, vsq3 ad pascha pentecostes, sunt nu
66 mero. l. dies. † Joannes euāgelista non hз ieiuniū, q2. j. octauam natiuitatis Dñi, eius festū celebrat̃. De festo. s. Bartholomei, de quo est dubiū, ꝯsuetudo est seruanda patrie, vt in. d. c. ꝯsiliuз.
67 ꝛ in.c. illa. de fi. xij. dist. ꝛ in.c. vtinā. lxxvj. disti. † Sed q̃ est ratio diuersitatis, q2 aliq colunt illud festum vno die, alij die sequenti. Dic, q2 vno die fuit passionatus, ꝛ sic decoriatus, ꝛ alio die obijt ꝛ sic aliq colūt passionē, ꝛ aliq diem mortis, ꝛ in hoc seruat̃ ꝯsue
68 tudo, vt in dictis iuribus. † Itē vigilia natiuitatis dñi, Itē Joā. Baptiste. Itē oium sanctorū. Itē sancti Laurentij. Item assumptionis virginis Marie. Itē natiuitatis eiusdē. Itē ꝛ vigilie festiuitatū, q̃ spāliter indicte sunt in locis p epos, q2 hoc pñt statuere, vt in.c. ij. de maio. ꝛ obedi. ꝛ argu.c. pnunciandū. de ꝯsec. di. iij. q2 ēt in hoc ꝯsuetudo loci operat̃, vt est casus in.c. illa. xij. dis.
69 † Sed an ieiunia indicta ab ecclesia ꝛ necessaria, possint ꝯmutari. ꝛ breuiter dic, ꝙ nō, si nō subest legitima cā, q2 in hmōi rebus vr̃ electa industria psone pprie, vt caro maceret̃, ꝛ alia rōne, per c. qua Deo. de ꝯsec. dis. v. vbi dicit text. Nullus presumat dicta ieiunia violare, sine aliqua grandi necessitate, ꝛ sic ponderanda sunt verba illius.c. Secus si subesset legitima cā, vt infirmitatis,
70 vel valitudinis, q2 tunc pñt cōmutari. † Voluntaria aūt ieiunia bene pñt commutari, vel redimi ēt sine cā, vt in.c. j. de voto. ꝛ ibi not. ꝛ.c. presbyter. lxij. disti. ꝛ hoc intelligit̃ auctoritate superioris. s. episcopi, ƀm Inno. in rub. de obser. ieiun. q2 non sufficeret proprij sacerdotis, ƀm eum, Ad qd vide glo. in ver. denariū. in d.c. presbyter. Item tēpore rogationū ieiunādum est, vt.c. rogationes. de ꝯsecra. dist. iij. Item ꝛ magis stricte. iiij. ꝛ. vj. feria. Itē in.c. ieiunia. de ꝯsecra. dist. v. ƀm illū tex. Item die sabbati, vt.c. sabbato. de ꝯsecra. distin. iij. Sed hec hodie generaliter non seruant̃.
71 † Sed an peccemus. ꝛ dōm est, ꝙ ex quo non sunt in vsu cōmuni hominum, non peccamus, ratio est, q2 ex quo in ieiunijs operat̃ consuetudo, illa seruanda est, ꝛ vt est casus in. d. c. illa. xij. dist. Demū, q2 ecclesia tolerat, ꝛ per cōsequens videt̃ approba
72 re, vt tenent Docto. in.c. j. de treu. ꝛ pa. † Sed an peccet mortaliter, vel venialiter, qui nō ieiunat in quadragesima, ꝛ in alijs necessarijs ieiunijs, ꝛ primo vr̃, ꝙ venialiter, vt sentit glos. in. §. ca demū. ver. quotiens. xxv. dist. Sed aduertas, ꝙ illa glo. intelligit̃ de ieiunijs voluntarijs, secus aūt in necessarijs. Archi. in. d. c. ea

t.ea demum.in ver.pone.dicit hoc esse durum. Sed distingue,
aut fit ex contẽptu,non ieiunare,ꝛ tunc est mortale,aut ex fragi-
litate,ꝛ tunc est veniale,ꝛ hoc seqtur Floren. in cle.fi. de here.in
73 ver.ij.q.i.† Sed qd de illis qui ieiunant in.vj.feria, adueniente
festo natiuitatis in.d.feria, an debeant ieiunare. ꝛ distingue, ꝙ
aut hoc facit ex deuotione, ꝛ tunc non dꝫ ieiunare, aut facit ex
voto,vel ex obligatione religionis, ꝛ tunc debet.c.fin. de obser-
74 ua.ieiu.ꝛ ibi ꝑ Anto.de Bu.† Sed an cũ talibus obligatis vo
to vel religione,de epi vel Abbatis auctoritate, si sint religiosi,
possit cũ eis dispensari.ꝛ dic,ꝙ sic,vt in.c.consiliũ.§.pen. ꝛ fi.de
75 obser.ieiun.ꝛ in.c.j.de voto.† Sed quare,ratione voti,quis nõ
excusaẽ in.d.vj.feria. Rõ,qꝛ que sine ꝯdõne vouenẽ, sine ꝯdõne
solui debent,qꝛ non dixit vouens forte,voueo in.vj. feria ieiuna
re,ꝛ sic absolute,ꝛ nõ dixit,nisi festum natiuitatis in.d. feria ve-
niat,vt est casus in.c.fi.xxxij.q.fi. ꝛ ista est cõis opi. per illũ text.
76 † Dixit tñ Ioã.and. ꝙ ipse putat,ꝙ si vouens simpliciter ꝛ sine
ꝯdõne fecerit votũ,ꝙ adueniente dicta festiuitate, non tenetur,
77 nisi vouens hoc cogitauerit in ipso voto.† facit pro eo, qꝛ in ge
neralitate,non veniũt specialia, qꝛ lꝫ die veneris non comedanẽ
carnes, tñ ob reuerentiã tante festiuitatis possumus comedere,
arg.c.fi.de ꝓcura.in.vj.facit.c.ad nostrã.de iureiu.ꝛ.c.Petro.
ꝛ.c.sup qbusdã.de verb.signi.ꝛ qδ not.in.c.cũ haberet. de eo q
dux.in mat.quã,pol.ꝑ adult.ꝛ vide Anto.in.c.fi.de obser.ieiu.
78 ¶†Videamus nũc,q̃ ieiunia dicanẽ volũtaria,q̃ ex ꝓpria volũ
tate homo facit,ex deuotione,vel voto, ꝛ breuiter oĩa ieiunia di
cunẽ volũtaria,que fiũt preter indicta ab ecclesia, ꝛ hec vt dixi,
sine cã pñt redimi vel cõmutari,vt in dictis iuribus, in.c.presby
79 ter.lxxxij.dist.† vbi dr̃, ꝙ ẽt ieiuniũ voluntariũ põt redimi pecu
80 nijs,vbi oĩno vide.† Sed an indicta ab ecclesia possent trans-
ferri,vt qñ vigilia caderet in dñica.ꝛ dic,ꝙ sic,qꝛ tunc ieiunaẽ in
sabbato precedenti,vt in.c.ex parte. de obserua. ieiu. Sic ẽt de
ieiunijs localibus,vt in Francia,in ecclesia.s.Quintini,qδ festũ
cadit in festo oĩum sanctorũ,sed in die precedenti, sicut in simili,
i ecclesia Vian. qñ vigilia sancti Martini, cadit in ieiunijs qua
tuor tẽporũ,ipsi anteponũt quatuor tẽpora in hebdomada pre-
81 cedenti ante festũ.† Sed caueat ep̃s,qꝛ lꝫ transferat quatuor tẽ
pora quo ad ieiuniũ,nõ dꝫ quo ad ordinationẽ clericorũ,qꝛ hoc
põt,nisi solus Papa,vt.c.j.ꝛ.c.cũ quidaꝫ.ꝛ.c.consultationi.de
tempo.ordina.ꝛ hoc secundum Inno.in.d.rub.
82 ¶†Postremo est videndũ,qua hora debeat comedere qui ie-
iunat.ꝛ dõm est,ꝙ nemo comedere dꝫ nisi missis, ꝛ diuinis offi-
cijs auditis,alias nõ dr̃ ieiunare. Si aũt ex necessitate,quis non
possit ad dicta officia interesse,tñ horã estimare dꝫ, qua preliba-
ta officia sint cõpleta,ꝛ in illa comedere, vt.c.solent. de ꝯsecra.
83 dist.j.† Sed quid,si in predictis horis nõ comedat, sed ante,an
soluaẽ ieiuniũ.ꝛ dic,ꝙ peccat,ꝛ dꝫ de hoc cõfiteri, sed ieiunium
nõ soluiẽ,ẽm Inno.qui ita intelligit illud, qδ dr̃ in.c.deniqꝫ.iiij.
dist.vbi dr̃ de supflua comestione, ꝛ ingurgitatione,qꝛ peccat il-
le talis,sed non soluitur ieiunium.
84 ¶†Sexto,principaliter est vidẽdũ, que persone necessario,ꝛ in
qua etate teneanẽ ieiunare,ꝛ dr̃ ꝙ tenenẽ oẽs Christi fideles,sa-
ne mentis,ꝛ doli capaces,q peccare valent,ꝛ peccata deflere,ẽꝫ
Inno.in.c.j.de delic.pue.ꝛ sic in septennio. Aliq dicunt,ꝙ tenẽ
tur adueniẽte pubertate.s.in masculo,etas.xiiij.annorũ, ꝛ in fe-
mina.xij. Aliqui intelligũt de plena pubertate, in masculo.xviij.
an.in femina.xvij.ẽm Ant.de bu. in.c.puberes. despõsat.de im
pub.ꝛ.c.j.de frigi.ꝛ malefi. Aliqui intelligũt de etate.xxv.anno
85 rũ,vt.l.j.ff.de mino.ꝛ.l.si qs.C.de his qui ven.eta. ꝛ ratio est,vt
ipsi dicũt,† qꝛ vsqꝫ ad illã etatẽ, ꝯsueuit nutrimentũ in dilationẽ
mẽbrorũ cõuerti,ꝛ ꝑ ieiuniũ ac famẽ,impediri posset,nec est im-
86 pediẽda natura. Aliqui dicunt, mediũ tp̃s esse tenendũ.s. etas.
xxj.anni † et rõ est, qꝛ vsqꝫ ad illã etatem, qs duplici cibo in die
87 eget. Quidã dicunt expectandã etatẽ viginti annorũ, argu.c.cũ
vigesimũ de offi.dele.† ꝛ qꝛ ante illã etatẽ quis non cogiẽ ire ad
pugnã,vt.l.oẽs.C.de his q ven.eta.ꝛ.c.j.in.vj.de eta. ꝛ qualit.
88 ꝛ hec opi.multũ placet Hosti.salua(vt ipse dicit) papali interp̃-
tatione.† Ego aũt venia imperrata oĩum Docto.tenerẽ cũ secũ
da opi.s. ꝙ quilibet fidelis christianus teneaẽ seruare ieiunia in
89 dicta,in etate.xiiij.annorũ,in masculo, in femina.xij. arg.d.c.im
puberes. † qꝛ in illa etate, dr̃ homo perfectus in nã, Adeo ꝙ
generare põt,ꝛ bonuꝫ ꝛ maluꝫ perfecte discernere. Tene tamen
90 quãuis opinionẽ,sed in his,cõcernentibus ꝑiculũ aĩe, tenerẽ tu
tiorẽ.† Sed aduerte,cuiuscunqꝫ etatis sit, si subest legitima cã,
põt cũ eis dispensari.ꝛ caue,ne erres, qꝛ dispẽsatio ista pertinet
ad ep̃m,vt tenẽt oẽs Docto.in.c.j.ꝛ.c.magne.de voto.ꝛ hoc in
telligiẽ,nisi sit in casu necessitatis,vbi ep̃s vel eius Vicarius hr̃i
nõ põt,qꝛ tunc posset sacerdos parrochialis,vt.xxvj.q.vj.c.fin.
vbi est casus de hoc,ꝛ hoc intellige de ieiunijs indictis ab eccle-
91 sia,† qꝛ illa alia imposita a sacerdote,põt idẽ, vt in.c.presbyter.
lxxxij.dist.dꝫ.n.ad hoc vt dispenseẽ cũ ieiunijs indictis ab eccle-
92 sia,legitima cã subesse.† Legitima aũt cã est, vt infirmitas cor-
poris,debilitas,caristia, ciborũ pauptas, grandis peregrinatio
labor nimius,mense ꝓtractio,vt in seruiẽtibus mense magnatũ.
Idẽ dicit Hosti.de agricultoribus ꝛ alijs, quocũqꝫ alio iusto la
bore impeditis,q cõmode ꝛ sine ꝑiculo nõ pñt ieiunare,vt in.d.
c.presbyter. Multa alia dari possent exẽpla,q̃ putat Hosti. ar-
bitrio boni iudicis spiritualis esse relinquenda.
93 ¶†Restat videre de mulieribus,an teneãtur.ꝛ dic,ꝙ sic, ẽt in-
uitis maritis,ꝛ reclamãtibus, ꝛ hoc intellige de ieiunijs necessa
94 rijs,indictis ab ecclesia,secus aũt in voluntarijs, † qꝛ illa facere
nõ pñt inuitis maritis, ꝛ ꝓhibẽte viro, tenenẽ dimittere.xxxiij.
95 q.viij.c.manifestũ.ꝛ ibi gl.quã oĩno vide.†Sed aduerte,qꝛ si cõ
tingeret virũ scandalizari,qꝛ mulier ieiunaret, vt ꝑꝑ filios alen-
dos,ꝛ alia necessaria,nã tunc põt cũ ea dispensari ꝑꝑ scandaluꝫ,
96 † qꝛ vbi oriẽ scandalũ,ibi cadit dispẽsatio.c. vt constitueretur.L.
dist.ꝛ.c.ij.de temp.ordi.ꝛ.c.latores.de cle.non ordi.
97 ¶†Septimo est vidẽdũ,an ꝑ potũ vel medicinas rumpaẽ ieiu-
niũ,ꝛ dõm est ẽm Inno.Anto.de but.ꝛ alios,in rub.de obseru.
ieiu.ꝛ Hosti.in summa,ꝛ fere oẽs Docto. tenẽt, ꝙ ex quo est in
vsu approbato ieiunãtiũ,ꝙ siue ante siue post,ieiunans bibat, li
citũ est,ꝛ nõ peccat,nec soluiẽ ieiuniũ,ꝛ ita tꝫ Guil.in lib. rõna-
98 lis,in.iiij.feria post.iij.dñicam de aduẽtu.† De medicinis ꝛ ele-
ctuarijs dõm est ẽꝫ predictos,ꝙ aut sumẽs medicinã, sumit pro
infirmitate tunc stãte,ꝛ lꝫ,ꝛ nõ soluiẽ ieiuniũ,aut sumiẽ nõ stante
99 necessitate,sꝫ ꝓ sanitate ꝯseruãda,ꝛ nõ lꝫ,ꝛ soluiẽ ieiuniũ.† Idẽ
intelligũt de ꝑgustãtibus cibos,vel potũ añ Dños, vel Abba-
tes,ꝛ isti nõ soluũt ieiunium, eo qꝛ vr̃is ꝯsuetudo totius ecclesie
100 hoc seruat,† ꝛ sic ꝯsuetudo circa ista operaẽ, cũ sit rõnabilis ꝛ
prescripta,nec pctm̃ ꝯtinet,sed potius eqtatẽ,vt.lxxvj.dist.c.vti
101 nã,ꝛ.c.illa.xij.dist.ꝛ.c.dilectus.ꝛ.c.fi.de ꝯsuetu. † qꝛ dr̃ ꝯsuetu
do,id qδ est in cõi vsu.vt.j.dist.ꝯsuetudo.ꝛ ita seruaẽ cõiter.ꝛ tꝫ
sanctus Tho.in secũda secunde.q.xlvij.ꝛ rõ est, vt ipse dicit, qꝛ
potus añ vel post cenã,nullũ penitus parat nutrimentum,ꝛ hoc
est pro sententia tenendum.
102 ¶†Postremo est vidẽdũ an liceat ieiunãti oua vel caseuꝫ co
medere,ꝛ dõm est,ꝙ nõ,qꝛ oua ꝛ caseus expresse ꝓhibenẽ, vt di
103 cit.c.deniqꝫ.iiij.dist.ꝛ rõ est,† qꝛ fit ieiuniũ, vt caro hois mace-
reẽ ꝑꝑ luxuriã,vt.d.c.deniqꝫ. sed ẽm Hiero.in.ij. ꝓpositione,ꝯ
Iouinianũ,dicit,ꝙ ouũ nil aliud est q̃ꝫ caro liqda,ꝛ lac nil aliud
est nisi sanguis,colore mutato,ẽm Ugo. caseus est lac coagula-
tũ,ꝛ ista sunt ꝓhibita,tã vi canonis,q̃ꝫ ẽt vi nãlis rõnis,qꝛ essent
104 potius prona ad luxuriã,q̃ꝫ ad carnis macerationẽ.†ꝛ no.ꝙ ca
seus affert multas vtilitates sumẽtibus ipsum, lꝫ aliqui medici
ignari dicãt ꝯriũ,ꝛ male,vt dicit Archi.in.c.deniqꝫ.iiij di.vñ v̇.

Ignari medici me dicunt esse nociuum,
  Sed tamen ignorant,cur nocumenta feram.
Expensis reor esse ratum,qua commoditate,
  Languenti stomaco caseus addit opem.
Si stomachus languet,vel si minus appetit ille.
  Fit gratus stomaco,cõciliatqꝫ cibũ. Redeũdo aũt ad ꝓposi-
105 tũ,oua ꝛ caseus ieiunãtibus nõ sunt ꝑmissa† Inno.tñ in rub.de
obserua.ieiu.tꝫ ꝙ si ieiunãs comedit oua, vel caseũ,in oĩbus ie-
iunijs,exceptis.s̃.scriptis peccat, sed nõ soluitur ieiuniuꝫ. secus
106 in.xl.qꝛ ibi solutereẽ.Sed cũ reuerẽtia nõ vr̃ bñ dicere,† qꝛ in oĩ
bus ꝛ ꝑ oĩa, eqparantur oĩa alia ieiunia indicta ab ecclesia ieiu
nijs quadragesimalibus,vt dixi.s̃.in.v.q̃sti. Demuꝫ ꝛ fortius ꝯ
eũ est tex.clarus in.c.rogationes.in fi.de ꝯsecra.dist.iij vbi text.
dicit de ieiunijs celebrãdis tp̃e rogationis, q̃ sunt extra quadra
gesimã,ꝛ dicit quadragesimalibus vtanẽ cibis.ergo dictũ Inn.
107 est falsum,†ꝛ no.ꝙ ẽm Papiã, tãta est vis ac substãtia ouorũ,
vt si aliqd lignũ in eis ꝑfusum esset,adherẽte igne, nõ ꝯbureẽ,ꝛ
ẽt vestis,ꝛ hoc inferũt,qꝛ in eis est magna s̃ba,ꝛ sic multomagis
108 sunt ꝓhibita.† Archi.vero,in.c.rogationes. de ꝯsecra. dis.iij.
refert,beatũ Thomã dicere, ꝙ lꝫ in.xl. oua ꝛ oĩa lacticinia sint
ꝓhibita,tñ in alijs ieiunijs deberemus stare ꝯsuetudini locorũ,
ꝓ quo allegat ipse tex.in.c.j.in prin.xli.dist. ꝛ.c.vtinã.lxxvj.dis.
109 † vbi dr̃,ꝙ q̃lꝫ ꝓuincia abundat in sensu suo. Sed rñdeẽ,ꝙ illa
iura,q̃ dicũt ꝙ debemus eẽ ꝯformes, cũ qbus viuimus in cibis
ꝛ oĩbus,ꝛ intelligũt in cibis ꝑmissis, sed illis cibis debemus vti
in alijs vigilijs indictis, sicut in.xl.ꝑ dictũ cap. rogationes. ad
quẽ tex.nõ põt rñderi.ergo sic seruãda sunt ab ouis ꝛ lacticinijs
110 alia ieiunia indicta ꝑ.d.c.in fi.† Ant.ẽt de but.in rub.de obser.

fein. iuxta ſi. recitatis, ⁊. Ꝺ. viſis dictis rõnibus, vr̃ ſentire, ꝙ non
liceat ieiunãti oua, vel caſeũ comedere. Sed bñ dicit, ꝙ poſſet
ꝓuideri ꝙ in aliqbus locis montanis, vel alijs remotis a mari
⁊ fluminibus, ꝙ ibi habitãtes poſſent oua vel caſeuꝫ comedere
pp penuriá piſciũ ⁊ ẽt panis, ſi maximã habeãt copiá aialiũ, ſe-
cus in alijs locis amenis ſtãtibus iuxta mare, q bñt copiá piſciũ
111 delectabiliũ. ⁊ rõ eſt ſm eũ, † qꝛ ieiuniũ eſt afflictio carnis ex ab
ſtinẽtia victus. quare nõ dicet̃ eq̃ bñ ieiunare is, q comedit oua
⁊ caſeũ ⁊ parũ de pane, ⁊ ab alijs abſtineat, ſicut ille, q bono pa-
ne, electis vinis, ⁊ diuerſis piſcibus diuerſorũ generũ, ⁊ diuerſis
cibarijs, nõ ſolum reficit̃, ſed ẽt ingurgitat̃, ſic ex idẽtitate rõnis,
eſſet dõm ꝙ liceat iſtis talibus comedere oua, vel caſeũ, ex quo
alijs cibis delitioſis carẽt. Sed bñ aduerte ad verba d. Ant. qꝛ
dicit poſſe ꝓuideri, ex quo ex ꝯſtõne ꝓhibitionis hic inuẽte fue
rũt. q. d. ꝙ nõ eſt ꝯceſſa ſtatim iſta diſpẽſatio ẽt in locis carenti-
bus iſtis, ſed bonũ eſſet, ex quo extat cã cum eis diſpẽſari. alias
112 aũt nõ, quacũqꝫ neceſſitate ſtãte. † Vñ tenerẽ ꝙ in. xl. ⁊ ieiunijs
indictis ab eccleſia, oua ⁊ lacticinia nõ ſint ꝯceſſa, ẽt ſtãte ꝯſuetu
dine, ꝑ iura allegata. Sed ſtãte cã, poſſet cũ eis diſpẽſari, vt pre
113 dixi. † Nõ ob. dixi, ꝙ in ieiunijs opat̃ ꝯſuetudo, qꝛ hoc eſt verũ
in ieiunãdo plus vno die q̃ꝫ alio, vel in vna feſtiuitate vel alia. ſꝫ
in cibis nunq̃ꝫ inuenict̃, ꝙ ꝯſuetudo opet̃, ⁊ ſic loquunt̃ iura de
114 diebus aut locis. c. vtiná. lxxvij. diſt. † et ad. c. illa. xij. diſt. Rñde
tur, ꝙ homo ẽt in cibis dꝫ eſſe ꝯformis ſm ꝓuinciá, viuẽdo vr̃
115 in cõi vita. Nec loqtur ille tex. de ieiunio, † qꝛ nec vr̃ homo alie
nus a vita aliorũ, q facit ſm iura ⁊ canones. c. faciat homo. xxij.
q. ij. Sed aduerte, ꝙ ſi talis ꝯſuetudo eſſet ita vr̃is in loco, ꝙ vix
ſine ſcãdalo hoies ab illa auerti poſſent, potius eſſet illa toleran
da, q̃ꝫ remouẽda, ne peiores fierẽt, ⁊ ſcãdala inde orirent̃, iuxta
illud, Qui nimiũ emũgit, ſanguinẽ elicit, vt. c. deniqꝫ. iiij. diſt.
116 ¶ † De vſu vero carniũ tpe ieiuniorũ, nõ eſt dubiũ, ꝙ nõ ꝑmit-
tit̃ niſi infirmis, vt. c. ꝯſiliũ. de obſer. ieiun. ⁊ dicit Hoſti. in ſum-
117 ma, ꝙ dꝫ fieri dr̃ia inter infirmitatẽ ⁊ infirmitatẽ, ꝑ illũ tex. † qꝛ
ſi eſſet modica infirmitas non poſſet diſpenſari. ſi vero grauis, ⁊
carnes ꝯcedunt̃ ꝑ diſpẽſationẽ epi, vel vicarij, ſm eũ, niſi vbi re-
pẽte ꝑiculũ immineret, qꝛ tunc ſimplex ſacerdos poſſet, argu. c.
ſi. xxvj. q. vj. ⁊ ita tenendum eſt.

FINIS

Tractatus Hoſpitalitatis

profundiſſimi doctoris D. Lapi de Caſtelliono.

SVMMARIVM

1 Hoſpitalarius quis primus fuit.
2 Religio vna, an poſſit ordinari ſiue inſtitui ad hoſpitalitatem.
3 Religioſi, an in ſingulis hoſpitalibus poſſint preſici.
4 Conuerſi religionum nunquid poſſint preſici hoſpitalibus.
5 Mulier nunquid poſſit preſici ad regimen hoſpitalis.
6 Regimen hoſpitalis, an duobus poſſit committi.
7 Regimen hoſpitalis ſi poteſt committi duobus, nunquid poteſt vnus eſſe maſculus ⁊ alter femina, ⁊ nunquid vir ⁊ vxor.
8 Duo vel plura hoſpitalia nunqd vni poſſint ꝯmitti gubernãda.
9 Beneficium curatum ⁊ hoſpitale, an quis ſimul poſſit habere.
10 Erigere hoſpitale pro libito voluntatis nunquid quilibet poſſit.
11 Hoſpitalia ⁊ eoꝝ rectores, an gaudeãt imunitate eccl'iaſtica. 12
13 Hoſpitale, an hẽat bñficiũ reſtõnis ſi ledi ꝯtingat vt eccleſia.
Hoſpitalia ad quem vſum principaliter fuerunt inuenta.
14 Hoſpitalia ⁊ pia loca, an teneantur hoſpitari, paſcere ⁊ veſtire.
15 Cura, correctio, reformatio vel emẽdatio hoſpitaliũ ⁊ rectorum ſuorũ ad quẽ ſpectet, ⁊ qd ſpectet ad offm̃ ſuperiorum q bñt correctionem in dictis locis. 16. Et quid ſi negligant. 17.
18 Correctio hoſpitalium cum poſſit ſpectare ad diuerſos de conſuetudine, quo iure illos negligentes compellet epiſcopus.
19 Hoſpitaliũ correctio cũ poſſit de ꝯſuetudine vel ſtatuto ſpectare ad laicum, ⁊ hoſpitalarius poſſit eſſe clericus, quomodo diſtringetur per laicum.
20 Defectus ⁊ negligentia eorum qui preſunt hoſpitalibus vt corrigi poſſit, quomodo patebit.
21 Hoſpitalia, an poſſit conferri in beneficiꝫ clericis ſecularibus.
22 Hoſpitalia per quos ⁊ quales debeant regi.
23 Differentia que ſit inter conferre ⁊ committere.
24 Hoſpitalia quare prohibentur conferri in beneficium.
25 Laicus qdã de licẽtia epi edificauit hoſpitale cũ oratorio vel ſine, quo caſu locus eſt religioſus, ⁊ quo caſu acquritur ius patronatus, ad quem ſpectabit commiſſio regiminis dicti hoſpitalis, ⁊ quis ponet ibi rectorem.
26 Caſum pone, ad p̃ronũ ſpectat p̃ſentatio, ad epm aũt debet̃ ſeu ſpectat ꝯfirmatio de ꝯſuetudine, nũquid eps añ ꝯfirmationẽ de neceſſitate ponet edictũ ⁊ hẽbit locũ decre. vlt. de ele. li. vj.
27 Hoſpitalia que poſſunt conferri clericis in beneficium, nunquid poſſint committi illis regenda tanq̃ꝫ viris prouidis. 28.
29 Rectores hoſpitalium cum debeant ad inſtar tutorum ⁊ curatorum iuramentum preſtare ac de locorum bonis inuentarium conficere, nunquid ſatiſdare teneantur.
30 Rectores hoſpitalium quid debeant iurare ⁊ que ſit forma iuramenti. Et quid ſi predicta non ſeruentur. 31. Et quid ſi nõ iurent nec faciunt inuentarium. 32.
33 Hoſpitalium rectores nunquid teneantur ſingulis annis nõ requiſiti reddere rationem, ⁊ quid ſi non reddant.
34 Diuina officia qs celebrabit, ⁊ quis miniſtrabit eccleſiaſtica ſacramẽta rectori, familie, ⁊ pauperibus infirmis hoſpitalium.
35 Erigere hoſpitalia nunquid poſſit aliquis in parrochia matricis eccleſie illa irrequiſita vel etiam inuita.
36 Hoſpitale ſi quis erigit in limite alterius eccleſie parrochialis quid erit. ⁊ qualiter querentur iura illius eccleſie.
37 Dos certa in conſtitutione hoſpitalis nunquid debeat aſſignari vt ſit pro eccleſia, ⁊ quanta debeat eſſe. 38.
39 Hoſpitalia quando dicantur vacare. 41.
40 Hoſpitalia, an in caſibus in quibus poſſunt conferri in beneficium clericis includantur in literis apoſtolicis vel legatorum ſuper prouiſione legatorum directis.
42 Generaliter, an ſit verum quod in literis ad beneficiuꝫ impetratis non includantur hoſpitalia.
43 Legati de latere nunqd poſſint ꝯferre vel ꝯmittẽ hoſpitalia. 44.
45 Cõciliũ lateranẽ ſe lꝫ nõ currat in hoſpitalibus, nunqd currat in illis q̃ ꝯferri ſolẽt, ſimiliter ẽt que conferuntur in beneficium.
46 Hoſpitalarij an teneantur ad diuinum officium.
47 Hoſpitalia lꝫ non includantur in literis apoſtolicis vel legatorum, nunquid in literis epiſcoporum.
48 Hoſpitalia, an teneantur ad cathedraticum vel procurationeꝫ, ⁊ an ad decimas papales. 49.
50 Clemen. diſpendioſam. de iudi. an habeat locũ in hoſpitalibus.
51 Miſſio in poſſeſſionem cauſa rei ſeruande propter contumaciã rei an fiat in hoſpitalibus.
52 Cle, ad cõpeſcẽdas. de ſequeſt. an habeat locũ in hoſpitalibus.
53 Decre. cupiẽtes. de elec. lib. vj. an in hoſpitalibus habeat locũ.
54 Hoſpitale ſi apparet edificatuꝫ nec conſtet de licentia epiſcopi nunquid ipſe epiſcopus ibidẽ habeat aliquid iuriſdictionis.
55 Teſtator ſi reliquit quandam domum ſuam priuatã in qua mãdauit teneri lectos ad hoſpitalitatem, nunquid poterit cogi per epiſcopum ad hoc ſeruandum. 56.
57 Rector hoſpitalarius, an poſſit in hoſpitãdo ſibi cõiunctos preferre alijs. Et an idẽ poſſit facere eleemoſinis largiendis. 58.
59 Hoſpitalarius nũquid poſſit eligere certos paupes perpetuos ad hoſpitãdũ, ita ꝙ illis viuẽtibus alios nõ hoſpitaret̃. 60.
61 Hoſpitale nunquid poteſt erigi ⁊ in ſua fundatione ordinari ꝙ omnia bona immobilia ſibi relicta debeant alienari ⁊ eorum pretium pauperibus erogari.
62 Hoſpitale, an poſſit preſcribere quod eripiat omnia legata indiſtincte pauperibus facta in vna ciuitate.
63 Statutũ ciuitatis, an valeat ꝙ legata facta paupibꝰ indiſtincte q̃ d ꝯſuetudie p̃ſcripta ſolui ſolebãt hoſpitali, ſolui dẽant alibi.
64 Hoſpitalarij priuilegiati ad ꝑcipiẽda legata ad pios vſus relicta, an ꝑcipere poſſint legata alicui hoſpitali noiatim relicta.
65 Teſtator ſi iuſſit edificari hoſpitale in certo loco, an poterit edificari in alio.
66 Legatus de latere, an poſſit commutare legata ad pios vſus in alios pios vſus prout poteſt papa.
67 Teſtator ſi iuſſit per executores ſuos edificari hoſpitale ad vſuꝫ pium, illi volunt auctoritate epiſcopi facere vnam eccleſiaꝫ religioſorum, nunquid poſſint.
68 Reſeruatio generalis facta de beneficijs per papam Jo. xxij. an includat hoſpitalia collegiata in quibus ſunt cõuerſi laici eligentes ſibi rectorem quandoqꝫ laicum, quandoqꝫ clericum.
69 Rectores hoſpitaliũ, an poſſint adminiſtrare vel agere añ p̃ſtitũ iur̃m ad quod tenent̃ per cle. qꝛ contingit. de relig. domi.
70 Solennitas iuris que requirit̃ in alienatione bonorum eccleſie, an in alienatione rerum immobilium hoſpitalis requiratur.
71 Licentia ꝯceſſa ꝑ epm ad certũ tp̃s cuidã hoſpitali de vẽdẽdis quibuſcunqꝫ

quibuscunqz bonis suis p vsu ⁊ alimonia pauperũ, an valeat.
72 Hospitalia nunqd psit pscribere decimas ⁊ alia bona spũalia.
73 Rectores hospitalium, an faciant fructus suos sicut alij clerici.
74 Rectores hospitalium quot pauperes teneantur receptare.
75 Hospitale nũquid possit prescribi vel haberi ad proprietatẽ vel ad mensam, vel ponere ad nutum remouendum.
76 Leprosi nunquid sepeliantur cum alijs in cemiterio.
77 Sepulturam suã si quis elegit apud ecclesiam hospitalis, nunquid ecclesia parrochialis debeat habere quartaz suã. Et qd si ibi non elegit sepulturam apud ecclesiam hospitalis, sed ibi de iure sepeliendus erat, qr ibi hz sepulchrum maiorum. 78. Et quid si de facto fuit ibi sepultus. 79. 80. 81. Et de hac materia plura nu. 82. vsqz ad nu. 90. exclusiue.
90 Constitutio vrbani pape quinti circa hospitalia. ⁊ septẽ questiones circa hanc cõstitutionẽ sub nu. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97.
98 Pecunia si det p hospitali habendo nũquid cõmittat simonia.
99 Beneficium nunquid cum hospitali possit permutari.
100 Opponens contra rectores hospitalium quid potest.
101 Clerici, an teneantur ad hospitalitatem.
102 Hospitale intra quantum tempus fieri debeat.
103 Creare familiã ppetuã vel cõuersos in hospitali ad quẽ spectat.
104 Certus numerus canonicorum conuersorum si est in hospitali, nunquid in eis habeat locum concilium lateranẽ.
105 Mentionem de hospitali in impetratione beneficij, an quis debeat facere.

In repetitiõe hu
ius decre. inusitatum modum serua
bo ⁊ ordinẽ, ⁊ oia ⁊ singula dicenda
per qõnes ⁊ responsiones expediaz.
Uerum qr hanc decre. repetendam
assumpsi ex ea solum vt de hospitali
bus pro eorũ funeribus ⁊ salutẽ ani
marum eorũ ad quos ipsorum cura
cõmissa est plene tractare, omissis ce
teris materijs ⁊ iuris articulis q̃ hic
incidere aut emergere possint circa hoc solum principalis verte
tur intentio, ⁊ prefationibus omissis.

Primo quero quomodo con
tinuetur hec Rub. ad p̃cedentes Rub. respondeo qr. s. ostẽsum
erat de statu religiosorũ de ipsorum domibus erat videnduz ꝑm
Hos. ¶ Quero ẽt vbi in iure tractatur de mã huius rubrice. re
spondeo habet materia. x. q. j. per totum. xvi. q. vij. oẽs basilice
cũ capitulis sequẽtibus. xviij. q. ij. quid. ⁊ in. c. seq. reperit in. vj.
⁊ cle. ⁊ congruit de offi. archi. c. fi. de exc. cũ venerabilis de pri
uil. c. j. ad finẽ. li. vj. ¶ Descendo ad nigrũ ⁊ quero quid in sum
ma intelligit hoc. c. respõ. pp eius breuitatẽ non summari cõsue
uit. Sed põt mutatis verbis sic summari ad sollicitudinẽ epi spe
ctat curare vt seruent pia ad eum vsum ad quez constituta sunt.
Et non diuidit, qr pp eius breuitatem non recipit congruam di
uisionẽ nec diuidi cõsueuit. corrige literam de xenodochijs. Ad
casum quidã accessit ad do. papam Gregorium ⁊ sic proposuit,
Pater sanctissime contingit sepe ꝙ xenodochia ⁊ alia pia loca
per fideles constituunt ad hospitalitatẽ ⁊ alios pios vsus distra
hunt, quero a sanctitate vestra ad quẽ spectat de iure hoc corri
gere. do. Papa consultus respondit ꝙ ad sollicitudinẽ epõrum
spectat hoc curare, vt loca ipsa ad easdẽ vtilitates quibus con
stituta sunt ordinent. Uide lrãm exponendo de xenodochijs, qr
tex. est breuis ⁊ ego intendo totã mãm expedire vt predixi extra
textũ, iõ in textu solum querã ⁊ prosequar de noibus varijs isto
rum locorũ piorũ, ⁊ de officijs ipsorum que dicunt aliqñ xenodo
chia, leprosaria, eleemosinaria, hospitalia vt hic ⁊ in cle. qr con
tingit de reli. do. aliqñ domus dei. de appel. dilectis. aliqñ dicun
tur nichomici, aliqñ loca senũ, aliqñ orphanotrophorũ. j. q. vij. si
quis oẽm. alibi dicunt zenones, alibi perocopia, aliqñ orphana
tropha vel pothocheosia. xxiij. q. viij. sancimus. ⁊ dicit ibi gl. or
dinaria ꝙ xenodochium est locus venerabilis vbi pauperes pe
regrini recipiunt. Patrochophũ est locus vbi pauperes ⁊ pp
senectutem soli infirmi curant, orphanatrophium est locus vene
rabilis vbi pueri parentibus orbati pascunt. Bitrophiũ in quo
infantes alunt Hosti. ibi in summa de reli. do. in. §. j. dicit quod
orphanatrophium est locus vbi infantes vtroqz parente orbati
nutriunt ⁊ alunt. Xenodochius est locus vbi peregrini suscipiũ
tur. Bisotrophium vbi pauperes ⁊ infirmi pascuntur ⁊ curan
tur. Nosconiũ in quo egroti curantur. Grotophoniũ in quo se
nes ⁊ valitudinarij sustentantur. Et subdit quod he oẽs species
religionis approbate vident, ⁊ sunt diuerse species hospitalium
⁊ ad diuersa pietatis opera institute. Scdm eum. n. infero quod
ẽt constat quod hmõi loca diuersis alijs noibus appellant. nam
aliqñ vocantur domus misericordie, aliqñ denominantur ab eo
rum rectoribus, vt domus de fraternitate, aliqñ oratoria, aliqñ
maiestates ⁊ similia, ⁊ ibi epõrum vel eoruz ad quos spectat sta
tuto facto in fundatione locorum vel ex prescriptione legitima
vel ex priuilegio pape ⁊ in concilio Uieñ. eo. c. qr contingit. j. re
sponso. ad easdem debent enim id esse vbi consonat. xlij. distinct.
curatorum. ⁊. c. seq. ꝑm Gof. constituta dixit vni hic collige solu
tionem illius regule in pari cã cum potior est conditio prohiben
tis. ff. cõi diuidun. sabinus. s. qñ aliquis illoruz cuius est res vult
ad aliud trahere q̃z sit vsus rei. ordinentur hodie per concilium
Uieñ. eod. c. qr contingit. talia loca non conceduntur clericis in
beneficijs. ad hoc concordat cle. de ser. per literam vni viro bo
no prouidi testimonij q iurare dz inuentariũ facere ⁊ singulis an
nis ordinarijs rõnem reddere, quod dic vt ibi in scdo responso.

Quero ex ratiõe istius decret.
respondeo vltima volũtas testatoris pro lege seruanda est, vt in
c. vltima voluntas. xiij. q. j. Sed sicut paruz est iura condere nisi
sit qui ea tuetur, vt in. c. vbi periculum. de elec. lib. vj. eodem mo
do modicum esset testatores mandare xenodochia erigi, nisi eẽt
qui eorũ iura defenderet. iste ergo est episcopus ⁊ hoc nisi xeno
dochia sint relicta a testatore. Sed qr litera ista loquitur genera
liter ⁊ per alios põt fieri hospitale q̃z per iussum testatoris, ideo
dicas quod qr ista est pia voluntas, dz per episcopum obseruari
ad cuius officium oia talia sunt commissa. xj. q. iij. siluester. ⁊ ibi
no. Archi. Itez qr publice honestatis est pauperes reficere ⁊ su
stentare, ar. de sen. excom. vt fame. Item qr vnaqueqz res dz suũ
operari effectum. de or. cog. cũ dilectus. effectus ergo xenodo
chij est pauperes receptare ⁊ reficere. peruertendo hoc fit cõ na
turam rei ꝙ non est sustinenduz sicut non est sustinendũ qd quis
recipiat vsuras de pecunia mutuata, qr est cõ naturam rei qr pe
cunia de sui natura non germinat, ⁊ vsurarius vult eaz germina
re quod non est sentiendum, nec ẽt permittendũ. Uenio ad glo.
secundã dicit qd ex isto. c. pz ꝙ monasteriũ ⁊ alia pia loca perti
nent ad episcopuz loci per. c. si quis episcoporũ. xvj. q. v. ⁊. q. vij.
omnes basilice, nisi ostendant exemptionẽ, vt. xviij. q. ij. abbati
bus, ⁊ de prescrip. cum non liceat, qd non est intelligendum ad
dñm reddituum. illi enim ad eum non spectant sed hz curare vt
expendant ad id ad qd sunt deputati, vnde compellet hospitala
rium vt recipiat pauperes, ⁊ idem in similibus spectare sibi dicũ
tur loca ad eum. i. eius curã ⁊ ad officium generalis administra
tionis sibi cõmisse. vnde de iure cõi ad eũ non spectat collatio be
neficiorũ, vt no. s. in decre. vni de fo. compe. ⁊ est rõ, qr beneficia
non nascuntur sed edificantur, sed ex edificio acqrit ius patro
natus si est coll. de iure pat. nobis acquirit ius presentandi si est
collegiata ad capitulũ vt in decre. j. de elec. ⁊ hinc est ꝙ capitu
lũ nõ succedat in collusione beneficiorũ epo, qr eps a capi. nõ re
cipit collationẽ beneficiorum, vnde si hz aliqua conferre hec hz
ex priuilegio vel ex prescriptione que a capitulo non processit, in
tellige ergo spectare ad epm de iure cõi ⁊ hoc signanter quo ad
generalem prouisionem ⁊ correctionem.

1 Expeditus de textualibus † ve
nio ad expediendum per questiones vt predixi. Et quero quis
fuit primus hospitalarius. Rñdeo, primus hospitalarius fuit
Joticus noie vt in. l. vna. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ habet talis tex. ad si
militudinẽ Jotici beatissime memorie qui primus hmõi pietatis
officium inuenisse dicitur, ⁊ glo. ordinaria ibi dicit fuit ergo pri
mus hospitalarius, ⁊ sic not. hoc opus hospitalitatis iure ciuili
commendatum ⁊ dici etiam pium.

2 Sed quero an possit † ordinari
siue institui vna religio ad hospitalitatẽ. Rñdeo qd sic. vnde b.
Thomas. secunda secunde. q. clxxxviij. vez. Utrum sint diuerse
religiones vel vna tm̃. dicit quod status religionis est quoddam
exercitiuz ad perfectionẽ charitatis. Charitatis aũt opera sunt
diuersa, quibus homo vacare põt. Item sunt diuersi modi exer
citiorum ⁊ ideo religiões possunt distingui dupliciter. Uno mõ
ꝑm diuersitatem eorum ad que ordinantur, sicut si vna religio or
dinaretur ad peregrinos hospitio suscipiendos, ⁊ alia ad visitã
dos vel redimendos captiuos ⁊c. secundum eum. ⁊ sic sentit qd

ad hoc posset institui religio. hoc et probatur in iure. nam sunt multe religiones ad hospitalitatem fundate puta militaris ordi. s. sancti Joannis Hierosolimitani, de quibus de re. spo. cum ad sedē. sancte Marie theutonicorum, clatrensium, cruciferorum, et consimilium. et no. gl. ordi. in d. cle. qz contingit, quorum hospitalia excipit cle. predicta qz contingit, a prouisione sua vt ibi premisi. est tñ aliud esse religionem fundatā super hospitalitate crucifero rum sancti Antonij vieñ. sancti Galli de prope Florentiam et similiū, et aliud est ipsos religiosos hospitare pauperes, q sunt ordinis cruciferorum. sancti Joannis hierosolimitani, sancte Marie theuthonicorū, et similium. Nam primo casu circa illud exercitium principales sunt inuenti, et illud est principale instrm p qd deuenitur ad opera charitatis. Sed secūdo casu habent pro pn cipali aliud exercitium, tamen hospitalitatē seruant ad quam generaliter tenenī talia exercere, et maxime religiosi. de preben. de monachis. cum iuribus allegatis ibi in gl. et hmōi occasione queritur qz dictum est quod religiones possunt fundari super hospitalitate et habere hospitalia.

Quero nunquid ipsi religiosi

3 † generaliter possint prefici hospitalibus. Respon. hanc qōnem mouet gl. j. super verbo, secularibus. de reli. do. in cle. et tz quod non, est ratio secundum eum, qz monasterium extra monasterium quod intituletur, non est permissum nisi per curam animarum. de regula. super eo. vbi ergo regimen hospitalitatis caret cura, q dicit religiosum illi prefici posse, ostendat vbi expressum. et hoc idē tz Fe. de Senis in opere suo. c. xxxiij. et idem videī sentire Paulus Boñ. in d. cle. qz contingit. subdit tñ ibi Pau. nisi esset hospitale alicuius religionis et non dicit plus super hoc, et iam vidi dubitari. et per intellectum istius passus puto distinguendum an hospitale cui preficitur religiosus siue spectet ad religionem que super hospitalitate principaliter fundata est, vt cruciferorū sancti Antonij vieñ. sancti Galli de prope Florentiam, et similium, aut est religionis que lz habeat hospitalia, principaliter tñ instituta est ad alia opera charitatis. primo casu videtur quod religiosus possit de tali religione tali hospitali prefici, qz ex quo hec religio fundata est super hospitalitate, et hoc est principale instrumentum per quod ad charitatem et ad placendum deo peruenire intendat. Nō video quid obstet quominus plura hospitalia erigant, et in illis hospitalitatem seruent, religiosos suos deputent ad ibi hospitalitatem seruandam, et ipsa hospitalia regenda, in secundo casu est distinguendum an hospitale esset annexum curate, ita quod rector vnius esset rector alterius et tunc vr̃ licere religiosum preficere pp curam anime vt in dicta decre. super eo, seu est ipsum hospitale habens collegium religiosorū a quibus eligitur hospitalarius, vt in hospitali sancti Galli de prope Florētia et tunc idem quod poterit prefici religiosus, qz talis dr̃ habere curam animarum et iurisdictionem in collegium. de elec. dudum. ij. Seu est tale hospitale de mensa seu in proprietate talis religionis, ita quod spectat ad dictam religionē regimen dicti hospitalis, non tñ de sui natura certus numerus intitulatus est rectorū, et idem tunc sicut et possunt admitti religiosi ad alia loca et opera monachalia custodiendum et promouēdū, qz mittuntur pro vtilitate, monasterij ad litigandum ac officium aduocationis exercendum, fortius ergo ad curandum pauperes, non constat quod si monasterium habeat iuxta se vel. j. septum monasterij hospitale pro pauperibus receptandum vt est monasterium qd pōt deputare monachos ad curam illius. ex quo enim non per modum tituli aut perpetui officij est prohibitum. Si aūt hospitale est sine cura, tunc requirit certū rectorē per se, tunc dico quod lz sit certe religionis ad quā spectat illud conferri, nō credo quod possit religioso, qz non cessat prohibitio nisi in executione cure animarū. vt dicit Glo. in predicta cle. qz contingit. nec dicit valere consuetudinem in hoc nisi sic valeret quod religiosus preficeretur beneficio simplici. Rursus post ista surgit alia questio.

Quero quid de puersis † dicta

4 rum religionū non fundatis super hospitalitate nunqd pnt prefici hospitali eo casu quo non pōt prefici monachus. puto distinguendum, aut sunt conuersi clerici et literati q tenenī ad officium et contēplationem vt monachi, et hoc casu credo idem in eis qd in monachis, aut sunt laici et illiterati, et puto quod possit eis cōmitti cura talis hospitalis. nam et illis cōmittitur cultura agrorum, putatio vinearum, edificia et alia mechanica, fortius hoc officium curandi pauperes, qz cessat in eis causa prohibitionis. nā hec cura non facit cessare contemplationem in eis, aut et predicationem, quam etiam sine hoc non exercent.

Porro quero nunquid† cura

5 et regimen hospitalis possit cōmitti mulieri et viro. qd sic, qz non est dare in iure regulas phibentes hoc ex quo est hospitale sine cura et ipsis mulieribus cōmittit̄ cura et regimen monasterij. de elec. in deputa. cū si. lib. vj. Que qdē monasteria sepe hnt annexa hospitalia, et sic regunt vtrūqz, fortius ergo hospitale tantū. et hoc maxime puto verū si esset hospitale deputatū ad hospitādū per mulieres tm̄, vñ hospitale consuetum regi p masculū nō pōt cōmitti femine ne immutetur status beneficij, sicut non pōt offm̄ consuetū regi p religiosos cōmitti clericis secularibus de pben. cum de beneficio. qz maior est dr̄ia femine ad masculū, q̄ de religioso ad clericū secularem seu et mutatio. nam in primo casu est mutatio nālis, hic aūt accidētalis solum hoc verum nisi cū solennitate de qua no. in. d. c. cum de beneficio. vnde tñ vr̃ obstare, cle. qz contingit. de reli. do. §. vt aūt. que mandat ipsa hospitalia cōmitti viris prouidis, ergo non mulieribus. Sed ad istud pōt rñderi qd sicut alias dicimus qd masculus concipit femi. de quo de elec. vt circa. et sic homo cōprehendit vtrūqz isto casu vir comprehēdit mulierē in se. vñ mulier aliqñ vir dr̃, qz vir a virtute animi nuncupatur. vnde dicitur et virago, vt extra de ingeñ.

Ad hec quero nūquid† cura et

6 regimen vnus hospitalis possit cōmitti duobus. vr̃ qd non, arg. eius qd dicimus de vna ecclesia que vnius dz esse rectoris. de pben. cum non ignores. xxj. q. j. sicut. vij. q. j. in apibus. cum si. et facit illud vulgatū. fraterno primi mandati veniūt sanguine muri. et illud. Socijqz comes discordia regu. et illud. oisqz ptās impatiens consortis erit. et illud. Non bene cum socio regna venusqz manent. ad hoc de offi. ordi. qm̄. ibi, prohibemus aūt ne vnione vna eadēqz ciuitas siue dioce. diuersos pontifices habeat tanq̄ vnū corpus diuersa capita quasi monstrū. Cum ergo nec vnū hospitale duos rectores habeat. Sed ctrīū vr̃. nam isti hospitalarij equiparanī tutoribus, et ad instar tutorū inuentarium facere debent et singulis annis reddere rōnē, vt in cle. qz contingit. Constat aūt qd tutores plures dari pnt pupillis quorū quilibet ministrare pōt insolidum de iure, nisi detur alia forma a testatore qd certus numerus debeat esse in ministrando. vnde dicunī potius isti rectores hre officium quā beneficiū et dicunī potius cōmitti gubernanda q̄ fiat illorū collatio et de mente iuris sunt potius tēporales q̄ perpetui, nec currat Lateraneñ. concilium in illis vt de hie. j. dicam. in alijs qōnibus pari ratione vr̃ qp cura hospitalis possit cōmitti duobus et insolidum et cū pacto qp vnus sine altero non administret, arg. eius qd supradictū est de tutoribus facit ad predicta qd no. Inn. et hoc puto verum in hospitalibus q̄ non conferunī in beneficium ecclesiasticū, sed cōmittuntur viris prouidis regenda, vt. d. cle. qz contingit. secus in illis que conferunī in beneficiū, qz in illis vendicat sibi locum regula beneficiorum ecclesiasticorum. puto tñ qp hospitale quod consueuit committi vni, non possit committi sine solēnitate, qz hoc esset alterare statutum hospitalis, ar. eorum que supra dixi de consueto regi per masculum non posset mulieri committi.

Proinde quero si vnū hospi

7 tale † posset cōmitti duobus rectoribus, nunquid poterit vnus esse masculus et alter femina. Rñdeo si verū est qd. s. tenui qp hospitale posset cōmitti mulieri, dico qp sic, qz nec in monasterijs p hibenī collegia diuersa mulierū et feminarū, vt iur. notatis. Fortius ergo hoc poterit fieri in hospitalibus, et hoc maxime nisi hospitale hz distincta hospitia pauperū virorū, vt hospitalissa curet mulieres, et hospitalarius viros nec esset hoc ablonū qp in cōmissione hoc exprimat et sm hoc puto qp maritus et vxor possint vni hospitali prefici vt vnus esset hospitalarius et alia hospitalissa, sed maxime in dictis hospitalibus q̄ hnt statione diuersam et diuisam mulierū a statione virorū, vt vir curā vnius et ipsa mulier curā alterius heant, et hincide manus suas porrigāt adiutrices.

Insuper qz quesitum† est vtrum

8 vnū hospitale possit cōmitti pluribus. Quero nūquid vni possint cōmitti plura hospitalia regēda. et vr̃ qp nō, qz vtrūqz p se reqrit residentiā psonalē et sic ipsorū regimina sunt incōpassibilia, qz in vtroqz deseruire nō posset vnus. facit de prebē. de multa, et facit qd notari solet post Modernos de cle. nō residē. clericos. p Jo. an. post modernos in. c. ex tue. et optime qd et ibi not. Joā. cal. in suis additiōibus ad nouellā. q scribit qp puidētia decre. de multa, hz

ta, h3 locū in eo q̄ hñs vnū beneficiū cū cura recipit ſm φ ſtatu- ta ɔ̃ſuetudine vel inſtōne facta in ſui fundamēto regrit pſonalez reſidentiā de neceſſitate ⁊ maxime ɔtinuā. naꝫ poſſet deſeruire p aliū, ⁊ ſic in vtroq3 ſe equalr collocare ⁊ ꝓuidere, ⁊ aſſiſtere cōci lijs oportunis, ⁊ ſm hūc dr̄ qs hr̄e duo domicilia. de ſepul. cum qs. li. vj. ad hoc hñ no. d. Jo. cal. in decre. ſup inordinata. de pb. vcʒ φ pōt qs hr̄e eccleſiā nō aiatā in. xiij. an. nec obſtat φ eccle ſia erigit̄ vt ibi miſſa celebret̄ qō fieri nō pōt niſi p ſacerdotē ⁊ ſa cerdos eſſe nō pōt in minori etate. xxv. vt in cle. de eta. ⁊ qual. ge neralē q2 ſm eū poterūt miſſe p alios celebrari. nā ⁊ iura hoc ca ſu nō arctāt rectorē vt hec pſonalr̄ faciat, nec eēt dubiū φ duas tales eccleſias poſſit qs hr̄e rōne pdicta ſm opi. q̄ habet̄ ⁊ ſer- uat̄ φ qs plura ſimplicia bñficia pōt hr̄e, de quo de reſcriptis. ſi gratioſe. lib. vj. Idē ergo ⁊ fortius in hoſpitalibus ⁊ arguēdo de tutoribus ad eos qō vr̄ licere p pdictā cle. q2 ɔtingit. ſicut vnus homo pōt plures tutelas gerere, ⁊ ꝓ vtraq3 cauere vterq3 diligē ter p ſe ⁊ alias vacare. Ita ⁊ vnus hoſpitalarius, maxime ſi for- mat in vna dioceſi, ⁊ fortius in vna parrochia ⁊ vno multo me- lius ſi ſunt vicini in vno fundo vel vna via. Et Jo. an. ⁊ Spe. de ɔceſ. pbē. ſup rub. in pdicta qōne. An hñs vnū curatū recipiēs ſm, qō de ſtatuto vel alias vt pdixi regrit reſidētiā. Primam tʒ Vinc. φ nō. ⁊ idē Jo. an. in. d. c. vltimo. de cle. nō reſi. q dicit φ tali caſu neceſſaria eſt monitio. hec iura intellige ēt in hoſpitali- bus q̄ ɔferunt̄ in bñficiū eadē rōne ſi ſunt curata vel bñtia colle giū, q2 tūc idē iuřm eſt hñdū. de pbē. de multa. Et φ vnus poſſit plura hoſpitalia hr̄e tʒ Guil. de mōte laud. in cle. p lr̄as de pbē. ſ. ſm eū, ſi qōlʒ illorū hoſpitaliū hr̄et annexā curatā eccleſiā illas plures eccleſias curatas poſſit hr̄e rōne acceſſionis. Nā ⁊ cura p vicarios ppetuos ibidē exercet̄. de capell. monacho. c. pe. lib. vj. Silr̄ notat Innoc. de pbē. extirpande. §. q2 vero. ⁊ ſic dicit ſer uari in petrauia. fateor tñ hoc non eſſe vtile nec honeſtū ⁊ poſſit eps̄ cogere rectorē ad dimittendū alterū ⁊ maxime ſi vnus dili- genter prouidetur vtriq3 vt in beneficijs ſimplicibus dici ſolet.

9 Et huius occaſione † quero nunquid qs poſſit hr̄e beneficiū curatū, ⁊ hoſpitale, ⁊ ſimplex be neficiū, q2 omnia iſta habent eandem rationem vcʒ φ non eſt tā tum in iure hoſpitalarios artari ad perſonalem reſidentiam.

10 ¶ †Ultra hoc quero nūquid qlʒ poſſit erigere hoſpitale ꝓ libi- to voluntatis. Reſpondeo qlʒ pōt ſuā domū factā vel fiendā de putare ad hoſpitalitatē, ēt ad tps̄ hoſpitare pauperes ſicut pōt elemoſinas dare ⁊ alia pia charitatis opera exercere, ſed talis locus non erit religioſus nec gaudebit immunitate eccleſiaſtica, nec ad eccleſiā cōputabit̄, nec eſt ſub iuriſdictione epi, ⁊ poterit ad alios humanos vſus redire ⁊ emi ⁊ vendi pōt ⁊ donari. ita no. in ſumma. de eccle. edifican. §. vel aūt. verſi. quid ſi eps̄. hoc idē no. Petr. in. d. cle. q2 contingit. ⁊ pʒ in decre. inter dilectos. de dona. ⁊ facit qō notat Hoſti. in ſumma. de regula. §. j. verſic. xxxvj. ⁊ in ſumma. de reliq. ⁊ vene. ſanctorū. §. j. ver. conſtat. hec iura q̄ dicunt φ talia iura non pñt fieri ſine auctoritate epi, intel ligamus non poſſe fieri. ſ. φ ſint eccleſiaſtica, alias vt prophana bene pōt vt dictū eſt. hoc ēt no. gl. ſuper verſi. altare. in. d. cle. q2 contingit. ⁊ Jo. and. in decre. ad hec. eo. tit. poſt Tanc. ⁊ Vinc. dicit φ pōt qs hr̄e oratoriū ⁊ hoſpitale in ꝓpria domo, non tñ pōt celebrari facere ſine auctoritate epi. de cōſec. diſt. j. vnicuiq3. dicit tñ Hoſti. φ pōt conſenſus epi interuenire poſt factum. hec no. in. §. j. d. verſi. ⁊ ſunt hec. ⁊ de regula. ver. quid ſi regulariter. verſi. quid de ruſticis, ⁊ ſequēti. poſtq̄ aūt de auctoritate epi fa- ctū eſt, non pōt ad alios vſus deputari vt eo. titu. ad hoc.

11 Ex quo ergo cum auctoritate epi pōt hoſpitale † fieri ⁊ dici locus religioſus, querit̄ nunqd ta lis locus ⁊ eius rector gaudere debeāt immunitate eccleſiaſtica, q2 ſm eū nō intelligit̄ dedicatum deo, nec cēſet̄ locus religioſus vel facer. vñ ſi hodie ſit oratoriū, cras poterit fieri camera. Gui liel. ⁊ Zenze. in. d. cle. q2 ɔtingit. dicunt qō talia loca non gaudēt immunitate eccleſiaſtica. Goſ. dicit tñ ɔ̃riū de cenſi. auctoritate. verſi. ſecus. de elec. ſciant. lib. vj. ⁊. c. gñaliter. de ſupplen. negli. p lato. c. ij. que tñ oēs ſeruientes poſſent induci in ɔ̃rium. facit ad iſta quod notat do. meus Lapus abbas in ſuis qōnibus an in hoſpitalibus ſit locus miſſioni in poſſeſſionē cuſtodie, de quo. j. dicam per que vr̄ concludendum hic φ hoſpitali competat he- neficium reſtitutionis in integrum.

12 ¶ †Quid ergo de eorū rectoribus nūquid gaudeant de tali im- munitate, ⁊ inter pſonas eccleſiaſticas numerabuntur. Reſpon deo. no. Spec. de ſtatu regu. verſi. xxxvj. qō ſic, ſi hoc fecit de au ctoritate epi ēt ſi ſint vxorati, alias non. hoc idē tenent Hoſti. in ſumma, de ſtatu regula. §. j. ver. quid de ruſticis. ſ. φ ſi ſit factum auctoritate epiſcopi, tam rector q̄ȝ locus gaudeat immunitate eccleſiaſtica, immo ⁊ priuilegio cano. ſi quis ſuadente. xvij. q. iiij. alias non, q2 ſequeretur abſurdū, q2 ſic poſſet quilibet ſe religio ſuʒ cōſtituere ⁊ religioni dare qñ vellet. j. de reli. domi. c. ſi. ⁊ frau dare dominos ſuos vel talibus ſuis nequitijs aut alijs debitis ſeruitutibus, quod ipſe plene proſequitur.

13 ¶ †Propter hoc quero nūquid hoſpitale habeat beneficiū re- ſtitutiōis ſi ledi cōtingat vt hʒ eccleſia. de reſti. in integ. c. j. cū ſili- bus. Reſpondeo hec qō tangitur p Jo. and. in decre. ij. de reſti. in integ. lib. vj. in nouella. vbi vr̄ dicere quod in ipſa decret. pri- ma. ⁊. ij. ⁊ prima. eo. titu. ⁊ hoc nomen eccleſie includitur nō ſolū in monaſterium, ſed ⁊ omnis pius locus. de teſta. requiſiti.

14 Ex hoc quero nunquid hoſpi- talia, † xenodochia ⁊ alia pia loca hmōi teneant̄ paſcere paupe res, veſtire ⁊ hoſpitari. Rñdeo, lr̄a in. d. cle. vr̄ probare φ ſic, q2 dicit φ ad hoc fuerunt inuēta vt pauperes infecti lepra reciperē tur ibi, ⁊ ꝓuentibus ſuſtinerent̄ illorū. Sed dicas φ hec loca in ter ſe differunt re ⁊ noīe. nā ⁊ diuerſis noībus nuncupant̄, ⁊ ad diuerſa pietatis officia cōſtituunt̄. ſm hoc ēt aliqua tenentur ad hoſpitalitatē ſolū, aliqua ad veſtē, aliqua ēt ad curam infirmita- tis, aliqua ad ſuſcipiendū exponit Hoſti. hmōi, de quibus omni bus plene dicā in qōne. Et verba predicta poſita in. d. cle. pñt re ferri ſingula ſingulis. Et φ dr̄ de receptione referatur ad paupe res ſolum, ⁊ quod dicit de ſuſtentatione referatur ad infectos le pra. Hoc clarius explicabo. j. in dicta queſtione.

15 ¶ †Amplius quero ad quē ſpectat horū locorū rectorū ſuorūʒ cura ſeu correctio, reformatio vel emendatio. Reſpondeo pōt hec ſpectare ad diuerſos ⁊ diuerſis modis. Pōt ſpectare ex ſta tuto apoſtolico in fundatione, pōt ſpectare ex conſuetudine, pōt ſpectare ex priuilegio ſedis apoſtolice, vt in. d. cle. q2 contingit. his ceſſantibus ad loci ordinariū ſpectat de iure, vt in hoc. c. ꝓ- hat̄. xvj. q. vij. cui. ⁊ no. gl. ſup ver. ɔuer. ⁊. S. de iur. in. d. cle. q2 cō tingit. Zen. addit ēt ad pronos ⁊ eorū lib̄os. alle. xvj. q. vij. filijs.

16 Sed quero quid ſpectat ad † officiū ipſorū. Re- ſpondeo, debent curare ne rectores eorū locorū inhumaniter re- cipiant dictos paupes, ne prouētus ipſorum in ſuos vſus cōuer tant̄, ſed ipſa loca debēt in predictis oibus ſalubriter reformare ac occupata depdita ⁊ alienata indebite in ſtatū reduci debituȝ facere, ⁊ ad ipſarū miſerabiliū pſonarū receptionē ⁊ ſuſtentatio nē debitā iuxta facultates ⁊ ꝓuētus locorū ipſoꝝ ɔpellere recto res predictos, vt pʒ in. d. cle. q2 contingit. §. nos in curiam.

17 ¶ †Sed ſi predicti negligunt predicta facere vel defectū cōmi- ſerint, quid erit? Reſpondeo, iniunget ordinarius locorum, vt iā ſi pia loca predicta exēptionis immunitate conſiſtant p ſeipſos vel p alios impleāt oīa ⁊ ſingula premiſſa, ⁊ rectores eoſdē vtiq3 nō exemptos ⁊ alios priuilegiatos auctoritate apoſtolica ad id compellere d3 contradictores cuiuſcunq3 ſtatus aut cōditionis exiſtant ac prebentes eiſdem circa premiſſa conſilium, auxilium vel fauorem per cenſuram eccleſiaſticā ⁊ alijs iuribus remedijs compeſcendo, attamen nullo per hec exceptionibus ſeu priuile- gijs ipſis quo ad alia priuilegium grauando.

18 Circa premiſſa cum ſupra di xerim φ † correctio ⁊ reformatio dictorū locorum pōt ſpectare ex ſtatuto vel ɔ̃ſuetudine ad aliquos ⁊ de iure ad patronos ſm Zen. q̄ro qua auctoritate ɔpellet eos eps̄, cū forte illi tales alias nō ſint de iuriſdictione ordinarij. Rñdeo ſm Zen. cōpellet eos auctoritate dicte cle. q2 ɔtingit. vt nō poſſit dici qō illi ad quos talia ſpectāt ex cauſis hic premiſſis nō ſupponunt̄, alias iuriſdi- ctionē hr̄e niſi in eoꝝ negligētia intromittere ſe pōt ordinarius.

19 ¶ †Sed quero cū predicta modis predictis poſſint ſpectare ad laicū cum rector hoſpitalis poſſit eſſe clericus, qūo pōt talis lai cus cōpellere clericū. ꝙ id. xxxvj. diſtin. bene qdē. niſi iſte ſit de ca ſibus in quibus laicus habeat iuriſdictionē in clericum, qui no. xxiij. q. ij. principes. Reſpondeo ſm Zen. pōt dici p predicta φ predictā expulſionē per ſe non faciet cū alias p ſe iuriſdictionēʒ habere non ſupponat, ⁊ exponetur verbū compelli facere. ſimi- lis expoſitio ſm euʒ. ff. de his qui notan. infa. l. furti. §. mandati. cum alijs legibus allegatis p eum. nec eſt veriſimile ſm eum pa- paȝ voluiſſe p verba generalia hec laicis conceſſiſſe, arg. de offi. vica. cum generali. lib. vj. de elec. eccleſia. deniq3.

20 ¶ †Quero ēt, qūo de deſidia patebit vel negligentia predicto- rū, ita φ ordinarius predicta facere poſſit. Rñdeo gl. ordina. in

predicta cle. qz contingit. Respondit quod hoc patebit ex uno facto notorio. de censitie. Romana. §. notoria. vel p assignationez termini ad hoc prefixi z lapsi, z dicunt Zenzel. z multi alij.

21 ¶ † Illud aût quero an talia loca pñt conferri in beneficiû, hoc est in titulû beneficij conferri clericis secularibus. Respondeo non, qz hoc prohibet. d. cle. qz cõtingit. §. vt aût. cle. p literas. de preben. z gl. ordinaria ibi, vnde nec dicit nec ét vz ỹria obseruata consuetudo, nisi in duobus casibus, vcz qñ in fundatione dictorum hospitalium secus constitutû fuit seu per electioné de rectore locis huiusmodi prouidendum z disponendum.

22 Sed † ob hoc ergo quero p quos debent regi talia loca. Respondeo, dz cõmitti eorum gubernatio viris prouidis z idoneis, z boni testimonij, q sciant velint z valeant loca ipsa bona eorû ac iura vtiliter regere z redditus in psonarum vsum miserabiliû fideliter dispẽsare, z quos in vsus alios predicta cõuertere presumptio verisimilis non existat, sup quo onerant̃ ɔ̃scie eorû ad quos ipsorûz locorû ɔ̃missio pertinet. predicta patent in. d. cle. qz contingit. §. vt aût.

23 ¶ † Rursus cum litera in. d. cle. dicat, non conferatur ecclesijs sed cõmittatur, vt. s. relatum est, quero que dñia sit inter cõmittere z conferre. Respondeo hoc tangit gl. ordi. super ver. cõmittitur. z in. d. cle. z vr̃ sentire gl. quod conferre sit ppetuum, qz beneficia de sui nã sunt ppetua. lx. dist. precepta. z iõ beneficia dicûtur conferri. Cõmittere vero sit tẽporale, z ideo beneficia non dicûtur cõmitti, sed conferri, tutoribus vero qui sunt tẽporales dicûtur cõmitti gestus z administratio. z ẽm hunc intellectum dicit gl. quod rectores hospitalium essent tẽporales. Sed vt dicit gl. Joan. consuetudo non recipit hanc lecturã, immo instituunt̃ per petui rectores in talibus locis. z facit litera que ibi sequit̃ regere. Cõcludit gl. quod in hoc esset declaranda mens illius cle. domini. Recuperus de. s. Miniate in quodam suo consilio dicit esse de mente illius clemen. quod non sint perpetui. vnde dicit quod licet dicta gl. dicat quod consuetudo patiatur, tñ vbi nulla est cõsuetudo optime posset ad tẽpus cõmitti talis administratio. Guil. de monte lau. in cle. super verbo, cõmittatur. dicit ad annum vel aliud tps modicû, ne si fiat in perpetuû aspere ducunt̃. Juxta ea que notã. p Hosti. in lectura, de iudi. significauit. vbi de hoc plenius per eû. Pau. in. d. cle. arguit quod nulla sit differentia inter cõmittere z conferre. alleg. de supplen. negli. prelato. qz regularẽ. z in cle. ne in agro. de statu. cle. vbi collatio z cõmissio equiparantur, z concludit quod ista duo qñqz sumuntur, vt diuersa, qñqz vt idem. vnde ẽm eum illa cle. non vult facere differentiam inter cõmittere z conferre, sed vtraqz prohibere si fiat in beneficium.

Item quero quare hospitalia

24 prohibent̃ † conferri in beneficium. Respondeo ẽm Paul. qz opz recipientem esse clericum. de transact. cû esset simplex beneficium z teneret̃ ad horas canonicas, z alia ad que tenetur clerici beneficiati. Sed si gubernatio simplex cõmitti hoc cessat. Item beneficiû dz conferri intra tps certû. de concessio. preben. c. ij. z in eis habendis esset institutio necessaria, nec ét cõpellretur pretextu bigamie vel simili defectu a tali gubernatiõe sed a bñficio. ¶ Itẽ beneficium qñqz datur in sustentationẽ ẽm. xviij. distinct. presbyterorû. lj. distinc. ludeat. de cle. pugnã. in duel. c. ij. z qñqz pp alterius seruitium. de preben. cum ẽm. sed neuter istorû casuû hospitale põt in beneficium concedi, vt hic pz, qz in eo principaliter respicitur subuentio pauperum, non gubernatoris prouisio, vel celebratio diuinorum.

25 ¶ † Occasionibus predictis q̃ro, pone, qdã laicus d licẽtia z auctoritate epi edificauit hospitale cû oratorio vel sine, quo casu vr̃ locus religiosus, z quo casu acquirat iuspatronatus, vt de iure patr. nobis. queritur ad quẽ spectabit cõmissio religionis, alias regiminis ipsius hospitalis z qs ponet ibi rectorẽ. Vr̃ quod ad epz ptineat cõfirmatio vel institutio rectoris z ad patronû presentatio. nã ex tali edificatione solû ius acquirit̃, z ex iurepatronatus acquirit̃ presentatio solû, ergo ad epm de iure cõi spectabunt, vt in ista decre. z. xvj. q. ij. omnes. cum simi.

¶ Sed ɔ̃ vr̃ quod ipse solus patronus ponet ibi rectorem, qz vt supra proxima questione dictû est, in talibus locis non est necessaria institutio canonica nec hz tẽpus limitatum ad istam curam committendam, de mente iuris sunt tẽporales rectores, vt dixi. vj. q. ij. non est ergo quare ad epm curratur. nec ob. quod dr̃ solû acquiritur iuspatronatus, z ex hoc iurepatronatus sola presentatio, qz illud est verû in ecclesijs vel alijs locis vbi requiritur institutio canonica vel confirmatio, vbi vero hoc non requirit̃ vt hic ipsa presentatio ipsa cõmissio, z hoc vr̃ sentire Zen. in. d. cle. qz contingit. §. nos in curia. super verbo, de iure. vbi dicit de iure spectare ad patronos reformatio dictorum locorû z alia de quibus in. d. §. vnde patrono acquirit̃ ius ẽm naturam rei cuius patronus efficitur. nam in collegiata ecclesia non acquirit̃ ius presentandi sed consentiendi facte electionis. de iurepatron. nobis. in capella acquirit̃ ius presentandi vt ibi, sic z in hospitali acquiritur ius cõmittendi ipsi patrono gubernationem hospitalis ex quo in eo non acquiritur institutio canonica, vel alia episcopalia ẽm quod indigebit talis error positus confirmatione epi, hoc tamen vr̃ dubium per ea que nota. in glo. z extra glo. in decre. fi. de elec. libro. vj. Erit enim talis rector quasi legitimus tutor, fateor tamen quod si in hoc emanauit in loco aliqua consuetudo generalis vel specialis, illa est seruanda.

Adhuc quero pone quod ad

26 patronû † hospitalis spectet presentatio z ad epm confirmatio de consuetudine vel alio iure spãli, nunquid ante confirmationẽ de necessitate ponet eps edictum generale vel speciale ẽm formã decre. vlti. de elec. lib. vj. Respondeo primo z hoc vr̃ hr̃e dubitationem de qua notaui gl. ij. decre. vlti. lib. vj. z super ea. glo. fi. dicte decre. z super eadem in fi. tractatur an illa decre. seruari debeat in presentatione patronorû, vel in postulationibus, vel collationibus presentare illã decret. in istis hospitalibus que in bñficiû non conferuntur non seruanda eadez esse, tum qz in istis fit cõmissio non electio vel collatio, tum qz non cõmittitur cura anime, quo casu illa decre. non loquitur, lz consuetudo traxerit eam z nisi cura non cõmittatur, vñ iam consului quod ad capellaz seu ad altare erectum in ecclesia de licentia epi quod poterat deputari presbyter ad missas celebrandas sine confirmatione vel edicto, nisi alias consuetudo obstaret, mouit me tunc inter alia, immo videtur sentire Zen. in. d. cle. qz contingit. quod in hmõi locis nullã hz iurisdictionem si in illis non est ecclesia ét si esset ibi oratorium nisi hi ad quos spectat negligerent, vt in princi. cle. z hoc videtur sic deducere si episcopus hz ibi iurisdictionem non posset ad alicuius statum vel consuetudinez spectare. nam lz alijs posset episcopus concedere certa iura z illi prescribere, non tamen episcopalis iurisdictio põt in totum abdicari z sic posset illa loca se visitare, corrigere z reformare, qz ɔ̃ hoc non currit prescriptio. de prescrip. ex offi hoc idem videtur sentire Guil. ibidem qui dicit quod dum tamen hospitale non sit principaliter edificatû ad missaz celebrandam seu ad aliud sacramentû ecclesiasticum ministrandû ibi, nec ibi constitutus sit vicarius perpetuus seu dos assignata pro quolibet sit altare z de licentia episcopi celebret ibidez, non tñ in magnis festiuitatibus z dûtaxat edificatû pro oratorio vel pro pauperibus leprosis seu alijs supportandis nihil põt eps sibi vendicare quãdiu viuit fundator, nec ét post mortem, nisi z in quãtû possit de alijs pijs legatis pro anima fundatoris relictis, hec probantur ẽm eum de consec. disti j. vnicuiqz. z. c. si quis contra parrochias. de testa. si heredes. cû ibi no. nisi intelligas in hospitalibus que conferunt̃ in beneficium siue que regûtur per religiosos seu qui ecclesiaz habent sed de illis solum que laicis z nõ clericis gubernanda committuntur.

27 ¶ † Hic ét quero nunquid predicta hospitalia que laicis gubernanda cõmittant̃ in. d. cle. qz contingit, possint committi clericis modo simili non in beneficium. Respondeo sic, qz illa cle. non dicit laicis, immo dicit, viris prouidis. que verba includunt ét clericos. cû ergo ipsa cle. non distinguat, nec nos distinguere debemus. xxj. q. j. quid si dormientẽ, immo vidi dubitari an laicis posit cõmitti, z dic p ea quedã. xviij. q. ij. vbi dr̃ quod monasterio martyris hospitalibus prefici possunt monasterio laici z clerici, sed illud de laicis dicit referri ad monasteria, nec monasteria z ecclesias seculares in honorẽ martyrû constructas, quare necessario sequitur quod referatur ad hospitalia, cum in pluribus in tẽporalitate consistant. ita no. Zen. in. d. cle. qz contingit. z hoc etiã not. Pau. in preallég. cle. qz contingit.

28 Ultimum quero † quoddaz hospitale erat exemptum immediate subiectum summo pontifici nullum habens alium superiorem seu alium ad quem correctio vel reformatio pertinet ipsius, Seius rector negligit ea facere ad que tenetur, nunquid ordinarius poterit corrigere z supplere, respondeo quod sic auctoritate apostolica per. d. cle. qz contingit. Sed contra videtur, qz illa cle. concedit ordinarijs auctoritatem apostolicam in exemptis in defectum eorû ad quos spectat, ergo nullius defectus vel talis correctio ac in casu nostro proponitur nullum esse ad quos spectat, ergo nullius negligentia vel

tia vel defectus suppleri potest, nec obstat qd habeat superiorē
papā, imo facit, qz papa nunq̄ presumit defectū vel negligētiā
cōmittere, ⁊ imo si cōmittat nullus supplere debet illā vel potest,
ipse eni supplet negligētiā alioꝝ, nemo suā, de elec. l3, in fi. facit.
iij. q. ix. alioꝝ. Hinc est ꝙ beneficia deuoluta ad eū per negligen
tiā inferiorū nunq̄ ad aliū deuoluūtur, etiā si mille annis debe-
ret ꝯferre, qd etiā do. meus. d. Cal. in. v. decre. cū nostris, de ꝯces.
prebē. tenet. Itē qñ papa concessit ordinarijs ꝙ supplerent defe
ctū illoꝝ ad quos spectabat de se nō intellexit, nā psona loquen
tis intelligit̃ exēpta, ⁊ esset derisorium dicere ꝙ papa cōmitteret
inferioribus correctionē suoꝝ cōtra decre. cū inferior, de ma. ⁊
obe. in omni exceptiōe, quātuncūq̄ nō habeāt aliquos ad quos
spectat correctio vel reformatio, puta qd ad epm hoc spectet p
hanc decre. dictam. Ex his igitur sic iam dictis patet.

¶ Post hoc quero, erat hospitale aliquoꝝ religiosorum imme
diate subiectū sedi apostolice nō habens aliquē superiorē alium
seu alias ad quē de iure spectaret correctio, vt. s. cuius rector de
ficit in his exercēdis ad que tenet̃ fm hanc cle. qz ꝯtingit. §. pre-
missa, nūquid poterit corrigi p ordinarium loci. ¶ Respondeo
videt̃ ꝙ sic per. d. cle. qz cōtingit, nā licet ibi dicatur in. d. §. pre-
missa, ꝙ illa prouisio nō extēdatur ad hospitalia religiosoꝝ, ibi
tamen mādatur illoꝝ rectoribus vt in illis fm suorum ordinum
instituta in antiquas obseruātias ꝓuidere pauperibus, ⁊ hospi-
talitatē in illis tamen debitam procuret. ¶ Et ad hoc per supe-
riores suos arcta districtiōe cogi. nō obstātibus quibuscūq̄ sta
tutis vel cōsuetudinibus ad quos proponatur predictos religio
sos nō habere superiorē. Ergo videtur ꝙ quātū ad hoc predicti
tales remaneāt subiecti epis auctoritate apostolica eos ad quos
cōpellere possit quasi causa exēptionis dictorū hospitalium re-
ligiosorū facit confidētia suorū superiorum, qz cū in casu nostro
deficiant videt̃ cassari exemptio. ¶ Cōtrarium credo ꝙ eps in
hospitalibus huiusmodi nullā suā vel apostolicā habeat auctori
tatē. ⁊ ad hoc mouetur, qz dicta exēptio fuit libera, vnde ⁊ si pro
uisio postea facta de illis corrigēdis p superiores suos non ven-
dicet sibi locum in illis, nō tamē cessat dispositio dicte exemptio
nis, qz potuit alia esse ratio, ⁊ l3 superiores hoc possent causa im
pulsiua, tamen illa cessante non cessat dispositio. arg. eorum que
not. de transla. epi. vnde Pau. bono. ibi sequit̃ vero superiores
dicit, non ergo per ordinarios. Item mouet me, qz tales dicūtur
nō habere superiorem ex quo subsunt pape, ad ipsum ergo papā
hoc spectat, immo vt. s. dicebant in proxi. q. nō intelligit papa in
dicta prouisiōe de illis locis quorū correctio spectat ad eū, nec
sequitur ex hoc aliqua absurditas. nam in omnibus habent isti
tales ad papā reccurrere, ⁊ ipse etia3 circa illos est sollicitus, ⁊
de tempus in tempus illis dat visitatores qui visitāt in capite ⁊
in membris, ⁊ corrigāt corrigenda. ¶ Item nisi esset legatus de
latere in prouincia nō essent predicti sine superiore. de elec. abba.
lib. vj. Ex pluribus ergo capitibus nō poterunt tales religiosi p
episcopum reformari, vna quia ex quo sunt exempti ⁊ eorū supe
rior nō est in culpa vel defectu, qz non est locus concessioni facte
ordinario que fit sub modo predictor, illo ergo deficiēte, deficit
commissio. Item qz papa est superior qui de se nō intellexit. Itē
qz cuius negligentiam nemo supplet. Item qz sunt religiosi exem-
pti ab omni commissione ipsius epi libere qui nō cessat l3 per su
periores per quos Papa mādat illos corrigi deficiant. puto
hoc verum, ⁊ sic seruari feci in curia epali Florentie qui per. d. cle.
procedebat cōtra hospitalarium sancti Galli de prope Florētiā
qd est exemptum ⁊ sedi apostolice subiectum ⁊ est religiosoꝝ, qui
profitentur regulam sancti Augustini.

29 Item quero †cuius rectores talium hospitalium de-
beāt ad instar tutoꝝ, ⁊ curatorum iu-
ramentū prestare ac de locorum ipsoꝝ bonis inuētarium ꝯficere
et ordiarijs ⁊ alijs quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputan-
dis ab eis annis singulis de administratiōe sua reddere rōnē, vt
in. d. cle. qz ꝯtingit. §. in qbus. Nūqd satisdabit ad ꝙ tenētur tu
tores ⁊ curatores. Rñ. hoc tāgit gl. in. d. cle. ⁊ t3 ꝙ nō nisi essent
suspecti pp vxorem ⁊ filios. Sed vt dicit ibi glo. talibus suspectis
nō d3 committi gubernatio dictorum hospitalium vt. in. d. cle. er
go a talibus satisfactio non exigetur.

30 ¶ †Sed quid iurabūt isti rectores, puto ꝙ iurabūt ad istar isto
rum curatorum, ⁊ tutorum, sc3 vtilia facere ipsis hospitalibus qui
bus deputant̃, ⁊ inutilia pretermittere, ipsoꝝ ēt res, ⁊ personas ad
cōmodum, ⁊ vtilitatem ipsorum bona fide custodire ⁊ saluare, ⁊
in vsum miserabilium personaꝝ conuertere ⁊ inuētarium de bonis
ipsius hospitalis ⁊ administratiōis facere, sicut tempore debito
rationem reddat cum residuorū ratiōe, ⁊ omnia facere ad que te
nētur. ⁊ maxime fm formam. d. cle. qz contingit.

31 ¶ †Quid si premissa non seruētur. Respondeo si committantur
ipsa hospitalia. ⁊ alias factum q̄z in ipsa cle. dicatur seu conferā
tur in beneficium ipsis clericis secularibus. esse videtur irritū ipso
iure quod fit per. d. cle. x. ꝙ si fi. ⁊ ita videtur sentire gl. ordiaria ibi
super verbo, acceptatum.

32 ¶ †Sed quid si nō iurant nec etiam inuentarium faciunt. Rñd.
ex hoc nō videtur irritas esse commissiones predictas, ⁊ videtur
glo. sentire predicta. facit pro hoc qz iurare ⁊ inuētarium confi-
cere sequi debēt commissionem, vnde videtur quod commissio a
principio valida ex superueniēti irritetur. Sed verba text. dicūt
dominium robore firmitatis, quasi velit illa litera quod etiam quā
tuncunq̄ valida fuerit commissio a prin. tamē ex quo non fit per
eos quod mandatur ex tūc incipiat carere robore firmitatis. Et
idem si rationē reddere noluerint tempore debito, ⁊ tunc licet iste
sit probabilis intellectus, tamē communiter sic non intelligitur.
Sed illis cessantibus predicta facere, poterūt cogi ⁊ compelli re
medijs oportunis etiam per renouationem personarum suarum
a dictis locis tanq̄ suspectis vt sicut tanq̄ ad instar tutorum pre
ficiuntur ita ad instar etiam tutorum destituantur.

33 ¶ †Hinc etiā quero nūquid tales rectores tenentur singulis an
nis per se ⁊ non requisiti reddere rationem, vel sufficit ꝙ requisiti
hoc faciant. Rñ. hoc tangit gl. in. d. cle. ⁊ tenet ꝙ sufficit ꝙ requi
siti hoc faciant. alleg. decre. boni. de iureiur. ⁊ qd no. de ele. cupiē
tes. §. si vero. in. v. gl. ⁊ ita seruatur.

34 Istud etiam quero †quis celebrauit diuina officia, ⁊ quis mini
strabit ecclesiastica sacramēta rectori familie ⁊ pauperibus, ⁊ in-
firmis talium hospitalium. Respond. si talia hospitalia habeant
altaria seu cimiteria ab antiquo ⁊ presbyteros celebrantes ⁊ ec-
clesiastica sacramenta pauperibus ministrantes, seu si parochia-
les rectores consueuerunt in illis premissa facere, ⁊ est antiqua
consuetudo quo ad exercenda ⁊ administranda spiritualia supra
dicta, vt in. d. cle. quia contingit. in fi. de iureiur. ergo fundat ma
trix ecclesia intentionem suam in hospitalibus suis in sua paro-
chia quo ad predicta spiritualia hospitalia, tamen possunt pre-
scribere, vt hic per suum proprium sacerdotem, faciunt vt ibi, in
glo. ordina.

35 ¶ †Ad huiusmodi occasionē quero nūquid potest aliquis erige
re hospitale in parochia matricis ecclesie illa inuita vel irreqsita.
Rñ. de hospitalibus nō religiosis seu nō factis autoritate epi nō
est dubiū, qz vt. s. dictū est in. q. quilibet potest domū suā deputa-
re ad hospitalitatē etiā inuito epo, fortius inuito rector ecclesie
matricis, qd intellige qd vt priuata domus sit deputata. ¶ Sed
si sub effigie vel signo vel denominatiōe loci eccl'iastici nō ē licitū
imo posset eps illa destruere, qz ꝯtra iuris prohibitionē factum
eēt. facit qd no. Host. de reli. do. c. ad hec, ⁊ hoc t3. d. Car. flo. in
suo opusculo. S3 loquēdo de hospitali cū capella vel de hospita
li ppetuo cū auctoritate epi, ita ꝙ sit locus eccl'iasticus, de h po-
test dubitari, nā l3 irregulariter fit ꝙ vna eccl'ia in ꝑiudiciū alte-
rius ꝯstruēda nō est. xvj. q. j. ecclesie, ⁊. c. qcūq̄, ꝙ si fiat, destruē-
da est, ⁊ maxie si oper. no. nū. rite facta ꝓcesserit, de no. ope. nū.
c. j. ⁊. ij. ⁊ de eccle. edi. p totū, tñ illa illa iura loquūtur d eccl'ia nō
de hospitali siue eccl'ia vel capella. Et i illo est rō ne aliqd iur. an
tiquoꝝ noue eccl'ie tribuat̃, vt in ꝑdictis. c. ecclie, ⁊. c. qcūq̄, que
ratio cessat in hospitalibus. ꝑterea in leprosarijs nō videtur hoc
dubiū, nā ex priuilegio corpore iuris clauso non videt̃ hoc con-
cessum vt possit habeṙ eccl'iam cū cimiterio, ⁊ de hortis nutrimē
tis aialiū suoꝝ nō debent soluere decimā, de eccle. edi. cū dicat̃,
⁊ idem vr̄ in alijs hospitalibus, ⁊ ista loca vidērur equiparari, vt
in. d. cle. qz ꝯtingit. ¶ Cōtrariū puto, vc3 ꝙ nullus locus eccl'ia
sticus posset erigi in parochia alterius inuita ecclesia antiqua, ⁊
isto casu ecclesiaꝝ nomine veniūt hospitalia. Ex quo fauor eccle
siarū respicit̃ fm no. per do. meū. d. Lapū. abb. in questis suis, ⁊
J. dicā. nec cessat ratio ꝑiudicij, qz vt ibi dicit̃, hospitale dbet ha
bere dotē de qua decima nō soluetur. Itē si habet capellam vel
oratoriū, accedūt oblationes distincte ad parochiā, qz trahūtur
in parochiali emolumēto, ⁊ hoc eoipso ꝙ ecclesiastic[us] ille locus
in parochiā erigit̃, videtur requiri dignitas rectoris sicut videt̃
reqri dignitas archiepalis si aliquis alius in ꝓuincia faciat ante
se crucē deferri, vt lite pen. c. j. ⁊ decre. cū dicat̃, non facit contra,
imo facit pro, ex quo leprosarijs cōcedit̃ per priuilegium, ergo
eius cōtrarium erat ius cōmune, sc3 ꝙ nō poterat facere, qn ve-
ro antiquo stabimus nisi inquātū subtractū esse reperiamus, ⁊ pre
cipue in materia ꝑiudiciali vbi stricta est interpretatio facienda,
⁊ nō est titulus profanicus nec ecclesiasticus, nec possit vēdi sine

simonie vitio, vt.j.dicã, ⁊ accedant sibi spiritualia in cle.per lite-
ras, de p̃bẽ. ⁊ ecclesia parochialis hꝫ de iure ꝙ omnes prouen-
tus ratione spiritualitatis a ꝑsonis vel rebus intra suos limites
cõstitutis ꝓueniẽtes cedant in vsus rectoris ⁊ stipẽdia ministro
rũ, scd̃m hoc alleg.de his que fi.a prela.pastoralis, vnde de fa-
cto vidi istam.q. ꝙ quedã imago virginis Marie in pariete cu-
iusdã loci fecit miracula propter que maximus cõcursus obla-
tionũ fiebat super quibus fuit questio, ⁊ fuit sentẽtiatum pro pa
rochia. ⁊ est similis questio que no.de cle.mi.super rub.

36 **Sed quid si** † erigatꝰ hospitale in limite veteris ec clesie. Rñdeo acqratꝰ iuspatronatus
ex hoc ipsi parochiali ecclesie.xij.q.ij.apostolicus. xvij.q.iiij.q.
xvj.q.vij.quicunq3, ⁊.c.filijs, ⁊.c.monasterijs, de eccle.edi.ad au
dientiam, ⁊ not. Hostien.in sum.eo.titu.§.pe.in fi.

37 ¶ † Preterea quero nũquid ꝓ hospitali debeat certa dos assi
gnari. Rñ.no.Jo.and.post Host.de rest.spo.cũ ad sedẽ, ꝙ ho-
spitali sicut ecclesie dꝫ certa dos assignari dũ ſm eos ꝓcedet li-
bellus talis, peto hospitale cũ ꝯtinẽtijs suis, ⁊ itelligitꝰ tũc de do
te tm̃ q̃ de iure ad hospitale ꝑtinet. Jo.bo.in cle.qꝛ ꝯtingit, dicit
ꝙ ista dos nõ vꝛ̃ assignari ecclesijs, puta ꝓ iuribus ep̃alibus per
38 soluẽdis, sed ꝓ pauperũ sustẽtatione. ¶ † Sed quãta debeat eẽ
ista dos. Rñdeo recurreretꝰ ad ar.simile de ꝯstitu.cũ sicut, ⁊ qd̃
ibi not.glo.ordinaria, qꝛ alia dos reqritꝰ in ecclesia, alia in mona
sterio, vt ibi, sicut ⁊ alia in hospitali, tãta.n.debet eẽ dos qd̃ suffi
ciat ꝓ luminaribꝰ ⁊ ad vitã ministroꝝ.xvij.q.vij.pie mẽtis. Ho
rũ aũt estimatio est ep̃i, in auc.vt nullus fabricet oratorij domũ.
§.j.colla.v. ⁊ in hoc habebitur respectus aliorum hospitalium,
vt in auctenti.de eccle.titulis.§.si quis autem voluerit fabrica-
re, dꝫ ẽt ꝓuidere vt habeat sua debita officia, ⁊ in hoc cõsidera
alias species hospitalis, qꝛ diuersaꝝ specieꝝ sunt, nã alia ad ho
pitãdũ, ⁊ tũc p̃ncipalis cura i lectis erit, alia ad curãdũ ifirmos,
⁊ tũc p̃ncipa. cura erit i bonis ac ďuotis mĩstris ⁊ exptis in ope
medicine ⁊ sic de singulis, ⁊ sic h̃ maior ⁊ mior dos admitteretꝰ.

39 **Nunquid per literas** † apostolicas sup ꝓuisiõe quorũcũq3
clericoꝝ directas poterit ꝓuideri de hospitalibus vel alijs locis
predictis. Rñdeo nõ, per cle.ꝑ literas, de prebẽ.etiã si talia ha-
beãt ecclesias vel capellas, ⁊ decimas vel alia sp̃ualia iuri anne-
xa, vt ibidẽ, nisi hoc expresse caueret, ⁊ est veꝝ siue sint litere gra
tiose siue i cõmuni forma paupeꝝ, vt not. Pau.in.d.cle.ꝑ lr̃as.
40 ¶ † Quid ergo ő lr̃as apostolicas sup reseruatiõe fructuũ. Rñ
deo hãc questionẽ tãgit glo.in dicta cle.per literas, vt ⁊ alia in il
lis nõ includãtur, nec exprimãtur, ⁊ est ratio scd̃m glo.qꝛ ex quo
sunt deputati ad certũ vsum sine expressa pape licẽtia cõuerti nõ
debẽt, vt in clemen.qꝛ contingit, circa princip.de relig.domi.
41 ¶ † Ea pp quero nũquid talia hospitalia vacãtia ꝑ mortẽ offi-
cialiũ pape, seu ꝑ obitũ decedẽtiũ in curia ita ꝙ habeat in eis lo
cũ decre.j. ⁊.ij.de prebẽ.lib.vj. Rñdeo de iure cõmu.vꝛ̃ ꝙ nõ, qꝛ
decre.j. ⁊.ij.de preb.lib.vj.loqunꝰ solũ de bñficijs ⁊ dignitati-
bus, ⁊ hac rõne iã dicta nõ includunꝰ hospitalia, si aũt sup tali-
bus bñficijs emanassẽt extrauagãtes, ꝓut emanauerũt reserua-
tiones, dicta bñficia eoꝝ quo ad tenorẽ eẽnt inspiciẽda, de p̃ui.
porro, ⁊ nisi ibi fieret exp̃ssa mẽtio de hospitalibus nõ includere
tur rõne p̃dicta nec miꝝ, qꝛ nec p̃dicta iura loquẽtia de bñficijs
vacãtibus in curia includũt bñficia spectãtia ad patronos lai-
cos vt videtꝰ innuere.d.glo.in antedicta decre.de prebẽ. lib.vj.
⁊ super easdem post alie.in nouel. ⁊ ſm hoc de hospitalibus ha-
bentibus patronos laicos non esset dubium.

Quero etiam nũquid hospitalia in illis duo bus casibus p̃nt ꝯferri clericis i
bñficiũ de qbus in.d.cle.qꝛ ꝯtingit, includunꝰ in lr̃is sup ꝓuisio
ne faciẽda clericis ipetrãtibus. Rñdeo, glo.in.d.cle.ꝑ lr̃as, tan
git istã qõeꝫ, ⁊ tꝫ ꝙ nõ, ⁊ ꝙ in illis ẽt hꝫ locũ.d.cle.ꝑ lr̃as, cũ ip-
sa cle.gñalius loquatꝰ, nec si ꝯcedi possit illis casibus in bñficiũ,
ergo includunꝰ in lr̃is, tolle exẽplũ ⁊ instãtiã. ⁊ eo.ti.c.j.de p̃bẽ.
ꝗuis.li.vj. Sicut ergo certe q̃litates sunt in lr̃is bñficialibus ex
primẽde, sic ⁊ ista ad hoc vt talia in lr̃is includanꝰ, ⁊ tũc facta ex
pressiõe taliũ debenꝰ solũ in illis casibꝰ nisi in exp̃ssiõe appareat
papã voluisse amplius. ¶ Ex hoc infertꝰ alia qõ, nũquid hospi
talia in dictis duobus casibꝰ qñ ꝯferunꝰ in bñficiũ dicãtur in ca
sibus p̃dictis vacare in curia in illis casibꝰ i qbus bñficia vaca-
re dicunꝰ in curia. Rñdeo si p̃ficianꝰ clerici ad p̃sentationẽ laico
rũ vꝛ̃ expeditũ ius.s̃.xxj.q. Sed si ad p̃sentationẽ vel electioneꝫ
clericoꝝ, vꝛ̃ ꝙ sic, qꝛ beneficia sunt ex quo in beneficij titulũ con
feruntur. In cõtrariũ facit predicta glo.dicte cle.ꝑ literas, quia
vult talia nõ includi in literis super prouisione imperratis, ergo
pari ratione nec in vacatione vel reseruatione curiali.

42 **Sed nunquid** † est gñaliter veꝝ ꝙ in literis ad bñficia ipetratis nõ includantur
hospitalia. Rñdeo distinguẽdũ est vt distinguit glo.in.d.cle.ꝑ li
teras, aut hospitale est principale, aut accedit eccl̃ie. Itẽ ꝑ lite-
ras nõ debetꝰ. Si vero ecclesia sit principalis habens annexum
hospitale, tũc ďbetꝰ ꝑ tales literas ⁊ veniat rõne accessorij quod
principale nõ veniret, facit eo.ti.sup eo.lib.vj.de regu.iu.acces-
soriũ, ⁊ ibi no.in dubio vero qa extat hospitale ⁊ ecclesia nec cõ
stat qd̃ sit principalis, ⁊ qd̃ sit accessorius, dicit predicta gl. ꝙ si
apparet pia dominatio põt alteꝝ de cõces.prebẽ.cum de benefi
cio.lib.vj. Si ṽo apparet repelletꝰ ipetrans, cõstat eẽ hospitale
principale, nec cõstat illud accessoriũ ecclesie, ⁊ certum est ꝙ si ec
clesia ⁊ hospitale essent annexa, ita ꝙ neutrũ pricipale habet lo
cũ.d.cle.per literas, ſm glo.predictaꝫ, per not.ne sede vacan. ⁊
quod not.de conces.preben.si capitulo.lib.vj.in glo. quero.
43 ¶ † Illud etiã solet queri, nũquid legati de latere possunt confir
mare huiusmodi hospitalia. Respõdeo si sunt hospitalia in qui
bus laici obtineant iuspatronatus nõ est dubiũ, qꝛ sicut nõ cõfe-
runt ecclesiã spectãtẽ ad p̃sentationẽ patroni laici, de iurepa. cũ
dilectus. Itẽ nec hospitale eadẽ rõne. Itẽ si spectet ad electionẽ
clericoꝝ per modũ collegij, qꝛ legati nõ ꝯferunt ecclesias colle-
giatas, de offi.lega.deliberatione, eadẽ rõne nec hospitalia col-
legiata. Sed in hospitalibus spectãtibus ad p̃sentationẽ, colla-
tionem vel aliã dispositionẽ clericorũ videtur dubium, qꝛ si ꝯfer
re p̃nt talia beneficia eodẽ modo ⁊ hospitalia, glo.tamẽ ordina
ria in.d.cle ꝑ literas, videtꝰ sentire ꝯtrariũ ꝑ literã illius cle. Nã
cũ ibi ⁊ in prin.diceretꝰ ꝙ ꝑ literas apostolicas vel legatoꝝ sup
prouisione bñficiorũ obtẽtis nõ possit ꝓuideri de hospitalibus,
in fine dicatꝰ nisi in apostolicis literis hoc caueatꝰ expresse ⁊ non
repetit delegatis videtur prohibitum esse perpetuuꝫ in legatis,
qꝛ exceptio cõfirmat regulam in reliquis ⁊ dicatur scripta pote
stas legati in hoc sicut in alijs pluribus, de offi.leg.c.pe. ⁊ ante-
pe. ⁊ hoc idẽ no. Pau.in.d.cle.per literas. Cõtrarium tamẽ se
pe vidi de facto, ⁊ legati de latere talia hospitalia conferunt.

Sed tunc quero vnum quod
44 circa † hoc occurrit. Pone ꝙ veꝝ sit quod dicit glo.in.d.cle.ꝑ
literas, ꝙ legati talia nõ ꝯferunt, nũquid saltẽ poterunt cõferre
iure deuoluto ꝑ cõciliũ Lateranen. Rñdeo si verũ sit quod teti-
gi.s̃.in qõ. ꝙ cõciliũ Lateranen.non currat in his hospitalibus
cessat questio ista, si autem nõ cessaret cõcilium, videtꝰ ꝙ sic, qꝛ in
beneficijs spectãtibus ad presentationem laicorũ bene habet lo
cũ conciliũ Lateranen. ⁊ supplet episcopus ⁊ alij prelati negligẽ
tiã eoꝝ, de iurepa.c.vno.lib.vj. ⁊ de cõcessio.preben.c.ij.cũ prin
cipaliter tamẽ supplendo bene possit.in contrariũ tamẽ facit qd̃
not.do.meus.d.Lapus abbas scti Miniati in ipsa p̃dicta cle.
45 ¶ † In hoc ergo quero posito ꝙ nõ currat conciliũ Lateranẽ.
in hospitalibus que in beneficiũ cõferri nõ possunt, nũquid cur
rit in hospitalibus que p̃nt in bñficiũ ꝯferri. Respõdeo videtur
ꝙ nõ, arg.eius quod.s̃.positis questionibus dictũ est, ꝙ si talia
hospitalia quãtuncũq3 cõferuntur in beneficiuꝫ nõ includunꝰ in
literis ad bñficia impetrãtis, quasi nõ ꝓprie sint beneficia, ergo
eodẽ modo cõciliũ Lateran.qd̃ currit in beneficijs, ⁊ de benefi-
cijs loquitꝰ nõ currit i talibus hospitalibus. Cõtrariũ credo, nã
ex quo vt beneficiũ tenentur locũ habent regule beneficiorum,
maxime in materia fauorabili sicut est vt nõ vacent, vt suppleãt
negligentiam damnosam beneficijs, litere vero que ad benefi-
cia sunt odiose, sunt etiam restringẽde, de prebẽ. quãuis. lib.vj.

Item quero nunquid hospita
46 larij † teneantur ad officium diuinum. Respondeo de hospita-
larijs quibus committuntur hospitalia gubernanda non in be-
neficium, non videtur dubium ꝙ non, quia ibi laici ⁊ vxorati ⁊
illiterati possunt esse, vt.s̃.in alijs questionibus, non est dubium
ꝙ tales non tenentur ad officium, nec est iure cautum ꝙ ex tali
officio quis ad officium diuinum teneatur, officium enim est insi
tum habentibus beneficium quod datur ad hoc, de rescrip.ca.
si.libro.vj. Sed clericis quibus hospitalia sunt collata eo casu
quo potest videtur dubium per ea que dicta sunt supra questio-
nibus proximis, nam ex quo includuntur in literis ad beneficia
impetrantis, ⁊ sic non videntur proprie beneficia ⁊ consequen-
ter videtur ꝙ ad officia diuina non teneantur, ⁊ maxime cum
licet conferantur in beneficium, tamen idem officium est ⁊ cura
⁊ circa idem versatur, qꝛ clericus isto casu magis puniretꝰ q̃ꝫ lai-
cus, nõ apparet, maxĩe cũ clerici alias beneficiati faciãt fructus
suos

suos ẜm ea que not.in decre.presenti.de offi.ordina.qđ nõ est in hospitalibus vt ibi tãgã.Cõtrarium credo, nã ex quo clericus habet beneficiũ ad hospitium tenetur,⁊ maxime,qꝛ ꝯstitutus in sacris etiã sine beneficio ad id tenetur,nec esset absurdum dicere ꝙ si hospitale abũdat facultatibus ita quod sufficit ad hospitalitatẽ ibi ordinatam consuetam seruãdã ⁊ superfluunt quod illos faciant rectores suos eodẽ mõ quo clerici faciunt,vt in predicta decre.presenti,⁊ ĩ.dicam latius de vltima ista questione.

47 ¶†Sed lꝫ talia hospitalia non includanť in literis apostolicis vel legatoꝝ eius ad beneficia impetratis,nunquid in literis episcopoꝝ.Respondeo nõ,ẜm zen.in.d.clem.per literas,nisi prout hodie caueť in.d.cle.ij.de reli.do.Guil.de mõte lau.in.d.cle.dicit ꝙ ordinarij ea cõferre poterũt clericis ⁊ eis assignare pro titulis perpetuis,dũtamẽ consueta sint per plures ab antiquo regi tanꝗ̃ habẽtia curam animarum vel altaria,vel hoc constitutum fuit in fundatione,vel quia per electionem creetur in ipsis.

Rursus queritur nunquid ta

48 lia hospitalia† teneanť ad cathedraticũ.Respõdit Jo.an.i cle. qꝛ ꝯtingit,⁊ dicit ꝙ nõ,qꝛ bona taliũ locoꝝ tenẽtur ad sustentationẽ pauperũ tantum,ergo non ad aliud.s.cathedraticum vel procurationẽ,⁊ maxime cũ hoc nõ sit iure expressum nec ẜm eũ domus fuit pro talibus instituta siue ordinata.Propterea quero nũquid ordinarij pñt visitare talia hospitalia.Respõdeo nõ ẜm Pau.qꝛ hoc no.d.cle.qꝛ cõtingit,eadem ratione qꝛ visitãti debetur procuratio ad quã ista hospitalia nõ tenentur.Si ergo volunt coniugium emendare aliquid ibidem,ad quod tenentur formam.d.cle.qꝛ contingit,inquirant ⁊ non visitent ẜm euꝫ.Cõtrarium tenet Fede.de senis in opere suo,in.c.cvj.vbi tenet ꝙ eps visitando curam habet siue curare debet ꝙ ad eum vsum teneantur,⁊ finẽ ad quos sunt instituta,⁊ dicit hoc probari de cẽsu.romana.§.j.lib.vj.super verbo,pia,⁊ hoc not.Jo.an.similiter ⁊ Archi.Et vr̃ istud verius,nec obst.ratio prima, qꝛ si eps debet visitare ecclesiã nõ obstante paupertate ⁊ nihil exigeť isto casu,vt no.in.d.c.romana.Jtẽ ⁊ hospitale ⁊ nihil exigat cũ pauper intelligatur,sed.curare vt pauperibus erogentur.

49 ¶†Nunqđ ergo ad decimas papales teneň hec hospitalia. Rñdeo hãc questionẽ tãgit glo.in cle,si beneficioꝝ,de decimis, que dicit ꝙ hoc est hodie expeditũ ꝑ declarationes Clementis. iiij.⁊ Honorij,⁊ Bonifacij.viij.vbi dr̃ de redditibus ⁊ prouẽtibus leprosariorum domoꝝ dei ⁊ hospitalium pauperum que in vsus infirmorum ⁊ pauperum conuertunť,decime non soluunť.

50 ¶†An in causis hospitaliũ habeat locũ cle.dispendiosam, de iudi.scilicet vt in illis procedatur breuiter,summarie ⁊ sine strepitu ⁊ figura iudicij.Respondeo,hanc questionem tãgit glo.ordinaria in.d.clemẽ.dispendiosam,arg.qđ not.in cle.per literas, de prebẽ.tenet cõtrarium per verbum,officijs,ꝙ in.d.cle.dispẽdiosam,quia non est dubium ꝙ rectores talium locorum dicuntur habere officium,vt in cle.quia contingit,de relig.domi.

Sed nunquid in istis hospita-

51 libus † fit missio in possessionẽ causa custodie,cũ illa i beneficijs nõ fiat,de eo q mit.in pos.c.j.lib.vj.Rñdeo hãc questionẽ examinauit do.meus.d.Lapus abbas arguẽs plenissime ꝓ ⁊ ꝯ, cõcludit ꝙ nõ fiat missio in possessionẽ,qꝛ ex quo põt procedi in talibus lite cõtest.vt.ſ.dictũ est,cũ sit dare viã ordinariã nõ recurreť ad extraordinariã,vide plenius in q̃stione dñi mei do. Lapi abbatis in q̃stis suis in.d.cle.dispẽdiosam,de iudi.per eum.

52 ¶†Quid ergo de cle.ad cõpescẽdas de sequestris,nunquid habebit locũ in istis hospitalibus.Respõdeo videtur ꝙ non,quia ibi nihil de hospitalibus diciť.Cõtrarium credo per identitatẽ rationis per ea que no.d.meus in.d.q.vbi dicit ꝙ noie beneficij ecclesiastici,⁊ etiam nomine officij venit hospitale cũ sit locus religiosus ⁊ ecclesiasticus,ꝓ iura ecclesiasticorum beneficioꝝ censeri debet.Nec obst.cle.per literas,de prebẽ.cum simi.qꝛ illa loquitur in ambitiosis ⁊ odiosis in qbus fit stricta interpretatio.

53 ¶†Similiter queriť,nũquid decre.cupiẽtes.de elec.lib.vj. locũ habeat in huiusmodi hospitalibus.Respõdeo Joã.an.not. hoc in.d.decre.cupiẽtes super ver.oẽs electi.post Gar.⁊ Guil. dixit ꝙ nõ habet locũ.Jdẽ Jo.mo.⁊ Archi.qꝛ aliud hospitale ⁊ aliud ecclesia,hoc idẽ not.zenꝫ.in extrauag.Jo.xxij.que inci. ad onus super verbo,electi.¶Eodem modo potest q̃ri,nũquid decre.j.de elec.lib.vj.habeat locũ in hospitalibus.Rñdeo,hãc questionẽ tãgit dominus Lapus abbas predictus in.d.c.j.⁊ videtur sentire quod illa decre.locũ habeat ꝙ mihi placet nõ obstãte ꝙ decre.cupiẽtes locũ nõ habat, nã illa loquiť de cathedralibus vel regularibus ecclesijs sub quoꝝ vocabulo illa nõ cõprebẽdũtur,sed decre.sancimus loquiť de electionibus ⁊ ꝓuisionibus,sed nõ põt negari quin hospitali ꝓuideať de rectoribus, ⁊ rectori de hospitali,ergo idẽ vr̃ sentire decre.vt circa,eo.tit.⁊ hoc qꝛ i cle.ꝯstitutionẽ,eo.ti.in ꝑn.no.ꝙ in hospitalibus opponeť in forma eoꝝ que ꝯtinẽtur in cle.qꝛ cõtingit,de relig.domi.

Item quero supra dictum est

54 † ꝙ ad hoc vt hospitale sit locus religiosus ⁊ ecclesiasticus requiritur,qđ sit edificatũ auctoritate epi,vt not.Moder.de relig. domi.ad hec.Sed quid si cõstat ⁊ apparet hospitale edificatũ nec cõstat de licẽtia ⁊ auctoritate epi.Rñdeo hãc questionẽ tangit Fede.de Senis in opere suo.c.cvj.⁊ dicit ꝙ ex quo nõ apparet cõtrariũ in dubio ex quo vocať hospitale hꝫ faciẽ loci ecclesiastici,vt colligiť de priuile.patẽtibus,vbi Archi.de cõse.dist.j. §.nemo.dicit ꝙ si est dubiũ an in cõsecratione ecclesie interuenerit auctoritas necne debemus ꝑsumere qđ interuenerit ex quo habet signa loci ecclesiasti,⁊ maxime si talis locus denomineť a noie alicuius sancti,puta hospitale sancti Salui.imo plus dicit idẽ Fede.ibidẽ ꝙ si hospitale nõ sit ꝯstructũ de auctoritate epi, tñ ad officiũ episcopi spectat curare vt deseruiãtur vel seruẽtur ibidẽ ea ad q̃ deputatũ est,cũ ꝑsone ibidẽ degẽtes sint miserabiles ⁊ sub protectione ecclesie eẽ intelligãtur,de eccle.edifi.c.j.

55 ¶Ex hoc cõsequẽter quero,quid † si testator reliquit quãdam domum suam priuatam vel commẽdauit ibi poni lectos ad hospitalitatem seruãdam,⁊ vnum famulum ad recipiẽdum pauperes ⁊ seruiẽduꝫ,nũquid potest heres cogi per episcopũ predicta facere.Respõdeo nõ est dubiũ secũdum ꝙ in alijs locis pijs legatis,de testa.Joãnes,imo ẜm quosdam omne legatum est piũ, ⁊ de omnibus potest se intromittere episcopus, vt in ꝑalle.c. Joannes,⁊ not.Archi.in canone,siluester.xj.q.j.immo ipse heres vel alius ipsam domum habere vel ad alium vsum deputare nõ potest,nõ ex hoc,quia sit locus religiosus ex quo auctoritate episcopi nõ est factus,sed qꝛ legata ad pias causas nõ possunt ad alium vsum cõuerti quam disponantur a testatore,vt in. d.cle.qꝛ cõtingit,de relig.domi.⁊ infra diceť,⁊ sic episcopus habet distringere heredem ad hoc faciẽdum ⁊ succedant ipsi si nõ faciat,ita cogi debet vt cõseruet ⁊ manuteneat ad euꝫ vsum ad quem deputatus est per testatorem vt pauperes benigne recipiãtur ibidem,nõ solũ quia persone miserabiles sunt sub protectione episcopi,vt supra dictum est,verumetiam quia extentum piorum locorum ad eum pertinet ⁊ ipse est iudex, ⁊ hec coadiuuat opi.domini Fede.de qua.ſ.in proxima questione in fi.

Quid ergo si tali domui sit re

56 lictũ †pro manu tenẽdo ibi dictã hospitalitatẽ,⁊ testa'or reliquerit possessionẽ nũquid tenebũtur ad onera cõmunia.Respõdeo ꝙ sic ex quo nõ est locus religiosus,tamen ille solus heres qui obligatus est ad hanc domum ⁊ possessionem ad hunc vsum seruare,ille enim possessiones sunt pars hereditatis,⁊ ad ipsum heredem spectant,⁊ pro ipsis obligatis.

57 ¶†Quero etiam an rector hospitalarius possit in hospitando
58 vel eleemosinas † largiẽdo ꝑferre cõiunctos sibi extraneis.Respondeo hec questio tangitur in clericis ⁊ prelatis ecclesiarum, de coha.cle.c.j.⁊ ibi dicitur quod sunt preferendi consanguinei, quod est intelligendum si egent non autem si sint diuites vel vt eos diuites faciant,⁊ de hoc etiam in glo.⁊ videtur alle.in glo. in.c.peruenit.x.q.iij quod videtur facere contra,tamen ibi soluitur in vlti.glo.contra tamen facit.xlij.distin.si quis, vbi dicit tex.in hospitalitate non est habendus delectus.

59 ¶†Nuquid hospitalarius possit eligere ad hospitãdum ⁊ reficiẽdum,⁊ ad alios actus ad quos hospitale deputatum est exercẽdũ certos pauperes ꝑpetuos,ita quod illis viuẽtibus alij nõ admittãtur.Respõdeo si hospitale est deputatum specialiter ad hospitãdum ⁊ pauperes reficiẽdos,⁊ ad aliũ actum charitatis exercẽdum,nõ puto licitum predictam electionem facere, quia nõ videtur talis mens fuisse cõstituẽtis,nec tamen debet dari sicut alijs scrupuloso corde moueatur. Vñ in distributione iusta debent plura cõtinere,vnde antiq dabat xsus quos refert Jo.
60 and.de dona.c.j.sup glo.ij.in nouella.† Jn porcẽte noue si decẽ in donatione notãda.Cũ fides modus locus ⁊ pecunia tẽpus. Equitas debilitas cũ conditione petetis Mens hilaris festina manus assitqꝫ facultas,Dulcior affãtis discretio datis,⁊ ordo. Nõ igiť ista concurrunt in eo qui totum officium hospitalis ad certos cõuertit exclusis ceteris,nã alijs iniuria fieri videtur ⁊ licite possint ex hic scrupuloso corde moueri,⁊ posset hoc corrigi

per episcopũ tanquam indiscrete factum ꝛ q̃ vsum debitum ho
spitalis ꝛ mẽtẽ disponẽtis peruertit seu restringit, ꝛ in isto cap. ꝛ
in dicta cle. qꝛ ꝯtingit. nõ tñ nego quin a principio fundari pos
sit hospitale cũ isto ordine videlicet quod rector teneatur elige-
re vnũ vel plures certos pauperes perpetuos pro facultatibus
hospitalis, ꝛ illos solos reficere vel hospitare ꝛ vno eoꝝ decedẽ
te alter assumaꝛ. hoc in principio appositũ nõ est illicitum, qꝛ in
re sua quilibet est moderator ꝛ arbiter. C. mãdati. l. in re mãda-
ta, qꝛ cuilibet est licitũ rei sue ꝯditionem honestam apponere ꝛ
maxime auctoritate episcopi, ꝛ que alias de iure cõmuni nõ pro
cederet, de reli. domi. cõstitutus, ꝛ quod ibi not. vnde patronus
in ecclesia collegiata sibi reseruat vocẽ cõsentiẽte episcopo scõm
ea que notari solent in decre. nobis, de iure patr. sepe fit in domi
bus deputatis ꝑ studẽtibus prout disposuit dñs Aigellinus pe
rusij, ꝛ dñs Sabi cardinalis Bonon. ꝛ magnus senescalcus Si
cilie prope Florẽtiã in suo monasterio carthusiensium, hoc etiaȝ
fieri cõsueuit in leprosarijs vbi eliguntur certi ꝛ vsq3 ad certum
numerum vt Flo. in loco seu leprosario sancti Selij ibidem.

Sed nunquid possit erigi ho-
61 spitale ꝛ † in sua fundatione ordinari ꝙ oĩa bona imobilia sibi
62 relicta vel quocũq3 obueniẽtia debeant † alienari ꝛ eoꝝ pretiũ
63 pauperibus † erogari. Rñdeo videꝛ ꝙ nõ, qꝛ si hospitale est lo-
cus religiosus ꝛ ecclesiasticus, vt. s̃. ꝓbatũ est debet subdi regu-
lis ecclesiasticis q̃ habent vt bona imobilia sine causa cũ solẽni-
tate nõ alienenꝛ, vt de reb. eccl. nõ alie. cũ, ꝛ. c. hoc ius porrectũ.
x. q. ij. ꝛ. c. sine exceptiõe. xij. q. ij. imo valet ꝯsuetudo ꝯtraria, vt
not. de reb. eccle. si quis p̃sbiteroꝝ. cõtrariũ puto verũ, nec ho-
spitalia isto casu ambulãt pari passu cũ ecclesijs pp rationem di
uersam, nã bona hospitaliũ a principio ꝯstituuntur pro seruiẽti-
bus clericis ꝛ oneribus episcopalibus papalibus ꝛ legatoꝝ si-
ne quo ordo ecclesiasticus fundareꝛ, sed bona hospitaliũ depu-
tãtur ꝑ paupibus sustẽtãdis vñ fructus nõ faciũt rectores suos
vt prelati, vt. s̃. dictũ est. Preterea ẽt in religiosis mẽdicãtibus
hoc videmus qd bona imobilia capiunt vt vendãt ꝛ sibi de ptio
prouideant ꝛ illa retinere nõ pñt, sed ea que notã. de proba. in p̃
sentia, ꝛ de relig. do. c. j. lib. vj. in gl. veterẽ domũ, hinc est qd po
test prescribere hospitale ꝙ capiat indistincte omnia legata pau
peribus in vna ciuitate relicta vt refert Joã. an. in spe. de instru.
edi. §. nũc vo aliqua, ver. qd si executor. Et huiusmodi occasio-
ne querit ibi Joã. and. an valeat ibi statutũ factũ in tali ciuitate,
qd talia legata soluanꝛ alteri hospitali vel religioso collegio in
p̃iudiciũ dicti hospitalis, alle. ꝓ ꝛ ꝯ soluẽdo tenet ꝑ plura iura, ꝛ
ꝑ decre. nostra, de loca. ꝛ que ibi not. in tex. ꝛ super. j. glo. ꝑ statu
tũ predictum nullum preiudicium generari predicto hospitali.
64 ¶ † Queri solet an de illa questione tẽplarij ꝛ hospitalarij, qꝗ
ꝑ suas ꝓuincias habebãt priuilegia apostolica expssa causa sub
sidij terre sancte super percipiẽdis legatis indistincte relictis ad
pios vsus, que iure legati vel hereditario relinquebanꝛ indistincte
paupibus pro aia, siue illa sint mobilia siue immobilia executor
distribuebat vbo ꝙ tale hospitale haberet tm̃ vel talẽ rẽ in spe-
cie, illi priuilegiati superueniebant ꝛ petebant illa, qriꝛ nũquid ꝛ
ipsi possint. Jo. an. refert istã q̃stionẽ in spec. de instru. edi. §. nũc
aliqua vo. ver. sed que corã quo. ¶ Cõcludit ẽm Nico. mata.
distinguẽdũ eẽ an cõmissarius fuit admonitus ꝛ distribuere ces-
sauit, ꝛ tũc priuilegiati licite petũt. Itẽ si priuilegiati petierũt et
obtinuerũt hrdes ꝯdẽnari ꝛ ꝯsecuti sunt bona postea nõ retra-
ctabiꝛ. S3 cõmissario nõ monito ꝛ snia ꝓ priuilegiatis nõ lata,
nec solutione eius facta ꝑ cõmissariũ ꝛ omni casu quo per legẽ
vocaꝛ episcopus, venerũt priuilegiati alij que ibi latius vide.
65 **Preterea queritur.** † Testator iussit edi-
ficari hospitale i cer
to loco, nũquid poterit fieri in alio, vel nũquid poterit tale lega
tũ ꝯuerti ad aliud piũ opus, vel ex ptio ponẽdo in ipsa edifica-
tione reparare seu augmẽtare hospitale iã factũ. Rñdeo ad ista
ꝑ ordinẽ, ad primũ dico ꝙ sine causa hoc nõ licet, qꝛ vltima vo-
lũtas testatoris ꝓ lege est seruãda. xiij. q. j. vltima volũtas, ꝛ ibi
glo. ꝛ ea q̃ ad certũ vsum largitiõe sunt destinata fideliũ, ad illũ
debent nõ ad aliũ adaptari ꝛ ꝯuerti salua semp auctoritate se-
dis apostolice, de relig. domi. qꝛ ꝯtingit, in cle. ẽt piũ, vt ibi not.
in glo. ꝛ sicut hoc nõ habet in facto, ita nec in mõ nec in loco, de
resti. spolia. pisanis, ex cã vero hic licet puto in illo loco fieri, de
testa. vos qdẽ, ꝛ ꝑ episcopum vel inferiorẽ a papa. Ad ẽm diciꝛ
qd nõ ꝑ aliũ quã per papã sine causa, vt. s̃. in alio casu. Et ꝯ oia
ista plene vide quod not. do. Lapus in cle. qꝛ cõtingit, prealle. ꝛ
Bar. de saxoferrato in libello suo minoricaꝝ, in. d. c. y. ꝛ. ij. vbi
omnino vide. Ad tertiũ diciꝛ idẽ per omnia, ꝛ facit ad questio-
nẽ qd not. spec. de instru. edi. §. nũc vero aliqua. ver. quid si testa
tor. ꝛ questio Jo. de Deo relata ibidẽ ꝑ Jo. an. de illo q̃ relictis
herede ꝛ tribus cõmissarijs iussit edificari ꝛ dotari ecclesiã, quo
mortuo duo cõmissarij cõuertere volũt illud legatũ in transferẽ
do vnũ monasteriũ male situatũ ad locũ debitũ, tertius cõmissa
rius ꝛ heres dissentiũt, ꝛ hoc tenet ꝙ nedũ duo ex tribus, s3 nec
tres facere possent ꝯ volũtatẽ heredis an in ecclesia nouiter in-
stituẽda ius patronatus acquiri debet. remittit Jo. an. ibi ad ea
que scripsit in. d. c. nos quod, de testa. super verbo, edificetur, ve
rum quia in predictis excluditur auctoritas apostolice sedis ꝛ
merito, qꝛ ipse, vt not. Guil. de mõte Laud. in. d. cle. qꝛ ꝯtingit,
potest in omnibus legatis ad pias causas facere quicquid vult.
66 ¶ † Quid de legatis apostolice sedis, nũquid poterunt ista lega
ta ꝯuertere vel mutare sine cã. Respon. glo. ordi. in. d. cle. qꝛ cõ
tingit, sup ver. apostolice, videꝛ sentire quod nõ, dñs arguit ꝓ ꝛ
67 cõtra, ꝛ dicit idẽ sentire. ¶ † Quid ergo si testator legauit ꝑ exe
cutores suos in fundo suo fieri hospitale ipsũq3 dotare ad vsuȝ
pauperũ, executores volunt auctoritate p̃lati facere vnã ecclesiã
religiosoꝝ, queriꝛ nũquid possunt, respon. hãc questionẽ ponit
dominus Lapus in. d. cle. qꝛ contingit, arguit pro ꝛ contra, ꝛ t3
ꝙ non potest. refert tamẽ Joã. an. cum quibusdam alijs iuristis
cõsuluisse ꝯrium, videlicet ꝙ possint, dicens qd qui melius ꝛ ma
ius facit nõ facere aliud, sed idẽ facit, cũ igiꝛ plus sit ꝛ melius fa
cere ecclesiã religiosorum quam hospitale, ibi latius vide, ꝛ cla-
rius per venerabilẽ dominum Bar. prefatum in loco prealle.

Offert se modo alia questio an re
serua
68 tio † facta generalis de bñficijs per papã Joannem. xxij. cõpre-
hendat hospitalia collegiata in qbus sunt diuersi laici eligentes
sibi rectorẽ, quandoq3 clericum, quandoq3 laicũ. Respon. hanc
questionẽ mouet do. Fede. in ope suo. c. cclxx. ꝛ tenet ꝙ nõ mo-
uet eum, quia nomine ecclesiarũ monasterioꝝ vel prioratuũ, nõ
cõprehendunꝛ hospitalia siue in materia fauorabili siue in ma-
teria odiosa, ꝛ semp illa tria videlicet ecclesie monasteria ꝛ pia
loca ponunꝛ vt diuersa ꝛ sub diuersis vocabulis nũcupanꝛ, ꝛ sic
nõ sunt idẽ, qꝛ ꝛ si reformatio taliũ locorum pertineat ad papaȝ
propter vacationem diutinã, fraudaretur hospitalitas ꝯtra mẽ
69 tem iuris, de relig. do. c. ij. in cle. secundum eum. ¶ † An recto-
res hospitaliũ possint administrare vel agere ante prestitũ iura-
mẽtũ, ꝛ ante ꝯfectũ inuẽtariũ ad quẽ tenenꝛ per cle. qꝛ cõtingit,
de relig. do. Respõ. hanc questionẽ mouet Pau. in prealle. cle.
qꝛ ꝯtingit, ꝛ dicit ꝙ nõ, sicut nec tutor vel curator, ꝛ oia possunt
opponi ꝯ istos que ꝯ tutores ꝛ curatores opponi possunt virtu
te iuramẽti ꝛ inuẽtarij nõ prestiti ꝛ nõ cõfecti, cũ administrato-
res ad hec duo tenẽtur. cũ aũt. s̃. in questione quesiuerim an pos
sit fundari eo pacto vt oia bona q̃ obuenerit vẽdi possint ꝛ pau
peribus erogari. ¶ Quero modo nũquid valeat ꝯsuetudo per
quã omnia bona sibi relicta ꝛ imobilia libere alienat ꝛ in vsus
paupeꝝ deputar, respõ. ꝙ valeat eadẽ rõne de qua. s̃. in dicta q̃
70 stione dictũ est. ¶ † Ex his quero nũquid in alienatione bonoꝝ
imobiliũ hospitalis requiraꝛ solẽnitas iuris que requiriꝛ in alie
natiõe reꝝ ecclesiasticaꝝ. Respõ. Pet. d̃ bella. vt refert Pau.
in. d. cle. quia contingit, de relig. do. quod decretum est necessa-
riũ in imobilibus, in his autem que seruãdo seruari nõ possunt
nõ alleg. C. de admini. tut. l. que tutores, ꝛ ista faciunt ad id qd
seruat hospitale sancte Marie noue d̃ Florẽtia, cuius rector cõ
sueuit de triẽnio in triẽniũ impetrare licẽtiã a domino episcopo
vendẽdi ꝛ alienãdi bona immobilia que obuenire contingit ipsi
hospitali ꝛ vigore illius licẽtie plurima vendit.
71 **Queritur nunquid id fieri** † pos
sit de
iure respõ. nõ est dubium, quod dicta licentia nõ sufficeret in bo
num ecclesiarũ nisi requiratur materia, scilicet causa iusta ꝛ for
ma tractatus inferiorum ꝛ auctoritas superiorum, vt in questio
ne superius alleg. ¶ Sed talis licẽtia diffusa vaga ꝛ incerta nõ
potest predicta includere, sed in hospitalibus, puto idez si loque
remur de dote primeua que constituta fuit ꝛ sine qua episcopus
nõ potest pati, debet hospitale de nouo erigi, vt. s̃. dictuȝ est. S3
de bonis obuenientibus ꝛ relictis vel oblatis fidelium ista faci-
lius vẽdi possunt, quia cum semper est causa vniuersalis perpe-
tua, ꝛ iusta, scilicet vt distribuantur in vsus pauperum, ꝛ ideo di
cta licentia generalis potest se legitime ad dictam perpetuã cau
sam referre, ꝛ si valet in hoc consuetudo per se, vt. s̃. dictum est,
fortius consuetudo cum licentia episcopi, ꝛ sic obseruantia dicti
hospitalis sancte Marie noue videtur de iure posse sustineri.
72 ¶ † Venit

71 ¶ † Uenit in questione nūquid hospitale possit prescribere deci mas vel alia iura spiritualia. Respon. sic, nā ex quo hospitale est locus religiosus auctoritate episcopi erectus talia pnt sibi accedere, de pbē. cle. p literas, ꝛ probatur, ꝛ not. in. d. cle. qꝛ contingit, sed non pōt prescribere sepulturā pauperū ꝛ habere presbiterū celebrātē ibidē diuina ꝛ ministrātē ecclesiastica sacramēta.

73 ¶ † Solet etiam dubitari an rectores hospitalium faciant fructus suos sicut alij clerici. Respon. dicit glo. in. d. cle. qꝛ contingit, qd̄ non etiam separatos a solo, quid sit vero de clericis, de offici. ordi. presenti. lib. vj. plene de materia ꝛc. Idem not. zenze. in dicta clemen. quia contingit.

74 **Quot ergo pauperes** † rectores hospitaliū receptare possint ꝛ teneant. Respon. quot ex fructibus ꝛ facultatibus ipsius hospitalis cōmode possint receptari, ita dicimus in moralibus, de sta. reli. in. c. j. lib. vj. ita in clericis instituēdis, de insti. c. j. ita in ꝓcuratione habēda est rō facultatis, de cēsi. sopite, de consor. ita ēt not. zenz. ꝛ p hoc patet ꝙ plus abūdāter ad receptionē pluriū tenebit, hoc tamē ꝺm Pau. nō habet locū in leprosarijs, qꝛ ibi sunt continui, ꝛ ideo in anno sterili nō pnt ejci, ab initio. eni debuerunt tot recipi quot possent cōmode sustentari sicut in alijs ecclesiasticis, de vita ꝛ hone. cle. quoniam, cum simi.

75 ¶ † Sed nunquid poterit hospitale per personam alias habilē haberi vel prescribi in proprietate vt oportet, vt lit. non contest. c. ij. de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. c. j. ꝛ. ij. ꝛ eo. titu. cum lib. vj. fortius in hospitalibus. Item regetur per custodem ꝛ familiarē ecclesie vel loci qui tale hospitale prescripsit. Idez puto de mēsa etiam eadem ratione, qꝛ ꝛ si ecclesia potest esse de mēsa alterius, ꝛ per illam regi sine proprio rectore, de conces. preben. in cle. ꝛ idem puto qd̄ possit competere ponere ꝛ mouere hospitalarium ad nutum alicuius prelati eadem ratione, quia ꝛ de ecclesijs hoc dicimus in cle. de sup. negl. prela. quia regulares, ꝛ ibi p Pau. ꝛ in. c. cum singula. de preben. lib. vj. fortius in hospitalibus.

76 ¶ † Preterea quia tractat de leprosarijs, quero nūquid leprosarij sepeliantur cum alijs in cimiterijs. Respon. not. in. c. sacris, de sepul. quod non. eo quia alij nō communicant nec licet communicare sibi in vita, de eccle. edi. c. ij. de coniug. lepro. c. j.

77 **Quid si quis elegerit** † sepulturaꝫ apud ecclesiā hospitalariorum, nūquid ecclesia parochialis debet habere canonicā portionē de relictis eis, respon. ꝺm Host. ꝛ Jo. an. post eū qui hoc no. de sepul. in nostra, qd̄ ecclesia parochialis de omnibus relictis pro anima debet habere canonicam siue relinquatur ecclesie, siue ecclesie ꝛ fratribus ibi morātibus, siue ī genere, siue in specie, siue dicat reliquo hoc tali hospitali, a rg. ad hec. ff. de annu. leg. l. annua. imo ꝺm quosdam ex quo elegit apud hospitalarios sepeliri ꝛ de relicto hospitali Hierosolimitano si expresse dicatur non pro anima debetur canonica, qꝛ tunc quod relinquitur presumitur dari tacite pro animā ꝛ pro sepultura, de sepult. de his, facit quod not. per Jo. and. in nouel. in glo. iudi.

78 ¶ † Quid si non elegerit sepulturā, tamē de iure ibi sepeliendus est, qꝛ is dedit se ꝛ sua, qꝛ factus erat frater, de priuileg. vt priuilegia, vel qꝛ erat ibi sepultura parētum, eo. ti. c. j. Respō. ꝺm Jo. an. ꝛ Host. in. d. c. in nostra, ꝙ parochialis ecclesia dꝫ de oībus percipere canonicam portionem ex quo in eorum ecclesia sepelietur de iure sine electione.

79 ¶ † Quid si ibi sepeliri nō potuit per casum fortuitum, puta qꝛ tēpore mortis testatoris locus ille ab hostibus occupatus erat, vel quacūqꝫ alia de cā iusta, puta in bello mortuus ꝛ ipsius corpus discerni nō potuit. respō. Hosti. ꝛ Jo. an. post eū in. d. ca. in nr̄a, dicit ꝙ de oībus legatis habebit ecclesia parochialis suam canonicā portionē, secus si dixisset, relinquo hoc ecclesie in qua sepeliar, ꝛ istud hospitali, tunc enim de relicto ecclesie in qua sepultura eligit debet dari canonica portio, ꝛ nō de relicto hospitali, qꝛ hospitalarij sunt exempti, ꝛ de his que legātur locis exēptis nisi ibi eligat sepultura ecclesiastica portio non ministrabit ecclesie parochiali, alle. ꝺ test. offi. ꝛ. c. reqͥsisti, ꝛ de sepul. de his, ꝛ. c. j. ea eni que sic diuisim sunt hospitali relicta, nō videntur relicta p sepultura, sed alias ꝓ aīa, ꝛ de his nihil est deducēdum.

80 ¶ † Quid si nec de iure debuit sepeliri apud hospitalarios nec elegit sepeliri, sꝫ de facto alias sepultus ē. Respō. ꝺm Inn. ꝛ Jo. an. post eū ī pdicta decre. in nr̄a, tūc de relictis nec totū nec prē reddet parochiali ecclesie, sed corpus tm̄, ꝛ oblationes, ꝛ alia q̄ occasione sepulture ad eos puenerunt, vt de sepultu. ex parte.

Quid si hospitale habet parochiā, 81 seu † proprius loquēdo parochia habet ecclesiā que est hospitale. Respō. ꝺm Inn. tūc dꝫ dari tenēs de diocesi, nō obstat si dicatur exēpta est ecclesia, ꝛ sic nullā communionem in illā habet episcopus vnde nil pcipere debet, argu. de testa. requisisti. §. secus, licet ecclesia sit exēpta cuius adhuc habet cōmunionē cū ea propter populū quē tenet, ad hoc de priuile. ex ore. de verbo. signi. veniens, ꝛ. c. ad perpetuā, in qbus probatur, tum ex tex. tū

82 ex glo. qd̄ nec templarij nec hospitalarij sunt in hoc exēpti. † Itē ꝛ loca exempta de lega. eisdem a parochianis nō exemptis relictis tenentur soluere canonicam portionem ꝺm Inn. quod hoc not. de sepul. relatum, quamuis. §. contrarium videatur dicere. Sed tu diceres ꝺm Jo. an. quod suprascripta iura loquūtur de portione canonica episcopali quam non soluunt exempti, sed ꝙ proxime supradictum est de canonica parochiali.

83 ¶ † Quid si testator dixit expresse, hoc relinquo hospitali non ꝓ sepultura, sed alia causa iusta, de tali causa nil recipiet parochialis ecclesia nisi relinquēs se trāstulisset ad hospitalarios, ꝺ sepul. de his. vel vbi ecclesie hospitalis datū sit ad vitā ꝙ qcquid dicit de vno necesse est etiā intelligi de alio, puta qꝛ hospitale cum ecclesia sua exēptū est, nec in temporalibus nec in spiritualibus aliquid est in eis diuisum speciat ꝛ seorsuꝫ, ꝛ hoc casu de relicto ecclesie deducet portio, ꝛ si dicat ꝙ nō intuitu ecclesie sit relictum ꝛ econuerso, qꝛ ꝺm pdicta de facto supposita sic sunt de suo iure ꝙ separari non pnt. Sed dices semper est distinctio inter ecclesiā ꝛ hospitale, qꝛ prior clericorū sacerdos potest absoluere fratres, de sen. excom. canonica qd̄ nō pōt magister laicus, ergo ita posse obijcere ꝙ frater sacerdos pōt ꝯficere nō frater laicus, talia nō faciūt diuisionem inter ecclesiam ꝛ hospitale, sed potius inter clericos ꝛ fratres laicos vel potius inter officia, hoc in officiū absoluendi datum est priori domus ex priuilegio ꝙ possit habere etiā si ibi non eēt ecclesia sic ꝛ alij officiales domus alia sua officialia specialia distincta ab inuicē hn̄t ꝛ separata. lxxxix. di. singula, de hac separabilitatis mr̄ia, de priuil. pastoralis, ꝺm Inno.

84 **Rursus quero cum huiusmodi** loca ad † pios vsus deputata diuersis nominibus nominent, vt dicā in questione, ꝛ horū aliqua habent altaria in quibus celebrant diuina, aliqua habēt simpliciter domus in quibus obseruatur hospitalitas, ꝛ alia pia opa pietatis. Itē eoꝝ aliqua fuerunt fundata ꝛ deputata ad pios vsus p laicos sine auctoritate epī ꝛ huiusmodi locis multa p fideles in vltimis volūtatibus relinquunt pro remedio animarum sub diuersis modis ꝛ verbis de quibus q̄ritur an ab eis de dictis relictis episcopus quartaꝫ petere possit. Respon. sup hoc cōposuit reuerēdissimus pater ꝛ dominus Frācis. de clusi. decre. doctor sacrosancte Romane ecclesie cardinalis tēpore quo erat episcopus Clusinus opusculuꝫ breue quod distinguit in principales questiones quinqꝫ.

¶ Primo queritur an dicta loca teneantur ad quartam.

¶ Secundo quid de monasterio ꝛ pijs locis exemptis.

¶ Tertio de quibus relictis loca predicta vel similia quartā soluere teneantur.

¶ Quarto quid iuris de relictis priuilegiatis.

¶ Quinto ꝛ vltimo respondet ad quedam contraria.

¶ Quātū ad primū probat p multa iura ꝙ loca sint pia subdit ꝙ omnia loca pia ad quartā tenentur, de testa. offic. ꝛ. c reqͥsisti. Concludit predicta loca ad quartā teneri. dicit Host hāc suaꝫ probare ꝛ tenere, in sum. de sepul. Itē sub hac prima q̄stione dicit ꝙ nō solū predicta loca tenētur, sed ꝛ loca exēpta quecunqꝫ, vt not. Host. in sum. §. ꝛ a qbus, ꝛ hoc probat multis rōnibus.

¶ Deinde ꝓsequit de qbus relictis huiusmodi quarta debeatur, cōcludit ꝙ de oībus relictis pro anima, ꝛ declarat q̄ dicantur ꝓ anima relicta, videlicet quicqd relinquit ecclesie vel pio loco, ēt si de anima nulla fiat mētio in legato. Iteꝫ quicquid ab extraneo prelato etiā si nomen prelati sit expressum in legato.

¶ Itē dicit quartam deberi de relictis hospitali iure institutionis. Itē secundum eū de relictis pauperibus alicuius pauperis hospitalis, qꝛ legare pauperibus certi hospitalis vel loci idem est qd̄ legare ipsi hospitali vel loco qd̄ expresse not. Jo. an. in cle. dudū, quātūcunqꝫ de relicto simpliciter pauperibus gabella solui nō debet. Itē de omnibus que defunctis ꝓ anima in vltima volūtate reliquit hospitali. Itē non solum de mobilibus sed de immobilibus puta pratis, molendinis, vel alijs.

¶ Itē debetur predicta quarta quādocunqꝫ fecerit testamentū testōr etiam in sanitate ꝛ multo tempore ante mortem.

¶ Amplius autē cū. §. pater ꝛ do. noster dn̄s Urbanus p suas literas cassauerit ꝛ reuocari mādauerit sub infrascripta forma.

¶ Urbanus episcopus Seruus seruorum Dei ꝛc.

90 # Quamuis† super reformatio,

ne regimine atqꝫ cura xenodochiorum, leprosariorũ, ꝛ hospita-
liũ ꝑ ꝯstitutione felicis recordatiõis Clemẽtis pape. v. deci. nr̃e
q̃ incipit, qꝛ cõtingit, fuit vtiliter sacro approbãte cõcilio proui-
sum, vt hi ad quos premissa de iure vel quouis statuto in ipsoꝝ
fundatione apposito ꝙ ex cõsuetudine ꝑscripta legitime vel pri
uilegio apostolice sedis ꝑtinet de ipsis fuerũt honorati quãta cũ
negligẽtia in hac parte omissa fuerit hactenus ꝛ cõmittatˀ quo-
tidie frequẽter rerũ experiẽtia manifestat. Nos igitur talium ne
gligẽtie animaꝝ ꝛ periculis obuiare volẽtes ꝛ leprosorũ ꝛ alio-
rum ne debitis eis alimẽtis inhumaniter fraudẽtur indẽnitatis
pietatis studio prouidere, ꝓut nobis ab apostolice seruitutis in
cũbit officio intercedẽtes omnes collationes, prouisiones, com
missiones, cõfirmationes, seu cõmẽdas de xenodochijs, leprosa
rijs, seu hospitalibus, que tñ de militaribus ordinibus aut alijs
religionibus nõ existãt, per ꝑdecessores nostros Romanos põ
tifices aut legatos dicte sedis, seu alios quoscũqꝫ apostolica vel
alia quauis auctoritate sub quacũqꝫ forma vel ꝯceptu xboꝝ q
buscũqꝫ ꝑsonis ecclesiasticis secularibus vel regularibus aut lai
cis ẽt clericis secularibus in bñficiũ ꝑtextu cuiuscũqꝫ cõsuetudi-
nis sint collata, nisi in eoꝝ fundatiõe secus ꝯstitutũ extiterit, seu
ꝑ electionẽ sic de rectoribus pioꝝ locoꝝ huius ꝓuidendũ eadẽ
auctoritate apostolica reuocamus, cassamus, ꝛ annullamus, ꝛ
nullius firmitatis eẽ decernimus, volẽtes ꝛ mandãtes ꝙ hi ad
quos eorũdẽ locoꝝ cõmissio seu ordinatio ꝑtinet intra duos mẽ
ses postq̃ hmõi nr̃a reuocatio, annullatio, ꝛ decretũ seu ꝯstitu-
tio in ciuitate seu diocesi, in qbus huiusmodi pia loca ꝯsistãt fue
rit publicate ꝯtinue ad cõuocãdũ ipsoꝝ locoꝝ gubernatio viris
ꝓuidis ꝛ idoneis honestis, ac boni testimonij, q sciãt ꝛ velint ea
dẽ loca eorũqꝫ bona ꝛ iura vtiliter regere ipsorũqꝫ redditus ꝛ ꝓ
uẽtus in vsuꝫ miserabiliũ ꝑsonarũ, ꝓut ad hoc deputata fore no
scũtur fideliter dispẽsare ꝛ ꝓm formã dicte ꝯstitutionis cõuerte-
re nõ postponãt, ꝛ aliã cõstitutionẽ eandẽ obseruent, ꝛ per illos
quibus loca illa cõmiserint faciãt obseruari, prout in literis ante
confectis plenius continetur, quo circa fraternitati tue ꝛc.

Circa istam nouam constitu-

91 tionẽ † ꝑnt oriri q̃plurime q̃stiones. Prima sic, cũ papa cas-
sat ꝛ irritat oẽs rectores hospitalium exceptis quibusdã, vt. s̃. ꝛ
mãdat illa reformari intra duos mẽses a die publicatiõis seu an
tequã dicti duo mẽses incipiãt currere. Respõ. puto ꝙ sic, quia
cõstat hospitale vacare ꝛ carere rectore vel ꝯstat ꝙ potestas re-
formãdi illud nõ est sublata ꝑ papã his ad quos spectat, ꝛ nulla
debet eẽ vacatio, cui nõ sit parata prouisio ergo poterũt, nec ob
stat tẽpus duoꝝ mẽsium siue per papã assignatũ, qꝛ illud nõ ex-
cludit, quin primo possint facere, datˀ autem ad accelerandũ pro
uisionẽ nõ ad protelandum, ita publicatio sit pro ignorantibus
sed q certus est certiorari nõ debet, vt in regula, qui certus, de re
gu. iur. lib. vj. Et sic videtur ꝙ hi ad quos spectat possint ignorã
tiã allegare ꝛ ad accelerãdũ prouisionẽ nõ ad suspẽdendũ ꝛ vna
res nõ debet operari diuersos effectus, ꝛ ita feci ꝑius obseruari
in hospitali sancti Miniati de prope Florẽtiam, fateor tamẽ ꝙ
ante dictam publicationem hi ad quos spectat nõ arctantur.

92 ¶ † Secũda questio sit ista, pone post dictã publicationẽ ꝛ post
lapsum duorum mẽsium hi ad quos spectat nõ cõferunt vel cõ-
mittũtur nũquid postea conferre poterunt. Respõ. si res est inte
gra, puta quia non sunt collata alteri per alium qui possit, puta
quod ꝑ decre. si tibi absenti, de ꝑbẽ. lib. vj. qꝛ esto ꝙ mãdet intra
duos mẽses cõferri nõ tñ aufert potestatẽ cõferẽdi alteri, imo tꝫ
93 facta alteri collatio, vt ibi loquitˀ, ꝛ nota. ¶ † Sed huiusmodi
occasione quero ad quẽ dicto casu deuoluatˀ potestas conferẽdi
seu cõmittẽdi dicta hospitalia nõ cõmissa intra duos mẽses a tẽ
pore dicte publicationis ꝑ eos ad quos spectet, Respõ. d. papa
nõ est dubiũ ꝙ semper ꝛ vbiqꝫ omniũ beneficioꝝ ꝛ hospitalium
collator ordinarius est in decre. ij. de ꝑbẽ. lib. vj. ꝛ de episcopis
videtur dubiũ, nam dominus papa in sua cõstitutione nõ attri-
buit potestatẽ cõferẽdi ipsa hospitalia alij, nec videtur per dañ.
mãdatum de cõferẽdo illa intra duos mẽses auferre potestatem
his ad quos spectat, vt. s̃. dictum est, imo videtur potius quedã
excitatio quã fecit eis vt cõferãt, de offi. ordi. cũ cõtingat, de re-
scrip. cũ aliquibus, lib. vj. ꝛ sic nõ videtur deuolui ad episcopũ.

Item si concilium Lateranẽ.

habet locũ i hospitalibus, forte dici posset quod deuoluitur ad
episcopũ propter negligẽtiã, ꝛ cũ quasi sex mẽses dati in dicto
cõcilio ad conferendum sint isto casu reducti ad duos, sed cum
cõcilium dictum nõ habeat locum in hospitalibus, vt. s̃. dictum
est, ꝛ not. Pau. in d. clemẽ. quia cõtingit, patet qꝛ ex vigore nõ
potest fieri dicta deuolutio, in cõtrarium videtˀ facere, scilicet ꝙ
episcopus possit isto casu procedere nõ ex cõcilio Lateranen. vt
preferˀ, nõ etiam qꝛ sit sublata his ad quos spectat, vt ꝑdixi, sed
qꝛ cõstat eos negligentes quam negligentiam termini transacti
declarat ꝓm ea que notari solent in decre. extirpãde, de preben.
Sed cõstat ꝙ episcopus ex generali officio suo põt supplere ne
gligẽtiam inferiorum supplendo ergo negligentiam complent
vel cõmittãt simile, quod not. in decre. c. ex parte Astẽsis, de cõ-
ces. prebẽ. licet enim vbi nõ est numerus prebendarum vel cano
nicorum, nõ dicitˀ vacare locus, ꝛ sic nõ est locus deuolutioni qͦ
cõcilium Lateran. cũ simi. inferiores admoniti per episcopũ nõ
reformant etiam canonicis oportunũ vel consuetum, episcopus
supplẽdo negligentiam hoc facit. Item facit hic dicta clemẽ. qꝛ
contingit, quia episcopus committet suppletionem negligentie
eorum ad quos spectat vt in dictis hospitalibus circa ea que fa
cere debẽt fortius in hoc tanq̃ in fundamẽto. sunt tñ q dubitãt
ꝙ post dictos duos mẽses dicta hospitalia vacẽt in curia ea rõ-
ne, qꝛ papa cassando ꝛ assignãdo terminũ duoꝝ mẽsiũ vel appo
suisse manus suas ꝛ ad se reuocasse negotiũ, ꝛ sic inferior intro-
mittere se nõ possit. ¶ Itẽ qꝛ ista cassatio facta in curia tales re
ctores ibi mortui fingunˀ ꝛ sic vacare in curia dicanˀ ꝑ decreta.
ꝑsenti, de ꝑbẽ. lib. vj. ꝛ hoc vbi illa decre. locũ haberet in hospi-
talibus, de quo, s̃. tactũ est, istum articulum pro modo non deci-
do, sed reseruo ꝑiguiori examini, facit ad hoc. c. j. vt lit. pẽ. i cle.

Item quero an dicta questio

94 vẽdicet sibi locũ † in hospitalibus ad q̃ ꝯsueuit poni rector ad ꝑ
sentationẽ laicorũ ꝛ ꝯfirmationẽ episcopalẽ vel alterius, hoc est
dicere qͦ papa in dicta cõstitutione excipiat hospitalia ad q̃ re-
ctor nõ ꝑ electionem proprie, sed ꝑ presentationẽ laicorũ ꝛ cõfir
matione superioris assumunt, istam questionẽ ꝛ alias tetigi ꝛ de
cidi in quodã cõcilio per me reddito in facto hospitalis de pra-
to episcopi Pistorien. diocesi. vacãtis, ꝑ obitum magistri Ioã.
Pau. in romana curia abbreuiatoris, ꝛ ibi arguo pro ꝛ cõtra.
¶ Concludo tamẽ ꝙ dicta exceptio locum habet, ꝛ quod dicta
cõstitutio priuata nõ vẽdicat sibi locum in illis ibi plene vide, ꝛ
hoc dico ibi fore clarissimum si essent clerici presentantes, cũ ip-
sorum presentatio sit electio per iura allega.

95 ¶ † Porro circa predicta quero nũquid si in quodã hospitali
sunt cõuersi laici puta nõ professi qui cõsueuerunt sibi eligere re-
ctorẽ ꝛ cõfirmari per episcopum nũquid ista sit proprie electio,
ita qͦ includatˀ in exceptione dicte cõstitutionis Urbani, ꝛ qͦ
cassatio ꝑdicta nõ habet locũ in eo. Respõ. hãc questionẽ tetigi
ꝛ decidi in dicto cõsilio ꝑ me reddito, ꝛ argui pro ꝛ ꝯ, ꝛ plenis-
sime cõclusi qͦ erat ꝛ qͦ cõcludebatˀ in dicta exceptione, ꝛ ibi vi
de. Itẽ etiã tetigi ꝛ ꝺcidi nunqd in electione taliũ ꝯuersoꝝ ꝛ ho
spitaliũ vẽdicaret sibi locũ decre. qꝛ ꝓpter, de elec. ꝛ tenui quod
nõ vẽdicat sibi locũ ibi vide. ¶ Ulterius etiã in dicto cõcilio te
tigi vnã questionẽ nouissimã ꝛ inauditã. Nã dicta cõstitutio vr-
bani q̃ cassat oẽs rectores hospitalium ꝛ reponit, ꝛ excipit sub
hac forma qbuscũqꝫ ꝑsonis ecclesiasticis secularibus vel regu-
laribus aut laicis factis ẽt si clericis secularibus in bñficiũ pre-
textu cuiuscũqꝫ ꝯsuetudinis sit collatũ in illoꝝ fundatiõe, secus
si ꝯstitutũ extiterit, seu ꝑ electionẽ sic de rectore prioꝝ locoꝝ hu
iusmodi ꝓuidẽdũ, not. qͦ hec exceptio potest ad superiorẽ refer
ri duobus modis, vno modo quod gñaliter ad totum dispositũ
dicte cõstitutionis vt sit sensus ꝙ nõ imẽdit ipsa cõstitutio pri-
uare aliquẽ rectorẽ assumptum ad aliquod hospitale per ipsam
electionẽ siue sit laicus siue clericus, ꝛ tũc electi, vt supra diceba
tur ꝑ ꝯuersionem non essent priuati, presentati per laicos ꝛ con
firmati per episcopum, tenẽdo quod supra tenui tales includun
tur in dicta exceptione electionis ꝛ ꝓm istũ intellectũ modici re-
ctores essent priuati ꝑ ipsam dictam cõstitutionem, qꝛ, nã recto-
res electi vel priuati vel ꝯfirmati, quorũ maior est numerus, sed
solũ rectores quibus simpliciter fit cõmissio hospitalis per eos
ad quos spectat alio modo potest referri dicta exceptio ad ꝓxi
ma precedẽtia, aut sit sensus quod ꝑdicta constitutio cessat in re
ctores clericos qbus pretextu alicuius cõsuetudinis talia hospi
talia fuissent i beneficiũ collata nisi in fundatione talis hospita
lis quod licet in beneficiũ esset ordinatum ꝙ in beneficiũ habe-
retˀ vel ipse clericus ad hospitale totale esset ꝑ electionẽ consti-
tutus

tutus assumptus quo casu ipsi clerici nō sunt priuati, ꝛ secundū hoc omnes laici rectores etiam si fuerunt assumpti per electionē etiam si in fundatione aliter esset institutum sunt priuati, ꝛ tunc dictū vrbani est minoris effectus ꝛ plus includit, ꝛ hoc puto esse verū intellectū ꝯstitutionis predicte, ꝛ ita consului in dicto negotio, quod quia dictus magister Joā. Pau. abbreuiator erat laicus quantumcunq; fuerit electus per conuersos dicti hospitalis, tñ dicta constitutio in eo locum vendicabat ꝛ priuatus erat p illam, ꝛ sic per mortem suam vacauit cuȝ ante esset priuatus, ꝛ sic inferebam quod in curia non vacauit.

96 Occurrit questio an si detur pecunia † pro hospitali habēdo cōmittat̄ simonia. Respon. quod nō, qꝛ hospitale de se non est bñficiuȝ ecclesiasticum nec eius rector hȝ tractare diuina vel spiritualia. Simonia autē dr̄ studiosa voluntas siue cupiditas emendi vel vēdēdi spiritualia vel spiritualibus annexa ſm Dama. ꝛ alios do. vel est spiritualiuȝ vel annexoꝝ spiritualibus precedēte pacto p̄dicta ꝯdictio mō seruitiȝ ptiȝ vel cuiuscūq; tēporalitatis receptio ſm Hosti. in summa. eo. tit. §. j. versi. xij. ergo ꝯtrariū vr̄ pbari. j. q. vij. si quis oēs. ad fi. ver. quicūq;. ꝛ prope canoñ. ꝛc. ꝛ hoc ibi no. gl. sup v̄bo, religiosi. imo etiaȝ si det̄ p administratione pauperū. vt no. ibi gl. super v̄bo, orphanotrophoꝝ, ꝛ vr̄ pbari hoc. j. q. iij. saluator. vbi dare pecuniā p officio aduocati castaldi vel iudicis ēt cōmittit̄ simonia. ꝛ gl. que est sup ver. iudex tāgit istaȝ questionē, ꝛ recitat opin. contrarias. Hugo dixit qd in omni administratione rei ecclesiastice cōmitit̄ simonia, vt not. eadem causa ꝛ. q. §. is ita. in prin. ꝛ est simoniacū, qꝛ prohibitū, aliȷ dicūt ꝙ simonia est, si administratio est talis qd hȝ aliquod hospitale annexū, facit ad hoc quod not. de simo. consulere.

97 ¶ † Nunquid in impetratione beneficiȷ debet fieri mētio de hospitali. Respon. si ꝯfertur in bñficium clericis nō est dubium, si autem committitur secūdum formam cle. qꝛ contingit, est dubiū quia potius est officium, ꝛ temporaliter vnde de vicaria temporali nō fit mētio. de rescrip. postulasti. a cōtrariro sensu Item est simile quod ibi not. de prestimoniȷs. vnde tale hospitale quod ꝯfertur in laicis in sola temporalitate consistit. Sed puto faciendam esse mentionem quia nō est temporalium secūdum ꝯsuetudinem generalem. Item not. Feli. quod non est omnino prophanus titulus, sed ecclesiasticus, vnde etiam accedūt sibi spiritualia ꝛ dos statuitur a principio. Item ex quo clericus est rector ꝯstat quod exinde debet viuere ꝛ potest, ergo impetrādo beneficium debet hoc dicere sicut de titulo patrimoniȷ ad quem est ordinatus, quia omnia debent exprimi que possunt ipsum mouere, vt dicta decreta. postulasti. ꝛ si proponente. eodem. titu. ꝛ. c. cum teneamur.

98 Nunquid beneficiū cum hospitali † possit permutari. Respon. hanc questioneȝ mouet Fede. de Senis. in opusculo suo permuta. ꝛ tenet ꝙ sic, ꝛ si hospitale confertur in beneficium clericis, secus si hospitale sit concessum laicis.

99 ¶ † Sed si hospitale est concessuȝ clerico vel bono viro nō in beneficium, putat ipse ꝙ possit fieri permutatio, qꝛ non est titulus totaliter prophanus nec posset vendi sine vitio simonie.

100 ¶ † Sed quid potest opponi contra rectores istoꝝ hospitaliuȝ. Respō. hanc questionē tangit Spec. in tit. de orphanotropho. ꝛ dicit qd potest opponi ꝙ non fecerit inuentarium solenniter. ꝛ quod sit minor. xxv. annis. C. de epi. ꝛ cleri. orphanotrophos. C. de tuto. l. vlti. Item qꝛ est turpis persona vel suspecte vite. ff. sol. mat. si cum dotem. §. eo autem. vel quod eis est interdicta administratio. iij. q. ij. qꝛ. de accusa. c. fin.

101 ¶ † An clerici teneantur ad hospitalitatem. Respon. sic. de prebend. de monachis. xlij. distinctio. §. j. lxxxv. distin. florentiū. xvj. q. j. c. vltimo.

102 ¶ † Sed quero infra quātū tempus debet compleri hospitale. Respon. Host. in sum. de eccle. edifi. §. ij. dicit ꝙ infra ānnū si fit oratoriū infra quinquenniū. in auc. de ecc. ti. §. si quis aūt voluerit qd est intelligēdū de eo qui per se incepit ꝛ facit.

Sed in executionibus deputa

103 tis † ad hoc si adsit facultas non credo tm̄ tempus dari, sed saltē infra annū a die monitionis debet expleuisse. de testa. nos quidē. ꝛ sine montione speciali si essent questiones ꝯstitutionē monētes in genere vt habet cōis obseruātia. Ad queȝ spectat creare familiam perpetuam vel conuersos in hospitali. Respō.

104 ¶ Cum. §. dixerim ꝙ † cōciliuȝ nō habet locum in hospitalibus quero quid si sit in hospitali certus numerus conuersorum ordinatus per ꝯstitutionem vel in fundatione hospitalis ꝛ moriatur vnus, nunquid habet locū cōcilium Lateraň. Rñ. videat̄ ꝙ sic ar. eoꝝ que not. in decre. dilectio. de prebē. imo videtur ꝙ nō qꝛ mēbra sequuntur necessariū capitis si nō habet locū in capite nec in mēbro, deinde ac si absurduȝ esset ꝙ haberet locum in mēbris ꝛ nō in capite ꝛ magis adheret titulus tectus titulo ecclesiastico, quam econuerso.

105 ¶ † Offert se alia questio, videlicet nunquid diocesanus possit visitare hospitalia infectoꝝ sue diocesis habētia altaria, oratoria, ꝛ cāpanilia. Respon. ista est q̄stio do. Fede. de Senis quā ponit. ccvj. ꝛ ibi hoc ipse examinauit diligēter ꝛ cōcludendo tenet ꝙ siue ex testamēto siue inter viuos a principio ordinatum fuit ꝙ locus iste eēt ordinatus ad vsuȝ hospitalitatis siue interuenit auctoritas epi siue nō pōt p episcopum visitari vt visitādo inquirat an illud ibi fuit propter quod cōstitutū est ꝛ pp quod fiunt ibi eleemosine a fidelibus, maxime cū habeat signa ꝛ forma cōstitutio. loci piȷ ꝛ ecclesiastici ꝛ etiā sic denominet̄ur, ad hoc, de sentē. excō. si iudex laicus. lib. vj. circa mediū, ꝛ quod not. arch. de prebē. cum de beneficio, in glo. fi. xl. annorum. lib. vj. in fi.

FINIS

Tractatus dispensationum

per episcopos, ac de Episcoporum preeminentia, cum formulis conficiendarum dispensationum indubitati doctoris Do. Joan. Randei Galli.

¶ Preludium.

Venite ad reuerendissimum Parisiensem episcopum qui a sancta sede apostolica ita meruit honorari, ꝛ obtinere vt omnes tam religiosi q̄ȝ seculares, criminosi inuenti in sua dioceci valeant, ꝛ possint ab eodem apprehendi ꝛ puniri, ac cōtra eos inquirere ad reformationem morum appellatione remota prout refertur in. c. licet, extra de offi. ordi. Et hoc ne sanguis eorum de suis manibus vindictam requirat ad deum, propter negligētiam, vt eo. ti. de offi. ordi. c. irrefragabili, per generale cōciliū ordinarū sic fuit, quare in sua dioceci inuēti ꝛ existētes dicūtur sui subditi. ¶ Necnō. Venite ad reuerēdissimos episcopos vestros. Oēs qui laboratis ꝛ onerati estis, ꝛ reficiant vos, inuenietisq; requiē animabus vestris, iuxta illud Matth. xi. c. venite absq; argēto ꝛ vlla cōmutatiōe, (Cōtra pecunie obediūt oīa. Eccle. x. sol. Deus respicit corda, ꝛ nūc agit̄ de misericordia que pfert̄ sacrificio victime ꝛ holocausto.) ꝛ comedite vinum, ꝛ lac, quare appēditis argentum nō in panibus, ꝛ laborē vestrum nō in saturitate, audite audientes, ꝛ comedite bonū ꝛ delectabitur in crassitudine anima vr̄a, iclinate ad me aures vestras, ꝛ audite ꝛ viuet anima vr̄a, ait dominus, feriā pactū vobiscum sempiternū misericordias Dauid fidel s. Ecce epos testes populis dedit eos duces ac p̄ceptores gētibus. Querite Dñm dū inueniri pōt ꝛ ppe est, derelinquatq; impius viā suā ꝛ vir iniquus cogitationes suas, ꝛ reuertatur ad dñm ꝛ miserebit̄ eius quoniam multus est ad ignoscendū. Esa. lv. illis ēt dixit Christus, Ego disposui vobis regnū meū sicut disposuit mihi pater vt edatis, ꝛ bibatis super mēsam meā in regno meo ꝛ patris, qꝛ pater ꝛ ego vnū sumus Joā. x. ꝛ sedeatis sup sedes iudicātes duodecim tribus Israel. Luce. xxij. ca. Ipsi omnimodā potestatē habent ligādi, ꝛ soluēdi non vsq; septies sed vsq; septuagies septies. Mat. xviij. Honorateq; illos reuerēdissimos epos, ꝛ subditi estote illis p̄ut ex p̄cepto habetis. j. petri c. ij. Quoniā deus ēt honorificat illos iuxta illud Joā. xij. qui mihi ministrat me sequat̄, vbi enim ego sum, illic ꝛ minister meus erit, ꝛ honorificabit eū pater meus qui est in celis, sacrificate sacrificiū iustitie, ꝛ sperate in dño Psal. iiij. Nō derelinq̄t oēs qui sperāt in eo. Psal. xxxij. Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates ꝛ tecta sunt peccata. Psal. xxxj. Oñi audiuit dabit gaudiū ꝛ letitiā penitēti. Et cor mundū creabit spiritumq; nouum inouabit, ꝛ exaltabit ossa humiliata. Psal. l. iuxta illō Apo. ij.

Age penitētiā, ꝛ prima opera fac, ipse.n. enutriet ꝛ nō dabit in eternū fluctuationē. Preterea vos reuerēdissimi epī, q sedetis sup sedes iudicātes duodecim tribus Israel. Mat. xix. psonam Christi representātes ꝛ vicarij dñi. xxxiij. q. v. c. mulier. (iuxta illud, optaui ꝛ datus est sensus veneruntqꝫ mihi oīa bona pariter cū sapiētia cui nō valet ꝯparari aurꝫ, nec lapides ptiosi. Sapiē. vij. Melior est.n. vir sapiēs, ꝙ̄ fortis, ꝛ sapiētia ꝙ̄ vires. Sap. vij.) Et vocati estis i sortē dñi, ꝯsiderate potestatē a summo deo vobis collatā, qui vos de tenebris euocauit in admirabile lumē, ꝛ elegit dicēs, ego elegi vos de mūdo. Jo. xv. dixit ēt vobis. Jte predicate in noīe meo ꝛc. Mar. xvj. vt notū faceret in sacrm̄ sapiētie ꝛ prudētie sue remissionē peccatoꝝ ꝓm beneplacitū eius proposuit in eo in dispēsationem plenitudinis tēporū instaurare oīa in Christo q̄ in celo ꝛ in terra oīa sunt in ipso. hec autē ad Ephe. j. dicunꝰ iuxta illud ēt Jo. xx. Quoꝝ remiseritis peccata, dimittūtur eis. Et quoꝝ retinueritis retēta erunt, ꝛ Mat. xvj. quodcūqꝫ ligaueritis ꝛ solueritis sup terrā, erit ligatū ꝛ solutū in celis. Quid est.n. dicere in noīe dñi nr̄i Jesu oē genu flectitur celestiū terrestriū ꝛ inferoꝝ ad Phi. ij. Nisi qḋ pmatū obtinet sup oēs cū oium sit cā causans ꝛ effectiua. Jo. j. Oia p illū facta sunt. Descēdes a prē luminū apud quē nō est trāsmutatio Jac. j. Cuius potestas est infinita, q ēt de peccatoribus facit iustos ꝛ sanctissimos ꝛ nō vult mortē peccatoris sed vt cōuertaꝰ ꝛ viuat, ac in dignitate pmaneat, vt de Ezec. Dauide, Anna sorore Aaron, Petro, Paulo, Augustino, cū plurimis alijs i numero innumerabili de qbus ipossibile eoꝝ facta narrare eēt, psertim inter pdicta reduco illud qḋ dñs nr̄ ꝛ creator ait Mat. ix. Quid est misericordiā volo, ꝛ nō sacrificiū nec pp iustos venisse dr̄ sed pp peccatores qꝛ nō est opus medico bene se habētibus sed male. Osee. vj. Mat. ij. Propter qḋ iusti nolite supbe peccatoribus rn̄dere in illosqꝫ seuire ꝛ spernere, qm̄ nullus pōt seipsuꝫ iustificare nec ad gratiā p seipsuꝫ venire attestāte xp̄o Joā. vj. Nemo pōt ad me venire nisi pr̄ q misit me traxerit eū, qm̄ aliqua accidūt nō ex peccato ꝛ offensa sꝫ vt manifestenꝰ opa dei, vt idē dixit dñs ō ceco nato, Jo. ix. sed sic cū peccatoribus penitētibus, ꝛ ab intimis dolētibus gaudete ꝛ cū benignitate suscipite fratrē vestrū errātē, ꝛ date ei stolā primā innocētie annulū pacis infinite induite illū ꝛ calciate ꝛ gaudēter cū eo epulate ex quo reuixit q mortuus fuerat ꝛ q perierat inuētus est, qm̄ maius gaudium erit in celo coram angelis dei sup vno dei peccatore penitētiam agēte ꝙ̄ sup nonagit anoue iustis q nō indigēt penitētia attestāte Christo Luce xv. Sic de peccatoribus nolite iudicare illosqꝫ reuertētes ꝛ penitētes nolite spnere. Quid.n. iudicasses de Petro ꝛ de Paulo q tātis laboribus ꝛ bonis fidei se occuparūt, q de psecutore factus est vas electionis ac in dignitate pmāserūt, nec nō ad maiores ascēderūt dignitates. Vides ne tu festucā in oculo fratris, nō vides trabē in oculo tuo ꝛ sup caput tuū, estote ergo misericordes sicut pr̄ vester celestis misericors ē ait dñs nr̄ Luce. vj. Ne vobis illa diuina iustitia dicat, mitte eū i tenebras inferiores ꝛ tradat vos tortoribus suis dicēs. Nōne oportuit te misereri ꝯserui tui sicut ego tui misertus sum, Mat. xviij. Qꝛ si dixerimus ꝙ peccatū nō habemus xp̄itas in nobis nō est. j. Jo. j. Ne ēt pp hmōi vanā gloriā manus dñi vos dereliquat. Et veritas parabole dñi Luce. xviij. descripta, fit de vobis dicta de Phariseo spernēte publicanū q publicanus gratiā obtinuit ꝛ iustificatus ab illo. sit ergo oīs homo tardus ad loquēdū. Ja. j. Et pōderet vnusqꝫ sermōes suos. l. di. c. pōderet. Qꝛ quacūqꝫ hora ingemuerit peccator oēs eius iniqtates nō recordabunꝰ. Eze. xxx. c. Sic ad hmōi ꝓpositū dr̄ Apoca. ij. Age penitētiā ꝛ pia opera fac. ¶ Propter qḋ pauperes peccatores sperate, ꝛ nolite desperare, reuertite ad dñm, ꝛ vt leprosis dcm̄ fuit qn̄ sanati fuerūt. Luc. xvij. Jte ostēdite vos sacerdotibus, dico vobis accedite ad reuerēdissimos epos vestros q sunt summi sacerdotes, q penitētes in multis dispēsabunt abolētes maculas ifamie sceleꝝ vestroꝝ, iuxta illud, spiritum nouū inouabit in visceribus vestris Psal. l. ꝛ alibi, Induite nouū hoiem qui ꝓm deum creatus est ꝛ renouamini spiritu mētis vestre. ad Eph. iiij. Quoniaꝫ propiciaꝰ oibus iniquitatibus ꝛ sanat oēs infirmitates, qm̄ lōge fecit a nobis iniquitates nostras quātū distat ortus ab occidēte, ꝛ ꝓm altitudinē celi a terra corroborat misericordiā suā super timētes se, sicut pr̄ misereꝰ filij, Psal. cij. Qꝛ sunt vicarij dñi, ꝛ psona xp̄i vt repetitis vicibus dixi iuxta potestatem a summo pōtifice nr̄o Jesu christo qn̄ misit discipulos suos binos predicare in vniuerso mūdo similem Petri potestatē dedit dicēs, predicate ꝛ docete, in noīe meo oēs gētes ꝛ demonia eijcietis, linquis loquemini nouis, serpētes tolletis, ꝛ qui biberint quid mortiferꝝ nō eis nocebit, manusqꝫ super egros ꝛ lāguētes imponēdo sanitatem dabitis. insuffiādo in facies eorum dicite pax vobis, sicut misit me pater cum plenaria potestate, sic mitto vos, ꝛ quorum remiseritis peccata remittūtur eis ꝛc. Jo. xx. ¶ Sic omnes reuerēdissimi episcopi ab vno codēqꝫ fonte vires acceperūt ꝙ̄uis iurisdictiones distícte ꝛ q ab vno codemqꝫ potatis valete felices. Et cum predictis penitētibus ꝛ impotētibus liberaliter et misericorditer dispensate, nam iudicium sine misericordia erit ei qui noluit misericordiam facer̄ delinquēti. Jaco. ij. c. ꝛ. ij. q. vij. c. De his, vltra medium. xxxiij. q. iiij. c. precepta. Misericordia eni communis est virtus ꝛ plenitudo virtutum est, ideoqꝫ omnibus est proposita perfecta forma virtutis, vt. lxxxvj. dist. c. nō satis, prope fin. iuxta illud repetitum, estote misericordes ꝛc. vt extra de reg. iu. c. ij. (Plenitudo oium virtutū est misericordia qꝛ qui compassionem nō habet de proximo, factus est velut es sonans ꝛ nihil est, ad Corin. xiij. ꝛ nihil sibi prodest, melior est misericordia, ꝙ̄ crudelitas. Natura clemens pia est ad indulgēdum ex māsuetudine debēt prelati lapsos releuare, nulli claudēda est misericordia,) melius est enim propter misericordiam rationē dare, ꝙ̄ propter crudelitatem seu inclemētiā, qꝛ vbi dñs nr̄ pasterfa. largus est dispēsator substitutus ab eodē aūt eius famulus nō debet esse tenax. Nā vt premissum est, deus ita benignus est, ꝙ quacūqꝫ hora gemit pctōr illum recipit, quare sacerdos episcopus aut pōtifex eius vult apparere austerus. hec legūtur. xxvj. q. vl. c. alligāt, ꝛ predicto. c. nō satis. ver. melius. Diuinitatis siquidem natura clemens est ꝛ pia ꝛ ad indulgēdum prona vt de pe. di. j. c. Quia diuinitatis, cuius exēplo rectores prouidi ex sua infirmitate aliorum infirma pēsantes lapsos debēt p māsuetudinē subleuare, vt. xlv. dis. recedite, qꝛ nulli claudēda est misericordia, nulli peccati impunitas relaxāda vt. xxiij. q. iiij. ca. duo ista. Hinc est ꝙ christus ex magna pietatis dispēsatione cadere Petrū pmisit, vt ex sua infirmitate cognosceret ꝙ̄ misericorditer aliena infirma tolerare deberet. l. dist. c. considerādum.

¶ De dispēsatione ꝛ casibus quibus episcopi dispensant.

SVMMARIVM

1 Equitas ꝛ dispensatio qualiter preferri debeant rigori.
2 Penitentie effectus.
3 Hereticus est qui dispensari non debeř aut non posse dicit.

¶ Prima pars.

b His igitur auctoritatibus iudicialis informatur auctoritas misericordiam seu dispēsationem † sequi potius ꝙ̄ rigorē, ad quod etiam accedit. ix. dis. c. sane. ff. de pe. l. interpretatione, extra de trāsa. c. fi. Nec enim aut seueritas aut clementia gratia affectanda est, sed in leuioribus causis promptiores ad lenitatem iudices esse debent, in grauioribus vero leguꝫ seueritatem cum quodā benignitatis temperamēto subsequi debēt vt. ff. de penis. l. respiciendum. j. respōso, quia vera iustitia cōpassionem habet, falsa dedignationē. xlv. dis. vera, ꝛ disciplina destituitur si sine misericordia tenatur. c. dist. disciplina, in prin. sunt eni d ipsa iustitia debitores, iuxta illud Apo. j. ad Cor. ix. dispēsatio mihi credita ē, sic dispēsatio celestis seminis nobis iniūcta est. Ve si nō sparserimus ve si tacuerimus. Hec leguntur. xliij. dist. c. dispēsatio, ꝛ ad Colossen. j. Audistis dispēsationē gratie dei, que data est mihi in vobis vt impleamini verbū dei ministeriū quod abscōditum fuit a sanctis corripientes ꝛ docentes ac hominem in omni sapiētia ꝛ exhibeatis hominem perfectum, te reprehēdendo illos qui dicunt dispēsation bus vti non debere, legitur parabolam superius allegatam Matth. xviij. c. de illo q noluit misereri cōseruo suo cui dictuꝫ fuit, mittite eū in tenebras inferiores vbi cōuenit esse fletus ꝛ stridor dētium. Sic igitur in sequēdo doctrinam dñi nostri Jesu christi nobis omnia relinqt in exemplum, vt sequamur eius vestigia vt ipse nobis precipit ꝛ stante Petro. j. Pet. ij. ꝛ etiam vt efficiamini beati iuxta illud vel hū doctrine domini dicētis. Matth. v. Beati misericordes quoniā ipsi misericordiā consequentur. Indigemus omnes gratia dei, tenentur ergo omnes prelati ꝛ superiores vti circa subditos dispensationibus, legitur etiam. xxiij. q. iij. c. Ecce inquiūt circa me. Vtitur nobis deus in dispensatione vestra. Quid enim esset de nobis qui singulis diebus labimur ad exemplum.

2 ¶ † Vide ꝛ considera, Numeri. xij. capi. qualiter Maria soror Aaron,

Aaron, eo qd̃ murmurauerat in Moysen percussa fuit, a lepra sed postq̃ penitentiam egit liberata fuit, ꝛ pristinam gratiam propheṫandi recepit.

¶ Item de Aaron Exo. xxxij. c. qui post conflatum vitulum in summum sacerdotem consecratus fuit.

¶ Item legitur de Dauid. ij. Regum. xj. Qui post adulterium cum Bersabee commissum, ꝛ homicidiũ Vrie eius mariti spiritũ prophetie recepit, ꝛ in proprio gradu regio a summo deo dispensatus remansit.

¶ Item. iij. lib. Regũ. xxj. c. legiṫ. Quod Achab post mortẽ Nabuth viri sanctissimi per penitentiam humiliatus in regia etiam sede permansit.

¶ Item de Ezechiele rege Judee Esaie. xxxviij. c. ꝛ. iiij. Regũ. xx. qui humiliatus ꝛ penitens ter quinos annos meruit viuere ꝛ in sua regali sede permanere. Alios innumerabiles in veteri testamento inuenies, ꝛ in nouo etiam veluti de Petro Matt. xxvj. qui Christum negauit, ꝛ tamen postea princeps apostolorum factus est.

¶ Item vide Actuum. vij. de Paulo, qui Stephanũ lapidauit, ꝛ postea in apostolum vas electionis factus est.

¶ Itẽ legiṫ de Magdalena voluptuosa que ab ecclesia apostola meruit vocari, ꝛ verbũ dei predicare qd̃ mulieribus non lꝫ.

¶ De Augustino sancto qui reuersus a sua heresi in doctorem ecclesie, ꝛ episcopum ordinatus est.

3 ¶ Qui autem dicit non debere† ꝛ non posse dispensari errat a veritate ꝛ hereticus est, q2 videṫ claues despicere cum dicatur Matt. xvj. Quodcunq; solueris super terrã erit solutum ꝛ in celis. q2 hmõi sententia domini vera est, aut nõ, quod absit. Hec ꝛ alia leguntur in. c. ponderet. l. di. Quare reuerendissimi domini do. Episcopi erga lapsos considerate supradicta ꝛ memores estote que beatus Pau. apostolus ait, ad Gala. vj. c. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui sprituales estis instruite hmõi in spiritu lenitatis, ꝛ alter alterius onera portate, sic adimplebitis legem Christi. Tu etiam peccator spera in domino age penitentiam, ꝛ pia opera fac, ꝛ accede ad reuerendum episcopũ tuum Christi ministrum, ꝛ vicarium pro beneficio tue dispensationis, ꝛ indulgentie obtinendo, qui paratꝰ est ꝛ promptus tibi tanq̃ Christi minister misericordiã impartire iuxta verba superius sumpta, Venite ꝛc. Vbi ego sum illic ꝛ minister meus erit. Et in bonis operibus deinceps residuo vite vestre perseuerate, misericordias domini, in eternum cãtate, quoniam in regno dei eritis beati, benedicti, ꝛ reges regum habentes vt Matt. xxv. dicitur. Venite benedicti patris mei percipite regnum.

¶ Item filij dei charissimi heredes dei, coheredes Christi vt dicitur ad Roman. viij. tali honore decorati q̃ dominus noster Jesus Christus vos honorando vobis in regno dei patris ministrabit vt dr̃ Luce. xij. Precingit se. s. Christus ꝛ transiens ministrabit. ¶ Item eritis dij ꝛ filij excelsi regis, vt dr̃ Psal. lxxxj. ꝛ Jo. x. Ego dixi dij estis, ꝛ fily excelsi omnes.

¶ Item fratres Jesu Christi iuxta illud Matt. xij. Quicunq; fecerit voluntatem patris mei qui in celis est, ipse est meus frater soror, ꝛ mater.

SVMMARIVM

1 Dispensationis diffinitiones, quomodo exponantur. 3.
2 Rigor quid sit, ꝛ q̃n seruandus, ꝛ que nomina habeat.
3 Equitatis expositio.
4 Dispensationis origo, ꝛ de eius diuisione, quando sit debita.
5 Dispensatio suppliciter petenda, ꝛ quando sit prohibita ꝛ quãdo concessa.
6 Dispensatio quo casu dici possit permissa.
7 Dispensatio quãdo ꝛ quo loco reperta, Et quis fuerit primus dispensator.

§. Ingrediendo Materiam dispẽsationũ necesse est cognoscere quid sit dispen-
1 satio. † Dispensatio vero nihil aliud est nisi prouida iuris criminis relaxatio, vtilitate siue necessitate pensata, vel sic. Dispensatio est rigoris iuris per eum ad quem spectat canonice facta relaxatio. due q; predicte diffinitiones colliguntur. j. q. vij. §. nisi rigor. c. sequẽ. ¶ Debes ẽt vlterius scire qd̃ aliud est rigor, aliud est seueritas, aliud ius, aliud equitas, aliud dispẽsatio. Et õ bis omnibus tractatur in. c. fi. extra de transac.
2 ¶ † Rigor ẽ districtio iuris siue excessus, ꝛ austeritas iuris scripta, aliquãdo ad terrorẽ. vt. ij. q. iij. si quis episcopoꝝ. lxxxviij dist. c. neq;. ꝛ hec fiunt pena vt vnius sit metus multoꝝ vt diciṫ .C. ad. l. iul. repe. l. j. Et q̃nq; seueritas appellatur. l. di. c. vt cõstitueret. in gl. xlj. di. c. disciplina. in gl. sed qualiter. j. q. vij. c. dispẽsationes. ꝛ. c. exigũt. de sen. excõ. in antiquis. Sꝫ rigor nõ est seruãdus nisi vbi timeṫ exemplũ mali. xlv. di. c. sed illud. ꝛ in predicto. c. fi. de transac. in antiquis. Quandoq; rigor est idẽ q̃ subtilitas iuris vt. c. in literis. de resti. spo. in articu. ꝛ. c. sedes. de prebẽ. ꝛ de appel. Q̃nq; ẽt rigor diciṫ disciplina. xlv. di. c. disciplina. q̃nq; rigor dr̃ iustitia, ꝛ eadem dist. c. omnis qui. ꝛ. c. vera.

¶ Jus autem est ars boni ꝛ equi cuius merito nos sacerdotes appellat, id est sacrorum preceptorum ministros. ff. de iusti. ꝛ iu re. l. j. ꝛ institu. eod. titu.

3 ¶ † Equitas est media iter rigorẽ ꝛ dispẽsationẽ, siue misericordiam. C. de iudi. l. placuit. xxxiiij. distin. c. fraternitatis. extra de transac. c. fi. interpretari an ius scriptũ sit equum, vel iniquum spectat principi. C. de legi. ꝛ cõ. l. j. Cyprianus descripsit q̃ equitas est iustitia dulcore misericordie temperata. vel dic q̃ eqtas est motus rationabilis regens misericordiam ꝛ rigorem. xlv. distinctio. c. disciplina. ꝛ. c. qui emendat. ꝛ. c. vera. q2 rigor est mã suetudine temperãdus. extra de pur. cano. c. in iuuent. ꝛ hec est equitas illa quã iudex semp pre oculis dꝫ habere. ff. de eo quod cer. loc. l. quod si ephesi. in fi. vt eccle. benefi. sine dimi. confer. c. vnico. xxxv. questione vltima. c. alligant.

¶ Quid autem sit dispensatio dixi. s̃. in princi. vlterius tñ dico vt quidam dicunt qd̃ dispensatio exponitur, id est ius, Cum sit executio iustitie. ff. de iust. ꝛ iu. l. j. §. ij. responso. Alij vero exponũt id est indulgentia, vt. xxxiij. q. ij. c. interfectores. Alij vero. i. regula. iij. di. c. regula. Alij exponũt, id est potestas a iure pmissa, vt. xxxiij. q. iij. c. in adolescentia. xxxj. q. j. c. hac ratione. xxxij. q. vij. c. apostolus. de prebẽ. cum iam dudum. Alij dicunt q̃ vbi ius permittit dispensare, dispensatio dicitur misericordia siue cõpassio. j. q. vij. c. is qui. Quãdoq; tamen pro iure accipiṫ, quando iudex debitas penas a iure statutas relaxat aut mitigat penam. C. de epis. ꝛ cle. auc. interdicimus.

4 ¶ † Quoniam etiam originẽ duxit a deo qui misericordiã dedit ꝛ fecit patribus nostris, ꝛ nobis, iuxta illud Canticum Zacharie. Benedictus dominus deus Jsrael. Luce. j. Canticum diue Marie. Luce. j. vbi dicitur, ꝛ misericordia eius a progenie in progenies. Estote ergo misericordes ꝛc. Et illaꝫ collectã Deus cui ꝓpriũ est misereri. Vlterius trãseũdo, dico q̃ multiplex est dispensatio. Quedam enim dispensatio que dicitur dispensatio debita. Alia dispensatio prohibita, alia vero concessa, alia autem permissa.

¶ Dispensatio debita est q̃n timeṫ de scandalo si non concedaṫ vel multorum strages iacet. l. distinc. c. vt constitueṫ. extra de cleri. excom. ministran. c. latores. xlv. dist. c. lꝫ. j. q. vij. dispensationes. xj. q. iij. c. plerũq;. xxiij. q. j. noli. in fi. iuxta illud Prouerbio. xxx. Qui nimis emungit elicit sanguinem. Et multitudo inducit dispensationem. extra de tempo. ordi. c. ij. Et etiam scandalum, vt in. c. fi. de transac. ꝛ notaṫ in supradicto. c. vt cõstitueretur. l. di. ¶ Dispensatio etiam debita dicitur ratione temporis, vel persone vel pietatis, vel necessitatis, vel vtilitatis ecclesie, vel euentus rei. Hec enim dispensationem inducunt, vt probatur sigillatim per ordinem. j. q. vij. §. nisi rigor. ꝛ. c. sequẽ. vsq; ad. §. ecce. qnibus. extra de preben. c. exposuisti. de eta. ꝛ qua. c. tua. ꝛ. c. indecorum ꝛ. c. queris. vij. q. j. c. scias. xiiij. distin. c. sicut de conces. preben. c. cum nostris. Jtẽ q̃nq; dispensatio debita est post peractam penitentiam, ꝛ vbi personas res ꝛ locus exigũt xxix. di. c. j. Et si non dispensant prelati quãdo predicta concurrunt peccant, vt est argu. ij. q. v. c. quanto. in fi. l. distin. c. domino sancto. j. q. vij. c. exigunt. † debet etiam subditus, nec potest
5 aliter dispensationẽ petere, nisi supplicando. Et qd̃ episcopus tenetur post peractam penitentiam dispensare ex bono et equo patet in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. in antiquis Quidam tamen dicũt q̃ si episcopus noluerit dispensare subditum post penitentiam peractam qd̃ potest compelli per superiorem arg. c. nullus. de iurepa. gl. in. c. osius. lxj. dist. Contrarium alijs placet quia nemo cogiṫ facere beneficium. x. q. ij. precarie. tum interestq; reipu. ne quis re sua male vtatur.

¶ Prohibita autem dispensatio est vbi non potest fieri sine decoloratiõe status ecclesie ꝛ vbicunq; nõ subest causa iusta dispẽsandi. i. q. vij. c. ꝛ si illa. ꝛ. c. tali. de elec. c. innotuit. §. multa. ꝛ. §. fi. in quibus autem casibus sit dispensatio prohibita poteris scire tam ex precedentibus quam sequentibus.

¶ Concessa dispensatio est vbicunq; a iure conceditur, quod

dic vt.j.in arti.sequētibus per iura in eisdem nota.
6 ¶ † Permissa dispēsatio dici potest in casu puta si quis aliquo
accusante conuictus est sacra vasa vel aliam rem ecclesie subri⸗
puisse. Hinc enim poterit ep̄s ēt forte aduersario ꝯdicente dis⸗
pensare sic poterit intelligi.c.si quis presbyter.l.di.de hac dicit̃
ꝑmittimus qꝺ volentes permittimus.xxx.q.j.c.hac ratione. ⁊
hac ratione permittitur vt peius euitet̃.vt extra de spon.c.ij. ⁊
illic nota differentiam inter comparatiuā ꝑmissionem, ⁊ tole⸗
rantiam,qꝛ aliud est precipere,⁊ aliud tolerare, vt illic dicit̃ qꝺ
dn̄s prima matrimonia facere precepit,secunda vero solum to⸗
lerauit. Sic etiam sepissime tolerandi sunt mali vt dn̄s Judā to
lerauit.xxiij.q.iiij.c.tu bonus.⁊ quare sunt tolerandi.vide.c.to
lerandi.ea.q.⁊ cā cum seq.c.⁊.l.distinc.ponderet.c.vt constitue
ret̃.cum alijs multis iuribus. ¶ Dispensatio inuēta fuit primo
7 in paradiso in Adam quando deliquit,⁊ sic Deus misericordi
ter cum eo dispensauit,qn̄ cognouit reatum suum dicens domi
ne peccaui.de peni.di.j.c.serpens.⁊.c.sicut primi.⁊ di.iij.c.ro⸗
manos.c.Adam.⁊ per totas distinctiones pe.⁊ sic Deus fuit
primus dispensator qui cum Noe, Abraham, Moyse ⁊ cum
humano genere quando misit filium suū vt nos redimeret. vlij.
q.j.in scripturis.xij.q.ij.c.cum redemptor.⁊ in.c.porro.xvj.qō.
Quia etiam quotidie Deus nobiscū dispensat,vt de peni.dist.
v.c.ij. Et non mireris si homines cū hominibus dispensant, vt
.S.dixi,qꝛ omnis eius actio nostra dꝫ esse instructio.xij.q.j. exē⸗
plum. ¶ Deinde fac regulam generalem ex argu.c.nam concu
piscentiam nesciebam.extra de consti.qꝺ omnia vident̃ conces⸗
sa nisi sint prohibita,⁊ sic in omnibus casibus vident̃ episcopis
concessum iudicare,nisi sit eis expresse prohibitum pōtificibus
primatum obtinentibus,⁊ sacerdotium personam Christi re⸗
presentantibus,⁊ vicarij ipsius.xxxiij.qō.v.c. mulier. datoqꝫ ⁊
trāslato eisdē sacerdotio eisdē legis trāslatio.fcā ē ⁊ ptās.c.trā
slatio extra ꝺ ꝯsti. Itē ēt ꝑ ar.c.nōne hn̄ dicimus nos.de ꝑsum.
qꝛ qui tacet consentire videt̃,prout regula iuris est in.vj.⁊.ff.tit.
de reg.iur. Sunt tamen multi casus episcopales in iure expressi
in quibus absqꝫ dubio Reuerendi episcopi possunt dispensare
subditos ⁊ ius commune relaxare.

¶ Primus casus.

RImo cum ordinato extra tpa statuta vt multi dicunt et tenent Reuerēdissimi ep̄i dispensant, vt extra de tempo.ordi.c. consultatione.tenet ēt Host. in sum.§.fi.ver.si prelatus.c.cum quidem.⁊.c.dilectus.que possunt adduci in argu.oppositum. Sed soluuntur vt ibi per Sicul.⁊ docto.qꝛ ꝯ prohibitionem,⁊ inhibitionem summi pontificis scienter extra tpa statuta ep̄os illos ordinauerunt. Hic vero ignoranter. Sic ratione preuentionis dn̄i Pape occasione inhibitionum,⁊ quod est superior ep̄orū. Et q faciunt ꝯ inhibitiones superiorū iudicum veniunt mulctādi.C.de modo mulc.l.eos.sicut isti in preiudiciū appellatiōis. Vel aliter istud.c.consultationi est ius nouum ⁊ decre. Gregonoui.nouissimo loco ꝺclarans generaliter,⁊ indistincte,qꝺ ep̄s si fuerit preuētus ordinatū ext ra tpa statuta poterit cū illo ep̄s misericorditer dispensare.⁊ hoc sꝑ intellige cum cause cognitione dirigendo literas officiali vel penitentiario ad illas fulminandas sicuti facit curia apostolica ⁊ penitētiaria rome. Et debet litera dispensationis facere mentionem post narrationē cāe delicti ⁊c.videlicet qꝺ causa vtilitatis vel necessitatis aut alia posita supra in.§.debita dispensatio animum nostrum mouentibus eo quod exponens plurimum dolet ab intimo de commissis cupiatqꝫ feruore deuotionis accensus in suis ordinibus etiā in ministerio altaris ministrare,⁊ beneficia ecclesiastica obtinere,quod tamen facere nō potest absqꝫ nostra pōtificali,aut apostolica super quibus supplicant per nos de remedio sibi prouideri oportuno. Nos igitur auctoritate Dei omnipotentis Petri,⁊ Pauli apostoloꝝ pontificali seu nostra episcopali discretioni vestre committimus quatenus si est ita ipsum exponentē. A quibuscunqꝫ sententijs,censuris ⁊ penis reatibus ⁊ excessibus huiusmodi quos ꝑꝑ premissa incurrit ac peccatis suis alijs absoluatis hac vice in forma ecclesie consueta, ⁊ iniuncta inde sibi pro modo culpe penitētia salutaris ac alijs que de iure fuerit iniungenda,eodemqꝫ ad tempus, prout expedire videritis a suoꝝ ordinum executionum suspenso demū suffragantibus sibi meritis alioqꝫ canonico non obstante impedimento sup irregularitate dicto modo contracta quodqꝫ premissis non obstantibus in suis ordinibus etiā in ministerio altaris ministrare ⁊. N.ecclesiam parochialem de. N.quam optinet retinere ⁊ in futurum canonice sibi beneficia ecclesiastica conferenda qualiacunqꝫ sint inuicē tamen compatientia recipere ⁊ similiter retinere libere ⁊ licite possit ⁊ valeat dispensetis auctoritate ⁊ mandato predic. misericorditer cum eodem. Omnemqꝫ inhabilitatis ⁊ infamie maculā seu notam ex premissis insurgeñ.circa eum penitus aboleatis. Nō obstantibus ordinationibus, cōstitutionibus prouincialibus ⁊ synodalibus quoqꝫ statutis quibuscūqꝫ.datum die ⁊c. Hec vero ad longum posui ad recreationem grossorum spirituū hec legendo. postqꝫ impressioni fuerit ꝯdonatum ⁊ non ad instructionem doctoꝝ,quoniam nō sū dignus ferre libros nec os aperire inter doctos ⁊ expertos, ꝑꝑ quod cunctos legentes precor vt que omittam aut minus ꝑfecte dicam valeant cū beniuolentia supplere, surdumqꝫ nō maledicere. Et quod reuerendi ep̄i possint in eoꝝ literis dispensationum premisso modo vti tam in precedentibus quā in sequētibus patet. Et de clausula a quibuscunqꝫ sententijs, censuris, penis ⁊c.ipsum exponentē absoluatis vide.J.arti.xxxj.⁊.cxiij.xciij.xcv. Nec facias difficultatem qꝺ possit maculas infamie obolere circa casus infrascriptos insurgentes, qꝛ concesso vno aliud dependens ex illo conceditur. c.translato sacerdotio de consti.in antiquis.c.preterea.de offi.ordi.⁊ etiam not. Abb.in c.cum te.de sen.⁊ re iudi.in.iij.no.⁊c.J.videbis in arti.xlv.

Secundus casus.

¶ Itē in secundo possunt ep̄i dispensare vt quis habeat duas ecclesias intitulatas.lxx.di.c.sanctoꝝ.extra de elec.c. penul. ⁊ hec not. Joan.an.in.d.c.de multa.extra de preben.dicēs quod potestas ep̄oꝝ non est reuocata eo etiam quod tex.dicit poterit sedes apostolica dispensare. Host.etiam dicit in.d.c.de multa. Quod episcopi solum dispensant quando est necessitas vel vtilitas ecclesie ⁊ loci,⁊ respectu merita personaꝝ sedes apostolica vide Abb.sicul.in.c.extirpande.in.§.qui vero.in penul.col.vide ēt Arch.in supradicto.c.sanctoꝝ.⁊ vide que dixi in articul.cxlvj.⁊ vide Fede.consi.xj.

Tertius casus.

¶ Item tertio dispensant ep̄i cum monacho vel canonico regulari,vt possit in seculari ecclesia ministrare.xvj.q.j. doctores. ⁊ c.ex auctoritate.j.q.vij.§.nisi.etiā quod regularis sit ibi solus ⁊ maneat.extra de sta.mona.c.quod Dei timorem.

Quartus casus.

¶ Item quarto dispensant episcopi vt religiosus ad minorem transeat religionem.tex.est extra de regula.c. significatum.⁊.c. non est.⁊ de tempo.ordi.c.ex parte. Abb.in.c.non est extra de regu.⁊ in predicto.c.significatum.

Quintus casus.

¶ Item dispensant episcopi vt monachus existēs in minoribus ordinibus fiat abbas .extra de eta.⁊ quali.c.tuam. Olim enim abbates ⁊ monachi erant laici.xciij.di.c. a subdiacono.xvj.q.j.c.legi prope finem.hodie debent esse sacerdotes vt faciāt benedictionem.xvj.q.j.§.superiori.

Sextus casus.

¶ Item etiam dispēsat cum monasterijs in tributis sibi dādis.xvij.q.vij.c.eleutherius.

Septimus casus.

¶ Item dispensat ep̄s in separādo suo arbitrio monasteria duplicia.xviij.q.ij.c.in nullo.⁊.c.diffinimus.

Octauus casus.

¶ Item cum monachis vt habeant ⁊ habere possint cellulas intra claustrum.xviij.q.ij.c.de monachis.⁊.c.cellulas.⁊.c.nullus.quod etiam abbas facere potest cum benemeritis.xx.questione vltima.c.fina.

Nonus casus.

¶ Item dispensat ⁊ possunt episcopi diocesani dare priuilegia exemptionis monasterij,vt extra de priuile.c. cum olim.⁊.c.ex ore.xvj.q.j.c.peruenit.

Decimus casus.

¶ Item possunt reuerendissimi episcopi capellas cōcedere monachis,vt extra de dona.c.pastoralis.xvj.q.j.c.peruenit.

Undecimus casus.

¶ Item dispensant cum monacho scienter extra claustrum carnes comedente.de conse.di.vj.c.carnem.

Duodecimus casus.

¶ Item dispensant cum fugitiuis monachis,vt illos fugitiuos reducant ad claustrū, vt extra de regula.⁊ transeunti.c.fi.xviij.questio.ij.c.abbates.

Decimustertius casus.

Decimustertius casus.

¶ Item dispẽsãt qd simpliciter deuota matrimoniũ ꝯbat ne d terius faciat extra qui cleri. vel vouen. c. veniens. Licet dicatur ꝯ eo. titu. c. rursus. ⁊. xxij. q. iiij. §. fi. Solue contrarium, ⁊ dic vt dicitur de voto. c. vnico. lib. vj. ⁊ per Joan. an. iuris cano. doct. ab aliquibus aquilam iuris nuncupatum.

Decimusquartus casus.

¶ Itẽ dispensant in voto vt in melius comnutet. extra de voto. c. j. ⁊. c. ex multa. nisi in hyerosolymitano, vt de voto ⁊ vo. redem. c. per tuas. ⁊. c. ex parte. ⁊. c. magne. ⁊ nisi in voto continẽtie, vt no. in. c. j. de voto. in antiquis.

Decimusquintus casus.

¶ Item dispensant vt in defectum regulariũ monasteriuꝫ de secularibus clericis ordinetur. tex. est de reli. do. c. inter quatuor. vide ꝯ. xix. q. iij. c. qui semel. ⁊ extra de reb. eccle. non alie. c. possessiones vide que dicit Joan. an. in predic. c. inter quatuor. sup primam glos. vide glos. c. eps. xij. q. ij. Abb. sicu. in. c. ad audiẽtiam de eccle. edifi.

Decimussextus casus.

¶ Item dispensãt vt ecclesia parochialis fiat monasteriũ decisio formalis est. extra de eccle. edifi. c. ad audientiam. xij. q. ij. c. bone. extra de dona. c. apostolice.

Decisseptimus casus.

¶ Item potest eps dare priuilegiũ monachis de nõ dãdis decimis tã preteritis quã presentibus q̃ ẽt futuris. decisio est. extra de priui. c. qr. ⁊. c. ex ore. ⁊. c. cum olim. et. xvj. q. j. c. puenit.

Decimusoctauus casus.

¶ Itẽ dispẽsant cum filijs patronoꝝ occidentiũ, vel mutilantiũ prelatũ qd scꝫ possit in monasterijs ad honores assumi. extra de penis. c. in qbus de. xxiij. q. viij. si quis mẽbroꝝ. ⁊ arg. xviij. questio. iiij. c. de presby. nõ tñ expresse, sed p contrarium actũ admittendo eos, videlicet ad electionẽ ⁊ ad alios actus.

Decimusnonus casus.

¶ Item dispensant cum ordinato ab alieno epo inconsulto proprio vel contempto, vt extra de offi. archi. c. significasti. lxxj. di. c. j. ⁊. c. ij. ⁊. c. iij. ⁊. ix. q. j. Ludo.

Uigesimus casus.

¶ Itẽ dispensant cum eo qui recipit ignoranter ordinẽ ab epo qui renuatiauit episcopali dignitati, vt extra de ordi. ab episco. qui renunt. epi. c. j.

Uigesimusprimus casus.

¶ Item dispensant cum ordinato ignoranter ab excommunicato. extra de ordi. ab epi. qui renuntia. epi. c. ij. ix. q. j. c. ij. argu. tamen contra eadem. q. c. j.

Uigesimussecundus casus.

¶ Itẽ, vt duo ad vnam prebendam eligantur quod dic, vt no. extra de preben. c. tue.

Uigesimustertius casus.

¶ Itẽ dispẽsant cũ adultero ⁊ in omnibus criminibus minoribus adulterio irretito post penitentiam, vt. xxxiij. distinctio. c. fraternitatis. extra de iudi. c. at si clerici. §. de adulterijs. extra d temp o. ordinan. c. fina.

Uigesimusquartus casus.

¶ Item cum clerico pp crimen vsure per episcopum ab officio bñficioqꜫ suspẽso dispẽsat, vt no. extra de vsu. c. preterea.

Uigesimusquintus casus.

¶ Itẽ dispẽsat cum pugnante in duello. extra de corpo. vitia. c. j. ⁊ extra de cleri. pug. in duel. c. j. Dũ tamẽ mors vel mẽbri mutilatio non contingat, qr tunc non potest. xxiij. q. viij. c. his a quibus. Sꝫ ⁊ tunc in beneficio retinendo dispensare potest ⁊ deciditur. eo. titu. c. ij. ⁊. l. dist. c. studeat. ad fi.

Uigesimussextus casus.

¶ Item dispensant epi in multũ enormi ⁊ notorio crimine vt probatur ⁊ notat̃ ꝓꝫ papã antiquũ doctorẽ. extra de corpo. vitia. c. j. ⁊ arg. extra de aposta. c. ij. ⁊ ẽt in capitalibus criminibus occultis. l. di. c. de his vero. de h ẽt dr̃ extra de tẽp. or. c. ex tenor̃.

Uigesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat cum sacerdote simul plures ꝯcubinas habẽte. extra de biga. c. qr. ⁊. xxxiij. di. c. fraternitatis.

Uigesimusoctauus casus.

¶ Item dispẽsant cũ alienigena instituto in ecclesia p eũ q instituere non potuit, vt extra de cleri. pegri. c. fi. Regula. xix. cãcellarie apostolice est vt nullus admittat̃ ad regimen ecclesie nisi sciat loq ydioma patrie. Preeminẽtia regis est qd nullus alienigena põt hr̃e bñficiũ in regno suo Francie, nisi sit oriundus d regno ⁊ puincia absqꜫ dispẽsatiõe Serenissimi principis regis nostri Francie, nec ẽt possunt leuare fructus bñficij sibi collati. ⁊ hoc banquerij sciunt bene practicare. ⁊ illa dispẽsatio vocat̃ vernacula lingua lettre de naturalitate. ⁊ hec vidi sic practicar̃ ⁊ practicaui in cancellaria regis. ⁊ vide p amplius glo. illius regule cãcellarie apostolice. ⁊ quid de alijs regibus ⁊ principibus epi ⁊ abbates, ẽt electi ⁊ ꝯfirmati nõ pcipiunt fructus epatuum ⁊ abbatiaꝝ suaꝝ quousqꜫ factũ sit homagiũ regi. ⁊ hoc intellige de tpalibus eoꝝ possessionibus, qr p spũalibus nõ lꝫ. ⁊ vide ad hoc. c. vltimũ. extra de regu. iur. ⁊ fi. libri decretaliũ. Abba. sicu. Jo. an. ordinationes Ludo. regis editas. Mccccxcix. dixit qd nõ debẽt gaudere de literis naturalitatis nisi sint residentes in puincia ⁊ regno. vide articulũ nouũ ordina. predictaꝝ.

Uigesimusnonus casus.

¶ Itẽ dispẽsare põt Parisieñ. eps cũ presbytero de facto matrimoniũ cũ virgine ꝯhẽte quo ad executionẽ officij sui, vt dicit̃ extra de cle. ꝯiuga. c. sane. scdo. similiter ⁊ cũ diaco. vt extra q cle. vel vouen. c. ij. dũ tamẽ nõ ꝯhant bis. xxviij. di. c. presbyterum. vel ẽt cũ corrupta, vt extra de biga. c. pe. ⁊ fi. ⁊ an monachus aut presbyter ꝯhens matrimoniũ oriat̃ cũ parentibus illius monachi, aut presbyteri impedimẽtũ publice honestatis iustitiã. dic qd sic, ⁊ vid. c. ex spõsalib⁹. d spõ. ⁊ mr̃i. l. vj. ⁊ Jo. an.

Trigesimus casus.

¶ Itẽ dispẽsare potest Parisieñ eps cũ diacono qui vulnerauit aliũ diaconũ ⁊ matrimoniũ de facto ꝯx. ꝭm papiã antiquuꝫ doct. vt extra qui cleri. vel vouẽ. c. j. Sed Bernardus glossator ordinarius illud intelligit factũ auctoritate mãdati apostolici, vt extra de senten. excõ. c. cum illoꝝ. tñ idẽ Bernardus in iiij. gl. sentit, vt in princi. dixi. ⁊ idẽ in. c. ij. in gl. ij. in fi.

Trigesimusprimus casus.

¶ Itẽ dispẽsare põt Parisieñ. eps Reuerẽdissimus cũ eo qui excõicatus recepit bñficiũ. extra de cleri. excõ. ministrã. c. postulatis. in princi. ⁊ vide que scripsit Joã. an. ibidẽ sup. iij. glo. nec obstat ꝯriũ signatũ per Bernardũ. de eta. ⁊ quali. in. c. cũ bone nisi fuerit auctoritate dñi pape excõicatus. ⁊ hec est opi. Joan. an. Abb. sicu. ⁊ alioꝝ. Ista est enim clausula pp quã clausulam retroactis tpibus multi ꝯfugerũt ad sedẽ apostolicã. aduocatus pro aureo nõ tibi dedisset, nec tale ꝯsilium declarasset tu legens ora pro me componente ⁊ Reue. epo Parisieñ. ad cuius laudem edita ⁊ collecta fuerunt.

Trigesimussecundus casus.

¶ Item dispensat cum clerico per saltum promoto. vt. lij. di. c. j. ⁊ extra de cleri. per saltum promo. c. j.

Trigesimustertius casus.

¶ Itẽ dispẽsare põt Parisieñ. eps cũ nõ ordinato ministrante in bñficio. ⁊ vt post bienniũ vel triẽniũ in ordine suscepto ministret, sed nõ vt ad supiorẽ ascendat, vt legit̃ ⁊ notat̃. extra de cleri. nõ ordi. mini. c. ij. Breuiter tñ teneas qd is qui nullũ habet ordinẽ diuinũ officium exercens irregularis est. ⁊ ẽt is qui habet aliquẽ ordinẽ si officiũ superioris ordinis exercet. ⁊ cum talib⁹ solus papa dispẽsat, vt i ordine quẽ hꝫ de misericordia toleretur. ⁊ ad superiores ascendat. xj. q. iij. c. priuilegium. ⁊. xxv. q. ij. c. sic decet. Quidam tamen dicũt epm posse in hoc dispensare in beneficio post pactã penitentiam, ⁊ etiam post bienniũ vel triennium, vt diaconus officium exerceat, ad sacerdotium vero non potest promoueri nisi ex dispensatione pape, vt legit̃ ⁊ no. extra de cler. excommu. ministrã. c. j. ⁊. ij. Alij. talem dicunt episcopum posse dispensare, argu. extra de iudi. c. at si clerici. dicentes, qr magis peccat adulter cum quo potest dispensare, prout poteris considerare per circunstantias adulterij, vt. j. dicam. Et potest ⁊ debet in secreto ordinari ne audacia ⁊ scãdalũ alijs generetur, vt dicitur. l. distinc. c. vt constitueretur. ⁊ vide supra. §. incipiente, de dispensatio. debita.

Trigesimusquartus casus.

¶ Item dispensat cum clerico furtiue, ⁊ post inhibitionem ordinem suscipiente, vt extra de eo qui fur. ordi. susce. c. j. ⁊ fi. put ibi no. tamen vidi dum moram trahebam Rome sunt decem, aut duodecim anni, qd Alexãder papa propter multitudinem clericorum illic ad ordines accedentium dimittentes suos episcopos fingẽtes habere beneficium eo quod ante susceptionem ordinũ mouẽtur ab epo ne accedãt, nõ beneficiati, bigami, vxorati ⁊c. Et postq̃ contra huiusmodi inhibitionem erant ordinati obtinebant a penitentiaria literas dispensationis, vt possent in ordinibus sic furtiue ⁊ mendose susceptis ministrare. Et pro illis obtinendis cum omni expeditione expendebant clerici predicti modo ordinati absqꜫ beneficio summam trium scutoꝝ auri. idẽ Alexãder illas reseruauit expediri sub plumbo. ⁊

illas taxauit ad summã.l. ducatoꝝ auri de camera, sed hoc nõ impedit quominus episcopi possint dispensare, qꝛ intelligit de illis qui in curia apostolica furtiue ordines susceperunt.

Trigesimusquintus casus.

¶ Item potest ét dispensare in cõmutatione prebẽdaꝝ ꝛ psonarum. extra de rerũ pmu.c. quesitum.ꝛ.c. cum vniuersoꝝ. de iure enim communi qꝫ vnusquisqꝫ manere in ea vocatione qua vocatus est, vt.xxj.q.j.c.j.ꝛ.C. de palati. sacraꝝ largi.l. quidã.li.xij.

Trigesimussextus casus.

¶ Item cum eo qui bigamum ordinauit dispensat archiepũs, vt extra de biga.c.ij.ꝛ idem iuris est si alios irregulares promouit ſm papam, ꝛ do. Hostien.

Trigesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat cum falsario.s. vt vel eum in carcere teneat, vel eum ad papam remittat, vt.xix.di.c. in memoriam.

Trigesimusoctauus casus.

¶ Item in dispẽsatione ecclesiasticoꝝ ordinũ, qꝛ ipse preordinator est in cũtis, vt.xxj.di.c. cleros.xxiij.di.c. sedes.xxv.di.c.j.

Trigesimusnonus casus.

¶ Item vt clericus coniugatus habeat simplex beneficium, vt dicitur.xxviij.di.c. de his contra. eadem di.c. decernimus. vide qꝺ no. Jo.an. in prima obiectione.

Quadragesimus casus.

¶ Item dispensant epi vt clericus ꝯcubinarius post pactã penitentiã promoueatur.xxxiiij.di.c. fraternitatis. nisi fuerit p sniaꝫ dãnatus, vel infamis, vt extra de tempo. ordi.c. quesitum. vide ꝯcilium Basilieñ. titu. de cle. ꝯcu.ꝛ pragmaticam san. eo. titu.

Quadragesimusprimus casus.

¶ Item dispẽsat cũ ydiota iaꝫ promoto vt remaneat in illo statu ꝛ non deponatur, sed doceatur.x.q.j.c. placuit. ꝛ.xxxviij. dist.c. nullus.ꝛ.c. sedulo. non tamẽ vt pmoueatur.l.di.c. non ꝯfidat nec militat, arg. ꝯ extra de renũtia.c. post translationẽ. vide Jo.an. qui soluit illud in.c.fi. in glo. pen. extra de eta. ꝛ quali.

Quadragesimussecundus casus.

¶ Item dispensare ét põt Reuerendissimus Parisieñ. epũs cũ sacrilego prout decisio formalis est.l. dist.c. si quis presbyter. ꝛ extra de fur.c.fi. ꝛ incidenter scias qꝺ capiens vel capi faciens cardinalẽ Romane ecclesie sacrilegus ẽ ꝛ graues penas incurrit, vt extra de re iud.c. apostolice.ꝛ.c. felicis. de pen. lib. vj.

Quadragesimustertius casus.

¶ Item dispensare põt ét cũ homicida, ꝛ hoc in bñficio tñ ne mendicet.l.di.c. studeat. extra de cleri. pug. in duel.c.ij.ꝛ qꝺ nõ põt in beneficio, pꝫ.l.di.c. minor. faciliter tñ dispẽsat in quatuor casibus notatis, in cle. vnica. de homici. qꝛ illa sunt iuris cõis. ꝛ est bonaꝝ mentium timere culpam vbi culpa non est.v.di.c. vlt. vide.c. significasti. extra de homici. ꝛ docto.

Quadragesimusquartus casus.

¶ Item dispensat ét cum seruo promoto si velit eum redimere prout legitur.liiij.di.c. generalis.

Quadragesimusquintus casus.

¶ Itẽ dispensat cũ seruo monasterij vt promoueatur.liiij.di.c. multos. ꝛ extra de ser. non or.c. de famulis.ꝛ.c. de eo.

Quadragesimussextus casus.

¶ Item dispensat cum clericis ne promoueantur inuiti, prout legitur.lxxiiij.di.c.fi.

Quadragesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat cum assumpto de sua diocesi in episcopuꝫ vt remaneat in primo beneficio si non admittatur ad ecclesiam ad quam promotus est.xcij.di.c. si quis episcopus.

Quadragesimusoctauus casus.

¶ Item cum heretico ꝯuerso.l.di.c. presbyteros qui.ꝛ extra ꝺ hereti.c. ad abolendam. de ꝯse.di.ij. ego berengarius.

Quadragesimusnonus casus.

¶ Item etiam dispensare potest cum scismatico, vt legitur ꝛ not.l.di.c. vt constitueretur.

Quinquagesimus casus.

¶ Item dispensat cum raptore quantum ad viaticũ ei ꝯcedendũ. extra de rap.c. super eo.§. si vero. Predonibus enim dispẽsatiue cõmunicamus. vt.xxiiij.q.ij. sane. qꝺ sup viaticũ conceditur dãnatis ad mortem, si petierint vt precipitur sub pena excõmunicationis in cle.j. de peni. ꝛ remis.

Quinquagesimusprimus casus.

¶ Item in recipiendo ex causa minorem procuratiõem solitã.x.q.ij.c. relatum. ꝛ que leguntur ꝛ no. de censi.c. felicis. lib. vj.

Quinquagesimussecundus casus.

¶ Item in minoratione tertie vel quarte decimaꝝ ex causa eadem.q.x.q.ij.c. priscis.ꝛ.c. vnico.ꝛ.xij.q.iij.c.fi.

Quinquagesimustertius casus.

¶ Item in executione sententie differenda.xj. questione.iij. capitu. cum apud.

Quinquagesimusquartus casus.

¶ Item dispensat cum sortilego, vt legitur extra de sortil.c. ex tuaꝝ.ꝛ.xxvj.q.v. contra ydolorum.ꝛ.c. peruenit.

Quinquagesimusquintus casus.

¶ Item potest ꝯsentire dispensatiue secundũ quosdam, vt monachus vnius religionis presideat monasterio alterius religionis. vt dicitur extra de elec.c. cum monasterium. quod tamẽ est contra canonẽ.xvj. qꝺ.vij.c. in noua actione. extra de electio.c. cum in magistrum.

Quinquagesimussextus casus.

¶ Item potest dispensare cũ clerico post.xiiij. etatis sue annuꝫ ꝛ non ante vel etiaꝫ si patiatur defectũ in scientia, dũ tñ non sit nimis rudis vel ẽt i ordinibus nõ tñ sit in minoribus ꝛ i breui scit ad sacros pmoueri, ꝛ hoc quo ad regimẽ ecclesie parrochialis seu plebis, vel quo ad dignitates, vt extra de ele.ꝛ.c. dudũ.j.ꝛ de eta. ꝛ quali.c. preterea.ꝛ.c. indecorum. ꝛ Jo.and. in.c. si de eo tempore. de rescri. lib.vj. super gl. pe.ꝛ ꝺ eta. ꝛ quali.c. ex ratione. quod est contra predic. decret. dudũ.ꝛ.c. cum in cunctis. eo. titu. de elec. Sed dic quod ibi est ius commune. Bernar. tamẽ ꝛ Tancre. no. extra de elec.c. cum dilecti. quod nullus potest dispensare in defectu etatis nisi solus papa ẽt quo ad inferiores dignitates, vt extra de elec.c. nihil. C. de his q ve. eta. impetra.l.ij.ꝛ.iij. Goffre. ꝛ Jo.an. de Deo. ꝛ papa qui sunt nota. docto. dicunt quod potest dispẽsare cum eo qui est etatis.xiiij. annoꝝ quo ad obtẽta, sed non quo ad obtinẽda. Hodie aũt videtur episcopis adempta dispẽsandi potestas in etate predicta nisi fuerit etatis.xx. annoꝝ, quo ad ecclesias parochiales p ꝯstitutionem Gregorij.x. posita. de elec. lib. vj. in.c. licet canon. Permissum est eis dispẽsare de etate in dignitatibus personalibus ꝛ beneficijs sine cura cum his qui peregerunt.xx. annos, vt dicitur de eta. ꝛ quali.c. vno. lib. vj. Jo. dicit ꝛ Egidius qui quãdam gl. composuit in.c. de multa. extra de preben. quod archiepũs potest dispensare in etate vel in ordinibus cũ postulato ad epatum, vt notauerunt in predic.c. de multa. de prebend.lxx. distinctio.c. sanctoꝝ.ꝛ.xxj.q.ij.c. si quis. cum papa hoc sibi specialiter non reseruauit videtur eis indulgere. extra de sen. excõmunica.c. nuper. Salua tamen multoꝝ gratia ꝛ Reuerentia videtur de iure posse dispensare in defectu ordinum, prout tex. est extra de eta. ꝛ quali.c. a multis.lx.d.c. nullus in episcopũ. Jo. and. tenet contra eo.c. sup gl. sic olim. ꝛ cõcludе qꝺ epũs potest dispensare cum maiore.xiiij. annoꝝ, qꝛ maior.xiiij. annis agit causam spiritualẽ sui beneficij per se, ꝛ minor.xiiij. annis p pcuratorem, vel curatorẽ auctoritate ordinarij iudicis datum. Sic patet quod etiam cum minore.xiiij. annoꝝ epũs ordinarius dispensat. Et ad hec vide.c. vnicũ. de eta. ꝛ qualita. lib. vj. qualiter permissuꝫ est dispensare cum.xx. annoꝝ maiore in dignitatibus ꝛ psonatibus curam animaꝝ nõ habentibus ꝛ de facili poteritis vos legentes soluere argumẽ. per ibidem notata.

Quinquagesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat episcopus cum eo qui beneficium renuntiat, vt sibi ꝯcedat in illo victum, argu. vij.q.j.c. quãuis. ꝛ extra de renun.c. ad supplicationem. ẽt si ob culpam remoueatur. Et nota pro multis qui retroactis temporibus iuerunt ad summum põtificem quando renuntiauerunt seu resignauerunt eorum beneficia retenta pensione.

Quinquagesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat cum eo qui petit cessionem.s. vt vel cedat vel remaneat. de renun.c. admonet.ꝛ.c. quedam.ꝛ.c.j. qꝛ nullus debet admitti ad beneficium episcopo inconsulto, vt ibi.

Quinquagesimusnonus casus.

¶ Item debet dispensare cum illis quos sine titulo dispensatiue promouit ad sacros vt habeant victum, vt extra de eta. ꝛ qualita.c. accepimus. ꝛ extra de prebend.c. cum secundum.ꝛ.c. nõ liceat.ꝛ.c. episcopus.

Sexagesimus casus.

¶ Item dispensat cum sectis in cunabulis vel a dominis vel a barbaris vel si castrati timore lepre vel ita nati sint.s. qꝺ promoueantur vel pmoti pmaneant in suis ordinibus, vt extra de corpo vitia.c. ex pte h.ꝛ.c. ex pte m.lv.di.c. si qs p egritudine.ꝛ.c. eunuchis. Si vero aliquis hoc spõte, vel pp Deũ fecisset vel sibi affectasset nõ dispẽsatur cũ eo nisi p papã.lv.di.c. qui p partẽ. extra de corp. vitia.c. significauit. vbi de hoc ẽt solus papa dispẽsat cum

fat cum habente maculam in oculo, vt notatur p papá antiquū doc. de corpo. vitia. c. ij. vide casum in. vj. de electio. in. c. quamuis. in princip.

Sexagesimusprimus casus.

¶ Item dispensat eps cum sacerdote extraneo vt celebret occulte sine literis, vel testibus sue ordinationis. extra de cle. peregri. c. fi. ad fi. lxxi. di. ꝛ. lxxij. di. per totum.

Sexagesimussecundus casus.

¶ Item qđ prelatus facit perpetuum vicariū. extra de offi. vica. c. ad hec. cum de iure ipse prelatus debeat in propria psona seruire in beneficio, qđ beneficiū dať pp officium, vt. lxxxj. di. c. eos. ꝛ. c. seq. ꝛ. c. preceden.

Sexagesimustertius casus.

¶ Item potest dispensatiue ꝯcedere minoribus prelatis quod possint suos subditos, excommunicare. extra, de offi. ordi. c. si sacerdos. ꝛ. c. cum ad ecclesiarum. quod illi non habēt de iure cōmuni ſm Jo. de Deo. extra de offi. archidiaco. c. satis. ꝛ. c. archidiaconus. extra de foro competē. c. cum contingat. nisi hoc habeant de ꝯsuetudine, lʒ possunt ex cā interdicere diuinū officium vt ecclesiastica sacramenta, vt in predicta decretali si sacerdos. ꝛ. ij. q. j. nemo. Et quo ad inferiores dignitates dignitatis episcopalis, vide quod no. Joan. an. in. c. vno. de eta. ꝛ qualita. in vltima glo. lib. vj. Et que etiam ipsemet scripsit. de elect. in. c. dudum. j. super verbo, vel in ordinibus.

Sexagesimusquartus casus.

¶ Item dispensat cum clerico percussore. textus est extra đ clerici. percusso. c. j. arg. contra. xlvj. di. c. seditionarios. ꝛ. j. qđ. vij. si quis omnem. in fi. vide notata p Jo. an. in predic. c. j. de cler. percusso. ꝛ. xlv. di. c. in sum. ꝛ de facili solues contrarium.

Sexagesimusquintus casus.

¶ Item dispensat cum rectoribus ad synodum non venientibus. extra de maio. ꝛ obe. c. super eo. Possunt enim puniri nisi veniant, vt. xviij. di. c. de eulogijs. ꝛ. c. pe.

Sexagesimussextus casus.

¶ Item vt sine vitio fiat trāslatio sup decimis. extra de transactio. c. statuimus. ꝛ de rex pmu. c. j. ꝛ. c. ij. sic ēt in beneficio. extra de transac. c. decreto. No. pro pensionibus retinēdis.

Sexagesimusseptimus casus.

¶ Itē potest ꝛ debet misericorditer dispensare cum clerico deposito ne curie seculari tradať. extra de iudi. c. cum non ab homine. sp enim in illo remanet caracter ꝛ viuere debet clericaliter. l. di. c. accedens. lxxj. di. c. dictum. Et ideo non reordinatur si restituatur. xj. q. iij. c. si eps. quare ex argu. sumpto ex iuribus predictis in omnibus casibus potest eps dispensare cum causa sicut papa nisi in iure expresse inueniatur prohibitum ꝛ pape reseruatum. ꝛ vide illa que no. Jo. an. qui a multis vocatur agl la iuris. super rub. de cler. coniug.

Sexagesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat vt contumax non sit contumax. extra de offi. deleg. c. consuluit. de do. ꝛ contu. c. j. ꝛ. c. ij. ꝛ. c. cum dilecti. ꝛ. c. cum olim. ꝛ. v. q. iij. c. presenti.

Sexagesimusnonus casus.

¶ Itē ex cā sequestrat fructus ante sententiam. extra de sequestra. posses. ꝛ fruc. c. pen. ꝛ. c. fi. cū tn̄ sequestratio sit regulariter interdicta, vt. C. de probibi. sequestra. pecunie. per totum.

Septuagesimus casus.

¶ Itē dispensat cū suspecto de crimine vt non condēnet eum. extra de presum. c. literas. extra de do. ꝛ ꝯtu. c. cum dilecti.

Septuagesimusprimus casus.

¶ Item dispensat quod vir ꝛ vxor separati contineant ne deterius inde contingat. extra de iureiur. c. tua nos. quod est contra canonem. xxvij. q. ij. c. si vir ꝛ vxor.

Septuagesimussecundus casus.

¶ Item potest ratione iuramenti cogere clericū vel monachū esse loco obsidum. extra de iureiur. c. ex rescripto.

Septuagesimustertius casus.

¶ Itē si prelatus diffidet de iure suo potest dimittere rem quā in ecclesia possidet, vt dicunt quidam, argu. extra de postu. c. bone. ij. Dñi. quod ꝯdicentibus. Sed dic put ibi notať. vide ample Fede. ꝯsi. xxxvj. Alij dicunt qđ non est de necessitate, vt epi auctoritas interueniat. Sed de honestate Alleg. Hug. Lau. Archi. xvj. q. ij. c. si vir. ꝛ Inn. in. c. j. de ꝗer. ꝯug. in. j. gl.

Septuagesimusquartus casus.

¶ Item dispensat eps in correctione moꝝ, ꝛ in dispensatiōe ecclesiasticaꝝ rerū, ꝛ hoc in preuia ratione. xij. q. vj. c. precipimus. xvj. q. vij. c. j. alias contra. xj. q. iij. c. quomodo. ꝛ illud. ꝛ. c. plerumqꝫ. ꝛ. xij. q. ij. c. cognouimus.

Septuagesimusquintus casus.

¶ Itē dispensat ēt cū fure rei ecclesiastice vt sibi pena mitigeť. xij. q. ij. c. fraternitas. xiiij. q. vj. c. si res. ꝛ. l. di. c. si qui presbyter. xvij. q. iiij. si forte. ꝛ vt post peractam penitētiam, vel partē eius possit ad sacros ordines promoueri. extra de fur. c. fi.

Septuagesimussextus casus.

¶ Item dispēsat vt seruus ecclesie benemeritus cū peculio manumittatur, vt. xij. q. ij. c. si quos. de seruis. ꝛ. c. cum redemptor.

Septuagesimusseptimus casus.

¶ Item vt res ecclesie tempore famis venūdanť pro alimentis pauperū, ꝛ pro redemptione captiuoꝝ. x. q. ij. c. ij. ꝛ. xij. q. ij. aurū ecclesia. ꝛ. c. gloria. ꝛ. c. sacrorum. ꝛ. c. seq.

Septuagesimusoctauus casus.

¶ Item cum ecclesia parochialis seu cum sacerdote dimittendo ei quartam decimaꝝ sibi debitam. extra de prescri. c. de q̄rta. xij. q. iij. c. episcop⁹ si. iij. ꝛ. x. q. iij. c. relatū. ꝛ alia epalia iura. extra de dona. ꝛ. c. pastoralis. quod veꝝ est de sensu capituli nō aliter. extra de his que fiūt a prela. c. nouit. vide que Joā. and. scripsit de censi. c. cum venerabilis. super glo. ij. Fede. consil. xlviij. incip. casus talis quidam eps videť tenere contrariū eo qđ valde preiudicaret sibi.

Septuagesimusnonus casus.

¶ Item vt si pater exheredato filio instituerit ecclesiā heredē mortuo patre restituit filio hereditatē. xij. q. ij. c. si quis irasciť. Et idem est quod sic reddens se non habiturū filios contulit bona sua ecclesie vsufructu sibi relicto. Et postmodum nascitur sibi filius, vt. xvij. q. iiij. c. quecunqꝫ.

Octuagesimus casus.

¶ Item dispensat vt suspensus in quo signa penitētie apparuerunt apud ecclesiam sepeliať. xiij. q. ij. c. quesitum. nec est contra xxiij. questio. v. c. placuit. quia ibi loquitur de impenitente, vt in. §. qui ibi sequitur.

Octuagesimusprimus casus.

¶ Item dispensat quod sacerdos in ciuili causa coram laico testimonium ferat. xiiij. q. ij. c. ꝗꝗ.

Octuagesimussecundus casus.

¶ Itē ſm quosdā dispēsat in iuramento metu extorto qđ est in detrimentum anime ꝛ corporis. de hoc in. c. quintauallis. đ iureiu. in gl. ij. ꝛ. c. peruenit. j. extra de iureiur. ꝛ de cen. c. grauis.

Octuagesimustertius casus.

¶ Item quod vna ecclesia ex causa faciat ptē alteri de decimis ꝛ primitijs. xvj. q. j. c. sicut duo. ꝛ. c. statuimus. ꝛ extra de relig. do. c. ꝯstitutus. in gl. in verbo, a quocūqꝫ. hic vr̄ qđ eps ꝛc.

Octuagesimusquartus casus.

¶ Item qđ patronus ꝯferat decimas monasterio male a laicis detētas in quaꝝ possessionē nō erat ecclesia, vt. xvj. q. j. c. fi. ꝛ extra de his que fi. a prela. sine ꝯsensu capituli. c. cū apostolica.

Octuagesimusquintus casus.

¶ Item eps dispensat vt abbas conferat inuestituram in ecclesijs per eum sibi collatis. xvj. q. ij. c. visis.

Octuagesimussextus casus.

¶ Itē eps patronus dispēsat vt presentatus ab eo admittať sine examinatione, qꝛ presumiť pro eo. xvj. q. v. c. j.

Octuagesimusseptimus casus.

¶ Itē qđ ecclesia det clericis ad vitā eoꝝ, vitam de suis possessiōibus. xvj. q. iij. c. clerici. ꝛ. c. si eps. ꝛ. xij. q. ij. c. sepe fit. ꝛ etiā ipse de possessionibus ecclesie sue dat suis seruitoribus ad vitā eoꝝ. Et de proprijs in perpetuum. xvj. q. vi. c. illud. qꝛ successor illos alere tenetur. xij. q. ij. hec huius. in fi. vide arti. L.

Octuagesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat eps in pena pro immunitate ecclesie violate xvij. q. iiij. c. si quis contumax. ꝛ ar. xij. q. ij. c. de viro.

Octuagesimusnonus casus.

¶ Item dispensat cum clerico suo vt possit ad alterius epatum transire. xix. q. ij. c. de due a cōtrario sensu. ꝛ. lxxj. ꝛ. lxxij. ꝛ. lxxiij. distinc. per totum.

Nonagesimus casus.

¶ Item dispensat in tempore velādi virgines, vt dicitur extra de tempo. ordi. ꝛ quali. ordi. c. j. ꝛ vide glos. vltimam illius. c. alias non nisi ex causa preterq̄ in certis festiuitatibus, vt. xxj. q. j. c. de dotis. non dispensat vt matrimonia fiant extra tempora statuta nec etiam papa, qꝛ contra statum vniuersalis ecclesie xxv. q. j. c. que ad perpetuam. ꝛ. q. ij. per totum.

Nonagesimusprimus casus.

¶ Item potest dispensando mitigare penam secundum mo-

dum cononum datam.xxiij.q.iiij.c.forte.7 de peni. di.vj.c.j.in fi.7 extra de offi.deleg.c.fi.

Nonagesimussecundus casus.

¶ Item dispensare dissimulando vel correctioni ex causa supplendo.xxiij.q.iiij.c.non potest.

Nonagesimustertius casus.

¶ Item dispensat parcendo testi ne personaliter puniatur. xxiij.q.v.c.j.ad fi.

Nonagesimusquartus casus.

¶ Item dispensat relaxando excommunicationem ad cautelã ne plus debito principale negotium retardetur.extra de excep. c.apostolice.7 extra de testi.c.veniens.ij.in fi.secus in interdicto loci non persone,vt ibi no.in gl.pe.vt in ɔstitu. Gregorij.x. posita de senten.excommu.c.presenti.

Nonagesimusquintus casus.

¶ Item eps dispensat in modica iniuria si iniurians ex sententia sit infamis,vt dicitur extra de re iudi.c.cu3 te.7.ij.q.iij.§.notandum. Abba.sicu.in.d.c.cum te.dixit quod eps super infamia dispensat quando venit accessorie.7 vide in.iij.nota.

Nonagesimussextus casus.

¶ Item potest dispensatiue deferre friuole appellationi pp scãdalum vitandum.extra de appella.c.constitutus.7.ij.q.vj.c.appellatione pendente.quod de iure facere nõ tenetur,imo iudex hoc faciens mulctãdus est in.xx.lib.argenti.vt.ij.q.vj.§.sunt et quorum.versi.si quis etiam.

Nonagesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat in transformatione habitus ex cã,vt dicit de vi.7 hone.cle.c.clerici.7.c.Deus qui ecclesiam.

Nonagesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat cũ clericis ɔcubinarijs,vt extra de cohabi. cleri.7 mulie.c.clero.et.c.vestra.vbi est bona gl.ad cognoscendum quid est notorium 7 manifestu3,nisi irregulares effecti fuerunt. Cum aliquibus poterit etiam dispensare,vt.J.dicam in sequen.7 in predicto.c.vestra.dicitur ꝙ si presbyter sit peccator, 7 in peccato ẽt conficit nec maculatur sacrificiũ pp ẽt eius peccatum. Et vide qualiter 7 quare peccatores sunt fugiendi,vt rubore suffusi ad sanctam penitẽtia3 reducantur 7 ad ecclesiã que non claudit gremium postulanti.

Nonagesimusnonus casus.

¶ Item eps dispensat cum clerico non residẽte in ecclesia.extra de cleri.non resi.c.ex parte.7.c.tua.7.c.fi.vide in parochialibus ecclesijs,7 ad sacros qualiter potest prelatus dispensare super non residẽ.in.vj.de elec.c.l3 canon.7 ibi per Jo.an.7 domini.de sancto Gemi.

Centesimus casus.

¶ Item cu3 duobus in discordia electis,vt vnus habeat dignitatem,7 alius aliquid vltra consuetũ.vc3 pensionẽ,vt extra de preben.c.nisi essent viri probi.lxj.di.c.osius.in gl.xij.q.j.c.illi.7 no.bene pro pensionibus creandis cum cã.c.predictum.nisi essent viri probi.qm̃ ẽm opinionem multorum.epi possunt dispẽsare,constituere 7 ad illam soluendam annuatim constringere ꝑ glo.fi.predictam.c.osius episcopus. Et hoc cum sit ex ordinatione proborum virorum super illis pro bono pacis arbitrantium ad euitandum scandalum,vt illic dicitur.vide ad propositum pensionum articu.§.lvij.7.lxxxvij.

Centesimusprimus casus.

¶ Item vt aliqui habeant campanas,vt extra de priuileg.c.pa tentibus.7 possint de nouo edificare.

Centesimussecundus casus.

¶ Itẽ dispensat eps vt ex vna prebẽda fiant due, 7 hoc ex cã, vt extra de preben.c.vacante.alias contra si causa non subest eo.titu.c.maioribus.7.c.dilecto.7.j.q.iij.c.fi.

Centesimustertius casus.

¶ Item dispensatiue eps vnit capellas,vt augmentet prebendas.extra de preben.c.exposuisti.

Centesimusquartus casus.

¶ Item quod clerici 7 laici peregrini ex aliqua iusta cã in sua diocesi recipiantur 7 sine literis cõmendatitijs celebrent.extra de institu.c.ad decorem.7 extra de cle.peregri. c.fi.de cõse. distinc.j.c.vnicuiq3.7.c.cleros.alias contra.lxxj.di.c.j.7.c.ij.7 laici vt matrimonia contrahant. Et no.qꝺ si non fuerint de regno rex erit eorum successor non obstantibus liberis legitimis 7 naturalibus de vero matrimonio nisi habuerit literas naturalitatis siue dispensationis a rege.7 sic practicaui 7 practicari vidi. vide que dixi.§.articu.xxviij.

Centesimusquintus casus.

¶ Item põt dispensatiue ratum habere quod factum est ꝑ predecessorem eius,l3 illud inualidum sit,puta quia sine cõsensu capituli.extra de his que fiunt a prela.sine cõsen.capi.c.cũ vos 7 c.cum apostolica.

Centesimussextus casus.

¶ Ite3 potest ex causa retinere ad tempus fructus beneficij vacantis,vt extra vt ecclesiasti.benefi.sine dimi.c.vnico.ꝑpe finẽ. Et vide quod ibi notant docto.sup finem vltime glo.ꝑpter clemen.si vna.de rebus eccle.nõ alie. Et illic vide Jona.an. aquilam iuris canonici.

Centesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat abbreuiando penitẽtiam.x.annoꝝ sacrilego qui cum moniali contraxit.xxvij.q.j.c.virginem.

Centesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat etiam cum cognoscente fornicario coitu monialem.xxvij.q.j.c.eos.

Centesimusnonus casus.

Item dispensat cũ frequenter nubẽtibus.xxxj.q.j.c.de his. Et ibi vide in.j.gl.7.c.hac ratione in sequẽ.

Centesimusdecimus casus.

¶ Itẽ eps potest adulteram ponere in monasterio si vir nolit eam recipere.xxxij.q.i.c.de benedicto. Adulteros autẽ excommunicare potest,vt ead.causa.7.q.v.c.preceptum.

Centesimusvndecimus casus.

Item ꝑmittit epo separare maleficiatos post triennium.xxxiij. q.j.c.si per sortiarias.7 extra de frigi.7 male.c.fi. Et dare eisdẽ licentiam nubendi cum nullu3 fuerit aut existere possit matrimonium cum alter eorum cupiat habere prolem 7 gaudere bonis matrimonij. Et illic vide doc.

Centesimusduodecimus casus.

¶ Item potest ex causa mitigare penam matricide.xxxiij.questio.ij.c.latorem.

Centesimusdecimustertius casus.

¶ Item dispensat eps cum solenniter penitente, 7 cum incestuoso in matrimonio contrahendo.xxxiij.q.ij.c.si quis cũ duabus.7.c.cum in adolescentia.7.c.antiqui.

Centesimusdecimusquartus casus.

¶ Itẽ potest ẽt dispensare cũ incestuoso ꝑ errorem sororẽ vxoris sue cognoscente.xxxiiij.q.ij.c.in lectum. Et ẽt cum incestuoso simpliciter.extra de eo ꝗ cogno.ɔsang.vxo.sue.c. ex literis. xxxv.q.iij.c.de incestis.ad fi.7.q.viij.c.de gradibus.7.c.hoc salubriter.ad fi.7.c.incestuosi.vnde dispensat vt cognoscens matrem sponse sue possit cũ alia ɔ̃here.extra de eo qui dux.in matrimo.quam pol.per adul.c.ij.de hoc.xxxiij.q.ij.c.si quis cum. 7.xxvij.q.j.c.virginem. Et vt is qui separatur ab vxore pp consanguinitatis impedimentum possit cum alia contrahere.xxxv. q.vj.c.ab isto die.j. Et ɔsidera ad quid prosunt iste dispensationes,vt etiam supra notat articu.xcij.qm̃ bona illorum qdi incestas nuptias faciunt veniunt ɔfiscanda,vt.ff.de incest.nu.l. incestte.7.C.eo.titu.l.cum ancillis.l.si quis etiam per notata in.c. cum secundum leges ciuiles.de hereti.in sexto. Et an sint heretici.vide illic notata.

Centesimusdecimusquintus casus.

¶ Itẽ dispẽsat eps contra sententiam que non transit in rẽ iudicatam,vt.xxxv.q.ix.c.qꝺ quis.vnde restituit mulierem contra sententiam in cã matrimoniali latam que non trãsit in rẽ iudicatam,vt eadem questio.§.j.7 extra de in integ.resti.c.ex literis.

Centesimusdecimussextus casus.

¶ Item cum raptoribus mulierum vt euadant legalem penam que est pena mortis confiscationis bonorum partim rapte applicanda.C.de rap.virg.l.vnica.7 de epis.7 cleri.l.si quis non dicam. Et vt acta penitẽtia cum mulieribus raptis ɔ̃hãt.xxxv. q.j.c.j.7.q.ij.c.tria. Et extra de rapto.c.i.arg.contra ead.q.c. fi.sed solue vt ibi in prima gl.

Centesimusdecimusseptimus casus.

¶ Item dispensat super statu ecclesiarum vt eas faciat numero pauciores si plures sint,vel ẽt minores si nequeant de proprijs redditibus sustẽtari.de ɔse.di.j.c.omnes basilice. 7 qꝺ ẽt numerus canonicoꝝ diminuat,vel augmẽtet.extra de ɔstitu.c. ex pte.a ɔ̃rio sensu.extra de ver.signi.c.fi.extra de insti.c.i.7.ij. 7 extra de ɔcess.pre.c.ex pte. Et vt fiat nouus ꝑsonatus in ecclesia ꝗ nũq̃ fuit.rex.est.extra de ɔsuetu.c.cũ olim.de hac materia pamplius vide Fede.ɔsi.cxi.7 ibi an hoc possit facere in ꝑiudicium expectantiũ,7 de requisitis in vnione vide Old.ɔsil. cclxi.7 ꝑ eũdẽ qualiter 7 qua de cã annullet vnio ɔsilio.cclxij.7 quõ eps possit vnire aliquã dignitatẽ.vide ꝑ eũdẽ Old. consil. clxxxvj.

clxxxvj. et an si habeat potestatem a papa vniendi aliquam ecclesiam an si vnit videatur auctoritate sua vel pape fecisse p eundem consi. cclvij. Et quid si papa concedit epo vniendi quatuor ecclesias mense sue, q eas vnit vnientibus rectorib eaz sine preiudicio episcoporum. Et deinde mortuo illo pontifice successor concedat expectatiuas cu clausula anteferri, an mortuo aliquo ipsoz rectoz habentes expectatiuas debeant preferri episcopo. Uide plane per eundem Old. consi. ccxxij.

Centesimusdecimusoctauus casus.

¶ Item dispensat vt missa cantet et celebretur in oratorijs, vt de conse. di. j. c. concedimus. et c. cleros. et c. si quis.

Centesimusdecimusnonus casus.

¶ Item dispensat cu presbytero qui sub vno canone duas missas celebrauit. de con. di. ij. c. relatum. et c. comperimus. celebrando sine vino &c. vt in d. c. comperimus.

Centesimusvigesimus casus.

¶ Item dispensatiue pot eps minuere pena sacerdoti q pp eius negligetia dimittit pte sacrificij cadere aut si mus, vel aliud animal comederit. de consec. di. ij. c. qui bene non custodierit.

Centesimusvigesimusprimus casus.

¶ Item dispensat vt presbyter celebret in altari in quo ea. die eps celebrauit. ea. di. c. fi. de con. di. ij. et vide gl.

Centesimusvigesimussecundus casus.

¶ Item vt iudeus statim ex ca baptizetur. de conse. distinc. iiij. c. ne quod absit.

Centesimusvigesimustertius casus.

¶ Ite sm quosdam cum ignoranter rebaptizato cum esset paruulus si necessitas, et illius merita et ecclesie vtilitas hoc exposcunt, vt de conse. di. iiij. c. qui bis.

Centesimusvigesimusquartus casus.

¶ Item in pena presbyteri cum veteri chrismate baptizantis. de conse. dist. iiij. c. si quis de alio.

Centesimusvigesimusquintus casus.

¶ Ite consentire potest, quod presbyter signet pueros in vertice quos eps baptizauit si forte pp multitudinem eps non potuit oes in vertice chrisma. de con. di. iiij. c. omni tpe. xcv. di. c. pen. et fi. ipse autem solus potest chrismate infantes. extra de consuet. c. qnto. de conse. distin. v. c. manus. vide etiam extra de sacra vnc. c. vnico. versi. qr vero.

Centesimusvigesimussextus casus.

¶ Item cum clerico vel prelato religioso vt eat in peregrinationem de con. di. v. c. non oportet. ij. et extra de voto et vot. redem. c. magne. ppe fi. et c. pe. et fi. Et no. qd in Hierusalem peregrinan. absq licentia pape sunt auctoritate ipsius potificis excomunicati. et cotra hmoi excoicatione non dz dispensare, qr eius est soluere cuius est ligare. extra de sen. exco. c. officij. et c. per tuas. Abbas sicu. in. c. sacro approbante.

Centesimusvigemusseptimus casus.

¶ Item dispensat quod clerici iaceant et comedant in proprijs domibus, et non simul. extra de vit. et hone. cleri. c. quoniam a contrario sensu contra canones illos. de con. dic. v. c. in omnibus. et xij. q. j. c. necessaria.

Centesimusvigesimusoctauus casus.

¶ Ite recipiendo sm presentatum a patrono primo omisso, vt extra de iurepa. c. cum autem. et c. pastoralis.

Centesimusvigesimusnonus casus.

¶ Ite dispensat cum sacerdote incauto, qui in officio suo peccat vt extra de cele. mis. c. fi.

Centesimustrigesimus casus.

¶ Item dispensat qd infirmus vel ex alia ca quis comedat carnes in die ieiuniorum, vt extra de obser. ieiu. c. consilium.

Centesimustrigesimusprimus casus.

¶ Item dissimulare potest quod sponsus et sponsa de futuro se absoluat ne deterius inde contingat. intellige re integra, vcz inter eos carnalis copula, no secuta vt extra de spo. c. pterea. Et sm aliquos deberent obtinere dispensatione expressaz de iuramento quado sunt affidati in ecclesia pp fidei datione in curia Parisien. et Archidiachonorum soluut emeno. v. s. t. sigillo eleemosyne do. Parisien. et v. s. t. officiali. v. s. t. scribe.

Centesimustrigesimussecundus casus.

¶ Item dispensat vt puella nubilis dimittat sponsum minorem quatuordecim annoz, et cu alio contrahat ne deterius inde contingat et fiat. extra de despon. impuberum. c. ex literis. qd est cotra iura illa. eod. titu. c. de illis. et c. a nobis. solue vt ibi.

Centesimustrigesimustertius casus.

¶ Item vt confirmet vel impediat sponsalia sm formam decretalis incip. cum in tua. extra de sponsa. et matrimo. et c. cum inhibitio. de matrimo. cland.

Centesimustrigesimusquartus casus.

¶ Item cum filijs adulterorum vt alantur a parentibus, vt extra de eo qui duxit in matrimo. quam pol. per adulte. c. cu haberet. in fi. cotra iura illa. xxxv. q. iiij. c. ij. et q. vij. c. vnico. C. de natur. libe. authenti. licet pater. et extra qui filij sint legimi. c. per venerabilem in fine.

Centesimustrigesimusquintus casus.

¶ Item potest dissimulare dispensatiue adulteriu sponte a muliere confessatuz nisi pseueret in illo, vt extra de diuor. c. ex lris.

Centesimustrigesimussextus casus.

¶ Itez dissimulado dispensat in dispensatioe ex falsa causa obtenta, vt valeat que alias no valeret, vt extra de consang. et affi. c. qr circa. Et no. cautelam habere duas dispensationes p vna vt non ascendas alpes Italie. et de similibus simile est iudiciu. de rescrip. c. inter ceteras. j.

Centesimustrigesimusseptimus casus.

¶ Item potest dispensare mitius puniendo ex causa accusatorem in probatione deficientem. ij. q. iij. c. paulum. §. notandum. extra de calumniato. c. cum dilectus. et extra de electio. c. statuimus. in fi. lib. vj.

Centesimustrigesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat in numero et qualitate compurgatorum, vt extra de simo. c. insinuatu. et ij. q. v. c. omnibus. et extra de purg. cano. c. ex tuarum.

Centesimustrigesimusnonus casus.

¶ Item dispensat cum eo qui per simplicitatem fecit homagiu pp beneficium, vt extra de simo. c. ex diligenti. sed cum directe simoniachus quis valeat dispensare dic vt illic no. doc. Et facere homagium pro beneficio est simoniacum, vt dicitur in. c. fin. de regu. iur. in antiquis.

Centesimusquadragesimus casus.

¶ Ite dispesat, vt clericus scholaris vel peregre proficisces locet ad tempus redditus sui beneficij. extra de voto. c. fin. et per quod tempus dispensat vide notata in. c. licet canon. cum suis concordantijs. de electio. in. vj. Jo. an. et Dominicum de sancto Geminiano.

Centesimusquadragesimusprimus casus.

¶ Item dispensat cum homicidis et patricidis qd contrahant matrimonia. extra de his q fil. occide. c. j. xxxiij. q. ij. c. seculares et c. interfectores. et c. in adolescentia.

Centesimusquadragesimussecundus casus.

¶ Ite potest eps ecclesias parochiales diuidere et vnire nisi ab eo appellet. De consensu tamen eoz quoz interest, vt extra de excel. prela. c. sicut vnire alias non. xij. q. j. §. sicut duo. et x. dist. c. j. vbi de hoc argu. contra. xvj. q. j. c. quecuqz. Sed solue vt ibi no. et de relig. domi. c. constitutus.

Centesimusquadragesimustertius casus.

¶ Item dispensat cum criminoso publice celebrante, prout notatur per papam et alios doc. extra. de cleri. pereg. c. j.

Centesimusquadragesimusquartus casus.

¶ Item dispensat cum excommunicato ministrante quo ad beneficium, vt extra de cleri. excommu. minist. c. postulastis. riso. j. et c. latores. et c. ij. secunduz papam et preceptorem meum qui hoc no. extra de temp. ordi. c. dilectus. Et vide ibi Inn. Abb. sic indistincte tenet in. c. iij. de cleri. excommu. ministra. et c. postulasti. predicto, et ibi in. viij. no. poteris videre an collatio beneficij facta excommunicato teneat. et qualiter eps dispensabit validando illam collationem. Item an eps possit dispensare cu irregulari qui celebrauit excommunicatus. vide glo. l. di. c. miror. et gl. §. nisi rigor. j. q. vij. et gl. in. c. dispeses. in. c. j. de eo q fur ord. susce. Archi. in. c. qua de ca. ij. q. iiij. vbi late ponit an eps. dispensare possit cu irregulari q celebrauit suspensus. Dnicus in. c. in ephesijs. in. iiij. no. xliij. di. tex. in. c. fi. de cle. exco. mini. Abb. de cle. pug. in duel. vide Arch. in. c. si qs presbyter a suo epo xj. q. iij. vbi dicit qd si existens in minoribus incurrat irregularitate ipse dispesat et super natalibus. cum multis alijs &c.

Centesimusquadragesimusquintus casus.

¶ Item potest dispensatiue minuere penitentiam a papa impositam, vt. l. di. c. accedens. et xxxiij. qo. v. in. c. latorem. vt tz et Archidi. et C. de epis. et cle. auc. interdicimus.

Centesimusquadragemussextus casus.

¶ Item ex ca potest absoluere clericum ab ecclesia in qua ordinatus est, et eum in alia collocare. lxxiiij. di. c. quorundam.

Centesimusquadragesimusseptimus casus.

¶ Itē dispēsat cū presbytero casu inevitabili homicida, vt qdā dicunt. extra de homi. c. ꝯtinebat. ꝛ. c. ad audiētiā. c. petitio. ꝛ extra de cler. pug. in duello. c. j. ꝛ extra ne cleri. vel mona. c. sententiam. l. dist. c. de his clericis. dic etiā quod potest dispensare, vt extra de cle. percus. c. presentiū. Et p cle. vnicā. de homicidio non est irregularis ēt furiosus infans ꝛ dormiens. ꝛ vide Zabarel. ꝛ alios doc. per eum allegatos.

Centesimusquadragesimusoctauus casus.

¶ Item dispensat ne quis ad tempus teneaꝛ in ecclesia parrochiali residere, vt in constitutione Gregorij. x. posita in lib. 6. de talium titu. de elec. c. licet canon.

Centesimusquadragesimusnonus casus.

¶ Itē dispēsat ne beneficiatus ꝓmoueaꝛ ad sacerdotiū p septēniū ſm formā decretalis, cū ex eo. de elec. lib. vj. ꝛ vide ꝛ ꝯsiderate qd opꝫ, qd sit etatis. xx. annoꝝ, si in dignitatibus ꝑsonatibus curam animaꝝ non habentibus. c. vnico. in. vj. de eta. ꝛ qli. ꝛ. xxv. anno. in beneficijs curatis p. c. licet canon. ṡ. dic. vide notata ad huius propositū. an possit cum maiore. xiiij. annis in articulo notato. lvj. in illis. c. per. do. ꝛ Jo. and.

Centesimusquinquagesimus casus.

¶ Item dispensat vt quis deseruiat per vicarium in ecclesia parrochiali etiam dignitati annexa, vt extra de preben. c. extirpande. ꝛ no. extra de eta. ꝛ quali. c. eam te.

Centesimusquinquagesimusprimus casus.

¶ Itē dispēsat cū eo qui factus erat inelligibilis, qꝛ recepat electionē p abusum secularis ptātis factā vt no. de elec. c. qsqs. in antiquis. in gl. iij. in verbo, fiat. circa fi. glo.

Centesimusquinquagesimussecundus casus.

¶ Itē vt corpora sanctorum transferanꝛ de loco ad locum. de ꝯse. di. j. c. corpora. ꝛ reliquie ex causa de ecclesia extrahanꝛ. Et potest ēt inhibere ne in ea diuina celebrentur. extra de iurepat. c. ij. ꝛ economū in ea ponere. extra de offi. ord. c. cum vos. adde casum quem ponit decreta. antique extrauaganti Joannis.

Centesimusquinquagesimustertius casus.

¶ Itē in omni foro penitentiali ꝛ in penitētijs imponēdis. xlv. di. c. lꝫ. ꝛ fere p totā di. xxvj. q. vij. c. tpa. ꝛ. c. alligāt. rōne tñ duce alias non. de penitē. di. v. c. falsas. xxiij. q. iij. c. si is qui. ꝛ mitigare pōt canones penitētiales, vt dr̄. de peni. di. j. c. pene. ꝛ. c. verbum Dei. ꝛ. c. medicina. ꝛ. c. mēsurā. ꝛ. c. iudices. ꝛ pondera penitētie. de ꝯse. dis. iij. c. de penitētibus. extra de peni. ꝛ remis. c. significauit. ꝛ. c. quesitū. nisi ea canone expresse ꝓhibeaꝛ. xxiij. q. vlti. c. pessimā. ꝛ no. qd nō dispēsat vt solēniter penitētes promoueanꝛ. l. di. c. ex penitētibus. ꝛ. c. ꝯfirmandū. ꝛ. c. nō ꝯfidat. lxj. di. c. sacerdotibus. versi. ꝓferens. arg. tñ ꝯ. xxviij. di. c. presbiter. ꝛ extra de pe. ꝛ remis. c. qsitū. ꝛ solue, vt ibi, ꝛ p Abb. ꝛ Joan. Sed no. cautelā vt mitiget sentē. ṡ. arti. cxiij. cxv. xcj. xcij. dissimulādo correctionē, vel mitigādo penā a canonibus statutaꝫ, aut ſm formā arti. xcv. qñ dispēsat sup maculas qñ accessorie veniunt ad causam, ꝛ ad sententiā dispēsationis fereñ. aut cautelam. arti. cxxxvj.

Centesimusquinquagesimusquartus casus.

¶ Itē dispēsat eps cū illegitimis ꝛ hoc in minorib[9] ordinibus ꝛ bñficio sine cura. de filijs presbyte. c. i. lib. vj. Et bene nota totū illū titulū. Si illegitimi religionē intrauerūt non indiget dispensari. c. j. cū concordantijs. de fil. presbyter. in antiquis.

Centesimusquinquagesimusquintus casus.

¶ Item dispensat vt quis possit archiepresbyteratum ꝛ canonicatum in eadem ecclesia obtinere si necessitas vel vtilitas ecclesie subsit vel maxima prerogatiua ꝑsonaꝝ, prout tꝫ ꝛ ꝯsuluit Federi. ꝯsi. ccvj. incip. Reuerēde pater, ꝛ ēt vt quis habeat duas ecclesias curatas dummodo sint pauprime ſm Fede. ꝯsi. xj. vbi refert Inno. ꝛ Host. ita tenuisse, vide que dixi. ṡ. arti. y.

Centesimusquinquagesimussextus casus.

¶ Iteꝫ dispensat episcopus in casibus qui habentur. lxviij. di. c. quamuis, ꝛ. c. cor episcopi.

Centesimusquinquagesimusseptimus casus.

¶ Item dispensat, vt sacerdos simplex reconciliet cemiterium, aut ecclesiā pollutā sanguine humano iniuriose effuso, aut enormi mutilatione ꝛ lesione absqꝫ sanguinis effusione. c. aqua per epm benedicta. extra de ꝯse. eccle. vel alta. ēt. c. proposuisti. aut si etiam polluta sit igne, aut semine, vide peramplius qñ dꝫ reconciliari, ꝛ ex quibus causis per Jo. and. ꝛ Domi. in. c. vnico. de conse. eccle. vel alta. lib. vj. Item ēt per simplicē sacerdotem potest reconciliari aqua semper per epm prius benedicta si corpora paganoꝝ hereticorum ꝛ excōicatoꝝ fuerint inhumata in cemiterio, que etiam debent extrahi de cemiterio si poterunt discerni. hec vide in. c. consuluisti. ꝛ per doctores ibi ꝛ in predicto titulo. de ꝯse. eccle. vel altaris. in antiquis.

¶ Preeminentie seu prerogatiue episcoporum.

¶ Secundum membrum Tractatus.

Et finaliter magna potestas est epoꝝ vt ēt in sequētibus poteris videre ꝛ cognoscere, qꝛ sunt fundamenta sanctorum Montium ꝛ Petre. ṡ. quas sunt fundate ecclesie. Nam in signū huius non potest ecclesia fieri nisi primo eps crucē ibi figat, atriū designet, ꝛ primariū lapidē ponat. de consecra. dist. j. c. nemo.

¶ Item ipse solus ꝛ superiores possunt cōsecrare, reconciliare, penitentias solennes imponere, indulgentiarum literas cōcedere. De causis matrimonialibus cognoscere, ordines, ꝛ ordinationes facere. chrisma ꝯficere. extra de exces. prela. c. accedentibus. xvj. q. j. c. interdicimus. extra de penitē. ꝛ remis. c. cū ex eo. in fi. extra de ꝯse. eccle. vel altaris. c. ꝯsuluisti. c. cū aqua p epm benedicta. ꝛ. l. di. c. in capite ieiuniorum.

¶ Item quinquagesimam vel centesiam dare. extra de dona. c. apostolice. xij. q. ij. c. bone. extra de his que fiunt a prela. sine cōsensu capi. c. pastoralis.

¶ Item solenniter excommunicare. xj. q. iij. c. debent.

¶ Itē literas dimissorias dare aliter non vꝫ ordinatio ab alieno epo facta. viij. q. ij. c. illō. ꝛ. c. dilectissimi. ꝛ extra de offi. archidia. c. vt nostrum. vbi de hoc dicitur plene.

¶ Item annulum portare licet episcopis, vt extra de vta ꝛ hone. cleri. c. quod clerici.

¶ Itē duos ꝺ canonicis ecclesie sue secū hr̄e lꝫ. Lucrātes fructus, ac si residerent seruitio. extra de cle. non resi. c. ad audiētiā.

¶ Item parochias limitare ꝛ cemiteria ordinare. xiij. q. j. c. ecclesias. ꝛ in predicta decretali pastoralis. de his que fiūt a pla.

¶ Itē ꝯstitutiones facere in sus diocesibus. de ꝯse. dist. j. c. oēs basilice. xvj. q. vij. c. oēs. extra de fer. c. fi. xij. dist. c. catholica. Et melius de appel. c. fi. lib. vj. super fi. vlti. glo. in princi. Et est ibi questio not. ad propositum ex quibus iuribus colligitur quod oues ecclesie suarum diocesum ad eos pertinent.

¶ Item possunt episcopi generalem synodum facere. xviij. dis. c. episcopus. extra de maio. ꝛ obe. c. quod super.

¶ Item hereticos condemnare. extra de here. c. ad abolendaꝫ. ṡ. j. ꝛ contra eos inquirere. eo. titu. c. excommunicamus. ṡ. fin. nec ꝛ potestas ipsis adimitur aut minuitur, licet alteri inquisitio committatur, vt dicitur hic. ꝛ in. c. p hoc primo responso. de hereti. in sexto.

¶ Item ecclesias censuales facere, vt de iurepatro. c. preterea. ꝛ de censi. c. scientes.

¶ Item instituere clericos ꝛ destituere. extra de fil. presbyter. c. ex tua. ꝛ de institu. c. ex frequentibus. Et dicitur de his que fiunt a prelato. c. nouit. Et alia plura cum adeo singula referūtur, vt. xxv. distinctio. c. perlectis. ꝛ extra de officio archipresbyteri. c. vt singule.

¶ Item Reuerendissimi episcopi in multis sunt priuilegiati. Naꝫ non incurrunt sentētias excōicationis suspensionis ꝛ interdicti sicut alie ꝑsone, vt extra de sen. excō. c. qꝛ periculosum. intellige ita facile, vide ꝗ notauit in gl. Jo. and. post Host.

¶ Item aliter proceditur contra eos contumaces quam cōtra alios, vt per constitutionem Alexandri. iiij. positam in. c. ij. de offi. deleg. in. vj.

¶ Item ipsi aliter iurant quam alij, nec testificari coguntur. extra de iuramen. calum. c. fi. xj. q. j. c. nec honorem. in auc. de sanctissimis. episco. ṡ. nulli.

¶ Item tempore generalis interdicti possunt audire diuina. extra de priuile. c. quod non nullis.

¶ Item possunt quem volunt sibi eligere confessorem, vt extra de peni. ꝛ remis. c. fi.

¶ Item non coguntꝛ subire iudicium nisi imperialis iussio precedat, vt no. Azo. in sum. titu. de epis. ꝛ cle. ṡ. quod sit.

¶ Item epalis dignitas liberat a patria potest. liiij. di. c. si seruus. ꝛ no. extra de etate ꝛ quali. c. indecorum. tex. est in auc. cōsti. que de dignita. ṡ. illud. colla. vj. ꝛ ibi not. quod priuilegia ꝛ beneficia a principe concessa sunt perpetua etiam si concedanꝛ sub suo beneplecito. Anto. corse. in suis singul. in verbo, beneficium. ꝛ multi alij doc. ꝛc.

¶ Item

¶ Itē quinqȝ priuilegia habes in lege antiqua.xj. questiōe.j.c. quicunqȝ.

¶ Item plures testes cōtra episcopum sunt necessarij,etiam clerici ꝛ nō laici.ij.q.iiij.c.psul.ꝛ c.seq.ꝛ in pluribus sunt pūilegiati que oportet omittere,ne sim nimis prolixus, quoniaȝ gaudēt breuitate Moderni.

¶ Item adde de altari viatico.de priuile.c.vlti.li.vj.

¶ Item qꝺ religiosi familiares eorū se possunt eis in officio coaptare,vt in cle.de cele.missa.c.dignum.

¶ Item in aliena diocesi pñt diuina celebrare ꝛ populum benedicere etiam in locis exemptis , vt in cle.vlti.de priuil.vide.c. romana.de fo.compe.

¶ Item supplent negligētias exēptorum ꝛ certas prouisiones faciunt contra illos. de supplen.negli.prela.c.j. Et hec faciunt auctoritate apostolica,cui conueniunt duo iura vetera,duo sexti, ꝛ alia duo clemen.vbi not.super verbo,apostolica.

¶ Item iurisditionem suaȝ exercere inter suos subditos in aliena diocesi,vt in cle.de foro compe.

SVMMARIVM

1 Adulterium ceteris criminibus grauius.
2 Perpetua esse debent que sunt ad communem vtilitatem.
3 Dispēsationes an trahātur ad specialiter reseruata,aut expssa,
Episcopis omnia licent.
4 Episcopi quomodo posint dispensare.
5 Jurisdictio datur ex consuetudine.
Consuetudo in facto consistit.
6 Promoueri qui non possint.

In his omnibus casibus premissis q expressi sunt in iure alijsqȝ ꝛ similibus indubitate potest episcopus dispēsare ꝛ ius cōmune relasare, in alijs vero qui nō sunt in iure expssi dūmodo sint delicta aut crimina adulterio minora pōt dici generaliter , quod episcopi reuerēdi suos clericos ꝛ subditos possunt dispēsare,prout tex.ꝛ decisio formalis est.ex̄ de iud.c.at si clerici.§.de adulte. intellige cū cāe cognitione ꝛ ex cā penitentia peracta, prout plane legitur ꝛ not.l.dist.c.vt constitueretur satis sufficiēter deducto.s.in princ.huius operis.ꝛ sepenumero repetito. Et vide argumēta facta in illa gl.in verbo,
1 minora.† que dicit adulteriū esse maius ꝛ grauius crimen quaȝ alia crimina,qꝺ adulterium continet in se fornicationem ratione illegitimi coitus qꝺ est mortale peccatum per se, adulterium propter matrimonium.Itē sacrilegiū ratione sacramenti,periurium ꝛ violatio fidei pp iuramētum in facie ecclesie prestitū.Itē raptus cum rationē seducūt, vt ius presumit in.l.vnica.de rap. virgi.C.Item transgressio voti ꝛ fidei promisse solēniter facti in manibus curati,ꝛ in facie ecclie.Item homicidium qa aiam alterius cū sua occidit.Et alia delicta ꝛ mala adueniunt ppter talia,quare poteris dicerr adulterium inter oia crimina esse maius ꝛ grauius crimen. Et per cōsequens reuerēdissimi episcopi in ominibus posse dispēsare nisi sit eis prohibitū expresse a iure cū sint vicarij Christi,ꝛ patres misericordiaꝫ ꝛc.vt.s. in princi.

¶ Itē poteris aliud formare argumētum , cū eniȝ in pmissis casibus sit epis dispensare cōcessum,videtur in alijs eis esse prohibitum,vt.ff.de his qui sui vel alie.iur.sunt.l.j.ꝛ instit.eod.ti §.j.
2 Itē † aliud argumētū cū eps astrictus sit canones obseruare,vt extra de iureiu.c.ego.ꝛ.c.dist.c.optatū.ꝛ .iiij. dist.§.fi.xxv.q.j. c.hac ꝯona.Nō ꝺ ꝯ eos facer nisi expresse sibi ꝯcedat a iur,vt extra,de natis ex liber.ven.c.vnico.extra de elec.c.dudū.ij.minor enim nō pōt legē superioris tollere.x.dist.c.j.ꝛ.ij. Et q̄ sunt ad cōmunē vtilitatē ppetuo manere debēt.xxv.q.j.ij.iij.iiij.ꝛ.v. nec de illa,sed ꝺm illā iudicare tenet.iiij.dist.c.in istis.ergo non pōt episcopus dispensare,nisi vbi inuenitur expressum.

¶ Itē a parte affirmatiua qꝺ possit eps dispensare.arg.extra ꝺ iudi.c.at si clerici.extra de tēp.ord.c.dilectus.de supplen.negli.
3 prela.c.romana.l.dist.c.miror.ꝫ ēt Inn.epos posse dispensare in oibus† nisi ius specialiter,seu canō reseruauerit,vt in decreta. nuper.de sen excō.de sponsa.c.cū apud.xvj.q.j.c.sunt nonnulli arg.ff.ex qb.cau.ma.li.l.necnō.§.qꝺ ei.in.c.postulasti.ꝺ cleri.ex com.mini. Sic pꝫ qꝺ possunt dispensare,nisi sit eis prohibitum.

¶ Itē nō obstat.c.predictū dilectus.s.de tempo.ordi.prout docto.in gl.per Bernardū nominati ꝯtrariꝫ tenent. Et soluȝ limitant nō posse epos dispensare cōtra vniuersum statū ecclesie nisi sit eis expresse permissum,sed bene in omnibus criminibus commissis possunt criminosos dispensare. Cōmunis opinio doctoꝝ Abb.sicu.Jo.and. Tancre.Lauren.Uincen.Bernar.ꝛ aliorum antiquoꝝ est,qꝺ eps pōt dispensare vbicunqȝ nō prohibet, nec per hoc impugnat canones vel eos tollit dispensando,vt est arg.extra de hereti.c.excōmunicamus.§.sane.ꝛ de sen.excom. c.nuper.predict.circa fi.ꝛ.c.a nobis.ꝛ.c.cū illoꝝ.ꝛ extra ꝺ spō. c.cū apō.xvj.q.j.c.sunt nōnulli. ꝛc.iuxta dictū apostoli in cuius locuȝ sunt ipsi episcopi instituti dicentis. Omnia mihi licent.xj. q.j.c.aliud.nec obstat predictā decret.at si clerici,prout ibi not. Uincen.qui dicit episcopum dispensare posse vbicunqȝ nō prohibetur,ꝛ inuenitur quandoqȝ per illos dispensatum fuisse.

4 ¶ Iteȝ sic ꝯclude† qꝺ in criminibus dispensare possunt peracta penitentia ꝛ satisfactione facta parti lese,alias nō debet nec etiā papa,vt in furto,rapina,ꝛ similibus,vt dicit do. Marti.vide ēt xiiij.q.v.c.penale.extra de vsur.c.cum tu.ꝛ ea.q.c.si quid inuenisti.ꝛ.c.multi.ꝛ.xiiij.q.vj.si res.qꝛ non remittitur peccatuȝ,nisi restituatur ablatum,sic non est peracta penitentia,vel distingue, aut in criminibus in quibus de iure diuino committitur mortale peccatum,ꝛ tunc nō possunt,vt in iuribus premissis,aut in criminibus in quibus peccatū mortale committitur iure positiuo, aut secundum ius positiuuȝ,ꝛ tunc possunt etiam inferiores prelati, nisi sit eis interdicta potestas dispensandi.

¶ Item sunt etiam episcopi in possessione iuris ad dispensandū de premissis ꝛ alijs ex longa consuetudine, non expressa in iure. Consuetudo quoqȝ facit dispensationem valere quod alias nō valeret.argu.extra de celebra.missa.c.cum perniciosus.cuȝ suis concordantijs.ꝛ arg.extra de transact.c.fin.

5 ¶ Itē† reuerendissimi episcopi propter premissas ꝛ ad expediēdas dispēsationes possunt ꝛ debēt habere notabileȝ cancellariā literasqȝ eoꝝ dirigere,eoꝝ officiali,aut alteri in dignitate ꝯstituto,eoꝝ subdito,iuxta formā.c.statutuȝ.de rescript.in.vj.cū summaria cause cognitione,vt facit penitentiaria apostolica,ꝛ taleȝ formare ꝯsuetudinē cum habeant ordinariā iurisdictionē ꝛ pñt statuta facere.c.vt annimarum.de constitu.in.vj.nec potest Romanus pontifex tollere consuetudinem cum in facto consistat. vide.c.primum.de constitu.in.vj.erit etiam vtilitas eorum.

¶ Item sunt nonnulli dicētes,quare eps ꝯtra canonec irregularitatem inducentes dispensat,immo potius contra alios canones videretur dicendum,respondere poteris, secundum doctores,qꝛ in canonibus irregularitatē inducētibus,tēpore dispen-
6 sationis cessat cā cōstitutionis. Criminosus enim nō prohibet promoueri,† nisi propter crimen publicū qꝺ cōmisit. argu.c.vestra. ꝺ cohabi. cle.ꝛ mulie.ꝛ.c.tollerādi sunt mali.xxxiij.q.iiij. sicut Judas tolleratus fuit per Christū. Sed cā ꝯstitutionis cessat post penitentiā peractā,vt.l.dist.c.ferrū.ꝛ.c.dño sancto. iuxta illud Ezech.xxx.quacūqȝ hora ingemuerit omniū iniquitatū eius nō recordabor. Et illud Apoceli.ij. Age penitētiam, ꝛ prima opera fac.ꝛ de peni.dist.j.c.miror aūt. Unde merito pōt eps post pñiaȝ dispēsare qꝛ cessante cā cessat effectus, ꝛ constitutio.ix.q.j.c.ordinationes.de appel.c.cum cessante.

¶ Epilogus.

His premissis poterunt pauperes p seipsos p modicis sumptibus legēdo suprascripta cognoscere preeminentias tue dignitatis reuerēdissime pater,casusqȝ in quibus facile absqȝ dubio poterunt reuerēdissimi epi dispēsare. Et ad personas suorum epscopoꝝ accedere indigentes vt dispēsent ab eisdem qui retroactis temporibus consueuerāt cum magnis sumptibus opiniones multorū practicoꝝ requirere aliquoties inexpertorū,nisi ꝯsuetudine,ignoranter sedes suorum episcoporum spernēdo cum magnis sumptibus sudoribus ꝛ laboribus alpes Sabaudie ꝛ Italie transire conati sunt , ꝛ interim ante reditum in vijs periculis latronū,predonū,ꝛ insidiatorū,seipsos exponēdo aliquoties obire intestati,ꝛ absqȝ cōfessione cōueniebat ꝛ cōuenit multis. Sunt nāqȝ alij casus in iure positi in quibus ius prohibet ꝛ permittit distincte reuerēdissimos episcopos dispensare posse,sed ex eo qꝺ pro intellectu illoꝝ longius fuisset illos dicere ꝛ declarare propter diuersitatem sententiarum ꝛ opinionum doctorū,necnon omisi plures declarare doctorum opiniones in supradictis casibus ēt deducere ne fastidium generarem legentibus ꝛ vt legentes possent breuiter ꝛ summarie tex. soluȝ supra quos sumpti sunt ꝛ fuerunt extracti casus supradicti faciliter pauperes scholares per seipsos ad longū videre, gaudēt breuitate Moderni.illa tacui ꝛ excusatū me habeatis si repetita inueneritis,qm̄ repetita,ꝛ sepe dicta psunt,vt memorie com-

mendent. Poteritis tamen per amplius videre in summa, quã fecit sup rubricas iuris, tit. de peni. ꝛ remis. q̃ in breui impressioni dabitur. Vosq; legentes humiliter supplico ꝛ precor ego qui quasi putredo consumendus sum vermis, ꝛ non homo, nec dignus ferre libros post clericulos, ne maledicetis surdum deierãdo quoniam prohibitum est, vt dicitur Leuiti. xix. ꝛ ad Roma. xij dicitur. benedicite ꝛ nolite maledicere. ꝛ ad Galath. v. Maledici regnum Dei non possidebunt. sed vt dicitur Iaco. j. Sitis tardi ad loquẽdũ, hec dico vt nõ peccetis, quo. n. iudicio iudicaueritis iudicabimini, iuxta sniam dñi Matthei. vij. Sitq; vnusquisq; vestrũ grauis ꝛ ponderet sermones suos. l. distinct. c. ponderet. Si quid totum inutile aut imperfectum inueneritis gratiose si placet emendetis. Valete. Deo immortali eiusq; intemerate genitrici Marie, ꝛ beate Auie virginis ꝛ martyris, ꝛ Sebastiani totiq; curie triumphanti gratias offero.

Formule dispensationum
per episcopos Domi. Joannis Randei.

¶ Forma dispensationis de iuramento.

Stephanus Dei gratia Parisien. episcopus dilecto nobis in Christo Petro. N. salutem in domino. vt literis regis reuelamen, siue contractus recisionum continentibus quibus nostre presentes sunt annexe vobis per dominum nostrum regem gratiose concessis vti ꝛ gaudere, iuxta earundez literarum formam ꝛ tenorem valeatis, de fide ꝛ iuramento per vos medijs causis ꝛ rationibus in eisdez literis latius declamaueritis prestitis, vobis quãtum secundum Deum possumus ꝛ nobis a iure permittitur dispensationis gratiam misericorditer impartimur per presentes. Datum Parisi. sub sigillo camere nostre, quo vtimur. Anno domini. M. ccccxij. die. xx. Decẽbris. Sic signatuz. J. Duart. Sigillatum in cera rubea sub simplici cauda.

¶ Forma dispensationis ad regimen animarum.

¶ Vicarij generales in spiritualibus reuerendi in Christo patris ꝛ domini, domini Stephani episcopi Parisien. a suis ciuitate ꝛ diocesi notorie absen. Dilecto nostro domino Petro garde lorge presbytero salutem in domino. vt parochiali ecclesia de Grisiaco Parisien. diocesis vice nomine ac de consensu vicarij perpetui dicti loci in diuinis deseruire sacramenta ecclesiastica parochianis eiusdem ministrare etiamq; facere que curati incumbunt officio possitis ꝛ valeatis vobis, dehinc ad instan. synodum Parisiensem licentiam pariter ꝛ facultatem impartimur per presentes. Datũ Parisius sub sigillo camere dicti reuerendi patris quo vtimur. Datum. Anno domini ꝛc.

¶ Dispensatio super iuramento. Pour vng respit.

¶ Vicarij ꝛc. Dilecto nostro Ludouico beauualet, Salutem in domino. vt literis regijs quibus nostre presentes sunt annexe vobis per dominum nostrum regem super dilatione vestrorum debitorum hinc vsq; ad vnum annum a data huiusmodi literarũ regiarum vestris creditoribus minime soluendorum gratiose conces. vti ꝛ gaudere iuxta earundem literarum formam ꝛ tenorem valeatis de fide ꝛ iuramento per vos prestitis in literis, quibus estis dictis vestris creditoribus obligati vobis quantum secundum Deum possumus, ꝛ nobis a iure permittitur dispensationis gratiam misericordie impartimur per presentes. Datũ Parisius sub sigillo camere ꝛc.

¶ (Iste dispensationes sequẽ. deberent expediri per cameram episcopalem, quia non sunt iurisdictionis misericordie, immo annexa ordini episcopali seu pontificali, quia vt dicitur in. l. prima de sen. pas. ꝛ resti. c. solus princeps misericordiam facit, restituit, abolitionem tribuit. Alij vero iudices puniunt ꝛ corrigunt, ꝛ si quã misericordiã faciũt est post crim̃ pp̃etratũ, nec per eoꝝ indulgẽtiã tollit̃ macula infamie, q2 nõ hñt ptãtez, nisi corrigendi. sic dicitur. C. de obli. gene. l. fi. c. licet. de offi. ordi.)

¶ Dispensatio duorum bannorum.

¶ Officialis Parisiensis presbytero ꝛc. Salutem in dño, si vobis ꝯstiterit. c. j. liberas esse ac solutas p̄sonas ad futuꝝ matrimoniũ in ipsis ꝯtrahẽdis vobis mandamus quatenus ipsos sic adinuicẽ contrahere volentes preuio ad eoꝝ fidei dationẽ ꝛ eorum matrimoniuz solennizationez in facie ecclesie vestre vt moris est admittatis, seu admitti faciatis vno banno prius debite proclamato cui nullus se exposuit ꝯdicens, alijs duobus bãnis minime proclamatis sup quibus cum eisdem de nostra speciali gratia dispensamus statutis synodalibus ꝛ alijs in ꝯtrariuz editis non obstan. nisi tamen aliud scieritis canonuz quod obstet, iure cuiuslibet semper saluo. Datum. Anno ꝛc.

¶ Dispensatio duorum bannorum cum dispensatione de non diocesi.

¶ Officialis ꝛc. presbytero ꝛc. Salutẽ in domino, q2 nobis legitime ꝯstitit tam per assertionẽ ꝛ iuramentũ Gulielmi Herbittier diocesis Cenonamẽ. parochiani vestri, quã per depositionẽ prouidoꝝ viroꝝ Nicolai mesard pelliparij etatis. xxv. annorũ in vico Judas commorantis, ꝛ Petri challemeau sutoris etatis. xxx. annorum in eodem vico Judas commorantis Parisi. eundem Guilielmum herbettier esse solutum ꝛ hñtem p̄sonã ad matrimoniũ ꝯhendum cum Joanna labelle filia eiusdem affidata vestra parochiana, hinc est qd vobis mandamus quatenus ipsas sic ꝯtrahere volen. primo ad fidei dationẽ si opus sit, deinde ad beneficiũ nuptiale ꝛ eoꝝ matrimonij solennizationem in facie ecclesie vestre vt moris est admittatis, seu admitti faciatis vno banno pro vtraq; parte per vos prius ꝛ debite proclamato cui nullus se opposuit ꝯtradicens ꝛ alijs bannis minime p̄clamatis. nõ obstante quod dictus Guilielmus nõ sit de vestra iurisdictione, neq; vestra parochia oriundus, super quibus omnibus tenore presentium commissis ꝯhen. dispensamus statutis synodalibus ꝛ alijs in contrariuz editis quibuscunq; non obstan. nisi tamen aliud scieritis impedimentum canonicum quod obstet, iure cuiuslibet semper saluo. Datum ꝛc.

¶ (Nota quod ista Parif. abusiue tollerantur officialibus Archidiaconoꝝ eo quod habent iurisdictionem, sed pretextu iurisdictionis non possunt ista vendicare que sunt predicti ordinis episcopalis annexa ad minus sacerdotali, q2 sacerdotes faciunt benedictiones nuptiales ꝛ non diaconi, hec no. in. c. aqua per episcopum. extra de conse. eccle. vel alta. doct. not. in. c. at si cleri. de iudi. vbi multi tenent, ꝛ dicunt quod in toto corpore iuris nõ inuenit̃ qd Archidiaconi possent ẽt in minimo dispẽsari, nec quod habeant iurisdictionem de iure, nisi tempore visitationis, nec quod possint committere ad regimen animarum pretextu cuiuscunq; consuetudinis. c. cum satis. de offi. archidia.)

¶ Et vt opposita iuxta contrariorum posita magis elucescant hic ponuntur.

❧ FINIS ❧

Tractatus de dispensationibus Clarissimi domini Bonaguide de aretio, Decretorum Doctoris.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Episcopus in quibus casibus dispensare possit.
2 Episcopi dispẽsant i adulterio, ꝛ in alijs maioribus criminibus.
3 Idem cum ordinatis extra quattuor tempora.
4 Idem cum his, qui ab episcopo excõmunicato ignoranter ordinem receperunt.
5 Idem cum his, qui ignoranter ab episcopo, qui episcopatui resignauit, ordines sacros receperunt.
6 Episcopi dispensant cum patientibus defectum in ordinibus.
7 Episcopi dispensant cum existentibus in. xiiij. anno. q ad curas ecclesie parochialis assumi possit.
8 Argumentum a contrario sensu cessat, vbi contrarium in iure expressum reperitur.
9 Episcopi cum sacrilegis dispensant.
Episcopi dispensant in periurio, furto, fornicatione, ꝛ alijs capitalibus criminibus occultis.

10 Episcopi

10 Episcopi dispensant cuz presbiteris plures concubinas habentibus, vt in irregularitatem bigamie non incurrant.
11 Epi cū clericis peregrinis dispensant eos celebrare pmittēdo.
12 Epi dispensant cum paruulis, qui ignoranter ordines receperunt parentum cupiditate data pecunia.
13 Episcopi cum scismatico reuerso dispensant.
14 Episcopi dispensant mitigando canones penitentiales.
Episcopi dispensant cum clericis de alio episcopatu in suis diocesibus institutis preter licentiam ipsorum.
15 Episcopi dispensant cum presbiteris, qui de facto matrimoniū contraxerunt.
16 Episcopi dispensant cum presbitero inspiciente in astrolabio, vt furtuz inueniret.
17 Episcopi quo casu dispensent cum recipiente ordines furtiue.
18 Episcopi dispensant cum eo, qui virilia sibi amputauit, credens deo obsequium prestare.
Episcopi in quo casu cum symoniacis dispensent.
19 Episcopi dispensant cum clerico non ordinato in contemptum ecclesie ministrante.
20 Episcopi quando dispensent cum monacho ad aliam religionez transeunte.
21 Episcopi dispensant in simplici beneficio sine cura.
22 Episcopi dispensant cum ordinatis sine licentia sui episcopi.
23 Episcopi dispensant cum diacono, qui vxorem accepit, & ea dimissa, in suo officio permaneat.
24 Episcopi dispensant cum clerico duellante.
25 Episcopi dispensant cum clerico post prohibitionem ad sacros ordines promoto, si ad religionem transire vult.
26 Idem cum clerico per saltum promoto.
Idem in omni voto preter votū continentie et preter votum in succursu terre sancte.
27 Episcopi dispensant cum heredibus occidentium clericos ecclesiarum in quibus ius patronatus habent.
28 Episcopi in casibus expressis dispensant.
29 Episcopi dispensant cum symoniaco per simoniam euz ignorante commissam.
Episcopi dispensant, quando ecclesia est dignitati annexa, ꝙ in maiori personaliter resideat, & in ecclesia per vicarium seruiat.
30 Episcopi dispensant cum heretico ad ecclesiam reuerso.
31 Episcopi dispensant cum homicida, qui homicidium casuale commisit.
32 Abbates dispensant cum ingresso religionem, vt ad ordines in monasterio promoueatur.
33 Idem cum monacho circa esum carnium.
34 Idem cum monacho, vel conuerso professo ei specialem cellam constituendo.
Idem cum monacho, qui furtiue ordinem recepit.
35 Abbates dispensant monachum licentiando, vt ad aliā religionem de regula transeat.
Et cum monacho, qui ob manum iniectionem in socium se ordinari fecit.
36 Et cum monacho, qui mutato habitu fuit in alio monasterio sine licentia ordinatus.
37 Episcopi gaudent priuilegio, ꝙ iurantes non tangūt euāgelia.
Nec excommunicationē incurrunt nisi de eis expresse caueaꝛ.
38 Episcopi tpe interdicti ianuis ecclesie clausis & expulsis excommunicatis, & interdictis, celebrant.
39 In sententijs episcoporū obseruaꝛ id, qđ olim fuerat obseruatū.
40 Episcopi ꝯfessorem quem volunt, eligunt.
41 Ecclesia aliqua non edificatur, nisi episcopi primo ibi figant crucem, atrium designent, & lapidem primum ponant.
42 Cap. si quorundam de solut. in episcopis locum non habet.
43 Missaz sine episcopi ꝯsensu in eius diocesi nemo celebrare pōt.
44 Cap. sacro de sent. exc. in epo locum non habet.
45 Campanaz nullus publice habere potest, nec pulsare, sine episcoporum licentia.
Episcopi & eorum superiores ecclesias consecrant, & reconciliāt & solennes penitentias imponunt.
46 Cap. cum medicinalis de sen. exc. in episcopo locum nō habet.
47 Episcopi in constructione monastery de nouo ei centesimaz, vel quinquagesimam partem ecclesie, donare possunt.
48 Episcopi seculare iudicium subire non coguntur.
49 Episcopi, & alius non excommunicaꝛ cum solennitate, de qua in c. debeat. xj. q. vlt.
50 Episcopi in frontibus chrismant.
51 Episcopi ordinandis līas concedunt.
51 Episcopi anulum portant in signum eorum dignitatis, & eis institutio & destitutio personarum in suis diocesibus ptinet.
53 Episcopi indulgentias faciunt in generali concilio taxatas.
Diuidunt, & limitant parochias.
54 Episcopis omnes clerici, suarum diocesum subditi sunt.
55 Episcopi cōstitutiōes, & ordinamēta in suis diocesibus faciunt.
56 Sacerdos nullus celebrat in eodez altare eo die, quo episcopus celebrat.
57 Episcopus sinodum generalem in suis territorijs facit.
58 Episcopi ecclesias de consensu patroni concedunt.
Episcopi iudicant, & condemnant hereticos.
Episcopi causas matrimoniales iudicant.
59 Episcopi licentia clerici a sua ecclesia se absentant.
Episcopi corpora sanctorum de loco ad locum mutāt.
60 Episcopi tempore fundationis ecclesiarū eas censuales faciunt.
61 Papa solus in decimis non soluendis dispensat.
62 Papa solus facit subdiaconum in dominicis diebus.
Et solus aliquem re sua priuare potest.
61 Papa solus episcopos depositos restituit.
Et ꝯcedit ꝙ laicus in ecclesia collegiata ius eligēdi habeat.
64 Papa solus causam appellatione remota committit.
65 Papa solus episcopos deponit.
Et cum irregularibus solus dispensat.
66 Papa solus dispensat cum christianis, vt arma ad iudeos pro redemptione captiuorum deferant.
67 Papa solus vnum epatum in duos diuidit.
Et solus dispensat cuz clericis ab hereticis eleemosinas, & oblationes recipientibus, & eis sacramenta conferentibus.
68 Papa solus duos epatus in vnum vnit, & vnum alteri subijcit.
69 Papa solus dubia articulorum fidei soluit, & determinat.
Et solus quando cum symoniaco dispenset.
Cum symoniaco nulla misericordia habenda est.
70 Papa solus dispensat contra canones, qui inducūt penitētiam vel satisfactiones in enormibus criminibus.
71 Papa solus euangelium interpretatur.
Et causam laico committit spiritualem.
72 Papa solus dispensat cum excommunicato scienter ordines sacros recipiente.
Et cum eo qui scienter, & furtiue ordines sacros recepit.
73 Papa solus dispensat cum monachis audientibus leges, vel phisicam.
Et cum eo, qui suspensus beneficium ecclesiasticum recepit.
74 Papa solus dispensat cum scismatico, qui ordinem recepit.
Et cum eo qui in ecclesie contemptum diuina prophanauit.
75 Papa solus dispensat cum filio sacerdotis, vel alio illegitime nato.
Et in etate, & ordine, cum eo qui ad episcopalem dignitatem electus est.
75 Papa solus dispensat cum promoto vna die ad tres sacros ordines, vel vna die ad vnum, & alia die ad alium continuato ieiunio.
77 Papa solus in defectu natalium, quo ad episcopalem dignitatem, dispensat.
78 Papa solus cum homicida dispensat.
Et contra concilium in etate.
79 Papa solus dispensat contra lateranense concilium.
Et in iuramento.
80 Papa est supra omne concilium.
Et supra ius dispensat, & ecclesie arbitrium habet.
81 Papa in terris potestatis plenitudinem habet.
82 Papa facit de illegitimo legitimum.
Et de monacho facit canonicum.
83 Papa absoluendo, & ligando in terris, absoluit & ligat in celis.
84 Papa solus, ex certa scientia omnem defectum supplet.
Et vbiqꝫ palio vtitur in signum plenitudinis potestatis.
85 Pape nemo potest dicere, cur ita facis.
86 Papa legibus solutus est.
Et omnibus Christianis prefertur.
87 Pape vera celestis & terreni imperij a Deo commissa sunt.
Papa vtrunqꝫ gladium habet.
Christus solum Petrum principem fecit, & suum vicarium reliquit.
Papa successor est Petri, & Christi vicarius.
88 Papa confirmat consecrat, & coronat Imperatorem.
Et ipse imperium coronatum deponit.
Papa in quibus casibus dispensare non possit.

Attendens ego
Bonaguida de Aretio, lz insuffi-
ciés iuris canonici pfessor, q ó ca
nonibus in qbus possint, epi dispé
sare, quotidie dubitaṫ, & necessario
qriṫ. Ad cómuné igiṫ vtilitatez &
maxime scholariū, primo de dispé
satione epoꝝ, & scdo, de dispésatio
ne Abbatū, tertio ó puilegio epo
rū, qrto & vltimo in qbus casibus
Papa dispésat certá, vtilé, & breué trado doctriná. Ad qrū eui
1 dentiá sciédū est, q due opiniones feruṅt de hac mā. † Una est
q epi pñt dispésare in oibus casibus, in qbus ɔditor canonis di
spésatioué sibi nó reseruauit. hoꝝ opinio fulciri iure vr̄, ex̄ ó sen.
exc. mp. Et facit ad hō. ff. ex qb. cau. man. l. necnó. §. qó eis, & in
hac opi. fuerūt magne auctoritatis auctores, vt tenēt legiste, &
bñ. Alia opi. est, q in nullo casu dispésare possint, nisi vbi eis a
iure inueniṫ ɔcessuz expsse. & in hac opinione est. d. Gof. vir sum
me sciétie, q fuit Cardinalis, & alij plures. Et facit p eis expsse
l. dist. miror. de supplé. negli. pla. i ɔstóne Innocētij. iiij. q incipit
Romana. Et qr hec opi. mihi vr̄ magis ɔsona iuri ad not. ī. pro
pono quosdā casus spāles, quos legédo i scolis inueni, in qbus
pñt epi dispésare, vt eoꝝ data notitia, p ɔñs i alijs fore pbibitū,
sic argumētaṫ iuriscó. ff. ó his q sūt sui vl alie. iu. l. j. & isti. e. ti. §. j.
2 ¶ † Dispésant epi in adulterijs, & in alijs criminibus q sunt ma
iora, ex̄ de iudi. at si clerici, & not. ibi in glo. q incipit arguo ɔtra.
3 † Dispésant epi cū his qui ordinati fuerūt ex̄. iiij. tpa, imposita
eis penitétia cópetēti, de tépo. ordina. ɔsultori. & no. ibi in nota.
4 que incipit & ita. † Dispésant epi cū his, qui ab epo excóicato
ignoráter ordines recipiūt, de or. ab epo q re. epi. c. vlt. & xj. q. j.
5 ab excómunicatis. † Dispésant epi cū his, q ignoráter sacros or
dines receperāt ab epo q resignat. de ordi. ab epo. qui resi. epis.
6 † Dispésant epi cū his q patiuṅt defectū in ordinibus, in oibus
bñficijs, pter dignitaté epalé, de eta. & qli. pterea. & eo. tit. a mul-
7 tis. in gl. q incipit, sic olim. † Dispésant epi cū his q sunt in. xiiij.
anno, q possint assumi ad curá eccl'ie parochialis, fm. d. Gof. &
8 sic intelligit de eta. & qli. indecoꝝ. Alij dñt ɔ † & q ibi cessat arg.
a ɔrio, qr alibi est ɔriū in iure. de electio. cū in cūctis, & dicūt me
lius, sicut puto, qr nó sunt palpáda crimina, ne vulnera incurra-
9 ta seruenṫ. l. di. si qs diaconus. † Dispésant epi cuz sacrilego. ea.
dist. si qs psbyter. Dispésant epi in piurio, furto, fornicatione, &
alijs capitalibus criminibus, si sunt occulta. ead. l. dist. de his ve
10 ro. & not. de iudi. & si clerici. in gl. q incipit, arguo ɔ. † Dispésant
epi nó cuz psbyteris plures ɔcubinas hñtibus, vt remaneāt in
offó suo, qr nó incurrūt irregularitaté bigamie. ó biga. qr circa.
11 † Dispésant epi, cū clericis peregrinis, vt facta inquisitione, de
vita & ordinibus eoꝝ, eos celebrare permittāt. de cleri. peg. tua.
12 † Dispésant epi, cū his q cū adhuc paruuli essent, ignoranter or
dines, cupiditate parentū, data pecunia, receperūt. j. q. v. qcūq
13 & c. parentū. † Dispésant epi cū scismatico reuerso, vt in clerica
tu remaneat, ne desperet, nā sanctus Daniel, de criminibus mor
tiferis penitétiá peregit, & in honore pmásit, & beatus Petrus
quū Christū negauit amare lachrymas fudit, & tñ post hec apl's
14 remásit, pbanṫ hec. l. di. vt ɔstituenṫ canones. † Dispésant epi,
mitigádo labes penitétiales. ea. l. di. ó his clericis. & xxvj. q. vij.
tépora penitudinis. Dispensant epi, cū clericis, de alio epatu, in
stitutis in suis diocesibus, preter licētiá ipsoꝝ, vt vel remoueant
15 eos, vel ipsos ibi remanere pmittāt, de cle. pereg. te nobis. † Di
spensant epi cū psbyteris, q matrimoniū de facto ɔtraxerūt, vt
pacta penitétia, restituát eis sua bñficia, vel officia. de cle. ɔiug.
16 sane. ij. † Dispensant epi cū eo presbytero, q ad locū priuatū ac-
cessit, nó ea intentione, vt demonium inuocaret, sed vt inspectio
ne astrolabij furtum quoddā inueniret. de sortileg. tuaꝝ. & not.
17 ibi in glo. que incipit hoc ita. † Dispensant epi cū eo, q furtiue or
dines recepit in eo casu, qué ponit decret. de eo qui fur. or. re. ve
18 niés. & not. ibi in gl. que incipit hoc est arg. cum eo. † Dispésant
cū eo epi, q pstaṫ se credés obsequiū deo, fecit sibi amputari vi
rilia. de cor. vicia. significauit. Dispésant epi cū symoniace pmo
tis, nó symoniacis, in casu qué ponit decret. de elec. si laicus. & j.
19 q. j. presentiū. † Dispésant epi cum clerico nó ordinato in con-
tempū ecclesie ministrante, de cle. nó ord. minist. c. ij. & l. distinc.
20 studeat. † Dispensant episcopi, cū monacho, q se trástulit ad mo
nachos nigros, si monasteriū, ad qó tráfiuit erat minoris religio
nis, qz primuz. de tépo. or. ex parte. & not. ibi, in glo. que incipit
21 monsteriū. † Dispensant epi in simplici bñficio sine cura, argu-
mento eius qó legiṫ de elec. dudū. ij. & not. ibi, in glo. que incipit
nota. ɔdicit. d. Gof. de ɔces. prebé. literas. in gl. que incipit ego.
22 † Dispésant epi cum his qui fuerunt ordinati sine licétia sui epi
23 de offi. archi. significasti. & not. in glo. hoc ideo. † Dispésant epi
cum diacono, qui in sabbatho aliū diaconū vulnerauit. & vxorez
accepit, q peracta penitétia & vxore dimissa, in officio suo rema
24 neat, qui cle. vel mo. c. j. † Dispensant epi cum clerico, qui spon-
te duellū obtulit, & oblatū suscepit, vt ex episcopi dispensatione,
25 in officio suo remaneant. de cle. pu. in du. porro. † Dispésant epi
cum clerico, qui post prohibitionem facit se ad duos sacros or-
dines promoueri, & hoc si vult ad religioné tráfire, de eo qui fur.
26 ordi. rece. innotuit. † Dispensant episcopi, cum clerico, per saltū
promoto. ó cle. per sal. pro. c. vnico, & in glo. que incipit, vt ipse.
Dispésant epi, in oi voto, pter votū ɔtinétie, & pter votū qó fit
i succursu terre sancte. ó vo. & vo. re. c. j. in gl. q incipit, in oi. & c.
27 ex multa. in gl. ecce. † Dispésant epi, cū heredibus eoꝝ, q occide
rūt, vel vulnerauerūt clericos illaꝝ eccl'iaꝝ in qbus habebāt ius
patro. q pbibenṫ ad beneficia, vsq ad qrtam gñationé, q pos-
sint ex epoꝝ indulgétia promoueri. de pen. in qbusdaz. & not. in
28 glo. que incipit, cū nó determinet. † Dispensant epi, in casibus
expressis. lxvij. di. qzuis & c. dist. in. c. cor episcopi. Dispésant epi
cum eo, qui factus erat intelligibilis, q receperat electioné fctāz
p abusuz ptātis, vel potētie secularis. de electio. qsquis. in gl. ibi
29 q incipit, p hoc. † Dispésant epi cū ordinato p symoniá. cū igno
rante cómissaz. de symo. de symoniace. & ibi, i gl. dispésatiue. Di
spésant epi, quū eccl'ia annexa est dignitati q i maiori resideat p
sonaliter, & in eccl'ia fuiat p vicariū, de pbé. extirpáde. & not. de
30 eta. & quali. eam te. in glo. qualiter. † Dispensant episcopi, cum
heretico ad ecclesiam reuerso. de here. ad abolédā. & l. di. psby-
teros. & not de iudi. at si clerici. in glo. que incipit arguo cótra.
31 † Dispensant episcopi cū homicida, qr non studiose, sed casu in
homicidium incidit, vt ad simplex beneficium & ad minores or
dines promoueatur de homici. causa. vel volun. ad audientiaz.
de cle. pu. in duel. Henricus. xxviij. distin. presbiterum. & no. per
domi. Goff. de cle. nó coniu. cum decanonem. in glo. que incipit
32 quia coniugati. † Dispensant Abbates cum ingresso religionez
vt ad ordines in monasterio, & in ecclesijs subiectis monasterio
promoueatur sic not. do. Gof. de fil. presbi. c. j. in glo. que incipit
sed non ne. & in tex. vbi satis bene probatur, in versi. nisi mona-
33 chi eccle. † Dispensant Abbates cū monacho, in regula mona
chali, circa esuz carnium de statu monacho. cum ad monasteriū
34 & de condi. dist. v. carnem. † Dispensant Abbates cum mona-
cho, vel conuerso, professo constituendo sibi cellam specialé. xx.
q. vlti. monachi. Dispensant Abbates, cum monacho, qui fur-
35 tiue ordinem recepit. de eo qui fur. or. re. cum lator. † Dispésant
Abbates monachum licentiando, vt ad aliam religionem trá-
seat de regula. vz ad equalem, iusta de causa ad minorez nó pos
set. & ita debet intelligi decret. & not. de hoc. de regul. non est. in
36 glo. ordi. que incipit, & merito. † Dispensant Abbates cum mo
nacho, qui excómunicatus pro iniectione in socium violenta, fe
cit se ordinari. de sen. excom. pro illorum in fin. Dispensant Ab
bates, cum monacho qui mutauit habitum, & in alio monaste-
rio sine licentia sui Abbatis, fuit ordinatus, no. per do. Gof. de
37 tépo. ordi. ex parte i glo. ideo. ¶ † Gaudent episcopi priuile-
gio, q si habent iurare super aliquo facto non tangūt sacra euā
gelia, sed ponuntur coram, quando iurant. extra de iur. ca. c. vl-
ti. & in aucten. de sanctis. epis. §. non nulli. Gaudent episcopi pri-
uilegio, q non incurrunt aliquá sentétiá excóicationis. interdi-
cti. vel suspésióis, ipso iure, nisi ó epis in ipsa ɔstóne, q sniaz late
snie canonis infert, expresse caueaṫ. de sen. ex. qr piculosū, & fuit
38 ɔstó Inno. iiij. † Gaudét epi puilegio, q tpe gñalis iterdicti, ia-
nuis clausis, nó pulsatis cápanis excóicatis, & interdictis exclu
39 sis, voce submissa pñt celebrare diuna. de puil. q nullis. † Gau-
dét epi puilegio, q lz qs dicat se grauatū post appellatioué lli-
má, & ad hoc se offert, pédéte articulo pbōnis illius extraiudi-
ciū, in elec. postulationibus, officijs, & alijs ltimis actis nó i lnijs
epoꝝ locū hz, sz in eis obtinet, qó oli fuerat obseruatū. ó sen. ex
40 có. qr piculosuz. † Gaudét epi puilegio, q pñt, qué volūt eligeṫ
41 sibi ɔfessoré. ó pe. & re. ne, p duatione. † Gaudét epi priuilegio, q
nulla fiat ecclesia, nisi episcopi primo figant ibi crucé & atrium
42 designent, & lapidez primū ponant, de consec. dil. j. nemo. † Gau
dent episcopi priuilegio, q licet omnes alij inferiores prelati, p
debitis alienis suas obligantes ecclesias, sint propter hoc ipso
iure suspensi ab administratione temporaliuz & spiritualiuz rerū
de solu. si quorundaz. ad episcopos non extenditur, nec eos ɔtin
git. de sen. excó. qr periculosum. ibi in glo. inuenies. que incipit
plures.

43 plures. Gaudēt epi priuilegio, † q nullus possit ī suā diocesim ce
lebrare missam sine suo ꝯsensu, de conse.dist.j.vnicuiqꝫ ꝛ.c.cleri
44 cos. † Gaudent epi priuilegio, q licet alij inferiores prelati, qui
excommunicant monitione nō premissa sunt suspensi per mēsem
ab ingressu ecclesie de sen.excō.sacro.epos non tangit.in preal
45 lega.decret.q2 in glo.plures. † Gaudēt epi priuilegio, q nullus
pōt habere campanam, publiceqꝫ pulsare, sine licentia epozum,
de priuil.patentibus. Gaudent episcopi priuilegio, q ipsi soli, ꝛ
eorum superiores, ꝛ nulli alij possunt altaria, ꝛ ecclesias, ac cimi
teria ꝯsecrare, vel recōciliare, vel solennes penitentias cuꝫ bacu
lo cubitali imponere. de ꝯsec.ec.vel alta.consuluisti.ꝛ.c.aqua.ꝛ
46 xxxvj.q.vj.iubet.ꝛ.l.dist.in capite. † Gaudent episcopi priuile
gio, q licet alij prelati, qui excōmunicāt sine scriptis, ꝛ sine causa
legitima sint suspensi ipso iure a diuinis, per mensem, de sen.ex
com.cū medicinalis.episcopos hoc tangit.in preallega.decret.
47 q2 periculorum.ꝛ in glo.c.plures. † Gaudēt episcopi priuilegio
q cum volunt constituere de nouo monasteriū, vel aliquam ec
clesiam magnificare, pro sua sepultura, possunt eis, vel vni eoruꝫ
centesimam, vel quinquagesimam partem de rebus ecclesie do
nare. de dona.apostolice.xij.q.ij.bone.de his que fi.a prela.sine
48 conca.c.pastoralis. † Gaudēt episcopi priuilegio, q nō cogant
subire iudicium secularis, nisi iussio imperialis precedat, vide ad
49 hoc in summa.d.Azo.de epis.ꝛ cle.§.q sio. † Gaudent epi priui
legio, q alij inferiores non possunt excōmunicare cū illa solenni
tate, de qua traditur.xj.q.vlti.debent. Gaudent episcopi priui
legio, vt ordo episcopalis ipso iure liberet eos a vinculis patrie
potestatis.liiij.dist.si seruus.ꝛ not.de eta.ꝛ quali.indecorum.in
50 glo.que incipit q2 n.. Gaudent episcopi priuilegio, vt ipsi ꝛ eoꝝ
superiores chrisment in frontibus a tempore apostoloruꝫ citra.
de ꝯsecra.quanto.de sa.vnctio.c.vnico §.refert.ꝛ de conse.dist.
51 v.manus. † Gaudēt episcopi priuilegio, vt ipsi, ordinandis, lite
ras suas concedant, ꝛ alijs representēt, alias talis ordinatio fa
cta preter licentiam suorum episcoporum, rata non esset.xj.q.ij.
illud.ꝛ.c.distinctio.ꝛ not.de offi.Archidi.vt nostri.in glo.que
52 incipit, ꝛ ideo. † Gaudent episcopi dictis priuilegijs, ꝛ alijs hic
sub episcopo annotandis. vt portent anulum in signum dignita
tis eorum.de vi.ꝛ honest.cleri.clerici. ꝛ secuꝫ retineant duos de
canonicis ecclesie cathedralis.de cle.nō resi.ad audientiam.vt
institutio ꝛ destitutio personarum in suis diocesibus, de iure cō
muni, tantum ad eos pertineat.de fil.presby.ex tua.ꝛ de insti.ex
53 frequentibus. † Ut faciant remissionem ꝛ indulgentiam in gene
rali ꝯcilio pretaxatam.de peni.ꝛ re.cum ex eo.vt diuidant ꝛ li
mitent parochias, ꝛ ordinent cimiteria, a tempore Dionysij ci
54 tra.de his que fi.a prela.pastoralis.xiij.q.j.ecclesias. † Ut oēs
ecclesie ꝛ omnes clerici suarum diocesium, eis subsint.de condi.
55 dist.j.omnes basilice.ꝛ.xv.dist.j.omnes. † Ut faciant constitu
tiones ꝛ ordinamenta in suis diocesibus.de maio.ꝛ obed.c.ij.ꝛ
de offi.or.c.j.ꝛ de loca.ꝛ conduc.vestra. Et faciunt canones epi
56 scopales.xj.dist. † Ut nullus presbyter missam dicat in altari ea
dem die, qua episcopus missam dixit, vel cantauit.de cōsec.dist.
57 iij.in altari. † Ut faciant synodum generalem in suis territorijs.
xviij.dist.episcopus de ma.ꝛ obe.qō sup. Ut cuꝫ ecclesia nō pōt
ordinari de rectore, tollat idē reliquias ꝛ claudat hostia, ꝛ inhi
beat celebrare diuina, ponat ibi iconomos ad fructus ecclesia
58 rum seruandos.de iure pa.c.ij.de offi.or.cum vos. † Ut ꝯcedāt
ecclesiaꝫ de ꝯsensu patroni.de don.pastoralis. Ut iudicent ꝛ cō
demnēt hereticos.de heret.ad abolendam.§.j.vt ipsi cognoscāt
ꝛ terminēt causas matrimōiales ꝛ alias maiores. de excess.pla.
accedētibus.de offi.archipre.vt singule.vbi dicit, q singula re
feruntur ad eos.xxv.dist.perlectos.ꝛ in decret.de causa matrimo
59 niali, in summa.d.Gof.de diuor.§.vlti. † Ut de ipsorum licentia
possit clericus se absentare ab ecclesia sua.de ꝯsecr.di.v.nō opꝫ
vt corpora sanctorum mutentur de loco ad locum.de ꝯsecr.dist.j.
60 corpora. † Ut faciant ecclesias censuales ꝛ alia tributa ordinēt
tēpore fundationis.de iu.pa.preterea.de cēsi.sciētes. Hic ꝛ alia
multa posse epos, dici posset q̄ breuitatis cōpēdio fuctꝰ omitto.
61 ¶ † Solus Papa dispēsat, in decimis nō soluēdis.de deci.ex
parte.ꝛ.c.a nobis. Solus Papa dispensat circa gradus ꝯsan
guinitatis.de ꝯsan.ꝛ affi.q2 circa.ꝛ ibi et not.in gl.q̄ incipit no.
62 Solus † Papa facit subdiaconū diebus dn̄icis.de tēpo.ordi.c.
j.ꝛ.c.de quo. Solus papa ꝯcedit pbēdas, ꝛ ecclesias nō vacan
tes.de preben.dilectus.ꝛ.c.dilecto.q2 solus ipse pōt aliquē pri
63 uare re sua.xj.q.iij.cuncta p mundū.ꝛ.c.p principalez. † Solus
papa pōt epos depositos restituere.ij.q.vj.ideo.ꝛ de offi.lega.
qō traslationē. Solus papa ꝯcedit, q laicus habeat ius eligēdi
in ecclesia collegiata.de iu.pa.nobis.in gl.que incipit nō videt.

64 † Solus papa cōmittit cām, appellatiōe remota, ꝛ nullus alius
65 de of.dele.sup q̄stionū.§.j.in glo.que incipit hoc ideo. † Solus
papa deponit epos.iij.q.vj.accusante.ꝛ not.de offi.lega.qō trā
slationē ꝛ de transla.epi.cū ex illo. Solus Papa dispensat cuꝫ
his, qui irregularitatē incurrūt, ꝯ illā ꝯstitutionē de sen.excō.cū
66 medicinalis.ꝛ in gl.ibi positis plene no. † Solus Papa dispen
sat cum christianis, vt arma vel ferrū portent iudeis, ad hoc,
vt ex hoc redimantur christiani, qui ab eis detinentur captiui.de iu
67 de.significauit.ꝛ ibi in glo.que incipit ꝫm qō. † Solus papa di
uidit vnū epatū in duos.xvj.q.j.Pomponius.ꝛ de off.leg.qō
translationē. Solus papa dispēsat cū clericis q receperūt elec
mosinas ab hereticis, ꝛ oblationes, ꝛ contulerunt eis sacramen
ta.de hereti.excommunicamus.§.sane.in glo.que incipit hoc re
68 seruat. † Solus Papa vnit duos episcopatus in vnum, ꝛ vnum
subijcit alteri.de off.leg.qō trāslationi.in fi.xvj.q.j.ꝛ tēporis q̄
69 litas. † Solus papa soluit ꝛ determinat dubia articuloꝝ fidei chri
stiane.xxiiij.q.ij.q̄re.ꝛ.c.qm̄ vetus, ꝛ de peni.cū Christo. Solus
papa dispēsat cū symoniaco, si oīa cōmissa eo sciēte, vel ratū habē
te, siue sit in ordine, siue sit in bn̄ficio symoniacus.de sy.p tuas.ꝛ
c.si qs ordinationē.ꝛ not.plene de h, de renū.post trāslationē.in
gl.q̄ icipit q2 erga symoniacos nulla ē adhibēda misericordia.
70 j.q.j.erga symoniacos. † Solus papa dispēsat ꝯ canones q inci
dūt penitētias vel satisfactiōes in enormibus criminibus, vt est
homicidiū vel symonia, in bn̄ficio cū cura, vel sine ordine.l.dist.
71 miror.xij.di.de viro. † Solus papa interpretatur euāgeliū.xxxiij.
q.ij.quos deus.ꝛ no.decre.post trāslationē.in fi.solus papa cāꝫ
spūalē laico pt cōmittere.xxxij.di.§.vtrū.ꝛ no.de arbi.ꝯtingit.
72 † Solus papa dispēsat, cū eo, q excōicatus scienter recepit ordi
nes sacros, si ipse ordinatus est clericus secularis.de sen.excō.p
illoꝝ.solus papa dispēsat cū eo, q sciēter ꝛ furtiue recepit ordi
nes sacros.ō eo, q fur.ordi.rece.veniēs.in gl.q̄ incipit h est arg.
73 † Solus papa dispēsat cū his q audiētes.ll.vel phycicaꝫ, nō fue
rūt.ꝯ.duos mēses ad claustrū suū reuersi.ne cleri.vel mo.ne ma
gno.i fi.solus papa dispēsat cū eo q suspēsus recepit bn̄ficiū ec
clesiasticū.no.ō eta.ꝛ q̄li.cū bono.in gl.q̄ incipit talia.xj.q.iij.si
74 qs. † Solus papa dispēsat cū eo q a schismatico ordineꝫ recepit.
not.de schisma.c.vlti.in gl.que incipit, alr̄.solus papa dispēsat
cū eo, q in ꝯtēptū ecclesie clauiū prophanauit diuina.de cle.exc.
mi.latores.et.c.clerici.ꝛ ibi no.expresse in glo.que incipit ergo
75 videtur. † Solus Papa dispensat cuꝫ filio sacerdotis, vel alio
illegitime nato.de filijs presbiteroruꝫ dilectus.ꝛ.c.vltimo. So
lus Papa dispensat in etate ꝛ ordine, cuꝫ eo qui electus est ad
epalem dignitatem.de etate ꝛ qualitate a multis, ꝛ ibi glo.que
76 incipit sic olim. † Solus Papa dispensat cū eo qui vna die ad
sacros ordines, vel vna die ad vnum ꝛ alia die ad alium conti
nuato ieiunio fuit promotus, ꝛ etiam cum ordinatore. de tem
77 po.ordinan.c.literis.ꝛ capitulo dilectus. † Solus Papa dispē
sat super defectu natalium quo ad epalem dignitatem, de elec
tio.innotuit.in fine. Solus Papa dispensat in voto emisso pro
78 terre sancte succursu.de voto ex multa glo.que incipit ecce. † So
lus Papa dispensat cum homicida.l.distin.miror.ꝛ no.per do
mi.Goff.de iudi.at si clerici.in glo.que incipit circa. Solus Pa
pa dispensat contra conciliū in etate de electio.cū in cunctis ꝛ
no.eodem titulo.cum dilecti in gl.q̄ incipit.ꝯ.eo. † Solus Pa
79 pa dispensat contra lateranense concilium de concessio.preben.
nulla nota.de preben.dilecti in glo.que incipit heredem. Solus
Papa dispensat in iuramento in.xj.q.vj.auctoritatē.ꝛ de iure
iuran.quanto in glo.absoluere potest Papa ꝛ de concessione
preben.proposuit.in glo.que incipit nam contra.ꝛ de election.
80 venerabile.in fine. † Solus Papa premissa multaqꝫ alia po
test.de quibus pauca infra quodam compendio adnotemus.
Ipse est supra omne concilium.ꝛ omne statutum. de electio.si
gnificasti. Ipse est qui superiorem non habet. de electio. licet.
Ipse supra ius dispensat.de constitutio.proposuit. Ipse celeste
habet arbitrium.C.de summa trinitate.l.prima. ꝛ nota. de re
nunciatio.quanto. † Ipse est qui in terris habet plenitudinem
81 potestatis.secunda questione sexta.de certo. Ipse est vicarius
Christi Jesu ꝛ vicem ac locum veri Dei tenet de transactioni.
quanto vt ecclesie bene.vt nostrum. † Ipse est qui mutat sub
82 stantialem naturam, de illegitimo, faciendo legitimum.qui
filij sint legitimi. per venerabilem. ꝛ de monacho faciendo
canonicum regularem. septuagesimaquarta distinctione. quo
rundam. † Ipse est, qui absoluendo in terris absoluit in celis, ꝛ
83 in terris ligat in celis. vigesimaquarta questione prima. quod
cunqꝫ vinculum cuius nemo contemnat, quia non homo, sed
Deus ligat. qui dedit homini hanc potestatem.xj.q.iij.nostro.

84 †Ipse est, qui confirmando ex certa scientia sanat, et firmat infirmum, et supplet omnem defectum. de con. c. j. et not. plene de cõsti. c. cum venissent. ipse est, qui semper et vbiq; vtitur palio in si
85 gnũ plenitudinis potestatis. de vsu pal. ad honorẽ. †Ipse est, cui nemo dicere potest, cur ita facis? de peni. distin. iij. ex persona. Ipse est, apud quem est pro ratione voluntas, quia quod ei
86 placet legis h3 vigorẽ. insti. de iu. na. §. qd principi. †ipse est solutus a legibus. ff. de legi. l. princeps, digna vox tamen maiestate regnantis, esse legibus alligatu3 se principem profiteri. C. de legi'. l. digna. Ipse est, qui voce diuina prefertur omnibus christia
87 nis. xxj. dist. in nouo. †ipse est, cui iura celestis, et terreni imperij, a Deo quidem cõmissa sunt. xxij. dist. c. j. ipse est qui h3 vtrunq; gladiu3 spiritualem, et tẽporalẽ. vnde in euangelio, ecce duo gladij sunt hic. et Dominus noster, cuius vices ipse gerit, vtroq; gladio vsus est. xxvj. dist. c. ad virũ. et Moyses in veteri testamẽto vtrunq; gladiũ habuit, et Christus in nouo, solũ beatũ Petru3 principẽ fecit, et suũ vicariũ reliquit, et ipse Papa successor est Petri, et Jesu Christi vicarius. de transla. licet. et. xxiiij. q. j.
88 qui inuentus. †Ipse est, qui cõfirmat, cõsecrat, et coronat imperatorẽ. xvj. q. vj. alijs. et exequutionẽ gladij tẽporalis sibi cõmittit, de elec. venerabilẽ, et ipse post coronatũ imperiũ et cõfirmatu3 deponit. xv. q. vj. alius. et in cõstitutione Inno. iiij. vbi deposuit Federicum, de sen. et re iudi. c. ad apostolice, lib. vj. Alios casus in quibus dispensant vel Abbates, vel alia priuilegia epõrum, et alios casus in quibus summus Pontifex dispensat, sapientibus relinquo adnotandos, et inueniendos per eos, presentẽ libellũ sine summulã correctioni legentis remittendo. Licet enim hic libellus sit breuis et paruus potest tamen dici, Hortulus iste
89 breuis dulcia poma gerit. †Casus autem, in quibus Papa nõ dispensat, q2 dispensare nõ põt, vide in glo. in. c. literas. de resti. spolia. Deo gratias amen.

Explicit summa, de dispensationibus. D. Bonaguide de Aretio.

Casus quibus summus Pontifex non possit aut debeat dispensare Do. Joannis Randei.

Casus in quibus Papa nõ põt aut d3 dispẽsare quãuis habeat ptãtem plenã nec legibus sit astrictus. ij. q. vj. c. decreto. extra de vsu palij. c. ad honorẽ. et teneat locũ beati Petri et sit vicarius dñi nri Jesu xpi q fuit maior Paulo. cxxx. dist. in illis. et par in parẽ nõ h3 imperiũ. extra de elec. c. innotuit. ff. de arbi. c. nã magr̃atus.

Primus casus.

Primo contra apostolum vt bigamus fiat diaconus, vel sacerdos, vel eps, vt. xxvj. dist. c. acutius intelligunt. et. c. vna tantũ. et c. deinde. xxv. q. j. sunt quidẽ. extra de biga. c. iij. Arguitur tamẽ cõtra. xxiiij. di. c. lector. vel vt qs simul plures possit habere vxores, vt extra de biga. c. sup eo. et. c. de bigamis. c. nup. Joã. no. in predicto. c. sunt quidẽ. qd bene põt dispensare cõtra apostolum nõ tñ in his que pertinent ad articulos fidei. vide glo. iiij. c. ij. de biga. et que scripsit ibidẽ Jo. an. et Pet. de anch. cõsil. cxxiij. inci. In Christi nomine. j. circa bigamos, vbi etiã an possit dispensare cum eo qui post adulterium vxoris cum ea concubuit querit.

Secundus casus.

Contra. x. precepta decalogi, vt. xiiij. dist. c. sicut quia et si non sint articuli, sunt tñ articularia fidei, id est ita annexa articulis fidei qd sine eis salutẽ prestare non possunt, fm Joan. de Deo. in c. sunt quidẽ. et. vj. dist. §. fi. lxxxvj. dist. c. nõ satis. ad fi. vbi de dispensatione papali tractat idem Joã. de Deo. vltra mediu3. vide que scripsit Jo. and. de hereti. c. cum Christus.

Tertius casus.

Non dispensat contra euangeliu3, vt in. c. sunt queda3. xxv. q. j. et. xxvj. dist. c. deinde. et. xiiij. dist. c. sicut. et arg. extra de celebr. missa. c. cum marthe. contra enim ius naturale dispensatio locũ non habet, vt. xij. distin. c. j. et extra de transac. c. fin. ius autem naturale est quod in lege et in euangelio continetur. j. distinc. humanum genus. et. ix. dist. §. fina.

Quartus casus.

Contra quatuor concilia principalia ea tollendo dispensare non potest Papa, vt supra etiam dictum est per predic. capitu. sunt qdã. xxv. q. j. vide ibidẽ bonũ text. cum gl. vbi dr qd magis videret errare et conuinceret quia contra illa dispensare potest.

Quintus casus.

Cum homicida voluntario vt post quantamcunq; penitentiam ministret in officio altaris. extra de tempo. ordi. c. fi. extra de homi. c. primo, quod si Dauid prohibitus est edificare tẽplũ domino eo qd vir sanguinis erat qd figurabat nouũ testamẽtum, vt de conse. dist. j. c. j. vbi de hac auctoritate, notatur, multo magis sacerdos homicida prohibẽdus est celebrare, vt ibi. et in c. miror. l. dist. j. q. vij. si quis omnem. extra de exces. prela. c. ex literis. extra de accu. c. inquisitionis negotiu3. extra de tempo. ordi. c. fi. de homi. c. primo, etiam si quis interficeret paganum. l. dist. c. clericum. qui nisi sit homicida iustitie, qui ex causa in suscep tis ordinibus toleratur per Papam, et non dispenset cum illo quod ad superiores ascendat, vt. lj. dist. c. aliquantos. et. c. precedenti. dispensatur tamen cum tali circa beneficium. l. dist. c. studeat. in fi. extra de cle. pug. in duello. Henricus in fi. extra de renun. c. ad supplicationem. xxviij. dist. c. presbyter. xciij. dist. c. diaconi. Ad idem tenetur mandans fieri homicidium, prout legitur de Dauid, qui solum mandauit occidere virum Bersabee. Quare non miror si concilium vniuersalis ecclesie suspendit papam ab executione ordinum, quoniam vt dicitur in. c. j. et fi. de homi. in. vj. qd mandans fieri homicidium incurrit irregularitatem, sicut homicida, aut mutilator mẽbri quare propter bellu3 a papa inditum bene et iuste priuatus est et c. quãuis sit solutus legibus, legibus tamen viuere tenetur.

Sextus casus.

In gradibus cõsanguinitatis lege diuina probibitis non dispẽsat papa, vt extra de rest. spo. c. literas. xxx. q. iij. c. pictauiu3. in alijs sic dispẽsat, vt extra de cõsang. et affi. q2 circa. de cõces. preben. proposuit. et de trãsac. c. fi. de hac materia plene scribit Pe. de ancha. cõsi. cclxxviij. pro filio fratris regis Anglie, qui vxorẽ patrui ducere volebat, vide etiam Bal. consi. ccccxxxiij. li. iij. an autem eoipso q papa dispensat matrimonium contractum in gradu prohibito, sint absoluti qui contraxerunt ab excomunicationis rigore. cle. j. de consan. et affini. absq; eo q in rescripto de excõmunicatione fiat mentio. vide Roma. consi. cccvj. concludentem quod sint absoluti.

Septimus casus.

In his que de natura sui sunt mala, puta vt quis sine peccato possit adulterari. extra de iureiu. c. et si Christus. §. qdã in sequẽtibus autem casibus non dispensat nec dispensare debet.

Octauus casus.

Cũ simoniaco directe in ordine et in ordinato et simoniaco p pecuniam. j. q. j. c. statuimus. et. c. si quis a simoniacis. et. c. supradicto inquisitionis. extra de accusa. j. q. vij. c. requisitis.

Nonus casus.

Cum rebaptizato sciẽter nõ dispẽsat papa. j. q. vij. c. q in qualibet. de consec. dist. iiij. c. quibus. et. c. confirmandum.

Decimus casus.

Non dispensat cum ordinato ab heretico in subuersione fidei cum esset catholicus. j. q. vij. conuenientibus ad fi.

Undecimus casus.

Cum reordinato non dispensat papa, vt. j. q. vij. c. saluberrimum. in fi. et. j. q. j. c. quod quidem.

Duodecimus casus.

Ubi status ecclesie decoloratur contra hoc non potest dispẽsare papa, vt. j. q. vij. c. et si illa. xxv. q. j. c. que ad perpetuam. nec obst. contrarium qd põt allegari. extra de consan. et affi. c. nõ debet. q2 ibi non decoloratur status ecclesie, imo datur color propter rationes ibidem expressas quare non obstat.

Decimustertius casus.

Non dispensat papa vbi sancti patres aliquid bene diffinierunt, vt. xiiij. dist. c. sicut. et. xxv. q. j. c. sunt quidem. et. xxv. q. ij. c. de priuilegijs. et. c. cum pie. et. c. quod vero.

Decimusquartus casus.

Non dispensat vt monachus existens monachus proprium habeat, vel matrimonium contrahat, vt est text. cum glo. extra de stat. mona. c. cum ad monasterium. in fin.

Decimusquintus casus.

In voto cõtinentie, vt dicunt quida3, q2 vir inuenitur melius in quo possit commutari, vt in predicto. c. cum ad monasteriũ. nor. et per Jo. an. de reg. iu. in. vj. regula, qd semel Deo dedicatũ est.

Apocalip.

Apocalip.j.Corinth.vij.vid gl.fi.predicto.c.Jtē vide casus in quibus soluz pōt dispensare pontifex in.c.proposuit.de conces. preben.⁊ eccl.non vac.in glo.in verbo,dispensare.Et no.qd nisi Papa dispenset ex iusta cā peccat nec dispensatio pdest,vt extra de voto.c.non est.qd est vez qñ dispēsat ↄtra votū tacitū vel expressum,vel ↄtra euangeliū,vel ↄtra generalē statum ecclesie, possuntqz dici dispensatiōes in ↄriuz obtente subreptiue ⁊ obreptiue,vt iura volunt etiā ciuilia.l.j.⁊ vlti.c.j.si ↄtra ius vel vtili. publi.⁊.C.de preci.impe.offe. ¶ Utruz papa possit dispensare cum subdiacono,vt matrimoniū contrahat not.xxxj.dist.c.de illo.⁊ extra de cle.coniug.cū olim.¶ Jtē nunquid papa pōt soluere mrimoniū p verba de presenti ↄtctum q nō est carnali copula ↄsummatū.de hoc vide.extra de cōuer.cōiuga.c.ex publico. hanc materiā tractat Pet.de anch.consi.ccxl.incip.in Christi nomine prime dubitationis de matrimono ↄsumato.vide questionē quaz facit Jo.and.super rubr.de regu.iur.in.vj.in verbo, actio.⁊ in regula etiam acta legitime ⁊c.¶ Jtē papa pōt ↄ simplicem statutum ⁊ consilium sui predecessoris dispensare,vt legitur ⁊ not.extra de capel.mona.c.pen.⁊ de renun.c.post translationem.in fi.¶ Utruz āt possit papa ↄtra ius naturale dispensare not.xiij.dist.c.in summa.⁊.xv.q.vj.c.auctoritatē.extra de deci.c.a nobis.extra de iureiur.c.quanto.finaliter papa dispensat quēadmodū faciunt epi.Nota tñ qd Romanus pontifex inter homines nullū hz superiorē,vt extra qui fi.sint legi.c.per venerabilē.prope fi.attamē multi tenent qd si papa enormiter deliquerit ↄsiliū vniuersalis eccl'ie poterit illius defectus emēdare,⁊ corrigere,put hodiernis tēporibus exēpla patēt, ⁊ sufficiēter legit per ↄsiliū Basiliense ⁊ Pisanū,⁊ de predicto.c.taceo.⁊ sapientibus me remitto,necnō correctioni sctē matris ecclesie.

FINIS

Tractatus Do.Joannis

Baptiste Caccialupi iurisconsulti celeberrimi de Unionibus, admodum vtilis.

Jn materia Unionū plenissime ⁊ ordinate habeat illa distinguitur i decē mēbra,siue decē articulos pncipales.

¶ Jn primo tractabitur,quid sit vnio.
¶ Jn secundo,quotuplex sit vnio.
¶ Jn tertio,quis possi vnire.
¶ Jn quarto,que beneficia possint vniri.
¶ Jn quinto,ex quibus causis possit fieri vnio.
¶ Jn sexto,qualiter debeat fieri vnio.
¶ Jn septimo,qualiter probetur vnio.
¶ Jn octauo,quis sit effectus vnionis.
¶ Jn nono,quis possit soluere vnionē,⁊ qualiter soluatur vnio.
¶ Jn decimo,quis sit effectus solutionis vnionis.

SVMMARIVM.

1 Unio quid proprie dicatur,⁊ quibus modis fieri possit.
2 Unio vnis,⁊ vno vnas,significant id qd congrego, cōmunico, seu coniungo.

ARTICVLVS PRIMVS.

Circa primuz, dū queritur quid sit vnio. Doctores nullibi tangunt,quod legerim. Sz pōt iudicio meo ita dscribi.
1 †Unio est cōiunctio siue congregatio duarum aut plurium ecclesiarum, vel per viam subiectionis,vel per viaz equalitatis, aut accessionis, seu electionis quo ad spiritualia vel temporalia,vel quo ad vtrunqz,quandoqz quo ad ecclesias tantum,quandoqz quo ad prelatos, quādoqz quo ad vtrosqz. Quare autem predicta verba singulariter ponantur in dicta descriptione,satis clare colligitur ex his que
2 dicam infra,maxime in.ij.articulo principali.†Debes etiā scire, quod vnio vnis ⁊ vno vnas,idem important quod congregare, communicare,seu coniūgere,⁊ ex duobus seu pluribus congregatis,siue cōiunctis,vnum efficere,fm grammaticos,⁊ descendunt a verbo vnus,⁊ inde venit vnitas,⁊ vnio,quod est nomen.

SVMMARIVM

1 Unio ecclesiarum quinqz modis fieri potest.
2 Eccl'ia cathedralis añ vnionē,cathedralis remanet fctā vniōe.
Unio quedam quo ad prelatos solum fit aliquando.
3 Unio fit quandoqz, vt tam in spiritualibus q temporalibus, collegium vnum sit vtriusqz ecclesie.
4 Actiones due simul iungātur, quod in alterutra fauorabilius erat,vnita retinet.
Legata ⁊ fideicommissa si vnita fuerint,vnitum retinebit quod in alterius fauorabilius fuerat.

¶ Articulus secundus.

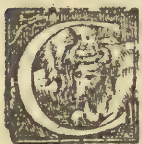
Circa secundum principalem articulū, vz quotuplex sit vnio.gl.in.c.j.extra ne sede vacan.⁊ gl.xvj.q.j.c.⁊ tēporis qlitas.ponūt tres species vnionis.Sz Host.in.d.c.j.⁊ in summa in tit. ne sed vacā.§.fi.quē cōiter sequunt doc.maxime moderniores,
1 dr qd qnqz modis fit vnio, † vno mō vt spūalia tm cōicent,⁊ h mō multe eccl'ie cathedrales,⁊ multa monasteria sunt vnita.Secundo mō p viā subiectiōis,cū vna eccl'ia subijcit alteri in tpalibus ⁊ spūalibus, adeo q vna sit mr ⁊ altera filia, extra qd met. cau.cū dilectus.Tertio mō,vt neutralr subijciat, sz qlibz in suo
2 statu ⁊ honore remaneat.†Et iō si ante vnionē erat cathedralis vel epalis,ēt post vnionē remanebit cathedralis vl episcopalis, nec canonici vnius ecclesie fiūt canonici alterius.Nec ēt canonici vnius ecclesie vocabunt ad dispositionē canonicoz alterius eccle.nec res alterutrius aliquo mō cōfundent,vnus tñ erit eps duarū ecclesiarum ⁊ ab omnibus communiter elligitur in loco, de quo in vnione conuentum est,vel deferent sibi morem.arg.c. pastoralis.extra de rescrip.de quo tñ latius dicā in.ix.arti.prin. ⁊ sic hec venio fit solū quo ad prelatos,vt idē sit platus vtriusqz
3 ecclesie.†Quarto mō fit vnio,vt vnū sit collegiū vtriusqz ecclesie,quo ad spiritualia,⁊ tēporalia,ita q ille qui est canonicus in vna ecclesia,ēt sit canonicus in alia,⁊ quilibet retineat suū honorē ⁊ sic diuersis subsunt metropolitanis,papa gratificauerit cui voluerit,⁊ regit talis ecclesia cōsuetudinibus ⁊ priuilegijs, que in alterutra meliora potuerint reperiri.arg.xij.dist.c.nouit.⁊ de ni.dist.j.c.medicina.§.medicamētū.⁊.xxxij.q.j.c.nō est culpan
4 dus.†Simile videmus in duabus actionibus simul iunctis seu vnitis,qñ vnita retinet, qd fauorabilius erat in alterutra.C.de rei vxo.actio.j.respon.⁊ in.§.sed si ignoramus.sic ēt legata ⁊ fideicōmissa vnita fuerūt,vt quid melius ⁊ humanius,seu fauorabilius erat in alterutris,illud ēt vnitū retineret.C.eo.d legi.l.ij. ante finē fm Hostiē.⁊ adde que dicā latius in.viij.artic.princi. Quinto mō fit vnio cū vna ecclesia erigitur in cathedralē,ita q idē sit eps vtriusqz secundū formā.c.j.ne sede vacan.⁊ de hac.J.

SVMMARIVM

1 Papa omnes omnino ecclesias per omnes vnionis species vnire potest.
Papa potestate plena ⁊ absoluta gaudet,quo ad beneficia.
2 Legatus d latere in diocesani preiuditiū nō pōt ecclesias vnire.
3 Legatus nullo modo ecclesias vnire aut concedere potest.
Legatus de latere causam partibus inuitis cōmittere non pōt.
4 Legatus de latere nil facere potest in alterius preiudicium.
Legatus de latere ecclesias inferiores vnire potest absqz diocesani preiudicio.
5 Legatus ecclesiā epo subiectā cathedrali ecclesie potest vnire.
6 Legatus in prouincia sibi cōmissa oia pōt q qlibet ordinarius.
7 Legatus ecclesiā collegiatā vnire,⁊ alteri subijcere potest.
8 Legatus supprimere non potest nec dignitates, nec fructus beneficij episcopo ad tempus concedere.
Legatus quo ad preiudiciū suijpsius omnia pōt q episcopus.
9 Episcopus cum consensu capituli alienare potest.
Legatus alienare nō pōt rē ad pōtificē Romanū spectantem.
10 Legatus de latere eccelsias religiosis subiectas vnire potest.
11 Legatus de eccelsijs collegiatis se intromittere non potest.
12 Legatus de latere patrono laico inuito non potest derogare.
13 Legatus cardinalis quo iure collationem habeat beneficioruz.
14 Collatio vel vnio fcā eccl'ie exēpte si minuit ius pmi diocesani.

15 Prelatus in quibus capituli consensum requirere teneatur.
16 Archiepiscopus an ⁊ quãdo possit ecclesias aut bñficia vnire.
Primas in sua diocesi id põt, quod archiepiscopus in propria.
17 Regula si vinco vincentem te ⁊c. quo casu fallere dicatur.
18 Episcopus inferiores ecclesias sue diocesis vnire potest.
19 Episcopus ꝑ quatuor primas species vnionis tãtũ vnire põt.
Capitulum sede vacante an possit vnionem facere.
20 Prelati inferiores ab episcopo quas ecclesias vnire possint.
Abbas exemptus bona sua diuidere ⁊ vnire non potest.
21 Prelatus inferior quando vnionem facere possit.
22 Prelatus inferior iurisdictionẽ quasi episcopalem habet in ecclesijs sibi pleno iure subiectis.
23 Abbas iura episcopalia prescribere potest.
24 Prelatus inferior an possit prescribere potestatem vniendi.
25 Priores simplices curam animarum non habentes ad libitum remoueri possunt.
Ecclesia q̃libet de iure cõmuni sacerdotẽ ꝓpriuz habere debet.
26 Parochia quelibet ex episcopi prouisione regi debet.
27 Ecclesia quelibet quando suum rectorem habere debeat.
Eps ⁊ alij inferiores non possunt ꝓscribere epatuum vniones.
28 Episcopus electus ⁊ confirmatus licet nõ ꝯsecratus vnire põt.

¶ Articulus tertius.

Circa tertium articulum de cã efficiẽte, vz, quis possit vni-
1 re, primo queritur an papa possit vnire, † sed bre-
uiter dic, qđ indubitatum est, qđ papa omnes eccle
sias, ⁊ omnia bñficia minora, ⁊ maiora, ⁊ episcopatus, põt vni-
re per omnes vnionis species, vt in.c.sicut vnire.in prin.extra
de excess.prela.xvj.q.j.c.⁊ temporis qualitas.⁊.§.sicut duo.⁊.c.
quod translationem.de offi.delega. Et hoc est claruz, qr quo ad
beneficia, ipse habet plenam ⁊ absolutam potestatez, vt in.c.pro
posuit.extra de ꝯces.preben. ⁊ in.c.detestanda.eo.titu.lib.vj.cũ
similibus. Secundo quero, vtrum legatus de latere possit vni-
re ecclesias existen.in legatione sua.circa istaz questio.varie sunt
opiniones docto. Innoc.in.c.fina.extra de confir.vti.vel inuti.
2 ponit duas opiniones. † prima est quod non possit in preiudiciũ
diocesani, sed si facit vnionem, illa valebit in preiudiciuz ecclesie
vnite. Poterit enim ecclesia cui facta est vnio, seu concessio, exi-
gere rationẽ de tẽporalibus ab ecclesia vnita. ⁊ illam etiam quã
doq; visitare, ⁊ in illa iurisdictionez exercere, non tamen preiudi
cando iuribus diocesani, quoniam vnione non obstante vtitur
diocesanus iure suo. ⁊ sic intelligas.d.c.fina. Secũda opinio est
3 Inno. quã dicit sibi plus placere, † vt legatus nullo modo possit
ꝯcedere seu vnire. Host. etiaz in.d.c.fina.de ꝯfir.vti.vel inutil.
tenet quod non possit per illum tex. ⁊ tenuit etiam Abb. dicens
quod nõ põt vnam ecclesiã alteri subijcere, vel ꝑpetuam dona-
tionẽ facere, licet possit cõferre beneficiuz vacans si est legatus
de latere, vt est in.c.j.de offi.leg.lib.vj. facit etiã quod tradit gl.
in.c.fi.de hereti.eo.lib. vbi dicit quod legatus etiaz de latere nõ
potest committere causam inuitis partibus, vt cognoscatur sine
strepitu ⁊ figura iudicij, quia contra ius, vt not.c.j.extra de lit.
cõtest. facit quod habetur in.c.fi.extra de offi.archipresby. Idẽ
etiam in effectu videtur velle Spec.in titu.de leg.§.nunc osten-
4 dendum.ver.xj.⁊.lvij. vbi ꝯcludit pro regula, † quod legatus ẽt
de latere non possit facere in preiudicium alterius, ⁊ sic non põt
dare de iure vnius alteri, qr solus papa hoc potest, scilicet priua
re aliquem iure suo. allegat quod habetur.xxiij.q.viij.c.commu
nior.⁊.c.sequen. Sed Io.and.in addi.ad.d.versi.lvij.tenet qđ
possit dare de iure vnius alteri, eo casu, quo posset episcopus, vz
legitima causa subsistente iuxta ea que not.in.c. ꝯstitutus.extra
de relig.domi.cum suis remissionibus. Aduerte tamen qđ idez
Specu.in §.nunc ostendenduz.versi.v.dicit quod legatus de la
tere potest vnire ecclesias inferiores sicut episcopus, dummodo
talis vnio non extendatur in preiudicium diocesani, per.c.ne se-
de vacante. Et videtur concordare cum prima opinione Inno.
5 quin imo plus dicit Ioan.and.in additione ad.d.ver.v. † quod
legatus potest etiam ecclesiam subiectam episcopo, iusta causa
subsisten. vnire ecclesie cathedrali, non tamen erigendo illam in
cathedralez, sed applicando ipsaz mẽse cathedrali, de qua vnio
ne loquitur clemen.si.de reb.eccle.non alie. ⁊ vnio dicta fiet sine
preiudcio rectoris, ⁊ ideo nõ est necesse illuz vocare, vt.d.cle.si.
Illo vero mortuo, reget episcopus illam per vicariũ perpetuuz
cui assignabit de redditibus cõgruam portionẽ, iuxta no.in cle.
j.de iure pat. Et sic videtur velle qđ legatus possit vnire. ⁊ idem
videtur voluisse idem Specu.in dicto.§.nunc ostendenduz.ver.
6 premissa autem omnia.ibi, vnde circa. † vbi concludit quod le-
gatus in prouincia sibi commissa illa potest exercere, que potest
quilibet ordinarius, siue sit Abbas, siue episcopus, siue Archi-
episcopus, vel patriarcha, nisi in casibus in quibus reperiretur
expressum quod patriarcha, vel alius qui haberet maiorem po-
testatem secundum quod reperitur in aliquibus casibus. Facit
quod habetur in.c.j.⁊.c.vlti.de offi.lega. Et istam partem tenẽt
etiam domini de Rota in decisi.lv.secunduz aliquos.alij habẽt
decisionem.cxj.⁊ respõdent ad tex.in.d.c.fina.de confir.vti.vel
inuti.quod ideo ibi non valet, quia ibi fiebat concedendo plena
riam exemptionem cum fieret ecclesie exempte per quam nimiũ
preiudicaretur ordinarijs quod non cõtingit in alijs, licet per il-
lam auferatur collatio ordinario, ⁊ sic videtur restare concluno,
7 † quod potest etiam collegiatam vnire ⁊ subijcere alteri, dũmo-
do non vellet ipsam plenarie a iurisdictione ⁊ potestate ordina-
rij subtrahere. Sed Federi.de Senis in consilio.cxc.tenuit con
trarium, videlicet quod legatus etiam de latere non possit eccle
siam nec collegiatam, nec simplicem, alteri vnire, dummodo in
illa episcopus vel alius habeat ius conferendi. Et similiter te-
nuit quod non posset alterare statum ecclesie, vtputa si vellet ec-
clesiam, in qua est collegium clericorum secularium, constituere
religiosum, ⁊ conuentum religiosorum, secundum formam.c.ad
audientiam.extra de elec.edifi. Et quod nõ põt dare auctorita-
tez plebanis, inuitis canonicis, vt permutent suas prebẽdas, qr
qui nõ potest conferre, non potest prestare auctoritatez permuta
tioni vere.not.in.c.vnico.de rerum permu.lib.vj. Allegat etiaz
not.per Ioan.andr. ⁊ Archidia.in.c.fina.de offi.lega.libro.vj.
⁊ qđ not. Specu.in titu.de leg.§.nunc autem tractemus.versic.
8 penul. vbi dicit † quod legatus non põt supprimere, nec dignita
tes, nec fructus beneficij cõcedere episcopo ad tempus, de quo
per Ioan.andre.in.c.si propter tua.de rescrip.lib.vj.⁊ per pre-
dicta concludit quod etiã simplicez ecclesiam nõ potest vnire al-
teri ecclesie, si per vnionem aufertur ius conferendi ordinario,
vel alteri inferiori, quia non est concessum legato aliena iura in
perpetuum preiudiciuz turbare seu tollere. Facit quod no. in.c.
nobis.extra de iure patr. licet ad tẽpus possit cõferendo benefi-
cium in titulũ, iuxta not.in.c.j.de offi.lega.lib.vj. Et sic cõcludit
qđ legatus põt illa q̃ põt episcopus quo ad preiudicium susp-
sius, sed non quo ad preiudicium alterius. Nec est absurdum
ꝫ eũ, qđ episcopus aliquid possit quod nõ possit legatus, qr fa
uorabilior est potestas ordinarij quã legati.cle.ij.cum ibi not.de
offi.ordi. facit qr episcopus non põt alienari sine cõsensu capitu
li, cum cõsensu legati, vt in.c.pe.extra de his que fiunt a prela.
9 † Item quia episcopus potest alienare cum cõsensu capituli.xij.
q.ij.in.fi.⁊ in.c.sine exceptione. vnde hoc non potest legatus, ⁊
ad predicta vide quod tradit Bar. in.l.ꝓhibere.§.plane.ff.qđ
vi aut clam. vbi concludit legatũ nõ posse alienare rem spectan-
tem ad Romanũ pontificem. ⁊ idez videtur velle de alijs bonis
tẽporalibus ecclesijs, pro qua opinione facit aliud pulchrum di
ctum Spec.in titu.de leg.§.nunc tractamus.versi.penul. vbi di
cit quod legatus non potest supprimere aliquaz dignitatẽ in ec-
clesia qr illud est solius Pape, vt in.d.c.cũ accessissent.extra de
10 consti. Lap. Abb.in cle.j.§.si quis de statu regu. tenet † quod le
gatus de latere possit vnire ecclesias subiectas religiosis, volẽs
ꝙ in hac vnione legatus habeat maiorẽ potestatẽ quã epi, quia
episcopi tenentur requirere consensum abbatis, quem nõ tenet
requirere legatus đ latere. facit extra de offi.leg.c.dilectus. ⁊ in
c.j.⁊.ij.eo.titu.lib.vj.de verbo.signi.c.j.eo.lib. zabarella tz pri-
mã opi. Inno. qđ legatus põt vnire sine preiudicio iuris ordi-
narij, ⁊ dicit collegiũ Papiense ita ꝯsuluisse, ⁊ se vidisse illud cõ
siliũ domi. Anto.in.c.sicut vnire.extra de exces. prelato. ⁊ in.c.
fi.extra de cõfir.vti.vel inuti. sequitur in effectũ secũdũ opinio.
Inno. ꝙ legatus nõ possit, licet aliqualiter variauerit.tñ vr resi-
dere cum opi. Fed. qui in effectu tenet opinio. Inno. Ioan. de
imo.in.d.c.fi. dicit quod posset defendi prima opinio Inno. per
illum tex. a contrario sensu, ⁊ per ea que notantur per Spec. in
dicto.versi.premissa. Nec obst.c.penul.de offi.leg.lib.vj. per qđ
11 mouet Fede. vbi. videtur probari, † quod de ecclesijs collegia-
tis nõ põt legatus se intromittere, qr illud procedit quãdo vult
prouidere persone, quo casu, non potest etiam si collatio perti-
neat ad episcopum, vt ibi not. glo. Sed in vnione non conside-
ratur vtilitas vel fauor persone, sed ecclesie, ideo illa facilius fie
ri potest, pro qua opinione facit quod not.in.c.ne aliqua. de pri
uile.libro.vj.⁊ in.c.si.de rescrip.eod.lib. Et sic eadem ratione ⁊
multo fortius poterit vnire ecclesie non colligate suadente vti
litate

litate ecclesie, quo casu videtur q possit derogari iuri alterius, respectu ptatis conferende, sicut posset eps, per id qd nota. in c. institutus. extra de relig. do. et qd no. Jo. and. in d. ver. lvij. in ad di. Spe. in §. nunc tractemus. nec ob. qd not. gl. in d. c. nobis. de
12 iu. pat. qr ibi loqtur qn erat patronus laicus, † quo casu non potest derogari iuri ipsius eo inuito etiam per legatum de latere, nec etiam per epm, vt in c. cum dilectus. de iu. pa. xvj q. vij. c. decernimus. secus si est psona eccle. et competeret sibi ius rone ecclesie, non rone patrimonij, per id qd no. in c. cum dilectus. et in c. dilectus. de offi. leg. et sic residet Jo. de imo. do. Abb. Inn. in d. c. fin. dicit. q qd est satis dubia, dicit tn finaliter, qd aut loquimur in legato nd de latere, et tenet q nd posset vnire, cuz nd possit beneficia conferre, vt. c. i. de offi. leg. lib. vj. qr maius preiudiciu est in vnione, qua in collatione. si vo legatus est cardinalis, dicit q ecclesias collegiatas non pot vnire, aut subijcere, per. d. c. pe. de offi. lega. lib. vj. si vero sint ecclesie non collegiate, vr q prima fronte non possit vnire, nd obstante q potest conferre, qr minus preiudi-
13 cium infert. † Item qr legatus cardinalis habeat collationez beneficioz non est ex iure legationis, sed ex quoda speciali priuilegio, et ex quada prerogatiua. d. c. j. de offi. lega. lib. vj. ergo talis potestas tanq extraordinaria, et specialis dz restringi, vt arguit gl. singula. in cle. ij. de offi. ordi. lz ergo possit conferre iure speciali, non tn debet posse vnire pter graue preiudicium diocesanoz. sed pro prima opi. facit tex. in d. c. fi. qr papa ibi danat collationem, ex eo qd non dz minui, vel ledi ius diocesanoz. videtur ergo loqui iuxta terminos. c. ij. de relig. do. Nam ibi pz, q si papa ecclesia vnius dioce. vnit eccle. alterius diocesis, pter hoc non preiudicatur iuri diocesani ecclesie vnite. ita possumus dicere in.
14 d. c. fi. vcz † q lz collatio, vel vnio fiat ecclesie exempte, non dz propter hoc minui ius primi diocesani, respectu reuerentie, vel similium iuriu, et ideo non valuit ibi quo ad preiudiciu iurium diocesani. et q posset ea facere probatur, qr vnio fit ex necessaria causa. x. q. iij. vnio. et dicam. j. in. vj. artic. prin. Cu ergo legatus habeat ordinaria iurisdictionez in loco, vt in c. ij. de offi. leg. lib. vj. vr q possit prouidere necessitatibus, et vtilitatibus ecclesiarum, per hoc arg. vr idem dom in legato non cardinali, cuius contrium tenuit do. M. in princ. sed magis est dubitandu de illo, finaliter concludit do. M. q prima opi. q non possit, vr equior, sed scda verior de subtilitate iuris. Aduerte tn qr in contrariuz fortiter ob
15 stat, † qr in spectantibus ad comodum, vel incomodum prelatorum puincie perpetuum tenet prelatus requirere consilium capituli, vt extra de his que fi. a prela. c. nouit. et c. quato. et dicam. j. in. vj. arti. princi. idem in contrarium facit. c. fi. de maio. et obe. et q dixi post Inn. in c. fi. de offic. lega. vnde questio per predicta remanet satis dubia. ¶ Tertio quero, qd de patriarchis, et primatibus. Solu. dic q in pprijs diocesibus, et in ecclesijs sibi subiectis, de iure coi, possunt ipsi vnire, et ea beneficia ex his causis, si cut potest, et que potest archieps in propria diocesi, et eps in sua, sm qd statim dicam in. v. q. huius tertij arti. princ. Sed in diocesibus archiepoꝝ sibi subiectoꝝ non potest vnire, sicut nec archiepiscopus in diocesibus suffraganeoꝝ, vt dicam in. q. seque.
16 ¶ Quarto quero, qd de archiepis? Solu. † dic q aut archieps vult vnire beneficia in sua ppria diocesi existentia, et tunc et pot vt episcopus, de quo statim dica in. q. seq. Qm archiepiscopus tatam hz potestatem in diocesi sua quatam hz episcopus in propria, vt tradit Spe. in ti. de lega. §. sunt quoqz. vsi. archiepiscopus. vbi dicit, q illud pot primas in sua diocesi, qd potest archiepiscopus in ppria. et illud potest archieps in propria, qd potest eps in sua, sed sicut non pot archiepiscopus in subditos suffraganeorum suorum, ita non potest patriarcha in subditos suffraganeoruz. lz enim primas possit exercere iurisdictionez contra archiepiscopos sibi subditos, et archieps in suffraganeos sibi subie-
17 ctos, non pot primas in subditos archiepoꝝ, sicut nec archiepiscopus in subditos suffraganeoꝝ. † vnde in hoc casu hz Specu. fallit illa regula. si vinco vincente te &c. Aut vult vnire beneficia existetia in diocesi suffraganeoꝝ suorum, et non pot sine consensu, et voluntate eoꝝ, per ea que statim dica, et est tex. hic, qui assignat rones in ver. cu in diocesi. ¶ Quinto quero, qd de episco-
18 pis? Sol. † dic, q regulariter episcopi pnt vnire inferiores ecclesias diocesis sue, vt in text. nostro in c. sicut vnire. et. xvj. q. j. §. sicut duo. et. c. tpis qualitas. xxi. q. j. c. relatio. naz in potestate epi est qualiter ecclesie consistere debeant. lxx. dist. c. sanctoꝝ. x. q. j. c. decretu. et. c. regenda. hz enim eps magnam potestatem sup statu ecclesiaꝝ, et eas potest facere modo pauciores, si plures sunt, et nequeant de pprijs redditibus sustentari. de conse. dist. j. c. omnes basilice. et et augmentare, et diminuere numeruz clericoꝝ. de

consti. c. ex parte. a contrio sensu, de quo ibi dixi. de ver. sig. c. j. de insti. c. j. et. ij. de conces. preben. ex parte ite nouuz personatu in eccle-
19 sijs facere, qui nunq ibi fuit. c. olim. extra de consuetu. † Arbitror tn, q non potest vnire per oem speciem vnionis, sed duntaxat per quattuor primas species, quas dixi in preced. artic. Sed per quintam specie vnionis non poterit, qr ipse non pot erigere inferiorem ecclesia in cathedralez. argu. no. in c. qd translatione. extra de offi. leg. et adde, et declara hz ea que dica in. iiij. seq. arti. ¶ Sexto quero, vtru capitulum sede vacate possit hanc vnione facere. Solu. Lap. et post eu zaba. et Jo. de imo. in clem. j. §. ad hec. alias. §. si quis aut. de sta. mo. tz q sic, dumodo nil depereat de iure epis. facit qd no. de ma. et obe. c. vnico. lib. vj. et idem et not. zaba. in simili. in cle. vnica. de re. pmu. ¶ Septimo quero, vtruz
20 inferiores prelati ab epo possint vnire? Solut. † dic q ecclesias non pleno iure subiectas ipsis inferioribus. et Abb. tz, q nd possint vnire, nec altera alteri subijcere, cu hoc specialiter concedatur epis. et idem tenet Inn. et coiter doc. antiqui. et do. Ant. in c. inter. in gl. sed qualiter. extra de dona. et tz Inn. et Jo. and. in vo. ardua. in c. ad hec. extra de offi. archi. idem et tenet Jo. and. in clemen. j. §. ad hec. in gl. in vsi. ordinarios. de sta. mona. per ea que no. in cle. si vna. de reb. eccl. nd alie. et in cle. vnica. de rer. pmu. et sequutur et zenzel. et Guil. in d. §. ad hec. qd Abb. et exemptus non pot bona sua diuidere, et vnire, quis ad euz spectent pleno
21 iure, sed do. M. distinguit, † q aut inferior vult ex sua ptate ordinaria hac vnionem facere, et non pot, vt hic in isto. c. sicut vnire. fallit, nisi prelatus inferior prescripserit hanc ptatem vniedi. Est. n. prescriptibilis, cu sit iurisdictionis, vt statim dica in. ix. q. presentis. iij. arti. Aut iste prelatus vult hoc facere auctoritate spali, aut qr prescripsit iurisdictionez quasi epalem in illis ecclesijs, vel ex priuilegio copetit sibi hec ptas pleno iure, et pot. Na ex quo hz qsi epalez iurisdictione, vnire est iurisdictiois epalis, ergo poterit. Circa qd do. M. dat regulaz, q oia pertinetia ad iurisdictionem epalem pnt explicari per prelatu inferiorem habetem quasi iurisdictionez epalem in loco. Ad hoc gl. no. in cle. j. de reb. eccl. nd alie. et no. Inn. in c. ij. de trasla. et Fede. de sen. in
22 consi. ¶ Et sic vr q cois opi. doc. in hoc nd sit vera. † Na si pleno iure sunt subiecte inferiori, vr ibi inferior habere iurisdictionem quasi epalem. facit. c. qm. et. c. seq. cu ibi no. de priuile. et. c. vnico. de capel. mona. et. c. cu ex iniuncto. in fi. de hereti. hac opi. reperio consulendo tenuisse do. Dionysiu de perusio. in consi. lj. qd incip. viso quoda. vbi dicit, q sicut epo cum capitulo est pmissum prebendas minuere, ac et dignitates diuidere, vnire, et mutare, vt in c. accessissent. extra de consti. et hic in. c. sicut vnire. et dixi. s. in. v. q. Eode modo abbati, aut alteri inferiori, qui sit exeptus, et habeat ecclesias sibi subiectas pleno iure, vel dignoscat iura epalia obtinere, hz Inn. in c. cu inter vos. de re iud. et in c. abbatis. de pri
23 uileg. lib. vj. † Pot enim abbas prescribere iura epalia, vt dicaz statim in. ix. q. ¶ Octauo quero, qd de vicarijs epoꝝ? Solu. Inn. in c. ad hec. de offi. archi. in vo. ardua. et ibi Jo. and. sup dicto verbo, tenent q non possint, qr regulariter id qd non potest archidyaconus, non potest et vicarius epi, vt ibi no. per eos. sed archidya. non pot hanc vnionem ecclesiaꝝ facere de iure coi, et si causa subesset, vt pbatur in tex. nostro. et. s. dixi in precedeti. q. tradut Inn. et Jo. and. in d. c. ad hec. Qd placet mihi, pter negocij arduitate, seu magnitudinem, vt nd possit, nisi ex spali com
24 missione, qr et regulariter non pnt coferre beneficia. ¶ † Nono quero, vtru hec potestas vniendi possit prescribi per inferiores. Sol. Archi. in c. cu singula. de prebe. lib. vj. que refert gl. in cle. j. §. ad hoc. de sta. mona. allegat pro, et contra, et finaliter vr concludere, q possit abbas prescribere dicta potestatez, et vide iura ibi allega. per gl. qr hoc vr esse iurisdictionis epalis, et non ordinis, et per cons prescriptibilis, vt in c. accedetibus. extra de priuileg. cuz iusto tn titu. vel possessione tanti tpis, in cuius contrium memoria nd existat, sm no. in c. j. de prescri. lib. vj. et sic residet illa glo. que est sub ver. ordinarios. ide tenet ibi Guil. qui alleg. c. auditis. s. de prescri. et remittit ad no. per Host. in d. c. accedetibus. vbi hr, q ea que sunt iurisdictionis, et dignitatis epalis, pnt prescribi per inferiore, per allega. et no. in d. c. cu singula. et idem tenet zezel. sed Stepha. in cle. fi. de reb. eccle. nd alie. refert primo opiniones dices, q quida tenuerunt q possit prescribi per. d. c. accedetibus. alij que per. c. contra morez. c. dist. et. xxiij. dist. in. c. illud. refert opi. Archi. in d. c. cu singula. qui concordat primas opini.
25 † vt prima locu habeat in prioratibus simplicibus cura animarum nd habentibus, cu illi remoueatur ad libitu per. l. caius. §. j. ff. de leg. ij. et. l. qd in rerum. §. fi. de leg. ij. sed dicit Stepha. q predicta iura paru faciunt, qr loquuntur in pphanis, in quibus

circũscripta qualibet ꝯsuetudine hoc possent, breuiter concludit
ꝙ nullus prelatus inferior epõ possit acquirere ꝯsuetudine, aut
prescriptione ꝙ possit vnire, cum hoc sit epale. Nam de iure cõi
quelibet ecclesia dʒ habere proprium sacerdotẽ, vt. s̃. de preben.
c. cum nõ ignores. nisi in casibus spiritualibus, ⁊ tũc illud fit di-
spensatiue. Dispensatio autẽ predicta videtur esse tñ permissa
26 episcopis. xvi. q. j. c. sicut. † Itẽ quelibet parochia est regenda ex
prouisione epi. x. q. j. c. regem. ix. q. iij. c. ij. ⁊ c. vnaqueqʒ. Inferio
ribus aũt non videtur esse ꝯcessum, ⁊ per ꝯñs videtur prohibi-
tum. extra de tẽpo. ordi. c. cuʒ dilectus, ⁊ per ꝯñs inferior ab epi
scopo vsurpare non dʒ. j. q. ij. c. decet. facit cle. j. §. ad hec. de sta.
mona. ⁊ qd̃ in simili no. de institutione auctorizabili in. c. cum sa
tis. de offi. archi. sed dicit Jo. de imo. in. d. cle. si. de reb. eccl. non
ali. qd̃ tutius est tenere opi. gl. predicte in ver. ordinarios. vbi ẽt
idẽ tenet Jo. de imo. per not. in. d. c. accedẽtibus. quam ẽt tʒ ibi
Guil. vt dixi. ⁊ zaba. qui rñdet ad rationem Stepha. dũ dicit, ꝙ
27 quelibet ecclesia dʒ habere suum rectorẽ, † qꝛ illud est verũ, qñ
ecclesia haberet titulũ, vt in titulum ꝯcederetur. sed per vnionẽ
titulus supprimetur, ⁊ non põt quis habere plura talia benefi-
cia vnita, vt in. c. eã te. de eta. ⁊ quali. ⁊ hanc opi. tenet ẽt hic do.
An. ⁊ ꝯsulendo tenuit Diony. in. d. ꝯsi. per no. c. cum inter nos.
de re iudi. ⁊ in. c. auditis. ⁊ in. c. olim. de prescri. ⁊ mihi placet di
cta opi. in terminis suis. Arbitror tñ, ꝙ episcopus, ⁊ alij inferio
res nullo modo possint prescribere vniones epatuum, nec ẽt ꝙ
possint vnire per vltimã speciem vnionis, vcʒ erigendo inferio-
rem ecclesiã in cathedralem, qꝛ hec sunt specialiter reseruata se-
di apostolice, in signũ specialis preeminẽtie, ⁊ priuilegij, vt in. c.
qd̃ translationẽ. s̃. de offi. leg. ⁊ ideo vr̃ ꝙ per inferiorem nõ pos
sit prescribi, ſm ea que dixi in. c. j. C. de fi. instru. dic vt ibi. ¶ De
cimo quero, vtrũ epũs electus, ⁊ ꝯfirmatus nõduʒ ꝯsecratus pos
28 sit vnire. sol. † Ex his que dixi in precedẽti. q. potest decidi ꝙ sic,
qꝛ ista vnio est iurisdictionis, qd̃ patet, qꝛ ẽt capitulũ sede vacan
te põt vnire, vt dixi. s̃. in. vj. q. sed electus, ⁊ ꝯfirmatus, lʒ nõduʒ
ꝯsecratus, põt exercere ea que sunt iurisdictionis, vt in. c. trans-
missam. s̃. de elec. ergo ⁊c. ⁊ ex hoc est expeditus. iij. princi. arti.

SVMMARIVM

1 Papa omnes ecclesias, tam episcopales, quaʒ inferiores vnire potest.
Papa supremam, ⁊ omnimodaʒ potestatem circa ecclesiastica beneficia habere dicitur.
2 Papa ecclesias vacantes, ⁊ non vacantes per omnes vnionis species vnire potest.
3 Episcopus an possit vnire diuerse religionis, professionis, ⁊ habitus ecclesias.
4 Unionum doctrina certa dari non potest.
5 Episcopus duas religiones a diuersis auctoribus inuentas eandem per omnia habentes obseruantiam, vnire potest.
Episcopus an possit vnire ecclesias exemptas.
6 Epũs ecclesiam sibi subiectaʒ, in qua exemptus institutionẽ, ⁊ destitutionem habet rectoris, vnire potest monasterio exẽpto.
Episcopus an possit ecclesiã non exemptã vnire loco exempto.
7 Juramẽtum episcopi de non alienando, bona ecclesie cathedralis tantam concernit.
8 Episcopus ecclesiam Abbati subiectam vnire potest ecclesie sibi subiecte.
Episcopus non põt vnire beneficium sedi apostolice reseruatũ.
9 Papa certam ecclesiam sue dispositioni reseruante, non potest inferior aliquo modo de eadem disponere.
Episcopus ecclesiam vacantem vnire potest.
Ecclesia, vel beneficium aliquod, an possit vniri prebende cathedralis ecclesie.
10 Episcopus ecclesias, quarum collatio ad sedem apostolicaʒ deuoluta est, vnire non potest.
11 Episcopus ecclesias vnire potest, quarum collatio est ad Papam deuoluta, dummodo in hoc fraude careat.
Epũs an possit vnire dignitateʒ ecclesie sue capl'o ipsius ecclesie.
12 Episcopus, ⁊ capitulum vnam totam dignitatem de ecclesia tollere possunt, ⁊ etiam vnire.
13 Epũs beneficij vacantis fructus retinere non potest. ⁊ nume. 14.
15 Unio de ecclesia vacante per episcopum fieri potest.
Episcopus non potest ecclesiam mense sue, ⁊ capitulo vnire.
16 Ecclesia vnius diocesis vniri potest ecclesie alterius diocesis.
Ecclesie plures vni ecclesie vniri possunt.
Ecclesia patronata alteri ecclesie vniri potest.
17 Ecclesia in qua pater administrat, an possit vniri ei, in qua filius ipse administrat, aut contra.
18 Jura ecclesiastica, an possint vniri in casibus, in quibus ecclesie, ⁊ ecclesiastica beneficia vniri possunt.

¶ Articulus quartus.

Irca quartum Articulum princi
palem, in quo tra-
ctandũ est, que ecclesie, seu que beneficia pñt vniri,
examinabo qõnes occurrẽtes. Primo igit̃ quero,
1 que ecclesie pñt vniri per papã. Solu. † dic omnes tam epales,
quã inferiores, vt hic in tex. qm̃ ipsemet potest duos epatus vni-
re in vnũ, vt hic. ⁊. xvj. qõ. j. c. ⁊ temporis qualitas. ⁊ vnum diui
dere in duos. xvj. questio. j. precipimus. ⁊. §. sicut duo. ⁊ eximere
epõs, ⁊ abbates. xvj. q. j. frater noster. vt hec tangunt̃ in gl. j. nec
mirum, qꝛ ipse supremam, ⁊ oĩmodam ptãteʒ hʒ circa beneficia
ecclesiastica, vt in cle. j. in fi. vt lite pen. ⁊ in. c. ꝓposuit. de conces.
2 prebẽ. ⁊. c. ij. de ꝯces. preben. in. vj. ⁊ ideo dico, † ꝙ ⁊ vacantes, ⁊
non vacãtes ecclesias põt vnire, ⁊ per omnes species vnionis, ⁊
diuersaꝝ religionum, ⁊ diuersaꝝ diocesum, ⁊ ẽt in preiudiciuʒ ex
pectantium, arg. predictoꝝ iurium. ⁊ intelligo ꝙ hic dr̃ de epi-
scopatibus, ideʒ de archiepatibus. vnde ⁊ tpe nostro Euge. iiij.
epalem sedem vniuit cũ patriarchali sede. ¶ Scdõ quero, que
ecclesie pñt vniri per inferiores, ⁊ vtrum epũs possit vnire eccle-
sias diuerse religionis, ⁊ ꝓfessionis, ⁊ habitus. Solu. hanc. q. re
perio fuisse tactã per Pau. de eleaʒ. in cle. j. de ele. in ver. eligat̃.
3 † vbi ꝯcludit ꝙ per primã speciẽ vnionis possit, ⁊ satis mihi pla
cet, non per scdãm speciem, sed per alias tertiã, ⁊ quartam. si ali
quo modo daret̃ per vnaʒ, efficeretur collegiũ, ⁊ vnus habitus,
⁊ vna regula, tunc posset epũs hanc facere causa cessante, nõ per.
d. cle. j. de elec. sed si in vna ecclesia remaneret regula sua, ⁊ pro-
fessio, ⁊ habitus, ⁊ in alia, alia diuersa regula, ⁊ habitus, ⁊ vnus
deberet effici prelatus, non põt fieri talis vnio, qꝛ sequeretur ab
surdum, qꝛ prelatus vnius ordinis, qui ꝯgrueret vni ordini, non
ꝯgrueret alteri, ⁊ per ꝯñs non dʒ posse fieri per inferiorẽ obstan
te dispõne. d. cle. j. De qnta vero vnione nõ est querenduʒ, qꝛ vt
dixi in preced. arti. in. v. q. Inferior non põt illam facere. subdit
4 tñ Pau. † ꝙ qꝛ vnionum non potest dari certa doctrina, ꝙ te-
nor priuilegij inspiciendus est, vt ẽt dicit Imo. ⁊ ideo dicit, ꝙ si
ex priuilegio põt appere, ꝙ illa duo loca remaneãt diuerse pro-
fessionis, vel habitus sub eodẽ prelato, nunꝗ̃ epũs potest facere
talẽ vnionẽ per rationem. d. clem. Nisi forte ꝯsuetudo foret, ꝙ
vna ecclesia eligeret sibi prelatum ex alia alterius ꝓfessionis, vel
habitus, ſm Paul. qd̃ tñ hodie non procederet, qꝛ non põt in-
duci ꝯsuetudo contra dispõnem. d. cle. ſm eũ, ex eo qꝛ irrationa-
bilis esset. sed tunc dic, vt ibi dixi post glo. in. vj. q. qꝛ totum hoc
pendet ex ꝯsideratione. Utrũ ratio prohibita in. d. cle. sit ex iure
positiuo, vel ex iure naturali, vt primo casu possit per ꝯsuetudi-
nem hoc induci, scdõ casu non possit, sed potius vr̃ ex iure posi-
tiuo principaliter, lʒ admixta sit naturalis ratio, ⁊ ꝯsideratio, ne
videat̃ notari diuisio quedã, ⁊ varietas. de quo dic, vt ibi latius
dixi, ⁊ vide que dixi in cle. statutũ. in gl. in ver. ꝯsuetudineʒ. de ele
ctio. vbi latissime tractaui, an ⁊ qñ ꝯsuetudo possit de nouo indu
5 ci, ẽt si sit semel sublata. † Arbitror etiam, ꝙ ẽt si sint due regule,
seu religiones a diuersis auctoribus inuẽte, ꝙ si habeãt per om-
nia eãdem obseruantiã, ⁊ habitum, ꝙ epũs posset vnire per om-
nem vnionis spẽm preter vltimã, argu. d. clem. j. a cessante rõne.
Circa qd̃ vide qd̃ dixi post gl. in vers. religionis. ¶ Tertio que-
ro, vtrum epũs possit vnire ecclesias exẽptas, ⁊ intellige semp, ꝙ
ea que dico de epõ, habeant locum in archiepõ, ⁊ patriarcha. so
lu. Lap. in cle. j. §. ad hec. de sta. mona. dicit ꝙ Jo. and. sibi ꝯsul
tanti rescripsit, ꝙ super hac vnione recurrendũ erat ad papam,
per no. in. c. auctoritate. de priuile. lib. vj. ⁊ in. c. vehemẽs. de x.
sig. lib. vj. ⁊ in. c. cũ nullus. in fi. de tempo. ordi. lib. vj. in fi. ipse tñ
Lap. dicit hoc procedere in vnione locoꝝ exemptorum adinui-
cem facienda, ⁊ que subsunt imediate pape, secus si alij, qꝛ tunc
sufficit ꝯsensus illius, cui subsunt, nec reqritur licentia pape, qd̃
intelligit zaba. verum qñ subsunt ipsi pleno iure, tũc enim intelli
gitur habere iurisdictionem quasi epalem, per ea que. s̃. dixi in
preced. arti. in. vij. q. Item secus ſm Lap. si vtrũqʒ non est exem
6 ptum. † Unde dicit ꝙ epũs potest ecclesiam sibi subiectaʒ, in qua
exemptus hʒ institutionem, ⁊ destitutionẽ rectoris vnire mona-
sterio exempto. alleg. no. in. c. cũ dilectus. in fi. qd̃ me. cau. qd̃ ta
men parum facit, ⁊. c. tuarũ. in prin. de priuileg. ⁊ de resti. spol. c.
cum olim. ⁊ Inno. ⁊ Hosti. ⁊ docto. in. c. inter dilectos. extra de
dona.

dona.sequitur zaba.in clem.j.§.ad hec.de statu mona.vbi satis
bene ꝓbatur hec ꝯclusio. ¶ Quarto queritur:an episcopus pos
sit vnire ecclesiã non exemptam loco exempto.⁊ vr̃ dicendum ꝙ
non,ꝓpter iuramentum qđ prestat de non alienãdo inconsulto
papa,de quo in.c.vlti.scʒ de reb.eccle.non alie. vr̃ enim ecclesia
alienari,ex quo desinit esse de iurisdictione epi. In contrariũ ve
ro facit cle.fi.de reb.eccle.nõ alie.que indistincte permittit vnio
7 neʒ.†Item iurm̃ de non alienando ꝯcernit bona cathedralis ec
clesie tm̃,vt ibi traditur.⁊ per zabare.in.c.cum venerabilis.s̃.de
censi.⁊ in.c.pastoralis.s̃.de his que fi.a prela.⁊c.vbi dicit ꝙ va
let vnio facta de ꝯsensu capituli,nec dicitur ecclesia eximi a iuris
dictione episcopi,ex toto enim remanet subiecta, saltem quo ad
ea,de quibus in.d.c.cũ venerabilis.nisi aliud operaretur priuile
gium exemptionis ꝯcessum ecclesie,cui fit vnio,vt qꝛ intelligitur
plene exempta cũ eccle.acquisitis,⁊ acqrendis, qꝛ tũc desineret
vnita ex toto de iure epi,non tam ex vi donationis, seu vnionis,
quam ex vi priuileg.apostolici,ſm zaba.in.d.cle.fi.in princ.⁊ in.
vij.q.⁊ satis placet. ¶ Quinto quero,vtrum eps possit vnire ec
clesiam subiectã abbati,vel alteri inferiori ecclesie subiecte sibi.
8 solu.†Arbitror dñm,ꝙ sic,per tex.in.d.cle.j.§.ad hec. de statu
mona.⁊ per ea que dixi in tertia proxi.q.dũmodo accedat con
sensus abbatis,⁊ similis inferioris,vt dicã in.vj.art.prin. ¶ Se
xto quero,an possit vnire beneficiũ reseruatum sedi apstolice. so
lu.dicit zabar.in.d.cle.fi.in prin.in.ix.q.ꝙ hec questio olim fuit
de facto,⁊ Jo.xxij.determinauit vnionem non tenere, ẽt si facta
esset per legatũ de latere, qꝛ eo ipso qđ papa reseruat, vr̃ prohi
bere cuilibet inferiori,ne disponat de illo,⁊ sic non põt vnire.fa
cit qđ no.gl.in.c.si tibi absenti.de prebẽ.in.vj.⁊ ita dicit decidis
se Rot.non tñ allegat quotam,sed tñ dicit ꝙ ibi ꝯtinetur,ꝙ ta
lis vnio caret effectu,donec papa ꝯtulerit,sed ex quo papa ꝯtu
lit,illo demũ dimittente beneficiũ,vnio sortiẗ robur,⁊ effectum,
vnde põt dici,ꝙ vnio simpliciter tenet,nisi papa vtatur reserua
tione ꝯferendo beneficium,qꝛ si vtitur,tenet collatio,⁊ vnio su
spenditur.⁊ si recte memini,ita ꝯsuluit Cald.⁊ posuit in ordine
consilioꝝ suorum,sub ti.de ꝯsue.consi.iij.sed ad presens nõ po
tui videre,⁊ ꝙ valeat vnio,tenet hic do.M.Quod tñ intelligit
9 qñ reseruatio concernebat collationẽ respectu tituli,†secus si pa
pa reseruasset certã ecclesiam sue dispositioni, qꝛ cum illud ver
bum sit generale,nõ posset inferior aliqꝫ dispositionem de illo fa
cere,vt in.c.nostrum.s̃.vt eccl.benefi.vel de appella.⁊ adde que
dicam in.ix.q. ¶ Septimo quero,vtrũ episcopus possit vnire ec
clesiaʒ vacãtem.Sol.tex.est ꝙ sic.cle.fi.in prin.de reb.eccl. non
alie.⁊ olim tenebãt Inn.⁊ Host.in.d c.vt nostrum. in fi. vbi di
cũt,ꝙ ecclesia vacans potest vniri,⁊ donari,sicut ẽt dignitas va
cans supprimi potest,vt.s̃.de ꝯsti.c.cuʒ accessissent.⁊ dicã in.vj.
arti. ¶ Octauo quero,vtrum prebẽda cathedralis ecclesie pos
sit vniri alia ecclesia,vel beneficiũ.gl.in.d.clem.fin.de reb.eccle.
non alie.tenet ꝙ sic. In ꝯtrarium facit ille tex.in.§.fi.qꝛ cuʒ non
possit fieri sine ꝯsensu capituli,non videtur posse fieri,qꝛ capitu
lum auctoraret,⁊ ꝯsentiret in suam propriam vtilitatem, qđ esse
non dʒ,vt ibi.hoc arg.soluit,⁊ bene alia glo.ibi in ver. capitulo.
10 per.§.qui manumittitur.xij.q.ij. ¶ †Nono quero, vtrũ episco
pus possit vnire ecclesias,quarũ collatio,propter negligentiam,
vel similem causaʒ est ad sedem apostolicã deuoluta.Solu. ⁊ vi
detur dñm ꝙ non,per not.per gl.in versi.personam. in.c.si tibi.
de prebend.lib.vj.Item qꝛ ꝙ non licet directe,non dʒ licere per
obliquum,vt in regula,cum qd vna via.de reg.iur. lib.vj. Si er
go episcopus non põt impedire papam directe in collatione fa
cienda,ergo nec indirecte vniẽdo. In ꝯ̃rium facit, qꝛ episcopus
potest qđ est plus,scʒ vnire ecclesiam non vacãtem inuito recto
re,vt in dicta clem.fin.de reb.eccle.non alienan.ergo fortius va
cantem.Item episcopus potest cõmendare talem ecclesiam, do
nec per ipsum fuerit de ea ꝓuisum,vt no.Jo.and.⁊ Archid.in.
c.nemo.de elec.lib.vj.Item episcopus potest ex iure dispositio
nis vniones facere,vt hic.que vnio respicit proprietatem,colla
tio vero titulum.Lʒ ergo perdiderit ius cõferendi, ⁊ deuolutuʒ
sit ad papam,non tñ perdit ius vniendi,qꝛ ex separatis non fit il
11 latio.†Breuiter ꝯcludendum est,ꝙ episcopus possit, dũmodo
non faciat in fraudem,sed causa subsistente. Nemo dʒ enim epi
scopum accusare,si templũ Dei edificat,⁊ maxime si talem vnio
neʒ omitteret sublistente causa,posset reprehẽdi de negligentia.
Non obstat,ꝙ not.in.d.c.si tibi.qꝛ ibi ius non erat quesitũ alte
ri. Et propterea vbi posset fieri, non negatur quin possit fieri in
preiudicium illius,cui ius est quesitum.ita cõsuluit Fede. in con
sil.cvj.⁊ hãc opi.tenet do.M.facit quod dixi supra in.vj.quest.
huius articuli. quam iunge cum ista. ¶ Decimo quero, vtrum
episcopus dignitatem ecclesie sue possit vnire capitulo ipsius ec
clesie,⁊ videtur dicendum qđ non:per clem.fina.§.j.de reb.eccl.
non alie.Solu.Oldra.ꝯsil.clxxxij.concludit quod potest, super
qua decisione dicit videri casuʒ in.c.exposuisti. extra de preben.
⁊ in.c.cum in nostris.s̃.de concess.preben.⁊ in.c.vnire.in fi.s̃.vt
12 eccle.benefi.⁊ qđ ibi traditur per Innoc.⁊ Hostiẽ.† Nam sicut
episcopus,⁊ capitulum possunt vnam totam dignitatem tollere
de ecclesia,fructus eius diuidendo inter canonicos,vt in.c.cum
accessissent.s̃.de ꝯstitutio.sic etiam,⁊ vnire,⁊ sic potest tempera
te donare de mensa propria loco religioso,vt.s̃.de donat.c.con
sultationibus.⁊.c.pastoralis.etiam sine consensu episcopi,vt in.
c.ea noscitur.de his que fiunt a maio.parte capitu.ita ⁊ fortius
capitulo suo,cui magis obligatur.s̃.de testam.c.requisiti.alleg.
ff.de admini.tuto.l.tutor eorum,⁊.l.quoties.§.non tãtum. ⁊.l.
non existimo.⁊.ff.de ꝯtraben.emp.l.fistulas.⁊ ad ꝯtraria,ꝙ in
ter presentatum,⁊ presentãtem,institutum,⁊ instituentem debet
esse differentia,⁊ ꝙ nemo potest auctorare in facto proprio.Re
spondet ibi Oldra.⁊ mihi placent respõsiones do.Pet. de an
cha.refert istam opinio.Oldra.in.c.j.s̃.vt eccle.benefi.super gl.
fina.⁊ ibi dicit ꝙ deci.Oldra.est contra dictam clemẽ.fina.⁊ ꝙ
forte Oldra.illam non vidit.Sed non est veruʒ, ꝙ non viderit,
qꝛ illam alleg pro contrario in princip.consil.plus tñ mihi pla
cet opin.Petri.⁊ si bene ponderẽtur verba Jo.andre.in.d.c.in
13 fi.ipse expresse decidit contra opinio.Oldra.in eo,qđ dicit, † ꝙ
non potest retinere fructus beneficij vacantis in perpetuum,vel
ad certum tempus,vel pro se,vel pro capitulo,qꝛ hoc modo au
ctoraret in facto proprio.Et ad iura in contrarium allega. po
test responderi,primo ad.c.exposuisti.quod ibi non applicabat
mense sue,vel capituli sui,sed prebende vnius canonici vniebat.
vnde non videtur auctorare in facto proprio,vt dixi in.viij. que
stio.⁊ statim dicam.Non obstat.c.cum nostris.qꝛ quod ibi dici
tur,auctoritate superioris intelligitur,idest summi põtificis.ad.
c.cum accessissent,potest responderi,ꝙ in suppressione dignita
tis nihil applicabatur episcopo, vel capitulo, sed singularibus
canonicis,⁊ sic nõ videtur auctorare in facto proprio,per.§.qui
manumittitur.xij.questio.ij.⁊ per no.in.l.in tantum.ff.qđ quilqꝫ
vniuer.nomi.ad c.vnitis.s̃.vt eccle.benefi.Respondet Joã. an
14 dre.†quod loquitur qñ pro vtilitate ecclesie vacantis vult reti
nere, qñ beneficium recipiebat fructus de mensa episcopi. ⁊ in
hanc sententiam in similibus terminis videtur inclinare Joan.
andre.licet aliqualiter videatur plus dubitasse,sed clarius tenet
in.c.si propter.de rescrip.lib.vj.⁊ sequitur do.Anto.in.d c. vni
co.⁊ Joan.de imol.licet se non multum firmet, cum dicit ꝙ re
sponsio ad.c.cum nostris.nõ videtur de mente littere,ſm Pet.
qui etiam dicebat,⁊ post eum Joã.andre.ꝙ non videbat bonaʒ
responsionem datam ad.c.vnicũ.in fi.⁊ etiam dicit do.M. qđ
difficile est respondere,ipse tñ aliter respondet, vcʒ ꝙ potest in
telligi qñ episcopus vniret, vel illos fructus ꝯstitueret non pro
vtilitate capituli,vel mẽse sue,sed pro vtilitate ecclesie cathedra
lis,ex eo qđ fabrica ecclesie cathedralis nõ sufficit,neccanonici
cum epo sunt potẽtes ad restaurationem fabrice, ⁊ hoc in simili
sentit Joã.andre.in.d.c.si propter.facit.c.j.de reb.eccle.nõ ali.
15 in.vj. ¶ †Undecimo quero,vtrum de ecclesia vacante possit fie
ri vnio per episcopum.Sol.dic ꝙ sic,vt est tex.in.d.clem.fin.de
reb.eccle.non alie.⁊ nota.xvj.q.j c.⁊ temporis qualitas. ⁊ not.
in.c.j.s̃.ne sede vacan.⁊ qꝛ dicit Oldra.in consi.ccxxij. ⁊.s̃.reti
gi.⁊ dicam in.viij.articu.vnio fit de ecclesia, vt de proprietate,
non vt de beneficio.facit qđ dicam in.vj.articu.in.ix.ꝯclusione.
¶ Duodecimo quero,vtrum episcopus possit vnionem facere
de ecclesia, illam sue mẽse vniendo pariter, ⁊ capitulo.Sol.dic,
16 ꝙ non,per tex.iuncta gl.in ver.mẽse.in.d.clem.fin. ¶ †Tertio
decimo quero,vtrum ecclesia vnius diocesis possit vniri ecclesie
alterius dioce.Solu.dic ꝙ sic,ita tenent docto.in.d.clem.fin.fa
cit qđ not.in.c.j.s̃.de relig.domi.⁊ in.c.ad questiones.de re.per
muta.⁊ qđ not.Archid.x.questio.iij.in.c.vnio.⁊ cuius tunc re
quiratur cõsensus,dicetur in.vj.arti.⁊ in.ix. ¶ Quartodecimo
quero,vtrum plures ecclesie possint vniri vni eccle.Sol. Pau.
in.d.clem.fina.tenet ꝙ sic.arg.clem.j.§.ad hec. de statu regu. ⁊
melius probatur iudicio meo.xvj.quest.j.Postquã facit.c. eaʒ
te.s̃.de eta.⁊ quali. ¶ Quintodecimo quero,vtrum ecclesia pa
tronata possit vniri alteri ecclesie.Solu.dic ꝙ sic, vt patebit ex
17 his,que dicam in.vj.arti.⁊.viij. ¶ †Sextodecimo quero,vtruʒ
ecclesia,in qua pater administrauit ꝓxime,vel administrat, pos
sit vniri ecclesie filij,⁊ quid ecõtra.Solu.Jo.andr.in.c. ex trans
missa.s̃.de offi.presby.in ver.successioneʒ.tenet ꝙ sic,adeo ꝙ il
le, cuius alia est vnita, poterit in vtraqꝫ administrare, siue vnio

sit facta duobus viuentibus, et intitulata altero viuente, cedēte, vel decedente, qd idem est, qr iste dicitur ecclesiam vnitam retinere ex vi vnionis, non ex vi successionis, et hoc dicit verum, nisi vnio esset facta in fraudem canonis. et idē tenet Vincen. §. de eta. et qual. c. penul. Dicit tn̄ Jo. andre. qd equum esset, q filius, vel pater, qui vtrunqꝫ retinet, in sua administraret per se, et in vnita
18 per vicarium. ¶ † Septimodecimo quero, vtrum in casibus, in quibus ecclesie, et ecclesiastica beneficia possunt vniri, possint et vniri alia iura ecclesiastica. So. zabarel. tenet q sic, in dicta clemen. fina. in prin. in. ij. questio. et satis placet. Quod autem de fructibus beneficiorum, et alijs eccle. et pro quo tempore, et qualiter late traditur per doct. maxime Joan. de imo. in. c. vnico. in fi. §. vt eccle. benefi. et ibi omnino vide.

SVMMARIVM

1 Vnio ecclesiarum ex quattuor causis fieri potest.
2 Vnio facta nulla subsistente causa est nulla.
3 Prelatus negligens facere vnionem ex causa faciendam, reprehensibilis est.

¶ Articulus quintus.

Circa quintum Articulum princi. pal. vcz quibus de causis possit vnio fieri, dic ſm Host. in summa in ti
1 tu. de relig. domi. §. cui subest. versi. sunt autem. † q ex quattuor causis fieri potest. Prima est tēporis perturbatio, seu qualitas. §. de relig. domi. c. ad monasterium. et. xvj. q. j. et temporis. Scda ecclesiarum vicinitas, vt in. d. c. et temporis. sicut in simili fecit olim imperator de Mātua vnita Cremone propter vicinitatem. vnde poeta dicit Mātua ve misere et c. Tertia causa est paupertas. x. q. iij. c. vnio. xvj. qō. j. c. postq̄. Quarta religionis deformitas. arg. §. ne cler. vel mona. c. relatum. et de sta. mona. c. in singulis. primo. et hanc causam ſm Host. non notauerūt doct. sed loco istius dixerūt, q quarta causa erat desolatio, et destitutio clericorum, seu monachorum, vt. d. c. qui ad monasterium.
2 sed ibi potius est qualitas, seu paupertas, sicut littera dicit, † sine causa fieri non debet vnio, vt hic dicit do. M. alleg. Rot. decisio. lv. que dicit, q si vnio fieret non subsistente causa esset nulla. Sed quero circa predicta, quid si causa subesset, ꝓpter quam vnio instaret facienda, et ab epo, vel alio prelato habente potestatem vniendi exigeretur, qd faceret vnionem, an si episcopus nollet facere, si nihil sibi detraheretur, per quē compelli posset? Solu. Goffre. quem referēdo sequitur Archid. in. d. c. et temporis qualitas. tenet q possit compelli per superiorem, argu. §. de iure patro. c. nullus. et. viij. questio. iij. c. artaldus. ix. questi. iiij. §. nunc vero. facit qd no. in. c. fin. §. de eccle. edifica. † vbi colligitur
3 q prelatus potest reprehēdi de negligētia, si omittit facere vnionem ex causa faciendam, facit quod dicam in sequenti artic.

SVMMARIVM

1 Consensus capituli requiritur in vnione faciēda per episcopum, aut alium potestatem vniendi habentem.
2 Canonici compelli possunt ad consentiendum vnioni iusta causa fiende.
3 Archiepiscopus vnire non potest beneficium suffraganeo subiectum absqꝫ ipsius suffraganei assensu.
Abbas vnionem facere non potest absqꝫ suorum monachorum consensu.
4 Episcopus, vel synodus ecclesiam inferiori subiectam absqꝫ eius assensu vnire non potest.
Ecclesia exempta vniri non potest absqꝫ eius ꝯsensu, cui subest.
5 Ecclesia collegiata absqꝫ consensu collegij non potest vniri.
6 Ecclesia patronata vniri non debet absqꝫ consensu patroni.
7 Citatio rectoris non est necessaria in vnione de beneficio nō vacante facienda.
8 Vnio duarum ecclesiarum diuersarum diocesum non potest fieri absqꝫ ambarum assensu.
9 Ecclesie diuersarum ecclesiarum, si vniantur sic, q vna alteri obligetur, vtriusqꝫ consensus requiritur.
10 Legatus an possit ecclesias vnire nullius requisito consensu.
Consuetudo an possit inducere, q episcopus sine consensu capituli possit vnire.
11 Consuetudo iuri repugnās non valet, nisi tacito principis consensu inducta fuerit.
12 Consuetudo non valet, q res ecclesie alienari possint absqꝫ consensu capituli.
Auctorizare nemo potest in facto proprio.
13 Episcopus an possit prescribere, vt res ecclesie possit alienare absqꝫ consensu capituli.
Alienare non potest qui dominus non est, cum alienare dominij translationem importet.
14 Vnio non est adeo preiudicialis, sicut alienatio.

¶ Articulus sextus.

1 Circa sextum Principalem articulū, qualiter vnio fieri dēat, procedā per ꝯclusiones. ¶ Prima ꝯclusio est, † q si per episcopum, aut alium habētem vniendi potestatem fiat vnio, requiritur ꝯsensus capituli sui, ſm docto. hic, et tenet Archi. in. d. c. et temporis. per no. in. c. cum dilectus. §. qd met. cau. vnde dicit hic Hostien. q episcopus non potest facere hanc vnionem absqꝫ laudatione suorum clericorum, et ambarum ecclesiarum. §. de his que fiunt a prela. c. j. et de reb. eccle. non alie. c. j. lib. vj. tenet etiam glo. in clemen. j. §. ad hec. de statu mona. et idem no. in clemen. fina. de rebus eccles. non alie. not. in. c. exposuisti. §. de preben. et ſm Hostien. quem sequitur etiam Archiepiscopus, etiam non potest vnionem facere sine iudicio capituli, ar
2 gu. §. de his que fiunt a prelato. c. pastoralis. et arbitror, † q si canonici nollent cōsentire, possent compelli, si iusta causa subesset, argu. nota. per Archid. xvj. qō. j. §. sicut etiam. extra de his que fiunt a maio. parte capi. ex parte, ſm Ala. Vincē. Hostiē. et Inno. qui ita not. in solutione in. c. auctoritate. §. de prebē. sequitur Archid. in. d. §. sicut. et dicit zabar. in dicta clem. fin. de reb. eccl. non alie. in. v. nota. q si non subesset causa iusta ꝯdicendi, posset fieri omnibus inuitis, per nota. in. d. c. cum dilectus. et qd nota. Innoc. in. c. in lateranensi. §. de preben. Sed si iusta causa subesset, vnius solius ꝯtradictio vitiaret, ſm zaba. et mihi placet. Faciunt que dixi in precedēti arti. ¶ † Scda conclusio est, q si vnio
3 fiat ab archiepo de beneficio subiecto suffraganeo, reqritur consensus suffraganei, tex. est hic, et intellige etiam q requirat consensus canonicorum suffraganei, per ea que statim dixi. Et ex predictis infero, q si fieret a primate, siue a patriarcha de beneficio subiecto archiepō sibi subiecto, qd requireretur consensus archiepiscopi, et canonicorum suorum, argu. predictorum. ¶ Tertia conclusio, q inferior ab episcopo, puta abbas, vel similis habēs potestatem vniendi, nō potest vnionem facere, nisi cum consensu monachorum suorum, et aliorum clericorum constituentium collegium, vel capitulum, argu. eorum, que statim dixi, et que dicā, et hoc reperio consulendo tenuisse do. Dionysium de perusio, consil. lj.
4 ¶ † Quarta ꝯclusio est, q si episcopus, vel synodus vult vnire ecclesiam, que subest prelato inferiori, requiritur consensus ipsius prelati inferioris. Faciunt nota. in scda conclus. et hoc tenet gl. in versi. rector. in. c. fina. de reb. eccle. non alie. per text. in clemen. j. §. ad hec. de sta. mona. Intellige etiam q interueniat consensus clericorum constituentium capitulum, vel collegium prelato inferiori. ¶ Quinta cōclusio infertur etiam ex predictis, vcz q si epS, vel alius vult vnire ecclesiam exēptam, requiratur consensus illius, cui subest, ita tenet Lap. in. d. §. ad hec. facit etiam qd dixi in. ij. conclusio. et qd dixi in. ij. q. iiij. arti. princ. Arbitror tn̄ etiam, q requiratur consensus clericorum illi exempto ꝯstituentium capitulum, vel collegium, et etiam ꝯsensus canonicorum ecclecathedralis, vt no. gl. in versi. assensu. in. d. §. ad hec. et ita intellige preceden. ꝯclusionem. ¶ Sexta ꝯclusio, q in omni iure ecclesiasti. ꝯferendo, siue vniendo, ſm qd dixi in. xvj. q. iiij. arti. princ. in tali vnione reqritur ꝯsensus capituli. hoc sentit Inn. in. c. pastoralis. in fi. et ibi tenent Moder. §. de donati. et tenet zaba. in. d. cle. fi. de reb. eccle. non alien. pro qua optime facit ratio illius
5 cle. ¶ † Septima ꝯclusio, q si vnitur eccle. collegiata, reqri debet consensus collegij, cuius leditur ius, qd habet in eligendo prelatum, qd ius ab eis inuitis auferri non potest. xvj. q. fi. monasterium. et. c. rationis. et ēt consensus capituli ecclesie cathedralis, vt dixi in precedētibus. Et ex predictis ꝯclusionibus infertur nunc ratio decisionis ꝯstitutionis clem. fi. in fi. de reb. eccles. non alie. Nā cum ex predictis clare pateat, q requiritur cōsensus habentis potestatē vniendi, et capituli sui qd non potest vniri sibi, aut capitulo suo, et multo minus vtrinqꝫ ecclesiam sibi subiectam, et ratio est, qr vt sepius dictum est, ad propriam vtilitatem, vel cōmodum non potest quis auctoritatem prestare, de quo latius

6 latius in dicta clemen. ¶ † Octaua conclusio, quod si vnitur ecclesia patronata, requiritur consensus patroni, hoc tenet Pau. in dicta clem. fi. et ibi zaba. in. xiiij. q. et tenet Hostien. in summa tit. de his que fiunt a prela. §. j. versi. sed nec aliquid. facit. xvi. q. vij. c. filiis. et c. monasteriorum. et seq. et s. de offi. Archidy. c. ad hec. et de his que fiunt a prela. c. tua. et c. pastoralis. quia per talem vnionem patitur ecclesia, quasi quandam capitis diminutionem. ij. q. vij. §. iij. ergo interest eius, ne vergat in peiorem exitum. Preterea si esset ecclesia non collegiata, patronus amitteret ius presentandi, et etiam spem alimentorum, quia prius facilius habuisset, quam nunc, postquam transiuit ad aliam, et processionem nomine ecclesie vnite, vt dicam in. viij. arti. quam tamen sic de facili posset obtinere. Item collegiata amittit honorem consensus petendi in electione facta, vt in. c. nobis. de iure patro. Idem tenet Pau. in. d. §. ad hec. et probatur in tex. et ibi tradit per doc. in. c. suggestum. s. de iu. patro. et aduerte, quod dicte conclusiones procedunt quando essemus in tali specie vnionis, per quam preiudicaretur capitulo inferiori exempto, aut patrono. secus si non preiudicaretur, vt si fieret per primam speciem vnionis, de qua dixi in. ij. articu. et per similem speciem.
7 ¶ † Nona conclusio, quod si fiat vnio de beneficio non vacante, non est necessaria ipsius rectoris citatio. tex. est in. d. clem. fi. in prin. et ratio est, quia per ipsam non preiudicatur rectori ante cessum, vel decessum, vt dicam in octauo artic. quamquam Hostien. tenuerit hic, quod requiratur consensus rectoris, et per consequens citatio. ¶ Decima conclusio, quod si vnio fiat de beneficio vacante, non est necessarium citare defensorem ipsius beneficij. tex. est in. d. clem. fi. in prin. licet Host. hic tenuerit contrarium, motus ea ratione, quia res eccle. vacantis non potest dari alteri ecclesie, vel dignitati, nisi dato defensore, vt in. c. j. de reb. eccle. non alie. lib. vj. multo minus videbatur posse concedi propria eccle. vacans, argu. auct. multo magis. C. de sacrosan. eccle. Sed solue hoc argu. vt tradit glo. in versi. defensor. et docto. ibi, Nec obstat etiam, quod sede vacante, non dato defensore, non possit fieri solutio vnionis, vt in. c. j. s. ne sede vacan. quare solue hoc argu. vt tradit gl. in verbo vacabat. et in clem. fi
8 na. et vide que dicam in. ix. articu. ¶ † Undecima conclusio, quod si duarum, vel plurium eccle. diuersarum diocesum fiat vnio per primam speciem vnionis, de qua. s. in. ij. arti. princi. arbitror quod requiratur consensus ambarum ecclesiarum, quia tractatur de obligatione, commodo, et preiudicio vtriusque, et videtur fieri eque principaliter. Nec tamen requiritur consensus superioris, aut Pape, vt colligitur ex no. per Hostien. in summa, ne sede vacan. §. fi. in prin. ¶ Duodecima conclusio, quod si ecclesiarum diuersarum diocesum vnio fiat per secundam speciem vnionis, aut per alias personas, vel alias species, per quas vna subijceretur alteri, et vnum corpus efficeretur, ita quod vna esset, cui fieret vnio, in qua prelatus, seu rector deberet esse alia vnita. Arbitror, quod requiratur solum consensus ecclesie vnite, hoc est consensus canonicorum et episcopi vnientis alteri. Sed de consensu episcopi alterius eccle. cui fit vnio, maius videtur esse dubium. et ratio diuersitatis sit, quia solum videtur tractari de preiudicio ecclesie, cui fit vnio. Unde sicut sine consensu diocesani inferior ecclesia potest acquirere, et meliorem conditionem facere, licet non alienare, nec deteriorem facere, ita et in casu nostro
9 cogitabis. ¶ † Tertiadecima conclusio, quod si vnirentur ecclesie diuersarum diocesum per aliquam speciem vnionis, per quam vna alteri obligaretur, aut vna remanere debet principalis. Arbitror quod requiratur consensus ambarum ecclesiarum hoc est amborum diocesanorum, et capitulorum suorum, et idem descendit ex his que dixi in precedenti. ¶ Quartadecima conclusio, quod in vnione fienda per legatum non requiritur consensus capituli, et si vnio fiat episcopali dignitati, licet propter connexitatem, que est inter episcopum, et capitulum ecclesie sue, potestas episcopi sit coacta ad requirendum consensum capituli, vt in. c. nouit. s. de his que fi. a prela. et in. d. clem. fin. de reb. eccles. non alie. Tamen in legato, qui cum capitulo non habet istam communionem hoc non requiritur expressum. ita concludit Egidius in conclusio. Rote, decis. clxxxij. Sed tu aduerte, quod decisio huius questi. dependet ab his que dixi. s. in. ij. q. in princi. articu. et data etiam potestate vniendi in legato, videtur obstare decis. predicta tex. nostro, qui vult quod archiepiscopus non potest sine consensu, et etiam capituli, vt. s. dixi in secunda conclusione, et tamen non est commune inter Archid. et capitulum suffraganei sui, nisi diceres quod istud est propter deficientem potestatem in archiepiscopo, que non deficit in legato, et dato quod lega
10 tus posset, videtur posse auctoritate sedis apost. † vnde sicut sedes aposto. potest non requisito consensu alicuius inferioris, ita et ipse legatus, arbitror dicendum, quod si ex speciali commissione hoc potest, procedit opinio Egid. Sed si diceremus eum posse vigore legationis, cum legatus sit inter ordinarios inferiores, non procederet sine magna dubitatione etiam data potentia. Sed quero pro complemento huius sexti articuli. Utrum consuetudine posset induci, quod episcopus posset vnire sine consensu capituli sui, gl. in verbo consenti ente. in. d. clem. fina. recitat opinio. et tandem concludit, quod hoc non est prescriptibile, quod etiam in casu licito prelatus alienet sine consensu capituli, et allegatur illa gl. pro singulari. Sed Lauren. ibi tenet contrarium, quia talia sunt prescriptibilia, vt in. c. non est. de consuetu. lib. vj. vt. s. de prescrip. c. de
11 quarta. et in. c. auditis. zabarel. dicit ibi, † quod cum talis consuetudo repugnet iuri, non valet, nisi sit inducta a tacito consensu Pape, secundum nota. per eum in. c. fina. s. de consuetu. et ideo si fuit tanti temporis, cuius in contrariam memoria non extet, videtur valere, per. c. j. de prescript. libro. vj. quia tunc tollit iuris resistentia, et ita in casu nostro, nam presumendum est, quod in tam longo tempore, Papa de hoc sciuit, qui non presumitur esse negligens. Item ex varijs causis verisimile est, quod ad ipsum Papam deuenerit notitia, vel per appellationem hoc tangentem super aliqua causa, vel ex alia simili notitia hoc peruenerit. Quod tamen dicit procedere, nisi ius expresse reprobet consuetudinem, vt in dicta clem. fina. in fi. tunc non valet consuetudo etiam tanti temporis, de cuius initio non sit memoria. Dictum autem Lauren. procedit in his, in quibus ius non resistit, quia tunc sufficit consuetudo prescripta spacio. xl. anno. per iura per eum allega. doct. in. c. pastora
12 lis. s. de donatio. et Anton. tenent † quod non valet consuetudo, vt res eccle. possit alienari sine consensu capituli. Sed do. M. ibi dicit, quod licet hoc procedat in donatione, seu alienatione rerum, tamen in collatione tituli, seu vnione ecclesie non videtur procedere. et ratio diuersitatis sit, quia in hoc secundo casu non videtur fieri alienatio rerum eccle. sed concessio temporalis, et necessaria. Ego vero ita arbitror distinguendum, Quod aut queritur vtrum possit prescribi, quod episcopus possit vnire mense sue, aut capituli sui, accedente consensu capituli sui, et dico quod nullo tempore potest hoc induci, quia tex. in dicta clem. fina. in fi. tollit omnem contrariam consuetudinem. et ratio in promptu, quia est contra substantiam actus, vt quis auctorizet in facto proprio, et ideo merito non tenet, vt
13 in. c. ij. de consuetu. libro. vj. † Aut queritur vtrum res eccle. possit alienari per episcopum sine consensu capituli, et hoc prescribi possit, et de rigore iuris videtur hoc esse prescriptibile, tamen propter magnum preiudicium, non videtur admittendum, et quia ius omnino resistit. Quinimo forte videtur dicendum, quod etiam de iure non sit prescriptibile, quia cum episcopus, et capitulum faciunt vnum corpus, et res eccle. pariter videantur esse vtriusque, sicut impossibile esset consuetudine induci, vt vnus rem alterius, tanquam ipse, posset alienare, intelligendo de propria alienatione, quia cum non sit dominus, non videtur posse competere significatum verbi, alienare, quod significat dominij translationem. l. alienationis verbum. ff. de verbo. significa. et nemo dat quod non habet. et ideo bene dixerunt docto. in. d. c. pastoralis. Aut querimus, vtrum possit episcopus vnire sine consensu capituli, et quia vnire est mere iurisdictionis, nec videtur aliquid prescribi contra substantiam actus, non video quare prescriptio non habeat valere. Unde merito clem.
14 fina. in princ. non damnat hanc consuetudinem. † Item facit, quia vnio non est ita preiudicialis, sicut alienatio, cum de facili reuocetur, si non subest causa, vel si causa deuenit ad non causam, vt dicam in. ix. arti. et quia si subest causa, capitulum tenetur consentire, vt dixi. s. in. v. principa. articu. hoc tamen de facili non procederet, si dicta vnio fieret ecclesie alterius diocesis, propter magnum preiudicium. Cogitabis, quia hec nouissima sunt. Et pro predictis facit, quia longa est differentia inter alienationem, et vnionem, vt patet ex dictis in decima conclusione.

SUMMARIUM.

1 Unio facta qualiter probari possit.
Ecclesia habens aliam sibi annexam, qualiter probare possit sufficienter, vnionem fuisse factam.

¶ Articulus septimus.

Circa septimum Articulum principalem, quo queritur qualiter vnio probetur, breuiter dico † quod potest
1 probari per priuilegia apostolica, per instrumenta auctentica, vel publica, per testes, et alias species probationum, de quibus vide in locis suis. Dubitatur autem specifice in materia

nostra, quid si ecclesia, que habet alteram ecclesiam annexaz, di
cit illam fuisse vnitam, & ad probādum inducit patientiam, ne-
dum longi temporis, sed etiam tanti temporis, cuius ɔtrarium
memoria non existat, an dicat̃ sufficienter probare vnionez. hāc
qõnem tangit Host. in sum. de supplē. neglig. prela. §. quot mo-
dis. in fi. & ibi remittit ad nota. per eum, in sūma, de excess. prela
to. versi. excedūt etiam detrahendo. & ad tit. de censi. §. quis cen
sus. & fuit questio olim disputata Bononie, quam etiam tangit
Guliel. in extrauag. Jo. xxij. que incip. execrabilis. tangit & Ho
stien. & post eū Jo. an. extra de cler. nō resi. in. c. qz nōnulli. in ver
si. parochialis. ibi, q si semper, de ɔsuet. ibi Jo. and. remittit ad
no. per se in regula. qui ɔtra. lib. vj. in mercu. quem vide in pre-
dictis locis, qz materia est nimis longa. & vide etiaz qđ traditur
in simili materia in. c. preuenit. s. de censi. & in. l. cum in rem vso.
ff. de vsu. & in. l. si certis annis. C. de pac.

SVMMARIVM

1 Effectus vnionis secundum primam speciem qualis.
2 Unionis facte secundum secundam speciem qualis.
Effectus vnionis secundum tertiam speciem qualis sit.
3 Unio per quartam speciem facta qualem sortiatur effectum.
Unio facta per vltimam speciem, qualem habeat effectum.
4 Unio an censeatur realis, aut personalis.
5 Priuilegium ecclesie principali competens competit et vnite.
6 Curam habere quis dicatur, si beneficium curatum capitulo ec
clesie vniatur.
Capella ecclesie que vnitur transeunt in eam cui vnitur.
7 Impetrans aliquod beneficium, an debeat mētionem facere de
beneficio illi vnito.
8 Beneficium vnitum alteri perdit nomen beneficij.
Beneficiatus, cuius beneficium est alteri vnitum, quando pos-
sit tale beneficium cum alio permutare.
9 Beneficiati omni fraude cessante possunt sua beneficia adinui-
cem permutare.
Ecclesia patronata monasterio vnita desolato, an faciat acqre-
re ius patronatus in ipso monasterio.
10 Prelatum confirmare quis debeat, si ecclesie sint diuersarum
diocesum.
11 Preiudicium, an generetur iuribus diocesani per vnionem ec-
clesiarum diuersarum diocesum.
12 Ecclesia patronata, si vniat̃ alteri, an preiudicet̃ iuribus p̃roni.
13 Gratiā habens anteferri, an preferatur ei qui ius hz ex vnione.
14 Unio non preiudicat beneficiato.

¶ Articulus octauus.

Circa octauum Principalem ar-
ticuluz, vcz de effe
ctibus vnionis, procedam in eo per questiones.
¶ Primo quero, quis sit effectus vnionis, fm pri
mam speciem, de qua in. ij. prin. arti. per quam cōicantur tantuz
1 spiritualia. Solu. † dic q mortuo vno de fratribus, vel clericis
alterius ecclesie, in vtraqz ecclesia pro anima illius celebrantur
officia mortuoꝝ, & fit. vij. xxiij. & xxxiij. & reficitur quotidie vnus
pauper, & alia similia, de quibus in. c. fina. s. de testa. ¶ Secun-
do quero, quis sit vnionis effectus, que fit per scđam speciez, de
qua in. ij. arti. vcz cum vna ecclesia alteri subijcitur in spirituali-
bus, & tpalibus, ita q vna sit mater, & altera filia. Solu. dic, fm
2 Hostien. in sūma, ne sede vacan. §. fin. ver. ij. † q filia sortitur tūc
priuilegia matris. s. de statu mona. c. recolētes. §. fi. & talis vnio
non preiudicat epo, nec archiepiscopo, si fiat sine ipsorum ɔsen-
su, vt. s. de donatio. in. c. inter dilectos. §. fi. et si a Papa confir-
metur, nisi in eo habeatur mētio de iure diocesani. arg. s. de de-
cim. Sane. & c. dudum. §. fi. s. de ɔfir. vti. vel inuti. c. sua nobis. &
hoc idē sentit Archi. post Goffr. in. c. & temporis qualitas. xvj.
q. j. ¶ Tertio quero, qs sit effectus, si vnio fiat fm tertiam spe-
ciem vnionis, de qua in. ij. arti. Solu. dic vt ibi aliqualiter fuit di
ctum, q canonici alterius ecclesie non vocabuntur ad dispōnem
illoꝝ, vel ecōtra. Et si ante hmōi vnionez habeāt diuersos Me
tropolitanos, habebunt et post vnionez, ita q episcopus ratio-
ne alterius suberit alteri, arg. c. ij. s. de relig. do. si vero ea est ca-
thedralis, alia cōuentualis, in cathedrali fiet electio, & prelatus
erit epes cathedralis, & erit abbas, siue prepositus alterius, put
est inter Lugduneñ. & sancti Justi eiusdem ciuitatis, & inter Ci-
sterciēñ. & Sortal. Palmeneñ. nec per hoc ɔuentualis efficitur
cathedralis, vt traditur. xvj. q. j. c. felix. facit de ɔsecra. dist. j. in.
c. de quorum. & s. de maio. & obed. c. cum inferior. fm Hosti. in.
3 d. §. fi. ¶ † Quarto quero, quis sit effectus vnionis, que fit per.
iiij. spēm, de qua in. d. ij. arti. Sed collige ex ibi dictis, que tradit
Archi. in. d. c. & temporis. ¶ Quinto quero de effectu vnionis
que fit per vltimam speciem per viaz erectionis in cathedralez.
4 Solu. dic, vt traditur plene in. c. j. s. ne sed. vacā. ¶ † Sexto que
ro, vtrum vnio censeatur realis, vel personalis. Sol. dic, q inspi
cienda sunt verba vnionis, & illa seruanda sunt. Si vero per ver
ba non appareat, an sit realis, vel personalis, arbitror pōderan
dam causam, propter quam facta est, fm quam regulabitur cau
satum, & sic vnio, vt in. c. cum cessante. s. de app. cū simi. sed si cau
sa nulla est expressa, credo q in dubio censebitur realis, & nō per
sonalis. facit. s. de institu. c. cum venissent, qz potius videtur fieri
rei, cui fit, q̃z persone, & per eam videtur ius quesitum, argu. ff. de
reb. eo. l. si pecuniam. §. si quis. adeo q iniuria que fieret, dicere-
tur fieri rei, seu ecclesie, cui est facta vnid. facit. ff. de nego. gest. l.
5 qui in alie. §. fi. vide latius per Old. in consi. ccxxiij. ¶ † Septi-
mo quero, vtrum priuilegium, qđ competit ecclesie princip. com
petat ecclesie vnite, dic q sic, vt no. per doc. in. c. j. s. ne sed. vacā.
& per Bal. in. l. j. ff. de leg. j. facit bene tex. in. l. ij. C. cōmu. de leg.
ij. & insti. de legi. §. sed non vsqz. auc. in successione. C. de su. & legi.
& in auct. de success. ab intesta. §. si vero. & traditur in. l. prima. C.
lib. xj. tangit et Jo. and. in. c. j. de iu. patro. & no. de peni. dist. j. §.
medicamenta. & hoc si modo non sit facta vnio eque principali-
ter, quo casu quelibet tenet naturam suā, vt tradit gl. magna. in
clem. per litteras. de preben. & gl. in. c. j. ne se. vac. no. Archidy.
xvj. q. j. c. & temporis. de quo late dixi in ɔsi. qđ incipit. monaste
rium. de sarchig. ¶ Octauo quero, pone monasterium de nouo
constructum fuit vnitum alteri monasterio, cum hoc, q ambo in
telligerentur vnum, & bona vtriusqz sint hincinde cōmunia, qua
liter conueniet ɔuentus, & abbatissa in administratione et spiri-
tualium, & de effectu istius vnionis, vide notabile ɔsilium Fede.
6 de sen. xxviij. ¶ † Nono quero, quid si curatum beneficiū vnia-
tur. c. ecclesie qs dicatur habere curam. Sol. gl. in versi. c. in cle
men. si. in fi. de reb. eccl. non alie. remittit ad no. per se post Ho-
stien. in. c. exposuisti. s. de preben. & ibi tenet Host. q totum capl
tuluz per. l. sed si hoc. §. qui manumittit. ff. de in ius voc. & qđ no.
supra de preben. cū non ignores. secus si esset facta vni preben-
da, qz tunc canonia illius habebit curam, argu. predictoꝝ, vide
per doc. in. d. locis. ¶ Decimo quero, qd si ecclesia habens sub
se capellas, vnitur alteri eccle. an ille capelle transeunt in vnione
In aliā eccle. Sol. Jo. and. post Uincē. in versi. viuenduz. in. c. ij.
de relig. do. tenet q sic, alleg. simile de patrefam. arrogato, qui,
& qui sub eo sunt, trāseunt in potestatem arrogatoris. institu. de
act. §. illud. & omnes capite minuūtur. ff. de cap. dimi. l. liberos.
& si ecclesia vnita pareret, cū haberet capellas, sicut si legant̃ an-
cille cum natis, seu serui ordinarij cum vicarijs, lz parent ancille
vel ordinarij, tñ debentur filij, vel serui vicarij, vt insti. de leg. §. si
quis ancillas. & tenet Archi. xvj. q. j. c. & temporis. & Pau. za-
7 barel. in. d. cle. fi. de reb. eccle. nō alie. ¶ † Undecimo quero, qd
si beneficium, tanq̃ principale. & illud beneficium habeat aliud
annexum, seu vnitum, vtrū de beneficio vnito sit facienda men-
tio in supplicatione. Solu. do. de Ro. decis. cccxxxiij. in antiqs
tenēt q non, per no. per Jo. andr. in. c. super eo. de prebē. lib. vj.
in nouell. qz ex quo principale nominatur, videtur nominari et
accessorium, argu. l. si vt certo. §. vsqz aūt. ff. cōmoda. & in. l. sed &
edes. §. si qs mulierem. cum simi. ff. lo. lz aliqualiter facit. l. fin. ff.
de fun. instru. & est singu. decisio quā notabis. Quam tñ ego in-
telligerem fm scđam speciem vnionis, per quam vnum omnino
transfertur in aliud beneficium. Secus aūt si per alias species,
per quas ambo essent eque principalia, & pro decisione, & limita
8 tione facit dđ statim dicam. ¶ † Duodecimo quero, vtrum be-
neficium vnitū alteri, perdat nomen beneficij. Solu. dic q sic, &
non dz dici beneficium, sicut dicebatur ante vnionē. ar. §. illud. in
auc. vt iudi. sine quoquo suffrag. iūcta. l. fi. ead. ff. de offi. asses. &
ideo de beneficio vnito nō est faciēdus articulus, sicut antea fm
do. de Ro. deci. xix. in antiq. qđ ego intelligo fm scđam speciez
vnionis, vel in simili specie, alias secus, vt dixi in. q. precedenti.
¶ Tertiodecimo quero, nunqd ille, cuius beneficiuz est vnitum
alteri, ita q vnio post cessum, vel decessum illius, sortiatur effe-
ctum, possit tale beneficium cum alio permutare. do. de Ro. de-
ci. ccclxxiij. decidūt q non, nihil tñ allegant. sed p decis. facit, qz
non dz per hanc viam indirectā inferior posse preiudicare vnio-
ni superioris, per quā preiudicaretur, si posset pmutari, vt de se
9 patet. † In contrarium tñ facit, q cessante omni fraude. Bene-
ficiati

ficiati possunt permutare beneficia adinuicem, q̄ q̄ sint ibidem expectantes, ꝛ debētur beneficia renunciata permutantibus, ꝛ non expectantibus, vt in cle. vnica. de rer. permuta. Cogitabis. Sed pro deci. do. de Ro. si recte memini, facit qd tradit Jo. andre. in addi. Spe. in ti. de preben. ꝛ vide etiã per do. de Ro. decis. clxx. ¶ Decimoquarto quero, vtrum eccle. patronata vnita monasterio desolato, faciat acqrere ius patronatus in illo monasterio. solu. Spe. post Vincen. in ti. de iu. patro. in fi. dicit, ꝙ si in primo monasterio fuit patronus ex fundatione, vel prestatione loci, non propter hoc erit patronus in scdo, si vero ex donatione alias dotatione, res tunc videtur transire cum onere suo. Subdit tñ ꝙ nusq̄ erit patronus in scdo, sed semper in primo, in quo presbyter semper tenetur celebrare. d. c. ꝛ temporis. xvj. q. j. ꝛ sequitur Jo. and. in addi. dicēs, ꝙ hoc fuit dictum Vincē. in. c. ij. §. de relig. domi. vbi et vide per doc. aliquid per Jo. and.
10 in. c. iij. §. de iu. patro. dic, vt in dictis locis. ¶ † Decimoquinto quero, si eccle. sint diuersarum diocesum, quis habebit ɔfirmare prelatum. Solu. Jo. and. in duobus monasterijs vnitis in. d. c. de iure patr. dicit, ꝙ Abb. ɔfirmabit episcopus maioris monasterij, qd mihi placet, qñ eque pncipaliter fieret vnio, vel qñ per vnionem, minus subijceretur maiori, prout cōiter fit. Sed si maius monasteriū, vel maior ecclesia subijceretur minori, tunc arbitrarer ꝙ episcopus minoris deberet ɔfirmare. ꝛ aduerte qꝛ dicit Archi. in. d. c. ꝛ temporis. ꝙ si eccle. vnita est multum remo-
11 ta, dꝫ destrui. ¶ † Decimosexto quero, vtrum per vnionē eccle. diuersarum diocesum preiudicet iuribus diocesani. Sol. Jo. andre. ꝛ doc. in. c. ij. §. de relig. domi. tenent ꝙ non, idem tenet glo. ij. in cle. fi. de reb. eccle. nō alie. dicens, ꝙ intelligitur facta saluo iure diocesani. alleg. no. in. d. c. ij. ꝛ. §. de priui. c. pasto. qd dicit zaba. in. d. cle. fi. pcedere in vnione facta per Papã, vel legatũ. Quod tñ ego limito, nisi in illo iure, qd saluum esse non potest vnione valida existente. vnde Abbatem ɔfirmat episcopus monasterij, vel eccle. cui facta est vnio, vt dixi in preceden. q. ꝛ tenet Jo. and. post Egi. in. d. c. ij. ꝛ idem dicerem in simili. facit qd dicam in seq. q. secus aūt est, ƀm zabar. si vnio esset facta per epm, quare ipse potest sibijpsi preiudicare. Qd autem videatur tunc
12 transferre per vnionem, traditur in. d. c. pastoralis. ¶ † Decimoseptimo quero, qd si ecclesia patronata vniatur alteri, vtrū preiudicet iuri patroni. Solu. doc. tenēt, ꝙ non quo ad alimenta, ꝛ ius processionis, secus quo ad ius presentandi, ꝛ ɔsulendi in eccle. collegiata, ƀm Pau. in ver. defensoꝛ. in cle. fi. de reb. ec. non alie. ꝛ vide que dixi. §. in. vj. arti. prin. in. viij. ɔclusio. ¶ Decimooctauo quero, vtrum si eccle. vnita sit debilis, an rectoꝛ eccle. cui facta est vnio, debeat tenere vicariū in eccle. vnita. vide Jo. an. in reg. qui ɔtra. de reg. iu. lib. vj. in mercu. in fi. q. quē ad presens
13 videre nō potui. ¶ † Decimonono quero, vtrū habens gratiaꝫ anteferri, preferaẗ habēti ius ex vnione. Solu. pro deci. vide late Oldr. ɔsi. ccxxij. ¶ Vigesimo quero, qd si superioꝛ vult agere pro eccle. sibi vnita, an debeat impetrare sibi iudicem delegatum, habito respectu ad eccle. vnitam, an ad ecclesiã cui facta est vnio. Solu. vide distin. quam feci in clem. j. de rescrip. vbi Jo. de
14 imo. ꝛ doc. ¶ † Vigesimoprimo quero, vtrum vnio preiudicet beneficiato. Solu. dic ꝙ non, clem. j. de reb. eccle. non alie. ꝛ vide que dixi in. vj. arti. princi. in. ix. conclusione.

SVMMARIVM.

1 Unionem soluere potest causa cessante, qui potuit ipsam facere.
2 Capitulum sede vacante potest vnionem soluere.
Unio fieri potest nullo defensore dato.
3 Jura communia dissoluuntur cessante causa.
Unio facta, an reddatur ipso iure nulla ob cause falsitatem.
4 Unio facta de ecclesia debili soluitur, si ad fortunam pinguiorem peruenerit.
Episcopus, si ecclesie dignitatem vniat capitulo ipsius ecclesie,
5 an possit eius successoꝛ idipsum reuocare.
Effectus vnionis iaꝫ facte nō tollitur per subsequentē vnionē.
6 Beneficiū per papam reseruatum vniri potest per oꝛdinarium.
Unio si facta sit ob necessariam causaꝫ, ipsa, aut ipsius effectus differri potest.

¶ Articulus nonus.

Circa nonum Articulum principalem, vcꝫ quis, quali-
1 ter, ꝛ qñ possit soluere vnionem. in primis arbitroꝛ ponēdaꝫ hanc regulā ɔ̄nalem, † ꝙ ille, ꝛ ex illa causa cessante, potest soluere vnionem, qui potuit ipsam facere. per regulam. Js potest. ff. de acquir. her. ꝛ. l. iij. ff. de re iudi. coniuncto. c. j. §. de reg. iur. ꝛ in. l. nil tam naturale. ff. eo. tit. ¶ Sed quero iuxta predicta, vtrum capitulum sede vac. possit soluere vnionem, ꝛ dicendum est ꝙ sic, qꝛ potest vnire, vt dixi. §. in tertio articulo principa. in. vj. quest. per regulam precedentem. Sed vtruꝫ hoc casu necessarium sit vocare defensorem, videtur dicendum, ꝙ non. qꝛ in vnione non est hoc necessarium, vt dixi. §. in sexto articulo principa. in decima conclusione. Contrarium tenet glo. in versicu. vacabat. in dicta clemen. fina. ꝛ ratio diuersitatis est, qꝛ ex quo vnio videtur esse facta, ideo ecclesia, cui facta est, nō potest priuari dicto iure, non dato defensore, ꝛ reuocato, per nota.
2 in. c. primo. de rebus eccle. nō alie. libro. vj. † Sed vnio ideo potest fieri non dato defensore, quare vt dixi in quinto articu. principa. debet fieri ex causa. ꝛ ideo subsisten. legitima causa, non curatur, an vacet ecclesia, vel non, qꝛ non preiudicatur ecclesie, sed subuenitur necessitati, vel vtilitati. Zenzelino non placet hec ratio diuersitatis. Nam secundum eum dici posset, ꝙ licet vnio sit facta ex causa, tamen illa deficiente, vel contraria existente, potest dissolui, quia cessante causa, dissoluuntur etiam iura communia. c. non debet. supra de consangui. ꝛ affini. Sed potest responderi, secundum Zabarel. quia dato ꝙ subsit causa dissolutionis faciende, quia vt dictum est, agitur de diminuendo iure eccles. ꝛ ideo requiritur defensoꝛ, sicut etiã requiritur, si subest causa, vel necessitas alienationis fiende, vt in dicto. c. j. secus si agitur de vniendo, qꝛ tunc non agitur de preiudicio alicuius eccle. ꝛ quatenus videretur agi, succedit episcopus, qui hoc casu ōfendit ec-
3 clesiam suaꝫ. ¶ † Scdo quero, vtrum falsitas cause reddat vnionem factam nullam ipso iure, adeo ꝙ impetrans tale beneficiuꝫ vnitum, non posset illud acceptare, donec vnio fuerit annullata. Solu. domini de Rota, in antiq. deci. clxxxiij. tenent ꝙ nō, ꝛ qꝛ multum prolixe tractant, vide ibi per eos. Pro quo allegãt gl. xij. quest. ij. c. sine exceptione. lꝫ Archid. teneat contrarium, ꝛ vide qd dicunt ipsi, ꝙ vnio valet, licet possit anullari probata falsitate cause. allegant tamen multa in ɔtrarium, ꝛ eãdem questio.
4 latius prosequuntur decisio. xliiij. in antiq. vbi vide. † ¶ Tertio quero, an vnio facta de eccle. debili dissoluatur, si peruenerit ad pinguiorem fortunam. Archidya. tenet ꝙ sic. x. quest. iij. c. vnio. Zenzeli. in dicta clemen. fina. tenet contrarium in ver. defensoꝛ. ꝛ hoc verius videtur, arg. eoꝛuꝫ, que dicta sunt supra in. c. j. in princi. ne sede vacan. tribuit tamen talis restauratio iustam causam dissolutionis. ¶ Quarto quero, si episcopus vnit dignitatem ecclesie capitulo ipsius ecclesie, vtrum successoꝛ possit reuocare. solu. vide late per Oldra. ɔsi. clxxij. ¶ Quinto quero, vtrum tollatur effectus vnionis iam facte per subsequentem prouisionem.
5 Solu. † dic ꝙ non, siue fiat a Papa, siue ab oꝛdinario, nisi fiat mentio de vnione, qꝛ alias sequeretur, ꝙ vnio posset esse inutilis per sequētem prouisionē, ꝛ esset preiudicatiua, cum fieret ex causa. ita tenent domini de Rota, decisio. clx. in antiquis. Aduerte tñ, ꝙ domini predicti post vnam conclusionem, quam faciunt, dicunt ꝙ beneficium reseruatum per Papam, possit vniri per oꝛdinarium, de quo dixi. §. in. iiij. articulo principa. in. vj. questio. tādem referunt ꝙ reseruatio subsequens vnionē ab oꝛdinario factam, impedit effectum vnionis, posito ꝙ in collatione facta de tali beneficio reseruato per Papam nō fuerit facta mentio de vnione, que precedit, quando vnio perpetuo non tollitur, sed eius effectus differtur, vt in. c. sciant cuncti, de elect. li-
6 bro. vj. ꝛ in. l. cum ita. ff. de conditio. ꝛ demonstrati. † ꝛ posito ꝙ vnio sit facta propter causam necessariam, tamen ipsa causa, seu ipsius effectus potest differri, superueniente facto principis, vt in. l. fin. ff. ad municipa. Jtem differtur talis necessitas ad tempus, ꝛ non perpetuo, qd non videtur absurduꝫ, lꝫ contra hoc videaẗ facere, qd no. Archi. in. c. nemo. de elect. lib. vj. vbi vult ꝙ de cōmenda debeat fieri mentio in impetratione. Sed hoc non ob. qꝛ reseruatio fit ꝓprio motu Pape, ꝛ sic non debeat allegari subreptio. c. si motu proprio. de preben. lib. vj. dicunt tñ se credere do. de Rota, ꝙ si oꝛdinarius ad vitandum periculum animarum, talem vnionem fecerit, ꝛ Papa hoc ignorans reseruauerit, propter hoc reseruatio non soꝛtitur effectum, vt vitetur scandalum, ꝛ ꝙ Papa est de talibus certificandus.

SVMMARIVM

1 Effectus quis dissolutionis facte vnionis.
2 Res de facili ad suam redit naturam, repetunt enim propꝛios queqꝫ recursus.

¶ Articulus decimus.

1 Circa decimum Et vltimum articulum, vcʒ quis sit effectus dissolutionis vnionis facte, dicerem ꝙ per talem dissolutionem, vnita redeunt ad primeuam naturam suam. facit. ff. de oper. liber. l. plane. ⁊ ff. de adul. l. in lege adul. §. fin. ff. de rei vendic. l. in rem. §. fin. institu. de rerum
2 diuis. §. si quis ex aliena. †Res enim de facili redit ad naturam suam. xxxv. distinc. c. ab exordio. ff. de pac. l. si vnus. §. pactus ne peteret. Et ex his, Deo duce, habes expeditam hanc perutilem materiam vnionis.

FINIS

Clarissimi, ac prestantissimi vtriusqꝫ iuris doctoris, domini Petri de Perusio, Tractatus de vnione ecclesiarum. Incipit.

¶ Prefatio.

Hunc tractatũ de vnione ecclesiarum prosequar per infrascripta principalia capitula. ¶ Primum capitulum est, quot modis fiat vnio ecclesiarum. ¶ Secundum capitulum est, que iura transeant in ecclesiam, cui fit vnio, ⁊ que iura remaneãt apud ecclesiam, que vnitur. ¶ Tertium capitulum principale, ex quibus causis fiat vnio ecclesiarum, ¶ Quartum capitulum principale. Cuius auctoritate fiat vnio ecclesiarum. ¶ Quintum capitulum principale est, quorum consensus requiratur in vnione ecclesiarum. ¶ Sextum quarum, ⁊ qualium ecclesiarum fiat vnio. ¶ Septimum capitulum principale est, cum ecclesie vnite regantur sub regimine vnius prelati, que etas, et qualitas requiratur in tali prelato. ¶ Octauum capitulum principale est, in qua ecclesiarum sic vnitarum faciat residentiam prelatus, qui preest regimini illarum ecclesiarum. Nonum capitulum est, cum ambe ecclesie vnite sub regimine sunt vnius prelati, ⁊ prelatus moriatur, an ambe dicte ecclesie vnite dicantur vacare per mortem prelati, an vero altera ipsarum, ⁊ que, ⁊ an scilicet ecclesia vnita, ⁊ an vero ecclesia, cui facta est vnio. ¶ Decimum capitulum, que iura reseruentur diocesano in ecclesia vnita. ¶ Undecimum capitulum est, quando parochialis ecclesia vnitur preben. ⁊ in hoc declaro. c. extirpande. de prebend. §. qui vero. ⁊ c. exposuisti. eo. titu.

SVMMARIVM

1 Unio ecclesiarum, quot modis fiat.
2 Ecclesia, cui fit vnio, censetur mater, ⁊ ecclesia vnita censetur filia.
Bonum, ⁊ malum, cum associantur, malum recipit naturam boni.
3 Imperator quandoqꝫ vnit duas dignitates in vnam.
4 Ecclesie due possunt vniri, vt vtraqꝫ remaneat episcopalis.
5 Translatio si fit de vno ordine ad alium illud quod transfertur in alium assumit naturam illius ad quem transfertur.
6 Diocesano nõ preiudicatur in aliquo, si vna ecclesia subijciatur alteri, quo ad vitam, sine suo consensu.
7 Unio ecclesiarum, an possit fieri ad tempus.
8 Unio si fiat viuente rectore ecclesie, vt statim mortuo rectore reuocetur, an illa vnio presumetur facta ɔtemplatione prelati.
9 Episcopus, si ecclesiam sue diocesis de consensu sui capituli donet loco religioso pleno iure, nunquid per hoc censeatur talem ecclesiam vnire tali loco religioso.
10 Dubia quedam circa vniones ecclesiarum.
11 Ecclesia vnita si esset debilis grauata nõ possent vendi bona ecclesie, cui facta est vnio pro solutione.

¶ Capitulum primum.

1 Uenio ad primum Capitulũ principale. s. quot modis fit vnio. dicebat glo. xvj. q. j. c. ⁊ tẽporis qualitas. ꝙ varijs modis possent vniri ecclesie. Primo, qḋ vna ecclesia subijciatur alteri, ⁊ ſm hoc dignitas erit in vna tm̃ ecclesiarum. s. apud illã, cui fit vnio. Secũdo modo fit vnio, vt ex duabus dignitatibus vna fit dignitas, ⁊ ſꝫ hoc nõ dicent̃ esse due dignitates, sꝫ vna tm̃, ⁊ ſm hoc illi, q̄ sunt canonici in vna ecclesia erũt canonici in altera, ⁊ tã isti canonici vnius, quã isti canonici ecclesie, cui facta est vnio intererunt electioni prelati, cuius regimini est vtraqꝫ ecclesia cõmissa, ⁊ alijs cõibus negocijs, ⁊ in tali vnione distinguendũ est, aut ecclesie in simul vniunt̃, aut vna earuꝫ vnit̃, relique due penitus sunt diuerse. siqdeꝫ vna vnit̃ alteri, tunc ſm hoc illius nãm, ⁊ ɔsuetudineꝫ, ⁊ priuilegiũ assumit ecclesia, cui vnit̃, ⁊ peribũt iura illius eccl'ie que vnit̃.. de sta. mo. recolẽtes. circa fi. ⁊ dicebat Archi. in. d. c.
2 ⁊ tpis. †ꝙ ecclesia, cui fit vnio censet̃ tanq̃ mater, ⁊ ecclesia vnita cẽsetur tanq̃ filia, ꝙ metus causa. cũ dilectus. de donat. inter dilectos. ⁊ tũc filia sortitur priuilegia matris. de sta. mo. recolentes. Si aũt neuter alteri vnitur, tũc si ille ecclesie simul vniuntur, tunc ɔsuetudines, ⁊ pͥuilegia, que humaniora, ⁊ meliora sunt retinẽt illud vnituꝫ. nam cũ bonuꝫ, ⁊ malũ associant̃, malũ recipit nãm boni. xxij. q. j. nõ est culpandus, facit. C. de rei vxo. ac. l. j. in prin. C. cõ. de leg. l. ij. circa fi. ⁊ vide qḋ no. in. l. j. de le. j. ⁊ ibi oia vid. Tertio modo pñt vniri due ecclesie, ita ꝙ vtraqꝫ remaneat in suo veteri statu, ⁊ ſm hoc due erũt dignitates, sicut erãt ante vnionem. erit tñ vtraqꝫ ecclesia, seu dignitas sub regimine vnius prelatis, si vna ex istis ecclesijs suberat metropolitano, ⁊ ſꝫ hoc si ecclesia vnita subeẽt diocesano perusino, ⁊ ecclesia cui fit vnio suberat diocesano Florẽtino, diocesa. Perusinus in ecclesia vnita, que erat sue dioce. retinet iura ep̃alia in ecclesia sue diocesis, cui facta est vnio, per talẽ ergo vnionẽ neutri diocesanoꝝ preiudicat̃ in iure suo, ⁊ rector istaꝝ duaruꝫ erit sub duobus diocesanis, vcꝫ diocesano Perusino respcũ ecclesie vnite, que est in diocesi Perusina, ⁊ sub dioce. Florẽtino respectu ecclesie, cui facta est vnio, que est in dioce. Florẽtina. ḋ reli. do. q2 monasteriũ. quidaꝫ aũt dñt hoc casu illaꝝ duaruꝫ ecclesiaꝝ rector erit tm̃modo sub vno diocesano. s. sub diocesano ecclesie, cui facta est, illius. n.
3 nãm assumpsit. Sic ⁊ qñqꝫ †imperator vnit duas dignitates in vnã, vt in auc. vt iud. sine quo. suffra. §. illud. col. ij. j. glo. aũt in. c. nouit. ne se. va. in gl. que incip. notãter, dicit ꝙ tribus modis fit ecclesiaruꝫ vnio. vno mõ fit ꝙ vna ecclesia subijciat̃ alteri, ⁊ ſm hoc erit sedes apud illã, cui subijcit̃. Scḋo mõ fit vnio, vt ex duabus dignitatibus fiat vna, ⁊ ſm hoc illi qui sunt canonici in vna eccl'ia sunt in alia reqsiti, ꝙ illi intererũt electõi, ⁊ alijs negocijs, sed in hac vnione distinguit̃, q2 aut vna ecclesia vnit̃ alteri, aut ille due vniunt̃ simul, que due diuersa sunt. s. vna vnit̃ alteri, ſꝫ hoc sus nãm, ⁊ ɔsuetudineꝫ, ⁊ priuilegia assumit, cui vnit̃. de sta. mo. recolẽtes. §. vlti. si aũt due insimul vniũtur, ɔsuetudines, ⁊ priuilegia, que meliora sunt, ⁊ humaniora in altera eaꝝ retinet illud, qḋ vnit̃, argu. de pe. dist. j. medicamentũ. xxxij. q. j. nõ est. si quid imperator bonefidei, ⁊ stricti iuris illud retinet ea que meliora fiũt in altera additio. C. de rei vxo. ac. bona. in prin. Similiter, ⁊ cũ legata, ⁊ fideicõmissa vnit, id qḋ humanius est in vna generaliter retinuit illud vnitũ. C. cõmu. de lega. l. ij. circa fi. Tertio pñt
4 †vniri, vt vtraqꝫ remaneat ep̃alis, ⁊ ſm hoc sint ep̃atus, sꝫ vnus sit ep̃s vtriusqꝫ. xvj. q. j. ⁊ tpis, ⁊ ſm boc, si ille ecclesie suberãt diuersis metropolitanis ꝑpter illam vnionẽ. neuter metropolitanus perdit ius suũ. de re. do. q2 monasteriũ. dicebat Inn. in illo. c. ne se. va. ꝙ vnio fit vno mõ, ꝙ vna ecclesia ep̃alis alteri ecclesie ep̃ali subiacet, ⁊ ſm hoc remanet ep̃alis illa, cui subijcit̃. Secundo modo fit vnio, vt ex duabus fiat vna, ⁊ ſm hoc canonici vnius fiũt canonici alterius, ⁊ canonici vtriusqꝫ itererũt electionibus, ⁊ alijs negocijs, si tunc ɔsuetudines, ⁊ priuilegia que meliora sunt, ⁊ humaniora in altera retinet vnitũ, arg. de pe. dist. j. medicamentũ. xxxij. q. ij. nõ est culpãdus. C. ḋ rei vx. ac. in pͥn. C. cõ. de leg. l. ij. in fi. Tertio pñt vniri, ꝙ sint ambe ep̃ales, siue in priori statu, ⁊ ſm hoc vnus erit ep̃s ambaꝝ, ⁊ sunt duo ep̃ales, ⁊ ille ecclesie suberũt diuersis metropolita. ⁊ ideꝫ ep̃s erit ambaꝝ subiectus. de re. do. q2 monasterium. de ɔfirma. vti. vel inutili. c. vlti. Si

5 vlti. Si vo de vno † ordine fit translatio ad alium illud q transfertur ad alium, assumit naturam illius ad quez transfertur, & vide q no. glo. de statu mona. recolentes. & ibi Jo. de ligna. q ingrediens monasterium denuo habet participationez omniuz sicut ille qui fuit, & est professus, secus in transferente, quia secum transfert que portauit. & vide q not. de cle. coniu. c. quod a te. dicebat Host. in. d. c. ne sede vacante.

Hec vnio quinqz modis pôt fieri, lz anti qui notauerût q tribus modis. Primo igit fit vnio quo ad spiritualium giunctionem, vt qñ mortuo fratre vnius monasterij faciût pro ipso in alio monasterio septimû, vigesimû, trigesimû. de qbus loquitur de testa. c. si. & ecôtra pôt vnum monasteriû in diuersis monasterijs locum hre ,ppter priuilegium vnionis charitatis, de quo legit de sum. tri. dânamus. §. cum ergo. sed hec auaritie & ambiguitatis diuisio nô admittitur. de re. do. c. fina. dicit Jo. de lig. q ista nô est vnio, qz nô vnitur vna ecclesia alteri, sed spiritualium cômissio. & subdit q qñ monasterium erigitur in ecclesiam cathedralem nô est ista vnio, sed status ecclesie cômutatio. Scdo fit vnio vt vna ecclesia subijciat alteri quo ad vitaz q me. cau. cû dilectus. de stat. mon. recolentes. circa fi. in quo casu
6 nô preiudicat † diocesano in aliquo si sine gsensu suo fiat. de don. inter. dilectos. & si a sede aplica impetratio sup hoc impetrat de iure diocesani ibidem expssa mentio habeat. de deci. dudum. de gfir. vti. venerabilê. Tertio vt neutra subijciat alteri, nec est vnû collegiû vtriusqz est tñ idem prelatus. xvi. q. j. & tpis. de reli. do. qz monasteriû, & hoc si vna est cathedralis alia gentualis, in cathedrali fiat electio per collegium vtriusqz cleri vnione videntur vnite ecclesie Uniceñ. & Romaneñ. Lugduneñ. & scti Justi. Cisterciëñ. & Foleameñ. ac ,ppter hmôi vnionem gentualis efficietur cathedralis nisi hoc habebat a sede aplica. Qñqz fit vnio, & idez fit collegiû vtriusqz, ita q monachus, siue canonicus vnius eoipso q canonice receptus est intelligit alterius, & tunc dicit vera vnio. naz duo collegia que erant antea tali vnione facta, facta censentur vnum ar. de gger. giu. ad apostolicam. tali vnione facta deberet obseruari hincinde in rônabilibus extirpatis. ar. xij. q. ij. nouit. xxxij. q. j. nô est culpanduz. C. de rei vxo. act. l. j. cômu. de leg. l. ij. in fi. Quinto vt gentualis in religiosa ecclesia de nouo antiquo cathedrali vniat, ita q epe sit i vna & idez episcopus sit abbas in alia, & de tali loquitur. c. nouit. Ad sciendum autem
7 veritatem vnionis, vt in, c. porro. de priuile. Juxta predicta queritur † an vnio possit fieri ad tempus. Rñdeo quandoqz vnio est perpetua, qz fit contemplatione ecclesie, ideo autez est perpetua, qz dignitas non moritur. de offic. delega. quoniam abbas. & hoc optime probatur de insti. cum venissent. Quandoqz vnio est temporalis quod contingit dupliciter.

Primo quando papa facit vnionê ad suû hñplacituz, tunc enim illa vnio durat donec vixerit papa. de rescri. si gratiose. li. vj. Scdo est tpalis vnio, qñ fit vnio gtêplatione prelati, tûc enim illo prelato mortuo expirat vnio. ne sede vac. c. nouit. in v. ne plus cauisset. ¶ Scdo qrit an in dubio presumat vnio facta gtêplatione ecclesie, an vo gtemplatione prelati. Rñdeo, vr facta gtemplatione ecclesie cuius est, vt in. c. nouit. in ver. maxime. ne plus cauissent pme ecclesie &c. ¶ Tertio qrit si viuête rectore
8 ecclesie fiat vnio statim † mortuo rectore reuocet illa vnio an presumet facta gtemplatione prelati, credo q sic, & iste casus in. c. nouit. & in ver. maxime. dum dicit, ne plus cauisse persone qz ecclesie videret si q eo viuête gcessimus post obituz eius mutaremus. ¶ Quarto querit si viuente rectore ecclesie fiat vnio cû intelligat fieri sine piudicio rectoris. de do. c. gsultationibus. si antegz ille rector moriat, moriat papa, an per mortez pape expirat illa vnio. vr q sic, qz illa vnio nô est sortita effectû ex quo viuit ille rector. Jn griuz est veritas q nô expirat, ratio, qz illa vnio iaz facta est sicut dicimus, qñ gratia facta est, non expirat per mortê pape, secus si vnio non esset facta sed fienda, qz papa tunc morit re integra expirat executoris potestas, vt hec omnia probantur de offi. dele. c. super gratia. lib. vj. de preben. sicut. eo. lib.

9 **Incidenter queritur** si epe ecclesiâ sue diocesis de gsensu sui capituli donet loco religioso pleno iure, nûgd † per hoc censeat talem ecclesiâ vnire tali loco religioso. vr q non, qz p vnionê bona vnite ecclesie trâsferunt in ecclesiâ cui fit vnio, lz p subiectionem nô transferunt bona ecclesie que subest. de dona. pastoralis. dicas q gsiderari dz modus subijciêdi. Aut. n. simpliciter subijcit, & non vr facta vnio, secus si subijciat in moduz vnionis. ita lz Jo. ô lig. in. d. c. sicut vnire. Et pp hoc dicebat Jnn. in. d. c. pastoralis. in gl. magna. & gl. fi. q aliud est ecclesiâ vniri, & aliud ecclesiaz gcedi alteri ecclesie ,pprios vsus, vel pleno iure. Notandum aût est per predicta que de vnione ecclesie. s. dixi, q qñ vna ecclesia vnitur alteri vnus & idem est prelatus vtriusqz ecclesie. ne sede vacâ. c. j. & in. d. c. & tpis. Itez q illi prelato competit administratio vtriusqz ecclesie, tam in spiritualibus, qz in tpalibus, vt est casus in. d. c. & tpis. ex his not. Jnn. in. c. pastoralis. de priui. colligo gclusionem quorûdam dubioz & casuuz. Et primo q
10 † ille prelatus debet vtranqz ecclesiam seruare in bono statu. Itê q fit separatio bonoz ecclesie vnite a bonis ecclesie cui fit vnio, & sic fieret inuentariû de bonis vtriusqz ecclesie vt dicit. Item si ecclesia vniatur alteri cum oibus suis bonis, vt patet in. c. qz. de re. domi. q dñium bonoz ecclesie vnite remanet apud ecclesiam vnitam, & nô transit in dñium ecclesie cui fit vnio. Itez vt vna ecclesia vniatur alteri cum oibus actionibus suis, q actiones que côpetebant ecclesie vnite remanent apud ecclesiam vnitam, & nô trâseunt in dñium ecclesie cui fit vnio. Et pp istas causas fit semper actio bonoz vtriusqz ecclesie. fateor tñ q ille prelatus has actiones in iudicio deducet noie ecclesie vnite apud quam remanent ille actiones de dila. c. litere. & non noie ecclesie cui fit vnio, & si esset debitis grauata, ,ppter illa debita persoluenda non possent vendi bona ecclesie vnite, tûc enim vtranqz ecclesiam in bono statu nô gseruaret si possent vendi eius bona ,ppter debitum
11 ad qô tenetur ecclesia cui facta est vnio. † Item si ecclesia vnita esset debitis grauata nô possent vendi bona ecclesie cui facta est vnio, nô. n. ecclesia cui fit vnio gseruaretur in bono statu. Itez si prelatus acciperet pecuniam mutuo pro necessitate vel vtilitate ecclesie cui fit vnio, nô posset prelatus illam pecuniâ gertere in necessitatem vel vtilitatez ecclesie vnite, nec ex illa pecunia satisfacere creditoribus ecclesie vnite, & sic esset ecôtra, vcz, q si prelatus acciperet mutuo pecuniam persoluendo creditoribus ecclesie cui facta est vnio.

Ex his patet q ecclesia que vnit non perdit sua bona, nec transeunt in ecclesiaz cui fit vnio, vnionis tamen modus côsiderandus est, & istud vltimuz ponit Jo. de lig. in. d. c. sicut.

SVMMARIVM

1 Jura que trâseant in ecclesiam cui fit vnio, & que remaneât apud ecclesiam que vnitur.
2 Monasterium q vnitur licet pereat, tamen eius capelle remanent sub potestate monasterij cui fit vnio.
3 Ecclesie due vbi simul vniuntur, tunc gsuetudines & priuilegia que meliora sunt in altera earum retinet illud vnitum.
4 Ecclesia vna si vnit alteri an possessio ecclesie vnite trâseat in alteram ecclesiâ cui fit vnio absqz apprehensione possessionis.
5 Ecclesia cui fit vnio si nunqz possessionem habuit ecclesie vnite auctoritate propria possessionem accipere non poterit.
6 Papa per vnionê quâ facit nô intendit derogare iuri epali.
7 Consensus diocesani an requiratur in vnione ecclesiarum, licet papa in sua indulgentia non exprimat illud.
8 Bona presentia & non futura veniunt in donatione bonoz simpliciter facta.
9 Religiosi monasterij vniti debent profiteri regulam vigentem in monasterio cui fit vnio.
10 Priuilegium perditur quandoqz sine culpa.
11 Ecclesia que vnit an transeat in ,pprietatem ecclesie cui fit vnio.
12 Ecclesie due cum vniunt, & vnus sit prelatus vtriusqz ecclesie an bona ecclesie vnite transeant in dominiuz ecclesie cui fit vnio.
13 Ecclesia quando vnitur, non fit alienatio bonorum ecclesie vnite, nec preiudicatur rectori ecclesie vnite.
14 Alienatio rerum ecclesiarum an fiat per vnionem.
Priuilegia côpetêtia eccl'ie vnite an trâseât i eccl'iaz cui fit vnio.
15 Possessio ecclesie vnite an transeat in ecclesiam cui fit vnio.
16 Ecclesia cui fit vnio an videatur succedere ecclesie vnite.
17 Ecclesia lz pleno iure pertineat ad religiosos, non tamê religiosi possunt fructus illius ecclesie gertere in proprios vsus.
18 Dignitas ex duabus dignitatibus facta, an due dignitates censeantur.
19 Ecclesia vnita que non erat exempta efficitur exempta, ex quo exempta est ecclesia cui fit vnio.
20 Ordo q nô pôt esse mêdicâs, si vnit mêdicâti, efficit mêdicans.
21 Ecclesia regularis si vniatur ecclesie regulari alterius ordinis, an remanebit ecclesia vnita in suo veteri statu.

22 Papa si ɔcedit alteri ecclesie, vt ecclesia cedat in ꝓprios vsus ecclesie cui facta est concessio, quid videtur facere.
23 Ecclesia cui data est ecclesia, an possit vendere vel pignorare possessiones illius ecclesie pro suis debitis soluendis.
24 Ecclesia vnita si habet in diuersis diocesibus possessiones, an solus consensus episcopi diocesani sit requirendus.
25 Interpretatio larga in donatione est habenda.

¶ Capitulum. ij.

Nunc venio ad secũduz
1 capl'm principale. s.†que iura trãseant in ecclesiã cui fit vnio, ꝛ q̃ iura remaneãt apud ecclesiã que vnit̃. R̃ndeo ɔsiderãdi sunt modi vnionis. Primus modus vnionis est q̃n ecclesia sic vnit̃ ꝙ alteri ecclesie subijcit̃, tũc dignitas ẽ apud ecclesiã cui vnit̃, ꝛ ptinẽt iura ꝛ ꝑuilegia ecclesie q̃ vnit̃ ꝛ subijcit̃. Et ẽt que subijcit̃ sortit̃ naturã, ꝛ priuilegia, ꝛ ɔsuetudines ecclesie cui vnit̃, ꝛ subijcit̃ cũ oĩbus suis iuribus, ꝛ actionibus, vt in. c. q2 monasteriũ. ð reli. do. ꝛ ibi dñt doc. ꝙ q̃n monasteriũ h3 capellas si vnit̃ alteri monasterio, ꝙ ille capelle trãseũt in monasteriũ cui fit vnio, sicut si p̃rfamilias abrogat̃, ꝛ oẽs qui subsunt, ꝛ transeũt in ptãtem arrogatoris. insti. de adop. §. illud. ꝛ intelligunt̃ oẽs capite minui. ff. de cap. dimi. l. ij.
2 §. liberos. ꝛ l3 pereat†monasteriũ ꝙ vnit̃, t̃n eius capelle remanẽt sub ptãte monasterij cui fit vnio. ꝛ dicit ar. de p̃bẽ. cũ singula. lib. vj. ꝙ si euincat̃ ecclesia cui fit vnio hoc modo censet̃ euinci ecclesia vnita, ꝛ põt interdici ecclesia vnita si nõ soluit cẽsus ꝑ ecclesia cui fit vnio. ꝛ ꝙ dioce. d3 ꝓcu. pro vtraq3 ecclesia. Itẽ dicit Jo. in. c. exposuisti. de p̃ben. ꝙ si ecclesia curata vnit̃ alicui collegio, cura ptinet ad collegiũ nõ ad singulares de collegio, vbi aũt ecclesia curata vnit̃ p̃bende, tũc canonicus est prelatus illius ecclesie curate, ꝛ h3 curaz, ꝛ ẽt vicarius cui cõmittitur cura dicte ecclesie curate, vt in. c. ij. de offi. vica. de preben. super eo. lib. vj.
¶ Scd̃o fit vnio vt ex duabus dignitatibus fiat vna dignitas, seu vna ecclesia, ꝛ ideꝫ collegiũ, tũc qui sunt canonici in vna erũt canonici in altera, ꝛ taꝫ isti q̃ illi intererũt prelati electioni. Vbi
3 aũt due ecclesie†simul vniunt̃, ꝛ tunc ɔsuetudines ꝛ priuilegia, que meliora sunt in altera eoꝝ retinet illud vnitum, vt dicit glos. in. d. c. ꝛ tpis. ne sede vacã. c. j. vñ dicebat Archi. in. d. c. ꝛ tpis. ꝙ cum ex duabus dignitatibus fit vna, nec altera alteri subijcit̃, res omnes cõmiscentur, ꝛ clerici vnius ecclesie erunt clerici alterius, ꝛ erũt vnum collegiũ, ꝛ clerici vnius ecclesie vocabũtur ad petitionem alioꝛ, ꝛ vterq3 locus retinebit suum honorem, ꝛ si vtraq3 ecclesia fuerit epãlis, vtraq3 remanebit episcopalis. Et si vniuntur ne vna alteri subijciat̃, q̃libet sit in honore suo, si vtraq3 erit episcopalis vtraq3 erit cathedralis, ꝛ canonici vnius ecclesie nõ erunt canonici alterius ecclesie, nec isti vocabunt̃ ad depositionem alioꝝ, nec ecõtra, ne res ɔfundantur, sed erit vnus episcopus qui eliget̃ adinuicem. Tertio modo fit vnio, vt vtraq3 ecclesia remaneat per se locus sub regimine vnius prelati, tunc quelibet ecclesia retinebit sua iura ꝛ priuilegia, vt. d. c. ꝛ temporis. ꝛ erunt tunc due dignitates sic sub regimine vnius prelati.

4 Demum queritur si vna ecclesia†vnit̃ alteri ecclesie, an posũio ecclesie vnite trãseat in alterã ecclesiã cui fit vnio absq3 apprehẽsione posũionis. vt. l. vlt. C. de sacr. san. eccl. posũio nõ transit nisi sit apprehẽsa. casus est ad l'ram in. c. pastoralis. de priui. Sil'r videmus in eo cui ɔcedimus b̃nficiũ in titulũ in quã non trãsit possessio b̃nficij nisi sit apprehẽsa. de p̃bẽ. cũ cui. li. vj. sicut videmus in h̃rde in quẽ nõ transit posũio nisi sit apprehẽsa. ff. de acq. pos. l. cũ herede. Sed querit̃ an ecclesia cui fit vnio possit auctoritate ꝓpria accipere posũionem ecclesie vnite ꝛ bonoꝝ eius. dicebat
5 glo. de priui. pastoralis.†ꝙ si ecclesia cui fit vnio nunq̃ posũionẽ habuit ecclesie vnite auctoritate ꝓpria posũionez accipere nõ poterit. de acq̃r. posses. l. si ex stipulatione. secus si posũionez habuisset, q2 viuente rectore ecclesie vnite rector ecclesie illum censum soluebat ecclesie q̃n facta est vnio qui solui ɔsueuerat diocesano. de resti. spo. cũ venisset. nam ex quo viuente rectore ecclesie, ecclesia cui facta est vnio habuit posũionem ecclesie vnite tũc mortuo rectore dicte ecclesie, ecclesia cui facta est vnio non dicit̃ acq̃rere possessionẽ, sed eam acquisitam dicitur continuare, ꝛ iste est verus intellectus illius decre. dicebat Hosti. ꝛ Jo. in. d. c. cuz venisset ꝙ aut fit vnio auctoritate diocesani, ꝛ tũc ecclesia cui fit vnio poterit accipere possessionem ecclesie vnite auctoritate propria, q2 episcopus vniendo ecclesiam videtur etiam auctoritatẽ ingrediendi possessionẽ ɔcedere ecclesie vnite. Aut vnio fit per papam, ꝛ tũc non potest accipere possessionem inconsulto diocesano. Ratio est, quia†papa per vnionẽ q̃ facit nõ intendit de- 6
rogare iuri episcopali. de auctoritate ꝛ vsu pal. tuarũ. de off. de leg. sup eo. Si autem id fieret sine auctoritate diocesani, preiudicaretur reipub. quantũ ad hospitaliter iura epãlia ꝑsoluenda. de sup. neg. pla. c. ij. ꝛ ẽt q2 posset esse priuilegium surreptitiũ, ꝛ hoc est discutiendũ. de rescrip. sup literis. ne se. vac. c. j. ꝛ istã rationẽ assignat Jo. in. d. c. pastoralis. nec ob. de priui. in his, imo requiritur prelati licentia, q2 ibi loquit̃ in actu nõ ꝑiudiciali, q2 episcopo erat reseruatum ius parrochiale, vel dicat ꝙ in. c. pastoralis fuit expressum ꝙ non preiudicaretur episcopo, de quo
7 per Jo. and. in. d. c. in his. veritas est ꝙ requiritur†ɔsensus diocesani, licet papa in sua indulgentia non exprimat illud. Notandum tamen est, ꝙ diocesani consensus non requiritur ad apprehensionem possessionis quando papa ɔcedit ecclesie cui fit vnio, ꝙ auctoritate propria possit accipere possessionem ecclesie vnite, vt est casus in. d. c. pastoralis. de priuile.

Demum queritur si ecclesia vnitur cũ omnib9 bonis suis ꝛ actionibus que competunt, ꝛ demum illi ecclesie vnite aliqua bona legantur, an illa bona remanebunt apud ecclesiam vnitam, an nõ acquirantur ecclesie cui facta est vnio. Sed imo bona que erunt ecclesie vnite tempore vnionis. ff. de auro ꝛ argen. legato. l. si ita.
8 †nam in donatione bonoꝛ simpliciter facta veniunt presentia ꝛ non futura. Et not. ꝙ ex quo actiones competent ecclesie vnite transeunt in ecclesiam cui fit vnio, tam in agendo, q̃ in defendendo illas actiones in iudicio deducit. dicit Hosti. ꝛ Jo. in predicto. c. q2 monasterium.
¶ Ultra predicta que dixi, que iura transeant in ecclesiã cui fit vnio, ego considero verba glo. dicentis, ꝙ ecclesia vnita sortitur naturam ecclesie cui fit vnio. Et propter hoc dico, ꝙ si ecclesia que vnitur esset secularis, ꝙ tunc efficeretur regularis si ecclesia cui fit vnio esset regularis. Item si ecclesia que vnitur erat regularis certi ordinis, ꝛ monasterium cui fit vnio, erat alterius ordinis, ꝙ tunc ecclesia vnita efficitur illius ordinis cuius erat monasterium cui fit vnio. Item si monasterium ꝙ vnitur erat laxioris regule, q̃ monasterium cui fit vnio. primum modum arctioris regule efficitur laxioris regule cuius erat monasteriuz cui fit vnio. Item si religiosi monasterij, ꝙ vnitur essent dispartite professionis, vel habitus, cum religione secundi monasterij erat alterius professionis, vel habitus, tunc religiosi monasterij, ꝙ vnitur remanent sub illa professione vel habitu cuius sunt religiosi secundi monasterij cui fit vnio. Item si religiosi monasterij vniti essent certe religionis, ꝛ religiosi monasterij cui fit vnio essent alterius religionis, ꝙ tunc religiosi monasterij vniti erunt religiosi illius religionis cuius est monasterium secundum cui fit vnio.
9 Et per hoc concludo†ꝙ religiosi monasterij vniti debent profiteri religionem, regulam ꝛ ordinem vigentem in monasterio cui fit vnio, ꝛ tenentur ad obseruantiam regule illius monasterij, ꝛ non tenentur ad ea que tenebantur in monasterio vnito anteq̃ esset vnitum. Item dico ꝙ si ecclesia fuisset secularis ecclesie, et collegiate non viuente sub habitu ꝛ statu clericoꝛ seculariuz, sed transibunt ad monasterium cui fit vnio, ꝛ deferrent habitum illorum religiosorum, obseruare tenentur regulam vigentem in illo monasterio, ꝛ forte tenebuntur profiteri in illo monasterio, ꝛ hoc operatur illa vnio, ꝛ per hoc ꝙ clericis secularibus propter virtutem vnionis potest induci arctior status non posset eis inuitis indici si non fieret vnio de ecclesijs edificandis. ad audientiam. ij. ꝛ in regula ꝙ omnes. libro. vj.
¶ Ultra predicta ɔsidero aliud dubium verbum glos. dicentis si ecclesia vnita habeat aliqua priuilegia ꝛ ecclesia cui fit vnio, habeat alia priuilegia, que priuilegia seruabuntur, an priuilegia ecclesie vnite, an priuilegia ecclesie cui fit vnio. dicebat glos. seruabuntur priuilegia meliora ꝛ humaniora, ꝛ ex hoc sequitur, ꝙ si priuilegia ecclesie cui fit vnio erunt meliora ꝛ humaniora, illa
10 seruabuntur, ꝛ peribunt priuilegia ecclesie vnite, †ꝛ sic est casus quo perditur priuilegium sine culpa. non tamen sine causa. simile de priuilegi. antiquis. Item si priuilegia ecclesie vnite essent meliora ꝛ humaniora illa seruabuntur, ꝛ peribunt priuilegia ecclesie cui fit vnio, ex quo talia priuilegia nõ sunt meliora, nec humaniora priuilegijs vnite ecclesie. Et per hoc sequitur quod dixi, ꝙ priuilegium perit sine culpa non sine causa. Item sequitur aliud quod priuilegium concessum vni ecclesie vel ordini transit ad aliam ecclesiam vel ordinem, ꝛ hoc operatur virtus vnionis, cum t̃n de iure cõi priuilegia cõcessa vni persone, vel ordini non transeant

transeant ad alium ordinem. de priuile.c.sane. Sed vltra predi-
cta dixi que iura transeant in ecclesiam cui fit vnio, hunc articu-
lum clarius prosequamur per infrascriptas questiones.
11 ¶†Primo querit̃, an in ecclesia que vnitur transeat in ꝓprieta-
tez ecclesie cui fit vnio. Rñdeo si fit vnio, ita ꝙ vtraqꝫ ecclesia re-
maneat de per se. Et tũc talis ecclesia vnita non trãsit in ꝓprie-
tatem ecclesie cui fit vnio. Nam per hmõi vnionez ecclesia vnita
ↄceditur quo ad ꝓprietatem ecclesie cui fit vnio, non aũt quo ad
titulum, vt dicit Joan. de lig. de exces. prela. c. sicut vnire. in que-
stione que incipit, sed an presbyter. ¶Scdo querit̃ an dñiuz bo-
noꝝ ecclesie vnite sit diuisum a bonis ecclesie cui fit vnio, vt ipsi
dicũt. Si diceretur ꝙ oia bona ecclesie vnite transeũt in dñium
ecclesie cui fit vnio, nõ tenerent̃, tũc dant separationẽ nec fieri dꝫ
inuentariũ de bonis ecclesie cui fit vnio, vt dñt Jo.an. ⁊ Host. in
c. ad monasteriũ. sup ꝟbo additionibus. de reli. do. Sed si dice-
rẽt, ꝙ bona ecclesie vnite trãseũt in dñiuz ecclesie cui fit vnio, tũc
de oibus bonis fieret inuentariũ de bonis ecclesie vnite, ⁊ de bo-
12 nis ecclesie cui fit vnio. ¶Preterea cũ due ecclesie vniunt̃ †cuz
vnus ꝑlatus sit vtriusqꝫ ecclesie ⁊ administrator bonoꝝ vtriusqꝫ
ecclesie, ergo bona ecclesie vnite nõ transeũt in dñiuz ecclesie cui
fit vnio. Nam si diceret̃ ꝙ transeũt in dñium illius ecclesie, tunc
ille diceret̃ administrator tm̃ bonoꝝ ecclesie, cui facta est vnio.
¶Preterea video, ꝙ si ecclesia ↄcedat̃ alteri ecclesie in ꝓprios
vsus, nõ possent vẽdi bona ecclesie que ↄcedit̃ ꝓ satisfaciẽdo cre-
ditoribus ecclesie cui fit ↄcessio. ẜm Jnn. in. c. pastoralis. de ꝓui.
preterea reuocata vnione ecclesiaꝝ ꝗlibet ecclesia repetet ꝙ suũ
est, ⁊ dicit Jo.an. in. d. c. sicut vnire. Sed si diceret̃ dñiuz bonoꝝ
ecclesie vnite trãseat in ecclesiã cui fit vnio, talis ecclesia vnita nõ
recipiet illa bona, qꝛ sua nõ sunt. hoc ẽ vr̃ Jo. de lig. tenere in cle.
13 si vna. de reb. eccl. nõ alie. ꝟ. si venerabili. dicit ꝙ †qñ eccl̃ia vnit̃
non fit alienatio bonoꝝ ecclesie vnite, nec preiudicat̃ rectori ec-
clesie vnite. de dona. c. ↄsultationibus. Hosti. etiã tꝫ in. d. c. sicut
vnire. vbi dicit ꝙ vnio non est alienatio. nam sua remanent circa
eandem ecclesiam. in ↄ̃rium ꝙ dñium bonoꝝ ecclesie vnite tran-
seat in dñiuz ecclesie cui fit vnio, vr̃ casus in. c. qꝛ ad monasteriũ.
de relig. do. vbi ecclesia vnit̃ cuz oibus bonis suis. ⁊ actionibus.
Item vr̃ casus de statu mona. c. recolẽtes. vbi si ecclesia cui licet
hr̃e ꝓprium in cõmuni vniat̃ ecclesie, vel ordini cui non lꝫ habe-
re ꝓprium in cõmuni bona illius ecclesie vnite non remanent in
eius dñio, sed debẽt vẽdi aut cõmutari in vsus licitos ordini cui
fit vnio. hoc tꝫ Jo. de lig. in. d. c. sicut vnire. ⁊ in. c. nouit. ne sede
14 vacãte. dicit ꝙ †per vnionẽ fit alienatio rerum ecclesiaꝝ. Rñdeo
ꝙ duo sunt casus. Primus qñ vtraqꝫ ecclesia põt hr̃e ꝓprium
in cõmuni, ⁊ tunc bona ecclesie vnite remanent in eius dñio, ⁊ ita
loquunt̃ iura superius allegata. Scds casus est qñ ecclesia vni-
ta põt habere ꝓprium in cõmuni. sed ordo cui fit vnio nõ potest
hr̃e ꝓprium in cõmuni, ⁊ tunc dñium bonoꝝ ecclesie vnite nõ re-
manet apud illam ecclesiã, sed illoꝝ bonoꝝ fit venditio vel cõmu-
tatio, vt. d. c. recolentes. ⁊ est ratio, qꝛ ecclesia vnita sapit naturã
ecclesie cui facta est vnio. ne sede vacã. c. j. Ergo necessario sequi-
tur ꝙ ecclesia vnita sequatur naturam illius ecclesie cui fit vnio.
¶Tertio queritur, an priuilegia competentia ecclesie vnite tran-
seant in ecclesiam cui fit vnio. Respondeo ꝙ sic, quãdo talia pri-
uilegia sunt meliora, ⁊ humaniora, ꝗ̃ alia priuilegia concessa ec-
clesie cui fit vnio, ẜm glo. ne sede vacante. c. j.
15 ¶Quarto principaliter querit̃, †an possessio ecclesie vnite tran-
seat in ecclesiaꝫ cui fit vnio. Rñdeo sic, casus est in. c. pastoralis.
de priui. Et notandũ ꝙ si vniẽte rectore fiat vnio ⁊ rector iste cẽ-
sum diocesis debitũ solueret ecclesie cui fit vnio, tũc per solõnez
talis census ecclesia cui fit vnio acqrit posſionem ecclesie vnite,
⁊ talis rector ecclesie vnite illam ecclesiam vnitã possidet pro ec-
clesia cui fit vnio, ⁊ iste est casus expressus. de resti. spol. cuꝫ venis-
set. Sed incidenter querit̃, an possessio talis ecclesie vnite tran-
seat sine apprehensione possessionis in ecclesiam cui fit vnio. dice-
bant doc. in decre. cum venisset. ꝙ transit possessio sine appreheu-
sione. In ↄ̃rium est veritas, casus est in. c. pastoralis. de priuileg.
Item incidenter queritur, an ecclesia cui fit vnio possit accipere
propria auctoritate possessionem ecclesie vnite. de hoc dixi. s.
¶Quinto principaliter querit̃ si ecclesia hẽat creditores anteꝗ̃
fieret vnio an onus soluẽdi debita trãseat in ecclesiã cui fit vnio.
16 Rñdeo ꝙ transit, quia †ecclesia cui fit vnio vr̃ succedere ecclesie
vnite, ⁊ ideo ad illa debita soluenda tenet̃. de solu. c. j. sicut vide-
mus in illo qui ingredit̃ monasterium, ꝙ onus soluendi credito-
ribus ingredientis transit in monasterium. de quo plene in Spe-
cu. de statu mona. ver. hoc tñ notãdum est, ꝙ pro soluendo credi-
toribus ecclesie vnite nõ possent vendi bona ecclesie cui fit vnio.
Sed dꝫ fieri vẽditio de bonis ecclesie vnite, ⁊ ecõtra. ẜm Jnn. in
c. pastoralis. d. ꝓui. ⁊ sic pꝫ ꝙ tale onus trãsit i eccl̃iaꝫ cui fit vnio
tꝫ Jo.an. in. c. qꝛ ad monasteriũ. de reli. do. sup ꝟ. actionibus.
¶Sexto principaliter querit̃ de fructibus bonoꝝ ecclesie vnite
an redduntur ecclesie cui fit vnio, ⁊ ↄuerti dẽant in vtilitatem ec-
clesie cui fit vnio, an ꝟo remaneãt apud ecclesiaꝫ vnitam, ⁊ in vti-
litatem ecclesie debeant ↄuerti, an vero remaneãt sub dispositio-
ne, ⁊ arbitrio prelati ecclesiaꝝ vnitarum. Jnno. vero loquẽdo de
ecclesiarum vnione. s. tractãdo si vna ecclesia ↄcedatur alteri, ⁊
cedat in proprios vsus. dicebat in. c. pastoralis. de priui. ꝙ videt̃
ↄcedi administratio bonoꝝ ecclesie que cõcedit̃ prelato ecclesie
cui fit ↄcessio, vt superfluos redditus in ꝓprios vsus ↄuertat. di-
17 cebat glo. in cle. frequens. §. qdam. de exces. prela. †ꝙ lꝫ ecclesia
pleno iure ptineat ad religiosos, non tñ religiosi possunt fructus
illius ecclesie ↄuertere in ꝓprios vsus super verbo, ad mensam.
ver. nec putat. dicebat glo. in. d. c. qdam. ꝙ qñ ecclesia vnit̃ men-
se prelati, intantum ꝙ rectorem vel perpetuum vicarium nõ ha-
bent alium quam illum cui facta est annexio, ꝙ isto casu omnes
fructus sunt prelati cuius mense facta est vnio. ⁊ talis prelatus
potest vendere ⁊ alienare fructus talium bonorum. ⁊ ita dicebat
glo. de supplen. negli. prela. cle. vnica. super verbo de mensa.
¶Septimo ꝑncipaliter queritur si vna ecclesia vnitur alteri, an
ecclesia vnita sumat naturam ecclesie cui fit vnio, an ꝟo ecclesia
cui fit vnio assumat naturam ecclesie vnite, an vero ecclesia vnita
remaneat in primeua sua natura cuius erat ante vnionez. glo. in
d. c. tpis qualitas. ⁊ in. c. nouit. ne sede vacã. ponũt tres casus ꝑn-
18 cipales. Primus casus principalis est, ꝙ †ex duabus dignitati-
bus fiat vna dignitas, ⁊ ẜm hoc nõ dicentur esse due dignitates,
sed vna tantum, sed ẜm hoc illi qui sunt canonici in vna erunt in
alia, ⁊ tam isti, ꝗ̃ illi canonici intererunt electioni prelati, ⁊ alijs
communibus negocijs. Secũdus casus principalis est, quando
neutra alteri vnitur, sed similiter vniuntur, qꝛ tunc consuetudi-
nes ⁊ priuilegia que meliora ⁊ humaniora sũt, sortitur illud vni-
tum. Tertius casus est, qñ vna ecclesia vnitur ⁊ subijcitur alteri,
tũc ecclesia vnita naturam ↄsuetudinis, ⁊ priuilegia assumit ec-
clesie cui vnitur, ⁊ peribunt iura illius ecclesie que vnitur. de sta-
tu mona. recolentes. ⁊ ibi per glo. Ex ista autem doctrina quan-
tum ad predictum casum insurgunt solutiones multoꝝ dubioꝝ.
in primis ꝙ si ecclesia regularis vniatur alteri ecclesie regulari,
ꝙ si ecclesia vnita sit regularis, ⁊ vniat̃ ecclesie regulari alterius
ordinis, ꝙ ecclesia vnita efficitur illlius ordinis cuius est ecclesia
cui fit vnio. Item ꝙ †ecclesia vnita que non erat exempta effici-
19 tur exempta ex quo exempta est ecclesia cui fit vnio. Item ꝙ ca-
nonici ecclesie vnite si sunt laxioris regule tenebuntur obseruare
arctiorem regulam que viget in ecclesia cui fit vnio. Item si ca-
nonici ecclesie vnite sunt arctioris regule tenebuntur seruare la-
xiorem regulam que viget in ecclesia cui fit vnio. Item si mona-
sterium efficitur capella sumet iura competentia capelle, vt dicit
Jo.an. in. c. qꝛ ad monasterium. de reli. do. super ꝟbo seruemus.
idem tenet ibi Jnno. ⁊ Jo. de lig. etiam cum suo preiudicio. Itez
si ecclesia secularis ⁊ collegiata vniatur ecclesie regulari, illa ec-
clesia secularis efficitur regularis. Item clerici seculares ecclesie
efficientur monachi, ⁊ obseruare tenebuntur regulam ꝓfessionez
⁊ habitum vigentem in ecclesia regulari. Itez ꝙ illi clerici, nõ re-
manebũt in statu seculari, vel regulari, tamẽ non poterunt tales
clerici habere ꝓpriũ in particulari, sicut nec professi. de statu mo-
na. c. ij. Itẽ pro hoc videt̃ casus. de statu mona. c. recolẽtes. vbi
20 si ordo qui †potest esse nõ mendicãs vnitur ordini mẽdicanti or-
do vnitus efficitur mendicans, ⁊ ꝓpter hoc dicit ipse casum esse
in. d. c. recolentes. ꝙ si ordo qui potest habere proprium vnitur
ordini mendicanti, ꝙ isto casu nõ mendicans tenetur relinquere
vel ꝑmutare possessiones suas, ⁊ sic nõ põt cõmutari vel empto-
rem inuenire, tũc facient inde eleemosynam vel abijciẽt, vel re-
linquẽt possessiones, ex quo ↄtra regulam est, ꝙ remaneant, ⁊ sic
est dare casum quo quis acquirit dominium, ⁊ transfert illud in
alterum, licet illud retinere non possit. Ita videtur ne sede vacã.
c. nouit. vbi reuocata vnione, ecclesia vnita redit ad primũ statũ
ergo patet ꝙ ante reuocationem vnionis ecclesia vnita mutauit
statum, ⁊ trãsiuit in statũ ecclesie cui facta est vnio. alij dicunt ꝙ
ecclesia vnita nõ mutauit naturam suam, si aũt vnita mutaret na-
turam suam, tunc sumeret iura annexa ex iure vel ↄsuetudine na-
ture mutate. ita dicit Jnno. Jo. de lig. ⁊ Jo.an. in. c. qꝛ monaste-
riũ. de relig. do. super verbo, seruemus. Item per acquisitionem
territorij ius ↄuentionale nõ mutatur, vt dicit Host. super verbo
21 disponimus. Ex hoc sequeret̃ †si ecclesia regularis vniatur eccle-
sie regulari alterius ordinis remanebit eccl̃ia vnita in suo veteri

statu, & in obseruatione regule cuius erat ante vnionem, & monachi ecclesie vnite remanebūt monachi eiusdē ecclesie, & nō ecclesie cui facta est vnio. Item ꝙ capl'm & ꝯuentus ecclesie vnite remanet capl'm & ꝯuentus eiusdē ecclesie ne sede vacāte.c.nouit.in suprascriptione eiusdē decre. Nā monasteriū Asten.erat vnituz ecclesie Barteñ. & tñ capl'm & ꝯuentus remanet in eodē monasterio. Et pp hoc dicebat Jo.in.d.c.exposuisti.de pbē. ꝙ qñ monasteriū ad alium locū transfert melioris causa, dz ibi manere sacerdos qui ministrat ecclesie.xvj.q.vij.si qs vři. Item si ecclesia regularis vniat ecclesie regulari remanebit ecclesia vnita vt secularis & clerici illius ecclesie secularis non tenebunt ad illam obseruantiam regule, & poterunt ēt habere ꝓprium in particulari, & hoc vř dicere glo.in.d.c.nouit.in verbo solueretur religio. Ex predictis patet qs effectus vnionis, & quibus modis imutatur status ecclesie, & etiam per app. ꝙ etiam plenius prosequar.

22 Sed iuxta †hoc querit si per papam ꝯceditur alteri ecclesie vt ecclesia cedat in ꝓprios vsus ecclesie cui facta est ꝯcessio, quid per hāc ꝯcessionem vř facere. dicebat Inn.in.c.pastoralis.de priui.super vbo epali. ꝙ vř concedere administrationem, & ꝙ sibi de tpalibus rñdeat, & ꝙ retento statu bono ecclesie superfluos fructus in ꝓprios vsus conuertat. dz.n.ꝯcessam ecclesiam in primo statu retinere. bene tñ crederem ꝙ de ꝯsensu & voluntate diocesani posset mutare primuz statum ex iusta causa, vt si illa ecclesia vbi ꝯsueuit esse multitudo canonicoꝝ, qꝛ ibi erat multitudo populi, modo populo electo, vel mutato ibi mansit ecclesia cum diuitijs suis. melius videtur modo ꝙ diuitie ille transferant ad illam ecclesiam vbi maius seruitium fiat Deo quam ibi. Et si diocesanus nollet ꝯsentire superior coget eum, diocesanus autem eps habebit institutionem in hac ecclesia, & visitationem & ꝓcurationem, & breuiter omnia spiritualia, & oēs iurisdictiones, vt.d.c.cū & plantare.§.in ecclesijs,

23 nec† pōt illa ecclesia cui data est ecclesia vendere vel pignorare possessiones ecclesie hmōi pro soluendis debitis alterius ecclesie cui donata est, & si qua relinquerentur huic ecclesie in vtilitatē huius ecclesie ꝯuerti debent. Et breuiter dicimus ꝙ bene sibi caueat prelatus huius ecclesie cui donatio facta est, ꝙ si accipit mutuum noie huius ecclesie conuertat pecuniam in vtilitatez ecclesie, ꝙ alias de bonis eius non soluetur debitum. hoc aūt indistincte faciat prelatus ecclesie cui donatio facta est, alioquin sacrilegus erit.xvj.q.ij.per tuam.et punietur per epm, & etiam ad officiū epi pertinet qđ hoc fieri faciat.s̃.de excel.cū venerabilis. & no.s̃.de restit.spo.olim.videt enim qđ creditores huius ecclesie per interdictuz de separationibus, possent petere ne separent bona vtriusq₃.ff.de sepa.per totū. Itē dicimus qđ si in alia diocesi ecclesia donata in alia donataria in alienationibus rerum

24 ecclesie dona.necessarius erit consensus sui epi, cum alias †si ecclesia vnita habet in diuersis diocesibus possessiones, solus cōsensus epi diocesani reqrendus est, & non epoꝝ vbi res site sunt. xvij.q.iiij.in vēditionibus.xij.q.ij.abbatibus.x.q.ij.casellas. Itē dicimus ꝙ si ecclesia ꝯcedat alicui ecclesie pleno iure & itelligit sibi ꝯcedi, ꝙ sit sibi subiecta in tpalib⁹ & spūalibus, non.n. ꝙ cōuertat eam in ꝓprios vsus subiectionē quā pus habebat sibi cōcedere vř.xvj.q.ij.visis.s̃.eo.c.j.cū & plātare, & nō fructus quos habebat, nec recipere debebat, nisi ex iusta cā & cum multis solēnitatibus que vt eccl.bene.no.vt.c.j. & facit ad ꝓdicta.x.q.j.qs. de reb.eccl.nō ali.c.j. Sed si pus ecclesiā alicui pleno iure donauit in ꝓprios vsus tenebit donatio, tunc.n.plene sibi subijcere vř pp vbum positum in donatione.l.ꝯcedo plene & in vsus ꝓprios

25 ꝯcedere videt, qꝛ in donatione †est larga interpretatio habēda. de dona.cum dilectus. Eadem aūt iura que diximus diocesanū retinere in ecclesia ꝯcessa in ꝓprios vsus, eadem retinet, & si vnit duas ecclesias quocunq₃ genere vnionis de quibus modis not. ne sede vacan.c.nouit.ſm Inn.cuius est hec glo.

Et not. diligenter illud vbum ꝙ dicit Inn.eadē aūt iura dum de vnione loquitur, qꝛ per hoc videt ꝙ fiat separatio bonoꝝ ecclesie vnite a bonis ecclesie cui fit vnio. Item ꝙ prelatus ecclesiarum vnitarum debet in bono statu ecclesiam retinere vnitam. Item ꝙ prelatus vel diocesanus potest mutare statum ecclesie ex iusta causa apparet ex verbis Inn. versi. bene tñ credimus. Item ꝙ si ecclesia cui fit vnio eēt debitis aggrauata nō posset prelatus ecclesiaꝝ vnitaꝝ vendere bona ecclesie vnite ꝓpter debitum ecclesie cui facta est vnio vel ecōtra. Itez ꝙ si talis prelatus ecclesiarum vnitaꝝ accipit pecuniam mutuo pro necessitate vel vtilitate ecclesie cui fit vnio, ꝙ non posset illaz pecuniam ꝯuertere pro necessitate, vel vtilitate ecclesie que vnitur vel econtra. & ista sunt valde notanda.

SVMMARIVM

1 Unio ecclesiarum quibus causis fiat.
2 Uerbum desolata quomodo exponatur.
3 Ecclesia quando dicatur necessitatem habere.
4 Eiscopus diocesanus, an necessario teneatur facere vnionem ecclesiarum.

Capitulum.iij.

1 Nunc venio ad tertium capitulum principale, scilicet ex quibus† causis fiat vnio. Respondeo multe sunt cause. Prima quidem causa est quod ambe ecclesie vel altera ipsarum non habet tantam multitudinem parrochianoruz sicut olim habere consueuit, & sic iusta causa est vniendi, vel pauci parrochiani remāserunt, vel oēs mortui sunt, & iste est casus.xvj.q.j. & temporis qualitas. Secunda causa est propter locorū varietatem, & qꝛ vna ecclesia vult se vnire alteri, vt.d.c. & temporis. de statu mona.ne in agro.§.ad monasterium. Tertia causa est ꝓpter paupertatem ecclesie.x.q.iij.vnio. & est expressum in cle.ne in agro.§.ad hoc.de statu mona. & de preben. exposuisti. Quarta causa est propter euidentem necessitatem, vel vtilitatem ecclesie, vt.d.c.exposuisti. & est casus in.c.nouit.ne sede vacan.ibi dum dicit, ne plus cauisset persone quam ecclesie. Quinta causa est quod ecclesia propter hospitalitatem dicitur desolata, & illud

2 verbuz desolata †exponitur quod sit relicta a clericis ecclesie, nō tamen penitus destituta, vel quia ecclesia sit depauperata. & ita dicit Hostien. & Joan.in dicto.c.quia ad monasterium. Sexta causa est propter difficultatem cultus diuini officij, vt dicto.c. & temporis. Item propter decrementum populi.de eccle.edifi.ad audientiam. Item multe alie cause possunt esse vnionis, que tamen debent tendere ad vtilitatem ecclesiarum, & nō personarū, vt dicto.c.nouit.in versi. maxima.ne sede vacā.facit quod not. Joā.de lig. in.d.c.nouit. Incidenter queritur que dř necessitas

3 ecclesie. Rñdeo, vt qꝛ nulli †vel paucissimi sunt canonici.de cle. non resid.c.penul. de elec.cum ecclesie. Scđo incidenter q̄ritur quando dicatur ecclesie vtilitas. Respondeo, quia in ecclesia cathedrali sūt simplices canonici abiecti, & quasi nullius virtutis, cum meliores non inueniātur propter paupertatem prebendarum. Tertio an in casu .d.c.exposuisti.possit fieri illa vnio absq₃ autoritate pape. Respondeo sic, sufficit enim autoritas diocesani. Quarto queritur, an in casu dicti.c.exposuisti.diocesanus teneatur necessario facere illam vnionem.videt qđ nō, vt.d.c.ex

4 posuisti.ibi duz dicit, poteris. Alij dicunt quod† necessario teneatur facere illam vnionem. & ita tenet Joan.in.d.c.exposuisti. Si autem est illa vnio de qua in.c.exposuisti.debet fieri. Est autem consideranduz primo vt episcopus dissimulet ad laxandum dispensationis necessitatem vel vtilitatem que non est ita ne dissimulet ad illam restringendaz.simile de testibus.cum contingat. Preterea qđ non intelligatur animarum cura, & qđ capella totos recipiat fructus & redditus qđ vltra subsit. vicarij que nullo modo subtrahenda est pōt fieri hec argumentatio, alias potius eligat indigentiam canonici q̃₃ rectoris, & si dicit ꝙ tūc fiat ꝓuideat eps agenti, sicut in simili casu vt not. in.c.j.de cle.egro.

SVMMARIVM

1 Unio ecclesiarum cuius auctoritate fiat.
2 Papa ecclesias diocesano subiectas vnit sine consensu capituli cathedralis ecclesie.
3 Legati de latere, an habeant potestatem auferendi ius vnius ecclesie dando alteri ecclesie.
Principis solius est aliquē ꝑuare suo iure & alteri preiudicare.
4 Rector eccl'ie, an possit alienare bona eccl'ie auctoritate legati.
5 Legatus, an possit vnire beneficia vacantia in curia.
6 Sublata vna ex duabus seruitutibus, altera remanet.
7 Papa quod facit, debet aliquid operari.
8 Legatus an possit vnire beneficia exempta.
9 Papa debet adire pro vnione prioratuum exemptorum.
10 Eps an possit ecclesiaz sibi subiectā vnire monasterio exempto.
11 Ecclesias collegiatas, an legatus possit vnire.
12 Conferre qui non potest, nec auctoritatem vnioni prestare.
13 Regulares ecclesias vnire, an possit legatus.
14 Dignitates q̄ sūt in ecclesia cathedrali, an possit legatus vnire.

15 Auctoritas

15 Auctoritas est eadem legati quo ad beneficia constituta in pro uincia sibi decreta, que episcopis est in beneficijs sue diocesis.
16 Hospitalia legatus vnire an possit.
17 Hospitale & ecclesia si sint vnita, an poterit legatus tale hospitale vnire alteri ecclesie, vel loco religioso. 18.
19 Legatus an possit vnire ecclesias exemptas.
20 Metropolitanus, an possit vnire beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei.
21 Unire ecclesias sue diocesis est de iurisdictiõe & iure episcopali.
22 Unio debet fieri per ordinarios locorum.
23 Jus conferendi deuoluitur ad papam tantum per negligentiaz ordinarij collatoris.
24 Episcopus an possit vnire beneficia que papa sibi reseruauit.
25 Bñficia exẽpta & imediate subiecta pape, an eps possit vnire.
26 Diuersoꝝ ordinum ecclesias duas, an possit episcopus vnire.
27 Religiosi an transire possint ad arctiorem regulam.
28 Episcopus ratificare potest subiectionem factam per religiosos de eorum ecclesia alteri ordini.
Prioratum regularem eps an possit vnire alteri prioratui regulari quando ambo sunt subiecti eodem monasterio.
29 Uacante sede episcopali, an possit capitulus auctorari vnioni ecclesiarum subiectarum diocesano.
Inferior ab episcopo, an possit vnire ecclesias.
30 Abbates an possint prescribere ius vni in preiudiciũ diocesani.
31 Religiosi beneficia ad eorum collationem pertinentia, an suis mensis applicare possint.
32 Ecclesia non confertur vt titulus per actum vnionis.
Uicarius episcopi, an possit duas ecclesias vnire cum mandato sibi concesso ab episcopo.
33 Religiosi vnius monasterij, an possint transire ad aliud monasterium, & eorum ecclesiam alteri monasterio subijcere. 34.

¶ Capitulum quartum.

Enio ad quartum principale, cuius auctoritate fiat † vnio ecclesiarum, & hoc ordine ꝓcedamus. Et pmo loquamur de papa. Scdo videamus de legato de latere. Tertio videamus de metropolitano. Quarto videamus de diocesano. Quinto de capitulo cathedralis ecclesie vacante ecclesia cathedrali. Sexto ab inferiore ab episcopo.

1 ¶ Se primo quo ad papã de hoc indubitatum est, cum habeat vniendi auctoritatem, nam oium ecclesiaꝝ aliorũqꝫ bonoꝝ ecclesiasticoꝝ plenaria dispositio ad Romanũ pertinet põtificem. de preben. c. ij. lib. vj. Romanus. n. pontifex retinet in ecclia potestatem, ad eũ tñ solũ ptinet vnire ecclesias cathedrales. ne sede vacã. nouit. xvj. q. j. felix. xvij. q. j. mutationes. de exces. pla. sicut vnire. nõ ob. de maio. & obe. cum inferior. qꝛ ibi loquit qñ papa 2 pe auctoritas interuenit. † Et nota ꝙ papa ecclesias diocesano subiectas vnit sine ꝯsensu capl'i cathedralis ecclesie. not. Jo. de exces. pla. sicut vnire, & subdit ibi Host. & Jo. ꝙ cãus reseruatos soli pape nõ solent expediri sine ꝯsensu cardinaliũ. & subdit ibidem ꝙ lꝫ ex potestate absoluta possit papa facere ea q̃ sunt reseruata pape sine ꝯsilio vel ꝯsensu cardinalium, tamen illud nõ põt de potestate ordinata. de his que fi. a prela. c. quãto. Et nota ꝙ per vnionẽ quã facit papa nõ preiudicat diocesano quo ad iura epalia, vt est casus de religio. domi. qꝛ ad monasteriũ. & ibi p gl.

Nunc veniamus ad legatum de latere, & hoc ordine ꝓcedamus per infrascriptas questiones.

Primo querit, an auctoritate legati de latere possit fieri vnio ecclesiaꝝ ꝑtinentiũ ad collationẽ plati 3 diocesani vel inferioris plati exñtis in legatione sua. dñt qdaꝫ ꝙ nõ, † qꝛ nõ bñt ꝑtatem auferendi ius vnius ecclesie dando alteri ecclesie. de ꝯfir. vti. c. fi. Sed p vnionẽ derogat iuri ordinarij collatoris & ecclesie, q̃ vniẽdo subijcit. solius. n. pncipis est aliquem ꝑuare suo iure, vel alteri ꝑiudicare. de reli. do. c. ꝯstitutus. & c. vl ti. de ꝯfir. vti. imo plus ꝙ papa faciẽdo vnionẽ nõ vult alicui ꝑiudicare, nec ius alterius absorbere. de reli. do. c. ij. p ꝙ capl'ꝫ bꝫ gl. in eo. c. posset dici ꝙ bñteꝫ simplices ẽt capellas nõ posset vnire, sed p eius vnionẽ auferꝫ ius ꝯferẽdi ordinario loci, qꝛ nõ ꝯcedunt legato iura aliena in ꝑpetuũ ꝑiudiciũ turbare, lꝫ possit bñficia nõ collata vacãtia qñqꝫ ꝯferre. de offi. leg. c. j. lib. vj. legatus. dicas ꝙ põt in hoc vt author authorari, qꝛ legatus ordinariã bꝫ in ꝑuincia sibi decreta. de offi. leg. c. ij. lib. vj. sicut diocesanus. cũ ergo auctoritate diocesa. possit fieri ꝺ exces. pla. sicut vnire, ꝺ sta. mo. ne in agro. §. ad hoc. ergo & aucte legati, & hoc tꝫ Spe. in ti. de lega. §. nũc ondendũ. ver. ꝗrto. idẽ & Jo. an. in addi. & idez 4 tꝫ Jo. ꝺ lig. qui ẽt subdit † ꝙ rector ecclesie põt alienare bona ecclesie auctoritate legati, ẽt sine auctoritate epi. qdam tñ dicebãt in. d. c. vlti. de ꝯfir. vti. ꝙ legatus non põt vnã ecclesiã alteri vnire, nisi illa vnio ꝯfirmet per papam ex certa scientia, quo casu tꝫ vnio, & illa vnio censet ꝯfirmata sine preiudicio diocesani. hoc tñ operatur ꝯfirmatio ex certa scientia, ꝙ papa censet supplere defectum si quis esset, vt dicit Host. in. d. c. fi. de ꝯfir. vti. & predicta intelliguntur vt ibi declarabo per questiones infrascriptas.

Secundo quero, an beneficia deuoluta ad papaz ex ꝯsilio Laterañ. de quo in. c. nulla. ꝺ ꝯces. preben. possit legatus vnire, quia & ille potest conferre in tituluz. de preben. c. pe. & not. de offi. deleg. c. j. lib. vj.

5 Tertio querit, an † legatus possit vnire beneficia vacãtia in curia. videt ꝙ non, qꝛ illoꝝ bñficioꝝ collatio ꝑtinet ad solum papã. de preben. c. ij. lib. vj. & c. ꝑsiti. cle. j. vt lite pẽden. Itẽ qꝛ per vnionẽ preiudicaretur iuri pape, ad que spectat collatio bonoꝝ vacantiũ in curia. Nam beneficiũ vnitũ nõ censet. de exces. prela. cle. frequẽs. ver. qdem. In ꝯriuꝫ videtur ꝙ possit vnire, qꝛ papa reseruat sibi soli collationẽ bonoꝝ sic vacantiũ, vt dictis iuribus preallegatis. nõ aũt reseruat sibi tantum vnionem papa. Aliud est vnire bona, qꝛ per hoc trãsit proprietas in ecclesiam cui fit vnio, sed per collationem beneficij solus titulus querit in beneficijs, vt regula. j. lib. vj. Preterea papa licet reseruet sibi collationem beneficioꝝ vacantium in curia, non intendit preiudicare legato de latere quo ad ius vniendi ꝙ cõpetit legato ex quo id non exprimitur. de offi. deleg. super eo.

6 Preterea ex † duabus seruitutibus vna sublata, altera remanet. ff. de serui. vrb. pdio. si domus. de priui. c. pastoralis. remanet ergo legato ius vniendi ex quo papa illud ius nõ tollit legato. & idcirco tenendum de iure.

Quarto querit, an legatus possit vnire bñficia que papa sibi reseruauit specialiter. vr ꝙ non per rationes quas supra posui. s. de beneficijs iam vacãtibus in curia. In ꝯriũ videtur ꝙ possit illa vnire per rationes quas posui supra in questione de beneficijs vacantibus in curia. dicas ꝙ ꝯsiderari dꝫ mens reseruatoris. Nam qñqꝫ papa reseruat sibi solũ collationem beneficij, & tũc legatus potest illa reseruata vnire sicut & posset vacãtia in curia per rõnes quas supra posui in precedenti. q. qñqꝫ sibi reseruat nõ solum sue collationi, sed ꝓuisioni, dispositioni & ordinationi, tũc legatus talia sic reseruata nõ posset vnire, qꝛ ista ꝟba ordinare, dispensare, & disponere includunt vnionẽ. casus est de exces. plato. sicut vnire. vbi ordinari sumit ꝑ vnione. ita tꝫ Jo. de lig. in. c. sicut vnire. de exces. pla. per ꝟba 7 adiecta in eo, ꝙ papa † facit dꝫ aliquid operari. de priui. si papa. lib. vj. Sed si ꝟbum ordinare poneret solum pro collatione bñficij ex quo papa exprimit de collatione, nihil operatur ꝟbuꝫ ordinare adiectũ a papa. Preterea ille qui ꝓhibet ꝯferre beneficiũ in titulum non ꝓhibetur beneficium illud vnire, vnde videmus ꝙ si ordinarius ꝯferat beneficium alicui absenti anteq̃ꝫ ille acceptet, non põt eps alteri ꝯferre, & posset illud vnire. de prebend. si tibi absenti. in glo. sed nunqd per illam decre. si tibi ꝯiuncta glo. videtur per hoc papa sibi reseruare beneficiũ sue collationi & ordinationi, tñ posset fieri vnio, & sic ꝟbum ordinare importare vr ꝙ ꝟbum ꝯferre, ergo non impeditur vnio beneficij, esto ꝙ papa adijciat illud ꝟbũ sue ordinationi & ecõtra. dicebat Abb. ꝺ off. leg. c. pe. li. vj. ꝙ legatus nõ ꝑt vnire bñficia q̃ papa sibi resuat.

8 Quinto querit, † an legatus possit vnire bñficia exempta. vr ꝙ nõ, qꝛ solus papa est diocesanus beneficioꝝ exemptoꝝ. de ꝑui. auctoritate. lib. vj. dicebat Jo. ꝺ lig. c. nouit. ne sede vacãte. ꝟsi. si inferiores. ꝙ qñ ecclesia est exẽpta & imediate subiecta pape, ꝙ tũc legatus non põt illam vnire, qꝛ ẽt ipse reputat diocesanus locoꝝ & ꝑsonaꝝ exemptaꝝ. de verb. sig. venientes. in ꝑn. lib. vj. ꝺ offi. leg. c. j. & c. qd trãslationẽ. hinc est ꝙ legatus de latere trãsfert platos exẽptos ad aliã ecclesiaꝫ, & ꝯfirmat trãslationes & electiones factas de platis exẽptis. de elec. c. si abbatẽ. lib. vj. hinc est ꝙ legatus de latere põt ꝯcedere lniam ꝙ in locis exẽptis fiãt oratoria & capelle, esto ꝙ papa dicat id fieri nõ posse sine lnia speciali sedis aplice, vt. d. c. auctoritate. lib. vj. de priuile. in gl. sup ꝟbo sedis aplice. licet ergo papa aliqd speciale sibi reseruet, tñ in talibus reseruatis pape legatus de latere bꝫ ꝑtatem, vt ibi dicit glo. ad idem ꝙ no. glo. in. d. c. si abbate. & facit qd no. glo. super ꝟbo subiectio. in. c. cupientes. de elec. lib. vj. dicebat Abb. de statu mo. in cle. ne in agro. §. ad hec. sup ꝟbo locoꝝ. ꝙ ad ꝯsultationem ipsius abbatis qui

fuit discipulus Jo.an.do.Joā.respondit in hec verba, videlicet
9 †ꝙ pro vnione,prioratuū exemptoꝝ recurri dꝫ ad papā.ad hec.
c.auctoritate.de priui.lib.vj.de verb.sig.veniens.de tēpo. ordi.
cum nullus.§.vlti.lib.vj.sed hoc vꝛ veruꝫ in vnione locoꝝ ab in
feriore facienda,⁊ q̄ subsunt pape imediate,secus si subsunt alij,
qꝛ tunc illius ꝯsensus cui subsunt sufficit, nec requiritur pape li
centia.potest etiam eps̄ in ecclesia sibi subiecta in qua habet ab
bas exemptionē,institutionem,⁊ destructionē rectoris ipsi mo
nasterio exempto vnire,ad hoc ꝙ met.cau.cuꝫ dilectus. in fi.gl.
de priuile.tuarum.de resti.spo.olim causam.⁊ ꝙ ibi not.ꝑ Ber.
Inno.⁊ Hosti.de dona.inter dilectos.⁊ idem tenet Jo.de lig.in
d.§.ad hoc.super verbo per locorum.

Sed queritur an legatus sedis apl̄ice eccłiā sibi subiectā ex iure legationis possit
vnire ecclesie exempte imediate Romano pontifi. vꝛ ꝙ sic, ꝑ ea
10 que dicit Abb.in.d.§.hoc.vbi dicit†ꝙ eps̄ ecclesiam sibi subie
ctam potest vnire monasterio exempto,esto ꝙ abbas habet in il
la ecclesia institutionem ⁊ destitutionē. Preterea quo ad pote
statem vniendi ꝯsideramus,an ecclesia vnita sit subiecta prelato
vnienti,de exces.prela.sicut vnire. Preterea hoc ꝓbatur per ea
que dicit.s̄.Jo.an.vbi dicit ꝙ in vnione locoꝝ exemptoꝝ adin
uicem requiritur licētia abbatis,quasi vult dicere ꝙ requirat̄ nō
solum ecclesiam que vnitur esse exēptam,sed etiam ecclesiam cui
fit vnio esse exēptam,⁊ hoc vult illud verbum adinuicem dōm vi
detur de iure ꝙ legatus ecclesiā sibi subiectā iure legationis non
possit vnire ecclesie exempte ⁊ imediate subiecte romano pontifi
ci,ꝙ ꝓbo per hanc rōnem in vnione ecclesiarum requirit̄ eccle
sie cognitio,que respicit nō solum ecclesiam vnitam,sed etiaꝫ ec
clesiam cui fit vnio. Sed an subsit causa legitima respectu eccle
sie cui fit vnio,non pōt legatus cognoscere, sꝫ solus papa , ꝑ hāc
rationem dōm est,ꝙ legatus ecclesiam sibi subiectaꝫ non potest
vnire ecclesie que est extra prouinciam legationis, ex hac autem
ratione,dico ꝙ episcopus ecclesiam sibi subiectaꝫ nō posset vni
re ecclesie exempte,nec etiam ecclesie que est extra suā diocesim.
Nam in hac vnione requirit̄ ꝙ vtraqꝫ ecclesia sit episcopo sub
iecta.de exces.prela.sicut vnire.

11 Sexto querit̄ †an legatus possit vnire ecclesias collegiatas,videtur ꝙ non.de offi.leg.c.pe.lib.vj.vbi le
gatus non pōt ordinare ecclesias collegiatas, nec illas cōferre,
nec de eis ꝓuidere,nec disponere de eis,nec de ipsis ordinandis
ꝯferendis vel disponēdis aliquatenus se intromittat, nec aliqd
facere,quominus illi ad quos pertinet eligere,vel postulare libe
re valeat cum vacabūt. Illud autem verbum ordinare sumit̄ ēt
pro vnione.ne sede vacāte.c.nouit.de ꝑben.si tibi absenti.lib.vj.
de relig.domi.qꝛ monasterium.de exces.prela.sicut vnire. Ańqꝫ
verbum ordinare sumitur pro electione ⁊ ꝯfirmatione.de elec. si
eo tpe.nec in.d.c.pe.restringitur. de offi.lega. lib.vj.significatio
illoꝝ verboꝝ solum ad actū collationis,sed etiam ad actū vnio
nis. Nam vt pꝫ in.d.c.pe.ꝯferre,ordinare, ꝓuidere, disponere,
⁊ intromittere ponunt̄ vt diuersa,⁊ sic impedit̄ nō solū collatio,
sed ēt vnio.⁊ ita tꝫ Fede.de sen.in ꝯsilijs suis.ccxc. vbi etiā dicit
ꝙ lꝫ legatus non pōt alterare collationem,ꝯstituere de regulare
collegiū ꝙ erat seculare,nec collegiū destruere vniēdo ecclesiam
collegiatā.ibi ēt subdit ꝙ legatus inuitis canonicis non pōt au
ctoritatem prestare plebanis volētibus ꝑmutare ipsas ecclesias
12 collegiatas,qꝛ†qui non pōt ꝯferre nec auctoritatē vnioni presta
re. facit ꝙ no.Jo.an.in cle.j.de regula.in glo.ꝙ ꝯstitutā. subdit
enim ibi Fede.ꝙ si eps̄ hr̄et collationem ibi in ecclesia collegia
ta,nō posset illā ꝯferre legatus,vt no.Jo.an.⁊ Arch.de of.leg.
c.iiij.lib.vj.ibi ēt subdit ꝙ legatus etiaꝫ de ꝯsensu epi non posset
vnire ecclesias collegiatas.ibi etiaꝫ subdit ꝙ eps̄ sine ꝯsensu sui
capituli non pōt alienare bona ꝑtinentia ad suam mēsam aucto
ritate legati,lꝫ eps̄ de sui capituli lnia id possit.xij.q.ij.fine.ab.in
d.c.pe.de offi.leg.lib.vj.dicebat ꝙ legatus de latere si nō posset
disponere de ecclesia collegiata per viā collationis, tñ pōt dispo
nere per viā vnionis.opi.Fede.est verior.⁊ hoc clare ꝓbatur per
illam decre.dum dicit tex.nec de ipsis ordinandis ꝯferēdis. vel
disponendis se aliquatenus intromittant,ꝯstat autem ꝙ vnien
do se intromittit,⁊ ecclesiam ordinat per talem vnionem.

13 Septimo queritur†an legatꝰ possit vnire ecclesias regulares. Rńdeo,qꝛ decre.deliberatio
ne de offi.leg.lib.vj.etiam de regularibus ecclesijs loquitur.

Octauo queritur an possit vnire dignitatem ecclesiaꝝ cathedralium ad quas hi qui preficiūtur eis
dem maiores ecclesiarum earum post ep̄os existant, ⁊ qui habēt
per viam electionis assumi. Rńdeo non, sic ergo potestas lega
torum ecclesias nō solum quo ad actum collationis sed ēt vnio
nis circa ecclesias de quibus loquitur dicta decre.deliberatione
que loquitur de ecclesijs cathedralibus. Idem de ecclesijs regu
laribus. Idē de ecclesijs collegiatis. Itē de dignitatibus que sūt
in ecclesijs cathedralibus quibus ꝓuidetur per viā electionis, ⁊
qñ tales promoti sunt in capitulo post episcopum est restricta.

Nono queritur an legatus possit vnire dignitates q̄ sunt in ecclesia cathedrali maiores post ep̄os quibus
prouidetur per viam collationis,videtur ꝙ sic,qꝛ decre.illa de
liberatione loquitur de dignitatibus ad quas quis assumit̄ per
viam electionis non collationis.inter collationem et electioneꝫ
differentia est.de preben.cum in illis.lib.vj.

14 Decimo queritur†an legatus possit vnire dignitates que sunt in ecclesia cathedrali,nō tñ sūt ma
iores post episcopos. Rńdeo potest vnire,qꝛ decre.deliberatio
ne solum loquitur qñ ille dignitates sunt maiores post ep̄m.

Undecimo queritur an legatus possit vnire ecclesiā habentē patronū . Rńdeo aut est patro
nus ecclesiasticus,⁊ illā pōt vnire,qꝛ pōt ēt ꝯferre inuito pr̄ono.
de hoc in.c.dilectus.de offi.leg.de ꝑben.c.dilectus.de iure pa.c.
cū dilectus.aut pr̄onus est laicus,⁊ tūc pōt ēt legatus illā vnire.
lꝫ.n.nō posset illam ꝯferre inuito pr̄ono.vt.d.c.cū dilectus.tñ ta
lis ecclesia subest legato,vt dicit glo.in.d.c.dilectus.de offi. leg.
⁊ in ꝑalle.c.cū dilectus. Preterea eadē est auctoritas ⁊ ptās , ⁊
15 iurisdictio legati†quo ad bñficia ꝯstituta in ꝓuincia sibi decreta
que epis est in bñficijs sue diocesis,qꝛ vtraqꝫ est ordinaria ptās,
de offi.leg.c.j.lib.vj. Sed eps̄ posset vnire tales ecclesias hn̄tes
patronū,ergo ⁊ legatus id poterit,similiter si ecclesia hr̄et duos
pr̄onos quoꝝ vnus esset clericus alter laicus,posset legatꝰ vni
re talē ecclesiā,qꝛ ēt isto casu posset ꝯfirmare inuitis patronis, ⁊
hoc vltimo de tali collatione ponebat Fede.in ꝯsi.suo.lxiij. Cō
cludamus ergo ꝙ siue ecclesia pertineat ad patronum clericum
siue ad pr̄onum laicum, siue ad duos patronos , quoꝝ vnus est
clericus,alter laicus,ꝙ legatus possit illā vnire, fateor tñ ꝙ ista
vnio deberet fieri de ꝯsensu patronoꝝ,vt dicam.j.quinto.c.p̄ncī
pali.vbi tractabo quorum consensus requiratur in vnione.

16 Duodecimo †q̄rit̄ an legatꝰ possit vnire hospitalia,h̄ declarabo p.j.scriptas qōnes.

Primo querit̄ an legatus possit vnire hospitale ꝙ non est ꝯstructum auctoritate epi. Rńdeo nō potest
vnire,qꝛ tale hospitale est in dñio fundatoris hospitalis , ⁊ ideo
talis fundator pōt illud auctoritate propria cōstruere ⁊ destrue
re.de reli.domi.cle.qꝛ contingit.in glo.mag.cēsētur talis locus
potius profanus quam religiosus.de reli.domi.c.iij.

Secūdo q̄rit̄ si hospitale est ꝯstructū auctoritate dio cesani,an legatus possit illud vnire,qꝛ nō pōt
illud ꝯferre.est.n.ptās legati restricta vt hospitalia ꝯferre non
possit,ergo nec vnire.de ꝑben.cle.per literas.in glo.quod nō re
petit ⁊c.preterea illa cle.intelligitur de hospitali ꝯstructo aucto
ritate episcopi,quod patet,qꝛ ibi illud hospitale habebat sub se
ecclesias,capellas,decimas,⁊ iura spūalia,que iura non possent
accedere hospitali non constructo auctoritate diocesani.

Tertio querit̄ an legatus possit vnire hospitalia q̄ so lēt clericis in bñficijs assignari in duobꝰ casibꝰ
in q̄bus loquitur cle.qꝛ ꝯtingit.§.vt aūt.ver.nisi in illoꝝ funda
tione.dicit Jo.in.d.cle.per literas.in glo.in ver. ꝓuideri.ꝙ lega
tus non potest illa conferre,qꝛ cle.per literas generaliter loqui
tur non distincte,an soleant in beneficijs conferri,vel non.

17 Quarto querit̄ si hospitale†⁊ ecclesia sint vnita an poterit legatus tale hospitale vnire alteri eccłie
vel loco religioso. Rñ.ꝙ aut hospitale cui accedit eccłia est p̄n
cipale,⁊ tūc legatus nō pōt illud vnire.si xo ꝯuertas ꝙ ecclesia
sit principalis bñs annexum hospitale,tunc posset vnire illam ec
clesiam,⁊ iure accessorij sub vnione que fit de ecclesia vniet illud
hospitale sicut annexum ꝙ principaliter nō veniret,facit de pre
ben.super eo.lib.vj.in regula accessorium.facit optime ꝙ no.gl.
in.d.cle.per literas. ver.ecclesias.ver.aduerte.

Quinto querit̄ si hospitale ⁊ ecclesia sunt vnita.⁊ du bitatur,an hospitale sit vnitum ecclesie, an ec
clesia sit vnita hospitali,⁊ sic dubitatur, an ecclesia accedat ho
spitali,vel econtra,an poterit vnire illam ecclesiā ⁊ hospitale ali
cui loco religioso. Rńdeo si apparet possessio ⁊ donatio ꝑ quam
possumus alteraꝫ preeligere illud sequitur de ꝑben.cū de bene
ficio.lib.vj.vnde si principaliter ille locus vnitur hospitali, tunc
eccłia cēset̄ tāq̄ accessoria ad hospitale,⁊ sic nō tꝫ vnio. Si aūt
ille locus denominaret̄ ab ecclesia, tūc hospitale censet̄ tāquam
accessorium

accessorium ad ecclesiam, & ideo tz vnio que fieret de ecclesia alteri loco, & vnita ecclesia trāsit hospitale tanq̄ accedēs ad ecclesiam. facit optime q̄ no. glo. in d. cle. per lras. in d. ver. adijciat.

18 **Sexto queritur** † si ecclesia & hospitale sit vnitū, nec appet posseßio vel dominatio, an isto casu poterit legatus vnire istā ecclesiam, & hospitale alteri loco religioso. Rn̄deo non pōt vnire. q̄stat. n. de hospitali, nec q̄stat q̄ illud accedat ecclesie. Nā si hospitale, & ecclesia sunt annexa, ita q̄ neutrū sit principale, tūc non presumitur q̄ ex illo accedat alteri, & ideo legatus nō posset vnire talem ecclesiaz & hospitale loco religioso. Et ideo in tali casu incūberet pbatio ecclesie cui facta est vnio. & facit q̄ not. glo. in d. cle. per literas.

Septimo si sit aliqua ecclesia exēpta & hospitale inuicē vnitū cū ecclesia, an eādem ecclesiaz possit legatus vnire alicui loco religioso. Rn̄deo si hospitale sit vnitū ecclesie exēpte, tūc pcedit vnio. ratio est, q̄ ecclesiā exēptā legatus pōt vnire vt supius dixi, & q̄sideramus ecclesiā q̄ sit principale. dic vt. s. pxi. q. que in ista. q. repetita intelligant. dicas q̄

19 tenēdo opi. Jo. de lig. & Abb. † q̄ legatus nō possit vnire ecclesias exēptas. vt. s. dixi, nec ēt hospitale posset vnire. vt. d. cle. per lras, q̄ non pcedit vnio si hospitale accedat ecclesie exempte, siue ecclesia exēpta accedat hospitali, siue dubitat, an ecclesia accedat hospitali vel ecōtra, q̄ aūt legatus nō possit vnire hospitalia, vr̄ casus in cle. q̄ q̄tingit. de reli. do. vbi dicit tex. legādo hospitalibus ea q̄ ad certū vsuz largitione destinata fideliū ad illuz vsū, & nō ad aliū salua qdē aplice sedis auctoritate q̄uerti. Sed de vnione q̄ fieret de hospitali alteri fieret q̄uentio ad aliū vsuz. & idem Jo. an. & hoc dictum ponit Fede. in consil. ccxc.

Expedito de vnione ecclesiaz auctoritate legati videamus de vnione fiēda auctoritate me-

20 tropolitani. Et hic querit † an metropolitanus possit vnire bn̄ficia ptinentia ad collationē sui suffraganei. Rn̄deo nō pōt vnire sine q̄sensu sui suffraganei. casus ē ó exces. pla. sicut vnire. ¶ Secūdo q̄rit, an metropolitanus vacante ecclesia cathedrali possit illā vnire alteri ecclesie cathedrali. dicebat Arch. in. d. c. & tpis. & Hoff. in. d. c. cum inferior. de maio. & obed. q̄ metropolitanus id poterit de q̄sensu capituli cathedralis ecclesie vacantis, dicas id non posse fieri sine pape licentia, vt est expressum in. d. c. sicut vnire. & d. c. et temporis. de transla. q̄ translatio. de offi. lega. q̄ translationem. non obstat. c. cum inferior. quia ibi illud processit de pape licentia, vt ibi dicit glo.

Expedito de vnione ecclesiaz auctoritate metropolitani videamus de vnione ecclesiaz auctori-

21 tate diocesani, & hūc articulū declarabo per infrascriptas q̄ones. pmitto tñ primo † q̄ de iurisdictione & iure epāli est vnire ecclesias sue diocesis de exces. prelat. sicut vnire. de statu mona. ne in agro. §. ad hoc. xxi. q. j. relatio. Nā in ptāte epi est quatr ecclesie q̄sistere dēnt. lxx. dist. sanctoz. x. q. j. decre. & c. regēda. nō. n. pōt fieri vnio sine auctoritate diocesani. facit q̄ no. in. c. cū dilectus. q̄ me. cau. status tñ ecclesie non pōt mutari sine auctoritate epi, vt dicit Jo. de dona. inter dilectos. sup glo. sed qualiter. Incidēter q̄rit si eps tali vnioni non vult q̄sentire cum ageret, vt nil sibi detraheretur. Rn̄deo per superiorem compelletur ar. de iure patro. c. illius. viij. q. iij. Artaldus. ix. q. ij. nunc vo. & ita dicit Archi. in. d. c. & tpis. dicas q̄ ad id eps compelli non potest, nisi per solum papam. & ita intelligat. c. nullius. de iure patro. & facit q̄ no. glo. de elec. si religiosus. lib. vj. non est generale. q̄ locoruz

22 † vnio dz fieri per ordinarios locoz, vt in. d. §. ad hoc. & ordinarij locoz dicuntur episcopi, & eorum superiores ad quos de iure cōmuni hoc pertinet. facit de exces. prela. sicut vnire. de reb. eccl. cle. si vna. vel per alia ex priuilegio vel q̄suetudine prescripta. de prescrip. auditis. de exces. prela. accedentibus. & ita dicit Abb. in. d. §. ad hoc. super verbo ordinarios. hoc premisso.

Primo queritur an eps possit vnire ecclesias quoz collatio deuoluta est ad papam ex q̄silio lateraneñ. pter negligentiam ordinarij collatoris, de quo q̄silio habet mentio in. c. nulla. de q̄ces. preben. videt q̄ non possit vnire, q̄ per vnionem derogat iuri pape qui non posset q̄ferre ecclesiam vnitam, q̄ per vnionem non censetur amplius vacare. de exces. prela. cle. frequens. ver. qdam ēt. In q̄rium videtur q̄ possit vnire, q̄ per negligentiam ordinarij

23 collatoris deuoluitur ad papam ius † q̄ferendi tm̄. de sup. negli. prela. c. licet. & c. lras. & c. fi. non aūt tollitur ordinaria ptās que cōpetit diocesano in vnione ecclesiaz. Item sublato vno iure nō intelligitur sublatum aliud ius q̄ nō dependet a primo iure sublato. de priuile. c. pastoralis. de serui. vrba. predio. l. si domo.

Secundo queritur an eps possit vnire bn̄ficia vacātia in curia. vr̄ q̄ nō, q̄ vnionē pderogat iuri pape. de pbē. c. ij. & iij. libr. vi. non aūt tollit ordinario ius vniendi talia bn̄ficia. Itē q̄ ius cōferendi nō disponit de iure vniendi, nec illud abdicat a diocesano, ergo preseruet ius illud sibi vniendi. Itē q̄ sublato vno iure remanet aliud ius nō dependens a primo iure ex quo vtrūq; ius hz se vt eque principale. facit in ratione sui. ff. de fideiuss. l. generaliter.

24 **Tertio queritur** an † eps possit vnire bn̄ficia q̄ Papa sibi reseruauit. Rn̄deo, attendit modus reseruationis. Nā aut papa sibi reseruat collationē, & pōt illam vnire, aut reseruat sibi collationē & ordinationē & dispositionē, & tunc non pōt illam vnire vt dixi. s. de auctoritate legati in qua q̄one dicebat Jo. de lig. in. d. c. sicut vnire. q̄ qdam dicebant q̄ pōt vnire si per illam vnionem nō preiudicatur pape quin illud possit q̄ferre, sed ibi dicit, q̄ aut papa sibi reseruat solum collationē, & tunc eps pōt illud vnire. Si autez reseruat sibi collationē & ordinationē ecclesie, tunc isto casu non pōt illud vnire. facit de elec. si eo tempore. lib. vj. Est tamen differentia inter conferre & ordinare. de preben. cum illis. lib. vi.

25 **Quarto queritur** † an eps possit vnire bn̄ficia exempta, & immediate subiecta pape. Rn̄deo nō, q̄ vnio dz fieri per diocesanū, vt. d. c. sicut vnire. sed papa pprie est diocesanus ecclesiaz exemptarū. de priui. c. auctoritate. lib. vj. Item diocesanus hz ptātem vniendi ecclesias sibi subiectas, vt. d. c. sicut vnire. vnde dicit ibi glo. super xbo in tue. q̄ si ambe ecclesie sint exempte siue altera tantū, non pōt eps illas vnire. & idem tenet Jo. in. d. c. sicut vnire.

26 **Quinto** queritur † an eps possit vnire duas ecclesias diuersoz ordinū, & diuersaz pfessionum, & diuersoz habituū quo ad illos religiosos, ita q̄ vtraq; dictaz ecclesiaz remaneāt salua sua priuilegia, & bona, & hēant vnicū prelatum ad regimē vtriusq; ecclesie. vr̄ enim q̄ nō. tunc. n. esset dare q̄ vna ex illis ecclesijs eligeret in prelatū illum qui nō esset illius pfessiōis cuius sunt eligētes. Rn̄deo, q̄ lz remaneāt vtriq; ecclesie priuilegia salua, & sic diuersitas habituū & pfessionuz, tamen q̄ non fiat bonoz q̄fusio, nec vtriq; monasterij monachoz vnio nō posset tūc vnire talia monasteria, q̄ q̄tingeret eligi vnā alterius pfessionis & habitus, qd̄ est q̄tra cle. j. de elec. & ibi etiaz de hoc per do. Jo. de lig. in. d. c. sicut vnire. q̄ tūc eps non pōt vnire obstante. d. cle. j. de elect. sed si fiat vnio q̄fusiua de monachis vnius monasterij, & sic monasteriū alterius monasterij que vniuntur, tunc pōt vnire. & ita tz Pan. in. d. cle. j. de elec. & ibi Joā. de lig. dicebat Host. in. c. olim. j. de resti. spo. q̄ religiosi alterius ordinis non pn̄t mutare regulā institutā in loco, vel habitū, vel statū antiquū illius loci, vel alteri loco subijcere sine licētia & auctoritate epi, nec eps dz talibus q̄sentire sine q̄sensu sui capituli. de sup. neg. prela. c. ij. de q̄sue. cuz q̄suetudinis. de his que fiūt a prela. nouit. & de reli. do. c. inter quatuor. & ne cle. vel mona. c. relatum. hoc vez nisi fierent auctoritate pape. de eccle. edi. ad audiētiam. ij. de cle. nō resi. fraternitatis. de here. excōicamus. §. q̄ ve

27 ro. bene † pn̄t religiosi transire ad arctiorem religionem. de reli. lz. & ex quo ad arctiorem religionem transeunt non pn̄t redire ad pmum ordinem, q̄ nō erat arctior, put dicit Jo. in. d. c. olim. super glo. que incipit non, & vide q̄ no. glo. q̄ met. cau. cum dilectus. ibi dicit glo. q̄ licet religiosi possunt transire ad arctiorez religionem, tamen eoz ecclesiam non possunt subijcere alteri ordini inconsulto diocesano. de exces. prela. sicut vnire. Sed postmodum subdit ibi glo. q̄ tales religiosi possunt in eoz preiudicium eoz ecclesiam subijcere etiam alteri ordini, sed nō in preiudicium episcopale, sed eps habebit ius episcopale sicut consueuit. de relig. domi. q̄ monasterium. finaliter dicit glo. q̄ subijcere ecclesiam alteri ordini non pertinet ad illos religiosos, sed ad diocesanum. dicit Host. in. d. c. cuz dilectus. q̄ religiosi tanq̄ singuli possunt transire ad arctiorez religionem si remanentes in loco non possunt arctiorem regulam pfiteri, nec se & locum ad aliū locum transferre sine diocesani q̄sensu. de eccle. edi. c. ad audientiam. de reb. eccle. non alie. c. possessiones. de relig. domi. c. inter quatuor. eo. titu. c. vnico. lib. vj. requiritur etiam tūc omniuz con

28 sensus. potest † etiam episcopus ratificare subiectionez factā per illos religiosos de eoz ecclesia alteri ordini. de his que fiūt a prela. c. iij. in fi. & c. etiam ibi Jo. in. d. c. cum dilectus. super glos. j. in fi. q̄ si episcopus nollet q̄sentire translationi fiende per illos religiosos ad alium ordinem vbi ageretur q̄ nullum preiudicium fieret diocesano, cogi posset per superiorem. de iure patro. nullus. viij. q. iij. Artaldus. ix. q. ij. nunc vero.

Sexto queritur an eps possit vnire prioratuz regularē alteri prioratui regulari qñ ambo sunt subiecti eidem monasterio. Rñdeo vnire pôt. casus est in cle. ne in agro. §. ad hoc. de sta. mona. isto casu rector monasterij prioratus qui vnit ad claustruz reuocat. vt in d. §. ad hoc. ꝛ notandum ꝙ ptãs epoꝝ quo ad ius vniendi non reperitur restrictum, nisi quo ad ecclesias cathedrales diuersarum religionum professionum ꝛ habituum de quibus supra dixi.

¶ Expedito de vnione fienda auctoritate diocesani videamus de vnione fienda auctoritate epali vacante sede epali. Queritur
29 ergo an† vacāte sede epali possit caplm auctorari vnioni ecclesiaꝝ subiectaꝝ diocesano. Rñdeo sic, dummodo nil debeat iuri epali, alias secus, ꝙ no. Jo. an. de maio. ꝛ obe. c. vnico. lib. vj. ꝛ ita dicit Jo. de lig. in. d. cle. si vna. §. ad hoc. sup vbo ordinario.

¶ Expedito de vnione fienda auctoritate epali vacāte sede epali videamus de vnione fienda ab inferiore ab epo. ꝛ qrit, an inferior ab epo possit vnire ecclesias. dñt Jnn. ꝛ Jo. de exces. prela. qd Abbas ecclesias ēt pleno iure sibi subiectas nō possit vnire. ꝛ ita tȝ gl. in. d. cle. ne in agro. §. ad hoc. ꝛ in cle. si vna. de reb. ꝛc.

30 **Sed circa hoc queritur** † an abbates possint prescribere ius vni in preiudiciuȝ diocesani. dicebat Arch. in. c. cū singula. de preben. lib. vj. ꝙ sic. de exces. prela. accedentibus. allegat ad ꝯrium. c. dist. ꝯtra morem. illud tȝ ibi ꝙ pñt prescribere, saltem ꝯtra prioratus simplices manuales non hñtes curam. sic possent vnire possessiones monasterij qcunqȝ assignant aliquibus pro eoꝝ seruitio. facit de leg. j. ꝙ in. §. fi. de leg. ij. l. gaius. §. fi. de ver. sig. l. lacus. ꝛ facit ꝙ no. de pben. tue. gl. dicebat in. d. cle. ne in agro. ad hoc qd cum vnire sit dignitatis ꝛ iuris dictoꝝ tpalis, ꝛ non ordinis qd prescribi possit, tñ cum titulo, nisi prescriptio sit talis cuius ꝯrij non extet memoria, qꝛ isto casu pcederet prescriptio sine titu. de prescrip. c. j. lib. vj. ꝛ facit ꝙ not. Jo. de prescri. c. auditis. ꝛ de priuile. accedentibus. Notandum
31 est circa predicta† ꝙ religiosi beneficia ad eoꝝ collationem pertinentia suis mensis applicare non pñt, qꝛ talis vnio dȝ fieri per epm. de statu mona. ne in agro. §. ad hoc. ꝛ ꝙ diocesani hñt iurisdictionem, vel auctoritatem nedum sup nō exemptis, sed ēt sup exemptis qui eoꝝ mense vellent talia bñficia applicare, vt in cle. vnica. de sup. negl. prela. vide oino ꝙ no. Jo. de lig. in cle. si vna. super vbo, decernimus. Sed iuxta predicta querit, qd si vna ecclesia sit alteri vnita, an possit prescribi ꝙ illa ecclesia censeat tanquam vnita, esto ꝙ non pbetur de vnione. Rñdeo, pcedit prescriptio, qꝛ si pôt prescribi ecclesia vt pprietas, de prescrip. auditis. sic etiam pôt prescribi ꝙ vna ecclesia censeatur tanꝙ vnita, licet enim non possit prescribi ecclesia vt sit tanquaȝ in titulum, qꝛ beneficium ecclesiasticum sine institutione canonica ꝛc. vt in regula. j. de reg. iur. lib. vj. tamen pôt prescribi vt obtineat tanꝙ
32 pprietas. vt. d. c. auditis. de prescri. †per actum. n. vnionis non ꝯfertur ecclesia vt titulus, sed ꝯceditur tanꝙ pprietas, ita dicit Jo. de lig. in. d. c. sicut vnire. pro quo facit. qꝛ quando non ꝯstat, ꝙ bona sint de mensa prelati, potest prescribere ꝙ censeat tanꝙ de mensa, qꝛ sint recepta vt bona mense. de reb. eccle. c. possessiones. si ergo tenuit aliquam ecclesiam tanto tempore ꝙ sufficiat prescriptionem, procedit illa prescriptio.

Deinde principaliter querit an vicarius epi possit duas ecclesias vnire cum mandato sibi ꝯcesso ab epo, videtur ꝙ non, qꝛ ea que expediuntur de plano ꝛ decreto nō sunt delegabilia, vt. l. ij. de eo qui vicem alteri gerit. ꝯtrarium videtur veruȝ, qꝛ ea que sunt meri imperij sunt delegabilia, de nup. in archiepatu, ita dicit Jo. in. d. c. sicut. ego allego decre. vlt. de offi. vica. lib. vj. nam vnio bñficij hȝ se per viā donationis sicut relatio beneficij. Sed ꝯstat ꝙ ista pôt cōmittere eps cū speciali mādato suo vicario.

33 **Demum queritur** an† religiosi vnius monasterij possint transire ad aliud monasteriuȝ ꝛ eoꝝ ecclesiā alteri monasterio subijcere. Dicebat Jo. an. ꝛ Host. in. c. olim. de resti. spol. ꝙ religiosi pñt transire ad aliud monasteriū arctioris regule. de regu. lȝ. ꝙ dic. vt in c. cū singu. de pben. lib. vj. Et ex quo trāseunt ad arctiorē regulā scōi monastery, non pñt redire ad pmum monasteriū laxioris regule, ꝛ subdūt ibi qd regulā institutam in monasterio vel habitū antiquum istius monasterij imutare, vel alteri loco subijcere sine auctoritate epi non pñt, nec eps dȝ talibus ꝯsentire sine ꝯsilio capituli sui, de supplen. negli. prela. c. ij. hoc veꝝ nisi fieret auctoritate pape, de ec. edifi. ad audientiā. ꝛ ideȝ tȝ gl. in. c. cū dilectus.
34 ꝙ me. cau. Et subdūt Host. ꝛ Jo. an. † ꝙ religiosi vnius monasterij pñt transire tanꝙ singuli ad aliud monasteriū arctioris regule, sed remanentes in pmo monasterio arctiorem regulā pfiteri, nec etiam se pñt ad aliud monasterium trāsferre sine diocesani ꝯsensu. de eccle. edifi. ad audientiā. de reb. eccle. possessiones. subdebat ēt ibi Joā. ꝙ vbi religiosi eoꝝ ecclesiam vellent alteri subijcere absqȝ preiudicio diocesani, vt eps nollet ꝯsentire, tunc cogi posset per superiorem, ꝙ tali translationi ꝯsentiret, de iure patro. nullus. viij. q. iij. Artaldus. ꝛ. ix. q. iij. nūc vbo. dicit ēt ibi Host. ꝙ si religiosi sine lnia sui diocesani subiecerūt suā ecclesiaȝ alteri ecclesie, pôt diocesanus illam translationem rataȝ habere.

SVMMARIVM

1 Consensus quorum requiratur in vnione ecclesiarum fienda.
2 Epatu vacante an caplm, vel alius admittatur ad agendum.
Vacatio a iure reprobatur.
3 Vnio fit ex causa, sine qua fieri non debet.
4 Beneficia conferri debent sine diminutione ꝛ diuisione.
5 Ecclia si nō vacat, sȝ hȝ rectorē, an possit vniri sine ꝯsē. rectoris.
6 Preiudicium rectori paratur in alienatione reruȝ ecclesie, ideo eius consensus requiritur.
7 Ecclesia potest vniri non vocato rectore ecclesie.
8 Episcopus nunquid possit alienare sub cōditione, vt valeat post mortem rectoris sine eius consensu.
9 Ecclesia si non vacat ꝛ papa mādat de illa prouideri alicui persone cum vacauerit, an poterit ipse illam nondum vacantem vnire in preiudicium expectantis. 10.
Ecclesia que vnitur si est collegiata, an in illa vnione requiratur consensus collegij.
11 Electio prelati pertinet ad collegium.
12 Ecclesia an possit vniri inuitis clericis, ꝛ sic inuito collegio.
13 Ecclesia vacans potest vniri nullo defensore ei dato.
14 Cōsensus inferioris prelati, ad quem spectat ius ꝯferendi ecclesiam que vnitur, an requiratur in vnione quam facit eps.
15 Largior ꝛ maior est potestas legati quam episcopi.
16 Episcopus an de ꝯsuetudine possit vnire sine consensu capituli ecclesiam alteri ecclesie ad edificationem.
17 Eps an possit prescribere quod sine capitulo possit alienare.
18 Legatus apostolice sedis, an possit vnire ecclesiaȝ sine ꝯsensu sui capituli cathedralis ecclesie.
19 Legatus ea que pertinent ad officium legationis exercet sine cōsensu capituli cathedralis ecclesie.
Episcopus an possit vnire ecclesiam sue mense de consensu capituli, vel mense capituli. 20. 21. 27.
22 Effectus legis damnantis nunquid respiciat consuetudinem.
23 Locupletari cum aliena iactura repugnat legi.
24 Eps an donare possit suo caplo ea que ptinent ad mensam epi.
25 Auctorari nemo potest in re sua. 26.

¶ Capitulum quintum.

Nunc venio ad quintū caplm pncipale. s. quoꝝ† ꝯsensus reqrat in vnione fienda. pmitto ꝙ Jo. de lig. in. c. sicut vnire, dicit sup vbo vnire, ꝙ eps non pôt vnā ecclesiā alteri ecclesie vnire, nisi vocatis quoꝝ interest. papa aūt de plenitudine ptātis nō arctat aliquē vocare. istud dclaro p. ij. scriptas. q.
1 **Primo queritur** an ecclesia vacās possit vniri. Rñdeo, pôt vniri, vt dicit Jnn. ꝛ Host. vt eccle. bene. vt nostrū. in fi. vbi tenent ecclesias vacantē vniri posse, sicut et dignitas vacās posse sumi ꝛ tolli. de ꝯsti. cum accessissent. imo melius ꝙ nō vacās. xxj. q. j. ꝛ tpis qualitas sicut fructuū retentio. vt eccle. be. c. vnico. ꝛ pbēde diuisio. de pbē. vacare. Jn ꝯriū vr ꝙ nō possit vniri. ne sede vac. c. j. vbi sede va. nō dissoluit vnio eque. igit videret ꝙ ex quo vacat, vniri nō possit. Rñdeo illud in epalibus sedibus, secus in inferiori bus quoꝝ eps est tutor ꝛ defensor noie earum. de succes. ab intestato.
2 c. vlti. †sed epatu vacāte nec caplm, nec alius admittit ad agenduȝ nisi daret visitator. vij. q. j. frater. xij. q. ij. vulteranus. de elec. is cui. lib. vj. ꝛ per hoc Jnn. in. d. c. ne sede vacāte. dicens, ꝙ ille tex. non hȝ locum in ecclesijs inferioribus ꝛ cathedralibus. allegat ipse. c. vnicū. vt eccle. bene. ꝙ facit in ꝯrium. c. dudū. de reb. eccle. sed Host. in. d. c. ne sede vacāte. vel dic melius, ꝙ vacatio sedis epalis nō fuit ibi causa finalis impedimenti dissolutionis illius vnionis, sed papa principalr id statuit, ne reprehēdi posset de subita

de subita mutatione dissolutionis vnionis cũ primitus vniones fecisset, vacatio autẽ a iure reprobatur, vt in cle. cũ illustro. de renũ. ⁊ ne videatur vnionẽ fecisse potius cõtẽplatione persone q̃ ecclesie. Ita sunt hodie determinata per cle. si vna, de reb. eccle. vbi etiã vacãs põt vniri, ⁊ p illã cle. reprobat̃ opi. Host. ⁊ Inn. in. d. c. vt nostrũ, in fi. vt eccl. vbi tenẽt ecclesiã vacãtẽ vniri ⁊ donari posse sicut dignitas vacans supprimi, de cõsti. cum accessissent, ⁊ dic plene vt no. gl. in. d. cle. si vna, sup ṽbo, vacabat. Nec ob. c. j. ne se. va. qꝛ ibi nõ loquit̃ qd vnio possit dissolui vacãte ec
3 clesia, vacãte. n. ecclesia possit fieri vnio, qꝛ † vnio fit ex cã sine q̃ fieri nõ debet, sed vnio iã facta nõ põt dissolui vacãte ecclesia, s3 oportet dare defensorẽ vacãti ecclesie qui vnionẽ defendat ⁊ dissolutã impediat, quia agitur de lesione iuris per vnionem causarũ, ⁊ ita dicit Joã. de lig. in. d. cle. si vna, super verbo vacant.

Sed incidenter querit̃ an ecclesia possit vniri defensore nõ dato illi ecclesie vacãti, vr̃ quod nõ, qꝛ si res ecclesie vacãtis ex cã dignitati donetur oportet defensorẽ dare, de reb. eccle. dudũ. lib. vj. hec sunt determinata p. d. cle. si vna. vbi ecclesia vacans põt vniri, ⁊ defensore nõ dato illi ecclesie, res autẽ ecclesie vacãtis nõ põt alienari nisi dato defensore illi ecclesie, facit qd no. in. c. nemo deinceps, de elec. li. vj de cõstit. c. cũ dilectus, in. iij. glo. de trãs. c. vlti. i gl. pen. ⁊ vide qd not. Inn. de ele. significasti, qd eps ⁊ capi. põt illõ statuere sup bñficio vacãte, ⁊ electus istud seruare tenet̃, vt eccl. bñ. c. vnico, qd intelligit ibi Host. ex cã ⁊ ad tẽpus, sed ppetuum preiudiciũ non posset facere dignitati vel rectorie ipsa vacãte de
4 reb. ec. c. j. li. vj. de insti. cũ venissent. Nã † beneficia ɔferri debẽt sine diminutione ⁊ diuisiõe, de pbẽ. maioribus, põt ergo ecclesia vacans in totũ vniri alteri ecclesie, qꝛ illud pmittitur a iure sicut ⁊ potest in totũ dignitas, de cõsti. cũ accessissent, tunc. n. fit diminutio cũ tota ecclesia vnitur, sed pars reddituũ nõ potest i perpetuum alteri ecclesie cõcedere ea ecclesia vacãte nõ deputato defensore, ita t3 Host. in. d. c. vnico. vt ec. ben. ⁊ idẽ tenebat Joan. de lig. in. d. cle. si vna, super verbo, vacabat, potest ergo ecclesia vacans in totum tolli, de consti. cũ accessissent, vel loco religioso cõferri, de dona. c. ɔsultationibus, ⁊. c. pastoralis, ⁊ vide qd no. glo. in cle. si vna, sup verbo, defensore. Not. aũt quod licet ecclesia vacans possit vniri defensore nõ dato, tamen si decima pertineret ad ecclesiam vacãtem, non posset illa decima alteri ecclesie concedi defensore non dato, de reb. eccle. cap. j. lib. vj. ratio differẽtie, qꝛ quando ecclesia vnitur, non fit alienatio bonorũ, nec preiudicaretur rectori, sed quãdo fit alienatio rerum, preiudicaret̃ rectori, facit quod not. Joan. de lig. in. d. cle. si vna. in ver. si vna.

5 **Secundo** principaliter queritur si ecclesia † non vacat, sed habet rectorem, an possit vniri sine cõsensu rectoris. Respõdeo sic etiã illo rectore nõ vocato, vt est casus in di. cle. si vita, p hãc tamẽ vnionẽ nõ preiudicat̃ ecclesie, q̃ eam regat ⁊ gubernet vt ante vnionem, de dona. consultationibus, facit quod not. ẋ. dis. c. j. ẋij. q. ij. si episcopus, ⁊ per illam cle. reprobat̃ opi. Host. quã ponebat in cle. sicut vnire, de exces. prela. qui dicit quod episcopus nõ potest vnire sine ɔsensu rectoris ⁊ aliarũ ecclesiarum, de reb. eccle. c. j. de cõstitu. cũ dilectus, in. iiij. glo. de reb. eccl. c. j. lib. vj. vbi eps nõ alienat bona ecclesie inuito rectore. Si ergo prohibetur illa alienatio que habet se vt minus, de senten. excõ. cũ illoꝝ, de regula, licet, igit̃ ⁊ ista que habet se vt maius. Solu. iste casus vniẽdi ecclesiã inuito rectore est specialis cõtra regulã, ⁊ ratio specialitatis est, qꝛ per vnionẽ nõ preiudicaretur rectori ecclesie, de dona. cap. cõsultationibus, in preiudiciũ enim rectoris nõ posset vnire, de rebus eccle. c. possessiões. de dona. c. ɔsultationibus. ẋij. q. ij. si eps, in fi. vlti. glo. In
6 † alienatione enim rerum ecclesie paratur preiudicium rectori ⁊ ideo eius cõsensus reqrit̃, vt in. c. j. de rebus, eccle. lib. vj. ⁊ facit qd. not. Jo. de lig. i. d. cle. si vna. sup ṽbo, rectoꝝ, dicebat Host. de exces. pre. sicut qd episcopus nõ põt vnire sine ɔsensu amborum ecclesiaꝝ. s. ecclesie que vnitur, ⁊ ecclesie cui fit vnio, ⁊ idẽ tenet Artaldus in. d. c. ⁊ temporis, hec opi. Artaldi, ⁊ Hosti. est reprobata p cle. si vna de rebus eccle. vbi ecclesia vacãs põt vniri defensore ei nõ dato, ⁊ si ecclesia nõ vacat, põt vniri nõ vocato rectore ecclesie, nõ ergo requirit̃ consensus illaꝝ ecclesiaꝝ. d. cle. si vna. vt tenet Joã. and. in. d. c. sicut, sup verbo, ita, ⁊ vide qd not. glo. sup verbo vocatus in cle. si vna. q̃ recitat notata per Host. in. d. c. vt nostrũ, vt eccle. bene. dicebat qd dignitas institu
7 ta minui nõ põt irrequisito illo ad quẽ dignitas ptinebat, vt in titulũ sine cause cognitione, cõclude ergo p. d. cle. si vna. qd † vniri potest ecclesia nõ vocato rectore ecclesie, ⁊ p illã cle. reprobat̃ opi. Host. qui ɔtrarium tenebat, vt eccle. bene. vt nostrũ, ⁊ arch.

qui eũ sequebatur per. c. dudũ, ⁊ Hug. q posuit. ẋvj. q. j. ecclesie, ⁊ opinio Ber. quã posuit de rebus eccl. dudũ, lib. vj. de reli. do. cõstitutus, ⁊ Joã. and. q hoc tenebat in. c. dudũ, de rebus eccle. lib. vj. facit ad hoc qd not. ẋ. dis. c. j. p ista parte faciũt iura. s. de his q̃ fi. a pre. c. dudũ. lib. vj. vbi dicit̃ qd ecclesia illa vacãte rectore nõ poterit decimas illius ecclesie cõcedere archidiacono, tui ẽm Jo. an. ibidẽ, ⁊ Archi. qui dicunt qd ibi fuit allegata iusta cã pp q̃ fuerunt cõcesse decime, nõ erat tñ vera, ⁊ si fuisset pbata valuisset ɔcessio illa facta etiã vacãte ecclesia ⁊ sic nõ est ɔ, qꝛ licet ex iusta causa posset eps ɔsentire capitulo vnã ecclesiam alteri vnire ⁊ loco religioso donare ẽt inuitis clericis ⁊ rectoribus ⁊ vacantibus ecclesijs, vt. d. c. dudum, ⁊ sic non est contra.

8 **Sed nunquid** episcopus † possit alienare sub cõditione vt valeat post mortẽ rectoris sine eius cõsensu, cũ modo tractemus de piudicio ecclesie futuri rectoris, inspicimus initium, imo ⁊ si vacaret hoc nõ posset sine cõsensu defensoris, de rebus eccle. c. j. lib. vj. p vnionẽ ergo nõ paratur preiudiciũ ecclesie, imo quãdoq3 eius defectus supplet̃. ẋ. q. iij. vnio. ẋvj. q. j. ⁊ tẽporis, vnde nõ datur defensor ẽt si donet̃ ecclesie in vsus religiosoꝝ, defectus institutoꝝ supplet̃ p religiosos vel eis pñtãtibus vel instituẽtibus p alios, s3 pars redditũum cedit in eorũ vsus ⁊ hoc operatur fauor religionis, idem est si detur cessio dignitati vel prebẽde vt dicebat Hosti. in dicto. c. cõsultationibus, de dona. qꝛ pars redditũum datur ad sustentationem collegij habentis dignitatẽ vel prebendam, hoc operatur fauor maioris ecclesie, de preben. exposuisti, ⁊ facit qd no. Joã. de lig. in. d. c. si vna, de rebus eccle. sup verbo, rectori, in ver. sed nũquid. Juxta predicta incidẽter queritur de duobus,
9 primo incidẽter querit̃ si ecclesia † nõ vacat ⁊ papa mãdat de illa puideri alicui psone cũ vacauerit, vt patet de offi. dele. ex parte. A. an poterit ipse illã nõdum vacãtem vnire in preiudiciũ expectantis, videtur quod nõ, quia per vnionẽ nõ est possibile vacare, de exces. prela. cle. frequens, ergo preiudicaretur expectãti cui prouideri debeat in casu in quo vacabit. In cõtrarium videtur quod possit fieri vnio, qꝛ si potest fieri vnio nõ vocato rectore ecclesie qui habet ius in re, vt. d. cle. si vna, fortius poterit fieri nõ vocato eo expectãte qui habet ius ad rem, de cõces. prebẽ. ca. penulti. libro. vj. respondeo potest fieri illa vnio absq3 preiudicio illius expectãtis, mortuo ergo rectore illius ecclesie, deberetur illa ecclesia expectãti, sicut enim quãdo fit vnio ecclesie nõ vacãtis preiudicatur rectori quin ecclesiam teneat ad eius vitã, de donatio. cõsultationibus, ita nec preiudicabit̃ expectãti. Se
10 cũdo incidẽter queritur, episcopus † ecclesiam vacãtem confert alicui absenti queritur antequam absens ratificet illã collationẽ possit episcopus illam ecclesiam vnire, ⁊ an post illã vnionem ille absens possit illa3 collationem ratificare, respõdeo quod fieri potest illa vnio absq3 preiudicio tamẽ illius absentis, at post illã vnionem poterit ille absens ratificans illam collationem facta3 sibi ante illam vnionem, de prebẽ. si tibi absenti, glo. que incipit, acceptãdo. Ex quibus patet quod sicut per vnionem nõ preiudicatur rectori habẽti ius in re, vt in. c. cõsultationibus, de dona. ita nec habenti ius ad rem, vt. d. c. si tibi absenti.

Tertio principaliter queritur si ecclesia que vnitur est collegiata, an in illa vnione requiratur consensus collegij, videtur qd sic, quia per illam vnionẽ ecclesia desinit esse collegiata, ⁊ perdit iura sua, ⁊ sic perdit collegium suum ius collegij, facit quod not. ẋvj. q. j. ⁊ temporis, preterea tale collegium ex quo desinit esse
11 collegium nõ habet ius eligẽdi prelatum, cum † ad collegium ptineat electio prelati de elec. c. j. preterea illud ius collegij nõ potest adimi a collegio absq3 eius volũtate, quia id qd meu3 est nõ potest a me, me inuito auferri, vt in regula id quod nostrum, de regu. iur. ẋj. q. j. si monasteriu3, ⁊. c. romanus, ⁊ ita tenet Joã. de lig. de rebus eccle. si vna. super verbo rectore, in sua glo. que incipit, ⁊ nunquid, cõtrarium est veritas, quia ecclesia potest vniri sine consensu prelati, vt in cle. si vna, ergo ⁊ sine cõsensu collegij, preterea vnio ecclesiarum potest fieri sine cõsensu ecclesiaꝝ, vt dicebat Host. ergo ⁊ sine cõsensu collegij. Nam ecclesia sumitur pro prelato ⁊ capitulo, vt de his que fiũt a prela. c. nouit, qd ecclesia collegiata si vnitur desinit esse collegiata, vt not. in. ẋvj. q. ⁊ temporis, ⁊ illi de collegio perdũt ius eligẽdi prelatum ec
12 clesie cui fit vnio, vt not. in dicto. c. ⁊ tẽporis, ⁊ qd † ecclesia possit vniri inuitis clericis ⁊ sic inuito collegio, ponit Joã. de lig. in d. clem. si vna, super verbo, extitit, ibi dum dicit, inuitis clericis.

Quarto principaliter queritur si ecclesia cui fit vnio sit

collegiata an in vnione que sibi fit requiratur consensus sui collegij, videt qd sic, q2 quādo ambo ecclesie sunt collegiate, ⁊ collegia remanent in vtraqz ecclesia, vtrumqz collegium habet vocez in electione prelati, vt dicit glo. in. d. cap. temporis, ⁊. c. nouit, ne se. va. ⁊ sic collegium ecclesie cui fit vnio nō habet liberam potestatem eligēdi prelatum absqz collegio ecclesie que vnitur. preterea collegium ecclesie cui fit vnio nō cogitur communicare vocē eligēdi illis qui nō sunt de collegio illo, de post. prela. c. bone, de causa pos. cum ecclesia sutrina. preterea nō potest eps statuer qd ecclesia eligat prelatum de gremio alterius ecclesie. de cōsue. cū dilectus, rñdeo potest fieri illa vnio absqz cōsensu ecclesie cui fit vnio, q2 vnio potest fieri absqz cōsensu illarum ecclesiaruz qd et
13 patet, q2 † ecclesia vacans potest vniri nullo defensore ei dato, vt. d. cle. si vnam. Nec obstant rationes in cōtrariū superius allegate, q2 illa iura loquuntur quādo ecclesiaꝝ illaꝝ nō est facta vnio. ¶ Quito principaliter querit si ecclesia que vnit habet patronū, an in illa vnione requirat ɔsensus patroni, dicebat Host. in summa de his que fi. a prela. §. j. ver. sed nec aliqd, qd requirit cōsensus patroni, facit. xvj. q. vij. c. filijs arqz nepotibus, ⁊. c. monasteriū, ⁊. c. pe. ⁊ Abb. de offi. or. ad hoc. Cū eni p talē vnionē ecclesia que vnit patiatur quādam capitis diminutionē. ij. q. vj. eꝫ ergo interest patroni ne ecclesia vergat in deteriorē exitū. preterea ex quo illa ecclesia que vnit patiat vnita nō erat collegiata patronus p illā vnionē perdit ius presentādi ⁊ spem alimētorum quā facilius habuisset ante vnionē quā post vnionē quādo trāsiuit ad incognitos. Idē de iure ,pfessionis dico licet eniz prelatus ecclesie cui facta est vnio teneat patrono ad alimēta ⁊ prouisionē noie ecclesie vnite, nō tamen sic facilius exhibebit. Item patronus in ecclesia collegiata perdit honorē cōsensus prebēdi in electione celebrāda, de iurepa. c. nobis, ⁊ ita tenet Joā. de lig. in. d. cle. si vna sup verbo, vacabat, versi. sed nūquid requiritur.

14 **Sexto** principaliter queritur an in † vnione quam facit episcopus requiritur cōsensus inferioris prelati ad quē spectat ius cōferēdi ecclesiam que vnitur. respondeo requiritur cōsensus illius prelati, casus est in. d. cle. ne in agro, de sta. mo. §. ad hec, ⁊ facit quod no. glo. in cle. si vna. de reb. ec. Sꝫ incidēter qritur cū auctoritate legati possit fieri vnio, an talē vnionem possit facere legatus sine cōsensu ordinarij collatoris, id est illius ad quē ptinet ius ɔferēdi, dicebat Abb. i. d. cle. ne i agro. §. ad hec, quod legatus potest vnire sine ɔsensu ordinarij collatoris, ⁊ idē tenet Jo. de lig. in. d. §. ad hec, ⁊ pōt eē ratio, q2 legatus est maior oibus preter Romanum pōtificem in prouincia sibi decreta de elec. si abbatē. lib. vj. Est enim largior ⁊ maior lega
15 ti potestas quam episcopi † cū legatus gerat vices apostolice sedis, de offi. legati quod trāslationem. In cōtrarium videtur qd legatus ex ordinaria potestate vnit beneficia, sicut episcopus nō potest vnire sine consensu ordinarij collatoris, ita nec legatus.

Septimo principaliter queritur si in vnione quā facit eps requirat sui capituli cōsensus. Respōdeo requirit, casus est in cle. si vna. de reb. ecc. Et notādū qd in hoc casu nō sufficit capituli cōsiliū, sed requirit cōsensus, ⁊ sic reprobatur qd not. Host. de his que fi. a prela. c. nouit, vbi dicit epum sine capitu. posse donare ecclesiā locogēti ad sustentationem ministrorū, ɔ. cōsultationibus. Itē q2 facit prouidēdo egētibus, ⁊ hoc casu officiū suū exercet. xj. q. j. precipimus, ⁊. c. se. ⁊. x. q. j. egēti, ⁊. c. decretū, ergo nō est locus cōtradictioni, de pben. extirpāde. ij. respō. dicebat tamen qd tutius erat consilium canonicorum requirere. Sed certe prout patet in cle. si vnica. qd requirit cōsensus capitu. ⁊ vide qd no. glo. xj. q. ij. si epis. in prin. vlti. gl. ⁊ qd not. gl. qd me. cau. cū dilectus. xvj. q. j. §. sicut duo. ⁊. c. ⁊ epis, ⁊ hoc plene p cle. si vna. de rebus eccle. sup ver. cōsentiēte.

16 **Octauo** querit † an de cōsuetudine posset vnire eps sine ɔsensu capi. ecclesiā alteri ecclesie ad edificationē, videt qd sic, nō obstat eodē. c. si tua. ⁊ de dona. c. pastoralis, q2 ista iura loquunt de iu. cōmu. s. qp requirat cōsensus capituli, sed ex ɔsuetudine pdicta id potest, ⁊ subdit ibidē quod voluntaria ɔcessio que fit vni ecclesie habēti cōgruā sustētationem, quod istud nō posset. j. q. ij. pastor. ⁊ que fieret laico dicit Joan. and. in cle. si vna. de rebus eccle. in cle. q incipit, nō est iste casus, quod episcopus etiā ex cōsuetudine pscripta nō potest vnire sine consensu sui capituli, nec tenet consuetudo in casu premisso. ¶ Casus primus est quādo agitur de collatione ecclesie vt in titulum, ⁊ tunc videlicet consuetudo prescripta, quod episcopus conferat sine consensu sui capituli, ⁊ ita loquitur de his que fi. a prel. c. ea noscitur, est casus ne se. vac. c. j. §. ij. libr. vj. ¶ Secūdus casus est quādo ecclesia cōceditur in proprietatez, sicut est quādo vnitur alteri ecclesie, vel cum in perpetuum ecclesia donatur alteri loco, ⁊ tunc omnino est necessarius ɔsensus capituli nec posset ex ɔsuetudine ɔriū facere, ⁊ ita intelligit. c. pastoralis, in fi. de dona. ⁊ de his q fi. a prela. c. tua. dicebat Joā. de
17 lig. in. c. sicut vnire, qd † eps potest pscribere qd sine capi. possit alienare, vt no. i. d. c. pastoralis, de do. Respōdeo vni nō est alienatio, q2 iura remanent circa ecclesiā vnitā. Ista lec. Joā. nō est vera, q2 vnio est alienatio, qd patet, q2 ecclesia vnita vna cū bonis suis trāsit i proprietatē ecclesie cui fit vnio. de reli. do. q2 monasteriū. Aduerte si illa cle. intelligat qd dānetur cōsuetudo, nō solū que disponebat vt possit vnire sue mēse vel mēse capitlī etiā quod damnet cōsuetudo vt eps nō possit vnire sine cōsensu sui capituli, cum illa cle. disponat capituli consensum habere interuenire, tunc est ibi casus qd nō teneat ɔsuetudo quod eps vniat sine cōsensu capituli. Sed si intelligamus illam cle. ad duos casus tātum de quibus in versic. quod si eps possit vnire sine consensu capituli, tamen veritas est cōsuetudinem non tenere.

18 **Ultimo** queritur an legatus † apostolice sedis possit vnire ecclesiam sine cōsensu sui capituli cathedralis ecclesie. Respondeo nō requiritur ɔsensus ecclesie cathedralis, q2 potestas vniendi libere competit legato, nec est vlla cōmunio, nec ɔuētio inter legatum ex vna parte ⁊ capitulum ecclesie cathedralis ex altera parte, nec obstat cle. si vna. vbi requirit cōsensus capituli, quia ibi loquitur in episcopo inter quem ⁊ capitulum est communio ⁊ cōuētio. de test. requisiti, ⁊ in tātum potestas ⁊ iurisdictio episcopi est restricta, qd ptinētia ad episcopalem iurisdictionem sine cōsensu sui capituli exercere non potest, vt in. c. nouit, ⁊ in. c. iiij. de his que fi. a prela. Sed iurisdictio et potestas legati nō ē sic restricta ⁊ arctata, ⁊ ideo legatus ea que
19 pertinent ad officium legationis † exercet sine cōsensu capituli cathedralis ecclesie, de offi. leg. quod trāslationez. Preterea cōsiderāda sunt verba illius cle. si vna. que loquitur in episcopo ⁊ subdito suo cōsentiēte capitu. ⁊c. Sed capitulum ecclesie cathedralis nō est, nec cēsetur capitulum legati de latere.

Demum queritur an episcopus possit vnire ecclesiam sue mēse de cōsensu capituli vel mēse capitu. Rñdeo nō est casus in. d. cle. si vna. facit qd no. de dona. pastoralis ⁊ per illā cle. reprobatur opi. Inn. posita in. c. vt nostrū, vt eccle. bene. vbi dicit qd eps poterit ecclesiā in suos vsus ɔuertere de ɔsensu sui capituli, ⁊ vide qd not. in. d. cle. si vna. sup versi.
20 quid si episcopus. Est aūt ratio q2 † episcopus nō potest vnire ecclesiam sue mēse etiam de cōsensu sui capituli, q2 nō pōt auctorari in facto suo ,ppio sicut nec economus. x. q. ij. hec vsus, nec tutor. ff. de auc. tut. l. ij. ⁊. l. pupillus, de insti. c. si. si mulier, ⁊ capi. nō potest cōsentire vnioni que fieret sue mēse diuise a mēsa episcopi. ⁊ notādum qd si esset vnita tātum mēse que ptinet ad prelatum communiter, ⁊ capitulum nō posset vniri ecclesia mēse de auctoritate prelati ⁊ capituli. Et vide qd notatur in spec. de his que fi. a pla. in fi. Et qd notat Joā. de cēsi. probibemus, de hoc in. d. cle. si vna. sup versi. mēse sue. Demum queritur an episco
21 pus de cōsuetudine † possit vnire ecclesiam sue mēse vel mēse capituli. tex. dicit quod nō in. d. cle. si vna. Aduerte qd ibi reprobat ɔsuetudo siue ɔsuetudo fuisset ante illā cle. siue ɔsuetudo includeretur post illā cle. Et sic. d. cle. nō solum tollit veterem ɔsuetudinē, sed impedit ne noua possit induci. Et vide quod not. gl. d. cle. si vna. super vbo decernimus. Et not. qd illa ɔsuetudo reprobatur cuius cōtrarium nō erat memoria vt ibi dicit glo. fin.

Aduerte qd illa glo. videtur dicere ꝙ qn̄ princeps p suam legē damnat cōsuetudinē simpliciter tūc cēsetur damnata cōsuetudo q erat ante legem, nō aūt impedire nouam cōsuetudinē, induci potest ipsam legem, dicit Bar.
22 in. l. si mihi ⁊ tibi, de lega. j. §. in lega. qd † effectus legis damnātis respicit cōsuetudinē, nō solum vigētem tēpore legis, sed et cōsuetudinem futuram inducētem post ipsaꝝ legē, de serui. vrba. predio. l. si seruitus. Aduerte ad tres casus. Primus est qn̄ lex dānat cōsuetudinē referēdo se ad tempus quo ɔsuetudo erat añ legē, nō autē intelligitur reprobata consuetudo, que sequeretur post ipsam legē, ⁊ ita intelligit cle. dudū. §. verum, in ver. nos. n. de sepul. Secūdus est quādo noua lex dānat futuras consuetudines ⁊ tūc ad illa tm̄ se extēdit, ⁊ ita intelligit qd not. de post. c. vnico. lib. vj. Tertius casus qn̄ lex noua dānat ɔsuetudines simpliciter nō exprimēdo de ɔsuetudine futura, ⁊ tūc secundū opi. doct. decretaliū videtur impediri noua ɔsuetudo inducēda post ipsam legē, vt. d. l. si seruitus, ⁊ est vtile hoc scire propter. d. cle. dudū. §. nos aūt, videlicet an post illā cle. que cessat quartam po rocbialis eccl'ie possit induci noua ɔsuetudo, vt det minus quarta vel

ta vel ēt nihil, ꝛ puto qđ valeat ꝯsuetudo, qꝛ illa cle. reuocat consuetudinē, sed nō cadit reuocatio in eo qđ nō est in rerū natura, ꝛ no. qđ illa cle. si vna. qꝛ ꝛ si p illā reprobet̃ ꝯsuetudo que erat ante legē, vel que induceret̃ post, qđ nō teneret ꝯsuetudo ꝙ qs possit auctorari in facto ꝓprio esset. n. valde piculosa ista ꝯsue-
23 tudo, qꝛ tēderet vt qs posset † locupletari cū aliena iactura, qđ repugnat legi. vt. ff. de ꝯdi. inde. nā ꝛ hec natura in. d. cle. si vna. in fi. Pau. ꝛ Joā. de lig. dicunt qđ illa cle. si vna. dānat effectuꝫ ꝯsuetudinis circa futura, ꝛ ipsam ꝯsuetudinē de nouo inducēdā, ꝛ nō dicit plus. ꝛ sic patet euidēter qđ qñ lex dānat simpliciter ꝯsuetudinē nō pōt induci noua ꝯsuetudo post illā legē, ꝛ que ꝯ̃ ipsaꝫ legē, qđ est bñ notādum, dicit ibi Joā. de lig. qđ illa cle. dānat ꝯsuetudies p̄teritas ꝛ nō futuras, nūquā. n. eēt qđ p̄terite vniones dissoluerent̃ q habet opi. dec. vt ponit Host. q̄ opi. doctoralis excusat a pena iuris vt dicit ve. ð saso. ð ap. vt debitus. Nota qđ dicit de ꝯsuetudine qđ debet intelligi reprobata ꝓ tēpore futuro. Jtē nō obstat rō antiqua, qꝛ nō dꝫ inferri qđ cōmuni opi. legitime vnionis declarāt exteriora de post. c. vnico. li. vj.

24 Sed iuxta predicta incidēter querit̃ † an episcopus possit donare suo capi. ea q̄ ptinent ad mēsam epi. dicebat Host. de his que fi. a pla. c. nouit, quod pōt donare qñ capitulū est egens ꝛ episcopus abūdans, ꝛ hoc habet qđ dicta donatio teneat ēt si eps iurasset nō alienare inconsulto Romano pōtifice, cū nō sit proprie alienare, cū in dño ecclesie remaneat, de leg. ij. l. vnū ex fami. ꝛ. l. imperator. §. fi. cū. l. seq. tutius tñ est quod illa donatio fiat auctoritate supioris ipsius epi, ꝛ ita dicebat glo. in. d. cle. si vna. sup ꝟbo, ecclesiā. Aduerte qñ eps iurat nō alienare incōsulto Papa isto casu nō posset alienare, ēt vbi alias esset licita alienatio de iure cōmu. de immu. eccl. c. aduersum, facit quod not. Joā. de ferijs. c. ij. Sed nunquid qñ in bonis spectātibus ad mēsam epi illa bona donare vellet capitulo ecclesie cathedralis possit eps auctorari pecunia recepta, qđ nil aliud est quā alienare ꝛ trāsferre in capitulū ius directi dominij quod spectat ad mēsam ꝛ videt̃ quod sic etiā sine cōsensu episcopi, quia in hoc non videtur alienatio cum episcopus ꝛ capitulū sit vnū corpus, de his q̄ fi. a pla. nouit. vij. q. j. scire. ff. de le
25 ga. ij. cū pater. §. quidā. Jn ꝯriū vr̃, qꝛ † in re sua nullus auctorari pōt, vt in cle. si vna. ꝛ. l. j. ð auc. tu. hos. tenet quod hoc casu est necessaria auctoritas ꝛ ðcretū archiepi vel pape, ita not. de his q̄ fi. a pla. eo. nouit, ꝛ hoc tenet Joā. de lig. in. d. cle. si vna. super verbo, vna. ver. sed nūquid debet. n. esse psonalis differētia ꝛ distinctio iter psonā cui auctoritas interponit̃ sicut instituētē ꝛ institutū, de institu. c. fi. ꝛ inter p̄sentatū ꝛ p̄sentātē, de iurepa. c. per tuas, ꝛ inter baptizātem ꝛ baptizatum, ꝛ baptis. capi. debitum.

Sed dices quare platus cognoscet de cā ecclesie, ꝛ de iniuria sibi irrogata, de cle. ma. c. j. de fo. cōpe. c. quāuis in cle. xxiiij. q. iij. si is q nō interponit auctoritatē facto suo, cū cognitio tūc non ꝓcedat sine auctoritate, so. hic loqmur de ꝯctu lꝫ potestas efficiens causet̃ a iurisdictione capituli, nō aūt loqtur de iurisdictione simpliciter cōretiosa vel volūtaria que est iurisdictio ꝛ executio, sicut aūt prohibetur propter suspitionem affectionis proprie volūtatis augmētāde illud no. qꝛ tunc de iure pronūciat ꝛ cognoscit ꝛ assignat, nō est remedium appellationi, ꝛ forte hoc considerat cle. si vna. dicit decernimus, ꝛ nō ðclaramus, ꝛ facit. d. cle. qđ no. Host. d. §. ꝛ ve. §. xij. in fi. vbi tenet, qđ laicus hñs decimas in antiquū feudum ab illa ecclesia nō potest illā donare episcopo, vt episcopus auctorizet in facto proprio, posset tamē donare capitulo episcopali auctoritate epi sine capitulo, vt in decreta. cum apostolica, de his que fi. nō potest dici qđ † capitulū eo casu auctorizet in facto ꝓ
26 prio, sed in vnione vel dat ecclesie, secus cū in cōsensu capituli sit necessarius, de his q̄ fi. a prela. c. tua. de dona. c. pastoralis. Jteꝫ facit illa cle. loquens de auctoritate interponēda ꝓ ꝛ ꝯtra ꝛ consti. cū accessissent, vbi tractat Host. quod dignitas nō ꝯfirmata per Papā de ecclesia cathedrali potest per ipsius capitulum ex iusta causa ꝛ episcopo auctorizante si bona episcopi ꝛ capituli sunt diuisa, si vero essent communia, tunc non posset episcopus id, quia auctorizaret in proprio facto, ꝛ tunc eo casu esset recurrendum ad metropolitanum, vel ad papam, de iurepatro. nullus, sed Hostien. in dicto capitu. cum accessissent. sed certe non est iste casus quo pro auctoritate interponenda possit recurri ad metropolitanum, facit optime de exce. prelato. sicut vnire, ꝛ tūc recurrendum esset ad papam. Et vide quod predictis plene no. in dicta clemen. si vna. super verbo, mense sue.

27 Et notandum quod licet † episcopus nō possit vnire ecclesiā mēse capitu. vt. d. cle. si vna. tñ singulari p̄bēde posset episcopus ecclesiā cū ꝯsensu sui cap. vnire, vt. d. cle. si vna. pōt ergo episcopus de ꝯsensu capituli vnire ecclesiā dignitati ptinēti ad capitulū, ꝛ etiā p̄bēde canonice cathedralis ecclesie, vt dicta cle. si vna. ratio est, qa tunc episcopus nō auctorizat in facto proprio, qꝛ aliud est loq de capitulo, aliud est loq de singularibus ipsius capi. xij. q. ij. q manu mittit̃, ꝛ facit qđ notat Joā. de lig. in. d. cle. si vna. sup verbo, capitulo, ꝛ facit glo. in eadē clem. in eodem verbo. Sed queritur, an episcopus ea que sunt de mēsa sua possit vnire mēse capituli, dicit Host. in summa de decret. nō pōt vnire, ibi etiā dicit quod laicus tenens decimas ab ecclīa parochiali nō pōt eas donare episcopo etiā de ꝯsensu capituli, cū in talibus requiratur auctoritas episcopalis in facto proprio, nō pōt auctorizare, quod ēt tenet Joā. de lig. in dicta clemē. si vna. super verbo, capitulo.

SVMMARIVM

1 Quarum ꝛ qualium ecclesiarum fiat vnio.
2 Jura loquentia de vnione ecclesiarum, de quibus loquantur.

Capitulum. vj.

1 NUnc veniamus ad sextum capitulū principale quarum † ꝛ qualiū ecclesiarū fiat vnio. ꝛ istud colligitur per enumerationē quorūdam casuum. Primus casus est quādo ambe ecclesie sunt sine cura. Secundus casus est qñ ambe ecclesie sunt curate. Tertius casus est quando vna est curata ꝛ alia sine cura. Quartus casus est qñ ambe ecclesie sunt seculares. Quintus casus est quādo vna ecclesia est secularis ꝛ alia regularis. Sextus casus est qñ ambe ecclīe sunt regulares eiusdem ordinis, religionis, professionis ꝛ habitus, quo ad religiosos eiusdem ordinis. Septimus casus est quādo vna ecclesia est eiusdem religionis ꝛ ordinis, ꝛ alia est alterius religionis ꝛ ordinis. Octauus casus est quādo ambe ecclesie sunt collegia
2 te. Nonus casus est quādo vna est collegiata ꝛ altera fi. Et † nota quod iura loquētia de vnione ecclesiarum nō distinguēdo de qualitate earum, quia dicunt simpliciter vnam ecclesiam vniri alteri, de exces. prelat. sicut vnire, ꝛ in cle. si vna. de rebus eccle. Jtem quādo ecclesia vnitur prebēde, vt in dicta cle. ꝛ de prebē. extirpāde. §. qui vero, ꝛ. c. exposuisti. Jtē quādo vnum monasterium vnitur alteri monasterio, de reli. do. quia monasterium, itē quando vnus ordo arcte religionis vnitur ordini alterius religionis de statu. monach. recolētes, itē quādo ecclesia regularis vnit̃ alteri ecclesie regulari, de statu. mona. ne in agro. §. ad hec.

SVMMARIVM

1 Ecclesie vnite cum regantur sub vno prelato, que etas ꝛ qualitas requiratur in tali prelato.
2 Curata ecclesia si vniatur ecclesie non curate que etas requiratur in curato.
3 Prelatus inferior ab episcopo, an habeat iurisdictionem fori contentiosi in parochianos.
4 Ecclesia regularis vnius ordinis si vniatur alteri ecclesie regulari alterius ordinis, quis possit assumi ad regimen talium ecclesiarum.

Capitulum. vij.

Nunc veniamus ad septimum capitulum principale,
1 cum † enim ecclesie vnite regantur sub vno prelato. xvj. q. j. ꝛ tēporis, ne se. va. ca. j. que etas ꝛ qualitas regrat̃ in tali plato. hoc declarabo ꝑ infrascriptas qōes. Primo querit̃ si ambe ecclesie sint sine cura. Rñdeo maior septēnio idoneus reputat̃, nisi talis ecclesia ex priuilegio, ꝯsuetudine vel statuto factū ordinē regreret. de hoc plene in. c. si eo tpe, de prescrip. de etate ꝛ qualitate, capi. ex rōne. Scđo q̄rit̃ si ambe ecclesie sunt curate. Rñdeo regrit̃ etas. xxv. annoꝝ ꝛ sufficit etas cepta, vt in capi. cū in cūctis. §. inferiora, ꝛ de electio. de hoc plene in. d. §. inferiora, tūc habet locū quod habet̃ de electio. cū ex eo. ꝛ. c. licet canō. lib. vj. ꝛ de institu. c. ij. libro. vj. Tertio queritur si
2 ecclesia † curata vniatur ecclesie nō curate qꝛ parochialis ecclesia sit annexa bñficio sine cura que etas regratur. Respondeo etas. xxv. annoꝝ, ratio est, quia rector nō curatus habet curam

illius parochialis ecclesie annexe, de preben. super eodem libro. vj. ⁊ facit quod not. glo. in. ca. si eo tempore. Quarto queritur si ecclesia regularis vniatur alteri regulari que etas requiratur in prelato. Respondeo si prelatus est conuentualis, requirit͛ etas. xxv. annorum, incepta, licet non perfecta.

Sed incidenter queritur an super huiusmodi etate possit eps dispẽsare. Respondeo nõ de eta. ⁊ qua. c. vno lib. vj. nam tales prioratus conuentuales sunt curati respectu collegij ⁊ personarum ipsius in quas habet iurisdictionem fori penitentialis, de offi. ordi. quan
3 to, de ma. ⁊ ob. cũ in ecclesijs, ⁊ p hoc patet qd̓ † prelatus inferior ab epõ esto qd̓ sit prioratus ꝯuẽtualis prelatus nõ habet iurisdictionẽ fori cõtẽtiosi in parochianos, sed penitẽtialis sic, intelligit͛ qd̓ no. ij. q. j. nemo, ⁊ de offi. ordi. cũ ab ecclesiaꝝ, vbi de hoc plene, ⁊ vide qd̓ no. in. c. si sacerdos. eo. ti. ⁊ ista dicit Joã. d̓ lig. in cle. j. de statu. mo. §. veteꝝ, ⁊ idẽ tenet ibi Pau. d̓ leaz. Sʒ queritur qñ prioratus nõ cõuẽtualis que etas reqrat͛ in isto. Respõdeo qd̓ si nihil oportet exerceri p ipsum priorẽ esto quod ipse prioratus sit manualis requirit͛ etas. xxv. annoꝝ, licet de mẽte iuris quod claustralis gerat curã, de cap. mo. c. j. vbi vero talis cura exercet͛ nõ p ipsum priorẽ, sed p presbiteꝝ secularẽ, tunc requirit͛ etas. xx. annoꝝ perfecta, vt in. d. §. ceterũ, ⁊ facit glo. ibi. ⁊ illud idẽ tenet Joã. de lig. ⁊ ibi habet͛, an debeat se facere ad sacerdotiũ ꝓmoueri, ⁊ de prebẽ. nõ faciẽtiũ se ꝓmoueri ad ordines.
4 Quinto querit͛ si ecclesia † regularis vnius ordinis ⁊ religionis ꝓfessionis ⁊ habitus quo ad religiosos vniat͛ alteri ecclesie regulari vnius ordinis ⁊ religionis, ꝓfessionis ⁊ habitus qs possit assumi ad regimẽ taliũ ecclesiaꝝ. Rñdeo ille q est expresse professus vt in cle. ne in gra. de sta. mo. §. sane. vbi est casus. Sexto q̃ritur an talis debeat eẽ ꝓfessiõis ordinis ecclesie regularis cui fit vnio, qꝛ illius ecclesie principalis prelatus reputat͛ ne se. va. c. j. ⁊ facit quod no. glo. de rescriptis, gratia. libro. vj. tamẽ. xlij. q. j. ⁊ temporis, videtur dicere quod censetur etiam p̃latus vtriusq; ⁊ vide casum de elect. nullus. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Ecclesie due vnite cum regantur sub vnico prelato, in qua illarũ residebit prelatus.
2 Qualitas temporis est inspicienda vt prelatus possit residentiã facere in vna suarum ecclesiarum vnitarum.

Capitulum. viij.

1 **Tunc venio** ad octauũ capitulũ principale videlicet, cũ † due ecclesie vnite regant͛ sub vnico prelato in qua illarum residebit prelatus, tex. in capi. ⁊ tpis. xij. q. j. dicit qd̓ ibi residebit, vbi cõmodius ⁊ vtilius eet ⁊ ex tribus ꝟbis põdera, primũ verbũ dicit cõmodius, illud verbũ respicit cõmoditatẽ quo ad psonã prelati, patet exẽplũ, vnus locus est in pestifero aere, de renũ. ad supplicationẽ. Itẽ si vnus locus est in medio nationis ꝯuerse de elec. cap. offi. Itẽ si locus pp hostilitatẽ est desolatus, de relig. domi. qꝛ monasteriũ. Itẽ si locus sit ab infidelibus captus, ⁊ sub potestate detẽtus, de parochi. sup eo. ⁊ in. d. c. j. ne se. va. de verbo. signifi. c. j. lib. vj. §. j. Itẽ si locus est desertus, nec habitatus, nec cultus, de verbo. signi. c. j. lib. vj. §. j. Itẽ si populus illius loci sit indomitus, de renũ. cũ pridem. §. pro graui. Itẽ si in illo loco sint scismatici, heretici, vel ĩfideles, de p̃cri. c. j. Itẽ si locus ille sit interdictus, de senten. excõ. si sentẽtia. lib. vi. Itẽ si ille sit in rebellione, vt loquũt͛ iura de ma. ⁊ obe. cũ in ecclesijs. de offi. deleg. sane. de prebẽ. c. si. de cẽsi. nuper. de statu mona. ea que de noui oper. nuncia. c. ij. de sen. excõ. vt fame, de re iudicata cle. pastoralis, itẽ si in loco habitant capitales inimici vt lite nõ cõtesta. accedens, ⁊ in cle. pastoralis, de re iudi. Itẽ si in loco nõ posset habitare propter partialitates, facit qd̓ no. Jo. de cler. nõ resi. c. vnico. lib. vj. itẽ si nõ audet intrare in illo loco. Item si timetur de tirannide presidẽtis in illo loco vt hec duo probantur de rescrip. statutũ. §. cũ vero. lib. vj. Et pro regula dicendum est
2 † ꝙ in quo resideat inspicit͛ qualitas tẽporis, ⁊ in. d. c. ⁊ tẽporis qualitas ⁊ locoꝝ. Secũdo ponderamus illud verbum, vtilius, quod est in. d. c. ⁊ tẽporis, ⁊ illud respicit vtilitatem ecclesiarum, qd sit vtilius vni ecclesie vel alteri. Tertio põderamus illud verbum etiã prospexerit, qd̓ est in. d. c. ⁊ tẽporis, per quod apparet ꝙ in arbitrio prelati est in quo loco resideat, ⁊ in arbitrio prelati est qd sit cõmodius ⁊ vtilius. Notãdũ autẽ est ꝙ si ecclesia curata sit annexa prebẽde ecclesie cathedralis, residere debet in ecclesia cathedrali, ⁊ vbi qs habet dispẽsatiue duo iura, residebit in maiori ⁊ in minori deseruit p vicariũ, de quo plene in. c. extirpãde. §. qꝛ vero. de prebẽ. ⁊ ibi per Host. ⁊ Joã. an. ⁊ sequaces.

SVMMARIVM.

1 Ecclesie due quãdo sunt vnite que reguntur sub vnico prelato ⁊ moritur, an post mortem huius dicantur vacare ambe eccl̃ie.
2 Ecclesia que est de mensa non dicitur amplius vacare.
3 Ecclesia dicitur vacare mortuo prelato.
4 Emptor vel colonus fructuum ecclesie an habeat ius in ecclesia vnita quo ad proprietatem, vel quo ad possessionem.

Capitulum. ix.

1 **Tunc veniamus** ad nonũ capitulũ principale, vcʒ qñ † due ecclesie sunt vnite q̃ regunt͛ sub vnico prelato ⁊ p̃latus morit͛, an post mortẽ huius prelati dicãtur vacare ecclesie, an vero altera, ⁊ que, an vcʒ ecclesia que vnit͛, an ecclesia ꝟo cui fit vnio. vr̃ ꝙ p mortẽ p̃lati vacet vtraq; ecclesia, rõ, qꝛ vtriusq; ecclesie ipse est prelatus. xvj. q. j. ⁊ tẽporis, in ꝯtrariũ vr̃ quod solũ dicat͛ vacare ecclesia cui facta est, ne sede va. c. nouit. Itẽ qꝛ ecclesia vnita nõ dr̃ amplius vacare, de exces. prela. cle. frequens. ver. quidã. Itẽ qꝛ ex quo dignitas est vnita alteri ecclesie pinde est ac si dignitas eẽt suppressa ⁊ sublata, vt not. glo. in. d. c. sed constat qꝛ dignitas suppressa ⁊ sublata nõ dr̃ amplius vacare, de cõstitu. cũ accessissent. Preterea quãdo ecclesia vnitur alteri p collationẽ que fit de ecclesia cui facta est vnio intelligit͛ collata ecclesia que vnit͛ de rescri. c. gratia, lib. vj. nec eni requiritur collatio ecclesie vnite vt ibi dicit glo. Preterea hoc vidత probare in. d. ca. j. ne sed. vac. vbi monasterium vnitũ ecclesie cathedrali ⁊ p mortẽ prelati solũ dicitur vacare ecclesia cathedralis cui facta erat vnio, respõdet quãdoq; due ecclesie vniunt͛ ita qd̓ quelibet remanet de p se, ⁊ tũc quelibet dicit͛ vacare p mortẽ prelati. quãdoq; vna ecclesia vnit͛ alteri, ⁊ tunc nõ dr̃ ecclesia vnita vacare, sed dicit͛ vacare ecclesia cui facta est vnio. vt. d. clem. frequens, de exces. prelato. Et est hoc vtile scire propter modũ impetrãdi talia bñficia, qꝛ quãdo ecclesia est vnita alteri, illa sola impetrabitur vt vacans cui facta est vnio.
2 **Sciendum** est aũt quod † ecclesia q̃ est de mẽsa nõ dr̃ amplius vacare, ⁊ ideo si p̃latus ecclesie cuius mẽse facta est vnio nõ instituat ibi rectorẽ, nõ deuoluit͛ ad superiorẽ ius cõferẽdi illã ecclesiã de quo p glo. ordinariã, de supplen. negli. p̃la. cle. vnica. sup verbo, de mẽsa, ꝓbatur hoc de exces. prela. cle. frequens, versi. quidã etiam, Idem dicit Pau. in. d. cle. vnica. sed videtur ꝙ ecclesia que est vnita mense dicatur vacare, videt͛ casus ne sede vac. c. nouit, dicit ibi tex. qd̓ sede vacã. nihil est innouãdum, illud verbum, sede vacante, refertur nõ solũ ad episcopum cui facta erat vnio, sed etiam ad episcopatũ qui erat vnitus. Preterea hoc probatur per eãdem decreta. versi. interim aũt, vbi mortuo episcopo qui erat prelatus ambarũ ecclesiarum papa ꝯstituit quẽdam priorẽ qui haberet curã monasterij quod erat vnitũ, ergo monasterium dicitur vacare. Preterea vnus ⁊ idẽ rector vtriusq; est ecclesie, ergo p mortem p̃lati vtriusq; ecclesie vtraq; vacabit ecclesia, qꝛ † ecclesia
3 dicitur vacare per mortem prelati, vt. c. j. ⁊. ij. de cõces. preben.

Preterea si mortuo prelato diceremus ecclesiam vnitã nõ vacare, quis eẽt rector ecclesie vnite, certe nullus, qd̓ repugnat iuri, qꝛ ecclesia nõ vacãs nõ debet eẽ sine rectore, de cle. nõ resi. c. si. de preb. cũ singula. li. vj. preterea per collationem que fit de ecclesia cui facta est vnio intelligitur collata ecclesia q̃ est vnita, de rescri. gratia. lib. vj. ergo talis ecclesia vnita dicit͛ vacare, qꝛ si nõ vacaret nõ intelligeretur etiam facta collatio de illa ecclesia vnita, qꝛ beneficia nõ vacãtia non ꝯferunt͛, vt in. c. j. ⁊. ij. de cõces. prebẽ. nõ obst. d. cle. frequẽs, ver. quidã etiam, qui dicit ꝙ vbi ecclesia est de mẽsa nõ vacat, qꝛ ibi nõ loquitur quãdo p̃latus cuius mẽse facta est vnio decederet. Sed loquitur quando prelatus cuius mẽse facta est vnio locat bona ecclesie vnite, vel vẽdit fructus vnius ecclesie, quo casu p mortem talis ẽptoris vel coloni nõ vacat talis ecclesia vnita, qꝛ
4 talis † emptor vel colonus nõ hʒ ius in ecclesia vnita vel quo ad proprietatẽ vel possessionẽ. Et ita intelligit͛. §. ille per Jo. de lig. super verbo, nõ vacent, ⁊ eo. modo in cle. j. de rescrip. sup verbo, haberent, intelligi. d. cle. frequẽs, versi. si quidã, ⁊ per hoc patet

ꝙ vnus

ꝙ vnus ⁊ idē sit prelatus vtriusq; ecclesie, ne sede vac. c. j. ex quo
per mortē prelati vacat ecclesia vnita, qḋ possit impetrari tāquā
vacans dūmodo in rescripto fieret mētio de vnione, sicut dici-
mus de ecclesia ɔcessa in cōmēdā q̄ pōt impetrari vt vacans, dū
modo in rescripto fiat mētio de cōmēda, de elec. nemo deinceps
lib. vj. Sed querit̄ si parochialis ecclesia vnit̄ prebēde ⁊ moriat̄
p̄bēdarius an dicat̄ vacare parochialis ecclesia esto quod ha-
beat vicariū perpetuū s̄m formā capituli extirpande. §. qui vero
respōdeo dicitur vacare tamē ex quo alius canonicus instituit̄
in loco canonici premortui, tūc ꝑ collationē canonicatus intelli
gitur collata ecclesia vnita, de rescrip. gratia. libro. vj. tamen a re
gimine illius ecclesie nō remouebitur vicarius in institutione cū
sit ibi perpetuus vicarius, vt in. c. extirpande. §. quatuor.

SVMMARIVM

1 Diocesano que iura remaneant in ecclesia vnita.
2 Papa si vnit monasteria diuersoꝝ diocesuȝ, qlibet diocesanus in monasterio sue diocesis iurisdictionem episcopalē exercet.
3 Ordo cōfunditur, si vnicuiq; episcopo sua iurisdictio nō seruet̄.
4 Denominatio fit a capite.

Capitulum. x.

1 Nunc venio ad decimū capitulū princi-
pale que † iura remaneant
diocesani in ecclesia vnita, dicebat Inn. de priuileg.
c. pastoralis, ꝙ eadē iura que diocesanus retinet in
ecclesia ɔcessa in proprios vsus, eadē retinet si vniat duas eccle
sias quocūq; genere vnionis, ergo diocesanus in ecclesia vnita
habebit institutionē ⁊ ꝓcurationē vt breuiter oia spūalia ⁊ oēm
iurisdictionē s̄m Inno. in. c. pastoralis. Aduerte qḋ dicit Inno.
in. c. pastoralis, qḋ diocesanus in ecclesia vnita habet ius institu
endi, nō dixit procedere, qꝛ vnita nō vacat, vt cle. frequens, ergo
nō fit institutio rectoris in ea, sed solum in ea cui fit vnio.
Deinde queritur si ecclesia vnita est vnius diocesani, ⁊ eccle-
sia cui fit vnio est alterius, ⁊ agat̄ de alienatione reꝝ ecclesie vni
te quis ex illis diocesanis auctorabit̄ illi alienationi, r̄ndeo dio-
cesanus ecclesie vnite, in. d. c. pastoralis, ⁊ ibi subdit ꝙ si vna ec-
clesia sola sit vnius diocesani q̄ habeat bona in alia diocesi ꝙ in
alienatione bonoꝝ illoꝝ auctoritatē interponet diocesanus qui
2 preest illi ecclesie quod prosequere vt ibi dicit Inno. tex. in. c. qꝛ
monasteriū, dicit † ꝙ si papa vel monasteria diuersoꝝ diocesū, q
libet diocesanus in monasterio sue diocesis iurisdictionē episco
palē exercet. Joan. aūt dicit ꝙ cuilibet ex diocesanis seruat̄ ius
episcopale, qꝛ locus vnitus alteri ecclesie nō mutat naturā, si lo
cus mutaret naturā suā, tunc acciperet iura annexa a iure vel cō
suetudine cōmutatione nature, sicut ⁊ vr̄ in monasterio facta ca
pella qḋ assumit iura cōpetētia capelle, ēt cum suo preiudicio, de
cap. mo. dilectus, de eccl. edi. ad audiētiā. ij. de maio. ⁊ obe. cum
olim. de sta. mo. recolētes, ꝑ illā eni vnionē ius ep̄ale nō tollitur,
sicut nec ꝑꝑ acquisitionē territorij ius cōuētuale nō mutat̄. xvj.
q. v. possessiones, ⁊. q. iij. sic ꝑ talē ergo vnionē quā facit papa in
d. c. qꝛ monasteriū, nō intēdit iuri diocesani vel alterius deroga-
re nisi hoc exprimat, idē colligit̄ de ɔsuetudine, cū olim, ḋ aucto.
vsu pallij. ex tuaꝝ, de offi. ordi. licet, de maio. ⁊ obe. cū inferior.
ff. ne qd in lo. pub. si qd a pricipe, de deci. ex multi. ecclesiasticus
3 † nāq; ordo ɔfundit̄ si vnicuiq; ep̄o sua iurisdictio nō seruet̄. xj.
q. i. ꝑuenit, de dona. inter dilectos. Illud ergo monasteriū vnitū
r̄ndebit de iuribus ep̄alibus ep̄o in cuius diocesi est illud mona
steriū. Aliud vero monasteriū cui facta est vnio respondebit de
iuribus ep̄alibus ep̄o in cuius diocesi est illud monasteriū, ⁊ sic
apparet ꝙ monasteria sunt sub iurisdictione ep̄i, ⁊ hec ponūtur
per Inno. Host. Jo. an. ⁊ Jo. de lig. in. d. c. quia monasterium.
Sed querit̄ si vnū monasteriū vniat̄ alteri, cū ambo mona
steria regant̄ sub regimine vnius abbatis, vt. c. ⁊ tē-
poris, qs confirmabit illū abbatē an ille diocesanus monasterij
vniti, an ꝓo diocesanus monasterij cui fcā est vnio, dicebat Joā.
de lig. i. d. c. qꝛ monasterij, qḋ ɔfirmatio ꝑtinet ad diocesanū mo
4 nasterij cui facta ē vnio vtit̄ t̄n ipse his ꝓbis, ꝙ ep̄s maioris mo
nasteri hēbit ɔfirmare, qꝛ † fit denoiatio a capite. ff. de reli. l. cū i
diuersis, istud non videtur verū, quia cū episcopo reseruetur iu-
risdictio ep̄alis in monasterio sue diocesis cui facta est vnio, vi-
detur ꝙ vterq; diocesanus debeat illum abbatem confirmare,
alias derogatur iurisdictioni monasterij vniti, quod fieri non de
bet, vt dicto cap. quia monasterium.

SVMMARIVM

1 Ecclesie due qn̄ vniunt̄, an sub regimine vnius prelati cōsistant.
2 Episcopus qua ex causa capellam possit vnire prebende. 3.
4 Episcopus quo casu debeat prouidere canonico egenti.
5 Capella vnita prebende, an constituendus vicarius.
6 Vicarius vbi est instituendus perpetuus quis eum instituet.
7 Ecclesia parochialis si vnitur prebende quis dicetur prebendarius ipsius ecclesie.
8 Prebendarius quando habeat curam strictam.
9 Industria persone est electa in vicario.
10 Capitulum sede vacāte habet administrationem in temporalibus ⁊ spiritualibus.
11 Dignitas licet sit in ecclesia, tamen ecclesia non tenetur ad debita illius dignitatis.

Capitulum. xj.

1 Venio nunc ad vndecimū capitulū prin
cipale qm̄ † qn̄ due ecclesie
vniunt̄, sub regimie vnius p̄lati ɔsistūt, ⁊ vtriusq; ec
clesie ille p̄latus administrator dr̄ quocūq; vel de eo
rū primo vel clerici ordinatione ⁊ ꝓmotione ⁊ alia q̄ visa fuerit
ordinare vel disponere hēbit vt ꝓprius sacerdos liberā licētiaȝ
obtinēdo. xvj. q. j. ⁊ tēporis, quādoq; tamen cōtingit ꝙ ecclesia
curata vnitur prebēde canonice ecclesie cathedralis vt patet de
prebē. extirpāde. §. qui vero, ⁊. c. exposuisti. eo. tit. ⁊. c. super eo.
lib. vj. que decre. de huius vnione loquitur. Ideo pro illarum de
cretalium intellectu hec declaro per infrascriptas questiones.
Primo q̄rit̄ cuius auctoritate talis eccl̄ia curata vniat̄ dicte
p̄bēde, vr̄. n. ꝙ reqrat̄ auctoritas pape, nā tpe ḡnalis concilij de
quo in. c. extirpāde. §. q vero pauce aut nulle capelle inueniebāt̄
annexe, nec vr̄ p̄latis ꝙ possent de nouo annecter̄, qꝛ dicebat cō
ciliū si nō erat annexa oportebat ꝙ rector in ꝓpria ꝑsona deser
uiet, vn̄ si ānecterēt timebāt facer̄ ꝯ ɔciliū qḋ futura respicer̄ vi-
debat̄, de ɔsti. cognoscētes, t̄n ān illū ɔciliū decernebant̄ capelle
a canonicatu. Nā si fuissent ab ātiquo p̄bēdis annexe nō debuis
set eis auferri, dicas ꝙ ep̄s, auctoritate ordinaria pōt vnire talē
ecclesiā illi p̄bēde de cōsensu sui capituli, de reb. eccle. cle. si vna.
2 Secundo principaliter † q̄rit̄ ex qua cā ep̄s illaȝ ca-
pellā vniat illi p̄bēde. tex. in p̄al. c. exposui
sti, dicit ꝙ ꝑꝑ euidētē vtilitatē vl̄ necessitatē illa vnio fieri pōt, de
auctoritate ep̄i est euidēs necessitas, qꝛ nulli sunt canonici in ec-
cl̄ia cathedrali, vel paucissimi, de cle. nō resi. ad hoc, de elec. cuȝ
eccl̄ia, vtilitas aūt dr̄ adesse qn̄ in eccl̄ia cathedrali sunt canoni
ci tā simplices ⁊ idiote ⁊ q̄si nulli, vel nō sunt ita boni sicut iueni
rent̄ si p̄bēde eēnt piguiorēs, dȝ ergo ep̄s in hmōi vnione discre
tione ꝓuia vti, ne. s. necessitatē vel vtilitatē q̄ nō est subesse putet,
de rescri. cū ɔtingat, discreteq; ꝓuideat ne ecclesiaꝝ cura ꝑiclite
tur ꝑꝑ prebēdaꝝ paupertatē, fit illa vnio ꝑꝑ quā dānificabatur
ecclesia cathedralis, qꝛ nō repiebātur ꝑsone idonee, q̄ tāte pau-
pertati vellēt se obligare, ⁊ ēt indecēs erat qḋ debeant mēdica-
3 re, de cle. egro. c. j. ⁊ de preb. eū, † sȝ ꝑꝑ necessitatē vel vtilitatem
p̄dictā pōt ep̄s p̄bēdas ecclesie cathedralis de capellis annectē
dis illi p̄bēde augmētare. Et augmētare dr̄ assignādo in capel-
lis certas pēsiones, nec obst. de p̄bē. extirpāde, in fi. qꝛ ibi fiebat
in fraudē, sȝ in. c. exposuisti, fiebat bona fide ⁊ cā rōnabili, vl̄ dic
augmētare admittēdo capellas, nec ob. d̄cre. extirpāde. §. qꝛ ve
ro, qꝛ ibi ab illo statuto ⁊ quolibet alio necessitas vel vtilitas ec
clesie tacite intelligat̄ excepta. decr. de multa, de p̄b. §. fi. i glo. fi.
Ex his pȝ ꝙ ex magna ⁊ ꝓbabili cā pōt ep̄s vnire ꝯ illud cō
ciliū extirpāde, ⁊ eo. ti. c. vacāte, nec illa ɔsuetudo teneret ꝑ quā
ipediret̄ vnio subsistēte necessitate vel vtilitate p̄dicta. Et si talis
capella nō ē tāta ꝑ quā p̄bēda possit augmētari, tūc i nullo gra
uāda est, vt viteret̄ ꝑiculū aiaꝝ, ⁊ isto casu melius est extra q̄ȝ in
eccl̄ia cathedrali instituant̄ canonici quales pn̄t iueniri, q vt eo
rū p̄bēdis ꝙ meliores canonici inueniant̄ fit vnio capelarū que
posset nullū sufficiētē inuenire rectorē, de his q̄ fi. a p̄la. c. pasto-
4 ralis. Isto. n. casu ep̄s † debebit prouidere a canonico egēti, de
cle. egro. c. de rectoribus, in fin. s̄m Host. in. d. c. exposuisti, sȝ t̄n
Host. dicat ꝙ ex causa rōnabili episcopus pōt vnire ꝯ conciliū
de quo. c. extirpāde, dicas ꝙ ibi concilium non prohibet vnionē
sed permittit annexionem de ecclesia vacante, vt ibi not.
Tertio queritur an ꝑꝑ necessitatē vel vtilitatē de quo lo
quit̄. c. exposuisti, ep̄s teneat̄ facere ēt illā anne-
xionē vel vnionē, tex. i. c. exposuisti, dicit ꝙ ep̄s pōt id discretio

ne p̄uia, ⁊ sic vr̄ relinqui in arbitrio epi, verbū.n.pōt iportat volūtatē ⁊ nō necessitatē, vt not. in regula, bn̄ficiū, de reg. iu. lib. vj. Inn. in. d. c. exposuisti, ver. in ꝑpetuū admittēdū. ¶ Quinto p̄n
5 cipaliter q̄rit̄ † an in tali capella vnita tali p̄bēde cōstituet̄ vicarius, ⁊ si dꝫ cōstitui vicarius an ille vicarius erit ꝑpetuus vel tēporalis, tex. in. d. c. extirpāde. §. q vero, dicit ꝙ debet cōstitui vicarius ⁊ erit ꝑpetuus, sed dicebat glo. in cle. frequens, de excess. p̄la. ver. qdā ꝙ qn̄ ecclesia annexa p̄bēde recipit institutionem ad regimē eccl'ie vel saltē populi, tūc locū habet, qd̄ ibi ponit̄ vicarius ꝑpetuus, ⁊ ita loquit̄. c. extirpāde. §. q ꝟo, de iure pa. cle. j. aut pleno iure spectat ad p̄bēdariū, ⁊ quo ad spiritualia, i tātū ꝙ vicariū vel rectorē perpetuū nō habet aliū q̄ꝫ cui facta est annexio, ⁊ tunc ibi ponit̄ vicarius tēporalis etiā si talis ecclesia sit curata, per hoc vide quod no. de preben. c. de monachis.

6 ¶ Sexto q̄ritur eo casu † quo debet institui vicarius perpetuus quis instituet talem vicariū. dicunt quidā ꝙ diocesanus, de cap. mo. c. j. lib. vj. Aliȷ̄ dicunt ꝙ canonicus p̄bēdarius talē vicarium presentabit epo, ⁊ episcopus illum instituet, sed si intra sex menses illum epo nō rep̄sentat priuabitur potestate presentandi ea vice, ⁊ ita dicebat Jo. de lig. in. d. c. extirpāde. §. qui vero.

Septimo querit̄ eo casu quo p̄bēdarius nō p̄sentet talē vicariū epo, an puniet̄ aliqua pena, respōdeo, priuabit̄ illa ecclesia sic ānexa ⁊ ipso iure priuat̄ vt dicit glo. in. d. c. extirpāde. §. q vero, ⁊ ista priuatio durabit toto tp̄e quo viuit ille p̄bēdarius qui negligens fuit in p̄sentādo. eo vero mortuo q subrogabit̄ in locū illius premortui recuperabit illam ecclesiā, ⁊ sic patet ꝙ nō dissoluit̄ vnio propter negligentiā p̄bēdariȷ̄ scđm Joan. de lig. in. d. §. qui vero, qui subdit ꝙ si p̄bēdarius est negligens in presentādo illa ecclesia que erat vnita poterit alteri conferri, sed illa collatio rescindetur postq̄ꝫ alius canonicus subrogatur in locum illius premortui q negligens fuit.

7 ¶ Octauo q̄rit̄, si † ecclesia parochialis vnit̄ p̄bēde qs dicetur p̄bēdarius ipsius ecclesie, ⁊ ad quē ꝑtinebit cura illius ecclesie parochialis, an imediate ad p̄bēdatū an ꝟo ad ꝑpetuū vicariū. glo. in. c. exposuisti, de p̄bē. dicebat ꝙ p̄bēdarius erat p̄latus illius ecclesie curate, ⁊ sacerdos q in ecclesia curata cōstituit̄, erit loco ꝑpetui vicariȷ̄. subdebat tn̄ ibi glo. vcꝫ ꝙ si p̄bēdarius recipit certā portionē de ꝓuētibus ecclesie vnite, nec ibi aliquā iurisdictionē exercet, tūc vicarius ꝑpetuus cēset̄ rector illius parochialis ecclesie, ⁊ aiaꝝ curā habet, dicit Inno. ⁊ Jo. in. d. decre. exposuisti, ꝙ si parochialis ecclesia donaret̄ alicui collegio vt cedat in suos vsus, tūc cura ꝑtinet ad collegiū, nō aūt ad singulos de collegio. xiȷ̄. q. iȷ̄. q manumittit̄. qn̄ vero ecclesie vnit̄ p̄benda, tunc p̄bēdarius est p̄latus illius ecclesie, ⁊ hꝫ curā illius ecclesie. Similiter vicarius ꝑpetuus habet curā, de offi. vic. c. j. ⁊. iȷ̄. Iustū est. n. vt qs ꝑcipiat emolumētū, ita ꝙ onus cure ꝑcipiat, de p̄bē. cū s̄m, vbi p̄bēdario assignat̄ tm̄ certa ꝓuisio de bonis illius
8 ecclesie. dicebat tn̄ Inn. in. c. extirpāde. §. q vero, ꝙ qn̄qꝫ † p̄bēdarius habet curā strictā, vt q2. s. sup vicariū vel in certis casibus tm̄, qn̄qꝫ est latior vt gn̄aliter possit interdicere, excōicare ⁊ exercere similia q̄ sunt de cura, est ergo hic vicarius ꝑpetuus vicarius penitētialis fori, tex. i. c. sup eo. de p̄b. dicit ꝙ p̄bēdarius habet spiritualē iurisdictionē, exercere ergo curam habet.

Ultimo querit̄, cū vicario perpetuo parochialis ecclesia assignet̄ ꝯgrua portio de ꝓuētibus ecclesie quāta erit ista portio. dicebat gl. in. d. c. exposuisti, ꝙ dꝫ eē tāta portio ex qua iura ep̄alia soluere possit ⁊ hospites reciper̄, de p̄bē. de monachis, vicarius vero cōgruā debet habere portionē ⁊ residuū assignare p̄bēdario, ⁊ vide quod not. c. iȷ̄. de offi. vica. dicit glo. ꝙ talis vicarius dꝫ eē sacerdos cū habeat curā aiarū. ⁊ debet eē ꝑpetuus canonice institutus cū certa portione. Ex q̄bus casibus ꝯsti. ꝑpetui vicariȷ̄, vide ꝑ Host. in. c. extirpāde. §. q vero, de p̄bē. vide qd̄ no. in. c. cleri. de offi. vica. vbi ꝑpetuus vicarius de quo loquit̄. c. extirpāde. §. q vero. nō pōt instituer̄ aliū
9 vicariū, q2 † in vicario est electa industria ꝑsone de offi. deleg. is cui. lib. vj. ⁊ qd̄ no. in cle. j. de offi. deleg. q2 certū ministeriū est sibi cōmissum, de offi. deleg. ca. si. ad tēpus tn̄ modicū ⁊ ex cā magna pōt aliū vicariū substituere s̄m Host. ⁊ Joā. in. c. clericos. ⁊ dicebat ibi Host. ꝙ nō obst. qd̄ substituer̄ pōt ꝓcurator. ƀ proc. c. j. lib. vj. Et ideo procedit, q2 ꝓcuratoris industria nō electa. ⁊ vide de istis perpetuis vicariȷ̄s q debēt ad sacerdotiū promoueri ⁊ esse debent illius etatis cuius esse debent promoti ad curam animarum, ⁊ ꝙ vocetur beneficiū curatū, de offic. vic. cle. que de ecclesiȷ̄s, vbi gl. ponit etiam de vicariȷ̄s temporalibus, ⁊ vide de fide instru. g. perpetuus, vbi habetur an vicarius dicatur habere ius ⁊ titulū in re, ⁊ an possit ager̄ ⁊ defendere prout vicarius.

Demum querit̄ Titius erat archip̄sbiter ecclesie cathedralis, ⁊ eius p̄bēda fuit ecclesie curate, ⁊ in. d. ecclesia curata posuit ꝑpetuū vicarium cui promisit dare certā annuatim quātitatē, deinde iste archipresbiter assumitur in episcopū cathedralis ecclesie, ⁊ fructus dicte curate ecclesie reseruauit archipresbitero, predictus autēꝫ Titius archipresbiter soluit p̄dicto vicario ꝑpetuo certā partē dicte pecūie ꝓ tp̄e quo fuit archipresbiter. Modo querit̄ ꝓ residuo dicte pecunie nō solute qs teneat̄ ad soluēdū dicto vicario, an prefatus assumptus in ep̄m an vero capitulū ecclesie cathedralis, an vero nouus archipresbiter q substituit̄ in locū dicti archipresbiteri trāslati ad
10 dictū episcopatū. premitte ꝙ † capitulū vacante sede habet administrationē in temporalibus ⁊ spiritualibus, de sup. negli. prela. c. pluraliter. lib. vj. ⁊ hꝫ custodire ⁊ seruare fructus, redditus ⁊ obuētiones futuro successori, vt. c. q2 sepe, de elec. in. vj. ad quē ꝑtinet emolumētū, ad illū ꝑtinet onus. C. de cadu. tollē. l. vlti. de reg. iur. q sentit, lib. vj. cū glo. ⁊ vsufructuarius tenet̄ ad onera ⁊ tributa. ff. de vsufru. l. hactenus. l. si pēdētes successori tenet̄ soluere debita sui p̄decessoris ꝓ vtilitate eccl'ie ꝯcta, de sol. c. j. hoc premisso dicēdum est ꝙ ab eo tēpore quo cepit ad alium pertinere ius administrādi, bona dicte ecclesie curate ille tenebit̄ vicario ad solutionē residui dicte pecunie. An̄ ergo q̄ꝫ sit facta ꝓuisio alicui de dicto archipresbiteratu vacāte tūc tenet̄ capi. cathedralis ecclesie soluer̄ residuū dicte pecunie dicto vicario. Dicas ꝙ iste creatus ep̄s nō tenet̄, q2 nō ꝓmisit vt ep̄s, qd̄ pꝫ q2 ꝓmisit antequā eēt trāslatus ad ep̄atū. Itē nō tenet̄ vt archipresbiter. q2 desinit eē archipresbiter ex quo trāslatus est ēpatū. Itē nō tenet̄ vt Titius, q2 nō ꝓmisit vt p̄uata ꝑsona, sꝫ vt archipresbiter, ⁊ sic sub rōne dignitatis, facit de proc. l. q ꝓcuratori, ⁊ pro emptore, de imu. eccle. c. aduersus. Itē nō tenet̄ capi. cathedralis eccle. q2 capi. nō ꝓmittit ꝓ rectore eccle. q est ƀ mēbris eccle.
11 cathedralis, q2 † lꝫ dignitas sit i eccle. vt pꝫ de offi. leg. c. pluralr̄ li. vj. tn̄ eccle. nō tenet̄ ad debita illius dignitatis. Cōclude ergo ꝙ succedens in archipresbiteratu, tenet̄ ad dictū salarium.

¶ Quibus modis vnio dicatur perpetua siue temporalis.

Et ante omnia premittēdū est ꝙ solet dubitari an vnio sit ꝑpetua vel tp̄alis. Rn̄deo ꝙ est ꝑpetua, in tribus casibus. ¶ Primo qn̄ id exprimit̄ in vnione, de p̄bē. extirpāde. §. q vero, ibi cū dicit text. in ꝑpetuū. Scđs casus est qn̄ vnio fit ꝯtēplatione eccle. cui fit vnio, q2 dignitas non morit̄, vt est casus in. c. nouit, ne sede vacā. ibi dū dicit, ne plus cauisset ꝑsone ⁊c. Tertius casus est qn̄ vnio fit ad beneplacitū apostolice sedis, de rescri. si gratiose. Qn̄qꝫ vnio est tp̄alis vt q2 in vnione id exprimit̄ vel q2 fit ꝯtēplatione ꝑsone q2 mortua ꝑsona extinguit̄ vnio, facit de offi. dele. qm̄ abbas. ¶ Scđo q̄rit̄ an vnio p̄sumat̄ facta ꝯtēplatione eccle. vel rectoris eccle. cui fcā est vnio. Rn̄deo fcā ꝯtēplatione eccle. vt. d. c. nouit, ꝟsi. maxie, vbi est casus. ¶ Tertio q̄rit̄ si in vnione exprimat̄ eccle. cui facta est vnio ⁊ ꝑsona noiatiꝫ rectoris eccle. q̄ venit ⁊ fiat expressio ꝑsone per propriū nomē ꝑsone an p̄sumat̄ facta vnio ꝯtemplatione ꝑsone vel eccle. p̄sumit̄ facta ꝯtēplatione eccle. casus est in. d. c. nouit, ver. maxime, vbi vnio erat facta eccle. Baronensi expresso proprio noie sagarixa, q erat ep̄s eccle. Bactoniēsis, ⁊ tn̄ tex. i. d. §. maxie, dicit ꝙ p̄sumit̄ fcā ꝯtēplatione eccle. ⁊ non ꝑsone, ⁊ facit qd̄ notat Joā. de testa. c. reqsisti, vbi dicit Joan. ꝙ si legat̄ alicui eccle. expresso proprio noie p̄lati, p̄sumit̄ legatū ꝯtēplatione eccle. ¶ Ultimo q̄rit̄ qn̄ presumat̄ fata vnio contemplatione ꝑsone, respōdeo quādo viuente prelato ecclesie cui fit vnio, illo quidem prelato mortuo statim illa vnio reuocatur, casus est ad literam in. c. nouit. §. si quid eo viuente, ne sede vacante.

FINIS

Tractatus de reuocatione vnionis exquisitissimi doctoris domini Petri de Perusio, Incipit.

¶ Prefatio.

Postquā vidimus de vniōe ecclesiarum, nūc restat videre de reuocatione vnionis, ⁊ hunc articulū prosequar ad septē capitula principalia. ¶ Primū capitulum

capitulū principale ex quibus causis reuocet̃ vnio. ¶ Scdꝫ ad
quorum petitionem reuocetur vnio. ¶ Tertiū quo tēpore possit
peti ꝙ reuocet̃ vnio. ¶ Quartū cuiꝰ auctoritate reuocat̃ vnio.
¶ Quintū an in reuocatione vnionis vertatur cause cognitio.
¶ Sexto qui citari debeant cum petit̃ reuocatio vnionis.
¶ Septimum in quo statu remanent ecclesie reuocata vnione.

SVMMARIVM.

1 Unio ex quibus causis reuocetur.
Causa finali cessante, cessat effectus.
2 Unio sicut fit cum monasteriū esset positum in loco vnionis per
uerse, ita ⁊ cū desinit natio peruersa reuocabitur vnio.
3 Ecclesia vnita quando propter vnionem vergit in deteriorē sta
tum ecclesie vnite, reuocatur vnio.
4 Unionē reuocat ꝯsuetudines q̃ inferunt grauamen ecclesijs.

¶ Capitulum. j.

1 Enio ad primū capitulū prin
cipale † ex qbus causis
reuocat̃ vnio, ⁊ sup hoc trado tres
regulas. ¶ Prima qdē regula ta-
lis est, vbi vnio fit ꝑ certā ⁊ determi
natā ⁊ finalē causam. Jlla quidē fi-
nali cā postmodū cessante reuocabi
tur vnio. Nā cessante causa finali,
cessat effectus, ꝺ hoc plene i.c. post
translationē, de renū. glo. arg. ⁊ op
time facit in rōne sui. de deci. c. sug-
gestū, ⁊ facit qꝺ plene not. in regu. decet. li. vj. ⁊ huius regule pa
tent exēpla. Primo ꝑ paupertatē eccle. fit vnio. de statu. mo. c.
j. §. ad h, si postmodū augeant̃ facultates eccle. reuocabit̃ vnio,
sicut excrescētibus facultatibꝰ eccle. auget̃ numerus canonicoꝝ
de ꝯsti. cū. M. Jtē sicut deficiēte pp̄lo reuocabit̃ vnio. Jtē sicut
pp hostilitatē recedētibꝰ monachis a monasterio fit vnio. de re-
lig. do. qꝛ ad monasteriū, ita ⁊ cessante hostilitate ⁊ redeūtibus
2 monachis ad monasteriū reuocabit̃ vnio. Jtē sicut † fit vnio cū
monasteriū eēt positū in loco nationis ꝑuerse, de ele. offi. ita ⁊ cū
desinit nationi ꝑuersa in loco reuocabit̃ vnio. Jtē sicut capto lo
co ab infidelibus fieret vnio. de paro. c. fi. sicut deserto loco mō
quo desertus locus accipit̃ de ver. sig. c. j. li. vj. ita cessante deser
tione reuocaret̃ illa vnio. Jtē cū ꝑsecutionis rabie seuiēte cū ꝓfi
cit̃ nequeat p̄latus in regimine pastoralis, de renū. post trāslatio
nē, vel pp malitiā plebis, qñ plebs adeo dure ceruicis existit vt
ꝓficere nequeat p̄latus apud ipaꝫ. de renū. nisi cū ꝑdē. §. pp ma
litiā, fieret vnio. Nā cessante illa malitia plebis ⁊ ꝑsecutione re
uocat̃ illa vnio. Jtē cū eccle. esset in rebellione romane eccle. pp
illā qdē cām posset vniri illa eccle. alteri eccle. q̃ nō esset in rebel
3 lione romane eccle. Cessante ergo illa rebellione reuocat̃ vnio.
¶ Scda regula talis est, qñ † pp vnionē eccle. vnita vergit i de
teriorē statū eccle. vnite reuocat̃ vnio, hec regula ꝓbat̃ ne se. va.
c. j. ibi dū dicit tex. cū ꝑ ipsam dissolueret̃ religio fraudaret̃ elee-
mosina ⁊ hospitalitas tolleret̃, dꝫ. n. superior ꝓuider̃ ꝯ bonū sta
tū eccle. vt. d. c. nouit, de sup. neg. prel. sicut dꝫ. n. ꝓuidere idēni-
tati eccle. de ele. ne ꝓ defectu, ⁊. c. nihil est, de ele. ⁊. c. cupiētes, ⁊.
c. indēnitatibus. li. vj. ¶ Tertia est, pp necessitatē vel vtilitatem
eccle. pōt reuocari vnio. Nā pp necessitatē pōt fieri vnio vel vti
litatē eccle. de p̃bē. c. exposuisti. Jta pp necessitatē vel vtilitatem
eccle. pōt reuocari vnio, ⁊ ꝑ ista cās vt ꝓuideat̃ indēnitati eccle
siaꝝ ⁊ necessitati ⁊ vtilitati ⁊ statuti eccl. publi. reuocat statuta q̃
vrgēt in detrimētū ecclesiaꝝ, de ꝯsti. q̃ in ecclesiaꝝ, ⁊. c. eccle. de
reb. eccl. c. fi. ꝺ imu. eccl. c. nō minus, ⁊. c. aduersa, ⁊. e. ti. c. j. li. vj.
4 ¶ Jtē reuocat ꝯsuetudines † q̃ inferūt grauamē ecclesijs. de cō
tu. c. j. Jtē reuocat ꝓuilegia ⁊ ꝺcretū suggestū, ⁊ pp ꝑdictas cās
publicas punit negligētiā p̄latoꝝ ñ ꝯferētiū bñficia tpe debito.
de ꝯces. prebē. c. nulla. ⁊ negligētiā nō eligētiū tpe debito. de ele.
nihil est ⁊c. ne ꝓ defectu, ⁊ negligētiā p̄latoꝝ ꝯ tp̄alia eccle. de re
lig. do. qꝛ ꝯtingit, in clem. ⁊ p̄latoꝝ alienātiū bona eccle. de reb.
eccle. nō alienā. si quis presbiteroꝝ, ⁊ clericorum procurātiū bo-
na ecclesiarum occupari. de elec. generali. lib. vj. ⁊ in multis casi
bus qui ponuntur, de rebus eccle. hoc consultissimo. lib. vj.

¶ Capitulum. ij.

v Enio ad scdm capi. principale, vcꝫ ad quoꝝ
petitionē reuocet̃ vnio. Rñdeo ꝙ re-
uocatio pōt peti ad petitionē eoꝝ de qbus. j. dicā, in
primis ad petitionē capi. ⁊ ꝯuētus eccle. vnite, vt est casus ne se
de vac. c. j. ¶ Jtē ad petitionē ꝯuētus ⁊ capi. cui facta est vnio.
vt. d. c. nouit. ¶ Jtē ad petitionē epoꝝ ⁊ prelatoꝝ ꝓuincie in q̃
ꝯstituta est eccle. vnita, vt. d. c. nouit. ¶ Jtē ad petitionē laicoꝝ,
vt. d. c. nouit, dū loquit̃ de rege ⁊ magnatibus regni. ¶ Jteꝫ ad
petitionē p̃ronoꝝ. ¶ Jtē ad petitionē parochianoꝝ eccle. oium
eni istoꝝ interest aut vnionē remanere aut eā dissolui, qꝺ aūt di-
xi de laicis intelligo si sunt p̃roni. Et not. ꝙ qñ petit̃ reuocatio
vniōis dꝫ exprimi causa quare petit̃ reuocatio vnionis, vt est ca
sus in. d. c. nouit. dū dicit tex. ꝙ sine scādalo ecclesie vnite pote-
rat fieri vnio. ⁊ dū ibi dr̃ ꝙ religio dissoluet̃ ⁊ hospitalitas tolle
bat̃, ⁊ eleemosina fraudabat̃, ergo nō procederet libellus gene-
ralis sine expressione cause, sicut dicimus in personali actione q
debet exprimere causam in libello vt. l. vult. de anna. excep.

¶ Capitulum. iij.

v Enio ad tertiū capi. principale. s. quo tpe pos-
sit peti reuocatio vniōis ⁊ reuocari vnio
nē, hic declaro ꝑ vnā qōeꝫ. Et q̃rit̃ cū eccle. adinuicē
vnite regant̃ sub vno prelato tm̄. xvj. q. j. ⁊ tpis. An
mortuo illo prelato ⁊ sic vacāte alia eccle. vt in. c. nouit. possit re
uocari illa vnio. vr̃ qꝺ nō, qꝛ casus est in. d. c. nouit. ne sede vac.
Preterea nō est q teneat ius eccle. vacātis, ⁊ hāc rōnē ꝯsiderat
Papa in p̃al. c. j. ne sed. va. Preterea p̃iudicat̃ eccle. cui facta
est vnio, qꝛ durāte vnione eccle. vnita remanet sub dñio eccle. cui
facta est vnio. de reli. do. c. ij. sꝫ reuocata vnione eccle. vnita sepa
rat̃ ab illa cui fcā erat vnio. Preterea durāte vnione vnius tm̄
erat p̄latus vtriusqꝫ eccle. vt. d. c. ⁊ tpis, sꝫ reuocata vnione erūt
duo p̄lati vnius eccle. vnite ⁊ alter eccle. cui fcā ē vnio. vt. d. c. ij.
de reli. do. reuocata vniōe illa bona redibūt ad eccle. vnitā, ⁊ sic
isurgit alienatio illoꝝ bonoꝝ, sede vacā. eccl. nō p̃nt alienare bo
na eccle. vacātis, nisi ꝺfensore dato eccle. vt i. c. j. ꝺ reb. eccl. li. vj.
¶ Preterea reuocatio fit cū cause cognitione, ⁊ sic in foro ꝯtē-
tioso, sꝫ ꝯ vacātē eccle. nō pōt lis moueri, imo ⁊ si mota eēt viuē
te p̄lato supersedet̃ in lite donec vacat ecclesia. ne sed. vacā. c. fi.
¶ Jn ꝯriū vr̃ ꝙ eccle. vacans pōt vniri alteri eccle. ēt defensore
nō dato eccle. vacāti, vt i cle. si vna, de re. eccle. ergo illa vnio nō
pōt reuocari. Nec obstat. c. j. ne se. va. qꝛ illud loquit̃ in eccle. ca
thedralibus, nō aūt est in inferioribus ab eccle. cathedrali vt di
cit Jnn. in. d. c. j. Nō obstat rō qꝛ nō est q tueat̃ ius sicut est dio-
cesanus ad quē spectat cura aiaꝝ vacātiū vt in. c. vlti. de succes-
sio. ab intesta. ¶ Ego puto ꝙ reuocatio vnionis nō posset fieri
eccle. vacāte, nisi defensore dato eccle. vacāti, ⁊ reꝑio ꝙ Joā. de
lig. in. d. cle. si vna. de reb. eccle. sup x̃bo, vocat̃ ēt tenebat hanc
opi. ꝙ nō poterat reuocari vnio eccle. vacāte nisi defensore da-
to, qꝛ in dissolutione vnius iā facte, requirit̃ cause cognitio. Nā
cū vnio sit facta ex causa sine qua fieri nō debet, in illa dissoluen
da expedit ecclesiam habere defensorem qui vnionem defendat
⁊ dissolutionem impediat, qꝛ agit̃ de lesione vnionis ꝑ vnionē.
Et nota diligenter illam decretalem.

¶ Capitulum. iiij.

n Unc venio ad quartū capitulū principale, cu
ius auctoritate reuocat̃ vnio, hec decla-
ro ꝑ infrascripta capitula. Primū capitulū princi-
pale est de reuocatione vnionis que fit ꝑ legatū de la
tere, quod declaro per infrascriptas questiones. ¶ Primo que
ritur an vnio facta ꝑ papā possit reuocari ꝑ legatū de latere vi-
det̃ ꝙ nō, qꝛ de his que ꝓcedunt ex facto pape nō licet cuiqꝫ in
teruenire, de iud. cū venisset. Preterea nō pōt inferior reuocare
vnionē que fit a superiore, de exces. prel. sicut vnire, vbi ēt ꝑ glo.
Preterea illa vnio que fit ꝑ papā habet se ꝑ viaꝫ priuilegij, sed
priuilegiū a papa cōcessum nō potest reuocari ab inferiore, vt in
regula, decet. lib. vj. Preterea priuilegiū debet esse perpetuū, vt
in prealle. regula decet. Preterea in reuocatione vnionis verti
tur cause cognitio, an vcꝫ ex legitima cā debeat reuocari vnio.
ergo declarare ⁊ interpretari cām spectat ad papā, de offi. ordi.
lib. vj. de priuil. c. cū ꝑsone. eo. lib. ¶ Jn ꝯriū videt̃ ꝙ licet papa
vnierit ecclesias, ꝓtātē reuocādi vnionē sibi nō reseruauit, ergo
illud ius reuocādi vnionē cōpetit legationi q habet ordinariam
potestatē. de offi. leg. lib. vj. Preterea reuocatio vnionis, ⁊ si cō
petat pape, cōpetit ex ordinaria potestate, ⁊ sic ex ordinaria iu-
risdictione, sed legatus habet ordinariā potestatē, de offi. leg. c.
j. lib. vj. Respōdeo potest legatus talē vnionē reuocare, ⁊ ꝑ hoc
cōcludo ꝙ ēt si beneficia essent deuoluta ad papā vel etiam va-
cātia in curiali vel reseruantur pape, ⁊ ꝑ papam forent vnita, ꝙ
talē vnionē posset legatus reuocare sicut ⁊ posset vnire, vt. s̃. scri
psi de vnione fiēda auctoritate legati in. iiij. principali capitulo.

¶ De primo casu quādo fit ex ordinaria potestate qd̄.s̄.dixi φ legatus pōt illā vnionē reuocare. De secūdo vero casu quando vnio fit ex plenitudine ptātis nō vr̄ φ legatus posset illā vnionē reuocare, qꝛ non pōt legatus ꝯ ea que facit papa ex plenitudine potestatis. De tertio vero casu cū papa facit vnionē ꝓprio motu φ ex ordinaria potestate fit illa vnio, ꝛ sic legatus potest illaꝫ reuocare, proprius ergo motus pape restringit potestatē legati quo ad reuocationē vnionis, nec gratiā ampliat sed surreptionē tantum excludit, de prebē. per literas, licet que papa facit ꝓprio motu interpretemur largissime, de prebē. si pluribus, lib. vj.

Secundo queritur an legatus de latere possit reuocare vnionē beneficiorum emptorum que immediate subsunt romano pōtifici. Respōdeo nō potest, qꝛ talia bñficia posset vnire, vt dixi.s̄. de vnione beneficio. ꝛ sic est restricta potestas legati nō solum circa vnionē sed cōtra reuocationē vnionis, ꝛ illud habet locū nō solum quādo beneficia vnita sunt exempta, sed etiā quādo vnum soluꝫ est exemptum, facit qd̄ not. in. c. sicut vnire, de exces. prela. Nā papa solus est diocesanus beneficiorum exēptorum, de priuile. c. auctoritate. lib. vj.

¶ Tertio querit̄ si hospitalia sunt adinuicem vnita an legatus possit illā vnionē reuocare. Rn̄deo nō, qꝛ circa hospitalia est restricta potestas legati, ꝛ illa nō potest ꝯfirmare nec vnire, de pre. per literas, ergo nec vnionē reuocare, hoc intelligo nō solū quādo duo hospitalia sunt vnita, sed ꝛ si hospitale esset vnitū alicui ecclesie vel ecclesia esset vnita hospitali. Circa hoc tñ vide q̄ no. glo. in. d. cle. per literas, de preben. ¶ Quarto querit̄ an dignitas de qua loquit̄. c. de liberatione de offi. leg. lib. vj. si tales dignitates sunt vnite an posset legatus talē vnionē reuocare. Respōdeo nō potest, ratio est, qꝛ cōtra tales dignitates non potest aliquid ordinare vel disponere, de his se intromittere, vt. d. c. de liberatione, ergo nec reuocare vnionē quia nec reuocatio vnionis se habet per modum dispositionis ꝛ ordinationis.

¶ Quinto q̄rit̄ si eṗs eccle. sibi subiectas vnierit an posset legatus illā vnionē reuocare. Rn̄deo reuocare pōt, qꝛ si eṗs posset illā reuocare ex ordinaria potestate quā habet sic ꝛ legatus q̄ habet ordinariā, de offi. dele. c. j. lib. vj. ¶ Sexto principaliter q̄rit̄ si ecclesia sit vnita mēse epi ita φ proprie cēseat̄ de mensa epi, vt patet in cle. frequēs. §. qdā, an possit legatus talē vnionē reuocare, ꝛ vr̄ φ nō, qꝛ p talē reuocationē ledit̄ ius diocesani. Nā cum remanēte vnīōe fructus eccle. vnite fiat apud diocesanū, de reb. eccle. vt sup. vt illud diocesano auferat̄ reuocata vnione cū eccl. reducat̄ ad veterē statū, ne se. va. c. nouit, quo casu fructus illius ecclesie nō pertinent ad diocesanum, vt eccle. benefi. vt nostrum.

Preterea tollere ius vnius ecclesie ꝛ dare alteri cōpetit soli pape, de ꝯsue. cū dilectus, de eccle. edi. ad audiētiā, ꝛ de relig. do. c. ꝯstituus. Rn̄deo reuocare pōt illā vnionē qꝛ sicut eṗs ex ordinaria ptāte pōt illā vnionē reuocare, vt inferius dicā de eṗo, sic ꝛ legatus q̄ habet ordinariā, vt. d. c. de offi. leg. lib. vj. ¶ Septimo principal̄r q̄rit̄ si eccle. sit vnita mēse epi, ita φ sit propria de mēsa epi. vt cle. frequēs vers. quidā. eṗo mortuo posset legatus illā vnionē reuocare. Rn̄deo nō qꝛ se. va. est innouandum ne se. vac. c. nouit. vbi est casus.

¶ Octauo principaliter q̄rit̄ si ecclesia sit vnita mense epi, vt. d. cle. frequens, ꝛ eṗs iurauerit nō alienare ea que ptinent ad mensam suā incōsulto romano pōtifice ꝛc. Respōdeo reuocare pōt, rō est, qꝛ iuramētū ꝛ illa q̄ reseruant̄ ad ꝑsonā iurātis stricte interpretant̄, de iureiur. c. pe. nec fit extēsio iuramēti relati ad aliā personam ꝗ̄ expressa in iuramēto. de iureiu. c. veritas, fateor tñ φ episcopus sic iurans nō potest vnionem reuocare de licētia legati. legatus. n. non potest cōcedere licētiam episcopo vel potestatem alienandi quando episcopus iurauit nō alienare incōsulto romano potifice, vt dicit Jo. de eccle. edifican. tua.

¶ Nono principaliter queritur si sint due ecclesie vnite adinuicem quarū vna est in prouincia decreta legato, alia extra prouinciam legato decretā, an legatus posset illā reuocare sine cōsensu episcopi in cuius dioces̄i est ecclesia cui facta est vnio. de exces. prelato. sicut vnire. vbi p glo.

Nunc videamus de reuocatiōe fiēda p epꝫ, qd̄ declaro p īfrascriptas q̄ēs. ¶ Primo an eṗs posset reuocare vnionē fcāꝫ a papa. Respōdeo reuocare pōt vnionē factā a papa, si illa vnio facta sit ex ordinaria ptāte, papa. n. vniēdo bñficia nō intēdit derogare diocesano quo ad ptātē reuocādi dominiū, de reli. domi. c. ij.

¶ Ex his ꝯcludo φ cū eṗs posset vnire beneficia quorum collatio deuoluta est ad papā, vel vacātia in curia, vel reseruata pape qd̄ lꝫ illa essent p papā vnita, poterit eṗs illā vnionē reuocare, secus in beneficijs exēptis per papā vnitis, qꝛ reuocatio vnionis cōpetit soli pape qui est diocesanus quo ad beneficia exempta ꝛ immediate romano pontifici, de priuileg. auctoritate. lib. vj.

¶ Secūdo principaliter queritur si beneficia vnita sunt exēpta an eṗs poterit reuocare vnionē. Respōdeo non, quia reuocatio vnionis cōpetit soli pape qui est diocesanus beneficiorū exēptorum ꝛ immediate subiectoꝝ romano pōtifici, de priuileg. auctoritate. libꝛ. vj. qd̄ intellige siue ambo beneficia sint exempta siue vnum solum ex illis, de exces. prela. sicut vnire. vbi per glo.

¶ Tertio principaliter querit̄ an episcopus pōt reuocare vnionem factā a legato. Respondeo potest reuocare, qꝛ legatus vnit ex ordinaria potestate, ꝛ diocesanus reuocat ex ordinaria potestate, nec vna ex istis ordinarijs iurisdictionibus est maior altera, sed sunt equalis iurisdictionis, de offi. leg. lib. vj.

¶ Item quando nō potuit legatus vnire in preiudicium diocesani quo ad potestatem reuocandi vnionem, nec tollere ius diocesani, immo plus dico φ si legatus fecisset vnionem de mandato pape, bene episcopus posset reuocare in illis casibus in q̄bus posset reuocare vnionem factam a papa vt. s̄. dixi.

Quarto principaliter querit̄ an episcopus posset reuocare vnionem factam a se. Respōdeo potest reuocare, ratio est, quia nūc ex iurisdictione episcopali procedit vnio. de exces. prelato. sicut vnire. Ita ex eadem potestate procedit reuocatio vnionis.

¶ Quinto principaliter queritur si ecclesia sit vnita mēse, ita qd̄ proprie cēseatur de mēsa an episcopus possit reuocare illā vnionem, videtur φ non, qꝛ si nō potest ecclesiam vnire sue mēse cum nō posset auctorari in proprio facto, vt in cle. si vna. de reb. eccl. ita nec vnionē reuocare. Respōdeo reuocare potest, qꝛ per reuocationem vnius nō auctoratur in facto proprio nec ad propriaꝫ vtilitatē, qꝛ immo per reuocationem legitur ius episcopi.

¶ Sexto principaliter querit̄ si capitulū vacāte sede eṗali vniat ecclesiā prebēde vel dignitati, vel duas ecclesias adinuicē, quam vnionē facere pōt vt no. in. d. c. de maio. ꝛ obe. c. j. An eṗs postmodū creatus pōt illā vnionē reuocare. Respōdeo pōt reuocare, ratio est qꝛ ex iurisdictione episcopali ꝓcedit reuocatio, ꝛ episcopalis iurisdictio que cōpetebat capitulo vacāte sede trāsfert̄ postmodū in eṗm, ꝛ illa episcopalis iurisdictio que competebat capitulo vacāte sede admittit̄ a capitulo, ꝛ ideo capitulū nō posset illā vnionē reuocare, ex quo episcopus est ibi creatus reuocabit ergo eṗs ex ordinaria iurisdictiōe ex quo eṗs est ibi creatus. Preterea nō est maioris virtutis vnio q̄ fit per capitulum vacāte sede, ꝗ̄ sit vnio que fit p eṗm, qꝛ vtrūqꝫ procedit ex eṗali iurisdictione, ergo sicut eṗs ex causa legitima potest reuocare vnionē a capitulo factā vacāte sede, sicut vidimus φ episcopus reuocat statuta a capitulo vacāte sede, vt dicit Fed. in consilio. xvj.

Septimo principaliter querit̄ an episcopus sine cōsensu capituli possit reuocare vnionem factam a capitulo vacante sede, videtur φ sic, nam capitulum non potest vnire cōtra factum proprium, de cle. coniu. c. diuersis, vbi per Innocē. de elec. nosti. In contrarium est veritas, quia sicut in vnione que fit per episcopum requiritur sui consensus capituli, vt in cle. si vna. de reb. eccle. ꝛ ita in reuocatione requiritur cōsensus. Preterea cōtra factum suum potest quis venire ex causa legitima. de reb. eccle. c. si quis presbiterorum, ꝛ per Inno. in. d. ca. nosti. Preterea si bene cōsideres capitulum vniēdo ecclesiam vacāte sede nō venit cōtra factum suum, licet cōsentiat reuocationi vnionis que fit per episcopum. Nam vnioneꝫ fecit ex iurisdictione eṗali trāslata in capitulum vacante se. sed quādo cōsentit reuocationi vnionis facte per episcopum nō cōsentit ex iurisdictione episcopali, qꝛ illa erat trāslata in episcopum, sed consentit illi reuocationi propter cōmunionem que est inter capitulum ꝛ eṗm, de test. c. requisisti. ꝛ ex auctoritate iuris disponētis prelatū nihil agere posse sine suo capitulo, vt in. d. c. nouit.

¶ Octauo queritur si sint due ecclesie vnite quaꝝ vna est in vna dioces̄i, ꝛ alia in alia dioces̄i, an vnus ex illis episcopis possit illā vnionem reuocare. Respōdeo φ nō, sed requiritur vtriusqꝫ episcopi auctoritas, de exces. prela. sicut vnire. vbi per glo.

¶ Nono principaliter q̄rit̄ si ecclesia sit vnita mēse episcopi, ꝛ episcopus iurauit nō alienare incōsulto romano pōtifice q̄ sunt de mēsa, vt patet in. c. cum super. de reb. eccle. An episcopus ex sua ordinaria iurisdictione possit talem vnionem reuocare incōsulto romano pōtifice, rn̄deo φ nō, qꝛ iuramētū ꝛ clausula referatur ad ea q̄ sunt licita, de quo plene p Inn. in. c. tua, de eccl. edi. Lꝫ ergo reuocatio vnionis sit pmissa eṗo, tñ id nō poterit q̄n est tale iuramētum ex clausula. de quo plene p Joā. in. d. c. tua.

¶ Nunc

¶ Nunc videamus de reuocatiōe vniōis fiēda p capitulū vacāte se. epāli. Rn̄deo eo casu q̄ poterit ep̄s reuocare vnionē eo casu ⁊ capitulū poterit reuocare: ⁊ eo casu quo nō poterit ep̄s vnionē reuocare nec capl'z. Et qn̄ possit ep̄s ⁊ qn̄ nō supius dixi, ⁊ est rō q2 illa iurisdictio q̄ ꝯpetit ep̄o eadē iurisdictio ꝯpetit. c. vacā. se. iuxta ea q̄ no. in. c. j. de maio. ⁊ obe. lib. vj. ¶ Sz nūc incidēter q̄rit̄ an reuocatio vniōis q̄ facta est p capitulū vac. se. duret postmodū creato ep̄o. vr̄ q̄ nō, q2 capitulum dz ꝯseruare iura ep̄alia futuro successori. xij. q. ij. hic hmōi. de elec. q2 sepe. de offi. ordi. c. vlt. li. vj. de elec. cle. statutū. sz si posset reuocare vnionē va. se. duraturā in tp̄e ep̄i postmodū creati eēt vsurpare iurisdictio. ep̄alē. Preterea lex dicit q̄ ꝓcōsul exercet iurisdictionē vsq3 ad aduētū futuri successoris, ⁊ tūc eius iurisdictio expirat. ff. de offi. ꝓcō. l. meminisse. sz si duraret illa reuocatio facta durante sede in tp̄s postmodū creati ep̄i iā iudicaret̄ ꝯ iurisdictionē ep̄alē qd̄ facere nō pōt creato ep̄o, q2 iurisdictio q̄ ꝯpetebat ep̄o vac. se. trāsfert̄ in ep̄m postmodū creatū. Creato ḡ ep̄o dz cessare exercitiū iurisdictionis ep̄alis q̄ ꝯpetebat. c. vacāte. Preterea capitulum pōt dici substitutū ep̄o mortuo ad tp̄s esse, donec vacat sedes. Et substitutio facta ad tēpus elapso tēpore expirat, vt in pupillari substitutione que euanescit adueniente pubertate.

¶ Preterea capitulū vac. se. pōt dici curator datus bonis ep̄alibus ex iurisdictiōe ep̄ali, q2 de illis curā hz. Ergo ep̄o postmodū creato desinit capitulū esse curator. ff. de cur. bo. dā. l. j. p ista pte facit. l. vlt. ff. de pen. de postul. l. puto. de iuris. om. iudi. l. cuz ⁊ si. Et isto casu erit vnio tp̄alis duratura donec vacabit se. In ꝯriuz est xitas q2 illa renouatio durat in tp̄s postea creati ep̄i qd̄ ꝓbatur tali rōne. Reuocatio q̄ fit a. c. vac. se. fit ex iurisdic. ep̄ali tunc trāslata in eū. de maio. ⁊ obe. c. j. li. vj. Et ista iurisdictio ē eadē q̄ ꝯpetebat ep̄o. Sz si ep̄s vnionē reuocasset hec reuocatio duraret in tp̄s sui successoris, sicut dicimus in ꝯctu celebrato a p̄lato q̄ durat in tp̄s successoris. de p̄. c. j. ⁊ ij. ne p̄la. vic. suas. c. q̄relaz. Preterea reuocatio p̄dicta facta p capitulū dz eē ppetua, q2 fit ꝯtēplatiōe eius cui fit vnio. ne se. vac. c. j. Preterea ep̄s postea creatus pōt dici q̄ succedit in iurisdic. q̄ ꝯpetebat ep̄o vac. sede. Nec ob. l. meminisse. q2 lz iurisdictio expiret in aduētu noui ep̄i postea creati, nō ppea reuocat̄ qd̄ factū est an̄q̄ȝ expiret iurisdictio, vt in regula, factū legitime. li. vj. Itē nō est vex q̄ capitulū vacāte se. exerceat iurisdictionē ep̄alē vt curator dat⁹ bonis ep̄alibus. Nā illā iurisdictionē exercet ex suo iure ⁊ ptāte ordinaria ⁊ ea q̄ diximus de reuocatiōe facta a capi. vacā. se. que durat in tēpus postea creati episcopi, idem dico in vnione facta per capitulum que durabit in tēpus episcopi postea creati.

¶ Nūc videamus de reuocatiōe fiēda p inferiorē p̄latū ab ep̄o ⁊ q̄rit̄ si inferior p̄latus ab ep̄o ex cōsuetudine p̄scripta vniebat ecclesias qd̄ pōt q2 cū sint multa capl'a vt plene notat̄ de sta. mo. ne in agro. §. ad hec. an poterit reuocare p̄latus talē vnionē. rn̄deo reuocare nō pōt, q2 cū sint multa capitula iuris ep̄alis p̄scripta vno cap. ep̄ali nō extēdit se ad aliud capitulū, vt plene no. in c. audītis. de rescrip. Cū ḡ vnū cap. iuris ep̄alis sit quo ad ptātē vniēdi ⁊ in. c. sicut vnire. ista p̄scriptio q̄ad ius vniēdi inducta nō extēdit se ad aliud capitulū iur. ep̄alis qd̄ cōsistit in reuocatione vnionis, non aūt qd̄ sicut p̄latus inferior pōt prescribere iurisdictionē, vt in. d. c. ne in agro. §. ad hec. ita pōt p̄scribere ius reuocandi vnionem, q2 vtraq3 est de iurisdictione ep̄ali.

¶ Capitulum. v.

VEnio ad qntū cap. principale, an in reuocatione vnionis requirat̄ cāe cognitio. rn̄deo sic, hz. n. supior examinare an vera ⁊ legitima sit cā pp quā petit̄ reuocatio, vt. d. c. nouit. qd̄ nō dz reuocari vnio qn̄ in reuocatiōe remanet scandalū ecclesie vnite. Sil'r dicit ibi tex. q̄ supior hz inq̄rere an vnio sit facta, vel facta presumat̄ ꝯtēplatione ecclesie cui facta est vnio, an vero contēplatiōe prelati qui presidet ecclesie cui facta est vnio.

¶ Capitulum. vj.

VEnio ad sextū capitulū principale an aliq̄ ⁊ q̄ debēt citari cū petit̄ reuocatio vnionis. dicebat Jo. de lig. q̄ debēt citari illi quox interest, ⁊ nō dicit plus. hoc declaro p infrascriptas q̄ōnes.

¶ Et p̄ principal'r q̄rit̄ cū ecclesiarū vnitarū vnus sit tm̄ prelatus vtriusq3 ecclesie, an ille tm̄ debeat citari ⁊ illo nō vocato possit reuocari illa vnio. rn̄deo reuocari nō pōt eo nō citato. Agit̄ eñ de p̄iudicio illius p̄lati qua reuocata vnione vtriusq3 ecclesie remanebit ille p̄latus vel saltē vnius ecclesie ex illis ecclesijs vnitis ⁊ istū artic. inferius ꝓsequar. Itē q2 talis p̄lati interest tueri talē vnionē ⁊ allegare ⁊ ꝓbare cās legi. q̄re nō debeat dissolui vnio. de hoc est casus ad lr̄az in. d. c. nouit. nec ob. q̄ inconsulto prelato ecclesia vnit̄. de rebus. ⁊ in cle. si vna. q2 p vnionē nō preiudicaret̄ rectori ecclesie. de dona. cōsultationibus. Sed hic per dissolutionem preiudicaretur prelato ecclesiarum vnitarum.

¶ Scd̄o principal'r querit̄ si ecclesia collegiata sit alteri ecclesie vnita non vocatis illis de collegio an possit dissolui vnio, rn̄deo nō pōt dissolui. rō est, q2 ex quo ecclesia collegiata vnit̄ alteri ecclesie illi de collegio hn̄t vocē eligendi prelatū ecclesie cui facta ē vnio, vt dicit gl. ne se. vac. c. nouit. ⁊. c. tp̄is. xvj. q. j. qd̄ quidē ius non pōt eis inuitis aut nō vocatis perdi. de consue. dilectus.

¶ Tertio q̄rit̄ si vnita ecclesia an̄ vnionē habeat p̄ronū an possit dissolui vnio eo nō vocato. vr̄ q̄ sic, q2 patronus vnionis ꝯsentiendo abdicat a se iuspatr. ⁊ illud trāsfert in ecclesiā cui fit vnio. de dona. c. pastoralis. ⁊ sic in nullo interest talis patroni, ergo nō dz reuocari, q2 illi soli debēt vocari quorū interest. de elec. c. si. li. vj. in ꝯriū vr̄ q̄ interest patroni q̄ dissoluatur vnio, q2 reuocata vnione redibit ad eū iuspat. cū ecclesia reducat̄ ad veterē statuz. ne se. vacā. c. j. ⁊ poterit talis patronus ꝓbare legitimas causas coram superiore, quare talis vnio debeat dissolui.

¶ Quarto principaliter querit̄, si ecclesia parrochialis sit annexa p̄bēde canonice ecclesie cathedralis ⁊ parrochiali ecclesia cōstitutus vicarius, an in reuocatiōe talis vnionis vocabit̄ ille canonicus cathedralis ecclesie, ac ēt vicarius ꝯstitutus in parrochiali eccl'ia. Rn̄deo req̄rit̄ eorū vocatio, rō est q2 interest illius canonici ne reuocet̄ vnio pp ius sp̄ale, qd̄ durāte vnione hz in ecclesia parrochiali vnita. de p̄bē. exposuisti. ⁊ eo. ti. sup eo. lib. vj. Itē interest illius vicarij pp alimēta q̄ dz hr̄e de ꝓuētibus illius vicarie, vt in. d. c. exposuisti, ⁊ sic illorū interest tueri vnionem.

¶ Quinto principal'r q̄rit̄ cū ecclesia ptinēs ad collationē inferioris p̄lati ab ep̄o nō possit vniri eccl'ie sine ꝯsensu ordinarij collatoris. de sta. mo. ne in agro. §. ad hec. si talis ordinarius vnioni ꝯsentit, an poterit illa vnio dissolui illo nō vocato, vr̄ q̄ sic, q2 talis ꝯsentiēdo vnioni abdicat a se ius ꝯferēdi qd̄ sibi ꝯpetebat, ⁊ illud ius ꝯferēdi trāsit in ecclesiā cui fit vnio ⁊ sic talis ordinarius nullū interesse p̄tēdit in reuocatione illius vnionis. In ꝯriū vr̄ q̄ vocari debeat, q2 reuocata vnione ius transferēdi qd̄ trāslatū erat in ecclesiā cui facta erat vnio ⁊ trāsfert̄ in ordinariū collatorē, nā vnione dissoluta ecclesia reducit̄ ad veterē statū. ne se. vacā. c. j. Sed antiquus status ecclesie erat q̄ ille vt ordinarius ꝯferret ecclesiā. Itē q̄ talis ordinarius corā supiore poterit probare legitimas causas propter quas possit vnio dissolui.

¶ Sexto principaliter q̄rit̄ si ecclesia diocesis sit vnita ecclesie alterius diocesis, an talis vnio poterit reuocari non vocato ep̄o in cuius diocesi ē ecclesia vnita ⁊ nō vocato ep̄o in cuius diocesi est ecclesia cui facta est vnio ⁊ dictis ep̄is nō vocatis cū agit̄ de euocatione talis vnionis. ⁊ vr̄ q̄ non debeat reuocari. q2 ius episcopale reseruat̄ vtriq3 ep̄o in cuius diocesi est ecclesia vnita, ⁊ aliud ius reseruatur ep̄o in cuius diocesi est ecclesia cui facta est vnio. de relig. domi. c. ij. Et sic in dissolutione vnionis nullus predictorū ep̄orū pretendit interesse. In ꝯriū vr̄ q̄ ep̄s in cuius diocesi est ecclesia cui facta est vnio hz ius ꝯferendi talē ecclesiam ⁊ collationē talis ecclesie intelligit̄ ecclesia vnita ꝯferri, vt dicit gl. de rescript. lib. vj. Et sic ille ep̄us in cuius diocesi est ecclesia cui facta est vnio p̄dit ius ꝯferendi ecclesiā vnitā. Itē q2 illorū ep̄orū interest defendere vnionē ⁊ ꝓbare legitimas cās quare nō dz reuocari vnio, immo plus dico qd̄ ep̄i in cuius diocesi sunt ecclesie vnite interest vnionē reuocare, q2 vnione reuocata reducit̄ ecclesia vnita in pristinū statū. vt in. c. nouit. ne se. vacā. ⁊ redit ius cōferēdi ad illū ep̄m ecclesie vnite. Et possit talis ep̄s pro dicto suo interesse probare legitimas cās quare debeat vnio reuocari, ⁊ sic vtriusq3 episcopi interest. ergo vterq3 ad cāz vocandus est, ⁊ pro hoc. c. sicut. de exces. prela.

¶ Juxta predicta querit̄ an citatio predictarū personarū de quibus. s̄. dixi debeat fieri noīatim de ipsis, an vero sufficiat citationē fieri de ipsis per proclama generale, vr̄ qd̄ sufficiat proclama generale, q2 officiū iudicis qd̄ implorat̄ sup reuocatione vniōis nō implorat̄ ꝯ certam ⁊ determinatam personā, sicut videmus quādo electus implorat officium superioris super cōfirmatione sue electionis, quo casu si nō hz coelectū nec ꝯdictorē sufficit ꝓclama gn̄ale. vt. d. c. vlti. li. vj. In ꝯriū vr̄ qd̄ de predictis pōt nominatim fieri citatio, vt in auc. si oēs. C. si minor se ab hr̄d. absti. vbi si minor adit hr̄ditatē ⁊ petit se restitui aduersus aditionē, lz istud officiū iudicis non imploret̄ ꝯ certā ⁊ determinatam personam, tamen opz nominatim citare contradictores.

¶ Capitulum. vij.

Venio ad septimū capl'm principale, vcз reuocata vniōe ecclesiarū in quo statu remaneāt ecclesie q̄ p̊ erāt vnite. Circa illud colligo duas regulas principales. ¶ Primā regulā elicio ex. c. nouit. ne se. va. ibi dū dicit in antiquū statū, q̄ regula talis ē cuius ɔdōnis ⁊ qualitatis erat eccl'ia, añ vnionē illius cognitiōis ⁊ qualitatis remanebit eccl'ia dissoluta vniōe huius regule, patēt exēpla. Si eccl'ia vnita erat sine cura, remanebit sine cura dissoluta ⁊ reuocata vniōe. Itē si ecclesia erat curata, remanebit curata. Itē si erat baptismalis ecclesia, remanebit baptismalis. Itē si ecclesia erat collegiata, remanebit collegiata. Itē si eccl'ia erat secularis, remanebit sc'laris. Itē si eccl'ia erat regularis, remanebit regularis. Itē si monasteriū erat erectū in eccl'iā cathedralē, remanebit vt monasteriū nō vt eccl'ia cathe. ista oia respiciūt antiquū statū eccl'ie. ¶ Vltimo ɔsidero tria circa antiquū statū eccl'ie. Prio ꝙ si añ vnionē ptinebat ad collationē inferioris ab epo, tunc reuocata vniōe ius ɔferēdi redibit ad illū eūdē ordinariū collatorē. Itē si eccl'ia vnita hēbat bona q̄ trāsierūt in ecclesiā cui facta est vnio. de relig. do. c. ij. tūc reuocata vniōe illa bona redibūt ad ecclesiā, nō aūt remanebūt apud ecclesiā cui fcā ē vnio, ⁊ pp hoc dicebat Inn. in. d. c. j. ne se. va. qδ qñ vna eccl'ia vnit' alteri fit inuētariū de bonis eccl'ie cui fcā est vnio. Itē si eccl'ia vnita erat añ sub p̄rono, tūc reuocata vniōe iuspat. redibit ad illū p̄ronū. hec oia ɔcernūt statū ātiquū eccl'ie. Sз qδ dixi ꝙ reuocata vniōe iuspat. qδ ɔpetebat p̄rono añ vnionē redeat ad p̄ronū vr' dubiū, qꝛ p̄ronus ɔsentiēdo vniōi abdicat a se iuspa. ⁊ illud ius trāsfert in eccl'iā cui fcā ē vnio. de dona. pastoralis. Et ista eccl'ia vnita efficit' libera ⁊ exēpta a iurepa. de testi. c. signauit. g̊ iuspa. qδ est extinctū nō reuiuiscit. ff. de sol. q res. §. areā. rñdeo istud ius nō reuiuiscit fcō hois, sз ex dispēsatiōe legis. Itē si monasteriū vniat' alteri monasterio reuocata qdē vnione monasterij qδ erat vnitum erit illius religiōis ⁊ ordinis cui⁹ erat monasteriū cui fcā ē vnio. ¶ Scđa reg. principalis colligit' ex dicta de cui⁹, ne se. vac. sup xbo, sub abbatis regimine. ex q̊ qdē verbo talis dat' regula. illa q̄litas q̄ reqrebat' in p̄lato añ vnionē, illa ⁊ eadē q̄litas reqrit' in p̄lato reuocata vniōe. Et ē rō si añ vnionē regebat' p secularē, reuocata vniōe reget' p clericū secularē. Si aūt añ vnionē regebat' p regularē, reuocata vniōe reget' p regularē. facit in rōne sui, de p̄bē. cū de bñficio. li. vj. ⁊ de sup. neg. pla. cle. vnica. Itē si monasteriū vnit' alteri monasterio, tūc reuocata vniōe illi q erāt monachi monasterij vniti redibūt ad monasteriū vnitū ⁊ subvinculo pfessiōis quā fecerūt illi monasterio cui facta erat vnio nec gestabūt habitū monasterij cui fcā erat vnio, nec hēbūt vocē in electione p̄lati illius monasterij cui fcā erat vnio. ista. n. nō ɔcernūt statū p̄sonarū. ¶ Sз iuxta p̄dcā q̄rit' de vno, sp vnio reuocat' ⁊ dissoluit' an hec vniōis reuocatio hз se p viā restōnis. dicebat gl. in d. c. j. ꝙ reuocatio illa hз se p viā restō. in integ. p quā oia reducunt' in veterē statū. ff. de mino. l. ꝙ si minor. §. restō. de repu. q̄ fi. in fu. l. vnica. ista gl. nō dicit vex, qꝛ restō in inte. fit seu ɔcedit' qñ ex actu celebrato qs ledit', vt de in integ. resti. c. j. Sз p vnionē ecclesie, ecclesia nō est lesa cū vnio fiat ex cā legitima lз vnio possit postmodū reuocari ex legitima cā supueniēte. Et p hoc dico ꝙ reuocatio vniōis nō trahit' retro ad tps forte vniōis, sed illa reuocatio ɔsiderat' habito respectu ad tēpus reuocationis.

¶ Scđo principal'r q̄rit' si durāte vniōe p̄latus q p̄sidebat regimini vtriusq3 ecclesie, vt p3. xvj. q. j. ⁊ tpis. Ex cā legiti. alienauit aliqd de bonis ecclesie vnite an illa alienatio reuocabitur, vr' qδ sic, qꝛ p reuocationē vniōis ecclesia reponit' in statū antiquū. In ɔtriū est veritas, qꝛ talis p̄latus vtriusq3 ecclesie prelatus erat, ⁊ vtriusq3 ecclesie legitimā administrationē hēbat. xvj. q. j. ⁊ tpis. ergo alienatio legitime facta nō reuocat' esto qδ postmodū reuocaret' vnio, vt in regula, factū legitimū. de regu. iur. lib. vj.

¶ Tertio q̄rit' cū due ecclesie vnite sub vno p̄lato regant', si postmodū illa vnio dissoluat' an talis p̄latus remanebit vtriusq3 p̄latus ecclesie ex illis, an nō remanebit p̄latus vnius tm̄ ecclesie ex illis, ⁊ sic remanebit p̄latus vnius ecclesie ex illis cuius remanebit an ecclesie vnite an ecclesie cui facta est vnio. vr' qδ remanebit p̄latus vtriusq3 ecclesie, qꝛ reuocatio vnionis fit sine p̄iudicio illius p̄lati sicut dicimus in vniōe q̄ fit sine p̄iudicio creatoris ecclesie vnite, qꝛ remanet rector donec viuit. de dona. ɔsultationibus. de resti. spo. cū venissent. alia opi. vr' esse ꝙ ille desinat esse p̄latus vtriusq3 ecclesie, qꝛ reuocata vnione ille due ecclesie reducunt' in pristinū statū. ne sede va. c. j. Sз ɔsiderato p̊ antiquo statu ecclesie qlз ex illis ecclesijs hēbit ppriū sacerdotē. de p̄bē. cū singula. lib. vj. Et sic titulus quē hēbat p̄latus ecclesiarū vnitarū vr' redire ad nō titulū. Alia opi. ꝙ ille remanet p̄latus vnius ex illis ecclesijs vnitis, ⁊ tunc insurgit dubiū cuius ex illis ecclesijs remanebit p̄latus, an ecclesie vnite, an vero ecclesie cui facta est vnio. ad id dōm est ꝙ inter ceteros modos vniendi est ꝙ vtraq3 ecclesiā remaneat de p se, vt no. in. c. j. ne sede vac. Et tūc titulus quē hз p̄latus i his ecclesijs vnitis, ita ɔcernit vnā ecclesiā sicut alterā, ⁊ eq̄ principal'r vtrāq3, vt in. c. ⁊ tpis. sз ɔstat qñ duo iura sunt eq̄ principalia vnū ius p alterū nō ɔfundit', vt. ff. de fideiuss. l. gñal'r. Et facit qδ no. Io. in fi. de re iudi. cū olim. isto. n. casu dicamus ꝙ ɔmittat' electioni illius p̄lati cui ex illis ecclesijs velit p̄sidere vt p̄latus, arg. de p̄b. si pluribus. lib. vj. vel pōt dici ꝙ id relinquat' arbitrio diocesani, vt arg. d. c. si pluribus. li. vj. facit rō qꝛ ⁊ cura ecclesiarū ptinet ad diocesanū. x. q. ij. regēda. c. dcretū.

¶ Secundo modo pōt fieri vnio ꝙ vna ecclesia subijcitur alteri ⁊ tūc remaneret prelatus ecclesie cui facta est vnio, qꝛ ille ē suus principalis titulus. dicit glo. in. c. gratia. de rescrip. lib. vj.

¶ Ego puto ꝙ ille prelatus duз viuit remaneat p̄latus ecclesie sicut ⁊ si viuēte rectore fieret vnio ille remaneret rector donec viuit. Et esto ꝙ p̄latus ɔsentiat reuocationi vnionis, nō tñ pp hoc renūtiare vr' titu. quē hз in ecclesijs vnitis ex quo. n. id nō exprimit, nō. n. titulus tollit' nisi p̄latus renūtiet p̄lature. de renū. sup hoc. c. sane. ⁊. c. veniēs. ⁊ in. c. cū inter. e. ti. Nec p̄sumit' qs renūtiare iuri suo nisi id exprimat. ff. de pba. l. cū de indeb. mortuo āt p̄lato qlз ex illis ecclesijs hз p̄latū ex quo reuocata est vnio.

¶ Vltimo q̄rit' si parrochialis ecclesia vniat' p̄bēde canonici cathedralis ecclesie ⁊ in tali parrochiali ecclesia ɔstituat' vicarius, ⁊ p3 de p̄b. extirpāde. §. q v̊o. ⁊ demū illa vnio dissoluat' in quo statu remanebūt illi canonici ⁊ ille vicarius. rñdeo canonic⁹ cuius p̄bēda vnita est ecclesie donec viuit, hēbit curā parrochialis ecclesie, ⁊ ille vicarius sil'r hēbit curā. Nā reuocatio vnionis intelligit' sine p̄iudicio, mortuo v̊o canonico nō durabit illa vnio quo ad illū q subrogat' in locū canonici, mortuo aūt illo vicario effectū sumet reuocatio vnionis. Et sic illi ecclesie puidebit' de nouo rectore. Sil'r si moriat' ille vicarius viuente canonico cuius prebēde vnita erat ecclesia parrochialis remanebit illa vnio donec viuit ille canonicus.

F I N I S

Tractatus de Mutatione

statuis ecclesiaarum facundissimi doctoris domini Petri de Perusio, Incipit.

SVMMARIVM

1 Mutatio status ecclesiarum quomodo causetur.
2 Ecclesia secularis an possit fieri regularis auctoritate episcopi.
3 Status ecclesie mutatur quando in ecclesia statuitur certus numerus canonicorum ⁊ bona eorum veniunt in communi.
4 Ecclesia quando destruitur auctoritate superioris pp delictum clericorum, decetero nullus vocetur clericus illius ecclesie.
5 Episcopi an possint destruere statum monasterij monialium.
6 Ecclesia vt melioretur an possit ad alium locum transferri.
7 Monasterium si sit destructum auctoritate superioris quid fiet de bonis illius monasterij.

Quoniā aūt status antiquus ecclesie qñ ɔseruat'. ne se. va. c. j. ibi dū dicit in antiquuз statū sic. de sup. neg. p̄la. c. ij. de reli. do. c. vno. li. vj. ⁊ qñ mutat' stat⁹ antiquus ecclesie ⁊ cū monasteriū erigit'
1 in ecclesiā cathe. ne se. vac. c. j. restat † mō videre qual'r ⁊ q̄uo ille status cāet' sr' q̊ trado duas reg. p̄ncipales. ¶ Pria qdē regula est. vbi ecclesie adijcit' noua q̄litas q̄ prius non erat huius regule patēt exēpla. ecclesia sine cura, erigit' in ecclesiā curatā. Nā huic eccl'ie dat' aiarū cura ⁊ ius p̄rochiale ꝙ prius nō hēbat ⁊ in q̊ ɔsistit aiarū cura. hētur de elec. dudū. ⁊ in q̊ ɔsistat ius parrochiale vide p Inn. in rub. de parrochiali. ⁊ per hoc fit destructio inter ecclesiam sine cura ⁊ ecclesiam curatā. de rescri. si eo tēpore lib. vj. ⁊ de preben. cum in illis. eo. titu.

¶ Itē mutat' status ecclesie qñ parrochialis erigit' in baptismalē. Naз de iure parrochiali nō cōpetit ius baptismi, ⁊ de hac ecclesia baptismali loquunt' iura de prescrip. c. j. ⁊. c. ex transmissa de trans. c. preterea. de sen. excō. cle. vna. itē mutat' status ecclesie cum

sie cū ecclesia non collegiata erigitur in collegiatā vt in.c. nobis
de iurepa.itē cum monasterium erigitur in ecclesiam cathedralē
ne se.va.c.j.itē cum ecclesia secularis erigitur in regularē. de ec.
edifi.ad audientiā.vñ dicebat gl. de rebus eccle.c. possessiones.
2 ꝙ† ecclesia secularis pōt fieri regularis auctoritate epi dummō
canonici se q̄ alibi ꝓuideat,sed eis inuitis de volūtate taliū cle-
ricorū ecclesia secularis efficit regularis qd clerici seculares de
illa ecclesia amouebūt dūmō alibi illis clericis prouideatur.

Alia regula est p quā cognoscit permutatio status eccle-
sie,vcȝ vbi qualitas inherēs ecclesie tollit vel distra-
hit sicut pȝ p hec exēpla si ecclesia curata reducat ad ecclesiā si-
ne cura. Itē cū ecclesia baptismalis inducit ad non baptismalē.
Itē cū ecclesia collegiata reducitur ad non collegiatā. Itē cum
ecclesia cathedralis reducitur ad monasterium.ne se.va.c.j.
¶ Sunt ⁊ alij modi qbus mutat status ecclesie. Prio qñ eccl'ia
vel ordo cui lȝ hre ꝓpriū in totum vnitur vel subijcit ecclesie vel
ordini cui non lȝ hre ꝓpriū.de sta.mona.recolētes. itē cū arctior
regula p instōnē ecclesie insurgit quā esset a princ. p regulā dataȝ
ordi.de reg.iur.c.sane.⁊ est casus in.c.vno de reli. do.lib.vj. Itē
cū ꝓfessio inducit arctior status quā esset p̊, q arctior pōt eis in-
3 uitis induci,de quo p gl.in regula ꝙ oēs lib.vj. Itē † mutat sta-
tus ecclesie qñ in ecclesia statuit certus numerus canonicorū, ⁊
bona eorū veniant in cōi ⁊ in vna domo vescant ⁊ sub vno tecto
dormiant ⁊ qescāt.de vita ⁊ hone.cle.qm̄. Itē cū ecclesia habēs
patronū efficit exēpta a iurepat.qd est in ecclesia ⁊ talis erigit in
collegiatā vt in.c.nobis.de iurep.vel patronus abdicat a se ius
patro.de dona.pastoralis.de testi.significauit. Itē mutat status
ecclesie cū dignitas tollit ⁊ supprimit.de ꝯstitu.cum accessissent.
Itē qñqȝ sic alterat ⁊ restringit status ecclesie ꝙ non lȝ ordini il-
lius ecclesie transferre ad aliū ordinē,vt pȝ de sta.regu.c.j. Item
cū ecclesia auctoritate superioris destruit,tūc.n. mutat status ec
clesie,⁊ p hoc dicebat Inno.in.c.ij de op.no.nun.qd qñ ecclesia
4 destruit auctoritate supioris pp delictū clericorū ecclesie qd † de
cetero nullus vocabit clericus illius ecclesie. Et illa ecclesia per-
dit oia priuilegia.de ꝯsec.dis.j.placuit.xvj.q.vij.⁊ hoc dicimus.
ff.qñ dies vsufru.ce.l.vsusfructus.§.si. Secus qñ auctoritate su
perioris ecclesie vnit alteri loco vel ad aliū locū transfert ſm In
no.in.d.c.ij. Ex predictis aūt verbis Inno.solet fieri qd an eccle
sia de auctoritate epi dedicata possit pro aliqua cā destrui. ita ꝙ
5 non sit vltra nec ibi nec alibi. Solent.n.epi qñqȝ destruere† statū
monasterij monialiū vt ibi nō sit amplius ecclesia nec monasteriū
⁊ transferūt abbatissam ⁊ moniales ad aliud monasteriū. Item
ꝙ ibi amplius nō eligat abbatissa,nec moniales recipiātur. Itē
ꝙ ibi nunq̄ȝ celebrent diuina officia. Itē ꝙ ibi nunq̄ȝ amplius se
peliat. Itē qd ille locus desinat esse sacer ⁊ religiosus. Itē ꝙ ille
locus ad vsum ꝓphanū ⁊ talē locū vendunt vt ꝓphanuȝ cū aūt
prius añ destructionē ibi esset ecclesia monasteriū. Itē ibi elige-
bant abbatisse ⁊ recipiebant moniales. de ele. indēnitatibus.li.
vj. Itē ibi celebrant diuina p sacerdotē ad id deputatum q ēt sa
cerdos habeat curā fori pnialis illarū monialiū. Itē locus ille vi
sitabit p supiorē.de statu mo.in singulis. dicunt qdā ꝙ non pōt
destrui vt in regula ꝙ semel dedicatū. li.vj. ad hoc facit.ix.q.iij.
q semel.xiiij.q.vij.aperuit.xvj.q.vij.si qs vult.xvij.q.iiij.q.de cō
secra.dis.j.oēs basilice.⁊ dr in.c.in sancta.⁊.c.se. de re.pmu.mā
cipia.de le.ij.do.c.ad hec.⁊ eo.tit.cle.qr contingit.

In contrariū possit fieri.xvj.
q.vij.⁊ hoc dicimus ⁊ ibi de hoc p Io.⁊ Arch.⁊ id ꝙ dicit Ar
chi.x.q.iiij.vnio.⁊ in.d.c.si qs vult.⁊ de ꝯse.dis.j..oēs basilice.⁊
dr expressum ea.dist.c.placuit.⁊.c.trabes.facit.x.q.ij. hoc ius.⁊
xij.q.ij.aurū.⁊ ꝙ vtrobiqȝ no.p ⁊ ꝯ.facit qd notat in Specu.de
dona.vsi.qd si aliqs viro.sed ꝓ hoc facit de no.op.nun.c.ij.⁊.c.
j.⁊ ꝙ ibi not.p Inno.⁊ Hosti.⁊ Io.and. Quid ergo dōm.so. di
stinguenduȝ. aut hoc vult facere ex voluntate aut ex necessitate.
6 Primo † casu non pōt destrui lȝ vt melioret posset ad aliū locū
trāsferri,sed dȝ eidē ecclesie antique si hoc posset fieri p sacerdo-
tē deseruiri,vt in.c.si qs vult.⁊.c.vnio.⁊.c.oēs basilice. in arg.si
nō ex necessitate.aut pōt remanere in eodē loco,⁊ tunc idē qd.s.
aut non pōt remanere,⁊ tunc pōt destrui. dȝ tñ semp hoc fieri de
auctoritate diocesani,vt in.d.c.placuit. In ꝯriū allegata non ob
stant,loquunt.n.in illo casu ⁊ qñ ecclesia ⁊ res sacre durante suo
statu ⁊ ꝯsecratione reducit ad prophanum vsum, non aūt qñ de
struit ⁊ totaliter reducit ad non esse ecclesiā vel reȝ sacram, ⁊ ita
intelligit regula semel deo dedicatū. lib.vj. Et nota qd illud qd
dicit Innoc.in.d.c.ij. qd destructa ecclesia clerici non erunt am-
plius clerici illius loci,hȝ locum in clericis secularibus,sed si ta-
les essent professi,tunc desinunt esse monachi monasterij professo
ri,sed per hoc non desinunt esse professi,sed efficiunt monachi al
terius monasterij ad quod sunt translati.de regula.lȝ.
7 ¶ Sed iuxta predicta querit si † destructū sit monasteriū aucto
ritate superioris qd fiet de illis bonis monasterij. Rñdeo illa bo
na acquirunt monasterio ad ꝙ monasteriū illi professi sunt trans
lati. rō est ne tales ꝓfessi sint onerosi scdo monasterio ad ꝙ sunt
translati. Et pp hoc dicit Io.and.de statu mona.recolentes, ꝙ
si religiosus transit ad ſm monasteriū recuperat ꝙ dedit p̊ mo-
nasterio,sed de bonis monasterij nihil habebit.⁊ subdit ibidē qd
si monasteriū in totū destruat,ꝙ quilibet hȝ partem suam de bo
nis monasterij.sed istam mām prosequar per tria capitula.
¶ Primū capitulū principale ē qd monasteriū remaneat i suo
statu antiq̄ vna cū ordine ⁊ religiōe vigētibus in.d. monasterio.
¶ Secundum capitulum est qñ monasterium destruitur auctori
tate superioris,tñ ordo ⁊ religio sub quibus regebat remanent.
¶ Tertium capitulum principale est qñ monasterium destruit,⁊
destruitur ordo ⁊ religio sub quibus monasterium regebatur.

SVMMARIVM

1 Ingrediens monasterium ⁊ offerens se ⁊ sua ⁊ intra probatio-
nis annum rediens ad seculum an recuperabit bona sua.
2 Bona quesita p̊ monasterio ex persona profitētis an remaneāt
apud monasterium primum,an vero acquirantur secundo.
3 Donatio perfecta non reuocatur.
4 Professus vnius monasterij quando intrat in ſm monasterium
causa penitentie cui acquirat.
5 Consuetudo Italie in monialibus recipiendis.

¶ Capitulum primum.

Venio ad primū capitulū
principale qñ monasteriū, ordo,⁊ religio remanēt in
eorū statu antiquo,⁊ hoc declaro p.j.scriptas qōnes.
1 ¶ Primo queritur aliquis † ingreditur monasteriuȝ ⁊ offert se
⁊ sua,⁊ tñ intra probationis annū redijt ad seculū querit an re-
cuperet bona sua. Rñdeo recuperat. ⁊ rō est qr oblatio bonorū
hȝ in se tacitam conditionem.s. si ille in monasterio remanserit,
vt est casus ad literam in.c. in presentia. de proba. Preterea ex
quo inest illa tacita conditio defectus cōditionis impedit acqui
sitionē bonorum.ff.de verbo.obli.l.cedere diē. Preterea hoc ꝓ
batur p casum.de reg.c.statuimus.vbi recedēs de monasterio in
tra probationis annū in ea veste redit quā tulit dum in monaste
riū ingressus est. Et per predicta dōm est ꝙ si tempore ingressus
nihil de bonis duxit,qd dominiū illorum bonorū remanet apud
ingredientē dum est.j.probationis annum.⁊ hoc optime probat
de regula.beneficium lib.vj.

Secundo principaliter queri-
tur,aliquis ingreditur monasteriū ⁊ offert se ⁊ sua. Et demū pro
fitet in illo monasterio ⁊ demū post illā professionē acquirit bo-
na ex successione parentū,ita qd illa bona acquiruntur monaste-
rio ex dispositione iuris pp professionem. Et demuȝ iste profes-
sus legitime transit ad secundum monasterium, vt pȝ de regula.
2 licet queritur an bona † quesita primo monasterio ex persona ꝓ
fitentis remaneant apud monasterium primū an vero acquiran
tur secundo monasterio,vnde dicebat Io.de sta.mona.recolen-
tes ꝙ talis professus recuperat bona q̄ ex sua ꝑsona fuerāt acq-
sita primo monasterio.dicebat Guil.in Spec. de sta.mo.§.ij.v.
sed querit,qd bona quesita primo monasterio remanēt apud pri
mum monasterium,sed postq̄ȝ transit ad scdm monasteriū quic-
quid acquirit,acquirit scdo monasterio. in auc. de iudi.§.si vero
xviij.q.iij.c.j. Et subdit ibidē, ꝙ si talis professus ad ſm mona-
steriū transiens nō habeat vñ viuat in secūdo monasterio ꝙ tūc
vsusfructus bonorū acquisitorum in primo monasterio pertine-
bunt ad ſm monasterium, proprietas aūt remanebit apud pri-
mum monasteriū. ideo aūt vsusfructus querūtur illi scdo mona
sterio ne ille professus sit onerosus secundo monasterio.xvj.q.j.
de lapsis. Et idē dicit Spec.in.§.xxiij. In hoc aūt sunt opi.nam
quidā dicunt ꝙ de rigore iuris professus nō recupat bona acqsi
ta primo monasterio nisi de equitate recuperat.
¶ Alia fuit opi.qd aut bona sunt q̄sita expressa donatiōe facta
p ingredientē tpe sui ingressus,⁊ tunc illa bona non recuperat lȝ
3 ad aliud monasterium transeat, qr † donatio perfecta non reuo
catur.C.de dona.l.perfectā.si aūt sint quesita primo monasterio

ex iuris dispositione pp vinculū professionis, tūc talia bona recu perat & queretur in secundo monasterio, & idem tenet Inno. qñ de licentia superioris trāsiuit ad śm monasterium ne scdo mona sterio sit onerosus. xvj. q. j. si quos. cōcludamus ergo ꝙ ea q̃ que fuit professus dum erat in primo monasterio illa remanēt apud primum monasterium & non apud śm. xxvij. q. j. si quis. in auc. de sanctis. epis. §. si. nō ꝙ aūt postmodū querit. s. postq̃ trāsiuit ad secundum monasterium acquiratur secundo monasterio. de priui. cum olim. vbi est casus. & xxiij. q. j. statutum.

Tertio principaliter querit̃ si p ꝓfessum vnius mona sterij ex psona illius ꝓfessi sint quesita bona ipsi monasterio & tandē ipse ꝓfessus transeat ad śm monasteriuz ad pniam peragendā, pp excessus quos cōmisit in primo monaste rio apud quē remanebunt illa bona. respondeo apud primū mo nasteriū quo ad proprietatē, sed quo ad vsumfructuz remanebit apud śm vel pertinebit monasterio, & illo monacho mortuo re dibit vsusfructus ad śm monasteriū. xvj. q. j. de lapsis. & ita not.
4 xvj. q. j. si qs. Et not. ꝙ † qñ professus vnius monasterij intrat in śm monasteriū ad pniam peragendā quicquid acquirit postquā ibi est intrusus acquirit scdo monasterio. in auc. de sanctis. epi. §. si monachus. & ita no. gl. in d. c. si quis superius allegato.

Quarto principaliter querit̃, p̄ monasterio bona sunt q̃sita. s. ex psona ꝓfessi, demū iste ꝓfessus tran sit ad śm monasteriū nō petita licētia a suo supiore, & lz legitime trāseat. de reg. c. lz cui acqrunt̃ hmōi bona. rñdeo bona remanēt apud primū monasteriū, vt dicit Hosti. in. c. ꝙ a te. de cleri. giu.

Quinto principaliter querit̃, de cōsuetudine q̃ viget in Italia est qđ lz de iure cōi non possūt recipi mo nachus in monasterio pp pecuniā, qꝛ tūc esset simonia. de simo.
5 de regu. tñ est de more & ꝯsuetudine † tpe quo mulier in monialē recipit̃ vadit ad altare publicū & ibi offert certā quātitatē pecu nie dōo hec verba vcz. Ego dono istā pecuniā presentē in remis sionē peccatorū meorū, vel dono istā pecuniā Deo & beate Ma rie virgini iuxta vulgarē modū loquēdi. dōo istā pecuniā esse do tē ipsius monialis. demū ista monialis. j. ꝓbationis annuz redit ad seculū vel in p̄ monasterio profitet̃ & postmodum trāsit legiti me ad aliud monasteriū, an illa monialis recupabit illā pecuniā a primo monasterio. Respōdeo nō, qꝛ talis donatio fuit pura & simplex nullā hñs in se cōditionē neq; modū. Et iō tanq̃ dona tio perfecta nō reuocat̃. C. de dona. l. perfecta. & si diceret̃ quod illa donatio vr̃ facta ob certā cām finalē, vcz, qꝛ recipiebatur vt monialis in monasterio & sic cessante cā finalis iuris & boie. de renun. post translationem. Respondeo nō debemus dicere hāc causam, vitiaretur enim tunc receptio in monialez eo ꝙ esset tūc simonia. de simo. de regularibus.

SVMMARIVM

1 Monialis monasterij destructi cū sit ꝓfessa & trāsferat̃ ad aliud monasteriū an recupabit bona q̃ p̄ monasterio obtulerat. 2.
3 Heredes duo qñ instituuntur qūo diuidant hereditatem.

Capitulum secundum.

n **Unc venio** ad śm capitulū principale qđ est qñ monasterium de struit̃ auctoritate supioris, tñ ordo & religio sub qui bus regebat̃ illud monasteriū remanent in eorū sta tu. nec tollit̃ eo tpe ordo sed durat. pz exēplū. monasteriuz sancti Petri est ordinis sancti Benedicti, monasteriū quidem destrui tur auctoritate superioris, tamen per hoc nō tollitur ordo beati Benedicti. queritur ergo de infrascriptis questionibus.
1 Primo querit̃ cū † monialis dicti monasterij sic destructi ne vaget̃ cū sit ꝓfessa. de reg. c. si. transfert̃ ad aliud monasteriuz an recupabit bona q̃ p̄ monasterio obtulerat. rñdeo recuperabit ta lia bona, vt dicit Hosti. & Joā. de sta. mo. recolētes, rō est, qꝛ illa bona nō pñt remanere in dñio primi monasterij cū sit destructū, qꝛ nō ēt amplius monasteriū. ff. qñ dies vsusfru. leg. ced. l. vltimus. Scda rō est ne ille moniales sint onerose scdo monasterio.
Scdo q̄rit̃ si aliqua bona sint quesita p̄ monasterio ex psona monialis ꝓfesse cui obuenerat aliqua hr̃ditas parentū. Rñdeo recupabit illa bona pp rōnes quas dixi. §. proxima qōne.
Tertio querit̃ de bonis que cōpetebant ad primū monasteriū ex alia causa q̃ ex persona monialis ꝓfesse, puta qꝛ donauit vel legauit monasterio, vel qꝛ monasterium ex fructibus eoruz acqsi uit aliqua bona. Respondeo illa bona acquirētur secundo mo nasterio ad quod ille moniales sunt translate. ratio est, ne ille mo niales sint onerose secundo monasterio.
2 Quarto querit̃ † si monasteriū sit destructū & hēbat magnaz quantitatē monialium & eps vnā partē illarum monialiū & aliaz partē trāstulerit ad aliō monasteriū, cui ex illis monasterijs acq rent̃ bona illius monasterij primi q̃ primo monasterio erāt q̃sita ex alia cā q̃ ex psonis monialiū professarū. Respōdeo ꝙ queretur vtriq; ex illis monasterijs ad que ille moniales transferunt̃.

Quinto querit̃ pro quāta quātitate illa bona duobus monasterijs acquirunt̃. Rñdeo vr̃ ꝙ cuilibet ipsorum monasteriorū acquirat̃ pro medietate. rō est, qꝛ non est maior vel potior vnius monasterij cā q̃ alterius & sic ambo mo nasteria equaliter cōcurrunt, sicut videmus qñ inuicem duobus
3 vna res legat̃, quilibet ex legatarijs hz medietatē, vt. ff. Itē † qñ duo hr̃des instituunt̃ quilibet hz medietatē, vt. ff. vel pōt dici ꝙ acquisitio illorū bonorū fiet illis monasterijs, śm numerū illaruz personarū monialiū vt illi monasterio plus assignet̃ ad ꝙ plures moniales sunt translate q̃ ad aliud. ff. de pac. l. maiorem.
Sexto querit̃, est quoddā monasteriū & p mortalitatem mor tua est abbatissa cū omnibus monialibus monasterij, nec reperit̃ aliqua mulier que velit effici monialis dicti monasterij, & per istā causam destruitur illud monasterium cui acquirent̃ illa bona, vi detur ꝙ ordini & religioni illius monasterij quasi succedant in lo cum & ius monasterij. de testi. c. ij.
Putarē dōm ꝙ eps cū consensu sui capituli posset illa bona vēdere & pretiū paupibus elargiri vel in alios pios vsus cōuer tere, vel dicta bona ꝯcedere alijs ecclesijs, vel edificare ecclesiaz & illa bona assignare pro dote ecclesie. Sunt enim illa bona va cantia ergo de ipsis bonis superior hz potestatem.

SVMMARIVM.

1 Destructo ordine quid fiet de bonis illius ordinis. 2. 5. 9.
3 Res que succedit in locum alterius, sapit naturam rei in cuius locum subrogatur.
4 Mendicantes an habeant predia.
6 Testator si legat aliquid illi qui erat mortuus ante, testamentum non valet & legatum redit ad heredem.
7 Mortuo testatore legatarius est capax legati, & potest legatum transmittere ad heredem suum.
8 Religiosi possunt se transferre ad aliam religionem, sed non pos sunt eorum ecclesiam, alteri subijcere.
10 Destructa eccl'ia platus ipsius eccl'ie nō erit amplius plat' illi'.
11 Substantialia regule que sint.
12 Membra pereunt mortuo capite.
13 Status ecclesie per quem possit mutari & qua ex causa.

Capitulum tertium.

n **Unc venio ad tertiuz ca**
1 pitulū principale qñ † destruitur monasteriū & ēt de struitur ordo & religio sub qbus regebat̃ dictuz mo nasteriū. Ita ꝙ ille ordo tollatur & casset̃ & nō sit amplius eccle sia dei. Patent exempla in ordine tēplariorū. Ordo templario rū fuit ab antiquo ordo approbatus a Papa postmodū desijt esse ordo, qꝛ papa illum cassauit & deleuit, ita ꝙ nō esset amplius ille ordo in ecclesia dei. de priui. cum & plantare. Item pz exēplū in ordine humiliatorū q fuit approbatus per papā & postmodū ille ordo fuit dānatus & oblitus vt non esset amplius in ecclesia dei. de resti. spo. cū olim. el. j. in gl. Itē pz exēplū. de relig. do. c. j. lib. vj. Nam per. c. vlti. eo. titu. in antiquis papa ꝓhibet pp ni miam religionū diuersitatē que in ecclesia dei confusionem gere bat, ne quis nouā religionē inueniret, sed quicunq; ad religionē voluerit cōuerti vnā de approbatis assumat de quibus reperit̃ de relig. do. c. vno. li. vj. vbi papa ꝓhibet ne quis post cōciliū ge nerale decetero nouū ordinē aut religionē inueniat. papa autem qñq; cōfirmat nouū ordinē institutū post dictū cōcilium genera le & ꝯfirmat in hūc modū vcz vt professoribus illorū ordinū ita liceat remanere in illis si velint ꝙ nullū deinceps ad illorū ꝓfes sionē admittant, nec de nouo domū aut aliquē locū acqrant, nec domus siue loca q̃ hñt alienare valeant sine sedis aplice licentia
2 speciali. desinit † ergo ille ordo & religio mortuis religiosis dicti ordinis & religionis. Et ex quo nō pōt sine pape licentia ad aliū ordinē se trāsferre & ex quo religiosi aliorū ordinū nō possunt se trāsferre ad alium ordinē lz cōfirmetur p papam, ergo ille ord

desinit eē, vt dicit Jo.in.d.c.religionū.qꝛ ergo destructis illis or dinibus vt nō sint amplius in eccl'ia dei,ad quos ptinebūt bona illoꝝ ordinū.papa in.d.c. religionum. talia bona reseruat sedi apostolice in terre sancte subsidiū,vel in alios pios vsus p locorum ordinarios vel alios qbus hoc papa cōmisit conuertenda. ¶Juxta predicta ergo queriť de infrascriptis questionibus.

Primo q̄ritur si ille ordo institutus post cōcilíū gñale de quo loquiť.c.fi.de relig.do.ꝛ ꝯfirmatus p papā trāsferať ad aliū ordinē auctoritate pape qd erit de legatis factis illi p̄ ordini. R̄ndeo talia legata ptinebūt ad ꝫ or
3 dinē ad quē facta est trāslatio primi ordinis,qꝛ res † q̄ succedit in locū alterius sapit nām rei in cuius locū surrogať,vt lite pen. c.ecclesia.pterea domus ꝛ loca de qbus loquiť dicta decre. vnica.de reli.do.obueniebāt Romane ecclesie,sed in talibus bonis vacātibus q̄ deferunť principi latissime fit interp̄tatio.C. de bo. va.l.j.lib.x. Et hec sunt beneficia q̄ sunt interpretāda latissime. de verb.sig.olim.de quo ibi p Jo.in.d.cle.vlti. Preterea surrogati teneņť ad onera.de censi.c.j.eis.n.debenť cōmoda. de reg. iur.q sentit.sic no.Jo.de priuile.cū psone.circa fi.pen.gl.lib.vj.

Secundo queritur si post cōcilíū gñale de quo loquiť.c.vl.de reli.do. aliqs miles donasset dicto ordini predia sub pacto ꝙ rediret ad eū vel eius hr̄des si cōtingeret illos de illo ordine recedere vel habitū vel ordinē mutare,ipsis post dictā donationē mutātibus religionē ꝛ habitū ꝛ se trāsferētibus ad ordinē approbatū possit miles reuocare ea que
4 donauit no.J.hec qō redarguiť de duobus. Prio ꝙ † mēdicantes habeat predia,ꝛ qꝛ i qōne nō poniť illā trāslationē esse factā de pape licētia cū sine illa fieri nō potuit,vt pꝫ in.d.c. religionū. in fi. Nō aūt redarguiť dicte qōnis solutio, qꝛ ille habuisset ꝯfirmationē pape,lꝫ post illud cōsiliū ꝙ miles reuocat donationeꝫ, qꝛ sic poterāt remanere in vita sua, vt ibi pꝫ si nō habuerat cōfirmationē cū non possit in ordine ꝛ habitu remanere illa duo mutando dūmodo remanserint in loco illo nō reuocat miles in prio mēbro.solues vt predixi.trāsitus sine pape licētia fieri nō potuerat illa interuētio locus est ei ꝙ dixi in p̄,quare in scđo membro cū collegiū fuerit illicitū ꝛ a iure dānatū,vt.d.c. vno. quantū de facto processerat reuocať,ꝛ sic ei nil acqri potuerit ēt post instōnē vel legata.C.de her.insti.l.collegiū.C.de iudi.l.j.ff. ꝙ cuiusqꝫ vniuer.no.lib.vj.ergo donās repetet, non iuuat ꝙ non fuerat in culpa mutādo, qꝛ satis est ꝙ fuerat in culpa ꝯ ꝓhibitionē cōsilij faciēdo.subdebat ēt Jo.in.d.c.religionū. ꝙ si nō mēdicātes trāseant ad arctiorē regulā debito mō, tunc nō liceret tali militi reuocare talē donationē vel mutationē,cū mutatio fuerit in meliꝰ de voto.c.scripture.ꝛ tacite debuit id intelligi.Si aūt ad laxiorē regulā transiuerit, tūc est locus reuocationi dicte donatiōis ð verb.sig.abbate.in fi.xxv.q.j.§.vlti.oi tū casu quo locus relinqreť sine licētia donātis nō poterat si ꝯtēplatione loci facta fuerit donatio.puta donās erat ibi p̄fonus vel hēbat ibi sepulturā nisi
5 fecerit id de pape licētia.redeūdo aūt ad qōnē ꝓpositam destructo ordine † qd fiet de illius ordinis bonis.ista qō soluiť p dictū c.religionū.aduerte diligenter ad illū tex. dū dicit p locoꝝ ordinarios,qꝛ vt ex gl.que incipit nec ordinarij ꝛc.ꝛ ex alijs que ponit ibi Archi.super versi.aduertendū. de talibus bonis ordinarius loci nō pōt aliqd disponere sine speciali mandato pape. ¶Quidā aliter intelligebāt illā lr̄aꝫ,qꝛ ordinarius loci possit de illis bonis disponere ex auctoritate ordinaria sibi tributa ex illo canone.sed prīa opi.est verior,qꝛ qñ papa sibi reseruat aliqd nō pōt iferior a papa se itromittere de talibꝰ reseruatis.casus est in c.si eo tpe.de ele.li.vj.vltra p̄dicta q̄riť de infrascriptis qōibus.

Primo queritur ordo vigens in ecclesia dei fuit deletus ꝛ cassatus auctoritate pape.demū quidā faciēs testm̄ ignorās de cassatiōe ordinis legat aliqd illi ordini,q̄riť de iuribus illius legati. R̄ndeo
6 legatū nō vꝫ.sed est p nō scripto.casus est in.l.vnica.in princ.C. de cad.tol.vbi si † testator legat aliqd illi qui erat mortuus ante testm̄ nō vꝫ ꝛ legatū redit ad hr̄dē.ꝛ ex hoc pꝫ ꝙ lꝫ legatū illi ordini censereť ad pias cās.de testi.reqsiti, tū non poterit diocesanus illud legatum cōuertere in alios vsus aliorum ordinum. ¶Itē q̄ritur si tpe testi ꝛ tpe mortis testatoris vigebat ille ordo sed post mortē testatoris est deletus ꝛ cassatus,qd erit de illo legato,vr̄ ꝙ nō euanescat sicut videmus ꝙ qñ legatarius moritur post mortē testatoris legatū remanet validum vt.d.l.vnica.§.in nouissimo.In ꝯriū vr̄ ꝙ legatū euanescat, qꝛ ille ordo ex quo est cassatus ꝛ deletus nō est capax illius legati,nō pōt dici ꝙ transmittat legatū ad aliū ordinem,qꝛ nullus alius ordo succedit tali
7 ordini sic deleto ꝛ cassato.nō ob.§.in nouissimo, qꝛ † mortuo testatore legati erat capax legatarius ꝛ trāsmittere potuit legatū ad hr̄dē suū. ¶Vr̄ de iure dōm ꝙ ex quo mortuo testatore ordo deberet adire añꝙ cassareť ꝛ erat capax legati ꝛ iō illud legatum non euanescit, ideo sic reseruatum in dispositione pape vt.d.c.vnico.de relig.do.lib.vj.

Quarto q̄riť si testator errans in testō, credēs aliqueꝫ ordinē vigere q nūꝙ fuit institutus in ecclesia dei sed fuit institutus tpe mortis, aliqd sibi legauit q̄riť an illud legatū valeat ita ꝙ q̄riť illi ordini tale legatū. R̄ndeo vꝫ. Nam sufficit illū ordinē esse tpe mortis testatoris lꝫ nō esset tpe testi.casus est in.l.si cognatus.ff.de rebus dub.de leg.ij.l.si portato seruo.in prin.ff.de ꝯdi.ꝛ de.ff.de iure delibe.gñalr.§. si hoi libero. ¶Quinto q̄riť tpe testi vigebat ordo ꝛ viuo testatore ille ordo sit reuocatus auctoritate ap̄lica ꝛ restitutus in veterē statū,viuente testatore an illud legatū remanebit validū. R̄ndeo sic. casus est in.l.si cognatus.ff.de rebus dub. in prin.in lectura ibi posita,
8 vñ dicebat tex.de testi.spo.olim.ꝛ in glo.†nisi qō religiosi pñt se trāsferre ad aliā religionē sed nō possent eoꝝ ecclesiā alteri subijcere.Jo.and.sup.d.gl. dicebat qō religiosi vnius monasterij regulā illius monasterij ibi institutā,vel habitū,vel statū antiquum imutare vel alteri loco subijcere sine auctoritate epi nō possent, nec eps dꝫ ꝯsentire sine ꝯsensu capituli.ita tꝫ gl.in.c.cū dilectus. qō met.cā.Et idē Inno.Jo.an.ꝛ Host. dicūt qō religiosi vnius monasterij pñt trāsire tanꝙ singuli ad arctiorē regulā,sed remanentes in loco non pñt arctiorē ꝓfiteri nec se vel locū ad illā arctiorē trāsferre sine diocesani ꝯsensu. Itē dicūt ꝙ religiosi vnius monasterij volūt locū subijcere alteri minori sine piudicio diocesani ꝛ diocesanus non vult consentire, ꝙ episcopus per superiorem cogetur ad consentiendum translationi.

9 **Sed queritur** si † monasteriū tpe quo est destructū auctoritate epi nō habeat abbatissam neqꝫ moniales, qꝛ oēs erant mortue qd fiet tūc de bonis monasterij. R̄ndeo remanebunt sub dispōne ꝛ arbitrio diocesani q poterit illud monasteriū ꝯstituere ꝛ illa bona dare alteri monasterio p dote ipsius, vel poterit illa bona distribuere inter ecclesias sue diocesis. poterit ēt illa bona vēdere ꝛ in vsus pios pretiū ꝯuertere vel p̄tiū paupibus erogare, posset ēt dici qō illa bona remanebunt ordini sub cuius regula illud monasteriū erat fundatū.redeūdo aūt ad qō dicebat Inno.in.c.ij.de no.op.nun. vbi dicit ꝙ destructa eccl'ia nō remanēt ap̄lius clerici illiꝰ eccl'ie.
10 ¶Et sciendū ꝙ destructa † ecclesia prelatus ipsius ecclesie non erit amplius p̄latus ipsius ecclesie,ꝛ in eo tolleť titulus p̄lature. Itē si ecclesia erat collegiata pdit ius collegij, seu perit ius collegij.Itē si ecclesia ptinebat ad collationē alicuius, perit illud ius ꝯferēdi.Ista.n.iura q̄ p̄ respiciebant ecclesiā nō pñt amplius respicere ecclesiā,qꝛ destructa est,insup dico ꝙ p p̄dicta ꝙ destructo monasterio non erit amplius illius monasterij abbas,ꝛ monachi illius monasterij non erunt amplius monachi nec ad obedientiā amplius tenebunť illi prelato ex quo desinit esse p̄latus. casus est in.c.venerabilē.in fi.de ele.ꝛ hic pꝫ ꝙ qñqꝫ tolliť ꝛ perimitur vnum ex tribus substantialibus professionis sicut est obedientia.de maioritate ꝛ obedi.cum in ecclesijs. hoc ideo procedit,qꝛ non est cui obediatur ex quo desinit esse prelatus. ¶Item sciendum est ꝙ lꝫ destructo monasterio illi desinant esse
11 monachi monasterij, tamen remanent professi qꝛ † substantialia regule que consistunt in abdicatione proprietatis ꝛ obseruantia castitatis respiciūt ordinē sub cuius regula fundatū est monasterium,lꝫ ergo monasterium destruatur, non tū destruitur ordo de quo fundatum est monasterium.tales enim monachi transferuntur ad alia monasteria eiusdem vel alterius ordinis ꝛ sic remanebunt monachi secundi monasterij ꝛ in secundo monasterio. simile quod not.xvj.q.j.ꝛ temporis.

Sed queritur si destruatur ordo auctoritate superioris sicut fuit qñ ordo tēplarioꝝ fuit destructus auctoritate pape,qd de religiosis ꝛ ꝓfessis illius ordinis. R̄ndeo transferuntur ad alia loca alterius ordinis non tū desinunt esse professi,vt superius dixi lꝫ inuenerim aliquos dixisse ꝛ male,desinere esse ꝓfessos,ꝛ posse redire ad secularē statuꝫ. ¶Demum queriť si destruať ordo sicut fuit destructus ordo tēplarioꝝ an destruātur monasteria que fuerūt membra ipsius.
12 ꝛ videtur ꝙ sic,qꝛ † mortuo capite pereūt membra. nec.n.membra cognoscimus nisi stante capite,de religi.ꝛ sump.fune.l.cū in diuersis.Item qꝛ membra veniunt vt accessoria ad ipsuꝫ ordinē

destructo ergo ordine tanq̃ principale extinguunt membra que veniunt accessorie. nam accessorium sequitur naturam principalis, vt in regula accessorium. lib. vj.

¶ Demum queritur si ecclesia destruitur absq; auctoritate superioris an desinat illa esse ecclesia, ꝛ clerici illius ecclesie desinant esse clerici. Respondeo non desinit esse ecclesia, immo retinet oia sua iura ꝛ priuilegia. ꝛ ita tз Inno. in. c. j. de no. ope. nun.

¶ Ultra hoc sciẽdũ est cũ de mutatiõe status ecclesie hic tracte-
13 mus, q̃rendũ est p † quẽ possit mutari status ecclesie ꝛ ex qua cã. dicebat Jo. de priuile. c. pastoralis. ꝙ nõ videbaꝛ licita mutatio status ecclesie. de ꝯsti. cũ oẽs. de sup. negli. prela. c. ij. Rñdeo ex cã interueniente auctoritate epi põt fieri mutatio status ecclesie alicuius. notaꝛ de consue. c. antepe. de consti. cũ oẽs. in fi. de cẽsi. prohibemus. vt tñ eps sibi prouideat illud eligat ꝙ magis viderit placitũ deo ꝛ reipublice expedire. Et Inno. dat exemplũ de ecclesia que abundat in ecclesijs, ꝛ in populo deficit populus, remansit ecclesia cũ suis diuitijs. Est ergo vtile illas transferri ad locum quo maius seruitium fiat deo, ꝛ si nollet diocesanus consentire, cogendus est coram superiore. de iurepa. nullus.

FINIS

Tractatus de Mutatione

status personarum ecclesiasticarum disertissimi doctoris Do. Petri de Perusio, incipit.

SUMMARIUM

1 Mutatio status personarum qualiter fiat.
2 Statutum quis mutat per assumptionem dignitatis.
3 Clericus bigamus effectus statum mutat.
4 Beneficia consueta regi per clericos seculares non possunt conferri per religiosos.
5 Status clericorũ ꝛ religiosorum q̃nq; mutaꝛ ratione criminis.
6 Clericus qualiter efficiatur irregularis.
7 Monachus qui de vno monasterio ad prelaturã alterius monasterij promouetur an debeat profiteri in ipso secundo monasterio anteq̃ sibi deferatur administratio secundi.
8 Miles qui vult vti priuilegio militari, necesse est vt promittat eã que promiserunt illi qui sunt in numero militum.
9 Ius competens religioso siue monacho ex electione vel prouisione est sibi quasi proprium.
10 Monachus sicut non dз habere locum in duobus monasterijs sic nec hз locum clericus in duabus ecclesijs secularibus.
11 Monachus a claustro absolui nõ põt nisi i casib⁹ a iure ꝯcessis.
12 Jura monachatus in abbatia hr̃e aliud ẽ, aliud hr̃e iura abbatie.
13 Diocesano loci quis possit subesse ratione beneficij.
14 Canonicus siue monachus in eligendo vtitur iure publico.
Infamibus actus legitimi an sint interdicti.
15 Infamis repellitur ab actu ecclesiastico ꝛ spiritwali.
16 Seru⁹ i odiũ dñi sui, q culpa sua desierit eẽ dñs, an torq̃ri possit.
17 Prelatus durante prelatura non potest esse subiectus sibypsi.
18 Professio an sit facienda in secundo monasterio.
19 Clerici habent ius pinguius in suis beneficijs q̃ monachi.
20 Monachus qui professionem non fecit an dicatur monachus.
21 Canonicus factus prelatus vel episcopus renuntians plebi vel ecclesie cathedrali an remaneat episcopus.
Infamis potest arbitrari.
22 Electio an sit actus legitimus.
23 Idoneitas maior requiritur in iudice q̃ in canonico.
24 Judicis sñia tз si occulte fuerit suspensus vel excommunicatus.

Ostq̃ vidimus d mutatiõe status q̃ respicit ecclesias,
1 videamus † de mutatione status que respicit personas ꝛ hoc declaro per infrascripta exempla.

¶ Primo si laicus ꝓmoueꝛ ad minores ordines, efficiꝛ. n. tũc ecclesiastica psona ꝛ gaudet priuilegio fori qd̃ prius nõ hebat. ở foro ꝯpe. c. nullus. ¶ Jtẽ si ꝯstitutus in minoribus ordinibus trãsit ad sacros ordines, q: tunc nõ põt m̃rimoniũ ꝯ here. de cleri. cõiuga. cũ olim. nec ad statũ secularẽ redire. de clericõiuga. quo ad re. cũ alijs. ¶ Jtẽ clericus trãsit ad monachatũ ꝛ ibi profiteꝛ. Nã ante professionẽ hз velle ꝛ nolle, sed p professionẽ pdit velle ꝛ nolle. de ele. si religiosus. in. c. quorundã. lib. vj. ¶ Jtẽ cũ conuersi sunt plene translati. de priuile. cũ ꝛ plãtare §. de fratribus. ¶ Jtẽ p † assumptionẽ dignitatis qs mutat
2 statũ, vt ꝓmoueaꝛ ad epatũ. de ele. cũ in cunctis. de offi. dele. q: põtificali. li. vj. ¶ Jtẽ cũ ꝓmoueaꝛ ad aliã dignitatem ꝛ presertim aliã p quã obtinens esset maior in ecclesia cathedrali post pontificalẽ. de offic. leg. deliberatione. lib. vj. ¶ Item cum monachus vnius monasterij transit ad aliud monasteriũ alterius religionis ꝓfessiõis ꝛ habitus ꝛ altioris regule. Nã desinit esse monachus primi monasterij ꝛ efficiꝛ monachus scđi monasterij ꝛ ꝓmittit ꝛ ꝓfiteꝛ regulã scđi monasterij ꝛ arctiorẽ regulã seruat. de regu. c. lз. ¶ Jtẽ p aduẽtũ pubertatis mutaꝛ status psone q: puber factus põt exercere q̃dã spãlia que nõ poterat exercere añ pubertatẽ, sicut est hr̃e vocẽ eligendi prelatũ ecclesie. vnde canonicus cathedralis ecclesie ꝛ si illũ canonicatũ obtinere possit in pupillari etate, non tñ hз vocẽ eligendi prelatũ. de elec. cũ ex eo. li. vj. Sed p cle. hi q. reqriꝛ non solũ etas pubertatis sed ẽt ꝙ sit in sacris ordinibus ad hoc vt vocẽ habeat in ecclesia sicr̃ in ꝯctu matrimonij vt etas pubertatis reqriꝛ. de despon. impub. c. j. Simili
3 ter circa ꝓfessionẽ validandã. de regu. c. j. lib. vj. ¶ † Jtẽ mutat qs statũ dũ clericus efficiꝛ. bigamus oĩ priuilegio clericali dicitꝛ esse nudatus. de biga. altercationis. lib. vj.

Notandum aũt est ꝙ religiosorũ status ita q̃nq; arctaꝛ ꝛ restringiꝛ ꝙ nõ p̃nt promoueri ad dignitates nec ad bñficia nec ad aliã religionẽ transire. patent exẽpla vt qcũq; de pontificali dignitate ad monachorũ vitã ꝛ locũ pnie descenderit, nequaq̃ pontificatũ reseruat vlterius. de renun. post translationẽ. ¶ Jtẽ pз exẽplũ. nã monachus vnius monasterij non põt eligi in abbatẽ alterius monasterij qd̃ sit alterius religionis, ordinis, professionis, vel habitus. de elec. cle. j. ¶ Jtẽ pз aliud exẽplũ in cle. vt professores. de regu. vbi illi q sunt de ordine mendicantiũ si transeant ad ordinẽ non mendicantẽ, non põt in illo ordine priorátus, administratiões aut quecũq; alia bñficia obtinere. ¶ Jtẽ pз aliud exẽplũ in. c. cũ singula. §. fi. de preben. lib. vj. vbi priorátus, administrationes seu officia vnius monasterij ꝯsueta p eiusdẽ monachos gubernari non cõmittanꝛ deinceps absq; auctoritate sedis apostolice alterius monasterij monachis gubernandũ. ¶ Jtẽ pз aliud exemplũ in
4 cle. vnica de sup. negli. prela. vbi † bñficia ꝯsueta regi p clericos seculares non p̃nt ꝯferri per religiosos. de quo vide ꝙ plene notaꝛ in. c. qd̃ dei. de statu mona. ¶ Jtẽ nõ poterit transire ad minorẽ vel patere obseruantie regulã q̃ esset prima religio. de preben. cũ singula. li. vj. ¶ Jtẽ ꝙ nõ põt eligi nisi sint expresse ꝓfessi. de ele. nullus. lib. vj. ¶ Rursus ꝛ circa loca restringiꝛ ꝛ arctaꝛ status religiosorũ, vñ religiosi nõ p̃nt exire claustrũ nec vagari p curias principũ. de offi. ordi. quãto. ꝛ debẽt reuocari ad claustrũ de reg. c. fi. Silr̃ ꝛ circa moniales status ꝯstringiꝛ ꝛ mutaꝛ circa loca vt debeant esse sub ppetua clausura de qbus plene habetur de statu reg. c. vnico. li. vj. ¶ Jtẽ arctaꝛ status eorũ circa delationẽ certi habitus. de statu mona. cle. de regu. cle. vl. ¶ Jtẽ arctaꝛ status eorũ pp fauorẽ ꝛ honorẽ religionis ab oibus ꝛ qbus religiosi prohibenꝛ p canones vt pз ne cleri. vel mona. c. vnico. de posses. c. ij. de procu. cle. religiosus. de testa. cle. vnica ne cleri. vel mona. c. j. li. vj. de testa. c. j. eo. li. ꝛ in cle. ne in agro. de statu mona.
5 ¶ Contingit ẽt qd̃ q̃nq; rõne † criminis mutatur status clericorũ ꝛ religiosorũ hoc pз p exẽpla. Jn primis cũ clericus ab ordine verbaliter degradaꝛ. de iudi. cũ non ab hoie. de verb. sig. nouimus. ¶ Jtẽ cũ actualiter degradaꝛ. de penis. degradatio. lib. vj. ¶ Jtẽ cũ ꝯdẽnaꝛ ad ppetuũ carcerẽ vel ad tps. de penis. quã uis. lib. vj. ¶ Jtẽ cũ a dignitate quis deponiꝛ vcз tam a pontificali vel ab omni officio sacerdotali de dolo ꝛ cõtuma. venerabilis. in fine. ¶ Jtẽ quis suspendiꝛ a confirmatione epoꝝ de transla. c. j. in fi. ¶ Jtẽ q̃nq; a consecratione ꝛ confirmatione episcoporũ. de transla. c. ij. ¶ Item q̃nq; ab executione pontificalis officij vt. d. c. ij. Jtem q̃nq; quis suspenditur ab officio ꝛ beneficio.
6 ¶ Jtem quandoq; † clericus efficitur irregularis, vt q: committat homicidium. de homi. clemen. j. vel dictet sñiam sanguinis ne cle. vel mona. c. sententiam. vel q: excõmunicatus celebrat diuina officia agens in officio suo sicut prius de cleri. excõ. c. clerici. de exces. prela. c. tanta. ¶ Jdem q̃nq; clericus introducit in monasterio ad perpetuã penitentiã peragendam, ꝛ multa sunt varia genera penarum secundũ qualitatem excessuũ. de homi. sicut dignũ. de quo plene p Inno. de accu. qualiter. Ex iuribus supradictis pз quod quandoq; mutatur status persone in deterius,

rius, vt quando rõne criminis punitur arbitraria pena vel a ca none statuta. Quādoq3 status personaru3 mutať in melius, pre sertim qñ quis trāsit ad religiõem quo casu dolus dans cām ꝓ fessionis nõ vitiat illā, vt in.c.cū dilectus.qđ me.cā. ¶ Itē cum vnus religiosus vnius monasterij trāsit ad aliud monasteriū ar ctioris regule, qñ nõ transit ex temeritate vel leuitate in iacturaz vel iniuriā sui ordinis, sed qñ transit ad secundā religionē vt nõ ficte, sed vere ad frugē melioris vite valeat trāsmigrare, vt in.c. l3.de reg. ¶ Sed tunc immediate dubitať de tali qõne que talis est. quidā monachus cuiusdā monasterij trāslatus ad abbatiā al terius monasterij nulla de nouo facta professione in ipso secūdo monasterio, tractu tp̄is ipse abbas bñs conscientiaz lesam ex cri mine infamie ipso facto irrogate cōmisso postq̄ꝫ fuit ꝓmotus ad abbatiam sponte renuntiauit abbatie itaq3 renuntiatio tenuit.

7 Modo queritur an monach⁹ † q de vno mo nasterio ad platuram alte rius monasterij ꝓmoueť debeat ꝓfiteri in ipso scđo monasterio anteq̄ꝫ sibi deferať administratio scđi monasterij. ¶ Scđo q̄riť an iste post renuntiationē monachus scđi vel primi monasterij re maneat. ¶ Tertio queritur ꝓsupposito ꝙ remaneat monachus primi monasterij an habeat vocē in capitulo. ¶ Quarto ꝓsuppo sito qđ habeat voce3 in capitulo q̄ritur quotam vocem habebit an habeať respectus ad tp̄s quo fuit ꝓmotus, an ad tp̄s quo in cipit esse monachus in scđo monasterio. ¶ Ad primam qõnem vř ꝙ sit necesse facere professionē in secundo monasterio, q: q si milē vitā cū alijs suscipiunt similē sentiant in legibus disciplinā. de sta.mo.recolentes. Itē q: vnusquisq3 d3 se conformare vite ⁊ moribus cū his cū quibus cõuersať.xvj.q vij.in noua. quod ali ter fieri non pōt nisi astringatur ⁊ obligetur illo mõ quo alij sunt astricti, vt.d.c. recolentes. de statu regu. ⁊ de institu.c.j.cle.j.de elec.de vita ⁊ honesta.cle.c.ij. Ad idem de mili.testam.l. ex eo.

8 quibus ex cau.maio.l.vlti. Ex quibus duabus legibus conclu ditur ꝙ si quis † miles vult vti priuilegio militari necesse est vt iuret ⁊ alia promittat que promiserunt illi qui sunt in numero militum. ad idē de senten.excom. si iudex libro.vj. ibi estimatis nāq3 ⁊c. ¶ Contrariū vř ꝙ nõ sit necesse facere professionē nam confirmatione habita cōpetit ius administrandi. de electio.cum in cunctis.⁊.c.qualiter.⁊.c.nosti.⁊.c.transmissa.⁊.c. nihil. Ad idē de simo.sicut tuis.de ꝯsue cum venerabilis. in q̄bus iuribus nil dř de professiõe. Preterea sufficit ꝙ sit semel ꝓfessus. de ele. vnus.li.vj. Ad idē de sta.mo.c.j.ibi nisi expresse professus. Ad idē de elec.indēnitatibus, in prin.li.vj. Ex q̄bus iuribus colligiť ꝙ sufficit ꝙ religiosus q ad platurā sue vel alterius religionis ꝓ moueť semel sit professus. nam profitendo vnā religionē oēs vi dentur profiteri quo ad substantialia. de hoc satis per Hosti. de statu reg.cū ad monasterium in prin.ad idem. de elec. quorūdā. lib.vj.immo plus vř ꝙ si post electione3 de nouo profitetur in se cūdo monasterio, renuntiat illi iuri sibi q̄sito ad hoc de voto per

9 tuas.xix.q.ij.due.de reg.c.beneficiū.lib.vj. nā ꝑ ꝓfessionem re nuntiat omni proprio.de sta.mo.cū ad monasteriū in fi.sed † ius cōpetēs religioso siue monacho ex electiõe vel prouisiõe est sibi quasi ꝓpriū q: ex quo auctoritate superioris cōsensit pro illo iu re sibi quesito agere pōt sine licentia alicuius. ad hoc. de rescri. cum dilecta.de consue.cum dilectus ⁊ ibi de hoc in prin.⁊ de ele. quam sit lib.vj.⁊ no.de rescrip.edoceri.in fi.per Composte.

In secūda questione arguitur

ꝙ remaneat monachus primi monasterij.ad hoc. de sena.l.sena tores. vbi dř ꝙ l3 senatores habeant domicilium in vrbe, dicun tur tñ habere vbi ꝯrerint.ad idem de aduo.l.si quis derogas.ff. de albo scri.l.j. Preterea si canonicus vnius ecclesie fiat platus alterius ecclesie, nõ pp hoc ipso iure perdit canonicatū, vt cōiter no.de concel.preben.literas. Qđ ista sit bona similitudo inter ca nonicos seculares ⁊ monachos colligiť ex no.per Hosti.de reli.

10 do.c.fi. nā ibi not. ꝙ sicut † non d3 habere locum monachus in duobus monasterijs. sic nec h3 locū clericus in duabus ecclesijs secularibus. Eꝗ vř ꝙ ex quo rite translatus est ad ꝰm monaste rium renuntiat omni iuri sibi competēti in primo, vnde illud cō petere non pōt.viij.q.j.q̄ꝫ periculosum. ꝙ aūt perdiderit ⁊ renū tiauerit ipso iure ꝓbať.xvj.q.j.ne ꝑ cuiuslib3.viij.q.j.c.vnio.xxj. q.j.si quis iā translatū.de ele.constitutus.de reli.do.c.fi.hinc est ꝙ officia cōsueta regi ꝑ monachos eiusdē monasterij nõ pñt cō mitti monachis alterius monasterij gubernāda.de prebē.cū sin gula.lib.vj.⁊ in cle.de sup.neg.prela. q: qđ aūt monachus scđi monasterij sit ꝓbať.certū est ꝙ abbas est monachus q: aliter nõ potuit eligi in abbatē.de ele.cū in monasteriū.eo.tit.nullus.⁊.c.

11 indēnitatibus in prin.lib.vj. sed monachus † a claustro absolui nõ pōt nisi in casibus a iure ꝯcessis.xvj.q.j.placuit. casus aūt cō cessi videnť isti ꝙ trāseat ad arctiorē regulā, de reg. l3 qñ ꝓmo ueť ad prelaturā sue vel alterius religiõis, vt in.c. pallegato.nul lus.⁊.c.quorundā.⁊ in alijs iuribus allegatis in.j.q. vel qñ pp crimen detrudiť in arctius monasteriū.de simo.qm̄.xx.q.j.sicut. vel qñ promoueť ad ep̄atum siue ad ecclesias curatas de licētia sui abbatis.xviij.q.j.c.vno.in cōsti.cle.j.de ele.vbi de hoc. At in proposito non est aliquis casus de illis. preterea abbas pp simo niā remotus remanet monachus eiusdē monasterij.de statu mo na.cum ad monasteriū.in fi.⁊ ibi de hoc per Inno.⁊ Hosti. Itē q: appellatione monachorum comprehenditur abbas de simo. quoniam.⁊.c.vlti. q̄ꝫuis aūt perdat prelaturam retinet simplicē monachatum.⁊ hoc sentit Hostiē.in.d.c.vlti. de simo.preterea. videtur etiam casus de prescr.officij.in fi.

In contrariū videtur ꝙ non

12 remaneat monachus eiusdē monasterij.nam † aliud est hře iura monachatus in abbatia aliud iura abbatie.na3 ista sunt diuersa oīno.de reli.do.c.fi.cum ergo iste fuerit obligatus monasterio ⁊ monasteriū sibi rõne vinculi ⁊ iuris plationis ⁊ nõ rõne ꝓfessio nis quā non fecit eo perdente prelationē siue renūtiante sublatū est monasteriū ab obligatione sua. ad hoc. de renū.c.pe. nõ ergo remanebit monachus cū monachalē ꝓfessionē ibi nõ fecit neq3 vt abbas renūtiauit.remittit.n.actiões suas ⁊c.vij.q.j.q̄ꝫ piculo sum.imo ēt plus vř ꝙ si esset ꝓfessus idē iuris sit.nā cū de mona cho fit Abbas ⁊ de filio př pdit iura monachatus ⁊ filiatiõis. Ad hoc de simo.sicut tuis.de ꝯces.prebē.literas.de preben.cu3 in ecclesijs.li.vj. Et ibi vide ꝙ no. Arch. vñ si canonicus alicu ius ecclesie vt cathedralis vel plebis fieret plebanus vel ep̄s, eo pdēte prelationē vel plebanatū nõ recuperat iura q̄ ipso iure ꝑ didit.ad idē.de renū.ex trāsmissa. sed hic iste remanebit mona chus imediate subiectus ep̄o sine aliquo monasterio sicut repiť ep̄s sine aliqua ecclesia ep̄ali.de epi.q renun. epi. suo.c.j.⁊.ij. de

13 trāsla.c.ij.⁊ † talis rõne bñficij pōt subesse diocesano loci.de re nū.c.ad supplicationē.vñ si nõ inuenirer q eū reciperet, ep̄s ordi nabit ꝓut sibi melius videbiť ꝰm not.xxvij.q.j. de viduis.lxxxj. ad reatū.de reg.porrectū.ꝰm Inn.⁊ Hosti. eodē modo si mona chus fiat rector parrochialis ecclesie vel ep̄s ⁊ sic absoluať a iu go abbatis si postea renuntiet rectorie vel ep̄atui non redibit ad monasteriū sed remanebit subiectus ordinario loci. facit qđ no. Archi.xvj.q.j.ne ꝑ cuiuslibet.in.iij.q.arguiť ꝑͦ ꝙ habeat voce3 in capi. q: q̄ꝫdiu qs tolerať in officio suo ⁊ administratione sua non d3 priuari aliquo iure sibi cōpetenti rõne officij vel admini strationis sue.xviij.q.iij.nonne.de elec.quorundā.⁊ de iurepa.cō sultationibus.de cā pos.⁊ proprie.cū olim.cum suis concordan tijs. Cū ergo iste nõ sit priuatus officio ⁊ bñficio, nõ pōt ab actu eligēdi repelli, ꝙ ꝯpetit sibi rõne bñficij vt idē ipse no. de consti.

14 cū dilectus.preterea † canonicus siue monachus in eligēdo vtiť iure publico hoc est ꝙ agit de cōteptu.de ele.illa preterea huius excep.s.infamie nõ opponiť ꝯ iudicē ordinariu3 q̄ꝫdiu in officio suo tolerať vt colligiť.iij.q.vij.in fi.⁊ no.ꝑ Host. Inn.⁊ Cōpost. de rescri.sciscitatus.ergo exceptio infamie nõ repellet canonicū siue monachū nondū officio vel beneficio priuatum, maxime cū maior idoneitas requiratur in iudice q̄ꝫ in canonico siue mo.vt p3.de offi.deleg. cū.xx.in ꝯrium vř ꝙ infamibus actus legitimi sint interdicti.de testi.l3 ex quadam. sed eligere est actus legiti mus.de sent.excō.solet.de ele.c.ij.⁊ hoc vř sentire glo. de ele.vt circa.lib.vj.sup verbo, eligentiū.ad idē qđ not.de testi. testimo

15 niū.circa mediū.preterea regulariter tradiť † ꝙ infamis repel liť ab actu ecclesiastico ⁊ spirituali.vij.q.j.c. viti.iiij.q.vj.c. pen. preterea ista oīa videnť iure vel ꝑ sniam q̄ꝫtū ad effectū infamie. iij.q.vij.§.porro.si actus inest, ꝙ si aliqs esset dānatus de aliquo crimine, ⁊ sic priuatus officio ⁊ bñficio, talis nõ haberet vocem in capitulo, sed extra cōsortium aliorū monachorum deberet si bi ꝓuideri de necessarijs vite ꝰm notata ꝑ Inn. in.c. dilectus.ij. de simo. ꝑterea nõ refert ꝰm canones an aliqs sit dānatus ꝑ sen tentiā an per exceptionē conuinci possit de testi.c. super eo. ⁊.c. testimonium. preterea iudex delegatus exceptione infamie re pellitur a iudicando.de rescri.sciscitatus.sic ⁊ in casu nostro.

In quarta questione arguitur

primo ꝙ ipse habeat vltimam vocē q: hodierna die incipit esse vt monachus, deberet hře vocē in capitulo ac si hodie receptus esset, ⁊ sic oēs preferuntur sibi.xvij.dis.c.vlt. de maio. ⁊ obe.c.j. cū suis concordantijs. Ad idē de renū.ex transmissa.de simo.ex

insinuatione. de rescri. q̃uis. li. vj. nã ex quo abbatia caret in nul
16 lo sibi videret̃ deferendũ. hinc est ꝙ † seruus in odium dñi sui qui culpa sua desierit esse dñs torqueri põt. ff. de questi. l. j. §. merito. sed vr̃ ꝙ debeat habere primũ locum post abbatẽ substitutuȝ in monasterio in reuerẽtiã ⁊ memoriã pristine dignitatis. ff. de questi. l. seruus. hinc est ꝙ aliqua priuilegia conceduntur illi qui desierũt esse milites. ff. de priui. l. veterano ⁊ patres. Item filius in reuerentiam patris priuilegiatur. de questi. l. duo. ff. de sena. l. emancipatum. cum si. ad idem de albo scriben. l. j. sed vide ꝙ debeat considerari tp̃s quo fuit translatus ad 2m monasterium vt si tũc erant decem monachi in monasterio, ⁊ isto durante abbate creati sunt duo. iste dȝ esse nonus ⁊ non. xij. nam ex quo presupponimus istum habere ius monachatus post renuntiationem abbatis, opȝ inferre ꝙ quando fuit consecutus abbatiam fuit et̃ consecutus iura monachatus non quando translatus est de primo monasterio ad 2m fuit translatus cũ omni iure, ⁊ sic cum esset in primo monasterio ⁊ in secundo. xxj. q. ij. si quis iam translatus. Et dato qđ prelationem assumat in eodem monasterio, nihilominus retinet epatum, vt in. c. ad supplicationem. de renun. quã
17 uis eo tẽpore non posset actu exercere vtrũq; officium, qꝛ † prelatus durante prelatura non põt esse subiectus sibipsi. ad hoc. de preben. in ecclesia. lib. vj. preterea ex quo presupponimus istũ habere iura monachatus, aut hȝ illa iure professiõis, aut hȝ illa ratione prelationis. ratione professionis non, qꝛ illam non fecit nec primo, nec postea ratione prelationis non, qꝛ per se sicut iura abbatialia ⁊ per se iura monachatus. de relig. do. c. si. Ergo opȝ concludi ꝙ illa iura habeat ratione receptionis ⁊ translationis de eo plene facta ad 2m monasterium, nam quando incepit sibi competere ius in secundo monasterio nõ erat abbas sed monachus, ⁊ sic cũ iure monachatus promotus est ad abbatiam.

Ad primam questionem dicendum videtur ꝙ nõ sit necesse facere professionem in secũdo monasterio per iura superius inducta, non obstant cõtraria.
18 nam in professione † quam facit in primo monasterio ipso iure intelligitur vel erat cõfirmatus moribus monasterij secundi quo ad substantiam, vt dictum est. §. quantum ad illa que sunt extra substantiam regule confirmabit se illa de facto obseruando, nec est necesse qđ verbo, restringatur vel obligetur cum ipso facto se abstringat suscipiendo prelaturam ipsius monasterij. nam cum ipse sit vnum corpus cum suis monasterijs cuius corporis ipse est caput. de his que fiunt a prela. nouit. ⁊ c. quanto. satis ipso facto intelligitur promisisse ea que obseruari debent in ipso monasterio per abbatem. ad hoc faciunt iura allegata. ⁊ d. c. de ap. ad idem. de maio. ⁊ obe. legebatur. Preterea si iste erat alterius habitus cõformabit se ad habitũ alterius monasterij secũdi. ad hoc ꝙ legitur, ⁊ no. xvj. q. vij. c. in noua. Ad primum membrum secunde questionis qđ non possit recipere iura monachatus in primo monasterio per iura pro hac parte inducta. ⁊ facit quod no. Archi. xvj. q. j. ne pro cuiuslibet. vbi no. qđ episcopus nõ potest dispensare vt monachus qui renuntiat redeat ad primũ monasterium ad quod alias poterat. de renun. transmissa. xvj. q. vl. c. si. non obstant iura in contrarium allegata, qꝛ loquũtur in his que habent executionem proprie voluntatis, non sic monachi q aliter sunt subiecti sub abbatibus q̃ȝ clerici sub episcopis vt col
19 ligitur. xij. q. j. nolo. ⁊ c. nõ dicatis. xx. q. iij. c. ij. ⁊ † pinguius ius habent clerici in suis beneficijs q̃ȝ monachi quod pȝ ex faciliori remotione. de dona. per tuas. de accu. qualiter. ¶ Ad secunduȝ membrum secunde questionis posset dici ꝙ non remanet secũdi monasterij p iura pro hac parte inducta. ad iura in primo argu. posita põt addi. iste modus qñ ipse renuntiat prelature.

Ad iura in secundo argumẽto inducta põt responderi multipliciter. primo qđ loquantur de abbatibus qui fecerant professionem in eisdem monasterijs ⁊ delictum commiserunt. l. di. si episcopus. xcj. dist. dictum. nam si posset fieri dȝ trudi in arctiori monasterio. de simo. quoniam. ⁊ c. veniens. ⁊ per ipsuȝ. c. quoniã dȝ probare ꝙ remaneat monachus in eodem monasterio dispensatiue non de iure cõi. non obstat. c. vlti. eo. tit. de simo. nam loquitur de illo qui, fecerat professionem in eodem loco, vt qꝛ non canonice factus fuerat abbas ⁊ sic non perdidit iura monachatus, ⁊ qꝛ istud fuerat de mẽte scribentis, vt ibi no. Archi. Item non de sig. vocabuli, sed per extensionem comprehenditur ibi abbas ⁊ est simile quod no. de reg. constitutionem lib. vj. non ob. c. officij, qꝛ ille fuerat monachus eiusdem loci, ⁊ qꝛ promotio fuit nulla nõ fuit absolutus a iure monachali. si volumus retinere quod maneat monachus pro illa parte al legata possumus respondere ad iura in contrarium adducta. ⁊
20 sic dum dicis non remanet monachus † qꝛ professionem non fecit respondeo ꝙ eo ipso quod translatus fuit ad 2m monasteriũ fuit translatus cum omni suo iure, vnde transiuit vt monachus ⁊ officio prelationis, vnde non agit interdicto vt monachus, sed vt quilibet de corpore, vt no. de rescriptis edoceri. in verbo, instanter. ⁊ dum dicit quod renuntiat iura monachatus, nego. vnde est sciendum quod monachatus non est honor, non dignitas, non officium, non ministerium, vnde excommunicati, irregulares, infames, ⁊ coniugati, ⁊ alias inhabiles ad beneficia sunt habiles ad monachatum, ad hoc quod legitur ⁊ no. xxiij. dis. statiȝ. de sen. excom. cum illorum. cum similibus. sed est monachatus quedam oblatio, quoddam votum. de voto. c. vno lib. vj. ⁊ c. cũ ad monasterium. vnde cum iste monachus sit abbas nihilominus remanet obligatus ⁊ votum permanet, lȝ absoluatur a quibusdam vinculis dum est in officio prelationis. ad hoc de albo scri. l. j vbi est de decuriõibus. decurio nihilominus deposita dignitate remanet decurio. diceres in hoc sequeret̃ ꝙ canonicus
21 † factus prelatus vel episcopus renuntians plebi vel ecclesie cathedrali non remanet episcopus. respondeo diuersitas professionis ⁊ vite hoc impedit. ⁊ si dices saltem ibi dȝ manere propter alimenta ne vagaretur.

In tertia questione videtur posse dicere quod nec repellatur pretextu infamie per iura pro hac parte inducta not. ꝙ de infamibus actus legitimi ⁊c. dȝ subaudiri nõ omnes, sed aliqui, vt testificari, vt in. c. lȝ. de testi. iudicare postulare 2m ius sicut consequi, ⁊ eligere non prohibentur. hinc est ꝙ infamis põt arbitrari, vt. l. pedius. de arbi. põt testari. C. de testi. in integ. l. j. põt procurare. hinc est quod põt postulare pro se. iij. q. vij. §. iusiurandum. insti. de excus. §. vlti. vendere contrahere ⁊ alios actus legales exercere. ⁊ qđ isti sint actus legales pȝ per no. ff. de reg. iu. actus. l. actus. ⁊ in regula, actus lib. vj. ⁊ idem per Hy. Ad idem quod no. in. c. vt circa in ver. eligere. de
22 elec. lib. vj. vbi dicitur ꝙ † ipsa electio est actus legitimus nõ autem ipsa potestas. non ob. iij. q. ix. c. fi. iiij. q. vj. c. pen. qꝛ non loquuntur quando sua negotia spiritualia exercere volunt. ⁊ dum subiungitur ꝙ ista sunt paria, fateor. sed dum infert quod actus est ⁊c. dic ꝙ non ratione infamie sed ratione, qꝛ remotus est a beneficio ⁊ officio ratione quorũ poterat eligere ⁊ non est amplius toleratus in officio. Non ob. c. super eo. ⁊ c. testimonium. qꝛ in testimonio loquitur a quo repelluntur criminosi. non ob. c. sciscitatus. Nam iudex vtitur officio publico, sed canonicus prosequitur ius proprium. hinc est quod agitur de contemptu. facit quod no. Archi. §. de elec. quoniam. in vlti. gl. circa mediũ. lib. vj. Item
23 maior † idoneitas requiritur in iudice q̃ȝ in canonico, vt colligitur ex notatis de offi. deleg. cum. xx. ⁊ c. ex eo de electi. li. vj. Item qꝛ facilius impediuntur iudicialia q̃ȝ extraiudicialia. de sen. excom. solet. ⁊ facit quod no. de elec. illa. circa princ. Sed si volumus tenere aliam partem possumus respondere ad iura in contrarium allegata. sic. c. nonne. ⁊ c. volumus. xvj. q. vlti. ⁊ c. vlti. ⁊ ꝙ no. iij. q. vij. in summa. loquuntur in his que ratione publici officij aliquid faciunt. vnde q̃diu habent officium debent habere executam officij quousq; suspendantur vel remoueantur, sed canonicus non eligitur ratione publici officij. vnde si potest probari quod fuerint suspensi vel excommunicati quãuis non fuerint nominati vel pronuntiati non vȝ eorum electio, secus est in iudi
24 ce cuius † sententia tȝ si occulte fuerit suspensus vel excommunicatus. de hoc per Inno. de consue. cum dilectus. ⁊ per Archid. ix. q. vlti. prima plus placet ⁊ ad iura que dicũt ꝙ criminosi ⁊c. respondeo quod admittuntur preterquam in spiritualibus. ad hoc. iij. q. ix. c. vj. sed glo. ibi posita tenet contrarium.

In quarta questione videtur dicendum quod obtinebit primum locum post Abbateȝ per iura pro hac parte allegata, ⁊ hoc ratione dignitatis qua functus fuit, iura per contrariam partem ducta intelliguntur de simplici monacho. ad hoc lex predicta de albo scri. de maio. ⁊ obe. per tuas. de priuile. apostolice. lib. vj.

Clarissimi. V. I. docto. D. Petri de Perusio finit Tracta. de mutatione status personarum ecclesiasticarum.

Tractatus visitationum Reverendi patris domini Joannisfrancisci de pauinis, Juris vtriusq; et sacre theologie doctoris, et causarum sacri palatij apostolici dignissimi auditoris.

PROEMIVM.

Quoniam Joannis. xxij. Romanus pontifex sciētia atq; idustria magnus, ac mundus, simoniam fugans, et in cultu iustitie magnanimus, plenus quoq; spiritu sancto. Attendens naturam humanam deseruire sensualitati, et ab adolescentia procliuem ad malum semper declinare, et morum subuersionē frequenter in clero et populo continue pullulare, necessariamq; fore visitantiū superiorum auctoritatem, et suffragium vt per eos tanquā per cultoris prouidi sarculos extirpentur vitia, virtutes inserantur. corrigantur excessus, moresq; reformentur, per apostolica scripta mandauit sacri vienen. concilij canones sub Clemente quinto eius predecessore celebrati vniuersaliter suscipi, et alacri studio cognitos etiam in iudicijs obseruari. Quoniam etiam idem sacrum iussit conciliū omnibus ad quos spectat, vt ad cuncta que ad diuinorum celebrationē, diuinumq; cultum, et morum reformationē pertinent ecclesiarūue et cimiteriorum respiciunt honestatem, et ad sacrorum statuta canonū scienda, et irrefragabiliter obseruanda diligens adhibeat studium, vt ex prohemio Clementinarum. et cle. j. de cele. missa. p3. Quoniā etiā qui decreta non habent Ro. pon. de neglectu atq; incuria sunt arguendi. qui vero habent, et non obseruant, de temeritate corripiendi, et increpandi sunt. c. si decreta. xx. dist. vel etiā q2 vt no. Jo. an. in. d. cle. j. de cele. mis. non est facile iura omnia, etiam que ad solum visitationis officiū pertinent, colligere adeq; scire. Jdcirco expediens mihi visum est, opusculū hoc ad omnium visitantium doctrinam et visitandorum profectum salutarem componere, vt sit lucerna quedam pedibus eorum, baculus consolationis, lumen in tenebris lucens, et colūna ignis peregrinantibus qd baculū pastorale precipue appellandū duxi visitantiū quasi seniorum baculus pastorum idest superiorum dominorum. vt no. in. c. j. de censi. et non mercenariorū dimittentium oues, vt lupus comedat illas. ac vt cecis suffragetur, ne cecis alijs ducatum prestantes simul cadant in foueā in. c. cū sit ars. de eta. et qua. Et vt operetur effectus qui in his versibus cōcluduntur. COLLIGE PER PRIMVM. scilicet oues errātes ac ex centum vnam tantum deperditam recuperes. MEDIO REGE Cognoscens vultū pecoris tui, et vt vocē tuā audiant. PVNGE PER IMVM. Vt qui aliquādo fuerunt oues errātes fiant lux in dño. ATTRAHE. Non vt lupus rapax. SVSTENTA. Nō manduces aut deuores. STIMVLA VAGA. Etiā percutiens vbi oportet. MORBIDA. Cures, ne totum corrumpatur ouile. LENTA. Adiuua vt gradatim assuefiant ad aspera tollerāda. vt no. in. c. j. in fi. de sa. vnc. Et vt cū hoc baculo petri nauicula prospere nauiget. Jnuocato prius nomine Jesu Christi, qui nos gratia sue visitationis illustret. c. ois Christianus de con. di. j. cū reuerentia et genuflexione humili. c. decet. de immu. ec. lib. sexto. Queso suppliciter vos omnes visitātes et visitandi, vt si sermo meus inuenerit in cordibus vrīs aliquā scintillam gratuiti amoris dei ad illā augēdā studete, exuflate, et nutrite in vobis, vt cū creuerit, ac flammā dignissimā fecerit, omniū cupiditatū ligna ɔsumat. c. si sermo. de peni. dist. ij. Et hunc lambentes libellū melioribus corroborate ratiōibus, reprehendētibus vero et detrahētibus nō resisto, paratus ab aniculo doceri. xxiij. q. iij. c. j. Sedis apostolice tamen correctioni omnino me subijcio, profiteorq; me tenere, qd approbat, et nō tenere, qd reprobat. xxiij. q. j. hec est fides. de sum. tri. c. damnamus in fi. Demū queso pariter vt antequā ɔtra libelli huius notulas cōmoueamini perlegatis iura in eo allegata, studeatisq; in eis diligenter. et anteq; iudicetis, consideretis mentem iurium vos, qui simillam et mella fastidicis. qm̄ subcinericiū hūc panē gustasse placebit ex granis textuū et magistraliū precipuarū glosarum arte nō modica etiā ad memoriā ordinandam positiue ɔfectum. vt ait Host. in summa. de offi. archi. ad finem.

Diuidit tractatus iste in duas partes principales. Jn prima principaliter agit de ɔcernentibus theoricā officij omniū visitātium. in scda vero pncipalr agit de ɔcernentibus practicā. Que libet aūt dictarū partium subdiuidit in. x. partes fm q quelibet earum ɔtinet. x. questiones principales, que ex ordine patebūt.

DECEM QVÆSTIONES prime partis huius tractatus.

DECEM QVÆSTIONES secunde partis eiusdem.

SVMMARIVM

1 Visitatio quid sit, et J. nu. v. viij. xv. et. xxv.
2 Latro vel hereticus sine receptatore diu latere nō potest.
3 Prelatus quies populorū spectat.
4 Preses prouintiam malis hominibus purgare debet.
6 Prelati sunt tanq; signum ad sagittam.
7 Prelati ex suo officio non solū arguere, sed ēt increpare tenent et interdum suspendere.
8 Visitatio est de lege iurisdictionis.
9 Visitare quid sit. et nu. xij. et. xxij.
Visitatio ad curam pertinet animarum.
10 Anima corpore pretiosior est.
Anime priusq; corpori consulendum est.
11 Visitatori cura cleri, et populi visitandi pertinet.
13 Visitatio ex debito officij fit.
14 Prelatus debet esse diligens ad corrigendum prelatorum excessus, et mores reformandos.
16 Ecclesia de occultis non iudicat.
Jnfamatus purgationi subijciendus est.
17 Mitius agendum est cum sponte confesso.
18 Quales erga subditos esse debeamus.
19 Prelati non solum a malo, sed a mali suspitione cauere debēt.
20 Multitudo facile dictum sequitur.
Natura humana ad malum prona est.
21 Visitatores debent attendere ad exequequendum visitationis officium de statu monachorū, et de obseruātijs regularibus.
Visitatoris officium quale sit.
23 Visitator verbum Dei seminare debet.
Et verbo et exemplo edificare.
24 Visitator literas indulgentiarum cum causa dare potest.
26 Diffinitio periculosa est.
27 Visitator dicitur etiam qui per Papam ecclesie cathedrali datur, qui dicitur etiam administrator.
28 Visitatores dicuntur, qui circuunt.
Visitator quis dicatur, et quis intercessor et quid eis specter, et per quem vacanti ecclesie dabitur.
Visitator est episcopus ecclesiarum sibi subiectarum.

29 Visitare tenetur episcopus omni anno apostolorum limina.
30 Visitare verbū quomodo accipiat in.c.⁊ priuilegia de priuileg.
Visitare nos dicitur deus per flagella.
31 Visitare pupillos,⁊ viduas est religio munda.
32 Visitare intelligitur prelatus iens ad loca visitādo gratia chris
mandi,vel consecrandi ecclesiam,vel ordinandi clericos.
33 Visitatio dicitur id,quod pro animaruz salute fit, aut pro diui-
no cultu,aut pro statu ecclesie reformando.
34 Secus si pro causis expediendis vadit.
35 Procuratio pro ecclesie reconciliatione non debetur.
36 Prelati clericorum mores,⁊ statum reformare debent.
37 Et corrigere iudicio discreto,⁊ non carnali affectu.
38 Difficile bono exitu perager̃,que malo sunt incboata principio.
39 Prelati multa per patientiam tollerare debent,nisi in iudiciuz
deducant.
40 Sanguinem elicit,qui nimis emungit.
Justus quandoqȝ cum sua iustitia perit.
41 Familiaritas nimia contemptum parit.
42 Suspitio modica animum sapientis non immutat.
43 Beatus est,qui manus suas ab omni munere excutit.
Discretio est mater omnium virtutum.
44 Virtus in medio consistit.
45 Presumendum est in dubio in partez benigniorem.
46 Reus in dubio absoluendus est.
47 Prelati clericos vt filios tractare debent.
Prelati coram se presbiteros non stare,sed sedere faciant.
48 Honor suus vnicuiqȝ seruandus est.
49 Prelatus debet potius velare crimen maxime carnis.
50 Via non est his aperienda,qui prauitatem suam satagunt.

¶ Questio prima, prime partis.

1 PRimo †quero quid est visitatio,seu visitare
proprie summendo. Respondeo, est
curare,vt paccate,⁊ quiete sint prouincie aut dioc.
vel alia loca subiecta prelatis,qd̄ nō difficiliter ob
tinet̃,si sollicite agat̃. vt malis hominibus prouincia careat, per
cosqȝ ꝯquirant̃. Nā ⁊ sacrilegos latrōes plagiarios ⁊ fures ꝯq
2 rere debēt. ⁊ ꝓut quisqȝ deliquerit in eū animaduertere, † rece-
ptatoresqȝ eorū cohercere,sine qbus latro,vel hereticus ⁊c. diu-
3 tius latere nō pōt.l.obseruare in princ.ff.de offi.psi.† Quis eniz
populorū ⁊ disciplina spectaculorū ad ipsos spectat.ff.d of.pref.
vr.l.j.§.quies. Habent interdū etiā nō solū curare hoc circa su-
biectos.sȝ etiā circa extraneos homines,si qd malū cōmiserint.
4 † Nā ⁊ in mādatis principū est, vt curet is, qui prouincie preest
malis hominibus ꝓuinciā purgare.nec distinguit̃ vñ sint.l.ij.in
fi.⁊ ibi no.ff.e.licet hec ꝯdictio vix possit adimpleri.vt no.in.d.
l.obseruare ⁊ de offi.le.c.ij.li.vj.ꝯcor.cano.vj.q.iij.placuit.⁊ hr̃
de offi.or.c.j.il glo.ij.de simo.in.c.licet heli.in gl.quō prelatus
dȝ facere ⁊ de sen.exc.c.a nobis, il.ij.c.excōmunicamus.i.de he
5 re. ¶ † Ex hac descriptiōe infero ꝙ visitatio est quedā licita ge
neralis inqsitio de vita ⁊ moribus subditorū.facit.l.ij.§.si publi
co.de adulterijs.⁊.l.ij.C.de adul.⁊.c.qualiter ⁊ qñ.de accusat.
6 † In qua iuris forma q̃ in subditis obseruari dȝ,diligētius est in
prelatis obseruanda,qꝛ quasi signū sunt positi ad sagitā, ⁊ qꝛ
7 nō possunt omnibus cōplacere,† cū ex offō suo teneant̃ nō soluz
arguere,sȝ ēt increpare,ēt interdū suspēdere.nōnunq̃ȝ vero liga
re.vñ frequenter odiū multorū incurrūt ⁊ insidias patiunt̃.c.q̃li
ter ⁊ qñ,d accusa.i.⁊ eius studiū inter alias sollicitudines esse dȝ
in capiēdo vulpeculas.c.inter.de purga ca.cū ⁊ pater filiū quē
diligit corripere debeat.c.cū in iuuentute.e.ti.v.q.viij.nō oscula
8 tur.xxiiij.q.v.non putes. ¶ † Infero in scdo ꝙ visitatio est qd̄-
dam iurisdictionis exercitiū tā voluntarie,qñ in volētes,q̃ȝ con
tentiose qñ in inuitos. Est.n.de lege iurisdictio.vt plene habet̃
in.c.cōquerente ⁊.c.dilectus.de offi.or.ibi visitationē quoqȝ an
9 nuam ⁊c. ¶ † Infero ēt ꝙ visitare est curā animarū exercere,que
est ars artium.c.cū sit ars de eta.⁊ qua.pertinet namqȝ visitatio
ad curā animarū no.gl.in.c.mādamus.de offi.archi.ꝓbat̃ in.c.
dudū.ij.de elec.⁊.c.cū satis.⁊.c.fi.eo.tit.de offi.archi.facit.c.in
10 ter cetera de offi.ord.† Et qꝛ anima est multū preciosior corpo-
re.c.cū infirmitas.de pe.⁊ re.xij.q.j.precipimus.xxiij.q.iij.si ta
les.de sa.sanc.ec.l.sancimus in fi. Jō potius ⁊ prius ꝯsulēdū ē
anime q̃ȝ corpori.qꝛ vbi maius ꝑiculū ⁊c.xlij.di.qescamus.ij.q.
ij.c.fi.ff.ad carbo.l.j.§.ij.⁊ no.in.d.c.cū infirmitas.lxiij.di.nosse
11 viij.q.j.sunt in ecclesia. ¶ † Incūbit ergo visitatori omnimoda
solicitudo cleri, ⁊ populi diligēter visitandi.ar.xxxij.di.qm̄ dñs
xij.q.ij.caritatē. No.Jo.mo.de supp.ne.p̄la.c.ecclesie.li.vj.Et
12 archi.in.c.si eps.de off.or.e.li. ¶ † Respondeo scdo,ꝙ visitare
est q̃rere,que Jesu xp̄i sunt,nō q̃ sua hoc est p̄dicationi ṽbi dei
⁊ exhortationi,⁊,correctioni,⁊ reformationi status ecclesiarū p-
sonarū,ac rerū ecclesiasticarū, necnō morū laicorū, vacare, vt fru-
ctus referat̃,qui nō perit.c.procurationes.⁊.c.cū apl̃us ⁊ not.
in.c.fi.de censibus. Al̃s ꝯcordātes allegat gl.in.d.c.ꝓcuratio
nes.Et qd importent hij termini.vid no.in.c.q̃rēti.de ṽbo.sig.
13 † Et sit hec visitatio ex debito officij.vt dicit tex.in.c.cū ex offi-
cij in princ.d p̄scrip. ¶ Ad corrigēdos itaqȝ subditorū excessus
tanto diligentius dȝ prelatus assurgere q̃ȝto dānabilius coruz
offensas desereret incorrectas. Nā in Genesi dñs ait descendaz
.i.ꝑ angelos.⁊ videbo,vtrū clamorē,qui venit ad me opere,cō
pleuerit.s.Sodome ⁊ Gomore ⁊c. Et legit̃ in euangelio ꝙ villi
cus ille qui diffamatus erat apud dñm suū quasi dissipasset bo-
na illius audiuit ab illo,qd hoc audio de te:redde rationē villi
cationis tue,iam nō poteris villicare.d.c.qualiter ⁊ qñ.ij. Idez
14 in.c.licet heli.de simo.ij.q.j.deus omnipotēs.† Mādat etiā cō
ciliū generale,vt ecclesiarū prelati ad corrigendū subditorū exces
sus maxime clericorū,⁊ reformandos mores prudenter,ac dili-
genter intēdant,ne sanguis eorū de suis manibus requirat̃.c.ir-
refragabili.de offi.or. Tenet̃ ergo facere vt possit dicere cū pau
lo. Munde sunt manus mee a sanguine omniū vestrū.xliij.dist.
ephesus.similia allegat glo.in.d.c.irrefragabili super ṽbo san
15 guis. ¶ † Ex hac descriptiōe infero ꝙ visitatio est reformatio ⁊
correctio omniū,que prelati nouerint in ecclesijs,seu clero, ⁊ po
pulo tam in capite,q̃ȝ in mēbris reformanda ⁊ corrigēda exce-
ptis occultis,vt.c.qualiter ⁊ qñ.i.de accusa.qꝛ licet apud discre
tum iudicē qui scrutator est cordiū ⁊ cognitor secretorū culpabi
16 les existant.c.tua in fi.de simo.cū ꝯcor.allegatis ibi,† ecclesia tñ
nō iudicat de occultis.c.sicut in fi.e.ti.cū alijs ꝯcor.ibi allega-
tis in gl.⁊ in.c.in ciuitate de vsuris. ¶ Et licet leues esse dicunt̃
q mala credūt,q̃ ꝓbari nō p̄nt.xj.q.iij.que cūctis.tñ vbi subesset
infamia esset saltē purgatiōi arbitrarie subiciēdus infamatus,
ne ꝯ apl̃m infirmorū corda mala alicuius fama ꝑcutiat,⁊ ne vi-
tuperet̃ ministeriū nr̃m,neqȝ securiores clerici exñtes in pctm̄ li
cētius ꝓ labant̃.c.significasti.de adul.c.de eo de tēporibus or-
di.cōmedat ergo eos zelus domus dei nostri.c.ij.d custo.euca.
⁊ non zelus malus, idest odium vel inuidia cap.fi.de offic.cu
17 sto.⁊.l.j.§.non fuit.ff.de dolo.† Sed ⁊ in omnibus diligens ad-
hibeatur cautela.ne forte per leue compendium ⁊c.c. qualiter
⁊ quando.ij.ver.ad corrigēdos.⁊ agant mitius cū sponte cōfes
so q̃ȝ cum cōuicto.c.ex literis. de furtis. ita tñ ꝙ sub spe venie
18 nō cōfidāt ⁊c.c.illud.de cle.excōmu.minist. † tales autem esse
debemus erga subditos nostros,quales nos si subditi nostros
vellemus esse prepositos.c.quorundam.lxxxiiij.dist.nec semper
vult papa exagerar̃ qd̄ gestum est,ne cogat̃ vindicare quod in-
19 iustum est.ea.di.c.vbi ista.† Incūbit ēt ipsis nō solū a malo sed
ab omni specie mali precauere ꝯȝ apl̃m.c.audiuimus. de simo.
20 † qꝛ ducem̄ facile sequit̃ multitudo.cū ois etas pronior sit ad ma-
lū ⁊c.xij.q.ij.ois etas ⁊ facile ad delictū prolabit̃ humana na-
tura.in auctē.de mona.§.triēnij.col.j.⁊ in probe.vj.no.in.c.cuz
i iuuētute de purga.c.maxime vbi vicinie populus testis ē.c.cū
dilectus.eo.ti.quēcūqȝ tñ virtutibus studere cū modestia ꝯtinē
tie auditioni sapientiū,obseruantie mandatorū Dei maxie sim-
plicitati,⁊ humilitati viderint illius mūda ⁊ recta opera intelli-
gere debent.c.ex studijs. de presum.a fructibus enim eorū ⁊c.
⁊ ꝑ exteriora ⁊c.vt ibi no.l.di.si qs diaconus.xxxij.q.v.quid vi
21 derit. ¶ † Circa vero visitationes monasteriorū tam mariū, q̃ȝ
feminarū ad officiū visitationis exequēdū de statu monachorū,
⁊ obseruātijs regularibus debent interdū visitantes, ⁊ taz in spi
ritualibus q̃ȝ in tēporalibus corrigere,⁊ reformare, q̃ viderint
corrigenda.corrigentes ⁊ reformantes,que correctionis officio
⁊ reformationis viderint indigere.c.in singulis.⁊.c. ea que. de
22 sta.mona. ¶ † Tertio respondeo ꝙ visitare proprie ⁊ stricte est
seminare spiritualia clero,⁊ populo subiectis qñqȝ per prelatos
cōstitutos super eos personalr̃ per se.qñqȝ per alios ex cā, iux-
ta apl̃m.c.cū ex officij.de prescrip.vt.s.sacramēta ecclesiastica,
in quibus fundat̃, ⁊ cōsistit ois christiana religio solicite mini-
strentur,⁊ celebrentur,ac deuote exerceantur,⁊ suscipiant̃, Itez
vt cultus diuinus nedū ꝯseruet̃,sed augeatur,⁊ in laudē Dei, ⁊
cuȝ gratiarū actione oia ꝯuertant̃,⁊ feriantur,⁊ ad vite,⁊ glorie
eterne meritū ⁊ vere beatitudinis fruitionē finalē. Hoc est ergo
verꝰ visitationis effectus,hinc est ꝙ dr̃ ꝙ visitatoris officiū est
vt euellat vitia ⁊ dissipet malos mores ⁊ edificet virtutes sic di
ctas quasi nos a viciis eruētes, ⁊ p̄seruantes. No.gl.in cle.ad
nostrum.

nostrũ.de bere.⁊ plãtet bonos mores.vt in ꝯsti. clement. pape q̃rti.de of.leg.ex parte.de qua fuit sumpta decreta.ij.e.ti.li.vj. vt ibi no.in.j.gl.Et de maio.⁊ ob.solite circa mediũ,no.spe.in
23 ti.de le.in.§.supest i prĩc.†Et inter cetera dꝫ seminare ṽbũ dei qḋ ad salutẽ spectat populi xp̄iani tanq̃ pabulũ pmaxime necessariũ,q: sicut corpus materiali sic aĩa spirituali cibo nutrit̃.eo q: nõ in solo pane viuit hõ, sed in omni ṽbo qḋ pcedit de ore dei. Et sic edificare ṽbo pariter ⁊ exẽplo potenter in ope ⁊ ſmone, ⁊ audire ꝯfessiones,⁊ penitẽtias iniungere,⁊ cetera facere, q̃ ad salutẽ ptinẽt animaꝝ,⁊ sic fruitionis ⁊ beatitudinis celestis gloriã assequẽdã.c.inter cetera.de offi.or.c.fi.de cẽsibus.ꝯsideratis
24 illis q̃ legunt̃ de pe.di.v.c.ꝯsideret.†Et ppea lr̃as indulgentiarũ cũ cã dare.c.cũ ex eo.de peni.⁊ re. Non excedẽdo tñ statutũ gñalis ꝯcilij vꝫ numeꝝ dieꝝ.xl.vt in.d.c.cũ ex eo in fi.eod.titu.
25 ¶†Ex hac diffinitione infero ꝙ visitatio est pastoralis officij necessaria ⁊ saluberrima executio p quã via parat̃ ad eternã salu
26 tẽ ⁊ redẽptionis nr̄e fructũ assequẽdũ. †Ex premissis ergo studiosus excellens eliciat sibi vnã formalẽ ⁊ breuẽ diffõnem q̃ cõgruat suo diffinito qḋ nõ erit sine difficultate ⁊ periculo p.l.ois
27 diffõ cũ ibi notatis.ff.de re.iuris.¶†Uisitator aũt q̃nq̃ dr̃,qui dat̃ p papã ecclesie cathedrali vacã.vt pꝫ in.c.obitũ cũ se.lxj.di. qui alias dr̃ administrator.c.fi.de sup.ne.pre.⁊.c.is cui.de elec. li.vj.cuius offm̃ est principaliter puidere, vt eligat̃ nõ ipse tñ.ſꝫ
28 alius nonus ep̄s,vt ibi.adde.lxxxv.di.florẽtin.†Et dñr visitatores q circuẽt, vt in.c.nõ debere.lxxx.di. Et qs dicat̃ visitator,⁊ qs intercessor,⁊ qd ad eoꝝ spectet offm̃.vide in spe.de le.§.j.ṽ. qs aũt,⁊ p quẽ dabit̃ ecclesie vacãti.vide in ti.de pcur.§.ij.ver. vtrũ.⁊ ꝙ ep̄s est a iure vacantiũ ecclesiaꝝ sibi subiectaꝝ visita
29 tor datus vide p eũ in.tit.ne se.va.†Uisitare ẽt tenet̃ qlibꝫ ep̄s annis singulis limina ap̄loꝝ iuxta formã iuramẽti ꝙ p̄stat in sui
30 pmotione,de quo in.c.ego.N.de iureiu.†Aliter ẽt summit̃ ver bũ visitare in.c.vt priuilegia in fi.de priuilegijs.c.ij.⁊.c.lꝫ.de voto.Dicit̃ ẽt deus nos visitare p varia flagella d̃ qbus in.c.reuer timini.⁊.c.decime.xvj.q.j.xiij.q.ij.vnaqueqꝫ.Et de nõ facta visitatione infirmoꝝ ꝯdẽnabit nos deus in gñali iudicio dicẽs.infir mus erã,⁊ nõ visitasti me.Matth.xxvj.d̃ quo in vlt.q.latius.ĩ.
31 patebit.†Itẽ Jacobi.j.c.j.religio munda ⁊ immaculata hec est visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatiõibus suis,qḋ intellige largo sumpto vocabulo.pp̄ie aũt ipoztat visitatio qḋ.ſ.descripsi. Et q: de his oibus.ĩ.erit latius discutiẽdũ sufficiãt premissa quo
32 ad pmã q̃onẽ.¶†Et attẽde ꝙ ẽt si platus vadit ad loca visitãda gr̃a ꝯsignãdi ⁊ crismãdi pueros tm̃, vel ꝯsecrãdi ecclĩã vt in. c.j.d̃ reli.domi.vel p clericis ordinãdis vel sibibus siue p quocũ
33 q̃ alio cõi negotio,vel q: multos tangit.Intelligit̃ visitare.x.q. ij.relatũ.ij.x.q.j.placuit ſm Inn.†Itẽ hꝫ Host.⁊ Jo.mo.qcqd fit p salute animaꝝ,aut p cultu diuino ampliãdo, vel p statu ecclesie in melius reformãdo.d.c.placuit.x.q.j.⁊ idẽ refert archi.
34 Hugu.tenere in.c.nullus primas.ix.q.ij.⁊ allegat iura allegata p gl.in.d.c.si ep̄s qui tex.facit pro hac opi.ſm dñicũ,† secus tñ
35 ſm Inn.si vadit pro cãis expediẽdis,put põt p totã dioc.iuxta. c.cũ ep̄s.de offi.or.li.vj.†õt tñ archi.ꝙ pro ꝯciliatione ecclesie nõ debet̃ ep̄o pcuratio,ſm Uincẽ.de quo p Jo.and.in.c.pposuisti.de ꝯse.ecclesie vel alta.allegat etiã ꝙ not. Laurẽ.Uincẽ. ⁊ Hoff.in.c.cũ ab omni de vita ⁊ ho.cle.¶Prouideãt tñ diligenter ecclesiaꝝ plati ne hoc salutar̃ statutũ ad q̄stũ pecunie vel grauamẽ aliud ꝯuertãt,ſꝫ illud studiose ac fideli̾ exequant̃,si canonicã velint effugere vltionẽ.qm̃ sup his ap̄lica sedes auctore
36 dño attẽtissime vigilabit ſm ꝙ admonet salubꝛiter ꝯciliũ gñale in.c.irrefragabili in fi.de of.or.†Sꝫ ⁊ attẽdant accurate,vt presertim clericoꝝ mores,⁊ actus reformẽt̃,ne facilitas venie incentiuũ p̄beat delinquendi,vt quos diuinus timor a malo nõ reuocat,temporalis saltẽ pena coherceat a pctõ. Neqꝫ p̄sumant tales in suis iniqtatibus sustinere maxime obtentu pecunie, vel
37 alterius cõmodi tẽporalis,alias punient̃.vt in.c.vt clericoꝝ de vi.⁊ ho.cle.†Et attendant pcipue circa fugã carnalitatis animi ꝙ nõ ex affectu carnali,ſꝫ discreto iudicio corrigãt, ⁊ reformẽt, ⁊ presertim,vt ecclesiastica officia ⁊ bñficia in p̄sonas magis ido
38 neas dispẽsent, ne incurrãt simoniã.c.vno.ver.circa.⁊ ibi notat̃ vt eccle.bñfi.†⁊ meminerint difficile esse vt bono peragant̃ exitu que malo sunt inchoata principio.j.q.j.c.principatus,fac̃ cl.
39 frequẽs de exces.prela.†Discant etiã multa per patientiã tollerare,nisi deducantur in iudiciũ.c.cũ iam dudũ.de preben .in fi.
40 cum ⁊ si aliqui forte sunt etiã pro graui crimine puniẽdi, sunt tñ pro tẽpore q̃nq̃ vtiliter tollerandi,†q: sanguinẽ elicit qui nimis emungit.iiij.di.deniqꝫ.⁊.c.nisi cũ pridẽ.§.ppter maliciã de renun.Et alibi noli esse nimis iustus,q: iustus q̃nq̃ cũ iustitia sua

41 perit.ij.q.vij.§.de his.de peni.di.j.serpens. † Cauere tñ tenent̃ a nimia familiaritate subditoꝝ,que parere solet cõtẽptũ.l.obſuandũ.ff.de of.p̄si.l.nec qcq̃.§.circa.ff.de offi.pcõsu.lxxx.di.
42 ⁊ q̃nq̃.⁊ no.i.c.⁊ si iudeos.de iudeis.† Tenent̃ ẽt semp premo niti existere ꝯ latrantis morsus.c.ex diligẽti.de simo.nec moueãtur modica suspitione,que sapientis animũ imutare nõ dꝫ.c.ex
43 cõscientia de crimine falsi,nec esitẽt,vbi nõ est esitandũ.† Meminerint esse beatũ,qui excutit manus suas ab omni muner̃,qḋ sapientis animum allicere,vel inuertere solet.c.ij.si q̃ones de simo.Et in oibus conent̃ tenere mediã viã ⁊ oia cũ d̃scretiõe agere,que noscit̃ oium virtutũ esse mater.Uñ versus.cũ media sem per gaudebam ludere forma.maior.n.medijs gratia rebus inẽ. ⁊ illud inter vtrũqꝫ vola,medio tutissimus ibis.⁊ mediũ tenuer̃
44 beati. † virtus.n.cõsistit in medio.c.j.⁊ ibi no.de offi.custo.vbi vide concordantes maxime vbi est multitudo ⁊ antiqua con
45 suetudo.c.sane.de tempori. ordinan. † In dubio tñ semper in meliorem partẽ dꝫ presumere.c.j.de scrutinio.c.fi.de presump. plene in.c.estotẽ.de re.iu.l.merito.ff.pro socio,tanquam in securiorem partẽ.c.ad audientiã ⁊.c.significasti.de homi.c.illud de
46 cle.excõ.mi.c.iuuenis.de spõsa.† sicut ⁊ in dubijs absoluit̃ reus q: illud est benignius.c.inter dilectos in fi.de fi.instru.c.ex lite
47 ris de probat. nisi in casibus ibi notatis.†Tractent ergo clericos vt filios,⁊ fratres benigne ac fraterna charitate foueãt eos c.j.de exces.prela. Et propterea licet in ecclesia ⁊ in publico sup indumentis lineis hoc est rochetis vti debeant.c.clerici in fi.de vi.⁊ ho.cle.intra domũ tñ nõ,ſꝫ collegas presbyteroꝝ se esse cognoscant nec coram se stare presbyteꝝ patiantur,sed sedere faciant.c.episcopus cuꝫ se.xcviij.di.ſm modernos.adde no.in.c.
48 humilis de ma.⁊ obe.†honor suus tamẽ vnicuiqꝫ seruandus est lxvj.di.mos antiquus sed nihilominus quod ratiõe caret,extir pare necesse est.c.licet.viij.di.nõ habebitur etiã superior vt prin ceps ab eis quos noluerit vt senatores habere.c.esto subiectus
49 xcvj.di.†studeat ergo potius velare crimen ⁊c.c.in scripturis. xcvj.di.maxime in peccato carnis sine quo pauci reperiũtur.c. tua.l.di.non tamen tantum seruetur humilitas ꝙ regendi fran gatur auctoritas.c.quando.lxxxvj.di.nec fiat pro impietate pie tas.c.illud de ma.⁊ obe.vbi concor.habentur.potest etiam pa
50 liare ⁊c.c.nisi de vsupalij.†Non est tamen aperienda via his q prauitatem suam satagunt paliare.c.j.in fi.vt eccle.benefi.Et hꝫ est qḋ intendit tex.in.c.romana.§.sane de censi.lib.vj.dum dicit ad ipsoꝝ emendationẽ per salubria monita nũc leuia nunc aspera iuxta datam sibi a deo prudentiam diligenter intendens.facit.xliij.dist.sit rector.xlv.di.disciplina.de penis omnes,ad hoc solum tamen agatur vt vita hominum corrigatur.xxiij.q.vj.prodest secundum Hostien.Archidi.⁊ Joan.and.

SVMMARIVM

1 Uisitare possunt omnes prelati habentes subditos.
2 Papa torũ clerum,⁊ populum visitare potest.
3 Papa vicem Dei in terris gerit,⁊ celeste arbitrium dicitur.
4 Papa generale concilium conuocat.
5 Et semel in vita conuocare deberet pro ecclesie reformatione.
6 Papa ad concilium delegatos speciales legatos , ⁊ nuntios , mittere potest.
7 Uisitare potest vicarius Pape.
8 Uisitare possunt patriarche.
9 Patriarche sunt primi post papam presertim quattuor.
Quid de patriarcha acquilegiensi,⁊ gradensi.
10 Primates,⁊ patriarche vnam formã tenent,⁊ idẽ sunt.
11 Primates impropꝛie qui dicantur.
12 Archiepiscopus, ⁊ metropolitanus idem sunt.
13 Uisitare possunt legati nati,quia iurisdictionem habent.
14 Legati per simplicem querelam adiri possunt, secus in metropolitanis.
15 Uisitare pñt cardinales episcopi q: pars corporis pape sunt.
16 Idem in alijs cardinalibus.
17 Idem si cardinalis habeat patriarchatũ,archiepatuꝫ, ⁊ episcopatum ,vel alias dignitates.⁊.ĩ.nu.xix.
Episcopi ꝙ fierent cardinales non fuit obseruatum vsqꝫ ad tẽpora Jo.⁊ clem.v.
Episcopatus ordo est.
20 Indulgentias dieꝝ. oo.dant diaconi,⁊ presbiteri cardinales.
21 Cardinales presbiteri episcopalibus insignijs vtuntur ⁊ minores ordines conferunt,et solẽniter benedicunt.
22 Cardinales multis gaudent prerogatiuis.

¶ Questio secunda prime partis.

1 SEcundo Quero † qui debeãt aut possint de iure visitare. Respondeo q
2 oẽs prelati hñtes subiectos vt. j. † Et pmo papa tenetur, & potest visitare vniuersum clerum, & populum christianũ in vim ptãtis clauiu3, & mandatis de pascendis ouibus, alias diceretur mercenarius, & nõ pastor, nec christũ di-
3 ligẽs. † Apud eũ est nãq3 suprema ptãs quã a deo suscepit & reliqui oẽs oẽm potestatẽ ab eo recipiunt, q2 vicem dei gerit in terris & nõ puri hominis. vnde dr̃ celeste habere arbitriũ de sum. tri. lib. j. in fine sufficiat allegare. c, quanto de transla. prela. c. omnis oppressus. ij. q. vj. c. principale & c. precedenti, & se. & c. cũcta
4 per mũdũ. & c. maiores de bap. hoc deducit specialiter. † q2 sibi iniungitur cõuocare cõcilium generale christianorum, in quo cõcilio fundatur vera visitatio, & omnis illius effectus. xvij. di. c. j. ij. & iij. ij. q. vj. idem no. in. c. q translationẽ de offi. le. c. sicut vnire. de exces. prela. plene per host. in sum. de offi. le. §. quid ptinet.
5 ver. 9ciliũ & per spec. in ti. de le. §. nunc ostẽdendũ. ver. xl. † & sancte facerent ro. pon. si illud 9uocarent saltẽ semel in vita cuiuslibet pro necessaria reformatione ecclesie dei. Imitantes vestigia Alexandri. iij. & Inn. iij. 9uocantiũ 9ciliũ generale ac lateranẽ. Ex qbus habemus omnes optimos canones, similiter & Joã. xxij. & cle. v. in 9cilio vienen. qui fecit librum clementinarum qui est
6 iuris canonici condimentũ vt nõ desolaret status ecclesie. † põt ẽt papa ad hoc destinare speciales dlegatos, legatos, & nũcios, vt patet in. c. procurationes de censi. & licet nõ videat arctari de necessitate ad 9ciliũ conuocandum maxime in arduis, negari tñ nõ potest quin ita 9sueuerint romani pontifices facere de honestate saltem, vt patet in. c. ad apostolice de re iudi. lib. vj. facit qd no. Inn. in. c. ex parte de verb. sig. & Ant. de but. in. c. cũ venera-
7 bilis de censi. & in. c. grauamen de preben. ¶ † Quero etiã quid de vicario pape in vrbe. Respondeo idem, q2 talis vicarius oia põt, que pertinent ad iurisdictionem illius, cuius vices gerit. C. de offi. eius qui vices al. ge. l. j. ar. xciij. dist. c. vl. exceptis illis, q specialiter pape reseruantur, probat in. c. tuam. de offi. vi. Et tã in vrbe q̃3 infra centesimum miliare, quando papa non est in vrbe, ad instar prefecti vrbis. l. j. §. in initio. ff. de offi. pconsu. l. si in aliaz. §. fi. Et vidi vicariũ modernũ sinodũ facientẽ in minerua.
8 ¶ † Quero etiã quid de patriarchis & Respondeo q idẽ. obtinent enim post papam in subditos eorum super oẽs alios ordinarios principatũ. c. antiqua de priuil. tex. est in. c. exigit. & in. c. felicis de censi. lib. vj. vbi specialiter pre omnibus habẽtibus vi-
9 sitare nominãt, † q2 sunt primi post papã i ecclesia dei. c. oẽs siue xxij. di. presertim illi quatuor de quibus in. d. c. antiqua. Ex quo infero idẽ in patriarcha Aquilegien. & venetiarum olim Gradeñ. cum & ipsi inter prelatos italie obtineãt principatũ. Infero etiã in omnibus alijs primatibus. Sunt enim ad instar patriarcharum vt. d. c. omnes siue. xxij. di. vt sunt magdeburgen. in Alema-
10 nia & bituricen. in francia. † Et scias q primates & patriarche licet diuersa nomina sint, tñ vnam formam tenent, & idem sunt. xcix. di. c. j. no. glo. in. c. vno. de statu reg. circa finẽ. lib. vj. Adde etiam q patriarche & primates idem sunt. xcix. di. puincie. quo-
11 rum quatuor sunt principales. † Alij vero proprie dicunt primates vt Aquilegien. venetiarum subrogatus in locum graden. p N. quintum & toletan. & bituricen. ix. q. iij. nullus primas & fere per totum & c. conquestus. lxiij. di. cum longe. de offi. ord. duo simul vbi glo. Et improprie vocantur patriarche hi duo secũdu3
12 spe. in tit. de dispen. §. sunt quoq3 † vbi etiam dicit q archiepiscopus cum metropolitano idem sunt in. ver. & no. xcij. dist §. j. &
13 c. j. ij. ¶ † Quero etiaz quid de legatis natis Respondeo idẽ q2 iurisdictionem & curã subditorum noscuntur habere ampliorez alijs vt est Cãtu riacẽ. in Anglia. c. j. de of. le. Et bituricẽ. in frãcia. c. penul. de fi. presbi. Et eboracẽ. in Anglia. c. j. de appel. &
14 c. humilis de ma. & ob. † Et quicunq3 alij legati nati cu3 possint adiri etiã per querelam simplicem qd nõ est in archiepiscopis & metropolitanis. c. j. de offi. le. Et plene no. in. c. j. de of. or. li. vj. &
15 in. c. pastoralis. de offic. or. in antiquis. ¶ † Quero etiam quid de cardinalibus videtur idem quia sunt pars corporis pape & c. per tex. in. c. cu3 apostolus de cẽsi. vbi circa hoc taxat euectionũ Cardinaliũ visitantium numerus hoc indubitãter teneo, si sunt epi cardinales, prout Hostiẽ. portuen. tusculanus, prenestinus, sabinẽ. & albanẽ. in suis diocesibus, vt possint plene visitare subiectos eorum, saluis tñ in hoc priuilegijs subditorũ, de quibus. j.
16 dicet † Idẽ teneo in alijs cardina. vt possint plene visitare subiectos eorũ rõne titulorum, suorum. ẽt in vrbe, maxie qñ hñt multitudinẽ subiectorum, & amplas parochias, vt p3 in Cardinali sancti laurentij in damaso, & cardinali sancti Marci & c. vt probat i. c. hijs
17 que de ma. & obe. iuxta determinationẽ illius capituli. † Idẽ teneo si cardi. h3 patriarchatũ, vel epatũ, vel alias dignitates in titulũ vel in cõmẽdã ex plenitudine ptãtis pape, vel q2 añq̃3 eẽt cardina. erat pñarcha, archieps, vel alias eps & c. q2 ẽt tũc tenetur & põt visitare sibi subiectos tanq̃3 talis prelatus vt vr̃ velle Jo. an. in nouella in. d. c. cũ aplus du3 apostillat sup verbo cardinalis. s. nõ epi, quasi dicat, q si essent epi, vel archiepi & c. tunc possent vti numero euectionũ maiori, de quo ibi, sed hoc fuit ta-
18 citũ in illo cõcilio, † q2 vsq3 ad tps Jo. an. & Clemẽ. v. nõ fuerat obseruatũ, q epi & c. fierẽt cardina. presertiz cũ epatus sit ordo s3 canonistas de quo in prohemio sexti libri q2 poterat aliqualiter notari excessus descensus. Dicit ẽt 9stare multos tpe Bonifacij octaui & predecessorum pretermissos cardinalari q2 erant epi & cardinaliũ epatus vt puta Hostiẽ. & c. nõ vacabãt de qbus tñ summe fuisset prouisum ecclesie tñ bene dicit cõmendabilẽ esse consuetudinem in tantum dilatatam q qñq3 de solis episcopis fit vna ordinatio vel promotio cardinaliume. rubescat ergo bonifacius auctor sexti libri qui adinuenit reuocatorias gratiaru3 & alia multa & hoc inuenire nesciuit. Ita dicit idem Joan. in. c.
19 cum aliquibus de rescript. lib. vj. in nouella circa princi. † Et ppterea que dixi de dignitatibus obtentis per cardinales in commendam, vel in titulũ, puta si sit archidiaconus. vel decanus & c. teneo q idem in diacono cardinali & presbitero quolibet cardinali, q2 & isti pñt & debẽt subiectos visitare, s3 cũ quo numero
20 euectionũ dicã. j. maxime pp eorum eminẽtiã hodiernam, † quia & tales, vt seruat curia, dant lr̃as indulgẽtiarum dierum cẽtũ iuxta numerũ taxatũ a cõcilio de quo in. c. cũ ex eo. de pe. & re. qd vt credo, facit sciẽtia & tollerãtia pape, qui in hoc põt tales puilegia-
21 re, secundum Hostien. † Et dicit hoc patere in cardinalibus presbiteris qui licet supra sacedotalem ordinem nullam habeãt benedictionem, vtuntur tamen episcopalibus insignijs, & minores

ordines

ordines conferunt, et solenniter benedicunt, vt refert Jo.and.in
22 c.j.de sup.neg.prela.in nouella in.ver.qd nõ hz.†Et qr cardina
les multis alijs magnis gaudent prerogatiuis de quibus p spe.
in tit.de offi.le.§.sequit videre.ver.sed et sine legatione et plenissi
me per modernos videlicet Martinũ de laude et andreã barb.
23 in eorum tractatibus de cardinalibus.† Idẽ ego et fortius infero
si sunt legati, q de latere appellant quasi ex corpore pape trans-
mittat cuz tales a iure habeant pleniorẽ potestatẽ in prouincijs
sue legationi subiectis, q̃ oẽs alij prelati, vt pz in.c.studuisti et.c.
excõicatis et per totuz titulũ de offi.le.in antiqs et.c.j.e.ti.in.vj.
24 ¶†Idem dico in alijs legatis apostolicis nõ de latere, si mittã-
tur cum plena potestate legati de latere, put hodie cõiter fit, vt
pbat in.c.j.de off.leg.in.vj. Et idẽ teneo, si mittunt sine ista cla
cũ plena potestate, nisi specialr mittant ad certos actus limita-
tos.et ideo in hoc casu est diligẽter vidẽda eorum facultas p.l.j.C.
de man.princi.et plene p hosti.in.t.d legato.ij.§.nũc etc.et mul-
tas pulchras dubitationes circa offm generalis visitatoris apo
25 stolice sedis vide per Fed.psi.cxlv. ¶†Pñt etiã isti oẽs pciliũ
prouinciale et diocesanũ pgregare sm Hostiẽ.licet aliqui p, vt
ipse plene disputat in summa de.off.lega.§.quid pertinet in vlti.
col.et statuta facere duratura perpetuo, vt in.c.fi.de offi.leg.vbi
26 plene.†Idẽ credo de cetu cardinaliũ sede apostolica vacãte, qa
fungit tunc iurisdictione pape, de quo no.per hug.Joã.et alios.
lxxvij.di.c.nullus.ij.et plenius p Host.de peni.et remis.c.cũ ex
27 eo in fin.†qui tenet, q cetus cardinaliũ succedit in iurisdi.et exer
citio saltẽ in his, que de grandi necessitate euidenti, et imminenti
expediri debẽt.tum qr alia collegia h hñt, de ma.et obe.c.j.li.vj.
tñ qr sic vtunt etc.et qr delinquẽtes tunc anathematizant.lxxix.
28 dist.si quis peccantiũ.et facit.c.In nomine dñi.xxiij.di.†et qr tũc
ẽt legatus aplice sedis fungit iurisdictione.de off.legati.c.ij.qd
placet saltẽ in grãdi et imminẽti periculo, quicquid dixerit Joã.
29 in.c.j.d scismat.li.vj.in glo.in verbo.sede vacãte. ¶†Idẽ credo
d camerario pape cuius offm durat sede vacan.cle.ne romani.
x.eo tam et forte eius auditore cũ habeat iurisdictionez ordina
riã de iure cõmuni. Et ẽt summo penitẽtiario et alijs de quibus
ibi nota.in gl.in verbo expirare que allegat spe.in hoc defenden
tem Guiliel.eo.tit.in.ij §.de quo me remitto ad ea q ibi notant.
30 †Idẽ teneo in administratore, vel pcuratore, vel visitatore quo
cunqs nomine appellet cũ plena et libera in tẽporalibus et spũa-
libus administratiõe dato per papã alicui ecclesie cathedrali va
canti, cũ possit oia facere, q iurisdi.epalis exñt, et q põt electus
pfirmatus exequi, p tex.in.c.is cui.de elec.li.vj.qd ibidẽ sentiũt
31 archi.et Jo.an.allegãt.c.pquerente.de offi.or.†Idẽ dico de co-
adiutore maxime qñ datus est dementi etc.qr põt oia que pote-
rat ille cui datus est, maxime ea que hñr, in.c.fi.de cle.egro.sm
Archi.et Jo.an.allegant.xv.q.ij.vobis.vij.q.ij.scripsit, et.c.fin.
de accusa.et de elec.cum nobis olim in fi.nisi habeat facultatem
32 a superiore specialiter limitatã.†Potestas eniz eius debet pon
derari ex forma.faciunt que habent in.c.j.de cle.egro.libro.vj.
33 †Quero ẽt quid d archidiacono. Rñdeo q põt visitare regula
rit maxie epo impedito, aut negligẽte, et consequẽter pcuratio-
nes a subditis, et obsequia debita recipere.d.c.cuz aplus pba-
tur in.c.j.de offici.archidia. vbi dr illuz gerere vices epi.et in.c.
mãdamus.et in.c.fi.e.t.c.dudum.ij.§.tandem.de.elec.de exces.
prela.ad hec cũ silibus Cum exerceat curã animarum de elec.cũ
in cũctis.§.inferiora.facit.c.ad hec.et.c.nõ satis.e.t.d of.archi.
34 †facit quia ppetua vicaria ordinariã iurisdi.inducit de off.eius
qui vices alterius gerit.l.j.Nã et sibi hoc ius tribuit de rescrip.
postulasti.de off.vica.ad hec.et.c.ex parte.de fide instru.G.per-
petuus.Sz pp nõnulla iura que vident pñuz innuere vcz pp di
ctũ.c.nõ satis.et.c.archidiaco.de of.archi.et.c.nullus.xvj.q.vij.
35 cum similibus.†Cõcludũt cõiter gl.et doctores q in hoc sint at
tendende psuetudines diuersarum eccliarum, et ad eas recurrendũ, et
sm eas iudicandũ, qr iurisdi.dant.l.j.et fi.C.de emanci.lib.ix.q.
iij.conquestus etiam priuate persone.de fo.compe.cũ cõtingat.
36 †Itẽ attendenda sunt priuilegia ex qbus spãliter hoc facere pos
sint.vt ibi et in.c.nouit.primo respondeo de iudi.et dcm.c.ad hec
et.c.accedentibus.de exces.prela.c.j.de eo qui furtiue ordines su
scepit. Aduerte tñ qr nõ prodesset consuetudo nisi foret prescri-
pta.et sic intelligit.c.cũ sane.de off archi.et hec opinio est cõmu
37 nior, et hãc vident fouere iura prius allegata, †sed si nõ apparet
de cõsue udine, dic q si de nouo instituat vel nõ sunt completi.
xl.anni et nõ apparet de forma institutionis ad vicinarum eccle-
siaruz consuetudinem recurrendũ erit.arg.in.c.cum olim de cõ-
sue.et in.c.ecclesijs ex parte et super eo de censi.vel metropolita-
ne eccle.c.j.de postu.prela.d spon.du.c.fi.xij.di.de his, vbi autẽ

archidiaconatui certa forma canonica imposita fuit in eius insti
tutione, siue de honore, siue de onere agat ei stãdũ erit, nec vltra
peti põt.ar.ff.de pac.l.traditionibus de preben.significatũ de iu
re patro.preterea.ij.de quo plene p Host.in sum.de of.archi.in
38 §.qd sit eius offm in princ. ¶†Quero etiã quid de decano siue
archipresbitero rurali, qui idez sunt.respõdeo idẽ p oia, qd in ar
chidiacono dcm est.c.cuz apostolus. Est.n.archipresbiter vica-
rius epi quo ad quedã spũalia.hz enim prouidere de vita oium
presbiterorum etc.de pse.di.v.c.nunq̃.d frig.et male.c.litere.in.§.
fi.facit.c.quanto.circa prĩc.de offi.ord.et.c.ministeriũ in.§.pro-
uideat.de off.archipresbiteri.et hoc intelligo siue sit archipresbi
ter in ecclesia cathedrali, et sic ciuitatẽ.siue sit archipresbiter ple
banus siue ruralis.lxx.di.c.ij.lxxx.di.epi.pbat in.c.fi.de off.ar
39 chipresbiteri.†Et huiusmodi archipresbiteri siue decani et ar-
chidiaconi possunt in hoc alijs cõmittere vices suas.c.ministe-
riũ in fi.de offi.archipresbiteri.et.xxv.dist.perlectis.ver.archi-
presbiter x.qd tenet Host.in summa de off.archipsbiteri in §.
que pertinẽt ad eius offm ver.hec que.s.diximus et x.finali.
40 ¶† Quero ẽt, qd si prouinciale cõciliũ, vel sinodale deputet vi
sitatores. Respondeo q possunt visitare eo modo de quo in.c.
sicut olim.de accu.scz nõ ad effectũ reformandi, vel corrigendi,
sed denunciandi tm. Et an isti tales debeãt hre procurationes,
41 et quõ, dicam.j. ¶† Quero quid de abbatibus, et prioribus, et
alijs prelatis regularibus, an et qualiter debeant, et possint visita
re. Respondeo, q debent et possunt visitare monasteria, et loca
eis subiecta p se, vel p visitatores in eorum capitulis deputandos.
42 †Et idẽ de canonicis regularibus modo, et form a, de quibus in
c.in singulis.et.c.ea que.de sta.mona.et de qbus in spãlibus psti
tutionibus eorum quas obseruare tenent.vt ibi no. a quarum pstitu
tionũ forma recedere nequeunt.tenent enim irrefragabiliter ob
seruare, que earum fuerint deliberatione puisa.d.c.in singulis et.j.
43 latius dicet. ¶† Quero ẽt qd de abbatissis et priorissis et alijs p
latissis regularibus. Respondeo q tam suũ monasteriũ q̃ infe-
riora sibi subiecta visitare pñt et debẽt, si tñ clausurã exire nõ pñt
tanq̃ iuste impedite, debẽt, et pñt p aliũ etiã masculũ oi exceptio
ne maiorẽ visitare, no.gl.in cl.attẽden.de statu regu.que allegat
archi.sic tenere, p.c.epm.x.q.j.et de off.archi.inter.et.c.si eps.e.
44 tit.li.vj.de hoc latius.j.dicet.†Quero quid de vicarijs platoruz
quorũcunqz. Respõdeo, q pñt.c.si eps.de off.or.li.vj.sm Inn.
Host.Jo.mo.Jo.an.et dñicũ ibidẽ vide.ix.q.c.nullus primas.
45 †Delegati aũt alij nõ visitãt p alios vt plene hr in.c.cũ.i.et.a.d
re iudi.vicarij tñ inferiorum ab epis visitare nõ pñt, nisi sup h fue-
46 rint priuilegiati, sm Jo.an.in.c.si eps in nouella, †nec capIm ec
clesie cathedralis sede vacan.per se vel p aliũ vt no. Jo.mo.d
supplen.negli.prela.ecclesie.sz archidia.vr tenere priũ in.d.c.si
episcopus de offic.ordina.libro sexto, dic vt hoc plene habetur
per glo.in clemen.j.de hereticis super verbo capituli, que dicit,
q hoc indigeret declaratione, licet opinio. Jo.mo.possit saluari
in generali visitatione, et contraria in spãli visitatione, et inqsi-
tione p certas personas et loca.†Sed ẽt dicit q illã quotidianã
47 visitationẽ, que fit quotidie ex multis causis emergẽtibus nõ po
test epus alteri q̃ archidiacono demãdare, sed hoc vsus nõ ap
probat, hz Jo.an.in nouella.nec vr a iure pbari, ipse tñ allegat
qd not.Hug.in.d.c.epm et in.d.c.perlectis.et itelligit.c.si eps,
in visitatione annua, quã põt eps cõmittere cui vult. Sed primũ
tenet idẽ Jo.an.in.d.c.inter de off.archi.et dominicus in.d.c.si
episcopus qr.d.c.epm loquit simplr nõ astringẽdo ad vnã visi-
48 tationẽ tm.†Et addo q diffusa puincia et lata dioc.est iusta cã
vt prelatus possit per aliũ visitare vt not.glo ij.in.c.procuratio-
49 nes de censi.†Adde ẽt q vice alterius, visitãs aut dz esse pre-
sbiter pbabilis.x.q.j.epm aut alias vir idoneus.c.inter cetera
de offi.ordi.et quomodo pro eius excessu teneat prelatus dicam
50 infra.†Et adde q si vicarius excesserit in visitãdo, prelatus cu
ius est vicarius, tenet pro tali excessu.ar.ff.de exercito.l.j.in pn.
ff.de offi.pcõsul.l.obseruare.§.proficisci.et remittit Archid.ad
notata p Azo.in sum.de exercito.§.tenet et ad Inno.in.c.qd q
busdaz de fideius.et ad.c.si eps de preben.l.vj.qd tz Rot.deci.
51 cccxxvj.que incipit vtrũ eps hz dñicũ.†Et adde q visitator da
tus a papa põt a beneficijs amouere vt not.de rescrip.dilectus
52 filius abbas.lxj.dist.obitum, et de elec.c.sicut lib.vj.†et q visita
tor nõ põt eligi in epm.vij.q.j.pstitutus in prin.et in.d.c.obituz,
et q Deus dr nos visitare pluribus mod.q not.xij.q ij.vnaqueqz.

SVMMARIVM

1 Visitari qui possint, et debeãt, et quomodo debeat fieri visitatio.

2 Exigere si quis ab alijs oȝ multo magis a seipso.
Coniugia frequētans virginitatis hortator esse non potest.
3 Sententiam contra se fert, qui de alio iudicat.
4 In abbatissam corrupta eligi non potest.
Corrupta virginitatem hortari non potest.
5 Malorum doctrina nulla est.
Docens alios ab alijs docere non debet.
6 Uisitari possunt vniuersi prelati.
7 Uisitari a papa possunt oēs prouincie terre ꝛ gentes.
8 Papa remedijs subditorum inuigilat.
9 Pape potestas a Deo est.
10 Uisitari a papa debēt oēs patriarche primates episcopi, ꝛ archiepiscopi, ꝛ omnes in dignitate ecclesiastica existētes.
11 Uisitari, ꝛ dponi a papa possunt cardinales absq; fratrū ɔsilio.
12 Uisitari a papa pñt imperator, ꝛ imperatrix, ꝛ eos priuare.
13 Imperij electores potestatē eligendi a papa habuere.
14 Uisitari possunt a papa reges, etiā exempti.
15 Pape regis amotio pertinet, quando amoueri meretur.
16 Principes seculares a papa gladij potestatem habent.
17 Regibus ex causa Papa coadiutores dat.
18 Uisitari possunt a papa omnes principes, duces marchiones comites, ꝛ barones.
19 Et omes officiales, populi, collegia ꝛ fraternitates.
20 Uisitare a papa possunt iudei, ꝛ saraceni.
21 Judei per ecclesiam corporali pena puniri possunt, ꝛ nu. seq.
23 Judei ob delictum de foro nostro efficiuntur.
24 Judei a principibus secularibus priuilegiari non possunt circa ea, que sunt fidei obrobriosa.
25 Uisitare possunt patriarche, primates, archiepiscopi, ꝛc. suos subditos.
26 Uisitare quomodo debeant epi suas dioceses, ꝛ quo ordine.
27 Uisitari que hospitalia debeant.
28 Priuilegia contra se romana ecclesia concedere non solet.
29 Uisitare potest archiepiscopus siue negligat, siue non negligat episcopus diocesim visitare.
30 Uisitare potest archiepiscopus parochiam quamlibet, etiam minutam, ꝛ si procurationem non soluat, quod remediū sit.
Uisitari debent hospitalia per eos, ad quos spectat visitatio.
31 Monasteria monialium.
32 Uisitatores quāʒ curā habere debeant circa vestitū monialiū.
33 Et circa earum clausuram, ꝛ ꝙ non recipiatur aliqua vltra monasteriorum facultates.

Questio tertia prime partis.

1 Tertio †Quero principaliter, qui debeāt, ꝛ possint de iure visitari passiue. Respondeo, ꝙ qlibȝ visitator prius oȝ visitare, ꝛ emēdare seipsum, ꝛ familiam suam de sta. mo. ea que. §. si vero. Primo enim debet eijcere trabem de oculo suo, ꝗ̄ festucam de oculo fratris sui. iij. q. viij. §. porro in fi. ꝛ. c. iudicet. ꝛ j. q. multi. ꝛ a quo oȝ alios prohibere multo fortius se ipsuȝ. ff. si seruitus vendicetur. l. altius. c. duduȝ. ij. de elec. de na. ex libe. 2 ven. c. j. ff. de condi. indebi. l. frater a fratre, ꝛ †ꝙ quis exigere oȝ ab alijs multofortius a seipso. ff. de nego. gest. l. pupilli. §. videamus. ff. de fideius. l. tutor datus. Nec pōt esse hortator viduitatis q ɔiugia frequētauerit. xxvj. di. vna tm̄ facit. ff. d admi. tu. l. quotiens. §. ij. xlij. di. §. j. in prin. xlvij. di. §. necesse. ff. de pac. cum in eo ꝛ quō pōt alios corrigere cū tacitus reipōdeat sibi eadē q 3 corrigit cōmisisse. xxv. di. primū †qꝛ cū de alio iudicat in se fert sniam. d. c. iudicet no. gl. in. c. romana. de censi. in sexto. Addo xba grego. vij. moraliū, nunꝗ̄ pure maculam in mēbro ɔsiderat oculus, quē puluis grauat, ꝛ superiectas sedes tergere non valent manus, que lutum tenent, vbi vide sequentia. Itē in eo. lib. moraliū. xix. qui veraciter proximis misericordiā facere student, sibiipsi prius oȝ iuste viuendo misereri. vnde scriptū est ecclesiastici. xxx. miserere anime tue placens deo, ꝛ scriptuȝ est diliges proximum tuū sicut teipsuȝ. Ideo pater miserendo pius nō est, qui adhuc iniuste viuendo sit sibimet impius. vnde ecclesiastici. xiiij. dicitur, qui sibi nequā est, cui alij bonus erit, qui itaq; indigenti proximo exteriorē substantiā prebet, sed vitam suam a nequitia nō custodit, rem suam deo tribuit ꝛ se peccato quod minus est offerēs auctori ꝛ qō maius seruans iniquitati, †hinc 4 est ꝙ corrupta non pōt eligi in abbatissam. xxv. q. j. iuuenculas nec electa pt benedici. facit. j. q. xij. c. ij. X. nouimus. ꝛ no. xxvj. q. j. que virginibus, nō eniȝ posset corrupta virginitatē hortari. xxvj. di. c. pen. in fi. ergo nō potest preesse virginibus vt no. glo. in. d. cle. attendēs. Itē Ciprianus in. c. siqs inquit. j. q. j. nec cuiquam dn̄s per eius preces ꝛ orationes ꝑsit, qui deū ipse violauit ꝛ infra, quomō eniȝ perficere que agunt aut impetrare aliqd illicitis conatibus a deo possunt, q ɔtra deū qō eis nō licet moliuntur. vide omnino. c. multi. xl. dist. vbi dicit̄, si bene docueris, ꝛ male vixeris, tui solius ɔdemnator eris, ꝛ infra bene autē dicendo, ꝛ male viuendo eum instruis, quomodo te debeat cōdemnare, ꝛ in. c. sit rector. xliij. di. sacerdos. qui predicationis est nescius, quā clamoris vocē daturus est preco mutus. † Adde ꝙ 5 doctriua malorū nulla est. j. q. iiij. cōueniētibus, ꝛ imperitus ma thesēos risui patebit. xxxiij. dist. qui de mensa, ꝛ qui alios docet ab alijs tunc edoceri nō oȝ in auct. de sanc. epis §. primus, notatur. in. c. j. de magistris. ¶ †Respondeo secundo ꝙ debent ꝛ 6 possunt visitari vniuersi prelati, ꝛ ecclesiastici tam superiores, ꝗ̄ inferiores cuiuscūq; status, ꝛ gradus preeminētie, ordinis, ꝛ q̄litatis existant, necnon vniuersi principes seculares, populi ꝛ gētes tam superiores, ꝗ̄ inferiores a maximo vsq; ad minimum, nullo regulariter excepto, vt de singulis omnibus subiciam.
7 ¶ †Uisitabit ergo primo papa omnia regna prouincias terras gentes ex superioritate quā ad oēs nō est dubiū illū habere, ꝛ ex illius plenitudine potestatis, qua Christus rex regū, ꝛ dominus dominantiū illi in persona beati petri cōcessit, per text. in cle. pastoralis in prin. ꝛ in fi. de re iudi. pastoralis enim cura solicitudinis illi diuinitus sup cunctas christiani populi nationes iniuncta illū vigilare remedijs subditoꝝ, eorumq; periculis obuiare, ꝛ scandala remouere compellit sibi enim mandauit dn̄s in euangelio Jo. x. c. vt pasceret oues eius quas etiam deperditas tenetur recuperare, de quo late in. c. significasti. de elec. in. c. solite. de maiori. ꝛ obe. ꝛ facit extrauagans bonifacij vnā sanctā, facit excellens proemium sexti libr. ad idem textus in. c. officij. de offi. 8 le. lib. vj. †vbi papa officij sui debitū exequēs remedijs inuigilat subditoꝝ, qꝛ dū eoꝝ excutit onera, dū scandala remouet, ipse in eoꝝ quiete qescit, ꝛ fouet in pace, ad idē. c. frequēs. de rest. spo. cū multis similibus, qō pfectius facere nō pōt, ꝗ̄ sepe ɔgregādo ɔcilia gn̄alia, ꝛ faciēdo ɔgregari ɔcilia ꝓuincialia. ꝛ diocesana, in qbus potissima pars visitationis exitit vt ex inferioribus patebit. Et tūc plene exequit̄ facto qō verbo profitet̄, vt in. c. ꝑ humani in pnc. de homici. li. vj. cū ibi not. iūcto. c. cū ꝛ plātare in prin. de priuileg. lxxxvj. dist. fratrū. de reg. nō solū. xij. q. j. pre 9 cipimus. †a Deo est. n. ois eius ptās. xi. q. iij. q resistit. cū simili.
10 ¶ †In specie igit̄ visitabit oēs patriarchas p se, vel alios, ꝛ primates, archiepos, ꝛ epos, abbates, ꝑores, ceterosq; oēs in quacunq; ecclesiastica dignitate, ac omnes deniq; ecclesiasticos, in quibuscunq; gradibus, ꝛ ordinibus, ac officijs constitutos, de quibus in capitu. perlectis. xxv. distinctio. ꝛ in titulo de officio ordi. archi. Archipresbiteri custodis primicerij. ꝛ sacriste. vt ple 11 ne per Host. in summa de offi. ordi. ꝛ de offi. Archidia. ¶ †Uisitat ēt corrigit, ꝛ deponit cardi. ēt absq; cōsilio fratrū. vt plene not. in. c. succidēdos de scisma. lib. vj. credo tn̄ ꝙ si legē ɔdedo hoc faceret requireret̄ fratrū cōsiliū ꝛ ita intelligo doc. ibi in. c. 12 fundamēta de elec. not. in. c. ex gestis. de cle. nō rescin. ¶ †Uisitabit ēt imperatorē, ꝛ imperatricē. cū illū ex cā priuare possit, ꝛ imperiū de vna gēte ad aliā trāsferre. illūq; hȝ coronare, ꝛ iungere, ꝛ approbare, ꝛ reprobare, ꝛ electis in discordia gratifica 13 re, ab eo iuramēta recipere fidelitatis †nā ab eo electores eiusdē eligēdi potestatē fuerūt ɔsecuti, ƀm qō pȝ in. c. venerabilē. §. ij. d elec. c. nouit. de iud. c. solite. de maio. ꝛ ob. ꝛ. c. ad apostolice de re iud. lib. vj. vbi patet ꝙ bonifacius. viij. deposuit federicū ƀm ꝛ. c. fundamēta circa mediū de elec. ꝛ plene in cle. romani. de iu 14 reiurā. ꝛ in. c. valētinianus. ꝛ. c. tibi dn̄o. lxiij. dist. ¶ †Uisitabit ēt reges quoscūq;, quātūcūq; se pertēdant exemptos, cū nemo tn̄ de iure exēptus sit. c. in apibus. vij. q. j. ꝛ not. in. d. c. venerabi 15 lem. de elec. †qꝛ ad papā regis amotio de iure pertinere dignoscit̄ qn̄ amoueri meretur per tex. in. c. alius. xv. qō. vj. vbi zacharias papa regē frācoꝝ nō tam pro suis iniquitatibus, ꝗ̄ ꝓ eo ꝙ tante potestati erat inutilis. ꝛ regno deposuit, ꝛ Pipinum caroli Imperatoris patrē in eius loco substituit, omnesq; francige 16 nas a iure fidelitatis absoluit, † habent. n. principes seculares gladij ptātē ab apostolico probat tex. in. c. oēs. xxij. q. dist. probat hoc textus in. c. licet de voto in fi. qui loquitur de rege vngarie †regibus etiā ex causa dat coadiutores, vt patet in. c. grandi 17 de supplen. negli. pre. lib. vj. qui loquitur de rege portugalie. no. in. c. vergentis. de hereti. facit. c. ad abolendam. §. statuimus. c. s. 18 ¶ †Similiter visitabit oēs alios principes, duces, marchiones ꝛ comites, barones, iudices, ceterosq; magistratus, vt probatur in. c.

in.c.non minus.⁊.c.aduersus.de immu.eccle.⁊ aliјs pluribus similibus.c.oẽs principes.de ma.⁊ obe.⁊.c.solite.cum si. ⁊ adde omnino qđ no.Bar.in.l.j.de requi.reis,vbi cõdẽnat dantẽ ⁊c.
19 †Et ꝯsequẽter oẽs officiales,populos,cõgregationes, collegia confraternitates,siue societates tam ecclesiasticas,q̃ꝫ seculares sicut ⁊ oẽs ecclesias,tam cathedrales,q̃ꝫ collegiatas,⁊ earũ capitula,⁊ conuentus ⁊ taʒ in ciuitate,q̃ꝫ in oppidis,⁊ villis,ratione iurisdictiõis,vel cure quoquomodo sibi subiectis,q2 oẽs sub verbo cleri ⁊ populi concludunt̃,etiã si sint monasteria religiosorum,vel religiosaꝝ,vel hospitalia,aut alia pia loca, ꝟm qđ tam
20 ex supra,q̃ꝫ ex infra dicendis plenissime patebit.†Ex quibus infero,ꝙ etiã infideles iudeos scʒ ⁊ saracenos debebit , ⁊ poterit visitare.vt probatur de saracenis in.cle.ij.de iudeis,⁊ sarace.⁊ celicolis.Et idem de celicolis in casibus in quibus quoquomõ subsunt romano pontifici , vel imperatori,vel aliјs principibus christianis,⁊ per censuras,⁊ penas,de quibus per totũ titulum C.de iudeis ⁊ celicolis.⁊ per totũ tit.C.de paganis.⁊ extra de iudeis per totũ ⁊ plene per doctores post Inno.in.c.qđ sup his de voto.plene etiam in.c.post miserabileʒ de vsuris.⁊.c.quãto.
21 e.t.c.sepe in si.xxviij.q.j. † in quibus dicitur iudeos per ecclesiã corporali pena nõ esse dubium posse puniri,ac ẽt per principes seculares,vt ibi q per eccl̃ias ad hoc sunt ꝯpellẽdi, dũmodo nõ
22 ad vindictã sanguinis.c.in archiepiscopatu de rap.†Inquantũ enim deũ offendunt,⁊ si directa cohertione cõpelli non possunt, debent indirecta cõpelli.vt in.c.de terris de deci.⁊.d.c.post mi-
23 serabilem.⁊.c.ita quorũdam.de iudeis,† ⁊ q2 propter delictum efficiuntur de foro nostro ar.in.c.nouit.de iudi.vj.q.iij.placuit. de raptoribus.c.j.cũ similibus. Et licet glo.in cle.pastoralis in prin.de re iudi.dicat ꝙ regulariter iudex nõ compescit tñ in cõtrarium videtur tex.in cle.cuʒ iudei quidem ⁊ sarraceni.de testi. vbi gl.tenet ꝙ licet iudei ⁊ sarraceni per principes seculares sub quibus degunt sint corrigendi,vt probat tex.in.c.ij.⁊ in.c.postulasti.⁊ in.c.nonnullis in si.de iudeis tñ in pluribus casibus eos
24 iudicat qui notantur in.d.c.iudei,† quibus additur casus in.d. cle.j.de testi.⁊ subdit, ꝙ licet principes seculares consueuerunt propter magnum lucrum,qđ de iudeis in terris suis consequuntur eis fauere eosq̃ꝫ priuilegiare vt ibi patet,⁊ in.c.quãto de vsuris, circa illa tamen que sunt obprobriosa fidei illos nec debent
25 nec possunt priuilegiare.¶†Visitabũt patriarche, ⁊ primates archiepiscopi,metropolitani.episcopi diocesani,⁊ aliј oẽs đ quibus supra in precedenti questione,similiter omnẽ populũ, ⁊ clerum sibi subiectum,hoc est patriarche,⁊ primates, archiepiscopi,metropolitani,prouincias ⁊ dioceses suas seruato ordine de quo in.c.romana.de cẽsi.in sexto. Adde.c.oẽs principes đ ma. ⁊ ob. Adde.c.clericis laicos de immu.eccle.lib.vj.ibi impera-
26 tores reges ⁊c.†Episcopi aũt suas dioc.solũ eodẽ ordine seruato,incipiendo ab ecclesiјs cathedralibus eorum,⁊ capitulis ecclesiarũ ipsarũ cathedralium,⁊ prelatis inferioribus,⁊ officialibus earundem,deinde monasteria religiosoruʒ,seruatis his,de quibus in.c.in singulis.⁊.c.ea que de sta.mo. Item monasteria religiosoruʒ etiã exemptorũ ⁊ in ceteris casibus auctoritate apostolica,in aliјs vero propria ordinaria,iuxta determinationẽ cle.
27 attendentes.de statu reg.†Item hospitalia ⁊ alia pia loca iuxta determinationẽ cle.q2 ꝯtingit de rel.domi.exceptis tantũ grãgiјs de quibus in.c.si.de censi.Exceptis hospitalibus militãtiũ omniũ ordinũ,aut religiosoꝝ alioruʒ, qui solum per superiores eoruʒ cogi possunt.d.cle.q2 contingit in.§.premisso.ac exceptis locis a visitationibus alicuius eoꝝ specialiter exceptis per priuilegium apostolicũ.c.cũ instantia de censi.ibi nisi forte per speciale priuilegiũ sedis apostolice, qđ non credimus,sit exempta,
28 †que priuilegia romana ecclesia nõ solet ꝯcedere cõtra se,vt ibi
29 no.⁊ no.in.l.iubemus.C.de sacrosanc.eccle.†Et attende ꝙ siue episcopus negligat propriam dioceꝟ visitare siue nõ põt archiepiscopus ⁊ superior visitare scđm formã capituli roma.⁊.c.si. de cẽsi.lib.vj.ꝟm doctores reprobantes glo.⁊ vin.in.c.cuʒ nup de censi.⁊ ibidem host.reprobat quosdam dicentes archiepiscopum visitare posse loca opulenta tantũ,nõ parochias minutas, nisi aliud audiat sinistrum,⁊ graue,cum nõ possint eum recipere
30 cuʒ tot equitatis.d.c.cũ apostolus,q2 quicquid isti dicant,standum est iuribus predictis, † quia principaliter.¶Visitare potest etiam quamliber parochiam minutam, ⁊ si soluere non possit procurationem,habetur remedium in.d.c.cum apostolus , ⁊ omnino attendẽdũ,ꝙ inter cetera est expressuʒ mandatũ oibus ad quos spectat officiũ visitãdi ꝙ accedere debeant ad visitãda hospitalia xenodochia ⁊c.vt probat tex in cle.q2 contingit. In verbo iniungimus de religiosis domi.propter qđ verbum ad id
31 tenentur ex precepto vt ibi no.in gl.† Similiter etiaʒ ꝙ debeãt visitare monasteria monialium,propter verbum debeant,qđ est in cle.ij.de sta.regu.que dicit ꝙ male faciunt prelati,qui has visitationes ommittunt,cuʒ illud verbũ sit precepti, ⁊ necessitateʒ inducat.vt in.c.oblate.de ap.⁊ in.c.vt fame de sen.ex.¶Debẽt itaq̃ꝫ singula monialiũ monasteria per ordinarios exempta vcʒ que sedi apostolice,ita ꝙ nulli aliј subiecta noscunt̃ apostolica. nõ exempta vero auctoritate ordinaria,ac exempta alia ꝑ alios
32 quibus subsunt annis singulis visitari.¶†Visitatores aũt huiusmodi solicitudinis studium dicunt diligenter impẽdere,vt moniales ipse pannis sericeis variorum fodraturis,sandaliciјs,comatis,⁊ cornutis crinibus , scacatis ⁊ virgatis capuciolis non vtantur,non coreas,nõ festa secularium sequantur.non die noctuue per vicos ⁊ plateas incedant, aut voluptuosaʒ alias vitã ducãt.easq̃ꝫ solertius retrahere ab insolenciјs quibuslibet,⁊ mũdi huius illecebris,⁊ inducere easdem ad impendendũ in monasteriјs suis deuotum,⁊ debitum in totũ domino famulatũ , non obstantibus exemptionibus,⁊ priuilegiјs quibuscunq̃ꝫ,⁊ in his compelli remediјs oportunis.⁊ electas abbatissas inducere ad suscipiendam benedictionem infra annum a tempore confirmationis computandum,nisi subsit causa rationabilis,alias cadãt a iure suo,vt plenius not.in.v.cle.ij.⁊ in.c.si.in si.de statu mon.
33 †Debet etiam talis visitator attendere ad omnia que habentur in.c.j.de sta.regu.lib.vj.videlicet circa clausuram monialium,⁊ ꝙ vltra facultates monasterioꝝ nõ mendicantiũ nulla recipiatur,⁊ quomodo fieri debeat homagium,et fidelitas dominis tẽporalibus,⁊ secularibus,⁊ quid agendũ,quando in ecclesiastico vel seculari foro causas habent, ⁊ ꝙ ordinariј sunt executores clausure fiende,etiam quo ad exempta.salua tñ exemptione in aliјs ⁊c.vt deus omnipotens det visitatoribus gratiam,vt in his possint proficere. Adde.c.monasteria de vi.⁊ ho.cl. Adde c.moniales de pur.ca.

SVMMARIVM

¶ Questio quarta prime partis.

1 Quarto † Quero principaliter quotiens possit aut debeat fieri huiusmo
di visitatio. Respondeo q singulis annis semel tan
tum, sm qd videntur determinare oia iura tam antiqua
q moderna sufficiat allegare.c.cóquerente, de offi.or.ibi visita
tioné quoq annuá.z.c.epm.z.c.placuit.x.q.j. Et qn dr in.c.re
genda ea.q.z cá.z.c.si semel.xxviij.q.ij.z in.c.venerabilis. de
censi.z in.c.excómunicamus.in.§.dicimus.de he.vbi vr q bis
in anno dz fieri a nonnullis intelligitur duobus medijs diebus
qr vno sero visitabitur clericus z mane sequenti visitabunt lai
ci, quod alijs nó placet. Et ideo dicút q prima iura intelligunt
de visitatione ordinaria, que tm semel in anno fieri pót. Cótra
2 ria vero loquunt qn emergit aliqua necessitas, †qr emergéte ne
cessitate pluries potest fieri visitatio, z ita debet intelligi.c.man
damus, de off.archi.z.d.c.regéda.z.c.nó semel, qr necessitas le
gem non hz.c.sicut de cse.di.j. Et qr sibi debent imputare cleri
ci z laici, qui se tales reddút vt totiens debeát visitari, vt not.in
d.c.cóquerente facit tex.in.c.visitandi.xvij.q.ij.z qd no.in.d.c.
3 mandamus de offi.archi. ¶ †Fallit primo nisi visitator limit
tat hoc ex cá, ne ppter eius accessum grauent ecclesie, vel qr eps
ire nó pót. vt no.in.c.j.de of.arcb. qr túc sufficeret visiare de ter
tio in tertiú annú vniuersas parochias, suam tamé tenet per se,
4 vel aliú singulis annis visitare, †z qd dr in.c.cú venerabilis de
censi. q bis in anno possit visitare, a nonnullis intelligit, dú tn
nó capiat nisi vná pcurationé, vt ibi no.z pbat.l.obseruare.de
off.proconsu.ff.in sola enim prima visitatione solenniter procura
bitur. in alia vero nó procurabit, nisi tanq hospes, vt probat in
c.de monacis d prebé. vel nisi in fundatione ecclesiar fuisset hec
seruitus imposita lz hoc sapiat diuinationé vt no.in.d.c.cú ve
5 nerabilis. ¶ †Fallit etiá in visitatione monasterior regularium,
in quibus videt, q tm de triennio in trienniú sit facienda visita
tio, vt probat in.c.in singulis in.§.prouiso de sta. mo. qr de trié
nio in trienniú tm cgregant sinodos eor, circa qd cludunt do
cto. obseruandas esse csuetudines, z cstitutiones, ac etiá priui
legia apostolica suor ordinú, z locor per tex.in.c.romana in fi.
de censi.in sexto. Vidi nág aliquas diocef. priuilegiatas, vt tm
6 de triennio in triennium possint visitari. ¶ † Fallit etiam in ar
chiepiscopis, q videt posse eodé anno vesitationé iterare duo
bus cócurrentibus. postq oés dioceses sue prouincie visitauit.
primo q requirat cósiliú sup hoc suorum suffraganeor, licet csen
sus eor nó interueniat, z hoc in cócilio prouinciali, qd annua
7 tim facere debet. †Secúdo, q coram eis diffiniat in scriptis vi
sitationé prouincia sue reiterendá per eum. a qua diffinitione ap
pellari nó poterit. cú sit super executione officij sui.d.c.romana
in.§.postq autem z ibi no. facit.c.irrefragabili.de offi.ordina.
8 †Prima enim visitatio quam facit archiepiscopus est libera.
Secunda vero non, sed est necesse, q concurrant predicta duo,
z hec difficultas diffinitionis ingeritur sm Host.ad hoc, vt ar
chiepiscopus nó sit negligens ad prouinciale concilium conuo
candú, cú aliter suffraganeorum consiliú, z presentiam de facili
habere nequeat, nec sine hac diffinitione visitare possit. Scdo qr
per hoc precluditur via archiepo, qd vix, vel nunq secundá vi
9 sitationé faciat nisi concilium celebret prouinciale. †In hac aút
secunda visitatione prius visitabit illas ecclesias, z eos cleros,
z populos, qui nó fuerunt ab eo in prima visitati, nisi magis sit
alijs visitatoris officium opportunú, presumunt enim magis in
digere visitatione illi qui prius nó fuerunt visitati, vt ibi no. z su
per tali oportunitate statur dicto archiepiscopi nec sup hoc qd
eidem referri potest secundú Inn. Host. Jo.mo. z Jo.an.ibidem.
¶ Ex premissis ergo patet subditos non esse nisi semel in anno
visitandos, ne nimium grauentur, vt predictú est, quod est intel
ligendum ab vno visitatore solum. Sed quid faciet mihi rector
ecclesie, nam cum archipresbiter archidiaco. visitatores regula
res episcopus, archiepiscopus, cardinalis, z omnes de quibus
supra possint illum eodem anno visitare, certe si omnes hij adeát
ecclesiam semel in anno, declinabit cito, z ad exinanitionem
extreme virtutis z facultatis deueniet ecclesia qd est contra iu
ra.x.q.ij.inter cetera z.j.de censi.cum apostolus. putat hosti.in
sum.de.off.archi.in.§.quod sit eius officium.ver.sed dices non
debere ius calumniari, nec verba captari, sed qua méte quid có
10 stituitur animaduertere.ff.ad exhi.l.penul. † putat igitur q ad
hoc vt ecclesia dei sanctius regatur, crimina purgentur, z virtu
tes inserantur, plures visitatores sunt eodem anno admittendi
reiectis aliorum doctorum diuersis opinionibus.arg.ff.de no.
ope.nun.l.nam reipublice.z l.precedenti.§.fi.sicut ergo septem
cohortes constitute sunt prepositis eis tribunis, z super omnes
spectabili viro qui prefectus vigilum appellatur, vt vrbes ab in
cendijs defendantur.ff.de offi.prefec.vigil.l.iij.sic multofortius
cauendum est ecclesie dei ab incendijs spiritualibus, vnde ad hec
incendia euitanda sunt constituti inferiores, z eis sunt preposi
ti episcopi z archiepiscopi, z super omnes summus pontifex, vt
debeant visitare saltem per alios, cum personaliter venire non
11 possunt. ¶ Et istos omnes dicit recipiendos. ¶ † Ubi tamen
ecclesia non grauatur, alias sufficit maioribus prelatis, q ec
clesie, que episcopum procurare non possunt, per inferiores vi
sitentur, alioquin ipsimet sibi prouideant.x.questio.tertia.ca
uendum.z cap.placuit.arg.de loca.propter sterilitatem, z sic
potest intelligi, capitulú inter cetera de offic.ordi. maxime de ex
pensis, que fiunt circa equitaturas emendas.z vestimenta, z si
milia, ad que visitati nó tenétur, z ideo si casus accidat qui non
potest per alium expediri, exemplum in cap.aqua de consecr.ec
clesie, vel alia. debet ire proprijs expensis, vel saltem de suo da
re quantum ecclesia grauatur. hoc enim dicit esse de mente iu
ris, quod in nullo casu grauetur ecclesia capitulo cum aposto
lus in princ.z cap.sopite in fin.de censi. quod videtur commu
niter placere oibus scribentibus, z ita iudicio suo plures visita
tores admittunt in anno, vt cautius curentur anime, adeo q
etiam hodie religiosi visitatores quo ad religiosos institui man
dantur, qui etiam de visitatione epor inquirunt, vt apparet de
sta.mo.in singulis.§.porro. Et tamé corrigere non possunt cum
inferiores sint, sz superiori denunciant.d.c.in singulis.in.§.ordi
dinent z.c.ea que.§.q si abbas.eo.ti.z.c.nullus de iure pa. Si
12 militer de offi.leg.studuisti.z de appel.cstitutus in.§.j. ¶ †Epi
vero de visitatione religiosor z inferior possunt inquirere z pu
nire.c.qto.de of.or.ad fi.ergo sequés visitator vestigia prioris
diligenter perquirat. Et scdm hoc occurrit ecclesiar grauami
nibus iura seruant, z crimina puniunt, z inter eos nó dz esse in
uidia, neq zelus idest odiú siue simulatio ar.in.c.ij.§.fi.de offic.
13 cust.z de iu.pa.c.j. ¶ †Sz qro si ctingat istos inuicé ccurrere in
visitádo eodé tépore, an se impediát p ccursum, respondeo sm
Inn.abb.Host.Jo.mo.Archi.Jo.an.z alios q nó se impediút,
p ccursum, sed oés simul admittent, cú non sit iure prohibitum
14 ¶ †Sed quid si discordarent in snia, rńdeo sm eos, q teneret
snia pro reo, nisi in cá fauorabili.c.ex lris.de prob.z not.in.c.fi.t
de re iud. vbi tñ ecclesia non sufficit vtriq, vr qd debeat admit
ti primo veniés ar.in.l.qui prior.ff.de iud.z in.c.proposuisti.de
15 foro compe.cú cócor. †Sed qd si aliter ccurrunt q nó apparet
qs primo vr epm tanq immediatum preferendú, cui spetialius
inest cura subiectorú.x.q.j.regenda cú simi.placet Archi. epm
preferendú.xj.q.iij.qui resistit.z.c.seq.z no.Jo.an.in.c.cú ex of
ficij de prescrip.super gl.pe.qui casus superior sit spetialis perti
nens regulá in.l.j.ff.de reg.iu.z facit de prebé.c.si a sede. li.vj.
16 †Si vero ccurrat eps cum prelato sibi subiecto, puta Archid.
vel decano. dicit Archi. q eps dz preferri, nisi obstet csuetudo,
17 alle. qd not. Inn.in.c.in lateraná.de prebé. †Tñ si concurrerent
episcopus z visitatores religiosorú in visitatione monasteriorú,
dicit q visitatores preponerent episcopo, qr presumitur, q eps
hoc faceret malitiose causa impediendi eos, qui melius sciunt,
que veniant reformanda in eorum religionibus, q episcopus, z
maiorem notitiam habent de cóstitutionibus eorú, z non obstan
te visitatione episcoporum tenentur omnino exercere officium
suum, vt in.d.c.in singulis.§.porro licet eo casu episcopus fun
gatur auctoritate apostolica. vt no.gl.in.d.c.in singulis.§.ordi
18 nentur super verbo vice nostra ad fi. ¶ † Querit etiam Joan
nes, quid si Archid. volebat in aliqua villa inquirere, z visitare
inquisitores autem de quibus in.c.sicut olim de accusationibus
etiam venerint illuc, an vtriq possint inquirere. z dicit in iudici
bus planum, q pro eodem negocio corá diuersis quis trahi nó
debet, de rescriptis.c.ex tenore, licet hoc casu aliud videatur, qr
vna inquisitio alteri non preiudicat, dicit tamen, quod isti non
poterút inquirere sine licentia Archidiaconi.lxxx.dist. nó de
19 bere, †quia plena inquisitio preiudicat semiplene. Idem vincen.
20 vt refert. Jo.an.in.c.sicut olim in fi. ¶ †Quero in casibus per
missis Archiepiscopo siue visitanti, siue reiteranti visitationem,
z procurationem petenti, an possit per suffraganeos vel alios eo
rum subditos obijci, vel q ipsi suffraganei non sint negligétes,
vel aliqua alia contraria consuetudo, z respondeo q non, per
c.fina.de censibus. libro sexto notat Hostien. eodem titulo. su
per eodem. z dicit Archidiaconus se vidisse quandam extraua
gantem ipsius Innocen. que incipiebat venerabilibus z suspi
catur

catur Joan.andre.q fuerit illius pe.que quo ad articulum iterande visitationis,et dânãde consuetudinis dicebat fere idem, q dictum.c.fina.super qua dicebat ipsum Innocen. talem glo.
21 posuisse.† Nota q consuetudo,et pactum Archiepiscopi,et suffraganeorum non potest impedire non solum visitationem, sed nec iterationem,et hoc ideo,quia ius,quod est de visitatione iteranda,est publicum auctoritate,et vtilitate.de foro competenti. si diligenti.sed si esset priuatum vtilitate,puta q modicam procurationem daret hoc,et pacto,et consuetudine posset induci.x.
22 q.iij.relatum,† sed quod non detur procuratio nõ posset prescribi,de prescrip.c.cum ex officij,hoc ius q aliqua procuratio detur est publicum vtilitate,quia si nulla daretur,negligeretur vi
23 sitatio.† et consuetudo que est contra ius publicu vtilitate, quãdoq valet ex causa.sed tunc tantum quando expresso consensu pape,vel tacito ex certa causa.inducitur.xij.dist.nos consuetu
24 dinem.† Innocen.dicit procurationem non prescribi probatur in.d.c.si.dum di..et premissis contraria etc.cum sua glo.ad id qd dicit de quota procurationis facit eo.tit.felicis.et.c.olim. quod no.xvj.q.vij.quicunq et plene in.d.c.cu ex officij de prescriptio. et.c.sopite de censi.Dubitat tñ Jo.an.q ratio negligendi qua redit de tota locum habeat etiam in parte,scilicet q videns visitator,q de suo oportet eum impendere in se procurando absti
25 nebit a visitando,de quo plenius dicam infra.q.viij.† et poterũt visitatores cõtumaces punire.c.romana.de penis.li.vj. possunt enim cogere oẽs vnire,et in his,que officium respiciunt,obedire fm Bern.Inno.et Hostien.Joan.mona.Archid. et Joan.an.
26 † alias enim elusoria esset potestas,et iurisdictio visitandi si nullam cohertionem haberent de offi.deleg.ex literis,quia cui committitur principale et accessorium,de offi.deleg.de caus.et.c. prudentiam ad fi.in casu tamen incurrunt excommunicationem ip
27 so iure de quo in cle.attendentes,de sta.regu. † possunt ergo eos cõpellere ad soluẽdã procurationem.c.cum nuper de censi.et excommunicare rebelles absq metu cano.sacro.vt no. Jo.an.in d.c.sacro.de sen.excommu.In verbo presumpserit.et Inn.in.c. venerabili de censi.nisi excederet numer personar et euectionũ. c.cum ad quorundam,et.c.sane.de exces.prela.latius dicam.i.q.
29 viij.† Et attende,q reiterans visitationem debet semper adhibere prouidentiam,vt in posterioribus visitatianibus illas ecclesias,eosq cleros,et populos prius visitet, qui non fuerunt ab eo visitati in prioribus,nisi magis sit alijs visitationis officium oportunum,dicto.c.romana.§.postq in fi.de cẽsi.Et circa reiterationem visitationis vide oino Cal.in consilio.viij.in tit. de censi.et vide omnino circa materiam visitationis eundem,in consilio.ix.x.et.xi.et ad idem vide consilium.viij.Pet. de anc. et non ommittas.

SVMMARIVM

1 Visitator per suas literas subiectis,quos visitare intendit,suũ aduentum significat.
2 Tela preuisa minus solent ledere.
3 Prelati audiẽtes de subditis aliqd sinistri dñt eos premoneř.
4 Facilis est,qui de facili credit.
5 Laici cleris semper sunt infesti.
Laicorum diffamatio contra clericos audiri non debet.
6 Rustici contra suos rectores cartulas clanculo offerunt.
7 Visitator,si est papa,sinodum generalem prius conuocare debet,vel prouincialem,si est primas,vel archiepiscopus.
8 In sinodis que tractari debeant.
9 In sinodis testes sinodales deputari debent,qui inuestigent singulo anno ea,que corrigenda sunt.
10 Testes sinodales debent esse de eodem episcopatu.
11 Visitatores dicuntur testes sinodales,et quare.
12 Cathedraticum,quod episcopis ab inferioribus soluit,in sinodis exigi potest.
13 Cathedraticum quare sic appelletur,et quare sinodaticum.
14 Cathedraticum quõ et quando exigatur et.i.nu.15.
16 Pretij nulla exactio permittitur pro perceptione chrisma tis.et olei.
17 Simoniam committit, qui pro chrismate aliquid ab ecclesijs extorquet.
18 Simonia,et furtu etiam in ouis cõmittitur ab initiis exactis.
19 Capi.sicut olim.de accusa.quomodo loquatur.
20 Subditi suffraganeorum querelati per archiepiscopum in concilio citari possunt.
21 Testes plures sinodales vsq ad.vij. per singulos episcopos statui possunt.
Et quales esse debeant tales testes.
22 Regni alieni archana scrutari non licet.
23 Sinodus per quot vices in anno celebrari debeat, arbitrarium est.
Et quando celebrari debeat.
24 Clerici in sinodo coguntur dicere, quomodo officium susceptum celebrent.
25 Legatus concilium prouinciale,et sinodale congregare potest.
26 Excõicari debet,qui vocatus ad sinodum venire contẽnit.
27 Metus iustus excusat prelatum ad cõcilium non venientem.
28 Non vocatus venire non teneř ad concilium.
29 Visitator debet prius libros visitationum preteritarum examinare,et quare.
30 Et videre visitationes aliorum suffraganeorum.
31 Et secum habere duos in visitationibus expertos.
32 Et secum habere librum pontificalem,vt se instruat in cerimonijs ecclesiasticis.
33 Papa lz scrutinio non vtatur,quibus cerimonijs vtatur.
34 Liber pontificalis auctenticus esse debet.
35 Visitator debet habere secum vas cum chrismate cathecuminorum,et infirmorum,et quare.
36 Visitator debet habere isopum,et sal,et libellu pro apparando prelatum,et omnia prelatorum ornamenta.
37 Visitator secum habere debet confessorem pro casibus presertim reseruatis,et multa alia necessaria.
38 Una auctoritas alteri non preiudicat.

¶ Questio quinta prime partis.

Quinto quero principaliter † de preparatorijs visitationis faciende. Rñdeo q plura sunt preparatoria facienda.et primo,q qlibet visitator p suas lrãs significet aduẽtũ suũ subiectis quos intẽdit visitare.Et non inuadat eos ex improuiso,exẽplo xpi q perituri mũdi mala denũciauit,vt eo minus pturbent veniẽtia quo fuerint prescita,et vt minus feriant iacula,que preuideñř,et tollerabilius mundi mala suscipiañř cũ clippeo prouidẽtie scõz
2 Augu.in sermone de martiribus. † Nã pũisa solẽt ledere tela minus,p tex.in.l.obseruare.ff.de offi.pcõ.et hoc specialiter no. Uin.et Joan.an.in.c.cu sit romana.de simo.qua pp redarguẽdi sunt prelati qui cõriũ faciunt fz spe.in ti.de inqui.§.qñ aũt 7.
3 si vero aliquid† q dicit,q cu prelati aliqd sinistri,audiũt de aliquo ecclesiastico prius dñt eos monere et instruere nec dñt re in
4 cognita se accedẽr cõ eos.vt.lxxxvj.di.si qd vero in.c.lz beli.ò si mo.† qz facilis ẽ q de facili credit.xj.q.iij.i cũctis.Nõ.n.dz dilectari infamia subditor.extra de ac.lz.xcv.di.in scriptis,sicut qdã faciũt dicẽtes populo publice dñ visitãt,si aliqs sciat de re
5 ctore vel clericis dicat mihi et ego sic,et sic faciã et puniã.† Naz sunt laici clericis sp infesti.ij.q.vij.laicos.c.clericis laicos.ò immu.eccle.li.vj.imo eor diffamatio vel accusatio audiri non dz
6 vt ibi,et.c.sicut.et.c.se.e.q.† vnde secrete cũ aliqbus de parrochia fidedignis ingrere dz,nec dz passim recipe cartulas quas frequẽter rustici cõ suos rectores clãculo offerũt,vt in.c.sacerdotibus.xj.q.j.de quo plene p specu.vbi.s.qui vř tenere qd nõ licet recipe nisi cõ publice infamatũ,et in.e.ti.de iqsit.in.§.nũc tractemus.ver.hac igiř.pbat.c.si peccauerit.ij.q.j.faciũt q haben
7 tur in.c.inqsitionis de accusatio. ¶ † Scdo q dz prius cõuocare sinodũ generalẽ si est papa,vel prouincialẽ,si est primas, vel metropolitan.vel diocesan.si est epõ,vel abbatũ et prior regularium,si sunt regulares,p tex.in.c.sicut olim de accusatio.et in auctẽ.de sanc.episco.§.vt aũt omnis ecclesiasticus status,et in.c. cum sit nimis de iudeis.et i.d.c.in singulis,et hoc singulis annis, vt ibi et in.c.qñqdem.xxviij.dis.abbates vero vel priores de
8 triennio in trienniũ,vt in.d.c.in singulis.† In quibus qdẽ sinodis de corrigẽdis excessib9,et morib9 reformãdis presertim i clero diligẽtẽ hře debẽt cũ dei timore tractatũ,canonicas regulas et presertim cõstitutiones legator metropolitañ.et diocesanoru necnon ea,que de iure communi statuta sunt in concilio lateranen.specialiter relegentes,vt eas faciant obseruari,debitam penam transgressoribus infligendo,non tñ pecuniariã ad questu in vsus proprios cõuertẽdũ,sed in vsus paupũ p.c.iuam de pe.
9 et.j.latius dicam.† Et in eadem sinodo ad facilius exequendum eor officiũ per singulas dio.statuãt psonas idoneas, et pudas et honestas,q p totũ annũ simpř,et ò plano absq vlla iurisdic

tione sollicite inuestigent singula, q̃ correctione ⁊ reformatione sunt digna, illaqꝫ fideliter referãt ad metropolitanũ, ⁊ suffraganeos, ⁊ alios in ↄcilio subsequẽti, vt sup his ⁊ alijs prouideãt ꝓuida deliberatione ꝓut vtilitati ⁊ honestati ↄgruit succedẽdo. Et que statuerint faciant obseruari, publicaturi ea in epalibus sinodis annuatim p singulas dioc. celebrandis. Quod si quis hoc salubre statutum neglexerit adimplere a sui executione officij suspendaẽ. Et dicuntur isti quasi testes sinodales. Simile in. c. preterea. de testi. cogen. ⁊ c. eps sinodo. xxxv. q. vij. ⁊ debent esse de eoꝝ epatu honesti ⁊ discreti qꝛ tales melius possunt inuestigare veritatẽ, q̃ꝫ extranei, arg. in. c. veniens. de test. in fi. xxxv.
11 q. vj. c. j. ⁊. ij. ⁊ in. c. videẽ. qui. ma. accus. pos. † Et appellanẽ visitatores qꝛ circuire habent totam parochiam de villa in villam. lxxxvj. di. non debetur, vnde fuit sumptum. d. c. sicut olim. de ac
12 cus. † Et in hac sinodo videẽ ↄuenienter posse, ⁊ debere exigi cathedraticũ quod epis ab inferioribus debeẽ, qꝺ quidẽ cathedraticũ alio modo diciẽ sinodaticũ, pro quo soluẽdi sunt duo solidi tm̃, vt in. c. conquerente, de offi. ordi. ibi sinodum, ⁊ sinodaticum siue cathedratici nomine duos solidos preterq̃ꝫ a mo
13 nasterijs. x. q. iij. c. inter cetera † ⁊ appellatur cathedraticum, qꝛ pro honore cathedre datur. x. q. iij. placuit. Et sinodaticũ, qꝛ in sinodo datur. c. olim. de censi. qui duo solidi dabunẽ ẽm extimationẽ illius monete, q̃ antiquitus ab initio solui cõsueuit, nisi circa solutionem minoris monete, que modo est in vsu, sit prescri
14 ptũ, vt in. d. c. olim. † Caueat tñ prelatus ne etiam vigore alicuius consuetudinis in valore dictoꝝ solidoꝝ, ⁊ in tpe exactionis
15 se taliter habeat, ꝙ incurrat simoniam. † Et ꝑmaxime caueat, ne hmõi cathedraticum exigatur in paschali tpe, quo daẽ chrisma nouum parochianis q̃si pretextu ↄsuetudinis credat excu
16 sari a reatu simonie. † Nam pro chrismatis ⁊ olei ꝑceptiõe nulla cuiusq̃ꝫ precij exactio est attendenda, etiam sub obtentu cuiusq̃ꝫ consuetudinis, que nõ tueẽ reatũ, cũ diuturnitas tpis non
17 minuat peccatũ, sed aug. c. non satis in fi. de simo. † Quicquid enim chrismate ab ecclesijs extorqueẽ siue cathedraticũ appelletur siue paschalis prestatio aut episcopalis ↄsuetudo facit incurrere simoniã. c. ea que. e. ti. In tantum ꝙ ẽt si anticipeẽ recipiendo in media quadragesima qꝺ recipere consueuerunt post pascha, lꝫ denariorum nomen varient in ↄsuetudinem medie q̃dragesime nũcupantes quos prius denarios chrismales. ẽo pascales dicebant ẽt incurrunt simoniam, vt in. c. in tantum. eo. ti.
18 de simonia. † Nec placet ꝙ ẽt recipianẽ oua ab inuitis seu exigantur, cũ etiam in ouo cõmittatur simonia, sicut, ⁊ furtum, vt no. glo. insti. de rerum diui. in. §. gallinarum nec alia aliqua ciba
19 ria eadem ratione. ¶ † Attende ꝙ. d. c. sicut olim loquiẽ de ↄcilio prouinciali metropolitanoꝝ, ad quod tenentur venire nõ solum epi suffraganei, sed ẽt ceteri, quorum principaliter interest, vt no. Joan. an. post Inno. ibidem. ⁊ in. c. fi. de his que fi. a pla. ⁊ de preben. c. grauis lꝫ petrus ⁊ abbas videanẽ tenuisse ↄ̃rium
20 † Dixit tamẽ petrus ꝙ subditi suffraganei de quibus quis deponit querelam in concilio ctari possunt p archiepm̃ de quo ibi per Jo. an. qꝛ certũ est de ↄcilio ꝓuinciali, qꝺ punit delicta. d. c.
21 graué. de preben. xviij. distin. c. qꝛ p totum. † In sinodo aũt diocesano nõ solũ duo, sed plures vsqꝫ ad. vij ad arbitiũ cuiuslibet suffraganeoꝝ possunt testes sinodales statui p singulos epos. xxv. q. vi. eps in sinodo. nam ẽm Host. alij sunt hij de quibus in. c. sicut olim. ⁊ alij de quibus in. d. c. eps in sinodo. Et tam primi q̃ꝫ scdi statui debent, ⁊ requiriẽ ꝙ sint ꝓuidi, vt procul videant ⁊ de notorijs ⁊ manifestis inuestigent, de plano interrogando seniores, ⁊ honestiores. requiriẽ ẽt ꝙ sint honesti ne leuiter aliquem infamẽt in. c. nemo. de simo. ⁊ melius est illos esse de illa
22 dio. q̃ꝫ de extranea. arg. c. qꝛ ꝓꝑ de elec. ibi tres de collegio. † ⁊ qꝛ alienĩ regni archana scrutari nõ ↄuenit. C. de ↄmer. ⁊ mercatori. l. iiij. post prin. ⁊ qꝛ presumiẽ ꝙ citius ꝑgrant veritatẽ arg. de presum. quoldã. ⁊. c. q̃ꝫto ⁊ de cẽsi. veniẽs. ij. ad fi. ergo alijs preferanẽ q mat. ac. pos. videẽ, q̃ ꝑsone cẽsenẽ durare p totum annũ, qꝛ vltra nõ durat offm̃, ⁊ ideo sequẽti anno sunt alij eligẽdi, vt euiteẽ suspicio ẽꝫ Host. quẽ refert Jo. an. in. d. c. sicut oliꝫ
23 † ⁊ lꝫ aliqua iura videanẽ dicere ꝙ sinodus bis in anno debeat celebrari. primo. s. ante quadragesimã, ẽo vero circa tp̃s autũni vt in. c. habeaẽ. xviij. di. ⁊ alibi. xi. Kl̃. nouẽbris. c. placuit de ↄse. di. iij. tñ dico hoc esse arbitrariũ iuxta oportunitates locoꝝ ⁊ necessitates, tñ ↄuenienter dico fieri in media ebdomada inter pasca resurrectionis, ⁊ pẽthecostis. ꝓꝑ ꝑticulares visitati. subsequẽtes vel in calen. octobris. xij. die eiusdẽ, sup quo sunt ꝑmonendi oẽs hñtes venire ad sinodũ de necessitate, videlicet ꝑsbyteri, diaconi, ⁊ oẽs quotquot se lesos existimãt, vt sinodaticam
24 expectẽt sniam, p tex. in. c. ꝓꝑ ecclesiastica. xviij. di. † cõpellunẽ, aũt clerici in sinodo rõnẽ reddere qũo offm̃ susceptũ celebrẽt, ⁊ baptizent. lxviij. di. c. qñ adde no. in. c. qꝺ sup his, de ma. ⁊ obe.
25 † Et an legatus possit ↄgregare ↄciliũ prouinciale, ⁊ sinodale, dic ꝙ sic, vt plene p Host. in sum. de of. le. §. qd ꝑtinet in fi. De pena nõ veniẽtis ad sinodũ. xviij. di. ꝑuenit. ⁊ hẽ in. c. qꝺ super his de ma. ⁊ obe. De materia ↄcilioꝝ vide in ↄsilio Lud. ccclxxxij. cccxc. cccxcj. ⁊ in qõnibus ab. quaꝝ incipit vna eps ⁊ q dẽ rector. alia vero plenior, ⁊ p doc. post Inno. in. c. grauẽ. ꝺ ꝑben. ⁊ p Mar. de lau. ⁊ ant. de ros. in suis tractatibus ↄcilioꝝ.
26 † ⁊ attẽde excõicari debere eũ q canonice vocatus ad sinodum venire ↄtẽnit. Itẽ si postq̃ꝫ illuc venit sinodalibꝰ respuit obedire ꝑceptis, aut si añ finitũ examẽ cãe abire presumit, vt. in. c. cer
27 tũ. xj. q. iij. †. Justus tñ metus excusaret prelatũ vocatũ nõ euntẽ ad ↄciliũ puta, si haberet incurrere scãdalũ cũ principe suo se
28 culari ⁊c. no. Jo. an. in. c. ↄsuluit de offi. dele. † Et qui nõ vocaẽ nõ teneẽ ire scdm̃ Butri. in. c. ego. n. de iureiur. q ita dicit teneẽ
29 Vicen. in. c. qm̃ de priuilegijs. ¶ † Tertiũ preparatoriũ est, ꝙ dꝫ prius examinare libros visitationũ preteritaꝝ tã p se factarum q̃ꝫ per predecessores suos, vt ex illis valeat informari, si qd natũ est qꝺ indigeat emẽdatione, ⁊ suppletione, argu. in. c. in si
30 gulis. in. §. porro. de statu mona. ⁊. c. fi. ver. sequẽtes † ⁊ vt amplius valeant informari videant visitationes alioꝝ ↄsuffraganeoꝝ, ac sui metropolitani, ⁊ teneñẽ se eisdẽ ↄformare. p tex. in c. sup eo. de cẽsi. c. ecclesijs, ⁊. c. sopite. e. lib. ⁊. c. ij. de capel. mo. c. cum ecclesia vulterana de elec. ⁊. c. sup eo. de cogna. spiri. cuꝫ. simi. ad hoc optime facit tex. in simili de inquisitore. in. c. vt cõ
31 missi circa mediũ de here. lib. vj. † Preparet ẽt secũ hẽre duos exptos in hmõi visitationibus faciendis vt ꝓbat tex. in. c. sin
32 gulis in prin. de ha. mo. ¶ † Est ⁊ aliud preparatoriũ necessariũ epis ⁊ alijs supioribus visitãtibus, vt. s. sp secũ portẽt libruꝫ qui appellaẽ pontificalis, vt ex eo instruanẽ in omnibus cerimonijs ecclíasticis seruandis, ⁊ presertim in faciẽdo sinodũ in ↄsecrando, vel recõciliãdo ecclesias, in ↄsignãdo, chrismãdo, ⁊ in bñdicẽdis vtẽsilijs ecclesie, ⁊ vestimẽtis, ⁊ alijs ornamẽtis, ⁊ cãpanis ⁊ oibus alijs de quibus in. d. libro, ⁊ vt ꝓpterea instruã
33 tur in his que debent non solũ obseruare, sed etiam cauere. † nã vt dicit Jo. an. post Host. in. c. ↄsuluit de ser. non ordi. lꝫ papa nõ vtaẽ scrutinio in ordinatione epi, vt in. c. j. de scrutinio, vtiẽ tñ forte his ⁊ similibus instructionibus, de qbus pꝫ in pontificali siue ordinario epali, ⁊ vt ibi pꝫ sabbatho in vesperis, dum metropolitanus scrutaẽ ↄsecrãdũ, inter alia dicit bigamos, aut curiales, aut de seruili ↄditione ad sacrũ ordinẽ nõ promoueas
34 quoꝝ verboꝝ mẽs poniẽ in. d. c. ↄsuluit † Et ibi no. duo. primo ꝙ liber pontificalis sit auctenticus ex quo. j. alleg. sicut de arbore ↄsanguinitatis solet probari p can. xxxv. q. vj. ad sedẽ. ad idẽ xv. di. canon. ⁊. c. sancta. xxxviij. di. que epis, vbi dictus liber vr̃ vocari officialis, dꝫ ẽt hẽre dictum librũ presbyter, vt sciat exhibere sacramẽta in partibus concernẽtibus eũ, ⁊ similiter eps ⁊ qlibet visitator in his que spectãt ad ipsos, nec eps quoq̃ꝫ hꝫ libro dꝫ carere cũ declinat ad ꝑochiã, si tñ haberet mentẽ verboꝝ ex multa. s. pratica sufficeret, ẽt si nõ haberet libꝝ, vt ibi p eũ, per. c. marchion. i. q. i. de quo in cle. romani. §. que de iureiu. Tutius credo esse ꝙ porteẽ liber ⁊ nõ solũ liber pontificalis, sꝫ liber baptizandoꝝ, ⁊ infirmoꝝ inungendoꝝ ⁊ cõmendationis anime, ⁊ exequiaꝝ defunctoꝝ, ⁊ ẽt summula ↄfessoꝝ, ⁊ liber cõputi ecclesie, ⁊ missale bene correctum, qꝛ sepe solent in parro
35 chijs tales libri reperiri corrupti, ⁊ defectiui. † Similiter tutius ⁊ consultum esse dico, ꝙ visitator secũ portet vasculum cũ chrismate oleo cathecuminoꝝ, ⁊ infirmorum, vt si ibi inueniat antiquum remoueatur, ⁊ ponatur nouum, ⁊ sic hostias tam magnas q̃ꝫ paruas, vt si corpus xp̃i videaẽ renouãdũ, renouari fa
36 ciat. † silr̃ ⁊ ilopũ sal ⁊ ꝑcciosa pro honestate ceremoniaꝝ ecclesiasticaꝝ, ⁊ libellũ ꝓ apparãdo ꝑlatũ, ⁊ oia ꝑlatoꝝ ornamẽta. s. mitraꝫ, ⁊ baculũ pastoralẽ, Casulã, dalmaticã, ⁊ strictã, camisiũ, ⁊ amictũ, cingulũ, cirothecas, ⁊ annulum, gremiale, bazile, brõcinũ, mãutergiũ, nasitergiũ, sandalia, caligas, faldistoriũ crucẽ, cãdelas, thus, ⁊ thuribulũ, ne qd ibi ↄtigat ꝺficeẽ, qꝺ ad eius offm̃ ẽt ꝓ honestate, ⁊ reuerentia sit necessario ꝓuidẽdum hẽat capellãos sibi ↄformes i offõ, tapetũ, vbi hõeste genaflectere possit, ne vilescat eiꝰ dignitas, aut diuinꝰ cultꝰ, hẽat secũ ꝑdicatorẽ, vbi ipse ꝑdicare ñ nouit. notariũ praticũ, nũciũ fidelẽ
37 ⁊ alia ꝺ qbꝰ. j. patebit. † Insup hẽat ↄfessorẽ tã ꝓ se q̃ꝫ ꝓ alijs visitãdis ꝑlertiꝫ ꝓꝑ casus reseruatos, hẽat sigillũ, hẽat ẽt formas iuramẽtoꝝ, ⁊ potissime libellũ istũ, q erit baculus sue senectutis ⁊ iuuẽtutis, memoriale directoꝝ, speculũ, ⁊ qcqd voluerit, ⁊ op

tauerit

taverit, & in eo facile comperiet iura nedum probantia supradicta omnia, sed & auctoritates approbatas, ex quibus illuminabitur in omnibus agēdis. Prepararet equos bene feripidatos, frena, & sellas, & alia necessaria nō indigentia repatiōe. similiter & mulos, & salmarios, coopertoria, & cūcta similia, ne pp illorū defectum alliciantur ad grauandos subditos indebite, nec secum ducant equos infirmos, vt ibi moriantur, nec cocos obriosos sicut buzardum, nec laicos presertim iuuenes solis lasciuijs vacantes. Et conenit in omnibus bonum exemplum prebere ne dicantur magis vacare ventri q̄ animarum saluti, alias que seminauerint hec & metēt. ¶ Addo postremo consultum esse, vt visitatores sibi ꝓuideant pp multa occurrentia de obtinendo literas apostolicas, per quas apostolica auctoritas accumuletur ordinarie, presertim pp casus reseruatos curie romane, cum q̄ auctoritate vbi subesset multitudo errantiū, aut paupertas, vel debilitas vel alias necessitas possint saluti animarum & reformationi mox oportune ꝯsulere & ꝓuidere, maxime in locis vbi visitationes ordinarie iam dudū fuert neglecte, quia per vnā auctoritatem non preiudicar alteri ƀm spe. in tit. de inqui. §. i. ver. Item quod est ibi, ad quod facit extrauagans benedicti. de qua F. inquantum de apostolico priuilegio facit mentionē.

SUMMARIUM

1 Visitatio fieri debet in locis visitandorum.
Visitator debet personaliter accedere ad loca visitandorum, si hoc commode potest.
Quid si non potest commode accedere, quid agendum sit infra numero. 4.
2 Certior aure arbiter est oculus.
3 Inimicis quis se credere non debet ob saluum conductum.
5 Visitatoris locus qualis esse debeat.
6 Visitatoris difficultas ex quibus causetur.
7 Paupertas ecclesie an sit causa conuocādi ad se subditos visitandos.
8 Visitator tenetur suis expensis visitare loca pauperum.
9 Cap. conquerente de offi. ordi. quomodo loquatur.
10 Capi. cum instantia, & c. procurationes de vit. & hone. cleric. quomodo loquantur.
11 Ecclesie due si sint vnite ob paupertatem, vna tantum soluet procurationem.
12 Archiepiscopus visitans potest conuocare visitandos in diocesi suffraganeorum.
13 Visitari possunt collegia, & capitula in communi, & singulatiꝫ.
Inquisitio melius fit, quando proceditur singulariter.
14 Visitari potest ex causa vnum collegium in pluribus locis.
15 In visitatione fienda in capitulo vel in communi an sit de statu episcopi, & archiepiscopi inquirendum.
16 Visitator debet visitare separatim clerum demū populum.
17 Episcopis visitantibus monasteria debent cibaria ministrari.
18 Carnes sicut ob necessitatem tempore prohibito comedere licitum est ita in loco prohibito.
19 Prelati debent curare vt monasteria monialium claudantur.
20 Sexuum commixtio periculosa est.
21 Captiui qui quiete permittunt se ad carceres duci percuti non debent.
22 Carcer q̄nq̄ ad penitentiā peragendā deputatus est.
23 Prelati debent curare, vt carcerati conuicti expedianť, & liberandi, ne in carceribus macerentur.
24 Prelati ad capturā clericorum prompti esse non debent.
25 Clerici non tenentur parere prelato de parendo sue voluntati, & non appellare.
26 Prelati debent prouidere, vt carcerati alantur.
27 Et debent hr̄e ministros expertos ad ligādū reos funi.
28 A questionibus incohoandum non est.
29 Prelati prouidere debēt, q̄ fustigatio fiat cū moderatione, ita q̄ non fiat sanguis.
30 Ideꝫ in impressione caracteris, quod in signū maleficij īprimiť.
31 Facies hominis fedari non debet.
32 Prelatus debet prouidere, vt degradandus degradeť ƀꝫ formam. c. degradatio de penis lib. vj.
33 Visitandi sunt damnati ad morteꝫ, & exhortandi ad patientiā.
34 Prelatus pro degradato intercedere debet apud iudicem secularem, vt citra mortem puniatur.
35 Prelati prouidere debent, vt damnati in cauea sustententur in pane doloris, & aqua tristitie.
36 Prelatus mouere debet iudicem ad pietatem circa reum.
37 Prelatus qūo prouidere debeat circa carceres hereticorū.
38 Prelatus prouidere debet, vt legata in pios vsus destribuēda carceratis dentur.
39 Et compellet minorem partē creditoꝝ ad cōsentiendū maiori.
40 Prelatus debet prouidere circa ornatum monachorum.
41 Et circa alios religiosos, etiam exemptos.
Cle. dudum de sepul. iam est reuocata.
42 Prelati quando debent prouidere circa capellas & loca religiosorum militarium.

Questio sexta prime partis.

1 Sexto quero † Ubi visitatio fieri debeat vel possit, respondeo q̄ in locis visitandorum, videlicet in ecclesijs, monasterijs, hospitalibus, & alijs locis visitandis, quoniam ad ea loca visitator quilibet debet personaliter accedere, & illic se personaliter presentare, & conferre, & tamen hoc cōmode potest, & absq̄ difficultate. c. romana. de censi. li. vj. in prin. Et si ad vnamquanq̄ commode & absq̄ difficultate accedere non poterit de pluribus locis ad vnum congruum clericos & laicos studeat conuocare, ne in illis visitatio postponať, vt ibi facit. xxij. q. ij. faciat. & de elec. quia pp in princi. c. conquerente. de offi. ordi. ibi cū eos visitandos accesseris. facit. c. cum l. & a. de re iudi. ibi vt ad ecclesiam personaliter accedentes in
2 fi. q̄r res oculis subijcienda est, † quoniam certior aure arbitter est oculus. l. si irruptione fini. regū. l. si quis. C. eod. c. quia indicante, de prescrip. multū enim operatur presentia, de offi. dele. c. vlt. & in arbore consanguinitatis post prin. vbi aūt commode & absq̄ difficultate facere non posset, tunc ad vnum locum congruū de pluribus locis tā clericos q̄ laicos poterit ꝯuocare, & alias sufficeret ad suā ecclesiā ꝯuocare, & itelligo locū secuꝝ tam visitāti q̄ visitādo, nō obstāte saluo ꝯductu. c. accedēs, vt lit. si
3 ꝯtest. † cū quo saluo ꝯductu qs nō dꝫ se credere capitalibus inimicis. vt ibi not. & q̄ facit. c. decetero. & c. q̄uis de sen. excō. Et vbi alias nō pōt sufficiēs cautio p̄stari ar. de rest. spo. l̄ras in fi. pp fragilitatē cautionis. ff. ad treb. qđ ita in §. j. Adde ēt locuꝫ
4 honestū vt not. de off. dele. statuimus. ij. libr. vj. † Poterit ergo hoc casu eos ꝯuocare ad camerā, vel ad villā, duꝫ tā vt predixi sit locus honestus & cōmunis prout erit possibile de fide inst. accepim⁹. de priuile. cuꝫ persone ƀm Archi. & Jo. an. in. d. c. romana. Et adde vel aulā, aut aliaꝫ ecclesiam ciuitatis, vt in directo-
5 rio li. iij. ti. xxiij. ad arbitriū tā boni visitatoris ƀm eum. † Et aduertēduꝫ q̄ locus dꝫ esse sufficiens ad omnes recipiēdos, alias enim locus visitationis non est de substantia, sicut ne locus electionis. arg. in. c. bone. i. de elec. & qđ hr̄ in. c. statuimus. ij. de of
6 fi. deleg. ƀm Frācis. & Jo. an. † Difficultas autē poterit causari pp niues, & glacies, vel aquaꝝ inundationē, vel aliud simile. ar. in. l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau. & in. c. ij. de ecc. edifi. & c.
7 statuim⁹. de of. dele. li. vj. & no. in. d. c. romana. † Sꝫ paupras ecclesie nō eēt iusta cā hui⁹ ꝯuocatiōis. sꝫ hosti. ꝯ & adō qđ no. Jo. x. q. iij. illō in fi. & c. iter. Dicit Arch. q̄ oēs cōtribuēt tūc in ꝓcuratiōe, p. c. cū istātia & c. ꝓcurationes de cēsi. facit. j. q. ij. placuit
8 x. q. iij. cauēdū de rescrip. statutuꝫ. in. §. prouisionis. lib. vj. † tenebitur ergo ad locū accedere pauperū qui per hoc nō dr̄ incongruus & suis stipendijs visitabit, q̄r ad hoc sunt sibi redditus episcopales deputati de vi. & ho. cle. cū ab omni sicut ēt not. Ber. eo. tit. cū ap̄lus in. gl. ij. ꝯcordat q̄ no. Jo. Goff. vin. & Host. eo. ti. c. cum instantia. & c. procurationis. vide Jo. an. ibidem super ver. per seipsum quādo de paupertate disputatur intelligit tantum Archi. c. placuit de penitus impotente quem euidens pau
9 pertas excusat ad contribuenduꝫ † c. autem conquerente. de offi. ordina. loquitur de ecclesia que contribuere potest. licet non in totum procurare, haberi tamen semper debet ratio ne ministri ecclesie egeant de regu. in. c. condemnationes. Et ne frau
10 dentur alimentis. ff. de cessi. bo. l. qui bonis. † Dicit etiam quod capi. cum instan. & capi. procurationes non loquuntur de prelatis visitantibus. sed de legatis, & nuncijs dicit Joan. and. quod capi. procurationes pretermissis episcopis de quibus premiserat contributionem permittit solis legatis & nuncijs. argumen.
11 xxv. di. qualis. ēt Archi. † si due ecclesie pp paupertatē sunt vnite vna tm̄ debet procurationem. & idē si nō sunt vnite sed p epm in procuratione coiūcte. Tenetur eps vtranq̄ visitare si cōmode potest ad hoc vt procuratio sibi debeatur alias ad locū idoneū conuocet clerum et populum vtriusq̄. d. c. romana. & c. si. vbi p

12 Jo.an.†Sed an hanc cōicationez possit archieps facere in dio
ce.suoꝝ suffraganeoꝝ,qñ illam visitat.Rñdeo sic cū eadem sit
ratio de ꝯsti.transla.de excep.cum inter priorem ꝑm Inn.Ho
stien.Jo.mona.Jo.an.ꝛ alios in.d.c.romana vbi quo ad offm̄
visitationis tota provicia fungitur seu dicitur esse vna dioc.ꝑm
13 eos.¶†Sȝ an visitabit capitula,ꝛ collegia in cōi,vel singula
tim.Rñdeo potest visitare in cōi.j.omnes simul aut singulatim
ꝓut viderit expedire.fit tñ inquisitio melius,qñ procedit singu
latim.de accusa.c.inquisitionis.in.§.iij.de testib.c.cum clamor,
quod est servandū ꝑm Jo.mona.si negotij qualitas hoc expo
scit,alias in genere ꝛ in cōmuni fiet inquisitio.d.c.romana.§.sa
14 ne.†putat tñ Inn.ꝙ ex cā vnum collegiuz possit in pluribus lo
cis visitari lȝ sit honestius ꝙ vno loco visitet.d.c.romana in v
bo de similibus.p qḋ patet ꝙ non de omnibus ad vnuȝ ꝑm Jo.
15 an.¶†Sed an de statu epi ꝛ metropolitañ.inquirendum sit in
capitulo vel in cōmuni.Rñdeo,ꝙ potest fieri,sed decentius est
ꝙ fiat seorsum,ꝛ seorsum corrigat̃,si quid foret corrigendū,cū
eps sit alijs in exempluz,ꝛ tanꝗ signū ad sagittā.xj.q.iij.preci
se de voto magrē.de ele.cum in cunctis.in.§.j.de accu.qualiter
in.j.ꝛ bene potest corrigi sine mēbris ꝛ correctio membrorum
16 differri de re ind.cum.i.ꝛ.a.in.§.j.ꝑm hoc.in.d.c.romana.†Et
ideo visitator visitabit separatim clerum deinde populū,ꝛ non
simul cum talium iura sint sepata.xij.q.j.duo nec enim promi
17 scuis actibus officia sunt turbanda.C.de testa.l.consulta.†Sȝ
attendendū ꝙ epis ad monasterium venietibus,ꝛ procuratio
nes visitando ibidem recipientibus sibi debitas de iure commu
ni consuetudine,privilegio,vel alio iure speciali,in domibus ip
sorum monasteriorum extra tñ septa ipsoꝝ existentibus si que
fuerint ad hoc apte,alioquin.j.septa dū tñ non.j.portam,quam
regularem appellant carniū pro cōgruentia temporis,si volue
rit privilegio nō obstante quecunqȝ cibaria debent ministrari.
Sed si extra portam illam non est locus aptus,ēt si ibidem esset
proxime domus privatoꝝ,vl̃ aliaꝝ ecclesiaꝝ ad id apte,nisi aliis
visitantes ibidem consentirent procurari,dicit Joā.an.ꝙ vr̃ ꝙ
18 pp necessitatē,que sic arctat,possint tunc intra portaȝ illā,†vt si
cut pp necessitatē tpe prohibito lȝ carnes comedere,sic liceat ex
ea.cā etiam in loco prohi.arg.in.c.cōsilium de observa.ieiuni.i
fi.de regu.iur.quod non.Et facit de custo.eucari.c.ij.Subdit
tñ ꝙ posset dici,ꝙ cū privilegium monasterioꝝ nō tollat̃ intra
portam,ꝙ tūc eps,vel alius visitator ꝑm formam privilegij ci
bis regularibus debet contētari,vbi tñ haberent privilegiū sit
locus ei.qḋ prius dixi.Et addit ꝙ honeste facerent visitatores
declinare ibidē sexta feria,vel sabbato,vel die quo cibaria regu
laria comedunt̃.per hoc tamē non sequit̃,ꝙ invitus hoc facere d
beat.xlj.di.non cogunt̃.facit qḋ no.in.c.cum instantia.de cēsi.
de quibus plene per doc.in cle.ad nostrum de cēsi.tūc tñ credo
ꝙ honeste faceret declinādo ad alias domos vicinas,maxime
cum visitant̃ monasteria monialiū,vel hospitalia,qñ tales sub
ꝑpetua in suis monasterijs clausura teneri dñt cū sunt expsse vl̃
tacite professe,nisi pp morbum aliqua non posset cū alijs absqȝ
gravi periculo,seu scandalo ꝯmorari,ꝛ nulli maxime inhoneste
psone,nisi ratiōabilis ꝛ manifesta cā existat absqȝ illius ad quē
pertinuerit specialis licentia ingressus,vel accessus ad eas pa
teat dȝ,vt sint a publicis ꝛ mūdanis aspectib⁹ separate,ꝛ omnino
deo servire valeāt liberi⁹.Et lasciviēdi oportūitate sublata eidē
corda sua ꝛ corpora in omni sanctimonia diligentius custodire
19 †Iniungitur autē epis ꝛ alijs prelatis superioribus,ꝛ inferiori
bus,pr̃iarchis,primatibus,ꝛ archiepiscopis,ꝛ reliquis prela
tis vniversis a iure,quatenus eoꝝ quilibet in civitate,ꝛ diocesi
propria in huiusmodi monasterijs monialium sibi ordinario iu
re subiectis sua,in his vero que ad ro.pon.immediate spectant
auctoritate sedis apostolice.abbatibus vero alijs tam exēptis
ꝗ non exemptis prelatis monasterioꝝ ecclesiaꝝ ꝛ ordinū quo
rūcunqȝ in monasterijs huiusmodi sibi subiectis de clausura cō
venienti vbi non est,ipsoꝝ monasterioꝝ expen.ꝛ fideliū eleemo
sinis,quas ab hoc ꝓcurent diligētius faciēdas,ꝛ de ipsis monia
libus includendis,ꝗprimum ꝯmode poterunt ꝓvidere procu
rent,ꝯdictores atqȝ rebelles p censurā ecclesiasticā appellatio
ne postposita ꝯpescēdo.invocato ad hoc si opus fuerit auxilio
brachij secularis.vt plenius hr̃ in.c.vno.de sta.regu.lib.vj.p.l.
20 ij.C.de custo.reo.†nā periculosa est talis ꝯmixtio.c.j.de reg.li.
vj.ar.xv.ij.q.ij.diffinimus.ex premissis infero ꝙ debebit accede
re ad loca carceꝝ tam ecclesiasticoꝝ ꝗ inqsitoꝝ heretice pravi
tatis,ꝗ ēt laicoꝝ,ꝛ ibi providere,ne cohabitent masculi cū fe
minis.tam pro custodia ꝗ pro pena.no.in.c.ꝗuis.de pe.lib.
21 vj.†Item ꝙ capti qui ad carceres ducunt̃ qñ qete se ꝯmittunt
duci p ducētes eos si nō renitētes calce aut pugno nō ꝑcutiāt
vt dicit Jo.an.se iam vidisse d facto,qꝛ tales sunt excōicati,vt
22 ipse no.in.c.si clericos.de sen.ex.li.vj.†quis enī carcer ad reo
rum custodiam ꝛ non ad penam deputatus esse noscat̃.tñ ēt nō
nullis ꝓvida deliberatione pensatis in ꝑpetuū,vel ad tempus
prout visum fuerit expedire qbusdaȝ ordinarijs,possunt rei car
ceribus mācipari ad penitētiā peragēdam.d.c.ꝗuis de penis.
23 lib.vj.†providebit ēt ꝙ in carceribus inclusi aut convicti ve
loci pena subducant̃ aut liberandi custodia diuturna non cōma
cerent̃,vt ibi no.in.l.j.ꝛ vlti.C.de custo.reo.ꝛ in.l.aut facta i.§.
solēt de pe.facit de here.c.presentis in fi.ꝛ de.ver.si novimus.
facit.c.cum eps de offi.ordi.li.vj.ꝛ hoc sive clerici sint in sacris
sive non,lȝ alias inter eos in modo capiendi ꝛ detinēdi debe
at haberi distinctio.de ꝗ.xlv.di.cū beatus,qḋ intellige de car
ceribus honestis,ꝛ non nimis crudelibus.ꝛ idem de compedi
bus ꝛ similibus.vt.j.patebit.ꝛ adde qḋ no.Inno.in.c.qliter ꝛ
24 qñ de accus.†Cavere tñ dñt prelati ꝙ nimis prōpti nō sint ad
ꝑturā clericoꝝ ne se ꝛ alios illaqueēt,vt no.Jo.an.in.d.c.si cle
ricos in novella.vbi ꝯcludit ꝙ nisi pro gravibus excessibus ꝛ
notorijs,est faciēda captura.nō aūt ꝓ debito,ēt si se ad id obli
25 gasset,no.de iureiur.ex Rescripto cū si.†vbi ēt addit ꝙ clerici
nō tenent̃ cavere de parendo volūtati plati,vel arbitratui,ꝛ nō
appellare,iuxta no.de appel.ad hec.ꝛ.ff.qui satis.cog.l.fin.ꝛ iō
dicit bene debere sibi cavere prelatos nostri tpis,q ēt ꝯstitutos
in sacris,ꝛ in dignitatibus detinēt invitos,donec sic caveāt.q
bus facientibus esset imponēda freni tēperies.arg.C.de custo.
reo.l.ij.in fi.Magis tñ in hoc debent sibi cavere abbates,ꝛ alij
regulares ꝛ inferiores plati ꝑm Joā.mo.in.d.c.cū eps.allegat.
26 c.vniversitatis.de sen.excō.†Providebit ēt ꝙ alat̃ is qui ad i
stantiam alterius in carcere detinet̃ de quo p spe.in titu.q si.sint
leg.ver.quid de adoptivo,adde qḋ no.in ti.de treug.ꝛ pace.v.
sed pone.ne qs penis carceꝝ perimat̃ qḋ ēt innocentibus mise
rum,noxijs vero nō satis sevum esse dinoscit̃.vt in.d.l.ij.in fi.de
27 custo.reoꝝ.¶†Providebit ēt hr̃e ministros exptos ꝛ aptos
ad religandos reos funi ad qōnem habēdā,ne forte alias debi
litent̃ eoꝝ manus,quā ēt funē tenebit,ꝛ teneri faciet in loco se
creto,qḋ qualiter possit ꝛ debeat facere,plene habet̃ in.c.gra
vis.de deposito,ꝛ de materia hmōi qōnis ꝛ torture plene vide
28 p Ant.de but.ꝛ alios in.c.cum in ꝯtēplatione de reg.iur.†vbi
dicit̃ ab initio cāe nō esse a qōnibus incohoandū facit.l.j.ff.d qō
nibus.ꝛ.l.militis.C.eo.titu.ij.q.vj.nō solent.v.ante sententiaȝ
29 nulla.s.presumptione precedēte.v.q.v.illi qui.¶†Providebit
ēt vt cū aliqs ꝯdēnat̃ vt flagellis publice vel occulte fustiget̃
fiat moderatione adhibita,ꝙ flagella i vindictā sanguinis tra
sire minime videantur.ꝛ ita ꝙ flagellla ad sanguinem non pro
cedāt,vt plene habetur in.c.in archiepatu d raptorib⁹.ꝛ.xxiij.
q.vlti.his a qbus.ꝛ.c.se.ꝛ vt habet̃ i alijs iuri.alleg.p glo.i.d.
30 c.gravis.ꝛ i archiepatu.†Sic ꝛ in ipressione caracteris qḋ in si
gnū maleficij iprimit̃ in casu.c.ad audiētiā.de fal.qḋ solū dȝ ta
liter infigi ꝙ sola cutis superficies deformet̃ citra effusioneȝ san
31 guinis vt ibi not.†qꝛ facies ad instar celestis pulchritudinis fa
cta fedari nō dȝ.l.si qs in metallū.C.de penis.facit.c.sniam.ne
32 cle.vel mon.¶†Providebit ēt ꝙ degradādus degradet̃ iuxta
formā de qua in.c.degradatio de penis.li.vi.ꝛ ꝙ traditi curie
seculari si postmodū peniteāt,ꝛ pn̄ie signa in eis appareāt ma
nifesta,neqꝗ,si sint humiliter petita sacramēta pnīe,ac eucha
ristie denegāda,sicut nec qbuslibet alijs vltimo supplicico dam
natis,si ea petierint,ad quā petēdā p eoꝝ curatuȝ debēt induci,
33 †qui sepius ad eos visitādos est cōpellēdus ꝛ admonēdus,vt
eos ad paciētiā exhortet̃,ꝛ ꝙ desperationē fugiāt,nec seipsos
occidāt de quo plene in cle.j.de penis.ꝛ in.l.archigerōtes.C.d
34 epis.audiē.¶†Providebit ēt,ꝙ cū qs degradat̃ in pnia iudi
cis secularis,vt eius curie tradat̃,intercedat eccl'ia efficaciter
pro eo apud eūdē iudicē ꝙ citra mortis periculū circa eū sniaȝ
moderet,p tex.in.c.novimus de ver.sig.qḋ tñ nō facile est faciē
dū,nisi qñ dānatus eēt oino incorrigibilis,vel p criminibus ma
ximis,p tex.in.c.at si clerici in fi.ꝛ.c.cū nō ab hoie de iudi.c.ad
35 abolēdā de heret.ꝛ.c.ad falsariorū de crie fal.¶†Providebit
ēt,ne q dānant̃ ad penā cavee seu ergastuli tanꝗ perpetuū car
cer ad agēdā pniaȝ,vt saltē pane doloris,ꝛ aq̄ angustie sustētēt,
vt sic ꝯmissa defleāt,ꝛ flēda vlterius ñ cōmittāt nec eis deficiāt ne
cessaria ita vt stati ibi nō habeāt mori,sicut nec in eculeo,vt pbat̃.
i.d.c.novimus.arg.i.l.pn̄ti.C.his q ad ecclesias ꝯfugi.ꝛ.xxiij.
36 q.iiij.reu,†sic ergo prelatus sive Abbas debȝ movere iudicem
secularē ad pietatē dicēdo quomodo cōdēnatus est imago Dei
rememorādo etiaȝ de Petro ꝛ de Magdalena ꝛ de alijs.ꝛ dȝ
omnia

omnia cavere, ne cõsentire videat morti rei, p ea que habentur in.c.sniam & c.clerici.ne clerici Jo.mo.nec alias proderit ei q̃liscunq; color ſm Hoſt.per.c.ex literis de exceſ.pla. vnde dicebat ēt abbas non eſſe dñm iudici vt reũ in ſuũ forũ recipiat, ſatis enim hoc intelligere poteſt iudex, cũ ad degradationẽ vocatur, vt refert Jo.an.in.d.c.nouimus allegat tex.in.c.ad audientiã.de crimine falſi. & hoc notat q̃ multos plãtos, q̃ faciunt.

37 ¶ † Similiter puidebit circa cuſtodiã carcerũ hæreticaliũ q muri in qbuſdã partib⁹ vulgo appellãt, ad tollẽdas multas fraudes aliquotiens ppetratas, vt qlibet talis carcer vel murus ſit tam plãto q̃ inqſitori cõmunis, & habeãt duos cuſtodes principales diſcretos induſtrios, & fideles vnũ quẽ volet plãtus, aliũ quẽ volet inqſitor, & qlibet puidebit ſuo de expẽſ. & qlibet pdictorum cuſtodũ ſub ſe alium bonum & fidelem poterit habere miniſtrum. In quolibet etiam conclaui eiuſdem carceris ſiue muri erunt due claues diuerſe, quarum vnus vnam, & alius aliam tenebit predictorum cuſtodum, & eam cum officio miniſtrandi, q̃ incarceratis fuerint miniſtranda ſuo poterit cõmittere, vel ſubdelegare miniſtro. q cuſtodes anteq̃ ſuum officium incipiant d̃bent iurare corporaliter ad ſacra dei euangelia tacta coram p̃lato & inquiſitore, q̃ in cuſtodia muratorũ, & aliorum pp crimen .ſ. dictum in ſua cuſtodia puniendorũ omnem diligentiã & ſolicitudinem, quã potuerint, fideliter adhibebunt. & q̃ alicui incarcerato nullus in ſecreto loquetur, quin hoc audiat alter cuſtos, & q̃ prouiſionem quam incarcerati recipiunt ex ordinatione communi, & illud qd a parentibus & amicis & alijs p̃ſonis fidelibus offertur eiſdem, niſi prelati vel inquiſitoris, vel ſuorum cõmiſſariorũ ordinatio refragerẽ, ipſis fideliter & abſq; diminutione aliqua miniſtrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebunt. & idem iuramentum ēt coram eiſdem perſonis miniſtri cuſtodum prius q̃ ſuum officiũ exerceant exhibebuãt, & idem ſeruet cum prelatus habet carceres proprios non cõmunes inquiſitoribus vt plene tradiẽ in cle.j.in.§.ſane.de here.

38 ¶ † Prouidebit ēt vt ſi qua ſunt legata in pios vſus diſtribuẽda, vel hereditates, vel alie eleemoſine de publico, vel aliter faciende, pauperes incarcerati nõ pretermittãtur. ſimiliter in male ablatis incertis, & multo fortius in cõmiſſarijs ad illud opus ſpecialiter deputatis. & deputabit pro eis fidelem queſtorem cũ

39 indulgentia de qua.in.c.cũ ex eo in fi.de peni.& remiſ. † Similiter compellet minorem partem creditorum ad ɔſentiendũ maiori parti partem debiti remittenti, iuxta.l.maiore .ff.de pact. & q̃ etiam minor pars creditorum compellatur dare incarcerato dilatiõem quinquẽnalem, vel q̃ admittatur ceſſio bonorum iuxta.l.ſi.C.qui bonis cedere poſ. & capitulum odoardus d̃ ſolutionibus. & omnia alia ſibi poſſibilia faciet in eorum adiutoriũ alias i extremo iudicio ſibi diceẽ i carcere erã, & ſi viſitaſti me, & maledictus ɔdẽnabitur ad ignẽ eternum, qui paratus eſt diabo-

40 lo, & angeli eius. ¶ † Prouidebit etiam circa monaſteria monachorum ſancti benedicti nigrorum & alborum, accedẽdo ad illa, & precipue vltra ea de quibus in.c.cum ad monac.de ſtat. mona. circa exquiſitum ornatum & notabilem exceſſum in veſtibus, cibis, & potibus equitibus, & lectiſternijs, & alijs veſtibus habitui proximis almucijs, capucijs, zonis, veſtibus quotidianis, cultellis, & calcaribus, ſellis, & frenis ſuorũ equorũ, circa habitum ſuperiorem. Item circa eorũ menſtruam confeſſionẽ, cõmunem expoſitionem regule & inſtitutionem nouiciorum. Itẽ circa venationes, aucupationes ipſorum, vt puniantur trãſgreſſores iuxta diſciplinam regule. Item circa profeſſos ad curias principum euntes, vel alias vagantes, vel intra ſepta monaſterij arma tenentes, & alias eorum ſolitudines, & circa priorũ etatem, & ſacerdotium, & profeſſionem, & habitatiõem, & monachorum ordinationem, & ipſorum doctrinam in omnibus iuxta ſanctam determinationem cle.ne in agro.de ſta.mo. † Item circa

41 quoſcunq; alios religioſos etiam exemptos, qui eorum priuilegijs non obſtantibus, incurrunt in excommunicationẽ, cuius abſolutio eſt pape reſeruata, & tales per ordinarios locorũ precipiuntur denũciari. Item circa alias.vij.culpas eorum a quibus precipiuntur abſtinere ſub penis tãq; per ipſos q̃ prelatos eorum incurrendis ſalua moderatione de qua in cle. Religioſi de priuile. & exceſ.priui. de reliquis concernentibus religioſos ſparſim.J.dicetur. de exceſſibus autẽ mendicantiũ nihil curo dicere, q: iam reuocata quaſi eſt cle. dudũ de ſepul. & iam cum pecunia omnes indifferenter, vt exeant, diſpenſanẽ. Alij autẽ vel literas familiaritatis cardinalium querunt facientes alchimiã vel necromantiam & alijs prohibitis artibus operam dantes ſecularium principum protectionem habent, vel titulares epi, & abbates ſunt, vel alias deſcendunt in profundum malorum, & etiam in capellanos & confeſſores monialium inſtituuntur.

42 † Circa tamen capellas, & loca curata religioſorum militarium dico etiam prouidendum, qñ recognoſcunt put de iure debent curam animarum ab ordinarijs per not. Hoſt. in.c.cum deputati de iudi. ſuper quibus nihilominus conſulo diligenter attendenda eſſe ipſorum priuilegiorum verba ſingulorum, de monaſterijs vero monialium dictum eſt ſatis.

SVMMARIVM

1 Viſitatio quo ordine, & modo fieri debeat.
2 Legati in viſitationem eandem formam ſeruare debent, quam ſeruant archiepiſcopi.
3 Delegatus etiam ab alio q̃ a papa ad viſitandum, formã mãdati an ſeruare teneatur.
4 Delegatus maior eſt epiſcopo.
Eccleſia Romana contra ſe reſcribere non ſolet, nec contra ſuos.
5 Forma.c.romana de cenſibus in ſexto. in religioſis ſeruanda non eſt.
6 Correctio iudicialis prelati ad eius ſubditum non ptinet.
7 Religioſi miſericorditer corrigendi ſunt, & non more latronum carcerandi.
8 Correctio prelati nimis grauis de conſilio capituli temperanda eſt.
Conſuetudines, vel inſtitutiones, per quas viſitationes fiunt religioſorum, debent eſſe approbate.
9 Archiepiſcopus quando plene dicatur prouinciam ſuam viſitaſſe.
10 Viſitatio quando dicatur plene facta, mos regionis inſpiciẽdus eſt.
11 Viſus preſentia multum operatur.
12 Viſitare ſi cepit Archiepiſcopus aliquem de dioceſi ſuffraganeorum anteq̃ viſitationem compleat, an poſſit ad illam cã viſitationis reuerti, priuſq̃ relique dioceſes prouincie fuerint viſitate.
13 Viſitationem omnium dioceſum ſuffraganeorum ſuorum ſi archiepiſcopus non compleuit, an poſſit redire ad viſitandum partem alicuius dioceſis intermiſſam.
14 Officium paſtoris eſt habere curam profectus animarum.
15 Viſitator proprijs oculis eccleſie ſtructuram videre debet, & ſi deſtructe ſint reſtaurentur.
16 In eccleſia combuſta cum tabula conſecrata celebrari poteſt.
17 Eccleſia inſtaurata quomodo iterũ conſecrari poſſit.
18 Eccleſie conſecrate ſemel quando iterum conſecrãde ſint.
19 Eccleſiam anteq̃ quis edificet, que facienda ſint per epiſcopum loci.
20 Eccleſia auctoritate apoſtolica conſecranda eſt.
21 Celebrari alibi non poteſt, niſi in altari, & locis conſecratis.
22 Eccleſia in qua corpora infidelium ſunt ſepulta, conſecranda non eſt.
Altaria erecta ſine reliquijs ſanctorum euertenda ſunt.
23 Celebrare licitum non eſt in priuatis oratorijs ſine epiſcopi cõſenſu, ſed orare ſic.
Conſecratio fieri debet in panno lineo, & non ſericeo.
24 Paſſio aliqua ſi celebranti ſuperuenit, miſſa per aliũ ſuppleẽ.
Miſſa celebranda non eſt, niſi corã duobus ad minus, & q̃re.
25 Eccleſia polluta an ſit pollutũ cimiterium, & econtra, & nu.ſeq. & quando ſit reconcilianda.
27 Eccleſia reconcilianda eſt ſi ibi aliquis cum terſorio ad collum ſuffocaretur.
28 Eccleſia non reconciliatur, ſi vulneratus extra eccleſiam ad eã confugiat, ſed econtra ſic.
Quid ſi quis cum ſagitta ſuper tectũ eccleſie interficitur, dic q̃ non eſt reconcilianda.
Quid ſi homo ſanctus ibi occidatur.
Quid ſi vir ibi vxorem cognoſcat.
Quid ſi ibi ſepultus eſt excommunicatus.
29 Cimiterium gaudet priuilegio, quo eccleſia.
30 Eccleſia in qua diuina miſteria celebrantur licet non conſecrata immunitate gaudet.
31 Deo ſemel dicatum, amplius ad vſus prophanos redire non poteſt.
32 Eccleſiarum in domibus non debet fieri forum, nec iudicium ſanguinis.

33 Fugiens ad ecclesiam inde extrahi nõ dꝫ, nec puniri, nisi sit publicus latro, vel nocturnus agroꝝ depopulator.

34 Latro publicus, ⁊ nocturnus depopulator agrorũ impune, sine peccato occidi possunt.

Virginum raptor, faciens aliquem occidi per assassinum, hereticus, et scismaticus, ⁊ cardinalem occidẽs in ecclesia capi possunt.

35 Impunitatem suorum delictorum sperans per defensionẽ ecclesie eius immunitatem perdit.

36 Delinquere nemo debet sub spe venie.

37 Stulti qui fuere in culpa, in pena sint sapientes.

38 Rectores terrarum non debent angarijs clericos, ⁊ eoꝝ bona, nec ecclesias agrauare.

39 Excõicate sunt persone, ⁊ vniuersitas, que ecclesias vel ecclesiasticas personas pedagia soluere compellunt.

40 Bona clericorum eodẽ gaudent priuilegio, quo bona laicoꝝ.

41 Potestates seculares ab ecclesijs aut ecclesiasticis personis talleas ꝓ rebus exigere non possunt.

42 Excommunicati sunt impedientes literas impetrari super causis, que ad forum ecclesiasticum pertinent.

43 Excommunicati sunt domini subditis interdicentes, ne ꝑsonis ecclesiasticis aliquod vendant.

44 Represalie contra personas ecclesiasticas concedi, nec extendi debent.

Nec etiam contra hospitalarios, templarios, ⁊ deo deuotos.

45 Clericus coniugatus habitũ clericalem ferens priuilegio gaudet clericali.

46 Clericus ioculator ipso iure priuilegium clericale perdit.

47 Clerici etiam coniugati exercentes officium carnificũ, ⁊ tabernariorum puniendi sunt.

48 Diocesani contra clericos seculares actus exercentes agere debent.

49 Clerici vtẽtes in publico vestibus virgatis ⁊ partitis puniunt.

50 Laici debent se circa vestitum moderari.

Clerici ne videantur hypocrite debent se conformare cum cõsuetudine regionis.

51 Clerici portantes arma, ⁊ vsurarij puniendi sunt.

52 Idem in clericis comã relaxantibus, ⁊ nutrientibus.

53 Clericus tonso capite incedere debet.

54 Clericis quare redditus ecclesiastici sunt deputati.

55 Iudici iustũ iudicium vendere non licet.

56 Moderatio adhibenda est, ne litigatores enorme patiantur damnum.

57 Iurisconsultus licite iustum consilium vendit.

Et mercedem pro labore suo petere potest.

58 Ludi teatrales, ⁊ spectacula in ecclesijs fieri prohibentur.

Representatio passionis domini, ⁊ similia in ecclesijs fieri possunt.

59 Festum est signum preteritarum rerum.

60 Homo qualiter conuersari in ecclesia debeat.

61 Contractus licet in ecclesia fieri non debeant, facti tñ tenẽt.

62 Clerici a quibus abstinere se debeant, ⁊ ĩ. nu. 67.

63 Clericus a iudice seculari captus quando ad suum iudicem remitti debet, ⁊ quando non.

64 Clerici non debent esse laicorum ministri.

65 Nec mundanis actibus inuolui.

66 Legere medicinã ⁊ leges quare clericis prohibeatur.

68 Monachi formas a clericis, vel laicis habere nõ possunt.

69 Clericus officium tabellionatus quando exercere non possit.

70 Religiosus studere legibus ⁊ medicine prohibetur.

71 Clerici iurisdictionem temporalem habentes possunt suo officiali committere, vt sine irregularitate de maleficijs inquirant.

72 Et conqueri possunt de suis malefactoribus coram iudice seculari citra penam sanguinis.

Clericus iudicium sanguinis agitare nõ potest, nec sanguinis sententiam dictare.

73 Clerici canes ⁊ accipitres ad venandũ habere nõ possunt.

74 Clericus secularibus negotijs se implicare non debet.

¶ Questio septima prime partis.

1 Eptimo quero principaliter † quis ordo ⁊ modus in visitãdo seruari debeat, Respondeo, ꝙ ordo ⁊ modus est, vt prius seipsum visitet. de quo. s. q. ij. principali in princip. si ho est prelatus maior debet visitare capitulum ecclesie sue, cum quo facit vnũ corpus. c. nouit. de his que fiunt a prelato. c. cum non deceat õ electio. lib. vj. ergo merito prius visitandũ est ẜm Jo. an. per. d. c. romana de cẽsi. lib. vj. deinde clerum, ⁊ ecclesias ciuitatis sue diocesis. deinde prouinciam, si sit metropolitanus, vel primas. ⁊ si sit legatus natus vel alias. totam patriam sue legatiõi subiectam. d. c. romana. quod verum intelligit Hostien. si subsit facultas ⁊ cõmoditas, alias non est necessarium quem sequuntur

2 Joan. mo. ⁊ Jo. an. ibidẽ. † Idem etiam Hostien. in summa de censi. in fin. §. qualiter. ver. sed nunquid legatus vult ꝙ legati eandem formam in visitãdo etiam monasteria ⁊ hospitalia teneantur seruare, quã archiepiscopi de qua in. d. c. romana. † Di

3 cunt tamen doctores ꝙ delegatus ad visitandum tenetur seruare formam mandati, si aliqua forma specialis in mandato continetur, per. c. cum dilecta. de rescrip. ⁊. c. pisanis de resti. spo. cũ similibus. etiam si sit datus ab alio q̃ꝫ a papa, ita tamen ꝙ delegans non committat id, quod non potest, de iurepatronatus. c. quod autem triplici ratione. Prima qꝛ vices pape gerit. xciij.

4 di. c. fi. † Secunda, qꝛ maior est epõ. de offi. deleg. c. sane. q nõ includitur sub clausula generali de senten. excom. q̃ꝫ periculosum ⁊ de offi. deleg. c. qꝛ pontificali. lib. vj. Tertia, qꝛ romana ecclesia contra se vel suos non consueuit rescribere de censi. cũ ista.

5 † Dicunt etiam ꝙ forma de qua in. d. c. romana. non est seruanda in religiosis, vt ibi patet in fi. ⁊ in. c. in singulis. de statu mo. dicunt etiam, ꝙ regulariter denunciatio. i. proclamatio, que fit in. c. eorum non requirit glosas, qꝛ non secundum iuris subtilitates sed secundũ obseruãtias regulares ⁊ diuersas religiosoꝝ institutiones de plano ⁊ simpliciter expeditur eorum visitatio, in qua non est appellatio admittenda. c. ad nostram. de appel. ⁊ c. reprehensibilis. ⁊. c. cũ speciali. in fi. ⁊ de accu. qualiter ⁊ qñ.

6 ij. ad fi. † dicũt tñ, ꝙ si prelatus q̃uis religiosus in peccato mortali cõstitutus, vel infamatus icorrigibilis sit. ⁊ ꝑpter hoc a suo subdito appellet̃ debet prelatus vel appelationi deferre, vel pro tãto excessu satisfacere compelletur, de ap. de priore, qꝛ nec ad

7 talẽ pertinet iudicialis correctio. iij. q. vj. iudicet † dicũt ẽt ꝙ religiosi sunt misericorditer corrigendi, ⁊ non more latronum in grauem carcerem detrudendi ẜm morem prime consuetudinis que quasi pro lege in quibusdam ecclesijs ẽt inoleuerat, de sta.

8 reg. ea que. i. responso. † ⁊ nimis grauis correctio prelati de cõsilio capituli sui est tempanda. d. c. reprehẽsibilis. §. fi. de his que fiũt a prelato. c. nouit. ⁊. c. ea noscitur. Requiritur etiam ꝙ cõsuetudines vel institutiones, per quas fiunt visitationes ⁊ correctiones religiosorũ sint approbate ⁊ rationabiles. d. c. roma

9 na in fi. ¶ † Deinde incidenter quero quando dicatur archiepiscopus plene visitasse suam ecclesiam ⁊ cleꝝ ciuitatis vel dioce. Respondeo, quando nulla parochia remanet non visitata, dũmodo commode visitari possit ⁊ secure. c. romana. ibi secure. nã ad impossibile non tenet̃ de reg. iur. nõ potest. Et visitatiõis cã subsit. ⁊ sunt hec redigẽda ad bonum arbitrium ẜm Inno. vnde dicit Host. ꝙ non dicet̃ non plena visitatio, qꝛ due vel tres, vel pauce remaneant visitãde allegat. de cõse. di. ij. re vera coniunctim cũ. c. lvj. di. ieiunium. ⁊. c. bone. scdo de postula. pre. de quo vide in prohemio gregoriano in vlti. glo. allegat archidia.

10 vij. q. j. deniqꝫ in prin. ibi omni semini israel. † Subdit Host. ꝙ in hijs inspiciendus est modus regionis. ff. de ven. inspi. l. j. §. personaliter. pro his facit ꝙ no. in arbore cõsanguinitatis ẜm Jo. an. ⁊ dicent̃ visitata ẽt loca que ex cã ẽt cõuocauerit ad visitationem suã per notata in dicto. c. romana. in gl. in verbo visitatus ⁊ non sufficeret conuocasse sinodum annuam de qua in. c. cum olim. de accusa. qꝛ in tam breui tempore non potuisset inquisitio fieri singulorũ, ⁊ quia ibi non veniunt omnes clerici q sunt

11 visitandi, sed ad prouinciale † ⁊ qꝛ subijcienda est res oculis. ⁊ presentia visus operatur. no. glo. in ver. plene. in. d. c. romana. ⁊ idem Inn. Host. Jo. mo. ⁊ alij ibi. ⁊ lꝫ tale concilium examinet ⁊ corrigat de vita non solum suffraganeorum, sed subditorum suorum vt ibi patet, et de prebend. grauẽ. xviij. distinctione. per totum, non superflue facit, nam que non perpendet archiepiscopus in transeundo videbit forte prouinciale concilium. ¶ Itẽ quamuis archiepiscopus possit visitare singul. annis non tamẽ sequitur ꝙ visitet. vt docet experientia quia vt plurimum abstinent quare vtilis fuit vtraqꝫ prouisio de concilio scilicet. ⁊ visitatione, secundum Joan. and. in capi. fina. de censi.

12 ¶ † Quero etiam, an ex quo archiepiscopus aliquẽ de diocesi suffraganeorum visitare cepit, añq̃ꝫ postea siue totum siue partẽ eius visitauerit, reuerti possit causa visitatiõis ad illã, priusq̃ꝫ omnes reliquae ipsius prouincie dio. in toto vel in pte, q̃s statim

visitare

visitare poterit, fuerint visitate). Respondeo non.d.c.romana
Dic.ex quo.et est duplex ratio. prima, ne illa diocesis gravet,
scda, ne alioꝝ visitatio negligat. que tñ sunt cepta, sunt ꝯpleda
.C.de emenda.inst.co.l.cordi.ad fil.l.vl.§.fi.facit de rescri. sup
lris, p h vᵃ ꝙ sufficiat. si reliq̃s dio. suffraganeoꝝ.ēt si in aliqua
pte visitaverit, lꝫ nō in toto, ad h vt possit facere revisitationem
ēt eodē anno, qd credo ꝯcurrētibꝰ bis de qbus in.§.postq̃. h i
telligo ꝙ nō pōt reverti eodē anno.seq. vero sic, p.c.fi.de cēsi.
li.vj.⁊ sentiūt gl.in ver.recipit ⁊ in ver.sua.in.d.c. romana. ibi
vel in illa visitatione ⁊c.⁊ ibi ⁊ ẽm modū supius dictū, baꝫ visi
tationē incipiat.⁊ pbat tex.ibi priusq̃ ⁊c.⁊ glo.in ver.reqsitus
ibi cū p exitū renūciaverit visitationi illius anni ⁊c.⁊ facit de re
13 iud.qd ad ꝯsultationē. ¶ †Quero an si archieps nō ꝯpleuit vi
sitationē oium diocesuꝫ suffraganeoꝝ suoꝝ, possit redire ad visi
tādū ptē alicuius diocesis itermissaꝫ rñdeo nō, nisi forte illa ps
intermissa indiguerit plus alijs visitari aliquo casu supueniēte,
vel ex antiquo, ẽm Jo.mo.qꝛ tūc altero de tribus ꝯcurrētibus
poterit redire.pꝛio si a loci dioc.fuerit reqsitus.scdo si de oiuꝫ,
aut maioris ptis eiusdē puincie pcesserit ꝯsilio, ⁊ assensu ad ꝙ
14 ipse se dꝫ exhibere †ne animaꝝ pfectus aliquatenus negligat
quē totis viribus pcurare dꝫ offiñ pastorale.c.cū apostolus.§.
cū vero.tertio si maliciose se reddent difficiles suffraganei in pꝛe
stādo assensum.et ipse archieps sup hoc lniam a sede apostoli
ca postulaverit, quā postulare dꝫ ꝯfidenter, qꝛ ō facili h ꝯcedet,
nec reqret pbationē. Host in.d.c.romana.§.si forte.nec tūc si
militer preiudicat ad redeūdū ad finiēdū visitationē reliquarū,
qꝛ hoc facit de iuris licētia ẽm Host.ibi in versi.intermissa.
¶ Uerum qm difficile esset formalē ordinē p oia servare sicut i
alijs pcessibus servari opꝫ, de quo plene i.c.cū dilecta de rescri
ptis.xliij.di.sit rector in fi.ij.q.iiij.in gravibus.ij.q.j.in primis
de ꝯse.di.ij.in xpo pater.l.quotiens de vsufru.l.heredes in fin.
ad tre.cū multis similibus.tamē circa duo dico esse aliqualē or
dinē in pcedēdo svadū p visitatores.primo.s.circa ecclesiā ma
terialē.ꝯo circa misticā.materialis est structura ⁊ ornatus tēpli.
15 mistica Do parochianoꝝ ⁊c. ¶ †Circa primā ergo dꝫ visitans
ante oia oculis proprijs velle ꝯspicere structurā ecclesie. Et vbi
ecclesie destructe sunt, aut plures, q̃ necesse sit, aut maioris ma
gnitudinis, q̃ vt ex rebus ad eas ptinētibus restaurari possint,
eius pvidētia modus inveniat, qualiter ꝯsistet possint.c.oēs.ꝺ cō
16 se.di.j.†In destructis aūt ⁊ ꝯbustis ecclesijs in capella si q̃ ē cū
tabula ꝯsecrata pōt celebrari, donec ipse ecclesie restaurent sic
⁊ in itinere, vbi ecclesia fuerit sub clivo, ⁊ in tētorijs, si tabula al
taris ꝯsecrata ceteraq; sacra misteria ad offiñ ptinentia ibi ad
sint pōt missa celebrari.c.ꝯcedimus.e.di.sup monumēta Do in
17 capū nō lꝫ celebrare.c.nō opꝫ.e.di.†Et qño ecclesia instaurata
iterū ꝯsecrari possit, vide in.c.de fabrica.e.di.qꝛ si motum fuerit
altare, denuo est ecclesia ꝯsecrāda.si autē soli parietes moti sūt
18 tūc est tm̄ recōciliāda.si aūt homicidio vel adulterio est violata
diligentissime expurget ⁊c.†ecclesijs.n.semel deo sacratis nō dꝫ
iterū ꝯsecratio adhiberi, vel reconciliari, nisi ab igne exuste, aut
sanguinis effusione, aut cuiusq̃ semine fuerint polute, vel fuerit
ecclesie arrianoꝝ.c.si motū cū seq̄.e.di.vbi autē dubitat ꝺ cō
19 secra.eccl. vel alta.debent ꝯsecrari ⁊ altaria supflua abyci.c.ec
clesie.e.di.†⁊ adverte, ꝙ nemo ecclesiā edificare dꝫ, anteq̃ eps
civitatis veniat ibidē, ⁊ crucē figat.⁊ publice atriū designet, ⁊ an
20 pꝛiniat, q vult edificare, que ad luminaria, ⁊ custodiā stipendia
custodū sunt necessaria, put in.c.nemo.e.di.†⁊ auctoritate apo
stolica est ꝯsecrāda ecclesia.c.de locoꝝ cū pluribus se.e.di. duꝫ
tñ nō pro questu.c.si quis.⁊ singulis annis ōdicationes ecclesia
rum ibidē sunt solēniter celebrande.c.solēnitas cum seq e.dist.
21 †Non pōt etiā alibi celebrari q̃ in altari ꝯsecrato, ⁊ in locis sa
cratis.vt in.c.sicut.cum se.e.di.alias punit celebrās.c. nullus.
sicut ēt punit erigens in ecclesia ꝯsecrata aliud altare qd ab epi
22 scopo loci nō fuerat sanctificatū vel pmissum, vt sit discretio in
ter sacrū ⁊ nō sacrū similiter ⁊ bñdicēs.c.nullus †nec est ꝯsecrā
da ecclesia in qua infidelium cadavera sunt sepulta.c.ecclesiā.cuꝫ
se.di.sunt ēt evertēda altaria, que sine sanctoꝝ reliquijs erigunt
c.placuit.e.di.⁊ adde ꝙ ēt altaria sunt chrismatis vnctione ꝯse
23 crāda, si sint lapidea, ⁊ aliter nō.c.altaria cū se.e.di.†nec in pri
vatis oratorijs sine ꝯsen.epi licitū est celebrari, lꝫ sit licitū orare.
c.vnicuiq; cū se.e.di. Adde ēt ꝙ nō in serico, sed in panno li
neo est ꝯsecrādū.c.ꝯsulto. Et ꝙ nō lꝫ celebrare nisi a ieiunis, ⁊
ꝙ postq̃ celebratū est i die cene dñi si aliquoꝝ p meridiano tē
pore defunctoꝝ sive epoꝝ sive ceteroꝝ ꝯmēdatio faciēda est fiat
24 solis orationibus.c.sacramētū.e.di.†⁊ si passio aliqua celebran
ti intervenerit p aliū suppleant missaꝝ solēnia, ⁊ q vinum ponit

suppleat vsq; ad finē.c.nullus.e.di.⁊ non minus q̃ corā duo
bus est celebrandū vt verificet. dominus vobiscū ⁊c.c.eps.e.
di.cū seq.⁊ ꝙ in omnibus missis dꝫ fieri oratio p defunctis nō
tñ eoꝝ sunt nomina recitanda ante ꝯsecrationē.c.visum cuꝫ se.
25 ea.di. ¶ †Et attēdendū circa cimiteria ꝙ polluta ecclesia san
guinis vel seminis humani effusione nō occulta, cimiterium cō
tiguum censet esse pollutū.vnde anteq̃ p epm fuerit recōcilia
tū, non dꝫ in eo aliquis sepeliri, secus si fuerit remotus ab eccle
26 sia.†Econtra aūt polluto cimiterio nō censet polluta ecclesia,
q̃uis sit cōtigua, ne minus dignū maius aut accessoriū princi
pale ad se trahere videatur, ex pluribus tñ cimiterijs vno ēt cō
tiguo, medio tñ piete sepato, violato, alterum non censet vio
latum, lꝫ de vno ad alterū p portā inter mediū habeat accessus
.c.j.de ꝯsecra. eccle vel alta.lib.vj.si ergo pollutio fuerit occul
ta, vel non fuerit seminis effusio, aut sanguinis humani iniurio
27 sa, non sunt ecclesia, vel cimiterium reconcilianda †si tñ ibi suf
focaretur quis cū tersorio ad collum pp criminis horrorē esset
reconcilianda, ẽm Hug.in.c.ecclesijs.de ꝯse.di.j.⁊ pbat in.c.
proposuisti.vbi dr pp homicidiū, ⁊ vulnera recōciliandā eccle
28 siam nulla facta mentione sanguinis †⁊ si vulneratus extra ec
clesiam fugiat ad illam ⁊ ibi sanguinem spargit, non recōciliat
ecclesia, lꝫ eē sic, vel cū sanguinē colligit in scutella.si autē.s̄. te
ctum pone cū sagitta homo interficiat.dicit ibidē Hugo.non
esse ecclesiam reconciliandā.qꝛ extra ecclesiā videt factū. ⁊ idē
si ibi sanctus homo occidat, qꝛ actio displicuit lꝫ passio grata
fuerit locus tñ sanguinis nō lavabit.⁊ idē si vir cognoscat vxo
rem ibidē.vt no.in.d.c.j.lib.vj.nam alias licita ex loco fiunt nō
licita.ij.q.vij.accusatio.de immu.ec.c.i.Idem si ibi fuit aliquis
29 excōicatus sepultus.c.ꝯsuluisti.e.ti.†Adde ꝙ semp cimiteriū
eodem privilegio gaudet cū ecclesia.xvij.q.iiij. quisquis ⁊.c.id
constituimus.no.in.c.cū ecclesia. de immu.eccle. ¶ Attēden
30 dū est etiam circa immunitatē ecclesiaꝝ.†ꝙ ecclesia in qua di
vina misteria celebrant, lꝫ adhuc nō ꝯsecrata, gaudet imunita
te. qꝛ ea que sunt obsequijs divinis dedicata nullis sunt teme
rarijs ausibus propbananda.c.eccle.de immuni.eccle.sequitur
ergo ꝙ si nondū essent ibi divina officia celebrata, ꝙ tunc san
guine, vel semine polluta nō deberet reconciliari.c.fi.de ꝯse.ec
cle.vel alta.de ꝯse.di.j.ecclesiam, ⁊ ꝯfugientes ad ipsam privi
legiū immunitatis nō haberent.c.inter alia.de immuni.eccle. ⁊
31 no.in.d.c.ecclesie ⁊ nō cōmitteret ibi sacrilegiū.†Semel.n.deo
dicatū scm̄ sanctoꝝ erit dño.xij.q.ij.nulli.vnde ad vsus pphā
nos redire non dꝫ.de reꝝ pmu.maci.de reli.do.ad hec.⁊ in re
32 gula semel deo.cū si. †Et iō in dōibus ecclesiaꝝ, neq; missus
executor vel officialis, neq; comes, vel iudex publicus vel mini
ster quasi p ꝯsuetudine placitū vel hospiciū possunt sibi vēdica
re.sed in publicis locis dꝫ domus ꝯstitui, vbi placitū teneat, ⁊
hospicium.c.j.de immu.eccle.cuꝫ ecclesia dei domus orōnis es
se deat ⁊ nō spelūca latronū, vel sanguinis foꝝ, ⁊ absurdū est, ⁊
crudele ibi iudiciū sanguinis exercere vbi est tutele refugiū.c.
33 cū ecclesia.e.ti.†qm̄ ẽm leges ⁊ canones fugiēs hō ad ecclesiā
q̃tūcūq; gravia cria ppetraverit nō est violēter ab ecclesia ex
trahēdꝰ, nec inde donari dꝫ ad mortē, vel ad penā aliquā, lꝫ re
ctores ecclīaꝝ sibi obtinere dnt mēbra ⁊ vitā lꝫ sit alias ex arbi
trio puniēdꝰ.nisi sit publicꝰ latro, vel nocturnꝰ populator agro
rū, qꝛ pluribus exitia cogitāt q̃ alij.vt in.c.inter alia de imu.ec
34 cle.⁊.xvij.q.iiij.diffiniuit cū multis alijs ibidē.†qꝛ tales pñt im
pune occidi ⁊ sīn peccato.xxiij.q.v.cū hō.C.qñ lꝫ sīn iu.vin.l.j.
⁊ idē de raptoribus virginū.xxxvj.q.j.de raptoribꝰ.Idē credo
de faciēte aliquē occidi p assassinos.c.p humani de hōcidio ⁊ i
hērico ⁊ scismatico.c.i.de scisma.li.vj.⁊ in occidēte cardinalem
c.felicis.de peni.e.li.⁊ in occidēte epm cle.j.de pe.⁊c.Si vero
servus fuerit fugiēs ad eccliaꝫ postq̃ ꝺ ipunitate sua dñs eius
clericis iurm pstiterit redire cōpellit vt in.d.c.inter.⁊.C.ꝺ his
35 q ad eccle.ꝯfugiūt.l.pñti.†Qui aūt ipunitatē suoꝝ excessuū p
defensionē ecclie hre spant, homicidia, ⁊ mutilatiōes mēbroꝝ i
ipsis ecclesijs, vel eaꝝ cimiterijs ꝯmittere nō verent, cū i eo quo
deliq̃runt sint puniēdi, ⁊ frustra legis auxiliū imploret, q cōmit
tit i legē, nō dnt gaudere privilegio imunitatis quo faciūt se in
36 dignos.c.fi.e.ti.†qꝛ sub spe venie nemo dꝫ delinquere.c.illud.
de cle.excō.mi.de ꝯse.di.iiij.qñqꝫ, ne facilitas venie prebeat
incētivū delinquēdi.xxxiij.q.iiij.est iniusta.⁊ qa nō iure ad sup
plicandū dꝫ admitti vbi qs cōmittere sacrilegiū nō expavit.x
vij.q.iiij.corpus ⁊ seq.⁊ vt qui fuerunt stulti in culpa sint sapiē
37 tes in pena.xxxvij.di.qui ea.†Attēdēdū quoq; est circa immu
nitatem bonorum ⁊ rerum ecclesiasticarum, ꝙ vnicuiq; eccle
sie vnus mansus integer terre quantitatis scilicet que suffici

duobus bobus in anno ad laborandū ꝛ absq; vllo seruitio tri-
buat, ꝛ ꝙ de decimis, aut oblationibus, nec domibus, areis,
nec hortis iuxta ecclesiam positis, neq; de dicto māso aliquod
seruitium faciat, nisi ecclesiasticū. c. j. de censi. c. nouum genus. de
38 deci. xxiij. q. vlt. §. tertium. †Item ꝙ nemo ēt consul, vel rector
ciuitatis ecclesias, vel ecclesiasticos viros, ꝛ bona eoꝝ, ꝛ paupū
vsibus deputata taleis, collectis, exactionibꝰ, angarijs, ꝛ alijs
aggrauent sub anathēatis districtione prohibeant, ꝛ ꝙ iurisdi-
ctionem, ꝛ auctoritatem prelatoꝝ non euacuent, nisi prius con
sulto ro. pon. nisi vbi laicoꝝ non suppetunt facultates ad rele-
uādas vtilitates, ꝛ necessitates communes aliqñ epūs cū clero
duxerit aliquid ꝯferēdū laicis cum gratiaꝝ actione, ꝛ sine violē
tia suscipientibus. alias ēt ꝯsulum successores censura liganť, ꝛ
annulanť sententie, ꝛ statuta ipsorum. c. non minus. ꝛ c. aduer-
sus. de immu. eccle. sicut ꝛ in. c. graue. de sen. excō. ꝛ in. c. causa
carpensis. de ver. sig. vbi dicit tales esse raptores ꝛ sacrilegos.
39 †Item ꝙ si vniuersitas aut singularis psona ecclesias vel eccle
siasticas personas suo vel alieno nomine ꝯpulerit soluere peda
gia, vel guidagia, vel exactiones pro rebus suis, quas cā nego-
tiationis nō deferunt. alias psone singulares sunt excōmunica-
te, ꝛ vniuersitas interdicta. reiecta contraria consuetudine. c. ꝙ
ꝙ. de censi. lib. vj. Et addit cle. presenti. e. ti. ꝙ diocesani qbus
ꝯstat aliquos incidisse has snias publicare eos debent. ꝛ ipsas
snias facere obseruari, ēt si soluēs nō conqueratur. pp fauorem
publicum ꝛ animaꝝ periculum. maxime vbi factum est manife-
stum. pte tamē vocata. vt ibi no. ꝛ quid sit pedagiū ꝛc. vide in.
40 c. super quibusdam de ver. signi. †Et adde ꝙ bona clericorum
eodem gaudent priuilegio quo bona ecclesiaꝝ. xvj. q. j. similiter
vbi no. rō ꝛ c. ex literis. de pignori. ꝛ d. c. ꝙꝙ. ꝛ. xvj. q. iiij. c. j.
41 ¶ †Seculares ergo potestates ab ecclesijs vel ecclesiasticis p-
sonis taleas vel exactiones p rebus vel possessionibus ēt acq-
rendis exigere non possunt, nec illos compellere ad ipsas distra
hendū, vel extra manū suam ponendū. c. i. de censi. li. vj. nisi pus
fuissent tributarie. vt ibi no. ꝛ c. j. de censi. precipit ēt hodie vie-
nen. ꝯcilium obseruari debere ꝯciliū la teranē. sub Alexād. iij. ꝛ
generale sub Inn. iij. de quibus in. d. c. nō minus. ꝛ c. aduersus
42 de immu. eccle. in cle. j. eo. titu. de immu. eccle. ¶ †Sunt ēt ex-
cōmunicati q impediūt sup cāis, que ad forum ecclesiasticū de
iure vel de consuetudine pertinēt, literas a sede apostolica impe
trari, vel sup ipsis corā ordinarijs, vel delegatis ecclesiasticis li-
43 tigari. c. qm̄ de immu. eccle. lib. vj. ¶ †Sunt ēt eoipso excōmu-
nicati hñtes dominium ꝛ suis subditis interdicentes, ne psonis
ecclesiasticis aliquid vendant, aut ab eis emant, neq; ipsis bla-
dum molant, panē coquant, aut alia obsequia exhibeant, que i
derogationem libertatis ecclesiastice cedunt. c. si. de cēsi. lib. vj.
44 †Et adde ꝙ represalie qꝛ equitati, ꝛ ciuili iuri sunt cōtrarie con
tra psonas ecclesiasticas ꝯcedi nec extendi debent, ꝛ ꝯfacientes,
nisi reuocēt. I. mēsem, sunt excōicati, ꝛ vniuersitates interdicte. c.
j. de iniur. li. vj. ne alter alterius odio grauet, ꝛ ne qs locupletet
cum iactura aliena, quod est verum ēt in hospitalarijs, tēplarijs
ꝯuersis ꝛ deo deuotis, vt ibi no. ēt si dñs tpalis nollet iustitiā fa
45 cere, de quo. xxiij. q. ij. dñs. ¶ † Attēdendū est insup circa vitā
ꝛ honesta. cleri. ꝙ si clericus ꝯiugatus ferat habitū ꝛ tonsurā
46 gaudet priuilegio clericali ꝛ aliter nō. c. j. de cle. ꝯiuga. lib. vj.
¶ †Et ꝙ clericus ioculator tertio monitus non desistens ipso
iure perdit priuilegium clericale quod est dignitas. vt in. c. j. de
vit. ꝛ hone. cle. lib. vj. In occulto tñ vel infirmitate aut alteriꝰ
honeste rei cā aliqd ioci facere non reprobať vt no. Jo. de cita-
ristis. ꝛ hijs q varijs vtunť instris. lxxxij. di. donare. in. i. gl. ꝛ in.
47 d. c. j. ¶ †Necnō ēt puniendos esse clericos ꝯiugatos, ꝛ alios
psonaliter ꝛ publice carnificū, ꝛ tabernarioꝝ offm̄ exercētes, q
nominatim p diocesanos tertio moniti illud offm̄ nō dimittunt
48 vel dimissum reassumunt. †Similiter debent diocesani agere ꝯ
alios clericos q seculares actus exercēt. vt in cle. j. de vita ꝛ ho.
49 cle. ¶ † Puniendi sunt ēt clerici beneficiati vtētes in publico
virgata vel partita veste. Item subdiaconi, ꝛ diaconi nō hñficia
ti, ꝛ oēs clerici tōsurā publice cū tali veste portātes. Itē ꝛ oēs
dignitatē psonatū ꝛ hñficiū curatū habētes, ꝛ sacerdotes, ꝛ rli
giosi publice portātes talē vestē, infulā seu pileū lineū in capite,
ꝛ vtentes tabardo notabiliter breui, integre fodrato, ēt vtētes
caligis scacatis, rubeis, aut viridibus. vt in cle. ij. e. ti. sunt. n. ta
les colores inhibiti clericis. c. pe. e. ti. Quia q abiectis vestibus
pprio ꝯgruētibus ordini alias in publico portare presumit or-
dinis illius prerogatiua se reddet indignū vt ibi facit de sen. exc.
50 c. in audia. ꝛ c. si iudex laicꝰ. e. ti. lib. vj. † Debent ēt laici circa
vestiū ꝯgruētiā moderari. vt ibi no. xlj. di. §. i. ꝛ c. p simoniam. ꝛ

xxx. di. si quis viroꝝ. ꝛ c. si qua mulier. Conformēt ergo se cleri
ci ꝯsuetudini regionis in habitu ne, videanť ipocrite. xxx. dis. c.
si quis virorum ꝛ ne vilescat dignitas clerical. lxxx. dist. epi. de
quo. xxj. q. iiij. in sum. nō tñ habitus monachalis necessitatis ti-
51 more susceptus preiudicat. c. platū. qd me. cā. ¶ † Attendāt ēt
puniēdos esse clericos arma portātes ꝛ vsurarios. c. clerici. de
vi. ꝛ ho. cle. ꝛ. xxiij. q. vlt. clerici. ꝛ c. ꝯcūq;. nisi ex iusta cā. puta
si p loca piculosa habeāt transire pp terrorē latronū lꝫ ꝯcutere
nō debeāt. arg. xxiij. q. iij. maximianus alias pdāt priuilegiū ca-
52 nonis. c. si quis suadēte de sen. excō. ꝛ c. ꝯtingit. †Item punien
dos esse clericos comā relaxātes. qꝛ clericꝰ neq; comā nutrire dꝫ
neq; barbā. ꝛ clerici q comā nutriunt, etiā inuiti ab archidiacono
nis sunt tōdēdi. c. si qs. cū se. ꝛ c. clerici. eo. ti. ꝛ de tonsura cle-
ricoꝝ vide plene p gl. in cle. ij. e. t. sup verbo tonsurā. ꝛ de tonsu
ra monialiū plene in cle. attendētes de statu. reg. sup verbo cri-
53 nitis. †Dꝫ ergo clericus tonso capite ꝛ patētibus auribus ince-
dere. xxiij. di. non liceat. quinimo ēt clericus ꝯiugatus dꝫ por-
tare coronā. xx. q. iij. eos q. ꝛ c. procliuis. de quo per Joan. an.
plene in. c. iohannes. de clericis ꝯiuga. nisi ex cā pp qd no. quē
dam reprehēsum rñdisse pape Tutius vt peterē laici sub imagi
ne romā, Fas fuit, vt finerem luxuriare comā. vt no. in. d. c. eos
qui. ¶ Attēdāt ēt ꝙ cū ab omni specie mali precipiat aposto
54 lus abstinere, ꝛ† qꝛ ad hoc clericis sunt ecclesiastici redditus de-
putati, vt ex ipsis honeste viuere debeāt ꝙ iudices vigorē iudi
55 ciaꝝ gratis studeant litigantibus impiri †cum nec iustū iudi-
ciū iudici vēdere liceat ēt sub noie assessoꝝ ꝛ venales snie ēt a le
gibus secularibus reprobenť. c. cū ab oi de vi. ꝛ ho. cle. ac ēt ꝙ
aduocatus sup certa pte litis cū cliētulo non paciscať. l. si quis
aduocatoꝝ. C. de postulā. sic nec fideiussor iudicatū solui. ff. man
dati. l. si remunerandi. §. marchus. Exenia ēt nō licite capiun
56 tur. ff. de offi. pcon. l. senatus. §. fi. †Est ergo adhibēda modera
tione litigatoribus enorme dānū infligať. ar. x. q. iij. c. illud. vbi
pauperes sunt litigātes debēt ēt iudices a sumptibus abstinere,
qꝛ nec tūc ordinarij habēt sportulas, in auctentico de mādatis
57 princi. §. sit tibi quoq;. col. iij. †Iuriscōsultus tñ bene pōt vende
re iustū ꝯsiliū. xj. q. iij. c. nō lꝫ. xiij. q. v. nō sane, nā spe premioꝝ
inuitādus est assessor. C. de assess. l. j. ꝛ ideo pōt petere mercedē
p labore suo pprio qꝛ suis sumptibus ad hoc non cogiť. xxiij.
q. j. iam nūc, ꝛ nemo de suo hñficiū facere cogiť. x. q. i. precarie.
58 de prescrip. cum ex officij. xij. q. ij. caritatē. ¶ † Attēdant ēt ad
extirpandas ꝯsuetudines, ꝛ corruptelas ludoꝝ theatraliū, ꝛ lu
dibrioꝝ spectaculoꝝ, ꝛ laruaꝝ, que in ecclesijs fiūt in certis fe-
stiuitatibus, ꝛ ne in sacris ꝯstituti illa exerceāt. ne p hmōi turpi
tudinē ecclesiaꝝ decor, ꝛ honestas inqnet. c. cū decorē. e. ti. non
tñ phibet representatio presepe dñi. herodis. magorum. ꝛ quō
rachel plorabat filios suos ꝛc. que tangūt festiuitates illas, de q
bus ibi fit mētio, cū tales potius inducāt vulgus ad cōpūctio-
nem ꝙ ad voluptatē, sicut in pascha sepulchrū, ꝛ alia represen-
tanť ad deuotionē excitādā. arg. de ꝯse. di. ij. semel. ꝛ di. iiij. que
59 ris in fi. †est nāq; festū signū ꝛ representatio preteritaꝝ rerum.
60 lxxvj. di. qd die dñico. ¶ †Et qm̄ domū dñi decet sanctitudo, ꝛ
vt cuius in pace factus est locus, eius cultus sit cū debita vene-
ratione pacificus, humilis, ꝛ deuotus ad ecclesias dꝫ esse igres-
sus, ꝛ in eis deuota ꝯuersatio, ꝛ deo grata inspicientibus placi
da, q ꝯsiderantes nō solū instruat, sꝫ ēt reficiat ꝯuenētes ibidē
nomē illud qd est sup omne nomen, a quo aliud sub celo nō est
datū hominibus, in quo saluos fieri credētes opꝫ vcꝫ Jesu xpi
q saluū fecit populū suū a peccatis eoꝝ speciali Reuerētia oēs
attollāt, ꝛ qd generaliter scribiť, vt noie Jesu omne genu flecta
tur ꝛc. singuli singulariť in seipsis implētes precipue dū agunt
missaꝝ solennia gloriosum qñcunq; illud nomē recolit flectāt
genua cordis, qd ex capitis inclinatione testenť, ꝛ attendantur
in locis eisdē sacra solēnia intētis pcordijs, ꝛ deuotis orationi-
bus insistať, ꝛ nullus in locis eisdē, in qbus cū pace ac qete vo-
ta ꝯuenit celebrari seditionē dꝫ excitare, ꝯclamationē mouere,
impetū ve ꝯmittere, cessare debēt in illis vniuersitatū ꝛ societa-
tū ꝯrulibꝫ ꝯsilia, ꝯciones, ꝛ publica plamēta, vana, feda, aut p-
phana colloqa, ꝯfabulationes qlibet, ꝛ qcūq; alia q diuinū so-
lēt turbare offm̄, aut oculos diuine maiestatis offēdere, ꝛ ne vbi
peccatoꝝ est venia postulāda ibi peccādi deť occasio, aut pecca
ta deprehēdanť ꝯmitti. cessare ēt dñt in eis in cimiterijsq; nego
tiationes, ꝛ precipue nundinaꝝ, ac fori cuiusq; tumultus, ꝛ ois
seculariū iudicioꝝ strepitus, nec vlla ibi cā p laicos presertim
criminalis terminari ꝛ ordinarij locoꝝ hoc debent facere ob-
seruari, ꝛ suadēda suadere, ꝛ phibita ꝯpescere, alias tales pro-
cessus ꝛ snie sint nulle ꝛc. put in. c. decet. de immu. eccle. lib. vj.
61 † et licet

61 † & licet contractus extraiudiciales in ecclesijs fieri nõ debeãt, & fa
62 ciẽtes peccent, facti tñ tenẽt, vt ibi no. in gl. ¶ † Attẽte ẽt puoi
deãt, q̃ clerici officia, vel cõmercia secularia nõ exerceãt maxie
ihonesta, mimis, oculatorib⁹, & histriõib⁹ nõ intẽdãt, & tabernas
p̃rsus euitẽt, nisi forte cã necitatis in itinẽ cõstituti, & q̃ ad aleas,
& taxillos nõ ludãt, nec hmõi ludis intersint, in qb⁹ blasphemãt
Deus cũ sctis suis. l. j. C. de aleato. als si qd vicerint restituẽ cõ
pellant. & q̃ coronã, & tõsurã hẽant cõgruentẽ, & se in officijs ec
clesiasticis, & alijs bõis studijs exerceãt diligẽter, & q̃ clausa ðse
rãt desup indumẽta, nimia breuitate, vel lõgitudine nõ notãda,
& q̃ pãnis rubeis, aut viridib⁹, necnõ manicis, aut sotularibus
cõsuticijs, frenis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut
aliã supfluitatem gerẽtibus non vtant. & q̃ cappas manicatas
ad diuinũ offiñ itra ecclia3 nõ gerãt, s3 nec alibi, q sũt in sacerdo
tio, & p̃sonatib⁹ cõstituti, nisi iusta cã timoris exegerit habitũ trãs
formari, & q̃ fibulas oino nõ ferãt, neq3 corrigias auri, vel argẽ
ti ornatas. sed nec anulos, nisi qbus cõpetat ex offõ dignitatis.
Põtifices aũt in publico, & in ecclia sup indumẽtis lineis oẽs
vtant, nisi monachi fuerint, q dẽnt ferre habitũ monachalẽ, & q̃
palijs diffibulatis nõ vtant in publico, s3 vel post collũ, vel ante
pectus hicinde cõnexis. c. clerici. e. ti. & q̃ tertio moniti si ptermis
sis diuinis officijs negociatõib⁹ secularib⁹ institerit, nõ dẽnt vt cle
rici ðfendi. cũ fcõ abijciãt puilegiũ clericale. c. fi. e. ti. Als ergo,
si iudex laicus malefactorẽ captũ t3, dicẽtẽ se esse clericũ, cũ hu
ius rei cognitio ad ecclesiasticũ iudicẽ spectet, si notorie, vel pu
blica fama, vel cõi extimatiõe hr̃ p clerico, statim d3 illũ remit
63 tere. † Idẽ si pus se gerebat p clerico, & mõ captus fuit in habi
tu clericali, s3 si pus se nõ gerebat p clerico, l3 in clericali habitu
dephẽnsus fuit, nõ fiet remissio, donec fuerit de clericatu pbatũ,
interim tñ iudex cõ eũ in nullo pcedet. c. si iudex laicus. de sen. ex
64 cõ. li. vj. & in. c. vt fame. e. ti. † & qm̃ idignũ est clericis ab ecclesia
subueniri, p quos cõstat in ecclesia scãdalũ gñari, denũciandũ est
oibus clericis, ne ministri laicoꝝ fiãt, nec in reb⁹ eoꝝ pcurato
res existãt. als istis in fraude dephẽsis per ecclesiã nõ d3 subue
65 niri. c. ij. ne cler. vel mona. ¶ † Occasione ẽt scie spũalis ecclesia
stici viri, mũdanis rursus actiõibus nõ dẽnt inuolui sub obtentu
lãguentiũ frm cõsulẽdi corpibus, & q̃ p eos ẽt ecclesiastica nego
cia fidelr ptractent, quos diabolus decipit sub angeli lucis spe
cie se trãsfigurãs. & iõ regulares ppea nõ sũt ad legẽdas leges,
& cõfectiões phisicales põderãdas de claustris suis educendi. c.
66 nõ magnope. e. ti. † & adde q̃ cõtria diuine cõditioni sunt medicine
precepta a ieiunio reuocãt, lugubrare nõ sinũt, ab oi intẽtõe me
ditatõis abducũt, ita q̃ q se medicis ðderit seipm sibi abnegat.
67 c. cõtria. de cõsecr. d. v. † S3 nec pcuratiões villaꝝ, aut iurisdictio
nes ẽt seculares sub aliqbus pncipib⁹ secularib⁹, vt iustitiarius
eoꝝ fiat clericus qlq̃ põt exercere. c. s3 nec. e. ti. als & ipse, & alij
68 clerici cã lucri negociãtes sunt excõicãdi. † Prohibent ẽt mo
nachi, ne a clericis, vel laicis firmas hẽant suo noie, neq3 laici ec
clesias ad firmã teneãt. c. fm. e. ti. als monachis se nõ corrigenti
bus loco eoꝝ, alij iusti dẽnt subrogari, vt labores impioꝝ edãt,
69 & illi tãde3 cõfusi rubore ad sui ordinis obseruãtiã reuertant. c. re
latũ. † Clericis ẽt in sacris ordinibus cõstitutis p suoꝝ beneficio
ruꝝ sublatione3, ẽt tabellionatus offiñ est iterdicẽdu3, maxime si
cõpetẽtia bñficia hñt, ẽt in cã ecclesiastica, & spũali, & corã eccle
siastico. c. sicut. e. ti. & ibi no. & adde, q̃. c. fi. qõ interpretat. c. non
magnope. eo. ti. & cũ clicis iterdicit audire leges, vel phisicã nõ
cõprehẽdit obtinẽtes parochiales ecclias, nisi fuerit plebani ec
clesiaꝝ sub se capellas hñtium, in qbus instituant clerici ppetui
70 nequeũtes ab ipsis absq3 rõnabili cã amoueri. c. j. eo. tit. lib. vj.
¶ † Excõicãdus ẽt est religiosus, q habitu dimisso ad studia lit
teraꝝ accedit absq3 lnia sui prelati, atq3 maioris ptis cõuẽtus. si
71 militer, & doctor. q tales in scolis suis legũ, & phisice admittũt.
c. ij. e. ti. li. vj. † pñt tñ clerici tpale3 iurisdictionẽ obtinẽtes iniun
gere suo officiali, vt ð maleficijs ingrat, & iustitiã faciat absq3 me
72 tu irregularitatis, l3 exide sequat pena mortis, vel sanguis. c. fi.
e. ti. li. vj. † Similiter ẽt pñt de suis cõqueri malefactorib⁹ cora3
iudice seculari, ẽt de criminibus, de qbus debet pena sanguinis, ex
presse ptestãdo, q̃ ad penã sanguinis nõ intẽdũt. c. platis. de ho
micidio. e. li. als vo nõ l3 clericis iudiciũ sanguinis agitare, nec
offiñ vicecomitis, aut pposti secularis exercere, nec sniam san
guinis dictare, aut sanguinis vidictã exercere, nec lr̃as scribere
p vindicta sanguinis destinãdas, nec sibi in curijs principũ lici
tum est hãc curaꝝ sollicitudinẽ subire, nec ruptarijs, balistarijs,
aut viris sanguinis pesse, nec vllã cirugie ptem exercere, q̃ adu
stionẽ, vel incisionẽ inducit, nec p purgatiõnẽ aque feruẽtis, aut
frigide, seu ferri cadẽtis ritũ cuiuslibet hñdictiõis impẽdere, aut

73 cõsecrationis, & c. clericis. & c. sniaꝝ. e. ti. qnimo † nec canes, aut
accipitres ad venãdũ eis licitũ est hr̃e. alias. n. sũt puniẽdi, vt in
c. j. de cleri. vena. oibus. n. seruis Dei venatiões, & siluatice va
gatiões cũ canib⁹, accipitrib⁹, aut falconibus sũt interdicte, vt
74 in. c. fi. e. ti. † nemo ergo militãs Deo põt se negocijs secularib⁹
iplicare, q̃ multa sũt, ad q̃ ptinet ois carnalis cõcupiscẽtia. qcqd
enim plus iusto hõ appetit turpe lucrũ est. s. munera iniusta acci
pere, vel dare p aliquo seculari q̃stu, aliquẽ pcio iducẽ ad malũ,
cõtẽtiones, lites, vel rixas amare, in plateis secularib⁹ disputa
re, excepta ðfensiõe orphanoꝝ, aut viduaꝝ, cõductores reꝝ secu
lariũ eẽ, aut pcuratores, turpis vbi, vel fci ioculator, vel iocũ se
culare diligẽ, aleas amare, ornamẽtũ suo pposito incõueniens
q̃rere, in delicijs viuere velle, gulã, & ebrietatẽ seq, põdera iiusta,
vel mẽsuras hr̃e. Iustũ tñ nõ iterdicit pp diuersas necitates, s3
qbuslib3 causis supfluis iteresse, canes, & aues seq ad venãdũ, &
hmõi siliã, vt pleni⁹ hr̃ in. c. j. ne cle. vel mo. sufficiãt aũt h̃ quo ad
ordinẽ quẽdã gñale3 magis publicũ ẽẽ ecclias, & clicos p visita
tores euadũ grã breuita. cetera sparsi3 i iferiorib⁹. q. supplebũt.

SVMMARIVM.

1 Visitatoris potestas est compellere quoscunq3 prelatos, & etia3 cardinales ad continuam residentiam faciendam.
2 Visitator non põt cõpellere residere eos, qui sunt in seruitio pape, nec qui causam suoꝝ beneficioru3 prosequuntur, nec eos, qui sunt in seruitio pape, & qui studiorum causa absunt.
3 Distributiones quotidiane interessentibus tantum dantur.
4 Residentiã facere tenentur promoti ad ecclesias parochiales.
5 Episcopus super residentia ad tempus dispensat.
6 Papa super residentia non dat perpetuam indulgentiam.
7 Visitator compellit beneficiatos ad suscipiendum ordines beneficijs annexos.
8 Visitator cõpellit clicos hñtes dignitatẽ, vl' parochialẽ eccliã3 ad suscipiẽdum ordinẽ subdiaconatus a die sue pmotionis.
9 Clerici, si ad ordines beneficijs annexos non ordinant, ipso facto a iure suo cadunt.
10 Tempus ad se ordinandum in parochialibus ecclesijs currit a die pacifice possessionis.
11 Clericus, qui ordines suscipere tenetur, nisi ordinetur ad subdiaconatum, vocem non habet in capitulo.
Idem in habentibus dignitates, personatus, vel officia habentia ordinem annexum.
12 Visitator compellit regulares ad prioratus promotos, vt ad sacerdotium promoueantur.
13 Visitator cõpellit ministros ecclesie ad faciẽda ea, q̃ eis icũbũt.
14 Visitator phibet, ne fiat cessatio a diuinis, nisi vocatis oibus, & hita diligẽti deliberatõe, & vocato eo, ob quẽ cessatio fiẽda ẽ.
15 Cessationẽ gñale3 violãs est irregularis, sicut violãs interdcm̃.
16 Visitator cõpellit archidya. ad suum officiu3 debite exeq̃ndũ.
Archidiaconi officium quale sit, & circa que versetur. & nu. seq.
18 Visitator prohibet archidiaconis, ne alicui animarum curam committant.
19 Visitator compellit archipresbyterum, seu decanum ad suu3 officium debite exequendum, & nu. 20. et. 21.
Officium archipresbyteri quale sit.
22 Visitator primiceriũ cogit ad faciendũ ea, que sibi incumbunt.
Officium primicerij quale sit.
23 Visitator compellit sacristam suum officium adimplere.
Sacriste officium quale sit.
24 Visitator compellit custodem suum officium exequi.
Custodis officium quale sit, & nu. seq.
26 Chrisma, & eucharistia diligenter custodiri debent.
27 Presbiter eucharistiam pararam semper habere debet.
Et non bene custodiens, quomodo puniatur.
28 Eucharistia in loco mundo conseruari debet.
29 Eucharistia, quõ per presbyterum ad infirmu3 portari debeat.
30 Eucharistia non debet per laicos ad infirmum portari, sed per presbyterum, vel diaconum, si necesse sit.
31 In octaua pentecostes fit officium corporis Christi.
32 Prelati prouidere debent, vt ecclesie munde, & vasa, & vestimenta munda conseruentur.
33 Vestimenta ecclesie honesta esse, & honeste teneri debent.
34 Visitatores prohibent, ne corpus aliquod vti sanctum veneretur sine auctoritate pape.
35 Et ne reliquie extra capsam ostendantur.
Nec reliquias de nouo inuentas venerari.

36 Et prouidere ꝙ festa duodecim apostolorum, ⁊ doctorum ecclesie sub duplici officio celebrentur.
37 Et ad feriandum dies dominicos singulis annis.
38 Et ꝙ obseruentur cerimonie ab ecclesia introducte.
39 Diuersitas religionum a iure reprobatur.
Christiani in suis domibus penitentiam agendo licite possunt Deo seruire.
40 Uisitatores prohibent crucem, ⁊ imagines sanctorum in terram prosterni, ⁊ spinis supponi.
41 Imagines adorare debemus ob illorum reuerētiam, quos imago figurat.
42 Festum inuentionis sancte crucis celebrari debet.
Crux prius erat supplicium latronum.
Christus quare mortem crucis elegit.
Crux Christi ex quattuor lignis compacta fuit.
43 Festum inuentionis sancte crucis, quando celebrari debeat.
Pax in fine misse, quare populo impartiatur.
44 Osculo quis alij consentit.
Pax quare nō datur in missa defunctoꝝ, nec inter monachos.
45 Uisitatoris officium, sicut ordinariorum latissimum est.
46 Uisitatori pertinet partibus tutum locum assignare, timorem a partibus, ⁊ testibus repellere, ⁊ dilationes moderari.
47 Uisitatori spectat incidētes, ⁊ emergentes q̄ones terminare, interlocutorias reuocare, negocia finire, ⁊ suas, ⁊ aliorum sniā exequi, ⁊ lata sententia in curia Rome fructus sequestrare.
48 Uisitator curam subditorum habere debet, singulos iuuare, ⁊ cunctos prodesse, ius suum vnicuiqꝫ tribuere, delinquētes punire, scelera inquirere, ⁊ gratis ius reddere.
49 Uisitatoris officium est in penis misericordiam adhibere, beneficia idoneis conferre.
50 Beneficiorum collatio est voluntarie iurisdictionis.
51 Decretum irritans etiam ignorantes ligat.
52 Beneficium in curia vacare dicitur, si ibi resignatur.
53 Beneficia conferendi facultas, nec admittendi resignationes in generali mandato non venit.
54 Uisitator intendit circa assignationem partis prouētuum faciendam prelatis, vel vicarijs ecclesiarum per earum patronos.
55 Uisitator prouidet de beneficijs nouiter post datam litterarum creatis, licet in dubio censeantur ante datam creata.
56 Uisitator absēti, ⁊ ignorāti prouidere pōt, ⁊ ꝓuidere ēt instituendo pñtatos per patronos seculares, resignatione nō obstāte.
57 Et constituere plures vicarios principales potest.
Penitētiaria q̄re in literis quas dirigit ad vicarios ordinarioꝝ sup dispēsatiōibus icidit, ⁊ nō cōplet, rio, vel rijs, ſꝫ dicit vica.
58 Uisitator potest in causis beneficialibus pupillis curatores ad litem dare.

Questio octaua prime partis.

Octauo Quero principaliter de oīmoda potestate visitantiū, ⁊ qm̄ in hac. q. hꝫ relucere visitātibus cūctis colūna ignis, ⁊ lucerna ardēs, ⁊ illuminās oēs tenebras, †tō ꝓ rñsione conabor sumere ordinē necium, per quē recte dirigank. rñdeo ergo
1 primo, ꝙ eoꝝ ptātem prio dēnt exercere in caplo sue cathedralis ecclesie cōpellēdo oēs plātos ad ꝯtinuā residentiā faciēdā, siue sit cardinalis, vt in. c. ex gestis. de cle. nō resi. siue sint archiepi, vt in. c. quaſr. e. ti. siue epi, vel alij plati. c. ex tue. eo. ti. siue sit ecclesie ēt maior decanus, lꝫ archipresbyter. c. ex pte. e. t. siue sint canonici, aut alij assisij, vel mãsionarij. c. pe. e. ti. siue alij qcūqꝫ assecuti beneficia, que residentiā exigūt. c. si. e. ti. al's dēnt eos priuare, fuatis hijs, de qbus in dcis iurib⁹, maxie vbi est ꝯstitutio
2 ecclesie de faciēdo residentiā, ⁊ pſertim iurata, vt ibi. †Exceptis prio hijs qui in aplice sedis fuicio detinenk, vel quos infirmitas excusaret. c. ad audiētiā. e. ti. ⁊. c. cū dilectus. ex quo vl'iter se exhibēt obseqales, ⁊ negocia ecclesie ꝓmouēt, vt ibi. Itē exceptis hijs, q suoꝝ beneficioꝝ iura fideliter ꝓsequunk. c. ex pte. e. ti. itē exceptis vno, vel duob⁹ q in fuitio epi, ⁊ plati existāt. c. de cetero. ⁊. d c. ad audientiā. e. ti. Itē exceptis hijs, qbus indulgek, vt gr̃a studioꝝ excusenk, dūmō nō i fraudē. c. tue. e. ti. vel ex alia honesta, ⁊ iusta cā. c. inter quattuor. e. ti. nisi qñ ecclesia ex hoc fere eēt dest tuta ministris. c. pe. e. ti. dū tñ in pmissis casibus per alium
3 ꝯgrue deseruiak ecclesie. d. c. pe. †saluis tñ distributionibus quotidianis, que al's manualia bñficia, seu victualia nūcupank, que tñ interessentibus tribuunk in pmissis casibus, vel alijs priuilegiatis, q ꝯsequank in absentia fructus beneficioꝝ suoꝝ, nec ad residētiam cōpelli pñt, aut ex nō residentia priuari. d. c. de cetero. ⁊. c. vno. de cle. nō resi. lib. vj. vbi tollik ꝯria ꝯsuetudo, nisi tenor priuilegij aliter se hr̄et, vt ibi no. vel nisi ifirmitas, vel alia iusta, ⁊ rōnabilis corpalis nc̄itas, aut euidēs ecclesie vtilitas excusaret, ⁊ alias receptoꝝ oñium nō acqrunt, nec sua sunt, sed ad restōnem tenenk, ⁊ idē de distributiōibus, q̄ dank pro anniuersa
4 rijs defunctoꝝ, vt ibi. †Et aduertendū, ꝙ oēs promoti ad parochiales ecclesias oīno tenenk in eisdē psonaliter residere, vt regimen, ⁊ curā gregis sibi traditi diligētius regere possint. c. lꝫ. ver. hijs ēt. de elec. preterqꝫ in casu. c. extirpāde. de ꝓbē. vbi per vicariū residere pñt, qñ. s. dignitati, vel prebē. parochialis ecclesia est annexa, quo casu ꝯcedik, vt q hꝫ talē ꝑbendā, vel dignitatē, cū oporteat eū in maiori ecclesia dseruire, possit in ipa parochiali ecclesia idoneū, ⁊ perpetuū hr̄e vicariū canonice institutū, qui ꝯgruentē hēat de ipsius ecclesie obuētionibus distributionem.
5 †Itē in casu quo ordinarius sup residētia faciēda grām dispensationis ad tps. facit. d. c. lꝫ canō. in fi. Ex cā tñ ltima, puta stu
6 dioꝝ, ⁊ nō vltra septēnium, vt in. c. cū ex eo. eo. ti. † qꝛ nec papa sup residentia dat perpetuas indulgētias, ⁊ datas per pdecesso
7 res reuocabit, vt in. c. vlti. de rescri. li. vj. †Scđo dēnt oēs prelatos, ⁊ alios beneficiatos ad bñficia certos ordines regentia cōpellere ad suscipiēdos ordines eisdē dignitatibus, ⁊ benefi
8 cijs annexos. c. queris. de eta. ⁊ quali. †⁊ hñtes dignitates, ⁊ parochiales ecclesias ēt ex cā studioꝝ cōpellek ad ordinē subdiaconatus suscipiendū. ꝯ. annū a tpe sue ꝓmotionis, ne sicut a multis de xp̄i patrimonijs sublimatis olim fcm̄ esse dinoscik a statu clericali valeāt retrocedere. Interim tñ dēnt ꝓuidere, ꝙ per bonos, ⁊ sufficientes vicarios ab eis in hmōi ecclesiis deputādos, aiarum cura diligēter exerceak, ⁊ deseruiak laudabiliter in diuinis. Illisqꝫ de ipsaꝝ ecclesiaꝝ ꝓuentibus necia ꝯgrue ministrentur. ⁊ nisi tpe dispensationis elapso ad reqsitos ordines ꝯ. annum se faciāt ꝓmoueri ipsis beneficijs ipso iure sūt priuati, pñtqꝫ di
9 cta beneficia, ⁊ dēnt alijs ꝯferri. c. cū ex eo. de elect. lib. vj. †nā si archidyaconus in diaconū, ⁊ decanus, ⁊ reliq nō fuerint ad ordines beneficijs annexos, ordinati etiā applone reiecta, ⁊ absqꝫ amonitione elapso anno ipso fcō cadunt a iure suo, ⁊ dēnt talia beneficia ꝯferri alijs, qui velint, ⁊ possint suū offm̄ diligēter implere. d. c. lꝫ canō. per qđ in pluribus supplenk. c. cū in cūctis. de elec. ⁊ alij canones ibidē in gl. alleg. ⁊. c. j. cū seq. de temp. ordi.
10 †In parochialibus aūt expectādus est lapsus integri anni, qui currit a tpe, quo ꝓmotus possiōnē pacificā est adeptus, vel cū per eū stetit, quominus hr̄et eādē iusto impedimēto cessante, puta infirmitatis ⁊c. vel nisi secū sit dispēsatū, vt in. c. cōmissa. e. ti. de elec. li. vj. Nec lapso anno poterit eidē de nouo fieri collatio. ne verbis, ⁊ nō rebus videak lex imposita, ⁊ fiat ludibrio. ⁊ si ad parochialē ꝓmouek, vt fructus primi anni tñ ꝯsequak tenebik ad restōnem coꝝ, cū illos receperit fraudulēter, ⁊ ꝯferēs incur
11 ret penas, de qbus in. d. c. cōmissa. §. porro. vsqꝫ ad fi. †Et vt hij qui in diuinis, in cathedralibus, vel collegiatis secularibus, vel regularibus ecclesijs ad suscipiēdos sacros ordines ꝓpensius inducank, ꝓhibek, vt nullus vocē hēat in capitulo, ēt si hoc sibi ab alijs libere ꝯcedak, nisi saltē in subdiaconatus ordine fuerit ꝯstitutus, ⁊ illi q dignitates psonatus officia, vel prebēdas, quibus certi ordines sunt annexi, pacifice obtinēt, nisi iusto impedimēto cessante, ad hmōi ordines se fecerint ꝓmoueri. ꝯ. annuꝫ, extūc, donec ad eos ꝓmoti fuerint. siliter nullo mō vocē in caplo hr̄e dēnt. ipsisqꝫ distributiōib⁹, q̄ dank hijs, q certis horis intersunt, ps dimidia subtrahik. nō obst. qbuslibet ꝯrijs ꝯsuetudini
12 bus, vel statutis, vt in cle. vt hij q. d eta. ⁊ q̄l. †regłares aūt q ad porătus ꝓmouenk, ēt cōpelli dēnt, vt ad sacerdotiū ꝓmoueank, ⁊ in illis psonalr residēāt, ꝙ si cessante ꝓbabili cā nō fecerint, eo ipso, nulla ēt monitiōe pmissa, pdcis priorāt⁹ sūt priuati, qbus etiā iterato ea vice, nullatenus ꝯferri pñt. cle. j. in. §. ceteꝝ. d sta. mo. qnimo ad ampliationē cultus diuini, ad monitionē abbatis qlibet monachi ad oēs sacros ordies dēnt ꝓmoueri cessante ex
13 cusatiōe ltima. d. cle. j. in. §. ad ampliationē. †Tertio dēnt cōpellere oēs plātos canonicos, ⁊ reliquos eccl'ie mistros, vt modestiā ordinis clericalis nō abijciāt, ſꝫ offerāt deo sacrificiū laudis, fructū labioꝝ suoꝝ in puritate ꝯscie, ⁊ cū deuotiōe, ⁊ horas canōicas dicere, seu psallere, nō trāscurrēdo, vel sincopādo, vel extnea, vt plerūqꝫ fit, aut v̄ba pphana, ⁊ inhonesta itermiscēdo colloqa, nec tarde ad choꝝ ꝯuenire, nec eccliā ipā absqꝫ rōnabili cā añ finē officij exire, nec aues ad eccliā portare, aut portari facere, nec canes secū ducere venaticos, nec q̄si nihil prendentes de clicali militia in corona vestib⁹, ⁊ tōsura excedere, nec in diuinoꝝ celebratōe nimis ideuote iterēē, nec in certis eoꝝ festiuitatibus,

uitatibus,qñ in ecclesijs dēnt insistere diuinis.in ipsis,earūq3 ci
miterijs choreas facē dissolutas,nec canē cātilenas,aut al's isolē
tias ppetrare.ex qb⁹ eccl'iaꝝ,⁊ cimiterioꝝ violatiōes,ihonesta,
variaq3 dlicta qñq3 sequunf,⁊ eccl'iasticū qñq3 pturbaf offm̄ in
diuine maiesta.offensaʒ,⁊ astātiū scādalū populoꝝ,nec in eccle
sijs,cū vasis,vestimētis,⁊ ceteris ornamētis ad cultū diuinū ne
cessarijs idecētib⁹ oseruire,nō pēsatis eccl'iaꝝ facultatib⁹.s3 cū
oi diligētia,⁊ oi negligētia,⁊ incuria penitus relegata dēnt pui
dere,vt i cathedralib⁹,regularib⁹,⁊ collegiatis ecclesijs horis
debitis deuote psallaf.in alijs xō ɋuenienter,⁊ debite clebref di
uinū diurnū,⁊ nocturnū offm̄,⁊ in alijs q̄ ad diuinū cultū,⁊ mo
rum reformatiōnē ptinēt,ac eccl'iaꝝ,⁊ cimiterioꝝ respiciūt ho
nestatē,canonū statuta facē irrefragabilr obuari. cle.j.d cele.
mis.sīlr cōpellāt,nedū platos,s3 quoscūq3 clicos,vt diuinū offm̄
nocturnū piter,⁊ diurnū,q̄stū eis deus dederit studiose pariter,⁊
deuote celebrēt,nec expēdāt fere medietatē noctis circa cōmes
satiōes supfluas,⁊ ɋfabulatōes illicitas,⁊ alia taceda,⁊ somno
residuū relinquētes vix ad diurnū offm̄ ad ɋcentū auiū exciten
tur,trāscurrēdo vndiq3 ɋtinua sincopa matutinū,aut missaꝝ so
lēnia vix q̄ter i anno celebrātes,⁊ q̄ dterius estiterē ɋtēnētes.
⁊ si qñ dū hec celebranf choro itersint silētiū fugiētes,itēdūt ex
terius collocutiōib⁹ laicoꝝ,⁊ auditū ad idebitos s̄mōes effun
dētes,aures itētas nō porrigūt ad diuia,vt h̄,⁊ silia fugiāt,al's
puniauf,put i.c.dolētes.d cele.mis.vel vt saltē seorsū dicāt,aut
legāt sil'oēs.vij.horas canonicas ɋsulāt pp supuenientes occupa
14 tiōes,⁊ put tradif in.c.j.e.ti.de cele.mis.¶†Districtius ēt inhi
beāt,ne a seculari,vel a regulari capl'o,collegio,seu ɋuētu eccl'ie
cuiusq3,cessatōes a diuinis nō vocatis oib⁹,put sit p electiōis
negocio vocādi,⁊ dliberatiōe hita diligēti,⁊ ēpo alio ve q̄cūq3
clerico,siue laico,cuiusq3 dignitatis p̄eeminētie ɋditiōis,aut sta
tus existat,pp cuius iniuriā,vel offensaʒ eadē vr̄ cessatio facien
da,post p̄dictas vocatiōeʒ,⁊ dliberatiōnē de cessando hitaʒ req
sito q̄ irrogatā iniuriā,vel offensaʒ emēdet,aliq̄tenus attētent,
neq3 tūc,ēt si emēdā ide habuerit,vel p eos steterit q̄min⁹ hēant
cōpetētē,al's.s.vnius mēsis spaciū ps vtraq3,vc3 q cessant,⁊ pp
quoꝝ fcm̄ a diuinis cessaf,nisi supueniēte ɋcordia iter arripiant
ad apostolicā sedē,saltē p pcuratores idoneos cū munimētis,⁊
actis necijs,⁊ ɋtinuatis dieb⁹,q̄cito potuerit cōmode se pape
repñtēt,al's puniunf,put in.c.pñti.de off.or.li.vj.saluis nihilo
min⁹ penis,⁊ alijs circa h̄ statutis i.c.si canōici.e.t.⁊ li.⁊ i.c.irre
15 fragabili ad si.e.ti.i antiq.i.§.ceteꝝ.⁊ d app.dilect⁹.†sec⁹ tñ est
in gñali cessatiōe i loco,d q i.c.nō est.d spō.⁊ xō.sig.cū i ptib⁹,
q̄.s.h3 effectū iterdci,q3 indcā ab eo q pōt.vñ violās illā ēt ir
regularis,sic violās iterdcm̄,vt pbaf in cle.j.d sen.excō.no.Jo.
an.i nouel.i gl.iiij.post Jnn.i.d.c.si canōici.adde.c.q̄suit.d hijs
16 q̄ si.a pla.⁊c.¶†Quarto d3 cōpellere p̄latos eccl'ie ad eoꝝ offi
ciū debite exequēdū.⁊ p̄ Archi. q d3 eē pordinator in cūctis,vt
sciat se eē vicariū epi i oib⁹,⁊ oēʒ curā i clero,tā in vrbe,q ex ad
se ptinē,tā circa eoꝝ ɋuersatiōnē,q̄s circa onus,⁊ restaurationē
eccl'iaꝝ,⁊ doctrinā ecclesiasticaꝝ,⁊ ceteraꝝ reꝝ studiū,⁊ q̄ ēt de
liq̄ētiū rōneʒ corā Deo redditurus ē,⁊ sic circuēdo parochiaʒ
vniuersaʒ cūcta,q̄ repatiōe idigēt ad vicē sui epi corrigat,⁊ emē
det.c.j.d off.archi.⁊ vt euāgeliū legat,vel alicui de diaconis le
gēdū pcipiat,⁊ vt qñ eps missaʒ canit ad iussiōeʒ illi⁹ iduāt se le
uite vestimētis sacris,⁊ ordinet q̄liter cū pōtifice ad missaʒ pce
dāt oē eccl'iasticū offm̄ puidēdo,⁊ lectiōes,⁊ rñsoria i m̄rice ec
clesia dare d3,⁊ auscultare,ita vt nullus euāgeliū,aut ep'aʒ,rñ
soria,vel q̄libet i eccl'ia lectiōnē legat,⁊ cātet, donec ausculteř
ab ipso,⁊ ordinet qs accolitoꝝ cādelebra,⁊ qs thuribulū defe
rat,q̄sue minoꝝ in eccl'ia aliq̄ officia agē d3.c.offm̄.e.ti.⁊ vt p
17 prie eccl'ie,vel ea q̄ d diuersis eccl'ijs sūt collecta ciminilia.i. oia
vasa eccl'ie sub oi sollicitudie,⁊ fidē ɋuenī.c.ea q̄.e.ti. † ⁊ vt tāq3
oculus epi examiet clicos,cū fuerit ad sacros ordines pmouen
18 di,vel eis fuerit bñficia ɋferēda,vt i.c.ad h̄.e.ti.⁊ istallet abba
tes,⁊ abbatissas,c.vt nr̄m.e.ti.†phibeat xō archidyacōis,ne
sine lnia,⁊ mādato epi p̄sumāt alicui cōmittere curā aiaꝝ ēt sub
obtētu alicui⁹ ɋsuetudis.c.cū satis.e.ti.Jtē q̄ i aliq̄s snias non
pmulgēt,nisi d ɋsēsu epoꝝ.c.archi.e.ti.⁊ ñ pluries,q̄s sel'i anno
visitēt.c.mādam⁹.e.ti.nec ɋcedat lr̄as cōmēdatitias,vel ad or
dines.c.sig̃nasti.e.ti.nec i mōasterijs aliā iurisdōnē sibi vēdicet,
q̄s ipsi archi.vel p̄decessores sui in eisdē mōasterijs dudū hūisse
19 ɋsiterat.c.si.e.ti.¶†Scd̄o archipsb̄rm̄,siue dcanū,q d3 subeē
archidyacono,⁊ eius pceptis,sic epi obedire,⁊ sup oēs psb̄ros
in ordie positos curā agē,⁊ assidue i eccl'ia stař,⁊ i epi sui abñtia
eius loco missaꝝ solēnia celebrare,seu collectā. aut alij celebran
dā iiūgē.c.j.de off.archipsb.Jtē vt diligēti cura puideat miste
riū sacerdotū,cardinaliū,q solēne dēnt agē offm̄ i cōicatiōe cor
poris,⁊ sanguis xp̄i a sacrosctō die dñico incipiēdo p oēs horas
canōicas ideclinabilr pleuerēt,⁊ vt opus dei digne,⁊ scē pficiaf
20 ab eo,cui cōmittif.†⁊ puideat vitā sacerdotuʒ,cardinaliū pce
ptis obtēperado epi,ne aliq̄s cedāt,aut scurilitate torpeāt,⁊ ab
sente epo,exceptis phibitis puideat cūcta,q̄ i sacerdotū mini
sterio pfici dēnt,fontes bñdicēdo,ifirmos oleo pungēdo,peni
tētes recōciliādo,ɋsulto epo pnias cūctis alijs sacerdotib⁹ iiun
gēdo,⁊ i pcipuis solēnitatib⁹ celebrādo solēniter missaʒ, aut alij
iniūgēdo celebrādā.c.ij.e.ti.⁊ vt archipsb̄ri de vrbe bñdictiōes
psbyterales i eccl'ia tradāt,⁊ qñ ipse missaʒ celebrat,pcipiat sa
cerdotibus,vt iduāt se sacris sacerdotalibus vestimētis,⁊ q̄ ad
missaʒ pcedāt,⁊ vt pcipiat custodib⁹ eccl'ie,vt in sacrario euca
ristie corpus xp̄i pp ifirmos n dsit,⁊ vt pcipiat sacerdotib⁹,⁊ p
uideat,ne forte sine ɋfessiōe,vl' ɋfirmatiōe,aut sacro xp̄i corpis,
⁊ sanguis moriāf,⁊ vt ɋfessiōes a foris veniētib⁹recipiat cū oi
21 bus sacerdotib⁹,⁊ alia,de qb⁹ i.c.offm̄.e.ti.†⁊ vt archipsb̄ri ru
rales ɋstituāf in singl'is plebib⁹ pp assiduā erga populū dei cu
rā,q ñ solū impiti vulgi solicitudinē gerāt,imo ēt psb̄roꝝ,q per
minores titu.habitāt vitā vigili circūspectōe custodiāt,⁊ quāta
vnusq̄sq3 idustria opus dñi exerceat,vt epo suo renūciet,q3 ⁊ si
etiā valde idone⁹ sit eps,decēs est,vt cū alijs sua onera ptiaf,vt
in nullo titu.h3 eccl'iastica sollicitudo,dūmō ɋ decretū epi aliqd
22 ordinare ñ p̄sumat.c.si.e.ti.¶†Tertio pmiceriū,vt sciat se sub
iectū eē archidya.⁊ p̄sit i docēdis diacōis,⁊ reliqs eccl'iasticis i
ordie positis,⁊ disciplie,⁊ custodie isistat,redditur⁹ p aiab⁹ eoꝝ
rōnē,⁊ vt ipe diacōib⁹ donet lectōes ad nocturna officia,d singu
lis studiū hñs,⁊ i qbuscūq3 reb⁹capacē sēsuʒ hēat absq3 vlla ne
23 glig̃ētia,vl' vt alijs idicat istruēdos.c.vno.d of.pmic.¶†Quar
to sacristā,vt sciat se s̄bm archidyacono,⁊ vt curā,⁊ custodiā ha
beat sacroꝝ vasoꝝ,vestimētoꝝ eccl'iasticoꝝ,⁊ toti⁹ thesauri ec
clesiastici,⁊ eoꝝ,q̄ ad lumiaria ptinēt.s.cere,⁊ icēsi,vt i.c.vno.d
24 offi.sacrist.¶†Jtē custodē,cui oia,q̄ eccl'ie cōpetūt custodiēda
cōmittūf,vt obediat archidya.⁊ i horis canōicis signa titinabu
loꝝ pulset,vel eo iubēte ab alio pulsenf,pallā,vel liteamina al
taris,⁊ vtēsilia cūcta eccl'ie mūda idesinēter custodiat,⁊ puigil
existat,i accēdēdo,⁊ extiguēdo lāpades,⁊ lucernas,⁊ ne.s.mo
dū lucēdo oleū depeat,aut min⁹lucēdo obscura sit eccl'ia,h̄ oia
cū discretiōe agāt,q̄ noscif oiuʒ vtutū eē m̄r,q̄ si rept⁹ fuerit eē
25 min⁹ apt⁹ɋstituat ali⁹,vt oia i laudē dei fiāt.c.j.d off.cust.†d3 ḡ
custos eē sollicit⁹ de oi ornamēto eccl'ie,⁊ lumiarijs,siue icēso,⁊
panē,⁊ vinū oi tpe pparatū ad missā hr̄e,⁊ p sigl'as horas cano
ni.signū,ex ɋsēsu archid.sonare.⁊ oēs oblatiōes,⁊ elemosinas,
ac decias cū eiusdē ɋsēsu abñte epo itee fr̄es diuidē,⁊ ad p̄mis
sa officia cōpellāt tales ordiari,q̄les meliores,⁊ sāctiores eē vi
derit,vt nl'la negligētia i scā eccl'ia videaf,⁊ iter hos tres, archi
dya.archipsb̄rʒ,⁊ custodē,ñ sit iuidia,neq3 zelus,s3 sil' iūcti vno
aio cūcta puide agāt,⁊ pfecte.c.si.e.ti.⁊ in hijs,⁊ alijs cōpellat
26 oēs ad obuādas laudabiles eccl'ie ɋsuetudies. ¶†Statuit ēt
gñale ɋciliū,vt i cūctis eccl'ijs crisma,⁊ eucaristia sb fideli custo
dia clauib⁹adhibitis ɋseruēf,ne possit ad illa temeraria manus
extēdi ad aliq̄ horribilia,vel nephaira exercēda,al's icautus cu
27 stos puniaf,vt i.c.j.d custo.euca.¶†Jtē d3 psb̄r sp hr̄e eucari
stiā paratā,vt qñ q̄s ifirmaf,stati eū cōicet,ne siñ cōione moriaf
c.psb̄r.d ɋse.di.ij.⁊ q hñ ñ custodierit sacrificiū,⁊ canis,vel alid
aial ild comederit,vel pdiderit i ecclia,⁊ ps eius,si ceciderit iuē
28 ta ñ fuerit,h3 penitē.vt i.c.q hñ.e.dis.¶†Statuit ēt Honori⁹.
iij.q̄ a sacerdotib⁹eucaristia i loco singulari mūdo,⁊ signato sp
honorifice collocata,deuote,ac fidelr ɋseruef,⁊ q̄ sacerdos ql3
freq̄ēter doceat plebē,vt cū i celebra.missaꝝ eleuaf hostia salu
29 taris se reuerēter iclinet h̄ ē flexis genib⁹.† Jdē faciāt cū eā por
tat psb̄r ad ifirmū,q̄s i dcēti hitu sr̄posito mūdo velamie ferat,
⁊ r̄ferat māifeste,ac honorifice añ pect⁹cū oi r̄uerētia,⁊ timore.
sp lūine pcedēte,cū sit cādor lucis eterne,⁊ ex h̄ apd oēs, fides,
⁊ deuotio augeaf,⁊ trāsgressores puniāf,put i.c.sane.d cele.mis.
30 vbi gl.pōit orōnē p oēs dicēdā tpe eleuatōis sacrificij.†nō.n.d3
p laicos ad ifirmos dferri.s3 psb̄r h̄ d3 facē.c.puenit.d ɋse.di.ij.
vel diacon⁹ necc̄ ē.xciij.di.pñtē.⁊.c.diacon⁹.vt no.gl.i.d.c.j.de
cust.euca.reiecta hr̄i beguinaꝝ,d q̄ in cle.ad nr̄m.xō.iiij.d hr̄ti.
31 ¶† Statuit ēt ɋciliū Vienē.q̄ feria.v.p⁹ dñicā d trinitate h̄ ē
octaua pētecost.solēnissimū offm̄ fieri vl'r dēat p.viij.dies ɋti
nuos i honorē tā salutaris,⁊ pciosissimi sacri cū īpalib⁹ idulgen
32 tijs,i cle.si dū.d reli.⁊ vene.san.¶†Dēnt ēt puidē plati,vt oēs
eccl'ie mūde ɋseruenf,⁊ vt vasa misterij,⁊ vestimēta mistroꝝ,ac
palle altaris,⁊ corpalia mūda custodiāf,ne aliqb⁹sint orrori,⁊
ne suppelectilia,tā sacerdotis,q̄s aliēa i ecclijs admittāf,nisi pp

hostiles icursus. aut icẽdia repẽtia, vel al's vrgẽtes necitates ad
ecclias oporteat hr̃ rcursũ, sic tñ vt necitate cessãte eedẽ res i lo
ca p̃stia reportẽt. nimis. n. vr̃ absurdũ, vt oratoria, vasa, corpa-
lia, ꝛ vestimẽta p̃dcã mũda, ꝛ nitida ñ ↄseruẽt, sꝫ sordes i eis ne-
33 gligãt, q̃ ḋdecẽt i pphanis. † Dẽnt. n. vestimẽta ecclie hõesta eẽ
ꝛ hõeste teneri. c. fi. ḋ cust. euca. ꝛ. c. vestimẽta. de ↄse. di. j. lꝫ i ec-
clesijs iudiciũ eccliasticũ valeat exerceri, vt no i. d. c. fi. ꝛ. c. p̃ce-
ptũ. ij. q. ij. sꝫ ñ iudicia secularia, vt i. c. j. ḋ imu. eccl. no. i. c. ḋcet.
34 e. ti. li. vj. ¶ † Dẽnt ẽt publice ibibẽ, ne aliqḋ corp⁹ tãq̃ scm̃ ve-
nerẽt absq̃ auc̃te romane ecclie. c. j. ḋ reli. ꝛ vene. sãc. Cũ ad so-
lũ romanũ põtificẽ ptineat scõs canonizare, ꝛ venerari mãdare,
vt ple. no. gl. i. c. gl'ios⁹. ḋ reli. ꝛ vene. sanc. li. vj. q̃ docet canonizã
35 di forã. ¶ † Prouideãt insup, ne antiq̃ reliq̃e ad modũ ex̃ ca-
psã nullaten⁹ oñdant, nec venales exponãt. ꝛ ꝙ reliqas ḋ nouo
iuẽtas, nemo publice p̃sumat venerari, nisi p̃us auc̃te ro. põ. silr
fuerit approbate, ꝛ ꝙ p̃lati nõ pmittãt eos, q ad eoꝝ ecclias cã
veneratõis accedũt figmẽtis, aut fals. documẽtis ḋcipi, sic̃ i plu-
rib⁹ locis occasiõe q̃st⁹ fieri ↄsueuit. c. fi. ḋ reli. ꝛ vene. sanc. ñ ob
stãti. qbuscũq̃ miraculis, qm̃ ẽt miracula qñq̃ fiũt p malos, vt
36 ibi no. ꝛ i. c. teneam⁹. j. q. j. ¶ † Prouideãt ẽt, ꝙ festa scõꝝ. xij.
aploꝝ, necnõ. iiij. euãgelistaꝝ, vcꝫ Petri, Joã. Jacobi zebedei,
Andree, Philippi, Thõe, Bartholõei, Mathei, Jacobi al-
phei, Simonis iude, ꝛ Mathie, Marci, ꝛ Luce. necnõ. iiij. do-
cto. ecclie, vcꝫ Gregorij, Augusti. Ambrosij, ꝛ Hieronymi, sin-
gulis ãnis i eoꝝ festiuitatib⁹, i vl'i ecclia sb offõ duplici, p oẽs or
bis ecclias in ppetuũ solẽnit̃ celebrẽt. d. c. gl'ios⁹. silr, ꝛ oẽs solẽ-
nitates alioꝝ scõꝝ, q̃s singuli epi in suis dioce. cũ clero, ꝛ pplo
collaudauerit, q̃ vicinis tm̃ circũmorãtib⁹ idicãda st̃ ñ gñal'r oi-
37 bus. † Inducãt ẽt ad feriãdũ singul. annis oẽs dies dñicos a p̃-
mis vespis, vsq̃ ad scḋas vespas, necñ festũ natalis dñi, sci Ste
phani, sci Joã. euãgeliste, scõꝝ Innocẽtiũ, sci Siluestri, octaue
dñi. i. circũcisiõis, epiphanie, purificatiõis. s. Marie, scm̃ pasca,
cũ tota ebdomada, rogatões cũ. iij. dieb⁹, ascẽsio dñi, dies pen-
thec. s. Jo. bap. xij. aploꝝ, ꝛ maxie Petri, ꝛ Pau. q mũdũ sua
p̃dicatõe illũinauerũt. s. Laurẽ. assũptio. s. Marie, natiuitas. s.
Marie v̊gis, ḋdicatõ basilice. s. Micha. arcãg. ꝛ ḋdicatio oiũ
scõꝝ, ꝛ. s. Martini, ꝛ ieiunia q̃ st̃ ḋ p̃cepto, qñ fuerit ḋnũciãdũ ḋ
nũciari, vt ab oib⁹ obsuẽt, vt ḋ hijs oib⁹ pꝫ i. c. pnũciãdũ. ḋ ↄse.
38 di. iij. † Prouideãt ẽt, ꝙ obsuẽt cerimõie ab ecclia p ↄsuetudi-
nẽ itroducte laudabilẽ ad ḋuotionẽ augẽdã, ḋ qb⁹ i missali, ꝛ in
põtificali. s. bñdictio cãdelaꝝ i die purificatõis Marie, ꝛ palma
rũ. i. v. dñica q̃dragesime, ꝛ letãia maior in festo. s. Marci cũ p-
cessiõib⁹, ꝛ baptism⁹ crucis i nocte epiphãie, ꝛ bñdictio carniũ,
agni, ꝛ ouoꝝ i pascate, ꝛ pãis, ꝛ alioꝝ frugũ i alijs solẽnitatib⁹,
sic̃ facit papa ḋ bñdictõe agn⁹ dei i sabbato i albis p̊ anno assũ
ptõis sue, ꝛ ꝙ tollerẽt mediolañ. omittẽtes p̊mos. iiij. dies q̃dra
gesime, laudenẽt ieiunãtes sel' i q̃lꝫ ebdomada, iux̃ cursũ dieꝝ an
nũciatõis v̊ginis, ꝛ ñ edẽtiũ carnes die mercurij, ꝛ alie oẽs sil'es
laudabiles ḋuotões, ꝛ ↄsuetudies, iux̃ no i. c. j. ḋ pur. post ptũ. ꝛ.
39 iiij. di. ḋniq̃. ꝛ. c. fi. ḋ baptis. ꝛ. c. j. ḋ cele. mis. † ꝛ lꝫ nimia religio-
nũ diuersitas a iur̃ rpbẽt. c. fi. ḋ reg. ꝛ. c. j. e. ti. li. j. vbi no. ꝙ oẽ
nimiũ ẽ malũ, ꝛ ꝙ agẽdũ sit cc̃ pfitẽtes religiões ñ approbatas
ibidẽ puide statutũ est, tñ si q, vel si q̃ sint fideles, q, vel q̃ pmissa,
vl' ñ pmissa ↄtinẽtia hõeste i suis ↄuersãtes hospitijs, pniaꝫ agẽ
voluerit, ꝛ v̊tutũ dño i hũilitatis spũ suire hoc eisdẽ lꝫ, put ipsis
de⁹ ispirat, vt i cle. cũ ḋ qbusdã. i fi. ḋ reli. do. dũ tñ fiãt siñ p̃iudi
40 cio pochialiũ eccliaꝝ, iux̃ ple. no. i cle. dudũ. ḋ sepul. ¶ † Pro-
uideãt q̃ꝫ districti⁹ phibẽtes ḋtestabilẽ, ꝛ horrendã indeuotiõeꝫ
oiũ, q crucis, btẽ v̊gis, oiumq̃ scõꝝ imagines, seu statuas irre-
uerẽti ausu tractãtes i ↄtẽptũ psternũt i tris, vrticis, spinisq̃ sup
ponũt, ꝛ ↄ̃ tales pcedãt ad p̃eas, ḋ qb⁹ i. c. si canõici. i fi. ḋ of. or.
41 li. vj. † nã imagies adorãt dẽmus pp reuerẽtiã illoꝝ, q̃s figurat
ima. qḋ. n. fac̃ scripta legẽtib⁹ hꝫ picta cernẽtib⁹ idiotis. ḋ ↄse. di.
iij. platũ. ita tñ ꝙ duliã in latriã ñ ↄuertam⁹, ḋ ↄse. di. iij. venera
bil. ꝛ iõ phibẽt ciuiles leges, ne signũ saluatoris i solo, vel silice,
aut marmorib⁹ humi positis sculpãt, vel pigãt. c. nemini licẽ si-
42 gnũ salua. l. vna. fac̃. l. j. i fi. C. ḋ hijs q ad statu. ↄfu. ¶ † Mãdẽt
ẽt festũ iuẽtõis scẽ crucis celebrari. ḋ ↄse. di. iij. crucis, quã vide-
mus in singu. pticularib⁹ eccl'ijs ḋpictã i altũ erigi, qr cũ p̃us eẽt
suppliciũ latronũ trãsiuit ad frõtes impatoꝝ, sꝫ August. ꝛ si tm̃
honorẽ de⁹ ↄtulit supplicio, q̃tũ ↄfert suo suo, ꝛ q̃druplicẽ cãm
q̃re xp̃s crucis mortẽ elegit, põit gl. i xo. cruci. i cle. j. ḋ sũ. tri. sub
dẽs ẽt crucẽ. iiij. lignoꝝ gña hũisse. s. cedrũ i stipite, palmã i pal-
lo p lõgũ, cipssũ i ligno ex trãsuerso. oliuã xo i tabula sup crucẽ
loco q̃rti brachij, ꝛ dãt xos⁹, ligna crucis palme, cedrus, cipssus,
43 oliua. † Adde ꝙ festũ iuẽtõis scẽ crucis, q̃rto nõas mẽs. maij ce
lebrari mãdãt, vt i. c. crucis. ḋ ↄse. di. iij. ꝛ ꝙ post oia misteria mis
se ↄfecta pax pplo im ptiri, ꝛ iter se sacerdotib⁹ tradi, ẽ necẽo idi
cẽda, p quã ↄstet pplm ad oia q̃ i misterijs agũt i ecclia p̃buisse
assensũ, ac finita eẽ pacis ↄcludẽtis signaculo ḋmõstrẽt. c. pacẽ.
44 ḋ ↄse. di. ij. qr p osculũ ↄsẽtit qs alij, vt no. lxiij. di. cũ adrian⁹. † ñ
tñ dãt pax i missa defũctoꝝ. qr iã sũt ex̃ h⁹ seculi pturbatiões, ꝛ
q̃escũt i dño, nec iter monachos, qr mortui st̃ mũdo. ij. q. vij. pla
45 cuit. xvj. q. j. placuit. ¶ † Et p h⁹ q̃õnis absol'one ↄcludo ptãtẽ,
ꝛ offm̃ visitatoꝝ, velut ordinarioꝝ eẽ latissimũ, ꝛ ꝙ ad eos spe-
ctat cũcta diligẽter iq̃rere, ꝛ reꝝ ordinẽ plena inq̃sitõe discutere.
46 iij. q. v. idicãtẽ. † Itẽ tutũ locũ ptib⁹ assignarc. ij. q. ij. c. vl. ḋ app.
ex pte. timorẽ a testib⁹, ꝛ ptib⁹ remouẽ. iiij. q. ix. ortamur. ḋ spõs.
cũ locũ, dilatões, put viderit expedire moderari, ḋ app. c. cũ sit
47 romana. ff. ḋ re iud. l. ij. ff. ḋ iudi. l. nõnũq̃. v. q. iij. si egrotãs. † itẽ
incidẽtes, vel emergẽtes q̃ões p suã iterlocutoriã terminare, ꝛ
iterlocutorias cũ expedire viderit rũocare. ḋ or. cog. c. j. ḋ re iu-
di. l. ꝙ iussit. ḋ re iudi. c. ad apl'ice. li. vj. Itẽ negotia s̃nialiter dif
finire, iux̃ ordinẽ. c. fi. ḋ re iudi. li. vj. ꝛ suas s̃nias, ac suoꝝ ḋlega
toꝝ, ac ẽt ḋlegatoꝝ p̊ncipis, si eis iiũctũ fuerit executõi ḋbite de
mãdare. ḋ off. ḋle. c. q̃rẽti pastoral. ꝛ. c. si qñ. ꝛ oi reiecta nullita-
tis exceptõe, p̃terq̃ ex iurisdõnis ḋfectu, vt no. i cle. vt calũnijs.
ḋ re iudi. ac ẽt lata p̃ria s̃nia i ro. cu. seq̃strũ st̃ bñficio, ꝛ fructib⁹
apponere, dũmõ possor, ↄ̃ quẽ solũ apponi dꝫ, triẽnio ñ possede
rit, qḋ seq̃strũ violãs cadit a iure suo, ꝛ al's penas icurrit, ḋ qb⁹
48 in cle. ad cõpescẽdas. ḋ seq̃st. pos. ꝛ fruc. † Itẽ curã oimodã sub-
ditoꝝ hr̃e dꝫ. viij. q. j. q epatũ. Itẽ singulos iuuare, ꝛ cũctis velle
pdesse. viij. q. j. lemẽs. Itẽ alienã necitatẽ suã extiare. lxxxvj. dis.
frẽꝫ. Itẽ ius vnicuiq̃ tribuẽ. xij. q. ij. cũ deuotissima. C. ḋ ap. eos
q. ꝛ siñ ḋletu psonaꝝ, ḋ iudi. nouit. ḋ sta. mo. c. fi. itẽ ḋliquẽtes ca
nonice pũire. ḋ of. or. c. j. ꝛ. c. irrefragabili. ꝛ scelera inq̃rere i q̃lꝫ
loco sue dioc. ñ exẽpto. c. cũ ep̃s. ḋ of. or. li. vj. itẽ g̃tis, ꝛ sine ex-
49 pẽ. ius reddẽ. ḋ vi. ꝛ ho. cle. cũ ab oi. † Itẽ i correctõib⁹, ꝛ pẽis
misicordiã adhibẽ. xlviij. di. ois. ꝛ. c. lꝫ. ḋ pur. c. iter solicitudies.
itẽ oia bñficia ad suã collationẽ spectãtia ↄferr̃, dũ tñ ñ ↄferat p
sonis min⁹ idoneis, scia, morib⁹, vel etate, ne ecclie g̃uia pp hꝫ, vt
docet expiẽtia pferãt i spũalib⁹, ꝛ tpalib⁹ ḋtrimẽta, cle. j. ḋ eta. ꝛ
50 q̃l. cũ ↄcor. ẽt si ipse ex̃ dioc. existat, † cũ collatio bñficioꝝ sit vo-
lũtarie iurisdõnis, q̃ vbiq̃ põt expediri, no. gl. i. c. nouit. ḋ of. le.
p. c. p⁹ elec. i pte ḋcisa. ḋ ↄce. p̃b. ẽt si sit i ro. cu. absq̃ eo, ꝙ exeat
muros vrb. put plures faciũt, p no. p Jo. an. i. c. si apl'ice. ḋ p̃bẽ.
li. vj. i nouel. dũ tñ ñ vacauerit i curia pp ḋcretũ irritãs, ḋ q̊ i. c.
51 lꝫ. ḋ p̃bẽ. i. vj. † ꝙ ḋcretũ ligat ẽt ignorãtes, vt plene no. i. c. qr cũ
ctis. ḋ ↄce. p̃b. e. li. ꝛ dr̃ vacare i curia, si ibi rsignãt, ẽt si alibi fue
rit datũ mãdatũ ad renũciãdũ i curia, vt ibi hr̃ i nouel. lꝫ. j. mẽseꝫ
papa ñ ↄtulerit, cũ hodie reuocatũ sit. c. statutũ. eo. ti. ḋ p̃b. li. vj.
ꝛ dũ tñ st̃ bñficio nõ pẽdeat lis i curia. c. j. ꝛ. ij. vt li. pẽ. li. vj. ꝛ in
52 cle. j. e. ti. † ꝛ dr̃ lis pẽdẽ stati fcã citatõis executõe. cle. ij. e. ti. si tñ
lis sit st̃ titu. bñficij, ꝛ ñ st̃ p̊uatõe, vt no. i. d. c. ij. vt li. pẽ. li. vj. nisi
tñ cã p̊uatõis ẽt ↄcerneret nullitatẽ titu. vt vr̃ no. Jo. an. i. c. lꝫ. ḋ
53 of. vica. li. vj. † ꝛ hmõi facultatẽ ↄferẽdi bñficia ñ cẽsẽt p̃lat⁹ de-
disse p qḋcũq̃ gñale mãdatũ, nisi illḋ exp̊mat, sic̃ nec facultateꝫ
admittẽdi resignatões, nec auctorizãdi pmutatões, nec corrigẽ
di, vel ḋpouẽdi, aut p̊uãdi. c. lꝫ. ꝛ. c. fi. ḋ of. vica. li. vj. ꝛ cle. j. ḋ re-
pmu. dũ tñ mãdatũ ñ dẽt ad vnicũ bñficiũ ↄferẽdũ, añq̃ vacet,
put plene hr̃ in. c. fi. ḋ ↄcel. p̃b. qr nec datũ mãdatũ a p̃rono silr
teneret, nisi put plene hr̃ i. c. fi. ḋ isti. ꝛ ꝙ dcm̃ ẽ ḋ bñficio litigio-
54 so, itellige iux̃ tex. i cle. j. vt li. pẽ. ¶ † Dꝫ ẽt, ac p̃t itẽdẽ cc̃ assigna
tionẽ ptis pũẽtuũ eccliaꝝ faciẽdã p̃latis, vel vicarijs ipsaꝝ per
p̃ronos eccliaꝝ, siue soleãt, siue ñ soleãt ipsaꝝ onera supportare,
vt i cle. j. ḋ iu. patr. ꝛ qñ istituit p̃ñratũ dꝫ pponẽ edcm̃, salua tñ
55 ↄ̃ria ↄsuetudie, sic̃ qñ ↄfirmat electũ. c. fi. ḋ elect. li. vj. ¶ † Põt
ẽt puidẽ ḋ bñficijs nouit̃ creatis p⁹ datas gr̃aꝝ, lꝫ in dubio p̃su-
mãt añ datã creati, vt plene hr̃ i cle. fi. ḋ rescri. ꝛ hospitalib⁹ ad
q̃ ñ se extẽdũt gr̃e ẽt motu pprio, q ñ ampliat gr̃aꝫ, lꝫ tollat sub-
reptões. c. si motu pprio. ḋ p̃bẽ. li. vj. ꝛ q̃ i dubio p̃sumũt hospi-
talia, vt plẽe i cle. p lr̃as. ḋ p̃bẽ. qd aũt al's sit p̃sumẽdũ circa sta
tũ bñficioꝝ plene hr̃ i. c. j. ne se. va. ꝛ i. c. sup eo. ꝛ i. c. si caplo. ꝛ.
56 c. cũ ḋ bñficio. ḋ p̃bẽ. i. vj. ¶ † Põt ẽt puidẽ abñti, ꝛ ignorãti,
adeo ꝙ añ ↄsensũ puisi, vel dissensuꝫ nihil p̃t i ↄ̃riũ attẽtari, sm
Jo. mo. i. c. si tibi abñti. ḋ p̃bẽ. li. vj. facit qḋ hr̃ i. c. statutũ. e. ti. p̃t
ẽt puidẽ istituẽdo p̃ñtatos p p̃ronos seculares, ñ obstãte resua-
57 tiõe, ḋ q̃ i. c. lꝫ. ḋ p̃bẽ. e. li. † põt ↄstituẽ plures vicarios p̊ncipa-
les, ꝛ ẽt foraneos. cle. si p̊ncipal. ḋ rescri. q cẽsent cũ eo idẽ tribu
nal, vt. c. ñ putam⁹. ḋ ↄsue. li. vj. ꝛ vbi ñ appet qs i dubio sit p̊nci
pal. oẽs simul offm̃ dẽnt exercẽ, vt ibi no. ꝛ iõ hodie pp hãc icer
titudinẽ p̃niaria i lr̃is, q̃s dirigit ad vicarios ordiarioꝝ sup dis-
pensationibus

pẽsatõibus incidit, r, nõ cõplet rlo, vel rijs, ꝛ post vica. in pria linea, vt possit ꝯcernẽ ẽt pl'es vicarios, ꝛ adde ꝙ vicarij cẽ collatione bñficioꝝ cẽlenť hr̃e iurisdõnẽ dlegatã, vt no. i. c. si. d of. vi
58 ca. li. vj. ¶ † Pót ẽt, ꝛ dꝫ i causis bñficialib⁹ dare pupillis curatores ad litẽ. c. si annũ. d iudi. li. vj. ad effcm̃ ꝓcedẽdi sũmarie, ꝛ in alijs qbusdã casib⁹, ꝓut in cle. dispẽdiosaꝫ. d iudi. ꝛ i cle. sepe. de v. sig. ꝛ ꝙ possit ꝑ aliũ legere sniaꝫ ꝛc. vid in. c. si. d iudi. li. vj. ꝛ de ap. ab eius collatiõc. i. c. a collatõe. d ap. e. ti. ¶ Pót dmũ, ac dꝫ intẽdere circa alia multa, q̃ ex hijs ṕcedentibus qõnibus dicta sunt, ꝛ in inferioribus dicenť, patebunt studiose discurrẽti.

SVMMARIVM

1 Visitationi procuratio annexa est.
Visitatus visitantem procurare tenetur.
2 Visitator in procurationibus non debet esse grauis.
3 Visitatores quot equitaturas habere possint.
4 Os ex nimia ingurgitatione olet.
5 Procuratio denegari pót in supfluo, si plures eqtature ducanť, nec teneret snia, si ob hoc visitati excõmunicaretur, r. j. nu. 7.
6 Procuratio iuxta facultatem ecclesie facienda est.
8 Equitaturarum quantus numerus exprimitur, an tantus intelligatur numerus personarum preter sessores.
9 Visitator, an possit procedere ꝯ non citatũ extra locũ visitãduꝫ.
Pleban⁹ an possit excóicare sibi sbtos ꝓcurationẽ ñ soluẽtes.
10 Epo visitãte si supueniãt hospites, ã ecclia eos hospitari teneať.
11 Personaꝝ numerus, an excedere debeat numeꝝ eqtaturarum.
12 Ecclesie ciuitatis procurant episcopum eas visitantem.
13 Populus visitatus, an procurabit visitantem.
14 Archiepš trãsiens per vnã diocesim suffraganei cã visitãdi aliã iure hospitalitatis, ñ visitatõis ab illa ꝓcurãdus est, r. j. ñ. 22.
15 Visitator, si perdit equum, vel soluit victuras equorum, procurationis nomine hoc exigere non poterit.
16 Nec pót petere expẽsas quas in via facit pro visitãdo, ꝛ quare.
17 Procuratio potius datur in signuꝫ subiectionis, ꝛ ob hospitalitatem, ꝗ̃ de necessitate.
18 Archidyaconi per archidyaconatus suos collectam denariorum faciunt ob visitationem beati Petri.
19 Exactiones illicite sub tributorum spe fieri non debent.
20 Victualium appellatione quid veniat.
21 Ignominia est Christum pauperem, ꝛ esurientem esse.
23 Archidya. absñte epo ꝯstitutus vicari⁹ duas exigit ꝓcuratõẽs.
24 Solutio in duriorem partem presumitur facta.
25 Procuratio quo tempore solui debeat.
26 Opere non debentur, nisi cum fuerint petite.
Procuratio danda est, quando ecclesia visitatur.
27 Procuratio quando a pauperibus sit exigenda.
28 Philosophi pecuniam contempserunt.
Ciuilis sapientia, nec canonica ṕcio nũmario deuastari non dꝫ.
29 Fragmenta que de mensa visitantiũ colliguntur pauperibus dari possunt per ipsos visitantes, secus in panibus.
30 Visitatores an possint exigere aliquid pro ferraturis equoꝝ, aut salmis mulorum.
31 Visitatorum coqui, nil a visitatis extorquere possunt.
32 Visitans plura loca vno die vnaꝫ solam exigit procurationem.
Procuratio in pecunia licite exigi potest.
33 Procurationum numerus dierum numerum non excedit.
Procuratio visitationi est accessoria.
34 Successores paciscentium soluere procurationem in numerata pecunia ad hoc compelli non possunt.
35 Pecunia est quidquid homines habent.
Procurationis quantitas hodie taxata est.
36 Militibus quare sunt stipendia constituta.
37 Lex de sacerdote perijt, postquam auaritia creuit.
Diuites non debent cibis pauperum vesci.
38 Prelati maiores latius procurandi sunt, ꝗ̃ minores.
39 Furti species est velle de alieno largiri.
40 In procuratione visitantium, an debeat detrahi, vel compensare id, quod domi expenderetur.
41 Visitatio si sit facta de duabus ecclesijs diuisis, que per vnũ rectoreꝫ regebanť, nũc per duos, procuratio a qualꝫ exigi pót.
42 Capellani ecclesiarum collegiatarum, an procurationẽ soluant.
43 Monasterium pro membris, ꝛ possessionibus alibi sitis, an procurationem soluat.
44 Legatus qui ante finẽ tpis reuocať, an ꝓ rata tpis teneať restituere ꝓcurationem, quaꝫ exegit, vel nõ exactũ exigere possit.

¶ Questio nona prime partis.

NONO Quero ṕncipal'r d ꝓcuratõe visitãtiũ. ꝛ qm̃ hic oẽs lachrime, ꝛ ois dolor. † R̃ñdeo ñ sine hesitatõe, ꝙ cũ ꝓcuratio sit ãnexa visita-
1 tiõi. c. cũ venerabilis. d cẽsi. ꝙ ois visitat⁹ teneť ꝓcurare visitãtẽ. c. cũ istãtia. d cẽsi. ꝛ q2 ſm apl'm, q spũalia seminat, nõ ẽ magnũ, si metat carnalia, ꝛ q2 nemo cogiť suis ꝯ pẽdijs mi
2 litare. c. cũ ex officij. d ṕscri. ꝛ. c. cũ ſm. d ṕbẽ. † ꝛ qm̃ cauẽdũ est, ne visitãtes i ꝓcuratõib⁹ graues existãt, ne subditi eccliastica ornamẽta exponẽ cõpellãť, ꝛ lõgi tpis victũ, breuis hora ꝯsumat, vsqꝫ ad extenuationẽ extreme ṽtutis. c. cauẽdũ. x. q. iij. j. q. ij. pla
3 cuit. ꝛ. c. † iter cetera. statuit lateraũ. ꝯciliũ, ꝙ i illis locis, in qb⁹ ampliores sũt reddit⁹, ꝛ eccliastice facultates, ꝙ archiepi parochias visitãtes ꝓ diuersitate ꝓuinciaꝝ, ꝛ facultatib⁹ eccliaruꝫ. xl. vel. l. euectionũ numeꝝ, epi aũt. xx. vel. xxx. cardinales ṽo. xxv. nusq̃ꝫ excedãt. archidyacõi aũt. v. aut. vij. ꝛ dcani ꝯstituti sub ipsis duob⁹ eqs ꝯtẽti existãt, nec cũ canib⁹ venatorijs, aut auib⁹ ꝓficiscãť, nec q̃rãt sũptuosas epulas, sꝫ cũ gr̃aꝝ actõe recipiãt, qd honeste, ac cõpetenter illis fuerit mĩstratũ. vr̃ nãqꝫ multũ lõge a pr̃na pietate, si ṕpositi subditis suis graues existãt, q̃s in cũctis nec̃itatib⁹ pastoris dẽnt more fouẽ. mãdať ṽo in paupib⁹ locis cautã teneri mẽsurã, vt ex accessu maioꝝ miores ñ dẽant grauari, ac sub tali idulgẽtia illi, q paucioribus eqs vti solebãt ꝑpea nõ credãt sibi pluriũ ptãtẽ idultã. c. cũ apl's. d cẽsi. q se, ꝛ suos proprijs mãib⁹ dcreuit pascẽdos, vt locũ ṕdicãdi aufferret pseudo apl'is, ꝛ illis qb⁹ ṕdicabat, ñ existeret onerosus. facit. c. ṕncipes. xxxvj. di. ꝛ. iiij. di. dniqꝫ gl. tñ i. d. c. cũ apl's. dt ꝙ epi in ꝯriũ fa-
4 ciũt. nã vix cautela diuersoꝝ coquoꝝ eos pót saciare. † vñ dt lex ꝙ ex nimia igurgitatõe olet os. ff. d edi. edi. q̃ clauũ. §. is cui. al's si qs. hẽant ꝗ paupeꝫ cibũ. xlij. dist. c. vlt. xxxij. di. ecclie ṕncipes. xij. q. ij. gl'ia epi. Laurẽ. qd. n. ꝓuisuꝫ ẽ ad leuamẽ ñ dꝫ extẽdi ad
5 grauamẽ. xlij. di. lꝫ. cũ ꝯcor. † ꝙ si pl'es euectões ducãt pt dnegari ꝓcuratio i supfluis, vt no. gl. i. d. c. cũ apl's. ꝑ iura ibidẽ alleg. ꝛ sic remanet correctũ. c. iter cetera. x. q. iij. ꝛ si ꝑpea visitati excõicarenť, ñ teneret snia, nisi vt. j. subdã ad itell'm. c. cũ ad quorũ
6 daꝫ. d exce. ṕla. † pꝫ ꝗ ex ṕmissis, ꝙ iux̃ facultates ecclie ẽ facienda ꝓcuratio. facit. c. sopite. i si. ꝛ. c. cũ nup. e. ti. ꝛ ſꝫ qd crescunt, vel dcrescũt. c. ꝗ̃to. e. ti. i si. al's grauãtes puniũť i restõne dupli,
7 vt i. c. ꝓcuratões. i si. e. ti. si vltra dbitũ grauãt visitatos. ¶ † Et attẽde ꝙ lꝫ gl. i. d. c. cũ ad q̃rũdã. i si. quã seqť alanus videať velle, ꝙ excõicari possit, ꝛ valeat excõicatio, ꝛ ꝙ ille tex. fũdeť i priuilegio, Goffr. tñ ibi, ꝛ i sũ. d sen. excõ. ad si. ꝛ ibi Phil. ꝛ de of. dle. cũ ꝯtigat. tenẽt ꝯriũ, ꝛ itã dt ibi Bonagui. tenẽ curiã. ꝛ hoc credit Jo. an. ṽo, ne illa dcretalis sit supflua, alleg. sil'e qd dixit, d sen. ex. ꝓuenit. ꝛ. e. ti. pñti. li. vj. lꝫ vin. ꝛ ho. h̃ itelligãt qñ exprimiť error i snia, vt si dicat excõico te, q2 me ad ꝓcuratõeꝫ ñ reci-
8 pis, cũ. l. eqtaturis. qd ñ placet Jo. an. ibid. † ꝛ attẽde ꝙ ex eo, qd. c. cũ apl's. nil vr̃ dicẽ de psõis, id dixerũt qdã, ꝙ ꝗ̃tus ibi exprimiť nũerus euectionũ tãtus itell'r ṕter sessores nũerus psonarũ, vt sic q̃lꝫ euectio hꝫ suũ peditẽ custodẽ, absurdũ. n. eẽt, ꝙ sessores, ꝛ maxie socij ṕlatoꝝ sternerẽt eq̃s suos, ꝛ hũc itell'ꝫ vr̃ approbare stilus curie, q sepe scribit ꝓ nũcio suo recipiẽdo cũ quatuor eqtaturis, ꝛ. viij. psõis. Alij ṽo dixerũt ad nũerũ euectiõnꝫ addẽdã q̃rtã ptẽ psonaꝝ, vt si. xxx. sint eq, sint. xl. psone. ꝛ ꝑ h̃ facit. d sta. mo. i singul'. in ṕn. ꝛ sic ꝓ trib⁹ duceret vnũ custodẽ, vel meli⁹ ꝓbat illa dcretalis, ꝙ ꝓ duob⁹ vnũ, vt ibi dixit Jo. an. dicebat tñ Host. ꝙ pria opio nimis erat lata, ſa ṽo nimis arcta, vñ dt h̃ hõi viri arbitrio dirimẽdũ, ẽt ꝯsideratis ꝯsuetudib⁹ regionũ, ꝛ q̃litate psonaꝝ, hñt. n. q̃dã regiões d ꝯsuetudie, ꝙ q̃lꝫ equ⁹ hẽat ſuiẽtẽ, alie ṽo hñt, ꝛ h̃ ẽ q̃si cõe, ſꝫ Hos. ꝙ duo eq hñt vnũ ſuiẽtẽ, hijs ꝯsideratis arbitrabiť d pl'ib⁹, aut paucioribus. sꝫ nec oĩa ſuari pñt ad vnguẽ, si plerũqꝫ vnus, vel duo ducãť vltra boni viri arbitriũ, ñ ẽ vis faciẽda, ar. no. i ꝓhe. dcreta. in si. qd ꝗ dr̃ in tex. ꝯstitutũ, itelligẽdũ ẽ expsse q̊ ad euectões, q̊ ad psonas tacite, facit d dcim. c. j. ꝛ ꝑ h̃ vr̃, ꝙ id, qd ibi dr̃ de snie nullitate sit restrigẽdũ ad nũerũ euectionũ, ꝛ ñ psonaꝝ, q cũ sit arbitrari⁹, ñ ita reddẽ pt patẽtẽ snie nullitatẽ, nisi m'ltũ excederet nũerus, qd pateret euidẽter notoriũ grauamẽ, ar. ff. q sat. co, si ṽo. §. q ꝓ rei q̃lit. ꝛ d si. ṕl. qm̃. Dicit tñ Host. ꝙ salua iterṕtatiõe pape, dici possꝫ, ꝙ ꝓ duob⁹ eqs vnũ pedestrẽ ad pl⁹. ꝓ trib⁹ ṽo vnũ ad minus. ꝛ iter h̃ mediũ q̃t voluerit, ducẽ potuerit, ita ꝙ i illo ñ teneret snia lata ꝯ ñ ꝓcurãtẽ, vltra illũ ṽo nũerũ loc⁹ eẽt arbitrio, ita ꝙ snia ligaret. supior tñ r̃cepta cautõe de pendo suo arbitrio relaxaret illã, vel relaxari faceret sine difficultate, ꝛ postea ꝓcedet in arbitrio. ar. d sen. excõ. sacro. ꝛ. c. solet. ñ ꝗ ꝓhibeť ꝓ illis nu-

merū excedere, dūmō ꝓ illis ꝓcurationē nō exigat, vt refert Jo.
9 an. nihil tñ firmās i h. †an āt visitator possit ꝓcedē ꝯ ñ citatū ex
locū visitādū, vid Fed. i ꝯl. lxxix. ⁊ an plebanꝰ possit excōicarꝭ si
10 bi subiectos ñ soluētes ꝓcuratōẽʒ ⁊c. vid p Cap. alle. xxviij. †ēt
si dū eps visitat, supueniūt hospites, dr Hosti. ꝙ si sufficit ecclia
tenēꝭ ad hospitalitatē. d ēp. ⁊ vē. c. j. d sup. neg. pla. c. ij. alꝭs sic dʒ
eps ꝓuidē, ꝙ vltra vires ñ gueꝭ ecclia, dr. c. cū aplꝭs. ad fi. ⁊ re
mittit ad sūmā, d of. archi. §. ꝙ sit eiꝰ offiñ. x. qro. ⁊ d cēsi. §. qlꝭ.
11 ⁊ p to. †mihi āt cū vēia ñ plʒ, ꝙ nūerꝰ psonaꝝ excedat nūeꝝ eue
ctionū, vt pbat tex. i. d. c. cū ad q̄rūdā. ibi euectionū, ⁊ psonarū,
nā sternētes eqtāt suos eq̄s ꝓprios, d q̄ me remitto iudicio cu
iusqʒ prudētis, alꝭs facile fuisset h i. d. iuribꝰ expmē. ⁊ adō ꝙ bo
nifa. viij. reprobata oi ꝯsuetudie ēt, cuiꝰ i ꝯriū memoria ñ existe
ret, ne eps dulmē. visitās eēt caplo suo onerosꝰ, i q̄dā sua extua.
q̄ ici. dēnt ⁊c. suoꝝ pdecessoꝝ vestigijs iherēs statuit, vt cū ad vi
sitationē hmōi faciēdā, eps dscēderet i visitatōis actu, duas, vel
tres hōestas psonas clicali caractē isignitas, q̄rū ad minꝰ esʒ re
ligiosa ordīs. s. dci, ⁊ vnū notariū clericū secū hēt, ⁊ ñ plꝭes, reie
cta ēt q̄cūqʒ cōpositōe iter ipsos fcā i ꝯriū, q̄ extuagās multū cō
formis ē caplo iux. d of. or. quē tex. ēt Joā. mo. dr litari p dictaʒ
extuag. i gl. sr ea. vbi ēt dr, ꝙ excepto casu illo pscriptio, ⁊ ꝯsuetu
do sr ñ assistētiū visitāti, ita valeret, sic pscriptio q̄ñtitatis ꝓcura
tiōis, p no. d pscri. c. cū ex officij. d cēs. cū venerabilꝭ. ar. ff. d vsu.
q semisses. i. rñso, queādmodū vsufruc. amit. l. is q. ⁊ si bñ atten
diꝭ capꝭʒ i sing. pbat ꝯ. ex eo, ꝙ si laterañ. ꝯciliū voluissʒ alꝭr in
tellige. d psonis, ꝗ d euectōibꝰ dixisset expsse, sic ibi, ⁊ i x. aduo
12 cēt. ibi, q absqʒ ꝓdictōe duos sibi associēt. ¶ †Sʒ qro, an ecclie
ciuitatis ꝓcurabūt epʒ ꝓpriū illas visitātē. rñdet doc. ꝙ sic p. c.
venerabili. d cēsi. lʒ. n. ita sint ꝓpinque cpatui, ꝙ ipse eps ꝓprijs
sūptibꝰ talia expedire possʒ, ar. d elec. c. vt pterite. qd ñ hʒ obsta
re, sic nec. c. charitatē. qr ñ loqꝭ i epo visitāte, sʒ i clericis ꝓcurāti
13 bus negocia ecclie. fʒ Jo. an. ibid. ¶ †Quero iusup, an pplꝭ visi
tatꝰ ꝓcurabit visitātē, rñdet Jo. ꝙ ñ. x. q. j. placuit. ⁊ sic se hʒ cō
suetudo, vt no. gl. i. d. c. romana. idē Host. ⁊ Jo. mo. sʒ arcbid. ꝯ
alleg. q no. Host. ⁊ Jnn. d of. or. iter cetera alle. ēt. x. q. iij. cauen
dū. ⁊ ꝙ ibi tʒ Hug. q dr, ꝙ vna die erit cū clericis, ⁊ alia cū lai
cis, ⁊ eoꝝ sūptibꝰ, ⁊ idē no. x. q. j. placuit, nec ē magnū, si vbi se
minat spūalia, metat carnalia. xij. q. j. §. ij. put refert Jo. an. i no
uel. i. d. c. romana. Jo. d imo. dr ꝙ forte ista opi. ē xior, d iure tñ
credit, ꝙ i ptica ñ fuareꝭ pp auctē gl. fʒ eū, ⁊ d iure optie ꝓbat
tex. i. d. c. cauēdū. ⁊ h tenuit Pau. d lea. i q̄dā suo ꝯsil. qd icip.
q̄dā monasteria, ⁊ dr casuʒ eē i. d. c. cauēdū. ꝯria eūt opi. ꝓcedit
14 ex ꝯsuetudine, ⁊ ita vñr loq gl. fʒ do. Dñi. ¶ †Sʒ qro, an archi
eps ad vnā dioc. suffragā. cā visitādi accedēs, si trāsit p aliā dio
ce. sit ab illa ꝓcurādꝰ. rñdeo ñ iure visitatōis, qr ñ visitat, sʒ iure
hospitalitatis, nemini dnegāda hospitalitas ē. c. j. d ēp. ⁊ vē. xiij.
di. §. j. c. de mona. d pbē. ⁊ fʒ h idē est, de ecclia ꝓprie dioc. p quā
15 trāsit. ¶ †Sʒ qd si pdit equū, vꝭ soluit vecturas equoꝝ, vel hijs
silia nūqd h exigē poterit ꝓcuratōis noie. rñdet Jnn. ꝙ ñ, qd pʒ
fʒ arcbid. i. §. ꝓcuratōes. i. d. c. romana. ibi i victualibꝰ tm, sʒ nec
oia dʒ exigē cū nimio grauamie subditoꝝ. x. q. iij. cauēdū. ⁊. c. fi. ⁊.
16 d. c. cū aplꝭs. §. j. ⁊ vl. d cēsi. †vñ dr Jnn. ꝙ multominus posset pe
tere expē. q̄s fecit i via eūdo p visitatōe faciēda, tū qr h nullo iu
re caueꝭ, tū qr pp id hʒ bona dignitatis, vt q ad dignitatis offm
17 spectāt exerceat, †⁊ talis ꝓcuratio h respcū potiꝰ daꝭ i signū sub
iectiōis, ⁊ pp hospitalitatē, quā de necitate iuris nālis, cū suos
redditus hēat, ⁊ iō de illis viuere dʒ, cū paupes visitat, fm doc.
18 ¶ †Et attēde, ꝙ arcbidya. pp beati Petri visitationē denario
rū collectā p arcbidyacōatꝰ suos faciūt, ecclias, vel pochias in
aliq grauare ñ dēnt, ꝙ si h fecerit, ēt h, qd vñr hēre, aufferēꝭ ab eis.
19 c. eaqʒ. d cēsi. ⁊ ibi no. ¶ †Et idē dico d alijs collectoribꝰ, ⁊ sub
collectoribꝰ camē aplice eadē rōne, qr sub spē tributoꝝ ñ dēnt il
20 licite exactōes fieri. ff. d of. psi. illicitas. §. illicita. ¶ †Et attēde,
ꝙ lʒ victualiū noie ꝯtineāt esꝰ, potꝰ, vestis, ⁊ strameta, ⁊ oia boi
necia ad viuēdū. ff. d x. sig. l. victꝰ, siue hospitiū. ff. d ali. leg. l. le
gatis. ⁊ calciariū, ⁊ h ñ videāꝭ remissa, ēt si de alimētis trāsactuʒ
sit, nisi specificenꝭ. ff. d trāsl. l. cū hij. §. cū q trālegit, h tñ ñ pñt pe
tere visitātes a visitatis, ne vltra facultates grueꝭ. c. cū aplꝭs. ⁊. c.
sopite. d cēsi. vñ clamat Host. ad platū cor mite, ne simillā, ⁊ mel
la fastidies, q natꝰ i paupe domo, i tugurio rusticano ⁊c. xij. q. ij.
21 glia. †⁊ ꝙ ꝯfusio, ⁊ ignominia i xp̄s paupeʒ, ⁊ esurietē ⁊c. xxxv.
di. ecclie pncipes, caue ne de te dicaꝭ solꝰ eps icūbit dōi ⁊c. xcij.
22 di. diacōi, vltra med. ¶ †Et attēde, ꝙ archieps ad vnā dioc. cā
visitādi accedēs, si trāsit p aliā dioc. ñ ē ꝓcurādꝰ iure visitatōis,
qr ñ visitat, ius tñ hospitalitatis nemini dnegādū ē. c. j. d emp. ⁊
vē. xiij. di. §. i. c. d monachis. d pb. ⁊ fʒ h idē ē d ecclia ꝓprie dio

23 cesis, p quā trāsit. ¶ †Dixit tñ Vinc. i. d. c. cū nup. d cēsi. p illuʒ
tex. ꝙ archidyaconꝰ absēte epo ꝯstitutꝰ vicariꝰ hʒ ptātē duas ꝓ
curatōes exigēdi, vnā. s. noie ꝓprio visitādo, vt archid. aliā noie
epi, visitādo, vt dlegatꝰ, ⁊ tāqʒ ordinariꝰ hʒ ptātē duplicis ꝓcu
rationis exigēde, ⁊ tūc si soluiꭒ vnica tm ꝓcuratio i dubio vr solu
24 ta ꝓcuratio dlegatōis, cui minꝰ resisti pt, †eo qr i duriorē cām in
dubio psumiꭒ fcā solō. ff. d so. l. j. ⁊. l. cū ex plibꝰ. qr tñ fcā pria vi
sitatōe ñ hʒ, vt accedat, cū dsit negligētia, credo ego ꝯriū, vcʒ ꝙ
25 dēat sibi sufficē vna. ¶ †Quo āt tpe dēat solui ꝓcuratio visitāti
singlis ann. ꝯcludit Vicē. ꝙ cū dēat d fructibꝰ soluēꝭ, dūmō col
lectis fructibꝰ. l. firmio. §. j. ff. qñ di. leg. ced. ⁊ dʒ h ꝓsignare. ff. de
26 of. ꝓcō. l. obsuare. †qr ope ñ debenꭒ, nisi cū fuerit petite. l. cū pa
tronꝰ. ff. d op. lib. nec solui dʒ ꝓcuratio p ptes. ff. d op. lib. l. liber
tus. do. Ant. d bu. dr ꝙ ꝓcuratio dāda ē, qñ ecclia visitaꭒ, ⁊ ñ in
pncipio anni, vel alꝭs, alle. l. i singlis. d annu. leg. ⁊. l. illā. C. qñ di.
27 leg. ce. †a paupibꝰ āt ñ ē exigēda ꝓcuratio, nisi ꝯgregenꭒ oēs sꝭ,
vt fiat exactio ab oibꝰ, p mō facultatis, fʒ Jo. and. ⁊ budriū i. c.
28 ꝯquerēte. d of. or. alleg. d cēsi. cū istātia. ¶ †Et adō, ꝙ phi pecu
niā ꝯtēpserūt. ff. d va. mu. l. i honoribꝰ. xij. q. ij. socrates. fortius
visitātes dēnt ꝯtēnere. nā vt dr Host. si ciuilis sapia pcio nūma
rio dhonestari ñ dʒ. ff. d va. ⁊ exor. cog. l. j. §. ē qdē. multo minus
canōica dprauāda, q multū rephēdit auaritiā clericoꝝ. c. ex pte.
⁊. c. ea q. d cēsi. d dcim. c. j. ad fi. d of. or. irrefragabili, i fi. qd po
suit Gar. ⁊ Jo. mo. i. c. ij. d cēsi. li. vj. ⁊ Jo. an. i. c. j. e. ti. ⁊ lib. ⁊ dr
Host. h ius nouū indcm est ad remouēda grauamia clericoꝝ, ⁊ re
29 mittit de simo. c. ⁊ si qōnes. †⁊ lʒ ꝯciliū vienē. qd fuit celebratuʒ
anno. 1302. die kal. Octob. ⁊ terminatū fuit anno seque. die. vj.
April. ⁊ sic durauit vltra sex mēses, d q i cle. ad nrm. d cēsi. si re
putet incōueniēs, si fragmēta, q d mēs. visitātiū, ac suoꝝ familia
riū colligūꭒ, p ipsoꝝ visitātiū elemosinarios ibidē paupibꝰ ero
genꭒ, panes tñ integri, vel silia ñ poterūt erogari iuitis visitatis,
30 put no. i. d. cle. ad nrʒ. i fi. ¶ †Sʒ an p feraturis equoꝝ possint
visitatores aliqd exigē, aut vecturis, puta salmis muloꝝ, gl. i. c.
exigit. d cēsi. li. vj. i x. pecuniaria. pꝰ Jnn. Host. Garf. ⁊ alios, vꝭ
tenē ꝙ sic, sʒ i nouel. idē declat, ꝙ Jnn. bñ tenuit h i. c. ꝓcuratio
nes. d cēsi. Jntēdēs tm d ea pte, q de legatis, ⁊ nūcijs loqꭒ, ⁊ sꝭ il
la ē gl. pdcā, ⁊ h forsan fecit errare Garsi. sic Jnn. allegā. cui cre
didit ipsius gl. ponēdo, lʒ q ad casuʒ nrʒ cū d visitatōe loquiꭒ, te
neat Jnn. ꝯriū, vt scripsit Jo. an. i. c. romana. §. j. sr x. visitatis. d
cēsi. li. vj. ⁊ arcbid. illō tʒ, ⁊ facit d of. or. si eps. nisi eēt talis indi
gētia, p quā ipediret visitatio, ita pt intelligi gl. xa. d reg. iu. qd
31 nō est. ¶ †Et adō, ꝙ neqʒ coq visitātiū pñt ꝓinde aliqd extor
quere a visitatis, vt pbat cle. ij. d cē. ⁊ ꝙ recipiētes mūera spōte
oblata icurrūt penas canonū ñ solū extortāda, sʒ ēt bñfaciunt, si
abstinēt a capōibꝰ, caseis, vel flascis vini, vt no. Jo. an. i. d. c. exi
git. sr gl. i x ꝯsulte. i nouel. ⁊ pleniꝰ i. d. c. romana. §. caueat. sup
x. qōcūqʒ. e. ti. ¶ †Et attēde ꝙ visitās plura loca vna die, q̄rū
32 qōlibet ad ꝓcurationē p se sufficeret, ñ pt ab oibꝰ, nisi vnā ꝓcu
rationē recipe, vt no. gl. i x. vna. i cle. ij. d cēsi. ēt vbi ꝓcuratio li
cite recipi pt i nūerata pecu. vt i. c. felicis. i fi. d cēsi. lib. vj. ne se
quaꭒ absurduʒ, qr posset vna die oēs ecclias ciuitatis visitare, ⁊
33 tot ꝓcuratōes recipe, q̄t ibi eēnt ecclie, qd ñ est tollerādū. †nu
merꝰ ꝗ ꝓcurationū ñ excedit nūeꝝ dieꝝ, iux. c. ꝓcuratōes. d cēs.
⁊ qr ꝓcuratio ē accessoria visitatōi, ⁊ accessoriū ñ dʒ excedē pn
34 cipale, fʒ Jo. mo. vt no. i. d. c. felicis. †vbi ēt putat Jo. an. i no
uel. ꝙ successores paciscētiū, aut obfuantiū soluē ꝓcuratiōeʒ in
nūerata pecu. ad h cōpelli ñ pñt, qr pactū, ⁊ obfuatio hmōi non
pōt arctare successores, vt ibi. possʒ tñ ēt ꝯcordari d certa mēsu
ra ꝯsistētiū i aridis, vel liqdis, vel d boue, pullo, vꝭ re silí dāda ꝓ
q̄ñtitate taxata, vel siñ alia taxatōe, dūmō fueꭒ moderamē, de q
35 i. d. c. felicis. †qcqd. n. hñt hoies pecunia ē. j. q. iij. totū. hodie āt
p ꝯstōneʒ bndci, q icipit, vas electōis, taxata ē q̄ñtitas, fʒ diuer
sitatē ꝓuiciaꝝ diuersa, q soluēda ē, siue i victualibꝰ, siue a volēti
bus i pecunia, i q ēt distiguiꭒ, an p se, vel p alios visitēt. ibi ēt ad
vnā ꝓcuratione taxata, cū p alios visitāt exigiꭒ charitatiuū sub
sidiū, ⁊ ibi dr Jo. an. dēre videri, qr bʒ recitari ñ pt, fʒ eū i. d. c. fe
36 licis. i nouel. ¶ †Aduertāt igiꭒ, tā legati, ꝗ visitatores, ne rē pu
blicā agāt, vt diuitias ꝓprias augeāt, qd dānabile ē, ⁊ ꝓpea qua
dā ꝓuidētia, militibꝰ stipēdia ꝯstituta sūt, ne dū sūptus q̄riꭒ pdo
crassēꭒ. xxiij. q. j. militare, ne p potētiā visitatoꝝ, aut legatoꝝ no
mine totū, qd leuitaꝝ est i suos ꝓprios redigat vsus. xcij. di. dia
coni. nec cū aliēa iactura dsiderēt locupletari. c. suā. d pēis, ⁊ rꭒa
37 locupletari ⁊c. †qr ex q̄ auaritia creuit pijt. l. d sacerdote. ⁊ visio
pfecta, vt i pdic. c. diacōi. prādia igꭒ eis eē dēnt, fʒ vniuscuiusqʒ
loci mediocritatē. x. q. iij. c. fi. ñ. n. lʒ viuē d simbolis, vel ꝯfectis.
xliij. di. ñ opʒ. ⁊. c. ñ liceat. lʒ fʒ dcētiā sui statꝰ, ita tñ ꝙ diuites
non cogantur

non cogatur paupes cibis vesci.xlj.di.nō cogant,ꝛ ſm ꝯsuetu
38 dinē alioꝝ visitātiū.ff.ꝺ lega.l.ij.§.ſi.ꝺ cēsi.ſup eo.i ſi.†lati⁹.n.p curādi ſſ maiores,ꝙ̄ minores plati.xxxv.di.ecclie,vbi dr̄ pecca re,q paupib⁹nimis dlicata,ꝛ ſūptuoſa cibaria miſtrat, vt ibi.§. als.ſi ꝙ̄ multū curēt ꝺ ſpacioſis domib⁹,ꝛ latis ꝯuiuijs,ꝛ multo labore epulis ꝯquiſitis.xxxv.di.ecclie.pn.ꝺ ꝯſe.di.v.ſi tales.ſi ſimiliā,ꝛ mella faſtidiāt.xij.qō.ij.gl'ia epi,meliorib⁹ tñ vtant,ꝙ̄ Jo.eis pparet i gl.quā pōit i.c.cū iſtātia.ꝺ cēſ.ne ſr̄ barbas pau
39 peꝝ cōmeſſatōes,ſiue ꝯuiuia exordiaria frequētēt.†nā ſpēs fur ti ē velle de alieno largiri,ne videāt victimare filiū i ꝯſpcū pr̄is. xiiij.q.v.imolās.ꝙ ſi forte tūc viſitator moreref pecunia ,pcura tiōis collecta eēt reſtituēda,ꝛ idē ſi forte viſitationē ꝺſereret.ff.ꝺ leg.l.legat⁹.C.e.li.x.l.ij.q2 illa ē ſbſia paupeꝝ,q ſi ē iburſanda. xlv.di.ſic bi. i ſi.maxie hodie i his ē cauēdū,cū ſedes aplica ,p magna pte p ſua ,pulegia diuites a pſtatōe ,pcurationū exeme rit.ꝺ his oib⁹ viꝺ p Spe.i ti.ꝺ leg.§.ſupeſt.v.illꝺ q̄z.vbi plene.
40 †ꝛ adꝺ ꝙ ꝺ hac ,pcuratiōe viſitātiū,ꝛ ecclias ꝯſecrātiū ſi dz de trabi illꝺ,vel cōpēſari,qꝺ hērēt expēdē exiſtētes i domo,p.c.cū ſit.ꝺ ſimo.ꝛ no.Jo.an.i.c.ſtatutū.§.iſup.ꝺ reſcri.li.vj.in gl. ſup v.moderatas.ſicut nec ꝺ expē.teſtiū.iiij.q.iij.vēturis.als ſeque ref,ꝙ nihil hērent,cū ſepe tm̄ē,ꝛ plus expēdāt i domo ,ppria, lz i ꝯriū faciat.§.illꝺ tñ in auc.ꝺ mā.pn.ꝛ ppea credo,ꝙ emana
41 uerit ꝯſtitutio vas.electōis.†Adꝺ,ꝙ ſi due ecclie q̄ regebanf p vnū rectorē diuidanf,ꝛ poſtea p duos regāf,ſi eps viſitat eas di uerſis dieb⁹,poterit a q̄lz eaꝝ recipe ,pcurationē,vt vult ꝺci.xc.
42 in antiq.†an aūt capellani collegiataꝝ ecclia ꝝ dēant hmōi ,pcu rationē ſoluere,ꝛ an poſſz pſcribi,ꝙ vnus ſoluat ,p alio, viꝺ ple
43 ne p Lap.in alle.xxx.†ꝛ an monaſterij ,p mēbris,ꝛ poſſionib⁹ ſitis i alijs dioceſib⁹teneaf ſoluere i ſua dioceſi,vel vbi viꝺ p Fe
44 de.in ꝯſ.clj.†ꝛ an legatus q aū finē tpis reuocaf,teneaf reſtitue re ,pcurationē quā exegit ,p rata tpis,vel nō exactū poſſit exige re pro toto tpe,ꝛ de expiratione ſue ptātis abſoluēdi clericos non ſoluentes procurationem,vide per eundem in conſi.cxj.

SVMMARIVM

1 Negligentia prelati peccatum mortale eſt.
Excuſatio paſtoris eſſe non poteſt,ſi lupus oues comedit.
2 Hominem a morte non liberans ſi poteſt,occidere dicitur.
3 Ouis morbida remoueri debet,ne totum corrumpat ouile.
4 Prelati prohibentur,ne ſubditos aſtringant,vt non exponant ſuperioribus ea,que corrigenda ſunt.
Viſitatores nō poſſunt cogere predicatores,ꝛ minores in altiſ ſima paupertate conſtitutos ad ſinodos accedere.
5 Religioſi,qui populū non habent, ad ſinodū venire nō tenenf.
6 Viſitatores ,phibenf ꝯ̄uare archidyaconos ſr̄ ꝯſuetudib⁹ ſuis.
7 Viſitatores non debent grauare,ꝛ indebite exigere ſubditos ſuos,ꝛ nume.ſequenti.
9 Prelati ab omnibus grauaminibus ceſſare debent.
10 Prelati prohibentur eccleſiarum rectoribus decedentibus ſpo lias interdicere,donec eis ſoluatur certa pecunie quantitas.
11 Prelati,quando nolunt conſentire,ꝙ laici decimas monaſte rijs offerant,eundum eſt ad papam.
12 Prelati pro inſtallatione abbatū pecunias extorquere nō pn̄t.
13 Prelati nil poſſunt accipere pro conſecrationibus ipſoꝝ,bene dictionibus abbatum,ꝛ ordinationibus clericorum.
14 Viſitatorum exceſſus hic numerantur.
15 Eps non dz renuere benedicere abbates electos,ꝛ ꝯfirmatos.
16 Epi beneficia ad ſedē apoſtolicam deuoluta ꝯferre nō poſſunt.
17 Legati manus extēdere nō pn̄t ad ea,que papa ſibi reſeruauit.
18 Pape,cauſe fidei,tranſlationes epoꝝ,ſedium mutationes, epi ſcopoꝝ depoſitiones,electoꝝ tranſlationes,ꝯgregatio conci lij,depoſitio,ꝛ reſtitutio,ꝛ exemptio epiſcopoꝝ reſeruantur.
19 Papa ſolus maiora vota cōmutat,in maioribus criminibus, cum illegitimis,ꝛ filijs preſbyteroꝝ diſpenſat,ꝛ vt ad digni tatem promoueantur,ꝛ ad ipſum omiſſo medio appellatur.
20 Papa ſolus ſubdiaconum diebus dominicis ordinat.
21 Papa ſolos epiſcopos depoſitos reſtituit,ꝛ eos deponit,ꝛ epi ſcopatum in duos diuidit.
22 Papa ſolus duos epiſcopatus in vnum vnit,epiſcopos,ꝛ ab bates eximit,ſcripta aliorum probat,ꝛ conciliat.
23 Papa ſolus articulos fidei ſoluit,ꝛ cum de aliquo articulo fi dei dubitatur,ꝛ ſinodum generalem facit,transfert ſedez epi ſcopalem,epiſcopos mutat,ꝛ nullus ab eo appellat.
24 Papa ſolus rerum naturaz immutat,de nullo aliquid facit,ſen tentiam nullam aliquam facit.
25 Papa ſolus ſupra ius diſpenſat,ꝛ de iuſtitia iniuſtitiam facit.
26 Papa qn̄q3 contra apoſtoluz diſpenſat,ꝯtra canones, ꝯtra ve tus teſtm̄ in decimis non dandis,in voto, ꝛ in iuramento.
27 Papa ꝯ̄ vl'em ſtatum eccleſie,nō diſpēſat,nec vt monachus ha beat ,ppriuz,nec ꝯ̄ quatuor euangelia,nec ꝯ̄ apoſtoli ,pcepta.
28 Quid in gradu ſecundo conſanguinitatis.
Quid in bigamo.
29 Papa diſpenſationē ſibi reſeruat cum monacho recipiente or dines in apoſtoſia,cū hereticis,cum filijs presbyterorum,cuz rebaptizatis,cū his,qui in ſubuerſionez fidei ordinē recepit.
30 Papa diſpenſat in matrimonio nōdum carnali copula conſu mata,ꝛ ꝙ matrimoniū ſcōm ꝯſumatū non ꝯſumato pferaf.
31 Papa ex magna cauſa diſpenſat,ꝙ clericus in ſacris, ꝛ mona chus contrahere poſſint.
32 Papa diſpenſare non pōt,vt quis ſimul duas vxores teneat.
33 Papa lz poſſit ꝺ plenitudine ptātis ſine cā diſpēſare,tñ peccat.
34 Papa ſi ſine penitentia decedat,a Deo punietur.
35 Caſus pape reſeruati remiſſiue.
36 Legati de latere non poſſunt apponere manus ad indiſpenſabi lia etiam per papam,ꝛ que ſunt pape reſeruata.
Legatus de latere in quattuor legatum natum excedit, vt hic.
37 Patriarche nō portāt crucē pn̄te legato ꝺ latere iſignijs vtēte.
Legati de latere mare tranſeuntes veſtibus rubeis vtuntur,pa laphreno albo,ꝛ calcaribus deauratis.
38 Cardinales etiam ſine legatione priuilegiati ſunt in non reſiden do in beneficijs ſuis.
Cardinali creditur de actis coram ſe geſtis ſine ſcriptura.
39 Cardinales que priuilegia habeant.
40 Ad legati officium que pertineant.
41 Legatum viſitando non excuſantur,qui apoſtolorum limina vi ſitari tenentur.
42 Papa non debet ſibi aliquos,tam familiares facere,vt alios a ſua familiaritate excludat.
43 Honeſtū non eſt, vt alij multū hēant,alij detrimentū patiantur.
44 Cardinalium cetus vacante ſede,an legatum reuocare poſſit.
45 Legatus generalis de concilio cardinalium mittendus eſt.
46 Legatus mittendus qualis eſſe debeat.
47 Legato etiam poſt legationem reuerentia debetur.
48 Legato ꝺfūcto,papa,ꝛ ſucceſſor teneſ remūerare ſuitorē pmi.
49 Patriarche,pmates,ꝛ archiepiſcopi in ſubditos ſuffraganeo rum manus apponere non poſſunt.
50 Archiepiſcopi licet ſint ordinarij totius prouincie, non tamen cuiuſlibet de prouincia.
51 Et in quibus caſibus ſint iudices ordinarij.
52 Forum qui ſortitur ratione loci,in quo eſt res,ꝛ rōne cōtractus.
53 Epiſcopi non poſſunt manus apponere ad ſubditos aliorum prelatorum inferiorum.
54 Uniuerſitas iuriſdictionem dat.
55 Eps de iure fundatam hz intentionē,niſi ſit ꝯſuetudo in ꝯ̄rium.
56 Curā hn̄s excōicare pōt,niſi ꝯſuetudo,vel ſupior eū impediat.
57 Epiſcopi excedunt diſpenſando in caſibus ſibi non permiſſis.
58 Epiſcopi diſpenſare poſſunt in caſibus grauioribus adulterio.
59 Epiſcopi diſpenſant,vbicunq3 non prohibentur.
60 Eps,ꝛ quilibet ſacerdos canones penitentiales mitigare pn̄t.
Sed non in canonibus penā depoſitionis, ꝛ ſuſpēſionis in enor mibus criminibus imponentibus.
61 Epiſcopi que facere poſſint.
62 Diſpenſationes de ſtilo curie non cōmittuntur, niſi dioceſanis, aut eorum vicarijs.
Diſpenſare cū abbate pōt,cui cōmittif,ꝙ cū mōachis diſpēſet.
63 Diſpenſatio ſemel facta amplius reuocanda non eſt.
Diſpenſationez ſcōam petens,de prima mentionē facere debet.
Diſpenſationes etiam motu proprio ſtricti iuris ſunt.
64 Prelati,ꝛ abbates excedūt,ſuis mēſis applicantes prioratus, aut beneficia ad eorum collationem ſpectantia, ꝛ penſiones nouas imponentes,ꝛ veteres augentes.
65 Abbates,ꝛ priores,nec etiam epiſcopi diſpenſare non poſſunt, ꝙ in eodem monaſterio ſint monachi,ꝛ moniales.
66 Abbas monachos verberare poteſt, ſi ob vba ſe nō corrigūt.
67 Capitulum excedit diſpenſando in caſibus ſibi non permiſſis.
68 Capitulum eccleſie ſenatui equiparatur.
69 Capl'm aliquē indignū eligendo,qn̄ cū illo diſpenſare itelligaf.
70 Concilium contra apoſtolum diſpenſat.
71 Capitulum excedit ſtatuendo ſuper reſidentia in diminutionez diuini cultus,ꝛ contra ſedem catholicam ſtatuendo.
72 Et an videatur diſpenſare gerendo actum cōmutabilē in caſu

quo dispensandi habet potestatem.
73 Epūs an possit dispensare, vt quis duos obtineat personatus.
Dispēsatio si fiat cū illiterato, vt possit ꝓmoueri ad bñficia curata ⁊ dignitates, an cōprehendanſ canonicatus ecclie cathedra.
74 Episcopus ex magna causa contra concilium dispensat.
Quid de legato de latere.
75 Attentata per ordinariū visitātem subditos nō sunt reuocāda.
76 Pene sunt statute in canonibus ad peruersorum malitiam reprimendam.
77 Benefacere nemo directe cogitur, sed malefacere prohibetur.
78 Penitentie que infligantur per canones, ⁊ ꝟ. nu. 81. 83. ⁊ seq.
79 Suspensus ab officio, an a beneficio suspensus sit.
80 Suspensus si iterum pendente primo tempore suspendatur ad idem tempus, quando secunda suspensio currat.
Actus per suspensum factus, an valeat.
82 Pena infamie est fame priuatio.
83 Infamia quot modis erogatur, ⁊ quid sit fama.
84 Pena interdicti, an secum executionem trahat.
Interdictum violans, licet nondum denunciatum punitur.
85 Visitatores impedientes excōmunicationem incurrunt.
86 Ecclesia penam corporalem infligere potest.
87 Et habet carceris penam.
88 Et penam torture.
89 Et penam traditionis curie seculari.
90 Et penam exilij, ⁊ relegationis.
Et penam confiscationis bonorum.
91 Maritus quando possit vxorem verberare, ⁊ in vinculis tenere, vel castigare.
92 Ecclesia penam pecuniariam exigere potest.
93 Quid de pena dupli, vel quadrupli.
94 Pena. l. si quis in tantā. C. vnde vi. an in prelatis locū habeat.
95 Clrici an possint ꝓ crinalibꝰ pena pecuniaria punire, vel puniri.
Sors, ⁊ pena, vel altera earum quando peti possit.
96 Pena an possit peti, si contractus non teneat.
97 Clericus quando ab ecclesia remouetur, an sua sint ei reddēda.
Bona clericorum se interficientium, vel in ecclesia crimina committentium, quomodo disponantur.
98 Suspenso, vel deposito, an sit relinquendum, vnde viuat.
99 Clericus an possit se obligare ad penam ordinis, beneficij, ⁊ excommunicationis.
100 Pena vbi nō est in iure d̄terminata, iudicis arbitrio relinquiſ.
101 In penis infligendis que sint consideranda.
Pena minuitur ob minorem etatem, ⁊ spontaneã ꝯfessionem.
In penis an attendatur nobilitas, vel maioritas dignitatis.
102 Pena an minuatur ob amicitiam.
103 Pena an minuatur ob bonum precedens, vel sequens.
104 Pena an minuatur ob paupertatem.
Quid de alia afflictione.
105 Pena an ob simplicitatē, vel ignorātiã iuris positiui minuaſ.
106 Pena an minuatur ob furorem, vel ebrietatem.
107 Penam, ⁊ premium, an quis ex eodem facto consequi debeat.
108 Penam an pati debeam ob meorum consanguineoꝝ delictũ.
109 Penā an qs patiaſ ob delictū dn̄i, vel pr̄isfamilie, vel domus.
110 Visitatores deum pre oculis habere debent.
111 Equitas est media inter rigorem, ⁊ misericordiam.
Equitas quid sit.
112 Rigor omnis mansuetudine temperandus est.
113 Visitator non debet esse auarus, si dominus est largus.
114 Defectus nostri tp̄is antiquam canonuꝫ mensurā non patitur.
115 Judex officium pij patris facere debet.
116 Sententia, que misericordiam vetat fugienda est.
117 Rōneꝫ reddere ob misericordiā melius est, q̄ꝫ ob crudelitatem.
118 Misericordia nulli claudenda est, ⁊ nulli peccati impunitas relaxanda.
Christus quare Petrum cadere fecit.
119 Judex misericordiam potius, q̄ꝫ rigorem sequi debet.
120 Justitia vera compassionem habet.
121 Episcopus pro quolibet delicto fulminare non debet.
Judicium sine misericordia erit ei, qui non vult misericordiam fieri delinquenti.
122 Cōsuetudo attēdenda est, tā de supioribus, q̄ꝫ de inferioribus.
123 Prelatus in correctione beniuolus esse dꝫ, ⁊ iustus in iustitia.
124 Visitatoris officium quale sit.
125 Visitatoris virga, ⁊ baculus qualis esse debeat.
126 Baculus pastoris quare prelatis detur, ⁊ ꝟ. nu. 128.
127 Virga superbie est in ore stulti
129 Baculus pastoris quare sūmitatem curuam habet.
130 In baculi benedictione, que oratio dicatur.
131 Visitator discretus esse debet.
132 Facta ob bonum finem, si male succedant, non imputantur.
133 Baculi peregrinorum benedictio.

¶ Questio decima prime partis.

DEcimo Quero principalr̄ de excessibus visitantiū, ⁊ eoꝝ pena, ⁊ qm̄ excessus eoruꝫ sunt pene infiniti, iō solum discurrā illos, qui mihi magis vr̄r necessario reformādi, ⁊ ideo rn̄deo
1 ꝙ primus est excessus negligētie. † Est. n. negligētia prelati peccatū mortale. lxxxj. di. dcm̄. de reg. iu. c. pe. no. gl. in. c. ea que. de offi. archi. ⁊ in. c. officiū. de offi. archipre. qꝛ non pōt esse excusatio pastoris, si lupus oues comedit, ⁊ pastor nescit, vt. d. c. pen. ⁊ qđ ibi plene no. per gl. ⁊ nō caret scrupulo societatis occulte, qui manifesto facinori desinit obuiare. c. sicut dignū. đ homi. lxxxvi.
2 di. faciētes. † sic ⁊ qui potuit hoiem liberare a morte, ⁊ nō liberauit, eū occidit, vt ibi, ⁊ de heret. c. ij. ⁊ qui alios cū pōt ab errore nō reuocat seipsuꝫ errare d̄mōstrat. facit. c. negligere. ij. q. vij. adde. c. excōicamus. in fi. de heret. ⁊ in tm̄teneſ de negligentia, ꝙ si dicaſ, ꝙ ouis dolo eius perijt, ⁊ ipse neget, ipsi incūbit onus ꝓbandi, cū ipse rōne officij debeat custodiā. c. ea que. đ of. archi. no. gl. in. c. pe. de reg. iu. facit. c. significasti. de elec. qꝛ nō pro qualibet culpa dꝫ pastor deserere gregē, ne mercenario cōpareſ, q videt lupū. i. diabolū venientē, ⁊ fugit dimittēs oues. c. nisi cū pridē. ✠. nō tm̄. đ renū. sꝫ baculo pastorali, ⁊ latratu ✠bi. s. ⁊ exēpli
3 arcere dꝫ lupoꝝ rabiē. c. sit rector. xl. di. † ⁊ ouē morbidā dꝫ resecare, ne corrūpat ouile. xxiiij. q. iij. resecāde. ⁊. xlv. dis. sꝫ illud. hr̄
4 in. c. ea que. de sta. mo. ¶ † Scđs excessus est, qꝛ pleriqꝫ p̄lati nō sine multe temeritatis audacia suis subditis aliqñ iterdicūt, ne ipsoꝝ supioribus, aut ap̄licis legatis, vel inqsitoribus ad ingrēdū, corrigēdū, reformādū in eoꝝ ecclesijs monasterijs, siue locis a sede apo. deputatis, vel alijs qbuscūqꝫ psonis, p quas ad p̄dictoꝝ valeat notitiā puenire statū ecclesiaꝝ, monasterioꝝ, seu locoꝝ suaꝝ psonaꝝ, ⁊ reꝝ ipsaꝝ insinuēt, vel exponāt, sub cēsuris, ⁊ alijs penis, ⁊ astrigūt viculo iurī, ⁊ iō districtius ꝓhibenſ silia attētari, ⁊ attētata nullius penitus existē firmitatis decernunſ, ⁊ p̄sūptores tales a supioribus, ⁊ legatis, ⁊ inqsitoribꝰ aiaduersione ꝯdigna p̄cipiunſ castigari. c. qꝛ pleriqꝫ. đ of. ord. li. vj. ꝙ si p̄lati nō faciūt peccāt, qꝛ qđ p̄cipiſ iperaſ ⁊c. xiiij. q. j. ꝙ p̄cipiſ. de v̄. sig. in his, ⁊ sunt in culpa. xxviij. di. qꝛ sunt, ⁊ not. gl. fi. in. d. c. qꝛ pleriqꝫ. ¶ Tertius excessus est, qꝛ pleriqꝫ p̄lati ⁊ alij, religiosos p̄dicatores, ⁊ miores in altissima pauptate xp̄o paupi famulātes rl̄aꝫ hn̄tes approbatā cogūt ad sinodos suas accedere, ⁊ suis ꝯstōnibus subiacere, ⁊ alios, q̄ꝫ pl̄es in eos, ⁊ eoꝝ loca excessus cōmittūt, q̄ oia grauamina iferre ꝓhibenſ ipsis, ac subditos eoꝝ ab eisdē grauaminibꝰ arcere dēnt, vt in. c. nimis praua.
5 đ exce. p̄la. † nō. n. teneſ religiosi, q pp̄rm nō hn̄t. ad sinodū venire. xviij. di. ep̄s pal̄. xviij. q. ij. §. vlt. ⁊ plene i. c. dilecti. đ of. or. ⁊ idē, vbi sup hoc al̄s eēnt per sp̄ale priuilegiū exēpti, qꝛ tūc nec pn̄t eos cōpellere sinodare. c. qm̄. e. ti. đ priui. al̄s ✠o secus. c. ex
6 ore. in fi. e. ti. salua tñ prerogatiua sessiōis, vt ibi. ¶ † Alius excessus est, qñ grauant archidyaco. sup ꝯsuetudinibus suis, ⁊ sic diminuūt eorūdeꝫ redditus, ꝓhibenſ. n. prelati hoc facere, ⁊ nisi se corrigāt, sunt corrigendi ab archiep̄is, ⁊ supioribus. c. ad hec.
7 de exce. p̄la. † nō enim dēnt prelati taleas, ⁊ exactiōes indebitas exercere, nec irrōnabiliter grauare, vel inhoneste tractare subditos. c. j. e. ti. sꝫ dēnt seruare manus suas inoxias deo, legi, ⁊ pn̄cipi, nullūqꝫ pertingere lucrū. in auc. de mā. prin. §. j. C. de supindic. l. j. lib. x. ff. de dā. infe. ex dāni. i. rn̄so. ⁊ in auc. de collat. §. hoc qđ. coll. ij. nisi ex magna, ⁊ graui cā. xvj. q. j. §. nouellaꝝ. ⁊. c. cum
8 apl̄s. đ cēsi. ¶ † Alius excessus est, qꝛ pleriqꝫ p̄lati, vt ꝓcurationē, aut seruitiū aliqđ ipendāt legatis, vel alijs plus extorquēt a subditis, q̄ꝫ soluāt, ⁊ in eoꝝ dānū lucra sectātes, q̄rūt p̄dicta potius, q̄ꝫ subsidiū in subiectis. nā sic extorta non solū teneſ restituere, sed ēt tn̄dē de suo cogi dēnt paupibꝰ elargiri. ad qđ p superiorē sunt cogēdi ad q̄relā grauatoꝝ, al̄s puniēdi sunt ēt supe
9 riores negligētes ⁊c. c. qꝛ pleriqꝫ. đ imu. ec. ¶ † Sūt ⁊ alij q̄ꝫplurimi excessus ordiarioꝝ in religiosis, q̄s enūerat cle. freq̄ns. de exce. p̄la. vbi mādaſ p̄latis, ꝙ ab hmōi grauaminibꝰ cessare debeāt, ⁊ sb̄ditos suos siliter cessare facē, ⁊ religiosos, tā exēptos, q̄ꝫ nō exēptos ēt mēdicātes charitatiue fouē, ⁊ tractare, ⁊ sua iura, ⁊ p̄uilegia iuiolabl̄r eis s̄uare, necnō abbates, ⁊ p̄ores, ⁊ religiosos q̄slꝫ ad sua gn̄alia, ⁊ p̄uicialia capl̄a q̄quomō accedē, nō
impedire

ipedire,nec eos cōpellē,vt suis ꝯsāguiēis,ꝛ nepotib.suoꝝ eccle-siarum possessiones ꝯcedant in perpetuū,vel ad tps,que ꝯcessio nes ibidem annullant,nec ēt ad p̄sentandū sibi ad ecclesias vacā tes, in quibus obtinent ius patronatus , vel ad monachandum eosdem suos ꝯsanguineos,nepotes,vel familiares, nec alia mul ta diabolica de quibus ibi,similis etiā excessus reprobatur in re
10 ligiosis.c.cū clerici.de censi. ¶ † Alius excessus est de quo in.c. audiuimus.de simo.vcȝ,ꝙ decedētibus ecclesiaꝝ rectoribus ip sas interdicto subdunt,nec patiunt alios in eisdeȝ institui, donec ipsis certa sūma pecunie persoluat, ꝛ cum qs religionem ingre- dit,vel apud eos eligit sepulturaȝ,ingerūt difficultatē,donec mu nera manus eoꝝ ꝯtingant,qm̄ puniuntur ad duplū restituendū,
11 ¶ † Alius est de quo in.c.nullus.de iure patro. vbi epi improbi tatis auaritie causa ꝯsentire nolūt,ꝙ laici decimas,ecclesias, aut aliqd ecclesiastici iure monasterijs offerāt sine iusta causa, qꝛ tūc
12 recurrendū est ad papam. ¶ † Alius excessus est,qn̄ prelati pro installatione abbatū pecunias extorquere volunt,nec sunt ea for ma pfessionis ꝯtenti,que ab origine ordinis noscit instituta,que
13 hr̄ in.c.ne dei ecclesiam.de simo. ¶ † Alius qn̄ aliqui presumūt aliqd accipe, vel dare pro ꝯsecrationibus epoꝝ, bn̄dictionibus abbatū,ordinationibus clericoꝝ. iuxta certā taxam etiam vigo re ꝯsuetudinis longeue ꝛc.c.sicut pro certo.de simo.ꝛ quo exce- dunt Archi.pȝ in.c.lȝ.de pen.ꝛ alij p̄sbyteri.de simo.c.nemo.de
14 alijs multis excessibus,vide.J.in.q.de interro.ꝛc. ¶ † Magnus ēt numerus excessuū narrat in cle.ad nostram.de censi.vcȝ,qn̄ vi sitatores accedentes ad monasteria presertim exempta,ꝛ cister- ciēs.ordinis lȝ charitatiue suscipiant, ꝛ eis charitatiue necessa- ria,ꝛ curialr ministrant, cibis tn̄ regularibus nō ꝯtenti,ꝯtra pri uilegia ordinū carnes petūt,ꝛ si eis nō ministrent,auferūt violē- ter,ꝛ lȝ in locis eisdem fiāt eleemosine competenter,tn̄ religiosis inuitis alias eleemosinas faciunt , ꝛ in locis in qbus non hn̄t de ꝯsuetudine,vel de iure,p eqtaturis ferrandis, lȝ ferris nō egeāt, ꝛ coqui eoꝝ sui officij rōne pecuniā exigūt,ꝛ extorquent, nec cō- positiones sup pcurationibus iter platos ipsas,ꝛ eas initas eis seruant ēt in recipiendis pcurationibus , ita graues existunt, ꝙ ipsis in eoꝝ monasterijs,ꝛ ecclesijs pcurationes recipiētibus lon gi tpis victum breuis hora ꝯsumit,ꝛ dum pcurationes recipiūt canes venaticos,falcones,ꝛ accipitres secum hn̄t,ꝛ nisi satisfiat eoꝝ volūtati,valus monasterioꝝ,ꝛ ecclesiaꝝ per violentiaȝ sepe frangunt,ꝛ ornamenta ecclesie exportant,pluresqꝫ pcurationes recipiūt vna die sedis aplice priuilegio nō suffulti,interduȝ in pe cunia numerata visitationis ēt officio nō impēso , ꝛ occasione di ctaꝝ pcurationum. Idem plati ab eis frequenter exigūt, que il- lis soluere non tenent, ac ēt pcurationes nuncioꝝ aplice sedis, aliaqꝫ extraordinaria onera religiosis ēt exēptis pro maiori pte imponūt,vt se ac presbos liberent seculares religiosos ad ordi- nandum hmōi oneris distributionē nō assumentes. In multis ēt alijs ecclesias ipsis monasterijs ēt exemptis subiectas grauāt,si- cut in pcurationibus recipiendis,ꝛ oneribus insolitis imponen dis,idcirco tales puniri mandant vt ibi,ꝛ in.c.exigit.ꝛ.c.felicis.
15 de cēsi. ¶ † Est ꝛ alius excessus cū epo, tertio cū humilitate ꝛ de uotiōe,sicut ꝯuenit reqsitus abbates electos ꝛ ꝯfirmatos renuit bn̄dicere. Nā hec ꝛ alia que ad hmōi offm̄ ptinent exercere pu- ta ꝯferre lectoratū,si sunt p̄sbyteri,ipsis abbatib᷒ licebit, donec
16 ipsi duritiā suā recogitent.c.j.ꝺ supplē.negli.pla. ¶ † Sicr,qꝛ pa pa nō vult videri ius suū negligere, qui alios in sua iustitia ꝯfo- uet nō pfit ordinarij collatores ꝯferre bn̄ficia ad sedē aplicā de- uoluta.c.lȝ.eo.ti.delegati Xo pape sic vt in cle.cū de bn̄ficio. de pben.qꝛ ordinata charitas incipit a seipso,vt ibi no.ꝛ de pe.dist. iij.sane.ꝛ.xxxiij.q.v.nō lȝ.ꝛ.l.ij.C.de serui.ꝛ aqua.ꝛ.c.nisi spālis
17 de auc.ꝛ vsu pal. ¶ † Excedūt ēt legati,ꝛ qcunqꝫ alij apponētes manus ad ea, que papa sibi in signū puilegij singularis tm̄mō re
18 seruauit,vt in.c.nisi ꝛ.c.post trāslationē.cū se. de off.or.ꝛ.c.sicut vnire.ꝺ excel.pla. ¶ † Reseruant aūt pape. prio cāe fidei.xxiij. q.i.quotiēs.ꝛ.c.maiores.de baptis. Item trāslationes epoꝝ,se- diū mutationes.vij.q.j.mutationes.de trāsla.pla.c.j. Itē deposi tiones epoꝝ,ꝛ cessiones eorūdeȝ,ꝛ trāslationes electoꝝ.de trans la.prela.c.inter corpalia. Itē ꝯgregatio gn̄alis ꝯcilij.xvij.di.c.j.
19 Item depositio ꝛ restitutio epoꝝ,ꝛ sūma negocia ecclesiaꝝ.ij.q. vi.ideo. Itē exēptio epoꝝ.xvj.q.j.epoꝝ. † Item vota maiora so lus papa cōmutat de voto.c.ex multa. Itē solus papa in maiori bus criminibus,ꝛ cū filijs presbyteroꝝ,ꝛ cū ceteris illrime natis dispensat,vt pmoueant ad dignitatem,de iudi.at si clerici.de fil.
20 p̄sby.c.si. Item ad ipsum solum omissis medijs appellat.ij.q.vj. c.ij.ꝛ.xxiij.q.vij.metropol.ꝛ de ap.dilecti. † Et solus papa pōt ordinare subdiaconū diebus dn̄icis,de tēpo.ord.c.j.ꝛ.c.de eo.q casus enumerant in.c.qđ trāslationē.de offi.leg.ꝛ in.c.sicut vni- re.de excel.pla.vbi gl.not.ꝛ exponit istos versus, vcȝ, Restituit papa solus,deponit,ꝛ ipse diuidit,ac vnit,eximit,atqꝫ pbat. Ar
21 ticulos soluit,sinoduꝫqꝫ facit gn̄aleȝ. Transfert,ꝛ mutat, appel lat nullus ab ipso.vide.xvij.di.hic. † Solus ergo papa restituit depositos epos.ij.q.vj.ideo,ꝛ deponit eosdē.iij.q.vj. accusatus ꝗuis.ꝛ.c.dudū.diuidit epatum in duos.xvj.q.j.pcipimus.ꝛ.§.
22 sicut. † Vnit duos i vnū.c.sicut vnire.de excel.pla.xvj.q.j.ꝛ tpis qualitas eximit epos,ꝛ abbates.xvj.q.j.frater noster,pbat scri- pta alioꝝ,ꝛ ꝯciliat,de sum.tri.c.ij.in fi.xvj.di.sancta roma.xvij.
23 di.regula. † Articulos fidei soluit.xxiij.q.j.quotiēs.ꝛ.c.qm̄ ve- tus ēt cū dubitat de aliquo articulo.c.cū xp̄s.de hereti. sinoduꝫ facit gn̄aleȝ.xvij.di.c.j.ij.ꝛ.iij.trāsfert sedem epalem de loco ad locū.vij.q.j.ꝛ tpis,mutat epos.vij.q.j.mutationes.de transla.p la.per totū.appellat nullus ab ipso.ix q.iij.cuncta. Et dr̄ celeste
24 hr̄e arbitrium.C.de sum.trini.l.j.in fi. ꝛ ideo ēt † naturā reꝝ im- mutat substātialia vnius rei applicādo alij.C.cōia delega.l.ij.de nullo pōt aliqd facere.C.de rei vxo.act.l.j.in prin ꝛ de ꝯse.di.ij. re vera,ꝛ sniam que nulla est facit aliquā.iij.q vj.hoc qppe,qꝛ in his que vult eē,ei p rōne volūtas est.insti.de iure natu.§.sed qđ principi.nec est qui ei dicat cur ita facis.ꝺ peni.di iij.§.ex psona.
25 † ipse.n.pōt supra ius dispēsare.de ꝯces.pben. ppsuit,ꝛ de iusti tia pōt facere iniustitiā. corrigēdo iura,ꝛ mutando. de appel. vt debitus.ꝛ de ꝯsan.ꝛ affi.nō dȝ,ꝛ plenitudinem obtinet ptātis.ij. q.vj.vt in decreto que intellige iuxta plene no.in.c.quāto.de trās
26 la.prela. † Pōt ēt papa qnqꝫ ꝯtra aplm̄ dispensare.xxxiiij.di.le- ctor.ꝛ ꝯ canones apli.lxxxij.di.p̄sbyter. Item ꝯ vetus testm̄ in decimis nō dandis.de deci.c.ex pte.cū seq. Itē in voto.de voto. c.j. Item in iuro.xv.q.vj.c.ij.ꝛ de rescrip.c.ꝯstitutus.ꝛ no. de iu
27 reiur.quāto. † Cōtra tn̄ vniuersal.statum ecclesie. non. xxiiij.q.j. memor sum,nec vt monachus hēat ppium,de stat.mo.c.ij.ꝛ.c. cum ad monasteriū.in fi.nec ꝯ quatuor euāgelia xv.dist.sint,nec ꝯtra pcepta apli.xxv.q.j.sunt qdā,vbi de hoc ꝙ intelligit glo in
28 d.c.ppsuit in his,que pertinent ad articulos fidei. † Item ꝓm quosdam non dispensat in secūdo gradu ꝯsanguinitatis. de re- stitu. spolia. literas.ꝙ intelligunt quidaȝ de collaterali inequali linea,per.c.deus qui.de diuor.ꝛ an cum bigamis possit dispen- sare plene habetur in.c.super eo.de biga.de his plene in.d.c.cuȝ ad monasterium.in fine,de statu monacho.ꝛ in mercuria. actus legitimi.de regulis iuris.quia deliberaui in hac materia superfi cialiter pertransire nolens ponere os in celum. Nam non mul- tum pertinet hec discussio ad propositum opusculum positiuuȝ, ꝛ solum visitantium,ꝛ visitandorum instructiuum. Solum hoc dicam,ꝙ audiui a sanctissimis prelatis nimis dilatare pape po- testatem plusꝗ periculosuȝ esse,vt docet rerū magistra experien tia. Nimis etiā restringere similiter,sed mediam viam tenendā, ꝛ decet papam velle non posse facere,que boni pontifices face- re non ꝯsueuerunt, adde de apostatis.c.fina.xxvi q.j.sunt qui- dam.ꝛ.c.que ad perpetuam.xv.q.vj.auctoritate. ꝛ.i.q.i.omnis
29 cuiuslibet. † adde ꝙ papa sibi reseruat dispensationem cum mo nacho recipiente ordines in apostasia.c.fina.de aposta.ꝛ cū he- reticis,vt in.c.excōmunicamus.§.sane.de hereti.ꝛ cum filio pre sbyteri c.penul.ꝛ fina.de filijs presbyte. Item si iterata vnctio- ne fuerit maculatus.i.q.vlti.saluberrimum.in fi. Item cum his qui rebaptizati sunt,de ꝯsecra.distin.iiij qbus.ꝛ.c.eos. Item si quis in subuersionem fidei ordinationē recipit ab hereticis.i.q. vij.ꝯuenientibus.in fi.ꝛ in his casibus solus papa potest dispen
30 sare,vt nota.in.d.c.fin.de aposta. † Item ꝛ in matrimonio non- dum copula carnali ꝯsumato.c.ex publico.de ꝯuer.ꝯiuga. Iteȝ ꝓm quosdam,ꝙ secundum matrimonium ꝯsumatuȝ preferatur
31 non ꝯsumato.c.fina.de spōsa.duoꝝ. † Item ꝙ clericus in sacris ꝯstitutus,ꝛ monachus possit ꝯtrahere ex magna causa, vt in.c. i.qui clerici vel vouentes.ꝛ in.c.cum olim.de cleri.ꝯiuga. ꝛ que scribit Jo.andr.in regula semel deo.ꝛ in regula act.legitimi. de regulis iuris.libro sexto.ꝛ in.c.post trāslationem . de renuncia-
32 tio.ꝛ.c.super eo.ꝛ.c.nuper.de bigamis. † vbi non potest dispen- sare,ꝙ quis duas vxores habeat simul,ꝛ in alijs multis casibus de quibus plene per Specula.in titu.de dispensatio.§.nunc bre uiter in prima parte,ꝛ in.§.nunc ostendendum. ver.xlvi.vbi in-
33 uenies omnes casus , in quibus ei soli liceat dispensare. † Ue- rumtamen vnum non omitto , ꝙ quāuis papa sine causa di- spensare possit de plenitudine potestatis pro eo ꝙ non habet su periores in hoc mundo,nec est qui eum corrigat,vel emendet, Attamen cum hoc sit peccatum,ꝛ peccare possit, vt nota.in.c.si papa.xl.distinctio.ꝛ ideo sibi habet eligere confessorem. vt not.
34 in.c.sane.de offi.delega. † propter peccatum A donoruȝ domino

atq; pontifice, si sine penitentia decesserit, punietur, et ideo noverit
sibi terribilius iudicium, quam aliis inferioribus iminere. ix.q.iij.
aliorum cū seq. arg. op. C. de iudi. l. rem nō novā. circa med. ita no.
35 Hosti. in sum. de fil. psby. §. fi. in fi. † Et adde q3 l3 Raymun. in
sum. de casib⁹ enumeret. xxviij. casus pape reserva. ipse tñ Host.
in sum. de offi. leg. in §. qd ptinet enumerat. lx. quos in. xxvij. ver
36 sibus ɔcludit, quorum ꝟsuum expositionē, vide ibi plene p eū. † Ex-
cedūt et cardinales legati de latere apponētes manus ad indi-
spēsabilia et p papā, et ad ea q̄ sūt pape spāl'r reservata, de qbus
supra, excedūt tñ ipsi in quatuor legatū natū. Primo, in absolō
ne excōicatorum extra puinciā. c. excōicatos. de offi. leg. Scdo, q2
illo pñte alius tāq3 minor insigniis nō vtitur, nec offim legatiōis exer
cet. eo. ti. volētes. de privi. antiqua. xxj. di. deniq3. Tertio, in bñ-
ficiorum collationib⁹. c. j. de offi. leg. lib. vj. Quarto in pvocationi
bus, vt p3. de censi. c. pcurationes excedūt pariter legatū missum
37 alias nunciū in pmo et tertio. † Et adde q3 pñte legato de latere
isignijs vtēte patriarche cessant potrare crucē ante se, vt. d. c. an
tiqua. de privi. vbi plene p Jo. an. q et dt, q3 legati de latere tran
seūtes mare vtuntur vestib⁹ rubeis, palafreno albo. freno, et calca
ribus deauratis, et q3 sine lr̃is creditur ei asserenti se legatū, ex quo
38 cardinalis est, l3 qdā in hoc ꝯ. ¶ † Quedā alia vide circa hoc in
c. si abbatē. de ele. li. vj. et addit q3 et sine legatiōe pvilegiati sunt
in nō residēdo in titulis, sive bñficijs suis. Itē eis creditur de actis
corā se, l3 nō appeat scriptura, d quo p Jo. an. in. c. ɔstitutus. de
appel. circa q3, vide dictū cle. iiij. in Spec. in tit. de teste. §. j. ver.
39 qd si advocatus. † h3 et privilegiū. c. felicis. de penis. lib. vj. et. c.
qa periculosum. de sen. excom. lib. vj. Et alia sex privilegia epōrum
de qbus in. c. fi. de privile. lib. vj. et circa. decretalē execrabilis, vt
ibi p3, de qbus oibus plene in Spec. d. titu. de offi. delega. §. se-
40 quitur videre. ad fi. † qd aūt ad legati offim ptineat, vide plene i. §.
41 supest videre imediate ibidem sequēti. † et adde q3 non excusantur
qui tenerentur limina aplorum visitare visitando legatū, qui nec ɔtra
ipsius iurm sibi pōt ad hoc terminū progare, vide plene p Spe
cu. in titu. de offi. lega. §. nunc ostendendū. in fi. † debēt tñ Roma
42 ni pōtifices cavere, nec quos volunt tm̃ sibi in negocijs familia-
res efficiant, q3 oino alios a sua familiaritate excludant ꝯ Gre-
gorium dicentē his qui cūctis preest oibus distribuat, nec qcq3
vni psone honorabilius exhibeat, vñ alij scrupuloso corde mo-
43 veantur, † q2 inhonestū est, vt alij satis hēant, alij ꝟo detrimentum
44 patiantur. xvj. q. vij. c. j. † et an cetus cardinaliū sede aplica vacan-
45 te possit revocare legatū, vide in. c. ij. de offi. lega. lib. vj. † Et ad-
de q3 legatus gñalis de ɔcilio cardinaliū est mittendus, et aliter
non pbatur in. l. fi. C. de legatio. lib. x. vt l3 Spec. in titu. de offi. le
46 ga. §. qualr aūt. in fi. † Item q3 d3 talis legatus mitti qui in semet
ipso hēat spm̃ dei, et pcepta eius in ɔspectu suo sint et qui Moy
si. i. pape valde notus, et familiaris sit, in quo sit charitas et legum
scientia, Deū timens, et qui odiat munera, vt audiāt eū filij Isra-
47 el. viij. q. j. si ergo. † Item q3 ei q semel fuit legatus semp reveren
tia debetur in memoriā pstine dignitatis, vt in. l. j. C. de cōmiti. qui
pprij regunt cū suis ɔcor. et in. c. ex pte. de foro cōpe. et de epo q
48 renunciavit epatui. c. j. et de transla prela. c. inter. † et defūcto vel
revocato legato, tenetur papa, et successor remunerare servitores
primi, et bñficare socios legati quos ille non remuneravit, argu.
in. l. defuncto. ff. de offi. asses. et no. Spec. in tit. de offi. lega. §. fini
49 tur. in fi. ¶ † Excedunt et patriarche primates, et archiepi, me-
tropolitani apponētes manus in subditos suffraganeorum, aut ad
eorum causas, vel aliorum subditorum inferiorum prelatorum, exceptis casi
50 bus, qui notantur in. c. pastoralis. de offic. ordi. † licet. n. sint ordi-
narij totius pvincie, q2 eius gerunt solicitudinē, tñ non ideo se-
quitur, q3 cuiuslibet de pvincia. xx. q. iij. c. ij. est enim eorum iurisdictio
sup quemlibet impedita, et ligata. arg. de rescrip. pastoralis. in
51 fi. et de cleri. peregri. tue. † Solū ergo sunt iudices ordinarij in ca
sibus not. per glo. in. d. c. pastoralis. de offi. ordi. primus, cum de-
viant in divinis officijs a ɔsuetudine metropolitane ecclesie. xij.
dist. de his. Item si causa deferatur ad eos per appellationē. de of
fi. lega. c. j. de offi. ordi. c. duo. xj. q. j. pvenit. Itē cū absolutus ab
archiepo nō vult parere epo de offi. ordi. ad reprimendā. Itē in
casu. c. irrefragabili. eo. tit. l3 ibi dicatur q3 tanq3 delegatus a pa-
pa. Item qñ eps est negligens in eo q3 ipse facere d3. ix. q. iij. cum
simus. de sen. excō. per tuas. de app. c. qua fronte. Item mortuo
epo, qñ ecclesia idoneos clericos non h3. xij. q. ij. nō liceat. Item
cum evidens est sniam epi esse iniustam, de appel. solicitudinem.
Item cum visitat pvinciam. de pscri. c. cum ex officij. et de censi.
sopite. et. c. cum nuper. Item si deliquit in eius dioecesi. vj. q. iij. pla
cuit. Item si habet pdium in dioecesi sua, adde vel si ɔtrahat. de
52 foro compe. c. fi. et. c. sane. † q2 in his casibus efficitur quis de iuris

dictione cuiuslibet, vt ibi non obstante privilegio gñalis exem-
ptionis. c. j. de privi. lib. vj. Hosti. in titu. de offi. ordi. §. sunt autē
enumerat et declarat. xviij. casus, qui his versibus ɔtinentur. Offi
cium variū, forus, appellatio crimen. Peccās, nō parens, reus,
ɔsultatio deses, Presul. canonici, tumidi snia, neq3, visitat, idul
get, custos, q2 papa dat vsus pmutant socijs suspectus cūq3 re-
53 mittit, casibus his pmas subiectos presulis arcet. ¶ † Excedūt
similiter et epi apponentes manus ad subditos aliorum prelatorum
inferiorum sue dioecesis, vt plene habetur per glo. in. d. c. pastoralis. et
per Hosti. in sum. de offi. ordi. in. §. preallegato. ad fi. argu. in. c.
cum ab ecclesiarum. eo. titu. et de ex. prela. c. ij. xviij. q. ij. c. cognovi-
mus. vbi. f. illi inferiores prelati per electionē creantur. arg. xxiij.
54 dist. c. ij. xcij. dist. legimus. de imuni. eccle. non minus. † q2 vniuer
sitas dat iurisdictionē, vt pbant dicte ɔcor. verum q2 in multis
ecclesijs sup hoc et diversis, diverse sunt ɔsuetudines, ideo dicit
55 Hosti. ibidem ɔsuetudinem cuiuslibet observandam. † vbi autē
non apparet de ɔsuetudine semp eps de iure cōmuni fundatam
intentionē habet. de offi. ordi. c. j. xj. q. j. de persona. et. q. iij. qui re
sistit. de foro cōpe. cum ɔtingat. et. c. seq. salvis exemptionibus.
et. c. ex parte. de privile. et iura ɔtraria pcedant de ɔsuetudine tā
56 tum. † Addit tñ q3 quicunq3 h3 curam pōt excōicare, nisi ɔsue-
tudo, vel inhibitio superioris hoc impediat, argu. de electio. du-
57 dum. §. tandem. de senten. excōmu. si quem. ¶ † Excedunt cōsi-
militer episcopi dispensantes in casibus sibi non pmissis, sed pro
hibitis, qm̃ cōmunis opinio h3, q3 in omnibus nō phibitis pos-
sit dispensare. argu. a ɔtrario sensu in. c. at si clerici. in fi. de iudi.
58 † q2 in multis gravioribus criminibus adulterio pmissa est dispē
satio episcopis, puta in heresi. l. dist. presbyteros. Item in sacrile
gio. l. dist. si qs psbyter, et de capitalibus criminibus occultis. l.
dist. de his vero. Item cum simoniaco, qñq3 in beneficio qñq3 in
ordine. iij. q. v. c. j. et vlti. et de elec. c. si alicuius. Item cum scisma
59 tico. l. dist. vt ɔstitueretur. † et gñalr vbicunq3 nō phibetur dispensa-
tio intellr esse permissa, arg. de sen. excō. nuper. et. c. nobis. et no.
in. d. c. at si clerici. de iudi. et in. d. c. si qs presbyter. l. d. per Hug.
60 et. l. di. miror. vbi no. casus, in qbus est phibita dispensatio, † pōt
etiam eps, et qlibet sacerdos mitigare canones penitētiales. de
penitē. dist. j. mensurā. l. dist. de his. xxvj. q. vij. tpa plenitudinis.
sed canones illos, qui inducūt penam depositionis, et suspensio-
nis in enormibus criminibus mitigare, et dispensare nō possunt.
d. c. miror. xj. q. j. de viro. et de accusa. c. inquisitionis. primo re-
spōso, et per Jo. an. in. c. pro humani. de homi. lib. vj. licet glo. in
multis locis varie repeiantur plenissime aūt hoc examinat Spe.
in prima parte, in tracta. dispensatio. §. nunc de epōrum etc. vbi enu
merat oēs casus in qbus episcopi possunt dispensare in corpore
61 iure clausos, et excedūt numerū. clxiij. † deinde declarando quam
sit epōrum magna ptās discurrit multa, que pñt, et debēt facere epi
scopi, vt ibi Jo. an. addit de altari viatico, de quo in. c. fi. de pri-
vile. in. vj. et ibi plura alia enumerantur. Item q3 religiosi eorum fami
liares te possunt illis in officio coaptare, in cle. dignum. de cele-
bra. mis. et aliud privilegiū in cle. ij. de privile. et aliud in cle. quā
vis. de foro cōpe. et aliud in cle. j. de supplen. negli. prela. et q3 ibi
no. sup glo. in ꝟbo aposto. Securitati etiā ipsorum multum pvidit
cle. si qs suadente. de penis. de qbus oibus plene in. d. §. nunc de
62 epōrum. ver. gñaliter. † et adde q3 de stilo curie dispensationes non
committuntur nisi dioces. vel vicarijs eorum, vt in. d. §. nunc de epōrum.
in fi. et q3 cui mandatur, q3 dispenset cum monachis pōt etiam cum
63 abbate dispensare. c. fi. de simo. et † q3 dispensatio semel facta nō
est amplius revocāda. c. ex tua. de fil. presby. et q3 petens scdam
dispensationē debet facere mentionē de prima. c. fi. de fil. presby
te. lib. vj. q2 dispēsationes etiā cum motu pprio sunt stricti iuris,
64 vt plene habetur in. c. non pōt. de phē. libr. vj. ¶ † Excedūt quoq3
prelati, et abbates regulares applicantes mensis suis prioratus
ecclesias, administrationes, aut beneficia ad eorum dispositionem
spectantia, seu pensiones novas eis imponētes, aut veteres au-
gentes, et ideo in exēptione apostolica alias auctoritate ordina
ria dioecesani eorum etiam negligentiā supplentes, possunt illa per a-
sonis idoneis ɔferre, vt in cle. q2 regulares. de supplen. negli. pre
65 la. ¶ † Excedūt et tales cum dispensant in casibus sibi phibitis
puta q3 in eodem monasterio sint monachi, ac moniales, q3 etiā
nō pōt eps. xviij. q. ij. diffinimus. et. c. in nullo monasterio. et. c. pe
riculosam. Item q3 monachus mortaliter peccet, imo tunc illi
monachus obedire non tenetur, xj. q. iij. si quis episcopus. ij. Itē
si vt defectu sumptus monialis serviat clericis. lxxxj. distinctio.
66 ad reatum, † potest tamen monachos verberare, si se pter ver-
ba non corrigant. xlj. distin. §. salonio. xxiij. q. iiij. c. fin. de senten.
excōmuni. vniversita. potest etiam dispensare in casibus. xxvj.
enumeratis

enumeratis, ⁊ examinatis in Spe. de dispen. §. sunt quoqȝ. v. ab
67 bas quoqȝ vbi plene videas. ¶ † Excedit ēt capl'm dispēsando
in casibus sibi nō pmissis, qr archid. vel alius prelatus sub epo,
vel etiā capl'm dispensare non pōt, minores enim prelati ardua
68 ad episcopū debent deferre. de offic. archi. ad hec † in casu tamē
qñqȝ dispēsare pōt. c. ex insinuatione. de simo. de pbē. cū nō igno
res. xvj. q. j. alia. qr equipat' senatui. ea. q. ecclesia, sed senatus re
stituit aliquē fame. ff. de postul. l. j. §. de qua sm Host. Inn. ⁊ Jo.
69 an. in. c. ij. de eo, q furti. ordi. susce. ⁊ in. c. fi. de post. pla. † nā capi
tulū eligēdo aliquē indignū intell'r dispensare cū illo, nisi sit talis
casus, in quo ꝓhibita sit ei dispēsatio, de quo p Spec. in palle. §.
70 sunt quoqȝ. v. capl'm ēt ⁊c. † Et adde ꝙ ꝯciliū dispēsat ꝯ Apo
sto. no. lxxxij. dist. presb'r ⁊ sacerdos dispēsat ꝯ canones peniten
tiales. l. dist. de hijs. cū ꝯcor. ēt in casibus vbi sunt p canones pe
71 nitētie expsse ex cā, vt ꝓbat', in. c. de⁹. q. de peni. ⁊ remis. ¶ † Exce
dit ēt capl'm statuēdo sup residētia in diminutionē cultus diuini,
⁊ ꝙ admittant' ad vocē in capl'o non ꝓmoti ad sacros ordines,
ar. in. c. fi. de rescri. li. vj. ⁊ in cle. vt hij. q de eta. ⁊ q̄li. ⁊ statuendo
ꝯ sedē aplicā. c. ꝗstōnē. in fi. de ver. sig. li. vj. ⁊ alias ꝓut infra pa
72 tebit in. q. de interroga. † Et an gerēdo actū cōmutabilē scienter
in casu quo qs h3 ptātem dispēsandi, videat' dispensasse, vide in
73 antiqs decis. xxxiiij. † Et an eps possit dispensare, vt quis teneat
duos psonatus in eadē ecclesia, vide ibidē decis. xliij. Et an si di
spensat' cū illtimo, vt possit ꝓmoueri ad bñficia curata, ⁊ dignita
tes cōprehēdant', canonicatus ecclesie cathedralis vide ibidē de
74 cis. lix. † Et ꝙ eps dispēset ꝯ ꝯciliū ex magna cā. vid. in nouis de
cis. cclij. Quid de legato de latere, vide ibidē decis. cclxxxij. q̄ inci
75 pit. itē si legatus de latere. † Et ꝙ attētata p ordinariū loci visi
tātē subditos nō sūt reuocāda, nisi appellās ꝓus doceat de ꝓuile
gio, exēptiōe, vel pscriptiōe, vide deci. cxxix. in nouis q̄ inci. itē si
76 rector. ¶ † Circa scdā ptē q̄onis, vcȝ, circa penas visitātiū, ⁊ vi
sitandoꝝ, est attēdēdū, ꝙ certe pene sūt in canonib⁹ statute ad re
primēdā malitiā puersoꝝ. c. ad reprimēdā. in pn. ð off. ordi. facit
c. facte sūt. iiij. di. adde de elec. nihil de cēsi. grauis. ⁊ p Jnn. ð ap
77 pel. ad hoc. ⁊ in. c. ij. de accu. † nā p leges nemo directe bñfacē co
git, s3 malefacere ꝓhibet'. xxxiij. q. v. ad fidē, vt boni inter malos
78 qete viuāt. xxxij. q. v. nō frustra. † varie aūt sūt pene in canonib⁹
ꝯstitute. Quedā inducūt degradationē, ⁊ curie seculari traditio
nē, vt in. c. ad falsarioꝝ. de cri. fal. Quedā degradationē, ⁊ detru
sionē in monasterio. l. di. si eps. Quedā depositionē īmmō. l. di. si
qs viduā. Quedā suspēsionē solūmō. j. q. v. si mala fama. xxxij. di
stin. nullus pter. Quedā excōicationem. xvij. q. iiij. si qs suadēte.
Quedā ꝓuationē officij ⁊ bñficij ppetuo. lxxxv. di. si qs. Quedā
ꝓuationē officij tm̄ ad tps. lxxxij. di. pſbr. xxj. q. ij. placuit. xxviij.
di. pſbꝝ. Quedā ꝓuationē bñficij tm̄. vij. q. j. si qs de ordine. ⁊ c.
cū in cūctis. ð ele. Quedā ꝓuationē cōionis tm̄. xxxv. di. añ oia.
lv. di. null⁹. Alias penas hēs. lxxij. di. sicut. xviij. di. placuit. ⁊. ij.
q. vj. q scit. ⁊ no. in. d. c. ad reprimēdā. ⁊ plenius p Host. i sum.
de pen. §. quot spēs. inter q̄s est pena suspēsiōis de q̄ plene p Jo.
an. in cle. cupiētes. de pen. sup v. suspēsi. vbi enumerat oēs spēs
suspēsionis, q̄ in iure repiunt'. Demū subdit tres opi. ad decisio
79 nē q̄onis. † An suspēsus ab offō eoipo cēseat' suspēsus a bñficio,
q̄s dt ꝯiūgēdas, ⁊ sequēdas nisi aliud ꝓ vel ꝯtra in snia iuris, vel
80 hois expmat'. † Adde, ꝙ si suspēsus interi3 pēdēte pmo tpe itex
suspēdat' ad idē tps currit scda suspēsio ēt añ tps finitū pme, nec
duplicat' totū tps. ff. ad. l. acql. l. ita vulneratus. l. senatus. ad tur
pil. ff. ad carbo. l. carbo. ⁊. l. se. facit de ꝓui. c. j. v. si q vo. plene p
Jo. an. in cle. cū sit. de magr'is, ⁊ in. c. cū in cūctis. de elec. ⁊ in. d.
81 cle. examinat. an actus interim p suspēsuȝ factus valeat. ibi vide.
¶ † Inter eas ēt est pena irregularitatis ð qua qd sit, ⁊ vñ dicat',
⁊ quot modis sumat', siue accipiat', ⁊ qbus modis, ⁊ in qbus ca
sibus ꝯbat' plene tradit' p Spe. in tra. dispēsationū. in ti. de offi.
leg. bñ p octo cartas cū addi. Jo. an. ⁊ Bal. ⁊ in suo aureo rep.
sub ti. ð tpibus ord. in rub. illa hc sunt irregularitates, q̄ ipediūt
ꝓmotū, ⁊ in alia rub. ibi seq. ⁊ sub ti. de pen. in rub. casus toti⁹ iu
ris in qb⁹ ꝓmoti deijciunt', ⁊ deponunt', ⁊ ð his sufficiat remissio
ibidē, ⁊ ad. Jo. an. in. c. cuȝ eterni. de re iud. li. vj. in nouel. ⁊ in. c.
82 tāta. de excel. pla. † Inter has ēt est pena infamie q̄ est fame ꝓua
tio, ⁊ sit p capitis diminutionē maiorē, ⁊ mediā, nō aūt minimā.
83 ff. de var. ⁊ extor. cog. l. pe. §. ex ti. ⁊ quot modis irroget' ifamia
⁊ qd sit fama hr̄. ij. q. v. §. porro. ⁊ in. c. vr̄a. de coha. cle. ⁊ mulie
rū. ⁊ a qbus repellant' infames, ⁊ de oib⁹ ꝯcurrētib⁹ dictā penā,
⁊ mām, vide plene p Spe. in suo trac. quē fecit ð fama ⁊ ifamia
in. d. rep. aureo, in ti. de pen. sub rub. de fama ⁊ infamia. ⁊ p Jo.
84 an. in mercu. sup reg. infamib⁹. de reg. iur. in. vj. † Est ⁊ pena in
terdicti seruādi, vt in. c. alma. de sen. excō. li. vj. ⁊ an trahat secuȝ
executionē, vide Jnn. in. c. ad hec. de appel. ⁊ sciēs interdictū ap
positū, s3 nōdū denūciatū illud violās icurrit penas iuris, vt ple
ne no. in gl. in cle. grauis. de sen. excō. siue ab hoie, siue a iure ⁊c.
85 ¶ † Est ⁊ snia excō. cōis ⁊ notissima pena maioris solēnis. s. ana
the. ⁊ minoris, vt in. c. si quē. de sen. excō. de q̄ plene p Host. i su.
de sen. excō. ⁊ j. aliqd dicā in scda pte. hāc ex cā. s. ne qs ledat cō
sciam spnere pōt. c. lr̄as. de rest. spo. hāc penā incurret qcūqȝ im
pediūt visitatores, ne exerceāt suū offm̄, cle. attēdētes. in fi. ð sta
86 tu regulariū. † Est ⁊ pena corpalis quā, qñ ecclesia possit infligē
re, vide de calū. c. j. de depo. grauis. de cri. fal. c. iiij. ð rap. c. in ar
87 chi. lxxij. di. in fi. xxiij. q. vj. c. j. de malo. ⁊ obe. c. ij. † Est ⁊ pena car
ceris quē h3 ecclesia, vide. xvij. q. iiij. accedēdū. xxv. q. iij. relegen
88 tes. ð iudi. c. at si clerici. † Est ⁊ pena torture, ⁊ qñ ⁊ quali' actor,
reus, testis, clericus, seru⁹, vel alij sint torquēdi, vel verberādi, vi
de. xv. q. vj. in sum. v. q. v. illi q. iiij. q. iiij. vo. ⁊ in risio. ð reg. iur.
cū in ꝯtēplatiōe. xij. q. ij. frnitas. xlv. di. cū brūs. ⁊. c. j. v. q. iiij. illi.
89 ⁊. q. v. in. l. pſbi. xxiij. q. vj. c. j. de depo. c. j. † Est ⁊ pena traditiōis
seculari curie, ꝓ qb⁹ aūt crib⁹, qual'r, ⁊ qñ qs tradi possit curie se
culari, vide. xj. q. j. si qs sacer. de vb. sig. nouim⁹. de hr̄ti. ad abo
90 lendā. xvij. di. nec licuit. iij. q. iiij. clericus. † Est ⁊ pena exilij, ⁊ re
legatiōis de qua. lxv. di. cū brūs. de iudi. cū nō ab hoie. iij. q. iiij.
his q. Est ēt pena ꝯfiscatiōis bonoꝝ ⁊c. de q̄ plene in. c. cū scdm.
de here. ⁊ in. c. j. de scisma. li. vj. Et de septē gnib⁹ penaꝝ legaliū,
91 ⁊ sibi corrñdētib⁹, vide p Jnn. in. c. ij. ð accu. ¶ † Qñ aūt vir pos
sit vxorē verberare, ⁊ in vinculis ponere, vel castigare, vel decalua
re, ⁊ q̄r ipse ex h̄ puniat', hr̄ de iureiur. quēadmodū. vtij. q. j. sicut
92 alteri. xxj. q. j. de bñdicto. ð aposta. c. pe. xxxiij. q. ij. placuit. † Est
⁊ pena pecuniaria quā clerici, vel religiosi an possint exigere, vi
93 de. xij. q. ij. frnitas. de pen. l3. ⁊. c. suā. de arb. dilecti. † Et an pena
dupli, vel quadrupli a iure, vel alio peti possit, ⁊ an aliq̄ pena ex
cedat q̄druplū. xij. q. ij. cū deuotissimā. xiiij. q. ij. debet'. xvj. q. iij.
94 qs qs de excel. pla. cū ad q̄rūdā. † Et an pena legis si qs in tantā
locū hēat in platis eccl'iaꝝ, vel q̄. de elec. vt pterite de succes. ab
95 inte. c. fi. xvj. q. vj. §. ꝙ aūt. ⁊. c. se. † Et an clerici possint p crib⁹
pena pecuniaria puniri, vel punire. viij. di. qm̄ qdē. xij. q. ij. in an
tiqs. xvj. q. j. statuim⁹. ¶ Qñ aūt peti pōt sors ⁊ pena, vel alterū
tm̄. Et an pena soluta ꝯct⁹ remaneat firm⁹. xij. q. ij. eps q. xxv. q.
96 ij. si ecclesia. † Et an pena possit peti, si ꝯct⁹ vel obl'o nō teneat ð
offi. leg. sig̃nantib⁹. de pca. c. ij. Et an pena q̄ magis timēda sit i
97 ponat'. xxiij. q. iiij. ea vindicta. vt lit. nō ꝯte. qm̄ in fi. † Et qd iu
ris si dom⁹ cōis duoꝝ frūȝ ē dirimēda, vide ð pe. di. j. si ꝯtinuo.
Et si cl'ic⁹ remouet' ab eccl'ia qñ sua reddant' ei. xvj. q. vi. de lapſ.
de cleri. ꝯiu. qd te. Et qd iuris de bonis clericoꝝ iterficiētiū se,
vel cria in eccl'ia cōmittētiū, vel dānatoꝝ. xvj. q. j. in canonibus.
xxiij. q. iiij. displicet. xxvij. q. j. si qs rapuerit. ð ꝯces. pbē. qr diuer
98 sitatē. † Et an suspēso, vel deposito relinquēdū sit vñ viuat. l. dis.
99 studeat ð clericis pugnātib⁹ i duello. c. fi. ð nō or. mi. c. ij. † Et ꝙ
qs possit se obligare ad penā ordis, ⁊ bñficij, ⁊ excōis, v3 i. c. ego
berēgari⁹. ð ꝯse. di. ij. ⁊. q. vij. c. q̄ties. ⁊. c. cū dilecti. i fi. ð cri. fal.
ꝙ facit ad oblones, q̄s hodie faciūt plati in fora camere. addō ꝙ
no. i. c. i. ð of. or. li. vj. ⁊ ꝙ no. Dñi. i. c. qr piculosū. ð of. dle. li. vi.
100 ⁊ Bu. i. c. i. ð iud. † Et addō ꝙ vbi certa pēa nō ē statuta a iure iu
dicis arbitrio remittit'. c. sup his. de accu. c. de cāis. de of. dele. c.
101 finē. de dol. ⁊ ꝯtu. ¶ † Que aūt sint ꝯsiderāda in penis isligēdis
p3 in. c. fi. de trāslac. nā minor etas facit minui penā. c. ij. de delic.
pue. Itē spōtanea ꝯfessio. c. de h̄. de simo. ⁊. c. inotuit. ð elec. l. di.
pſbi. ⁊ an attēdat' nobilitas, vel maioritas dignitatis. xxiij. q. i.
c. q ꝯ. de pe. c. fi. ð sta. mo. ea q̄. xlj. di. nō cogant'. ð of. dele. pasto
ralis. l. di. si qs pſbiter. de hereti. excōicam⁹. §. credētes. ⁊. i. q. i.
102 qcqd. de cleri. vena. c. ij. † De amicitia aūt vide de offō legati ni
si. ij. q. iij. §. notādū. ⁊. ij. q. vj. §. diffinitiua. v. cū circa. De cohe
rētia crīs. ij. q. i. ꝓhibent'. xxij. q. v. relegētes. Et qñ dolus cū do
lo cōpēset'. c. ꝯstitutus. de pen. Quid de ꝯsuetudine, vide Jnn. in
103 c. sane. de tēp. or. † Quid ð bono pcedēti, vel sequēti. lvj. di. nūq̄ȝ
ne cleri. vel mona. c. nō magno. xiij. di. qd ait. i. q. i. si q̄si. ⁊. d. c. re
legētes. xxiij. q. ij. si qd viuo. ⁊ p Jnn. de iureiur. sicut. ⁊ de testi.
104 sicut. de pbē. qr diuersitatē. ⁊ de custo. eu. c. ij. † Quid aūt ð pau
pertate. de solu. Odoar. de dol. ⁊ ꝯtu. finē. de fur. c. ij. ⁊. d. c. frni
tas. Quid de alia afflictiōe, an faciat miberi. de cleric. nō resi. ad
105 audiētiā. de cleri. egro. c. i. de cēsi. l3. † Quid de simplicitate vel
ignorātia iuris positiui. ð reꝝ pmu. cū vniuersoꝝ. de sen. excō. cū
illoꝝ. de loca. c. i. de ꝯsti. nā ꝯcupiscētiā. Itē pp naufragiū. de ac
cu. cū dilecti. Itē pp rei restōnē, ð elec. ꝙ sicut. ð solu. c. i. xij. q. ij.
frnitas. ⁊. c. si qs. ⁊ ð simo. c. l3. Itē qd de scādalo. vide ð no. op.
106 nū. c. ij. ð renū. nisi. §. p graui. † Itē an ira furor vel ebrietas. xv.
q. i. i sū. ⁊. c. aliquos sane. ⁊. c. inebriarūt. ij. q. iij. §. notādū. ð pe

107 ni.di.j.diuortiũ. Quid de reiteratione.xv.q.iij.c.vij q.†Jtẽ an penã ꝛ pmiũ possit qs ex eodẽ facto ꝯseq.xxij.q.ij.si quemlibet. Et de penarũ cõmutatione vide de voto.c.j.xxij.q.iiij. innocẽs. Et de excessu in corrigendo facto.xxiij.q.iij.q peccat. Et an in p
108 prio.xxiij.q.v.de occiden.† Et an pp delictũ ꝯsãguineoꝝ meo rũ possiꝫ puniri.j.q.iiij.c.qꝛ ꝛ pce.de testi.ꝯstitutus. Et de eo q se obligat ad penã excõicatiõis.ij.q.v.si qs pſbyter.de elec.cũ dile
109 cti.xxiij.di.q̃q̃. Et quot modis fiat obſo.ij.q.j.phibenť.† Et qñ pp delictũ dñi,vel pris familie, vel dom⁹ possit puniri. J.vj. di.satis.de ꝯse.di.in scã.j.q.j.ferť.xiiij.q.v.deniqꝫ.de his q̃ fi.a pla.quãto.xj.q.iij.qñ multos.xxiiij.q.iij.in sum.vij.q.iiij. in pn. ij.q.v.interrogatũ.de here.excõicamus.§.moneanť.de penis.in qbusdã.De ꝯsultore defensore ꝛc.vide gl.in cle.j.de pen.in vbo
110 defensať vbi plene. ¶†Postremo attẽdendũ esse céseo visitantes sp deũ,ꝛ eqtatẽ hr̃e debere p oculis.vt.ff.de eo q cer.lo.l.qð si ephesi.in fi.ꝛ in.c.vt nr̃uꝫ.in pn.vt ecclesia bñficia.ꝛc.in pte de
111 cisa.†ꝛ est eqtas media. Jtẽ rigorẽ ꝛ dispẽsationẽ siue misicordiã.C.de iudi.placuit.xxxiij.de fraterni. ꝛ ita describiť a Ciprian o,eqtas est iustitia dulcore misericordie tẽpata,vel ẽ mot⁹ rõnalis regẽs misicordiã ꝛ rigorẽ.xlij.di.disciplina ꝛ.c.q emendat. ꝛ
112 c.vera.†qꝛ ois rigor est mãsuetudine tẽperãdus.c.cũ in iuuẽtute.de purga.cano.ꝛ no.Spe.in tracta.dispẽ.in pn. Et qꝛ ois xpi
113 actio nr̃a dꝫ esse instructio.xij.q.j.exẽpluꝫ.†ꝛ vbi dñs est largus dispẽsator visitator nõ dꝫ esse auarus,qꝛ melius est õ misicordia q̃ õ seueritate reddere rõnẽ.xxvj.q.vlt. alligãt.xliij.di. dispensatio.xxxiij.di.vsqꝫ a deo.ꝛ qꝛ misicordia cõis est vtus.lxxxvj.di.
114 nõ satis.de reg.iur.estote.†ꝛ qꝛ defcũs nr̃i tpis quo nõ solũ mi sericordia,ſꝫ ẽt corpa defecerũt,antiquã canonũ nõ patiť manere cẽsurã.xxxiiij.di.frnitas,cẽsura hmõi ẽ misicordia tẽperãda.
115 †Vñ Augu.imple xpiane iudex pij pris offm̃ sue succensere iniqtati memineris in pctõꝝ auctibus nõ exerceas vlcisćedi libidinẽ,ſꝫ pctõris vulnerib⁹ curãdi adhibeas volũtatẽ.xxiij.q.v.c.j.
116 †Vñ snia q̃ misicordiã vetat est fugiẽda. Est.n.misicordia plenitudo vtutũ,iõqꝫ oib⁹ est pposita pfecte forma virtutis.lxxxvj. di.nõ satis iuxta illud Luc.vj. Estote misicordes,de regu.iur.c.
117 estote.†melius naqꝫ est pp misicordiã rõneꝫ dare,q̃ pp crudelitatẽ, aut inclemẽtiã,si.n.pr̃ benignus est, ad qd ei⁹ fili⁹ auster⁹ vult appere,ꝛ si nã clemẽs est,ꝛ pia,ꝛ ad idulgẽdũ pna,vt de pe ni.di.j.qꝛ diuinitatis eius exẽplo rectores puidi alioꝝ isirma pẽ
118 santes lapsos dẽnt p mãsuetudinẽ subleuaṙ.xlv.di.recedite. †qꝛ nulli claudẽda est misicordia,ꝛ nulli pcti impunitas relaxanda. xxiij.q.iij.duo ista. ¶Hinc ẽ q Xps ex magna dispẽsatiõe Petrũ cadere pmisit,vt ex sua isirmitate cognosceret,q̃ misicorditer alienas isirmitates tollerare dẽret.J.j.di.ꝯsiderãdũ cum se.
119 ¶†His igiť auctib⁹ iudicialis isormať auctas misicordiã in dispẽsatiõe seq,poti⁹ q̃ rigorẽ,ad qð accedit.ix.di.sane.ff.de pen. si de interpratione,nõ.n.seueritatis,aut clemẽtie grã affectanda est,ſꝫ in leuiorib⁹ causis oẽs põptiores ad leuitatẽ iudices eẽ debẽt i grauiorib⁹,aut legũ seueritatẽ cũ quodã benignitatis tẽpe
120 mẽto subseq dẽnt,vt.l.respiciendũ.ff.de pen.†qꝛ vꝫa iustitia cõ passionẽ hꝫ.xlv.di.vꝫa,ꝛ disciplina destituiť,si sine misicordia teneať.ea.di.disciplina ergo platos ꝯstituit ipsa diuina iustitia debitores,iuxta illud dispẽsatio celestis seminis vobis iniuncta est. xliij.di.dispẽsãtio,vtiť.n.illis de⁹ in dispẽsando. xxiij.q.iij. ecce.
121 ꝛ de misicordia a iudice petẽda,vide.ix.di.sane.†ꝛ q nõ dꝫ epõs p quoꝫ delicto fulminare.xxxv.di.c.j.ꝛ qñ qs faciat malũ impune,vide in.c.nouit.de iudi. Et q iudiciũ sine misicordia erit ei q nõ vult misicordiã fieri delinquẽti.ij.q.vij.§.de his.xxiij.q.iij.§. pcepta. Et ex his absolutã esse volo primã ptẽ opusculi h⁹ reliq supplebunť in seqntib⁹. ¶Pro absolõne tñ pleniori h⁹ vltime qõnis,ꝯcludo epos,ꝛ oẽs alios platos tã supiores,q̃ iferiores iurisdictionẽ hñtes,ꝛ ptãteꝫ visitãdi,ꝛ silia exercẽdi, qñ faciunt ea,q̃ de iure cõi facere repiunť phibiti,vel de ꝯsuetudine approbata excedũt,vt satis plene põt ex pmissis appere, ꝛ maxie in.c. irrefragabili.de offi.ordi.lib.vj.ꝛ de exces.pla.ad hec.de maio.
122 ꝛ obe.c.cũ in ecclesijs. de pscri.c.cũ oliꝫ.de appel. dilectis.†Et q tã de supiorib⁹,q̃ de inferiorib⁹ attẽdenda sit ꝯsuetudo not. Goff.in.d.c.irrefragabili.ꝛ.c.cũ ab ecclesiaꝝ.de offi.ord.ꝛ Ar
123 chi.in.c.nõ est.de ꝯsue.lib.vj.†q ẽt no.q platus in correctione dꝫ eẽ beniuolus.xlv.di.lꝫ.Vñ tñ in iustitia iustus.iij.q.vij.iudicet ꝛ in aiaduersione misicors.xlv.dist.vꝫa,ꝛ hec ꝓ corrigibiles, ſed ꝓ incorrigibiles esse dꝫ seuerus, de postul.c.j.ad si.de elec.c. cũ in cũctis.de vi.ꝛ ho.cle.vt clericoꝝ.xxviij.di.qꝛ sunt.xlv.dist. disciplina.xxiij.q.iiij.est iniusta,q intellige tã in clericos,q̃ i laicos.xcv.di.olim.x.q.ij.cauendũ.de offi.ord.lꝫ.vt refert Jo.an. in.d.c.nõ est.in nouel.de quo vide plene p eũdẽ in.c.nos iter.de

purga.cano.in his.s.q̃ ad iurisdictionẽ ipsoꝝ spectãt. Et de pcessu ꝓ incorrigibiles vide plenissime p Card.flo.in repe.c.perpẽdimus.de sen.excõ.ꝛ per Pet.de anch.in repe.regu.ea que.
124 de reg.iur.lib.vj.ꝛ per oẽs in.c.cũ nõ ab hoie.õ iudi. ¶†Pro absolõne vo totius istius prime ptis h⁹ tracta. Obsecro humiliter adiuro ꝛ obtestor oẽs visitare debẽtes, vt p viscera misericordie dñi dei nr̃i,in qbus visitauit nos oriẽs ex alto vere, solicite,ac diligẽter studeãt hũc baculũ,ꝛ virgam pastoraleꝫ gerere in dextera ad arcendã lupoꝝ.s.carnis mũdi,ꝛ diaboli truculentaꝫ rabiẽ ad ouiũ sibi tanq̃ sup intẽdẽtibus pastoribus ꝯsolationẽ, ꝛ noctis vigilias custodiẽtibus sup eas,vt mereanť audire illas cãtantes canticũ pphe.virga.s.tua,ꝛ baculus tu⁹ ipsa me ꝯsolata sũt,est naqꝫ virga dilectionis,ꝛ virga regni cũ sitis gens sancta genus electũ regale sacerdotiũ.c.j.§.qꝛ vo.de sacra vnctio.
125 †Nõ sit q̃so virga ferrea ꝯfringẽs oues tãq̃ vas figuli. ſꝫ caput draconis ꝯterat.ꝛ sit virga varij coloris,p quã spũalr̃ qsqꝫ pastor ditabiť vltra modũ Gen̄.xxx.c. Nõ sit baculus ad ludũ noxiũ,q est in culpa.c.ꝯtinebať de homi.ſꝫ sit baculus Jacob,cum quo trãseať fluuius iordanis.i.hui⁹ vite trãseũtis more fluentis aque,de quo Gen̄.xxxij.c. Nõ sit virga p quã visitãs ipse redarguẽdus sit.ij.Reg.v.c.ſꝫ sit virga,de qua scriptũ est.puer.xiij. q parcit virge odit filiũ suũ,ꝛ iteꝝ si puerũ virga pcuties ipsi⁹ aiaꝫ de iferno liberabis ibidẽ.xxiij.c. Nõ sit baculus arũdineus ꝛ cõfractus in quo nõ est ꝯfidendũ.iiij.Reg.xviij.Jsaie.xxxvj.Ezechieť.xxix.ꝛ.xxxix.aut q faciliter facili quoꝫ vẽto agiteť ꝛc.ſed sit baculus reiectis armis regijs sternẽs Goliã spuriũ,ꝛ incircũcisuꝫ,de quo.j.Reg.xvij.p quẽ vo ꝛ pprie caro,mũdus,ꝛ diabolus figuranť. Sit virga quã qcũqꝫ in manu sumat facturus sit signa,ꝛ pdigia vitatis,ꝛ si pijciať ad terrã ꝯuertať in colubrũ,ꝛ in ꝯspectu Pharaonis deuoret serpẽtes magoꝝ eiusdẽ.i.vitioꝝ
126 ꝛ resũpta in virgã ꝯre redeat Exo.j.c.†est ergo baculus dat⁹ platis i arabonẽ,vt ceteris iustiores phenť figurat⁹ Gen̄.xxxviij. ꝛ tenẽdus in manib⁹ accinctis renib⁹ luxurie p vescẽtes agnũ cũ agrestib⁹ figurat⁹ Exo.xij. Est vga q̃ si pcutit puluerẽ terre egypti nasciť cynipheꝫ ad offensionẽ vitioꝝ ibidẽ.c.viij. Si extẽdiť sup terrã.i.terrenos hoies parit locustas eradicãtes delicta ibidẽ.x.c. Si extẽdiť.s.mare rubrũ.i.seculũ diuidit illud in pniñeꝫ maloꝝ salutẽ vo bonoꝝ ibidẽ.xiiij.c. Si pcutit petrã facit abundãter scaturire aquã sitiẽtib⁹ p desertũ abusionũ ibidẽ.xvij.c. Et si mergiť in aquas amaras penaꝝ ꝛ pnie parit dulcedinẽ salutarẽ ibidẽ.xv.c. Est ꝛ baculus quo ꝛ si pcussus qs in lecto iacuerit demũ tñ surgit,ꝛ ambulat foris sup illũ reddit innocentẽ eũ, qui pcussit nõ ad mortẽ iuxta legẽ q̃ tradiť Exo.xxj.ꝛ no.in.l.j.C.de emen.ppin.cũ ꝯcor. Est virga Jesse florẽs,ꝛ Joseph,ac cuiusqꝫ in cuius manib⁹ germinat,q est.s.a deo electus,cuius figura hr̃ Nume.c.xvij. Est ꝛ virga cũ qua,si cedit ordei spica, plures colliguť mẽsure, Ruth.ij. Et cũ qua mel salutis gustať figurata.j. Reg.xiiij.c. Et cũ qua abstrahit hasta õ manu egypti hostis.ij. Reg.xxiij.c.ꝛ.j.Paralip.c.xj.h⁹ virge extẽsio clemẽtiã regiã signat i aiaꝫ bonã,vt notabili figura pꝫ Hester.iiij.v.ꝛ.xv.c. ꝛ aufert pauorẽ a iusto,vt pꝫ Job.ix.c. Est ꝛ virga q̃ in dorso ipru-
127 tiũ id opať q flagellũ equo,ꝛ chamus asino puer.xxvj.† Et qꝛ in ore stulti ẽ virga supbie,vt ibidẽ.xiiij.c.ideo illa virga atqꝫ correctio tribuit sapiaꝫ,ibidẽ.xxix.c.dꝫ ergo pcutere dorsuꝫ eius q idiget,ibidẽ.x.c.cuius ẽt fructus est,q tã bouis,q̃ ouis,ꝛ capre q̃ sub pastoris virga trãseũt,qcqd decimũ erit,scificabiť dño Leuitici.xxij.c. Nõ sit quoqꝫ claua genus.s.armoꝝ p qð qsqꝫ plumiť aiuꝫ hr̃e mactãdi pcutiẽs.l.j.§.sed si claua.ff.ad.l.corne.de sicca.ſꝫ sit baculus senectutis nõ auferẽdus,nec trãsmittẽdus,ſꝫ tanq̃ lumẽ oculoꝝ,ꝛ solatiũ vite custodiendus Tobie.v.c.figuratus sit baculus ponẽdus sup faciẽ pueri defũcti, vt resurgat a malis morib⁹,figuratus.iiij.Reg.iiij.c. Ut sic dicať adhuc habitat senex,ꝛ baculus in manu eius,ꝛ cũ hoc baculo excutiatur
128 gath.ꝛ ciminũ ꝛc.Jsaie.xxviij.†Edocet eqdẽ bacul⁹ iste qd faciendũ sit in die visitatiõis ne supueniat baculus idignatiõis dñi ꝛ exalteť baculus q ligne⁹ ẽ, vt eleueť ꝛ pcutiat ꝛc. Jsai.x.c. Et ꝯterat baculũ ipioꝝ ꝛ virgã dñantiuꝫ cedentẽ pplos in indignatione,ꝛ plaga insanabili Jsai.xiiij.c. Et ppea caueãt visitatores ne tũc eis dicať. Quõ ꝯfracta est virga fortis ꝛ baculus gloriosus Hiere.xlviij.c. Caueãt pariter,ne audiãt dñm dicentẽ. Ecce
129 ergo ꝯterã baculũ panis ꝛc. Ezechieť.iiij.ꝛ.v.c.ad fi. † Demuꝫ attẽdãt,atqꝫ ꝯsiderẽt baculi h⁹ sũmitatẽ curuã. Et p hꝫ itelligãt, q si nõ hñ rexerint eorũ qꝫ offm̃ canonice ꝛ ministeriũ assidue nõ ipleuerit ab eo,q dedit baculũ recuruabunť,ꝛ ipsi⁹ fm̃ Jo.an.in d.c.j.in fi.de sacra vnc. Alterã ꝑ vgã phibet vbũ vitaris. Mathei.x.c.ꝛ Luce.x. Alterã vo nõ. Marci.vj. Et ppea in benedictione

dictione baculi pastoralis tpe quo ɔsecraf eps dr̄ hec oro. Sustentator imbecillitatis humane deus bn̄dic baculū istū. Et ꝙ in eo exterius designaf, interius in morib⁹ h⁹ famuli tui, tue ꝑpiciationis clemētia opeḟ. p xp̄m do. ↄc. Deinde cū ɔsecrator stās tradit eū ɔsecrādo corā se genua flectēti dicit, accipe baculū pastoralis officij. Et sis incorrigēdis vitijs pie seuiēs iudiciū sine ira tenēs in fouēdis ṽtutibus auditoꝝ aios demulcēs trāqlitate seueritatis cēsurā nō deserēs amē. † Et hoc est ꝙ intēdit Bonifaci⁹
130 octauus in. c. romana. in. §. sane. de cēsi. li. vj. vbi statuit ꝙ visitator ad subditoꝝ emēdationē p salubria monita nunc leuia, nunc aspa, iuxta datā sibi a deo prudētiā eē dēat diligēter intēdēs, iuxta lateraneñ. statutū ɔcilij, vbi pȝ, qūo dēat esse discret⁹ visitās ẜm Host. Archi. ↄ Jo. an. s. vt cautus more periti medici supinfūdat vinū ↄ oleū vulneribus sauciati diuersis expimētis vtēdo ad sanandū egrotuȝ, assistēs illi tam ɔsilio prudenti, q̄ȝ remedio oportuno. c. ois. ṽ. sacerdos. de peni. ↄ remis. ↄ non more iperiti medici vno collirio credat mederi posse oculis singuloꝝ. xxix. dist. necesse ↄ no. in. d. c. ois. exerceāt ego audacter visitātes viriliter offm̄ suū ad laudē bonoꝝ vindictā ṽo maloꝝ oia pp bonū
131 finē faciētes, nihil mali metuētes futuri. † absit. n. vt ea q̄ pp bonū finē facimus nobis iputenf, si pter nr̄aȝ volūtatē ēt qcq̄ȝ mali ɔtingat. xxiij. q. v. de occidēdis no. in. c. postulasti. ƌ homi. opȝ nāq̄ȝ in h⁹ baculi capite exaltare serpentē, vt populus, q mordef a serpēte sathana a Xp̄o crucifixo serpēte p intuitū oculoꝝ cordis sanef, ↄ in illo q sp viuit morte, tñ vestito mors occidaf, sicut frigus in calore, ↄ amaritudo in dulcedine ẜm Augu. in ẜmone martyr̄. vt hinc peregrinātes illo duce ad patriaȝ salui regrediamur ↄc. † Et iō p̄missis adde bn̄dictionē baculi peregrinoꝝ ƌ q̄
132 in pōtificali, vcȝ, p̄misso psal. Deus in adiutoriū ↄc. vbi bn̄dicentē dr̄ oro. Dn̄e Jesu xp̄e redēptor mūdi, q p os beati apostoli tui Pauli inotuisti nō hr̄e hic nos ciuitatē pmanentē, ſȝ futurā debere hic inqrere, quiq̄ȝ scis apostolis p̄cepisti, vt eūtes ad p̄dicādū ṽbū dei, virgas tm̄ sumerēt, te suppliciter ōpcamur, vt dignerís hūc sustētationis baculū bn̄dicere, q̄tenus eū portātes in benedictionis signū, ↄ sui corpis sustentationē celestis gr̄e plenitudinē in eo, ↄ munimē valeāt tue bn̄dictionis pcipe, ↄ queadmodū virga Aaron ad rebelliū iudeoꝝ pfidiā repellendā bn̄dixisti, ita ↄ hūc famulū tuū p hoc insigne ad honorē, ↄ reuerentiā tuaȝ, ↄ scōꝝ tuoꝝ assumere cupientē de manibus meis, ↄ secū portare bn̄dicas, ↄ ab oibus pctis absoluas, vt in die iudicij in parte mereaf dextera collocari amē. Aspergit demū aqua bn̄dicta, dicēs accipe hūc baculū habitū peregrinationis tue. Jn noie p̄ris, ↄ filij, ↄ sp̄ussancti, vt per eū merearis recipe in hoc seculo remissionē peccatoꝝ, ↄ in futuro ɔsortium beatoꝝ, ↄ quo pergere cupis feliciter peruenire, ↄ peracto itinere incolumis remeare, cuȝ alijs antiphonis ↄ orationibus de quibus ibidem.

SECVNDA PARS.

SVMMARIVM

1 Jn visitatione que cerimonie spirituales requiranf, ↄ per totuȝ.
2 Presbi ante ingressuȝ epi visitātis ingredi, ↄ sedere nō debent.
3 Diaconus a subdiaconis, ↄ alijs clericis honorari debet.
4 Prior promotus locum priorem habere debet.
5 Uisitantis episcopi cerimonie.
6 Uisitatio quare fiat.
7 De casibus episcopo reseruatis nemo se impedit.
8 Episcopus solum confert confirmationis sacramentum.
9 Cōpaternitas impedit matrimoniū ɔhendū, ↄ ɔtractū dirimit.
10 Uisitator qualiter instruat populum.
11 Sinodus quomodo in prima die celebretur.
12 Et quomodo in die secunda.
13 Et quomodo in tertia die.
14 Sinodus qualiter alio modo celebretur in prima die.
15 Justus ex fide viuit.
16 Sinodus ista qūo die secunda fiat, ↄ celebretur.
17 Et quomodo tertia die.
18 Misericordia nil est Deo charius.
19 Deus vere sine, ꝑximo, nec proximus vere sine deo diligitur.
20 Cathedraticum quod est solidoꝝ duoꝝ solui debet, anteq̄ȝ clerici rurales recedant a ciuitate, vbi fit sinodus.
21 Religio vana est religiosi linguam non refrenantis.
22 Jn sinodo ordinata obseruari debent ab omnibus.
23 Ad sinodum vocati venire, non debent contemnere.
24 Prelatus supior nil petere potest inferioribus ad sinodum venientibus aliquid portantibus.
25 Sinodus celebrari non potest per ep̄m sine metropolitano.
26 Epi tenentur subditis suis apire ea, q̄ in sinodo sunt ɔclusa.

¶ Questio prima secunde partis.

Rimo quero Principalr
1 † q̄ cerimonie sp̄uales i visitatiōib⁹ requiranf. Rn̄deo ẜm ordinē, q i pōtificali ɔtinef, ꝙ p̄mo plat⁹ veniēs ad visitādū ꝑcessionalr̄ est recipiendus. ꝑcessione. n. ex̄ foras ecclesie ordinata cū reliquijs, vel cruce maior ecclesie paratus pluuiali sit in vltimo capite ꝑcessiōis, ↄ accedēs visitator platus genua flectit ibi corā cruce, vel reliquijs sup tapetū patū, ↄ crucē, vel reliqas osculaf. deinde surgit, ↄ tūc maior illius ecclesie cū osculo manus offert sibi ysopū cū aqua bn̄dicta, vt se ↄ circūstātes aspgat, ↄ thus bn̄dicendū in turibulo ponēdū. quo fcō idē maior icēsat visitatoreȝ solū, ↄ dat illi euāge. ad osculādū, ↄ mox duo ex maiorib⁹ ipsius ecclesie vnus a dextris, ↄ vnus a sinistris deducūt visitatorē in ecclesiā, ↄ tūc ꝑcessiōe igrediēte ecclesiā cātaf, Sacerdos ↄ pōtifex ↄ ṽtutū opifex pastor i pplo sic placuisti dn̄o, itercede ꝑ nobis, vel aliud. R. Ecce vir prudēs. ṽ. ecce. ṽ. gloria p̄ri. vel. R. ecce sacerdos magnus. ṽ. bn̄dictionē. Et sic deducif ad gradus corā altari, vbi ꝓsternif ad adorādū. R. aūt finito eo ꝓstrato manēte maior ecclesie dt̄ sup illū. ṽ. ꝓtector nr̄ aspice. R. ↄ respice ↄc. Si āt sit abbas, vel cardinalis, nō eps dt̄. ṽ. saluū fac. ṽ. mitte ei auxiliū. ṽ. nihil ꝓficiat inimi. dn̄e exaudi. dn̄s vobiscū. Oremus. De⁹ humiliū visitator q eos p̄rna visitatiōe, ↄ dilectiōe ɔsolaris, ptēde societati nr̄e grāȝ tuā, vt p eos in qb⁹ habitas tuū in nobis sētiamus aduētū. p xp̄ȝ do. Et orone finita erigif ab accubitu a p̄missis duob⁹ eū deducētib⁹ q solēniter bn̄dicit, ↄ indulgētiā ɔcedit, si est talis q velit, aut cui cōpetat bn̄dicere. Et mox ad hospitiū accedat duob⁹ depositis pluuialib⁹ associātib⁹ eū, demū di-
2 sponit se ad ꝓsequēdā visitatōeȝ. ¶ † Et adde ꝙ nō opȝ p̄sbos ante igressuȝ epi igredi ↄ sedē i tribunali ↄc. c. nō opȝ. xcv. di. nec
3 opȝ diaconū corā p̄sbo sedē, ſȝ iussiōe p̄sbi sedeat, † sic ↄ diacon⁹ honorē hēat a sequētib⁹. s. subdiaconis ↄ clericis. c. nō opȝ. xciij. di. opȝ ēt seniores. i. dn̄os honorare no. in. c. j. de cēsi. ↄ. l. j. sp. ff. de
4 iure imu. † ↄ prior ꝑmot⁹ dȝ priorē locū obtinere. c. j. de maio. ↄ obe. vbi ɔcor. Et adde ꝙ veniētib⁹ epis de vrbe ob reuerētiā summi pōtificis quē retigerūt, ↄ osculati sūt. vt in. c. cū olim. de puil. ꝑcessionalr̄ obuiaf, vt no. Spe. in ti. ƌ lega. §. seqf videre. in p̄n.
5 ¶ † Pōtifex ṽo postea visitās parrochias cū p̄mū venit ingredif cimiteriū dicēs psal. de ꝓfūdis ↄc. requiē eter. ↄc. Kyrielei. Xp̄elei. Kyrielei. p̄r nr̄. ↄ ne nos. a porta inferi. dn̄e exaudi oro. dn̄s vobiscū. orem⁹. De⁹ cuius miſatiōe aie fideliū reqescūt ↄc. Jdēq̄ȝ facit recedē volēs. deinde intrās ecclesiā, ꝓsternit se ↄ orat añ altare, ↄ mox surgēs deosculaf mediā frontē eius, ↄ dr̄ missa. qua finita ↄ bn̄dictiōe data accepto suppellicio amictu, stola, pluuiali, mitra simplici, ↄ baculo pastorali, ꝓponit pplo cās aduēt⁹ sui, vcȝ, ꝙ sacri canones, ↄ ecclesiasticus ordo h̄ fieri p̄cipiūt, pp
6 multa. † Primo, ad absoluēdū aias defūctoꝝ. Scd̄o vt sciat, ↄ videat q̄lr̄ ecclesia ipsa sp̄ualr̄, ↄ tpalr̄ guberneḟ, qūo se hēat i ornamētis, q̄lr̄ ibi ecclesiastica sacra ministranf, ↄ diuina officia peragunf, q̄le huitiū ibi impēdaf, q̄lis sit vita ministroꝝ, ↄ ppl̄i, vt ex offō sue inqſitiōis p eū si q̄ in p̄missis corrigēda fuerint corrigantur, ↄ emēdenf, ↄ p̄cipiat fieri libros ↄ alia necīa ecclesiastica ornamēta. Tertio, ad adulteria, fornicatiōes, sortilegia, diuinationes, ↄ silīa cria publica in pplo puniēda, ad qd̄ interdū non sufficiūt ecclesiaꝝ rectores oñdēs pplo q̄ȝ dānabilia ↄ detestāda sūt
7 cria ipsa. † Quarto, pp casus q de iure. vel ɔsuetudine ad epȝ duntaxat ptinere noscunf, q in ɔstōnibus sinodalibus ɔtinenf, ƌ quibus nullus alius se itromittere pōt, ꝓtestās plebi ꝙ si qs, vel si q̄ in aliquo illoꝝ casuū, vel in quocūq̄ȝ alio ɔsilio ei⁹ idiguerit, paratus ē benigne audire, ↄ ɔsiliū, ac absolōnē ipēdē, ac pniaȝ mise-
8 ricorditer iniūgere salutarē. † Quito, ad exhibēdū sacr̄m ɔfirmatiōis, ꝙ nullus alius, nisi soli epi ex diuina ↄ aplica instōne dare pōt. Naȝ dn̄s ap̄los ɔfirmauit, ↄ per eos eorūq̄ȝ successores. s. epos, ↄ supiores populos ɔfirmādos eē decreuit. dȝ aūt insinuare plebi, ꝙ nullus ɔfirmat⁹ dȝ recōfirmari, vel ꝙ nullus, q nō sit ɔfirmatus, pōt eē in ɔfirmatiōe p̄ritius, ꝙ nullus excōicatus vel

grauioribus facinoribus alligatus ingerat se ad ꝑcipiendū hoc
sacr̃m, vel ad p̃ntandū, ꝯfirmādū. ⁊ ꝙ adulti prius dēnt ꝯfiteri,
9 ⁊ postmodū ꝯfirmari. † ⁊ ꝙ in hoc sacro cōpaternitatis ꝯ̃hiƀ im
pedimentū m̃rimonij, ⁊ dirimit iam ꝯ̃ctum. ⁊ ꝙ nullus p̃ntet nisi
vnū vel duos ad plus, ⁊ ꝯfirmādi de honestate nō de necessitate
dēnt esse ieiuni. hec igiƭ ⁊ alia pp̃lo ꝓnūcianƭ, put i ꝯstōnibꝰ sino
10 dalibꝰ pleniꝰ ꝯsueuit ꝯtineri. † Sexto iducat pp̃lm diligēter ad
pniam, ⁊ instruat in ecclesiasticis sacr̃is, ⁊ in articulis fidei, ⁊ qua
liter dēnt declinare a malo, ⁊ facere bonū. fugere vitia ⁊ sectari
virtutes. Et ꝙ alteri nō faciāt ꝙ sibi fieri nolūt, sed alteri faciāt
ꝙ sibi volūt. His expletis indulgentia deƭ, ⁊ fiat pp̃lo ꝯfessio, ⁊
absol̃o gñalis. Post hec assumpto pluuiali nigri coloris exeat
in cimiteriū cruce aqua bñdicta, ⁊ clero precedentibus cantādo.
℟. Qui Lazarū resuscitasti. ipse ꝟo deductus a duobus hincin
de tobaliā ante ip̄m tenētibus sequiƭ dicēs psalmū de ꝓfundis.
Et finito p̄misso. ℟. incipiƭ. ℟. heu mihi dñe. quo finito inchoaƭ
solēniter. ℟. libera me dñe. quo cū suis ꝟsi. finito cantaƭ. Kyrie
leison, Xp̄eleison. Kyrieleison. Et mox ep̄s mitra deposita reci
piens ysopū cū aqua bñdicta de manu alicuius osculātis manū
eius d̄t. pr̃ nr̃. aspergēs cimiteriū corā se. Et mox tradit ysopum
alicui sacerdoti superpelliciū ⁊ stolā hñti manū eius osculanti, vt
aspergat totū cimiteriū, ipse aūt ꝓsequiƭ dicēs, ⁊ ne nos iducas.
℣. in memoria eterna erit iustus. ℣. a porta inferi. ℣. requiē eter
nā. ℣. dñe exaudi. ℣. dñs vobiscū. Oremus. Et iūctis añ pectus
manibus d̄t orõnem. Deus q inter ap̃licos sacerdotes. alia or̃o.
Deus venie largitor. alia or̃o. Deꝰ cuiꝰ miŝatiōe aie fideliū ⁊c.
Quibꝰ dictis d̄t reqescāt i pace. R̃ndeƭ amē. ⁊ mox eleuata dex
tera ꝓducit signū crucis ab oi p̃te supra cimiteriū, ⁊ tunc regre
diunƭ in ecclesiā ordine quo p̄mo venerūt, dicēdo alta voce psal
mū. Miserere mei deus ⁊c. Ipse dicit illū voce dimissa cū dedu
cētibus illū. psalmo finito dr̃. ℣. requiē eternā dona eis ⁊c. Ep̄s
aūt stās corā altari deposita mitra dicit. pr̃ nr̃. ⁊ ne nos. ℣. a por
ta inferi. ℣. requiescāt in pace. ℣. dñe exaudi. dñs vobiscū. Ore
mus. or̃o. Absolue q̃s dñe aias famulorum ⁊c. His peractis de
posito pluuiali nigro ⁊ assumpto albo ꝯfirmet pueros. Expedi
ta itaqꝫ ꝯfirmatione, ⁊ bñdictis ornamētis, si q̃ bñdicenda sunt,
depositisqꝫ indumētis ecclesiasticis ꝯfessiones, ⁊ deinde q̃relas
si q̃ sunt audiat, ⁊ de vita ⁊ ꝯuersatione cleri ⁊ pp̃li, ⁊ qual̃r sp̄ua
lia ⁊ t̃palia in ipsa ecclesia ministranƭ, ⁊ d̄ libris ⁊ ornamētis dili
genter ⁊ de plano inq̃rat. ¶ Verum q̃ p̄ambulū qōdā visitatiōis
est sinodus vt dixi. s̃. in. q. de preparatorijs. Idcirco necessariū vr̃
11 adijcere ordinē ad sinodū faciendū. ¶ † Scd̄m ergo ordinē q in
pōtificali ꝯtineƭ, sinodus, seu ꝯciliū celebraƭ hoc mō. ¶ Sacer
dotes ꝟo ⁊ clerici vniuersi, q ad sinodū d̄ iure, vel ꝯsuetudine ve
nire tenenƭ, ꝯueniāt in ciuitate, aut in alio loco, ꝓut pōtifex ordi
nauit. Prima aūt die sinodi mane ꝯueniāt in ecclesia in qua dꝫ
sinodus celebrari. Tūc pōtifex audita missa cū amictu, stola, plu
uiali, baculo pastorali, ⁊ mitra paratus accedit corā altari, ⁊ ibi
incipit flexis genibus ⁊ mitra deposita scola ꝓsequēte. añ. Exau
di nos dñe, qm̄ benigna est miŝicordia tua ŝm multitudinē mise
rationū tuarum, respice nos dñe. psal. Saluū me fac deus, qm̄ itra
uerūt aque. Gl̃ia p̃ri. añ. Exaudi nos, Post hec pontifex se eri
gēs dicit. Oremus. flectamus genua. or̃o. Om̄ps sempiterne deꝰ
q misericordia tua nos icolumes in hoc loco sp̄aliter aggregasti
mētes nr̃as q̃s paraclitus q a te ꝓcedit illuminet, ⁊ inducat in
oēm, sicut tuus ꝓmisit filius, ꝟitatē, cūctos quoqꝫ in tua fide, ⁊
charitate corroboret, vt exercitati a t̃pali sinodo ꝓficiamus ad
eterne felicitatis augmentū ꝑ eūdē in vnitate amē. Finita colle
cta dr̃ letania quā reqre in missali. pōtifice ante altare sup faldi
storiā cū mitra in capite accūbēte, ⁊ oibus genua flectentibus, ⁊
postq̃ cātores in letania dixerint, vt obsequiū ŝuitutis ⁊c. ⁊ idem
a choro sensum fuerit, pōtifex se erigēs ad chorum se vertēs dicit, vt
hāc p̃ntem sinodū visitare, ⁊ bñdicere digneris ter ꝓducēs signū
crucis pariter sup oēs. Quo fcō iterum accūbit cātoribꝰ resumēti
bus letaniā. qua finita se erigēs dicit. Oremus ⁊ diaconus. fle
ctamus genua, leuate. or̃o. Da q̃s ecclesie tue miŝicors deus, vt
sp̄ūsancto ꝯgregata secura tibi deuotiōe ŝuire mereaƭ. ꝑ do. in
vnitate eiusdē. ⁊ r̃ndeƭ ab oibꝰ amē. Deinde ad sedē suā accedit,
⁊ diaconus dalmatica idutus bñdictiōe accepta legit euāge. ad
sinistrā p̃tē p̄sb̃ri. euāge. est. Cōuocatis Jesus. xij. disci. reqre. v.
feria post pēteco. vl̃ illō q vos audit me audit. reqre sub festo sci
felicis. quo finito pōtifex flexis genibus, ⁊ mitra deposita icipit
corā altari alta voce. hymnū. veni creator sp̄ūs. quo expleto oēs
sedeāt in silētio, ⁊ pōtifex, si velit, eos alloqƭ dicēs ita. Ecce bea
tissimi ⁊ venerabiles ꝯsacerdotes, ac fr̃es mei missis ad deū p̄ci
bus scitatē vr̃am opꝫ vt ea, q̃ de diuinis officijs, vel sacris ordini
bus, aut ēt de vr̃is moribꝰ ⁊ necessitatibꝰ eccl̃iasticis a nobis cō
ferēda sūt, cū charitate, ⁊ benignitate vnusqsqꝫ vr̃um suscipiat, sū
maqꝫ reuerētia q̃ntū vꝫ dño adiuuāte ꝑficiat, vel q̃ emēdatiōe di
gna sūt cū oi deuotiōe vnusqsqꝫ fidel̃r studeat emendare, ⁊ si cui
forte qd̄ diceƭ, aut ageƭ displiceat, sine aliquo scrupulo ꝯtētionis
palā corā oibus ꝯferat, q̃tenus deo mediāte ad optimū statū ꝑ
ueniat. ita vt nec discordās ꝯtentio ad subuersionē iustitie locum
inueniat, nec iterum in ꝑq̃rēda ꝟitate vigor nr̃i ordinis, vel sollici
tudo tepescat. Post allocutionē hmōi, vel prius, ꝙ est melius,
fiat ŝmo in quo tracteƭ de disciplina ecclesiastica, de diuinis mi
nisterijs, ⁊ de correctiōe morum in clero ŝm ea, q̃ in ꝯstōnibꝰ sino
dalibꝰ inter instructiōes clarius demōstraƭ. Et mox post ŝmonē
q̃rele si q̃ sūt audianƭ. Postremo charitatiue moneanƭ oēs, ꝙ
durāte ip̄o sinodo honeste se hēant in domibꝰ ⁊ ex̃, ita ꝙ eorum ho
nesta ꝯuersatio ceteris sit merito in exēplū, ⁊ data solēni benedi
ctione. s. sit nomē dñi bñdictū. licentianƭ, vt ad hospitia redeāt.
12 † Scd̄o q̃ꝫ die ꝯuenientibꝰ oibꝰ in ecclesia pōtifex d̄t missam, qua
finita ꝑatus, vt. s̃. ꝓcedit corā altari ibi inchoās scola ꝓsequeñ.
Propitius esto p̃ctis nr̃is dñe. oremus, flectamus. or̃o. Mēti
bus nr̃is q̃s dñe sp̄m scm̄ benignꝰ infūde, q̃tenus in noie tuo col
lecti, sic in cūctis teneamus cū moderamine pietatis iustitiā, vt
hic a te in nullo dissentiat ⁊ volūtas nr̃a, sꝫ sꝑ rōnabilia meditan
tes, q̃ tibi sūt placita, ⁊ dictis exeq̃mur ⁊ factis. ꝑ do. in vnitate
eiusdē. r̃ndeƭ. amē. oremus. ⁊ diaconus. flectamus genua, leua.
or̃o. Deꝰ q nos iustitiā loq, ⁊ q̃ recta sūt p̄cipis iudicare. tribue
nobis, vt nec iniq̃tas i ore, nec prauitas iueniaƭ in mēte, sꝫ puro
cordi purior ŝmo ꝯsentiat ostidaƭ in op̃e iustitia, nec app̃eat dolꝰ
in lingua, sed ex corde ꝟitas ꝓferaƭ. r̃ñ. amē. Post hec trāsit ad
sedē ⁊ legiƭ euāge. Designauit dñs. reqre in festo sci Luce. quo
finito incipit pōtifex hymnū, veni creator sp̄ūs. vt. s̃. Deinde se
dētibꝰ oibꝰ alloqƭ pōtifex si velit sinodū his ꝟbis. reuerēdissimi
⁊ scissimi nobis dñi ⁊ p̃res nr̃i piā sollicitudinē nr̃am opꝫ, vt sicut
hesterna die admonuimꝰ benignā māsuetudinē vr̃am d̄ diuinis of
ficijs, ⁊ sacris altaris gradibꝰ, aut ēt de moribꝰ vr̃is, ⁊ necessita
tibꝰ eccl̃iasticis q̃cūqꝫ emēdāda, vel reuocāda sūt, charitas oium
vr̃um vbicūqꝫ nouerit aliq̃ emēdatiōe ꝯdigna in mediū ꝓferre nō
ambigat. vt ꝑ nr̃e scitatis studiū dño largiēte ad optimū ꝑueni
ant statū ad laudē nois xp̄i dñi nr̃i. Post hmōi allocutiōem, vel
p̄us ꝙ est melius, fit ŝmo. ⁊ post ŝmonē ꝯstōnes ꝓmulganƭ ⁊ le
gunƭ. Et si tūc sinodus finiaƭ recōmendanƭ religiosi, ⁊ pontifex
oium or̃onibꝰ se recōmēdat deuote. ⁊ oēs q adesse dēnt noiatim
vocanƭ ⁊ ꝯ̃ abñtes ꝓcediƭ, ꝓut ep̄o visum fuerit expedire. Expe
ditis igiƭ q̃ expediēda sunt oēs cū reuerētia surgāt de sedibꝰ suis
⁊ pōtifex d̄t. oremus. or̃o. Exaudi q̃s dñe supplicū p̄ces ⁊ ꝯfitē
tiū tibi p̃ce p̃ctis, ⁊ si qd offensiōis in hac sinodi celebritate ꝯ̃xi
mus, vt in eo ꝙ soluturi sumus aggregatā sinodū a cūctis p̄mū
absoluamur nr̃orum nexibꝰ delictorum. ꝑ ꝙ nos a cūctis excessibus
dñe q̃s ꝓpiciatus absolue, ⁊ q̃ imꝑfectū nr̃um oculi tui vidēt, ꝑ
fectionē deputa misericors, ꝙ ꝑfecte eq̃tatis finē ꝯcludere per
optamꝰ. ꝑ do. r̃ñ. amē. Deinde diaconus d̄t alta voce. Humilia
te vos ad bñdictionē. ⁊ pōtifex dat bñdictionē dicēs. Om̄ps dei fi
lius, q es initiū ⁊ finis ⁊c. vel aliā. reqre in bñdictionario, ⁊ dat
13 indulgentiā. quo facto oēs in pace ad ꝓpria reuertanƭ. † Si ꝟo
ꝑꝑ aliq̃s necessitates opꝫ tribus diebus sinodū celebrari, tūc nō
in scd̄a sessione sed in tertia daƭ bñdictio solēnis. Om̄ps dei filius.
⁊ in scd̄a dr̃ illa. sit nomē dñi. ⁊ in tertia nō in scd̄a recōmendanƭ
religiosi, ⁊ pōtifex or̃onibꝰ oium se recōmendat, ⁊ q adesse dēnt
vocanƭ, ⁊ licentianƭ. ⁊ dr̃ or̃o. Exaudi q̃s dñe. ⁊ indulgentia ꝯce
diƭ, vt p̄missum est. in ipsa aūt tertia sessione per eundē modū ꝓce
diƭ sicut in scd̄a nisi q̃ tūc p̄ma or̃o est hec. or̃o. Om̄ps sempiter
ne deus q sacro ꝟbi tui oraculo ꝓmisisti, vbi duo, vel tres in no
mine tuo ꝯgregati essent te mediū fore. adesto cetui nr̃o ꝓpitiꝰ,
⁊ cor nr̃um illumina miŝicors, vt a bono misericordie tue nullate
nus oberremus, sꝫ rectū iustitie tue tramitē in oibus teneamus.
ꝑ do. In scd̄a or̃o est. Deus q populis tuis indulgentia ꝯsulis, ⁊
amore dñaris. da eis sp̄m sapiētie tue qbus dedisti regnum disci
pline, vt de ꝓfectu scōrum oium fiāt gaudia sempiterna pastorum.
per. in vnitate eiusdē, euangeliū est, designauit dñs. reqre. vt. s̃.
Allocutio est. Dilectissimi ⁊ venerabiles p̃res ac dñi nr̃i opꝫ vt
ea q̃ de ecclesiasticis officijs, ⁊ sacerdotalibus gradibus, vel etiā
canonicis sanctionibus ꝓpter diuersas occupationes, aut ꝙ ne
gare nō possumus ꝑꝑ nostra aliorūqꝫ desideria, nō tam pleniter,
vt opꝫ executa sunt oium nostrū vnanimi ꝯsensu ⁊ voluntate re
quiranƭ, ⁊ humiliter corā sanctitate vestra recitenƭ, ⁊ que condi
gna sint emendatione ad meliorē statū auxiliāte dño perducan
tur, vnde si cui fortasse aliqd displicet, ꝙ digestum est sanctitati
vestre

vestre cū benignitate ⁊ modestia intimare nō differat, quatenus totū q̄ nostra sinodali ꝯuentione statutum fuerit, vel renouatū absq̄ omni ꝯrietate, ꝯcordia sancte pacis ab oībus eque custodiat̄, ac teneat̄ ad augmentū eterne beatitudinis oium nostrum.
14 †Expediens tn̄ mihi visum est et̄ subijcere aliū ordinē celebrandi sinodū qui vr̄ plenior in supplementū ordinis p̄cedētis, ⁊ q̄n multis Italie ecclesijs obseruat̄. Cū.s.p̄ ꝯuocād⁹ ē clerus toti⁹ epat⁹. cū aūt cler⁹ fuerit ꝯgregat⁹. p̄ma die cātabit̄ missa i bono re spūsancti, vt p̄batur in.c. q̄ sicut. de elec. ⁊.c. ois x̄pianus. de ꝯse. dist.j. facit q̄ no. Jo. an. in p̄he. vj. sicut in similibus no. in.c. te referente. de cele. mis. ⁊.c. inter corpalia. de transla. prela. qua missa finita dn̄s ep̄s, ⁊ abbates, ⁊ priores cū canonicis maioris ecclesie, ⁊ archip̄resbyteri, ⁊ alij clerici oēs in pluuialibus, vel sup pelliceis bini, ⁊ bini accedūt ad chorū in modū p̄cessiōis, siue ad locum vbi est cantāda missa, ⁊ tūc cantor dꝫ incipere antiphonā, exaudi nos dn̄e. qua finita prelatus dꝫ ascēdere sedem suā cū insignis ep̄alibus, ⁊ abbates reuestiti, atq̄ archidiaconus cū diaconibus a dextris dn̄i ep̄i. ⁊ a sinistris archip̄resbyteri, vel p̄positi, si ibi fuerint cū presbyteris ⁊ subdiaconibus. acoliti vo ⁊ inferiores maioris ecclesie, si fuerint, sedeāt ad pedes dn̄i ep̄i. ceteri aūt clerici sedeāt in corpe ecclesie s̄m eorū modum ꝯsuetum, vcꝫ priores cū monachis, archip̄resbyteri cū capellanis eorū, ⁊ ceteri hinc inde p̄ut cōmodius poterūt. finita vo antiphona. ℣. dicta incipere dꝫ dn̄s ep̄s alta voce, hymnū. veni creator sp̄us. quo finito, cantor dꝫ incipe letanias, q̄bus finitis dēnt dicere, pater noster. deinde ep̄s dꝫ dicere, ⁊ ne nos inducas ⁊c. ⁊ clerus r̄ndere, sed libera nos a malo. deinde. ℣. saluos fac seruos tuos. ⁊. ℟. deus meus sperantes in te. ⁊. ℣. mitte nobis dn̄e auxiliū de sancto. ℟. ⁊ de sion tuere nos. ⁊. ℣. nihil p̄ficiat inimi. in nobis. ℟. ⁊ filius iniq. nō apponat nocere. deinde, dn̄e exaudi orōnem meā. ℟. ⁊ clamor meus. dn̄s vobiscū. ⁊ cū spiritu tuo. oremus, actiones nr̄as q̄s dn̄e aspirando p̄ueni, ⁊ adiuuādo p̄sequere, vt cuncta nr̄a opatio a te semp incipiat, ⁊ per te cepta finiat̄, ⁊ pacē tuā nostris ꝯcede t̄pibus, ⁊ ab ecclesia tua cūctā repelle neq̄tiā, per Christū dn̄m ⁊c. deinde alia oratio, adsit nobis q̄sumus dn̄e virtus spūsancti, que corda nostra clemēter expurget, ⁊ ab oībus tueat̄ aduersis, ⁊ ois falsitas inimici destruat̄. p x̄pꝫ do. ⁊c. Hijs ita gestis subdiacon⁹ hebdōarius reuestitus tunica in corpe ecclesie sup lectoriū dicē dꝫ hūc sermonē. Dilectissimi frēs videte vobis a deo ꝯcessū p̄uilegiū dignitatis, videte vobis iniūctū offīm dignitatis, vos. n. estis lux mūdi de sole iustitie radiātes. vos sal terre, tā vos, q̄z alios sale sapiētie ꝯdiētes. vos angeli dn̄i eius iussa pferentes. vos reges ⁊ p̄ncipes x̄pi ppl̄m regētes a vobis exigit̄ pascē, ac gubernare dn̄icū gregē, vbo exēplo, ⁊ p̄sidio, verbo p̄dicatiōis, exēplo ꝯuersatiōis, p̄sidio d̄fēsiōis. Aū oia igit̄ fidē catholicā vbis docete ipsāmet opib⁹ cōprobate. fides ē sine vbis
15 nulla, sine opib⁹ mortua ē. †Et ex fidē fit hō iust⁹. ex iustitia viuit, dicēte p̄pha iust⁹ ex fide viuit. hn̄tes igit̄ scutū fidei arcete lupos a gregibus Christi, fures cauete, mercenarios tollerate, greges seruate, vigilijs ⁊ orōnibus instate, honestatē diligite, lectioni ⁊ exhortationi vacate, viduas ⁊ orphanos defendite, hospites suscipite, pauperibus vite subsidia ministrate, alter alterius onera portate, merētes ꝯfortate, īfirmos ⁊ in carcere positos visitate, sit in corde vr̄o affectus amoris, in lingua sermo edificationis, in manu donū largitionis, sitis pie seuiētes, ⁊ seuere miserētes. circa corrigibiles vtimini benignitate, circa corribiles seueritate, subditi obedite platis, ⁊ subiacete ipsis, nō eis d̄trahatis, nō supbe resistatis, sꝫ onerosos humilit̄ supportetis. vos et̄ plati subditos nō opprimatis, nō imoderate exasperetis, sꝫ fr̄na charitate tractetis, in dignitate seruāda nō q̄ratis q̄ vr̄a sūt, sꝫ q̄ Jesu x̄pi. pacē habete ad oēs, ⁊ deus pacis, ⁊ dilectiōis erit vobiscū. ⁊ pax dei, q̄ exupat oēm sensuꝫ, custodiat corda vr̄a, ⁊ intelligētias vr̄as in Xp̄o iesu dn̄o nr̄o. quo finito diacon⁹ hebdōarius reuestitus incipe dꝫ. ℟. venite filij ⁊c. quo finito diacon⁹ hebdōarius reuestitus dalmatica in corpe ecclesie sup lectorile dꝫ dicere euāge. Ego sum pastor bonus. Quo finito, dꝫ dicere dn̄s ep̄s alta voce. bn̄dicite. R̄ndet clerus alta voce. dn̄s. ⁊ tūc sermocinare dꝫ dn̄s ep̄s, ⁊ post eū archidiaconus, ⁊ post eū abbates si sūt. finitis aūt s̄monib⁹ dꝫ dicere dn̄s ep̄s, sit nomē dn̄i bn̄dictuꝫ. Et
16 sic dꝫ dimittere clerū ad hospitia sua vsq̄ in crastinū. †Scd̄a vo die idē ordo seruari dꝫ cātata pri⁹ missa de trinitate, fieri dꝫ s̄mo. Cōtātes estote filij carissimi, certatimq̄ iplete ope q̄ voce pferetis. credite Jesuꝫ x̄pm dei filiū ante secula cū p̄re manentē Deū ex Deo inuisibilē de iuisibili oipotentē de oipotente, ⁊ vt nos redimeret assūpsisse carnē ex v̄gine, ⁊ per t̄pa etatibus creuisse, vt verus hō in diuinitate p̄manēs vnus deus, securusq̄ dn̄ice passionis gl̄iaꝫ oib⁹ audiētibus apuit sacr̄m, annūciās illis diē iudicij atq̄ credētiū gl̄iaꝫ sempiternā sctōꝝ dicēs, credite huic Xp̄o filio dei, q̄ pp nr̄aꝫ salutē dignatus est formā serui accipe, quē Gabriele archāgelo nūciāte integerrima v̄go maria ꝯcepit, quē p̄ncipes iudeoꝝ p̄ inuidiā sub pōtio Pilato flagellatū crucifixerūt, ⁊ quo crucifixo tenebre facte sūt sup vniuersaꝫ terrā ab hora dieī sexta vsq̄ ad horā diei nonā. Quid p̄lura mortu⁹ est, ⁊ sepultus, sꝫ tertia die surrexit. ꝯuersatusq̄ cū discipulis suis p dies. xl. ipsisq̄ aspiciētib⁹, atq̄ mirātib⁹ ascēdit in celū, p̄mittēs in se credētibus discipulis suis ad suā gl̄iaꝫ accessuꝫ, nō credētib⁹ aūt eterni flāmas supplicij q̄ p̄pate sūt eis ⁊ p̄ri eoꝝ diabolo. Cū vnusq̄sq̄ cuius opa agit eius filius est. Ego vo polliceor vobis cōfidēs in dn̄o, q̄ si credideritis in filiū dei Jesuꝫ x̄pm, ⁊ malis actibus atq̄ vniuersis idolis renūciaueritis, possidebitis cū sanctis angelis p̄petuā vitā, i qua lux idesiciēs erit, ⁊ tenebre nulle neq̄ esuries, nec idigētia tegumētoꝝ, sꝫ Xp̄s ipse vā refectio suoꝝ fideliū, q̄ dat credētib⁹ in se cādidissimas stolas, ⁊ quotidiane felicitatis gl̄iaꝫ sempiternā. Euāg. vo dꝫ dici. estote misericordes. sermocinare dꝫ dn̄s ep̄s si voluerit, ⁊ alij clerici ciuitatis s̄m ordinē suū. q̄bus finitis dꝫ prius dn̄s ep̄s interrogare archip̄sbyteꝝ, ⁊ alios archip̄sbyteros, q̄ sedēt ex pte ipsius cū oib⁹ eoꝝ subditis, ⁊ dꝫ dicere dn̄s ep̄s sūt oia recte apud vos. ⁊ r̄ndētib⁹ recte, dꝫ dicere ep̄s deo grās. Si aūt r̄nderint nō recte dꝫ dicere ep̄s. Veniemus vel mittemus, ⁊ emēdari faciem⁹, ⁊ sic̄ finiri dꝫ vt.s.
17 †Tertia vo die idē ordo seruari dꝫ. Cātata prius missa d̄ sancta Maria, s̄mo dꝫ eē. Carissimi charitas dei vbiq̄ terraꝝ p̄pagata nos a reatu p̄mi parētis vetustate eripuit cū p̄ nob̄ nat⁹ mori voluit, ipse. n. charitas vitas ē credētiū i se ⁊ pietas. De quo ait Joā. Deus charitas est. Mō vos in ea firmiter ꝯstituite, illāq̄ circūquaq̄ seq studete. charitas dilectissimi est, si q̄s erroneū necessitateq̄ afflictū fr̄eꝫ intuebit̄, si misereri ei conabit̄ charitatis diademate coronabit̄. Uñ ad hūc Joā. clamat. Qui viderit fratrē suū necessitatē hr̄e, ⁊ clauserit viscera sua ab eo, q̄mō charitas Dei manet in eo. Uidete vt lorica fidei iduti opemini dcā ap̄li. Sēp in corde ⁊ ope p̄missaꝫ fidē seruate, ⁊ in vobis peccātibus
18 cōmissa relaxate. †Nihil deo charius hr̄ q̄ꝫ si q̄s poscētib⁹ misericordiā p̄stat. Nūq̄ tm̄ sacrificiū curat, q̄ꝫ si fieri p̄t alteri aliq̄s misereat̄. Uñ dicit Osee p̄pheta misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū. ⁊ redēptor beati ait misericordes. speꝫ vr̄aꝫ nolite ipedire, sꝫ q̄ dicitis adiplete, vbi gr̄a, Quid p̄dest multa pferre si d̄sinitis q̄ dicitis laborare. Cur hoc seruatis, nisi q̄ decipe Xp̄m verbis tētatis. Nō. n. vr̄i Deus obliuiscit̄ criminis, nisi penitēdo idē deleueritis. Uñ Xp̄i fideles ⁊ scti appeatis. Quid Dauid dicat audite, fidelis dn̄s in oibus vbis suis, ⁊ sctūs in oib⁹ opibus suis. Audistis sn̄iaꝫ, q̄ nō vbis, sed sctōs noiauit nos in factis. Uobis cōmitto Dei ecclesiā cūctis quā ab hereticis caute auertatis, iter discordes pacē p̄ficite, ad orādū p̄ noctes solliciti estote,
19 vnū hoc habere p̄cipuū. Deū diligite, ⁊ p̄ximū, †q̄m vt dicit scriptura. nec vē De⁹ sine p̄ximo, nec p̄xim⁹ vē diligit̄ sine Deo. Uñ q̄n De⁹ sic diligit̄ dr̄ plenitudo legis dilectio, h̄ q̄ si ꝯstanter egeritis vobiscū x̄pꝫ māsur̄ hēbitis, euāg. vo dꝫ esse, designauit dn̄s. ⁊ tunc dꝫ s̄mocinare dn̄s ep̄s si voluerit, ⁊ alij p̄lati ecclīaꝝ forinsecaꝝ. finitis aūt s̄monib⁹ iterrogare dꝫ dn̄s ep̄s archip̄sbyteꝝ, ⁊ alios archip̄sbyteros, q̄ sedēt ex pte sua. Sūt ne recte oia apud vos, ⁊ subditos vr̄os. q̄b⁹ r̄ndentibus recte, dꝫ dicere dn̄s ep̄s. deo grās. Si aūt dixerint nō recte, dꝫ dicere dn̄s ep̄s, veniemus, vel mittem⁹, ⁊ emēdari faciem⁹. Et post legent̄ statuta sinodalia p̄tinētia ad diuina officia, ⁊ ad honestatē p̄sonaꝝ, ⁊ ad vtilitatē reꝝ ecclesiasticaꝝ. Quibus plectis q̄rimonie audiant̄ a dn̄o ep̄o, ⁊ cōmittant̄ audiēde ⁊ finiēde. Peractis vero cunctis dn̄s ep̄s dꝫ dicē alta voce. Te deū laudam⁹. quo finito, dꝫ dicere diacon⁹, q̄ legit euāg. alta voce. humiliate vos ad bn̄dictionē. ⁊ clerus dꝫ r̄ndere alta voce, deo grās. Et tūc bn̄dictio ab ep̄o dꝫ subleq. Ops̄ dei filius, q̄ est initiū, ⁊ finis, cōplemētū vobis tradat charitatis. amē. Et q̄ nos ad expletionē h⁹ fec̄ p̄uenire sinodi, absolutos vos faciat ab oi ꝯtagione p̄cti. amē. ⁊ ab oi reatu liberiores effecti absoluti, et̄ p̄ donū sp̄usancti felici reditu vr̄aꝝ sediū cubilia repetatis illesi. amē. Qō ipse p̄stare dignet̄ ⁊c. Quibus expletis archidiaconus, vel diaconus hebdōarius dꝫ dicere alta voce. In noīe dn̄i nr̄i Jesu x̄pi recedamus cū pace. Deinde oēs dēnt surgere, ⁊ ad p̄pria redire. prius tn̄ a dn̄o ep̄o petita li-
20 centia ⁊ obtēta. †Rurales clerici a ciuitate dēnt recedere, ⁊ prius anteq̄ recedāt q̄libet parrochialis ecclesia dꝫ soluere cathedraticū, siue sinodaticū. i. duos solidos ipsi dn̄o ep̄o, vel ei cui cōmiserit p̄soluēdū. ¶Et attēde q̄ in ꝯcilio Toletanen. statuit̄ q̄ in loco bn̄dictiōis. i. sinodo ꝯsidētiū dn̄oꝝ sacerdotū nullus debet

indiscretas vocibus perstrepere, aut qbuslibet tumultibus alios
pturbare. Nec fabulis varijs, vel risib⁹ agi, ꝛ ꝙ est deterius ob-
21 stinatis disceptationibus tumultuosas voces effūdere, †qꝛ si qs
vt ait Apo. putat se religiosum esse nō refrenans linguā suā, sed
seducens coꝛ suū hmōi vana religio est, cultum. n. suū perdit iu-
sticia, qñ silentia iudicij obstrepentium turbo cōfundit, dicente
propheta. Erit cultus iustitie silentium. debet ergo quicquid,
aut consulentium cōsultationibus agitur, aut ab accusantiū par
te proponitur sic mitissima verborum relatione proferri, vt nec
contētiosis vocibus sensus audientiū pturbeᷓ, nec iudicij vigo-
rem tumultus emergat, aľs iuxta legē diuinā ꝑcipiētē. Ejce de
risorē, ꝛ exibit cū eo iurgiū. cū omni dedecore ꝺ ꝯfessione abstra
ct⁹ a cleri cetu secedat, ꝛ triū dierū excōis sniaꝫ ferat. c. i loco. v.
22 q. iiij. cui adde. c. irreligiosa. de cō. di. iij. ¶ †Attende ꝙ postꝗ̄
oīa in sinodo fuerint ordinata. illud oībus modis obserueᷓ, vt su
peruētuꝝ anni pascha quo Kľ. die, vel quota luna dēat suscipi a
metropolitano itimeᷓ ꝙ ceteri epi, vel reliqu⁹ cler⁹ breui subno
tātes, vnusqſqꝫ in sua ecclesia aduenięte natali dñi die post euā-
gelicā lectionē pplo annūciēt. c. placuit. de ꝯse. di. iij. vt p orbem
vniuersuꝫ vno ꝛ eodē die pascha celebreᷓ. c. ꝺ obseruatiōe. e. di,
dū tñ ſp in die dñico celebreᷓ, vt in plurib⁹. c. ibidē pꝫ. Est ergo
per platos dies venerabilis pasche oībus itimādus formatarū
lřaꝝ tm̄ subscriptiōe vt dies sinodi. xj. Kľ. nouēbris serueᷓ. Scri
bendum est ēt ad singulaꝝ quarūcūqꝫ ꝓuinciaꝝ ꝑmates, ꝙ qñ
23 apō se ꝯcil a ꝯgregāt istū diē nō ipediāt. c. placuit. i. e. di. ¶ †At
tēde ēt ꝙ vocati ad sinodū nō dēnt ꝯtēnere, sed venire vt doceāt
vel doceanᷓ q̄ sunt ad eccľie ceterorūqꝫ correctionē vtilia, ꝛ cō-
tēnentes seipsos vñr accusare, ꝙ si forte ire nō pñt excusatorias
lřas subscribere dēnt. c. nō opꝫ. ꝛ. c. placuit. ea. di. alias puniunᷓ,
vt ibi. ꝛ. c. si qs aūt. ꝛ. c. si eps. ea. di. ꝛ. c. si quis. ꝛ. c. ꝓuenit. ꝛ. c.
24 qūocūqꝫ. †nec hꝫ platus supior lniam ex his q̄ deferūt inferio-
res plati secū siue iumentū, siue aliquā spēm expetendi, ꝙ si hoc
egisse ꝯuict⁹ fuerit, soluet quadruplū, ꝛ ideꝫ de eulogijs. c. qūo-
25 cūqꝫ. cū se. ea. di. †nulli ēt epo liceat diocesanā sinodū celebrare
26 sine metropolitano. c. pp ecclesiasticas. ea. di. †Quecūqꝫ autē in
ꝓuinciali sinodo ꝯcludunᷓ tenenᷓ diocesani ꝯgregatis subditis
suis. s. sex mēsiū spaciū eisdē reserare aľs puniunᷓ, vt in. c. decerni
mus. ea. dist. adde Vinc. in. c. quoniam. de priuileg. quem refert
Hud. in. c. ego enim. de iureiuran.

SVMMARIVM

1 Visitator circa que preponere debeat verbum dei.
2 Simboli sunt quatuor.
3 Simbolus vnde dicatur.
4 Simbolus est collectio articulorum fidei.
5 Articuli fidei tot sunt, quot ex dictis simbolis resultant.
6 Fides vera est, ꝙ predicat ecclesia Romana, ꝛ obseruat.
7 Clerici, ꝛ laici tenenᷓ scire articulos, qui in dictis simbolis con-
tinentur, ꝛ quomodo teneantur scire, ꝛ. s. nu. seq.
8 Ignorantia supina negligentia magna est.
9 Visitatores dēnt simbolū. xij. articulos ꝯtinentem docere.
10 In fide dubius infidelis est.
11 Sine fide deo nemo placere potest.
12 Fides est de re non visa.
13 Peccatum est omne, qđ non est ex fide.
14 Fidem catholicam non tenenti, non prodest baptismus, eleemo
syna, nec mors pro Christo.
15 Fides omnium virtutum fundamentum est.
16 Simbolum quo tempore in ecclesia predicari debeat.
17 Prelati debent legere sūmulas beati Bonauenture, alias non
erunt apud deum excusabiles.
18 Idolatria quid sit.
Et est maximum vitium.
Idolatriam quomodo quis incurrat, ꝛ. s. nu. 20.
19 Sors ex causa prohibetur.
21 Idolatriam inducunt omnia genera diuinationum.
Ariolos, ꝛ incantatores obseruantes quomodo puniantur.
Breuia facientes quomodo puniantur.
22 Gentilium traditiones christianis tenere non licet, nec colere lu
ne, aut stellarum cursus.
23 Herbarum in collectionibus incantationes obseruari nō dēnt.
24 Puniendi qualiter sunt inimicorum altaria exuentes.
25 Magarū prestigijs facta non vera, sed fantastica sunt.
Incantationes infirmis hominibus nil prosunt.
26 Calendaꝝ obseruationes, ꝛ dies egyptiaci prohibentur.
Demoniaci petris vel herbis sine incantatione vti possunt.
27 Prelati debēt insurgere ꝯtra mulieres, q̄ herodiane appellanᷓ.
28 Peccata mortalia licet facies diuersas habeāt, caudas tamen
inuicem alligatas habent.
29 Decimaꝝ ob non solutionem veniunt aduersa.
30 Penitentia qualis esse debeat.
31 Peccatum mortale dupliciter dicitur.
Ad peccatum tribus modis producimur.
Peccati quomodo sint tres differentie.
32 In virtutibus tres sunt gradus.
33 Peccata mortalia septem sunt.
34 Superbia inter omnia principatum obtinet, que angelos de pa
radiso expulit, ꝛ Adam damnauit.
35 Anima omnis sublimioribus potestatibus subdita esse debet.
Obedientia melior est, ꝗ̄ victima.
36 Auaritia est idoloꝝ seruitus, ꝛ radix omnium maloruꝫ dicitur.
37 Ex auaritia q̄ mala ꝓcedāt, ꝛ. s. in discursu vsqꝫ ad nu. 45.
38 Simoniam vitare debemus.
39 Ab vsuris abstinendum est.
40 Cum fure partiens animam suam perdit.
41 Eleemosynam a raptore non debemus accipere.
45 Luxuria que mala producat, ꝛ infra in discursu.
Luxuria contra naturam vitium pessimum est.
46 Maritus accusare pōt vxorē ꝺ adulterio ob suspitionē violētā.
47 Stuprator teneᷓ stupratā ducere vxorē, ꝛ eam dotare.
48 Excōmunicatio ob incestas nuptias incurritur.
49 Mulier fornicaria canonice iudicanda est.
50 Pollutio nocturna quando sit peccatum.
51 Ira impedit animum, ne cernere possit verum.
Et que ex ea procedant mala.
52 Seditionarij nunꝗ̄ in clericos ordinantur.
53 Duella prohibita sunt.
Ars sagittariorum quare prohibeatur.
54 Homicida est, qui ꝓcurat sterilitatem, vel abortum.
55 Gula qnqꝫ modis dr̄ vitiū, ꝛ est peccatum mortale.
56 Carnium vsus contra vitium gule est interdictus.
57 Quadragesime dies omnes sunt ieiunandi.
Vigilie que ieiunande sint.
58 Inuidia virtutum inimica que vitia producat.
59 Scismatici grauiter puniuntur.
60 Ociū, ꝛ voluptas sūt arma hostis antiq ad aīas captiuandas.
61 Accidia que mala producat.
62 Faciendum nō est alij, quod sibi fieri nolit, ꝛ nu. seq.
64 Auxilio esse proximo quisqꝫ tenetur.
65 Visitator debet admonere visitatos, vt credant Christi resurre-
ctionem, ꝛ diem iudicij.
66 Visitator debet visitatis cōminari diem iudicij, ꝛ ꝙ pro pecca-
tis penam assequentur.
67 Predicatio diuinoꝝ colloquiorum opportuna est.

¶ Questio secunda secunde partis.

1 SEcundo quero. †Circa q̄ ꝑnci
paľr oporteat
ꝓponi ꝟbū dei. Rñdeo ꝑmo ꝙ sup oībus sup qb⁹
doceᷓ ignari clerici dēnt, spāľr vt sciāt docere simbo
lū, h̄ est credo in deū přeꝫ ꝛc. Scđo sup eo. s. qūo plebs dēat fu-
geᷓ errores idoloꝝ, ꝛ oīa pctā mortalia. ꝛ ꝙ nolūt sibi fieri alijs
ne faciāt. Et vt credāt resurrectionē oīuꝫ, ꝛ diē iudicij i quo vnus
qſqꝫ ꝺm opa sua recepturus sit. x. q. iij. epm. Adde ꝙ necessariū
est visibile sacr̄m aque ad ablutionē visibilis corpis, sicut necīa
est doctrina inuisibilis fidei ad scificationē inuisibilis aīe, ꝛ renasci
tur hō, ex aq̄ visibili sacr̄o, ꝛ spū inuisibili. s. intelľu vt simbolū ba-
ptismi visibiľr accipiat, ꝛ spūalē itelľm ipsius simboli ꝑcipiat, vel
2 ex aq̄ visibili ꝛ spū sctō. c. necessariū. de cō. di. iij. ¶ †Circa ꝑmū
attēdendū, ꝙ q̄tuor sūt simboli. Primus est apľoꝝ, q dr̄ in offō
diuino hora ꝑme ꝛ cōpletorij, ꝛ appellaᷓ paruus. Scđs est ꝯcilij
niceni, q dr̄, ꝛ cantaᷓ in medio misse, ꝛ iste dr̄ magnus. Tertius
est Athanasij, q dr̄, ꝛ cantaᷓ post psalmos hore prime, ꝛ incipit.
qcūqꝫ vult saluus esse. Quartus est ꝯcilij gñalis, q poniᷓ in decre
3 tali. i. de sum. tri. ꝛ fi. ca. q̄ incipit. firmiter credimus ꝛc. †Et dr̄
simbolus a sim qđ ē simul ꝛ bolus, qđ est morsellus. qꝛ vnusqſqꝫ
4 apľoꝝ morsellū. hoc est ptē suā apposuit. †Et est simbolus colle
ctio articuloꝝ fidei, que collectio dr̄ fides xp̄iana ꝛ catholica. i.
vľis, vt pꝫ in. d. c. j. de sum. tri. ꝛ. xxiiij. q. j. hec est fides, ꝛ in psal-
mo Athanasij, hec ē fides catholica quā nisi qſqꝫ ꝛc. Et lꝫ mul-
tis alijs

tis alijs modis sumat fides de quibus p glo. sup Rub. de sum. tri. in prin. ac diversimode diffiniatur. vt ibi z articuli fidei vario mó numerent vt ibi, tñ qr in hoc opusculo intédo positiue ptrasire, ac me iuristis ꝯformare, z ea tm̃ attingere, q̃ sufficere satis vi
5 deant p officij visitatióis impleméto, † Cócludo tot esse articulos quot ex oibus ipsis simbolis resultare videnf. Cũ hijs q̃ addunt, in.c.j. de sum.tri.li.vj. z in cle. z in.c.cũ xp̃s. z.c.ad abolen
6 dã.cũ si.de here. † Et breuibus ꝯcludo ꝙ qcq̃d sacrosanc. Ro. ec. q̃ est mr̃ oium ecclesiarũ z magistra p̃dicat z obseruat, est vera fides catholica cũ oibus articulis suis.c.ad aboléda.de her. z.d.cle.j.zc. z qcũq3 ꝯtrũ dixerit est hr̃ticus, z excóicatus incontinéti, vt ibi. Et hec oia scire tenet ql3 xp̃ianus per fide3, de ꝯse.
7 dis.iiij.añ.xx. z.c.baptizandos. z.c.j. † Et precipue ad sciendu3 oés articulos de quibus in dictis quatuór simbolis oés indistincte tenenf, tã clerici ꝙ̃ laici. Sed clerici magis, qui legé perscrutabiliter scire tenenf.xxviij.dis. qñ eps. quilibet ergo tenet credere qd̃ catholica t3 ecclesia, z hoc sufficit laicis in talibus articulis, dũmõ nihil in ꝯtrium sentiant. vt no. glo. in.c.cũ xp̃o. de here.
8 facit.xj.di.qs nesciat. † z idé dicit glo. super dicta Rub. ꝙ articulos clerici tenent scire explicite. laici vero implicite.s. credere sicut t3 ecclesia. alias non possent excusari a crassa z supina ignorãtia q̃ esset magna negligentia, z culpa latissima.l.magna negligentia. z.l.late.ff.de reg.iu. hñt nãq3 picturas hoc docentes, nec non festiuitates q̃ p annũ solénizant.s. annuntiationis. natalis. pas. resurrectionis. ascensionis. penthe. trinitatis. corpis Xp̃i z sil'es. hñt ꝯfessores z predicatores patrinos ét ex sacro fonte leuantes, qui oés eos super hijs hñt instruere.c.vos añ oia.de ꝯs.
9 dist.iiij. z.di.iij.p latũ. Et hñt denicq3 visitantes. † Docebũt ergo prelati visitantes simbolũ.xij.articulos continéte sm Theo. explicite. z sillogizando pscrutabiliter sacerdotibus parrochialibus, vt sup eis sciãt docere cathecuminos, z plebes sibi cómissas, p iura supius allegata, qr nõ est credédũ eis, q fide veritatis ignorãt, z monendi sunt firmiter credere, z nullatenus dubitare,
10 † qr dubius in fide infidelis est. vt in.c.j. de here. alias saluus eé nõ poterit. sed absq3 dubio in eternũ pibit. vt in psalmo qcunq3,
11 † qr sine fide nemo pót placere deo. facit.xxiij.dis. quõcũq3 eps. z.xxiiij.q.j. aperte. ét in tenui articulo. vt.C.de here.l.fi.in fi. quo sc3 ad articulos fidei qui continent in dictis simbolis.s. credo in
12 deũ z ceteris qbus p fide3 solam est adhibenda credulitas, † qr fides est de re nõ visa. de pe. disti.iiij. in domo. C.de sum.tri.l.fin. qr nec per signa, sed p fidem veritas est colenda. de consec. disti.
13 iiij. venit sacerdos. z no.glo. in.d.c.j. de here. † qm̃ omne qd̃ non est ex fide peccatũ est.c.fi.de pscri. que sine operibus mortua est c.cũ xp̃s. de here.j.q.j.c.fert. z ex qua iustus viuit, z q̃ p dilectio
14 né opat.c.j.de sa.vnc. † Omni vero hoi q ecclesie catholice non t3 fidem z vnitaté neq3 baptismus, neq3 elemosina q̃tũlibet copiosa, neq3 mors p noie xp̃i suscepta pficere poterit ad saluté. l3 cũ diabolo z angelis eius eterni ignis incendio participãdo dãnabit.c.firmissime.de here. qr mali carent fide formata quã hñt soli boni, l3 habeát informé, vt no.glo.super dicta Rub.de sum.
15 tri. sicut z demones z infideles qui carẽt fide formata charitate. † Nam fides p dilectioné operat z est fundamentũ oium virtutũ.j.q.j.cũ paulus.de peni.z remis.disti.ij.§. item sine charitate. Hinc dicit pp̃heta iustus ex fide viuit. z est fides virtus a qua dicunt fideles quicunq3 baptizant, de conse.dist.iiij.qr, apud quorũ premiũ est vita eterna. Nã qui crediderit z baptizatus fuerit
16 hic saluus erit.c.maiores.de bap. † Et adde ꝙ simbolũ añ octo dies dñice resurrectióis publice in ecclesia cópenitétibus p̃dicari mandat ab oibus ecclesijs annuatim.c.simbolũ.de ꝯsec.disti.
17 iiij.adde.c.baptizãdos cũ se.de ꝯse.di.iiij. † Consulo oibus platis z presbyteris parrochialibus, vt habeát z sepe perlegãt summulas.B.bonauéture que incipit flecto genua. z Alberti. que incipit. veritatis Theo. alias nõ erunt excusabiles apud deum.
18 ¶ † Circa sm est attendédũ ꝙ idolatria est qñ latria.i. honor z seruitus q soli Deo debet, dat creaturis vt dicã.j.ad finé vltime qõnis. Quod crimen est maximũ. qr de directo opponit fidei catholice. Et multis modis incurrit. ¶ Primo, adorãdo imagines, z picturas aliter quã pmittit.in.c.venerabiles.de ꝯsec.dist. iij. ¶ Scdo, cũ p sortes furta in tabulas, aut codicibus, vel alijs instrís requrunt, vel diuinationes aliquas in aliqbus rebus aliqs obseruare psumit, cũ tales sint puniédi.c.j.de sortil. ne pp assiduitate labant in idolatriã, vt ibi no. z.xxvj.q.ij.hij qui. sicut nec ad demonia consuléda, vt ibi z.c.illud.e.cã z qõne. z.c. sortes. z.c. peruenit.e.cã.q.v. ¶ Tertio qñ p inspectioné astrolabij furtum querit recuperari, ex quo nõ ꝯhit modica macula peccati. ergo grauissimũ est l3 ét bono zelo z simpliciter fieret, de quo in.c.ij.e.

19 ti.de sortile. † prohibet ergo sors ex cã. z l3 Mathias apl's fuerit electus p sorté, illud factũ fuit inspiratione diuina, vt no.e.ti.
20 de sortile.c.fi. facit.xxvj.q.j.non exéplo. † Jté qñ obseruant ea, que a diuinatoribus precipiunt.c.intelligi.e.q. z cã. Jtem qñ seruant aliqua de superstitionibus, de qbus in.c.illud.e. cã z.q. vel requirit cura sanitatis magicis artibus.c. qui sine.e.ca. z.q. vel sup inde consulunt planetarij z mathematici.c. illos.e.ca. z.q. vel obseruant auguria z stellarũ cursus cũ ex hijs resultet cultus idolatrie.c.sed l3.e.ca. z.q. salua tñ ignorantia puta si quis reliquias de area vel torculari idolatrarũ vesceret cũ nesciret ido
21 lis imolatũ.c.si de area. cum se.e.ca. z.q. † Oia nãq3 gña diuinationũ inducunt idolatriã de qbus in.c.j.e.cã.q.ij. qd̃ genus a psis allatũ dr̃ vt ibi. Puniunt aũt multipliciter q ariolos vel incãtatores obseruant vt in.c.si qs.cũ se. puniunt ét facientes filateria.i. breuia. zc.c. nõ op3 cũ se.e.ca. z.q. z.c.si quis clericus. z.c. auguriis.cũ sequẽtibus. z ꝯ tales op3 prelatos esse vigiles.c.ꝯ.
22 e.ca. z.q. z illos tanq̃ xp̃i inimicos insequi.c.peruenit.zc. † Nõ ergo l3 xp̃ianis tenere traditiones gẽtiliũ z obseruare vel colere elẽa. aut lune. aut stellarũ cursus. aut inané signorũ fallaciã p domo faciéda, vel pp segetes. aut arbores plãtãdas. vel cóiugia sociãda. Scriptũ é.n. oia q̃ facitis aut in vbo, aut i ope oia in noie
23 dñi nr̃i Jesu xp̃i facite. grãs agẽtes deo † nec i collectióibus herbarũ, q̃ sunt medicinales aliquas obseruationes, aut incantationes liceat attendere, nisi tm̃ cũ simbolo diuino aut oratione dñica. vt tm̃ deus creator oium z dñs honoretur.c. nõ l3.e.ca.q.v.
24 † Grauius ét puniendi sunt qui liuore permoti impatiéte inimicorũ altare sacris vestibus exuunt, aut lugubri veste accingunt, vel consueta luminariorũ obsequia de ecclesia subtrahunt, vel missam p requie defunctorũ pmulgatã p viuis celebrant hominibus quorũ oium maleficia iniquissima toletanũ cõtiliũ condé
25 nauit.c.quicunq3.e.ca. z.q. † Et que magorũ prestigijs fiũt non vera sed fantastica sunt. vt plene p3 in.c.nec mirũ.e.ca. z.q. z incantationes infirmitatibus hoium nihil remedij prestant.c. ad
26 moneãt.e.ca.q.vij. tanq̃ graue pctm̃ puniunt vt.s. † ac phibent sil'r Calendarũ obseruationes ritu paganorũ z dies egiptiaci.c. nõ l3.cũ se.e.ca. z.q. Demoniaci tñ petris vel herbis sine incantatióe vti pñt.c.demoniũ.e.ca. z.q. facit ad premissa.l. cretionũ .C.de iure deli.l.cellicolarũ. z p totũ.C.de paganis. z.l.j. z p to
27 tũ.C.de malefi. z mathe. † Curét ét prelati studiose insurgere ꝯ pessimũ genus mulierũ q̃ herodiane appellant de quarũ elusióe
28 plene tractat in.d.c.nec mirũ.zc. ¶ † Circa tertiu3 vero.s.circa fugã mortaliũ pctõrũ est attédédũ ꝙ oia pctã mortalia l3 héant facies diuersas, caudas tñ hñt inuicé colligatas.c.excóicamus. in prin.de here. z ido necesse h3 deflere pctõr. qr offendens in vno factus est oium reus.c.defleat.de reg.iu. z illud nõ minuit diuturnitas tpis.c.nõ satis.in fi.de simo. qnimo. tãto grauiora sunt pctã, q̃to diutius infelicé aiam detinét alligatã.c. cũ in ecclesie. e.ti. sicut. z ex alijs multis circũstãtijs aggrauant de quibus per Hosti. in summa. de peni. z re.§.q̃ interrogatióes. z probant de penitẽtijs di.v.c.j.in prin. z in.c.sicut dignũ.de homic. z de pen. dist.j. aut facta q̃ hijs versibus ꝯtinent. Hec sunt seruanda cunctis medicamina dãda. Quis, qd, vbi, p quos, quotiés, vbi, qũo qñ, etas, forma, locus, ordo, sapia, tps, q̃ mora, qsue modus, ten
29 tatio, queue notant, † pp q̃ pctã veniunt aduersa.c. cũ infirmitas. de pe. z remis. z presertim pp non solutioné decimarũ zc.c. reuertimini.xvj.q.j. Et nõ remittit nisi restituat ablatu3. regula pctm̃.de regu.iu. nec pcti venia dat nisi correcto. regula pcti.e. ti. vide in.c.cũ.tu.de vsu. nec est qs correctus nisi subeat pniam
30 salutaré. † H3 aũt esse pnia, put z hijs versibus continet. sit simplex, humilis. feruẽs. z pura. fidelis. vera. frequẽs. nuda. discreta. libés. verecũda. integra. secreta. lacrymabilis. accelerata. fortis, z accusans. z sepe punire parata. p quorũ versuum oium expositióe videat oino aureũ memoriale sacerdotũ de q̃ p Spec.
31 in repertorio in ti.de pe. z remis. z nõ ommittat. † Et qũo mortale pctm̃ dicat dupl'r. vide gl. in cle. ad nr̃am. x.vij. de here. z qũo tribus gradibus ad pctm̃ pueniẽt.s. suggestióe. delectatione. z cósensu. z qũo peccati. tres sunt dñie.s. in corde. in facto. z in con
32 suetudine. zc. z qũo ꝯmittit infirmitate ignorãtia z studio, † sicut ét in virtutibus tres sunt gradus. vide pulcros. tex. de pe. dis.ij.
33 §. hinc ét. cũ seq. † Et attéde ꝙ septé sunt crimina mortalia que sub hoc termino cótinent. SALIGIA. cuius termini quel3 lr̃a notat primã lr̃am cuiuslibet criminis vc3. S. notat superbiã. A. vero auaritiã. L. notat luxuriã. I. iram. G. gulã. I. inuidiã. A.
34 accidiã. † Superbia inter oia retinet principatũ tanq̃ vitioru3 oium regina. Expulit Angelos de paradiso. primũ hoiem dãnauit, oé genus humanũ infecit. huic deus resistit, qui dat humi

libus gratiam, sepius dicens, ꝙ qui se exaltat humiliabiť, ꝛ qui se humiliat exaltabiť. Hinc dicit ꝓuerbium scḋm Hostiē. ꝙ sputum missum in celo in oculos revertitur expuentis vt refert Jo. and. in. c. cū in ecclesijs. de ma. ꝛ ob. hec ſp innuitř maioritati oēs studet excludere obedientiā, ꝯ quā dř, qui non obedierit principi
35 morte moriať. c. ij. de ma. ꝛ obe. † Dis. n. aīa sublimioribus prātibus subdita esse dȝ. vt. c. oīs. de cēsi. Dispersit ēt deus ſ̄ꝑbos mente cordis sui. Et melior est obedientia q̄ȝ victima. ꝛ magis q̄ȝ adipē arietū offerre. c. illud. de maio. ꝛ obe. xxxi. di. si qui sunt
36 presbyteri. xxxij. di. §. veris. ꝛ. viij. q. j. sciendū. ¶ † Avaritia aūt est idolorū servitus, ꝛ avaro tā deest qḋ hȝ, q̄ȝ qḋ non hȝ. c. avaritie. de preben. xxviij. q. j. idolatria. Hec ēt dř radix oium malorū de pe. dist. ij. §. qꝛ radix. ꝛ. xlix. di. c. j. Ꝟ. impetiginē quoqȝ. Et ita scribit Paulus ad Thi. qꝛ aliarū virtutū ꝑ hanc pulchritudo depravať ꝛ quasi totū corpus exasperat, qꝛ ꝑ vniversa aīum supplantat. xlvij. dist. c. bonorū, ꝛ in auct. vt iudi. sine quoq̄ suffra. §. cogitatio. col. ij. adde qḋ no. Jo. and. in. c. avaritie. de preben. in vj. in novella. sup gl. ij. ꝛ de renuntiatione. c. nisi cū pridē. in prin.
37 ꝛ de prebē. c. avaritie. in princi. † Ex hac ꝓdeunt simonie, vsure, furta, rapine, simulati ꝯctus, deceptiones circa vel. j. dimidiā iusti pretij, falsa pondera, ꝛ mensure, iniurie, ꝛ dāna, sacrilegia. venditiones iustitie. retentiones decimarū, ꝛ latrocinia. c. inter alia
38 de como. ꝛ assassinamēta. c. ꝓ humani. de homic. li. vj. † A simonia ēt multū precipiť caveri vt pȝ in. j. cā. in decretis. copiosissime. ꝛ in ti. de simo. in decretalibus, qꝛ nihil ꝓdest hoi si totū mūdū lucreť, aīe vero sue detrimētū patiať. c. Matheus, de simo.
39 † Sił ab vsura. vt sicut non lȝ ꝑ alterius vita mentiri, ita multo magis ꝓhibeť quis, ne ēt ꝓ redimenda vita captiva vsurarū cri
40 mine involvať. c. super eo. de vsur. † Sic ꝛ furta, vt q ēt cū fure partiť occidat aīam suā. ꝛ nō fur solū, sed ille reus teneať, qui furti cōscius querente possessore nō indicat. c. qui cum fure. de fur.
41 Ita ꝛ rapine, vt a raptoribus nō liceat eleemosinā accipere. c. super eo. de rap. ꝛ qui si spoliaverint damnata cupiditate xp̄ianos naufragium patientes quibus ḿ regulas fidei auxilio esse tenētur sunt excōicati nisi reddant. c. excōicationi. de rap. † Sic ꝛ si
42 mulati ꝯctus de quibus in. c. illo vos, de pign. ꝛ. c. ad nostrā. de emp. ꝛ ven. vbi plene ꝑ Jo. an. ita ꝛ deceptiones vltra dimidiaȝ iusti pretij. c. cū cā. de emp. ꝛ vendi. ꝛ ad tp̄s. c. in civitate. ꝛ. c. si.
43 de vsu. † Sic ꝛ falsa pondera ꝛ mensure de q̄bus in. c. ij. de emp. ꝛ ven. iniurie ꝛ dāna vt emendenť in casibus de quibus in. c. j. ꝛ ꝑ totū de iniurijs. sed qui cām dāni dat dānū dedisse vř. c. fi. e. tit.
44 ꝛ. c. de cetero. de homi. vbi de hoc. † Sic ꝛ sacrilegia ꝛ incendia ecclesiarū de q̄bus in. c. in lr̄is. de rap. ꝛ. c. sup eo. ti. Sic ꝛ venditiones iustitie, de q̄bus in. c. cū ab oī. de vi. ꝛ hone. cle. vbi sententia venialis est nulla, ꝛ officiorū. c. j. cū se. ne pla. vices suas, ita ꝛ retentiones decimarū q̄ sunt tributa egentiū aīarū, de quo plene in. c. tua nobis, de deci. xvj. q. j. decime. cum similibus.
45 ¶ † Luxuria ex qua ꝓcedunt adulteria, ꝛ stupra, fornicationes polutiones nocturne crimen pessimū cū maribus qḋ dř ꝯ nām, ꝑꝑ qḋ venit ira dei in filios diffidentie. c. vt clericorū. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ ꝑꝑea quinqȝ civitates igne ꝯsumpte sunt. c. clerici. ḋ exces. prela. xxxij. q. vij. c. flagitia. in auc. vt nō luxurienť ꝯ nām. col. vj.
46 C. de adult. l. cū vir. † Adulteriū, ꝑꝑ cuius suspitionē violentaȝ pōt maritus vxorē accusare. c. maritis, de adul. ꝛ. xxxij. q. j. dixit
47 dn̄s. † Stupra, ꝑꝑ que cōpelliť stupratio volens stupratā ēt de ꝯsensu pr̄is ducere in vxorē ꝛ illā dotare. c. j. de adult. nolens autē corporaľr castigať ad arbitriū superioris, ꝛ excōicatus in monasterio ad agendā p̄niam detrudiť. ꝛc. c. pervenit. e. ti. ꝛ raptus virginū vt. l. j. C. de rap. virginū. l. raptores, de epis ꝛ cle. ꝛ incestē ꝛ nephariē nuptie, vt. C. de inces. nup. ꝑ totū. ēt cū monialib⁹,
48 cle. j. de spon. † ꝑꝑ quas ēt nuptias incurriť excōicatio. vt ibi pȝ. ꝛ adde no. in. l. si quis non dicā rapere. de epi. ꝛ cle. vbi solū attētare facit incurrere penā capitis attentantē cū opere, lȝ non sola
49 cogitatio. l. cogitationis. ff. de penis † fornicatio, ꝑꝑ quā fornicaria ēt mulier canonice est iudicanda. c. si quisq̄ȝ. de coha. cle. ꝛ mulie. ꝛ in monasterio intrudenda. xxxiiij. dist. c. fraternitatis, ꝛ
50 excōicanda de sen. excō. si concubine. † pollutio nocturna, de hac plene habeť q̄n sit pcīm vel non. in. c. testm̄. ꝛ. c. non est peccatū. ꝛ in palea. sed pensandū. vj. dist. ꝛ ad vxorē menstruatā ꝛ nō purgatā accessus. c. ad eius vero concubitū. e. di. ꝛ habeť. in. c. j. de pur. post partū. ¶ † Ira que impedit aīum ne possit cernere ve
51 rū. ex qua procedunt homicidia, seditiones, rixe, contentiones, vulnera, duella, homicidia. s. parentū filios occidentium, qui puniunť, ꝓut habeť in. c. j. ij. ꝛ fi. de hijs qui fi. occi. ꝛ occidentiū fures diurnos ꝛ nocturnos ꝛ alias ꝛ q̄uo puniunt tales sufficiat re
52 mittere ad. c. ij. ꝛ. iij. ꝛ totum ti. de homi. † Seditiones, vt seditionarū qui nunq̄ȝ ordinantur in clericos. c. seditiones. xlvj. dist. sic ꝛ iniuriarū suarum vltores vt ibi. Rixe ꝛ contentiones vt in
53 c. perlatū. xc. di. ꝛ. c. j. de iniurijs. † Duella, q̄ oīno ꝓhibita sunt. c. ij. de cleri. pug. in duello. ꝛ no. ꝙ tam facto q̄ȝ precepto sine cōcilio q̄ȝ nō defensione cōmittiť homicidiū vt ibi ꝛ. c. sicut dignū. de hoi. Et ꝑꝑea prohibeť ars sagittariorum. c. j. de sagittarijs, ꝛ
54 ars cirugie clericis. c. tua nos de ho. † est ēt homicida q ꝓcurat sterilitatē vel abortum. c. si aliquis. de homi. l. si mulierē. ff. ad. l. cor. de siccarijs. ꝛ. ff. de penis. si aliqd in. §. qui abortionem. xxxij. q. ij. Moyses. ꝛ occasionaliter qs sit homicida. lxxxvj. di. pasce fame. ꝛ. C. de infanti. expositis. l. fi. ff. de libe. agno. necessaria. lv. di. si quis absciderit. ꝛ plene in. d. c. sicut dignū. ꝛ facit. c. sicut ex
55 literis. de homici. ¶ † Gula. hec quinqȝ modis dř vitiū, ꝛ pcīm mortale, ꝛ cōmittiť primo, q̄n indigentie tp̄a preuenit. scḋo, q̄n cibos lautiores querit. tertio, q̄n q̄ sumenda sunt, ꝓcurari accuratius querit. quarto, in q̄ȝtitate sumpta vltra necessitatē, ꝛ superflue mensurā refectionis excedendo. quinto, q̄n ꝛ si abiectius ē, qḋ desiderat, ťn in ipso esu immense desiderat, ꝛ sic gravius peccat. c. quinqȝ modis, de consec. dis. v. qui in hoc versu continenť.
56 Prope, laute, nimis, ardēter, ꝛ studiose. † Et attende ꝙ ꝯ vitiū gule est interdictus esus carniū feria. vj. ꝛ sabbato. nisi occurrat festū natalis dn̄i, vel infirmitas, aut alia necessitas, que nō subiacet legi. c. consilium. ad fi. ꝛ. c. fi. de obser. ieiu. adde. c. nullus, de
57 consec. di. v. † Item ꝙ oēs dies quadragesime sunt ieiunandi. ꝛ vigilie natalis dn̄i. assumptionis Marie. ꝛ apostolorū, exceptis Philippi ꝛ Jacobi, Joānis evangeliste. ꝛ si festa hec cadant in die lune dȝ ieiunari in sabbato precedenti vt in. d. c. ꝯsilium. ꝛ. c. j. eo. ti. vbi dř bonarū mentium esse ibi timere culpaȝ, ēt vbi non est. Item dies rogationū ante festuȝ ascensionis. c. rogationes.
58 de ꝯsec. dist. v. ¶ † Invidia inimica virtutum. ab hoc procedunt scismata, detractiones, ꝛ calūnie. i. false accusationes, hinc est ꝙ conciliū cartaginense inhibet, ꝙ clericus invidēs fratrū ꝓventibus donec in vitio est nō debeat ꝓmoveri. c. clericus invidens.
59 lxvj. di. Adde. c. j. de cēsi. li. vj. † Scismata, hodie hŭ gravissime puniunť. c. j. de scisma. lib. vj. Eorū ordinationes, collatiōes hn̄ficiorū, ꝛ alienationes honorū ecclesiasticorū ꝓrsus irritanť. c. j. ꝛ. ij. de scisma. alias appellať livor ꝛ malus zelus q inter oēs ē ꝓhibeť. c. fi. de of. cus. sicut dolus malus. l. j. §. nō fuit. ff. de dolo.
60 ¶ † Accidia ḋ hac dř ꝙ ociositas ꝛ voluptas arma sunt hostis antiq ad miseras aīas captivādas. c. nisi cū pridē. §. verū. de renun. ꝛ dicit tex. ne in delitijs fis ociosus facito aliquid operis vt semper diabolus te occupatū inveniat. c. nunqȝ. de conse. dist. v.
61 † Ex hac ꝓdeunt oēs negligentie. ꝛc. Presertim circa missam audiendā diebus dn̄icis. c. missas, de consec. dist. iij. ꝛ audiēdas illas vsqȝ ad fi. c. oēs. e. di. s. vsqȝ ad benedictionē sacerdotis vel epi presentis. c. cū ad celebrandas. e. di. dȝ ꝛ sacerdos celebrās in hoc deferre ep̄o p̄nti vt ibi salvo eo, qḋ habeť in. c. nisi. de vsu
62 palij. ¶ † Circa quartū. s. vt qḋ nolunt sibi fieri, alijs non faciāt. de hoc dat glo. versum. qḋ tibi vis fieri mihi fac, qḋ non tibi noli. sic potes in terris vivere iure poli. in. c. j. de sum. tri. in ver. dispositionē. ꝛ xp̄s in evangelio. oīa quecunqȝ vultis, vt faciāt vo
63 bis hoies, ꝛ vos cadē facite illis. c. humanū genus. j. disti. † non enim decet aliquē facere qḋ sibi ab alijs fieri non vult. ꝛc. c. dilecti. de maio. ꝛ obe. Et alibi qḋ quis in suis repudiaturus fuit, in alijs cōtemnere debuit. c. cū iuramēto. ꝛ. c. sicut dignū de homi.
64 † scḋm eñ regulā fidei vnusquisqȝ teneť ꝓximo esse auxilio. c. excōicationi de rap. q̄ regula est diliges ꝓximū tuū sicut teipsum, de peni. distin. ij. charitas. l. di. ponderet. hinc est ēt ꝙ aliqui non debent nobis imponere legē quā ipsi negligunt observare. c. pro illorū. de preben. Et in hoc mandato consistit ꝑfecta charitas, ꝛ legis plenitudo, que est dilectio, cuius probatio ē operis exhibitio, alias in qua mēsura quis mensus fuerit, remetieť ꝛ ei. c. qua
65 liter ꝛ q̄n. de accus. ¶ † Circa vltimū vero vt credant resurrectionē ꝛ diē iudicij in quo. ꝛc. s. vnusquisqȝ recipi et ḿ opa sua, hinc dř in. c. j. de sum. tri. ꝙ dn̄s noster Jesus Xp̄s venturus est in fine seculi iudicaturus vivos ꝛ mortuos, ꝛ redditurus singulis ḿ opa sua tam reprobis q̄ȝ electis, qui oēs cum suis ꝓprijs resurgent corporibus, vt recipiant ḿ opera sua sive bona sive mala illi cū diabolo penā perpetuā. isti cū Xp̄o gloriā sempiternam de quo ēt. xxiiij. q. j. c. q̄m vetus, ꝛ cū hoc concordat athanasius in psalmo dicens, ad cuius adventū oēs hoies resurrecturi sunt, ꝛ reddituri sunt de factis proprijs rōnem. ꝛ qui bona egerunt
66 ibunt in vitā eternam. qui vero mala in ignem eternū. † Cōminetur demum eis diem iudicij, ꝛ ꝙ deus zelotes est visitans peccata parentū in filios. c. nisi cum pridem. §. j. de renuntiatione. ꝛ ꝙ pro peccatis penas inferni assequenť vcȝ calorem ignis supernaturalis,

naturalis, qui non extinguitur et erit instrumentum diuine iustitie stridor frigoris, tenebre, fumus, lacryme interiores aspectus, demonũ clamor, improperij, ariditas sitis, fetor sulfuris, vermis conscientie, vincula carcerũ, inuidia, rancor, caretie visionis dei, tristitia ablatio oĩs salutis, ipsam ẽt esse qd omnis creatura appetit pena erit eis, qr querent mortẽ naturalem, et non veniet eis, et sicut ait dionisius, proterua fantasia demones concupiscentia et furor irascibilis, et quicquid deniq; opponitur dotibus corporis, et anime beatorum, et plus et minus prout aliter ignis cõburit paleam et aliter lignum a quo igne, qui paratus est diabolo et angelis eius, nigri, graues, spissi passibiles cruciabuntur in eternum in eisdẽ vero nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitabit. et ꝙ non minus ardebunt, qui cum multis ardebunt. ij. qõ. j. multi. no. in. c. ij. de temp. or. Et adde ꝙ proponentes verbũ dei cauere debent, ne ẽt per circũlocutionem alicui detrahant de quo
67 plene per glo. in. ver. detrahant. in cle. j. de priuil. † et ꝙ predicatio diuinorum colloquiorum fidelis est admodum oportuna. cle. j. in prin. de magis. Item adde qd habetur in. c. interrogo vos, de consec. dist. vj. et ꝙ hoc predicationis officium est priuilegiatum vt in. c. quod dei timorem. de statu mona.

SVMMARIVM

1 Archiepiscopus visitans dz audire confessiones subditorum suffraganeorum, et penitentias iniungere.
2 Casus epõ reseruati qui sunt.
3 Casus epõ reseruati in generali concessione non veniunt.
4 In casibus etiam pape reseruatis quis in articulo mortis absolui potest.
5 Judex, ne quis in excommunicatione decedat, potest absoluere, ẽt si pars aduersa appellet, ne absoluatur.
Excommunicatio secum executionem trahit.
6 Excommunicatus etiam stans extra ecclesiam missam audire non potest.
Ordinarius semper absoluit, vbi papa absolutionem sibi non reseruat.
7 Casus epõ reseruati quot sint.
8 Indulgentias potest concedere archiepiscopus in sua prouincia, que non extendentur ad aliorum subditos.
9 Archiepiscopus per quecunq; loca etiam exempta sue prouincie põt portare crucem erectam, et in vijs benedicere.
10 Episcopus in locis exemptis sue diocesis populo bñdicere põt, et in pontificalibus celebrare.
11 Non tamen crucem ante se deferre, qr competit patriarchis, legatis, et archiepiscopis.
Palium venit appellatione pontificalium archiepiscopi.
12 Archiepiscopus per totam prouinciam põt facere ea, que non sunt de exercitio iurisdictionis.
13 Palij vsus strictior est ꝙ̃ aliorum pontificalium.
14 Palium denotat plenitudinem potestatis officij.
15 Papa solus in missarum solennijs palio semper vtitur.
16 Palium in quibus diebus vtendum sit.
17 Festiuitas assumptionis marie maior est aliarum festiuitatum.
18 Palium vnius alteri commodari potest.
Archiepiscopo ante palium susceptum que prohibeantur.
19 Palio vti non potest, qui archiepiscopatui renuntiat.
20 Excommunicatio solennis quomodo fiat.
21 Excommunicatus quõ veniam petit, et emendationẽ promittit.
22 Missarum celebratio per quos fuerit inuenta.
23 Missa in nocte natalis celebrari dz, et hymnum angelicum decantari. et quare, et nu. seq.
24 Misse tres in festo natalis celebrari debent, et quid significent.
25 Misse plures quando celebrari possunt in vna die.
26 Missam vnam in die celebrans valde felix est, et celebrans debet corpus et sanguinem Christi sumere.
27 Missa celebrari non dz sine vino vue, et aqua vera.
28 Missa celebrari non dz in pane fermentato, nec in calice ligneo.
29 Sacramentum in vase ligneo antiquitus fiebat, sed syluester boc prohibuit, et idem in ere, et auricalco.
30 In missis peculiaribus nec hymnus angelicus, nec simbolum decantari non debet.
31 In Altari, in quo episcopus missam cantauit, presbyter ea die missam celebrare non dz.
32 Pascha domini non nisi in die dominico celebrandum est.
Hymni Angelici sunt alleluia, et gloria in excelsis deo.
33 Baptismi pro sacramento presbyter debet habere fontem lapideum, vel aliud vas.
34 Baptizandus nomen suum dare dz.
35 Baptizandi non prius fontem adire debent ꝙ̃ exorcismis, et exsufflationibus clericorum spiritus immundus expellatur.
36 Baptizandi quare exorcizantur, et exsufflantur.
37 Baptizandus crucis signo signatur in fronte, et in corde.
38 Baptizando quare sal in ore eius ponatur.
39 Baptizandi nares et aures quare tangantur.
40 Baptizandus quare vngitur in pectore.
Et quare inter scapulas.
41 Baptizandus quare ter immergatur.
42 Baptizatus quando descendit de fonte, quare cum chrismate in fronte signatur.
43 Baptizato quare vestis candida tradatur.
Baptizati quare vestibus albis vtantur.
44 Baptizati caput post vnctionem velamine mistico quare tegat.
45 Chrismatis confectio omni anno facienda est.
46 Missa est de substantia confectionis chrismatis.
Christiani omnes post baptismum per manus impositionem epõrum spiritum sanctum accipere debent.
47 Spiritus sanctus quid in baptismo, et quid in confirmatione conferat.
Sacramentum manus impositionis est dignius ꝙ̃ baptisma.
Sacramentum tale ab alijs ꝙ̃ ab epĩs perfici non potest.
48 Baptizatus quare per episcopum in fronte signetur.
49 Confirmandus ad confirmationem ieiunus venire dz, et prius confiteri debet.
Christianus non est, nisi ab epõ confirmatus.
50 Episcopi nisi ieiuni per impositionem manus spiritum sanctum tradere debent.
Confirmatio, sicut nec baptismus reiterari non dz.
51 Chrisma a Christo dicitur.
52 Unctio extrema viaticum appellatur.
53 Unctio extrema morienti in torneamentis non negatur.
Nec vltimo supplicio damnatis.
54 Ordinarij compellunt iustitiarios, vt patiantur dãnatis ad mortem sacramenta ecclesiastica dari.
Furca suspensus non deponitur sine iudicis licentia.
55 Sacramentum vnum cui conceditur, vel negatur, alia ẽt intelliguntur negata, vel concessa.
56 Sepultura nõ est deneganda mortuo, cui viuo ecclesia cõicauit.
57 Sepultura ecclesiastica quibus denegetur, et nu. seq.
58 Excommunicatus excommunicatione minori ab ecclesia sacramentis est separatus.
Priuilegiati non debent clerici hrticos et eis credẽtes sepelire.
Sepeliri non debent mortui, cum priuilegiati tempore interdicti celebrant.
59 Sepultura negatur tempore generalis interdicti.
60 Sepulturam concedere humanũ est, et pium, non ꝯcedere impiũ.
61 Sepeliri dz prelatus ante electionem successoris.
Sepeliri dz archiepẽs cum palio.
62 Pactum factum per conductorem locatori, vt apud ipsius ecclesiam sepeliatur, non valet.
Sepultura matrici ecclesie competit, et ius tale prescribi põt.
63 Cimiteria polluta per sepulturam excommunicatorum reconcilianda sunt.
Pro sepultura vel mortuorum exequijs nil exigi potest.
64 Sepultura excommunicato conceditur, qui in morte penitens ꝑ presbyterum fuit absolutus.
Sepeliri non coguntur religiosi extra monasteria sua.
65 Sepultus quandoq; ligatur, et soluitur.
Exequie sine luctu fieri debent.

Questio tertia secunde partis.

Uero Principaliter quõ debeant et possint se exercere circa ea que concernunt forum penitẽtiale. † Rñdeo primo ꝙ põt
1 archiepẽs dũ visitat confessiões subditorũ suffraganeorũ audire, ac absoluere confitentes, et ipsis iniungere pñias salutares. c. fi. in fi. de cẽsi. li. vj. et dic nõ nimiũ austeras. xxvj. q. vij. alligant. et in eis imponendis considerare dz, que legunt de peni.

dist.v.consideret.⁊ de homicidio sicut dignum. Et credo, ꝙ tūc
poterit dare licentiā, vt eligant confessorem, vt in.c.si eps, de pe.
2 ⁊ re.lib.vj.† Credo ēt, ꝙ absoluere poterit in casibus epo reser-
uatis, q ibi enumerant in glo.sortilegis. Et sunt hij vz mutatio
votorū.c.j.de voto. Dispositio male ablatorū incertorū vel cer
torū, qñ nō extant hij quibus facienda est restitutio.c.cū sit.de iu
deis. Item pnia matrimoniorū clandestine ꝯctorū, vel ꝯ interdi
ctum ecclesie, qꝛ per epos solet imponi.c.cū inhibitio.de clā.de-
spon.⁊.c.si.de ma.ꝯc.ꝯ inter.ecclesie. Itē pnie oium publicorū
enormiū criminū.s.oppressionis filiorū ex ꝓposito, vel ex casu.
Et cuiuscūq3 homicidij.falsi testimonij, vel falsi instri piurij, ince
stus, corruptionis monialiū, coitus cū brutis aialibus, ⁊ hijs si-
milia.ad hec.l.di.miror.⁊.c.in capite.xxxij.q.ij.quicunq3. cū filii
bus, hos ēt casus enumerat Jo.mo.super cle.dudū. de sepul.⁊
Hosti.plene in sum.de peni.⁊ remis.§.cui confitēdum. in fi.ij.co
lūne. Dicit ēt ibidē Jo.mo. ꝙ eps illos casus, in qbus ante di-
ctā cle.dudum.poterant curati absoluere absolutionē sibi reser-
uare posset vt refert Jo.an.in.d.cle.dudū.super gl.in verbo con
cessa.⁊ in gl.super verbo audire. Et no.ordinē vt primo audiat
confessio.scdo imponat pnia.tertio fiat absolutio.nō ergo prece
dat absolutio.sed precedat cordis contritio.oris cōfessio ⁊ opis
satisfactio saltē affectu. adde casum de partu supposito. Itē de
hijs que concipiunt filios ex alijs, ꝙ maritis, qñ proximi mariti
fraudant successione.c.officij.de peni.⁊ re. Item frangentiū, ⁊ in
cendentiū ecclesias, ⁊ sacrilegiū in ipsis cōmittentiū. Item ꝓcu-
rantiū abortū, ⁊ sterilitatē. Itē veneficorū. Itē blasphemantium
deū ⁊ sanctos. Itē intrantiū monasteria monialiū ꝯ constōnes,
Itē ꝯmedentiū carnes in.xl.⁊ vēdētiū ꝯ ꝓhibitionē diocesano-
rū. Itē oēs casus, qui requirūt ꝯtentiosum iudiciū ⁊ iudicialē in
dagationē. Itē excōicatorū in casibus permissis ordinarijs.s.ꝓ-
pter violentā manuū iniectionē, de quibus in.c.mulieres.ea no-
scit.⁊.c.si.cū sl.de sen.exc. Itē eorū qui occupant bona decimas
quartesia ⁊ iura ecclesiarū ⁊ personarū ecclesiasticarū. Itē eorū
qui aliqd faciunt, vel dicunt ꝯ libertatē ecclesie. Adde ēt plures
alios casus quos enumerat Spec.in reptorio suo aureo.in ti.de
3 peni.⁊ re.sup manipulo aureo cōfessore.⁊c. † Et adde ꝙ in gña
li cōcessione nō veniunt dicti casus.d.c.si eps. Credo ēt ꝙ pote-
rit absoluere excōicatos ēt qui ipso iure inciderunt in excōicatio
4 nē † exceptis tñ casibus pape reseruatis saluo articulo mortis q
semp intelligit exceptus, nisi aliud dicat, vt cle.j.in fi.de here.ad
qd vide qd no.in.c.pastoralis, de offi.ordi. Et aduerte ꝙ nisi tali
ter absolutus postꝙ fuerit pristine sanitati restitutus ꝙ cito cō-
mode pōt ꝯspectui romani pontificis se presentet eius mandatū
humiliter recepturus, ꝓut iustitia suadebit in eandē excōicatio-
nis sniam reincidit ipso facto.cle.j.de penis, nec sufficit spes rati
habitionis aut venie pape.⁊c.per.c. illud.§.illud. de cle.ex.mi.
5 † Adde ꝙ iudex, ne quis in excōicatione decedat, pōt absolue-
re, ēt si pars aduersa, ne absoluat, appellet.c.qua fronte.de app.
Adde ꝙ excōicatio trahit secū executionē.c.pastoralis, de app.
6 † Adde ꝙ excōicatus non pōt audire missam ēt stans extra ec-
clesiā, not.in.c.qd in te.de peni.⁊ re. Et ꝙ vbi papa spāliter sibi
non reseruat absolutionē semp pōt ordinarius absoluere.c.nup.
7 de sen.excō.c.j.de scisma.⁊.c.ꝓ humani.de homi. lib.vj.† Et at
tende ꝙ Hosti.in sum.de sen.excō.§.iij.in prin.colligit.xxvj.ca-
sus ad ꝓpositū iuris veteris. Jo.an.vero colligit alios.xxxij.in
troductos p canones libri.vj.in.c.eos, de sen. excō.e.li.vj. in gl.
sup.℣.canonis, ⁊ in cle.e.ti.de sen.ex.in gl.sup verbo excōicatio
nis snia.colligit alios.l.casus p.xviij.ꝗstōnes clemētinarū intro
ductos, quorū.xvj.sunt reseruati pape qbus qs ipso iure excōi-
cationē incurrit expsse ⁊ p duos tacite.taciti sunt in cle.j.de sum.
tri.§.porro.⁊ in cle.ex grandi.in fi. de vsur. Alios oēs casus in
qbus qs incurrit excōicationē ēt p extrauagantes in corpe iuris
nō clausas enumerant in directorio iure.ti.de sen.ex.in.§.ij.⁊.iij.
8 ℣.xliij.cū.e.li.iij.† Poterit ēt ꝯcedere p totā ꝓuinciam literas
gñales indulgentiarū ⁊ remissionū dūmō numerū dierū statutū
in generali concilio nō excedat.c.nostro.de peni.⁊ re.vbi no.idē
in legato.⁊ no.gl.pe.in.c.si.de censi.lib.vj. De tñ indulgentie nō
9 ꝓderunt subditis aliorū.c.qd aūt.de peni.⁊ remis.† Poterit ēt
archieps p quecunq3 loca ēt exempta sue prouincie crucem ere-
ctā ante se libere portari facere, ⁊ benedicere simpliciter quosli-
bet in via.in ecclesijs vero solēniter, ⁊ officia diuina priuatiz, vel
publice ibidē audire, ⁊ ea ēt in pontificalibus celebrare, ⁊ facere
10 in sua presentia ēt sine pontificalibus celebrari. † Silr ⁊ eps po
terit p oia loca ēt exēpta sue dioce.s. pprio benedicere audire di-
uina officia, ⁊ ea ēt celebrare in pontificalibus, ⁊ in sua presentia
solēniter celebrari facere, vt plene p3 in cle. archiepo. de priuile.

11 † non aūt crucem ante se deferri, cū id sit priuilegium tm̄ patriar
charum, ⁊ legatorū de latere, ⁊ archieporum vt in.c. antiqua.de
priui.⁊ appellatione pontificalium archiepi venit paliū diebus
tñ permissis ⁊ intra ecclesiam.⁊c.c.ad honorē. ⁊.c.Jo. de auc.⁊
12 vsu palij.† Et no.in.d.cle.archiepo. vbi ⁊ iā notatur ꝙ archiepi
scopus per totā ꝓuinciam poterit ēt in pontificalibus predica-
re, ⁊ predicari facere corā se, ⁊ oia alia, que fiunt sine iurisdictio-
nis exercitio.facit.c.si.de priuile.lib.vj.⁊ quod nota.vj.q.iij.c.j.
Ea vero que sapiunt iurisdictionē, vel officiū exercere non pōt,
puta ordinare, degradare, chrismare, ⁊ similia.ix.q.ij. per totū.⁊
no.in.d.cle.archiepo nisi cū consensu ⁊ expressa licentia diocesa
13 ni.† Palio tñ vti non pōt in casibus istis ēt de licentia dioce.nisi
super hoc esset priuilegiatus.c.ex tuarū.de vsu palij. qꝛ strictior
est vsus palij ꝙ aliorū pontificaliū, vt ibi p3 ⁊ in.c.j.ij.⁊ ad ho-
norē.eo.ti.vtitur ergo archieps palio intra quālibet ecclesiā sue
14 prouincie † per qd significat plenitudo pontificalis officij, ⁊ in-
tra missarum solēnia tm̄.c.dist.ꝯ morē.extra aūt ecclesiam in ꝓ-
15 cessione vti non d3.d.c.j.de vsu palij, † qꝛ solus papa qui in ple-
nitudinē ecclesiastice dignitatis est assumptus in missarū solēnijs
palio semp vtit.c.ad honorē.e.tit.vbi notat forma sub qua tra
dit paliū, ⁊ dies quibus vtendū est eo, qui solent exprimi in pri
16 uilegijs ecclesiarū singulariū metropolitanarū. † Et sunt hij vz
festum natiuitatis dñi.sancti Stefani sancti Joā. circūcisionis,
epiphanie, ramis palmarū.cena dñi.sabbato sancto, tribus die-
bus resurrectionis ⁊ penthecostes.s.Jo.baptiste. oium aplorū.
17 oium sanctorū.in tribus festiuitatibus.s.Marie † quarū maior
est festiuitatis assumptionis, no.in.c.alma.de sent.excō. lib.vj.⁊
dedicationis ecclesiarū, vel altaris, ⁊ in anniuersario dedicatio-
nis earum.aliqui addūt festum cuiuslibet sancti, cuius corpus in
sua prouincia requiescit, si illuc eū declinare cōtingat.⁊ alij dies
dñicos, quod nō est in vsu. Itē in principalibus festiuitatibus ec
clesie ꝓprie in ordinatione clericorū, in consecrationibus eporū,
⁊ in die anniuersarij sue ꝯsecrationis, arg. de ferijs.c.si.de ꝯsec.
18 di.iij.pronūtiādū.facit.c.si.de vsu palij.† Et nō pōt paliū vnius
alij cōmodari, ⁊ cū palio suo d3 prelatus sepeliri.c.ij.e. tit.nec d3
quis se appellare archiepm, nec congregare concilium ante pa-
liū susceptū, sicut nec eps non consecratus.c. qd sicut. de electio
ne.§.preterea.alias potius est confundēdus ꝙ ledat pontifica-
lis dignitas, nec conciliū conuocare, nec crisma cōficere clericos
ordinare.pontifices aut ecclesias cōsecrare. nec palio predeces-
sorū vti.si tñ aliqs esset sup hoc aliter priuilegiatus seruet priui
19 legiū.c.nisi.⁊.c.ex tuarū.e.tit.⁊.c.cū sis † ⁊ qui renuntiat archi-
episcopatui nō pōt vlterius vti palio, nec translatus pōt vti pri-
mo palio, de quibus oibus latius p3 in.d.c. si. Verū qm̄ ad ne-
cessariā instructionē simpliciū necessaria solū scribere statui subij
20 ciā aliqua positiue.† Et primo dico fore attendendū circa excōi
cationes solēnes ⁊ aggrauationes ꝙ aliqui, ⁊ si facile est.xij.sa-
cerdotes debent prelato circūstare, ⁊ lucernas ardentes in mani
bus tenere, quas in conclusione anathematis vel excōicationis
ꝓijcere debent in terrā, ⁊ conculcare pedibus, deinde cū literis
ꝯtinentibus excōicatorum noia per parrochias publicare.c.de
21 bēt.xj.q.iij.⁊ cle.j.in fi.de penis. † Cū vero aliquis anathemati
zatus vel excōicatus pnia ductus veniam postulat, ⁊ emendatio
nem promittit, qui eū excōicauit ante ianuas ecclesie venire d3,
⁊ aliqui presbyteri cum eo, qui eum hincinde circūdent, ⁊ illum
in terra prostratū, ⁊ veniam postulantē, ⁊ de futuris cautelā spō
dentē apprehēsa manu eius dextra in ecclesia introducat, ⁊ cōio
ni xpiane reddat, ⁊. vij.psalmos decantet penitentiales, cū hijs
precibus ⁊c.kirieleison.pater noster ⁊c. Saluū fac seruū tuū ⁊c.
Deinde dicat hanc orationē. presta quesumus dñe huic famulo
tuo dignum penitentie fructū, vt ecclesie tue sancte, a cuius inte
gritate deuiauerat peccando, admissorū veniam consequendo
reddatur innoxius, per.d.n.⁊c. Insuper circa missarum solēnia.
22 † Primo sciendū est ꝙ Jacobus frater dñi ſm carnem, cui pri
mū credita est ecclesia Hierosolomitana.postea Basilius cesa-
rien.eps cuius claritas per totū orbem refulsit in scripturis ad-
diderunt nobis misse celebrationem.c.Jacobus, de conse.dist.j.
23 † Item ꝙ nocte sancta natalis dñi missas celebrare debent pre-
sbyteri ⁊ hymnum angelicū solēniter decantare, qm̄ in eadē no
cte ab angelo pastoribus est nuntiatus, reliquis vero oibus die-
bus ante horam tertiā missa solennis non est celebranda, qꝛ illa
hora dñs crucifixus est ⁊ non nisi a ieiunis.c.nocte sancta.cū se.
24 e.dist.† In festo ergo natalis dñi debent tres misse celebrari, pri
ma in nocte. secunda in aurora. tertia in die. iuxta hos versus.
Tres in natali misse debent celebrari. quarū prima sacrā Chri-
sti signat geniturā, altera venturi designat gaudia Christi. ter-
tia iam

25 tia iam factum quod lex fore facta designat † alijs vero diebus
nisi vnam missam debet quis celebrare.§.de die. ⁊ si fuerit mor-
talitas puta, qꝛ aliquis postea moriatur, vel honestas, aut vtili-
tas, vt si postea superueniat aliqua maior ꝑsona, que velit missaꝫ
dum tñ post primá missam non fecerit ꝓfusionem quã facere te-
neť de vino.c.cõsuluisti.⁊.c.j.ij.iij.⁊.c.ex parte. ⁊.c.te referente.
26 de cele. mis. † vbi dř ꝙ valde felix est qui in die celebrat missam
vnã.⁊ quotiens celebrat dꝫ corpus ⁊ sanguinẽ xp̃i sumere, de cõ
secra.di.ij.cõperimus,⁊.c.tribus, facit.de consec.dis.j.c.sufficit.
dꝫ ẽt semper ponere plus de vino q̃ꝫ de aqua.c.perniciosus.e.ti.
27 † cauere ẽt debent ꝙ sine vero vino vue ⁊ vera aqua nó celebrẽt
⁊ ꝙ semp plus ponant de vino in calicem q̃ꝫ de aqua per text.in
28 c.cũ marthe.de cele.mis.⁊.c.in quadã.e.ti.⁊ ibi plene no.† caue
re ẽt debẽt in pane fermentato aut scipho ligneo celebrare nec si
ne igne vel aqua.c.si.eo.ti.de consec.di.j.vasa.⁊ de ꝯsec. dist.ij.
in sacro.alias non esset confectũ sacr̃m in ecclesia occidentali vt
29 ibi, in vase tñ ligneo esset sacr̃m.qꝛ antiquitus sic fiebat, † qd̃ po
stea ꝓꝑ decus ecclesie ꝓhibuit Syluester papa. qui ꝓhibuit etiã
confici in ere ⁊ auricalco ꝓꝑ vini virtutem inducentẽ eruginẽꝫ ⁊
vomitũ prouocantem. Item nec in vitro de consec. dis.j. calix.⁊
30 no.in.d.c.si.† Itẽ ꝙ in missis peculiaribus ad honorem.§.sancti
spiritus, beate Virginis, ⁊ sancte Crucis neqꝫ hymnus angeli-
cus, neqꝫ simbolũ decantenť, vt inter cõmemorationẽ ⁊ solẽnita
tẽ diffa ostendať.⁊ tunc ẽt in matutinis. Te deũ laudamus dimit
tať.c.conciliũ.e.ti. Debet tñ decantari prefatio ꝓpria vt ibi vcꝫ
de beata virgine, de qua habeť.lxx.dist.sanctorũ. ⁊ alias noueꝫ
in cathalago sanctorũ inuentas, de quibus in.c.inuenimus, de
ꝯsec.dis.j.§.vna in albis pascalibus, altera in festo ascensiõis, ter
tia in pentecostẽ. quarta in natali dñi. quinta in aparitione dñi,
sexta de apostolis, septima de trinitate.octaua de cruce.nona de
ieiunio in.xl.tantũmõ dicenda vt ibi. ⁊ illa de beata virgine de
qua in.d.c.sanctorũ.addita est per vrbanũ in concilio placentie
celebrato que ita se hꝫ.§.equum ⁊ salutare.⁊c.que ⁊ vnigenitum
tuũ sancti spiritus obumbratione concepit. ⁊ virginitatis gloria
31 permanẽte lumen eternũ mundo effudit.i.xp̃m.d.n. † Et adde
ꝙ in altari in quo ep̃s missam cantauit presbyter eo die aliã cele
brare missam non põt.c.in altari.de cõsec.disti.ij. Itẽ ꝙ ep̃s si in
infirmitate non fuerit impeditus ecclesie cui ꝓximus fuerit die
32 dominico deesse non dꝫ.c.ep̃s, de consec.disti.iij. † Itẽ ꝙ nó nisi
in die dominico est pasca dñi celebrandũ, ⁊ eius cursus dꝫ per ꝓ
latos oibus subditis intimari.c.nosce.cum se.de cõsec.di.iij. Itẽ
ꝙ alleluia ⁊ gloria in excelsis deo.dicunť hymni angelici, qꝛ can
tati sunt ꝑ angelos.c.de hymnis, cũ se.de conse.disti.j.⁊ ꝙ ordo
diuini officij seruandus est, vt tradiť in.c.in die.de conse. disti.v.
Superest videre circa baptismi sacrũm qualiter se hr̃e debeat ⁊
33 quõ habeat instruere curatos, ⁊ ad illud offĩm deputatos † circa
qd̃ est primo attendendũ ꝙ ois presbyter dꝫ fontẽ habere lapi-
deum qd̃ si habere nequiuit, dꝫ hr̃e aliud vas solũmodo conue-
niens ad baptizandi officiũ, qd̃ extra ecclesiã non deporteť, ⁊ si-
mile ad corporale lauandũ, ⁊ ad pallas altaris propria dꝫ habe
re vasa, in quibus nihil aliud fiat.c.omnis, de ꝯsec.dist.iiij.qui q
dẽ fons dꝫ esse trinitatis presentia consecratus.c.venit.e. disti.⁊
cuius sanctificationẽ non impediunt verba excõicationis per im
peritiã prolata.c.si non sanctificať. ⁊ eius consecrationis miste-
34 ria quot ⁊ quare celebrenť docet Augu.in.in.c.j.e.disti.† dein-
de qui venit aut portať ad baptizandum dꝫ dare nomen suuꝫ.in
c.baptizandi.⁊ qñ baptizandus paruulus est. vel egrotans de-
bent oia suppleri ꝑ cõpatres, qm̃ illorũ fide ⁊ professione paruu
li baptizantur, ⁊ sacr̃m fidei non ipsa fides paruulũ facit fideleꝫ.
c.paruuli.⁊.c.egrotantes, cum se.e.di.⁊ primum dꝫ interrogari
si abrenuntiat diabolo, ⁊ oibus põpis eius, ⁊ eius opibus, atqꝫ
fallacijs cunctis vt primũ respuat errorẽ. ⁊ sic appropinquet ad
veritatẽ, possitqꝫ iuxta ap̃lm deponere veterẽ hoiem ⁊ pristinaꝫ
cõuersionẽ, qui corrumpiť ẜm desideria erroris abnegans impie
35 tatẽ, ⁊ secularia desideria.⁊c.vt in.c.primũ.cum se.e.dis.† Dein
de siue paruuli siue iuuenes sint, qui veniunt ad regenerationis
sacr̃m non prius fontem adire debent q̃ꝫ exorcismis, ⁊ exsuffla-
tionibus clericorũ spiritus immundus abigať.c.siue paruuli.cũ
se.e.dist.nam postq̃ꝫ se baptizandus per confessionem vere fidei
in alterius cõmendauerit dñium, ⁊ per eius abrenuntiationeꝫ a
prioris possessoris alienauerit se seruitio.exsufflať ab eo seua po
testas, vt ꝑ purũ sacerdotis ministerium spiritui sancto cedat fu
36 giant spiritus maligni † exsuflanť ergo paruuli ⁊ exorcizanť, vt
pellať ab eis diaboli ꝑtãs inimica, que decepit hoiem, vt possi-
deret hoies, non ergo creatura in infantibus exorcizať aut suf-
flatur.sed ille sub quo sunt qui sub peccato nascunť.c.postq̃ꝫ. cũ
37 se.e.dist.† postea signatur baptizandus signaculo sancte Crucis
tam in fronte q̃ꝫ in corde vt in.c.postea.e.dist.postea dicunť suꝑ
38 eum orationes, vt fiat cathecuminus, † ⁊ tunc datur baptizãdo
sal benedictũ in os, vt per sal tipicuꝫ sapientie conditus sale ca-
reat fetore iniquitatis, ne a vermibus peccator vltra putrefiat.
sed magis illesus serueť ad maioreꝫ gratiã percipiendã, Sal.n.
celestis sapientie quo initianť cathecumini.in cunctis operũ no-
strorũ sacrificijs offerre iubemur.c.ex hinc.cum se.e.di. Dehinc
iterũ exorcizať diabolus, vt suã nequitiam cognoscens ⁊ iustum
super se dei iudiciũ timens recedat ab hoie, nec iã contẽdat eum
arte sua subuertere, ne baptismũ consequať. sed magis honoreꝫ
deo creatori suo exhibens reddat opus deo factori suo. Sacer-
dotes igiť cum per exorcismi gratiam manũ credentibus impo-
nunt.⁊ habitare malignos spiritus in eorũ mẽtes ꝯdicunt, quid
aliud faciunt, nisi ꝙ demonia eijciunt.c.dehinc.cum se.e.distinc.
39 † Postea tanguntur baptizandi nares, ⁊ aures de saliua ⁊ dř ei
verbum euangelicũ, qd̃ Jesus qñ mutum, ⁊ surdũ sanauit tãgẽs
cum sputo linguam eius, ⁊ mittens digitos in auriculam eius di
xit effeta, qd̃ est aperire hoc.n.sacr̃m hic agitur, vt per saliuã ti-
picum ⁊ sacerdotis tactũ sapiẽtia, ⁊ virtus diuina salutem eius-
dem cathecumini opereť, vt aperianť ei nares ad accipiendum
odorem dei notitie, ⁊ vt aperiantur ei aures ad audiendũ man-
datũ dei, ⁊ aperianť illi sensus in intimo corde ad respondendũ
ꝓꝑ gloriaꝫ ẽt muneris ⁊ operis, non os tangit ep̃s, sed nares vt
40 bonũ odorẽ accipiat pietatis.c.postea tangũtur cũ se.e.di.† De
inde a sacerdote baptizandus inungitur, vt sacrum baptisma
cum fide accepta custodiať vngit illius tunc pectus cuꝫ oleo san
ctificato, cũ inuocatione trinitatis, vt nulle reliqe latẽtis inimici
in eo resideãt.sed in fide sancte trinitatis mens eius cõfortetur,
vngit ⁊ inter scapulas de eodẽ oleo, vt vndiqꝫ muniatur, ⁊ bona
opera facienda per dei gr̃am roboretur.c. deinde. ⁊.c.venisti.e.
41 dist.† demũ iuxta varias cõsuetudines trina vel vnica fit immer
sio, vt dicto mõ euiteť scismatis scandalum, ⁊ heretici dogmatis
42 vsus.c.priusq̃ꝫ cũ seq.iuncto.c.ꝓꝑ.e.dist.† Postq̃ꝫ aũt descedit
baptizatus de fonte statim signať in cerebro a baptizante cũ sa-
cro crismate sequẽte oratiõe, vt xp̃i regni particeps fiat ⁊ a xp̃o
christianus possit vocari.oratio aũt talis est.př oipotens, qui te
regenerauit ex aqua ⁊ spiritu sancto, concessitqꝫ tibi peccatoruꝫ
tuorũ veniã, ipse te vngat in vitam eternã. est enim sapientis sen
sus in capite eius, superest ergo hoc post fontes vt perfectio fiat
qñ ad inuocationẽ sacerdotis spiritus sanctus ifundiť.c. postq̃ꝫ
43 cũ seq.e.dist.† Post baptismũ ei tradiť vestis candida, q̃ signifi
cat innocentiã ⁊ puritatẽ xp̃ianã, quã post ablutas veteres ma-
culas studio sancte cõuersationis immaculatã seruare dꝫ ad re-
presentandũ ante tribunal xp̃i.cuncti vero renati albis induunť
vestibus ad ministerium sergentis ecclesie. Iteꝫ vtunť baptizati
albis vestibus, vt quorũ prime natiuitatis faciẽ erroris pannus
frustrauerat habitus sancte regenerationis glorie proferat indu
44 mentũ, tegitur † namqꝫ post sacrã vnctionem caput eius mistico
velamine, vt intelligat se diademate regis, ⁊ sacerdotali dignita
te potiri.⁊ vt sit inditiũ, ꝙ exiuit voluntateꝫ peccatorũ, ⁊ induit
innocentie casta velamina.c.post baptismũ.cũ seq.e.di. ¶ Seq
45 tur videre de sacro crismatis alias confirmationis.† Circa qd̃,
est primo attendendum, ꝙ sicut solennitas ferie quinte maioris
ebdomade quadragesime in cena dñi est singulis annis celebrã-
da, ita ipsius sancti crismatis confectio tunc per singulos annos
est agenda, ⁊ de anno in annũ renouanda, ⁊ fidelibus tradenda.
qꝛ nouum est sacr̃m, ⁊ per singulos annos in iam dicta die reno-
uandũ, ⁊ vetus in sanctis ecclesijs cremandũ, ẜm qd̃ ab aposto-
lis per Romanos pontifices receptũ est.c.lr̃is, de ꝯsec. dist.iij.⁊
46 c.te referente.de cele.mis.† vbi ẽt no. ꝙ missa est de sbria confe-
ctionis crismatis sicut ẽt collationis ordinum. de quo in.c.inter
corporalia.de transla.prela. Itẽ ꝙ oẽs fideles ꝑ manus imposi
tionẽ ep̃orũ spiritum sanctum post baptismũ accipere debent vt
plene xp̃iani inueniãtur, qꝛ cũ spiritus sanctus infundiť cor fide
47 le ad prudentiã ⁊ constantiam dilatať.c.ois, de consec.dis.v.† sꝫ
⁊ quid conferat spiritus sanctus in baptismo. ⁊ quid in confir-
matione vide ibi in.c.spiritus, ⁊ ꝙ manus impositionis sacr̃ꝫ est
dignius q̃ꝫ baptisma.c.de hijs.e.di. Item ꝙ non ab alijs q̃ꝫ ab
48 ep̃is manus impositiõis sacr̃m ꝑfici põt.c.manus.e.dist.† Per
pontifices ergo in fronte signať baptizatus, vt spiritus sancti se
ptiformis gratia cũ oi plenitudine sanctitatis ⁊ scientie, ⁊ virtu
49 tis venire in hoiem declareť.c.nouissime.e.di.† statuit ẽt conci-
lium aurelianñ. vt ieiuni ad confirmationẽ veniant perfecte eta-
tis, ⁊ moneanť confessis facere prius, vt mundi donum spiritus
sancti valeant recipere, ⁊ qꝛ nunq̃ꝫ erit xp̃ianus, nisi in confir-

matione fuerit epali confirmatus.c.vt ieiuni.ea.distin.vt volun
50 tas faciat perseuerationē nō necessitas.c.quicquid.e.dis.† sicr ꝛ
epi non nisi ieiuni per impositionē manus spiritū sanctū tradere
debent,exceptis infirmis,ꝛ morte periclitantibus.c. vt epi.e.di.
Confirmatio ēt bmōi,sicut nec baptismus,nō ꝺꝫ reiterari,alias
sepius baptizati aut confirmati cōpelluntur intrare religionē.c.
dictum.e.dist.cum se.ꝛ adde que notanṫ per gl.ꝛ doc.in.c.quan
to.de cōsuetudine.ꝛ plenius in.c.j.ver. ante baptismū. de sacra
51 vnc.†vbi pꝫ ꝙ a xpo dr̄ chrisma.nō scđꝫ noīs formā,sed ꝫꝫ fidei
rōnem,ꝛ a xpo dicunṫ christiani,ꝛ tanq̄ vncti deriuanṫ ab vn
cto,vt oēs concurrant in odorem illius vnguenti,cuius nomen
est oleum effusum. ꝛ tunc spiritus sanctus ad augmentū datur ꝛ
robur vt ibi latius. Restat videre de extrema vnctione ꝛ cōmen
datione aīe.ꝛc.de qua Jacobus apl's ait infirmaṫ quis in vobis
inducat presbyteros ecclesie ꝛ orent super eū vngentes euꝫ oleo
52 in noīe dñi.c.j.de sacra vnc.†ꝛ attēde ꝙ appellatur viaticuꝫ,qđ
ēt tpe interdicti morientibus nō negaṫ vt in.c.qđ in te.de peni.ꝛ
remis.ꝛ.c.permittimus,de sent.excō.ꝓ eo.q2 sunt in via receden
53 di de hac vita.nec est sacr̄m necessitatis,vt no.in.d.c.qđ in te.†ꝛ
adde ꝙ ēt morienti in torneamentis nō negatur vt not.in.c.j.de
torneamētis.xxvj.q.vj.ꝛ si quis de corpore.ꝛ.l.dist.c.penitētes,
ꝛ facit.xiij.q.vlt.c.fi.ꝛ de furtis.c.ij.dū tñ petatur,de quo plene
per Jo.an.in.c.sane.de celeb.mis.ꝛ ēt deputatis vlti.sup.in.d.c.
54 fi.xiij.q.vlt.† Et iniungiṫ ordinarijs vt iustitiarios diligēter mo
nere,ꝛ cōpellere debeant,vt patianṫ dari sacra ecclesiastica tali-
bus,vt in cle.j.de pen.ꝛ re.ꝛ not.Hosti.in.c.ex parte.ij.de sepul.
qđ furca suspensus nō deponiṫ sine licentia iudicis,ne bonū iusti
tie ꝯtemnatur,quā petitam facile ꝯcedere ꝺꝫ.ff.de cadauer.puni
55 torū.l.j.ij.iij.ꝛ postea,si fuit penitēs,sepelietur.d.c.fi.ꝛ † adde ꝙ
cui ꝯcedeṫ vnū sacr̄ꝫ vel negatur,alia ēt intelliguntur concessa,vel
negata.v.dist.ad eius.xcv.dist.illud. nisi qñ ad terrorem aliorūꝫ
vt in.d.c.ij.de rap.no.glo.in.c.fi.de sepl'.ꝛ in.l. archigerōtes.C.
de epali audiētia. ¶ Postremo videnda sunt aliqua circa eccle
56 siasticā sepulturā.† circa qđ est attēdēduꝫ,ꝙ nulli cui cōicamus
viuo est deneganda ecclesiastica sepultura,cū illi cōicare debea-
57 mus ꝛ mortuo.c.ex pte.ꝛ.c.sacris,de sepul.xxiiij.q.ij.sane.† De
negaṫ tñ ecclesiastica sepultura in casibus,primo furibus ꝛ latro
nibus.c.ij.de fur.Jtem morientibus in torneamentis.c.j. de tor
neamētis.Jtem raptoribus.c.ij.de raptoribus.Jtem hijs qui se
ipsos interficiunt,vel suis sceleribus interficiūtur.xxiij.q.v.pla-
cuit. Jtem hijs qui constituunt presbyteros in suo testō tutores.
lxxxviij.dist.neq3 apud.ꝛ.j.q.iij.ciprianus.Jtē in quolibet quem
ꝯstat in mortali peccato decessisse.xiij.q.ij.nō extimemus ꝛ.c.ꝓ
obeuntibus.Jtem hijs qui post mortē ꝯuincunṫ de heresi.xxiij.
q.ij.sane ꝓfertur prout de hijs oībus no.per gl.in.d.c. ex parte.
ij.Adde casum de sen.excō.is cui.lib.vj.vñ.in.c.ꝓhibemus,de
decimis,notabat per versus aliquos casus in qbus denegaṫ se-
pultura ꝛ hos not. casus.s. in omni pagano ꝛ iudeo ꝛ heretico.
de ꝯsec.dist.j.ecclesiā.ꝛ.c.seq.in vsurario publico,de vsur.q2 in
58 oībus,in excōicato ēt minori.xxiij.q.ij.sane. ꝙ sup † talis.n.est
a sacris ecclesie separatus,de clerico exc.c.si celebrat. ꝛ per Jo.
an.in.c.sacris,de sepul.Jtē in blasphemo impenitēte,de maledi
cis.c.ij.Jtē in monacho hñte ꝓprium.c.ij.ꝛ.c.super. Jtē in ex-
cōicato,ꝛ interdicto.d.c.sacris. Jteꝫ in casu.d.c.ꝓhibemus,de
decimis.ꝛ.c.innouamus,de censi.ꝛ in.c.oīs,de peni.ꝛ re.Cleri-
ci nō debent ēt priuilegiati hereticos ꝛ credentes eis,sepelire.c.
sicut.ꝛ.c.excōicamus.§.sane.ꝛ cum priuilegiati celebrant tēpo-
re interdicti.nec debent tūc sepeliri mortui,de priuilegijs,cum ꝛ
plantare.§.qđ si.ꝛ si sepeliūt excōicatos tenētur illos exhuma-
59 re.e.tit. ad hec † tēpore nāq3 ꝯnalis interdicti negaṫ sepultura,
de peni.qđ in te.nisi quo ad confratres,ꝛ qui dicātur,vide in.c.
vt priuilegia.de priui.Jn lib.vj.sunt casus.vij.de pac.c.j.de reli-
giosis.d.c.j.§.personis,de ꝯsec.eccle.vel altaris.c.j.de hereti.c.
ij.in prin.de vsu.ꝙꝫ.de priuil.c.eporū.de sentē.excō.is cui.§.j.
Jn cle.de penis,cupientes.§.sane. Jtē in extrauagāti Bonifa.
60 que incipit detestande.† ꝛ adde ꝙ sepulturā cōcedere est huma
nū ꝛ piū,nō cōcedere vero impium.xiij.q.ij.in ecclesiastico. Jō
in vniuerso christianis est concedenda sepultura.e.q.qui diuina.
61 in fi.† Adde et ꝙ ante electionem successoris ꝺꝫ prelatus sepeli
ri.c.bone.ij.de elec.Jtem ꝙ archieps cum palio ꝺꝫ sepeliri.c.ij.
de vsu palij.Jtem ꝙ fideles a scismaticis sepulti ꝓpter hoc non
62 sunt exhumandi.c.ij.de sacris non reiterandis.† Jtem ꝙ pactū
factum per conductorem locatori,vt apud ecclesiam ipsius sepe
liaṫ,non vꝫ,de pactis plerisq3. Jtem ꝙ matrici ecclesie competit
sepultura,de prescrip.ex transmissis,ꝛ tale ius prescribi pōt.eo.
63 titu.cum olim.†Jtem ꝙ cimiteria polluta ꝓpter sepulturam ex-
communicatorum sunt reconcilianda.c.consuluisti.de consecra.
eccle.vel altaris,ꝛ ꝙ pro sepultura vel exequijs mortuorum nil
exigi ꝺꝫ.c.non satis.c.suam.c.cū in ecclesijs,ꝛ.c.audiuimus,de
sim.de quo in.c.fi.de sepultura,ꝙ sepulti ēt iudei non debent ex-
64 humari.c.sicut.de iudeis. † Jtem conceditur sepultura excōica-
to qui in morte penitens fuit per presbyterū absolutus.c.in lite-
ris,de rapto.Jtem ꝙ religiosi non coguntur extra sua monaste-
ria sepeliri.c.nimis iniqua.de exces. pla. de quo in.c.fi. de sepul.
65 lib.vj.† ꝛ ꝙ ēt sepultus qñq3 ligatur ꝛ soluitur de sent. excō.cuꝫ
a nobis,ꝛ no.in.d.c.fi.de sepul. Jteꝫ ꝙ exequie debent fieri sine
luctu.xiij.q.ij.ꝙꝫ preposterum.cum seq. ꝛ hec sufficiant pro abso
lutione huius.q.curiosus volens plura videre recurrat ad Joā.
an.in Rub.de sepul.in nouella.ꝛ ad Hosti.in summa.eo.ti.

SVMMARIVM

1 Visitatoris notarij,ꝛ alij de familia occasiōe alicuius officij,aut consuetudinis nullam recipere possunt pecuniam.
2 Visitatoris clericus literas faciens an possit pro labore aliquid habere.
3 Episcopus sicut non debet manum quam imponit vendere,ita nec minister,nec notarius.
4 Notarius etiaꝫ si nil de publico recipiat,pro scriptura nil debet recipere.
5 Notarius alius q̄ꝫ visitatoris nō prohibetur pro opere premiū sui laboris petere.
6 Capitulum primum de simon.quomodo loquatur.
7 Notarij pape pecunias exigunt,q2 salarium non habent.
Simonia in curia Romana locum non habet.
8 Jn simonia q2 prohibita auctoritas superioris vitium excusat.
9 Constitutio promulgantem non ligat.
Curia Ro.ad exemplum a simonia cauere ꝺꝫ.
10 Dari prohibitum,est etiam prohibitum exigi.
11 Interpretatio nimis amara reprobatur.
12 Via tutior in dubijs eligenda est.
13 Beatus est,qui ab omni munere manus excutit.
14 Notarius visitatoris debet esse persona ecclesiastica,ꝛ quare.
Coniungi non possunt illi quibus studia sunt diuersa.
Cythara cum psalterio non bene concordant.
15 Notarij clerici vbi nō sunt,duo alij clerici in cōsonantiā scribūt.
Monachi arcentur a iuditijs publicis,ꝛ ciuilibus.
16 Monachus tabellionatus officium non exercet,nisi in inquisitione heresis.
17 Notarius effectus monachus rogationes veteres complere non potest.
18 Monachus mundo mortuus dicitur.
Notarij visitantium specialiter non iurant sicut in crimine heresis,sed primum iuramentum sufficit.
19 Notarij,ꝛ alij officiales si vident visitantes peruerse agere,tenētur superioribus propalare.
20 Notarij visitantium quale officium sit,ꝛ in quo versetur.
21 Inuentariuꝫ tenetur facere quilibet prelatus,ꝛ beneficiatus de omnibus bonis,ꝛ rebus ecclesie.
22 Tutor,ꝛ prelatus equiparantur.
23 Inuētarij super veritate testes duo,vel tres examinari debent.
Inuentarij sumptum ꝺꝫ in archiuo collocari.
24 Notarij visitantium libros facere tenentur,in quibus omnia cōscribant,ꝛ quare.
25 Visitator iuxta exigentiam non solum vnum notarium,sed ēt plures secum assumere potest.
Visitator cum notario nec vicario lucrum participare pōt.
26 Concussionis crimen incurritur per notarium vltra debitum exigentem.
Notariorum salaria iudex delegatus moderare potest,ēt in scripturis iudicialibus.
27 Judex ꝺꝫ litigantes a grauaminibus releuare.
28 Judex taxat notariorum salaria,vbi de certo salario conuentus non est.
29 Notarius si indebite exactum restituat,an pars ei id possit donare.
30 Judex delegatus plures notarios habere non ꝺꝫ,nisi causa necessitatis.
31 Notariatus officia vendi non debent.
32 Visitatores monialium de duobus notarijs contenti esse debēt,ꝛ de duobus clericis,ꝛ alijs quatuor viris mature etatis.
33 Jn visitationibus monachorum seruari ꝺꝫ cap. vt iuxta de officio

ficio ordina.
Et quid servari debeat in visitatione proprij capituli.
34 Notarij scripture statur sine testibus.
35 Notario soli actorum creditur contra iudicis assertionem.
36 Negatiue nulla est directa probatio.
Notarius duobus equipollet testibus, et quandoqz tribus, et nume. seq.
37 Principis instrumentis de consuetudine creditur.
Notario circa contractus sine testibus non creditur.
38 Scripture episcopi cum sigillo creditur.
39 Episcopus si sigillat cartam albã, et alius scribat in ea, talis scriptura fidem facit, nisi ipse ea visa reclamet.
40 Falsi pena tenetur faciens in instrumento nomina absentium scribi.
41 Testis non oportet ꝙ sciat contenta in testamẽto, quod sigillat.
42 Falsi pena tenetur, qui sigillum capituli surripit.
43 Scriptura in quibus casibus requiratur.
Testibus magis ꝙ̃ instrumento an credatur.
Notarius an conficiat instrumentum in tertia persona, an in prima.

¶ Questio quarta secunde partis.

Quarto quero principaliter de notarijs visitantium qualiter se debeant habere in redigendo in scriptis, et in
1 alijs. etc. † Respondeo, ꝙ et ipsi et quilibet de familia visitantium occasione alicuius officij, aut consuetudinis, seu quolibet alio modo eorum nomine nullam pecuniam recipere possunt. sed in victualibus tantũ expensas moderatas. c. Romana. §. procurationes, de censi. lib. vj. siue sit ille scriptor, si
2 ue sigillator, siue aliud pretendat officium vt ibi not. glo. † Sed an clericus visitatoris faciens literas possit aliquid habere pro labore. Responde ſm Hosti. ꝙ sic. ar. xij. q. ij. charitatem. et c. clericus. Idem Jo. and. nisi de publico reciperet salarium, quo casu stipendijs suis dꝫ esse contentus. xxiij. q. j. militare. nec text. in dicto. c. Romana. in verbo offici intendit hic damnare, vt p eũ ibidem in nouella, et probatur in verbo earũ nomine quasi alias secus. In contrarium tamen vr̃ tex. expressus, in. c. j. de simo. vbi
3 dr̃, † ꝙ sicut non dꝫ epũs manum quam imponit vendere, ita nec minister, vel notarius in ordinatione eius vocem, vel calamũ vẽdere. et pro ordinatiõe vel vsu palij siue cartis atqz pastellis is q ordinatur oino aliquid dare prohibetur. et lꝫ aliqui intelligant illud verum, vbi notarius recipit salarium de publico, quod est di
4 uinare † dixit Lau. ꝙ ẽt si notarius nihil recipiat de publico nihil dꝫ recipere pro tali scriptura. qꝛ simoniã cõmitteret, et est speciale in odium simonie, ne per indirectum fraus posset procurari. Ex pacto igitur nihil accipere dꝫ. sed si gratis et sponte aliqd offeratur et sine omni intentione ab initio ad hoc accesserit non credit ibi glo. ꝙ peccaret notarius laicus, vt vr̃ expressum. j. q. ij. sicut epm. et j. q. iij. si quis obiecerit. nec in fraudem circa hoc aliquid fieri põt, non obstante aliqua consuetudine. j. q. j. emendari. ad quod vr̃ respondere Inno. ꝙ ibi papa voluit tollere malam consuetudinem quarundam partiũ in quibus legens euangelium, et scribens chartã ordinationis, et alij ministri ordinationis pro singulis officijs certum quid percipere consueuerunt. et idem obtinebat in traditione palij. hec omnia voluit delere. sic et
5 in. c. audiuimus. † si aũt alius notarius peteret pro opere suo iustum salarium, vel aliquantulum plus iusto ꝑpter facti magnitudinem non vr̃ hoc prohiberi. sed etiam in talibus locis aliquis sponte offerens non committit simoniam. c. dilectus. ij. eo. tit. ad fi. maxime si sit consuetudo de aliquo offerendo, quod pietatem,
6 vel deuotionem moueat. c. ad apostolicam. eo. titu. † vel secundum eum loquitur de ministris ad quos iurati tantuꝫ spectat officium, ꝙ alius legit euangelium, vel chartam fecerit nouaꝫ. non dicetur is canonice ordinatus, vel alias aliquam calũniam recepit. vel non valet instrm̃, quasi dicat ſm Hosti. si omnino esset extraneus notarius nõ peccaret immo nec ille notarius peccat, si ex post facto siue pacto precedente, et exactione sequente aliqd oblatum recipiat, et secundum hoc dicit Hosti. ꝙ esset oino corrigendum, qꝛ pretextu talium ẽt hodie ministri et officiales Romane curie ẽt violenter exigunt, vt pꝫ de re iudi. in causis, quod etiam videt̃ fuisse de mente phi. Uin. et Goff. vt refert Joan. an.
7 ibi. † De notarijs autem pape qui exigunt dixit alanus esse, ideo qꝛ non habent salarium a papa. dicit autem Gof. quod est ideo, qꝛ simonia non hꝫ locum in curia Roma. similiter nec lex iulia. de ambitu. ff. ad. l. iuliam. de ambitu. l. vna. facit quod no. lxxxij.
8 distin. presbyter. et. j. q. vj. c. vlti. † Dixit autem idem Hosti. in. c. j. ꝙ in simonia. qꝛ prohibita auctoritas superioris excusat vitiũ Idem in scientia allegat de offi. delega. ex parte. i. cum suis concor. Alij ꝯdicentes, ꝙ ex quo priuilegiata est constitutio hmõi
9 prohibens, et spiritualis est † ad quod respondet. Joã. and. illud verum ꝙ non ligat promulgantem. ff. de legibus. l. princeps, sed quãuis eo casu nõ committatur simonia, tñ infamia nõ tollitur, de generali abolitione. l. iij. Item est ibi species mali, et sic vitanda. ſm Apostolum de vita et honesta. cle. cuꝫ ab omni. et propterea ad aliorum exempluꝫ deberet curia pre ceteris abstinere, de
10 voto magne. de re iu. in causis. † Concludit ergo hos, quod id quod prohibetur dari, multo fortius exigi. sed qui nimis emungit. etc. iiij. distinc. deniqꝫ. ideo putat exactionem reprobandam gratuitam vero oblationeꝫ pro hijs spiritualibus expresse factã. non. s. quando aliquid gratuitum nõ ex spiritualibus, sed ex charitate sine pacto expresso, vel tacito datur etiaꝫ ordinanti per ordinatum. c. et si questiones, de simo. et non sic simonia damnetur,
11 † vt interpretatio nimis amara reprobetur. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. si id quod. §. si quis serui operas, facit quod no. Jo. an. in nouella. in. c. Romana. ad fi. de censi. lib. vj. Credo abstineri de
12 bere, † qꝛ in dubijs est tutior via eligenda. c. ad audientiam. et. c. pe. de homi. et qꝛ bonarum mentium esse dꝫ timere culpam, etiaꝫ
13 vbi non est. c. consilium. §. cum autem. de obseruatione ie. † et qꝛ illum sacri canones beatum predicant, qui excutit manus suas ab omni munere. d. c. et si questiones, de simonia. et propter ambiguum dupliciter põt talibus penitentia imponi. xxxij. q. v. excõ
14 municatorum. xxxiiij. q. ij. in lectum. facit. v. distinc. ad eius. † Respõdeo ẽt ꝙ notarius visitatoris dꝫ esse ecclesiastica persona, ne laicis pateſiant secreta clericorum, arg. in. c. vt iuxta. de offi. ordina. qꝛ coherere et coniungi bene non possunt, quibus studia sunt diuersa. xvj. q. vij. in noua et oppido infesti sunt clericis. ij. qõ. vij. per laicos, nec concordat bene cithara cum psalterio. c. diuersis fa. de clericis coniuga. et mulierum. et maxime in monasterijs, qꝛ sine strepitu et figura iudicij talia fieri debent de accus. olim. et not.
15 in. d. c. vt iuxta. † et vbi non sunt notarij clerici adhiberi debent duo alij clerici idonei scribentes in consonantia. argu. in. c. quoniam contra. de proba. et in extrauaganti debent. boni. viij. dum tamen non sint monachi, quorum vocem funestam facit eorum
16 ꝓfessio, et arcet a iudicijs, et publicis siue ciuilibus actibus, † nec patitur nisi in inquisitiõe heretice prauitatis tabelliõi. officium exercere, de quo in. c. vt officium. §. ad conscribendas, de here. li. vj. et maxime quando essent aliqualiter suspecti, vel creare poterit prelatus vnum notarium clericum, ad id, vt no. Hosti. in. d. c. j. de simo. per. c. sicut te. ne clerici vel monachi vbi per Joã. and.
17 quod in tñ credo. † vnde ꝙ ẽt si ante monachatum fuissent in similibus notarij ꝙ post monachatum non possent veteres rogationes in publicum reuelare, quicquid dicat speculator in tit. de sta. mona. ver. xxvij. et no. Jo. and. in. d. §. ad conscribendas, sed
18 potius subrogabit alium ex officio tanquã in locum mortui † cũ monachus dicatur mortuus mũdo. etc. et facit quod habetur de iudeis. c. iudei. Et adde ꝙ isti notarij visitantium non habebũt specialiter iurare, sicut in crimine heresis de quo in cle. j. §. notarij. de here. qꝛ ibi est speciale ratione grauitatis criminis, sed sufficit primum iuramentum in creatione prestitũ. vt ibi. no. de quo in. c. ad audientiam. de prescrip. cuius formam ponit Jo. and. in
19 c. sicut te. ne clerici vel monachi. † Adde ꝙ notarij et alij officiales, si secrete nouerunt visitantes agere peruerse, et querere que sua sunt tantuꝫ, tenentur illa propalare superioribus, arg. in cle. volentes, in. §. notarij. de here. idem de officialibus dico ẽt nuntijs habentibus citare, et executiones facere vt ibi, quos ẽt pro necessitate secum possunt habere visitantes ẽt portantes arma,
20 dum tñ non abutantur illis, vt in. d. cle. volentes, in fi. † Notarij aũt hmõi habebunt examinare testes, et eorum depositiones in scriptis redigere, et omnia que ad scriniarij seu tabelliõi. officium pertinent fideliter exequi. vt in. d. §. ad conscribendas recognoscere. s. literas collationum, et ordinum, et dispensationum. Et registrare inuentarium bonorum ecclesie tam mobilium ꝙ̃
21 immobilium. † Tenetur enim prelatus, et quilibet beneficiatus facere inuentarium de omnibus bonis, et iuribus ecclesie, et beneficiorum suorum. et ad hoc est per superiorem compellendus, et tam de hijs, que receperit sue promotionis tẽpore ꝙ̃ de postea acquisitis. xxviij. distin. de siracusane. xij. q. j. sint manifeste. et ibi
22 no. et fiet ad instar tutoris, † nam tutor et prelatus equiparantur in auc. de ec. tit. §. fi. col. x. ij. q. ij. qꝛ ea. et no. v. q. iij. qꝛ epe, et habetur in. c. j. de testa. per doc. et in Spec. in ti. de instrorum edi. §.

dicto. ver. prelatus, ⁊ collationabit noua inuentaria cum anti-
quis, vt videatur, si quid sit alienatum, vel vsurpatum, vel noui-
23 ter acquisitum, † ⁊ super eius inuentarij veritate consultuz est exa-
minari duos vel tres testes ad perpetuam vel futuram fidem ⁊
memoriaz, qui idem dicunt, vt no. gl. in. c. ad apostolice. in prin.
de re iudi. ⁊ in archiuis maioris ecclesie sumptuz inuentarij ⁊ de
positionis testium collocare, de quo archiuo habetur in. c. j. de
24 proba. ⁊. c. ad audientiam. de prescriptionibus. † Ex premissis
infero ꝙ notarij visitantium tenentur facere libros, in quibus cō
scribant omnia, que geruntur in visitatione per visitantem, vt fi-
nitis visitationibus prelatus illos reuideat, ⁊ exequatur, que re-
pentine ⁊ in tempore tam paruo visitationis exequi nequit. Itez
vt in successiuis visitationibus, ac etiaz successores visitantes va-
leant informari, ⁊ facilius intelligere, quid agendū, ⁊ sint in testi
monium veritatis super pertinentia collationis, ⁊ quasi possessio
nis iuris visitandi, ac interruptionis prescriptionū, ⁊ super alijs
q̄z plurimis effectibus, argu. in. c. in singulis. §. porro. ⁊ in. c. fin.
ver. sequentes, de statu mona. ⁊ optime probatur. in. c. vt cōmis-
si. circa medium. de hereti. lib. vj. ⁊ dixi. s̄. in questione de prepa-
25 ratorijs. † Dico etiam ꝙ iuxta exigentiam potest visitator nō so
lum vnum notarium, sed etiam plures secum assumere, sed qꝛ vt
plurimum in exigendo salario metas rationis excedunt, debz ex
officio eos refrenare. nec cum ipsis aut etiam vicario suo lucruz
participare quoquo modo, alias ad restitutionem tenetur. nec ꝑ
dest sibi remissio soluentis. c. statutum. §. notarium. de rescript.
26 lib. vj. † ⁊ incurritur per notariuz crimen concussionis ratione of
ficij vltra debitum exigendo. l. vl. C. ad. l. iuliam. repetundarum.
⁊ no. glo. in. d. §. notarium. quinimmo etiaz iudex delegatus po
test salaria notariorum moderare, argu. in. c. preterea. de offi. de
lega. ⁊. c. fi. de iudi. Adde glo. in cle. frequens. ver. nonnulli. sup.
ver. conficiant. de exces. prela. ⁊ de sen. excom. c. nouerint. Et pre
27 missa vera ēt in scripturis iudicialibus, † qꝛ debet partes litigan
tes a grauaminibus releuare, de peni. distinct. j. nemo. de officio
delega. cuz te. ⁊ cuncta que litigantes impediunt emendare. j. q.
j. emendari. de offi. delega. c. j. ⁊ tales improbos exactores puni
re. de officio prefecti. preto. affrice. l. in nomine domini. versus fi
nem. §. hoc etiam decernimus, iuxta. s. qualitates personarum, ⁊
cause, ⁊ cōsuetudines fori, ⁊ si sibi videbitur per alios fideles no
28 tarios poterit facere hoc taxari. † De extraiudicialibus, ⁊ vbi
de certo salario non est conuentum, vel per constitutiones taxa-
tum similiter inspecta qualitate negocij ⁊ personarum, vel cōsue-
tudine loci superior taxabit, vel taxari faciet per viros expertos,
vbi aliquis ad hoc nō sit specialiter deputatus. ff. de varijs ⁊ ex-
traor. cog. l. j. iij. q. vij. §. tria. versic. apud vrbem. not. Specu. in
tit. de salarijs. §. ij. circa fi. ⁊ Jo. an. in. d. c. statutum. §. notarium.
29 saluo tn̄ esculento, ⁊ poculento moderato, vt ibi. † Quid autez si
post indebiti exacti restitutionez pars sibi sponte ⁊ liberaliter do
30 naret. vide in glo. super verbo remissione in. d. §. notarium. † Et
adde ꝙ plures notarios habere non dz, nisi subsistente necessita
te, quod est relinquendum conscientie sue. argu. in. d. c. statutū. §.
31 assessorem. Item ꝙ † hmōi officia notariatus vendi nō debent,
alias incurret vendens simoniam, tanquam vendens spirituali
annexum. sed concedi debent ad tempus vel ad vitā notarij aut
concedentis iuxta consuetudinem loci, aut vicinorum, aut aliorū
locorum, quorum consuetudo in alijs est attendenda, ꝰm quod
32 sentit Hosti. in summa. ne prelati vices suas, versus finem. † Itē
est attendendum, ꝙ in visitationibus monasteriorum monialiuz
debent esse contenti visitatores de duobus notarijs ad plus, ⁊
alijs duabus personis sue ecclesie, ⁊ sic ecclesiasticis, ⁊ quatuor
alijs viris honestis, ⁊ maturis etate, quod specialiter institutum
33 est in visitatoribus monasteriorum monialium, † qꝛ in visitatori
bus virorum monachorum seruari dz. c. vt iuxta. de officio. ord.
in visitatione vero proprij capituli seruari dz extrauagans Bo-
nifa. debent. ⁊ est hec taxa intromittendorum in. c. non autem nu
meri. de quo in. c. cum apostolus, de censi. de quo plene in cle. at-
tendentes. §. ipsos aūt de sta. mona. alias autem producens te-
netur ministrare expeñ. tabellioñ. eunti ad examinandos testes
presertim mulieres ad quas iudex ire debet cum notario, ⁊ eo p̄
sente recipere iuramentuz, ⁊ examē. vt pz in. c. mulieres, ⁊ ibi no.
34 de iudi. lib. vj. Et † adde ꝙ scripture notarij credetur sine testi-
bus, ex quo ita scriptum reperietur in actis visitantium. ar. xxx.
q. j. c. j. ⁊. C. de fide instru. auc. ad hoc. ⁊ in auc. de hijs qui ingre-
35 di. ad ap. §. illud etiam lz tutius esset testes adhiberi, † ⁊ sicut in
actis iudiciorum ēt extraordinariorum contra falsaz ⁊ iniqui iu
dicis assertionem creditur soli notatio, vel duobus viris idoneis
ad scribendum deputatis, ne falsitas veritati preiudicet, aut ini-
tas preualeat equitati, ⁊ ne per improuidos, ⁊ iniquos innocen
36 tium iustitia ledatur † maxime in probanda negatiua, cuius per
rerum naturam nulla est directa probatio. qꝛ tabellio equiualet
duobus testibus, qꝛ iuratus in officij principio, vt in. c. quoniam
contra falsam. de proba. ⁊. c. ad audientiam. ⁊. c. illud. in fi. de p̄
37 scrip. ita ⁊ in casu isto, † facit quod in simili dicitur de consuetu-
dine regionis per quam creditur instrumentis principis. c. cuz di
lectus, de fide instru. ⁊ ꝙ notarius quandoqz equiualet tribus.
xiij. q. iij. potest. ver. is autem. Circa contractus tamen non cre-
ditur ei sine testibus, vt in auc. de here. ⁊ fal. §. sancimus, ⁊ in. l.
38 in donationibus. C. de dona. † Credo etiam ꝙ scripture solius
episcopi in hoc casu crederetur cum sigillo suo, vt in. c. post ces-
sionem. de proba. alias non. vt in. c. cum a nobis, de testi. preter-
quam in preiudiciuz impetrantis, vel expectantis apostolici, vt
39 patet in decisionibus, not. decissi. xxix. ⁊ decis. clviij. † Quinim-
mo credo ꝙ etiam si episcopus sigillasset cartam albaz, vt alius
postea scriberet in ea, faceret fidem, nisi postmoduz ea visa recla
maret. l. Gaius, de pig. ac. ⁊. l. fideiussor. §. j. ff. de pignoribus. j.
q. vij. saluberrimum. ⁊ de transacti. ex literis. xvij. q. j. omnes fe-
mine. xx. q. j. vidua. ⁊ plene ꝑ legistas in. l. si ita stipulatus. §. gri-
40 sogonus, de verbo. obliga. † Adde tamen ꝙ qui nomina absen-
tium facit inseri in instrumento tenetur pena falsi. c. quanto. de
hijs que fi. a prelat. ⁊. l. qui veluti. C. de falsis, ⁊ non valet instru-
mentum. C. de testamentis, iubemus, ⁊ in auc. de instru. cau. ⁊ fi.
41 §. ij. col. vj. † non tamen oportet testez scire que in testamento cō
tinentur cum sigillum apponit. l. hac consultissima. C. de testa. qꝛ
non fit ei preiudicium, quin possit contradicere, vt. d. l. Gaius.
42 † Et adde ꝙ tenetur pena falsi qui sigillum capituli surripit. c.
tum literis, de testi. sicut ⁊ qui literas iudicis aperit. c. cum oliz.
de offi. delega. ⁊ de rescrip. olim. ⁊ in. l. iij. §. j. ff. de falsis, de qui-
43 bus omnibus plene in. d. c. quanto † casus autem in quibus scri
ptura requiritur enumerat gl. in. c. Romana. de censi. lib. vj. quā
vide ⁊ an magis credatur testibus q̄z instrumento vide per glo.
in. c. iij. loco. de proba. ⁊ an notarius in tertia persona instrumen
tum conficiat, vel in prima, dummodo nō mutetur substantia ve
ritatis, nihil interest. c. dudum. de conuersi. coniuga.

SVMMARIVM

1 Visitator potest exercere iurisdictionem super notorijs propter suffraganeorum, ⁊ subditorum negligentiam manifestam.
2 Crimina an si sint notoria, si iudici dubium est, quid agendum.
3 Notorium intelligitur, cuius testis est populus, vel maior pars populi.
4 Ordinarius debet denuntiari, vt inquirat diligenter super criminibus non notorijs.
5 Ob episcopi solam negligentiam criminum cognitio ad Archiepiscopum non deuoluitur, sed superior inferiorem cogit, vt puniat.
6 Episcopi, ⁊ superiores iuste absentes possunt habere altare portatile.
7 Episcopus in quolibet loco sue diocesis non exempto sedere potest, ⁊ causas ecclesiasticas audire.
8 Episcopus in tota diocesi ordinariam iurisdcitionem habet, ⁊ que ibi facere possit, ⁊. j̄. nu. seq.
Idem in legato in sua legatione.
Idem in archiepiscopo in diocesi sua.
10 Visitator, cum opus est, potest publicum inuocare auxilium.
11 Visitator debet sententiam prelatorum in malefactores obseruari facere.
12 Visitator debet facere, ꝙ ecclesie vacanti omnimodo economi deputentur.
13 Et prouidere contra malitiam delegatorum apostolicorum.
Et compellere monachos acquirētes aliquid id in manibus superioris resignare.
14 Archiepiscopus iurisdictionem in subditos suffraganeoruz nō exercet, nisi in casibus sibi permissis.
15 Et appellatione remota corrigenda reformat.
Et monasteria non molestet, vltra ea que sunt legis diocesane, aut iurisdictionis.
16 Visitator censuras male latas reuocat.
17 Visitator prouideat ne quis sub annuo pretio aliquos ad perpetuam iurisdictionem exercendam statuat.
18 Visitator solum ad deum, ⁊ salutem populi respectum habere

debet, ⁊ reuerentiam.
20 Visitator debet se interponere ad concordandum litigantes.
21 Seueritati aliquando detrahendum est.
22 Peccatum multorum inultum transire solet.
23 In dubijs in humaniorem partem est inclinandum.
24 Visitator pro quibus permittat clericos aduocare.
Sacerdos debet omnibus velle prodesse, ⁊ nemini nocere.
25 Visitator pronior esse debet ad absoluendum.
26 Misericordia dignus est, qui vitio alieno laborat.
27 Visitator debet a litigijs monachos remouere.
Et in irritum, que metu facta sunt, reuocare.
28 Et debet ecclesiam lesam in integrum restituere.
Nec pati debet negligentiam clerici in ecclesie preiudicium, ⁊ obrobrium redundare.
29 Repente nemo fit summus.
30 Visitatores debent attendere, ne quid in alterius preiudicium, eo non citato, faciant.
31 Visitator debet inhibere ne cause matrimoniales per arbitros terminentur.
Et facere ꝙ patrocinium potentiorum aduocare presumentes causam amittant.
32 Et partes cogere ad obseruandum arbitrium latum.
Arbiter non iudicat nisi de contentis in compromisso.
33 Femine a publicis officijs remote sunt.
34 Visitator debet sūmopere inhibere, ne laici negocia ecclesiastica pertractent.
35 Laici debent sacros canones, sicut leges imitari.
36 Visitator ita magnum, sicut ⁊ paruum iudicare debet.
37 Pax charitatis est vinculum.
Visitator viduas debet in iustitia fouere, alijs tamen iniustitiam non faciendo.
38 Viduas defensare interest iudicis ecclesiastici.
39 Visitator debet prouidere, ꝙ sententia sit conformis libello bene concepto.
Et causas concordia terminare.
40 Et ꝙ per petitionem, ⁊ responsionem litis contestatio fiat.
Et non habenti detur aduocatus.
Et ꝙ ordo iudiciarius in iudicijs seruetur, exceptis causis matrimonialibus, ⁊ summarijs.
41 Visitator non debet aliquē compellere se credere inimicis, etiā cum saluo conductu.
42 Et debet prouidere ꝙ actor recusans iurare de calumnia a causa cadat.
43 Feriatis diebus quando de partium consensu litigari possit.
44 Visitator debet attendere, ꝙ qui prior appellat, prior agat.
45 Et ꝙ contra partem inauditam sententia non feratur.
46 Et ꝙ spoliati restituantur.
Spoliatus non presumitur, qui sponte renuntiet.
47 Clerici suis beneficijs sine iusta causa spoliari non possunt.
48 Visitator debet facere, ꝙ violentus possessor cōdemnetur in fructibus, qui per spoliatum percepti fuissent.
49 Peccatum est omne, qđ ex fide non est.
50 Spoliare, ⁊ spolium ratum habere paria sunt.
51 Beneficia diu sine dispendio vacare non possunt.
52 Visitator debet attendere, ꝙ vbi facto opus est, voluntas sola non sufficat.
53 Sapientis est reuocare, qđ male factum est.
Benefactum quando reuocandum sit.
54 Visitator fructus quando sequestrare possit.
Visitator confessum de se an possit super aliorum conscientijs interrogare.
55 Confessio periculosa non est aduersus quemlibet admittenda.
Confessio erronea non nocet.
56 Que aguntur in capitulo nō possunt facile probari, nisi per eos qui sunt de capitulo.
Testes si prohibeantur deponere per consanguineos partis aduerse, pars punitur, ⁊ quare.
57 Testis infamis repellitur.
Nemo debet aduersario testes subtrahere.
58 Iura partium quando sunt varia, ⁊ obscura, pro petitore iudicandum est.
Instrumentum duobus, aut tribus testibus non prefertur.
49 Dignitatem magnam presumitur, ꝙ quis adeptus fuerit, ratione sue virtutis.
60 Iurisperitus ex verbis senum rusticorum argumentatur.
61 Continentiam siue castitatem seruare difficile est ei, qui sepius illicite concubuit.
62 Propositum in melius mutans illud non infringit.
Iuramenti episcoporum forma ad vnguem seruanda est.
63 Periurij ecclesias non debent regere.
Veritatis est amica simplicitas.
65 Onus non remittitur, quando soluitur id, quod alias soluendum erat.
65 Iuramentum omnis controuersie finis est
Et dicitur veritatis confirmatio.
66 Iurans multum iniquitate repletur.
67 Visitator debet aduertere, ꝙ exceptionem obijciens non confitetur partis aduerse intentionem.
Sententia lata pretextu falsorum instrumentorum vsq; ad. xx. ann. rescinditur.
68 Ad deffensionem que sunt inducta ad opugnationem non extenduntur.
69 Iudicibus suspectis causa committenda non est.
Excommunicato omnis legitima defensio seruatur.
70 Visitator debet attendere, ne nihil cum scandalo, aut forali strepitu in causis pauperum diffiniatur.
71 Possessio nulla antiqua malefidei possessorem iuuat.
Laici decimas prescribere non possunt.
71 Prescriptio non valet sine bona fide.
Prescribens nullo vnquam tempore rei aliene conscientiā in habere debet.
73 Sententia lata contra leges canonicas nulla est.
Possessio cum alicui est adiudicata, non sufficit dare fideiussionem vel pignora.
Appellationis remotio non valet a sententia iniquitatem continente.
74 Iudicis animus non semper ad vnam probationis speciem tantum inclinatur.
Sententia retractari non debet pretextu nouorum instrumentorum repertorum.
75 Sententia lata pro reo tenet, quando duo iudices ordinarij diuersam ferunt sententiam.
Limita vt ibi.
76 Appellationis remedium ad quid inuentum sit.
77 Appellare facto plus est, ꝙ̄ verbo.
78 Ad sedem apostolicā veniētes sub sua protectione secure sunt, ⁊ eis subtractum restitui debet.
79 Testes lite non contestata quando examinandi sint.
80 Iura sua vnicuiq; seruanda sunt.
81 Visitatores quomodo debeant se habere circa ecclesiarum reparationes.
82 Beneficiati debent adiuuare ad ecclesias reparandas, ⁊ numero sequenti.
84 Inuitans alium ad faciendum, etiam ipse debet facere.
85 Prelatus cum capitulo si determinent canonicos, ⁊ clericos aliquid ad fabricam ecclesie contribuendum, ⁊ aliqui resistāt plurium sententia preualet.
89 Ecclesia secularis quando in regularem erigitur, quid agendum tunc sit.
87 Ecclesie an teneantur contribuere fabrice eccle. pauperis.
88 Heredes si iussa testatoris non implent per episcopum compelluntur.
89 Testamentorum deffensio, ⁊ executio ad episcopum pertinet.
90 Religiosus deputatus executor exequi non potest, nisi petita, ⁊ obtenta licentia a suo superiore.
91 Minor. xxv. an. ⁊ mulier executores deputari possunt.
Executio officium ad heredes non transit, nisi testator voluerit.
92 Ordinarius exigere debet rationem a religiosis de testamentorum executionibus.
Executor puniri debet, si delinquat etiam si a testatore sit liberatus ab onere rationis reddende.
93 Frater minor executor esse non potest.
94 Hospitalia per quos reformari debent.
95 Hospitalia prohibentur in beneficium concedi.
96 Laici non debent decimas in alios laicos transferre.
97 Alexandria a quo fuerit constructa
Laici decimas possessas ante concilium retinere possunt, ⁊ titulus presumitur ante concilium habitus.
98 Prelatus decedente feudatario feudum alteri cōcedere potest.
Vasallo feudum alienante dominus potest de illo filiū consanguineum, vel consortem alienantis inuestire.
99 Decime de singulis fructibus soluende sunt.

100 Decime quomodo debeant ad domum eas recipiētis portari.
Interdici potest domino fundi, ne fructus colligat, nisi presente eo, cui decima debetur.
101 Visitator debet attendere, ne calices, ⁊ alia pignorenť laico.
102 Et ꝙ clerici non fideiubeant.
Decimarum fructus laicis ad tempus locari possunt.
103 Precarie si a rectoribus irrationabiliter fiant, qd agēdum sit.
104 Prelatus cōditionē eccle. meliorē, ⁊ non deteriorē facere pōt.
Donationes facte per episcopum in detrimentum ecclesie per successorem revocantur.
105 Eccle. in suis actibus non debet aliquem fraudare.
106 Episcopus si ecclesias donat omne ius preter cathedraticum transfert, ⁊ correctionem.
107 Ad donationem infringēdam turpitudinem suam quis allegare non potest.
108 Donans quod temperamentum habere debeat.
109 Donatio ob quam causam revocari possit.
Donationē revocare nō potest heres donātis, qui tacuit.
110 Mulier donans filijs, ⁊ demum ad scḋa vota transiens, ex tribus causis donationem revocat.
111 Donatio perfecta revocari nō potest, nec postea conditionem recipit.
112 Donatio facta liberto quando revocetur.
113 Visitator advertere debet, ne possessiones ad mensam prelati pertinentes alienentur.
114 Alienationis verbum quid comprehendat.
115 Ecclesie rem quis emere non potest.
116 Clerici qui reliquunt sua ecclesie, vel hi qui acquirunt possunt aliquos de familia ecclesie manumittere.
117 Ecclesie res de partium consensu commutari possunt.
118 Rem ab ecclesia possessa in dubio de mensa presumiť, ⁊ ob iuramentum alienari non potest.
119 Venditiones ecclesiasticorum feudorum, ⁊ aliorum bonorum non tenent, etiam si sint iura spiritualibus annexa.
120 Alienatio bonorum ecclesie, quando nō validetur per superioris consensum.
121 Alienationes bonorum ecclesie sine consensu capituli ⁊ apostolice sedis licentia celebrate, ⁊ cum iuramēto valate, nō valēt.
122 Ecclesiarum bona, quando alicui vitam, aut ad lōgum tempus recepta inde pecunia concedi possint.
123 Ecclesia alteri vniri per prelatum non potest, nō vocato rectore, vel ea vacante eius defensore, non tamen patrono, nec cū consensu capituli.
124 Patronis fundationibus ecclesie pro fundatione honor servatur, ⁊ ei ad inopiam vergenti ab ecclesia succurritur.
125 Laicus pōt donare ius patronatus eccle. sine ꝯsensu episcopi.
126 Ecclesiasticū vti maius dignū trahit ad se minus dignum.
127 Heredes plures vnius patroni vnā in ꝑlenā. vocē habent.

¶ Questio quinta secunde partis.

1 Quinto † Principaliter quero, quomodo debeant, ⁊ possint se exercere circa ea q̄
cōcernunt forum contentiosum. Respōdeo primo,
ꝙ archiepiscopus ⁊ superiores in dioc. suffraganeorum ⁊ subditorū super notorijs possunt libere exercere iurisdi-
ctionem propter ipsoꝝ suffraganeoꝝ, ⁊ subditorum manifestā
negligentiam. c. romana. §. ꝙ si de censi. li. vj. ver. notoria, ⁊ que
examinatione nō egeat libere. s. corrigēdo ⁊ penam pro illis de
2 bitam imponēdo. † Et dicit Inno. ꝙ si dubiū est iudici, an crimi
na sint notoria. Primo de hoc inquiret, nec videť, ꝙ bēat aliud
pronūtiare, nisi quia suū est pūire hec maleficia qꝛ sunt notoria,
cum solum in hoc videatur cognoscere, an sua sit iurisdictio pu-
3 niēdi. † Archi. dicit hoc notorium intelligi cuius testis est popu
lus allegat. xvj. q. iij. sacerdotibus, in fin. xxxv. q. iij. qḋ scripsi. in
princi. ⁊ dicit illius criminis populum testem esse, etiam si crimē
sit notum maiori parti tātum allegat. ij. q. j. de manifesta. de co-
ha. cleri. ⁊ muli. vr̄a facit. c. bone. ij. de elec. §. ꝯtra legati. In his
enim ordo iudiciarius est ordinem nō servare, de iureiu. ad no-
4 strā. iij. host. allegat de si. presbi. quoniā, ⁊ de accu. evidētia † vbi
aūt revera crimē nō est notorium sed sola infamia ꝯtra aliquos
orta est, debet ordinarijs locorū denuntiari, vt super his solicite
inquirant, prout viderint expedire, quam inquisitionem facere
tenētur. ij. q. v. menā. ⁊ c. oibus, ⁊ si ordinarius nollet inquirere
superior inquirat, qui curā eius habet, ⁊ ad eius officiū ꝑtinet.
5 † Nō, tamē ꝙ propter negligētiam episcopi solā tunc nō devo-
luiť ad archiepiscopū hec cognitio, qꝛ in canonibꝰ nō est expres
sū, ita ponit. Inn. allegat ad hoc archi. x. q. iij. qꝛ cognovimus.
xviij. di. hoc tantum. xxv. q. ij. amputato facit qḋ no. Joā. an. in.
c. romana, de sup. negl. prela. li. vj. super glo. no. nō ob. si dicatur
ꝙ propter hoc crimina remanebunt impunita, cōtra. c. vt fame
de sen. ex. qꝛ superior coget inferiorem, vt procedat, ⁊ puniat, ꝑ
ut potest ratione peccati negligētie. xxxiij. di. quorūdam. xij. di.
de his, in fi. ⁊ qḋ no. Inno. ⁊ hosti. de cle. nō resi. ex tue. c. aūt si.
de censi. lib. vj. nō de correctione simpliciter, sed de visitatione lo
6 quiť ꝫm eos. † Et adde, ꝙ epi ⁊ superiores cū iuste absunt, pos-
sunt habere altare portatile, ⁊ in eo celebrare, ⁊ facere celebrari
vbiqꝫ, salva violatione interdicti, quia nulla die debent missam
pretermittere. c. fi. de privi. li. vj. ⁊ ibi enumerātur alique episco-
poꝝ indulgētie, prima in. c. qḋ nōnullis, de privil. ij. in. c. fi. de pe
ni. ⁊ re. alia de offi. deleg. c. ij. li. vj. alia de sen. ex. q̄ꝫ periculosum
eo. lib. alia de iuramento calum. c. fi. alia in cle. sicut dignum, de
celeb. mis. poterit etiam ante diem, ⁊c. vt no. in. d. c. fi. de privi. li.
7 vj. † poterit ēt episcopus in quolibet loco sue dioc. nō exempto
per se, vel per alium pro tribunali sedere, causas ad ecclesiasticū
forum spectantes audire, personas ecclesiasticas, cum earū ex-
cessus exegerint, caperē, ac carceri deputare nec nō, ⁊c. que ad ip
8 sius spectant officium libere exercere, † qꝛ in tota sua dioc. iuris-
dictionem ordinariā noscitur habere. c. cum episcopus, de offic.
ordi. eo. titu. quibus casibus nō exiget procuratio. vt dixi. s̄. Et
idem in legato circa suam legationē. c. novit, de offi. leg. ⁊ idem
in archiepiscopo circa suam propriam dioc. sed nō quo ad pro-
vintiam. c. j. ⁊. c. vt litigātes, de offic. or. li. vj. dum tamē locus sit
honestus maxime quādo tractat causas spirituales. c. qua fron
9 te de app. † Et propterea etiam poterit ordines celebrare, virgi
nes, ⁊ ecclesias cōsecrare ⁊ his simillia, vt no. in. d. c. cum episco
pus. Dicit tamē Jo. an. in cle. j. de privi. quedā no. digna in glo.
magna ibi videas, verum, qꝛ circa hanc questionem esset necesse
nimis amplam, discurere provintiā. Ideo percurrā solū aliqua
precipua notabilia ad quādam generalem ⁊ facilem visitātium
⁊ visitādorum instructionem cum ea maiori brevitate qua pote
10 ro, † debet ergo attēdere ordinarius visitans, cum sibi opus est,
publicū cōvocare, auxilium, quod faciat non ad preiudicādum,
sed potius ad ea que sunt deo placita prosequēdum. c. j. de offi.
ordi. Item propter ea que nō vt iudex, sed vt deus novit neminē
11 removeat a cōmunione. c. ij. eo. ti. † Item ꝙ cum ab ecclesiarū
prelatis ecclesiastica sentētia in malefactores aliquos promul-
gatur illam studeat facere observari vsqꝫ ad cōdignam satisfa-
12 ctionē ca. cum ab ecclesiarum. † Item ꝙ ecclesie vacāti deputet
iconomos, qui fructus perceptos in vtilitatem ecclesiarum ex-
pendant aut futuris successoribus fideliter reservent. c. cū vos.
Item ꝙ fraudulēter obtinētes se absolvi a cēsuris per ap. se. re-
mittat ad eādem cum literis suis rei veritatem cōtinētibus. c. ex
13 parte. † item debet providere cōtra maliciam ac desidiam de-
legatorum apostolicorum prout in. c. significavit. item debet cō
pellere monachos acquirētes aliquid illud in manibus superio
ris resignare, ⁊c. vt in. c. quāto. item ad reprimēdam maliciā per
versorū debet penas canonicas a subditis facere observari, ⁊c.
14 c. ad reprimēdam. † item caveat metropolitanus ne exerceat iu
risdictionē in subditos suffraganeorū. c. duo nisi in casibus per
missis de quibus in. c. pastoralis, eo. titu. tamen si propter infir-
mitatem vel aliam iustam causam nō potest suffraganeum cōse-
15 crare potest alij vices suas committere. c. qḋ sedem. † item ꝙ ap
pellatiōe reiecta si quos viderit corrigēdos statuat ad reforma
tionem qḋ regulare fuerit ⁊ honestum. c. licet, ⁊ deum preoculis
habens ipse vt animarum cura requirit per cēsurā ecclesiasti-
cam corrigere nō postponat, reformādo prudēter, ac diligenter
subditorum mores, ne sanguis eorum de suis manibus requira
tur. c. irrefragabili, instruēs eos verbo pariter ⁊ exemplo. c. quo
niam, ⁊ instrui faciens per alios similiter verbo ⁊ exemplo. c. in
ter cetera, quibus cum idiguerint necessaria subministret ꝯgrue
ne pro necessariorū defectu compellātur desistere ab incepto vt
ibi, item ꝙ vltra ea que sunt legis diocesane, aut iurisdictionis
non molestet monasteria capitu. conquerente, sed conservet eis
privilegia, ⁊ prescriptiones canonicas capitu. dilectus eodē ti-
tulo excludere debet seculares a claustris per quos possit disso-
16 lutionis mr̄ia provenire cap. vt iuxta. † Demū provide se ipsos
corrigāt revocādo cēsuras male latas. c. fi. Et ꝙ vbi itētať offi.
iudicis, si loco actionis faciat litē cōtestari alias nō. c. fi. de offi.
iudic. circa premissa vero etiam dico esse precipue attendendū
17 per visitantes † ne quisqꝫ pro certa peccunie quātitate sub an-
nuo

nno pretio statuat aliquos ad perpetuam iurisdictionem exercē dam, sed committant vices suas alicui, cui constituant salarium de camera sua, vt in.c.j.ne prelati vices suas, ⁊.xij.q.ij.caritates, ⁊.c.quicunq3, alias puniūtur vt ibi, ⁊ hoc ideo quia illud ad clericorum grauamen, ⁊ iudiciorum subuersionem non est dubium redundare, ⁊ nō est aliud, nisi sustinere ecclesiastica iudicia sub dissimulatione peruerti.c.ij.eo.tit.⁊ cōsuetudo contraria tanq̄ enormis rejicitur, quia dum sacerdotium sub huiusmodi mercede venale disponit ad eterne retributionis premium consideratio nō habetur.c.quoniam eo.titu.licet alij fructus temporales
18 locari possint.c.fi.eo.titu.† debet etiam ad solum deum, ⁊ salutē populi habere respectum omni trepidatione semota, ⁊ ad pacē firmiter tenendam neq3 hoc alicuius amore vel odio pretermittere.c.j.de tregua ⁊ pace.etiam conuocato auxilio vicinorū pre-
19 latorum, † q2 funiculus triplex difficilius rumpitur vt ibi. nec est rigor iuris exquirēdus, ex quo sequi possit perplexitas cause.c. interposita, de app. nec nimia subtilitas, vt not. in.c. capellanus,
20 de ferijs. † Debet etiam principaliter visitator sicut ⁊ iudex interponere partes suas ad componendos litigantes, priusq̄ ad iudicium veniant, si potest.v.q.ij.si primates.ix. disti. studendum. xxiij.q.vi.si quis membrorum.vij.q.iiij.si illis, ⁊ de simonia.que
21 relam, ⁊ in.l.quidam existimauerūt.ff.si cer.peta.† ⁊ interdum seueritati est detrahendum prout statui superiorum ⁊ excedentiu3 multitudini videtur expedire, vt maioribus malis sanandis caritas sincera subueniat.v.di.vt constitueretur, ⁊ vbi saluti aliqd non detrahebatur humilitati posteriores doctores aliquid ad-
22 diderunt vt ibidem dicit, † ⁊ qd a multis peccaur transire solet inultum.xxiij.q.iiij.non potest.j.q.v.quotiens, de tem.or.sane, ⁊ cum multitudine peccantium magis docendo q̄ iubendo agendum est seueritas autem exercenda est in peccata paucorum.xl-
23 iiij.di.cōmessationes.c.latores, de cle.ex.mi.† In his etiam super quibus ius non inuenitur expressu3, semper in humaniorem partem est declinandum, secundum qd personarum conditio, loca, ⁊ tempora videntur postulare, procedendo de similibus ad similia, vel iuxta consuetudinem, ⁊c. de quo plene in.c.fi.de trāsa. facit.C.de iudi.placuit, ⁊.l.qd si ephesi.de eo qd certo loco, cū si-
24 milibus.† Debet etiam tollerare clericos coram seculari iudice aduocare etiam in negotijs secularibus, in propria causa, vel ecclesie sue, aut pro miserabilibus personis, que proprias causas administrare nō possunt.c.j.de postulādo.debet enim sacerdos nulli velle nocere, omnibus autem velle prodesse, non autem cōtra ecclesiam suam, quonia3 tanq̄ ingratus posset beneficio spo-
25 liari.c.fi.eo.titu.† Debet etiam semper visitator pronior esse ad absoluendum q̄ ad condemnandum.l.ariani.ff.de acti.⁊ ob.l. respiciendum, de penis, de proba.ex literis.xxxiij.q.vij.tempora penitudinis, ⁊ prōptior ad misericordiam, q̄ ad rigorem, ⁊ melius est prestare causas ad misericordiam, quā pretendere inclementiam.lxxxvi.di.non satis, ⁊ melius est pro veritate pati supplicium quā pro adulatione benefi.xj.q.iij.nemo, ⁊ sentētia que misericordiā vetat est fugiēda.l.dist.pōderet, ⁊.xxviij.q.vlti.alligant.vbi dicitur, si dominus largus dispensator eius non debet
26 esse tenax.que omnia allegat glo.in.d.ca.fi.de transa.† dignus est etiam misericordia qui alieno vicio laborauit.C.de naturali-
27 bus lib.l.legem anastasij.xvj.q.j.frater noster.† Debet etia3 visitator studere a litigijs forensibus monachos submouere, quia expedit pro paruo incommodo seruos dei esse quietos.c.fin.de procu.Debet etia3 reuocare in irritum que metu ⁊ vi fiunt, si cadere potuerunt in constantem virum, non obstante iuramento, quia talia debent carere roboris firmitate, vbi scilicet subest metus mortis aut corporis cruciatus, ⁊c.c.abbas, ⁊ ad audientiā
28 ⁊.c.fi.de his que vi metusue causa fiunt.† Debet etiā ecclesiam lesam in integrum restituere, cum clericus eius conditionem nō possit facere deteriorem, ⁊ fungatur ecclesia iure minoris.c.j.de in integ.resti.⁊ cle.j.eo.titu.nec debet pati q negligentia clerici redundet in ecclesie preiudicium.c.cum venissent eo.titu. maxi-
29 me illius qui in modico tempore multū presumit addiscere † cū nemo repēte fiat summus, nec sufficiat diu in scolis fuisse, sed laudabiliter vixisse.xj.q.ij.gloria episcopi.xlviij.dist.§.quia nemo. lxxvij.di.monachus, ⁊.l.ij.C.de his qui veniam etatis impetra.
30 † debent etiam attendere, q nihil faciant in preiudiciū alterius, eo non citato, quia merita causarum partium assertione pandūtur, de quo plene in.c.in omni.de testibus, ⁊ in.c.tum ex litteris,
31 de i integ.resti.† Debet etiā inhibere ne cause matrimoniales liberales aut criminales per arbitros terminentur.c.fin.de arbi. Debet etiam occurrere calliditati, ⁊ versutie maloru3, ⁊ iactura cause afficere illos qui sibi potentiorum patrocinium fraudulen-
31 tum aduocare presumunt.c.ij.⁊ fi.de alienatione iudicij.† Debet etiam compellere partes ad obseruationem arbitrij equitate subnexi, licet alias perperam arbitratum non debeat incorrectum relinqui.c.non sine, de arbi.qui tamen iudicare nō valent, nisi de his tantum super quibus in eos extitit compromissum.c.
33 cum dilectus eo.titu.dum tamen non sint femine, † quia a publicis officijs sunt remote.c.dilecti eo.titu.vel laici soli in causis clericorum.c.contingit, ⁊.c.per tuas eo.titu.vel sit compromissum
34 de incerta persona.c.innotuit eo.titu.⁊c.¶ † Inhibere etiam debent ne laici ecclesiastica negocia tractare presumant.c.decernimus, de iudicijs, alias confessio facta coram eis, ⁊ sententia ab eis lata non valebit.c.at si clerici eo.titu.alias etia3 punitur iux-
35 ta.c.nullus, de for.com.† cum etiam decreuerit imperator iustinianus canones patrum vim legum habere debere.c.j.de iura. calum.ne de malicia sua commodum reportet.c.intelleximus, nam etiam debent ipsi sicut leges eorum sacros canones immi-
36 tari.c.clerici, ⁊ de oper.no.nun.c.j.† studeat etiam ita magnum iudicare sicut paruum, nec apud eum sit acceptio personarum, ⁊ nullam discordiam sub dissimulatione fouere, sed taliter procedat super quolibet peccato, vt peccatorem reuocet a vitio ad
37 virtutem, † ne precipue contra pacem peccet que est vinculū caritatis cap.nouit, de iude. Et ita viduas in sua iusticia foueat, vt tamen alijs non faciat iniusticiam.c.ex tenore.de for.cō.⁊ ita vt pacto priuatorum iuri publico non derogetur.c. si diligenti eo.
38 titu.† Judicis tamen ecclesiastici interest viduas defensare.c. ex parte cap.tua.attendat etiam valde iniquum esse ea que collata sunt pro remedio peccatorum venerabilibus locis, aut alijs iustis modis acquisita alijs vsibus non applicentur.c.conquestus
39 eo.titu.† Et q quando libellus bene conceptus est iuxta.c.j.ij. ⁊.ij.de libel.oblati.q sententia fiat conformis libello.c.licet heli.de simonia.vbi glo.allegat concor.alias fatuus est iudex, ⁊c. l.fin.de fideicom.li. Et non minus concordia q̄ iudicio causas studeat terminare, ⁊ q actoris ⁊ rei vna sit conditio, ⁊ eadem ⁊ vno ⁊ eodemq3 iure circa appellationis remediū debeat vterq3
40 cēseri, ⁊ etiam reconuentionis.c.j.⁊.ij.de mu.pe.† ⁊ q per petitionem ⁊ responsionem ⁊ non per positiones fiat litis conte.c.j. de litis conte. Et q aduocatus detur non habenti, ⁊ datus expectetur.c.j.vt lite non contes. Et q ordo iudiciarius in causis seruetur, preterq̄ in matrimonialibus, ⁊ alijs summarijs, de quibus in cle.dispendiosam, de iu.in quibus seruandus est ordo, de
41 quo in cle.sepe de verbo.signifi.† ⁊ q non compellat aliquem se credere capitalibus inimicis etiam cum literis de saluo conductu.c.accedens.ij.vt lite non conte.⁊ cle.pastoralis, de re iudi.⁊ q ne veritas occultetur probationis copia non subtrahatur.c. quoniam frequenter eod.titu.⁊ q reus etiam tedio afficiatur vt veniat responsurus actorem mittendo in possessionem bonoru3
42 rei contumacis pro mensura debiti ex primo decreto vt ibi, † ⁊ q actor recusans iurare de calum.cadat a iure suo, reus autem habeatur pro confesso.c.fi.de iura.calū.⁊.c.cū in positionibus, de iureiu.lib.vj.⁊ q partibus dentur debite dilationes de quibus in.c.j.⁊ per totum de dila.quibus pendentibus officium iu-
43 dicis debet conquiescere vt ibi.† sicut debet conquiescere iudicialis strepitus diebus feriatis, ⁊ quibusdam alijs temporibus de quibus in.c.fi.⁊ per totum de ferijs, ⁊ an de consensu partiū aliud fieri possit, distinguitur inter ferias ob reuerentiam dei, ⁊
44 ⁊ tunc nō.aut ob necessitates hominum, ⁊ tunc sic, vt ibi.† Item attendat q q prior appellat prior agere debet.c.ij.de ordi.cog. maxime in tribus iud.de quibus in.l.in tribus.ff.de iudi.de quo plene in.c.ex literis, de probati.⁊ in.l.j.c.vti possidetis, ⁊ q puniantur plus petentes re loco ⁊ tempore ⁊ causa prout in cap.j.
45 de plus peti.⁊ insti.de acti.§.plus, † ⁊ q contra inauditam partem aliquid non diffiniatur.c.j.de caus.pos.⁊ proprie.⁊ q repellantur vacillantes coram iudicibus aduersus fidem proprie attestationis, ⁊ q actore non probante, reus etiam si nihil prestiterit, absoluatur.c.cum ecclesia eo.titu.⁊ in.l.manifeste, de iureiu.⁊.l.qui accusare.c.de edendo.c.fi.de iureiu.⁊ q de qua re cognouerit iudex pronuntiare debeat.c.cum super eo.titu.⁊ q lites litibus non inculcentur, ⁊ nulla via fraudibus aperiatur.c.
46 pastoralis eo.tit.† ⁊ q spoliatis, res violenter ablata restituat, c.j.de resti.spo.non obstante renuntiatione, quia non est verisimile q sponte iuri suo renuntiauerit, qui renuntiat spoliatus capitu.ij.eod.titu. Itē q predo etiam scdm iuris rigore3 restituatur
47 c.in literis eo.titu.† ⁊ meminerint q non decet honestate iudicis clericos sue iurisdictiōis sine manifesta ⁊ rationabili cā sue beneficijs spoliare, quibus tenet paterna puisione ɔsulere.c.cōquerēte.eo.titu. Item q is possidet cuius noie possidet.c.cū ve

48 hiſſent.eo.ti.⁊.c.ſi diligēti.de pſcri.† ⁊ ꝙ violētus poſſeſſoꝛ etiā
in fructibus q̄ p̄ ſpoliatū percipi potuiſſent cōdenet̃.c. grauis.
eo.titu.⁊ ꝙ in huiuſmodi vim ēt vi repellere lꝫ.c.olim eo.titu.⁊
ca.ſignificaſti de homicidio.ſ.electa via media ne edificet̃ ad ge
49 hennā.c.literas eo.ti.† qꝛ omne qđ non eſt ex fide peccatū eſt vt
ibi ⁊ in.c.ſi.de pꝛeſcrip.quo caſu pōt iudicis excōicationē humi
liter ſuſtinere potius q̄ꝫ parere,pꝛeſumit̃ tñ ꝯ eum qui ſpꝛeto iu
dicio eccleſie ſue tm̄ nitit̃ temeritati,vt ibi ⁊ in.c.ne imitaris , de
50 pꝛeſump.† Itē ꝙ paria ſunt mādare ēt hoſpitalarios ſpoliare ⁊
ſpoliationē ratā habere,ſicut p̄ ſe ſpoliare.c.cū ad ſedē eo. titu.
inanis tñ eſt actio,quā debitoꝛis excludit inopia.c.olim.i.eo.ti.
Itē ꝙ finis litibus eſt imponēdus,ne partes vltra modū grauē
51 tur laboꝛibus ⁊ expen.† pꝛeſerti cū de beneficijs agit̃ , que ſine
diſpēdio diu vacare nō poſſunt.c.finē eo.ti. Itē ꝙ cōtumax non
ſit melioꝛis cōditionis q̄ꝫ obediens.c.contingit,de dolo ⁊ con.
52 † Itē attēdere debet ꝙ ſola volūtas nō ſufficit ſine effectu vbi.ſ.
de neceſſitate opus eſt facto,qđ pōt expleri,vt plene hr̃ in.c.j.de
eo qui mit.in poſ.⁊.lxxxvj.di.nō ſatiſ. Itē ꝙ illud qđ illicite fa-
53 ctū eſt,pōt licite reuocari.xxxv.q.ix.qđ quis,⁊.c.ſententiā, † eſt
eni ſapiētis reuocare qđ pꝛaue fecit.xxij.q.iiij.magne, ⁊ erroꝛeꝫ
ſuū qlibet emēdare tenet̃ de accuſ.qualiter ⁊ qñ.i.⁊.c. ſacro. de
ſen.ex.qnimmo ⁊ ꝙ bene factū eſt,ſi icipiat eſſe occaſio mali de
54 ſtruēdū eſt.xij.q.ij.ego ſum,⁊ plene no.in.c.j.vt lite pēde.† Iteꝫ
nō debet ſequeſtrare fructus ⁊c.lite pen.niſi in caſibus qui no.p̄
glo.⁊ docto.in.c.dilectis,de ſequeſtra.poſ.⁊ fructu. Itē ꝙ ſcđm
vtriuſqꝫ iuris ſtatuta de ſe cōfeſſus ſup alioꝝ cōſciētijs interro-
gari nō debet ⁊ excepto leſe maieſtatis crimine de reatu ꝓpꝛio
55 cōfitētis † periculoſa cōfeſſio nō eſt aduerſus quēlibet admittē-
da.c.j.de cōfeſ.⁊.c.veniens.de teſti.⁊ ꝙ erronea cōfeſſio nō no
cet.c.ſi.eo.ti. Itē ꝙ ſi ambaꝝ partiū teſtes ſint eque idonei poſ
ſeſſoꝛis teſtes pferunt̃,cū pꝛōptioꝛa ſint iura ad abſoluēdum,q̄ꝫ
ad cōdēnādū.c.ex literis,de ꝓba. ⁊ ꝙ dubia ꝓbatio nō releuat
ꝓbātē,⁊c.c.in pꝛeſentia eo.ti.⁊ ꝙ duo eādem rem ⁊ eodē modo
poſſidere nō poſſunt.c.licet cām eo.ti.⁊ ꝙ ſepe manus fallitur,
⁊ oculus obſtetricū.c.cauſam eo.ti. Itē ꝙ parte citata teſtes re
cipiant̃,alias qđ ꝯtra legē actū eſt,nō habet firmitatē.c.ij.de te
ſti.⁊ ꝙ vnius teſtimoniū ad ꝯdēnationē nō ſufficit alicuius.c.ve
niens,⁊.c.licet ex quadā,de teſti.qꝛ in oꝛe duoꝝ vel triū ſtat om
ne verbū.c.lꝫ vniuerſ.eo.ti.⁊ ꝙ ne ꝓbationū anguſtet̃ materia
56 etiā teſtes de capitulo ſunt recipiēdi,† qꝛ que agunt̃ in capitulo
nō facile pñt niſi p̄ eos ꝓbari.c.veniens.ij.eo.ti. ⁊ ſi p̄ cōſangui
neos ipediātur teſtes deponere punit̃ pars,qꝛ veriſimile nō vi-
det̃ vt eo inuito talia fierent,⁊ nō caret ſcrupulo ſocietatis occul
te,⁊c.qñ.ſ.potuit pꝛohibere,⁊ iniquā ſe oſtēdit cām fouere ⁊ ex-
periri debet iudicis auctoꝛitatē eluſam,qui defenſionis copiam
57 ſubtrahit aduerſario.c.ꝯſtitutus eo.ti.† ꝙ teſtis infamis debet
repelli.c.teſtimoniū,⁊ licet qñ factū eſt notoꝛiū nō ſit opus pꝛo-
bationibus.c.ſup eo.tñ nemo debet aduerſario inſtrumēta quo
rū appellatione teſtes ꝯtinētur ſubtrahere.c.puenit,de teſtibus
cogēdi.i. Et ꝙ vbi nō tenet pꝛincipale nec acceſſoꝛiū,⁊c.⁊ quod
alius eſt,ex alia cā eius fieri nō pōt,⁊ ideo res intelligit̃ eo mo-
58 do quo magis poſſit valere † tñ cū ſunt iura partiū obſcura con
ſueuit ꝯ eū qui petitoꝛ eſt iudicari.c.inter dilectos,de fide iſtru.
debet tñ attēdere ꝙ nullū inſtrumētū rati debet eſſe momenti ꝙ
duobus aut tribus teſtibus pꝛeferat̃.c.cū ioānes eo.ti.qꝛ iudex
59 vſqꝫ ad ꝓlationē ſentētie debet cūcta rimari vt ibi,† Itē ꝙ pꝛe-
ſumit̃ ꝙ quis ſit adeptus magnā dignitatē ratione ſue virtutis
⁊ ꝙ is gradus ceteros antecellat quē laboꝛ pꝛolixioꝛ ⁊ ſtipēdia
melioꝛa fecerint anteire.c.miramur.lxj.diſ.l.nemo.C.de officio
magiſtri officioꝝ,pꝛeſumit̃ ēt ꝙ ex quo quis ſemp̄ honeſtus fuit
etiā in futurum ſit honeſtus ⁊ magis ꝓ ſenili etate q̄ꝫ ꝓ iuuenili
60 † ⁊ iuriſperitus ex verbis ſenū ruſticoꝛum argumētatur.l.ſi cho
rus.§.j.de le.iij.niſi ſtultitia nō ſinat quē eſſe ſenem,naꝫ ꝙ noua
teſta capit inueterata ſapit,vide in.c.niſi cū pꝛđē de renun.§.alia
61 vero † difficile aūt eſt ꝯtinētiam ſeruare ei,qui ſe illicito ꝯcubitu
ſepius maculare nō metuit,qꝛ peccatoꝛ cū venerit in pꝛofundo
maloꝝ ꝯtēnit de quibus omnibus no.in.c.pe.de pꝛeſum.pꝛima
tñ facie quiſqꝫ pꝛeſumit̃ idoneus donec ꝯtrarium pꝛobetur.c.ſi.
62 eo.ti.† Itē ꝙ quis nō infringit pꝛopoſitū.qui illud in melius cō
mutat,⁊ ꝙ frāgēti fidē,fides frāgi pōt eidem.c.peruenit, de iu-
reiu.⁊.c.ſicut,eo.ti. Et ꝙ foꝛma iuramenti epiſcopoꝛum eſt ad
vnguem ſeruanda de qua in.c.ego enim eod.titu. Item ꝙ nulli
debet auctoꝛ eſſe periurij,nec iuramentum eſt ſeruādum,qđ ſer-
63 uatum vergit i interitum ſalutis eterne.c.ſi vero eo.ti.† et ꝙ nō
merentur periuri eccleſias regere.c.querelam eo.tit. Item ꝙ ve
ritatis eſt amica ſimplicitas.c.veritatis,⁊ iuramentum non de-
bet eſſe iniquitatis vinculum.c.quāto,⁊ in eo ſemper debet inte
64 ligi ius ſuperioꝛis exceptum.c.venientes,† ⁊ ꝙ onus non remit
titur,ſed augetur,cum cuiquaꝫ impꝛouide ſoluitur,qđ alij ex de
bito eſt pꝛeſtandum.c.eam te,⁊ ꝙ turpius eicitur q̄ꝫ non admit
titur hoſpes,⁊ ꝙ patronus eſt turpitudinis,qui celat crimē vxo
ris,ne pꝛebeatur ei facultas peccādi pꝛopter impunitatē.c. quē
65 admod.eo.ti.† ⁊ ꝙ omnis cōtrouerſie finis eſt iuramentum li-
cet nemo pꝛopheta acceptus ſit in patria ſua,quia hominum ex
creſcēte malicia ſimplici aſſertioni vel negationi alicuius vix cre
ditur,ideo iuramentum dicitur confirmatio veritatis,vbi tamē
66 ceſſaret cauſa debet ceſſare effectus,† qꝛ vir multum iurans re-
pletur iniquitate.c.⁊ ſi xp̄s eo.titu.non ſunt etiam dicenda iura
menta ſed periuria que contra vtilitatem eccleſiaſticam attentā
tur.c.ſicut eo.titu.nec pꝛetextu aliquo eſt aperienda via periu-
67 rijs.c.cum contingat eo.titu.⁊c.† Debet etiam attendere ꝙ ex-
ceptionem obiciens de intentione partis aduerſe nō intelligitur
fuiſſe confeſſus , ⁊ ꝙ delictum perſone in damnum eccleſie non
redundet , ⁊ ꝙ falſoꝛum inſtrumētoꝛum pꝛetextu lata ſententia
vſqꝫ ad.xx.annos reſcindi poteſt.c.cum venerabil.de exceptio.
68 † ⁊ qđ inductum eſt ad defenſionis remedium,non eſt ad mate-
riam impugnationis extendēdum,⁊ ſatis abſurdum eſt,ſi acto-
re impugnante reo defenſionis copia denegetur ⁊ ꝙ periculo-
ſum eſt coꝛam ſuſpecto iudice litigare.c.cum venerabilis,de ex-
69 cep.† nec ſuſpectis iudicibus conſueuit ſedes apoſtolica ſcien-
ter cauſas committere,nec grauatis appellationis remedia de-
negare,vt ibi plenius,etiam excommunicato cui omnis defen-
ſio reſeruatur in iudicio legitima.c.ſignificauerunt,ac etiam ap
pellationis pꝛoſecutio.qꝛ nihil pꝛodeſſet excommunicato appel
lare,ſi non poſſet appellationem ſuam pꝛoſequi,⁊ ſuper ea lite-
70 ras impetrare.c.ſi.de excep.† Debet etiam attēdere ꝙ nihil cū
ſcandalo,aut foꝛali ſtrepitu in cauſis pauperum diffiniatur.c.ij.
de pꝛeſcript.⁊ ꝙ interdum facti queſtio de leui poteſt partibus
pꝛeſentibus compꝛobari.c.ſepe.de ap.⁊ ꝙ licet melioꝛ ſit condi
71 tio poſſidentis † tamen nulla antiqua dierum poſſeſſio iuuat ali
quem male fidei poſſeſſoꝛem.c.vigilāti,⁊.c.ad aures,de pꝛeſcri.
nec laici poſſunt pꝛeſcribere decimas , quas poſſidere non poſ-
ſunt.c.cauſam eo.tit.nec a capite licet membꝛa recedere,ſed ꝙ
omnibus imminet ab omnibus,debet compoꝛtari.c.cum nō li-
72 ceat,⁊.c.accedentes eo.titu.† Nulla ergo abſqꝫ bona fide pꝛe-
ſcriptionum tam canonica q̄ꝫ ciuilis,cuꝫ generaliter ſit omni cō
ſtitutioni,atqꝫ conſuetudini derogādum que abſqꝫ moꝛtali pec
cato non poteſt obſeruari ⁊ ideo opoꝛtet ꝙ pꝛeſcribens in nulla
tempoꝛis parte conſcientiam habeat rei aliene.c.fina.eod.titu.
73 † Item ꝙ ſententia contra leges canonicas pꝛolata eſt nulla.c.
j.⁊ ꝙ equitati conuenit ⁊ rigoꝛi iurgantium controuerſias cele-
ri ſententia terminari.c.j.⁊.ij.de re iudic.⁊ ꝙ cum aliquibus eſt
adiudicata poſſeſſio non ſufficit eis dare pignoꝛa niſi coꝛpoꝛali
poſſeſſione letētur.c.cum aliquibus eo.titu. ⁊ licet conſuetudi-
nis minima nō ſit auctoꝛitas.c.cum cauſa,nō tamē eſt receden-
dum a ſentētia per iudicium eccleſie rationabiliter pꝛomulgata
c.cōſanguinei,niſi iniquitatem contineat manifeſtam , quia nec
tunc vallet appellationis remotio.c.inter cetera,quando tamen
trāſit in rem iudicatam pꝛeſumūtur omnia rite celebꝛata capi-
74 cum inter,de re iudi.⁊ in.c.in pꝛeſentia,de renun.† quia iudicis
animus nō ſemper ad vnam pꝛobationis ſpeciem inclinatur.c.
cauſam que eo.titu.nec moꝛis eſt ꝙ omnia que iudicem mouēt
in pꝛolatione ſentētiarum expꝛimātur.c.ſicut nobis. Ideo pꝛo-
pter auctoꝛitatem iudicis pꝛeſumūtur oīa legittime pꝛoceſſiſſe
vt ibi,⁊ ne lites de nouo reſtaurētur pꝛetextu nouoꝛum inſtrumē
75 toꝛum ſentētia nō debet retractari.c.inter monaſteriū† duobus
aūt iudicibus diuerſas ſentētias pꝛoferētibus oꝛdinarijs tenet
pꝛo reo ſentētia nō ꝓ actoꝛe,niſi in cauſa fauoꝛabili,puta matri
monio,libertate,dote,aut teſtamēto,ſi aūt ſunt delegati tunc pē
det ſentētia ex arbitrio delegātis,ſi vero ſunt arbitri eſt nulla.c.
76 ſi.eo.titu.† Item appellationis remedium nō eſt inuētum,vt ali
cui in ſua nequicia debeat patrocinium exhibere.c.ad noſtram,
de ap.nec ad defenſionem iniquitatis,ſed ad pꝛeſidium innocē-
tie capitu.cum ſpeciali,nec ab executoꝛibus appellari poteſt ca
pitu.nouit,nec fraus aut dolus alicui patrocinari debet capitu.
77 ex inſinuatione,† tamen plus eſt facto pꝛouocare q̄ꝫ verbo capi
tu.dilecti.cōtraria tamen petens non eſt audiendus capitu.ſoli
citudinem.debitus etiam honoꝛ iudicibus eſt deferendus,quo-
rum iudicium de vultu dei pꝛocedit ⁊ litigatoꝛibus eſt cōſulen-
dum etiam ſuper laboꝛibus ⁊ expenſ.capitu.vt debitus , ⁊.c.vt
78 noſtrū. Tertio ēt appellari nō pōt.c.ſua nobis,eo.ti.† Et adde
ꝙ cū veniētes ad ap̄licā ſedē debeāt eē ſub ſua ꝓtectione ſecuri,
quicquid

quicquid post iter arreptum subtractū est 03 restitui.ca.j.de per
79 egri.rc.† Item φ ne ius ecclesie remaneat indefensuz,quādo pi
culum testiuz formidatur,ne veritas occultetur,τ probādi copia
fortuitis casibus subtrahaē etiā lite nō ɔte.testes valitudinarij,τ
alij de quibus ex aliqua rationabili causa timeē sunt examinādi,
τ eadem equitate instrumēta,τ priuilegia quasi iam nimia vetu
state cōsumpta,τ etiam in papiro cōscripta sunt innouāda.c.cū
80 dilecta.de cōfir.vti.vel inuti.† Et demum adde φ sua iura vni
cuiq; sunt seruāda,alias nihil aliud esset φ ordinē ecclesiasticuz
cōfundere.c.peruenit.xj.q.j.τ ideo dicit papa nec honorem meuz
deputato,in quo fratres meos honorem suum pdere cognosco.
xxix.dist.ecclesie,τ in.c.fi.de cōfir.vti.vel inuti.multa alia essent
attēdēda,sed omnium habere memoriam,τ in nullo errare,po
tius est diuinitatis,φ humanitatis.l.ij.§.si quis autem.C.de ve
81 teri iure enuclean.τ no.in.c.porrecta.eo.ti.¶ † Quero etiā quo
modo debeāt τ possunt se exercere visitātes circa reparationes
ecclesiarum,τ hospitalium,τ bonorū temporalium earūdem τ
distribuēdorum in pios vsus,τ maxime executiones testamēto
82 rum,rc.Respōdeo circa premissa attēdēdum,† primo φ quicū
φ ecclesiasticum beneficium habent omnino adiuuare debent
ad tecta ecclesie restaurāda,vel ipsas ecclesias emendādas.c.j.
de ec.edif.nam vbi est emolumentum ibi debet esse τ onus,τ nō
est ferēdus is,qui lucrum amplectiē,onus aūt recusat.C.de ca
du.tol.l.j.§.pro secūdo,in fi.τ.§.ne aūt.sicut ad quē spectat peri
culū τ emolumētum.C.de fur.l.manifestissimi.§.pe.in fin.nam τ
fructuarius teneē ad sarta tecta.C.de vsufru.l.eum ad quem.ff.
eo.l.vsufruc.leg.Primo respōso.qō intelligit glo.quādo quar
ta ad hoc deputata non sufficit alias secus de quo habetur.x.q.
83 iiij.vnio † debent ergo cogi q habēt parochiales ecclesias ad re
parationē τ instructionem earum cuz opus fuerit de bonis,que
sunt ipsius ecclesie,τ que eis supersunt offerre,vt eorū exemplo
ceteri inuitenē.c.de his.eo.ti.etiam si partē fabrice nō recipiant
84 vt ibi no.ar.xij.q.ij.pōtifices † qui nāq; alium inuitat ad faciē
dum in se debet habere quod predicat.xxvj.di.vna tātum.xxv.
di.primum.ff.de neg ge.l.si pupilli.§.fin.ff.de fideius.l.tutor.ff.si
seruitus ven.altius.lxj.di.miramur.lij.di.§.j.xlviij.di.§.necesse.
cū in officijs caritatis primo loco illis teneamur obnoxij a qui
bus beneficium nos cognoscimus recipisse ideo penes ecclesias
bona clericorum inde acquisita debent ramanere.c.cum in offi
cijs,cū fi.de testa.obligatur enim ad antidora sicut donatarius.
85 l.sed si lege.§.cōsuluit.ff.de peti.he.viij.q.j.illud,† et ideo si pre
latus cum capitulo sup hoc duxerit aliquid ɔtribuēdum p cano
nicos,vel clericos ecclesie ad fabricā eiusdē,τ aliqui duxerint re
sistēdum,obtinebit sentētia plurimoꝝ maioris.s.τ sanioris par
tis capituli,vt in.c.fi.de his q̄ fi.a ma.par.cap.xvj.q.j.si mona
chus,in subsidiū aūt parochiani laici sunt inuitādi,ar.c.j.de sta.
86 regu.li.vj.τ ēt cōpellēdi iuxta ea que habētur in dicto.c.j.de ec.
edi.† Quid aūt faciēdū sit qñ ecclesia secularis erigiē in regula
rē tradiē in.c.ad audiētiā.ij.eo.tit.τ quomodo nō obstāte iura
mēto de reb.ec.nō alie.populo indigēti sit salubriter puidēdum
87 tradiē in.c.fi.τ in.c.ad audiētiā eo.ti.τ idē de hospitali.c.cū di
cat eo.ti.† τ an ecclesie teneanē cōtribuere fabrice plebis paupe
ris,vide p frede.in cōsil.ccxxiij.τ adde φ de his que in ornamē
tis,seu fabrica,vel luminarijs ecclesiaꝝ,τ alijs ob ppetuum cul
tum diuinuz legātur ecclesie vel reliquis pijs locis canonica por
tio dūmodo in fraudē episcopi nō fiat vel parochialis eccle.de
88 duci nō debet.c.fi.de testa.† Secūdo est attēdēdū φ si heredes
iussa testatorum nō impleuerint ab episcopo loci illius ois res,q̄
eis relicta est,canonice interdicēda est,cum fructibus,τ ceteris
emolumētis,vt volūtas defuncti impleatur.c.si heredes,de te
89 sta.quod intellige infra annum.C.de fideicō.auctē.hoc amplius
† pertinet enim ad episcopum testamenti defensio τ executio.ff.
de peti.her.l.hereditas.§.si defuncto.precipue in his q̄ ad pias
causas relinquuntur.c.tua.de testa.per diocesanum nāq; episco
pum cogi debent executores testatorum explere voluntatē post
mandatum susceptum,τ tam circa satisfactionem creditoris,φ
circa relicta venerabilibus,τ pijs locis.vt in.c.ioannes,de testa
mentis,in omnibus enim pijs volūtatibus est per locorum epi
scopos prouidendum,vt secūdum defuncti volūtatem vniuersa
procedant,τ vt executores testamētorum tam religiosi φ cleri
ci seculares τ laici pecuniam,τ alia bona que per eorum manus
ex testamentis decedentium in vsus pios expendi debent,alijs
vsibus nō applicent,sed fideliter,τ plenarie in vsus pdictos ex
pendant monitione preuia,licet etiam a testatoribus id cōtinge
ret interdici.c.tua.de testa.pro inde commonere etiam debet he
redes φ infra annum monasterium quod iussum est a testatore

debeat heres ordinare τ cūcta scdm volūtatem defuncti sine al
teratione cōstruere,τ si iuxta predictum tempus siue in loco in
quo cōstitutum fuerat,seu si ibi nō potest,τ alibi placet ordina
re,per episcopū edificari debet τ omnia ipsi loco sine diminutio
ne qualibet assignari,sic enim secundum pijssimas leges dilatas
defunctorum pias volūtates episcopali decens est studio adim
pleri.c.nos quidē,de testa.τ.l.nulli.de episcopis,τ cle.τ in auc.
90 de ec.titu.§.si quis edificatione,colla.ix.¶ † Et attēde φ si reli
giosus deputatur executor a testatore nō potest exequi,nisi peti
ta,τ obtēta a suo superiore licētia,cum nō habeat velle nec nol
le,siue etiā sit canonicus regularis siue mēdicans.c.fi.τ ibi not.
91 de testa.lib.vj.† minor etiam.xxv.annis τ mulier possunt depu
tari executores de ɔsuetudine,τ vno ex pluribus deputatis mor
tuo,vel in remotis agente,ēt nō citato alius poterit officiū exer
cere,qz nō transit ad heredem,nisi testator aliud expresserit vt
92 ibi,qz industria τ amicitia videē electa.† Exigere etiam rationē
debet ordinarius loci a religiosis etiam exemptis de testamento
rum executionibus,quas gesserunt,τ si circa id delinquisse repe
riantur,illos puniat vt cle.j.de testa.licet secus sit in alijs exem
ptis non religiosis.Etiā si testator eos liberasset ab onere ratio
nis reddende,vt ibi no.τ in.c.ioannes,pzeallegato,τ de mō ra
tionis reddēde no.spe.in titu.de instru.edi.§.nunc aliqua.versi.
sed nunquid,qō si ordinarius nō petat rationem reddi,illi nihi
lominus debent offerre,nec sufficit licētia tacita superiorꝰz,τ di
93 cta licētia,quādo φ potest per superiorem reuocari,† hodie ta
mē frater minor inhabilis est ad hoc,vt in cle.exiui,vt no.in di
cta cle.j.de testa.τ de materia executionis plene vide reliqua p
Jo.an.in d.c.ioannes,τ per spec.in.d.§.nunc aliqua,τ p archi.
lxxxviij.d.c.episcopus,τ legistas in.d.l.nulli,τ Jo.an.in adi.in
94 dicto.§.nunc aliqua.¶ † Et quoniam hospitalia reformari de
bent p collatores ipsorum,τ cogi debent rectores eorum ad cō
seruationem locorum,τ suorum iurium,τ ad hospitalitatem te
nendam,iniunctum est ordinarijs locorum vt suppleant defectū
95 τ negligētiam collatorum etiam circa exempta,† τ prohibētur
hospitalia in beneficium concedi,nisi in duobus casibus,subla
ta omni contraria consuetudine,τ tenentur hospitalarij iurare,τ
ad instar tutoris,τ curatoris conficere inuentaria de bonis ho
spitalium,τ annis singulis reddere rationem alias eorū deputa
tio annullaē,exceptis tamē hospitalibus ordinum militariū,sal
uis etiam antiquis cōsuetudinibus locorū circa diuina officia τ
sacramēta,de quo plene in cle.qz ɔtingit,de reli.do.heu heu.do
leo,timeo.ne per dictam cle.multitudo damnetur prelatorum,
christū pauperem negligētium.Adde cle.j.in fi.de priui.τ.c.de
96 xenodochijs,de reli.do.¶ † Insup attēdēdum circa decimaruz
alienationē,φ laici decimas cū animarum suarū periculo deti
nētes,illas prohibētur in alios laicos aliquo modo trāsferre,et
si quis eas receperit,τ ecclesie nō reddiderit christiana sepultu
ra priuatur p cōcilium lateran.de quo in.c.prohibemus,de deci
mis,qō cōcilium fuit celebratum de anno millesimo cētesimo se
ptuagesimonono,vt referūt doctores post hosti.in.c.cū aposto
97 lica,de his q̄ fiunt a pla.sub alexā.iij.q fuit senēsis,† τ refert cro
nica martiana,φ cremonēses,placētini,τ mediolanē.tunc ɔstru
xerunt alexādriā ɔtra papiā,quā ab ipso alexandro sic vocaue
rint,possessas vero añ cōciliū retinere pñt,τ presumiē titulus añ
cōciliū habitus,si allegaē ex possessione immemorabile subsecu
ta,p ea que habētur in.d.ca.cū apostolica,in dotē etiā dari pñt
ad tēpus de quo in.c.nup.de dona.inter viꝝ,τ in.c.cū bertbol
98 dus,de re iudi.† Et adde φ si prelatus viderit expedire potest
feudū alijs cōcedere decedēte feudatario nō obstāte iuramento
de nō infeudādo de nouo incōsulto ro.pon.Itē vasallo alienāte
feudū pōt dominus feudi de illo inuestire filiū cōsanguineum τ
cōsortem domini alienātis.Item feudum alienatū qō pro se fa
cile recuperare non potest,alteri potest concedere,p quē ecclesia
valeat ipsum rehabere.c.ex parte,de feud.ecclesia autem recu
perans feudum fructus suos facit,τ feudatarius a seruitio libe
99 ratur interim.c.j.eod.titu.† Adde etiā φ de singulis fructibus
sunt soluende decime,videlicet de singulis decem vnus,τ nō mi
nus capitu.cum homines,de deci.non obstante consuetudine,
aut prescriptione capi.in aliquibus eodem titu.τ de prouenti
bus molendinorum,piscariarum,feno,lana,lacte,caseo,anima
libus,rc.capit.peruenit eodem titu.τ non deductis expen.que
100 fiunt pro recipiendis fructibus capi.pastoralis eo.titu.† τ quo
modo debeant portari ad domum habentis eas recipere,vide
omnino in spec.de deci.ad finem qui allegat.xvj.q.j.reuertimi
ni,ppe principium,τ.q.vij.ca.j.vbi etiā dicit φ potest interdici
ñ fundi ne fructus colligat,vel exportet nisi eo dño vl eiꝰ nūtio

presentes ne forte in decimã defraudetur de quo per Jo.an.in.
c.ex parte.ij.de decis.per.l.ij.C.quando ⁊ quibus quarta pars
debetur ibi sub aspectu curialium,cõcludit tamẽ spec.attenden-
dam cõsuetudinem approbatam per principem.l.si publicanus
in fi.de vectigalibus,⁊ cõ.nisi vbi consuetudo prestaret occasio
nem subripiendi per.§.quia vero.in auct.vt nulli iudi.⁊ dat simi
lem solutionem ad questionem qua queritur si mihi dudum sol-
uisti decimam in domo mea ⁊ volo ꝙ prestes in area secundum
101 vbertum,facit qđ habet̃ in.c.in aliquibus,de deci.⁊c.† ¶ Attẽ
dere etiam debet visitator,⁊ inhibere,ꝙ nullus presbiter presu-
mat calicem,vel patenã,vel vestimentum aliud sacerdotale,aut
librum ecclesiasticũ tabernario,aut negotiatori,aut cuilibet lai-
co,vel femine in pignus dare,nisi iustissima necessitate vrgente.
c.j.de pigno.quia ex quo fuerunt in sacro vsu ad manus laicoꝝ
102 peruenire non debent,de cõ.di.j.ligna.⁊c.† Item ꝙ nullus cleri
cus fideiussionibus inseruiat alias abijciat̃ a clero.c.j.de fideiu.
⁊ presertim religiosus.c.qđ quibusdã.eo.ti. Et adde ꝙ fructus
decimarum possunt ad tempus locari laicis , non obstante statu
to contrario episcopi.c.vestra,de locato.probatur in.c.fi.ne pre
103 lati vices suas,de quo plenius no.in.c.q̃uis,de deci. ¶ † Attẽ
dẽdum est etiam circa precarias que de quinquẽnio in quinquẽ
nium secũdum cõsuetudinem,⁊c.renouantur,vt in.c.j.de preb.
ꝙ si irrationabiliter a rectoribus ecclesiaꝝ facte fuerit se suosq̃
successores pena graui obligantibus,ne facta ipsorũ possent dis
soluẽre,successor antecessoris pena non obligatur,sed sue proui
dentie concessum est,vt si antecessor res ecclesie irrationabiliter
distribuit,ab eo ad ius eiusdem ecclesie reuocentur.c.ij.eo.ti.se-
cus si facte fuerint rationabiliter,quia tunc ante finem tempo-
ris non possent reuocari,vt in.c.fi.eo.ti.⁊ soluuntur obitu cõce-
dentis,⁊ alienatione ⁊ alias prout in dicto.c.fi.in princi. Et ad-
de ꝙ q̃q̃ sit scriptum,ꝙ nobilitas hanc sibi quodammodo le-
gem ponit,vt debere se qđ sponte tribuit,extimet,⁊ nisi in benefi
cijs suis creuerit nihil se prestitisse putet,vt in.c.j.de donationi-
bus,vñ dominus dixit beatius est dare q̃ accipere.xvj.q.j.pre-
dicator,de cele.mis.cũ matthe.vnde martialis coquus reprehẽ
dit quẽdam,qui quottidie discurrebat per hospicia aliorum,di-
cens sceuola tu comedis apud omnes nullus apud te,tu semper
alterius siccas pocula,nemo tuum.aut tu redde vicem,vel desi
104 ne velle vocari,Dedecus est semper sumere,nilq̃ dare , † tamẽ
cum quilibet prelatus ecclesiasticarum rerum procurator sit, nõ
dominus,cõditionem ecclesie meliorare potest,deteriorem vero
non debet facere,⁊ ideo donationes factas ꝑ episcopũ in detri-
mẽtum ecclesie incõsultis canonicis potest successor tam a cleri-
cis q̃ a laicis reuocare.c.ij.de dona.facit.xij.q.j.c.fi.⁊.q.ij.c.si-
ne exceptione,⁊.x.q.ij.c.casellas,⁊ de in integ. resti.c.j. modica
tamẽ ex cõsuetudine põt donare.c.cetéꝝ,de donatio.sine tamen
105 preiudicio tertij.c.cõsultationibus eo.ti.† Et q̃ ecclesia si iusta
donatione,sicut nec in alijs suis actibus fraudem debet aliquaʒ
adhibere,ideo tenetur donatorio reintegrare qđ postea diminu
tum reperit̃.c.per tuas eo.titu.⁊ clausula in fi.donationis appo
sita nõ refertur ad priora diuersa,quia in contractibus plena,in
testamẽtis plenior,in beneficijs vero plenissima est interpretatio
adhibẽda.c.cum dilectus.eo.ti.vt tamẽ donatio sit legitima est
106 cõsensus sui capituli inquirẽdus.† Et donãtes patronus ⁊ epi-
scopus ecclesias trãsferunt omne ius suum preter cathedraticũ,
vt in.c.pastoralis,de don.semper etiam intelligit̃ correctionem
sibi retinuisse.xvj.q.j.visis,⁊ procurationem,⁊ visitationem , de
107 cẽsi.cũ venerabilis † nec ad donationẽ infringẽdam potest q̃s
suã turpitudinẽ allegare,q̃ nõ deceptoribus , sed deceptis iura
subueniũt,quo ad alios tamẽ secus,q̃ res inter alios acta alijs
108 nõ preiudicat.c.inter dilectos.eo.titu.vbi concor.plurien.† De
bet etiam donans aduertere,vt tẽperamẽti equitas obseruetur,
qđ cui tribuit cõpetens subsidium cõferat,⁊ cui tollit,dãna gra-
uia nõ infligat q̃ ꝑ canones incaute largiri volẽtibus est ocur-
109 sum. † De superioris vero auctoritate potest in magna summa
inopie alterius prouideri per abũdãtem.c.ad apostolice.eo.tit.
⁊ propter eius ingratitudinem in quẽ liberalitas est collata do-
natoris persona eã de rigore iuris potest reuocare,puta si in do
nãtem impias manus iniecerit,aut atroces iniurias , aut graue
rerum suaꝝ dãnum,vel vite periculũ inferre presumpserit,qđ tñ
ad donatoris qui hoc tacuit nõ extẽditur successores.c.fi. eo.ti.
Et idẽ si cõditionẽ appositã nõ impleuit.l.fi.C.de reuocãdis do
na. Itẽ ꝑꝑ liberos susceptos post donationẽ.l.si vnq̃.C.de re-
110 uo.dona.simile.xvij.q.vl.c.fi.vbi de iure poli nõ fori,⁊c. † mu-
lier aũt donans filijs,⁊ trãsiens ad scđa vota ex tribus tãtũ cau
sis donationẽ põt reuocare,vt in auctẽ.hoc quoq̃.C.de reuocã.
dona,⁊ in auc.de nup.§.mater.alias aũt nõ fit reuocatio,vt in-
stitu.de dona. in.§.alie.de quibus oibus plenius hr̃ in.d.c.fi.de
111 dona.⁊ i.l.si totas.C.de inoffi.dona.† Adde ẽt ꝙ donatio per
fecta neq̃ ꝑ penitẽtiã põt reuocari neq̃ pretextu iperialis rescri
pti.l.possessionẽ,⁊.l.si donationibus.C.de reuocã.dona. ⁊.xxij.
q.ij.nõ enim.nec recipit postea ꝑfecta donatio ꝯditionẽ.l.perfe
112 cta.C.de dona.q̃ sub modo † ⁊ reuocat̃ nõ solũ donatio facta li
berto occasione obsequij nõ prestiti,sed ẽt res empta ex pecunia
donata.C.de reuoca.dona.l.j.lʒ libertas nõ.C.de liberali cã.l.
sola.ex alijs vero causis reuocat̃ ẽt libertus in seruitutẽ.xij.q.ij.
octaua discussio.⁊ i auc.vt liberti.de cetero.§.illud de quo in.c.
113 nullus,de seruis nõ ordi. ¶ † Demũ est summe aduertẽdum ad
alienationẽ reꝝ ⁊ bonoꝝ ecclesiasticoꝝ. Circa qđ attẽdat preci-
pue visitator ꝙ possessiones ad mẽsam ꝑlati vel capituli ꝑtinen
tes alienari nõ debent,sicut nec ecclesie,in q̃bus monachi mini-
strare ꝯsueuerunt,nõ pñt clericis vel laicis assignari.c. possessio
114 nes,de re.ec.nõ alienã.† Alienatiõis aũt v̾bũ ꝯtiet vẽditionẽ,
donationẽ,ꝯductionẽ,ꝑmutationẽ, ẽphiteosiʒ ꝑpetuũ ꝯtractũ,
nulli ergo lʒ alienare rẽ imobilẽ eccle.sue siue agrũ siue rusticũ
mãcipiũ neq̃ ẽt spãlis hipotece tit.obligare.c.nulli.eo.ti. Et q
res eccle.petũt a regibus ⁊ horrẽde cupiditatis impulsu egẽtiũ
115 substãtiã rapiũt,puniunt̃,vt in.c.ij.eo.ti.† nã ẽt epi q nihil ex ꝑ
prio eccle.xpi cõferunt famulos ecclesie liberare nõ pñt,q̃ ipiũ
est,vt q res suas ecclesie nõ attulerit,dãnũ inferat ei.c.epi.eo.ti.
Quinimo si quis clericoꝝ aut defensoꝝ alienat prediuʒ ecclesie
quo iratus deus animas ꝑcutit,gladio anathematis est ferien-
116 dus ⁊ prout in.c.si quis ꝑsbiteroꝝ.eo.ti.† Clericis vero q eccle
sie sue relinquunt,aut nihil habẽtes aliqua predia seu familias
ecclesijs acquirũt,licitũ est aliquos de familia eiusdẽ ecclesie ma
numittere iuxta rei collate modũ,ita vt cũ peculio ⁊ posteritate
117 sua sub patrocinio ecclesie maneant.c.ꝯsensus eo.tit. † licitũ est
ẽt cõmutare res ecclesie cũ ꝯsensu partiũ ⁊ episcopi.c.j.eo. titu.
Itẽ terras que de siluis sunt extirpate , ⁊ arabiles facte possunt
ecclesiastici sub ãnuo cẽsu hereditario iure cõcedere his,a q̃bus
suo vel parẽtuʒ labore fuerunt extirpate,nisi forsan tunc possint
alijs causa maioris ecclesie vtilitatis ⁊ eodẽ labore ⁊ honore cõ
ferri.c.ad aures eo.ti.⁊ est ratio ne pauperes habeãt miserabili
118 ter deplorare labores suos.l.fi.C.de aluuiõibus ⁊ palude. † Et
adde ꝙ in dubio cõsultius est rẽ possessaʒ ab ecclesia presumi de
mẽsa,⁊ nõ posse alienari ꝑꝑ iuramẽtũ fidelitatis,⁊c.c.vt sup eo.
ti.ꝙ si alienata reuocari de facto nõ pñt aliter q̃ restituto ꝑcio
alienationũ,auctores ad susceptã inde pecuniã ꝯductoribus re
fundere cõpellunt̃.c.ad audiẽtiam eo.titu.presertim qñ ꝑꝑ alie
nationẽ ecclesie incurrunt enorme dispẽdiũ,⁊ pecunia in ecclesie
vtilitatẽ fuit expẽsa cũ fructus ꝑ cõductorem recepti sufficere si
bi debeant ⁊ pro labore.c.ad nostram.eo.ti. Concludendum est
ergo ꝙ laicis q̃uis religiosis disponẽdi de rebus ecclesie nulla
est attributa facultas,quos obsequendi manet necessitas,nõ au
ctoritas imperandi,⁊ refrigescente charitate immunitateʒ eccle
siastice libertatis , quam ⁊ sancti patres, ⁊ principes seculares
multis priuilegijs muniuerunt suis cõstitutionibus impugnare,
119 ⁊ nõ indẽnitatibus cõsulere ecclesiarum,† ⁊ ideo vẽditiones seu
dorum ecclesiasticorum,seu aliorum bonorum,siue ecclesiarum,
⁊ personarum sine earuʒ assensu presumptas occasione laice po
testatis decernũtur nõ tenere.c.fi.eo.ti.facit.c.que in ecclesiaꝝ,
de cõstitutionibus,etiaʒ si solũ sint iura spiritualibus annexa.c.
120 quãto.de iudic. † Superioris tamẽ cõsensus bonorum ecclesie
vacãtis,⁊ legitimo defensore carẽtis,qui a superiore prius depu
tãdus est tractatu solenni , ⁊ diligẽti,qui in perpetuis alienatio
nibus rerum ecclesiasticarum exigitur non interueniente,aliena
tionem,ordinationem ⁊ conces.presertim cum euidens necessi-
tas,qua fieri debuerunt,non aderat,non validat alienationem.
121 c.j.de reb.ecc.nõ alienandis.lib.vj.† Contractus autem etiam
omnes iuramenti pene vel alterius cuiusuis firmitatis adiectio
ne vallati,qui de talibus alienationibus sine consensu capituli,⁊
apostolice sedis licentia celebrati,⁊ quicquid ex eis est subsecu-
tum viribus carent , nec ius aliquod tribuunt,nec prescribendi
causam.quinimmo puniuntur tam alienantes quam recipien-
tes,ac etiaʒ in casibus permissis laici vltra id quod ex natura ip
sorum contractuum permittitur aliquid vsurpare non possunt,
alias etiam pena loci interdicti puniri debent.c.ij. eo.titu.li.vj.
122 † Et hinc est,ꝙ monasteriorum iura redditus,aut possessiones
nullus religiosus alicui ad vitaʒ eius seu aliud certũ lõgũ tẽpus
videlicet.x. annoꝝ pecunia etiã inde recepta quouismõ ꝯcedet̃
põt,nisi necessitas,aut vtilitas eccle.exposcat,⁊ ꝯsensus cap.ac
cedat,⁊ in defectũ auctoritas suꝑioris,vt in cle.j.de re.ec.ñ ali.
123 † vna

123 †vna etiam ecclesia alteri, seu dignitati, vel prebende etiam reli
gioso loco vniri non potest, non vocato rectore, vel ea vacante
eius defensore, non tamen patrono, quinimmo etiam cum con⸗
sensu capituli mense sue per prelatuz non potest vniri cle. si vna.
eo. titu. de quo in. c. j. ne sede vacante, ⁊ c. sicut vnire, de excessi.
prela. etiam per legatum apostolice sedis. c. fin. de confir. vti. vel
124 inuti. †patronis autez ecclesie fundatoribus pro fundatione ho
nor profes. seruatur, ⁊ si ad inopiam vergant ab ecclesia illis
modeste succurrendum est, vt in. c. nobis, in fi. de iure patro. ha⸗
bito scilicet respectu ad facultates ecclesie, ⁊ qualitatem perso⸗
ne. x. q. iij. c. fi. ff. de vsufruc. l. sed ⁊ si quid. in. §. j. facit. xvj. q. vij.
125 quicunqꝫ. †Et adde ꝙ laicus potest donare ius patronatus ali
cui ecclesie etiam sine consensu episcopi, sine tamen episcopi pre
iudicio, ⁊ vbi est commune ius patronatus inter clericum ⁊ lai⸗
cum habebit vterqꝫ tempus semestre ad presentandum cap. j. de
126 iurepa. lib. vj. ⁊ non quadrimestre, † quia ecclesiasticum tanquã
magis dignum trahit ad se laicale tanqꝫ minus dignum, facit.
l. si communem quemadmodum seruitus amittatur ⁊. c. pen. de
127 conce. pre. † ⁊ plures heredes vnius patroni vnam tantum vo⸗
cem habent in presentando, ⁊ ꝙ plures patroni possunt conue⸗
nire ad alternis vicibus p̃sentando, ⁊ ꝙ possunt presentare plu⸗
res, vt vnus ab episcopo eligat̃. cle. plures, de iurepatronatus.

SVMMARIVM

1 Visitator quomodo se habere debeat circa ordinatos, ordinandos, ⁊ beneficiatos.
Batizans si non est ordinatus, reicitur ab ecclesia, ⁊ amplius non est ordinandus.
2 Babptizare in casu necessitatis cuilibet licitum est, etiam heretico in forma ecclesie.
3 Diaconus missam celebrans ante presbiteratum non promouebitur ad sacerdotium.
4 Promotus ante susceptum baptisma rebaptizandus est.
Idem si sit baptizatus non secundum ecclesie formam.
5 Idem si per saltum, subdiaconatu pretermisso, fuerit in presbiterum ordinatus.
6 Presbiter non baptizatus licet quo ad se sacramentum, nõ cõficiat aliјs tamẽ proficit q credunt eum baptizatum.
7 Dispensari potest cum recipiente furtiue diaconatum.
8 Promoueri quis nõ debet citra conscientiã sui episcopi, ⁊ sine eius examinatione.
Anathematis interminatio que dicatur.
9 Dispensari potest cum eo, qui minores ordines, ⁊ subdiaconatum temerario ausu recepit.
10 Diaconorum prior ab ordinatore interrogatus, si tali ordine est dignus, quomodo rñdere debeat, vt non peccet.
11 Dispensari potest cum clericis suscipiẽtibus ordines ab episcopo excommunicato.
12 Dare quis non potest, quod non habet.
Excommunicatus alium excommunicare non potest.
13 Ordinatus in diaconum, vel presbiterũ si quis sit sine manibus consecratorie ordinatis quid agendum.
14 Idem in ordinato in subdiaconum, si fuerit pretermissa manus benedictio.
15 Cadauera sepultorũ a scismaticis an exhumanda sint.
16 Litere clericorum peregrinoꝝ super ordinatione sigillis quinqꝫ episcoporum munite esse debent.
17 Ad literarum fidem sufficit sigillum vnius episcopi noti.
Clerici de alienis episcopatibus non debent in ecclesijs institui, cum de gremio ecclesie adsint idonei, ⁊ nu. seq.
19 Ecclesia infamatur, quando eis procuratores, ⁊ actores ordinãtur ante ratiocinia reddita.
20 Visitator diligẽter debet scrutari literas clericoꝝ peregrinoꝝ.
21 Corpore vitiati an ⁊ quando sint ordinandi.
Clericus quis fieri nõ potest, nisi ingenuus sit.
22 Exempla presentia nos in futurum precauere faciunt.
23 Casus omnes fortuitos preuidere difficile est.
Serui per episcopum ordinari prohibentur.
24 Ordo subdiaconatus sacer est.
25 Filij presbiterorum, nec alij ex fornicatione nati ad sacros ordines promouendi sunt.
26 Beneficij impetratio facta p̱ natum ex illicito coitu, hoc tacito, non valet
Hereditaria successio in beneficio detestabilis est.
27 Episcopus promouens natos ex coitu illicito eis ꝓuider̃ tenet̃.
18 Natalium defectus vbi est manifestus, tela iuditiaria opus non est.
29 Filiũ illegitimum in altari patris ministrare indecorum est.
Papa solus dispensat in successione filij in beneficio patris.
30 Bigami, nec penitentes, nec repudiatarum mariti sunt ad sacerdotium promouendi.
31 Dispensari non debet contra apostolum, ẽt super ordinibus susceptis.
Dispensari cum bigamis non potest.
32 Dispensari nõ licet cum subdiacono viduam in vxorem ducẽte.
33 Bigamus quare promoueri non possit.
34 Promoueri ad sacerdotium nõ potest qui duxit in vxorom ab alio ductam, sed nõ cognitam, ⁊ quare.
35 In matrimonio triplex designatur sacramentum.
36 Papa solus ad subdiaconatum, ⁊ ad alios sacros ordines ꝓmouet in alijs diebus, qꝫ in quatuor tẽporibus, aut sabbato sancto, aut ante dominicam de passione.
37 Ordines minores in diebus dominicis, ⁊ alijs festiuitatibus cõferri possunt.
38 Diaconatus, si in sabato conferatur, ordo sacerdotij in dominica sequenti conferri non potest.
39 Ordines duo sacri eodem tempore conferri non possunt.
40 Regnum dei in caritatis amplitudine acquiritur, ⁊ nõ in sublimitate gradus.
41 Ordines tres sacros eodem die suscipiens punitur.
In ordinãdis grecis quid attẽdatur.
Quid in cõsecratione presbiteri, ⁊ episcopi.
Quid in ordinatione occulti, vel notorij peccatoris.
42 Delictum notorium repellit a promotione, ⁊ nõ occultum.
43 Beneficia cõferẽtes non cõstitutis in etate puniuntur.
44 Sacerdotes bonos paucos hr̃e melius est, qꝫ multos malos.
45 Ellectus in episcopum repertu insufficiens, ⁊ sine literatura, amouetur.
46 Ad ordinem sacrũ ascẽdere volens qualis esse debeat.
47 Tõsura ab abbate cõferri potest. Subdiaconus in episcopum elligi potest.
48 Dispensationes ostendere per ordinarios habentes plures dignitates, ⁊ alia beneficia cum cura compelluntur.
49 Episcopi cum illegitime natis quando in minoribus ordinibus dispensant.
Dispensatus, ꝙ non obstante ꝙ sit illegitime natus, possit ad curatum beneficium promoueri, non poterit duo benefitia insimul tenere.
50 Dispẽsatio secunda non valet a papa ĩpetrata super pluralitate beneficiorũ, si in ea tacuit, qualiter fuerat in curato beneficio super defectu originis dispensatum.
51 Dispẽsare possunt episcopi cũ his, qui. xx. annũ cõpleuere, ꝙ dignitates, ⁊ p̃sonatus obtineant, si aliud canonicũ nõ obstet.
52 Bigamus omni priuilegio clericali nudatus est, ⁊ foro seculari est astrictus, nec tõsuram deferre potest.
53 Ordinare qñ possit episcopus italie vltramontanum.
54 Ordinans sciẽter clericum alienum quomodo puniatur.
55 Literas comẽdatitias ad ordines qui dare possint.
56 Ordinare qñ possint episcopi priores prioratuũ nõ exẽptorum.
Tõsuram clericalem nemo ordinans homini aliene diocesis sine sui superioris licẽtia potest cõferre.
57 Comẽdare potest episcopus beneficium curatum ad sex mẽses.
Et ecclesie vacãti economos cõstituere.

Questio sexta secunde partis.

SExto Quero principaliter, quomodo debeãt, ⁊ possint se exercere visitantes. Circa ordinatos, ⁊ ordinãdos, ⁊ beneficiatos, ac super dispẽ
1 sationibus, ⁊c. ac literis, ⁊ in titulis eorum ⁊c. † Re
spondeo primo, ꝙ si quis baptizauerit, aut aliqđ diuinũ officiuz
exercuerit nõ ordinatus propter temeritatem est abiciendus de
ecclesia, ⁊ nunqꝫ ordinãdus. c. j. de clerico nõ ordinato mini. qđ
intellige cum facit, ac si esset ordinatus ⁊ ei liceret ex offic. secus
2 si in necessitate, † quia tunc licitum est cuilibet baptizare. iij. q. j.
ad limina. xxiij. di. diacones, ⁊ hereticis. de cõs. di. iiij. a quodaz,
dũmodo in forma ecclesi. xxiiij. q. j. si q̃ forte, ⁊ de sum. tri. ca. j. §.
3 sacramẽtum. † Itez si quis diaconus ante ordinẽ presbiteratus
susceptuz missam celebrauerit, ad sacerdotis officiũ non poterit

promoueri, et suspēdet, nisi religionē ingrediatur ad penitētiā peragēdam, donec secum dispēsetur, licet possit ei de beneficio prouideri, ne sustētatione priuatus ad seculi negocia reuertat, vt. c. ex literis. de cle. no. ord. mi. nec cōfecisse dr sacramētū vt ibi no.
4 † Et idē si ante susceptū baptisma fuisset promotus, qr est rebaptizādus, vt in. c. j. de presbitero nō baptizato, et reordinādus ex integro, vt in. c. fi. eo. ti. et idē si fuisset baptizatus, sed nō sm formā ecclesie, vt ibi, qr nō intelligitur reiteratū qd ambigitur eē factum, et articulus necessitatis excludit religionis cōtemptū, vnde nec presumptio pro certitudine habet, qñ euidētissimis argumētis, ɔtrium probatur, et pro tali est in ecclesia orādū qr saluus est asserēdus et celestis patrie gaudiū adeptus, qr in sancte mris ecclesie fide et xpi nominis cōfessione pseuerauit. Unde augu. de ciuitate dei, baptismus inuisibiliter mōstratur, quem nō cōtemptus religionis, sz terminus necessitatis excludit, et ābrosius vētrem meuz doleo, qr quē regeneraturus erā perdidi, ille tñ gratiā quā poposcerat, nō amisit. c. iij. eo. ti.
5 † Idē si fuit promotus in psbiterū et ptermisso ordine diaconatus, et sic p saltū, iustā pretēdens ignorātiā, ex quo ita asserebat ab his, inter quos fuerat cōuersatus, et q infra annos discretionis inferiores ordines suscepit, cui tamen pro negligētia tali iniūgitur penitētia, et reiteratur ordo diaconatus, secūq potest dispēsari, vt ministret in ordine sacerdotali, vt in. c. vno. de clerico per saltum promoto.
6 † Attēde tamē q licet presbiter nō baptizatus ve nō cōfecerit sacramētum, tamē, quo ad se et eos qui credebant eū baptizatuz, proficit, vt no. in. d. c. ij. de presbitero nō baptizato.
7 † Dispēsari etiā potest cum eo qui furtiue ordinem diaconatus suscepit iniuncta penitētia diuersa maiori. s. quādo interminatio anathematis tēpore ordinationis per ordinantem facta fuit, vt in. c. j. de eo qui fur. or. susce. et idem si tūc ab aliquo archidiacono interminatio
8 facta fuit † nō enim debet quis citra cōscientiam sui episcopi et sine examinatione promoueri. liiij. dist. extra consciētiam. xxiij. di. qñ episcopo, et dicitur interminatio anathematis excommunicatio sub cōditione facta vt not. in. d. c. j. de eo qui furtiue, etc.
9 † Et idē in eo qui minores ordines et subdiaconatum temerario ausu suscepit in. c. ij. eo. ti. et idem in his qui nō a vero suo episco
10 po clādestine ordines susceperunt in. c. fi. eo. ti. † Et propterea quando ordinator aliquem in diaconum vel presbiteruz promouet, prior diaconorum, qui ei assistit, Dicit, postulat sancta mater ecclesia hunc diaconum, vel subdiaconum ad ordinem diaconatus assumi, vel presbiteratus, et ad interrogationem ordinantis si eum cognouerit esse dignum, idem respondet, q quātū humana fragilitas nosce finit, et scit, et testificat illum ad huiusmodi officium esse dignum. nec in hac responsione peccat, dummodo contra conscientiam nō loquatur, quia nō simpliciter asserit, sed quātum patitur humana fragilitas, et illum quem indignum esse nō nouit, dignum debet extimare, vbi aliter de indignitate non constat, alias intimetur metropolitano anteq ad scrutinium veniat, hec tamen interrogatio nō fit in ɔsecratione pōtificis vt in
11 c. j. de scrutinio. † Et scias, q cum clericis, qui ab excommunicato episcopo ordines susceperunt per suos episcopos poterit dispensari. c. fin. de ordi. ab episcopo qui renuntiauit episcopatui. Similiter poterit dispensari cum eo, qui sacros ordines suscepit ab episcopo, qui renuntiauerat prius loco et dignitati episcopali, dum tamen non scienter susceperit, vel in crassa et supina fue-
12 rit ignorantia. c. j. eo. ti. et est ratio † qr qd non habet, dare nō potest. j. q. vij. daibertum, et pro nō dato habetur, qd datur ab illo, qui dare non potest. c. qd autem, in fin. de iurepa. et licet excommunicatus possit ordinare non tamen potest alium excommunicare. xxiij. q. j. audiuimus, et not. in. d. c. fi. de ordi. ab episcopo, etc. et q presumptio nunq sumēda est ad periculuz anime, vt no. in. d. c. j. de scrutinio. per. c. inuenis, de sponsalibus, et. lxvij. dis.
13 presbiteri. † Et adde q si quisq in diaconum vel presbiteruz ordinatus fuerit absq manibus consecratorie ordinatis sacerdotum assistentium in positione super caput tengendo illud, iuxta ritum ab apostolis introductum, debet in tempore statuto ad ordines conferendos caute supplere, qd fuit per errorem pretermissum. manus vero huiusmodi alleuari debent cum sup caput ordinandi effunditur benedictio. c. fi. de sacramentis, non reite-
14 randis. † Similiter si in ordinatiōe subdiaconi fuerit pretermissa manus benedictio, vel si confirmatus fuerit oleo tātum, et nō chrismate per errorē delinitus. c. j. eo. ti. interim tamē debet ab-
15 stineri ab administratione ordinis illius, vt ibi not. † et non est reiteranda ordinatio in iniuriam sacramenti, de conse. dis. iiij. ostēditur, et. j. q. j. qd quidam. Circa cadauera vero sepulturū a scismaticis, nec circa indumēta sacerdotalia, nec altaria in quibus et cum quibus degradati episcopi celebrarunt, nō est aliqd supplēdum, vel iterādum, neq exhumādo, neq rebenedicēdo, vt in c. ij. eo. ti. Premissa aūt facto melius intelligūtur q verbo et sic fit sepe ecōtra. c. ad apostolice, de don. et. l. ratum. ff. de sol. et no.
16 in. d. c. fi. de sacramētis nō reiterādis. ¶ † Itez est plurimum attēdendum ad literas clericorum peregrinorum, et incognitorū, vt ad minus quinq episcoporum sigillis sint munite litere super ordinatione sua. et nihilominus aliquāto tempore in suspēsione ad probationez sunt tenēdi, vt plenior de actibus eorum habeatur instructio. Item et de inferioribus eorum ordinibus oportet inquiri, qr cōtingere posset q fuissent minus rite et per saltū promoti, et si digni tūc inuēti fuerunt, cum eis potest dispēsari, vt in. c. j. de cle. peregrinis. Et presertim si veniunt de trāsmarinis partibus sine comēdaticijs literis suor prelatorū, nisi saltem per testes fidē faciant de eor ordinatiōe canonica, licet substineri possint, vt secreto ex deuotione celebrēt. c. tue. eo. ti. iuramētū autez eor sine alijs idoneis argumētis nō sufficeret nō solū ad maiores ordines eis dādos sed nec ad tollerādos eos in minoribus
17 ministrare. † vnum tamē sigillum episcopi noti sufficeret ad fidē literarum. c. ij. eo. ti. et. j. no. per glo. et doc. post Inno. est eniz honestati cōtrarium et a sanctorū patrum institutionibus alienū, q sine dispēsatione et cōsciētia episcopi prelati sue iurisdictionis instituāt in ecclesijs suis clericos de alienis episcopatibus. c. fi. eo.
18 ti. † maxime cū adsunt de gremio ecclesie, et ciuitatis et dioc. clerici idonei, qui sunt extraneis pferēdi, vt ibi no. et in. c. cū inter ca
19 nonicos, de ele. ¶ † Infamat et ecclesia, qñ procuratores, actores, executores, seu curatores pupillor antequā prius deposita onera et reddita ratiocinia actus eor nō fuerint cōprobati, et ad libertatē negotior, et officior suor, ordinant vt in. c. j. de oblig. ad ratiocinia. circa qd distinguit, an teneat de dolo, vel nō, et an miserabili psone, vel nō, et an fuit lis mota, vel nō ante ordinē, et si creditor fuerit ꝓstatus, licet nō ppea deponat ordinatus, bona tñ eius traderent creditoribus insolutū, et si nō sufficiāt tenebit ordinās pro residuis creditori, et lis mota prius corā seculari ɔtinuabit et corā eo post ordinationē, vt de oibus his plenius
20 no. in. d. c. vno. et. lxxxviij. di. fornicare. † debet ergo visitator diligēter scrutari oēs literas huiusmodi, et si reperit epm i hijs errasse faciat secūduz q hr in. c. accepimus, de etate et qualitate.
21 ¶ † Attēdat ēt circa corpore viciatos, q aut in digito, vt in. c. j. et fi. de corpore viciatis, aut in mutilatione brachij, vt in. c. pen. eo. ti. aut in oculo. vt in. c. ij. aut in virilibus, vt in. c. ex parte, cuz duobus sequētibus defectū patiunt. p quor intelligētia distingue q aut sunt corpore viciati spōte, aut casu, si spōte, aut nulla iusta cā interueniēte, et tūc ordinādus repellit, et iā ordiatus deijcit. li. di. q partē, et. c. si quis a medicis, et. xxxij. di. maritū. aut iusta cā interueniēte, et tuuc nō prohibetur ab ordine, puta timore lepre, vel aliquo ɔsilij casu. c. ex parte. eo. ti. nisi generaret deformitatē, qr tūc omni casu repellitur. ar. lv. di. lator. et. c. si euāgelica, et. c. pe. eo. ti. Si casu in magnis mēbris siue corpulētia, siue dignitate repellit, et deicit, si deformitatē generet. lv. di. si euāgelica. in puis ve mēbris nō impedit, si deformitas pua sit, et sine culpa sua, vt in. c. fi. eo. ti. si vero culpa sua in talē modicā deformitatē incidit de misericordia tollerat. eo. ti. c. j. nisi precisus qd fuisset tēpore quo iudiciū animi nō habebat. c. ex parte. j. eo. ti. quādo scilicet etas nescit qd videat. l. j. C. de falsa moneta. et. iij. q. vij. §. tria. ¶ Precaueri etiam debet quod infirmari vel vituperari potest, et ideo fieri clericus non permittitur quis, nisi ingenuitatis dignitate potiatur, et si quilibet seruus fugiens dominum qualibet fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, deponitur, et domino restituitur. c. j. et secūdo de seruis nō ordi. vbi
22 not. q sunt futura precauenda. xxiij. dist. in nomine domini. † et exempla presentia cauere nos premonent in futurum. lxxij. di. plerics, in fi. et maior tristicia est de talibus, cum reuocatur, quā nascatur gratia de acquisitis, et sic ad cautelam fit aliquid summarium. xviij. di. de siracusane, et preuidere quis debet qd con-
23 tingenter fieri potest. l. si quis demum. ff. locati † licet alias difficile sit omnes fortuitos casus preuidere. c. fi. de homicidio. Quinimo prohibetur episcopo in ordinatione sua ne seruos dēat ordinare. c. cōsuluit. eo. ti. sicut nec spurios vt ibi, et lz olim seruus ignorāte domino promotus in subdiaconū reuocaret in seruitu-
24 tez, † quia dictus ordo subdiaconatus sacer est. c. miramur. eo. titu. partus etiam sequitur ventrem liberum in. c. fi. eo. titu. manumissi vero oblati ordini clericali ecclesie manumittenti, dum vixerint debent impendere famulatum in obsequijs diuinorum, et trāsferēdi se ad aliam ecclesiam est licētia denegāda, si eo tenore sunt manumissi, secus si absolute. c. eo liberius. eo. tit. nisi postea

stea in supbiā elati domino suo canonicas horas psalere noluerit, q̄r tunc accusati apud epm sunt degradandi.c.nullus.eo.ti. ecclesijs autē manumittentibus reseruat̄ post obitum manumissoꝝ quicquid illis extiterit debitū, aut quoquomodo collatum, nec vllo modo licebit in psonas extraneas transmittere, qbus sicut ceteris ecclesie libertis accusandi vel testandi aduersuꝫ patronos est preclusus aditus, alias libertatis ꝛ honoris gradu priuandi sunt quem non dignitate, sed necessitate tēporis mer
25 ueruut.c.de famulis.eo.ti.¶†Et sicut nec sui ita nec filij presbyteroꝝ, ꝛ ceteri ex fornicatione nati ad sacros ordines sunt ꝓmouendi, nisi monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuentes, nec prelationē habere possunt.c.j.ꝛ.c.Michael.de filijs pſby. q̄r ex hoc nimis ecclesie deformat̄ honestas c.fi.eo.ti.si is sine dispensatione sedis apostolice promoueatur.
26 †nec prodest impetratio beneficij tacito hoc defectu.c.ij.eo.tit. Itē si taceat̄, ꝙ pr̄ eius in eadem ecclesia ministrauit, vt in.c.presentium.ꝛ conquerente.ꝛ.c.ex transmissa.e.ti. q̄r detestabilis est hereditaria successio in beneficijs nisi vna pſona intermediauerit vt ibi.
27 †Eps tñ tales ꝓmouens illis prouidere tenet̄ vt in.c. veniens.e.ti.ꝛ idem si ordinat tales, vt in.c.proposuit. q̄r in ecclesijs ad quas presentantur tenetur illis dimidiam fructuū reseruare, tamen ꝓuiso, ꝙ ecclesie per alium deseruiatur, vt ibi, nō enim solus presbyter missas, vel alia diuina officia potest sine ministri suffragio celebrare. ꝙ si per potestatem laicaleꝫ eijceretur, esset restituendus, maxime vbi pater eius persona, vel vicarius in dica ecclesia non fuisset, licet in eadem nomine alterius,
28 q̄nq̄ ministrasset.c.constitutus.e.ti.†ꝛ vbi defectus natalium est manifestus non est opus tela iudiciaria.c.quoniam.e.ti. ꝛ h̄ siue sint geniti in sacerdotio, siue non.c.ad extirpandas nisi sint filij pontificuꝫ prius ex legitimo matrimonio ꝓcreati.c.ad hec. de vxore legitima, vel etiam solum cepti ante sacerdotium.c. literas q̄r a filijs paterna incontinentia modis omnibus est post
29 ponenda vt ibi, †ꝛ indecorum est vt in altaris officio filius illegitimus in publico patri ministret, vt in.c.cū decorem, ꝛ illegitimi tales sunt a suis beneficijs suspendendi.c.ad abolendaꝫ, nec prodest dispensatio archiepiscopi in succedendo in beneficio patris.c.dilectus, sed sola dispensatio pape vt in.c.ex parte.eo.ti. ꝛ non legati ēt de latere, vt no.in.d.c.dilectus, sicut non potest dispensare contra concilium Lateraneñ.in.c.dilectus.de pbē.
30 ¶†Similiter nec bigami, nec solēniter penitētes, nec repudiatarum mariti sunt ad sacerdotium promouendi.c.j.de bigamis etiam defunctis vxoribus cū h̄ sit a doctrina apostolica, ꝛ ab ecclesie constitutionibus alienū.c.j.de bigamis, eodem titul. nec
31 †debet contra apostolum dispensari etiam super suspectis ordinibus licet dispensari possit super suspensione ordinantis.c. sup eo.ꝛ licet alias veritas sit opinioni preferenda, tamen cum clericis qui q̄tum in eis fuit secundas mulieres sibi matrimonialiter coniunxerunt, tanq̄ cum bigamis non licet dispensari, lꝫ i veritate bigami non existant, non propter sacramenti defectum sed propter affectum intentionis, cum opere subsecuto.c.nuper
32 eo.titu.†propter quod cum subdiacono viduam in vxorem duceti non licet etiam dispensari.c.fi.eo.titu. dispensari vero alias licet, sicut cum simplici fornicatore, cum eo qui duas habuit cō
33 cubinas.c.quia circa.†Et q̄r propter sacramenti defectum inhibitū est, ne bigamus, aut maritus vidue presumat ad sacros ordines promoueri, quia nec illa est vnica vnici, nec iste vnus vnius. Ideo vbi deficit commixtio corporum non est signaculū
34 sacramenti.†ꝛ qui mulierem ab alio viro ductam, sed non cognitam duxit vxorem, quia ille nec ipsa carnem suam diuiserūt in plures non impeditur, quin possit ad sacerdotiū promoueri, quia in matrimonio duo sunt videlicet consensus animorum, ꝛ communicatio corporum, quorum alterum significat caritateꝫ que consistit in spiritu inter deum ꝛ iustam animam, sicut dicit apostolus, qui adheret deo, vnus est spiritus cum eo, aliud designat conformitatem inter Christum ꝛ ecclesiam, sicut euangelista testatur. Uerbum caro factum est, ꝛc. quo ad hoc non pertinet coniugium carnali copula consumatuꝫ, per incarnationis vero Christi misterium consumatum, ideo apostolus exponens verba protoplausti hoc nōc os ex ossibus meis ꝛc. subdit hoc magnum dico sacramentum in Christo ꝛ ecclesia, vt in capitu.
35 debitum de bigamis, †vbi not. triplex sacramentum in matrimonio designari, scilicet vnio cuiusq̄ fidelis anime ad deum p virtutem, secundo vnio humane nature ad deum per incarnationem filij. tertio vnitas ecclesie ex omnibus gentibus collecta
36 vni viro Christo subiecta ꝛc.¶†Aduertendum est etiaꝫ ꝙ ad subdiachonatum, etiam alios ordines sacros nulli episcoporū preterq̄ Roma. pōtifici alijs diebus, q̄ in ieiunio quatuor tēporum, aut sabbato sancto, ꝛ sabbato ante dominicam de passione licitum est aliquem ordinare.c.de eo.de tempo. ordinan.
37 reprobata omni contraria consuetudine capi.sane.eo.titu.† lꝫ in omnibus diebus dominicis ꝛ alijs festiuitatibus liceat minores ordines cōferre, hostiarij.s. ꝛ lectores, exorciste, ꝛ accoliti ꝛ deo dicatas virgines benedicere, alijs vero diebus etiam in sabbato penthecostes ordinans debet a suo archiepiscopo corrigi ꝛ ordinati tamdiu a susceptis ordinibus reddi debent expertes, donec ab apostolica sede restitutionis gratiam consequantur. c.j.ꝛ.c.cum quidam.eo.titu.quod intellige iuxta ea que habētur in.c.consultationi.eo.tit. Sola ergo die sabbati debent cō
38 ferri sacri ordines, † adeo ꝙ si in sabbato conferatur ordo diaconatus, die dominica sequenti non potest ordo sacerdotij conferri.ꝛ q̄r duo sacri ordines eodem tempore conferri non pos
39 sunt, alias punitur conferens.c.literas eodem titu.† Soli etiaꝫ pape vel de eius mandato lꝫ ordinare subdiaconuꝫ apostolicū c.cum in distribuendis, nec possunt religiosos promouere ad superiores ordines contradicentibus eorum prelatis, cum tucius sit subiectis debitam obedientiam superioribus impendere de seruiendo in minori ministerio, q̄ cum scandalo superioreꝫ gra
40 dum appetere, ꝛ dignitateꝫ, †ꝛ quia non in sublimitate graduū sed in amplitudine caritatis acquiritur regnum dei.c.ad aures eodem titu. punitur etiam episcopus tanq̄ demens, vel ignarꝰ qui constitutum in.xiij.sue etatis anno in diaconum ordinauit
41 vt in.c.vel non est compos.eo.ti.†punitur etiam qui eodem die simul tres sacros ordines suscepit, ꝛ quia non debuit superior, contra canones obedire, ꝛ q̄r periurando variauit.c. dilectus.i eo.titu.super ordinandis vero grecis, debet seruari quod habetur in.c.cum secundum ꝛ.c.quod translationem.eo. titu. super consecratione vero archiepiscopi, ꝛ episcopi debet attendi qd̄ habetur in.c.sꝫ archiepiscopus ꝛ.c.seq.eo.titu. super ordinatione autem occulti, vel notorij peccatoris seruandū est, quod habetur in.c.ex tenore.ꝛ.c.fi.eo.titu. ꝛ in monacho albo qui se trā
42 stulit ad nigros dic vt in.c.ex parte.eo.tit.†ꝛ licet delictum notorium repellat quem a promotione vt in.c.fi.occultum tamen non, vt in.c.ex tenore.ꝛ.c.fi.de tempo.ord.¶Et q̄r indecoꝝ ē vt hi debeant ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare se ipsos, cū ad ecclesiaꝝ regimē tales persone sint admittēde, que
43 discretione ꝑemineāt, ꝛ moꝝ fulgeāt honestate† puniūtur oēs beneficia conferentes non constitutis in etate legitima, nec habentibus scientiam requisitam.c.ex ratione, ꝛ.c.idecorum. cuꝫ seq. de eta. ꝛ qualita. ꝛ maxime ad beneficia curata hoc est inhi
44 bitum. Cum sit ars artium regimen animarum.†sanctius est.n. maxime in ordinatione sacerdotum paucos bonos, q̄ multos malos habere ministros, q̄r si cecus ceco ducatum prestet, ambo in foueam dilabuntur.c.cum sit ars.eod.titu.¶†Adeo ꝙ
45 ēt electus in episcopum repertus insufficiens in literatura a pōtificalis officij executione ꝛ ecclesie administratione ammouet̄. c.fi.e.titu. Similiter ꝛ suspēsi pp suspensionem irregularitateꝫ incurrentes.c.ad aures.eo.titu.ꝛ idē in excōicato vt ibi not. ꝛ adde ꝙ erubescere debent impij, ꝛ intelligere iudicio sancti spiritus eos, qui in sacris ordinibus presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab om
46 ni graduum dignitate, † ꝛ nemo ad sacrum ordinem accedere permittit̄ nisi aut virgo, aut probate castitatis existat, ꝛ eps nullum dꝫ presumere facere subdiaconum, nisi qui caste se victuruꝫ promiserit, q̄r hodie subdiaconatus est sacer ordo, vt in.c.a mul
47 tis.eo.ti.†Est etiam tonsura que ꝯferri ēt potest ab abbatibus ordo clericalis.c.cum contingat.eo.ti. potest ergo subdiaconꝰ eligi in episcopuꝫ, vt ibi in ordinibus ēt minoribus constitutus potest ad parrochiales ecclesias promoueri, dum tñ tales sint ꝙ.j. breue tempus possint in presbyteros ordinari, vt in.c.preterea.eo.titu. q̄r paria sunt aliquid factum in pñti vel in breui fiēdum, vt ibi no. maxime qñ sperat̄ esse ecclesie valde vtiles ꝛc. vt in.c.queris.e.titu.¶Debent ergo ordinarij, ꝛ visitatores sup premissis omnibus indefessam adhibere diligentiam, ne ꝓ
48 pter negligentiam fiant in aliquo culpabiles.†, pinde statuit papa, ꝙ habētes plures dignitates, vel alia beneficia curā animarum habentia p ordinarios compellāt̄ ostendere.j.ipse competens supioris arbitrio statuendum dispensationes, quas si non ostenderint, pinde ꝓcedat̄, ac si nullas haberent, ꝛ si ostēderint ꝛ sufficientes nō amplius molestent̄, ꝓuiso ne in predictis beneficijs animaꝝ cura negligat̄, vbi aūt de iuribus dispensationis dubitat̄ ad sedē aposto. recurrat̄. ꝛ talibus plura talia bñficia obtinētibus aliud nō ꝯferat̄ bñficiū nisi ostēsa dispēsatiōe suf

ſcientia, ⁊ tūc ita demū ꝯferaꝝ, ſi ꝑ diſpenſationē illud cū alijs retinere pñt, vel ſi prioribus renūciauerint aliter collatio facta
49 nō tʒ. c. ordinarij. de of. or. lib. vj. † Et attēde ꝙ epi cū illegitie natis diſpēſant in minoribus ordinibus, ⁊ in bñficio ſine cura, dūmō ſit tale, i quo alias diſpēſarꝑoſſit. in alijs diſpēſatio pape reqriꝝ. ⁊ ſi diſpēſatū fuerit cū aliquo, ꝙ ſi obſtāte illo dfectu poſ ſit ad curatū beneficium ꝓmoueri, ꝑtextu illius diſpēſatiōis nō
50 poterit duo bñficia inſimul obtinere. c. j. ð fil. pſbi. lib. vj. † Et ſi ille cum quo ſuper defectu originis in curato beneficio fuerat diſpenſatum a papa eo tacito ſup pluralitate diſpenſationē ob tineat ab eodem non valet ſcḋa diſpenſatio. c. ſi. eo. ti. † Per
51 mittitur tñ vt epiſcopi cū his q. xx. annū compleuerint, ꝙ digni tates, ⁊ perſonatus, quibus animarum cura non imminet, vale ant obtinere, ſi aliud non obſiſtat canonicū libere diſpenſare. c.
52 j. de etate ⁊ quali. lib. vj. † Et adde ꝙ hodie bigamus eſt nuda- tus omni priuilegio clericali, ⁊ aſtrictus foro ſeculari, nec vʒ cō traria cōſuetudo, ⁊ prohibeꝝ ſub anathemathe, ne tōſuram de-
53 ferat clericalē, nec habitum. c. j. de bigamis. libro. vj. † Item ꝙ epūs Jtalie vltramontanum non debet ordinare, niſi de ſpe- ciali licentia pape, vel per patentes literas epi ſui continētes iu ſtam cauſam, quare nolit vel non poſſit illuʒ ordinare, ⁊ ſi ſecus factum fuerit punitur ordinans pena ꝯdigna, ⁊ ordinatus ma- net ſuſpenſus, ita ꝙ ēt pñtiarius pape, ſine illius ſpeciali licen-
54 tia illum non poterit abſoluere. c. j. de tempo. ordi. lib. vj. † Et q ſcienter ordinat clericum alienum per annum a collatione ordi num eſt ſuſpenſus, ⁊ cum ſuſpenſio fuerit manifeſta poterūt ſub diti ſine ipſoꝝ licentia a vicinis epis ordinari. c. ij. e. ti. † Et epūs
55 domicilij originis, vel eccleſiaſtici domicilij, ⁊ beneficij, cōmen- daticias literas ad ordines dare poteſt, inferiores vero prelati non, niſi ex priuilegio, nec officiales epoꝝum, ſed hi qui habent
56 adminiſtrationem ſpiritualium illas bñ concedunt, † ⁊ poſſunt epi ordinare priores prioratuum non exemptorum, ⁊ ipſorum ſocios qꝫdiu morantur in illis, licet inde non fuerint oriundi. c. cum nullus. e. ti. lib. vj. Et nullus ordinans abſqꝫ ſui ſuperioris licētia homini dioc. aliene clericalem debet conferre tonſuram nec etiam coniugato, niſi volenti intrare religionem, aut ad ſa- cros ordines promoueri, alias punitur i eo, in quo deliquit vt
57 in. c. ſi. eo. titu. † Jtem ēt beneficium curatum ad ſex menſes cō- mendare poteſt prout patet in. c. nemo. ꝯ deincepſ. de elec. lib. vj. Et iconomos conſtituere eccleſie vacanti vt in. c. cū vos. ð of ſi. ordi. ⁊ alia plura circa premiſſa de quibus ſatis ex ſuperiori- bus patere poteſt.

SVMMARIVM

1 Viſitator quando viſitat quam examinationem, ⁊ inquiſitionē facere debeat.
2 Epiſcopus viſitās debet exquirere que eccleſia increpatione indigeat.
3 Et quomodo clerici ordinem baptiſmi ⁊ miſſaꝝ teneant.
Et que docere debeat.
4 Epiſcopi in ſuis dioceſibus puniunt adulteria ⁊ ſcelera.
5 Epiſcopi inquirere de quibus debeant.
6 Viſitator dʒ de vita ⁊ moribus miniſtrātiū in eccleſijs qrere.
7 Viſitatores debēt argueꝝ, obſecrare ⁊ increpare, ⁊ quomodo.
8 Viſitator debet clericos iterrogare quomodo baptiſma, ⁊ alia ſacramenta miniſtrant ⁊ eos inſtituere.
Et que populum docere debeat.
9 Viſitator etiam ſi nulla precedat infamia gradatim inquirit de vita ⁊ moribus clericorum abſqꝫ ſtrepitu iudicij.
10 Et querit a populo, quomodo ſe clerici habeant.
11 Ordinarius quando procedere contra aliqueʒ poteſt infamia nō precedente.
12 Viſitator debet facere inquiſitionem de vita, ⁊ conuerſatione clericorum ⁊ laicorum ⁊ vtrum laici ſumant eucbariſtiam, et ſi ſint aliqui inceſtuoſe copulati.
13 Nuptias inceſtuoſas ſcienter ꝯhentes ſunt excōicati.
14 Viſitator re nō cognita non debet contra aliquos accendi.
15 Viſitator in inquiſitione generali examinando teſtes debet ab eis qrere ſi epiſcopus aliquid ſpirituale pro pecunia cōceſſit.
16 Et ſi quis aliquid dederit epo pro tenendo concubinam.
17 Et an aliquid epiſcopus habuerit ab aliquo pro beneficio eccleſiaſtico.
Et an epus clericos moneat ſuper vita ⁊ moribus.
18 Viſitator debet querere an ſit aliquis clericus concubinarius, aleator, blaſphemus, vſurarius, coniurator ⁊ rerum eccleſie dilapidator.
19 Viſitator dʒ querere an vaſa eccleſie ⁊ alia conſeruentur.
20 Et an officia diuina horis competentibus celebrentur, an mos eccleſie ſeruetur, an clerici exequijs mortuorum interſint, an eccleſie cimiteria munda teneant, quomodo penitentias in iungāt, ⁊ baptiſma celebrent.
21 Viſitator debet querere an aliqs in ciuitate ſit hereticus, vel he reticorum fautor, ⁊ defenſor ⁊ ſi poſſeſſiones eccleſie negligē tia epiſcopi ⁊ capituli ſunt alienate.
22 Teſtes quando de ſtatu eccleſie inquiritur, debent meram di- cere veritatem.
23 Teſtes lʒ non debeant occulta crimina reuelare, circunſtantias tamen tenentur.
Teſtis ante publicationem dictum ſuum non dʒ reuelare.
24 Teſtes deponunt ſolum de his de quibus eſt data infamia, qñ inquiſitio ſit de certo crimine.
25 Prelatus tenetur facere inuentarium de rebus eccleſie tempo re ſue creationis.
26 Prelatus ſi emit res de ſuis ⁊ eccleſie rebus pro rata pretij in ter eccleſiam ⁊ heredes diuiduntur.
27 Bona empta per prelatum nil patrimonij habentem de bonis eccleſie empta preſumuntur.
28 Preſbyter de facultatibus eccleſie ſuo nec alieno nomine frau dem facere dʒ aliter eſſet ſacrilegus.
29 Bona ꝑ preſbiterum acquiſita poſt conſecrationem proprie eccleſie per eum relinqui debent.
Poſſeſſiones facte per clericum in terra eccleſie cui relinq pñt.
30 Viſitatores epiſcoporum eos interrogant ſi conſtituti in pec- cato mortali celebrant ordinant, vel iudicent ſubditos ⁊ be- neficia obtentu carnalitatis conferant.
31 Viſitatores interrogant epiſcopum ſi ſcienter indignum ordi- nauit, ⁊ ſi ꝑ indigno ſciēter rogauit, ſi ordines, loco remune rationis conferat.
32 Et ſi clericos ſine titu. ꝓmouent ſi clericos ſine literis recipiāt, ſi relinquūt proprios clericos idoneos, ſi inuitos ꝓmoueāt ſi ſeruant tempora ⁊ interſtitia in ordinibus celebrandis.
33 Viſitatores interrogant epiſcopos ſi ſuſtinēt clericos in delicto ſi delicta punire ommittunt, ſi magis conſilijs laicoruʒ qꝫ cle ricorum vtuntur, ſi pauperibus aliquid erogant ſi negligenter viduas defendunt ⁊ miſerabiles perſonas, ⁊ ſi vni plura be- neficia conferunt.
34 Epūs ſolus bonis incumbit, ⁊ ſibi vniuerſa vindicat.
35 Epūs ꝑ pecuniam ordināſ lepram incurrit.
36 Charitatis perfectio imperfectionem ſcientie ſupplet.
37 Omne artificium ꝑ exercitiuʒ ſuſcipit incrementum.
38 Canonibus neſciens obedire, miniſtrare dignus non eſt.
Canones inſtinctu ſpiritusſancti facti ſunt, ⁊ eorum violatores in ſpiritusſancto peccant.
39 Jn iudicio qꝫuis quedam ſint vera non tamen credenda ſunt niſi certis inditijs demonſtrentur.
Reus eſt non ſolum qui falſum dicit, ſed etiam q cito aures cri minibus prebet.
40 Jncerta licet ſint vera, non ſunt iudicanda.
41 Viſitatores interrogant epiſcopos ſi indiſcrete excommunicāt paratos corrigi, ſi expellunt qui ſuis predeceſſoribus ſerui- uerunt, ſi ſeruientes nō remunerāt, ſi ſoli clericos deponunt ⁊ ſi exemptis priuilegium non obſeruant.
42 Viſitatores debent interrogare epos ſi ligant vel abſoluunt ſi ne cauſe cognitione.
43 Miſſa in domibus ſine magna cauſa celebrande non ſunt.
44 Viſitatores epos interrogant, ſi inſtrumēta eccleſie cuſtodiūt, eius res dilapidant, ſi res alienas vſurpant.
45 Bona aliena inuadere aut ſcienter detinere paria ſunt quo ad anime periculum.
Equales omnes ſumus ẜm rationem humilitatis.
Viſitatores interrogāt epiſcopos, ſi fructus eccleſiaꝝ vſurpāt.
48 Viſitator abbatum quomodo eos debeat interrogare ⁊ in- fra in diſcurſu.
49 Abbatiam ementes ſaluari non poſſunt niſi renuntient.
Abbates recipere nolentes monachos ſine pecunijs depo- nendi ſunt.
50 Abbates monachos indiſcrete eijcientes eoꝝ mortis rei ſunt.
51 Monachi per laicos capi non poſſunt, nec verberari, ſed per monachos.
52 Viſitantes monachos quomodo eos interrogare debet ⁊ in- fra in diſcurſu.

53 Monacho non licet cum monacha conuiuari, & quomodo cum eis loqui debeat.
54 Monasteria monialium nec clericus, nec laicus frequentare debet.
55 Bigami efficiuntur monachi, si matrimonium contrahant, licet non teneat.
56 Ocium & voluptas sunt arma hostis antiqui.
57 Monachi leges & phisicam audientes sunt excōicati.
58 Uisitantes decanos quid ad eis petant, & .j. in discursu.
59 In dispensationibus solet apponi quod cura animarum non negligatur, nec ecclesie obsequium.
60 Uisitantes archidiaconos quomodo eos interrogent, & in discursu.
61 Archidiaconus est oculus episcopi.
62 Uisitantes archipresbyteros quomodo eos interrogent.
Archipresbyter aliquādo dicitur decanus, quandoque plebanus, quandoque Abbas, licet improprie.
63 Uisitantes priores de quo eos interrogare debent.
64 Uisitantes sacristam quid ab eo petant.
65 Uisitantes scolares & magistros scolarium de quibus eos interrogent.
66 Promoti ambitiose a prelato puniuntur.
67 Uisitantes cantores quid ab eis requirant.
68 Uisitantes canonicos quomodo eos interrogēt.
69 Clericus diues ex inope factus tanquam pestis fugiēdus est.
70 Canonici debent esse lumen boni & speculum ciuitatis.
71 Uocem in capitulo non habent, qui in sacris non sunt constituti.
72 Uisitantes presbyteros de quo eos interrogent.
73 Uisitantes imperatorem & imperatricem, quid ab eis petant.
74 Imperator in nullo magis deo placere pōt quam si iustitiā exerceat.
75 Capi. nobis fuit in. §. j. de iurepa. quomodo intelligatur.
76 Uisitantes Reges quomodo eos interrogabit.
77 Ecclesia plus adiuuat Regnū orationibus quam armiger armis.
78 Reges non facientes iustitiam deponēdi sunt.
79 Reges terras alienas occupantes etiam si bene administrant non saluantur.
80 Bellum iustum est pro nr̄is bonis repetendis vel deffendendis.
81 Rex vnus vix vni mulieri sufficit vxores plures hr̄e non licet.
82 Capitulum ex speciali de iudi. quomodo intelligatur.
83 In principe nil melius resplendet quam recta fides.
83 Uisitantes duces quomodo eos intrrogent.
84 Duces constitutiones contra ecclesiam facientes quomodo puniantur.
85 Duci soli Burgundie in aliquibus capella priuilegiata concessa est.
86 Uisitantes marchiones de quibus eos interrogent.
87 Nil interest an aliquid fiat nulla lata sententia, vel vitiose lata.
88 Uisitantes barones & proceres quomodo eos examinent.
Barones non possunt facere suos filios in eorum domibus baptizari.
89 Uisitantes milites super quibus eos examinēt.
90 Uisitantes doctores siue magistros quid ab eis petant.
91 Magister bonus vix erit, qui non fuit bonus discipulus.
Magistri antiqui pro nouis deserendi non sunt.
92 Doctor iustum consilium vendere potest.
93 Uisitātes aduocatos de quibus eos interrogare debent & .j. in discursu.
94 Aduocatus de quota litis paciscens ab officio remouēdus ē.
95 Uisitantes mercatores de quibus eos interrogent.
96 Mercator fidem non seruans nec ei seruanda est.
97 Uisitantes Rusticos quid ab eis petant.
98 Fame morienti subueniendum est.
99 Rusticorum vita alijs tutior est.
100 Uisitantes pueros de quibus eos examinēt.
101 Puer quidam in nono anno matrem suā grauidam reddidit.
Salomonem in nono anno filium habuit.

¶ Questio septima secunde partis.

1 SEptimo quero de examine † in visitatione facienda, & quoniam ista questio est
2 valde notabilis idcirco in ea aliquantulum oportet me extendere. ¶ † Repondeo ergo primo secundum quod traditur in concilio lateranen. de quo hr̄. x. q. j. in. c. epm. quod epm euntem per totam dioc. oportet exquirere, quō vnaqueque basilica increpatione sua
indiget. Item & redditus basilicarum, ac reparationes earum.
Tertio ministrantium vitā per se vel alios presbyteros, aut dia
3 cones probabiles ex cā. ¶ † Subditur vero in. c. placuit imme-
diate sequenti. e. q. epos ambulantes per dioc. oportere discute
re clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel missarum.
Et qualiter quecunque officia in ecclesia peragant. Item debēt
docere ignaros, & modis omnibus precipere, vt ante dies. xx.
baptismi ad purgationem exorcismi, & cathecumini currant. in quibus. xx. diebus omnino cathecumini simbolum, hoc est credo in
deum patrem omnipotentem specialiter doceantur. & post discus-
sionem & documentum clericorum conuocata plebe doceāt illos,
vt errores fugiant idolorum & diuersa crimina. i. adulteria, pe-
riurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortalia, & quod
nolunt sibi fieri, alteri ne faciant, & vt credant resurrectionē om
nium, & diem iudicij in quo vnusquisque secundum opera sua receptu
4 rus sit premium. s. vel penam. † & ideo in sinodo Ioan. pape sta-
tutum fuit, quod epi singularium vrbium in suis dioce. liberā habeant
potestatem adulteria, & scelera inquirere, vlcisci, & iudicare, secun
dum quod canones taxant, de quo in. c. perniciosam. de offic. ordi.
vbi dicit gl. quod epi causas sinodales inquirere debēt, & testes ma
turiores in parrochia constituere, qui cās sinodales ad epm de
5 ferant. † & quod ad epos pertinet inquirere de criminibus ecclesiasti
cis hoc est adulterijs, & consanguinitate etiam inter virum & vxorē.
Item de heresi. Itē de crimine vsurarum sacrilegio simonia & simi
libus, & licet de eis principalius debeant inquirere & punire nihilo
minus etiam debent de quocunque alio mortali peccato allega.
c. nouit. de iudi. cū alijs multis. ¶ Bonifacius aūt. viij. in. c. ro
6 mana. in. §. sane. de censi. vj. † dicit quod prelatus impensurus offi
cium visitationis proposito verbo dei querere debet de vita, & con
uersatione ministrantium in ecclesijs, & locis alijs diuino cultui
deputatis, ac ceteris que ad officium ipsum spectant, absque coa-
tione qualibet iuramenti ad ipsorum emendationem per salu-
bria monita, nunc leuia, nunc aspera iuxta datam sibi a deo pru
dentiam diligenter intendens. ¶ Rn̄deo vlterius ex mēte do-
ctorum presertim antiquorum † quod prelati visitantes in primis
7 debent arguere, obsecrare, & increpare iuxta apostolum ad timotheum
videlicet in occultis peccatis in diuino iudicio in genere, scilicet vt
in. c. si sacerdos, de offi. ordi. & in spē seorsum & secreto iuxta il-
lud euangelicum, si peccauerit in te frater tuus. secundum fratrem rai
mundū in summa sua, arguendo. s. de peccato obsecrando pro iu
stitia saluanda, increpando timorem diuini iudicij comminan-
do in omni patiētia, & doctrina & hoc precise conuenit in propo
8 sitione verbi dei. † Secundo debet districte clericos interrogare qua-
liter baptisma ministrant, & alia ecclesiastica sacramenta. Item
qualiter se habeāt in ecclesia & in vita. & si omnia recte deo agāt
gratias. sin aūt instruant eos, & puniant puniendos, & hoc no-
cte qua venit. sequenti vero die in mane conuocata plebe doce-
at eos errores fugere specificando crimina mortifera, & quod sibi
nolunt fieri, alijs non faciant, & vt resurrectionem et diem iudi-
cij, & alios articulos fidei credant, & in bonis operibus se exer-
ceant, & sic prelatus de ecclesia illa ad aliā proficiscatur, & cū hac
forma trāsit Host. in summa de offi. ordi. in. §. sunt autē quedam
versi. visitabit quem eps. ¶ Spe. aūt latius in titu. de inquisitio
ne. in. §. quoniam aūt versi. licet aūt ad cuius formam se remittit glo.
9 in cle. attendētes. de sta. reg. super verbo impediant † dicit quod pre
latus visitās licet nulla infamia precedat, potest gradatim & sum-
marie inquirere absque iudicij strepitu de vita & moribus clerico
rum vt eos corrigat de censi. c. romana. §. sane. li. vj. x. q. j. pla-
10 cuit. de accusa. c. sicut olim. † Et subdit queret enim eps a popu
lo quomodo se clerici habeant, & si forte inuenerit super aliquo
diffamatum, vel suspectum rectorem vel alium poterit inquire
re, an veritas infamiam comitetur, nec ille poterit appellare ex
eo quod inquiritur contra eum non infamatum, quia sic potest quilibet
superior inquirere de fama subditorum Et infamia reperta su-
11 per criminibus veritatem inquiret. † Unde si certum est aliquod
crimen in parrochia esse commissum, puta virginem esse viola-
tam oppressam, vel aliquem de possessione esse eiectum, ignoratur
tamen quis fecerit, si sit contra aliquem suspicio, bene poterit contra
eum inquirere ordinarius licet infamia non precedat, de offi. ord.
c. j. de iureiu. c. ad nostram. ij. similiter no. extra de diuor. porro.
nec ille poterit ex hoc appellare procedet, enim iudex ex offi-
cio suo, quo tenetur prouinciam suam purgare malis hominibus
& alijs malis, alias autem ex hac causa regulariter appellari po
test. & si is contra quem debet inquiri contumaciter se absentet
nihilominus testes recipi debent. c. quoniam. §. sunt & alij, vt li-
te non contesta. & de accu. c. qualiter. ij. & cōpendiosam in. xvj.

12 articu. tradens doctrinam † subdit, ꝙ prelatus visitans prepa ratoriam quā aliqui vocant ordinariā, inquisitionem faciet de vita, et conuersatione ministrantium, et ēt laicorum, querēdo de laicis a clericis, et ēt ab alijs laicis, vtrum bene veniant ad ecclesiā et diuina audiant, extra de homi. c. ioannes. et an saltem semel confiteātur in anno, vel eucharistiā recipiāt in pascate, de peni. et remi. tit. omnis. de con. di. ij. et si non frequenter, et an sint aliq incestuosa coniunctione matrimonialiter copulati. iij. q. v. con
13 sanguineorum, † qr sunt hodie ipso iure excōicati, si scienter cōtraxerint, per cle. eos. de ꝯsan. et af. vel ēt si sint aliqui occultas ꝯuenticulas celebrantes, extra de here. cum ex iniuncto. C. de epis. et cle. l. ꝯuenticulam, vel an sint ibi aliqui homines scelerati, vel adulteri, extra de offi. or. c. j. vel vsuras, seu baratarias exercentes, extra de vsu. q̄m. xiiij. q. iij. §. quoqꝫ. et per totū et sic de similibus. Itē dz a laicis querere de clericis an surgant ad matutinū ante aurorā, extra de celebra. mis. dolentes. Quem ordinem et formā in baptizando, et celebrando et in aliis officijs ecclesiasticis seruent. d. c. placuit. et de vita et moribus, et alijs multis, de quibus per eū in. c. de teste. §. nūc tractandum. ꝑpe finē §. porro. in cā. et quid sinistrū de aliquo ecclesiastico audiat in
14 struant eū, † nec dz re incognita ꝯ illos accendi. lxxxvj. di. si qd vero. de simo. licet Heli. qr facilis est qui de facili credit. xj. q. iij. in cunctis. nec dz delectari in infamia subditorum de accu. lꝫ. xcv. di. in scripturis. Latius aūt in. d. titu. de teste. §. nunc tractandū vs. porro dum tractat de examinatione testiū in visitatiōe exa
15 minādorum dicit † ꝙ visitans quereret a teste super inquisitiōe generali examinādo, an sciat, vel credat, vel fama sit, epm, vel clericum aliquem ciuitatis, vel dio. fecisse ꝯcessionē sup quacunqꝫ re spirituali ꝑ pecunia, vel alia re tpali, data vel ꝑmisso, vel retenta, vel ex pacto vel ꝯuētione. j. q. ij. ꝗpio. de simo. cū in eccle
16 sie. Itē an sciat, vel credat, vel fama sit, ꝙ aliquis dederit aliqd epo ꝑ eo ꝙ est incontinens, vel ꝑ eo ꝙ habet, vel habuit ꝯcubinam vel sustinuerit eum ꝑ aliquo ꝯmodo tpali de vi. et ho. cle.
17 vt clericorum. §. prelati. de simo. nemo. † Itē an sciat vel credat, vel fama sit, ꝙ eps aliquid acceperit, vel habuerit p se, vel alium tacite, vel expresse, vel clericus dederit, vel ꝑmiserit aliquid per se vel per interpositam personā, ꝑ beneficio ecclesiastico obtinendo, vel vt eligeret, vel precibus illud ꝯtulerit. j. qō. j. reperiunt, et. c. sunt nonnulli. de eta. et quali. c. tuā. Itē an sciat, vel credat, vel fama sit, ꝙ eps monuerit clericos suos super vita et honest. et diligentia in diuinis officijs et alijs, et ꝙ delinquētes puniuit, vt. d. c. vt clericorum. primo rñso. xij. di. de his. de cēsi. c. romana.
18 §. sane. lib. vj. † Item an sciat, vel credat, vel fama sit aliquē clericū cuiuscunqꝫ ordinis, aut status ꝯcubinā hr̄e, aut ei cohabitare, vel eā suis expēsis in domo, vel extra tenere, vel ad aliquā accedere, vel ad se venire, vel cum aliqua suspecta muliere consortium, vel colloquium habere, de choa. cle. et mulie. c. j. ij. iij. et seq. C. de epis. et cleri. et auc. eps. xxxij. di. p̄sbiter. lxxxj. di. legit. Itē an scis, vel credis, vel fama sit aliquē eorum aleatorē esse de vita. et hon. cle. ne cleri. vel mo. c. j. C. de epis. et cle. aūt. interdicimus, vel blasphemum, extra de maledicis. c. ij. xxv. di. alias ea demū in fi. et c. se. xxj. di. deniqꝫ. xxiij. q. v. si igit, et seq. vel vsurarium. xlvj. di. non lꝫ. et seq. de vsu. preterea. vel coniuratorem seu conspiratorē. xj. q. j. ꝯiurationes. et seq. de re iudi. exhibita, vel alienatorem rei ecclesiastice. xij. q. ij. monemus. et tribus seq. de reb. eccle. non alie. si quis presbyterorum, vel obligatorem. c. j. et. ij. de pigno. l. sanctimus. de epis. et cleri. vel male administratorem, vel res ecclesiasticas dilapidantem, vel consumentē, vel male dispensantē. xxviij. di. si raculsane. de simo. lꝫ Heli. ij. q. ij.
19 qr ea. de accu. c. fi. de offi. deleg. venerabilis. † Item an scis, vel credis, vel fama est, ꝙ sacrista, vel thesaurarius, vel custos, vasa, vel vestimenta, et alias res, vel ornamenta ecclesie puta ecclesie libros, vel alia diuino cultui dedicata bene saluauerūt et si aliqua de mobilibus diminuta sunt, et per quem. et quare. et qñ. et q̄liter. de offi. sacriste. c. ij. de offi. custo. c. j. xxv. di. perlectis. de offi. archi. ea que. xij. q. ij. alienationes. et sic querere super singulis officijs de his que ad quodlibet eorū noscunt pertinere, vt in. d. c. perlectis. et. xxj. di. cleros. et in titulis decretalium de of.
20 archi. etc. † Item an scis, vel credis, vel fama est ꝙ officia diuina de nocte horis cōpetentibus et solēniter celebrētur, Et an i singulis ecclesijs mod dioc. vel metropolitane ecclesie seruet in diuinis. de cele. mis. c. j. et. c. dolentes. xij. di. de his. de ꝯse. di. ij. institutum. Et an intersint exequijs mortuorum. et an tener ecclesias, vel cimiteria, vel eucharistiam, vel reliqas, et alia huiusmodi munde, et caute. extra. eo. c. cū creatura. j. rñso. et. c. sane. et de custo. eucha. c. j. et. ij. Et qualiter baptizant et penitētias iniūgant. et an ad hec facienda prompti sunt an negligētes. et an aliqui ob hoc sine pnia et baptismo decesserint de baptis. c. j. de cōsec. di. ij. de cathecumino. et. c. ne qd absit. et extra de peni. et re
21 mis. c. fi. xvj. q. j. si quis presbyter. et. c. seq. † Item an scis, vel credis, vel fama est aliquē esse in ciuitate, vel dioce. hereticum, vel suspectum de heresi. vel conuenticulas per tales fieri, et an scis domum, vel predium, vel antrum vel locum vbi conueniāt. vel an scis, vel credis, vel fama est aliquem esse receptatorem, vel fautorem, vel credentem, vel defensorem, vel laudatorem, vel vite eorum ministratorem eis quo ad victum vel vestitum et alia necessaria, extra de here. excōicamus. j. §. credentes. et. c. si aduersus. et. c. se. de sum. tri. l. ij. et. iij. C. de epis. et cleri. l. conuenticulam. xxx. di. si quis, et. c. seq. C. de here. l. cuncti. et. l. ariani. et. l. seq. et auc. credentes. xxxj. q. vj. eps in sinod o. Itē an epi, et clerici sint assidui in officijs. et an surgant ad matutinas horis cōpetentibus, Et an intrent chorū honeste cū cappis, vel sine cappis, cum superpelicijs, vel sine, si dormiunt in cōi dormitorio, et comedunt in cōi mensa. Si acceperunt aliqua de possessionibus ipsius ecclesie auctoritate propria. Si epi, vel capituli negligētia aliqua de possessionibus ipsius ecclesie sunt alienata de vita et hone. clericorum. q̄m cū suis con. Item an scis vel credis, vel fama est aliquos esse simoniacos periuros dilapidatores, de si. l mo. licet. de re iud. cū. l. et. a. Item queratur de singulis in quibus consistit honestas clericorum que dic vt extra ne cleric. vel mona. c. j. xxxiij. di. his igitur. Et dixit in repertorio in ti. de vi. et hone. cle. et de alijs sicut inquisitoris diligentia viderit expedire. s. an aliqui sint adulteri vel incestuose coniuncti et sic de similibus. iij. q. v. consanguineorum. xxxv. q. iij. c. ij. iij. et. vi. q. i. infa
22 mes. ¶ † Ex quibus ergo patet. ꝙ cum inquiritur de statu ecclesie, et tā de capite q̄ꝫ de membris, iurant testes super omnibus his que sciunt vel credunt in sua ecclesia reformanda, et tam in capite q̄ꝫ in mēbris, saluo q̄ꝫ de non occultis criminibus, merā et puram dicere veritatem, de accusa. c. qualiter. j. in fi. et. c. cum
23 dilecti. † et licet non debeant occulta crimina reuelare, occultas tamen circunstātias manifestorum criminū reuelare tenentur adde siue fuerit interrogatus siue non. Addunt ēt quedam ꝙ non reuelabit dictum suum alicui donec testes fuerint publica
24 ti. † vbi inquisitio fit super certo crimine non debent testes deponere de occultis, vel manifestis, nisi de his solum de quibus
25 data est copia infamato vt. e. ti. c. qualiter. ij. §. debet † Item an fecerit inuentarium de bonis ecclesie quod facere tenet prelatus de rebus quas tempore sue creationis, in ecclesia ad quam eligit inuenit. xxviij. di. de si racusane. xij. q. j. sint manifeste. et fiet ad instar tutoris. nam tutor et prelatus companr, in auc. de ec. tit. §. fi. col. x. iij. q. ij. qr ea. et no. v. q. v. quia eps. et Spe. in tit. de instru. edi. §. dicto versi. prelatus. probat hoc text. de bonis que clericus superemit. in. c. ij. de pecu. cle. et in. c. fi. xij. q. iiij. also ab eius ordinatione hꝫ discedere, vt ibi, qd verum intellige de re
26 bus ecclesie tantum † q̄m si de suis et ecclesie rebus emisset ꝑ rata precij res diuiderent inter ecclesiam et heredes presbyteri, si hoc constaret. xij. q. iij. c. et bene facerem si de parte sua faceret instrumentū p se sepatiꝫ et nō faceret instrumentum cōe vt ibi no.
27 in glo. † inuestigandum est ēt precipue si nihil patrimonij habēs presbyter quando promotus est ad ecclesiasticorum ordinē, et postea emit predia, q̄m ecclesie, ad quam nihil habens ꝑmotus ē, esse debent, vt in. c. i. de pecu. cle. et. xij. q. ij. placuit. et. q. iiij. quicunqꝫ. et. q. v. nulli. et. c. fixum. et. c. j. vbi pꝫ ꝙ presumit de bonis ecclesie empta. sicut dicitur in vxore. l. ēt. C. de dona. inter virū vxo. et. l. quintus, contra quam tamen presumptionē admittit
28 probatio. xij. q. i. sint manifeste. et. q. iiij. c. j. et. ij. † Item precipue inquirendum est, si aliquis presbyterorum de redditibus ecclesie, vel oblationibus, vel notis fidelius alieno nomine res comparauerit, qr sicut nec suo, ita nec alieno nomine presbyter fraudē facere de facultatibus ecclesiasticis dꝫ, q̄m hoc sacrilegium est, largo modo, et par crimini iude furis qui sacras oblationes asportabat et furabatur. c. inquirendum. de pec. cle. poterit ergo ecclesia eas vēdicare licet sue non sint, qd est in ea speciale, sicut et in milite. C. de rei. vend. l. si vt proponis, et in pupillo. C. arbi. tu. l. ij. secus autem in alijs. C. de rei ven. l. si ex ea. cū concor. fa. xlvi. di. sicut non suo. et. xij. q. ij. predia. et. c. gloria epi. et in simili.
29 c. conquestus. de fo. cōpe. † et ideo vnusquisqꝫ presbyter res quas post dies consecrationis acquisiuit proprie ecclesie relinquere dꝫ vt in. c. vt vnusquisqꝫ de pecu. cle. et. c. quia nos. et. c. requisisti. de testa. Si quis tamen clericorum agella, vel vineolas in terra ecclesie fecisse ꝑbabitur, sustētet ande vite sue eā post eius obitum nulli relinquere potest nisi cui eps ꝑ seruitijs, ac prestatione ecclesie

clesie largiri voluerit.c.si.de pecu.cle.⁊ ibi plene per no.inquirē
dum est ēt de his ꝺ quibus in.c.j.de reli.domi.⁊c.¶Vex quo-
niam ex premissis non habeť sufficiens doctrina super interro-
gationibus faciendis per visitantes ⁊ inquirentes crimina ⁊ ꝺ
fectus singulorum,ideo ꝓ aliqua pleniori doctrina subijciā ali-
quas precipuas interrogationes fiendas per eos,dum inqrūt
tam contra capita,ꝙ̄ contra membra,⁊ primo qñ inquirunt cō
tra prelatos ⁊ alias ecclesiasticas personas.Scđo qñ inquirūt
contra principes ⁊ alias seculares personas.Cum ergo visitan
tes inquirunt contra maiores prelatos vꝫ epōs ⁊ superiores
debent interrogationes facere ꝑut.j.primo.s.contra epōs.Añ
ex interrogationibus faciendis,qñ visitantur epi facile poterit
intelligi,que interrogationes sint faciende cū sui maiores visi-
tantur,ideo ommissis interrogationibus faciendis,qñ maiores
visitantur descendo ex proposito ad interrogationes faciēdas
30 cum visitatur epōs.†Debent ergo visitantes epōs interrogare
diligenter,si sciēter celebrant,vel ordines faciant,vel ēt iudicēt
subditos dum in mortali se sciunt constitutos.c.si.de choa.cle.
⁊ muli.de tempo.ordi..quesitum.Item an conferat beneficia
indiscrete maxime obtentu carnalitatis, personis minus idone
is.c.vt nostrum.vt eccle.benefi.⁊.c.graue.de preben.† Item si
31 indoctum ⁊ minus idoneum scienter ordinant,vel illum q vnū
pedem tꝫ in mundanis,⁊ alium in ecclesiasticis,contra.l.diuinā
xlix.di.si.Item si rogant ꝓ indignis scienter.l.di.miror. Item
si trahunt monachos ⁊ alios religiosos de monasterijs sine cā,
contra voluntatē abbatum.lxiij.di.c.j.⁊.ij.xviij.q.ij.ꝙ̄ sit.⁊.c.
luminoso.Item si ꝯferant ordines loco remunerationis, cū nō
habeant aliud qđ ꝯferant,cum ordinis collatio debeat esse di-
screta,⁊ discreti iudicij,q꞉ rarꝝ est omne,qđ magnū est.lxiij.dist.
si officia.Item si ipsi ex laicis indiscrete sunt ꝓmoti.lviij.di. hic
ad nos.⁊.c.ordinatos,vel q꞉ principium ordinationis sue fuit
aliter viciosum,vnde non pōt bono exitu peragi.lxj.dist.mira-
mur,⁊.c.in sacerdotibus,⁊.c.miserum.de elec.per inquisitionē
32 †Item si promouent clericos sine titulo,qui postea cogantˀ mē
dicare.lxx.di.neminem.c.sanctorꝝ.⁊.c.epōs.de preb. Itē an idi
stincte sine lr̄is recipiāt clericos alienos.lxxi.di.illud si qs ꝺ alie
na.⁊.c.clericos,vnde receptus ⁊ recipiens deponi debent.i.q.
ij.quoniam diuersorum.⁊.c.placuit.⁊ acrius puniri possunt,si ñ
cessant licet ad hoc sufficiant litere pape.de cle.non resi.frater-
nitatiˀ.Item si negligūt proprios clericos idoneos ⁊ relinquūt
eos quasi oues errantes.lxxij.di.epōs.†item si promouent inui-
tos nulla cā exigente nisi forte odij.lxxiiij.di.epōs gesta. vbi ista
honoratus ⁊.c.consuluit.item si seruent tempora in ordinibus
celebrandis.c.j.⁊c.de temp.or.item si seruant intersticia. lxxv-
33 iij.di.⁊.lxvij.di.per totum.†itē si sustinet clericos in delicto suo
nec corrigunt obtentu obsequij sibi prestiti aut carnalis fauoris
vel pecunie corruptionis.lxxxiij.di.si quis epōs error.⁊.c. consē
tire.de offi.or.irrefragabili.in fi.item si ommittunt punire deli-
cta,vt populis placeant quod plebi commisse,⁊ sibi perniciosū
est.item si magis vtunṫ consilijs laicorꝝ ꝙ̄ clericorū.lxxxiiij.di.
nihil pastore miserius.lxxxiiij.di.peruenit.⁊.c.nuntiatum.Itē
si quid pauperibus erogent ⁊ in uanum nomen epi portēt.lxxx
vj.di.fratrem nostrum.⁊.c.non satis.item si negligenter defen-
dunt viduas ⁊ orphanos ⁊ pauperes ⁊ alias personas misera
biles ad ecclesie defensionem spectantes.lxxxvij.di.per totum.
item si nimiam curam habent de rebus temporalibus, cūm tñ
scriptum sit,ꝙ epi nullam rei familiaris curam personalem ad
se reuocent,sed lectioni,⁊ orationi,⁊ verbo predicationis tan-
tummodo vacent. lxxxviij.di.prelatum.cum sequētibus. item
si plura beneficia vni persone ꝯferant.lxxxviij.di. singula. item
si habeat iconomos sub quorꝝ testimonio res ecclesie gubernen
tur.lxxxix.di.volumus,quibus q꞉ ⁊.c.in quibusdam.xvj.q.vj.
quoniam.ix.q.iij.cum simus,⁊ nolunt habere iconomos , nisi
laicos.lxxxix.di.indicatum.xvj.q.vij.noua actione,vel consan-
guineos.lxxxix.di.decenter, alias suspendaṫ ad annum epōs, ⁊
iconomus in duplum puniaṫ,item si vnus inuidet alij,⁊ laborat
vt cadat,⁊ ēt ad inuicem discrepant in diuinis.xc.di.c.pe.⁊ fin.
itē si approprīāt sibi omnia bona ecclesiastica,†solus enim epōs
34 incumbit bonis.solus sibi vendicat vniuersa.solus occidit vni
uersos,hoc est principium litis ⁊ detractionis,⁊ origo crimis,
⁊ ideo a clericis accusantur,⁊ damnantur a domino iesu Chri
sto,⁊ clamor eorum intrat in aures domini ⁊c.xciij.di.diaconi.
item si contemnunt presbyteros,⁊ vbi ipsi sunt , non permittūt
eis officium facere.⁊c.xcv.di.olim.cum enim presbyter Chri-
stum consecret,quod maius est,q̄re presente epō non poterit ꝑ-
dicare.c.di.ecce ergo,alias si non habent eos vt principes pa-
tiantur,si non habent eos vt senatores.ead.distin.esto subiectꝰ
35 item si ordinant per pecuniam,†q꞉ tales incurrunt lepram.i.q.
j.cum ordineṫ,epōs eos.⁊.c.cito turpem ⁊ de radice infecta bo-
nus fructus exire non potest.c.dist.fertur.⁊ nisi renuntiet salua
ri non potest.i.q.i.si quis neqꝫ.item si vtunṫ consilio clericorum
extraneorꝝ,⁊ suos qui melius scirent,⁊ vellent,⁊ possent eis cō-
sulere contēnunt.c.nouit.de his que fi.a prela.item si laici sciūt
eorꝝ conscientiā,⁊ presbyteri ignorant,nec habent secum ido-
neos cubicularios.ij.q.vij.cum pastores.⁊.c.peruenit.item ⁊ si
diu in clericatu fuerint sint tamen idiote,⁊ permittūt se in epōs
promoueri.xxiij.d.q꞉ xpi.xxviij.omnis.ideo talibus dicit domi
nus tu scientiam repulisti,a te,⁊ ego te repellam.j.q.vij.conue-
36 nientibus.j.q.j.vilissimus.c.ꝙ̄uis.de eta.⁊ quali.†nisi imperfe
ctum sententie suppleat perfectio caritatis de renun.si cū pridē
.§.pro defectu.itē si promoti negligunt addiscere,vel docere,
q꞉ tales reputantur infideles.xxxviij.di.nullus.⁊ stultus est , q
in eo maiorem se existimat,vt bona que audiuerit adiscere con
temnat.xxij.di.constantinopolitana.xxiij.q.iij.si habes. potest
enim episcopus propter exercitium legendi acquirere scientie
margaritam,de renun.post translationem.§. ceterum.ꝟsi. ne si
37 quis†nam omne artificium per ꝯtinuum exercitium recipit in-
crementum.ff.de lega.iij.l.legatis seruis.§.ornatricibus. itē si
nolunt,vel sciūt canonibus obedire alias debēt ab administra
tione vsqꝫ ad condignam satisfactionem amoueri,xxv.q.j.om-
38 nia decretalia.xv.di.sancta romana.xxix.di.si romanorꝝ.† qui
enī nescit obedire canonibus non est dignus altaribus mini-
strare.xxv.q.j.hec consona.nam canones instinctu spiritussan-
cti sunt facti.l.di.sed ille.⁊.c.si quis diaconus.viij.di.illud sane
vnde ⁊ eorum violatores peccant in spiritussancto.xv.q.j.vio-
latores.⁊.c.sunt quidam.ideoqꝫ si epi sepius contraueniant se-
pius sunt puniendi.c.nimis iniqua de exces.pla.⁊.c.nimis pra
ua.⁊.c.tanta.igitur est presumptuosum asserere,ꝙ statutis sa-
crorum canonum in sua firmitate manentibus,per solā bibliā
regi possit ecclesia ꝙ solum ignorantes asserere consueuerunt q
tñ eosdem astringunt.c.j.⁊ si.de consti.de tempo.ordi. vel non
es cōpos.⁊ hoc multi sancti comprobant.xix.di.⁊ tribus. dist.
seq.per totum.⁊.viij.di.que ipsis.item si sunt nimis creduli in
preiudicium aliorum,⁊ anteꝙ̄ eis constet de crimine sententia
39 fulminant.lxxxvj.di.si quid vero.† ꝙ̄uis enim quedā vera sint
tamen in iudicio non sunt credenda,nisi certis inditijs demon-
strentur.xj.q.iij.ꝙ̄uis.⁊ ideo non solum reus est qui falsum de
aliquo profert,sed ēt ille qui aures cito criminibus prebet.xj.
q.iij.non solum,⁊ si non essent auditores non essent delatores,
q꞉ nemo inuito auditore libenter refert.vj.q.j.ex merito.inde-
cens est enim super re dubia certam dare sententiam.xj. qō.iij.
graue.⁊ in ambiguis non est absolutum.i.certum iudicium fe-
40 rendum.xxxiij.di.habuisse† ⁊ ideo incerta nullus pontificum iu
dicare presumat,ꝙ̄uis vera sint.xxx.q.v.§.his ita, ⁊ frequens
debet esse insinuatio ⁊ clamosa anteꝙ̄ fiat inquisitio de accusa.
qualiter.ij.item si in ecclesia erigunt in columnas,quos nouerit
meliores,vel quos ipsi magis diligunt,vel quorum sunt obse-
quijs deliniti.viij.q.j.moyses.multi enim edificant parietes,⁊
ecclesie columnas subtrahunt.xxij.q.ij.gloria epi.item si paula
tim quolibet anno ius personale sibi appropriant.x.q.iij.q꞉ co
gnouimus.⁊.c.inter cetera.xvj.q.j.constitutum.item si indiscre
te nituntˀ vlcisci sibi illatas iniurias personales.j.q.vij. si quis
matrem.xlvj.di.seditionarios,vet indiscrete iniuriātur, ⁊ excō
municant.xxiij.q.iiij.inter querelas,⁊ si volunt esse actores ⁊ iu
dices,⁊ tamen cum persona actoris assumitur iudiciaria pote-
stas amittitur.ij.q.j.§.sciendū.xj.q.j.si clericus.iij.q.iiij.c.j. ⁊
41 ij.† item si paratos corrigi ēt pro minimis culpis excōicāt.xi.
q.iij.epi.⁊.c.nemo.item si expellunt eos,qui suis predecessori-
bus fideliter seruiuerant,⁊ quod deterius est,si remuneratione
seruitij quam receperant spoliāt.xij.q.ij.hoc huius placiti.xvj.
q.vi.illud.item si aduocatis ⁊ seruientibus nolunt reddere qđ
promiserunt,nec ipsos remunerare.xij.q.ij quicunqꝫ suffragio.
⁊.c.ecclesiasticis.l.q operas.ff.locati.⁊ de varijs ⁊ extrar. cog.
l.i.§.in honorarijs.item si volunt ꝙ eis credatur in preiudiciū
aliorum.vi.q.ij.epōs.⁊.c.si tantum.⁊.c.placuit.xv.q.v.c.ij.item
si soli volunt clericos deponere.l.di.studeat.xv.q.i.de crimine.
vij.felix.⁊.c.presbyteri.non enim solus potest aufferre lꝫ solus
possit dare.xv.q.vij.sexta.de trāsl.prela.inter corporalia.xv.q.
vij.epōs nullius.item si impugnant exemptos iniuste nec seruāt
eorum priuilegia.xvi.q.i.frater noster,de priuileg. dilecti.⁊.c.
42 ꝙ̄to.†item si ligant ⁊ absoluunt sine cause cognitione.xxiiii.q.
iii.de illicita,de senten.excom.sacro.sicut enim quosdam gra-

tia fauoris sublimant, sic plerumq; alios odio inuidi atq; humi
liant.xvj.q.vij.c.j.item si in conuiuijs legi faciunt sacras lectio-
nes.xliij.di.pro reuerentia, nam dum corpus diuersis ferculis
reficitur lectioni detrahitur lingua in detractionibus relaxatur
xliij.di.conuiua.⁊.c.pre.⁊ grego.in morali.lib. Item si in eccle
sia, vel dum in publico prodeunt super indumenis lineis vtan
tur, palia habent diffibulata, de vit.⁊ hone.cle.clerici.in fi. Ité
si magis curant de cõuiuijs, q̃ de diuinis officijs. vnde luxurie
⁊ ociose fabule prodeunt.xliij.di.§.j.⁊.c.seq.per totū inde cõ
surgunt ad concentum auium matutinū sincopa continua trã
currentes, ⁊ si vix celebrant quater in anno de cele.mis. dolen-
tes.⁊ si faciunt cantari sibi missaz iuxta lectuz in domo vbi spur
43 titie multe fiunt, †⁊ sanctius esset missam non audire, q̃ in do
mibus in quibus sine magna cã nullatenus sunt celebrande, de
44 con.dis.j.c.j.⁊.c.sunt nonnulli.†Itez si cartas ⁊ instrumenta ec
clesie custodiunt, ⁊ si res dilapidant male administrãdo.xvj.q.
j.in canonibus.xxiij.di.de siracusane.xij.q.ij.⁊ si illi,⁊.c. vulte-
ranen.⁊.xij.q.ij.apostolicos. Item si res alienas vsurpant.xvj.
q.vj.placuit, nec ipsas reddere volunt a predecessoribus occu-
patas eorum predecessorum sanctitatem ⁊ conscientiam preté
45 dens†cum tamen nihil intersit, quo ad periculum anime inua-
dere alienum, aut scienter detinere, de resti.spo.sepe.c.filius.de
testa.⁊ nihil deperit ecclesiasticis vtilitatibus, si que sunt aliena
reddantur.liiij.di.generalis.in fi. Itez si cognoscunt seipsos cu
suis feminis, cuius vite, cuiusue generis sint, sz in cathedris suis
⁊ cornibus gloriantes alios despiciunt, ⁊ contemnunt, sed si re-
46 cognoscerent se collegas in domo.xcvj.di.eps.†nam cum cul
pa non subest secundum rationem humilitatis omnes equales
sumus.xij.di.considerandū.⁊.c.fidelior facit.xij.q.ij.gloria epi
scopi.curiosior potest plures interrogationes facere ⁊ colligere
maxime si iura noua discurrat, sed magis vtile nil est, faciunt se
pe indiscretas, ⁊ superfluas dispensationes, ⁊ remissiones, ⁊ in
multis alijs excedunt, que sparsim in hoc opusculo possunt re-
periri neminem tamen epoꝝ reprehendo cũ sint patres, sed vt
a delictis abstineant admoneo quoꝝ conscientia cõueniet vnū-
quemq;.vj.q.i.oues.viij.q.j.qui nos.⁊.c.qualis. ⁊ seq.ad fin.
47 †Idem si vsurpant fructus ecclesiaꝝ vacantium.c.cum vos.de
offi.ordi.q.ij.c.fi.de simo.audiuimus.de preben. de multa. de
ap.reprehensibilis, vbi puniendi sunt ⁊c.de male.statuimus.
Item dando malum exemplū.c.magne §.j.de voto.⁊ tot mor
tibus.⁊c.xj.q.iij.precipue. Item si non vadunt ad sinoduz quo
libet anno prouincialé.xviij.di.quandoquidem.item si transgre
48 ditur iuramentum de quo in.c.ego.n.de iur.eiur. ¶†Uisitãtes
autem abbates debent primo interrogare, si ⁊ spe ⁊ intentione
speciali ducti habitum regularem assumpserunt, vt.s.abbates
fierent contra.c.xvj.q.vij.per laicos.de elec.officij.⁊.c.cum no
strum.in quo et multi religiosi delinquunt paupertatem, ⁊ labo
rem, ⁊ esuriem fugientes, vt diuites fiant, quiete degant, splen
dide reficiantur, non intendentes seculum fugere, sed mutare.
49 liij.di.c.j.†item si abbatiam emerunt, qui saluari non possunt,
nisi renuntient, secundum Host.in summa.de simo.§.fin.item si
nullum monachum volunt recipere sine charitate pecunie, vel
alterius temporalis commodi tacita vel expressa, super quo ple
rumq; obtentu abolende consuetudinis se satagunt excusare, c.
veniens.de simo.⁊.c.dilectus fi.a.vbi dicit tales esse deponen-
dos.c.lz Heli.⁊.c.per tuas.aut arbitrio iudicis.c.iuratum, ⁊ ð
accusat.inquisitionis. Item si ecclesias in quibus habent ius
patronatus sibi omnino appropriant, nec ponunt ibi vicarios
perpetuos, ⁊ positos, ita grauant q; non possunt hospitalita-
tez tenere, nec epo in epalibus respõdere, ð prebend.de mona-
chis.⁊.c.auaritie.de sup.neg.prela.c.ij.⁊. c.extirpande.de pre
ben. Item si ad ecclesias ad eos ptinétes sine pecunia aliquos
representant, ⁊ vt vicium suum vtrūq; palient, et ecclesia vacã-
te super eam mutuum recipiunt. demum illam sic obligatam cõ
ferunt, dicentes q; transit cum onere suo, de pig.ex literis. ð de
ci.pastoralis.item si dant possessiones aliquas vel certas pecu-
nias, vel domum quomodã, cū pacto q; decimas certaꝝ possessio
num eis soluant, vel apud eos sepulturam eligant, de pactis.
pleriq;. Etiam si iuramentū interueniat. item si negligunt pri-
re monachos fugitiuos.xviij.q.ij.abbates, ⁊ eos reuocare, in-
quirere, ⁊ recipere, salua ordinis disciplina. de regula.c.fi.item
si recipiunt monachos alienos sine literis commendaticijs.
50 xviij.q.ij.abbates.i fi.†Item si indiscrete monachos suos ej-
ciunt, de rescrip.cum dilecta.in quo mortis eorum rei sunt.xvj.
q.j.placuit.item si monachis sine causa literas dimissorias cõ-
cedunt, ⁊ credūt monachi se per tales literas absolutos ab obe

dientia.lxxj.di.illud, ⁊.c.de aliena.⁊.c.clericos.vij.q.j.non op;
⁊.c.peruenit.xxj.q.ij.c.i.⁊.ij.ne ouis errans ⁊ periclitans inue-
51 niat sine pastore.lxxj.di.episcopus.†ité si reuertentes, vl' alios
fratres delinquentes sicut latrones, cum aliter corrigi possent
ponunt in vinculis.lxxiiij.di.quorūdã, ⁊ per laicum faciunt ca-
pi, vel verberari, quod nisi per monachū fieri dz de sen.excom.
vniuersitatis.⁊ de sta.mo.ea que.item si aliqui ex cã appellant
si appellationi deferunt, de accu.olim.pp quod sunt ad sedem
apostolicam mittendi.c.de priore.de appel.item si quos mona
chos ex carnali amore exaltant, alios ex odio, vel inuidia, vel
q; bene viuunt, ⁊ bene administrant opprimentes.xv.q.ij.c.ij.
item si sub spē pietatis impietatem paliantes occasione hospi-
talitatis manducant carnes extra refectorium, illos quos hñt
familiares splendide secum reficiunt ⁊ alij qui pondus portant
diei ⁊ estus esurientibus in refectorio cum tñ sine delectu perso
narum, nunc hij nunc illi essent secundum regulam, euocãdi, de
cõse.di.v.carnem de sta.mo.ad monasteriū.§.i refectorio.item
si de infirmis, ⁊ debilibus, vel medicina aliqua indigentibus nõ
curant, quibus tamen etiam in infirmitorio esset cõpetenter tã
in carnibus q̃ in alijs, ⁊ in refectorio ad sustentationem natu
re debilis, quando non potest vti cõibus de speciali cibo est p-
uidendum.d.c.cum ad monasterium.§.porro debiles.item si p
mittunt aliquos monachos habere pecuniam, contra.c.de sta.
mona.monachi.⁊.c.super quedã.item si ecclasticas decimas,
⁊ alia spiritualia recipiunt de manu laici, ⁊ curam animaꝝ cõ
mittunt monachis sine licentia episcopi, ⁊ sacerdotes habétes
curam animaꝝ instituunt, ⁊ destituunt per se pro libito volunta
tis, ⁊ alia vsurpant iura episcopalia.xvj.q.i.peruenit.de pre-
ben.in lateranen.de priuileg.cū ⁊ plantare.ité si monachis no-
bilibus parcunt ob potentiam amicoꝝ, cum tamen incorrigi
biles essent reijciendi de monasterio, ne inficerent sanas oues,
de sta. monach.ea que.§.i.xlv.distin.sed illud, ⁊ in arctioribus
52 monasterijs detrudédi ⁊c.vt in.c.fi.§.fi.de regula.†Uisitantes
vero monachos petãt, si ꝯ abbaté volété eos corrigere ꝯspirét
ad deponendum, ⁊ alium faciendū.xviij.q.j.nullã. Ité si conspi-
rant et ad depositioné aie eius.vij.q.j.§.qñ.xviij.q.ij.ecce tales
enim sunt infames, nec possunt esse testes.xj.q.j.conspirationez.
⁊.c.coniurationum.de simo.per tuas.⁊.c.licet helli.de re iudic.
cum.i.⁊.a. Item si in cautam familiaritatem habent cum mulie
ribus quas sibi cõmatres faciunt de conse. distin.iiij. monachi.
⁊.c.non licet.xviij.q.ij.peruenit.⁊.c.perniciosam. Itez si incau-
te cum monialibus conuersantur.xviij.q.ij. monasteria.⁊.c. de-
53 cima.⁊.c.diffinimus,†vbi patet quod monacho conuiuari cum
monacha, nec secum in eodem monasterio manere, nec loqui,
etiam cum consanguinea, nisi per verba compendiosa, ita quod
54 cito recedat, ⁊ sub testimonio abatisse, ⁊ idem de abbate, † quia
nec clericus nec laicus debet ipsarum monasteria frequentare.
c.monasterium de vita ⁊ honestate clericorum. Item si matri-
monium non erubescentes contrahant.xvij.q.j.vt lex.⁊.c.impu
55 dicas.†⁊ licet matrimonium non teneat tamen bigami efficiun
tur.xxvij.q.j.quotquot.⁊.c.monachos.⁊ hodie sunt excommuni
cati clemen.j.de sponsa. Itez si vagantur extra monasteria sine
licentia sui abbatis.xvj.q.j.quidã monachi.⁊ se.⁊.c.legi eplam
56 ⁊.c.q̃to.de offi.ord. Ité si sunt nimis ociosi cū †tñ arma hostis
antiqui sint ociositas ⁊ voluptas apte ad miseras animas capti
uandas, de renun.nisi cum pridem.§.cum verum. de conse.dist.
v.nunq̃.vbi dr facito aliquid operis, vt semper diabolus te in-
ueniat occupatū, ⁊ subdit amabis sciaz literaꝝ, ⁊ carnis vicia n
amabis. Ité si volunt comedere carnes, etiam vbi nulla necessi-
tas imineat, de conse.distin.v.carné.⁊ in.d.§.in refectorio. Itez
si gloriant de nobilitate sua, ⁊ potentia amicorum pp quod no-
lunt regi, sed alijs dñari, de sta.mon.ea que.§.j. Ité si gloriã mū-
danã ⁊ quiuia cõia appetūt, ⁊ sequunt ꝯ nominis ethimologiã
xj.q.j.placuit. Itez si volunt habere cellulas a domibus cõibus
separatas, nec volunt abstinétiã cõem facere.xx.q.iiij.c.mona-
chum ⁊ se. Item si proprium habent.d.c.cū ad monasteriū. Ité
si sibi inuicem inuident, ⁊ sic sunt spirituales homicide detrahé
do sibi inuicez.vj.q.i.deteriores.de peni.di.j.homicidioꝝ.⁊ sm
regulã veritatis causa cõmédationis tue nihil.debes facer quo
maior alius fiat alias dedignabitur in te charitas habitare.xj.
q.iij.si quid ergo.item si existunt aduocati in palatijs clericoꝝ
57 vel laicoꝝ, de postu.c.ex parte.†item si physicam, ⁊ ciuile ius
audiunt, vnde sunt ipso iure excõicati ⁊ si alias in multis exce-
58 dunt de quibus in titu.ne cle.vel mo. ¶†Uisitãtes et decanos
petant si suis episcopis graues, ⁊ superbi existunt.c.dilectis. de
appella.item si in ipsius epi cõtéptū abstinent a diuinis, ð offi.
ordi.

ordi.irrefragabili.§.ceterū.Itē si pro peccato alterius ecclesiaʒ interdicūt.c.quesiuit.de hijs que fi.a ma.par.c.Itē si sigillo capituli sine eius consensu sigillant,de proba.tertio.de testib.tam literis.in fine.item si quod commune est sibi appropriant,de pben.ratio.ꝛ licet sibi prius possint prouidere,tamē quod super est,tenētur diuidere,ꝛ pauperibus erogare.xij.questio.i.§. fin. item si nolunt ad sacerdotium promoueri,cuʒ ad hoc tenentur de eta.ꝛ quali.c.i.item si epis consentiunt in peccatis,de elect. per inquisitionē.item si nolunt surgere ad matutinum,nec alijs horis canonicis interesse,ꝛ volunt percipe prouentū, ꝛ nolunt seruire.c.diuersis.de cle.coniuga.ꝛ.c.precedentibus.item si se absentant sine licentia epi,de cle.non resi.ex parte.ꝛ.c.relatuʒ. de ꝯse.di.v.non opʒ.Item si audiant leges.c.super specu.ne cleri.vel mo.ꝛ.c.j.e.ti.lib.vj.Item si indifferenter excercent offm̄ aduocati,de postu.c.i.ꝛ.fi.Itē si sunt nimis supbi, illiteratos ꝛ simplices ꝯculcātes.xcv.di.esto subiect⁹.Itē si plura bñficia,ꝛ plures dignitates tenēt sine dispēsatione,ꝛ si dispensationē ha
59 bent,ipsam non seruant.†cum ibi semper consueuerit apponi ꝙ cura animarum non negligatur,nec ecclesie obsequium pp auaritiam,ꝛ ambitionem,qꝛ tñ laborant aliqui ꝙ nequeunt saturari de preben. qꝛ in tantum, ꝛ.c.cum iam dudum,ꝛ.c. relatuʒ de cleri.non resi.pp qḋ reddunꝰ inelligibiles,de elec.dudum.ij. Item si nō faciūt celebrare officia solēnia duplicia cū antiphonis integris tam ante psalmos q̄ post,ꝛ cuʒ solēnitate sonitus cāpanaꝝ,ꝛ solenniori appatu,ꝛ coloribus super indumentoꝝ appropriatis maioribus solēnitatibus, ꝛ alijs cerimonijs,ḋ q
60 bus in missali,ꝛ ordinario capelle,iuxta no.in.c.i.in fi.de reliquijs ꝛ veneratione sanctorum.lib.vj.¶†Uisitantes autem archidiaconos interrogent,an faciant talias in presbyteros.xcliij.di.c.fi.de censi.cum apostolus.§.inhibemus.Item si volunt habere vaccam albam,vel aliud certum temporale pro faciēda inuestitura.c.peruenit.de exces.prela.de simo.cum in ecclesijs ꝛ c.in tantum,item si clericos in suis peccatis tollerant pro pecunia de penis .lʒ. Item si excōicatos nolunt absoluere,nisi primo recipiant pecuniam.i.q.j.§.quibus.ꝛ.c.nullus , ꝛ de simo. ad aures.item si vendunt iurisdictionem, ꝛ vices suas.c.j.ꝛ.ij. ne prelati vices suas.item si nolunt ad diaconatus ordinem pmoueri.c.j.de eta.ꝛ qual.cum in cunctis.§.inferiora.lx. dis.in
61 nouamus.†Itē si opponunt se indebite ꝯ epos quoꝝ oculi sūt vnde vellent aliqui epi amisisse oculos , de offi.archi.ad hec.xciij.di.legimus.pp qḋ talis archidiaconus tanq̄ membrum putridū ab ecclesia est merito remouēdus,de exces.prela.graues. item si in deformitatem honestatis sue volunt cum quibusdam mulierculis habitare.lxxxj.di.archidiaconum.item si sunt cir
62 ca suum officium negligentes,de offi.archid.de eta.ꝛ quali. ¶†Uisitantes ēt archipresbyteros petāt, si sunt negligentes circa suum officium,ꝛ si iudicant,ꝛ aliud qḋ ēt iustuʒ sit faciūt, nisi pecunia mediante,qua subtracta statim subtrahunt iusticiā xi.q.iij.qui recte,quod intelligo de archipresbyte.ciuitatis.Et idem de eo qui aliqñ vocaꝰ archipresbyter ruralis .c.vt singule.de offi.archipresby.qui ꝛ aliqñ decanus vocatur,de offi.archi.ad hec.in fi.Aliqñ plebanus,de offi.ordi.cum ab ecclesiarum,qñq3 abbas lʒ improprie,de renū.ex trāsmissa. ¶†Uisi
63 tantes vero prepositos siue priores qui quandam prioratus curam pre alijs gerunt,de verb.signi.ꝗuis. interrogent de illius scientia cuius curam ēps dʒ habere,de cleri.ex.mi.proposuit ḋ
64 peni.omnes.¶†Uisitantes ēt sacristam petant si sunt negligētes circa suum offm̄.s.custodiam vestimentoꝝ, ꝛ vasoꝝ ecclesiasticoꝝ,ꝛ si illa faciant tractari per laicos, vel minores cleri cos.xxiij.di.non liceat.ꝛ.c.non oportet.item circa ordinationē
65 hostiaꝝ ꝛ preparationem incensi.ꝛ curam baptisterij.xxv. dist. perlectis.ad fi.¶†Uisitantes scolasticos seu magistros scolariuʒ interrogent si vendunt docendi licentiam.c.q̄to.de magistris.item si dignis licentiam denegant.c.prohibeas.de magis. qui si accusentur directe a suo trono debent ammoueri.j.q.vij. scimus.item si cum idiote sint permittunt se ad offm̄ sublimari, de eta.ꝛ qua.ad aures.ff.ad.l.aquil.rō.xxxvij.di.qui de mensa. ꝛ.c.legant.lxj.di.miseꝝ.de elec.cum in magistrū.item si ꝯspirāt
66 ꝯ epos.c.ij.de calū.item si magisterium ambiunt.xxiij.di.quādo episcopus.†hij enim qui ambitiose promouentur a diabolo
67 puniunꝰ.vij.q.j.illud inferendum.j.q.j.non est putanda.¶†Uisitantes vero cantorem petāt si aliqḋ sciat de cantu, vel offō, ꝛ admittat indignos in choro,ꝛ dignos eijciat,ꝛ si tradat libram siue perceptiones quotidianas absentibus ab offō , ꝛ pñtibus subtrahat,ꝛ si statuta ꝛ ꝯsuetudines ecclesie ꝯtēnat,ꝛ violet.c.
68 j.de cle.egro.lib.vj.ꝛ de cle.non resi.per totum.¶ † Uisitans

aūt canonicos interroget,quare nolunt ad ordines pmoueri. lxxiij.di.si qui clerici.ꝛ.c.placuit.de eta.ꝛ q̄.q̄ris.item si p ambitionē pmittūt immo qñq3 pcurāt se intrudi in loco viuētis.c. j.de ꝯce.pb.vij.q.j.cū q.ꝛ.c.si furē.iij.q.ij.audiuimus.itē si ꝯiurationes faciūt.xj.q.j.ꝯiurationū.ꝛ.c.clerici.itē si sunt nimis ḋlicati,nec volūt eccl'iam frequētare.lxxxj.di.si quis.ꝛ.c.bis. de cle.nō resi.c.pe.ꝛ fi.itē si accumulāt pecuniā,de preb.nec volūt
69 aliquid pauperibus elargiri.xij.q.j.§.fi.†immo qḋ peius est ex inope diues factus ex ignobili gloriosus incipit negotiari ḋ bonis ecclesiasticis q̄ q̄si qdā pestis fugiēdus est.lxxxvj.di.negotiatorē.itē si male viuunt canonici luxurie deuacātes, vnde pōt dici ꝙ tota ciuitas capite deorsum pendet.xxxij.q.vi.c.fi. nam ꝛ totus ciuitatis status p tales ꝯturbaꝰ,maxime qñ nolūt epis
70 obedire.xvij.di.§.hinc ēt †studeant ergo circa opa charitatis, qꝛ dñt esse lumē boni ꝛ speculū ciuitatis.xj.q.iij.c.fi.item si discordant in capitulis,ꝛ ptes sibi faciunt maxime circa electiones,in qbus iam q̄si nihil de deo agiꝰ,sed sequunꝰ carnalitatis affectuʒ tam priuati q̄ prelati nō iudiciū rōnis.c.fi.de his q̄ fi. a ma.par.de ele.in causis.§.i.cū dilecti.ꝯgregato.auditis. ꝛ.c. ꝯsiderauimus,ꝛ de pbē.graue.ꝛ si de his excessibus aliqs se regnare aliqḋ senserit curet suo satisfacere creatori,q eū expectat ad penitētiā.xciij.di.diaconi.ad fi.item si cessant a diuinis , nisi
71 put in.c.ij.ꝛ.c.ꝗuis.de of.or.li.vi.†item si admitūt nō ꝯstitutos in sacris ad vocē capitularem,ꝯ cle.i.de eta. ꝛ q̄li.itē si faciunt statuta a iure reprobata in.c.fi.de Rescrip.in.vi.ꝛ ꝯstitutionē in fi.de ver.sig.eo.ti.itē si obseruēt ꝯsuetudines a iure re probatas,ꝛ nō obseruāt bona statuta ecclesie p eos iurata.c.f.
72 de ꝯsue.lib.vi.¶†Uisitātes demū presbyteros interrogēt,si p miserunt indignos ad ecclesiasticā militiā pmoueri.xxxiij.di.tales.ꝛ.c.his q̄ de eta.ꝛ q̄.cū sit ars . itē si fuerūt pmoti p simoniacā prauitatē,vnde celebrare nō dñt,de simo.tanta.ꝛ.c.tue.i. q.i.qsqs.ꝛ.c.repetunꝰ.item si nimis incōtinēter viuunt.xxviij. di.diaconus de coha.cle.ꝛ muli.per totū de cle.ꝯiug.c.iij.item si imiscent se spectaculis,ꝛ pōpis clieꝝ,ꝛ ꝯuiuijs publicis vite inhoneste vsuris, lucris turpibus , fraudibus, amori pecunie. secularibus officijs atq3 negotijs, munera recipiunt pro beneficijs medicine dei dolosi sunt,ꝯspiratores,sectātes odiuʒ emulationes,ꝯtrectiones,inuidias,si sunt vagi oculis , effreni lingua,petulātia ꝛ gestu,fluido laborātes,inuerecūdi,obsceni, virgines,ꝛ viduas,ꝛ alias mulieres frequētātes,inobediētes, sese iactātes,doctrinā,lectiōes,psalmos himnos,ꝛ cātica fugiētes,in qbus monenꝰ.xx.di.his igiꝰ.itē si libētius dant ioculatori,vel meretrici,q̄ pauperi,ꝛ plus diligūt venari,q̄ dño psallere.lxxxvi.di.q venationibus.ꝛ.c.dare.ꝛ.c.excus.item de oibus q̄ habenꝰ in.c.i.ꝛ p totū ne cle.vel mo.item si supioribus suis sunt infideles,ꝛ inuident ꝛ detrahūt ꝛ superiores eisdē. cū tñ potius deberēt esse ꝯnexi adinuicē vinculo charitatis. lxxxix. di.ad hec.xxiij.di.q̄q̄.xxiij.q.v.prod et.itē si vnus subtrahat alij parrochianos suos,ꝛ tam viuos q̄ mortuos de parroch.c. ij.ꝛ.ij.ix.q.ij.p totu m de peni.di.vj.placuit.de sepul.ex parte. cum se.ꝛ.c.in nostra.Iteʒ si multa vicia sub specie virtutis paliant,vt auari videanꝰ boni dispensatores crudeles videantur iusticie zelatores,ꝛ remissi videanꝰ subditis cōpaciētes.xlj.dis. sepe.ij.q.vij.§.his ita.vij.q.j.§.hoc tūc de here.sicut in vno. itē si se inuicem inuidentes ꝯsumūt raptorib us deteriores, ꝛ homicide,de peni.di.j.homicidioꝝ.vj.q.j.ex merito.ꝛ.c.deteriores.ꝛ.c.summa.Itē si fingunt se lōgius ire , vt reuelent,vel velent odia,si sunt doli fallaces,inconstantes,multa verba inhonesta,ꝛ illicita pferentes.xxij.q.ij.nec artificioso.c.omne genus. c.is autem.vij.q.vj.iuramētum,ꝛ.q.e.cauete.ꝛ.c.quotiēs. Itē si nō recte penitenti ferūt testimoniū,vl' recte penitētē accusant corrupti munere,inuidia,vel fauore,de simo.nemo. Item si cuʒ parrochiana ppria quā ad ꝯfessionē admittūt fornicanꝰ.xxx. q.j.non debet.ꝛ.c.si quis.ꝛ oēs.Item si hostiā fractā offerunt, vinuʒ sine aqua,vel cōtra vel ponunt plus de aqua q̄ de vino aut in priuatis domibus,aut his in die sine cā celebrātes,aut sine lumine,aut in ecclesia violata,aut sup altare moto, vel enormiter fracto,aut in altari in quo eadē die celebrauit ēps sine licentia,nō custodiunt chrisma,vel eucharistiam,sicut debent,nō mundant,seu lauant vasa ecclesiastica , vt decet,de cele.mis.c. j.ꝯsuluisti.ex pte sane.te referente.pernitiosus de ꝯsec.ecc.vel alta.c.j.cōsuluisti.ligneis.de custo.euca.c.ij.de ꝯse.di.j.c.j.sicut non alij sufficit nemo vestimenta vasa.de ꝯsec.di.ij.scriptura.in sacramēto.ꝛ.c.fi.Item si subuertunt populum, ꝛ in omni loco ponētes scādalum vertunꝰ in laqueum tortuosum. xxiij.quest. iij.transferunt.sup alijs pluribus essent interrogationes faciē

de de quibus sparsim patet ex prece. questionibus, que gratia
breuitatis ommitto, nam prudens inquisitor iuxta qualitatem
locorum, ⁊ personarum, ⁊ temporis arbitrabitur, super quibus
precipue magis habeat insistere, alia reseruans in subsequenti
bus visitationibus, ⁊ super omnia etiam faciat obseruari consti
73 tutiones prouinciales, ⁊ dioce. ¶ † Uisitans autem imperato-
rē, vel ipatricē interrogabit eos vel testes, an faciāt iustitiā, ne
alias veniant tempestates in populum, ⁊ flagella. xxiij. si quis
74 violentes. ⁊. q. v. regū. † de nullo enim magis placere deo po-
test, q̄ si iusticiam exerceat, compescendo eos qui in suā, ⁊ alio
rum perniciē debacantur. xxiij. q. v. quali nos. Item si querit
impugnare sanctam ecclesiam matrem suam, quā tenetur tue
ri pp qđ deponeret. c. venerabilem. §. obiectionē, ⁊. §. fi. de ele.
q₂ siue pacata siue turbata fuerit ecclesia tpe sui regiminis, dns
qui tuitionem ei cōmisit exiget rationē. xxiij. q. v. principes. in fi.
Item si distringunt clericos in foro suo placitare in personali-
bus actionibus. xj. q. iij. continua. ⁊. c. nullus. in olita. ⁊. c. pla-
cuit. Item si immiscent se electionibus prelatorū contra iura.
lxiij. di. sacrorū. ⁊. §. se. ⁊. c. adrianus. ⁊. c. ego lodouicus, de elec.
sacrosancta. ⁊. c. quisquis. nisi hoc habeat ex apostolico ꝑuile.
75 † ⁊ sic intellige de iure pa. c. nobis fuit. in. §. j. Item si aliquos ex
odio exheredat, ⁊ deijcit, ⁊ alios ex leui opinionis aura subli-
mat. xv. q. vij. vj. actione. Item si sine causa pedagia concedit,
vel pecuniam mutat. Item si relinquit vxorem suam ꝓpria te-
meritate, qui fi. sint legitimi. p venerabilem. §. videbat. Item si
labitur in heresim. xj. q. iij. iulianus. Item si non reuereт epos,
sed capit, ⁊ mutilat, ⁊ occidit, de ma. ⁊ obe. solite. de elec. venera
bilem. §. eos igitur, circa que adde dicta per Host. in summa. de
elec. §. quis eligi. sub. §. item secundum. ꝟ. ne dum in prelatis ⁊
seq. Item si electus in imperatorem ante confirmationē admi-
nistrauerit, ⁊ an virtute cōsuetudinis cum electo in discordia vo
luerit vincere in campo, ꝓut examinat Old. in cōsil. cxlij. quod
incipit an electus imperatorem. Item an si duobus electis im-
peratoribus i discordia vterq₃ dederit priuilegia ⁊ sńias ꝺ quo
per eundem in cōsi. lxiiij. qđ incipit an cū duo sunt electi in impe
76 ratores. ¶ † Uisitās vero reges dꝫ specialiter iterrogare, si tra
hunt clericos ad forū suum, vnde deponendi essent. xj. q. j. null⁹
nam qui celestem militē pulsat eius forum dꝫ seq. xj. q. j. xpian⁹
c. si clericus laicum, ⁊ si diligenti. ⁊. c. cum sit generale. de fo. cō
pe. Item si ab ecclesijs ⁊ personis ecclesiasticis pensiones, pro-
curationes, ⁊ banna extorqueant, contra iura, ⁊ ecclesiasticā li-
bertatē, quia incurrūt penā. xx. librarū auri. xxv. q. ij. quecunq₃
igitur, ⁊ iniuriarū teneaт de iniurijs. olim. xxiij. qō. viij. §. q̄uis.
77 † nam plus iuuat ecclesia regnū orationibus q̄ armiger armis
vt ibidē in. c. qcunq₃. Itē si ducūt secum ad exercitum ꝯ iura sa
cerdotes. xxiij. q. viij. quo ausu. ⁊. c. si quis epa. si nobis fratres.
⁊. c. reprehensibiles. xxx. di. si quis vult pontifex, vt. s. pugnent
personaliter, secus si ad dandū cōsilium in bello iusto, de voto ex
78 multa. §. pe. ⁊ fi. † Itē si non faciunt iustitiā, vnde sunt deponen
di. xv. q. vj. alicui⁹. Itē si talis ⁊ exactionib⁹ populū dei affligāt
indebite ⁊ pauperibus iniuriātur, de quibus teneнт deo redde-
re rónē. xiiij. q. v. nō sane. xxiij. q. iiij. qñ vult deus. ⁊. c. si eccł'ia,
79 in fi. † Itē si occupāt alienas terras ⁊ ñ sunt cōtēti ꝓprijs finib⁹.
xxiij. q. iiij. trāsferūt, ⁊ tales ñ saluanт, ēt si bñ admiиrēt, nisi res
alienas restituāt, ƀꝫ Aug. xiiij. q. v. neq₃. n. rō est in. c. miramur.
80 lxj. di. ⁊ ideo etiā possunt iuste impugnari. † Est enim iustū bel
lum ꝓ bonis nostris defendendis, vel repetendis. xxiij. q. ij. do-
minus. Item ꝯ sarracenos qui terras nostras per iniusticiam
detinēt occupatas. xxiij. q. vi. dispar. nimirū ⁊ intendūt occupa-
re si possent vt in capitulis ibi sequētibus, ⁊ ꝯ excōicatos. xxiij.
q. v. omnium vestrum. ⁊. c. excōicatorū. ⁊. q. viij. omni timore, si
nulla. ⁊. c. vt pridē. Itē si volūt plures habere ⁊ tenere, ⁊ cogno
scere mulieres, sicut equus emissarius ⁊ sicut mulus, quibus nō
81 est intellectus, in anime sue periculū, ⁊ scādalū plurimorū, † cū
tñ vnus rex vni mulieri vix sufficiat. quare excōicari, ⁊ deponi ꝺ
berent si incorrigibiles apparerent. xj. q. iij. precipue, cū nulli li
ceat habere plures. c. gaudemus, de diuor. ⁊. c. porro. ⁊ de spō
sa. c. j. Item si crimen sacrilegij lese maiestatis, ⁊ vsure cōmittāt
iudeis super xpianos sua officia concedendo. liiij. dis. nulla. vij.
82 q. iij. constituit. † ⁊ dic ꝙ capitulum ex speciali, de iudeis, debꝫ
intelligi de comparatiue permissis, ⁊ non vere. Item si soluunt
decimas, ⁊ primitias, ⁊ oblationes ecclesijs debitas de cōse. di.
i. omnis, ad quas soluendas tenentur. xvj. q. i. reuertimini. ⁊. c.
decime. xxiij. q. v. dicas aliquis, de cōse. di. v. quadragesima, vbi
etiam tenentur ad decimas dierum. Itē si sequuntur auguria,
⁊ in ipsis confidunt, ⁊ in sortibus, ⁊ superstitionibus a vera fide
deuiantes. xxvi. q. v. augurijs. ⁊. c. epi. ⁊ ideo sine luce sunt ta-
83 les. † q₂ nihil melius resplēdet in principe q̄ recta fides de sū-
ma tri. l. iter claras. xcv. dis. si imperator. nec debet degenerare
a bonis. vnđ ꝟsus Rex superes si tu superes ꝑceptor. honoris
84 Degener es si degeneres a laude prioris. ¶ † Uisitans autē
duces spāliter interroget an in talijs ⁊ exactionibus indebitis
excedāt, ⁊ an faciant constitutiones, quin potius destitutiones
cōtra ecclesiasticam libertatem, cōtra capł'ꝫ laicis de re ec. non
ali. ꝓpter qđ tā ipsi q̄ scriptores ⁊ obseruātes sunt excōicati
ipso iure ⁊ feudis que tenēt ab ecclesijs sunt priuandi, ꝺ sen. ex
cō. nouerint. c. grauē. ⁊ possunt feuda eorū alijs potentioribus
cōcedi qui illa pro eccł'ia recognoscant. c. ij. de feudis. Itē si vo
lunt habere capellas suas, ⁊ capellāos sine auctoritate epali, ⁊
ꝙ capellani habeant curam vxorū suarū, ⁊ familie, ⁊ ꝙ oblatio
nes eis factas vbicunq₃ etiam missas audiant, etiam inbursent
85 quod est iuri communi contrarium, † ⁊ soli duci burgundie cō-
cessa est in aliquibus priuilegiata capella vt in capitu. cum ca-
pella, de priuile. quod priuilegium ne videatur personale, debet
concedi in persona alicuius ecclesiastici in dignitate constituti,
iuxta nota. in capitu. accedentibus, de excessio. prelato. ad fin.
86 de prescriptio. cum olim. ¶ † Uisitantes etiam marchiones q
dicuntur spectabiles ⁊ comites qui dicuntur elatissimi. ij. ques.
sexta, anteriorum, precipue interroget an liberos homines su-
bijciant seruituti, ⁊ eis graues existant. xiiij. questio. v. non sane.
cum tamen nullus liber seruus fieri debeat. xxix. questio. secun-
da relatum. Et adde quod no. j. questio. iiij. versi. Item ꝙ pro
peccato ⁊ versicu. item dauid. Itē an in licitis ⁊ honestis su-
perioribus suis obedientes existant, ⁊ quando pauperiores sūt
ipsos despiciant, vnde peccatum ydolatrie incurrunt. xxxj. dist.
. §. verū. xxiij. questione prima quid culpatur secunda questio.
quinta cum miles. Itē an priuauerint filios legitimos, vt adul
terini succedant eis, quibus tenentur ad restitutionem. c. cū tu.
de vsu. de penit. officij. item si seruant iusticiam pauperi, qui nō
habet quod offerat, ⁊ ideo non auditur. xj. questio. tertia pau-
per. ⁊ an plerūq₃ eos suspendant pro modico, quandoq₃ sine iu
sticia, ⁊ si non timent iustum iudicem non credant eum pacificū
inuenire. xxiij. questione quinta regum. itē si episcopos ⁊ alios
clericos honorant, sicut debent. c. solite. de maioritate ⁊ obedi.
⁊ an eis iura sua subtrahant, ⁊ quandoq₃ subijciant seruituti,
contra capitu. iuspublicum. l. distinctio. vndecia questio. prima
continua. de iureiuran. peruenit. ⁊. c. nimis, cum sequen. de quo
in tremendo iudicio habebunt reddere rationem. item an pro
nihilo ⁊ de facili moueant guerras, quas etiam ex causa ꝓpa
auctoritate facere non debent. item si in causis proprijs dicunt
sibi ius contra titu. C. ne quis in sua causa. ⁊. l. damnam⁹. C. de
his qui ad ecclesias cōfugiunt. ⁊. l. nullus. C. de iudi. ⁊. l. prima.
87 quorum legatorum. † quia non interest an aliquid fiat nulla la-
ta sententia, vel vitiose lata. ff. de aucto. tuto. l. nulla. l. quotiēs.
ff. qui satisdare cogantur. item an differant iustitiam tantum af
fligendo partes laboribus, ⁊ expensis, ꝙ aut coguntur iuri suo
renuntiare, vel ipsum vendere, vel componere de rescrip. nōnul
li. vnde tenentur ad interesse ⁊ alias puniri debent, de rescrip.
capitu. fina. in fine. ⁊. c. ceterum. de iudi. l. sancimus. ⁊. l. prope
88 randum. §. illo. C. eo. titu. ¶ † Uisitantes autem barones ⁊ pro
ceres examinent super cōcussionibus rapinis, ⁊ talijs, ⁊ bellis
iniustis, ⁊ spolijs, ⁊ homicidijs, de iureiur. c. sicut de rap. c. j. de
penis. c. ij. xxiij. questione. viij. vt pridem. item an faciant filios
suos baptizari in domibus eorum priuatis, contra clemen. j. ꝺ
89 baptismo. ¶ † Uisitans vero milites petant, an sint contenti
suis stipendijs, ⁊ an cōcutiant hoies ꝯ euangeliū, vbi dr neminē
cōcutiatis, neq₃ calūniā faciatis, estote contenti stipendijs vr̄is.
xxiij. q. j. paratus. ⁊. c. militare. lxxxvj. di. ñ satis. itē an ipugnēt pa
triā, ⁊ dñm ꝓpriū, cui ex iurō fidelitatis seruire teneнт. ff. ꝺ reli.
⁊ sump. fune. l. minie. xxiij. q. v. qd culpaт. l. vt vi₃. ff. ꝺ iustitia ⁊
iure. xxij. q. v. ꝺ forma. itē an faueāt ⁊ ꝟuiāt dñis ēt i iniustis bel
lis, qñ potius dñt recognoscere iṗatorē celi. xj. q. iij. iulianus.
itē an exerceāt se in torneamētis, ꝯ ti. de torneamētis, vł i duel
lis q̄ tota die offerūt ⁊ acceptāt, ꝯ no. in titu. de purga. vulg. ⁊
pugnā. in duello. ac de oib⁹ alijs, de qb⁹ in alijs ꝑcedētib⁹ exa-
90 minib⁹. ¶ † Uisitātes insup docto. siue magr̄os petāt, si cū ido
ctos, ⁊ nimis insufficiētes se sentiūt, se faciūt ꝑ ꝑces, ⁊ munuscu
91 la i magr̄os ꝓmoueri, † nā vix erit bon⁹ magister, q ñ fuit bon⁹
discipul⁹ de electio. cū in magr̄m. lxj. di. qd ꝓderit, nec ꝑ nouis
sūt antiq ꝺserēdi. lxj. d. statuim⁹, nisi cū nouo a ꝺo aliqd magis
reuelaт. xcv. d. esto. itē si ꝺspiciūt subditos cathedrati, ⁊ pp vi-
ciū arogātie ea q̄ sciūt recte doceт ñ pñt. xlvj. dis. hꝫ h̄ ꝓprium,
⁊ hij

⁊ bi faciunt iniuriam cathedre.xl.distin.multi. Item si contem/
nunt simplices, qui magis volunt vitare vicia morum quaȝ ver
borum.xxxix.distin.sedulo. Item si conantur dicere.non vtilia,
sed subtilia, vt videantur ab hominibus ⁊c.⁊ sic confundant au
ditores.xliiij.distin.§.fin.xlix.distin.cap.primo. Item si docent
falsa in cathedra contra conscientiam, vt aliquibus placeant.
xxij.quest.secunda primum.⁊ cap.hij mali sunt.⁊ ideo eoruȝ do
ctrina mala.j.quest.viij.conuenientibus. Item si tacent verita/
tem ⁊ vicia quibus vincuntur, ne seipsos reprehendere videan
92 tur.ij.quest.j.vilissimus.iij.quest.ij.in grauibus.†Item super fal
sis consilijs, que dant pro pecunia, quamuis iustum vendere pos
sent.xj.quest.iij.non licet.not.in.c.cum ab omni.de vi.⁊ honest.
clerico. Et que male extorserunt debeant restituere, vel paupe/
ribus erogare.xiiij.quest.v.si habetis.⁊.§.multipliciter.⁊ capit.
non sane.alioquin cum diabolo perpetuis cruciatibus punien/
93 tur, de peni.distin.j.§.his auctoritatibus. ¶†Visitantes quoq;
aduocatos interrogabunt, si subdole foueant causas prodendo
proprium clientulum preuaricatores ⁊ infames.ij.quest.iij.§.no
tandum. Item si causas desperatas foueant contra conscientiā,
improbos defendentes.xi.q.iij.si quis vero. Item si dilationes
superfluas nituntur obtinere ad hoc tantum, vt fugiant, ⁊ nego
tium protrahant, cap.j.vt lite non contest.de dolo ⁊ contu.ꝑut
iij.q.viij.§.tria.ver.pretera.alias puniuntur.C.de iudi.properā
94 dum.§.illo.†Item si nimis magnum salarium recipiunt, ⁊ paci/
scuntur de quota lit.vnde officio essent amouēdi.iij.q.vij.§.tria.
Item si ignorantes iura, cum nesciant qd dicant, obprobrijs cer
tant.iij.q.viij.ver.si quis adeo. Itē si vt alijs lucrum subtrahant
vbi est copia peritorum paruissimo lucro tanquā viles ⁊ abiecti
sunt contenti.iij.q.vij.§.tria.ver.apud. Item si nimis magnum
salariuȝ recipiunt inspecta sua facundia, labore, ⁊ quātitate cāe,
⁊ fori consuetudine.ff.de var.⁊ extraor.cog.l.j.§.in honorarijs.
Item si faciunt positiones cauillosas, vt aduersas partes deci/
piant, ⁊ inducant clientulos ad deierandum ponendo, ⁊ respon
dendo, informant falsos testes, ⁊ querunt.xxij.quest.v.ille qui.
⁊ cap.si quis conuictus. Item si recepto salario current de cau/
sa nec student, nec vigilant circa eam, ⁊ patiuntur bonam cau/
sam perdi.cap.ad aures.de eta.⁊ qualita.l.sed ⁊ addes.§.illud
ff.locati. Item si sciant se non sufficientes, tamen recipiunt sala/
riuȝ, vt alijs sufficientibus vices suas committant.ff.de prescrip.
ver l.apud labeonem.§.fi.sine consensu clientuli.l.inter artifi/
ces.ff.de solu.iuncta.l.qui rē.ff.de fur.qui nisi veram satis fa/
ciendo fecerint penitentiam apud inferos perpetuo cruciabun/
tur de peni.disti.prima, id circo.nec habebunt in die iudicij de al
legationis nitore vel eloquentia subsidium.ix.quest.iij.aliorum.
Omitto ex sententia de iudicibus procuratoribus ⁊ notarijs de
quibus est specialis tractatus faciendus.
95 ¶†Visitantes aūt mercatores interrogent an reddāt decimas
personales.xxxij.di.presbiter hec.xvj.q.j.decime.c.pastoralis.⁊
c.tua nobis, de decimis. Item an sub specie liberalitatis, ⁊ pie/
tatis vsuraȝ palient, vendendo ad terminū vltra verū valorē, de
vsu.consuluit.⁊ in alijs contractibus veris peccant, de pe.dis.v.
qualitas lucri.xxiiij.q.iiij.quicūq;, vbi.s.vendit carius q̃ȝ emat.
Itē si vendunt carius transeuntibus ⁊ peregrinis q̃ȝ vicinis.c.
j.de empt.⁊ ven.vel in falsis ponderibus ⁊ mensuris.c.vt mēsu
re eo.t. Itē ꝺ mādatis, ⁊ piurijs infinitis.xxij.q.ij.primū.⁊.c.mi
96 hi aūt.⁊ oē.ij.q.v.iuramenti.†Itē an seruēt fidē datā, ⁊ iuramē
tū prestitū in societatibus, q² nec eis tunc est fides seruannda.c.
peruenit.de iureiur.⁊.c.sicut. Itē an soluant in termino iurato,
de pig.c.significante. Itē an in remotis nimiā morā trahāt, ⁊ cū
diuersis maritatis adulteriū cōmittēdo ⁊ suis cām adulterij pre
bendo, ꝯtra.c.in presentia.de spon.vnde ꝑueniunt multa mala.
97 ¶†Visitātes vero rusticos petāt, an reddāt decimas ꝑdiales,
⁊ personales, ⁊ an deducāt expēsas, ⁊ salaria de fructibus, ⁊ al's
fraudes adhibeant.cū homines.de deci.⁊.c.cū nō sit in homine
⁊.c.nō est. Itē an rustici diuites revereant dños pauperes eis in
98 vite necessitatibus ꝑuidendo, † q² tūc cuilibet fame morienti de
beret subueniret.lxxxvj.di.pasce.⁊.c.nō satis, ⁊.c.cū in officijs,
de test. Itē an iura dñoꝝ subtrahāt, cū eis placitādo, ⁊ vexando
laboribus, ⁊ expēsis, ⁊ aliquotiēs alijs potētioribus dādo illos
ꝯ veros dños ꝑtegētes.c.cam te.de iurein.de deci.tua nobis.⁊
C.de agri.⁊ censi.l.quēadmodū.cuȝ multis alijs legibus illius
ti.li.xj.⁊ in auc.de questore.col.vj.⁊ de cēsi.ois.⁊ an colāt festa,
mercata, ⁊ alia festa seruilia nō faciētes, ꝺ ferijs.c.j.⁊ fi.ꝺ ꝯse.di.
iij.c.j. Itē de homicidijs, piurijs, falsis testimōijs, fornicatiōib⁹,
⁊ alijs cōib⁹ vitijs, iniurijs, ⁊ dānis vicinis ꝑ ipsos datis. ꝺ iniu/
rijs.c.si rixati.⁊.c.si leserit.⁊.c.si egressus, ⁊.c.si culpa tua, ⁊ m u
99 tis alijs † quoruȝ tñ vita tutior est alijs.xxxv.dist.ecclesie. vnde
versus. diuitijs vti res est aduersa salutis, paucos crede bonis,
quos beat eris honos, molities vestis, coitus, gula, cura, qetis
100 possunt luxurie quatuor esse rote. ¶ † Visitans autem pueros
petat, an cōmiserint sacrilegium, contra.c.fi.de senten. excōmu.
Item an furtum, ⁊ periurium.c.j.de delic.pue. Item an reco/
gnoscant a Deo bona fortune, gratie, ⁊ nature, vitium ingrati/
tudinis talis incurrerit, institu. quibus modis tu.fi §.finitur au/
tem. Item an vicium calumnie.C.de episco. ⁊ cleri.l.omnes.§.
fina. Item an vitium luxurie aliquando anticipando tēpus eta
101 tis.c.impuberes.de illis.⁊.c.a nobis. de disponsa. impub. † q²
vt ait Gregor. in dialogo. in nono anno quidam impregnauit
matrem suam, ⁊ de salomone dicitur ꝙ in.xj.anno habuit filiuȝ
vt refert Hostien.in summa de penis.§.cui.versi.cui pueri. Ad
de quod habetur in.c.quod sedem.de frigi. ⁊ an sit doli capax
per exteriora bonus vir extimabit.c.ex studijs.de presum.xv.q.
prima.§.vt itaq;.

SVMMARIVM

1 Visitatores super quibus populum admonere debent ⁊ per to
tam hanc questi.
2 Parentes infantes secum ad dormiendum tenere non debent, sed in cunabulis.j.annum.
3 Mulieres christiane ob fidei scandali iudeoruȝ pueros non de bent lactare.
4 Mulieres filios ad hospitalia ꝯtra pietatē exponere nō debēt.
5 Et cauere debent ne abortum faciant.
6 Pueri apud quos post triennium educari debeant.
Ante vero triennium magis materno quam paterno indigent auxilio.
7 Matri puer ante partuȝ fuit onerosus, in partu dolorosus, post partum laboriosus.
8 Matrimonium quare potius appellatur, q̃ȝ patrimonium.
9 Patres a quibus filios cauere debent.
10 Patres prouidere debent, ne filij in diebus festiuis saltationi/ bus, sed diuinis officijs vacent.
11 Ciues quos dies in villa non celebrent.
Patres non debet committere filios docendos a magistris, ⁊ doctoribus istrionibus.
12 Patres filiabus inhibere debent ne se fucare debeant.
13 Et eis inhibeant vestium pompam.
14 Patres debent custodire puellas a clericorum conuersationi/ bus maxime solas cum solis.
15 Visitatores populum docere debent ne a questoribus eleemosi narum decipiantur.
16 Questores damnant̄ per concilium vienense ⁊ puniuntur, ⁊ quo modo recipi debeant.
17 Populus monendus est ad integram decimarum solutionem primitiarum et oblationum.
18 Predicatores populum a solutione decimarum retrahere non debent.
19 Monasteriorum ingressus quibus non prohibitus.
20 Monachi ad moniales accedere non debent, nec econtra.
Monasteria aliqua duplicia esse non debent.
21 Meretrices debent compelli ad portandum habitum distinctū ab honestis mulieribus.
Molestare nemo debet romipetas, peregrinos, ⁊ mercatores.
Superstitiones sunt euitande.
Cum hereticis iudeis ⁊ paganis comedendum non est.
22 Patres corripere debent filios.
Alchimia fieri non debet.
23 Salomonis clauicula, libri mathematicoruȝ ⁊ nigromantie cō burendi sunt.
In festis diebus a quibus abstinendum sit.
24 Nuptiarum solēnitates temporibus interdictis fiēde nō sunt.
25 Religiosi falsi euitandi sunt, qui sermonibus suis detrahunt ec clesiarum prelatis faciendo ea de quibus hic.
26 Decimarum solutio per populum fienda est.
27 Vasa sacra ab alijs quam clericis contrectari non debent.
28 Iustus sepissime pro impio perit.
29 Vestimenta deputata ad diuina ministeria ad nuptiarum or/ natum, nec ad laruas faciendum commodari non debent.

30 Altaris palla, candelabrum, ⁊ velum si sunt consumpta vetustate comburuntur.
31 In vestimentis altaris mortuus inuolui non debet.
32 Laici in quibus festiuitatibus teneantur missas audire in ciuitatibus, ⁊ eorum parochijs.
33 Clerici quando missas prohibeantur celebrare in oratorijs.
34 Populus quomodo debeat stare in ecclesia quando diuina audit.
Similiter quando stat ad orationem.
35 Verba que dicenda sunt quando eleuatur corpus Christi.
36 Laici non debent se ponere secus altare dum sacra fiunt.
37 Mulieres etiam sacrate circa altare incensuz portare nō debēt.
38 Oblatio semper in missa fieri debet.
39 Aqua benedicta a sacerdote deuote suscipi debet.
Aqua benedicta quis effectus operetur.
40 Aqua non est prophana ob malam vitam sacerdotis eam benedicentis.
41 Nec ob eius imperitiam.
42 Aquam consecratam si quis in sabbato sancto, velit accipere, debet accipere antequam chrisma infundatur.
43 Crucis signo quare nos signare debeamus.
44 Confessionis forma que in missa dicitur, ⁊ dominicalis oratio adiscenda est.
45 Patrini plures q̄z vnus esse non debent ad baptizandum.
Abbati vel monacho cōmatres habere non licet.
Patrinus vnus fieri potest in cathecismo ⁊ confirmatione.
46 Cognatio spiritualis per solum cathecismum contrahitur, ⁊ matrimonium contrahendum impedit.
47 Cognatio spiritualis contrahitur si plures baptizatum leuauerint que dirimit matrimonium etiam contractū.
Idem in confirmatione, secus in alijs sacramentis.
48 Baptismus fieri non debet nisi in loco deputato.
Limita nisi filius regis vel principis foret baptizandus.
49 Baptizare mulier non potest, nec laici, nisi in casu necessitatis.
50 Baptizare quomodo potest sacerdos eos de quibus dubium est, an sint baptizati.
51 Heretici fauēdi, receptandi, aut defēdendi nō sunt sub excōmunicationis pena, ⁊ quas alias penas patiant͂ qui eis fauēt.
52 Saracenis arma nec ligna deferenda sunt.
53 Cum sarracenis habentibus bellum cum christianis commertium haberi non licet.
54 Matrimonium in gradibus affinitatis vel ꝯsanguinitatis vsq; ad quartum gradum contrahendum non est.
55 Vxore ducere nemo compellitur quam odio habet.
Matrimonium plena securitate gaudere debet.
56 Matrimonium si negat mulier in monasterio detinetur, donec causa terminetur.
Matrimonia libera esse debent a pena conuentionali.
57 Matrimonium non contrahitur cum sponsa fratris.
58 Impedimentum publice honestatis iustitie quando ⁊ quomodo oriatur.
59 Matrimonium non contrahatur ob absentiam alterius coniugati, nisi de morte certa notitia habeatur.
60 Vxor an teneatur maritum sequi etiaz in carcere vel sepultura.
61 Matrimonium contrahere cum aliqua de lupanari ad remissionem proficit peccatorum.
62 Ad matrimonium contrahendum solus consensus sufficit.
63 Marito dicenti ꝙ vxorem suaz cognouit ei creditur ea negāte.
Matrimonium inter impuberes ob perplexitatem contrahendum non est.
64 Matrimonia clandestina nullus contrahere debet.
65 Matrimonium cum alia non contrahat qui fidem consensus alteri prestitit.
In matrimonio conditiones contra substantiam matrimonij inseri non debēt.
Matrimonij bona sunt, fides, proles, ⁊ sacramentum.
66 Matrimonium contrahendum per votum simplex impeditur ⁊ per solenne dirimitur.
67 Matrimoniū nō dz cōtrahi cū ea quā qs per adulteriū polluit.
68 Matrimonium non est contrahendum cum coniunctis cognatione spirituali vt hic late declarat.
69 Idem in coniunctis coniunctione legali, donec durat adoptio.
70 Matrimonium non est contrahendum cum frigidis ⁊ maleficiatis, ⁊ si contrahatur, quid sit seruandum.
Matrimonium contra interdictuz ecclesie contrahendū nō est.
72 Diuortium fieri non debet.
Mulier propria auctoritate diuertēs dotē repetere nō poterit.
72 Matrimonium quid sit.
Matrimonia canonice contracta leuitate dissolui non debent.
73 Viduis contra iustitiā fauor ecclesiasticas concedendus nō est.
Nuptie secunde benedicende non sunt.
74 Coniugū altero mortuo alter in domino nubat sine metu pene.
75 Monitio generalis in ecclesia fieri debet ꝙ omnis christianus semel in anno confiteatur, ⁊ eucharistiam sumat.
76 Sacerdos alienus nec soluere, nec ligare potest.
77 Confessor qualis esse debeat, ⁊ nume. seq.
79 Penitentia quomodo iniungenda sit confitenti.
80 Penitentie arbitrarie sunt.
81 Peccata publica occulta purgatione purganda non sunt.
Penitentia ex causa commutari potest.
82 Mulieres confessionem audire non possunt.
Confessorem sibi eligere possunt episcopi ⁊ alij prelati superiores si periculum immineat in dilatione penitentie sine superioris licentia.
83 Confessorem eligendi licentiam concedere potest parochianus qui adhuc non est presbiter.
84 Diocesis est parochia.
85 Confessorem sibi eligere posse sine licentia superioris consuetudine aliqua induci non potest.
86 Excommunicati a quibus repellantur actibus.
87 Confitens debent habere intentionem a peccatis se abstinendi, ⁊ dolere se non posse doleri, ⁊ quod non est bene premeditatus dolere.
88 Visitator monitiones quas in vno anno facere nequiuit, in alio faciat.
89 Votum arbitratorium est, sed eius solutio est necessaria.
90 Voti trāsgressor nō est, q illō auc̄te sedis apl̄ice distulit adiplēr.
91 Votū nō frangit qui religionem ingreditur.
92 Votum quis per alium implere potest.
Votum mortui per superstitem soluitur.
93 Ieiunium vigilie, eleemosine ⁊ alia pietatis opera per alios possunt impleri.
Votum religionis faciens votum implere tenetur, etiam si episcopus fiat, quia episcopatui renuntiare tenetur.
94 Votuz Ierosolimitanum an possit perfici, conscientie vouentis relinquitur.
95 Dolus bonus circa spiritualia non vitiat.

¶ Questio octaua secunde partis.

1 Octauo † Quero p̄ncipaliter super quibus obseruādis populus a visitatoribus necessario sit monendus. respōdeo ꝙ super multis. Et
2 quidez scdm̄ qualitatem regionum ⁊ locorum. † Et primo ne parentes teneant infantulos secum ad dormienduz in lecto infra annum saltem. sed teneant in cunabulis propter periculum patricidij, de quo in. c. j. ⁊. ij. de patribus. qui filios occiderunt
3 † Item ꝙ mulieres christiane lac non prebeant infantulis iudeorum propter scādalum fidei. c. ⁊ si iudeos. de iudeis. ⁊ idez
4 econtra eadē ratione. † Tertio, vt non exponant eos ad hospitalia contra pietatem ⁊ caritatem, de quo in. c. j. de infantibus ex
5 positis. † Quarto, vt caueant ne faciant abortum propter culpā inexcusabilem, de quo in. c. si aliquis. de homicidio. ⁊. c. moises.
6 xxxij. q. ij. cum concord. † moneantur etiā vt pueri post trienniuz apud patrem non suspectum alantur, ⁊ cum eo non morentur, in cuius sunt potestate, ⁊ cuius sequuntur familiam, ⁊ ꝙ in etate tali quisquis apud illas nō remaneat personas de quibus possit esse suspicio, ꝙ saluti vel vite insidientur illoruz. c. fi. de ꝯuersi. infidelium. C. de patria potes. l. nec filiū. C. de infantibus expositis. l. ij. ⁊ extra. e. ti. c. j. ante triēniū vero magis materno indiget
7 solatio quam paterno † quoniaz ante partum sibi fuit onerosus, in partu dolorosus, ⁊ post partum laboriosus sibi extitit, vt ha
8 betur in dicto. c. fi. † ⁊ hec est ratio, que ꝯsueuit assignari a doctoribus quare mr̄imonium sic appelletur quam patrimoniuz, ⁊ q̄ vir nō hz potestatem sui corp̄is, sed mulier. c. quidam. de cōuer. cōiu. sunt enim vna caro. c. ad apostolicā. eo. tit. de spurio autez nefario ⁊ incestuoso dic vt plene habetur in. c. cū haberet. de eo q dux. in matri. quā poluit per adulteriū, vbi ēt vide de dote ⁊ pa
9 bar. in. l. cū pater. §. pr̄ nālis. ff. ð leg. ij. † Quinto vt moneāt pueros suos grādiusculos saltē doli capaces ⁊ corrigāt, vt caueant a furtis,

a furtis, mendatijs, ⁊ periurijs, quibus plena est puerilis etas,
⁊ malis ꝯuersatiõibus, ⁊ moribus, vt in.c.j.de delic.puero.⁊ ha
betur in glo.augusti.super.c.de con.di.iiij.paruuli.prouide.aut
etiam ne pueri seducantur ad ingrediendã religionẽ.c.ad nostrã
10 c.significatum.⁊.c.cũ simus.de reg.† Sexto vt moneãt paruu-
los iuuenes ⁊ puellas ne in solẽnitatibus sanctoꝝ, saltatiõibus
turpibus aut alijs cantilenis inuigilent, sed magis diuinis offi-
11 cijs vacent, de ꝯdi.di.j.c.irreligiosa. ¶ † Septimo ꝙ nulli ciuiũ
vnqꝫ pasce, natalis domini.vel quadrages.solennitates in villa
celebrent, nisi quos infirmitas tenuisse probaẽ.c.nulli.ea.distin.
¶ Septimo ꝙ non cõmittantur docendi magistris ⁊ doctori-
busbistrionibus, ⁊ magis qui pueroꝝ nõ erudiendoruꝫ sed per
dendorum causa id qđ male didicerunt ceteris quoqꝫ insinuant
12 c.pro dilectione.de con.di.ij. ¶ † Octauo inhibeant puellis ne-
se debeant fucare figmentis, vt rubicundiores, vel candidiores
appareant adulterina fallacia, qua non dubium est etiam ipsos
maritos se nolle decipi, quibus solis permittẽde sunt femine or-
13 nari secũdum veniam nõ secũdum imperium. † Inhibeãt etiam
vestium pompam, ⁊ sindale, ⁊ superfluitates ligaturarum, ⁊ or-
namenta auricularuꝫ. Item que magis ad seruitutem demonũ,
14 qꝫ placitũ adhibentur, cõtra.c.fucare.de cõse.dist.v. ¶ † Nono
iubeant puellas custodiri a conuersationibus clericorum ⁊ cõfa
bulationibus maxime solas cum solis.c.solus.lxxxj.dist.⁊ non
15 habere lauacra communia.c.non esset.ea.dist. ¶ † Decimo iu-
beant omnibus ne patiãtur se decipi a questoribus eleemosina-
ruꝫ, qui vt simplices decipiant falso predicant ad extorquenduꝫ
aurum subtili ⁊ fallaci ingenio se posse super natalibus dispensa
re a periurijs, homicidijs, ⁊ a peccatis alijs sibi confitentes ab-
soluere male ablata incerta data sibi aliqua pecunie quantitate
remittere, ac relaxare tertiam aut quartam partem de iniunctis
penitentijs animas tres vel plures parentum, vel amicorum il-
lorum, qui eis conferunt eleemosinas de purgatorio extrahere,
⁊ ad gaudia paradisi perducere, ⁊ benefactoribus locoruꝫ, quo
rum questores existunt remissionem plenariam indulgere, ⁊ ali-
16 qui ex ipsis eos a pena ⁊ a culpa absoluere. † Quorum questoꝝ
abusus damnat cõcilium vienense ⁊ mandat puniri, tanquam ce
dentes in animarum periculum, ⁊ scandalum plurimorum, ⁊ in
hibet eos recipi ⁊ admitti nisi apostolicas ⁊ diocesani literas
exhibuerint.sed solum tollerari cũ literis prefatis indulgentias
sibi concessas populo insinuare, ⁊ charitatiua postulare subsidia
absqꝫ predicatione, ⁊ alijs expositionibus.mandat etiam dioce
sanis vt apostolicas literas eorum nequid fraudis committi va
leat, antequam admittantur ad questuãduꝫ diligenter examinẽt
quarum literarum tenor habetur formalis in.c.cum ex eo.de pe
nit.⁊ remis.⁊ reuocãtur quo ad hoc omnia priuilegia contraria
etiam apostolica vt patet in clemen.abusionibus.eodem titu.de
17 peni.⁊ remissio. Adde cle.cupientes.§.j.de penis. † Item mo-
nendus ⁊ informandus est populus ad integram solutionem de
cimarum, ⁊ aliarum rerum ecclesijs debitarum, tam verbo quaꝫ
opere, vt ad id sint prompte volũtatis animo intenti, scilicet pri
mitiarum, ⁊ oblationum, ⁊ omnium eorum que debentur eccle-
18 sijs ex laudabili consuetudine, puta oleum lampadis, ⁊c. † ad qđ
etiam predicandum tenẽtur regulares predicatores, ⁊ minores,
quibus specialiter inhibeẽ, qđ tam in predicationis qꝫ cõfessio.
⁊ collationibus, ⁊ dispensationibus nõ retrahant aliquos a pre
missorum solutione vt in.c.primo de decimis.lib.vj.⁊ ibi plene
19 no. † Monendus est ⁊ populus, vt caueat ab ingressu monaste-
riorum.nam nulli etiam honeste persone nisi rationabilis ⁊ ma-
nifesta causa existat, sicut in medicis, barbitonsoribus, carpenta
rijs, sartoribus, ⁊ alijs similibus, sine speciali licẽtia illius ad quẽ
pertinet ingredi monasteria mulierum, nec econtra mulieribus
virorũ, vt sic a publicis, ⁊ mundanis conspectibus separate om
nino seruire deo valeant liberius, ⁊ lasciuiẽdi opportunitate sub
lata eidem corda sua, ⁊ corpora in omni scimonia diligentius cu
20 stodire.c.j.de sta.reg.lib.vj. † quinimmo nec monachi ad eas ac
cedere debent nec econtra.nec cum eis colloqui, nisi in presen-
tia abatisse ⁊ per modica vba.xxviij.q.ij.diffinimus.⁊ ideo nul-
21 la monasteria debent esse duplicia, vt ibi ⁊ in capitulis se. † Cõ-
pellent etiã meretrices ad portãdum habitum distinctũ ab alijs
honestis mulieribus, secũdum Bal.in.l.mime.C.de episcopali
audi. Item ꝙ nemo romipetas, ⁊ peregrinos, ⁊ mercatores mo
lestare presumat, inhibeant.c.si quis romipetas.xxiiij.q.iij.cum
duobus capitulis sequentibus. Itẽ ꝙ caueant a superstitiõibus
scꝫ de non iurando nõ comedendo caules cum lardo.xxij.q.j.
non est.xxx.dist.c.vltimo. Item ꝙ non comedant vel bibant
22 cuꝫ paganis iudeis vel hereticis.c.si quis inquit.j.q.j. † Iteꝫ ꝙ
parẽtes corripiãt filios.c.displicet.xxiij.q.iiij.⁊.C.de emẽda.ser
uorum ⁊ de emendatione propinquorum. Item ꝙ nõ fiat alchi-
23 mia, de qua per Bar.in vsibus feu.in tit.que sunt regalie. † Itẽ
clauicula Salomonis, ⁊ alij libri mathematicorum, ⁊ negromã
tie comburantur.l.mathematicos.C.de episcopali audien. Iteꝫ
monẽdus est, vt diebus festiuis caueat ab omni illicito opere, ⁊
abstineat, ne mercatum in eis faciat, nec placitum, nec ad mor-
tem, vel ad penam aliquis iudicetur, prout habetur in.c.j.⁊ fin.
de ferijs.nisi in casibus de quibus in.d.c.j.scilicet pro pace vel
24 necessitate.⁊c.⁊.c.licet.eod.tit. † Item ꝙ non faciant nuptiaruꝫ
solennitates temporibus interdictis ab ecclesia, vt scilicet carna
liter non coniungantur, prout traditur in cap.capellanus.de fe-
rijs.⁊.xxxiij.q.iiij.non oportet.⁊ capitu.non potest.de quo in.c.
25 ex literis, de matrimonio.contra interdictum ecclesie. † Item
ꝙ caueant etiam a nõnullis falsis religiosis, qui in sermonibus
suis detrahunt ecclesiarum prelatis ⁊ retrahunt laicos ab eccle
siarum suarum parochialium frequenti accessu, ⁊ indulgentias
pronuntiant indiscretas, ⁊ factionibus testamentorum interes-
sentes a restitutionibus debitis, aut legatis matricibus ecclesijs
faciendis retrahunt testatores, ac legata, vel debita, aut male
ablata nõ certa sibi aut alijs singularibus sui ordinis fratribus
⁊ cõuẽtibus in alioꝝ preiudiciũ fieri seu errogari ꝓcurãt, aut ẽt
in casibus sedi aplice, aut locoꝝ ordinarijs reseruatis plures ab
soluũt, ⁊ ꝑsonas ecclesiasticas ꝑsertiꝫ corã iudicibus aplicis de
legatis suã ꝯ eos iusticiã ꝓsequẽtes vexãt indebite, aut ad loca
plura, ⁊ per ꝑsertiꝫ multũ remota ꝯuenire ꝑsumunt, qm̃ tales pu
26 niri mandãt, vt in cle.j.§.quibus.đ priuil. † ac ẽt certis tẽporibꝰ
iniungiẽ illis, vt ꝩmonẽ faciãt populo suꝑ decimis integre soluẽ
dis ⁊c. vt ibi. Vñ est aduertẽdũ ad vba ⁊ formã suaꝝ ꝯseruato
riaꝝ an.s.⁊ quõ derrogẽt.c.j.⁊ fi.đ of.dele.⁊ ꝙ nõ extẽdanẽ alr
27 qꝫ no.Io.an.in.c.cũ in alijs, circa fi.i nouella de ꝑb.li.vj. † Ca-
ueãt ẽt vt sacra vasa ab alijs, qꝫ a cleri.nõ ꝯctenẽ, ne ꝓ talibꝰ pre
sumptiõibus iratus dñs plagã iponat pplo suo, ⁊ hij ẽt q nõ pec
28 cauerũt pcãt, † qꝛ perit iustus sepissime ꝓ impio.c.in sctã.đ ꝯse.
di.j.silr nec vestimẽta ecclie, qbus dño ministraẽ, qꝛ sacrata de-
bẽt eẽ, ⁊ honesta, ⁊ quibus in alijs vsibus nõ dꝫ frui qꝫ ecclesia-
sticis officijs, nec ab alijs debent ꝯtingi, nisi a clericis, ne vltio, q̃
Balthasar regem percussit, super transgredientes veniat, ⁊ cor
29 ruere eos faciat ad ima.c.vestimẽta.ea.di. † nõ prestentur ẽt ad
nuptiaruꝫ ornatũ ad ministeria diuina deputata, ne dum impro
bo tactu vel pompa secularis luxurie polluuntur, ad officium sa
cri ministerij videanẽ indigna.ergo minus ad laruas faciendas
cõtra.c.cum decorem.de vita ⁊ honesta.cle.vt in.c.ad nuptiaꝝ.
ea.dist.ligna.etiam ecclesie nõ debẽt ad aliud opus iũgi nisi ad
aliam ecclesiam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum
in monasterio fratribus, in laicorum autem opera non debent
30 admitti.c.ligna.ea.dist. † sic ⁊ altaris palla, cathedra, candela-
brum ⁊ velũ, si fuerunt vetustate consumpta incendio debentur
quoniã non licet ea que in sacrario fuerint male tractari.cineres
quoqꝫ eorũ in baptisterio inferri debẽt, vbi nullus transitus ha
beatur, aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne
31 introeuntiũ pedibus coiquinentur.c.altaris. † nec mortui ob
uoluantur vestimentis altaris.c.nemo.ea.di.vbi dicitur pallas
⁊ vela que in sanctuario sunt, si sordidata fuerit ad misteria, dia
coni cum ministis intra sanctuarium lauent non eijcientes foris
a sacrario, ⁊ velamina dñice mense ne forte puluis corporis do-
minici male decidat, sindonem vero nõ foris abluãt. idcirco in
tra sacrariũ ministris precipitur cum diligentia custodiri, si pel-
uis noua cõparatur hec nihil aliud tãgat, sed nec ipsa peluis vel
lis apponaẽ lauandis, nisi que ad dominici altaris cultum perti
nẽt, ⁊ palle in alia pelui lauentur, ⁊ in alia vella ianuaꝝ. debet ẽt
esse cura hostiarijs ex amonitione maiorum ne quis vella ianua
rum domus dñi negligens aut ignarus manibus incongrue tã-
32 gat tergendo.l.manus vt in.d.c.nemo. † Caueant etiaꝫ laici de
confratrijs ⁊ habentes oratoria pro cõmoditate familie, ꝙ in
festo pasce aut natalis dñi epiphanie, ascẽsionis pentecoste. na-
talis sci Ioan.baptiste.⁊ si qui dies maximi festiuitatis habenẽ
33 non nisi in ciuitatibus, aut parrochijs missas audiant † nã clerici
qui in his festiuitatibus in oratorijs, nisi iubente aut permitten
34 te epo, miss.celebrauerit puniunẽ.vt i.c.si qs.ea.di. † moneaẽ ẽt
populus ꝯuersari cũ deuotione in ecclesijs, ⁊ audire integrã mis
sam, ⁊ ꝙ dum euangelia legunẽ, nõ debeant sedere, sed stare ve-
nerabiliter in ꝯspectu euãgelij, ⁊ verba dñica intenta audire, ⁊ fi
deliter deũ adorare.c.aplica.e.dist.qñ stãt ad orationẽ debẽt vi
gilare, ⁊ incũbere ad ꝑces toto corde, ⁊ oĩs cogitatio carnalis,
⁊ secularis dꝫ discedere, nec quicqꝫ aio qꝫ id solũ cogitare, qđ

precantur. Ideo sacerdos ante orationem prefatione premissa
parat mentes eorūz dicēdo sursum corda. vbi dum respondens
plebs, habemus ad dominū, admonere nihil aliud se q̄ȝ dominū
cogitare debere. claudatur ergo cōtra aduersarium pectus, ⁊ so
li deo pateat, ⁊ claudantur oculi iuuenū, ne ad se hostem domi-
ni tempore orationis venire patiantur. c. quādo. ea. di. Item ꝙ
flectant genua, ⁊ se reuerēter inclinent, dū eleuatur corpus Chri
35 sti scilicet flexis genibus † ⁊ possunt dicere hec verba salue lux
mundi, verbum patris, hostia vera, viua caro, deitas integra,
verus homo. vel trāsubstantientur res iste corpus ⁊ sanguinem
tuum domine ad honorem ⁊ laudem nominis tui, ⁊ ad cōfusio-
nem peccatorum, ⁊ ad salutem animarū nostraruȝ. vel orationē
dominicam vt no. in. d. c. sane. de cele. mis. ⁊ in. c. nihil. de conse.
dist. ij. no. in. cle. ad nostram. ver. viij. de hereti. Itē quādo pulsa
tur aue maria in aurora, ⁊ in sero ad laudes virginis, vt no. glo.
in. clemen. j. de iudeis. ⁊ sarracenis super verbo ȝabulala. in fin.
36 † Iteȝ ꝙ nō ponant se laici secus altare dum sacra misteria cele
brantur ad standum vel sedēdum inter clericos, q꞉ ille locus so-
lis clericis psallentibus patere debet, ad orandum tamen ⁊ com
municandum, sicut mos est laicis ⁊ feminis patere debent san-
cta sanctorum. c. j. de vita ⁊ ho. cle. intrando, nō tamen stādo. c.
37 sacerdotuȝ. de cōd. di. ij. † incensum aūt circa altare portare mu
lieres etiam sacrate non debent. xxiij. di. sacratas, de con. dist. j.
in sancta. nec in missa presbytero ministrare. c. j. in. fi. de coha. cl.
38 ⁊ mulie. † Moneantur etiam vt in missa semper aliquid offerāt,
reducentes ad memoriam quod deus per moyses dixit, non ap
parebis in conspectu meo vacuus, ⁊ quod apparet in collectis
sanctorum patrum ad ipsum. n. prius confugiendum est, qui no-
stre possit curare anime passiones, ⁊ non peruerso ordine antea
sibi opem ab hominibus accersiri, vbi humana subsidia defece-
runt, ⁊ tunc opinari diuini postulandam fauoris gratiam. c. om-
39 nis christianus, de con. di. j. † Moneantur etiam ꝙ deuote susci
piant aquam benedictam a sacerdote sale benedicto aspersam,
vt per eam aspersi sanctificentur, ⁊ purificentur. nam si cinis vi-
tuli aspersus populū sanctificabat, multo magis aqua solet asp
sa diuinisque precibus sacrata populum sanctificat. ⁊ si sale
asperso per eliseum prophetam sterilitas aque sanata est, quan-
to magis diuinis precibus sacratas sterilitateȝ rerum aufert hu
manarum, ⁊ coninquinatos sanctificat, ⁊ purgat, bona multipli-
cat, ⁊ insidias diaboli auertit, ⁊ a phantasmatis versutijs homi-
40 nes defendit. c. aqua. de cond. dist. iij. † nec retrahat eos mala vi
ta sacerdotis benedicentis, q꞉ ꝑpea nō est aqua ꝓphana, ⁊ adul
tera, sup quam nomen dñi inuocatur, etiam si a ꝓphanis ⁊ adul
teris inuocet̃. q꞉ nec ipsa creatura nec ipsum nomen adulterum
41 est. c. non est. de con. di. iij. † Itē nec imperitia, q꞉ verba exorciȝa
tionis per impericiam prolata non impediunt sanctificationem
aque. c. si non sanctificatur. ea. di. ⁊ vide omnino circa hec verba
42 elegātia Cipriani, de quibus in. c. necquicq̄ȝ. e. di. † ⁊ adde ꝙ in
sabbato sctō pasche vel pēhecoste si quis velit aquā ↄsecratā in
domo sua ad aspersionē accipere añ crismatis infusionē recipiat
43 vt in. c. in sabbato. e. di. † Moneant̃ etiā vt sepe ↄsignēt se signo
crucis, vt apostata diabolus in vase suo pristino interemptio-
nis sue cognoscēs signū sibi iā deinceps illud sciat esse alienū. c.
postea. de con. di. iij. nam ⁊ oīa sacr̃a sacerdotalis ministerij cru-
cis signo ꝑficiunt̃, ⁊ baptismatis vnda, nisi cruce sanctificata pec
cata relaxat nec sine crucis signaculo qs sacerdotij gradus ascē
44 dit. c. nunq̄ȝ. e. di. † Itē vt addiscāt ↄfessiōis formā, q̄ dr̃ in missa.
Itē orōneȝ dñicā ⁊ simbolū, de quo in. c. deus qui. de pe. ⁊ re. ⁊ i
45 c. id semp. de cō. di. v. † Moneant̃ ēt, vt nō plures ad suscipien-
dū de baptismo infantē accedant, q̄ȝ vnus, siue vir siue mulier, ⁊
idē in ↄfirmatiōe chrismatis, dū tñ nō sit abbas, vel monachus,
quibus nō licet cōmatres, vel cōpatres habere. c. nō plures. cuȝ
se. ea. di. in cathecismo. n. ⁊ in baptismo, ⁊ in cōfirmatione vnus
patrinus fieri pōt, si necessitas cogit, vel de ↄsuetudine romana
46 singuli ad singulas debent suscipere. c. in cathecismo. e. di. † nā ⁊
per solū cathecismum cōtrahitur cognatio spiritualis, ⁊ impedi
tur matrimonium contrahendū vix, ⁊ ꝙ vix sit nō est dubiū fieri
47 c. per cathecismum, de cogna. spiri. lib. vj. † si tamen plures ac-
cesserint ad fontem ⁊ lauauerint baptiȝādū ↄhit̃ inter oēs spūa-
lis cognatio, etiā dirimens matrimoniū iam ↄtractuȝ, ⁊ idem in
confirmatione, licet secus sit in alijs sacramentis. c. fin. eo. tit. ⁊
48 lib. † Et adde ꝙ extra ecclesiam ⁊ alibi q̄ȝ in fronte deputato
debet baptismus prestari, nisi vbi subesset necessitas, aut filius
regis, vel principis foret baptiȝandus. De principe dico qui ma
ior est ducibus ⁊ marchionibus ⁊ comitibus vt in clementi. pri-
49 ma de baptis. ⁊ ibi no. † ⁊ caueat mulier ne presumat baptiȝare
c. mulier. de condi. dist. iiij. vbi mulier quantuncunqꝫ docta, ⁊ san
cta viros in cōuentu docere, vel aliquos baptiȝare prohibetur,
sic nec laici possunt baptiȝare, nisi necessitate cogente cap. con-
50 stat, ⁊ cap. in necessitate. ea. dist. † ⁊ tunc propter dubium an ba-
ptiȝati sint potest sacerdos illos solenniter baptiȝare premissis
his verbis, si batiȝatus es, non te rebaptiȝo, sed si nondum ba
ptiȝatus es, ego te baptiȝo cap. secundo de baptismo. in forma.
51 scilicet, de qua in cap. primo. eodem. titu. † Moneant etiam ne
credant, aut fateant hereticis, neqꝫ receptent eos, aut defen-
dant, alias sunt excommunicati, ⁊ nisi in annum ex tunc satisfe-
cerint, efficiuntur infames, nec ad publica officia, seu consilia,
nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium ad
mittuntur, ⁊ efficiuntur intestabiles, ⁊ non possunt libere testa-
ri, nec ad hereditatis successionem admitti, ⁊ nullus sibi super
quocunqꝫ negotio, sed ipse alijs respondere cogit̃, ⁊ si forte iu-
dex extiterit eius sententia annullatur, nec cause alique ad eius
audientiam perferri possunt. si fuerit aduocatus, priuatur of-
ficio patrocinij, si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nul
lius sunt momenti, ⁊ ideȝ de similibus sed cuȝ auctore suo dam
nati, vt in cap. excommunicamus. §. credentes, de hereticis, ⁊
52 capitu. si aduersus eodem titu. cum concor. ¶ † Moneantur
etiam, ne sarracenis arma, ferrum, aut lignamina deferant gal
learum, aut galleas, vel naues, eis vendant, aut in piraticis
eorum nauibus curam gubernationis exerceant, vel in machi-
nis, aut quibusuis alijs aliquod eis impēdant consilium, aut
auxilium in Christianorum dispendium, alias sunt excommu-
nicati, ⁊ est hec monitio sepius presertim in diebus festiuis om
nibus facienda per terras maritimas, vt in capitu. ad liberan-
53 dā, ⁊ in. c. ita quorundā. de iudeis, † quinimmo, durāte guerra
Christianoꝝ ↄtra eos, nō lȝ habere mercimoniū cū eis, vel p se,
vel p alios, nec nauib⁹, vl̃ q̊cūqꝫ alio igenio eis aliq̄ reꝝ sb̃sidia,
seu ↄsilia ipēder̃, vt i. c. qd̊ oliȝ. e. tit. vbi pȝ tales eē excōicatos.
54 † Moneāt ēt visitātes ꝑcipue oēs q diuino timore postposito in
suarum periculū animaꝝ scienter in gradibus cōsanguinitatis,
scȝ in quarto vel citeriori, vel affinitatis. s. primi ḡneris constitu-
tione diuina ac canoni. interdictis, de qbus in. c. ñ dȝ. de ↄsang.
⁊ aff. aut cū mōialib⁹ mr̃imōial̃r ↄ̄here nō veret̃, necnō religio-
sas, ⁊ mōiales, ac clericos in sacris ordinib⁹ ↄstitutos mr̃imōia
ↄ̄hentes ꝙ abstineāt, alias ipso facto sen. excōica. incurrēt. ⁊c.
55 cle. j. de ↄsan. ⁊ affi. † Itē ꝙ nullus cōpellat̃ ducere in vxorē, quā
odio hȝ, iuxta. c. ij. de spon. ⁊ ideo q꞉ mr̃imoniū qd̊ solo ↄsensu ↄ̄
hit̃ plena dȝ securitate gaudere ex parte eius, cuius est animus
indagādus, ne per timorē dicat sibi placere, qd̊ odit, ⁊ sequat̃ ef
fectus, qui de inuitis nuptijs solet ꝓuenire, nec locū habeat con
56 sensus vbi metus, vel coactio intercedit † mādat̃ ꝙ mulier negās
matrimoniū honeste detineat̃ in monasterio libera donec cā ter-
minet̃. c. cū locū. de spon. debēt ergo matrimonia esse libera ēt a
57 pena ↄuentionali. c. gēma. eo. tit. † Moneāt ēt oēs, ne sponsas
fratrū suoꝝ querāt sibi matrimonialiter copulare. c. ad audien-
tiā. eo. tit. quinimo ēt sponsaȝ alterius si est nubili etati ꝓximus
nullus cōsanguineoꝝ aliquando sibi potest matrimonialiter co
pulare. c. sponsam. eo. titu. propter. s. impedimētum publice ho-
58 nestatis iustitie † quod impedimentum exorit̃ ex quibuscunqꝫ
sponsalibus etiam ratione consanguinitatis, affinitatis, frigidi-
tatis, aut religionis, vel alias quauis cā nullis, puris tñ ex con-
ditionalibus vero nō oritur, vt in. c. j. de sponsalibus. li. vj. q꞉ cō
59 ditionalia sponsalia ↄsensum habent incertum vt ibi. † Itē mo-
neant̃ ꝙ coniuges causa captiuitatis, vel peregrinationis absen
tes non ↄ̄hant cum alijs donec certum nuntiū recipiant de mor
te quocunqꝫ temporis lapsu nō obstante. c. in presentia. eodem
titulo. ⁊. xxxiiij. q. ij. cum per bellicam. ⁊ si de facto contrahant
non exigant debitum, sed reddant, ⁊ cum de vita fuerint certi-
ficati statim recedant abinuicem. c. dominus. de secundis nu-
ptijs ⁊ aucten. hodie. C. de repudijs. ⁊ in aucten. vt liceat matri
60 ⁊ auie. §. qd̊ autem. collatio. viij. † an mulier teneatur sequi ma
ritum etiam in carcere, vel sepulcra. ⁊c. ⁊ si in sepulcro vltimi
viri, vel ꝑmi, vide gl. in. c. vna queqꝫ. xiij. q. ij. ⁊ q꞉ inter opera ca
61 ritatis nō minimū est errātē ab erroris sui semita reuocare † ꝓfi-
cit ad remis. pecca. ei q ex lupanari extractā ducit i ↄiugē. c. iter
opa. eo. ti. Prohibitoriū est ēt edēm de mr̃imonio ↄ̄hedo vt q
62 cūqꝫ ñ ꝓhibet̃ p ↄñtiā admittat̃ † ⁊ solus sufficit ↄsensus ad mr̃i
moniū ↄ̄hēdū coꝝ de quoꝝ ↄiūctionibus agit̃. c. cū apud eo. ti.
licet etiam verba requirantur inter valentes loqui. c. tue. eodem
63 titu. † ⁊ viro dicenti ꝙ vxorem suam cognouit etiam negante
muliere credit̃, probat dr̃ in. c. continebat̃. de spō. impu. moneant̃
ēt impuberes qui ex habitu corporis nō ostendunt pubertatē ⁊
puelle

puellle nõ puerpere in annis puerilibus, ne ↄbāt pp pplexitates
de quibus in cap. puberes, ⁊ per totum de spon. impub. ⁊ cap. j.
64 eo. ti. lib. vj. †Jtē ꝙ nulli ↄtrahant matrimonia clādestine, vz si
ne testibus, aut solēnitate, aut ↄtra tenorē capituli cū inhibitio.
65 de clāde. despon. ⁊ c. aliter. iij. q. v. †Jtē ꝙ qui vni prestitit fidez
con sensus nō ↄtrahat cuz alia. c. j ⁊ per totū. de spon. duorum
Jtem ꝙ in mrimonio nō iserāt̄ ↄditiones ↄtra substātiaz cōiu-
gij. c. fi. de ↄdi. opp. puta si gnationē ꝑlis euit⁊s, qd ē vnuz de bo
nis trib⁹ mrimonij, vel donec inueniat̄ alius honore vl̄ faculta-
tibus dignior, aut si ꝑ questu adulterij se tradāt ↄ fidē ⁊ sacra-
66 mētuz que sunt alia bona mrimonij †Jtē ne contra votū simplex
qd ipedit ↄhendum, aut solenne qd dirimit, iam ↄctuz, aliquis
ↄhere mrimoniū non p̄sumat. c. rursus ⁊ ꝑ totū qui clici vl̄ vouē
67 tes. †Jtē ne quis ↄhat cū ea quā polluit ꝑ adulteriū. c. j. ⁊ ꝑ totū
de eo q dux. i mri. quā polluit ꝑ adulteriū. Jtē ꝙ caueāt qūo cō
trahāt cū leprosis, aut cū fuis, vt habetur in titulis. de ↄiugio le
68 prosoꝝ. ⁊ de coniu. fuoꝝ. † Jtē ꝙ caueāt ne ↄhant cū cōiūctis
cognatōe spūali iuxta determinatio. c. j. de cognati. spiri. li. vj. si
eni valet mrimoniuz inter cōfirmatū, ⁊ baptizatū, ⁊ suscpiētē, ⁊
cōfirmātez, ⁊ filios suscipiētis, nec ↄfirmatum, ⁊ vxorem suscipiē
tis prius cognitaz, ⁊ suscipiētes ⁊ ꝑentes confirmati, ⁊ vxorē su
scipiētis prius cognitam. Jtem inter confirmantez, ⁊ confirma
tum, ac filios confirmantis, ⁊ eius vxorem prius cognitam,
⁊ ipsum confirmantem ⁊ parentes confirmati. Et ideo sub ver-
69 bis eiusmodi. xx. sunt casus propterea prohibiti vt ibi. † Et idē
de ↄiunctis cognatio. legali donec durat adoptio. c. j. de cogna.
legali. Jtē vt qui cognouit consanguineaz vxoris sue abstineat,
prout in. t. de eo qui cognouit consang. vx. sue. Coniugium ergo
multum fauoris obtinet. c. tua. de consang. ⁊ affi. qr quos deus
coniunxit homo nō separat. c. de infidelibus. eo. tit. non tamen
propterea debz reprehensibile iudicari, si scdm varietatē tēpoꝝ
70 etiam circa ipsum statuta variant̄ humana. c. nō dz. eo. tit. † Jtē
ꝙ caueant ne contrahant cum frigidis ⁊ maleficiatis. alias ser-
uentur, que habentur in capitulis. fraternitatis. laudabilez. ⁊ fi.
de frig. ⁊ male. Jtē ne ↄtrahant ↄtra interdictū ecclesie, alias pu
niātur, vt in. c. j. de matrimonio. ↄtracto. ↄ interdictū ecclie. ⁊ ꝑ
71 totū ti. †Jtē ne ↄiuges faciāt diuortia ↄ. c. porro. ⁊ ꝑ totū de di
uor. sunt. n. duo in carne vna. ⁊c. vt in. c. gaudemus. e. t. ⁊ caueat
mulier ꝑpria auctoritate diuertens, qr nec dotalicium poterit re
72 petere. c. plerumqȝ. de dona. inter viruz ⁊ vxo. †est enim matri-
moniuz maris ⁊ femine ↄiunctio, indiuiduā vite retinēs ↄsuetu
dinem. c. illud. de presump. non enim debēt dissolui leuitate q̄dā
73 matrimonia canonice ↄcta. c. lator. de re iu. †Et adde ꝙ viduis
contra iusticiaz nō est fauor ecclesiasticus concedendus. c. nup.
in fi. de dote post diuor. re. ⁊ ꝙ secunde nuptie non sunt benedi-
cende. c. j. de secundis nup. ⁊ ideo cū fuerint semel bn̄dicti nō dz
74 reiterare benedictio vt ibi † mortuo nanqȝ altero coniugum al-
ter potest alteri nubere in domino sine metu infamie ⁊ aliarum
penarum ciuilium. c. pen. ⁊ fi. eo. tit. propter auctoritatez aposto
li de qua ibi ⁊ ꝙ tollerabilius. ⁊c. c. licet ex q̄dā. in fi. de testibus.
75 ¶ †Demuz ne quisq̄ȝ ex ignorantie cecitate velamen excusatio-
nis assumat, frequenter ēt in ecclesijs publicetur, ⁊ monitio fiat
generalis, ꝙ omnis vtriusqȝ sexus fidelis postq̄ȝ ad annos di-
scretionis peruenerit spiritus. s. doli capax omnia sua solus pec
cata etiam venialia de quibus recolit saltem semel in anno, ⁊ si
non frequentius, fideliter confiteatur proprio sacerdoti, perito
tamen vel alicui discreto, tunc de eius licentia, ⁊ iniunctā sibi pe
nitentiaz proprijs viribus studeat adimplere, alias non esset fru
76 ctuosa confessio. † qr alienus sacerdos ipsuz non potest absolue
re vel ligare ⁊c. nisi in casu de quo per glo. in. c. duduz. ij. de elec.
⁊ in cle. dudum. de sepulturis. Jtē ꝙ recipiat reuerenter ad mi-
nus in pasca similiter eucaristie sacramentum, nisi forte de pro-
prij sacerdotis consilio ob aliquaz rationabilē causam ad tēpus
ab eius participatione duxerit abstinendū, alio qui viuens ab in
gressu ecclesie arceat̄ ⁊ moriēs christiana careat sepultura. c. om
77 nis. ⁊. c. deus qui de peni. ⁊. re. †Debet autē sacerdos esse discre
tus, ⁊ cautus, vt more periti medici superinfundat vinū ⁊ oleuz
vulneribus sauciati, diligenter inquirens omnia peccata, ⁊ cir-
cunstantias etiam peccatorū, prudenter intelligens quale ei de-
beat prebere consilium ⁊ cuius modi remediū adhibere diuer-
sis experimentis vtendo ad sanandū egrotū, ⁊ nō sicut imperi-
tus medicus vno collirio mederi oculos singulorūz. xxviij. di. ne
78 cesse. †Diligenter ergo debet experiri vires ipsius qualē. s. peni
tentiam posset portare. ar. xxvj. q. vlti. alligant. ⁊ sic vt potius
reddant rationē de misericordia q̄ȝ de crudelitate vt ibi. lxxxvj.
79 dist. nō satis. vltra mediū. ⁊. xj. q. iij. nemo peritoꝝ. †Penitētiā

igitur non tam secundum quantitatē excessus q̄ȝ penitentis cō-
tritionem pro confessoris discreti arbitrio moderanda est pen-
sata qualitate persone, ⁊ cōsideratis circunstantijs oibus, ⁊ pre
sertim noua reductione ad fidē, quibus iuxta aplm lac in potuz
dari nō esca, ⁊ paulatim instrui in fide, confessionis formam ora-
tionem dominicam, ⁊ simbolum edocendi, ⁊ eucharistie sacramē
tum tēporibus consuetis ⁊ in mortis articulo tribuendū. c. deus
80 qui. eo. tit. †sunt ergo penitentie arbitrarie. xxvj. q. vij. tempora
penitudinis de peni. di. j. mensuraz. ⁊. c. significauit. ⁊. c. quesitū.
de peni. ⁊ re. ita vt pro austeritate penitentie nullus a seruitio ec
clesie retrahat̄, ⁊ aliquod salutis periculū formidet̄ vt. d. c. signi
82 ficauit, †manifesta tamen ⁊ publica peccata non sunt oculta cor
rectione purganda, vt in. d. c. quesitum ⁊. c. j. de peni. ⁊ re, ⁊. c. ij.
de maledicis, ex causa etenim penitentia potest commutari. c. lz
82 eo. tit. †mulieres tamen confessione audire non possunt, nec alia
facere de quibus in. c. noua quedam eod. tit. Et adde, ꝙ ne pro
dilatione penitentie periculum immineat animarum, permitti-
tur episcopis, ⁊ alijs prelatis superioribus, ac etiam minoribus
exemptis, vt etiam preter superioris licentiam prouidum ⁊ di-
scretum sibi possint confessorem eligere sacerdotem. c. fi. eo. titu.
83 †Et adde ꝙ sufficit licentia parochialis, qui adhuc presbiter nō
est puta, quia est infra annum dispensatio. per episcopum, iuxta
capitulum cum ex eo. de elec. lib. vj. vel est parochialis collegia-
ta. eo. titu. statutū facit de elec. suffraganeis. de transla. c. primo
⁊ ibi no. ⁊ videtur etiam sufficere licentia vicarij generalis, iuxta
dictum cap. cum ex eo. facit cle. cupientes. de penis. prius factū
etiam excusatur a pena, quando id facit de licentia dioc. ⁊ in ca.
84 secundo, in fi. de penitē. lib. vj. †nam dioc. est parochia de dona.
apostolice. in princ. ⁊ episcopus presbiter. xxv. distin. olim. de pe
culi. cle. c. ij. ⁊ not. Joan. and. in dicto. c. omnis, super verbo pro
prio, maxime qn̄ vacat ecclia parochialis, ↄsultius tn̄ est absti
nere, de quo no. per glo. plene in cle. j. de priui. ⁊ in. c. ij. de offi. ar
chiep. fac in siki de iureiu. vex ⁊ qd hr̄ de iudeis. significauit. ⁊ ↄ
re iudi. inter. super. iij. glo. bona fide tamez confessus absolutus
esset quo ad deū, vt no. gl. in cle. duduz, de sepulturis, sup verbo
audire. facit quod habetur de elec. dudum. ij. Jn glo. quia cum.
85 †nulla tamē consuetudine potest introduci ꝙ aliquis possit sine
superioris licentia confessorem sibi eligere, qui eum possit ab-
soluere vel ligare. c. ij. in titu. de peni. ⁊ remi. lib. vj. vbi plene no.
86 ¶ †Et si sunt excōicati quoquo modo maiori. s. excōicatione, vt
petant se absolui, alias sunt ab agendo, patrocinādo, testādo, ⁊
ab alijs ltimis actibus faciēdis, repellendi vt plene hr̄, i. c. decer
87 nimus. de sen. ex. li. vj. †Moneant̄ ēt vt ↄtitētes ꝑponāt se de
cetero velle abstinere a peccatis, ⁊ facturos iniunctā penitētiaz,
⁊ ꝙ doleāt se saltē nō posse dolere, ⁊ lacrimari ⁊c. ⁊ se doleāt nō
esse debite premeditatos, ac petant a cōfessore, ꝙ oia bona que
fecerūt, ⁊ facturi sunt, que opera mortua dicunt̄, vltra alios eoꝝ
effectus disponāt ēt cedere in remissiones suoꝝ peccatorum, de
quibus plene de peni. di. i. ⁊ seq. ⁊ per Specu. in suo repertorio
88 de pe. ⁊ remis. que omnino vide. †Moneant̄ ēt pariter sup om-
nibus alijs necessarijs ⁊ expediētibus ꝑ arbitrio prudentis visi-
tantis attēta qualitate personaꝝ, ⁊ exercitiorum, ⁊ quas moni-
tiones vno anno facere non pōt, suppleat in annis sequētibus,
⁊ qd nō pōt facere vnus visitator, suppleat alius, ⁊ ita Deo ad-
89 iuuāte implebit̄ eoꝝ officiū salutare. †Moneant̄ insup ad ob-
seruātiā votoꝝ, lz. n. vniuersis liberꝝ sit arbitriū i uouendo, vsqȝ
adeo, tn̄ solutio necessaria est post votū, vt sine proprie salutis di
spendio alicui non liceat resilire. c. licet. de voto.. uz vox clamet
ꝑphetica. vouete ⁊ reddite dn̄o Deo vr̄o. vt primū ad ↄsiliuz,
scdʒ ad imperiū referat̄. qr nemo mittēs manū ad aratrū, ⁊ aspi
90 tiens retro aptus est regno Dei. c. magne. eo. tit. † attēde tn̄, ꝙ
nō est voti trāsgressor, qui ꝙ vouit, auctoritate sedis apostolice
distulit adimplere. c. nō est. eo. ti. pendet ēt ab eius qui presidet
arbitrio aut considerata ꝑsone infirmitate, ⁊ affluentia diuitiaꝝ
aut alia cā ꝑbabili, que cōmutatio melior sit ⁊ Deo magis acce
pta, vt sic possit cū vouēte dispēsare. c. j. eo. ti. presertiʒ si in etate
tenera facilitate potius q̄ȝ ex arbitrio discretionis vouet̄. c. ij.
eo. tit. ⁊ si nō diu moratus aliquid proponit in animo. c. literatu
91 ram eodem titulo. †reus etiam fracti voti aliquatenus non ha-
betur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religio-
92 nis obseruantiam commutare. c. scripture. eodez titulo. †⁊ ad-
de quod aliquis potest ieiunare pro alio, ⁊ votum alterius im-
plere, ⁊ mortuus soluit votum suum per superstitem. argumē.
tertiadecima questione tertia anime defunctorū. xxvj. questione
93 sexta si quis fuerit. ⁊ not. in. d. c. licet. †Juxta nāqȝ cōsiliū supe
rioꝝ vota, ieiunijs, vigilijs, eleemosinis, ac deuotis orationibus

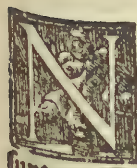
& aliis pietatis operibus, etiam per alios impleri possunt, licet mulieres sint, que vouerunt. c. ij. & c. magne. & c. qd super his. e. tit. & licet idiote sint, & iuris ignari, qui votu religionis, vt plurimum fit, emisere. c. ex multa. eo. titu. ad suam sanandam conscientiam, etiam si in episcopos ante votu impletum eligerentur renuntiare tenentur episcopatui, & votum adimplere. c. per tuas
94 eo. tit. † quandoq; tamen conscientie vouentium relinquitur, qui saltem verbo & exemplo proficere possunt, implere votum ierosolimitanum. c. postulasti. eod. titu. dum tamen clericus sine sui plati, nec episcopus absq; sedis apostolice licentia peragant. d. c. magne.
95 † Adde q circa huiusmodi spiritualia dolus bonus non viciat. c. veniens, & c. dudum de conuersione coniugatorum. Moneantur postremo ad restitutionem male ablatorum & damnorum illatoru per eos prout plene examinat hosti. in summa de penit. §. quibus & qualiter & a quibus. & inquatum facienda est restitutio cum multis. §. sequentibus. vsq; ad finem totius tractatus.

SVMMARIVM

1 Visitatores ad que consilia plurimum animaduertere debeant.
Consilia necessaria que sint.
2 Irreprehensibilis & sine crimine vnum & idem est.
3 Crimina capitalia que sint.
4 Penitentiam non agens de peccatis mortalibus damnatur.
5 Prelatus de moribus precedentibus an prelatura de quibus non fuit infamatus inquiri non debet.
6 Prelati mores approbati semel reprobari non possunt.
7 Prelatos sine peccatis minutis non reperiri credendum non est, que hic numerantur.
8 De verbis ociosis in die iudicij reddenda est ratio.
9 Maledici regnum dei non possidebunt.
Sesualitatis motu impossibile est in sensuz hominis no cadere.
10 Ordinandus ad sacros ordines castitatem vouere debet.
Ordinare ad sacros ordines, & ad prelaturam habentes filios permouere periculosum est.
11 Substantia ecclesie ob vxorem & filios periclitari solet.
Inuentarium sui patrimonij quare teneat facere ordinandus habens filios.
12 Sacerdotes castitatem seruare debent.
Lex continentie eadem est ministris altaris, que episcopis, aut presbiteris.
13 Clerici concubinas tenere non possunt.
14 Missa clericorum concubinarioru an & quando sit audienda.
15 Crimen quomodo sit notorium.
Suspensus licet quis sit quo ad seipsum, quando est in peccato mortali, in officijs tamen euitari non debet.
Clerici possunt habere i domo mulieres in quibus no cadit suspitio si sint antique, quia si iuuenes cum illis sunt scelus perpetratum presumitur, & nume. sequen.
18 Episcopus immoderatam familiaritatem consanguinearum vitare debet.
19 Episcopus abstinere debet a nuptiarum conuiuijs.
20 Clericus debet esse vnius vxoris vir, alias in bigamiam incidit & irregularis fit.
Papa non consueuit dispensare super irregularitate per bigamiam contracta.
21 Prelati sobrij esse debent, & non vinolenti.
22 Ministri ecclesie in veteri testameto vinuz bibere prohibebant.
23 Noe & Loth a vino fuere victi
Carnibus a principio humane nature non vescebamur.
24 Vini lasciuia post paradisum orta est.
Christum enuntians ab omni verborum incentiuo debet esse alienus.
25 Ebrietas mentis exilium inducit.
26 Clerici a vino se temperare debent.
Crapula que dicatur.
27 In arduis quid liceat, quid deceat, quid expediat, attendendum est.
28 A prelatis factum ab alijs facile in exemplum trahitur.
29 Prelati sunt tanquam signum ad sagittam.
Exemplo plures occidimus gladio.
30 Prelati prudentes esse debent.
31 Et sacris literis semper insistere debent.
Episcopi libros gentilium legere prohibent nisi pro necessitate.
32 Nec debent occupari in secularibus disciplinis.
33 Beatus Hieronimus ab Angelo verberatus est, quia Ciceronem legebat.
Episcopi grammaticam ignorare non debent.
34 Ignorantia maxime in sacerdotibus vitanda est.
35 Episcopi debent tenere magistros ad docendum pueros.
Sacerdotum insipientia excusatione digna non est.
36 Sacerdotes non possunt esse prudentes si nesciunt secularia negotia.
37 Prelati debent secularium negotiorum peritiam habere.
38 Episcopi non sunt despiciendi ob grammatice ignorantiam.
Morum vitia magis q verborum precauenda sunt.
39 Virtutes sunt ornamenta episcopalia.
Vita & mores sanctos faciunt sacerdotes, & non loca.
40 Filij sanctorum sunt, qui eorum opera exercent.
Merita nos deo coniungunt, & non loca.
Christianus ob que fortiter in peccatum cadat.
41 Papa damnatur, si est sue salutis negligens.
42 Dignitas omnis corrumpitur, nisi legaliter conseruetur.
43 Sacerdos vere non est omnis qui nominatur sacerdos.
Sacerdos multi nomine pauci re.
44 Sacerdos debet esse ornatus in habitu & incessu & J. nu 47.
45 Alimentis vti debemus p moribus eoruz, cu quibus viuimus.
46 Vitia ne suggerant sub virtutum specie cauendum est.
Episcopus laudabilis magis est hns vile supellectile & mesae.
47 Corporis incompositio mentis qualitatem denotat.
48 Sacerdos debet esse hospitalis.
49 Abraam & Loth ob hospitalitaem deo placuere.
50 Aliena rapere conuincitur, qui vltra necessitatem sibi retinet.
51 Clerici ad hospitalitatem tenentur.
52 Personarum delectus in hospitalitate habendus non est.
53 Sacerdos debet esse discretus.
54 Sacerdos & rector debet esse discretus ne taceda proferat, aut dicenda teneat.
55 Rector sacerdos ea docere no debet, que intelligi no possunt.
56 Ebrietas & voracitas prohibentur.
Luxuriam facile prouocat re ventris ingluuies.
57 Sacerdos de altari viuere debet, & non luxuriari.
58 Clerici tabernas intrare non debent.
59 Clerici & laici conuiuia de confectis facere prohibentur, & ante horam tertiam conuiuia celebrare.
60 Prelati ita irascibiles, & perturbati sensus esse non debet.
61 Episcopos verborum correctione non verberibus timere debemus.
62 Prelati in corrigedo plus operatur beneuolentia q seueritas, plus cohortio q cominatio, plus charitas q potestas.
63 Reuerentiam exhibet castigatus leuiter castiganti.
Disciplina sine misericordia seruanda est.
64 Misericordiam cum iustitia facere debet iuste iudicans.
65 Eleemosinarum tria sunt genera.
Eleemosina cordis corporali prefertur.
66 Predicator culpantes paliare non debet, sed corripere.
Populus ex vno peccatore sepe polluitur.
67 Rusticorum arrogantia impudentius nihil est.
68 Clericus adulator, maledicus, vsurarius, vel vltor suarum iniuriarum deponi bebet.
69 Clericis vsuras exercere non licet.
70 Auarus omnium bona inuadit.
71 Episcopus faciendus non est, qui heri fuit cathecuminus.
72 Sacerdos momentaneus humilitatem nescit.
73 Magistru eum fieri miseruz est, qui non didicit esse discipulus.
74 Animus errati ad deteriora prolabitur si is qui displicet ad intercedendum mittitur.
75 Corpore vitiati veteri lege a sacrificijs prohibebantur.
76 Ordinandus debet secundum apostolum esse sine crimine.
77 Sancti qui non sunt sacramenta tractare non possunt.
68 Episcopus tenetur necessaria prouidere pauperibus, & his qui suis manibus laborare non possunt.
79 Mortem infligit, qui eam cum potest non excludit.
80 Negligentia eruditionis est nouerca.
81 Episcopus monoganus esse debet & etate & sapientia senior.
81 Episcopus non est faciendus, qui hospitalitatem nescit.
Negligentie rectoris culpe inferiori imputantur.
Negligens emendare quod potest, facientis culpam habet.
83 Sacerdos liberalis esse debet patientibus necessitatem.
84 Liberalitas perfecta ex quibus commendetur.
Clementiam no habens legem Christi non implevit.

85 Episcopus non debet esse percussor.i.ad vindictam facilis.
86 Officia duo persone etiam exercitate conferri non debent.
87 Episcopus deebet habere economum ad providendum hospitibus.
88 Ordinari prohibetur litigiosus.
89 Obedientiam licet debeant inferiores superioribus tamen qui maiorem se credit, minor fiat.
90 Divitiaruz potentia aut paupertatis humilitas episcopuz sub limiorem vel inferiorem non facit.
91 Inferior cũ est locũtenens maioris sicut maior est honorandus.
92 Visitator debet aduertere ad omnia consilia tam nature q̃ʒ scripture.
93 Precepta nature omnes obligant.
94 Precepta scripture tria sunt.
Precepta moralia que sint.
Que iudicialia.
Que cerimonialia.
95 Precepta moralia quotuplicia sunt.
96 Precepta moralia affirmatiua semper obligant.
Precepta decalogi possunt intelligi data vel innata.
Decalogus quod tenet explicite, lex nature implicite.
97 Precepta moralia affirmatiua imperatiue ponuntur, negatiua indicatiue.
98 Precepta decalogi que concernant.
Precepta decalogi, concernentia habitum que sint.
99 Et que sint concernentia affectum vt non concupisces vxorem proximi.
100 Precepta que sunt in prima tabula.
101 Et que sunt in secunda tabula.
102 Proximus opere tripliciter leditur.
103 Precepta iudicialia que sint.
Et que cerimonialia.
104 Precepta sine gratia diuina impleri non possunt.
Papa non potest dispensare contra decem precepta decalogi.
105 Preceptis quis ligatur altero de tribus modis.
106 Vouere est voluntatis, reddere votum est necessitatis.
107 Consilium euangelicum paupertatis quod sit.
Consilium obedientie quod sit.
Et quod sit consilium maioris castitatis.
108 Concupiscentia quando sit peccatum mortale vel veniale.
109 Malum omne ex triplici radice oritur.
110 Consilium charitatis quod sit.
111 Consilium mansuetudinis quod sit.
112 Et quod sit consilium misericordie ꝛ erogationis.
113 Dare superfluum est necessitatis, sed dare ea, quibus egemus est consilij.
114 Consilium simplicitatis verborum quod sit.
115 Consilium rectitudinis intentionis quod sit.
116 Actus omnes ad deum referre tenemur.
117 Consilium conformitatis operis quod sit.
118 Consilium de vitanda sollicitudine quod sit.
119 Et quod sit consilium de fraterna correctione.

¶ Questio nona secunde partis.

1 NONO †Quero principaliter que sunt precipua salutaria consilia, ad que debẽt plurimuz animaduertere visitantes.ꝛc. Respõdeo ꝙ sunt plura prout ex infra dicendis apparebit, primo quedaz sunt necessaria, alia vero nõ adeo necessaria, sʒ summe vtilia. Ex necessarijs ibidẽ primũ dico illa esse.xiij.s.numero, q̃ docet ap̄ls scribẽs ad Thimo.ꝛ additũ vʒ, qm̃ tales.p̄rio inreprehẽsibiles, ꝛ sine crimine esse opʒ, scd̄o, vnius vxoris viros, tertio, sobrios q̃rto, prudẽtes.q̄nto pudicos, sexto, ornatos, septimo hospitales, octauo, doctores, nono, nõ vinolẽtos, decimo nõ p̄cussores vndecimo, modestos, duodecimo, non litigiosos, nec cupidos, tredecimo, ꝛ vltimo, nõ neophitos, ꝛ sue domui bñ p̄positos. filios hñtes subditos cũ omni castitate. Que oĩa ꝛ singula late discurrit, ꝛ examinat gratianus in decreto.xxv.dist. vsqʒ ad.l.in
2 clusiue. Redeo ad primũ vʒ irreprehensibilẽ ꝛ sine crimine.† Et dico ꝙ irreprehensibilẽ ꝛ sine crimine vnũ ꝛ idẽ sunt tex.est in.c. primũ itaqʒ.xxv.di.qḋ ideo est vt ibi dicit Jeroni.q̄ quomodo põt preses ecclesie auferre malũ de medio eius, qui in delictũ simile corruit. Aut qua libertate peccãtẽ corripit, cũ totus ipse si
3 bi respõdeat eadẽ se admisisse, que corripit, †sine crimine dico.s. capitali ꝛ mortali, puta sacrilegio, homicidio, adulterio, periurio, fornicatiõe, falso testimonio, rapina, furto, superbia, inuidia, accidia, ꝛ si longo tẽpore seruat̃ iracundia, ꝛ ebrietate si assidua
4 sit.† Quodcunqʒ eniʒ de istis peccatis in se dominari cognouerit, ꝛ non digne emendauerit, ꝛ si habuerit spaciũ longo tempore, penitentiã non egerit, ꝛ largas eleemosinas non erogauerit, nec se ab ipsis abstinuerit igne purgatorij purgari non poterit sed eterna illũ flamma sine vllo remedio trucidabit, vt scribitur in.§.criminis ea.dist.xxv.quod intellige quando non sunt occulta, sed de illis quis sit infamatus, ita vt ad indicendam purgationem, aut ad inquirendum contra eum ad effectum puniendi procedi possit, de quo plene in.c.fi.de tempo.ord. Intellige etiã de criminibus post promotionem de eo in concistorio factam p̄ papam cum ipso eius processu, secundum quod fieri consueuit,
5 †quia de precedentibus non potest amplius quoquomodo inquiri quasi tacite censeatur purgatus, ex quo tunc non fuit infamatus, alias non debuisset promoueri.c.tantis.lxxxi.dist.c.omnipotens.de accus.hec probat text.singu.in capi.fi.de purga.ca
6 nonica.in fi. †quia censentur approbari mores ipsius, vnde postea reprobari non possunt.viij.q.ij.dilectissimi.xxv.q.v.horrendus.de iureiuran.quemadmodum.l.si vxor.in fi.ff.de adulte.ꝛ not.glo.in.d.cap.fi.de purga.canonica.super verbo postquam
7 †non est etiam credendum possibile esse prelatos sine minutis peccatis repiri etiam omnibus notis, puta ꝙ in cibo aut potu plus non accipiat q̃ʒ necessarium, vel ꝙ plus non loquatur, q̃ʒ oporteat, aut plus taceat, q̃ʒ expediat, aut pauperem importune petenteʒ non exasperet, aut corpore sanus alijs ieiunantibus prandere si velit, aut somno deditus tardius ad ecclesiam surgat, aut si coniugatus excepto filiorum desiderio, vxorem suam cognouerit, aut in carcere positos tardius redemerit, ꝛ infirmos tardius visitauerit, aut discordes ad concordiam reuocare neglexerit, aut si plus proximum, vel vxorem, vel filium, aut seruũ exasperauit, q̃ʒ oportet, vel si amplius blanditus fuerit, q̃ʒ oportet, vel si cuiquam maiori persone, aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari voluerit, vel si pauperibus esurientibus nimis delitiosa vel sumptuosa conuiuia preparauit.† Item si se in ec
8 clesia, vel extra, fabulis ociosis, de q̄bus ĩ die iudicij rõ reddẽda est occupauerit. vel si dũ incaute iurat̃, qḋ p̄ aliq̃ʒ nec̃itatẽ ip̄leri nõ possit, vtiqʒ piurat̃. Jtẽ cũ facilitate, vel temeritate maledici
9 mus† qm̃ scriptũ ẽ, neqʒ maledici regnũ dei possidebũt, vt h̄ oĩa numerant̃ in.d.§.criminis.s̃.allega. Et q̄ impossibile est in sensum hominis nõ irruere motũ sensualitatis calore, ille demũ laudatur ꝛ predicat̃ beatus, qui statiʒ vt ceperit cogitare, vel excedere interficit cogitatus, ꝛ excessus, ꝛ allidit eos ad petrã, que xp̄s est ſm Hieronymũ, alias facile trãseũt in mortale, q̄ nulluʒ peccatũ adeo veniale est, ꝙ nõ fiat c̄riale, duʒ placet, ſm Augu.
10 in.d.§.criminis. ¶ † Est insuper attendẽdũ, q̄ qui ordinant̃ ad sacros ordines votũ castitatis emittere debẽt.c.nullum.ꝛ.c.qñ.xxviij.dist.ꝛ.c.de his.ꝛ.c.preterea.ea.dist.quinimo valde periculosuʒ est ordinare ad sacros ꝛ promouere ad prelaturas habẽtes filios quasi longã sui corporis ꝯtinẽtiã nõ habeãt.c.priusq̃ʒ
11 ea.dist.† ꝛ q̄ p̄p̄ vxorẽ ꝛ filios ecclesiastica solet periclitari substantia.c.diuersis fallacijs.de clericis cõiugatis.ꝛ p̄p̄ea cõpellit̃ ad faciẽdũ inuẽtariũ de p̄rimonio suo ſʒ ꝙ scissime scribit pelagius in.c.ꝺ siracusane. ea.dist.ne sub vmbra patrimonij audeat vsurpare bona ecclesie aut prelature suo t̄pe acquisita quibus si deficiat patrimoniũ oportebit prelatis necessaria subministra
12 re, vt in.§.ecce ea. distin. †debent ergo sacerdotes ꝛ ministri altaris obseruare castitatẽ.c. sacerdotibus. ꝛ.c.ep̄us.xxxi.distin. q̄ eadẽ lex continentie est altaris ministris, que episcopis, aut presbiteris.c.lex continentie ea.distin.maxime t̄pe oblationis,
13 vt in.c.ordine ea.dist.† ꝛ p̄p̄ea nõ p̄nt tenere cõcubinã, alias taʒ clerici q̃ʒ cõcubine sunt puniendi ẽt ex sola suspitione.c.si quis q̃ʒ ꝛ.c.sicut.ꝛ.c.si aũt.de coha.cleri.ꝛ mulie.licet nõ sint compellendi ad eas abiurãdas metu periurij incurrẽdi.c.clericos.eod. tit.adeo ꝙ si super inde haberet priuilegiũ apostolicũ sibi nõ p̄
14 dest.c.super eo.eod.tit.† ꝛ ꝙ dicitur in.c.nullus missam.ꝛ in.c. preter.xxxij.dist.ꝙ clericorum concubinariorum, non est audiẽda missa. verum est, nisi tolleretur, ꝛ vt eorum ministeria tanquã non vera non respuantur. Secus si vt propterea peccandi licentia ceteris auferatur. Et hij ad penitentie fructum trahantur,
15 † vel si crimen notorium sit, vt in.c.vestra.de cohabi.clericoꝝ ꝛ mulier. puta per sententiam, seu confessioneʒ factam in iure aut euidentiam rei, que tergiuersatione aliqua celari non possit, nam si quilibet pro mortali peccato quo ad seipsum constat esse suspensum, non tamen in officijs debet euitari capitulo finali.
16 codeʒ tit.†sed si forte essent muliercule, in q̄bus naturale fedus

nihil permitteret de crimine suspicari, nequaq̃ forent custãdi. c.
a nobis. eo. t. ⁊ in. c. interdicit. xxxij. dist. qd̓ loquit̃ de matre so-
rore, aut amita aut alijs ꝑsonis idoneis, que cũ fugiant suspitio
17 nes, hoc est, si sint antique, † qꝛ sepe instigante diabolo etiã cũ il-
lis, qñ iuuenes sunt, scelus perpetratũ reperit̃, ⁊ cuȝ pedissequis
earundem. c. j. de coha. cle. ⁊ mulie. Quibus iuuenibus in vico
aut in villa longa a sua cõuersatione necessaria subministrent vt
ibi. Et si sit presbiter orientalis, cui permittit̃ vxorem habere il-
lam quasi sororem diligat. sed quasi hostẽ fugiat ẜm Grego. in
dialogo. de quo in. c. presbiter quidaȝ. xxxij. di. eius vero qui nõ
facit fraudẽ legi sue ꝯscientie cõmittit̃ prout patet in. c. habuis-
18 se. xxxiij. di. † Et adde ꝙ omnino opȝ epm̃ vitare immoderataȝ
familiaritatẽ etiam cõsanguineaꝝ, etiã si sit filia, alias puniẽdus
est, prout scribit Nicolaus papa ꝯtra germanos, ⁊ gallicos, in
19 c. quorundam. xxxiiij. di. † Adde etiã ꝙ nõ soluȝ ab hmõi fami-
liaritate, sed etiam a nuptiaꝝ conuiuijs abstinere debent maxi-
me in sacris constituti, nec his cetibus se miscere debẽt vbi ama
toria canunt̃, ⁊ turpia, aut obsceni motus corpoꝝ, coreis, ⁊ sal-
tatiõibus efferunt̃, ne auditus ⁊ obtuitus sacris ministerijs de-
putatus turpium spectaculoꝝ, ⁊ verboꝝ ꝯtagione poluat̃. c. pre
sbiteri. xxxiiij. di. c. nõ opȝ, de conse. dist. v. ⁊. c. de his. xxxj. q. j.
20 † Dȝ ergo esse vnius vxoris vir clericus alias incurrit bigamiaȝ,
⁊ efficit̃ irregularis, quomodocunq̃ȝ carnes suas diuidat in plu
res, super qua irregularitate licet forte papa dispẽsare possit, tñ
non consueuit, qꝛ contra apostolum, de quibus omnibus plenis-
sime in. c. debitũ. de bigam. que induci possunt etiam ad matri-
monium spirituale. arg. in. c. inter corporalia, de transla. prela. ⁊
c. de multa. de prebend. ⁊. c. j. de ꝯsuetu. li. vj. c. vt quis duas de
electio. c. ordinarij. §. in conferendis, de off. ord. eo. lib. c. si bene
ficia. de prebend. eo. lib. in cle. si plures. de preben. ⁊ in extraua-
ganti execrabilis licet abusus modernus hoc non curet.
21 ¶ † Oportet etiã prelatos esse sobrios, ⁊ nõ vinolẽtos, circa qd̓
aduertendum est, ꝙ luxuriosa res est vinum, ⁊ cotumeliosa ebrie
tas, omnis enim qui cum his miscetur, non est sapiens, ⁊ contra
hos clamat Jero. in michеam ꝓphetam, quem omnino vide in
22 c. ecclesie principes. ⁊. c. luxuriosa. xxxv. dist. † Et ideo in veteri
testamento introductum fuerat, vt ministri templi prohiberen-
tur vinum ⁊ siceram bibere, ne ebrietate grauarentur corda eo
rum, sed sensus eorum semper vigeret, ⁊ tenuis esset, qꝛ venter
23 mero estuans facile spumat in libidinem, † vnde noe ebrius nu-
dauit femora, ⁊ Loth quem sodoma nõ vicit, vicerunt vina. ea.
dist. in princ. ⁊ ideo tales ebrietati deseruientes si non desinãt a
communione priuantur. c. episcopus. e. dist. similiter nec ab exor
dio conditionis humane carnibus vexabamur, sed post aduen-
tum Christi. o. reuolauit ad. a. quod vtinam seruaretur, cũ dicat
apostolus bonum est vinum non bibere. c. ab exordio. e. distinc.
24 † huiusmodi enim lasciuia post paradisum orta est in quo regna
bat abstinentia. nam sexta die bestie sunt create, ⁊ cũ bestijs orta
est edendi potestas, ⁊ vsus escarum vbi finis cibus cepit ibi fa-
ctus est mundi. ⁊c. vt dicit ambro. vj. die. e. di. quem tex. omnino
vide vsq̃ȝ ad illa verba qui xp̃m enũtiat ab omni verborum in-
centiuo prestare se debet alienum, ⁊ contra huiusmodi ebriosos
vsq̃ȝ ad corporale supplicium procedi põt, per. c. ante omnia. e.
25 di. facit. c. deniq̃ȝ. iiij. di. † cum ebrietas ⁊ mentis inducat exiliuȝ,
⁊ libidinis incentiuuȝ. vnde abusus alemanoruȝ ad potus equa
les, vbi plus laudat̃, qui plures inebriat, ⁊ calices fecundiores
26 exhaurit. reprobat̃ in. c. a crapula. de vita ⁊ hone. cler. † vbi mã
dat̃ clericis ꝙ sibi tẽperent vinum, ⁊ perẽt se vino, ⁊ ne quispiã
ad bibẽdũ incitet̃. ⁊ dicitur crapula quãtũ ad supfluitat, ẽ cibo
rum quasi cruda epula, ⁊ ebrietas quantuȝ ad potumquasi sine
bria ab e ꝙ est sine ⁊ bria mensura vnde ebrius qui sine mensura
bibit vnde horatius Fecũdi calices queȝ non fecere disertuȝ. vt
27 ibi no. in glo. † Hoc est preterea attendende vt in omnibus ma-
xime arduis tria precipue semꝑ attendant videlicet, quid liceat
scd̓m equitatem, quid deceat ẜm honestatem, quid expediat ẜm
vtilitatem. Itẽ aduertat tam ad preterita cũ multa reminiscen-
tia q̃ȝ ad presentia cum multa intelligentia q̃ȝ etiã ad futura cuȝ
28 multa prouidentia, † quod enim a prelatis agitur cito trahitur
a subditis in exempluȝ. Juxta qd̓ dñs in leuitico inquit ad moy
sen, si sacerdos, qui est vnctus, peccauerit, faciet delinquere po-
pulum. c. magne. de voto. dum tamen vere non recedamus a
tramite veritatis, non habemus curare, quid os loquentium cu
iuscunq̃ȝ loquatur, vt ibi iuxta illud apponitur orbis regi ad exẽ
29 pluȝ. xj. q. j. precipue, † sunt enim p̃lati tanquam signuȝ positi ad
sagittam, vnde histriones vitam eorum inspiciunt. c. qualiter ⁊
quãdo. de accu. Et dicit Greg. in pastorali. ꝙ plures occidimus
exemplo, q̃ȝ gladio, ⁊ tot mortibus digni sumus, quot proximis
30 nostris mala exempla monstramus, vt. d. cap. precipue. † Debẽt
ergo prelati esse prudentes dicente dño. estote prudentes, sicut
serpentes, ⁊ simplices sicut columbe, vt prius attendant tẽpus
tacendi, postea loquendi, ⁊ vt quisq̃ȝ sit paratus reddere ratio-
nem omni poscenti de ea fide ⁊ spe, que in eis est. ⁊ intendere de
31 bent lectioni, exhortationi, ⁊ doctrine. † Et ideo semper habent
sacris literis insistere, nec nunc addiscere, cuȝ ex officio alios de-
beant docere, vt in. c. qui ecclesiasticis. xxxvj. di. prohibentur ẽt
episcopi libros gentilium legere, aut hereticoruȝ, nisi pro neces-
sitate. c. episcopus. e. dist. similiter etiam omissis euangelijs, ⁊ ꝓ-
phetis comedias legere, ⁊ amatoria bucolicorum versuum
32 verba cantare, ac tenere Virgilium. † Etenim id quod in pue-
ris est causa necessitatis, crimen in se facere non debent volunta
tis ⁊ occupari in obscuritate sensus se occupãdo in secularibus
disciplinis. c. sacerdotes. cum se. e. di. Quinimmo reprehendunt̃
33 epi, qui filios suos secularibus erudiunt disciplinis. † Et beatus
Jero. ab angelo verberatus est, qꝛ Ciceronis librũ legebat. c. le
gant. ⁊. c. legimus. e. dist. ⁊ beatus Grego. legitur reprehendisse
quendã epm̃, qꝛ contra episcopale offm̃ pro lectione euangelica
grãmaticã populo exponebat, nõ tñ debent grãmaticã ignorar̃,
al's epatu priuant̃. c. si. de eta. ⁊ qua. Et q̃ȝq̃ȝ sit magnus ep̃s, ⁊
senex, ⁊ nobilis genere, a paruulis vel minimis eruditis, si quid
forte est vtilitatis, aut salutis inquirere negligat ⁊ sic rebelliter
viuit, ⁊ discere atq̃ȝ agere bona recusat magis diaboli q̃ȝ mebrũ
Christi esse ostenditur ⁊ potius infidelis esse, q̃ȝ fidelis mõstrat̃.
34 † Nam sacerdotibus maxima ignorãtia est vitanda. c. ignoran
tia. xxxviij. ⁊ tenent̃ presbiteri cũ ordinant̃ ab ep̃o recipere libel
luȝ officialẽ, qui instruit ad ministrationẽ sacramentoꝝ. c. qñ. e.
35 di. † ⁊ ad docendũ clericos tenentur epi ꝯgruis locis ꝯstituere
magistros. c. de quibusdã. xxxvij. di. docendã etiã dico linguam
hebreã, ⁊ caldeã, vt i cle. de magis. qꝛ insipiẽtia sacerdotũ nec ex
cusatiõe digna nec venia est, qbus etiã nõ lȝ ignorar̃ canones. c.
si in laicis, ⁊. c. nullus. xxxviij. di. ⁊. c. se. vbi pȝ q̃ sunt nec̃ia sacer
dotibus ⁊ epis ad discendũ. inherẽtes. n. sacre scripture nõ ob-
scurant̃ iniqtate mũdana, nec dñr xp̃m ignorar̃. c. sicut stellas.
36 cũ se. e. di. † nec p̃nt eẽ prudẽtes, qui sunt seculariũ negõꝝ impiti
qꝛ hoc tempore talis in regiminis debet arce constitui, qui non
solum de salute animarũ, veruȝ etiã de extrinseca vtilitate, ⁊ cau
tela sciat esse solicitus. c. petrus. e. di. Ex his nanq̃ȝ patet secula
rium negotiorum peritiaȝ prelatis necessariam, qui subditis nõ
solum debent spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare
exemplo xp̃i qui turbas sequentes nõ solum docebat verbo, sed
37 etiã virtute sanabat, ⁊ corporalibus alimentis reficiebat. † De-
bent ergo prelati secularium negotiorum habere peritiã, vt hec
omnia perficere possint eorum cautela, ecclesie seruentur indem
nes, ⁊ cuiq̃ȝ necessaria pro suo modo ministrentur. vnde quidaȝ
in episcopum electus a beato Grego. pro sua simplicitate repel
38 litur, ne eius occasione res ecclesiastice dilapidarent̃. † Et aduer
te ꝙ licet per ignorantiam etiam gramatice artis aliquid vitio-
sum proferant presbiteri vel episcopi, non tñ ideo a scolasticis
sunt dispiciendi, quia morum vitia magis quam verborum sunt
precauenda. c. sedulo. cum seq. xxxix. dist. circa vero secundum
39 de quo satis supra dictum est, † Est attendendũ etiam, ꝙ orna-
menta episcopalia virtutes debent intelligi, que a Deo eis pro-
mittuntur, cum dicitur sacerdotes eius induam salutari. vnde in
veteri testamẽto varijs vestibus ex precepto Dei sacerdotes or
nati leguntur, quia multimodis virtutibus debet splendere vita
pontificis, vt gradui conferat decorem, quem ab eo non acci-
pit, non enim loca sed vita, ⁊ mores sanctos faciunt sacerdotes
vnde ex officio suscepto non licentiam peccandi sed necessitateȝ
40 bene viuendi se nouerint assecutos. † Sunt enim filij sanctorum,
qui exercent opera eorum, ⁊ morum nobilitas, non loci vel gene
ris sacerdotes nobilitet. nam merita nos Deo coniungunt non
loca vel ordines. xl. dist. in prin. ⁊. c. non nos. cum tribus seq̃.
Hinc dicit chrisostomus, ꝙ homo christianus fortiter cadit in
peccato, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitu-
41 dinem dignitatis. † ⁊ ideo damnatur etiam Papa si sue ⁊ suo-
rum salutis est negligens. c. homo christianus. ⁊. c. si papa. ead.
distin. vbi dicitur ꝙ Papa negligens inutilis ⁊ remissus in ope
ribus suis ⁊ a bono taciturnus, ꝙ magis officit sibi, ⁊ omnibus
damnabitur ad gehennam. patet ergo ex premissis ꝙ non ordi-
42 nes sed vita, ⁊ merita nos Deo cõmendant. † ⁊ corrũpitur oĩs
dignitas, ac ad terram trahitur, nisi legaliter conseruetur, ⁊ nisi
iuste viuendo, laudet̃, ⁊ gratia ⁊ auctoritas nõ loci non generis
nobilitate, sed virtute comparatur, que gratia non locus animã
saluat

43 saluat†hinc est, ꝙ non omnis vere sacerdos est, qui noiatur sa-
cerdos, ⁊ nobilitate loci padisi priuatus est adā primus hō pro
pter peccatū, ideo dicit Chrisosto. multi sacerdotes noie, pauci
vero in opere, nec cathedra facit sacerdotē, sed sacerdos cathe
drā, nec locus sanctificat hoiem, sed hō sanctificat locū, vt hec
pbantur in.c. ante oia. cū se. xl. di. ex his pꝫ sacerdotē oporte-
44 re esse ornatū moribus, †sed ēt preterea opꝫ, ꝙ sit ornatus in ex
terioribus habitu, vcꝫ, ⁊ incessu, nec sordidis, nec fulgidis se ve
stibus ornet, hinc Hierony. nec affectate sordes, nec exqsite deli
tie laudes pariūt. qđ tam de vestibus, ꝙ̄ de cibis intelligenduꝫ
45 est. †vnde Augu. in lib. de doctrina xp̄iana scribit, ꝙ pro mori-
bus eoꝝ, cum qbus viuimus alimētis vti dēmus. c. qsquis. xlj.
di. vnde sup ep̄lam Jo. subdit, ꝙ nō cibus, sed appetitus in cul
pa est. c. qlitie. e. di. ⁊ in libro de verbis dn̄i subdit, ꝙ ɔtra sue in
firmitatis ɔsuetudinem aliqbus cibis non sunt cogendi diuites
vti, ⁊ in libro qōnum euangelij addidit, ꝙ equanimitas toleran-
di nō vsus, vel abstinentia cibi iustitiā facit. c. nō cogant. ⁊ c. qđ
dicit dn̄s. e. di. vnde ɔcludendum, ꝙ temperantia ciboꝝ, ⁊ vesti
46 mentoꝝ non dissolutio eoꝝ laudat̄, †⁊ caute agenduꝫ est, ne sub
specie virtutū vitia se suggerāt, vt pro parsimonia tenacia, ꝓ lar
gitate effusio, pro zelo iustitie crudelitas, pro pietate remissio. c.
per simoniā. ⁊ c. sepe vitia. e. di. ⁊ vere magis laudabilis est ep̄s
vilem suppellectilē, ac mensam, ⁊ victū pauperem hn̄s, ⁊ dignita
tis sue auctoritatē, fidem, ⁊ vite meritis querēs. ⁊ qui hospicio-
lum nō longe ab ecclesia hēat, ⁊ clericus qui ꝓfessionem suā ha
bitu, ⁊ incensu ꝓbet, ꝙ̄ vestibus, ⁊ calciamentis decorē querēs.
c. ep̄s. e. di. sicut ergo in cibis mores eoꝝ, cuꝫ qbus viuimus ob
seruare monemur, sic ⁊ de indumētis intelligendū est, vt enim ali
bi dr̄, quisquis ɔtemptis his, cuꝫ qbus viuit lautiora sibi, vel au
steriora preceteris indumēta, vel alimenta querit, aut intēperās
47 sui est, aut supstitiosus. †Incensu aūt sacerdos dꝫ esse ornatus,
vt grauitate itineris mētis maturitatē ostēdat, incōpositio eniꝫ
corporis, vt Aug. ait qualitatē indicat mētis, vnde historiogra
phus salustius, cū eius mutabilitatē describeret, cuius ɔscientia
excitā curis vastabat mētem. inter cetera ēt hoc notabile indica-
48 uit. incensus eius mō tardus, mō citus. e. di. §. sicut. † opꝫ simili-
ter sacerdotē esse hospitalē, ne sit in numero eoꝝ, qbus in iudi-
cio dicetur, hospes erā, ⁊ non collegistis me, qui eniꝫ ap̄lm sequi
tur, alios ad hospitalitateꝫ dꝫ inuitare, qūo hospitalitatis exor-
tator poterit esse, qui domū propriā hospitibus claudit. si. n. sa-
cerdos primū a seipso, ⁊ a domestica ecclesia sua dꝫ exigere, qđ
postea populis impet, si primū imitādo xp̄m, ipse dꝫ facere, que
postea populū doceat, necesse est, ꝙ paupes hospitio recipiat, vt
ad hospitalitatē facilius suo exēplo subditos atrahat, ⁊ ad me
49 moriā reuocet, †quo Abraā, ⁊ Loth, per hospitalitatis opera
Deo placuere, ⁊ angelos hospicio recipe meruerunt, qūo ange
li sodomis hospitalitatis domū igreū Loth cū familia sua libe
rauerūt, qūo clausas domos, cū hospitibus ignis ingressus nō
50 perdidit, †⁊ qūo ꝫm Hiero. aliena rapere ɔuincitur, qui vltra
necessaria sibi retinere probat̄, ac sic se per opa pietatis instrua
tur, ⁊ ēt p̄sentis vite subsidia, ⁊ eterne claritatis p̄mia a Deo
percipiat, vtrūqꝫ enim pietati ꝓmittitur hinc ap̄ls ad Thimo.
exerce teipsuꝫ ad pietatē, nam corporalis quedā exercitatio ad
modicū vtilis est, pietas aūt est vtilis ad oia habens ꝓmissio-
nem vite, que nūc est, ⁊ future ab hac qsquis alienus fuerit ve-
rus sacerdos nō est, ⁊ si vidua in ecclesia recipi ꝓhibetur, que
paupes non recipit in hospitio, que pedes sanctoꝝ nō lauit ⁊c.
multo magis dānabiles sacerdotes, qui ab ope pietatis ꝓban-
tur alieni. vnde nō despiciendi, sed laudādi, qui ɔuiuia pauperi-
51 bus exhibēt. †adde ꝙ clerici precipue tenent̄ ad hospitalitateꝫ.
xxvij. di. florentinū, qꝛ quicqd habent clerici pauperū est. xvj.
q. i. c. vlt. no. gl. in. c. de monachis. de pben. ⁊ Jo. euāgelista dio
trepem excōicauit. qui nec paupes recipiebat, sed recipiētes de
52 ecclesia eiciebat, † ⁊ in hac hospitalitate non est hn̄dus delectus
personaꝝ, sed indifferēter qbuscunqꝫ sufficimus hospitales nos
exhibere dēmus, non enim ex vita eoꝝ, quos accipis mercedeꝫ
tibi retributurus est Deus, sed ex volūtate, ⁊ ex honorificentia
multa, ex misericordia, ⁊ bonitate. c. si qs. ⁊ c. quiescamus. xlij.
dis. ⁊ in p̄n. ⁊ caueant ministri ne capasiet hanc pietatē, nec intra
ecclesiā illā exerceāt, nisi necessitate coacti. c. non opꝫ cū se. e. di.
53 ¶†Pudicum ēt opꝫ esse sacerdotem, ⁊ moribus, ⁊ x̄bis pu-
dorē indesinenter exhibere, dꝫ etiam gratiā docendi habere, vn
de Hiero. inocens absqꝫ sermone ɔuersato, ꝙ̄tum exēplo pro-
dest, tāto silentio nocet, nā latratu canum, ⁊ baculo pastoꝝ lupi
54 sunt arcēdi, †in ipsa aūt doctrina discretuꝫ opꝫ esse rectoreꝫ, ne
aut tacēda proferat, aut dicēda taceat, vnde est attēdēdū, ꝙ si-
cut incauta locutio merorē pertrahit, ita indiscretū silētiuꝫ eos,
qui erudiri poterāt, in meroreꝫ derelinqt, sepe nāqꝫ rectores im
prouidi humanā perdere gratiā formidantes loq libere recta
pertimescūt, ⁊ iuxta veritatis vocē neqūꝙ̄, iam gregis custo-
die pastoris studio, sed mercēnarioꝝ vice deseruiūt, qꝛ veniente
lupo. i. diabolo fugiūt, dum se sub silētio abscōdunt, quos ꝑ pro
phetaꝫ dn̄s increpat, dicēs in Isaia, canes muti nō valentes la-
trare ⁊c. c. sit rector. xl. dis. inde origenes in mādatis hēmus, vt
veniētes in ciuitatē discamus ꝓus, qs in ea dignus sit, vt apud
eū cibum sumamus, ꝙ̄to magis nosse opꝫ, qs qualisue sit is, cui
imortalitatis verba credēda sunt, iō soliciti esse dēmus, ne mar
garitas nostras mittamus ante porcos ⁊c. ⁊ si qs in peccatis in
uolutus ꝑmanet, non opꝫ secuꝫ aliqd de secretioribus, ⁊ remo-
tis diuine scie ploq, sed magis ꝓstari, ⁊ ɔuenire eū, vt pecca-
re desinat, ⁊ actus suos a vitio emēdet, ꝙ si suggerat se, ⁊ ꝓuo-
cet nos dicere, que eū minus recte agētem non opꝫ audire, ꝓru-
denter eū debemus illudere. nā nihil oino rn̄dere auditoris cau
sa vtile non vr̄, ne forte existimēt nos rn̄sionis penuria declina-
re certamen. ⁊ ledat̄ fides eoꝝ non intelligentiū propositu no-
strū. c. in mandatis. e. di. ⁊ lꝫ multi infestēt docto. vt eos repre-
hendant, ⁊ ꝓprie volūtatis placida adimpleāt, non ꝓpea tn̄ do-
ctores, inꝙ̄tū vires suppetunt, a recta emulatoria, ⁊ bona inten
tione recedere dēnt scientes, qꝛ beati qui ꝑsecutionem patiūtur
ꝓpter iustitiā. c. scimus. e. di. dicit. n. Paulus manus mee mun-
de sunt a sanguine oium vestrū, non. n. subterfugi quominus an
nūciarem omne ɔsilium Dei vobis, ergo alias nō est mundus,
sed ꝓculdubio tacēdo pastor occideret. c. ecclesiasticis. e. di. cuꝫ
enim dispensatio celestis seminis sit iniūcta prelatis, vbe illis, si
nō sparserit, vel si tacuerint, ꝙ cū Paulus formidet, ⁊ clamet,
ꝙ̄to magis cuilibet exiguo metuēdus est, ꝓinde, sicut non leue
discrimen incūbit pontificibus siluisse, qđ ɔgruit, ita his qđ ab-
sit nō mediocre periculū est, qui cū debeant parere, despiciūt. c.
55 dispēsator. e. di. †Cauere ēt dꝫ docere ea, que ab auditoribus in
telligi nō valent, ne magis ostētationē sui faciat, vnde in exposi-
tione, beati imaculati dr̄, viciū animi est indignis secreta vulga
re, loquacitati incaute, dū volat irreuocabile verbuꝫ indiscrete,
vel adulatione, vt ei placeat, secreta reuelat, vel iactatione scie,
vt plura scire videat̄, alias tāꝙ̄ torto naso sacerdotalis officij iu
56 dicat̄ indignus, vt in. §. pariter. in fi. eiusdē distin. ¶†Est atten
denduꝫ ēt, ꝙ ebrietas, ⁊ voracitas ꝓhibent̄, dicente apostolo ro
manis, nō in cōmessationibus, ⁊ ebrietatibus vētris. nāqꝫ inglu
uies ad luxuriā facile prouocat, ⁊ omne bonū opus dissoluit, vn
de vēter, ⁊ genitalia sibimet ipsis vicina sūt, vt ex vicinitate mē-
brorum ɔfederatio intelligat̄ vicioꝝ, hinc nabuzardā princeps
cochoꝝ Babilonie muros Hierusalē destruxisse legit̄, qꝛ vēter,
cui cochoꝝ multitudo deseruit, edificia virtutū ad soluꝫ redigit.
57 †Sacerdos igit̄ de altari viuere, nō luxuriari querat, ꝫm Hie-
ro. qꝛ cōmessationes ēt laicis noxie sunt, qui festiuos, ⁊ solēnes
dies aliter se digne celebrare nō putāt, nisi cōmessationibus de
seruiāt, ꝫm qđ Aug. scribit ad Aureliū ep̄m. xliij. di. in p̄n. ⁊ c.
cōmessatōes. vbi dr̄ non aspere, nō duriter, nō imperiose ista tol
lēda, sed magis docēdo, ꝙ̄ iubēdo, magis monēdo, ꝙ̄ minādo,
sic. n. agendū est cū multitudine, seueritas x̄o exercēda est in pec
cato paucoꝝ, ⁊ si qd est minādum cū dolore fiat de scripturis cō
minādo vindictā futurā, ne ipsi prelati in eoꝝ p̄tāte, sed Deus
58 in eoꝝ sermone timeat̄, vt ibi. †non opꝫ ergo clericos tabernas
intrare, aut ergasteriuꝫ hr̄e, qꝛ si tabernas ingredi magis in ea,
alijs ministrare ꝓhibent̄, ⁊ non cessantes deponēdi sunt, nisi pe
regrinatiōis necessitate cōpulsi, iō mandat Greg. ep̄m, q pasto-
rali cura derelicta solis ɔuiuijs occupabat̄, nec exortationi inui
gilabat, sed vsuꝫ ecclesiastici ordinis ignorabat, cuius testimo-
niū erat, ꝙ superioribus seruare irreuerentiā nesciebat, subdēs ꝙ
ɔuiuia ex charitate veraciter ꝓdeūt, cū in eis nulla abstētiuꝫ vita
mordet̄, nullus ex irrisiōe deprehēdit̄, nec in eis inanes secula-
riū negocioꝝ fabule, sed x̄ba sacre lectionis audiunt̄, ⁊ cū non
plus, ꝙ̄ necesse est seruit̄ corpi, sed sola eius infirmitas reficitur,
vel ad vsus exercēde virtutis habeat̄, nā pro reuerētia Dei, ⁊ sa
cerdotū vniuersa ɔstituit toletā. sinodus, vt qꝛ solēt crebro men
sis ociose fabule iterponi. In oi sacerdotali ɔuiuio lectio diuina
ruꝫ scripturaꝝ misceat̄, per hoc. n. ⁊ aie edificant̄ ad bonū, ⁊ fa-
59 bule nō necessarie ꝓhibent̄, †ꝓhibētur ēt tā clerici, ꝙ̄ laici ɔui-
uia de ɔfectis facere, ⁊ ante sacrā horā diei tertiā incoare con-
uiuia, ⁊ ne aliqñ clericus, nisi hymno dicto, ⁊ ad panem, ⁊ post ci
bos grās Deo auctori referat, gñat. n. crassuꝫ sensuꝫ vēter pin-
guis, cū sacerdotalis sensus vigil dēat esse, ⁊ tenuis, ⁊ qui vitio-
rum bello subiacēt, neqūꝙ̄ ꝑ predicatōis vsuꝫ preesse magiste-

60 rio ceterorum debent. c. non opz. cum se. vsqz ad fi. xliiij. di. ¶ † Est attendendū insuper, q prelati nō ita irascibiles, ⁊ pturbati sensus esse dēnt, vt alios pcutiant, sed dēnt eē parietes imitātes eū,
61 qui dorsuz posuit ad flagellū, † vnde Greg. ait verborum correctione, nō verberibus timere epos dēmus, nec asperis, sz blādis ad fidē verbis aliquos puocādos, nec seueritate, sed beniuolentia subditos corripiēdos, ⁊ sicut nō vult quisqz fratrū aliorum se iudicio pregrauari, ita nō audeat alij inferre, qđ sibi non vult fieri. c.
62 qd aūt. ⁊ c. q sincera. cū se. xlv. di. ⁊. c. lz nōnūqz. † vbi circa corrigēdos plus beniuolētia, qz seueritas, plus cohertio, qz cōminatio, plus charitas opaṫ, qz ptās. ⁊ q ab his, q que sua sunt, querunt nō, que Jesu xpi facile ab hac lege discediṫ. ⁊ duz dñari magis, qz ɔsulere subditis plz, honor inflāmat supbiaz, ⁊ q pulsuz est ad ɔcordiā tendit ad noxā, vt ibi, ⁊. c. epm. e. di. qm, exceptis grauioribus, ⁊ mortalibus culpis nullus dz verberibus subiacere, nec passim dignū est, vt vnusqsqz prelatus honorabiliora mēbra sua, put ei placuerit, ⁊ voluerit verberibus subijciat, ⁊ dolori nedū incaute subdita mēbra pdita, ipse quoqz debitā sibi subdi
63 torum reuerentiā subtrahat. † Et iō Sene. ait leuiter castigatus reuerētiā exhibet castigāti asperitatis aūt nimie increpatio, nec increpationē recipit, nec salutē. c. cū beatus. e. di. fi. n. ē fūdata disciplina sine misericordia, nec misericordia sine disciplina, vt pz in
64 exēplis, ⁊ auctitatibus, de qbus in. c. disciplina. e. di. † Juste tñ iudicās ēt misericordiaz cū iustitia seruare dz, ⁊ qui remittit, ⁊ qui corrigit vterqz misereṫ. qui. n. Dei iudicia oculis suis preponit, semp timens, ⁊ tremēs in oi negocio formidat, ne de iustitie tramite deuiās cadat, ne vñ non iustificaṫ, inde potius ɔdemnetur. c. ois. e. di. multa. n. bona pstanṫ inuitis, qñ. s. eorum ɔsulitur vtili
65 tati, nō voluptati. † hic dñr tria gña elemosinarum, corpalis. s. cum das egēti, quicqd potes, spūalis dimittēdo, a quo lesus fueris. Tertia delinquētes corrigēdo, ⁊ errātes in viā reducēdo veritatis. ⁊ elemosine corpali pferṫ elemosina cordis, māsuetudo aūt, ⁊ discretio abinuicē nunqz separanṫ, vere. n. iustus miseris cōpatiṫ, ⁊ delinquētibus nō indignaṫ, boni etenim rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitates pēsantes, magis per humilitatis, ⁊ māsuetudinis leuamētū studēt peccātes ab erroris laqueo eruere, qz per austeritatē in foueā pditionis nutantes ppellere. vnde Paul. factus suz, inqt infirmus infirmis. c. tria sunt nāqz vera.
66 ⁊. c. recedite. e. dis. † pdicator nāqz culpātes palliare nō dz, sz corripere. vñ Hiero. que misericordia. q bonitas vni pcere, ⁊ oēs in discrimen adducere. nā sepe polluiṫ ex vno peccatore pplˢ, sicut ex vna pecude morbida totus grex inficiṫ. hinc dṙ rectorē subditis pietas matrē, disciplina vero přez exhibeat, dz ēt pcussor, qui sermone inutili infirmorum ɔscias vulnerat. c. sz illud. cū se. ea. dis.
67 ¶ † Est piter attendendū, q nihil impudentius, qz arrogātia rusticorum, qui garrulitatē auctoritatē putāt, ⁊ parati ad lites in subiectos timide intonāt, qđ ex arrogātie supbia puenire manifestū est, vnde Greg. arrogātes nesciūt humiliter inferre, que dñt, cuz austeritate. n. ⁊ potētia impant, q subditos suos nō tranqlle ratiocinādo corrigere, sed aspe iflectere dñando festināt. Caueat igiṫ bonus platus, ne cū elatis moribus predicet. s. diabolū, quē in cordis audiētiū sacris smonibus insectaṫ, litigiosi nāqz adulationibus aios principū sibi recōciliare querūt, vel fribus suis detrahēdo notā gerere ifamie, vel inter fres discordias seminando sepe seditiōes facere, vñ Greg. sunt nōnulli, qui dū male facta boiuz laudibus efferūt, augēt, que increpare dbuerāt, ⁊ sicut ad hoc sub cubito puluillus, ⁊ ceruical sub capite iacentis poniṫ, vt melius qescaṫ, ita qui male agētibus adulaṫ eū, q corripi ex culpa debuerat in ea fultus laudibus molliter qescere facit, ⁊ edificare ꝯ se pariete dicit, cū peccati duritia repheṅdiṫ, liuore vero cū peccatoribus adulaṫ. vnde sanctus vir ait, absit hoc a me, vt vos iustos iudicē. xlvi. di. in pn. ⁊. c. hoc ppriū. cū se. ppea in car
68 tagineñ. ɔcilio, † clericus, q adulationibus, ⁊ pditioni vacare dephēdiṫ, ɔgradari ab officio mādaṫ, sicut, ⁊ maledicus. c. cū clericus. cū se. e. di. ita ⁊ clericus scurilis, verbis turpibus ioculator, seditiōarius, vel vsurarius, vel iniuriarum suarum vltor. c. clicus
69 maledicus. cū se. e. di. † Jtē vsuras exigere clericis minie lz, nec suo noie, nec alieno. qnimo presbyter, aut diaconus illas exigentes, si nō desierit est deponēdus, tpalibus. n. lucris deseruientes Deo, nequaqz militare pbanṫ. ꝯ quos Greg. post multa ɔcludit, nō debere ad sacros ordines pmoueri, sz potius degradari, qz nec iplicari errore, nec cupiditate violari sacerdotes opz. ⁊ q
70 cupiditatē a se nō abstulit honorum auctori inherere nō vz. † auari enim hois est oium bona inuadere, quorum necessitatibus subuenire nō vz. xlvi. di. sicut hi. ⁊ per to. vbi ɔcludiṫ, q si honorum disciplina malorum hoiuz mores imutare nō vz, nō tñ ppea, nec ppter

71 ɔuicia perditorum a via rectitudinis moueri dēnt. ¶ † Est aduertēdū postremo. q qui heri erat cathecuminus, hodie nō est faciendus eps, qui heri erat in theatro, hodie nō sedeat in ecclesia, qui vespe erat in circo, hodie nō ministret altari, qui dudum fuerat fautor histrionū, hodie nō sit ɔsecrator virginū, ne ƒm aplz elatus in supbiaz, tāqz religio xpiana plurimū eo egeret, incidat in
72 ruinā diaboli. † momētaneus nāqz sacerdos nescit humilitatez, aut modos psonarum, vel se ɔtinere, nō ieiunauit, nō fleuit, non se correxit, nō se paupibus erogauit, sz in arrogantiā, que est in rui
73 na diaboli incidit. q pūcto ore, nec dū discipulus fit magr. † ⁊ sicut Jnn. ait miserū est eū fieri magrm, q nec dū didicit esse discipulus. c. cū in magrm. de elec. cū si. vñ Greg. casuz appetit, q ad sūmi loci fastigia postpositis gradibus p arrupta qrit assensuz, parietes nāqz edificati, nisi pus tignorum pōdus accipiāt, nisi a nouitatis sue humore siccenṫ, ⁊ ante pōdera, qz solidenṫ accipiāt, cunctā simul ad terrā deponūt fabricā, ⁊ solicite formidādū est, ne q placare posse irā Dei credit, hāc ipse ex pprio reatu merea
74 tur, † notū est. n. qz cū his qui displicet ad intercedendū mittitur irati aius ad deteriora puocaṫ ⁊c. xlviij. di. p totuz. vbi subdiṫ, q vnusqsqz solerter seipm metiaṫ. ne solū regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitiū dānabiliṙ regnat, ne is, quē crimē de
75 prauat ppriū, intercessor fieri apperat p culpis aliorum. † ⁊ sicut in veteri lege corpe viciati a sacrificijs phibebanṫ, iuxta discursum eiusdē Greg. de quo. xlix. di. p to. quē oīno vide, vbi ēt adduciṫ Hiero. sup malachiā Greg. se ɔformās, quorum verba lrīs aureis sunt dscribēda. ¶ Sub epilogo ergo ēt quedā pauca ad memo
76 riā subijcimus, † dz ergo ƒm aplm is, qs ordinaṫ, esse sine crimine, ēt si in presbrm ordineṫ. ⁊ est crimē graue peccatū accusatōe, ⁊ dānatione dignissimū. c. apls. lxxxi. di. qz recte monitoris psonam suscipit, nisi q actibus suis errata ɔdēnat, ⁊ amorē inocentie ɔuersatiōe demōstrat. c. nemo. e. di. qualis. n. qsqz fit, qui malos ordinat, ostēdit. c. tātis. Daniel in oibus ergo solū, qđ est ir
77 reprehēsibile ōfendit ecclia. c. si qs. † qz qui sancti nō sunt sancta tractare nō pñt. c. maximianus. ⁊ est plerūqz ɔgrnū mutare locū, vt ⁊ mētis affectus muteṫ. c. vz. Deus tñ nō iudicat bis in id ipm ⁊c. c. presbr. si qs caueat ab illicitis, vt mundas valeat ad Deū leuare manus. c. opz. nec solus qs ad solā accedat, aut mu
78 lierē secuz hēat. c. in oibus. cū se. † ɔnaliter ēt paupibus, ⁊ his, q suis manibus laborare nō pñt, teneṫ eps necia puidere, de quo scriptū est, sci estote, qm ego sanctus suz ⁊c. ⁊ q in carne sūt Deo
79 placere nō pñt. c. pposuisti. lxxxj. di. † puidēdū quoqz est, ne qs mortē inferat, vel admittat, mortē. n. lāguētibus pbat infligere, qui hāc, cū possit nō excludit, ⁊ q crina nō arguit, magis dicendus est canis ipedicus, qz eps, ⁊ error, cui nō resistiṫ approbaṫ, ⁊ vitas, cū nō approbaṫ, opprimiṫ, negligere qppe ⁊c. ⁊ nō caret scrupulo ⁊c. qd. n. pdest errore pprio nō pollui ei, q ɔsensuz pstat errāti, cui ɔsentire vṙ eo q ad relecādū, que corrigi dēnt, nō occurrit. nullus igiṫ pastorum placere lupis, ⁊ ouiū gregibˀ po
80 test, pdit. n. laboris memoriā mēs triēnis obligata rōnibus, † sicut aūt artiū in suo quoqz ope inueniṫ mr instātia, ita nouerca eruditōis est negligētia. c. j. ⁊ p to. lxxxiij. di. solicitū ergo, ac vigilātez opz eē epm ad defensionē pauperū, releuationē oppressorū, ⁊ tuitionē monasteriorum, alˢ est aspe corripiēdus, vt qz fit graue nolle ab his, q reprehēsibilia, ⁊ valde vitupanda sunt corrigi
81 sine excusatōe reglari in se valeat districtōe sentire. † ⁊ siliter monoganus eē dz, ⁊ senior nō tā etate, qz sapia, vñ presbr. dṙ. c. nun
82 ciatū. cū se. lxxxiiij. di. † hospitalitas, ēt vsqz adeo epis necia est, ⁊ hospitalitatē nesciēs nō est faciēdus eps. c. j. lxxv. di. doctores etiā epm opz esse, ne inferiorum culpe in eū refundanṫ, q docēdi officiū accepit, qđ exeq nescit, vel negligit, negligētie nāqz rectoris imputanṫ culpe iferiorum, ⁊ nō excusat eos dilectio, aut amicitia, qz lz hoīes sint diligēdi, sunt tñ peccata odio hñda, alˢ qui negligit emēdare, qđ pōt, faciētis culpā hz. lxxxv. di. florētinū. cuz se. q vero in corripiēdo modū excesserit nō a subditis, sz a dño veniā petat. c. qñ. e. di. in oi vero doctrina dz auctem sacre scripture preferre, ⁊ nō secularium lrarum peritiā ostētare. nō. n. de laudibus Jouis psonare dēnt ora pōtificū. c. cū multa. e. di. ⁊ ibi vide verba sci Greg. ¶ † Liberalē quoqz patiētibus necitatē sacerdotes
83 opz esse, alˢ aūt vacuū portabit nomē epi, nisi alienā inopiā suā credat, nō tñ dz histrionibus res suas donare, neqz venatoribˀ, qz nihil pdesset ieiunare vxoribˀ, ⁊ luxuriare venatibˀ, alˢ sicut vidētes venatorē delectanṫ, videbūt saluatorē, ⁊ ɔristabunṫ, qz voluptatibus suis peccata accumulāt aliena, ⁊ nō satis est bene
84 velle, sz ēt bene facere opz, † ⁊ pfecta liberalitas fide, cā, loco, ⁊ tpe cōmēdaṫ, ⁊ fige cordi tex. scm in. c. nō satis. lxxxvj. distin. lrīs aureis scribendū, ⁊ ibi subdiṫ, q ɔ clemētiā nō hz ⁊c. nō adimpleuit legem

85 nit legem xpi.c.qr clemētiā. ¶ † Nec dz eps esse percussor.i. ad
vindictā facilis, ꝛ facile credēs re incognita accēdi.e. di. si quid
phibet.nō dz ēt eps turpis lucri esse cupidus, ꝛ alius qlibet cle
ricus, vel monachus.c.puenit.e.di.viduis ēt, ꝛ orphanis ecclie
presidiū implorātibus epi dēnt adesse, ꝛ ꝯ iprobor violētias nō
negare illis ptectionis pročiniū, ꝛ presertim illis, quos in sua p
tectione suscepit, psertim fugiētibus ad ecclesiā, ne inde trahan
tur, ꝛ libertis vt illos in libertate tueanť, saluis illis q in seruitu
tem reuocanť. Jtē, ꝛ expositis ꝯ calūniatores cor.c. desolatis.
cū se.lxxxvij.di. phibenť.ergo clerici, cupiditatis grā negocia su
scipe, nō pietatis curā viduis, ꝛ orphanis ipendere, qr nemo mi
litās Deo, dz se terrenis iplicare negocijs, ne ecclia, que domus
orōnis eē dz, p officia negociationis potius sit latronū spelūca.
c.ꝯñs.lxxxviij.di. nec sicut caupones miscere dēnt aquā vino, ꝛ
qui reuocat clericos a suis officijs puať suffragijs ꝺfuncto.c. ej
ciēs.cū se.e.di.domui quoqꝫ sue opꝫ bene eē ppositū, vt ide qꝺ
86 dāmō quedā future dispēsatōis articulata sumāt, † est ergo regu
la in dispēsatōe ecclie seruāda, vt nulli q̄ꝫtūlibet exercitate pso
ne duo officia simul ꝯferanť, nec secularibus viris res ecclie gu
bernādū cōmittāť, sicut.n.in vno corpe ꝛc.c.ecclesiastici.lxxxix.
87 di. † hēat aūt qlibet eps iconomū, ꝛ vicedñz ad puidēdū hospi
tibus, ꝛ p alijs negocijs, ꝛ curis suis iuxta ordinē Greg. de quo
in.c.volumus.cū se.e.di.dū tñ secularibus viris res ecclesiasti
cas nō cōmittāt.c.indicatū.nec ppings, nec fauore sibi cōiun
ctis.c.decētis graduū qppe, ꝛ ordinū distributio dignitatez ec
88 clesie ꝯseruat.c.ad hec.e.di. † litigiosus ēt phibeť ordinari, qr q
sui ptāte discordātes ad ꝯcordiā dz attrahere, q oblatiōes disci
dētiū phibeť recipe, nō dz litigādi facilitate alios ad discidium
puocare, ꝛ q inimicitias deponere pnitiosa intētiōe noluerit de
ecclie cetu iustissima excōicatione est pellēdus.c. placuit. ꝛ p to.
xc.di.q aūt turpi lucro, vel inhonesto negocio victū sibi querere
phibeť, de oblatiōibus ecclie stipēdia sequať, ꝙ si ecclia ei suffi
cere nō poterit pprio artificio agricultura, exēplo apostoli, sibi
necīa ꝯquirat, ita tñ vt ppea vigilijs ecclie nō desit, qꝺ absqꝫ in
firmitate sui corpusculi nulli interponere ꝯcediť. ꝛ ideo qui non
pro emēdo aliqd in nūdinis, vel in foro deābulāt ab offō sunt re
mouēdi.c.clericus. ꝛ p to.xcj.di. ꝛ cū ad ecclesiā venerint magis
corde, q̄ꝫ ore meminerit esse cātandū, ꝛ offm̄ cātandi nō vsurpēt
sibi diaconi, ꝛ q ab epo nō ordinanť in publico nō legāt, ꝛ sacer
dotis tm̄ offm̄ gerat eps, quē sua parochia nō recipit, ꝛ alijs mo
lestiā nō inferāt, ꝛ eps priuādus est, q negligit ppriā ecclesiā adi
re, ꝛ clericus, q negligit interesse diuinis, est excōicādus.c.j. ꝛ p
89 to.xcij.dis. † q̄ꝫq̄ꝫ aūt obediētiā ex ordine inferiores supioribus
dēant, tñ iux̄ diuinā dispōnez, q maiorē se credit, minor fiat, neqꝫ
etiā ꝙ leuitar est, epi in suos vsus dēnt ꝯuertere, ꝛ cū hoc san
cto tex. volo hāc absoluere qōnez, qr est ꝯ epor auaritiā, mode
ratio tñ Dei, ac nimia pietas solū illor redditū reqrit, ac eos cu
pit lōga sua bōitate saluari, si pmissa ꝯsilia, monita salutaria, ac
pcepta catholica, tādē, quatenus humana fragilitas patiť atten
dere voluerit, ꝛ humiliter obseruare in charitate nō ficta.c. dia
90 coni.xciij.di. † vbi aduertēdū est, ꝙ potētia diuitiar, aut paupta
tis humilitas, vel sublimiorē, vel inferiorē epm nō facit, lꝫ oē qꝺ
rar est plus appetať, qr ēt pullegiū apud indos est pciosius pi
91 pere, † adde tñ ꝙ cuz inferior locūtenēs est maioris, sicut maior
est honorādus.c.pcipimus.e.di. Hos. aūt in sūma, de tēp. or. in.
§. ꝛ circa hoc opꝫ ꝛc. ponit hos vlus. pmū pcipiť, ꝙ sine crimine
psul. monoganus, sobrius, pudicus, ornatus, ꝛ hospes, casta do
cēs, nō percussor, nō litigiosus, nō cupidus, bñ dispositus, nō ne
ophitusue. Talis aplica, ꝙ psit regula iussit prio ad Thimothe.
92 iij.c. ꝛ sup his. fac ibidē pulchrū discursuz, quē oino vid. ¶ † Se
cūduz pncipale ꝯsilium, ad qꝺ dēnt aduertere visitātes est circa
oia precepta, tā nature, q̄ꝫ scripture. circa que est attendē. ꝙ pre
ceptor oiuz pncipalis diuisio est, ꝙ quedā sunt pcepta nature,
93 quedā vero scripture. † pcepta qdez nature oēs obligāt, naz qc
quid lꝫ lex nature iplicite tꝫ decalogus explicite. Est.n. lex scri
pta in corde cuiuslibet iplicite, ꝛ in his duobus pceptis ꝯcludi
tur, qꝺ tibi nō vis fieri alteri ne feceris.c.dilecti.ꝺ ma. ꝛ obe. ꝛ.
c.bona fides. de ꝺpo. ꝛ.c.cū iurō. de homi.c. p illor. de pbē. ꝛ.
c.ex cōi. de rap. ꝛ ibi no. ꝛ in.c.cū in officijs. de testa. ꝛ in diligen
94 do Deū sup oia, qbus duob⁹ pceptis ēt ligabať Adā. † Scōa
diuisio pceptor est de preceptis scripture. nā quedā sunt mora
lia, quedā iudicialia, quedā vero cerimonialia. moralia sunt, que
ꝯcludunť in pceptis decalogi. Judicialia vo, vt puta de soluen
dis decimis, pmitijs, ꝛ oblatiōibus. cerimonialia sunt, de qbus
95 plene hr in leuiti. † moraliū ergo pceptor dať.iij.pn.dist. qr que
dā sunt affirmatiua, vt honora przez. quedā vero negatiua, vt nō
occides. pcepta itaqꝫ affirmatiua pprie dñr pcepta, negatiua ve
96 ro pprie dñr phibitōes. † Jtē pcepta affirmatiua obligāt semp,
sed nō ad sp. precepta vo negatiua obligāt semp, ꝛ ad sp. Jtem
quedā precepta decalogi pñt intelligi data, vel inata, prio modo
pertinēt tm̄ ad ppl'm Jsraeliti. scōo mō ad oēs, quos iō obligāt,
qr vt dixi, ꝯcquid tꝫ decalogus explicite, hoc tꝫ lex nature impli
97 cite, que scripta est in corde cuiuslibet. † pcepta igiť affirmatiua
ponunť impatiue, negatiua aūt ponunť indicatiue, ppea qr diffi
cilius est facere bonū, q̄ꝫ declinare malū, ꝛ plures in faciēdo bo
nū reqrunť circūstantie. ¶ Et preceptor decalogi quedā ꝯcer
98 nunt actū, quedā habitū, quedā affectū. † Jn qbusdā.n. solū mo
do phibeť actus, vt ibi nō occides, fm.s. formā trahēdo. nā per
infirmitatē intelligēdi omnia precepta negatiua manū ligāt, ꝛ a
sure liganť multis modis. s. lege nature. i. Deū diligere sup oia,
ꝛ nulli facere qꝺ nobis fieri nolumus. ꝛ ista ꝯcernunt habitum,
99 † ꝯcernētia vo affectū sunt, nō ꝯcupisces vxorē pximi tui, nec rē
pximi tui, ꝛ nō mechaberis, qr appetitus inordinatus est ad il
la. ꝛ sumiť numerus pceptor, sicut quedā nos ad Deū ordināt,
quedā ad pximum, qꝺ Deus insinuauit, qñ in duabus tabulis
100 legez dedit. † Jn prima tabula sunt tria precepta, que ptinēt ad
Deū, ꝛ primū precipue ptinet ad patrē, qr est in diuina vnitate,
fm ad filiū, qꝺ est de iuramēti vitate. tertiū ad spūm sanctū, qꝺ
101 est de spūali vacatione. † Jn scōa tabula sunt septē ad proximuz
pertinētia, quor primū est de exhibēdis bonis, vt est illud hono
ra przem ꝛc. reliqua vo sunt de cauēdis malis, que inferri pñt. s.
102 corde, ore, ꝛ ope. † ope ledimus pximū tripliciter, ppter qꝺ dan
tur tria pcepta. primū nō occides, fm nō mechaberis. tertiū nō
furtū facies, ore ledimus pximū, ꝛ pp hoc est illud, nō dices fal
sum testimoniū ꝯ pximū tuū. corde ledimus pximū duplicitter,
qñqꝫ. s. respectu rei tpalis, qñqꝫ rei realis, ꝛ ꝯ hec duo dr, nō cō
103 cupisces vxorē pximi tui ꝛc. † iudicialia vero pcepta sunt, puta
de soluēdis decimis ꝛc. vt dixi. cerimonialia, que quatenus erāt
figura noue legis, ꝛ in nouo testō sunt ipleta, cessarūt, nisi quate
nus per ecclesiā, ꝛ ius canonicū sunt inouata, ꝺ quo p Arch. in.
c.j.ꝺ deci.li.vj. vt pbať in.c.j. de purg. post piū, ꝛ.vj.di.§.fi. ꝛ est
tex.in.c.sextā. de cō.di.iij. vbi ēt phibeť xps pingi figura agni. ꝛ
no.gl.in.c.j. de sū.tri. ꝛ in idē redit ꝙ nō, Jo.an.in.c.j. de deci.li.
104 vj. † adde ꝙ sine grā diuina mādata impleri nō pñt.c.placuit.ꝺ
cō.di.v. adde ꝙ papa nō pōt dispensare ꝯ decē precepta decalo
gi, ꝛ si nō sint articuli, sunt tñ articularia fidei, ꝛ ita annexa arti
culis, ꝙ sine eis salutē prestare nō pñt.c.sicut. fm Jo. de deo. ꝛ.
vj.di.§.fi.lxxxvj.di. nō satis. ad fi. ꝛ spe. in ti. de dispē.§. nūc bre
105 uius. v.ij. ꝛ Jo.an.in.c.cū xps. de here. † Jtē attendēdū princi
paliter, ꝙ aliq liganť pceptis altero ꝺ tribus modis, vcꝫ vel pre
ceptis diuinis, de qbus.s̄. vel pceptis pprijs, vel alienis. pprijs,
106 vt pu a voto religionis, vel alio, † quia fm docto. vouere, est vo
luntatis, reddere vo est necītatis, vt in to.ti. de voto. vñ quibus
dā ꝯsilia fiūt precepta, sicut religiosis si vouerint, alienis vo, si
cut a decretis, vt est ieiunare aliqs vigilias, ꝛ hmōi. itē ꝯsuetudi
ne, vt puta ius pmogeniture. itē mādatis prelator, vñ supee ca
thedrā moysi sederūt ꝛc. Jtē ꝯscia, qr quicqd fit ꝯ ꝯsciam edifi
107 cat ad gehēnaz. † Uñ postremo pncipal'r est videndū de duode
cim ꝯsilijs euāgelicis, quor primū est paupratis, vt ibi q nō re
liquerit oia que possidet ꝛc. ꝛ ibi ois qui reliquerit domū ꝛc. su
per quo Hiero. ait monachus obulū hñs non vꝫ obulū. Scōm
vo est obediētie, iuxta illud sup cathedrā moysi ꝛc. ꝛ illud si qs
vult venire post me ꝛc. abneget seipm, ꝛ istud ꝯsiliū ꝯcernit obe
dientiā, de qua in.c.ij. ꝛ p to. de ma. ꝛ obe. Tertiū est maioris ca
stitatis, de qua dñs dicit, sicut eunuchi, q se castrauerūt pter re
gnū celor, de quo Matt. audistis qꝺ dcm̄ est antiqs, nō mecha
beris. Ego aūt dico vobis, q viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū ꝛc.
108 † ex subito motu ꝯcupiscētie nō est peccatū mortale, sed veniale,
sed tm̄ ꝯcupiscere ex deliberatione, ꝛ sunt pdicta tria ꝯsilia spe
cialia, ꝛ substātialia ois religionis, qr suos obseruatores elōgāt
109 a malo, nō solū q̄ꝫtū ad culpā, sed ēt q̄ꝫtū ad cām. † oē nāqꝫ ma
luz oriť ex triplici radice. s. ꝯcupiscētia carnis, ꝛ oculor, ꝛ super
bia vite. ꝛ ab hac radice triplici elōgant predicta tria ꝯsilia, de
110 qbus in.c.cū ad monasteriū. in fi. de sta. mo. † Quartū est chari
tatis, de quo Matth. diligite inimicos vestros, qꝺ est q̄ꝫtuz ad
dilectionē effectus, q̄ꝫtū vo ad dilectionē affectus est precepto
riū, qr inimico velle grāz, ꝛ gloriā necessitatis est, lꝫ ostēdere illi
signa beniuolētie est pfectionis ꝯsilij, negare tñ hoi signa fami
liaritatis, qñ petit veniā, vel necessitas exposcit vindicta est, nisi
111 subsit psumptio, ꝙ simulate, vel irrisorie faciat. † Quītū est man
suetudinis, de quo Matth. si qs te pcusserit in vna maxilla, pbe
ei aliā, ꝛ ꝯsiliū patiētie est respectu lesionis corpis, ad qꝺ perti

net aliud, qđ est lesionis reꝝ, vt ibi, qui vult tecum in iudicio con
tendere tunicam ⁊c. relique ei, ⁊ palliū, repetere. n. suū cū chari
112 tate est licitū imꝑfectis, perfectis non. † Sextū est misericordie,
⁊ erogationis, vt illud, omni petenti te tribue, ⁊ illud, si vis per-
fectus esse, vende omnia, que habes, ⁊ da pauperibus. nam da-
re superfluum est necessitatis, sed dare quibus egemus est ꝯsilij.
⁊ ꝙ dicit dñs quecunq; vultis, vt faciant vobis homines, intel
113 ligitur rationabiliter, ⁊ dictante charitate. † Septimum est con
silium de simplicitate verboꝝ, vt ibi sit sermo vester, est, est, non,
non. de quo in. c. ⁊ si Christus. de iu. iu. cuius sensus est, si affir-
matio, vel negatio est in ore sit, etiam in corde. ⁊ ad hoc reduci-
tur illud, audistis, q2 dictum est antiquis non periures, ego au-
tem dico vobis non iurare omnino, quātum ad perfectionem per
tinet, secus quātum ad infirmitatem, prohibetur etiam hoc fieri
per creaturas ꝓpter idolatriam, secus si per euangelium, ⁊ cru-
114 ces, ⁊ per eum, cui sunt dedicata. † Octauum est de vitanda oc-
casione peccati, vt ibi, si oculus tuus scandalizat te ⁊c. qđ intelli
ge de occasione peccati, ⁊ tūc oculus sinister scādalizat ex aspe-
ctu, ex tactu vero manus sinistra, vel ex ꝯsiliario malo, qui dici-
tur oculus, vel ab adiutore malo, qui dr̃ manus sinistra, ⁊ eruen
115 da. † Nonum ꝯsilium est de rectitudine intentionis, ⁊ simplici-
tate finis, vbi dicitur attendite, ne iustitiam vestram faciatis co
ram hominibus ⁊c. Item illud nesciat sinistra vestra ⁊c. Itē lu-
ceant bona opera vestra, vt glorificent patrē ⁊c. in quo finis eter
116 nus attēditur, † tenemur enim omnes actus referre ad Deum,
quorum habemus ꝯsilium ex imperio rationis, vt est manduca-
117 re, cogitare, eligere ⁊c. sed non nutritiua, ⁊ respiratiua ⁊c. † De
cimum de ꝯformitate operis, ⁊ doctrine, vt ibi onera grauia alli
gant ⁊c. ⁊ hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, vbi at-
tende in his, que pertinent ad statum salutis tenetur predicator
118 facere qđ dicit. ¶ † Undecimum ꝯsilium est de vitanda soli-
citudine, vt ibi nolite soliciti esse ⁊c. ⁊ ibi nolite cogitare de cra-
stino, vbi attende, ꝙ solicitudo laudabilis precipitur, vt ꝓuiden
tia spiritualis solicitudo circa temporalia, tolerabilis solicitudo
vero superflue thesaurizandi vituperabilis est ꝓpter auaritiam.
119 † Duodecimum est de fraterna correctione, vt ibi, si peccauerit
in te frater tuus ⁊c. qđ est, quando frater corripitur de veniali-
bus, sed nō de mortalibus, ⁊ obligat omnes semper, sed non ad
semper, q2 pro loco, ⁊ tempore. s. quando vacat, ⁊ lʒ creditur, ꝙ
vtilis sit correctio, ⁊ fit amore primo. scđo timore. tertio pudo-
re, de quo plene no. in. c. cum ex iniuncto. de heret. ⁊ in. c. nouit.
in prin. de iu. ⁊ in. c. sed illud. xlv. distin.

SVMMARIVM

1 Uisitatio operatur eradicationem multarum abusionum seculi, tam in clero, q̃ʒ in populo.
Abusiones seculi, que, ⁊ quot sint.
2 Uisitatio eradicat duodecim abusiones claustri, quibus religio corrumpitur.
Abusiones claustri, que, ⁊ quot sint.
3 Uisitatio eradicat septem peccata mortalia.
4 Uisitatio eradicat peccata venialia.
Peccata venialia ex deliberatione facta mortalia efficiuntur.
5 Peccatum veniale dum placet, mortale efficitur.
6 Peccata venialia que sint, que etiam post mortem grauāt, si in vita relaxata non fuerint.
7 Peccatum diuturnitas temporis non minuit.
8 Peccata venialia quibus modis relaxentur in eo qui non habet peccatum mortale.
9 Peccatum mortale sine venialibus dimitti potest, sed non ecõ.
10 Peccator in vno omnium est reus.
11 Uisitatio crimina capitalia eradicat, ⁊ que sint illa.
12 Crimen lese maiestatis, quomodo incurratur.
13 Maiestatem eternam ledere grauius est, q̃ʒ temporalem.
14 Heresis a scismate quid differat.
Adulteri qui sint, ⁊ quomodo puniantur.
15 Stuprum quomodo puniatur.
16 Siccarij quomodo puniantur.
Uenefici qui sint, ⁊ qualiter puniantur.
17 Occidentes cardinales, ⁊ episcopos, ⁊ assassini, qūo puniantur.
18 Paricidium per quos cōmittatur, ⁊ quomodo puniantur.
19 Falsum qui incurrant, ⁊ quomodo puniantur.
20 Uis publica quomodo inferatur, ⁊ quomodo puniatur.
21 Uis priuata quomodo fiat, ⁊ puniatur.
22 Raptus virginum, aut viduarum, aut sanctimonialis, aut puerorum, quomodo puniatur.
23 Peculatus crimen, quomodo fiat, ⁊ puniatur.
24 Plagij crimen quomodo cōmittatur, ⁊ plectatur.
25 Ambitus crimen qui incurrat, ⁊ qualiter puniatur de iure ciuili, ⁊ quomodo de iure canonico.
26 Repetundarum crimen, qui incurrant, ⁊ quomodo puniatur.
27 Crimen cōmittentes, vt annona fit carior, quomodo puniatur.
28 Lex iulia de residuis, quos puniat, ⁊ quomodo.
29 Uisitatio eradicat maleficia priuata.
Maleficia priuata que sint.
30 Raptor tenetur furti in quadruplum.
31 Crimen inferentium in libello ꝯuentionali maiorem summam vere extimationis, quomodo puniatur.
32 Fur non manifestus dupli pena punitur.
33 Uisitatio eradicat omnia crimina extraordinaria.
Crimina extraordinaria que sint.
34 Humilitas loco superbie edificatur.
35 Humilitatis inditia que sint.
36 Humilitatis tres sunt gradus.
37 Humilitas sancti Macharij sola vicit diabolum.
38 Humilitas est clauis, que regnum celorum aperit.
Sine humilitate virtutes cōgregans in ventum puluerē portat.
39 Misericordie opera spiritualia que sint.
40 Orationis fructus qualis sit remissiue.
41 Cogitatio pro defunctis salubris est.
42 Anime defunctorum quattuor modis soluuntur.
43 Furca suspensis communio, ⁊ eucharistia, ⁊ sepultura deneganda non est.
44 Martiri iniuriam facit, qui pro eo orat.
Misericordie opera corporalia que sint.
45 Misericordie operibus mensura imponi non potest.
46 Uisitatio virtutes tres plantat.
Uirtutes theologice que sint.
Fides sine operibus mortua est.
Spes in quibus sit ponenda.
47 Spes in quo a fide differat.
48 Charitas quid sit.
49 Charitas edificat, vbi scientia inflat.
50 Uirtutes morales, seu cardinales que sint.
51 Justitiam faciens Deo gratus est.
Justitia non potest esse, vbi charitas non est.
52 Fortitudo medium tenet inter audaciam, ⁊ pusillaminitatem.
53 Temperantia quid sit.
Temperantie partes integrales que sint.
54 Adam an ex creatione virtutes habuerit.
Beatitudines quot sint.
55 Beatitudinum merita septem sunt.
Beatitudines perfecte que sint.
56 Uirtutum merita tripliciter beatificantur.
57 Mansuetus non est, qui pauper non fuit.
58 Pauper, ⁊ mitis accenditur continuo desiderio, vt Dei voluntatem faciat.
59 Dominari in celis parum est, nisi seipsum possideat.
60 Beati sunt ob iustitiam persecutionem patientes.
61 Infelices qui sint in hoc, ⁊ in futuro seculo, ⁊ nu. seq.
63 Crudelem bene finire impossibile est.
64 Infelices sunt qui exaltationes ꝯsequuntur ob iniustitiam.
65 Beatus est, qui legem custodit.
66 Dona spiritussancti que sint.
67 Timor seruilis, initialis, ⁊ filialis, qui sint.
68 Donum sapientie quid operetur.
69 Omnis a malo declinat in timore domini.
70 Donum spiritussancti inimicis non datur.
71 Uisitatio opatur, ꝙ visitati possent ꝯsequi fructus spūssancti.
Spiritussancti fructus, qui, ⁊ quot sint.
72 Charitas fructus spiritussancti ex qua arbore nascatur.
73 Longanimitas ex qua arbore nascatur.
74 Gaudium vnde oriatur.
75 Pax vnde nascatur.
76 Fides vnde ortum habuit.
77 Bonitas ex pietate nascitur.
78 Benignitas ex charitate oritur.
79 Patientia oritur ex fortitudine.
80 Mansuetudo ex arbore humilitatis erit.
Modestia vnde nascatur.
81 Continentia nascitur ex rationis arbore.

82 Castitas

81 Castitas ex arbore temperantie nascitur.
83 Begini quare vt heretici damnantur.
84 Sacramenta ecclesie sunt septem, ⁊ que sint necessaria, que voluntaria, ⁊ que reiterabilia.
85 Matrimonium reiteratum bigamiam inducit.
86 Baptismus est ianua omnium sacramentorum.
87 Chrisma est confirmatio soli episcopo competens.
88 Nec potest cõferri per minorem episcopo stante ẽt ↄsuetudine.
Unctio extrema fit ex oleo infirmorum.
89 Penitentia ex tribus perficitur.
90 Culpam remittere gratia preueniens dici potest.
91 Christianus semel in anno cuꝫ hꝫ annos discretionis dꝫ ↄfiteri.
92 Eucharistia semel in anno sumenda est.
93 Ordo est sacramentum, quod ministrantibus datur.
94 Tonsura prima, an sit ordo clericalis.
Et quare dicantur quattuor minores.
95 Episcopatus an sit ordo.
96 Matrimonium dicitur sacramentũ, ⁊ eius tria sunt bona, ⁊ proficitur per verba de presenti.
97 Sponsalia contrahuntur per verba de futuro.
98 Corporis sensus, qui, ⁊ quot sint.
99 Oculus mentis purus, corporis pudicus, administratoris prouidus esse debet.
100 Ceco miserendum est.
101 Adulatores per leges puniuntur.
Similiter, ⁊ calumniatores.
102 Christianis prohibitum est poetica figmenta legere.
Ebrij regnum Dei non possidebunt.
103 Ebrietas mentis inducit exilium.
104 Papa delectatur potius in bono odore bone opiniõis episcoporum, q̃ in eorum infamia.
105 Osculum mulierum monachis prohibetur.
Oscula amplexus, ⁊ tactus pudibundorum, quando sit peccatum mortale.
106 Lingue peccata plurima sunt.
107 Blasphematori Dei publica indicitur penitentia.
108 Clericus iens ad spectacula excõmunicatur.
109 Apostasia triplex est.
110 Apostata dicitur quasi retro stans.
111 Diuini cultus augmentatio principaliter in adoratione ↄsistit.
112 Adorationis tres sunt species.
Latria quot comprehendat.
Dulia cui debeatur.
113 Dulia beate virgini debetur inquantuꝫ est persona sancta, iperdulia quantum est mater Dei.
Crux fuit instrumentum salutis nostre.
114 Latria debetur crucibus factis in signum Christi crucifixi.
115 Gratie Deo, ⁊ benefactoribus agende sunt.
116 Gratie gratis date fluxus quot sint.
117 Uisitatio necessaria est, vt prouincie, ⁊ dioceses paccate conseruentur.
118 Christi heres non est, qui pacem eius testõ relictam nõ habet.
119 Dignitate priuantur qui sunt contra ecclesie pacem.
Pax quare inter homines non sit sex sunt cause.
120 In bello diuitias, corpus, ⁊ animam perdimus.
121 Fiscus tollit, quod Christus non accipit.
Pax seruanda est.
122 Treuga inuiolabiliter obseruari debet.
Treuga quid sit.
123 Fides etiam hosti seruanda est.
124 Descensiones, ⁊ scandala quid operentur.
125 Uisitatio opat felicitatis, ⁊ beatitudi. eterne pñe acqsitioneꝫ.
126 Beati quatuor assecuntur dotes corpus glorificantes.
127 In elementis quatuor sunt proprietates.
128 Aureola quotuplex sit.
129 Uirginibus, viduis, ⁊ coniugatis qui fructus dentur.
130 Beati tres anime dotes consequentur.
131 Peccatum in spiritum sanctum quotuplex sit.
132 Uisitatio operatur, ꝙ peccatum in spiritum sanctum purgatur, ⁊ infinita gaudia paradisi acquiruntur.

Decima questio secunde partis.

1 Decimo Quero, ⁊ vltimo de saluberrimo effectu, ⁊ fructibus salutaribꝰ visitationum. Rñ. hmói fructus esse, q̃plurimos. Et vt aliquo magistrali ordine procedam, † dico primum fructum, ⁊ effectum visitationis operari eradicationem multarum abusionum seculi, tã in clero, q̃ in populo, de qbus librum fecit Ciprianus, quas refert gl. in cle. j. de sta. mo. quarum prima eradicatio est, ꝙ sapiens non erit sine operibus. Secunda, ꝙ senes non erunt sine religione. Tertia, ꝙ adolescens non erit sine obedientia. Quarta, ꝙ diues non erit sine elemosina. Quinta, ꝙ femina non erit sine pudicitia. Sexta, ꝙ dñs non erit sine virtute. Septima, ꝙ christianus non erit ↄtentiosus. Octaua, ꝙ paup non erit superbus. Nona, ꝙ rex non erit iniquus. Decima, ꝙ eps nõ erit negligẽs. Undecima, ꝙ plebs non erit sine disciplina. Duodecima, ⁊ vltima, ꝙ populus non erit sine lege. ⁊ sic non suffocabitur iustitia, quaꝝ ordineꝫ ibi vi
2 de. adde. c. rex debet. xxiij. qõ. v. ¶ † Scõs principalis fructus erit, qꝛ eradicabuntur. xij. abusiones claustri, qbus tota religionis massa corrũpitur, quas enumerat Hugo. de folet. lib. ij. de claustro anime, ⁊ gl. s. alleg. Prima eradicatio est, ꝙ prelatus non erit negligens. Scõa est, ꝙ discipulus non erit inobediẽs. Tertia, ꝙ iuuenis non erit ociosus. Quarta, ꝙ senex non erit obstinatus. Quinta, ꝙ monachus non erit curialis. Sexta, ꝙ monachus non erit causidicus. Septima, ꝙ habitus non erit preciosus. Octaua, ꝙ cibus non erit exquisitus. Nona, ꝙ rumor non erit in claustro. Decima, ꝙ lis nõ erit in capitulo. Undecima, ꝙ dissolutio nõ erit in choro. Duodecima, ⁊ vltima, ꝙ irreuerentia non erit circa altare, de qbus omnibus prosequi
3 tur pulchre ibi glo. quã omnino vide. ¶ † Tertius principalis fructus est, qꝛ eradicabuntur vitia. Primo, septem capitalia. Scõo omnia venialia. Primo enim eradicabitur superbia, arrogantia, ⁊ vanagloria. Scõo eradicabitur auaritia. Tertio luxuria. Quarto ira. Quinto gula. Sexto inuidia. Septimo ac
4 cidia, ⁊ ociositas. ¶ † Item eradicabũtur peccata venialia, de quibus per Bedam super epistola Jacobi, vcꝫ peccata que ex ignorantia, vel infirmitate cõmittuntur. Si tñ ex deliberatione
5 fiunt transeũt in mortalia, qꝛ ꝭm Augu. † nulluꝫ peccatũ adeo veniale est, ꝙ non fiat criminale, dũ placet, de qbus plene. xxv.
6 di. in. §. criminis appellatio. † Gregor. tñ enumerat aliqua venialia, sicut est assiduus sermo, ⁊ ociosus, imoderatus risus, peccatuꝫ cure familiaris, que vix sine culpa, vel ab ipsis agitur, qui culpam qualiter declinare debeãt, sciunt, que etiã post mortem grauãt, si adhuc in vita positis minime fuerint relaxata, d quo in. c. qualis. e. di. ⁊. v. adde oĩno tex. c. qui vult cũ pluribus seq. de pe. di. ij. vbi plene de gradibus virtutuꝫ, ⁊ vicioꝝ, ⁊ nõ omit
7 tas. † attende, qꝛ diuturnitas tpis non minuit peccatum. c. non satis. de simo. ⁊ tanto grauiora sunt peccata, quãto diutius in
8 felicem animam retinent alligatã. c. cum in ecclesia. e. ti. † Relaxantur tñ in vita multis modis. ⁊ primo, per benedictionẽ prelati deuote susceptam. j. q. j. dictũ. ⁊. c. maledicam. cũ se. Scõo, per generalem ↄfessioneꝫ, que fit in missa, ⁊ officijs diuinis. Tertio, per orationem dñicam, de peni. di. iij. aquã. Quarto per elemosinam. Quinto per ieiunia, de peni. di. iij. sane. Sexto per eucharistiam deuote sumptam, de con. di. ij. cũ ad omnem. Septimo, per vnctionem extremã, de sac. vnc. c. vno. ad prin. Octauo per deuotam pectoris ↄtusionem, de peni. di. j. tres sunt actiones, ꝭm Hostié. qui hoc not. de peni. ⁊ remis. in. c. oĩs. ⁊ amplius per Spe. in aureo repto. in ti. de peni. ⁊ re. vbi omnino vide. Qđ est intelligendum veruꝫ in eo, qui non est in mortali, vt no. de pe. di. j. perfecta, in vlti. gl. vide oĩno, de pe. di. ij. c. si quis semel. vide omnino gl. in ver. humilitatis. in cle. j. in fi. de relig.
9 do. † mortale enim sine venialibus potest dimitti, sed non econuerso, qꝛ mortale opponitur charitati, veniale vero feruori charitatis, sublato ergo priori tollitur posterius, sed nõ econtra, de his plene per gl. in salutatione sexti libri, super ver. benedictio
10 nem. † ⁊ adde, ꝙ qui in vno offendit deflere hꝫ tanquaꝫ factus
11 omnium reus. c. defleat. de re. iur. † alius fructus erit, qꝛ eradicabuntur crimina capitalia, vel publica, que vltimo supplicio afficiũt, vel aque, ⁊ ignis interdictione, vel deportatiõe, aut metallo, ⁊ cetera, que infamiam irrogant, cũ dãno pecuniario, que publica sunt, lꝫ non capitalia, ⁊ sic inducunt capitis diminutio
12 nem maximam, vel mediã, institu. de capit. dimi. §. j. † puta crimen lese maiestatis, qđ incurrunt, qui contra imperiũ, vel rempublicam aliquid molliuntur, qbus lex iulia maiestatis irrogat penam amissionis anime cum damnatione memorie delin
13 quentis, etiã post mortem, ad eius instar heretici puniunt, † cuꝫ longe sit grauius eternam, q̃ temporalem ledere maiestaté. c. vergentis. de hereti. l. quisquis. ⁊ per to. C. ad. l. iul. maiesta. de apposta. autem dic, vt in. c. j. de apposta. ⁊ per Hostien. in sum.
14 eo. tit. ⁊ de scismati. ⁊ in. c. j. de scismati. lib. vj. † ⁊ quid differat

heresis a scismate, dic, vt in.c. inter scisma. xxiiij. q. iij. Item cri-
men adulterij, qd incurrunt temeratores alienarum nuptiarum,
et qui cu masculis nephandam libidinem audent exercere, quos
15 lex iulia de adulter. capite punit, et gladio. † Item crime stupra-
toris virginum, aut viduarum honeste viuentium, quos si sunt
honestiores punit publicatione partis dimidie bonorum. hu-
miles vero corporis cohertione cum relegatione punit. l. cum
16 vir. et per totum. ff. et C. ad. l. iul. de adulter. et stupris. † Item cri-
men sicariorum homicidarum a sica, que est ferrum, idest cul
trum dictis, cognatos etiam, et affines occidetium, qui tn nun-
cupatione paretum non continentur, quos vltore ferro persequi-
tur. l. cor. de sicca. et eos, qui occidendi causa cum telo ambulat,
qd ab arcu mittitur in longinquo. vel manu. l. j. §. si qs claua. et
17 l. si qs cum telo. ad. l. cornel. de sicca. et per totum tit. † Item cri-
men veneficij, et illos qui artibus odiosis, et susuris magicis ho-
mines occidunt, vel mala medicameta publice vendunt, de oc-
cidetibus cardinales, dic vt in.c. felicis. de pen. lib. vj. de occi-
dentibus episcopos, dic vt in cle. si qs suadente. de pen. de assas
18 sinis dic, vt in.c. pro humani. de homi. lib. vj. † Item crimen par
ricidij asperrimum, qd incurrunt, qui parentes, vel filios, aut
omnino affines, qui nuncupatione parentum continent fato pre-
pararunt clam, aut palam admittendo, et eos, quorum dolo id fa
ctum est, vel conscij criminis fuerunt, licet extranei sint, quos pu-
nit. l. popeia. de paricidiis, vt sui in eculeo, cu cane, et gallo gal
linaceo. vij. ann. et vipa, et simia, inter eas ferales angustias com
pressi, sm quod regionis qualitas patitur, vel in vicinum mare,
vel in amne proijciantur, vt omnium elementorum vsu viui care-
re incipiant, et eis celum superstitibus, et terra mortuis aufera-
19 tur. † Item crimen falsi, qd incurrunt testes, vel instrm falsum
scribentes, signantes, recitates, subijcientes, aut signum adulte
rinum facientes, sculpentes, et prementes, scienter dolo malo,
quos punit. l. cornel. de falsis pena consimili sicariorum, et vene-
ficorum. l. si vteris. et per totum. C. et ff. de fals. de falsatoribus lit
terarum apostolicarum dic, vt.c. qm graui. et c. ad falsariorum.
de crimine falsi, de dissigilantibus lras dic, vt in.c. cu olim. de
20 rescrip. et c. olim. de offi. delega. † Item crimen inferentium vim
publicam cum armis, quos. l. iul. de vi publica punit pena de-
portationis. l. si quis a se fundum. C. ad. l. iuli. de vi publi. et ff.
21 eo. ti. per totum. † Item crimen inferentium vim priuatam sine
armis, quos. l. iul. de vi priua. punit publicatione tertie partis
22 bonorum. ff. et C. ad. l. iuliam. de vi priua. per to. † Item crimen
rapientium virgines, aut viduas, aut sanctimoniales, vel pue-
ros etc. et eos qui opem flagitio dederant, quos puniunt leges
23 raptores. C. de rap. virgi. et de episcopis, et clericis. † Item cri-
men peculatus, qd incurrunt furantes pecuniam publicam, vel
rem sacram, aut religiosam, et iudices, ac officiales administra-
tionis tempore publicas pecunias subtrahetes, aut ministerium
eis adhibetes, vel ipsas subtractas pecunias ab his scienter su
scipientes, quos. l. iulia peculatus punit pena capitis. ff. ad. l. iu
24 liam peccultatus. l. j. et per totum. † Item crimen plagij qd in-
currunt distrahentes filios alienos, et seruos fugitiuos, aut libe
ros homines transportates, quos punit. l. flauia. de plagiarijs,
interdum pena capitis ex sacris constitutionibus, interdum vero
25 leuiori. ff. ad. l. feniam. de plagiar. per totum. † Item crime am
bitus, qd incurrunt dantes pecuniam, vt sortiantur honorem
aliquem extra vrbem romanam, et stantes in magistratu vltra an
num, et ingredientes domum iudicum, et iudices noua vectiga-
lia instituentes, quos. l. iulia. de ambitu punit in centum aureis.
ff. ad. l. iuliam. de ambitu. per totum, sed sm iura canonica ta-
les incurrunt gyeciam, et simoniam, de quo plene in decretis. j.
quest. per totum, et extra de simo. per totum, aliqn etiam menta-
26 lem, de quo plene per doc. in.c. tuam. de eta. et quali. † Item cri-
men repetundarum, qd incurrunt iudices pecunie interuetu ali
quid facientes, vel omittentes, quos. l. iulia repetundarum pu
nit in quadruplum ciuiliter, et quadoque criminaliter extra ordi
27 nem. ff. ad. l. iuliam repetundarum. per totum. † Item crime eo-
rum qui faciunt, vt annona carior sit, quos lex iulia, de annona
28 punit in viginti aureis. ff. ad. l. iuliam. de annona, per to. † Item
crimen eorum, qui in vsum suum conuertut, qd superfuit ex ali
qua administratione publica eis comissa, quos punit. l. iulia. de
residuis, in tertia parte pluris simpli. Item crimen turpiliani.
Item crimen false monete. l. j. C. de falsa mone. Ex quibus pos
sibile est summo digito, et quasi indice predicta tagere. Diligen
tior autem scientia ex libris fforum. s. xlviij. libro. Deo propitio
aduenit, vt notabiliter dicit tex. institutu de publicis iudic. in fi.
29 † Eradicabutur pariter delicta, et crimina, seu maleficia priua-
ta, puta furtum manifestum, illatio metus. Item datio pecunie,
vt calumnie causa alicui negocium fiat, vel non fiat. Item exa-
ctio executorum litium, qui contra constitutionis codititie nor
mam a reis quicquam exigunt, de quibus omnibus pena quadru-
pli puniendis, tractat tex. institu. de actionib. §. quadrupli. Item
30 crimen improbum raptorum rerum alienarum, † qz licet raptor
etiam furti in quadruplum teneatur, tenetur etiam propria ac-
tione infra annum quadrupli, in quo simplum computatur, scz
31 rei persecutio post annum vero simpli. † Item crimen inferen-
tium in libello conuentionali maiorem summam vere extima-
tionis, vt exinde viatores executores litium ampliorem summam
nomine sportularum exigant, ex lege nanque conditita, et nouis
constitutionibus tales puniuntur in triplum. institu. de actioni
32 bus. §. tripli. † Item crime furti non manifesti, et serui corrupti,
qr fur non manifestus punitur pena dupli. institu. de furtis. §.
non manifestis. et. l. si quis seruo. et. l. vt tantum. C. et ff. de seruo
corrup. Item crimina de tigno iniuncto, et eius qui testamento
liber esse iussus, et post mortem domini aditam hereditatem sub
ripuit furti aduersus nautas, caupones, et stabularios. Ite ad-
uersus familiam. Item crimen arborum furtim cesarum. Item
crimina incendij, ruine, et naufragij rate naue expugnata. Item
crimen famosi libelli, et contumelie, et iniuriarum, tam realium,
33 qm verbalium etc. † Item omnia crimina extraordinaria, vt pu-
ta sepulchri violati, concussionis, de ambigeis, de quo etiam in.
c. quia plerique. de immunitate ecclesiarum. Item crimina preua
ricatoris, receptatoris, furis, balnearij, effractoris, et expilato-
ris. Item crimen expilate hereditatis. Item crimen stelliona-
tus. Item crimen termini amoti, et crimen collegij illiciti. Item
vbique agi posset populari actione, de quibus omnibus sunt spe
ciales tituli successiui in. ff. libro. xlviij. Item omnia quasi male-
ficia, puta facientium litem suam, et male iudicantium, et eorum
qui ex domibus proprijs aliquid deiecerunt, vel effuderunt, et
exercitorum, et temere litigantium, et album corrumpentium, et
vxorum res amouentium de domo viri, denique quecunque alia va
ria extraordinaria crimina etiam ciuilia, de quibus institutu de
obligatio. que ex quasi maleficio etc. et ff. de varijs, et extraordi-
narijs criminibus. et in alijs proprijs titulis. C. et fforum, et suffi
cere volo canonistis hunc breuem transcursum ad aperiendas
viam exufflandi, et accendendi ingenium, et studium, et memoriam
a quibus veniam peto de nimia breuitate, quam exigit presens
34 opusculum solum simplicium introductiuum. ¶ † Et loco su-
perbie, de qua in.c. nullus. de ser. non ordinan. eradicatur, plan
tatur, et edificatur humilitas, que nihil splendidius in episco-
pali ceruice fulget. c. distin. contra morem. Circa etiam virtu-
tem humilitatis sciendum est, qp ab humo dicitur, sm Ber. in
libro de gradibus humilitatis, et est vtus, qua homo verissima
cognitione sibi vilescit, et gloriosa dicitur, qz illa paliari etiam se
appetit superbia, ne vilescat. viij. questio. j. in scripturis de tali-
bus dicitur, qp sub agni specie lupum gerunt, de hereti. vt offic.
35 libro sexto, et inter. x. † humilitatis indicia, que ponit Cassian.
viij. est, cum quis se reliquis inferiorem non superficie pronun-
36 ciat, sed intimo cordis affectu. † Unde dicutur tres gradus hu
militatis. Primus, subdere se maiori, et non preferre se equa-
li. xvij. distincti. de constantinopolitana. Secundus, subdere se
equali, nec preferre se maiori. Tertius, subdere se minori, de pe.
distinctio. ij. c. primo. prima dicitur sufficies, et necessaria. secun
37 da abundans. tertia superabundans, † et de humilitatis effica-
cia diabolus ad Macharium in vita patrum ait, ieiunas inter
dum, et ego nullo cibo vnquam reficior, tu sepe vigilas, me nun
38 qua sopor oppressit, sola tua humilitas me vincit. † et dicit Am
brosius, qp humilitas est clauis, que aperit regnum celorum, et
reserat ministeria scripturarum, et Gregorius, qui sine humili-
tate virtutes congregat quasi in ventum puluerem portat, et vn
de aliquid fere nititur in deterius cecatur, vide. xxiij. distinctio.
Deo, et. c. distinctio. contra morem, et Joan. andre. in clementi-
39 na prima, in fi. de religio. domib. † et illud quod dictum est. s. de
ieiunio, et elemosina, dico de alijs operibus pijs, que dicunt mi
sericordie, quorum septem dicuntur spiritualia, alia septem di-
cuntur corporalia. Spiritualia hoc versu comprehenduntur.
Cosule, castiga, solare, remitte, doce, fer, ora. Cosule, scilicet er
rantibus, vt in viam salutis redeant, castiga discolos, vt non
danentur. Solare afflictos, ne in desperationem incidant. Re
mitte iniuriantibus, vt eos peniteat, doce ignaros, vt tanquam
ceci non cadant in foueam. Fer, idest patiens esto in tribula-
tionibus, exemplo Christi, et sanctorum. Ora pro viuis, atque
40 defunctis, † de cuius orationis fructu, vide plene per gl. in cle-
menti. si

menti.si dominus.de reliq.ꝛ vene.sancto. super verbo oratio-
nes.ꝛ per Hostie.in summa,de peni.in.§.quis sit effectus.ver-
sicu.casus autem,de quo plene in.c.cum creatura. de celebrat.
41 missa.ꝛ in.c.cum Marthe.eodem tit.†pro defunctis dixi,quo
niã cantat ecclesia,ꝙ sancta,ꝛ salubris est cogitatio pro defun-
42 ctis exorare,vt a peccatis soluantur.†nam anime defunctorũ
quattuor modis soluuntur,aut oblationibus sacerdotum,aut
precibus sanctorũ,aut carorum elemosinis,aut ieiunio cogna
torum.xiij.questio.vlti.c.anime defunctorũ.facit.c.pro obeun
43 tibus.ea.distin.ꝛ.c.tempus.ꝛ.c.†Ambrosius etiam si fuerint
in patibulo suspensi,quibus non est neganda communio,ea. di
stinctio.c.de quibus.ꝛ in clemen.cum secundum.de pe.ꝛ remis
sio. ꝛ.c.ij.de furt. Similiter illis etiam non est neganda euca-
ristia,ſm quod scribit Joan.an.in.c.sane.de celebra. missarũ.
nec ecclesiastica sepultura,ꝛ debent induci ad penitentiam pe-
tendam,vide glo.in dicta clem.cum secundum. in verbo peni-
tentia,vide in.c.primo,ꝛ scdo.de torneam.ꝛ.c. cum Marthe.
44 in fi.de celebra.missa.nisi mortuus esset sanctus ꝛc.† qr tunc in
iuriam faceret martiri,qui oraret pro martire ꝛc. vt ibi. Alia
vero septem opera corporalia hoc versu comprehenduntur.vi
sito,cibo,poto,tego,redimo,colligo,condo.c.cum ex eo. de pe
niten.ꝛ remissio.visito,scʒ infirmos.cibo,esurientes.poto sitien
tes.tego nudos.redimo incarceratos.colligo hospites.condo
45 corpora defunctorũ illa sepeliens.†Quibus misericordie ope
ribus mensura poni non potest,nec tempore diffiniri.xxvi. que
stio.v.is qui.de peni.distinc.ij.multiplex.no.glo.in clemen.j.de
peni.ꝛ remissio.ꝛ circa humilitatem vide tractatum quem feci,
46 qui intitulatur de sac.humilitate.¶†Alius principalis fructus
est,quoniam plantabuntur,ꝛ edificabuntur virtutes, vcʒ tres.
Primo theologice fides,spes,ꝛ charitas,fides sine operibus
mortua est.j.questio.j.c.fertur.vide in.c.cum Christus. de he-
ret.ꝛ in.c.primo.de sac.vnct.ꝛ qđ dixi.s.in questione de verbo
Dei.Spes in suffragijs.s.premijs,ꝛ auctoritat. prima ponen-
da est in sanctis. secunda in solo Deo. secunda triplex.s.venie,
gratie,ꝛ misericordie.Effectus eius a tribulatione liberat,con
fortat pereũtes, mentem releuat, saluat temporalia,ministrat,
comparatur galee salutis.anchore,medicine,gemme,solatio, cla
47 ui ꝛc.†Differt a fide, qr illa de preteritis,hec de futuris,illa de
bonis,ꝛ malis,ista de bonis tantum, illa de bonis suis, ꝛ alie-
nis,hec de suis tantum,vtraqꝫ tñ de inuisibilibus oritur ex di-
uina largitate,ex abundantia meritorum,ex pregustatione eter
48 norum.†Charitas que est fons proprius,cui non communicat
alienus.c.licet.in fi.de regu.ꝛ si quantũcunqꝫ virtutum flore re
fulgeas,ꝛ in te non habeas charitatem nihil probaris habere.
49 c.nisi cum pridem.ver.quippe.de renuncia.†ꝛ que edificat,vbi
scientia inflat,vt ibidem in.§.pro defectu.supplet imperfectũ
scientie,ꝛ tanquam perfecta foris mittit timorem.xx.questio.j.
50 illud.xxiij.questi.vj.in fi.†ꝛ quattuor morales,siue cardinales,
vcʒ prudẽtia,iustitia,fortitudo,ꝛ temperãtia. De prudentia sa-
51 tis dictũ est.s.in questio. proxime precedente.†Justitia, de qua
dic,ꝙ in omni gente qui facit iustitiam acceptus est Deo.c.ad
decorem.de insti.ꝛ nõ potest esse,vbi charitas nõ est, ꝛ dilectio
52 proximi,que malum nõ operatur.c.vbi sane.xxiij.quest.j.†for
titudo,que tenet medium inter audaciam,que vitium est,cuius
cõtrarium vitium est pusillanimitas.no.Joã.an.in.c.exigit.de
53 cẽsi.in nouella.† Temperãtia, que est habitus volũtarius ele-
ctiuus refrenãs concupiscẽtias delectationum tactus, ꝛ sic paſ
siones castigãs vehementes precipue circa summe difficilia,cu
ius partes integrales,tãquam eius conditiones sunt verecun-
dia,ꝛ honestas, partes vero subiectiue sunt abstinẽtia, ꝛ casti-
tas,partes vero potẽtiales sunt continẽtia,clementia, ꝛ mode
stia,que se habet circa mediocriter difficilia, ꝛ plene de hac vir
tute vide in tractatu,quem feci,qui intitulatur de morali tem-
perãtia.¶Circa has quattuor virtutes sciẽdum est, ꝙ tempe
rantia,ꝛ fortitudo sunt purgatorie passionum insurgẽtium se in
volũtate hominis, vel actionibus seruiẽtium hominis. Modi
ficat enim temperãter delectationes existẽtes in cibis, ꝛ vene-
re,fortitudo vero timores,ꝛ audaciam,que sunt circa pericula
corporis.ꝛ dicũtur purgatorie,qr sunt hominum nõdum pur-
gatorum a passionum insultibus, ꝛ per cõsequens non summe
perfectorum,ad id tñ toto conatu tendẽtium, alie sunt solũ te
nentes animam hominis in Deo,ꝛ in summa perfectione, vt si
temperãtia terrenas concupiscẽtias ignoret,fortitudo passio-
nes nesciat,prudẽtia solis diuinis intendat,iustitia mẽtem cum
Deo perpetuo federe teneat,ꝛ qr hec sunt solum hominũ to-
taliter purgatorum dicũtur homines ğo purgati a passionum
molestijs,quod est paucissimorum in hac vita.vnde Augus.xj.
de trinit.ꝙ nũc agit iustitia in subueniẽdo miseris, ꝙ prudẽtia
in precauẽdis insidijs,qđ fortitudo in perferẽdis molestijs, qđ
temperãtia in cohercendis delectationibus prauis,ibi nõ erit,
vbi nil mali erit,sed iustitie erit Deo regẽti esse subditum, pru-
dentie nullum bonum Deo preponere,vel equare,fortitudinis
firmissime coherere.Temperãtie nullo affectu noxio delectari,
vt de his plenius habetur per glo.in clemen. ad nostrum. ver.
54 sexto.de heretic.†Quid sit virtus,ꝛ quales,ꝛ qualiter gradus
sunt in virtute,ꝛ an Adam habuit ex creatione virtutes.xxxij.
questio.v.de pudicitia.de cõsecrat.distincti.iij.hec que de cha-
ritate,ꝛ.§.romanos.Quibus correspondent tanquam habiti-
bus septem beatitudines,tanqꝫ eorundem habituum actus, vi
delicet paupertas spiritus,mititudo,luctus,fames, ꝛ sitis iusti
tie,misericordia,mundicia cordis,ꝛ pax. quibus cõgruunt se-
ptem merita,videlicet regnum celorum,possessio terre, consola
tio,saturatio, misericordie cõsecutio, Dei visio,filij Dei voca-
55 tio.†Sunt ergo septem merita beatitudinum, ꝛ quidem vera
beatitudo,cum sint actus perfecte virtutis,sed tamẽ diminute,
ꝛ imperfecte beatificant,patet enim,ꝙ paupertas, ꝛ luctus, ꝛ
desiderium iustitie, ꝛ reliqua diminutum bonum sunt, premia
vero predictis meritis debita sunt perfecte beatitudines, scili-
cet regnare in celis,possidere terram viuẽtium,consolari,satu-
rari,superabundare,Deum videre,ꝛ filium Dei esse, cum ple-
nitudine misericordie,quam summam beatitudinem diminute
56 beati merẽtur,ꝛ sperant.†Tripliciter ergo beatificantur meri-
ta illa virtutum. Primo, presenti beatitudine virtutum. Se-
cundo summa,ꝛ perfecta beatitudine,eam.s.disponendo meri
torie.Tertio,eam sperando secure,ꝛ tamen diminute donec ve
niat,qđ perfectum est,ꝛ euacuetur,qđ ex parte est.Cõgruit au
tem ordo meritorum,qr initium,ꝛ fundamẽtum eorum est hu-
miliatio sui,ꝛ abdicatio suorum,ideo primum locum tenet pau
57 pertas spiritus.†Ex his sequitur mansuetudo,glo.non est mi-
tis,qui prius pauper non fuit.difficile est enim secundum gra-
dum ascendere,nisi primum ascenderis,quia inter diuitias, cu
ras,ꝛ odia,animus nõ est mitis, ꝛ qr inter seculi curas leuitas
58 animi sepe irritatur luctu,fit temperatio mansuetudinis.†Qui
autem pauper humilis mitis,ꝛ lugens est, accẽditur continuo
desiderio,vt perficiat Dei volũtatem,qui non sitiuit iustitiam,
iam nõ potest misericordie altiorem gradũ cõscendere,qr non
bene miseretur,qui nõ est iustus.his autem altior est munditia
cordis,sed demum pax,que superat omnem sensum cunctis su
pereminet.Congruit etiam ordo premiorum. nam primũ pre-
mium est,vt homo terrenus fiat celestis,immo ꝙ ipsis celis im
59 peret,†sed parum est dominari in celis,nisi se ipsum possideat,
ideo excellentior beatitudo est possidere terram, ꝛ seipsum,sed
hãc superat consolatio diuina omne gaudium continens. ma-
ius vero est saturari viris bonis,ꝙ̃ consolari.saturitatem vero
excedit superabũdantia misericordie,quam largitur misericor
dia diuina,sed excelsius est Deum videre presentialiter, a quo
proueniunt cõsolatio,saturitas,ꝛ superabundãtia vltimo cun-
ctorum eminẽtissimum est hereditario iure habere Deum, qđ
filijs eius datur.Que omnia beatitudinis premia vnicuiqꝫ me
rito virtutũ Deus largitur, sed per approbationẽ quedam que-
niũt singula singulis.Concludo ergo, ꝙ qui sic prospexerit in
lege pfecte libertatis, nõ auditor obliuiosus factus, sed factor
operis hic beatus in facto suo erit,sicut ꝛ qui audit verbũ Dei
60 discernẽdo,ꝛ custodit illud obseruãdo,†declaratur autẽ vtrũ
quis vere sit paup, spiritu mãsuetus, vel mitis, lugẽs, esuriẽs,
ꝛ sitiens iustitiam,misericors,mũdus corde, ꝛ pacificus, dum
propter iustitiã persequutionem alacriter patitur, eius merces
copiosa est in celis,ꝛ qui hec sitiũt, ve beati sunt, si fecerint ea.
61 Jo.xiij.ꝛ beatificabũtur in gloria.¶†Nam, ꝛ econtra, infeli-
ces in hoc,ꝛ in futuro seculo sunt diuites,superbi, ꝛ auari, quo
niam ipsorum est seruitus idolorum,ꝛ infernales infelicis,ira-
cundi, ꝛ crudeles, quoniam ipsos possidebit ignis damnato-
62 rum.†infelices qui exultãt in terrenis felicitatibus,quoniã ipsi
cum maledictis cõtristabuntur,nam extrema gaudij luctus oc
cupat.infelices,qui incrassantur,ꝛ inebriãtur in iniustitijs,quo
niam ipsi a mẽte alienabuntur,ꝛ ab omni veritate,ꝛ bono.infe
63 lices,inuidi,quoniam ipsi omni misericordia priuabuntur, †est
enim impossibile crudelem bene finire.infelices corde polluto,
vano,ꝛ indurato,quoniam ipsi Dei visione priuabũtur,etenim
peccant in spiritum sanctũ irremissibiliter.infelices belli, ꝛ di-
scordiarum zelatores,quoniam filij diaboli vocabuntur, ꝛ he-
64 reditabunt eum. † Infelices insuper, qui exaltationes conse-

quuntur propter iniustitiã, quoniaʒ ipsoꝝ erit semper perpetua
seruitus inferorum absq; vlla redemptione. nam sedes ducum
65 superborum destruit dominus, ꝛ sedere facit mites pro eis. † ꝛ
qui custodit legem beatus est, ꝛ qui suffert tentationem, ꝛ qui
intelligit super egenum, ꝛ pauperem, ꝛ qui post aurum nõ abijt,
nec sperauit in pecunie thesauris, ꝛ qui timet dominum, ꝛ am-
bulat in vijs eius, ꝛ beatus post se relinquit filios, ꝛ super om-
nia bona sua constituet eum dominus, ꝛ precinget se, ac mini-
strabit ei. xxiij. questio. v. ad fidem. xxiij. questio. v. c. a recta. cuʒ
66 similibus, ꝛ. xxiij. questio. iiij. §. ex his. † Beatitudinibus vero
vltra congruentiam meritorum, de quibus supra, succedũt do
na spiritussancti quasi earundem. vij. virtutum delectationes, ꝛ
instinctus diuini, in quibus premeditatus animus mouetur ad
bonum, videlicet, sapientia, intellectus, consiliũ, fortitudo, scien
tia, pietas, ꝛ timor domini. Sapientia enim quasi Sol illumi-
nat, de spe, ꝛ certitudine eternorum contra stultitiam, ꝛ corre-
spondet virtuti charitatis, sapientia enim infusa que est donuʒ,
non est charitas, sed magis effectus intellectus, quasi venus il
lustrat intellectum stabilitate penetrandi audita contra ebetu-
dinem, ꝛ tarditatem ingenij. Et correspondẽt virtuti fidei. Isai.
xvij. nisi credideritis non intelligetis. Consilium quasi mercu-
rius illustrat mentem in agibilibus, quid, videlicet eligendum,
quidue fugiendum sit ꝯtra precipitium, ꝛ dirigitur a dono con
silij, quod est de melioribus bonis. Et correspondet virtuti pru
dentie, qꝛ circa ea que sunt agenda propter fineʒ, sicut ipsaʒ ad-
iuuans, ꝛ perficiens. Fortitudo quasi mars illustrat mentem ra
dio confidentie, ne aduersa timeat contra pusillanimitateʒ cor-
respondet virtuti fortitudinis, qđ dat fiduciam euitandi que-
cunq; pericula. Scientia quasi luna illustrat mentem de verita-
te creatorum contra ignorantiam infusa correspondet virtuti
fidei. Et est solum circa res creatas. Pietas quasi iupiter dif-
fundit corda miserationis ad proximum contra crudelitatem
correspondet virtuti iustitie. Timor dñi, quasi saturnus pon-
dere sue lucis premit mentem, ne de acceptis bonis superbiat,
sed eterna requirat. ꝛ hoc contra superbiam, ꝛ precipuus est fi-
lialis, per quem timemus ab auxilio diuino nos subtrahere, cu
ius obiectum est malum. ideo timor, ꝛ spes inuicem correspon-
dent, ꝛ perficiũt se, secundario autem correspondet virtuti tem
perantie ad fugiendum ea, que maxime alliciunt ad vitandam
Dei offensam. est ꝛ timor seruilis, ꝛ initialis, qui non sunt dona
67 spiritussancti. † Et vocatur timor seruilis, quia refrenat a teme
ritate formidine pene. lxij. distinctio. docendus. de electio. cum
in cunctis. C. de emenda. propinquorũ. l. prima. iuxta illud ode
runt peccare mali ꝛc. nec habet per se premium, nisi quia solet
inducere filialem. Timor autem seruilis, secundum Gregoriuʒ
est, in quo viuit peccandi voluntas. Et sequeretur opus, si spe-
raretur impunitas, ꝛ pertinet ad seruum. initialis autem respi-
cit amissionem premij, ꝛ pertinet ad mercenarium. Filialis au-
tem respicit offensam, ꝛ proprie ad filium pertinet, vt no. gl. in.
68 c. eum qui. ad fin. de preben. libro sexto. † Donum ergo sapien-
tie inflammat amorem intellectus, occulta manifestat, consiliuʒ
dirigit in via. fortitudo confortat timida, scientia delectat, pie-
69 tas seipsam extra multiplicat, timor fugat inimica, † quia in ti-
more domini declinat omnis a malo, numeri. xvj. Sũt ergo do
na spiritussancti quedam habituales anime delectationes, ꝛ di
spositiones, ac perfectiones potẽtiarum eiusdem, quibus redi-
mur bene prompti, ꝛ mobiles a spiritu sancto, sicut virtutibus
moralibus potentie appetitiue redduntur bene mobiles a ra-
tione, ꝛ sunt dona perfectiora virtutibus moralibus, ꝛ intelle-
ctualibus, in quibus mens humana habet se, vt mouens, ꝛ vt
mota. Et horum actus manent in patria, licet non actus virtu-
tum, ꝛ naturalem facultatem excellunt. ꝛ communia sunt omni
70 bus sanctis, ꝛ participantur a creaturis, ac sunt gratuita. † vn-
de Chrisostomus ait donum spiritussancti non datur inimicis.
Ideo oportuit nos prius reconciliari per mortem Christi glo-
rificati, ꝛ postea accipere spiritumsanctuʒ. Adde omnino tex.
71 de pe. distinctione secunda. c. querendum. ¶ † Alius autẽ prin
cipalis fructus est, quia in tantum possunt reformari visitati
quod possunt consequi duodecim fructus spiritussanti. Et sunt
hij, videlicet charitas, longanimitas, gaudium, pax, fides, bo-
nitas, benignitas, patientia, mansuetudo, modestia, continen-
tia, ꝛ castitas. Et sunt hij fructus similiter, delectationes de ac-
tibus virtutum. hoc est de beatudinibus. inquantum enim ho-
mo haber delectationem in suo actu dicitur assequi fructum, in
quantum vero est quid secundum operationem operans, dici-
tur habere rationem virtutis. Et in eo consequuntur ad beati-
tudines. Importãt enim delectationem quandam spiritualeʒ,
que consequitur perfectos actus virtutum. Et importãt quod
dam vltimum in operatione, non autem in cognitione tantuʒ.
Et sunt primus fluxus fructuosus pertinens ad gratiam gra-
tum facientem. ꝛ sunt quoddam precipuum quod nascitur ex
virtutibus, quibus spiritussanctus fecundat animam, quam ir
rigat, ꝛ in eis quasi fructibus animus pascitur, ꝛ delectatur. Et
eo irrigante producuntur ex arbore virtutum. sunt, ꝛ dona. vu-
de cum predicta sic fiunt in nobis, vt delectẽt in spiritu fructus
eius sunt, secundo ad Corinthios in suauitate, ꝛ spiritu sancto,
72 ecclesiastici vigesimotertio, spiritus meus sup mel dulcis. † cha
ritas ergo, ꝛ suauitas amoris, que nascitur ex arbore charita-
tis est, operante spiritu sancto, ad Roman. v. charitas Dei dif
73 fusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum. † Longani-
mitas est respectu boni absentis, que nascit ex arbore spei ope-
rante spiritusancto ad Ephesi. primo signati estis spiritu pro-
74 missionis. † Gaudium respectu boni presentis, ꝛ nascitur de bo
na conscientia per spiritumsanctum, Luce decimo. Exultant in
75 spiritusancto. † Pax est securitas respectu boni possessi tenen-
di, ꝛ nascitur ex arbore confidentie per spiritumsanctum, quia
omnem perturbationem remouet, vt secure bonum habitu pos
sideatur. Et sic intelligitur Esaie quarto, ibi, erit in securitateʒ,
76 ꝛ in absconsionem, a turbine, ꝛ a pluuia. † Fides respectu veri
transcendentis, que dicitur fructus, cum delectabiliter credi-
tur, ꝛ nascitur ex arbore intelligentie operante spiritusancto. sa
pientie nono. sensum tuum domine quis sciet, nisi dederis spi-
77 ritumsanctum tuum. † Bonitas respectu boni tribuendi qui-
buscunq; affectus, videlicet animi est omnibus se communican
di cum dilectione, qui fructus nascitur ex pietate per spiritum-
sanctum sapiẽtie duodecimo. O quam bonus, ꝛ suauis est spiri
78 tus tuus domine. † Benignitas respectu boni tribuendi etiam
mala inferentibus, benignus enim est, qui maliuolis bene facit,
ꝛ nascitur ex arbore charitatis operante spiritusancto, sapien-
tie primo. benignus est spiritus sapientie. Et propterea dicun-
79 tur hi duo fructus correspondere dono pietatis. † Pacientia
respectu mali affligentis est tollerare etiam cum delectatione,
nascens ex arbore fortitudinis per spiritumsanctum, sapientie
80 quinto. contra illos stabit spiritus virtutis. † Mansuetudo re-
spectu mali illati, ne vindicetur, nascitur ex arbore humilitatis,
cuius auctor est spiritussanctus, primo a d Corinthios. iiij. ve-
niam ad vos in spiritu mansuetudinis. Modestia est respectu
hominis ad seipsum, quantum ad compunctionem, ꝛ modum
debitum actuum suorum, nascens ex arbore prudentie, cuius
auctor est spiritussanctus, prouerbiorum decimo, ꝛ sapientie se-
81 ptimo. spiritussanctus modestus est, ꝛ suauis. † Continentia re
spectu omnis mali cauendi generaliter, cum quis a malo absti
net, qui prouocatur, nascens ex arbore rationis, cuius propriuʒ
est continere animum per spiritumsanctum, sapientie octauo.
82 Non possum esse continens, nisi Deus det. † Castitas respectu
concupiscentie fugiende, quãdo delectabiliter a voluptatibus
abstinetur, ꝛ nascitur ex arbore temperantie per spiritumsan-
ctum, Matthei duodecimo. In spiritu Dei eijciuntur demo-
nia, idest carnis concupiscentiam, ꝛ ad Galathas quinto. si spi
83 ritu ducimini, non estis sub lege, scilicet carnis. † Quod quia
non intellexerunt begini, ideo vt heretici damnantur in clemen
tina ad nostrum, versiculo tertio, de hereticis. Tunc ergo sunt
fructus, cum delectabiliter perficiuntur, vt satis patet ex pre-
missis. ꝛ vide vigesimaquarta questione prima audiuimus.
84 ¶ † Alius fructus principalis erit fructus resultans ex sacra-
mentis ecclesie. Et illorum exercitium, seu ministerium, videli-
cet ex baptismo, confirmatione, extrema vnctione, penitentia,
eucharistia, ordine, ꝛ matrimonio. ex quibus quidem septem sa
cramentis, quinq; sunt necessaria, scilicet prima, ꝛ duo volun-
taria, scilicet vltima. quattuor non reiterabilia, videlicet baptis
mus, chrisma, extrema vnctio, ꝛ ordo. Tria xo reliqua reitera
85 bilia. † Vltimum tamen, videlicet sacramentum matrimonij rei
teratum inducit bigamiam, de qua in capitulo debitum. de bi-
gamis. Et excluditur a benedictione sacerdotali, capitulo pri-
86 mo. de secundis nuptijs. cum concordantibus. † Et est baptis-
mus ianua omnium sacramentorum, de quo plene, de consecra
tione, distinctione quarta, per totum. Et extra de baptismo, et
87 eius effectu. In antiquis sexto, ꝛ clementinis. † Chrisma vero
est confirmatio soli episcopo competens, de quo in capitulo pri
mo. versu. de secunde. de sacra vnctione. Et conficitur chrisma
88 ex oleo, ꝛ balsamo, mystica ratione de qua ibi. † Nec valet ꝯsue
tudo, qꝫ minor episcopo ꝯferat huiusmodi sacramẽtuʒ. c. quan
to. de consuetu.

to.de ꝯsuetudi. Extrema vnctio que fit cum oleo infirmorū. de
89 qua in.d.c.j.versu,de prima.de sacra vnctio.† Penitentia vero
perficitur ex tribus ex cordis ꝯtritione oris ꝯfessione, ⁊ operis
satisfactione. Nam cum ex corde procedāt omnia mala, ⁊ ex lin
gua successiue multipliciter offendatur Deus ⁊ proximus, ⁊ ex
opere perficiatur omne peccatum,ita ex cordis cōtritione, oris
ꝯfessione,⁊ operis satisfactione omnis vera perficitur penitētia,
90 vt in.c.perfecta.de peni.distin.j.† Quācꝫ gratia preueniēs dici
possit remittere culpam,vt plene per glo.de peni. distin.j.in sum
ma. Absolutio vero sacerdotis dicitur ex potestate clauium pe
nam perpetuam cōmutare in temporalem iniungēdo arbitrariā
penitētiam ex arbitrio penitenti.c.pōderet.de peni.distin.v.cum
91 simi.⁊.c.omnis.de peni.⁊ remis.† Ad quod arctat vnumquēcꝫ
saltem semel in anno cum ad annos discretionis peruenerit sua
solum peccata proprio sacerdoti ꝯfiteri, ⁊ sibi iniunctam penitē
tiam peragere,⁊ sacerdotem arctat ad illum secretum tenēdum
92 sub pena depositionis ab ordine,⁊ beneficio.† Eucharistia etiā
semel in anno sumēda est,vt ibi habetur,de cuius excellentia sa
cramenti plenissime tractatur de ꝯsecra.distin.ij.per totū.† Or
93 do vero est sacramētum,ꝙ ministrantibus in ecclesia ꝯfertur,de
quo plene.xxv.distin.c.perlectis,vbi cōnumerantur omnes ordi
nes.xxj.distin.cleros.xxiij.distin.episcopus.⁊.c.sequē.⁊.c.ð eo.
de temporibus ordinandis.quorū tres maiores, videlicet sub
diaconatus, diaconatus, ⁊ presbyteratus sunt sacri. Reliqui
vero minores, videlicet, acolitatus, lectoratus, exorcistatus,
94 hostiariatus,† ⁊ psalmistatus, idest tonsura prima que est ordo
clericalis,vt in.c.cum ꝯtingat.de eta.⁊ qualita.⁊ plene nota.ibi
quare dicūtur minores,quia nō sacri. Tonsura vero licet priui
legium clericale inducat, nō tamen inter ordines enumerat per
95 theologos.† Episcopatus autem licet ſm theologos etiam nō
sit ordo,ſm canonistas dicitur esse ordo,vt plene ꝯcludit Jo. an
dre.in salutatione.vj.lib.in glo.super verbo episcopus, pro quo
optime facit tex.in.c.a qua.de ꝯsecra.eccle.vel alta.vbi hoc no
96 tat Abbas.† Matrimonium autem dicitur sacramētum cōmu
nius omnibus alijs, cuius bona precipue sunt tria.fides,proles,
⁊ sacramētum,⁊ perficitur per verba de presenti inter valētes lo
97 qui. Et bene dicitur,⁊ parit cognationem carnalem.† Per ver
ba vero de futuro non ꝯtrahuntur nisi sponsalia,inducentia iu
stitiam publice honestatis,⁊ ꝯcernentia istud sacramētum plenis
sime examinātur a.xxvij.causa vsqꝫ ad finem causarum in decre
tis,⁊ in.iiij.decretalium per totum ⁊.vj.⁊ cle. in titu. de spōsa. ⁊
ma.de quibus omnibus satis dictum est in questionibus prece
98 dētibus, quātum.s.attinet ad officium visitatorum. ¶ † Alius
principaliter fructus est fructus regulatiuus quinqꝫ sensuū cor
poris.s.visus,auditus,gustus,odoratus,⁊ tactus.⁊ adde affa
99 tus,⁊ incessus. Primus ergo sensus est visus oculorum, † vnde
oculus mētis purus erit.j.q.j.multi,⁊ oculus corporis pudicus.
xxxij.q.v.qui viderit,⁊ oculus administrationis erit prouidus.
xciij.distinctio.diaconi primo ⁊ secundo.vj.q̄stione prima. oues
⁊ de offic.archidiacono.ad hec not.glo.in.c.quorundam. de elect.
100 libr.vj.† Ceco tamen vero miserēdum est,vt in.c.licet. de censi.
c.quotiēs cordis oculus.⁊.xxxv.questione.v.nec solo. ⁊.c.seq.
Solum Deum etiam iudicantes pre oculis habebunt.c.quali
101 ter ⁊ quando.de accusa.† Auditus per verbū, vnde nō coacer
uabit sibi magistros prurientes auribus,vel adulatores quos iu
ra puniunt.c.sunt nōnulli.⁊.c.clericus.xlvj.distinctio.nec a veri
tate auditum auertant faciles aures prebētes calumniatoribus,
quos etiam iura puniunt,⁊ detractatores, ⁊ infamatores.c.ac
cusatores.xxv.distinctio.⁊.c.calumniam.de pen.nec ad fabulas
102 conuertent, † cum sit prohibitum christianis poetica figmenta
legere.xxxvij.distictio.ideo. Gustus quoqꝫ,vnde non vacabunt
ebrietatibus,quia ebrij regnum Dei non possidebunt.c.j.de reli
qui.⁊ vene.sancto.temperabunt se vino in quo est luxuria, ⁊ ne
103 minem ad bibendum excitabunt, † cum ebrietas mētis inducat
exilium,⁊ libidinis prouocet incentiuum,non vacabunt etiā cō
messationibus.c.cōmessationes. xliij. distinctio. ⁊.c.deniqꝫ.iiij.
distinctio.c.a crapula.de vita ⁊ hone.cleri.sed obseruabunt ieiu
nia,vt de obseruatio.ieiu.per totum. Odoratus,vnde non odo
rabunt fetorem vitiorum, sed odorem vnguentorum virtutum,
104 sicut ⁊ papa delectatur potius in odore bone opinionis episco
porum,ꝙ in eorū infamia.c.licet de accu. Item odorabunt odo
rem notitie Dei,⁊ pietatis designatum per tactum narium cum
saliua in baptismate.c.postea. cum sequē. de ꝯsecratione distin
ctioue quarta. Tactus etiam vnde non osculabūtur aliquos im
105 pudice.† Est enim osculum mulierū prohibitum monachis ex
presse.c.monachi.de ꝯsecratione distinctione quarta. Et quo
modo ac quādo oscula,amplexus,vel tactus maxime pudibun
dorum sit mortale peccatum,plene examinat glo.in clemē.ad no
106 strum.ver.septimo.de here.† Affatus lingue, vnde cauebunt a
peccatis lingue, que sunt ꝙplurima, ⁊ presertim maledicus ⁊c.
ne puniatur iuxta.c.clericus maledicus.xlv.distinctio. nec ver
ba etiam depressa,⁊ in infamiam pape proferat cōtra.c.primū.
107 de maledic.† Nec blasphemabit Deum,nec aliquem sanctorū,
⁊ maxime beatam Uirginem,ne indicatur sibi publica peniten
tia,de qua in.c.ij.de maledic. sic ⁊ clericum scurilem ⁊ verbis tur
pibus ioculatorem ab officio detrahendum mandat concilium
108 Cartaginense.c.clericum.xlvj.distinctio.† Hinc etiam excōmu
nicatur qui ad spectacula vadit de ꝯsecratio.distincti.j.qui. dicit
⁊.c.nō oportet.de ꝯsecratio.distinctio.v.incessus pedum. vnde
109 etiam non apostatabit.† Est autem triplex apostasia.⁊.perfidie,
quando quis recedit a fide.ij.q.vij. non potest, ⁊ inobedientie,
quando quis transgreditur preceptum, de maiorita. ⁊ obedien.
si quis venerit.⁊.c.illud. Et irregulart.quando quis recedit ab
ordine suo, siue sumpte relgionis quinquagesima distinc.c.fina.
110 ⁊.c.j.de aposta.† ⁊ dicitur apostata,idest retro stans.xxvj.q.vl
ti.non obseruet cui minus malum esset viam domini non agno
scere,ꝙ post agnitam retroire.c.quidā.de aposta.quia qui po
nit manum ad aratrum,⁊ respicit retro,non est aptus regno dei,
vt ibi nota.⁊.c.magne.de voto.simile.xij.q.j.scimus.in fi.de pe
ni.distinctio.iiij.si refugientes.versus finem dis.⁊ abscindet om
nem dissolutionis,⁊ euagationis materiam.c.quia in tantū. de
111 prebendis. ¶ † Alius fructus principalis est gratiarum actio,⁊
augmentatio cultus diuini,⁊ laudis,ac glorie diuine,⁊ hec consi
112 stunt principaliter in adoratione.† Cuius adorationis species
sunt tres. Latria prima que est seruitus,⁊ reuerentia Deo exhi
benda. Unde si creature exhibetur,quia est honor Deo debitus
est idolatria. Latria autem comprehendit quinqꝫ, scilicet fidem,
sapientiam,reuerentiam,sacrificium,⁊ orationem. Prima duo
sunt cordis. Alia duo sunt opis, vltimum est oris, dulia vero
debetur creature inquantum est imago Dei. Unde dulia est ho
113 nor, qui debetur sanctis.† De beata Uirgine vero est sciendum,
ꝙ illi debetur dulia,inquantum est persona sancta. Sed inquan
tum est mater Dei,debetur ei iperdulia. Si vero persona cui de
betur dulia est in prelatione constituta,debetur ei reuerētia, que
consistit in obedientia preceptorum, ⁊ in exhibitione honoris.
Iperdulia etiam debetur excellenti,sicut est cruci Christi vere,sci
licet in qua pependit Christus,quia fuit instrumentū nostre re
demptionis. Sed crucibus manu factis inquantum sunt ligna
114 siue res tales nihil debetur.† Crucibus autem factis in signum
Christi crucifixi debetur latria,imaginibus nāqꝫ eadē debetur
adoratio,que debetur ⁊ illis quorum sunt imagines, non inquā
tum res facte,sed illa quorū sunt imagines adoramus,adde.c.
aduersus.de immuni.ecclesia. Unde dicebat garsias versum la
tria sit domino debetur dulia seruo, de quo per Joan. andre.in
115 c.si canonici.in fi.de officio ordina.libro sexto. ¶ † Et attende,
ꝙ semper Deo ⁊ benefactoribus sunt agēde gratie, de bono.c.
placuit.x.q.j.xliij.distinctio.non liceat. Ad quod vide omnino
l.primam.in princ.C.de officio prefecti pretorio affrice.⁊.c.cum
apostolus.de censi.⁊ est semper gloriosus Deus in sanctis suis.
c.j.de reliqui.⁊ vene.sancto libro.vj.c.cauendum.x.q.iij.⁊.c.cū
apostolus.de censi.⁊ hoc vult clemen.attendentes. de censi. ibi
gratiose recipiant facit.xliiij.distinctio.non liceat.⁊ iubetur lau
dari in eisdem sanctis suis.cle.si dominum.eo.titu. Et hoc ideo
quia ab eo non omnes gratie procedunt gratum faciens ⁊ gra
116 tis data.† Gratis dare autem gratie fluxus sunt octo fluentes
extra ad aliorum vtilitatem per spiritum sanctum, que distin
guit apostolus.j. Corinthiorum duodecimo. videlicet sermo sa
pientie ad cognitionem diuinorum. Item sermo scientie, ad co
gnitionem eorum omnium, que facta sunt in tempore, siue crea
ta, siue mysteria Christi, siue humana. Item fides, idest facultas
credendi solum que informis est. Item gratia sanitatum corpo
ralium, que abundanter ab apostolis fluxerunt,⁊ frequenter ad
tumulos sanctorū emanant. Item operatio virtutū, idest miracu
lorum aliorum preter gratias sanitatum. Item ꝓphetia,⁊ discre
tio spirituum,idest cognitio futurorū occultorū,dum vel insidie
spirituum malignorū deteguntur. vel cogitata hominū ꝓpalant.
Item genera linguarum omnium, vcꝫ loqui linguis, ⁊ loquētes
intelligere. item interpretatio sermonū.i.expositio quis,vcꝫ,sit
sensus, ⁊ intellectus cuiuslibet tam literalis, ꝙ moralis, ⁊ tam
anagogicus, ꝙ tropologicus,fluit ergo extra in ꝑdicationibus,
cuꝫ idē sermo, aut historice,aut moralr, aut tropologice,aut ana
gogice exponitur,diuisiones aūt gratiarū ministrationū, ⁊ ope

rationum sunt idem autem spiritus ⁊ deus, qui operatur oia in
omnibus ad vtilitatem diuidens, ꝓut vult singulis, sicut multa
membra in vno corpore, ⁊ licet aliqñ in peccatoribus sint, nõ tñ
ad fructũ, ideo potius est optandũ esse iustum, prudentem, ca-
stum, ꝗ̃ mortuos suscitare, qꝛ nullus damnaꝰ, in quo manet fru
117 ctus eius, ⁊ virtus, sed peruenit ad gloriaꝫ celestem. ¶ † Alius
fructus erit fructus pacis ⁊ quietis cõmunis. Ad hoc.n. princi
paliter videtur fuisse necessaria visitatio, vt ꝓuincia, aut dioceſ,
pacata ꝯseruetur, ꝓpter hec enim sũmus pontifex voluntarios
labores appetit, vt quietem alijs prepararet ⁊ pacem. c. frequens.
de rest. spo. lib. vj. Ad ꝙ facit tex. in auc. vt iud. sine quoquo suf
fra. coll. ij. ⁊ in probe. eiusdem lib. vj. vbi ꝓpter hoc se dicit duce
re noctes insomnes facit glo. in auc. vt diuine iussiones ⁊c. in pn
ci. coll. ix. Et ꝓpter ꝙ idem sũmus pontifex ꝯsueuit insistere ad
pacem componendam priusꝗ̃ ꝓcedat saltem ad principuꝫ pri-
118 uationem, vt in. c. ad aplice versu, sed lꝫ de re iudi. lib. vj. † qꝛ nõ
esset heres Christi, qui pacem eius testõ relictam non hñret, de
quo Matthei. xxiij. q. j. nisi bella. Ad quam seruandam maxi-
me tenentur principes. xxiij. q. j. noli. de treu. ⁊ pace. per totuꝫ. in
119 auc. de pace tenen. in rubro ⁊ nigro col. x. † adeo ꝙ qui ꝯtra pa
cem ecclesie sunt, si dignitatẽ, aut cingulum hñt, illa dẽnt nudari.
xxiij. q. v. qui ꝯtra pacem. cause aũt ꝓpter quas non est pax in-
ter homines dñr esse sex. ¶ Prima qꝛ non puniunꝰ maleficia
ecclesiastici. iiij. qꝛ non ꝓfertur ꝯtra malos snia ⁊c. c. j. de offi. le.
li. vj. xxiij. q. ij. dñs. ¶ Scda abũdantia tpaliuꝫ. Geñ. xiij. facta
est questio inter pastores Abraam ⁊ Loth. ¶ Tertia, qꝛ nõ oc
cupamur in pugna ꝯtra demones, ad Ephesios. v. nõ est collu-
ctatio aduersus carnem ⁊c. ¶ Quarta, qꝛ non ꝯsideramus dam
120 na guerre, † in qua diuitias, corpus, ⁊ aiam perdimus Hiere.
lvj. fortis incidit in fortem ⁊c. ¶ Quinta, qꝛ nõ ꝯsideramus du-
bium euentum belli. Reg. xij. varius euẽtus belli. ⁊c. ¶ Sexta,
qꝛ nõ seruamus precepta Dei, nec decimas soluimus, Hiere. iij.
121 vtinam attendisses mãdata mea. xxvj. q. j. reuertimini. † hinc est
ꝙ nõ accipit Christus tollit fiscus. xvj. q. vij. maiores. de qbus
per glo. in. d. c. ad apostolice. versu, sed licet. de re iudi. lib. vj. Et
ideo in ꝯcilio affricano mãdatur, ꝙ pax seruetur. c. j. de pac. Itẽ
in ꝯcilio Lateraneñ. precepit Alexander. iij. vt epi ad solũ Deũ
⁊ ad salutem populi hñtes respectum omni trepidatione seposi-
ta ad pacem firmiter tenendam maturũ sibi ꝯsilium, vel auxiliũ
prebeãt. Neqꝫ hoc alicuius amore, vel odio pretermittãt, ꝙ si
quis in hoc opere tepidus inuẽtus fuerit damnum ꝓprie digni-
122 tis incurrat. c. j. in fi. de treu. ⁊ pace. † precepit etiam idem Ale-
xãder in. d. c. vno. in prin. treugas ab omnibus inuiolabiliter ob
seruari tpibus de quibus ibi, que qdem treuga est securitas pre
stita rebus ⁊ personis, discordia nõdum finita. Sed quia nõ fuit
moribus vtẽtium approbata hodie nõ seruatur. Cõuentionalis
123 aũt treuga semper est seruanda, † cum fides etiam hosti seruari
debeat. xxiij. q. j. noli extimare ⁊ not. glo. in. d. c. vno. Et adde ꝙ
discordes inter se tenẽtur ꝯcordare vicissim, ⁊ opem ferre alias
excõmunicãtur, vt in. c. perlatum. xc. dist. Adde ꝙ nõ nisi pacis
124 tẽpore bene colitur pacis auctor, † ⁊ discẽssiones, ⁊ scãdala pra-
uis actibus aditum preparãt rãcoreꝫ, ⁊ odia suscitãt illcitis mo-
125 ribus ausum prebẽt, cle. dudum. in princ. de sepul. ¶ † Alius ⁊
vltimus fructus est felicitatis, ac beatitudinis eterne patrie acq
sitio, ⁊ assecutio ad quam perducũtur corpora, ⁊ anime perfecto
rum cum assecutione septem dotium, vcꝫ, triuꝫ anime, ⁊ quatuor
corporum, et euasione penaꝝ infernaliuꝫ, ⁊ ignis eterni, qui pa-
ratus est diabolo ⁊ angelis eius, cum fletu, ⁊ stridore dentiũ ⁊c.
Et oibus damnatis quoꝝ vermis nõ extinguetur, ⁊ quoꝝ pars
126 calcis est sulfur, ⁊ spiritus ꝓcellarum. † Beati ergo in patriam
assequũtur quatuor dotes glorificãtes corpus, qm̃ primo efficiẽ
tur clari, idest facile receptibiles specierũ sensibilium. Item im-
passibiles, idest nõ receptibiles passionum ignobiliũ, ⁊ hec quã-
tum ad sensum. Item agiles, idest nõ resistẽtes motori per ꝯtra-
riam inclinationem. Iteꝫ subtiles, vt corpora, per que mouemur
nõ resistãt nobis, ⁊ hec quãtum ad motum per primum adequã
tur trãsparẽtie aque. per secũdum soliditati terre. per tertiũ sub-
127 tilitati ignis. p quartũ mobilitati aeris. † secũdum quatuor pro
prietates, que sunt in elemẽtis, de quibus in. c. in quadam. in fi.
de celebratio. missarum. Prima dos etiam est ꝯtra nigredineꝫ,
quam ꝯtraximus ab igne. Secũda, cõtra passibilitatem, quam
cõtraximus ab aere. Tertia ꝯtra frigiditatem, ⁊ tarditatẽ, quaꝫ
ꝯtraximus ab aqua. Quarta, ꝯtra grossitudinem, quam ꝯtraxi-
mus a terra. Et per primam mouetur corpus ab anima cuꝫ spi-
ritibus lucidis quãtum ad perfectionem compositionis corpo-
ris cum eis. Per secũdam autem ita adequãtur qualitates cõ-
trarie, vt nulla pugnet ꝯtra aliam, quãtum ad perfectam cõpo-
sitionem qualitatum ꝯtrariarum, per tertiam omnia organa si-
ne impedimẽto sunt mobilia ab anima quãtum ad perfectioneꝫ
corporis organici cum anima, per quartam tota materia vinci-
tur a forma, quãtum ad perfectam compositionem materie cuꝫ
forma. vnde Pau. primo ad corinthi. xv. seminatur in ignobili-
tate, surget in gloria, seminatur in corruptione, surget in incor-
ruptione, seminatur in infirmitate, surget in virtute, seminatur
corpus animale, surget corpus spirituale. Ex his patet sufficiẽ-
tia quatuor dotium corporis glorificati, qd̃ cum ꝯiuncta anima
habet esse perfectius tanꝗ̃ in suo toto ad ꝯsequẽdam lauream,
que est gaudium substãtialis premij, ⁊ quidam decor corporis,
128 qui est gloria redũdans in corpore. † ⁊ etiam aureolam que est
mẽtis spirituale gaudium veniẽs ex corpore precellẽti, ⁊ priuile-
giato, ⁊ est vna martirum. secũda virginum. tertia predicatorũ
actu, ⁊ nõ habitu tãtum, qꝛ nõ coronabitur nisi qui legitime cer-
129 tauerit. † Virginibus etiam datur fructus cẽtenarius, viduis se
xagenarius, ꝯiugatis autem tricenarius, ⁊ omnibus beatis gau
dium inexplicabile, ꝙ oculus nõ vidit, nec aures audiuit, nec in
cor hois ascẽdit meritis ꝓportionatũ, qꝛ in domo patris multe
130 mãsiones sunt, ⁊ stella differt a stella. † Assequuntur etiam tres
dotes anime que sunt visio, dilectio, fruitio. Ab aliquibus vero
dicitur dilectio, comprehẽsio, ⁊ fruitio dilectio. sed reducũtur in
idem, que qdem tres dotes correspõdẽt tribus virtutibus theo-
logicis. s. fidei visio, spei, comprehẽsio, vel fruitio ꝭm aliquos,
charitati vero dilectio, seu fruitio ꝭm alios. fruitio nãqꝫ perfe-
cta qualis in patria habetur includit in se dilectioneꝫ, ⁊ compre
hẽsionem, ⁊ ideo sic diuersimode accipitur. Correspõdent etiaꝫ
tribus anime viribus. s. rationali visio, cõcupiscibili dilectio, ira
scibili vero fruitio, inquãtuꝫ talis fruitio per quãdam victoriam
est adepta, quatenus sunt in ipsa mẽte, ⁊ nõ tãtum in parte sensi
tiua. visionis autem obiectum potest dici principaliter esse per-
sonam patris comprehẽsionis vero a persona filij ⁊ intellectus,
qꝛ est intelligẽtia patris per quẽdam dicẽdi moduꝫ, fruitionis ve
ro spũssancti persona, cui principaliter attribuitur charitas. ⁊ di
citur dos anime esse aliquod inherẽs, per qd̃ ordinatur ad ope-
rationem, in qua ꝯsistit beatitudo ꝭm theologos. Ex premissis
ergo patet, ꝙ fructus visitationis sunt illud sũmum bonum, ꝙ
assequi homo potest tam in vita. i. via. s. virtutum, que sunt ha-
bitus beatitudinum, que sunt actus earum ⁊ donoꝝ spũssancti,
que sunt delectationes earũdem, nec nõ premioꝝ earũdem, ⁊ do
noꝝ spiritussancti illis correspõdentium, ⁊ eiusdeꝫ spiritussancti
fructuum, ⁊ gratiaꝝ, ⁊ fuge oium vitioꝝ. Et successiue assecutio
quatuor dotium corporis, ⁊ trium anime in sũma felicitate eter
ne patrie, oiumqꝫ vitioꝝ, ⁊ miserabilium inferni penarum eua-
131 sio ⁊ fuga, ⁊ delictorum in spiritũ sanctum. † quoꝝ primũ est de-
speratio ꝯtra misericordiam. secũdum vero est presumptio ꝯtra
iustitiam. Item obstinatio ꝯtra dolorem cõmissi criminis, ⁊ fina
lis impenitẽtia ꝯtra ꝓpositum de nõ cõmittẽdo. Item impugna
tio agnite veritatis ꝯtra cognitionem veri inuidẽtia falsa gratie
ꝯtra amorem boni, ⁊ ꝙ dicitur de finali impenitẽtia inquãtum
firmatur ꝓpositum nõ penitẽdi de peccato, in quo quis scienter
decedit, nõ autem ꝓut simpliciter perseueraꝰ in ꝯtinuatione pec
cati, ⁊ ꝓcedit ex improba volũtate liberi arbitrij directe oppu-
gnat gratiam spũssancti per malitiam, nõ aũt oppugnat patrem
132 per impotẽtiaꝫ, nec filium per ignorãtiam. † Unde tanꝗ̃ vitiuꝫ
oium grauissimuꝫ visitatione purgaꝰ salutari, ⁊ acqruntꝰ inenar
rabilia, ⁊ infinita paradisi, ⁊ vite eterne gaudia cum angelis bea
tis in eternũ, ⁊ in seculum seculi duratura in celestibus eterne pa
trie sedibus. Adde de peni. dist. ij. illa aia cũ se. ⁊. c. intelleximus.
in fi. de eta. ⁊ q̃li. Proinde visitati cuꝫ beato ⁊ patiẽtissimo Job
dicere cõpellenꝰ visitatori querẽti que sunt Jesu christi, visitatio
tua custodiuit spũm meum. Et cũ plebe Naym maximam dare
gloriã Deo cũ gratiarũ actione pro ipsoꝝ resurrectione, ⁊ dice-
re magnificãdo Deũ, qꝛ ꝓpheta magnus surrexit in nobis, ⁊ qꝛ
Deus visitauit plebẽ suaꝫ, ⁊ cũ Zacharia ꝓpheta laudare Deũ
in iubilo, ⁊ cãtare bñdictus dñs Deus israel, qꝛ visitauit, ⁊ fecit
redẽptioneꝫ plebis sue, vt sine timore de manibus inimicoꝝ libe
rati. s. carnis, mundi, ⁊ diaboli seruiamus illi, in sanctitate ⁊ iu-
stitia coram ipso omnibus diebus nostris, ⁊ quia illuminauit
eos, qui in vmbra mortis sedebant ad dirigendos pedes coruꝫ
in viam pacis.

FINIS

Tractatus de censura eccle-siastica, compositus per dñm Joannem de ligna no, de Mediolano doctorem vtriusq3 iuris excellentissimum Incipit.

SVMMARIVM

1 Censura ecclesiastica quid sit. 2.
3 Censura infligitur propter contumaciam.
Contumax quis non constituitur nisi precesserit monitio.
4 Censure finis quis sit.
5 Capitalium quot genera.
Jus canonicum non infligit penam mortis.
6 Pena damnationis ad carceres infligitur solum pro grauissi-mis criminibus.
7 Infamis iure ciuili, an sit infamis iure canonum.
8 Seueritas in quo consistat.
Animaduersio ecclesiastica consistit circa degradationem, ⁊ traditionem curie seculari.
9 Censura ecclesiastica vnde dicatur.
10 Censura ⁊ deputatio quandoq3 idem sunt.
11 Species censure ecclesiastice quot sint.

¶ Diuisio Tractatus.

IN tractatu de
censura ecclesiastica. Primo descri
bo censurã ecclesiasticã. Scđo que-
ram vnde dicat. Tertio quot sũt spe
cies ipsius. Quarto psequar vnam
quãq3 spẽz ordie suo. ¶ Circa pmũ
1 dico, † q cẽsura ecclesiastica est spiri
tualis pena, q̃ ecclesia ppter inobe
dientiã infligit locis ⁊ vniuersitati-
bus sacramẽtalia singularibus per-
sonis cõmunionem, ⁊ actus spirituales interdicendo. Aduerte
tamen qr vt dicit Phs. ij. topi. Complexi nõ est diffinitio, ergo
cum censura ecclesiastica sit quid complexum, sicut homo albus,
non potest diffiniri, sed describitur eo modo quo patet.

Dixi prio q est pena spiritua-
lis, hmõi tñ non est predicatio formalis, sed casualis, sicut cũ di-
co, odor est fumalis euaporatio, sicut ẽt dicit Jo. Prescriptio est
2 exceptio. i. exceptionis pductio. xvj. q. iij. in sum. Silr in pposi-
to cẽsura ecclesiastica est pena. i. inflictoria pene. † Nã censura est
statutũ vel iudicatio, vt. l. cẽsura. ff. de ver. sig. Et statim tangã in
seq. membro. Et hoc statutũ est pene spũalis inflictoriũ. Et dixi
quã ecclesia, in hoc tangit causa efficiens huius censure, ⁊ in hoc
differt a censura senatus secularis, de qua. ff. de her. peti. l. itẽ ve
niũt. §. cum aũt. in fi. ⁊ differt ab actu censendi, de quo loquimur
in. l. ergo. §. alluuio. ff. de acqui. re. do. ⁊ differt a censito q est vnũ
genus colonorũ de quo. C. in qui. cau. col. censi. do. ac. pos. l. ij. li.
xj. Et statim hic tãgã in. ij. mẽbro. Dixi pp inobedientiã, hic tan
git cã nãlis explicite, ⁊ formalis implicite. Nam pp 9tumaciã
3 infligit tanq pp cãm imediatã, vt in canone. † xj. q. iij. nemo. cũ
infligit ab hoie, a cano. aũt pp delictũ. reducit aũt ad inobedien
tiam canonis de qua. s. in genere implicite tangit aliqd de causa
formali. Nam non 9stituit quis 9tumax nisi pcesserit monitio.
⁊ hec de forma fulminandi de censura ab hoie. xxiiij. q. iij. de illi-
cita. de sen. excõ. sacro. ⁊ eo. ti. c. j. lib. vj. lz certa hodie forma sit
seruãda. de qua in. c. j. de sen. excõ. lib. vj. Dixi locis ⁊c. Hic tãgi
tur materia circa quam exercetur censura. Dixi sacralia. hic tan
4 git finis imediatus cẽsure ecclesiastice, vt tãgã in pcessu specierũ
singularium, censure † finis tñ pncipalis est punitio inobedientie
hois, vel canonis qui implicatur cum dixi pp inobedientiam.

Aduertendum qr dixi descri-
bendo censurã, q erat spũalis pena. nã sicut legis ciuilis lator di
uersa penarũ gña infligit, sic ⁊ legis canonice lator eodẽ ordine.
iure. n. ciuili septẽ sunt gña penarum, sex sunt capitales, vna adimit
vitã que multis modis realr tollit. ff. de pe. l. aut dãnum. §. vita.
⁊. l. supplicij. ⁊. l. capitaliũ. §, idem princeps. ⁊. §. famosos. Scđa
est morti pxima. s. metalli pena. verum est tñ q qdã dãnant in me-
tallũ, ⁊ hi grauioribus penis subijciunt, qdam in opus metalli
⁊ hi leuioribus penis subijciunt. Oẽs tñ perdunt libertatem ⁊ ci
uitatem. Alij dãnant in ministeriũ metallorum. s. vt seruiant dãna-
tis in metallũ, ⁊ hi si dãnant ad tps, nõ perdunt libertatem, sed
ciuitatẽ. Si aũt ppetuo tunc vtrũq3 pdunt, vt hec hñr. ff. de pen.
l. aut dãna. §. qsqe. est pena capitalis q̃ est deportatio, ⁊ in ope, ⁊
in opus publicũ dãnatio, sed nõ in metallũ, ⁊ hi ciuitatẽ pdunt,
5 ⁊ non libertatem. ff. de pe. l. qdam. † nam capitaliũ quatuor sunt
gña. Prima est relegatio ad tps, vel ad ppetuũ, ⁊ hi bona non
pdunt. Scđa est infamia. Tertia est dignitatis amissio, vel ad di
gnitatẽ, vel offm̃ interdicta aspiratio. Quarta est verberũ, vt ha
betur. ff. de pe. l. si quis forte. §. pe. ⁊. l. aut dãna. ff. de interdic.

Verum est q penam mortis
non infligit ius canonicũ. Et fm ordinem pdictũ legis canonice
lator infligit penas, nõ tñ penã mortis. ne cle. vel mona. c. sniam.
ij. dist. c. j. ⁊. ij. de rap. in archiepatu. Sed huic pene succedit tra-
ditio curie seculari. de cri. fal. c. ad falsariorum. de iu. cũ nõ ab hoie
xj. q. j. illum. Scđa pena. s. dãnationis in metallũ nõ reperit his
6 verbis expssa a canone, sed huic succedit pena † dãnatiõis ad car
ceres que infligit pro grauissimis criminibus. de here. c. pe. vel vt
in seruitutẽ redigat. xxxij. dist. eos. Vel q tradat curie seruitu-
rus. xv. q. j. statuimus. vel q vendat. lxxxj. dist. qdam clerici. ⁊ di
cta de scđa intelligant de tertia. De nõ capitalibus aũt relega-
tio nõ est verbis expressis tradita, sed huic succedit detrusio in mo
nasteriũ. de qua. l. dist. eps aũt. lxxxj. dist. romanus. Alia hñt lo
cum fm canones, vt degradatio. xj. q. iij. epi aũt. de accu. qualr.
ij. de pe. degradatio. lib. vj. interdicit ne aspiret ad superiores. ⁊
remaneat in susceptis. de fil. presby. c. fi. de elec. super eo. Pena
aũt infamie hz locũ fm canones, adeo vt qlibet infamis iure ci-
7 uili sit infamis iure † canonum. fallit in casibus specialibus vt in
muliere que nubit intra tpa luctus. de secũ. nup. c. pe. ⁊ vlti. ij. q.
iij. §. hinc colligit. vj. q. j. infames. fm canones aũt aliq sunt infa
mes infamia canonica. de testi. testimoniũ. Alia pena. s. verberũ
habet locũ iure canonum. xxxv. dist. c. vlti. xlv. dist. cum beatus.
Iste sunt oẽs pene que principalr cõcernunt corpus vel corpori
adherentia, ⁊ hoc attẽto potius corpales, q̃ spũales nũcupant,
lz sint pene ecclesie. Preter has sunt pene mere spũales q̃ 9cer-
nunt aiam, ⁊ actus mere spũales tollũt, vt censura, de qua. s. Est
tñ sciẽdum q censura est pprie spũalis pena, vt in. c. querenti. de
8 verbo. signi. † Seueritas 9sistit circa cohertionẽ corpalem, vt in. c.
in qbusdam. de pe. Ecclesiastica animaduersio 9sistit circa degra
dationem, ⁊ traditionem curie seculari, vt in. c. nouimus. de verb.
signi. ⁊ pptera dixi spiritualis describendo, ⁊ pter hoc expli-
candum aliqualr digressus fui. ista aũt genera penarum explica
uit Inn. in. c. qualiter. ij. de accu. Host. in sum. de pe. §. quot sunt.
⁊. §. in qbus. ⁊. §. qũo, ⁊ sic patet descriptio cẽsure ecclesiastice eo
modo quo complexum describi potest.

Secundo queritur vnde di-
9 cat censura ecclesiastica. † Solue sicut. s. dictum est, sicut comple
xum pprie non describit sic nec pprie ethimologizat. Tamẽ eo
modo quo potest dicit censura a censeo censes, q idem est, q sta
tuo, vel iudico, ⁊ ecclesiastica, qr peccant statuitur, vel iudicat im
plicando prelatum noie ecclesie, ⁊ canonis, vbi sciendum q cen-
sura, aliquando sumitur pro statuto generaliter, vt. l. censeri. ff. de
verbo. signi. Ibi censeri est statuere ⁊ pcipere. Hinc dicit. l. sena-
tus censuit. ff. de here. peti. l. item veniunt. §. cum aũt. in fi. Aliqñ
lex dicit q flumina censentur loco censitorum. vt. l. ergo. §. aliquan
do. ff. de acquirẽ. re. do. qr per alluuionem tollunt vni ⁊ tradunt
alij, sicut iudices censentes. Aliquando sumitur pro statuto spe
ciali facto circa census ⁊ tributa equanda. Hinc venit nomẽ cen
sura. ff. de origi. iur. l. ij. §. post. ⁊. §. deinde. ⁊ no. glo. in. l. censeri.
10 ff. de verb. sig. Aliqñ censura est idem † q deputatio, vt not. glos.
in. l. iiij. C. de agri. ⁊ cẽsi. lib. xj. vel vt ibi dicit glo. censitũ est vnũ
genus colonorum. C. in qui. cau. colo. cen. acqui. pos. l. ij. lib. xj.
hic aũt dr censura a censeo, q est iudicare, siue statuere, siue per-
cipere ecclesiastica sacra, qr per ecclesiam. Et de hac materia lo-
quitur tex. in. c. querenti. de verbo. signi. sic etiam canon defectus
nostri tpis quibus non solum merita, sed etiam tempora defece
runt discretione aliqua non patiat inanem censuram, vt scribit.
xxxiiij. distin. fraternitatis. hec de secũda ethimologia censure ec
clesiastice. fm Pol. autem censura est interdictio, rigor, seueri-
tas, potestas, sententia, ⁊ dicit a censeo censes, q est iudicare, iu
bere, statuere, deliberare mature, fm Papiam aũt cẽsura est ho
nor quidam a censendo, plus ponderaui effectum introductum,

scilicet penam diuinationis ante infligendi.

11 **Tertio queritur** † quot t sunt spēs cēsure ecclesiastice. Sol. rn̄de vt in decre. q̄renti. de v̄bo. sig. Et dic ꝙ sunt tres. s. interdicti, suspensionis, ⁊ excōicationis. Uel forte nota cēsure ecclesiastice est terminus analogus ⁊ predicatʳ ſm prius ⁊ posterius, vt ꝓbatur in c. querenti. vbi dr̄ ꝙ nō solum interdicti vel pro sed excōicatiōis snia, ⁊ .n. quare ꝓprius predicatur de interdicto, ⁊ sic ex ordine. Sed hec parū ingerit difficultatis i ꝓposito tractatu ex ordine.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio quid sit.
2 Contumacia quid denotet.
3 Excommunicatio vnde dicatur.

§. Primus.

Circa quartū sc3 ponam ꝓsequutionē specierū censure, ⁊ incipiā tractare de excōicatione. Et hoc ordine p̄mo q̄rendo qd sit excōicatio, ⁊ vnde dicatʳ. Scd̄o quot sunt spēs excōicationis. Tertio a quibus feratur, ⁊ ↄtra quos. Quarto ꝑ q̄bus causis feratʳ. Quinto quis sit eius effectus. Sexto qui actus sint excōicato interdicti. Septimo que forma dēat seruari in ipsa ferenda. Octauo per que tolli possit. Nono qualiter tollatʳ. Decimo qua pena feriantʳ participantes excōicatis.
1 ¶ Circa primum dico, † ꝙ excōicatio est cēsura ecclesiastica ꝓpter ↄtumaciam, vel crimen in singulares ꝑsonas lata a cōione fratrū ⁊ sacroꝝ tm̄ exclusoria. Dixi primo ꝙ est censura ecclesiastica, per hoc tangitur genus vel superius annologium. vt. s. membro. iij. ⁊ per hoc differt ab alijs censuris de q̄bus. s. in mēbro. ij. Dixi scd̄o pp ↄtumaciam, vel crimen lata per hoc tangitʳ causa materialis excōicationis, ⁊ dixi ↄtumaciam vel crimen, vt implicem tam latam ab hoīe, que ↄfertʳ pp ↄtumaciam imediate, vt. xj. q. iij. nemo epoꝝ. ⁊. xxiiij. q. iij. de illicita, q̄ꝫ lata a canone que infertʳ pp crimen. xvij. q. iiij. si qs suadente, ⁊ in casibus quos enumerat glo. de sen. excom. c. eos. lib. vj. ⁊ in cle. pastoralis. eo. ti. ⁊ Hosti. in sum. ⁊. §. iij. in p̄n. per hoc
2 ꝙ dr̄ ↄtumacia † tāgitʳ implicite aliqd de forma, q2 monitio que requiritʳ inferenda ab hoīe. de sen. excom. c. sacro. ⁊. c. j. eo. ti. lib. vj. Dixi in singulares ꝑsonas, ⁊ per hoc tangitʳ materialis causa circa quam. Et per hoc apparet ꝙ nō appellatio ↄcernit vniuersitatem, vt. c. romana. §. vniuersitatem. de sen. excom. lib. vj. a cōmunione fratrū ⁊ sacroꝝ q̄ꝫ minorē, que sepat a participatione sacroꝝ, vt. c. si celebrat. de cle. excō. mi. Et per hoc tangitʳ effcūs ⁊ finis imediatus excōicationis. Et per hoc infertʳ vnde ⁊ quare
3 excōicatio dr̄, q2 dr̄ † a cōione exclusio tam sacroꝝ q̄ꝫ fratrū, vt congruat ethimologia etiā maiori excōmunicationi. Quod autē sic ethimologizetur ꝓbat tex. xvj. q. iij. nihil. ⁊. c. canonica. ij. q. iij. duas. xxxiij. q. iiij. tam sacerdos. ⁊. c. certū. ⁊ hāc exclusionē traxit ecclia p instructionē a Xp̄o ⁊ exēplū ab ap̄lo q Corinthiū sathane tradidit. xxiiij. q. iij. notādū. ⁊. c. ap̄lice. xj. q. iij. omnino.

SVMMARIVM

1 Excommunicationis quot sunt species.
2 Maior excōmunicatio que dicatur. Item ⁊ que minor. 3.
4 Excōicatio sicut varie infligitur, sic varie recōciliatio sequitur.
5 Maior excommunicatio quandoqꝫ vocatur anathema.
6 Excōmunicatus an sit quilibet pro quolibet peccato mortali.

§. Secundus.

1 **Circa scd̄m** quot sunt species excōicationis. † Et attendendū, ꝙ vt iura exprimunt, due sunt species excōicationis. s. excōicatio maior ⁊ excōicatio minor, maior sepat a cōione fratrum ⁊ soroꝝ, minor a cōione passiue sacroꝝ, vt. c. si celebrat. de cleri. excō. mini. Iura tn̄ varie loquuntʳ de excōicatione. Unde aliqn̄ sumitʳ pro exclusione a cōione fidelium ⁊ non sacroꝝ. Aliqn̄ ꝑaliter sic loquitur. v. q. iij. In sinodo, vbi trium dierum excōicatione feratur sic loquitʳ canon. v. q. ij. presenti. Item sancta ecclesia cōione ⁊c. Sed vt ibi nota. gl. intelligitʳ a cōione fratrum in choro ⁊ ecclesia, q2 cum fratribus non cōicabit. sic loquitur tex. xviij. dist. placuit. ⁊ ibi in glo. sic loquitʳ tex. xxxiij. dis. quorundā. lviij. dist. si quis de alterius. ⁊
2 ista appellatʳ † maior excōicatio. Non simpl'r, sed limitate, q2 simpliciter maior excōicatio separat a cōmunione fratru3 ⁊ sacroꝝ perpetuo. i. donec absoluat, sicut etiam de minori excōicatione que separat a sacris. Uarie loquuntʳ iura, nam aliqn̄ fertur ab hoīe, ⁊ de hac loquitur tex. v. q. j. per totum. ea. causa ⁊. q. per totum. ⁊ aliqn̄ fertur a canone, ꝓpter simplex participium, vt. c. nuper. de sen. excom. ⁊. c. si celebrat. de cleri. excō. mi. Et has duas species. s. maiorem excōicationem, ⁊ simpliciter includentē3 a cōmunione fratrum ⁊ sacroꝝ, ⁊ minorem latam a canone, pp simplex participium nunc ꝓsequar. vnum est ꝙ minor † excōicatio
3 large sumpta, vt separat a cōmunione sacroꝝ aliqn̄ infligitur a seipso cum penitet, ⁊ pp ↄscientiam abstinet a cōmunione passiua, vt de homi. sicut ex literaꝝ. Aliqn̄ a sacerdote penitentiā iniungēte. de pen. dist. ij. facilius. ⁊ hoc melius q̄ꝫ si ex auctoritate ꝓpria. de pen. dist. iij. accusatione. ⁊ hoc cu3 penitet. Sed in penitentia infligitur aliqn̄ a Deo. nam propter mortale Deus tradit hominem sathane. xj. q. iij. audi.

Aliquando ipsemet cum non vult penitere abstinet a sacris, ⁊ putat sibi sufficere ⁊ male. de peni. dist. j. sunt qui arbitrantur, sed si reputat se indignum, ⁊ abstinet bene facit. de ↄsecra. dist. ij. qui scelerate. Aliqn̄ a sacerdote loco penitentie. xj. q. iij. cum excōicato. lxxxj. dist. si qui sunt. ⁊ de
4 hoc intendo principaliter, vnum est, † ꝙ sicut varie infligitʳ sic varie recōciliatio sequitʳ. Nam si a se vel a Deo infligatʳ, agat penitentiam ⁊ reconciliatio sequitʳ. Si a sacerdote, per ipsum recōcilietur, que oīa ꝓsequere, vt no. glo. de sen. excom. si que3. xj. q. iij. si inimicus. ꝓsequendo ergo excōicationem maiorem simpl'r separantem a cōmunione fratrum, ⁊ sacroꝝ, ⁊ minorem lata3 a canone, pp simplex participium. Idem de his que dixi ponendo dr̄iam inter has species. vr̄ tex. ↄtrius. Nam dixi ꝙ minor separat a sacris tm̄, maior a cōmunione ⁊ sacris. Sed ↄtrius vr̄ tex. in canone engeltrudam. iij. q. iiij. vbi dicit tex. ꝙ engeltruda non solu3 fuit excōicata excōicatione minori, que separat a cōmunione fratrum, sed etiam maiori que separat a corpore Christi, ergo videtʳ ꝙ maior sepat a sacris, minor a cōmunione. Sol. illa verba sunt intelligenda sane vt intelligamus per fraternā societate3 illam quam ↄhibimus in sacris, per corpus Christi intelligamus etiam collocutionem fidelium. ⁊ sic ↄcordat, ⁊ in illo non ↄdicit.
5 Sunt ergo due species. s. maior ⁊ minor, maior aūt aliqn̄ † vocatur anathema vt in principio canon̄. engeltrudam. iij. q. iiij. ⁊. xj. q. iij. nemo epoꝝ. ⁊. c. euidenter. ea. causa ⁊. q. Et aliqn̄ excōicatio anathema sumitʳ large, vt est separatio a Deo, vt. xiij. q. iij. certum. ⁊. xij. q. iij. euidēter. caueat tn̄ in effectu non est dr̄ia excōicationis, vt si queratur que est ratio cum iura videantur in similibus casibus disponere ↄtriu3. de ↄsti. ex parte. ff. de leg. l. nūmis. ff. de reg. iur. l. in obscuris. ⁊. l. si preses. ff. de pen. ⁊ hoc ↄtriū format glos. xj. q. iij. dr̄t. ⁊ soluit standum verbis. Sed glo. non rn̄dit ad ipsum quare, ⁊ hic queritur quare hic scriptum sit. Dic
6 ergo ꝙ hec est ratio. † Nam pro quolibet peccato mortali quilibet est excōicatus minori quo ad Deum etiā sine alia snia hoīs, ergo si quis excōicetur ab homine, ꝓpter mortale, q2 aliter non fertur. xj. q. iij. nemo epoꝝ, verba debent aliquid operari. ff. de lega. j. l. si quo. Sic ergo cum prius foret excōicatus nunc est, maiori aliud addere non pōt, ⁊ illa fuit legislatoris intentio in. c. si que3. de sen. excom. lib. vj. Ad ↄtria rn̄detur ꝙ illa vendicant sibi locum in pena corporali, hic aute3 in spirituali que est medicina anime, vt in cano. multi. ij. q. j. ⁊. c. j. de sen. excom. lib. vj. He aūt due species differunt in nomine, differunt in effectu, vt. s. visum est, differunt in forma, differunt in reconciliatione, vt. j. patebit ex distinctione sequentium membrorum.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio vnde ortum habuit.
2 Humor infectus per contactum alium inficit.
3 Eradicatio totalis humoris aliqn̄ fit a nā sine artis ministerio.
4 Christus rogauit pro ecclesia ne deficeret.
Excommunicatio maior ⁊ minor, an sint differentes specie.
5 Forma est que dat totum esse rei.
Maior excōicatio separat a cōmunione fidelium, ⁊ sacramentoꝝ, minor a communione sacramentorum tantum.
6 Dr̄ie due specifice non se compatiuntur in eodem subiecto.
7 Participare excōmunicato, an sit peccatum mortale.
8 Excommunicatio Christi non hominis est actio.
Maior excommunicatio quotuplex sit. Item minor. 11.
9 Casus sunt quidam q̄bus ipso iure quis incidit excōicationem.
10 Excommunicatio

10 Excommunicatio quedam fertur cum solennitate.
11 Excõicatio minor aliquando fertur ad homine per sententiam.

§. Tertius.

1 Hic quero vnde excõicatio ortum† habuit. Et dixi, q̄ ecclesia ipsam ꝯxit exẽplo Pauli qui Corinthũ abñtem tradidit sathane. Ego credo q̄ ecclesia ipsam sumere potuerit ex dispositione agentiũ nãliũ, vt ars sequit nãm. vt. l. adoptio. ff. de adop. video. n. in nãlibus, q̄ vbi est vnum corpus informatũ vna forma, vnitas totius durat donec singule ptes vniformiter regulent. Sed cum ptes difformiter regulant totum dissoluit nisi ptes de difformitate ad vnam vniformitatem reducant, vel nisi pars que reduci non pōt a toto eradicet, ⁊ alia ꝯformis introducat. Vide exẽplum in corpore humano. nam cũ oẽs humores sunt sub vniformitate forme humane, durat equalitas ipsius, ſ; cum alique peccãt in quãto, vel in quali, est opus reductione, vel eradicatione, alias sequeret egritudo
2 totius vel extinctio, † q; humor infectus per ꝯtum alium inficeret, ⁊ sic totum inficeret. Sic in singulis nãlibus simplicibus, et mixtis posset discurri. Sic directe in ꝓposito. Oius catholicoꝝ collectio, siue tota militãs ecclesia est vnũ corpus informatũ vna forma. s. fide catholica. informata virtutibus theologicis ⁊ moralib⁹, ⁊ donec singula mẽbra vniformiter regulant durat equalitas corpis mixti. Sed cũ aliqua mẽbra irregulr se hñt respectu totius, tũc est opus reductiõe, vel eradicatiõe, al's tot⁹ corpus inficeret, ⁊ ppea ecclesia ad suĩpsius pseuerantiã ortũ sumendo a nãlibus adinuenit hoc genus scissure, vt cũ aliqs de corpe Christi ministerio deuiat. pmo moneat, ⁊ sic reducat ad ꝯformitatẽ, ⁊ si monitus nõ reducit tũc eijciat de corpe, ne p ꝯtactũ alios inficiat, ⁊ est excõicatio, ⁊ ista eradicatio. Aliqñ fit a corpe totalr, ⁊ hec est maior. Aliqñ fit a certa pte corpis, ⁊ hec est minor. Sic aliqñ humor eradicat totalr de corpe humano. Aliqñ nõ eradicat totalr, sed a loco certo deriuat, ⁊ locus totus subtrahit. Et
3 sicut eradicatio† totalis humoris, vel deriuatio. Aliqñ fit a natura sine artis ministerio. Aliqñ est opus artis ministerio. Sic aliqñ fit a lege canonica sine hois ministerio. s. cũ fert ad hoie, ⁊ hmõi ne sicut carnes putride, alias per ꝯtactũ inficiunt, sic idcirco resecant. xxiiij. q. iij. resecãde. Et sicut aliqñ in corpe resurgit humoꝝ multitudo peccantiũ ꝯ nãm, vt totũ corpus extermineẗ, ⁊ hic morbus vlis appelleẗ. Aliqñ particularis tm̃, sicut in corpore Christi mixto. Aliqñ insurgit mẽbroꝝ peccantiũ multitudo ꝯ vnitatẽ, vt fiat disloko ne fiant schismata, ⁊ scissure in ecclesia. Aliqñ fit particularis, ⁊ credo naturalr loquẽdo, saluo q̄ saniori iudicio theologoꝝ, quoꝝ correctioni, hec oia subijcio, q̄ ẽt sicut fiunt distincta sic in corpore particulari humano, ⁊ alijs vegetalibus sicut fiũt in corporalibus vniuersitatũ, ⁊ ciuitatũ ⁊ villaꝝ que aliqñ ꝓsperant, aliqñ deprimunt sicut in ꝓuincijs, imo aliqñ penitus exterminantur, ⁊ de habitabilibus inhabitabiles reddunt. ⁊ hũc effectum operant machine celestes ẽm varietatẽ motuum ⁊ aspectuum. Sic modo suo ꝯtingit in corpore ecclesie militantis que multiformia passa est schismata, lz ipsa extermina
4 ri non possit, † q; rogatũ est pro ea ne deficeret, vt dicit canon. inferẗ ex hoc ecclesiã sumpsisse excõicationẽ a nãliũ agentiũ dispositione. Sumere potuit ẽt eccl'ia hoc genus eradicationis ex actione creatoris qui pmo angeloꝝ difformitatem a toto, ⁊ ꝓpter superbiam elatam intentũ scindere vnitatem exclusit penitus, ⁊ eradicauit ab alioꝝ cõmunione, vt in canone. j. de peni. distin. ij.

Consequenter quero an excõicatio maior ⁊ minor sit differẽtes specie appet q̄
5 sic, pp diuersitatem nois, vt. l. si idem. C. de testa. Scdo q; differunt forma, † forma est que totũ dat esse rei. j. q. j. detrahe. ꝯ bap. debitis. de elec. q; pp. ff. de au. ⁊ arg. leg. l. seia. Ꝙ aũt forma differãt pz. Nam forma que tradit hodie in. c. j. de sen. excõ. lib. vj. nõ vendicat sibi locũ in minori excõicatione. Tertio q; differunt effectu. Naz maior separat a cõione fidelium ⁊ sacroꝝ, minor a cõmunione sacroꝝ tm̃. de cle. excõ. min. si celebrat. iij. q. iiij. engeltrudã. cum simi. Quarto differũt in causa pp quaz. Nam maior pp ꝯtumaciam ⁊ mortale pctm̃. xj. q. iij. nemo epoꝝ. minor autẽ pp simplex participium in. c. nuper. de sentẽ. excõ. ⁊ tam cum excõicato. ⁊. xj. q. iij. qm̃ milites. ea. cã ⁊ q. In ꝯrium appet. Nam differunt ẽm maius ⁊ minus, igit non differunt specie cum sint drie accidentales. Scdo per rub. intitulatam in singulari a qua
6 licitum est arguere. ff. de cer. pet. l. j. in phe. lib. vj. Tertio due drie specifice non se compatiunt in eodem subiecto. ff. pro soc. l. si ancillam. ff. de his qui sunt sui vel. alie. iur. l. j. Sed in eodem subiecto ambe se cõpatiunt, vt pz, igit ⁊c. Sol. hic attendendũ, q̄ excõicatio respectu excõicantis est actio, respectu excõicati est passio. Si pondero excõicationem, vt est passio excõicati, tũc aut est separatio a Deo tm̃ que isurgit ex quolibet pctõ mortali, vt scribit Esaie. lvj. c. iniquitates nr̃e diuiserũt inter nos ⁊ Deũ nr̃um, ⁊ hec est minor. Si post hãc ferat excõicatio tunc declarat separatus a Deo ⁊ excludit a cõione, ⁊ hec est maior. Et he due passiones differũt specie. s. sepatio a Deo tm̃, ⁊ separatio a cõione, quam nõ operabit mortale per se maxime odiũ. Si aũt fit separatio a sacris tm̃, que isurgit ex multiplici al's simplici pticipio, ⁊ tũc maior hec non insurgit ex mortali irregularitatis ẽm opi.
7 que hz q̄ pticipare† excõicato nõ est mortale, vt not. in. c. sacra. q̄ met. cau. Et illa passio ẽt differt specie ab alijs duabus cũ hec nõ sit sepatio a Deo nec a cõione fidelium. Sic ergo he excõicationes relate ad excõicatũ cuius respectu sunt passiones sunt differentes spẽ. Si aũt referant ad excõicantẽ cuius respectu dñr actiões, tũc minor que est actio mortalis sepantis a Deo differt specie ab actione canonis vel hois declarãtis ⁊ excludẽtis, ſ; sic minor lata pp participium simplex que est sepatio a sacris, tunc pōt esse eadem actio specie, quare vtraqz passio infert a canone, vel ab hoie. Nã canon fulminãs ⁊ homo eadẽ actione sepat ab vtrisqz. s. sacris. Naz nõ idez canon, imo alius separat a cõione, alius a sacris pp participium. ⁊ sic ille differentiũ agentiuz sic lata ab hoie, q; separãs a sacris pp pticipiũ cũ excõicato. ab hoie nõ est hõ, sed canon. xj. q. iij. cũ excõicato. ⁊. c. qm̃. ⁊. c. nuper. de sen. excom. Posset tñ attentari, q̄ vna sola sit excõicatio ⁊ non
8 plures. † Nam excõicatio est actio Christi non hois. xj. q. iij. nemo ꝯdemnat. sed homo est executor, ⁊ canon est lator, ergo vna actio que operatur diuersos effectus ẽm varietatem obiectoꝝ ⁊ causaruz, propter quas insurgunt, ⁊ homo, ⁊ canon exequantur rationem, ⁊ sic varios declarant effectus inductos.

Consequenter querit quotuplex sit maior excõicatio. Sol. maior excõicatio variat pp varietatẽ cause materialis, effectus tñ semp manet idẽ. s. separatio a cõione ⁊ sacris actiue ⁊ passiue penes varietatez efficientis. Nam q̃dam lata a canone, q̃dam lata ab hoie, lata a canone q̃dam lata sine hois ministerio, vt cum quis incidit ipso iu
9 re pro explicatione casuum seruiendo vtilis remissione. † Nam q̃dam sunt casus qbus per iura qs incidit excõicationem ipso iure. ⁊ hos. s. xxx. no. Host. in sum. de sen. excom. in prin. per ꝯstitutiones. Unde. xxxij. sunt casus qbus incidit quis ipso iure, quos gl. enumerat in. c. eos. de sen. excõ. li. vj. sup ver. canonis. Duos addit Bonifa. post cõpilationẽ sexti per extraua. detestãte. ⁊. c. statuimus. qui. lij. casus qbus qs incidit per cõpilationẽ in cle. j. de sen. excõ. sup ver. excõicationis. ⁊ illoꝝ. xvj. sunt reseruata pape. Quedã lata a canone cum hois ministerio vt canon ꝓfert, ſ; ꝓferri mandat vt in canonibus referende sñe, quos enumerare plus esset laboriosuz q̃ vtile. Idcirco de ꝓximis remisi aliquos, cãm explicabo inferius. Scdo differũt pp variã formalem cãm.
10 Nam q̃dam fert cuz solẽnitate de qua loquit canon dz. xj. q. iij. ver. dẽnt. xij. sacerdotes epo circũstare ⁊ lucernas ardẽtes in manibus tenere in ꝯclusione anathematis in terram ꝓijcere pedibus ꝯculcare. Postea epistolam excõicatoꝝ noia ꝯtinentẽ per parrochiam destinare, ⁊ ista vocat anathema ⁊ mucro epalis. Alia fert simplr seruata forma. c. j. de sen. excom. lib. vj. circunspecta illa solennitate de qua. s. ⁊ illa vocatur excõicatio simplr. Tertio differũt pp varietatem cause materialis. Nam q̃daz fertur pro ꝯtumacia descẽdente actiue. ⁊ tunc aut dubia, aut manifesta vt ꝓsequar in membro ꝓ qbus causis, ⁊ ibi plene. Uex est q̄ he drie maioris non sunt excõicationis, non sunt drie specifice, sed accidentales eiusdem effectus sunt introductorie.

11 Consequenter querit † quotuplex sit minor excõicatio. Solu. minor excõicatio aliqñ sumitur pro sola separatione a Deo tm̃, ⁊ illa inducit mortale tm̃ sine alio ecclesie militãtis ministerio, vt Esaie. lix. iniquitates nostre diuiserũt inter nos ⁊ Deũ nr̃uz, ⁊ no. Host. in. c. quorũdam. de iude. Aliqñ sumit pro separatione ⁊ sacroꝝ participatione passiua, ⁊ tũc aut hoc inducit a canone pp participiũ cum excõicato maiori, vt in. c. nup. de sen. excõ. ⁊. c. cum excõicato. xj. q. iij. cum similibus eiusdẽ cause ⁊ q. Aut inducit a seipso vt cũ qs peccat ⁊ abstinet a sacris. de homi. c. sicut ex lris. Aut pnia imponit a sacerdote. de pen. dist. j. facilius ⁊ melius q̃ si a seipso. de pen. dist. iij. actione. Aliqñ in penitenti ⁊ a Deo subtrahunt, vt cum traditur sathane. xj. q. iij. deniqz. Aliquãdo impenitentia seipso subtrahunt, ⁊ credit sufficere ⁊ male. de pe. distin. j. sunt qui arbitrant. Que oia prosequere, vt no. glo. in. c. si quẽ. ꝯ

12 sen. excom. xi. q. iij. si inimicus. Uerum est† ꝙ excommunicatio minor aliqñ fertur ab hoie per sniam. vt. v. q. j. ⁊. ij. ⁊ quasi per totum. fertur tñ aliqñ excóicatio que separat a cóione fidelium, ⁊ non sacramenti, ⁊ fertur ab homine, ⁊ hec quo ad minor. Et de hoc loquit canon. v. q. vij. presenti. ⁊. v. q. iiij. in loco. xviij. di. placuit. xxxiij. dist. quorũdam. lviij. dist. si quis de alterius. Cócludo tot reperiũtur excóicationes quot reperiunt cõmuniones, tñ ecclesia vt frequentius vtit duobus generibus de quibus supra.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio a quo ⁊ contra quos feratur.
2 Catholicorum omnium collectio est vnuz corpus, ⁊ appellatur corpus Christi mysticum. 4.
3 Offendens in vno precepto, factus est omnium reus.
5 Solus romanus pontifex est caput ecclesie. 6.
7 Papa temperamento debet ꝯseruare cunctos collectos in suo corpore mystico.
8 Uicem veri Dei ⁊ hominis gerit papa.
9 Cardinales sunt ptes non solum corporis, sed ẽt capitis pape.
10 Cardinales vnde dicti, ⁊ quot esse debeant.
11 Distinctio inter successores discipulorum facta est ratione dignitatis, cum tamen idem sit ordo.
12 Purgatio interior cui specter.
13 Judices infimi quare pedanei appellantur.
14 Uerus cibus Christus est.
15 Sacrã saluatoria corpis mystici qdã sunt necessaria ad salutez.
16 Assimilatio vera non fit sine fundamento virtutuz de quibus cibus spiritualis assumitur.
17 Scientia canonum ⁊ legalium constitutionum per ora principũ diuinitus emanauit.
18 Artifices multi sunt deputati ad conseruationem, ⁊ curationez veri corporis humani.
19 Medicaminũ oium natura est opatrix, medicus vero minister.
20 Excómunicatio fertur a Deo principaliter, a canone ministraliter ⁊ instrumentaliter.
21 Clericus seipsum percutiens an sit excommunicatus.
Membrorum suorum nullus est dominus.
Jniuriam quis potest sibi facere.
22 Natura quelibet indiuidualis nititur seipsam defendere.
23 Clericum excómunicatum percutiens an sit excómunicatus.
24 Clericus sustinẽs excõicationem per annũ, an perdat ꝓuilegiũ.
25 Coniugatus incedens sine habitu, ⁊ tonsura ordinem retinet, ⁊ tamen non gaudet priuilegio.
26 Depositio quando non priuet immunitatem.
27 Percutiens clericum incedentem in habitu seculari ⁊ immiscentem se leuis an sit excommunicatus.
28 Clericus dimittens habitum faciẽs enormitates, an perdat priuilegium monitione non premissa.
29 Clericũ ꝑcutiẽs in actu belli ⁊ aggressure, an incidat in canonẽ.

§. Quartus.

Restat videre tertium principale. s. a quo, ⁊ contra
1 quos † feratur. Pro cuius explicatione pono pro fundamento ꝙ excóicatio que est hois a Deo separatio fertur a Deo tñ. Scdo ꝙ excóicatio que est hois a Deo, ⁊ a cõione fidelium ⁊ sacroꝝ fertur a Deo principaliter, sed a canone, ⁊ aliqñ ab hoie ministerialiter, ⁊ hec vocatur maior, vt. s. explicatum est in membro diuisionis excõicationis. Tertio ꝙ excõicatio que est separatio a sacris tñ aliqñ a Deo cum ministerio canonis, ⁊ aliqñ cuz ministerio hois, ⁊ sic illa que separat a cóione fidelium ꝓsequor singula membra. Et pmo dixi ꝙ excóicatio que est separatio tñ
2 fertur a Deo tñ. Pro cuius declaratione est attendendum † ꝙ collectio oium catholicoꝝ est vnuz corpus, ⁊ appellatur corpus Christi mysticum, hoc ꝓbatur. iij. q. iiij. engeltrudã. ⁊. §. seq. ⁊. xj. q. iij. nihil. ⁊ istud corpus Christi mysticũ est informatũ forma diuinali. i. forma catholica. i. virtutibus informata, vel spiritu vitali Christi. Nam lz sint membra multa in corpore illo mystico, tñ oia illa viuificant eodem spiritu. s. vitali fidei catholice informate operibus, ⁊ donec sub illa sic informata membra degunt, tũc sunt vnum corpus, ad illam vnitatẽ oẽs tendere debent predicatores sicut scribitur Exodi. xl. Uestri sacerdotes iũgunt mala punica. i. mala granata vnitas fidei intellr. Nam sicut in mala granata multa sunt grana sub codez cortice, vt pulchre declarat Grego. in suo pastorali. c. xv. ⁊ transumptum hr. xliij. dist. sit rector. Si aũt aliqd membꝝ recessisset ab illo cortice. i. fide vel operibus ipsam informantibus, ꝙ ꝯtingit per mortale peccatũ
3 ⁊ vnum solum. † Nam offendens in vno factus est oium reus. Jaco. ij. de pe. dist. v. fratres. ⁊. c. dolendum. ⁊ in reg. defleat. de regu. iur. lib. vj. Tunc statim separatus est a corpore Christi mystico, nec viuit spiritu vitali Christi, vt pulchre probat Augu. super. x. sic inquiens. si. n. separatur a corpore Christi non est membrum eius, si non est membꝝ eius, non vehitur spũs eius. Subdit dictum apostoli ad Roma. viij. quisquis spũm Christi non habet eius non est, transumptum. xj. q. iij. nihil.

Ex predictis concludũt ꝙ excõicatio que est tantum separans a Deo pp mortale a Deo tñ lata est. Nam statim cũ desinit viuere illo Dei spiritu, non est amplius membꝝ eius, imo penitus separat ab eo non tñ
4 a cõione, cum multa tolerantur ⁊c. ij. q. j. multi. ⁊ qr dixi † ꝙ collectio oium catholicoꝝ est vnuz corpus ⁊ dicit corpus Christi mysticum, vt in canone engeltrudam. iij. q. iiij. ⁊. §. seq. Uidendũ est qualr sit vnum, ꝙ ẽ preambulũ ad infra dicenda vbi sciendum, ꝙ sicut in corpore naturali, ⁊ humano sunt mẽbra multiformia ad singula officia tẽdentia. lxxxj. di. c. j. xvj. q. j. pꝛ̃sbyteros. ⁊. c. cũ singula. de pben. lib. vj. Et sicut est ibi aia viuificãs ⁊ corpus viuificatũ, vt. xxxij. q. ij. Moyses. ⁊. c. seq. ⁊ cle. vnica. de sum. tri. ⁊ fide catho. Et ibi sicut sunt quatuor elemẽta ad minus virtualr ad ipsius mixtionẽ subtilissime ex nãlibus agẽtibus supius ⁊ terrestribus redacta, vt in. c. in quadã. de cele. mis. Sic in hoc corpore mystico sunt diuersa mẽbra ad suas opationes tẽdentia, sicut est corpus viuificatũ, ⁊ aia viuificans, sic sunt elemẽta. Nam pmo sunt mẽbra, vbi sciendũ est, ꝙ sicut partiũ veri humani corporis qdam sunt ptes ab alijs regulate, qdam sunt ptes alias regulantes, ptes regulãtes sunt mẽbra pncipalia, ⁊ ille ptes organice. He ceteras ptes simplices regulant. Alie aũt ptes simplices nuncupant. Sic de corpore mystico sunt ptes simplices regulate vt laici, qui sũt sicut aues regulãde, vt ꝓbat Eusebius papa. ij. q. vij. aues. mẽbra aũt principalia ⁊ organica sunt ministri ecclesie, inter ipsos est caput et vicarius Christi solus Roma.
5 pontifex. ipse. n. est † caput ecclesie. xxj. dist. cleros. ver. pontifex. ⁊. c. in nouo. ⁊. c. qͣuis. ea. di. Et sicut a capite descẽdũt spũs deferentes ꝟtutem nãlem toti corpori vt inquiũt nãles. Sic a Romano pontifice ad totũ corpus mysticũ ⁊ singulos ministros ipsius velut a capite defert ptãs oimoda, vt inqt Leo papa sic inquiens. Sed huius muneris sacrĩs. Jta dñs ad oium aploꝝ officium pertinere voluit, vt in beatissimo oium sũmo aploꝝ principaliter collocaret, vt ab his dona sua velut omne corpus diffunderet. hec hñr. viij. di. ita dñs. ⁊ sicut in capite naturali humano quatuor sunt sedes fundantes, quatuor verba res sensitiuas interiores ſm phos vt secũdo de anima. Est enim a prima anterior que infundat sensum cõem. Hec. n. iudicat dñas oiuz sensibilium perceptoꝝ a singularibus sensibus, vt visu, gustu, auditu, ⁊ olfatu. Hmõi enim vt dicunt philosophi est, sicut centrũ ad qd ꝯfluunt spiritus sensibilium perceptoꝝ a singulis sensibus, ⁊
6 per ipsum eoꝝ dñie iudicantur. Sic in Romano † pontifice capite debet esse prima pars anterior fundans sensum cõem, idest iustitiam cõem que equiparetur sensui cómuni. Nam sicut sensus cõis iudicat sensibilia singuloꝝ inferioꝝ iudicuz iudicia. iudices enim inferiores equiparantur sensibus particularibus qui iudicant limitate sua obiecta. i. suos subiectos. Ad iustitiam aũt capitis omnes ꝯfluunt iudicandi, vt ꝓbat Marcellus papa. ij. q. vj. ad romanam. Nam ceteri sunt electi in partem solicitudinis. Hec autem in plenitudine potestatis. iij. q. vj. multum stupeo. xj. q. iij. cuncta per mundum. ⁊. c. per principalem.

Secunda autem pars capitis est cellula fundans fantasiaz. hmói. n. est virtus sensitiua interior ꝯseruans spũs sensibilium iudicatoꝝ a sensu cõi. hinc est, ꝙ appellat currus specierum sensibilium. Sic
7 in papa esse dz pars fundans temperantiam, ipse enim † temperamento dz ꝯseruare cũctos collectos in suo corpore mystico, ⁊ dz iustitiam. i. rigorem temperare ex causis. l. dist. vt ꝯstitueret, j. q. vij. exigũt. ⁊. c. tali. Tertia pars capitis est que fundat cogitatiuaz. hmõi enim est virtus sensitiua interior que altius cognoscit ⁊ subtilius qͣ percipit sensus cõis, imo vt innuunt philosophi. cogitatiua elicit speciẽ non sensatã a sensata, vt datur exemplum de agno. Nam cũ vidit lupum visus decernit colorẽ. Sensus cõmunis omnes dimensiones. Cogitatiua elicit speciez inimici quam anima percipit. visus aũt vt sensus cõmunis. Sic in papa est tertia pars fundãs prudẽtiã que est virtus intellectualis implicando

lis implicando virtutes theologicas. Nam si virtute intellectua
li prudentia nũcupata dꝫ circa totam collectionem euigilare, vt
vnitatẽ ꝯseruet collectionis, cuius est caput, vt ꝓbat tex. in auc.
vt diffe. iudi. in prin. col. viij. ꝛ in auc. vt iudi. sine quoquo suffra.
8 in prin. ꝛ probe. vj. Debet. n. vltra seruata. Nam †ipse gerit vicẽ
Dei ꝛ hois. s. Christi, qui fuit verus Deus, ꝛ verus hõ, sic ꝛ pa-
pa. Quarta pars veri capitis est fundans memoriaꝫ, hmõi. n. est
virtus sensitiua inferioꝝ que est retentiua oium reprehẽsoꝝ per
alias virtutes inferiores, ꝛ expectat oia precepta, ꝛ aggredit̃, ꝛ
retinet. Et sic in papa dꝫ esse quarta pars fundans fortitudineꝫ.
ipse. n. dꝫ esse fortis ꝛ grauis, spectet grauia. Aggrediat̃ ꝓ ꝯser
uatione sui mystici corpis ꝛ oia ꝯseruare. ꝛ hec sunt quatuor vir
tutes cardinales, que debent esse in capite corporis mystici. s. in
Romano pontifice, ꝛ sicut sunt quatuor virtutes cardinales in
9 quatuor partibus capitis, sed cardinales †sunt patres, non dico
solũ corporis, imo capitis, ꝛ sunt sedes illaꝝ virtutũ, vel esse de-
bẽt. Vel iudicio meo debebũt eẽ quatuor, ꝛ nõ plures tracta or-
dine examina dictis, vel duo ad instar cardinũ sup qbus defert̃
ostiũ, vel ẽt ad instar mũdi cardinũ, q sunt duo, vcꝫ, arcticus ꝛ an
tarcticus, ꝛ vtinã quatuor Xpi cardinales nõ deficerẽt ad plus si
dent̃ cardines oiuꝫ orbiũ erũt. xvj. vł. xviij. ad istar oiuꝫ sumẽdo.

Ex quibus liquide ꝯstat, ꝙ si sumat̃ no-
mẽ cardinalatus a vir
tutibus cardinalibus que aggregant caput papale, dꝫ esse qua-
druplex tm̃. Si aũt a cardinibus sup qbus circũducit̃ porta cor
poris mystici, tũc duo. Si aũt a cardinibus sup qbus circũuolui
10 tur orbis, ẽt duo. †Si aũt a cardinibus sup qbus circũuoluũtur
oẽs orbes tũc aut. xvj. at. xviij. ad plus. Salua semp plenitudi-
ne potestatis in qua residet ptãs caput magnificandi, ꝛ ex pluri-
bus ptibus aggregãdi. De his plenius tractaui in tracta. de ec-
clesia ꝛ eius regimine. Et caueat caput ꝛ ptes capitis ne ĩ egritu
dines incidãt capitales. Nam per hoc tota inficitur catholicoꝝ
collectio. Sũt ꝛ alia mẽbra. nam in primitiua ecclesia. xij. fuerũt
apłi quoꝝ caput fuit Petrus qui erãt membra principalia hu-
ius corporis mistici. Post qꝛ messis multa ꝛ operarij pauci electi
fuerũt. lxxij. discipuli. xxj. dist. in nouo. in quorum locum succes-
serunt episcopi. lxix. distinc. quorum vices. xij. q. ij. videntes. ꝛ. c.
11 in nouo. xxi. dist. Inter hos hodie facta †est distinctio rõne digni
tatis cuꝫ tñ idem sit ordo. Nam qdam patriarche, qdam archi
epi, qdam metropolitani, qdam simpliciter epi, qui omnes qua-
liter sic appellant̃, ꝛ vnde originem sumpserint ꝓsequere vt in ca
noñ. clerus. xxj. dist. Item post alia membra suborganica. Sicut
a simili manus est membꝝ organicũ, digitus suborganicuꝫ, sic in
hoc corpore mystico. Sunt singulares ministri vt ordinum infe-
rioꝝ vt sacerdotes ꝛc. de qbus in canone clero. xxj. dist. Qui in-
feriores ordines in corpore mystico purgãt extra ꝛ intra. Extra
purgare ptinet ad ostiarium. Nam purgãt ecclesiam materialeꝫ
eijciendo infideles, vt recipiẽdo catholicos, vt in canone. cleros.
12 in fi. xxj. dist. Purgare aũt interius spectat ad exorcistam si fiat
purgatio corporis oppressi a demonibus, vt. d. c. cleros. Pur-
gatio aũt interior quo ad aiam spectat ad acolitum qui deputa-
tus est ad luminaria nõ ad fugandas tenebras materiales, sꝫ ad
representãdum illud lumen veꝝ quo ois aia credẽs illuminatur
de quo scribitur in euang. Lux vera que illuminat omnem hoieꝫ
venientẽ in hũc mũdum ꝛc. Jo. j. ꝛ in canone. cleros. xxj. di. ꝛ sic
purgãt, ꝛ querunt̃ tres ordines. s. ostiarius, exorcista ꝛ acolitus.
Solue illuminant ꝛ sumunt res alijs.

Nam fit illuminatio in rudimentis ve-
teris testamenti, ꝛ
hec pertinent ad lectoreꝫ, qui legit vetus testamentũ fit illumina
tio in splendoribus gratie. vltimus actus est ꝑfectiuus, ꝛ hic per
tinet ad sacerdotem qui ꝯficit veꝝ corpus Xpi in cuius ꝯfectio-
ne ordinant̃ singuli ordines antedicti, ꝛ sic ista mẽbra organica
ordinant̃ in singulas ordinationes preparatorias ad cibum sal
uatiuum totius veri corporis mystici dñici. Inferunt̃ ex ṗdictis
membra corporis mystici ad similitudinẽ membroꝝ veri huma-
ni corporis. Hec membroꝝ distinctio incipit a capite, ꝛ termina
13 tur vsqꝫ ad infimũ, ꝛ vsqꝫ ad pedes, ꝛ pp hoc †infimi iudices pe
danei appellant̃, Dixi scđo, ꝙ sicut in vero corpore humano est
aia viuificans corpus, ꝛ corpus viuificatum. Sic in corpore my
stico est aia viuificãs. s. Christus, siue fides Christi operibus vir
tutum informata. ipse. n. est vitam prestãs cũctis ꝛ corpore cum
ipse dicat. Ego sum vita ꝛc. ꝛ in euang. Qđ est factum, ꝛ in ipso
vita erat. Jo. j. Corpus aũt viuificatum est collectio ꝯgregatoꝝ
in hoc corpore mystico, ꝛ sic corpus verum naturale humano vi
uificatur cibo, ꝛ potu naturali ab extrinsecus sumpto ꝛ interius
translato mediãtibus virtutibus naturalibus, attrahẽtibus, re-
tinentibus, digerẽtibus, multipłr ꝛ finaliter in idem ꝯuertẽtibus
repulsis supfluis que sunt difformia, vt inquiũt naturales ꝛ phi-
sici. Sic in hoc corpore mystico est verus cibus ꝛ potus saluati-
uus aie. s. caro ꝛ sanguis Christi principaliter. Iste. n. est verus
14 cibus de quo scribit̃. Jo. vj. Panis quẽ ego dabo caro mea est
pro mundi vita. ꝛ iste cibus viuificat corpus totum mysticuꝫ. Et
scribit Augu. epistolam ad Burentium transumptam de ꝯsec.
dist. ij. Christus panis. ꝛ subdit̃ ibi ꝛ humana eniꝫ caro que erat
pctõ mortua carni Christi vnita vna cum illa effecta, viuit de spi
ritu eius. Qui vero non est de corpore Christi nõ viuit de spiritu
eius. hec ibidem ille Augu. vt transumptum habetur de ꝯsecr.
dist. ij. qui manducant. ꝛ. c. corpus. ꝛ. c. commendauit.

Et scribitur spiritualiter hoc cor
pus my
sticũ sicut veꝝ corpus nãle ꝛ materiale ministrãtes hũc cibũ, tũc
mẽbra de qbus dixi virtutes ꝯuertentes, ꝛ attrahẽtes sunt theo
logice. s. fides, spes, ꝛ charitas, per quaꝫ fit vera assumptio illius
cibi, ꝛ sic vera vnio cuꝫ Deo, vt in. c. charitas. ꝛ. c. Christus. ꝛ. c.
pẽnata. de ꝯse. dist. ij. Sũt ẽt alia mẽbra saluatoria huius corpo
15 ris mystici sine qbus famet ꝛ sitit. vbi sciẽdũ †ꝙ q̃daꝫ sunt sacr̃a
saluatoria huius corporis mystici, que sunt necessaria ad saluteꝫ
vt baptismus, ꝯfirmatio, pnĩa, ꝛ vltima vnctio. Et alia sunt vt fe
stiuitates, ꝛ alia ministratoria vt officia nocturna ꝛ diurna. Alia
preparatoria, vt ecclesie ꝛ paramẽta, preuia sunt verus cibus spi
ritualis aie, vltima sunt vasa in qbus ꝯficitur cibus sic materia-
liter loquẽdo de locis, ꝛ vasis in qbus preparat̃ cibus materia-
lis. Media sunt ꝯfortantia aiam ad cibuꝫ spũalem, ꝛ ipsius as-
sumptionẽ, ꝛ veram assimilationẽ. Sicut in vero humano natu-
rali corpore q̃dam sunt ꝯfortantia virtutes naturales ad cibum
ꝛ ipsius digestioneꝫ. Ex ṗdictis infert̃ qualiter hec aia viuificãs
hoc corpus viuificatum, ꝛ modus viuificãdi, qꝛ tñ dixi fieri verã
assimilationem huius spũalis cibi hoc ꝓcedit cũ virtutes de qui
bus. s̃. dixi sint debite ordinate. Si aũt indisposite nõ fit vera as
similatio sicut in vero humano corpore materiali, immo sicut ibi
ꝓpter dẽfectũ virtutis naturalis cibus materialis assumptus nõ
16 digeritur imo humores nocturni inobedientes generant̃ †sic si-
ne fundamento virtutum de qbus cibus spiritualis assumat̃ nõ
fit vera assimilatio. Dixi tertio ꝙ sicut in vero corpore humano
erant quatuor elementa ex qbus insurgebat mixtim. sic in corpo
re mystico sunt quatuor elementa, idest quatuor euãgelia, lꝫ sint
vnum hoc corpore mystico. Et ex his elementis insurgũt riuuli
epistolaꝝ ꝛ alioꝝ fidem integrantium sicut ex corporalibus ele-
mentaribus. In corpore vero mixto insurgũt complexiones hu
moꝝ, spiritus multiformes qui differũt singulis membris facul
tatem exercendi operationes, vt inqunt naturales ꝛ phisici. Sic
in corpore mystico insurrexerunt. xij. articuli fidei, ꝛ singulis fidẽ
aggregantia q̃ ex euãgelijs elementaribus fomẽtuꝫ sumpserũt.

Ex his infertur qualiter in hoc cor
pore mysti
co sunt quatuor elementa ꝛc. de qbus vt. s̃. dixi. Unũ qꝛ sicut ad
ꝯseruationem corporis humani nãlis, ꝛ ipsius sanationẽ eaꝫ pa
timur discrasiam ne altissimus in necessario deficeret ab eo ꝓdũxit
ars tradẽs modum ꝯseruandi ꝛ curandi que medicina nũcupa-
tur, sic vt corpus totum mysticũ ꝯseruetur, ꝛ ptes egrote curent̃
a Deo ꝓdũxit scientia tradens modum ꝯseruatiuum huius mysti
17 ci corpis. †ꝛ hec est scientia canonum ꝛ legalium ꝯstitutionum,
que per ora principum diuinitus emanarũt. C. de lon. temp. pre
scri. l. vlti. xvj. q. j. placuit. viij. dis. quo iure. Ad hec. n. facte sunt
leges. iiij. dist. facte. ꝛ sicut sunt canones ꝯseruatiui ꝛ curatiui ve
ri corporis humani nãlis ꝯcernentis totam spẽm humanã in la
titudine cõplexionis sue, ꝛ hi appellant̃ canones generales, ꝛ ꝫ
varietatem regionum, ꝛ indiuidualium complexionum, ꝛ singu-
laꝝ circunstantiaꝝ fit per artifices varia remedioꝝ appellatio
semp ex canonibus gñalibus trahendo. Sic in corpore mystico
pp varietatem regionum ꝛ circunstantiaꝝ singularium fit ad cõ
seruãdum ꝛ corrigendum singula corpora vniuersitatum, q̃ sunt
partes magni corporis mystici varia ꝯstitutionum ꝛ ꝯsuetudi-
num introductio, que tñ formam trahũt ꝛ fomentum a canoni-
bus generalibus, ꝛ ꝫm ipsos in dubio recipiunt interpretationẽ.
de ꝯsue. cũ dilectus. de Xbo. sig. abbate. C. de noxa. l. ij. ꝫm vnaꝫ
18 lectu. †Et sicut sunt deputati artifices ad ꝯseruationem ꝛ cura-
tionem veri corporis humani, vt medici ꝫm arteꝫ operantes sic
ꝛ ministri deputati sunt circa conseruationem, ꝛ curam partium
corporis mystici, vt prelati iudices singule ecclesie. hec tamen cõ
seruatio, ꝛ cura si fiat a quolibet de corpore, propter se tantum

singulariter Deo iungatur, est fori penitentialis. Si autem fiat
vt tota mūdi machina ⁊ collectio conseruetur, quod fieri nō pos
set si pars partem inficeret, ⁊ per consequens totum morbidum
redderet, ⁊ tunc fori contentiosi. Et licet ministri secundum ca-
nones operantes sic operentur conseruando ⁊ curando hec fa-
ciunt ministraliter, principale operans est Christus qui est natura
spiritualis viuificans totum corpus mysticum. Sicut in vero
corpore naturali humano conseruationem, ⁊ curam inducit.
Nam particularis que vt agens principale operatur medicus
19 vt minister vt inquit peritissimus Galenus in libro tegni. †Omnium
horum natura est operatrix medicus vero minister, licet aliquā-
tulum videar digressus, non tamen sine causa.

Nam quantū possibile est intēdo ondere qualr ex naturalibus he dispositiones
iurium traxerunt originē, vt hinc nunc tracta premisi vt aliquale
fundamentum dicendorum vt patebit in sequentibus, ⁊ per hec
patet prima conclusio huius partis, videlicet, qualiter a Deo
principaliter, ⁊ solum ab ipso fertur hec excommunicatio, ⁊ in
hac deductione intendo soluꝫ ex similitudine veri humani cor
poris naturalis elicere dispositionem mystici corporis quo ad
monarchiam ⁊ gubernationem secularem tractaui in tractatu
de domino temporali .ſ. imperium. Secundo dixi principaliter
qd maior excōmunicatio que separat a communione aliquan-
do fertur a Deo principaliter ⁊ a canone ministraliter. Chri-
stus enim qui est natura spiritualis viuificans totum corpus
mysticuꝫ eradicet principaliter quascūqꝫ partes discedentes ab
vniformi complexione totius mystici corporis, sed canon ful-
minans est mysterium Christi cū sit promulgatus a Deo. Hec
probat Jo. chrysosto. super epistola ad Hebreos sic inquiens.
Nemo ↄtēnat vincula ecclesiastica. Non.n. homo est qui ligat
20 sed† Christus. trāsumptum hr̄. xj. q. iij. nemo cōtēnat. fert ergo
Deo principaliter. A canone ministraliter ⁊ instrumentaliter.

Casus autem in quibus sic sit excōmunicatus sunt ex
pressi a constitutionibus ecclesiasticis, ⁊ horum quidā sunt expres
si a iure veteri, ⁊ hi enumerant per Hostien. in summa de sentē.
excom. in princi. ⁊. xxx. enumerat. quidā sunt expressi per ↄstitu
tionem noui iuris vt in cōpilatione sexti libri, ⁊ hi enumerantur
per glo. in. c. eos. de sentē. excom. lib. vj. ⁊ sunt. xxxij. Duos ad-
didit Bonifa. per extrauagā. detestande. ⁊. c. statuimus. Qui-
dam sunt expressi per iura nouissima vt in compilatione cle. j. de
sen. excom. Sunt. lij. Et vtor remissione quia sunt glo. Sed ali
qua excutiam quia magis. Et primo cum quis fert manus vio-
lentas in clericum. Similiter credo clericū seipsuꝫ percutienteꝫ
21 †eo casu esse excōmunicatum quo si aliū percuteret. induco tex.
in argumentū. Naꝫ dicit Augusti. in lib. j. de ciuitate Dei. Nō
occides te vel aliū. Neqꝫ enim qui se occidit aliuꝫ, q̄ꝫ se hominē
occidit. Ergo nec alium q̄ꝫ se hominem offendit, transumptum
habet. xxiij. q. iiij. si non lꝫ, ⁊ idem quāto magis intelligendū nō
licere seipsum occidere pbat tex. in. l. omne delictū. §. qui se vul-
nerauerit. ff. de re mili. Cōfirmat, nā nullus est dn̄s membrorū
suorum. ff. ad. l. aql. l. liber hō. Cōfirmat. nam omne qd nō iure fit
est iniuria. insti. de iniur. in prin. ⁊ pōt qs sibi iniuriā facere. xxv.
q. ij. qd vo. ⁊ sic infertur istum incidere in canonē cū clerico inij-
ciat manus violentas ⁊ iniuriosas, ⁊ huic priuilegio nō pōt re-
nūciare clericus cum sit indultū toti ordini clericorum, vt. c. ↄtin-
git. de sen. excō. ⁊ credo qꝫ magis peccet circūspecta etiaꝫ excōi
catione que seipsum ledit quā qui alium. induco text. Phi. iiij.
ethi. Nam dicit qui sibi bonus non optimus. qui sibi malus pes
22 simus. Confirmat, †nam quelibet natura indiuidualis nitit se-
ipsam defendere ⁊ impugnātibus resistere, ⁊ ppterea permissuꝫ
est iure nature vim vi repellere. ff. de iust. ⁊ iur. vt vim. ⁊. l. j. C. vn
de vi. ⁊. c. olim. de rest. spol. ⁊ cle. pastoralis. de re iudi. plus ergo
peccat qui ↄtra naturalem inclinationeꝫ nitit. Cōfirmat, nā adi
mit ciueꝫ ciuitati. vt ethi. v. ⁊ dolum Dei quo viuit qui ecclesiaꝫ
occidit sibijpsi subtrahit. Ad allegata in ↄtriuꝫ rn̄detur, qm̄ hoc
est priuilegium ↄcessum toti ordini cui etiam spōtanee renūciās
non pōt, idcirco etiam volenti fit violatio ⁊ iniuria, habita rela-
tione ad immunitatem que remitti non potest.

23 Consequenter querit† qd de pcutiente clericuꝫ excōicatum, an sit excōicatus. ⁊
vr̄ qꝫ nō vt dicere vr̄ tex. in. c. excōicatorum. xxiij. q. v. vbi dicit tex.
Nō eos. n. homicidas arbitramur quos ad vsus excōicatos ze
lo catholice fidei ardentes aliquos eorum trucidasse ↄtingeret. ⁊
ibi vide. Aliqui sumūt hanc ↄclusionem, vt ibi no. Joā. Confir-
mat per tex. in. c. si qs deinceps. xvij. q. iiij. versi. nisi forte iudica
tis ⁊c. Unde ēt aliqui idem sumunt, vt ēt ibi no. Jo. Cōfirmat,
nam nihil ad nos de his qui foris sunt. ij. q. j. multi. ō diuor. gau
demus. Sed excōicatus foris est ēt est membrum diaboli. xj. q. iij.
ois christianus. ⁊. c. seq. Jn ↄtrium appet. Nam excōicatus reti-
net ordinem rōne cuius indulta est imunitas, ergo durat durāte
causa. hanc opi. tꝫ Joā. xxiij. q. v. excōicatorum. xvij. q. vij. si qs de-
inceps. ⁊ Ber. in. c. ↄtingit. de sen. excō. Uincē. ⁊ Goff. de imu.
eccl. c. pe. Hoc idem tenēt per illam rōnem, qr ordinem retinet.
imo excōicatus ordinem recipit. vt. c. p illorum. de sent. excō. ergo
fortius receptum retinet. Hāc opi. sequit Jnn. in. c. si vere. eo. ti.
Et hāc pbare videt tex. de sen. excō. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. de monialibus.
Nam ibi dicit text. se inuicem pcutientes si clericus repercutiat
clericum aio vindicte, qr ipsum pmo percusserat excōicatus est,
vt pbant illi tex. hoc idem tꝫ do. Jo. an. in. d. c. ↄtingit. ⁊ Spec.
24 eo. ti. Host. tn̄ distinguit. †an per annum steterit in excōicatione
⁊ tunc perdit priuilegiū. An non, ⁊ tūc retinet. Cōtra tātaꝫ sino
dum patrum iuris non lꝫ, maxime mihi recalcitrare, tn̄ si legisla
tor motus est ad hanc penam infligendam, qr violans clericū ni
titur dissoluere vnionem, qr violat Christum presentatum in cle
rico, qui est vita vnionis, ⁊ sic merito, vt ipse sit excōicatus, pu
niatur in quo deliquit, ⁊ priuatus sit sacramentis, qr nititur de-
struere ministrum sacramentorum, non video qꝫ hec ratio vendicet
sibi locum in violante clericum excōicatum. cum in ipso nō pre-
sentetur Christus. imo est membruꝫ diaboli. xj. q. iij. omnis chri
stianus. ⁊ seq. Nec ammodo est minister sacramentorum.

Et miror cum reuerentia de Jnno. qui hoc dicit illa sola rōne qꝫ retinet ordinem. Tenet ↄtrium
in percutiente clericum hereticū in. c. si vere. eo. tit. p anc. de pri
uile. dot. circa med. colla. viij. ⁊ tn̄ ipse retinet ordinē sicut in mo
25 nacho perdit priuilegium. Sicut videmus de ↄiugato† inceden
te sine habitu ⁊ tōsura, ⁊ in terminis cle. vlti. de vi. ⁊ hone. cler. ⁊
in simi. qui oēs retinent ordinem, ⁊ tn̄ non gaudent priuilegio, ni
si velles dicere qꝫ lex priuat illis casibus priuilegio. Hoc aūt, nō
tn̄ apparet expressum qꝫ perdat. Si nō esset expressum tanta pa
trum solēnitas tenerem ↄtrium per statim inducta. Cōsequenter
queritur de percutiente clericum excōicatum depositum hec si-
mul iūgendo de separatis ⁊ diuisis visum est de ↄiunctis. gl. no.
in. c. predicto ↄtingit. de sen. excom. eisdem argumentis arguen
dū est hincinde qbus. q. s̄. pxi. que omitto breuitatis causa. Cir
ca hunc arti. fuit opi. Uinc. distinguētis an excōicatio precedat
depositionem, ⁊ tunc adhuc retinet priuilegium. An excōicatio
sequatur depositionem, ⁊ tunc etiam si incorrigibilis traditus sit
curie perdat, vt in. c. cum non ab hoie. de iudi. Hostiē. dicit. An
excōicatio sequitur depositionem, ⁊ tunc verum est qꝫ dicit Uin
cen. Aut precedit, ⁊ tunc verius est, qꝫ nō retinet priuilegiū. Cō
trarium tn̄ dicit cōiter seruari in hoc puncto sequendo opi. Ho
sti. Putarem distinguendum genus depositionis, an. s. deposi-
tus sit a beneficio, vel dignitate, ⁊ de hoc parum ad ppositum,
26 qr hec depositio† nō priuat imunitatem. An sit depositus ab or
dine, ⁊ tūc aut est depositus realiter, ⁊ tūc sola degradatio pri-
uat, vt in. c. degradatio. de pen. lib. vj. ⁊ ibi not. Guil. dicit. Aut
est depositus verbaliter, ⁊ tunc depositio sola nō priuat imunita
tem, nec excōicatio precedens s̄m cōmunem opi. de qua questio
ne supra proxime, ⁊ sic neqꝫ ambo simul, sed si sequatur excom-
municatio propter incorrigibilitatem, ⁊ fieret traditio seculari,
tunc sequerer Uincentium.

27 Consequenter querit† qd de pcutiente clericuꝫ incedentem in habitu seculari, ⁊
imisceteꝫ se seuis, sit excōicatus ⁊ facit dubiū. c. perpendimus,
de sen. excō. vbi videt innuere tex. qꝫ non. in ↄtrium facit. c. ↄtin-
git. ⁊. c. in audien. eo. tit. vbi pbat tex. qꝫ non perdat priuilegiuꝫ
nisi trina monitio preueniat. Aliqui dn̄t qꝫ in. c. perpendimus.
papa rn̄det decise quo dicebatur ipsum in bello interfectum fuis
se. ⁊ sic clarum. Alij dn̄t qꝫ interfectores fuerunt excōicati, sed
papa ↄcedit priuilegium, qꝫ nō teneant accedere ad sedem apo-
stolicam, ⁊ sic forte etiam clarum, Tancre. Uincē. ⁊ Phil. dicūt
c. ↄtingit. ⁊. c. in audiētia. intelligi de illo qui deposuit, ⁊ nulli in-
iuriabat, ⁊ sic non perdit priuilegium nisi monitus. c. perpendi-
mus. vbi deposuit, ⁊ iniuriabat, qui sine monitione perdit priui-
legiū. Host. intelligit perpendimus cum quis clericus nō ex va-
nitate deponit habitum, vbi requiritur monitio, vt pbat. c. ↄtin-
git. ⁊. c. in audiētia. Sed cum ex malitia, ⁊ iniqtate deponit habi
tum vbi sine monitione perdit cum se imiscet seuis ⁊ tyrānis, Et
28 ibi tenet qꝫ† clericus dimittens habitum etiam faciens enormi-
tates nō perdit priuilegium nisi monitione premissa, nec quo ad
forum, nec quo ad imunitatem psone. Sed si ibi capiatur debet
restitui

restitui iudici ecclesiastico, ꝛ sic ibi rñdet narratiói decise. Si aũt vis sequi opi. Host. posses dicere ꝙ loquaẜ de inueterato in tirãnis ꝛ incorrigibili p.c. vnicũ, de vit. ꝛ hon. cle. lib. vj. Et sic rñdet papa in facto occisi vel iudicẽ, vel scitũ fuit post qḋ clericus erat. Cõclude ergo sublatis dubiũ faciẽtibus, ꝙ pcutiens clericũ incedẽtẽ sine habitu, si monitus fuerit ꝛ nõ assumpserit, nõ incidit in canonẽ. Si aũt nõ monitus fuerit ꝛ ipsum pcusserit non in actu belli vel aggressiue tũc incidit ẽt si clericus habitu depo
19 sito se alias imiscuerit. Sed si † ipsuȝ pcusserit in actu belli ꝛ aggressiue tunc nõ incidit ẜm Inno. Hoc tñ põderarẽ cũ quis dederit causaȝ bello, ꝛ aggressure. Nã si clericus iniuste causaȝ nõ dederit tunc indubitatũ qḋ illi ꝯ quos nõ incidunt ex capite defense pmisse, vt. c. si vero, neqȝ tertij fauentes aggresso etiã nõ incidunt, ꝛ hoc facit actualis immixtio clerici, vt. c. perpendimus. Si aũt alter nõ dedit cãȝ aggressure ꝯ clericũ tũc ẽt dans ꝛ fauens pcutiẽti clericũ sunt excõmunicati, qꝛ hic est iniuriosa iniectio, vt in canone si qs suadẽte. xvij. q. iiij. Si aũt tertius ꝯ tertiũ ꝛ clꝰicus temerẽ se imisceaẜ habitu dposito tũc crederẽ pcutiẽtes ĩ liminibꝰ aggressure ñ fore excõicatos, ꝛ sic itelligo opi. Inno.

SVMMARIVM

1 Incidere qualiter quis possit in canonem attenta violatione et qualitate violationis.
2 Constitutio aliquando punit manum violentam.
3 Manus violentas iniicientes in clericum violant Christum q presentatur in eis.
4 Excommunicatio maior que implicet.
5 Violẽtas manus iniiciens in monachũ nõ clericũ vel in canonicũ regularẽ nõ clericũ an incidat in canonẽ. Et qd de ꝯuerso.
6 Conuersus remanens in domo sua ꝛ viuens laicaliter an gaudeat immunitate clericali.
7 Transferens ꝛ dedicans plene se ꝛ sua Christo, Christum presentat, ꝛ ea violans, Christum violat.
8 Clericus in minoribus gaudet, quod laicari ꝛ coniugari potest.
9 Percutiens clericũ cõiugatum nõ bigamum qui habitum ꝛ tõsurã dimiserat, ꝛ postea reassumpsit an sit excõmunicatus.
10 Res omnis per quascunqȝ causas nascitur, p easdẽ dissoluitur.
11 Iura propter depositionem habitus an priuent priuilegia.
12 Clericũ depositum percutiens an incurrat excommunicationẽ.
13 Excõmunicationẽ an incurrat pcutiẽs clericũ p saltũ promotũ. Promotum ad ordines non baptizatum percutiens an incidat in excommunicationem.
Percutiens promotũ cõtra volũtatẽ an sit excommunicatus.
14 Clericus seipsum percutiens irato aĩo an incidat in canonem.
15 Excommunicatus nunquid censeatur tenens clericum per vestes vel per frenum equi, ne libere transeat.
16 Occidens equum cui insidet clericus, vel lanians eius vestes an sit excommunicatus. Et quid de furante eius corrigiam vel vestes quibus indutus est eo dormiente. 17.
18 Compellens clericos per metum vt sibi aliquid dent an videatur incidere in canonem.
Spuens in faciem clerici an peccet.
19 Fugiens qui eiecit clericuȝ de equo vt facilius euaderet, ꝛ equũ ascendit ꝛ fugit, an sit excommunicatus.
20 Vibrans gladium vt clericum percuteret quem tamen non percussit, quia non potuit an incidat in canonem.

§. Quintus.

v **Visum est** qualiter quis incidit in canonẽ propter violationẽ psone ecclesiastice attẽta qualitate persone. Nunc restat videre
1 qualiter † incidat attẽta violatione, ꝛ qualitate violationis. Et p̃io aduertẽdũ ꝙ canõ duo exprimit scilicet animũ cũ dicit, suadẽte diabolo. Scḋo factũ cũ dicit, manus violẽtas ꝛc. Duo ergo ꝯcludunt illationẽ sñie canonis scilicet animus dolosus ꝛ facti ppetratio. Circa que plura querunẜ lȝ sint not. in. c. nuper. de sentẽ. excõ. in canone, si qs suadẽte. xvij. q. iiij. Primo queritur quid si aliq includunt clericũ violẽter ne ab inimicis ipsum querẽtibus occidaẜ. Nũquid erunt excõmunicati. Patet ex predictis conclusionibus quod nõ ad iniuriam, hoc tenet Inno. in. c. nuper. alle. c. cũ beatus. xlv. dist. ff. de libe. homi. exhi. l. iij. §. si quis, ꝛ. l. si qui violẽtum, ꝛ. l. soluẽda. ff. de neg. gest. Immo subdit Inno. quod si aliqui inimici clerici obsident illũ, nõ vt illũ custodiant sed vt verecũdiã illi inferant nõ dicẽtur tunc illũ detinere in custodia vel carcere qꝛ tũc hoc intẽdunt. Itẽ neqȝ violẽtiã inferunt psone neqȝ rebus adherẽtibus. Hec sunt vba Inno. Nescio tñ si per hec verba intẽdit Inn. hos fore excõmunicatos licet nõ videatur hoc per verba illa nec per violẽtiã ꝛc. quã requirit canon. Credo tñ in obsidẽte ponderãdũ propter quã fiat obsessio. An pp castrum habendum ꝛ non personam violãdaȝ. Et tunc nõ credo violãdũ canonẽ nec incidere, qꝛ nõ cõcludunt verba nec mens canonis, si quis suadẽte. Si aũt fiat obsessio propter psonã vt psona violeẜ nõ attentis rebus, ꝛ tunc crederẽ obsidẽtẽ excommunicatũ, nã tunc est carcer. induco. l. iij. ff. de libe. homi. exhi. Nam nihil ꝛc. ꝛ ibi in secũdo casu scilicet declarante, in domo mulieris ad verecũdiam detegendã. Crederẽ ipsum includentẽ excõmunicatũ. Nã fit iniuria persone clerici inclusi cũ hoc nõ iure fiat attenta persona includẽtis ergo cum iniuria. insti. de iniur. in prin. Induco. nam talis excõmunicatus est a ca
2 none. xvij. q. iiij. si quis suadẽte. Est tamen sciendũ quod † constitutio aliqñ punit manum violentã, vt in predicto. c. si quis suadẽte. Et quasi per totum titulum, de sen. excom. Aliquãdo punit manũ temerariã vt in. c. cõtingit, de sen. excom. vt cũ quis detinet clericũ carceratũ. Aliquãdo punit vocem, vt in. c. perpendimus, de sen. excõmu. vt cum quis mãdat clericũ offendi. Aliquãdo punit animũ vt in. c. cũ quis ratam habet percussionẽ clerici factam nomine suo. Aliquãdo punit negligentiam, vt in. c. quãte eo. titu. hec notauit Hosti. in. c. perpendimus eod. titu.

Sed quero que potuit esse ratio legislatorẽ mouẽs ad hanc penã infligẽdaȝ percutiẽtibus clericos plusꝙ̃ laicos percutiẽtibus. Solu. vt supra dixi excommunicatio maior excludit a sacramẽtis ꝛ a cõmunione, vt in. c. si celebrat, de cle. excom. mini. ꝛ. c. pia. de excep. lib. vj. cũ simili. Et vt supra dixi corpus misticum ecclesie est informatuȝ spiritu Christi, presentaẜ in ministris ecclesie ꝛ per eos prestatur cibus
3 sacramẽtalis. Iniiciẽtes † ergo manus violẽtas in clericũ violãt Christum qui presentatur in eis. Hec probãtur per prophetam sic inquiẽtẽ, qui vos tãgit tãgit pupillã oculi mei. Zach. ij. c. transumptũ habetur. ij. q. vij. accusatio. viij. q. j. qui vis. violat etiam ministrũ ministrãtem cibum spiritualem vt supra tactum est violãdo Christum presentatum in personã, in ministro nitatur quãtum in se est destruere cõmunionem, cuius forma est Christus ergo meritũ fuit vt seipsos dissoluerent a cõmunione, vt quia nitũtur destruere ministrum spiritualis vbi meritum fuit vt illo cibo sacramẽtali priuẽtur vt puniãtur in quo deliquerunt. Sic ergo priuati sunt communione quã nitebãtur destrueẜ. Priuati sunt cibo sacramentali cuius ministrum destruere voluerunt, imo ꝛ cibum scilicet Christum qui est verissimus cibus spiritualis, vt su
4 pra demõstratum est. Hec autem duo implicat † excommunicatio maior scilicet exclusione a communione ꝛ a sacramẽtis, ergo a Christo mediãte canone correctiuo ipsos excommunicat. Sicut directe naturaliter in xpo humano corpore si aliquis humor nitatur propter sui distractiuam dissolutionem coniunctionis in diuidue humane nature. Nam ipsam penitus eradicat a communione aliorum humorum ꝛ partium aliarum cõtactu ꝛ sic ex naturalibus sumpsit originem ille modus exclusionis.

¶ Cõsequẽter queritur qꝛ dixi ꝙ iniiciẽs manus violẽtas in cle
5 ricos incidit in canonẽ. Quid de monacho † nõ clerico, qd etiã de canonico regulari nõ clerico, secũdum tẽpora primitiua non erant monachi clerici. xvj. q. j. generaliter. Solu. patet per canoneȝ si qs, vbi exprimiẜ de clerico ꝛ monacho dixi distinctio. imo idem hodie de nouitio, vt in. c. si religioso, eodem titulo. lib. vj.

Consequenter queritur quid de conuerso nec alias clerico. Solu. tex. aperire videtur quod idem sit, vt in. c. non dubium, ꝛ. c. parochianos ꝛ. c. ex tenore eo. titu. ꝙ est indubitatum in conuersis religionuȝ vt probant tex. statim inducti. Sed quid de conuersis seculariũ ecclesiarum, glo. reuocat in dubium in predicto. c. non dubium. Et finaliter concludit qḋ etiam in illis vendicat sibi locum canon. si quis suadẽte, hoc intelligas per extẽsionem iurium superueniẽtium. Naȝ canõ solum disponit de clerico ꝛ monacho, sed c. non dubium, ꝛ. c. parochianos, ꝛ. c. ex tenore, extẽdũtur ad cõuersos religionum, ꝛ glo. assumpta ratione idemptitatis. Idem dicit de ꝯuersis seculariũ per. c. qsquis. xvij. q. iiij. ꝛ. c. duo sunt. xij. q. ij. ex quo tradiderunt se obsequio diuino. Ioã. ꝛ Vincẽ. in c. dilecta. de ma. ꝛ obe. idẽ tenet. imo dicit Abb. quod idem no. Vincẽ. de preceptoribus pauperum, ꝛ de his q se deuouent religioni manẽtes in domo mutato tamẽ habitu. Nõ vidi hoc ibi in aliquo apparatu. Vincẽ. ꝛ Hostiẽ. in. d. ca. nõ dubium distin
6 guũt. An sit ꝯuersus † q remanet in domo sua viuens ꝛ laicus,

& tunc nõ gaudet hac immunitate p.c. vt lex continẽtie. xvij. q. ij. probat tex. §. in confratribus, & c. quidã, de priuileg. An sit cõuersus tradens se & sua tõsuratus incedens, horas audiens, honeste viuẽs & talis gaudet imunitate vt in iuribus stati alleg. Probat tex. in canone si quis. xvij. q. iiij. Probaſ hec solutio in c. vt pui leg. de priuileg. Hoc aũt, & hãc credo verã. Sz stati dices in his nõ vẽdicat sibi locũ rõ supra tradita quare legislator cõ tales excõmunicationẽ infligit, nã isti nõ sunt ministrãtes cõpetit ordinatis tãtũmodo, & sic dices de monachis nõ alias clericis de qbus tñ expresse disponit canon si qs sua. Sol. rõ reddita precise restrigiſ ad clericos ex capite quo dixi ad sacramẽtalis sibi ad ministrationẽ, sed ex alio capite quo p̄sentaſ Christus q est vita spiritualis viuificans totũ corpus misticũ in istis vẽdicat sibi lo

7 cũ. Nã trãsferẽdo & † dedicãdo plene se & sua Christo Christũ p̄sentat cui se & sua spiritualr̃ dedicauit, & sic illos violãs Christũ violat. Et sic nitiſ soluere canonẽ cuius Christus est forma viuificãs, illa ergo priuari meruerunt & si a cõmunione excludũtur ergo a vita spirituali canonis. i. sacramẽtali cibo. Et potuit esse motiuũ legislatoris extẽdẽtis canonẽ si qs ad cõuersos religionũ, & p cõsequens ex idẽptitate rõnis ad cõuersos secularium plene trãslatos, vt. s. Et forte fuit de mẽte cõcilij, licet nõ fuerit in verbis & eadẽ rõne dispositis in monialibus & cõuersis, vt i. c. de monialibus, eo. ti. lib. vj. Sed stati queres qd ergo mouit legislatorẽ in nouitio in quo nulla p̄dictarũ rationũ locũ sibi vendicat, cũ nõ alias sit clericus nec plane trãslatus, & cũ gaudet eadẽ immunitate, vt in. c. si religioso eo. titu. lib. vj. licet olim Inn. & abb. in hoc tenuerunt cõtrariũ, vt in. c. statuimus, de regu. & c. vt priuilegia. de priuileg. & mouebanſ illo motiuo qd dixi p̄bari vr̃ per. l. statuliberi. ff. de statulibe. vbi dicit tex. quod q̃ facimus statuliber medio tpe facit vt seruus. Rationẽ reddit glo. q̃ est ecclesiastica p̄sona, vt in cano. quisquis. xvij. q. iiij. Nec ob. vt dicit glo.

8 cõ laicari possit q̃ † clericus in minoribus gaudet qd ẽt laicari & cõiugari possit. Ego nõ cõcipio hoc dictũ glo. Nã licet cõstitutus in minoribus possit laicari & cõiugari, tñ habet caracterem impressum rõne cuius gaudet illa immunitate, donec clericus priuetur a lege. Sed nouitius alias nõ clericus nõ habet id ratione cuius non plene trãslatus sit, q̃ habitus nõ facit monachum, vt in. c. porro. de regu. cũ ratio glo. est vera per. c. si quis. xvij. q. iiij. & c. duo sunt. xij. q. ij. & lex continentie. xxvij. q. ij.

Consequenter querit quid de pcutiente clericum cõiugatũ. Sol. de nõ bigamo incedẽte in habitu & tõsura hr̃ tex. in. c. vno. de cle. cõiug. lib. vj. q̃ gaudet imunitate quo ad duo de qbus in. d. c. de biga. est tex. in. c. vno de biga. lib. vj. quũ est exutus oi priuilegio clericali. De nõ biga. nõ incidẽte est tex. in. d. c. vno. de cle. cõiug. lib. vj.

9 q̃ caret priuilegio. ¶ Cõsequẽter q̃riſ quid de clerico † cõiugato nõ bigamo dimittẽte habitũ & tõsurã postea reassumẽte. An talẽ pcutiens sit excõmunicatus. Quidã dicunt qd nõ. Nã satis est qd semel eligat laicalẽ p̄fessionẽ, vt regula qd semel, de regu. iur. lib. vj. Maxie hic sufficit electio vnius de cõpassibilibus, de postul. pla. c. vno li. vj. & c. vt qs duas, de ele. lib. vj. facit cle. gratie, de rescri. Itẽ vr̃ casus scdm vnũ modum legendi in. c. ioannes, de cle. cõiu. p hac parte facit. l. quis sit fugitiuus, in prin. ff. de edil. edi. Alij dicunt cõtrarium, q̃ iusta pena nemini est auferenda. ij. q. vj. si quis libellos. Item decre. vnica. de cle. cõiug. lib. vj. Dicit illũ gaudere si incedat sed reassumens incedit ergo gaudet inherẽdo verbis legis. ff. q & a quib. l. p̄spex. ff. de emp. l. j. §.

10 is q nauem. l. nõ aliter. ff. de lega. iij. Preterea † omnis res per quascũq; causas nascitur per easdem dissoluiſ & c. vt regula omnis res de reg. iur. lib. vj. & iã hic nullius innititur preiudiciũ vel interesse si gaudeat imunitate quo ad illa duo de quibus in. d. c. vno p hoc faciũt not. per Inno. in. c. fi. de vit. & hone. cle. qui dicit clericos priuatos priuilegio q̃ se immiscẽt negotiationibus illud reassumere dimittẽdo. Jo. mo. & Archi. tenent hãc partem in. c. vno de cle. cõiu. lib. vj. dicens. Jo. an. in. c. ioãnes, cõtra clericos cõiugatos in. iiij. q. dicit sic disputatũ fuisse padue Tamẽ dicit hanc opinionẽ nõ placuisse communiter doct. Ibi finaliter cõcludit cõ opinio procedere potest in perseuerãte, hic in statim

11 reassumẽte. Hoc puto põderãdum. An † iura priuent propter depositionẽ habitus priuilegia. An suspẽdaſ effectum priuilegij pẽdẽte depositione. Et duo iura videtur hoc exprimere cle. vnica. de cle. cõiu. lib. vj. Ibi dicit tex. in fi. volumus gaudere, nõ dicit priuamus, & verbũ gaudere ibi sumptum sonat actũ sentẽtie actus priuationẽ per verbũ negatiue adiectũ. hec probat cle. vnica. de vit. & hone. cleri. Si litera intelligatur secũdum rectum intellectũ & contrariũ. Nam ibi dicit cõ quandiu in p̄missis insistatur eoipso amittaſ, & ille versi. s̃m verũ intellectũ referſ ad omnia p̄cedẽtia, vt. c. scdo requiris, de appel. & l. titia. §. idẽ respõdit. ff. de verb. obli. & l. talis scriptura, ad fi. ff. de lega. j. Probat verbũ premissum cõ est verbũ respectiuũ. ¶ Cõfirmatur, illa cõstitutio est penalis ideo in dubio debet recipere interpretationes in parte mitiorẽ. ff. de suspec. l. si hec, & l. p̄ses, & l. iter p̄torẽ. ff. de pe. Etiã q̃ iste sublato matrimonio nõ est ipẽditus ordinẽ exeq; & sic eiectio fuit impedimẽtum temporali precedente eiectione.

12 Consequenter queritur quid de pcutiẽte † clericũ depositũ. Sol. hic glo. variarũt. Joan. & Ber. tenent cõ percutiẽs incidit excõmunicationis sententiã propter caracterẽ quem retinet, & in memoriã pristine dignitatis. ff. de decur. l. vlti. de cõse. dist. iiij. ostendiſ. Hoc no. in. c. cõtingit, de sen. excõ. ibi Hosti. & Jo. l. dist. accedens, & not. iiij. dist. c. ij. lxxxi. dist. dictũ, & in. c. ad abolendam, de hereti. §. j. Ala. & Bar. Brixiẽ. tenent cõtrarium, istorum opinio videtur probari per. c. degradatio, de pen. libr. vj. Ubi dicit text. exutus omni beneficio & priuilegio clericali, sed qui omne dicit nihil excludit. xix. dist. si romanorũ, de maio. & obedi. solite do. Jo. an. in d. c. degradatio, dicit primam esse veram in verbaliter deposito. Si autẽ sit actualiter depositus, vera est opinio contraria.

13 ¶ Cõsequẽter queriſ quid † de clerico p saltũ p̄moto. An percutiens ipsum sit excõmunicatus. Solu. qd incidit. Nã licet qs promoueaſ p saltũ, nihilominus caracter imprimitur ratione cuius cõpetit immunitas, vt in. c. j. de cle. per saltum promo.

¶ Cõsequẽter queriſ quid de pcutiẽte promotũ ad ordines nõ baptizatum. Solu. nõ incidit. Quia nõ baptizatus nõ recipit caracterẽ ordinis, cũ baptismus sit ianua omniũ sacramẽtorũ, de p̄sbi. nõ bapti. veniens, & quasi per totũ, de sacra vnct. ca. vno.

¶ Consequenter queritur quid de promoto contra voluntatẽ. An percutiens sit excommunicatus. Sol. vt not. gl. de bap. maiores. Nam ratione absoluta nullum dubium, dic. Aut conditionale & nõ gaudet priuilegio clericali nisi post ratificauerit tacite vel expresse, & tunc etiam tenere videtur si ad sacrum ordinẽ promotus fuerit, & not. etiam in. c. vbi ista. lxxiij. distin.

14 Consequenter queritur † quid de clerico seipsum percutiẽte irato animo. An sit excommunicatus. Apparet quod nõ, q̃ nõ iniycit manus violentas vt dicit canon, immo volũtarias, ergo nõ subijcitur pene canonice. Cõfirmaſ, q̃ quilibet est moderator & arbiter in re sua. C. man. l. in re mãdata, cũ simi. Confirmatur q̃ scienti & volenti, nõ fit iniuria nec dolus, vt regula sciẽti, de reg. iur. lib. vj. xxxiij. q. v. voluit. ff. de iniu. l. j. §. vsq; adeo. C. de transa. l. cum donationis. ff. de reg. iur. l. nemo videſ. Cõfirmaſ, q̃ hic nõ vendicat & c. l. iij. statim allegatam. ff. de libe. homi. exhib. Nam nõ habet liberum exitum cum exire nõ possit sine periculo mortis naturalis vel ciuilis, etiam quia potest excommunicari inuitus presumitur qd hoc faciat suadente diabolo, vt disponit canõ. Cõtrariũ videtur sentire in. c. at si clerici. de iudi. & tex. deprehensis & c.

15 Cõsequenter † queritur de tenẽte clericum per vestes vel p frenum equi, ne clericus libere transeat, sit excommunicatus, tenet Inno. cõ sic, in. d. c. nuper. quia violatur persona, licet mediãtibus rebus adherẽtibus persone, vt. l. si quem ser. ff. de rei vend. & in. c. j. de cõlec. eccle. vel alra. lib. vj. Idem subdit de auferente res de manibus clerici etiã si auferens fuerit dominus vel possessor, vt cõmodans. c. vno. de commo. Hoc credo indubitãter cum hic cõcurrant verba & mens canonis, hic animus & violentia p̄sone, vbi attendendum est quod aliquando fit violentia persone que terminatur in personam, vt cũ aliquis quem percutit, percussura enim remanet. Aliquãdo fit violẽtia persone que nõ terminatur in personam sed vlterius est trãsitoria, vt cum de manibus aliquid aufertur violẽter, tunc fit violẽtia nõ immanẽs vt dicimus in actione legis aquilie directa & vtili. Utranq; autem violẽtiam comprehendit canon si quis suadente.

16 ¶ Cõsequẽter † queritur quid de occidẽte equũ cui insidet clericus vel laniãte vestes suas scilicet quas habet clericus idutas hic sunt opiniones. Quidam dicũt occidẽtem nõ esse excõmunicatũ q̃ vt dicunt non fit violẽtia sed solũ fit iniuria nisi pulsetur vel verberetur. ff. de iniu. l. cor. in prin. Diciſ autem pulsari si per frenum equi vel per vestes teneatur, sed nõ diciſ pulsari si equus occidatur vel vestes lacerẽtur, & in excommunicationem nõ incidit nisi qui manus violẽtas iniyciat. xvij. q. iiij. si quis suadẽte, & pene sunt restrigẽde, de peni. dist. j. pene. Alij dicũt cõ si hoc fiat in iniuriã clerici qd sit excõmunicatus, nam videtur iniuria fieri p̄sone que fit in vestibus qbus induta est, & similiter equo cui insidet. Secus si vestes forẽt separate a persona & equus ẽt si in

predictis

predictis casibus fit violentia in persona ergo. alleg. c. cõtingit, de sen. excõ. hanc opi. credo veram per. l. que religiosis. ff. de rei ven. ⁊ c. j. de conse. eccle. vel alta. lib. vj. Etiam licet canon sit penalis, est tamen fauorabilis attento ordine clericorum cui indulgetur ⁊ sic illo attento vt fauor est ampliandus.

17 **Consequenter** querit quid † de furãte corrigiã qua cinctus est clericus vel vestes qbus indutus est clerico dormiẽte, dicit Inno. ipsũ nõ eẽ excõicatũ qꝛ nullã infert violẽtiã psone q̃ nõ sentit, ⁊ in talibus põderãda est volũtas. ff. õ fur. l. vex. ff. ad. l. cor. de sicca. l. diuus, s3 iste nõ intẽdebat violẽtiã inferre, imo furto subtraheꝛ. in hoc casu salua reuerẽtia tãti viri. Ego crederẽ ꝯriũ attẽtis iam dictis p eũ. Nam ẽm eũ si stat violẽtia circa res ꝯtingẽtes, personas, cẽseꝛ facta psonis. Sed si furto subtrahanꝛ fit qdã violẽtia. Nã furtũ est subtractio rei inuito domino. insti. de fur. in prin. Et differt a rapina, qꝛ vnũ publice aliud occulte, ⁊ sic cũ fiat ꝯ volũtatẽ dñi, ⁊ credo ꝙ sit de mẽte qualitercunqꝫ quis tãgit psonã clerici iniuriose in cano. vt not. Archi. in. d. c. si quis suadente.

18 ¶ Cõsequẽter † querit qd de clerico cõpellẽte per metũ vt sibi aliquid dent, vel cõpellẽtẽ clericũ vt exeat de fundo ⁊ post ingredit, nunqd sit excõmunicatus. Dicit Inno. ꝙ nõ est excõmunicatus, qꝛ nõ fit iniectio manuũ in clericũ nec in res clerico adherẽtes ꝙ reqrit canõ si qs suadẽte, idẽ dicit Inn. vbi l3 alicui propria auctoritate rẽ inuadere, de loca. potuit, vel ẽm Vincẽ. vi repellere, de resti. spo. olim. In prio casu, ⁊ scdo puto põderãdum metũ. An sit verbalis, ⁊ tũc sit vera opi. Inno. An realis p contactũ psone etiã si nõ violẽtia precisa est ibi, tunc crederẽ ꝯtrariũ põderata mente cano. ¶ Cõsequenter queritur quid de spuente in faciẽ clerici. tenet Host. qd sit excommunicatus qꝛ fit iniectio in clericũ. Idẽ dicam si manibus vel pedibus vel alia parte corpus ledat, licet canõ vtatur verbo manus attẽta legislatoris mẽte ⁊ fauore ordinis clericalis cui indultum est priuilegium.

19 **Consequenter** querit, pone † fugiens vt facili⁹ euaderet eiecit clericũ de equo, ⁊ equum ascẽdit ⁊ fugit, an sit excõmunicatus. Quidã dicunt ꝙ nõ, qꝛ ibi nõ est persuasio diabolica, ꝙ reqrit canõ. Alij vt An. dicunt ipsum excõmunicatũ sed mitius cũ eo agẽdũ. l. dist. presbiteros, hoc idẽ tenet Bar. brix. in sua questio. dominicali que incipit, Quidã cũ fugeret, ⁊ ꝯtraria opinio videꝛ fortificari propter vrgẽtẽ necessitatẽ, de ꝯse. dist. vj. discipulis, ⁊ in cano. sicut, de ꝯse. dist. j. ⁊ c. si quis pp necessitatẽ, de fur. Nã tẽpore necessitatis omnia debẽt esse cõmunia. xlvij. dist. sicut hi. Cõfirmatur, iste fecit ob tutelã corporis sui, ergo iure fecisse vr̃. ff. de iusti. ⁊ iure. l. vt vim, ⁊ l. j. C. vnde vi. p hac opi. faciũt not. p Inno. in. c. cũ nõ ab homine, de iudi. Credo tutius tenẽdũ ipsum excõmunicatũ, nã hic est iniectio violenta nec iure fit, ergo surgãt verba canonis ⁊ mens. Nec ob. ꝙ licitum sit se defendere, hoc verũ sine lesione tertij. Putarẽ tamẽ in impositione pene ponderandã qualitatem necessitatis an ineuitalis qꝛ aliter euadere nõ poterat. An cõmoditatis vt in simili not. in cle. si furiosus, de homi.

20 ¶ Cõsequẽter † quidem de vibrante gladium vt clericum percuterer quem tamẽ non percussit quia non potuit. Sol. attentis verbis, ⁊ mẽte cano. duo requirũtur ad illationẽ pene scilicet dolosa volũtas, ꝙ probat cum dicit sc3 diabolo instigante, ⁊ factũ consummatũ, nec sufficit attemptatio. sic ibi not. Archi. in. d. c. si quis suadente, ⁊ per hec ⁊ alia ⁊ similia tenet Jo. an. ꝙ in penam late sententie nullus incidit per solam attemptationem nisi peruenerit ad actus cõsummationem p. c. perpetue, de elec. lib. vj. vbi not. ⁊ tractat hoc in regula in penis, de regu. iur. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Regula que habet ꝙ iniJciens manus violentas in personã ecclesiasticam est excommunicatus, fallit multis modis.
2 Percutiens si credebat percussum esse clericum cum non esset an sit excommunicatus.
3 Clericum si quis percutiat quem credebat probabiliter laicum non incidit in canonem.
4 Clericum incedentem in habitu laicali monitum non correctum percutiens an excusetur.
5 Jocose manus iniJciens in clericum non peccat.
Magister gratia discipline potest percutere clericum.
6 Clericus repertus in adulterio vel stupro cũ vxore, matre, filia, vel sorore an licite possit percuti.
7 Manus iniJcere in clericum potest quis auctoritate sue prelationis vel de mandato prelati.
Episcopus manibus proprijs etiam corrigendo nullum percutere debet.
8 Seniores ecclesie pueros corrigere possunt.
Ordo sacer liberat a patria potestate.
9 IniJciens manus in clericum depositum ⁊ traditum curie seculari an sit excommunicatus.

§. Sextus.

V **Ista regula** que habet qd iniJciẽs manus violẽtas in psonã ecclesiasticã est excõmunicatus, p ꝯsequẽs restat videre casus ex
1 ceptos a regula. Nã fallit † in quatuordeci casibus.
¶ Primus cũ quis pcutit clericũ incedẽtẽ i habitu laicali quẽ ignorat clericũ, vt. c. si vero. ij. de sen. excõ. Si aũt pcutiẽs vidit tõsurã ⁊ tñ nõ credit ipsum clericũ tunc incidit, vt not. glo. in. d. c. si vero. Nã pbabilis ignorãtia excusat in primo casu cũ quibus verisimiliter p tali haberi debeat in quali habitu reperit. C. de aque duc. l. decernimus, lib. xj. C. de fabri. l. stigmata, ⁊ c. si iudex laicus, eo. ti. lib. vj. Hic aũt nõ excusanꝛ in scdo casu cũ tonsurã viderit ⁊ hoc vex nisi ignorãtia pbabilis insurgat ex more patrie q debet attẽdi. ff. de fun. instru. leg. l. cũ de lanionis. §. asinã. ff. de pig. act. l. cũ vniuersox, nã alicubi laici tpe caloris defe
2 runt tonsurã. Quid si pcutiẽs † credebat pcussum clericũ cũ nõ esset clericus, glo. in. c. si vero, ꝙ pcutiens pp ꝯsciẽtiã est excõicatus nisi certus postea efficiaꝛ, alle. c. quoniam multos. xj. q. iij. ẽm vnũ casum, ⁊ hoc operaꝛ affectio opere secuto, de biga. nup, ⁊. c. fi. ff. ad leg. aqui. l. scientiã. In ꝯriũ videꝛ, nã nõ debet iudicari ẽm qd qs facere debet ⁊ intẽdit, sed ẽm ꝙ fit. ff. ad. l. cor. de sicar. l. j. §. diuus. ff. de iniur. l. si cũ seruo, ⁊ l. pcedenti. Et hãc credo partẽ verã, ⁊ sic determinat glo. in. c. in audiẽtia eo. ti. Et moueor qꝛ vt quis icidat in canonẽ reqritur psuasio diabolica ⁊ cõsummatio facti qualificati vt. s. pluries deductũ est. Quod si intendens pcutere Titiũ laicũ certans in psona pcussit gaium clericũ. Alanus dixit ꝙ incidit in canonẽ qꝛ iniuriari voluit. ff. de iniur. l. eũ qui. §. si iniuria, de fur. c. vlti. Tan. tenet ꝯtrariũ, pro
3 bat per tex. c. si vero. Nã ibi dicit tex. ꝙ † si pcutiat clericũ quẽ credebat probabiliter laicũ non incidit, ergo sic hic a simili ignorãtia excusabit ipsum a pena cano. Nam temeritas ⁊ violentia ponderaꝛ in pena illius canonis, vt in. c. j. ⁊. c. veniens, eo. tit. ff. de iniu. l. illud. §. illud, glo. in. c. si vero, dicit opi. Ala. tutiorem. Pro opi. Ala. facere vr̃ tex. Nã si quis intendit furari aux, ⁊ furaꝛ es, tenetur furti eris. Sic si quis fureꝛ saccum plenum pecunia, teneꝛ furti nomine sacci, licet nõ habuit intentionẽ furãdi saccũ. Credo opi. veriorem de iure moueor qꝛ vt vẽdicet sibi locũ pena canonis debet precedeꝛ psuasio diabolica, vt in. c. si qs que hic nõ precessit circa clericũ vt pbat thema questionis. Nõ ob. l. allegata, qꝛ vtrobiqꝫ cõmittiꝛ furtũ, tã in ere q̃ in auro ex sola ꝯtrectatione licet nõ ex qualibet ⁊ cuiuslibet percussura qs incidat in cano. sed ex qualificatione ⁊ qualificatis persone.

4 **Secundus** † casus est cũ qs pcutit clericũ in habitu laicali incedẽtẽ monitũ nõ correctus vt. c. in audiẽ. eo. ti. Istũ articulũ. s. examinaui explicãdo ꝯriũ. c. ppẽdimus, ad. c. in audiẽ. ¶ Tertius est casus in clerico gerẽte administrationẽ rex secularium, vt i. c. sacerdotibus, ne cle. vel mo. Ex illo. c. sumũt aliq indisticte argm̃ ꝙ eoipso qd se sic ingerit sit clĩcus puatus puilegio clericali ipso iure, qd nõ est vex immo reqriꝛ monitio, vt. c. in audiẽ. l3 ergo Goff. in summa ponat ipsu3 p casu excepto idisticte t3 gl. in. c. sacerdotibus, t3 ꝙ dixi. Idẽ t3 Vin. Phi. ⁊ Gof. Ibidẽ Inn. ⁊ Host. hoc vex nisi eps in sinodo mãdasset sub pena puationis puilegij clericalis, qꝛ illud hrẽt locũ trine monitionis. Hũc intellectũ pbat tex. in. c. sacerdotib⁹, in ver. ꝙ si postmodũ, ergo reqriꝛ monitio. ¶ Quar
5 tus † in eo q iocose iniJcit manus in clericũ, vt. c. j. eo. ti. d3 tñ moderari qualitas ioci, ⁊ rõ fallẽtie est, qꝛ in pena canonis ponderaꝛ psuasio diabolica q̃ excludit iocus ipsius qualitate põderata, argu. not. in. c. j. de psum. ¶ Quintus casus i magistro q grã discipline pcutit scholarẽ, vt in. c. j. eo. ti. tñ d3 moderari modus pcussiõis, qꝛ leuis pmittiꝛ magistro, vt. l. x. ff. ad. l. aql. ⁊ not. i. c. cũ volũtate. eo. ti. ¶ Sextus casus i eo q repellit vi vi a clerico ipm ppulsante, vt. c. si vo. eo. ti. hic põderãdũ tñ q̃re vi vi repellat, õ q plene tractatui i tracta. õ bello pticulari ob tutelã corporis sui ⁊ rex ratio fallẽdi, qꝛ naturaliter iductũ est se defendere.

6 **Septimus** casus † in eo q reperit clericũ in adulterio vel stupro cũ vxore, matre, filia, vl' sorore, vt. c. si vo. j. de sen. excõ. Sed quid in ea que putaꝛ vxor ⁊

non est, idē dōm p ea que habentur in.l.si vxor.§.j.ff.de adul.faciunt q̄ not.In.c.plerūqȝ,de dona.inter vir.ꝛ vxo.in vlt.gl.ꝛ hoc tȝ Uin.ꝛ Gof.in.d.c.si vero. An aūt nomine vxoris intelligaꝛ spōsa de p̄senti glo.tȝ ꝙ sic, qꝛ lex p̄mittit ꝑ illa accusare iure mariti.ff.de adul.l.vxor.§.j. An aūt noīe m̄ris intelligāꝛ oēs ascēdētes, glo.tȝ qꝺ nō hoc casu, qꝛ nō debet extēdi licētia, vt.c.tue, de deci. Hosti.dicit hoc tutius. Dicit tñ ꝙ lex addit excipiendo neptē ꝛ spōsam, vt in auc.vt liceat mat.ꝛ auie.§.qꝛ nō ita cōperiaꝛ, colla.ix. forte nō foret absurdū distinguere inter neptē ex filio vel filia, vt.l.liberos, in fi.ff.de sena.qꝛ hec est m̄ria hic ꝓuocar
7 dica, nūc ꝑtranseo, ꝛ in seq. tractatu expediā. ¶ † Octauus casus in eo q auctoritate sue p̄lationis vel de mādato p̄lati iniecit manus in clericū.e.ti.ex tenore, ꝛ.c.vniuersitas, ꝛ.c.vt fame.eo.ti.ꝛ intelligas in p̄lato corrigēte, nō tñ modū excedēte, alias foret locus appellationi, de offi.ordi.irrefragabili, ꝛ puniꝛ sic excedēs, de appel.de prore, leuis.n.correctio est p̄missa, vt.c.cū volūtate.eo.ti.cū simi.ibi not. fallit tñ in ep̄o q nullū manibus proprijs ēt corrigēdo ꝑcuteꝛ dȝ.lxxxvj.dist.ñ liceat.C.de epis.ꝛ cle.auc.siue q̄. In inferiore aūt ep̄o si mādat p̄latus capi ēt p laicū, neuter est excōicatus, vt.c.vt fame.eo.ti.ꝛ.c.si clericos, eo.ti.li.vj. Si aūt mādat ꝑcuti ꝛ xberari mādet p clericū vel monachū idē si p laicū, tūc vterqȝ est excōicatus, vt.c.vniuersitatis.eo.tit. Ita ēt not.glo.in.c.si clericos, eo.ti.li.vj.in glo.nodari. Ep̄s tñ pōt proprijs manibus vbi nō hȝ clericū p quē percutiat, vt not.
8 gl.i.c.nō liceat.lxxxvj.dis. ¶ † Nonus casus in iferioribus als senioribus ecclesie q pueros corrigere p̄nt, vt.l.cū volūtate.eo.ti. Hoc intellige modū nō excedēdo, vt.§.tactū est. ¶ Decimus in dominis corrigentibus. ¶ Undecimus in propinquis.

Duodecimus in p̄ribus corrigentibus filios, ꝫ intelligēdū dūmodo nō sint constituti in sacris. Nā sacer ordo liberat a p̄ria ptāte ꝛ seruili quo ad manuū iniectionē.liiij.dist.ex antiqs, ꝛ.c.frequēs, ꝛ si seruus sciēte. Si aūt tales p̄sone excedant modū tenet glo. ꝙ nō sint excōicati, in.c.cū volūtate.eo.ti.in glo.vlt.mouetꝛ glo.qꝛ canō exigit dolū sine quo violētia p̄mittiꝛ, sed he manus sunt charitatiue lȝ casu modus excedaꝛ. Ego nō credo glo.verā, naȝ limitata correctio est p̄missa p̄ribus erga filios, ꝛ dn̄is erga seruos, sicut p̄latis erga subditos p.§.allegata, excessus ergo inducit penā vt
9 .§.tactū est. ¶ Decimustertius in eo q iniecit manus † in clericū depositū ꝛ traditū curie seculari, de iudi.cū nō ab hoīe.xvij.q.iiij.si qs deinceps, hūc pūctū expediui.§. ¶ Decimusquartus casus cū qs iniecit manus in clericū q trāsfert se ad vitā ꝯriā clericali, vt cū bigamia ꝯtrahit.lxxxiiij.dist.quisquis, ꝛ hunc articulum etiam.§.expediui. Addi potest alius casus in percutiēte clericum hereticum vt tenet Inno.in.c.si vero.eo.tit. Jo.de lig.

SVMMARIVM

1 Uinculū excōmunicationis in casibus exceptis p quos tollaꝛ.
2 Legatus glibet an ꝑ q̄libet ꝑcussiōe cl'ico illata absolueꝛ possit.
3 Impotentes ꝛ delicati qui non possunt adire sedem apostolicaȝ per quos absoluantur.
4 Leuis offensa differt a mediocri ꝛ enormi.
5 Pubes an debeat mitti ad sedem apostolicam.
6 Mittendi ad sedem apostolicam qui non sint regulariter.
7 Romanā ecclesiā si qs dicat non esse caput est excōmunicatus.
8 Statuta ꝛ consuetudines qui seruari fecerunt contra libertateȝ ecclesiasticam sint excommunicati.
9 Uiolātes bona ecclesiarū an sint excōmunicandi per sententiaȝ.
10 Religiosi leges vel phisicā audientes an sint excommunicati.
11 Casus in qbus quis incidit excōmunicationem latam a iure.
12 Participans in diuinis cuȝ excommunicato a papa an incidat in maiorem excommunicationem.
13 Usurpātes bona ecclesiaꝝ vacātiū qua excōmunicatiōe ligenꝛ.
14 Mendicantes ementes domos ad habitandū de nouo an incurrant excommunicationem. 15.
16 Casus quibus fertur sententia excommunicationis a Deo mediante lege mortua numero quot sint.
17 Pater filio, dominus seruo ꝛ libero excōmunicatis an versa vice communicare debeant.

.§.Septimus.

Ista regula ꝛ casibus exceptis subiūgaȝ huic p quē hoc vinculū tol-
1 laꝛ. Et trado regulā quod † p solū Romanū pōtificē tolliꝛ hoc vinculū vel p legatū de quo est attēdendū quod licet iura sup hoc disponāt ḡnaliter, videlicet ꝙ legat quoslibet absoluant, vt in.c.ad eminētiā, ꝛ.c.ea noscitꝛ.ꝛ.c.quanuis.eo.ti.ꝛ.c.qꝺ trāslationē, de offi.leg.ꝛ intelligas de legato de latere, tñ moderni in hoc variarūt. Hosti.fuit sibi ꝯrius in.c.ꝙ trāslationē, de offi.leg.tenuit ꝙ legatus de latere absoluat ꝑ iniectione q̄ nō sit atrox ꝛ enormis, alias nō pōt in.c.ad eminentiā, tȝ indistincte ꝑ qualibet iniectione pōt absoluere. Aliqui tñ excusāt ꝯrietatē Host.dicētes ꝙ Host.intelligit qꝺ cū legatus absoluit ꝑ atroci asserebat se hr̄e speciale mādatū, ꝛ sibi in hoc credēdū est p ea q̄ not.de testi.cū a nobis, de fi.instr.qꝺ sup his. Guil.in spe.eo.ti.idē tenet, vcȝ ꝙ nō possit absoluere ꝑ atroci. Ibi recitat Joā.de deo.quo ad legatū aūt intelligit enorme ho
2 micidiū vel mutilationē nō simpliciter sanguinis effusionē, ꝛ cū ossiū fractiōe. Abb.tȝ qꝺ † glibet ꝛ ꝑ q̄libet ꝑcussione, hec opi. vr̄ vera si pōderenꝛ tex.ftati allegati q loquunꝛ ḡnaliter ꝛ ēt, ga cōcessum legatis, ꝛ sic b̄n̄ficiū latissime iterp̄retādū, vt.l.b̄n̄ficiū.ff.de cōsti.prin.ꝛ.l.si qñ.C.de bon.vacan.lib.x.ꝛ.c.dilectus, de dona.etiam, qꝛ hoc fauorabile animabus, ꝛ sic restringendum.

Stat ergo quod solū p Romanū pōtificē vel legatū de latere absoluunꝛ. Sȝ hec regula ēt fallit in casibus princ.cū sit excommunicatus in mortis articulo vt in canone si qs suadēte.xvij.q.iiij. Reassumpta autē sanitate teneꝛ accedere ad sedē apostolicā, vt.c.eos, de sentē.excō.lib.vj. Scd̄s casus in eo qui habet inimicitias capitales vel alias i eo qui habet iustas excusatiōes, vt.c.decetero. Tertius in ostiario qui ratione officij clericum enormiter leserat, vt.c.si vo alicuius eo.ti. Quartus in infirmo. Quintus in pauptate grauato, Sextus in senectute dep̄rehenso. Ita quod ad romanam curiam accedere nō possit, vt.c.quidē de his, eo.ti. Septimus in claustrali cum peruenerit ad enormem lesionem, vt.c.cū illorum, eo.tit. Octauus in muliere. Nonus in his qui nō sunt sui iuris.

3 **Decimus** † in impotētibus ꝛ delicatis q nō p̄nt pati laborē eūdi ad sed.apo.vt.c.mulieres, eo.ti. Undecimus in his q leuē ꝛ nō enormē lesionē intulerūt, vt.c.peruenit, eo.ti. Ala.dixit ꝙ ibi factū fuit auctoritate pape, ꝛ ideȝ ibi Inno.p verbū duximus ꝛc.qꝺ in fi.poniꝛ. Pro hac opi.facit.c.si vero.eo.ti. Ibi.n.est speciale in ostiario ꝙ absoluaꝛ ꝑ leui offensa, ergo in alijs ꝯriū est ius cōmune.ff.de lega.l.ius singulare, ꝛ.l.j.ff.ad muni. Ad idē.c.cū illoꝝ.eo.tit. Alij tenent ꝙ de iure cōmu.hoc ꝓcedat alias ad qꝺ posita eēt decr.peruenit in cōpillatione.xix.dist.si romanoꝝ, ꝛ facit principiū compilationis. Grego. Hāc opi.tenet Goffre. Uincē. Phili.ꝛ Tācre.qui hoc probant p integrā, in cuius principio dicebaꝛ ꝙ ep̄i poterāt absoluere libere senes, mulieres, pueros q in canonē incidebāt, secqbaꝛ, de his aūt ꝛc. Hāc opi.ap.pbat mūdus, ꝛ sic iterp̄tata est
4 ꝯsuetudo, ꝛ sic tenēdū, vt.l.minime.ff.de legi.distinguiꝛ † tñ inter leuē, mediocrē ꝛ enorme, in leui pōt idistīcte, i mediocri quosdā priuilegiatos vt ostiarios ꝛ sīles de qbus dictū est, in enormib9 nulli sine speciali mādato pape, hoc aūt p quādā extrauagā.que incipiebat, proiectis, quā hodie non habemus q̄ attribuebatur Inno.tñ dicit sibi respōsum ab Inno.qꝺ illā nō ediderat. Guil. tñ alleg.illā ꝑ Inno.in spe.in ti.de leg.§.nūc dicamus, ver. qdē ēt dixi alibi.alleg.ipsaȝ ꝑ Ale.in spe.in ti.de sen.excō.vltra mediū, distinxit inter generalē ꝛ leuē ꝛ leuissimā, ꝛ dicebat decre.peruenit nō loq de graui, cū illā excludat, in leui pōt ex speciali commissione ꝛ gratia ƀm opi. Uinc.alleg.l.apud labeonē.§.pretor ait, vt si qꝺ faciat, vt.c.cū te.de re iudi.de accu.cū dilecti, de pe.dist.j.§.sed huiusmodi, istā opinionē aliquantulū admiror nec cōcipio. Nam dicit qꝺ in graui nō potest, in leui cōmissione ex speciali potest, ꝛ nō aliter, nō etiā in graui potest ex commissione speciali. Et sic inter hec membra nulla erit differentia, etiam.c.peruenit, loquiꝛ in leui, nec est tex.in mūdo disponens cōtrarium.

5 **Duodecimus** † in pubere, vt in.c.j.eo.tit.qui ēt post pubertatē potest de ante cōmisso, vt in.c.si.eo.ti. Decimustertius in seruo cū dominus multū grauaꝛ in p̄missione serui, vel seruus manū iniecit in fraudem dn̄i, vt.c.relatū.eo.ti. Decimusquartus est in monialibus, vt.c. de monialibus.eo.ti. Decimusquintus in cōmuni viuētibus, vt c.quoniā.de vit.ꝛ hone.cle. Attēdendum tamen qꝺ horum impedimētorū quedā sunt temporalia, quedam perpetua, in temporalibus regulariter tpe absolutionis iurant, qꝛ reassumptis iuribus accedēt ad sedem apostolicā, fallit in impubere, vt cap. vlti.eo.ti.ꝛ ratio qa agitatum tempore quo caret dispositione alias discretione in perpetuis nō est opus vt claret, sed in tēporalibus nisi reassumptis viribus accedēdo incidunt in idem vinculū, vt.c.eos.eo.ti.lib.vj. Host.dat vsus q fuerūt Jaco.feierte ebredunti

6 ebredientie in qbus ztinent illi qui nõ sunt mittẽdi † ad se. apo. regulariter vt.in.c.scdo moues,τ.c.nõ dubiũ,sextus,vt.c.mulieres.Host.vt.c.dcetero.puer,vt.c.quãuis,τ.c.j.τ.c.si.officia.vt.c.iij.delitiosus hic prius papa ɔsulit,vt scʒ mulieres.§.j.inops,vt c.quidẽ,de his,eger.vt.c.de his.τ.c.ea noscit,sodalis de vit.τ bon.cle.quoniã.Janitor.vt.c.iij.Astrictus potestati alterius,vt.c.relatis,dubius,vt.c.cũ desideres,τ.c.si vero.cause iuste ad cũ eundũ,vt.c.quidem de his,leuis ictus,vt.c.peruenit,debilis,vt.c.ea noscitur.Hoc est primum genus excommunicationis.

De casibus quibus manus iniiciẽs in clericũ non sit excõicatus cõprehẽdẽdo.s.multos dantur versus.Officiũ zelusqz doctor paterqz ꝓpinquus.Affectus vxoris mficis dñs vis correctio.Incorrigibilis monitione trina premissa.Ludus qsqz sit exẽptus si sit moderamine rectus.Secũdũ genus excõicationis est cũ qs incidit heresim iã dãnatã,vt sunt illi de qbus.xxiij.q.j.c.j.τ.c.ij.iij.q.iij.qdã.Tertiũ genus si qs defendit hereticũ,vt.c.sic ait,de hereti.Quartũ genus est cũ

7 qs dicat romanã ecclesiã † nõ esse caput.xix.dist.nulli fas.Quintũ genus cũ qs põt defẽdere clericũ a violẽta manuũ iniectione τ nõ defendit,vt.c.quãte.eo.ti.In hac aũt variãt doc.qdã dicũt hoc intelligẽdũ vt sonant verba τ hoc inductũ est in fauorẽ clericorũ vt qlibet ad hoc arcteꝛ τ hoc rõne iuris publici.j.dist.ius publicũ de sen.excõ.ztingit.Alij restringunt hoc ad illos qbus hoc cõpetit rõne iurisdictionis q hoc põt rõne officij.xxiij.q.iij.forte.τ.c.duo ista.De hoc tñ expressum est in.c.dilecto.eo.ti.li.vj.Sextũ genus est cũ quasi iniicit carcerãdo clericũ,vt.c.nuper eo.ti.hoc implicaui in primo gñe.Septimũ est ɔ ɔsules,officiales,τ angarias τ similia onera clericis imponẽtes, vt.c.aduersus,τ.c.nõ minus,de immu.eccl.post emanauit.c.clericis,eo.ti.li.vj.stãdũ est cle.qm̃,eo.ti.Octauũ ɔ succedẽtes ꝓxime dictis

8 nisi intra mẽsem errorẽ purgauerint,vt.c.aduersus,in fi.de imu.eccle.Nonũ ɔ illos qui seruari † fecerunt statuta τ ɔsuetudines ɔ libertatẽ ecclesiasticã,de quo in.c.nouerit,de sen.excõ. τ isti incidunt nisi deleuerint de capitularibus.Scdo si seruari fecerint ẽt dato q nõ deleuerint.Decimũ ɔ illos q talia statuta fecerint.Undecimũ ɔ illos q ꝫm illa iudicauerint.Duodecimũ ɔ illos q iudicata ɔscripserint,vt.c.nouerit.eo.ti.Nõ ob.c.grauẽ.eo.tit.vbi vr̃ canõ ferẽde sentẽtie,qꝛ ibi excõicanꝛ pp ɔtumaciã in non cauẽdo,sed nihilominus denũtianꝛ a iure excõmunicati, vel nõ est absurdũ q excõicati a iure iterũ excõmunicenꝛ ab hoie.Decimũquartũ ɔ incẽdiarios τ fractores ecclesiaꝝ q itellige i his qui incendũt vel frãgunt ecclesiã,vel locũ ɔtiguũ priuilegiatũ intra spatiũ iuris limitatũ.xvij.q.iiij.antiqtus,tales.n.sunt excõmunicati ipso iure.xj.q.j.cũ deuotissimã.xxiij.q.viij.si qs membroꝝ.xj.q.iij.canonica.de sen.excõ.tua.τ.c.ɔquesti.Alij aũt ali

9 ter violãtes † bona ecclesiaꝝ sunt excõicãdi p sniam.xxiij.q.vlt.pessimã.xij.q.ij.indigne.xvij.q.iiij.quisquis.Decimũquintũ in eo q electus est in papã a minori qz a duabus partibus se ingerẽte τ nõ resipiscit,vt.c.licet,de ele.Decimũsextũ in casu.§.si qs aũt.j.eo.c.licet.Decimumseptimum ɔ falsantẽ p se vel alium literas papales.Decimũoctauum ɔ eos qui sciẽter vtuntur literis sic falsatis,vt.c.ad falsarioꝝ,de crimi.fal.Decimũnonũ cõtra illos qui deferunt arma,ligaminia,τ similia prohibita faciũt fauẽdo infidelibus in preiudicium ecclesie.vt.c.ita quorũdam,τ c.significauit,quod olim,de iude.Secũdo ɔtra illos qui tractãt de locãdo hospitia scholarium ante tempus,vt.c.quidam,de loca.τ.c.j.Quidam tamẽ dicunt illam decre.esse localem. Quidã dicunt eam esse generalem,τ hec est communior opi.vt ibi not.

10 licet Hoa.ibi teneat quod sit canon ferende sententie.

Uigesimumprimum cõtra †religiosos leges vel phisicã audiẽtes,vt.c.sup specula.τ.c.non magno.ne cle.vel mo.Uigesimũscõm ɔ plebanos τ archipresbiteros leges τ phisicã audientes nisi intra spatiũ duoꝝ mensiũ destiterint,vt.d.c.sup specu.in fi.τ eo.ti.c.j.lib.vj.de quo dicẽdũ vt vtrobiqz no.Uigesimũtertiũ ɔ sagittarios,vt.c.vno de sagit.de quo dic vt ibi not.Uigesimũquartũ cũ qs participat in crimine cũ excõicato,vt eo.titu.si cõcubine,τ.c.nup.Uigesimũquitũ ɔ illos q romanos vel alios nauigãtes expoliant,vt.c.excõicationẽ,de rap.τ dic vt ibi.Uigesimũsextũ ɔ illos q innitunꝛ ordinationibus factis a schismaticis,τ alienationibꝰ factis ab eis,de schisma.c.j.Hi sunt casus

11 † qbus qs incidit excõicationẽ latã a iure q reperiunꝛ a iure veteri expressi.Uerũ,qꝛ inter hos enumerant casum cũ qs participat in crimẽ,addit huic casus cũ qs participat sciẽter in diuinis cũ excõicato τ Romano põtifice,vt.c.significauit.eo.tit. Illud tñ.c.habet multos intellectus,aliq intelligunt eadẽ snia quo ad participationẽ sacramẽtoꝝ,τ sic minor.Alij dñt q ibi erat excõmunicatus cũ pticipibus suis.xj.q.iij.excellẽtissimus,τ.c.qd in dubijs,eo.ti.Alij dñt qd ibi participauerant in eodẽ crimine,τ hãc tʒ glo.in.d.c.significauit.Alij dñt speciale in papa,τ hoc tenuit Ber.in.c.a nobis,de exce.in vlti.gl.Alij vt Goffre.dñt q

12 participãs in diuinis cũ excõicato a papa incidit in maiorẽ † τ sic speciale pp excõicãtẽ,τ ex qualitate pticipij.Jo.dicebat speciale rõne q̃litatis participij nõ attẽto excõicãte.Hec not.xj.q.iij.si qs epm.Host.dicit q qnqz requirunꝛ vt incidat.s.qd sit clericus,q pticipet sciẽter q spõte,qd in diuinis,q cũ excõicato a papa,alij dñt qd illa decre.inducit nouã spẽʒ excõicationis hoc nõ patitur litera que loquitur de pteritis,τ dicit nõ dubitamus.

Sunt τ alij casus inducti p ɔstitutiones sexti,τ licet glo.enumeret in.c.eos.eo.ti.lib.vj.Tñ hic repetam,vt excõicationis mr̃ia pateat.Primus τ scõs cõtra delinquẽtes tpe electionis romani põtificis,ɔ elec.vbi periculũ.§.nulli,τ.§.si premissa,de elec.lib.vj.Tertius ɔ offendentes ecclesiasticã psonã vel ɔsanguineos,qꝛ nõ elegerunt ad eoꝝ instãtiã,vt.c.sciant cũcti.eo.ti.lib.vj.τ ibi offendens in pdictis,τ ex illa cã clericũ incidit excõicationẽ dupl.cano.s.cano. si qs

13 suadẽ.xvij.q.iiij.τ illius ɔstitutiõis. Quartus † ɔ vsurpãtes bona ecclesiaꝝ vacãtiũ,vt.c.gñaliter.eo.tit.Quintus ɔ seminãtes discordiã in electionibus abbatissaꝝ,vt.c.indẽnitatibus.§.postremo.eo.ti.Sextus ĩn.c.fundamẽta.eo.ti.Septimus ɔ pcurãtẽ ɔseruatorẽ ꝓcedere ɔ formã iuris,vt.c.vlti.§.pars vero.de offi.deleg.lib.vj.Octauus ɔ extorquẽtẽ p metũ absolutionẽ,qd me.cau.c.vno.lib.vj.Nonus in simulãtẽ ɔ dispositionẽ.c.mulieres,de iud.lib.vj.Decimus ɔ obediẽtẽ iperatori deposito in casu.c.ad apostolice.de re iudi.lib.vj.Undecimus ɔ inducẽtes psonas ecclesiasticas ad submissionẽ bonoꝝ τ iuriũ,vt.c.hac consultissima,de reb.eccle.nõ alie.li.vj.Duodecimus eo.c.ad fi.De

14 cimustertius ɔ † mẽdicãtes emẽtes domos ad habitãdũ de nouo,de reli.do.c.vno li.vj.Quartusdecimus ɔ iponẽtes clericis pedagia,vt.c.quãqz,de cẽsi.lib.vj.Decimusquintus ɔ grauantes clericos collectis,grauaminibus τc.vt.c.cleri.de imu.eccle.Decimussextus.j.eo.c.ver.platis,isti sunt sublati p clem.quoniã de imu.eccle.Decimusseptimus ɔ violãtes libertatẽ ecclesiaruʒ τ clericorũ per indirectũ,vt.c.vlti.de immu.eccle.lib.vj.in prin.Decimusnonus eo.c.ad finẽ.Uigesimus ɔtra disputantẽ publice de fide catholi.de hereti.c.ij.ij.respon.lib.vj. Uigesimusprimus eo.c.j.responso.Sed primus est canon ferẽde sentẽtie.Uigesimussecũdus in casu.c.vt inqsitionis,in fi.de here.lib.vj Uigesimustertius in casu.c.vnici.de schisma.li.vj.Uigesimusquartus ɔ assasinos,vt.c.pro humani.de homi.lib.vj.Uigesimusqntus de iniur.c.vno.Uigesimussextus ɔ insequentes cardinales,de pen.felicis.§.presenti.lib.vj.Uigesimusseptimus.eo.c.ad fi.Uigesimusoctauus in.c.quisquis,de sen.excõ.lib.vj.duo in ca.

15 eos.eo.ti.τ lib.vbi glo.enumerat.Hi sunt † inducti per constitutiones.vj.lib.per constitutiones autem.xviij. clem.

Quinquaginta casus eliciũtur quoꝝ.xvj.reseruanꝛ pape.Primus de seque.pos.c.j.Quatuor in cle.j.de sepul.Quatuor de deci.c.j.ij.de sta.mo.c.j.§.qꝛ vero.xij.eo.ti.c.ij.xiij.τ.xiiij.de reli.do.c.j.Alij sex.τ sic.xx.de ɔsa.τ affi.c.j.ij.τ sunt ap.sedi reseruati.ɔ pe.c.j.duo eo.ti.cupiẽtes,in prin.Quadragesimustertius eo.tit.§.qꝛ vero,Quadragesimusqntus de sen.excõ.c.j. Quatuor q sunt de sen.excõ.c.ij.v.de sen.excõ.cũ ex eo.Dico aũt taciti duo habenꝛ de sum.tri.τ fid.ca.c.vno.§.porro.de vsur.ex grãdi.in fi.gl.enume

16 rat hos i cle.j.de sen.excõ.τ sic oẽs casus † qbus ferꝛ snia excõicationis a Deo mediãte lege mortua sunt nume.cij.Uex est qd Bonifacius post cõpilationẽ.vj.addit duos p extrauagã. detestãde,τ statuimus.Nec ꝓcedunt in maiori,nã minor ẽt ferꝛ a canone.vt.c.nup.de sen.excõ.cũ simi.Ex his inferꝛ qualꝛ a Deo mediãte canone ferꝛ excõicatio maio.ferꝛ aũt excõicatio minor a canone pp simplex participiũ,vt.c.nuper.eo.ti.ij.q.iij.excõicatos,τ.c.cũ excõicato.τ.c.si inimicus,fallit tamẽ in personis que enumerãtur ea.causa.τ.q.quoniam multos,τc.inter alia. eo.ti.c.aũt quoniã multos,multiplicem habet intellectũ,vt ibi not.τ.c.inter alia.eo.titu.τ ibi.xj.q.iij.excõicatos,τ.c.cũ excõicato,τ

17 c.si inimicus,τ.c.quoniã multos,vero.An † versa vice pr̃ filio,dñs seruo,τ libero excõicatis cõmunicare debeãt. Item Inno.in.c.inter alia q non.Et glo.in.c.quoniã multos,licet ɔrariuʒ videatur notare.xxij.q.v.de forma.vbi tamẽ loquitur i vasallo.An debitor creditori excõmunicato soluere debeat,glo.not.in.c.nos sanctorum.xv.q.vj.Inn.in.c.veritatis,de do.τ ɔtu.τ.c.cum nostris,de ɔcess.preben.vide in.c.nos sanctorum,pꝛealleg.

SVMMARIVM

1 Sententia excommunicationis qualiter a Deo mediante hominis ministerio feratur.
Excommunicatio est mucro episcopalis. 2.
Sacerdotes curati ñ habẽtes iurisdictionẽ an possint excõicarẽ.
3 Sacerdos an habeat potestatẽ excommunicandi τ absoluendi quo ad potestatem clauium siue fori penitentialis.
4 Prelatus si habet iurisdictionẽ tẽporaliũ in aliquos nec presit al̃s iurisdictioni spũali quo ad eos, an excõmunicare possit.
5 Priuato τ non sacerdoti consuetudo an possit ius excõmunicandi acquirere.
6 Consuetudo neminem examinat.
7 Facultas excommunicandi perueniens ex potestate clauium cõpetit soli sacerdoti τ nulli alij.

§. Octauus.

1 Restat videndũ qualiter a Deo mediãte hominis † ministerio ferat̃ snia excõicationis, vbi sciẽdũ ꝙ aliq volũt dicer̃ ꝙ solus epũs excõicationis sniam ꝓmulgare põt p exclusionẽ inferiorũ. Hec ꝓbant q̃r excõicatio est mucro episcopalis. xvj. q. ij. visis. Ubi dicit, felici mucrone epi sacerdotũ piacula reseruẽtur τ ẽm Aug. dãnatio noiat̃, quã fecit epale iuramẽtũ q̃r pena nulla maior. xxiiij. q. iij. corripiant̃. Alij dñt ꝙ nõ solũ epi sed ẽt inferiores plati q̃ presunt collegijs vt abbates ẽt nõ bñdicti, dummodo sint ɔ̃firmati, de simo. sicut tuis, de offi. ordi. cũ ab ecclesiarũ. Tertij dñt qõ quilibet sacerdos põt fulminare excõicationis sniam, alleg. c. nemo. ij. q. j. xvj. q. iiij. c. j. de offi. ordi. xvj. q. ij. experiẽtie, τ. c. sacerdotibus. Alij dñt ꝙ epi soli p exclusionẽ inferiorũ excõicare pñt cũ illa solẽnitate de qua loquit̃. c. dñt. xj. q.
2 iij. Jlla. n. † vocat̃ mucro. xvj. q. ij. visis. xxiiij. q. iij. corripiantur. Alij aũt inferiores plati habẽtes iurisdictionẽ spũalẽ in loco ex ɔ̃suetudine ꝑuilegio vel iure cõmu. cũ p electionẽ assumunt̃, possunt excõicare ẽt maiori, ẽt si nõ sint p̃sbiteri. xxv. di. plectis. lxiij. dist. si in plebibus, de offi. arch. c. ij. de appel. reprehẽsibilis, de ma. τ obe. cũ in ecclesijs, de offi. ord. quãto. Et h̃ ꝓcedit ẽt si nõ hñt curã aiar̃. Nã satis est ꝙ hñt iurisdictio. τ si cognoscere τ diffinire pñt inter subditos, al̃s iurisdictio sine modica coertione foret nulla. ff. de offi. eius cui mã. ẽ iurisd. l. fi. de offi. dele. ex l̃ris.

Sacerdotes etiã curati nõ habẽtes iurisdictionẽ nõ pñt excõicare ẽm Ray. cũ ñ possint cognoscere τ iudicare inter subditos nisi forte ex ɔ̃suetudine q̃ iurisdictionẽ dat alias nõ habẽti. ix. q. iij. ɔ̃questus, de elec. dudũ. §. tãdẽ. de fo. cõpe. cũ ɔ̃tingit. Hostiẽ. aũt tz ꝙ † sacerdos
3 hz ptãtẽ excõicãdi τ absoluẽdi quo ad potestatẽ clauiũ siue fori penitẽtialis, sz nõ exercitiũ. Si nõ habeat curã tũc cuz cura, hz exercitiũ illius ptãtis in oibus q̃ expediunt̃ sine libelli oblatione, τ sine strepitu iudiciario. xj. q. iij. c. audi. τ. c. qñ sacerdos. ij. q. vij. §. itẽ dauid. xvj. q. j. alia. de eo q fur. or. re. c. j. Jn occultis aũt q̃ requirũt idaginẽ iudiciariã nõ põt simplex sacerdos nisi cõsuetudo vel indulgẽtia hoc ɔ̃cedãt, vigore. n. ɔ̃suetudinis põt excõicare τ interdicer̃, de rescri. ex pte decani, de ɔ̃sue. cũ iter nos. Si aũt aliqs hz curã parochie nec sit sacerdos, excõicare nõ poterit quo ad ptãtẽ clauiũ quã nõ hz. Si aũt platus hz iurisdictio
4 nẽ † tpalẽ i aliquos nec p̃sit alias iurisdictiõi spũali quo ad eos, ipse excõicare nõ poterit, sed ꝓcedet ɔ̃ ipsos vt iudex secularis, vt de offi. ord. dilectus, de iure pa. cũ dilectus. Et est rõ q̃r talis est potestas iurisdictiõis spũalis vt. s̃. dictũ ẽ. Si aũt vtrãq; haberet vtroq; gladio poterit, q fi. sint leg. p venerabilẽ, de app. si duobus, τ. c. romana. in fi. eo. ti. li. vj. Ex p̃dictis ɔ̃cludit̃ facultas excõicãdi ꝓcedẽs ex ptãte clauiũ siue fori penitẽtialis ɔ̃petit sacerdoti τ alij nõ τ ipsam exercet, nã ꝓpositus est cure nisi sit ɔ̃suetudo ɔ̃ria vel supioris inhibitio. facultas aũt excõicãdi procedens a iurisdictione spũali ɔ̃petit platis habẽtibus ordinariã de iure cõi ex ɔ̃suetudine vel ꝑuilegio spãli, vt dt Jnn. i. c. cũ ab ecclesiarũ, de offi. ordi. ad hoc vt talis cõpetat facultas requirit̃ ꝙ sit clericus, vel religiosus, vel electus p vniuersitatẽ ecclesiasticã, τ qõ ad dignitatem principalem, alias nõ ordinariã nisi ɔ̃suetudo vel priuilegiũ concedat etiam hoc habenti iurisdictionem spiritualẽ a prelato ecclesiastico vt delegato cõpetit habenti ordinariam non principaliter vt vicario ordinarij.

5 Sed dubitari consueuit † nunqd priuato τ non sacerdoti ɔ̃suetudo possit ius excõicãdi acquirere. Sup hoc fuit antiqua ɔ̃tẽtio. Aliq dñt ꝙ ex ɔ̃suetudine nõ põt induci qõ priuatus clericus hoc ius q̃rat. Et est rõ. nã hoc ius ɔ̃cedit̃ a Deo vel eius vicario, vel a iure, de talibus. n. τ nõ de alijs intelligit̃ ꝙ scribit̃ Mat. xvj. c. qõcũq; ligaueris τc. τ. xviij. c. amẽ dico vobis quecũq; ligaueris sup terrã, ligatus erit τ in celis, τ eo. c. pen. Accipite spiritũsanctũ quorũ remiseritis peccata remittunt̃ eis, τ quoꝝ retinueritis τc. nõ pñt ergo simplices clerici hoc ius ɔ̃suetudine q̃rere cũ nec possint possidere. Sicut nec laici pñt possidere ius ɔ̃fessiones audiẽdi τ absoluẽdi i foro penitẽtiali de peni. τ remi. oĩs, vel clericos iudicãdi, de iudi. decernimus, vel ius decimãdi, de p̃scri. cãm q̃
6 fortificari põt hec opi. q̃r † ɔ̃suetudo neminẽ examinat sz quẽlibet admittit. viij. dist. ɔ̃suetudo, isti. de iure natu. §. ex nõ scripto. sz hec nõ sunt cõmittẽda nisi diligẽter examinato. de eta. τ qua. c. pe. de elec. nihil. j. q. j. ecce cũ honoris, τ not. Host. post Jnno. de fo. cõpe. cũ ɔ̃tingat, τ hãc opi. recitat Jnno. in. c. olim. el. ij. d resti. spol. hoc ius p̃scriber̃ põt sicut alia spũalia iura, dũ tñ sit capax illoꝝ, de his q̃ fi. a ma. par. ca. q̃siuit. Nã sunt epi q hñt hãc potestatẽ a iure. xxiij. q. iij. corripiant̃, pñt hãc ptãtẽ alij ɔ̃cedere vt no. de offi. ordi. cũ ab ecclesiaꝝ, sic p patiẽtiã τ tacitũ ɔ̃cessum pñt clerici in qbus hoc ius cader̃ põt possessionẽ iuris q̃rere, dũmodo bona fide vtant̃, de his q̃ fi. a ma. par. ca. q̃siuit, de p̃scri. auditis, τ. c. olim. lo. iij. de resti. spo. τ no. in. c. dilectus, de re. do. τ. c. ɔ̃querẽte, de offi. ord. τ. c. cũ ɔ̃tingat, de fo. cõpe. Ego autẽ
7 ex his q̃ dicta sunt pondero ꝙ † facultas excõicãdi perueniẽs ex potestate clauiũ cõpetit soli sacerdoti τ nulli alij. Nec hãc facultatẽ p̃scribere põt p iura. s̃. inducta, facultas aũt ꝑueniẽs ex iurisdictione spũali q̃ cõpetit cuilibet prelato habenti ordinariã a lege, ɔ̃suetudine, vel ꝑuilegio, illa prescribi põt p capacẽ iurisdictione spũalis p iura ad hãc partẽ inducta. Credo tñ ꝙ simplex clericus solũ articulũ excõmunicãdi nõ posset prescribere sed totalẽ τ vniuersalem iurisdictionem spiritualẽ potest prescribere, q̃ prescripta eidem tanq̃ ordinario habenti iurisdictionẽ spiritualẽ ex cõsuetudine cõpetit hec facultas excõmunicandi, sic saluo veriori iudicio cõcordari possent opin. hincinde alle. Ex his infertur a quo sententia excommunicationis ferri possit.

SVMMARIVM

1 Excommunicationis sententia contra quem ferri possit.
Perdere nemo potest quod non habet.
2 Homo mortuus non est homo.
3 Crimina morte extinguuntur.
4 Judeus siue paganus an sit directe capax sentẽtie excõicatiõis.
5 Communio extrinseca que sit.
6 Catholicus solus potest directo excommunicari.
Catholicus quilibet est ligabilis canone papali preter papam.
7 Capite languente cetera membra languent.
8 Pretor se subijciendo subdito potest ab eo iudicari.
Pape delegatus superior est omni ordinario.
9 Motu naturali precise nihil seipsum mouet.
Inferior spera non mouet superiorem.
10 Absolutio fauorabilior est quam condemnatio.
11 Archiepũs an possit snia ligari qui est ordinarius ꝓuincie. 12.
13 Episcopus vt episcopus, archiepiscopus vt archiepiscopus qualiter incidat in statutum fulminatorium.
14 Appellatur de archiepiscopo ad sinodum cui ipse archiepiscopus preest.
15 Minor iudicat superiorem se subijcientem τ consentientem.
16 Superior subditũ rõne domicilij, vel delicti, vel ɔ̃tus existentẽ extra territoriũ suũ nũquid sua sentẽtia excõmunicare possit.
17 Subditus licet extra territoriũ possit citari, nõ tñ potest per non comparitionẽ constitui contumax vt excommunicetur.
Sententia excommunicationis secum trahit executionem.
18 Executio an possit fieri contra subditũ existentem in alieno territorio quo ad personam vel quo ad bona ibi existentia.
19 Excommunicatio ligat animam per se, non autem concernit locum nec corpus directe.
20 Subditus si rõne domicilij vl̃ delicti latitet, τ ñ faciat copiã sui, põt citari i loco habitationis τ ɔ̃stituet̃ ɔ̃tumax si ñ ɔ̃pareat.
21 Impune non paretur ius dicentis extra territorium.
22 Statutum an liget ad penam excommunicationis committentes extra territorium.
Subditus ratione domicilij si alibi delinquat puniri potest τ cõueniri per iudicem domicilij.
23 Subditi alibi delinquẽtes an incidant excommunicationis sententiam latam a statuto per verba expressa. 24.
25 Substantia destructa tollitur qualitas.

26 Error

16 Error a iure improbatus quando insurgat.
17 Verborum expressio an augeat vel minuat iurisdictionem.
Imperator est dominus totius orbis.
18 Princeps non solum sed et ciuitas statuere potest et penam infligere ne subditus cum hostibus communicet.
19 Statuta quecunque an porrigant effectum extra territorium.
30 Generalis et specialis interdictio an equiparetur.
31 Actus spectās ad iurisdictionē volūtariā cōcessus ab inferiori a principe nūquid possit exerceri extra territoriū pmittētis.
32 Solēnitas de q̄ disponit statutū seruari dz in ꝯfectione actus.
33 Facta coram vno iudice fidem faciunt coram alio.
34 Instrumentum confectum per notarium ciuitatis an porrigat effectum extra ciuitatem.
35 Legitimatio facta per papam non trahitur ad ea que non sunt sue iurisdictionis.
36 Statutum non emācipat sed patitur, seruata forma statuti.
37 Excōmunicatus per suū ordinariū, vbique est excōmunicatus.
38 Excommunicatio lata ꝯtra subditū sub ꝯditione et conditione purificata reperit subditus d alieno foro, an ligetur hic. 39. 41.
40 Excommunicatio an afficiat psonā et trahat secū executionem.
41 Sententia que nulla est, ratihabitione reconualescit.
43 Papa habet plenitudinem potestatis.
44 Auctoritas vel iussus vbi a principio desideratur, approbatio sequens actum nihil operatur.
45 Protestatio cum sit facto repugnans non nocet.
Iurisdictionem a se nemo potest abdicare.
46 Fomento inspecto ponderari debet iurisdictio.
47 Expressio voluntatis quid operetur.
48 Subditus ignorans excommunicari an possit.
49 Ignorans non ligatur excommunicatione quo ad Deum.
50 Excōicatus si moriatur antequam sciat se ligatū liber est apud Deū.
§. Nonus.

1 Circa hunc articulū. s. q̄ quē excōicationis sententia ferri possit. Est attēdēdū qd † excōmunicationis snīa ferri pōt in hoiem catholicum subditū canonibus vel hoi proferēti. Dixi primo in hoiem, p hoc excludūtur bruta et c. aialia. Nā talia nō sunt obiecta proportionalia excōicationis. Et est rō, nā excōicatio separat a cōmunione fideliū et sacramētoꝝ, sed alia ab hoie non sunt capacia sacramētoꝝ nec hominū, ad alia est vera cōmunio, ergo ab illis excludi nō pñt cū qs nō possit pdere quod non habet. ff. de iniu. testa. l. nā ad id quod. ff. de reg. iur. nō vr̄ re exclusus q rem nō habet. j. q. vij. daibertū. Et dico quod nō habet re vel spe. vel cessent ꝯria de canone, qz iusta. v. q. vj. xx. q. j. puelle. xxiij. q. iiij. guilisarius. xxvij. q. ij. §. ex his. Alia ab hoie aūt nō sunt capacia sa-
2 cramētoꝝ nec re nec spe. p hoc qd dixi hoiem, vr̄ ēt excludi homo mortuus. Nā † hō mortuus nō est homo. xxxj. q. ij. Moyses, de celeb. mis. in quadā, in cle. j. de sum. tri. huic tñ ꝯtradicūt tex. xxiiij. q. ij. sane, pfert, de hereti. si eps. Hinc attendendū, quod hoc casu homo mortuus in casibus specialibus includitur vt in crimine heresis, et in crimine notorio decedēte, vt not. xxiiij. q. ij. in sum. de hereti. si eps. xxiij. dist. quorūdā. lxxxviij. dist. neque, de sen. excō. a nobis, et homo mortuus excludi pōt a sacramēto sepulture et a cōmunione orationū, qz nō orabitur p eo. Sed vr̄ ꝯ. Nā in vltimo instāti mortis penitere potuit, et psumitur penituisse. xxvj. q. vij. q recedunt, de homici. significasti. j. q. vij. sancimus ergo licet penitere potuerit ecclesia militans nō dz hoc psumere que nō iudicat de occultis, vt. c. agite, de pe. dist. j. al's regulari-
3 ter homo mortuus excōicari nō potuit, qz † crimina morte extinguntur. xxiij. dist. quorūdā. C. si re. vel accus. mor. fue. l. j. C. ne ex deli. defun. l. vno, tñ in. c. neque. lxxxviij. dist. qd post mortē in casibus specialibus fit excōicatio potius ad terrorē quam ad effectum aliū inducēdū. In pūcto pōdero quod mortuus nō pōt excōicari a canone, qz post mortē nō pōt delinquere, et snīa cano. fertur pp crimē, ab hoi e aūt nō pōt proprie excōicari, nā excōicatio lata ab hoie reqrit monitionē pcedētē, q̄ ꝯstituat ipsum ꝯtumacē. xxiiij. q. iij. de illicita de sen. excom. sacro. Homo aūt mortuus moueri nō pōt nec ꝯtumax ꝯstitui. Etiā qz excōicatio generaliter excludit a sacramētis quorū mortuus nō est capax preterquam sepulture, hec iura que loquūtur in casibus specialibus, de qbus. s̄. intelligunt potius de declaratione pcedētis vinculi quam sequentis propter quod executiue fit denegatio sepulture et cōmunionis oratio-
4 nū, et similiū. dixi secūdo catholicū. Nā † iudeus siue paganus nō est directe capax sentētie excōmunicationis, et est ratio. Nā vt. s̄. tactum est quis perdere nō potest qd non habet re nec spe, vt regula nō videtur exclusus. ff. de reg. iur. et. j. q. vij. c. daibertū et. c. quod autem, de iure pat. et. l. traditio. ff. de acquir. re. domi. Tales autem carentes sacramento baptismatis non sunt capaces sacramētorum et communionis fidelium vt fideliū, ergo verum est qd per directum coerceri nō possunt per ecclesiam, vt. c. quanto, et. c. post miserabilē, de vsur. et not. in cano. multi. ij. q. j. et c. gaudemus, de diuor. probat tex. de deci. c. decer.

Hic pondero qd duplex est cōio fideliū, quedam est intrinseca et inquātū catholica, et extra hāc sunt iudei et infideles. Nā hec est cōmunio sacramētoꝝ et alioꝝ que supponunt articulos et fundamētū fidei, et extra hāc sunt iudei et infideles, et de hac loquuntur tex. de his qui foris sunt nihil ad nos. ij. q. j. multi. d diuor. gaudemus, cū similibus.
5 Alia est cōmunio † extrinseca q̄ debetur catholicis nō inquātum catholicis, sz inquātū hoies q sunt al'r sociabile et c. vt dicit Philosophus. ij. Politicoꝝ, vtpote in cōmercijs et singulis alijs actibus humanis, et a talibus nō sunt exclusi iudei nec infideles nisi hostes, et a tali cōione nō pñt directe cū pceptū exclusiōis terminetur in eos, qz nō sunt subditi, et sic nō ligantur precepto, vt. l. extra territoriū. ff. de iuris. om. iud. et. c. ij. de ꝯsti. lib. vj. Sz p indirectū pñt interdicēdo catholicis cōionē talē cū talibus. Naz proprie hec est excōicatio, sic intelligitur. c. quāto, et. c. post miserabilem, de vsur. et. c. decer. de deci. et. c. iudei, de iudeis. Solus ergo catholi-
6 cus † excōicari pōt directo, qd probatur. xxiiij. q. iij. §. si autē post mediū. Tertio dixi subditū canonis vel hois pferētis. Hic attēdēdū est qd traditur regula qd qlibet catholicus est ligabilis pter papā canone papali. Papa vero nō, vt. l. princeps. ff. de legi. l. digna vox. C. eo. ti. Et ppea aufertur qd papa cōicans cū excōicato nō intēdens p talē cōionē ipsum absoluere nō incidit snīaz canonis, qz absolutus est a canone. Ita not. glo. in. c. nulli, de sen. excom. lib. vj. vbi hoc tenet Uin. Tan. Gof. et phl. et nota. ēt in. c. si aliquē. eo. ti. et Jo. xcij. dist. si inimicus, et. c. statuimus, i glo. de sen. excom. lib. vj. Subest alia rō. Nā si ligaretur snīa canonis tunc seipsum ligaret cū ipse sit canō aiatus in terris. ix. q. iij. ipsi sunt. v. q. iiij. §. qd vero absque, ver. ipsi sunt. Subest ēt tertia rō. Nā si papa manens papa excōicari posset, tūc totū corpus interiret, cū papa sit caput corporis mystici, vt. s̄. tactū est, quo lan-
7 guente † cetera mēbra languent. vj. q. j. §. nullū. Et sic esset dare corpus sine capite qd mōstruosum foret. Credo tamen papam excommunicari posse excommunicatione que separat a Deo tātum, vt propter mortale peccatum, immo quia sine cōparatione creatus est maior, sic sine comparatione a Deo longius separatur. ix. q. iij. aliorum, de pe. dist. ij. principium.

In excōicatione aūt ferēda ab hoie traditur regula quod inferior nō ligat superiorē nec parem, de maio. et obe. cū iferior. ff. ad treb. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ff. de arbi. l. nā magistratus, cū simil. Ista regula fm quosdā fallit, cū maior subijcit se minori. xj. q. j. puenit, et. l. est receptū. ff. de iuris. om. iu. istud tñ nō est verū. Nā maior se subijciē-
8 do miori efficitur minor. vt dicit tex. Nā ptor se subijciēdo † subdito pōt iudicari ab eo. vt. l. ille a quo §. tēpestiuū. ff. ad treb. Nec est exceptio de labēte in heresim vbi superior, imo papa iudicari pōt qz pp heresim inferior. Nec ob. c. sane, de offi. dele. qz delegatus papa supior est quolibet ordinario. xciij. dist. c. fin. xciiij. dist. c. j. Sz circa hoc solet dubitari. An eps vel qlibet alius prelatus hñs potestatē p statutū fulminādi liget snīa suimet statuti ꝯfaciēdo. Sic in dubiū reuocatur de metropolitano. An intra territoriū sui suffraganei ꝯfaciens incidat in penā legis sui suffraganei. Et licet materia hec sit tacta et vulgata, tñ succincte aliquid recitabo. Qd nō ligetur platus statuens pbari vr̄ ex naturalibus
9 sumpto fomēto. Nā motu † naturali nihil seipsum mouet pcise. Sz aliud mouens aliud motū, vt demōstrat Philosophus. vij. phisicoꝝ. c. xxviij. lz aliq videantur seipsa mouere vt aiantia. Quod dā tñ aliud est principiū rōne cuius insurgit motus pductiuus, vt forma. aliud ratiōe passiue vt materiale principiū vt septimo methaphysice et sic recurren. est deuenire ad mouens imobile, vt septimo physicoꝝ et octauo. Sic legislatores in sumpta origine statuerunt in actibus dispositiuis differētiā inter disponens et disponibile, scilicet inter imperātem et cui imperatur. ff. de arbi. l. penul. iiij. q. iiij. nullus, de elec. innotuit. C. ne qs in cau. sua. per totū. ff. ad trebe. l. ille a quo. §. tempestiuum. ff. de dona. inter vir. et vxo. l. quod vt. §. vxori. Sic inter baptizātē et baptizatum, de baptis. debitū, sic inter presentantē et presentatum, de iure patro. nostras, cū simi. Quod nō ligetur superior probatur alio principio naturali. Nā motu ordinato et naturali nō mouet virtus inferior superiorem, vt inqt Philosophus. iij. de anima tractatu
10 de motu et mouente. Nā † inferior spera nō mouet superiorem,

sed ecōtra, hinc legislatores statuentes fuerunt quod inferior nō
liget superiorem. xxj. dist. inferior. de maio. ⁊ obe. cum inferior.
ff. de mino. l. minor. ⁊ cle. ne. romani, de elec.

Ex his duobus principijs naturalibus ⁊ po
sitiuis infert vtraq; cōclusio
negatiua, inducit ēt mixti q̄ actus actiuor̄ sunt in patiēte dispo
sito. scd̄o de aīa, sed idē vel superior, nō est patiens susceptibile
dispositionis auctorizabilis suijpsius vel superioris, cū de natu
ra 9stitutionis sit ligare subditos. C. de sum. tri. ⁊ fi. catho. l. j. in
prin. C. de iudi. l. rē nō nouā. ff. ad trebel. l. oībus ciuitatibus. C.
de colo. palesti. l. vnica. li. xj. de sen. excō. a nobis, d̄ peni. ⁊ remis.
q̄d aūt, ⁊. c. romana. de sen. excō. lib. vj. inducit, q2 seipsum nō po
test absoluere, vt. c. q̄d aūt, de peni. ⁊ remis. ergo nec ligare, tenet
10 cōsequētia, q2 fauorabilior † est absolutio quā 9dēnatio. xxvj. q.
ij. alligāt, de p̄ba. ex literis. ff. de act. ⁊ obli. l. assianus. ff. de regu.
iur. l. inter partes. Jn 9triū q̄ eps̄ liget inducit. ff. q̄d quisq; iur.
in rubro ⁊ nigro p totū, ⁊. c. cū oēs, de 9sti. Inducit. Nā aut pri
ceps ligat sua 9stitutione, vt. l. ex iperfecto. ff. de leg. l. j. ⁊ tūc ha
beo propositū. Aut nō ligat, vt. l. princeps. ff. de legi. ⁊. l. digna
vox. C. eo. ti. ⁊ tunc speciale in principe, ⁊ sic in alijs. Cōtrarium
ius cōmune, vt. l. j. ff. ad muni. ⁊. l. ius singulare. ff. de legi. Indu-
cit q2 aliq̄n ligat q̄s superiorē. Ad galathas. j. ⁊. xxiiij. q. j. §. sed
qui. xj. q. iij. si is inducit, q2 in hac snia. s. excōicationis, vt ipse est
in oībus superior. Inducit, q2 9faciens incidit factū iā dānatū,
ergo ligat 9stitutione dānata. xxiiij. q. j. c. j. ⁊. ij. Jn hoc q̄sito fue
11 runt opi. varie. fuit opi. q̄ dixit archiepiscopū † nō ligari qui est
ordinarius p̄uincie. xj. q. iij. ⁊. ij. ⁊ hec rō idē Inno. imo fortius
in epō Bertrādus prouincialis idē tenet de archiepō p. c. gra-
ue. de sen. excō. a nobis, in auc. de defen. ciui. §. nō habēte. Host.
in sum. de sen. excō. §. q̄s valeat excōicare dicit certo certius te-
nēdū superiorē nō ligari nec p̄ferētē. Hugo. de archiepō, tenet
contrariū, vt not. iij. q. vj. c. j. ⁊ hoc q2 incidit factū iā dānatum.
xxiiij. q. j. c. ij. ⁊. iij. Idē Hug. vr̄ velle de epō per id quod not. de
succes. lxiij. dist. adrianus, ⁊ tenet q̄d lz canō epi nō liget superio
rem alias successorē tñ ipsummet ligat, q2 se inuoluit in factū iā
dānatum. xxiiij. q. j. c. ij. ⁊. iij. Idē Hug. vr̄ velle de episcopo per
id quod not. de successore. lxiij. dist. adrianus, ⁊ tenet q̄d lz canō
12 episcopi nō liget superiorē, al's successorem † tñ ipsummet ligat,
q2 se inuoluit in factū iā damnatū, vt. s̄. alleg. est Archidi. in. c.
ij. de consti. lib. vj. tenet q̄d ligetur episcopus, ⁊ archiepiscopus.
Pet. de bel. perti. tz in auc. quibus cū. C. de sacrosan. eccle. Idē
⁊ p illud auct. ⁊ p. l. cum ipse. C. de contrahē. emp. ⁊. l. cum in eo.
ff. de pac. ⁊. l. cū hereditas. ff. de admi. tu. Nec ob. p̄m eū q̄ idez
nō possit in seipsum ⁊c. Nam hic finguntur due p̄sone scilicet pu-
blica, ⁊ priuata ⁊ ibi sequit eū Cy. sed in. l. cū ipse tenet 9triuz. d.
Joā. and. in regula cui lz, de reg. iur. lib. vj. p̄cise tenet q̄ nec ipse
eps̄, nec archieps̄ ligant p iura ad hāc partem statim inducta.

Ego consideraui circa concordiā hax opi.
⁊ pōdero largam differē
13 tiā. An episcopus † vt episcopus. Archieps̄ vt archiepiscopus
incidat in statutū fulminatoriū. An ipsi vt priuati, ⁊ vt quilibet
incidat in ipsum, primo casu crederē neminē ligari. Secūdo ca-
su crederem vtrūq; ligari subijcio exemplū, disponit statutum q̄
quilibet iurisdictionē exercens in tali loco vel tēpore sit excom-
municatus, vel q̄ quilibet celebrans sit excōmunicatus. Eps̄ vt
episcopus iurisdictionē episcopalē vel archiepiscopus vt archi
episcopus archiepiscopalē exercent, non sunt ligati. Exemplum
disponit statutum q̄ quilibet furtū committēs vel ad azardū lu
dū vel q̄d simile faciens sit excōmunicatus. Episcopus cōmittit
furtū vel ludit archiepiscopus. Idē tūc cū hec faciant vt priuati
ligant. Et sic posset haberi opinionū concordia. Et moueor q2
in primo casu statutū p̄cedit ex auctoritate ⁊ officio publico sta
tuētis, ⁊ actus p quē contrauenitur prouenit etiam ex officio pu
blico vel auctoritate cōtrafaciētis q̄ est idē vel maius, ⁊ sic con
trafaciens ratione eiusdē superioris auctoritate nō est ligabilis
vt p̄bant iura ad hāc partem inducta in secūdo casu, contra fa-
ciens non 9trafacit ratione auctoritatis eiusdez vel superioris,
imo vt q̄libet priuatus ⁊ sic ligabilis venit. Tūc obstant iura al
legata q̄ sit par vel maior. nā attenta formali causa per quā ex-
peditio ⁊ actuū distinctio. Idē materiale suppositum cēsetur di
uersum a seipso ⁊ in actibus penitus incōpassibilibus in eodem
vt eodē, ⁊ tunc disponunt iura q̄d ab eodē ad eūdem non posset
appellari, imo debet eē omnimoda distinctio a quo ⁊ ad quē, de
9suetu. non putamus, de appel. romana. lib. vj. j. respō. eo. lib. ff.
de mino. l. p̄fecti. ff. de appel. l. j. ⁊. l. imperatores, ⁊ tamē dicit tex.
q̄d si episcopus intersit collationi vt canonicus ab ipso vt cano
nico appellat ad ipsuz vt episcopū ⁊ hoc sufficit alias inducit di
uersitas cause formalis rōne cuius sit actus distinctio, vt. c. a col
14 latore, de appel. li. vj. Simile dicit canō q̄d de archiepō † appel
lat ad synodū cui p̄est archieps̄. xvij. distin. multis. Simile dicit
lex q̄d de ordinario ⁊ p̄side appellat ad p̄sidē, vt. ff. quomo. ap-
pel. sit. l. j. §. solent. Simile q̄d not. iij. q. vij. ver. itē. §. 9 patrē, de
ele. querelā. in. j. glo. ⁊. C. de appel. l. eos. Ex hoc fundamēto in-
fert quod in eodē supposito materiali 9currit ius superioritatis
⁊ inferioritatis, attētis causis formalibus diuersor̄ effectuū in-
troductorijs, sed hoc solū inducebat pro expedimēto, q2 superio
ritas ⁊ parilitas impediūt, vt. s̄. alleg. est cui patet responsum.

Confirmatur eadē 9clusio. Naz minus repu
gnat ex natura actus superiorē
p inferiorē ligari ⁊ parē a pari quā ab eodē ad eūdē appellari.
Sed ab eodē ad eūdē alterata formali causa appellat, ergo idē
seipsuz ⁊ superiorē formali rōne alterata iudicabit, p̄bat maior.
15 Nā minor iudicat † superiorē se subijciētē, ⁊ 9sentiētē. xj. q. i. p-
uenit. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. tēpestiuū, ⁊. l. est receptū. ff. de iu
risdi. om. iu. q 9sensus nihil operari pōt in appellatiōe vt claret.
minor p̄bata est p iura stati inducta. Cōfirmat. Nā canonici vt
capitulū seipsos iudicant, vt singulos, vt. c. irrefragabili. §. exces
sus, de offi. ordi. ergo in actu de quo loquit hoc operat sola for-
malis cause distinctio. Cōfirmat. Nā pp hāc distinctionē forma
lis rōnis in eodē supposito cōcurrunt distincti respectus alias in
cōpassibiles in eodē, p̄bat tex. in. c. postulastis, de 9ces. preb. lib.
vj. a collatore. eo. lib. de app. Et sic intelliguntur. l. cū in eo. ff. de
pac. l. cū hereditas. ff. de admini. tuto. l. cū ipse. C. de contrahen.
emp. cū simi. Ad iura hincinde allegata vbi allegantes sic con-
cludunt facile est respondere. Et remitto ad regulaz, cui licet, de
regu. iur. lib. vj. vbi plene recitādo remittendo terminatur.

Consequenter queritur nunquid superior subdi
16 tū † ratione domicilij vel delicti
vel 9tractus existētē extra territoriū suū sua sentētia excōmuni-
care possit, licet questio sit tacta, tñ q2 quotidiana aliquantulum
examināda est. Et vr̄ posse, vt probat tex. in. c. tue. vt lit. cōtest. ⁊
c. ij. in fi. eo. ti. Nā vt probat in dictis iuribus citari pōt, ergo cō
tumax cōstitui, ⁊ sic excōmunicari. xj. q. iij. nemo episcopor̄ pro
batur in. c. causam que. de do. ⁊ contu. ⁊ videtur tex. in. c. ex tue.
de cle. nō resi. ⁊ in. c. de manifesta. videt etiam tex. xj. q. iij. si epi-
scopus. vij. q. j. si quis presbiter, ⁊. c. si qui vero. Jn cōtrarium fa
cit. l. extra territoriū. ff. de iuris. om. iudi. ⁊. l. cum vnus. ff. de bo.
aucto. iudi. possi. ⁊. c. ij. de cōstit. lib. vj. Jn hoc quesito variarunt
plures patres iuris canonici. Jo. in. c. episcopū, in glo. j. ix. q. ij.
tenet q̄ possit p ca. si episcopus. xj. q. iij. ⁊. c. si q̄s presbiter, ⁊. c. si
q vero. vij. q. j. Inno. in. c. fi. de fo. cōpe. recitat opi. 9trariā dicē-
17 tium q̄ licet extra † territoriū possit citari, tamen nō potest p nō
comparitionē constitui contumax vt excommunicetur, sed bene
fiet missio. Nec vt dicunt est mirādū ipsum nō esse cōtumacē, vt
contra personā procedatur ⁊ tamen fieri missionem ad instar pu
pilli, ⁊ absentiū causa reipublice qui nō sunt contumaces, ⁊ tunc
patiuntur missionem. ff. ex quib. cau. maio. l. ait pretor. §. hec au-
tem. ff. de priui. credi. l. pupillus, ⁊ hoc videtur ibi placere Inno.
⁊ Host. in. c. j. de rap. hoc idē tenet. Ex modernis audiui dubiū.
d. m. Pau. de leaza. in scholis tenētem hoc idem hac ratione, q2
sententia excommunicationis secū trahit ad executionē, vt in. c.
18 pastoralis. de ap. sed executio fieri non potest 9tra subditū † exi
stentem in alieno territorio quo ad personā, nec quo ad bona ibi
existētia, vt. l. cū vnus. ff. de bo. aucto. iudi. possi. ⁊. c. romana. §.
cōtrahentes, de fo. cōpe. lib. vj. ergo nec excommunicatio fieri.
Istā argumentationē nunq̄ potui concipere vt mihi satisfieret.

Nam pondero q̄ larga est differētia inter exe
cutionē q̄ de p se, ⁊ directe 9ti
git locū ⁊ res corporeas locatas, ⁊ executionē q̄ de p se, ⁊ dire-
cto non contingit locum ⁊ corpora locata. Jn prima executione
loquunt iura que inhibēt executionē fieri extra territoriū. Nam
nec bona alibi sita, nec in p̄sonam ex capite quo cōtingit corpus
locatū, vt in pena corporali. Et est ratio q2 hec sunt directo ⁊ p
se in alieno territorio, ⁊ sic in ipsa inhibetur executio. Jn scd̄a au
tem que cōcernit per se locū nec corpus, vt est excōicationis sen
19 tētia est secus. Nā hec ligat animam per se † non aūt concernit
locū, nec corpus directe ⁊ sic nō fit hic aliquid in territorio cum
territoriū significet rē dimēsionatā, dicta a terēdo, vt. l. pupillus
. §. territoriū. ff. de verb. sign. Et dico nihil fit q̄d 9tingit aliquod
de territorio q̄d iura allegata inhibent. Et bene dixi hanc sentē-
tiā p se ⁊ directo ligare animā, vt tollā obiectionē, nā excōicato
interdicit sepultura, ergo ligat corpus, ⁊ denegatur cōmunio q̄
etiam

etiam sentit gl. de sent. excō. a nobis. vbi tꝫ quod ligat animaꝫ ⁊
corpus. Secus in baptismate vt dixi verba per se, ⁊ directo tol-
lunt. nā excōicatio p se ⁊ directo est dānatio eterna que debetur
anime nō corpori, vt pbat tex. xj. q. iij. nemo epōꝝ. in fi. xxiiij. q.
iij. notandū. Ex ↄsti aūt aliqñ denegatur corpori. Alij moderni
20 dicunt qd si subditus † rōne domicilij vel delicti latitet, ⁊ non fa
ciat copiā sui pōt citari in loco habitationis ⁊ loco delicti, ⁊ con
stituet contumax si non cōpareat vt excōicari possit. Alias si fa
ciat copiā sui in aliquo territorio monebit iudex vt citet, ⁊ tunc
constituetur contumax si nō compareat vt possit excōicari. Ego
non recederem ab opi. gl. Et pono pro fundamento ꝙ iudex ci
tare pōt subditum extra territorium citatione arctatoria. hoc p
bat in. c. Romana. §. ↄhentes, de foro compe. lib. vi. nam vbi di
cit tex. ꝙ auctoritate iudicis ↄctus, iudex vbi degit citabit ipm.
Hoc probatur in. l. omnes. §. nihilominus. versic. apparitor. C.
de episco. ⁊ cleri. versi. ex illo tex. hoc colligit pe.

Ex quo

fundamento statim infertur qd si citari pōt cita
tione arctatoria, ergo ⁊ contumax cōstitui ⁊ sic
excōicari cū pp contumaciā immediate ferat. xj. q. iij. nemo epo
rū. xxiiij. q. iij. de illicita. xij. q. ij. indigne. Et sic intelligo iura ad
21 hanc partē inducta non violando tex. Huic non obstat qd † ius
dicentis extra territoriuꝫ non paret impune, qꝛ actus factus in
loco minus habili collatus in locū habilē de iure sortit effectum
ff. de offi. prefec. vrb. l. omnes. §. nihilominus. versic. apparitor
C. de epis. ⁊ cle. cū ergo citatio tendens in locū inhabilē termi-
nat ⁊ reflectet in locū habilem de iure sortiretur effectum suum.
Nec obstat qd excōicatio trahat secum executionē que alibi in
territorio fieri non pōt, vt. l. cum vnus. ff. de bo. aucto. iudi. possi.
qꝛ vt. s. dixi hec executio non concernit locū nec directo corpus
sed animā tm̄, immo posui in tractatu interdicti ꝙ ipsius execu-
tio non est quid distinctum a sententia. Consequenter querit qd
de statuto epi vel alterius ordinarij fulminātē excōicationis sen
22 tentiam ↄ aliquē cōmittentem. An statutū liget † cōmittentes
extra territoriū ad penā excōicationis. Aliquis statim dicet qd
est casus in. c. ij. de cōsti. lib. vj. Hic tm̄ pondero multum referre.
An statutū p verba expressa dirigat in subditū extra territoriū
cōmittētē, vt cū disponit ↄstō Bonon. epi in hec vba. Quicūqꝫ
clericus Bonon. cōmiserit furtū in territorio vel extra sit excōi-
catus, an disponit per verba generalia vt cū disponit per hec ver
ba quicunqꝫ furtum commiserit sit excommunicatus.

De secundo membro

fateor casum in. c.
ij. de ↄsti. li. vj. sed
de primo mēbro non vr̄ sic clarū, immo vr̄ text. in ↄtriū ⁊ vr̄ posse
demonstrari rōne. Nam subditus ratione domicilij si alibi delin
quat puniri pōt ⁊ conueniri p iudicē domicilij, hoc probat tex. in
l. j. C. vbi de crimi. agi opor. ⁊ no. in. c. j. de rap. ergo delictū cō-
missum p subditū ratione domicilij alibi est de foro iudicis domi
cilij, ergo super ipso vt alibi cōmisso iudex domicilij pōt statutuꝫ
facere punitoriū. ⁊ hoc probāt tex. clari. C. de eunu. l. ij. C. de cō-
mer. ⁊ merca. l. mercatores. in qbus legibus disponitur ↄ subdi
tos extra territoriū imperiale delinquentes ipsos puniēdos. Et
23 sic † infert ꝙ subditi alibi delinquētes incidunt excōicatiōis sen
tentiā latā a statuto p verba expressa. vbi aūt per verba gn̄alia,
tunc solū cōicant eos intra, vt. d. c. ij. de consti. lib. vi. Et sic aliqñ
legendo sextū explicaui intellectū illius capituli. Alij dicunt ꝙ
ēt si fiat statutū per verba gn̄alia quod pena statuti ligat subdi-
tos alibi delinquētes si prohibitis statuto sit alias prohibitū iu-
re cōi. Nam lꝫ statutū per verba gn̄alia non possit inducere no-
uā obligationē, iam nataꝫ poterit qualificare ⁊ illi debito alia de
licto eius ex eius cōmissione nata est obligatio addicere nouam
qualitatē penalē. Nam facilius adijcitur qualitas obligationis
iam nate quā noua sba obligationis inducat, vt. l. in delictis. §.
si detracta. ff. de noxa. Et fuit hec opi. Cy. quam traxit de dictis
pe. in repetitione legis extra territoriū. ff. de iuris. om. iudi. ⁊ rn̄-
det ad. c. vt aiarum. quod illa decisio processit ex erroneo intelle
ctu canonistarū vel dicit speciale in sn̄ia excōicationis, qd prius
dixi tenent aliq legiste Moder. Et dicunt qd statutū hoc expri-
24 mens ligat subditos alibi † delinquētes sed quo ad ordinaria sic,
qꝛ lex municipij ordinaria ibi seruat si ibi ligetur ēt p alibi com-
misso, vt. l. j. in fi. ff. de testa. ⁊ C. de emanci. libe. Et habet de con
sue. c. j. per Inno. ⁊ Cōpo. Ego pondero tex. in. c. vt animarū. a
quo non puto recedendū. Et dico nunꝙ ligari subditis statuto
extra territoriū ↄfaciendo. Etiam vbi statutū prohibet alias in-
hibitum iure cōi vt dicamus statutū non inhibitoriū alias indu-
ctoriū obligationis, sed adiectorium noue qualitatis. mouet me
ratio quā exprimit tex. qꝛ ius dicenti extra territoriū ⁊ loquitur

generaliter rationē reddēdo, ergo dictum fuit generale, cū ratio
limitari debeat ſm exigentiam effectus. eↄ, vt. l. quamuis. §. adi
gere. ff. de iurepat. ⁊ l. nomen filiorum. ff. de verbo. signifi.

Confirmatur

ſm tenentes opinionem cōtrariā
nō inducere nouā obligationem.
Sed vt dicunt pōt adijcere qualitatē obligationi iam nate. Hic
non ↄcipio mentē sic dicentiū. nam si statutū puniat alias pbibi
tuꝫ iure cōi aliter quā ius cōe hic nascitur noua obligatio ad pe
nā statuti, lꝫ. n. nata sit obligatio ex delicto ad penā legis. Tamē
statutū aliam imponendo nascit penitus alia obligatio noua ad
penam statuti nec est qualitas antique obligationis. Qd demon
stro ratione demonstratiua supposito quod lex cōis aliquid inhi
beat ⁊ penam imponat, post lex cōis illud inhibituꝫ permittat ⁊
per ↄn̄s penam tollit, aut manet obligatio statuti ⁊ pena, aut tol
lit. Si manet, ergo non fuit qualitas obligationis inducte a le-
25 ge, qꝛ † destructa sba tollitur qualitas, vt. l. eius qui. ff. si cer. pe. ⁊
l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. ⁊. c. ab eo. de elec. libro. vj.
Non pōt dici qd tollatur si in lege non sit mentio de statuto, vt
in. c. j. de consti. lib. vj. ⁊ ibi in tex. reddit rō. Nec ob. quod dixi,
⁊ ibi no. gl. qꝛ hic statutū non continet precise qd continebat lex
cōis, immo aliud attenta qualitate pene. Nec tn̄ illam gl. credo
verā vt ibi legendo notaui. ergo hec opi. q̄ sunt opinio. Pet. ⁊
Cy. vbi. s. non procedunt destruendo text. illius. c. ij. Nec credo
qd opinio scda procedat q̄ palliat, intelligendo illud. c. vt loqua
tur cū sit statutū p verba gn̄alia ⁊ non expressa. Secus si p ver-
ba expressa, qꝛ tunc vt dicunt ligaret alibi cōmittentē. p illa ratio
ↄd cit tex. in fi. cū reddit rōnē extra territoriū ⁊c. Sed nullā vi-
deo rationē quare magis liget per verba expressa quam genera
lia, cū. l. extra territoriū generaliter loquatur. ⁊ sic intelligendo.
l. j. §. generaliter. ff. de lega. prestan. ⁊ l. de pretio. ff. de publi.

26 Confirmatur.

Nam ibi insurgit error † a iure
improbatus ⁊ intolerabilis per
verba expressa, q non insurgit p gn̄alia ⁊ efficacia operant verba
generalia ⁊ nullā specialia. ff. de qō. l. j. §. qui qōneꝫ. ff. de penis. l.
moris. §. sunt aūt. ad fi. viij. q. j. qd aūt. de offic. deleg. qm̄ abbas.
de offic. ordi. si sacerdos. Aut hoc per specialiū verborū expres-
sionē inducatur error intolerabilis, vcꝫ qꝛ exprimit territorium
non suum, in quod p verba expressa saltē immittit per verba aūt
generalia hic error non exprimitur, ergo non maioris sunt effica
cie expressa quaꝫ generalia, immo minoris, vt supra.
¶ Confirmatur. nā si per verba generalia non ligatur vt dicunt
sic intelligendo. c. vt animarum. aut hoc contingit pp inhabilita
tem ⁊ repugnantiā loci commissionis ⁊ inefficaciam iurisdictio-
nis relate ad locum, aut hoc contingit propter verborum gene-
ralium ineptitudinē, que nō subest in expressis ⁊ specialibus. Si
detur primum habeo propositum, qꝛ illa inhabilitas loci ⁊ ineffi
cacia iurisdictionis subest in verbis specialibus legis q̄ in gene-
27 ralibus. Cū † verborū expressio non augeat nec minuat iurisdi-
ctionem nec potest dari. Sed qꝛ verba generalia sic comprehen
derunt alibi delinquenteꝫ si foret statuentis efficax iurisdictio si-
cut specialia, imo cōpetentius. cū per hoc non insurgat error qui
per specialia, non ergo hanc opinionē veram que fuit do. Bart.
de saxoferrato quam aliqñ tenui legendo illud capitulū. Non er
go recedo a textu capituli, immo ⁊ legumlatoris, vt. s. non ob-
stat mihi. C. de ↄmer. ⁊ merca. l. mercatores. ⁊ l. ij. C. de eunuch.
nam imperator est dn̄s totius orbis ⁊ sic nihil extra territorium
suum. ff. ad legeꝫ rhod. de iact. l. ij. de preca. vij. q. j. in apibus. nisi
forte per donationem transtulerit, vt clem̄. pastoralis. de re iudi.
28 Uel aliter bene pōt princeps, immo † ⁊ ciuitas statuere ne sub-
ditus cōicet cum hostibus ⁊ penam infligere, ⁊ ne accedat ad ho
stes, sic intelligitur. l. mercatores. Potest ēt in vna consequentia
interdicere moram certorum locorum, vt. l. relegatorum. §. inter
dicere. ⁊. §. sequen. ff. de interdi. ⁊ releg. Et hec que dixi maxime
vendicant sibi locum cum pena a statuto inflicta trahat secū exe
cutionem sine hominis ministerio vt excōmunicatio. ⁊ per hoc
reprobari videtur opi. Inno. quam notauit in. c. a nobis. de sen.
excommu. ⁊ approbari opi. Hosti. ibidem.

Ex quo terigi

de statuto fulminatorio excōicatio-
nis inuestigando an progat vires
suas ↄ subditos extra territoriū aliquantulū disgrediendo breui
bus verbis, hunc articulū aliquantulū discutiā. Examinando an
29 statuta † quecūqꝫ porrigant effectum extra territorium. Et ponā
tria membra super quibus inferam quasdam conclusiones. Et
ecce statutū aliquando est prohibitorium, aliquando permisso-
rium, aliquando punitoriū. Si statutum sit prohibitorium, aut
prohibet circa solennitatē alicuius actus, vtpote cum statutum

disponit quod nõ fiat testamentũ nisi seruata tali forma, ⁊ tunc subditus alibi condens testamẽtum non tenetur nec astringitur illa forma vt.l.iij.in fi.ff.de testa.⁊.l.j. Aliqñ est prohibitorium concernendo rem, vtpote disponit statutũ ꝙ res alienari nõ possit in non subditum, tunc subditus degens extra territorium nõ poterit alienare, q: res est affecta statuto.ff.d fun.dot.l.j.institu. qui.alie.nõ lꝫ.l.j.⁊ no.C. de cõdi.ob cãm.l.cũ lege. Aliqñ est ꝓhibitorium in personam vtpote cum statutum disponit qd vir nõ possit legare vxori, ⁊ qd minor.xx.annis. nõ possit testari, tunc si ista prohibitio est fauorabilis vt in exemplis supra sumptis, tũc extẽdit vires extra territoriũ, sicut dicimus in eo cui interdictuꝫ est bonis ne depereãt.ff.de verbo.oblig.l.is cui.ff.de cura.furio.
30 l.iulianus.⁊ q: equiparaf gñalis † ⁊ specialis interdictio. Probatur.ff.de pecul.castrẽ.l.castrẽsi.ff.de administra.tuto.l.si duo. aliqñ statutũ continet prohibitioneꝫ odiosam, vtpote inhibetur alicui ne possit postulare, tũc nõ extẽdit vires suas eẍ territoriuꝫ ff.de postu.l.ex ea.facit.c.si sentẽtia.de sentẽ.excõmu.lib.vj. Ex his infertur discusio primi membri ⁊ conclusionum super eo.

Secundo dicebam statutũ aliquã do permissoriuꝫ. Hic põdero duo. Primũ an actus permissus a statuto alias ꝓhibitus iure cõi possit exerceri per subditos extra territorium statuentis. ¶Scdo an actus expeditus per subditum intra territorium operetur effectũ extra territorium. ecce quis effectus est notarius per ciuitatẽ, nunquid alibi poterit instrumenta conficere, vel an instrumentuꝫ confectum intra ciuitatem faciat fidem extra ciuitatẽ. De primo dico ꝙ alibi non pote
31 rit instrumenta conficere. Hoc probatur. nã † actus spectans ad iurisdictionẽ voluntariam concessus ab inferiori a principe non põt exerceri extra territorium permittentis. Hic est casus.ff.de offic.proconsu.l.ij. que est signabilis pro hac cõclusione. ꝓbatur etiã per.c.romana.§.cõtrahẽtes.versi.clericos.de foro compe. lib.vj. De secundo dico qd instrumẽta confecta intra territoriũ faciunt fidẽ extra territorium, sicut emancipatus ab habẽte potestatẽ a lege municipij vbiqꝫ est emancipatus.C.de emanci.lib. l.j. Et ratio differentie horuꝫ casuum est, q: hoc secundo casu instrumenta cõfecta in territorium habẽt suum esse perfectum cuꝫ statutũ tradens potestatem conficiendi instrumentum tendat ad solennizandum actũ, ⁊ ideo solẽnizatus actus vt disponit lex municipalis vbiqꝫ valet. In primo autẽ casu non valet si alibi confi
32 ciat, cũ in confectione actus † seruari debeat solẽnitas, de qua disponit statutum, vt supra allegatũ est. Et hoc procedit in statuto permittente alias inhibitis iure cõmuni, sed aliquãdo statutum est permissiuuꝫ alicuius, qd alias est permissum iure cõmuni, sed tollit obstaculũ iuris, ⁊ hoc contingit multis modis. Nã aliquãdo tollitur obstaculum solẽnitatis, vt cũ disponitur, vt cum duobus testibus possit quis testamentũ condere, ⁊ hoc casu testamẽtum nõ extenditur extra territoriũ euꝫ debeat inspici solennitas loci in quo actus expeditur, vt supra probatũ est, reuocatũ est in dubiũ an testamẽtum conditum intra territorium obseruari debeat quo ad bona alibi reperta. Super hoc fuerunt opiniones. Spec.in titu.de instru.edi.§.cõpẽdiose.versi.qd de ꝯsuetudine. Recitat opi. Huberti de Bobio nec firmat in alterã partẽ. Jaco.de rauẽ.tꝫ qd institutus habebit bona q̃ sunt intra territoriũ. Allegat.l.de pupillo.ff.de tuto.⁊ cura.da.ab his.⁊.ff.de administra.tuto.l.titiũ ⁊ meuiũ.§.tutores. Guil.de cun.tꝫ qd institutus habebit oĩa bona, probat. nã testamẽtum est validum, ergo additio facta ad ipsius vigorẽ vbiqꝫ porriget suũ effectũ, vt.l. j.ff.de auctori.tuto. sicut alibi nõ delatum directo differetur per consequentiam .ff.de legi.tut.l.iij.insti.de legi.patro.tutela.§.j.
33 Preterea facta coraꝫ vno † iudice fideꝫ faciũt corã alio, vt.l.j.C.de edẽ. ergo hic a simili additio valida facta in vno loco porrigit effectũ ad aliuꝫ. de hoc videtur casus in l.omni.C.de testamen. Nã si facio testamentũ corã principe vbi minor requiritur solẽnitas ipsius vigore apprehendere possum bona vbicunqꝫ. ergo sic hic in proposito. Cyn. hanc opinionẽ tenuit ⁊ fecit additioneꝫ ad lecturã suam in.l.cũctos.C.de summa trini. Jaco.but.ideꝫ tenet.l.si nõ speciali.C.de testa.⁊ per.l.ij.C. quemadmo.testa.per. Et hanc opinionẽ credo veram ⁊ hoc de statutis tollentibus solẽnitatem iuris communis alias permittentibus ius in substantia, aliquãdo statuta permittũt iure communi permissum, sꝫ tollunt obstacula circa qualitateꝫ persone, vtputa cum disponit statutum, qd filiusfamilias possit testari vel alia persona prohibita, vel disponit qd spurius possit institui supposito quod talia statuta valeãt, q: de ipsorum validitate nihil pro

nunc. Nunc talis sic habitus ꝑ statutũ poterit testari extra territoriũ vel nunqd vigore testi conditi intra territoriũ poterit apprehẽdere bona extra territoriũ. Hic dico qd non cũ habilitas sit cõcessa ab inferiori a principe, lꝫ spectet ad iurisdictionẽ voluntariã cũ non poterit exerceri extra territoriũ concedentis, vt.l.ij. ff.de offi.proconsu.in auc.quib.mod.nã.effi.sui.§.filiũ vero. colla.vij. vbi legitimatio que fit per oblationes curie ciuitatis non operaf effectũ nisi in ciuitate legitimante. Sed hic remanet dubium ⁊ vr̃ qd vigore testamenti conditi intra territoriũ possit apprehendere bona extra territoriũ ꝑ ea que dicta sunt.§.de nota
34 rio. Nã † instrm̃ confectuꝫ per notariũ ciuitatis porriget effectũ extra ciuitatẽ. Sic ⁊ sñia lata per vnũ iudicẽ mandaf executioni extra territoriũ illius iudicis, vt.l.cũ vnus.§.vlti.ff.de bo.auc.iudi.possi.⁊.c.romana.§.ꝯhentes.de foro ꝯpe.lib.vj. pp hoc non recedo a prior dicto. Et induco.l.pupillo.ff.de tut. ⁊ cura.dat. ab his.⁊.l.non solũ.§.q in testõ.⁊ ibi notaf.ff.de excusa.tuto. ¶Confirmatur, nam simplex dispositio non intelligitur nisi de bonis intra locum intra quem disponitur.ff.de bo.auc. iudi.possi.l.cum vnus.§.is qui.⁊ in auc.quib.mod.natu. effi.sui.§.filiuꝫ. versi.legitimatio intelligitur stricte.

Cõfirmatur vt videtur expres-
35 sum qui filij sint legitimi.per venerabilẽ. vbi legitimatio † facta per papam non trahitur ad ea que nõ sunt sue iurisdictionis vt ad bona q̃ sunt in terris imperij, vt ibi ꝑ glo. ⁊ Modernos, ⁊ si dicatur testm̃ confectum ſm solẽnia alicuius ciuitatis afficit bona extra ciuitatem, ergo a simili habilitatio persone trahetur ad quẽcunqꝫ locum. Solu. large refert an tractemus de actu solennizando, de persona habilitanda ad aliquẽ actum. In primo.n. casu variant solennitates actuũ ⁊ dispositiones ipsarũ ꝑ varietatẽ regionũ. Nã in testõ condendo pone Venetijs, disponi põt quod minor numerus testium sufficit pp hominuꝫ occupatiões, vel q: magis hoĩes ibi sunt occupati ꝙ̃ alibi. ⁊ per hanc dispositionem nihil preiudicatur alteri ciuitati si condens testm̃ ibi alia bona capiat cum ẽt extraneus ibi testari debeat solenniter. Secus aũt si persona habilitetur ad actum vt claret, statim opponens emancipatus ſm solennitatẽ vnius loci habetur pro emãcipato vbiqꝫ, vt.C.de emanci.libe.l.j. Solu. illud statutum non disponit circa actum, sed circa actus solennitatem. Nam statu
36 tum † non emancipat sed patitur seruata forma statuti, sic etiaꝫ non obstat quod dictum est de notario creato per ciuitatem cuius instrm̃ facit fidem extra illam ciuitatem, pꝫ solutio per ante dicta, per iam dicta pꝫ quid iuris de effectu sententiarum penalium an operentur effectum suum extra territorium. vbi sciendũ quod aliquando pena concernit personam, aliqñ bona. Primo casu si pena concernit personam ⁊ directo iurisdictioneꝫ certi loci non trahitur extra territoriũ nisi per quandam consequentiaꝫ ex legis dispositione, vt.l.relegatorum.§.j.⁊.§.interdicere.ff.de interdic.⁊ releg. aliqñ non concernit certi loci iurisdictioneꝫ, sed status diminutionẽ vt quis cũ efficitur infamis, tunc status diminuitur, vel cum efficif seruus pene.ff.de var.⁊ extraordi.cogni.l. cognitionum.§.estimatio.⁊.§.seq. ⁊ tunc pena hꝫ locum vbiqꝫ, vt.l.ex ea.ff. de postulan. Idem dico ⁊ multofortius in his qui efficiuntur serui pene. Nam in his minuitur status ex sola qualitate pene.ff.de pen.l.quidam.⁊.l. qui vltimo. ⁊.l.res vxorie.C. de dona.inter virũ ⁊ vxo. Et non curo an talis pena infligaf ex dispositione legis cõis vel statuti. facit ad hoc.l. ictus fustiuꝫ.ff.
37 de his qui notã.infa.cũ ibi not. Sic in excõicato, q: † per suum ordinarium excõicatus vbiqꝫ est excõicatus.iij.q.v. quisquis. Et hoc cum pena concernit personam, si aũt pena concernat bona vtpote dãnatus Bononie, cuius bona sunt confiscata ꝑ sententiam hꝫ alibi bona. Nunquid bona alibi situata intelligent confiscata ⁊ cui fisco. Ista questio per Guido. de suza. ⁊ Nicomatarel. disputata est, tñ hic attenditur quod ciuitas non potest bona de iure confiscare pp delicta, vt.C.de bo.vacã.l.j.⁊ ibi no. ⁊.C.de defen.ciui.l.defensores. ciuitates aũt vt Italie que hoc faciunt ex priuilegio speciali vel consuetudine antiqua q̃ hꝫ vim priuilegij vel hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.⁊ esti. Dico aũt in qõne proposita. Aut iurisdictiões sunt distincte. ⁊ bursa fiscalis est vna vt tota Romãdiola, ⁊ marchia, hñt distinctas iurisdictiones ⁊ vnam bursam fiscalem.s.ecclesie, hoc casu si comes Romandiole confiscat bona subditi qui hꝫ bona in marchia, ⁊ hoc ex dispositione iuris cõmunis cum omnia bona intelliguntur confiscata lꝫ executio fiet pro officiali prouinciarum ⁊. omnia applicabuntur burse fiscali cõmuni, vt.l.si quo mõ.C.de bo.naturali.lib.x. Si publicatio fit ꝑ constitutiones speciales ⁊
ille sunt

ille sunt generales vtriusq; prouincie, tunc idem vt supra qr censen
tur ius commune quo ad illas prouincias. Si autem speciales,
illi soli in qua facta est confiscatio, tunc illa intelliguntur confi⸗
scata q̃ sunt ſbra rectori prouincie illaruz ꝯstõnũ. Si aũt sunt di
distincte iurisdictões ⁊ distincte burse fiscales tũc distingue vt.s.

Consequenter queritur qd de subdito faciẽte ꝯ statutum excõicationis sniaz
infligens in loco exempto intra territoriũ. per oia dic idez, vt.s.
vt.c.luminoso.xviij.q.ij.⁊.c.j.de priuile.lib.vj.⁊ ibi per not.

38 ¶Consequẽter querit † qd de excõicatione lata ꝯ subditũz sub
ꝯdõne, ⁊ conditione purificata reperit subditus de alieno foro ⁊
territorio. An liget hic. fuit antiqua altercatio fuit opinio quo⸗
rundã ꝙ sit ligatus. Mouẽtur ex hoc qr dz ponderari tps ap⸗
posite ꝯdõnis, qḋ est de foro statuentis sicut in alijs sententijs.ij.
q.vj.biduũ in pignoribus.ff.q pot.in pig.ha.l.potior. in manu⸗
missionibus testõrũ.l.statu libe.ff.de fideicõ. liber.l. generaliter.
in fi.facit.l.si postq̃z.in fi.ff.de iudi. ⁊.l.si filius.ff.de vb.ob.alias
incipit, cũ filius. Alia fuit opi.ꝯria qḋ non sit ligatus, ⁊ fuit Ar
chi.⁊ mouet qr nõ est subditus tpe purificate ꝯdõnis, ergo non
ligat.de sen.excõ.a nobis, qr in ꝯdõnali obl'one solũ est tps inde
bitũ, vt insti.de v.sig.§.ex ꝯdõnali.l.diẽ cedere.ff. de vb.si. indu
cit.c.romana.§.j.de sen.excõ.lib.vj.⁊.c.ij.de cõsti.ij.respõ.e.lib.
¶Pria fuit opi.Bar.brix.⁊ fuit Lau.Vinc.Tan.Phi.Inn.
⁊ Hosti.in.c.pterea.de app. Mouẽtur vt dixi per iura inducta.
¶Scda fuit opi.Archi.⁊ dicit illam fuisse Dama. immo forte
pp eius verba apparet contrarium. Io.Io.an.in regula, cũ sint
partium.lib.vj.dicit opi. Archi.veram quãdo ille in quẽ lata est
39 excõicatio † desijt esse de foro excõmunicantis ⁊ causa cessauit
propter quã fuit excõicatus si intra mensem non resideret in be⸗
neficio, vel illius ratione nõ reciperet ordines ⁊ ipse intra mẽsem
cõtraxit mrimoniũ ⁊ sic desijt esse de foro excõicãtis ⁊ cessauit cã
pp quã sic loqui bene continet veritatem, nec erat de hoc dubiuz
cum hoc nõ tam contingit pp inspectionẽ tẽporis purificate con
ditionis que non est de foro q̃z pp desinentiã cause pp quã. Ar⸗
chi.aũt intellexit gñaliter ponderato tpe purificate conditionis,
cum desijt esse de foro excõicantis qualitercũq; desierit siue ces⸗
sat cã excõicationis siue nõ/qḋ probãt iura.s.per eũ allegata. Di
cit tñ Io.Io.illud procedere in potestatiua conditiõe, in casua
li aũt indistincte dicit tps ꝯditionis trahi ad tps sentẽtie, arg.l.
potior.ff.qui pot.in pig.habe. Et no.in.c.si pro te.de rescrip.lib.
vj.Io.Pa.dicit opi. Archi.veram qñ ille ꝯ quẽ lata est excõi⸗
catio adueniente ꝯdõne mutauit ꝯdõnem vel domiciliũ nec repi
40 tur in territorio excõicantis.nam vt dicit excõicatio † cum affi⸗
ciat personam ⁊ trahat secum executionẽ, vt in.c.pastoralis. de
appel.non ligat aliquem extra territoriũ, secus aũt si non muta⸗
uit domiciliũ vel mutauit, sed tpe purificate ꝯdõnis reperitur in
territorio, qr tunc dicit verã opi.ꝯriam. Istud facere non conti⸗
net totaliter veritatem nec conuenit proposito. Nã supponit ꝙ
excõicatio nullum liget existentem extra territoriũ ẽt subdituz ⁊
sic ẜm eum. Hoc totũ operatur existentia intra vel extra territo⸗
rium non attento tpe purificate cõditionis vel tpe dispõnis su⸗
spense in ipsius euẽtum, ⁊ sic nihil ad propositã qõnẽ neq; vt di⸗
xi continet veritatem. Nã vt.s.discussum est excõicatio ligat sub
ditum alibi existentem. Ego aũt pondero qḋ excõicationi suspẽ⸗
se in euentũ ꝯdõnis adijci põt conditio potestatiua, adijci põt ẽt
casualis. Si adijcitur potestatiua aut negatiua vt si aliquid non
fecerit vel non dederit aut affirmatiua vt si aliquid dederit vel fe
cerit. Primo casu si non reperiat subditus tẽpore purificate cõ
41 ditionis puto ipsum ligari † nisi esset causa pp quam, sed hoc vt
dixi potius operatur cessatio cause quam mutatio fori.

Secundo aũt inducitur purificatio conditionis per aliquod cõmissum vel datũ extra territo⸗
rium aut p cõmissuz intra. Et non pondero an ibi reperiatur vel
nõ, si inducit purificatio per cõmissum extra territoriũ, tunc non
credo ligatũ ⁊ credo casum in.c.vt aiarũ.de consti.sepius allega
tũ, immo ẽt si non mutasset forum hoc tñ procedit in gñali snia,
maxime lata per statutũ.sic intelligo.d.c. vt animarum. vel spe⸗
ciali ibi fulminãdo non expressit locũ extra territoriũ. Si aũt in⸗
ducitur purificatio per aliquod cõmissum intra territorium ẽt si
mutauit domiciliũ tpe cõmissionis, ⁊ sic purificate conditionis,
tunc ligatus est. In casuali aũt conditione indistincte credo liga
tũ nisi vt dixi cesset cã cum totũ trahatur ad tps ꝯditionis adie
cte, non aũt ad tẽpus purificate, vt.l.qui balneũ. ⁊.l.posterior.
ff.qui po.in pig.habe. ⁊.l.si fur.ff.de vsu.⁊ no.in.c.si pro te.de re
scrip.lib.vj. Et sic credo concordari posse opi.predictas.
¶Consequẽter q̃rit pone eps Bonoñ.excõicauit subditũ mu⸗
tineñ.non sibi subditum ratione ꝯctus vel delicti.mutineñ.epus
ratam hz excõicationis sniam. Nunqd recõualescit ratihabitio
ne sequuta. Apparet qḋ reconualescat p.c. Lugduneñ.ix.q.ij.
vbi reconualescit ratihabitione ordinario facta de non subdito,
42 ẽt snia que est nulla † ratihabitione reconualescit.iij.qõ.vj. hoc
quippe.lxiij.dist.salonitane.sic adoptio.de elec.qḋ sicut.facit in⸗
sti.de testa.§.sed si qs.ff.rẽ ra.hab.l.iij.§.falsus. In ꝯriũ pbatur.
Nam snia lata a nõ suo iudice nulla est.xj.q.j.in clericorũ. de cõ
sue.ad nostrã.C.si nõ a ꝯpe.l.vlti. Et snia que est nulla tractu tẽ⸗
poris nõ firmat, vt regula, nõ firmat.de reg.iur.lib.vj.⁊ regula,
qḋ ab initio.ff.eo.ti. Itẽ qḋ meo nomine gestũ non est ratum hr̃e
non possum.ff.de nego.gest.l.si pupilli.§.sed si ego. ⁊.l.põpeius.
eo.ti.⁊ regula, ratum.de reg.iur.lib.vj. Solu.Io.in.c.nullus.ix.
q.ij.hanc partẽ ẽt tz in alijs sentẽtijs q̃z excõicationis cum tales
actus reqrant in limitibus expeditiõis iuris solẽnia, que si omit
tantur a prin.sunt nulla, ⁊ sic ex postfacto validari non pñt, vt in
iuribus statim allegatis. Secus in his q̃ hñt plus facti q̃z iuris,
⁊ que pendẽt ex alieno ꝯsensu, vt ꝯctus, ⁊ similia. Nec ob. huic
43 c.qppe.iij.q.vj.⁊.c.in primis.ij.q.j. qr loquunt in papa † qui hz
plenitudinem ptãtis. Hanc opi.tz Bar.brixi.in qõnibus suis ⁊
est venerealis, ⁊ incipit, Eps Mutineñ. dicit tñ quod Tancre.si
bi respondit quod si noie ꝑprio tulit sniam excõicationis ꝙ tũc
ratihabitione conualescit qua ratihabitio retrotrahitur, vt regu
la, ratihabitio.de reg.iur.lib.vj.cum similibus. Ipse tñ hoc non
credit in snia excõicationis que lata pure statim, aut vz, aut non
valet ⁊ trahit secum suam executionem, vt in.c.pastoralis.de ap
pella. Hoc idem tz Lauren.in.d.c.nullus.vbi est glo. Hoc idem
tz Inno.in.c prudentiaz.§.vj.de offi.deleg. Ego puto hanc opi.
veram in sententia excõicationis lata pure a nõ iudice actu ⁊ ha
bitu huius in quem lata est sententia. Et sic procedunt allegata.
opinionem Tancre.credo veram, vbi est lata a iudice habitu ca
rente exercitio iurisdictionis, qḋ exercitium pendet ex consensu
illius cuius noie excõicat. ⁊ sic in liminibus excõicationis nõ de
ficit nisi consensus illius in cuius euentum pẽdet excõicatio, ⁊ sic
hz tantam conditionẽ. Si ẽt lata sit snia sub conditione expressa
a penitus non iudicet ⁊ conditiõe purificata sit ratihabitio. ⁊ sic
procedunt allegata ad partem ꝯriam lz hoc secunduz sit magis
44 dubiũ, qr † vbi desideratur a principio auctoritas vel iussus, ap⸗
probatio sequens actuz nihil operat, vt.l.obseruare.§.postq̃z.ff.
de offi.proconsu.⁊ lega.⁊.l.qḋ ergo.ff.de his qui not. infa.⁊.l.si
quis mihi bona.§.iussum.ff.de acqui.here. Põt dici casum pro
cedere cũ actus pure expediũt, secus si conditionaliter, ⁊ tũc de
mum vz cum interuenit solennitas. ⁊ tunc nec fit retrotractus. vt
regula, rati.de regu.iur.lib.vj.per quam posset dici vt.s.

Consequenter queritur pone quis excommunica⸗
uit Titiũ sibi subdituz ratione iurisdictionis ordinarie, sed ipsuz
excommunicat ex potestate delegata quam non hz, ⁊ hoc expri⸗
mit vel eꝯ. Nunquid valet excommunicatio. Aliqui volunt di⸗
cere ꝙ tz attenta iurisdictione ordinaria quam hz, lz dixerit se ꝑ
cedere ex delegata quam non habet. Et est ratio nam procedere
volebat lz auctoritate delegata non posset, ⁊ sic tz principale, sci⸗
licet processus lz non sit qualificatus a potestate delegata, argu.
l.eum.§.si iniuriarum.ff. de iniur. ⁊.l.sciant.ff. ad leg. aquil. ⁊.l.
cum putarem.ff.fami. hercis. Item iste error qui non dz nec põt
impedire processum veritate post aperta.viij.disti. veritate.ff. de
offi.presi.l.illicitas.§.veritas, imo adhuc hoc tenẽtes quod si iu
dex diceret volo procedere vt ordinarius ꝙ adhuc vz processus
dũmodo habeat ordinariam ⁊ careat delegata ⁊ hoc ratiõibus
45 antedictis. Nec nocet † protestatio cũ sit facto repugnãs. de ap
pel.solicitudinem. ⁊ sic preualet factũ. Confirmatur qr nemo ab
dicare põt a se iurisdictionem, vt.l.legatus.ff.de offic.presi. ẽt qr
sic interpretatio est fienda, vt potius valeat q̃z pereat.ff. de reb.
dub.l.quoties.ff.de verb.ob.l.quoties.⁊ eo.tit.abbate.de verb.
sig. Alij dicunt ꝯriũ in duobus casibus precedentibus per illud
vulgatum, qḋ noluit potuit, ⁊ qḋ potuit noluit.de offi. dele.cũ su
per.C.si quis alte.vel sibi.l.multũ interest.i. quasi nil tam ꝯrium
ꝯsensum sicut error.ff.de iuris.om.iudi.l.si per errorẽ.ar.pro hac
parte.ff.de arbi.l.sed si in seruũ. ⁊ duabus legibus precedẽtibus.
Has duas opiñ.recitat Inno.in.c.cũ ex officij.de prescrip. nihil
approbando. Hosti.in secundo casu tz hanc secundam opi. Ego
crederem secundam opi. veram ⁊ allego pro casu.c. cum super.
de offi.deleg. Nam ibi voluit procedere sed noluit taliter quali⸗
ter non potuit, cum tamen aliter posset ⁊ tamen aliter non vz ꝑ
cessus simpliciter propter defectum circa qualitatem. Nec puto
vt dicunt tenentes ꝯriaz opinio, quod processus sit principale ⁊

modificatio processus sit accessoriũ quo ad effectum validitatis
46 vel nullitatis. Sed † inspecto fomẽto dз ponderari iurisdictio q̃ est validitiua ꝓcessus ex suo capite ⁊ ibi pódero suppositũ vtpo te iurisdictionẽ ibi pódero modificationem vt ordinariã vel dele gatam lз forte sint dñe specifice iurisdictionis. Si ergo ꝓcessus fuit agitatus vigore iurisdictionis delegate qua caruit ergo fuit defectus fomẽti processus.s.iurisdictionis delegate, ergo nullus insurgat effectus, vt.l.pater.§.tusculanis.ff.de lega.ij.⁊.l.gñali ter.C.de epis.⁊ cle.l.vlti.C.de mili.testa.⁊.c.post translationẽ.de renun. Induco ꝑ casu.l.j.C.de iuris.om.iudi. Ibi.n.processit fm iurisdi.quã habuit partibus consentiẽtibus, alias nõ tenuisset ꝓ cessus vt ibi intelligit pe. Istud ꝯfirmatur. Nam si hз vtrãqз ⁊ dicat se velle ꝓcedere vigore delegate, ⁊ sic procedant acta. Hec demonstraret validitas huius ꝓcessus, in totum recipit depẽden
47 tiã a ptãte delegata ⁊ nullam ab ordinaria ⁊ hoc operaꝶ †, expres sio volũtatis ⁊ formalitas processus ⁊ sic expressio notatis cir ca vnã speciẽ maxime vbi expresse est alterius exclusoria in totũ aliã excludit, vt.l.multum interest.C.si qs alte.vel sibi.⁊.c.sulce ptuз.de rescrip. lib.vj.⁊.l.maritus.C.de procur.⁊.l.cũ pretor.ff. de iudi. ergo si illa caret scḋз illã ꝓcedet ⁊ processus erit nullus, maxie cũ actualitas ꝓcedẽdi pẽdeat ab auctoritate ⁊ cõsensu iu dicis, ⁊ hoc maxime ꝓcedit in scḋo casu cũ dicit se velle ꝓcedere ex illa quã hз, sed ex alia sola quã nõ hз. Nec ob.qḋ non põt a se abdicare iurisdictionẽ tñ põt abdicare exercitiũ. Hic vero abdi cauit exercitiũ ergo processit iurisdictio quã hз. Et sic vř ꝯclude re ꝯ̃ seipsum.⁊ ideo põt abdicare exercitiũ, qꝛ põt non procede re, pro hoc induco.l.sed si in seruũ.cũ duabus.l. precedentibus. ff.de arbi.induco.l.vnam cum ibi no.C.qui pro sua iurisdic.

48 **Consequenter** queritur nunquid † subditus ignorans excõicari possit. Ap paret qḋ non.nã tũc demũ absolutio ⁊ excõicatio effectũ indu cunt cũ litere sunt presentate sicut dicimus in literis transferenti bus iurisdictionẽ.C.de app.sup eo. sicut in legibus.iiij.di.leges. In ꝯ̃riũ ꝓbaꝶ per.l.eius q.ff.si cer.pet.ibi, status sui ignarus ⁊c. Sol.super hoc variarunt antiq patres iuris. Aliqui dicunt qḋ tunc excõicatus est cũ scit ⁊ ante non. Et hec fuit opi. Jo.ij.q.v. quãto.vbi est gl. Bart.hixi.tз ꝯ̃riũ qḋ sentire vř Ber.in.c.apo stolice.de cle.excõ.mini.⁊ ibi gl. Hic pondero attendendã dñã. An vcз loquamur de sent.excom. lata a canone an ab homine. Primo casu ignorans canonẽ fulminantẽ excõicationis sñiam excõicatur ⁊ hoc clarũ cũ lex infligat penam illã pro delicto, scit tñ factũ nec excusat ipsum ignorantia iuris.in.c.j. de ꝯsti.⁊.l.le ges.C.de legi.⁊ incidit in factũ iam dãnatũ, vt.xxiij.q.j.c.j.ij.⁊ lij. Si aũt loquamur de sñia lata ab hoie, tunc aut loquimur de sñia lata ex ptãte clauium que cõpetit cuilibet sacerdoti curam hñti, vt.§.deduxi.⁊ tз in.c.cũ sit.de app. ⁊.c. de manifesta.ij.q.j. ⁊ ibi gl.aut loquimur de sñia lata ex ptãte iurisdictionis ꝯtẽtio se, ⁊ tunc cũ ibi reqraꝶ trina monitio iudiciaria.xj.q.ij. indigne.
49 de sent.excõ.sacro. Itẽ dico ignorantẽ † non ligatũ quo ad deuз si iniuste alias excõicareꝶ, qꝛ tunc alias sciens nõ cõtẽnens, vt.c. a nobis.de sen.excõ. Quo aũt ad ecclesiã militantẽ dico ipsum li gatũ attento vinculo, nõ aũt attento oimõ effectu inutili, distin gue tñ inter oino occultũ qui non põt conuinci nec ipsum remor det ꝯscia nec alios penitus ignorantes. Nã tunc tales excusanꝶ in iudicio ⁊ extra. Nã valent agitata per eum. ẽt valent que fiũt de ipso tẽpore medio vbi sunt actus qui nullo mõ sunt cadibiles in excõicatũ, vt electio ẽt que cõpetit non rõne publici officij sed priuati interesse vel passiue, vt.c.cũ dilectus.de consue. ⁊.c.inter dilectos.⁊ no.in illo eo.ti. Sed si posset cõuinci cũ nõ est publice lata, tũc allegari põt ꝓbabilis ignorãtia. Si tñ scit reus ẽ apud deũ vbi iuste excõicatus fit.de sen.excom.a nobis.de coha.cle.⁊
50 muli.c.fi.si tñ moriaꝶ † anteqꝫ sciat se ligatũ liber est apud Deũ ex capite vinculi, lз sit ligatus apud ecclesiã militãtẽ. ⁊ teneꝶ ex cõicator ipsuз absoluere post mortẽ dũmõ apparuerint signa cõ tritionis de illo pctõ pro quo fuit excõicatus.xj.q.iij.nemo.

SVMMARIVM.

1 Excommunicatio pro quibus causis feratur.
2 Charitas sicut iungit Deo, sic peccatum separat ab eodem.
3 Participans excommunicato mortuo an incurrat minorem ex communicationem. 4.
5 Sententia canonis omnes astringit. 10.
6 Participans excõmunicato in crimine damnato an incidat ma iorem excommunicationem.
7 Papa si mandat aliquid iniustum ⁊ non obtemperantem excõ municat, nunquid consulens non obtemperari incidat maio rem excommunicationem.
8 Ecclesia militans cum sit in potestate pape nullus contra ipsius mandatum debet se sacramentis immiscere.
9 Excommunicatus propter participiuз in crimine an absolui de beat per excommunicantem vel eius superiorem.
11 Cõicãs cũ excõicato in crimine vř delinqre ꝯ̃ excõicatorem.

§.Decimus.

1 **Restat** videndum pro quibus † causis feratur excõicatio. Hinc est attendẽdũ ꝙ varia gña excõicationũ de quibus premisi.§. in quarto mẽ bro principali variãtur cause pp quas fertur. Nam si loquimur de excõicatione maiori q̃ separat a cõione fratrum ⁊ sacris lata a canone, tũc pp crimen regulariter fertur, ⁊ pp que ⁊ quot feraꝶ tetigi.§.vbi explicaui oẽs cãs in qbus quis incidit ex cõicationis sniaз ipso iure quorũ quidã sunt expressi iure veteri. Hosti.enumerat hec.eo.tit.in prin. Quidã per ꝯstõnes sexti.eo. tit.lib.vj.vbi gl. Hos oẽs.§.explicaui in tertio mẽbro principali vbi tractaui a quo feraꝶ. Hec delata a canone ⁊ maiori. Sз aũt loquamur de minoribus lз aliqñ separat ã Deo tñ, ⁊ hãc indu cit quodlibet pctm̃ mortale sine ministerio militantis ecclesie vt scribiꝶ Isaie.lv.c.iniqtates nostre diuiserũt inter nos ⁊ deũ no
2 strũ. Et no. Host.in.c.ita quorundã.de iude. Nã † sicut charitas iũgit deo vt inqt prosper in libro de vita contẽplatiua, transum ptiue in canone charitas cũ.c.seq.de pe.di.ij.sic pctm̃ separat ab eodẽ, aliqñ minor separat a participatione sacrorũ passiua ⁊ hãc causatiue producit simplex cõicatio siue participatio cum excõi cato maiori, vt.c.nuper.eo.tit.xj.q.iij. cũ excõicato. cum multis si.ea.cau.⁊.q.lз aliqui sint in hoc priuilegiati a canone vt partici pãtes simplici participio non incidant in canonẽ qm̃ multos.xj. q.iij.⁊.c.inter alia.eo. tit.licet.hoc simplex participium inducat mortale. Cõtentio fuit antiquoꝝ patrũ iuris q̃ no.in.c.sacris, ꝙ me.cau.an aũt sit aliqḋ simplex participiuз ꝙ maiorem inducat no.in.c.significauit.eo.ti.⁊.§.explicaui in mẽbro minoris excõi
3 cationis, an † aũt participiũ cũ excõicato mortuo inducat mino rem excõicationẽ. Ber.tз ꝙ sic. Nã cui non cõicamus viuo, nec cõicare debemus mortuo.xxiiij.q.ij.c.j.⁊.iij.de sepul.sacro. hoc no.in.c.ad hoc.de exces.prela.vbi hoc idẽ tз Ala. Vbi. Hosti. tamẽ ꝯ̃riũ tз ⁊ moueꝶ ex eo qꝛ homo mortuus non est homo nisi equiuoce, ⁊ iura disponunt de cõicantibus cum homine excõica to.ergo ⁊c. Confirmatur.nam cũ homine mortuo nulla est com munio, cum oino recipiat reciprocam vnionẽ, qḋ verbum signifi cat. Item iure hoc non reperitur expressuз non ergo extẽdamus legem quod non est nostrum.ff.sol.ma.l.si vero.§.de viro.

Confirmatur in certis casibus, speciale est ꝙ ali quod contingens in fauorem excõi cati mortui sit excõicatus, vt in.c.ij.j.respon. de here. lib.vj.⁊ in cle.eos.de sepul.ergo in alijs in contrarium disponit ius cõe, vt .l.ius singulare.ff.de leg.⁊.l.j.ff.ad muni. Do.me. legendo.c.ad
4 hoc.distinguebat modũ cõicandi excõicato mortuo † an vcз qs cõicat ei fauendo, aut lauando, radendo vel quid simile facien do, ⁊ dicebat tũc ipsum excõicatuз, aut participat nil fauoris im partiendo vtputa ipsum salutando vocando vel aliter alloquen do, ⁊ tunc dicebat tunc ipsum excõicatũ ⁊ nihil allegabat, nec vi deo ꝙ ipsum mouere potuerit. nã vt dixi iura hanc penam infli gunt cõicantibus ⁊ explicãt actus excõicationuз ꝑ quorũ singu los si discurras nullus coaptatur mortuo. imo talis est cõmunio cũ mortuo qualis cũ lapide vel alia re inanimata cũ non sit reci proca viuo que venit ex significato verbi, aliquos tñ actus attẽ tatos in mortuo excõicato iura puniunt hac pena vt iuribus sta tim allegatis, ⁊ illud speciale, vt dixi. non recederez ergo ab opi. Hosti.nisi in casibus expressis a iure. hec aũt communio est pro pter quã ligaꝶ participans nedũ subditus ligãtis, immo ⁊ quili bet extraneus. Et est ratio qꝛ hec est lata a canone non aũt ab ex
5 cõmunicante maiori, ⁊ canon † omnes astringit, vt.c.j. de cõsti. l.leges.C.de legi.⁊.l.ꝯstões.C.de iur.⁊ fac.igno. Et hec proce dunt in simplici cõmunione ⁊ participio. Nam participium in crimine inducit maiorem, vt.c.si concubine.eo.tit. Vbi sciendũ ꝙ aliqñ quis communicat crimini ⁊ non criminoso ⁊ tale parti cipium non inducit maiorem excommunicationem ex capite par ticipij. Tolle exemplum, tu es excommunicatus, qꝛ celebrasti in loco interdicto. ego postea celebro in eodeз loco non celebrãdo, tecum participo in crimine non tamen criminoso. Non sum ex communicatus propter participium sed propter crimen tantuз aliqñ

aliquando quis communicat criminoso non tamen in crimine,
tunc incidit minorem, vt.s.tactũ est. aliqñ participat quis in cri
mine ⁊ criminoso non tamen crimine damnato.

Tolle exemplum tu es excõicatus, qꝛ cognouisti mulie-
rẽ excõicatã, pp furtum non incidas maiorẽ, qꝛ ꝓ
pter crimen in quo cõicas non fuit excõicata. aliqñ participat
6 † excõicato in crimine dãnato, tunc incidit maiorẽ, vt.c.si concu
bine. ⁊ tunc expedit ꝙ excõicet cuz primo excõicato, nec sufficit
ad ipsam ꝯhendam ꝙ participet cum excõicato pp participiuz
in crimine dãnato ⁊ criminoso. Tolle exemplum cuz clericus es
excõicatus, qꝛ cognouisti mulierẽ, ego post cognosco dictã mu-
lierem excõicatam pp participium non incido excõicationẽ, in-
fertur ergo qḋ ad hoc ꝙ quis incidat excõicationem maiorẽ pp
participiũ in crimine ꝙ cõicet criminoso in crimine damnato. ꝑ-
dicta notauerunt Vincen. ⁊ Phili. in.c.nuper. de sen.excom. fa
teor tñ ꝙ si quis excõicetur iniuste pp actum non damnatum vt
pote si mandat mihi ordinarius quod libros meos tradam Ti-
tio ⁊ sine causa iustificante mandatum ꝙ lꝫ quis cõicet cum tali
eidem consulendo qḋ non tradat ꝙ postea nõ est excõicatus ma
iori, lꝫ mandatarius sit excõicatus, ⁊ consulens cõicet in ea pro-
pter qḋ damnatus est. Et est ratio qꝛ nõ participat in crimine, cũ
ibi nõ sit crimen, immo peccat mandans, sed solum incidit mino
rem, vt no. Inno. in.c. inquisitioni.eo.tit. Hosti. tꝫ ibi qḋ nec for-
te minorẽ incurrit dũmodo alias nõ excedat. de cler.excõ.mini.
proposuit.de excep.cũ inter. ⁊ hoc cum aliquid mandatur iniu-
stum erat ab inferiori a papa. Sed in dubiũ reuocat̃ quid si pa-
7 pa † mandat aliquid iniustũ ⁊ non obtemperantẽ excõicat. Nũ
quid consulẽs si nõ obtemperaret mandato papali incidat maio
rem. hic attendendũ, qḋ aliqñ papa mandat personis ecclesiasti
cis vel secularibus sup rebus tñ spũalibus, ⁊ tunc semper est ob
tẽperandũ lꝫ sit quã durũ ꝙ nemini liceat disputare nec iudicare
de ipsius factis. ix.q.iij.cuncta. ⁊.c.per principalem, nisi manda
tum suum saperet heresim. xl. distinc. si papa. vel nisi ex mandato
suo iniusto sequeretur pturbatio ecclesie ⁊ hoc verisimiliter pos-
set vel exinde mala sequi possent, tunc eniꝫ peccarent obediẽdo,
cum peccata precauere debeant futura. Ita not. Inno. in.c.pro-
posuit.de cleri.excom.mini.de vo.c.magne.

Primo casu crederẽ consulẽ
tem ne adimpleret̃ mãdatũ fore excõicatũ, secundo casu nõ. Si
aũt papa mandat aliquid iniustũ circa tẽporalia ⁊ psonis secula
ribus vel tenẽtibus a papa. Nec est de iurisdictione sua rõne per
sone vel loci tunc nõ tenetur obedire, tñ si ipsum pp inobediẽtiaꝫ
8 excõicat dꝫ reuerẽter seruare excõicationem, qꝛ † cuz ecclesia mi
litans sit in ipsius ptãte nullus ꝯ ipsius mãdatum dꝫ se sacramẽ-
tis immiscere. de hereti.ad abolend. Et ad sic notata respondet
Inno. ⁊ Hosti. in.c.inqsitionis.eo.tit. Infert̃ ergo quod ad hoc
ꝙ excõicatio maior seruatur ꝯ aliquẽ a canone pp criminis par
ticipiũ ꝙ participet cũ criminoso ⁊ in crimine damnato ⁊ cũ ex-
cõicato principaliter. Non aũt secundario pp cõionẽ actus dã-
nati vt pꝫ per predicta. Hic auteꝫ excõicatio lata a canone ligat
nõ subditum excõicantis. Tꝫ tñ Ber. in.c.nuper.eo. titu. in glo.
tunc erit, quod talis sit ligatus snia hois. Nec mirum si ligatur
ab hoie, qꝛ cõicando cum excõicato in crimine dãnato delinquit
ꝯ excõicatorem ⁊ sic ratione delicti efficitur de suo foro ⁊ sic liga
bilis. de fo.compe.c.si. de rap.c.j.C.vbi de cri.agi opor.l.j. Etiã
qꝛ incidit in factũ iam damnatum ⁊ sic sentẽtia transit ad cuz per
tale participiũ, vt.c.si concubine.eo.titu. Si. de immu.eccle.ad-
uersus. vbi succedit in vitiũ ⁊ hic accidit crimen ergo eadẽ lepra
qua ille iste punitur. j.q.j.cito turpẽ. Nec ẽ necesse quod ꝯ tales
9 noua feratur snia. xxiiij.q.j.c.j.ij.⁊.iij. Ista opi. probari ⁊ funda-
ri vr̃ per tex.decre.nuper.ver.in primo. Nam ibi dicit qḋ † excõi
catus pp participium in crimine, absolui dꝫ per excõicantem vel
eius superiorem, ergo fuit ligatus sententia sua non autem cano
nis, cum tunc proprius ordinarius posset absoluere cuz papa nõ
reseruet sibi, vt.d.c.nuper. sic in.c.quanto.eo.tit. xvj.q.iiij. si quis
suadente. Inno. ⁊ Hosti. in.d.c.nuper. tenent quod talis cõmu-
nicans in crimine sit ligatus sentẽtia canonis nõ hominis, ⁊ hec
sunt diuersa. Nam ꝺm opi.glo. si excõicans communicaret excõ
municato non incideret, qꝛ sententia propria ligari non põt, secũ
dum aliorum opinio. bene, qꝛ nõ esset propria sed canonis. Iteꝫ
ꝺm opi.glo. si quis cõicaret extra territorium excõicantis non in
cideret, qꝛ ius dicenti extra territorium ⁊c. vt.l. extra territoriuꝫ
10 ff. de iurisdi.om.iudi. ⁊.c.ij. de consti.lib.vj. Secundum aliorum
opi. sic cum sit sentẽtia canonis † que omnes astringat. de ꝯstit.
c.j. Hec sentẽtia est vera. s. quod communicans in crimine crimi
noso sit ligatus sentẽtia canonis nõ hominis, ⁊ probari videtur
per tex.decre.nuper. Nã dicit ibi text. quod talis dꝫ absolui per
excõicatorem vel superiorem excõicantis. in hoc ꝙ dicit superio
rem excõicantis necessario intelligi opꝫ cuꝫ ipse excommunicãs
ligatus sit in cõicando cum eo[i], de ligato aũt non potest intelligi
cum ipse non possit conqueri coram metropolitano de episcopo,
qꝛ excommunicauit, non ergo de ipso querelam proponere põt,
intelligitur ergo de excommunicante ligato, propter participiuꝫ
autem ipse ligari nõ potest sentẽtia propria. ff. de arbit.l.pe. ergo
fuit sententia canonis.

Est tamen absolutio ab hac ex cõ
municatione reseruata excõicanti. per decr.nuper. ⁊ sic speciale,
⁊ ratio specialitatis est qꝛ † cõmunicans cũ eo in crimine vr̃ delin 11
quere contra excõmunicatorem, ⁊ sic sibi defertur vt absoluere
possit, ⁊ si ibi nõ possit, qꝛ ipsemet ligatur per participium, tunc
superior excõmunicantis absoluit, vt ibi dicit tex. Et hanc opi. tꝫ
Ray. in sum.eo.ti. ⁊ hanc ẽt tꝫ Joã.mona. ⁊ Archi. in.c statui-
mus.eo.ti.lib.vj. ⁊ ibi ẽt. d. Jo.an. in.c.nuper. post Inno. Hosti.
Gof. tenuit cum Ber. Aliqui inter hos distinguunt inter cõicã-
tem simplici quolibet participio vt talis sit ligatus a canone, ⁊
inter participãtẽ in crimine, ⁊ talis sit ligatus sentẽtia hominis.
Credo indistincte ⁊ quolibet participio cõmunicantem ligatum
sentẽtia canonis per supradicta. fateor tamẽ quod si cõicans ex-
cõmunicet aliquem vt omnes prebentes auxilium ⁊ consiliũ ei-
dem tunc cõmunicantes in crimine incidunt sniam hominis. Si
cõicantes sint subditi ⁊ communicẽt intra territorium excõican-
tis cõicans autem extra territorium ⁊ ipsemet communicãs sunt
ligati sententia canonis. Ex his infertur qualiter participiuꝫ est
causa propter quam fertur minor excommunicatio ⁊ etiam ma-
ior ⁊ vtraqꝫ a canone vt.s.tactum est.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio minor propter quid feratur.

§. Undecimus.

Estat videre ꝓpter quid
1 feratur † excõicatio minor que aliquando separat a
cõione fidelium ⁊ non sacramentorum illa fertur ꝓ-
pter causas quas canõ exprimit, ⁊ canones sunt specialiter hoc
exprimentes. j.q.iiij. in loco. xviij. dist. placuit. xxxiiij. dist. quorun
dam. lviij. si quis. ⁊ hac excõicatione ligãtur quandoqꝫ iudei. de
deci.c.de terris. de iude. post miserabilem.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio maior ab hoie propter quid infligatur.
2 Moniti si emendare noluerint excommunicantur pro crimine.
Gremium redire volentibus non claudit ecclesia.
3 Contumacia est causa immediata propter quam fertur excõmu
nicatio maior ab homine.
4 Contumacia quandoqꝫ ortum habet aliunde ꝙ̃ a crimine.

§. Duodecimus.

Estat videre ꝓpter quid
1 feratur excõicatio maior ab homine. Hic † attenden
duꝫ est ꝙ excommunicatio que fertur ab homine im
mediatum hꝫ ortum a contumacia. Hec probantur. xj.q.iij. ne-
mo episcoporum. in fi. ij.q.j. nemo. xlij. distinc. si illud. xxiiij.q.iij.
tam sacerdos. Hanc sententiã tenuit Hugo. ij.q.j. nemo. Hanc
tenuit Inno. in.c.ex parte. lo.j. de verb.sig. ⁊ Archi. in.c.pia. de
excep.lib.vj. Jo. tamen tenuit ꝙ aliquando pro crimine feratur
ab hoie ⁊ mouet̃ ꝑ canones qui hoc exprimũt. xvj.q.j. alia. xxij.
q.j. predicatio. xlvij. dist. accusatores. de re iudi. ad apostolice. li.
vj. Hoc notauit Joan. xj.q.iij. certum. ⁊.c.nemo. eã. causa ⁊.qḋ.
Bar. ibi contra. ⁊ hec opinio est vera de iure. ⁊ probatur ꝑ tex.
statim allegatũ. Probat̃ per.c.j.eo.ti.lib.vj. ⁊ per.c.sacro.e.tit.
Ad iura ꝑ Jo.an. allegata. Respondetur ꝙ intelliguntur qḋ ꝓ
2 † crimine excõmunicãtur si moniti emendare noluerint. Hinc est
quod dicit Inno. in.d.c.ex parte. quod nemo potest excommuni
cari pro crimine si corrigi voluerit ergo ⁊c. Hoc probat text. in

cano. sed illud. xlv. distin. ibi, post correptionez zc. ergo est opus
monitione z sic pp contumaciã a canone. Nam canon monet in
bibendo z sic nõ est opus monitione alia hois, imo ꝯfaciẽdo in-
cidit, z sic cõmissio criminis hoc immediate operaꝛ. in snia autẽ
ferẽda ab hoie pp crimen iã cõmissum est opus monitione vt qs
se corrigat. Nã ecclesia nõ claudit gremiũ redire volentibus, vt
c. sup eo. de hereti. lib. vj. iõ est opus monitione vt redeant z sic
ꝯtumacia moniti redire nolentis hoc operaꝛ, ꝙ in snia canonis
nõ procedit, cũ canon inhibeat cõmittẽti z dãnet cõmittentem z
hoc procedit tã in canone gñali q̃ʒ speciali, vt. c. ij. de consti. lib.
3 vj. z. c. a nobis, de sen. excõ. infertur † contumacia est immedia-
ta causa pp quã fertur excõicatio maior ab homine.

Et tamen hic attendendũ ꝙ hic excõicatio lʒ sit cã p
pter quã fertur, tñ ipsa contumacia hʒ ali-
qñ ortum a crimine, aliqñ aliunde. Si hʒ ortuʒ a crimine. i. a spe-
ciali criminis inhibitione facta ab hoie, z tunc non est opus mo
nitione sup emendatione criminis iã cõmissi, vt incidat, vt cum
monet superior aliquẽ ne fornicetur cũ tali alias ipsum excõicet,
tunc si ꝯfaciat excõicatus est, z excõicari põt sine alia monitione
super emendatione criminis. Et est ratio qꝛ iste vere contumax
est que sola contumacia iustificat excõicationẽ. xj. q. iij. certum.
z. c. nemo. Aliqñ contumacia hʒ ortum ab actu iam cõmisso, vt
cum quis cõmisit crimen super quo non erat monitus ne cõica-
ret vel cõmitteret. z sic nec lata nec cõminata snia non in ꝯfacien
tẽ, z tunc est opus monitione, vt se corrigat, z si contumax fuerit
poterit excõicari. Et differunt he contumacie. Nam prima oriꝛ
in criminis cõmissione precedente. s. monitione ne committeret.
Secunda orta est post criminis commissionẽ. Nec nascitur cum
4 crimine cõmunicetur. Aliqñ contumacia † aliunde hʒ ortum q̃ʒ
a crimine, vt cũ excõicatur quis, qꝛ non vadit ad concilium. v. q.
ij. presenti. xvij. distin. si eps. z. c. seq. Si non prosequitur accusa-
tionem suam. iiij. q. v. c. j. Vel precipit fieri quodcunqʒ aliud spe-
ctans ad officiũ suũ. vij. q. j. frater. Iste enim contumacie nõ oriũ
tur a crimine, sed aliunde. tamen iustificant sufficienter excõmu-
nicationem. distinguitur ẽt inter nudam contumaciaʒ, in pregnã
tem, z manifestam, z dubiam, z qꝛ hec non differunt quo ad effe
ctum z modum obtinende absolutionis, idcirco hic non prose-
quor sed tangaʒ in. ix. membro. x. principali vbi prosequar quali
ter excommunicatio tollatur.

SVMMARIVM.

1 Excommunicationis effectus quis sit.
2 Sacerdos suspẽsus a canone añ absolutionẽ solẽnẽ vel finitum tp̃s suspensionis nõ põt celebrare quantũcũqʒ peniteat.
3 Ordines an conferantur sine missa.

§. Decimustertius.

1 **Estat** videnduʒ quinto principaliter quis sit
effectus † excõicationis. Hinc est attẽ
dendũ ꝙ ẽm varietatẽ specierũ excõicationis variã
tur effectus ipsius. Est. n. excõicatio minor lata a ca
none pp simplex participiũ huius effectus, est exclusio a sacrorũ
participatione passiua, vt in. c. si celebrat. de clerico excõi. mini-
stran. Et est ratio. Nam excõicatio minor pp simplex participiũ
est suspensio dei z canonis, per approbationẽ tm̃, quod probaꝛ.
Nam statim cũ vult penitere absoluitur a quolibet confessore,
vt. c. nuper. eo. titu. z statim põt celebrare quod non procedit in
2 suspenso a canone principaliter. Nam † ante absolutionem solẽ
nẽ vel finitum tẽpus suspensionis non põt celebrare quantũcũqʒ
peniteat, immo irregularitatẽ incurrit, vt. c. j. de re iudi. lib. vj. c.
j. de sen. excõ. lib. vj. Sed obijciens vt quis absoluatur a minori
requiritur solẽnitas tradita a canone, vt in decre. nuper. ergo est
principaliter snia canonis. Solu. illa solẽnitas addita a canone,
nõ mutat statum z nãm excõicationis, itẽ notauit Innoc. in. c. si
celebrat. de cler. excõ. ministran. in glo. quidã sunt. Secundus est
effectus qꝛ reddit quem inhabilem ad electionez passiuam, vt in
d. c. si celebrat. Et redditur ratio. Nam si suspensus est a passiua
sacramentorum participatione ad quem prelati teneñ, ergo per
ꝯñs a passiua electione. Non aũt repellitur a sacramentoruʒ col
latione vel actiua electione, vt ibi tex. a ꝯtrio sensu. Si obijcias ꝯ
primum, si nõ liceat recipere ergo nec conferre, cum sibi non li-
ceat sacramenta contingere. lxxxj. distin. c. eos. z. c. minister. z. c.
3 opʒ. z maxime in collatione † ordinum qui non conferuntur sine
missa. lxxvij. disti. c. j. iij. z. iiij. Sol. dicunt quidã ꝙ lʒ peccet mis-
sam celebrando, nõ tñ ordines conferendo. Inno. lʒ ꝙ sacramẽ
ta ꝯferẽdo peccet. j. q. j. omnia. xcv. dist. illud. exceptis pmissis a
iure, vt Baptismus. Sed subditi non prohibentur a collatione
quo ad subditos lʒ ipse recipiendo se maculet. Hosti. dicit ꝙ cõ-
ferendo nõ participat, qꝛ nõ confert principaliter ad suam vtili-
tatem sed aliorũ, qui aũt ad suã vtilitatem participat, qꝛ partem
capit prohibeꝛ ergo a participatione que suam vtilitatẽ concer-
nit, non autẽ in collatione que aliorũ concernit vtilitatẽ, argu. ff.
de dolo. l. j. de colla. dete. l. j. de his que fiũt a ma. par. c. quelibet.

SVMMARIVM

1 Suspectus est de heresi qui per annũ steterit in excõicatione.
Separans se ab ecclesia nec recipiens cõionem hereticus est.
2 Ecclesia iuxta maternum affectum nulli claudit gremium.
3 Agitata per iudicem publice excõicatum sunt nulla.
4 Compensans agere videtur.
5 Exceptio sola lonans nudã defensionẽ reseruatur excõicato.
Fideiussor excõicati an possit compensare de debito principali.
6 Mora debitorum nocet fideiussori.
7 Fideiussor an possit soluere creditori de bonis debitoris.
Exceptio excõicationis est personalis que nõ impedit personã.
8 Excommunicatus post absolutionem an poterit petere restitui ad appellandum.
9 Comparens si non defendit an contra ipsum dirigatur actio.
10 Necessarioꝛ reus nullus põt esse q̃ʒ nolens malum prelatum.
11 Excõicatus si appellet extra iudicium nunquid audietur.
12 Ius appellati non est lesum propter negligentiam appellantis.
Appellatione deserta rata manet sententia.
13 Excõicatio superueniens impedit vires rescripti prius impetrati.
Exceptio excõicationis potest opponi in qualibet parte litis.
14 Excõicatus actor originalis si prosequi velit appellationem, est ne indistincte audiendus.
15 Excõicatus si petit restitui contra sententiam an audiatur.
16 Actio excõicati si perijt tempore nunquid audietur.
17 Legitime impedito circa expeditionem alicuius actus tempore limitati, an currant tempora regulariter.
18 Tempus quod detur a lege sine hominis ministerio.
19 Ius est cõe, ꝙ nõ probans quod opponit condẽneꝛ in expensis.
20 Dilatione data ad probandum quid sufficiat.
Excipiens tenetur probare exceptionem suam.
21 Denuntiatus excõicatus si quis probetur an sufficiat probatio vt repellatur ille contra quem opponitur.
Fama si aliquem habet excommunicatum, abstinendum est ab eius communione.
22 Verbis narratiuis pape statur.
23 Aliquem haberi pro excõmunicato vt ab eius cõione sit absti-nendum aliud est, z aliud est quem haberi pro excõicato vt ex-cludatur a prosecutione iuris sui.
24 Actus a principio constitutionis nullus ipso iure, an tractu temporis conualescat.
25 Constituens si est excõicatus an valeant agitata p procuratorẽ.
26 Excõicatus si constituitur procurator pro reo, nunquid poterit defendere reum in iudicio.
27 Procurator excommunicatus si tempore constitutionis habet mandatum ad substituendum nunquid substituere poterit.
28 Procurator lʒ teneatur appellare, non tamen prosequi.
29 Publica vtilitas subest constituto ab vniuersitate.
30 Procuratorium factum ab excommunicato non repellitur nisi eligatur ope exceptionis.

§. Decimusquartus.

Estat videre effectum maioris excommunica-
tionis tam late ab homine q̃ʒ a canone,
vnus est effectus excommunicationis insurgens ra-
tione perseuerantie in ea z contẽptus absolutionis.
1 Nam † si per annum steterit in ea suspectus est de heresi. vt in. c.
graue. de penis. dicit ibi Innocen. ꝙ est suspectus suspitione le-
ui z non violenta propter quam indici potest purgatio in qua si
defecerit quod dicitur de hereticis in. c. excommunicamus. §. j. z
§. credentes. z. c. nos inter. de purga. ca. Hosti. ibi tenet ꝙ an-
nalis perseuerantia reddit ipsum suspectum de heresi. primo per
c. omnis. de peni. z remissio. quia non facit ad ea que tenetur nec
facere potest, z sic presumitur aliter sentire de sacramentis quaʒ
sentiat z doceat sancta Mater ecclesia. de hereti. ad abolend.
j. rñso.

j.responso. Nã qui oĩpotentem deum non metuit ⁊c.xj.qõ.iij. qui omnipotẽtem. ⁊ qui se ab ecclesia separat nec cõmunionem recipit hereticus est. In auc.de psuile.dotis here.mul. nõ pstã. ij.respõso.⁊.§.ergo sacram cõmunionem.⁊ subdit alterũ de duo bus inferri. Aut ipsuz fore nõ sane mentis. Aut male sentire de fide.si ergo nõ sane mentis, ergo male sentit, ⁊ sic pter tanti tẽ poris perseuerantia posset ecclia ipsum condemnare de heresi.
2 sed † ecclia iuxta maternum affectum nulli claudẽs gremium in cedit via media, qz tali attribuit solam suspitionem. de heret.ex cõmunicamus.⁊ hoc ne videatur dissimulare peccata.xliij. dist. qõ heresis.de offi.ordi.irrefragabili. Alij sunt effectus insurgẽ tes attẽta sola excõicatiõe,⁊ nõ diuturnitate. Et hic pmitto duo gña casuũ, alẽ actũ circa quos excõicatio opabit effectus inha bilitando. Nã quidã sunt actus iudiciarij,extraiudiciarij,quidã spirituales , quidam profanaliter distinctiue possunt explicari.

Nam quidaz sunt actus publici sicut tutela,quidã ciuiles quidam cõmunes.publici sicut tutela,⁊ cura.Insti. de tute.circa principium.Ciuiles sunt, iudicare ⁊ arbitrari.ff.de iu.l.cũ pretor.iij.q.vij.§.tria.de arbi. dilecti. cões sicut officium procuratorũ ⁊ testiũ.Tales n.actus nec inter publicos,nec inter ciuiles numerãtur.ab istis repellunt.de proc.officio.de pb. post cessionẽ.de pcu.c.fi.de testi.veniens. Multo fortius a ciuilibus, de excep.c.exceptionẽ.de re iudi.ad pbandũ. Circa actus iudi ciarios,quidã debent iudici,quidã actori,quidã reo, quidam te sti.cũ tot sunt persone iudiciũ fundantes,vt.c.forus,de verb.sig.
3 Excõicatio inhabilitat iudicẽ adeo q agitata per † iudicẽ publi ce excõicatum sunt nulla,vt.c.ad probandũ.de re iudi. Inhabili tat agentẽ si opponatur exceptio vt p officiuz repellatur. vt.c.ex ceptionem.de excep.⁊.c.pia.eo.ti.lib.vj.probatur per. c.cum in ter.eo.ti.alias si non opponat vel repellat per officiũ valent agi tata,vt.d.c.pia.nõ inhabilitat reũ necessariũ, vt.c.intelleximus, de iudic.de excep.dilecti.cũ si. Voluntarium repellit exceptione opposita.⁊ iuxta no.in.c.cum inter.⁊.c.dilecti.de excep. repellit testem.i.a testimonio vt.c.veniens,de testi. Quis aũt cognoscat de exceptione excõicationis apposita ? iudicẽ, an ipse an arbi ter assumpti,vt in exceptione recusationis no.in.c. cum super.de offi.deleg.⁊.c.pia.de excep.li.vj. An aũt reus repellat excipiẽs de cõpensatione. Ber.tz qõ nõ in.c.cũ inter.de except. Mouet
4 ex hoc † qz qui cõpensat agere vr.ff.rẽ ratam hri.l.quo.n.⁊.l.am plius,in fi. Alij tenent ? ex eo, qz aliquid venit in cõpẽsatione qõ non venit in petitione,vtpote debitũ nãle,vt.l.ẽt.ff.de cõpẽ satione. Item excõicatus soluere dz, ⁊ hoc vr facere qui compen sat.ff.qui pot.in pigno.habe.l.si debitor.

Dicunt aliqui q si debitum est liquidũ,nec aduersarius exceptionẽ vel negationẽ pretendit, qõ admitti dz cõpensatio.ff.de compensa.l.fi.de depo.l. bona fides §.fi.⁊ sufficere dz iudici qualitercunqz satisfaciat creditori.ff. de pign.actio.l.si rem.§.pecunia.Secus aũt si aduersarius excõica ti neget vel excipiat per iura.s.allega. Hec fuit opinio Hostien. Bar.brix.in qõne sua veneriali,querit vtrũ sit excõicatus, licet Tancre.⁊ Jo.dixerint ?rium Joan.notauit.iij.q.in summa.ipse tñ tz excõicatum posse cõpensare. Idem tz Philip. in d.c.dile cto.de excep.alleg.l.verũ.ff.de cõpẽ.Si vera est opinio q cõpẽ satio fiat ipso iure sine ministerio exceptionis vt probare vr tex. in.§.compensationes . institut. de actio.plana foret hec questio, tñ hec opinio non est vera,quare hic non prosequor, qz tractũ re quirit.immo est vera opinio Azo. tenẽtis qõ sit opus exceptio ne. Tunc crederem excõicatum repellendũ a cõpensatione. Mo
5 uet me qz † excõicato sola exceptio sonãs nudam defensionẽ re seruatur vt.c.cũ inter.⁊.c.dilecti. de except. vbi aũt exceptio hz vim accusationis vel impugnationis tunc non , vt in iuribus.s. alleg. Ac exceptio cõpensationis hz vim petitiõis. Induco tex. hoc expresse probantẽ.l.amplius,in fi.ff.rem rat.hri.l.nam dam natus non petere repellitur a compensando vt ibi,incidit tamen questio. An fideiussor excõicati possit compensare de debito pn cipalis. Aliquibus vr qõ non. Nam hoc esset per indirectũ pro uidere excõicato ⁊ sic pp connexitatem , de vno dictum foret de alio.de constitu.translato.ff.de arbit.l.pedius.ff. de aqua quoti. ⁊ esti.l.j.§.itẽ queritur. Item per hoc vitiarent due regule. Una quod accessorium non sequeret nãm principalis ? regulã acces
6 sorium.de reg.iur.lib.vj. Alia qz denegatũ vna via concederet alia per regulã,cum quid.eo.ti.⁊ lib. Item † mora debitorũ no cet fideiussori.ff.de verb.sig.l.mora rei.⁊.l.si seruum.§. sequitur. eo.titu.ergo ⁊ delictum ⁊ macula proueniens ex eodem. argu.l. iij.§.fi.ff.quod quisqz iuris.

Quidã dicunt qõ si reus prin cipalis est soluendo,tunc non ?penset fideiussor fal.di. ⁊.l.vlt.ff. de admi.tuto.⁊.l.fine.C. ad vellei. Hoc pondero quõ aliqñ ius cõpensandi principali ante excõicationẽ. Aliqñ post excõicatio nem nascitur debitũ cõpensabile.Si ante excõicationez cõpetat ius compensandi. Credo qõ lz superueniat excõicatio principa lis,nihilominus cõpensare possit fideiussor. Nam hoc ius com petebat fideiussori ante excõicationẽ principalis, ergo non tollit per casum superuenientẽ in personam debitoris, vt.l.veruz.ff.de compensa.⁊.l.fi.ff.de pact.faciunt not.per Dy.in regula, is q in ius.de reg.iur.lib.vj.⁊ no.in.c.vno.de iurepat.lib.vj. Aliqñ na scitur post excõicationem debitũ compensabile, ⁊ tũc adhuc cre do fideiussorẽ compensare posse. Moueor per duos tex.qõ fide
7 iussor † põt soluere creditori de bonis debitoris, vt.l.si procura torẽ.§.si ignorantes.ff.manda. Alibi dicit text.quod qui ?pẽsat soluere vr, vt.l.amplius.in fi.ff.rẽ ratam ha. Ex his sequitur cõ clusio,vcz quod fideiussor compenset cũ sic soluere videat de bo nis debitoris. Confirmatur qz exceptio excõicationis est perso nalis que non excedit personã , vt.l.exceptiones que psone.ff.de except.maxime hec que est odiosa . Quid si petatur restitutio vt ab hrditate abstineatur vbi sunt vocandi oẽs quorũ interest.C.si ab here.absti.auc.si omnes,nũquid si excõicatus compareat sit audiendus. Innoc.tz q non.nam hic est reus notorius, ⁊ sic po tius impugnat q̃ defendat.subdit q si in libello specificet perso na ? quam petitur restitutio , quod excõicatus specificatus com parens audiendus est,qz hic est necessarius reus.dicit tamen ali quos dicere ẽt hoc casu ipsum repellendũ . fatentur q repulsus,
8 qz † excõicatus post absolutionem poterit peti restitui ad appel landum,qz nec per se, nec per procuratorez poterit prosequi ius suum ad instar absentis causa reipublice.ff.ex qui.cau. maio.l.sz ⁊ si per procuratorẽ.ff.de mino.l.pomponius exuli. Hanc conse quentiã vituperat ho.nam ridiculum est dicere q si aliquis resti tuatur ppea qz fuit absens ex causa reipublice q sic restitui de beat impeditus pter delictum suum , cum tunc forent equalis conditionis delinquens ⁊ iuri temperãs quod absit, vt.l.seruus .ff.quod vi aut clam.⁊.c.eum qui.de preben.lib.vj.

Alij dicunt quod absolutiõis remedium intra decenniuz poterit appellare a snia restitutionis lata ? eum cum pendente excõicatione non cucurrerint tempo ra ? eum,vtpote impeditum,de conces. prebẽ. qz diuersitatez.l. j.in fi.C.de anna.except.istud plus est mirabile. Nam aut erit ca sus quo poterit appellari ⁊ tunc currit excõicato ips. Naz ipse appellare põt,vt.c.cum inter.⁊.c.significauerunt.de excep. Aut non potuit appellari,⁊ tunc cessat questio. Hic dicerẽ primo ca su vcz cum petitur restitutio nullo specificato,cõparentẽ indistin cte repellendum exceptione excõicationis opposita. Nam hic si
9 comparens non † defendit ? ipsum nulla dirigitor actio, ⁊ sic ei non competit exceptio que est actionis exclusio.ff. de except.l.j. Secundo casu, vcz qñ specificatur in libello restitutorio tunc cõ parentẽ dicerem non repellendum pretextu excõicationis. Naz hic ? eum actio vel in locum actionis subrogatum dirigitur , ⁊ sic ad iudiciũ necessitatur.ff.de verb.obli.l.inter stipulantem.§.j. ⁊ sic firmat personam rei necessarij in iudicio ⁊ sic appellare põt ⁊ prosequi ⁊ oia facere que spectant ad defensionẽ,vt.c.cum in ter.⁊.c.dilecti.de exceptio.vbi hec explicantur . Quid si electus in ecclesia petit confirmationẽ ponit edictum gñale seruata for ma.c.vlti.de elect.lib.vj.cõpareat canonicus excõicatus ⁊ se op ponit,nunquid audiet attenta distinctione Inno. que tacta est.s. foret dõm q non. Nam iste est reus notorius cum ? eum nulla dirigatur actio.⁊ sic nõ necessitat ad iudiciũ. Hosti.in.c.dilecti. dicit Clemẽtem.iij.pronuntiasse contrarium.⁊ ibi tz Hosti.istaz distinctionem nõ procedere,nec iure probari.s. de reo necessario ⁊ notorio. Subdit tñ quod esto q distinctio procederet , tamen
10 hoc casu iste comparens esset reus necessarius, quis † eniz neces sarior reus q̃ volens malum prelatũ,quid grauius, quid pericu losius,quid intolerabilius qõ detur lupus loco pastoris , dissipa tor loco cultoris,homicida p medico,tyrãnus pro defensore ini micus pro aduocato. Et dicit Guil. q curia seruat dictũ Hosti. hic dicerẽ distinctionẽ Inno. de necessario ⁊ notorio reo proce dere vbi necessitas progrediẽdi vel nõ progrediẽdi ad iudicium prouenit ex vi actionis intẽtate , vbi aũt necessitas aliunde insur git q̃ ex vi actionis ? tertium intentate , tunc hoc casu tenerem cum Hosti.vt in casu proposito.⁊.q. Sed statim dices, ergo ex cõicatus audietur agens nomine ecclesie , cuz necessitas aliunde

ipsum trahat. Rñde in qõne ꝑposita excõicatus nõ agit origi/nialiter qd iura inhibẽt, lʒ se defendit ꝯ agẽtem, id est ꝯtra cõfir/mationem petentem lʒ obtenta ꝑtectione ecclesie ⁊ debito iuris ex parte cõparentis. in obiectiõe autem reperitur pure agens lʒ
11 finis sit defensio ecclie. Quid si † excõ. municatus appellet extra iudicium nunquid audietur. Inno. in. c. cum inter. de exceptio. tenet ꝙ nõ, quia appellatio extra iudicium est ꝓcuratio ad iudicium, vt. c. cum sit. de appel. sicut ergo prohibetur ad iudicium prouocare, sic extra iudicium appellare. de appel. bone. Huic opi. videtur cõtradicere glo. que. no. in. c. dilecte. de maio. ⁊ obe.

Attendendum quod aliquãdo interponiẽ appellatio mere extraiudicialis, ⁊ tunc ꝓcedunt q̃ primo dixi post Innoc. Et de hac appellatione mere extraiudiciali, in. c. cũ nobis olim. de elec. de appel. bone. Aliqñ interponiẽ appellatio mere iudicialis, ⁊ tunc indistincte admittitur excõicatus appellãs ẽt actor originalis, vt. c. significauerũt de excep. Et subdam, aliquãdo interponiẽ appellatio q̃ sapit nãm mixtã vt cum executor vult ꝓuidere ⁊ quis al's cuius interest appellare põt per ꝓuisionẽ grauari ⁊ vexari põt, ⁊ tunc ẽt excõicatus auditur appellãs. Et est rõ qꝛ hic nõ est mera prouocatio, imo est a grauamine appellatio vel releuatio, ⁊ sic sonat defensam. sic saluar. põt ꝯtrarietas dictorũ Inno. no. de hoc. in. c. pia. de excep. lib. vj. in gl. j. cãe principalis. qd si excõicatus appellatus nolit prosequi appellationẽ negligẽte appellãte. An repellatur appellatus, al's si nõ repellaẽ exceptionẽ aliam prosequi põt negligẽte appellãte vt. c. oblate. de appel. Quod autẽ nõ repellaẽ exceptione excõicationis probari vr̃ per decre. significauerũt. de excep. Archi. in. c. pia. de excep. lib. vj. tenet ꝙ re/
12 pellatur, ⁊ est ratio. Nam † pp negligentiam appellantis non est lesũ ius appellati, imo furtum. ff. de pigno. l. grege. §. etiã. ff. de reg. iur. l. no solẽt. Itẽ qꝛ remedium hʒ appellatus. Nam deserta appellatione rata manet snĩa. ij. q. vj. ei qui. de appel. vt debitus. ⁊. c. per tuas. Item si excõicatus victor peteret sententiã cõfirmari, vt de confir. vti. vel inuti. bone vel peteret executionẽ, repelleret, vt. d. c. pia. de excep. li. vj. in fi. Quid si excõicatus cã pendente inter alios vel officio implorato si ipsius intersit ⁊ appellet. Nũquid audiet. Tʒ Inno. ꝙ nõ reus necessarius, immo notorius, argu. s̃. dictorũ. Quero qd si excõicatus appellet extra iudiciũ, ⁊ post excõicaẽ. Nũquid ꝓsequens appellationẽ an repelleẽ excõicationis superuenientis exceptione. Vr̃ ipsum repel/
13 pellẽdũ, nã † excõicatio superueniẽs impedit vires rescripti prius impetrati, vt. c. prudentiã. §. vj. de offi. deleg. Itẽ excõicatiõis exceptio põt opponi in qualʒ parte litis, vt. c. excep. ⁊. c. pia. de excep. lib. vj. Inn. tʒ ꝙ audiẽ in. c. cũ inter. de excep. Hic attẽdẽdũ ꝙ appellatio extra iudiciũ nõ suspendit grauamẽ precedens sed solũ sequẽtia, vt no. in. c. cũ nobis olim. de elec. ⁊. c. dilecti. de maio. ⁊ obe. ⁊. c. bone. de appel. Dʒ ergo in casu ꝑposite qõnis ponderari an post appellationẽ extraiudicialẽ sequutũ fuerit grauamen añ excõicationẽ, ⁊ tunc audiẽ ꝓsequẽs. Rõ qꝛ grauamine sequuto delatũ est negotiũ ad iudicẽ ad quẽ appellatũ est añ excõicationẽ, ⁊ sic excõicatio superueniens nõ impedit ꝓsecutionẽ. Si aũt excõicatio precessit grauamen, tunc secus, sic vr̃ sentire Inno. lʒ aliqui ꝯ. hoc casu legiste inducunt hanc glo. Inno. in arg. ad qõnẽ de bannito qui inceperit agere ante actũ bannum. An repellatur exceptione banni superuenientis quod hic nõ pro/
14 sequor. Quid si excõicatus † actor originalis prosequi velit appellationẽ, est ne indistincte audiendus, hic fuit altercatio inter antiquos patres iuris que no. in. c. significauerunt. de excep.

Omissis desensionibus est attendendũ ꝙ aliqñ qs appellat ab interlocutoria, ⁊ tũc in articulo nude appellationis audiẽ ꝓsequens ius, finito aũt articulo appellationis si ꝓnunciatũ fuerit male appellatũ ⁊ fiat remissio, vt. c. vt debitus, de appel. ⁊. c. cordi. de appel. lib. vj. tunc obstat exceptio excõicationis. Nã illa obstat actori, vt. s̃. tactũ fuit. Sic ẽt iudex ad quẽ pronũciet bene appellatũ ⁊ incipiet cognoscere de viribus principalis rõne predicta. Si aũt appellatũ fuit a diffinitiua, tunc tutius est ⁊ pp cõmixtionẽ audiatur. Nã iudex ad quẽ appellatur a diffinitiua statim cognoscet de viribus principalis cause, ⁊ sic fit mixtio principalis cause ⁊ articuli appellatiõis admittetur, ergo attento appellationis articulo super toto lʒ aliter dicant, vt in. c. significauerunt. de appel. vbi hec mã plene expli/
15 catur. ¶ Quid si excõicatus † petit restitui ꝯ snĩam, tʒ Inno. ꝙ si petat ex clausula illa generali audiatur vbi si nõ audireẽ alias restituatur dãnaretur innocens vel periret aĩa. alleg. c. cuʒ inter. de excep. ⁊. c. ex literis, de in integ. resti. Si aũt petat implorãdo officiũ ex solo fauore dependens, tunc secus, qꝛ excõicati sunt exclusi a participatione ecclesie, sunt per ꝯñs exclusi ab omni priuilegio. in auc. de priui. dot. here. muli. non prestan. circa mediũ. col. viij. ⁊ sibi imputet qꝛ appellauit. Hec. not. in. c. significauerunt. de excep. ¶ Quid si conqueriẽ de censura. Sol. audiẽdus est, cũ talis nunq̃ transeat in rẽ iudi. vt. c. pastoralis, de app. ⁊ ꝙ tales audiantur allegantes turpitudinem. de re iudic. lator. ⁊ super talibus audiuntur impetrantes excõicati. de rescri. c. j. li. vj. ¶ Quid si impetret sup nullitate snĩe Host. tʒ ipsuʒ audiendũ in c. significauerũt. de exce. hodie expeditũ est in. c. j. de rescri. li. vj. ¶ Quare admittitur excõmunicationis exceptio contra actorẽ in cã principali ⁊ non contra ipsum prosequentẽ appellationẽ. Ratio, qꝛ ante sentẽtiam non sit effectuale iudiciũ cum per sentẽtiã que nondũ lata est nõ sit quesitũ ius aduersario. Secus post latam ꝯ actorẽ, ⁊ sic lederetur cum forte sic indirecte sit absolu/
16 tus ipsius aduersarius. Quid † si actio excõicati perijt tempore nunquid audietur, vt interrũpat prescriptionẽ. apparet ꝙ sic, ꝑ. l. ij. §. pe. ff. de iudi. ⁊. l. j. §. si excipiuntur. ff. de fer. Inno. tʒ cõtra in. d. c. significauerunt. nam hoc non sonat defensionẽ simplicẽ, arg. l. qd quis. ff. de reg. iur. ⁊. c. j. ver. nos igitur. de post. prela. ⁊ c. pia. de excep. lib. vj. fatetur tñ ꝙ naturalis interruptio que oĩbus prodest proderit sibi. ff. de vsur. l. naturaliter. Hec que dicta sunt vendicant sibi locum, cũ excõmunicationis exceptio proponitur ꝯ agentem alias nisi opponatur valent agitata per excommunicatum agentẽ, vt. c. pia. de excep. lib. vj. modus opponendi exceptionẽm hanc ibi traditur. Nam dʒ opponi specifice. s. species excõicationis ⁊ nomen excõicatoris, ⁊ s̃m quosdam canonis explicando per spacium. viij. dierum dʒ fieri probatio, alias repellitur opponens ⁊ condemnatur in expen. vt ibi.
¶ Quando incipit currere tẽpus. viij. dierum ad probandũ tex. ibi exprimit ꝙ a die quo proponitur supplendũ est post admissionẽ a iudice factã, alias si iudex repellat vel dubitet an sit admit/
17 tenda vel non his pendẽtibus nõ currunt tpa. Rõ, nã † impedito legitime circa expeditionẽ alicuius actus tẽpore limitati non currunt tẽpora regulariter, vt. c. qꝛ diuersitatẽ. de conces. prebẽ. ⁊. l. j. in fi. C. de anna. except. At hic si iudex denegat admittere exceptionẽ ⁊ per ꝯñs ipsius probationẽ impeditus est opponẽs probare cũ iudex nolit cui fienda est probatio. ff. de proba. l. quinquaginta. admissione aũt facta statim sine alia iudicis assignatione currunt, vt ibi probat tex. ⁊ ita sentit Host. in. d. c. pia. de exceptio. ⁊ Spec. in tit. de dila. §. j. versi. sed nunquid currunt.

Nunquid hoc tempus datuʒ a lege ad probandum excõicationem possit abbreuiari vel ampliari per iudicẽ. Bar. in. c. solet. de sent. excõ. hoc tʒ ꝙ causa cognita poterit ampliari ex illa causa generali. Si qua iusta cã. ff. ex qui. cau. ma. l. ij. ⁊. iij. do. Jo. An. in. c. pia. de excep. in gl. viij. dierũ tʒ ꝙ ampliari non põt. idẽ Fran. vercel. pro hac opi. facit qꝛ hec exceptio iterato opponi põt, ⁊ sic nil deperit opponenti. probat Franc. qꝛ hoc est priui. ꝯ qd opponitur vt opponens nõ probans intra tempora ei assignata condemnetur in expẽ. quod
18 priuilegiũ iudex offerre non põt. xxviij. di. de his ẽt, qꝛ † hoc tẽpus datur a lege sine hoĩs ministerio. Ego non recederẽ ab opi. Bar. Et moueor ex hoc, qꝛ tex. probant ꝙ tempus datum a lege sine hominũ ministerio, ⁊ tamen causa cognita per iudicẽ abbreuiatur, vt. l. si ea. de accu. ⁊. l. diffamari. C. d̃ ingenui. ⁊ manũ. ⁊. l. si eo tẽpore. C. de remis. pig. sic tpa ad probandas dilatorias abbreuiatur per iudicẽ, vt. c. pastoralis, de except. Sic tpa restituende, vt. l. intra vtile. ff. de mino. s̃m vnã lec. ⁊. l. petende. C. de tẽp. in integ. resti. pe. Sic ⁊ tpa adeũde hẽditatis, vt. l. si quis in stituaẽ. ff. de acqui. here. ⁊. l. q̃diu. ff. de acq. here. hoc non credo verum, lʒ sit communis opinio ꝙ tempus datũ a lege sine hominis ministerio nõ possit per iudicẽ alterari, vt not. Jac. de are. ⁊ vltramontani. ⁊ Cy. post eos in auc. ⁊ qui semel. C. quõ ⁊ qñ iudex. ⁊. l. j. C. de dila. ⁊. l. ij. ff. de re iudi. ⁊ no. in. c. cum sit. de app. Non obstat ꝙ nil deperit cũ iterato opponi possit. Nã deperit ratione expensarũ in quibus cõdẽnabitur. Non ob. ratio Frãc.
19 ꝙ hoc sit priuilegium illius ꝯ quem opponitur. Nam † hoc est ius cõe qd nõ probans quod opponit condemnatur in expẽ. ad minus tẽpore sentẽtie diffinitiue. Nunquid sufficiat intra istos. viij. dies testes productos esse lʒ non sint publicati. Spec. in tit. de dila. vbi. s̃. ⁊ Archi. in. c. pia. de except. tenet ꝙ sic. Hec opinio est vera. Nã tex. dicit si nõ probauerint, sed possibile est ꝓbatũ esse lʒ publicatum nõ sit, ⁊ qꝛ actus probationis non concernit iudicem ⁊ pendet a iudicis potestate. Non ergo põt tempus limitari parti ad publicandũ cum sit actus iudicis ⁊ non partis. Nunquid sufficit testes iurasse intra spaciũ illorũ. viij. dierum lʒ non

non deposuerint sup excõicatione. Archi. in. c. pia tz qd nõ, z p bari põt eius opi. per tex. illius decre. pia. Nã dt ibi tex. q si nõ pbauerit ad aliud testẽ iurare z aliud pbare vt claret in Spe. in tit. d dila. §. illud. idẽ tz nisi steterit p iudicẽ quominus receperit, vtpote pter infirmitatẽ vel aliã cãm. naz tunc nõ curret tẽpus vel progaf. idẽ tenet Jo. mo. z Arch. in. d. c. pia. huic. c. nõ ob. iudicio meo qd disputatũ fuit in ↄtrariũ per recolende memorie
20 do. Jac. but. qui terminauit q data dilatione † ad pbandũ suffi cit testes iurare intra dilationẽ adeo q depositio post facta valz z trahitur ad tempus iuramenti z sic fingitur intra dilationem probatum quod hic nõ discutio, qz alibi plene examino.

Quid si opponaf exceptio excõicatiõis intra tps intra qd pmiserat, alr̃s incideret excõicatiõis sniam, cui incũbat onus pbandi, an opponẽti q nõ soluerit, an aduersario q soluerit. Jnn. in. c. sup his, de accu. tz q opponẽti incũbit onus pbãdi. Et est rõ, qz excipiẽs tenef pbare exceptionem suã. ff. de pba. l. in pbationibus. z. C. de pba. l. j. Nec sufficit pbare lapsum tẽporis, qz possibile est tps absolutionis lapsum, z nihilominus solutũ esse. Qualiter aũt pbabif hec negatiua dic Jnn. difficulter, cũ negatiua de se sit improbabilis de elec. bone. de prob. tertio. cũ si. Et imputet sibi qui sic opponit, pbari tñ poterit p ↄfessionẽ, vt. c. statuimus. de ↄfes. li. vj. Et hec vera cũ opponif hec exceptio a tertio. Secus si opponaf a creditore qz tũc satis est pbare promissionẽ z lapsuz termini, z est rõ differẽtie, qz creditor certus est de facto suo. de rescrip. ab excõicato. ff. ad vel le. l. §. z qz creditoris interest rõne delicti, nõ aũt tertij. Quid
21 si pbef † qs denũtiatus excõicatus an sufficit pbatio vt repellaf ille ↄ quẽ opponif. Hic fuit altercatio patrũ iuris canonici. Hostiẽ. in. c. prudẽtiã. de of. dele. tz q sufficit pbatio dnũtiatiõis. d. Jo. an. in. c. pia. de except. lib. vj. tz ↄtrariũ. z ibi Archi. tenet opi. Host. Sed idẽ do. Jo. an. in. c. lz. de sent. excom. li. vj. vr̃ tenere et cũ Host. lz nõ firmet. d. meus tz q si opponaf in vim dilatorie, sufficit pbatio denuntiationis, secus si in vim peremptorie. Ratio differẽtie est, qz primo casu nõ fit effectuale preiudicium illius ↄ quẽ opponif. Scdo casu sic, p opi. Hosti. vr̃ facere decre. cũ desideres. §. secunde. de sen. excõ. Nã dicit ibi tex. q si fama habet aliquẽ excõmunicatũ abstinẽdũ est ab eius cõmuniõe. Sz si per iudicẽ cõpetẽtẽ publice denũtief quis excõmunicatus, statim surgit fama de excõmunicatione. Et per illum tex. aliqui moderni tenent opi. Hosti. hic pondero qualis sit denuntiatio.

Nam aliquando in instrumento denuntiationis narraf excõicatiõis pbatio. Aliqñ nõ narraf, sed simpliciter denũtiaf. Primo casu aut papa denũtiat z narrat se excõicasse,
22 z tũc pbaf excõicatio, qz † verbis narratiuis pape staf, vt cle. literas. de proba. Sz hoc tñ tantũ nõ operaf denuntiatio quãtuz sententie narratio, aut alter a papa narrat, z tunc nõ credo probari excõmunicationẽ. Nam actus denuntiationis per se pbat, cũ possibile sit denũtiari excõicatum qui nõ est, z nõ probat hoc esse qd ad hoc ↄtingit abesse vt. l. neqz natales. C. de pba. z. l. nõ est. C. vnde vi. z de of. deleg. cũ ↄtingat. Nec narratio ex capite narrationis pbat, cũ sit speciale in papa, vt in cle. statim allega. Aliqñ fit denuntiatio nec narratur sentẽtie platio tũc credo indistincte q nõ est sufficiẽs pbatio. pbat tex. in. c. pia. ibi, apertissima documẽta, probaf etiã qz probatio ex sui natura dz inferri de iure ẽm iuristas, vt in iuribus statim alleg. z sic ↄfundif opi. do. mei. Nã decre. pia. loquitur vbi opponitur etiam in vim dilatorie ad repulsam actionis, z tunc requirunf apertissima documenta. Etiaz qz probatio dilatorie exceptionis sic dz de necessitate inferri, sicut probatio peremptorie. Nec ob. decre. cum desi
23 deres. §. scde. naz † aliud est aliquẽ haberi pro excõmunicato vt ab eius cõmunione sit abstinendũ z tunc sufficit fama. z Aliud est quẽ haberi pro excõmunicato vt excludaf a psecutione iuris sui, z tũc requirif necessaria probatio, vt. s. Hec q dicta sunt procedunt in agente nomine proprio excõmunicato ope exceptiõis repellendo. Sz quid de pcuratore agente nomine alieno syndico actore z similibus psonis. Si tales tẽpore quo cõstituuntur erant excõicati planũ est per decre. post cessionez. de probatio. z intelligas etiã de excõicatis tẽpore assumptionis. Quid de excõmunicato tẽpore ↄstitutionis absoluto tẽpore assumptiõis. Bona. tenet idẽ põderato principio. d hoc ibi in glo. Quid si vtroqz tẽpore ↄstitutionis z assumptionis fuit excõmunicatus sed nũc reperif absolutus z dñs manet in eadẽ volũtate, quid agere posset, facit. c. lz, de proc. li. vj. l. obseruare. in fi. ff. de offi. procõ. z leg.

24 Contrarium sit ipsa veritas. s. q nõ sit procura. Nã a principio † actus cõstitutiõis fuit nullus ipso iure z sic tractu temporis non conualescit. Non ob. l. obseruare. in fi. qz ibi pconsul añ ingressuz habebat iurisdi. habitu. Hic ãt a principio nullã recipit ptãtez nec actu nec habitu. si in. l. penul. C. de furi. cura. z. c. pastoralis. de rescrip. z p ingressuz puincie qd erat habitu deducif ad actũ. Nõ ob. decre. lz, qz ibi pcuratoriũ credo nõ fuit nullũ a princip. Quid si vtroqz fuit nõ ligatus nũc cũ agit reperif ligatus. Sol. pcuratoriuz est validũ qũtuz est ex capite excõicationis, sz ab agẽdo repellif exceptiõe pposita vt. c. pia. Nã rõnes que vendicãt sibi locũ in excõicato agẽte noie pprio vt repellaf pcedũt etiã in pcuratore z poterit opponi hec exceptio. de lit. ↄtest. vt not. in. c. in nostra. de pcu. in cle. j. de excep. Qd si pcurator fuit excõicatus tẽpore cõstitutionis, z agit an dicemus agitata p eũ nulla, ẽt nulla opposita exceptiõe. An dicemus valida donec opponaf excep. Jnn. in. c. post cessionẽ. de pba. tz q sit necessaria exceptio. alr̃s nisi op
25 ponaf valeãt agitata. probat. Nã † si ↄstituẽs fuisset excõicatus valerẽt agitata p pcuratorẽ nisi opponaf excep. Naz ẽt valerẽt agitata p ipsum noĩe pprio, vt. c. pia. z Guil. in Spe. J. e. ti. de pcu. in princ. Jn occulto excõicato post ↄstitutionẽ tz idẽ qd Jnn. Secus si erat excõicatus tẽpore ↄstõnis. Ego crederẽ idistincte agitata p pcuratorẽ excõicatũ tẽpore ↄstitutiõis nulla, ẽt nulla opposita exceptione, z in hoc admiror de do. Jnno. qui eqparat agentẽ nomine pprio sibi cõpetit ius agẽdi ex psona sua, z hz psonã legitimã standi in iudicio nisi repellaf ope exceptionis excõmunicationis, sz pcu. qz erat excõicatus tẽpore ↄstitutionis nullam recipit ↄstitutionẽ alias potestatẽ a constituente propter inhabilitatẽ persone sue qz procuratorium fuit nullũ, nec ex psona sua ius agendi precedit, z sic salua pace tãti patris dico opi. suã
26 nõ pcedere de iure. Quid si excõicatus † cõstituetur procu. pro reo, nũquid poterit defendere reũ in iudicio. Apparet q sic, qz reo excõicato ↄcedif omnis defensio, vt. c. cum inter. z. c. dilecti. de excep. Jtẽ probari vr̃ per decre. intelleximus. de iudi. in contrariũ est ipsa veritas. nam excõicatio reddit quem inhabilẽ ab huius officij, vt. c. post cessionẽ. de pba. Nõ ob. s. alleg. qz loquũtur i reo necessario, offm̃ aũt pcuratiõis est notoriũ a principio. vt. l. inuitus. C. de pc. z. l. filius. §. inuitũ. ff. eo. titu. Sz statim dices per hãc infertur q procu. rei nõ repellif lite cõte. defendẽdo pretextu excõicationis, tamẽ tũc nõ fit voluntatis, vt. l. sicut. de actio. z obli. Solum fit necessariũ attenta actione mãdati, tamẽ necessitas excluditur superueniente impedimento quale est hic vt. l. post litem. cum. l. seq. ff. de procura. z. c. ij. eo. ti. lib. vj.

Quid si excõicatus ↄstituaf pcurat. i cã cõi sibi z reo z ↄstituẽti, nunqd audief defendẽs in iudicio vel repellef exceptione excõicationis proposita vr̃ q sic, per cle. religiosus. credo de proc. Jo. an. in. c. post cessionẽ. dicit q forte per intelle. illius decre. q non vidit decidif hec qõ, z dicit admittẽdũ vt principalẽ, repellẽdũ vt pcuratorẽ illud procederet in cã diuisibili, sed in cã penitus indiuisibili nõ video qualiter proce
27 dat illa decisio. † Quid si proc. excõicatus tempore cõstitutionis habet mandatũ ad substituẽdũ, nunqd substituere poterit, vr̃ q sic, cũ substitutus vdetur datus a primo substituẽte, vt. l. inter eo ruũ. §. j. ff. q quisqz iur. Jn ↄriũ vr̃ cle. si religiosus. de pc. si vera est opi. Jnno. q nõ repellaf nisi opponaf exceptio, tunc valeret substitutio facta de habili ante oppositã exceptionẽ, tñ in pcuratore excõicato post cõstitutionẽ per decre. iudex. de offi. dele. lib. vj. Quid si procu. actoris z post cũ appellationẽ prosequif excõicaf, an ei prosequenti obstabit excõicatio. Dicunt aliqui pcuratorẽ in hoc nõ peccare si excõicatus immisceat z prosequaf cũ seruet fidem datã. xxij. q. v. iuramẽti. z. c. de forma. de pac. c.
28 ij. z. iij. in ↄriũ est ipsa veritas. † Nã lz procu. teneaf appellare, nõ tñ prosequi. C. de procu. l. inuitus. z. c. nõ iniuste. eo. tit. z hoc nisi fidẽ dederit. Sed hoc casu ẽt si fidẽ dederit intelligitur statu promittentis, non mutato arg. eorũ que not. in. c. queãdmoduz de iureiur. imo si promisisset psequi, z ẽt si cõtingeret ipsum excõmunicari, nõ teneref seruare fidẽ, cũ cõtineat turpitudinem xxij. q. iiij. in malis. z not. de pac. c. j. Sic finaliter sentit Jnno. in. d. c. significauerunt, multofortius hoc procederet in appellante extra iudicium noĩe alterius dũmodo post ratum habente.

Nam hic obstãt duo. primo q talis appellatio est ad iudiciũ puocatio z actio. Scdo q ẽt sic appellãs z si non forte excõicatus, nõ audiref sine nouo mandato. Hec procedũt cum procu. est excõicatus z non dominus. Sed quid eõ. Si dñs est excõicatus z non procu. Si dominus erat excõicatus tempore constitutionis. Tertius casus in. c. consuluit. de procu. Tenet tamen ibi Jnno. quod illud. c. intelligif de sententia lata ab homine. Secus si foret lata a canone. Naz tũc etiam si notoria foret excõicatio valeret procur. constitutio vt

posset procu. repelli q̄diu tollerati in offō p ecclesiā cuius aucto ritate ꝯstituunt. vj. q. ij. si tm̄. viij. q. iiij. nōne. qd̄ vex putat, in ꝯsti tuto ab vniuersitate, secus si a priuato, nā tūc repelleret ēt si cō stituēs eēt excōicatus a canone q̄uis occultus. Si tñ nō excipe ret, valeret qd̄ fieret, vt. c. pia. de excep. lib. vj. Et est rō differētie
29 fm eū. Nā in†ꝯstituto ab vniuersitate sua est publica vtilitas, ⁊ publicū offm̄ rōne cuius valent agitata p excōicatū tolleratū in offō, cū emanēt ab offō potius q̄ a psona vt. l. barbarius. ff. de offi. presi. ⁊. l. j. C. de testa. in priuato aūt hec cessant. Hostiē. in. d. c. ꝯsulti. lȝ ꝙ illud. c. ꝓcedit in snia lata indistincte siue ab hoie siue a canone. cū tex. ibi loquit̄ indistincte ēt qꝛ illa verba, senten tia excōicationis innodati, adaptant̄ ad sniam canonis sicut ho minis. ∂ sen. excom. nō dubiū. ⁊. c. vniuersitatis. ⁊. c. qd̄ de his. Hinc pōdero. aliqñ quis aliquid facit rōne publici officij qd̄ hȝ. aliqñ quis aliquid facit rōne priuati iuris, cuȝ tamē al's habeat publicū. Primo casu cū aliquid facit rōne publici officij qd̄ hȝ. vt exercere iurisdictionē volūtariā ⁊ ꝯtentiosam, testimonia fer re, instrumēta ꝯficere ⁊ similia. Et tūc excōicatio occulti si aliqd de talibus attēptēt, valēt agitata. Ratio qꝛ illa attēptat rōne of ficij in quo tolleratus est, vt in iuribus. s̄. allega. Scdō casu non valent agita cū nō subsit cā publici officij, imo solū interesse pri uatū ꝯcernēs psonā excōicatā. Hoc idē tertio casu, lȝ tñ ibi Jnn.
30 ꝙ† ꝓcuratoriū factū ab excōicato nō repellit̄ nisi eligat̄ ope ex ceptiōis. Nā excōicatus reus dat ꝓcuratorē ēt in cā appellatio nis. de iudi. intelleximus, de excep. significauerūt. Et si dicat̄ nō valet si nō opponit̄ exceptio q̄re post absolutionē nō exequit̄ mā datū. Respōdet Jnn. ꝙ rō est, qꝛ excōicatus exercitiū litis nō pt̄ demādare qd̄ nō hȝ. j. q. vij. daybertū. de iurepa. qd̄ aūt. ff. de ac qui. re. do. l. traditio. Sȝ qd̄ hȝ mandatū scȝ ꝙ mādata p eū va leant donec opponat̄ excep. ⁊ hoc intelligit de excōicato a cano ne. Si aūt ab homine ⁊ per sententiā hominis. Nam tunc agita ta per eum non valerent etiam si nihil exciperetur, ⁊ loquitur de facto in iudicio, de extraiudicialibus autem. j. subijcietur.

SVMMARIVM

1 Contractus qualiter sumatur.
2 Excommunicatus an possit alium sibi ciuiliter obligare.
3 Causis sufficientibus positis ad productionem alicuius actus, necessario ille actus ponitur in esse producto.
Excommunicatus an contrahere possit matrimonium.
Agitata p excōicatū in iudicio valēt, donec opponat̄ exceptio.

§. Decimusquintus.

Restat videre de his q̄ fiunt per excōmunicatum extra iudiciū. Et primo de acti bus prophanis, ⁊ primo de ꝯtractibus inter viuos.
1 Hic attendēdū ꝙ ꝯtractus† sumitur stricte vt est vl tro citroq; obligatorius, de quo in. l. labeo. ff. ∂ verb. signifi. Su mit̄ etiā large pro illo in quo alter tm̄ obligat̄. hoc casu nō repe rio magnā ꝯtentionē inter iuris canonici indagatores. Naȝ cō munis hȝ eoꝝ sententia, ꝙ excōmunicatus obligari pōt alij ⁊ pē dente obligatione ex illo ꝯctu queri. Primo casu fuit contētio. Nam tenet Jnn. in. c. veritatis. de dolo ⁊ contu. ꝙ excōmunica tus ex ꝯtractu vltro citroq; obligatorio obligatur, ⁊ ꝯuenit etiā pendente excōicatione. Hoc ēt placet Host. ibidē. subdit Jnno. ꝙ ex eodē ꝯctu q̄rit̄ ius excōicatiōis excōicato, ex illo tñ nō aget nisi demū post absolutionē. Hoc nō placet Host. Nā vt dicit ex
2 communicatus non† pōt aliū sibi ciuiliter obligare, ⁊ naturalis obligatio adeo est infecta p morbū inobediētie ⁊ excōicationis qd̄ ex illa agi nō pōt, lȝ al's iure canonū ex sola nālia agi possit, vt. c. j. de pact. cū ibi not. Hoc ꝓbat per. c. si vero. de sen. excom. Subdit tamē Host. ꝙ si aliquis obligatus est excom municato ante excōmunicationem per ipsam superuenientem, nō tollitur obligatio, sed defectus elidit̄ ope, vt c. cum inter. de exce p. sicut pendente excommunicatione suspen ditur effectus fidelitatis. xv. q. vj. nos sanctorum. ⁊. c. iuratos. ⁊ c. iussi feudo. hic finitur lex regni dn̄o mouente guerrā. Et tamē hosti. dicit qd̄ contractus initus cuȝ excommunicato quo ad ius querendum sibi adeo est efficax, quod etiam post absolutione m non poterit agere ex illo. dat exemplum de operibus mortuis q̄ non reuiuiscunt. Secus in mortificatis. de pe. distin. iij. c. pueri. cuȝ. c. sequentibus. vsq; ad §. pena. ergo hic pondero quod opi.
3 Jnno. de iure est monstrabilis. Naȝ† positis causis sufficiētibus ad productionē alicuius actus, ponit̄ necessario ille actus in esse producto. at hic ponunt̄ esse contractus sufficienter ꝓductos, vt mutuus ꝯsensus ⁊c. ergo. Confirmat̄ p host. met. nam ita fatetur qd̄ excommunicatus ꝯtrahit cuȝ non excōicato, qd̄ excōicatus obligatus est, ergo nata est obligatio, ergo contractus fuit legi time productus, qui regulariter non claudicat. Confirmatur, ex communicatus contrahit matrimonium vt. c. significauit. de eo qui duxit in vxo. ⁊ tñ ille est contractus verus vltro citroq; obli gatorius. Cōfirmat̄, nam valent agitata p excōmunicatū in iu dicio donec opponat̄ exceptio. de excepti. lib. vj. ⁊ tñ in iudicio quasi contrahit̄, vt. l. iij. §. idē scribit. ff. de pecu. Ex his infero cō tractū initum p excōmunicatū validū fore, ⁊ vltro citroq; oriri obligationē, ex ipso tamen agere non poterit donec fuerit abso lutus nisi opponatur exceptio, vt. c. pia. ⁊. c. cum inter. de excep.

SVMMARIVM

1 Testamentum excommunicati an valeat.
2 Excommunicatus nunquid donare potest.
Legatum est donatio a testatore facta.
Jnfamis est exclusus ab actibus communibus.
3 Excommunicatus retinet bona, nec per excommunicationem est ea perditurus.
4 Excommunicatus impetrans rescriptū, an ipso iure sit nullum.
5 Papa non contemplatur illum cui aliquid concedit, sed cuius causa fit concessio.
6 Excommunicatus duabus excommunicationibus si impetrat super vna tantum, an per aliam repellatur.
Excommunicatio si repellit petentem, multofortius impetrātē.
Excōmunicatus omnia potest que spectāt ad sui defensionem.
7 Excommunicatus si eligat vel ꝯferat beneficia an valeat.
Professio an teneat si excommunicatus profiteatur.
8 Matrimonium si excommunicatus contrahat, an valeat.
9 Sacramentalia beneficialia collata ⁊ recepta per excommuni catum nunquid annulentur.
Euitare an debeaȝ a diuinis officijs excommunicatum occulte.
10 Excommunicatio licet tollat obligationem quo ad fidelitatem, non tamen quo ad alios contractus.
11 Excōmunicatus si petit debituȝ ab vxore, an reddere teneatur.

§. Decimussextus.

Restat videre de vltima voluntate siue testamētaria siue
1 codicillaris p excōicatū cōposita an valeat† vel nul la sit ipso iure vel ope excep. super hoc puncto fuit grādis altercatio inter doc. iuris cano. Una fuit opi. ꝙ vltia vo lūtas ꝯdita p excōicatū maiori sit nulla, lȝ fuit Jo. mo. in. c. q̄q̄ de vsu. lib. vj. Nam si testm̄ vsurarij nō vȝ nisi prestita cautione, multominus excōicati. idē tenuit do. Stepha. ꝓuincialis in di sputatione sua alleg. in auc. vt cū de ap. cog. §. ꝯnāle, ⁊ qꝛ gene raliter inhibita est cōio excōicato. hoc idē tenuit Hostien. imo plus tenuit videlicet ꝙ nō potest heres institui. Jdem Gard. vt idē resecat. d. Jo. an. in. c. decernimus. de sen. excō. lib. vj. Jnno. in. c. cū nostrate dixit multū allegādo ꝙ excōicatus possit testm̄ cōdere. idē Archi. in. c. pia. de exce. lib. vj. ideȝ Petr. ⁊ Abba. in di. suis preter casuȝ decre. excōicamus. §. credentes. de here.
2 Mouent̄ ex hoc qꝛ† excōicatus donat̄ pōt, vt. c. cū volūtate. de excō. ergo ⁊ legare, cū legatū sit donatio a testatore facta. C. de legi. l. vlti. insti. de leg. j. in prin. Jtē ꝯbere pōt. eo. tit. si vere. ⁊ ꝙ lȝ inter viuos, lȝ in vltima volūtate. C. de legi. suffra. tol. l. vna. in sti. eo. ti. prin. ff. de adimē. leg. l. j. imo licet in vltima volūtate ꝙ nō lȝ viuos vt minori adulto dare libertates. in auc. vt spon. lar gi. instit. ex quib. cau. §. ergo. itē infamis testat̄. C. de secun. nup. l. j. cū ēt infamis sit exclusus ab actibus cōibus. ff. de his qui no tan. infa. l. ij. §. miles. ff. de test. l. iij. §. lege iul. C. de digni. l. ij. li. x. videtur casus in auc. credentes. C. de here. ⁊ capitu. excommuni camus. §. credentes. vbi sunt eadem verba. Nam speciale est ibi ꝙ excommunicato propter credentiam, ⁊ fautoriam interdici tur facultas testandi post annum, ergo contrarium est ius com mune in excōicato pp aliā cām. ff. ad muni. l. j. ff. de leg. l. ius sin
3 gulare. Cōfirmat̄, † nā excōicatus retinet bona nec p excōicatio nē est pditurus, ergo testari pōt, cum testm̄ sit dispō qua quis de rebus suis disponit quid fieri velit post mortē, vt. l. j. ff. de testa. Equiparatur eniȝ excōicatus relegato vt not. de app. pastoralis. poterit ꝯ testari vt relegatus. ff. de inter. ⁊ rele. l. relegatoruȝ. §. j. ⁊. §. seq.

⁊.§.seq.hanc opi.tenuit Iac.de bel.in auc.de san.epis.§.oibus
mouet͂ q͛ qlibet testari pōt nisi sit ꝓhibitus.ff.de testa.l.si quera
mus.Cōfirmat͂,nā hec est regula ꝙ qlibet pōt testari qui retinet
libertatē,ciuitatē,familiā,⁊ bona,nec est expresse ꝓhibitus.ff.de
pe.l.quidā.ff.de leg.iij.l.j.§.hi quibus.Sʒ excōicatus est hmōi.
Cōfirmat͂,naʒ lʒ forma testādi ꝓueniat a iure positiuo,volūtas
tñ ⁊ potestas est de iure naturali.et gentium.C.de testa.l.testan
di.⁊ di.j.c.ius naturale.Iura āt sunt immutabilia.xj.dist.§.his
ita insti.de iure natur.§.sʒ naturalia.Cōfirmat͂, nam excōicatio
est pena ꝯtumacie cū est lata ab homine.ď sen.exc.sacro.Sʒ ab
sonū v͂r ꝙ ꝓpter ꝯtumaciaʒ ⁊ eius penā qs reddat͂ inhabilis ad
testandū,pro hoc facit decre.ex literis,cū ibi no.de ꝯsti.Ad al
legata in ꝯtrariū facile est respondere, ⁊ decido q͛ plenissime ex
plicat͂ per.d. Io.an.in.c.decernimus.de sen.excō.lib.vj. Quid
4 de excōicato impetrante † rescriptum.tex.est in.c.j de rescript.
lib.vj.ꝙ rescriptū sit ipso iure nullū.Et lʒ aliqui vt Hosti.⁊ Ar
chi.intelligāt illud.c.in excōicato publico, verior tñ est opi.Io.
mo.⁊ do.Io.and.qď intelligat͂ indistincte vt tex.loquit͂.ff.ď leg.
prestā.l.j.§.generaliter.⁊.l.de pretio.ff.de publici.⁊.c.qm̄.de cō
iu.lepro.Et fallit regula ibi tradita in solis duobus casibus.s.in
impetrāte super ab.excōmuni.Est tñ hic aduertenduʒ qď Ber.
in.c.ꝯsulti.de procu.tenet indistincte rescriptū impetratū per ex
comunicatū ⁊ loquitur de occulto,valeat nisi opponatur excep.
coram vicecancellario.Idē tenet ibi Host.siue impetrauerit suo
nomine siue nomine alieno,fundat͂ super iuribus in qbus dispo
nitur ignorātiā excusare,⁊ opinionē effectū operari.vj.q.ij.c.ij.
⁊.iij.idē tenet Inn.vbi quis impetrat nomine dignitatis.hoc ipe
not.in decre.si vero de sent.exc.in glo.ij.ad fin.vnde in decre.di
lectus.de rescrip.ďt ꝙ litere non afficiuntur excōmunicatione im
petrantis,q͛ papa possit cōmittere causam cui voluerit.hoc ideʒ
tenet Archi.indistincte nec distinguit an procu.sit excommuni
5 catus occulte vel publice,q͛ papa†non cōtemplatur illū cui ꝯce
dit sed cuius causa sit concessio.alleg.c.⁊ dixi.de ꝯsecr.distin.ij.
Dicit tñ ꝙ antei mrpetrationeʒ potest opponi exceptio excom
municationis.quidā moderniores disputauerūt ⁊ terminauerūt
ꝙ si excōicatus impetrat nomine ꝓprio vel ecclesie sue ⁊ si sit oc
cultus,nō valet ipso iure.Ratio , quia communis opi.non pōt
ipsuʒ iuuare cum hoc non facit ratione publici officij, sed priua
ti interesse.Si aūt noie alterius aut ille cuius noie sciuit excōica
tionē ipsius aut ignorauit primo casu nō tʒ,sibi.n.iputet ex quo
sciuit.Scďo casu ipsuʒ excuset ignorātia.Ego in ipetrante noie
ꝓprio vel ecclesie nō recederē a tex.decre.j.in ipetrāte noie alie
no nō video fundamētū distinctionis disputātiū,nā si papa cōtē
plat͂ solū dñʒ ⁊ in nullo ꝓcuratore quo ad actū capacitatis . vel
incapacitatis rescripti ipetrāti nil nocet excōicatio ꝓcur.occul
ta vel publica.Si aūt cōtēplat͂ ꝓcuratorē respectu actus impe
trationis,tunc nō est opus distinctione circa sententiaʒ vel igno
rantiam domini.starem ergo opi.Io.mo.⁊ glo.

6 **Quid si** excōicatus † duabus excōicationibus ipetrat
sup vna tm̄.An ꝑ aliā repellat͂. Inno.in.c.sa
cro.de sen.excō.tenet ꝙ repellat͂ per decre.officij.de sen.excō.d.
Io.and.tenet ꝯtriū in.c.j.de rescrip.lib.vj.remittēs ad not. per
euʒ in.d.c.officij.in vlt.gl.no.ꝙ excōicatus pluribus excōica
tionibus potest absolui ab vna ⁊ ab alia alijs manentibus lʒ nō
possit in ecclesiā introduci ꝫm dispositionē decre.a nobis.eo.ti.
alias sequeretur ꝙ si nollēt excōicatores nec vnus alteri defer
re ⁊ obstaret petēti absolutionē vna except.alterius q͛ ꝑpetuo
maneret excōicatus.Ego crederē opi.Inno.verā hic est text.in
decre.pia.Nam impetrat ⁊ est excōicatus nec impetrat sup ab
solutione illius de qua obijcitur qď est de mente decre.si bene pō
deret͂ mens tex.Nō obst.dicta Io.Nā aliud est in absolutione
petenda,q͛ ibi nō obst.exceptio alterius cū excōicatio non affi
ciat petitionē absolutionis sed bene afficit actuʒ impetrationis.
Quid si excōmunicatus passus missionem propter contumaciā
impetrat rescriptum pro recuperatione possessionis. Solu.stan
dum est regule tradite in.c.j.de rescrip.lib.vj.que tenenda est ꝑ
terꝙ̄ in casibus ibi exceptis.hec not.in Specu.in titu. de con
tu.§.fin.ver.sed pone reus.Nā si excōmunicatio repellit peten
tem,vt not. Inno.in.c.dilecto de verbo.signi.multofortius im
petrantem.Quid si excōicatus impetrat cum non excōmunica
to rescriptum super executiuis iudicij,puta receptione testium.
disputauit do.Superantinus de cingulo,⁊ ponit.d.Io.and.de
reg.iur.in regula vti.Cōclusio est in premissis casibus non du
bijs,vcʒ duobus casibus excep.in.c.j.de rescrip.li.vj.quibus vʒ
rescrip.ꝑ excōicatū impetratum , ⁊ causa sue defensionis cum
est reus.q͛ excommunicatus omnia potest que spectant ad sui
defensioneʒ,vt.c.intelleximus.de iudi.⁊.c.cum inter.de except.
Sʒ remanet dubiū i actore originali ⁊ in eo ďt tenere sʒ ñ adhuc
est excōicatus lʒ excōicatio nō obstet rescripto,obstat tñ agēti ex
eo si excipiat͂,vt.c.pia.de excep.li.vj.Ratio quare aliud sup exe
cutiuis ⁊ aliud si impetret͂ sup principali tollit͂ ꝑ no.in.c.ex par
te decani.de rescrip.Hec etiā tractat Archi.in.c.j.superius al
legato.⁊ aliqualiter post cōpo.in.c.nōnulli.ď rescrip.sup.gl.pe.

7 **Quid si** excōicatus†eligat vel ꝯferat bñficia.Sol.tenʒ
Inno.ꝙ si excōicatus sit quis occulte ⁊ eligat
ratione publici officij,valet electio ⁊ collatio donec sit tolleratus
in offō suo,⁊ est ratio,q͛ si illa agat ratione officij,offm̄ agere vi
det͂.Et sic cōmunis opi.reddit actū validū qui alias foret inuali
dus.ff.de offi.preto l.barbarius.C.de testa.l.j.de iure pat.con
sultationibus.de elect.querelā.⁊ est casus in.c.ad probandū.de
re iudi.Si aūt eligat vel cōferat ratione iuris priuati,vt est vide
re in canonico qui eligit ratione priuati interesse, tunc agitata ꝑ
excommumicatum quantuncunqʒ priuatum sunt nulla.de con
sue.cum dilectus.de elec.cum inter.de cleri.excom.mi.c.frater
nitatis.⁊.c.postulastis . Quid si excōmunicatus profiteatur an
teneat professio.Sol.tenet vt in.c.cum illorum.de sent.excom.
Quid si feratur sententia ab excōicato ꝯsentiēte.dic ꝙ nō tenet,
8 vt no.Inn.in.c.cū inter.de re iud.Quid si excōicatus† ꝯtrahat
matrimoniū an valeat,dic ꝙ sic,vt in.c.significauit.de eo q dux.
in matri.quam pol.per adulte.vt no.xcv.dist.illud. Quid si ex
communicatus post absolutionē deponat testimoniū an sit repel
lendus,⁊ an ad ipsius repulsionem sufficiat probare excommu
nicationeʒ precedentē vel requiratur probatio criminis propter
quod fuit excōmunicatus ⁊ an debeat esse qď irroget infamiam.
Dic ꝙ post absolutionem admittitur ad testimonium nisi oppo
natur crimen repellens ⁊ probetur ⁊ qualiter excommunicatio
non est proxima pena delicti,immo est aliquod mediuʒ scʒ con
tumatia,⁊ plene notauit Inno.in.c.testimonium.de testi.

Quid si excōicatus velit ministrare bona ecclēie , ⁊ an
subditi obedire teneāt͂ an post absolutionē pos
sit fructus medij tēporis ꝑcipet͂.dic ꝙ occulte excōicati admini
strāt ex͂ iudiciū ⁊ in iudicio nisi apponat͂ exceptio,vt.c.pia.Sub
diti tenent͂ obedire donec per ecclesiā fuerūt tollerati.vt.c.nōne
viij.q.iiij.fructus nō recuperāt cū moderatione eoꝝ q̄ not.Inn.
de appel.pastoralis.de his etiā no.ď coha.cle.⁊ mu.sicut.de cle.
nō resi.ex tue.xxxij.dist.preter hec.ij.q.v.sup causa.Nunqd pa
9 riliter annullentur†sacramentalia ⁊ beneficialia collata ⁊ rece
pta per excōmunicatū.Sol.in beneficialibus conferens nil cō
fert nec ille cui sit collatio aliquid recipit.de elec.cum inter.de cō
sue.cum dilectus.de cle.excō.mi.fraternitatis.in sacramentali
bus scʒ ordinū collationis ⁊ similibus qui propter alios confe
runt͂ sit collatio caracteris sed nō executionis.de ordi.ab epis.c.
fi.de eo qui fur.ord.rece.c.j,⁊.c.fi.de sen.exc.cū illoruʒ. Quid si
sit excōicatus occulte an debeā ipsum euitare in diuinis officijs,
dic ꝙ nō.vj.q.ij.si tantum.⁊.c.placuit.de conse.dist.ij.nō prohi
beat.⁊ no.Inno.in.c.per tuas.s͂.allegato.Quid si excommuni
catus sit creditor alicuius an ei pendente absolutiōe possit solui.
gl.in.c.nos sanctorū.iij.q.vj.Primo dicit ei nō soluendū sʒ pe
cuniam deponendā in edē sacram.Post dicit glo.verius credo
ꝙ licet ipse non habeat ius petendi,tamen eidem solui debet.al
leg.c.debitores.de iureiu.⁊.c.si vere.de sent.exc.melius facit.c.
10 inter alia.eo.tit.ij.responso.vñ licet excōmunicatio†tollat obli
gationē quo ad fidelitatē,nō tñ quo ad alios ꝯtractus.Hec fuit
Io.her.ibi tenet nō soluendū excōmunicato,q͛ ei non est cōmu
nicandum nisi in casibus.xj.q.iij.cū excōmunicato.cuʒ tribus.c.
seq.Nec ob.c.si vere.q͛ illud factū fuit de necessitate que legem
non habet.de conse.dist.j.sicut hāc opi.tenet do.Io.and.in re
gula,peccatū,de re.iu.lib.vj.⁊ dicit oppositionē fiedā.Pro hoc
facit.l.ij.C.de iu.emphy.⁊.l.acceptam.C.de vsur.cpi. Ioā.te
nuit Inn.in.c.veritatis.de do.⁊ cōtu.⁊ fuit opi.Hug.licet Inn.
notauerit ꝯtrarium in.c.cū nostris.de conces.preb.Ego credo
opi.Ber.verā ⁊ moueor,q͛ vbi nulla petitio , ibi nulla mora.ff.
de verbo.obli.l.si pupillus,⁊.l.lecta.ff.si cer.pet.Etiā q͛ cū excō
municato nulla habenda est cōmunio nisi in his que tangūt cor
rectionē,vt.xj.q.iij.cū excōmunicato,imo ⁊ si iurasset soluere in
trā certuʒ tempus tacita subintelligit͂ conditio si in eodem statu
permāserit.xxij.q.ij.ne quis arbitretur.ff.de solu.l.cum quis.

11 **Quid si** excōmunicatus†petit debitū ab vxore.Lau.
tenet ꝙ nō pōt petere sed bene tenet͂ reddere.
idē tʒ Io.xj.q.iij.qm̄ multos.Si tamē petat mulier debet ei red
dere,q͛ ei sic cōmunicando vxor excusatur,vt ibi.Quid si vir ex
cōicatus petat restitutionē vxoris ⁊ vxor excipiat de excommu

nicatione ɔtra virū. Jo. tenet ꝙ iudex ex offō cōpellet vxorē redire ad matrimoniū, lʒ excep. excōicationis alias agēs veniret repellendus nō ampliādo per singula sufficit tradere regulaʒ, ꝙ excōicatio repellit a spūalibus ⁊ sacramētalibus ⁊ non sacramētalibus ⁊ ꝓphanis actibus, publicis, ciuilibus, ⁊ cōibus, vt. s. di scussuʒ ⁊ visum est in quibus fallit. Et per hec sit expeditū sextū ꝑncipale membrū, scʒ qui actus sint excōicato interdicti, qꝛ effectus excōicationis est ipsorum actuum interdictio.

SVMMARIVM

1 Forma que seruari debeat in ferenda excommunicatione.
2 Excommunicatio iniusta ex ordine an liget.

§. Decimusseptimus.

1 Restat videre septimū principale q̄situm. s. que forma† seruari debeat in excōicatione ferenda. Hic est attendēdū ꝙ qō ꝓcedit in excōicatione ferenda ab hoīe nō in lata a canone. in qua nō requirit forma, cū incidēs in canonē sine actus forme p̄ambulo sit excōicatus. In excōicatione aūt ferenda ab homine est attendendū ꝙ quedā sunt q̄ precedūt sniam excōicatiōis, q̄dā sunt q̄ insunt in liminibus ipsius ferēde, q̄dā sunt que sunt q̄ sequunt ipsam lataʒ. precedētia aūt sunt monitio, cause assignatio, ⁊ in scriptis. vt disponit decre. sacro. de sen. excō. ſucta decr. cū medicinalis. eo. tit. li. vj. Illa. n. sunt formalia p̄ambula snie vt iuribus statim alleg. Si tñ nō seruet dicet exc. iusta† ex ordine, que tñ ligat vt not. xj. q. iij. in summa. ij. q. vj. in sum. ⁊ in. d. c. cum medicinalis. Illa aūt que insunt, sunt duplicia, quedā. n. sunt extrinseca solennia, vt pote de quibus disponit ⁊ tradit. xj. q. iij. debēt. ⁊ illa solennia ex cōicationis que dr̄ anathema ⁊ mucro spūalis scʒ ꝙ xij. sacerdotes circūdent epm̄ tenentes lucernas ardētes in manibus quas in ɔclusione anathematis ꝓijciūt in terrā ⁊ penitus pedibus cōcalcent, vt hec oīa tradunt in. c. debēt. xj. q. iij. frequētia aūt sunt intimatio per parochias vt ibi disponit tex. ⁊ in. c. cu re. ea. cā ⁊. q. Circa hunc articulū multe possent qōnes formari quas nunc pretermitto intendens se. tractatibus discutere.

SVMMARIVM

1 Absolutione per quem fieri possit.
2 Absolutio ad cautelam facta an valeat.

§. Decimusoctauus.

1 Restat octauo videndū per quem † possit fieri absolutio. Hic attendendū ꝙ ƀʒ varietatē excōicationū variant genera absolutionū ⁊ potestas absoluētiū, vt ꝑ predicta pʒ. Est excōicatio lata a canone, hec aūt separa a sacramentis tm̄, ⁊ ab hac absoluit ep̄s ⁊ ꝓprius sacerdos, vt. c. nup. ver. in scōo. de sen. exc. Aut separat a sacramētis ⁊ cōione fideliū, ⁊ ab hac absoluit ep̄s regulariter nisi papa sibi simpl'r reseruauerit, vt. d. c. nup. ⁊ hec de lata a canone. Est ⁊ excōicatio que fert ab hoīe, ⁊ in hac datur r'la ꝙ q hʒ ꝑtātē ligādi ⁊ soluēdi, vt in. c. Xbū. de pen. di. j. fallit hec regula ī casibus quos no. gl. xxj. di. iferior. ⁊ nō solū hn̄s ꝑtātē ligandi hʒ ꝑtātē soluēdi, imo etiā supior ligātis hʒ ꝑtātē soluēdi cū modificatione eoꝝ q̄ habent de off. deleg. cū ɔtingat. de sen.
2 excom. ꝑ tuas. ⁊. c. venerabilibus. eo. ti. lib. vj. Est etiā† attendēduʒ ꝙ reperit absolutio vera ⁊ reperit ad cautelā. de qua in. c. ꝑ tuas. statim allegato. ⁊. c. solet. ⁊. c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. Et hūc articulū absolutionis ⁊ eius ɔtingētia decido qꝛ hāc materiā per se intendo pleniſſime examinare, ⁊ ꝓpter hoc decido.

SVMMARIVM

1 Forma in absolutione que sit seruanda.

§. Decimusnonus.

1 Nonum principale scilicet que que sit forma † seruanda in absolutione cum vt predixi articulum absolutionis intendam examinare pleniſſime ⁊ tractatum per se facere.

SVMMARIVM

1 Pena communicantis cum excommunicato que sit.
Excommunicatio maior que sit, que minor, ⁊ quod anathema.
2 Excommunicatio dicitur ecclesie separatio.
Excommunicatio traxit originem instructiue a Christo.
Pena in ecclesia nulla maior q̄ȝ excommunicatio.
Ligatur quis frequenter apud triumphanteʒ ecclesiam qui non apud militantem, ⁊ econtra.
3 Excommunicati nominatim qui dicantur, ⁊ qui non.
Excommunicationis multiplices sunt species.

§. Uigesimus.

1 Decimum vero principale, videlicet que sit † pena communicātis cuʒ excommunicato, patet per supra dicta distinguendo genera excōmunicationū ⁊ modos cōionū de qbus plene tractatū est. vex qꝛ abbreuiaui aliq̄ ⁊ ex certa scientia pretermisi, alibi tñ tractaturus, maxime circa articulū absolutionis ab excōicatione vt cū remiſſionibus cōpleat ⁊ extensum ⁊ intactū, subijcio tabulā remiſſoriam super materia excommunicationis in qua formabo questiōes ⁊ remittaʒ, vt tāgitur in corpore iuris ⁊ hoc propter scholasticos nauigantes in pelago canonum vt facilius has remiſſionum ripas attingant.
¶ Primo que sit maior excommunicatio ⁊ que minor, quod anathema ⁊ quis sit effectus vniuscuiusqꝫ ⁊ que sit inter ipsas differentia not. per Innocen. in. c. primo. ⁊. c. penul. eodem titu.
2 ¶ † Scōo ꝙ excōicatio dicit ecclesie separatio. xv. q. iij. nihil. ⁊ c. canonica. xxviij. q. j. viduas. xxiiij. q. iij. tā sacerdos. ⁊. c. certū.
¶ Tertio ꝙ excommunicatio traxit originem instructiue a christo ⁊ per apostolum in exemplum qui tradit Corinthum sathane. xxiiij. q. iij. notandum. ⁊. c. apostolice. xj. q. iij. omnes.
¶ Quarto ꝙ nulla pena sit in ecclesia maior q̄ȝ excommunicatio. xxiiij. q. iij. corripiuntur. xj. q. iij. absit. in fi.
Quinto ꝙ frequenter ligatur quis apud triumphantē ecclesiam qui non apud militanteʒ, ⁊ econtra. de sen. excō. a nobis. lo. ij.
3 ¶ † Sexto qui dicant nominatiʒ excōmunicati ⁊ qui nō, ⁊ de excōmunicato cū participātibus, ⁊ an, ⁊ qñ excōicatus nō noīatiʒ sit vitādus ꝑ Inn. in decre. in lateraneñ. de preben. ⁊ per. d. Joan. in cle. j. ð sepul. Sol. noīatim excōicati sunt illi de quibus certū est ꝙ sint excōicati. nō noīatiʒ eꝯ. nō tenet qs vitare, cōicātes ⁊ participātes excōicatis cū participibus suis. vj. q. j. c. ij. ⁊. ij. nisi notoria si participatio sic ꝙ non possit esse locus inficiationi. de cohabita. cleri. ⁊ mu. tua.
¶ Septimo quero nunquid multiplices sunt species excōmunicationis. xj. q. iij. §. euidenter. iij. q. ij. engeltrudā. v. q. ij. presenti. vide bene qꝛ exemplificatum est. s. in membro diuisionis.

SVMMARIVM

1 Excōmunicari qui poſſint.
Mali an sint excōicādi vbi est ꝑiculū schismatis vel scandali.
2 Excōmunicatio an feratur in non subditos.
Archiepis a subdiacono delegato excōicari ⁊ deponi an possit.
3 Princeps vel iperator an possit excōicari ab epo vel sacerdote.
Principes an sint excōicandi pro alijs q̄ȝ notorijs excessibus.
Excōmunicari plures an quis possit, ⁊ si fiat quot absolutiones requirantur.
4 Episcopus si dicat, quicunqꝫ furtum fecerit, sit excōmunicatus, an ligentur alij q̄ȝ subditi.
Mortuus an excōmunicari valeat.
5 Uniuersitas vel ciuitas an possit excōmunicari vel interdici.
Excōicatio an sit ferēda cōtra alios q̄ȝ ꝯ cōtumaces ⁊ rebelles.
6 Mali tanq̄ȝ carnes putride sunt a cōione fideliū resecandi.
Iussa sedis apostolice nō custodientes sunt excōmunicandi.
Alter a christiano excōmunicari non potest.
Excōmunicandi qui sint post mortem.

§. Uigesimusprimus.

1 Qui poſſint excōicari. † Et primo an ignorans absens possit excōicari, ⁊ quid iuris sit si sic excōicatus ante absolutionem moriatur. de apel.

de appel.cū si romana de cle.excom.mini.apostolice.ij.q.j.manifesta.Solu.ignorās ⁊ absens excōicari possunt,⁊ si moriaꝛ anteꝗ̄ sciat liber est quo ad deū ⁊ absolueꝛ post mortes si apparuerint signa ɔtritionis illius pro quo est excōicatus.xj.q.iij.nemo.

¶Scđo an mali sint excōicādi vbi est piculū scbismatis vel scādali.xxiij.q.iiij.cū qsquis.So.vbi timeꝛ de scisma mali nō sunt excōicādi.l.di.vt ɔstitueret.xxiij.q.iiij.ipsa pietas.veritas tñ iniuste nunꝗ̄ est postponēda pp scandalū,vt rña q scādalizauerit.

¶Tertio an possint excommunicari per episcopum benefactores illos qui per episcopum excommunicari non possunt,de exces.prela.nimis.Sol non potest vt ibi not.

2 ¶†Quarto an excōicatio nō feraꝛ nisi in sbditis. Et an raptor possit excōicari pro rapina facta nō pmissa monitiōe,⁊ ꝙ lʒ gladio spūali defendere ⁊ an liceat laicis aliqs defendere ꝯ excōicatū vt cogaꝛ excōicator excōicationē relaxare.de sen exc.dilecto.lib.vj.Sol. raptor si rapina est manifesta excōicari pt nō pmissa monitione si presens ⁊ statim nō restituat,⁊ si absens intra tēpus prefixū de sen.exc.romana.§.caueant.lib.vj.ff.de rei ven.l.si res mobiles.⁊.l.seq.gladius spūalis exerceꝛ solū in subditos, naturalis qñqʒ in nō subditos.Nō licet adiuuare excōmunicatū cōtra excōmunicatorē vt fiat relaxatio sentētie,vt ibi per Innoc.

Quinto an archieps a subdiacono delegato possit excōicari ⁊ deponi.lxxiij.di.honoratus.So.pt excommunicari ⁊ deponi, si est potestas a superiore concessa.ij.q.vj.si episcopus.de cle.resi.ex tuarum.

3 ¶†Sexto an princeps vel imperator possit excommunicari ab episcopo vel sacerdote.lxiij.dist.valētinianus.xcvj.di.duo.xj.q.iij.si aūt.So.excōicari pt iperator ab epo suo.viij.di.qm quidā ij.q.vj.§.balaaz.ver.itē beatus Ambrosius.⁊ in cano.hic alleg.

¶Septimo an principes sint excōicādi pro alijs ꝗ̄ notorijs excessibus,⁊ an teneat excōicatio lata ꝯ eos qui nō habēt superiorez nisi papā vt tēplarij.de off.ord.c.j.Sol.imperator vt rex regulariter post monitionē solū pro notorijs excommunicatur.lxj.di.valentinianus.Si aūt sunt nimis seueri,papa etiā de nō notorijs cognoscit ⁊ nō valet lata excommunicationis sententia contra nō habentes superiorem preter papam vt ibi per Innocen.

¶Octauo an possit quis pluries excōicari ⁊ si fiat quot absolutiōes requirant, ⁊ qualiter absolueꝛ si ab vno vel pluribus vel iure.⁊ an valeat absolutio vel excōicatio per obreptionez obtēta vel ex cā falsa.de offi.ordi.ex parte.de sent.excō.cum pro cā.de iud. Ita quorūdam.⁊.iij.q.iiij.engeltrudā.per Inn.de fi.instru.super his.Sol.pōt quis pluries excōicari vt in.c.engeltrudā.⁊ tot absolutiones expediūt quot fuerūt excōicatiōes vel vna vbi oia vincula exprimanꝛ per habētez potestatē. Nec tʒ absolutio ex nō causa vel alias obreptitie obtenta vt in iuribus hic alleg.

4 ¶†Nono qd si dicat eps quicunqʒ furtū fecerit sit excōicatus, an ligentur alij quam subditi, an ligetur archieps, ⁊ quid iuris si post latā sniam moriatur qui tulit vel transferaꝛ,an duret talis sentētia.de sen.excō.a nobis.⁊.ꝯ.eo.ti.c.romana.li.vj.iij.q.vj.in sum.de offi.lega.ꝙ translationē. Sol.hac snia liganꝛ solū subditi ɔmittētes intra territoriū, vt.c.ij.de cōstit.lib.vj.nō ligatur superior excōicatorum,vt.c.cū inferior.de maio.⁊ obedien.durat vinculum mortuo vel translato excōmunicatore ordinario.

Decimo an mortuus valeat excōicari ⁊ quomodo vel baptizari etiam an exhumabitur corpus cum fit absolutio ⁊ quomodo fiet.an ⁊ heredes cogentur satisfacere vel cauere priusꝗ̄ fiat absolutio. de sent.excō.a nobis.lo.ij.de sep.c.vlt.xxiij.q.ij.§.his auctoritatibus.⁊ quasi per totū.vj.q.vij.si aliquis.So.post mortē excōicari pōt ⁊ absolui,vt.c.hic alle. Si fuerit in cemiterio sepultus nō exhumabiꝛ, secus ibi, vt post absolutionē in cemiterio sepeliaꝛ nec in totū seruabiꝛ forma.iuris.heredes ad satisfaciendū compelluntur.de sepul.c.fi.

5 ¶†Undecimo an vniuersitas vel ciuitas possit excōicari, vel interdici,⁊ an valeat talis sentētia scʒ,excommunico omnes de illa ciuitate,vel qui fuerint rebelles mādato meo.Et an in illos qui fuerunt culpabiles de vniuersitate feraꝛ excōmunicatio monitione nō premissa ⁊ causa cognita. Et an si capitulū velit dicere excōmunicationem latam in canonicis nullā,sic, aut ciuitas velit dicere latam in ciuem nullā,sint audiendi.de simo.dilectus.de sen.exc.romana.§.vlt.li.vj.⁊ p Inno.eo.ti.j.respon.⁊.c.grauem.Sol.vniuersitas excommunicari non pōt,vt.c.romana.§.in vniuersitate.hic allegato.nec ferī regulariter nisi monitione premissa vt.c.sacro.⁊.c.cuʒ medicinalis.Nec auditur capitulū nec ciuitas pro iniusta excommunicatione canonici vel ciuis vt absoluatur nisi ⁊ ipse absolutionem petat,vt.c.romana.

¶Duodecimo an cōtra alios ꝗ̄ contra cōtumaces ⁊ rebelles sit ferēda excōicatio.p Inno.de offi.dele.p.⁊.g.Sol.excōicatio non est ferenda ab homine nisi contra contumaces secunda questio.iij.nemo episcoporum.xxiij.questio.iij.tam sacerdos.

6 ¶†Tertiodecimo ꝙ mali tanquam carnes putride a communione fidelium resecantur.xxiij.q.iij.resecande.

¶Decimoquarto ꝙ excommunicandi sunt qui iussa sedis apostolice non custodiunt.xix.distin.nulli.

Decimoquinto qđ alter a christiano excōmunicari nō potest.xxiij.q.prima.§.si autem post.

¶Decimosexto ꝙ heretici scbismatici ⁊ quorū scripta heresim ɔtinent ⁊ qui heredes hereticos instituunt etiā post mortē excōmunicandi sunt.xxx.q.ij.sane profertur.de hereticis.si quis episcopus.Hec de materia circa quaʒ vertitur excommunicatio.

SUMMARIUM

1 Inferior ab episcopo an possit excōicare vel id alteri cōmittere.
Parochiales an possit excommunicare simplex sacerdos.
2 Laicus an possit suspendere vel excōmunicare de mādato epi.
Episcopus an possit excōmunicare ⁊ interdicere sine consensu capituli vel econtra.
3 Cōciliū ꝑuinciale an possit suspēdere vel excommunicare epm.
4 Ius excommunicandi an possit prescribi.
Excōmunicatus publice vel occulte an possit aliū excōmunicaꝛ.
Excōmunicatus qui communi opinione credebatur non excōmunicatus an possit excommunicare.
5 Delegatus an possit excommunicare ex his causis que sibi non sunt commisse.
Seipsum excommunicare an quis possit.
Interdictum non seruans an possit alium excommunicare.
Mulier prelata an possit excommunicare vel interdicere.
6 Prior,capl'ūz sede vacāte,⁊ abbatissa an possint excōmunicaꝛ.
Metropolitanus an possit excommunicare suffraganeum.

§.Uigesimussecundus.

1 **Restat videre** de materia efficiēte. Primo † an abbas vel prior vel prelati inferiores possint excommunicare.de off.ordina.cum ab ecclesiarum.⁊ cap.quanto de simo. illud.xxiij.questio.iij.corripiantur.xvij.q.ij.causa.Solu.inferiores episcopis prelati principales collegiatarū ecclesiaꝝ possunt excōmunicare singulos de collegio ⁊ alios etiā si in eos aliquo iure speciali habeāt iurisdictionē,vt in iuribus hic allegatis.

¶Secundo an simplex sacerdos parochiales possit excōmunicare.xij.q.j.nemo. Solu.sacerdos parochialis excōmunicare pōt parochianos excōmunicatione ꝑcedente a potestate clauiū fori penitentialis,nō aūt fori contentiosi nisi aliquo iure speciali sibi iurisdictio competat, vt visum est.ꝯ.§.restat qualiter adeo.

2 ¶†Tertio an laicus possit suspendere vel excōmunicare de mādato episcopi.xxxij.dist.§.verum.xcvj.dist.bene quidem.Solu. potest ex delegatione pape vt no.in cano.bene quidē allegato.

¶Quarto an episcopus possit excōmunicare.⁊ interdicere sine consensu sui capituli vel eꝯ.de ɔsue.cuʒ inter.de his que fi.a prela.c.ij.de excess.prela.c.j.Sol.eps sine ɔsensu capituli ꝑpter cōtumaciā ortaʒ in iudicio pōt excōmunicare ⁊ suspendere.de off.dele.ex literis.⁊.c.sane.perpetuo autē propter crimen nō potest suspendere sine consensu capituli,nisi aliud sibi competat aliquo iure speciali.xv.q.vij.nullus episcopus.de exces.prela.ad hec.

3 **Quinto** †an concilium prouinciale possit suspendere vel excommunicare episcopum.ij.quest.j.primates.ij.q.vj.accusatus.Sol.concilium potest excommunicare,⁊ suspendere episcopum, vt in.c.hic allegato.

¶Sexto an excōmunicatio lata per non suum episcopuʒ possit rata haberi per proprium episcopum.de appel.pastoralis.ix.q.ij.c.j.Sol.excōicationis sententia non potest ratificari, per proprium iudicem cuius nomine per non iudicem lata est.vt tenet Bar.brix.in.q.venerialibus.⁊ Innoc.de offi.deleg.prudentiaʒ.§.sexta.de his que fiunt a prela.cum nos.

¶Septimo an inferior episcopo possit excōicare vel id alteri committere, licet habeat iurisdictionez ⁊ quali excōmunicatiōe tales prelati possint excommunicare.per Inn.de offi.archi.ad hec.⁊ istud expeditum est in.j.q.huius membri.

4 ¶Octauo an episcopus in quasi possessione aliquorū vt subditorūz qui re vera nō sunt subditi ⁊ an ius †excommunicādi possit

prescribi. de foro competen. cum contingat. Solutio, prelatus existens in quasi possessione potest. vt. c. hic allegato. priuato aũt non dat cõsuetudo vel quasi possessio potestatem excommunicandi per not. in. c. cum satis. t. c. seq. de offi. archi.

¶ Nono an excõicatus publice vel occulte possit alium excõmunicare. xxiij. q. j. audiuimus. de ordi. ab episc. qui renũ. episc. c. ij. de excep. exceptionẽ. de re iudi. ad probandũ. de immu. eccle. aduersus. de hereticis. excõicamus. §. p̃sentes. alias credentes. de cle. excõ. mi. apostolice. de exces. prela. c. vlti. de sen. excõ. sacro. per Inno. Pet. compo. de consue. cum dilectus. Solu. excõmunicatus alium excõicare non põt, vt in iuribus hic allega.

Decimo an excõicatus qui cõmuni opi. credebat non excõicatus possit excõmunicare. iij. q̃. vij. §. tria. solu. non tenet excommunicatio lata per excommunicatum communi opi. liberum, vt in iuribus proxime allegatis.

5 ¶ †Undecimo an delegatus possit excõmunicare ex his causis que sibi cõmisse nõ sunt. de offi. deleg. cũ olim. j. p Inn. ꝺ preb. c. vlti. p Arch. xj. q. iij. c. j. So. nõ valet excõicatio p delegatũ lata extra causas sibi cõmissas, q2 nõ iudex, vt i iuribus h allegatis.

¶ Duodecimo an quis possit excommunicare seipsum, de senten. excommu. quod in dubijs. xj. quest. iij. si is qui. §. euidenter. Solu. non potest vt in iuribus allegatis.

¶ Decimotertio an qui non seruauit interdictum possit alium excommunicare. de exces. prela. tanta. Solu. non potest alium excommunicare qui violauit interdictũ, vt in. c. supra allegatis.

¶ Decimoquarto an mulier prelata possit excommunicare, vel interdicere. de maio. t obe. dilecta. de pe. t remis. noua quedaz. Solu. non potest mulier etiam prelata excommunicare cum careat potestate clauium, vt in iuribus hic allegatis.

6 **Decimoquinto** †an prior t an capitulũ sede vacante t abbatissa possit excommunicare. de maio. t obe. cum in ecclesijs. Solu. capitulũ sede vacan. excommunicare potest cum succeditur in iurisdictione, vt cap. isq3. t. c. cum olim. de maio. t obe.

¶ Decimosexto an metropolitanus possit excõmunicare suffraganeum. xij. di. de his. So. metropolitanus excõicare põt suffraganeũ, cũ sit ipsius ordinarius, vt in. c. licet. hic alleg. Hec ꝺ sen ten. excom. lata ab homine, de lata autem a iure non subdo summam, q2. §. casus expresse recitaui sub arti. iij. principali, ibi etiaz explicaui dubia occurentia circa excõmunicatũ propter manuz iniectionem violentam in clericũ, idcirco hic non do summam.

SUMMARIUM.

1 Excommunicatio ex quibus causis feratur.
Excommunicatio ex falsa causa quare teneat t non absolutio.
Excommunicatio an possit ferri pro preteritis t futuris culpis.
Excommunicari an possit quis pro inuasione vel detentione rerum ecclesiasticarum.
2 Familia an possit excõmunicari propter delictum domini.
Excommunicari an quis possit propter negligentiam.
Excõmunicari pro veniali an quis possit.
3 Dñs excõicari nunqd possit propter contumatiam ꝓcuratoris.
Ordinarius an possit aliquem excõicare pro defensa iuris sui.
Prelatus aliquẽ nunquid possit excõicare ꝓ iniuria sibi illata.
Excommunicatio an possit ferri in aliquos de capitulo propter contumatiam capituli.
4 Sententia excommunicationis si feratur ex causa verisimili t probabili qualiter per superiorem sit fienda absolutio vel sententia retractanda.
5 Exceptione excommunicationis probat contra actorem qualiter pronuntiandum.

§. Uigesimustertius.

1 **Restat** videre ex quibus causis† ferat excõmunicatio t de triplici iniustitia ipsius sc3 ex aio, cã, t ordie. no. ꝺ sen. exc. sacro. xj. q. iij. i sum.

¶ Scdo quare t3 excõicatio ex falsa cã t nõ absolutio p Inn. de fide instru. q̃ sup his. Solu. t3 excõicatio ex falsa cã, q2 excõicator intendit excõicare, non autez absolutio, q2 hoc non intendit absoluens, etiam vtrobiq3 consulitur anime.

¶ Tertio an pro preteritis t futuris culpis possit excommuni. ferri. de senten. excommu. romana. lib. vj. Solu. pro preteritis fertur monitione premissa, pro futuris potest precedente culpa, vel offensa. vt cap. hic allegatis.

¶ Quarto an pro inuasione, vel detentione rerum ecclesiasticarum possit quis excõmunicari. per Inno. de restitu. spo. pisanis. Solu. q̃ sic. xj. q. j. quicũq3 militum.

2 **Quinto** † an pp delictũ dñi possit familia excõicari. xxiij. q. iij. si habes. So. q̃ nõ, vt in iu. alleg.

¶ Sexto an propter negligentiam possit quis excõicari de cõsecratio. distin. ij. nemo. ij. Solu. q̃ sic, vt ibi.

¶ Septimo an ꝓ veniali possit qs excõicari, an solũ ꝓ mortali t an ꝓ quol3 ẽt minimo. xj. q. iij. nemo epor. xvij. q. j. de viduis. de ꝯse. di. ij. si nõ sunt. solu. ꝓ solo mortali qs excõicat, vt in. §. al leg. ab homine solũ pro ꝯtumacia, vt causa immediata.

¶ Octauo an dñs excõicari possit propter cõtumaciã procuratoris. vt lite nõ conte. c. j. de dolo t ꝯtu. c. ij. solu. excõmunicari potest vt ibi, t cum modificatione ibi notatorum.

¶ Nono q̃ si qs excõicat q̃ eligat vel appellat. de appel. preterea. p Inn. sol. i his sequẽda ẽ itẽtio excõicatis vt ibi not.

3 **Decimo** †an ordinari⁹ possit aliquẽ excõicar ꝓ ꝺfesa iuris sui. ꝺ sẽ. ex. dilecto. li. vj. so. q̃ sic vt ibi.

¶ Undecimo an prelatus possit aliquẽ excõicare pro iniuria sibi illata. vij. q. j. si qs erga. xxiij. q. ij. guilisarius. de cle. malefi. c. j. de ver. signi. ex parte de penis. c. j. li. vj. sol. põt prelatus excõicare pro iniuria irrogata ecclesie sue vt in iuribus hic alleg.

¶ Duodecimo quid si excõicatio sit lata in genere, t an pp ꝯtumaciã capituli possit ferri excõicatio in aliquos de capitulo, t qualiter, t an capitulũ possit impugnare sententiã in canonicuz pro capitulo latã. de sen. excõ. romana. li. vj. de exces. p̃la. tãta. p Inn. solu. valet excõicatio, in genere lata cã expressa. pp ꝯtumaciaz capituli excõicant singuli culpabiles de caplo, nõ põt capitulũ dicere nullã excõmunicationem canonici ipso nil petente, vt ibi not. vt q2 mandauit vel alias vt ibi.

4 ¶ †Decimotertio quid si feratur sententia excõicationis ex cã verisimili t probabili qũo p superiorem fiẽda sit absolutio vel sententia retractanda. Et quid si appellatio in aliquo de predictis casibus precessrit excõicationem, qũo appellans habebat veritatem vel non, t intra quod tẽpus sit appellãdũ, cũ excõicatio fertur sub ꝯditione vel in diez ita q̃ appellatio impediat excõmunicationẽ. Quid si is qui appellauit ante excõmunicatiões vel ante conditionẽ interim eligatur t postea pronũtietur excõmunicatio nulla. An valeat electio. Et an illi qui elegerunt t ipse ꝯsentiendo, peccẽt. Et an talis teneat se gerere pro excõicato. Et an in dubio quis presumatur excõicatus. Et quid si sententia excõicationis nõ t3 vel est manifeste iniusta vt pote lata post appellationẽ vel ab aduersario, t quomodo talis excõmunicatus sit vitãdus t si aduersarius cõfiteatur appel. ex iusta cã vel prima facie appareat indubitabiliter mãdatus a quo appellatum est fuisse iniustum, an excõmunicatus interim sit vitandus. Hec omnia per Inno. de appel. solu. si appellatur ex causa probabili t verisimili hoc ipso probatur veritas appellationis q̃ non probatur contrarium Secus vbi ex probabili tantum t extra iudicium. de his plene. vt ibi.

5 **Decimoquarto** † qualiter pronuntietur exceptione excõicationis probata ꝯ actorẽ. An illa sententia, vel attestationes preiudicẽt actori in alia cã. t an p has probationes obtinebit excipiẽs q̃ iste repellatur in alio iudicio vel q̃ ꝯ eũ manus iudicis aggrauet, vel q̃ denũtietur excõmunicatus, vel q̃ ei ecclesiastica beneficia subtrahantur. Et quid si exceptione excõicationis proponit nõ solũ vt actor repellat ab agendo sed directe vt cadat actor a iure suo, vt pote si quis petit absolui afferẽs se post apploñe excõmunicatũ. Aduersarius aũt dicat nullã precessisse, vel iniustã. Nũquid vel eo feretur snia t alius iudicabitur iuste ligatus, t ille poterit iuste denuntiari ligatus t manus iudicis ꝯ euz iuste aggrauari t beneficia subtrahi. t nõ sufficit ad hoc vt denũtiet excõicatus, vel aliter ꝯ eũ procedat q̃ constat de excõicatione propter id solũ q̃ petit absolui. Et nunquid de abundanti cautela aliqñ petit absolutio, t nunquid iudex qui tulit excõicationẽ possit illã publicare auctoritate huius sententie. hec oia not. per Inno. de or. cog. c. ij. solu. pronunciabit excõicatum nõ audiendũ donec sic absolutus attestationes nõ preiudicant in alia causa, sed idẽ testes induci poterũt vt hec sentẽtia repellit ipsuz in alio iudicio. nec per hoc manus iudicis aggrauabitur cõtra eum nec denuntiabit, nec beneficia retrahentur q2 non est actus ad hoc. Si aũt directe est actus de excõicatione q2 principaliter petebat excõicatus absolui afferẽs se nõ appellasse t aduersarius negat tũc si sup hoc ꝓnũtiet ipsum iniuste excõicatũ obtinebit sic excipiẽs q̃ denuntiatur q̃ manus iudicis aggrauet t q̃

⁊ qd beneficia subtrahant, ⁊ hoc si durat in sua ↄtumatia, qꝛ hic non solum agebat excipiens vt repelleretur ab agendo, imo vt defenderet sniam. Nec est probata excõicatio hoc solo ꝙ petit absolui. aliqñ. n. ex abundãti petit absolutio ad cautelã vt iudex poterit publicare excõicatũ auctoritate snie qui fuit repulsus a petitione absolutionis, vel potius penitentie, vt ibi not. Inno.

SVMMARIVM

1 Ordinarius vel dlegatus nõ pt excõicare monitiõe nõ pmissa.
Excommunicatus an sit qui fecit contra id quod mandat iudex sub pena excommunicationis, vel anathematis.
2 Excommunicari an possit quis per literas.
Excommunicare, suspendere, vel interdicere an possit quis non premissa monitione, etiam si crimen sit notorium.
Monitio quota ⁊ qualiter requiratur cũ excõmunicatio, suspẽsio, ⁊ interdictio profertur in participantes excõmunicatis.
3 Excommunicatio perpetua que dicatur.
Verba, noueris te subiacere excõicationi an sint late sententie.
Suspẽdi an quis primo debeat, ⁊ postea interdici vel excõicari.
4 Generalis excommunicatio in quibus causis ferri potest.
Excõmunicari non debet quis nisi monitione canonica pmissa.
Excommunicatio non seruato ordine lata an teneat.
5 Excommunicatio lata ex falsa vel iniusta causa nunquid liget.
Ordo iudiciarius nunqd seruari debeat in snia excõicationis.
6 Episcopus si dicat, excommunico te ⁊ absoluo, quid iuris sit.
7 Snia excõicationis an sit ferenda sub conditione vel in genere.
8 Excõicatio p pterito fctõ ferri nõ dꝫ nisi noua monitio pcedat.
9 Legatus an possit excommunicare sub conditione.
Excõmunicatio sicut tenet nudo verbo, an sic teneat absolutio.
10 Episcopus si dicat excõmunico vnum ex illis qui furtuꝫ fecerit, an aliquis eorum sit excommunicatus vel nullus, ⁊ quis.
Ordo an sit seruandus in sentẽtia excõicatiõis siue suspẽsionis.
11 Excõicatio an ferri possit in personaꝫ incertam vel in genere.
Excõmunicatio an videat legitima lata post appellationem ex causis legitimis interiectam si veritas non probetur.
Excommunicatio lata contra priuilegium an teneat.
Excõmunicatio non debet ferri cuꝫ impetu, sꝫ cũ deliberatione.
12 Monitio trina precedere debet excommunicationem.

§. Vigesimusquartus.

1 Estat videre d causa formali † excõmunicationis. ⁊ forma tradit de sen. excõ. c. j. lib. vi. Primo qd nec ordinarius, nec delegatus põt excõmunicare monitione nõ premissa. ⁊ qd qui nesciuit excõmunicantem delegatũ iustam hꝫ cãm excusantẽ, ⁊ qd in dubio dꝫ euitare quis se reputare excõicatum, ⁊ quod excommunicatus debet euitare cõmunioneꝫ omnium. de cle. excõ. mi. illud.
Scdo an sit excõicatus q fecit ↄtra id qd mandat iudex sub pena excõicationis, vel anathematis. de loca. c. j. de iure pat. relat. de simo. c. sicut. de sagita. c. isto. de eo qui fur. ord. re. c. j. lxiij. di. salonitane. So. nõ est excõicatus, vt in iuribus hic allegatis.
2 † Tertio an quis possit excommunicari per literas, ⁊ an talis erit excommunicatus tẽpore date vel receptionis literaꝝ. de cleri. ex. mi. apostolice. xiij. q. v. qsto. Solu. excõmunicari quis põt per literas ⁊ excõmunicatus est statim etiam ignorans si hoc expressit excõmunicans, non punitur tamen medio tempore si ingerens communionis, vt in iuribus hic allegatis not.
Quarto an possit quis excommunicare, suspendere, vel interdicere nõ premissa monitione, etiam si crimen sit notorium, ⁊ an sentẽtia lata tenet, ⁊ in quibus ⁊ quota requiritur monitio ⁊ quibus alijs hec contingentibus. de sen. excom. sacro. ⁊ c. romana. eo. tit. lib. vj. de appel. reprehensibilis. de exces. prela. c. j. So. nõ debet fieri censura nisi perueniat monitio etiam in notorijs preterꝙ in futuris, ⁊ requiritur trina, vt ibi not.
Quinto quota ⁊ qualiter requirit monitio cũ excõicatio suspẽsio ⁊ interdicto profert in participãtes excõicatis. ⁊ de pena aliter pferentiũ. Et an inter monitionem ⁊ excõmunicationẽ debet esse interuallum. de sen. excõ. statuimus. ⁊ c. ↄstitutionẽ. ⁊ c. statutis. lib. vj. so. requirit trina vel vna p oibus, ↄtinens temporum interualla congrua vt ibi.
3 † Sexto que dicatur ⁊ perpetua, quod interdum excommunicatio ponitur pro depositione. de coha. cler. clericos. per Inno. Solu. dicitur excommunicatio perpetua qꝛ nullũ tẽpus diffinitum continet, intelligitur tamen donec resipiscat vt ibi.
Septimo an hec vba. s. noueris te subiacere excõicationi sint late snie. de ap. excõ. Sol. canon est late snie requirit monitio si addicitur aliquod faciendum in vim conditionis vt ibi.
Octauo an quis primo debeat suspẽdi ⁊ postea interdici vel excõicari. de iudi. cũ nõ ab homine. de dolo. veritatis. lxxiiij. dis. honoratus. Solu. si pena incipit a crimine primo suspendit siue deponit si crimẽ sit talis nature põt incorrigibilis excõicari.
Nono an teneat quis seruare interdictũ qd ad ipsum p solaꝫ famã peruenit. ⁊ an sufficit excõicationẽ latã esse publice. de postul. prela. c. j. de cle. exc. m. c. illud. Solu. sufficit qd sententia lata sit publice, vt quis teneatur ad obseruantiam vt ibi.
4 Decimo † an lata gñali snia excõ. p modũ snie vel canonis p Archiepm intelligant excõicati soli de diocesi ⁊ ciuitate sua an de tota puincia, ⁊ qũo, ⁊ i qbus cãis ferri pt gñalis excõicatio. Et an p futuris culpis ⁊ qbus alijs h ↄtingentibus. de sen. exc. romana. li. vj. Sol. snia archipresbiteri vel archiepi lata gñaliter ligant soli de ciuitate vel diocesi, si statuto suo facto in prouinciali cõcilio ligant omnes de prouincia.
Vndecimo quod nõ debet quis excõmunicari nisi canonica monitione premissa, ⁊ causa probata ↄtumatia interueniente, ⁊ qd excõmunicatio dicit iniusta ex causa, animo, ⁊ ordine. de rescrip. mandato. per Inno. de offi deleg. c. fi. per eundem.
Duodecimo qd excõicatio lata nõ seruato ordine tenet, sꝫ tãquam iniusta sine difficultate est relaxanda, ⁊ prolator est puniẽdus. de sen. excom. sacro. ⁊ c. statuimus. eo. lib. ⁊ titu. per Inno.
5 † Tertiodecimo an excõicatio lata ex falsa vl iniusta cã liget. de of. or. ex parte. p Inno. Solu. ligat etiã ex falsa cã lata vt ibi.
Decimoqrto an in excõicationis snia dꝫ suari ordo iudiciarius, q seruat in alijs ⁊ si qs ↄquerat de iniusta excõicatiõe, an psumat p iudice si nõ est appel. d pba. qm̃ ꝯ p Inn. Solu. in snia excõmunicationis seruãdus est ordo iuris, vt in. c. j. de sen. excõ. lib. vj. nec credit iudici nisi ↄstet iudicem ordineꝫ seruasse. vt ibi.
Decimoquinto p maleficio iã cõmisso nõ dꝫ qs excõicari, sꝫ si monitus ñ vult desistere, potest. item si monitus non vult satisfacere leso. de re. iudi. tenor. per Innocen.
6 † Decimosexto qd iuris sit si eps dicat excõico te ⁊ absoluo, vel dicat excõico vel absoluo. Et qd si vnus ex duobus quibus mãdatũ est vt excõicent dicat, excõmunico te si ille nõ excõmunicat, vel dicat, excõico alteꝝ istoꝝ. xj. q. iij. §. cũ ergo. ij. So. in primo casu standũ est vltimo plato. ff. de manu. testa. l. stipu. ff. d here. insti. l. si ita in principio. in secundo casu est excõicatus pp̃ter monitionẽ mandantis ad quam recurritur. de procura. petitio.
7 † Decimoseptimo an sententia excõmunicationis sit ferenda sub ↄditione, vel in genere. Et quid si iudex excõicat aliquẽ nisi intra annũ soluerit, vel ↄdẽnauerit pure ⁊ adiecerit qd nisi soluerit intra annũ sit excommunicatus, an sint duo mãdata, vel vnũ, ⁊ quid iuris sit si ↄdemnatus post decennium ante diem, vel cõditionem appellat, ⁊ quid si quis excommunicetur sub ↄditione temporis preteriti ⁊ appellet. An appellatio suspẽdat. ⁊ quid si iudex dicat excommunico te si tales eligas, vel si talem elegeris quomodo eligẽs sit excõicatus. Et an valeat electio, ⁊ si ante plationẽ huius sententie appellet. An releuet eligens ab excõicatione, ⁊ an in similibus ad discernendum qũo incurrat excõmunicatio sit attendenda intentio excõmunicãtis. Et si de intẽtiõe excõmunicantis dubitet quo tẽpore voluerit appellantẽ, vel eligentem esse excommunicatum quod hoc casu sit penetrabilior actus spiritualis dñi. s. excõmunicatio ꝙ actus hominis. Et qd excõicatio nõ fert, nisi causa pcedente, ⁊ qd nõ nisi pro ↄtumatia.
8 Et qd † excommunicatio pro preterito facto ferri non dꝫ nisi noua monitio precedat, ⁊ an speciale sit in excommunicationis sententia qd semper appellari possit post decennium ante diem tamen ⁊ conditionem, ⁊ que sit ratio huius ⁊ differentia siue excommunicator dicat ex nunc excõmunico, siue dicat ex tũc sis excommunicatus. Et an sentẽtia excõicationis, suspẽsionis, siue interdicti possit suspẽdi ad tẽpus, ⁊ an lata sentẽtia excõmunicationis si intra talem terminum nõ solueris, possit per partes terminus prorogari. Et si in termino prorogato non soluat an incurrat excommunicationem de his ⁊ quibusdam contingentibus. de senten. exc. a nobis. j. ⁊ c. romana. li. vj. de off. ord. c. ij. p Inno. de app. Ad hoc qm̃. ⁊ c. dilectis. ⁊ c. preterea. lxiij. di. salonitane. ij. q. vj. biduũ. Sol. sentẽtia excõmunicatiõis nõ est sic ferenda indifferenter, vt. c. romana. §. caueant. de senten. exc. lib. vj. Si iudex excõmunicat aliquẽ nisi soluat intra annum. vtrum cum mandatum ⁊ appellatio interposita quecunqꝫ intra annum suspendit mandatum. Si autem pure cõtemnat ⁊ post excõmu-

nicationē nō soluat intra annū tūc sunt duo mādata ꝛ appellatio interposita intra decenniū suspendit vtrunq;. Si aūt interponat post, ꝛ intra annū, tūc solū suspendit appellatio alias excōmunicatio. Si quis excōmunicet sub ꝯditione tēporis preteriti, vel ꝑsentis tūc appellatio interposita nō suspēdit. Speciale est in sententia excōicationis lata in diē vel sub ꝯditione qꝺ appellatio interposita qñq; ante diē, vel ꝯditionē post decēniū suspēdet. Nec refert si dicat. Excōico ex nūc vel ex tūc sñia excōicationis suspēdi nō pōt nisi ipsum tollat ꝑ absolutionē. Et licet pars ad cuius instantiā excōicatus est nō soluat intra annū, ipse tñ si nō soluat excōmunicatus est, nisi fiat ꝓrogatio iudicis auctoritate vt ibi.

9 ¶ †Decimooctauo an legatus possit excōicare sub conditione, puta si quis tale quid fecerit sit excōmunicatus, ꝛ si sic excōicauerit sñia duret post eius discessum. per Jnn. de offi. le. qꝺ translationē. Solu. legatus excōmunicare pōt sub conditione, ꝛ durat excommunicatio post ipsius excōmunica. vt ibi not.

¶ Decimonono qualiter irrationabiliter excōmunicatus absoluitur sine satisfactione ꝛ excōmunicator cogitur eidem satisfacere. de offi. ordi. cum ab ecclesiarum. per Jnno.

Uigesimo an sicut ꝫ excōicatio nudo ꝟbo, sic teneat absolutio, ꝛ an iuramētū sit substātia absolutionis. de sen. exc. cū desideres. xj. q. iij. cuꝫ aliquis. xxiij. q. iij. cōperimus. Sol. ꝫ absolutio solo ꝟbo, requirit tñ introductio ꝯsuetudinaria in ecclesia vt possit cap̄l'm excōicar, vt h̄ alẜat no.

10 ¶ †Uigesimoprimo an si epūs dicat excōico vnū ex illis q furtū fecerit, an aliquis eoꝝ sit excōicatus, vel nullus, ꝛ quis. de offi. ordi. si sacerdos. So. neuter est excōicatus propter incertitudineꝫ secundum glo. Atq; ꝺm Hosti. vera est opi. glo. quantum ad ecclesiam militantem. Host. quo ad eccclesiam triumphantem.

¶ Uigesimosecundo an in sententia excōicationis siue suspēsionis sit ordo seruandus. de sen. excō. sacro. de ap. dilectus. Sol. seruandus est ordo de quo hodie in. c. j. de sen. excom. lib. vj.

¶ Uigesimotertio de forma excōicatiōis qꝛ dicit quisqs furtuꝫ cōmiserit sit excōicatus, vel qsqs furtū fecerit in diocesi mea qs liget, ꝛ vbi. Itē an epūs in diocesi sua rōne ꝺlicti cōmissi vł cōmittendi possit excōicare subditos alienos. Et an valeat sñia qua si possent ligari subditi sed alieni, vt si Archiepūs excōmunicaret in gñe quēcunq; Archiepūm q ferri faciat ante se crucē in ꝓuincia sua. de sen. exc. a nobis. j. ꝑ Jnn. Sol. sñia sic lata ligat subditos cōmittētes intra territoriū statuētis, nō extra, ꝑ qcūq; ꝟba gñalia ꝓferat. vt. c. ij. de ꝯsti. lib. vj. Nec valet lex ꝯdita q̄ nō pt ꝯcernere nisi extraneos, vt si archiepūs statuat qꝺ quicunq; Archiepiscopus deferens crucē in ꝓuincia sua sit excōmunicatus.

11 ¶ †Uigesimoquarto an in ꝑsonā incertā vel in gñe possit ferri excōicatio sine scriptis, ꝛ an in scriptis ꝛ cā expressa semꝑ sit ferenda excommunicationis sententia, ꝛ in quibus scriptis. ij. q. j. legum. iij. q. iiij. nullus. de sen. exc. c. j. per Jnno. lib. vj. Solus seruandus est ordo, siue excommunicetur certa persona, siue incerta. in quibus possunt coaptari verba ꝯstitutionis vt ibi.

Uigesimoquinto an videat legitima excōicatio lata post appellationem interiectā si veritas non probetur. de ap. dilec. Solu. ponderanda sunt verba priuilegij.

¶ Uigesimosexto an teneat excōicatio lata ꝯtra priuilegiū. Uide de excel. prela. quorūdā. Sol. pōderāda sunt ꝟba priuilegij.

¶ Uigesimoseptimo qꝺ excōmunicatio nō ꝺꝫ ferri cū impetu ſꝫ cum deliberatione. xj. q. iij. si epūs. ꝛ. c. seruetur.

12 ¶ †Uigesimooctauo qꝺ excommunicationeꝫ precedere debet trina monitio. xcij. dist. §. qꝺ autem. xij. q. ij. indigne. xxiij. q. iij. ꝺ illicita. xvij. q. iiij. quisquis. ꝛ. c. de presbyterorum.

SVMMARIVM

§. Uigesimusquintus.

1 Estat videre quis sit effectus † siue causa finalis excommunicationis.

¶ Primo excōicatio impedit absolutionem peccatorum. xxiij. questio. j. quicunq;.

¶ Scđo excōicatio rēouet a cōione fideliū. xj. q. iij. oīs. ꝛ. c. seq.

¶ Tertio domino excōicato, absoluimur a iuramento fidelitatis. xv. q. vj. nos sanctorū. ꝛ. c. iuratos. de pe. grauem.

¶ Quarto excōicatio mortificat oia bona facta ea pendente xxiij. q. iij. si quis a catholica. xxij. q. vij. quemadmodum.

Quinto excōmunicatio tollit suffragia ecclesie facta in vita ꝛ post mortem. xj. q. iij. quecunq; in terra. xxiij. q. ij. de communione. ꝛ. c. seq.

2 ¶ †Sexto excōicatio excludit regnū celoꝝ. xxiij. qō. j. q̄cunq;.

¶ Septimo excōicatio cōtēpta inducit damnationem eternaꝫ. xj. q. iij. nemo episcoporum.

¶ Octauo excōicatio nō est contēnenda. xj. q. iij. nemo contemnat. ꝛ. c. seq. ꝛ hoc qꝛ Deus ligat.

¶ Nono qꝛ excōicatio quōcūq; contēnitur non est eradicatio sed disciplina. xxiij. q. iij. notādū. ꝛ. c. cū medicinalis. lib. vj.

Decimo qꝺ excōicatio iusta ꝛ iniusta ligat. xj. q. iij. c. j. ꝛ. c. quibus. ꝛ. c. qui iustus. ꝛ. §. sequen.

¶ Undecimo qꝺ excōicatio ēt iniusta si contēnitur ligat apud Deū. xj. q. iij. §. huic de sen. excō. c. per tuas.

3 ¶ †Duodecimo ꝙ excōicatio iducit multiplex dānū. Nā separat a deo. xxiij. q. iij. corithum tradit sathane. xj. q. iij. audi.

¶ Xiij. an funus excōicati faciat locū religiosuꝫ ꝛ quid si excōicat⁹ sit sepult⁹ i cimi. ꝺ se. sac. so. cadauer epi si fac locū rli. vt ibi.

¶ Decimoquarto an teneat monachatio excōicati. de sentenexcom. cum illarum. per Jnno. ꝛ dicit qꝺ sic vt ibi.

Decimoquinto an teneat sñia excōicati. ꝺ re iu. ad ꝓbādū. ꝛ. c. iter mōasteriū ꝛ ibi ꝑ Jnno. Sol. nō valet sentētia publici excōicati vt ibi.

¶ Decimo

¶ Decimosexto an excōicatus possit contrahere matrimoniū. xcv. dist. illud de eo qui dux. in ma. c. significauit. Sol. vz matrimonium contractum vt ibi.

4 ¶ †Decimoseptimo an excōicatus possit bona tpalia, & spūalia ecclesie administrare, vel aliquid nomine ecclesie possidere. & an excōicatione pendente debeāt subditi obedire, de ap. pastoralis, p Inn. de cohoa. cle. & muli. sicut, de cleri. nō resi. ex tue. ij. q. v. sup cā. So. excōicatus nō potest ministrare spūalia pēdente excōicaticatione subditi tenent obedire donec sit p ecclesiam toleratus. xix. q. iiij. nōne. lz, alij ɔ̄, vt in c. ex tue. in fi. per Inno.

¶ Decimooctauo cui fructus prebende excōicati medio tempore applicant, de ap. puenit. So. fructus medio tpe debentur ministranti in ecclesia vt ibi no.

¶ Decimonono an per minorē excōicationē repellat quis ab agendo, vel ab accusando, de offi. delega. prudentiaz, de excep. a nobis. Sol. qd nō repellitur vt ibi.

5 **Uigesimo** An cōicare † excōicato sit mortale peccatū, qd me. cā. sacr. Et an valeat electio celebrata p excōicatum minori. Et an possit eligi. & an valeat iudicium, & alij ɔ̄ctus in quibus interfuit excōicatus minori, & de alijs hunc articulū cōtingentibus, de elec. illa, p Inno. So. cōicare excōicato nō est mortale nisi in quinqz casibus. Primus si cōicat in ɔ̄tēptū clauiū. Scd̄s est si ɔ̄ monitionē. Tertius si i crimine. Quartus si ille erat excōicatus cū pticipibus suis. Quintus si in diuinis in casu decre. significauit. eo. titu. Nō vitiatur electio actiua excōicati, minori, passiua sic, vt. c. si celebrat. Nec vitiant alij contractus per minorem excōicationem, vt ibi.

6 ¶ †Uigesimoprimo an valeat iudiciū coram iudice excōicato habitū nisi sit publice excōicatus. Et an valeant litere impetrate per excōicatum, & quid si litere de cōmuni ɔ̄sensu partiū sint impetrate. Et an possit aliquis ɔ̄stringere vel astringere pretorem tacite, vel expresse cōicare excōicato ad sui vtilitatem. Et an poterit excōicatus post absolutionez altera parte inuita ius suum prosequi per literas illas, Et an post litem ɔ̄testa. potest reus actori obijcere excōicationem, & an si reus in iudicio repellit actorē ab agendo opposita excōicatione currat prescriptio contra actorē. Et an ipse prescribat, & an dabit aduersario qui potest si vult sine periculo experiri cum excōicato restitutio cōtra prescriptionē excōicati. Et qd si testes debent contra terminū pducere qui repellit actorē a iudicio, an lapso termino possit testes producere, & equalitas sit seruanda in iudicio tā excōicato q̄ȝ non excōicato, Et an excōicatus admittat ad psequendam appellationem, & de iuribus hunc articulum ɔ̄tingentibꝰ de offi. deleg. prudentiam, per Inno. de excep. pia. lib. vj. de rescrip. c. j. eo. lib. Sol. iudicium vz nisi sit publice excōicatus, vt. c. ad probandum, de re iud. Nec valent litere per excōicatū impetrate. de rescri. c. j. li. vj. nisi cū cōsensu partiū impetrate. Nec astringi potest quis preco. vt cōicet excōicato nisi in casibus a iuribus permissis. Nec post absolutionē pōt vti literis pendente excōicatione impetratis, post litē ɔ̄te. opponi potest exceptio excōicationis repulsis excōicatis ab agendo currit contra eum prescriptio si est in mora petēdi absolutionē ipse pscribit. Nec dabitur excōicato restitutio si prescriptum est, vt. s.

7 ¶ †Uigesimosecundo an delegans excōicatus possit soluere iudicium delegati. Et an ad ipsum possit appellari, de offi. dele. lȝ, per Inno. & c. si is qui. lib. vj. So. nō soluere nec ad ipsum appellari potest vt in. c. is cui. hic allegato.

¶ Uigesimotertio an ex ɔ̄tēptu excōicationis ligetur nō alias ligatus, de sen. excō. per tuas. de cle. excom. mi. c. vlti. So. ligatur alias non ligatus ex contemptu vt ibi.

¶ Uigesimoquarto an gerens vices excōminicati sit excōmunicatus, de offi. vica. romana lib. vj. Solu. gerens vices nō est excommunicatus vt ibi.

Uigesimoquinto An p excōicationez epi iurisdictio deuoluat ad Archiepz, de sup. neg. pla. romana. li. vj. So. nō duoluit vt ibi.

¶ Uigesimosexto de applone excōicati quā cognitionē hȝ superior sup principali, & quō p applōnē deferat cā ad ipsum. Et qs error intolerabilis reddat excōicationē nullā, & quomodo excōmunicatus, qz dicit excōmunicationē latā post appellationē, vel errorē intollerabilē sit vitādus vel recipiēdus. & qd si nō dt excōicationē nullā, sȝ iniustā, & de pluribus alijs, de sen. exc. p tuas, p Inno. & c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. de h plene in iuri. h alleg.

8 ¶ †Uigesimoseptimo de sententijs quas plerūqz ferunt prouisores seu executores vez in ɔ̄dictores, & rebelles. An & qn licite pferant, & ad quas personas, & que tpa referantur, vsqz ad qd tps possit talis executor excōicare, & que p modum snie, & que p modum constitutionis feratur. Et an, & qn excōicatio ad successorem, & an excōicati possint aliquem in canonicum recipere vel installationem facere, vel ius canonicatus tribuere. Et an canonici excōicati qui ad mādatū Pape vel alterius aliquē non receperunt sint absoluendi anteq̄ȝ recipiāt. An potius cautionem prestare, de rescri. capitulū. per Inn. & Modernos de preben. pro illorum.

¶ Uigesimooctauo de excōicato ante appellationem vel post qui non prosequit appellationē intra tempus debitū. de appel. sepe. So. hodie dic vt in titu. de sen. excom. lib. vj.

¶ Uigesimonono an excōicatus possit agere vel procuratores dare, de iudi. intelleximus. Solu. excōicatus non potest agere nec procuratorem constituere, vt in. c. pia. de exce. li. vj. & c. post cessionem de proba.

9 **Trigesimo** An excōicatus † admittat ad defensionem ecclesie, de excep. cum inter p Inno. Solu. quod sic vt ibi no.

¶ Trigesimoprimo an excōicatus possit excipere, cōpensare, & vt reus notorius cōparere. & an possit restitutionē petere, offm iudicis implorare de multis alijs hic cōtingentibus, de exce. cū inter. per Inno. So. excōicatus pōt excipere, & non potest compensare, nec reus notorius cōparere. nec beneficium restitutionis fauorabile implorare, vt ibi no.

¶ Trigesimosecundo si reus non vult excipe cōtra excōicatū, qualiter iudex cui hoc constat ex officio repellere pōt. ij. qō. vij. alieni. de excep. pia. lib. vj.

¶ Trigesimotertio an excōicatus possit eligere, postulare, bñficia ɔ̄ferre, inuestire, excōicare & similia facere. & quid si excōicatus nō manifestus nō nominatus vel publicus aliqua agat in spiritualibus vel tpalibus ratione publici officij, an valeat, ɔ̄ cō sue. cū dilectus, p Inn. de sen. excō. si vere. p eūdē. de elect. illa. So. nō pōt eligere nec postulare nec bñficia ɔ̄ferre nisi sit occultus, & h faciat rōe publici officij, vt. c. ad probādū, de re iudi.

10 ¶ †Trigesimoquarto qd ordinarius possit excōicatum absolutum per delegatum negligentē proseq in eadē excōicatiōe redigere, & de quibusdam alijs hoc tangentibus, de offi. or. significauit. Solu. potest in casu vt ibi.

Trigesimoquinto An excōicatus possit ministrare, bona ecclesie vēdere, & alios ɔ̄ctus nomine ecclesie facere, vel nomine pprio, & de quibusdam hoc ɔ̄tingētibus de dolo veritatis p Inno. & Host. in. c. voluntate, de sen. excō. per eūdē. So. pōt ɔ̄herere & valent ɔ̄ctus per eum initi. de hoc tamen expssius vt ibi.

¶ Trigesimosexto an excōicatus post absolutionē repellat a testimonio, & de multis hunc articulum contingentibus, de testib. testimonium, p Inn. Sol. excōicatus post absolutionē admittitur ad testimonium nisi excōicatus fuerit propter crimen, ratione cuius durat infamia, vt ibi no.

¶ Trigesimoseptimo an excōicatus in vna ecclesia sit vbiqz excōicatus, de ap. pastoralis. de priuile. & c. qd nonnullis, p Inn. xviij. di. placuit. So. dic quod sic vt ibi.

11 ¶ †Trigesimooctauo an excōicatio lata in vno iudicio preiudicat in alio de elec. per inquisitionē, p Inno. Solu. qd sic, ɔ̄ appel. pastoralis. iij. q. iij. Item lex vt ibi p Inno. qd est verum per proxime dicta dūtamen probent in hoc iudicio.

¶ Trigesimonono an debeat priuari epatu vel beneficio q stat in excōicatione p annū, de iudi. c. j. p Inno. Sol. qui per annuz steterit pertinaciter in excōicatione, pōt priuari beneficio. xj. q. iij. rursus, & no. in. c. cam bone, de eta & qua. & c. vlt. de pe.

Quadragesimo An sp sit seruanda excōicatio, & qn fallat. xj. q. iij. c. j. solu. excommunicatio regulariter est seruanda, fallit vbi nulla est ex quacunqz causa sit nulla vt ibi no.

¶ Quadragesimoprimo an exclusis excōicatis occulte pcedi possit ad electionē. ɔ̄ ele. cū vintoniesi. & c. illa. So. qd sic vt ibi.

12 ¶ †Quadragesimoscd̄o an id qd fit cū excōicato, vel eius pcuratore anteq̄ȝ pbatū sit ɔ̄stituentez fore excōicatū teneat qd fit cū excōicato extra iudiciū anteq̄ȝ pbet excōicatio, & qd pcuratio ab excōicato pōt p exceptionē elidi, & qn creditur literis epi super excōicatione, & qn nō de proba. post cessionem. p Innoc. So. vz qd fit in iudicio cū excōicato agēte donec opponat exceptio, vt in. c. pia, de excep. lib. vj. idem in eius procuratore vz ēt quod fit extra iudicium, immo & ea probata vt. c. veritatis, de do. & ɔ̄tu. & ibi no. Literis epi statur cum distinctione eorum que notant in. d. c. post cessionem. & c. cure. xj. q. iij.

¶ Quadragesimotertio si vnus de pluribꝰ ꝯstituētibus ꝓcura
torē sit excōicatus, vel vnus de pluribus iudicibꝰ ferētibꝰ sniaꝫ
valeant agitata. de re iudi. ad ꝓbādū, ꝑ Jnn. So. vꝫ ꝯstō ꝓcu.
nisi ignoranter admittať excōicatus, vt. c. vl. de procu. Non vꝫ
13 snia vbi simul iudex cum excōicato pronūtiat ibi. ¶ † Quadra
gesimoq̃rto an snia excōicati sit idisticte ťtractāda, ꝺ ap. nouit.
ꝑ Jnn. So. retractať snia excōicati publice, alias non, vt in. c.
ad probandum, de re iudi.

Quadragesimoqnto

An excōicatus possit petere resti
tutionē ab excōicato, ꝛ an soluēdū sit, de ꝯcel. prebē. cū nostris.
ꝑ Jnn. de do. ꝛ ꝯt. veritatis. xvj. q. v. c. nos sanctoꝝ. So. excōi
catus nō petit restōnē fauorabiliter ꝯcessaꝫ, sꝫ ꝯcediť restitutio,
vt purgeť dolus aduersarij. Excōicato solui nō dꝫ, sed ōponi vt
in iuribus h allega. no. ēt de his ꝯtētio vt ibi. ¶ Quadragesi
mosexto, an excōicatꝰ occultꝰ sit vitādus in diuinis, ꝺ simo. tāta,
ꝑ Jnn. ꝛ. c. ꝑ tuas. So. excōicatꝰ occultus nō est vitādꝰ in publi
co. vj. q. ij. c. ij. ꝛ. iij. ¶ Quadragesimoseptimo an excōicati di
canť scismatici. Et an scismatici sint excōicati, de scisma. c. j. per
Jnno. So. excōicati large dñr scismatici. i. scissi a cōione. Scis
matici stricte vt sunt diuisi a Romana ecclesia sunt excōicati vt
14 hr̄tici vt ibi. ¶ † Quadragesimooctauo an excōicatꝰ possit exi
gere debitū ab vxore. xj. q. iij. qm̄ multos. So. excōicatus non
pōt petere siue exigere, sed si petat vxor dꝫ reddere vt ibi no.
¶ Quadragesimonono an ꝑꝑ ꝯtēptū excōicationis possit qs
priuari feudo vel bñficio. xxxij. q. v. preceptū. So. ꝑꝑ contēptū
excōicatus qs priuať feudo, ꝛ bñficio vt ibi, ꝛ de penis. grauē.

Quinquagesimo

An debeat vitari ille cui
ꝓbata est excōicatio i mo
dū exceptiōis, ꝺ or. cog. c. ij. So. nō est vitādꝰ sic repulsus, qꝛ ad
h nō ē actū vt ibi no. ¶ Quinq̃gesimoseptimo an si lata est snia
excōicationis ꝯ aliquē sub ꝯditione, ꝛ pēdēte ꝯditione efficiať
alterius iurisdōnis, demū adueniēte ꝯditione censeať excōicatꝰ
de ap. preterea. ij. ꝑ Jnn. de ꝯsti. c. ij. lib. vj. ꝑ Arcbi. de reg. iur.
cū sunt. li. vj. So. lꝫ pendēte ꝯditiōe sit alterius iurisdictiōis, tñ
purificata iurisdictione ligatus est nisi ꝑmutationis fori cessaue
15 rit cā ꝑꝑ quā lata est snia, vt no. in regula cū sunt. ¶ † Quinqua
gesimoscdo an in dubio magis steť excōicatiōi q̄ꝫ appellationi,
ꝛ minus legitima applo suspēdit effectū excōicatiōis, ꝺ ap. dile
ctus. So. in dubio magis stať excōicationi q̄ꝫ auctoritati iudi
ciarie, vt. c. in presentia. de renū. minus legitima appellatio nō
impedit excōicationē sequētē vt ibi. ¶ Quinquagesimotertio a
qbus repellit minor excōicatio ꝛ a qbus nō no. de cle. ex. mi. c.
vlti. So. dic vt ibi. ¶ Quinquagesimoquarto an excōicatꝰ pos
sit ingredi ecclesiā, ꝛ an liceat excōicato vel interdicto stare ex
tra ecclesiā sic prope ꝙ audiat diuina officia, de pen. ꝛ re. qꝺ in
te. ꝑ Jn. de sen. exc. j. rñso. So. excōicatus pōt intrare ecclesiaꝫ
dūtamē nō audiat diuina. Nec extra ecclesiam audire potest.

Quinquagesimoquinto

An teneař
statim vitař
socium q̄ꝫcito scio ipsuꝫ incidisse canonē late snie, de sen. excō. si
vere. Sol. nō teneor in publico si occulte excōicatus est, vt ibi.
16 ¶ † Quinquagesimosexto an excōicati sunt salutādi, et quid si
Papa per literas ipsos salutat, de sen. exc. si aliqū, ꝛ in probe.
decre. ꝛ in cle. si summa. eo. titu. So. qꝺ non. Nec si papa ipsos
salutat propterea absoluit nisi aliud exprimat vt in iuri. h alle.
¶ Quinquagesimoseptimo an bñficia excōicati sint statim ꝯfe
renda, ꝛ de pluribus hūc articulū cōcernentibus, de eta. ꝛ qua.
cū bone. j. So. bñficia excōicati ꝯferri possunt post annū priua
tionis. ¶ Quinquagesimooctauo an ordinarius qui nō excōi
cauit possit parochianū denūtiare, vel denuntiari facere. Et an
ordinariū met faceř excōicatū vitari, ꝛ an delegatus a quo post
excōicationē fuit appellatū possit facere denūtiari ipsum excōi
catū, ꝛ an ille pro quo fuit excōicatus sit audiēdus appellās. si
iudex appellationis mādet ipsum denūtiari, ꝛ de pluribꝰ hūc ar
ticulū ꝯtingentibus, de ap. pastoralis, ꝑ Jnn. So. ordinarius a
quo appellať post excōicationē pōt facere denūtiari excōicatū.
xj. q. iij. cure. delegatus nō, cū ꝑ appellationē sit deuoluta iuris
dictio vt ibi. ¶ Quinquagesimonono qꝺ ꝑꝑ anathema nō tm̄
sit separatio a cōione fidelium. Sed ēt deus separat animum a
custodia, ꝛ gratia sua. de reb. eccle. nō alie. c. si quis.

SVMMARIVM

1 Absoluere seipsum nemo potest.
Archiepūs an possit absoluere subditos suffraganei.
Delegatus excommunicatum a se pro contumacia post annum an absoluere possit.
Supior an statim absoluet si quis excōiceť post appellationeꝫ.
2 Vicini Episcopi an sint cogendi vicinoꝝ episcoporum sententias obseruare.
3 Sacerdos vel laicus an possit absoluere vbi ad papā, vel epm̄ non potest haberi recursus.
Sedes apostolica quorum absolutionē sibi reseruauerit.
Ordinarius vel delegatus qñ absolutioneꝫ committere possit.
Alter a sacerdote an possit absoluere.
4 Delegatus qualiter debeat remittere excōicatum ex alia causa ad excommunicatorem.
Metropolitani qūo possint absolueř excōicatos a suffragan.
5 Delegatus an absoluere possit nisi elapso termino. 6.
7 Monachum excommunicatum a canone an, ꝛ qñ Abbas, vel prior possit absoluere.
Casus in quibus excōicatus pro absolutione excusetur ab accedendo ad sedem apostolicam.
8 Existens in aliena diocesi an subditū suum possit absoluere.
Delegatus legati nunquid possit absoluere post exitum legati de prouincia.
9 Vocatus ad testimonium qui est excōicatus an possit absolui a iudice coram quo producitur.
10 Legatus an possit absoluere illum qui cepit eum.
Clerici se inuicem verberantes an sint mittendi ad sedem postolicam pro absolutione.
Absoluere an possit ille cui cōmissum est vt excōmunicet.
Excōicatus ab episcopo vel iferiori prelato, an possit absolui a metropolitano.
11 Successor nunqd possit absoluere excōicatū a predecessore.
Jncendiarij, ꝛ violatores ecclesiaꝝ a quo possint absolui.
Constitutus in necessitate an possit absolui a quolibet ēt laico.
12 Eps an possit absoluere moniales exemptas si se ꝑcusserint.
13 Asserens in litera siue in libello se post appellationem excommunicatum an admittatur.
14 Judex nō solū iudicabit i excōicatiōe, sed ēt ex officio precipiet excōicatū absolui si agať iniuriaꝝ ꝑ iniusta excōicatione.
Absens an possit absolui.
Absolutio an peti possit per procuratorem.
15 Excōicatus nūqd compelli possit ad petendam absolutionem.
Pecunia an possit peti pro absolutione.
Absolutio per vim vel metum extorta nunqd valeat.
16 Expensas anteq̄ꝫ quis soluerit vel satisfecerit an absoluatur.
Sacerdos qualiter, ꝛ qua cautione recepta debet absoluere excommunicatum in mortis articulo.
Absolutio qualiter debeat diffiniri.
17 Appellans si iurauit stare mādatis ecclie ꝓ absolutione habēda cū ꝓtestatione vel sine an ꝑ h videať renūtiare applōni.
Absolutio facta nudo verbo an teneat.
18 Absolutiones quot sint necessarie si quis fuerit excōicatus pluribus excommunicationibus.
Absolutio ex falsa cā per surreptionem obtēta an prosit.
Papa vel eps cōmunicando alicui, vel ad osculum recipiendo an eum videatur absoluere.
19 Minori excōicatione ligatus an possit aliquem absoluere.
Absolutio propter periculum datur, que alias denegaretur.
Cautio que requiratur pro absolutione.
20 Absoluere ad cautelam quis possit, ꝛ que forma sit seruanda.
21 Mortuus an possit absolui.
Excōicatus iniuste absoluendus est ꝓm formam ecclesie.
Excōicatus qualiter reconcilietur.
22 Eps ordinando excōicatum an videatur ipsum absoluere.
23 Laicus excōicatus ad instantiā laici si vult satisfacere corā iudice seculari vbi cā fuit ciuilis de illa satisfactione propter connexionem cognoscet ecclesiasticus.
Absoluere ꝛ solēnia ordinis ipēdere an sit ordinis iurisdōnis.

§. Vigesimussextus.

Estat videndum de absolutione ab excōicatione.

1 ¶ † Primo qꝺ nemo seipsum absolueř pōt, ꝺ sen
ten. excom. qꝺ in dubijs per Jnno.
¶ Scdo an archiepūs possit absoluere subditos suffraganei, de
offic. ordi. pastoralis, per Jnnocen. Solu. non potest archiepūs

regulariter

regulariter absoluere excõicatum per suffraganeum, cũ nõ habeat iurisdictionez in eos, nisi in casibus expressis a iure vt ibi. ¶ Tertio an dlegat⁹ excõicatũ a se p ꝯtumacia post annũ possit absoluere, d of. deleg. c. q̃rẽti. p Jnn. So. delegatus ante diffinitiuã excõicatũ absoluit vsq; ad diffinitiuã, ꝛ post intra annũ ꝛ post nõ vt ibi. ¶ Quarto an si qs excõicet post appl'onẽ superior statim absoluet. Et qd si sñia excõicatiõis ꝯtinet errorẽ intollerabilẽ, ꝛ qs dicat talis error, d sen. exc. p tuas, ꝛ eo. t. solet lib. vj. p Jnn. So. si ꝯstat appellatũ ex cã legitima nõ est opus absolutione, in dubio absolui põt ad cautelã. Sic de ꝯtinẽte intolerabilẽ errorẽ, imo in quolibet gñe nullitatis vt i iuri. h alle.

2 **Quinto** An vicini †epi sint cogẽdi vicinoꝝ epoꝝ sententias obseruare, ꝛ ab excõicatione post decem dies valeat appellari, ꝛ qualiter petet a supiore absolui q ab excõicatione appellauit, ꝛ qd pdest appellari ab excõicatione, ꝛ an appellans, vel de iniusta excõicatione ꝯquerens sit pro absolutione remittẽdus ad excõicantẽ, ꝛ an supior possit appellantẽ absoluere, ꝛ qñ excõicatorẽ ipsuz debeat admittere. Et an sit p sententia excõicationis presumẽdũ, ꝛ de pluribus hunc articulũ ꝯtingẽtibus, de offi. ordi. ad reprimẽdã, p Jnno. So. vicini epi ꝯpellũt sentẽtias excõicationũ obseruare. xj. q. iij. cure. xcv. di. illud. Sñia excõicationis lapsu decennij nõ trãsit in rez iudicatã, imo sp põt peti absolutio. Appellatio iterposita post excõicationẽ lz nõ suspẽdat effectũ excõicationis, transfert tamen iurisdictionẽ ad supiorem. Excõicatus ꝯquerens de iniusta excõicatione remittendus est ad excõicatorẽ nisi appellauerit, ꝛ ꝯstat ipsaz iniustã p cuius iustitia est in dubio p̃sumẽdũ vt ibi.

3 ¶ †Sexto i qbus casibus possunt epi, vel Abbates ꝛ, alij inferiores prelati regulariũ ipsos excõicatos pro violẽta manuum iniectione absoluere, ꝛ in qbus nõ, ꝛ de forma iuramenti prestãdi, ꝛ de mãdato ipsis iniũgẽdo. Et an sacerdos vel laic⁹ possit absoluere vbi ad Papã vel epz non potest haberi recursus. Et an decret. peruenit ꝯtineat ius cõe vel gratiã spãlẽ. Et quid si absolutus ab iniectione manuũ appellat, ꝛ an legatus, vel quis possit a dicta excõicatione absoluere, vel mãdata iniũgere, ꝛ de monialibus. c. j. ꝛ. c. mulieres, ꝛ. c. peruenit, q̃zuis relatum, decetero. ea noscit, quod de his, cũ illoꝝ, ꝛ. c. fi. So. casus. §. extensi sunt numerati si sacerdos in necessitate potest absoluere. xvij. q. iiij. si quis suadente, laicus q; caret ptãte clauiuz no. p decre. peruenit, ꝯtinet ius cõe non audit appellãs ab iniũctione mãdatoꝝ nisi modũ excedat legatus de latere, vt. c. ad eminẽtiam, ꝛ. c. ea noscit. Moniales per Epm absoluunt etiã si sint monasteria exempta, ꝛ si sint diuersoꝝ episcopatuum ambo concurrerent nisi alter committat.

¶ Septimo quoꝝ absolutionẽ sedes apostolica sibi reseruauerit, ꝛ q̃liter excõicatus recõcilief, de sen. exc. nuper. p Jnn. So. casus reseruatos. §. expressi, ꝛ qualiter reconcilietur.

¶ Octauo qñ ordinarius, vel delegatus põt absolutionẽ ꝯmittere, de offi. ordina. c. fi. So. cõmittit absolutionem ille cui hoc competit ex officio vt ibi, Secus si nudũ ministeriũ sit commissum, de officio. ordina. c. vltimo.

¶ Nono an alter a sacerdote possit absoluer̃, vel solus in sacerdotio constitutus, de sen. excõ. cum illoꝝ, ꝛ. c. canonica. de consue. quanto, per Jnno. So. solus sacerdos absoluit absolutione procedente a potestate clauium. Secus de procedente a potestate ꝯtẽtiosa, vt in iuribus hic allegatis.

4 **Decimo qualiter** Delegatus †debeat remittere excommunicatum ex alia causa ad excommunicatorẽ, de offi. or. prudentiaz. So. delegatus excõicatum ex causa commissa absoluet nisi fuerit excommunicatus tempore impetrationis, q; tũc nullam recipit iurisdictionem, vt. c. j. de rescrip. lib. vj. excommunicatum ex alia causa remittet ad excõicatorẽ, si malitiose dnegauerit ipse absoluet, ꝛ remittet ad delegatuz excommunicatore mortuo cui alter non successit, vel functuz officio suo ipse absoluet secũdum Jnnocen. licet alij contra.

¶ Undecimo quomodo metropolitani possunt absoluere excommunicatos a suffraganeis, aut causam excõicationis audire, siue per oppositionem, siue per querelam huiusmodi negotium deuoluat, siue ẽt agatur ad penam excõicationis infligendam, siue ad ipsam sententiam relaxandam, ꝛ qd sententiaz ad instantiam partis latam excõicator defendere non debet. Secus si ex officio lata sit, ꝛ quomodo archiepiscopus ad quẽ est appellatum, de sen. excõ. venerabilibus. lib. vj. Sol. dic vt ibi in textu, ꝛ gl. ꝛ. §. explicaui.

5 ¶ †Duodecimo in casu decre. ab excõicato de rescri. Querit an delegatus possit absoluere nisi elapso termino p̃fixo, ꝛ si absoluat, an absolutio teneat, ꝛ quid si partes per se vel testis ꝛ excõicator ꝯsentiant, ꝛ nũqd excõicator ẽt post terminũ sibi prefixum possit absoluere priusq̃ pronũtiet sup iniusta si partes cõsentiant. Jtẽ de remissione excõicati ꝯquerentis de iniusta excõmunicatione ad excõicatorem qũo hz locum in ordinarijs, vel delegatis siue sit appellatũ siue nõ, ꝛ an talis remissio fiet ad delegatum post annũ a tpe diffinitiue sentẽtie lapsum vel quis absoluet, ꝛ an tz absolutio in casu dicte decreta. a primo delegante facta ommisso medio delegato. Et si delegatus delegat absolutionẽ, ꝛ an ipsemet post absoluat an absolutio teneat, ꝛ an potest excipi contra literas a delegante ad alium sup absolutione obtẽtas si de delegato ommisso nõ faciant mẽtionẽ, Et an possit appellari si talis exceptio nõ admittat, ꝛ an teneat absolutio a tali delegato sup absolutione facta. Si aũt nõ fuerat appellatum ꝛ an per appellationẽ sequentẽ talis absolutio suspẽdatur sicut excõicatio nõ suspẽdit per appellationẽ sequẽtẽ, ꝛ an sicut per solã excõicationẽ quis sit excõicatus sicut per solã absolutionem fiat quis absolutus, ꝛ an sola absolutione tollat excõicatio. Et presupposito qd sic, an iste sic absolutus possit ampli⁹ excõicari nõ premissa canonica monitione, ꝛ cã probata, ꝛ noua interueniente contumacia, ꝛ quid habeat facere excõicator cui fit remissio in casu decre. predicte ab excõicato siue cerdat
6 iuste se excõicasse siue non. Et an talis †ꝯquerens de iniusta excõicatione debeat absolui priusq̃ cognoscat de iustitia, vel iniustitia excõicationis, ꝛ sub qua forma fiet talis absolutio, ꝛ q̃liter sine difficultate intelligitur quis absolui, ꝛ qd postea faciet delegatus si iniustã inuenerit excõicationẽ. Et qd si iustã, ꝛ qd si tali ꝯquerenti de iniusta ꝛ petenti absolutionẽ statim opponatur exceptio quod pro manifesta offensa excõicatus fuit. Et an iste delegatus super hmõi absolutione poterit de negotio principali cognoscere sine lis esset inter excõicatũ, ꝛ excõicatorẽ siue inter ipsum ꝛ aliũ. Et an possit opponi contra literas impetratas in casu decre. ab excõicato, qd impetrate sint falsitate expressa q; dixit se excõicatũ iniuste, cũ tñ esset iuste excõicatus, ꝛ compta tali falsitate carere debeat cõmodo literaꝝ de rescrip. ab excõicato, per Jnn. ꝛ Modernos. Sol. delegatus nõ põt absoluere nisi elapso termino nunc innuat partium consensus nisi excõicator expresse dicat se nolle absoluere q; ẽt lapso termino re integra absoluere põt. Remissio fit ad ordinarium excommunicatorem, ad delegatũ ẽt fit remissio si nõ sit appellatũ nec lapsus annus post diffinitiuã. Secus si sit appellatũ, ꝛ maxime appellationi delatũ. si autẽ primus delegans absoluat, tz absolutio. Jdem si delegatus ab eo anteq̃ opponat exceptio d veritate tacita. Nec appellatio interposita post absolutionẽ factam a tali delegato suspendit vires appellationis, ꝛ p solam sententiam absolutoriã efficit quis absolutus sicut per sentẽtiã excõicationis excõicatus. Nec sic absolutus poterit amplius excõicari nisi canonica monitiõe premissa ꝛ ex noua ꝯtumacia, ꝛ fiet absolutio anteq̃ cognoscat de iniustitia excõicationis p̃stita cautione, nisi fuerit excõicatus pro manifesta offensa, quia requiritur tunc emenda. ꝛ si conquerit excõicatus de iniustitia excõicationis, vt pena infligatur excõicatori, tũc cognita iniustitia ipsum excõicatorẽ puniet, alias remittet ipsum ad suscipiẽda mãdata sua. Si est questio inter excõicatorẽ ꝛ excõicatum ꝛ apponit clausula si qd questionis remanserit ꝛc. ꝛ tũc de illa cognoscet. Si autem inter excõicatorem, ꝛ aliũ q̃ excõicatorem si est appellatum eodem modo procedat. Si in literis fit mentio de appellatione si est appellatum, tunc ipsuz remittet nisi sit ibi clausula si aliud questionis ꝛc.

7 ¶ †Tertiodecimo an ꝛ qñ abbas, vel prior possit absoluer̃ monachum excommunicatum a canone, ꝛ an illis nõ stantibus absoluet eos episcopus, ꝛ quis absoluet existentes in probatione de sen. excom. c. secundo, ꝛ. c. cum illorum per Jnno. Hodie determinatum est quod religiosus excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericũ potest absolui per episcopum, vel casu in quo posset clericus secularis per decre. religioso. de sen. excom. lib. vj. So. dic vt ibi.

¶ Quartodecimo in quibus casibus excõmunicatus p absolutione excuset ab accedendo ad sedem apostolicam, de sentẽ. excommunicationis. q̃zuis. ea noscitur. mulieres. si vere. relatũ ꝛ capitu. primo, per Jnnocen. Solu. casus supra eodem numerani, ꝛ ibi vide plene.

8 **Quintodecio** †an existẽs i aliena diocesi subditũ suũ possit absoluere. Et an legatus existẽs ex̃ puinciam possit absoluer̃ illos quos existẽs

in prouincia excõicauit, de offi. leg. nouit, p Inno. Sol. absolue re põt si errorẽ suũ cognoscat, ꝛ sine cãe cognitione pp ti. excõmunicationis, de sen. ex. sacro. in fi. de offi. leg. c. ij.

¶ Sextodecimo de triplici gñe legatoꝝ, ꝛ d ipsoꝝ ptãte circa absolõnẽ illoꝝ q sunt excõicati p violẽta manuũ iniectiõe i clericos, de offi. or. ꝙ trãslatiões, ꝛ. c. excõicatos, d sen. excom. ad eminentiam. Sol. dic vt ibi.

¶ Decimoseptimo an delegatus legati possit absoluer post exitũ legati de ꝓuincia, p Inn. vt. s. Sol. qd sic, nisi incboauerit vt iurisdõne ante exitũ legati d ꝓuincia, vt. c. nouit. eo. ti. p Inno.

¶ Decimooctauo an eps possit absoluere excõicatos ab inferiorib9 platis. Et qd si eos sine satisfatiõe absoluat d offi. or. cũ ab ecc'iaꝝ. So. eps pt absoluere excõicatũ p inferiorẽ platum sibi subditũ, nisi bẽat ꝯsuetudo pscripta qd ille iferior prius cognoscat, ꝛ illa interdictio faciat gradũ, qꝛ tunc secus.

9 ¶ † Decimonono an vocat9 ad testimoniũ q est excõicat9 possit absolui a iudice corã quo ꝓducit, vl dẽat ad excõicatorẽ remitti absoluẽdus, ꝛ qñ dẽat ꝛ possit fieri remissio, ꝛ an erit simplex absolutio, vel ad cautelã, ꝛ ad hãc absolutionẽ vocabunt illi p qbus erat excõicatus, ꝛ an audiet si dicãt illũ excõicatũ p manifesta offensa. de testi. veniẽs. ij. p Inno. So. vocatus ad testimoniũ absoluet sine remissione, vbi asserit excõicatus post absolutionẽ, vel alias nulla, ꝛ vocabunt quoꝝ interest, ꝛ hoc maxime vt non sunt alie probationes vt ibi p Inno.

¶ Uigesimo an excõicatus ad excõicatorẽ remittat p absolutione, ꝛ excõicatione negotij principalis vbi nõ est appellatum, nec ꝯstat de iniusta excõicatione, ꝛ qd excõicat9 p ꝯtumacia absoluit sine cautione. Si de h ꝯstat in dubio cũ cautione, d iureiur. ad nostram. j. p Inn. So. vbi est appellatũ, ꝛ qs excõicat9 ẽ p ꝯtumacia, absoluit siñ remissiõe pstat tñ cautio solita vt ibi.

10 ¶ † Uigesimoprimo an legatus possit absoluer illũ q cepit eũ. xciij. di. si quis. Sol. qd sic vt ibi glo. Spec. ꝯ in titu. de lega. §. nunc dicamus. versicu. sed queritur quod est verum in cardinali de peni. felicis. lib. vj.

¶ Uigesimosecundo an clerici se inuicẽ verberantes sint mittẽdi ad sedem aposto. pro absolutione, de sen. excõ. c. j. xvij. q. iiij. nullus. Sol. clerici se inuicem percutientes intra annos puberes non sunt mittendi ad sedem aposto. etiam post pubertatẽ, vt. c. j. ꝛ fi. de sen. excommu.

¶ Uigesimotertio an ille cui cõmissuꝫ est vt excõicet possit absoluere, vel qlibet q ligare põt. xxj. di. inferior. xvij. qõ. j. ꝯuenit. xvij. q. j. si hõ. de ma. ꝛ obe. cũ inferior, p Inn. de of. or. cũ satis. So. ille cui est cõmissum singulariter qd excõicet nõ põt absoluere. Secus si tota cã sit cõmissa, gl. est in. c. si homo. hr regula qd q põt vnũ, põt ꝛ reliquum. fallit in casibus vt i iurib9 h alle.

¶ Uigesimoquarto an excõicatus ab episcopo, vel inferiori plato possit absolui a Metropolitano, de sen. excommu. p tuas, ꝛ. c. romana, ꝛ. c. venerabilibus. lib. vj. de offi. ordi. ad repmendam. ix. q. iij. si episcopus. xvj. questio. vj. §. primo. Solutio. supra expeditum est.

11 ¶ † Uigesimoquinto an successor possit absoluere excõicatum a predecessore. xj. q. iij. si eps. ij. de ma. ꝛ obediẽ. cum in ecclesijs. Solu. successor regulariter absoluere põt excõicatos a predecessore, vt in iuribus allegatis.

¶ Uigesimosexto a quo possit absolui incẽdiarij, violatores ecclesiaꝝ, de sen. excõ. ꝛ. c. conquesti. Sol. incendiarij, violatores ecclesiaꝝ ex quo denũtiati sunt excommunicati, per soluꝫ summum pontificem sunt absoluendi vt ibi.

¶ Uigesimoseptimo an ꝯstitutus in necessitate possit absolui a quolibet etiam laico, de sen. ex. decetero. ꝛ. c. a nobis, de offi. ordi. pastoralis, de peni. ꝛ remis. qd in te. xxj. di. inferior. xxiiij. q. j. §. sed istud, ꝛ. c. concepit. xxvj. q. vj. in sum. ꝛ. c. j. ꝛ. c. aurelius. de pe. di. j. quẽ penitet. So. constitutus in necessitate a quolibet sacerdote absolui potest, ꝛ sua auctoritate a laico nõ, cũ ei nõ sit tradita potestas clauium, vt in iuribus hic allegatis.

12 ¶ † Uigesimooctauo an episcopus possit absoluere moniales exẽptas si se percusserint, de sen. excõ. de monialibus. Solu. episcopus absoluit moniales ẽt exemptas, lꝫ dicant quidam quod exemptas vt delegati a papa auctoritate. c. de monialibus. alij pro eo iure quo alias mulieres.

¶ Uigesimonono an prelati, vel priores tẽplarioꝝ, vel hospitaliũ, vel aliorum regulariũ coiter viuentium possint eos absoluere si se inuicem percusserint, de sen. excõ. cũ illoꝝ. c. canonica, ꝛ. c. monachi. de vi. ꝛ ho. qm vt ait. xvij. q. iij. nullus. So. prelati hospitalium, vel priores eorũ alias sacerdotes absoluere possunt, vt in iuribus hic allegatis.

13 **Trigesimo an** † Admittat agens in litera siue in libello se post applonem excõicatũ, vel alias iniuste, ꝛ an opꝫ eũ ꝓponere certũ nõ sub disiunctione, ꝛ qũo admittat sub tale disiunctione. Et an sufficiat excõicatori ꝯ ꝯquerentẽ de iniusta excõicatione ac petentẽ absolui ad impediendũ absolutionẽ, ꝓbare qd p iusta, ꝛ vera causa excõicauit, ꝛ qd cã mõ corã supiore manifesta ꝓbet, nisi probet qd tpe late snie manifesta erat excõicatori. Et an ad illum a quo petitur absolutio spectet manifeste offense cognitio, ꝛ an oblato libello sup nullitate snie possit iudex ꝓnũciare sup iniustitia ipsius si eã inuenerit iniustã. Et an q dicit se post legitimaꝫ applonẽ excõicatũ, nisi ꝓbet applonẽ legitimã precessisse debeat reputari excõicat9, ꝛ absolutione indigeat. Et si ille q petit se denũtiari nõ ligatũ vt pote post applonẽ legitimã excõicatũ postea petat absolui iuxta formã ecclesie, an sit absoluẽdus, ꝛ de pluribus hũc articulũ ꝯtingentibus, de offi. deleg. cũ ꝯtingat. p Inno. So. nõ dꝫ admitti ꝓponẽs se excõicatũ post applonẽ, vel alias iniustã ẽt in libello cũ dẽat ꝓponere qd certũ, nisi forte ignoraret tps excõicatiõis precessisse applonem vel eꝯ. Nec sufficit excõicatori ad impediẽdã absolutionẽ ꝓbare qd postea pro iusta, vel vera cã excõicauit. ꝛ qd nõ manifesta corã iudice corã quo petit absolutio. Cognitio de offẽsa sit manifesta necne. Si ad iudicẽ impetrantur litere sup nullitate excõicationis pro eo qd lata est post appellationẽ, eo non ꝓbato nõ poterit iudex pronũtiare excõicationẽ iniustã ẽt hoc reperto. Si quis dicat se excõicatũ post appellationẽ nisi ꝓbet excõicationẽ precessisse post appellationẽ suã, habẽdus est pro excõicato, ꝛ eget absolutione quo ad foꝝ ecclesie. Et idem post petenti absolutionẽ nõ negabit vt. c. hic allegato plene per Inn.

14 ¶ † Trigesimoprimo si agatur iniuriarum pro iniusta excõicatione iudex non solum iudicabit in excõicatione, sed etiaꝫ ex officio precipiet excõicatũ absolui, de senten. excommunica. contingit per Innocen.

¶ Trigesimosecundo an absolui possit absens. ij. q. j. de manifesta de cle. excom. mi. apostolice. Sol. qd sic, ꝛ hoc si subsit causa rationabilis propter quam presens esse non potest.

¶ Trigesimotertio an per procuratorẽ peti possit absolutio, ꝛ que solẽnitas seruari debeat in absolutione a maiori vel minori. Et an ante solẽnitatẽ ꝓuatã haberi debeat p absoluto q fuerat excõicat9, ꝛ an infamatus de excõicatione vsqꝫ ad purgationẽ debeat vitari, ꝛ de pluribus hunc articulũ ꝯtingentibus, de sen. excõ. cũ desideres, p Inno. ꝛ hosti. So. p se peti dꝫ absolutio ex causa rationabili, per ꝓcuratorẽ peti potest, sed introduci debet in ecclesiam post absolutionem, infamatus super excõmunicatione vitandus est si defecerit in purgatione, ꝛ etiam si differt cautionem prestare vt ibi.

15 ¶ † Trigesimoquarto an excõicat9 possit ꝯpelli ad petẽdã absolutionẽ, de eo qui dux, in ma. quã pol. c. significasti. Sol. excõicatus compelli põt per indirectum ad petẽdum absolutionem, scꝫ alios compellendo vt sibi communicet vt ibi.

¶ Trigesimoquinto an possit p absolutione pecunia peti, d simo. ad aures, ꝛ. c. dilectus. j. q. j. nullus eps. Sol. pro absolutione nunꝙ danda est pecunia, cũ spiritualis penitẽtia non sit pretio redimenda, vt in iuribus hic allegatis.

¶ Trigesimosexto qd absolutio per vim, vel metuꝫ extorta nõ valet, quod met. cau. c. vno. lib. vj.

16 ¶ † Trigesimoseptimo an qs absoluat anteꝙ satisfecerit vel soluerit expensas, de offi. deleg. ex literis. de iudi. c. j. vt lit. non ꝯtesta. qm §. in alijs, de ap. peruenit. ꝛ. c. qua frõte. de verb. sig. ex parte. c. j. de simo. ad aures. xix. q. iij. de presbyteroꝝ. So. excõicatus p manifesta offensa, vel ꝯtumacia nõ est absoluendus ante satisfactionẽ. Secus si p dubia, qꝛ tũc sufficit cautio, vt. c. ex parte, de ver. sig. ꝛ. c. venerabilibus, de sen. excom. lib. vj.

¶ Trigesimooctauo qualiter ꝛ qua cautione recepta dꝫ sacerdos absoluere excõicatum in mortis articulo, de sepultu. c. vlt. p Inno. So. expeditum est. s. proximo.

¶ Trigesimonono qũo ꝛ qualiter absolutio debet diffiniri. xxiij. q. iiij. iniusta. xj. q. iij. contra iubente.

17 **Quadragesimo** Si is qui † appellauit iurat stare mãdatis ecclesie pro absolutione habenda cum protestatione, vel sine, per hoc videatur renũtiasse appellationi, ꝛ an q sic iurauit possit nihilominus post, si grauetur, appellare. Et an p appellationẽ possit vitare quominus si aliqd sibi iniũgat sub virtute prestiti iuramẽti, ꝛ infra quod tempus debet mandata recipere, vel in pristinaꝫ sententiam reduci, de appel. ad hoc, ꝛ. c. questioni. p Inno. hodie in. c. eos,

in.c.eos,de sen.excō.lib.vj.So.appellās corā iudice a quo petit appellationē sine ꝓtestatione renūtiat appellationi. Secus si cū ꝓtestatione.ꝛ lȝ iuret stare mādatis ecclesie nihilominꝰ appellare pōt si grauet̃,ꝑ appellationē tñ nō euitat quominꝰ fiat mādatum legitimū,nō obtēperās mādato reincidit,vt in iuribus hic allegatis. ¶Quadragesimoprimo an teneat absolutio facta nudo vbo,ꝛ an sine iuro,ꝛ an iurm̃ sit de substātia absolutionis,de sen.exc.cū desideres,ꝛ.c.a nobis.So.lȝ absolutio facta nudo vbo. Nec iurm̃ est de substātia absolutionis, lȝ sit opinio vt in iuribus hic allegatis.

18 ¶†Quadragesimoscdo si qs sit excōicatus pluribus excōicationibꝰ quot absolutiones sunt necessarie,ꝛ qualiter talis absoluet̃, vel ille q ex pluribus vna snia ligatus, ꝛ si in absolutione vnā de illis tacuerit,de sen.ex. cum pro causa.Solu.s.expeditum est.

¶Quadragesimotertio qd iuris sit de absolutione ex falsa causa per surreptionē obtenta.So.s.expeditum est.

¶Quadragesimoquarto an papa vel eps cōicādo alicui,vel ad osculū recipiēdo videat̃ absoluere,de presuȝ.cū oli.in fine. Sol.ꝯcedit̃ excōicatio nulla si papa ꝑmissa cause cognitiōe aliquē ad osculū recipit,ipsum hr̄e vr̄ pro nō ligato,si cōtēdit̃ in iusta,secus,qꝛ seruāda forma absolutionis nisi appareat de expressa intentione pape,vt ibi in.c.si aliqñ.de sen. excommunic. ꝛ clemen.si summus.eo.titu.

19 ¶†Quadragesimoqnto an minori excōicatione ligatus possit aliquē absoluere,an exōicatū minori excōitatione opꝫ recōciliando in ecclesiam introduci,de sen.excō.duobus,in princi. per Inn.So.ligatus minori excōicatione aliū absoluere potest cū sit priuatus sola sacramentoꝝ participatione passiue. vt ibi.

¶Quadragesimosexto quō propter periculum det̃ absolutio que alias denegaretur,de remis.c.fi.

¶Quadragesimoseptimo que cautio requirat̃ pro absolutione,de sen.excō.ad hoc cū si.So.vbi ꝑ iniectione manuū qs est excōicatus si maifesta requirit̃ satisfactio,vel iuratoria cautio. si aūt pro ꝯtumacia manifesta offensa,vel alia manifesta offensa requiritur satisfactio.Si in dubio idonea cautio vt ibi.

20 ¶†Quadragesimooctauo quō,ꝛ qs possit absoluere ad cautelam,ꝛ que forma sit seruanda.ꝛ de pluribus hunc articulum cōtingētibus de sen.excō.solet.ꝛ.c.venerabilibus.li.vj.Sol.vbiqꝫ asserit̃ excōicatio nulla vel pp precedētiam appellationis lrime vel quacunqꝫ alia cā,ꝛ probabiliter dubitat̃ tūc ad cautelā petitur absolutio hic petit̃ a qbuscūqꝫ sentētijs cōprehēsis noie censure.Excepto gn̄ali interdicto.vt.c.pn̄ti.de sen.excō.lib.vj.hūc primū inuenit Clemens.iiij.in.c.cū desideres.§.j.eo.ti. Hec vera est vel putatiua a censura ecclesiastica liberatio illis quoꝝ interest prospiciēs.Et est cautela excōicati ꝛ illius ad cuius instātiā lata fuit.Hec fit vocatio illis quoꝝ interest vt dubiū nullitatis discutiat̃,fit ꝑ hoc verbū dissoluo, vel relaxo, exprimi tñ dꝫ cā pp quā fit hoc.hec fit per superiorē excōicatoris.Aliqñ ꝑ excōmunicatorē ordinariū ꝑ delegatū aūt si ꝑ cōmissionē prouidere pōt,sup excōicatione nō pōt ad cautelā absoluere nisi sit specialiter cōmissum. Si aūt incidit nec prouidere pōt ꝑ cōmissionē tūc pōt,vt.c.veniēs.de testi.hec absolutio fit de gratia nō de iuris remedio vel necessitate.ipedit̃ hec absolutio ꝑ exceptionē manifeste offense in casu nullitatis asserte pp appellonis pcedētiā,in alijs casibus nullitatis nō,vt hec oia plene i.c.solet.h alle.

21 ¶†Quadragesimonono an mortuꝰ possit absolui,ꝛ quō,ꝛ qualiter.de sen.excō.a nobis.Sol.mortuus absolui poterit vbi precesserint signa contritionis,seruata forma de qua ibi.

¶Quinquagesimo an iniuste excōicatus sit absoluēdus ꝫ formā eccl̃ie.de eo qui du.in ma.significauit.per Inn.Sol. qd sic.

¶Quinquagesimoprimo qualiter excōicatus recōciliet̃.de sententē.excō.nup.ꝑ Inn.So.excōicatus maiori ꝑ introductionē in ecclesiā. Minori cū psalmo penitētiali ꝛ ꝯfessione vsus sacramētoꝝ passiue quibus priuatus fuerat. Nō aūt ꝑ introductionem, cū nō foret priuatus ingressu.i.criminosus alias nō excōmunicatus sola penitētia nisi sit solēniter penitens vt ibi.

22 ¶†Quinquagesimosecūdo an eps ordināndo excōicatū videat̃ ipsum absoluere.Et an in absolutione ab excōicatione sit necessaria certa forma de fil.presby.veniens per Inno. Sol. episcopus ordinando excōmunicatum a se non videtur absoluere, qꝛ in absolutione requiritur certa forma vt ibi not.

¶Quinquagesimotertio de absolutione cum quis excōmunicat̃ pro crimine vel ꝯtumacia,ꝛ de modo ꝯtumacie propter q̄ quis excōmunicatur. Et quid iuris sit,si excōicatus sit ita pauper qd nō potest satisfacere de verbo. signi.ex parte per Inno. de sen.excom.solet lib.vi.Sol.expeditum est.s.ꝛ dic vt ibi.

23 ¶†Quinquagesimoqrto an si laicus excōicatus ad instātiam laici in absolutiōe iurauit satisfacere si vult satisfacer̃ corā iudice seculari,an eccl̃iasticꝰ possit ꝺ satisfatiōe cognoscere.xj.q.iij. c.fi.So.si laicus excōicatus ad instātiā laici vult satisfacere corā iudice seculari vbi cā fuit ciuilis,de illa satisfactiōe pp ꝯnexionē cognoscit ecclesiasticus,vt in gl.ꝛ no.in.c.pochianos.de sen.exc. ¶Quinquagesimoqnto an absoluere ꝛ solēnia ordinis impēdere sit ordinis,vel iurisdictionis,de succes.ꝓel.c.fin. So.absolutio est iurisdōnis ꝛ ñ ordinis.ij.q.j.nemo, lȝ solēnia absolōnis sicut dicere orōnes cū stola,ꝛ psalmū penitētialē, ꝛ in ecclesiam introducere est ordinis ꝛ officij, de sen.exc. nuper.

SVMMARIVM

1 Vitare excōicatum an quis teneat̃ lȝ non sit publicus, vel ante denuntiationem.

2 Excōicatus an possit excōicato communicare.

Cōicans excōicato contra an possit contra ipsum obijcere de excōicatione,ꝛ an sit mortale.

Participantes excōicato que ignorantia excuset.

3 Ignorantia circa factum publice promulgatum regulariter nō excusat.

Priuilegiati an vitare debeant exco mmunicatos.

4 Papa vel eps si cōmunicat excōicato a sacerdote vel alio inferiore an sint excōicati minori, ꝛ a quo absoluentur.

Papa an incidat excōicationē cōicādo excōmunicato.

Casus i qbus qs incidat excōicationē participādo excōicato.

5 Excōicator an icidat excōicationem participando cum excōmunicatis a se.

Excōicatus si intrat ecclesiam an alij debeant exire.

6 Elemosine,oblationes,decime,ꝛ mortuaria an ab excommunicatis sint recipienda.

Celebrans excōicato an sit irregularis.

Papa licet vitet aliquem vel mandet vitari,an cōicans eidem sit excommunicatus.

7 Cōicare magis licet cum pagano q̄ cum excōicato.

Excōicatus ordinando in forma ecclesie imprimit caracterem sed non executionem.

§.Vigesimusseptimus.

r **Estat videndum** de pena cōicantium cum excommunicatis remissiue.

1 ¶†Primo an teneat̃ quis vitare excōicatū lȝ nō sit publicus,vel ante denūciationē,de sen.exc.cū ab hoie. ꝺ cle. excō.mi.illud.xciij.di.c.j.xj.q.iij.§.euidēter,ꝛ.c.si quis laicus. xxiij.q.ij.sane.So.tenet̃ qs vitare excōicatū publicū,nec requiritur denūciatio vt fiat publicus quo ad hūc effectū, imo sufficit sola fama vt in iuribus hic allegatis.

¶Scdo ꝺ cōicātibus cū excōicato in crimine,vel sine,ꝺ sentē. exc.nuper.ꝛ.c.si ꝯcubine.ꝑ Inn.xj.q.iij.q cōicauerit. So. cōicās cū excōicato in crimine dānato incidit maiorē.cōicās autē

2 simplici cōione,incidit minorem vt ibi. ¶†Tertio an excōicatus possit excōicato cōicare.xvij.q.j.deuotū. Sol. qd sic,vt ibi gl.facit in auc.de test.§.sancimꝰ.in.ij.col.hosti.ꝫ.in sum.ꝺ sen. exc.§.si qs sit eius effectus,in fi.ꝛ h verior. ¶Quarto an cōicās excōicato possit ꝫ eū obijcere de excōicatiōe.de excep.a nobis.So.qd sic vt ipsum ab agendo repellat ēt si pticipasset in crimine vt ibi. ¶Quinto an cōicare cū excōicato sit mortale,ꝺ sepultu.sacris.Sol.s.expeditū est.

¶Sexto que ignorantia excusat participantes excōcato. de ordi.ab episc.c.ij.de cle.excō.mi.c.penul.Sol.ignorantia ꝓbabilis facti excusat,vt ibi.

3 ¶†Septimo an qs circa hoc possit allegare ignorātiā ex quo excōicatus est publice.de po.pla.c.j.ꝑ Inn.Sol.nō excusat regulariter ignorantia circa factū publice promulgatū,vt ibi.

¶Octauo an ꝓuilegiati ꝺbeāt vitare excōicatos.ꝛ an sint multi habētes priuilegiū cōicādi excōicatis. Et qd iuris sit de his. de sen.ex.nulli,de preben.in lateraneñ.de priui.cū ꝛ plārare,ꝑ Inn.So.nō ꝯcedit̃ priuilegiū gn̄ale ꝑ qd ꝯcedat̃ facultas cōicare excōicatis, lȝ spāle ex cā cū certis,cū aliqua sunt corpe iuris clausa.xj.q.iij.qm̄ multos,ꝛ.c.inter alia.eo.titu.

¶Nono que pena imponit̃ exēptis q celebrāt in locis interdictis,vel publice excōi catos admitūt ad diuina pter alias penas a iure statutas i.c.epoꝝ,ꝺ pui.li.vj.ꝛ ꝺ fraudibꝰ circa hoc

in cle.j.de sen.excom. Et de pena admittentium ad sepulturam interdictos, vel ipe vel nominatim excõicatos.in cle.eos, de se pul. Sol. dic vt in iuribus hic allegatis vbi tex.

4 **Decimo** † Quid si papa, vel eps excõicat excõicato a sacerdote, vel inferiore, an sint excõicati mi nori, z a'quo absoluenf, de sen.exc.nulli.xciij.di.c.j.xj.q.j.q me rito. Sol. eps cõicans excõicato a simplici sacerdote incidit mi norē si simplici pticipio pticipat, z absoluitur a simplici sacerdo te. Idē si cõicat excõicato a se, qz h snia pp pticipiū ē canonis nō hois lz gl. aliter vt.c.statuimus.e.ti.lib.vj.in.v.gl. Secus i papa qui non ligat canone. dic vt in iuribus hic allegatis.

¶ Undecimo an papa incidat excommunicationem cõicando excõicato de sen.excom.si aliqñ. So. non incidit vt.§.dcm est.

¶ Duodecimo in qbus casib9 icidit qs i excõicationē pticipā do excõicato, z quibus excusef participans. de sen.exc.cum de sideres, z.c.inter alia, z.c.statuimus.xj.q.iij.qm multos.xxvij. q.j.de filia. So. vbi enumerantur, vt.§.extense.

5 ¶ † Decimotertio an excõicator incidat excõicationē pticipā do cū excõicatis a se, z de pluribus hūc articulū contingentib9 de sen.excõ.quod in dubijs. So.§.expeditum est.

¶ Decimoquarto an si excõicat9 intrat ecclesiā alij debeat exi re. z an missa incobata debeat dimitti si nō vult exire, z an i ei9 aduētu sit cessandū ab offō, z an missa diuisionē recipiat.xj.q. iij.sicut, z.c.q iubēte.p Inn.in.c.nup.de sen.exc. So. si excõica tus intrat ecclesiā cā orādi, oēs debēt exire, z sacerdos nisi inco bauerit canonē misse dz dimittere, imo si extra ecclīā idē. Si āt incboauerit ñ suspēdat, qz missa nō recipit diuisionē.vij.q.j. ni hil, z nisi possit ḋ ecclīa eijci. Si āt sit i ecclīa alia de cā, orātes ñ dñt exire, qz tūc ñ cõicarēt in orōnibus vt in iurib9 h allegatis.

6 **Decimoquinto** † An ab excõicatis sint re cipiēde oblationes, eleemo sine, decime, z mortuaria, de sen.exc.cū voluntate, de decimis. ex trāsmissa. Sol. eleemosine sunt recipiēde ab excõicato z de cime. Nō aūt oblationes, qz fiūt in publico, z sic videref ɔfo uere. Nec mortuaria, vel alias relicta p anima, qz p ipsa nō est orādū.lxxxviij.di.c.vlti.alias relicta in testō sic, vt ibi no.

¶ Decimosexto an ille qui celebrat excõicato sit irregularis, de exces.prela.c.vlt.de sen.excõ.c.is qui.lib.vj.

¶ Decimoseptimo an lz papa vitet aliquē, vl mādet vitari cõi cās eidē sit excõicatus, z an ad hoc q cõicās excõicato incidat minorē sit necesse q noief excõicat9 a supiore, z an peccet ille q familiarē hz illū quē a platis suis videt vitari p delictis suis. ḋ priuileg.cū olz.j.xj.di.c.ij.xxiij.q.ij.c.j. So. non incidit minorē excõicationē qui cõicat illi quē papa vitat z vitādū mādat.xc iij.di.si inimicus. z Et vt vitef noiari dz a supiore.ij.q.j.multi. vt ibi nota.

7 ¶ † Decimooctauo q cū pagano magis lz cõmunicare q̄ cū excõicato.xj.q.iij.ad mensam.

¶ Decimonono q eps priuandus est cõione, qui soli cognitū publicat excommunicatum.vj.q.ij.placuit.

Uigesimo De executione sacramētoꝝ excõicati, de ordi.ab epi.c.ij.xj.q.j.in summa. z.c.iij.j. q.j.qui profectionem.j.q.vij.cõuenientibus, z Daybertū.de si mo.p tuas. Sol. excõicatus ordinādo in forma ecclesie impri mit caracterem, sed non executionez, vt in iuribus h allegatis.

SUMMARIUM

§. Uigesimusoctauus.

r **Estat videre** Qualiter excommu nicatio probetur.

1 ¶ † Primo an eoipso q quis petit absolui z iurat probef excõicat9, z videaf acquieuisse snie vt nō pos sit postmodū ipsaz impugnare, de sen.exc.sacro, de elec.venera bilem. Solu.eo solo q quis petit absolui non probatur excõi catus, vt in iuribus hic allegatis.

¶ Scdo an si probē ꝙ aliquē excõicationē latā si non soluerit certo termino ille pbef excõicatus si nō pbat se soluisse in ter mino, p Inno.de accu.sup his. z de testi.co.c.j. So. tertius cu ius nō interest solui volens pbare excõicationē, qz non soluitur creditori in termino non transfert onus probandi in debitorez qd soluerit imo ipse grauaf onere probandi negatiuā, que sola pfessiōe pbaf. Sec9 in creditore cuius iterfuit solui vt ibi no.

¶ † Tertio an si clericus petit ostiariū denūtiari excõicatū di cēs se percussuz ab eo. An clerico incūbat onus pbādi mali gnitatē z excessum ostiarij, vel eꝝ, z de pluribus alijs circa hunc articulū, p Inn.de sen.exc.si vere. So. pcussus ab hostiario pe tens ipsum denuntiari excõicatū probare tenef malignitatem, et excessum tum qz actor, tum qz presumif bonus ex circūstan tijs, tum qz iudex in ostiariū onus probandi transfert vt ibi no. 2

¶ Quarto si mādef delegato q cognoscat, An excõicatio sit iusta, z q relaxet sine difficultate z ante oīa possit ipsuz absolue re, z qd sonēt illa xba, z q̄liter z q̄re post absolutionē, z an tāq̄ fiant sibi precepta recipiunf pbationes an fuerit iuste ligat9 an iniuste. z qd faciet excõicator, de sen.exc.sacro. ḋ rescr.ab excõi cato. de offi.deleg.cū ɔtingat. de offi.ordi.ad reprimēdā. So. delegatus h casu ante oīa absoluet, z post cognoscet de iustitia z iniustitia excõicationis. Nec aliqḋ mādatū absoluto iniun get donec cognouerit, alias appellare posset. Nam si iniustā re perijt nullū iniūgendū est mādatū. Absolui sine difficultate est absolui sine cautione z iuramēto. Tutius est tñ q iurm prestet vt ecclesiastica seruetur disciplina, vt in iuribus hic allegatis.

3 **Quinto** † Quis dicatur nominatim excommunicat9 vel interdictus, de priuile.cum z plantare, p Inno. Solu.supra expeditum est.

¶ Sexto an credatur literis epi si mādet aliquē excõicatū de nūtiari alias vitari p Inn.de fide instru.c.j.z.§.q̄tū tps pbari dz si opponaf in vim dilatorie vt qs repellaf ab agēdo, z q̄liter exprimi dz de excep.pia.lib.vj. An in excõicatione pbanda sit magna dilatio dāda si nō fit preiudiciū in princip.de offi.deleg. prudētiā.§.sexta p Inno. Sol. literis est credendū cū in his q̄ plene spectāt ad officiū suū si sint dispositiue alias si nisi habeat testiū inscriptionē maxime nisi alteri grande affert preiudicium de hoc in.c.cure.xj.q.iij.z.c.post cessiōez.ḋ proba.de alijs sub functis dic vt in.c.pia.de excep.hic alleg.vbi est tex.

4 ¶ † Septimo an credaf ordinario vt excõicatus ab eo vitetur de sen.ex.solet.lib.vj.p Inno. So. expeditum est.§.

¶ Octauo an his qui dr iniuste excõicasse possit iniustis parti bus de hoc cognoscere, de sen.exc.venerabilibus.de rescrip.ab excõicato.de resti.spo.conquerente. So. expeditum est.§.

¶ Nono an is cui ɔmittif q possit, vl dēat cognoscere, ḋ iniu sta excõicatiōe dēat cognoscef, ḋ of.or.ad repmēdā, p Inn.i q bus casibus audif ɔquerens de iniusta excõicatione, z qualiter z quare tunc sit vitandus, de sen.excõ.per tuas. c.sacro. z.c.so let.lib.vj.xj.q.ij.si episcopus. So. expeditum est.§.

Decimo Quid iuris sit ḋ illa excõicatiōis forma qua qs conqueritur se excõicatum contra statuta concilij.de rescrip.ab excõicato. So. expeditum est.§.

5 ¶ † Undecio an possit appl'ari a snia excõicatiōis, ḋ ap.pasto ralis. z qd opef, de sen.exc.p tuas. So. ab excõicatiōe appella ri pōt, nō tñ appellatio suspēdit effectū inq̄tū secū trahit exe cutionē, vt in.c.pastoralis.de ap.sz trāsfert negotiū ad supiorē vt.c.p tuas. ¶ Duodecimo de pena illoꝝ q grauāt in psonis z rebus aliquos, vel eoꝝ amicos pro eo q aliquos excõicauerūt vel excõicatos denūtiauerūt. de sen.exc.qcūq̄.lib.vj. So. i tex. z ibi vide. ¶ Decimotertio qualiter mādās vel ratificās violē tiā manuum iniectionem in clericū nomine suo factā incidat in excõicationē. de sen.excõ.cum quis.lib.vj. So. ibi tex.

6 ¶ † Decimoquarto qualiter injiciēs manus violētas i nouitiū religionis approbate incidat i excõicationem.e.ti.religioso.ij. Rñso.lib.vj. So. ibi tex.

Decimoquinto Qualiter excõicatus post applōne legitimam p dser tionē appellatiōis ñ fingif retro excõicat9.e.t.li.vj. So. ibi tex.

Et sic est finis huius Tracta.

de Censura ecclesiastica, compositus per excellentissi. vtriusq; iuris doctorē dominū Joannem de Ligna no de Mediolano, Scripti in generali consilio Basilieñ. p me Joannē tollener de cyedē. Anno dñi. M.cccc.xxxvj. in pfesto diuisionis apoꝝ.

Tractatus

Tractatus Insignis et aureus de Interdicto ecclesiastico do. Joannis Calderini. J. U. Docto. consummatissimi.

SUMMARIUM

1 Interdictum qualiter accipiendum.
2 Interdictum quid sit.
3 Censure appellatione quid contineatur. 5.
Suspensio dupliciter sumitur.
4 Excõicatio, ⁊ interdictum an sint diuersa.
6 Superior an possit aliquid disponere partibus non vocatis.
7 Singularis psona ꝓprie suspẽdit, impropie vero interrdicit.
8 Effectus excõicationis an possit suspendi.
9 Auditio an diuerso respectu possit adaptari actiõi, vel passiõi.
10 Interdictum nunquid promulgetur sub nomine appellatiuo populi, communis, vel vniuersitatis.
11 Pena interdicti qñq; puniuntur qui non peccauerunt.
12 Generale interdictum an dicatur, si in loco interdicto est vna sola ecclesia vel villa.
13 Celebrans in ecclesia interdicta an sit irregularis. 15.
14 Casus in quibus de iure in ecclesia celebrari non debet.
16 Interdictum qñ dicatur habere effectum.
17 Omnes ecclesie ciuitatis, vel prouincie si interdicuntur, an iterdictum dicatur generale, vel speciale.
18 Ecclesia specialiter interdicta, an in ea possint celebrari diuina.
19 Baptizari an quis possit in ecclesia specialiter interdicta.
Interdictũ spãle si dicat nullũ an possit relaxari ad cautelam.
20 Relaxatio ad cautelã non hʒ locum in interdicto generali ciuitatis, castri, loci, siue terre.
21 Generale interdictum an ad cautelam possit relaxari.
22 Interdictũ promulgatum in cõe, populum, ciues, incolas, vel vniuersitatem an debeat dici generale, vel speciale.
Interdicto loco pp delictum populi, vel ciuium singulares personе loci intelliguntur generaliter interdicte.
23 Locus interduʒ interdicitur sub appellatione regni, prouincie, ciuitatis, castri, vel ville.
24 Interdictum promulgatum in locum quid includat.
25 Edificia continẽtia que dicantur.
26 Suburbia, ⁊ continentia edificia vsq; ad quẽ locuʒ durant.
27 Ecclesia polluta cemiterium illi contiguum intelligit pollutuʒ.
Interdicto loco sub appellatione ciuitatis non sunt interdicti ciues illius ciuitatis.
28 Clerus alicuius loci quandoq; interdicitur, ⁊ tamen populus non intelligitur interdictus.

Uamuis dubia Plurima circa materiã ecclĩastici interdicti potius popularẽ dterminationẽ q̃ magr̃alẽ solõnẽ exposcãt, dñoꝝ tñ, ⁊ socioꝝ meoruʒ scolariũ qbꝰ astringor vĩculo charitatis, postulãtiũ, vt ea q̃ de ecclesiastico interdicto ꝟbo frequẽter dicimus, scripto notarẽ, desideriũ implere curaui. dterminatiõe ecclesie sp salua. xix. di. c. j. in prin. ¶ Tractaturus igit̃ de ecclesiastico interdicto siue diuinoꝝ. Primo est vidẽdũ qd nominis. Scdo de eius speciebus. Tertio a quo valeat ꝓmulgari. Quarto q̃liter, ⁊ ex qua cã proferatur. Quinto ꝯ quẽ. Sexto de ipsius effectu. Septimo qualiter tollat̃. ⁊ in his membris inseraʒ dubia occurrentia prout illis videntur posse adaptari.

1 ¶ Prima pars Tractatus.

Ad primũ Dico qd † ⁊ si aliter accipiat̃ nomẽ interdicti q̃ de ciuilibus interdictis siue accusationibus q̃ p illis exercent̃, de quo h̃ est sermo, vt pʒ. ff. C. ⁊ institu. de inter. de cau. pos. ⁊ c. pastoralis, de resti. spo. Itẽ cũ qs. ⁊ c. ad sedẽ. cũ si. tñ h̃ nomẽ interdicti ꝓhibitionẽ significat, q̃ ꝓprio alludit̃ vocabulo, vt insti. de interdi. §. sunt tñ. xvij. q. iiij. miror. xxviij. q. j. sicut. n. de offi. archi. significastisti. ⁊ est expssuʒ, de sen. exc. cũ illoꝝ. ibi, qbus est absolutio taliũ iterdicta, ⁊ maiora intelligant̃ eis ꝓhibita ⁊c. vñ rub. de ma. ꝯcto ꝯ inter. eccle. idẽ importat sicut dicerẽ ꝯ prohibitionem vt est expressuʒ in tribus decre. eo. ti. Idem ergo signãt, ⁊ sunt sinonima interdictũ, ⁊ ꝓhibitio, h̃ idẽ pʒ. ff. de inter. ⁊ rele. l. relegatoꝝ. §. dubitãdũ, ⁊. §. ꝯñr, p ecclĩasticũ aũt, vel p diuina intelligo officia diui
2 na, ⁊ sacr̃a large sumpto vocabulo, de spõ. nõ est nobis, ⁊. j. dclarabit̃. † Est aũt interdictũ ecclĩasticũ siue diuinoꝝ suspẽsio ecclesiastice cẽsur̃, ⁊ diuinis officijs, ⁊ ecclĩasticis sacr̃is actiue, ⁊ passiue, i q̃ descriptione suspẽsio ponit̃ loco gñis, qr p interdcm̃ ecclesiasticũ iducit̃ ꝓhibitio siue suspẽsio, vt iã dixi. Sʒ multe sunt alie suspẽsiões, vel ꝓhibitiones. xxxij. d. interdixit, de ele. qr pp. §. illud aũt. de of. archi. mãdamꝰ, ⁊ c. significasti. ne cle. vl̃ mo. cle. ⁊ c. sniam, de sen. excõ. ꝓhibemus. ⁊ eo. ti. felicis, ⁊ c. se. lib. vj. ⁊ eo. li. d here. vt inq̃sitionis. §. ꝓhibemꝰ. de relig. do. c. vno. facit de ꝯsan. ⁊ affi. nõ dʒ. cũ infinitis si. Qd dixi vr̃ no. rub. de cleri. excõ. mi. nõ. n. dixit spãliter de suspẽso, qr excõicatus, dpositus, vel interdictus sunt suspẽsi, sed nõ ꝯuertit̃. Itẽ si grãmaticos ꝑpositio inter, est mediatiua, vel suspẽsiua tpis, vel ordinis vel alcuius actus, vñ aliq̃ potẽtia suspẽdit̃ actu, ⁊ detinet̃ habitu. xv. q. vj. c. pe. ⁊ vlt. de rescrip. pastoralis, in fi. de con. pre. qr diuersitatẽ. C. de cur. fur. l. pe. cũ si. qd recte iducit̃ p interdictũ vt patebit. j. maxime in. vj. mẽbro, interdictũ ergo bñ dr̃ suspen
3 sio. Seqt̃ i descriptione cẽsure ecclesiastice, qr † appellatione cẽsure ꝯtinet̃ interdũ excõicatio, ⁊ suspẽsio, de ver. sig. q̃renti. ex quo seqt̃ ꝙ h̃ tria sunt diuerse species nõ obst. qd dixi ꝙ interdictus est suspẽsus sicut excõicatus, vel depositus, qr suspẽsio sumit̃ dupliciter. s. vt genus, ⁊ tũc predicat̃ de predictis, interduʒ vt species sub dicto gñe ꝯtẽte, ⁊ tunc predicta tria sunt species inter se differẽtes vt in decre. querẽti. li. vi. facit qd scripsi d manifesto, ⁊ notorio. de coha. cleri. ⁊ mu. vestra. Qd aũt predicta tria sint diuersa, ꝓbat̃ ẽt de elec. trãsmissa. de ap. preterea. ij. de relig. do. cũ dilectus, de cle. excõ. latores, de excel. prela. c. j. lib. vj. ⁊ qd me. cã. c. vno. de appel. romana. §. pe. de vsu. vsurarum de priui. c. j. §. in eos, de sen. excõ. c. j. §. hec eadẽ. ⁊ c. romana. in princi. in his iuribus, de predictis tribus, ⁊ diuersis fit mentio
4 specialis. Alibi † excõicatio ⁊ interdictum ponunt̃ vt diuersa, de offi. deleg. P. ⁊ G. de offi. ordi. cum ab ecclesiaꝝ, de appel. ad h̃, qm̃. de preben. in lateranẽ. de priuileg. cũ ⁊ plantare. ⁊ c. ex parte. l. j. ⁊ c. qm̃ p ꝯfessionẽ. ⁊ c. priuile. ⁊ c. qd nõnullis. ⁊ c. q̃sto. de pe. ⁊ remis. qd in te. de sen. excõ. ꝑmittimus, de verb. signifi. cũ in partibus, ⁊ c. ex parte. j. ⁊ c. cũ olim. libi. vj. de ꝟb. signi. c. j. in princi. ⁊. §. j. in cle. de censi. q̃q̃. de priuile. ne aliq. ⁊ c. epoꝝ, de iniur. ⁊ dã. da. c. vno. de pe. c. vlti. de sen. ex. alma. §. adijcimus. lib. vj. de censi. presenti. de pe. si quis suadẽte. d sen. exc. grauis ad vos. Alibi suspẽsio ⁊ interdictũ. de offic. ordin. graue. de offi. deleg. c. ij. lib. vj. de sen. excõ. qr periculosum. c. li. de excõicatione vero, ⁊ suspẽsione vt sunt diuerse species exprimitur, de dolo, ⁊ ꝯtu. veritatis. in fi. de appel. reprehensibilis. in princi. de vsu. preterea. de priui. tuaꝝ. ⁊ in cle. de here. multarum ad fineʒ, lʒ aũt ex predictis iuribus multas ꝯuenientias, ⁊ differentias inter predicta tria, possit discurrere curiosus indagator, non ommitto quod notat hostien. de sen. excõ. cũ medicinalis. lib. vj. quod predicta tria conueniunt.

5 **Primo qr** Omnia † comprehendunt̃ sub nomine censure, de verb. sig. querẽti. Secundo, qr precedẽs app. defendit appellationẽ, de ap. ad hec qm̃. ⁊ c. preterea. n. ⁊ c. dilectus. no. de ap. pastoralis. ij. rñs. Tertio qr i omnibus predictis ꝓhibet̃ celebratio diuinoꝝ. xj. qõ. iij. si qs epũs in cõsilio. de cle. excõ. c. ij. ⁊. iij. ⁊ c. postulasti. Quarto qr in omnibus precedẽtibus precedere dʒ monitio, ⁊ seruari forma d cre. de ap. reprehẽsibilis. de sen. excõ. latro. ⁊ eo. ti. cũ medicinalis. lib. vj. Quinto qr in his precedere dʒ iurm̃ cũ absoluunt̃, ⁊ põt in eis fieri absolutio ad cautelã cũ est casus faciẽdi, de sen. excõ. venerabilis. saluo qd hr̃ eo. titu. lib. vj. ⁊. j. dicet̃. Sexto qr hmõi sententie debent seruari p superiores. de offi. ordi. cuʒ ab ecclesiasticarum. Septimo qr his durãtibus nõ põt quis eligere, vel eligi, vel testificari, d cõsue. cũ dilectꝰ. de cle. cũ inter. R.
6 de testib. veniens. n. in fi. de sen. excõ. apostolice. Octauo, † qr superior nõ dʒ de ipsis disponere aliquid tribꝰ ꝑtibus nõ vocatis vt de ap. romana. lib. vj. §. pe. ⁊ de sen. excõ. romana. in ꝑn. Nono, qr recipit in epãles filios sedis aposto. ab inferioribus nulla istaꝝ sniaꝝ possunt ligari. de ver. sig. c. j. lib. vi. Differunt aũt ista tria, primo in ꝑticipatione, qr cũ suspẽso, vel interdicto nõ põt participari nisi ꝑticipatio esset spãliter iterdicta. ff. d pe. l. moris. ff. de ser. expor. l. cui peccato. de priuile. epo. lib. vj. j. q. iij. cum excõicato. ⁊ c. prece. ⁊ seq. de sen. excõ. nulli. ⁊ c. cũ desi
7 deres. cum si. Item singularis persona † proprie suspẽdit̃, ⁊ non interdicitur nisi improprie, de relig. domi. cum dilectus. de cle. excõ postulasti. in fi. locus proprie nõ interdicit̃, de spõ. non est

nobis, lz in pena personarum delinquentium. de postu. prela. c. j. ꝺ iureiur. ex rescrip. in auc. de man. princi. §. ops. colla. iij. pro hac differentia facit in argu. de offi. dele. p. r. g. de priuile. petistis, & c. qm tñ hoc omnino non placet. Interdicit. n. singulariter persona. de offi. deleg. ex literis, prout interdū distinguatur a suspēsione vt probatur de priui. cum capella. & eo. titu. c. j. §. in eos li. vj. Item interdicitur laicus qñqz qui proprie non suspenditur, prout suspensio est species distincta, vt de interdic. que retenti. vnde de hoc dic, vt dicam in membro seq.

8 **Tertio effectus** †Excōicationis late nō pōt suspēdi, sed effectus aliarum sic, de hoc dicam in vltimo mēbro. Ad predictas drias addit. d. Pater meus quartā, qz epi nō incurrūt aliquā suspēsionis, vel interdicti sniam prolatā ab hoie, vel a iure, nisi specifice exprimat, de sen. excō. qz periculosum. lib. vj. qd priuilegiū nō habet quātum ad excōicationē, facit predicta decre. nulli. Et qntā, qz interdictū generale loci nō pōt ad cautelā relaxari, de sen. excō. pñti. lib. vj. lz ab excōicatione, vel suspēsione bñ pōt fieri absolutio ad cautelā, & sic itellige qd. s. dixi. Pōt dari alia dria, qz interdictū in locū pferri nō pōt sine spāli pape lnia, p pecuniario debito, vt in extrauag. Bonifa. prouide attendentes, lz excōicatio, vel suspensio bene. de ap. Preterea. n. seqr in descriptiōe a diuinis officijs, & ecclesiasticis sacramētis, qd. j. dclarabit actiue. i. a celebratione diuinorum, & collatione sacrorum, de sen. excō. alma. §. j. passiue. i. auditione, vel participatione predictorum. de

9 sen. excō. si sentētia. lib. vj. auditio †tñ fm quosdā Phil. actioni, vel passioni diuerso respectu pōt adaptari, de quo nō est curandum in proposito, hanc theoricam inuestigare curaui in h. j. mēbro, estimans qd p eam facilius sequentiū veritas apparebit. De scdo dic qd species ecclesiastici interdicti siue diuinorum dupliciter pñt sumi. vno mō respectu patiētis, alio mō respectu modi prelatione seruati. Scdm primū modū ipsius due sūt species, interdū promulgat in psonā, interdū in locū, de sen. excō. si snia. lib. vj. ad idē iura plura. s. mēbro predicto alleg. in personam, pmulgatur qñqz nomine proprio, vel circūlocutionibus, q habent vim proprij nominis, de appel. preterea. ij. de priui. cum & planta. de ap. romana. §. pe. lib. vj. & in cle. de sepul. eos

10 qui. Qñqz † pmulgat interdictū sub nomine appellatiuo populi, cōis, vniuersitatis, vt in. d. decre. si snia. §. pe. de iniur. & de dā. da. & si pignorationes. lib. vj. ¶ Circa qd dubitāt qdā an interdicto cōi, vniuersitate vel populi, oēs de vniuersitate intelligantur nominatim interdicti, ita qd habeāt locū iura sequētia ꝺ nominatim interdictis, vr dicere Inno. de prebē. In lateraneñ. qd sic. dicit enim nominatim interdictos illos de quibus certū est, qd sunt interdicti, lz de predictis oibus est certū vt in predicta decre. si snia, sed dices fm hoc nō vr dria inter nominatim, & ñ nominatim interdictos, dūmō sint de populo interdicto, qd vr absurdū maxime in penalibus, vt decre. de sepul. eos q. cū pene pp ipsarum odiū sint restringende, de regu. iur. odia. & c. in penis. cum ꝯcor. lib. vj. Et iō dixerūt qdā qd Innocē. intellexit de his quorum culpa, dolo vel fraude lata est snia interdicti, & de his qui in hoc prebuerunt consiliū, & fauorem. argu. de sen. excō. c. vltimo. §. illis etiam. lib. vj. lz equitatē habeat, hoc dictū tamen, qz

11 †pena interdicti puniunt qui nō peccauerunt. de spon. non est nobis, cū simi. & qz pene cēsure fauorabiles sunt anime, dūmō nō ꝯtēnant, & ideo hoc respectu late interpretat, de sen. excō. si quem. & eo. titu. si ciuitas. lib. vj. maxime in dubio. de cleri. exc. illud puto dictum Inno. esse verum post denunciationem sentētie publice qntū ad omnes quos certū est esse de populo interdicto, vt interuenientibus talibus circunstantijs, manifeste intelligant nominatim interdicti, vt sic hmōi indubitabiles circunstātie habeant vicem proprij nominis de test. lz ex quadā, de consangui. & affi. tua nos. ff. si cer. peta. l. certū. insti. de exhe. libe. §. nominatim, & quod legitur & no. de sen. excōm. lib. vj. Promulgatur aūt interdictū in locum dupliciter, vno modo generaliter sicut cū regnū prouincia, ciuitas, castrum, vel villa supponit ecclesiastico interdicto, de verbo. signi. cum in patribus, de consue. cum inter, de priuileg. petisti. de clerico, vbi periculum. §. ciuitas. de pe. felicis. §. vltimo. libro. vj. & in clemen. de pe. si quis suadente. §. ciuitas.

12 **Sed quid** Si i loco †interdicto est vna sola ecclesia vel villa, nunquid dicet generale interdictum, dic qd sic, qz ēt extra ecclesiam potest celebrari solenniter, lz id fieri nō debet sine causa. de consecra. dis. j. concedimus. & c. vnicuiqz. & c. seq. ergo ecclesiarum numerus, vel dato qd in loco nulla sit ecclesia, nō dz inspici, lz aūt vnus sit locus, puta ciuitas, vel castrū & c. bñ includit plura loca singularia in qbus potest celebrari, & iō ēt dictis casibus cēset gñale interdictū. alio mō interdictū promulgat spāliter in locis puta in aliquā ecclesiā, & h dupliciter, interdū. n. a iure pp iniuriosum homicidiū in ea ppetratū, vel iniuriosum sanguinē effusum in ea, vel si pp effusionē humani seminis sit polluta, tūc. n. est spāliter interdicta quod ante recōciliationē nō dnt in ea diuina officia celebrari. ꝺ ꝯse. di. j. si motū. & c. ecclesijs, de ꝯse. eccle. vel altar. pposuisti. & c. vlt. & eo. titu. c. vno. lib. vj. Sed tñ si ꝯ fiat celebrans lz peccet nō est irregularis de sen. excō. is qui. j. rñso. li. vj. Sic pp discordiā patronorum eps claudit ostia ecclesie, tollit reliquias, & precipit vt nullus in ea aliquo mō sacrū misteriū celebret donec ad

13 ꝯcordiā redeant, de iurepa. c. j. & ij. Sed an celebrans † ꝯ dictū preceptū in tali ecclesia sit irregularis, Inno. de exces. prela. tāta. in gl. hic vr. ad fin. & in specu. §. iuxta propositionis, ver. illd queritur. dicunt qd nō, qz h nō est expressum in iure, h bñ pbat in precedenti decre. is qui. Dicunt tñ predicti qd si pferēs sniaz dixit interdico talē ecclesiā, celebrās in ea irregularitatē incurrit qd dictū predicti docto. videnł referre ad casum predictarum decre. h est qñ pp discordiā patronorum eps interdiceret ecclesiā p verbū interdico, vel iterdicimus, vnde ipsi premiserāt qd iterdum nomē est iuris, & plus importat quā verbi pprietas sonet.

14 **Sunt & alij** †Casus in qbus de iure in ecclesie celebrari ñ dz, puta si ecclesia fuerit simoniace ꝯsecrata, j. q. iiij. ecclesia. Itē si simpliciter p questu nō p dominico cultu fuit ꝯsecrata. de ꝯse. di. j. si qs basilicarum. Itē si ꝯsecrata est sine licentia epi diocesani. de ꝯse. dist. j. precepta. xvj. q. v. lator. Itē si sine reliquijs, vel in loco deserto, & nūqz habitato fuit dedicata. de ꝯse. di. j. placuit. Sed nūqd in his qnqz casibus dz dici idē qd dixi in precedētibus, dic qd sic, qz lz in predictis casibus in tali ecclesia nō debeat celebrari, tñ celebrātes non sunt irregulares, qz nō est expressum in iure, vt in predicta decre. is q. i. rñso. Puto ēt qd si pp aliquā cām de predictis episcopus spāliter ecclesiā interdixit, qd postea celebrās in ea est irregularis p id qd. s. dixi post Inno. & O. facit de priuile. tuarum, & qd ibi no. in glo. Sed hic qro dū in ecclesia cessat a diuinis seruata forma. de offi. ordi. irrefragabili. §. ceterum. & eod. ti. si canonici. & c. quis. lib. vj. de qua ēt fm quosdā intelligit, de ap-

15 pel. dilectus. si aliquis †in ea celebret an sit irregularis. Innoc. & Host. in. §. ceterum, & in. d. decret. dilectus, dicunt qd nō, cum hec cessatio nō sit vera snia interdicti, lz sit qdā suspēsio organorum, facit decret. is qdē. no. d. & p. m. in precedēti decre. si canonici. Sed Inno. vr no. priū, de spon. nō est nobis, vbi dicit qd q celebrauit in terra de qua sunt organa suspēsa ad tps est irregularis. Archi. in decre. is q. ij. rñso. vult ꝯcordare dictas glos. dicens qd si inducta est cessatio auctoritate legati, vel epi, vel delegati, scienter celebrās tali cessatione est irregularis, & sic intelligitur glo. Inno. & decre. nō est nobis, aut auctoritate alterius, & tūc secus, & sic dicit se intelligere qd ipse Inno. no. in. c. irrefragabili, & c. dilectus. inducit dcāz rōnē, qz nō inuenit in iure expssum, vt in decre. is q. sed. d. & p. m. dicit qd hec rō eque ꝯuenit vtroqz mēbro, & parum facit ad distinctionē, & iō ad ꝯcordiā predictarum glo. melius sibi vr dōm, qd prime gl. intelligunt de cessatione q spāliter fit in certa ecclesia de qua loquunt pdicta iura. Sed glo. Inno. in decre. nō est, dz intelligi de generali cessatione in loco de quo loqr decret. nō est, que si indistincta est ab eo

16 qui pōt, hz† effectū interdicti & hoc pbat. s. decret. q pmittit solum ea sacramēta qlibet ꝯferre tpe interdicti hoc plz qd etiam probat cle. ex frequētibus. de sen. excō. que eqparat cessationes predictas ab eo q preest generalibus interdictis, speciales vero. s. certarum ecclesiarum nō, vnde si interdictum vel talis cessatio indicta generaliter seruatur per matricē ecclesiā ipsius loci, religiosi ēt exempti illius loci hoc videntes, vel scientes, & tale interdictū, vel cessationē nō seruantes hoc ipso sunt excōicati, per. d. decret. ex frequētibus, sed vbi specialiter in ecclesia cathedrali vel matrice esset interdicti cessatio, religiosi nō cessantes non incurrerent dictā penā, vt ibi no. Redeundo ad propositum qñqz promulgatur interdictū specialiter in aliquam ecclesiam ex causa, vt sepe fit per executores gratiarum si eis nō paretur. ad hoc, de priuile. cū & plantare. §. qd si templarij lz de cre. vt priuilegia. eodem titu. videat id interpretari de ecclesia i loco interdicto. ad idem de sen. excommunica. si ciuitas, secundo respon. & c. is cui. lib. vj.

17 **Sed quero** †Si interdicuntur oēs ecclesie ciuitatis, vel puincie, vt fit interdū pp pcreationes legatorū, vel decimas nō solutas, vel similes causas, an tale

tale interdictum sit generale, vel speciale. Solutio, tale interdictum est spāle, non proprie gnāle, sicut cū vna ecclesia est specialiter interdicta, ita cū interdicuntur oēs ecclesie talis loci, qꝛ talis vniuersitas distribuit̄ in singularitates, vnde dicēdo, interdico oēs ecclesias talis ꝓuincie, perinde est, ac si diceret, interdico hāc, illā, ⁊ illā que sunt in tali ꝓuincia. ad hoc. xix. di. c. j. de pe. di. iij. ad hoc instāt. de ma. ⁊ obe. solite. ff. de offi. ꝑsi. l. j. §. cum verbem. ff. de le. j. l. tui serui. ⁊ de ver. sig. l. princeps. ⁊ de pcur. qui ad agendū. de preben. q̄uis enim. lib. vj. cū si. hoc āt vr̄ probare de cre. cū in partibus. de ver. sig. distinguendo gnāle interdictum a
18 particulari, siue speciali. ¶ Per predicta soluit̄ questio, † an in ecclesia spāliter interdicta possint celebrari diuina suata forma decre. alma. §. adijcimus. de sen. excō. lib. vj. in qua qōne, siue simili Host. vr̄ fuisse non caute loquutus in decre. quesiuit. de his que fi. a ma. par. capit. dōm est tñ, ꝙ non, qꝛ decre. alma. loqtur cū locus fuerit interdictus, ⁊ tale appellatur gnāle interdictū, vt decre. cū in partibus. de pe. ⁊ remis. qō in te, siue cōe, qō idem sonat de priuil. ꝙ nōnullis. bene facit, de sen. excō. presenti. li. vj. Itē cum prohibitio diuinoꝝ, que videbatur induci per interdictum sit sublata seruata forma decre. alma. qñ interdictū est generale, remanet simplr̄ prohibitio in interdicto singulari, vel spe
19 ciali. de transa. c. ij. cū si. ¶ Sed nunqd in ecclesia specialiter † interdicta pōt qs baptizari, vel in frōte chrismari, lꝫ Jo. mo. in decre. presenti videatur inuere, ꝙ non, credo ꝙ sic, qꝛ a quouis interdicto predicta sunt excepta. de spō. non est nobis. de sent. excom. no. ⁊ eo. ti. qm̄. lib. vj. vnde in ꝓhibitione nō includuntur, ⁊ per hoc rñdetur ad id qō dixi. s̄. in proxi. q. qꝛ ibi gnālis prohibitio postea certo casu limitat̄, hic nego fuisse prohibitionem in dictis casibus ēt generalem. fateor tñ, ꝙ nisi incommoditas aliud suadeat, honestius alibi predicta expedirentur, ne aliqua nota possit ascribi facienti. de renun. nisi cum pridem. §. pro graui.

Sed quero an spāle interdictū possit relaxari ad cautelam, si dicatur nullū. Archi. no. de sen. excō. presenti. lib. vj. qō non, ⁊ dicit ꝙ si bene attendat̄ in
20 tentio illius decre. que declarat, † ꝙ relaxatio ad cautelā locum non hꝫ in interdicto gnāli ciuitatis, vel castri, loci, siue terre. ideꝫ est dōm in interdicto speciali ecclesie, quasi eadē sit rō in vtroqꝫ casu, ergo idē ius. ff. ad. l. aql. illud. de trans. c. ij. cū si. lꝫ Jo. mo. ad decre. presenti, tenet ɔ̄riū, dicēs ꝙ si prelatus, ⁊ canonici ad cautelam fieri pñt, qꝛ propter eoꝝ culpam tale interdictum proferri debuit, nō sic in interdicto gnāli, in quo, qui nō peccauerūt puniunt̄. de offi. dele. sane. in. ij. ⁊ in decre. nō est. cū si. ¶ Regula ergo, que hꝫ, ꝙ censura que est nulla, pōt tolli ad cautelam. de sen. excō. per tuas. ⁊. c. venerabili. ⁊ eo. ti. solet. li. vj. seruāda est, nisi in casu, in quo repitur vitiata. ff. de regu. iu. l. j. de spōsa. cum apud. de trāslati. c. ij. do. ⁊. p. m. dicit, ꝙ hoc vr̄ sibi verius. mihi questio est dubia ꝑpter difficultateꝫ rōnis diuersitatis, quare ge
21 nerale interdictū † non potest relaxari ad cautelam, sed sic spāle loci, ⁊ rōnes quas in primo casu ibi ponūt doc. forte inferunt diuersitatem in scōo. plus tñ placet dictoꝝ doc. opi. per rōneꝫ Jo. mo. que inferūt similitudinem in excōicatione, ⁊ interdicto personē, ⁊ speciale ecclesie, quātum igit̄ ad relaxationem ad cautelam, idē iuris sit in tribus casibus predictis. de trāsla. c. ij. iteꝫ qꝛ decret. presenti. dicit gnāliter, secus in spāli interdicto. xxv. dist. qualis. de presump. nōne. ff. de iudi. cū pretor. ¶ Item quero, an extrauagās Bonifa. ꝓuide attendentes, que ꝓhibet ferri interdictū in loco pro pecuniario debito locū habeat in speciali interdicto ecclesie, puto ꝙ non, vt qō de nouo prohibetur in vno casu habeat locū in alio. ff. sol. ma. l. si vo. §. de viro. de rescri. suscepto. de sent. excō. si snīa. j. ⁊. ij. rñ. li. vj. ¶ Predictoꝝ causa dubito,
22 † an interdictū promulgatum in cōe, populū, ciues, incolas, vel vniuersitatē. i. sub predictis appellationibus, vel aliqua ipsarū debeat dici gnāle, vel spāle, ⁊ an tūc sit locus predicte extrauag.

Ad primum dico, ꝙ est gnāle, de sen. excō. alma. §. illi ēt. lib. vj. qꝛ interdicto loco ꝓpter delictū populi, vel ciuiū singulares persone loci, intelligun tur gnāliter interdicte. de sent. excō. ⁊ si sententia. §. j. lib. vj. ⁊ ibi no. in gl. no. qꝛ, ⁊ tunc dr̄ generale interdictum, vt in decre. cū in partibus. eodeꝫ modo istud dicitur gnāle, imo fortius, qꝛ dicto casu, ideo dr̄ generale interdictum, qꝛ vniuersitatē, siue populū loci complectitur, sed propter qō vnumqꝫ tale, ⁊ illud magis. xix. dist. c. j. ⁊ in cle. de re. ⁊ vene. san. si dñm. in prin. nec ob. ꝙ singulares psone intelliguntur interdicte, qꝛ id non obstat generalitati, per id qō dixi. s̄. ver. sed q̄ro. ¶ Ad scōm dico, ꝙ in predicto casu hꝫ locum predicta extrauagās, saltem de mente, ⁊ si verba dicant̄ deficere. j. q. j. marchioñ. de verb. sig. intelligētia, ⁊. c.

preterea. ff. de legi. l. scire. ff. de pe. her. Itē veniunt. §. aptāda. in fi. ¶ Viso de speciebus interdicti respectu patiētis restat videre
23 respectu modi in ꝓlatione seruati. Ubi sciendū, † ꝙ interdū interdicit̄ locus sub appellatione, regni, ꝓuincie, ciuitatis, castri, vel ville. de ver. sig. cū in partibus, vel terre. de postu. pla. c. j. de off. lega. sane. ij. de iu. iur. ex rescripto, vel loci cuiusuis dnominationis, vt lib. vj. de cēsi. q̄q̄. de priuil. epis. de sen. excō. presenti. quibus ipsius loci suburbia ɔ̄tinentia edificia, intelligunt̄ interdicta. de sen. excō. si ciuitas. lib. vj. nā appellatio vrbis, vel ciuitatis, includit suburbia, ⁊ ɔ̄tinentia edificia, vel nō, vt in. l. ij. ff. de verb. sig. ¶ Circa qō quero, si suburbia, ⁊ habitātes in eis non sunt de iurisdictione loci interdicti, siue ciuitatis ipsius ꝑpter interdictū loci in eis valeat celebrari, vel non. Rñdeo non, per rationē predicte decret. si ciuitas. s. ne vilipendatur snīa interdicti. ad hoc priuileg. vt de priuilegia. §. illud. ⁊ in cle. de sen. excō. cū
24 eo. sic ergo interdictū promulgatū, † in locū includit suburbia, ⁊ ɔ̄tinentia edificia, ēt in nullo subiecta dicto loco, vel vniuersitati ipsius, qō puto veꝝ, si proferens interdictum habeat iurisdictionem spūalem, non solū in locum, quē interdixit, sed in ipsius loci suburbijs, vel ɔ̄tinentibus edificijs, cū hmōi snīaꝫ interpretat̄, de arbit. cū olim. de verb. sig. in his. ff. de appel. ab excu. §. j. ¶ Sed si ꝓferens nō habeat iurisdictionem spūalem in suburbijs, vel ɔ̄tinentibus edificijs, lꝫ habeat in locum, quē interdixit, non vr̄ habere locū decre. si ciuitas, per. l. ij. ff. de offi. pcon. ⁊ de iur. om. iu. in. l. fi. ix. q. ij. epm. de offi. leg. nouit, de ɔ̄sti. c. ij. ij. respon. lib. vj. ad idē bene facit. ff. de bo. auc. iud. possi. cū vnus. §. is qui. ff. de inter. ⁊ releg. l. relegatoꝝ. j. rñ. ⁊ lꝫ ita videatur de iure scripto, tñ ponderata rōne decret. si ciuitas. posset dici, ꝙ in hoc casu suburbia, ⁊ ɔ̄tinentia edificia adherentia loco interdicto intelligant̄ interdicta non ab hoīe, sed a iure. de sen. excō. nuper, arg. de accu. sup his. ver. post ɔ̄firmationeꝫ, ⁊ per hoc rñde
25 tur ad iura in ɔ̄riū alleg. † Sed que dñr ɔ̄tinentia edificia. dicit ibi gl. hoc esse in iudicis arbitrio relinquendū, nec tex. ibi dicit ɔ̄tiguis, sicut in. ij. rñ. forte posset dici suburbia, ⁊ ɔ̄tinētia edificia esse sinonima adijciunt̄ ciuitati, vel loco alterius, qꝛ. l. ij. ⁊. l. alphenus. ⁊. l. edificia. ⁊. l. que in ɔ̄tinētibus. ⁊. l. collegatariꝫ. §. j. ff. de ver. sig. l. nāqꝫ si ita. ff. de pe. leg. exprimūt ɔ̄tinentia edificia, ⁊ nō suburbia, sub qua appellatione suburbia includūtur. tñ decret. si ciuitas, vr̄ vt diuersa ꝑpter ɔ̄iunctiones, ⁊ vel ibi positas, vel suburbia intelligunt̄ burgi extra, ⁊ ꝑpe ciuitatem, in quibus domus sunt ɔ̄tigue, ɔ̄tinentia edificia domos vltra burgos sepate, ⁊ non ɔ̄tigue, vel dñr suburbia, per que iter est rectū contināētia edificia, que sunt ꝑpe ciuitatem, vel locū interdictum inter suburbia. Licet aūt prope ciuitatem, vel locū interdictū non sit aliqō edificium, puto nihilominus loca adherētia loco interdicto intelligi interdicta, vt in eis nō valeat celebrari sine violatione interdicti, qꝛ si in eis posset celebrari sine dubio vilipenderetur snīa interdicti, qō est ɔ̄tra rōnem decre. si ciuitas, dictū autem dꝫ intelligi, ꝫm eius rōnem. vij. q. j. scias. de verb. sig. intelligētia. de accu. cū dilecti. Sed causa huius quero vsqꝫ ad quē lo
26 cū durāt † suburbia, ⁊ ɔ̄tinentia edificia. solut. si ɔ̄suetudine, vel statuto, siue vsu vulgari, hoc apparet, standū est tali interpretationi. j. dist. ɔ̄suetudo. de spon. ex lr̄is. ff. de fun. instru. ⁊ in. l. cum delanionis. §. a snīa. ff. de suppel. leg. l. labeo. sed vbi nō apparet de vsu, boni viri arbitrio. i. iudicis hoc terminet̄. ff. de iure deli. l. j. §. j. xiij. q. ij. §. econtra adam. de offi. deleg. de. causis. ij. respon. de accusa. super his, ⁊ hoc casu intelligatur dicta glo.

Sed nunquid adherētia, vel ɔ̄tigua suburbijs, vel ɔ̄tinentibus edificia intelliguntur interdicta, dic ꝙ nō, alias sequeretur, ꝙ adherētia adherētibus essent interdicta, ⁊ sic vna ciuitate interdicta totus mundus esset interdictus, qō est absurdū. ad hoc. ō testi. licet. ij. ⁊ facit decre. si ciuitas, que vult interdictū loci per certum finē determinari. hoc ēt tenet. d. ⁊ pa. m. de pos. c. j. simile, de eo qō dr̄, ꝙ excōicatio non trāsit in tertiam personam. xj. q. iij. qm̄. rñdeo ad mēbrum, ⁊ dico ꝙ qñqꝫ interdictū profertur in ecclesiā, ⁊ tūc ipsius capella eidē ecclesie ɔ̄tigua, ⁊ cimiteriū ipsius ecclesie contiguum intelligunt̄ interdicta, secus si predicta non sint ɔ̄tigua ecclesie interdicte, vt in preced. decre. si ciuitas. ij. rñso. sic ēt ec
27 clesia † polluta intelligitur ēt cemiterium eidem ɔ̄tiguum, nō autem ecōuerso. naꝫ cimiterio polluto nō est pollutū alteruꝫ ēt sibi coherēs pariete intermedio. hec hñr de ɔ̄sec. eccl. vel alta. c. j. li. vj. ¶ Ex qbus sequitur, ꝙ interdicta ecclesia, altari, vel cemiterio altari ēt coherens interdicto, vel ad cimiteriū interdictū coherēs pariete intermedio, nō intelligunt̄ interdicta. Itē interdicto loco sub appl̄one ciuitatis nō sunt interdicti ciues illius ci

uitatis. Idem in interdicto cuiusuis loci, puta castri, ville, vel huiusmodi, qd est verum, cũ interdicitur locus ꝓpter delictum dñi, vel alicuius singularis psone, secus si ꝓpter delictũ ciuiũ, vel populi, vel vniuersitatis ipsius loci, hec hñr de sen. excõ. si snia. ij. respõ. lib. vj. ¶ Sed primo casu, an psone culpabiles sint interdicte, dic ꝙ sic, vt ibi innuitur, cum dr culpabiles non sunt. facit eo. ti. alma. §. illis. ⁊ de priuile. ꝙ nõnullis. ⁊ eo. ti. lz. in fi. li. vj. Itez
28 scias, † ꝙ qñqz interdicit̃ clerus alicuius loci, ⁊ tũc illius loci populus non intelligitur interdictus, qꝛ hec sunt diuersa, vt in. c. si snia. j. rñ. de priuil. ex parte. j. Intelligo aũt appellatiõe cleri contineri non solũ promotos ad ordines, sed ẽt religiosos, conuersos, ⁊ ꝯuersas, qui ita sunt ad ecclesiã trãslati, qd de populo proprie dici non pñt. xij. q. j. duo sunt. xxj. q. ij. si quis iã translatus. de priuil. vt priuileg. ⁊. c. pe. de sen. excõ. non dubiũ, ⁊ qd ibi no.

SVMMARIVM

29 Terra alicuius domini, si interdicitur, de qua debet intelligi.
Maritus constante matrimonio est dominus dotis.
30 Vsusfructus in multis casibus est pars dominij.
31 Onus rei transit cum re ipsa.
32 Interdictis clericis specialis ecclesie alicuius sub nomine collegij, an intelligatur ecclesia interdicta.
Interdictum loci aliud est, ⁊ aliud vniuersitatis, vel collegij.
33 Interdictus an censeat̃ quis de vniuersitate interdicta, si se trãsfert ad alium locum patria dimissa.
34 Libertas data a lege, an tollatur per interdictum.
35 Populus non mutatur nouis personis superuenientibus.
36 Noie sub appellatiuo, qd disponit̃, tñ durat, quãtũ appellatio.
37 Certius in dubio est tenendum.
38 Expresse contradicere plus est, ꝙ̃ consentire.
Contradictio bona meretur premium.
39 Pena interdicti puniuntur qui non peccauerunt.
40 Ciues habitantes continuo extra ciuitatem, an intelligantur interdicti ciuibus interdictis.
41 Vniuersitate loci interdicta, an intelligãtur interdicti homines in suburbijs, vel continentibus edificijs habitantes, qui non sunt de corpore illius vniuersitatis.
42 Interdictus ab officio sacerdotali nõ debet officia exercere, que proprie competunt sacerdoti.
43 Põtificalia, cui sunt interdicta, si celebrat nunqd est irregularis.
44 Sacerdos ab episcopo non differt specie.
45 Eps suspensus, vel interdictus a pontificalibus, si exercet officium sacerdotis etiam cum pontificalibus, an sit irregularis.
46 Sacerdos, cui interdicta sunt sacerdotalia conficiens corpus Christi sine missa, an sit irregularis.
47 Casus in quibus a iure interdicitur ingressus ecclesie.
48 Sacerdos cui interdictus est ingressus ecclesie, si celebrat in oratorio, an sit irregularis.
49 Epistole lectio, ⁊ euangelij principali actui misse accedit.
50 Ingress⁹ eccl'ie, cui ẽ iterdict⁹, an licite possit trãsire p ecclesiaz.
51 Ecclesie ingressus cui est interdictus, licet nõ possit in ecclesia celebrare, an possit in ea audire diuina.
52 Vniuersitas est a iure interdicta, que domos locat, vel conductas habere permittit alienigenis vsurarijs in terra sua ad exercendum fenus.
53 Ciuitas que epm proprium iniuriose, vel temere percusserit, vel ceperit, vel bãnierit, vel hoc fieri mãdauerit, a iure interdicit̃.
54 Inferiores epis, qui, ⁊ qñ habeant ordinariam iurisdictionem.
55 Episcopus, vel prelatus habens capitulum, an possit interdicere de iure communi sine capitulo.
56 Consuetudo dat iurisdictionem.
57 Ecclesiasticum interdictum qualiter, ⁊ ex qua causa proferatur.
58 Circunstantie in penis sunt generaliter attendende.
59 Priuilegia casus suos non excedunt.
Principali sublato, cessant omnia accessoria.
60 Sententia interdicti, sicut verbaliter fuit lata, ita ⁊ verbo fieri debuit relaxatio.
Papa legibus non subiacet.
Interdicti effectus quis sit.
61 Persone ecclesiastico interdicto supposite alicubi, an debeant audire diuina.
62 Officia diuina non debent in locis suppositis ecclesiastico interdicto celebrari.
63 Iura antiqua saluari debent in quantum fieri potest.
Populo interdicto, seu vniuersitate, an intelligatur interdictus locus, in quo est ille populus, seu vniuersitas.
64 Laici non interdicti, an possint admitti ad diuina, cum celebrantur singulis diebus submissa voce.
65 Epis qd per priuilegium ꝯceditur, alijs intelligitur denegatum.
66 Interdicti, si qñqz admittuntur ad participationem diuinoꝝ, a fortiori clerici extranei ad celebrandum, ⁊ concelebrandum.
67 Admissio indistincte toleratur de consuetudine generali, de quorum ordinibus non dubitatur.
68 Celebratio diuinorum prohibetur tempore interdicti, casibus exceptis in iure expressis.
69 Aduerbium satis, qualiter sumatur.
70 Priuilegium ꝯcessum singulari persone, vel cõuentui, siue collegio, an extendatur ad ipsorum familiares.
71 Presbr̃ solus si pt missaꝝ solẽnia, vl' alia diuia officia celebrare.
72 Familiares domestici qui dicantur.
73 Clericis interest celebrare, non laicis.
74 Misse non conuentuales, an possint celebrari tempore interdicti in ecclesijs conuentualibus.
75 Diuinoꝝ celebratio, an pmittat̃ ianuis claus. submissa voce, nõ pulsatis cãpanis, ⁊ excõicatis, ⁊ iterdcis exclusis tpe iterdci.
76 Celebrãs in loco interdicto alta voce, ẽt ianuis clausis, nõ pulsatis cãpanis, excõicatis, ⁊ iterdictis exclusis, an sit irregl'aris.
77 Celebratio diuinoꝝ in loco interdicto, ad quẽ finez ꝓhibeatur.
78 Clericus si sonat cãpanas, vel apit ianuas eccl'ie, vel adducit excõicatum, vl' iterdcm̃ ad offm̃ in loco iterdcõ, an sit irregl'aris.
Scienti non subuenitur, sed ignoranti.
79 Celebrãs in loco interdicto, vel qui est interdictus a diuinis vbicunqz celebrans, an sit irregularis.
80 Religiosus, ⁊ nullum habens ordinem clericalem, vel monialis violans interdictum, an sit irregularis actiue, ⁊ passiue.
81 Irregularitas quos non comprehendat.
82 Laic⁹ adiuuãs presbr̃m celebrãtẽ in loco interdicto, an peccet.
83 Clericus a diuinis interdictus celebrans, vel clericus ẽt non interdictus in loco interdicto celebrans, irregularis efficitur.
84 Constituti in minoribus, si procedunt in officio suo tempore interdicti, sicut prius sunt irregulares.
85 Sacerdos solũ interdictus a sacerdotalibus, vel a celebra. missarum, si celebrat in inferiori ordine, an efficiatur irregularis.
86 Cl'icus iterdict⁹, vel nõ iterdict⁹, si in loco iterdicto iterest diuinis officijs, sz nõ est pncipalis celebrãs, an icurrat irrl'aritatẽ.
87 Interdictum nil agit ad celebrationem.
88 Archidy. sacrista, vel magr̃ scholaꝝ interdictus, vel nõ interdictus, si in loco interdicto exercet officiũ suũ, an sit irregl'aris.
89 Clericus interdictus, vel nõ interdictus, si in loco interdicto cõmunicat aliquem, vel absoluit excommunicatum, an peccet.
90 Sacerdos iuxta morem, an possit facere generalez confessionez tempore interdicti.
Sacerdos interdictus benedicens aquam, vel non interdictus id faciens in loco interdicto, an sit irregularis. Et an laici poterunt aspergi tali aqua. 91.
92 Officia ordini adiacentia que sint.
Epi, vel supiores, an possint in loco interdicto populo bñdicere.
93 Persone interdicte non sunt capaces benedictionis epalis.
94 Verbum Dei, an possit predicari interdictis in loco interdicto.
95 Cãpane an possint pulsari pro horis notificandis tpe interdicti.
96 Clericis an liceat sonare cãpanas tpe iterdicti ꝓ ostẽsiõe reliquiarum sanctaꝝ, vel aduẽtu alicuius plati. Itẽ pro aue maria. 97.
Dispositio facta in vno, non habet locum in alio.
98 Prohibitio de celebrando, an includat audientes.
Exceptio est de materia regule.
99 Prohibitio de celebrando tẽpore interdicti nunqd sit limitata.
100 Constitutio penalis non est extendenda.

29 **Sed quid** si interdicit̃ † terra alicuius dñi, de qua terra dz intelligi. solu. de ea que est sua, quo ad dñium iurisdictionale. de offi. dele. sane. ij. de iu. iur. ex luce ꝓpria. ff. de relig. l. ij. §. in locũ. item intelligit̃ de terra, quã ab alio tz in feudũ, vel emphiteosim, qꝛ in his casibus ad eũ spectat vtile dñium, vt in emphiteota satis pz. ff. si ager ve. vel emphi. l. j. §. vlt. ⁊. l. fi. de vas. in libel. feu. si de feu. con. fue. inter do. ⁊ vas. ⁊ alleg. c. si cã inter. vel saltẽ non põt negari, ꝙ vassallus hz vsumfructũ, qꝛ hoc casu transit ad hrdem. in lib. feu. qui. cau. feu. õ inuesti. rei. c. rei. aut ibi dr̃, ꝙ vassallus tanqꝫ dñs potest quasi vendicare. Quid si ptinet ad ipsum dñm rõne dotis vxoris. dic ꝙ intelligit̃ interdicta, qꝛ maritus ꝯstante mr̃imonio est dñs dotis. ff. de rei ven. doce ancillã, de au. ⁊ argẽ. leg. l. qntus. sed an terra illi

illi domino pignorata intelligitur interdicta. Sol. aut proferés dixit interdico terrã, quam talis tz, ⁊ ét sibi pignorata intelligit interdicta. creditor, enim hz possessioné. ff. de vsuc. fm no. de quo no. ff. qui satis. cog. sciendũ. §. creditor. facit de reg. iu. cũ bertoldus. aut in prelatione fuit dictũ, interdico terrã suaz, vel tuaz, q dicta verba notãt dñiũz, vt in. d. §. in locũ. C. de rei véd. l. in rem. non includit pignorata. ita no. do. ⁊. p. m. post iura in preced. c. j. de postul. Sed qd in villa, in qua hz vsũfructũ, dic ꝙ illa inclu
30 ditur, cũ multis casibus † vsusfructus sit pars dñij. ff. de vsufru. l. iiij. ⁊ ibi no. quid si interdicit specialiter illa terra, in qua quis hz vsũfructuz. dicit do. ⁊. p. m. ꝙ per hoc interdicat illa, in qua habet ꝓprietatem, ⁊ alius vsũfructũ. arg. insti. de her. insti. §. j. ⁊. ij. ff. de relig. l. ij. §. j. ⁊. ff. q satisd. cog. l. pe. ij. rñ. sed ꝙ ibi dr in fine, posset induci pro, ⁊ ꝯ, licet istud sit tutum. ꝯrium põt sustineri, ne accessoriũ videatur ad se trahere principale, ꝯtra id. de ꝯsec. ecccle. vel alta. c. j. lib. vj. ⁊ facit predic. §. tertius. qui incip. alienũ. insti. de her. insti. sed qd, si is cuius terra interdicitur hz terrã in diuersis ꝓuincijs. sol. si hz in diuersis locis pro pte, ⁊ pro indiuiso, oés ille partes subiacét interdicto, sed si ꝓ diuiso secus, ne in nocés puniatur. ff. de au. ⁊ arg. leg. l. qntus. facit de prebé. c. vlti. in fi. lib. vj. vij. q. j. §. vlti. ff. de ri. nup. §. illud. alias videret tale in terdictũ promulgatuz sup interdicto, ꝯtra id qd hr. de preben. dudũ. lib. vj. ⁊ in cle. de ꝯces. preben. c. qué. ⁊ facit qd not. de sepul. sacris. dicens si is, cuius terra interdicit postea nouã terraz acqrat, sola illa noua terra nõ includitur, cũ talia non respiciant futura, de nõ nu. pecu. c. vlti. ⁊ in cle. eo. tit. literas. cũ si. ad idez. ff. de iud. non põt. ⁊ de dã. infe. l. dãnuz. §. is qui. ⁊ qd no. per gl. ⁊ alleg. de priuil. cũ capella. quid si aliqs vendit terram interdictam, vel perdit eã, dic ꝙ propter hoc nõ tollit interdictum cum
31 onus † rei trãseat cũ ipsa re. de deci. pastoralis. ⁊. c. cũ non sit. de pigno. ex litteris. cũ si. nec eniz est iste modus tollédi interdictuz qd deberet relaxari per iudicé, fm qd. j. dicaz, qui tñ cessante causa interdicti se facilé exhibebit. alle. d. ⁊. p. m. prece. decre. de se pul. sci. redeũdo ad propositum qñ interdicitur cõe, populus, vel vniuersitas sub ipsoꝝ appellatione, ⁊ tũc singulares persone cõis, populi, vel vniuersitatis intelligunt interdicte. vnde in nullo pñt audire diuina, vel percipere ecclesiastica sacra preter premissa, q actualis auditio diuinoꝝ, ⁊ perceptio sacramentorum per interdictũ est prohibita, actus aũt sunt proprie suppo sitoꝝ non vniuersitatis. vnde nõ vniuersitati, sed vt singulis pre dicta intelligunt prohibita. hec in predicta decre. si snia. §. vltimo. Sed circa hoc occurrũt plura dubia, vnũ est an interdictis
32 † clericis specialis ecclesie alicuius, etiam sub nomine collegij, in telligatur ecclesia interdicta, dic ꝙ non, vt probatur de priuilegijs, per exceptionem. in fi. lib. vj.

Sed quero an interdicto populo, vel vniuersitate, collegio, vel cõi alicuius loci, intelligatur per hoc ille locus interdictus. d. ⁊. p. m. in decre. si snia, dicit ꝙ non, q aliud est interdictũ loci, aliud vniuersitatis, vel collegij, vt vr expressum, de vsur. c. j. lib. vj. poterit ergo celebrari in illo loco alta voce, vt prius, q hoc non est prohibitum. de sponsa. cũ apud. cum si. ⁊ facit qd dixi. ꝯ. pri. q. lz dictum. d. ⁊. p. m. ꝓcederet de iure scripto, tñ prestare vr occasionem periculo. audirent enim voces celebrantiũ publice ab interdictis, qui ét potuerũt patenter videre corpus Christi. ⁊ per hoc vilipendet censura ecclesiastica, ꝯtra id qd habetur, de priuil. vt priuilegia, de sent. excõ. si ciuitas. lib. vj. ⁊ in cle. cũ ex eo. eo. ti. vt ergo tãto periculo obuiet. de sepul. c. j. lib. vj. de consti. c. ij. ꝯsulendũ esset clericis, vt tali interdicto durãte abstinerent a publica celebra
33 tione. Sed nunqd si † quis de vniuersitate interdicta se trausfert ad aliũ locum, patria dimissa, censet ne amplius interdictus, de spẽaliter interdicto non est questio, q ille semp remanet interdictus, donec absoluatur, sicut de excõicato dicitur. iiij. q. v. qlqs. de sen. excõ. cum desideres. facit de reg. iur. c. j. si aũt non est spe cialiter interdictus, lz sit de populo interdicto, aut est in culpa, propter quã lata fuit snia interdicti, ⁊ tunc q intelligit speciali ter interdictus quocũqz se transferat, interdictus remanet. arg. de priuileg. qd nõnullis. ⁊ eo. ti. lz in fi. lib. vj. de sen. excõ. alma. §. illis ét. lib. vj. si vero non fuit culpabilis, ⁊ ex toto desinit esse de populo interdicto, credo cessare interdictũ circa euz, q in eo cessat causa efficiens, ⁊ ꝯseruans, ergo cessare dz effectus. lxj. di. neophitus. de renũ. post transla. ff. de iu. patro. adigere. §. qꝯuis. ⁊ nihil tã natura ⁊c. ff. de reg. iu. nihil. ⁊ extra eo. ti. c. j. vnde si ta lis se transferat ét voluntarie ad locum aliũ domicilij mutandi
34 causa, cessat interdictũ, quo ad eũ, † q libertas sibi data a lege. de transla. domicilij. ff. ad muni. l. nõ vtiqz. ⁊. l. nihil. non tollitur per huius interdictũ. ff. de ado. si arrogator. de reg. iu. indultuz. lib. vj. bene facit. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. in bello. §. manumittenda. ff. de qd. ⁊ dem. l. titia. §. ij. nec talis põt dici preuẽtus, vel destinatus, ex quo ponit inculpabilis, sed solũ dicebatur interdictus, q de vniuersitate interdicta. ⁊ sic nõ ob. ff. ad muni. in co lum. ij. ⁊ qd ibi no. de foro competen. proposuisti. per hoc etiam respondetur ad ea que premisi de specialiter interdicto, ⁊ que di xi supra, circa principium huius secundi membri. quid si existés de populo nõ interdicto factus est de populo interdicto, credo ꝙ ex tũc ligatus est, sicut alij, cum enim factus sit membrũ illius corporis, non dz amodo alio iure censeri, ꝙ corporis. xij. di. c. j. de prescrip. cũ non liceat. facit. ff. ad muni. l. incola. ⁊ de sta. reg. recolétes. in fi. ⁊ qd ibi no. nec obs. qd precesserat snia, q ponit,
35 ꝙ lata fuit ꝯtra vniuersitaté, vel populum, qui nõ mutatur † nouis psonis superueniẽtibus. ff. de iudi. ꝓponebat. vij. q. j. õnicqz. Itẽ vt sepe dictum est, hac snia ligãtur, qui nõ peccauerunt, per que rñdetur ad. l. ꝓuidendũ. C. de decu. lib. x. que forte vr facere ꝯtra. posset etiam ad ipsum rñderi, per id qd ibi not. in glo. j.

Sed quid si existés de populo interdicto bãniatur, ꝯfinetur, seu relegetur, nunqd quantum ad eũ simpliciter ad ipo bãnitum cessat interdictum, q non cen setur amplius de illa vniuersitate, ꝑdit enim ciuitatem, siue vniuersitaté, vt sic loquatur, sed ꝯfinatus, vel relegatus bene manet interdictus, q adhuc censet ciuis de corpore vniuersitatis, pro bant predicta. ff. de interdi. ⁊ re. l. relegatoꝝ. ⁊. l. exiliũ. ⁊ de pen. l. relegati. ff. de iu. fis. l. bona. ꝙdiu ergo remanet ciuis, vel vniuer sitatis, vel populi interdictũ, sequitur eũ, cessante vero nomine di cto a populo cessat interdictũ circa eum. lxviij. dist. cor epi. in fi.
36 ff. de tut. l. j. §. tutores. ⁊ qd ibi no. qd enim † sub noie appellatiuo disponitur, tñ durat quantũ appellatio ad hoc. xviij. q. j. ⁊. l. dist. fraterni, de rescri si gratiose. lib. vj. de offi. dele. qm abbas. ff. de interd. ⁊ rele. l. quoqz. §. j. sed si dicatur, ꝙ fm hoc bãnitus ꝯsequitur premium ex dolo, cũ enim fuit bãnitus, rñdeo ꝙ non est verũ, ꝙ ratione culpe ꝯsequitur relaxationé interdicti, lz ban num qd est causa, propter quã perdit locũ, que perditio loci est causa, propter quã est immunis ab interdicto, quo ligabat sine cul pa. s. de suspec. tu. l. decreto. ff. de excu. tu. l. si milites. §. si ignomi ni. ff. de inter. ⁊ rele. l. pe. de ꝯces. preben. q diuersitaté. cum simi. Itẽ quero, an si talis qui est de populo, vel vniuersitate interdictus ingrediat monasterium vꝫeat ordinari. sol. post professionem indubitãter poterit ordinari, planũ enim est, qd totaliter de sinit esse de populo, vel vniuersitate, vt bene probatur per ea que proxime dixi, sed ante professioné tutum est ꝯsilium, qd non ordi
38 netur, † q in dubio tenédũ est, qd est certius, de spõ. iuuenis. cuz ꝯcor. ⁊ q posset presumi id factũ in fraudez, si ille ante professio nem rediret ad seculum, qd facere põt, de regu. ad apostolicã. ⁊. c. ꝯsulti. ⁊ ꝙ inculpari põt, precaueri dz. de ser. nõ ord. c. j. si tñ or dinatus fuerit ante ꝓfessionem, puto illã tenere. arg decre. religioso, de sen. excõ. lib. vj. xij. q. j. duo sunt. sed dubitat de absenti bus tpe late snie interdicti in vniuersitatem, vel populũ. Itez de presentibus non ꝯsentiẽtibus, sed ꝯdicentibus alioꝝ culpe, pro pter quã fertur snia interdicti, an ligent. ista dubia plene prosequitur. d. ⁊. p. m. in decre. si snia. recitans ꝙ qdam religiosi tenét ꝙ absentes, vel presentes, ⁊ ꝯtradicentes nõ ligantur ét quo ad ecclesiam, de absentibus probant, q talia non ligant probabiliter ignorãtes. ff. de decre. ab ordi. fac. l. fi. de consti. c. ij. primo re sponso. lib. vj. qui matri. accu. pos. c. vltimo.

Item presentes in preiudiciũ absentiũz non pñt facere statutum. de ꝯsti. cum oés, nec absentes, ⁊ ignorãtes ex maleficio obligant. ff. de accu. ⁊ ex maleficijs. §. j. xv. q. j. aliquos. ⁊. c. seq. ⁊. c. no est. vnde de facto decurionũ non tenent tunc absentes. ff. de magi. cõ. l. j. §. hoc aũt. ⁊. §. si qs in villã. ⁊. §. seq. ⁊. C. de adul. in adulterij. §.
38 vlti. fortius dicunt de ꝯdicentibus, † q plus est expresse ꝯtradicere, quam non ꝯsentire. de simo. sicut tuis. facit de homi. Petrus, vnde ꝯdicens eximitur a pena. ij. q. vij. qua ꝓpter. de elect. gñali. lib. vj. de reb. eccle. nõ alie. c. ij. eo. li. ⁊ bona ꝯdictio meretur premiũ. de his que fi. a ma. par. ca. c. j. ergo non penã, de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ si necé. de fideius. peruenit. cũ si. Item satis fuit facere qd potuit. xij. q. ij. faciat, ⁊. ff. de pe. l. moris. de ver. si gni. l. nepos. ⁊ pena suos dz tenere actores, de his que fi. a ma. par. c. quesiuit. C. de pe. sancimus. bene facit de pe. di. j. nemo. ⁊ qd ibi no. C. de appel. qm iudices puniuntur ꝯsentientes, ⁊ potissime maiores. de simo. ventés. ⁊. c. dilectus. ij. de cler. excõ. latores. de sen. excõ. romana. in fi. lib. vj. lz vt dicit. d. ⁊. p. m. isti non
39 ponderãt, † q pena illa interdicti puniunt qui nõ peccauerũt. s.

spon.non est nobis,cum simil.⁊ per illud cessant rationes dicte,
vnde tenet absentes,⁊ ꝯdicentes ligari,⁊ aperte probat decret.
snia,nam ibi pꝫ propter dictum populũ,⁊ vniuersitatem interdi
cti.⁊ facit qd.j.dicaꝫ,in vlti.mébro.fatetur tñ illos insontes quo
ad Deũ.de sent.excõ.a nobis.c.ij.de re iudi.c.j.lib.vj.⁊ hec pla
cét. ¶ Quid si talis absens est de alia ciuitate,vel populo,lꝫ gra
tiose receptus fuerit in ciuẽ,vel popularẽ populi interdicti,vt se
pe faciunt Veneti.forte ét ibi nunꝗ̃ fuerit,vel habitauerit, ad
huc credo,ꝙ talis intelligat̃ interdictus dicto populo iterdicto
per.d.rónem,⁊ qꝛ sentit cõmodũ ⁊c.de reg.iur.lib.vj.qui sentit.

Sed queritur de habitãtibus in ciuitate nõ de ciuibus, vel ꝺ populo illius ciui
tatis,planũ est ꝙ non includunt̃ in interdicto illius vniuersita
tis,vel populi,vt in decre.si snia.§.vlti.ibi,singulares ex eo per
sonas ⁊c.sed isti nõ sunt ex eo.s.populo,lꝫ ibi habitẽt,si tñ etiaꝫ
locus esset interdictus in eo non possent audire diuina, sicut nec
possent penitus extranei,sed extra locũ illum sunt oĩno liberi ab
interdicto.ad prefata facit.ff.ad muni.nihil.⁊.l.magr̃atus.cum
40 simi.sed nunqd †ciues habitantes ꝯtinuo extra ciuitatem, ⁊ su
burbia,⁊ ꝯtinentia edificia intelligũtur interdicti,populo,vel ci
uibus dicte ciuitatis interdictis. ¶ Rñdeo ex quo ponuntur ci
ues,vel de vniuersitate interdicta,censent̃ interdicti vbicũꝗ̃ ha
bitant,per ea que plene dixi.s̃.ver.sed quid si existẽs.sed quid di
ces de nobilibus,puta marchionibus,comitibus,vel hmõi ha
bitãtibus in dioce.vel ciuitate,cuius populus est iterdictus, vel
vniuersitas est interdicta.sol.si sunt de interdicto populo, vel de
dicta vniuersitate,qd patet,qꝛ subeũt onera,⁊ habent honores,
sicut alij de dicta vniuersitate,ligantur snia.ad hoc.ff.de interdi.
⁊ rele.l.relegatoꝝ.§.solet preterea.⁊.C.de incol.est veꝝ.lib.x.ar
gu.sumpto a ꝯ̃rio sensu.⁊ ꝙ ibi no.insti.de iu.nat.gen. ⁊ ciui.§.
plebs aũt.idem puto si tales per priuilegiũ essent exẽpti a mune
ribus, siue oneribus, qꝛ per hoc non seqtur qd non sint de ipsa
vniuersitate,vnde saluis priuilegijs ligant̃ penis,qbus ligantur
alij de ipsa vniuersitate,ꝺ priuil.cũ capella.⁊ eo.ti.c.j.lib.vj. sed
pone,qꝛ tales sunt sui iuris,vel ex ꝯsuetudine, vel priuilegio im
periali,ita ꝙ dicte vniuersitati, tanꝗ̃ de ipsius corpore in nullo
participãt.solu.omissa qõne,an merũ imperiuꝫ prescribatur,dic
ꝙ etiam,vt penitus extranei sint cẽsendi,vnde interdictum latuꝫ
in dictam vniuersitateꝫ non ligat eos.ad hoc decre. si sententia.
§.vlti.a contrario,⁊ quod supra dixi.

41 Sed nunquid †interdicta vniuersitate loci intelliguntur interdicti habitãtes
in suburbijs,vel ꝯtinentibus edificijs,qui tñ non sunt de corpo
re illius vniuersitatis,sed sui iuris,vel alterius subiecti, sicut di
citur de loco interdicto,qd suburbia ⁊c.sol.non,qꝛ si interdictuꝫ
singularis persone nõ cõplectitur aliam personã.xxiij.q.iij. si he
res.vniuersitas aũt est persone representatiua,vt de fideiussor.l.
mortuo. ¶ In dubio tñ.i.si apparẽt in suburbijs habitãtes esse,
⁊ sui iuris,vel de alia vniuersitate,presumerem eos de vniuersita
te ciuitatis,cui adherẽt.arg.l.alphenus.⁊.l.qui in ꝯtinentibus.
ff.de ver.sig.⁊.ff.de reg.iur.vxorem.§.legauerat. ⁊.l.cuiꝗ̃.
¶ De simili qõne cum locus est interdictus,plene dixi.s̃.ver.cir
ca qd quero,qñꝗ̃ profertur interdictum ecclesiasticum ꝯtra sin
gularẽ personam,⁊ lꝫ quot sint actus hominis,tot modis respe
ctu illoꝝ possit interdici.xj.q.iij.§.euidẽter.xvij.qõ.iiij. miror.ff.
de interdi.⁊ releg.l.relegatoꝝ.per totam.l.⁊ qd no.in cle.de pe.
cupiẽtes,in gl.no. nouã tñ hic ꝓsequor de interdicto singularis
persone quantũ ad diuina officia,⁊ sacramẽta, vbi sciendum qd
qñꝗ̃ singularis persona interdicit̃ simpliciter a diuinis,vt in iu
ribus alleg.s̃.in.j.membro.Interdũ ab aliquo actu respiciente
diuina,quo casu actus expressus intelligit̃ interdictus, ⁊ omnis
alius qui in illo includit̃,vel qui sine isto actu interdicto exerce
42 ri non pót.de appel.solicitudinẽ.vnde interdictus †ab officio sa
cerdotali non dꝫ officia exercere,que proprie cõpetunt sacerdo
ti.secus si solũ altaris ministerium sit interdictũ,de corpore vici.
significauit.itẽ interdictus a sacerdotali officio non pót exercere
põtificale,qd sine sacerdotali exercere non pót.de exces.prela.ex
literis.in si. ¶ Eadem róne interdictus,ne promoueatur ad in
feriorẽ ordinem,non pót promoueri ad maiorẽ,vel interdictus,
qui est suspẽsus ab exercitio ordinis inferioris non pót exercere
officiũ superioris,qd sine exercitio illius inferioris exerceri non
pót.secus si sine illo pót exerceri, lꝫ enim sit minus id, qd est in
terdictum, tñ ex quo maius sine illo minori prohibito exerceri
non pót,illud maius hoc respectu includit̃ in prohibitione.Sic
eꝯ̃ interdictus,vel ꝓhibitus a maiori,nõ intelligitur ꝓhibitus a
minori,qd non includit̃ in illo maiori,hec ꝓbant̃.xcv.dist. illud.
lxxiiij.di.gesta.ff.de sena.qui indignus.ff.de ser.expor.cui pecca
to dominetur generaliter.in prin.ff.de interdi. ⁊ rele.l.relegato
rum.§.potest alicui.de sen.excõ.cum illarum.eo.ti.is cui. lib.vj.

43 Sed si is cui interdicta †sunt põtificalia tm̃ celebrat, nunqd est irregularis,qꝛ interdictus a supe
riori ordine non est ꝓhibitus ab inferiori,cum in inferiori possit
ministrari sine illo supiori,vnde prohibitus exercere sacerdota
lia,nõ est prohibitus a diaconalibus,⁊ sic de alijs.l.dist.placuit.
de cor.vici.significauit.de cler.egro.c.ij.de offi.dele.sane.ij. ⁊.e.
tit.c.ij.lib.vj.de nõ ordi.mi.c.ij.cũ si.⁊ hoc est planũ, ⁊ idem ꝑm
quosdã,si pontificalibus forte fuerit tm̃modo interdictũ,qꝛ hoc
iure non cauet̃,⁊ pene non sunt extẽdende.de pe.dist.j.c.pen.de
sen.excõ.is qui.j.rñso,lib.vj.Itẽ qꝛ pontificalia nõ sunt de sub
stantia ordinis,nec officij,cũ sine eis qdlibet officium fieri pót,⁊
hoc dictũ recitat Guil.in spe.de leg.§.iuxta.ver.qd si quis eps.
⁊ placet Jo.mo.in.c.cũ medicinalis.ꝙ si ꝓbat proprie ille est ir
regularis,qui hñs ordineꝫ,⁊ carẽs executione ordinis imiscet se
diuinis,vt ibi.sacri aũt ordines sunt deputati ad ꝯfectionem cor
poris Christi,cuius ꝯficiendi sacerdos hꝫ potestateꝫ, diaconus
hoc sacr̃m a sacerdote ꝯfectum dispensat,subdiaconus ad id mi
nistrat sacra vasa,per qd pꝫ,ꝙ sacerdos est maior alijs,cui ꝯse
cratio supaddita,facit eũ sacerdotem magnũ in eo,qd sacerdo
44 tium alijs dare pót.†Ex qbus seqtur,ꝙ sacerdos nõ differt ab
epo specie,sed sicut maius,⁊ minus.⁊ per hoc cõcludit, ꝙ lꝫ su
spensus a diuinis ab additamẽtis ad diuina,quare ordinãs, vel
ꝯsecrans aliquos nõ est irregularis,ꝑm eũ Host.ꝯtra, eo ꝙ epi
scopatus est ordo per se.de quo plene scripsi.ꝺ purg.c.quotiẽs.
vbi declaro,ꝙ in ꝯsecratione episcopali imprimit̃ caracter quo
ad pfectionem corporis Christi mistici,ex quo seqtur,qd est or
do per se distinctus ab alijs inferioribus specie, ⁊ item non pót
negari,ꝙ epũs ad diuina habito respectu,officium hꝫ oĩno distin
ctum ab officijs inferioꝝ ordinum,vt ꝓbatur.xxiij.di.eps.habi
to respcũ ad seqnẽtia.c.lxviij.di.ꝗ̃uis cor epis.de ꝯsue.ꝗ̃to,de
ꝯse.eccle.vel alta.aqua.cũ si.satis est aũt ꝙ interdictus agat, vt
prius officium diuinoꝝ sibi ratione cuiusuis ordinis competens
ad hoc,vt censeatur irregularis.xj.q.iij.si quis episcopus in con
cilio.de senten.excom.is cui.lib.vj.

45 Per quod ꝯcludo,ꝙ eps †suspensus,vel interdictus a põtificalibus,si exercet officiuꝫ
sacerdotis ét cuꝫ põtificalibus non est irregularis,⁊ sic puto In
no.intellexisse. ¶ Sed si exercet aliqd,qd per se spectat ad offi
cium epi respectu ꝯsecrationis epalis,siue cũ missa,vt ꝯsecrare,
vel ordinare,qd fieri dꝫ cuꝫ missa,vt plene no.de elec.ꝙ sicut, si
ue sine missa,vt solet fieri cum ꝯfirmat in fronte,est irregularis,
⁊ salua pace do.Joã.mo.tale interdictũ suspendit epm̃ a colla
tione sacramentoꝝ,sicut a celebratione diuinoꝝ.per qd rñdetur
ad decre.vlti.de cleri.excõ.mi.que loquitur in excõicato minori
tm̃.Item in collatione,siue exercitio talium eps vtitur orationi
bus,⁊ benedictionibus sibi rõne papalis ꝯsecrationis cõpeten
tibus.⁊ hoc est satis,dato ꝙ talia nõ sint missa,vel aliqua ꝺ.vij.
horis canonicis, vt etiã.j.dicam. ¶ Propter dicta vr̃ solui que
stio,an is,cui interdicta est collatio sacramentoꝝ illa cõferendo
sit irregularis,qꝛ collatio alicuius sacramenti,vt baptismi, fit ét
per laicũ,de ꝯsec.dist.iiij.ꝯstat,de sum.tri.c.j.§.sacr̃m.ergo non
cõpetit specialiter alicui ordini, ⁊ sepe sine solẽnitate officij ꝯfe
runtur,⁊ lꝫ ad suspẽsionem qñꝗ̃ sequat̃,ꝙ quis suspensus cele
brare non dꝫ,hoc tñ non est ex natura suspẽsionis,sed ex quadaꝫ
accidentali ꝯñtia. ⁊ his rõnibus ꝯsideratis excõicatus minori
celebrans nullã irregularitateꝫ incurrit.de cle.excõ.c.vlti.in pñ.
hec opi.nõ placet,si is,cui interdicta est collatio sacr̃oruꝫ ꝯfert
sacr̃m,ꝙ sibi soli competit rõne ordinis, per ea que ꝓxi.dixi de
46 interdicto a põtificalibus.† vnde sacerdotẽ, cui interdicta sunt
sacerdotalia ꝯficientem corpus Christi sine missa puto irregula
rem,de cle.excõ.c.j.⁊.ij.⁊ qd dicã.j.in.vj.mẽbro,in prin.⁊ vsi. si
aũt sacerdos esset.ideꝫ vr̃ si ei,cui soli ex officio cõpetit.interdi
citur simpl̃r collatio certi sacramenti,puta epo interdicitur col
latio ordinũ,de tempo.ordi.illis nõ est.⁊.c.se.⁊ aliquẽ ordinem
ꝯfert,vel est sibi interdicta certoꝝ ordinũ collatio.de tẽpo.ordi.
lr̃is.⁊ aliquem ex illis ꝯfert cum solẽnitate debita,ꝓbat hoc illa
ratio,ꝙ tm̃ operat̃ prohibitio spãlis quo ad specieꝫ,ꝗ̃tũ gene
ralis quo ad oĩa.xxiij.q.v.si non lꝫ.de pe.di.j.§.hoc idẽ.in pñc.
de priuil.qꝛ circa.cũ si.estimo ꝙ hoc videbit̃ nimis durũ. ⁊ pri
ma facie ꝯ̃ rõnem decre.is qui. ¶ Tractat ét Inn.de eo, cui in
terdicta est ꝑticipatio sacr̃orum,an participãdo sit irregularis.
dic ꝙ non,qꝛ ⁊ laici ꝑticipant sacr̃m.vñ hoc nõ est bene.facit de
cler.excõ.c.si.redeo ad ꝓpositũ,vbi sciendũ ꝙ eis,cui celebrant
scienter

ſcienter preſentibus excõmunicatis, vel interdictis, vel illos ad mittunt ad eccleſiaſticam ſepulturam a iure interdicitur ingreſſus eccleſie, donec ſatiſfecerint ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerunt. de priuil. epiſcoporum. lib. vj.

Item a iure interdicit̃ ingreſſus eccleſie in caſibus, de ſent. excõ. ſacra. eo. ti. c. j. lib. vj. ꝛ eo. lib. de cẽ. exigit. ꝛ. xvj. q. vij. ſi qs deinceps. ſm cões opi. interdictum ab hoie interdicitur ingreſſus eccleſie. xvj. q. vij. nullus. de offic. deleg. ſane. ij. eo. ti. c. ij. lib. vj. de pe. ꝛ remi. ois. poſt qꝺ interdictum iuris, vel hois in eccleſia ingreſſus ſe diuinis ingerẽs in ſuo officio, ſicut prius irregularis eſt. de ſenten. excõ. is cui. lib. vj. dixi aũt in eccleſia, qꝛ ſi extra eccleſiam, puta ſub dio, vel ſub tẽtorio, vel in domo priuata ingerit ſe diuinis, nõ eſt irregularis, vt ibi no. in. ij. gl. ꝛ eſt ratio, qꝛ dictum limitatũ, ſm ſuaꝫ limitationem dꝫ intelligi. xliij. di. ſit rector. in fi. de trãſla. c. fi. de ver. ſig. abbate. in fi. ff. vi bo. rap. l. j. §. non aũt. cum ſi. hic aũt limitat̃ pena, cũ. ſ. celebrat̃ in eccleſia, ergo non hꝫ locũ, ſi celebretur extra. ꝛ idẽ qꝺ dixi. ſ. ver. qñqꝫ profertur interdictũ eccleſiaſticũ. ꝛ de pe. di. j. §. pene. de elec. ſtatutũ. lib. vj. ¶ Sed qd ſi is,
48 cui iterdictus eſt ingreſſus eccleſie celebrat † in oratorio, qꝺ conſtitui non põt ſine dioceſani licẽtia. de priuil. auctoritate. lib. vj. nec in eo celebrari. de ɔſe. di. j. clericos. ꝛ. c. ſi qs extra. ſol. ſi interdictũ eſt ita, qꝺ non in eccleſia, vt de cẽſi. c. vlt. de priuile. patẽtibus, non eſt irregularis, qꝛ nõ ſubiacet prohibitioni, que eſt, ꝙ in eccleſia talis non celebret, cũ tale oratoriũ non ſit eccleſia, vt in predictis iuribus. Nec ob. ꝙ in eo non põt celebrari ſine licentia dioceſani, qꝛ nec ẽt in alio loco extra eccleſiã, vt in primis iuribus, ꝛ de ɔſec. di. j. miſſaꝝ, ꝛ. c. nullus. j. ꝛ. c. vnicuiqꝫ. qd ſi talis celebrat in eccleſia non ɔſecrata, que proprie dr̃ baſilica. ꝺ relig. do. c. j. dic ꝙ eſt irregularis. ad hoc, de ɔſe. ec. vel alta. c. vlti. ꝛ de imu. eccl. c. pe. ſatis enim eſt, ꝙ auctoritate põtificis ſit dedicata. de ɔſec. diſt. j. nemo. ſed qd dices, pone ꝙ presbytero celebrãte miſſam in eccleſia ſubdiaconus, cui interdictus eſt ingreſſus eccleſie, dicit epiſtolã illius miſſe extra eccleſiã, vel diaconus cui interdictus eſt ingreſſus eccleſie illius miſſe, dicit euãgelium extra. idẽ in ſimi. ¶ Quero de duobus. ſ. ꝺ. d. ſubdiacono, ꝛ diacono. itẽ de presbytero miſſaꝫ illã celebrãte, an ſint irregulares. ſol. in prio caſu, puto talẽ ſubdiaconũ, vel diaconũ fore irregulares, qꝛ vnũ eſt officiũ. vij. q. j. nihil. qꝺ tñ principaliter in eccleſia celebrat̃. vnde cooperat̃ ſibi ꝓhibito in loco, in quo exercet̃. ſequit̃ ergo, qꝺ eſt irregularis, vt in decre. is cui. ad hoc. l. di. ſi qs viduã. xxiij. q. vlti. de homi. ſicut dignũ. §. illi enim. ꝺ cle. pug. in duel. c. ij. ꝛ cle. de pe. ſi qs ſuadẽte. in prin. C. de rap. vir. l. vidua. de epiſ. ꝛ cle. l. raptores. de pen. c. felici. in pñ. lib. vj. ff. ad. l. aql. itẽ mela. §. ſi qs alios. ꝛ. §. item cũ. inſti. de obl. que ex ꝺli. naſ. §.
49 interdũ. † ꝛ qꝛ actui principali miſſe accedit lectio ep̃le, vel euangelij, qui actus p̃ncipalis factus eſt in eccleſia, ergo ad illũ locuꝫ referri dꝫ lectio epiſtole, vel euãgelij. ad hoc, de prehẽd. ſi cui. de ɔſe. ec. vel alta. c. vno. ꝺ ſen. excõ. ſi ciuitas. li. vj. ff. de acq. re. do. adeo. §. vlt. inſti. de re. di. §. ſi tñ. ꝛ qꝺ ibi no. poſſent induci argumẽta de ſuſpectãdo, ꝛ potẽtiori. de pe. diſt. j. medicamentũ, ꝛ digniori, de ɔſe. ec. vel alta. qꝺ in dubijs, ꝛ loco inſpiciẽdo, in queꝫ aliqd ɔfertur, de ɔſti. c. ij. ij. rñ. lib. vj. ſicut de tp̃e dicitur. ff. ꝺ do. int. vi. ꝛ vxo. ſi cũ vxori. §. vlt. cũ. l. ſe. de ſepul. de vxore. In ſcꝺo caſu dico, ꝙ ſi presbr̃ celebrãs in eccleſia admiſit ſciẽter dictum ſubdiaconũ, vel diaconũ ad lectionẽ epiſtole, vel euãgelij, ẽt extra eccleſiã, eſt irregularis, qꝛ ꝑticipat crimini, ꝛ criminoſo. ꝺ ſentẽ. excõ. nuper. ꝛ ſi ɔcubine. imo vr̃ tale participiũ factũ in eccleſia per ꝓxime dicta. ſꝫ reuoluto mãtello, pone ſubdiaconus, cui interdictus eſt ingreſſus eccleſie, dicit epiſtolã in eccleſia, in miſſa, quã ſacerdos celebrat extra eccleſiã. Quero ẽt de duobus. ſ. de p̃dictis ſubdiacono, ꝛ presbr̃o, an ſint irregulares. ſol. ſubdiaconũ puto irregulareꝫ, qꝛ ꝛ ſi per interpretationẽ videat̃ id feciſſe extra eccleſiã, argu. eoꝝ, que mõ dixi. tñ in eccleſia vere de facto id fecit. ꝛ ſic in loco ꝓhibito, legit in officio ſuo, vt prius. vnde ſeqtur, qꝺ eſt irregularis per decre. is cui. bene facit. ff. de ac. ꝛ ob. ɔ̃traxiſſe. ff. de verb. ob. qui rome. de fo. cõpe. dilecti. presbr̃m aũt celebrantẽ extra eccleſiã non audeo dicere hoc caſu irregularem, lꝫ aliqualiter videat̃ participare predicto ſubdiacono in culpa, ꝓpter qꝺ ipſe ſubiaconus irregularitatẽ incurrit, qꝛ nõ eſt dignũ, ꝙ principale, vel dignius trahatur ad acceſſoriũ, vel minus dignũ. de ɔſe. ec. vel alt. c. vno. §. j. lib. vj. ꝛ ſatis eſt, ꝙ in hoc dubio hoc nõ eſt expreſſum in iure, cũ ꝛ dicta iuris ratio ɔ̃dicat.

50 **Sed queritur** † an is, cui eſt interdictus eccleſie ingreſſus poſſit licite tranſire per eccleſiã. dico ꝙ nõ, cuꝫ celebrant̃ diuina in eccleſia. v. q. ij. in p̃ñti. ſicut nec celebrare, vt in ꝺcre. is cui. ꝛ facit. e. ti. alma. §. adijcimus. de pe. ꝛ re. qꝺ in te. ſed nec alio tp̃e licite intrat eccleſiam orãdi cauſa. xxi. di. cleros. in fi. ꝛ de pe. di. j. q ſanctus. xxxiij. qõ. iiij. cũ ꝓpria. ꝛ ibi no. lꝫ al's, puta ꝙ ꝑ factis ſuis, bene põt tranſire ꝑ eccleſiã pro factis ſuis, ꝛ nõ in ea orare. nã is, cui interdictus eſt igreſſus eccleſie, ſm ꝓpriaꝫ ſignationeꝫ vocabuli, nulla ex cã põt ingredi. hinc eſt, ꝙ in eccleſia, vel ipſius cimiterio non põt ſepeliri, vt in decre. is cui. ij. rñ. atñ ea. decre. j. rñ. ꝛ predcm̃ c. p̃ñti, vñr tale interdictũ reſtringere ad celebrationẽ, ꝛ auditioneꝫ diuinoꝝ. Ex qbus infero, ꝙ tp̃e quo in eccleſia celebrant̃ diuina, põt in eccleſia orare. ꝛ facit qꝺ no. j. q. j. q audet. in fi. ꝛ hoc
51 placet. ſunt tñ, qui dñt, ꝙ is, cui interdictus † eſt igreſſus eccleſie, lꝫ nõ poſſit in eccleſia celebrare, tñ bene põt in ea audire diuina, niſi ab auditione diuinoꝝ ſpãliter ſit ꝓhibitus. ꝛ ſic intelligunt predcm̃. c. p̃ñti. ſed ꝓut dicit. d. ꝛ. p. m. ɔ̃ñtia, quã ponit decre. is cui, infert ɔ̃triuꝫ. itẽ equipatio. ſ. dicta, ꝛ. c. p̃ñti. copulatiue ponit iſta ad dubiũ tollẽdũ. de illo aũt, qui eſt de loco iterdicto, vel ẽt de populo, ꝛ nõ dedit cãm interdicto, mihi nõ eſt dubiuꝫ, ꝙ põt ingredi eccleſiã, ꝛ ibi ſtare, ꝛ orare tp̃e quo diuina in ea nõ celebrant̃. ar. de ſen. excõ. c. vlt. §. illis ẽt. li. vj. ¶ De tertio mẽbro. ſ. a quo eccleſiaſticũ interdcm̃ valeat ꝓmulgari. dic ꝙ interdictuꝫ profert̃ a iure, qñqꝫ ab hoie, ꝛ tũc qñqꝫ ab ordinario, qñqꝫ a delegato, vel ſubdelegato a iure, qñqꝫ ſpãliter in ꝑſonã, vt in caſibus alle. ſ. mẽbro ꝓximo. ꝟ. redeo ad ꝓpoſitũ. in prin. qñqꝫ ſpecialiter in eccleſiã, in caſibus, quos dixi. ſ. mẽbro ꝓxi. ꝟ. alio modo interdcm̃. ꝛ verſi. ſunt ꝛ alij. quos intelligas, vt ibi dixi. qñqꝫ profert̃ interdictũ gñale a iure interdũ in vniuerſitatẽ, vel collegiũ, vnde ſi collegiũ, vel vniuerſitas ciuitatis, vel loci cogit eccleſias, vel eccleſiaſticas ꝑſonas ſoluere pedagia, vel guidagia, vel ab ipſis eccleſijs, vel ꝑſonis eccleſiaſticis exigit, vel extorquet ꝓ proprijs rebus, quas nõ cã negociationis deferũt, hoc ipſo ſunt interdicta. de cẽſi. qñ aquã. li. vj. tñ iſte caſus nõ eſt receptus, nec ſeruatus, lꝫ poſtea ſancitũ fuerit penas p̃dictas, ꝛ alias ɔ̃ nõ parẽtes debere ꝑ locoꝝ dioceſanos publicari. in cle. e. ti. p̃ñti. iteꝫ a
52 † iure iterdcã eſt vniuerſitas, que domos locauerit, vel ɔductas hr̃e ꝑmiſerit alienigenis vſurarijs in terra ſua ad exercẽdum fenus. de vſur. c. j. lib. vj. itẽ interdicta eſt a iure vniuerſitas, que repreſalias ɔ̃ ꝑſonas eccleſiaſticas ɔcedit, vel ɔceſſas ad illas extẽdit, niſi id reuocauit. j. mẽſeꝫ a tp̃e ɔceſſionis, vel extẽſionis. de iniur. ꝛ dã. da. ꝛ ſi pignoratiões. li. vj. interdũ a iure ꝓfert̃ gñale interdcm̃ in locũ, puta ſi officialis ciuitatis in quadã romani electio. celebrari, vel repreſentãtes ipſam ciuitatẽ nõ ſeruauerit ea, ad que tenent̃ ꝑ decre. vbi periculũ. de elec. li. vj. vel fraudem in eis, vel ɔ̃ ea cõmiſerint, ciuitas ipſa eſt ipſo iure interdicta, vt pꝫ in ea. decre. §. ſi ciuitas. itẽ interdicta eſt ciuitas queuis preter vrbem, que ɔſentit dãdo ɔſilium, vel fauorẽ occidẽtibus, vel percutientibus, vel ſequẽtibus hoſtiliter, vel capiẽtibus cardinalẽ ſancte roma. eccleſie, vel. j. mẽſeꝫ, vel delinquẽtes, ꝓut enormitas facinoꝝ exegerit, ꝛ ei facultas affuerit nõ punierit. de pen. felicis.
53 in fi. li. vj. † itẽ a iure interdicitur ciuitas, que ep̃m ꝓpriũ iniurioſe, vel temere ꝑcuſſerit, vel cepit, vel bãnierit, vel hoc fieri mãdauerit, vel ɔſiliũ in his dederit, vel fauorẽ, vel facientẽ ſciẽter defenſauerit, vt in cle. de penis. ſi qs ſuadẽte. iter iſtos caſus nõ pono caſuꝫ decre. de imu. ec. lib. vj. qꝛ eſt reuocata, per cle. e. ti. qm̃.

Dixi ſcꝺo ꝙ interdũ interdcm̃ fertur ab hoie, ꝛ tũc qñqꝫ per delegatũ, ꝛ ſubdelegatũ. de offi. dele. ſane. ij. ꝛ. c. ex lr̃is. qꝺ eſt planũ. ſi in lr̃is delegati eſt clã conſueta ɔ̃dictores per cẽſurã eccleſiaſticã cõpeſcẽdo. de ꝟ. ſig. querenti. idẽ ſi ſimpl'r datus eſt ſine dicta clã, maxime vbi hoc eſt expreſſuꝫ a iure, hanc penã poterit iponere. de offi. dele. de cauſis. ij. rñ. bene facit. de priuil. ep̃oꝝ. li. vj. ꝛ de offi. dele. c. j. qñqꝫ profert̃ per ordinariũ ep̃m, vel electũ, ɔfirmatũ, vel ſuꝑiorem, vel ẽt inferiorẽ ordinariã iuriſdictioneꝫ habẽteꝫ. de ɔſue. cũ inter vos. de elec. trãſmiſſaꝫ. de priuil. cũ ꝛ plantare. §. excõicatos. ꝛ eo. ti. ep̃oꝝ. lib. vj. de offi. ord. cũ ab eccleſiaꝝ. vbi no. qui, ꝛ qñ inferio
54 res † ep̃is habeãt ordinariã, ſꝫ nõ põt ꝓferri per mulierẽ ẽt prelataꝫ, puta ꝑ abbatiſſaꝫ, vel prioriſſaꝫ, vel hm̃õi, qꝛ tale interdictuꝫ ꝓmulgare, proprie ꝑtinet ad clauiũ ꝑtãteꝫ. de exce. p̃la. tãta. que ꝑtãs nõ cadit in mulierẽ. de pe. ꝛ re. noua. quedã ſic intellige, qꝺ no. de ma. ꝛ obe. dilecta. dꝫ tñ ſm hoc fieri per p̃latuꝫ de ɔſenſu, vel ſaltẽ ɔſilio capituli. de his que fi. a ma. par. ca. que ſunt. de exceſ. p̃la. c. j. qꝺ ibi intelligit Inn. de ſuſpẽſione ꝑpetua clericoꝝ, vel ꝑpetuo iterdicto eccleſiaꝝ, vel ad longũ tp̃s, vt in decre. que ſunt. ꝛ maxime, vbi ꝓcedit ex officio forte ɔ̃ abſentẽ, vel ẽt preſentẽ, qꝛ tunc cũ maiori maturitate ꝓcedendũ eſt, ſed vbi in iudicio qs eſt cõtumax, ſolus ep̃s, vel qlibet alius iudex põt facere

predicta alle. Inn. de offi. dele. ex literis. que tñ loquitur in delegato, vel subdelegato, qui vt talis non hʒ capitulū. dicit aūt Inno. ꝙ ad tps modicū, quilibet prelatus suspendere pōt. sed dicit Host. ꝙ decre. prima, de exce. pla. que vult in talibus habendū ꝯsensum capituli, intelligitur qñ agit̃ de correctione canonicoꝝ, vel clericoꝝ iurisdictioni capituli subiacentiū, ſm formā decret. de offi. ordi. irrefragabili. §. excessus. de fo. cōpe. cū ꝯtingat, vel qñ prelatus, vel capitulū habent oīa cōia, ⁊ cōiter instituūt, ⁊ destituūt. de rescr. edoceri. de offi. archi. ad hoc. §. vlt. de his que fi. a prela. ca nosci. illis, qñ clericus criminaliter. xv. q. vj. eps nullius. alias ſm eū de iure, ⁊ generali ꝯsuetudine solius proprij pastoris tenēda est, ⁊ timenda. xj. q. iij. c. j. xvj. q. ij. visis. de offi. ord. cū ab ecclesiaꝝ. ⁊. c. ad reprimendā. de ma. ⁊ obe. cū in ecclesijs.
55 de sent. excō. c. j. lib. vj. † ego puto epm, vel prelatū habentē capitulum nō posse interdicere sine capitulo de iure cōi, vt in pre. c. j. de exces. prela. ⁊ in. c. eps nullius. xv. q. vij. sed fateor ꝯsuetudinem esse in ꝯtrium de solo epo, que valet ēt quantum ad alium prelatū inferiorem, vel solū capitulum, de ꝯsue. non est. lib. vj. ⁊ est dictū do. ⁊. p. me. ēt Inno. ⁊ alijs, de ꝯsue. cum inter nos. que decre. etiam hoc ꝓbat. ⁊ de elec. duduʒ. ij. de appel. dilectis. ⁊ ibi no. ⁊ per hoc respōdetur ad decre. que sunt de his que fi. a ma. par. ca. cum simi. que loquuntur de iure communi.

Si queratur an vacāte sede in hac potestate succedat capitulū, dic ꝙ sic, cū hoc sit iurisdictionis, in qua gñaliter succedat capitulū vacāte sede. de ma. ⁊ obe. his que. ⁊. c. cū olim. de here. ad abolendā. in princ. ⁊ lib. vj. de supplē. negli. prel. c. pe. ⁊ vlti. de tēp. ordi. cū nullus. §. vlti. cū si. ¶ Sed qd de simplici canonico. so. si prebenda sua hʒ ecclesiā illi annexam, vt in decre. extirpāde. §. si vero. de prebē. in qua de ꝯsuetudine spiritualem iurisdictionē exercet, illam pōt interdicere. de prebē. super eo. li. vj. idē si talis canonicus de ꝯsuetudine haberet iurisdictionē in territorio prebēde sue, ⁊ in personas habitātes in illo, tunc enim poterit interdicere psonas, ⁊ ter
56 ram, ſm Inn. in decre. quesiuit. ⁊ est ratio, † qꝛ ꝯsuetudo dat iurisdictionē. C. de eman. l. j. ⁊ vlt. ix. q. iij. ꝯquestus. de iudi. nouit. cum si. ēt priuate persone. de fo. cōpe. cum ꝯtingat. dicit tñ Inn. ꝙ nō posset ꝯsuetudine induci, qͦd pro factis comitibus ecclesie canonicus interdicat terram, vel hoīes ecclesie, qꝛ non sunt eius subditi, lʒ sint subditi ecclesie. xij. q. j. qui manumittit̃. ⁊ ita pōt intelligi decre. que sunt. ſm eū Hos. vr̃ ibi tenere, ꝙ ꝯsuetudo non pōt dare priuate persone ꝑtātem interdicēdi propter periculum eminēs, ⁊ qꝛ hac pena vnus punit̃ pro alio, hoc mihi placet suo noīe. sed si hoc facit noīe prebende, tene qͦd dixi post Inno. ⁊ qͦd dixi ordinariū, vel delegatuʒ, vel subdelegatū posse interdicere, intelligas saluo, ꝙ pro pecuniario debito nullus iudex pōt generale interdictū promulgare sine licētia sedis aposto. ⁊ si ꝯ̃ fiat, est irritum, vt in extrauag. Bonifa. ꝓxime attēdentes. de quo. s̄. di
57 xi. ¶ Ad quartū membrū. s. qualiter, † ex qua causa proferat̃ ecclesiasticū interdictum. breuiter dic, cū ab hoīe propter ꝯtumaciam ꝓfertur, est necessaria monitio, ⁊ forma que tradit̃. de sen. excō. c. j. lib. vj. ⁊ sic intelligit̃ de app. reprehēsibilis. de coha. cle. ⁊ mu. sicut. ⁊. c. si aūt. ⁊ qͦd dixi. s̄. in. j. membro. si ꝓpter delictum fert̃ non est monitio necessaria. v. q. iiij. in loco. sic intellige nota. per Inn. ⁊ alios, de app. ad hec qm̄. ⁊ de exce. prel. c. j. sed a iure ꝓfertur ꝓpter excessum, siue delictū sine monitione, siue sit spāle interdcm̄ singularis psone, vt in. d. decre. rephēsibilis, vel ecclesie, vt in casibus, quos dixi. s̄. mēbro. ij. ver. alio mō. siue gñale loci, vel vniuersitatis, vt in casibus, quos dixi. s̄. pxi. mēbro. in pn.

Circa quintum mēbrum. s. ꝯtra quem ecclesiasticū interdictum ꝓmulgatur nō insto. illud eniʒ colligere potes ex dictis suis. s̄. in membro. ij. ⁊ ēt in sequentibus submittā. ex quibus pʒ, ꝙ indistincte ligari pñt hac snīa clerici, ⁊ laici religiosi, vel seculares mares, siue femine prelati qcūqꝫ, vel priuati rectores, nobiles, vel plebei cuiuscūqꝫ sint etatis. suo tñ modo. s. ſm qͦd sunt capaces penaꝝ
58 hi, qui hac snīa complectuntur. nā † ⁊ in penis gñaliter sunt circūstantie attendēde. xxiij. q. viij. occidit. de pe. di. v. c. j. ⁊ di. j. aut facta. que est lex. ff. de pen. de trāsa. c. vlti. ⁊ pʒ in hac materia. de cle. excō. postulasti. de sen. excō. si snīa. li. vj. ⁊. c. vlti. hic tñ occurrit dubiū, an interdictū latum in locū per inferiorem ordinarium liget ipsum ꝓferentem, vel ipsius supiorem hic possem me inuoluere per varia retia, ꝓpter ea que disputant̃, an snīa queuis liget proferentē, vel ipsius superioreʒ, qͦd disputauit plene do. ⁊. p. m. quam qōnem ponit in nouella, super regula, cui lʒ. de reg. iu. lib. vj. ⁊ eā prosequitur de rap. c. j. in. vij. q. quicqd tñ ibi dicam in terminis istis, credo supioreʒ, vel ꝓferentē vioālte s snīam interdi

cti fore irregłares, qꝛ hac irregularitate ligant̃ a canone. de sen. excō. is qui. li. vj. cui subsunt. de ꝯsti. c. j. ⁊ vlt. in dictis aūt remissionibus tractatur de snīa hominis. ad predicta faciūt plene no. per Inn. ⁊ alios. de sent. excō. nuper. ⁊ eo. ti. statuimus. libro. vj. ¶ Qͦd si proferens snīam non seruauit interdictū. forte non male diceretur, ꝙ ꝓferente non seruante, alij tñ tenentur seruare, argu. decre. petistis. de priuil. sed illa decre. loqtur cū is pro quo, idest ad cuius querelā, ⁊ in cuius fauorem latū est id non seruat, qͦd non est ad casum aliū extendendum, cū videatur per modum priuilegij, lʒ corpore iuris clausi emanasse, vt colligi pōt ex ibi no
59 ta. per Inn. ⁊ Host. † qͦd autem iure priuilegia casus suos nō excedāt patet. de priuil. sane. ēt si sint corpore iura clausa, vt ibi no. Host. Ex qbus sequitur, ꝙ ꝓferens postea celebrās est irregularis, ⁊ per ꝯ̃ns alij non excusantur, lʒ enim mala supiorum trahantur frequēter a subditis in exemplum. de vo. magne. non tñ propter hoc subditi excusant̃ a pena iuris. xvj. q. j. in canonibus. de tēpo. ord. dilectus. de exces. prela. tanta. sed qd si proferens non seruando interdictū loci per hoc intendit relaxare illud, puto ꝙ si ꝓferens hoc dixit, tunc nec subditi, nec ipse ꝓferēs sint irregulares. sublato enim pncipali, cessant oīa accessoria. C. de leg. non dubiū. ⁊ vt li. non ꝯtest. accedens. in fi. de no. ope. nūc. c. ij. de fi. instru. inter dilectos. ad fi. cuʒ si. sed relaxatio interdicti laici non hʒ certam formaʒ, vt dicā. J. in vlti. membro. ergo satis fuit ꝙ ꝓferens dixit, ꝙ intendebat relaxare interdictū. facit qͦd not. do. ⁊. p. m. in cle. de deci. c. j. in gl. sic suspensi. subditi tñ hoc ignorantes, ⁊ credētes se violare interdictū propter ꝯtemptuʒ, quē mente gerūt grauiter peccarēt. xxij. q. ij. hoīes. ⁊. c. se. in fi. sʒ vbi proferens hoc nō dixit, lʒ gereret in mente interdictū relaxare, etiaʒ
60 putarē ipsum, ⁊ alios non seruātes esse irregulares, qꝛ † sicut verbaliter lata fuit snīa interdicti, ita ⁊ verbo debuit fieri relaxatio, de reg. iur. c. j. hoc verum preterꝙ̄ in papa, qui nō subiacet legibus. ff. de legib. l. princeps. vnde si in mente gerit qͦuis interdictum relaxare, lʒ verbo non exprimat postea ibi celebrantes non essent irregulares, si tñ hoc hic ignorarent, ⁊ celebrent credentes durare interdictum peccarent. ⁊ hoc casu, vt. s̄. dixi.

Ad sextum membrum principale, scʒ quis sit effectus interdicti, dic ꝙ quedaʒ iura vr̃ dicere, ꝙ effectus est prohibitio celebrationis diuinoꝝ officiorum, nec aliud exprimūt, de sureiur. ex rescripto, aliqua inuunt sub prohibitione diuinoꝝ officiorum icludi celebrationem sacramentoꝝ, que non sunt premissa. de spō. non est nobis. ita ēt potest intelligi decre. ex rescripto. aliqua inuunt effectum esse ꝓhibitionis diuinoꝝ officioruʒ, ⁊ ecclesiastice sepulture. de priuil. cū ⁊ plante. §. qͦd si. ⁊. c. priuilegia. de sent. excō. j. rñ. aliqua de diuinis officijs, ⁊ sacramentis, ⁊ ecclesiastica sepultura. de pe. ⁊ re. ꝙ in te. quedā specifice solū, de sepultu. de pe. ⁊ re. qͦd in te. quedam specifice solū de sepultu. in cle. de sepul. eos. sed illud ideo, qꝛ alia nō respiciunt proprie illuʒ titu. sed decre. alma. §. j. de sent. excō. lib. vj. clare in hoc artic. dicit, ꝙ in locis suppositis ecclesiastico interdicto nulla certis casibus, ⁊ sacramētis exceptis diuina celebrentur officia, vel mini
61 strentur ecclesiastica sacra. decr. auteʒ si snīa. dicit † ꝙ persone ecclesiastico interdicto supposite nō debent alicubi audire diuina, exceptis casibus expressis in iure, vel ecclesiastica recipere sacramenta. ¶ Ex qbus sequitur, ꝙ duplex est effectus ecclesiastici interdicti, vnus ꝓhibitio diuinorum officioꝝ, exceptis quibusdaʒ casibus, alius ꝓhibitio ministratōis sacroꝝ, exceptis qbusdaʒ sacramētis tpe interdicti permissis. in quibus ꝓhibitionibus, ⁊ maxime in ꝓhibitione sacramentoꝝ large sumpta includit̃ prohibitio ecclesiastice sepulture. ergo est videndū de effectu prohibitionis diuinoꝝ officiorū. vbi sciendū ꝙ persone interdicte prohibetur celebratio diuinoꝝ, ⁊ hoc ꝓprie respicit clericos, ⁊ personas ecclesiasticas, qbus id competit. de cle. ex. clerici. ⁊. c. seq. ⁊ auditio. de sentē. excō. si snīa. §. j. ⁊. ij. lib. vj. ꝙ proprie respicit alias psonas. Itē in locis suppositis ecclesiastico interdicto non
62 debent diuina officia † celebrari, vt in decre. ex rescripto, ⁊ pluribus alijs iuribus. s̄. alleg. qͦd intelligitur cum hac moderatione. nā in ecclesijs, ⁊ monasterijs sitis in loco interdicto singulis diebus debēt se, ⁊ alia diuina officia celebrari, sicut prius, submissa tñ voce, ianuis clausis, nō pulsatis campanis, excōicatis, ⁊ interdictis exclusis, ⁊ in. iiij. festiuitatibus anni, vcʒ natiuitatis dñi, resurrectionis, pētecostes, ⁊ assumptiōis virginis gloriose, ianuis apertis, campanis pulsatis, alta voce excōicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis. ita tñ ꝙ illi, propter quoꝝ excessum interdictū prolatum est, altari nullatenus appropinquēt, ⁊ reuocētur omnia ꝯ̃ria priuilegia antea ꝯcessa, ecclesijs, monasterijs, ordinibus,

ordinibus, religiosibus, seu psonis ecclesiasticis, secularibus, vel
regularibus, exēptis, vel non exemptis sub quauis forma, ⁊ ex-
pressione verboꝝ concessis, cuꝫ sufficere debeat qbuslibet, ꝙ tpe
interdicti modo premisso diebus celebrent. s. dictis. hec hñr. de
sen. excō. alma. §. adijcimus. vsqꝫ ad fi. c. li. vj. ¶ Scias ꝙ olim
nō licebat predicto modo celebrare diuina tpe interdicti, nisi se-
mel in hebdomada causa ꝯficiendi corpus Christi, qđ tunc de-
63 cedētibus datur. de sen. excō. permittimus. veꝝ qꝛ † antiqua iu-
ra saluari dēnt, inquantuꝫ fieri pōt. de elec. cū expediat. lib. vj. di
cit. d. ⁊. p. m. ꝙ si papa iussisset exire clerū de loco interdicto, re-
seruando tñ parochiales presbyteros pro sacramētis, que ꝯfer
ri pñt tpe interdicti, adhuc hodie seruari dꝫ decre. pmittimus.

Sed potest queri, an predictus effectus cū sua mo
deratione locū habeat in iterdicto po
puli, seu vniuersitatis non expresso loco in snia interdicti. dic ꝙ
non, sed locum hꝫ in interdicto loci gñali, vt in decre. alma. post
prin. ibi, in terris, seu locis ⁊c. ad hoc trahi dꝫ. §. adijcimus. nam
ad principiū legis, vbi aliud non apparet, debēt trahi sequētia.
ff. de iu. ⁊ fac. igno. l. regula. C. đ impo. lucr. inscri. l. vna. §. pe. li.
x. ff. de le. ij. filius. §. cū heres. ad idem. de app. vt debitus. c. j. ⁊.
c. vt circa. ⁊. c. cupiētes. lib. vj. ⁊ que in prefatiōibus ⁊c. xxxij. q.
vij. apostolus. ff. de ver. ob. titia. §. j. ¶ Unde hec qđ incidit in il
lam, an interdicto populo, seu vniuersitate intelligaꝛ interdictus
locus, in quo est ille populus, seu vniuersitas, de quo omnino vi
deas, qđ dixi. s. ij. mēbro. ver. sed quero an interdicto. an ēt pre-
dicta moderatio habeat locū in ecclesia spāliter interdicta. dic,
vt dixi ibi. ꝟ. per hoc soluitur qđ. ¶ Sed queritur, an laici qui-
64 cunqꝫ † sint nō interdicti possint admitti ad diuina, cū celebrātur
singulis diebus submissa voce ⁊c. vt in. §. adijcimus. dicunt oēs
non, qꝛ interdictū loci excludit omnes, siue sint de loco interdi-
cto, siue extranei, saluo qđ. j. dicam. de cler. ⁊ ne in loco possint au
dire diuina, nisi sint spāliter priuilegiati, vt in decre. expressuꝫ. de
priuil. lꝫ. lib. vj. ⁊ sic qđ dicitur in. §. adijcimus. excōicatis, ⁊ inter
dictis expulsis non infert non excōicatos, nec interdictos posse
admitti, tñ generalis sit prohibitio, que induciꝛ per interdictum
includēs quoscūqꝫ, nec predicti nō interdicti spāliter permittun
tur, ad hoc cle. de ver. sig. exiui. §. porro. cuꝫ ꝯcor. ⁊ qđ. s. dixi, vt
illa ꝟba ponātur causatiue, vel ꝯditionaliter. ⁊ ideo per ea non
est arguendum a ꝯtrario, ⁊ qꝛ contrarium ꝓbatur per predictuꝫ
capitulum. licet. ⁊ quod no. j. quest. j. si quis a simoniacis.

Sed in dubium reuocatur, an idē sit in cleri
cis extraneis qbuscunqꝫ, an
scꝫ in ecclesia sita in loco interdicto possint admitti ad celebran-
dum, vel ꝯcelebrandum. in hoc forti dubio vr̃ tenere Archi. qđ
non. cuius gl. sic hr̃ in. §. adijcimus. super ꝟbo celebrent. a pro-
prijs clericis, siue monachis ecclesie cuiuscūqꝫ. ⁊ hoc satis innuit
litera sequēs. ⁊. s. eo. ti. is qui. §. j. ⁊ tunc nō admittantur extra-
65 nei, vt. s. eo. lib. de priuile. lꝫ. j. respon. in fi. ⁊. c. qm̃. † naꝫ epis per
priuilegium ꝯceditur, ergo alijs intelligitur denegatū. ad id ibi.
d. ⁊. p. m. qđ liceat. Pet. in decre. qđ in te. de pe. ⁊ re. de cler. ex-
cō. minoris. illud qđ clerici non poterāt interesse diuinis in eccle
sijs extraneis priuilegiatis de celebrando tpe interdicti cuꝫ de-
cre. qđ in te. solum in sepultura priuilegiet eos sup laicos. Sed
ipse dicit qđ duruꝫ est hoc dictū, ꝼm qđ beneficiatus vnius eccle
sie in alia celebrare, vel ꝯcelebrare non pōt, ⁊ qui nimis emun-
git ⁊c. de renun. nisi cū pridem. §. propter malitiā. in fi. in hoc du
bio, ꝙ frequēter pulsauit aures meas nō puto interdictum hūc
effectū complecti, vt clerici ēt alibi beneficiati nō possint celebra
re, vel ꝯcelebrare in alioꝝ ecclesijs seruata forma. §. adijcimus.
sine violatione interdicti, qđ mihi non est multuꝫ dubium in di-
ctis. iiij. festiuitatibus, cū in illis clerici quantū ad celebrationeꝫ
diuinoꝝ, ⁊ alij quantum ad auditionem ipsoꝝ diuinorum, exce-
pto vno casu, vcꝫ ꝙ hi propter quoꝝ culpam latum est interdi-
ctum altari nō appropinquent, ad primum statū reducantur, vt
ibi in. §. in festiuitatibus. vnde saluo dicto casu in omnibus alijs
censentur iure primeuo. de trāsla. c. ij. ff. de fun. instr. ⁊ instr. lega.
66 quesitū. §. idem rñdit. cum ꝯcor. item si tūc interdicti † admittun
tur ad participationem diuinoꝝ, vt in. d. §. fortius clerici extra-
nei ad celebrandum, vel ꝯcelebrandum. qđ autem excluduntur
etiam excōicati non est ex noua dispositione, cum per iura anti-
qua omni tpe sint exclusi, sed idem puto alijs diebus, vt propter
admissionem clericoꝝ extraneorum ad celebrandum, vel ꝯcele-
brandum seruata limitatione. §. adijcimus. nō violetur interdi-
ctum id, qđ non clerici talis ecclesie, nec dicti extranei ꝑpter hoc
censeātur irregulares, ⁊ vltra rōnem, ꝙ hoc non expressum sal-
tem clare iu iure. vt in decre. is qui. j. rñ. in fi. ⁊ de restrictione fa-
cienda in penis. ⁊ maxime in ista, in qua vt sepius dictum est in-
culpabiles puniunꝛ, vt in reg. in penis, ⁊ odia. de reg. iu. li. vj. fa
cit qꝛ. §. adijcimus. salua sua moderatione, eqtate attenta, redu-
cit celebrātes ad statum primū, ⁊ ibi sicut prius, nō erat prohibi
ta admissio ad celebrādum, vel ꝯcelebrandum, imo erat permis-
sa ēt quantum ad clericos aliaꝝ diocesum ēt beneficiatos salteꝫ
cum literis suoꝝ diocesanoruꝫ. lxxij. dist. ⁊. lxxiij. di. per to. xcviij.
dist. per totum. de cler. pe. c. j. ⁊. c. tue. ⁊ quantū ad illos, de quo-
67 rum ordinibus nō dubitatur talis admissio † indistincte tolera-
tur de ꝯsue. generali. ergo eodem modo intelligūtur permissi ad
hoc. C. de sent. pas. ⁊ res. l. j. ⁊ vlti. ij. q. iij. §. notandū. in fi. ⁊ salua
moderatione premissa. o. reuolauit ad. a. xxxv. dis. ab exordio. ⁊
talis eqtas scripta rigori nedū duro, imo durissima est preferen
da. extra de iudi. placuit. de trāsl. c. vlti. ⁊ maxime in dubio, vt. ff.
de reg. iu. in oibus quidē, ⁊ maxie cū in iure eqtas est spectāda.

Item ex predictis optime infertur, qđ ad
violationem interdicti
nil facit habere alibi beneficiū, vel non habere. simpliciter enim,
⁊ absolute interdicitur clericis celebrare in isto iterdicto, siue ha
bent alibi beneficiū, siue non, ergo eodē modo permissio cū mo-
deratione predicta intelligitur simplex, ⁊ absoluta quo ad om-
nes clericos, arg. in auc. de filijs ante instru. dot. natis. circa fin.
col. iij. de elec. ꝯstit. lib. vj. nec bene pōt reddi ratio diuersitatis,
quare beneficiatus in alia ecclesia nō admittatur, sed nō benefi-
ciatus sic, qꝛ quātum ad istaꝫ ecclesiam sitā in loco interdicto, ita
est extraneus nō beneficiatus alicubi, cū non possit qūolibet dici
sua, sicut alibi beneficiatus. ⁊ hoc patet de sent. iteꝫ qđ dixi pro-
batur iure. Et primo induco decre. auctoritate, ⁊ decre. epoꝝ.
68 de priuile. lib. vj. in qbus prohibetur † tpe interdicti celebratio di
uinoꝝ, exceptis casibus expressis in iure, vel nisi quantum ꝯcedi
tur, sed per. §. adijcimus. cōceditur seruata illius moderatione.
Item qđ extranei admittātur ad celebrandum, vel ꝯcelebrāduꝫ
a iure ꝯceditur, vt est declaratū, ergo ⁊c. ⁊ ad ideꝫ induco decre.
vltimam. de priuil. lib. vj. quā Archi. alleg. pro se. nā ibi dicitur,
ꝙ qꝛ epi absentes a suis ecclesijs, ⁊ dioc. interdum non pñt com
mode accedere ad ecclesias alioꝝ pro missis celebrandis, indul
getur eisdem, vt cū altari viatico vbicūqꝫ possint celebrare, ⁊ fa
cere celebrari absqꝫ interdicti trāsgressione. i. si locus est interdi-
ctus, seruata moderatiōe. §. adijcimus. ex qbus apparet, ꝙ non
datur epis priuileg. de celebrando in ecclesijs alioꝝ tempore in-
terdicti, sed de celebrādo, vbicūqꝫ ēt extra ecclesiam super alta
ri viatico. vnde eps in ecclesia aliena ad celebrandū admitti po
terat tpe interdicti cū moderatione predicta illo priuileg. circun
scripto per predicta diligenter ꝯsiderata. Rñdetur clare ad de-
cre. is qui. §. j. quā Archi. alleg. pro se. ⁊ ēt dicit Archi. ꝙ aliud,
qđ sequitur in. §. adijcimus. satisfacit pro eius opi. per qđ inten
dit allegare illud qđ ibi dicitur de quotidianis nō tribuendis, is
qui dicto tpe non venerit ad diuina, nihil vr̃ facere, qꝛ si per hoc
restringit moderationem predictā ad clericos ipsarum ecclesia-
rum, eodē modo dꝫ restringere ad ecclesias, in qbus quotidie di
stributiones exhibētur, ꝙ nullus diceret, nec vsus approbat, pla
69 cet tum, qđ vtitur † aduerbio, satis ꝙ apud vulgares est diminu
tiuum in locutione cōi ad decre. lꝫ. de priuileg. quā Archi. alleg.
⁊ sine dubio pro eo supficialiter multum facere vr̃, potest dici, ꝙ
loqtur de priuile. ꝯces. post, ⁊ ꝯtra. §. adijcimus. vt ibi not. in. iij.
gl. in. ij. solu. obiectionis, quā ibi facit. d. glo. hoc solo pōt impu-
gnari, qꝛ eadeꝫ verba in modo celebrādi, sunt in vtroqꝫ. c. ⁊ non
contraria. tñ defenditur vt decre. faciat ad ti. de priuile. sub quo
est situata, ne notetur legislator, vt in ꝓhem. sexti. ibi, subditis ti
tu. ⁊ tunc intelligendū est, ꝙ per priuileg. fuit ꝯcessum aliqbus,
qđ celebrare possint cum moderatione predicta, non obstante ꝙ
primo gñaliter fuit vetitum celebrare in loco ēt cum dicta mode
ratione. ad hoc facit, qꝛ non esset priuileg. nisi aliquid ꝯcederet
contra ius cōe. iij. dist. priuileg. de ver. sig. abbate. ⁊ tūc esset pla
num, ⁊ haberet locū dicta solutio, vel dic ꝙ decre. lꝫ. loquitur de
priuilegio hominis, qđ est odiosum. §. adijcimus. de permissione
iuris, que est fauorabilis. ⁊ hec solutio, si bene ꝯsideretur in pre-
cedētem incidit, nisi ponatur ꝙ decre. licet, loquatur de priuile.
ꝯces. ante. §. adijcimus. tunc enim satis erat, ꝙ priuileg. aliquid
ꝯcedebat contra decre. qđ in te. §. in ꝯuentualibus. de pen. ⁊ re.
vel dic, ꝙ decret. licet, loqtur de laicis, qui recipiunꝛ ad diuina,
sed non tpe interdicti, ēt si sint extranei, ⁊ no. de interdicto, vt. j.
dicam nō obstante priuilegio hois, vt in. c. lꝫ. vel permissione iu
ris, vt in. §. adijcimus. sed questio loqtur de clericis extraneis ce
lebrātibus, vel ꝯcelebrantibus, qui non sunt simplr̃ prohibiti ēt
tpe interdicti, vt. s. probaui. ꝯtra hanc sol. vr̃ facere qđ habetur

in d. decre. licet. §. j. ⁊ ij. simul iunctis. R̃ndeo ibi solūmodo re-
70 spondetur qōni, † an priuileg. ɔcessum singulari persone, vel con
uentui, siue collegio extēdatur ad ipsoꝝ familiares. Item quo-
modocūq₃ intelligatur, qꝺ ibi dicitur. per id tñ reprobatur opi.
que distinguit iter clericos extraneos alibi beneficiatos, vel nō.
veruntñ ante factum nunꝙ̄ fui ausus ɔsulere, ꝙ tales extranei
admitterent᷑ extra. iiij. dies predictos. determinēt Ro. ponti. qꝺ
sibi videbitur. insti. de iu. natu. gen. ⁊ ciui. §. sed quod principi.

Tenendo opinionē, quā₃ sequor, supfluo queritur de clericis rectorum ecclesiarum, de qui-
bus de vi. ⁊ hone. cle. vt quisq₃. an dicto tpe rectori celebranti li
cite seruiāt. sed qui sequūtur opi. ingratam, dicūt ꝙ seruire non
poterūt tempore interdicti, nisi sint in eade₃ ecclesia beneficiati,
vel intitulati, vt colligit᷑ de iu. pat. c. pe. de simo. per tuas. iij. hoc
tñ dictum est ɔtra interpretationem decre. licet. §. j. sed qd si ta-
lis clericus in ecclesia beneficiatus, vel intitulatus se absentat,
nūquid alius poterit recipi loco eius, ẜm dictam opi. que nō pla
cet, nec poterit loco eius substitui alius alibi bñficiatus, sed non
beneficiatus sic. Quid si nō beneficiatus inueniri non potest, ẜm
predictam opi. rector solus celebrat, facit qꝺ no. de ɔsecr. dist. j.
71 hoc quoq₃. hoc non placet etiam, ẜm predictā opi. qꝛ † solus pre
sbyter nō potest missarum solēnia, vel alia diuina officia celebra
re. de fil. presby. ꝓposuit. in fi. de conse. dist. j. hoc quoq₃. ⁊ qꝺ ibi
no. de incluso ꝓcedit propter facti impossibilitatem, ad quā non
obligat lex. iiij. dist. erit aute₃. poterit autem rector loco absentis
alium saltem clericū recipere. sed quid si habebat primo seruien
tem purum laicum, nunqd superueniente interdicto poterit ip-
sum retinere ad sibi seruiēdum in diuinis, vel si talis seruiens se
absentaret loco eius alter subrogari, ẜm predicta₃ opi. rector ec
clesie neutrum predictoꝝ poterit facere, sed inueniat si potest cle
ricum alibi nō beneficiatum, vel solus celebret, mihi videtur qꝺ
laicum nō interdictum, que₃ primo habebat ēt si esset de loco in
terdicto poterit retinere, ⁊ eo recedēte alium etiam laicum nō in
terdictum cessante fraude, ⁊ fictione qualibet. de ver. sign. c. vlti.
72 lib. vj. loco eius subrogare. tales enim † dicūtur familiares dome
stici, qui nihil gaudēt priuileg. ɔcesso ab homine, vt in decre. li-
cet. §. j. fortius iuris ꝑmissione, de qua in. §. adijcimus. hec vera,
nisi talis seruiēs, vel subrogatus esset de illis, quoꝝ culpa, dolo,
vel fraude sñia lata fuit, vel qui ad perpetrandū delictum, pro-
pter quod interdictum extitit promulgatum, prebuerunt consi-
lium, auxilium, vel fauorem, vt in decre. licet, in fi.

¶ Sed qd si iste laicus primo seruiens erat de populo interdi-
cto, hic non auderem dicere, ꝙ rector possit eum retinere ad sibi
seruiendu₃ in diuinis, cū saluis dictis quattuor festiuitatibus, in
terdicti excludātur etiam cum celebratur seruata moderatione.
§. adijcimus. nec qꝛ seruiens, vel familiaris, ex quo ponitur pu-
rus laicus de populo interdicto eximitur a dicta sententia, ⁊ per
73 missio. §. adijcimus. proprie respicit clericos, † quoꝝ est celebra-
re, nō laicos, vt etia₃ probat finis decre. alma. nō ob. decre. l₃. §.
j. qꝛ intelligitur de familiaribus non interdictis, ne ɔtradicat. §.
adijcimus. ⁊ decre. ꝙ nōnullis. de priuileg. qui in questione ista
vellet instare, posset colligere argu. pro, ⁊ contra. ex no. xxxij. di-
stinc. eos. lxxxix. distinc. iudicatum. xj. questio. j. c. ij.

Quid dices de principali re-
ctore ecclesie in casu, in quo pōt ecclesie per vicarium deseruire,
ẜm opi. ingratam, oportebit ꝙ hoc faciat per clericū non bene-
ficiatum, quem si nō inueniat, deseruiat per seipsum, si potest, sed
si non potest, vel ꝓpter defectum ordinis, vel aliud impedimen-
tum carebit ecclesia omnino suffragio diuinoꝝ, qꝺ est derisibile.
¶ Quid ergo de monialibus, vel religiosis nō habentibus pro
prium capellanū, ẜm dictam reprobatam opinio. poterunt ɔdu
cere non beneficiatu₃, non autem beneficiatum, sed si nō possent
non beneficiatu₃ inuenire, inciderēt in derisionem, de qua. s̃. pro
ximo. sed ẜm opi. ingratam quid dices de clericis diuersaru₃ ec
clesiarum, qui pro officio bapti. vel anniuersario alicuius, vel si-
mili causa solent in vna ecclesia ɔuenire, nunqd idem faciēt tem
pore interdicti seruata moderatiōe predicta. credo ꝙ sic, ⁊ etia₃
tenendo dictam opi. qꝛ permissio. §. adijcimus. ɔuenire d₃ con-
suetudini, ⁊ personis. iiij. dist. erit autem. xij. dist. illa. xlj. dist. qui
quis. ⁊ facit quod. J. dicam. ¶ Dubitant quidam, an misse non
74 † conuētuales possint celebrari tēpore interdicti in ecclesijs con
uentualibus seruata moderatione predicta.

¶ Quidam dicūt ꝙ Jo. mo. in. §. adijcimus. dixit in quadā ad-
ditione, ꝙ ille. §. loquitur de missa ɔuentuali, qꝛ dicit de distribu
tionibus, vnde tūc misse peculiares celebrari non debent, quasi
permisse non sint. d. ⁊ prece. m. dicit ꝙ non putat, ꝙ ipsius fuerit
hec additio sic durissima, nec ab eo ista₃ alleg. bene, ⁊ patet vni-
uersalem ecclesiam contrarium obseruare.

¶ Sed quid si in ecclesia ɔuentuali deficiunt omnes de conuen
tu preter vnum. Host. in decre. ꝙ nōnullus. de priui. ⁊. d. p. m. in
decre. l₃. in gl. pe. dicūt, ꝙ ille poterit celebrare cū familiari, Ar
chi. dicit in decre. licet. qꝺ non audet hoc tenere cum priuileg. sit
ɔuentus. ergo solus celebret, aut abstineat. primum placet, ẜm
ea, que satis. s̃. dixi. fateor tñ ꝙ in priuileg. ɔuentus de celebran
do tempore interdicti nō includuntur familiares cōuentus. sed
in predicto ille solus adhibere poterit familiarem vigore ꝑmis-
sionis. §. adijcimus. ⁊ propter defectum aliorum, quasi necessita
te cogente ad no. in. c. hoc quoq₃. de conse. dist. j. s̃. respondi.

Sed cum tempore interdicti
75 diuinorū † celebratio permittatur ianuis clausis submissa voce,
non pulsatis campanis, ⁊ excōicatis, ⁊ interdictis exclusis. que
ro an ꝓpter qꝺlibet predictorum quatuor per se nō seruatu₃ vio
letur interdictum. d. ⁊. p. m. post Hostiē. in decre. ꝑmittimus. de
sen. excō. dicit ꝙ sic, alle. ꝺ pe. ⁊ re. qꝺ in te. ideo repetit in. §. adij
cimus. discutiēdo hos articulos plene. qui sunt de ꝑncipalibus
in hac materia, primo excludo casum nō dubium eoꝝ. s. qui dixe
runt, ꝙ celebrās in loco interdicto non est irregularis, nisi ꝓpter
hoc fuerit excōicatus, vel suspensus, ⁊ sic intelligāt de postu. c. j.
⁊ de exces. prela. c. fi. sed hoc nō est verum. nam certū est ꝙ scien
ter celebrās in loco interdicto, nisi sit priuilegiatus, vel nisi in ca
su a iure permisso irregularis est, nec per aliū ꝙ̄ per papam po-
test a tali irregularitate liberari, vt est expressum de sent. excō. is
qui. j. rñ. lib. vj. ⁊ per hoc est intelligibilis actiue, ⁊ passiue, vt ibi,
in fi. idē in suspenso, siue interdicto a diuinis celebrāte. de sen. ex
cō. cum medicinalis. ⁊ de re iudi. cū eterni. lib. vj. vnde talis non
potest ministrare in susceptis ordinibus, nec ad superiores ascen
dere. de cler. excō. clerici. de exces. prela. c. vlti. ex quo potest in-
ferri, ꝙ id dictū de celebrante h₃ locum in eo qui agit in officio,
idest ordine, quem h₃, sicut prius, vt. xj. q. iij. si quis eps. ⁊. c. seq.
de sent. excō. c. j. ⁊. c. is cui. j. rñ. lib. vj. per predicta ēt soluitur, ꝙ
76 querebatur. s. ꝙ celebrās † in loco interdicto diuina agēs in or-
dine que₃ h₃, sicut prius alta voce, ēt ianuis clausis, nō pulsatis
cāpanis, excōicatis, ⁊ interdictis exclusis est irregularis, ita ꝙ
per id qꝺ agit in officio suo alta voce, incurrit hāc penam. idem
si pulsatis cāpanis celebrat, l₃ submissa voce, ⁊ in nullo alio vio-
lando interdictum. idem si celebrat ianuis apertis, vel admittat
excōicatos, vel interdictos, licet in alio non violet interdictum,
qꝺlibet enim predictorum per se prohibetur in. §. adijcimus. si-
cut fiebat oli₃ in casu decre. permittimus. ⁊ facit decre. qꝺ in te.
item probat ratio, qñ lex disponitur propter certum, ⁊ determi-
natum finem, ⁊ illum tāquam finalem casum ɔsiderat, habito il
lo fine completa est lex, ad hoc. v. q. v. nō omnis. xiiij. qō. iij. ecce.
de elec. si postꝙ̄. j. respon. lib. vj. ff. ad treb. mulier. in prin. de vi ⁊
vi arma. l. j. §. pe. ⁊ vi bo. rap. l. j. §. homines. ⁊ no. de postu. gra-
77 tu₃. sed in loco interdicto ꝓhibetur celebratio diuinoꝝ † ad hūc
fine₃, ne ibi audiri possint diuina, maxime per interdictos, vel ex
cōmunicatos, vt patet in. §. adijcimus. ⁊ facit de priuile. vt priui
legia. ij. respon. qꝺlibet autem predictoꝝ per se dat causam au-
ditioni, ex quo celebratur in loco, ergo ⁊c. ad qꝺ etiam facit re-
gula certum est, ꝙ is committit in. l. ⁊c. de reg. iu. lib. vj.

Potest etiam adduci ad idem
clem. de sent. excō. ex frequentibus, vbi patet ꝙ per eos viole-
tur interdictum, qui celebrāt in ecclesia ianuis perforatis, vel fe
nestris fractis in eis, ita ꝙ existētes extra ecclesiā possint audire
celebrātes in ecclesia, ⁊ corpus Christi videre, multofortius vio
lare vñr, qui in aliquem predictoꝝ casuum incidunt, ⁊ l₃ hec vi-
deantur dura, tñ sufficit ita scriptu₃ esse. xix. dist. in memoriā. vj.
q. iij. scriptū est. ff. qui ⁊ a qb. prospexit. cū si. per qꝺ respondetur
ad decre. is qui. j. rñ. lib. vj. qui non d₃ intelligi de admittente ex
cōmunicatum scienter tpe interdicti, sed alio, vt not. in. §. adijci-
mus. decre. aūt epōrum. de priuil. lib. vj. que in dictis casibus vl
timis imponit penam interdicti ab ingressu ecclesie, dicit preter
alias penas a iure statutas, ⁊ sic nō facit ɔtra. si tñ Ro. pōti. de
cerneret, ꝙ in primo casu irregularitas ɔ̄heretur, in alijs tribus
nō, sed pena alia infligeret᷑, vel mandaret᷑ infligi, esset equum. sed
78 quid si clericus † in loco interdicto facit tm̃ alterum predictoꝝ
alijs celebrātibus, puta sonat cāpanas, vel aperit ianuas eccle-
sie, vel adducit excōicatum, vel interdictum ad officium. sol. pu-
to ipsu₃ irregularem, qꝛ participat crimini, ⁊ criminoso. de sent.
excom.

excom.nuper.⁊.c.si concubine.secus si facit alterum predictoꝝ. vt celebrentur diuina, que tamen non celebrantur de facto, cum irregularitas requirat actum perfectum.xv.q.j.c.si.

Sed queritur de clerico qui scit interdictū loci, ꝙ tñ non est publicuꝫ per denūciationem si illud nō seruat, sit irregularis. not. Arch.in decr. is qui, ꝙ sic, qui scit ⁊c.de reg.iur.eum qui certus.cum ꝯcor.lib. vj.⁊ scienti nō subuenit, sed ignorāti.ff.qd cum falso tu.l.ij.de cleri.excom.apl'ice.ad idem.de sen.excom.cum nō ab hoie.⁊.c.cuꝫ desideres.j.rñso.in fi.⁊ qꝛ celebrare depēdet a facto agētis, est ergo in culpa cū agat rem illicitā ex ꝓhibitione supioris, ⁊ loci inhabilitate.de ꝯse.dist.j.sicut nō alij.hoc veꝝ nisi istud esset occultū.vj.q.ij.si tñ.de pui.epoꝝ.ibi, an excōicatos publice. ⁊ sic non obst.xj.q.iij.§.euidēter.vt ibi pꝫ.non obst.cle. de sen.excō.⁊ lꝫ in seruādo interdicto, ꝙ seruat matrix ecclesia loci, religiosi se dēnt ꝯformare, ⁊ non sequit, qꝛ cū matrix nō seruat, qꝛ nō est ei denunciatuꝫ, alij qui sciunt non debeant hoc facere. vt ibi no. qꝛ ſm hoc idem infert ēt si esset publicatum, ⁊ matrix ecclesia non seruaret, ꝙ est absurdum. dicit tñ.d.⁊.p.m.quod expediret per ꝯstitutionem ꝓuideri clericos nō teneri ad obseruantiā interdictoꝝ prolatoꝝ a iure nisi primo fieret ipsoꝝ declaratio per id quod habetur.de censi.q̄ꝫq̄ꝫ.lib.vj.⁊ in cle.eo.tit.presenti.⁊.s̄.tetigi.

79 ¶†Sed gñaliter quero nūquid omnis celebrans in loco interdicto, vel qui est interdictus a diuinis vbicūqꝫ celebrans sit irregularis. Sol. si est clericus interdictus vbicūqꝫ celebret, vel non interdictus qui celebrat in loco interdicto agēs in offō, sicut ṗus est irregularis. primum pꝫ.xj.q.iij.si quis epūs in ꝯcilio.de cle.excō.cleri.⁊.c.seq.de re iudi.cum eterni.de sen.excom.cuꝫ medicinalis.lib.vj.scōm patet.de exces.prela.c.vlt.ꝺ sen.excom.is cui. ṗmo rñso.lib.vj. dicitur autem agere in officio sicut prius, dicendo solēniter horas diuinas, vel nocturnas, vel missam, vel aliud officium ꝙ competit ratione alicuius ordinis quē habet. ita debent intelligi predicta iura.⁊ facit.xj.q.iij. episcopus presbyter. ita not. Inno.⁊ alij post eum.de exces.prela.c.si.

¶Sed quid si talis sit religiosus ad nullum ordineꝫ ordinatus. dic ꝙ ex quo ordinem clericatus non hꝫ, non includit in regula predicta. detrudet ergo si fieri poterit in arctiori monasterio ad penitentiam peragendam.de cleri.excom.postulastis.§.vlt. hoc placet. qꝛ hoc non est expressum in iure, vt in decre.is qui. primo responso.⁊.c.si quis episcopus. loquitur solum de clericis.

¶Sed quid de moniali. dic idem ⁊ fortius, qꝛ femina non est capax ordinis siue caracteris clericalis. vnde in ea nō cadit irregularitas etiam ꝓmotionem ordinis impediēs. ad hoc. xxxiij.q.v. hec imago.⁊.c.mulierem.de peni.⁊ remis. noua ꝓbatur hec ratio.de biga.debitum.⁊ plene scripsi.de cle.excom.c.vlt.in princ. vbi ad ea que videntur contraria respondetur.

80 ¶Sed posset dubitari, an †talis religiosus, ⁊ nullum hñs ordinem clericalem, vel monialis violans interdictum sit irregularis actiue ⁊ passiue. credo ꝙ sic. cum ⁊ si non hñt ordinem clericalē, ratione tamen ipsoꝝ status habent effectuꝫ ꝯcelebrandi diuina. ſm ꝯditionem ipsoꝝ.xij.q.j.duo.⁊ in dicta decre.postulastis. ꝙ faciēdo in loco interdicto, dicto respectu illud violare dicitur. vt ibi. ex quo sequitur ꝙ ex tali violatione illam penam incurrant cuius sunt capaces. ad hoc, de biga.debitum.de regu. ea que. in fi.de elec.si compromissarius.§.restringitur.⁊ ibi no.in vlti.glos.⁊.c.de indemnitatibus.§.sed cum eas.lib.vj.

Sed quid si est purus laicus vir ⁊ mulier de pp'lo interdicto, vel non interdictus in loco interdicto coadiuuat presbyteꝝ celebrantē missam, vel audiendo, vel alio modo imiscet se diuinis. Sol. fortius de illis est dōm, ꝙ nō includunt in dicta regula q̄ꝫ de religiosis, de qbus dixi, qꝛ nec ordinem hñt, nec officium pp que pñt dici agere, vt prius. pena

81 ergo †irregularitatis ipsos nō complectitur, nec est expressum in iure ꝙ est satis, vt in decre.is qui.j.rñso.nō ob. ea. decre.ij.rñso. qꝛ ibi loquitur de celebrante, ꝙ debet intelligi de eo cui competit celebrare diuina. arg.ff.de iure patro.adigere.§.q̄ꝫuis.iiij.dist.erit.de biga.debitum.de priui.ex ore.⁊ eo.tit.si papa.lib.vj.⁊ facit ꝙ.j.dicam.ver.dubitāt doc. Sed opponitur ꝙ primi laici, ⁊ religiosi nō ordinati possint ordinari. illi ẜo dñr irregulares qui ordinari non pñt, vt patet in bigamis, illegitimis, ⁊ homicidis, ⁊ hmōi iura sunt not. Rñdeo ꝙ hoc innuitur de sola irregularitate que ꝓcedit ex celebratione diuinoꝝ. de qua loquitur predicta decre.is qui. dicens ꝙ vbi in iure non est expressa, non est dōm, ꝙ quis illam incurrat. per hoc etiam rñdetur ad id qd dixi de nō ordinato ministrante in solēni apparatu in predicta distinctione,

82 que ꝯgruc huic pōt ānecti. fateor tñ ꝙ iste purus laicus †peccat propter qd pena arbitraria per virum ecclesiasticum puniri poterit.de offi.dele.de causis.ij.rñ. bñ facit cle.ꝺ sen. excō.c.ij.⁊ ꝙ no. Inno.de exces.prela.c.vlti.⁊ cle.de exces.prela. grauis. An aūt tale peccatuꝫ, vel simile, sine dispensatione impediat ord. dic vt de temp.ord.c.vlt. Per predicta soluitur questio de laicis societates, ⁊ ꝯfraternitates hñtibus, ⁊ publice cantantibus letanias, siue rogationes, ⁊ laudes Dei, ⁊ beate Marie, etiam in ecclesijs sitis in loco interdicto, sicut fit Bonoñ. vcꝫ, ꝙ non sunt irregulares cum ordinem, vel officium nō habeant, nec credo eos ex hoc peccare, qꝛ non sunt talia prohibita per interdictuꝫ, hoc verum, ꝙ non peccant nisi essent de inclusis in extraua. domini Ioan.pape.xxij. que incip. Sancta romana ꝙ dispensare nō spectat ad hunc tractatum.

Sed quid de aduocatis iudicibus etiam ⁊ in alijs clericis puta officia gerētibus, ⁊ ab ipsis officijs interdictis qui ea nihilominus exercent, dic ꝙ ex hoc nō sunt irregulares, qꝛ illa non sunt annexa alicui ordini clericali, vt

83 in iuribus primo alleg. Sed cuꝫ supra dixerim, † ꝙ clericus a diuinis interdictus celebrans, vel clericus etiam non interdictus celebrās in illo interdicto, in officio.i.in ordine suo, sicut ṗus est irregularis, qꝛ regula traditur per Inno.⁊ alios in decre.vlti.de exces.prela. ⁊ est intelligenda salua moderatione.§.adijcimus. Quero de psalmista sic interdicto celebrāte in loco interdicto nō seruata moderatione predicta, ⁊ ſm theologos qui tenēt ꝙ psalmistatus non est ordo, planum est ꝙ non includitur in dicta regula ſm nos canonistas qui tenemus ꝯtrarium. de quo not. de eta.⁊ qualita.cuꝫ contingat. tenendum est talem irregulareꝫ cū tali ordini competat cantare.s.in choro.xxj.dist.cleros.in princ. xxiij.dist. Psalmista. ad hoc. de homi.sicut dignum.in fi. dicunt tamē quidam ⁊ plꝫ Inn.in decre.tanta.ꝺ exces.pre.c.sicut loqui. de homicida propter errorem criminis. vnde videtur dicere Inno. ꝙ si ꝯsuetudo est in ecclesia, ꝙ sine distinctione ordinis qsqꝫ legat epistolam, vel portet cereos, vel faciat quicq̄ꝫ aliud pertinens ad aliquod officium, nō erit irregularis is qui illud officiuꝫ facit, licet illa distinctio non tollit quoniam de iure talia competant ratione alicuius ordinis. vnde.d.p.m.⁊ alij in decre.cū medicinalis dixunt talem irregularem, qꝛ in quocūqꝫ officio cātando, ⁊ in qbuscūqꝫ horis tales officiēt sunt irregulares ex quo infertur talem psalmistam solēniter psalmistando esse irregulareꝫ. Per que superfluum esset querere de ꝯstitutis in minoribus tā-

84 tum, de quibus dicit Inno.⁊ ꝯcor.omnes. † ꝙ si procedunt in officio suo, sicut prius offerendo in missa calicem, vel vrceoluꝫ, vel aliud ꝙ ad officium suum spectat, siue dicēdo matutinum, vel vesperas sunt irregulares. Et lꝫ Host.ar.pro ⁊ ꝯtra. hoc plene disputet de excom.c.ij. tamen finaliter dicit, ꝙ quicquid subtilizetur tenēdum est tales irregulares, qꝛ clerici sunt ⁊ iura generaliter loquūtur de clericis. ergo generaliter debent intelligi.xxx.di. acolitus.⁊.c.seq. includūtur ergo in predicta regula. vt de re iudic.cum eterni.⁊ de sen.excom.cum medicinalis.lib.vj. Sed qd si talis est sacerdos, ⁊ celebrat in aliquo iferiori ordine. dic ꝙ est irregularis. nō enim per ꝓmotioneꝫ ad superiores ordines perdit inferiorem.lxxiiij.dist.gesta. ⁊.c.honoratus. ergo si talis sacerdos celebrat in ordine, licet inferiore quem haber, ⁊ per cōsequens includitur in regula.s̄.dicta.

85 **Quid si talis** sacerdos esset interdictus soluꝫ a sacerdotalibus, vel †a celebratione missaꝝ, ⁊ celebrat in inferiori ordine. dic ꝙ nō est irregularis, ad hoc.l.dist.q sub gradu.de corpo.vitia.sigñauit.de cler.egro. presbyteꝝ. ad qd bene facit, ꝙ dixi.s̄.ij.mēbro.ver. qñqꝫ proferetur.⁊ in ver.se dixe.de epō cui interdicta sunt pōtificalia ⁊ in inferiori ordine celebrat cum pōtificalibus, vel sine, qd si tūc ordinat clericos, vel ꝯfert chrismatis sacr̄m sine missa que questiōes adaptantur etiam huic membro. Sed quid de episcopo non interdicto exercente pōtificalia, vel ꝯferente sacramēta sine missa in loco interdicto. credo ipsum irregularem per regulam supra dictā. Et ea que ibi dixi plene.ver.sed si is cui. ⁊ in ver. per ṗdicta. Item per ea que ibi dixi.⁊ per ṗdictā regulā puto irregularem sacerdotem etiam nō interdictum, vel suspensum ꝯficienteꝫ in loco interdicto publice corpus Christi, etiam sine missa.

¶Sed quid si clericus iterdictus, vel nō interdictus in loco in-

86 terdicto interest diuinis officijs, † sed nō est principalis celebrās dicit Inno. ꝙ non est irregularis is qui officio interest, ⁊ cantat non tamen celebrat. nec enim est hoc iure expressum ſm eum. legere enim psalmum, vel dicere euangelium, ⁊ sic etiam nouum, ⁊ vetus testamentum in terra interdicta non est prohibitum, cum etiam ibi predicari possit. de sen.excom.primo responso.

¶ Sed vt dicit Host. ɔtradicere videt, vt de clerico excõ. illud. vbi dicitur ꝙ irregularis est, qui se ingerit celebrationi diuinoꝝ. quibus vbis vtitur decre. cũ eterni. ver. icturus. ⁊ decre. is cui. dicit. j. rñso. ⁊ decre. cuȝ medicinalis. dicit diuina officia exequi. saluando dictuȝ Inn. posses dicere, ꝙ ex quo principalr nõ exercet officiuȝ alicuius ordinis, sicut prius, nõ est irregularis. Verꝝ est tamen ꝙ inquantum Inn. dicit cantat ɔtradicit id qđ dictuȝ est de Psalmista Goffr. in decre. illud. dicit etiam de excõicato ꝙ põt dicere officium cum alijs cantando ꝙ pbat canon si quis epũs ẽm eum. Pet. etiam de audiente dicit in. c. illud. ꝙ incurrit penam. c. si quis epũs damnatur. qꝛ litera in. c. illud. disiunctiue dicit cum quis diuina celebrat, vel celebrationi ingerit se diuinoꝝ. Ber. in decre. latores. eo. tit. dicit talem irregularem. sed cuȝ eo per epm, vel si est monachus per abbatem possit dispensari. Abbas dicit ꝙ magister suus dicebat, ⁊ vr̃ sibi placere interessentes
87 diuinis irregulares non esse, qꝛ †interdictum nil agit ad celebrationem, sicut nec cõmunio ad excõicationem. de sen. excom. nuper. ⁊ dicit ꝙ in decre. illud. est vboꝝ inculcatio. mihi placet ꝙ dicit Host. ⁊ Spec. s. ꝙ si talis se ingerit audiendo, ⁊ ex quadam simplici deuotione non ɔtemnendo non est irregularis. ⁊ sic pcedat dictum Inn. sed si hoc facit ɔtemnendo, ⁊ faciendo celebrare diuina siue auctoritatem prebendo, subaudi, vel cooperando, tunc irregularitatem incurrit. arg. decre. tanta. ⁊ de cle. excõ. c. ij. Sed quid dices de dicentibus ẽt in loco interdicto horas canonicas in itinere. ɔsulo, ꝙ hoc nõ faciant per. §. adijcimus. in pñ. si enim sunt duo vel plures sic horas dicentes, non video ꝙ hoc possint facere sine violatione iterdicti ex quo ab alijs audiri possunt extra ecclesiam. de peni. ⁊ remis. qđ in te. sed si esset vnus solus posset submisse dicere, qꝛ id cessaret.

88 **Quid de officijs** vel ministerijs, puta archidiaconus, †vel sacrista, vel magister scholaꝝ interdictus, vel nõ interdictus in loco interdicto exercet officium suũ. dicit Inn. sub dubio fore, ꝙ idem est dicẽdum ꝙ de ordinibus. Sed dicit Hosti. ⁊ mihi placet, ꝙ talis nõ est irregularis, qꝛ hoc cõpetit rõne alicuius officij ordinis, vt in. d. regu. alle. de here. si aduersus. si tñ interfuit ho. d. ⁊. p. m. ꝙ talis ẽm Inn. grauiter peccat, ⁊ puniendus est, sicut laicus excõmunicationem ɔtẽnens. de cle. excom. c. ij. in fi. Ego non sic habeo, sed in meo Innoc. sic iacet litera. ex hoc apparet, ꝙ laici pp hoc irregularitatem ⁊ suspensioñ nõ incurrunt cum nec ordinem vel officium hẽant, bene tñ puniunt laici si violant interdictũ. de cle. excom. c. ij. in fi. Ex qbus verbis vr̃ mihi, ꝙ non refert se Inno. ad id qđ dixerat de officijs, sed ad que premiserat, nec video in quo peccet talis clericus, magister scholaꝝ, ⁊ hmõi exercẽdo officiũ suum alias bene, lȝ sit interdictus a diuinis, vel id officiuȝ magisterij, vel hmõi exercet in loco interdicto. de eo aũt ꝙ dixit de laico violante interdictuȝ. s. plene dixi. Quid si talis clericus
89 interdictus, †vel nõ interdictus in loco interdicto cõicet aliquẽ vel absoluit excõicatum. Sol. ẽm Inn. nõ est irregularis, qꝛ talia non sunt ordinis, sed iurisdictionis. ij. q. j. nemo. Host. alleg. de elec. trãsmissam. de maio. ⁊ obe. cum inferior. ⁊ de excõicatione nõ est dubiũ. quare idem est dõm. de peni. dist. j. vbuȝ ad idẽ. de maio. ⁊ obe. c. j. lib. vj. dicit tñ Inn. ꝙ absolõnis solẽnia exhibere sicut dicere orationes, vel scholã, ⁊ psalmũ pnialem, ⁊ ordinis, ⁊ offi. est, arg. xj. q. ij. cum aliqs. ⁊. c. debẽt. de sen. excõ. a nobis. ij. in fi. Sed qd si mulier post partũ vult intrare ecclesiã sitã in loco interdicto purificãdi cã, nũqd impune admitti põt. puto ꝙ sacerdos ipsam cũ oratiõibus ⁊ psalmis, ⁊ solẽni introductione admittere nõ põt sine pena irregularitatis ipsius sacerdotis, cũ illud sit diuinũ officium ordini competens clericali. ⁊ facit ꝙ prime dixi. sed sine officio facta sola ɔfessione vt moris est poterit intrare gr̃as agens. v. dist. si mulier. de pur. post partũ. c. vno. ⁊ hoc siue sit de loco interdicto, siue ẽt de vniuersitate interdicta, ꝙ est verꝝ nisi eius culpa latũ esset interdictũ per id qđ hr̃ de sen. excõ. alma. §. illis etiam. lib. vj. multominus dȝ introducere si eẽt noiatim, ⁊ specialiter pp culpam ipsius interdicta. Item per id qđ dixi facta ɔfessione soluit questio, an laicis dicẽtibus letanias vel laudes, de quibus dixi. s. hoc membro. ver. per predicta sol-
90 uitur q̃stio de laicis ⁊c. possit †sacerdos iuxta morem facere generalem ɔfessionem tempore interdicti. ⁊ est dicendum ꝙ sic.

Item probatur per ea que. j. dicam de pnie sacro, soluitur ẽt per pdicta questio an laici de pp̃lo interdicto, vel de loco interdicto possint in die parasceue accedere ad cruceȝ ⁊ orare. ⁊ dic ꝙ sic. cũ nullũ diuinum officium celebretur, nec id ɔtineatur in phibitione interdicti. verũtamen officium ꝙ ea die fit pp crucem fieri nõ põt nisi sicut alia. s. cum moderamine. §. adijcimus. cum id facere cõpetat rõne ordinis, si non fallor, vnde clericus ɔtrafaciens esset irregularis per regulam pdictam. Item querit in interdicto benedicente aquam, vel nõ interdicto id faciẽte in loco interdicto. dic ẽm Inn. talem irregularem, qꝛ fit cum solẽnitate que competit ordini clericali. de ɔse. dist. iij. aquam. hoc est simplr verum de clerico interdicto, sed quantũ ad nõ interdictũ hoc facientem in loco iterdicto, hoc intelligo si hoc faceret nõ seruata moderatione predicta, sed cũ illa moderatione sicut alia officia pñt celebra-
91 ri, ita ⁊ aqua benedici. Sed an tũc cum †aqua sic bñdicta poterũt aspergi laici ⁊ femine. rñdeo non, cum phibitio bñdictionis sit inducta hoc casu ad hũc finem ne tales aspergant, ad hoc, de ɔsti. Nã in ɔcupis. de regu. iur. cum qd phibetur. lib. vj. que dixi in duobus pximis casibus intellige preterꝙ in quatuor festiuitatibus, de qbus in decre. alma. §. in festiuitatibus. in qbus planum est, ꝙ põt publice ⁊ solẽniter aqua benedici, ⁊ cum illa pp̃ls eisdem diebus aspergi. Sed an clericus hoc faciẽs sit irregularis, puto ꝙ nõ, qꝛ nõ violat interdictum in celebratione diuinoꝝ nec collatione sacramentoꝝ. cum talis aqua nõ sit pprie sacr̃m. nec hoc est iure cautum, vt in decre. is qui. pp̃ter peccatũ, tamen esset talibus penitentia arbitraria imponenda. xiij. q. ij. §. ecõtra Adam. de offi. deleg. de causis. secundo responso.
¶ Quid de facientibus officiũ pro baptismo in sabbato sancto, vel pro ɔfectione chrismatis in die cene dñi, vel pro anniuersario defuncti. dic ꝙ predicta fieri nõ possunt aliquo modo a clericis interdictis sine pena irregularitatis, nec etiam a non interdi-
92 ctis in loco interdicto nisi seruata moderatione predicta, qꝛ †predicta sunt officia alicui ordini deputata. vnde de eis hȝ locum regula de officio ꝙ fit pro ɔfectione chrismatis. hoc tenuit Hosti. se corrigens in predicta decre. permittimus. de sen. excõ. ⁊ idem Jo. mona. Archi. ⁊. d. p. m. eo. ti. quoniam. lib. Idem per omnia dicas de benedictione calicis, vel paramentorum, vel corporalium, vel candelaꝝ in festo purificationis, vel oliuaꝝ in festo palmarum, cum talis bñdictio ab episcopo, vel a sacerdote fieri debeat. de ɔse. dist. j. vestimenta. ⁊. c. ɔsulto. de sacra vnc. c. vno. ad fi. de ɔse. eccle. vel alta. aqua. ⁊ sic est alicui ordini deputata. Idẽ est dicendum de consecratione ecclesiarum, vel altarium manentium, vel maritorum eadem ratione.

Dubitatur etiam an epi vel superiores possint in loco interdicto populo benedicere. qdam notauerũt in cle. de priui. archiepo tutuȝ abstinere, maxime si locus est interdictus pp delictuȝ pp̃li, qꝛ cuȝ
93 tunc psone sint †interdicte non sunt capaces illius gratie, si tñ cõtra fiat nõ est faciens irregularis. allegant de sen. excom. is qui. ⁊. c. se. lib. vj. hoc puto verꝝ de simplici benedictione quam solẽt facere itinerando, sed benedictionem solẽnem de qua etiaȝ intelligitur predicta cle. archiepo. ⁊ ibi no. d. ⁊. p. m. in. v. gl. non puto posse fieri per episcopum, vel superiorẽ publice in loco interdicto. s. cum dicitur officium sit nomen domini benedictum, vel humiliate capita vestra ad benedictionem, qꝛ illa facere competit episcopo ratione ordinis. xxiij. q. vj. ministrare, ⁊ facit ꝙ dixi de benedicente aquam. ⁊. j. ver. proxi. ⁊ ꝙ no. xcv. dist. recte. ⁊ de cõsecr. dist. j. cum ad celebrandum. Sed nunquid tempore interdicti potest fieri officium cõmendationis animarum decedentium, iuxta morem. credo, saluo ꝙ dicam. j. de extrema vnctione, ⁊ per ɔsequens de eius officio ꝙ sic. qꝛ istud officiuȝ videtur quasi annexum ad absolutionem que fit in penitentia. vnde sicut ɔcedit tunc penitentia, vt. j. dicam, sic ⁊ tale officium poterit fieri. de iudi. quanto. de dona. inter vir. ⁊ vxo. depẽdẽtia. ff. de reli. ⁊ sump. qua religio. sed qd de benedicente mensam vel legente in mensa residentibus. dicit Inn. in decre. tanta. ꝙ quidam dicunt, ⁊ videtur placere Host. ⁊. d. p. m. ⁊ Ber. ⁊ Jo. mo. in. c. cuȝ medicinalis. ꝙ licite fieri potest, cum talis benedictio vel lectio non sit alicui ordini deputata. alle. xliij. dist. c. vlti.
94 ¶ †Sed cuȝ interdictis in loco interdicto possit pdicari vbum Dei, vt in decre. ij. rñso. Quero an possint pro pdicta cã pulsare cãpanas. So. sic, cum illud sit signũ ⁊ preambulũ actus premissi vt hȝ gñalis ɔsuetudo, ad hoc, de offi. dele. preterea. ⁊. c. prudentiam. ad fi. ⁊. c. suspitionis. ff. de pcu. ad legatis. ⁊. l. ad rem mobilem, intelligat ergo permissio, siue ɔcessio ẽm modum ɔsuetuȝ. ⁊ facit ꝙ dicam. j. eo. membro. ver. sed cum petatur.

Sed nũquid pro missa vel horis canonicis dicendis poterunt tpe interdicti pulsari campane que non sunt in ecclesia sed extra, ⁊ forte pcul ab ea. dic ꝙ non, al̃s fieret fraus legi. iuxta no. xxiij. q. ij. plerĩqꝫ. de priui. quanto. ff. de legi.

de legi.l.contra.ꝛ q̄ ponderari dꝫ principaliter id ꝑꝑ ꝙ aliquid
fit.j.q.j.bñdictio.ꝛ.c.cum liqueat.ff.de la.si qs quos. facit.ff.de
95 excep.cum inter.ꝛ.c.vlt.Sed an poterũt tp̄e interdicti† pulsari
campane ꝓ horis notificãdis,puta tertia,nona,ꝛ hmõi. nõ cre-
do illicitum laicis hac de cã eoꝝ sonare campanas, sed clericis
nõ credo hoc licere.lꝫ.n.de facto non celebrent diuina,tñ ex quo
dicto tp̄e solent diuina celebrare,verisil̄r presumeretur ꝙ pro ce
lebratione diuinoꝝ sonarent.sic.n.presumitur ꝙ fieri solet.xxvij.
distin.de siracusane.de cleri.coniuga.diuersis fallacijs. ꝛ ex hoc
posset scandalum induci, ꝙ in dubio est vitãdum.j.q.vj.ꝛ si illa.
xxiij.q.j.qd culpatur.de prescrip.nihil.de no.ope.nun.c.ij.ꝛ per
hoc sepe redargui clericos,ꝛ maxime religiosos qui in eoꝝ festi
uitatibus sonãt,vel sonari faciũt campanas dictis horis,lꝫ de fa
cto nõ celebrent,lꝫ fatear ipsos,ꝑꝑ hoc tñ nõ incurrere irregula
ritatem.vt dixi.s̃.ver.sed qd si clericus in loco. Sed an tp̄e inter
96 dicti ꝓ† ostensione reliquiaꝝ sanctaꝝ,vel aduentu alicuius pre-
lati,vel simili causa,lꝫ clericis sonare campanas,credo ꝙ sic.sa-
tis.n.est,ꝙ hoc non ꝓhibeẜ.de reꝝ ꝑmu.ad q̃ões.de spon. cuꝫ
apud.ff.ex qb.cau.maio.necnon.§.qd eis. cum si. Sed an lꝫ tp̄e
interdicti sonare paruam cãpanellam ꝓ diuinis officijs celebran
dis,vt faciũt sepe religiosi mendicãtes.so.cũ de facto talis cãpa
nella audiaẜ exterius,ꝛ interdum satis ꝓcul id detestor oĩno,cuꝫ
ꝓhibitio pulsationis campanaꝝ minores campanellas ĩcludat.
ad hoc,de appel.c.de appl̄onibus.de preben.maioribus. cuꝫ si.
cum in hoc ꝯsidereẜ sonus campane, nõ quãtitas campane.be-
ne facit de pen.ꝛ remis.qd in te.ibi,sine campanaꝝ pulsatione.ꝛ
in ver.ibi se. voluit ergo.§.adijcim⁹.ꝙ celebrareẜ sine signo alio
tp̄e ꝯsueto.vnde si caueãt hoc faciẽtes per ea que dixi.s̃.ver. sed
cum tp̄e interdicti.ne ergo videanẜ snie ꝯtemptores sufficiat eis
ꝙ alio signo puta baculi,tabule,vel simili ꝯuenire. Sepe fui con
97 sultus an tp̄e interdicti possint† pulsari campane ꝓ Aue maria,
vt laudabili ꝯsuetudine solet fieri d̓ sero,ꝛ in aliq̄bus locis ẽt de
mane.dic ꝙ sic.q̄ illa salutatio Uirginis gloriose non est officiũ
alicui ordini deputatum,imo maxime pro laicis dignoscitur hoc
introductum,quare omnino cessat regula.s̃.dicta.

Sed cum in decre.alma.§.vlti.reuoceẜ ꝯria priuile-
gia antea super celebrandis diuinis officijs
ꝯcessa ecclesijs,monasterijs,ordinibus,religionibus, seu ꝑsonis
ecclesiasticis,regularibus,seu secularibus,q̃ro an priuilegia an-
tea ꝯcessa sup audiendo maxime laicis, puta fratribus ꝑnie de
tertio ordine sancti Frãcisci, humiliatis, cruce signatis, ꝛ hmõi
sint reuocata.ꝛ vr̃ ꝙ nõ,q̄ illa reuocatio respicit celebrantes. er
go remanet priuilegiũ cuꝫ hec sint diuersa,ꝛ diuersoꝝ diuersa est
ratio.ꝛ ideo dispositio facta,in vno nõ hꝫ locuꝫ in alio.xxvij.q.j.
nuptiaꝝ.ver.ꝓinde.de rescri.susceptũ.cum infinitis ꝯcor.lib.vj.
Contra,lꝫ celebratio posset fieri sine alterius auditione, non tñ
98 econuerso.ergo† ꝓhibitio de celebrando includit audientes, ꝑꝑ
ꝯnexitatẽ.j.q.j.sicut Christus.de ꝯsti.trãslato.de sen.excom.in-
ter alia.ꝛ eo.ti.qm̃.lib.vj.ne cle.vel mo.c.ij.in fi.eo.lib. Iteꝫ a re
gula ꝓhibitionis audiendi excipiunẜ interdicti. ꝛ ẽt nõ interdi-
cti,vt dictũ est.ergo ꝓhibitio nõ celebrãdi includit audiẽtes, q̄
exceptio est de materia regule,vt.s̃.dixi.ad idem in cle.de sen. ex
cõ.cũ ex eo.que nõ dꝫ intelligi tñ de fratribus minoribus admit
tentibus illo de dicto tertio ordine,nõ quãtum ad penam excõi-
cationis per illam ꝯstõnem nouiter inflictã.alias nulla ratio vr-
geret si per fratres minores nõ possent admitti, per alios sic. in
hoc arti.d.ꝛ.p.m.in nouel.in decre.alma.in vlti.glo.dicit,ꝙ per
predicta allegata hincinde, ꝙ vtilis esset declaratio, lꝫ ꝓhibitio
celebrandi includat audiẽtes.tñ nõ bene capio ꝙ reuocatio pri-
uilegij celebrandi includat reuocationẽ priuilegij audiendi.pone
ergo ꝙ celebrãdo tp̄e interdicti nõ hẽant priuilegiũ, predicti ve
ro hẽant priuilegium audiendi.planũ est,ꝙ hoc casu nõ est facta
reuocatio priuilegij ꝙ nõ erat.xxxij.q.ij.ꝙ non. cum ꝯcor. ergo
remanet priuilegiũ audiendi, ꝙ per gñalem iuris ꝓhibitionem
nõ est sublatum,nec per decreta.alma.reuocaẜ.ꝑꝑ hoc forte.pre
dicta.cum ex eo.exprimit de vtroq̄ priuilegio. per ꝙ ẽt infertur
dicta priuilegia esse diuersa.ad idem de priui.lꝫ.ij.rñso.li.vj. q̃-
99 uis iure ꝓhetur ꝙ modo dixi.tum† q̄ ꝓhibitio de celebrãdo tp̄e
interdicti est limitata per decre.alma. Itẽ q̄ ꝑncipale ꝛ dignius
est celebrare, cum audire respiciat celebrationem,vtpote princi-
paliorem ꝛ digniorẽ.ne minus dignũ, vel quodãmodo accesso-
rium trahat ad se magis dignũ,vel ꝙ est principalius. Item ne
censura ecclesiastica vilescat ꝛ minoris auctoritatis reputeẜ, vt
in pre.cle.cum ex eo.plus placet,ꝙ de mẽte decre. alma fuerit re
uocare etiã priuilegia de audiendo. ¶ Rursus nõ est ommitten-
dum ꝙ ex aggeratione ꝓhibitionis de nõ celebrando tp̄e inter-
dicti,emanauit.de sent. excom. grauis ad nos,per quam excõi-
canẜ dñi tp̄ales qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare
diuina,vel qui per pulsationem campanarũ,vel per precones fa
ciunt dicto tp̄e ad diuina audienda ꝑpl̄m euocari,ꝛ ẽt interdicti
qui per eos qui celebrant missas moniti noĩatim, vt exeant de ec
clesia,remanere presumunt,a qua snia excõicationis absolui nõ
ꝑñt ab alio,q̄ a papa. ¶ Sed circa hoc quero an prelati eccle-
siastici hñtes tp̄ale dñium in loco ligentur per illaꝫ cle.d.ꝛ.p.m.
ibi in glo.ij.dicit ꝙ sic alleg.ne cle. vel mo.c.vlt.lib.vj. Stepha.
100 ibi ꝯtra.q̄ illa ꝯstitutio† penalis est ideo nõ extẽdenda. de elec.
statutum.lib.vj.maxime q̄ circa tales est ꝓuisum. de exces. pre-
la.tanta.nec enim est verisimile,ꝙ prelati qui ꝓcurarunt illã cõ-
stitutionem supplicarint ꝯtra se.ff.de mili.test.l.iij.C.de leg.ꝙ fa
uore.mihi non vr̃ ꝙ dicit Stepha.releuare, cuꝫ hoc nõ sit exten
sio pene ad casum nõ expressum.hec enim propositio est vera pre
latus hñs tp̄alem iurisdictionem in loco est dñs tp̄alis loci.arg.
de exces.prela.ex literis.nec decre.tanta.ponit illum habuisse iu
risdictionem tp̄alem in loco.ꝛ dato ꝙ sic fuisset tamen hec pena
nõ erat hoc casu statuta in iure que venit additatiue ad alias pe
nas.facit,de priui.epoꝝ.lib.vj.alias sequeretur ꝙ iura antiqua
q̄ imponunt penam prelatis exercentibus iudicium sanguinis,
non hñt locum in prelatis hñtibus tp̄ale dñium.cum hoc non ex
primãt.xxiij.q.viij.his a q̄bus.ne cle.vel mo.clericis.ꝛ.c.sniam.
ꝙ nullus diceret,imo tales prelati fortius dicta ꝯstitutione ligã-
tur.v.q.vj.presbyteri.que est lex.C.de epis.ꝛ cle.presbyteri.

SVMMARIVM

1 Baptizandus tempore interdicto an debeat baptizari cum de-
bito officio.
Cathecismus quid sit.
Confirmationis,siue chrismatis sacramentum tempore interdi
cto permittitur.
2 Personis specialiter interdictis an possit dari sacrãmentuꝫ con
firmationis,siue chrismatis.
Eucharistia an possit dari tp̄e iterdicti sanis dãnatis ad morteꝫ.
Laicis vel clericis non interdictis an possit dari eucharistia pre
terquam in mortis articulo.
3 Expresse permissum ꝙ non reperiẜ,subiacet regule prohibitiue.
Corpus Christi cum portaẜ ad infirmum tp̄e interdicto,nunq̄d
portabitur cum pulsatione campanelle ꝛ lumine precedente.
4 Campanarum pulsatio non videtur prohibita nisi propter diui
na officia celebranda.
5 Mulieribus pregnantibus,ꝛ partui appropinquãtibus, an pos
sit dari eucharistia tempore interdicto.
6 Casus in quibus penitentia non conceditur.
7 Mortualia,vel funeralia recipere, an liceat clericis ab interdi-
ctis penitentibus vel non.
8 Interdicti an gaudeant indulgentijs ꝛ remissionibus.
9 Nuptiaꝝ solẽnis bñdictio,an possit fieri tp̄e interdicto. 10.
11 Interdicti non possunt ordinari,siue sint clerici,siue laici.
12 Extrema vnctio tempore interdicti non datur.
Permissum cum quid expresse non reperitur remanet sub regu
la prohibitionis.
13 Missa alia q̄ de festo,an possit dici in quatuor festiuitatibus an
ni tempore interdicti.
14 Mortui an possint solẽniter sepeliri in loco interdicto in festiui-
tatibus solennioribus anni.
15 Specialis prohibitio sepulture quo casu fiat.
16 Rõne qua põt publice,ꝛ solẽniter qd̓libet officium diuinum ce-
lebrari,eadeꝫ ratione sepultura ecclesiastica debet ministrari,
17 Sepultura ecclesiastica non ꝓhibetur principaliter, ꝛ per se per
interdictum ecclesiasticum.
18 Nuptie solẽniter benedici tempore interdicti,an possint in qua-
tuor festiuitatibus maximis.
19 Interpretatio larga est facienda in beneficijs.
20 Casus multi in q̄bus interdiciẜ ecclesiastica sepultura remissiue.
21 Terra ad vsuꝫ sepulture deputata vẽdi nõ dꝫ, sicut nec bñdicta.
22 Sepelientes extra ecclesiam ꝛ cimiteriuꝫ tempore interdicti, an
violent interdictum.
23 Concessa auditione diuinorum,an videatur concessa ecclesiasti-
ca sepultura. 24.
Defuncti tempore interdicti, ꝛ propter hoc extra cimiteria se-
pulti,an relaxato interdicto possint in cimiterijs sepeliri.
25 Mortuaria,siue funeralia, an liceat clericis recipere pro sepul-
turis tempore interdicti.

Secunda pars tractatus.

Uiso de primo effectu ecclesiastici interdicti

Uiso de primo effectu ecclesiastici interdicti.s.ꝓhibitionis diuinoꝝ officioꝝ restat videre de secundo.s.ꝓhibitionis sacroꝝ,sub quo,vt.s.dixi,includit ꝓhibitio ecclesiastice sepulture.Scōm igit ꝙ per interdictū ecclesiasticum ꝓhibenf sacra generaliter,vt in iuribus alleg.circa prin.huius membri,qdam tñ specialiter permittunf.permittit.n.baptismus paruuloꝝ.de spon.non est.de sen.excō.rñso.§.j.ꝛ etiā adul-
2 toꝝ.de sen.excō.qm̄.lib.j. ¶ †Sed hic qro an baptizandus dicto tpe debeat baptizari cū debito officio.dic ꝙ sic,qꝛ pmisso baptismo,intelligunf permissa oia per que peruenif ad illud,ꝛ sine qbus si fieri pōt non dꝫ baptismus expediri.de leg.per prudentiā.§.pe.ꝛ vlti.ꝛ.c.suspitionis.ff.de ꝓcu.ad legatum.ꝛ.l.ad rem mobilem.de sen.excō.inter alia.ꝛ in predicta decre.qm̄.eo.ti.cū si.sed non dꝫ quis baptizari,nisi primo cathethizeƒ cū officio de bito.de ɔse.dist.iiij.ante baptismū.ꝛ.c.pce.ꝛ seq.ꝛ cathecismus appellaf pars baptismi.xxxi.q.j.ergo ꝛc. An aūt in ecclesia specialiē iterdicta possit qs baptizari,vel in frōte chrismari,dixi.s.ij.membro.ver.sed nunqd in ecclesia. ¶ Item tpe interdicti pmittif ɔfirmationis siue chrismatis sacrm̄,vt in decre.rñ.in fi.ꝛ per ɔns ipsius chrismatis ɔfectio,ꝙ ɔficif in die cene dñi.quo quidem chrismate est vtendum in baptismo ꝛ ɔfirmatione,vt in decre.rñso.in fi.ꝛ eo.ti.qm̄. ¶ An aūt tpe interdicti posset fieri officium pro predictis pmissis.dic vt dixi.s.ver.qd de facietibus.
3 ¶ †Item an personis specialiter ista permittaf.dic vt.s.membro.ij.ver.qñq ꝓfertur.ad fi.ꝛ ver.seq. ¶ Item dicto tpe pmittitur eucharistia inquantum dicif viaticum,id est cum datur decedentibus.de peni.ꝛ remis.ꝙ ī te.de sentē.excō.permittimus.nec debet aliter penitenti denegari.l.dist.penitens.

Sed hic quero

Sed hic quero an sanis damnatis ad mortem tpe interdicti possit dari. Dic ꝙ sic.ad hoc.cle.de peni.ꝛ remis.cum scōm.ꝛ ibi no.in.iiij.glos.planum est.n.ꝙ tales censenf ēt in mortis articulo,quo casu appellatione pnie intelligif viaticū.de pen.ꝛ remis.ꝙ in te. ¶ Sed hic qro an laicis,vel clericis nō iterdictis possit dari eucharistia preterꝙ in mortis articulo.Sol.de presbytero missam celebrante nō est qō.cum.n.possit,imo dēat celebrare seruata forma.§.adijcimus,per ɔns potest,imo debet sumere corpus Christi.de ɔsecra.dist.ij.peracta.ꝛ.c.cōperimus.ꝛ.c.relatum.Sed de predictis alijs trepido ferre sniam,cum viderim generaliter religiosos suis fratribus ꝛ sororibus siue magistratibus quaꝝ curā gerunt interdicti tpe indifferenter ɔcedere eucharistie sacrm̄,sed quo iure faciunt hoc ipsi discernant,cum ɔrium videatur de iu-
3 re scripto.in preceptis enim permissorijs certoꝝ†casuum ꝙ non inuenif expresse permissum subiacet regule ꝓhibitiue.ij.q.v.cōsuluisti.ꝛ.xvij.q.ij.hoc tm̄.de transa.c.ij.ff.de colle.illici.l.j.ꝛ est expressum in cle.de verb.sig.exiui.§.porro.cum ergo per interdictum ꝓhibeaf ministratio ecclesiasticoꝝ sacramentoꝝ.certis casibus ꝛ sacris exceptis,vt est expressum in decre.alma.§.j.ꝛ specialiter sit permissum corpus Christi in quantū dr̄ viaticum ꝛ nō aliter,saluo ꝙ dixi de celebrātec,lare sequif ꝙ alijs qbuslibet personis ministrari non dꝫ.si.ꝙ dicā.i.de extrema vnctione. ¶ Sed cum portaf corpus Christi ad infirmū,nunqd portabif cū pulsatione cāpanelle ꝛ lumine pcedente ꝛ alijs ɔsuetis.credo ꝙ sic.qꝛ cum aliqd pmittif intelli̇r vbi aliud non appeat fore pmissuꝫ,sed qō disponit,illud fieri vsus obseruat.ad hoc.iiij.dist.erit aūt.xij.dist.illa.lxxij.dist.vtinā.de ɔsti.ex literis.de rescri.c.j.de verb.sig.ex parte.j.ꝛ.c.dilectio.ff.de vsu ꝛ hab.l.plenū.§.equitij.C.de inoffi.test.si qñ.de lumine aūt disponit ius.de celebr.mis.sane.de cāpanelle aūt pulsatione hꝫ gñalis ɔsuetudo. Item campanaꝝ
4 †pulsatio non vr̄ ꝓhibita,nisi pp diuina officia celebranda vt in decre.qō in te.ꝛ in decre.alma. ¶ Sed an viaticū dabif tūc infirmo in pñtia psonaꝝ astantiū ꝛ venientiū ad locū vbi est infirmus,puto ꝙ sic,vt pmissio intelligaf ƒm ɔditionez status psone cui fit.xij.di.qsqs.de priui.porro.ff.de mili.test.l.ex militari.de transac.c.vlt.de dona.pastoralis.sed infirmi ɔditio reqrit astantes.Item cum portaf ad infirmū hoc videntes dēnt se inclinare.de celeb.mis.sane.fortius astantes cū infirmo ipsum extra pixidem aperte ɔspicere ꝛ adorare,nec forte est iure expssum,ꝙ visio tanti sacri sit ꝓhibita tpe interdicti,nisi cum diuina officia celebranf actualr̄,ꝛ sic pōt intelligi ꝙ leg.ꝛ no.in cle.de sen.excō.
5 ex frequentibus.circa prin. ¶ †Sed querif an mulieribus pregnantibus ꝛ partui appropinquantibus possit tunc dari eucharistia.Dicit.d.ꝛ.p.m.in decre.qō in te.male posse dici eas decedentes,lꝫ partui appropinquēt,sed requirif ꝙ sit decedēs is cui dicto tpe ɔcedif eucharistia,vt in.c.qō in te.de sen.excom.pmittimus quare dicit ꝙ si aliud periculū nō imineret est abstinēduꝫ. ¶ Eadem rōne idem per oia puta de intrantibus mare,vel bellum cāpestre vel obsessis.ꝛ facit ꝙ no.de offi.ordi.pastoralis.ꝙ.rñso.in glo.quo casu. Permittif aūt ēt tpe interdicti pnia olim morientibus tm̄.de spon.non est nobis.de peni.ꝛ remis.qō in te.hodie ēt sanis,nisi sint excōicati,qui preterꝙ in mortis articulo ad pniam non debēt admitti,vt in decre.alma.§.sane.vel nisi pp eoꝝ culpā vel fraudem lata fuerit snia interdicti,vel ad pperrandum delictum cuius occasione interdictum latuꝫ fuit prebuerūt
6 auxilium,ɔsilium,vel fauorem.his.n.casibus non†est pnia ɔcedenda,ꝙ est verum si in dictis casibus nō satisfacerēt si possent,vel de satisfaciendo idoneā prestiterūt cautionem,vel si non possent satisfacere ꝛ talem cautionem prestare iurauerunt,ꝙ cuꝫ poterunt satisfacient,ꝛ ꝙ ad satisfactionem hmōi per eum vel per eos qui facere ipsam debent ꝛ pñt prestandum dabunt auxiliuꝫ,ɔsilium,ꝛ iuxta posse fideliter laborabunt,tunc etiaꝫ in dictis casibus penitentia conceditur,vt in.c.alma.§.illis.

Posset dubitari

Posset dubitari si ɔtigeret casus imponende alicui solēnis pnie,an tunc solēnitates iur.debēt obseruari.Sol.cū inter solēnitates hoc casu sit solēnis decantatio diuini officij,aspersio aque solēniter benedicte,auditio diuinoꝝ perceptio corporis Christi,ꝛ alia que nō pñt fieri in loco interdicto.circa non interdictos nō credo ipsas solēnitates,tunc obseruādas,de qbus hr̄.j.dist.in capite.xxxiij.
7 q.ij.latorē. ¶ Item querif an ab interdictis † penitentibus,vel non liceat clericis mortualia,vel funeralia recipere.ꝛ pro eis sit orandū.Sol.dicit Inn de exces.prela.c.vlt.ꝙ a talibus post penitētiam,liceat mortualia recipe,ꝛ pro eis est orādū.xj.q.iij.quicunqꝫ.sed ante pniam susceptā pro eis non est orandū,nec mortuaria recipienda.lxxxvij.dist.c.vlt.d.ꝛ.p.m.in cle.eos.de sepultu.fateƒ hoc veꝝ de relictis in morte.ꝛ de his que darenf cū funere in cimiterio sepulto relaxato interdicto,de funeralibus vo que darenf cum funere in cimiterio sepulto de facto tpe interdicti non licet clericis recipere,qꝛ tūc participarent delicto ƒm eū. ¶ Quid de alijs oblationibus,puto ꝙ ab interdictis penitentibus,vel non penitentibus recipi possunt etiam in loco interdi-
8 cto,per ea que plene not.xc.dist.oblationes. ¶ Sed nunqd †interdicti gaudent indulgentijs ꝛ remissionibus. Rñdeo specialiter ꝛ noiatim interdicti,vel hi ꝓpter quoꝝ culpam qūolibet latū est interdictum in locum cum nō sint vere penitētes,ꝛ ɔfessi ante relaxationem snie hmōi interdicti indulgentijs ꝛ remissionibus gaudere non possunt,vt in cle.de reli.ꝛ vene.sanc.si dñm.§.vlti.sed interdicti eo ꝙ sunt de populo interdicto,non tñ culpabiles fuerunt in eo ꝓpter ꝙ sententia lata fuit,bene possunt vti ꝛ gaudere indulgentijs ꝛ remissionibus sicut alij.predicta probantur in predicto.§.illis etiam.ꝛ facit de priui.ꝙ nōnullis.ꝛ.c.si licet.in fi.lib.vj. ¶ Item dico tpe permittitur matrimonium ꝙ potest ɔtrahi quocunqꝫ tpe per legitimum ɔsensum viri ꝛ mulieris.de fer.capellanus.etiam si contrahentes essent interdicti ƒm Inn.de spon.non est nobis.Nam ꝛ per infideles potest ɔtrahi.xxvj.dist.deinde de presbytero non bapti.c.vlt.ꝛ per excōicatos.de
9 eo qui du.in mat.quam pol.per adul.significasti. ¶ †Sed an solēnis nuptiarum benedictio dicto tempore fieri pōt.dicit ꝙ non Host.ꝛ bene alleg.c.capellanus.qꝛ illud est officium clericali ordini deputatum.de secun.nup.c.j.ꝛ.iij.

Sed pōt queri

Sed pōt queri an dicta bñdictio nuptiaꝝ vbi alter tm̄.s.vir ꝛ mulier est interdictus,possit fieri in loco nō interdicto. Rñdeo ꝙ nō dꝫ admitti nō interdictus simul cū interdicto,vt pbaf de pui.vt puilegia.ꝛ.c.se.de pe.ꝛ remis.qō in te.de sen.excō.pmittimus.ꝛ co.tit.alma.§.adijcimus.li.vj.per que ēt pbaf ꝙ potius dimitti dꝫ officiū ꝙ interdictis pñtibus celebrari,licet ibi sint ēt nō interdicti.ad idē de priui.epoꝝ.lib.vj.ꝙ est veꝝ nisi sacerdos dicens missam iam canonē incepisset,vt no.Inn.de sen.excō.nup.ꝛ sic intellige ꝙ no.

ꝙ no.xj.q.iij.sicut apostoli. In alijs vero diuinis officijs ꝓcedit
simpliciter ꝙ predixi. ⁊ ex his sequit̃, ꝙ si spõsus est interdictus
vel noiatim ⁊ expresse, vel q2 est de ꝓp̃o interdicto, lz spõsa non
10 sit † interdicta tñ benedici non debent ẽt in loco non interdicto,
licet sponsa non sit interdicta. simul enim benedicuntur de ↄsue-
tudine, ⁊ de iure. xxxiij. dist. c. vlti. de secun. nup. si vir. licet bene-
dictio videat̃ principaliter respicere mulierem. Itez si econuerso
vir nõ est interdictus, sed mulier nõ est interdicta noiatim ⁊ exp̃s
se, nõ possunt benedici, q2 tale interdictum cõcomitatur eam, vt
dixi. s. scdo membro. ver. sed nunquid aliquis, sed si mulier nõ est
noiatim ⁊ expresse interdicta, sed est de vniuersitate interdicta,
vir aũt nullo modo est interdictus si benedictio precedit despon
sationem de presenti, vt fit in q̃busdam locis, adhuc idem puto,
scz ꝙ non debeat fieri, q2 satis est, ꝙ alter tũc est interdictus per
id q̃ dixi. Si vero precedit desponsatio de presenti, vt est de mẽ
te iuris. de spon. ↄsultationi. puto ꝙ hoc casu poterũt postea be-
nedici in loco nõ interdicto, licet mulier fuerit de vniuersitate in-
terdicta. ex quo vir nõ est interdictus ꝑ ea que plene dixi. in p̃ce.
ver. sed nunq̃d aliquis. Et sortitur foꝝ, munera, ⁊ honores viri.
ff. de sena. l. femina. C. de incol̃. l. fi. ⁊ de muli. ⁊ in quo loco muni.
ser. cõ. ⁊ ho. no. agno. l. vna. lib. x. facit de sepul. lz scdo r̃nso. li. vj.
11 ¶ Sed q̃d dices de sacro ordine. Sol. interdicti † non p̃nt ordi
nari, siue sint clerici, siue laici. id. n. esset percipere sacramenta a
quoꝝ perceptione sunt remoti, nisi in casibus permissis ad hoc.
de cle. excõ. c. fi. nec in loco interdicto p̃nt ↄferri ordines aliqui-
bus clericis, vel alijs laicis, q2 ibi ꝓhibẽtur ecclesiastica sacramẽ
ta ministrari, exceptis q̃busdam casibus, de quibus iste non est,
vt in decre. non est nobis. ⁊ in decre. alma. §. j. Si aũt loci popu-
lus est interdictus cum ꝓpter hoc non sit interdictus clerus. de
sen. excõ. si snia. j. r̃nso. li. vj. ⁊ dixi supra, clerici illius loci poterũt
extra locum interdictũ ad superiores ordines ꝓmoueri, ꝙ intel
ligas dũmodo ordinent̃ ab ep̃o, qui ipsos de iure valeat ordina-
re, vel de ipsius lnia ab alio, vt de tẽpo. ordi. cũ nullus. lib. vj. Si
vero locus tm̃ est iterdictus, lz in eo loco vt dixi nullus valeat or
dinari laici tñ qui q̃ñlibet non fuerunt culpabiles delicti, ꝓpter
ꝙ snia lata fuit extra locũ interdictũ, ẽt per ep̃m dicti loci vel per
alium de eius lnia poterũt ordinari. hec vera vbi ꝑꝑ delictũ vni
uersitatis fuerit lata in loco snia interdicti. Tũc. n. nullus de vni
uersitate posset ordinari cum eo casu omnes de ipsa vniuersitate
intelligant̃ interdicti. vt ꝓbat̃ de sen. excõ. si snia. §. j. lib. vj. sicut
alias specialr̃ culpabilis snie late in locum intelligunt̃ interdicti.
12 vt in p̃ce. §. illis ẽt. ⁊ de priuil. lz. in fi. lib. vj. ¶ † De extrema vn-
ctione que est vnum de septem sacr̃is teneas incunctanter, ꝙ est
ꝓhibita t̃pe interdicti, vt est expressum. de peni. ⁊ remis. ꝙ in te.

Sed dubitant quidam an clericis vel religiosis ma-
ribus, vel feminis nõ interdictis, sed de loco interdicto, ⁊ qui ser
uauerunt interdictum possit ↄferri extrema vnctio. d. ⁊. p. m. ve-
ritatis, ⁊ iustitie cultor in decre. ꝙ iure, dicit ꝙ nõ per illã decre.
dicit tamen ꝙ multi hoc male aduertunt. fi. ꝙ dixi de corpore
Christi supra ver. sed quero. ibi vide. ¶ Sed cum supra dixeriz
ꝙ in. iiij. anni festiuitatibus possit celebrari, vt prius in decre. al-
ma. §. in festiuitatibus. Quero an in ipsis festiuitatibus possit lici
te ↄcedi corpus Christi, vel extrema vnctio. Arch. in decre. al-
ma tz ꝙ corpus christi ↄcedi non possit dictis diebus, q2. §. adij-
cimus. cum seq. nil imutat ꝓhibitione sacramentoꝝ, sed soluz di
uinoꝝ officioꝝ, sed corpus Christi non inquantum dr̃ viaticum
est ꝓhibituz t̃pe interdicti. de sen. excõ. r̃ndeo ibi vniuersa sacr̃a.
⁊ in decre. alma. §. j. ibi, nulla certis casibus exceptis ⁊c. ergo cũ
nõ sit expresse ꝑmissum remanet ꝓhibitio, vt in cle. de verbo. sig.
exiui. §. porro. cum ↄcor. s. alle. ⁊ ꝙ non mutatur ⁊c. C. de testa.
sancimus. de appel. precipimus. de elec. ↄstitutio. lib. vj. ⁊ ꝑ hoc
r̃ndetur ad canones qui dicunt fideles debere recipere corpus
Christi in primis tribus festiuitatibus de. s. dictis. de ↄsecra. di-
stin. j. ⁊ si nõ frequentibus. ⁊. c. seculares. ⁊. c. ois homo. vel saltẽ
in paschate. de peni. ⁊ remis. ois vtriusq3. illa. n. iura loquunt̃ de
interdicto, ⁊ alia ꝓhibitione cessantibus. Item tz. d. ⁊. p. m. qui
r̃ndet ad literam que ꝓhibet dantes cãm interdicto appropin-
quari altari, quasi innuat ꝙ alij appropinquari non p̃nt. dicit. n.
ꝙ id nõ intendit litera, sed ꝑꝑ opprobrium culpe remaneant ma
gis remoti. ⁊ aduertẽdum ꝙ predicti doc. non distinguunt cleri-
cos a laicis interdictas personas a non interdictis, vnde saluo
ꝙ dixi de celebrantibus. s. ver. sed quero an laicis ꝑm ipsoꝝ opi.
vr̃ ꝙ oẽs indistincte sint ꝓhibiti a ꝑceptione corporis Christi,
ẽt in dictis festiuitatibus, q̃ est rigorosum. Idem ꝑm dictaz opi.
est dicendum de extrema vnctione, de qua etiam querebat̃. s. ꝙ
illa omnibus intelligatur ꝓhibita ẽt in predictis quatuor festiui
tatibus, sicut etiam dixi de alijs diebus. s. cum de illis tractaui.
13 ¶ † Sed querit̃ an in dictis quatuor festiuitatib9 possit dici alia
missa quaz de festo. puto ꝙ sic, q2 generalis est ꝑmissio, honestius
tñ ⁊ iustius est saltem quantum ad principalez missam que in ec-
clesia celebratur, ꝙ de ꝓprio festo dicatur, q2 id est inductum in
illaꝝ solẽnitatum honorem. ad hoc. de ↄsecra. dist. j. ⁊ hoc atten-
dẽdũ. de cele. mis. c. ij. ¶ Item q̃ro an in dictis festiuitatibus pos
sit aqua solẽniter benedici, ⁊ aspersio fieri panis, ⁊ fructus b̃ndi
ci, ⁊ laicis etiam ministrari. Credo ꝙ sic, predicta enim de se non
ꝓhibentur tempore interdicti, sed ipsoꝝ benedictio que est offi-
cium diuinuz ꝙ generaliter in quatuor dictis festiuitatibus per-
mittitur. ⁊ per hoc respondetur ad ea que. s. dixi. ver. item queri
tur de interdicto benedicente aquam ⁊ seq.

Sed horum casum in dubium
14 reuoco, an in dictis festiuitatibus † possint in loco interdicto solẽ
niter mortui sepeliri. de interdictis specialiter ⁊ noiatim mihi nõ
est dubium, ꝙ omni t̃pe carere debeãt ecclesiastica sepultura. de
priui. ep̃oꝝ. li. vj. nisi penituerint, vt in decre. is cui. ij. r̃nso. d̃ sent.
excõ. lib. vj. Idẽ de his ꝑꝑ quoꝝ culpam ⁊ fraudez lata fuit snia
interdicti, vel qui ad perpetrandũ delictum cuius occasione fuit
latũ interdictũ prebuerunt ↄsilium, auxilium vel fauorẽ, vt in. §.
illis etiam. ⁊ facit. §. in festiuitatibus. in fi. In alijs ergo siue sint
de populo vel loco interdicto, siue nõ, ꝓcedat q̃stio. d. ⁊. p. m. in
cle. de sepel. eos. q dicit ꝙ nõ putat dictis diebus posse mortuos
sepeliri, lz multoties fuerit in ↄtrium obseruatũ. alle. de priuile. cũ
⁊ plantare. §. q̃ si. Ad. §. in festiuitatibus. r̃ndet ꝙ loquit̃ de au
diendis diuinis officijs non de sacr̃is. Itez q2 cessat causa de spe
reconciliationis ibi expressa, hoc est dicere, ꝙ illa causa non p̃ot
locum habere in mortuis cum de ipsis non possit esse spes recõ-
ciliationis, hec opinio coadiuuatur, q2 hoc casu videtur esse spe
15 cialis † ꝓhibitio sepulture ergo non videtur sublata per genera
lem ꝑmissionem. ad hoc. ff. de leg. iij. si quis in principio testamen
ti. ff. de acquir. here. l. si q̃s mihi bona. §. iussum. de rescrip. nõnul
li. j. r̃nso. in fi. de ↄfir. vti. vel inuti. ad nostrã. ⁊. c. se. de ↄces. p̃ben.
dilectus. de ꝓcu. qui ad agẽdũ. lib. vj. ⁊ ꝙ exp̃sse non mutat̃ ⁊c.
de testa. sancimus. de appel. precipimus. de elec. ↄstitutio. lib. vj.
Et ois res ⁊c. de reg. iur. c. j. ff. eo. tit. nil tam naturale. scio ꝙ vi-
detur temerariũ resistere opinioñi. d. ⁊. p. m. cum nõ viderim per
aliquem ↄtrarium scriptum, attamen exceptis premissis casibus
mea pusilla intelligentia iudicat in dictis festiuitatibus nõ obstã
te interdicto posse publice, ⁊ solẽniter mortuos sepeliri vbi aliud
non obst. ad hoc dõm moueor, q2 non est verum ꝙ per generale
interdictũ ecclesiasticũ ꝓhibeat̃ specialr̃ ecclesiastica sepultura,
sed ꝓhibitio ecclesiastice sepulture hoc casu accedit, vel ꝓhibi-
tioni diuinoꝝ officioꝝ, vel ꝓhibitioni administrationibus eccle-
siasticoꝝ sacramentoꝝ, vt in decre. alma. §. j. ⁊ dixi. s. in princ. hu
ius membri. Ex hoc sic arguo, aut dices ꝓhiberi his diebus ec-
clesiasticam sepulturã, q2 diuinum officiũ tunc non p̃ot celebrari,
⁊ hoc est falsum, vt in. §. in festiuitatibus. aut q2 sacramenta tunc
nõ possunt ministrari, ⁊ tunc sequit̃ ꝙ his diebus licite poterit, ⁊
solẽniter, ⁊ publice celebrari super funus corpore mortuo postea
inhumato manẽte, vel eo sepulto extra ecclesiam, ⁊ cimiterium,
16 q̃ est absurdũ, ⁊ derisibile. preterea rõne † qua p̃ot publice, ⁊ so-
lẽniter q̃libet diuinum officium celebrari, eadem rõne ⁊ sepultu
ra ecclesiastica ministrari, arg. de excep. cum inter. Item sepultu
ra ecclesiastica in hac materia recipit̃ pro officio sepulture, vt di-
cã ⁊ clare ꝓbabo. i. ver. dubitant doc. vel saltem accedit in dispo
sitione ad diuinum officium ꝙ dictis diebus est permissum, ergo
⁊ ipsa sepultura dictis diebus intelligitur permissa. de offi. dele.
preterea. de reg. iur. accessorium. cum concordantijs. lib. vj.
¶ Preterea interdicti viuentes admittuntur, tunc ad partici-
pationem diuinoꝝ, vt in. §. in festiuitatibus. fortius interdictis
mortuis debetur etiam ecclesiastica sepultura. de sepultu. ex par
te. m. Per predicta r̃ndetur ad ea que induxi ad coadiuuatio-
17 nem opinionis ↄtrarie, q2 vt dixi † per interdictum ecclesiasticuz
sepultura ecclesiastica non ꝓhibetur principaliter ⁊ per se, sed ac
cedit ꝓhibitioni diuinorum officioꝝ, vel ministrationi ecclesiasti
coꝝ sacramentoꝝ large sumpto vocabulo sacramenti, preceden
te tamen diuino officio, sicut format̃ questio, q̃ est bene notan-
dum per ea que dicã in predi. ver. dubitant docto. Item per pre
dicta patet ꝙ nõ obstant ea que dixi. s. ver. sed cũ dixerim, q2 eu
charistia, ⁊ extrema vnctio nõ accedit ad diuinũ offm̃, imo econ
uerso officium ꝙ fit pro illis ea tanq̃ principalia respicit. ad. §.
q̃ si. quem principalr̃ inducit. d. ⁊. p. m. dic, ꝙ loquit̃ d̃ p̃uilegio

celebrandi ɔcesso ab homine in fauorem tertij, vnde illud limita tur, sed q̃stio querit de iuris pmissione inducta in fauoré celebrã tium, ɛ celebrationi participantium, vnde nõ limitat, ne q in fa uoré ɛc. C. de leg. q fauore. de re.iu. q ob grã3.li.vj. ad id qd di cit q deficit causa de spe reconciliationis, facilis est rñsio, q2 ɛ si de mortuis, pp hoc nõ sit spes reconciliationis, tñ sic de viuenti bus hoc videtibus. Si.xiij.q.ij.cũ3 grauia. Itẽ pncipalis rõ est reuerentia dicta, solénitatũ, vt ibi, que non deficit in hoc casu.

18 **Faciunt aliqui** †qõnes an in dictis festiuitati b⁹ tpe interdicti possint nuptie soléniter bñdici, que q̃stio quãtũ ad festũ natiuitatis, resurrectio nis, ɛ penteco. est supflua, cum ex alio capite in dictis tribus so lénitatibus phibita sit solennis benedictio nuptiaꝝ.xxiij.qõ.iiij. nõ oportet a septuagesima.de fer. capellanus. de festo autẽ As sumptionis virginis gloriose, est dicendum qd ea die possũt nu ptie soléniter benedici nõ obstante interdicto per ea que pxime dixi, sed hic nõ tantũ dubiũ cũ3 sola phibitio officij bñdictionis nuptiarum inducat per ecclesiasticu3 interdictũ, vt dixi supra cũ tractaui de matrimonio. dictis autẽ diebus pmittuntur diuina officia soléniter celebrari. ergo ɛc. Sed quomodo recipit dies in pdictis.iiij. festiuitatibus. So. de pncipio nõ est dubiũ, scilicet quod incipit in vesperis vigilie.xxv.dist. qd dic. de fer. c.ij. facit cle. de reli. ɛ ve. san. si diuini. ante fi. sed de fine an terminet in ve speris festi, excluso completorio, an vero cõpletoriũ includatur, sunt opiniones. Archid. tenet qd sic. oẽs hore canonice diei di cuntur aut matutinales, scilicet vsq3 ad.ix. exclusiue. aut vesper tine. scilicet vsq3 ad noctem vt pbatur.xj.q.iij. si quis eps in ɔci lio. ɛ not.xxij. dist. c. fi. ad hoc de fer. c.ij. iquãtũ ibi dr qd solénia

19 festa debẽt tardius terminari. inducit qd † in bñficijs est larga in terptatio facienda. ð pben. quamuis.j.lib.vj.d.ɛ.p.m. in decre. alma. in glos. antepe. primo tenuit qd post vesperas diei festi can tari non põt cõpletorium nec reliqua, vt prece. c.ij. de fer. Jn no uella xo ibi addit q ante factũ tenendũ est cum glos. sua. ɛ absti nendũ a completorio post factũ, pium est tenere cum Arch. sub dit q dato q ſm.d.glo. cantans soléniter cõpletorium esset irre gularis, q2 tamen per errorem opinionis solénis doctoris fulci tus, id egit, nõ in ɔtemptum clauium legatus de latere cu3 eo po terit dispensare. Mihi placent dicta doc. ɛ.p.m. q2 solénitas ce lebrationis vnius diei naturalis incipit in vesperis vigilie, ɛ ter minat in vesperis festi. vt in prece. c. de fer. ibi. sermones aũt ſm subiectam materiam debent intelligi. ff. de statu homi. l.ij. loca. si vno. in princi.xxxvij. dist. vnio. de ɔstitu. ex literis. de vsu pal. c.j. cum simi. tex. autem primo fine expressione verbi dicit, in festiui tatibus vero ɛc. ɛ postea subdit prefatis diebus, q xbũ diei di cit, in festiuitatibus xo ɛc. ɛ postea subdit pfatis diebus. q ver bũ de die naturali respectu materie de qua est sermo debet intel ligi. ff. de verb. obli. ex ea pte. §. insulam. ff. de tutel. qui h3 facit, de pba. in presentia. Restat videre de effectu phibitionis eccle siastice sepulture que includit sub predictis duabus phibitioni

20 bus, vt dixi circa principiũ huius membri vbi premitto, q † mul ti sunt casus in qbus interdicitur ecclesiastica sepultura de qbus plene per glo. ɛ alios de sepultu. ex parte. sed hic specialiter pro sequor de ecclesiastica sepultura que prohibetur interdictis a di uinis. de priuil. §. sane. ɛ eo. tit. epoꝝ. lib. vj. de sen. excom. is cui. ij. rñso. eo. lib. Jnterdicitur ecclesiastica sepultura in loco suppo sito ecclesiastico interdicto. de quo loquuntur quatuor iura. de priui. cũ ɛ plantare. §. q sic. ɛ. c. vt priuile. q enim ibi dicitur tpe interdicti, exponit in loco interdicto, vt etiam pbat decre. q in te. Jtem nec in sitis in loco interdicto, nisi sint clerici qui seruaue runt interdictũ, qui sine campanaꝝ pulsatione cessantibus om nibus solénitatibus intelligo publicis pñt cum silentio tumula ri, vt in decre. q in te. ɛ in cle. eos. qui scienter ɔfacientibus ipso facto imponit penam excõicationis a qua non debẽt absolui, ni si prius ad arbitriũ diocesani eis qbus, pp premissa fuerit iniu ria irrogata satisfactionem exhibuerit competentem.

Circa hoc primo quero quid hoc casu appellatur cimiterium. d.ɛ.p.m. in cle. eos qui. no. q est locus ad vsum cimiterij per epm bñdictus. de ɔsc. dist.j. ne mo. Ste. ibi dicit, q sufficit, q sit locus ad sepulturã deputatus, l3 nõ sit bñdictus, alias ſm eum cluderet censura, cu3 multa loca religiosoꝝ nou bñdicta sint deputata ad sepulturam. alle. q no.

21 Host. de sepultu. c. pe. vbi dicit q† terra ad vsu3 sepulture depu tata vendi non põt sicut nec benedicta. Jtem q2 ecclesia non ɔse crata, postq̃ est diuinis officijs dedicata gaudet immunitate, de immu. eccle. c. pe. ɛ dicit polluι sicut ɔsecrata. de ɔsecr. eccle. vel alta. c. vlti. alle. etiam de sepul. sacris. de ɔsc. eccle. vel alta. cõ sului**s**ti. Et hec iura vident facere ɔtra. nam decre. sacris promi scue. loquitur de sepultura ecclesiastica ɛ cimiterij. ɛ decre. ɔsu luisti. equiparat recõciliationem cimiterij ɛ ecclesie, sed nõ debẽt sic appellari, nisi precedat auctoritas põtificis, vt. d. c. nemo. ɛ in decre. ad hoc. de reli. do. ẽt ſm leges. in auc. ne li. fa. ora. do. §.j. col. v. demum. col.j. §. illud. ɛ de ecclesiasticis tit. §. si qs aũt. col. ix. insti. de reꝝ diui. §. sacre. vnde decre. in literis. de rap. sepultu ram ecclesiasticam appellat cimiteriũ. ɛ.c. vlti. de sepul. ponit ci miterium inter suffragia ecclesie. Ex qbus ɔcludo q nõ sufficit q locus sit ad sepulturam deputatus, nisi auctoritate epi ad se pulturam fuerit destinatus ſm opi. d.ɛ.p.m. ɛ hoc oportet fate ri quantum ad penam excõicationis que imponitur per. d. clẽm. que est magna.xxiij.q.iij. corripiant. C. de aposta. hi qui. de sen. excõ. sacro. l3 dicatur medicinalis. ij.q.j. multi. de sentẽ. excõ. c.j. lib. vj. igitur restringenda. de elec. statutũ. lib. vj. ¶ Nunqd ergo

22 sepelientes † extra ecclesiã ɛ cimiterium violant interdictum. dic q si illud fiat sine diuino officio, siue defunctus fuerit iterdictus, siue locus in quo sepelitur, non violatur interdictum, imo eccle sia ɛ cimiterio phibitis, sequitur q extra illa permittat.xxv. dis. quat. de presum. nõne. cũ simi. nec quorũcunq3 defunctoꝝ corpo ra dẽnt remanere inhumata. ad hoc.xxiij.q.v. placuit. ɛ.q. viij. quicũq3. Si xo cum officio diuino sepelit ɛ defũctus, vel locus in quo celebrat est interdictus, vbicũq3 sepeliatur clerici officiu3 celebrantes violant interdictũ, ɛ sũt irregulares, per ea que. s. di xi. ɛ facit de rap. sup eo. ver. ita tñ. ɛ si secus diceretur, quãtũ ad hũc effectum vilesceret, ɛ ɔtemneret censura ɔtra id qd habet de priuile. vt priuilegia. de sen. excõ. si ciuitas. lib. vj. modicũ. n. curarent laici de cimiterio ecclesie pro sepultura, si alibi cum so lénitatibus ɔsuetis posset sepeliri defunctus.

Jtem quero an laici non interdicti possint in cimi terio sito in loco interdicto cum cleri coꝝ officio sub silentio cessantibus alijs sepeliri. dic q non, q2 ex gratia id ɔceditur clericis, in decre. q in te, ɛ qbusdam per pri uilegiu3, vt in decre. vt priuilegia. de priui. ergo alijs intelligitur phibitum. de priuile. sane. de reg. iur. q alicui. ɛ. c. in argu. li. vj. Sed quid de priuilegiatis post decre. alma. super auditione di uinoꝝ, ɛ perceptione sacroꝝ, vel super altero pdictoꝝ tñ, nun

23 quid † debent tempore interdicti admitti ad ecclesiasticam sepu turam. puto q sic, quando est priuilegiatus super vtroq3, vel su per perceptione sacramentoꝝ in primo ɛ vltimo casu. licet enim videatur specialis prohibitio de sepul. in prealle. c. episcoporu3. cum simi. quasi per hoc non includatur sub prohibitione predi ctorum. de preben. cu3 nullus. lib. vj. ɛ eo. lib. de rescri. susceptis. illud tamen procedit restringendo phibitionem ad verba, ɛ stri cte sumenda sacramenta pro septem sacramentis, sed put sacra mentum sumitur pro qualibet re sacra vel benedicta sub appel latione sacramentoꝝ ɔtinetur ecclesiastica sepultura. de simo. nõ satis. ɛ. c. cum in ecclesia. ɛ. c. ad apostolicam. in quibus satis est expressum, sed si priuilegium esset concessum super auditione di uinoru3, non facta mentione de perceptione sacramentoꝝ, satis videt dubium, tamen placet, q l3 non posset dici mortuoꝝ, audi re tñ posset iuste interpretari per illud priuilegium fore ɔcessam ecclesiasticam sepulturã per regula3, cui cõicamus viuo ɛc. xxiij. q.ij. sane. ɛ de sepul. ex parte. in fi. ɛ q2 cui ecclesie ɔcedit ingres sus, ɛ per ɔsequens etiam sepultura, arg. de sen. excom. is cui. in

24 fi. lib. vj. ɔcessa † igitur auditione diuinoꝝ videatur ɔcessa eccle siastica sepultura. ad hoc.xxiij.q.v. placuit. quasi ad pristinũ sta tum p priuilegiũ videatur in talibus restitutus ratione hmõi cõ nexitatis siue coherentie. C. de sen. pas. l. fi. sed intelligo sepultu ram permissam dicto priuilegiato cessantibus solénitatibus, vt de clericis qui seruauerunt interdictum dicitur in decre. q in te. nisi aliud in priuilegio habeatur. verba ergo priuilegij videatur, ɛ tenor obseruetur. de priui. porro. ɛ. c. recepimus.

Sed queritur an defũcti tpe iterdicti, ɛ pp hoc extra cimiteria sepulti relaxato interd cto possint in cimiterijs sepeliri. Dicunt Jnn. ɛ Hosti. de excef. prela. tanta. q sic, si in eis tpe mortis apparuerint signa cõ tritionis ɛ pnie. alle. Jnno. de sen. excõ. cum illoꝝ. Host. eo. tit. a nobis. ij. ¶ Sed qd si interdictus fuit sepultus in cimiterio, vel non interdictus tpe interdicti, nũquid relaxato interdicto ibi re manebit. ¶ Dicũt predicti doctores, q si fuit penitens nõ exhu mabitur, q2 res venit ad casu3 in quo id fieri potuit. de conuersi. ɔiuga. placet. ff. ad. l. aquil. q2 in eum. ɛ q no. de sen. excom. a no

25 bis. in glo. ¶ † an vero pro talibus sepulturis tempore interdi cti liceat clericis recipe mortuaria siue funeralia. dic que dixi. s. cum tractaui de sacramento penitentie. versi. Jtem querit an ab interdictis.

interdictis. ¶ Dubitant doctores an omnes quomodolibet co
operantes in sepultura cimiteriata defuncti noiatim interdicti,
vel alicuius sepulti tpe interdicti in casu non expresso in iure sint
excõicati ppter. d. cle. eos. puta aperientes sepulchrum, vel fabri
cantes, vel fodientes terram ponẽtes in sepulchro foueam, por-
tantes cruces, et cereos, vel portãtes funus, vel associantes cau-
sa honoris, vel amicitie, vel clerici diuinum officium faciẽtes, vel
nõ phibentes cum possent, mihi pculdubio videt q si cum diui
no officio sepultus est, q omnes predicti dicta excõicationis pe
na ligantur, qr hoc casu omnes sunt participes criminis, siue co
operantes. ad hoc. de sent. excom. nuper. et c. si concubine. xj. q. iij.
precipue. Si vero sine officio clericorum defunctus sepultus est etiã
26 in loco † cimiteriato, licet sit tutius dicere predictos omnes fore
ligatos excõicationis snia, de qua in prealle. cle. arg. de cleri. ex-
com. illud. Tñ licet trepide credo ipsos nõ ligari dicta pena, sed
qr videntur contemnere generalem phibitionez, poterunt arbitra
ria pena puniri, et per iudicem ecclesiasticum. xiij. q. ij. §. econtra
Adam. de offi. deleg. de causis scdo rñso. Ad hoc dicẽdum me
mouet finis. d. cle. ibi, nullo circa premissa exemptionis priuile-
gio. per que vba vident remoueri priuilegia que clericis, vel ec-
clesiasticis personis solent concedi, et non laicis, vt ergo verba non
videant superuacue apposita. ff. de leg. j. si qñ. de maio. et obe. so-
lite. cum simi. oportet q intelligant de his quibus talia priuile-
gia solent concedi, vt sic dictum intelligat sm qd clausula adiũcta
potest adaptari. j. q. ij. sacerdos. de regula. licet. de priui. ex ore. et
eo. tit. si papa. lib. vj. et facit q no. xxx. q. j. omnes. sed priuilegia
exemptionis solent concedi clericis, et ecclesiasticis psonis. de his
ergo debet intelligi principale dictũ capituli. nec. n. papa eximit
laicos a iurisdictione suorum iudicum tpaliuz. x. dist. quoniã. xcvj.
dist. cum ad verum. qui fil. sint leg. causam. de priui. c. ij. q legit,
et not. per Inn. et alios. de foro compe. licet ex suscepto. Item se
27 pelire, vel sepultura † ecclesiastica, ppe respicit clericos ad quos
id pertinet. xij. q. j. placuit. j. et ij. et §. is ita. et cum funera ad sepul
turam deferunt diuina officia cantare, vt est expressum. xiij. q. ij.
qui diuina. xxiij. q. v. placuit. ad idem. de rapto. c. ij. bene facit de
vsur. qr in omnibus. vbi pena suspensionis ab officio que impo-
nitur sepeliẽtibus manifeste vsurarios nõ potest complecti, nisi
clericos, et ideo illam opz de clericis intelligi, et nõ de laicis. Naz
pena iuris nõ habet locum nisi in casu vbi materia super qua fũ-
datur est habilis ad illam suscipiẽdam, vt bene pbatur de cleri-
cis. si compromissarius. §. restringit. lib. vj. et q not. ibi in vlt. gl.
facit. et ff. de iure patro. adigere. §. quis. ad. l. cor. de fal. impu. §.
si seruo. optime de higa. debitis. facit q dixi supra ver. sed posset
dubitari. et ex predictis clare infert q dispositio dicte cle. inquã-
tum sepeliẽtibus in cimiterijs ecclesiarum imponit penam excõ-
municationis adiecta clausula que pprie adaptatur clericis, vt
ecclesiasticis personis de ipsis clericis et ecclesiasticis personis
28 quorum † officium proprie est ecclesiastice tradere sepulture per di-
uinorum celebrationem, debet intelligi et non de alijs.

Item quid dices si clerici dñt offm sepulture sup
funus, et postea deponẽtes funus in lo
co secreto nõ ponũt ipsum in humo, vel alio sepulchro, nũqd sũt
excõicati. certe sm opi. contrariam esset dicenduz q nõ, qr text. di-
cit sepeliri, q est humo vel tumulo mortuum condere. et sic per so-
lam officij celebrationem nõ esset delictum consumatum. ergo non
incidunt in penam. de elec. perpetuo. lib. vj. cuz simi. Sed nõ cre
do q aliquis hoc diceret. sic. n. semper fieret durante interdicto.
saltem de solẽnibus personis defunctis. et per consequens. d. clem.
esset facta ludibrio, et lex imposita verbis et nõ rebus. contra id. de
elec. c. cõmissa. §. porro. libr. vj. Si tñ oino velles iudicare ppter
predictam interpretationez verbi sepulture, ex quo aliud nõ pos
sum, concedam tibi q tradentes tumulo, et ad id cooperantes, si-
cut sunt aperientes sepulchrum, foueam facientes. Item id man
dantes per decre. mulieres. de sen. excom. cum concord. et qui ha-
bent potestatem prohibendi et non prohibent. eo. titu. q religen
tur dicta pena. non autem portantes cruces, vel cereos, vel asso
ciantes, vel alij similes. ad hoc de ho. sicut dignum. §. iij. ff. ad. l.
aquil. huic scripture. §. si seruus. et l. vulneratus.

29 **Ad septimum** et vltimum membrum. s. qualiter
† tollat ecclesiasticum interdi-
ctum, qcquid de hoc dicit Host. de appel. hoc quoniam. dico q
speciale interdictum persone pro ipsius contumacia pmulgatum
tolli debet prestita cautione de stando iuri. de verbo. signi. ex par
te. j. et si illam cautionem prestare nõ potest, iuret q parebit man
datis ecclesie. de sen. excom. venerabili. eodem modo tollitur si
pro dubia offensa in aliquem laicum fuit, sed si pro manifesta of-
fensa, vel culpa singularis persona fuerit interdicta, absolutionẽ
siue relaxationem precedere debet satisfactio, vt in prealleg. c. ex
parte. Si aũt satisfacere nõ potest, prestet idoneam cautionem,
vel iuratoriam si illam prestare non põt. C. de epis. et cler. auc. ge-
neraliter. de dona. inter virum et vxo. per nostras. de sen. excom.
§. vlt. illis etiam. lib. vj. Idem per omnia intelligas si interdictũ
fuit pmulgatum in ecclesiam singularem siue specialem, q qdez
fieri potuit, ppter culpam psone, vel personarum eiusdem ecclesie,
vt dixi. s. ij. membro. ver. sed quero an speciale. Sed interdictuz
generale. s. loci vel vniuersitatis siue populi, siue cõitatis, siue cer
ta forma tollitur, siue relaxatur. Et in hoc casu nõ reperio certaz
formam in iure. vnde iure cauetur q tale interdictum dicitur re
uocari. q me. cau. c. ij. lib. vj. vel relaxari. de sen. excom. presenti.
eo. libr. illorum tñ qui fuerunt culpabiles ante hmõi relaxationem,
vel reuocationem debet exigi satisfactio, vel cautio, iuxta ordi-
30 nem. §. dictũ. ar. predicti. §. illis etiam. Sed solet queri † an si ali-
qui volunt satisfacere dẽat quo ad eos interdictuz relaxari. So
lu. sic. si est psona specialiter interdicta, sicut dr de excõicato ab-
solutionem petẽte, et mandatis ecclesie se offerente. de offic. dele.
cum contingat. de eo qui dux. in mat. quam pol. significasti. de quo
plene scripsi. de rescrip. ab excõicato. ad fi. si autem locus tantũ,
et non persone, aut populus, seu vniuersitas fuerit iterdictus, nõ
est, q si requiritur alicuius satisfactio preterq illius, vel illorum
quorum culpa principaliter latum fuit absurdũ enim esset, q ab il-
lo requireretur satisfactio, qui in nulla fuit culpa. de consti. c. ij. cuz
concor. hoc concludo q si est generale interdictum loci, vel vniuersi-
tatis, de iure singularis persona nõ debet absolui, vel circa ipsaz
interdictum specialiter relaxari. q est contra aliquos inquisitores
heretice prauitatis qui pretextu cuiusdam priuilegij Inn. v. qui
pcessit Bonifa. cuius fuit decre. alma. frequẽter contra faciũt de
quo priuilegio dixi. s. cuz tractaui de cruce signatis. Nõ ommit
31 to q disputauerũt antiqui et moderni † an interdictum possit ad
tempus suspendi per alium, q per papam. Et si potest suspendi
tur, et interim appellatur, an a populo suspẽdat effectum interdi
cti pro futuro tempore. de his plene no. de appel. ad hoc qm. et
ibi dixi. et c. dilectis. breuiter dic q interdictum persone suspen-
di nõ potest, sicut nec excõmunicatio. ad hoc. de sen. excom. cum
desideres. sed interdictum loci bene. argu. de spon. nõ est nobis.
de priuile. vt priuilegia. et est diuersitatis ratio, qr locus interdici
tur qui non deliquit, vel delinquere potuit, cum sit res inanima-
ta, vnde est sensus, interdico locum, idest celebrantes in loco. vn-
de proferẽs põt ab hac snia excipere quos vult, et subijcere quos
vult. Item q circa officia celebrantes in loco sint excõmunicati,
et non alij, et q tantum certo tpe seruent interdictum. s. cum dñs
terre fuerit presens, et non alias. de offi. deleg. sane. ij. de spon. nõ
est nobis, vel si pprie dicatur locus interdictus, quia id tamẽ fa
ctuz fuit ppter delictum hominis, et non loci, poterit ibi celebra
ri ad tempus. i. istud interdictum suspendi, vt in. c. vt priuilegia.
Sed si persona est interdicta, hoc propter propriam ipsius cul-
pam est, et ideo interdictum nõ potest suspendi. si enim per eum
est satisfactum relaxanda est snia, alias non debet sacramẽta tra
ctare. lxxxj. dist. si qui sunt. et c. ministri. et c. oportet. sm Inno. et
Host. in decre. vt priuilegia.

Ad aliam questionez licet Host. videatur aliud sen
32 tire. dico q † si medio tempore suspensio-
nis interdicti loci appelletur, appellatio non suspendit effectum
pro tempore futuro. et est ratio, qr suspensio respicit actum manẽ
tem habitu. xv. q. vj. c. penul. et vlti. de offi. delega. prudentiaz. §.
festa. C. de cura. furio. l. penul. cuz simi. et pro tempore futuro tan
tum post appel. non est nouum interdictum, vt in predictis. c. ad
hoc quoniam. et c. dilectis. de appel. glo. satis not. ergo snia re-
manet ligans saltem habitu, sed effectus talis sententie non su-
spenditur per appellationem sequentem, vt in decre. predicta ad
hoc quoniam. ad decre. dilectis. in quantum videtur facere con
tra id quod dixi. Respondeo q ibi lata fuit sententia sub condi
33 tione. vnde † appellatio interposita ante conditionis euentuz ha
buit impedire, non dico suspendere effectuz sententie interdicti,
vt eo. titu. preterea. que sententia interdicti est valde timenda et
seruanda. cum sit neruus siue censura ecclesiastice potestatis. de
consue. cum inter nos, concessa ipsi ecclesie a Christo, cui est ho-
nor et gloria per infinita secula. Amen.

FINIS

Tractatus de ecclesiastico Interdicto domini Nicolai Plouij.

SVMMARIVM

1 Finem opusculo imponere cupiẽtes, de ecclesiastico interdicto, aliq̃ subijciamus. † Circa quod sciẽdũ, quod interdictũ sm Inn. nõ est nisi phibitio hoiz habitãtiũ in loco a sacris ibi accipiẽdis, & a sepultura, & ne clerici celebrẽt diuina, vel ministrẽt sacra. Et ẽ duplex, quoddã gñale, quoddã spãle, siue pticulare. Gñalr interdicit regnũ, siue puincia. siue ẽt ciuitas vel castrũ. Particulare vero iterdictũ est qñ de multis ecclesijs vna, due, vel tres interdicunt, vt hr de ver. sig. cũ in ptibus. Sic ẽt spãle dr qñ oẽs ecclesie ciuitatis, vel puincie interdicunt, vt fit p executores decimarum. Unde gñale dr quãtuz ad illũ locũ vbi nullus excipit. Unde sm do. Alua. lz psona interdicat, vt. s. quãdiu in tali loco moratur, vel ad quẽcunqz peruenerit, quãdiu ibi fuerit, seruet iterdictũ, in hoc lz pp psonã spãle cẽseatur interdictũ, tñ quo ad obseruationẽ gñalr intellr iterdictũ ꝓlatũ, vñ oia q̃ seruant tpe interdicti gñalis, ẽt tũc obseruabunt.
2 † Spãle aũt est in quo alique ecclesie excipiunt, & vbi soluz terra corum q̃ interdicit, specificat. Põt tñ poni interdictũ ex rõnabili cã pp culpã dñi loci alicuius, siue capituli, siue cõitatis, nõ tñ põt poni per ordinariũ, vel per delegatũ p pecuniario debito, vel cu iusuis pecunie quãtitate, nisi de auctẽ sedis aplice spãli & expssa, per extrana. Bonifacij. viij. que incipit, pinde attẽdent. & hoc intellige de interdicto gñali, qz spãle bene põt poni pp debituz pecuniariũ, vt qz plebanus nõ soluit aliquã collectã sedi aplice vel epo, põt interdici tm̃ illa ecclesia illius plebani, nõ aũt alia in illa
3 ciuitate, ita notauit Joã. an. in nouel. de sen. excõ. li. vj. † Et differt interdictũ ab excõicatione, vel suspẽsione, qz excõicat, vel suspendit psona, sz interdicit locus, vel regnũ, vel puincia, castrũ, ecclesia, villa, ciuitas, cõitas, clerus, vel ppls. Põt ẽt interdictũ poni p epm. de ɔsensu epi põt caplm interdicere, vez, qñ pcedit ex mero offõ, alias aũt sine ɔsensu caplm põt interdicere sup notorijs delictis, hoc idem põt facere electus ɔfirmatus, lz nõdum ɔsecratus, qz hoc est iurisdictionis, & nõ ordinis. vacãte vero sede põt hoc etiaz facere caplm, De oibus istis sunt iura, que ommitto causa breuitatis. Forma aũt interdicti est hec. Nos pter talem causam. s. occisionis sacerdotis in ciuitate facte istam ciuitatem supponimus interdicto ecclesiastico.
¶ His pmissis ponunt alique regule de obseruatione iterdicti.
4 ¶ Prima regula est. † Interdicto clero specialiter, nõ propter hoc populus intelligitur interdictus, nec ecõuerso. vnde in tali casu laici possunt audire diuina. vt de sen. excom. si snia. libr. vi. Cum vero alicuius ciuitatis, vel terre populus est interdictus, singulares persone intelliguntur esse interdicte.
¶ Secunda regula. Licet generale interdictũ clerici teneantur obseruare, tamen eorum persone non sunt interdicte, & ideo alibi existentes possunt celebrare.
¶ Tertia rla. Interdicta ciuitate pp delictũ dñi, subditi ipsius alibi pñt audire diuina, nisi culpabiles existãt, vel nisi ipsi fuerint interdicti pp dñm in eis puniendũ. de sen. excõ. si ciuitas. lib. vj.
5 ¶ Quarta regula. † Ciuitate, vel castro interdicto, vel villa, suburbia illorum, & ɔtinẽtia edificia intelligunt interdicta, vt. d. c. si ciuitas. Suburbia aũt sm Jo. de deo intelligunt loca extra ciuitatẽ, vt ipsa edificia que sunt extra vltimã portã ciuitatis, siue sit porta clausa, siue aperta, quod alio noie dicimus ingressum, vel introitũ ciuitatis principalẽ, vel finalẽ, de qbus edificijs vocantur oẽs hoies ad cautionẽ ciuitatis, & soluunt cões pẽsiones, cẽsus, vel tributa, vel quascunqz exactiones cum ciuibus ciuitatis.
¶ Quinta regula. Interdicta ecclesia, nec in ipsa, nec in eius capella potest celebrari, nec in eius cimiterio contiguo poterit sepeliri, vt dicitur in. d. c. si ciuitas. lib. vj.
6 ¶ Sexta regula. † Interdicta ciuitate p pctõ ciuiũ, quãuis ciues nõ sunt ppriis noibus expressi, tñ quocũqz vadũt, interdicti sũt, nec debẽt admitti ad diuina, qz interdictus in vna ecclesia, interdictus est in alia. iiij. q. v. quisqs. Si aũt pter peccatum principum, tũc ppls nõ est interdictus, nisi in eadẽ ciuitate, sm Jo. de deo. Similiter etiam in tertia regula superius dictum est.
¶ Septima regula. Tpe interdicti generalis, puta cuz locus est interdictus, vt ciuitas, castrũ, villa, singulis diebus in monasterijs & alijs ecclesijs possint celebrari misse submissa voce, ianuis clausis,

clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, campanis et non pulsatis. Tempore et predicto canonici debent conuenire ad ecclesiam, alias amittunt distributiones quotidianas que interessentibus tantum datur si nõ esset interdictum. Possunt etiam tunc, solum in festiuitatibus natalis, resurrectiõis domini, pentecostes, assumptiõis beate virginis, pulsatis cãpanis, ianuis apertis, alta voce diuina cantari, excommunicatis exclusis, sed interdictis admissis, ita tamen q illi propter quos latum est interdictum altare non appropinquent. Quod sic intelligitur ẽm nouellatorẽ, in.c.alma.de sen.excõ.lib.vj. q reliqui non culpabiles põt orare ad altare, & oblationes super altare offerre, & similia facere. Hodie et per extrauagã. Martini pape quinti moderni extenditur ista indulgentia ad festa corporis Christi, ita q tempore interdicti generalis, lz et celebrare, et alta voce, & pulsatis campanis vsq ad octauas. nullum tamen premissorum põt fieri quando ecclesia specialiter est interdicta.

7 ¶ Octaua regula. † Tpe gñalis interdicti & solẽnitatibus quatuor.s.natalis, pasche, pentecostes, & assumptionis Marie, licitũ est cantare vesperas primas & secundas, sed non cõpletoriũ, alias incurreret irregularitatẽ per errorẽ opinione fulcitũ, eo q doctores in hoc cõcordant, ex quo non contẽptũ clauiũ facit esse dispensabile per legatũ, vt in cle.dñ.de cleri.excõ.mini.cler. Hec Jo.and.in nouel.in.c.alma.de sent.excõ. lib.vj. Sabbato vero magno.s.resurrectionis dñi, non põt in casu vespere prime cantari. Rõ, qz terminant cum complenda misse, & ita quodãmodo sunt pars misse. Sed in festo corporis Christi tam prime q̃ secunde vespere cũ oibus horis, missis, & cõpletorio vsq ad octauam inclusiue põt celebrari, preter tñ completoriũ ipso die octaue, qd vr̃ ad diem sequentem pertinere. Nullum tamen predictorum potest fieri tempore specialis interdicti.

8 ¶ Nona regula. † In festiuitatibus quatuor predictis non põt sani percipere corpus Christi, nec etiã homines mortui sepeliri, ẽm Jo.and.in nouel.in.d.c.alma. Et notantur hec de sepul. eos qui.in cle.in gl.que hoc dicit. Et idem Hosti.in.c. & plantare.de priuil.super ver.defunctorum. Qũis Jo.cald. tz contrarium cuius dictum non preualet tanq̃ singulare.

Decima regula.

Tẽpore gñalis interdicti põt ista sacra conferri baptismus paruulorum & adultorum, penitentia tam sanis quam infirmis, viaticum seu corpus Christi pro infirmis tñ, confirmatio in frõte, & consecratio chrismatis feria.v.magna per episcopuz, vt no. in glo.magna super ver.sacramentis.in.d.c.alma.

9 ¶ Undecima regula. † Lz qdã antiqui, vt Petrus de sampzana & alij opinabant tpe generalis interdicti in ecclesijs mõ supra dicto nõ posse celebrari diuina nisi a proprijs clericis ecclesiarũ. s.vt non nisi in ecclesijs parrochialibus plebani cũ vicarijs deberent celebrare diuina submissa voce, & ianuis clausis, & q clerici extranei non põt ibi celebrare, nec eis interesse, tñ ẽm Jo.and.in nouella.c.alma. põt extranei clerici hec omnia facere, qz nimis durum est q beneficiatus vnius ecclesie in alia tũc celebrare nõ possit, & in his ẽm ipsum nimis emũgit, vel elicit sanguinẽ, immo ẽm Jo.calde.quod plus est, põt clerici diuersarum ecclesiarũ ẽm consuetudinem quã habent, conuenire in festiuitatibus vel diebus certis anniuersario tẽpore interdicti seruata forma decreta. alma.s.vt submissa voce celebrent, & sine pulsu, & ianuis clausis. Hec Jo.calde.in tractatu de interdicto.q.xxxv.

10 ¶ Duodecima regula. † Qñ ecclesia specialr̃ est interdicta, tunc in eadẽ in his diebus.s.quatuor festiuitatibus & alijs durante interdicto non poterit celebrari et bassa voce & ianuis clausis, sed extra eã in loco alio et posset alta voce celebrari sub tentorio vel in alia eccl'ia, si est ibi nõ interdicta, ẽz Jo.an.in nouel.d.c.alma.

¶ Decimatertia regula. Interdicto pplo vel vniuersitate, & non loco nec ecclesia, poterunt clerici ianuis aptis & pulsatis campanis singulis diebus alta voce celebrare, interdictis tñ & excõicatis expulsis, cũ hoc non sit phibitũ, sed interdicto loco non põt ibi celebrari nisi mõ.s.expresso. ergo illa que ibi dicta sunt, intelligenda sunt de locali interdicto, qñ locus est gñalr̃ interdictus.

¶ Quartadecima regula. Existens culpabilis, vtputa consiliarius vel procurator vel capitaneus cuius consilio, vel auxilio latũ est interdictũ, lz ab eo cautio recipiatur de satisfactione, & ei penitentia iniungat, non tamen pp hoc relaxabitur interdictuz, nisi principalis satisfecerit, quo satisfaciente tolletur interdictuz, per glo.d.c.alma.super verbo, relaxatio.

11 ## Decimaquinta regula.

† Et si in piculo mortis aliqs interdictus accipiat pniam tpe interdicti, & iuret stare mãdatis ecclesie, non tñ admittitur ad ecclesiasticã sepulturã, cum hoc sit cõtrium iuri.de peni.& remissio.quod in te.ẽm Joan.de deo.

¶ Decimasexta regula. Tẽpore interdicti non debent audire cõfessionem illi quorum culpa vel dolo latum est interdictum, vel q prebuerunt consiliũ, auxiliũ vel fauorem, nisi prius satisfecerint, vel de satisfaciẽdo dederint idoneã cautionẽ, vel si hoc non põt, saltẽ iurabunt q cũ poterunt satisfacient, & ad satisfactionẽ faciẽdã preter illos q tenent, dabunt cõsiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ, & laborabunt p posse, non tñ erit relaxatio interdicti, vt in.d.c.alma.

12 ¶ Decimaseptima regula. † Tpe interdicti non debẽt decedentes tã clerici q̃ laici extrema vnctiõe inungi. de pe.& re.qd in te.

¶ Decimaoctaua regula. Tempore interdicti possunt matrimonia per interdictos contrahi, tamen sine solẽnitate, qz et ab excõmunicatis contracta tenent, vt de eo qui dux.in Mat.ij. significasti. Ita no.Jo.in.d.c.alma.in glo.super ver.sacramenta. Joã. tamen de ligna.dicit q in festo assumptionis Marie põt matrimonium solenniter benedici.

¶ Decimanona regula. Licet ẽm quosdã tempore interdicti poterit vna campana pulsari pro conuocãdis canonicis ad horas canonicas, vt dicit do. Aluarus, melius tamen & securius est si non pulsetur, ne populus relaxationem credens interdicti, conueniat ad diuina, vt dicit Jo.cald.

Uicesima regula.

Tẽpore interdicti põt cãpana pulsari p dicẽda oratiõe p pace.s. Aue maria, siue de mane siue de sero, ẽm Jo.cald.

13 ¶ Uicesimaprima regula. † Tempore interdicti clerici possunt ad vlteriores ordines promoueri, sed non specialiter interdicti. Laici vero interdicti non possunt promoueri.

¶ Uicesimasecunda regula. Tempore interdicti lz laici sepeliri non possunt in cimiterio, et qui non dederunt causaz interdicto, possint tamen clerici sepeliri, sed sine pulsu campanarum, & sine omni solennitate, de peni.& remis.quod in te. Potest tamen sub missa voce pro clericis decedentibus dici requiẽ & vigilie, & orari ianuis clausis, put notauit Bart.de pisa.in summa sua de interdicto.§.iij. Idem dõm est de laicis qui non dederunt causam interdicto, vel si dederunt, sufficienter emendauerunt, & penituerunt. Nam pro talibus põt orari in secreto, & eorum mortuaria sunt recipienda, lz non sepeliantur in cimiterio, qz tales sunt in statu saluandorum, ẽm do. Alua. Dicit tñ Jo.and. in cle.j.de sepult.quod hoc intelligendum est de mortuarijs que ipse moriẽs reliquit loco interdicto, vel et de illis que postea data sunt, cum fuerint sepulti in cimiterio post relaxatum interdictum.

14 ¶ † De funeralibus vero q̃ dant cũ funere sepulto defuncto tpe interdicti, non putat clericos licite recipe posse, qz vident participare delicto. Idẽ dicit Stepha. Et addit Jo.an.in nouella, in fine gl.magne, quod si recipiunt, non tenent soluere quartaz. vt in cle.dudum.de sepultu.ibidem. Pro quo allegat Oldradum inducentẽ legẽ.ff.pro soc.cum dudum. vbi socius omnium bonorũ non cogitur conferre ea que ex causis prohibitis acquisiuit.

15 ¶ Uicesimatertia regula. † Sepulti extra cimiteriũ in qbus apparuerunt signa cõtritionis tpe interdicti, relaxato interdicto sepeliunt in cimiterijs. Si aũt fuerint sepulti in cimiterio, non sunt relaxato interdicto extumulandi, ẽm dominum Aluarum.

¶ Uicesimaquarta regula. Qñ terra aliqua singulariter est interdicta in penã, & si ex eis multi nõ delinquerint, vel forsitan vniuersitas vel magna pars, vel forte deliqt dñs, & in hoc tũc puniũtur parrochiani, non põt in aliena ecclesia et non interdicta alibi eligere sepulturam, nisi forte et ex priuilegio, vt de priuilegijs. vt priuilegia. Si vero est interdicta pp delictũ clericorũ tñ, vel pp hoc q violata fuerit, tunc parrochiani possunt in alia non interdicta eligere sepulturam, & audire diuina. Hec Inno.

16 ## Uicesimaquinta regula.

† Si alicui psone cõcessum est vt tpe interdicti possit celebrare, aut audire diuina voce submissa, tunc eius familiares ad audiendũ cũ illo & celebrandũ sibi admittuntur, in absentia tamen dñi tales familiares hoc facere non possunt, ẽm Jo.and.in nouel.de priuileg.lz.lib.vj. Nõ sic autez de familiaribus alicuius collegij, qz nisi priuilegiati fuerint, non admittantur. Tali enim concessione gaudere non põt qui dedit causam interdicto, vel cuius consilio, culpa, fraude dolo latum est interdictum, vt de priuileg.lz.lib.vj. Familiares aũt intellige non solum perpetuos, sed et mercenarios, ẽm Archidiaco. Illi et qui successerunt alijs qui non fuerunt tempore dati priuilegij, sed ex causa necessaria sunt assumpti, censentur familiares, secundum Egid.de Cremona, sed non illi qui voluntate nuda sunt assumpti.

17 ¶ Uigeſimaſexta regula. † Tempoꝛe interdicti poſſunt epiſcopi quocunqȝ ierint, coꝛam ſe facere celebꝛare diuina, ſed tamen ſubmiſſa voce, ꝛ oſtio clauſo, vt de priuileg. lib. vj. in vltima glo. nec poſſunt per alios dioceſanos in eoꝛum dioceſi pꝛohiberi, ſm Jo. and. in nouella ibidem.

¶ Uiceſimaſeptima regula. Religioſi exempti in capellis ſuis quas habent in locis non exemptis, tempoꝛe interdicti non poſſunt facere nec per ſe celebꝛare diuina, vt de priuileg. auctoꝛitate. lib. vj. Hodie aũt religioſi violantes interdictum poſituȝ per ſedem apoſtolicam vel oꝛdinariam loci, vel generalem ceſſationem diuinoꝛum factam per prouinciale concilium, ſunt excommunicati ipſo facto, nõ obſtantibus priuilegijs ꝛ exceptionibus quibuſcunqȝ per clemen. j. de ſent. excom.

18 ¶ Uiceſimaoctaua regula. † Tempoꝛe interdicti non lȝ ſecularibus extra eccleſiam auſcultare ſeu audire diuina que fiunt in eccleſia, nec licet feneſtras vel foꝛamina facere ad videndũ in figura huiuſmodi diuina ꝛ coꝛpus Chꝛiſti, vt colligit̃ de pe. ꝛ remiſ. quod in te. de ſen. excom. c. j. in cle.

¶ Uiceſimanona regula. Clericus non ſolum celebꝛans, ſed ẽt agens aliquid in ſuo officio publice tẽpoꝛe interdicti, violat interdictum. Uñ non ſolum cantans miſſam vt ſacerdos, ſed etiã afferens calicem, vt diaconus violat interdictum. Silr̃ celebꝛando pꝛincipaliter veſperas vel matutinũ. xj. q. iij. ſi quis epũs. Idẽ Guilielmus in Speculo. tit. ij. §. iuxta pꝛopoſitionis. verſic. quid ſi. Si quis tamen intereſt diuinis ẽt cantans cuȝ alijs, non tamẽ agens in ſuo officio, non credit Hoſti. talem irregularitatẽ incurrere vel ſuſpenſionem, niſi faceret in contemptu. Clericus tamẽ in minoꝛibus agens in ſuo officio, irregularis eſt, ſecundũ ipſuȝ, de priuileg. tanta. ꝛ. c. ſi. per Innocen.

19 **Trigeſima regula,** † Tẽmpoꝛe interdicti põt menſa benedici, ſimiliter aqua cũ ſale ſub ſilentio, nõ tñ ſacerdos populũ dȝ aſpergere publice. ſi tamen aſpergat non eſt irregularis, qꝛ aſperſio, non eſt alicui oꝛdini annexa, non obſtante dicto Innocẽ. ꝛ Guil. in ſpecu. qꝛ loquuntur ſm antiqua tempoꝛa. Hodie autẽ ex quo permittitur miſſa ſub ſilentio, quod maius eſt, ergo ꝛ benedictio aque, quod minus eſt.

¶ Triceſimapꝛima regula. Tẽpoꝛe interdicti clerici bini ꝛ bini expꝛeſſa voce hoꝛas dicentes ambulando vel ſedẽdo in eccleſia, vel iuxta eccleſiam, vel alibi vbi ab aſtantibus laicis audiuntur, creduntur violare interdictum, ſm Joã. calde. Ex quo ſequit̃ qõ tunc clericus volens dicere hoꝛas dȝ a ſe remouere familiam laicalem, poteſt tamen cum alio clerico dicere hoꝛas in ſecreto, vbi a nemine audiretur.

20 ¶ Triceſimaſecunda regula. † Tẽpoꝛe interdicti poſſunt tã clerici ꝙ laici publice oꝛare priuatas oꝛationes in eccleſia, niſi ipſis ſpecialiter eſſet ꝓhibitus ingreſſus eccleſie, ſm Monaldũ. Melius tamen faciunt clerici abſtinentes ab oꝛatiõe cõi cum laicis ꝑp ſuſpitionem. Illi tamen qui ſunt ꝓp culpam interdicti vel excõicati, non pñt in eccleſia oꝛare, immo nec eccleſiam intrare, ſm Archidi. xi. q. iij. ſi quis. Si tñ excõicatus eſt in eccleſia, ſed non oꝛat, non videt Inno. quare nõ poſſum eo pꝛeſente oꝛare, cũ non cõico ſibi in oꝛatione. Ita recitat Archidi. xj. q. iij. ſicut. quod ſi ego ſum in eadẽ domo pꝛo meo negocio, ꝛ ille pꝛo ſuo, non ſibi cõico. Sed ſi in eodẽ negocio, vtputa ambo imus ad regem ad petendũ pꝛo aliquo, tunc dicoꝛ cõicare. Dicit inſuper ibidem ꝙ poſſum cum excõicato in eadem camera comedere, ſed non in eadem menſa, ſimiliter doꝛmire, ſed non in eodem lecto.

21 ¶ Triceſimatertia regula. † Lȝ tpe interdicti laici pulſantes funeri, vel pꝛo alia cã, non fiunt irregulares, nõ tñ habeant oꝛationem, tñ ex quo violant per hoc interdictum, grauiter ſunt puniendi. ſm Inno. ꝛ Hoſti. Clericus tamen pulſans tẽpoꝛe diuinoꝛuȝ irregularis eſt. Secus ſi ibi non celebꝛantur de facto diuina.

¶ Triceſimaquarta regula. Tẽpoꝛe interdicti poſſunt pꝛelati excõicare ꝛ ſoluere, cum hoc ſit iuriſdictionis, ſed nõ cũ ſolennitate. i. ſine ſtola, pſalmis ꝛ oꝛationibus, nec poſſunt excõicatum in eccleſiam introducere, qꝛ eſt oꝛdinis, vnde hoc faciens eſt irregularis ſm Innoc. ꝛ Hoſti. ꝛ Guiliel. nec ẽt poſſunt mulieres poſt partum introducere in eccleſiam, ſm Ber. quod intellige cum pſalmis ꝛ oꝛationibus, poſſunt tñ introducere tantum pꝛemiſſa confeſſione nihil dicendo, nec ſtola vtendo.

22 **Trigeſimaquinta regula.** † Tẽpoꝛe interdicti ſpecialis qñ eccleſia eſt ſpecialiter interdicta, poteſt in ea baptizari ꝛ chꝛiſmari, honeſtius tamen hoc fieret extra pꝛopter ſuſpitionem chꝛiſmatis.

¶ Triceſimaſexta regula. Sacerdos celebꝛans ſubmiſſa voce ꝛ ianuis clauſis tempoꝛe interdicti põt habere ſecum vnum ſcholarem ad hoc deputatum ad miniſtrandum ſibi, ſm Inn. de ſen. excom. nuper. de quo ẽt per Archid. xj. q. iij. ſicut apoſtoli. Caueat tñ ſacerdos ne vocet aliquos literatos laicos de ſua parrochia ad miniſtrandum, hodie iſtum, cras illum ꝛc. qꝛ hoc eſſet in fraudem interdicti. vnde ſolum magiſtrum ſchole vel campanatoꝛem qui ſibi conſueuit miniſtrare, pꝛo tunc tantũ habeat, ꝛ hoc ſiue ſit clericus, ſiue magiſter. ꝛ ipſo recedente põt aliuȝ ſubſtituere, dum tamen ſit de loco nõ interdicto ſm Jo. cald. Si tamẽ laicus miniſtrat ſacerdoti qui non fuit ante hoc ſuus miniſter, licet nõ ſit irregularis, tamen grauiter peccat. põt tamen ſine diſpenſatione pꝛomoueri penitentia peracta. Ubi tamen ſunt plures ſacerdotes, melius fieret ſi vnus alteri miniſtraret excluſis clericis, vel campanatoꝛibus ſi commode fieri poteſt. Iſta eſt intẽtio Jo. cal. in ſuo tractatu de interdicto.

23 ¶ Triceſimaſeptima regula. † Tempoꝛe interdicti non põt ſacerdos officium pꝛo baptiſmo in ſabbato ſancto facere cum ſolẽnitate. Chꝛiſma tamen in die cene põt confici. nec ẽt fiat benedictio candelarum in purificatione, aut ẽt palmarum in dominica, ſm Jo. cald. nec conſecratio etiam eccleſiarum, altarium ꝛ calicum, nec etiam viaticoꝛum.

¶ Trigeſimaoctaua regula. Lȝ tempoꝛe interdicti põt dari viaticum. i. coꝛpus Chꝛiſti ſanis damnatis ad moꝛtem, non tamen intrantibus mare, vel pugnantibus in bello, aut obſeſſis in ciuitate, nec ẽt pꝛegnãtibus mulieribus partui vicinis, cum ſm Jo. cal. ꝛ Jo. an. nõ poſſint in hoc caſu dici decedentes, quibus ſolũ hoc permittitur a iure. Si tñ pꝛegnanti mulieri imminet graue periculum, vt qꝛ per fetum in vtero fatigata laboꝛat graui infirmitate, de qua veriſimiliter timetur, põt pꝛocurari ſacramentũ, dum tamen in fraudem hoc non fiat. Hoc videtur velle Jo. cal. dum dicit, niſi periculum immineat.

24 ¶ Triceſimanona regula. † Tempoꝛe interdicti põt verbuȝ dei omnibus indifferenter tam interdictis ꝙ non interdictis ꝙ etiã excommunicatis pꝛedicari, de ſent. excom. reſpondeo. Indulgentie aũt que dantur omnibus audientibus pꝛedicationem, excommunicatis ꝛ interdictis pꝛopter quoꝛũ culpam latum eſt interdictum, non ſunt dande, cum earum capaces non ſint, donec abſoluãtur, ſm do. Aluarum. ꝛ vt ẽt per hoc compungãtur. Et poteſt ẽt dari exhoꝛtatio, ſed tempoꝛe exhoꝛtationis debent exire interdicti ꝛ excõmunicati culpabiles, qui non ſunt capaces confeſſionis generalis que ibi fit, ꝛ ẽt cuȝ exhoꝛtatio fit, non debemus cũ excommunicatis oꝛare. põt ẽt pulſari cãpana pꝛo hoꝛtando ſeu vocando populo ad ſermonẽ, tutius tñ eſt dimittere pulſum, ꝛ dicere populo certã hoꝛã, puta pꝛimam vel tertiã qua cõueniant.

Quadrageſima regula. Tẽpoꝛe interdicti põt coꝛpus Chꝛiſti poꝛtari ad infirmum ꝑ ſacerdoteȝ cũ campana ꝛ lumine pꝛecedentibus. põt ẽt dari in pꝛeſentia aſtantiũ vt dicit Jo. cal. Indulgentie tamen q̃ ſunt conceſſe ſequentibus ꝛ comitantibus coꝛpus Chꝛiſti, non ſunt dande excõicatis ꝛ interdictis culpabilibus, ſed alijs omnibus qui non dederunt cauſam interdicto, ſm Aluarum ꝛ Joannem cald. q. xxvij.

25 ¶ Quadrageſimapꝛima regula. † Licet tempoꝛe interdicti clerici non ſepeliant aliquem pꝛopꝛijs manibus, tamen ſi permittãt ſolum intercedere, ꝛ ſepelire in cimiterio, Incurrunt penam clem. eos qui. de ſepul. ſ. excommunicationeȝ ipſo facto. Et ſi ſunt exẽpti, ẽt adhuc eſt ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſie, vt de priuileg. epiſcopoꝛum. lib. vj.

¶ Quadrageſimaſecunda regula. Interdicto loco quãdiu quis ibi moꝛabitur, ipſo recedente relaxabitur, ꝛ nõ eſt neceſſaria alia relaxatio, vt de vſu. c. j. in glo. ꝙdiu. lib. vj.

¶ Quadrageſimatertia regula. Interdicta terra alicuius domini intelligitur de terra que eſt ſua quo ad dñium iuriſdictionis, ꝛ quam tȝ in feudum vel emphyteoſim, ꝛ quam hȝ nomine dotis vxoꝛis ſue, ꝛ illa quam hȝ in vſumfructum. Sed pignoꝛata non intelligitur, ſi dicitur. interdico terram tuaȝ. Secus ſi dicitur terram iſtam quam tenes in pignoꝛe. vt ſi hȝ terras in diuerſis pꝛouincijs pꝛo parte ꝛ pꝛo diuiſo, omnes ille partes ſubiacent interdicto, ꝛ ſi terram iſtam vendidit vel perdidit, nõ pꝛopter hoc tollitur interdictum, ſed ſi nouam acquirit, illa non intelligitur interdicta. Hec Jo. cal. q. xxviij.

26 ¶ Quadrageſimaquarta regula. † Si clericus tempoꝛe interdicti intereſt diuinis ex quadam ſimplicitate. nõ eſt irregularis, ſed ſi facit contẽnendo vel pꝛeſtando auctoꝛitateȝ, vel faciendo coram ſe celebꝛare, eſt irregularis, ſm Jo. cal. q. xxix.

Quadrageſimaquinta

Quadragesimaquita regula.

Interdicto collegio seu vniuersitate, postea factus aliqs de vniuersitate interdictus censetur, fm Jo. cal. q. xxix.

¶ Quadragesimasexta regula. Clericus nõ seruãs interdictum vtputa celebrans in loco interdicto scienter, vbicunq3 irregularis efficitur, ꝛ est suspensus. de cleri. excõ. mini. postulante. §. vlti. de sen. excõ. is qui lib. vj. Et hoc teneas fm Archi. xj. q. iij. si qs. ét si nulla sñia super hoc sit lata, vt de cleri. excõ. mi. apostolice. ꝛ de post. prela. c. j. Qui. n. celebrat in loco interdicto non a canone, sed a latore, intelligit esse suspensus. vñ cum sit irregularis, non põt dispensare cũ eo, vt dicit ibidẽ Archi. Talis ét non põt eligere nec eligi, vt de ꝯsue. cuz dilectus. §. qui a nobis. ꝛ in. d. c. is qui. Nec postulare. de postul. c. j. Nec beneficia conferre. de ꝯcef. prebẽ. qꝛ diuersitatẽ. de excef. prela. qꝛ tanta, immo remouẽdus est a suo beneficio. de cle. excõ. mini. postulasti. §. vltimo.

17 ¶ Quadragesimaseptima regula. † Celebrãs sciẽter in aliqua ecclesia q̃ nõ proprie dr̃ interdicta, sed potius violata seu polluta semine aut sanguine, nõ incurrit irregularitatem. de sen. excõ. is qui. lib. vj. vnde talis grauiter peccat, vt ibidẽ dr̃. Idẽ Guil. in Spec. tit. ij. §. iuxta propositionis. ver. illud quoq3. ꝛ Ber. de priuileg. tuarũ. in gl. Idem Guil. Si epũs pp patronorum discordiã clauserit ecclesiam, celebrans in ea non fit irregularis, secus si dicitur, interdicto talem ecclesiam, qꝛ tunc fit irregularis.

¶ Quadragesimaoctaua regula. Celebrãs in ecclesia nõ interdicta presentibus personis interdictis vel excõicatis, lʒ grauiter peccat celebrando corã eis, non tñ fit irregularis, qꝛ hoc nõ habetur in iure. Sed tñ talis fm Archi. xj. q. iij. sicut apostoli. censeri dʒ sicut ille qui cõicat excõicato in oratione, qui tm̃ minori excõicatione est excõicatus. ꝛ de isto constat qꝛ non est irregularis, vt de cleri. excõ. mini. si celebret. Nã hec interpretatio siue extensio de irregularitate nõ est facta vsq3 ad excõicatos siue celebrãtes corã excõicatis, immo eꝯ statutũ est ꝙ non sunt irregulares. Et cũ ista irregularitas non sit nisi per ꝯstõnẽ ecclesie, ꝛ de celebrantibus coram excõicatis non sit statutum ꝙ sint irregulares, non debẽt h̃ri pro irregularibus, fm Inno. qui ita notauit de excef. prela. c. fi. Si tñ talis ingerat se secũdo officio suo sicut prius erat irregularis, vt dicit glo. ij. de sent. excom. is qui. lib. vj.

18 ¶ Quadragesimanona regula. † Si publice excõicatus vel interdictus pp culpam, intrat ecclesiam, omnes debent exire si cõmode non põt expelli. xxiiij. q. j. omnes qui. ꝛ. xj. q. iij. sicut. in gl. si ergo. Sacerdos tñ ppea non dimittat missam inexpletam, si iam incepit canonem, qꝛ dʒ cõionem cum sequentibus orationibus in sacristia sumere. Si aũt occultus sit, ille qui scit euz, solus caute exire dʒ, ita tamen ꝙ crimen non prodat. facit ad hoc. vj. q. ij. si tantum. ꝛ quod ibi notatur in. j. glo.

Quinquagesima regula.

Quilibꝫ ꝙ cũcuq3 exemptus celebrans scienter siue in loco interdicto, siue coraꝫ psonis interdictis ab ordinarijs delegatis vel a iure, sicr recipiẽs interdictos publice ad diuina officia siue sacrã siue sepulturã, est interdictus ab ingressu ecclesie vltra alias penas in iure positas, vt de priui. c. episcoporuz. lib. vj. Et si se ingerat officio suo sicut prius, fit irregularis. vt de sen. excom. is qui. lib. vj. Et non intellige ꝙ isti sic delinquentes in oibus predictis casibus tm̃ puniantur pena interdicti ab ingressu ecclesie, sed qð vltra penas alias ista eis infligitur. vnde celebrans in loco interdicto (vt. s. dictum est) in casu non concesso fit irregularis. de sent. excom. is qui. lib. vj. tñ vltra illam penam irregularitatis prohibetur sibi ingressus eccle

19 sie, quod non fit alijs irregularibus. † Similiter celebrãs coram excõicato vel interdicto publice, lʒ non sit irregularis prima vice, tamen incidit excõicationẽ minorem, vt de cleri. excom. mi. si celebret. Unde posset penitentia peracta post hoc ministrare in ecclesia, si non est pena istius capituli, que tamen obstat eis, qꝛ tales non possunt ministrare in ecclesia quantũcunq3 peniteant cũ nihilominus est eis ingressus ecclesie interdictus donec de transgressione hmõi ad arbitrium cuius sñiam contẽpserunt, satisfaciant competenter. Licet aũt ista procedunt quo ad exemptos, vt dicunt quidam, tamen quo ad illam partem. s. de amissione dinorum Joan. mo. Archi. ꝛ Jo. and. in nouella dicunt non exẽptos non ligari ista pena. vnde ipsi volunt ꝙ non exemptus admittens interdictum ad diuina officia, non incurrat hanc penaꝫ, sꝫ vt non arceatur ab ingressu ecclesie, lʒ peccet grauiter, vt dictum est, quod probat Joan. and. in nouella dicti. c. episcoporũ. concludens post multa ꝙ ex quo non potest exemptis suffragari, ignoscant sibi, scientes ꝙ oculus ipsorum nequam non erit, cũ etiam habeant maiora remedia pro minore super absolutionibus ꝛ dispẽsationibus ipsis ab apostolica sede concessa, ꝛ cõpromissiones q̃ facile suis maioribus circa talia fieri solẽt. Hec ille.

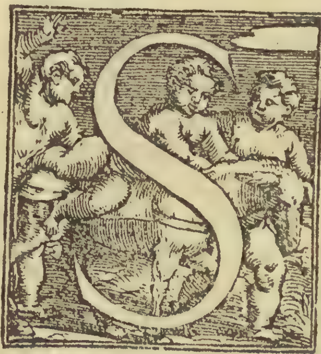
FINIS

Tractatus de Ecclesiastico

interdicto eminentissimi doctoris Utriusq3 censure Do. Joannis de Lignano, Mediolanensis.

SUMMARIUM.

1 Questio notabilis Joannis de Lignano super interdicto ecclesiastico.
2 Suspenso interdicto lato in ciuitate an eo tempore possint exerceri actus studij.
3 Interdictum suspensum ad tps, finito tẽpore est penitus nouuz.
4 Excommunicatio ꝛ interdictum in quo conueniant.
Supplicatio equipollet appellationi quo ad suspendendum effectum sententie.
5 Tractus executionis impedit appellationem ꝛ eius effectum.
6 Actus suspensionis interdicti facit pendere eius effectuꝫ in euẽtum diei.
7 Habilitas superueniens respectu alicuius actus producẽdi ita operatur tunc cum superuenit sicut si a principio affuisset.
8 Judex cum ligatum absoluit per tempus, videtur ipsum finito tempore ligare.
9 Sententia lata in conditionem vel diem suspendit.
10 Dictiones donec ꝛ quãdiu, quid significent.
11 Intellectus consonare debet litere.
12 Episcopus suam sententiam interdicti ꝛ eius effectum potest suspendere sicut ex toto tollere.
Appellari an possit a sententia suspensa.
13 Excusare quis se possit a tutella.
14 Excusatio an ita permittatur sicut appellatio.
15 Spiritualis sententia an ex eadem causa iteretur.
16 Appellari pure an quis possit a tẽpore late sentẽtie ꝛ interdicti.
17 Excõicationis sententia donec in euentum diei vel conditionis lata si purificetur semper ab ea appellari poterit.
Remediũ alias prohibitũ p superuenientẽ alterationẽ inducit.
Superueniẽs suspensio inducit a principio denegatũ remediuꝫ.

Equitur videre aliquid de ecclesiastico interdicto, verũ qꝛ nuperrime cõpilatus fuit ꝛ publicatus tractatus de ecclesiastico interdicto in studio Bonoñ. per profunde sciẽtie virũ do. Jo. de cal. decre. doctorẽ eximiũ, idcirco supposito illo tractatu penitus intacto pro vno articulo cõtingente mãꝫ interdicti ecclesiastici subijcio vnã qõnẽ per me disputatã tẽpore interdicti generalis ꝛ suspẽsionis studij in studio Bonoñ. 1359. Questio † vcꝫ talis est. cum lata
1 foret sententia interdicti ecclesiastici a diuinis ꝛ suspẽsionis studij in ciuitate Bonoñ. eis pendentibus directe fuerunt litere quarum tenor talis est. And. dei gratia Cluniacẽ. abbas apostolice sedis legatus ac terrarum ecclesie in Italia, vicarius generalis, necnõ ad infrascripta cõmissarius specialiter deputatus dilecto in Christo Paulo de Boñ. fratri ordinis seruorũ sancte Marie. Cupientes vt officium propositionis verbi crucis ꝯ damnatũ heresiarchã Frãciscũ de ordelasis de forliuio p alias nostras literas tibi cõmissum tanto feruentius exequaris, quanto specialioribus gratijs fueris cõmunitus, discretioni tue presentiũ tenore cõmittimus, ꝙ nedũ officiũ predicationis verbi crucis, verũ ét absolutionis casuum tibi cõmissorum tribus vel quatuor personis ad hoc idoneis super quo tuã oneramus ꝯsciam cõmittere valeas, quoties tibi videbitur opportunũ. Ac illi vel illis quibus hoc duxeris cõmittendũ quecũq3 interdicta per quoscunq3 pcessus aplĩcos vt auctoritate aplĩca apposita interiectis in quibus hmõi verbi crucis propositio per te aut deputandos seu deputatos a te fieri contingeret per tres dies relaxandi duntaxat seu suspendendi ꝛ in eisdẽ terris hmõi tribus diebus processio-

nes faciendi plenam concedimus auctoritate qua fungimur po testaté. Cómissioné vero seu cómissiones absolutionis casuũ p te factã hactenus siue futuras si τ inquantũ est necessariũ ratas τ gratas habemus. Et qcquid factũ est occasione cómissionis, seu cómissionũ predictarũ quarũ vigore literarum suspensa fuerunt quecũq3 interdicta supposita fuerunt in ciuitate Boñ. tribus diebus suspensione pendente. Interposita fuit appellatio ex cóicationis legitimis per quas potuit τ debuit.

2 **Queruntur tria** sc3 primo an suspensio † quo cunq3 interdictorũ latorũ in ciuitate Bononie opaꝛ effectũ an illis diebus poterũt exerceri actus studij. Scđo an illis diebus vltra celebrationé diuinoꝝ po terũt inhibita per interdicta libere expediri. Tertio an appellatio legitime interposita nunc opetur effectum vt libere in ciuitate. Boñ. possint diuina celebrari τ alia interdictio inhibita expe diri τ omnes actus studij sicut ante interdictũ poterant, possint legitime adimpleri. Dimissis primis duobus q̃stiõis, ꝑ aggredior tertium. Ad cuius vtrãq3 partẽ ponunꝛ argumẽta canonica fa cta p me Jo. de ligna. circa istud dubiũ. Et primo ad partẽ nega tiuã. Scđo ad partẽ affirmatiuã. Demum ponã eius conclusioné. Et pro parte negatiua primo sic arguitur, interdictũ suspen

3 sum † ad tẽpus finito tpe esse penitus nouum τ noua sñia seque retur absurdũ. s. q sñia foret lata nõ per iudicẽ nec aliquo serua to ordine ꝯ legẽ prolatam. C. de sen. l. ij. τ iij. C. de sen. ex peri. re ci. ij. q. vj. diffinitiua. de probat. qm̃. de re iudi. c. pe. τ vlti. lib. vj. Consequentia p3. Nã finito tẽpore suspensionis si noua sequiꝛ sñia interdicti, tunc neq3 iudex p̃nuntiat nec aliqs seruaꝛ ordo, q2 sola tpis finitio hoc operaꝛ. s. interdicti recidiuatio, ergo τc. ¶ Secundo sic, tunc nõ foret aliqua dña inter suspensioné inter dicti τ ipsius relaxationẽ, hoc est falsum p not. in. c. ad hoc. τ. c. dilectus. de ap. ꝯñtia est clara, q2 iure nullo alio p3 dña nisi q2 re laxatio totaꝛr interdictũ supponit suspẽsio nõ, s3 effectũ differt. ¶ Tertio sic, definitio alicuius actus ad tp̃s cã sufficienti manẽ te ipsius non inducit nouitatẽ eiusdem cessante definitionis cã, immo idẽ surgit τ continuaꝛ. hic est casus. ff. de excu. tu. l. titius. vbi si detur tutor dummõ abest cã reipub. si abest desinit, si redit, surgit continuatio eiusdem tutele, sic in procuratore τ similibus sic directe in proposito. ¶ Quarto sic, glo. est in. c. ad hec. τ. c. dilectis. de appel. Ex his infertur cõclusio principalis qđ si idẽ est interdictũ quod durat τ manente ipsius cã cessabit impedimentum appellationis interponende quod a prin. late sententie subfuit, vt. c. ad hec. τ continuatum est durante causa, vt. s̃. eo.

4 **Ad partem** affirmatiuã arguitur sic, in hoc conue niũt excõicatio † τ interdictum q2 põt appellari, τ nõ põt regulariter. de interdicto est tex. in. c. ad hec. de excõicato. in. c. pastoralis. de appel. Ratio redditur vtriusq3 multiplex, q2 deus vtrobiq3 a quo nõ appellatur, vtputa a principe. xj. q. iij. nemo. τ hec fuit Pe. his. que nõ v3, q2 l3 a sententia principis nõ appelletur, tamen bene supplicaꝛ. τ supplicatio appellationi quo ad suspendendũ effectũ sententie equipollet. qđ supplicetur probat. c. ex literis de restit. in integ. Alia fuit ratio Lau. vt homo crescat per meritũ parẽdo ẽt inique sentẽtie. viij. q. j. sciendum. xj. q. iij. quid ergo. alia fuit Jo. quod facit constitutio ecclesie, vt censura magis timeatur. aliam rationẽ reddit tex. in. c. pastoralis. de appellatio. vc3 quod he sñie trahunt secũ executionem, τ hoc est efficax. vt hic dicit tex. l3 aliam reddat Host. in. c. ad reprimendam. de offi. ordi. Transcurro ergo sic, funda

5 mentaliter sic tractus † executionis impedit appellationẽ τ eius effectum, quod ẽt vꝛ dicere. l. cum ex causa. ff. de appellatio. vbi dicit tex. q si condemnatus soluat intra decennium, τ post solutionem intra decennium appelletur, appellatio talis nõ releuat nisi in euentum cause appellationis, ergo vbicunq3 sententia interdicti reducatur ad casum in quo nõ trahat executione3 si effectus τ executio veniant post fienda ex interuallo interdicti sñia equiparabitur alijs sententijs a quibus appellari põt, τ appellatio suspendit effectum. ff. ad turpil. l. j. in fi. τ no. in. l. eos. C. de appel. τ. c. non solum. de ap. lib. vj. Sed cum suspẽsio interdicti reddit interdictu3 ad casum illum vt. s̃. in alijs articulis est deductũ, ergo illa pendente interponi põt appellatio releuans.

¶ Secundo sic. in sententijs spiritualibus vtputa excõicationis τ similibus est hoc speciale, q si effectus earum pendet in euentu3 alicuius conditionis, semper appellari põt ẽt post decẽ dies, dummodo intra tempora pendẽtie conditionis. hic est casus ꝺm verum intellectum quem ibi t3 Lau. Inno. Host. Bar. Jo. mo. in. c. quicunq3. l3 Tanc. dixerit solu3 vsq3 ad. x. dies. per. c. ad cõ sultationem. de re iudic. Barr. hix. in questione que incipit esto

q iudex. quod sentit Pet. de sanxo. exponens tempore medio idest ante. x. dies quecunq3 de dictis opinionibus sit vera stabit

6 τ infertur conclusio predicta. Nam † actus suspensionis interdicti facit pendere eius effectum in euentum diei. τ appel. est intra vtrumq3 terminum, ergo effectum operabitur appellatio.

Tertio τ in hoc dicitur τ in hoc vꝛ pendere difficultas q̃õnis. in hoc ꝑ mitto. Aut suspensio interdicti non tollit ſbam interdicti, immo manet idem interdictu3 qđ continuatur idẽ, l3 interueniat actus suspensionis. Aut dicemus in totum tolli τ nouum fieri, vt dice bat Guil. naso. in. c. ad hoc. vltimo. de appella. si detur hec vltima cõclusio, necessario inferꝛ q appellari poterit sublato interdicto. Primo q2 l3 appellatio preueniat interdictũ, τ appellatio preueniens iuuat ẽt ab excõicatione. de appella. ad hec. τ. c. pastoralis. de sen. excõ. per tuas. eo. ti. solet. τ. c. venerabilibus. lib. vj. hoc ergo erit. Si aũt sit idem interdictum continuatũ a diuinis nõ obstante suspensione, idẽ interdictum erit, qđ sentire videtur gl. in. d. c. ad hec. de ap. ¶ Quarto si sñia interdicti lata foret a prin. cũ suspẽsione executionis in diẽ tũc ante diẽ appellari potuisset. Ergo si lata fuit pure superueniẽte suspensione execu tionis in diem, tunc ẽt intra diẽ poterit appellari. antecedẽs pro

7 bat. c. preterea. de appel. ꝯñtia probatur. nam † habilitas superueniẽs respectu alicuius actus producendi ita operaꝛ tunc cũ superuenit sicut si a prin. affuisset. de po. prela. bone. ij. de elect. q si cut. xij. q. ij. si qua de rebus. xvj. q. j. c. fi. de his que fiunt a prela. cũ nos. de reg. signauit. de iurepa. cura. ff. de ritu nup. l. si qs in se natorio. C. de nup. l. τ si ꝯ. τ sic concluditur appellari posse, τ appellationem iuuare. Quinto sic, princeps suspẽdens interdictu3 generaliter per tempus vꝛ post finitu3 tempus interdicere de nouo. Nam si iudex aliquem ad tẽpus determinatum absoluit vꝛ ex nunc ipsum finito tempore absoluere. Adeo q finito tẽpore non est opus absolutione. per ea que no. de eta. τ quali. bone. de

8 elec. q2 sepe. lib. vj. ergo a simili cum iudex † ligatum absoluit p tẽpus, vꝛ finito tempore ipsum ligare. τ sic idem quod. s̃.

Sexto sic ad principale videtur tex. in c. dilectis. de appel. vbi aperte dicit tex. q interdictũ latum suspẽdit decanus ad tẽpus, q2 suspensione durante appellauit epũ. tamẽ dicit tex. ibi q interim nõ debuit exequi sententiam. Et si appellatio pendente suspẽsione operata est effectũ τ bene concluditur ibi casus τ expedit examinare oẽs intellectus illius tex. Unus fuit Inno. vc3 q eps appellauerit ante interdictum, τ ex causis legitimis. τ sic non ob. c. ad hec. τ. c. pastoralis. de appel. Item intellectus nõ põt consonare litem. Nam l3 sit veru3 q eps appellauerit ibi ante interdictum, τ sic pronuntiatum fuit nullum, l3 hoc non debuerit officialis, q2 appellatum fuit ad papam, tamen decanus defendebat se dicens q anteq̃ eps appellasset ipse tulerat sentẽ tiam interdicti quã suspendit τ eps tunc appellauit. τ papa illa3 executionem tollit dicens q si ẽt hoc foret, tamen illa pendente appel. non debuit exequi vt ibi dicit tex. τ si papa. in ver. cum interim tollit executionem decani, non aũt refert se ad existentiã facti quicquid in rei veritate fuerit. Sed refert se ad allegationem decani vt demonstrat tex. ex sui serie. Opi. ergo Inno. l3 in se cõ tineat veritatem. s. q ante appellauerit. Non tamen tollit quin

9 litera probet quod dictum est. Alia est q † fuerit lata in ꝯdõne3 vel diẽ τ talis suspendit, vt in. c. preterea. de appella. τ hanc tan git gl. in. c. dilectus. eo. ti. Et sic talis erit intellectus, q quandiu eps esset presens seruaretur interdictum vt in simili directe habetur de spon. non est. Sed iste intellectus stare non põt. Na3 si nõ erat presens in tempore late sententie interdicti in hanc formam vt cessaretur quandiu esset eps dicere q talis sententia taliter lata fuerit pendens in euentum conditionis suspensiue, τ sic appellare potuerit, credo dissonum a iure. Nã aliud est aliquem actum vendere in euentũ conditionis quo ad sui perditionem, τ aliud est actum pure sed resolui in euentum conditionis sicut in ꝯctu inito sub pacto addictionis in diem, τ legis commissorie. ff. de in diem addic. l. j. de lege commis. l. j. Nam l3 ꝯctus illi puri sunt resoluuntur tñ in euentum conditionis vt si non soluerit intra diem, τ si alter attulerit meliorem conditioné. Sic in proposito sentẽtia sic lata epo presente fuit pura resolubilis quo ad executionem si contingeret ipsum fore absentem. Hunc intellectum

10 sapit gl. in. c. non est. de spon. Hoc probatur q2 † dictio donec τ quandiu non significant conditioné suspensionis τ resolutionis. Hoc probat. l. cũ antiquitas. C. de vsufruc. ibi, donec peruenerit ad sanam mentem. Hoc probatur ẽt per hec que no. do. Abar. de sili. τ do. Richar. malumbra. τ Cy. post eos in. l. ij. C. de indi. vi. tol.

vi.tol. sic ergo non erat snia suspensa in euentum diei vel conditionis, immo pura, resolubilis tñ ad executionem adueniẽte die vel conditione, ꝛ sic nõ potuit appellari ꝛ sic nõ consonat litere, que sonat contrarium. Si dicas ipsum absentez fuisse hoc est de terminare. nam de iure cõi presumitur presens vt no. de cle. non residẽ. qualiter. ꝛ.c.ij. ẽt qꝛ archieps, qꝛ nec alibi potuisset in alieno territorio exercere hunc actum iurisdictionalem. ff. de iu. om. iudi. l. vlti. xj. q. iij. per totum. de consti. c. ij. in fi. lib. vj. Et sic eps presens presumitur cum talis processus regulariter contra presentes vel contumaciter absentes de quo hic non constat, esto ẽt ꝙ fuerit processus extraordinarius cum non fuerit iudex suus decanus ꝛ appellatio fuerit, ꝓuocatio extraiudiciaria vt ibi no. ho. Et sic iste intellectus non põt procedere vt consonet litere. Tertius est intellectus vt hec fuerint verba sententie, nisi relaxatus fuerit presbyter intra decem dies ex tunc operet interdictuz suum effectum vt sic infra illud decẽniuz appellari potuerit. Iste
11 † intellectus nullo modo consonat litere. Nam dicit tex. in verbo, nõ obstante. ꝙ decanus priusꝗ̃ appellasset tulerat sententiã, cuius effectum duxerat suspendendum, innuit ergo ibi ꝙ sententia interdicti preuenit appellationẽ ꝛ ꝙ appellatio secuta est suspensionem ꝛ sic sententia a prin. fuerit pura, ꝛ postea suspẽsa ad tempus. Hoc probat litera. Nam dicit priusꝗ̃ appellasset tulerat sentẽtiam, cuius effectuz duxerat suspendẽdum. innuit ergo ꝙ sententia interdicti preuenit appellationez ꝛ ꝙ appellatio secuta est suspensionem. ꝛ sic sentẽtia a prin. fuerit pura ꝛ postea suspẽsa ad tẽpus. Hoc probat litera, nam dicit priusꝗ̃ appellasset tulerat sniam ꝛ sic intelligitur ꝙ debuit fieri. s. pura. ff. quõ ap. sit. l. j. §. biduum. ij. q. vj. biduum. Postea sequit, cuius effectuz ad tempus duxerat suspendẽdum. postea sequitur, cum interim. i. tẽpore. s. suspensione pendente ad aliud referri non potest interim ẽm sanum intellectum appellatione interposita, ꝛ sic interpositio appellationis refertur ad tempus suspensionis pendẽtis. Et sic reprobatis illis intellectibus vt penitus dissonantibus a textu surgat intellectus verus. s. ꝙ decanus tulit sententiam interdicti puram vt dicebat se excusando, ꝛ ipsam suspendit ad tẽpus, qua pendente episcopus appellauit. Et papa dicit ꝙ hoc ẽt si foret verum non ob. qꝛ interim etiam appellatione illa pendente non debuit exequi, ꝛ sic infertur ibi fore casum. ꝛ tex. apertum huius conclusionis. s. deducte.

Septimo inducitur glo. in. c. ad hec vltimo. de appellat. que sentit hoc lꝫ aliquantulum se inuoluat.

¶ Octauo inducitur opi. ho. in. d. c. ad hec. Ecce verba ho. eps
12 † põt suspẽdere suam sentẽtiam interdicti ꝛ eius effectuz sicut ex toto tollere. ff. de iudi. l. iudicũ. Et sic intelligo quod dixerũt primi, qꝛ si põt plus, põt ꝛ minus, ꝛ interim appellari põt vt dicunt sancti. Appellari. n. põt a sentẽtia suspensa, vt dicto. c. preterea. ꝛ. c. dilectis. de appella. secus ꝛc. Ecce qualiter clare hoc sentit do. Jo. an. ipsum recitando inherere videtur ipsius opinio. Ad solutionem tertij principalis quesiti dico, ꝙ supposito quod finito tempore suspensionis incipiat nouum interdictum nec duret continuatiue antiquũ, conclusio parum habetur dubitationis, tamen quicquid sit siue nouuz siue recidiua antique sentẽtie dico appellari potuisse ꝛ appellationẽ operari effectum, quod cum sit nouum ꝛ cũ minori dubio procedat quomodo. Et vt tollant̃ argumenta in contrarium inducta induco vnum text. ex quo ẽt infertur cõclusio. s. quod appellari potuerit. tex. est in. l. titius. ꝛ est. l. vlti. ff. de excu. tut. ij. responso. vbi testator in testamento sic dixit. Titius tutor esto, cũ reipublice causa abierit ne esto, cum rediderit tutor esto. Titius pure est tutor testamentarius antequam abiit cã reipublice, cum abest desinit esse tutor, cum redit incipit
13 esse tutor ꝛ est noua tutela, ꝛ põt † se excusare ab illa tutella vtpote noua, qꝛ hꝫ nouum post reditum vt. l. non solum. ff. eo. ti. ꝛ currunt sibi dies quinquaginta. ff. eo. ti. ꝛ agetur ratione tutele pure que fuit penitus alia. sic directe in proposito princeps dixit sententiando ciuitas esto supposita interdicto ꝛ hoc pure post lꝫ ex interuallo qꝛ in hoc non facio vim. dixit ciuitas tribus diebus non esto supposita interdicto sicut. s. deductum est in allegationibus ad hanc partem, sic ergo primo fuit pure interdicta sicut ille tutor pure postea, superueniente suspensione trium dierum desijt esse interdicta, sicut ille cuꝫ abfuit causa reipublice desinit esse tutor, postea vigore taciti subiuncti finitis illis tribus diebus incipit esse interdicta, sicut ille rediens incipit esse tutor nisi se excuset quod pmittet̃ tanꝗ̃ a noua tutella vt ibi aperte pꝫ ita hic incipit de nouo esse interdicta nisi se excuset. i. nisi appellet. Sicut
14 enim permittitur ibi excusatio ita † hic appellatio non ob. eadez. l. in prin. in primo responso. nam ibi fuit datus tutor quãdiu nõ abest causa reipublice ꝛ administrauit, ꝛ post abfuit, ꝛ post redijt ꝛ fungitur eadem tutella. Nunc agetur quod possit se excusare tanquam a noua tutella nec agetur tutelle ratione prime administrationis nisi foret vtiliter ẽm quosdam, vt. ff. de tutel. ꝛ rationi. distra. l. si tutor. in principio. ff. de administra. tuto. l. tutor. §. si qs absuturus. Et est ratio, nam ibi data est tutella tandiu quandiu non abesset. Et sic ante recessum ꝛ post parificatus est modus qꝛ non abest, ꝛ sic eadem tutella nunc interdicit actus expressus ꝛ successiuus tutelle prius concesse quod contingit in secundo responso. ꝛ in casu nostro vbi expresse fit suspensio interdicti post ipsius promulgationem, vt sic non ob. c. quamꝗ̃. de procur. lib. vj. qꝛ ibi sic datus est procurator quoties abesse contingerit dominus. Idem ergo reassumit officium nec erit nouum post recessum domini. ꝛ sic ẽt non ob. l. pen. C. de nau. fe. ꝛ sic tollũtur que no. in. c. petitio. de procurato. per Inno. ꝛ lꝫ dixerim aliud interdictum a precedenti interposita suspensione, tamen appellatur
15 ratione identitatis cause, qꝛ † ex causa eadem iteretur spiritualis sententia.

Tolle exemplũ in. c. eos qui. de sen. excom. lib. vj. ibi excommunicatus pro violenta manuuz iniectione fuit absolutus per sacerdotem in mortis articulo, tamen dicit tex. ibi ꝙ si conualuit ꝛ nõ accedit ad sedem apostolicam reincidit in eandem excõicationem vt ibi. Nec dici põt eadem numero, cum prima fuerit per absolutionem extincta. ꝛ sic non redit eadem numero. de cõse. dist. iiij. queris. ff. de solu. l. qui res. §. aream. Sed dicetur eadem specie ratione effectus ꝛ cause ꝛ sic hic in proposito. sic ergo hoc supposito ꝙ nouuz foret interdictũ questio procederet cuꝫ modico dubio. Sed dato quod foret idem interdictum cuius actus secundus fuerit impeditus per suspensionem durante habitu ꝛ actu primo, nihilominus appellari potuit, qꝛ sublatum est obstaculum quod impediebat a principio appellationem interponi. Nam a tempore late senten
16 tie ꝛ interdicti pure † nõ potuit appellari, qꝛ statim traxit secum executionem, vt in. c. ad hec. ꝛ. c. pastoralis. de appel.

Ista enim est ratio quare a prin. non potuerit interponi appellatio vt probat tex. in. d. c. pastoralis. iuncta gl. lꝫ lex loquatur de excõmunicatione, qꝛ ambe sententie in hoc equiparantur, vt in. c. ad hec. de ap. Nam hoc idem dicimus in alijs sententijs vt cum facta fuerit executio nihil operetur appellatio quo ad suspensionem executionis, vt. l. cum ex causa. ff. de app. lꝫ in alijs operetur in euentum sentẽtie in casu appellationis, vt in. d. l. cũ ex causa. At hoc nunc pendente suspensione non trahit secum executionem plusꝗ̃ latam nunc in diez vel sub conditione, vt. c. preterea. de appel. Et sic surget iuris remedium. s. appellatio cessante impedimento. l. vlti. C. de testa. mili. ꝛ. l. generaliter. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ. c. cum cessante. de appel. cum si. Nec mirum, qꝛ si sententia lata a principio fuerit talis nature qõ ab ea appellari nõ potuerit ꝛ ex postfacto alteretur sic qõ alterari possit. Nam si fertur excõmunicationis sententia contra Titium si nõ absoluerit intra mẽsem, ex nunc talis est nature sententia ꝙ mense elapso non poterit appellari si solitum non fuerit, sed ante semper poterit et elapso decennio ẽm vnum intellectum in. c. preterea. de app. Sed si ex postfacto prorogetur terminus aperte de consensu iudicis, alias a iudice vt inhaeream verbis Inno. in. c. preterea de appel. tunc elapso mense in termino prorogato, poterit appellatio in-
17 terponi. Nam † donec excommunicationis sententia in euentuz diei vel conditionis lata purificetur, semper appellari poterit, vt in. d. c. preterea. de ap. Et sic per superuenientem alterationẽ inducitur remedium alias prohibitum. Sic in proposito sit perueniens suspensio inducet a principio denegatum remedium.

Tractatus breuis sed multum conducibilis de ecclesiastico interdicto Do. Jo. de Lignano. J. U. Doctoris profundissimi, Finis.

Tabula remissoria D. Joan. de Lignano quam fecit super tractatu de ecclesiastico interdicto.

Circa tractatum ecclesiastici interdicti vt pmisi tradēdo tabulā remissoriaȝ. ¶ Prio de signatione huius. An vcȝ contineat sub censura ecclesiastica, sicut suspēsio, ꝛ excōicatio. de ver. signi. querēti in tex. ꝛ gl. ꝛ plene p Host. ¶ Scdo an iste tres cēsure. s. excōicatio, suspensio, ꝛ interdictum, sint eiusdē nāe, sic qd de vno dictū intelligaꝛ de alio ꝛ qualr cōueniūt ꝛ differūt p Hosti. de sen. excom. cū medicinalis. li. vj. ꝛ rō. Nā pᷓ conueniūt interdictū ecclesiasticū, excōicatio, ꝛ suspēsio simplr siue ab offō, qꝛ neutrū p appellatione suspēdiꝛ. ¶ Scdo qꝛ vtrobiqȝ requiriꝛ pcedens monitio, nisi cū sit a canone. ¶ Tertio qꝛ vtrobiqȝ sniam violādo irregularitatē incurrit. ¶ Quarto qꝛ vtrobiqȝ cū iuratoria cautione fit absolutio, nisi cū fit pp manifestā offensam. ¶ Quinto qꝛ vtrobiqȝ pstaꝛ absolutio ad cautelā, qd hodie in interdicto gnali nō pcedit, vt in. c. pñti. de sen. excō. lib. vj. ¶ Sexto qꝛ vtrobiqȝ ligat snia ēt iniusta. ¶ Septimo qꝛ sunt eiusdem nāe, vt de vna dictū regulariter de alia intelligaꝛ. ¶ Octauo queniunt, qꝛ forma decre. j. de sen. excō. li. vj. vtrobiqȝ vēdicat sibi locū, ꝛ illa ptinet octo simitudines. ¶ Nono qꝛ vtrobiqȝ teneꝛ appellatio pcedēs. ¶ Decimo qꝛ neutrobiqȝ post appellatur. ¶ Undecimo qꝛ oēs repelluntꝛ ab electionibus ꝛ postulationibus. ¶ Duodecimo qꝛ oēs repelluntꝛ a diuinis. ¶ Decimotertio qꝛ oēs snie pdicte sunt seruāde ēt a supioribus. ¶ Decimoquarto qꝛ snia pēdēte vel pcedēte oēs repelluntꝛ a testimonio. ¶ Decimoquinto qꝛ nō dȝ superior de his aliqd disponere, nisi partibus pñtibus vocatis. ¶ Decimosexto qꝛ sicut filij spālis sedis apostolice nō pñt excōicari, sic nec suspēdi vel interdici. ¶ Decimoseptimo qꝛ oīa noie censure continentꝛ. ¶ Decimooctauo qꝛ oīa trahunt secū executionem. ¶ Decimonono qꝛ assensus requiritur in excōicato, vt celebrans incurrat irregularitatē, sic ēt in alijs. ¶ Uigesimo qꝛ vtrobiqȝ reddit probabilis ignorantia excusatos.

Differunt pᷓ, qꝛ cōicās excōicato incidit in minoreȝ, nō sic in alijs. ¶ Scdo qꝛ interdictum ad ipa relaxaꝛ. Secus in alijs. ¶ Tertio qꝛ pprie loquēdo excōicatio, ꝛ suspēsio qcernūt hoiem vt ppriū obiectū. Interdictū locū. ¶ Quarto in absolōne ab excōicatione reqriꝛ certa forma que nō in alijs, imo nudo verbo ab alijs fit absolō. ¶ Quinto qꝛ ab excōicatiōe peti pōt absolō ad cautellā. Secus in gnali interdicto loci. ¶ Scdo de interdicto qualr aliud est interdictum iuris aliud hois. ꝛ in qbus differūt, ꝛ an maior pena imponaꝛ p violatione vnius quā alterius. de priui. ex tuarum p Ber. ꝛ Hostien. ¶ Tertio qualr interdictum diuidiꝛ in gnale ꝛ particulare. ꝛ qd sit vtrūqȝ. s. gnale cū locus gnaliter interdiciꝛ vt regnū, puincia, ciuitas ꝛ silia. Particulare cū certa eccl'ia vel particularis interdiciꝛ, ꝛ an priuilegiū cōcessum de celebrādo tpe gnalis interdicti extēdaꝛ ad particulare. de sen. excō. j. rñso. de ver. sig. cū in partibus p Inno. ꝛ Moder. ¶ Quarto de interdicto iuris qualiter diceꝛ ecclesia iure interdicta vel cimiteriuȝ si excōicatus ibi sepeliaꝛ, vel si ab excōicato publice qsecreꝛ vel bñdicaꝛ. ꝛ an in interdicto vno aliud censeaꝛ interdictū. de qsec. eccle. vel al. qsului sti. p Hosti. Hodie de hoc vlti. in. c. si snia. de sen. excō. lib. vj. ꝛ q bus casibus eccl'ia dr interdicta a iure vt egeat recōciliatiōe. de qsec. ec. vel al. pposuisti. ꝛ an cimiteriū sit interdictū ibidē sepulto excōicato. ꝛ qd si ibi sepultus sit suspēsus cōione sacrorum, ꝛ qd si ibi sepultus sit cui interdicta sit ecclesiastica sepultu. ꝛ qd si ibi sepultus est excōicatus violēter vel ignorāter. ꝛ qd si in cimiterio nō sint positi nisi infideles vel excōicati. An in cimiterio si execratio siue a iure interdicto sint aliq añ recōciliationē sepeliēdi. ꝛ qd si in aliqua pte ecclesie qtingat pollutio vel sanguinis effusio, nunqd tā cimiteriū quā ecclesia sint interdicta. ꝛ qd si ecclesia est intra villā ꝛ cimiteriū exᷓ. ꝛ qd si ambo sint qiuncta. An in ecclesia interdicta sint añ recōciliationē celebrāda diuina officia de sepul. sac. de qse. ec. vel. c. j. p Host. de qse. di. j. si ecclesiā. Qualiter est interdicta vel execrata si citius quaȝ fuerit sanguinis vel seminis effusiōe polluta. An illud intelligaꝛ tm̄ de sanguine humano. Et qd si canes vel porci vel alia aīalia in eccl'ia copulenꝛ. Quid si ecclesia corrueret ꝛ sic casu sanguinis effusio qtingeret. An sit ecclesia execrata. Et an eccl'ia dicaꝛ execrata si hrtici vel pagani ibi sepeliāꝛ. Quid si tale factū fuerit occultum. Et qd si fuerit famosum. Et quare in talibus casibus sit eccl'ie reconciliatio. Et qd si in ecclesia vxor reddat debitū viro suo. ꝛ qd si in ecclesia qtingit pollutio dormiēti. ꝛ an in tali casu stabiꝛ qsuerudini qꝛ in casu dubitabili fiat vel non fiat recōciliatio. Itē cū dicaꝛ sanguinis effusiōe intelligaꝛ tm̄ de humano. Itē nunqd de violēto tm̄. Itē qd si faceret se fleubotomari in ecclesia vel sanguis exiret de naso pp nimiū feruorē. ꝛ qd si in casu ligni vel lapidis. de qsec. ec. vel alta. c. si p Hosti. ꝛ qd si sup tecto ecclesie. Uel qd si extra ecclesiā pcutiaꝛ ꝛ currat in terrā sanguis vel eqᷓ. ꝛ qd si ibi interficiaꝛ sine sanguinis effusiōe. co. ti. c. vno. li. vj. p Jo. an. Interdicta est eccl'ia a iure si pp discordias patronorū eps claudit ostia ꝛ tollit reliqas. de iurepa. c. j. ꝛ. ij. Itē si fuit simoniace qsecrata. j. q. iiij. ecclesia. Itē si p qstu ꝛ nō p cultu diuino. de qsec. di. j. si qs basilicā. Itē si fuerit qsecrata sine lnia epi. de qse. di. j. pcepta. Itē si sine reliquijs deserta. de qse. di. j. placuit. His tñ interdictis pēdētibus a iure celebrās nō est irregularis, qꝛ non est iure exprssum, vt. c. is q. de sen. excō. li. vj. interdū locus gnalr est interdictus a iure, vt de elec. si qs piculū. §. ciuitas. li. vj. de pe. felicis. li. vj. §. vlt. ꝛ cle. si qs suadēte de pen. Cuius qriū tñ tȝ Inn. in. c. tāta. de excel. pla. ꝛ eius rō pȝ in. c. is q. de sentē. excō. lib. vj. ¶ Quinto an in eccl'ia sic interdicta a iure sic priuilegiati de celebrādo possint tpe interdicti celebrare. ꝛ qualr p quē sic execrata recōciliēꝛ. de qsec. ec. vel alta. pposuisti. c. pe. in fi. de priui. ex tuarū. p. Bar. ꝛ Hosti. ¶ Sexto ꝭm tenētes irregularitatē qbi si celebreꝛ in ecclesia interdicta a iure, si ecclesia nōdū fuerit qsecrata. Uel qd si nōdū fuerint ibi diuina officia celebrata. ꝛ qd si illa ecclesia nō fuerit aūcitate epi qsecrata. ꝛ qd de oratorijs. de imu. ec. c. pe. ꝺ qse. ec. vel al. c. si. p Host. ꝛ hec de iterdicto iuris.

Redeo ad interdictū hois ꝛ sīr qro qs possit iterdicere, ꝛ q interdici, ꝛ qualr, ꝛ quare. ¶ Prio an q iudex ē possit ferre sniaȝ interdicti ꝺ vb. si. qrēti. ¶ Scdo an vnus canonicus possit interdicere cathedralē ecclesiā vel aliā. An eps cū qsensu capituli possit interdicere. An caplm hoc possit sine plato. ꝛ an sede vac. An qsuetudo possit dare canonico alias nō hñti iurisdictionē facultatē interdicēdi. ꝛ qualr platus hñs ordinariā vel delegatā pōt interdicere ecclesiā, vel terrā, vel qtumacē vel ēt terrā epi qtumacis, ꝛ qd si canonicus rōne pbēde sue hȝ iurisdictionē vel plationē sup aliquos. An talis ꝺ qsuetudine possit terrā vel hoies interdicere, ꝛ an qsuetudo possit inducere qd p fratribus cōibus ecclesie cathedralis possit qlȝ canonicus homines ecclesie interdicere. Quid de canonico q hȝ ecclesiā pbende sue annexā in qua hȝ ius quasi epale, nunqd poterit interdicere ꝛ de plribus hūc artic. qtingētibus. de his q̄ si. a ma. par. ca. c. ij. maxie p Hostiē. An abbatissa vel plata possit interdicere. de ma. ꝛ obe. dilecta. ¶ Quarto an iudex cui mādaꝛ vt terrā alicuius regis interdicat possit interdicere illius ppriā tm̄, ꝛ an imediatā. an ēt totū regnū. an ēt terrā q̄ tūc adhereret illi regi, vel que sibi dat auxiliū, vel fauet in illo facto tm̄ p quo interdiciꝛ an etiā terrā cōem sibi ꝛ alij, ꝛ an illā in qua hȝ vsumfruc. vel pprietates tm̄. An qsitū post interdictū trāseat cū onere iterdicti. de postu. pla. c. si. de offi. dele. sane. ꝛ. c. p. ꝛ. g. p Inno. ꝛ Moder. ¶ Quinto an platus sine qsensu capituli vel eqᷓ. de excel. pla. c. j. ¶ Sexto an pmulgās interdictū possit violatores excōicare. de excel. pla. c. si. in tex. ꝛ p gl. ꝛ Hosti. ¶ Septimo an priuilegiati ne possint excōicari possint interdici ipsi vel coꝝ hrēdes vel terre vel cōitates eisdē. de priui. qro. de xb. sig. veniēs. li. vj. ¶ Octauo qd locus interdicaꝛ, ꝛ qp hꝫ hoies, ꝛ qd magis hoibus quā loco pōderato effectu interdicatur. de excel. prela. c. si. ¶ Nono an pro alieno delicto locus subijciatur interdicto. de excel. prela. tanta. de spon. non est per Inno. ꝛ Hostien.

Decimo, an pp delictum dñi tota familia, vel ciuitas, vel locus, vel baptismū statim sint interdicti ibidē. ¶ Undecimo an debeat aliqs pᷓ suspēdi postea interdici. de iudi. cū nō ab hoie. de dolo ꝛ qtu. veritatis. lxxiiij. dist. bono ratus. ¶ Duodecimo an posset ecclesia interdici si sacerdos ab aliquo de pplo ad mortē qriꝛ. de renun. nisi cum pridē. p Inno. ¶ Decimotertio si monasteriū hēat priuilegium qd nullus eps possit ecclesias eis vtroqȝ iure sbtas vel psonas interdicto supponere aut subijcere. An poterit tūc eps illas ecclesiasticas psonas in qbus ipse recipit ius epale interdicere. de priuil. quoniā. ¶ Decimoquarto q iudex delegatus possit ferre sniam interdicti, ꝛ qd pp delictū dñi vel ciuiȝ terra possit interdicto subijci, ꝛ an possit renuntiare qstōni sacre. s. qd nulla monitione premissa fertur

ferẽ snia interdicti. ⁊ an snia interdicti possit venire in pactũ, vel ꝯdõnẽ, ⁊ qd si iudex de auctoritate partiũ ferat sniã interdicti si non soluit intra certum tps, nunquam requirit alia monitio, ⁊ dico quod non. ¶ Nunquid si reus interim appellet, an valeat appellatio, ⁊ de pluribus hunc articulum contingentibus. de offi. dele. p. ⁊. g. per Hosti.

Decimoquinto qualiter prelatus interdicens prouidere dz vt hoc faciẽs q̃rat que corrigẽtis sunt ⁊ emendãtis, ⁊ qualiter in scriptis, ⁊ cãm exprimere. ⁊ breuiter seruare formã traditã in. c. j. de sen. excõ. li. vj. Et ꝯfacientes penã incurrunt, vt ibi. ¶ Decimosexto qualiter canonici si absq; notoria cã ⁊ rõnabili maxime in contẽptum epi cessauerunt a diuinis, eps si voluerit nihilominus celebrabit in ecclesia cathedrali. Et metropolitanus tanq̃ super hoc delegatus ad querelã epi p censurã ipsos puniet. Et an soli canonici possint subijcere ecclesiam, ⁊ an hoc possit solus eps. Et an hoc possit pp delictũ ciuiũ vel aliorum, ⁊ tunc ipsi canonici possint in ecclesia ipsa nõ celebrare interdicta, ⁊ qd põt valere cõsuetudo, qd canonici ꝓ offensa eis facta possint cessare a diuinis si notoria sit offensa, alias nõ vz ꝯsuetudo, ⁊ qd nõ sit irregularis q cele brat in ecclesia illa pendẽte illa cessatione cũ nõ sit ecclesia interdicta, ⁊ qd possit caplm vel decanus solus hre ptãtẽ interdicẽdi ecclesiã. Et tunc si ꝓ re dubia interdiceret puniret. Et quid si nõ soluat capitulo debita pensio. An sit illa sufficiens cã interdicendi, ⁊ de ꝯsuetudine Lud. ⁊ Vinc. sm quã canonici cessant ãõnez ⁊ organa suspẽdunt ⁊ sonitus cãpanarũ, ⁊ tunc nihilominus presbyteri submissa voce cũ canonicis celebrant, qd nõ fieret si esset ecclesia interdicta. Et qd in talibus cessationibus fratrũ canonicorũ nõ stringit epm ẽt si sniam ferre possent ⁊ vbi non in contẽptũ suũ, sed alia cã rationabili suspendũt decet epz se conformare canonicis, ⁊ an aliqua ꝯsuetudo põt inducere qd inferior superiorẽ interdiceret. Et an posset inducere ꝯsuetudo, qd inferior in pñtia supioris ecclesiã interdiceret. Et an decanus hoc posset vbi hoc hẽret de ꝯsuetudine vel priuilegio vel qd saltem notoria sit offensa q̃ sibi irrogat, ⁊ qd tunc nõ faciet hoc tanq̃ iudex, sed tanq̃ homo hñs ptãtẽ faciendi in hoc suã voluntatẽ sm iura in ecclesia sibi cõmissa. Et an tunc alij epi preter canonicos vel ipsi canonici sine metu irregularitatis possint ibi celebrare, ⁊ qd non est interdictũ iuris vel ordinariũ, ⁊ sic nõ intelligunt talia iura q̃ dicũt celebrantẽ in loco interdicto irregularẽ, ⁊ lz de ꝯsuetudine cõpetere possit canonicis ⁊ decano qd cessent, nõ tñ qd interdicant, sed vigore priuilegij sic, ⁊ an nõ obstante interdicto canonicorũ possit celebrare. Itẽ qr interest epi ⁊ ppli ⁊ cleri, ne interdicat, iõ põt eps in tali casu ⁊ sibi ꝓ clero ⁊ populo appellare ⁊ appellatio epi illis ꝓderit. ¶ Itẽ qd possit eps relaxare interdictũ a decano latũ. Et qd irritũ est interdictũ post appellationẽ legitimã latũ. Itẽ qd q facit seruari interdictũ qd nõ tz, excõicari põt. Et qd decanus de iure nõ põt interdicere in preiudiciũ epi, nisi ex cã ꝓbabili ⁊ notoria alias reuocat. ⁊ qd dz esse notoria tẽpore quo ꝓmulgat alias si sit ẽt iusta reuocat. Et punit interdicẽs ex iustis causis añ sniam allegatis, quas ẽt corã iudice se obtulisset ꝓbaturũ pp quas diceret hãc sniam nõ esse ferendã, ⁊ iõ appellaret, tñ snia hoc nõ obstante lata teneret. Et si sit interdictus repulsa exceptionũ cognitione diceret se iniuste ligatũ põt rñderi qd iuste esset ligatus si post appellationẽ suã esset lata ex cã nõ ꝓbabili ⁊ verisimili, tũc tz nõ obstãte. s. alleg. Et sit spãle in snia excõicationis late extra iudiciũ ⁊ interdicti qd tz lata post appellationẽ ex legitimis causis interpositã, ẽt nõ ꝓbet veritas. Et qualiter suspendit interdictũ ad tps. Et qd si suspẽsione durãte interponat appellatio. Et de pluribus alijs hic ꝯtingẽtibus. de app. dilectis. de offi. or. irrefragabili p Ber. Hosti. ⁊ Inno. ⁊ de cessatione hodie in. c. si canonici. ⁊. c. q̃uis. de offi. or. lib. vj. ¶ Decimoseptimo. An interdicto loco sint hoies interdicti ⁊ ẽ. d sen. excõ. si snia. li. vj. ¶ Decimooctauo an interdicto clero sit interdictus populus vel ẽ. ibidẽ. ¶ Decimonono, an interdicta terra alicuius dñi sit interdicta terra q̃ est de iurisdictione sua, lz an ea quã hz in feudũ. An ⁊ illa quã hz in dotẽ ⁊ in qua hz vsumfr. ⁊ an illa q̃ est sibi tradita in pignore. Et si interdicit spãliter terra in qua hz vsumfruc. An interdicta sit in qua hz ꝓprietatem ⁊ alter vsumfruc. Et qd si hz terrã cõem cũ alio. Et qd si hz terraz in diuersis ꝓuincijs. Et qd si post emit terrã. Et qd si post interdictũ vendidit alteri, ⁊ de his ⁊ similibus in. c. si snia. de sen. exc. lib. vj. per Jo. and. in. c. j. de post. prelato. ⁊. c. non est. de spon.

Vigesimo an interdicto pplo alicuius ciuitatis sint absentes ignorantes tps lati interdicti, ⁊ an pñtes nõ ꝯsentientes, sed ꝯdicentes culpe pp quã fertur per do. Jo. an. in. c. si snia. de sen. excom. lib. vj. ⁊ qd ibi per eum no. Soluit qd iuris de tunc ciue post translato ad aliã ciuitatẽ q̃uo durat interdictũ si erat spãliter interdictus siue gñaliter, idem si erat in culpa alias nõ cũ nõ corpore. Et qd de non ciue tũc, post effectus ciuis qm̃ ligatus cũ sit pars corporis. Et qd de bannito simpliciter q desinit esse de corpore. Et qd de ingrediẽte monasteriũ. Et qd de recepto in ciuẽ de gratia lz sit absens. Nã est de corpore ⁊ quid de habitantibus. hec ⁊ similia soluunt ibi notata tradẽdo regulã qd quicũq; sunt ⁊ dicunt de corpe sint quo ad aliqua sic priuilegiati quo ad munera subeũda oẽs sunt interdicti ⁊ qcunq; desinũt non culpabiles non sunt. Et an interdici possit singularis. Quot sunt actus, lz ꝯpetẽtes tot pñt fieri interdicta, ⁊ suspẽsiones, vt no. in. c. cũ dilectus. de ꝯsuetudine. xv. q. iij. §. euidẽter. xvij. q. iiij. miror in cle. cupiẽtes. de pen. in gl. nõ noue. ff. de interdi. ⁊ rele. l. relegatorũ. Et sic infert qd loca, vniuersitates, singulares psone, laici, clerici, clerici religiosi ligabiles sũt. ¶ Vigesimoprimo an pp debitũ pecuniariũ possit terra subijci interdicto per do. Bonifa. papam in extrauag. sua imminente.

Restat videre de effectu interdicti ⁊ pena violãtiũ. Primo q̃ sit pena seculariũ, q̃ regulariũ, q̃ monialiuz qui celebrant in locis interdictis. quid si lata erat snia excõicationis interdicti ꝯ violantes interdictum. Et qd si lata nõ erat. An monitus sit excõicatus celebrans in loco interdicto. Et an violans sit ipso iure suspẽsus a canone vel ꝓmulgatione snie. Et an pp violationẽ sit priuandus offõ ⁊ bñficio. Et an cũ tali irregulari possit eps dispensare. Et qd cũ circa hoc multitudo delinquit an peccat. Et qd si violatores ad executionẽ suã dicant interdictũ iniustũ ⁊ de pluribus hoc ꝯtingẽtibus. de po. prela. c. j. de cle. excõi. c. j. de cle. excõi. mi. clerici. ⁊. c. sacris. ⁊. c. postulasti. §. q̃siuisti. p Inn. ⁊ Moder. ⁊ aliqua ex his in. c. fi. de exces. pla. ¶ Scdo, an violãtes interdictũ possint bñficia ecclesiastica recipere ⁊ ꝯferre, ⁊ an sint suspẽsi, ⁊ claues ecclesie ꝯtẽnere videant. ⁊ qd si hmõi suspensio sit occulta, ⁊ an tales possint excõicare, suspendere, interdicere, ⁊ an tales instituere, eligere vel eligi. Sed qs magis peccet, an celebrãs excõicato, an in loco interdicto, ⁊ quare celebrãs in loco interdicto est irregularis. Non aũt celebrans excõicato. qualiter in hoc assignet quadruplex rõ, ⁊ an inueniat iure antiquo qd celebrans in loco interdicto sit irregularis. ⁊ qualiter fuerũt tenẽtes ẽt qd iure nouo nõ incidat, ⁊ ipsarũ opinionũ reprobatio. ⁊ qd si sciẽter celebrans in loco interdicto vñcunq; venerit sit irregularis. ⁊ hoies loci interdicti alibi poterũt celebrare, ⁊ diuina audire. Sed nunqd violans interdictũ interdictis sit irregularis, ⁊ de pluribus hoc ꝯtingentibus. de exces. prela. tãta. p Inno. ⁊ Moder. ¶ Tertio qd in populo interdicto populus diuina officia celebrari nõ debet, ⁊ qd nõ solũ terrigene, imo alienigene, nõ pñt ibi audire diuina, nisi sint priuilegiati. ⁊ qd noiatim interdictus celebrãs efficit irregularis, ⁊ an violet interdictũ celebrãs in offõ suo sicut prius. Quid si offerat calicẽ, qd si vrceolũ, qd si dicat vesperas, vel offm̃ suũ matutinũ celebrãdo, qd si interest cũ alijs ⁊ cãtat, nõ tñ celebrat, nec aliqd facit, vt in offõ suo agens. Et an iudicabo aliquẽ irregularẽ, nisi inueniã hoc iure expressum, ⁊ an legẽs psalteriũ, ⁊ an euãgeliũ, vel epistolã vel ꝓphetiã veteris testamenti, ⁊ an predicans.

Item nunquid intelligit quis in offõ suo agere siue in maiori ordine, siue in minori. Quid de officijs nõ procedẽtibus ab ordine, vt magisterio scholariũ, ⁊ nunqd laici violãdo interdictũ incidãt irregularitatẽ. Quid de eo q bñdicit aquã vel mensam. Quid si excõicat vel absoluat aliquẽ. Quid si absolutionis solẽnia inhibeat, vel recõciliet aliquẽ. Quid si est ꝯsuetudo in aliquo loco ꝙ p subdiaconũ dicat epistola, ⁊ ibi ex cã tpe interdicti acolythus vel diaconus dicat. Quid si aliqs ꝯtingat de sacro ministerio qd nõ est deputatũ sacro ordini. Quid si est ꝯsuetudo in ecclesia, qd indistincte qlz legat epistolã, vel portet cereos, nunqd aũt ẽ irregularis id agẽs. Quid si dicat rñsoriũ. Quid si ingerat se diuinis vt irregularitatẽ incurrat, clerico de his, ⁊ pluribus alijs cũ similibus. de exces. pla. tãta. p Specu. in tit. de lega. §. iuxta ꝓpõnis. p ibi not. ¶ Tradita est regula tpe interdicti exercens offm̃ clericali ordini deputatũ, incidit irregularitatẽ. ¶ Item qd de moniali. Multofortius si dicat horas rõne status ecclesiastici ad quas tenent, efficiunt ineligibiles actiue ⁊ passiue. ¶ Per hoc soluit qd iuris de laicis ꝯfraternitatẽ hñtibus ⁊ dicẽtibus litanias, ⁊ horas tpe interdicti ꝙ nõ sunt irregulares. ⁊ ex illa regula limitata soluunt alia parũ dubia, nã limitat regula qd exercet offm̃ deputatũ ordini clericali ⁊ interdictũ. Nã si sacerdoti interdicatur sacerdotale tñ, nõ efficit irregularis exercendo diaconale. ⁊

sic de singulis. Per hoc soluitur quomodo de sacerdote recipiē te, ꝛ benedicente mulierem post partum. cum non sit deputatus ordini. Soluitur questio de presbytero faciente generalem confessionem, qꝛ non est quid contingens sacramentū penitentie, qḋ est exceptū. Soluitur qḋ de aspergēte aquā benedictā, qꝛ nō est. Soluitur qḋ de benedicente candelas in die purificationis cum hoc sit sacerdotale. de sacra vnctione. c. j. de cōse. di. j. vestiméta. Soluitur qḋ de ꝯsecratione ecclesiarū, qꝛ non est epale. Soluit̄ qḋ de legentibus in mensa cōmendationem animarum deceden tium qꝛ fieri potest cum annexum penitētie que est excepta. Sol uitur questio de pulsu campanarum nō efficitur irregularis pul sans, qꝛ nō est deputatum ordini, lꝫ nō liceat. ꝛ hoc fortius si fiat ꝑ laicos ad horas diei notificādas. idē si ad reliqas ostēdēdas. Item si in aduētu alicuius prelati cum isti actus nō sint deputati alicui ordini, vt. s. pulsari ēt potest ad salutem virginis ꝛ ad laudem, tamen nō comprehēdatur nomine diuinorum officiorū, lꝫ tamen prohibeātur tempore interdicti celebrationes diuinorū. Tamen hodie per decre. alma. de sent. excō. lib. vj. permittit̄ celebrari in quatuor festiuitatibus alta voce. apertis ianuis ꝛc. ꝛ reuocantur priuilegia ante cōcessa de semper audiēdis diuinis officijs, ꝛ in tēpore ḡnalis interdicti personis ecclesiasticis regularibus seu secularibus. Ibi tamē dubitatur. An cōcessa priuilegia super audiendis diuinis officijs laicis, vtpote cruce signatis, ꝛ fratribus penitētie tertij ordinis sancti Frācisci intelligantur re uocata. ibi Jo. an. ponit declarationē. Credo qḋ de iure nō sint reuocata, cū priuilegia celebrātiū sint reuocata ꝛ ex his sic sepa ratis nō dꝫ fieri cōsequentia vnius ad alterum. ff. de mino. l. papi nianus exuli. ꝛ. l. nāliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. Et hoc maxime procedit in actibus q̄ sunt stricti iuris, vbi vno expresso alij secū dum speciē differentes intelliguntur exclusi, vt. l. maritus. C. de procur. l. si cum dotem. ff. sol. ma. ꝛ. c. susceptis. de rescrip. lib. vj.

Quarto qualiter interdictus vel suspensus ad tp̄s lapso tpe pōt celebrare dūmodo sniam seruauerit ꝛ penituerit, alias suspēsus remanet. Et qḋ suspēsus a diuinis per sniam canonis irregularitatē incurrit si celebrat. Et qḋ in casibus solus papa dispensat, ꝛ de pluribus hūc articulū ꝯtingētibus. de sēn. excō. c. j. li. vj. §. caueāt ꝑ Hosti. ¶ Quinto qualiter priuilegiati excipiūtur a ḡnali interdicto, baptismus, cōfirmatio, viaticū, pnia, predictio verbi diuini, matrimoniū, ꝛ de pluribus alijs hunc articulū cōtingentibus. de spō. nō est per Host. ¶ Sexto qualiter excōicantur dn̄i tēporales qui cogunt tēpore interdicti aliquos ad celebrādū vel pulsandum cāpanas, vel preco nes populi ad diuina vocant in cle. grauis. de sen. excō. Et illa ꝯstitutione ligantur prelati vel ecclesiastici habētes tēporale dominiū in loco, vt dicit Jo. an. Ste. ibi ꝯ̄, qꝛ penalia nō debent ex tendi, vt. §. pene. de pe. di. j. cum si. Opi. do. Jo. videt̄ verior. naꝫ isti a quo hñt dn̄ium temporale in loco dicuntur temporales dn̄i attento dn̄io qḋ habent, lꝫ sint persone, tamen sunt tēporales dn̄i denominatione facta a dn̄o, vt talis denominatiue dicatur dn̄s quale habet dn̄ium. argu. eorum que no. ff. de rei ven. super rub. ¶ Septimo qualiter sacrm̄ baptismi permittatur tēpore interdi cti paruulis. de spō. nō est. de sent. excō. responso. ꝛ. c. adultis. de sen. excō. qm̄. lib. vj. Et pōt baptizari cū debito officio, cū princi pali ꝑmisso oia cēsent̄ permissa per que peruenitur ad illud, vt. l. ad legatum. ꝛ. l. ad rē. ff. de procu. ꝛ. c. qm̄. de sen. excō. li. vj. cū si. ¶ Octauo quero quo tpe interdicti ꝑmittit̄ pnia olim morienti bus, vt. c. nō est. de spon. hodie sanis nō excōicatis vt ipsis in ar ticulo mortis existētibus, vt. c. alma. de sen. excōi. §. sane. lib. vj. Exceptis culpabilibus quibus deneganda est, vel satisfecerint, vel cautionem de satisfaciendo vel satisdando prestiterint, vt ibi.

Nono qꝛ eucharistia concedatur decedentibus tempore interdicti. de pe. ꝛ remis. qḋ in te. de sen. excōi. per mittimus. Idē ꝛ sanis dispositis ad mortē, vt no. gl. in cle. cuꝫ se cundum. de pe. ꝛ re. In loco aūt interdicto ēt nō interdictis alijs quā in mortis articulo nō est ꝯcedenda eucharistia, cū hoc inter casus permissos tpe interdicti non reperiat̄ expressum ꝛ enume ratū, ꝛ sic stabit̄ prohibitioni regulari. de transla. prela. c. ij. xviij. q. ij. hoc tm̄. ff. de colle. illi. l. j. Et portabitur corpus infirmis tē pore interdicti cū solēnitatibus, cū aliquo permisso illius solita obseruātia intelligat̄ ꝑmissa esse. xij. dis. illud. ꝛ. c. illa. l. obserua re. in fi. ff. de offi. ꝓcōsul. ꝛ legati. Et eadē rōne dabitur in presen tia astantiū ꝛc. interdictorum transeūtes cū portatur possunt vi dere, ꝛ inclinare, vt solitū est argu. quo. ꝯ̄. An pregnantibus dari possit. do. Jo. an. in. c. quod in te. tꝫ quod nō, cum regulariter il lud nō sit mortis periculum, sic de intrantibus bellum cāpestre. ¶ Decimo q fecerint oblationes ab interdictis recipiātur obla tiones. ¶ Undecimo qui ab interdictis morientibus, lꝫ mortua ria siue funeralia recipere. ꝛ pro eis sit orandū not. Hosti. in. c. fi. de exces. prela. ꝑ. c. qcunqꝫ. xj. q. iij. Hec vera sunt de oblatis corpore sepulto in cimiterio relaxato interdicto. Secus si de facto sepelirer̄ cū tūc aliqd percipiēdo participarēt in delicto. sic not. do. Jo. an. cle. eos. de sepul. ¶ Duodecimo qḋ interdicti noiati vel culpabiles aū pniam non gaudeāt indulgentijs ꝛ remissionibus, pꝫ qꝛ nō sunt penitētes. alij aūt nō nominati nec culpabiles gaudēt. de priuile. qḋ nōnulli. ꝛ. c. lꝫ. eo. ti. lib. vj. ¶ Decimotertio quod interdictis nō pñt ordines conferre probat̄, qꝛ interdi ctum excludit susceptionem sacrorum preterquā certorū de quo rum numero nō est ordo, vt. c. alma. §. j. de sen. excō. lib. vj. Si autē populus sit interdictus, tunc lꝫ laici nō possint ordinari clerici tñ poterunt, qꝛ aliud clerus aliud populus. de sent. excōi. si snia. lib. vj. ¶ Decimoquarto qḋ vltima vnctio sit inhibita tēpore in terdicti pꝫ in. c. qḋ in te. de pe. ꝛ re. Etiā religiosis vel alijs cleri cis de loco interd cto qui seruauerūt interdictū cōfessi, nō pñt vl tra, vt no. do. Jo. and. in. c. qḋ in te. ꝑalle. ꝛ dicta sacraméta re gulariter prohibita tēpore interdicti vt nō possint cōferri in qua tuor festiuitatibus in quibus fit permissio, vt in. c. alma. de quo, vt ibi ꝑ Jo. an. ¶ Decimoquinto qḋ chrisma sit prohibitum tē pore interdicti ēt in quatuor festiuitatibus anni in quibus cele brari pōt, vt in. c. alma. de sen. excō. li. vj. tꝫ Archi. ꝛ Jo. and. in d. c. alma. §. additis. cū seq. nil immutat de prohibitione sacramentorū facta per canones antiquos, sed solum de celebratione diuinorum officiorū, ergo nihil immutatum, standum est regule prohibitorie. C. de appel. l. precipimus. ꝛ. l. sancimus. C. de test. ¶ Item tenetur de corpore Christi quod illis festiuitatibus nō sit concedendum, nisi vt disponunt iura vetera.

Decimosexto qḋ in dictis festiuitatibus possit celebrari missa ēt si nō fiat de festo il lo principaꝛr, probat̄ cū permissio misse celebrāde sit ḡnalis, ergo generaliter intelligenda. ff. de leg. prestan. l. j. §. ḡnaliter. ff. de publi. l. de ptio. ff. solu. mat. l. si vero. §. de viro. ꝛ. c. qm̄. de ꝯu. le proso. ¶ Decimoseptimo qḋ ꝑdictis festiuitatibus possit aqua solēniter bn̄dici, aspersio fieri, fructus bn̄dici, ꝛ laicis ministrari ēt interdictis. Probatur ēt cū talia de sui natura nō sint prohibita tpe interdicti, sed ipsorum benedictio que est officium diuinum est prohibita tēpore interdicti, sed in his solēnitatibus non ꝑmittit̄ cel ebratio diuini officij, vt. d. c. alma. ¶ Decimooctauo quod illis festiuitatibus nō pñt illi qui sunt de populo interdicto interdicti aliunde venientes solēniter sepeliri. ꝛ tꝫ Jo. an. in cle. eos. de sepul. qꝛ vt supra dictum est circa sacramenta conferenda tēpore interdicti per. §. adijcimus. ergo standū est regule inhibitorie, vt in iuribus supra proxime alle. Quidam tenēt ꝯ̄rium ꝛ mouentur ex hoc. Nam vt dicūt aut prohibitio sepulture ecclesiastice accedit prohibitioni diuinorū officiorū, aut sacrorum, si primo casu illa celebratio nō est prohibita illo tēpore. si secundo. ergo poterit celebrari diuinū officiū corpore manēte inhumato quod est absurdum vel eo sepulto extra cimiterū. Confirmant, qꝛ nomine ecclesiastice sepulture intelligitur diuinū officij celebra tio que est permissa, vt. c. statim alleg. Ego hoc casu non recede rē ab opi. do. Jo. ꝛ pono ꝑ fundamēto quod ecclesiastica sepul tura est interdicta tēpore generalis interdicti, vt in. c. quod in te. de peni. ꝛ remis. ꝛ lꝫ sepultura habeat multas significationes, vt no. in. c. ex parte. de sepul. tamē prout subijcitur prohibitioni im plicat actuꝫ humationis in loco cimiteriato cū officio diuino, loquor de solenni. Et premitto quod officiū diuinum ordinatur in actum humationis, vt in finē debitum. His premissis sic arguo. Aut sola humatio in loco cimiteriato siue officio preuio ꝑmissa tempore interdicti his festiuitatibus. Aut interdicta non potest dari primū cum sit inhibita per iura vetera tēpore interdicti his festiuitatibus, vt. c. quod in te. Nec p. c. alma fuit aliqd innouatū cum istud per se nō sit diuinū officium circa quod aliqd innouatur, vt ibi. Si detur ḃm vcꝫ quod ille actus sit inhibitus, ergo ꝛ officium precedens in hunc actum tendens vt in finem debitum, probatur ꝯ̄tia. Naꝫ aliquo prohibito, prohibita sunt illa per que peruenitur ad illud. ff. de spon. l. omnino. de procur. tue. de offi. deleg. preterea. Confirmatur idē iur. 3 in vtroqꝫ cōnexorum. l. si quis obiecerit. viij. di. quo iure. ff. de ap. l. si quis. §. si qs ꝛ. §. se. Et is actus. s. celebratio, penitentia, ꝛ humatio, sequuta, ergo inhibitio concernens humationem ēt concernit celebrationem. Nec ob. si dicas econtra quod permissio cōcernēs celebrationem concernit ēt humationem, cum humatio sit finis in quē, ꝛ ab eo fit denoiatio, ꝛ sic stabitur dispositioni inhibitorie. ff. de auro ꝛ ar. lega. l. ꝛ si non sint. §. ꝑueniamus. ff. de acq. re. do. l. ge ergo. ꝛ

ergo, ⁊ l. carbonum. ff. de verb. signi. Cōfirmatur. Nā ex opinione cōtraria sequeretur mirabile absurdum. Nam sequeretur qđ illis diebus posset quis sepeliri in cimiterio cum officio solenni ⁊ nō possit sine officio, cum actus humandi per se sit inhibitus, vt supra est deductum, ⁊ sic nō recederem ab opi. do. Jo. vbi supra.

Decimonono quomodo incipiat ⁊ finiatur dies quo ad celebrationem diuinorum illis festiuitatibus. glo. in d. c. alma. tenet quod in vesperis vigilie incipit ⁊ finitur in vesperis festi excluso completorio. Archi. ibi, tenet quod includatur completorium. Azo in nouel. tenet qđ ante factum abstinēdum est a completorio, post factum fauorabilis est opinio Archi. Subdit quod licet celebrans completorium sit irregularis, tamē legatus de latere ipsum absoluere poterit cum fuerit fultus opi. doctorum ⁊ sic non in contemptum. Ego hoc casu crederem opi. Archi. veram de iure. Nam permissio celebrationis diuinorum officiorum illis festiuitatibus cōcernit omnia diuina officia illorū dierum, vt probat tex. sed hore canonice cuiuscunq; diei diuiduntur a matutinali, ⁊ hec a matutino vsq; ad nonam exclusiue, ⁊ vespertinas, ⁊ hoc vsq; ad cōpletorium inclusiue. Hec probātur. xj. q. iij. si quis episcopus in concilio, ⁊ not. xxxij. dist. c. fi. ⁊ de fer. c. ij. Confirmatur cum hoc sit beneficium principis, qđ est latissime interpretandum, vt. l. si quomodo. C. de bo. ma. li. x. ⁊ l. beneficium. ff. de consti. princi. ⁊ c. cū dilectus de don. ¶ Vigesimo qđ ecclesiastica sepultura sit inhibita tēpore interdicti probaꝛ in. c. qđ in te. de pe. ⁊ re. ⁊, c. cū ⁊ plātare. §. qđ si. ⁊. c. vt priuilegia. j. responso. de priui. ⁊ cle. eos de sepul. Et nomine cimiterij intelligitur hoc casu locus ad vsum sepulture deputatus, etiam si nō sit benedictus per episcopum. Mouetur qr alias illuderetur sepultura cum multa sint loca religiosorum deputata ad vsum sepulture que nō sunt benedicta. Inducit no. per Hosti. de sepul. c. fi. cum ecclesia nō consecrata gaudet immunitate qua ecclesia cōsecrata, de immu. eccle. ca. fi. ergo a simili de terra benedicta ⁊ nō benedicta cum sit deputata ad vsum sepulture. Opi. do. Joā. videtur verior nō debet appellari cemiterium, nisi precedat auctoritas episcopi, de cōse. dist. j. nemo. ⁊ a verbis ⁊ nō significato eorum nō est recedēdum. ff. de leg. j. l. nō aliter. l. prospexit. ff. qui a quibus, de decimis, ad audiētiam, cum si. per hec infertur quod si tempore interdicti extra cemiterium ⁊ ecclesiam quis sepeliatur sine diuino officio quod nō violeꝛ interdictum, cū vno differētibus specie prohibito alia videātur permissa. l. cū pretor. ff. de iudi. l. maritus. ff. de procu. xxv. dist. qualis. Nec tempore interdicti laici nō interdicti debēt sepeliri in cimiterio vel ecclesia cū hoc sit interdictum fieri in loco, ⁊ sic cōcernit locū nō simpliciter personas etiam hoc cum cōcessum est specialiter clericis, vt. c. qđ in te. de pe. ⁊ re. ⁊. c. vt priuile. de priuil. ergo ius cōmune inhibens generaliter in alijs indistincte ligabit, vt. l. ius singulare. ff. de legi. ⁊ l. j. in fi. ff. ad muni. Sepulti aūt tēpore interdicti extra ecclesiā ⁊ cemiterium relaxato interdicto si in eis apparuerint signa cōtritionis sepeliri poterint in cemiterio, vt no. Inno. in. c. tāta. de exces. pla. alleg. c. cū illorū, de sen. excō. Versa vice si quis sepultus fuit in cemiterio tēpore interdicti relaxato interdicto si fuit penitens nō deexhumabiꝛ cū res venerit ad eū casum a quo potuit icipere. ff. ad leg. aquil. l. qr in eum, ⁊ ibi no. predicti docto. in. c. tanta. ¶ Qui autē intelligātur sepeliētes vt incidant in penā, clem. eos, de sepul. dic vt ibi plene cum glo. ibi tollatur interdictum so. particulare.

Vigesimoprimo qualiter interdictum hominis tollitur varie secūdū varietatē causarū pter quas positū est. Nā si propter dubiā offensam vel cōtumaciam prestita cautione de parendo. Itē si in particularē ecclesiam, de verb. signi. ex parte, si pro manifesta requiritur satisfactio, vt in. c. venerabilibus, de sen. excō. lib. vj. generale aūt nō habet formam a iure expressam, reuocabitur tamen prestita cautione vel satisfactione ab eis pro quorum culpis fuit latum, argu. iurium statim allegatorum. Et religiosi ⁊ alij debēt vitare excōicatos ⁊ interdictos iuxta sentētias episcoporum. Et qui dicātur noiatim interdicti. Et qd si qs esset occulte interdictus, an debeat admitti ad diuina. Et qd si tēplarij ad ecclesiā interdictā semel in anno venerint admittātur ad diuina, ⁊ tūc ibi nō debēt sepeliri corpora defunctorum. Et nūquid fratres ibi tūc poterint sepeliri, ⁊ qualiter si in loco interdicto multe fuerint ecclesie vna tātum aperieꝛ in eorū iucūdo aduētu, ⁊ ibi poterunt celebrare, ⁊ qđ intelligaꝛ de interdicto ēt ab hōie lato. Item intelligitur de fratribus destinatis p colligēdis eorū collectis nō aūt de eorum nūcijs si ad hoc sine fratribus mitterētur. ¶ Itē quod poterunt tūc solēniter pulsatis cāpanis celebrare. ¶ Itē qđ ad diuina tūc pp hoc admitterētur, nō tamē populo proponēt aliud quā in suis literis cōtinetur. Et an ex cōsuetudine sicut ex priuilegio possit quis habere quod celebrare possit in loco iterdicto ⁊ nō potest, ⁊ quod tūc admittātur interdicti ⁊ repellantur excōicati, ⁊ intelligitur de interdictis qui causam nō dederūt interdicto, nec sunt nominati interdicti, ⁊ quod tēpore huiusmodi celebrationis possint oblationes recipere ⁊ collectas, ⁊ qđ tūc interdictum est suspēsum nō relaxatum, licet aliqui dicant nec suspēsum, nec relaxatum, sed ibi durāte interdicto de licētia pape celebrari potest. Nec obest talibus si cētum annis steterint quod nō descēderent ad ecclesiam pluries interdictam quominus admittātur cum postea venerint, ⁊ quod licet locus sit interdictus, tamen de licentia hominis cum interdictum posset sic suspendi. Secus de suspenso vel interdicto lato in psonam quod suspendi nō potest, nisi in totum tollatur. Et quod si persona sit interdicta de iure, an talis sententia posset suspendi. Et an fratres sepelientur in ecclesia interdicta.

Item an a iure vel pūilegijs apostolicis mortui sepeliri poterūt in eccl'ia, ⁊ qđ de fratribus ad hoc vt habeāt priuilegium. An requiratur quod habitū susceperit professorū, an sufficit quod habitus sit distinctus ab habitu professorū secularium. Et an tales possint matrimonium ꝯtrahere, ⁊ an ex quo habitum mutant intelligātur priuilegiati, ⁊ quid si nō mutant habitum, an donādo omnia bona intelligātur priuilegiati, ⁊ an sit necesse qđ omnia bona dent, an sufficit partē donare, ⁊ quod si totum donāt habitu nō mutato alterum sufficit, aut donatio vel cōuersio secūdum Hosti. secūdum glo. vtrūq;. Primo probatur per tex. ibi allegatū de his ⁊ de pertinētibus, de priui. cū ⁊ plātare, ⁊. c. vt priuilegia, maxime p Hosti. Quod dictum tamē est de priuilegio fracto dicēdum est hodie vt in ca. alma. de sen. excō. lib. vj. Quod in locis interdictis nō solū habitātes, sed aliūde veniētes non possunt audire diuina, ⁊ an laico interdicto in loco generaliter clerici ⁊ alij priuilegiati sint sepeliēdi, quod sic, ⁊ tātum faciant generale interdictū quo ad omnia quātum speciale quo ad quedam, quod sic. Et quid de his q moriūtur tempore interdicti, an relaxato interdicto sepeliātur in cemiterio si fuerint confessi vel signa penitētie in eis apparuerint, quod sic, ⁊ an si aliqui sepulti fuerunt tēpore interdicti relaxato interdicto debeant exhumari, de his ⁊ ad hoc pertinētibus, de exces. prela. tanta per Inn. ⁊ Hosti. ¶ Quod refert an ecclesia interdicaꝛ an clerus. Nā interdicta ecclesia clerus alibi celebrare poterit de priui. ex parte. p Host. de sen. excō. si snia libro. vj.

Qualiter in ꝯuētualibus ecclesijs bini ⁊ bini possint dicere horas tempore interdicti legendo non cātādo ianuis clausis, excōicatis, ⁊ interdictis exclusis, voce sic submissa qđ exterius audiri nō possint, ⁊ qꝫ totus conuentus sic pōt horas dicere, ⁊ qđ excōicatis ⁊ nō interdictis non licet extra ecclesiā stantibus audire diuina, nec clerici ita alte dicere qđ exterius audiaꝛ econtra facientes laici videntur contemnere ⁊ clerici interdictum violare ⁊ penas violantis incurrunt, ⁊ qualiter ecclesie signate gaudent priuilegio tempore generalis interdicti. Et qualiter in ecclesia tempore generalis interdicti predicari potest populo. Et qualiter finito predicationis officio statim debent exire. Et que sacramēta excipiantur tempore generalis interdicti. Et an si nō habetur viaticum possit moriens in pane cōmunicari. de his ⁊ de eis cōiūctis. de pe. ⁊ re. qđ in te. de sentē. excom. respon. per Bar. ⁊ Inn. ⁊ Host. ¶ Premissa tn̄ dicta sunt expedita p. c. alma. de sent. excō. li. vj. iuncta cle. j. eo. ti. qđ post appl'onem qs interdici non possit. Qđ per appellationem sequentem non tollitur interdictum. Quod suspensus ab officio intelligitur suspensus a sacramentis. Quod interdictum sicut excōmunicatio trahit secum executionem. Et quod interdictus quantūcunq; appellet si medio tēpore se ingerat incurrit irregularitatem. Secus si non spiritualia sed temporalia interdicantur. Nam talia interdicta temporalium per appellationem suspenduntur. Et an sit idem in suspenso a beneficio, vt si appellet medio tempore percipiat beneficium. Et an sit idē dicere suspendo te a beneficio, ⁊ suspēdo te a perceptione beneficij. Et quid si dicat suspēdo te a prebēda, ⁊ quid si a canonica. de his ⁊ alijs cōnexis. de appe. c. ad hoc qm̄. de sen. excō. c. j. li. vj. maxime p Host. Et sic est finis. scriptū Basilee in concilio generali.

FINIS

Tractatus perutilis de interdicto Beati Antonini archiepiscopi florentini sacre pagine interpretis eruditissimi feliciter incipit.

SVMMARIVM

1 Interdictum quid sit.
2 Censure ecclesiastice appellatione quid veniat.
3 Interdictum, excommunicatio, ꝛ suspensio in quo conueniant.
4 Relaxatio ad cautelam locum non habet, quando interdictum generale est promulgatū.
5 Interdictum, excōmunicatio, ꝛ suspensio in qbus differant.

¶ Capitulum. j.

Quia interdictū ecclesiasticum habet similitudinē aliquā
1 cū excōmunicatione. † Est eni ipm
interdictū separatio a ceteris sacra
mētis, ꝛ omnibus diuinis officijs, ꝛ
ecclīastica sepultura, vt haberi po
test, extra de spō. non est vobis, ꝛ de
pe. et re. c. ꝙ in te. Iō post tractatū
de excōmunicatione agetur nūc de
ipso interdicto, ꝛ precipue scdm no
tata per Io. cal. in trac. quem fecit
de interdicto ecclesiastico, vbi multa ponūtur no. per Hostien. ꝛ
Inno. que nō habētur in summis. Conclusiones seu determina
tiones tātum ponēdo, ꝛ opi. cōtrarias ꝛ rationes, ac etiam mul
tas allegationes circa huiusmodi positas ibi, omittendo causa
2 breuitatis. † Primo igitur sciēdum, ꝙ sub nomine cēsure eccle
siastice ista tria comprehēduntur scilicet excommunicatio suspē
sio ꝛ interdictum, de ver. si. c. querēti. Et excommunicatio quidē
ꝛ interdictum ad laicos ꝛ clericos potest extēdi, sed suspēsio tā
tum clericos respicit communiter, ꝛ ideo de ipsa postea tractabi
3 tur ꝛ demum de irregularitate. † Cōueniunt autē predicta tria
in pluribus secūdū Hosti. primo, qꝛ sicut excommunicatio de
bet ferri in scriptis cōtinētibus causam ipsius, ita ꝛ sentētia su
spēsionis ꝛ interdicti, vt habetur extra eo. cum medicinalis lib.
vj. secūdo, qꝛ sentētie excommunicationis, suspēsionis ꝛ interdi
cti, nō releuantur per sequētem appellationem sed per preceden
tē. Tertio, qꝛ ligati aliqua sentētia de predictis, nec eligere, nec
eligi possunt. Quarto, ꝙ nullus ligatus aliqua predictarum sen
tētiarum debet celebrare diuina, alias efficitur irregularis. Qui
to, qꝛ tales sentētias debet precedere admonitio scilicet cum fe
runtur ab homine. Sexto, qꝛ quilibet eorum iurat antequā ab
soluatur nō amplius cōtrauenire ꝛ in omnibus potest fieri rela
4 xatio ad cautelam † nisi vbi esset interdictum generale promul
gatum, qꝛ tūc nō habet locum relaxatio ad cautelam, extra eo.
presenti. lib. vj. Septimo, qꝛ huiusmodi sentētie dñt obseruari ꝑ
superiores. Octauo, qꝛ nullus eorum durāte sentētia potest testi
ficari, extra de test. c. veniens. Nono, qꝛ superior nō debet ipsas
sentētias reuocare, vel pronūciare nullas, vel de ipsis aliquid di
sponere nisi vocatis partibus. Decimo, qꝛ illi qui per priuilegiū
sunt recepti in proprios ꝛ speciales romane ecclesie vel apostoli
ce sedis filios, licet propter hoc nō essent exempti, tamē sicut nec
excommunicari sic nec interdici nec suspēdi possunt ab alio ꝗ̄ a
romano pōtifice vel legato de latere, extra de verbo. signi. c. j. li.
5 vj. Item Io. cal. excepto primo quem nō ponit. ¶ † Differūt au
tem ista tria in his. Primo quidem qꝛ excommunicatio, ꝛ suspē
sio proprie ferūtur ꝯtra singulares ꝑsonas, ꝛ excōmunicatio qui
dem ꝯtra clericos, ꝛ laicos. Suspēsio vero tātum ꝯtra clericos
Interdū vero fert̄ ꝯ loca propria, vel cōtra vniuersitates, ꝛ col
legia. Interdū tamē ꝛ cōtra singularē ꝑsonā fert̄ interdū ꝛ si nō
ita proprie. Secūdo, qꝛ cum suspēso ꝛ interdicto particulari po
test i alijs omnibus exceptis sacramētis certis ꝛ diuinis officijs,
nō autē cū excōmunicato, vt supra dictū est in tractatu de excō.
Tertio, qꝛ effectus excōmunicationis late nō potest suspēdi, sed
effectus aliarū sic. Quarto, qꝛ episcopi nō incurrunt, aliquā sen
tētiam suspēsionis vel interdicti prolatā ab homine, vel a iure,
nisi specifice exprimantur, de sentē. excom. qꝛ periculosum, libr.
vj. qō priuilegium nō habent quātum ad excommunicationem.
Quinto qꝛ interdictum generale loci nō potest ad cautelam re
laxari, sed bene ab excommunicatione ꝛ suspensione ad cautelā
quis potest absolui. Sexto qꝛ interdictum generale in locū pro
ferri nō potest sine speciali licentia pape pro pecuniario debito,
sed bene excommunicatio ꝛ suspēsio, de appel. preterea, hec Io.
cal. De ipso ergo interdicto quatuor videnda sunt. primo a quo
feratur. Secundo cōtra quem feratur. Tertio quis sit eius effe
ctus. Quarto qūo ferat̄, ꝛ qūo postea tollatur vel relaxetur.

SVMMARIVM

1 Interdictum a iure, ꝛ ab homine fertur.
2 Interdictum generale quod sit.
3 Interdictum an fiat quando ciuitas imponit pedagia ecclesijs vel ecclesiasticis personis.
4 Interdictum a iure fertur contra vniuersitatem domum vsurarijs locantem ꝛ represalias contra ecclesiasticas personas cōcedentem.
5 Interdictum contra ciuitatem fertur a iure quādo officiales ciuitatis in qua fit ellectio summi pontificis non seruant capi. vbi periculum est de ellect. in. vj.
Interdictum fit a iure cōtra ciuitatem dātem auxilium vel fauorem percutienti vel occidenti cardinalem.
6 Interdictum a iure fertur cōtra ciuitatem suum proprium epm percutientem, vel bannientem vel his fauorem dantem.
7 Interdictum speciale quod sit.
8 Interdictum speciale ꝯtra ecclesiam in quot casibus fiat.
9 Interdictum singulare quod sit.
10 Interdictus ab aliquo actu respiciente diuina intelligitur interdictus ab omni alio, qui in illo inducitur, vel qui sine illo exerceri non posset.
Officium pontificale sine sacerdotali exerceri non potest.
11 Episcopus suspēsus vel interdictus a pontificali officio si officiū sacerdotis exercet, ꝛ cū pōtificalibus irregulariis nō est.
12 Irregularis est sacerdos cui sunt interdicta sacerdotalia, si sine missa cōficiat corpus Christi.
Irregularis nō est licet peccet excōmunicatus sciēter in minori celebrans.
13 Ecclesie ingressus quibus interdicatur.
14 Irregularis est ille cui ecclesie ingressus est iterdictus si in ecclesia in diuinis se ingerat secus si extra ecclesiam.
15 Quid si celebrat in ecclesia non consecrata.
16 Irregularis est pſbr i ecclesia celebrās si subdiaconus cui iterdicta est ecclesia dicat epistolam ꝛ diaconus euangelium.
Idem si presbiter in ecclesia celebrans admittat subdiaconum, vel diaconū ad lectionē epistole vel euangelij extra ecclesiā.
17 Interdictus ab ecclesie ingressu licet ibi nō possit celebrare, nec diuina audire, tamen per eam trāsire potest ꝛ in ea orare.
18 Interdictum generale spetiale, ꝛ singulare, per delegatū vel subdelegatum quando fieri possit.
19 Interdictum in quos per capitulum fieri possit.
Item per ellectum confirmatum licet non consecratum.
Item per inferiorem.
Item per capitulum sede vacante.
20 Interdictum fieri non potest per mulierem prelatam vt priorissam vel Abbatissam.

¶ Capitulum. ij.

1 Sciendū † ergo ꝑmo ꝙ iterdictū fert̄ a iur̄
ꝛ ab hoīe ꝛ ab vtroqꝫ, qn̄qꝫ iter
dictum generale. quandoqꝫ interdictum speciale. ꝛ
2 quandoqꝫ etiam singulare. † Et generale quidem
dicitur quod fertur contra regnum prouinciam ciuitatē castrū
vel villam vniuersitatem vel collegium, ꝛ huiusmodi. Generale
3 interdictum fertur a iure in his casibus. † Primo si collegiū vel
vniuersitas ciuitatis vel loci cogit ecclesias vel ecclesiasticas ꝑ
sonas soluere guidagia, vel pedagia, vel ab ipsis ecclesijs, vel ec
clesiasticis personis exigit, vel extorquet proprijs rebus quas
non causa negociationis deferunt, hoc ipso sunt interdicti. de cē
sib. c. ꝗ̄ꝗ̄. libro sexto. Ioan. cal. ꝛ addit. tamen iste casus non
est receptus nec seruatur. licet postea sancitum fuerit penas pre
dictas ꝛ alias contra non parentes debere ꝑ locorum diocesa
nos publicari. in clemen. eodem titulo presenti. Sed communi
ter ista opi. non tenet̄, qꝛ ꝛ si de lege dicatur ꝙ ꝯfirmat̄ cū more
vtētiū approbatur, ꝛ ꝓꝑ ꝯ̄riā ꝯsuetudinē abrogat̄ distin. iiij. §.
leges. non sic de sententia excommunicationis que subito tra
hit secum suum effectum. ibi etiam in illo capit. ꝗ̄ꝗ̄. vbi fertur
talis

4 talis sentētia ɔtraria ɔsuetudine nō obstāte.† Secūdo est interdicta vniuersitas que domos locauerit, vel ɔductas habere permiserit alienigenis vsurarijs in terra sua ad exercēdū fenus, de vsur.c.j.lib.vj. Tertio est interdicta vniuersitas que represalias ɔ̄ psonas ecclesiasticas cōcedit, vel ɔcessas ad illas extendit nisi id reuocauerit infra mēsem a die ɔcessionis vel extēsionis, de in
5 iu.ꝛ dam.da.c.ꝛ si pignorationes.lib.vj.† Quarto est ciuitas interdicta, qñ officiales talis ciuitatis in qua debet romani pōtificis electio celebrari, vel representātes ipsam ciuitatē nō seruauerint ea ad que tenētur per decretalē, vbi periculū, de elec.lib.vj. vel fraudē in eis vel circa ea cōmiserint. Quinto interdicta est ciuitas quevis preter vrbem que cōsentit dādo ɔsilium auxilium vel fauorem occidētibus vel percutiētibus cardinalē sancte romane ecclesie vel que infra mēsem delinquētes huiusmodi, put enormitas facietis exegerit ꝛ ei facultas affuerit, nō punierit, de
6 pe. Felicis, in si.lib.vj.† Sexto est interdicta ciuitas que episcopū propriū iniuriose vel temere pcusserit vel nō recipit, vel bānuerit, vel hoc fieri mādauerit, vel ɔsilium in his dederit, vel fauorem vel hoc faciens sciēter defensauerit, vt in cle. de penis.c.si quis suadēte. Casus aūt decretalis, clericis.c. de immu.ec.lib. vj. reuocatus est per.c. quoniam eo.titu.in clem.ioā.cal.

7 Speciale † interdictū est cum interdicitur aliqua ecclesia, ac etiā cum interdicūtur omnes ecclesie vnius ciuitatis vel prouincie, qꝛ etsi nō in illis ecclesijs tamen in alijs locis illius ciuitatis extra ecclesiā possent diuina celebra
8 ri ꝛ audiri ab hominibus illius loci.† Et huiusmodi interdictū speciale scilicet ɔtra aliquā ecclesiā reperitur in iure in his casibus. primo propter iniuriosum homicidiū in ea ppetratum, vel iniuriosam in ea sanguinis effusionē. secūdo cū propter effusionē humani seminis studiose procuratā est polluta. in his eni duobus casibus ecclesia est ita interdicta, ꝙ ante recōciliationē non debēt in ea diuina officia celebrari, de ɔse.di.j.si motū, ꝛ.c.ecclesijs. Tertio quādo propter discordiā patronorū episcopus claudit ostia ecclesie, ꝛ tollit inde reliquias, ꝛ precipit ꝙ nullus in ea aliqd sacrū celebret misteriū, donec ad ɔcordiam redeāt, de iure pa.c.j.ꝛ.ij. nō tamē proferens sentētiam interdicti. Quarto si ecclesia fuit simoniace ɔsecrata nō debet in ea celebrari.j.q.iij.ecclesia. Quinto si principaliter pro questu nō p diuino cultu fuit ɔsecrata, de ɔse.di.j.si quis basilicā. Sexto si ecclesia est ɔsecrata sine licentia episcopi diocesani. de ɔse.di.j.precepta. Septimo si sine reliquijs vel in loco deserto ꝛ nunꝙ habitato fuit dedicata. de ɔse.di.j.placuit. in omnibus tamē his casibus quāuis in tali ecclesia de iure celebrari nō debeat, tñ ɔtrarium faciētes id est celebrātes nō sunt irregulares, qꝛ nō sunt expressi i iure, vt de sentē.excom.c.is qui.lib.vj. sed si episcopus per aliquam causam de predictis specialiter ecclesiam interdixit, ꝛ tūc celebrans in ea bene esset irregularis. ioā.calde.

9 Interdictum † singulare est, cum interdicuntur alicui persone singulari diuina officia, ꝛ ecclesiastica sacramēta vel vniuersaliter, vel particulariter quoad aliq ipsoꝝ sacroꝝ vel officioꝝ, ꝛ ð of. del.ca.ex literis ꝛ de priuil.c.j.ꝛ.c. episcoporum.li.vj.ꝛ de tēp.or.c. vel nō est cōpos, ꝛ.c. literas, ꝛ di.l.placuit ꝛ de corpo.vi.significauit ꝛ istud
10 etiā potest dici suspēsio.† Ubi primo no. ꝙ interdictus ab aliquo actu respiciēte diuina intelligitur interdictus ꝛ ab omni alio, qui includit in illo, vel q sine illo interdicto exerceri nō posset, de appel. sollicitudinē, vnde interdictus ab officio sacerdotali nō debet exercere officia que proprie cōpetunt sacerdoti. secus si solū altaris ministeriū sit ei interdictū. ꝛ interdictus a sacerdotali officio nō potest exercere pōtificale, qꝛ pontificale sine sacerdotali exerceri nō pōt de excess.prela.ꝛ literis. Et ea ratione interdictus ne pmoueat ad iferiores ordines nō pōt ad maiores pmoueri, vel interdictus idest suspēsus ab exercitio iferioris ordinis non pōt exercere actū supioris, qð sine exercitio illius iferioris exerceri nō pōt, secus si sine illo exerceri pōt, sicut eɔ̄ interdictus vel prohibitus a maiori nō intelligit phibitus a minori qð i illo maiori nō includit hoc probatur.xcv.dist.illud ꝛ.xiij.q.ij.c.que sta.
11 † Secūdo nota ꝙ episcopus suspēsus vel interdictus a pōtificali, si exercet officiū sacerdotis etiam cum pōtificalibus nō est irregularis, sed si exercet aliquod per se quod spectat ad officiū episcopale respectu ɔsecrationis episcopalis siue cū missa vt cōsecrare vel ordinare, vel sine missa sicut cōfirmare in frōte est irre
12 gularis.† Tertio no. ꝙ sacerdos cui interdicta sunt sacerdotalia, si cōficiat corpus Christi sine missa est irregularis, ð cle.exc. c.j. excōmunicatus tñ celebrans i minori sciēter licet peccet mor
13 taliter, nō tñ incurrit irregularitatē.† Itē no. ꝙ a iure interdicit ingressus ecclesie in casibus, de sen.excō.sacro.ꝛ eo.ti.c.j.lib.vj. ꝛ eo.lib.ti. de cēsi.exigit.xvij.q.iiij.si q deinceps, ƀm cōmunē opi. item q celebrat sciēter seu alijs participat in diuinis presentibus publice excōmunicatis vel interdictis, vel illos admittunt ad ecclesiasticā sepulturam, eis iterdicitur ingressus ecclesie donec satisfecerint ad arbitriū eius cuius sentētiam ɔtempserunt, de priuil.c.episcoporū.lib.vj. Archi. tamē sup isto.c. dicit ꝙ intelligit de excōmunicatis, ab homine, vel interdictis, qð pbat p tex. illum qui dicit, donec satisfecerint ad arbitriū eius cuius sentētiā cōtempserūt. Sed admittētes ad ecclesiasticā sepulturam tales sciēter sunt excōmunicati p cle.eos de qua.ȝ.habes de excom.
14 † Si autē talis cui est interdictus ingressus ecclesie sue ab homine, vel a iure se ingerat diuinis in ecclesia, agens in officio suo sicut prius irregularis est, de sentē.excom.is cui.lib.vj. sed si extra ecclesiā, puta sub domo vel tētorio, vel i domo priuata ingerit se diuinis nō irregularis est, vt ibi no.glo. ꝛ ratio est, qꝛ dictum limitationis secūdum suā limitationem debet intelligi.xliij.dis.sit rector. limitatur aūt hec pena cū scilicet celebratur in ecclesia, ergo nō habet locū si extra celebratur. ar. de pe.di.j.§ pena. Si autem talis celebrat in oratorio qð ɔstrui nō potest sine diocesani licētia, de priuil.ca.auctoritatē.lib.vj. si stricte est oratorium, ita
15 ꝙ nō est ecclesia, nō est irregularis,† sed si celebrat in ecclesia nō cōsecrata que proprie dicitur basilica est irregularis. Satis est enim ꝙ auctoritate pōtificis sit dedicata, de ɔse.di.j.nemo. iteȝ presbitero celebrāte missam i ecclesia, si subdiaconus cui est interdictus ingressus ecclesie, dicit epistolā extra ecclesiā in illa missa, vel diaconus euāgeliū sic interdictus scilicet talis subdiaconus ꝛ diaconus puto irregulares fore, qꝛ est vnū officiū, qð tñ i ecclia pncipalr celebraf cui coopanf i actu sibi phibito, dist.l.si
16 qs viduā.† presbiter xpo si celebrās i ecclesia admisit sciēter dictū subdiaconū vel diaconū ad lectionē eple vel euāgelij etiā extra ecclesiā est irregularis, qꝛ participat in crimine criminoso, de sen.excom.nuper.ꝛ.c.si cōcubina. immo videtur tale participiū factum in ecclesia per proxime dicta, sed econtrario si subdiaconus cui est interdictus ingressus ecclesie dicit epistolam in ecclesia in missa quam sacerdos celebrat extra ecclesiam irregularis est, quia in ecclesia vere ꝛ de facto id fecit, ꝛ sic in loco prohibito, de senten.excom.capi.is cui.lib.vj. ꝛ idē dicendū de diacono in tali casu dicēte euāgeliū. presbiterum autem talē celebrātem extra ecclesiā nō audeo dicere irregularē, qꝛ lȝ vr̄ participare in culpa cū ministris tñ nō est dignū ꝙ pncipale vel dignius trahaf ad accessoriū, vel minus dignū ꝛ satis est ꝙ in hoc dubio
17 nō est expressū in iure.† Itē talis cui est ingressus ecclesie interdictus quāuis sit phibitus p hoc a celebratione, ꝛ ēt ab auditione diuinoꝝ in ea ƀm Jo.an. pōt tñ nō solū p ecclesiā trāsire p factis suis ƀm Inn. sed ēt pōt in ecclesia orare in tpe quo nō celebranf diuina officia in ecclesia.j.q.j.q studet in fi. Joan.calde.

18 De † interdicto qð ab hoie fit. Itē ab hoie pōt fieri interdictū ꝛ gñale, ꝛ spāle, ꝛ singulare. ꝛ p delegatū vel subdelegatum. de of.dele.sane qð est planū si in lrīs delegantis est clausula ɔsueta.s.ɔdictores p cēsurā eccliasticā cōpescēdo. de xo.sig. ɔrenti. Itē si simpliciter datus est sine dicta clausula. tūc.n. maxime vbi hoc est expressū in iure hāc penā poterit imponere de of
19 fi.dele.c. de causis.† Itē pferf p ordinariū epȝ ɔ̄ eos q sūt sue iurisdōnis tñ nō dȝ suspēdere seu interdicere clēricos vel eoꝝ ecclesias ppetuo vel ad longū tps nisi de ɔsensu capi. ꝛ hoc maxime qñ pcedit ex officio suo, sed regular de iure ꝛ consuetudine snia pastoris solius tenēda est ꝛ timenda.xj.q.iij.c.j. Itē electus ɔfirmatus lȝ nō ɔsecratus interdicere pōt, qꝛ hʒ iurisdictionis ē de elec.c.transmissam. Iteȝ ꝛ inferior prelatus hn̄s iurisdictionem ordinariā interdicere pōt sibi subditos. extra de ɔsue.c.cū inter. ꝛ de offi.or.cū ab eccliaꝝ vbi notaf qui ꝛ qñ inferiores ab epis habeāt oridinariā iurisdictionē. Itē sede vacāte capl̄m pōt
20 interdicere. de ma.ꝛ obe.his q.† Itē p mulierē ēt platā non pōt proferri interdictū, vt priorissā, vel abbatissā, qꝛ hoc ptinet ad potestatem clauium. de peniten.ꝛ remis.c.noua.

SVMMARIVM

1 Interdictum contra quos feratur.
2 Interdictum proferens, ꝛ eius superior, si illud violant irregulares sunt.
Interdictum si non seruatur per eum pro quo latum est, alij non tenentur seruare.
3 Priuilegia casus suos nō extēdunt.
Interdcm̄ pferēs si i ecclia ab eo iterdcā celebrat irregularis ē.

4 Interdictum proferens si illud dicat velle relaxare, nec ipse, nec alij illud nõ servãtes irregulares sunt.
5 Interdicti sentẽtia verbaliter lata, verbaliter relaxari debet.
6 Interdicta quãdo est ecclesia, an in capella eius possit celebrari, ꝛ in cimiterio sepeliri.
Baptizans in ecclesia interdicta irregularis non est.
7 Capi. alma de sen. excom. quõ loquatur.
8 Interdictum speciale in aliqua ecclesia positum quãdo ad cautelam relaxari possit.
Idem in interdicto singulari persone.
9 Interdictum generale ꝓ pecuniario debito in loco fieri nõ põt in speciale autẽ cõtra ecclesias causa predicta fieri potest.
Irregularis nõ est celebrãs in ecclesia quãdo cessatio a diuinis ibi est imposita.
Secus in cessatione generali a diuinis.
10 Interdictum generale quod dicatur.
11 Interdicto clero alicuius loci populus interdictus non dicitur.
Cleri appellatione quid veniat.
12 Interdicto populo alicuius terre ibi nec alibi potest sacramẽta recipere nisi in casibus expressis.
13 Interdictum latum cõtra terram alicuius domini quid comprehẽdat, ꝛ de qua terra intelligatur.
14 Quid si dominus acquirat nouam terram.
Quid si vẽdit terram interdictam, vel eam perdat.
15 Interdicto populo alicuius loci, locus interdictus nõ est.
Interdictum loci aliud est, ꝛ aliud est interdictum vniuersitatis.
16 Interdictum si sit cõtra vniuersitatem latum, ꝛ aliquis de ea ad aliquem locum se transferat an sit interdictus.
17 Interdictus est qui nõ existẽs de populo nõ interdicto effectus de populo interdicto.
Interdictus dicitur ille q est de populo interdicto, ꝛ bannitus simpliciter ꝛ nõ ad tempus.
Quid si ad tempus cõfinetur vel relegetur.
18 Interdictum si sit cõtra populũ latum, ꝛ aliquis de eo ingrediatur monasterium poterit ordinari.
19 Interdicto cõtra vniuersitatem lato an absentes ligentur.
Interdicti pena etiam puniuntur, qui nõ peccauerunt.
20 Interdicto populo ciuitatis nõ sunt interdicti illi qui nõ sunt ciues nec de populo.
21 Interdicto loco sub nomine regni, prouincie, ciuitatis castri vel ville an intelligantur suburbia interdicta, ꝛ cõtinẽtia edificia illius loci.
22 Suburbia que dicantur.
Edificia cõtinẽtia que dicãtur.
23 Interdicto loco sub nomine castri vel ciuitatis ciues illius ciuitatis vel homines illius castri interdicti nõ sunt.
24 Interdicto populo ciuitatis vel hominibus castri, intelliguntur interdicti ciues vel homines, etiam extra ciuitatem vel castrum habitantes.
25 Interdicto populo an ꝛ quãdo nobiles Marchiones comites ꝛ Barones interdicti sint.

Capitulum. iij.

1 Quantum ad secũdũ pricipale. s. ꝯtra quẽ ferat interdictum. † Sciẽdum
ꝙ promulgat ꝛ promulgari potest ꝯ mares, ꝛ feminas, clericos, ꝛ laicos ꝛ religiosos priuatos, prelatos ꝛ rectores, nobiles ꝛ plebeios cuiuscũqꝫ sint etatis scdm ꝙ
sunt capaces penarũ, ꝯtra etiã collegia, ꝛ vniuersitates, ꝯtra ec
2 clesias, villas, castra, ciuitates ꝛ regna. † Et dicit Calderinus
ꝙ proferẽs sniam interdicti ꝛ superior eius si violat sniam ipaꝫ
credit fore irregulares, qꝛ hac irregularitate ligant a canone, de
sen. excõ. is q. lib. vj. de ꝯsti. c. j. ꝛ fi. itẽ si proferẽs sniam nõ servat interdictũ, forte nõ male diceret ꝙ alij nõ tenent servare. ar.
c. petistis, de priui. sed illud. c. loquit cũ is ꝓ quo id est ad cuius
querelã ꝛ in cuius fauorẽ latũ est id nõ seruat, qd nõ est ad casuꝫ
aliũ extẽdẽdũ cũ videat ꝑ modum priuilegij licet corpore iuris
3 clausi emanasse. † ꝙ aũt iuris priuilegia casus suos nõ extẽdãt,
vt patet de priuile. iane. Etiã si sint in corpore iuris clausa, vt ibi
notat hosti. Ex qbus sequit ꝙ ꝓferẽs interdictũ celebrãs in ec
clesia ab eo iterdicta est irregularis, ꝛ ꝑ ꝯñs alij nõ excusant, licet. n. mala superiorũ frequẽter trahant ad subditos in exẽpluꝫ,
de voto. c. magne, alias de no. ope. nũ. c. cum ex iniũcto, non tñ
ꝑ huiuimodi subditi excusant a pena iuris. xvj. q. i. i canonibus.
4 † Itẽ si ꝓferẽs interdictũ nõ seruãdo interdictũ ab eo positũ
in aliquo loco per hoc intẽdit illud relaxare, ita ꝙ ipse proferẽs hoc dixit, tunc nec ipse proferens esset irregularis, sublato eniꝫ principali cessant omnia accessoria. Cum ergo relaxatio loci interdicti nõ habeat certam formam satis fuit ꝙ proferens dixit ꝙ intendebat relaxare, sed vbi proferens hoc non dixit, licet in mẽte gereret relaxare, tũc putarẽ ipsum ꝛ alios nõ seruãtes esse
5 irregulares, † qꝛ sicut vbaliter fuit lata sentẽtia iterdicti, ita ver
bo debuit fieri relaxatio de reg. iu. c. j. hoc verũ est preterqꝫ i papa q nõ subiacet legibus. ff. de legi. l. pnceps. Vñ si in mẽte gerit interdictũ relaxare, licet vba nõ exprimat postea ibi celebrãtes nõ eẽnt irregulares, si tñ hoc ignorẽt ꝛ celebrãt credẽtes durare interdictũ grauiter peccãt, etsi nõ sint irregulares. ioã. cal.
6 † Itẽ si interdicitur aliqua ecclesia nec in capella eius poterit ce
lebrari, nec in cimiterio poterit quis sepeliri, si ipsa capella vel cimiterium sint ecclesie coniũcta, alias secus, extra eo. si ciuitas. lib. vj. item in ecclesia specialiter interdicta, quamuis honestius sit ibi non baptizari, nisi incommoditas aliud suadeat, cõtrariũ tamen faciens credit ioan. calde. ꝙ nõ incurrat irregularitateꝫ, quia a quouis interdicto hoc est exceptum, extra de spon. capi.
7 non est, idem de chrismate. † item in ecclesia specialiter interdi
cta nõ possunt celebrari diuina seruata forma decretalis. alma. §. adijcimus, de senten. excom. lib. vj. Ratio est quia dictum capitu. alma. loquitur cum locus fuerit interdictus, ꝛ tale appellatur generale interdictum, de pe. ꝛ remil. qd in te. siue commune quod in idem sonat, bene ꝛ ad hoc facit de sentẽ. excom. pre
8 senti. lib. vj. † item speciale interdictum positum in aliqua eccle
sia, qꝫuis archidiaconus dicat ꝙ non possit relaxari ad cautelam, sed dicatur nullum. ioã. tamen mo. dicit contrarium qd fatet io. an. videri sibi verius, ꝛ hoc ẽt placet ioã. cal. qꝛ. c. presenti. de sen. excõ. lib. vj. loquit de gñali interdicto ꝙ. s. nõ possit relaxari ad cautelã, secus ergo de speciali. xxv. di. qualis, ꝛ idẽ i par
9 ticulari, vel singulari interdicto. s. ꝑsone. † itẽ ꝛ si ꝓ pecuniario
debito nõ possit ferri interdictum in loco siue generale, potest tñ ferri speciale siue cõtra ecclesias aliquã vel aliquas ꝓ dicta causa. iteꝫ cũ imponitur in aliqua ecclesia cessatio a diuinis seruata forma. c. irrefragabili. de offi. ordi. si quis ibi celebrat nõ est irregularis, ꝛ ratio, qꝛ talis cessatio imposita nõ est vba sentẽtia iterdicti. sed si imponatur cessatio a diuinis generalis. s. in loco ab eo qui potest tunc habet effectum interdicti ꝛ de hac debet intelligi glo. Inno. in. c. non est de sponsa. secundum Ioan. andre. ꝛ hoc placet qd probatur in clemen. ex frequentibus. de sen. excom. que equiparat generales cessationes inductas ab eo qui potest generalibus interdictis, non aũt speciales. i. ceterarũ ec
10 clesiarum. Io. cal. † Item cum promulgatur interdictum in cõe
populũ ciues incolas vel vniuersitatẽ. i. sub predictis appellationibus, vel aliqua ipsarum intelligitur istud generale interdictum. de sen. excom. alma. §. illis. li. vj. ꝛ qꝛ cum interdicto loco propter delictum populi vel ciuium singulares persone loci intelligantur generaliter interdicte, vt sic dicatur generale interdictum, vt in. c. cum in partibus. de verbo. signi. eo. modo. ꝛ istud debet dici generale, imo ꝛ fortius, qꝛ predictuꝫ interdictum superius, ideo dicitur generale, qꝛ vniuersitatem vel populum loci complectitur. Sed propter qd vnuñquodqꝫ tale, ꝛ istud ma
11 gis. xix. dist. c. j. Io. cal. † Item qñ interdicitur clerus alicuius lo
ci, non ex hoc dr ppls illꝰ loci interdictus, qꝛ hec sunt diuersa, ꝛ ecõuerso extra de sen. excõ. c. si snia. li. vj. Intelligo aũt appellatione cleri contineri nõ solũ promotos ad ordines, sed ẽt religiosos ꝛ religiosas, conuersos, ꝛ conuersas qꝛ ita ad ecclesiam sunt translati ꝛ de populo proprie dici non possunt. xij. q. j. duo sunt. Io.
12 cal. † Iteꝫ cum interdicitur populus alicuius terre singulares ꝑ
sone illius populi cuꝫ sint interdicte, nec in illa terra nec alibi poterunt ad diuina vel ecclesiastica sacramenta nisi in casibus a iu
13 re expressis admitti. extra de sen. ex. si snia li. vj. † Itẽ cũ iterdicit
terra alicuius dñi intelligit de ea que est sua quoad dñium iurisdictionale. multofortius si terra esset illius dñi simpliciter ꝛ absolute ꝓpria. Itẽ intelligit de terra qꝫ ab alio tꝫ in feudũ vel i emphiteosim, qꝛ in illis casibus ad eum spectat vtile dñiuꝫ Itẽ intelligit de terra q ptinet ad ipsuꝫ dñm rõne dotis vxoris, qꝛ maritus ꝯstãte matrimonio est dñs dotis vxoris. Itẽ intelligit de terra sibi pignorata. si proferẽs dixit interdico terrã qꝫ talis tꝫ. secus si dixit interdico terrã suã. Io. an. Itẽ si talis dñs cuius terra interdicit hꝫ terrã in diuersis ꝓuincijs, vel diuersis locis si hꝫ eam pro parte ꝛ pro diuiso oẽs ille partes subiacent interdicto. Sed si ꝓ indiuiso secus ne nocens puniatur arg. j. q. iiij. c. si. † si
14 auteꝫ talis dominus postea acquirat nouaꝫ terram talis terra
nõ subiacet interdco, nisi lator snie expressisset vel intenderet taꝫ
de ea

de ea quam habebat q̃ ad ea quam habiturus eēt, si autem vē-
dit terrā interdictam vel perdit eā, nō pp hoc tollitur interdictū
cū onus huius rei trāseat cū ipsa, de deci. c. pastoralis. Nec enī
iste est modus interdictum tollēdi, qd habet relaxari p iudicē,
qui tñ cessante causa & fraude iterdicti se facilem exhibebit. ioā.
15 cal. ¶ † Itē si interdicat populus vel vniuersitas collegium vel
cōmune alicuius loci, nō p hoc intelligitur locus ille interdictus
secūdū ioā. an. in. c. si sentētia eo. ti. lib. vj. q2 aliud est interdictum
loci, aliud vniuersitatis vel collegij, de vsu. c. j. li. vj. poterit ergo
celebrari alta voce in illo loco vt prius interdictis tñ exclusis, q2
hoc nō est prohibitū, sed licet dictū huiusmodi. s. ioā. an. proce-
dat d iure scripto tñ pstare vī occasionem piculi, audiētur enim
voces celebrātium publice ab interdictis, & p hoc vilipēdet cēsu
ra ecclesie, vñ ɔcludēdū esset clericis, vt tali interdicto durante
16 abstinerent a publica celebratione. Io. cal. ¶ † Itē si aliquis de
vniuersitate interdicta se trāsfert ad aliquē locū primo dimisso,
si est specialiter interdictus, aut de populo interdicto, ita q fuit
in culpa pp quā latū fuit interdictum, quocūq3 se trāsferat rema
net interdictus, de sen. excō. alma. §. illis. lib. vj. si xo nō fuit cul
pabilis & ex toto desinit esse de populo interdicto credo cessare
interdictum circa eū, q2 in eo cessat causa efficiēs & ɔseruans, er
17 go & effectus. lxi. di. neophitus. ioā. cal. † Itē si existēs de popu-
lo nō interdicto factus est postea de populo vel vniuersitate in-
terdicta, credo q ex tunc ligatus est, sicut & alij cum factus sit
mēbrum illius corporis, & sic debet eodē iure cēseri. disti. xij. c. j.
io. cal. Itē si existens de populo interdicto, vel vniuersitate si bā
niat simpliciter, & nō ad tēpus cessat interdictū circa eū, q2 cēset
nō amplius de vniuersitate vel populo, sed ɔfinatus vel relega-
tus bñ remanet interdictus, q2 adhuc cēset de corpore vniuersi
18 tatis. ioā. calde. † Itē si talis de vniuersitate vel populo interdi-
cto si ingrediat monasteriū post professionē indubitāter poterit
ordinari, q2 desinit esse de populo totaliter, sed ante pfessionem
tutū est ɔsiliū q nō ordinet scilicet tali interdicto durāte, si tamē
fuerit ordinatus puto illam tenere. ar. de sen. excō. religioso. lib.
19 vj. ioā. cal. ¶ † Itē de absente tempore late sentētie interdicti in
vniuersitatem vel populū, & de presentibus nō ɔsentiētibus sed
ɔtradicētibus alioꝝ culpa pp quam latum est interdictum an li
get, dicit ioā. an. in. c. si sentētia eo. ti. lib. vj. q quidā religiosi te
nent talē nō ligari, etiā quo ad ecclesiam, q2 absens & ignorās ex
maleficio nō obligat. xv. q. j. aliquos, & c. nō est, & q2 pena suos
debet tenere auctores, de pe. disti. j. nemo. sed dicit ipse q isti nō
pōderāt q pena interdicti etiā puniūtur qui nō peccauerunt, de
spon. c. nō est, vñ tenet ipse absētes & ɔtradicētes ligari qd pbat
c. si sentētia, fatet tñ illos insontes quo ad deū, & hoc placet. ioā.
cal. Itē si talis absens est de alia ciuitate vel populo, licet gratio
se receptus fuerit in ciuem vel popularē populi interdicti, vt fa-
ciunt Veneti, & forte ibi nunq̃ habitauit credo q dicto populo
20 interdicto intelligat interdictus. † itē habitātes in ciuitate non
ciues, nec de populo illius planū est q nō includūtur in interdi-
cto illius vniuersitatis vel populi, vt in. c. si sentētia si tñ locus es
set interdictus in eo nō possunt audiri diuina sed extra locū illū.
21 ioā. an. † itē si interdicat locus sub appellatione regni, prouin-
cie, ciuitatis, castri vel ville suburbia & ɔtinētia edificia illius lo-
ci interdicta intelligūtur. de sen. excō. si ciuitas. li. vj. etiā si dicta
suburbia ɔtinētia edificia in nullo erāt subiecta dicto loco inter
dicto vel vniuersitati, si tñ proferens interdictū habeat iurisdi-
ctionē tēporalē in dictis suburbijs. Si autē nō habebat iurisdi-
ctionē, licet de iure scripto nō videant iterdicta dicta suburbia,
tñ pōderata rōne. c. si ciuitas, posset dici q ēt tūc intelligūtur in
22 terdicta nō ab hoie s3 a iure, de sen. excō. nup † intelligūtur autē
suburbia burgi. extra & prope ciuitatē in quibus domus sunt cō
tigue. Cōtinētia vero edificia dicūtur domus vltra burgū sepa-
rate & nō ɔtigue. vel dicūtur suburbia p que iter est rectū, ɔtinē-
tia vero edificia que sunt prope ciuitatē vel locum interdictū in-
23 ter suburbia. † itē interdicto loco sub appellatione ciuitatis, ca-
stri ville vel huiusmodi, nō sunt interdicti ciues illius ciuitatis,
seu homines illius castri vel ville cum predictus locus est inter-
dictus propter delictum domini, vel alicuius particularis perso
ne, vñ & si nō in illo loco iterdicto, alibi tamē poterūt audire di-
uina, & hoc nisi tales persone sint culpabiles, & dederint causam
interdicto eo. titu. alma. §. illis. tales enim sunt interdicti vbiq3,
& ibi etiam est si interdictum sit latum propter delictum populi
vel ciuium vel vniuersitatis ipsius loci, de sentē. excom. c. si sen-
24 tētia lib. vj. ioā. cal. † item ciues habitātes cōtinuo extra ciuita-
tem & suburbia vel cōtinētia edificia interdicto populo vel ciui-
bus ciuitatis intelligūtur & ipsi interdicti, etiam vbicūq3 habi-
tent, ex quo ponūtur ciues, vel de vniuersitate interdicti. ioā. cal.
25 † itē nobiles & marchiones, comites, barones & huiusmodi ha-
bitātes in tali ciuitate si sunt de populo interdicto vel de dicta
vniuersitate qd patet ex eo, quia subeant onera & habētes hono
res sicut alij ligātur sentētia interdicti, & idem si per priuilegium
essent exempti ab oneribus, secus autem si essent sui iuris vel ex
cōsuetudine vel priuilegio impiali, ita q dicte vniuersitati, tanq̃
de ipsius corpore in nullo participarent. ioā. calde.

SVMMARIVM

1 Interdicti tēpore qūo & qñ in ecclesia sunt celebrāda diuina.
2 Interdicti tempore celebrās vel alia prohibita faciens irregu-
laris est.
3 Interdictum nō publicū nō obseruans clericus si illud sciat irre
gularis est, secus in occulto.
4 Interdicti effectus, & moderatio in interdicto populi nō habet
locum, quādo in sentētia interdicti locus nō est expressus.
Capitu. alma. de sen. exco. quomodo loquatur.
5 Interdicti quando nō sunt laici an admittātur ad diuina in lo-
co interdicto.
Quid de clericis extraneis alibi beneficiatis an celebrent in ec
clesia loci interdicti.
6 Interdicti tempore clerici amittūt distributiones quotidianas,
si ad horas nō venerint.
7 Interdicti tempore misse peculiares in ecclesijs ɔuētualibus ce
lebrātur cum moderatione. c. alma.
Quid si ibi omnes deficiāt preter vnum.
Interdicti tempore si cōuētus habet priuilegium celebrādi fa-
miliares cōuētus nō cōprehedūtur.
8 Interdicti tempore si particulari persone sit ɔcessum diuina au-
dire voce submissa, an familiares cum eo admittātur.
9 Interdicti tempore in qbus festiuitatibus diuina celebrari pos-
sint, & interdictum suspēdatur.
10 Et qñ talium festiuitatum dies incipiat, & finiat.
11 Interdicti tempore etiam in dictis festiuitatibus christi corpus
nō potest dari nisi infirmis decedētibus.
Capi. omnis de penit. & remis. quomodo intelligatur.
Interdicti tempore etiam in festiuitatibus in quibus celebratur
non est danda extrema vnctio.
12 Et que missa in dictis festiuitatibus celebranda sit.
Interdicti tempore in dictis festiuitatibus aqua benedici & fru
ctus possunt & interdictis etiam ministrari.
13 Interdicti tempore in festo assumptionis Marie nuptie bene-
dici possunt alijs diebus non.
14 Interdicti tempore virgines & altaria ɔsecrari & benedici pos-
sunt & Abbates & Abbatisse.
Interdicti tēpore i dictis festiuitatibus an sepultura fieri possit.
15 Interdicti tēpore que sacramēta ministrari possint.
16 Interdicti tempore laicis vel clericis non interdictis in loco
interdicto existentibus an eucharistia dari possit.
17 Interdicti tempore quomodo eucharistia ad infirmum portat.
18 Interdicti tempore non potest eucharistia dari mulieribus par
tui appropinquantibus.
Idem in mari vel bellum intrantibus.
19 Interdicti tempore nō interdictis sed de loco interdicto an pos
sit extrema vnctio conferri.
20 Interdicti tempore matrimonium contrahi permittitur.
21 Interdicti tempore nullus ordo confertur in loco interdicto.
22 Interdicti tempore cum solum populus est interdictus extra lo
cum interdictum ordo conferi potest.
23 Interdicti generalis tempore laicis etiam penitentibus ecclesia
stica denegatur sepultura.
Et eo soluto interdicto sepeliuntur in ecclesijs.
24 Interdicti generalis tempore quomodo clerici sepeliendi sint.
25 Interdicti tempore quando ecclesia est singulariter interdicta
ob delictum clericorum vel in penam populi parochiani vbi
sepeliri debeant.
26 Interdicti tēpore laici i ecclesia nec in cimiterio sepeliendi sunt.
27 Interdicti tempore laici non interdicti non possunt in cimiterio
sito in loco interdicto sepeliri.
28 Interdicti tempore priuilegiatus per. c. alma de senten. excom-
municationis, an & quando ad sepulturam admittatur eccle-
siasticam.
29 Interdictum non seruantis pena, si laicus sit.
30 Quid si religiosus sit.

¶ Capitulum. iiij.

1 Quantū ad tertium principale. i. effectum interdicti. † Sciendū primo ꝙ in loco supposito ecclesiastico interdicto ƀm antiqua iura nulla permittebantur ecclesiastica officia celebrari vel audiri extra de pe. ⁊ re. qđ in te. ⁊ de spon. c. nõ est vobis. nisi semel in hebdomada celebrari cã conficiendi corpus Christi. de sen, excom. ca. permittimus. Sed ꝑ noua iura istud extitit moderatū extra de sen. excõ. c. alma. li. vj. per istud valet modū ꝙ singulis diebus in tali loco dñt seu possint i ecclesijs ⁊ in monasterijs misse ⁊ alia officia celebrari sicut prius. Si cū his quatuor ꝯditionibus. s. submissa voce, ianuis clausis, non pulsatis cãpanis, excõ
2 municatis ⁊ interdictis exclusis. † vñ per quamlibet harū quatuor cõditionū. s. de ꝑ se si nõ seruetur alijs tribus seruatis violatur iterdictū, ⁊ est irregularis ibi sic celebrans, vel aliquid agẽs alicuius ordinis vt in officio suo, puta si pulsatis campanis celebrat, vel ẽt si alta voce cãtat ⁊ huiusmodi secũdū host. Jo. an. ⁊ Jo. cal. qui addit sic. ⁊ lȝ hec dura videant̃, tñ sufficit ita scriptuȝ esse. xix. dist. memoriã. Itẽ si clericus in loco interdicto facit tm̃ alterū predictorū alijs celebrãtibus, puta sonat cãpanã, vel aperit ianuas ecclesie ⁊ huiusmodi credo ipsuȝ irregularẽ, qꝛ participat in crimine criminoso, de sen. excõ. nuꝑ, secus si facit alterū predictorū vt celebrent̃ diuina que tñ nõ celebrant̃ de facto, irre
3 gularitas reqrat actū ꝑfectū. xv. q. j. c. fi. ¶ † Iteȝ si clericus scit interdictū loci, qđ tñ nõ publicū est ꝑ denũciationẽ, si illud non seruat est irregularis ƀm Arch. ar. de re. iu. eū. lib. vj. ⁊ hoc verū nisi istud eẽt occultū. vj. q. ij. si tm̃. Nec ob. cle. j. de sen. excõ. qꝛ licet in seruãdo iterdictū qđ seruat matrix ecclesia loca religiosa se debeant ꝯformari, nõ sequit̃ tñ, ꝙ vbi matrix ecclesia nõ seruat, qꝛ nõ ei est denũciatū, alij qꝛ sciũt nõ debeãt obseruare, vt si hi notoriū, qꝛ ƀm hoc idẽ inferret̃ ẽt si eẽt publicū, ⁊ matrix ecclesia nõ obseruaret, qđ est absurdū. dicit tñ ioã. an. ꝙ expediret ꝑ ꝯstitutionẽ prouideri clericos nõ teneri ad obseruãtiã interdictorū prelatorū a iure, nisi primo fieret ipsorū declaratio, ꝑ id qđ
4 habet̃, de cen. c. q̃ꝫ q̃ꝫ. lib. vj. ⁊ in cle. pñti. eo. ti. † item nota ꝙ dicta moderatio ⁊ effectus interdicti nõ habet locum in iterdicto populi seu vniuersitatis, nõ expresso loco in sñia interdicti, quãuis eni ⁊ illud dicat̃ generale iterdictum, tñ. c. alma. cū sua moderatiõe loqtur de iterdicto generali loci ⁊ vniuersitatis, castri,
5 ville regni ⁊ huiusmodi. † item laici q nõ sunt iterdicti nõ pñt admitti ad diuina q̃ celebrant̃ cū dicta moderatione in loco interdicto nisi sint super hoc spãliter ꝓuilegiati. De clericis vero extraneis, seu alibi bñficiatis an possint admitti in ecclesia sita in loco iterdicto ad celebrãdū vel ꝯcelebrãdū, Arch. tenet ꝙ nõ. ioan. an. tenet ꝙ durū est, ⁊ q nimis emũgit ⁊c. ⁊ sic videtur tenere cõtrariū, qđ ꝯtrariū ioã. cal. ꝓbat per multas rõnes, ⁊ idem videt̃
6 dicẽdum de religiosis. † Itẽ tam canonici q̃ꝫ clerici ecclesiarum in quibus distributiones quotidiane distribuũtur illis q intersunt horis si nõ venerint amittent eas, sicut amitterẽt si nõ eẽt in
7 terdictū. † Iteȝ misse nõ ꝯuẽtuales, sed peculiares celebrari possunt tp̃e iterdicti in ecclesijs ꝯuentualibus seruata predicta moderatione. itẽ si in tali ecclesia deficiãt omnes ꝑter vnuȝ ioã. an. post Host. dicit ꝙ ille poterit celebrari cum familiari. Archi. dicit ꝙ nõ audet hoc tenere sed primum placet. fateor tamen ꝙ i priuilegio cõuentus de celebrando tempore iterdicti non icluduntur familiares conuentus, sed in casu predicto ille solus adhibere poterit familiarem seu seruitorem vigore permissionis in §. adijcimus, necessitate ad hoc cogente. ioã. cal. † Si tamen alicui singulari persone sit concessum vt tempore iterdicti possit celebrare vel audire diuina in voce submissa, tunc familiares eius ad audiẽdum cum illo, ⁊ ad celebrandum sibi admittuntur, nisi esset talis cuius culpa dolo vel fraude sit lata sentẽtia iterdicti, vel ad dictã culpam dedisset auxilium ꝯsilium vel fauorẽ, de pri
9 ui. cap. licet, lib. vj. † Item per dictū. c. alma. extat alia moderatio circa interdictū, videlicet ꝙ in festiuitatibus solum natiuitatis, resurrectionis, pẽthecostes, ⁊ assumptionis. b. Marie cãpane pulsent̃ ⁊ ianuis apertis alta voce diuina celebrẽtur in locis interdictis excõicatis exclusis, sed interdictis admissis, ita tamẽ ꝙ illi propter quos latum est interdictum altari non appropinquẽt nõ obstãtibus qbuscũqꝫ priuilegijs que reuocãtur, qꝛ sufficere dȝ oibus ꝙ celebret̃, vt dictū est. item no. ꝙ predictis quatuor solẽnitatibus, de qbus habet̃ in dicto. c. alma. addita est solẽnitas corporis xp̃i per extrauagãtem Martini. v. in qua iterrũpitur interdictū seu suspẽdit̃, vt in quatuor predictis. Ubi primo no. ꝙ illud qđ dictū est de dictis festiuitatibus itelligi debet
10 de vna die tãtum pro qualibet festiuitate. † vñ ⁊ doctores querunt quãdo icipiat talis dies, ⁊ quãtum ad principium diei concordant quasi omnes. s. ꝙ icipit in vesperis vigilie. Sed quãtuȝ ad finẽ sunt varie opi. ⁊ Arch. tenet ꝙ terminet̃ i cõpletoriuȝ festi inclusiue, qꝛ i bñficijs est larga iterpretatio faciẽda. ioã. an. tȝ in. d. c. alma. glo. añ penultima ꝙ terminet̃ i vespis ipsius festi. ⁊
11 sic ꝯcludit cõpletoriū que opinio placet ẽt ioã. cal. † itẽ notãduȝ ꝙ i ꝑdictis festiuitatibus ñ põt licite dari corpus xp̃i, seu cõicari i loco iterdicto, nisi sicut in alijs diebus. s. ifirmis decedẽtibus de sen. excõ. c. rñso. Uñ qđ dr̃ in canone, de ꝯse. di. ij. ⁊ si nõ frequẽtius, ⁊ de pe. ⁊ re. oĩs. s. ꝙ fideles debẽt cõicare in paschate natali ⁊ pẽthecoste, intelligẽdū est iterdicto ⁊ alia ꝓhibitiõe cessantibus, ⁊ idẽ dõm est de extrema vnctiõe, ꝙ. s. nõ est dãda istis
12 diebus Arch. ⁊ ioã. an. † Itẽ ⁊ si i dictis festiuitatibus honestius ⁊ iustius sit saltẽ quãrū ad ꝑncipalẽ missaȝ q̃ si ecclĩa celebrat̃ d ipso festo ꝓprio dicet̃, qꝛ id est iductū in honorẽ illarū solẽnitatū, ⁊ ideo de eis celebrãdū, de ꝯse. di. j. ad hoc, ⁊ de cele. mis. c. ij. potest tñ ⁊ alia missa dici q̃ꝫ de ipso festo. ioã. cal. Itẽ in dictis festiuitatibus credo ꝙ possit aqua solẽniter bñdici ⁊ asꝑsio fieri panes fructusqꝫ bñdici, ⁊ laicis ẽt iterdictis ministrari, qꝛ ista de se non ꝓhibent̃ tp̃e iterdicti, ⁊ ipsorū bñdictio est officiū diuinū qđ
13 generaliter in predictis festiuitatibus ꝑmittit̃. ioã. an. † Itẽ i festo assumptionis virginis Marie semꝑ tẽpore interdicti nuptie possunt solẽniter benedici, qđ alijs diebus tẽpore interdicto nõ potest fieri secũduȝ Hostien. Et hoc ideo, quia talis benedictio pertinet ad diuinum officium quod illa die permittitur solẽniter celebrari. De alijs tribus festiuitatibus non oportet querere, qꝛ nuptie in ipsis prohibẽtur celebrari in omni loco, ⁊ ab omnibus
14 fidelibus. xxxij. q. iiij. non patet. io. calde. † Itẽ in dictis festiuitatibus possunt virgines ⁊ altaria consecrari ⁊ benedici, ⁊ calices ⁊ peramenta ⁊ abbates ⁊ abbatisse, qꝛ huiusmodi benedictiones non sunt sacramenta proprie, sed orationes ⁊ certa officia. ioã. calde. item dictis diebus festiuis in loco interdicto virũ possint admitti ad ecclesiasticam sepulturam. ioã. an. dicit ⁊ putat ꝙ non, licet multoties fuerit contrarium obseruatū. Et subdit post pauca. ioan. calde. Scio ꝙ videretur temerarium resistere opi. domini ⁊ patris mei maxime ꝙ non viderim ꝑ aliqueȝ contrarium scriptum, attamen mea pusilla intelligentia iudicat in dictis festiuitatibus nõ obstante interdicto posse publice ⁊ solenniter mortuos sepeliri, vbi aliud non obstat, puta qꝛ non est spãliter aut noiati iterdictus talis, aut qꝛ fuit i culpa, vel qꝛ ad hoc dedit ꝯsilium auxiliū vel fauorẽ ꝑꝑ qđ latū est iterdictū.

Moueor

Moneor ad dicendum, q pp generale interdictū ꝓhibetur ec
clesiastica sepultura, q ipsa accedit ad offi. diuinū. Nā cū offi
cio diuino dз ferri funus ad ecclesiā, vt habet. xiij. q. ij. qui diui
na, sed diuinum officium permittitur his diebus solēniter cele-
15 brari. Ioā. cal. q multa īducit p ꝛ ꝯ circa hec. † Itē tpe interdicti
ꝛ si ꝓhibita sit administratio sacrorum, illud tn̄ hз mltas exceptio
nes. Nā pmo excipit baptisma nō solū paruulorum, sз ēt adultorum,
extra eo. qm̄, lib. vj. Itē excipit ꝯfirmatio. extra eo. respō. Item
excipit pnīa nō tm̄ morientiū, sed ēt viuorum ꝛ sanorum dūmodo non
fuerint excōicati q non pn̄t admitti nisi in morte, ꝛ exceptis illis
pp quorū culpā vel dolū lata est snīa interdicti, vel pbuerūt cōsi
liū, auxiliū, vel fauorē si nō prius satisfecerint, vel de satisfacien
do dederit idoneā cautionē, aut si hoc nō pn̄t nisi iurauerit ꝙ cū
potuerit satisfaciet, ꝛ ad satisfactionē faciēdā p illos q tenent da
būt ꝯsiliū auxiliū ꝛ p posse laborabūt, nec pp aliqd pdictorum fie
ri dз relaxatio interdicti, extra eo. alma. lib. vj. itē ꝛ cathecismus
q pcedit baptismū fieri pōt, q pmisso baptismo intelligunt per
missa oia p que puenit ad illud, ꝛ sine qbus expediri nō dз huius
modi aūt est cathecismus, de ꝯse. di. iiij. añ baptismū. itē pmittit
ꝯfectio chrismatis in die cene quo vtēdū est in baptismo ꝛ ꝯfir
matiōe, extra eo. rn̄so. Itē pmittit eucharistia dari decedētibus,
de pe. ꝛ re. qd in te. nec. n. dз alicui penitēti denegari. l. di. peni
tēs. Sanis ēt dānatis ad mortē dari pōt tpe interdicti, q cēsen
16 tur tūc in articulo mortis. ioā. cal. † Sз laicis vel clericis nō in
terdictis, sз in loco interdicto positis an possit dari eucharistia,
preterꝗ̄ in articulo mortis dubiū est, exceptis pl̄bīteris tn̄ mis
sam cātātibus aľs celebrātibus, tn̄ forma seruata, vt hr̄. c. alma.
Celebrātes. n. tenent sumere corpus xp̄i, de ꝯse. di. ij. cōperimus.
De alijs vero dicit ioā. cal. trepido ferre snīam cū videri gnālr
religiosos suis fr̄ibus sororibus vel monialibus, quorum curā ge
runt tpe interdicti indifferēter ꝯcedere eucharistie sacra. Sed q
iure faciant ipsi discernant, cū ꝯriū vr̄ de iure scripto. In edictis
n. pmissorijs certorum casuū qd rōne nō inuenit expressum, sed per
missum subiacet regule ꝓhibitiue. ij. q. v. ꝯsuluisti, ꝛ est expssuз, in
cle. exiui. de verb. sig. §. porro. cū sit pmissum tpe interdicti spālr
corpus xp̄i iquātū dr̄ viaticū. i. inquātū dat decedētibus, igitur
17 ꝛc. † Et addit idē io. ꝙ cū portat eucharistia ad infirmū, tūc cre
dit ꝙ deat portari cū pulsatiōe cāpanelle ꝛ lumie pcedēte ꝛ alijs
ꝯsuetis, q cū aliqd pmittit nisi aliud appareat intelligit fore p
missum sm ꝙ ius disponit illud fieri ꝛ vsus obseruat, ar. ad hoc
liij. di. erit aūt. xij. di. illa. Sз de portatiōe luminis disponit ius,
de cel. mis. sane. De pulsatiōe aūt cāpanelle hз gnālis ꝯsuetudo
ergo ꝛc. Poterit aūt dare tale viaticū infirmo in pn̄tia astātiū
ꝛ veniētiū, vt pmisso itelligat sm ꝯditionē status psone ifirme.
18 xlj. di. qsquis. † De mulieribus ergo pgnātibus ꝛ partui appro
pinquātibus an tpe interdicti possit dari eucharistia, vr̄ ioā. an.
dicere ꝙ nō, nisi aliud piculū imineat in eis. Rō est, q tales non
ꝓprie dici pn̄t decedētes ex appropiquatiōe ad partū, sз nō nisi
decedētibus ꝯcedit eucharistia in tali tpe. s. interdicti. Eadē rō
ne idē putat io. cal, de intrātibus mare vel bellū cāpestre vel ob
sessis, ꝛ facit qd no. de offi. or. Pastor. ij. rn̄. in glo. Extrema vn
19 ctio indubitāter est ꝓhibita tpe iterdicti. † Sз an clericis vel re
ligiosis, maribus vel feminis nō iterdictis, sз de loco iterdicto ꝛ
q seruauerūt interdictū an possit ꝯferri extrema vnctio a qbus
dā dubitat. Dn̄s ꝛ pr̄ meus veritatis ꝛ iustitie cultor. in. c. qd in
20 te. d pe. ꝛ re. dicit ꝙ nō, qd tn̄ multi male aduertūt io. cal. † Ma
trimoniū ꝯo interdicto tpe pmittit q ꝯhi pōt quocūꝗ tpe p le
gitimū ꝯsensū viri ꝛ mulieris, ēt si ꝯhētes eēnt iterdicti sm Inn.
Nā ꝛ p ifideles ꝛ excōicatos ꝯhi pōt, sз solēnis bn̄dictio nuptia
rū tūc fieri nō pōt sm Host. ēt si alter tm̄. s. vir vel mulier eēt iter
21 dictus, ꝛ in loco nō iterdicto fieret. ioā. cal. † De sacro ordinis
sciēdū ꝙ nullus ordo ꝯferri pōt in loco iterdicto clericis ꝛ lai
cis, ꝛ rō est q ꝓhibētur ibi eccľastica sacra ministrari, exceptis
22 qbusdā casibus de qbus iste nō est, vt in. c. Nō est, de spō. † Si
aūt ppľs est iterdictus cū pp hoc nō sit clericus iterdictus, pote
rūt clerici illius loci extra locū iterdictū ad ordies supiores pro
moueri. ab eo tn̄ q hoc de iure possit, itē si locus tm̄ ē iterdictus,
licet ibi nullus valeat ordinari, laici tn̄ q nō fuerūt culpabiles de
licti pp qd latū est iterdictū extra locū interdictū poterūt ordi
nari, nisi pp delictū vniuersitatis lata fuisset snīa iterdicti i loco,
23 q tūc nullus de dicta vniuersitate posset ordinari. io. cal. † Item
tpe generalis iterdicti denegat laicis ecclesiastica sepultura ēt si
pnīam egerit, extra de pe. ꝛ re. Quod inter. Rō est, q interdicti
sunt tales, ēt si pcōres nō sint. xvij. q. iiij. miror. Sed illi iterdicti
qui tūc absoluūtur ab aliqua excōicatione, remanēt tn̄ iterdicti
adhuc donec soluat iterdictum, ꝛ si in morientibus interdictis ap
paruerint signa pnīe, ꝛ postmodū fuerit absolutū iterdictū, tunc
taliū corpora erūt apud ecclesiā trāsferēda. ar. extra, de sen. exc.
c. cū illorum, ꝛ si apud ecclesiam stāte interdicto sepulti fuerit nō
erūt postea exhumādi, cum ad eum statum venerit res a quo in
cipere potuit p huiusmodi iterdictis scilicet qui penituerint licet
24 mortuaria accipere ac p eis orādum est. ij. q. iij. Quicūꝗ. † Sз
si nō penituerint, nec pro eis orādum est nec mortuaria recipiē
da. lxxxviij. dis. c. fi. Clericis vero qui in tali generalitate nō sunt
iterdicti, nō negatur ecclesiastica sepultura, ita tn̄ ꝙ fiat sine pul
satione campanarum ꝛ cessante omni solēnitate, extra eo. tit. qd
in te. ꝛ qd ibi dicitur cum silētio, nō videtur hoc intelligēdum de
silētio officij funeralis, q cū cōcedit qd maius est scilicet dicere
25 missam ꝛ horas submisse, ꝛ de officio funerali ꝯcedi vr̄. † Item
qn̄ aliqua ecclesia est singulariter iterdicta, si quidē est iterdicta
pp delictū clericorum tātum, vel quia violata fuit tūc parrochiani
possunt in alia ecclesia nō iterdicta eligere sepulturam ꝛ audire
diuina, sed si sit interdicta in penā ppľi, etiā si multi ex eis nō de
liquerint, sed forte vniuersitas vel magna pars vel q forte deli
quit dominus, ꝛ i hoc punit, tūc parrochiani nō pn̄t in alia etiā
26 nō iterdicta eligere sepulturā nisi forte ex priuilegio. Inn. † Itē
sicut tempore interdicti in ecclesia nō sunt laici sepeliēdi, ita nec
in eius cimiterio, extra de pui. c. vt puilegia. Et licet stephanus
dicat ꝙ sufficit ꝙ sit locus ad sepulturam deputatus, lз nō sit be
nedictus vt dicat cimiterium. tn̄ io. an. dicit ꝙ est locus ad vsuз
cimiterij per epm̄ benedictus, de ꝯse. di. j. nemo. Io. etiā cal. di
cit ꝙ nō sufficit ꝙ locus sit ad sepulturā deputatus, nisi auctori
tate episcopi fuerit ad sepulturā destinatus, ꝛ hoc oportet fate
27 ri quātū ad penā excōicationis que ponit p cle. Eos. † Item lai
ci nō iterdicti nō pn̄t in cimiterio sito in loco iterdicto cum cleri
corum officio sub silētio cessantibus alijs sepeliri. Ratio est, qa
illud ex gratia ꝯcedit clericis. ergo alijs intelligitur denegatum
28 ioā. cal. † item priuilegiatus, p. c. alma. super auditiōe diuinorum
ꝛ pceptione sacramētorum sine mētione de auditione diuinorum, pu
to ex hoc possit admitti ad ecclesiasticā sepulturā ꝗuis de ip
sa nō fiat mētio. Sed si priuilegiū esset cōcessum sup auditiōe di
uinorū, nō facta mētione de pceptione sacramētorum satis vide
tur dubiū, tn̄ placet ꝙ p illud puilegiū sit ꝯcessa ecclesiastica se
pultura, per regulam cui communicamus viuo, ꝛc. xxiiij. ques. ij.
sane, solennitatibus tamē cessantibus, vt dicitur de clericis. ioā.
cal. item sepellientes extra ecclesiam vel cimiteriū interdictaз p
sonā vel no interdictā. sed in loco interdicto cū officio diuino cle
rici illud officiuз celebrantes sunt irregulares. sed sine officio di
uino bene possunt interdicti extra ecclesias ꝛ cimiteria sepeliri,
nec enim debent eorum corpora remanere inhumata. Ioā. cal.
29 **Pena autem** † nō seruantis interdictū si est cle
ricus. est ista sз Host. q sciēter ce
lebrās in loco interdicto, vndecūꝗ sit, efficitur irregularis ꝛ est
suspēsus. extra de cle. excō. mi. Postulastis. §. fi. ꝛ extra eo. is q
li. vj. vn̄ nō pōt beneficia ꝯferre. extra de conces. preb. c. q diuer
sitatem. idem inno. ꝛ Ber. itē talis nō pōt eligi nec eligere. vt in.
d. c. is q. ꝛ de cōsue. c. dilectus. item nec potest postulari extra de
postu. c. j. itē q nō seruat interdictū remouēdus est a beneficio. ex
30 tra de cle. excō. mi. † Postulastis. Sin autē talis sit religiosus,
ꝛ ad nullū ordinē adhuc ordinatus est ꝛ si irregularitatē nō in
currat, q nō est expressuз in iure. Nā. c. is q agit. d sola irregula
ritate q pcedit ex sola celebratione diuinorum vel executione ordi
nū poterit tn̄ aliter puniri ꝛ recludi i arctiori mōastrio ad pniaз
31 pagēdā, † ꝛ idē vr̄ dicendū de moniali nō ꝯseruante interdictuз.
qlibet tn̄ horum. s. religiosus nō habēs ordinē ꝛ religiosa si violāt
interdictū sunt ineligibiles actiue, ꝛ passiue. nā ꝛ si nō habēt ordi
neз clericalē, rōne tn̄ ipsorum status habēt officiū celebrādi diuina
sm cōditionem ipsorū, vn̄ violādo interdictū, illā penā incurrūt
32 cuius sunt capaces. ad hoc de biga. c. debitū. io. cald. † Purus
vero laicus violās interdictū ꝗuis irregularitatē nō icurrat vel
suspensionem sm Inno. grauiter tn̄ peccat, ꝛ puniēdus est pena
arbitraria p ecclesiasticū iudicē de sen. excō. c. grauis. in cle. iteз
omnis qui scienter celebrat in loco interdicto, siue coram perso
nis interdictis a iure vel a iudice vel recipiens publice interdi
ctos ad diuina officia vel sacramenta vel sepulturam etiam si
nō sit irregularis, est interdictus ab ingressu ecclesie. de priuile
gijs. capitulo episcoporum. libro sexto. ꝛ si in ea se ingerit in of
ficio suo fit irregularis. eodem titulo. capitulo is cui. libro sexto.
Nota quod licet omnibus predictis in vlti. §. sit interdictus in
gressus ecclesie per capi. episcoporum extra de priuile. li. vj. Est tn̄
differētia inter eos. nā celebrans in loco iterdicto est ēt irregula
ris admittētes vero ad sepulturā noiatiз iterdictos, vel publice

33 excommunicatos sunt excõmunicati in icle. Eos. de sepul.† Et etiã qui tpe interdicti sepeliunt defunctos in cimiterijs vel ecclesijs in casibus nõ cõcessis, vt patet in ea. cle. Alijs vero de qbus fit mẽtio interdicit̃ solũ ingressus ecclesie mõ predicte. Dicitur aũt agere vel ingerere se in officio sicut prius, ⁊ pars q̃nis violare interdictũ cũ.s. dicit solẽniter horas diurnas vel nocturnas, vel missam vel aliud offm̃ qd̃ cõpetit rõne alicuius ordinis quez habet. xj.q.iij. Eps. Et idẽ notat Inno. ⁊ alij post eũ, de excessi. prela.c.fi. Psalmista interdictus vel non interdictus, sed in loco interdicto si celebrat idest si solẽniter agit in officio suo, vtrũ sit per hoc irregularis. Sic respõdet. io. cal. secundum theolo-

34 gos talis non est irregularis, † quia psalmistatus secundum eos non est ordo, secus secundum canonistas qui tenent psalmistatũ esse ordinem. xxj. di. clericos, ⁊ tali ordini competit cantare. s. in choro psalmodizando lectiones ⁊ responsoria legendo. Ideo talis huiusmodi agẽdo efficitur irregularis. Et addit ꝙ quidã dicunt, ⁊ placet Inno. ꝙ si cõsuetudo est in ecclesia, ꝙ sine distinctione ordinis quisq; legat epistolã vel portet cereos, vel faciat quicquid aliud ptinens ad aliqd̃ officiũ, nõ erit irregularis is q illud officiũ facit. Et subdit Jo. calde. ꝙ illa distinctio nõ tollit̃ quin de iure talia competãt ratione alicuius ordinis. Unde Jo. an. ⁊ alij in. c. cum medicinalis, dicunt talem esse irregularẽ. Hostien. ⁊ specu. putant habentem primam tonsuram tãtum si cantet in officio suo esse irregularem. xxiij. di. psalmista. Sed si quis faciat ea que nõ sunt alicui ordini vel officio deputata, vt si i matutinis legit lectiones, vel cantet responsoria, dicunt Hostien. ⁊ Guil. nõ esse irregularem. In benedictione aque benedicte cõtrahitur irregularitas secũdum Inno. q2 est annexa huiusmodi ordini benedictio. de conse. di. iij. aquam, quando scilicet interdictus clericus hoc ageret, sed si non est ipse interdictus, eo ꝙ talem facit benedictionem aque in loco interdicto seruata moderatione que tradit̃ de alijs officijs non incurrit irregularitatem.

35 † Aqua autem benedicta non debet aspergi laicis loci interdicti a sacerdote, ⁊ hoc preterq̃ in quatuor festiuitatibus de quibus agitur, in. c. alma. Si tamen aspergeret, putat Jo. cal. ꝙ nõ est irregularis, q2 hoc non est in iure cautum. Per benedictionem autem mense etiam ab interdicto clerico non contrahitur irregularitas, quia nulli est ordini deputata. a benedictione etiã quam consueuerunt priores vel episcopi itinerando dare obuiãtibus eis in sua diocesi, dixerunt quidam tutum esse abstinere in loco interdicto, si tamen contrafiat nõ erit irregularis quod putat Joan. calde. esse verum de simplici benedictione. Secus de solenni ad quam premittitur Sit nomen domini benedictum, vel aliquid aliud huiusmodi. Talis enim benedictio competit

36 episcopo ratione ordinis, di. xcv. c. eccle. † Benedictione autẽ calicis vel paramẽtorum vel corporalium vel candelarum in festo purificationis vel oliuarum in festo palmarum. Dicit Joan. calde. fieri nõ posse a clericis interdictis vel in loco interdicto ⁊ a non interdicto, nisi seruata moderatione que traditur de offi-

37 cijs diuinis, in. c. alma. eo. titu. lib. vj. † Et idem dicit tenendũ de facientibus officium pro baptismo in sabbato sancto, vel pro confectione chrismatis in cena domini, vel pro anniuersario defunctorum. Et benedictio etiaz pere ⁊ baculi peregrinorum a sacerdote. dicit Guil. ꝙ videtur esse concessum cum non sit prohibi-

38 tum. † Item de purificatione post partum, dicit Joã. cald. ꝙ nõ potest mulier post partum introduci in ecclesiam in loco interdicto per sacerdotem cum psal. ⁊ orationibus ⁊ solẽni introductione alias incurreret irregularitatem, quia illud est officium diuinum ordini clericali competens. Sed sine officio facta solum cõfessione vt moris est, poterit mulier per se intrare gratias agen-

39 do. † Item si clericus interdictus vel non interdictus, sed in loco interdicto si excommunicat aliquem vel absoluit excommunicatum, secundum Inno. nõ est irregularis, q2 huiusmodi non sunt ordinis sed iurisdictionem concernunt. y. q. j. nemo. Et de excõmunicatione nõ est dubium, quare idem dicẽdum est de absolutione, de pe. di. j. verbum, tamẽ absolutionis solẽnia exhibere, sicut est dicere cum stola psal. ⁊ orationem, vel in ecclesiam introducere excommunicatum, q2 hoc est ordinis ⁊ officij, huiusmodi

40 faciens est irregularis secũdum Inno. ⁊ spec. † Officium commẽdationis animarum decedẽtium iuxta morẽ, credit Jo. cald. ꝙ fieri possit loco ⁊ tempore interdicti, q2 istud officium videtur quasi annexum ad absolutionem fit in penitentia, vnde sicut cõceditur tunc penitẽtia ita ⁊ istud. Item in loco interdicto ⁊ interdictis ⁊ excommunicatis potest predicari verbum dei, de sen. ex com. c. respõso. Et potest etiam interdictis fieri cõfessio generalis in fine predicationis, potest etiam campana propter hoc pulsari, q2 cum dicta pulsatio sit signum ⁊ preambulũ actus permissi, vt habeat generalis cõsuetudo intelligitur ⁊ ipsa pulsatio per

41 missa. Jo. cal. † Pro missis vero ⁊ horis canonicis dicẽdis nullo modo habet pulsare campanas tempore interdicti, alias incurreret̃ irregularitas, exceptis q̃tuor festiuitatibus, de quibus supra, etiã si campane ipse essent extra ecclesiam, ⁊ procul ab ea, nõ licet ꝑ dictis pulsare, alias fieret fraus legi. xiiij. q. iij. pleriq;. Nec etiã paruas campanellas licet pulsare tẽpore interdicti ꝑ diuinis officijs celebrãdis, vt faciũt religiosi mẽdicãtes. Nã prohibitio pulsationis campanarũ tẽpore interdicti vtiq; ⁊ minores cãpanellas includit, cũ de facto sonus audiat̃ extra muros, ⁊ interdum satis procul, vñ tales sibi caueant, ⁊ sufficiat eis ꝙ ꝑ aliqua signa, puta tabule possint ꝯuenire ad diuina eoꝝ. sed pulsare cãpanas tẽpore interdicti ꝑ horis notificãdis, puta tertia, sexta, nona, ⁊ huiusmodi, nõ credo illicitũ laicis, hac de cã cãpanas suas sonare, sed clericis nõ credo hoc licere, lz. n. de facto celebrent diuina, tñ ex quo dicto tpe solẽt diuina celebrare, ꝑsumeret̃ verisĩr ꝙ ꝑ celebratione diuinoꝝ sonarẽt. xxviij. di. de siracusane. Fateor tñ pp hoc tãtũ ipsos nõ incurrer̃ irregularitatẽ.

42 Jo. cal. † Pulsare aũt cãpanã ꝑ Aue maria, vt solet fieri laudabilit̃ de sero ⁊ de mane in qbusdã locis tpe interdicti nõ inducit irregularitatẽ, q2 illa salutatio virginis gloriose nõ est officiũ ordini annexuz. pulsare cãpanas ꝑ ostẽsione aliquaꝝ literaꝝ, vel in aduẽtu alicuius plati ⁊ hmõi tpe interdicti, nec laicis nec cleri-

43 cis ꝓhibet̃. Jo. cal. † Cõsulit etiã ꝙ itinerãtes ꝑ loca interdicta si sunt duo vel plures ꝙ nõ dicãt horas canonicas in via, q2 ex quo ab alijs audiri pñt, dicit ipse ꝙ nõ audet dicere ꝙ hoc facere possint sine violatiõe interdicti. Secus si esset vnus solus, qa

44 ita submisse dicere posset ꝙ nõ audiret̃. † itẽ dicit Inno. ⁊ abb. ꝙ nõ credit irregularitatẽ incurrere clericũ iterdictũ pp hoc ꝙ interfit diuinis ⁊ si cãtat cũ alijs, dũmodo nõ celebret nec aliqd agat vt in suo officio peccat, tñ Jo. cal. dicit sibi placere dictum Host. ⁊ spec. s. ꝙ si talis se ingerat diuinis audiẽdo ex quadam simplici deuotiõe nõ ꝯtẽnẽdo nõ est irregularis, ⁊ sic ꝓcedit dictũ Inno. Sz si hoc facit ꝯtẽnẽdo ⁊ faciẽdo celebrare diuina, siue auctoritatẽ ꝓbẽdo siue cooperãdo, tũc irregularitatem incur-

45 rit. † Itẽ laici violãtes iuterdictũ, ⁊ si nõ incurrãt irregularitatẽ grauiter tñ peccãt, vt dictũ est ẽm Inno. ⁊ vt vr̃ mortaliter si sciẽter hoc faciũt, q2 ꝯ obediẽtiã ecclesiasticã agũt. lxxxj. di. si q. Sz exercẽtes officia que nõ sunt alicuius ordinis tpe iterdicti vt ad

46 uocando, docẽdo, ⁊ hmõi nõ peccãt. † Itẽ nõ prohibent̃ laici tẽpore interdicti dicere letanias vel laudes suas vt faciunt Ferrarie. Item non prohibentur orare in ecclesia extra tẽpora celebrationis diuinorum ẽm Guil. ⁊ Monal. Item si sacerdos probabiliter credit qd̃ aliq interdicti sunt in ecclesia hz Guil. dz monere in generali ꝙ exeãt alias nõ tenetur vitare eos maxime publice donec ꝯstet de sententia. Item si sacerdos recipiat scienter hominem interdictum licet ipse peccet ⁊ penas incurrat, vt. s̃. dictũ est alij tñ nõ tenent̃ exire ẽm Guil. nec peccant audiendo di-

47 uina. † Itez in diuinis officijs sunt vitãdi oẽs illi qui proprio nomine vel alia certa circũlocutione per sñiam designantur interdicti, qui ⁊ dñr nominatim interdicti. Item vitandi sunt tanq̃ nominatim interdicti omnes illi de quibus constat ꝙ interdicti sunt vt si ciuitas vel castruz interdicitur. Si vero interdicantur fautores siue participantes in crimine non dñr nominatiz interdicti, sed tñ in genere, vñ tales non tenetur quis vitare quousq; ꝑ iudicẽ specificent̃, ⁊ denuntientur, nisi forte eorũ participatio esset multũ notoria, ita ꝙ ificiationi non sit locus de cohabita. clerico. c. tua nos. Innocen. Hostien. ⁊ Guil.

SVMMARIVM

1 Interdicti forma qualis sit cũ ab homine ob ꝯtumaciaz fertur. Et qualis sit quando a iure fertur.

2 Interdicti sententia vt liget causa publice promulgari sufficit.

3 Interdicti sententia suspendi potest, ⁊ quando est suspensa celebrari potest.

4 Interdicti sententia quando suspensa est appellari potest.

5 Interdicti sententia postq̃ est lata per inferiores prelatos non potest per minores relaxari sine congrua satisfactione.

6 Interdictũ nec ex cõmunicatio lata ꝑ inferiores non potest archiepiscopuz relaxari, ipsis qui tulerunt ommissis.

7 Interdictũ ꝯñale tollit̃, si is, ob quem latum est satisfacere velit.

8 Interdcm̃ ꝯñalr̃ latũ a iur̃ vl̃ ab hõie qñ qs obseruar̃ ñ teneat̃.

9 Interdicti generalis tpe fratres predicatores ⁊ minores qd̃ priuilegium habeant missas celebrandi, celebrare possunt.

10 Et

10 Et quos possint ad diuina recipere.
11 Et quõ quilibet fratrum predicatorum quotidie vnam missam
celebrare possit.
12 Et que alia tali tempore possint facere ⁊.J.nu.25.
13 Interdicti sententie excommunicationis et suspensionis con-
tra eos late sunt nulle.
14 Interdici, communicari, ⁊ suspendi non possunt fratres pre-
dicatores a nullo legato nisi de latere.
15 Absoluere possunt a sententia excommunicationis suspensio-
nis ⁊ interdicti magister ordinis predicatorum ⁊ eius vica-
rius, ⁊ priores fratres suos.
Idem in fratribus minoribus.
Interdicti tempore fratres de penitentia sancti dominici pos-
sunt licite audire diuina, ⁊ sacramenta recipere.

¶ Capitulum. v.

v **Ultimo videndum est**
De forma qua fertur interdictum, ⁊ quomodo etiã
1 relaxetur. ¶ † Unde sciendum secundum Joan. cal
deri. ꝙ cum ab homine fertur ⁊ propter contumaciam, est ne-
cessaria monitio precedens, ⁊ forma que traditur, de senten. ex
communicatio. c. primo. lib. vj. ⁊ sic intelligitur de appella. c. re
prehensibilis, sed si propter delictum fertur non est monitio ne
cessaria. v. questione quarta, in loco. Sic intellige no. per Inn.
⁊ alias de appel. c. ad hoc. Cum vero a iure profertur propter
excessum siue delictum sine monitione fit, siue sit speciale inter-
dictum. s. contra ecclesiam, vel contra personam singularem,
quod superius dictum est interdictum singulare, siue sit interdi
ctum generale loci. s. ciuitatis, vel castri ville vel vniuersitatis
populi, quodlibet enim horum dicitur generale. Sub hac au-
tem forma verborum profertur. Nos propter talem causaꝫ ec
clesiam vel terram talem supponimus interdicto, extra de ver-
borum significa. cum in partibus, ⁊ additur etiam communiter
ecclesiastico ad differentiam interdicti legal. Potest etiam sen
tentia interdicti ad voluntatem iudicis determinari. puta vt in
terdicat missam cum cantu, vel horas, vel sepulturas, ⁊ huius-
modi. Potest etiam iudex ab interdicto excipere, ⁊ subijcere
quos vult, ⁊ q̃n vult puta q̃n domin⁹ terre ẽ ibi p̃sens, ⁊ huius-
modi, extra de spon. c. nõ est vobis. ¶ † Ad hoc autem vt obli
2 get sententia interdicti sufficit eam publice promulgare, nec po
stea est necesse eam singuloꝝ auribus inculcare. di. xvj. quod di
citis. Sufficit etiam cum quis scit nuncios suos, maxime Me
tropolitanam ecclesiam recepisse sententiam, ⁊ obseruare, extra
3 de postu. c. j. ¶ † Item nota secundum Innocen. ⁊ Hostien. ꝙ
cum locus, vel ecclesia interdicitur, talis sententia suspendi po-
test, ⁊ cum est suspensa potest celebrari extra de priuile. c. vt pri-
uilegia. Sed si est interdicta persona siue suspensa, quando hoc
est factum pro culpa ipsius suspensi vel interdicti, non posset de
licẽtia alicuius celebrare nec interdictũ, vel suspensio suspendi,
sed cum hoc est factum propter culpam alterius tunc potest di
ci sicut de interdicto loci. s. ꝙ talis sententia potest suspendi per
4 episcopũ sicut ⁊ tolli. ¶ † Item appellari põt. j. tempus suspẽ-
sionis interdicti a suspensa snia sicut a conditionali de appel.
Preterea, ⁊ idem de sententia suspẽsionis, secus in snia excõi
cationis. Itẽ snia interdicti, ⁊ suspensionis nudo verbo suspẽ-
5 dunt, vel totaliter relaxantur cũ iuramento tñ extra eo. Alma.
5 ¶ † Itẽ postq̃ snia interdicti p aliquos inferiores prelatos ra
tionabiliter est lata. maiores nõ dñt relaxare sine congrua satis
factione, ⁊ cũ ꝯscientia illius qui tullit, extra de offi. ordi. c. Cũ
ab ecclesiarum. Si vero irrationabiliter sit lata, dꝫ q tullit sine
difficultate relaxare, seu superior ad quẽ recurritur. extra. e. Cũ
6 medicinalis. lib. vj. † Itẽ archiep̃s nõ potest relaxare interdictũ
vel excommunicationem, vel suspensiones latas ab officialib⁹
archidiaconoꝝ seu alijs iurisdictionẽ habentibus subditis suf
fraganeoꝝ ipsis q tulerunt ommissis. extra. e. Cũ romana. lib.
vj. Item cũ quis interdicto vel excommunicatione astrictus of
fert se ad iustitiam eoꝝ p quibus sniam recipit, idex eum ne sic
decedat absoluere poterit, ẽt si aduersa pars appellet ne absol
uatur, dꝫ tñ ante absolutionẽ recipi ab illo sufficiens cautio, ꝙ i
presentia romani pontificis apud quem appellat̃ si voluerit ap
pellator, vel corã iudice cui cãm delegauerit iuri parebit, ⁊ idẽ
de his quis dicunt se iniuste interdictos. † Item ẽm Jo. an. tem
pore generalis interdicti si is pp cuius culpam latum est inter-
7 dictuꝫ satisfacere vult, tollet̃ interdictũ. Si vero culpabilis fuit
tanq̃ ꝯsiliarius vel auxiliarius, lꝫ accipiat̃ cautio, ⁊ iniungatur
penitentia nõ relaxabitur interdictum, ꝙ si pp eius culpam la-
tũ est ipse quidem punit̃, sed eius satisfactio non requiritur.
8 ¶ † Item no. ꝙ ea que dicta sunt in precedentibus. c. de mate
ria interdicti quo. s. ad obseruandũ interdictum ne ꝯfaciendo
incurratur peccatum, ⁊ irregularitas, locum habẽt ⁊ vera sunt
ẽm ꝙ hr̃ in corpe iuris, Sed p extrauagantem martini. v. que
incipit. Insuper ad euitandũ nõ tenetur obseruare interdictum
ecclesiasticum a iure vel homine generaliter promulgatum, nisi
talis sententia fuerit contra personam, collegium, vniuersitatẽ,
ecclesiaꝫ, cõitatẽ, vel locũ certũ, vel certa a iudice publicata vel
denũtiata specialiter ⁊ expresse ⁊ ipsam extrauagantem habes
S. in fi. de excom. mi. c. fi.

9 **De priuilegio** Fratrum predicatoꝝ, ⁊ minorũ
quo ad interdictũ. † fratres ordi
nis predicatoꝝ tpe generalis interdicti terre possunt vbiq̃ in
oibus ecclesijs suis, vel alienis clausis ianuis interdictis ⁊ excõ
municatis exclusis nõ pulsatis campanis, ⁊ submissa voce cele
brare diuina, ⁊ recipere ecclesiastica sacramenta exceptis trib⁹
casibus. Primus est si causam dederit interdicto. Secundus
si contingat id eis specialiter interdici. Tertius est si ecclesia il
la in qua volũt celebrare est interdicta. Boni. virtute. ¶ † Nõ
10 tẽpore interdicti possint ad diuina recipe pueros suis seruitijs
deputatos, ⁊ negotiorum suoꝝ pcuratores, ⁊ operarios qui suis
locis eoꝝ operibus continue institerint nisi in duobus casibus.
s. si ipsi cãm interdicto dederũt. Secũdus est si ꝯtingat eos spe
11 cialiter excõmnicari vel interdici. Bonif. virtute. ¶ † Quod
tempore strictissimi interdicti q̃libet ordinis fratrũ predicatoꝝ
quotidie vnam missam celebrare valet cum duobus aut tribus
tantum ministris expulsis primo omnibus qui non sunt de or-
dine predicatorum. Clemẽs meritis vestre religionis. ¶ † Nõ
12 quando in ciuitate vel locis alijs vbi habitat̃ cõtingerit inter-
dictum poni ⁊ prohiberi oĩa ecclesiastica sacramenta, exceptis
paruulorum baptismatibus, ⁊ penitentijs morientium, nõ ob-
stantibus quibuscunq̃ priuilegijs religiosis quibuscunq̃ ab
apostolica sede concessis, nihilominus tempore talis interdicti
possunt cõfiteri peccata eorum, ⁊ ab ipsis absolui, ⁊ temporib⁹
consuetis iuxta moreꝫ ordinis sui sacre communionis ⁊ vnctio
nis extreme recipere sacramenta, ⁊ diuina officia celebrare si-
mul, ianuis clausis, non pulsatis campanis, ⁊ submissa voce, ex
communicatis, ⁊ interdictis ac omnibus personis que non sũt
de ordine suo exclusis, nõ obstãtibus prohibitiõibus huiusmo-
di seu aliquibus literis a se. aposto. impetratis, vel impetran-
dis, que de ordine fratrum predicatorum, ⁊ hac indulgentia
specialem non fecerint mentionem. Honorius. Meritis vestre
13 religionis. ¶ † Quod omnes sententie interdicti suspẽsionis ⁊
excommunicationis contra eosdem late per quoscunq̃ prela-
tos contra indulta priuilegiorum dictorum fratrum sunt ipso
facto irrite, ⁊ inanes. Si autem contra alios late fuerint occa-
sione eorundem fratrum sunt penitus irritande. Alexand. me-
14 ritis vestre. ¶ † Quod a nullo legato nisi a latere nec delegato
possunt suspendi, ⁊ interdici, vel excommunicari, nisi in eorum
literis de ordine predicatorum talis specialis mentio habeat̃.
15 Clemens exigentibus. ¶ † Quod magister ordinis, ⁊ eius vi-
carius in toto ordine ⁊ priores, ⁊ prouinciales, ⁊ conuentuales
⁊ eorum vicarij in supradictis terminis possunt fratres suos
constitutos in terminis predictis, vel ad eos declinantes vnde
cunq̃ absoluere a sententia excommunicationis, suspensionis, ⁊
interdicti, a iure vel a iudice generaliter promulgatis. vel si in
locis suppositis ecclesiastico interdicto presumpserint celebra
re diuina. Boni. virtute Inno. licet autem hec dicantur de pre
dicto ordine. tamen credo fratres minores eisdem gaudere pri
16 uilegijs. † excepto eo quod nunc sequitur ꝙ viri ⁊ mulieres de
italia habentes habitum ⁊ regulam ordinis qui dicuntur d̃ pe
nitentia sancti dominici, ⁊ possunt licite audire diuina ⁊ recipe
re ecclesiastica sacramenta tempore interdicti, nisi causam de-
derint interdicto. hono. Congruum existimantes.

❧ F I N I S ❧

Tractatus solẽnis de suspensione, editus per beatum Antoninum Archiepiscopum Florentinum sacre pagine Doctorẽ celeberrimum, feliciter incipit.

SVMMARIVM

1 Censure ecclesiastice appellatione quid veniat.
2 Irregularitas quid sit.
3 Suspensio quid sit, ⁊ quos comprehendat.
Suspensio quotupliciter fiat.
4 Suspensus quo ad se quomodo quis dicatur.
5 Suspensus quo ad alios, ⁊ non quo ad se quomodo qs dicat.
Clerici peregrini ignoti ad celebrandum non admittũtur, nisi cum quinq̃ sigillis episcoporum.
Et an talibus sigillis sit credendum.
6 Clericus viator peregrinus ptransiẽs examinãdꝰ ñ ẽ tã subtilr.
7 Litere peregrinorum clericorum quid continere debeant.
8 Suspensus quo ad se ⁊ quo ad alios quomodo quis dicatur.

Capitulum. j

1 Uia nomine cẽsure ecclesiastice comprehendit non solũ excõicatio, sed ẽt suspensio ⁊ interdictũ, extra de verbo. significa. c. querenti. Suspensio ẽt aliquando dicitur excõicatio, vt. j. q. j. reperiuntur, ideo post Tractatum de excõicatione, ⁊ interdicto sequit de suspensione, ⁊ scõm Guli. durã. oĩs irregularis est sus-
2 pẽsus. †Et iterum, qꝛ oĩs irregularitas est quedã inhabilitas ad ordinũ receptionẽ ⁊ officioꝝ ecclesiasticoꝝ ẽt receptoꝝ executionẽ simpliciter, ⁊ ex toto ex aliquo impedimẽto proueniẽs
3 ex instõne ecclesie habens robur. †Suspẽsio est inhabilitas ad ordinũ, vel officiorum executionẽ ex aliquo impedimẽto. sic suspensio videtur solũ tangere clericos quandoq̃ tñ ⁊ laici suspendunt ab aliquo actu, vt ab officio aduocandi in casu ⁊c. Irregularitas vero tangit clericos, ⁊ laicos. Utraq̃ tñ culpa non est, sed pena, que qdem suspensio multipliciter cõtingit, aliqñ simpliciter, ex toto ab omni scꝫ officio ordinis, aliqñ ab vno ordine, ⁊ non ab alio, aliquando simpliciter, aliqñ ad certũ tpͤs, aliqñ nõ ab ordine, sed ab aliquo alio, vt ingressu ecclesie, vel actu predicationis ⁊ huiusmodi, de quibus clarius agetur.
4 †Et nota sꝫ Guli. ⁊ alios tripliciter dicitur quis suspensus vno modo quo ad se tñ, qꝛ. s. est prohibitus abstinere ab officio ⁊ hoc per sententiam canonis vel hominis, ⁊ sic quilibet existẽs in mortali vel etiam in minori excõicatione dicit suspẽsus quia debet abstinere a celebratione, ⁊ executione ordinis alias peccat mortaliter, qui in mortali exercet solẽniter actuꝫ ordinis sui vel cum minori excõicatione recipit aliquod sacramentum dis. xl. multi. j. q. j. si sacerdotes. Si tamen celebrat vel exeqt ordinem suum non efficitur irregularis, non tenet subditus talẽ vitare vel quicunq̃ alius. etiam si sciret peccatum suũ. di. xxviij. c. si. extra de coha. cle. ⁊ mu. vestra. ⁊ q̃uis sꝫ Tho. i. iiij. di. xiij. q. j. ar. ij. q. j. ⁊ di. xxiiij. q. j. articu. iij. q. v. ⁊ iij. par. q. lxij. art. ix. ⁊ quolibet. x. q. vij. dicat ꝙ non debeat quis inducere talem ad dicendum missam, vel alias ad exequendum officia sua, dum. s. est certus de sua malitia, ⁊ obstinatione. Si tamen non potest alium habere, excusatur accipiendo sacramẽta a tali, precipue cum est superior eius seu parochialis, immo etiam secundum Pet. de palu. si posset alium habere non videtur peccare accipiendo ab eo, qꝛ vtitur iure suo, ⁊ malo illius in bonum suum. j. q. j. si fuerit, sicut etiam licet fideli vti iuramento facto ab infideli per falsos deos, vt dicit Augu. xxij. q. j. mouet.
5 †Secundo modo dicitur quis suspensus quo ad alios, non quo ad se, ⁊ hoc satis large dicitur, ⁊ sic clericus peregrinus dicitur suspensus, qꝛ permittitur ex deuotione celebrare in occulto non in publico. Pro cuius declaratione, no. secundũ Ray. ꝙ huiusmodi clerici peregrini ignoti non admittuntur ad publice celebrandum populo nisi cum quinq̃ sigillis episcoporuꝫ di. xcviij. c. j. ⁊ hoc si sigilla sint ignota, alias sufficeret sigilluꝫ tãtuꝫ epi sui di. xxj. primatus, ⁊ multomagis apostolice sedis mãdatum. ratio autem huius est secundum hostien. qꝛ in publica celebratione posset euꝫ mouere inanis gloria, vel cupiditas nõ autem si priuatim ⁊ in secreto. Iteꝫ qꝛ in publico commune malum posset accidere. s. si non ordinatus celebraret, in secreto autem solum periculum celebrãtis. Cũ illis ẽt quinq̃ sigillis non esset credendum secundum Io. nisi essent aliqualiter not. Iteꝫ secundum Inno. nec etiam quinq̃ sigillis credi dꝫ si ex receptione huiusmodi clericorum peregrinoꝝ fieret alicui preiudicium,
6 ⁊ damnum, †viatorem tamẽ peregrinum transeuntem non opꝫ ita subtiliter examinare de sigillis huiusmodi. xlij. dist. quiescamus. Item si amiserit talis literas, ⁊ per duos testes possit ꝓbare ordinationem suam, ⁊ conuersationem potest admitti. extra eo. tue. Item si non existant testes de ordinatione sua qꝛ longum tempus est si constat ꝙ semper gessit se vt presbyter, admitti potest. extra de presby. non bap. c. ij. †Item secunduꝫ
7 Hostien. ad hoc vt tales suscipi debeant in executione ordinũ litere debent continere hanc clausulam vel similem, quem gradatim ad talem ordinem promouimus. di. xxiij. in nomine, ⁊ hͤ vocantur litere commendaticie seu testimoniales, extra eo. tue. Tamen si sic suspensus celebrat etiam celebrat in publico non
8 est excommunicatus, nec irregularis. †Tertio modo dicitur suspensus proprie quo ad se, ⁊ quo ad alios quando. s. per sententiam canonis, vel hominis est suspensus ab officijs suis, ⁊ talis tenetur abstinere ab officio, etiam post contritionem, ⁊ confessionem quousq̃ sit relaxata suspensio per euꝫ qui potest. alis suspensus a diuinis, vel officio vel celebratione, ⁊ huiusmodi, si controfaciat peccat mortaliter ⁊ efficitur irregularis secundũ Inno. de sen. ⁊ re iudi. c. cũ eterni. lib. vj. ⁊. xj. q. iij. si quis episcopus. Et sm Inno. ⁊ Guli. talis etiam si extra ecclesiaꝫ dicat horas officiando populum sicut in exercitu efficitur irregularis secus si nonofficiando dicat cũ vno vel duobus.

SVMMARIVM

1 Simoniace ordinati licet simonia sit occulta a quibus sint suspensi, ⁊ quomodo puniantur.
2 Papa solus cum simoniace ordinatis dispensat.
Quid quando simonia est ex parte ordinatoris ⁊ ordinati.
Simonia si est commissa ex parte ordinatoris tantum an episcopus dispenset.
3 Quid si simonia est commissa ex parte ordinati tantum.
4 Simoniam committens in beneficio curato a quibus est suspensus ⁊ per quem dispensetur.
5 Simoniace ordinem suscipiens non est suspensus quo ad ea q̃ sunt iurisdictionis.
6 Simoniace beneficium recipiens quo ad que suspensus sit.
7 Simoniace ordinem vel beneficium conferens si notoria sit simonia quomodo suspensus sit, quid si occulta sit.
8 Episcopus dispensare potest in minoribus speciebus simonie.
Papa solus dispensat in simonia in ordinibus maioribus commissa.
9 Episcopus dispensat in simonia manifesta commissa circa exequias defunctorum consecratione cimiterij ⁊ similibus.
Ordinans aliquem qui promisit non petere aliquid ab ecclesia ad cuius titulum ordinatur, qualiter suspensus sit.

Capitulum. ij.

1 Rosequendo de suspẽsione. †No. ꝙ pluribus ex causis ⁊ modis incurrit suspẽsio quo. s. ad se, ⁊ ad alios, ⁊ primo qdeꝫ ꝓ vitiũ simonie, sed cũ distinctione. Scias igitur ꝙ oẽs q simoniace ordinant ẽt si vitiũ simonie sit occultũ cum ipso iure sunt suspensi, ⁊ nõ solũ ab ordine, quẽ simoniace susceperunt, sed sm Hen. ⁊ Inno. ab actibus oium alioꝝ ordinum, ⁊ sm Inn. ẽt in tpalibus, vnde ⁊ pdit administrationẽ. i. q. j. reperiuntur, extra de simo. c. tantã. di. lxxxj. c. eos. Debent ẽt puniri depositione, ⁊ infamia si de crimine constaret. xv. questio.
2 iij. sane. †Nec potest cum tali dispensari nisi per papã. j. q. j. ergo. Qui ẽt nõ faciliter dispẽsat qñ cõmissa est simonia ex pte ordinatoris ⁊ ordinati Si vero ɔmissa est ex pte ordinatoris tñ puta ɔsanguineo ordinãdi dãte aliqd ordinatori ipso ordinato ignorãte, tũc nõ põt ipse epͤs dispẽsare pp turpitudinẽ suaꝫ, sed

sed successor eius in episcopatu, vel alius ordinarius eius, si videlicet haberet domicilium vel beneficiũ in episcopatu illius, & multomagis papa. j.q.j. si quis neq;, & hoc ſm Inno. & Hosti.
3 Ray. & Goff. † Item si simonia est cõmissa tm̃ ex pte ordinati non ordinatoris. puta dante ordinato, vicario epi pp hoc si talis nõ ministret potest epũs dispensare in ordinibus rite ante susceptis. nõ autẽ in illo quem simoniace suscepit, nec ẽt ꝙ recipiat alios ante dispẽsationẽ, & in hoc papa dispensabit. Sed & si talis ministrasset post ordinẽ simonice susceptũ ẽt in ante susceptis nõ poterit episcopus dispẽsar̃. ¶ † Qui vero recipit be
4 neficium cum cura, vel dignitatẽ p simoniam etiam si occulta sit. idem iuris est secundum Gof. sicut & de illo qui recipit ordinem simoniace, vt dictum est. s. q. s. est ipso iure suspẽsus, etiã quo ad alios, & nõ solum ab actibus omnium ordinũ, sed etiã ab administratione tpali ſm Innocen. & in beneficio, vel dignitate, solus papa dispensat precipue quando scientibus benefi
5 ciatis est cõmissa. ¶ † Nota tñ ſʒ guli. ꝙ cũ pene non sint extẽdende, & ille qui simoniace suscipit aliquẽ ordinẽ sit suspensus quo ad ea que sunt ordinis nõ: tamen est suspẽsus quo ad ea q̃ sunt iurisdictionis, vnde si alias habet iurisdictionẽ & tunc habet, & potest suspẽdere, excõicare, & ab excõicatione absoluere,
6 & hmõi, † Qui autem recipit beneficium simplex simoniace ſm Ray. est suspensus quo ad se, & alios ab actibus omnium ordinum, & ab administratione tpalium si simonia est notoria. Nã si est occulta nõ est ipso iure suspẽsus, sed suspẽdẽd⁹. j.q.j.c.i. & se. Tho. & Host. & si quidẽ cõmissa est simonia ignorãte ipso bñficiato, potest epũs dispẽsare cũ eo in tali beneficio postq̃ pure, & simpliciter ei renuntiauerit, extra eod. c. de simoniace, ac ẽt ꝙ possit ministrare in ordinibus ante & post beneficiũ susceptis, & hoc intellige ẽt si episcopus ignorauit, nam si scienter ↄtulisset non ipse, sed superior posset dispẽsare, ar. i. q. j. c. j. Tho. Ray. & Guil. Si vero simonia est cõmissa bñficiatis sciẽtibus solus pa
7 pa dispensat nõ alius, nec in illo beneficio nec in alio ſm Guil. Tã. & Hostien. ¶ † Qui vero confert ordinẽ vel beneficium simoniace, vel etiam qui est mediator simonie ſʒ Ray. si est notoria simonia ipso iure est suspensus, ẽt quo ad alios. extra eo. ac cusatum. xxxij. di. §. ver. & solus papa dispensat Si vero est occulta simonia non est suspensus quo ad alios, ar. extra de simo.
8 c. etsi questiones. & c. veniens. ¶ † Idem dicitur in directorio iuris. lib. iij. ti. xvj. s. ꝙ epũs potest dispensare in minoribus spetiebus simonie, vt i pdictis, & alleg. Gof. & Host. Nec ob. j. q. j. erga. quia loquitur in dignitate, & sic loquitur. ca. a nobis, de simo. & idem dicas de tonsura & minoribus ordinibus, qz solũ in maioribus ordinibus dispensatio pape reseruatur, vt notant
9 Gof. & Hosti. † Si vero ↄmittit̃ simonia in alijs, & circa exequias defunctorum vt consecratione cimiterij & vasorum sacrorũ in venditione chrismatis, in benedictionibus nubentium & huiusmodi. in omnibus his episcopus potest dispensare, qz nõ est prohibitus, argu. de sen. excom. nuper. ſm Ray. & Guli. qd̃ videt̃ intelligendum quando huiusmodi simonia esset manifesta, Nam occulta non inducit irregularitatem in huiusmodi. Qui ordinat aliquem, vel presentat ad ordinandum, qui promisit, vl̃ iurauit nil petere de illa ecclesia, ad cuius titulum ordinat̃ ipse quidem ordinator triennio est suspensus a collatione ordinis & presentator ab executione suorum ordinum extra de simo. c. si quis, & ipse etiam ordinatus indiget pape dispensatione secundum Ray. Hec autem que dicta sunt de simonia quo ad suspẽsionẽ vera sunt secundum ea que habentur in corpe iuris, & nota. per doctores ac etiam excommunicatio lata est contra eos, de qua habetur. s. titu. de excommu. ibi vide. De simonia autẽ quantum ad peccatum, & quantum ad restitutionem fructuum beneficij simoniace recepti, & de dispensatione simoniace pecunie habes. s. in. ij. par. titu. i.

SVMMARIVM

1 Fornicator notorius ipso iure suspensus est.
2 Notorium dupliciter dicitur.
Ex fornicatione notoria quicunq; etiam in minori ordine constitutus ab omnibus actibus ordinum suspensus est.
3 Fornicator sacerdos suspensus in missa an euitari debeat & infra numero. 6.
4 A fornicatore sacerdote que sacramenta recipienda sint.
Fornicator sacerdos beneficio priuari non debet nisi post admonitionem.
5 Suspẽsio q̃re ab ecclia sit iducta ↄ̃ fornicatores & simoniacos.

¶ Capitulum. iij.

Notorius fornicator est † Ipso iure suspensus. lxxxj. di. si qui. & di. xxxij. preter hoc. ¶ Pro cuius declaratione nota pͥmo ꝙ dupliciter dicitur notoriũ secundũ Tho. & Ray. s. notorium iuris, vt cum quis confitetur in iudicio, vel conuincitur de crimine. Notorium facti est cum crimine in populo manifestum est ꝙ nulla potest tergiuersatione celari, quocunq; autem istorum modorum sit notoria fornicatio clerici est suspensus quo ad se, & quo ad alios ſm Tho. Ray. Ber. Inn.
2 & Hostien. & alios. ¶ † Secundo no. ꝙ non solum sacerdos, sʒ etiam in quocunq; ordine constitutus etiam in minori ex notoria fornicatione est suspensus ab omnibus actibus ordinum secundum Inno. ipso iure quod no. Archi. di. xxxij. §. ad hec. qd̃ probat ẽt per. c. ministri. di. lxxxj. in fi. & extra de cohab. cleri. & mulie. vestra. & tandiu stat suspensus q̃diu perseuerat in vitio. & interim si exequitur officia sua etiam semel efficitur irregularis & indiget dispensatione pape secundum Inno. & Hostien. & no. Archi. & Anto. de bu. vnde si cessaret a vitio, & ante dispensationẽ vtit̃ officio suo semper peccabit mortaliter q̃uis nouaʒ irregularitatem non contrabat. Si autem cum esset suspensus non est executus officia sua. indiget nihilominus absolutione a suspensione quam poterit episcopus facere secundum Innoc.
3 ¶ † Tertio no. ꝙ talis debet euitari in missa, & alijs diuinis officijs, di. xxxij. nullus. & c. preter hoc. Sed in hoc variatur opinio doctorum. nam aliqui dicunt ꝙ debent euitari in diuinis post admonitionẽ eis factã si se nõ correxerint ſm Hug. & Laudul. que admonitio a quocũq; fieri potest, secundum Hug. sed secũdum Laud. fieri debet ab episcopo qd̃ videtur verius, probatur per. c. si qui presby. di. lxxxj. Sed aliorum opinio communior est, & solẽniorum doctorum q̃uis Archi. dicat eam durã. ꝙ statim debẽt euitari ante quãcunq; admonitionem, qz ius suspendit eos ẽt quo ad alios, & hoc tenent Tho. Ray. Guliel.
4 Host. Inno. Joan. cal. Anto. de bu. † A talibus ergo secundũ ea que habentur in corpore iuris nõ sunt audienda diuina missa, nec sumenda sacramenta nisi baptismus & eucharistia in extrema necessitate vt dicitur. xxxij. di. §. ver. sed bene concedunt Ray. & Guli. ꝙ beneficio priuari non debent nisi post monitionem factam a prelato, si se non correxerint nam tunc beneficio
5 debent spoliari, & in perpetuum deponi. ¶ † Nota quarto ꝙ ideo ecclesia inducit suspensionem contra ista duo vitia magis q̃ contra alia secundum Laud. qz facilius prelati & clerici labũtur in hec. s. fornicationem & simoniam q̃ in alia, vt sic videtes se vitari saltem verecundia temporali resipiscant. di. xxxij. §. verum. vera tamẽ sunt sacramenta eorum. † nota qnto ꝙ secun
6 dum decretum factum in concilio constantiensi. Insuper ad vitandum &c. de quo habes. s. in fine de minori excommunicatione, non tenentur fideles vitare sacramenta concubinariorum, aut diuina eorum nisi postq̃ fuerit per prelatos denunciati publice ꝙ euitentur.

SVMMARIVM

1 Episcopus ordinãs scienter alienum clericum sine licentia sui episcopi a collatione ordinum suspensus est.
2 Ordinandi licentiã alienum clericum qui dare possint.
3 Ordinari possunt religiosi a suis prelatis & priores a diocesanis vbi morantur, lʒ non sint de ea diocesi.
4 Predicatores & minores fratres suos subditos ordinare faciunt a quibuscunq; epis.
Episcopus infanti conferens primam tonsuram vel illiterato vel homini aliene diocesis vel conigato quo ad quid sit suspensus.
5 Patriarche & episcopi locantes vel concedentes domos ad fenus exercendum sunt suspensi.
6 Episcopi ferentes in aliquem excommunicationem sine admonitione suspensi sunt.
Et quomodo talis admonitio fieri debeat.
7 Clerici vltramontani ab epis Italie ordinati, vt non sint suspensi quid agere debeant.
8 Episcopi loco & non dignitati renuntiantes quomodo ordines conferre possunt.
9 Ordinati a simoniaco in ordine ordinis executionem nõ recipiunt, sed ipso iure suspensi sunt, & nu. seq.

11 Ordinati ab heretico scismatico vel excommunicato, vel depositio, ordinis executionem non recipiunt.
Ordines quo ad caracterẽ conferunt heretici scismatici, vel excommunicati vel depositi.
Et quis possit cum talibus ordinans dispensare.
12 Ordinem sacrum extra statuta tempora recipientes suspensi sunt.
13 Ad ordinem per saltus promotus ab executione officij suscepti suspensus est.
14 Ordines minores eodem die cum subdiaconatu siue duos sacros ordines, ab ordinibus sic suscepti suspensi sunt ⁊ deponi debent.
15 Matrimonium contrahentes de presenti ⁊ ante carnalem copulam facientes se ordinari suspensi sunt.
16 Apostate in apostasia ordines suscipientes, irregulares ⁊ suspensi sunt.
17 Celebrantes seu participantes cum excommunicatis publice vel interdictis, suspensi sunt ab ingressu ecclesie.
18 Conseruatores seu impedientes in his que ad eos pertinẽt suspensi sunt.
Judices ecclesiastici contra iustitiam per gratias vel sordes aliquid facientes suspensi sunt.
19 Religiosi concedentes ad vitam iura vt possessiones, quando suspensi sunt.
20 Fratres predicatores ad prelaturas promoti si prius consecrãtur q̃ʒ ordini resignent ea que tempore promotionis habuerint, suspensi sunt.
21 Fratres predicatores officium inquisitionis per fratres minores exercitatum impedientes suspensi sunt.
Fratres predicatores vel minores recipiẽtes aliquem ante annum probationis elapsum, suspensi sunt.
22 Religiosi de decimis soluendis conscientiam facere ommittẽtes, a predicationis officio suspensi sunt.
23 Suspensus ab officio an a beneficio sit suspensus.
24 Suspensus ab officio an percipiat beneficiorum fructus.
Suspensus a pontificalibus si in pontificalibus celebrat, quare non sit irregularis.
25 Suspensus a participatione sacramentorum si celebrat irregularis non est, ⁊ quare.
26 Suspensi sunt clerici eligentes indignum ad ep̃atum.
27 Compromissarius scienter eligens indignum, qualiter suspensus sit.
28 Religiosi grauantes ecclesias circa decimas eis debitas an ⁊ qualiter suspensi sint.
29 Doctor aliquem doctorans nisi exigat iuramentum ꝙ sibi tantum expendat qualiter suspensus sit.
30 Ordinem subdiaconatus non habens, in capitulo ecclesie collegiate vocem non habet.
31 Suspendere qui potest ab officio ⁊ excommunicare põt.
Abbatissa potest suspendere a beneficio clericos ecclesiarum subditarum si consuetudine suspendere potest.
32 Suspensio ⁊ excommunicatio per appellationem non suspenditur.
33 Absolutio a suspensiõe officij simpliciter vel a diuinis sub qua forma fieri debeat.
34 Absoluere quis possit a suspensione ⁊ .j. nu seq.
36 Suspensionis sentẽtie late per quoscũq; prelatos fratres predicatores sunt irrite.
37 Absoluere possunt magister ordinis ⁊ priores, fratres eis subditos a suspensione ⁊ excommunicatione.
38 Suspensio, depositio, ⁊ degradatio an inter se differant.
39 Degradatus omnis curie seculari tradendus non est, nisi in tribus casibus.
40 Degradatio pro heresi per solum episcopum fieri potest conuocatis p̃latis sue diocesis quando degradãdus curie seculari tradendus est.
41 Degradatio quãdo ob heresiʒ fit de presbytero tradendo curie seculari presente p̃tãte fienda est.

¶ Capitulum. iiij.

Unt ⁊ alij casus in quibus quis incurrit suspensionem, vel simpliciter, vel secundũ quid, idest q̃ꝛ priuatur collatione, vl' executione alicuius ordinis vel ministerij p̃ ali-
1 quod tempus. ¶ † Et primo episcopus qui ordinat alienũ cle-
ricum sine licentia sui episcopi, vel superioris sciẽter, seu affecta
ta ignorantia, per annum est suspensus a collatione ordinum,
⁊ interim clerici sui absq; ipsius licentia possunt a vicinis epi-
scopis ordines recipere de tempo. or. c. eos. lib. vj. per quam de
cretalem reprobatur opi. dicentium ꝙ ordinare poterat alienũ
sub spe ratihabitionis, ⁊ intelligitur superior in hoc casu episco
pus de cuius diocesi iste qui vult ordinari est oriundus in cu-
ius diocesi officium ecclesiasticum habet, vel vbi habet domici
2 lium licet alibi natus fuerit. ¶ † Inferiores autem prelati siue
religiosi siue alij non possunt talem licentiam dare nisi haberẽt
a sede apostolica qualiter possent subditos a quo voluerint fa-
cere ordinari. Item non potest talem licentiam dare officialis
episcopi, sed episcopo in remotis partibus agẽte vicarius eius
generalis in spiritualibus, vel sede vacante, capitulũ seu is ad
quem tunc administratio spiritualiũ pertinet, possunt licentiã
3 dare. ¶ † Religiosi quoq; a suis prelatis etiã nõ exemptis p̃o
ratibus deputati, priores, ⁊ eorum socij possunt a locorum dio-
cesanis q̃ʒdiu ibi morant̃ licite ordinari lʒ nõ sint de eorum dio
cesi oriundi, hec omnia de tempo. ordi. cum nullus. lib. primo.
4 ¶ † Predicatores autem, ⁊ minores in hoc sunt priuilegiati a
sede apostolica, vt. s. valeant a quibuscunq; episcopis suos sub
ditos facere ordinari ipsi autem sic ordinati. s. ab alieno episco
po sine licentia proprij secundũ Ray. priuantur executione or
dinis recepti, sed potest cuʒ eis dispensare episcopus in hac sus
pensio. ix. q. ij. Lugdu. de tempo. ordi. c. quod translationeʒ. epi
scopus vel quis alius conferens tonsuram clericalem infanti
nisi forte religionẽ intraret, ⁊ vel illiterato, vl' homini aliene dio
cesis sine licẽtia, vel ꝯiugato nisi volenti religionem intrare, aut
ad sacros ordines promoueri quandoq;. l. de iure potest est su
spensus per annum a collatione tonsure tantum extra de temp.
5 ord. c. nullus. lib. vj. ¶ † Patriarche, archiepiscopi, ⁊ episco-
pi locantes, vel alio titulo concedentes aliquam domum vsura
rijs alienigenis ad fenus exercendum, ipso facto suspensionem
icurrunt. extrra de vsu. q̃ʒq̃ʒ. li. vj. Et similiter si permittunt ꝙ
vsurarij alienigene. s. non oriundi de terminis ipsorum locoruʒ
publice vsuram exercentes, vel exercere volentes, habeãt do
mos conductas, seu alias habitent in terris suis. i. eorum iuris
dictioni subiectis si infra tres mẽses omnes tales de ipsis ter-
6 ris nõ expellunt. ¶ † Ferentes sententiã excõmunicationis ĩ
aliquẽ, vel aliquos nisi p̃mittant trina admonitionẽ, vel vnã p̃
tribus, sunt suspẽsi ab ingressu ecclesie, extra eo. sacro. Item vʒ
habeat̃ talis monitio temporũ ꝯuenientia interualla nisi facti ne
cessitas aliud suaserit, ⁊ debet ferri in scriptis ꝯtinẽtibus causã
excõicationis, alias excõicator est suspẽsus, nõ solũ ab ingressu
ecclesie, sed ẽt a diuinis per mensem, que quidem si exequat̃ ir-
regularis efficitur, nec nisi p̃ papã cũ eo poterit dispẽsari, extra
eo. cũ medicinalis. lib. vj. Sed he pene nõ tangunt ep̃os ⁊ su-
periores cum non fiat specialis mentio de eis extra de senten.
7 excõ. q̃ꝛ piculosum. ¶ † Ultramontani ordinati ab ep̃is italie
nisi habeant licentiam a papa, vel ab ep̃o vnde sunt oriundi, vl'
in cuius diocesi sunt beneficiati, ⁊ per patẽtes ipsius ep̃i literas
ꝯtinẽtes causam rationalem quare ipsos nolit vel nõ possit or
dinare, sunt ipso facto suspẽsi absq; spe dispensationis. extra de
temp. ordi. sepe. lib. vj. huiusmodi ordinantes dñt cognitione
puniri, vt in. d. c. qui recipiunt aliquem ex ordinibus sacris ab
ep̃o qui renuntiauit loco, ⁊ dignitati si sciẽter hoc agũt vl' igno
rantia crassa, ⁊ supina, non recipiunt ordinis executioneʒ vnde
sunt suspensi nec cum eis potest dispensari nisi per papam, ex-
tra eo. de ordi. ab eo qui renũ. c. j. Si ignoranter, nõ tñ ignoran
tia crassa potest cum ipsis episcopis dispensare. Sed recipien-
tes ab eis ordines minores sine licentia proprij episcopi q̃ʒuis
deberent deponi. ix. questio. ij. episcopum, tamen potest episco-
8 pus in ordine tolerare dispensationem. ¶ † Episcopi autem re
nuntiãtes loco tantum ⁊ non dignitati, possunt omnes ordines
conferre sicut prius, si fuerit rogati a proprio episcopo loci al's
9 non, vt dictum est. s. ¶ † Item ordinati a simoniaco in ordine
suscepto quantuncunq; occulto, vel in dignitate aut a simonia
co notorio in collatione ordinum vel in collatione aut receptio
ne, vel mediatione beneficiorum, non recipiunt ordinis execu-
tionem, sed sunt ipso iure suspensi. i. questione. j. si quis a simo-
niacis, q̃ʒuis in sua ordinatione nulla sit commissa simonia, ⁊ h̃
in detestationem simonie. Ratio est, q̃ꝛ tales sunt priuati execu
tione ordinum, q̃ꝛ quod non habet dare non possunt. j. que. vij.
Dabiertum. verum est tamen ꝙ ordinati a talibus ex ignoran
tia facti, a peccato excusant̃, ⁊ in ipsa tali ordinatione, ⁊ in exe
cutione

cutione ordinum sic receptorum, abstinere tamen debent cum
sciunt quousq; cum eis dispensetur, ⁊ per papam .j. questio .j. si
qui .i. glo. Ex ignorantia aũt iuris hoc faciendo non excusaren
10 tur. ❡† Unde secundum Tho. ij. ij. q. c. nullo modo quis debz
recipere ordines ab his quos scit tales, nec tenetur in huiusmo
di suis prelatis obedire quinimmo debet permittere se potius
excommunicari secundum Goff. nam obediendo de peccato
non excusaretur .xj. questione .iij. quid ergo patiendo autem in
iustam excommunicationem meretur .xxiij. q. iij. non in perpe
11 tuum damnamur. ❡† Item ordinati ab heretico, scismatico,
vel excommunicato, vel deposito, non recipiunt ordinis execu
tionem, ⁊ nemo dat quod non habet .j. questio .j. gratia Ro. tñ
secundum Tho. ⁊ Pet. ⁊ Ray. ⁊ Gof. ꝙ omnes tales ordina
tores veros conferunt ordines quantuz ad caracterem, sicut
⁊ omnia alia vere conficiunt seu conferunt sacramenta excepta
penitentia quo ad manifeste excommunicatos, secus de occul
tis, qꝛ absoluunt secundum Ric. ⁊ Pe. de pal. dum tamen ser
uent predicti formam ecclesie .j. questio .j. dominus, de conse. di
stinc. iiij. non in nobis. peccant tamen mortaliter tam dantes q̃z
suscipientes ab eis quecunq; sacramenta scienter nisi baptismũ
in extrema necessitate. Ignorantia autem facti probabiles ex
cusat tales a peccato in ipsorum ordinum receptione, ⁊ eorun
dem executiooe, dum ea. s. ignorantia laborant, cum autem suf
ficienter hoc sciunt debent abstinere quousq; dispensetur. Cir
ca quã dispensationem dicit Hostiẽ. ꝙ in epatu solus papa di
spensat. extra de elect. c. qꝛ diligentia. In alijs vero ordinibus
q̃tũ ad eos q scieter a talibus recipiũt ordines vel etiã ex igno
rãtia crassa ⁊ supina solus papa dispẽsat, imo bm Ray. ⁊ Goff.
si fuerũt ordinari a tali q recipit vltimã manus impositionez. s.
episcopalẽ consecrationem extra ecclesiam nunq̃z tollerant̃ .ix.
q. j. ordinationes. Si vero ex ignorantia non supina secundum
Hostien. per discretum prelatum cum talibus poterit dispensa
ri, extra de ordi. ab eo qui renu. c. j. ⁊ .ij. Sed secundum Ray. ⁊
Gof. si ordinati sunt ab eo qui recipit vltimam manus imposi
tionem in ecclesia. i. anteq̃z efficeretur hereticus scismaticus vl̃
excommunicatus, ⁊ tunc est quando ordinat siue ordinati scie
bant siue ignorabant, tollerantur ex dispensatione ministrare i
officijs susceptis, ad superiores vero non debent promoueri ni
si magna necessitas esset. ⁊ idem videtur dicere Gof. de interdi
cto, ⁊ suspenso a diuinis. s. ꝙ non confert executionem .ix. ques.
12 j. c. j. ⁊ seque. ❡† Item qui aliquem ordinem sacrum recipiunt,
extra statuta tempora ordinationum sunt suspensi nec debent ꝑ
mitti in susceptis ordinibus ministrare q̃uis caracterez rece
perint de tempo. ordi. c. ij. episcopus tamen imposita eis primo
penitentia competẽti sustinere poterit vt postea in susceptis or
dinibus ministrent, de temp. ordi. c. consultationi. Hoc secun
dum Inno. Ber. ⁊ Guli. qui addit. ꝙ est secus de ordinibus
suscipiendis, ⁊ si ante dispensationem talis ministrauit in ordi
ne suscepto, dicunt quidam ꝙ non potest eps dispensare, sz ve
rius est ꝙ possit dispensare, vt .ix. q. ij. Lugd. nisi forte interdic
13 ta fuisset sibi executio, ⁊ postea ministrasset. ❡† Promotus ꝑ
saltum. i. aliquo ordine pretermisso ad superiorem ascendendo
q̃uis caracterem recipiat tamen suspensus est ab executione
ordinis sic recepti di. iij. sollicitudo, extra de cle. per sal. promo.
c. j. ⁊ si non malitia, sed ignorantia, vel negligentia hoc egit q̃z
uis de rigore deponi deberet, tamen ex dispensatione episcopi
ad ordinem pretermissum poterit promoueri. Si autem sciẽter
per saltum est promotus, ⁊ in ordine sic suscepto sine dispensa
tione ministrauit in ipso ordine sic suscepto post receptionem
ommissi adhuc potest per epm dispensari, sed ꝙ vlterius ascen
14 dat non nisi per papam. Ray. Host. ⁊ Guli. ❡† Recipientes
eodem die minores ordines cũ subdiaconatu. vel duos sacros
ordines sil̃. siue ordinatore sciente siue ignorante sunt suspensi
ab ordinibus sic receptis, ⁊ deponi deberent, di. lxxvij. subdia
conatus, extra de eo. qui furti or. rece. c. innotuit, pñt tamen ꝑ
mitti misericorditer in minoribus tm̃ ministrare, ⁊ si intrant i re
ligionem, ⁊ vitam moresq; eorum exigunt abbas si voluerit po
terit in alijs ordinibus dispensare, vt in. d. c. innotuit. Rayn. ⁊
Host. Sed si lata prius fuisset excõicationis snia ꝯ sic recipien
tes, ⁊ nihilominus recepint non potest cũ eis dispẽsari nisi per
papam. vt in. d. c. innotuit. ⁊ dicit Host. ꝙ etiam papa de faci
15 li non dispensat. ❡† Contrahentes matrimonium de presenti,
⁊ ante carnis copulã se facientes ad sacros ordinari aliter q̃z a
sacris canonibus concedatur q̃uis caracterem recipiant, sũt
tñ suspensi. ita ꝙ nec ẽt post mortem vxoris poterit in illo ordi
ne ministrare, nec ascendere ad alios, nec aliquod officium, vel
beneficium ecclesiasticum obtinere, ⁊ matrimonium nihilomi
nus sic ꝯctum propter hoc nõ dissoluitur, quod intelligitur cuz
tales in seculo remanentes h̃ agunt. nam secus si religionem in
trassent, extrauagan. Ioan. xxij. que incipit antiqua.
16 ❡† Apostate a religione in apostasia suscipientes ordines, sũt
suspensi ⁊ irregulares. extra eo. titu. apostata, nec dispensat̃ cuz
eis nisi per papam. Sed alij qui in excommunicatione ordines
recipiunt similiter sunt suspensi seu irregulares de sent. excom.
cum illorum, ⁊ hoc verum est, nisi probabilis ignorãtia excuset
eos, ⁊ de hac materia plene habes. s̃. in. c. de causa finali excom
17 municationis. ❡† Celebrantes seu participãtes in diuinis sciẽ
ter cũ publice excommunicatis, vel interdictis sunt suspensi ab
ingressu ecclesie, de priui. c. episcoporum. li. vj. sed de h̃ vide ple
18 nius. s̃. titu. de interdictis. c. ij. ❡† Conseruatores non pos
sunt se intromitter̃ de alijs q̃z de manifestis iniurijs, ⁊ violetijs
qd̃ si de alijs, que iuditialẽ indaginem requirunt sese intromise
rint, sunt suspensi per annum ab officio, extra de offi. deleg. c. sta
tuimus, alias legatos. lib. vj. Iudices ecclesiastici qui ꝯ iustitiã
in grauamẽ alterius ptis in iudicio quicq̃z faciãt per gratiam,
vel ꝑ sordes, puta per pecuniã suspensi sunt per annum ab exe
cutione officij. ⁊ si durante suspensione ingesserint se diuinis ef
ficiuntur irregulares nec nisi per papam poterunt liberari extra
de senten. ⁊ re iudi. c. cum eterni. lib. vj. ❡† Religiosi q conce
19 dunt alicui ad vitam vel certum tempus iura redditus posses
siones administrationes cui presunt, nisi duo concurrãt. s. ꝙ ne
cessitas vel vtilitas monasterij vel prioratus illius ecclesie hoc
exposcat, ⁊ ꝙ ꝯuentus illius ecclesie consentiat aut si ꝯuentus
non haberet assensuz prelati proprij sunt ipso facto suspensi ab
officio non vz dicta ꝯcessio. Excipiuntur tamen duo casus. s. lo
catio ⁊ venditio reddituum vel fructuum ad modicuz tempus
de re. eccle. non alie. c. j. in cle. Utrum autẽ hec suspensio intelli
gat̃ ab officio diuinorum, vel ab offic. tpalium administratione
puta prelature procuratoris cellerarij ⁊ hmõi. Ioã. an. remittit
ad notata de decimis. c. j. in cle. ⁊ ibi ponit vtrãq; opinionez ⁊
20 dimittit sub dubio. ❡† Fratres ordinis predicatorum promo
ti vel assumpti ad epatus vel alias prelaturas si prius recipiunt
munus ꝯsecrationis q̃z resignãt ordini libros, ⁊ alia que hñt tẽ
pore sue promotionis, eoipso sunt ab executione põtificalis mi
nisterij suspensi. Clemens. iiij. in priuile. prouidentia.
21 ❡† Fratres predicatores si perturbare presumpserit officium
inqsitoris ꝯ hereticos per fratres minores exercitatum ipso fa
cto sunt ab executione ordinum sacroꝝ suspensi, nec potest rela
xari talis suspensio, nisi per sedem apostolicam, aut per inquisi
torem, cuius officium perturbauerunt, ⁊ idem de minoribus ꝑ
turbantibus officiuz inquisitoris per predicatores exercitatu.
Clemens. iiij. in priui. paupertatis altissime. Fratres predicato
res, ⁊ minores recipientes ad professionem aliquem in ordine
suo ante ꝓbationis annũ elapsum, sunt ipso facto a receptione
quorũcũq; suspensi, ⁊ pene grauiori culpe debite puniendi, nec
etiam pro hoc ille sic professus est ordini predicatorum obliga
22 tus. arg. extra de regula. c. non solum. ❡† Religiosi q vz deci
mas nõ ꝑcipiũt si sciẽter ommittãt facere conscientiam confitẽ
tibus de decimis soluendis sunt suspensi a predicationis offi
cio, donec faciant eis conscientiã, si cõmode pñt. ⁊ si interim p̃
dicarent essent excõicati, extra de pe. c. cupientes, in cle. qd̃ tñ i
telligũt Pet. de ancha. ⁊ Pau. si fuerint super hoc requisiti a
23 prelatis. ❡† Item cũ querit̃ vtrũ suspensus ab officio sit suspẽ
sus a bñficio. sup hoc Io. an. multa dicit pro ⁊ ꝯ sup cle. cupien
tes, extra de pe. ꝯcludit ⁊ nõ clare. Sed Pet. de anch. sup ea.
cle. ponit distinctionẽ dñi Gaspis de cal. dicens sic, Aut qs est
suspensus ab officio aut a bñficio, aut ab vtroq;. Si est suspen
sus a bñficio siue a iure siue ab hoie non est suspẽsus ab offõ, ar
gu. c. dilectus, d̃ of. ord. rõ ad h̃ est odiũ penaꝝ, vt in regula in
penis de reg. iu. lib. vj. Itẽ qꝛ offm̃ nõ est accessoriũ ad bñficiuz
lz sit eꝯ. Si est suspẽsus ab offõ, h̃ ẽ aut ꝑ dictionẽ taxatiuã tm̃
aut simpl̃r. Primo casu planũ est, qꝛ ñ est suspẽsus a bñficio, cũ
tm̃ suspẽsus sit ab officio, qꝛ h̃ voluit snie ꝓmulgatio, qꝛ vires
snie vltra intẽtionẽ ꝓferẽtis, nõ se excẽdũt saluo casu. c. pastora
lis, d̃ ap. Si aũt sit simpl̃r suspẽsus ab officio, h̃ est aut ab hoie
aut a iure. Si a iure aut ꝑꝑ crimẽ aut ꝑꝑ infamiã vl̃ ꝯtumaciã.
Si ꝑꝑ crimẽ tũc puto ꝙ suspensus ab officio sit suspẽsus a bñ
ficio, vt. c. eos ⁊ .c. si qui sacerdotũ. d. lxxxj. Si aũt ꝑꝑ infamiã,
vel ꝯtumaciã sit suspẽsus ab offõ nõ est suspẽsus a bñficio, vt.
c. presbyter si a plebe. ij. q. v. Si aũt ab hoie est suspẽsus ab offi
cio si h̃ est ꝑꝑ crimẽ graue tũc est suspẽsus ẽt a bñficio. Si aũt
ꝑꝑ crimẽ leue vel ẽt ꝑꝑ infamiã vel ꝯtumaciã nõ est suspẽsus a

beneficio,vt i iuribus allegatis. Si aũt est suspensus ab vtroq;
aut hoc est per dictionẽ ⁊,⁊ planũ est,aut p dictionẽ vel,⁊ tunc
puto opinionẽ Gof.verã.i.ꝙ talis sñia nõ v; pp incertitudinẽ
l iij.C.de sen.que sine cer.q̃ti. Que dicit,hec sententia,omnem
debiti quantitatem cum vsuris competentibus solue iudicati
actionem parere non potest,cum apud iudices ita demum sine
certa quantitate facta condemnatio auctoritate rei iudicate
censeatur,si parte aliqua actorum certa sit quantitas compre-
24 hensa.hec ille.†Innocen.autem dicit simpliciter,ꝙ suspensus
ab officio tantum non debet percipere fructus beneficiorum
super capitu.pastoralis,de appel. Sed Host.hoc intelligit quã
do.s.est suspẽsus pro graui cã.secus pro leui vel infamia,⁊ non
est ɔtumax. Et no.ƀm Host.ꝙ suspẽsus in põtificalibus si cele
brat in pontificalibus non erit irregularis. Rõ est,q; pontifica
lia non sunt de substãtia celebrationis,nec debemus iudicare
aliquẽ irregularem,nisi inueniat̃ expressum,argu.de pe.dis.j.§.
pene. Pene legum interpretatione moliẽde sunt potius q̃ ni-
mis exasperãde,atq; ideo ꝓpriũ casum non excedunt.
25 ¶†Item suspensus a participatione sacramentorum,de qua
habes di.xviij.si quis aũt,⁊.c.fi.⁊ extra de elec.osius.⁊ de his
que fiũt a ma.par.ca.c.j. Si celebrat non est irregularis,talia
enim non sunt ordinis cu; ⁊ laici ꝑticipent sacramentis. Hos.
26 ⁊ Innocen.†Clerici,qui scienter eligunt indignum ad episco-
patum.s.contra illam formam que habetur extra de electione.
c.cum in cunctis,sunt per triennium suspensi a beneficio.
¶Ubi dicitur,cũ in cunctis sacris ordinibus,⁊ ecclesiasticis
ministerijs sint etatis maturitas,grauitas morum,⁊ literarum
scientia inquirenda,multo fortius in episcopo hoc inq̃ri opor-
tet,qui ad curam aliorum positus in seipso debet ostendere q̃-
liter alios in domo dei oporteat conuersari. Ea propter ne qđ
de quibusdam pro necessitate temporis factum est trahatur a
posteris in exemplum,presenti decreto statuimus,vt nullus in
episcopum eligatur nisi qui iam.xxx.annum etatis exegerit,⁊
de legitimo matrimonio sit natus,qui etiam vita,⁊ scientia cõ-
mẽdabilis demonstretur.cu; vero electus fuerit ⁊ confirmatio
nẽ electionis acceperit,⁊ ecclesiasticorum bonorum admini-
strationem habuerit,decurso tempore de consecrandis episco
pis a canonibus diffinito,is ad que; spectant beneficia que ha
hebat de illis disponendi liberam habeat facultatem, Inferio
ra etiam ministeria vt puta decanatum,Archidiaconatum,⁊
alia,que curam animarum habent annexam,nullus omnino
suscipiat,sed nec parochialis ecclesie regimen,nisi qui iam vige
simum annum etatis attigerit,⁊ scientia ⁊ moribus commen-
dabilis existat. cu; autem assumptus fuerit si Archidiaconus
in diaconum,⁊ decanus ⁊ reliqui admoniti non fuerunt pfi-
xo a canonibus tempore in presbiteros ordinati,⁊ ab isto re-
moueantur officio,⁊ alijs conferantur,qui ⁊ velint ⁊ possint il-
lud conuenienter implere nec prosit eis appellationis refugiũ,
si forte in constitutionis istius transgressionem per appellatio-
nem voluerit se tueri,hoc sane non solum promouendis,sed ẽt
de his qui iam promoti sunt,si canones non obsistant,precipi
mus obseruari,⁊ clerici sane si contra formam istam quemq̃
elegerint,⁊ eligendi tunc potestate priuatos,⁊ ab ecclesiasticis
beneficijs triennio nouerint se suspensos,dignum est enim vt
quos dei timor a malo non reuocat ecclesiastice saltem coher-
ceat seueritas discipline, Episcopus autem si contra hoc fece-
rit,aut consenserit fieri in conferendis predictis officijs,⁊ bene
ficijs potestatem amittat ⁊ per capitulum,aut per metropolita
num,si capitulu; cõcordare nequiuerit,ordinet̃ in.d.c.dicit gl.
habitis,⁊ habendis. Eligentes alique; siue electio sic facta cõ
corditer siue in discordia si.ꝟ.octo dies ex quo potuerunt com-
mode ipsam electionem electi distulerint presentare,qui culpa-
biles in hoc fuerint a prosecutione electionis sunt exclusi,⁊ sus
pensi per triennium a beneficijs,que obtinent in illa ecclesia,ad
que si infra illud tempus temere vel colorate se immiscuerint.
illis perpetuo sunt priuati.extra de electio.c.cupientes.lib.vj.
27 ¶†Compromissarius si scienter eligit indignum.est ipso facto
per triennium suspensus a beneficijs ecclesiasticis hec tamen
suspensio non tangit episcopos,nec intelligitur nisi in electioni
bus episcoporum ⁊ superiorum,secus de elec.inferiorum,extra
de elec.si compromissarius,lib.vj. In quo dicitur si compromis
sarius,in quem defuncto episcopo transfertur eligendi potestas
negligenter infra tempus a iure statutum eligere pretermittat
ad superiorem deuoluitur potestas prouidendi,sibiq; compro
mittetes imputent,qui in talem potestatem huiusmodi transtu
lerunt. si vero eligat sed indignum,tunc siue scienter id fecerit,
cum dolus ipsius eis,qui non sunt in culpa,non debeat impu-
tari,siue etiam ignoranter,cum suo sit functus officio,eligendi
potestas,nisi ⁊ ipsi scienter electiõem talem ratam habuerint,li
bere reuertitur ad eosde;. idem fit cum eligit idoneum,sed ele-
ctus renuit ɔsentire,porro eo casu cũ sc; indignus eligit̃ ab eo
dem compromittentes quod illius odio non conuenit pregra
uari,nequaquam nisi sicut premittit ratum habuerint puniun-
tur,sed ipse,vt pena suum auctorem teneat a beneficijs ecclesia
sticis triennio iuxta lateranense concilium suspendetur ipso iu-
re.huiusmodi quoq; pena nec in episcopo si ad eligẽdũ fiat cõ
promissarius sic peccante,cum de iure nullã sententiam suspen
sionis incurrat,nisi de ipso expressa mentio habeatur,nec in
aliorum quoq; episcoporum ⁊ superiorum ipsorum electioni-
28 bus,cum peccatur in ipsis vendicat sibi locum. ¶† Religiosi
grauantes,vel fraudantes ecclesias circa decimas eis debitas
si requisiti per illos quorum interest non desistunt infra mense;
vel de vsurpatis vel retentis infra menses duos non fecerint
emendam suspensi sunt ab officio administrationis,⁊ beneficijs
⁊ talia non habentes sunt excõicati,extra de decimis clemẽ.j.
Que sic dicit. Religiosi quicunq; qui noualium aut alias de-
cimas ecclesijs debitas ad eos ex aliqua causa legitima non
spectantes appropriare sibi presumpserint,aut exquisitis frau
dibus siue colore vsurpare,seu qui de animalibus familia-
rium,⁊ pastorum suorum,vel aliorum etiam animalia ipsa
eorum gregibus immiscentium,seu qui de animalibus que in
fraudem ecclesiarum in pluribus locis emunt emptaq; tradũt
venditoribus vel alijs ab ipsis tenẽda seu qui de terris quas
tradũt alijs excolẽdas decimã ecclesijs solui nõ ꝑmiserint,aut
ꝓhibuerint,nisi post req̃sitionẽ,p eos quoꝝ intererit sup h̃ eis
fcã; destiterit.ꝟ.mẽsẽ ⁊c. et đr Jo.an.in gl.se credere ꝙ sufficiat
iudicis declaratio sup satisfactiõe,nec sit necessaria absolutio
quo ad suspensionẽ,sed quo ad excõcationem bene requiritur
29 absolutio. ¶†Doctor vel magister qui doctorat aliquem,nisi
prius exigat iuramentu; a doctorando,ꝙ non expendet ꝓ suo
doctoratu,vltra summam trium miliu; turonensium argenteo
rum est suspensus per sex menses a collatione doctoratus,ex-
tra de magistris.cum sit in cle. ¶† In capitulo ecclesie cathe-
30 dralis vel collegiate est suspensus a voce in electionibus ⁊ alijs
qui non habet ad minus ordinem subdiaconatus,⁊ similiter q̃
habet beneficium cui annexus est ordo,nisi infra annum faci-
at se promoueri ad talem ordinem,quem requirit beneficium
legitimo impedimento cessante,extra de eta.⁊ qua.c.vt hi q.in
clementi.qui prohibiti sunt audire legẽ,vel phisicam de qui-
bus habes.s̃.in titu.de excommunica.c.vlti.vltra excommu-
31 nicationem sunt suspensi ab officijs suis,vide ibi. ¶ † Ultimo
no.ꝙ suspendere potest ab officio qui,⁊ excommunicare.quis
autem possit excommunicare habes.s̃.vnde laicus,vel mulier
cum non possit excommunicare nisi ex commissione speciali pa
pe.di.xxxij.§.verum in glos.non possunt ẽt suspendere,potest
tamen abbatissa secundu; Innocen.suspendere a beneficio cle
ricos ecclesiarum sibi subditarum si hoc ex consuetudine habet
32 non autem ab officio. ¶†Ite; no.ꝙ sicut excommunicatio sic
⁊ suspensio per sequentem appellationem minime suspenditur
suspensio dico ab officio,vel ingressu ecclesie lata,extra de sen-
33 ten.excommunicatio.capitu.is cui.lib.vj. ¶†Item no. ꝙ ab-
solutio a suspensione officij simpliciter vel diuinis fieri deb; sub
ista forma vel simili. Ego absoluo te a vinculo suspensionis qđ
incurristi per talem causam ⁊ restituo te executioni ordinis,⁊
officiorum tuorum. In nomine pa.⁊ fi.⁊ spiritussancti. tamen
quia suspensio pertinet ad forum contentiosum,nec reperitur
determinata forma necessaria huius relaxaionis,ideo quicq̃d
dicat ⁊ quibuscunq; verbis vtatur is qui valet absoluere a tali
34 vinculo,si intendit absoluere vere absoluit,sicut .s̃.dictum est ð
absolutione excõ. ¶†S; queritur qs possit absoluere a suspẽ
sione. Circa hoc Pau.in cle.manasteriorum de rebus eccle.
non alienan.sic dicit. Ubi papa ponit penam suspensionis vel
interdicti propter contumaciam canonem condendo,puto ꝙ
inferior possit absoluere,de senten.excommunicatio.c.nuper.
nisi ipse papa sibi reseruet absolutionem vel alteri expresse ⁊ de
terminate persone committat,⁊ hoc tenet Uincen. Hug. Gof
fre. Innocen. Ber.⁊ Joan.in glo.ij.q.j.si inimicus.⁊.xvij.qõ.
iiij.si quis deinceps,⁊ Hostien. Idem iudicium est si constitu-
tionem inferioris approbat ⁊ confirmat.de constituti.c.ex fre
quentibus,plus enim operatur confirmare quam condere sen
tentiam.potest tamen quilibet suffraganeus relaxare cum non
sit maioris efficacie q̃ius commune,sic intelligitur capi.gra-
ue.de

35 de.de preben.z hoc nisi alteri reseruet absolutio.†Si vero sus/
pensionis pena,z hmōi imponit per sniaz.i.ab homine tunc li/
gans dz absoluere nō inferior,extra de offi.or.c.cū ab ecclesiaꝝ
saluo casu.c.pastoralis.e.ti.Idē tz Guli.in spe.Si vero suspen
ſo sit ppetua que hz vim priuationis,vt no.Vin.de trāsla.c.ij.
z Guli.in spe.ti.ij.§.nūc ondēdū,nō hz locū absolutio,sz neces/
saria est dispēsatio ꝯn̄s collationē,z tūc est videre an tale sit cri
men in quo possit epūs dispēsare,z hz ꝯferr,vel nō.In.j.casu po
terit epūs dispēsare,z ꝯcedet puta bñficiū,vel offm̄ executionis
ordinū quo ad dispēsationē.In.ij.casu nō poterit.xliij.di.mul/
tis.Et de suspēsione que ponit in.d.c.monasterioꝝ,dr idē pau.
nō puto hāc de sui natura opari puationē,als papa expssisz h
arg.de deci.ad audiētiā.vn̄ credo eam posse ordinariū relaxari
rōne premissa,sz si non relaxet,durabit ppetuo.x.q.j.perpetua.
36 ¶†Nota q sn̄ie oēs suspēsionis late p quoscūqz prelatos con
tra frēs pdicatores,z ꝯ indulta puilegioꝝ suoꝝ sunt ipso facto
irrite,z inanes.Alexāder meritis vestri.E si ꝯ alios occasione
37 ipsoꝝ fratrū sunt ēt irrite,z inanes.Alexā.nimis iniq.¶†Itē
magister ordinis,z singuli priores puinciales ꝯuētuales z eoꝝ
vicarij in locis,z ꝯuētibus sibi ꝯmissis frībus sibi subditis, nec
non,z frībus eiusdē ordinis interdū ad eos declinātib⁹ vnicūqz
possunt impartiri bñficiū absolutionis a suspēsione, excōicatio
ne,vel interdicto,quas snias incurrissent in ipso ordine vel an̄
ingressum eius,ac ēt laicos q ipsum ordinem vellēt ingredi,nisi
adeo enormis esset excessus vt merito esset sedes aplica ꝯsulē/
da.Boni.z Alexā.virtut e.Itez pdicti plati pn̄t dispēsationē
obtinere a suis ꝯfessorib⁹ z absolutionē sup suspēsiōe z irregula
ritate q̃z ꝯtrixissent,ex eo q ptulissēt snias suspēsionis z interdicti
38 sine scriptis ex incautela.Clemēs exigētibus.¶†Videtur aūt
esse dr̄ia talis inter suspēsionē,dpositionē,z dgradationē stricte
sumēdo ipsos terminos.nam large frequēter recipitur in iure
vnū p altero.vt di.xlvj.clericus.Primo suspensio videt impor/
tare priuationē executionis legitime ordinis,vel officij ecclesia
sticoꝝ simplr,vel ad tp̄s,z cū spe dispēsationis,que qn̄qz a iu/
re infertur.Depositio importat priuationē executiōis legitime
officioꝝ,z bñficioꝝ ecclesiasticoꝝ possessionis simplr,z ex toto
absqz spe restōnis,retento tn̄ priuilegio clericali, qr ꝯueniri nō
pōt in iudicio seculari,nec capi nec puniri a laicis, z fit p sniam
hominis cōiter,nec potest inferri h pena ab inferiorj epo q hoc
agere pōt erga pprium subditū asistēte sibi canonico numero
epoꝝ si est in sacris,alias sufficit ppria snia epi sine alioꝝ pre/
sentia.Depositus aūt,z degradatus restitui nō pōt ad officia
sua nisi p dispēsationē pape.Itē vbi in iure dicit suspēdat,vel d
gradat cōminatio est sn̄ie ferēde nō lata snia vt.xxxv.di.epūs de
gradatio vltra penā depositionis h addit,qr priuat oi priuile/
gio clericali cū certa solēnitate caracter tn̄ ei auferri non potest
nec a quacūqz creatura,q̃uis Jo.an.videat tenere ꝯrium.s.q
possit ei auferri fz Tho.i.iiij.z Jo.in gl.di.l.accedens,z Inn.tz
q nō.De mō,z forma degradatiōis hēs.extra d penis.c.dgra
39 datio.li.vj.z in sūma pisana.¶†Nota tn̄ q nō ois degrada/
tus est tradēdus curie seculari,sed solū in trib⁹ casib⁹.Prim⁹
est in crie hrsis.ex d here.c.ad abolēdā,z h nisi ad primā incon
tinēti redire voluerit,sed si relabat,nō plus pcit ei.Scōs est in
falsario literaꝝ pape,extra d cri.fal.c.ad falsarioꝝ.Tertius cū
qs deponit pp talē calumniā q̃z intulit suo epo.j.q.si qs sacer/
dotū.Unde cū in curia romana his tpibus qdā sacerdos inter
fecisset sacristā sancti Petri,vt sic rape posset bona sacristie, re
quisito consilio peritorum super hoc cōsuluerunt,q nō debeat
pp hoc tradi curie seculari ad occidēdū fm iura,sz poni in ppe
tuū carcerē,vel caueā ibi ad sustētādū pane doloris,z aq̃ angu
stie papa tn̄ Martinus de plenitudine ptātis illū degradatum
40 fecit tradi seculari curie,z sic fuit occisus.†Pōt ēt nihilomin⁹
per solum episcopum suū h fieri ꝯuocatis abbatib⁹ z alijs reli/
giosis z prelatis,z literatis sue diocesis quando sacerdos , vel
alius in sacris fuerit cuie seculari pro heresi tradendus,vel de/
gradandus sicut ei videbitur expedire,extra de hereti.c. quo/
41 niaz lib.vj.†hec autem degradatio cum quis propter heresim
vel aliud est tradendus curie seculari sic fienda est presente po/
testate,dicit degradans illi vt in forum suum recipiat degra/
datum,debet tamen intercedere pro eo q non moriatur extra
de verbo.signi.nouimus.

FINIS

Fertilis et non minus vtilis

q̃z necessarius Tractatus,Clarissimi decretoꝝ doctoris do.Joan.and.de Bononia,de Interdictis ciuita/tis,Castri,vel alterius loci,z de his que ser/uari debent tempore interdicti.

SVMMARIVM

1 Interdictum ecclesiasticum quid sit.
2 Interdictum legale quid sit.
3 Interdictorum legalium quot sint species.
4 Excōicatio a cōione fidelium separat.
5 Interdictum dicitur quasi interim dictum.
6 Interdictum dicitur quandoqz diuinoruz suspensio, quandoqz a diuinis cessatio.
Diuina proprie suspenduntur ob ecclesie violentiam.
Cessatio a diuinis quando fiat.
7 Irregularitatē non incurrunt illi q non sunt canonici si in eccle sia interdicta celebrant.
8 Celebrans in ecclesia violata vel clausa contra voluntatem ca nonicorum peccat,epo excepto.
9 Interdictum positum per aliquem canonicnm sine episcopi, z aliorum fratrum consensu,non debet p episcopum obserua/ri,nec pati,q per alios obseruetur.
10 Interdictoꝝ aliud generale aliud speciale,z quid sit generale.
11 Interdictum speciale quod sit.
Interdictum generale vocatur,quando villa, vel castrum ha/bet tantum vnam ecclesiam,z illa interdicto supponitur.
12 Interdicto ecclesia subijci non debet ob pensionem non solutaz vel ob delictum vnius clerici,vel laici.
13 Peccata suos auctores tenere debent nec vlterius protrahi.
14 Interdictuz ponere potest papa,legatus, z delegatus,z qui iu iurisdictionem non habent ab epo,sed a collegijs.
15 Interdictum ponere potest electus confirmatus episcopus.
Idem in capitulo vacante ecclesia.
16 Interdicto locum supponere non potest prelatus inferior sine capituli consensu nisi ex consnetudine prescripta.
17 Interdicte ecclesie subditorum ab episcopis an dicantur sine capituli consensu.
18 Interdictum iuris abbatissa ponere non potest,lz possit mona/chas sibi subditas suspendere.
19 Interdictuz canonicorum obseruari non dz ab epo.
20 Consuetudine potest induci,q canonicus habeat iurisdictionē in aliquos homines,quos potest interdicere,z etiam coruz terram.
21 Interdicere hominem quilibet de capitulo non potest ex se sed ecclesie auctoritate.
22 Interdici possunt subdita suo ordinario.
23 Interdici non potest exemptus fm formam exēptionis sue.
24 Interdictū rationabiliter fieri debet.
25 Pena facientis interdictum irrationabiliter.
26 Interdicti sententia in scriptis fieri dz,z cāz in ea exprimi, z co pia interdictis tradi.
Interdicens quam penam patiatur, si superior interdictum relaxet.
27 Interdicens cuz temperamento contra maiores personas pro cedere debet.
28 Interdicens discretus esse debet.
29 Interdicti forma qualis sit.
30 Interdicti pene que sint.
31 Interdicti nominatim spāliter puniuntur.
32 Interdicti nominatim qui dicantur.
33 Interdictus si sit talis cū omnibus ptícipibus, qn̄ quis teneat vitare tales participes.
34 Interdicti tempore que gratie conferantur.
35 Excōicati ad predicationē,ecclesiam intrant,dūmodo ibi non audiāt diuinum officium.
36 Interdicti tpe,epi qūo celebrare possint diuina.
37 Interdicti tempore an clerici familiares episcoporum priuile/giatoꝝ possint ad diuina admitti.
Interdicti tempore si cōuētui concedatur priuilegiuz celebrā di,eius familiares non admittuntur.
38 Epi sententiam aliquā excōicationis z interdicti non incurrūt nisi de eis expressa fiat mentio.
39 Interdicti tpe qō priuilegiū habeāt hospitalarū,z tēplarij.

40 Interdictus licet sit locus, tamen ibi de licentia iuris, ꝛ hominis celebrari potest.
41 Interdicti tpe priuilegium alioꝝ regularium quale sit.
42 Et quale sit priuilegiũ clericorum secularium.
43 Et quale sit priuilegium rectorum ecclesiarum.
44 Et quale sit priuilegium laicorum cruce signatorum.
45 Interdicti tempore an sit interdicta sepultura.
46 Diuina licet non debeant in loco interdicto celebrari clerici tñ ꝛ non alij in cimiterio apud ecclesiam speliri possunt.
47 Priuilegiati possunt in ecclesia interdicta sepeliri.
48 Homines interdicti nec sepulturam, nec extremam vnctionem habent in loco interdicto.
49 Interdictus qñ est locus, si in moriente signa contritionis appareant, soluto interdicto in cimiterio sepeliuntur.
50 An pro interdictis mortuis orandũ sit ꝛ mortuaria recipiẽda.
51 Clerici qui interdictum seruarunt, quomodo in cimiterio sepeliri possint.
52 Interdictũ violat qui officium suum in missa exequitur. Quid si officio interest ꝛ cantat, ꝛ non celebrat.
53 Interdicti tempore legere licitum est canones vel psalterium, ꝛ docere nouum, ꝛ vetus testamentum.
54 Interdicti tempore officialis ecclesie si exerceat officium suum, an sit irregularis.
55 Interdictũ violantium pena multiplex est.
56 Electio facta de interdicto, ꝛ ab interdictis non valet. Interdictum per appellationem non suspenditur.
57 Interdictum violans ipso iure suspensus est, ꝛ irregularis.
58 Excõicato concelebrans non est irregularis, sed in excommunicationem incidit.
59 Interdicto causam dantes perpetuo deponuntur.
60 Religiosi interdictos recipientes qua pena puniantur.
61 Monachi vel moniales interdictum violantes qũo puniant̃.
62 Laici interdictum violantes qũo puniantur.
63 Interdicti snia improuide lata relaxanda sine difficultate est.
64 Ab interdicto vel ab excõicatione si quis abstractus fuerit, si se offerat iustitie, quid agendum sit.
65 Interdictum si multos constringat, ꝛ aliqui velint satisfacer̃, an sint recipiendi.
66 Interdicti snias a minoribus latas maiores obseruari facere debent, nec debent eas sine licentia latorum relaxare.
67 Censure ecclesiastice appellatione excõmunicatio, suspensio, ꝛ interdictum venit.
68 Interdicti generalis tempore non valet cõsuetudo, ꝙ pulsatis campanis, ꝛ apertis ianuis celebretur.
69 Interdicti violati actio publica siue popularis est.
70 Interdicti sententia sufficit, ꝙ publice promulgetur, nec opꝫ, ꝙ auribus singulorum intimetur.
71 Interdicto qñ aliquis supponit̃, interdictũ in omnem terram illius, ꝛ illi adherenti ponitur.
72 Interdictus si est locus, perinde est, ac si dicat̃ interdico homines ibi habitãtes a sacramentis ibi accipiendis.
73 In loco interdicto celebrare non possunt nisi priuilegiati.
74 Judex si dicat interdico talẽ ecclesiam, qd hoc importet.
75 Scandalum si orietur ex celebratione priuilegiatorum in loco interdicto, non debent celebrare.
76 Interdicto loco, an homines, si inde exeant, possint alibi diuina audire.
77 Quid si interdictus sit aliquis specialiter, vel aliqua familia, vel aliquis populus.
78 Priuilegiatus in loco interdicto celebrans an debeat interdictos excludere.
79 Interdictio mulieꝝ in ecclesia post ptũ fieri nõ dꝫ a sacerdote. Interdicti tpe an ꝛ quomodo confessiones audiẽde sint.
80 Interdicti tempore, priuilegiati habent priuilegium, qꝛ in loco interdicto celebrare possunt.
81 Laici priuilegium habentes ꝙ tempore interdicti possint audire diuina, illo nõ gaudebunt, si causaꝫ interdicto dederũt, vel aliquid fraudis fecerint.
82 Interdictum si ob aliquoꝝ infamiam ponitur, illi cum alijs, ꝓ quibus latum est, obseruare debent.
83 Interdicta si sit alicuius terra, ꝛ post lataꝫ sniam dñs illius exeat ad vnam aliam non interdictam, an sortiat̃ illa conditione interdicti.
84 Quid si vendidit terram interdictam.
85 Interdicti non sunt cõmissi plene translati populo interdicto.
86 Bannitus perpetuo de populo interdicto interdictus non est, secus si ad tempus.
87 Interdictus si ingrediat̃ postea monasterium post professioneꝫ ordinari potest.
88 Interdicto non ligantur absentes tempore interdicti. Interdictus est, qui gratiose receptus est in ciuem ciuitatis interdicte.
89 Interdicti non sunt incole loci interdicti, si sint forenses, ꝛ an ibi audire possint diuina.
90 Celebrans presente excõicato vel interdicto vel ad sepulturam admittit est suspensus ab ecclesie ingressu.
91 Interdictus qñ possit stare in ecclesia tpe quo officiũ nõ dicit̃.
92 Interdicti tpe qũo diuina officia celebrari possint.
93 Laici nõ interdicti ad diuinũ officium admitti non debent.
94 Beneficiati in vna ecclesia an possint in alia recipi ad offm̃.
95 Clerici seruitores rectoꝝ tempore interdicti an possint offitijs interesse.
96 Clericus beneficiatus an possit substitui clerico seruienti tempore interdicti.
97 Interdicti tpe laici letanias cantare possunt.
98 Christi corpus publice sine missa confici non potest.
99 Clerici duo vel plures non possunt extra ecclesiam dicere offm̃ si audiuntur.
100 Interdicti tempore magister scolarium suum officium, qꝛ non est ordinis, exercere potest.
101 Interdicti tpe habentes iurisdictionem excõicare, ꝛ absoluere possunt, qꝛ iurisdictionis.
102 Interdicti tempore mulier post partũ quomodo per sacerdotẽ in ecclesia admittatur.
103 Interdicti tpe generalis cõfessio ꝑ sacerdotẽ fieri potest.
104 Interdicti tpe laici etiã in die parasceue possunt ad crucẽ orar̃, sed officium nõ fit, nisi clausis ianuis.
105 Interdicti tpe aqua, nisi clausis ianuis benedici non potest.
106 Interdicti tpe aqua bñdicta laicis aspergi non potest.
107 Nec benedici calix, paramẽta, cãdele, nec rami oliuarum.
108 Nec ecclesia nec altaria consecrari.
109 Nec epi, nec alij publice benedicere possunt.
110 Nec comẽdatio anime decedentis cuꝫ suo officio fieri potest si confessus sit.
111 Interdicti tempore mensa benedici potest.
112 Et in mensa residentibus legi potest.
113 Et campane ad predicationem pulsari.
114 Interdicti tpe pro horis dicendis campanas clerici pulsare non possunt.
115 Laici autem suas cãpanas pulsare possunt.
116 Interdicti tempore clerici suas campanas sonare non possunt in suis festiuitatibus.
117 Interdicti tpe pro ostensione reliquiarum ꝓ aduentu alicuius prelati campane pulsari possunt.
118 Interdicti tpe clerici, vel laici cãpanellam ꝓ officijs dicendis pulsare quando non possint.
119 Interdicti tpe campane ꝓ aue maria pulsari possunt.
120 Interdicti tempore in sabbato sancto officium pro baptismo dici non potest.
121 Nec officium ꝓ anniuersario defuncti dici.
122 Interdicti tempore cũ officio solito paruuli baptizari possunt.
123 Et an in frõte chrismari potest, ꝛ chrisma cõfici in die cene dñi.
124 Et decedentibus ꝛ ad morteꝫ damnatis eucharistia dari põt.
125 Et per sacerdotem celebrantem corpus Christi sũmi potest.
126 Laico non interdicto in loco interdicto dari non potest corpus Christi.
127 Interdicti tempore an clericis dari possit.
128 Interdicti tpe corpus Christi ad infirmum portari potest cuꝫ lumine, ꝛ campanelle pulsatione.
129 Et an infirmo in presentia astãtium dari potest.
130 Interdicti tpe visio corpus christi non est prohibita.
131 Interdicti tempore nec mulieri partui appropinquanti eucharistia dari non debet, nisi periculũ immineat.
132 Idem in intrantibus prelium vel mare vel obsessis.
133 Interdicti tempore confiteri, ꝛ penitentia sanis dari potest, si interdicto causam non dedere. Et qñ excommunicatis dari possit.
134 Interdicti tpe qñ solẽnis penitẽtia imponitur, an possit solẽnis decantatio diuini officij, aspersio aque bñdicte ꝛ auscultatio diuinoꝝ offõꝝ ꝛ pceptio corporis christi fieri.
135 Interdicti tpe post penitentiam lꝫ mortuaria recipere ꝛ ꝓ eis orare, quid ante penitentiam.

136 Interdicti

136 Interdicti tpe licet recipere oblationes ab interdictis peniten- tibus etiam in loco interdicto.
137 Interdicti sub genere ꝛ qui interdicto causam dederint, gaudét indulgentijs ꝛ remissionibus.
138 Interdicti tpe matrimonium contrahi potest ꝛ per interdictos ꝛ excommunicatos.
139 Et nuptiarum solennis benedictio fieri potest.
140 Interdicti tpe an ꝛ vbi clerici, vel laici ordinari possint.
141 Interdicti tempore vel loco sacra vnctio fieri non potest.
142 Interdicti tempore in.iiij.festiuitatibus in quibus licet celebra re, corpus Christi p clericos vel laicos etiam non iterdictos sumi non potest, nec vnctio sacra.
143 Tunc potest dici alia missa, q̃ illa de festo.
144 Tũc pt aqua bñdici, ꝛ aspersio fieri, ꝛ panis, ꝛ fructus bñdici.
145 Tunc nuptie benedici possunt.
146 An tunc ecclesiastica concedatur sepultura.
147 In dictis festiuitatibus quando dies incipiat ꝛ finiat.
148 Interdicti tempore corpora defunctorum, exceptis clericis qui fuarũt interdictũ, nõ possunt in ecclesia vel cimiterio sepeliri.
149 Interdictũ violaẽ siue sepelianẽ in cimiterio siue extra cũ offõ.
150 Interdicti tempore laicus, etiam non interdictus, etiam sub si- lentio cum offó in ecclesia vel cimiterio sepeliri non potest.
151 Interdicti tpe priuilegiati qñ in cimiterio sepeliri possunt.
152 Interdicti tpe sepultis ex ecclã, eo ẽlaxato, qñ i cimiterio sepe- liri possit.
153 Interdicti tempore laici sepelientes defunctum sine officio cle- ricorum quomodo puniantur.
154 Interdicti tempore clerici dicentes officium super funus licet non sepeliatur sunt excõmunicati.
155 Interdicti tempore cooperientes in sepulturis sicut foueá facië tes, ꝛ mandantes, ꝛ nõ prohibentes sunt excõmunicati.
156 Interdicti tempore non itur per clericos ad letanias.
157 Interdicti tempore nouitij quomodo diuina officia audiant.
158 Interdicti tempore priuilegiati post.c.alma quando suos proxi mos vel alios admittant ad diuina officia.
159 Interdicti tempore in quatuor festiuitatibus in quibus licet ce- lebrare, quomodo officia diuina celebrentur.
160 Interdictũ nõ seruans est inelligibilis, irregularis, ꝛ suspensus, nec potest excommunicare, nec beneficia conferre.
161 Interdictum an possit per epm suspendi remissiue.

D dirigendum simpliciores ad interdictorum no- titiam, que apud multos est modi- ca ꝛ incerta, eo ꝙ preceptores iu- ris ꝺ hoc diuersimode tractauerũt ꝛ quibusdam confuse suam opinio nem ponentibus, alijs meliori indi cio credulitatem suam submitten- tibus, pluribusq̧ consultationem suam faciendã persuadẽtibus, ra- tionabile siue vtile fore, vt de hac materia scriberemus, que ꝺ ra tionibus ꝛ auctoritatibus nituñ, sumens rescripta Domini In nocentij.iiij.cum tex.decretaliũ omnium a principio vsq̧ ad finẽ que de interdicto aliquã faciunt mentionez, ipsius sententiã tãq̃ animate legis, ꝛ domini tam in iure q̃ in facto expertissimi cũ re uerentia sum amplexus, si quis enim aliter sapit, hoc ei dominus reuelauit, non tamẽ habebit, quo me arguat, vel impugnet pro tãte sedis auctoritate latitantẽ, ꝺ cuius iudicio disputare vel du bitare, sacrilegij instar habet speciem. Rationem enim, quaz ille in apparatu suo ponit, sicut patebit ex meo, habet prius opera- tionem, vt dispersa colligerem, collecta in compositionem ordi- narem, sub certisq̧ dirigentem, vestre reuerentie afferem prom- ptissime, si forte locum haberent, querat in meo gazophylatio, hoc inueniet actum anno Domini M. cclxx.

¶ Vidẽdũ est ğ qd sit iterdictũ. Et quot modis dicaẽ quot sint eius spẽs. quã ob cãz possit opponi, siue poni, qs possit interdice re, ꝛ quis nõ, quo ordine debeat fieri. Sub qua forma verboꝝ. Quas penas gñaliter omnibus inferat. Quas qbusdaz spãliter infligat. Quas pmittit gr̃as epis. Quas religiosis. Quas secu- laribus clericis. Quas laicis. De sepulturis interdictoꝝ, in quo violeẽ interdictũ. De pena temere violãtiũ illud, ꝺ absolutione interdicti. De ꝯ̃firmatione eiusdẽ. Notabilia. Questiones, ꝛ ab
1 solutiones. ¶ † Interdictũ est cẽsura ecclesiastica in penã ꝯtuma tie vel offense lata arcens, precipue populum non communicari
2 sacramẽtis. † ecclesiastica poniẽ ad differentiã interdictoꝝ lega
liũ, que olimerãt solennes vboꝝ ꝯcessiones, qbus pretor aliqd
fieri iubebat, vel ꝓhibebat, maxime quũ possessionẽ vel quasi in
3 ter aliquos ꝯcedebat, † ꝛ ex illis q̃dã erãt restitutoria, q̃dã exhi-
bitoria, q̃dã ꝓhibitoria, vt inst.eo.ꝑ totũ. Sacramẽtis poniẽ ad
4 differentiam effectus excõicationis maioris, † que etiaz separat
a cõmunione fideliũ, hz enim similitudinẽ cũ excõicatione minio
ri, que a sacramento separat.iij.q.iiij. Engeltrudã tñ excõicato
5 maior ab aula recessit. † Diciẽ aũt interdictũ, quasi interim dcm̃
scz ꝙ interim a iudice, nõ in ꝑpetuũ maneat, quasi dicat quãdiu
6 dictũ ꝛ statutũ est. † Diciẽ qñq̧ interdictuz qñq̧ suspensio diui-
norum, qñq̧ cessatio a diuinis, vt extra de offi.ordi.c.xij.refraga
bili, extra de ꝯsecra.eccle.vel alta.c.si.ecclesia. ꝓprie aũt dicunẽ
suspendi diuina, ꝓpter violentiã ecclesie, vt in.d.c.si ecclesia.ces-
saẽ a diuinis ꝑꝑ iniuriã alicui ꝺ ecclesia factã, vel pensionẽ nõ so
7 lutã, extra de appel.c.dilectis filijs. † Quare si aliqui alij preter
ipsos canonicos celebrarent, nõ inciderent irregularitatẽ, qr nõ
est interdictũ iuris, vel ordinarij, vt dicit Inno.sup.d.c.dilectis.
filijs. Item est qñ claudiẽ ecclesia, ꝛ apportanẽ reliquie a prelato
ꝑꝑ dispensationẽ vt not. Inn.sup.c.tanta. extra de excel.prela.
8 † peccaret tñ alter, qui temere in ecclesia violata, vel clausa ꝯtra
volũtatẽ canonicoꝝ celebraret, excepto ꝓprio epo, q̊tiens vult
celebrare, in ecclesia cathedrali. nec canonici absq̧ manifesta ꝛ
rõnabili cã, maxime in ꝯtẽptũ ipsius dñi epi, cessant a diuinis, vt
9 extra de offi.ord.c.xij.irrefragabili. † plus dico, ꝙ si aliquis ꝺ ca
nonicis, vel aliqui ponerẽt interdictũ, sine ꝯsensu epi ꝛ alioꝝ fra
trũ ob aliquã cãm, eps nõ dz obseruare, nec sustinere ꝙ ab alijs
obseruẽ, extra de his que fi.a maio.par.cap.c. q̃siuit. dr̃ ẽt qñq̧
10 diuina suspensio, qñ vna ecclesia est interdicto supposita. † Inter
dictorũ due sunt spẽs, nã vnũ vocaẽ gñale aliud spãle, gñale vo
caẽ iuris interpretatione, nõ solũ qñ regnũ, vel terra, vel ꝓuincia
interdiciẽ, sz ẽt qñ villa, vel ciuitas interdiciẽ, vt extra de vb.si.
11 c.cũ in partibus. † Spãle est cũ inter plures ecclesias pauce, vel
vna interdiciẽ. Sz si villa vel castrũ, vnã tm̃ hz ecclesiam, ꝛ illa in
terdicta suponiẽ, gñale vocaẽ, ꝑ tãto, ne hi qui hñt ꝓuilegiũ ꝙ
tẽpore gñalis interdicti possint celebraẽ ianuis clausis, voce sub
missa dicãt h̶ gñale, quũ regnũ, vl' terra, vel ꝓuincia interdiciẽ, si
incipiãt celebrare aptis ianuis alta voce, cũ ciuitas, villa, vel ca
strũ interdiciẽ tanq̃ speciale, sup.c.vt qdã fecerũt, sumẽtes arg.
a contrario sensu, quod de vno conceditur, de alio denegatur,
vt extra de presum.c.nõne hoc dicit Inn.extra de verb. signi.c.
cuz in partibus. Quam ob causaz possit poni interdictũ nõ esset
facile prestringere, cum hoc sit de arbitrio iudicis, cuius officiuz
12 latissimũ est. † Sed hoc habemus ꝙ propter pensionem nõ solu
tam, vel delictum vnius clerici, nõ debet ecclesia subijci interdi-
13 cto † qr peccata suos authores tenere debent. nec dz protrahi
vlterius q̃ delictum in excedente reperitur, vt extra de his que
14 fi.a maio.par.cap.c.quesiuit. † Interdicit Papa extra de excel
sib.prelato.c.tãta legatus. extra de offi. leg.c. nouit delegatus.
extra de offi.ordi.c.quoniam. Qui non habent iurisdictionez ab
epis, sed a collegijs, ꝛ si non possunt excõicare tamen possunt in
15 terdicere, vt not. Inn.extra de offi.archi.c.archidiaconus. † Itẽ
electus confirmatus, episcopus, q̃uis non receperit ꝯsecratio-
nem, potest tamẽ interdicere, qꝺ est iurisdictionis, vt extra de ele
ctio.c.transmissam. Item vacante ecclesia. interdicit capitulum
16 vt extra de offi.ordi.c.graue episcopus. † nec inferior prelatus,
potest locũ interdicto supponere sine consensu capituli, nisi illud
habeat ex priuilegio, vel ex consuetudine prescripta, Inno. in.c.
17 cum inter.extra de consuetu. † Item sine iudicio capituli non di-
cuntur interdicte ecclesie subditoruz ab episcopis. Addit Inn.
verum est hoc, ꝙ non potest interdicere ecclesias in perpetuum
vel ad multum longum tempus, sine consensu capituli. ꝛ hoc ma
xime obtinet sibi locũ, vbi procedit ex officio contra absentem,
vel contra presentem contumacem nam tunc, cum maiori matu
ritate procedendum est. Sed in iudicio solus episcopus, vel qui
18 libet alter iudex potest hoc facere, extra de offi.dele.c.sane. † Itẽ
Abbatissa ex consuetudine habet iurisdictionem, licet possit mo
nachas, siue canonicas more theutonicorum, ꝛ clericas sibi sub
ditas, suspendere ab officio, ꝛ beneficio, non potest tamen inter-
dictum iuris ponere, sicut nec excõmunicare, vt not. Inn.extra ꝺ
19 maio. ꝛ obedien.c.dilecta filia. † Item interdictum canonicoruz
non debet obseruari ab episcopo, vt in.d.decretali, dicit Inno.
20 versi.sicut si canonici. † Ex consuetudine tamen potest induci, vt
quisquis canonicus habeat iurisdictionẽ in aliquos hoies super
quos hz aliquã ꝑlationẽ. aut i ꝑhẽda, ꝛ tũc ꝑz ꝯsuetudinẽ, nõ tm̃
poterit interdicere certos homines, sz ẽt terrã si hoc põt ex ꝯsue

tudine, vt ꝑ factis cõibus ecclie qlibet canonicus excõicet, vel
21 interdicat hoies ecclie. †Nec ẽt qlibet de.c.hʒ. auctoritatẽ iter
d icẽdi hoieʒ ex se, sʒ auctoritate ecclie ⁊ vniuersitatis. xij.q.ij.c.
qui manumittunt. Jnn.sup.c. q̃siuit. de his q̃ fi. a maio. par. cap.
22 †Possunt interdici subditi a ꝓlato suo ordinario, siue sup ipsos
hñte iurisdictionẽ delegatã, vt extra de iu.c. at si clerici. ex̃ de of.
deleg.c. sane. alias snia a nõ suo iudice lata, nõ tʒ, vt ibi dicitur.
23 †Exemptus aũt ẽm formã exẽptionis sue interdici nõ p̃t, ex̃ de
priuileg.c. cũ capella. ⁊.c. q̃to. in quo ẽt, vt cũ prelati religiosos
exẽptos nõ pñt interdicere in eoꝝ odiũ, nõ interdicãt ẽt alios eo
24 rũ familiares, ⁊ amicos. †Dʒ interdictũ ferri rõnabiliter, alioqn
lator incidit in penã illius.c. extra, de sen. exc.c. sacro. vt d̃t Jnn.
25 c. cũ ab ecclesiaꝝ. extra de of. or. †pena ãt istius ꝯcilij est, ꝙ q cõ
petẽti monitiõe nõ ꝑmissa sniaʒ ꝓmulgat, ingressũ ecclesie ꝑ vnũ
mẽseʒ nouerit sibi esse interdictũ, alia nihilominus pena mulctã
26 dus, si visum fuerit expedire. †Jtẽ in scriptis dʒ ferri snia, ⁊ cã ex
primi. Exẽplũ vero scripture tenebit̃ interdictis tradere. j. mẽseʒ
post diẽ snie late, qḋ si quis violauerit, ꝑ vnũ mẽseʒ nouerit se ab
ingressu ecclesie esse suspensuʒ. Superior vero ad quẽ recurrit̃, si
snia ipsum sine difficultate relaxauerit, siue relaxaret latorẽ siue
interdicentẽ, interdicto ad expẽsas ⁊ oẽ interesse ꝯdẽnet. Si ṽo
j. vnũ mẽsem, quo suspensus est diuina officia celebrauerit, prius
enim irregularitatẽ nõ effugiet, sup qua non nisi ꝑ summũ ponti
ficẽ poterit dispẽsari, extra de snia exc.c. cũ medicinalis. Hec ea
27 dẽ in sentẽtijs suspẽsionis ⁊ interdicti volumus obseruari. † Jtẽ
iudex cũ tẽperamẽto, dʒ ꝓcedere ꝯ̃ maiores ꝑsonas, verbi gra-
tia, si eps est puniẽdus, primo ꝑ ingressum ecclesie vel sacerdota
le offm̃ interdicat, aut terrã, que spãliter ad suã iurisdictionẽ per
28 tinet interdicto supponat, extra de of. dele.c. sane. †Dʒ quoq; la
tor snie esse discretus, puniendaꝝ ꝑsonaꝝ circũstãtias indagãdo
29 extra de of. dele.c. extra. de verb. sig.c. q̃renti. † forma interdicti
cõmuniter talis est. Nos talis, ꝓpter cãm talẽ, ecclesiam, ciuita
tẽ, vel terrã, ecclesiastico supponimus interdicto. interdictũ illud
nõ est iuris, ⁊ plus improbat q̃ʒ verbũ ꝓprietatis sonaret. Jnn.
in.c. tãta extra de excel. prela. Aliter. n. ẽm arbitriũ latoris p̃ot
formari snia vʒ, vel si interdicat celebrationẽ missaꝝ cũ cantu vel
celebrationẽ vesperarũ, seu solẽnitates alias, vel sepulturã tm̃, p̃t
excipere quẽ vult, vt dicit Jnn. in.c. vt priuilegia. extra de priuil.
30 ⁊ ad certũ tẽpus. †Pene interdicti sunt multe. Nã sacr̃a negã
tur preter baptisma paruuloꝝ, ⁊ penitẽtias moriẽtiũ, qbus etiaʒ
ꝯcedit̃ viaticũ, extra de sen. exc.c. responso. ⁊ de peni. ⁊ remis.c.
qḋ in te extra de sponsal.c. nõ est nobis, extra de sen. exc.c. ꝑmit
timus. Omnibus negatur extrema vnctio ⁊ ecclesiastica sepultu
31 ra, extra de peni. ⁊ remi.c. qḋ in te. †Spãliter puniunt̃ interdicti
nominatim, naʒ illi arctius sunt vitandi, extra de priuil.c. cum ⁊
plantare. Jsti etiã nõ admittunt̃ ad diuina qñ aperiunt̃ ecclesie
etiã alijs interdictis semel in anno, in iocundo aduentu hospita-
liorum, extra de priuil.c. cũ et plantare, ⁊.c. vt priuilegia. nec gau
32 dent priuilegio cruce signatoꝝ, qḋ ponit̃ in.c. qḋ in te. †Nomi-
natim aũt interdicti dicunt̃, qui ꝓprio nomine vel certa locutiõe
sufficienti, vel indubitata, in ipsa sententia exprimunt̃, vt insti. de
here. insti. §. masculos. Jnn. in.c. cũ ⁊ plãtare. de priuil. Jtẽ Jnn.
extra de preb.c. in lateranẽsi. dicit, ꝙ nominatim interdicti di-
cunt̃, de quibus est certũ ꝙ sunt interdicti, vnde dicunt̃ interdi-
cti nominatim, ⁊ si castruʒ vel ciuitas sit interdictũ, vel populus
33 vnius ciuitatis, vel castri. †Quid si homines nõ nominatim sint
interdicti, vel excõicati, puta sic dr̃, excõico talẽ, vel interdico cũ
oibus familiaribus suis, vel participibus, participes nõ nomi-
natos vel interdictos ideo nõ tenet̃ quis euitare. vij.q.ij. tuus.
nisi forte esset notoria participatio eoꝝ, necnõ esset interdictus
34 locus. †Gratie, que cõpetunt generaliter tẽpore interdicti, sunt
vt dictũ est, baptisma ꝑuulorũ, penitẽtie morientiũ, chrismatio si
ue ꝯfirmatio, viaticũ decedentiũ, vt extra de sen. exc.c. responso.
de peni. ⁊ re.c. qḋ in te. Matrimoniũ ẽt posse fieri credimus, cũ
sit ẽt apud infideles. Ordo q̃q; ꝯfert̃ ecclesiasticis, nõ tñ si sint in
terdicti. Sʒ laicis nõ. Jnn. sup.c. nõ est nobis, extra ḋ spõsa. Jtẽ
sine scrupulo ꝯsciẽtie pñt vocari laici in aliquã ecclïaʒ, ad audiẽ-
dũ ṽbũ dei, cũ videbit̃ expedire, vt extra de sen. exc.c. respõso.
35 sup q̃ d̃t Jnn. qḋ est not. †ꝙ ad ꝑdicationẽ ẽt excõicati intrãt ec
clesiam, dũmõ nullũ diuinũ audiãt ibi offm̃, vñ tollet calicẽ q eo
tpe intra ecclesiã ⁊ nõ extra ꝑdicare voluerit. Jsta ꝑdicatio mul
tis fuit ecclie scãdalũ, nã ⁊ q ꝑdicãt ꝓpea ṽba dserũt, alia ẽt gros
si assumũt, dicẽtes ꝙ tm̃ peccẽt, q̃ʒ tũ si corpus in lutũ deicerent.
36 †Spãles epoꝝ gr̃e qdẽ sunt. ꝙ pñt tpe gñalis iterdicti qñq; ia-
nuis clausis, sũmissa voce, nõ pulsatis cãpanis ⁊ interdictis ex-
clusis, diuina celebrare, nisi ꝯ̃ ipsum expresse fuerit interdictũ, vñ
ꝯ̃ illis ꝯcedit̃, q aliquã cãʒ nõ ꝑstiterũt interdicto, nec qd q̃ʒ frau
37 dis ingesserũt, extra de priuil.c. ꝙ nõnullus, †⁊ ibidẽ Jnn. ꝙ cle
rici familiares epis ⁊ alijs ꝯ̃ mõ priuilegiatis, pñt admitti ad of
ficiũ, qḋ vr̃ ꝯcedi, ex eo ꝙ cũ familiaribus suis dicũt offm̃, extra
de priuil.c. i his. Si ãt ꝯuẽtui ꝯcedat̃ ꝑuilegiũ, familiares nõ de
38 bẽt admitti, cũ ñ habeãt ꝑuilegiũ. †Jtẽ epoꝝ ꝑuilegiũ est ꝙ ipi
⁊ alij supiores, nullius ꝯstõnis seu mãdati occasione icurrũt sen
tentiã excõicationis siue interdicti, ipso facto, siue suspensionis
sententiam nisi de ipsis expresse mẽtio habeat̃, extra de sen. ex.
39 c. ex quadã. †Jtẽ priuilegiũ hospitalarioꝝ ⁊ tẽplarioꝝ est, vt fra
tribus eoꝝ missis ad accipiẽdũ fraternitates, siue electos aperi
ri debẽt ecclesie, si forte locus sit a diuinis suspensus, nã ibi offi-
cia celebrant̃, hoc. n. intelligẽdũ est, ꝙ in eadẽ ciuitate, castello,
vel terra vna tm̃ ecclesia aperiat̃, ⁊ si ibi fuerint plures ecclesie,
extra de priui.c. vt priuilegia. Jnn. ibidẽ dicit ꝙ, tũc cant abũt,
⁊ ianuas apertas habebũt, qr populus nõ posset aliter in offi-
cijs eoꝝ iocũdari. Jtẽ cũ litera dicat excõicatos excludi vr̃ ꝙ in
terdicti admittant̃. hoc. n. vnũ est de illis, qui nõ sunt noiatiʒ in-
terdicti, siue deliquerint, siue nõ allegat. xxiij.q.iij.c. si habes. ⁊.
xvij.q.iiij.c. miror. itẽ restringẽdus est ad eos q dederũt causam
40 interdicto † sic videmus, ꝙ lʒ locus sit interdictus, tñ ibi p̃ot ce
lebrari de licentia iuris, ⁊ qdẽ de licẽtia hois, extra de appel.c.
dilectus, ⁊ sic suspẽdit̃ interdictũ, vel potius nõ est positũ, qr in
propria loquutione intelligit̃, siue adest, celebrantes in ecclesia,
41 ⁊ ab hac sententia potest excipere quos vult. †Alioꝝ autem re
regulariũ priuilegiũ est, vt cũ gñaliter terre fuerit interdictũ, li-
ceat eius, ianuis clausis, excõicatis exclusis, nõ pulsatis campa
42 nis, submissa voce celebrare diuina. †Priuilegiũ clericoꝝ secu
larium est, ꝙ in ꝯuẽtualibus ecclesijs, bini ⁊ bini, vel simul, tres
possint horas canonicas legere, cantare ianuis clausis, excõica
tis ⁊ iterdictis exclusis, ita submissa voce, vt exterius audiri nõ
possint. ex hoc not. ꝙ interdicti dñr auscultare ad parietes ec-
clesie. Jtem his nõ ꝓhibet̃ pulsatio campanaruʒ ad horas, sed
eis ꝓhibet̃ quũ dicũt semel in hebdomada missaʒ, vt patebit. j.
ꝓxime. itẽ sicut seculares dicunt̃ bini, ita religiosi bini pñt simul
43 dicere diuina. †Rursus ꝑmittit̃ ecclesiaꝝ rectoribus, ꝙ semel in
hebdomada tẽpore interdicti, nõ pulsatis campanis, voce sub-
missa, ianuis clausis, excõicatis, ⁊ iterdictis exclusis, possint mis
saꝝ solẽnia celebrare ꝯficiẽdo corpus dñi, qḋ decedẽtibus in pe
nitẽtiam nõ negat̃, vt extra de sen. ex.c. ꝑmittimus. cum tñ hoc
ꝯcedat̃. nisi his, vr̃ ꝙ nõ possit alijs cõmitti ꝙ celebrẽt, qr qḋ ꝑ
alios faciũt ꝑ se ipsos facere vñr, vt. ff. de vi ⁊ vi arma. l. j. §. deie
44 cisse. † Priuilegiũ laicoꝝ cruce signatoꝝ est vt pnia eis quum
postulauerint, nõ negat̃, extra de pe. ⁊ re.c. qḋ in te. Jnno. ibidẽ
ẽt hoc fiat eis, anteq̃ʒ proficiscentur quo voluerint, alijs aũt pe-
regrinis, qbus, vt idẽ d̃t, pnia misericorditer indulgeri nõ dat̃,
nisi quũ ꝓficiscãtur. Quidã dicũt, ꝙ cruce signati sunt principa-
45 les, noiatim aũt interdictis denegat̃ penitẽtia †De gr̃a sepultu
re, noueritis ꝙ laicis gñaliter est interdicta, vt d̃t Jnno. sup.c. vt
priuilegia. extra de priuil. ꝙ si ecclesia est interd. ꝑꝑ populũ. i. im
peritiã populi tꝑalẽ, q̃ in eis intelligit̃, ẽt si nõ dliq̃rint ipsi, sʒ dñs
eoꝝ, vel aliq ex ipsis, lʒ nõ oẽs, parochiani pñt eligere sepulturã in
nõ interdictis locis, si ãt eẽt eccle. interdicta, ꝑꝑ delictũ clericoꝝ
vel violationẽ, cessaret̃ a diuinis in ea, vt circa ꝑncipiũ dcm̃ est.
46 tũc qsq; vbi vellet, posset sepulturã eligere. †Jdẽ sup.c. tãta. de
excel. ꝑla. extra, d̃t ꝙ lʒ in loco interdi. nõ debeãt celebrari diui-
na, nec ecclesiastica sacr̃a, tñ pñt ibi clerici ⁊ nõ alij, ⁊ nõ interdi
cti sepeliri in cimiterio apud ecclïaʒ, extra de pe. ⁊ re.c. qḋ in te.
47 †nisi sint ꝑuilegiati, qr pñt in ecclïa interd. sepeliri. Sʒ secus est,
48 si terra sit interdicta, extra de pe. ⁊ re.c. qḋ in te. †Jtẽ ẽt hoies in
terdicti, si pniam acceperint, in loco interdicto nõ sepelient̃, imo
nec in loco interdicto extremã vnctionẽ accipiẽt, vt in.c. qḋ in te.
ꝙ lʒ peccatores nõ sint, tñ ꝓ peccatis ñ pñt. xxiiij.q.iij.c. minor.
Sʒ illi q inter interdictos spãliter excõicãt̃, lʒ ab excõicatiõe ab
49 soluãt̃, remanẽt interdicti, q̊usq; absoluat̃ gñale interdictũ †⁊ no
ta ꝙ quũ locus est interdictus, si in moriẽtibus apparuerit signa
ꝯtritionis, post solutũ interdictũ erũt in cimiterio sepeliẽdi, arg.
extra de sen. exc.c. cũ illoꝝ, ⁊ si sepulti erũt apud ecclïaʒ dũ erũt
interdicti, post solutũ iterdictũ nõ erũt extumulãdi cũ res ad eũ
50 statũ venerit, a quo incipere potuit. †ꝓ his iterdictis, lʒ mortua
sint corpa post pnias, ꝓ eius orãdũ, nec mortoria sunt recipiẽda
lxxxviij. di.c. si. ea deniq; q̃ dicimus de loco interdicto, intelligi-
51 mus ẽt si parochia fuerit interdicta, hucusq; Jnn. †clerici q serua-
uerunt interdictũ, pñt in cimiterio sepeliri, sine cãpanaꝝ pulsa-
tione cũ silentio, ⁊ cessantibus oibus solẽnitatibus, extra de pe.
⁊ re.c. qḋ in te. cũ fratres religiosoꝝ sepeliant̃, apud ipsoꝝ regu
lariũ

larium ecclesias, vel alioꝝ interdictas, qḋ intelligēdū est de his q adhuc manētes in seculo, eoꝝ ordini sunt obligati, mutato habitu seculari, vel de his, q bona sua ꝯcesserūt iter viuos, retēto sibi q̄diu vixerint, vsufructu. Jnn. dt ꝙ lꝫ bona oīa alij dent, sufficit tñ si dent maiorē partē, nec opꝫ ꝙ isti fratres assumant habitum istoꝝ religiosoꝝ, sed intrēt seculare, ꝛ sumāt eoꝝ habitū sine
52 ꝓfessione, arg. extra de reg. c. ꝯsulti sumus. †Violat interdictū, q offm̄ suū exequit̄ in missa, vꝫ offerēdo calicē, hostias, ꝛ hmōi vel celebrādo aliud offm̄, matutinas, vel vespas, ꝛ hmōi. xj. q. iij. c. si qs epē. in fi. nec credimus irregularitatē vel suspēsionē incurrere, qui offō interest ꝛ cātat, nō tñ celebrat, nec aliqd facit tāꝫ
53 suū offm̄, lꝫ peccet. †Legere canones, psalteriū, vel docere euangeliū, vel docer̄ nouū, vel vetus testamētū, inter interdicta nō est ꝓhibitū, cū ibi predicari possit, extra de sen. exc. c. responso. in officio aūt suo, qꝛ agere intelligit̄, q in ordine suo agit̄, hoc ꝙ ei cō
54 petit siue in maiori, siue in minori ordine sit. †Sꝫ qd dices d̄ officialibus siue ministris alijs, puta si magister, siue scholaris exerceat offm̄ suū, forte idē dōꝫ qḋ de ordinibus, dicēdo aūt missam dicūt ꝙ nō sit irregularis cū sit in illius ordine deputatus, nō est ordinis sꝫ iurisdi. sicut excōicatio. ij. q. j. c. nemo. Sꝫ absolutio est solēnia exhibere sicut sunt oēs ordines cū stola ꝛ psalmis penitētialibus, introducere aūt in ecclesiā, ordinis est ꝛ officij, extra de sen. exc. c. nup. in fi. xj. q. iij. c. debēt. ꝛ. c. seq. Jdē vr̄, si diaconus legat ep̄lam, vel acolitus, vbi est ꝯsuetudo, qꝛ gn̄aliter epistola dicit̄ p subdiaconū, ꝙ sit irregularis, qꝛ gn̄aliter loquit̄ capitulū si quid de sacro misterio ꝯtingerit. xj. q. iij. c. si quis epē damnatus, subintelligendo hoc videtur, que certo ꝛ suo ordini sunt deputata, vel a iure, vel a consuetudine, vel ꝯstitutione ecclesie, vt si cantat respōsoria, vel legat lectiones, nō sit irregularis. vñ vr̄ ꝙ si in aliqua ecclesia ꝯsuetudo est, ꝙ sine ordine distinctiōis, legat qlibet epistolaꝫ, vt portet cereos, vel qd aliud pertinēs ad illud officium, facit extra de homi. c. sicut dignum vnde dicitur ꝙ homicide nec respōsoria cātant separatim. Jnn. in. c. tāta ex d̄ ꝓuil.
55 †Pena violātiū interdictū multiplex est, nā q nō suat interdcm̄ ineligibilis est, ꝛ remouēdus ab offō, extra de cle. exc. mi. c. postulasti. Jtē est suspēsus ꝛ irregularis, qḋ vr̄ ꝓbare decretal. cū iter R. seniorē extra de electio. xj. q. iij. c. si qs epē dānatus. Jnn. sup
56 ti. de postul. c. ad hec. †Jtē electio facta de interdicto, ꝛ ab interdictis, nō valet, vt ꝓbāt iura. Jtē iterdictū trahit secū exequutionē sic excōicatio, vñ p appellationē nō suspēdit̄. Jnn. sup. c. ad h̄ ex d̄ appel. vbi dt si cū legitima appellatio ꝓueniret interdcm̄, ꝛ alios ad violādū inducit ꝛ cōpellit, ꝛ si ꝑlatus est oīs eius istitutio, collectio ꝓbēdaꝝ ꝛ bn̄ficioꝝ ac dignitatū, ꝛ snīe sunt irrite ꝛ
57 inanes, extra de priuil. c. tāta. †Jnn. ibidē dt, ꝙ violās interdictū ipso iure suspensus est ꝛ irregularis ab officij exequutione, vnde non potest ꝑmissa. ꝛ idē forte dicendum in alijs spūalibus, sicut
58 nec ipsis conferri possunt, ita ab eis collecta non valent. †qui aūt excommunicato ꝯcelebrat nō est irregularis, sed incidit in excōicationē, sicut in loquutiōe, vel aliter excōicato participās, rōnē diuersitatis ponit Jnn. sup eo. c. tanta extra de priuil. Jdē. si qui post q̄ excōicati vel interdicti sunt diuina ꝑsumūt officia ce
59 lebrare, †sꝫ multoplus, qui magis dederūt cām interdicti, ppetua sunt depositiōe ꝯdēnādi, extra d̄ cle. exc. mi. c. latores. Jnn. ibidē dt ꝙ nō pōt cū talibus dispēsari, nisi spāli auctoritate dñi
60 pape. †Jtē si religiosi ꝯtra canonicas epoꝝ snīas ꝛ tenores priuilegioꝝ suoꝝ venire ꝑsumpserint, recipiēdo excōicatos ꝛ interdictos ad officia celebrāda in ecclesijs, aliter q̄ liceat eis ex priuilegio ecclesie in q̄ ita ꝑsumpserit, subiaceāt interdicto. gl. ibi ca
61 nonē nō credimus late snīe, extra de priuil. c. cū ꝛ plātare. †Jtē monachi ꝛ moniales violātes interdictū, si sint clerici, sunt bn̄ficijs ecclesiasticis expoliādi, si monachi vl̄ moniales, sunt ad agē dū penitētiā in arcāniis monasterij detrudēdi, extra de cle. exc.
62 mi. c. postulasti, †laici ꝯo q̄uis violādo interdictū irregularitatē vel suspēsionē nō icurrāt, nec ordinē habeāt nec bn̄ficiū, tñ alr̄ puniunt̄, ex̄ de cle. exc. c. ij. qꝛ ad reqsitionē ecclesie debēt cogi iudicio, ꝛ exilio ꝯdēnari vt ibi. Jtē religiosi post latā ab epō sniam interdicti i cāꝫ, si ibi celebrāt, pena suspēsionis ꝑnt inuolui ab ea
63 dē. extra de ꝑuil. c. cū ꝛ plātare. †Snīa interdicti iprouide lata, sine difficultate est relaxāda, extra de of. ord. c. gue. extra de sen.
64 exc. c. cū medicinalis. †Jtē si qs ꝯtumatia, vel p qualibꝫ alia cā interdicto vel excōicatiōe fuerit abstractus, ꝛ se offerat ad iustitiā, de his ꝓ quibus sniam excipit, iudex q tulit sniam, ne in excōmunicationē descendat, eū absoluere poterit, si pars aduersa obstaculū iterponat, ne absoluat, recepta cautiōe sufficiēti ꝙ iu
65 ris parebit eqtati, fieri poterit. extra de ap. c. qua fronte. †Hoc tñ adijcere potes, ꝙ si interdictū multos ꝯstringat, ꝛ aliq volūt satisfacere, ꝙ nō sunt recipiēdi, nisi sui principales, qꝛ alij, q non dederunt causaꝫ interdicto, nō peccauerunt, vnde satisfacere nō tenentur. Jnnocen. super. c. quod in te extra de peniten. ꝛ remis.
66 †De robore sententie interdicti teneas ꝙ maiores iudices vel ꝑlati debent sententias interdicti, a minoribus latas facere obseruari inuiolabiliter, vsq; ad satisfactionē condignā. ꝛ nō debēt eas sine consciētia latronū relaxare, extra de offi. ordi. c. cū ecclesiaꝝ prelatis, ꝛ de sen. excō. c. romana. vbi dicit̄ ꝙ maiores non relaxent sententias interdicti ab inferioribus latas, ipsis omis
67 sis, nisi aliud obtineat ꝯsuetudo. †Notabilia in summa nota, ꝙ quum mādat alicui, ꝙ tales p censurā ecclesia cōpellat, vel cōpescat, nomē censure ecclesiastice intelligit̄, excōicatio, suspensio, ꝛ
68 interdictū, extra de verbo. signi. c. querenti. †Jtē nullus pōt pretendere ꝯsuetudinē, vt liceat ei, pulsatis cāpanis, ꝛ apertis ianuis tēpore gn̄alis interdicti, celebrare, extra de cōsue. c. cū inter vos.
69 †Jtē actio interdicti violati, publica, siue popularis est, ꝛ qlibꝫ admittit̄ ad eā, sicut dicit Jnno. in. c. cū inter vos extra de ꝯsue.
70 †Jtē sufficit ꝙ sententia interdicti publice ꝓmulget̄, vt nullū excuset ignorantia, nec oportet ꝙ auribus singuloꝝ intimetur, vel
71 singulis per singulos innotescat, extra de postul. c. ad hec. †Jteꝫ quum supponitur aliquis interdicto, interdictuꝫ, ponitur in omnem terram illius, ꝛ adherentem illi propter que fertur interdictum late sententie tempore. Adheret aūt terra que iurisdictioni subest, ꝛ adheret que in crimen fauet eidem, sic dicit Jnn. s. eo
72 dem. c. ad hec. †Jteꝫ nota ꝙ quuꝫ interdicitur locus, nihil aliud est dicere, nisi interdico hoīes ibi habitātes a sacr̄is ibi accipiēdis, ꝛ clericos ibi habitātes. vel (qḋ melius vr̄) clerici ibi ꝓhibent̄ celebrar̄ ꝛ sacr̄a ꝯficē, cū locus tāꝫ res ianimata, sacroꝝ, vel offōꝝ nō sit subiectibilis. Jnn. sup. c. tāta. extra de exces ꝑla.
73 †ꝛ nō solū clerici, sed nec etiaꝫ alienigene in loco interdicto celebrare debent, nisi priuilegiati, vt extra de priuil. c. ꝙ non nullus, ꝛ cap. cum priuilegia. Jtem in alijs locis possunt celebrare clerici. Jnnocentius super capitu. cum inter extra de consuetu.
74 ¶†Quid si dicamus interdicimus talem ecclesiam. credimus irregularitatem p suspensionem incurrere qui ibi celebrant, sed clerici vbique poterunt celebrare, vbique etiam laici diuina audire, nisi fuerit aliud additum. Jnnocentius super capitu. tanta extra de excess. prelato. †Jtem nota, quod si ex celebratione
75 priuilegiatorum, oritur scandalum, vꝫ vt quum templi apertis ianuis semel in anno celebrant, vel magnum esset factum, pp qḋ interdictum est positū, nō deberet celebrare Jnno. super.
76 c. qḋ nōnullis extra de priui. †Quid si homines manētes in terra iterdcā exeāt de illa nūqd possint alibi audire diuina. r̄ndeo, si pp aliquos puniēdos vel aliū i eis veluti dñs vel familiā positū sit interdictū extra terrā diuinū nō ꝑnt audire officiū. si aūt nihil deliqrūt, nec cāꝫ aliquā ꝑstiterūt, pp quā terra interdiceret̄, si terra, ꝓuincia vel villa pro delicto aliquo interdicta est, tunc secus est, qꝛ in hoc casu persone nō sunt iterdicte, vel si sunt, ad hoc tm̄ sunt iterdicte, ne ibi accipiant sacramēta vel audiāt officia, ꝛ ideo bene audiēt extra terrā iterdictā, imo ꝛ in ipsa terra audire ꝑnt apud illos, q tale hn̄t priuilegiū, q quoslibet nō interdictos ꝑnt admittere ad officiū ꝛ sacramēta tp̄e gn̄alis interdicti, arg. eoꝝ q̄ hn̄r extra de peni. ꝛ remis. c. qḋ in te. vbi dr̄ ꝙ ꝑnt peregrinari, ꝛ in peregrinationibus plus ꝯsueuerūt hoīes interdicere alias dicunt̄ interesse diuinis officijs. Jtē sufficit, qḋ nō est ante ꝓhibitū, ꝙ nō possint audire diuina, qꝛ pene nō sunt extēdēde, d̄
77 pe. c. pene. †Jtē vr̄ qbusdā, ꝙ hoc habeat locū vbi interdicta est terra, ꝓuincia, vel eccl̄ia, aut villa, secus si iterdicat̄ aliqs specialiter, vel si iterdicat̄ familia, vel domus alicuius vel populus alicuius ville, qꝛ ꝑsone interdicunt̄, ꝛ ideo nūq̄ debēt audire diuina offā, nec sacr̄a accipere ar. xvij. q. viij. minor. ꝛ. xxiiij. q. iij. si habes extra de sen. ex. c. qḋ i dubijs. Jnn. sup. c. vt ꝑuilegia. extra de ꝑui. posset ēt sacerdos ꝓprius cū talibus exire ad locū nō iterdcm̄, ꝛ eis ibi celebrare, de lnia ꝑlati illius loci, nisi esset for
78 te pp scādalū admittēdū. †Priuilegiatus aūt q̄uis i loco nō interdcō celebret nō oꝫ tales excludere, nec tñ pōt eos ad se trahere, cū nō habeat eos subditos, nec prebere eccl̄iastica sacra posset, tñ posset qbusdā d̄ qb⁹ certū ē ꝙ pp eos n̄ ē positū iterdcm̄, facer̄ gratiā i audiēdis diuinis, ꝛ sacr̄is de licētia vtriusq; plebani, vꝫ eius, cuius subditi sunt, ꝛ eius, in cuius ecclesia hec fierent argu. extra de vsu. pal. c. ex tuarum. caueat tamen de scandalo.
79 †Jtem interdictio mulierum post partum in ecclesia nō oꝫ fieri a sacerdote. Jtem cōfessiones audiēde nō sunt, nisi per modum ꝯsilij forte q̄ circa capl̄a clamēt vnū d̄ penitētijs morētiū, vt in. c. nobis extra spō. aliud de pe. ꝛ remi. c. ꝙ in te. tertiū ꝯo. extra de senten. excō. c. r̄nso. lꝫ quidā vt Tancre. ꝛ alij, velint dicere

q possint recipi penitētie sanoꝝ, qd si verū est caueat tñ cōfessor, vt in foro ecclesiastico ꝯfessiones nō faciat vt sacerdos, vz oi cū solennitate orans, ꝛ bene dicens, absoluens, ꝛ stolam induens, ꝛ similia ne ipse et violet interdictū, vt hoc euitet in audiendo venialia, ꝛ vt securus penitentias suis det, vt accipiant signum cru
80 cis, extra de peniten. ꝛ remiss. c. quod in te. † Quid si inter nō excommunicatos, vel non interdictos, ad missas, officiumq; priuilegiatorū sint licentiati, ꝛ non priuilegiati nec interdicti, siue clerici siue laici sint equidem cum eis poterunt in suo officio audire, quia etiam sine eis possunt cum alijs legere ꝛ cantare in suo officio, ꝛ quia etiam possunt sine eis in ecclesia orare. Alij autez dicunt contra, q hoc habet locum in his priuilegiatis, qui habent priuilegium, q in locis interdictis celebrent, non per eos tantum, sed etiam per quoscunq;, ꝛ tunc omnes recipi possunt, nisi sint excommunicati, vel interdicti, vt supra dictum est Inno.
81 in. c. vt priuilegia. extra de priuileg. laici etiam † q habēt priuilegium, quod tempore interdicti possint audire diuina, non gaudebunt illo, si dederint causam interdicto, vel aliquid fraudis ingesserint.
82 † Idē si pp aliquoꝝ infamiā, ponit interdictū, illi cū alijs p qbus latū sit, debent obseruare, ne de alioꝝ fletu ridere videātur, ex de priuil. c. petistis,
83 † Itē si interdicit terra alicuius, ꝛ ipse post latā sententiā exeat ad vnam aliaz non interdictam, illa non sortitur conditionem interdicti, nisi lator sententie voluerit intelligere. tam de ea quam habuit, q de ea quam habiturus esset.
84 † Sed si vendidit terram interdictam quamuis transeat dominium, tamen inheret onus sententie loco, vel loci populo, donec relaxentur. Deo gratias amen.

¶ Que seruari debent tempore interdicti.

85 ¶ † Primo interdicto populo, commissi plene translati nō sunt
86 interdicti. ¶ † Secundo, exbannitus non ad tempus de populo interdicto, non est interdictus, secus si ad tempus, vt confinatus vel relegatus.
87 ¶ † Tertio, interdictus, si ingrediatur postea monasterium, post professionem potest ordinari, ꝛ ante non si ta
88 men ordinatur tenet ordo. ¶ † Quarto, absentes tempore interdicti, ꝛ contradicentes culpe, non ligantur interdicto. qui autez est de alia ciuitate originaliter, sed gratiose fuit receptus in ciuē
89 alterius ciuitatis interdicte, interdictus est. ¶ † Quinto, incole loci interdicti, si sunt forenses, non sunt interdicti, tamen in loco incolatus interdicto non possunt audire diuina officia, ꝛ est ve
90 ruz nisi de incolis fiat mentio in interdicto. ¶ † Sexto, is qui celebrat presente excommunicato, vel interdicto, vel admittit ad sepulturam, est suspensus ab ingressu ecclesie, extra de priuil. ca. episcoporum lib. vj. qua suspensione durante, si immiscet se diuinis, irregularis efficitur, extra de senten. excom. c. is qui. lib. vj.
91 ¶ † Septimo, interdictus potest tempore, quo nō dicit officiū,
92 in ecclesia stare, ꝛ orare si nō dedit causam interdicto. ¶ † Octauo, possunt misse ꝛ alia diuina officia celebrari, ianuis clausis, submissa voce, non pulsatis campanis, excōmunicatis ꝛ inter
93 dictis exclusis, extra de sen. excō. c. alma. lib. vj. ¶ † Nono, non possunt laici non interdicti admitti ad officium diuinum, vt not.
94 in dicto. c. alma. iuxta finem. ¶ † Decimo, non possunt beneficiati in alijs ecclesijs, recipi ad officium in aliena ecclesia, quod est valde dubium. dominus meus non fuit ausus consulere contra
95 rium, cum tamen sibi videatur. ¶ † Undecimo, clerici seruitores rectorum, possunt interesse, secundum dominum meum, licet se
96 cundum alios non, nisi intitulati in ecclesia. ¶ † Duodecimo, si recederet clericus seruiens, potest substitui alius non beneficiatus, beneficiatus autem non, licet dominus meus teneat contra
97 rium. ¶ † Tertiodecimo, possunt laici publice cātare letanias, ꝛ
98 laudes tpe iterdicti. ¶ † Quartodecimo, nō pt publice ꝯfici cor
99 pus Xpi per sacerdotē sine missa. ¶ † Quintodecimo, nō possunt clerici duo, vel plures per viam, vel extra ecclesiā dicere simul officium, si audiuntur. vnus autem potest submissa voce, ita
100 q non audiatur. ¶ † Sextodecimo, pōt archilacrista, ꝛ magister scholariū exercere officium suum, qꝛ hoc nō competit ratione ordinis, sed rōne officij, vt patet in eo qd legitur, ꝛ nota. de bereti. c. si aduersus. §. fi. ꝛ ita tenet Host. in. c. tanta. de excess. prela. peccat tñ, ꝛ grauiter, ꝛ plus q laicus ꝯtemnens, ꝛ hoc ratione gradus, ꝛ dignitatis ecclesiastice. xl. distin. homo christianus.
101 ¶ † Decimoseptimo, pñt habentes iurisdictionem excōicare, ꝛ absoluere, ꝛ hoc qꝛ iurisdictionis est. ij. q. j. nemo. de elec. c. transmisse. de ma. ꝛ obe. c. cum inferior. ꝛ hoc verum, si sine solēnitate fit, que ꝯsistit in dicendo psalmū penitentialem, ꝛ orationem, introducēdo ipsum in ecclesia cū stola, in decr. nuper. in fi. extra de sent. excō. xj. q. iij. c. qui debent. ꝛ. c. seq. ꝺm Inn. ꝛ Host. in. c. tanta. de exces. prelat. qꝛ predicta solēnitas est ordinis, vt probatur in eo, qd legitur, ꝛ no. extra de vi. ꝛ hone. cle. c. qm. ꝛ de sent. excom. c. cum desiderio. §. fin. ꝛ. c. a nobis. ij. §. pen. ꝛ hoc dicit ex
102 presse Innoc. de consuetu. c. quanto. j. responso ante fin. ¶ † Decimooctauo, non potest sacerdos, mulierem post partum cū orationibus, ꝛ psalmis, ꝛ solēnibus admittere, sed sine officio facta solum confessione, vt moris est, poterit intrare ecclesiam gratias agens, si tamen non dedit causam interdicto, ꝛ hoc tenet magi
103 ster. ¶ † Decimonono, potest fieri generalis confessio per sacer
104 dotez tempore interdicti. ¶ † Uigesimo, possunt laici dicto tempore, etiam die parasceue, accedere ad crucem, ꝛ orare, sed officium, quod ea die fit propter crucem, fieri non potest, nisi ianuis
105 clausis. ¶ † Uigesimoprimo, non potest benedici aqua, nisi ianuis clausis, ꝛ hoc quia ordinis est, vt tenet Hostien. in preallegc. tanta. de excessi. prelato. ꝛ Innocen. allegans, de consecratio.
106 distin. iiij. aque. ¶ † Uigesimosecundo non potest aspergi laicis
107 aqua benedicta. ¶ † Uigesimotertio non potest benedici calix, paramenta, vel corporalia, vel cādele in festo purificationis, vel rami oliuarum in festo palmarum, quia ordinis est.
108 ¶ † Uigesimoquarto, non possunt ecclesie consecrari, nec altaria manentia, vel viatica, quia ordinis est.
109 ¶ † Uigesimoquinto, non possunt episcopi, vel alij superiores
110 publice benedicere, quia est ordinis. ¶ † Uigesimosexto, non pt fieri cōmēdatio anime decedētis cū suo officio, si ꝯfessus sit.
111 ¶ † Uigesimoseptimo, potest mensa benedici, quia non est annexum ordini, argu. eorum que habentur. xliiij. distin. c. fi. secundum Hostien. in preallegato cap. tanta. de exces. prelato.
112 ¶ † Uigesimooctauo, pōt legi residētibus in mēsa, qꝛ ordinis si
113 est. ¶ † Uigesimonono, potest predicari, ꝛ pulsari ad predicationem, qꝛ concessa predicatione, conceditur signum pter qd
114 conuocari possunt. ¶ † Trigesimo, non possunt pulsari campane, pro horis dicendis, etiā si sint extra ecclesiaz, pro hoc facit. c.
115 alma de sen. exc. lib. vj. ¶ † Trigesimoprimo, nō possunt pulsar clerici campanas pro horis notificandis, laici tamen suas cam
116 panas hñtes, possunt pulsare, facit. c. alma preallega. ¶ † Trigesimoscdo, nō pñt clerici, vel religiosi in suis festiuitatibus, facere sonare campanas, lz horas nō dicāt, facit. c. alma. preallega.
117 ¶ † Trigesimotertio pro ostensione reliquiarum, vel pro aduētu alicuius prelati, possunt pulsare campanas, ꝛ hoc quia non prohibetur pulsatio campanarum, nisi in horis cano. ꝛ missa, ad hoc facit capitulo alma preallegata.
118 ¶ † Trigesimoquarto, nō possunt laici, vel religiosi, pulsare cāpanellā paruam pro diuinis officijs, si ab extra potest audiri fa
119 cit. d. c. alma ¶ † Trigesimoquinto possunt pulsari campane, p
120 aue maria, qꝛ non est diuinum officium. ¶ † Trigesimosexto, nō
121 potest dici officium pro baptismo in sabbato sancto. ¶ † Trigesimoseptimo, non potest officium dici pro anniuersario defun
122 cti. ¶ † Trigesimooctauo, possunt baptizari paruuli, cum offi
123 cio solito, de spon. c. non est nobis. ¶ † Trigesimonono, potest chrismari in fronte, ꝛ chrisma confici, in die cene domini per. c.
124 quoniam. de senten. excom. lib. vj. ¶ † Quadragesimo potest eucharistia dari decedentibus, per. c. alma. preallega. Item potest dari suis ad mortē damnatis, facit clemen. j. de penitē. ꝛ re
125 missio. sumpto argumen. ex. d. c. alma. ¶ † Quadragesimoprimo potest ꝛ debet sumi corpus Christi per sacerdotem, missam cele
126 brantem, per. c. alma. preallega. ¶ † Quadragesimosecundo, non potest dari laico non interdicto, in loco interdicto facit. d.
127 c. alma. ¶ † Quadragesimotertio, clericis an possit dari tempore interdicti, est dubium. de iure non potest sed obseruari solet cō
128 trariuz. ¶ † Quadragesimoquarto, potest portari corpus Christi ad infirmum cum lumine, ꝛ pulsatione campanelle ꝛ hoc vi
129 dentes debent se inclinare. ¶ † Quadragesimoquinto pōt da
130 ri infirmo, in presentia astantiuz. ¶ † Quadragesimosexto visio corporis Christi, non est prohibita, nisi quando officia cele
131 brantur. ¶ † Quadragesimoseptimo, mulieri appropinquanti partui, nisi aliud periculum immineat, non debet dari eucharistia.
132 stia. ¶ † Quadragesimooctauo, idem de intrantibus mare, vel
133 bellum, vel obsessis. ¶ † Quadragesimonono, potest cōfiteri, ꝛ penitentia dari etiam sanis, qui non dederint causam interdicto excommunicatis autez vel qui dederint causam interdicto, non potest dari penitētia, nisi satisfaciant, vel caueant, vel si non possunt iurent quod quum poterunt, satisfacient, ꝛ laborabunt vt alij culpabiles idem faciant, quod intelligitur de interdictis, nō de excommunicatis, vt extra de sententia excommunicationis capitulo alma. vbi est casus. libro sexto.

134 ¶ Quinquagesimo,

134 ℭ† Quinquagesimo, quum solennis penitentia debet imponi, an possit solennis decantatio diuini officij aspersio aque solenniter bñ licte, auscultatio diuinoꝝ, pceptio corporis Christi fieri
135 vñ dictas solénitates nó esse seruandas. ℭ† Quinquagesimo primo, post penitentiá lȝ mortuaria recipe, ꝛ ꝑ eis est orádū. an penitétiam suscepta aūt, nó est orandū, nec mortuaria recipienda, scđm Inn. qđ intelligit Jo. and. de relictis in morte, ꝛ de his que darent̃ cū funere in cimiterio defuncto, de facto tépore inter
136 dicti nó licet recipere. ℭ† Quinquagesimosecundo, possunt recipi oblatióes ab interdictis penitentibus, ét in loco interdicto.
137 ℭ† Quinquagesimotertio, interdicti sub genere, ꝛ nó nominati, vel qui dederint cám interdicto gaudét indulgétijs ꝛ remissio
138 nibus. ℭ† Quinquagesimoquarto, matrimoniū potest cótrahi tempore interdicti, ꝛ per interdictos ꝛ excommunicatos, vt no. in dicto cap. alma. sed solennitates nuptiales prohibentur.
139 ℭ† Quinquagesimoqnto, pót fieri solennis nuptiaꝝ bñdictio.
140 ℭ† Quinquagesimosexto, laicus ꝛ clericus interdicti, non possunt ordinari, nec in loco interdicto possunt laico, vel clerico ordines conferri, sed possunt clerici extra locum ordinari, ꝛ laici
141 etiam non interdicti, extra locum possunt ordinari. ℭ† Quinquagesimoseptimo, sacra vnctio fieri non potest tempore vel loco interdicti, etiaȝ clericis vel religiosis, maribus, vel feminis nó
142 interdictis. ℭ† Quinquagesimooctauo, in quatuor festiuitatibus, quibus tempore interdicti, licet celebrare, nó potest corpus Christi per laicos sumi, vel clericos, etiam non interdictos, nec
143 etiam sacra vnctio. ℭ† Quinquagesimonono, in dictis festiuitatibus, potest dici alia missa, qȝ illa de festo, licet honestius sit il
144 lam solum dicere. ℭ† Sexagesimo, in dictis festiuitatibus, pót aqua solenniter benedici, ꝛ aspersio fieri, ꝛ panis ꝛ fructus bene
145 dici, ꝛ ministrari. ℭ† Sexagesimoprimo, in eisdem festiuitatibus, possunt nuptie solenniter benedici, nó obstante interdicto, licet ex alio capite sit prohibitum illis festiuitatibus nuptias be
146 nedici, excepto festo assumptionis beate virginis. ℭ† Sexagesimosecundo in eisdem festiuitatibus non cócedit̃ ecclesiastica sepultura, secundum Joan. and. sed Joan. cal. dicit contrarium, li
147 cet secū non habeat aliqué doctoreȝ. ℭ† Sexagesimotertio, in dictis festiuitatibus, dies sumi debet a vesperis vigilie, vsqȝ ad vesperas festi, ita ꝙ completorium cantari non potest, licet aliq contradicant, ꝙ scilicet cantari possit. Sed prima verior ꝛ securior, ꝛ ideo seruanda est, vt nota. in dicto. c. alius. quasi ad fi.
148 ℭ† Sexagesimoquarto nó possunt in ecclesia vel cimiterio sepeliri corpora defunctorum, de peni. ꝛ remissio. cap. quod in te. in prin. ꝛ de priuileg. capitulo vt priuilegia. in prin. exceptis clericis, qui seruauerunt interdictum, qui possunt sine campanarū pulsatione, cessantibus omnibus solennitatibus publicis cū silentio sepeliri, de pe. ꝛ re. c. credimus, ꝛ. d. c. qđ in te. eo. titu.
149 ℭ† Sexagesimoquinto, siue sepeliátur in cimiterio benedicto, siue extra cimiteriū, vbicunqȝ, dūmodo cum officio, violatur interdictum. Si aūt sepeliatur defunctus extra ecclesiam, ꝛ extra
150 cimiterium sine officio, nó violatur interdictū. ℭ† Sexagesimo sexto, nó potest laicus, etiá nó interdictus, tempore interdicti sepeliri in ecclesia, vel cimiterio, cū ecclesiaꝝ officio, sub silentio, ét
151 cessantibus omnibus solennitatibus. ℭ† Sexagesimoseptimo priuilegiati, super auditione diuinoꝝ, ꝛ perceptióe sacramétorū post d̃cretū alma pñt in cimiterio sepeliri, qđ est veꝝ cessátibus solénitatibus vt. s. i clericis dictū est, si aūté priuilegiatus é sup auditione diuinoꝝ tm̄, tunc est dubiū an possit sepeliri in cimiterio ꝛ pdicta vera sunt, nisi plus in eoꝝ priuilegio contineretur.
152 ℭ† Sexagesimooctauo sepultus extra cimiteriū tempore interdicti, relaxato interdicto, potest in cimiterio sepeliri, si tempore mortis signa contritionis apparuerint. interdicti ꝛ nó interdicti, in loco interdicto sepulti in cimiterio, relaxato interdicto nó
153 exhumant̃, nisi fuerint penitentes. ℭ† Sexagesimonono, laici sepelientes defunctū tépore interdicti in cimiterio sine officio clericorum, sunt excommunicati scđȝ quosdaȝ, licet alij dicant ꝙ sic
154 possunt tantum arbitrarie puniri. ℭ† Septuagesimo, clerici, q dicunt officium sepulture super funus, licet postea nó tradát illud sepulture, sunt excommunicati, de sepul. c. eos qui. i. in cleme.
155 ℭ† Septuagesimoprimo, cooperientes in sepulturis, tempore interdicti, sunt excóicati, sicut aperientes sepulchrum, foueá facientes, mandantes predicta fieri, ꝛ qui possunt prohibere, ꝛ nó prohibent. Sed non portantes crucé vel cereos, vel associátes.
156 ℭ† Septuagesimosecūdo, nó itur per clericos ad letanias tem
157 pore interdicti. ℭ† Septuagesimotertio, nouitij, tépore interdicti, possūt in suis ecclesijs audir̃ diuina officia ianuis tñ clausis.
158 ℭ† Septuagesimoquarto, priuilegiati, post d̃cre. alma, ꝙ possint recipere suos proximos, vel alios ad diuina officia audiédū si non dederint causam interdicto, nó possunt admittere excói
159 catos seu nominatim interdictos. ℭ† Septuagesimoquinto, quatuor festiuitates, in quibus interdicti tépore licet celebrare sunt natiuitas dñi nostri Jesu Christi, pascha eius resurrectióis pétecostes, ꝛ assumptio gloriosissime virginis Marie, ꝛ tūc pñt campane pulsari, ianuis apertis, altaqȝ voce diuina officia solénniter celebrari, excóicatis ꝑsus exclusis, ſȝ interdictis admissis Illi tñ pp quoꝝ excessum, interdictū huiusmodi platū est, alta
160 ri nullatenus appropinquét. ℭ† Septuagesimosexto, q nó seruat interdictū, est inelegibilis, nec pót postulari, ꝛ est irregularis ꝛ suspensus, nec pót excóicare, nec beneficia cóferre. de postul.
161 c. j. in gl. per sniam. ℭ† Septuagesimoseptimo, an eps possit suspendere interdictū, varie sunt opi. vide extra de appel. c. ad hoc quoniam. ꝛ quod ibi not.

❧ FINIS ❧

Tractatus Reuerédi patris domini Francisci de Platea de excommunicatione.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Excommunicationem maioreȝ incurrit gerens se pro papa nisi a duabus partibus cardinalium electus sit.

2 Excommunicationem incurrit maiorem episcopus grecus non obediens latino per quem deputatus fuit.

Episcopus ꝙ debeat constituere vnum vicarium qui celebret diuina secundum ritum populi diuersarum linguarum qué in sua ciuitate habet quomodo intelligatur.

3 Clerici dignitatem habentes leges ꝛ phisicaȝ audientes, nisi infra duos menses cessauerint excómunicati sunt.

4 Clerici vsurarijs domos locantes ad fenus exercendum excómunicati sunt.

Quid de prelatis maioribus.

Quid de collegio vel vniuersitate.

Quid de laicis.

5 Excommunicationem maiorem incurrunt clerici sepelientes tépore interdicti corpora defunctorum, vel vsurarios vel excómunicatos vel interdictos sepelientes.

6 Excómunicationé incurrunt clerici religiosi vel moniales matrimonium scienter contrahentes.

7 Excommunicatus est clericus habens officium seculare nisi id deponat.

8 Excóicati sunt clerici inducétes aliqué ad eligendū sepulturas in suis ecclesijs vel vt electam non mutent.

9 Excómunicati sunt clerici scienter sepelientes hereticos credentes receptatores ꝛ eorum fautores.

10 Excómunicati sunt sacerdotes absoluentes aliquem ab excommunicationibus decem factis per Eugenium papá quartuȝ.

11 Excómununicati sunt clerici procurantes vsurpare custodiam ecclesiarum vacantium in quibus instituti sunt.

ℭ Excómunicatio prima cótra ecclesiasticas personas. §. j.

1
Veroqui sint ca sus maioris excommunicationis contra personas ecclesiasticas. Respondeo primo contra monarchaȝ totius ecclesie. i. papá. Quicūqȝ gerit se pro Papa nó electus a duabus partibus cardinalium cuȝ omnibus sibi consentientibus, extra de electio. c. licet secundum Ricar. in. iiij. vide infra excóicatio. ij. §. j.

2 ℭ† Episcopus grecus non obediens episcopo latino per qué fuit deputatus, extra de officio ordi. c. quoniam secundū Asté. in sum. lib. vij. tit. ij. Notandum ꝙ in. d. c. quoniam dicitur ꝙ si in vna ciuitate sint plures populi diuersarum linguarum, ꝙ episcopus potest constituere vnum pontificem catholicum sibi vicarium, qui eis secundum ritum eorum diuina celebret officia, ꝛ ecclesiastica ministet sacramenta, instruendo eos verbo pariter ꝛ exemplo, qui per omnia debet obedire pontifici eū ꝯstituéti suuȝ vicariuȝ, alias incidit in excóicationé. glo. exéplificat in grecis ꝛ

latinis, qui sub vna fide habent diuersos ritus, non tamen si sit
fidei cōtrarius ritus. Uide infra excommunicatio. scda §. scdo.
3 ¶ † Decani Archid. Prepositi, cantores, plebani, ⁊ alij qcūqꝫ
clerici personatus, idest dignitatē ecclesiasticā hñtes, aut ēt qui
cunqꝫ presbiteri audiūt leges vel phisicam nisi .j. duos mēses de
stiterint, extra ne cle. vel mo. c. sup specu. ſm Ric. vide .j. excōmu
4 nicatio. ij. §. iij. ¶ † Clerici qui manifestis vsurarijs alienigenis
ad fenus exercendū domū locant vel alio titulo cōcedunt. extra
de vsu. c. vsuraꝝ voraginē li. vj. Maiores vero plati, qui eos cō
ducūt, vel habitare pmittūt in terris suis, vel domos locāt, sunt
suspensi. Si vero collegiū, vel vniuersitas clericorū incurrūt in
terdictū, si talē sententiā per mensem sustinuerint. Si vo sunt lai
ci, debēt p ecclesiasticā cēsurā cōpelli, nō aūt intelligas hāc ꝯsti
tutionē gñaliter de vniuersitate, vel collegio laicoꝝ, ꝙ sint inter
dicti, ⁊ quod si sint singulares persone laicoruꝫ quod sint excōi
cati pp periculū interdicti ſm Jo. an. alias tota italia esset inter
dicta, licet Ric. in. iiij. dist. xviij. q. v. gñaliter intelligit de vtraqꝫ
5 vniuersitate. s. tā laicoꝝ ꝙꝫ clericoruꝫ. vide infra excōica. ij. §. iiij.
¶ † Clerici ⁊ quicunqꝫ alij qui in cimiterijs sepeliūt corpora de
functoꝝ tēpore interdicti in. casibus nō concessis a iure, vel qui
excōmunicatos publice, aut nominatim interdictos, vel vsura
rios manifestos scienter sepeliunt, a qua excōicatione nō debent
absolui, nisi prius ad arbitriū dyocesani satisfecerint eis, quibus
6 pmissa fuerit iniuria irrogata, nō obstante aliquo priuilegio. ex
tra de sepul. c. eos in cle. vide .j. excōicatio. ij. §. v. ¶ † Clerici ⁊ re
ligiosi ⁊ moniales in sacris scienter ꝯhentes matrimoniuꝫ sunt
ipso facto excōicati, vt in. c. eos de ꝯsag. ⁊ af. in cle. tñ in clerico
in sacris ⁊ religioso, ⁊ monacha ꝯhentibus nō pōt cadere igno
7 rantia ſm gl. sꝫ intelligit̃ in alijs casibus. vide .j. excomun. ij. §. vj.
¶ † Clericus habens offm̄ vicecomitis vel prepositi secularis si
admonitus legitime nō respuerit. extra ne cle. vel mo. c. clericis
8 in tex ⁊ in gl. ⁊ ſm Asten. li. vij. ti. ij. ver. lxxiij. vide .j. exc. ij. §. vij.
¶ † Clerici seculares ⁊ religiosi qui inducūt ad vouendū vel iu
randū vel pmittendū vt sepulturas apud ecclesias suas eligant
vel electā nō mutēt, vt in cle. c. cupiētes d penis. vide .j. de pdigna
9 toribus sepulture ver. iij. vide infra excommunicatio. ij. §. xxj.
¶ † Clerici qui hereticos credentes receptores defensores vel
fautores eorū scienter traderent ecclesiastice sepulture extra de
10 her. c. qcunqꝫ lib. vj. vide excō. ij. §. xxv. ⁊. xxviij. vide infra. §. vij.
ver. iiij. † Sacerdotes absoluē ab excōicatiōibus p pcessuꝫ Eu
genij. iiij. pmulgatis q cōtinet. x. excōicationes. Primo excōi
cat oēs hereticos quocūqꝫ nomine cēseant̃. Scdo illos hereti
cos qui viocleffiste vocant̃ ⁊ oēs eis adherentes fautores seu re
ceptores vel defensores eoꝝ. Jtē oēs qui dant eis arma equos
plūbum, lignamina, sal, oleū, vinū, ⁊ omnia victualia, ⁊ oia que
cunqꝫ ad vsum hominū pertinentia, aut alia quecunqꝫ presidia
publice vel occulte per se vel per alium. Tertio falsarios bullaꝝ
apostolicaꝝ vel supplicationum. Quarto illos qui equos arma
ferrū, lignamina ⁊ alia phibita deferunt saracenis. Quinto im
pedientes ne victualia deferant̃ ad curiā romanam. Sexto in
uadentes euntes ⁊ redeuntes ad sedem apostolicam. Septimo
omnes illis qui in terris suis noua pedagia imponunt. Octauo
omnes qui offendunt in persona aut bonis eos qui habent aliꝙꝫ
causam in curia vel eoꝝ pcuratores. Nono oēs ledentes romi
petas euntes vel redeuntes grā deuotionis romā. Decimo oēs
inuadentes hostiliter terras ecclesie vel detinētes per se vel per
alium. Et in fine dicit. De quibus sententijs nullus per alium ꝙꝫ
per romanum pontificem nisi dūtaxat mortis articulo constitu
tus possit absolui videlicet etiam tunc nisi de stando sancte eccle
sie mādatis satisfactione vel sufficienti cautione prestitis. Jllos
autem cuiuscunqꝫ fuerint preeminentie dignitatis ordinis con
ditionis aut status ⁊ si pontificali aut alia quauis dignitate pre
dictos qui contra tenorem presentium talibus absolutionis be
neficiū ipendere de facto presumpserint excōmunicatiōis ⁊ ana
thematis sñia innodamus eisqꝫ pdicatiōis lectiōis administra
tiōis scroꝝ ⁊ audiendi ꝯfessiōes officia interdicimus. Jteꝫ dt ꝙ
nullus pōt ignorātiā ptēdere vel excusationē allegare cum non
sit verisimile quo ad ipsos remanere incognitum vel occultū qd
11 tam patenter omnibus publicatur. † Clerici qui procurant vsur
pare custodiam vacantium ecclesiarum in quibus sunt instituti,
vt infra. §. iiij. ver. v.

SVMMARIVM

1 Excommunicati sunt religiosi claustrum exeuntes ad audiēdaꝫ phisicam vel leges.
2 Idem religiosis in habitum dimittentibus.
3 Idē in religiosis religionum habolitarum ad suum ordinē aliquē recipiētibus vel locum acquirentibus aliquē, vel alienantibus sine licentia pape ⁊ num. seq.
5 Excommunicati sunt religiosi in predicatione aliqua verba dicant vt audientes a decimaꝝ solutionē detrahant.
6 Idē in religiosis non facientibus ꝯscientiam confitentibus de decimis soluendis.
Quid de predicatoribus de decimis non pdicātibus cum requisiti sint.
7 Excommunicati sunt religiosi vsurpantes decimas ecclesijs debitas, aut eas ecclesijs solui non permittentes ⁊c.
8 Excommnnicati sunt nouarum religionū inuētores vel earum habitum sine licentia pape suscipientes.
9 Excōmunicati sunt religiosi si non seruant interdictū qd seruat ecclesia cathedralis.
Idem si non seruant interdicta vel cessationes a diuinis indictas per concilia prouincialia.
10 Excōicati sunt fratres minores qui tēpore interdicti fratres vel sorores de tertio ordiue ad diuina recipiunt.
11 Excommunicati sunt monachi ad curias principum eūtes sine licentia prelatorum suorum.
12 Idē in monachis intra septa sui monasterij arma tenētibus.
13 Excōicati sunt begine ⁊ qui eas fouent.
Begine que sint.
14 Excōmunicati sunt religiosi absqꝫ licentia sacerdotis proprij solemnizantes matrimonia aut ministrantes sacramenta.
15 Excommunicati sunt religiosi absoluētes aliquos a canone, vel a sentētijs p statuta prouintialia prolatis, vel a pena ⁊ a culpa vel a processu Eugenij quarti.
16 Excommunicati sunt religiosi aliquem inducentes ad eligēduꝫ apud eos sepulturam.
17 Et sepelientes in cimiterijs interdicti tempore, aut sepeliētes excommunicatos, vsurarios manifestos, aut nominatim interdictos.
18 Excommunicati sunt religiosi matrimonium contrahentes.
19 Et sepelientes hereticos.
20 Excommunicati sunt religiosi mendicantes ad monachalem ordinem transeuntes ⁊ a quo absolui possint.
21 Excommunicati sunt religiosi vsurpantes custodiam patronatum ⁊ titulum aduocationis ecclesie vacantis in quibus resident.
22 Excommunicati sunt Abbates ⁊ priores etiam correctionis causa verberari facientes clericum per laicum.

¶ Contra religiosos §. ij.

Primo religiosi q exeūt claustꝝ suū ad audiēdū phisi
cā vel leges nisi .j. duos mēses redierint ne cle.
vl̃ mo. c. nō magnope ⁊. c. sup specu. Jtē religiosi religionis ap
probate tacite vel expresse pfessi q vadūt ad qūis studia sine li
cētia sui plati data cū ꝯsilio maioris ptis ꝯuētus in. c. vt piculo
2 sa. extra ne cle. vel mo. li. vj. vide .j. excō. ij. §. viij. ¶ † Jtē religiosi
pfessi q temere vbicūqꝫ habitū sue religionis dimiserint i scho
lis vl̃ alibi. d. c. vt piculosa. itē doc. q eos docēt. vide .j. excom. ij.
3 §. ix. ¶ † Religiosi religionū mēdicātiū abolitaꝝ deinceps ali
quē ad suū ordinē recipiētes, vel locū seu domū de nouo acqrē
tes, vel loca ceteraqꝫ bona acqsita absqꝫ lnia pape alienātes in
c. religionū diuersitates de rel. do. li. vj. ſꝫ Ri. in. iiij. ⁊ Asten. in
sum. li. vj. ti. ij. vo. liij. Ab hoc aūt statuto excipiūtur in. d. c. reli
gionū quatuor ordines pdicatoꝝ minoꝝ carmelitaꝝ, ⁊ hr̃mita
4 rū vide .j. excō. ij. §. x. ¶ Religiosi mēdicātes religionū approba
tarū q domos ad habitādū vel loca de nouo reciperēt sine lnia
sedis apl̃ice vel recepta mutarēt seu alinarēt in cle. cupiētes. de
5 penis. vide .j. excō. ij. §. xj. ¶ † Religiosi q dñt aliq̃ verba i pdica
tione vel alibi vt retrahāt audiētes a solutione decimaꝝ i. d. c.
6 cupiētes. vide excō. ij. §. xij. ¶ † Religiosi q ꝯfitētibus sibi nō fa
ciūt ꝯsciētiā d deci. soluēdis ⁊ pdicatores q ñ pdicāt cū fuerint
reqsiti sunt suspēsi a pdcis officijs donec si ꝯmode pñt eis ꝯsciē
tiā faciūt. Et si interim predicant sunt excōmunicati. d. c. cupiē
tes ⁊ specialiter tenentur predicare in prima dominica quadra
gesime ⁊ quarta ⁊ vltima ⁊ in festo assensionis domini ⁊ pente.
⁊ natiuitatis domini, ⁊ beati Joan. babtiste ⁊ assumptionis ⁊
natiuitatis beate Marie cum fuerint requisiti. vide infra excō.
7 ij. §. xiij. ¶ † Religiosi qui decimas ecclesie debitas sibi appro
priāt, ⁊ vsurpāt, siue q nō pmittūt solui ecclesijs dcimas d aīali
bus

bus familiarū, ⁊ pastoꝝ suoꝝ, vel alioꝝ immiscentiū ipsa aialia
gregibus eoꝝ, vel de aialibus que in fraudibus ecclesiaꝝ emūt,
empta tradunt venditoribus, vel aliis tenenda, seu qui non per-
mittūt, vel prohibent solui decimas ecclesiis d' terris, quas tra
dunt aliis colendas, nisi requisiti destiterunt intra mensem aut si
de his que vsurpauerūt ꝯ premissa nō satisfecerint dānificatis ec
clesiis .j. duos menses sunt suspensi ab administrationibus ⁊ be-
neficiis suis, ꝙ si nō habent administrationē ⁊ beneficia ipso fa-
cto excommunicationem incurrunt in cle. Religiosi de decimis
8 c. reli. Uide excommunicatio. ij. §. xiiij. † Itē inuentores nouarū
religionum vel capientes habitum ipsarum sine speciali licentia
sedis apostolice in extrauaganti. Joan. xxj. que incipit sancta ro
9 mana ecclesia Uide infra excom. ij. §. xvj. ¶† Religiosi tā exem
pti quam non exempti qui viderint vel sciuerint cathedralez vel
matricem idest baptismalem loci ecclesiam seruare interdictum
quodcunqꝫ positum auctoritate sedis apostolice vel ordinarioꝝ
debent ⁊ ipsi seruare. alioquin non seruantes incurrunt excom-
municationem ipso facto. Idem etiaꝫ interdicto ⁊ cessationibus
a diuinis per statuta prouincialium ꝯciliorūꝫ vel ipsorum aucto
ritate factis. Idem in generalibus cessationibus a diuinis ciui-
tatum terrarum vel aliorum locorum quos aliquando ex ꝯsue-
tudine vel aliter canonica collegia vel conuentus secularium ec
clesiarum aut regularium sibi vendicant ⁊ quando vt permitti-
tur cathedralis vel matrix ecclesia obseruat eas non obstātibus
quibuscunqꝫ appellationibus ad sedem apostolicaꝫ ⁊ aliis obie
ctionibus quibuscunqꝫ in cle. j. de sen. excō. Uide .j. excō. ij. §. xv.
10 ¶† Fratres minores qui tempore interdicti recipiunt ad diuina
fratres vel sorores de tertio ordine qui cōtinentes vocantur ex-
tra de senten. excom. c. cum ex eo in cle. ⁊ est papalis sed datur li
centia ordinariis vel episcopis vt satisfactione premissa eos au
ctoritate apostolica absoluant. Uide infra excom. ij. §. xvj.
11 ¶† Monachi ⁊ canonici regulares administrationem aliquaꝫ
non habentes ad curias principum sine speciali licentia suorum
prelatorūꝫ ire non debent ⁊ si vt suis prelatis aut monasterio dā
num aliquod inferant ad dictas curias se transferunt sunt excō
municati, vt in cle. ne in agro de statu mo. vide .j. excō. ij. §. xvij.
12 ¶† Monachi infra septa monasteriorum suorum tenentes ar-
ma sine licētia suoꝝ abbatū. d. c. ne in agro. vide .j. exc. ij. §. xviij.
13 ¶† Mulieres que begine vocantur ⁊ religiosi qui eas fouent
in illo statu, begine erant que assumentes certum habitum nulli
promittentes obedientiam nec renuntiantes ꝓpriis nec regulaꝫ
habentes quibusdam religiosis adherebant ⁊ disputabant de fi
de catholica, de trinitate, de sacramētis, ⁊ multas hereses habe
bant lib. j. de reli. do. tamen vt dicit glo. non loquitur de illis de
tertio ordine beati Francisci cum habeant regulam approbataꝫ
14 a Nicolao papa. iiij. ¶† Religiosi quicunqꝫ qui absqꝫ licentia
proprii sacerdotis solennizarent matrimonia idest solenniter be
nedicerent, aut ministrarent sacramenta eucharistie, vel extreme
vnctionis, vt in cle. religi. de priuile. vide infra excom. ij. §. xix.
15 ¶† Religiosi qui excommunicatos a canone absoluunt preter
quam a casibus a iure expressis vel per priuilegia a sede aposto-
lica eisdem concessis, vel qui absoluunt a sententiis per statuta
prouincialia, aut synodalia promulgatis, vel qui absoluerent a
pena ⁊ culpa. vt dicto. c. religiosi. Iteꝫ qui absoluerent a proces-
su Eugenii quarti de quo dictū est supra de clericis secularibus.
16 vide excom. ij. §. xx. ¶† Religiosi inducentes aliquem ad vouē
dum iurandum vel promittendum de eligendo apud eos sepul-
turam vel iam electam vlterius non mutent in cle. cupientes de
17 penis. vide infra excom. ij. §. xxj. ¶† Religiosi qui tempore in-
terdicti sepelirent corpora in cimiteriis aut sepelirent publice ex
communicatos vsurarios manifestos aut nominatim interdi-
ctos. vt dictum est supra de clericis secularibus. vide infra ex-
18 communicatio. ij. §. xxv. ¶† Religiosi contrahentes matrimo-
nium vt dictū est .s. de clericis secularibus ⁊ intelligitur ſm glo.
de professis professione tacita vel expressa in vna de regulis ap-
probatis. extra de consang. ⁊ affi. c. eos, vel de voto. c. j. lib. vj.
19 vide infra excom. ij §. vj. ¶† Religiosi qui tradunt hereticos ec
clesiastice sepulture vt dictū est supra de clericis secularibus.
20 ¶† Religiosi mendicantes professi qui transeunt ad aliqueꝫ or
dinem monachalem excepto cartusiensi, ⁊ recipientes tales sciē
ter, est papalis, excepto in articulo mortis. Similiter incurrunt
si transeunt ad ordinē canonicorum regularium per ꝯstitutionē
21 Martini quinti constantie factaꝫ. ¶† Religiosi qui procurant
vsurpari per aliquem patronatuꝫ, custodiam, seu titulum aduo-
cationis, vel defensionis alicuius vacantis ecclesie, in quibus re
sident, vel monasterii, vel piorum locoꝝ, vel bona ipsorum loco-
rū vacātium, vel collectā q̄ fit rōne legis, vel impatoribus seu tri
butū regi debitū, extra de electione gñali li. vj. vide .j. §. iiij. ꝯ. v.
22 ¶† Abbas vel prior ēt cā correctionis monachum vel clericuꝫ
verberari faciēs per laicum est excōmunicatus taꝫ precipiēs q̄ꝫ
verberās si aliter sit corrigibilis. extra de sen. excō. vniuersitatis
⁊ appellatione laici comprehenditur conuersus ſm Archid. ⁊
Anto. de hu. dicto. c. vniuersitatis. xlv. §. dist. in prin.

SVMMARIVM

1 Excōmunicati sunt in heresim damnatam incidentes vel nouaꝫ
inuenientes, ⁊ qui aliter sentit de sacris ecclesie vel articulis fi
dei q̄ꝫ sentiat ro. ecclesia, ⁊ hereti. receptatores ⁊ fautores.
2 Excommunicati sunt iudices seculares de heresi cognoscentes
vel inquisitorum officium impedientes.
3 Excommunicati sunt inquisitores contra conscientiaꝫ contra ali
quem hereticum inquirere ommittentes.
4 Excommunicati sunt inquisitores aliquid illicituꝫ extorquētes,
⁊ a quibus absolui possint.
5 Excommunicati sunt qui per assassinos alique ꝫ occidere faciūt.
Assassini qui dicantur.
6 Excommunicati sunt qui aliqua, ad vsum necessaria hereticis
administrant.
7 Et portantes arma ad impugnandū cōtra christianos ⁊ eis vē
dētes galeas vel naues ⁊ se in piraticis nauibus exercentes.
8 Excōmunicati sunt ordinati ad ordines per scismaticos vel bñ
ficia ab eis recipiētes, ⁊ alienatiōes ab eis facte sunt inanes.

¶ Contra impugnatores fidei. §. iij.

1 Quicunqꝫ † Incidit in heresim iam damnatam vel
nouam adinuenit. xxiiij. q. j. c. j. ⁊. ij. ⁊. iij.
Itē q̄cūqꝫ de sacramētis eccl. vel articulis fidei alr̄ sentit vel do
cet q̄ꝫ sctā ro. eccle. p̄dicta ⁊ obseruat d' he. c. abolēdā. Itē q̄cūqꝫ
ꝑ romanā eccl. vel ꝑ epōs cū ꝯsilio clericoꝝ vel ꝑ ipsos clericos
vacāte sede cū ꝯsilio si oportuerit vicinoꝝ epoꝝ tāq̄ꝫ here. sunt
dānati ⁊ sunt excōicati vt notat̄. d. c. ad abolēdā. Et gñalr̄ oēs
heretici q̊cūqꝫ noie cēseant̄ d' here. c. excōicamus. Itē oēs credē
tes receptatores dfēsores ⁊ fautores eoꝝ. vt i. d. c. excōicamꝰ. §.
credētes, ⁊. c. nouerit d' sen. ex. ⁊ est sctā papalis ꝑ ꝓcessuꝫ anna
lē curie spāliter Eug. iiij. Itē q̄cūqꝫ p̄sumpserit p̄dictos eccl'iasti
ce sepulture tradere. vide .j. §. ꝯ ipugnatores sepultur, ⁊ exc. ij. §.
2 xxij. ¶† Quicūqꝫ rector secularis vel q̄cunqꝫ officialis eius co-
gnosceret d' crimine heresis cū ad seculares non pertineat aut
captos liberaret vel episcoporum vel inquisitorum officium im-
pediret. extra de here. c. vt inq̄sitionis. lib. vj. vide excō. ij. §. xxiij.
3 ¶† Inquisitores hereticorum qui odio, gratia, vel amore cōtra
conscientiam omiserint contra quempiam procedere, vel ipsaꝫ
heresim alicui imponerent, quod impediat officium suum. vt in.
c. multorum in fine. de hereti. in clementi. vide excom. ij. §. xxiiij.
4 ¶† Inquisitores inquisitorum qui pretextu officii inquisitionis
quouis modo illicito extorquent pecuniam vel scienter bona ec
clesiarum ob delicta clericorum etiam si fisco ecclesie applicarēt
nec possint absolui nisi in mortis articulo donec illis quibus ex
torserint plene satisfaciant de pecunia nullis priuilegiis pactis
aut remissionibus super hoc valituris extra de hereti. nolentes
in clemē. vide infra excommunicatio. secūda. §. vigesimoquinto.
5 ¶† Qui per assassinos quemquaꝫ Christianum interfecerit iu-
bet vel mandauerit etiam si mors non fuerit secuta vel assassi-
nos defenderit vel occultauerit. extra de homi. c. pro humani. li
bro sexto. Assassini fuerunt quidam infideles qui ex quibusdaꝫ
erroribus de facili nitebantur Christianos occidere secundum
6 Ricard. in. iiij. vide excommunicatio. ij. §. xxvj. ¶† Omnes ⁊
singuli cuiuscunqꝫ status gradus preeminentie aut conditionis
existant etiam si pontificali regali aut quauis ecclesiastica vel
mūdana fulgeant dignitate qui perfidis hereticis ⁊ viocleſistis
arma equos plumbum lignamina sal oleum vinum victualia ⁊
omnia quecunqꝫ ad vsum hominum pertinentia, aut queuis
alia presidia publice vel occulte subministrent, ac per se vel per
subditos afferri faciunt vel permittunt cum quibus ipsi viocle-
siste Christi fideles ⁊ catholicos quomodolibet impugnare seu
offendere possent nec non omnes ⁊ singulos eorundem hereti-
corum, ⁊ viocleſistarum adherentes fautores defensores ⁊ re-
ceptatores cuiuscunque status nobilitatis excellentie, vel con-
ditionis existant, etiam si Pontificali, Regali, Regina-
li, aut quauis ecclesiastica vel seculari sint predicti dignitate

ac ꝯsentiētes ⁊ prestātes eisdē in premissis quocūq; vel qualiter
cunq; auxiliū ꝯsiliū, vel fauorē sunt excōmunicati ꝑ ꝓcessum Eu
7 genij quarti. † Portātes ferruz, arma, lignamina necessaria ad
impugnādū christianos. Itē vendētes eis galeas, vel naues, ⁊ q
in piraticis saracenoꝝ nauibus gubernationē exercent, aut ma-
chinis, aut qbuslibz alijs impēdūt ꝯsiliū, auxiliū, ⁊ fauorē in di-
spendiū terre sancte, nec pñt absolui, nisi totū lucrū ex tā dānato
mercimonio fecerint, ⁊ tātūdē de suo in sbsidiū terre sancte trās
miserint, vel alia pena puniant̄, si fuerint nō soluēdo. extra de iu
deis ita quorūdā, ⁊. c. ad liberādā, ⁊ est papalis ꝑ ꝓcessum curie
⁊ spāliter Eugenij quarti, q addit equos, ⁊ alia prohibita qbus
christianos impugnāt, ⁊ ꝑ extrauagātē Nicolai. iiij. que incipit.
Olim, qui statuit, ⁊ innouauit, ꝙ nullus arma, equos, ferrum,
lignamina, victualia, ⁊ alia q̄cūq; mercimonia i alexandriā, vel
alia loca saracenoꝝ terre egipti deferre, vel mittere andeat seu
de suis portubus, vt eis deferant̄ extrahere, vel extrahi ꝑmitte-
re, aut eis ꝯsiliū, auxiliū, vel fauorē prestare, aliter sunt excōica-
ti ipso facto, nec pñt absolui, nisi tm̄ de bonis ꝓprijs in terre san
cte subsidiū ꝯuertēdū exoluerint, q̄ztū ad partes ꝑdictas detule
rint, vel miserint, aut deferri, vel de ipsoꝝ portubus deferēdū eis
extrahi ꝑmiserint ⁊ similiter statuit de terris soldano subiectis.
Que extrauagās lz fuerit reuocata ꝑ ꝓemiū sexti. tñ post sextuz
I. annū papa Bonifacius innouauit in quadā extrauagāti q̄ in
cipit. Cōtra illos. post hec Clemēs quintus ēt inouauit ⁊ pape
absolutionē preter q̄z in articulo mortis reseruauit, in extrauagā
8 ti q̄ incipit multa. Uide excōicatio. ij. §. xxviij. † Ordinati ad or-
dines ꝑ scismaticos, vel accipiētes ab eis ecclesiasticas dignita-
tes, vel beneficia. Itez alienationes facte ab eis vel mediātibus
laicis sunt inanes, ⁊ ad ecclesias sine onere reuerti debēt, ⁊ ꝯtra
facientes sunt excōicati, extra de scismaticis. c. j. Et generaliter
oēs scismatici, ⁊ spāliter sequētes damnatū scisma Petri de lu-
na ⁊ successoꝝ eius, ⁊ fautoꝝ sunt excōmunicati excōmunicatio
ne papali per ꝓcessum annuale curie. Uide excō. ij. §. xxvij.

SVMMARIVM

1 Excommunicatus est papaliter dicens romanā ecclesiā nō esse aliarum caput.
2 Et qui ecclesiam vel locum religiosuz incēdit vel frangit.
3 Quid de incendiarijs aliarum rerum q̄z ecclesiarum.
4 Excōmunicati sunt statuētes ꝯtra ecclesiasticā libertatē, ⁊ q sta tuta obꝟuari fecerūt, ⁊ eoꝝ scriptores ⁊ q ꝟz ea iudicauerūt
5 Et qui ecclesiaꝝ vacātiū vel locoꝝ pioꝝ custodiā vsurpant.
6 Excommunicati sunt omnes violentiam inferentes romipetis.
7 Excommunicati sunt literas pape falsificantes ⁊ eis vtentes.
8 Excōmunicati sunt oppugnantes literas pape factas ante eius incoronationem.
9 Et cardinalium insecutores ⁊ qui non fecerint obseruare que cō tra eos statuuntur ⁊. j. nu. 10.
11 Excōicati sunt epoꝝ insecutores ⁊ eis iniuriā inferentes.
12 Excommunicati sunt rectores sine licentia pape clericis grauamina imponentes.
13 Et cōpellentes ecclesiasticas personas ad se laicis submittendū ⁊ bona ecclesiarum alienandum.
14 Excommunicati sunt qui a clericis datiū exigunt de his que nō causa negotiationis deferunt.
15 Excommunicati sunt qui interdicunt ne personis ecclesiasticis necessaria subministrentur.
16 Excōmunicatus est iniJciēs manus violentas in clericū religiosum vel conuersum.
17 Excōmunicati sunt impedientes victualia seu alia ad vsum romane curie necessaria deferri.
18 Excōmunicati sunt vsurpantes ⁊ detinentes loca romane ecclesie subiecta que enumerantur hic.
19 Excommunicati sunt omnes vim inferentes euntibus ad romanam ecclesiam ꝓ eorum causis.
20 Excommunicati sunt recipientes ex pacto aliquid vel promittētes pro aliqua gratia vel literis obtinendis.
21 Absolui nō pñt ēt a pniario eūtes ad terrā sctāz sine licētia pp̄.
22 Excōicati sunt laici in curia romana literas aliter q̄z a cancellario obtinentes vel a papa vel a bullatoribus.
Quid de clericis.
23 Excōicati sunt violētiā inferentes illis qui excōicauerūt aut suspenderunt aut interdixerunt reges vel principes.
24 Excōicati sunt represalias ꝯcedētes ꝯ ꝑsonas ecclesiasticas.
25 Excōicati sunt impedientes offm̄ iudicis delegati vel impetratoris literaꝝ dñi pp̄ sup causis ad foꝝ eccl'iasticū ꝑtinētibus.
26 Excōicati sunt domini temporales clericos sua bñficia resignare compellentes.

Cōtra ipugnatores ecclesie ⁊ ministroꝝ eius. §. iiij.

1 Qui † dicit romanā ecclesiā nō eē caput oiuz eccle
siaꝝ nec ei tanq̄z capiti obediēduz. xix. dist. c.
Nulli fas. ⁊ ꝟm gl. talis est hereticus, ⁊ excōicatus
excōicatione papali ꝑ ꝓcessuz curie, vt. s. §. iij. ver. j.
2 † Qui incendit, vel frangit ecclesiā, vel locū religiosū, vel q̄ in eis
sunt añ denūciationē ab epo, post denuntiationē a solo papa. ex
de sen. excō. c. conquesti, ⁊. c. tua nos. Uide excōicatio. ij. §. xxix.
3 † Incendiarij aliaꝝ reꝝ q̄z ecclesiarum si excōicent̄, vel denuncie
tur excōmunicati a solo papa absoluunt̄. d. c. tua nos. vide. j. exc.
4 ij. §. xxix. † Oēs qui fecerint statuta contra libertatē ecclesie, ⁊ cō
suetudines ⁊ qui iam facta fecerint obseruari, ⁊ qui ea de libris
non aboleuerint. Itē scriptores eoꝝ ꝑtātes, ꝯsules, ⁊ rectores, ⁊
ꝯsiliarij locoꝝ, vbi hmōi statuta edita fuerint. Itē qui ꝟm ea iudi
care presumpserint, vel in publicā formā redegerint publicata.
extra de senten. excom. c. nouerit. c. grauem. Uide. excō. ij. §. xxx.
5 † Quicunq; de nouo vsurpant custodiā vacantiuz ecclesiaꝝ, vel
monasterioꝝ, vel alioꝝ pioꝝ locoꝝ, puta hospitaliū, ⁊ occupant
bona ipsoꝝ, ⁊ clerici, ⁊ alie persone eorundē locoꝝ, qui fieri hoc
ꝓcurāt, extra de elec. c. generali lib. vj. Uide. j. excom. ij. §. xxxi.
6 † Omnes mutilantes, vulnerantes, ⁊ interficientes, seu detinen-
tes, ⁊ capientes, seu depredātes romipetas, ⁊ peregrinos romā
causa deuotionis, ⁊ peregrinationis accedentes, ⁊ in ea moran-
tes, ⁊ recedentes ab ipsa, ⁊ in his dantes auxiliuz, consiliū, ⁊ fa-
uorē eorumq; bona ꝯfiscam⁹, vt in processu annuali curie, ⁊ spe
cialiter Eugenij quarti, in quo nedum statuitur de romipetis spe
cialiter, sed generaliter etiam. Unde dicit̄. Itē excōmunicamus
⁊ anathematizamus oēs illos, q ad sedē apostolicā venientes,
⁊ recedentes ab eadē, necnō illos, qui iurisdictionē ordinariam,
vel delegatam aliquaz non habentes in eadem curia manentes
temeritate ꝓpria capiūt, spoliant, ⁊ detinēt, aut ex proposito de
liberato verberare, mutilare, vel iterficere ꝑsumūt, ⁊ q talia fieri
7 faciunt seu mandant. † Falsificātes lr̄as dñi pape, vel falsis lr̄is
scienter vtentibus. extra de fal. c. ad falsariorum. ⁊. c. dura ⁊ est
papalis ꝑ ꝓcessuz curie annulē, ⁊ spālr̄ Eugenij q̄rti vbi dr̄. Itez
excōicamus ⁊ anathematizamus oēs falsarios bullaꝝ, seu lr̄aꝝ
apostolicaꝝ ⁊ supplicationū gr̄am seu iustitiā ꝯtinētiū ꝑ summū
pōtificē, vel vicecāllariū seu gerētes vices, aut officiū vicecācella
rij sancte roma. eccle. de mādato eiusdē summi pōti. signataruz,
aut sub noie eiusdē summi ponti. seu vicecācellarij aut gerentis
officiū ꝑdcm̄ signātes supplicationes easdē ⁊ nedū falsificātes,
sed apponētes manū ad corrigēdū ēt vnā literam vel vnuz pun
ctum in literis papalibus, exceptis his quibus hoc cōmissum se
cundum Hostien. ꝑ sententiā latā in curia. vide. j. exco. ij. §. xxxij.
8 † Papa ante coronationez potest exercere suum officiuz, ⁊ q
hac occasione impugnaret literas eius excōicatus est, per extra
9 uagātē Bñdicti. ij. que incipit, qr nōnulli. † Insecutores cardi-
naliū, ⁊ eoꝝ ꝑticipes. ex̄ d penis. c. feli. li. vj. vid. j. exc. ij. §. xxxiij.
10 † Rectores terraꝝ, ⁊ eoꝝ officiales, q nō fecerint obꝟuari ea, q̄
statuunt̄ ꝯ insecutores cardina. vt in. d. c. feli. vide. j. ij. §. xxxiij.
11 † Insecutores epoꝝ q eos temere vel iniuriose ꝑcusserint, aut ce
perint, aut bāniuerint, vel hoc mādauerint fieri, aut facta ab illis
rata habuerint, vel socij fuerint facientes, aut ꝯsiliū in his dede
rint, aut fauorē, seu sciēter insecutores defensauerint, in cle. si q̄s
12 suadēte de penis. vide excō. ij. §. xxxv. † Rectores locoꝝ iponē-
tes clericis, aut ecclesijs exactiones aliq̄s, vel grauamina absq;
lnia pape, si admoniti nō destiterint, sunt excōicati vna cum fau
toribus suis, nec absolui pñt, nisi admoniti satisfecerint, ⁊ durat
excōicatio ēt post tēpus regiminis ēt in successores officij in tm̄,
ꝙ si hr̄des ipsoꝝ seu successores officij nisi satisfecerint. j. menses
incurrūt predcām excōicationē. extra de imu. eccle. c. nō minus.
c. aduersus. ⁊ in cle. eod. titu. c. qm̄ vide excōicatio. ij. §. xxxvj.
13 † Cōpellētes prelatos seu capitula seu alias ecclesiasticas per-
sonas ad submittēdū laicis vel alienandum bona imobilia seu
iura ecclesiaꝝ ⁊ similiter laici qui vsurpāt sibi illicite huiusmodi
nisi moniti destiterint. extra de reb. eccle. nō alie. hoc ꝯsultissimo
14 lib. vj. ⁊ in cle. c. multoꝝ. de penis. vide excom. ij. §. xxxvij. † Qui
cunq; ab ecclesijs vel ecclesiasticis personis per se vel per aliuz
suo nomine vel alieno pro personis vel rebus, quas non cā nego
tiationis deferunt vel deferri faciunt vel trāsmittunt, exigunt
aliquod datium vel guidatium. extra de censi. c. quamq̄z. lib. vj.
vide excō.

15 vide excom.ij.§.xxxviij.†Domini temporales qui subditis in-
terdicũt,ne prelatis,seu personis ecclesiasticis quicqd vendant,
vel emant ab eis,vel ipsis bladum molant, nec coquant panez,
vel alia hmõi obsequia exhibere presumãt eo ipso sunt excõica-
16 ti.de imu.eccl.c.eos.li.vj. ¶†Inijciẽs manus violentas in cle-
ricũ,vel religiosum,vel ꝯuersum est excõicatus excõicatione pa
pali.xvij.q.iiij.si qs suadente,⁊ extra de sen.excõ.non dubiuz. ⁊
hoc si iniuria est enormis.idẽ de percussione nouicioꝝ.c. religio
sus.eo.ti.lib.vj.itẽ quicunqꝫ eũ detinet in custodia publica, vel
priuata ẽt absqꝫ alia corporis lesione,vel intrudit in vincula. de
17 sent.excõ.nuper.¶†Impedientes,seu inuadẽtes victualia, seu
alia ad vsuz romane curie necessaria adducentes, vel ne ad cu-
riam ipsaz adducant̃,vel deferantur impediẽtes,seu perturban-
tes,⁊ qui talia faciunt, vel defendũt cuiuscunqꝫ fuerint ordinis
preeminẽtie,⁊ status,ẽt si põtificali,regali,reginali,vel alia qua
uis ecclesiastica,vel mũdana prefulgeãt dignitate per ꝓcessum
18 curie annualẽ,⁊ specialiter Eugenij.iiij.¶† Oẽs illi qui per se,
vel per aliũ,seu alios directe,vel indirecte sub quocũqꝫ titu. vel
colore occupãt,detinent,vel hostiliter discurrũt,seu inuadũt,aut
occupare,detinere,vel discurrere hostiliter presumũt in totũ,vel
in partẽ,aut qui occupabũt,detinebũt,⁊ hostiliter discurrẽt,seu
inuadẽt, aut occupare, detinere, vel discurrere hostiliter presu-
ment almaz vrbem.regna Sicilie trinacrie, insulas Sardinie,
Corsice terrã citra farrũ Patrimoniũ beati Petri in Tuscia,
ducatuz Spoletanũ,comitatũ Veneusini, Sabinie, Marchie
Anchonitane,Masse trebarie,Romãdiole,Cãpanie,atqꝫ ma
ritime ꝓuincias,⁊ terras spãlis cõmissionis,⁊ Arnolfoꝝ, ciui-
tatesqꝫ nostras Ferrariẽsez, Beneuentanã, Bononieñ. Peru
sinã,Auinionẽsem.Arriminẽsem,ciuitatẽ castelle,Tudertinã,
⁊ alias ciuitates,terras, ⁊ loca, vel iura ad ipsam spectantia, ⁊
adherẽtes fautores,⁊ defensores eoꝝ,seu in his dãtes eisdez au
xilium,ꝯsiliuz,⁊ fauorẽ,non obstãtibus quibuscũqꝫ priuilegijs,
indulgẽtijs,ac literis apostolicis,gñalibus, vel specialibus eis,
vel eoꝝ alicui,vel aliqbus,quibuscũqꝫ,cuiuscũqꝫ ordinis,condi
tionis,dignitatis,⁊ preeminẽtie fuerint ecclesiastice,vel tpalis a
predicta sede,sub quauis forma,vel tenore ꝯcessis,ꝙ excõicari,
vel anathematizari nõ possint per literas apostolicas nõ facien
tes plenã, ⁊ expressam, ac de verbo ad verbũ de indulto hmõi,
ac ordinibus,locis,noĩbus,proprijs cognominibus,ac dignita
tibus eoꝝ mentionẽ, necnon ꝯsuetudinibus,⁊ obseruãtijs scri-
ptis,⁊ nõ scriptis,ac alijs ꝯrijs quibuscunqꝫ ꝯtra hmõi nostros
processus,ac sñias,quominus includant̃ in eis se iuuare valeãt,
⁊ tueri, ⁊ que quo ad hos ꝓcessus tollimus, ⁊ omnino reuoca-
19 mus ex ꝓcessu curie annuali,⁊ spãliter Eugenij.iiij.¶†Omnes
illos qui per se per aliũ,seu alias quascũqꝫ personas ecclesiasti-
cas,vel seculares ad romanã curiam,sup earuz causis, ⁊ nego-
cijs recurrẽtes,illacqꝫ in eadez curia ꝓsequentes,aut ꝓcuratores
negocioꝝ gestores,aduocatos,vel ꝓmotores,vel ẽt auditores,
seu iudices sup dictis causis,seu negocijs deputatos occasione
causaꝝ,seu negocioꝝ hmõi verberãt,mutilant,occidũt,aut bo-
nis spoliãt cuiuscũqꝫ preeminẽtie,dignitatis,seu status fuerint,
etiã si pontificali,regali,reginali,vel quauis alia prefulgeant di-
20 gnitate per ꝓcessum curie,⁊ spãliter Eugenij.iiij.† Faciẽtes pa
ctum,vel ꝓmissionez,vel recipiẽtes ex facto,vel ꝓmissione occul
ta,vel manifesta, aliquid ẽt paruz pro aliqua iustitia, vel gratia
pro se,vel alio in causis,iudicijs,seu alias pro litteris obtinẽdis
ab aposto.sede.⁊ est papalis,per extrauag. Bonifa.viij. Item
qui scienter vtuntur talibus gratijs,vel literis sic obtẽtis, vbi.ſ.
21 †Euntes ad terrã sanctam ẽt causa deuotionis,seu voti sine li-
centia sedis apostolice,vt in libro penitẽtiarie sũmi penitentiarij
22 non pñt etiam absolui a sũmo penitentiario.¶†Recipiẽtes in
curia romana lr̃as pape ab alio,ꝙ̃ a viceccãcellario,vel a papa,
vel a bullatoribus.extra de crimi.fal.c.dura.si sunt laici sunt ex
cõmunicati,⁊ eoꝝ nuncij.Si clerici officij,⁊ beneficij suspẽsione
dãnentur,⁊ est papalis,vt pꝫ in registro cãcellarie. ¶ Quicũqꝫ
pro eo,ꝙ in reges,principes,barones,nobiles,balinos,vel mi-
nistros eoꝝ,aut quoscunqꝫ alios excõicationis,suspensionis,si-
ue interdicti sñia fuerit ꝓmulgata,licentiã alicui dederint occi-
dendi,capiẽdi,seu aliter in ꝑsonis,seu bonis suis,vel suoꝝ gra-
uandi eos,qui tales sñias protulerunt,siue quoꝝ sunt occasione
prolate,vel dederint licentiã grauandi tales sñias obseruantes,
vel taliter excõicatis excõicare nolẽtes,nisi licentiã ipsam re inte
gra reuocauerint,vel si ad bonoꝝ captionez occasione ipsius li-
centie sit ꝓcessum,nisi ipsa bona.ſ.octo dieꝝ spaciũ restituta fue
rint,aut satisfactio pro ipsis bonis fiat,eo ipso incurrunt excõi-
cationem.Itẽ qui ausi fuerint dicta licẽtia vti. Qui aũt in dicta
sñia permanserint duoꝝ mensium spacio,ex tũc non pñt,nisi per
24 sedem aposto.absolui.c.quicũqꝫ.de sent.excõ.lib.vj.¶† Con-
cedẽtes represalias contra ecclesiasticas personas gñaliter, vel
spãliter,extra de iniur.⁊ dã.da.c.⁊ si pignoratores.lib.vj.vide.ſ.
25 excõ.ij.§.xxxix.¶†Quicũqꝫ impedit officium delegati, vel cu-
iuscũqꝫ iudicis ecclesiastici,vel impetratoris literarum dñi pape
sup causis,vel qõnibus,que de iure,vel de antiqua cõsuetudine
ad foꝝ ecclesiasticum spectrãt,compellũt desistere ab hmõi prose
cutione,vel de qõnibus hmõi in foro seculari litigare,capiendo
iudices impetratos,vel impetrãtes,vel sub iudicibus impetra-
tis litigare volẽtes,vel eoꝝ propinquos,vel res eoꝝ, vel eccle-
siaꝝ,vel alijs quibuscunqꝫ modis cõpellentes, vel procurantes
per se,vel per alios,quo minus corã iudicibus delegatis,vel or
dinarijs possint dicti ꝯquerentes libere de causis predictis iusti
tiam obtinere,vel qui in talibus dederint auxiliũ,consiliũ,vel fa
uorez excõicati sunt ipso facto,a qua non pñt absolui,nisi tã iu-
dici,cuius cognitio fuerit impedita,vel iurisdictio vsurpata, ꝙ̃
parti,que ꝑturbata fuerit in ꝓsecutione sui iuris,de iniuria, dã-
nis,expẽsis,⁊ interesse prius integre satisfaciant.extra de imuni.
26 eccle.c.qm̃.lib.vj. vide infra excõ.ij.§.xl. ¶† Dñi temporales
compellentes clericos resignare sua beneficia eos capiendo,vel
detinẽdo,ne citati ad sedem aposto.accedant,aut ipsi clerici,qui
procurarent detineri,ne occasionem habeant comparẽdi.c.mul
torum.de penis in clem.vide.ſ.excom.ij.§.xlj.

SVMMARIVM

1 Excõicati sunt glosantes declarationem Nicolai tertij super re
gula fratrum minoꝝ,⁊ doctores eius intellectũ deprauãtes.
2 Excõmunicati sunt ingredientes monasteria monialium ordi-
nis predicatorum extra casus hic expressos.
3 Idem in ingredientibus monasteria monialium.s. Clare, exce-
ptis casibus,de quibus hic,⁊ a quo absolui possint.
4 Excõmunicati sunt iniciẽtes violentas manus in religiosuz,con
uersum,vel nouicium,vel mandans,vel ratum habens.
5 Excõicati sunt impedientes in suo officio visitatores moniliũ.
6 Excõmunicati sunt doctores scienter religiosos,qui dimiserunt
habitum docentes leges,⁊ phisicam.

¶Contra impugnatores religionum.§.v.

1 Glosantes† in scriptis Declarationez Nicolai
tertij sup regulam fratrũ minoꝝ,aliter ꝙ̃ ipse determinauit. in-
super doctores,siue lectores, dũ docent in publico ex certa scia
intellectũ declarationis predicte deprauãtes,facientesqꝫ com-
mentũ,scripturas,seu libellũ,nisi quantũ grãmaticaliter sensus
verbi possit intelligi,ac ex certa scia,⁊ deliberatiõis determinan
tes in scholis,seu predicantes ꝯtra regulam,⁊ statũ fratrum mi
noꝝ,vel in eadem declaratione positoꝝ,seu ꝯtra aliqua,vel ali-
qd predictoꝝ,non obstantibus qbuscunqꝫ priuilegijs qualiter-
cunqꝫ ꝯcessis, ⁊ quibuscunqꝫ,sunt excõicati ipso facto, ⁊ a solo
papa possunt absolui.c. exijt qui seminat.de verbo.signi.lib.vj.
2 ¶†Ingrediẽtes monasteria moniliũ ordinis predicatoꝝ ex-
tra casus necessarios,qui declarant̃ in ꝯstitutionibus earum,vt
ad dãdum sacramenta infirmis,ad medendũ eis, ad reparãduz
edificia,⁊ hmõi,non habita licẽtia a papa,vel a magr̃o ordinis
sunt excõicati,⁊ absolutio reseruat̃ pape, vel magistro ordinis,
vel illi,cui ab aliquo predictoꝝ fuerit cõmissum,vt patet in bul-
3 la ordinis.¶†Ingrediẽtes monasteria moniliũ sancte Clare
sine licẽtia pape extra casus ꝯcessos in ꝯstitutionibus suis.Ex
cipitur causa multũ grauis infirmitatis,⁊ fleubotomator cũ ne
cesse fuerit,qui nõ absqꝫ duobus socijs de familia monasterij in
troducatur,nec ab inuicẽ intra monasteriũ separentur,necnõ, ⁊
alij,quos occasione incendij, vel ruine, vel alterius periculi, vel
dispẽdij,seu pro tuendis a violentia quorũlibet monasterio, vel
personis,aut ꝓ quolibet opere exercẽdo,qd cõmode extra mo-
nasteriũ fieri non põt necessitas exigerit introire.qui oẽs suo mi
nisterio expedito,vel iminenti necessitati satisfacto per ipsos si-
ne mora exeãt.nulli tñ persone extranee intra clausurã monaste
rij liceat comedere,vel dormire.Itẽ datur licentia generali car-
dinali ꝓtectori ordinis visitatori,⁊ epõ gratia ꝯsecrationis ec-
clesie,vel altaris.Et hec excõ.facta est per Gregoriũ.ix.non tñ
sibi reseruauit absolutionẽ.⁊ ideo vr̃ episcopalis per regulaz.c.
nuper.de sent.excõ.sed est hodie facta papalis per Eugenium
quartum,⁊ publicata est in.c.generali Ianue celebrato.1440.

4 ¶ † Quicunqꝫ iniecerit manus violentas in religiosum religio-
nis approbate, vel que iam, vel nouiciũ. extra de sent. excõ. non
dubiũ. ⁊ c. religiosus. lib. vj. item mãdans, vel ratuȝ hñs suo no
5 mine factũ, vide. ĩ. excõ. ij. §. xlij. ¶ † Impedientes in officio suo vi
sitatores monialiũ, vel canonicarum, si moniti non destiterint, de
6 sta. mo. c. attendentes. in cle. vide. ĩ. excõ. ij. §. xliij. ¶ † Doctores,
seu magistri, qui scienter illos religiosos, qui dimiserunt habituȝ,
docent leges, vel phisicam. extra ne cler. vel mona. c. vt periculo
sa. vide. ĩ. excommunicatio. ij. §. xliiij.

SVMMARIVM

1 Excõmunicatus est grecus rebaptizans a latino baptizatum.
2 Excõmunicati sunt matrimoniuȝ in gradu prohibito ꝯhentes.
3 Excõicati nouiter sunt illi, qui sunt excõicati, si per vim absolu-
tioneȝ ab excõicatione interdicto, vel suspẽsione extorquent.
4 Excõmunicati sunt compellentes celebrari in loco interdicto.

¶ Contra impugnatores sacramentoꝝ, ⁊ primo baptismi. §. vj.

1 **Grecus † rebaptizans** Baptizatuȝ a
latino, ⁊ lauãs
altare, tanqꝫ maculatuȝ, in quo latinus celebrauit, de baptismo.
2 c. vltimo. ſm Asten. in sum. lib. vij. ti. ij. ¶ † Contrahentes ma-
trimonia scienter in gradibus ꝯsanguinitatis, vel affinitatis pro
hibitis, in clem. eos. de ꝯsangui. ⁊ affi. vide. ĩ. excõmuni. ij. §. xlv.
3 ¶ † Extorquẽtes per vim, vel metuȝ absolutionẽ ab excõicatio-
ne, vel reuocationẽ eius, aut suspẽsionis, vel interdicti non valet
absolutio, ⁊ nouã incurrit excõicationem. extra de his que vi me
tuue cau. fiunt. c. absolutionis. lib. vj. vide. ĩ. excõmuni. ij. §. xlvj.
4 ¶ † Compellẽtes celebrari in loco interdicto, vel ad audiẽdum
aduocantes excõicatos, vel interdictos, vel ꝓhibentes, ne mo-
niti exeant, in clem. grauis. de sen. excõ. vide. ĩ. excõmu. ij. §. xlvij.

SVMMARIVM

1 Excommunicati sunt corpus defuncti incidentes pro ossibus
transferendis.
2 Et qui tpe interdicti in cimiterijs corpora sepeliunt, aut excom-
municatos, aut interdictos, aut vsurarios manifestos.
3 Excõicati sunt clerici, vel religiosi inducentes aliquem ad ꝓmit
tendum de eligendo apud eos sepulturam.
4 Et qui sepeliũt hꝛticos credẽtes receptatores, ⁊ eoꝝ fautores.

¶ Contra impugnatores sepulture. §. vij.

1 **Quicunqꝫ † corpus** Alicuius defuncti in
ciderit, vel decoxerit
pro ossibus trãsferendis in extrauagãti Bonifacij, que incipit.
2 detestãda. ¶ † Quicunqꝫ in cimiterijs sepeliunt corpora tpe in-
terdicti, aut publice excõicatos, aut nominatim interdictos, aut
vsurarios manifestos, vt supra. §. j. ver. v. ⁊ §. ij. ver. xvij. vide in
3 fra excõ. ij. §. v. ¶ † Clerici, ⁊ religiosi, qui inducũt ad vouẽduȝ,
⁊ promittenduȝ, vel iurandũ aliquem de eligendo apud eos se-
pulturam, vt supra. §. j. ver. viij. ⁊ §. ij. versi. xvj. vide. ĩ. excõ. ij. §.
4 xxj. ¶ † Quicũqꝫ hereticos credentes, vel receptores, defenso-
res, vel fautores eoꝝ scienter tradiderit ecclesiastice sepulture.
extra de here. quicũqꝫ. lib. vj. vt. s̃. §. j. ver. ix. ⁊ §. ij. versi. xix. qui
autem dicantur credentes, receptores, defensores, ⁊ fautores. vi
de excommunica. ij. §. xxij.

SVMMARIVM.

1 Excõmunicati sunt grauantes electores, qui eos eligere noluе-
runt pro quibus erant rogati.
2 Excõmunicati sunt loquentes secrete, vel mittentes scripturaȝ,
vel nuncium cardinalibus, quando sunt inconclaui.
Et qui non seruant constitutionem, vbi periculum.
4 Excõmunicati sunt illi, qui se non abstinẽt ab illis, ex qbus inter
moniales discordia in electione oritur.
5 Excõicati sunt noiantes aliquem in dñm perpetuũ vrbis rome.

¶ Contra impugnatores electoꝝ, ⁊ malos electores. §. viij.

1 **Grauantes** † Per se, vel per alios electores, vel
amicos eoꝝ, eo ꝙ noluerit eligere il-
los, pro qbus erant rogati, vel inducti. extra de elec. c. sciãt cun-
2 cti. lib. vj. vide. ĩ. excõ. ij. §. xlix. ¶ † Quicũqꝫ loquitur secrete, vel
mittit scripturã, vel nuncium alicui cardinali, qñ sunt reclusi oc-
casione electionis pape. extra de elec. c. vbi periculuȝ. vide. ĩ. ex-
3 com. ij. §. l. ¶ † Dñi rectores, ⁊ officiales, qui iminente dicta ele-
ctione nõ seruant ipsaȝ ꝯstitutioneȝ. d. c. vbi periculuȝ. vide. ĩ. ex
4 cõ. ij. §. lj. ¶ † Qui vocanť ad dirigendas moniales in electioni-
bus, nisi abstineant ab his, per que posset in eas discordia oriri,
vel nutriri. de elec. indẽnitatibus, lib. vj. vide excõmunic. ij. §. lij.
5 ¶ † Eligẽtes, vel nominãtes imparorem, regẽ, marchionẽ, prin
cipem, ducẽ, comitẽ, vel baroneȝ, vel alterius preeminẽtie, digni-
tatis, ptãtis, vel excellentie, vel qui eligerit fratrẽ, vel filium, vel
nepotem ipsoꝝ in perpetuuȝ, vel ad tps in senatorem, vel recto-
rem vrbis Rome, quocũqꝫ nomine voceť ipsa rectoria. Itẽ eli-
gentes quẽuis aliuȝ post predictos ad ipsius ciuitatis regimen
vltra annũ. Item ipsi electi si ꝯsenserint. item eis obediẽtes. iteȝ
dantes eisdẽ electis, vel electoribus auxiliũ, ꝯsilium, vel fauoreȝ,
ipso facto sunt excõicati excõicatione papali, nisi. s̃. dicta facta
fuerint de spãli licentia ipsius sedis aposto. licẽtia literis expri-
menda, de elec. fundamenta. lib. vj. vide. ĩ. excom. ij. §. liij.

SVMMARIVM

1 Excommunicatus est omnis simoniacus, ⁊ papaliter.
2 Excommunicati sunt facientes pactum, vel promissionẽ pro gra
tia, vel literis a papa obtinendis.

¶ Contra impugnatores gratie spiritussancti. §. ix.

1 **Omnis † simoniacus** Siue pro ordinibus,
siue pro beneficijs, vel
officijs, aut prelaturis ecclesiasticis, vel pro ingressu religionis,
vel pro alijs spiritualibus, ⁊ est papalis, per extrauagan. Mar-
2 tini quinti, ꝙ Eugenius. iiij. ꝯfirmauit. ¶ † Facientes pactum,
vel promissionẽ pro aliqua gratia, vel literis obtinendis ab apo
stolica sede, vt supra. §. iiij. ver. xx.

SVMMARIVM

1 Casus in quibus a papa quis solum absolui possit.

¶ Quidam casus speciales. §. x.

1 **Magister † vel scholaris** Tractãs cũ
aliquo ciue
Bonoñ. de ꝯductione hospitij non reqsitis inquilinis, nisi tem-
pus ꝯductionis sit elapsum, de loca. c. ex rescripto. vide. ĩ. excõ.
ij. §. liiij. ¶ Qñ papa aliquem nominatim excõicauit solus papa
absoluit, ⁊ ẽt solus absoluit omnes ei participãtes in crimine, ꝓ
pter qꝺ excõicatus est, de sen. ex. c. significauit. alij intelligunt di
ctum. c. qñ etiam scienter participat ei in diuinis. vide. ĩ. excõ. ij.
§. lv. ¶ Qñ quis participat excõicato nõ solũ a papa, sed etiaȝ
quocũqꝫ in crimine, propter qꝺ excõicatus est, dãdo ei auxiliuȝ,
ꝯsilium, ⁊ fauorẽ, de sen. excom. c. si ꝯcubiti. ⁊ c. nuper. vide. ĩ. ex
cõ. ij. §. lvj. ¶ Qui procurauit, ꝙ cõsecratores priuilegioꝝ dati
se intromittant, ⁊ cũ effectu sequeť de his, qui non lȝ eis, naȝ nisi
de manifestis iniurijs se intromittere pñt, ⁊ non possunt absolui,
nisi ei, quẽ fatigauerunt indebite, primo de expẽsis integre satis-
faciant, de offi. deleg. c. si. ⁊ c. statuimus. lib. vj. vide. ĩ. excõ. ij. §.
lvij. ¶ Qui fingit aliquẽ casum, propter quẽ aliqs iudex vadat,
vel mittat ad aliqᷓ mulierẽ pro testimonio. c. mulieres. de iudic.
lib. vj. vide. ĩ. excõ. ij. §. lviij. ¶ Qñ qui absolutus fuit in mortis
articulo, vel alio impedimẽto, si adueniente sanitate, vel alio im
pedimẽto cessante se non representat ei, a quo absoluẽdus erat,
si tale impedimẽtum non fuisset, reincidit in eãdem sniaȝ. de sen.
ex. c. eos. li. vj. vide. ĩ. excõ. ij. §. lix. ¶ Qñ quis absoluitur a sede
apostolica, vel a legatis, ⁊ iniungiť ei, ꝙ se repñsentet ordinarijs,
vel alijs suscepturus penitentiã, ⁊ passis iniuriã, seu eis, quibus
obligatus est satisfaciat, si hoc nõ facit cõmode, cũ possit reinci-
dit in eãdẽ. d. c. eos. ¶ Rectores ciuitatũ, ⁊ alij officiales, ⁊ con
siliarij, qui statuta faciũt, ⁊ scribunt, per que qs compellať solue
re vsuras, vel solutas nõ repetere, ⁊ qui ſm ea iudicãt, ⁊ qui hñt
super hoc ptãtem, nisi ipsa statuta deleuerint. ĩ. spaciũ triuȝ men
sium, aut si presumpserint dicta statuta obseruare, de vsur. c. ex
graui. in clem. vide. ĩ. excõ. ij. §. lx. ¶ Omnes pirate, ⁊ latrunculi
marini, ⁊ receptores eoꝝ per ꝓcessum curie annualem. Omnes
qui in

qui in terris suis noua pedagia imponunt per processum curie annualem. Excõicatus a legato pape post annũ a solo papa potest absolui. de offi. dele. quereñ. ¶ Qui lata snia contra ipsum, qui in curia beneficium ante per triennium non possederat sequestrationem fructuum eius impedit in clemen. vnica. de sequestratione possessionis, et fructuum.

Declaratio excommunicatio-

num. Excõmunicatio secunda, de eo, qui gerit se pro Papa non electus a duabus partibus Cardinalium. §. j.

SVMMARIVM

1 Electio pape valet, si cardinales dent duobus, vel pluribus facultatem eligendi papam, et ipse eligat.
Collegij due partes, an sint necessarie in electione pape.
2 Excommunicati sunt adherentes illi qui non est in papam electus, sed pro papa se gerit.
Imperator non admittitur in electione pape.
Papa eligi põt solum a duobus cardinalibus in loco existentibus alijs debito tpe expectatis, et vnus alterũ eligere potest.
Quid si vnus solus adesset.
Populus romanus omnibus deficientibus cardinalibus papam eligit.
3 Papa sibi successorem non eligit.
4 Cardinales duo, vel vnus, si volũt se de electione pape compromittere, alij non coguntur.
5 Excommunicatus est electus in papã a maiori parte, si pro papa se gerat.
6 Electus in papam, an in numero duarũ partium computetur,
7 Cardinales pñt facere, quod electio pape fcã a maiori pte valeat.
8 Papa quod sit hereticus admittitur talis exceptio.
9 Quid si sit simoniacus.
10 Quid si sit bigamus.
11 Electum in papam, an eius vxor repetere possit.
Vxorem habere non est contra substantiam papatus.
12 Papa non potest esse qui infans est.
13 Papa potest esse qui laicus est.
14 Papam non canonice electum excusat probabilis ignorantia, et non crassa.
15 Excõmunicatus est, qui per seditionem intronizatus est.

1 Quantum† ad declarationem excõicationũ. ¶. positarũ in ver. excõ. primo. circa hanc excõicationem primã. s. de eo, qui gerit se pro papa nõ electus a duabus partibus cardinaliũ. Quero quid si cardinales vnanimiter dent ptãtem noiandi papã duobus, vel tribus, et ipsi noiatum ab illis recipiunt. rñdet Asten. in sũ. lib. vij. ti. ij. ¶m Host. quod electio valet, vnde dicit Ant. de but. nota quod due partes collegij sunt necessarie, qđ est verũ, nisi maior ɔcordia interuenerit, qr si cardinales ordinarẽt inter se, quod electus a maiori parte sit electus, tũc videbitur electus ab oibus, qui eligeretur a maiori pte, sicut electus per cõpromissariũ videbit electus a toto capitulo. extra de elec. c. qr ppter. ¶ † Quid si ɔsentiunt in illum qui gessit se pro papa, cũ non esset a duabus partibus electus. Rñdet idem, vbi. s. ¶m Host. quod non valet, qr non pñt consentire in excõicatũ, imo oẽs ei ɔsentientes, vel adherẽtes sunt excõicati, nisi forte eũ penituisset, et absolutus fuissẽ per illos cardinales, qui ei nõ adheserant. Item not. quod non opꝫ papã eligi a duabus partibus oiũ cardinaliũ, sed presentiũ tm, nisi aliqui cardinales absentes essent in loco vicino, vnde cõmode possent vocari. sed vr, quod in electiõe pape admittat impator, et eius nuncij. lxiij. di. §. verũ. rñdet Ant. de bu. quod illud pcedebat olim, hodie soli cardinales admittunt. et si de oibus cardinalibus nõ essent, nisi duo in loco, vbi dꝫ fieri electio alijs ltimo tpe expectatis, ipsi duo eligerẽt. extra de elec. c. j. et vnus põt eligere aliũ, ita quod si vnus illorũ eligat alterũ valet, et alter electus tacere dꝫ. Si vnus tm superest, adhuc ille solus eligeret de iu. patro. c. per nostras. lꝫ aliqui dicant, quod ius eligẽdi non cadat in vno, oibus verò deficiẽtibus clerus romanus eligere dꝫ. xxiij. dis. c. ij. et. lxxix. di. c. j. et. c. si qs pecunia. alij dñt, quod ɔcilium gñale. lxv. dis. c. ij. et. iij. et ɔuocatur per clerũ, et populũ romanũ. lxv. di. c. si forte. dicit Host. quod lꝫ hoc ¶m videat iustius primũ est leuius, et cõmodius
3 propter periculũ morẽ. ɔ. c. ne pro defectu. ¶ † Quero an papa possit eligere sibi successorẽ. rñdet Ant. de bu. quod nõ, vt no. §. his
4 oibus. vij. qõ. j. facit. c. nulla. de prebẽd. ¶ † Sed qd si duo, vel vnus volũt cõpromittere, an alij cogunt. rñdet Anto. de but. quod nõ, ar. l. sabinus. ff. cõi diui. imo vno ɔdicente non põt fieri compromissum, sed bene põt statui, quod vno, vel duobus ɔdicentibus
5 electus a maiori pte sit electus. ¶ † Quero dr hic, quod electus a maiori parte duarũ, si gerit se pro electo patiat has penas, et vitat aliquas, si respuerit. Quero an vitet penã excõicatiõis. Rñdet do. Ant. quod nõ, sed penã datan, et abiron. i. penã eterne dãnationis, ¶m Inn. ¶ † Quero an in numerũ duarũ partiũ compute-
6 tur electus. rñdet do. Ant. qñ eligetur qs ad ecclesiã, in qua non hꝫ vocẽ, est planũ, quod non cõputabit vox eius, aut eligit in illa, in qua hꝫ vocẽ. et tunc si eligeret per formã scrutinij non cõputatur vox, et si per viã cõpromissi sic. ratio est, qr in scrutinio requiritur vox certo, et determinato tpe, et electus ɔsentit demũ post scrutiniũ, iõ eius vox nõ auget. sed si in formã cõpromissi nõ requiritur determinatio tpis, iõ vox subsequẽs auget. et ¶m hoc vox electi deberet cõputari in numero cardinaliũ, qr nõ exigit ad augmẽtãdũ in certo, et determinato tpe. Sed an cardinales possint
7 tollere talẽ ɔstitutionẽ. rñdet gl. quod sic, † et dñt doct. quod pñt cardinales inter se ordinare, quod electio valeat, q̃ est facta a maiori pte, cũ censeat ab oibus electus, vt in. c. pp. qđ intellige, vt no. ð ele.
8 si cui. lib. vj. in gl. no. † Quid si papa sit hereticus. rñdet Ant. de bu. quod admittit exceptio ɔ suã electionẽ, p gl. xl. di. si papa. et sufficiãt duo testes, si negat esse papa p heresim, in qua erat tpe ele-ctionis. c. si qs pecuniã. lxxix. di. idẽ si est mulier, qr nõ est capax
9 ordinis. ¶ † Quid si sit simoniacus. rñdet do. Ant. quod nõ repelletur pp hoc. d. c. si qs pecuniã. pñt tñ eligentes accusari de simo-
10 nia cõmissa in electiõe pape. ¶ † Quid si sit bigamus. rñdet do.
11 Ant. quod hec exceptio opponi ei nõ põt. ¶ † Sꝫ an vxor poterit repetere electũ in papã. gl. ponit in. d. c. si qs pe. do. Ant. dicit, quod si nõ est dubiũ de matrimonio põt repeti, nisi reducat vxor ad ɔtinentiã. vñ erit tũc papa, et habebit vxorẽ, nec hoc erit ɔ substantiã papatus, qr Petrus habuit vxorẽ, vnde poterit reddere debitum vxori, et ẽt esse papa, vt dicit gl. d. c. si qs pecuniam.
12 ¶ † Quid de infante dicit, quod nõ põt esse, nisi a spiritu scõ esset fa-
13 cta electio, qr nõ est capax ordinis. ¶ † Quid de laico, rñdet. d.
14 Ant. quod eligi põt, vt pꝫ de btõ Ambro. ¶ † Quid si papa nõ sit canonice electus. rñdet do. Ant. quod si est occultũ de hoc nõ iudicat ecclesia. ð simo. c. sicut. excusat tñ pbabilis ignorãtia, lꝫ non
15 crassa. extra de sen. excõ. c. apostolice. ¶ † Quero de intronizato per seditionem, presumptionem, vel aliud ingenium. respondet do. Ant. quod est excommunicatus. lxxix. dist. c. j. et. ij.

SVMMARIVM

1 Eps latinus, si grecos subditos hꝫ dabit eis in vica. epũ grecũ.
2 Hec verba noueris te excõicatum sunt canon late sententie.
3 Episcopus vnus, quomodo alteri presit.
4 Episcopus vicarium dispensatiue sibi ɔstituere potest.
5 Vicarius episcopi iurisdictionem ordinariam habet.

¶ De episcopo greco deputato per episcopum latinum. §. ij.

1 Circa† hanc Excõicationẽ. s. de epõ greco deputato p epm latinũ. No. quod qñ ciuitas hꝫ populũ diuerse lingue, nõ pp hoc hẽbit plures epos, sed eps eius ꝓuidebit viros idoneos, qui officia celebrẽt, et sacra ministrẽt, poterit ẽt statuere eps illius loci aliũ epũ sibi vicariũ, qui illis psit, tanq̃ vicarius, et epalia ɔferat, qui per oia dꝫ obedire põtifici eũ ɔstituenti suũ vicariũ, alias ipso facto incidit excõicatione gl. super. c. qm̃. de of. ordi. exẽplificat in epõ latino, q si habebit subditos grecos hẽbit vicariũ epm grecũ, vt sic ꝓuidea-
2 tur circa põtificalia illis exhibẽda. ¶ † Gl. sup ver. pcussũ querit, an sit excõicatus ipso iure dicit, quod sic. et sic est canõ late snie. xvij. q. iiij. si qs suadẽte. de elec. c. cũ in cũctis. et sic not. do. Ant. quod per hec vba noueris te excõicatũ est ꝓmulgata excõicationis sni a. ¶ † Itẽ no. rõne loci põt vnus eps preesse alteri, lꝫ sit
3 par in dignitate. ¶ † Quero an de iure possit vnus eps aliũ sibi
4 vicariũ ɔstituere. rñdet gl. quod nõ. sed hic permittit dispensatiue ppter necessitatẽ. vij. q. j. c. nõ aũt. de renũ. c. ad supplicationẽm.

5 ¶ † Quero an talis vicarius habebit iurisdictioné ordinariam, vel delegatam, dicit glo. ꝙ habebit ordinariam, q2 vicarius habet ordinariam.

SVMMARIVM

1 Personatus quid sit.
2 Clericus habens parochialem ecclesiam, an comprehédatur in prohibitione, ꝙ clerici non audiant leges, ꝛ phisicam.
3 Leges, vel audiens, vel studens in domo leges, vel phisicam, an excommunicatus sit, ꝛ. j. nume. seq.

¶ De clericis personatum habentibus, qui audiunt phisicam, vel leges. §. iij.

Circa hanc Excõmunicationem, sc3 de clericis personatus habentibus, qui audiũt
1 phisica3, vel leges, nisi. j. duos menses destiterint. ¶ † Quero qd sit personatus. dic idest ecclesiastica dignitas, vt primicerius qui preest diacono. extra de offi. primi. c. j. thesaurarius. de 9cess. pre ben. c. cum nostris. cácellarius, extra vt ecclesiastica beneficia. c. j. precentor, ꝛ succentor. extra de excessi. prela. c. iiij. custos, extra de offi. custo. c. j. sacrista. de offi. sacri. c. archipresbiter. de offi. ar chid. c. j. ij. ꝛ. iij. idem intellige in alijs personatus habẽtibus, qui
2 fm diuersas 9suetudines ecclesiarum in eis habentur. ¶ † Sed quid de his qui habent beneficia, quibus est cura animarum an nera, vtputa habent ecclesias parochiales, rñdet Hosten. ꝛ Innocẽ. glo. c. statutum. ne cleri. vel mona. lib. vj. ꝙ hec prohibitio non extenditur ad illos ratione huiusmodi ecclesiarum, nisi sint plebanie sub se capellas habentes, in quibus clerici instituti non possunt inde sine causa rationabili amoueri. d. c. statutum. si vero tales sunt presbyteri extenditur ad eos non ratione ecclesie, sed ratione presbyteratus, q2 ibi dicitur, necnon, ꝛ presbyteros, ꝛ hoc vult glo. d. c. statutum. in ver. ratione. idem esset dicẽdum, si haberent dispensatiue, vel alio modo personatum in illis eccle sijs, tunc enim tenerentur ratione personatus. sed quid si plebania habet vnicam capellam. respondet glo. ꝙ incidit in excõmu
3 nicationem. ¶ † Quero quomodo intelligitur istud, nisi. j. duorum mẽsium spacium. Item quid si legit, audit, vel studet in domo. Item quid si causa honorandi amicum audit, vide. j. §. viij.
4 ¶ † Sed quero cu3 leges vtiles sint clericis, ppter regimen temporalium, ꝛ cum ecclesia eis vtatur in defectu canonũ, vt in. c. j. de oper. noui nuncia. ꝛ. x. dist. c. si in adiutorium. male enim sine legibus canonista simplex iudicabit de questionibus super 9tractibus, testamẽtis, ꝛ alijs infinitis materijs, de quibus in iure canonico modicu3, siue nihil habetur, quõ facient predicti. respondet Pet. de an. in. d. c. statutũ. fm Hosti. ꝙ illas leges, sine quibus canones intelligere nõ potest, poterit in camera studere, vel dicit, ꝙ poterit interrogare, ꝛ ab alijs informari.

SVMMARIVM.

1 Cap. vsurarum voraginem lib. vj. propter quos fuit inuentum.
2 Cap predictum, vt locum habeat, que requirantur.
3 Usurarij manifesti qui dicantur.
4 Oriundus ex ciuitate quis dicatur.
Differentia que sit inter ciuem, municipem, aduenam, vel incolam remissiue.
5 Cap. predictu3 habet locũ in oriundo vnius ciuitatis, si in alia eiusdem domini habitat.
Clericus dicitur de vniuersitate ecclesiastica.
6 Constitutio a die publicationis ligat.
7 Dominus alicuius loci, si sibi denuncietur ibi esse vsurariu3, qd habeat agere.
8 Cap. predictum, an comprehendat locantem vsurario, qué vsurarium ignorabat.
9 Cap. predictum, an locum habeat in donante, aut vendente domum vsurario.
10 Interdictum relaxatur quando vsurarij recedunt, vel expelluntur a domo eis locata.

¶ De locãtib. domos suas vsurarijs publicis alienigenis. §. iiij.

Circa hanc Excõmunicationem de locantibus domos vsurarijs publicis alienigenis. Nota fm Joan. andr. Innо. ꝛ Petr. de ancha. ꝙ hec con
1 stitutio facta fuit propter Florẽtinos, Senenses, Pistoriẽs Lucanos, ꝛ Astenses, qui circundãt diuersas prouincias ad exercendum vsuras imoderatas, ꝛ q2 per multos prelatos, ꝛ princi
2 pes recipiebantur, ideo hic prohibet, ꝛ prouidet. ¶ † Item not. ꝙ ad hoc, vt habeat locum hec 9stitutio requiritur, ꝙ non sit in de oriũdus, ꝛ ideo si aliter ciuis, vel incola, non tñ oriundus incurritur hec pena, si fiat contra hanc constitutionem, fm glos. in
3 verbo alienigenas. ¶ † Quero qui dicãtur vsurarij manifesti. respondet glo. ꝙ illi, de quibus est notorium de iure, vt q2 confessi, vel condemnati, vel est notorium de facto, vt q2 habent operis euidentiam, que nullo potest tergiuersatione celari, q2 tenent al
4 tare suum paratum. ¶ † Quero quis dicatur oriundus in ciuitate. respondet glo. ꝙ ille, qui nascitur in ciuitate, vel vico, puta in comitatu. ff. ad munici. l. qui ex vico. vel etiam si pater eius inde originem duxit. C. eo. l. assumptio. §. filius. ꝛ. C. de munici. ꝛ origina. l. j. ꝛ. l. filios. lib. x. que autem differentia sit inter ciue3 municipem, aduenam, ꝛ incolam nota. ff. ad municip. l. j. ꝛ. C. de in
5 col. l. ciues. lib. x. ¶ † Quid si talis sit oriundus in vna ciuitate, ꝛ tamen in alia ciuitate eiusdem domini permittitur habitare. respondet Joan. andr. in nouella, ꝙ est locus huic pene. Ite3 nota fm Petrum de ancha. inquantum tex. loquitur de vnitate, ꝛ collegio, nam clericus plsone intelligitur de vniuersitate ecclesiastica, non seculari Guil. ꝛ Archid. intelligunt de vtraq3, vt sic generaliter dictum generaliter intelligatur, de priuileg. q2 circa, Joan. andr. in nouella dicit, ꝙ ille intellectus est nimium rigorosus, ꝛ includeret totum orbem istud interdictum, ideo prior intel lectus sibi magis placet. Petrus dicit ego credo, ꝙ intellectus
6 Guil. ꝛ Archid. sit verior, ꝛ assignat plures rationes. ¶ † Quero quando currat tempus triũ mẽsium. respondet gl. ꝙ a tempore publicationis regulariter ligat constitutio. de postu. c. j. in
7 terdum augetur, interdum diminuitur, vt hic. ¶ † Sed quid si vnus simpliciter denũciat domino. respondet gl. ꝙ propter simplicem vnius denunciationem, non debet dominus terre eorum illum, qui dicitur esse vsurarius expellere, sed tũc debet inquirere, ꝛ si illum verum esse reperit expellere, prouideat autem in his
8 consciẽtie sue simile. s. de here. c. vltimo. ¶ † Quid si locauit vsurario, quem tñ vsurarium ignorabat, vel non locauit ad exercendum fenus, respondet glo. ꝙ probabilis ignorantia eum excusat. ff. loca. l. si quis ignorans. de sentẽ. excom. c. si vero. ꝛ. c. in audientia. In dubio tñ presumitur conducere vsuras exercendas, si consueuit vsuras exercere. ff. de accusato. l. si cui. q2 semel malus semper presumitur malus. s. in eodem genere mali, ꝛ ex quo peruenit sibi ad notitiam, tenetur eu3 expellere. extra de loca. c.
9 propter. q2 peruerse conuersatur in ea, vt ibi. ¶ † Quero, q2 hic dicitur, ꝙ nemo vsurarijs ad fenus exercendũ domos locet, vel alio titulo concedat, quõ intelligitur. respondet glo. puta pignoris, cõmodati, depositi, precarij, ꝛ huiusmodi, ꝛ idem si sine titulo ibi illum fineret esse. xlv. dist. recedite, sed si vendat, donat, vel permutat, non videtur habere locum hec 9stitutio, per verbum concedat, ꝙ solum vsus eius concessionem non dominij translationem denotare videtur, sed Guil. dixit idem si manifeste appa ret, ꝙ ad exercendum fenus vult accipere, q2 presumitur etiam in fraudem agi. s. de pigno. illa, de emp. ꝛ vendi. ad nostram, na3 verbum concedo est generale, ꝛ accipitur, fm naturam contra
10 ctus, cui addicitur. ¶ † Quero dicitur hic, ꝙ si permittentes habitare vsurarios manifestos in terris suis, vel locantes domos sustinuerint penam excõmunicationis, vel suspensionis per mensem animo indurato, ꝙ quandiu tales vsurarij ibi morant terre ipsorum ecclesiastico subiacent interdicto, nũquid ergo recedentibus, vel expulsis vsurarijs erũt interdicti. respondet gl. ꝙ non ꝛ sic non erit necessaria relaxatio, q2 illis recedentibus, vel expulsis intelligitur relaxatum.

SVMMARIVM

1 Pena clementi. eos, de sepultur. an ꝛ quando locum habeat, ꝛ numero. 2. 4. 7. 10. et. 19.
3 Corpora quare in cimiterijs sepeliantur.
5 Excommunicati non sunt sepelientes corpora clericoru3, qui seruarunt interdictum in cimiterijs.
6 Interdicti tempore in quattuor festiuitatibus, in quibus licitu3 est celebrare, corpora sepeliri non possunt.
8 Reconciliatio necessaria est, quando in cimiterio interdicti tempore excõmunicati, vel interdicti sepeliuntur.
9 Excommunicatus publice quis dicatur.
11 Usurarius manifestus quis dicatur, ꝛ quomodo de vsuris perceptis

ceptis satisfacere debeat.
12 Usurarius manifestus, quando possit in ecclesia sepeliri.
13 Pena cle.eos.de sepul.ligat tantum scientes, ⁊ non ignorãtes.
14 Excommunicati an sint portantes ad sepulchrum.
Quid de comitantibus funus, ⁊ fodientibus.
Quid de prelatis patientibus in cimiterijs sepelire, ⁊ de dicenti bus officium supra funus ⁊c.
15 Interdicti nominatim qui dicantur.
16 Excõmunicatus quadrupliciter est, qui excõicatum nominatim interdictum, ⁊ vsurarium manifestum tpe interdicti sepelit.
17 Interdicti tempore sepulti, an exhumari debeant.
18 Satisfactio per excommunicatos, cui fieri debeat.
20 Excommunicatis excommunicatione minori, an sit sepultura deneganda.

¶ De his qui tpe interdicti sepeliunt corpora in cimiterijs. §. v.

1 Circa† hanc Excõmunicationem, scz de his qui tempore interdicti sepeliunt corpora in cimiterijs. Nota ꝙ intelligitur generaliter de quocũqz, qui hoc faceret, siue masculus, siue femina, siue clericus, siue laicus,
2 siue religiosus, cuiuscunqz professionis, fm glo. ¶ † Item no. ꝙ hic intelligitur quando sepeliuntur in cimiterijs per episcopum solẽniter benedictis. Si ergo sepelirent in campis, vel locis priuatis non est locus huic pene, etiam si locus ille esset vicinus, ⁊ contiguus ecclesie, vel cimiterio, quia ex quo ad vsum cimiterij per episcopum nõ est benedictus, fm.c. nemo. de ɔsecra. di stin.j. nõ erit locus huic pene, nisi sepelirent in ecclesia, vel claustro deputatis ad sepulturam, qꝛ tunc, ⁊ si non essent benedicta
3 per episcopum esset locus huic pene, fm Stephanuz. ¶ † Quero quare corpora sepeliũtur in cimiterijs, glo. assignat tres rationes. Prima, qꝛ eorum proximi euntes ad illa loca aspiciunt, ⁊ inuitantur ad orandum pro eis. xiij. q. ij. cum grauia. Secunda, qꝛ specialiter adiuuãtur patrocinijs, ⁊ orationibus illorum sanctorum, in quorum honorem dedicata est ecclesia illa, vt ea. questi. c. non estimemus. Tertia ratio, qꝛ ibi minus a spiritibus immundis vexãtur, vnde in cimiterijs dicitur esse requies defun
4 ctorum. xij. q. ij. aurum. ¶ † Sed pone, ꝙ religiosi ampliauerũt cimiterium, ⁊ in illa ampliatione sepelierunt, an sit locus pene. respondet Landol. ꝙ non, si non est per episcopum solẽniter be
5 nedictus. ¶ † Quid si sepeliãt corpora clericorum, qui seruauerunt interdictuz in cimiterijs. respõdet gl. ꝙ nõ incidunt excommunicationem, qꝛ eis conceditur sepultura cum silẽtio, ⁊ absqz campanarum pulsatione, de pe. ⁊ re. c. ꝙ in te. ⁊ hoc vult dicere
6 tex. in casibus non ɔcessis a iure. ¶ † Sed nũquid tempore interdicti liceat sepelire in quatuor festiuitatibus, scz natiuitatis dñi, paschatis, pẽtecostes, ⁊ assumptionis beate virginis, in quibus est licitum alta voce celebrare diuina, pulsatis campanis, ⁊ apertis ianuis, ⁊ interdictis admissis. respõdet gl. non lz in istis festiuitatibus sepelire corpora in cimiterijs tempore interdicti.
7 concor. Paulus, ⁊ zengelinus. ¶ † Item no. ꝙ istud, qđ dicitur hic, ꝙ sepeliens excõicatos publice incidit in hanc penam, intelligitur, fm glo. de his qui sepeliunt excõicatos maiori excõmunicatione, siue a iure, siue ab homine, non aũt de minori, lz participans cũ mortuo excõmunicato participatione fauorabili, scz lauãdo, sepeliẽdo incidit in minorem excõmunicationez, fm gl. de sepul. sacris. ɔcor. Ric. in. iiij. dist. xviij. arti. vij. q. ij. idem dicit Paulus etiam si non sit publice excõicatus. idẽ Ala. phi. ⁊ Ber. in. c. ad hec. de priuil. qꝛ excõicatio durat etiam post mortem, de sent. excom. a nobis. nam lz non sit cõmunio actualis ex parte mortui, est tñ ex parte viuentis, qđ sufficit de cle. excom. c. nõ illud. qꝛ alias sequeretur, ꝙ cõmunicãs excõicato, dormiẽti, vel furioso, vel non respõdenti non esset excõicatus, ⁊ ita cessat ratio Hosti. qui tenebat, ꝙ participãs non esset excommunicatus minori excõicatione, qꝛ dicebat, ꝙ non est cõmunio cum mortuo. Item no. fm zengeli. Landol. ⁊ Pau. ⁊ Jo. an. ꝙ intelligitur, siue sint interdicti generaliter, vel specialiter, vel a ca
8 none, vel ab homine. ¶ † Item no. fm Landol. ꝙ qñ quis tempore interdicti sepelit excõicatos, vel interdictos est necessaria cimiterij recõciliatio, vt not. de consecr. eccle. ɔsuluisti. de priuil.
9 c. ad hoc, ⁊ de sacra. nõ itera. c. ij. ¶ † Quero quis dicatur publice excõicatus, vt habeat locuz hec pena. respõdet gl. ꝙ dr publice excõicatus ab homine, qñ fit coram tot, ꝙ verisimiliter nõ potest pretendi ignorantia, vel dicitur publice excõicatus a iure, qñ casus est, quo sit eis imputandum, si ignorabat, ꝙ publice sciebatur, secus si nõ esset publice excõicatus, ita ꝙ scire potuit, puta qꝛ fuit excõicatus coram duobus, vel tribus, lz iudice sedẽte
10 in bancho. ¶ † Item no. ꝙ si etiam occulte excõmunicatus, ⁊ sepeliens sciret nõ est locus huic pene, lz incideret minorez excommunicationem, fm glo. vt predixi. cõcor. Matthe. item not. fm gl. ꝙ per hanc ɔstitutionem non tollitur pena decreta. episcoporum, de priuil. lib. vj. vbi dicitur, ꝙ si ɔtrafecerint interdicitur in
11 gressus ecclesie istis tales sepelientibus. ¶ † Quero quis dicatur vsurarius manifestus. respõdet Host. ꝙ vno modo dicit manifestus per euidentiã facti, puta, qꝛ tenet mensam paratã ad vsuras. Alio modo, si de hoc sit in iure ɔfessus, vel conuictus, sed sola fama nõ sufficit, vt manifestus dicatur. addit Matthe. fm qđ refert Jo. de ligna. ꝙ etiam dicuntur manifesti, qñ ex libris eorum ɔuinci possunt, vt in clem. i. de vsur. ⁊ facit. xlv. distin. qui sincera. ff. de eden. l. j. §. editionis. ⁊ no. xxiiij. q. ij. c. sane. item dicitur manifestus, si coram sacerdote, ⁊ testibus publice se fatetur vsurarium, ⁊ vsuras restitui mãdet forte libros rationuz tradẽs, fm Guil. hũc casum no. gl. in. c. ɋɋ. de vsur. lib. vj. itẽ dicit idez Matthe. ꝙ sacerdos, qui habet in parochia sua vsurarios manifestos, dz esse cautus, ne incidat in hanc penam, vt seruet hanc formam, debet enim vsurarius satisfacere de vsuris perceptis, prout patiuntur facultates eius, si potest illis, a quibus extorsit. si enim nõ potest debet cauere idonee eis, si presentes sunt de satisfaciendo integre. si non sunt presentes, debet cauere personis, per quas ipsis creditoribus acquiratur, vel si tales nõ reperiuntur debet cauere ordiario, vel eius vicario, vel rectori parochie, in qua habitat presentibus aliquibus parochianis fide dignis, vel debet cauere notario de mãdato ordinarij. ⁊ nõ debet credere dicenti de quantitate certa, sed diligenter debet indagare, vt in. c. ɋɋ. de vsur. lib. vj. que decretalis nõ est correcta per istaz.
12 ¶ † Quero quid si in vsurario manifesto appareant signa cõtritionis, ⁊ iubet satisfieri de vsuris. ⁊ post mortem prestatur cautio ab heredibus de restituẽdo, an poterit sepeliri. respondet gl. ⁊ Jo. de ligna. ꝙ cautio valet, ⁊ sepeliri possit, lz non, vt reconualescat testamentum, ⁊ hoc dico, qñ apparent signa contritionis, ⁊ iubet satisfieri, alias secus, qꝛ nõ sufficeret cautio hereduz, cuz
13 decesserit in peccato. idem Pau. ¶ † Quid si sepeliens ignorabat istum, quem sepeliuit esse excõmunicatum, vel vsurariuz, vel interdictum. respõdet gl. ꝙ talis sepeliens non est excõmunicatus, qꝛ hec constitutio requirit scientiam. cõcor. de sent. excõ. c. significauit. ⁊. c. cum desideres. ⁊ de hereti. c. ij. lib. vj. ⁊ ideo dicit tex. sciẽter. Item dicit ꝓprie temeritatis audacia. nã vbi est igno
14 rantia temeritas dici non potest, fm zengeli. ¶ † Quero an portantes ad sepulchrum, qui tñ non sepeliunt sint excõmunicati. item quid de comitantibus funus. item quid de fabricãtibus, ⁊ fodientibus, vel aperiẽtibus sepulchrum. Item quid de prelatis, clericis, vel ministris ecclesiarum, in quarum cimiterijs sepeliuntur, qui illud non prohibẽt, sed patiuntur. Item quid de clericis, vel laicis, qui portant cereos, cruces, ⁊ similia. glo. arguit ad partes, ⁊ nõ determinat. Lapus, ⁊ Stephanus tenẽt ꝙ isti sunt excõmunicati. addit Paulus, ꝙ nedum actualiter ponentes corpus sub terra, sed etiam dicẽtes officium supra funus, forte incurrunt hanc penam, imo fortius incurrunt, qꝛ plus cõtemnunt. addit etiam idem intelligo de sepelientibus de facto absentibus clericis. idem de sepeliri facientibus, vel mandantibus. de senten. excõmu. c. mulieres. tamen litera videtur sepeliẽntes in cimiterio punire. ⁊ sic forte dicentes officia, qui nõ sunt sepeliẽtes non incidũt, cum in penis sit mitior interpretatio facienda, vt. l.
15 interpretatione. ⁊. l. presens. ff. de penis. ¶ † Quero qui dicãtur nominatim interdicti. respondet Landol. ꝙ illi, qui in sentẽtia nominantur specialiter, vel expresse, vt no. Inn. de preben. illa, ⁊ sic talis expressa nominatio intelligitur de illis, quorum culpa, vel dolo lata est sentẽtia interdicti, ⁊ etiam quoꝝ auxilio, consilio, ⁊ fauore, de senten. excom. alma. lib. vj. item intelligit Paulus de interdictis a diuinis, ⁊ sacramentoꝝ perceptione, alias si essent
16 interdicti ab aliquo temporali dicit ꝙ nõ procederet. ¶ † Quid si quis sepeliat publice excõmunicatum, ⁊ nominatim interdictum, ⁊ vsurarium manifestum tempore interdicti. rñdet Paulus, ꝙ talis est ligatus quadruplici excõmunicatione, ad hoc facit de senten. excõmu. cum pro causa. ⁊ addit gl. ꝙ de omnibus
17 debet satisfacere, ⁊ ab omnibus absolui. ¶ † Quero an sepulti debeant exhumari. respondet gl. ꝙ sic, si eorum corpora, vel ossa discerni possunt, scz in tribus vltimis casibus. extra de sepulturis. c. sacris. sed in primo casu quãdo corpora tempore interdicti sepeliuntur non exhumãtur, si fuerit penitens tempore interdicti, qui sepultus est, ⁊ post interdictum, sed durante interdicto debet exhumari. concord. Innocen. Hostien. Joan. de lign.

18 & Ric. in. iiij. distinctio. xviij. artic. vij. questio. iij. ¶ † Quero, cui debet fieri hec satisfactio. respondet gl. quo ad excõmunicatos, & interdictos debet fieri his, quorum fauore sunt late sententie, sed quo ad vsurarios illis, quibus dz fieri restitutio, si qua enim violentia fuisset illata clericis, vel ministris ecclesie, illis etiaz fie-
19 ret satisfactio. ¶ † Quero an hec pena excõmunicatiõis habeat locum in sepelientibus eos in aliis casibus, in quibus denegatur sepultura, qui notantur. &. eo. ti. c. ex parte. &, de sta. mon. c. j. & c. cum amouit. respondet glo. q non. & concor. Stephanus.
20 ¶ † Quero an excõmunicatis minori excõmunicatione neganda sit ecclesiastica sepultura. vide Ric. in. iiij. di. xviij. ar. vij. q. iij.

SVMMARIUM

1 Excõmunicatus an sit clericus matrimonium coacte ɔtrahens.
2 Quid si contrahat, & non consumet.
3 Quid si contrahit solum sponsalia de futuro.
4 Professio tacita, an religioni obliget.
5 Professus tacitus quis dicatur.
Religioni obligati in genere, si matrimonium contrahant sunt excommunicati.
6 Contrahens matrimonium cum moniali ignorans eam esse monialem, an sit excõmunicatus.
7 Matrimonium contrahentes cõtra prohibitionem cle. eos. de consan. & affi. an per episcopum absolui possit.
8 Papa an dispenset, vt in sacris existens contrahat.
Voti solénitas ab ecclesia inuenta est.

¶ De clericis in sacris, & religiosis contrahentibus matrimonium. §. vj.

1 Circa † hanc Excõmunicationem, scz de clericis in sacris, & de religiosis contrahentibus matrimonium, querit gl. quid si coacte contrahant, an incidant in hanc penam. respõdet q si de absoluta coactione loquamur, puta qz actuali violentia cogitur imponere anulũ i manu, & tunc est certum, q tunc non incurritur hec pena. extra q vi me tusue causa. c. sacris. si autem loquamur de coactione conditionaliter, puta qz tirãnus dicit clerico, vel religioso, nisi contrahas matrimonium cum moniali faciam tibi abscidi manum, vel mori, & tunc si facit, incidit in excõmunicationem, licet sit metus, qui cadat in constantem virum. d. c. sacris. & hoc quãtuz ad coactionem, sed per alium respectum non incidit, qz vbi est metus deficit consensus, & sic non est matrimonium, & sic non dicetur cõtraxisse matrimonium, prout requirit hec litera, vt incidatur in hãc penam. Item deficit ratio litere, qz fuit imposita hec pena, & facta hec constitutio propter publice honestatis iustitiaz, vnde hic nulla inhonestas insurgit, cum coacte sit. facit de sent. excom. si
2 gnificauit. ¶ † Quid si cõtrahat, sed non consumit. respõdet gl. q incidit excõmunicationem, qz hec constitutio punit ɔtractum
3 matrimonij, & non coitum, vel incestum. idez Paulus. ¶ † Quero quid si cõtraxit solum sponsalia per verba de futuro. respondet glo. & Paul. q non ligatur, nisi consumauerit per copulam, qz tunc transit in matrimonium, vt in. c. veniens. de spon. & c. is
4 qui. ¶ † Quero q̃tũ ad religiosos, an intelligat de religiosis ꝓfessis tacite, vel expresse vnã de religionibus approbatis. rñdet gl. q sic, vt in. c. j. de voto. lib. vj. sed an tacita ꝓfessio obliget illi religioni. respondet glo. q non, sed religioni in genere. extra de
5 regula. c. non solum. & c. seq. lib. vj. ¶ † Quero quis dicatur professus tacitus. respondet glo. c. j. de voto. lib. vj. cum maior. xiiij. annis sponte, & sciens recipiens habitum professorum, vbi est distinctus de regularib. lib. vj. c. j. & c. constitutionem, vel cum habitum indistinctum ferret per annum, eo. ti. c. ex parte. addit Innocen. c. consulti. extra de regu. dicens, q si quãdo intrauit, protestatus est, q vult mutare vitam, & habitum, & si de his constiterit hic habitus solénitér susceptus dirimit matrimonium iã contractum. hec enim protestatio, siue intentio cum susceptione habitus probationis habetur pro tacita professione. & hic notandum, q hab'tus probationis solénizat propositum. & dicit Landol. in clem. j. de consangui. & affi. q isti qui obligantur religioni in genere, si contrahunt matrimonium sunt excõmunicati, de regula. c. constitutionem. lib. vj. cum iam perfecte matrimoniũ spi-
6 rituale cõtraxerint. xxvij. quest. j. c. j. & ij. ¶ † Quid si quis cõtraxit cum moniali ignorans eam monialem. respondet glo. q ipsa
7 i ncurrit excõmunicationem, & non cõtrahens cum ea. ¶ † Quid de his qui contrahunt ɔtra istaz prohibitionem, an poterũt absolui per episcopũ. Landol. tenet q sic, nisi pendente excõmunicatione immiscuerit se diuinis, qz tunc a solo papa absolui possunt, de re iudic. c. cum eterni. vel nisi ad bigamiaz transierint. c.
8 c. nuper. de bigamis. ¶ † Utrum papa possit dispensare, vt existens in sacris contrahat. respondet Landol. q sic, qz continentia annexa ordini, & solénitas voti pendet a constitutione ecclesie, ergo per papam tolli potest. extra de elec. c. significasti, & c. innotuit. licet aliqui non consentiant de religiosis, q cum eis possit papa dispensare, quibus substantialiter inest continentia, sine qua non sunt religiosi, de statu mona. cum ad monasterium. sed contra eos, facit. c. q votum. vbi dicitur solénitatem voti ex sola constitutione ecclesie inuentam esse.

SVMMARIUM

1 Clericus in sacris cõstitutus officiũ temporale habere non põt.
2 Idem de constituto in minoribus.
3 Clericus quando possit habere officium seculare sue dignitati annexum.
4 Canon quando sit late sententie.

¶ De clerico qui habet officium vicecomitis, vel prepositi secularis. §. vij.

1 Circa † hanc Excõmunicationem, scz de clerico, qui habet officium vicecomitis, vel prepositi secularis. Nota sm Anto. de butr. q in sacris consti-
2 tutus non potest habere officium aliqđ temporale. ¶ † Quero de cõstitutis in minoribus, an possint talia exercere. dicit q non,
3 sed maius iminet periculum existentibus in sacris. ¶ † Sed nunquid possit officium annexum dignitati sue habere seculare. dic q sic, dũmodo per se nõ exerceat, sed alteri cõmittat. ¶ Quero
4 an sit canon late sententie. respõdet glo. q sic. † & addit Ant. de bu. q vbi canon loquitur per verba futuri tpis, & non dirigit sermonem ad iudicem, sed ad personam delinquentez, est late snie.

SVMMARIUM.

1 Prohibitio q religiosi claustrum non exeant, vt leges, vel phisicam audiant, quare facta fuerit.
2 Pena. c. super specula, ne cler. vel mona. an habeat locuz si monachi in claustro studeant, vel audiant leges, vel phisicam.
3 Quid si monachus vadit ad lectionez causa honorandi amicuz in principio studij.
4 Et quid si continuet.
5 Persona ecclesiastica, an possit socijs priuatim legere, vel audire leges in claustro.
6 Menses duo, de quibus in capl. super specula quando currere incipiant.
7 Excommunicatus an sit religiosus, si post exitum a scolis leguz intret ad theologiam.
8 Quid si desinat leges audire. J. duos menses, & iterũ reuertatur, an ligetur.
9 Quid si duorum mensium tantum tempus effluxerit, q non possit ad claustrum redire.
10 Monachi in scientia humana studere non possunt.
11 Pena. c. super specula. in tacite, vel expresse professis locum habet, & ei contrafacientes, qũo puniantur, & J. nume. seq.
13 Religiosi, quomodo possunt ire ad studia.
14 Pena dic. c. habet locum in eunte ad studia theologie, & iuris canonici.
15 Prelatus qñ studioso religioso non vult dare licentiam studẽdi episcopus eam dat, & quis in hoc prelatus dicatur, & nu. seq.
17 Abbas sine licẽtia alicuius sine metu excõmunicationis ad studia ire potest, sed aliter puniri debet.
18 Excõmunicatus est qui vadit ad studendum sine licentia prelati non dimisso habitu, & econuerso.

¶ De religiosis exeuntibus claustrum, vt audiant leges, vel phisicam. §. viij.

Circa hanc Excõmunicationez, scz de religiosis qui exeunt claustrum, vt vadãt ad au-
1 diendum leges, vel phisicam. ¶ † Quero quare sit facta hec prohibitio cum scientia canonica non possit bene sciri sine legali, & mãdatur omnibus in prohemio, vt sciant, & adiscant hãc scientiam, nam

tiam, nam multe sunt materie, que vix, aut nullo modo sciri possunt sine legibus. ergo non debuit prohiberi sciri leges. respõdet Hostiens. q sine principali studio, & auditu legum per libros legales sufficiens scientia potest haberi de ipsis, per ea que in libris canonicis apponuntur, & qui dubitat querat, nam hoc non prohibetur, scilicet de dubijs certiorari, dummodo principaliter ibi non studeat. ad hec. xxvij. distinctio. §. finali. xxviij. distinctio
2 ne. c. finali. ¶ † Quero an habeat locum pena huius capituli, si non exeũt claustruz, nec visitant scholas, sed in claustro studeãt, vel audiant, vel legant audientibus. dicit Innocen. q ligantur, idem Anto. de butr. in eod. c. non magno. & est verum sm Hostien. quo ad verba, secus quo ad mentem. Consulit tamen illuz in hoc dubio se putari ligatum, argumen. eorum, que notantur, de cleri. excõmu. minis. illud. nam licet exitus claustri fuerit causa impulsiua constitutionis. causa tamen finalis fuit, qz ille scientie religioni non conueniunt. & quis dicatur proprie legere, & qd importet hoc verbum, vide Joan. andr. in regula iuris cuz qd,
3 libro sexto. ¶ † Quid si vadit ad audiendum causa honorandi amicum suum in principio studij. respondet Hostien. q sm verba excommunicatus est, puta tamen, q papa responderet talez non ligari ex mente. ff. ad exhiben. l. penultima. qz verba cuz effectu debent intelligi, maxime in penalibus. ff. quod quisqz iu. l. prima. §. hoc autem. idem Joan. andre. dicit, q non est ita ama
4 ra interpretatio facienda. l. finali. ff. ad exhiben. ¶ † Quid si doctor incepit habere paucos scholares, & religiosus vult eũ continue honorare. dicit gl. q non admittit talem honorem, immo etiam si tantum legeret semel in hebdomada religiosus audiẽs
5 esset ligatus, vt omnis fraus excludatur. ¶ † Quero an persona ecclesiastica aliquibus socijs possit priuatim legere, vel audire leges in claustro. respõdet dominus An. q non, & si facit non euadet sententiam excõmunicationis, quia non verbis, sed rebus lex imponitur, de electio. cõmissa, lib. vj. nam electionis auditus, & principaliter studium prohibetur, de hoc in re. iur. cum quid vna via prohibetur, de regu. iur. libro, vj. idem tenet ibi Joan. andr. in mercurialibus, licet contrarium teneat Innocẽ. propter verbum exeuntes, & Petr. de ancharа. qui dicit, q est lici
6 tum in camera studere. ¶ † Quero, quia dicitur, nisi infra duos menses destiterint, quando incipit cursus duorum mensium. gl. dicit, q a tempore scientie, cõstitutionis, siue publicationis, Vincen. dicit numerãdus ab exitu monasterij. idem Innocen. Pet. & Abbas, quo ad religiosos, quo autem ad clericos seculares currunt ab inceptione auditus, idest quando incipiunt audire.
7 ¶ † Quid si post exituz mutato proposito vadit ad theologiaz. respondet An. q non prodest, nisi prius huic constitutioni satisfaciat, redeundo ad claustrum, nisi abbas significaret ei, q iret ad theologiam, quia tunc reuersus censetur in claustro, licet ver
8 ba hoc non sonent. ¶ † Quid si plebani, & similes destiterint infra duos menses, postea iterato inceperunt. respondet An. q li
9 gantur. ¶ † Quid si tantum tempus fluxit de duobus mẽsibus, ita q non possint infra duos menses redire ad claustruz. respondet Anto. q propter hoc non sunt excommunicati, nisi post ter
10 minum ad hoc de electio. cõmissa. lib. vj. ¶ † Item nota, q monachi non possunt studere in scientia humana, nec obstat q lex humana sit pars diuine. de eta. & qualit. c. penultimo. & q leges ab omnibus sciri debent, & omnes astringant. C. de legibus. l. leges. quia istud loquitur de laicis, clericos autem non astringit, de constitutio. c. que in ecclesiarum. & c. ecclesia, licet clerici eis possunt vti, cum pro eis faciunt, distinctio. x. c. si in adiutorium.
11 ¶ † Quero an hec pena habeat locum, siue sit professus tacite,
12 vel expresse, dicit q sic. ¶ † Item nota, q isti cõtrafacientes sunt priuati spe promotionis ad dignitates, non ad ordines, sm glo.
13 c. super specula. cum quibus solus papa dispensat. ¶ † Quero, quia religiosi prohibentur ire ad queuis studia sine licentia sui
14 prelati cum consensu maioris partis conuentus. ¶ † Quid si velit ire ad studium sacre theologie, an habeat locuz hec pena, vel si studere velit in scientia canonica. respondet Petr. de anchar.
15 q sic. ¶ † Quid si prelatus religioso, studioso, & docili, nolit dare licentiam studendi, arguit Joan. an. in nouella, q episcopus dare poterit, nam contemptor scientie est membrũ diaboli. xxxvij. distinctione. c. vltimo. & dicit, q hoc placet Archidya. licet alique rationes vrgeant in contrarium, de quibus in nouella. Itez nota, sm glosaz, q obtenta licentia prelati intelliguntur cõcessa omnia, sine quibus commode studere nõ posset. Ex quo infert, si accipit pecuniam mutuo pro sua necessitate obligatur mona
16 sterium, quod intelligit verum Archi. nisi actum fuisset, q aliunde sibi quereret forte a consanguineo, vel amico. ¶ † Quero de quo prelato intelligitur. respondet Joan. an. in nouella, q Ar
17 chi. intelligit de abbate. ¶ † Sed qd si ipse abbas vult accedere ad studia, nunquid poterit sine licentia alicuius absqz metu excõicationis huius, Archi. dicit, sm quod refert Pet. q lz male faciat ire sine conuentus sui licentia, tamen si vadit, non incur
18 rit istam penam, sed alias puniri potest. ¶ † Quid si vadit ad studendum sine licentia prelati, sed non dimittit habitum, vel econuerso. respondet glo. q vtroqz casu excommunicatus est.

SVMMARIVM

1 Apostata excommunicatus non est, sed excommunicandus.
2 Apostata est, & sic excommunicatus habituz deferẽs abscõsuz.
3 Religioso ex causa licitum est mutare.
4 Monachus dum est in cella, si habitum dimittat, an incurrat in penam. c. vt periculosa. ne cleri. vel mona.

¶ De religiosis qui temere habitũ sue religiõis dimiserint. §. ix.

1 Circa hanc Excõmunicationem, scilicet de religiosis, qui temere vbicunqz habituz sue religionis dimiserint. Nota q sm glosam, q speciale est in religioso apostata, quia alias apostata non est excõmunicatus, sed excommunicandus, sm quod notat Joan. & Ber. xxiij. si quis ex clericis. & de vita & honesta. clerico. si quis ex clericis. & de apo.
2 c. iij. ¶ † Quid si portet habitum, sed absconsum, puta quia cooperit habitum religionis habitu clericoruz seculariũ. respondet glo. in clemen. c. quoniam. de vita & honesta. clerico. q est apostata, & per consequens excõmunicatus. idem Lãdol. no. quemlibet religiosum obligatum ad habitum deferendum extrinsecus, & super omnes alias vestes deferendum, si velit euitare penam capituli, vt periculosa, ne cle. vel mona. lib. vj. nisi causa rationabilis subsit. idem dicit Paulus in dicto. c. quoniam. in clemen. dicens. nunquid sufficit portare habitum sub cappa, vel tabaro, apparet q non per hunc textum, immo talis est apostata, & incidit penam capituli, vt periculosa, ne cleri. vel mona. lib. vj. & ita fuit determinatum Bononie. idem tenet Frãciscus de maronis, q portans habitum vellatum sit excommunicatus.
3 ¶ † Quero hic dicitur, vt periculosa euagandi materia subtrahatur districtius inhibemus, vt ne de cetero aliquis quãcunqz religionez tacite, vel expresse professus sit in scholis, vel alibi temere habitum sue religionis dimittat. Querit glo. quare dicitur temere. respondet quia ex causa, licet habitum transformare, vt puta timoris, de vita & hone. c. penultimo. & ideo tex. in clemẽ. c. quoniam, de vita, & honest. clerico. dicit, religiosi quilibet, quos oportet, per decentiam habitus extrinseci intrinsecam morũ honestatem ostẽdere, si preterquam ex causa rationabili publice vestem ferant huiusmodi subaudi virgatam, vel partitam per annum reddantur inhabiles ad quodcunqz beneficium ecclesiasticum obtinẽdum, vbi dicit zenzelinus, q que sit rationabilis causa arbitrio boni viri iudicabitur. item dicit q nõ dicitur quis assumpsisse, quod statim est dimissurus, vnde si sacerdos, vel religiosus has vestes in momẽto assumeret statim eas dimissurus, non diceret eas assumpsisse. ff. de diuortijs. l. diuortium. item assumere intelligitur, cum quis cum affectu assumit. ff. de verbor. significa. l. nomen filiorum. ergo videtur a contrario, q non dicitur quis dimittere habitum, quem ex rationabili causa dimisit statim reassumpturus. Nam verba sunt intelligenda cũ effectu. vnde dicitur in dicto. c. quoniam. in clemen. q quicũqz clericus virgata, vel partita veste vtetur, nisi rationabilis causa subsit, si beneficiatus extiterit, per sex menses a participatione fructuum beneficiorum, que obtinet sit ipso facto suspẽsus. vnde dicit zenzelinus, quid si deferat non continue, nec causa vsus proprij, sed ob festuz socij, qui militat, vel doctoratur, vel vxoratur, an incurrat hanc penam. respondet non, quia talia raro occurrunt, & iura coadaptantur his que sepe fiunt. ff. de legibus. l. ex his. cuz. l. sequen. & l. ea que raro. ff. de reg. iur. Itez ea que causa festi, & ioco fiunt obligationem non inducunt. ff. de actio. & obliga. l. obligationum. §. verborum. xv. questio. j. illud. de senten. excommu. c. j. & idem de his que fiunt causa honoris momentanei, vt notatur supra ne cle. vel mona. c. super specula. vnde religiosus causa honorandi amicum audiens leges, vel phisicam in principio studij non est excõmunicatus. vide supra. §. proximo. Item qui aliquid facit causa veritatis excusatur a pena infamie, quam alias incideret. ff. de his qui notantur infamia. libro. ij. §. finali. nec talis peccare dicit, vt notat Innocen. de vita & honesta. clerico. c.

tum decorez. et facit iste textus, ubi dicit, nisi causa rationabilis, et hec est arbitraria. Item in simili dicit Innocen. dicto. c. cuz de corem. quod licet theatrales ludos facientes, tanquam infames non sunt promouendi. tamen dicit quod si hoc facerent ad consolationem alicuius infirmi, vel alia iusta causa non peccarent.

4 ¶ †Sed nunquid in lectulo debet deferre habitum. respondet Petrus de ancharano, quod canon sentit quod sic. xx. questione prima. c. finali. dum dicit semper, Joanes an. dicit quod non, putat de mente, quod monachus in cella sua dimittens habitum suum, vel dum balneum intrat in occulto, vel iacens sine habitu ligetur hac constitutione, sed tunc quando exhibet se cospectibus hominuz sine habitu in habitu laicali, vel secularis clerici sine iusta causa, tunc ligatur, alias pauci reperirentur no ligati, pro hoc facit prohemium, siue ratio, de qua in principio huius capituli, vt periculosa facultas euagandi subtrahatur, que ratio cessat in casibus supradictis, et ratio restringit dictum. l. cum pater. §. dulcissimis. de legatis secundo, nec verbum positum in canone est ita amare sumendum, vt non fiat intermissio naturalis, de consecratio. distinctione quinta. si tibi, et. l. antiquitas. C. de testamentis. et. ff. de solu. l. matri. per doctores, dominus Dominicus de sancto Geminiano dicto. c. vt periculosa. addit ad rationem Joanis and. qui dicit, quod hic cessat ratio decretalis, que intendit eorum vacationibus prouidere, allegat clementi. secundam, de vita et honesta. clerico. que imponit penam, si publice vestem prohibitam ferant, vt ibi patet in. §. dignitatez. ergo occulta mutatio, licet non sit licita, non tamen tali pena puniatur.

SVMMARIVM.

1 Religionis causa congregationem facere non licet sine Pape auctoritate.

¶ De fratribus cassate religionis. §. x.

Circa hanc Excommunicationem de fratribus cassate religionis, qui de nouo aliquem reciperent.

1 †Nota, quod hoc. c. et. c. finali. supra eodem titu. Communiter ad hoc allegatur, quod causa religionis non licet congregationem facere. et hic glosa dicit, quod non licet absque licentia principis nouum ordinem, vel collegium constituere. C. de colle. illi. l. j. et. iij. et An. de hutr. c. finali. de excess. prelato. dicit quod ista est regula, quod omnia collegia sunt reprobata, nisi appareant permissa, vt. l. collegia. §. in summa. ff. de colle. illi. et ideo omnes secte, vel collegationes sunt prohibite in ciuitatibus, que no fiunt super his que habent simul tractare, puta societas sartorum, textorum, et similium. et ideo dicit Guiliel. secundum quod recitat Petrus in hoc. c. quod reprobati sunt illi qui vulgo vocantur apostoli, nec tamen volebant, secundum apostolum victuz manibus querere. x. questione tertia. cauendum, decem. c. cum apostolus. Item dicit hic Joanes an. quod papa Jo. reuocauit quatum de facto processerat eos, qui dicuntur fraticelli, vel fratres de paupere vita, siue pizocholi, siue begini in extrauaganti, que incipit sancta romana. Sed istud videtur contra dictum Innocent. in dicto. c. finali. de excessi. prelatorum. vbi dicitur, quod causa pietatis, et religionis, licet conuenire, vt. l. j. ff. de colle. illi. hoc est facere collegium. Sed solutio argumen. patet ex verbis eius, qui subdit, dummodo nihil mali faciant occasione collegij, et hec collegia licet bonum nomen habeant, tamen quia male operantur fit illicitum collegium, et ideo destruendum, ad hoc facit. l. vltima. codez titulo. et. l. greca. ibi posita, quasi dicat Innocen. quia nouitates regulariter sunt suspecte, vt. c. cum consuetudinis. extra de consuetu. et ideo papa hic statuit, quod non propria auctoritate fiat, sed cum sola pape auctoritate fieri possint.

SVMMARIVM

1 Verba acquirere de nouo, quomodo intelligantur.
2 Sedes apostolica aliud est, et aliud est legatus de latere.

¶ De religiosis mendicantibus, qui recipiunt domos, vel loca de nouo. §. xj.

Circa hanc Excommunicationem de religiosis mendicantibus, qui domos ad habitandum, vel loca de nouo reciperent.

1 ¶ †Quero intelligi, quomodo istud de nouo. respondet Pau. quod intelligitur respectu principij, quod nunquam fuit. vij. q. j. non aut. viij. q. j. nec nouum de verboru significationibus, quid per nouale, quandoque dicitur nouum, quod fuit, et postea desijt esse, et iterum remouatur. xviij. questione secunda, de monachis, et sic non intelligitur hic, nam si domus antiqua corruat, et super eodem solo reedificatur, non est locus pene huic, sed solum cum locum de nouo querunt, secus si locus ille desijsset esse suus, et ipsum quererent nouo titulo, tunc locus est huic costitutioni. c. cuz

2 inter. de renunciatio. ¶ †Quero quia textus, de quo fit metio in hac clem. cupientes, qui est positus in. c. vnico. de excessibus prelatorum. libro sexto. dicit sine licentia sedis apostolice. An ergo sufficiet licentia legati de latere. respondet Petrus de ancharano in dicto. c. vnico. quod Jos. an. tenet quod non, quia aliud est sedes apostolica, aliud legatus ipsius, ad hoc de filijs presbytero. c. finali. de senten. excommunica. ea noscitur. et. c. de his. de sententia excommunicatio. libro sexto. c. eos. et in clementi. c. per literas. de preben. Non enim licet legato facere contra iura. Non enim quod facit legatus, dicitur facere sedes apostolica, de preben. hi qui. libro sexto, secundum ea que notat Specula. in tit. de leg. §. nunc tractemus. in principio.

SVMMARIVM

1 Pena clemen. cupientes. de pen. vt habeat locum, que requirantur, et quomodo in hanc penam incidatur, et in quibus locum non habeat.

¶ De religiosis, qui dicunt aliqua verba, vt retrahant audientes a solutione decimarum. §. xij.

Circa hanc excomunicationez

De religiosis, qui dicunt aliqua verba, vt retrahant audientes a solutione decimarum.

1 ¶ †Dicit Paulus, quod duo requiruntur, vt hec pena vedicet sibi locum. Primum quod talia proferant, vt retrahant audientes a solutione decimarum. Secundum, quod proferant obligatis ad decimas soluendas, secus si proferant alia intentione, vel no obligatis. ¶ Item nota, quod hanc penam incidunt, si hec verba dicunt in sermonibus suis, idest in predicationibus, vel alibi, idest priuatis locutionibus.

¶ Item nota, dum dicit religiosos, quod hec pena non habet locuz in clericis secularibus, vel laicis qui contrafacerent.

SVMMARIVM

1 Decimarum retentores absoluendi non sunt.
2 Predicatores non facientes populo conscientiam de decimis, quam penam incurrant, quando sunt requisiti, et infra numero. 4. et. 5.
3 Predicatores non debent facere conscientiam clericis, quando eis predicant.
6 Predicatores, quomodo debeant populuz informare circa decimas persoluendas.
7 Predicatores a quibus requiri debeant, vt populum informet circa decimas.

¶ De religiosis qui confitentibus sibi non faciunt conscientiaz de decimis. §. xiij.

Circa hanc excomunicatione

Scilicet de religiosis, qui confitentibus sibi non faciut conscientiam de decimis.

1 ¶ †Querit Landol. an si inueniatur aliqui retentores decimarum sint absoluendi. rñdet quod non, ex quo sunt continue in mortali peccato ex retentione decimaru, de deci. c. prohibemus. cuz sciant peccatum non esse remissibile, nisi restituatur ablatum.

2 ¶ †Item no. quod predicatores, qui non faciunt conscientiam de decimis sibi confitentibus, vel qui negligunt predicare, quado fuerint requisiti non incurrunt excomunicationem ipso facto, sed suspensionez ab officio predicationis, et confessionis, donec confitentibus ipsis, si hoc ipsum sibi dicendi comode facultatem habuerint, conscientiaz fecerint, sed si in predicta suspensione presumpserint predicare ipso facto sententiam excomunicationis incurrut.

3 ¶ †Quero quia dicitur, quod tenentur facere conscientiam quando populo

do populo predicabunt, an ergo teneantur quando clerici predicant. Respondet glos. et Paul. quod non. de senten. excommuni. si sententia. libro sexto.

¶ Item nota secundum Zenzeli. quod hic non fit mentio de festo natiuitatis Domini, propter celebrationem missarum, que celebrantur illa die, propter quod non est forte commoditas predicandi, sed solum de festo natiuitatis beate Virginis. Item non fit mentio de festo pasche propter communionem.

4 ¶ Quero quia hic dicitur cum fuerint requisiti, an teneantur si non fuerint requisiti. Respondet glo. quod non.

5 ¶ Sed quid si requiruntur in alijs temporibus preterquam in istis. Videtur quod non teneantur predicare, quia hic solum dicit text. quando predicant in istis solennitatibus.

6 ¶ Item nota textum studeant informare. Nam secundum Zenzelinum non sufficit, quod predicando dicant, soluatis decimas, sed tenentur informare qualiter ad eas soluendas ex debito astringatur.

7 ¶ Item nota qui sunt isti a quibus possunt requiri quia tex. dicit, ab ecclesiarum rectoribus, vicarijs, aut loca eorundem tenentibus.

SVMMARIVM

1 Pena clemen. religiosi. de decimis. an habeat locum in clericis secularibus vel laicis.
2 Verbum quicunque comprehendit etiam feminam.
3 Pena dicte clemen. quando locum non habeat.
4 Suspensus a diuinis officijs a quibus officijs suspensus esse intelligatur.

¶ De religiosis qui decimas ecclesijs debitas vsurpant. §. xiiij.

Circa hanc excommunicationem, scilicet de religiosis, qui decimas ecclesijs debitas vsurpant.

1 ¶ Nota secundum glosam et Astensem in sum. vij. li. ti. ij. ver. lxxxviij. quod in hoc quod dicit text. Religiosi, patet quod non habent locum he pene in secularibus clericis vel laicis, qui delinquunt in istis.

2 ¶ Item in hoc quod dicit, quicunque comprehendit etiam feminas religiosas et etiam religiosum ad secularem ecclesiam translatum.

3 ¶ Item in hoc quod dicit ecclesijs debitas patet, quod si decime deberentur non ecclesijs, sed priuatis personis per priuilegium, vel antiquum feudum, et religiosi prohiberent solui, vel aliter facerent contra istam constitutionem non inciderent has penas. Item dicit tex. non permittunt facto intelligitur, vel prohibent verbo.

4 ¶ Querit glo. quia textus dicit quod tales religiosi contrafacientes sunt suspensi ab officijs, an intelligantur de diuinis officijs, an de alijs, puta si erat sacrista, eleemosinarius, camerarius, clauicularius, et similes, glo. arguit ad partes et non determinat. Paulus dicit intellige de diuinis. Item dicit Stephanus, et facit litera infra vbi non repetit, quibus officijs cum omnes religiosi non teneantur ad diuina officia, sed solum professi et clerici. xvi. q. i. nemo. et c. sequen. et c. si monachus, vel potest intelligi de officijs temporalibus, que habent aliquando religiosi, vt sunt procurationes, et castaldionatus. j. q. iij. Saluator. de solutio. c. ij. et hec secunda expositio est benignior. Intelligi etiam posset quando in eadem persona concurrunt officia diuina et alia. Alias si diuina tantum officia concurrunt, tunc illis fit suspensus, vt vitetur maior pena, scilicet excommunicationis, qua nulla est maior in ecclesia. xxiiij. q. j. c. non auferamus. j. q. iiij. corripiantur.

SVMMARIVM

1 Clerici seculares non ligantur pena clementine prime. de senten. excommunicatio.
2 Clementina prima, de senten. excommunicationis de quo interdicto loquatur.
3 Excommunicati sunt religiosi non seruantes interdictum quod seruat matrix ecclesia.
4 Ecclesia matrix que dicatur.
5 Ecclesia matrix quomodo dicatur interdictum obseruare,
6 Ecclesia metropolitana non dicitur matrix quo ad interdictum prouincie.
7 Quid si sit interdicta villa non habens certam ecclesiam matricem, an dicta clemen. prima locum habeat.
8 Religiosi qualiter intelligantur scire matricem ecclesiam seruare interdictum.
9 Interdictum licet sit nullum ob appellationem si matrix ecclesia id seruat si religiosi id non obseruant excommunicati sunt.
10 Interdictum quod seruandum est si per ecclesiam matricem non seruatur religiosi id tenentur obseruare.
11 Episcopus si mandet interdictum seruari, et capitulum contrarium mandet potius episcopo obediendum est.
12 Excommunicati sunt religiosi interdictum non seruantes, clerici vero suspensi.

¶ De religiosis qui non seruant interdictum quando matrix ecclesia seruat. §. xv.

Circa hanc excommunicationem, scilicet de religiosis qui non seruant interdictum, quando matrix ecclesia seruat.

1 ¶ Aduertendum secundum glo. quod non ligantur clerici seculares hac constitutione, scilicet vt incidant excommunicationem, si non seruant interdictum, quando matrix ecclesia seruat.

2 ¶ Quero an intelligatur de interdicto a iure puta canon ponit interdictum ciuitati que insecuta fuerit episcopum. vt in clemen. in §. ciuitas. de penis.

3 ¶ Pone quod matrix ecclesia vult istud interdictum obseruare, et obseruat, an religiosi non obseruantes sint excommunicati. Respondet glo. in verbo sedis apostolice, quod sic.

4 ¶ Quero que dicatur matrix ecclesia. Respondet glos. in verbo matricem, idest maiorem vel baptismalem, que dicitur matrix, quia sicut mater generat, sic illa generat per baptismum, et quia interdicuntur quandoque loca non habentia intra se ecclesiam cathedralem, habent tamen matricem, ideo exprimunt hoc. et dico hoc locum habere etiam cum illa matrix ecclesia religiosis non obseruantibus subest quantum ad presentationem collationis, vel quia sit ipsorum vicaria, cum hic generaliter loquatur.

5 ¶ Quero quomodo intelligitur matrix ecclesia obseruare interdictum. An intelligitur quando solus episcopus, vel prelatus seruat, an quando solum capitulum, an quando vtrunque mixtim. Item quid si vacat ecclesia cathedralis et pars capituli seruat, et pars non seruat, et forte partes sunt equales. i. tot sunt obseruantes, quot sunt non obseruantes. Respondet glos. quod in omnibus his casibus ecclesia sumitur pro materiali ecclesia, scilicet pro ipsius ecclesie parietibus, et quod ex quo quotidie in ecclesia celebratur ianuis apertis siue per prelatum, siue per capitulum totum, vel partem per alios clericos ecclesie non sit locus huic pene secundum Stepha.

6 ¶ Quero an quo ad interdictum prouincie dicetur ecclesia metropolitana matrix, ita quod illa seruante interdictum religiosi totius prouincie non obseruantes ligati hac pena sint, de scientibus loquor. Respondet glos. quod non per hanc literam, que dicit cathedralem vel matricem loci. Constat tamen quod metropoli. puta Rauennas non est iuris, vel cathedralis ciuitatis Bononie, ligabuntur ergo religiosi Rauennatis diocesis tantum.

7 ¶ Quero quid si sit interdicta villa vel castrum non habens certam ecclesiam cathedralem inclusam vel matricem, quod esse posset, puta quia matrix ecclesia est in alia non interdicta, vel quia plures sunt ecclesie in villa vel in castro, et nulla est principalior, quia quelibet baptizat suos parrochianos, et forte ex illis ecclesijs alique seruant interdicta alique non, Respondet glo. puto quod tunc non sit locus huic constitutioni. Deficit enim mens et verba, sicut nec locum haberet, quando in loco singulariter interdicto nulla esset ecclesia, nisi illa religiosorum non seruantium.

8 ¶ Quero qualiter religiosi intelligantur scire matricem ecclesiam seruari interdictum. Respondet glo. quando viderint, vel alio corporis sensu perceperint, puta audierint alias probabiliter ignorantes talem obseruantiam non ligantur hac pena.

9 ¶ Quero quid si interdictum sit nullum propter appellationem illorum contra quos latum fuerit, et tamen matrix ecclesia seruat. Respondet glos. quod nihilominus religiosi non obseruantes incurrunt excommunicationem.

10 ¶ Sed quid si matrix ecclesia non seruat, vbi est seruandum, nunquid religiosi seruare tenentur. Respondet Paulus quod sic. nam excusantur licet matrix non seruet.

11 ¶ Sed quid si episcopus mandat seruari interdictum et capitulum mandat contrarium. Respondet Zenzelinus, quod potius est obediendum episcopo, vt in. c. primo. de postulatione prelatorum. Item dicit de interdicto quod mandatur seruari per episcopum, licet per ecclesiam cathedralem non seruetur, quia non quod fit, sed quod fieri debet attenditur. de elec. c. cum causam.

12 ¶ Item nota secundum Landol. quod religiosi non seruantes interdictum.

sunt excõmunicati. Clerici vero seculares, et etiam religiosi sunt suspensi, vt in.c.tanta.de excel.prela. Item est interdictus ingressus ecclesie de priuilegijs.c.episcoporum.libro sexto. Item sunt excommunicati sepelientes interdictos in clementi.eos de sepultu. Item est irregularis et ineligibilis actiue et passiue.S.eodem titu.is qui libro sexto.

SVMMARIVM

1 Excommunicati non sunt clerici seculares recipientes fratres, vel sorores tertij ordinis ad diuina.
2 Excommunicati non sunt fratres minores recipientes illos tertij ordinis in alijs ecclesijs non in suis.
3 Fratres tertij ordinis gaudent priuilegio, quod tempore interdicti in alijs ecclesijs quam fratruz minorum possunt in diuinis interesse.

De fratribus minoribus recipientibus ad diuina fratres de tertio ordine.§.xvj.

Circa hanc excõmunicationẽ scilicet de fratribus minoribus recipientibus ad diuina fratres et sorores de tertio ordine. 1 Querit glo.an si alij religiosi, vel clerici seculares eos recipiant incidant excõmunicationem. Respondet quod non; nam specialiter excõmunicantur fratres minores secundum Landol.quia specialiter eis afficiebantur, vtpote sui ordinis. Item nota quod hec excõmunicatio habet locum non obstantibus quibuscunq; priuilegijs tam ipsorum fratrum minorum quam illorum de tertio ordine. 2 Quero an si fratres minores recipiant ad diuina in alijs ecclesijs, et non suis incidãt excõmunicationem. Respondet glo.quod non. Posset tamen habere locum alia pena cõmunis.c.j.eodem titu. quia non seruaret interdictum, quando matrix ecclesia seruat, sed si matrix ecclesia non seruat interdictum, si ipsi fratres minores reciperent eos ad diuina in alijs ecclesijs, non incurrunt excõmunicationẽ, secundum Stepha.fatetur tamen, quod si eos reciperent ad diuina contra volũtatem rectorum assumendo sibi hanc auctoritatem, quod inciderent. 3 Item nota secundum Paulum quod isti de tertio ordine gaudent priuilegio, quod tempore interdicti possunt interesse diuinis, quo ad alias ecclesias dummodo non fratrum minorum, et sic dicit Landol. et Zenzeli. quod gaudent priuilegio clericali. et hoc dicit Zenze. credo verum, et sic consului in vna questione perusina.

SVMMARIVM

1 Monachi curiam principum intrantes vt sint excommunicati que requirantur.et nu.seq.

De monachis et canonicis regularibus qui transferunt se ad curias principum.§.xvij.

Circa hanc excommunicationem, scilicet de monachis et canonicis regularibus qui transferunt se ad curias principum. Nota secundum glos. et Asten. in summa, quod tex.dicit non habentes administrationem, ergo si habent administrationem ire possunt causa administrationis.
1 Item nota quod ad excõmunicationem hanc contrahendam duo sunt necessaria, scilicet quod intrauerint curiam, et quod animo damnificandi monasterium vel prelatum. licentiam autem habere vel non habere non est ponderandum, quia etiam si intrarent curiam de licentia prelati animo damnificandi monasteriũ, vel prelatum essent ligati. Ex solo igitur exitu claustri ob hanc causam non ligatur, ex quo non intrauit curiam. Landol. tamẽ dicit, quod si intrat curiam licet non animo malo peccat mortaliter faciendo contra prohibitionem, licet non sit excommunicatus.
2 Quid si intrauit curiam ob hanc causam, idest animo damnificandi prelatum vel monasterium, tamen non intulit damnuz siue quia non potuit, siue quia penituit. Respondet glos. quod excommunicatus est.

SVMMARIVM

1 Canonici regulares tenentes arma intra vel extra septa monasterij non sunt excommunicati.et.j.nu.2.
3 Armorum appellatione quid contineatur.et nu.seq.
5 Clerici arma portantes mortaliter peccant.

De monachis qui sine licentia abbatum infra monasteria tenent arma.§.xviij.

Circa hanc excommunicationem, scilicet de monachis qui sine licentia abbatum in
1 fra septa monasteriorum suorum tenent arma. Nota quod hic non extenditur ad canonicos regulares, quia hic de eis non re
2 petitur secundum glosaz. Quero quid si teneant arma extra septa
3 monasterij. Respõdet glo.quod non sunt excõmunicati. Quero quid intelligitur nomine armorum. Respondet glo. quod intelliguntur tam arma ad defendendum, quam ad offendendum, vt tela et similia.institu.de interdictis.§.armorum.et institu.de pu. iu.§. item lex cornelia.ff.de verborum significatio.l.armorum.cõcor. Paul.Landol.et Zenzeli. qui addit, potest tamen de his intelligi que cõmuni vsu loquendi arma appellantur vt stetur vsui lo quendi.ff.de fundo instructo.l.cum de lanionis.§.asinam.ff.de
4 verborum significatio.l.vt alfenus.et.l.anniculus. Quid si tenent arma nõ ad offensam, sed ad aliũ vsum vt lapides ad edificanduz cultellos ad vsum coquine vel mense. Respõdet Paulus, quod non est locus huic pene. Si autem haberent aceruum lapidum ad fenestram super portam ad impugnandum venientes
5 tunc accedit iste tex. Nunquid clerici portantes peccãt mortaliter. Respondet Mattheus quod sic, alias non possunt excommunicari.ij.q.iij.nemo.et ibi notatur.

SVMMARIVM

1 Religiosus credit parrochiano volenti recipere eucharistiam si dicat se a proprio sacerdote licentiam habere.
2 Seculares mercenarij a quo debent habere licentiam si alibi volunt sumere eucharistiam.
3 Licentia parrochialis sumendi sacramentum alibi an sufficiat si nondum presbyter est.
4 Et an sufficiat licentia vicarij gerentis curam ordinariam illius parrochie.
5 Licentia diocesani sufficit vt in alia ecclesia sumatur sacramentũ.
6 Licentia an requiratur specialis, vt accipias a tali religioso, vel sufficiat generalis.
7 Parrochianorum specialis mentio, an requiratur quando parrochianus dicit religioso do tibi licentiam, vt des eucharistiã meis subditis.
8 Excõmunicati non sunt religiosi baptizantes.
9 Parrochialis curatus potest in adiutorium ipsius cure sibi socium assumere ad tempus.

De religiosis ministrantibus sacramenta eucharistie extreme vnctionis absq; licentia proprij sacerdotis.§.xix.

Circa hanc Excõmunicationem de religiosis ministrantibus sacramẽta eucharistie, ex
1 treme vnctionis absq; licẽtia proprij sacerdotis. Quero an credat religiosus parrochiano volenti recipere eucharistiam si dicat se habere licentiam a proprio sacerdote. Respondet glos. quod sic, quia presumendus est esse memor proprie salutis.j.q.vij.§. sancimus de homici.significasti.2cor. Pau.Lãdol. et Stepha.
2 Quero quid de secularibus mercenarijs et similibus. Respondet glo.quod sufficit licentia presbyterorum in quorum parrochijs
3 habitant. Quero an sufficiat licentia parrochialis qui nõdũ est presbyter. Respondet glo. quod sic, si est legitime etatis vt infra annuz possit ordinari sacerdos, et ita faciat se ordinari infra annum a die, quo est sibi cura cõmissa, aliter ipso facto est priuatus beneficio.vt in.c.licet.de elec.lib.vj. nisi ecclesia parrochialis sit collegiata, quia in isto casu non est priuatus, sed nisi admonitus faciat se infra dictuz terminũ ordinari debet priuari.extra de elec. c.cũ in cunctis.§.cũ inferiora.et.c.institutuz.de elec.lib.vj.tñ episcopi et superiores possunt cum aliquibus dispensare ratione studij, vt non teneantur se facere promoueri ad sacerdotiũ nisi post septẽnium, dum tamen infra annum faciant se promoueri ad subdiaconatum, et post septimum annum ceptum infra annum recipiant diaconatum et presbyteratum, aliter sunt priuati ipso iure.
4 de elec.c.cuz ex eo.lib.vj. Quero an sufficiat licentia vicarij qui gerit curam ordinariã illius ecclesie parrochialis, et est institutus ab epo. Rñdet glo.quod sic. Ex quo infertur, quod si non hz curaz ordinariam, sed est sibi cura ecclesie paruo tpe recõmissa, quod non põt dare hanc licentiam nisi in speciali hoc sit sibi commissum.
5 Quero

5 ¶†Quero an sufficiat licentia diocesani. Respondet glo. q sic. de peniten. & remissio. c. ij. lib. vj. quia episcopus est parrochialis presbyter omnium subiectorũ sue diocesis, & specialiter quando vacat ecclesia parrochialis. consuluit tamen glo. q a parrochiali presbytero recipiatur licentia, qr tutius est non recedere a
6 verbis. c. ad audientiam. de deci. ¶†Quid si parrochianus dicat do tibi licentiam, vt recipias a quouis sacerdote, siue religioso. An requiratur specialis specificatio, q possis recipere a tali
7 fratre minorum, vel predicatorum. ¶†Item quid si parrochianus dicat religioso do tibi licentiam, vt des eucharistiam, & extremam vnctionem meis subditis, an requirat specialis specificatio parrochianorum quibus sunt hec prebenda. Respondet gl.
8 q non ex quo de sacramento fit specificatio. ¶†Quero an religiosi conferentes sacramenta baptismi incidant excommunica-
9 tionem. Rñdet glos. q non. ¶†Item fm Landol. q sacerdos parrochialis curatus quantũcunq simplex ex quo commissa est sibi cura potest in adiutorium ipsius cure sibi assumere sociuz ad tempus quẽcunq religiosum, vel alium sine cuiuscunq superioris licentia, puta in quadragesima, qui ipsum iuuet in sacramentis conferendis, vel in officio predicandi, dummodo constet sibi de ipsius sufficientia. vt notat Inno. in. c. tua. de clerico peregrino. & c. excommunicamus. §. quia vero. de hereticis. naz ex quo tales sunt ordinati rite, ita possunt illa facere sicut curati, nec deficit eis nisi materia, scz populus, si ergo curatus paret sibi materiam exercere poterit. xvj. q. j. ecce.

SVMMARIVM

1 Excommunicati non sunt religiosi absoluentes a sententia ab homine lata.
2 Religiosi in quibus casibus possint sine metu excommunicationis absoluere.
3 Religiosi non excommunicantur si ex priuilegio quod habẽt aliquem absoluunt.
4 Sententie que sunt ille a quibus religiosi si absoluunt sunt excommunicati.
5 Statuta non possunt facere prelati collegiatarum ecclesiarum cum suis capellanis.
Episcopus cum capitulo statuta facere potest.
6 Religiosi absoluentes socium, vel religiosum ab excommunicatione canonis excommunicati sunt.
7 Frater minor an sit excommunicatus si a peccato non ab excommunicatione absoluit percutientem clericum.
8 Excommunicatus, & irregularis ab excommunicatione absolui potest irregularitate durante.
9 Percutiens clericuz si religionem ingreditur an absolui possit.
10 Sacerdos absoluens aliquem a peccatis a quibus non potest, an sit excommunicatus.

¶De religiosis qui absoluunt excõmunicatos a canone. §. xx.

Circa hanc excommunicationẽ de religiosis qui absoluunt excommunicatos a canone.
1 ¶†Quero an si religiosi absoluunt a sententia lata ab homine incidant in excommunicationem. Respondet glos. q non, ex quo non expressit. Idem Landol. & Paul. dicunt q si absoluũt a sententia lata ab homine, vel per delegationem pape, vel per literas aliorum inferiorum prelatorum, non incidunt in excõmunicationem, quia si de hoc intellexisset, expressisset. vt in. c. ad audientiam. de deci. Item quia hec constitutio est penalis. vt in. c.
2 statutum. de electio. lib. vj. ¶†Quero, quia tex. dicit preterqz a casibus in iure expressis, qui sint casus a iure expressi, in qbus religiosi sine metu excommunicationis possunt absoluere. Respondeo, quando regularis regularem percutit, qr tunc ad curiã mitti non debet, sed eum potest absoluere prelatus. vt in. c. monachi. de senten. excommuni. vel in articulo mortis quo casu quilibet simplex sacerdos absoluit, & alij similes. vt in. c. cum eorum.
3 eodem titulo. ¶†Quid si religiosi habent ex priuilegio, vt possint absoluere a casibus excommunicationum in iure positaruz. Respondet glo. q tunc si absoluunt, non incidunt excommunicationez, & hoc est, q dicit tex. vel priuilegijs sedis apostolice cõ
4 cessis eisdem. s. fratribus. ¶†Quero que sint iste sententie a quibus si religiosi absoluunt incidunt excõmunicationem. Respondet glo. in verbo a sententijs, q intelligitur ab omnibus sententijs, siue sint sententie excõmunicationis, siue suspẽsionis, siue interdicti per statuta sinodalia, vel prouincialia promulgate.

5 ¶†Sed nunquid prelati collegiatarum ecclesiarum cum capelanis suis possint facere statuta sine ɔsensu epi, vel capituli cathedralium. Rñdet Steph. q non. vt in. c. cum ɔsuetudinis. de cõsue. & in. c. nouit. de iudi. & de ijs que fi. a pla. c. nouit. Et not. Inno. de ɔsti. cum oẽs. Eps autem cum ɔsensu capituli potest, de ɔsti. c. vt animarũ. lib. vj. de maio. & obe. c. ij. xviij. dist. in prin. de
6 ɔsecra. dist. iij. c. j. ¶†Quero quid si absoluant socium, vel religiosum a predictis, puta ab excõmunicatione canonis. Respondet glo. super verbo quemqz. q tales absoluentes incidunt excõmunicationem. ¶Sed an absoluti incidant tanqz participãtes in crimine glo. Joã. andre. remittit se ad nota. in. c. contingit. de
7 senten. excõmu. ¶†Quero pone q frater minor absoluit percussorem clerici, vel interfectorem non a sententia excõmunicationis, sed a peccato, nũquid incurrat hanc penam. Respõdet Landol. Videtur q non, quia aliud est absoluere a peccato homicidij aliud ab excommunicatione. Nam aliquando remanens in mortali, propter quod est excõmnnicatus, absoluitur ab excom
8 municatione durante peccato de testibus. c. veniens. ¶†Item excõmunicatus & irregularis potest absolui ab excõmunicatione remanente irregularitate. de senten. excõmu. cum illorum. ¶Item qr si tex. iste voluisset dixisset. vt in. c. ad audientiam. de deci. dicit ergo q si talis scienter admittit excõmunicatum ante absolutionem ad sacramentum penitentie, tunc & si non incurrãt hanc excõmunicationem directe incidunt tamen minorem participando cum excõicato, & ɔferendo ecclesiastica sacramenta, & sic participando in diuinis, extra de senten. excõmu. c. nuper. secus si probabiliter ignorabat factum vel ius speciale, vel constitutionem sinodalem, vel prouincialem fulminantem excõmunicationis sententiam, tunc enim foret excusatus. vt in. c. ad apostolice. de cleri. excõmu. mini. & in. c. vt animarum. de ɔstitu. lib. vj. nisi ignorantia fuerit crassa vel supina, & ibi dicit text. puta si ɔstitutio fuit publice publicata in ciuitate, vt not. in. c. cũ in tua.
9 qui matri accusa. pos. & xxxviij. dist. in prin. ¶†Utruz secularis percutiens clericum, & ingrediens religionem possit absolui. vi
10 de Ricar. in. iiij. distin. xviij. ¶†Utrum sacerdos absoluens aliquem ab illis peccatis a quibus non potest peccet mortaliter. vide Ricar. in. iiij. dist. xxviij. ar. ij. q. v.

SVMMARIVM

1 Clerici vel religiosi inducẽtes aliquos, vt eligãt sepulturã apud eos non ad iurandum, vel vouendum non ligantur pena. c. j. de sepultu. lib. vj.
2 Idem si inducant ad vouendum non apud suam ecclesiam.
3 Iurans vel vouens, motu proprio eligere sepulturam in tali loco votum & iuramentum seruare tenetur.
4 Clerici iniuste sepelientes quid restituere teneantur.
5 Ecclesia quare ob delictum vnius de ecclesia interdicatur.
6 Clericus inducens aliquem ad vouendũ eligere sepulturã in ecclesia vbi alias sepeliri dz nõ incidit in excõmunicationem.
7 Interdicta si sit ecclesia vbi quis sepeliri debet in ecclesia cathedrali sepeliendus est.
8 Ecclesia cathedralis subrogata loco interdicte an sit subrogata cum onere & honore.
9 Viatores decedentes sepeliri pñt in ecclesia cathedrali vel parrochiali in qua mortui sunt.
10 Sepultus in aliquo monasterio si fit aliquis, qr ecclesia sua erat interdicta quid debeat habere ecclesia parrochialis.

¶De clericis secularibus & religiosis inducentibus ad vouendum, iurandum, vel pmittenduz de eligendo sepulturã apud eos vel iam electam non mutando. §. xxj.

Circa hanc excõmunicationem de clericis secularibus & religiosis inducẽtibus ad vouendum, iurandum, vel pmittendum de eligendo apud eos sepulturam, vel iam electam non mutandam. Aduertendum q sic dicitur in. c. j. de sepul. lib. vj. de quo. c. facit mentionem tex. in clem. cupientes. de pen. si ɔtrafactum fuerit talis electio erit irrita, & qui sic elegerint non pñt sepeliri apud ecclesias sic electas, nec pñt eligere alibi, sed oino sepeliendi sũt apud ecclesias apud quas fuissent sepeliendi, si non elegissent sepulturam. Alias religiosi & clerici qui predictos in suis ecclesijs, vel cimiteris psumpserint sepelire tenenẽ ad restitutionem corpoz si petanẽ, & etiaz tenentur ad restitutionẽ omnium que occasione sepulture eorũz peruenerint quolibet ad eosdem faciendam integraliter infra

decem dies quam nisi fecerint ecclesia apud quam sepulti fuerint et cimiteria eius ex tunc tamdiu remaneant interdicta donec facta fuerit restitutio predictorum dicto.c.primo.

2 ¶ † Quero quid si non inducant ad iurandum vouendum, vel promittendum, sed inducant, vt eligant. Respondet Pet. de ancha. secundum Jo. andre. q non ligantur ista constitutione, nam simpliciter eligens potest variare, et penitere, q non potest iurans, vouens, vel promittens. ¶ † Quero, quid si inducat ad vouendum, iurandum, vel promittendum de eligendo apud non suam ecclesiam.s.inducentis. Respondet idem secundum Joan. andre. q non ligantur hac constitutione. Uide q not. Hosti. eo. ti. in summa. §. an licitum. versi. quid si quis eligat. vbi loquitur de illo qui iurauit nõ mutare sepulturã, an mutare possit. ¶ † Quid si quis proprio motu iuraret, vel voueret in tali loco eligere sepulturam. respondet Hosti. q tunc tenetur seruare votum, vel iuramentum nisi causa noua superueniat puta, quia factus est episcopus, vel religiosus, vel locus est dissipatus. extra de religio. dom. inter quatuor licet Petr. de ancha. teneat contrarium. d.c.j. de testamen.

4 ¶ † Item nota, q qui illicite sepeliunt tenentur ad restitutionem corporum, et hoc si petantur. Ad restitutionem autem aliorum que occasione sepulture perceperunt infra decem dies, etiã si non petantur. vt dicit glo. in verbo decennium. et ratio est secundum Pet. de ancha. quia semper qui male accipit est in mora, sicut fur. l. in re furtiua. ff. de condit. furti. Non ergo debet interpellari, sed vltro se

5 offerre, vt liberet a peccato. ¶ † Quero quare ex delicto vnius forte minimi de ecclesia, propter iuramentũ, vel promissionem, quam sibi fecit fieri tota ecclesia damnum patiatur, vt sit interdicta cum cimiterio. Respõdet Petr. de ancha. quia reliqui de ecclesia hanc penam interdicti incurrunt potius ex sequenti eorum delicto nõ restituẽdo male accepta, que ex facto alicuius de collegio hoc inducentis quasi totum collegium dicatur deliquisse si retinent rem inuasam ab vno de collegio. Facit q not. c. ij. de ordi. cognitio. Presumitur enim ille talis eorum conscientia deliquisse, postq̃ retinent rem sic inuasam argu. de restitu. spolia. cum ad sedẽ, nam ratione coniunctionis alter alterius facta presumitur scire. argu. l. de tutela. et q ibi notatur. C. de in integrum restitutio. minorum.

6 ¶ † Quero dicitur in. d. c. j. de sepul. q si quis fecerit sibi promitti de eligendo apud illum sepulturam, q tali promissione nõ obstante debet ille sepeliri apud ecclesiam illam apud quam de iure sepeliri debuisset. ¶ Quid ergo si ipsa est illa cuius clericus sic deliquit faciendo sibi iurare, vouere, vel promittere, puta est suus parrochianus vbi alias sepeliri debebat. Respondet Jo. an. in nouella, q ista questio est indubitata, quia ista constitutio emanat in fauorem ecclesie, cui sepultura debet ergo in ipsius penam retorqueri non debet de re. in. c. q ob gratiam. Item licet peccet auferendo libertatem eligendi sepulturam, tamen certat de debito retinendo. Non est ergo habẽda illa ratio de tali que habetur de illo qui certat de lucro captãdo. l. fi. C. de codi. facit. C. si quis ali. te. probi. l. fi. et. l. iulianus. cum. l. sequẽ. de acquirẽ. re

7 rum domi. concordat Petr. de ancharа. ¶ † Quid si illa apud quam debebat sepeliri de iure etiam erat interdicta cum eius cimiterio. Respõdet Archi. illum sepeliendum in ecclesia cathedrali que etiam si esset interdicta seruabitur ordo. xiij. q. ij. c. vbicunque. ¶ † Quero si ista que debebãt restitui huic ecclesie, in qua

8 debebat sepeliri, si interdicta non fuisset, postq nõ ibi, sed in cathedrali, vel alibi sepelitur, vtrum debebuntur ista huic ecclesie ad quam funus transfertur. Eadem etiam esset questio de canonica portione debita ecclesie parrochiali an ea perdat si deprehenditur interdicta tempore sepulture. Posset etiam dici in primo casu, q postq̃ cathedralis, vel alia subrogatur loco interdicte debet intelligi subrogata cum omnibus qualitatibus, et cum onere, et honore. ff. si quis ex testa. liber esse iussus fuerit li. in. §. hec actio. Onus enim comitatur in tali casu emolumentum. l. alumne. §. scia. de aliment. legat. Item potest dici, q si sine delicto esset ecclesia interdicta non esset ecclesia priuanda cõmodis consuetis, argu. l. administratione. C. de lega. Idem sentio si nõ potuit sepeliri apud ecclesiam, apud quam elegit sepulturam, propter casum contingentem in persona mortui, puta quia decessit in campis neque reperitur, vel est bãnitus, propter ista enim ecclesia non est priuanda legatis sibi factis gratia sepulture. vt notatur in. c. in nostra. de sepultu. lib. vj. Si autem quis post electam sepulturam, et legatum ecclesie factum mutasset animum eligendo alibi sepulturam videtur legatum ademptum, et translatum ad illam in qua voluit vltimo sepeliri argu. d. §. scia hec. Petr.

9 de anchara. ¶ † Querit idem Petr. post Joan. andre. Quid de viatoribus decedentibus vbi debeant sepeliri. Joan. andr. in. c. primo. de sepul. in nouella dicit q in ecclesia cathedrali, et recitat opinionem Archi. tenentis contrarium, scilicet q sepeliatur in ecclesia in cuius parrochia mortuus est. Idem Ugo. et Ray. per. c. ecclesias. xxiij. q. j. et. xvj. q. j. c. j. exponẽtes ibi patrũ, idest christianorum. ij. q. iij. ad mensam Goffr. in summa eodem titulo, versicu. quid si peregrinus, dicit q sepeliatur in cathedrali, vel in alia in cuius parrochia mortuus est per dictũ. c. ecclesias. et fuit hec questio de facto Senis in personam cuiusdam militis magnifici forensis qui decessit in parrochia sancti Christophori, et sepultus fuit in ecclesia cathedrali cuius funera fuerũt magnifica et sumptuosa valde. ibi tamen non erat questio de omnibus funeralibus, sed de parte parrochiali quam petebat eccle

10 sia sancti Christophori. ¶ † Quero dicitur hic, q ille qui iniuste sepeliuit tenetur ad restitutionem omnium illi ecclesie vbi debuit sepeliri. Sed pone q ille in ecclesia non potest sepeliri, quia ciuitas erat interdicta, et de facto sepultus fuit apud fratres minores ipsis inuitis, multa tamen pro oblationibus et pro missis dicendis oblata sunt fratribus. Queritur an illa ecclesia debeat illa habere, vel an parrochialis debeat de illis habere quartam, cum nec apud ipsam potuisset etiam sepeliri. Federicus de senis consuluit, q ista male ablata, et male accepta non veniant diuidenda. ff. familie herciscunde. l. ceterum. §. sed et si qui. Ad hoc facit q notat Innoc. in dicto. c. in nostra. vbi ad literam sic dicitur. Siue ergo is de quo agitur apud hospitalarios non de iure, sed de facto sepultus est derelictis eisdem nec totum, nec partem reddent ecclesie parrochiali, sed corpus tantum, et oblationes omnes que occasione sepulture facte fuissent. vt extra de sepul. c. ex parte. Nec obstat. c. in nostra, quia debet intelligi quando prorsus alibi sepultus de facto debebat apud suam ecclesiam sepeliri, sed in casu nostro nulla sibi irrogatur iniuria cum nõ haberet ius tunc sepeliendi propter interdictum. de peniten. et remissio. q in te. et de priuileg. c. cum et plantare. §. q si templarij. Et infert istam rationem, q si ecclesia parrochialis est interdicta, sed non per rationem, q parrochianus alibi sepultus ex electione, vel iuramento, dicto casu ecclesia parrochialis non habebit quartam, et ita scripsi in dicto. c. in nostra. versicu. vltimo queritur. Et hoc dico, q si apud ecclesiam vbi debuit esse sepultus de iure potest defendi, vt sua ecclesia interdicta nihil percipiat. Sed si alibi est sepultus de facto, tunc si sine interdicto sua ecclesia commisit culpam tunc forte idem. Si vero culpam non commisit, quia forte propter delictum domini fuit ciuitas interdicta, tunc etiam non deberet suo iure priuari, cum per eam non staret, sed per casum occurrentem argumen. dicta. l. ab administratione. item si in sua poterat sepeliri, tunc omnium debet fieri restitutio per ecclesiam, que illicite sepeliunt, argumen. huius capituli. et. c. in nostra. que enim occasione rei mee ad te veniunt, debes mihi reddere, sicut ipsam rem, quod dic sicut plene not. Bart. in. l. pretor ait. §. quod de fructibus. ff. de bonis auctoritate iudi. possiden.

SVMMARIVM

1 Hereticus quis dicatur.
2 Hereticus large quis dicatur.
3 Judei, vt heretici non puniuntur si dicant vsuram non esse peccatum.
4 Heretici post mortem, an reconciliari possint.
5 Hereticus quis dicatur propter dubium fidei.
6 Judei vt heretici excommunicati non sunt.
7 Heretici excommunicati sunt.
8 Hereticorum credentes qui dicantur.
9 Hereticorum sermones audientes grauiter sunt suspecti.
10 Hereticorum receptatores qui dicantur.
11 Hereticorum defensores qui dicantur.
12 Hereticorum fautores qui dicantur.
13 Hereticis verbis fauere quis dicatur.
Aduocati hereticorum an dicantur fauere.

¶ De quocunque qui incidit in heresim iam damnatam, vel nouam adinuenit, et generaliter de quocunque heretico. §. xxij.

Circa hanc excõmunicationẽ

scilicet de quocunque, qui incidit in heresim iam damnatam, vel nouam adinuenit, et generaliter de quocunque heretico.

1 ¶ † Quero

1 ¶†Quero quis dicatur hereticus, glo. ordi. in. c. illi qui peregri
nos. xxiiij. q. iij. enumerat plures modos dicẽs. Uno modo dici
tur hereticus, qcunqꝫ est dubius in fide, extra de here. c. dubius.
Scdo, omnis scismaticus dicit hereticus. ij. q. j. qsquis. Tertio,
ois precisus ab ecclesia ſm ꝙ excõicatus dicitur hereticus. iiij.
q. j. c. j. Quarto modo dicit hereticus, qui male interpretat sa
cram scripturam. xxiiij. q. iij. heresis. Quinto, qui nouam opinio
nem inuenit. xxiiij. q. iij. hereticus. Sexto, qui vult auferre priui
legiũ romane ecclesie, que preest oibus. xxij. dist. oes. Septimo,
qui transgredit precepta sedis apostolice pertinaciter. xix. dist.
2 fas. †Item large qñqꝫ dicitur hereticus omnis, qui nõ tenet ar
ticulos fidei, ⁊ ſm hoc iudei, ⁊ gentiles sunt heretici. xxiiij. q. iij.
qꝛ vero, ⁊ ſm hoc non ois hereticus est excõicatus. Stricte aũt
sumit hereticus ois, qui remotus est ab ecclesia, qꝛ errat in fidẽ, ⁊
ſm hoc ois hereticus est excõicatus. extra de here. c. ad abolen
dam. Est ⁊ alia similis glo. in. c. firmissime. de heret. que dicit, ꝙ
sex modis dicit quis hereticus. s. qui peruertit sacra ecclesie, si
cut est simoniacus. j. q. j. eos qui per pecuniã. Itẽ ille, qui se scin
dit ab vnitate ecclesie. vij. q. j. deniqꝫ. Item qui errat in expositio
ne scripture. xxiiij. q. iij. heresis. Item ois excõicatus. iiij. q. v. ꝙ
aũt. Item qui fingit nouam sectam, vel ꝯfictaꝫ sequit. xxiiij. q. iij.
hereticus. Item qui aliter sentit de articulis fidei qꝫ romana ec
clesia. xxiiij. q. j. hec est fides. Addit Ant. de but. in. d. c. firmissi
me, ꝙ ꝓprie dicit hereticus, qui non tenet quatuor cõcilia. C. de
here. l. quicunqꝫ. ⁊. l. fi. C. de sum. trini. ⁊ fide catho. Item qui de
cretalibus epistolis ꝯdicit, vel eas non recipit. xx. di. de libellis.
Item qui cõmunionem catholice ecclesie non recipit, in auc. de
priuilegijs dotium. post prin. colla. viij. Adde ꝙ hereticus esset,
qui diceret Christum non esse verum hominem, vt in. c. cum chri
stus. de hereticis. Item qui diceret pertinaciter asserendo, ꝙ ani
ma rationalis, seu intellectiua non sit forma corporis humani.
per se ⁊ essentialiter tanquam hereticus sit censendus, vt in cle
men. j. de summa trini. ⁊ fide catholica. Item octo articuli vt he
retici da nnantur, ⁊ reprobantur in clemen. ad nostram. de here
ticis. Primo, ꝙ homo in vita presenti tantum, ⁊ taleꝫ perfectio
nis graduꝫ potest acquirere, ꝙ reddetur penitus impeccabilis,
⁊ amplius in gratia perficere non valebit. Nam dicunt, ꝙ si qs
semper proficere posset, posset aliquis perfectior Christo inueni
ri, glo. dicit ꝙ si hoc intelligunt de Dei potentia absoluta catho
lice dictum est per eam posse reddi quem impeccabileꝫ, ⁊ hoc pri
uilegium beate Uirgini credatur datum esse diuinitus. Dicere
autem hominem hoc posse ſm legem cõmunem qua Deus san
ctis dona gratie sue dispensat hoc est hereticum. nam ſm cõmu
nem legem nullus potest impeccabilis fieri nisi per Dei beatifi
cam visionem que solum post hanc vitam datur beatis. Et pro
ut dicit Thom. parte. j. q. c. articu. ij. Forte mouebantur isti au
ctoritate Jo. in epistola. j. c. iij. ibi. Omnis qui natus est ex Deo
non peccat. Sed Hieronymus contra Jouinianum plene huic
auctoritati respõdet de pen. distin. ij. Si eniꝫ probans multis au
ctoritatibus hominem etiam perfectum in hac vita peccare pos
se exemplo Dauid Salomonis Josie Petri. Secundo, ꝙ ieiu
nare non oportet hominem, nec orare postquam gradum perfe
ctionis huiusmodi fuerit assecutus, quia tunc sensualitas est ita
perfecte spiritui, ⁊ rationi subiecta, ꝙ homo potest libere corpo
ri concedere quicquid placet. Glos. pulchris demonstrationi
bus probat hoc esse hereticum. Tertio, ꝙ illi qui sunt in predi
cto gradu pfectionis, ⁊ spiritu libertatis non sunt humane subie
cti obedientie, nec ad aliqua precepta ecclesie obligantur, quia
vt asserunt vbi spiritus domini ibi libertas. Quarto, ꝙ homo
potest ita supernaturalem beatitudinem ſm omnem gradũ per
fectionis in presenti vita assequi, sicut in vita eam obtinebit bea
ta. Quinto, ꝙ quelibet intellectualis natura ex seipsa naturali
ter est beata, ꝙqꝫ anima non indiget lumine glorie ipsam eleuan
te ad Deum videndum, ⁊ eo beate fruendum. Sexto, ꝙ se exer
cere in actibus virtutum est hominis imperfecti, ⁊ perfecta ani
ma licentiat a se virtutes. Septimo, ꝙ mulieris osculuꝫ cum ad
hoc non inclinet natura est mortale peccatum, actus vero carna
lis cum ad hoc inclinet natura peccatum non est, maxime cum
tentatur exercens. Octauo, ꝙ in eleuatione corporis Jesu chri
sti, homo non debet assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere
asserentes ꝙ esset imperfectionis eisdem si a puritate, ⁊ altitudi
ne sue contemplationis tantuꝫ descenderent, ꝙ circa mysteriuꝫ,
seu circa sacramentum eucharistie, aut circa passionem humani
tatis Christi aliqua cogitarent. Unde papa precipit, ꝙ nullus
dictos errores teneat, ⁊ defendat, ⁊ precipit inquisitoribus, vt
diligenter inquirant, ⁊ puniant. Uide glosas pulchre exponen
tes, ⁊ demonstrantes hos esse hereticos errores. Item sunt he
retici, qui negare presumpserint spiritum sanctum eternaliter ex
patre ⁊ filio procedere. Item qui assereret spiritum sanctum pro
cedere a patre ⁊ filio tanquam a duobus principijs, ⁊ non tan
quam ab vno principio. de summa trinita. ⁊ fide catholi. c. vni
co. libro sexto. Item esset hereticus, qui teneret libellum Joa
chim abbatis contra Petrum lombardum editum, in quo ipse
abbas Joachim ponit pluralitatem personaruꝫ in trinitate. plu
ralitatem dico collectiuam, sicut dicimus plures homines effi
cere populum, ⁊ sic diuidit personas substantialiter, ⁊ non per
proprietatem, ⁊ ideo reprobatur in. c. damnamus. extra de sum
ma trinitate ⁊ fide catholica. Item est hereticus, qui pertinaci
ter affirmat vsuras non esse peccatum. vt in clementina prima.
§. sane. de vsuris. ⁊ ibi precipitur ordinarijs ⁊ inquisitoribus, vt
3 contra diffamatos de hmõi errore ꝓcedere non ommittãt. † Ju
dei tñ si hoc pertinaciter assererent, non pñt per inqsitores puni
ri vt heretici, ſm Paul. tñ si hoc dogmatizarent posset ecclesia
eos punire, facit ad hoc ꝙ not. Host. de voto. c. ꝙ sup. sicut pu
niunt in alijs casibus in qbus offendũt fideꝫ. de iude. iudei scdo.
4 ¶†Quero an heretici possint recõciliari post mortẽ, si in morte
apparuerint signa ꝯtritionis. rñdet Ant. de but. in. c. a nobis. de
sen. excõ. ꝙ pñt ⁊ dẽnt. xxvi. q. vj. c. qui recedũt. ⁊. c. seq. de ꝯsecr.
5 dist. iiij. egrotantes. de hereti. excõicamus. in. §. sane. ¶†Quero
quis dicat hereticus pp dubium fidei. rñdet glo. in. d. c. dubius.
extra de here. qñ dubitat in articulis fidei, ⁊ hic est q saluus esse
non põt qui ꝯtradicit alicui articulo posito in symbolo, Credo
in vnum deũ. qbus per fidem solam exhibenda est credulitas, qꝛ
fides est de re nõ visa, de pe. di. iiij. c. in dona. C. de sum. tri. ⁊ fide
catho. l. fi. Sed ꝯtra, qꝛ nullus est, qui qñqꝫ ex carnis stimulo nõ
reuocet in dubium. rñdet Ant. de bu. ꝙ qdam est dubietas, que
hꝫ ptinaciam animi, ⁊ deliberationeꝫ, ⁊ placentiã hꝫ, ⁊ hec indu
cit heresiꝫ circa articulos fidei. Quedã est dubitatio, que ꝓcedit
nõ ex ꝯscientia, ⁊ hec est potius pena qꝫ culpa, ⁊ debilitas ꝓprie
imaginationis qꝫ peccatum, nec habet heresim, cum frequenter
ꝯtra voluntatem accidat, imo ille qui se bene firmat in fide, ⁊ ta
libus motibus resistit, meret, sicut ille qui resistit carnis stimulis.
6 vj. dist. sed pensandum ad hoc. xxiiij. dist. dixit. ¶†Quero an iu
dei sint excõicati tanqꝫ heretici. rñdet Anto. de bu. in. c. ad abo
lendam ꝙ non, qꝛ quo ad canonicas sanctiones nihil ad nos de
7 his q foris sunt. ij. q. j. multi. extra d diuor. gaudemus. ¶†Que
ro an heretici occulti sint excõicati. rñdet glo. ꝙ sic, de hereti. in
8 cle. j. ¶†Quero qui dñr credentes hereticoꝝ. rñdet Anto. de
but. ꝙ qdam sunt credentes hereticos esse bonos, ⁊ istis nõ po
nit pena hereticoꝝ. Quidam sunt credentes hereticoꝝ errori
bus, ⁊ tales sunt heretici. Pet. aũt de anch. in. c. qcunqꝫ. de he
re. lib. vj. dicit, ꝙ credẽtes dñr, qui se dñt credere eoꝝ erroribus,
de pe. di. põt. Item qui in orõnibus sequunt eoꝝ ritum, ⁊ ꝯsola
tionẽ ⁊ cõionem ab hereticis recipiũt, vel signa, que ad eoꝝ rituꝫ
ꝑtinent, ⁊ ideo tales dñr credentes, qꝛ presumit affectus ad eos
esse, quoꝝ opa sequunt. l. dolũ. C. de dol. ⁊ plus est facto qꝫ vbo
aliqd facere, de appel. c. dilecti. l. certũ. ff. si cer. pet. ⁊ intellige de
factis, que ꝑtinent ad ritum errantiũ. alias secus, puta si ducatũ
preberet heretico, vel alimenta, vel signa, que nõ spectãt ad cultuꝫ
fidei. Tales. n. nõ credentes, sed receptatores dicerent. s. eo. c. ac
9 cusatus. §. ille quoqꝫ. ¶†Sed qd de audientib' sermones ⁊ pre
dicationes hereticoꝝ. Dic ꝙ hi non pñt dici credentes, sed gra
uiter sunt suspecti, ita ꝙ ẽt purgatio indicenda est, de here. c. ex
cõicamus. §. qui aũt. Sitr qui cõicant in ducatu, cibis, vt pdixi,
semel aũt in talibus actibus pticipando non põt dici qs credẽs,
10 vel suspectus. j. q. j. ꝯstat. de ꝑsump. c. ex studijs. ¶†Quero qui
dicant receptatores. rñdet idem Pet. vbi. s. ꝙ illi qui sciẽter he
reticos suscipiũt, in. c. felicis. de pe. post prin. Lex aũt illum rece
ptatorẽ vocat, q receptat, ⁊ celat, vt celatus iudicis manus eua
dat. l. j. ⁊. ij. ff. de recepta. ⁊. ff. de offi. presi. l. ꝯgruit, ⁊ ꝙ not. in. l.
qcunqꝫ. C. de ser. fugi. ⁊ not. Host. in sum. huius tit. §. que pena.
11 ¶†Quero qui dicant defensores. rñdet idẽ vbi. s. ꝙ qñqꝫ qs de
fendit errorem, qñqꝫ errantes primus dãnabilior est. xxiiij. q. iij.
qui alioꝝ. scdo qui defendit ꝑsonam, ⁊ punit. c. qcunqꝫ. de here.
lib. vj. ⁊ ista defensio ꝑsone põt multiplr ꝯtingere, puta viribus
⁊ potentia, ne pueniat ad manus iudicis, ⁊ de ista defensione lo
quit. xxj. q. j. per totum. Itẽ dñr tales defendere principes, ⁊ pre
lati qui tales non corrigũt. Nam in eis negligere est fauere. ij. q.
12 vij. negligere. lxxxiij. di. error. ⁊. c. vt fame. de sen. excõ. ¶†Que
ro qui dicant fautores. rñdet idem vbi. s. distinguendũ inter per
sonas publicas ⁊ priuatas. Illi. n. qui hñt publicam ptãteꝫ ex so
la cõmissione pñt dici fautores, qñ. s. nõ fugant ab ecclesia dam

natum, neq; puniunt. xxiij. q. iij. qui pōt. & c. quante. de sen. excō. vbi de hoc. Priuate vero psone non capiendo, vel detinēdo nō dicūr fautores, q: hoc spectat ad hñtes ptātem. Quantū aūt ad verbalem resistentiam, glibet tenetur resistere blassemantibus. 3. c. j. & c. qui alios. vbi de hoc. ¶ † Utrum quis dicat fauere hereticis verbis. Rñdet idē φ sic, si non per iocum, nec ex lingue lubrico, sed in publico, & in quenticula dicit illos non esse tales, quales dicūr, & generaliter qui puocant verbis plebem ad hereticoꝝ amorem, & fidem eneruant, fauere dicūr & pbatur. ij. q. iij. timendo. ij. q. j. c. si. item defendens colorate dicitur fauere. ij. q. iij. ita. Secus si per lubricum lingue. ff. de actio. & obli. l. obligationum substantia. Aduocati etiam qui defendendo eoꝝ excessus excusant fauere dicuntur. Et de istis aduocatis, vide φ not. Jo. and. in. c. pposuit. de cleri. excom. mini.

13

SUMMARIUM

1 Excommunicati sunt domini temporales de officio inquisitionis cognoscentes.

¶ De dominis temporalibus qui cognoscunt de officio inquisitionis. §. xxiij.

1 Circa hanc † excōmunicationem, sc; de dñis tēporalibus qui cognoscunt de officio inquisitionis. Aduertendum φ incurrūt hanc excōicationem, siue principalr, siue incidenter cognoscant, principaliter, puta q: ista de causa principali facit capi hereticum. Incidenter, puta q: fecerat capi eum alia de causa, sed incidenter etiam de hoc inquisiuit. item nota, φ dantes eis auxilium qsilium & fauorem sunt excōicati, si sciēter hoc faciūt secus si ignoranter, fm glo.

SUMMARIUM

1 Inquisitores si ob timorem vel scandalum euitandum ommittāt contra aliquem procedere excōmunicati non sunt.
2 Suspectus de heresi quis dicatur.
3 Sede vacante an collegium cardinalium possit absoluere.
4 Pene suspensionis & excōicationis occultos ligant, ideo dispensatione & absolutione indigent.

¶ De inquisitoribus qui quouis modo ommittunt procedere contra hereticos. §. xxiiij.

Circa hanc excōicationē de inqsitoribus q odio gra vel amore ommittūt pcedere q̄
1 hrticos. ¶ † Quero qd si ommittāt timore, vel pp vitādū scāda
2 lū. rñdet gl. φ nō est locus huic pene. ¶ † Quero qs dicat suspectus, & p quā suspitionē pōt q̄ quēpiā pcedi. vide Ant. de bu. in c. excōicatus. de here. & Jo. de lig. in cle. j. eo. ti. ¶ † Quero, q: h
3 dr, φ nō pōt absolui pterq̄ p roma. pōti. qd si vacat sedes aplica, an possit absolui a collegio cardinaliū. rñdet Lap. φ nō. de elec. ne romani. s; solū papa viuēte, vel ab eo cui cōmiserit, nā h intellr de psona nō de dignitate. vt scribit Arch. ō rescri. c. si gra
4 tiose. li. vj. ¶ † Quero, q: hic dr, φ eps qfaciēs incurrit penā suspēsionis ab offō p trienniū. An pene suspēsiōis & excōicatiōis ligēt occultos, vt idigeāt dispēsatione & absolōne. rñdet gl. φ sic, que semp ad hoc allegat. Nota ergo & necessarium est qfessoribus scire suspensiones, an possint eos mittere pro dispēsatione.

SUMMARIUM

1 Inquisitores pecuniam extorquentes, vt absolui possint debent quod extorserunt restituere.
Ecclesia fiscum habet.

¶ De inqsitoribus q extorquent pecuniā rōne sui officij. §. xxv.

1 Circa hanc excōicationē de inqsitorib⁹ q extorquēt pecunias rōne sui officij. ¶ † Quero quātū dēnt satisfacer, vt absolui possint. rñdet gl. φ sufficit restituere quātū extorserūt. Itē no. φ eccl'ia h; fiscū suū, fm Lan. vt refert Jo. de lig. q vocat thesauraria, seu bursa, cui applicant bona alicuius plati, sicut bona, & res impij, dñr fiscus. Nō aūt bona, ppa imperatoris, vel plati. h;. n. eccl'ia loculos, q pcesserūt ex loculis, quos habuit dñs. xij. q. j. exemplū. & c. hebit. In hoc tñ fisco oēs res ecclesie oblationes fideliū appellate sūt, eo φ a fidelibus collate sūt ampliātes. xij. q. j. vidētes. Et in tātum ampliatus est fiscus, φ nulla psona ecclesiastica maxime cōem vitam gerēs pōt egēs vel pauper iueniri, φ verū est si bene fieret diuisio. Sed prelati nostri tpis male diuidunt, sed totum sibi appropriant.

SUMMARIUM

1 Assassini qui dicantur.
2 Excōmunicatus non est occidi mandans paganos vel iudeos.
3 Excōicatus est mādans per assassinos occidi christianum, licet re integra anteq̄ mors sequat mādatum reuocauerit.

¶ De his qui mādant xpianos occidi per assassinos. §. xxvj.

1 Circa hāc excōicationē. s. de his q mādant xpianos occidi p assassinos & c. ¶ † Quero q dicat assassini. rñdet Pet. de anc. φ assassini dñr q pcio qducti dlicta cōmittūt, & isti atrocius de qsuetudine puniunt, q̄ si gratis mādato suscepto occiderēt. vt no. Bar. in. l. nō solū. §. si mādato. ō iniur. & l. cicero. de pe. idē dicit Jo. an. in nouel. s. φ assassini dñr q p pecuniā hoies occidūt, & dñr a cino cinis, q: cindūt aiam a
2 corpe fm Arch. ¶ † Quero qd si mādat occidi iudeos, vel paganos. rñdet Pe. & Jo. an. φ nō est excōicat⁹, & iō dicit Jo. an. se defēdisse quēdam platū q̄ quē fuerat pbatū, φ fecerat occidi hoies p assassinos, s; cū illi hoies potuissent fuisse nō xpiani, nō
3 erat sufficiēs pbatio. ¶ † Quero qd si mādauit qs occidi xpianū per assassinos, & re integra, anteq̄ mors fuerit secuta, reuocauit. rñdet gl. φ nihilominus est excōicatus ex suo mādato. Item nota, φ tales nedū sunt excōicati, sed depositi a dignitate, ordine, honore, officio, & beneficio, vt in. d. c. pro humani.

SUMMARIUM

1 Ordinatus a simoniaco qn caracterem accipiat, & quando executionem ordinum non habeat.
2 Suspensio an in infinitū procedat puta si suspēsus ordinat vnū, & ille alium, an omnes in infinitum suspensi sint.
3 Scismaticus proprie quis dicatur.
Scismaticus large quis dicatur.
Et quis stricte & magis stricte, & quis strictissime.
4 Scismatici an sint heretici, & in penas hereticoꝝ an incurrunt.
5 Scismatici qui sint excōmunicati, & qui excōmunicandi.
6 Scisma & heresis quomodo inter se differant.

¶ De scismaticis, & q nitunt eoꝝ ordinatōib⁹, vel alien. §. xxvij.

Circa hanc excōicationē. s. de scismaticis, & q innitunt eoꝝ ordinatōib⁹, vel alienatōib⁹. Notādū, φ irrite sūt ordinatiōes, bñficioꝝ collatiōes, & eccl'iasticaꝝ reꝝ alienatiōes a scismaticis facte, & a dignitate, & ordine
1 suspēdit, q iurat scisma tenere. vt in. c. j. ō scisma. ¶ † Sed nūqd ordinatus a scismatico accipit caracterē. rñdet gl. in. d. c. j. dicēs φ sic, dūmō in forma eccl'ie fuerit ordinat⁹, tñ est suspēsus, & nō h; executiones, nisi dispēset, & dispēsari pōt cū recipiēte a scismatico ignorāter, & d; expelli ab offō, nisi pbet p testes, vel p lras se cū dispēsatū fuisse, q tñ nō pōt dispēsari ab epō scismatico, q eū ordinauit et postq̄ ipse eps est reuersus ad fidei vnitatē, vt in. c.
2 frnitatē in tex. & gl. ex̄ de scisma. ¶ † Quero an suspēsio pcedat in infinitū, puta si suspēsus ordinat vnū, & ille aliū, & ille alteꝝ an in infinitū oēs sint suspēsi. Rñdet Ant. de but. in. d. c. j. φ qdam tenēt φ sic. Sed Inn. h; hoc p absurdo. vñ dicit, φ nō est veꝝ, φ ptās ordinādi tollat in infinitū, q: nō extēdit nisi ad ordinatos, & noiatim pcisos, q̄si diceret, φ nō trāsit hec pena ad tertiam psonā sicut in excōicato. Hic tñ φ lex qdicit, q: si p plures manus ambulauerint idē erit. ff. de mino. l. in cāe. §. fi. & l. sed & vbi, & φ dicit canon, φ de radice infecta bonus fructus exire nō poterit. j. q. j. fert. Host. dicit φ durāte ignorātia sic ordinatoꝝ prefert opi. Vitati, & oia in xpi fide purgant ō coha. cle. & mu. c. vita. Vitate aūt cōpta necia erit dispēsatio. Et dato φ tot⁹ mūdus sit inuolutus, & multitudo sit in cā, pstabit saltē pape lrimā cās dispēsandi, ex̄ de ordi. ab epo. c. j. & ij. & de cler. excō. minis. c. latores.
3 ¶ † Quero qs dicat pprie scismaticus. rñdet Ant. de bu. qñq; hoc vbū sumit largissime, vt oīs in pciō mortali qstitutus. xiij. q. iij. aplice. j. q. j. sacerdotes, & hi sunt a deo separati, non autem a sacramētis ecclesie. large dicunt esse scismatici oēs excōicati. ex quibus

quibus aliqui peccant, aliqui non, sed sine peccato non dz excõi catio fieri, de rest. spol. literas. de sen. excom. c. inqsitioni. tamen sunt ab omni actu fideliũ separati. Stricte aũt qui ɔiurationes faciunt ɔtra epm ꝓprium, ꝛ in his non habet locum. c. j. de scis/ma. nõ enim sunt suspensi, sed suspendendi, ſm Hostiẽ. ꝛ Inno. Adhuc magis stricte possunt dici scismatici, qui ɔtra epm pro/prium insurgũt, ꝛ episcopatum tenent, ꝛ suos ɔstituunt sacerdo/tes faciunt. vij. q. j. scire. xxiiij. q. iij. inter scisma. Quidam sũt scis matici strictissime, put in. c. j. de scismaticis sumitur, vt qui sunt diuisi ab vnitate ecclesie, ꝛ qui conanť sibi epos, ꝛ presbyteros, ꝛ
4 ɔstitutiones facere. vij. q. j. nouatianus. ¶ † Sed nunquid tales sunt heretici, ꝛ incurrunt penas hereticoꝝ. Uidetur ꝙ sic, quasi male sentiãt de illo articulo vnam sanctam ecclesiam. Alij tenẽt ɔtrarium, ꝙ ꝓprie nõ sunt heretici, ꝛ hanc opi. tenet Hosti. dum modo recognoscãt romanam ecclesiam, qꝛ tũc non sunt ab vni/tate diuisi, vnde duo licet ɔtendant se pontifices romanos, non ꝓpter hoc heretici sunt, qꝛ credũt vnam ecclesiam, licet quilibet credat se eius spõsum esse. Sed si quis se papam ɔtẽderet, qꝛ cre deret ecclesiam duos habere põtifices esset hereticus, qꝛ crede/ret duas ecclesias, ɔtra illud vnam sanctam ecclesiaz catholicã,
5 ꝛ sic intellige Jo. vij. q. j. non aũt. ¶ † Utrum oẽs scismatici sint excõicati. rñdet idem Ant. in. d. c. j. ꝙ illi scismatici tantum sunt excõmunicati, qui se ɔtra ecclesiam romanam extollũt, ꝛ ab ipsa se separant, qꝛ tales sunt heretici, ꝛ per ɔsequens excõmunicati, vt in. d. c. excõmunicamus. de hereti. ꝛ ideo greci hucusqꝫ fuerũt excõmunicati, qꝛ fuerũt diuisi ab eo, ꝙ ecclesia pro articulis fi/dei determinauit. Alij aũt sunt excõmunicandi. s. scismatici lar/ge, qui nõ sunt ɔtra articulos fidei, nec ɔtra vniuersalez ecclesiã, ita ꝙ sunt suspẽsi nõ excõmunicati. vt hic in fine, sed ꝓcessu curie
6 oẽs sunt excõmunicati. ¶ † Quero que differentia sit inter scis/ma ꝛ heresim, glo. in. c. inter heresim. xxiiij. q. iij. dicit, ꝙ est diffe/rentia que est inter dispositionem ꝛ habituz. primo enim dicitur scisma. Sed postꝗ̃ pertinaciter adheret sue secte dicitur here/sis, vel aliter, vt dicas, ꝙ omnis hereticus est scismaticus, sed nõ ɔuertitur, ꝛ sic est illa differentia, que est inter genus ꝛ speciem.

SVMMARIVM

1 Excõicati sunt ferrum, ꝛ arma, ꝛ hmõi portantes ad infideles, lz ea intentione portent, vt non pugnetur ɔtra christianos.
2 Arma ad infideles portantes capite puniri debent.
3 Armorum appellatione quid contineatur.
4 Excõmunicati an sint exercentes piraticam contra infideles in nauibus saracenorum.

¶ De ferentibus ferrum arma lignamina ad impugnan/dum christianos necessaria. §. xxviij.

Circa hanc excõmunicationẽ

1 scilicet de ferentibus ferrum, arma ꝛc. ¶ † Quero quid si ferruz, ꝛ alia hmõi sint delata non intentione, vt impugnenť christiani. rñdet Ant. de hut. d. c. ita quorũdam. ꝙ sufficit, ꝙ portẽt lz non hac intentione, vt impugnenť christiani, sed sufficit, ꝙ impugna/
2 ri pñt. ¶ † Quero an sit alia pena vltra excõicationem. rñdet gl. ꝙ sic, qꝛ dẽnt capite puniri. l. ij. C. que res expor. nõ de. ideõ dicit in his qui docent naues facere eos, cũ prius illius rei peritiaz nõ
3 hẽnt. C. de pe. l. fi. ¶ † Quero qd ɔtineatur appellatione armo rum. rñdet glo. ꝙ fustes, ꝛ lapides, puta si deferrent lapides ma
4 chinis imponẽdos. ¶ † Quero qd de his qui exercent guberna tionem in piraticis nauibus saracenoꝝ nõ ɔtra christianos, sed ɔtra alios infideles. rñdet Ant. de bu. in. c. ad liberandũ. ſm ali quos, ꝙ sunt excõicati, qꝛ docent eos in piratica arte, qua pote/runt postea xpianos impugnare, licet hoc non placeat Inno.

SVMMARIVM

1 Incendiarij ecclesiarum, ꝛ aliarum rerum inter se differunt.
2 Incendiarij qui dicantur. ꝛ. j. nu. 3. et. 4.
5 Effractor ecclesie quis dicatur.
6 Effractor ecclesie occultus excõmunicatus est.
7 Sacrilegi vtrũ sint excõicati, ꝛ quõ sacrilegium cõmittatur.
Monialem hñdictam deflorans, an ꝛ quando sit excõicatus.
8 Excõmunicati sunt accipientes corpus Christi de altari, vt ali/quod sortilegium faciant.
9 Effractor siue incẽdiarius a quo denunciari debeat.
10 Incendiarij nõ ecclesiaꝝ qui apud aliquã ꝓuinciam reputantur excõicati an vigore talis ɔsuetudinis excõicati sint.
11 Incendiarij ob metum vel vim coacti an sint excõmunicati.

¶ De fractoribus, seu incendiarijs. §. xxix.

Circa hanc excõmunicationẽ

de fractoribus, siue incẽdiarijs. Nota dñiam inter incendiarios ecclesiaꝝ, ꝛ religiosoꝝ locoꝝ, ꝛ aliaꝝ reꝝ ſm Ric. in. iiij. ꝛ Astẽ. in sum. lib. vij. ti. ij. ver. xviij. qꝛ incensores ecclesiaꝝ, ꝛ religiosoꝝ locoꝝ, ꝛ cimiterioꝝ, q̃. j. spaciuz ꝓuilegiatum ɔtinenť sunt excõi/cati ipso iure, sed ante denũciationez pñt absolui ab epo post de nũciationez ꝟo a solo papa. Incendiarij ꝟo aliaꝝ reꝝ non sunt excõicati ipso iure, sed excõicandi, ꝛ cuz fuerint excõicati, a solo
2 papa absolui pñt. ¶ † Quero q dicanť incẽdiarij. rñdet Asten. ſm Ray. qui incẽdunt aucte ꝓpria ciuitatem, villaz, domũ, sege tem, vel silẽm rem malo studio, siue ꝑ vindicta, seu odio. xxiij. q. vlt. c. pessimã. nõ solũ aũt ſm Rodo. dr̃ incendiarius, q incẽdit, sed ẽt q facit incẽdi, vel ad hoc sciẽter ɔsiliũ, vel auxiliuz impẽdit aucte ꝓpria, vt dictũ est, ꝛ dr̃ malo studio, qꝛ si casu, vel negligen
3 tia faciat nõ est incẽdiarius his ɔcor. Monal. in sum. ¶ † Quid de illo qui hꝫ ius indicendi bellum iustũ. rñdet Ray. ꝙ incendia
4 rius dici non dꝫ, nec ipse, nec qui iussu eius incendit. † Quid de il lo qui incẽdit ꝓpriam domũ, vel segetẽ. rñdet Asten. ſm Goff. ꝙ talis lz peccaret abutẽdo re sua, nõ tñ incideret penã incẽdia/
5 rij, nisi dolo malo hoc faceret, vt vicini bona incẽderet. ¶ † Que ro qs dicať effractor ecclesie. rñdet Asten. ſm Rod. ꝙ ille q do lo malo, aut per iniuriã violenter parietẽ foderit, aut vitreã fene strã, aut ferratã ruperit, aut hostia, aut vectes, aut cardines, duz
6 tenẽt hostia firmata, diruperit, aut tectũ ecclesie. ¶ † Sed nũqd effractor occultus erit excõicatus ipso iure. rñdet Rod. ꝙ sic in fauorẽ ecclesie. Ex ꝑdictis pꝫ, ꝙ si predones cã frãgendi ecc̃ias vadãt non tñ frangãt. puta qꝛ eam aptam, ꝛ nullum resistentem inueniũt, qꝛ inde custodes ꝑꝑ eoꝝ timorem auffugerãt non inci/dũt excõicationẽ, lz intrẽt parati inferre vim violẽtibus eis resi/
7 stere. ¶ † Quero qd de sacrilegis vtꝝ sint excõicati. rñdet Astẽ. ſm Ric. in. iiij. di. xviij. ar. xij. q. j. ꝙ vt dr̃. xvij. q. iiij. si qs. Sacri legiũ cõmittiť auferendo sacrũ de sacro, vel sacrũ de non sacro, vel nõ sacrũ de sacro, quocũqꝫ aũt istoꝝ modoꝝ qs cõmittat sa crilegiũ nõ incurrit excõicationẽ maiorẽ ipso iure, nisi faciat hoc cũ violatione ecc̃ie, siue incẽdio. extra de sen. excõ. c. ɔquesti. in glo. Tales tñ sunt excõicandi, si moniti satisfacere ɔtẽpserint. vt xvij. q. vij. si qs domũ dei. ꝛ. xij. q. ij. indigne. Uerũ tñ aliqbus ꝓba biltr, ꝙ ipso iure minorẽ excõicationem incurrãt. Dr̃. n. in. c. si qs domũ dei donec i ɔuẽtu ltime monitus satisfaciat sciat se cõione priuatũ esse. vñ illud. c. ij. q. iij. canonica. in quo violatores ecc̃ia rum excõicanť. loquiť de his qui ecc̃ias violant cũ effractione. siſr illud. xvij. q. iiij. oẽs ecc̃ie. Ibi excõicanť oẽs raptores ecc̃ie ꝛ alienatores facultatũ eius, loquiť de raptoribus reꝝ ecc̃ie viz inferendo. s. eã frãgendo. Ex ꝑdictis ergo pꝫ, ꝙ illi qui ecclesias offendũt, vel bona ipsaꝝ diripiũt aliter quã ecclesias incẽdendo vel violando ẽt ope nõ sunt excõicati ipso iure, sed tñ sunt excõi/candi, lz dicanť sacrilegi. extra de fo. cõpe. c. ɔquestuz. Patet ẽt ex ꝑdictis, ꝙ deflorans monialẽ hñdictã, lz auferat rem sacrã. s. virginitatẽ de muliere sacra nõ incurrit excõicationẽ ipso iure, ni si eã opprimat violẽter. Si tñ eps in ɔsecrando ferat sñiam ex/cõicationis in oẽs qui cum talibus se imiscebant carnaliter post hoc carnaliter eaz cognoscẽs excõicationez incurrit hec Ricar.
8 ¶ † Quid si aliqs cõmittit in ecclesia aliqd enorme, puta accipit corpus Christi de altari, vel duz cõicat, tz in ore ꝑꝑ sortiarias. i. ad faciendũ sortilegiũ, vel crisma, vel frãgit altare, vel crucẽ, vel siſe. rñdet Asten. ſm Ray. ꝙ talis est excõicatus. extra eo. c. cõ questi. xvij. q. iiij. oẽs ecc̃ie. sed Asten. dicit ꝙ sicut ex ꝑdictis pꝫ vr̃ ꝙ qui accipit talia sine fractione ecc̃ie, siue violatione nõ sit ipso iure excõicatus ſm Ric. di. xviij. in. iiij. Itez nota ꝙ nedum effractor, vel incẽdiarius ecc̃ie, vel loci religiosi, vel cimiterij est excõicatus, sed ẽt totius spacij priuilegiati q sunt. xxx. passus in circuitu ecc̃ie. xvij. q. iiij. qsqs. ꝛ. c. diffinit nisi sint capelle q̃ sunt infra ambitũ muroꝝ quasi i modũ castri fabricate, vt. d. c. qsqs.
9 ¶ † Quero dr̃ hic, ꝙ effractor, siue incẽdiarius excõicatus, si de nũcieť a quo dꝫ denũciari. rñdet Ric. ꝙ a quocũqꝫ, vel ẽt a sim/plici sacerdote, dũ tñ hẽat ex ɔsuetudine auctem excõicandi, vel
10 denũciãdi, vel sint dñũciati ab hoie, vel ɔstõne sinodali. ¶ † Que ro an alij icẽdiarij nõ ecclesiaꝝ, q apud aliquas ꝓuincias ex ɔsue tudine reputanť excõicati, vt in theutonica, an vigoř talis ɔsue/

tudinis ſint excōicati. Hoſti. in ſum. de incendiarijs. tenet ꝙ ſic.
Idem Ray. ſed Rodo. tenet ꝙ ꝯſuetudo ſine ſnia, vel ꝯſtitutio
ne tacita, vel expreſſa, non pōt facere aliquem excōmunicatum.
11 ¶ † Quero an excuſat metus, vel coactio quecūqꝫ ꝯditionalis,
puta cum qs precipit alicui, ſi nō incendis hanc eccleſiā, occidaꝫ
te, an iſte metus excuſat, vt nō incidat excōicationem. Reſpōdet
Aſten. ẜm Rodo. ⁊ Ber. ꝙ non. Idem dicit in illo incendiario
aliarum rerum, ꝙ vis ⁊ metus non excuſant, quin poſſit excom-
municari. Sed bene iſti excuſantur quantum ad alleuiationem
peccati a tanto, ſed non a toto.

SVMMARIVM

¶ De ſtatuentibus contra libertatem eccleſie. §. xxx.

Circa hanc excōmunicationē

de ſtatuentibus ꝯtra libertatē eccleſie. no. Anto. de bu. ꝙ cōpo
nentes ſtatuta, ⁊ ſcribentes ꝯtra libertatē eccleſie, lꝫ eis nō vtan
1 tur, ſunt ipſo iure excōicati. ¶ † Quero an ſcriptores, ꝯſiliarij, re
ctores, ⁊ ceteri ſint ipſo iure excōicati. Rñdet idem ꝙ ſic, eoipſo
ꝙ interfuerunt editioni, vel ſcripſerint, ſed illi qui nō interfue-
rint incurrūt, ſi ſunt negligētes in ipſis delendis ⁊ abolendis.
2 ¶ † Quero qñ dicanꝰ negligētes in delēdo, vel in nō faciēdo ob
ſeruari. Rñdet Aſten. ẜm Hoſti. ꝙ ex quo certificati ſunt, cum
obedire negligunt, ligantur, ꝙ referri poteſt ad arbitrium boni
viri. ſ. quando potuerunt ſcire, ⁊ quando ipedire. ſ. ne ſeruarenꝰ.
3 ¶ † Quid ſi certificaꝰ de nocte, vel in die feſto, qñ ꝯſilium gñale
non pōt fieri, vel certificaꝰ dum eſt infirmus. Rñdet Ant. de bu.
4 ꝙ arbitrio boni viri relinquiꝰ. ¶ † Quid ſi ꝯſiliarius dedit ꝯ̄riū
ꝯſiliū, vt non edereꝰ ſtatutū an ſit excōicatus. Rñdet idē ẜꝫ quoſ
dā ꝙ ſic, qꝛ dēnt potius dimittere dignitatē vel offm̄ niſi deſtruā
tur ſtatuta, ſi hñt ptātem deſtruendi, vt in. c. aduerſus. de imu. ec.
ſecus ſi non haberēt, qꝛ tūc non ipſi, ſed ſtatuto ꝯſentientes illa-
queanꝰ, ad hoc cle. ex grandi. de vſur. non tñ ſtatiꝫ ſunt ligati ſta
5 tuta non delentes, ſed arbitrio boni viri. ¶ † Quero an pp ſtatu
tum factum per aliquos principales de vniuerſitate ligeꝰ vniuer
ſitas pena excōicationis. Rñdet idem in. c. graueꝫ. ꝙ ſic, ſi tota
ꝯſentit, vel maior ps, vel ſi hoc factū ratum hꝫ, vel ſi monita nō
6 emendet, vel faciat emēdari, vt. ſ. eo. ꝯuerti. ¶ † Quero qd intel
ligaꝰ fieri ꝯtra libertatem eccleſie. Rñdet Aſten. ẜm Rodol. ꝙ
noie eccleſie nō cōprehēdunꝰ laici heremite, ⁊ recluſi, niſi ſe ſubie
7 cerint alicui religioni approbate. ¶ † Sed nūquid imperatores
⁊ reges liganꝰ hac ꝯſtitutione ſi qd tale fecerint. Rñdet Aſten.
ẜm Rodol. ꝙ ſic, ſimiliter oēs alij in quacūqꝫ dignitate ꝯſtituti.
8 ¶ † Quero qualiter debēt idonee cauere, ꝙ de cetero talia non
cōmittāt. rñdet Aſten. ẜm Hoſt. ꝙ debēt cauere ſub certa pena,
vel datis ſufficiētibus fideiuſſoribus, arg. extra de preſump. c. li-
9 teras. §. quo circa. ¶ † Quero qd ſi fiat ꝯtra pticulares ꝯſuetu-
dines aliquaꝝ eccleſiaꝝ, vel particulares perſonas. Rñdet Ro
dol. in titu. de rapto. ꝙ non credit hanc penam habere locum.

10 ¶ † Quero qūo dicatur fieri ꝯtra libertatem eccleſie. rñdet An
to. de but. d. c. nouerit. ꝙ qñ detrahitur priuilegio gñali eccleſie
ꝯceſſo ſuper ſpiritualibus ſiue a Deo, ſiue a papa, ſiue ab impe-
ratore. a Deo ſicut illud, qōcunqꝫ ligaueris ſup terraꝫ ⁊c. ꝙ tra
bitur etiaꝫ ad interpretationē dubioꝝ, vt diciꝰ in. c. per venera-
bilem. §. noibus. extra qui filij ſint legi. Item priuilegium a Deo
ꝯceſſum, de decimis, ⁊ primicijs, ⁊ oblationibus habendis. xvi.
q. j. reuertimini. de deci. c. a nobis. ⁊. c. tua. Iteꝫ ꝙ eccleſia ſolas
res eccleſiaſticas adminiſtret. xvj. diſt. ſi imperator, ⁊ ꝙ ipſa ſo-
la de ſpūalibus iudicet. xxvj. diſt. idemqꝫ ⁊ alia multa que taꝫ ex
veteri, qꝫ ex nouo teſtō colligi pñt, ꝙ manus nō mittatur in per-
ſonam eccleſiaſticā. xvij. q. iiij. c. ſi qs ſuadēte diabolo. Iteꝫ ꝙ in
relictis ad pias cauſas ſufficit teſtm̄ cum duobus teſtibus de te-
ſta. c. relatum. ⁊. c. oēs. Ab imperatore pñt etiam priuilegia con
cedi, qꝛ ipſe cuꝫ vniuerſis laicis, ⁊ clericis preeſſe debet in tpali-
bus, vnde quo ad illa tpalia poteſt priuilegia ꝯcedere. xcvj. diſt.
tuus. vnde qñqꝫ ꝯcedit imperator priuilegia loco quo ad imuni
tatem, qñqꝫ eccleſie vniuerſali. i. ꝯgregationi fidelium, qñqꝫ ra-
tione eccleſie, qñqꝫ perſonis eccleſiaſticis. C. de epiſco. ⁊ cleri. l.
nemo. C. de his qui ad eccle. ꝯfugi. l. in preſenti. in auc. vt eccle-
ſia romana. colla. ij. non autem ꝓcedit in priuilegijs aliqbus ſpe
cialibus, vel ſingularibus eccleſijs, vel collegijs, vel perſonis cō-
ceſſis ſiue a papa, ſiue ab imperatoribus, ſiue ab alijs principi-
bus in his, que ad eos ſpectant, vnde ꝯtrauenieꝰs nō incidit in
canonem iſtum. nam qui facit ꝯtra libertatem iſtius, vel illius ec
cleſie, non ꝓpterea diciꝰ facere ꝯtra libertatem eccleſiaſticaꝫ ẜm
11 Inno. ¶ † Item not. Anto. de but. in. d. c. grauem. ꝙ non valet
ſtatutum factum per laicos coarctās clericos ad caſtra cuſtodiē
da, ⁊ penam imponēs clericis nō cuſtodientibus. Item no. Vin
cen. ⁊ Abb. ꝙ ſtatutū factum per laicos, ꝙ vadens de nocte pu
niatur in tāta quantitate pecunie nō ligat clericos, ſed debēt per
eccleſiam puniri, extra de ꝯſtitu. c. eccleſiaſticam. xvij. diſt. bene
quidem. de imunitate eccleſie perſonaꝝ, ⁊ rerum eccleſiaſticarū.
12 vide in verbo imunitas in piſan. ¶ † Vtrum violatores nō tan-
tum eccleſie, ſed etiam imunitatis eccleſie ſint ipſo iure excōica-
ti. Rñdet Aſten. lib. vij. titu. ij. ver. xviij. ꝙ nō eſt idem violare ec
cleſiam ⁊ imunitatem eccleſie. qꝛ eccleſiam violare eſt ipſaꝫ fran
gere, vel incendere. violare vero imunitateꝫ eccleſie eſt facere cō
tra libertatem eccleſie. Violans eccleſiam actualiter eſt excōica
tus ipſo iure. violans vero imunitateꝫ eccleſie nō eſt excōicatus
ipſo iure, ſed poſt monitionem ſufficiētem ſi emēdare ꝯtempſe-
rit eſt excōicatus. xvij. q. iiij. nullus. ⁊. c. ſi quis deinceps. vnde ex
trahens hoiem de eccleſia ad quam pro refugio fugerat nō eſt
excōicatus ipſo iure cōmuni. in aliquibus vero caſibus violator
eccleſiaſtice imunitatis eſt excōicatus ipſo iure, vt imponentes
indebitas exactiones clericis. tex. autem in. c. nouerit. de ſenten.
excom. loquiꝰ de facientibus ſtatuta ꝯtra libertatem eccleſie. pu
ta ſi quis ſtatueret, ꝙ fugiens ad eccleſiam quocūqꝫ modo, ⁊ ca
ſu poſſet inde extrahi, talis eſſet excōicatus, vel qui ſtatuta, vel
ꝯſuetudines ſeruari faceret. Item ſi qui ſtatuerēt, ꝙ clerici tene-
renꝰ ſoluere pedagia, vel guidagia a quibus ſunt imunes ſunt ex
cōicati, vel qui facerent ꝯtrariam ꝯſuetudinē obſeruari. vt in. c.
qꝫ qꝫ. de cenſi. lib. vj. Et generaliter quicunqꝫ facerent ſtatutum
ꝯtra gñale priuilegium ꝯceſſum gñaliter omni eccleſie, vel per-
ſonis eccleſiaſticis, vel ꝯſuetudines ꝯtrarias facerent obſeruari
ꝯcor. Ricar. in. iiij. diſt. xviij. argu. xij. q. ij. vbi vide plene de hac
13 excōicatione. ¶ † Quero an clerici, vel ſcholares ad ſua ꝯſilia
poſſint in eccleſijs ꝯgregari. Rñdet Pet. de ancha. in. c. decet.
de imuni. eccle. lib. vj. ſed Guil. ꝙ eccleſiaſtica, ⁊ ſpiritualia ne-
gocia poſſunt ibi tractari. vnde poſſunt ibi clerici ſinodum face-
re, ⁊ de libertate eccleſiaruꝫ, ⁊ ſtatu clericoꝝ, ⁊ reformatione mo
rum in clero ⁊ in populo. Item ſcholares poſſunt ibi magiſtrari
⁊ ſimilia facere, qꝛ hoc eccleſiaſticum eſt, ⁊ ab eccleſiaſtica perſo
na magiſterium recipiunt. extra de magni. c. j. Eſt enim res ſan-
ctiſſima ſcientia. ff. de vari. ⁊ extraordi. cogni. in. l. item. §. qdem.
Si autem ſcholares vellēt ibi tpalia tumultuoſe tractare dictuꝫ
c. decet. eis obſtat ibi quarūlibet vniuerſitatum ⁊ ſocietatum fa
cit de maio. ⁊ obed. c. ſolite. in fi. Addit etiam Io. and. in nouel.
ꝙ ſi laici vellent ibi ſpiritualia tractare, puta de faciendo feſtum
beate Marie virginis, vel aliquam ꝯfraternitatem in honorem
Dei, vel alicuius ſancti, vel de pace etiam inter laicos facienda,
14 hoc nō eſt interdictum eis. ¶ † Quero an ordinarij poſſint da-
re licentiam laicis ꝯtra imunitatem eccleſie. puta ꝙ fiant parla-
menta, ꝯciones, vel cauſaruꝫ cognitiones, ⁊ ſimilia. rñdet Pet.
de ancha. Sed Guil. in cle. piſanum ꝙ nō, ⁊ allegant. ff. de tran-
ſac. l. cum hi. §. ſi pretor. ⁊ de offi. ꝓcur. ceſaris. l. j. ⁊ extra de na-
tis ex

tis ex li.ven.c.vnico vnde dicit tex.in dicto.c.decet. Ordinarij locorum hoc faciāt obseruari suadēda suadeāt iterdicta huius canonis auctoritate ꝯpescant. Dicit tñ Gul. hoc verum, nisi vrgēs et euidēs causa subeēt. Hoc pōt intelligi, puta qñ cursus hostiū
15 adesset. †Quero que sint vetita in ecclesijs fieri. textus in dicto. c.decet sic dicit. Nullus in locis eisdem.i.ecclesiis in quibus in pace ac quiete vota conuenit celebrari seditionem excitet, conclamationē moueat, impetum ue cōmitat. Cessent in illis vniuersitatum, et societatū quarumlibet consilia cōciones, et publica parlamenta. Cessent vana, et multo fortius feda, et prophana colloquia. Cessent confabulationes quelibet sint. Postremo quecūque alia, que diuinum possint turbare officium, aut oculos diuine maiestatis offendere ab ipsis prorsus extranea, ne vbi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprebendatur peccata cōmitti. Cessent in ecclesiis et earum cimiterijs negotiationes et precipue nundinarum ac fori cuiuscunque tumultus. Omnis in eis secularium iudiciorum strepitus conquiescat. Nulla inibi causa per laicos criminalis maxie agitet. Sint
16 loca eadē a laicorum cognitōnibus aliena. ¶†Quero an contractus facti in ecclesia teneāt, Respondet glo.in dicto.c.decet. quod sic, licet non debeant fieri, et qui faciunt peccant, secus in proces
17 sibus et sententijs iudicialibus. ¶†Quid si fieret statutum quod nō possit ecclesijs donari vendi vel relinqui. Respondet Pet. de an.c.eos de imu. ecclesie.li.vj. quod statuentes sunt excōicati ipso iu
18 re. ¶†Quid si fiat statutum generale quod veniat includere clericos, puta Senis quod si citatus coram officialibus cōmunis declinauerit ipsorum iurisdictionē sit extra protectionē co is, et ptās in ciuilibus et criminalibus nō audiat ipsum, clerici coram talibus officialibus citati nō audēt declinare, quia postea in eorum iniurijs, et offensis ptās eos nō audiret an sit ꝯtra libertatē eccl'ie. Rñdet Pe.de an. quod epūs pōt si ex hoc videt clericos de facto dānificari, et timidiores fieri cogere secularem potestatem ad declarādum, quod statutū illud sic generale nō intelligat de clericis volentibus declinare. et ita dixi in.c.si diligēti de foro cō. et per Bal. post Jacobū butri. in auctentica statuimus.C.de epis et clericis.

SVMMARIVM

1 Masculinum qñ a canone profertur femininū semper cōcipit.
2 Regalia que dicantur.
3 Usurpare de nouo quando quis dicatur.
4 Procurare aliquid facere quomodo dicatur.
5 Clerici eo tempore quo non deffendunt ecclesias ab oppressionibus fructus habere non debent.
An autem possint percipere victum et vestitum.
6 Ecclesia vacante ille qui debet habere custodiam illius fructus non lucrifacit.

¶De his qui vsurpant sibi custodiā vacātiū eccl'iarum.§.xxxi.

Circa hanc excommunicationem scilicet de his qui vsurpant sibi custodiam vacantium ecclesiarum. ¶†Querit glo. quia tex. dixit vniuersos. An masculinum cōcipiat femininū vt intelligatur et vniuersas. An mulieres que sibi vsurparent sint excōmunicate.
2 Rñdet glo. quod sic, quia semp masculinū cōcipit femininū, qñ a canone profertur, de quo hic vide plene per Pe.de an. ¶†Quero quia textus dicit vniuersos et singulos, qui regalia custodiam siue guardiā aduocationis, seu defensionis titulū in ecclesijs monasterijs, siue alijs quibuslibet pijs locis de nouo vsurpare conantes bona ecclesiarū monasteriorū aut locorum ipsorum vacātiū occupare presumunt, que dicūtur regalia. Rñdet glo.i.collecta que sit regis ratione, vel imperatoris, vel tributū, quod debet regi, vel iura que ad imperatorē pertinere ꝯsueuerunt, vt portus, vectigalia, que erāt ecclesijs cōcessa per imperatorē, vel ab imperatore, vel rege, et aliquis de nouo volebat sibi vsurpare vacāte ecclesia.i.mortuo rectore Alia vocabula que sequuntur custodiam, et guardiā et ce. sunt nomina iuris patronatus, quocūque ergo nomine cēseant vsurpātes de nouo tale ius in ecclesijs vel alijs pijs locis et bona ipsorum locorum vacātiū excōmunicati sunt ipso iure.
3 ¶†Quero quare dicit de nouo vsurpare, et quando dicat de nouo vsurpare. Rñdet glo. et Pe.de an. quod qñ vsurpans ostēdit titulū, puta quia tenet ista titulo patronatus, et adhuc prescriptio nō est cōpleta.xl.annorum. Si aūt ostēderet titulū, et esset cōpleta prescriptio, nō diceret de nouo vsurpare. Si vero nullū habet titulū, dicitur de nouo vsurpare, nisi tenuisset tāto tempore, cuius initij memoria nō existit. Si vero existeret memoria, diceretur de no
4 uo vsurpare. †¶Quero dicitur hic quod clerici ecclesiarum, et monachi monasteriorum, et persone aliorum piorum locorum, puta hospitalium, qui procurant vt bona dictorum locorum vacātium occupentur sunt excommunicati. Quero quomodo dicātur hoc procurare. Respondet glo. forte occasione discordie inter ipsos suscitate, Et dicuntur procurare opere, consilio, et persuasione, et cooperatione extra de homicidio, sicut dignum. Item nota secūdum glo. Pe. quod clerici cum vident bona ecclesie vsurpari debent se opponere, quod intellige cum effectu quātum in eis erit inuocādo brachium seculare, vel sibi nūciādo de homi.postulasti, et.c.dilecto.infra de sentē.excom. vbi ad defensionem talem licitā possunt laicos inuocare, ad hoc.l.iij.§.cū igitur.ff.de vi et vi armata, et si in cōflictu alicuius mors interuenerit nō imputabitur sibi sed aduersario.l.quoniam multa.C.ad.l.Juliā, de vi. et
5 notat Inno.de resti.spoli.c.olim. ¶†Item nota quod pro tempore quo clerici nō defendūt ecclesiā ab oppressione nō debēt recipere prouētus, vt hic in textu qui dicit. Illos vero clericos qui se vt deberēt talia faciētibus nō opponūt de prouētibus ecclesiarum seu locorum ipsorum per tempus quo premissa sine debita ꝯtractione pmiserint aliqd percipere districtius inhibemus, sed an saltem possint percipere victū et vestitū archi.tenet quod nō, quia qui nō laborat nō māducet vt nota.ff.de dam.infect.l.quāuis. Item nota secūdū glo. quod fundans et dotans ecclesiā de diocesani cōsensu pōt hoc statuere vt fructus ipsius ecclesie cum vacabit possit suos facere.xviij.q.iij.
6 eleuterius de iure patronatus.c.preterea, et.c.nobis. ¶†Quero quid de illo qui iusto titulo, vel antiqua ꝯsuetudine debet habere custodiā vacātis ecclesie, vel monasterij, vel hospitalis, vel alterius pij loci, An vacāte ecclesia sibi lucrifaciat fructus. Respondet glo. quod nō, sed fructus conseruare debet futuro successori. Qui enim custodiam habet custodire debet non consumere. Habebunt tamē quamdiu custodie dant operā moderata cibaria.

SVMMARIVM

1 Falsans literas pape si falsitas est ita latēs quod videri non possit an excusetur.
2 Literas impetrans a papa tacita veritate et suggesta falsitate an sit ipso iure excommunicatus.
3 Literis apostolicis vtens sub alio nomine impetratis an sit excommunicatus.
Falsarius non est literarum pape qui eas veras impetrat falsa suggestione.
4 Litere papales quibus modis falsari possint.
5 Literas Pape que causa expirarunt si qui ludo et nō intentione vtendi eas mutet puta reformando aliquam literam in eis male formatam, vel punctum faciat, an sit excommunicatus.

¶De falsificantibus literas domini Pape.§.xxxij.

Circa hanc excommunicationem sed de falsificantibus literas domini pape vide quod dicitur in pisanella in verbo excōmunicatio tertio, quia eadē ponuntur in sum. Hostē. li.vij.tit.ij.ver.xxiij.
1 ¶†Quero quid si falsitas est ita latens, quod videri etiam nō possit etiam a perito, Respondet Asten.vbi.s. quod si diligentiam quā potuit per se vel per alios fecit non tenetur. alias non excusat.
2 ¶†Quero vtrum impetrans literas a papa tacita veritate et suggesta falsitate sit excōicatus ipso iure. Respondet Asten. vbi.s. quod non, siue hoc faciat impetrās scienter, vel ignorāter, etiam si talis veritas taceatur, vel si talis falsitas suggeratur, quod ea veritate manifesta, vel falsitate non suggesta, papa literas illas non concessisset, vnde de rescrip.c.super literis habetur. quod litere sic impetrate per malitiam, vel fraudem indistincte non valent, nō tamen dicitur ibi, quod impetrans excōmunicationem incurrat. vide Ricar.in.iiij.distin.xviij.ar.xij.q.iij. ¶†Quid de illo qui lite
3 ris vtitur apostolicis sub alio nomine impetratis. Respondet idem vbi.s. quod licet tam isti quam illi sint digni magna pena et confusione, non oportuit tamen ius condere, quod tales ipso iure excommunicationem incurrant, quia talis fraus a parte aduersa vel a iudice cōtra vtentes faciliter et certitudinaliter probari potest, puta si talis litera sit impetrata sub nomine Petri clerici vel cruce signati, et nō sit ita faciliter et certitudinaliter excipi potest cōtra vtētē talibus litteris ostēdēdo quod nō est clericus vel cruce signatus. Nō obstat.xxv.q.ij.dicēti vbi dicitur Falsarius qui lit

teras impetrat falsa suggestione, vel falsis precibus, q̄r licet ta-
lis sit falsarius lato sumpto vocabulo, nō tñ est ꝓprie falsarius
litteraꝝ pape, q̄r veras litteras ipetrat, lꝫ falsa suggestione vide
4 Ric. vbi supra. ¶ † Quero q̄ sunt modi falsificādi litteras papa
les, Rñdet tex. in. c. lꝫ de cri. fal. ponit plures modos ⁊ species
falsitatis. Primus, siue prima species falsitatis est, vt falsa bul-
la falsis litteris apponat̄. Scḋa, vt filū de x̄pa bulla extrahatur
ex toto ⁊ ꝑ aliud filū missuꝫ falsis litteris inserat̄. Tertia, vt filū
ab ea parte, in qua carta plicat̄ incisum cū vera bulla falsis litte-
ris imittat̄ sub eadē plicatura cū filo similis canapis restaura-
tū. Quarta, cū a superiori parte bulle altera pars fili sub plūbo
rescindit̄ ⁊ ꝑ idē filū litteris falsis inserta reducit̄ infra plūbum.
Quinta, cū litteris bullatis ⁊ redditis in eis aliqḋ ꝑ rasurā te-
nuē imittat̄. Sexta, vt cū scriptura litteraꝝ q̄bus fuerat apposi
ta vera bulla cū aqua ⁊ vino vniuersaliter abolita seu deleta ea-
dē carta cū calce vel alijs iuxta ꝯsuetū modū siue artificiū deal
bata de nouo rescribit̄ Septima, cū carte fuerat apposita vera
bulla totaliter abolite vel abrase alia subtilissima carta eiusdem
quātitatis scripta cū tenacissimo glutino ꝯiūgit̄. Deinde subdit
textus. Eos ēt a crimie falsitatis nō reputamus imunes, q̄ ꝯ̄ cō
stitutionē nostrā sciēter litteras nō de nr̄a vel bullatoris nr̄i ma-
nu recipiunt. Illos quoqꝫ q̄ accedētes ad bullam falsas litteras
caute ꝓijciunt vt de vera bulla cum alijs sigillentur. Sed he due
species falsitatis nō p̄nt facile cōprehēdi nisi in modo dictami-
nis vel in forma scripture vel qualitate carte falsitas cognoscat̄.
In ceteris aūt diligēs indagator falsitatē poterit intueri vel in
adiūctione filoꝝ vel in collatione bulle vel motione vel obtusio
ne, ꝓsertim si bulla nō sit equalis sed alicubi magis tumida ⁊ ali
5 bi magis depressa. ¶ † Quero vtrū si inueniēs litteram pape, cu
ius efficacia iā expirauit, puta q̄r fuit data ad tēpus, qḋ iā tran-
sijt, ludo nō intentione vtēdi litterā aliquā in ea male formatam
reformet, vel pūctum faciat vel quolibet alio modo aliquid im
mutet, an sit excōmunicatus ipso iure. Rñdet Asten. vbi supra.
Dicunt aliqui ꝙ nō, q̄r illa excommunicatio nō intelligitur nisi
de litteris que possunt vtiles esse, aliter, predicta aūt littera quo
ad communē hominem inutilis esset. Sed cōtra licet illa litera
nō mutata sit inutilis tamē ꝑ rasurā sic imutari posset, ꝙ vtilis
appareret, vt si ibi scriptura esset post terminum, nam vr̄ vtilis
que erat ante inutilis. Cū ergo q̄cūqꝫ imutatio siue pua siue ma
gna circa literam pape que per mutationem posset appere vti-
lior q̄ꝫ erat vel vtilis cum non esset sit prohibita sub pena excō
municationis late sentētie, videtur ꝙ immutans aliquid circa
literam de qua est questio sit excommunicatus ipso iure, quod
concedendum videtur, vt extra de cri. fal. c. lꝫ in gl. vbi dicitur.
Quicunqꝫ addit, vel immutat rescriptum pape est excommuni
catus, vel falsarius indistincte. Non obstat de fide instruc. c. ex
literis, vbi dicitur de quibusdā literis pars aduersa de falsitate
arguebat. eo ꝙ in narratione facti abrase erant, quia per illam
rasuram false iudicari non possunt, q̄r sicut dicitur in glo. dicto
capitu. licet. Rasura illa facta fuit per eum qui literas scripsit.
⁊ non per eum qui illis vtebat̄. De literis aūt que per nullam
rasuram possunt apparere vtiles, puta de litera citatoria aliter
iudicandum esset, q̄r si tota raderet̄, ⁊ de nouo scriberet̄ nō pos
set apparere vtilis. Cōcor. Ric. in. iiij. di. xviij. arg. xij. q. iiij. no.
ꝯm Io. an. circa secundam speciem falsitatis. s. de isto filo extra
cto, ⁊ alio immisso, ista falsitas fit cludendo bullam in loco cali
do, ita ꝙ lꝫ nō liquescat tñ intenerescit, ita ꝙ filum potest trahi
in tractione est tamen aliqualis tumor per quem post filum im
missum oportet bullā maleari, ⁊ hoc intendit finis. Tertiā falsi
tatem ita exemplificat Hosti. ꝙ incidat̄ veꝝ filum supplicatuꝫ
vere litere, ⁊ extrahatur de litera, ⁊ imitatur falsa litera ad mo
dum litere vere plicate ⁊ sub plicatura false litere resarcitur fi-
lum. ⁊ eius scisura cum filo similis canapis.

SVMMARIVM

1 Insecutores cardinalium quibus penis puniantur.
2 Cardinalē percutiēs se dēffendēdo an penas predictas patiat̄.
Cardinalem insequens lꝫ non percutiat excommunicatus est, secus insequente clericū ⁊ non percutiente.
3 Delinquere hostiliter quis multis modis dicitur.
4 Receptator insequentis cardinalem si sit consanguineus recepta̅ti quomodo puniatur.
5 Cardinalis persecutionem sine mandato meo factā si rataꝫ habeam non sum excōicatus.
6 Cardinalis insecutoris domus si dꝫ destrui, ⁊ cōis sit cum alio quid agendum sit.
7 Ciuitates vicine que dicantur.
8 Cautio idonea que dicatur.
9 Auxilium ⁊ fauorem quomodo quis dicatur dare.

¶ De insecutoribus cardinalium. §. xxxiij.

Circa hāc excommunicationē

scꝫ de insecutoribus cardinalium. ¶ † Nota multiplices pe-
1 nas, vt scias, quomodo rectores ciuitatū, qui non faciunt eas
obseruari, incurrunt excommunicationem. Primo ergo dicit̄,
Si quis deinceps in hoc sacrilegij genus irrepserit, ꝙ sancte
romane ecclesie cardinalē hostiliter fuerit insecutus, vel percu
serit, vel receperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri manda-
uerit, aut factum ratum habuerit, aut consilium dederit vel fa-
uorem, aut postea receptauerit, vel defensauerit scienter eundē
sicut reus criminis lese maiestatis perpetuo sit infamis, hec est
prima pena. Secunda, ꝙ sit diffidatus ⁊ bānitus. Tertia, ꝙ sit
intestabilis actiue, ⁊ passiue. i. nō possit ꝯdere testamētū, nec ali
cuius bona possit habere ex testamento vel ab intestato. Quar
ta, ꝙ cuncta eius edificia dentur in ruinam, ⁊ nullo tēpore pos-
sint reparari. Quinta, ꝙ nullus ei soluat, si est debitor eius, nec
teneatur in iudicio ei respondere. Sexta, ꝙ eius bona confiscē
tur. Septima, ꝙ si qua feuda, locationes, officiuꝫ, vel beneficiū
spirituale, vel temporale ab aliquibus ecclesijs obtinet, sit eis
ipso iure priuatus, que sic libere ad ecclesias reuertantur ꝙ ec
clesiarum rectores ipsis pro sua volūtate disponāt. Octaua, ꝙ
si hꝫ filios vel nepotes beneficiatos per rectā lineam descendē
tes quouis beneficio ēt si pōtificalē adepti fuerint dignitatem
sint eis ipso iure priuati spe promotionis oino sublata. Nona
ꝙ dicti filij vel nepotes ex virili sexu descendentes non possint
ascendere ad aliquā dignitateꝫ ecclesiasticam vel mundanam,
nec ad alicuius loci regimē. Decima, ꝙ nō possunt esse aduo-
cati, notarij, iudices, nec aliud misteriū, seu offm̄ publicū pos-
sint hr̄e. Undecima, ꝙ nō p̄nt esse testes in iudicio. Duodecia,
ꝙ nō possint ascendere ad ordines, nec ascendere ad offm̄, vel
bn̄ficiū ecclesiasticū. Tredecima, ꝙ sit priuatus oibus actib⁹ le
gitimis oi spe dispēsationis adēpta. Quartadecima, ꝙ sic ex in
secutione predicta sicut ex iniectione manuū violenta ipso facto
sniaꝫ excōicationis incurrat tā insecutor q̄ꝫ alij supradicti. Quin
tadecia, ꝙ q̄ꝫdiu in sua ꝯtumatia ꝑdurāt singulis dieb⁹ festiuis,
⁊ dn̄icis pulsatis cāpanis, ⁊ cādelis accēsis ꝑ oēs ipsius loci ec-
clesias, in quo tm̄ facinus fuerit attētatū, nec nō ciuitatū ⁊ dioce
sum vicinaꝝ excōicati publice nūcient̄ nec ab alio q̄ꝫ a romano
pontifice absolutionis beneficiū obtinere possint, nisi in articulo
mortis. Sextadecima, cū fuerint absoluēdi, primo ⁊ sufficienter
⁊ idonee caueāt, ꝙ inferēde pene parebūt ⁊ qḋ pniaꝫ peragēt in
iūgēdā. Decimaseptima, qḋ ꝑ oēs illius loci ecclesias principa-
les vicinorūqꝫ locoꝝ diebus dn̄icis ⁊ solēnibus incedāt nudi co
rā populo femoralia tm̄ habētes, ac ferulas ferentes in mani-
bus cū q̄bus ꝑ easdē ecclesias publice fustigent̄. Decimaocta-
ua, qḋ postea debēt ire vltra mare acturi pniaꝫ ꝑ tres annos ad
minus, nec debeāt inde reuerti sine speciali licētia sedis aposto li
ce, sed postq̄ꝫ sic fuerint absoluti, possint exigere credita suis de-
bitoribus q̄ postmodū acquisiuerunt. Decimanona, qḋ si pape
videbit̄ poterit dictas penas extēdere ad collaterales. i. ad fra
tres nepotes ex fratribus ⁊ pronepotes. Tamē si q̄s in p̄missis
nudo consilio vel simplici fauore fuerit culpabilis debet puniri
per iudicem secundum quantitatem culpe. Nudū ꝯsiliuꝫ vel sim
plex fauor intelligitur illius qui ad maleficium faciendum nihil
adijcit. ⁊ in nouella ponit exemplū Io. an. in illo qui post insecu
tionem requisitus ab insequente grauauit maleficiū. vide euꝫ ⁊
Pet. de ancha. Itē si quis familiarem clericum, vel religiosum
de familia pape vel cardinaliū offenderit dꝫ acriter puniri vt
pena ꝓportionet̄ delicto. si q̄s vero cardinalē occiderit vel cām
dederit ꝑ se vel ꝑ aliū vltra p̄missa dꝫ exasperari ita rigor vin-
2 dicte ꝙ viuens desideret, ⁊ inuocet mortem in auxiliū. ¶ † Que
rit glosa super verbo sacrilegijs, quid si quis percuteret cardi-
nalem se defendendo, an habeant locum iste pene. Respondet
ꝙ non. Item nota, ꝙ ille qui solum insequitur cardinalem est ex
communicatus, ⁊ est speciale, nam insequens alium clericum
non tamen percutiens excōicatus non est secundum Ioā. and.
3 ⁊ Archi. ¶ † Item nota secundum Petr. de ancha. ꝙ multis
modis dicitur quis hostiliter delinquere insequendo, q̄nqꝫ per-
cutiendo ⁊ hoc clarum, quandoqꝫ capiendo, ⁊ hoc intellige cum

effectu

effectu scdm Archi.q nõ putat, ꝙ p insultum vel obsessionẽ facta ad domum fit locus huic pene, si nõ obsidetur ibi ad custodiã, sed ad verecũdiã per ea. que notat Inno.in.c.nuper de sen.
4 excõ.de alijs delinquendi modis hic expressis. ¶ †Querit glo. ⁊ Pe.de ancb.quid si receptator insequẽtis cardinalem sit consanguineus receptati vel affinis. Rñdet ꝙ non tenet istis penis quod intelligit Jo.an.in nouella verum scilicet ꝙ nõ puniuntur pari pena sicut extranei.ff.eo.l.ij.dic enim ꝙ nõ absoluũtur nec
5 tã seuere puniuntur sicut extranei. ¶ †Quero dicit textus, si qs ratum habuerit insecutionem cardinalis incidit in has penas. Pone ergo qd talis insecutio nõ fuit facta eius noie vel mãdato sed noie alterius tamẽ postꝗ̃ fuit facta iste habuit ratum an sit excommunicatus. Rñdet glo.ꝙ nõ, p regulã iuris que dicit. Ratum quis habere nõ potest, quod eius noie non est gestum.
6 ¶ †Quero dr̃ hic, qd eius edificia debent dirui, quid si habebit domum vel turrim cõmunẽ cũ alio, ⁊ pars inferior erat sua ⁊ superior socij Rñdet Jo.an.⁊ Pe.de an.qd quidã dicunt qd ille socius cogetur redimere partẽ delinquẽtis, ⁊ istud precium erit fisci. Alij dicunt qd pars superior destruetur, ⁊ inferior assignabitur socio, sed illa esset mala diuisio, q remanebit pars inferior absq; tecto ⁊ sic inutilis. Alij dicũt, qd tota destruet.ff.de aqua. plu.ar.l.sed interdum Jo.an.in nouella dicit qd superior cõtra inferiorẽ regressum habebit. Pe.de an.dicit qd probabilior mihi videtur opinio.qd fiscus redimat partẽ socij, cum succedat in bonis istius delinquẽtis. Nota qd post publicationẽ bonorum delinquẽtis debitores nõ tenẽtur ei de debitis respondere siue soluere, sed fisco, qui vicem heredum obtinet, vt.l.iij.C.ad.l.iuliã.de vi.⁊ hoc est verum, quãdo bona sunt ipso iure publicata, quãdo vero per sentẽtiam venirent publicãda vtrum debitores
7 soluẽdo liberentur vide hic pe.de ancb. ¶ †Quero q hic dicit ꝙ insecutores cardinalium debẽt per ecclesias vicinaꝝ ciuitatũ diebus dominicis ⁊ festiuis publice nũciari excõicati, que dicũtur esse vicine ciuitates. Respõdet glo.in verbo beneficium, ꝙ iudicis arbitrio est relinquẽdũ, vel possumus dicere vicina non distãtia vltra duas dietas, vel nõ distãtia vltra vnã, vel.l. puin-
8 ciã, ⁊ ideo arbitretur in hoc bonus iudex. ¶ †Quero dicit hic, ꝙ qñ isti absoluẽtur debent cauere idonee, quero qũo intelligatur idonee. Rñdet glo.dãdo pignora, vel fideiussores, sed si nõ possunt sufficiẽtẽ cautionẽ dare debẽt dare iuratoriã cautionem ⁊ cauebit sub hipoteca suarũ rerũ. Quero dicit hic ꝙ debẽt ire vltra mare acturi penitẽtiam per tres annos. pone ꝙ christiani nihil possideant vltra mare vbi iste posset viuere ⁊ habitare.
9 Rñdet glo.ꝙ hec pena tũc eẽt in aliam cõmutãda. ¶ †Quero etiã hic dicit, ꝙ quicũq; dederit insecutori cardinalis auxiliũ ⁊ ⁊ fauorẽ incidit in has penas, quomodo intelligit quis dare auxiliũ ⁊ fauorẽ. Rñdet pe.de an.ꝙ plures possunt eẽ culpabiles in delicto varijs modis, nã quãdoq; plures pricipaliter deliquerunt qñq; vnus principaliter. Alij accessorie, ⁊ hoc accessorie multis modis qñq; mãdãdo, qñq; ratum habẽdo, quãdoq; cõsulẽdo, qñdoq; suggerẽdo siue animũ iflamãdo, qñq; assistẽdo, ⁊ hoc multipliciter, nã quãdoq; assistit, vt adiuuet, quãdoq; nõ vt adiuuet, sed ne offendens ledi possit, qñq; custodiẽdo vestes, spolia, victualia, passus, trãsitũ ⁊ similia. Singulis ergo casibus qualiter puniatur non potest dari certa regula, q plus ⁊ minus peccatur in talibus, ideo imponit pena extraordinaria vt scdm ꝙ excessus exegerit vindictam, procedat vt in tex.

SVMMARIVM

1 Cardinalium insecutores nõ punientes quomodo puniantur.

¶ De rectoribus ciuitatum qui non puniunt insecutores cardinalium. §.xxxiiij.

1 Circa † hãc excõmunicationẽ scilicet de rectoribus ciuitatũ qui nõ puniũt insecutores cardinaliũ scdm hãc cõstitutionẽ. Nota ꝙ hic nõ est papalis, q papa sibi nõ reseruat, ideo diocesanus potest absoluere p.c.nup de sen.exc. Itẽ nota ꝙ princeps, senator, cõsul, potestas, vel alius dominus, siue rector incidunt excõicatione tam ipsi q̃ officiales coꝝ, si infra mẽsem, postꝗ̃ res ad eorũ notitiã peruenerit, si nõ faciũt puniri fm hãc cõstitutionẽ tales insecutores. Ciuitates vero preter vrbem romanam que talibus insecutoribus dederint auxilium, consilium, vel fauorem, vel si possunt infra mensem non punierint tales isecutores, sunt priuati dignitate pontificali, vel alia supra pontificalem idest archiepiscopali vel alia ⁊ etiã remanent interdicte.

SVMMARIVM

1 Episcoporum insecutores quomodo puniantur.
2 Episcopum insequens qui episcopatui renũciauit hisdem penis punitur.
3 Episcopum electum, ⁊ nõ cõsecratum insequens his penis nõ punitur.
4 Episcopũ se defendẽdo pcutiens in has nõ incidit penas.
5 Episcopum mãdans persequi si nõ sit secutum homicidium nõ incidit in has penas.
6 Episcopi insecutionem nõ factam eius nomine, licet ratam habeat his penis non ligatur.
Socius quis dicatur, ⁊ quis dicatur consors.
Deffensor quis dicatur.
7 Aduocatus deffendens in iudicio insequẽtem episcopum an incidat in penam.
8 Filij insequẽtium episcopos nõ possunt etiã in alia diocesi beneficia habere ⁊ nume.sequen.
10 Excommunicatio quomodo fiat.
11 Verbum commode quomodo exponatur.
12 Cõmode aliquid nõ posse fieri an credatur hoc asserenti.
13 Quid in foro penitentiali.
14 Capiens equum super quem episcopus equitat vel res quas super se portat an sit excommunicatus.
15 Relaxatio an, ⁊ quãdo in interdicta post satisfactionẽ requirat.
16 Socius excommunicatus an teneatur socium excommunicatum euitare.
17 Cõsilium quomodo intelligatur quãdo quis excommunicatur ob cõsilium datum in insequẽdo episcopum.
18 Ciuitas quomodo intelligatur in episcopum delinquere vt interdicto subiaceat.
19 Statuto si caueatur ꝙ faciens insultum ad domũ puniat, si qs fecit insultum in porticu domus punietur.

¶ De insecutoribus episcoporum. §.xxxv.

1 Circa hanc excõicationẽ scz de insecutionibus epoꝝ. ¶ †Nota primo ꝙ q epm iniuriose, vel temere cepit, vel bãnierit, vel mãdauerit fieri, vel facta ab alijs rata habuerit, vel socius fuerit faciẽtis, aut cõsiliũ dederit, aut fauorẽ, seu scienter defensauerit eundẽ ẽt in illis casibus, in quibus percutiens clericum non esset excõmunicatus, nihilominus tales insecutores sunt excõmunicati, ⁊ hec Prima pena. Scda pena est ꝙ cadit a feudis locatiõibus officijs, ⁊ spiritualibus bñficijs siue tẽporalibus, que obtinet ab ecclesia, cui preest episcopus sic offensus cadit ipso iure, ⁊ ad ipsaꝫ ecclesiam libere reuertuntur. Tertia, ꝙ filij per masculinam lineam descendentes, vsq; ad generationẽ scdaꝫ omni spe dispensationis adempta reddant ipso facto inhabiles scz ad ecclesiastica beneficia in ciuitate diocesuꝫ quibus idem episcopus presidet obtinẽda. Quarta, ꝙ terra talis insequẽtis episcopum, dum tñ vltra vnam diocesim non contineat. Item locus, aut loca alia in quibus captus est q̃diu detinetur, sit interdicta. Si vero terra talis insequentis episcopum hꝫ duas dioceses, tũc diocesis domicilij principalis ipsius, ⁊ illa ẽt qua fuerit delictum cõmissum, si suafit, ⁊ due alie que sub ipso sunt eidem loco magis vicine interdicto subiaceant supradicto. Quinta, ꝙ per omnes ecclesias illius loci in quo commissum est facinus, ⁊ per ecclesias vicinarum diocesum quibuscũq; diebus dominicis, ⁊ festiuis pulsatis cãpanis, ⁊ candelis accensis, excõmunicatus publice nuncietur. Sexta, ꝙ cum absoluendus erit, vel fuerit, sufficienter ⁊ idonee caueat, ꝙ inferende pene parebit ⁊ penitentiam peraget iniungendam. Septima, ꝙ ciuitas que premissa vel aliquid premissorum in episcopum suum commiserit sit interdicta, donec satisfaciat. Octaua, ꝙ potestas, consiliarij, baiuli, scabini, aduocati, rectores, consules, ⁊ officiales, ipsius quocũq; noie censeantur in premissis culpabiles existentes excõmunicati sint excõmunicatione papali, a qua nisi in mortis articulo absolui nequeunt. Nona, ꝙ tanto exacerbentur dicte pene in interfectoribus episcoporum, quanto grauior est culpa. Decima, ꝙ si in in articulo mortis absoluitur, nisi postꝗ̃ pristine restitutus est sanitati, q̃ cito cõmode poterit conspectui romani pontificis presentare se curauerit eius mandatum humiliter recepturus, in eandem excõmunicationem ipso facto rein-
2 cidat. ¶ †Querit glosa super verbo quemuis põtificeꝫ. An he

pene habeant locū in persequētē episcopū qui renūciauit episco
3 patui.i.loco nō ordini, Respōdet gl. ꝙ sic. ¶ † Itē querit an ha
beat locū in ꝑsequētē illos qui sunt electi ⁊ nōdū ꝯsecrati, Rñ
4 det glo. ꝙ nō. ¶ † Quero qd si ꝑcutit epm̄ se defēdēdo. Rñdet
glo. ꝙ nō ligabiť his penis. Nota secūdū glo. in vbo bānierit,
ꝙ decretalis Felicis que loquiť de insecutoribus cardinaliū ha
bet minus quā ista in eo qđ punit hostiliter ꝑsequētē, ista solum
ꝑcutiētē, vel bāniētē habet tñ plus ista in eo, ꝙ punit bānientē,
5 ꝙ illa nō facit. ¶ † Quero qd si qs mādauit istas ꝑsecutiones
fieri in episcopum ⁊ tamē nō est secutū maleficiū an habeant lo
cum he pñe. Respondet glo. ꝙ nō nec obstat. c. pro humani de
homicidio libr. vj quia ibi speciale secundum Joan. de ligna.
6 ¶ † Quero quid si ista maleficia nō sunt facta eius nomine ⁊ is
ratum habuit An locum habeant he pene. Rñdet glo. ꝙ nō ꝑ
regulam iuris ꝙ quis ratum habere nō potest quod eius nomi
ne nō est gestum. Nota pulchram glo. super verbo defensauerit
que sic dicit ꝙ ista littera de his quatuor tractat. s. de socio fauo
rem dāte cōsiliario ⁊ defensante ideo de singulis videamus. Cir
ca primum dic, ꝙ socij proprie dicuntur secūdum deriuationes
propter periculum vel operis societatem, vel dicitur socius a se
quor sequeris, vnde dicunt socius proprie in periculo, collega in
officio, comes in itinere, cōsors in premio, sodalis in mēsa vel in
sede. Sed nos iuriste dicimus socium in crimine. xxij. q. iiij. si ad
peccatum. xxvj. q. ij. illud in fi. Item dicimus socium in ecclesia
de offic. dele. cum responso de senten. excom. ex tenore. Item di
cimus socium in ordine, de cōse. c. j. in fi. Item dicimus socium
in via, de vo. c. ij. Item dicimus socium in cōiugio. xxvij. q. ij. cū
societas. Item dicimus in lucro, de spon. c. ij. de sepul. c. j. De so
cio criminis quē vocamus quādoqꝫ cōsortem, de here. c. cum se
cūdum lib. vj. dicit canon quem posse in malo aliquem triplici
ter sociare committēdo fauendo nō corrigēdo. xxiij. q. iiij. ita pla
ne. Et ideo nō caret scrupulo societatis occulte, qui manifesto
facinori desinit obuiare. l. xxxvj. di. faciētis. ij. q. vij. negligere de
homicidio sicut dignum. §. ij. Hic tamen stricte puto socium su
mi pro agente. i. qui aliquid operatur ad actum percussionis ca
ptionis vel bāni. Et licet in delinquēdo sint quādoqꝫ plures so
cij quorum nullus est principalior ⁊ tales includūtur sub agenti
bus de quibus premisit. Quādoqꝫ tamē est vnus principalis al
ter cooperās, ⁊ sic sumit hic socius, qđ patet quia de fauēte pre
miserat ⁊ sic est similis distinctio circa vnionem notata in. c. j. ne
sede vacāte. Circa secūdū scilicet de cōsiliario nō insisto, sed vi
de que notaui de re. iu. nullus ex cōsilio lib. vj. ff. de verbo. sig. l.
sepe. in fi. ff. man. l. ij. in fi. insti. de obli. que ex delic. nas. §. opere.
Circa tertium de fauore ⁊ fauēte, Sciēdum ꝙ est simplex fauor
qui nihil adicit ad peccatum de quo in. c. felicis libr. vj. de pe. ⁊
de tali nō videtur hic intelligēdū per id quod dicit in his vt sta
tim dicam. Item sciēdum ꝙ canon dicitur illum impierati faue
re qui obuiare potest ⁊ nō obuiat. xxij. q. iij. qui potest. lxxxiij. di.
error. de senten. excom. c. quāte, sed de hoc dic vt ibi. ⁊ quia lit
tera dicit in his scilicet percussione captione vel banno, patet ꝙ
fauens huic delinquēti post delictum preter defensorem de quo
sequitur nō incurrit hāc penā, sed in materia hereticorum latius
recipiūtur fautores de quibus in. c. excōmunicamus. §. creden
tes de here. eo. titu. c. ij. ⁊. c. ꝯtra christianos lib. vj. vt ligētur ēt
post delictum, ⁊ post sentētiā hereticis fauētes, de quo per Jo.
⁊ hosti. in sum. de here. §. penul. ⁊ dixi in predicto. §. credentes
⁊ facit de here. accusa. §. penul. li. vj. Circa quartū scilicet de de
fensore, Aduertēdū ꝙ littera nō repetit, ea que predixit in his
tribus casibus, per hoc puto ꝙ etiam defensorem post malefi
ficium punire intendit. Est ergo quidam defensor. i. auctorizator
delicti, ⁊ talis grauius punitur ꝙ̄ agens. ij. q. iij. q cōsentit. xiij.
q. iij. qui aliorum, ⁊ notatur. ij. q. j. notū de offi. dele. c. j. Est alius
defensor, qui etiam post delictum defendit, puta impediendo ne
delinquens ad manus iudicis veniat examinandus vel punien
dus. xxvij. q. j. si custos facit. xxj. q. v. per totum vel impediendo
ne fiat executio de offi. deleg. c. ex litteris, ⁊ hūc intendit include
re, vt probatur in. c. felicis post prin. eo. titu. ibi postea recepta
uerit vel defensauerit, Tamē non puto ꝙ is qui talem defensa
uerit, ne ledatur a ꝑuato, vel a tertio, vel ab offenso, puta ab epi
scopo vel eius ꝯsanguineis vindicare volētibus includatur hec
pena, cum illa sit iniuria ad ꝙ̄ etiam propulsandā a socio, quis
teneṫ de sen. ex. c. dilecto cū suis cōcor. lib. vj. De illo qui de
fendit in iudicio patrocinādo vide quod dixi post Hosti. de cle.
ex. mi. c. proposuit super verbo fautorem, Itē nota hic secūdum
Jo. de ligna. si quis esset socius insequētis episcopum sola ꝑsen
tia nihil faciēdo nec cooperādo nō esset in culpa nec in pena. xij.

7 q. cum deuotissimam. ¶ † Quid si aduocatus vult talem insecu
torem defendere in iudicio de iure an incidat in hāc penā. Re
8 spōdet idem secūdum Pa. ꝙ nō. ¶ † Quero dicitur hic, ꝙ filij
descēdētes ꝑ lineā masculinā sint inhabiles ad beneficia obtinē
da in diocesi in qua episcopus offensus presidet, nūquid ergo in
9 alia diocesi erūt habiles. Respōdet glo. ꝙ sic. † Sed nūquid pri
uatur beneficijs iam obtētis Respōdet glo. ꝙ nō, dicit tamē ꝙ
credit ꝙ iste nō posset ꝑmutare cū alio beneficio existēte in illa
10 diocesi in qua presidet episcopus offensus. ¶ † Querit glo. quid
faciēdum de istis cādelis accēsis cum quibus sunt isti excōmuni
cādi, Rñdet ꝙ debēt extigui ⁊ pedibus ꝯculcari nā iste modus
11 excōmunicādi positus est. ij. q. iij. debent. ¶ † Quero dicit hic ꝙ
quādo quis absoluitur ab hac excōmunicatione in articulo mor
tis, ꝙ nisi adueniēte sanitate ꝙ̄cito cōmode poterit se representet
tet sedi apostolice reincidit in eādem excōmunicationē. Quero
quomodo intelligitur illud cōmode, Rñdet glos. i. quamcitius
opportunitatem habuerit quod exponit Hosti. i. cessante impe
dimēto ⁊ aliquo modico tēpore indulto quo sibi de necessarijs
valeat prouidere, vt. ff. ex qui. causis ma. l. ab hostibus. §. fi. Jo.
de ligna. dicit secūdum Lan. si quam cito dictat cōsciētia ⁊ sine
ꝑsone periculo pōt ire ⁊ nō vadit paratis suis sarcinulis statim
excōmunicationē incidit. v. q. j. quidā maligni cū ibi notatis. i.
q. vij. qua propter. ff. de manu. testa. l. libertas ⁊ in hoc relinquiť
12 arbitrio istius. ¶ † Sed nūquid creditur in hoc absoluto. Rñ
det glo. ꝙ nō, debet enī iudex hoc arbitrari quādo iste dicatur
cōmode posse, alias si sibi crederet deludere posset cōstitutionē
istam friuolis excusationibus frigoris, vel caloris, ⁊ similibus.
13 ¶ † Sed nūquid credetur ei in foro penitētiali. Respōdet glo.
sic, nā de re occulta ⁊ anime periculo est ei credendum de homi
14 cidio. c. significasti. ij. de senten. excōmunicatio, si vero. ¶ † Que
rit hic Jo. de ligna. ꝑm Lan. nūquid capiens equum per quem
equitat vel res quas super se portat sit excōmunicatus, Respō
det, ꝙ aut est res talis quā licet sua auctoritate de iure accipere,
vt si locauit domum clerico, ⁊ debeat pēsionem quam nō soluit
⁊ hoc casu nō incidit excōmunicationē ipsum expellēdo cū mo
deramine tamē, extra de resti. spolia. olim, aut nō est talis, ⁊ tūc
aut induciť clericus super metū ad tradēdū alicui, vt qꝛ dicitur
clerico nisi des equū tali te occidam, ⁊ tūc nō incidit excommu
nicationē inferēs metum verbalē, qꝛ vt incidat in canonem illū
requiriť manuū iniectio. xvij. q. iiij. si quis suadēte. Aut subtra
bit manualiter rē clerici, ⁊ tūc aut res adheret persone clerici vt
equus, ⁊ vestis, ⁊ tunc incidit. Aut non adheret semper, ⁊ inci
15 dit cum adheret, si violēter arripiat, secus si furtiue. ¶ † Quero
dicitur hic, ꝙ si est ciuitas subiacet interdicto donec satisfecerit,
nūquid ergo facta satisfactiōe est abolitū interdictū sine aliqua
relaxatione. Rñdet Jo. de ligna. scd̄m Lan. ꝙ nō, Immo est ne
cessaria superioris sentētia que relaxet. ij. q. vj. presbiter, secus si
vsque ad certū tēpus vel modum fuit factum interdictū, qꝛ tūc
lapso tpe vel modo cessante, cessat interdictū, de spō. nō est, rō di
uersitatis est, quia primo casu potest dubitari an plene fore satis
factum sed in alijs secus de hoc de etate, ⁊ qualitate. cum bene.
16 ¶ † Quero, an socius excommunicatus teneatur euitare sociū
17 excōmunicatū, Uide de sen. excō. si nos, ⁊ ibi notať. ¶ † Quero
qꝛ dicitur hic, ꝙ dans cōsilium incurrit excōicationem, de quo
consilio loquitur. Rñdet Jo. de ligna. ꝑm Pau. ꝙ intelligiť de
cōsilio frauduleto, nō de nudo, qꝛ nudū ꝯsiliū nihil addit ad pec
catū, vt not. de sen. excō. c. nuꝑ de homi. c. sicut dignū, ⁊ in regu
la nullus ex consilio ⁊ ibi not. cōsiliū aūt prestat suadēdo, ⁊ vtili
tatem securā ostendendo. vt not. Inn. de homici. ad audentiā ⁊
probatur. ff. de fur. l. furti. §. ꝯsiliū. ⁊ ꝑ Bar. in. l. non solum. §. si
mandato. ff. de fur. de nudo autem hic non dicitur sicut in. c. feli
cis. eo. ti. li. vj. de quo regulariter quis non tenetur. insti. manda
18 ri. §. tua gratia. ¶ † Quero quomodo dicatur ciuitas delinque
re in episcopū, vt subiaceat interdicto, Rñdet Joan. de ligna. ꝙ
tūc dr̄ ciuitas facere cū hoīe cōuocato ꝯsilio hoc faciūt, ⁊ sit vt
corpꝰ secus si vt sinli nullo ꝯsilio ꝑhabito vel occupato. ff. qđ vi
aut clam. l. qđ aūt. §. si insepulchro ⁊. ff. ꝙ cuiusqꝫ nomine. l. nulli
ibi not. de ꝯsti. cū omnes ⁊ ibi not. ⁊ per hoc consului ciuitatem
bononie non esse interdictam pp rebellionem factam a quibus
dam. vt singlis, supposito quod lex interdicat ciuitatem rebellio
nem facientem ⁊ defendi in curia in presentia pape, ⁊ postea in
presentia cardinalium hoc procedere et si omnes de ciuitate fe
19 cissent vt singuli non vt corpus. ¶ † Quero pone ꝙ statuto ciui
tatis cauetur, ꝙ si aliquis insultum fecerit ad domu alicui puni
tur in. xx. libris quidam insultauit aliquē sub porticu, an dicat
fecisse insultum ad domum. Speculator tenet ꝙ sic, per. c. si quis
cōrum ⁊

contumax.xvij.q.iiij.⁊.c.si quis in atrio de immu.eccle. cum ec
clesia hec Spe.not.de immu.eccle.§.ij.ver.sed pone.

SVMMARIVM

1 Collectas exigẽtes a clericis spõte soluẽtibus non sunt excom-
municati.
2 Persone ecclesiastice angarijs nec pangarijs grauari nõ dñt.
3 Fratres tertij ordinis an possint sine excommunicatione colle-
ctari, ⁊ an sint persone ecclesiastice.
4 Persone ecclesiastice qñ grauari possint in collectis.
Fossata facere dicũtur munera sordida.
5 Clerici ad caualcatas nõ tenẽtur.
Collecta vt per episcopuꝫ clericis imponi possit, que requirant.
6 Ecclesia ad que munera vel collectas teneatur, ⁊ ad que nõ.
Munera extraordinaria que sint.
Pietas nulla maior est q̃ defendere patriam, pauperes, ⁊ de-
biles ab hostibus.
Munera ordinaria angariarum, ⁊ perangariaꝝ que sint.
Munera ordinaria rerum que sint.
Inscriptio lucratiua que dicatur.
7 Rector clericis collectam imponẽs anteq̃ absoluatur quomo-
do satisfacere debeat.
8 Successor rectoris qui collectã clericis imposuit si fecit qd po-
tuit vt damnum collecte emẽdet, sed obtinere nõ potuit, vni-
uersitate resistẽte, an sit excommunicatus.

¶ De exigentibus ⁊ extorquentibus talias a cle
ricis vel collectas.§.xxxvj.

1 Circa hanc excõicationẽ sed de exigẽtibus ⁊ extorquen-
tibus taleas vel collectas a clericis. ¶ † Quero po
ne ꝙ nõ exigũt, vel extorquent ab inuitis sed ipsi clerici sponte
soluunt an incidant excõicationem. Rñdet gl. ⁊ paulus in clem.
2 quoniã de imu.ecclesie, ꝙ non. ¶ † Nota ꝙ ecclesiastice perso-
ne non debent grauari angarijs nec perangarijs, puta ad fossa-
ta facienda vel huiusmodi, vt in.d.capit.nõ minus vel ad colle-
ctas, vel taleas siue exactiones quascũq; vt in.c.aduersus extra
de immu.ecclesie, nec pro domibus, predijs, vel quibuscũq; pos
sessionibus ab eisdẽ ecclesijs vel personis ecclesiasticis legitime
hactenus acquisitis vel in posterum acquirẽdis vt in.c.de imu.
3 eccle.lib.vj. ¶ † Quid dices de istis fratribus tertij ordinis bea
ti Francisci, ⁊ de illis quos vocat Barto. milites gaudentes.
An dicentur imunes tanq̃ persone ecclesiastice, ita vt imponen
tes eis collectas sint excõicati. Respõdet Pe.de an.c.j.de im-
mu.eccle.lib.vj. ꝙ nõ sint persone ecclesiastice, predicti enim nõ
renunciant proprio. Item habent vxores ⁊ viuunt in proprijs
domibus sicut laici, licet habeant quẽdam modum viuẽdi ⁊ ha
bitum approbatũ ab ecclesia, vt notat Jo.an.in cle.cum ex eo.
de sen.ex. ⁊ ideo videtur ꝙ isti nõ sint exempti a datijs ⁊ colle-
ctis, quia licet habeant certum modum viuẽdi ⁊ habitum, tamẽ
nõ sunt clerici, nec exercẽt ministeria clericorum, vnde qui non
exercet artem licet sit descriptus in collegio nõ propter hoc ha-
bet immunitatem.l.sub pretextu de sacrosancta ecclesia. Bar.
tamẽ dicit se vidisse ꝯsilia plurimorum doctorum iuris canoni-
ci ⁊ ciuilis ꝙ isti a talibus exactionibus sint exempti, sunt enim
deo deuoti.xij.q.j.duo sunt genera, pro quo dicto facit textus i
dicto.ca.j.de immu.eccles.libro.vj.dum dicit personis ecclesia
sticis, nam non potest negari ꝙ isti non sint persone ecclesiastice,
licet nõ sint clerici.ex hoc tenet Bar.ff.de iure immu.l.semper.
§.quibusdam, quod intelligit verum nisi assumpsissent illum ha
bitum in fraudem onerum.l.cura.ff.de mu.⁊ hono. vbi glos.fa
4 cit mentionem de istis fratribus de presentia. ¶ † Quid si occur
rit necessitas reipublice, puta insultus latronuꝫ, vel exercitus vo
lẽs patriam delere, vel comburrere, quibus oportet obuiare, ⁊
resistere, nec tempus cõsulẽdi papam, an si grauetur ecclesia in-
currãtur he pene, Respõdet Pe.de anch.in.c.j.de immu.eccl.
⁊ secũdum Oldarduꝫ ꝙ nõ, si mora esset periculum allatura, vt.
ff.de dam.infec.l.iiij.§.si causa ⁊.ff.de op.no. nũcia.l.pupillo.§.
si quis riuos. Nota ꝙ quedam bona vsibus ecclesiarum dedi-
cantur, quo ad fundationem, vel ortum, vel mansum vel dotem
ecclesie, ⁊ hec exempta sunt. Cetera cum suo onere transeunt de
5 cen.c.j. Item nota, ꝙ fossata dicuntur sordida munera, ad que
ecclesia non tenetur. ¶ † Quero que dicãtur expeditiones Re
spondet An.de bu.i.caualcatas vel missores nũciorum ad que
clerici personaliter cogi non possunt, q; sunt sordida. Item no-
ta secũdum An.de butri.in dicto.c.non minus, que debeant oc
currere, vt posset episcopus factis laicorum imponere collectã.
primo cõsensus clerici. Scdo euidẽs vtilitas ⁊ necessitas. Ter-
tio ꝙ vtilitas sit communis pro republica. Quarto ꝙ faculta-
tes laicorum non suppetant, sed hodie etiam his cõcurrẽtibus
6 nõ possunt sine licẽtia pape, vt dicto.c.aduersus. ¶ † Quero ad
que munera seu collectas subiaceat ecclesia, ⁊ papa potest dare
soluendi licentiam. Respondet An.de bu.dicto.c.nõ minus ꝙ
quedam sunt munera sordida, vt calcis coquende, arene fodien
de, vel fossati personaliter faciẽdi, siue stabuli curãdi, vel mũdã
di, ⁊ ad talia nõ põt cogi ecclesia.C.de sacrosancta eccle.l.pla-
cet. Quedam sunt munera extraordinaria, vt sunt hospitia, ⁊ si
milia que dicũtur extraordinaria, q; nõ sunt per aliquam legem
vel statutum ordinata, sed capitaneus secũdum suam volũtateꝫ
imponit tempore fertilitatis, ⁊ ad talia non tenetur ecclesia.C.
de sacrosan. eccl.l.placet.xvj.q.j. Romanorũ ⁊.c.iuxta san-
ctionis. Qedam sunt munera extraordinaria, que respiciunt
publicam vtilitatem. vt defendere rẽpublicã, ire ad exercitũ pñ
cipis ꝯ saracenos, vel mittere vel firmare muros tẽpore noctis.
Quedaꝫ sunt extraordinaria, que respiciũt pietatem, vt refectio
viaꝝ ⁊ pontium. Item facere prelato charitatiuuꝫ subsidium,
vel pauperibus siue subuenire domino in necessitate qñ emptio
nem fecit, vel captus est, vel filiã maritauit, vel miles factus est
vel q; ad principẽ iuit ꝓ suis negocijs. vel q; alias expẽsas gra-
ues, vel intollerabiles fecit rõnabiliter, vel alia quacunq; causa
depauperatus est, vel nimis obligatus vel nõ hꝫ aliquid come-
dere. de istis dic.iij.q.vlt.extra de sen.excom.c.peruenit. ⁊ vltra
illa dic, ꝙ nulla maior pietas q̃ defendere patriaꝫ, pauperes, ⁊
debiles ab hostibus.xxiij.q.iij.fortitudo ⁊.c.si quis.⁊.c.nõ inse
renda. hoc quo ad publicã vtilitatẽ. Quedã sunt munera ordi-
naria angariaꝝ, ⁊ perangariaꝝ. Munera angaria.i.personalia
vt qñ quis tenetur ire vel mittere in caualcataꝫ dñi expensis tñ
ipsius dñi.ff.de mune.⁊ hono.l.muneꝝ. Iteꝫ perangaria sunt mi
xta.i.partiꝫ reale, ⁊ partiꝫ ꝑsonale.i.qñ quis tenetur ire vel mit-
tere in caualcatã expensis euntis, vel mittẽtis, vt.d.l.muneꝝ.§.
mixta, ⁊ ab istis scꝫ angarijs ⁊ perangarijs ordinarijs sunt oẽs
clerici liberi.C.de epis.⁊ cle.l.ij.⁊ ꝯm doc. hoc ẽt verum quo ad
res deputatas alimonijs eorũ, qui ecclesie deseruiunt, ⁊ nõ mul
tuꝫ habũdãt.xij.q.ij.ecclesiaꝝ seruos.C.de sacrosan.eccle.l.pla
cet.⁊.l.priuilegiũ secus in rusticis colonis possessionũ ecclesiaꝝ
qui ab angarijs, ⁊ pangarijs, immo ẽt a talibus scdm aliquos
in aduentu principis non excusantur.C.de sacrosanctis eccle.l.
neminẽ. Iteꝫ si eps vel abbas tenet magnũ ⁊ nobile feudũ a pñ
cipe aliquo, qd ꝯsueuit ei aliquo modo seruire. naꝫ hoc casu q̃-
uis nõ teneat ire in caualcatã personaliter ar.xxiij.q.viij.⁊.§.j.⁊
.§.his a quibus ⁊ extra de voto.ex multa.§.vltimo.tñ dꝫ mitte
re ꝯm ꝙ solitũ est. aliter nõ teneat beneficiũ, ex quo nõ vult face
re seruitiũ, ar.s.de cle.ꝯiuga.ꝙ a te.⁊ hoc veꝝ, si iustũ bellũ, ⁊ si
sit iniustũ, tũc dꝫ cognoscere iperatorẽ celesteꝫ in superiorẽ.ij.q.
iij. Iulianus nec per hoc in tali casu si nõ mittat põt priuari feu-
do ar.de prescr.c.si. Quedã sunt munera ordinaria que reꝝ sunt
sicut tributa ⁊ census certi siue seruitia vel caualcate hospitia
vel similia certa ⁊ annualia possessionibus annexa ⁊ ad ista tene
tur ecclesia si res ad ipsam deueniat.ij.q.j.si tributum, ⁊.c.ma
gnum.xxiij.q.viij.cõuenior ⁊.c.tributum ⁊ talia possunt vocari
superindicta idest tributa rebus posita a quibus nullus excusa-
tur.C.de superindicto.l.prima.⁊ secũda lib.decimo ⁊ a predi-
ctis non excusatur ecclesia ex pacto vel causa non tanquam one
ra, sed tanquam tenens rem oneratam cum quelibet res trãseat
cum onere suo.ff.de contra.emptio.l.ex litteris.§.fina.⁊ de deci
mis cap.pastoralis, quia que sunt cesaris debent reddi cesari, ⁊
que sunt dei deo. de cle.coniugatis capi.ex parte, ⁊ sic quãtum
ad decimas oblationes ⁊ alia spiritualia, ⁊ quo ad mansum siue
dotem excusatur ecclesia.xxiij.q.vlti.secundum canonistas ⁊ su
pra de censi.capitu.primo. Item q; de decimis ⁊ oblationibus
non soluit tributum.xxiij.questio.sexta comperimus. An auteꝫ
debeat clericus soluere decimam de prebenda sua. Vide supra
de decimis capitu.primo, ⁊ capitu.nonum genus, ⁊ capitu.j.de
censi. Quedam sunt munera prouenientia ex lucratiuo titulo rei
translate in ecclesiam a curiali que inscriptiones lucratiue ap-
pellãtur, nam inscriptio erat quarta ipsius rei quam aliquis da
bat venerabili loco. Exemplum. Si curialis dabat ecclesie.xvj.
ecclesia quartam partem illorum.xvj.debebat dare pro tributo
⁊ vocabatur inscriptio lucratiua, ⁊ ad tales iscriptiones vel mu
nera seu tributa nõ tenetur ecclesia.xxiij.q.viij.sancimus per ꝙ
puto ꝙ ad istas gabellas que soluuntur de cõtractibus illis do

nationibus lucratiuis nõ teneatur ecclesi.l.sancimus.C.de sa-
7 crosan.eccle. ¶ † Quero, quia dicitur in dicto capi. ꝙ imponen
tes collectas clericis nõ possunt absolui nec successores, nisi sa-
tisfecerint. Quero de quo habet talis rector satisfecere antequã
absoluat. Respondet An.de bu. ꝙ de emendatione cuiuscunqꝫ
dãni ecclesie propter hoc cõtingentis, si nullum consilium dedit
de collecta imponẽda. Sed si consilium dedit tenetur nedum ad
interesse sed ad ipsius collecte restitutionem. Si vero consilium
nõ dedisset, forte nõ teneret ad emendationem collecte, sed ad al
terius interesse, quod obuenit ecclesie ob ipsius regimen ⁊ forte
spiritualem vel pecuniariam oportebit eum subire, secũdum ꝙ
forsitan bonus iudex arbitrabitur. Hec autem locum habent,
quãdo quis succedit in regimine eius, qui est excommunicatus
ex predictis causis vel aliter qualitercũqꝫ propter libertatem ec
clesie violatam. Secus si ex alia causa esset potestas excommu-
nicatus vel cõsiliarij vel vniuersitas seu ciuitas interdicta, tunc
8 enim successor nõ esset excõmunicatus, secũdũ Inno. ¶ † Que-
ro quid si nouus successor operam dedit quãtuncũqꝫ potuit qȯ
hoc damnum collecte emẽdaretur, sed vniuersitate resistẽte non
potuit obtinere qȯ intẽdebat. Videtur ꝙ sit excommunicatus
ar.xxiij.q.iij.si heres. Tu dic cõtrarium scilicet ꝙ ex hoc tãtum
nõ sit excommunicatus, vbi relinquat regimẽ, nec stet propter ti
morem salarij amissionis, ꝙ nõ renũciet officio, qꝛ si ista de causa
renũciet officio cuꝫ vniuersitas in culpa sit, nihilominus tenetur
salariũ reddere ei cum per eum nõ stet quominus regat, ⁊ idem
est dicẽdum si cõtra expressam inhibitionem antiqui rectoris ex
cessit vniuersitas in p̄dictis, qꝛ nõ excusatur nisi officio renũciet.

SVMMARIVM

1 Prelati nõ debent ecclesias laicis submittere.
2 Bona ecclesiarum immobilia vendi nõ debent.
3 Iura incorporalia inter immobilia computãtur.
4 Prelati per quos modos prohibeantur suas ecclesias laicis submittere.
Tempus modicum quod dicatur.
5 Prelati bona immobilia laicis submittẽtes suspẽsi sunt.
6 Terra interdicto subici potest ob domini delictum.

¶ De his qui compellunt prelatos seu capitula ad summittẽdum laicis vel alienãdum bona immobilia. §. xxxvij.

Circa hãc excõmunicationem scilicet de his qui cõpel-
lunt p̄latos seu capitula ad summittẽdũ laicis vel
1 alienãdum bona immobilia. ¶ † Nota secũdum Io.Mo. ⁊ pe
trum de an. ꝙ prohibẽtur hic quidam modi alienationis vel da
tionis in rebus immobilibus. Nam ante istã cõstitutionem pre
lati oppressi cõtra opprimẽtes inuocabãt nobiles ad defensionẽ
suam ⁊ potẽtes faciẽdo eos aduocatos vel defensores locoꝝ, ⁊
propter hoc illi sibi vẽdicabant quoddam ius dominij vel aduo
cationis in ecclesijs vel locis defensis, ⁊ refert Guil. ⁊ Fran. se
vidisse multos prelatos faciles ad talia, ⁊ quãdoqꝫ nobiles sum
mittebant alios, vt opprimerent ad predictũ finẽ a quo vt absti-
neant viuentes prelati summissiones istas penitus interdictas
per istam cõstitutionẽ est prouisum. Primo ꝙ clerici nõ audeãt
summittere. Deinde ꝙ laici nõ faciant sibi eos summittere a cle
ricis per hãc viam indirectam vel directam summittẽdo mole-
statores, vt postea sub colore defensionis ⁊ patrocinij illarum re
rum sibi summissarum ecclesie defraudentur vẽdicando sibi ius
dominij, nam isti summittebãt molestatores, ⁊ postea dicebãt sa
cerdoti summitte mihi hãc rem, ⁊ iste nõ audebit me molestare,
vnde sacerdos fatebatur se habere ab illo talem rem, ⁊ postea
facta sumissione volebãt verum ius habere ⁊ dominium rei ven
2 dicare. ¶ † Nota ƀm glo. ⁊ Pe. ꝙ hec prohibitio solum locuꝫ
habet in rebus immobilibus ⁊ iuribus ecclesiarum, secus ergo
in rebus mobilibus in ipsis enim nõ potest dari certa regula, qꝛ
secũdum donum quod est paruum vel magnum tenet vel nõ te-
net ⁊ secũdum qualitatem donatarij scilicet vtrum sit bene meri
3 tus nec ne. extra de dona.c.j. ¶ † Item nota ꝙ iura incorpora-
lia inter immobilia iudicãtur, ⁊ idem ius statuitur in eorum alie
natione ꝙ in alienatione rerum immobilium, vnde annuus red
ditus inter immobilia computatur, vt in cle.exiui ꝺ paradiso.§.
cunqꝫ ver.signi. ⁊ l.iubemus.C.de sacrosan.eccle. Item nota ꝙ
licet omnis alienatio rei ecclesiastice regulariter sit vetita, nisi in
casibus a iure cõcessis, tamẽ summissio de qua loquitur hic spe-
cialiter prohibetur, nam secũdum Guil. si bene attẽdatur est que
dam alienatio quasi ad illos cõfiteatur dominium pertinere di-
rectum.ff.si ager vectigal.l.j.§.si.sicut cum me cõstituerem tuo
nomine possidere, in te trãsit possessio, ⁊ abdicatur a me, quia is
possidet cuius nomine possidetur, vt in.c.cum venisset de resti.
spolia. ⁊ ff.de acquirẽ.poss.l. ꝙ meo vnde per hoc dicit Io.an.
⁊ Guil. ꝙ si verus dominus cõstituat se alieno nomine rem suaꝫ
detinere per hoc trãsfert dominium ⁊ possessionem. Item nota
ꝙ dominium reruꝫ ecclesiasticarum est penes ecclesiam hoc mo
do secũdum Io.an. in nouella nam ecclesia.i.cõgregatio fideliũ
cuius christus est caput habet dominium sed pauperũ sunt quo
ad sustẽtationem, ⁊ clericorum quo ad gubernationem seu ad-
ministrationem. Item nota secũdum glo. ⁊ Pe. ꝙ in ista sum-
missione de qua in textu requiritur licẽtia specialis pape nõ suffi
4 ceret ergo generalis. ¶ † Item nota modos huius summissio-
nis prohibite hic in textu enarratos. Primo dicit, ꝙ prelati nõ
possunt summittere, seu supponere laicis ecclesias sibi commis-
sas bona immobilia seu iura ipsarum sine ꝯsensu capituli, ⁊ apo
stolice sedis licentia speciali, seu cõcedẽdo ipsa bona vel iura in
emphiteosiꝫ, nõ ꝙ hic prohibeatur emphiteosis ⁊ alie alienatio
nes ⁊ cõtractus a iure p̄missi forma ⁊ casibus, sed prohibet sum
missiones fieri, vt defendãtur ab his quibus summittũtur scd̃m
glos. Item alias alienando in forma ⁊ casibus a iure permissis
subaudi per summissionem. Item cõstituendo eum dominum.
Item recognoscẽdo seu profitendo ab istis ea tanquam a supe-
rioribus se tenere. Item aduocando idest tanquã ab aduocatis
recognoscendo vel ipsos patronos vel aduocatos ecclesiarum
seu bonorum ipsarum perpetuo aut ad tempus nõ modicum sta
tuendo vnde dicit glo. Ad modicum ergo tempus possunt vo-
cari in patronos ⁊ defensores, quia tunc in modico tempore nõ
est periculum. Potest autem dici modicum tempus infra.x.an
nos vel secundum Guil. ⁊ Gari. relinquitur iudicis arbitrio, ex
quo hic non determinat inspecto statu ecclesie, ⁊ imminenti peri
culo, ⁊ cõditione personarum, vnde si fieret locatio vni domino
vel potenti per .x.annos, vt tueretur eam nõ incideretur excõ-
5 municatio. ¶ † Item nota ꝙ prelati qui cõtra hanc prohibitio
nem summiserint bona immobilia vel iura ecclesiastica ipso fa-
cto sunt suspensi ab officio diuino ⁊ ab administratione. Clerici
vero qui sciunt hoc fieri a prelato ⁊ non denuncient superiori-
bus sunt suspensi per triẽnium a perceptione beneficiorũ. De
istis suspẽsionibus vide quod notatur in.c.cum dilectus de cõ-
suetudine, ⁊ in cle.cupiẽtes de penis, vbi est glo.magistra ⁊ de re
iudicata.c.cuꝫ eterni lib.vj. ⁊ qȯ ibi notatur super verbo officij.
6 ¶ † Item nota ꝙ propter delictum domini terra potest subici
interdicto, vt hic dicitur ꝙ legitime admoniti a tali vsurpatio-
ne nõ destiterint restituẽdo qui taliter vsurpauerint eo ipso sentẽ
tiam excommunicationis incurrant, ⁊ ex tunc ad supponẽdum
terram ipsorum ecclesiastico interdicto libere procedatur.

SVMMARIVM

1 Pedagium, ⁊ vectigal quid sint, ⁊ a quibus soluantur.
Tributum quid sit.
2 Clerici sunt immunes a pedagijs pro rebus quas deferunt non negotiationis causa.
3 Pedagia a clericis exigẽtes quibus satisfacere debeant.
4 Emptores redditũum clericorum an priuilegijs clericoꝝ vtant.
5 Negotiator quis proprie dicatur.
6 Statutum dicens ꝙ vẽditor dare teneatur duos denarios com muni, an clericos vendẽtes vina vel formentũ sue prebende comprehendat.

¶ De exigentibus pedagia ⁊ guidagia a personis ecclesiasticis. §. xxxviij.

Circa hanc excõmunicationẽ de exigẽtibus pedagia ⁊
1 guidagia a personis ecclesiasticis. ¶ † Nota se-
cũdum Petrum de an. varia noia scilicet vectigal.i.pedagium
tributũ cẽsus pẽsio. Pedagiũ ⁊ vectigal idem significant, ⁊ sol
uiẽ ab itinerãtibus de his que deferũt nõ sui vsus causa, ⁊ qñqꝫ
soluitur pro transitu personarum tantum vt Ferarie. Tributum
vero est quod prestatur fisco ⁊ idem importat ꝙ census vel pen
2 sio. ¶ † Nota ꝙ clerici sunt immunes a solutione pedagij p̄ re-
bus quas deferunt vel transmittunt non causa negotiandi, a cõ
trario ergo sensu si negociandi causa tenebuntur. Item nota ꝙ
in solutione pedagij a clericis nõ procedit cõsuetudo, qꝛ papa in
3 dicat eaꝫ corruptelam. ¶ † Quero qꝛ dicitur hic ꝙ tales exigẽ-
tes

tes satisfacere debent, cui debet satisfieri de illa trãsgressiõe. Videtur ꝙ prelato per notata. xvij. q. iiij. si quis cõtumax, ⁊ placet Archi. dictũ Lan. qui ibi hoc tenuit ⁊ dixit illud capitulum loqui cuius iniuria fit loco, si vero fiat psone locũ habet. c. parochia
4 no de sen. ex. ¶ † Quero qꝛ dicitur hic ꝙ ecclesiastice persone nõ tenẽtur de suis rebus soluere pedagia. Quid de emptoribus reddituum clericorũ vel rex, vtrũ iisdem priuilegiis possint vti. Jo. an. remittit ad specu. de imu. eccle. Archi. hic tenet ꝙ non, pro quo facit qd notatur de iure patro. c. j. pe. de an. dicit ꝙ aut est vectigal ordinarium ⁊ ex psona ecclesie siue fisci non trãsibit immunitas in emptorem. l. licitatio. §. mercatores. ff. de public. Aut est vectigal extraordinarium, qd nõ ponitur. l. vel senatus cõsulto vel ꝯstitutione principis. Jsta enim sunt extraordinaria. ff. de vaca. mu. l. in bonoribus. §. quid, ⁊ quo ad ista immunitas trãsit in emptorem ⁊ hoc notat Barto. in dicto. §. mercatores.
5 ¶ † Quero hic dicitur ꝙ persone ecclesiastice nõ tenẽtur soluere de rebus quas nõ negociãdi causa deferunt. Quero quis dicatur proprie negociator dicit Joã. an. post Archi. ꝙ ille qui rem emit ⁊ ipsam integram ⁊ immutatam vẽdẽdo lucratur. Jlle vero qui emit vt sit sibi materia aliquid inde operandi, ille nõ est negociator, vt dicit Criso. lxxxviij. dist. c. eiiciens. Et per hoc cõsuluit Federicus de senis in questione monasterij sancti Galgani diocesis vulturane, quod monasterium habet venam ferri in insula helbe, ⁊ facit illam fodi, ⁊ venam deferri per territorium senẽse, vt faciat inde ferrum, vt vẽdat postea, ⁊ lucretur. Exactores gabellarũ senẽsium petebãt pedagiũ. Abbas dicebat se nõ teneri Federicus cõsuluit pro eo. s. ꝙ nõ tenebatur. s. qꝛ ista non est negotiatio, sicut cũ faber emit ferrũ vt inde diuersas formas educat gladiorũ ⁊ clauorum, vnde dixit ꝙ etiã si fratres emerẽt venam ferri, vt facerẽt exinde ferrum nõ dicũtur ex hoc negociari, qꝛ vt dictum est negociari est rem emptam nõ immutatam vẽdere. Emere vero rudem materiam ⁊ illam per artificium ad aliquam formã redigere nõ est negociari, immo tales vocãtur potius artifices ꝙ̃ mercatores. Pe. de an. dicit ꝙ quãdo nõ in ꝓprio solo venam ferri fodere faciunt sed emunt, ⁊ ferrum postea inde redactum vẽdicant cõsultus respõdi, ꝙ negotiatio est mixta artificio si per magistros ⁊ alios faciunt hoc fieri, tunc enim nulla versatur industria clericorum ideo soluere tenẽtur, secus si ecclesia habet venam ⁊ per operarios fieri ⁊ fecit ⁊ postea vẽdit, sicut enim in simili de frumẽto ⁊ aliis redditibus collectis in proprio solo nõ tenẽtur soluere, ita neqꝫ de isto ferro vel de alia materia que appellatione fructuum cõtinetur. l. diuortio. §. si vir in
6 fundo. ff. so. matri. ¶ † Quid si fiat statutum, ꝙ si quis vẽdat teneatur dare duos denarios regi vel communi ciuitatis. An clerici teneantur vina vẽdẽdo, vel frumẽta que habẽt ex prebẽda. Rñdet Cinus ꝙ nõ in. l. omnis. C. de epi. ⁊ cle. Jdẽ Pe. per dictam. l. omnis, vbi dicitur, ꝙ melius est, ꝙ bona in paupes distribuant, ꝙ̃ in sordibus muneribus, vel alias illicite ꝯsumant, vbi dicit pe. ⁊ Bal. ꝙ clerici de bonis prebẽdarum suarum, que vendũt, vel vẽdi faciũt, nõ tenẽtur soluere gabellam, nec etiã ad portam, ⁊ idem ꝯsuluit Bar. secũdum ꝙ refert Bal. in. l. placet. C. de sacrosa. eccle. ꝙ nõ tenẽtur ad gabellas De hoc vide in spe. de cle. cõiugatis ⁊ c. vl. de vi. ⁊ ho. cle. Jdẽ Jo. de lign. dicẽs qd de gabellis ⁊ datiis que leuãtur in ciuitatibus lõbardie. Rñdet idem. xxiij. q. ij. putãt quidam, ⁊ c. plerique de priui. c. quãto. Et subdit secũdum hoc tota italia est interdicta, ⁊ irregulares omnes clerici nõ obseruãtes. Jdẽ Jo. an. in gl. Theologi tñ. s. dñs Bo. ⁊ Ri. in. ij. di. vlti. ar. vl. q. pe. exponẽtes illud Math. xvij. Quid tibi vr̃ petre reges terre a qbus accipiũt cẽsum a filiis an ab aliis ⁊ infra, ergo liberi sunt filij. dñt ꝙ ille textus intelligitur de Christo, qꝛ xp̃s nõ tenebaẽ reddere tributum, nec hi qui sunt imitatores eius pfecti, puta apostoli pro eo ꝙ naturaliter liberi erãt ⁊ omnia bona temporalia dimiserãt, ⁊ ideo cẽsum vel tributum ab eis reges terre accipere nõ debebãt. Jn aliis autẽ xp̃ianis vel qui sunt seruilis cõditionis, vel qui abũdant tẽporalibus bonis, illa auctoritas nõ habet intelligi, vnde tenẽtur soluere vectigalia, vnde pro eis bene facit textus. xxiij. q. viij. c. tributum, vbi dicitur Tributum in ore piscis piscãte Petro inuẽtum est, qꝛ de exterioribus suis que palam cũctis apparẽt tributum ecclesia reddit. Nõ autem piscem totum dare eis iussus est sed tãtum staterem qui in ore eius inuẽtus est, qꝛ nõ ecclesia imperatori dari, nõ põtificalis apex qui in ore piscis. i. xp̃i ecclesie pemi net subici regibus põt. Sꝫ sane vt diximus ꝙ in ore piscis. i. xp̃i inueniẽ ꝓ Petro ⁊ dño dare iubeẽ, qꝛ de exterioribus ecclesie qd ꝯstitutũ antiquus est ꝓ pace ⁊ qete qꝛ nos tueri ⁊ defensare debent impatoribus persoluẽdum est. Jtẽ Ambro. ij. q. j. Si tributũ petit iperator nõ ei negamus, agri ecclesie soluãt tributũ, vel si agros desiderat iperator nõ dono sed nõ nego. Jtem idẽ dicit vbi supra. c. seqũti. Magnũ quidem est ⁊ speciale documẽtum qñ viri xp̃iani sublimioribus potãtibus docenẽ dẽre esse subiectos, nec quis ꝯstitutionẽ terreni regis putet esse soluendã. Si. n. cẽsum filius Dei soluit, quis tu tantus es qui putas nõ esse soluẽdũ. Jtẽ Apo. Ro. tertiodecimo. Ois aia sublimioribus potestatibus subdita sit, nõ est ptãs nisi a deo. Que aũt sunt, a deo ordinata sunt. Jtaqꝫ qui resistit ptãti dei ordinationi resistit, q aũt resistit ipsi sibi dãnationẽ acqrit. ⁊ J. reddite ergo oibus debita, cui tributũ tributũ, cui vectigal vectigal. concludit ergo ꝙ theologi loquuntur de iure antiquo decretorum, sed hodie de iure sexti ⁊ clementinarum non tenentur.

SVMMARIVM

1 Represalias ꝯcedẽtes ꝯtra personas ecclesiasticas vel eorũ bona sunt excõmunicati, vniuersitas vero est interdicta.
2 Cap. ⁊ si pignorationes de iniur. ⁊ dam. da. non habet locum si clericus cuius occasione facte sunt represalie captus sit.
3 Represalie contra quas personas ecclesiasticas ꝯcedi nõ pñt.
4 Represalie concedi non possunt pro debito clerici vnius diocesis, contra clericos alterius diocesis.
5 Cap. ⁊ si pignorationes an corrigat cap. dominus deus noster vigesimatertia questione secunda.

¶ De his qui concedunt represalias contra ecclesiasticas personas. §. xxxix.

1 Circa hãc excõicationẽ scꝫ de his qui ꝯcedũt represalias ꝯ̃ ecclesiasticas personas. ¶ † Nota ꝙ ꝯcedẽtes represalias ꝯ̃ ecclesiasticas psonas tã ipsi ꝙ̃ illi qbus cõcesse sunt eas extẽdẽtes ꝯ̃ ecclesiasticas psonas, vel earum bona nisi. J. mẽsem. s. a tpe cõcessionis, vel extẽsionis, ipsas ꝯcessiones, vel extẽsiones reuocauerit, si persone singulares fuerint, sententiam excõmunicationis incurrunt, vniuersitates vero incurrunt sen-
2 tentiam interdicti, quacũqꝫ ꝯ̃ria ꝯsuetudine nõ obst. ¶ † Quid si clericus principalis debitor cuius occasione represalie sunt cõcesse captus est, an hec decretalis habeat locũ. rñdet gl. ꝙ qdam dicũt ꝙ nõ, tũ qꝛ hic idẽ grauaẽ ꝓ se ipso, ⁊ sic cessat rõ textus, vbi dꝛ represalias in quibus alius ꝓ alio ꝓgrauaẽ. tũ qꝛ ꝯstitu-
3 tio penalis est restringẽda, extra de elec. statutũ li. vj. ¶ † Quero que sunt psone ecclesiastice ꝯ̃ quas nõ dꝫ cõcedi. rñdet glo. vt sunt clerici tẽplarij, hospitalarij, ꝯuersi, ⁊ deo deuoti. xij. q. j. duo
4 sunt genera de sen. excõ. parochiano de elec. sciãt li. vj. ¶ † Quero vtrũ possint ꝯcedi ꝓ credito clerici vnius diocesis ꝯ̃ clericos
5 alterius diocesis rñdet gl. ꝙ nõ. ¶ † Quero an per istã decretalẽ corrigaẽ. c. dñs deus noster. xxiij. qõ. ij. vnde conceduntur represalie qñ ciuitas vindicare negligit qd a suis improbe factum est. rñdet glo. ꝙ nõ, sed solũ statuit ꝙ pro delicto vel credito alterius cõtra personas ecclesiasticas concedi vel extẽdi nõ possint sed si concedantur cõtra laicos cum modis a iure permissis licet, de quo hic plene per Petrum. ¶ Quid si. J. mensem processum fuerit ad actum. s. ꝙ fuerit persona ecclesiastica pro alio pignorata, nunquid hec pena habebit locum. J. mensem. respõdet gl. ꝙ in statum pristinum reuocandum erit. J. mensem. vel secundum Gar. reuocatio re integra fieri debet antequam procedatur ad actum alias non habet locum hec pena.

SVMMARIVM

1 Pena capitu. quoniam, de immunitate ecclesiarum libro sexto. locum habet etiam in priuata persona.
2 Cause que ad forum ecclesiasticum spectant que sint.

¶ De impedientibus officium cuiuscunqꝫ iudicis ecclesiastici §. xxxx.

Circa hanc excommunicationem de impedientibus officium cuiuscunqꝫ iudicis ecclesiastici, quia in principio dicit papa ꝙ intellexit ꝙ domini temporales faciebãt
1 ista. ¶ † Querit Joan. an. vtrum sit idem in priuata persona vt sit locus huic pene ⁊ quid, de clerico sic agente. respondet ꝙ sic nam licet sic narret in habente temporalem iurisdictionem, constitutio tamen est generalis, dum dicit statuimus ne quis, ⁊ in fi-
2 ne subdit si quis vero. ¶ † Quero hic dicitur ꝙ impediens offi-

cium iudicis in causa que de iure vel de cõsuetudine spectat ad forum ecclesiasticum est excõmunicatus quero que sunt ille. Respõdeo sunt multe ⁊ notãtur in.c.cum sit de foro competẽti. Primo cognoscit de sacrilegio, vt dicto.c.cum sit, Sunt ⁊ alia crimina, de quibus ecclesia punit tam clericos q̃z laicos, vt crimen periurij, vt de elec.c.venerabilis. Crimẽ simonie, vt de simonia p totũ. Item crimen heresis, vt de hereticis.c.ad abolẽdam. Crimẽ vsurarum, vt de vsuris.c.cum tu.⁊.c.qr in omnibus. Crimẽ adulterij, cum agitur ad thori separationem, vt de procu.c. tue. In his directe spectat iudiciũ ad ecclesiam. Indirecte vt si agatur per modum denũciationis ad penitẽtiam, vt in.c.nouit de iudicijs Et dicit Inno.dicto.c.cum sit, ꝙ raptores rerum ecclesie dicũtur sacrilegi.xvij.q.iiij.c.iij.⁊.c.sicut qui idcirco pertinet ad iudiciũ ecclesie.xij.q.ij.nulli liceat predia.⁊.c.de laicis. Immo etiam si dubium sit, puta quia neget rapinam tamẽ cognoscit ecclesia.xvj.q.j.in canonibus.xxiij.q.iij.si quis, vbi etiam dicitur, ꝙ nõ solum de rapina sed de qualibet etiam oppressione, ⁊ non solũ clericorum sed omnium pauperum cognoscet, immo si de fraude habita in contractu ecclesie agatur vel etiam sine fraude cõtractus nullus dicatur ecclesia cognoscit.xij.q.ij. apostolicos immo quocũq3 modo de re ecclesiastica agatur cognoscet ecclesia.xij.q.ij.quicunq3. Idem dicit in.c.nouit de iudicijs, vbi etiã addit ꝙ crimẽ pacis fracte pertinet ad iudicium ecclesie.

SVMMARIVM

1 Excommunicati nõ sunt detinẽtes laicum ad sedem apostolicã citatum.
2 Quid si alibi citatus est.
3 Citatus procurans se capi non incidit in penas cle. multorum de peni.
4 Detinentes mulieres regulares ne citate Romam eant, excommunicati sunt.
5 Captio sola sufficit ad incurrẽdam excommunicationem.
Pena suspẽsionis, ⁊ priuationis a beneficijs in tribus casibus locum nõ habet.
6 Priuãdus bñficijs obtẽtis venit etiam priuãdus de obtinẽdis.
7 Suspẽsiones in foro penitẽtiali etiam occultos ligant.

De compellẽtibus ressignare beneficia ⁊ detinentibus citatos romam ne vadant.§.xlj.

Circa hãc excommunicationem de compellẽtibus reassignare beneficia ⁊ detinẽtibus citatos romã ne va
1 dant. † Quero qd si qs laicum citatũ ad apostolicam sedem
detinet. Respõdet glo. ꝙ nõ habet locũ hec pena, quia dicit textus ecclesiasticos, sed appellatione ecclesiasticorum intelligũtur ẽt
2 deo deuoti.xij.q.j.duo. † Sed quid si essent alibi citati. Respondet glo. ꝙ nõ inciderent has penas licet quo ad excommunicationem ipsius detinẽtis esset locus huic constitutioni sed nõ
3 quo ad alias penas ipsius detenti. † Sed quid si citatus procurat se capi per prelatum ecclesiasticum. Respondet glo. ꝙ nõ est locus huic pene, sed si prelatus secularis hoc faciat incurrit excommunicationem etiam si clerico non intẽdit iniuriari. Manus enim seua ⁊ iniuriosa est quia fit iniuria sedi apostolice, ad
4 quam est citatus ⁊ toti ordini clericali. † Sed quid si detineantur mulieres regulares. Respõdet zenzellinus ꝙ licet nõ dicatur, incurritur excommunicatio propter manus in iectionẽ de
5 sentẽ.excommunicatio. veniẽs, ⁊.c.de monialibus. † Itẽ nota ꝙ ad penã excõmunicationis incurrẽdam sola captio sufficit de sentẽ.excommunica.nuper sed pena suspẽsionis ⁊ priuationis a beneficijs nõ habent locum in tribus casibus. Primo in capiẽte, vt captus beneficia reassignet, secundo in illo qui citatum ad sedem apostolicam impediuit. Tertio in illo qui sic hanc captio
6 nem sibi procurauit. † Quero quia hic dicitur ꝙ obtentis beneficijs sint priuati, quid de obtinẽdis, an erũt inhabiles ad obtinẽda. Respõdet Ste. ꝙ si priuãtur obtẽtis multo fortius obtinẽdis, magis enim fauẽt iura in retinẽdo q̃z in querẽdo.C.de codi.l.fi.supra de cõces.preb.c.fina.lib.vj.C.de bon. prescrip.l.de
7 portati. † Nota ꝙ iste suspẽsiões sunt sciẽde, qr etiam occultos ligant in foro penitẽtiali ⁊ est necessaria dispẽsatio, vt est glo.ordinaria in cle.j.in verbo curãt de hereticis.

SVMMARIVM

1 Conuersi ecclesiarum secularium, an priuilegio canonis si quis suadẽte diabolo gaudeant.
Conuersus quãdo in forum ecclesie trãslatus dicatur.
Cõuersus nõ dicitur qui proprium retinet.
2 Percutiens fratrem de tertio ordine an in excommunicationem incurrat.
3 Mãdans clericum occidi si ante reuocationem mãdati moriatur an sit mortuus excommunicatus quãdo nũcius mandatum exequitur.
4 Iniectio manuum enormis que dicatur.

De percutiẽte religiosum vel cõuersum.§.xlij.

1 Circa † hãc excommunicationẽ scilicet de percutiẽte religiosum vel conuersũ, Querit glo.in.d.c.nõ dubium de sentẽ.excommu. An conuersi ecclesiarum secularium gaudeãt priuilegio. Videtur ꝙ nõ, vt hic a contrario vbi loquitur de cõuersis ecclesiarum regularium, Respõdet ꝙ si traderẽt se ⁊ sua siue ecclesie seculari, siue regulari cẽsebũtur persone ecclesiastice ⁊ in totum trãslate, ⁊ sic habẽt immunitatem ecclesiasticam.xvij.q.iiij. quisquis, quia duo genera Christianorum. Unum ꝙ deo dedicatum est vt clerici ⁊ cõuersi. Aliud vt laici.xij.q.j.duo sunt genera, ⁊ hãc opinionem dicit glo.benigniorem, quia equum est, ꝙ eorũ gaudeant priuilegio, quorum vitam ⁊ religionem assumpserint de statu mo.recolentes licet Io.⁊ Vincen.teneant cõtrarium in.c. dilecta de maio.⁊ obediẽtia. Hosti.tenet ꝙ nõ gaudeãt quãdo cõuersus in domo sua manet, vt laicus, ar.de priuile.ca. iij.§.de cõfratribus. Sed si est conuersus, qui tradidit se ⁊ sua, ⁊ habitum mutauit, audit horas, viuit honeste, talis intelligitur in totum trãslatus in forum ecclesie, ⁊ gaudet immunitate ⁊ sic intelligit capit.quisquis decimaseptima questio.iiij.⁊ in libr.feudorum de priuile. sancto.l.vna ad hoc de priuil. vt priuileg.§.hoc autem. Et pro hoc facit ratio, quia conuersus nõ dicitur qui retinet propriũ, licet dicatur in ministerio cõuersionis qui facit se cõuersum secũdum tan.infra eo.parochianos. Vide Petrum
2 in.c.religiosus de senten.excom.lib.vj. † Quid si vnus percutit vnum de tertio ordine beati Francisci. Vide supra §.xxxvj.
3 † Quero an mãdans occidi clericum ⁊ moriens ante reuocationem mãdati, incurrat iam mortuus excommunicationem, qñ nũcius mãdatũ exequitur. Vide Ric.in.iiij.di.xviij.ar.v.q.iiij.
4 † Qualiter intelligat̃ enormis iniectio. vide ibidẽ ar.xiij.q.j.

SVMMARIVM

1 Monitio an precedere debeat impedimentum quod fit visitatoribus monialium.
2 Monitio generalis vel specialis an requiratur, ꝙ nullus visitatores impediat.

De impediẽtibus officia visitatorum monialium.§.xliij.

Circa hanc excommunicationem scilicet de impediẽtibus officium visitatorum monialium seu canoni
1 carum.i.earũ que viuũt sicut canonici seculares. † Quero an debeat precedere monitio impedimẽto, vel econtra, vt sit locus huic pene. Respondet glo. ꝙ prius requiritur ꝙ quis impediat officium deinde ꝙ fiat monitio qua facta nisi tales impedientes desistent incurrunt excõmunicationẽ, secus si monitio precedat
2 impedimentum. † Quero an sufficiat monitio general. scilicet ꝙ nullus impediat visitatores, an requiratur particularis ⁊ specialis noiatio.s.admonemus te talẽ ne impedias officiũ nr̃3, gl. nõ determinat zenzel.tenet ꝙ sufficit generalis monitio.

SVMMARIVM

1 Doctor non est excommunicatus si monachus stans in eius domo apud scolas audiat leges, ⁊ phisicam.
2 Monachus nolens exire scolas legum vi expelli nõ potest, sed doctor exire debet, ⁊ nume.sequen.

De doctoribus qui scienter docent illos qui dimiserunt habitum sue religionis.§.xliiij.

Circa

Circa hanc excommunicationem.s. de doctoribus qui scienter docent illos religiosos qui dimiserint habitum sue religionis. Idem dicit esse glo. & Pe. de ancb. Si doctor legat scholari qui nō dimisit habitum.s. ꝙ ipse doctor est excōicatus. q2 participat in crimine propter qđ scholaris est excōicatus vt in.c.nuper &.c. si concubine de sent. excō. Addit ipse Petrus pulchram distinctionem post Lap. q2 aut religiosus ingreditur studium causa audiendi leges vel phisicaz aut theologiam vel canones siue aliam scientiam nō probibitā. Primo casu si nō reuertatur.i. duos menses, sm Innocē. vel audiat semel tantum.i. duos menses sm Hosti.per.c.fi.§. verū.extra ne cle. vel mo. excōicatus est ipso facto tam ipse religiosus ꝙ ipse doctor scienter ei participans. Hoc verum ēt si habitu3 non dimittat. Et ideo subaudi ad textum dum dicit habitu suo dimisso maxime. & hoc quo ad leges & phisicam sm Archi. ēt si de licentia sui prelati ipsas audiat.s.eod.c. non magnopere &.c. sup Spec. In secundo casu dicas ꝙ si vadit de licentia sui prelati & portat habitum clarum ꝙ non incurrit aliquam penam. Si aūt vadit sine licentia vel ēt cum licentia & habitum non portet ipso facto incurrit excommunicationis sententiam vt hic. Similiter doctor qui ei scienter participat in crimine ex quo admittit eu3 scienter non gerentem habitum. Item nota sm glos. ꝙ officium
1 doctoris est scholarem expellere de scholis. ¶†Quid si monachus h3 domum iuxta scholas & stando in ea pōt audire lectionem, & doctor scit, & legit, an doctor sit excommunicatus. Respōdet glo. ꝙ non, q2 non posset probibere, quin in domo propria
2 moraretur. ¶†Quid si talis monachus non vult exire scholas an possit vi expelli. Respondet glo. ꝙ non. q2 ēt excommunicatus gaudet priuilegio, vt eum percutiens incidat excommunicationem sm ꝙ notat Jo. B. xvij.q.iiij. si quis deinceps & de sen-
3 tentia excom.c.contingit. ¶†Quid si non pōt expelli. Respondet glo. ꝙ doctor d3 exire scholas sicut dicimus quando excommunicatus intrat ecclesiam. vt notatur.ij.q.iij. sicut & de sententia excommunicationis nuper.

SUMMARIUM

1 Matrimonium contrahens cum maritata vel cum iudea, vel cum pagana non est excōicatus, l3 matrimonium non teneat.
2 Matrimonium contrahens in gradu probibito cum dispensatione pape excommunicatus non est.
3 Matrimonium ignoranter contrahens in gradu probibito excommunicatus non est.
4 Quid si ignorat ius nesciens vsq3 quottum gradum probibitio extendatur.
5 Matrimonium scienter contrahens in gradu probibito solus ligat & qui ignorans non.
6 Quid si a principio ignorans erat demum scientia superuenit.
7 Matrimoniū ꝯtrahens cū ea quā credebat cōsanguineam vel monialem que in veritate non erat sit excommunicatus.

¶De ꝯtrahētibus matrimoniū in gradu cōsanguinitatis.§.xlv.

Circa hanc excōicationem.s. de contrahentibus matrimonium in gradu consanguinitatis &
1 affinitatis probibitis. ¶†Querit glos. quid si contrahat quis cum habente maritum vel cum iudea vel cum pagana vel cum cognata spirituali vel legali vel contra impedimentum publice honestatis. Rñdet gl. ꝙ l3 non teneat matrimoniu3 tamen non incidit excommunicationem. q2 in istis casibus non est expressa.
2 ¶†Quid si contrahat infra gradus consanguinitatis vel affinitatis cum dispensatione pape. Rñdet glo. ꝙ non est locus huic pene, de qua dispēsatione notatur de resti.spo.c.literas in princ. & de statu mo.cum ad monasterium. & per Jo. and. de voto.c.j.
3 ¶†Item nota de eo ꝙ textus dicit scienter ꝙ si quis contraheret ignoranter.s.ignorantia facti probabili & non affectata. puta ꝙ nesciebat talem esse suam affinem vel consanguineā non est
4 excōicatus. ¶†Sed quid si ignorabant ius nescientes vsq3 ad quottum gradū consanguinitatis vel affinitatis extenderet probibitio iuris, tñ bene sciebant in quo gradu erant. Rñdet glo. ꝙ incidunt excōicationem, q2 ignorantia facti & non iuris excusat.
5 ¶†Sed quid si solus vnus ꝯtrahentium scienter contraxit sciens se esse in gradu probibito. Respondet glo. ꝙ ille solus ligatur.
6 ¶†Sed quid si ignoranter a principio ꝯxit. sed postea superuenit sibi scientia, & tñ cohabitauit cum consanguinea quam accepit. Rñdet glo. ꝙ non est excōicatus, q2 hec constitutio non punit cohabitationē vel incestū, sed solum ꝯtractum matrimonij, sicut dicimus in simili ꝙ qui ignoranter eligit indignū, l3 postea sciat, non incurrat penam consilij positam in.c.cum in cunctis de elec. cum in hoc ponderetur initium. vt in.c. dudum eo.tit. & probat hoc ex eo ꝙ sine iudicio ecclesie ab illa diuertere non posset de diuor.c.porro. Fateor tamen ꝙ peccat cognoscendo de sent.ex.
7 inquisitioni. ¶†Quid si ꝯxi cū ea quam credebā consanguineā affinem vel monialē sed in veritate non erat glo. remittit ad notata de sent.excom.c.si vero.&.c.in audientia.

SUMMARIUM

1 Excōicatus humiliter absolutionem petere debet.
2 Absolutionem vel reuocationem suspensionis extorquens excommunicatus est.
3 Excōicatio per metum extorta v3 sed exceptione eliditur.
4 Metum iudici inferens vt eum absoluat si non absoluit, non est excommunicatus metum inferens.
5 Quid si non excōicatus sed alius metum intulit.
6 Excōicatus si per alium metum intulit iterum est excōicatus.
7 Metum inferentes sunt excommunicati l3 absoluens per metū absolutionem ratificet.
8 Absōne impetrās ob metū amissionis bonorū est excōicatus.
9 Absolutionē impetrans per vanū metum excōicatus non est.
10 Metus iustus quis dicatur.
11 Metu publice potestatis factum quomodo cognoscatur.
12 Metus cōminate excōicationis an sit iustus metus.
13 Metus qualis requiratur vt absolutio metu dicatur facta.

¶De his qui per vim vel metum extorquent absolutionem ab excommunicatione.§.xlvj.

Circa hanc excommunicationem.s. de his qui per vim vel metum extorquent absolutionē
1 ab excōicatione. ¶†Querit glo. quid si iniusta erat excōicatio. Rñdet idem.s. ꝙ excōicatus est, q2 humiliter d3 petere absolutionem non per metum compellere. q2 sententia pastoris siue iu-
2 sta siue iniusta timenda est.ij.q.iij.c.j. ¶†Quero de qua suspensione hic loquitur. Rñdet gl. indistincte si quis compellat vel extorqueat absolutionem vel reuocatione3 suspensionis siue ab officio siue a beneficio siue ab ingressu ecclesie est excōmunicatus.
3 ¶†Quid si excōicatio est per metum extorta.i. ꝙ quis cōpulit iudicem vt aliquem excōicaret. Rñdet glo. ꝙ v3 excommunicatio.ij.q.iij.quatuor potest tñ per exceptionem elidi. vt ibi notat.
4 ar. de fur. interdum. ¶†Quid si quis intulit metu3 tamen iudex propter hoc absoluere noluit. Rñdet glos. ꝙ talis inferens non
5 est excōicatus. ¶†Quid si non excommunicatus intulit metu3, sed alius. Respondet glo. ꝙ inferens excommunicatus erit.
6 ¶†Sed nunquid in predicto casu ipse excommunicatus suspensus vel interdictus incurrit hanc penam si alius pro eo vel eius nomine metum intulit. Respondet glo. ꝙ sic si mādauit vel eius nomine factum ratum habuit de elec.c.sciant de sen.ex.cū quis.
7 ¶†Quid si absolutor qui per metum absoluerat postea ratum habuit id quod per metum fecerat. Respondet glo. ꝙ nihilominus sunt excommunicati metum inferentes q2 textus dicit ꝙ est
8 nulla. ¶†Sed quid si quis non inferat metum in corpore sed ꝑ penam amissionis rerum compellat absolui. Respondet glo. ꝙ
9 est excommunicatus. ¶†Sed quid si compulit per vanum metum de quo timere non debuit, nunquid habet locum hec pena. Respondet glo. quod non q2 talis metus non inducit restitutionem nec proprie appellatur metus.ff. quod metus causa.l. metum.&.l.sequen.&.l. nec timorem. Ille ergo metus qui putatur iustus ad reuocandum ea que per illud facit incurrere excommunicationem, alius vero non.
10 ¶†Sed quis dicit iustus metus. Respondet Pet. de ancha. quod metus mortis vel cruciatus corporis & talis qui possit cadere in constantem virum quod arbitrio iudicis relinquitur vt nota.C.quod metus causa.l.interpositas.& supra eo.c.cum dilectus vbi glo. Alijs modis considerat iustum metum ad recisionem actus. Addit idem Pet. distinguendo. Tu dic latius. na3 quandoq3 vult rescindere quod gestum est per metum ex edicto pretoris & tunc requiritur metus de quo predixi statim. Quandoq3 quis vult rescindere a sententia vel mente edicti, tunc sufficit si in personam filij vel coniuncti inferatur lege isti quidem.ff. ꝙ metus causa. Quandoque quis vult rescindere per officium iudicis, & tunc sufficit metus verecundie, licet ibi non sit

mortis periculum vel cruciatus corporis.l.fi.§.fi.ff.eo. Aliquã-do infertur metus alicui futuri euentus vt in medio qui cã extor quendi pecuniam morbum leuem aggrauat. ꝛ tunc rescindit᷑ offi cio iudicis.l.medicus de varijs ꝛ extraor.cogni. Quãdoqꝫ infer tur metus cã maioritatis ꝛ obedientie. ꝛ hoc dupliciter, nã que-dam est maioritas absqꝫ publica ptãte vt maioritas que habet᷑ a marito in vxorem. ꝛ tunc rescinditur officio iudicis.l.j.§.bono rande.ff.quarum rerum actio non datur ꝛ.l.fi.ff.de furtis. Que-dam est maioritas cum publica ptãte cuius timore aliquid geri tur, ꝛ tunc rescinditur conditione ex lege. vt.C. eodẽ; libro si per
11 impressionem. ¶ †Quero quõ cognoscetur vtrum metu publice ptãtis aliquid geritur. Dic hoc iudicis arbitrio relinquendum est ponderatis circũstantijs an consueuit esse terribilis, ꝛ similia vt notat Bar.in.l.de pupillo.§. si quis ipsi pretori de oper. no.
12 nuntia. ¶ †Quero an metus cõminate excommunicationis sit censendus iustus. Dic vt notat Joã.and. dicto.c.cum dilectus.
13 ¶ †Item nota ſm Petrum ꝙ sicut requiritur metus qui possit cadere in constantem viruꝫ ad recessionem actus, ita requiritur dolus qui potuerit cadere in prudentissimum. Si quis ergo in-ducitur fatuitate ad actum gerendum ex hoc non potest preten-dere se deceptum dolo, qꝛ fatuitas que est similis late culpe cum dolo alterius compensatur.

SVMMARIVM

1 Episcopi vel alij ecclesiarum prelati sunt excommunicati qui cõ pellunt in loco interdicto celebrari.
2 Clericus an teneatur seruare interdictum, quod, scilicet non sit publicatum, si est occultum ꝙ locus sit interdictus.
3 Prohibentes excommunicatos exire non a missa sed ab alijs di uinis excommunicati non sunt.
4 Excõicati ꝛ interdicti noiatiꝫ debẽt moneri vt de ecclesia exeãt.
5 Interdicti tempore facientes in suis oratorijs celebrare excom-municati non sunt.
6 Interdicti tempore campane pulsari possunt ob predicationem vel gratia capituli congregandi.
7 Excõicati publice ꝛ interdicti si moniti non exeunt ecclesiam dũ diuina celebrantur iterum excommunicantur.
8 Sententijs pluribus ligatus an possit vna absolutione absolui.

¶ De compellentibus celebrari in loco interdicto.§.xlvij.

1 Circa hanc excõicationem.s. de compellentibus celebrari in loco interdicto. ¶ †Que ro, qꝛ textus dicit, ꝙ grauis querela ad papam peruenit, ꝙ dñi tẽporales cogunt celebrare in loco interdicto. Quid ergo si sunt epĩ vel ecclesiarum prelati. Respondet glo.idem.s. ꝙ sunt excõ municati. ¶ Quero hic dicit᷑ ꝙ cogunt celebrari in loco interdi cto de quo interdicto hic loquitur. Rñdet ꝙ de interdicto a iu-
2 re vel ab homine. ¶ †Quid si est occultum ꝙ locus sit interdi-ctus, tamen clericus scit, an teneatur seruare lꝫ non sit publica-tum. Respondet glo. ꝙ sic. ꝛ idem tꝫ Archi. de sentẽ.excom.is qui lib.vj. quod verum intelligit Uincen. vbi factum propter qđ esset interdictus locus esset occultum, secus vbi factum esset pu blicum, lꝫ nesciretur ꝙ esset locus interdictus. vnde glos. dicit ꝙ esset necesse, ꝙ fieret vna constitutio pro salute animarum, qua prouideretur ꝙ clerici non tenerentur ad obseruationem interdi cti lati a iure nisi prius fieret illorum declaratio seu publicatio.
3 ¶ †Quero quid si prohibeant excõicatos exire non a missa, sed ab alijs diuinis officijs. Rñdet glo. ꝙ non est locus huic pene.
4 ¶ †Quero qꝛ excommunicat illos qui prohibent ne excommu nicati moniti exeant de qua monitione loquitur, an generali vel speciali. Respondet glo.quod sufficit generalis monitio. vt post quã facta est prohibentes sint excõicati, sed quo ad excõicatos vel interdictos non exeuntes requiritur qđ nominatim sint mo-niti vt exeant, qui si postea remanent sunt excommunicati.
5 ¶ †Quero qꝛ hic dicit textus, quod ad papam grauis querela deuenit ꝙ quidam cogunt celebrari tempore interdicti, nedum in locorum suoruꝫ capellis, sed in collegiatis ecclesijs. quero qđ si faciunt celebrari in suis oratorijs quibus ex speciali licentia ta les potentes causa inanis glorie potius q̃ deuotionis faciũt in aliquo domus sue angulo celebrari, an sit locus huic pene. Re-
6 spondet Lan. ꝙ nõ. ¶ †Quero an tempore interdicti possint cã pane pulsari propter predicationem vel gratia capituli congre-gandi. Respondet Lan. ꝙ sic, dummodo non fiat in fraudem.
7 ¶ †Item nota hic ꝙ publice excommunicati ꝛ interdicti si mo-niti non exeunt cum diuina celebrantur incidunt aliam excom-municationem, ꝛ sic excommunicatus potest iterum excommu-
8 nicari. ¶ †Sed an ligatus pluribus sententijs possit vna absolu tione absolui. Distinguit Lan. ꝙ aut ille est excõmunicatus ab vno aut a pluribus. Primo casu, aut vna sentẽtia aut pluribus, si vna, aut propter vnam causam, aut propter plures, si pp vnaꝫ causam, tunc sufficit vna absolutio pro omnibus, si propter plu res causas, tunc aut constat, ꝙ propter quãlibet intendebat sin-gulas ferre sententias, aut propter simul omnes causas, aut du biũ est. Primo casu, erunt necessarie tot absolutiones, quot fue runt sententie. In secundo sufficit vna absolutio, tamen omnes cause exprimende sunt in ea, alias non sufficit. Si pluribus sentẽ tijs, tunc erunt necessarie plures absolutiones.ff.de oper. no.nũ. l.pupillo. Si autem vnam intendebat ferre sententiam, sic dicen do excommunico anathematizo te, tũc sufficit vna absolutio. de iudeis.c.ad liberandam.ff.de acceptila.l.pluribus. Si autem a pluribus iudicibus si omnes habent vnam iurisdictionem vꝫ ab solutio ꝛ vna ab vno eorum dum tamen habeat potestatem ab alijs.ff.de offi.delega.l.causam. Aut habent distinctas iurisdi-ctiones. ꝛ tunc tot requiruntur absolutiones quot iurisdictiões. ꝛ excommunicationes. extra de senten. excom.c.officij, ꝛ dicet or dinario sum excommunicatus a vobis ꝛ ab alijs cum fuero ab-solutus a vobis postea petam ab alijs. De hoc ẽt vide Ric. in iiij.distinc.xviij.ar.x.q.iij.

SVMMARIVM

1 Hereticos sepelientes absolui non pñt nisi eos exhumauerint.

¶ De sepelientibus hereticos.§.xlviij.

1 Circa hanc † excõmunicationem.s. de sepeliẽtibus hereticos ꝛc. nota ꝙ absolui non pos-sunt nisi proprijs manibus exhumauerint, ꝛ locus debet carere perpetua sepultura.

SVMMARIVM

1 Episcopi grauantes electores qui non eligunt quem volunt, ex-communicati sunt.
2 Conuersi templarij lꝫ clerici non sint, sunt tñ psone ecclesiastice.
3 Electio in ecclesijs ad quos spectet.
4 Preces an inducant simoniam.
5 Percutiens laicum consanguineum clerici ob ipsum clericum excommunicatus est.
6 Grauantes illum qui non vult presentare illum pro quo roga-tus erat sunt excommunicati.

¶ De grauantibus electores eo ꝙ noluerint eligere eos pro quibus rogati sunt.§.xlix.

Circa hanc excommunicationeꝫ.s. de his qui gra uant electores eo ꝙ noluerint eligere
1 eos pro quibus rogati sunt. ¶ †Querit glo. quid si sint episcopi
2 qui hoc faciant. Respondet ꝙ sunt excommunicati. ¶ †Quero qꝛ textus hic dicit ꝙ qui grauant clericos vel personas ecclesia-sticas qꝛ noluerunt eligere eos pro quibus rogati sunt que dicũ tur persone ecclesiastice. Respondet glo. conuersi templarij licet
3 non sint clerici. ¶ †Quero hic dicitur qui grauant clericos, vel alias personas ecclesiasticas ad quas in aliquibus monasterijs ecclesijs, aut alijs pijs locis spectat electio, ad quos ergo spectat electio de iure communi. Respondet glo. ꝙ in collegiata eccle-sia spectat ad collegium electio de iurepatrona.c. nobis.xvj.q. vlti.congregatio. Et si non est collegium spectat ad patronum vt in.c.postulasti de iurepatrona. Et hoc de iure communi, nisi aliud inducatur de consuetudine vt in.ca. cum ecclesia de causa possessionis, si autem non esset collegium vel patronus per dyo cesanuꝫ habet ordinari.x.questio.j.regenda.xvj. questio.vij.om nes basilice. Et hec vera quo ad electionem prelati. de inferiori bus beneficijs notatur extra de elec.c.cum ecclesia vulterana.
4 ¶ †Querit glo. an preces inducant simoniam. Dic vt octaua. q.ij.in sum.vij.q.j. Moyses de eta. ꝛ qualitate tuam.
5 ¶ †Item nota ꝙ hic dicitur ꝙ grauantes electores vel consan-guineos casum specialem in quo percutiens laicum est excom-municatus ipso iure, ad idem de sententia excommunicationis. c.quicunqꝫ ꝛ de immuni.eccle.quoniam.

6 ¶ †Quero

6 ¶ †Quero an grauantes eos qui noluerunt presentare illuz pro quo rogati erant, sint excommunicati. Respondet glo. ꝙ sic fa uore ecclesiarum. Idem dicit in nouella de confirmante ꝛ postu lante.ꝭ.eo. si postq̃ in fi. ꝛ ꝙ notatur.ꝭ.eo. in causis.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio que fit contra eos qui mittunt nuntios cardi/ nalibus in conclaui, papalis non est.

¶ De mittentibus cardinalibus in conclaui positis gratia ellectionis pape nuntium vel epistolam.§.l.

1 Circa hanc † excõicationem.s. de his qui cardinali bus in conclaui positis gratia ellectio/ nis pape, mittunt nuntium vel epistolam vel omnibus vel alicui eorum. ꝛ de loquente secum secrete ẜm glo. est episcopalis quia papa sibi non reseruauit.

SVMMARIVM

1 Rector ciuitatis in qua papa moritur quid agere debeat ꝛ que obseruare debeat, ꝛ.ꝭ.nu.4.

2 Et in quas penas incurrat.

3 Populus a prelatis exhortari dꝫ ad orãdũ pro electione pape.

5 Cardinales presentes non possunt elligere papam in absentia cardinalium qui nullo modo venire possunt ad locum in quo ellectio celebranda est.

6 Cardinales presentes an possint elligere papã si sunt paucio res q̃ tertia pars.

7 Cardinalis quo casu in conclaui possit duos hr̃e seruitores.

8 Cardinalis ob infirmitatem an possit sue voci renuntiare, ꝛ re/ diens an admittatur.

9 Cardinalis superueniens tenetur suscipere vitam eorum q̄ sunt in conclaui inclusi habentium panem ꝛ aquam.

10 Cardinales papa in mari moriente debẽt conuenire ad elligen/ dum in ciuitate viciniori.

11 Ellectio pape facta in ciuitate interdicta valet.

12 Cardinales idoneum elligere tenentur.

13 Quid si elligant illiteratum

14 Mulier cum dicit se pregnantem quid agendum sit.

¶ De rectoribus ciuitatum in quibus fuerit celebranda ellectio pape qui non faciunt seruari dictam constitutionem.§.lj.

Circa hanc excommunicationẽ.s. de rectoribus ciui tatum in quibus fuerit celebranda elle/ ctio Romani pontificis qui non faciunt seruare dictã cõstõnẽ.

1 ¶ †Nota ꝙ qñ moritur Romanus pontifex, statim audito ro mani pontificis obitu, rector ciuitatis in qua dꝫ fieri ellectio co/ ram clero ꝛ populo vniuerso ciuitatis ad hoc specialiter conuo/ candis, dꝫ prestare corporale iuramentũ, ꝙ totũ ordinẽ illius cõ

2 stitutionis diligẽter obseruabit. ¶ †Itẽ nota penas, quas incur rit si nõ facit diligenter obseruari aut si fraudem cõmittat. Pri mo, est excõmunicatus ipso facto. Scdo, est perpetuo infamis. Tertio, nõ põt habere aliquam dignitatem nec aliqđ publicum officium. Quarto, feudis ꝛ bonis ceteris, que ab eadeꝫ romana ecclesia tꝫ vel ab alijs ecclesijs ipso facto est priuatus, ꝛ reuertun tur ad ipsas ecclesias cuꝫ pleno iure de eis disponendi quicquid placeat ecclesiaruꝫ prelatis. Quinto, ꝙ ipsa ciuitas in qua dicta electio fieri debebat sit ipso facto interdicta. Sexto, ꝙ pontifica

3 li careat dignitate. ¶ †Itẽ nota districte precipitur patriarchis archiepiscopis epis ꝛ aliarum ecclesiarum prelatis ꝛ predicato ribus vt exhortenẜ clerũ ꝛ populum ad orandum pro ellectione pape ꝛ prout circũstantie pensande suaserint, ieiunia indicant.

4 ¶ †Quero que sunt illa que obseruari debent post morteꝫ sum/ mi pontificis ad que obseruari facienda tenetur dñs ciuitatis, in qua moritur papa. Respondeo plura. Primo, ꝙ si papa mori/ tur in ciuitate in qua cum sua curia residebat, cardinales, qui fue rint in ciuitate ipsa presentes teneantur expectare absentes per. x. dies tantum, quibus elapsis siue absentes venerint siue non, ex tunc omnes conueniant in palatio in quo idem pontifex habita uit contẽti singuli vno seruitore clerico vel laico prout ellegerint. Illi aũt, qui manifesta necessitate coguntur possunt duos habe/ re seruitores, prout ellegerint siue clericos siue laicos. Scdo, ꝙ in eodeꝫ palatio vnũ conclaue nullo intermedio pariete seu alio velamine puta cortinaruꝫ omnes habitent in communi. Tertio, ꝙ dictum conclaue ita claudatur ex omni parte, ꝙ nullus illud intrare valeat, vel exire, nisi ꝙ relinquatur aditus ad secretã ca meram pro necessitatibus ipsorum cardinalium corporalibus, puta pro superfluo pondere deponendo ẜm Pe. C. de testa. l. an tiquitas. Quarto, ꝙ nullus possit ad eos accedere, vel secrete lo qui, ꝛ ipsi cardinales non debent tales audire, nisi aliquis vellet loqui aliquid de his que pertinent ad ellectioneꝫ, puta si esset ad uocatus iurisperitus, religiosus, vel tabellio, ẜm glo. qui de vo/ luntate omnium cardinalium ibi presentiuꝫ vocaretur. Quinto, ꝙ nulli liceat cardinalibus mittere nuntium, vel scripturam, vel secrete loqui, alias ipso facto sñiam excõicationis incurrit. Sex to, ꝙ in conclaui predicto vna fenestra competens dimittaẜ, per quam ipsis cardinalibus ad victum necessaria possint commo/ de ministrari, competens dico ẜm glo. ita quod per eam intrare vel exire nullus possit. Septimo, quod si.ꝭ. tres dies postquã con claue dicti cardinales intrauerint non fuerit facta ellectio pape per spacium quinq; dierum immediate sequentium tam in pran dio q̃ in cena non habeant nisi ferculuꝫ. Octauo, ꝙ si post istos quinq; dies adhuc non fuerit facta ellectio, tunc tantuꝫ ministre tur eis panis ꝛ vinum ꝛ aqua, donec sit facta ellectio. Nono, ꝙ pendente dicta ellectiõe cardinales nihil possint pcipere lucri de camera pape, nec aliud lucrum vndecunq; proueniens ipsi eccle sie, sed ille cui cõmissa est custodia camere pape dꝫ omnia lucra seruare futuro pontifici. Decimo, ꝙ si aliquid lucri de camera pape pendente ellectiõe percipiant, ex tunc sunt suspensi a perce ptione reddituum suorum beneficiorum quousq; hmõi lucra re stituant. Undecimo, ꝙ cardinales non debent se interim de alio negotio impedire, nisi forte superueniat adeo vrgens necessitas, ꝙ oporteret prouidere defendendo aliquã terrã ipsius ecclesie, vel nisi eueniret aliud tam euidens ꝛ tam graue periculuꝫ, ꝙ oẽs cardinales concorditer iudicarent prouidendum esse. Duodeci mo, ꝙ si aliquis cardinalium dictum conclaue nõ intrauerit.ꝭ.x. aut postq̃ intrauerit absq; manifesta causa infirmitatis exierit, tunc nõ possit vlterius ad ellectioneꝫ admitti. Tertiodecimo, ꝙ si aliquis ex cardinalibus infirmaretur põt sine eo ad ellectioneꝫ per alios procedi, ꝛ cessante infirmitate dꝫ admitti. Quartodeci mo, ꝙ si cardinales absentes infra terminum.x. dierum superue nerint anteq̃ ellectio facta sit intus admittantur ad ellectionem faciendam cum moderamine seruientium, ꝛ cum clausura, cibo, ꝛ potu sicut predictum est. Quintodecimo, ꝙ si papa moritur in comitatu siue in territorio illius ciuitatis, in qua erat cum sua cu ria, tunc cardinales in dicta ciuitate debent conuenire pro elle/ ctione facienda, nisi forte esset interdicta, vel rebellis romane ec clesie, quo casu in alia viciniori conueniant, que non sit rebellis, vel interdicta cum clausura ꝛ alijs modis supradictis. Iteꝫ no/ ta, ꝙ constitutio similis fuit facta per Celestinum, sed fuit reuo/ cata per Adrianum sine cõsensu concilij, quod facere potuit pa pa de plenitudine potestatis, cum sit super omnia concilia. extra de ellectionibus. c. significasti. quam Gre. confirmauit ẜm glos. Item nota ẜm gl. ꝙ est speciale in ellectione pape ꝙ cardinales absentes nõ citantur sed expectanẜ per decem dies, secus in alijs

5 ellectionibus. ¶ †Sed pone ꝙ cardinales quidã sunt absentes, ꝛ ita remoti ꝙ nullo modo possent venire.ꝭ. deceꝫ dies ad locum vbi dꝫ ellectio celebrari, nunquid poterũt presentes statim ad el lectionem procedere vel ante lapsum spacium horum decẽ die/ rum. Rñdet glo. ꝙ nõ. naꝫ posset esse ꝙ absentes audientes de infirmitate pape, vel alia causa venire ceperant ante mortem, ita ꝙ.ꝭ. decem dies a morte erunt in loco. Item pone ꝙ aliquis car dinalis non debito tẽpore expectatus vult agere de contemptu vtrum possit. Rñdet glo. ꝙ non si ellectio facta fuit ab omnibus

6 alijs vel a duabus partibus eo non computato. ¶ †Quero hic dicitur ꝙ presentes teneantur expectare absentes per. x. dies q̄ bus elapsis oẽs presentes debent ingredi ad ellectionem. Quid ergo si isti presentes essent pauciores q̃ tertia pars? Rñdet gl. ꝙ possunt eligere. nam illud quod dicitur ꝙ si ellectus a paucio ribus q̃ a duabus partibus cardinalium gerit se pro papa sit ex communicatus vt in. c. lꝫ de elec. intelligitur duabus partibus.

7 s. presentium. ¶ †Quero que sit necessitas qua cardinalis possit habere duos seruitores in conclaui. Rñdet glo. puta qꝛ poda/ gras hꝫ ita ꝙ necesse hꝫ per duos seruitores sustentari, vel por/

8 tari vel alia simili causa. ¶ †Quid si cardinalis propter infirmi tatem nolens inclusus stare renuntiat voci sue, nunquid valet renuntiatio, ꝛ nunquid rediens admittetur. Respondet glos. secundum Hostien. cui hoc de facto contigit, quod penitens, ꝛ rediens admittendus est, de his tamen que medio tempore

9 facta sunt conqueri non potest. ¶ † Quero pone quod absens
cardinalis venit post diē octauū post diem inclusure vel a die in
clusure, ita ꝙ cardinales inclusi tunc non habent nisi vinum &
aquam & panem vt dictum est, nunquid iste superueniens sta-
tim compellitur suscipere eorū vitā. Rñdet glo. quod sic, lz non
fuerit in culpa, qz sepe sine culpa quis punit̄ ex causa de re. iu. si-
10 ne culpa. ¶ † Quid si papa morit̄ in mari vbi debent conuenire
cardinales ad electionem. Rñdet gl. quod debent conuenire in
ciuitate per quam locus ille maris distinguit̄, puta si vocat̄ ma-
re pisanum debent conuenire pisis, si aūt non distinguit̄ per ali-
11 quam ciuitatem debent conuenire viciniori. ¶ † Quid si electio
12 pape sit facta in ciuitate interdicta. Rñdet gl. quod vz. ¶ † Itē
nota ṡm glo. quod cardinales tenentur eligere idoneum lz dica-
mus quod nulla exceptio admittitur contra electum a duabus
13 partibus vt. s̄. eo. c. lz. ¶ † Quid ergo si laicum illiteratum eli-
14 gant. glo. remittit ad notata in. c. si quis pecunia. lxxix. ¶ † Itez
nota cautelam adhibendam circa conclaue ṡm Pet. vt habeat
vnum accessum, & nullam medium parietem sine velamen. Me-
liorem cautellam adhibet iurisconsultus, cum mulierem dicentē
se pregnantem tempore partus iubet in conclaue poni, & caute
custodiri ne supponatur partus quem postea se peperisse dicat,
vt sic mariti consanguineos a successione excludat. l. j. §. de inspi-
ciendo. ff. de nō inspiciendo, vnde nota posse committi fraudem
propter velamen medium, quod facit ad questionem, quod si in-
ter testes & attestatorem est cortina in medio ita qđ audiunt vo-
cem eius sed non vident ꝙ nō vz testamentum nec depositio te-
stium deponentium de auditu & non de visu vt notat Cyn. in. l. si
non speciali. C. de testamentis & per Bar. in. l. sum. §. idez labeo
. ff. de aqua pluuia arcenda.

SVMMARIVM

1 Vocati ad dirigendas moniales ad viam ellectionis qui sint q
incurrere in excommunicationem possunt.
2 Mulieres religiose vocate ad dirigendas ellectiones monialiū
in excommunicationem incurrere possunt.

¶ De his q vocant̄ ad dirigēdas moniales in ellectiōibus. §. lij.

Circa hanc excommunicationē. s. de his qui vocant̄
ad dirigendas moniales in ellectiōibus
ab eis faciendis, nisi abstineant ab his per que inter eas posset
1 in ipsis ellectionibus oriri discordia vel orta nutriri. ¶ † Quero
qui sunt isti qui possunt incidere in hāc excōicationē. Rñdet gl.
puta religiosi consiliarij aduocati discreti viri qui vocantur ad
dirigendas moniales circa modum ellectionis ab ipsis faciēde.
2 ¶ † Sed quero qz hic dicitur hi quid si vocarentur mulieres re-
ligiose vel alie discrete an si contrafacerent inciderent excōica-
tionem. Rñdet glo. ꝙ sic. ¶ Item nota ꝙ hec pena hz locuz ne-
dum in his qui vocantur ad dirigendas moniales regularū ap-
probatarum in earum ellectionibus faciendis, sed ēt in his qui
vocant̄ ad dirigendas illas que non renunciant proprijs nec fa-
ciūt professionē regularē in vna de regulis approbatis sed viuūt
sicut canonici sclares i sclaribus ecclesijs nisi abstineāt a p̄dicis.

SVMMARIVM

1 Capitulum fundamenta de ellect. in. vj. quare factum fuerit ꝙ
nullus elligatur in senatorem rome.
2 Ellectus in senatorem quas patiatur penas.
3 Ciues romani qūo senatores & patrity esse possunt.

¶ De ellectoribus & ellectis ad regimen vrbis Rome
contra. c. fundamenta. §. liij.

Circa hanc excōicationē. s. de ellectoribus & elle-
ctis ad regimen vrbis Rome ꝯtra. c.
1 fundamenta de ellec. lib. vj. ¶ † Nota ꝙ in princi. dicti capituli
vsqz ad. §. proinde. ponitur ro quare facta fuit hec constitutio &
excōicatio. s. ꝙ nullus notabilis preeminentie ptātis & dignita-
tis elligatur in senatorem. s. ne cum sua potentia possit sibi dictā
vrbem vsurpare & subiugare ecclesiam & Romanum pontificē.
sicut fecit Coradinus qui de venenosa radice Federici quondā
Romani imperatoris colubri tortuosi iusto ecclesie iudicio re-
probati prodysse videbatur in regulum, quiqz ad exterminium
Romane ecclesie manifestis iudicys vna cum suis fautoribus
aspirabat. Secundo statuitur ꝙ nullus inferioris dignitatis a
predictis elligatur vltra annum in senatorem ne habeat causam
acquirendi in ea potentiam & principatum quo velit postea sibi
2 eius dominium subiugare. ¶ † Nota ēt penas qz. Primo, elle-
ctio est nulla. Secundo, incurrunt excommunicationem tam elle-
ctores q̄z ellecti cum dantibus eis auxilium consilium vel fauo-
rem. Tertio ꝙ si tales ellecti se immisceant vel consentiant elle-
ctioni sunt priuati vna cum suis posteris omnibus feudis pri-
uilegijs libertatibus immunitatibus gratijs & honoribus, que
tenent ab ecclesia Romana vel ab alijs ecclesijs, & reuertātur ad
ipsas ecclesias, a quibus tenebant. Quarto, ꝙ omnia facta ab
istis in dicto officio sint nulla. Quinto, ꝙ iudices & tabelliones
qui auctoritatez tali ellectioni interposuerint vel instrumenta cō
fecerint, sint priuati dignitate & officio suo. Sexto, ꝙ nō possunt
absolui a dicta excōmunicatione nisi per Romanum pontificez
3 vel de eius licentia speciali. ¶ † Item nota ꝙ ciues romani pos
sunt esse senatores vel patricij vrbis rome, dummodo non vltra
annum, ēt si fuerint fratres vel nepotes vel filij dictorum princi-
pum vel ēt si habuerint dignitatem vel titulum comitatus baro
nie vel alterius tituli, dummodo dicta potentia sit extra territo-
rium Rome nisi esset multum notabilis & excellens potentia ad
quam ratio huius constitutionis possit merito extendi.

SVMMARIVM

1 Doctores vel scholares locantes ante finitam locationem an
sint excommunicati.
2 Cap. ex rescript. de locat. an constringat locatorem ad locandū
in secundo anno.
3 Cap. predictum an vbiqz seruandum sit.
4 Cap. predictum vbi publicari debeat.
5 Cap. predictum an sit canon late sententie.
6 Et an extendatur ad scriptores.

¶ De magistris & scholaribus bononiensibus condu-
centibus hospitia ante tempus. §. liiij.

Circa hanc excommunicationem de magistris, &
scholaribus bononie qui ante tēpus
conductionis conducunt aliorum magistrorum vel scholarium
1 hospitia sine ipsorum consensu. ¶ † Quero an locatores incidāt
excommunicationem qz solum videtur dicere de cōducentibus.
Respondet Anto. de bu. ꝙ doctores cōmuniter tenent ꝙ ligen
tur qz participant in delicto pro quo conductor est excōmunica
tus qz iste non conduceret nisi locaretur. vnde per regulam. c. si
concubine. est excommunicatus locator. Sed videtur ꝙ hec cō
stitutio contineat iniquitatem, si non est licitum interpellare loca
torem vt locet ante tempus finitum iam erit aperta via ad elu-
dendum locatorem, qz si expectabit tempus poterit esse ꝙ rece-
det ille qui ibi habitat & tunc si remanebit vacua dicit Joā. and.
imaginandum esse ꝙ erat certum tempus in medio locationis
quod erat determinatum ṡm consuetudinem ad interpellanduz
locatores, vt hic in bononia in medio augusti, modo ante istud
tempus locationis faciende, non dico facte non erat licitum in-
terpellare post hoc tempus sic & hoc voluit hec decretalis.
2 ¶ † Quero an hec constitutio astringat locatorem ad locanduz
secundo anno. Respondet Anto. de but. ṡm Hostien. ꝙ nō dū
modo locet elapso tempore conductionis secundum ꝙ declarat
Joan. and. aut facere non potest sine consensu inquilini. hec au-
tem constitutio nihil dicit de necessitate locandi in secundo an-
no. Dicit tamen Gofredus ꝙ si nouus inquilinus vult pro eo-
dem pretio quo antiquus est preferendus antiquus, sicut dici-
mus in locatione prediorum fiscalium Ant. de but. dicit ꝙ hoc
de iure non est determinatum ꝙ quis cogatur locare in secundo
anno saluo q̄z in predijs fiscalibus. Est tamen verum ꝙ ex qua-
dam vrbanitate potius deberet antiquo q̄z nouo locare & quasi
dicitur facere iniuriam lato sumpto vocabulo si omisso antiquo
locat nouo pro eodem pretio, sicut dicitur in emphiteota vt no-
tatur. l. j. de priuile. credi.
3 ¶ † Quero an hec constitutio in alijs scholaribus sit seruanda si-
cut bononie ita ꝙ sit seruāda generaliter in quolibet studio. Ho
stien. dicit ꝙ sic. qz alias frustratorie fuisset hic posita. qz suffecis
set constitutio legati. Item qz olim erat in suprascriptione epi-
scopo bononie quod est remotum ergo papa voluit esse consti-
tutionem generalem. Item qz eadem est ratio. igitur in omni-
bus debet esse idem ius. l. actio de verb. obli. & de ꝯse. translato.
Item

Item q̄ sit generalis p3 q2 est clausa in corpore iuris, licet de bo nonia loquatur. vt institutione de iure natura. gent. ꝛ ciui. §. sed quod principi. Item quia fundata est super bono publico ꝛ cōmuni. Tamen communiter doctores tenent oppositum. Item dicit Jo. an. q̄ est localis, vt patet ex verbis ipsius constitutionis. ꝛ hoc dicit An. de bu. tenendum sc3 q̄ sit localis solum bo
4 nonie seruanda ꝛ nō generalis. ¶ † Quero an sufficiat episcopo bononie facere legi per scholas. Respōdet An. de bu. q̄ non q2 est communis audiētia omnium scholarium, debēt ergo in gene
5 rali congregatione scholariū publicari de quo nihil fit. ¶ † Quero an hec constitutio sit ferenda vel late sentētie. Respōdet An.
6 de but. q̄ est late. ¶ † Quero an hec constitutio extendatur ad scriptores. Respondet An. de bu. quod credit q̄ non. q2 hec cōstitutio est penalis, ideo non d3 extendi. Item q2 in scriptura appellatione scholaris non continetur scriptor.

SVMMARIVM

1 Participans cum excommunicato a papa in diuinis, vt sit excommunicatus que requirantur.

¶ De participante cum excōmunicato a papa in diuinis. §. lv.

Circa hanc excommunicationem. s. de participante cum excommunicato a papa in diuinis.
1 ¶ † Nota qd ad hoc vt hanc excommunicationē3 incurrat talis participans quinq3 requiruntur ſm An. de bu. Primo, qd participans sit clericus. Secundo, quod participans sciat ex certa scientia. Tertio, q̄ sponte. Quarto, quod excommunicatio sit papalis. Quinto, q̄ communicatio sit in diuinis. Et ita t3 Ant. de bu. quod in omnibus istis concurrentibus participans in diuinis sit excōicatus, ꝛ ideo facit pulchram distinctione3 dicens. Tu dic quod participans cum illo qui est excōicatus cum participantibus incurrit maiorem excōicationem. idem de communicante in crimine pro quo est excōicatus. s. q2 incurrit maiorē excommunicationem. idem de cōicante in diuinis oibus illis qnq3 concurrentibus de quibus predixi que hic in textu enumerant. Concordat Hosti. Jo. tamen tenuit quod cōicans excommunicato in diuinis non distinguendo inter papam ꝛ alios, incurrat maiorem, secus si cōmunicat in alijs quam in diuinis, puta comedendo loquendo, dormiendo. ita notatur. ij. q. iij. c. si quis episcopus in concilio. Item nota textum de verbo ad verbum, vt discernere possis opinionum diuersitatem qui dicit significauit nobis ꝛc. Uerum clericos qui scienter, ꝛ sponte participauerūt excommunicatis a nobis, ꝛ ipsos in officijs receperunt, eadem excommunicationis sententia nō dubitamus inuolui, quos ēt pro absolutionis beneficio habendo ad nos volumus cum literaru3 tuarum insinuatione remitti. Ric. in. iiij. dist. xviij. ar. vj. q. ij. vna cum Hosti. t3 q̄ scienter participans in diuinis cum excommunicato a papa nominatim incurrit eandem sententiam.

SVMMARIVM

1 Participans cum excommunicato a quocunq3 in crimine, quādo maiorem excommunicationem incurrat.
2 Quid in participante in locutione oratione ꝛ dormitione.
3 Consilium qñō quis dicat dare in crimine participando.

¶ De participāte cum excommunicato nedum a papa sed a quocunq3 in crimine. §. lvj.

Circa hanc excōicationem de participante cum excommunicato nedum a papa, sed a quocunq3 in crimine propter quod est excōicatus incurrit excōica
1 tionem maiorem. ¶ † Nota ſm An. de bu. in. d. c. si concubine. q̄ hoc intelligitur post latā sniam. s. quando participat excōicato post latam snia3 secus si ante ꝛ hoc in excōicationibus ab homine, secus a canone, cum ia3 sit lata snia tpe facte constitutiōis.
2 ¶ † Sed quid si participat in locutione, oratione, dormitione, ꝛ
3 similia, dic q̄ incurrit maiorem. vt in. d. c. nuper. ¶ † Item nota ſm Anto. de bu. in. d. c. nuper q̄ illud quod dr̄ quod participās excommunicato in crimine, dando ei consiliu3 auxilium ꝛc. intelligitur de consilio directe dato ad crimen ꝑpter quod agens est excōicatus, puta datur consilium ad clericum verberandum, secus si daretur in facto pro quo talis excōicatus nō fuisset. Item dicit q̄ si ego do tibi auxilium consiliū ꝛ fauorem principalr̄ pro delicto pro quo tu nō incurrebas excōicatione3, q̄ꝗ̄ pp hoc in quandam q̄ntiam delictum cōmittas pp quod incurras excōicationem, non propterea ego incido excommunicationem. Exemplum ego presto tibi auxilium consilium, ꝛ fauorem, vt aggrediaris quendam laicum, ꝛ illum offendas, tu vadis, ꝛ illo aggresso nedum laicum, sed ꝛ clericum offendis, modo q̄ꝗ̄ tu sis excommunicatus, certe nō ego, q2 meum consilium directe non intendebat ad percussionem clerici. idem esset si darem consilium, vt aliquam rem auferres, certe si in ablatione ipsius offenderes clericum non essem excommunicatus, q2 meum consilium non fuit directum ad hoc. ꝛ sic p3 q̄ quo ad hoc vt participans criminoso in crimine incidat excommunicatione3, necesse est q̄ directe participet in illo crimine ex quo committens incurrit excommunicationem. Possunt etiā intelligi predicta prout sentiunt doctores quando non participatur in crimine damnato, sed damnando, q̄ tunc participans in tali delicto nō sit excommunicatus. Exēplum prebeo tibi consilium in tali crimine propter quod tu committens non incurris excōicationem ipso iure, sed bene propter tale delictum potes excōicari. modo si postmodum excommuniceris, nunquid ego qui prebeo consilium in predicto crimine ero excōicatus, certe non. q2 auxilium non fuerat prestitum directe super facto damnato, vt incurreretur excōicatio, q2 requirit iste textus in. c. nuper, q̄. s. factum sit damnatum ꝛ non damnandū. Item hic videtur tenere Anto. de but. ꝛ Inno. q̄ in ista participatione dando consilium auxilium ꝛ fauorem non distinguit̄ an alias esset facturus vel nō, q2 ſm q̄ dicit glo. nō refert an de bono malum, vel de malo pessimum quis efficiat. ff. de ser. co. lib. j. §. qui igitur de hac materia habetur in regula iuris. nullus ex consilio lib. vj. ꝛ ibi dicit Jo. an. tamen ibi dicit quo ad pene quātitatem placet sibi illa distinctio per ea que habent̄ in. c. sicut dignū de homicidio. Bar. idē in. l. nō. §. si manifesto. ff. de iniurijs.

SVMMARIVM

1 Conseruatores de manifestis iniurijs cognoscere possunt.
2 Conseruatores qui dicantur.
Conseruatores quare dentur.
3 Conseruator recipit probationes si offensa neget̄ notoria.
4 Conseruator an possit punire iniuriam inferendam.
5 Conseruatores excommunicati sunt si per ignorantiam iuris se intromittant nisi de iniurijs manifestis.
6 Conseruantes aliter q̄ꝗ̄ de iniurijs manifestis impedientes a beneficijs suspensi sunt.
7 Conseruatores an possint per alium q̄ꝗ̄ per papam dari.

¶ De his qui procurant q̄ conseruatores dati se intromittant de his que eis non licet. §. lvij.

Circa hanc excommunicationem. s. de his qui procurant q̄ conseruatores dati se intromit
1 tant de his que eis non licet. ¶ † Nota q̄ conseruatores quandoq3 dantur a papa, ꝛ possunt solum cognoscere de manifestis iniurijs. vt in dicto. c. j. de offi. delega. vnde si de alijs quā de manifestis iniurijs se intromittant scienter, seu ad alia que iudicialē indaginem exigunt suam extēderint potestatem, eo ipso per vnū annum ab officio sunt suspensi. Pars vero que hoc procurat sententiam excommunicationis incurrit, a qua non potest absolui nisi ei quem sic fatigauit indebite primo satisfaciat integrali
2 ter de expensis. vt in. c. fi. eo. titu. ¶ † Quero qui dicantur conseruatores. Respondet glo. dicto. c. j. q̄ conseruatores possunt dici episcopi, qui habent conseruare, ꝛ defendere viduas, pupillos, ꝛ orphanos ab oppressionibus ꝛ iniurijs. extra de foro competen. c. ex parte ꝛ. c. ex tenore. lxxxvij. distinc. c. j. ꝛ. ij. vicesimasexta questio. v. administratores. Et scire debes q̄ isti conseruatores interdum dantur vt aliquos defendant contra latrones vel predones, interdum contra eos qui eorum priuilegia cōfringunt vt ea faciant obseruari priuilegiatis, interdum latius vt defendant ab iniurijs, ꝛ offensis. ꝛ in nullo dictorum casuum habent iudicialem indaginem, idest non possunt procedere per viā iudicij vt dicto. c. fi. De manifestis ergo solum habent cognoscere, ꝛ intelligere manifesta illa que notoria sunt, ꝛ ita patientia q̄ nulla probabili tergiuersatione celari possunt. vt de verbo. significa. c. ex parte. ꝛ. c. vltimo. de cohabi. cleri. ꝛ mulierum.
3 ¶ † Sed quid si negetur offensa notoria. Negatione enim videtur res fieri dubia. C. quibus ad libertatem proclamare non l3. l. iij. Dic q̄ bene probationes recipiet conseruator, scilicet an

factum sit notorium vt sic videat an sua sit iurisdictio. ff. de iudici. l. si quis ex aliena. et de rescripti. capi. super literis, alias enim istorum officium esset inutile, et si inueniet factum notorium procedet alias desistet. Non enim habet potestatem defendendi simpliciter iniuriam, sed qualificatam notoriam, Sic ergo conseruator habet vocare reum et si confiteatur factum bene quidem, et si negatur super notorio probationes recipiet. Si autem confiteatur factum sed dicit se illud suo iure fecisse. dicunt quidem quod vlterius se intromittere non debet. Alij contra dicentes quod probationes recipiet super notoria offensa. ad hoc in. c. bon. de elec. alias facile esset conseruatorum officium deludere vnde si videatur conseruatori probabilis negatio non procedat, alias puniat
4 sicut notorium. ¶ † Quero an conseruator nedum offensas iam
5 possit punire, sed et inferendas. Respondet glo. quod sic. ¶ † Quero quia in. c. fi. dicitur scienter se intromittant nisi de manifestis iniurijs, quid ergo si per ignorantiam iuris hoc faciunt, vel per ignorantiam crassam vel affectatam. Respondet glo. quod excommunicationem incidunt de re. iu. ignorantia de tempo. or. eos. de clande.
6 despon. c. j. ¶ † Quero quia hic dicitur quod si isti conseruatores se intromittant preter quam de manifestis iniurijs sunt suspensi ab officio, nunquid etiam a beneficio. Respondet glo. quod sic. quia est
7 eius sequella. xxxij. di. c. preter. lxxxj. di. c. si qui. ¶ † Quero vtrum alius quam papa possit dare istos conseruatores. Respondet Pe. de ancha. secundum Jo. an. in nouella quod etiam legatus potest cum sit ordinarius de of. le. c. ij. si potest per se ergo per alium vt in regula potest quis li. vj. Et ita refert de facto fecisse quendam legatum. Ex qua ratione sequitur quod quilibet ordinarius posset in sua dyocesi tales conseruatores creare secundum Jo. an. infra eo. c. fi. super verbo dietam, Allegat tamen aliqua iura ciuilia, que prohibent hoc fieri scilicet loci conseruatores constitui vt in auten. vt iudi. sine quoquo sufra. §. nulli quoque iudici. et §. interdicimus col. ij. et de manda. princi. §. eos autem. col. iij. et in auten. vt nulli iudici liceat habere loci conseruatores in prin. col. ix. nam vt dicit tex. in dicto. §. interdicimus. magis isti conseruatores erant fures et violenti quam illi quos a talibus cohibere debebant. Ex qua ratione et alijs concludit Jo. an. in verbo dietam quod equum est consentire et concludere tales conseruatores per solos romanos pontifices dari posse quod probat. c. j. de off. dele. dum dicit concedimus. et c. fi. infra. eo. vbi a sede apostolica conceditur et ad hoc prestat argumentum de off. or. c. j. versi. nec pro eo. li. vj.

SVMMARIVM

1 Excocatio quare fuerit facta contra eos qui fingunt casum ob quem iudex ad mulieres vadat.
2 Mulieres sponte possunt si volunt ire ad ferendum testimonium.
3 Mater vti nutrix filiorum in iudicio per se esse potest.
4 Procurator vel pars fingens casum in quo mulier est testis vt ad eam vadat iudex excommunicatus est.
5 Fingens casum quod in quo iudex eat ad mulierem non est excommunicatus nisi iudex ad eam vadat vel mittat.

¶ De eo qui fingit aliquem casum propter quem aliquis iudex vadat vel mittat ad aliquam mulierem pro testimonio. §. lviij.

Circa hanc excommunicationem scilicet de eo qui fingit aliquem casum propter quem aliquis iudex vadat vel mittat ad aliquam mulierem pro testimonio.
1 ¶ † Nota rationem quare fuit facta hec excommunicatio posita in principio tex. quia non conuenit mulieres euagari super palatia nec virorum cetibus commisceri. Et glo. addit quod periculosa est sexuum commixtio. xviij. q. j. diffinimus. Et ideo hic prohibet papa, quod mulieres non debeant personaliter ad iudicium conuocari, vel inuite trahi causa ferendi testimonium, nec auctoritate literarum apostolicarum, vel legatorum ipsius, vel alia quacunque, sed cum necessarium fuerit testimonium earundem, iudex expensis partis cui incumbit probatio transmittat ad eas tabelliones vel aliam personam idoneam, puta secundum glo. presbyterum vel alium virum honestum coram quo iurent, et ibi erit tabellio et citabitur pars aduersa, vel si casus occurreret, quod iure prohibente receptio testium alteri non posset committi, tunc iudex debet personaliter ad eas accedere, vel si iudex sit persona notabilis, puta episcopus quem per reuerentiam episcopalis dignitatis ad mulieres accedere non decet,
2 tunc et debent mittere. ¶ † Item nota secundum glo. in eo quod dicit inuitas trahi. quod si volentes ire volunt, et non coacte ad testimonium ferendum non incurritur hec pena. Et in hoc autem differunt religiose de quibus statim infra, quia etiam si vellent ire ad iudicium non possunt.
3 ¶ † Quid de matre nutrice filiorum. Respondet Pe. de anch. credo quod per seipsam possit si voluerit in iudicio esse postquam enim tutella sibi defertur a lege tanquam legitimam administrationem habens potest rem in iudicium deducere de appel. c. sua nobis. ¶ Querit Jo. and. vtrum hec pena habeat locum in iudice lai-
4 co. Respondet quod sic. ¶ † Item nota secundum eum quod si quis procurator vel pars nominat aliquam mulierem in testem, vel fingit casum aliquem dicendo talem esse suum debitorem in centum, de qua re testis est talis mulier, et hoc facit ad hunc finem vt iudex vadat vel mittat ad eam pro testimonio excommunicatus est.
5 ¶ † Quero an eo ipso quod quis fingit contra istam constitutionem sit excommunicatus. Respondet Jo. and. quod non immo expedit quod iudex produxerit eam ad effectum eundo vel mittendo ad eam quia verba sunt intelligenda cum effectu vt in. c. relatum de cle. non res.

SVMMARIVM

1 Verbum commode quomodo intelligatur.
2 Impedimentum iustum dicitur imminens mortis periculum.
3 Absolutio que fit ob iustum impedimentum an possit ab alio fieri quam ab eo qui debet, et quando locum habeat.
4 Satisfacere debet is qui ab excommunicatione absoluitur iuxta suas facultates.
5 Legati an possint absoluere inicientes manus in clericum, si lesio enormis est.
6 Legati an possint absoluere in casibus pape reseruatis.
7 Excommunicatus qui est excusatus ob aliquod impedimentum ire romam ad petendum absolutionem, an procuratorem mittere possit.

¶ De eo qui absolutus fuit in articulo mortis, vt adueniente sanitate representet se. §. lix.

Circa hanc excommunicationem, scilicet de eo qui absolutus fuit in articulo mortis vel alio impedimento si adueniente sanitate vel alio impedimento cessante non se presentat cum commode poterit reincidit in eandem.
1 ¶ † Quero quomodo intelligitur illud commode. Vide supra excommunicatio. ij. §. xxxv. Nota etiam hic glo. enumerantem omnes casus excommunicationum positos in hoc libro. vj.
2 ¶ † Item nota quod propter iustum impedimentum potest quis absolui ab alio quam ab eo a quo de iure fuerat absoluendus. Imminens autem periculum mortis dicitur iustum impedimentum et si immineat aliter quam per infirmitatem, puta timet hostem capitalem vel est obsessus vel in manibus predonis vel tyranni, vel est nauigaturus periculoso nauigio, vel patitur naufragium, vel iturus est per loca periculosa. ff. de dona. causa mortis. l. iij. cum. l. se.
3 ¶ † Sed hic queritur vtrum illa absolutio que conceditur propter iustum impedimentum potest fieri ab alio quam ab eo qui debet, an habeat locum in excommunicatis alia ratione contracta aliter quam per iniectionem manuum. Respondet Pet. de ancha. secundum Innocen. quod habet locum solum in excommunicatis propter manuum iniectionem, sed si alias sit excommunicatus a iudice vel a iure licet absolui possit in mortis articulo. argu. de sententia excommunicatio. c. a nobis. ij. in fi. tamen in alijs casibus qui ponuntur in. c. quamuis de sententia excommunicatio. non habet locum sed tantum ab excommunicatore vel ab illo ad quem spectat absoluendi sunt, et ita notatur supra. c. quamuis in nouella. Sed hic in nouella Joan. an. dicit quod iste textus facit contra istam opinionem dum dicit ab alio absoluuntur et supra generaliter dixit ab homine vel a iure et sic de alia etiam excommunicatione quam de illa que per manuum iniectionem infligitur locum habet illa absolutio propter iustum impedimentum proueniens ex multis causis vt dicto. c. ea noscitur et. c. quamuis et. c. quod de his.
4 ¶ † Item nota quod quando quis absoluitur ab excommunicatione debet satisfacere quod intellige iuxta proprias facultates et per hoc infert Archidia. facultates ecclesie quas ad vsum habet clericus ad hoc non teneri. xvj. questio. vj. §. fina. pro hoc facit cle. volentes. §. j. de here. et de appella. c. reprehensibilis vide
5 quod notatur de prebendis. c. de multa. iiij. glo. ¶ † Querit Joan. and. in nouella vtrum legati de latere possint absoluere inicientes manus in clericum si lesio sit enormis refert hic Archi. tenere quod sic dicit Pet. de an. Aduerte quia supersunt opiniones de quibus in nouella. et eo ad eminentiam, et finaliter tenet quod possit in atroci siue graui delicto puta mutilatione, ossis fractione, et homicidio

micidio ⁊ filia. Jo. an.ibi dicit ꝙ vidit aliquos legatos absoluē
tes ⁊ aliquos abstinentes.de iure tamen credit ꝙ possunt,qꝛ iu-
ra que eis tribuunt istam potestatem generaliter loquuntur.⁊ iu
ra que excipiunt atrocem loquuntur non in legatis sed in inferio
6 ribus,⁊ hoc tenere expedit saluti aiarū ſm eū. ¶† Querit ēt in
nouella vtrū in alijs casibus reseruatis pape pñt legati absolue-
re.Rñdet ꝙ nō nisi i casu reseruato p manuū iniectionē naꝫ iste
casus incepit eis competere de consuetudine postea approbata
p.c.ꝙ translationē de offi.leg. vnde excōicatos noiatim a papa
vel ab eius delegato nō posset absoluere de offi.leg.c. studuisti ⁊
de offi.or.c. pastoralis hoc verū nisi sup hoc habeat spāle man-
datū super quo sibi nō credetur nisi ostendat ꝙ si perdiderit pro
bet amissionē ⁊ tenorē.Sufficit tñ ꝙ semel fuerit publicatus,ad
hoc de māda.prin.l.j.de priuile.c.cū olim.C. de testa.l.publica-
7 ti.extra de fi.instru.si instra. ¶† Quero cū textus excuset excōi-
catū ab accessu Romā pp impedimentuꝫ, alias infert ꝙ teneat
se psonaliter presentare p absolutione obtinenda sed an talē ab
solutionē posset quis petere p pcuratorē Inno. Rñdet ꝙ sic ex
iusta cā aliter nō Hosti.tꝫ ꝯriū, dicit.n. ꝙ nullo mō pōt peti ab-
solutio p pcuratorē.Requirit.n. contritionē ⁊ cōfessionē excōi-
cati.ij.q.iij.cū aliquis ⁊ certā formā ⁊ solēnitatē ⁊ introductionē
in ecclesia ⁊ manus impositionē ⁊ recōciliationē anteq̄ꝫ nō est ei
cōicandū.xxiiij.q.iij.notādū. Tñ ꝯriū seruatur in curia vt notat
Specu.in ti.de pcura.§.j.ver.Itē opponit. Immo si hꝫ specia-
le mandatū petendi absolutionē vr̄ posse vitare lꝫ ad hoc nō ha
beat speciale mādatū,de hoc in Spec.in ti.de iuramēto calūnie
§.restat ver.quid ergo. A snia vero interdicti ⁊ suspēsionis pōt
peti absolutio per procuratorē,qꝛ nō solennitatē forme nec recō
ciliationem desiderat,⁊ in hoc omnes concordāt, ⁊ hec notant
supra.eo.cum desideres in nouella.

SVMMARIVM

2 Usurarij compelluntur ad producendum in iudicio libros ratio
num ⁊ nume.seq.
3 Usurarius per excōicationem libros edere compellitur.
4 Usurarius si dicat libros perdidisse an stetur eius iuramento.
5 Usurarius si in libro rationes non scribit sed in cedulis quas so
lutis vsuris lacerat statur iuramento heredis sui nō vsurarij.
6 Juramentum factum super statuto iniquo seruandum non est.
7 Statutum Bergomi non vꝫ ꝙ repetentes vsuras in foro eccle-
siastico cogantur per potestatem mutuare tantam pecuniam
tanto tempore quanto vsurarij pecuniam tenuere.
Statuentes ꝙ nullus recipiat pro vsura nisi duos denarios pro
libra in mense non sunt excommunicati.

¶ De rectoribus ciuitatum qui faciunt statuta per que
quis compellatur soluere vsuras.§.lx.

Circa hanc excōicationē.s. de rectoribus ciuitatum
qui faciunt statuta per que quis cōpella
tur soluere vsuras vel solutas non repetere. Nota ꝙ paria sunt
aliquid facere per viā directam.s.impedire repetitionē vsuraruꝫ
vel vtendo super his diuersis coloribus ⁊ fraudibus exquisitis
2 ad hoc vt excōicationem incurrant. ¶† Item nota in ver.cete-
rū.ꝙ feneratores sic vt plurimū ꝯctus vsurarios occulte ineunt
⁊ dolose ꝙ vix conuinci pñt de vsuraria prauitate,iō debent cō-
pelli ad exhibendū ⁊ producendū in iudicio libros rationuꝫ per
censurā ecclesiasticam per quorū inspectionem discerni possit,an
sit vsura quibus libris creditur ꝯ ipsos vsurarios nō pro eis, vt
hic in glo.C.de pbationibus.l.instra.⁊ notat.ff.de eden.l.j.§.nu
2 mularios. ¶† Item nota ꝙ iste est vnus specialis casus p banc
constitutionem in quo quis cōpellitur producere rationes cōtra
3 se,nam ante hanc constitutionē non fiebat. ¶† Item nota ꝙ dꝫ
compelli per censuram ecclesiasticā producere libros.i. per sen-
tentiam excōmunicationis suspensionis, ⁊ interdicti ſꝫ ꝙ discre
tus iudex viderit expedire. Nam in appellatione ecclesiastice cē
sure hec tria continētur vt in.c.querenti. de verbo. signifi. Non
vult ergo hec constitutio ſm glo.ipso inuito domū ipsius ingre-
di vel archam ipsius frangi, ⁊ qꝛ hanc censuram lꝫ non directe
tamen indirecte ꝯ iudeos non exerceat ecclesia.s.priuando com
munione fidelium, tamen satis vr̄ ꝙ ēt in iudeis haberet locum
si per seculares principes tales libros edere non cogantur.Con
4 cor. Paulus Synus ⁊ Joan.de ligna. ¶† Quid si dicat vsura
rius vel heres se non habere rationes vel se illas perdidisse, nun
quid stabitur sacramēto suo? Respondet glo. ꝙ nō.nisi probet
ꝙ amisit ⁊ probat causam quo amisit,puta probat incendiū quo
fuerunt succense,vel ruinam vel naufragiuꝫ,quo fuerunt submer
se.ff.de eden.l.si quis ex argentarijs in fi.⁊.l.fi. de fi.instrumēto-
5 rum.⁊ hoc ſm di.fit pter fraudes quas committunt. ¶† Sed
quid si cognosco vsurariū qui non scripsit rationes in libro , sed
in cedulis quas statim dilacerat solutis debitis ⁊ vsuris. Respō
det glo. ꝙ si tali succederet heres non vsurarius sed alius fide di
gnus satis vr̄ stare iuramento suo si huic rei fama consentit.
6 ¶† Item nota hic iuncta glo. in iuramento. ꝙ iuramentum fa-
ctum sup seruando iniquo statuto non vꝫ sicut hic pꝫ.Si quis iu
rat hic seruare statuta super vsuris soluendis vel non repetēdis
7 facta. ¶† Quero quid de statuto quod est Bergomi ꝙ repeten
tes vsuras in foro ecclesiastico per potestatē cogantur mutuare
vsurario tantam pecuniam tanto tēpore quanto tempore tenue
runt pecuniam vsurarij. Respondet glo. ꝙ hoc statutum nō vꝫ.
Addit Paulus ꝙ incidunt hoc statuentes in excōicationē ibi.
¶ Quid si faciat statutum ꝙ nullus recipiat pro vsura nisi duos
denarios pro libra in mense. Respondet glo. ꝙ tales sic statuen-
tes non sunt excommunicati. Concor. Paulus.

SVMMARIVM

1 Percutiens clericos in quot casibus sit excommunicatus.

¶ Excommunicatio tertia.s.percutientium clericos.s.in
quot casibus percutiens sit excommunicatus.§.lxj.

1 Percutiens † clericum vel religiosum conuersuꝫ
vel nouitiū religionis approbate est
excōicatus excōicatione papali.xvij.q.iiij.Si quis suadente.ex-
tra de senten.excom. Non dubium. ⁊ eo.tit. religioso.lib.vj.Et
hoc si percussio sit enormis.
¶ Quicunqꝫ detinet eum in custodia publica vel priuata absqꝫ
alia corporis lesiōe vel intrudit in vincula vt in.c.nup.de sen.ex.
¶ Abbas vel prior etiam causa correctionis clericuꝫ vel mona
chum per laicum verberari faciens est excommunicatus taꝫ pre
cipiens q̄ꝫ verberans si aliter sit corrigibilis . extra de sententijs
excommunicationum.c.Uniuersitatis.
¶ Non defendens clericum cum ad eius officium pertinet , qꝛ
fauere videtur qui cum possit manifesto facinori desinit obuiare
de sen.excom.quante.xxiij.q.v.administratores.
¶ Uerberans clericum qui nolens satisfacere sponte se subijcit
verberibus de sen.excom.contingit.
¶ Prelatus magister dominus vel consanguineus ex proposi-
to ⁊ animo irato multum excedens in percussione clerici.
¶ Qui libidine vindicte repercutit clericum ludentem lꝫ graui-
ter percutientem.extra de sent.excom.c.veniens ⁊.c.j.
¶ Qui spuit vel aliquid effundit super clericū aut claudit ei ho
stium vel ponit custodes ad capiendum eū, si de domo exeat vel
ei equitanti capit habenas equi vel rumpit cingulum selle vel mi
nis ⁊ terroribus restare eum facit in loco vel quasi captum facit
ad iudicem ire de sent.excom Cum desideres.
¶ Qui rem coherentem clerico aufert aut rem de manu eius ar
ripit aut vestes quibus indutus est scindit.
¶ Qui arestat vel aufert rem clerico postquam ipse peruenerit
ad locum suum ⁊ adeptus fuerit plene possessionem illius.
¶ Qui ordinat cum vxore sua vt clericum inuitet ad turpitudi-
nem si postea percutiunt sunt ambo excommunicati.
¶ Mulier que percutit clericum inuitantem eam ad turpitudi-
nem si solum verbis impetat,secus si in facto.
¶ Qui persequitur clericum ⁊ ipse quasi coactus proijcit se in
aquam vel ad periculum vt euadat.
¶ Si quis animo iniuriandi capit clericum per capillos dicens
nisi esses clericus percuterem te.
¶ Mandans clericum verberare si sequitur effectus tam man
dans q̄ꝫ verberans est excommunicatus. extra de sententijs ex-
communicationum mulieres.§.fi.
¶ Qui ratam habet percussionem clerici eius nomine factaꝫ de
senten.excom.Cum quis.
¶ Qui procurando dixit ꝙ libenter vellet vindicari de tali cle-
rico si propter hec verba quis verberet illum lꝫ nō nomine eius.

FINIS

Tractatus de Excommunicatione domini Nicolai Plouij.

SVMMARIVM

1 Forum in ecclesia duplex reperitur.
2 Prelatus ecclesie intelligitur quandoqꝫ per nomen ecclesie.
Christus ꝛ apostoli iurisdictionem vniformiter exercuerunt.
3 Petrus apl'e Ananiã ꝛ Sapphirã publice ad mortẽ dãnauit.
Paulus aliquos sathane tradidisse, id est excõicasse legitur.
4 Joannes euangelista Cherinthum hereticũ publice excõmunicatum vitari precepit.
5 Excõicatio dr̃ separatio a qualibꝫ cõione licita ꝛ actu legitimo.
Excommunicatio est separatio a deo.
6 Excommunicationis due sunt species.
7 Excommunicatorum quatuor sunt genera.
8 Excõmunicationis sententiaꝫ quinquaginta casibus quis incurrere potest ipso facto.
Excõmunicatus est ipso facto qui in heresim damnataꝫ incidit.
Romanam ecclesiam asserens non esse caput omnium est ipso facto excommunicatus.
9 Rectores ciuitatum ipso facto sunt extommunicati indebitas exactiones in clericos facientes.
Clerici omnes personatus habentes ipso facto excõmunicãtur leges aut physicam audientes.
10 Statuta contra libertatem ecclesie condentes ipso facto excommunicationis innodantur sententia.
Rectores ad regimen vrbis romane electi facientes contra cõstitutionem super hoc factam sunt ipso facto excommunicati.
11 Procurantes dari conseruatores ꝛ se immiscentes illicitis ipso facto ligantur sententia excõmunicationis.
Cogẽtes ecclesiasticos submitti laicis sunt ipso facto excõicati.
12 Pedagium ab ecclesiasticis exigentes excõicantur ipso facto.
Domini inhibentes subditis suis ne aliquid vendant ecclesiasticis ipso facto innodantur sententia excõmunicationis.
13 Religiosi habitũ religionis deponẽtes excõicati sũt ipso facto.
14 Sepelientes hereticos aut eorum fautores ꝛ receptatores sunt ipso facto excommunicati.
15 Interficiens christianũ per assassinũ est ipso facto excõicatus, ꝛ quis dicatur assassinus.
Represalias cõcedens aduersus personas ecclesiasticas ipso facto sententia excommunicationis innodatur.
Represalie que dicantur.
16 Domini temporales nõ facientes obseruari statuta contra insecutores cardinalium excõmunicati sunt ipso facto.
17 Absolutus ab excõmunicatione in articulo mortis, si conualescens nõ se presentet ei a quo absolui debuerat, reincidit in eãdeꝫ sententiam ipso facto.
Sepeliẽtes in cimiterijs tpe interdicti, ipso facto sunt excõicati.
18 Religiosi decimas ecclesie debitas sibi appropriantes, ipso facto sunt excõmunicati.
Monachi tenẽtes arma intra monasterij septa sunt excommunicati ipso facto.
19 Matrimonium scienter contrahentes in gradibus prohibitis excommunicati sunt ipso facto.
20 Statuta facientes per que quis cogitur vsuras soluere aut solutas non repetere, ipso facto sunt excõmunicati.
Religiosi dissuadentes solutioneꝫ decimarum sunt ipso facto excommunicationis ligati sententia
21 Religiosi non seruantes interdictũ qd̃ seruat mater ecclesia sunt excommunicati ipso facto.
Literas pape nouiter electi ipugnans ipso facto excõicatus est.
Verberans clericũ instigante diabolo est excõicatus ipso facto.
22 Prelati, consanguinei aut magistri causa correctionis clericos verberantes non sunt excommunicati.
Laici collectas ꝛ alia onera personis ecclesiasticis imponentes sunt ipso facto excommunicati.
23 Neophytum in religione percutiens est ipso facto excõicatus.
24 Clericũ percutiens in quatuordecim casibus nõ est excõicatus.
Percutiens clericos buffones, macellarios, aut goliardos, nõ est excommunicatus.
25 Magister ludi causa discipline clericum discipulum percutiens non est excommunicatus.
Prelatus faciẽs clericũ vberari p laicũ ẽ ipso facto excõicatus.
26 Clericũ degradatum vel depositu percutiens nõ est excõicatus.
27 Clericũ hereticũ verberãs nõ incidit in canonẽ, si qs suadẽte ꝛc.
Judex laic⁹ clericũ oĩno incorrigibilẽ pcutere, cape ꝛ occidẽ pt.

I quis ecclesiam nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus. Math. xviij. ꝛ. xxxiij. q. j. oibus. Amñ, vt ait doctor subtilis in. iiij. sen. dis. xix. q. j. arti. v. †
1 In ecclesia est duplex forũ. Vnũ secretissimũ, in q̃ idẽ est accusator ꝛ reus ꝛ ad istud pertinent claues ecclesie. Aliud est forũ publicũ in q̃ hꝫ ecclesia auctoritatẽ corrigẽdi publica delicta. Et talis auctoritas cognoscendi in cã ꝛ sniandi publice q̃dãmõ põt ẽt dici clauis. Pria dr̃ clauis ordinis. Scda clauis iurisdictiõis. Ad quã qdẽ clauẽ iurisdictionis ptinere vr̃ dictuꝫ nr̃i saluatoris. s. pmissum. Si qs ecclesiã nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus. i. excõicatus, ꝛ gẽtilis, ꝛ publicanus. s. vt publicus pec
2 cator vitet̃. † Per ecclesiã aũt intelligit̃ pla. ec. vt exponit Beda, ꝛ Hilarius. cuius. s. plati lata est snia, sicut statim ibidẽ dicit Saluator. Amẽ dico vobis, qdcũqꝫ ligaueritis sup terrã, erit ligatũ ꝛ in celis. fm Hilariuꝫ talis snia iudicio diuino approbat̃. Conformiter aũt istã iurisdi. tã xp̃s q̃ apl'i exercuerũt. Nã dñs mulierẽ deprehensam in adulterio p sniam absoluit, dicens. Nemo te cõdẽnauit mulier. q̃ ait. Nemo dñe. ꝛ ipse subiunxit. Nec ego te cõdẽnabo. Jo. viij. Sicut aũt tunc absoluit eã, ita potuisset
3 cõdẽnare eã. † De Petro quoqꝫ legit̃ qd̃ publice Ananiam ꝛ Sapphirã ad mortẽ sniauit, vt dr̃ Actuũ. v. De paulo ẽt legit̃. q̃ Corinthiũ fornicantẽ publice excõicauit, vt dr̃ ad Corint. v. Jtẽ. j. ad Timo. j. Hymeneũ ꝛ Alexã. tradidit sathane pp blasphemiã. Jdẽ ẽt phibet cõicare notorijs peccatoribus. j. ad Corint. v. ꝛ. ij. ad Tessa. iij. ꝛ. ij. ad Timo. iiij. fecit vitare Alexãdrũ erariũ. Jtẽ ad Titũ. iij. hr̃icũ post alterã monitionẽ fecit vitare. Jdẽ quoqꝫ ad Gal. j. scribẽs ait. Si angelus vobis d celo aliud euangelizauerit preterq̃ qd̃ euangelizauimus vobis, anathema sit. Sic ergo anathema ẽ ꝯ angelũ ꝛ ꝯ hoiem. Deniqꝫ Joã. iiij.
4 Cherinthũ † hr̃icũ publice excõicauit, ꝛ vitari precepit. q̃ oia arguunt hr̃icorũ modernorũ versutias, q ecclesie detrahentes dicunt eã nõ hr̃e auctoritatẽ excõicandi, suspendẽdi, ꝛ interdicendi, ꝛ per ꝯ̃ns dogmatizant nõ esse curandas ecclesiasticas censuras, cũ tñ dicat Chryso. xj. q. iij. c. nemo ꝯtemnat. vbi dr̃. Nemo contẽnat vincula ecclesie. Non. n. homo est q ligat, sed Xp̃s, qui hanc ptãtẽ dedit, ꝛ dñs fecit homines esse tanti honoris.

¶ Circa igit̃ psecutionẽ huius mãe breuiter de tribus principaliter est ꝯsiderãdũ. Prio qdẽ de excõicatione. Scdo de suspen
5 sione. Tertio ꝛ vltio d interdicto. † Est aũt excõicatio a qualibꝫ licita cõione ꝛ legitimo actu separatio. xj. q. iij. euidenter. Alibi eñ vocat̃ eterne mortis dãnatio. xj. q. iij. nemo epo꜒ũ. Alibi dr̃ aie ꝛ corpis detrimẽtũ. ij. q. j. de manifesta. Jtẽ deijcit de ecclesia ꝛ tradit diabolo. xj. q. iij. audi. Et breuiter excõicatio q̃ dr̃ alio noĩe anathema, nõ est nisi a deo sepatio. xxiiij. q. iij. certũ est. Et hoc est magna pena, Nã qñ qs excõicat̃, statim mẽbꝛuꝫ dei esse desinit, ꝛ icipit eẽ mẽbꝛ diaboli. xj. q. iij. excellẽtissimus. Moxqꝫ vt ab ecclesia repellit̃, rapido ore demonũ deuorat̃. xj. q. iij. ab
6 sit. † Sũt aũt due spẽs excõicatiõis. Vna q̃ separat a sacris ecc. ꝛ a pticipatiõe fideliũ, ꝛ ab ingressu ecclesie. ꝛ hec dr̃ maior, seu anathema. Alia est q̃ sepat solũ a sacris, vt est qd̃lꝫ pctm̃ mortale. ꝛ hec dr̃ minor. De vtraqꝫ dr̃. iij. q. iiij. engeltrudã. A pria nõ absoluũt simplices sacerdotes, sed a scda in casibus tm̃ ipsis per missis a iure. Vñ sciẽdũ qd̃ q̃tuor sunt gña excõicatorũ, vt colli
7 git̃. xj. q. iij. ad mẽsam. † Prio qñ qs peccat, ꝛ deus recedit ab eo. Scdo qñ qs d ꝯsilio sacerdotis abstinet ab eucharistia. Tertio qñ est excõicatus minori excõicatione, vt q̃ cõicauit excõicato in locutione, vel ꝯmisit sacrilegiũ, vel est simoniacus. Quarto qñ qs est excõicatus excõicatiõe maiori, ꝛ tunc proprie dr̃ excõmunicatus, ꝛ ẽt vitandus, fm Jo. de deo, qui ita notauit in predicto canone ad meam. ꝛ Archid. ibidem post eum.

¶ Circa istã mãm est videdum de quatuor. Primo qui sunt casus in qbus qs ipso facto incidit in sniam excõicationis a iure. Scdo qs sit effectus excõicationis. Tertio in qbus casibus participãs excõicatis incidit in eandẽ sniam excõicationis, ꝛ in quibus pmittit̃ qs participare licite excõicato. Quarto de forma ferendi sniam excõicationis, ꝛ impendende absolutionis.
8 ¶ † De primo sciẽdũ q̃ quinquaginta sunt casus in qbus ipso facto quis sentẽtiaꝫ excõicationis incidit, quos bene enumerat Jo. And.

Io.and.in.c.eos qui de sen.exc.li.vj.in gl.iiij.et eo.ti.in.cle.in.j. gl. Et sciendū qd primus est qñ quis incidit in heresim dānatā, vt.iiij.q.iij.c.ij.et.iij.aut qui nouā heresim fingit, de here.ad abolendā.e sic excōicatus. Et silr credēs hereticis, vel eos receptās aut eis fauens.ō here.sicut ait. Scdo, cū qs asserit Romanā ecclesiā nō esset caput oiu3, nec ei tāq̄ capiti obediēdū.di.xix.nulli pbas. Vñ hodie diffinitū hr et declaratū p Bonifaciū octauū qd subesse Romano pōtifici omni humane creaturē est de necessitate salutis, vt p3 in sua extrauaganti, que incipit. Vnā sanctaz.
9 †Tertius casus, qñ rectores ciuitatis faciūt exactiones indebitas in clericos, et admoniti nō desistūt, vt de imu.eccl.nō minus. Quartus casus est cū quis nō electus a duabus partibus Cardinaliū, gerit se pro papa, de elec.l3. Quintus, cū quis magister scholariū tractat cū aliquo ciue Bononie de cōductione hospitij irrequisitis inqlinis, nisi tēpus fuerit elapsum, vt ō locato et conducto.ex rescripto. Sextus, cū monachi, canonici regulares, archidiaconi, ppositi, plebani, cantores, et alij clerici psonatus hñtes, aut etiā qcunq3 pŕbiteri audiūt leges vel physicā.ne clerici, vel monachi etc.c.nō magnopere.et.c.sup specula. Secus si hñt tm̄ ecclesiā parochialē, et nō sint pŕbyteri nec clerici, vl monachi etc. c.statutū.li.vj. Septimus, cū qs participat cū excōicato i crimine pp qd excōicat, dando ei ↄsiliū, auxiliū, vel fauorē, de sen.exc.
10 si cōcubine. †Octauus, statuētes statuta ↄ̄ libertatē ecclesie tam ↄsules q̄s eoꝝ scriptores.de sen.excō.nouerint.et.c.grauē. Nonus, qui ordinationibus a scismaticis factis, de scismaticis.c.j. Decimus, qcunq3 loquit secrete, vel mittit scripturas, vel nūtiu3 alicui Cardinali qñ sunt reclusi occasione electionis pape, vt de electione.vbi periculū.li.vj. Et idē de dñis rectoribus, et officialibus ciuitatis, q imminente ipsa electione nō seruauerint ipsa3 ↄstitutionē. Undecimus, de his qui grauāt aliquos q cū p vno rogabant, eligere noluerūt.de electione.sciāt cūcti.li.vj. Duodecimus, de rectoribus ad regimen vrbis Romane electis, et de fautoribus q fecerūt ↄ̄ ↄstitutionē sup hoc factā, vt de electi.fundamēta.li.vj. Tredecimus, de his qui vocant ad dirigēdas moniales in electionibus, nisi abstineāt ab his p que possit in eis di
11 scordia oriri vel nutriri, de electione indēnitatibus.li.vj. †Decimusquartus, de his q pcurāt ↄseruatores dari, et intromittūt se de his q̄ nō licent.de offi.deleg.c.hac ↄstitutione.li.vj. Decimus quintus, de his q absolutionē de aliqua excōicatione, vel reuocatione eius, aut etiā suspensionis vel interdicti extorquēt p vi3 aut p metū. Nā hec absolutio nō valet, et incurrit noua excōicatio, vt de his que vi metuue cā fiunt.c.vnico.li.vj. Decimussextus, qui fingit fraudulenter aliquē casum p quē aliquis iudex, vadat ad aliquā mulierē pro testimonio, vt de iudicijs mulieres.li. vj. Decimusseptimus, de his qui prelatos, vel capitula, vel alias psonas ecclesiasticas cōpellūt ad submittēdū laicis, vel alienandū bona immobilia ecclesiaꝝ. Et similiter laici qui vsurpant sibi hmōi illicite, ni admoniti destiterint.de rebus eccles.nō alienaz.
12 c.hoc ↄsultissimo.lib.vj. †Decimusoctauus, qcunq3 a personis ecclesiasticis, vel ecclesijs p se, vel per aliū suo nomine, vel alieno pro psonis, vel rebus quos nō causa negotiationis deferunt vel deferri faciunt, seu transmittunt, exigunt aliquod pedagium. de censibus.quamq̄3.li.vj. Decimusnonus, de his que impediūt iudiciū delegati, vel cuiuscunq3 iudicis ecclesiastici. de immuni. eccle.qm̄.lib.vj. Uigesimus, de his qui iubēt subditis suis, ne psonis ecclesiasticis vēdāt aliqd bladū, vel similia.de immu.eccle.
13 c.fin.lib.vj. †Uigesimusprimus, de religiosis qui habitū sue religionis dimittūt, vel qui accedūt ad studiū sine licentia sui prelati, vel ↄuētus, vel qui corā talibus legit scienter qui dimiserūt habitū.ne clerici, vel monachi etc. vt periculosa.lib.vj. Et sic recitat Io.an.in nouella, sup regula.lib.vj. referens Guiliel.de lata Petri disputasse de monacho qui bene defert habitū monachalē, s3 opertū habitu clericali, qd sit apostata. Nō hodie videtur approbatū.de vita et honesta.clerico.qm̄.in principio.in cle. in ver.a religiosis.que omnia sint vera fm Io.an.qñ monachus
14 istam causam trāsformationis nō allegat. †Uigesimussecūdus, qui hereticos seu fautores, credētes, receptatores, vel defensores eoꝝ scienter tradiderint ecclesiastice sepulture, de hereticis, c.quicunq3.lib.vj. Nec tales debēt absolui, nisi prius talē sepultum proprijs manibus extumulent. Idē de illis laicis qui publice vel priuatim de fide catholica disputant, vt dicit ibidē. Dicit tamen Io.an.qd in istis casibus est canon ferēde et nō late snie, et hoc est tenendū. Uigesimustertius, quicunq3 rector secularis, vel quicūq3 officialis eius cognosceret de crimine heresis, aut captiuos liberaret, vel diocesanorum inquisitorum officiu3 impedi
15 ret.de hereticis.lib.vj.c.vt inquisitionis. †Uigesimusquartus, qui per assissinos aliquē christianū interfecerit. Dicuntur autem assissini vel assassini quidā infideles qui ex quibusdam falsis opinionibus in quibus fuerunt enutriti, facile mittebant ad occidēdum quēcunq3 Christianū, nō curantes q ob hoc ipsi occidendi essent.de homici.p humani.lib.vj. Uigesimusquintus, de clericis qui manifestis vsurarijs ad fenus exercendū domos locāt, vel alijs titulis ↄcedūt.de vsur.vsuraꝝ.lib.vj. Uigesimussextus, de his qui ↄcedunt represalias cōtra personas ecclesiasticas specialiter siue generaliter, vt de iniurijs et dam.da.et si pignorationes.lib.vj. Dicunt aūt represalie qñ vnus oriundus de vna terra spoliatur ab alio de alia terra oriundo, ita v3 qd si debitū nō soluit ei, tunc dat potestas ipsi spoliato qd satisfaciat sibi ↄ̄ quēlibet de terra illa vnde est debitor vel spoliator. †Uigesimusseptimus, si dñs, vel rector tēporalis nō fecerit ea obseruari que statuunt ↄtra insecutores cardinaliū seu alicuius de familia eoru3, vel pape.de penis.c.felicis.lib.vj. Uigesimusoctauus, quicūq3 dat licentia3 occidēdi seu accipiendi, vel alias in personis, vel in bonis suis, vel suoꝝ grauandi eos qui cōtra Reges, Barones, Nobiles, vel quoscunq3 tulerūt excōicationis, suspensionis, vel interdicti sentētias, siue istos quoru3 occasione sunt prolate, vel eos qui eos obseruant, aut eos qui taliter excommunicatis communicare volunt, nisi licentiam ipsam reintegraliter reuocēt, et si qua sunt ablata restituāt, siue pro illis satisfaciant. et similiter qui dicta licentia vsi fuerint, vel etiā sine licentia suo motu hoc fecerint, excōmunicationem incurrunt. In qua si permanserint per duos mēses, non nisi per papam absoluuntur.de senten.excom.
16
17 quicūq3.lib.vj. †Uigesimusnonus, quādo quis ab excōmunicatione fuit absolutus in mortis articulo, vel alio impedimento, si cessante articulo vel alio impedimēto nō presentet se q̄to citius poterit illi a quo absolui debuerat, reincidit ipso facto in candē sniam.de sen.exc.eos.lib.vj. Trigesimus, qñ aliqui absoluunt a sede apostolica vel a legatis, et iniungit eis qd se representent ordinarijs, vel alijs suscepturi penitentiam, et pacis iniuria3, seu vt eis quibus obligati sunt, satisfaciant, si hoc nō faciāt, cu3 primo poterint, reincidūt in candē sentētia3, vt dicto ca.eos.qui libro. vj. Trigesimusprimus, de illis qui in cimiterijs sepeliunt corpora tempore interdicti, vel vsurarios manifestos scienter sepeliunt, a qua excommunicatione non debent absolui, nisi prius ad arbitriū diocesani satisfecerint, qbus premissa iniuria fuit irro
18 gata.de sepul.eos.in cle. †Trigesimussecūdus de religiosis q decimas ecclesie debitas, sibi approprīāt, vel vsurpant, siue qui nō pmittūt solui ecclesijs decimas qbus tenent iuxta tenorē clemētine de decimis religiosi. Trigesimustertius, de monachis siue canonicis regularibus qui nō habēt administrationes, et conferūt se ad curias principū sine licentia prelatoꝝ, vt dānū inferant aliqd prelatis suis, aut monasterio, vt de statu mo.ne in agro.in clemen. Trigesimusquartus.de monachis qui arma intra septa monasterij tenent etc. vt in dicto capitulo ne in agro. Trigesimusquintus, de his qui impediunt visitatores monialium vel canonicorum, nisi moniti destiterint, vt de statu mona.accedentes in clemē. Trigesimussextus de quibusdā mulieribus q̄ dicuntur beguine, similiter et religiosi q eas i tali statu fouēt de religio
19 sis domibus.cū de qbusdā.in cle. †Trigesimusseptimus, de illis qui sciēter ↄhūt matrimoniū in gradu ↄsanguini.et affinita. prohibitis, vel cū monialibus, vel ↄhētes q sunt religiosi, vel moniales, siue ēt clerici in sacris, vt de ↄsan.et affi.eos.in cle. Trigesimusoctauus de inquisitoribus hereticorum qui pretextu inqsitionis officij qbusuis modis illicitis pecuniā extorquēt ēt bona ecclesiaꝝ ob delicta clericoꝝ applicāt fisco.de here.volētes.
20 in cle. †Trigesimusnonus, ptās, capitanei, rectores, cōsules et iudices, ↄsiliarij, et alij officiales q statuta scribūt, faciūt et dictāt, p que qs ↄpellūt soluere vsuras vel solutas nō repetere, et q fm ea iudicāt, et q habēt sup hoc potestatē nisi statuta ipsa deleuerint, sunt excōicati, vt de vsuris.ex graui.in cle. Quadragesimus.de religiosis mēdicātibus q domos ad habitādū de nouo recipiūt vel receptas mutāt seu alienāt.de excessi.prela.c.vnico. lib.vj.et de penis.c.cupiētes.in cle. Quadragesimusprimus, de religiosis qui scilicet dicunt aliqua verba quibus retrahunt audientes a solutione decimaꝝ, vt in.d.c.cupiētes. Quadragesimussecūdus qui ↄfitētibus sibi nō faciūt ↄscientiam de decimis soluendis, qui suspensi sunt a predicationis officio, donec si commode possunt faciant eis cōscientiam. Et si interim predicēt, excōmunicati sunt, vt habetur ibidem. †Qadragesimustertius, de re
21 ligiosis quibuscunq3 qui nō seruant interdictū qd seruāt mr ecclesia.de sen.excō.c.j.in cle. Quadragesimusquartus, de fratribus minoribus q tpe interdicti recipiunt ad officia diuina fra

tres vel sorores de tertio ordine q ꝯtinētes diu̾. ꝺ sen. exc. cū ex eo, Quadragesimusquintus, opponēs seu impugnans lr̃as pape nouiter electi, ēt si correctionē sua excōicatus est ꝑ extrauagātē xj. Benedicti q̄ incipit qꝛ nōnulli. Quadragesimussextus, verberans clericū diabolo instigante, puta ex ira aut animo vindicandi, vel vlciscēdi se in eo ipso facto est excōicatus. xvij. q. iiij. si qs suadēte diabolo. ꝛ de sen. exc. cū illoꝝ. Et notāter dr̃ instigante diabolo, ꝛ ex ira. secus si iocose aliqs clericū in ludo honesto offenderet, nō aio iracūdo, nec ex malo ꝓposito, qꝛ nō incidit exc. de sen. exc. cū volūtate. Dr̃ etiā animo vlciscendi se in eo, qꝛ secus si de mādato superioris quis capiat clericū incorrigibilē, vt ad iudiciū eū pertrahat. Talis. n. nullā sniam incurrit, vt de sen. exc. vt fame. Nā tales pñt etiā ab ecclesia extrahi etiā violēter,

22 vt dicit glo. ibidē. † Sup hec dicta sunt excusati magistri, plati, ꝯsanguinei, ꝛ alij in iure expressi. quibus permittit̃ correctio clericoꝝ, q etiā si aio iracūdo clericū verberāt, ꝛ de correctiōe actu nō cogitāt, excusant̃ fm Host. Nō. n. possunt dici ex ira corrige re clericos, cū dolus nō assit ꝛ per ꝯñs nec violētia. sufficit enim qꝺ correctionē habeant in habitu. Quadragesimusseptimus de istis laicis q collectas, tallias, ꝛ onera imponūt ecclesiasticis ꝑsonis, ab ipsis suoꝝ ꝓuentuū, vel bonoꝝ dimidiā decimā seu vicesimam extorquētes. de immu. eccle. clerici. li. vj. Quadragesimusoctauus de prelatis ꝛ de illis ꝑsonis q hmōi laicis eleemosinas vel collectas quascūqꝫ ꝑsoluūt, vt habet̃ ibidē. Hodie vero solū locū hꝫ in exigētibus laicis, qui soli incidūt in excōicationē, nō tñ hꝫ locū in soluētibus, vel recipientibus a spōte soluētibus.

23 bus. vt de immu. eccle. qm̃. in cle. † Quadragesimusnonus, percutiens aliquē qui nouiter est religionē ingressus, licet nondū sit professus. incidit excōicationē. de sen. excō. religiosa. li. vj. Quinquagesimus de illo qui licet non mandauit percutere clericum, aliquis tamen nomine suo, puta familiaris eius vel consanguineus percussit clericum, ꝛ ille ratū habuit postea, excommunicationem incurrit ipso facto. de sen. excō. cum quis lib. vj. Alios casus quere supra in. c. de sacramento penitentie. Et qꝛ dictum est in. xlvj. casu qꝺ non omnis percutiens clericum incidit in canonē late sentētie, ideo videnduꝫ est breuiter qꝺ quatuordecim sunt casus in quibus percutiens clericuꝫ non incidit in excōmu

24 nicationeꝫ. † Primo quando quis ignorabat an clericus esset, puta comā nutriebat, de sen. excō. si vero. Secundo si nō defert habitū vel tonsurā, nec aliquid de clericatu ostēdit, si tertio admonitus nō se corrigat, de sen. excō. c. cōtingit. ꝛ. c. in audiētia. Tertio in clerico qui cōtēpto habitu fert arma, ꝛ tertio monitus nō corrigitur, vt in ꝑdicto. c. in audiētia. Et ēt si nō monitus sit, ꝛ se imisceat tyrānidi. de sen. excō. cū nō ab homine. Quarto in clerico exercente negotia secularia, vt. c. sacerdotibus. ne clerici vel monachi. ꝛ prius reqrit̃ monitio, vt. c. in audiētia. de vita ꝛ honestate clericorū. c. fina. Quinto in clerico cōiugato si nō fert habituꝫ clericalem. de cleri. cōiugat. libro. vj. Sexto in clericis buffonib⁹, macellarijs, goliardis, q ꝑ annū exercuerint artē suā vel si minori tēpore admoniti nō destiterint. ꝺ vita ꝛ honesta. cleri. libr. vj. c. fi. Septimus in illis q nō ex ira, sed iocose se pcutiunt, vt de sentē. excō. c. j. debet tamē attēdi q̄litas ioci, ꝛ ratio

25 fallēdi. de ꝑsumpt. c. j. † Octauus in magistro, q tamē hoc facit leuiter causa discipline. de sen. excō. cū volūtate. c. fi. Nonus est in eo q vim vi ex incōtinenti repelit tēperate. de sen. excō. si vero. Decimus quādo qs cū vxore inuenit clericū turpiter agēt̃ vel cū matre vel sorore, vel filia, vt i. d. c. si vero. ꝛ. c. nec ille. Undecimus, si fiat a plato aut mandato ipsius causa correctionis vt i. d. c. cū volūtate, ꝛ. c. ex tenore. ꝛ si nō fiat causa correctiōis taꝫ verberās ꝙ ꝑcipiens incurrūt excōmunicationē. de sentē. excō. vniuersitatis. Quod si causa subest, potest clericū capere, ꝛ i carcerare etiā ꝑ laicū. de senten. excō. si Laicus. libro. vj. Sed ꝑcussio nō dꝫ fieri ꝑ laicū, alioquin ambo incurrunt excōmunicationem, vt in dicto. c. vniuersitatis. nisi clericus esset adeo, id est intantū incorrigibilis, ꝙ aliter capi ꝛ corrigi nō potest. ꝺ sentē. excō. vt facit. Duodecimus in turbante diuina officia, quem ꝑsbyter vel alius ad quē spectat, potest eijcere ꝺ ecclesia. de sentē. excō. veniēs. Similiter cū qs ratione officij ꝙ in ecclesia obtinet pcutit clericū, aut etiā cū senior causa deuotionis hoc facit, aut dominus ꝛ pater siue ꝓpinquus familiariter corrigit. Hec oia intellige cū sunt i minoribus ordinibus constituti. vt in. d. c. cum

26 volūtate. † Decimustertius, si clericus sit deposit⁹ siue degradatus, vt de iudicijs. cuꝫ nō ab homine. ꝛ de penis. degradatio in fine. lib. vj. Et hoc itellige si talis clericus deposit⁹ est icorrigibilis, ꝛ nolit viuere sub regla clericali, vt no. in. c. ꝯtingit. ꝑmo. de sen. excō. ꝛ nouellator sup regula, delictū. li. vj. Joā. and. xvij. questio. iiij. si quis deinceps. ꝛ. xxiij. questio. v. excommunicatorum. Alias aūt si est corrigibilis, nō licet eum percutere, lꝫ esse excōmunicatus, vt in iuribus predictis. Et ratio, qꝛ adhuc licet excōmunicatus sit, dūmodo sit corrigibilis, ꝛ nondum degradatus, retinet priuilegiū canonis, si quis suadente. qꝺ est cōcessum

27 in fauorē ordinis, ꝛ non personarū, vt in. d. c. contingit. † Uerun tamen Innocētius. v. credit qꝺ verberans hereticū clericum nō incidit in canonē. ꝛ hoc ipse notauit de sen. excom. si vero qꝺ tamen intelligēdum est de heretico deposito per sniam. quod etiā sentiunt Goffre. Uincen. ꝛ Bernar. Dicit tñ Archi. xvij. q. iiij. si quis deinceps. quod laicus iudex pōt expellere, percutere, capere, ꝛ occidere clericū si omnino est incorrigibilis, ꝛ aliter corrigi non pōt, recepta tamen licentia ab ecclesia, alias nō licet. xvij. q. j. si quis. xxiij. qō. v. vbi de liguribus. c. circūcelliones. Decimusquartus qñ clericus trāsfert se ad actū prorsus ordini contrarium vtpute erat in minoribus, ꝛ factus est miles vel bigamus. lxxxiiij. dist. quisquis ꝛc.

SVMMARIVM

1 Excōmunicatus excōicatione maiori nec eligere pōt nec eligi.
Participare nemo debet excōmunicato loquendo, orando ꝛc.
Rescriptum per excōicatum impetratum est ipso iure nullum.
2 Excōmunicatus aliquod sacramentuꝫ conferens vel diuinis se ingerens irregularis efficitur.
Excommunicatus est ab officio ꝛ beneficio suspensus.
3 Excōmunicatus pro contumatia habet̃ pro cōuicto ꝛ confesso.
4 Excōicatio non infert̃ nisi ob mortale peccatum cum ꝯtumatia.
5 Sententia iniusta ꝛ si timenda sit ecclesia tamen neminem intendit iniuste ligare.
Excommunicatio contempta est eterne mortis damnatio.

De effectu excommunicationis.

1 De secundo scilicet de effectu excōicationis sciēdū ē † qꝺ excōicatus maiori excōicatiōe, nō pt eligere neqꝫ eligi neqꝫ bñficiū ecclesiasticuꝫ acqrere, nec de bñficijs suis aliquid percipere, vt de appellationibus, pastoralis, in fin. Et hoc quando est in mora petende absolutionis. de concessione prebendaꝝ. qꝛ diuersitatem. Iteꝫ nemo debet sibi participare loquendo, orādo, salutando, bibendo, comedendo. xj. q. iij. sicut apostoli. Item non potest constitui procurator, neqꝫ procuratorem constituere ad agendum, nec ferre aliquam sententiaꝫ. Itē si impetrat aliud rescriptum preterq̄ super articulo excommunicationis, non va

2 let de rescrip. ipso iure. lib. vj. † Item si confert aliqꝺ sacramentum cum solennitate, aut se ingerat diuinis, irregularis est, vt de cleri. excom. ministrante. c. apostolice. nec potest cum eo dispensari, nisi per papam. de sen. ꝛ re iudi. cum eterni. lib. vj. Item excommunicatus est suspensus tam ex officio quaꝫ ex beneficio, vt in gl. vlt. c. cuꝫ bone. de eta. ꝛ quali. xj. q. iij. rursus. vbi dicit Archidia. qꝺ ēt solus lapsus anni absqꝫ sententia canonis a beneficijs sufficit, ꝛ vlterius non audiatur super beneficijs. ꝛ ita vr̃ loqui istud. c. rursus. fm Inno. qui hoc notat in. d. c. cū bone. Omnibus enim beneficijs tam habitis ante excommunicationē quā postea acquisitis debet spoliari per sententiā. Si per annū in excommunicatione vel interdicto permanserit, ꝛ post talem sentētiam latam post annum sup amissione beneficiorū agerē velit, nō audiatur vlterius super eis, vt dicit. c. rursus. Que autem dicū tur in excōmunicatione, eadeꝫ intellige in suspensione, argumen.

3 predicti. c. cum bone. vbi sic notauit Inn. † Et etiam intellige de illo qui excōmunicatur pro ꝯtumatia, ꝛ qui citatus super crimine non cōparuit. Talis enim habetur pro conuicto vel pro confesso. Et priuat̃ beneficijs post annū, ꝛ vt hereticus cōdemnat̃, vt de hereticis. cum contumatia. lib. vj. Item effectus excommunicationis est quod licet sit iniusta ex ordine vel causa, tamen ligat. xj. q. iij. c. j. de officio legati. cum contingat. de sen. excō. cum per tuas. ꝛ. c. secrete. vbi de hoc. Sed diceres, nonne iudiciuꝫ ecclesie debet se ꝯformare iudicio dei. xj. q. iij. tūc vera. ij. q. j. deus omnipotens. de sen. exc. a nobis. sed deus nullum ligat iniuste. de peniten. distinctio. iiij. si ex hoc. ergo ecclesia nullum debet ligare iniuste. Item deficiente causa propter quam aliquid debet fieri iuste, deficit ꝛ effectus. lxj. distin. his omnibus. de bigamis debitum, de appell. cum cessante. Sed causa excōmunicationis debet esse peccatuꝫ mortale. xj. q. iij. nemo episcoporum. hoc autem cessat in excōmunicatione iniusta. ergo nō debet ligare. Dicendū

cendũ est ad hoc qđ licet nullus debet excõicari iniuste, tñ si excõicet, tenet excõicatio apđ ecclesiã militãtẽ, licet nõ apud deũ. Et hoc fit vt ecclesiastica cẽsura eo plus timeat, ꝛ vt homo crescat p obedientie meritũ, iniuste sententie parens. Unde dicit glo.
5 xj.q.iij. nihil.†qđ licet iniusta sententia timenda ꝗtum ad militantis ecclesie iustitiã. (nec mirũ qđ apud deum non tenet, qui nõ fallitur sed apud ecclesiã tenet que fallitur, ꝛ que fallit. đ sen. excom. a nobis.) nõ est tñ intentio ecclesie aliquẽ iniuste excommunicare, immo punit acriter iniuste excõmũicãtes, vt patet. xj. q.iij. illud. ꝛ de sen. exc. c.j. cũ medicinalis. lib. vj. Quãdo ergo dicitur ꝙ excõmunicatio est eterne mortis dãnatio, intellige si cõtẽnitur, alias nõ. Et ita solus ꝯtẽptus inducit dãnationẽ. xxiiij. q.iij. notandũ. ꝛ habetur in glo. nemo Episcoporum. x.q.iij.

SUMMARIUM

1 Participatio cum excommunicato que licita sit ꝛ que illicita.
2 Participans excommunicato in loquendo, orando vel bibẽdo non peccat mortaliter.
Participans pertinaciter excõmunicatis mortaliter peccat.
3 Participantes excommunicato quãdo mortaliter peccet ꝛ sententiam incurrat excommunicationis.
Participãs excõicato añ admonitionẽ factã excõicari nõ põt.
4 Participans excõicato non peccat mortaliter nisi probibitio facta fuerit.
5 Excõicato sciẽter cõmunicãs trib⁹ tñ casibus mortalr peccat.
6 Communicare non dicitur excommunicato qui pro suis negotijs est in eadem domo.
7 Cameram communem habens cum excommunicato potest in eadem manere cum eo.
8 Excommunicato ecclesiam intrante omnes fideles ecclesiaꝫ exire debent, non tamen sacerdos post missam inceptam.
9 Excõmunicato nunꝗ̃ licet ecclesiam ingredi.
10 Communio seu societas illius qui manuꝫ sacrilegam in clericuꝫ iniecit vitari debet.
11 Excommunicatus etiam non denuntiatus vitari debet.
Fama publica vitari facit nõ excõmunicatũ ac si eẽt excõicatus.
12 Excommunicato manifesto ecclesiam ingrediente tenentur omnes exire, aut quod ipse exeat procurare.
13 Excommunicato in crimine participans eandem excommunicationis sententiam incurrit.
Participans excommunicato non in crimine sed in contemptũ clavium incurrit mortale peccatum.
Participãs excõmunicato in diuinis mortaliter peccat.
14 Participãs excõicato i supiois ꝯtẽptũ mortale icurrit pctm̃.
Excõicato non in contẽptum communicans, loquendo, bibẽdo, comedendo, vel similia faciendo venialiter tantuꝫ peccat.
Participans excommunicato in quibus casibus a proprio sacerdote absolui possit.
15 Participantes excommunicato que excusantur persone.
Uxor viro participãs excõicato excusat nec excõicatione ligat.
Serui ꝛ ancille excusantur si cũ dño excõicato morentur.
16 Communicans in necessitate excõicato non est excõmunicatus.
Absolutio ab excõmunicatione maiori qualiter debeat fieri.
17 Forma absolutionis ab excõmunicatione maiori qualis.

¶ De participatione cum excommunicatis.

Consequenter de tertio. s. de participatione cũ excõicatis
1 est sciendũ†qđ quedã participatio est illicita scꝫ cũ quis participat excõmunicato in crimine ꝓpter qđ excõicatus est, scꝫ dando ei ꝯsilium, auxilium, vel fauorẽ, ꝛ talis incurrit eandem sententiã. de sen. excõ. si concubine. ꝛ. c. nuper.
¶ Secundo quando participat in crimine mortali, sed non illo propter quod excommunicatus est, ꝛ talis mortaliter peccat, sꝫ non incurrit eandem sententiam excommunicationis.
¶ Tertio quãdo participat ei in diuinis. s. recipiendo euꝫ ad diuina officia vel ad sacramẽta vel ad sepulturã. Et, lꝫ talis nõ sit irregularis prima vice, tñ ꝓpinquus est irregularitati. Et si celebrauerit in tali peccato, erit irregularis. de sen. exc. is qui. lib. vj.
2 ¶†Quarto qñ quis participat nõ in crimine, sꝫ in loquẽdo, orãdo, vel bibendo secũ. Et de tali participãte dicit Thomas ꝓbabiliter posse dici qđ nõ peccat mortaliter, nisi ex contẽptu vel cõtra ꝓhibitionẽ superioritatis. Unde regulare est qđ participãs pertinaciter excõicatis peccat mortaliter, ꝛ potest excõicari maiori excõicatione. Nõ sic aũt est de participãte quadã leuitate in ꝟbo, vel in cibo, aut potu ꝛc. cũ valde graue eẽt qđ quis ꝓ vno leui verbo incideret excõicationẽ, vel mortale peccatũ. Pro hꝫ põt solui illud dubiũ qđ cõiter inter dẽtes multoꝝ voluit, vtrũ. s. participãs excõicato vt iã dictũ est, peccat mortaliter, ꝛ an sniaꝫ
3 incurrit? Host.†videt tenere qđ tũc peccat mortaliter qñ hoc facit pertinaciter in cõtemptum ꝛ contra prohibitionem superioris specialiter vel gñaliter factã. nã in hoc casu est excõicandus participans alij, ſm ipsum. vt de cleri. excõ. mini. si celebrer. i fi. ꝛ de sen. exc. statuimus. in fi. ꝛ eo. tit. ꝯstitutionẽ. lib. vj. Ex quibus infertur hoc salubre documẽtũ ꝛ salutare ꝯsiliũ, qđ ex quo ante admonitionẽ factã participans excõicari nõ põt, vt dicit Archidia. vbi. s. refert qđ venialiter peccat. Ex quo aũt post admonitionẽ factã ꝛ spretã excõicari põt planũ est qđ tũc peccat mortaliter. naꝫ excõicationis sententia nõ est ferenda nisi pro mortali peccato. Si ergo ſm Archi. pertinacia est cã pro qua sola fert hec sententia. Sic intelligit Host. c. sacris, qđ vi metusue cau. fi.
4 ¶†Et ex his patet qđ si quis excõicatus est pro ꝯtumacia, vel alio crimine, vel satisfaciat, ꝛ in ꝓcessu nõ ẽ ꝓhibitio gñalis vel specialis participantibus facta, participãs cũ tali locutiõe, comestione ꝛc. nõ peccat mortaliter, sꝫ venialiter. Ratio, qꝛ nõ fac ꝯtra ꝓhibitionẽ superioris, cũ adhuc nõ sit prohibitum. Ideo dõm est ſm Archi. vbi. s. si quis cõicat excõmunicato ꝯ̃ ꝓhibitionẽ canonũ, peccat venialiter, nisi forte nimis freqũẽter vel in ꝯtemptũ canonũ, qꝛ tũc esset mortale. Sic põt intelligi. xj. q.iij. excellentissimus. ꝛ xxv. dist. c. alias. Sꝫ ꝯtra prohibitionẽ hominis mortaliter peccat. vnde ꝯsueuit dici qđ mitius agit cuꝫ lege ꝗ̃ cũ ministro legis. ff. de arbi. l. celsus. ita nota. Host in. c. qđ in dubijs. de sen. exc. Et hoc teneas. Nec aduertas illũ monachuꝫ Raymundũ cũ lata cappa ꝛ stricta consciẽtia, qui in summa sua dicit qđ si aliquis cõicat excõicato in casu nõ ꝯcesso sciẽter, si nouit ius, vel si est clericus, semp peccat mortaliter, quẽ secutus est Inn. quartus, vt ipse notauit đ dolo ꝛ contu. veritatis in gl. vlt. iuxta fi. ꝛ in. c. sacris. qđ metus cã applicãdo textualia, prout potuit pro sua opi. faciẽtia. Cõtra quos est hodie tota schola iuristaꝝ, ꝛ theologoꝝ, q sequẽtes beatũ Tho. in. iiij. sentẽ. dicũt pro
5 ꝯclusione†qđ ꝗuis quis sciẽter excõicato cõmunicet, non peccat mortaliter, nisi in tribus casibus, scꝫ qñ cõicat in crimine, vel in ꝯtẽptũ superioris, aut in cõtẽptũ clauiuꝫ. vel si cõicat in diuinis, qđ teneas ſm Archid. vbicunꝗ ergo inuenias in iure ꝙ excõicare excõicato ex peccatũ mortale, intellig cum hoc ex studio fit, ꝛ in ꝯtẽptũ. ita intelligit. c. excellẽtissimus. xj. q.iij. vt Hugo ibidẽ no. similiter in diuinis cõicare est mortale, vt dicit Hugo. xj. q. iij. rogo. Similr in crie est mortale, vt de sen. excõ. nup.
6 ¶† Preterea sciendum qđ nõ dicor cõicare excõicato lꝫ ego ꝛ ipse simus in eadẽ domo, ego pro meis negotijs, excõicatus autem pro suis. Sed si ego ꝛ excõicatus iremus ad Papam, vel
7 ad alium dñm vt pro eodẽ rogaremus, †bene incidere excõicationẽ ꝛc. Itẽ si ego ꝛ excõicatus habemus vnã cameram cõmunem, bene licet mihi cũ excõicato esse in eadẽ camera, ꝛ iacere, ꝛ comedere, sed nõ in eadẽ mensa, vel in eodẽ lecto, qꝛ hoc non põt esse sine volũtaria cõione, ſm Archi. q ita nota. x. q.iij. apostoli, Sed qđ dicit. s. Ioã. euãgelista. Exiui balneũ pp Chorintuꝫ excõmunicatuꝫ. xxiiij. q j. omnis qui. Dicendũ qđ illud fuit ex superabundantia iustitie, ꝛ cum hoc qꝛ aliud est dimittere delitias propter presentiã excõicati, qđ est bonum sicut fecit beatus Ioan. aliud ius suum dimittere, quod non est bonum. secun
8 dum Inno. qui ita notauit de sen. excom. nuper. ¶† Preterea sciẽdũ qđ si excõicatus intrat ecclesiã. oẽs exibunt ecclesiaꝫ. ſm glo. xj. q.iij. sicut apostoli. Sacerdos tñ si incepit missaꝫ, nõ exibit, qꝛ nõ relinquet officium inexpletũ. xij. q. j. nihil Hugo autẽ notauit i. c. cũ excõicato. ibidẽ. xj. q.iij. ꝙ sacerdos remanebit cũ duobus. Host. vero in sum. de sen. excõ. c. fi. dicit qđ si excõicatus eijci nõ põt de ecclesia ꝛ pſbiter nodũ incepit canonẽ, vestes exuat, ꝛ recedat. Si vero incepit, perficiat missaꝫ, ꝛ ab ipso excõicato oculos auertat ꝛ tutius est vt statiꝫ sumpta cõione sacramẽti vadat ad sacristiã, ꝛ ibi missaꝫ cõpleat. de ꝯse. d. st. ij. relatũ cõcordat Hosti. ꝛ Goffre. dicit tñ Inn. de sen. excõ. nuper. qđ si in ecclesia esset excõicatus non tñ cã orandi, sed pro alio negocio, nõ videt ipse Inn. quare in eadẽ ecclesia orare nõ posseꝫ cũ nõ participẽ sibi in orõne ex quo orat, lꝫ alij ꝓ̃dicant. Dicit etiã si excõicatus esset ex̃ ecclesiã, ꝛ audiat missam, statim sacerdos dꝫ cessare, ꝛ alij orantes recedere, nisi forte incepisset canonem misse vt dictũ est, ꝛ hoc ne relinquat officium inexpletum.
9 ¶†Sciat etiaꝫ excommunicatus qđ non licet ibi ingredi ecclesiã aliqua hora. Et ad hoc facit. xxv. dist. c. j. post ꝓ̃cipiũ. xxiiij.

q.iij.clericus. ⁊.j.q.j.nõ licet.niſi cã audiendi verbũ dei.de ſen.
excõ.reſpõſio.de ↄſecra.diſt.j.epõs.xxxv.q.iiij.de his ſm Hoſti.
qui ita notauit de cleri.excõ.illud.vñ dicit Egidius Cardinalis
qđ ſi excõicatus ſicut priuata perſona vult dicere horas cano-
nicas,dꝫ hoc facere extra eccleſiam,⁊ non intra, ex cauſa ſupra
dicta,qꝛ ſeparatus eſt ab ingreſſu eccleſie.
¶ Sꝫ circa premiſſa eſt ſciendũ qꝛ multi ex leuitate ⁊ ex cauſis
vel ſignis leuibus vitãt alios tanꝗ̃ excõicatos,ideo expedit ſci-
re qñ quis eſt vitãdus. Pro quo ſciendũ ſm Hoſt.de ſen.excõ.
10 cũ nõ ab hoie. † qđ a cõmunione illius qui ꝑ ſacrilega manuũ in
iectione in clericũ,in edictũ,ſeu in canonẽ excõicatiõis incidit,
lꝫ denuntiatus nõ ſit,debet abſtinere,dũmõ in iudicio ſit, vel h̃
ſcias,ſcꝫ qꝛ vidiſti quando clericum percuſſit,⁊ publica ſuꝑ hoc
laborat infamia,donec ſe purgauerit.pro quo alleg.c.cũ deſide
ras.đ ſen.exc. Et hoc vult ẽt gl.j.ꝑdicti.c.cũ nõ ab hoie.ꝗ̃ đt qđ
ꝗ̃cito ſcio vnũ excõicatũ,debeo ipſum ſtatim vitare,ꝗ̃nis nõ ſit
denũtiatus,niſi ſolus hoc ſciã. Et hoc eſt ↄ̃ Jo.fauentinũ ſꝫ Ho
ſtiẽ.⁊ gl.ſupradicti.c.qui dicũt.qđ excõicatus nõ eſt vitãdus ꝗ̃-
uſqꝫ denũtiatus ſit,qđ oino falſuꝫ eſt. Denũtiatio aũt nõ ſit niſi
ꝑꝑ ignorãtes,arg.de iudicijs.ita quorũdã. Et eũ qui certus eſt,
certiorare nõ opꝫ.vt de reg.iur.eũ qui.lib.vj. Deus.n.ligat in
hac ſnia,⁊ nõ homo.xj.q.ij.nemo. Vñ ⁊ ſecũ trahit executionẽ,
11 nec amplius ligat̃ ꝑ denũtiationẽ.de ap.paſtoralis. † Dꝫ ergo
vnuſquiſqꝫ vitare excõicatũ,⁊ ſi denũtiatus nõ ſit,dũmodo ſciat
hoc taliter ꝙ ipſum ↄuincere poſſit,vel etiã ſi famoſum ſit,vt di
ctum eſt, ſecus vbi occultum eſt. Et hoc eſt verum de excõicato
in ſpecie.i.nominatim, non in genere, ⁊ ẽt vbi tibi conſtat tanꝗ̃
deo.puta in ↄfeſſione,qꝛ tũc nec in publico nec in priuato ipſum
vitare đbes. Itẽ ſi audis hoc ab alijs,nõ ſis facilis ad credẽdũ,
niſi prelatus hoc tibi nũtiet,qꝛ tũc oino credẽdũ eſt.xj.q.iij.cur.
Scire tñ debes qđ aliquis ꝑꝑ famã publicã vitat̃ tanꝗ̃ excõi-
catus,lꝫ excõicatus nõ ſit ſm Hoſt.in.c.cũ deſideras.de ſentẽ.
excõ.vt etiã dicit gl.qđ ſi fama eſt aliquem eſſe excõicatuꝫ,vitã-
dus eſt. Et ita fama facit ꝓhibitiõẽ. Et iſta omnia intellige quo
ad publicã vitationẽ. Nã ſi quis ſolus nouit aliquẽ excõicatuꝫ.
⁊ hoc probare nõ põt de facili,ipſe ſolus vitabit, alioquin ſi nec
per aliquẽ ꝓbare poterit,nec ipſe euꝫ vitabit publice, ſed tñ oc
12 culte,vt ibi poterit facere ſine ſcandalo. † Unde tene pro regula
ſm Ray. ꝙ ſi manifeſtũ eſt eſſe aliquẽ excõicatũ, alij tenent̃ exi-
re de eccleſia,vel ꝓcurare qđ exeat. Si vero nõ eſt manifeſtum,
tũc illi ꝗ ſciũt,caute,⁊ ſecrete,ita tñ qđ nõ ſequat̃ manifeſtatio il
lius ſi cõmode poſſunt,alias ſi timetur manifeſtatio eius nõ exi
bunt.xj.q.ij.ſi tñ epõs. Occulte nãqꝫ excõicatus dꝫ occulte mo-
neri vt exeat. Cõcordat Goffre. Hodie ꝑ ſtatutũ Cõſtãtieñ. hñ
ꝓuiſuꝫ eſt qđ nullus aliquẽ vitare dꝫ vel ꝓ excõicato haber̃, niſi
denũtiatus ſit ⁊ declaratus. Et hoc intellige ꝗ̃tũ ad publicã vi
tationẽ. Alias ſi tibi cõſtat aliquẽ incidiſſe canonẽ late ſnie de-
bes eũ vitare,nõ expectãdo aliquã denũciationẽ,per iura ſupe-
rius dicta. Ego tñ modo quo dictũ eſt.ſ̃. (idẽ dicẽdũ eſt ſi fama
publica eſt vel audio a fidedignis aliquẽ excõicatũ) ſm Ray.te
neor eũ vitare. Et vt melius iſta recolligas,ponunt̃ quinqꝫ regu
13 le de hoc. ¶ † Quaruꝫ prima talis eſt. Excõicato participãs in
crimine incurrit eandẽ ſententiã excõicationis.vt de ſent. excõ.
c.ſ̃ ↄcubine.⁊.c.nuper. Quod intellige ſic,ſi dat ↄſiliũ auxilium
vel fauorẽ,ſine quibus ille nõ feciſſet. ¶ Secũda regula parti-
cipãs excõicato nõ in crimine,in cõtẽptũ tñ clauiũ,incurrit mor
tale peccatũ. ¶ Tertia regula.participans excõicato in diuinis
ſcꝫ admittẽdo eũ ad diuina,vel eccleſiaſtica ſacramẽta,vel ad ſe
pulturã,peccat mortaliter. Et licet prima vice nõ ſit irregularis
de ſen.excõ.his qui lib.vj.tñ ingreſſus eccleſie eſt ei interdictus.
Vñ ingerẽs ſe ſecundo ad diuina,ſit irregularis.de ſentẽ. excõ.
is qui.lib.vj. Et ſi ſic decedit,nõ dꝫ in cimiterio ſepeliri,vt dr̃ ibi
dem,imo in vltimo caſu ſepeliẽs excõicatũ in caſu nõ ↄceſſo , ex
14 cõicatus eſt,vt de ſepul.eos ꝗ.in cle. ¶ † Quarta regula.partici
pans excõicato in ↄtẽptũ ſuperiorꝝ pecccat mortaliter .xj.q.iij.
nemo. ¶ Quinta regula participans excõicato bibendo,come-
dendo,loquẽdo,ſemel tñ,vel ex caſu neceſſario,non tñ in contẽ
ptũ peccat venialiter,ſed patet,qꝛ veniale ſit mortale dũ placet,
⁊ frequẽtia delicti facit ↄtẽptũ, vt dicit Aug.de fide chriſtiana.
Tunc enim dicitur quis ex contemptu facere quando voluntas
eius ordinatur ad obuiandum legi. ¶ Sciendum tamen circa
premiſſa quod in omnibus caſibus,preterquam in primo, talis
participans,poteſt abſolui a proprio ſacerdote. Sed in primo
caſu quando communicat in crimine,nõ poteſt abſolui ab alio,
niſi ab illo qui excommunicauit principaleꝫ. Tamen ſi ille com-
municãs commode non poteſt accedere illum excommunicato-
rem poteſt abſolui a proprio ſacerdote,vt dicitur in.c.nuper.de
ſenten.excom. In articulo tamen mortis poteſt ab omni excom
municatione maiori per ſimplicem ſacerdotẽ abſolui,ſeruata ta
men forma de qua habes ſupra circa ſacramentum penitentie.
15 ¶ † Preterea ſciendũ qđ ꝗnqꝫ ꝑſone excuſant̃ a peccato parti
cipationis cũ excõicato. Primo ſi ꝗs cauſa vtilitatis partici-
pat,vt ſi loquit̃ de his ꝗ̃ ſunt de ſalute excõicati,vel ad ſalutẽ ꝓ
priã,ſi aliũ nõ hꝫ vt loquat̃ ꝓ debitis ad ꝗ̃ tenet̃ ſibi excõicatus.
¶ Secundo excuſatur vxor participans viro excommunicato,
vel econuerſo,tamen quantum ad redditionem debiti non excu
ſatur,qꝛ non tenetur viro excommunicato reddere debituꝫ,ille
tamen excommunicatus tenetur vxori petenti reddere.xj.q.iij.
quoniam multos in glo.ſuper verbo,vxores.⁊.c.fina.
¶ Tertio excuſant̃ ſerui,ancille,filij,ruſtici ſeruientes,⁊ omnes
familiares qui nõ dederũt cauſam dño ꝓpter quẽ excõmunica-
tur. Et intellige de ſeruis qui añ excõicationẽ dñi ſeruire cepe-
runt,⁊ de filijs nõ emancipatis,ideſt nõ diuiſis a patre,qui ſunt
adhuc in paterna poteſtate. Ruſticos intellige colonos agrorꝝ
ſuorum dñorũ,⁊ alios qui tñ in his laboribus ad quos de iure
tenent̃,poſſunt participare dño. Patres tamen nõ excuſantur
participantes cũ filijs excõicatis,nec dñi cũ ſeruis ſm Ray.qui
tenent̃ ſuos minores corrigere. Tamẽ dicit Hoſt.qđ dñi ſeruis
mercenarijs quos ſine magno incõmodo vitare nõ poſſunt,poſ
ſunt communicare,ſimiliter ſocij habentes aliquid in cõmuni.
16 ¶ † Quarto excuſant̃ illi ꝗ ignoranter cõicant excõmunicatis.
¶ Quinto excuſantur illi qui in neceſſitate eis communicant,
vt ſi quis communicans iret per terram excommunicatorum,⁊
non haberet alibi emere victualia,poteſt in tali neceſſitate ab ex
communicatis emere,⁊ cum illis etiam comedere.
¶ Ultio ſciendũ qđ ſepe epi vel eorꝝ officiales cõmittũt pleba-
nis abſoluere aliquos excõicatos, ideo de modo ⁊ forma abſol
uendi taliũ eſt videndũ. Ubi eſt notãdũ qđ in abſolutione a ma
iori excõmunicatione,quatuor ſunt ſeruanda. Primũ vt excõ-
municatus prius iuret ſtare mandatis eccleſie,licet hoc nõ ſit de
ſubſtãtia abſolutionis. Scđm ſi quis pro manifeſta offenſa ex-
cõmunicat̃,nõ abſoluatur,niſi prius ſatiſfaciat,ſi aũt eſt occulta,
ſufficit iuratoria cautio. Tertium eſt vt abſoluatur per eum qui
tulit ſententiam,cum pſalmis ⁊ orationibus circa hoc cõſuetis,
primo premittendo. Deus miſereatur noſtri.vſqꝫ ad finẽ.vel ſꝫ
aliquos. Miſerere mei deus.deinde Kyrieeleyſon. Pater no-
ſter. Saluũ fac ſeruuũ tuũ dñe ſperãtẽ in te. Mitte ei auxiliũ de
ſancto,⁊ de ſyon tuere eũ. Eſto ei turris fortitudinis a facie ini-
mici. Dñe exaudi orationẽ meã. Oremus. Preſta ꝗ̃ſumus om-
nipotens deus huic famulo tuo dignũ penitẽtie fructũ vt eccle-
ſie tue(a cuius veritate deuiauerat peccãdo) admiſſorꝝ reddat̃ in
17 noxius veniam conſequẽdo.per Chriſtũ dñm noſtrũ. † Tũc ſeq
tur forma abſolutionis. De oipotẽtis dei gratia ⁊ miſericordia
cõfiſus,auctoritate dñi nr̃i Jeſu Chriſti,⁊ beatorꝝ apoſtolorꝝ pe
tri ⁊ pauli,necnõ auctoritate ordinaria mihi i hac parte ↄceſſa,
a ſnia excõicationis quã incidiſti ꝑꝑ iniectionẽ manuũ in clericũ
ordinatuꝫ,ego te abſoluo, ⁊ reſtituo te in ſinũ matris eccleſie , ⁊
participationẽ ſacramentorꝝ,⁊ cõmunionẽ fidelium. In nomine
patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Amẽ. Et idẽ modus ſeruandus eſt
circa mortuũ excõmunicatũ abſoluendũ, niſi addendo verſicu-
los ⁊ pſalmos qui fiunt circa commendationem mortuorꝝ, ad-
dendo collectam. Inclina domine aurem tuã.cũ illa. Da queſu
mus domine anime famuli tui refrigerij ſedẽ,quietis beatitudi-
nem,veri luminis claritatẽ.per Chriſtum dominum noſtrum.
¶ Quartum eſt vt precipiat illi ſic abſoluto,ſi erat abſolutus a
ſententia canonis, vt nunꝗ̃ contra illum canonem excedat , ſcꝫ
vt nõ percutiat clericum aliquem,vel conſimile.

SVMMARIVM

1 Suſpenſio eſt prohibitio facta alicui de non exercendo aliquo actu legitimo,alias ſibi competenti.
Suſpenſionis multe reperiuntur ſpecies.
2 Suſpenſio ab ingreſſu eccleſie ſit qñqꝫ ſimpliciter ⁊ aliqquan-do ad tempus.
Suſpenſio qñqꝫ ſimpliciter ſit ad tempus,⁊ aliqñ ſimpliciter.
3 Suſpẽſio nonnũꝗ̃ a bñficio ſit tẽporaliter ⁊ qñqꝫ ſimpliciter.
4 Suſpenſio ſit aliquando ſimpliciter ob officio ⁊ beneficio .
Suſpenſio ab adminiſtratione ſit quandoqꝫ ſimpliciter ⁊ quan-doqꝫ temporaliter.
Suſpenſio a clericali priuilegio ſit quandoqꝫ in perſona ⁊ quan-doqꝫ in rebus.

Suſpenſio

5 Suspensio a beneficiorum collatione fit aliquando simpliciter,
aliquando cum temporis prefixione.
Prelatus regularis suspédit quādoq3 a pfessióis receptione.
Officium legati minoris suspenditur presente legato maiore.
6 Suspensus ab officio ꝛ iurisdictione nec excommunicare potest
nec beneficia conferre.
Suspensus ab ingressu ecclesie tm̄,excóicare pōt ꝛ absoluere.
Suspensus a beneficio eligere potest.
Suspésus ab officio quo ad se,ꝛ quo ad alios , nec eligere, nec
eligi potest.
7 Suspensus quo ad se tantum,eligere potest,sed non eligi.
Suspésus ab igressu ecclesie,si in ea celebret efficit irregularis.
Sacerdos ab officijs sacerdotalibus suspensus non efficitur ir
regularis si in inferioribus ordinibus ministret.
8 Suspensus fructus beneficij sui perdit, non tamen iura spiritua
lia seu beneficij possessionem.
Suspensus a canone propter participationem cum excómunica
to que exercere possit.

¶ De suspensionis sententia.

1 Circa suspensionis sententiam est sciendū† qđ
suspensio est probibitio qua quis astrin
gitur abstinere ab aliquo certo actu legitimo. ꝛ est
multiplex. Nam tot sunt singulares suspensiones
quot sunt actus legitimi,vnde potest quis suspendi a bñficio, ꝛ
officio,ꝛ iurisdictione,ab ingressu ecclesie ꝛc. Pro quo sciendū
qđ Joan.and.in cle.cupientes.de penis.in glo.magna enume
rat.xxv.suspensionis species. Est autem suspensio a cómunione
fratrū simplex.xviij.dist.si quis aūt. Alia determinata per duos
menses.ea.dist.c.si. Est aūt suspensio a cómunione Eucharistie
donec peniteat.de electio. osius.de bis que fi.a maiori.par.ca
pi.c.j.in fi. Jté ad oblationes altaris.xvij.q.iiij.miror. Jté a per
ceptione sacramentoꝝ.xj.q.iij.sicut Apostoli.ꝛ.c.seq.de cle.ex.
mi.c.si. Jté a ꝯsecratione episcopoꝝ simpliciter.de translatione.
c.ij.ꝛ determinate ad annū.de elec.prouida.lib.vj. Jté a collatio
ne ordinum omniū ꝛ simpliciter.de temporibus ordinationum.c.
vel nō est.ꝛ.c.dilectus.ꝛ cū determinatione anni.eo.tit.eos qui.
lib.vj.ꝛ ad trienniū.de simonia.c.pe. Quādoq3 certorū ordinū
tantū.de tēpo.ord.c.literas. qñq3 clericalis tonsure tantū.eo.
ti.nullus.lib.vj. quādoq3 certi ordinis tantū simpliciter.eo.ti.li
teras.vl' ad tēpus.eo.ti.c.vl' nō ē.de simonia.c.pe.qñq3 a pon
tificalib' tantū.de trāsla.c.ij.qñq3 ab officio sacerdotali.d offi.
dele.sane.ij.ꝛ eo.ti.c.ij.li vj.qñq3 nō a toto sacerdotali officio,
sed solū a celebra.missa.qñq3 tm̄ p duos mēses d clerico pcusso.
ꝑterea qñq3 p annū.lv.di.nullus.de ꝯse.di.ij.relatum. qñq3 p.ij.
2 annos.de clerico pcusso.pñtiū.† Jté est suspésio ab ingressu ec
clesie,qñq3 simpl'r.xvj.q.iiij.nullus.ꝛ.c.si quis deinceps. de pe.
ꝛ re.oēs.de offi.dele.c.ij.lib.vj.qñq3 determinate ad mēsem. de
sen.excō.sacro.qñq3 quousq3 satisfecerit de cēsi.exigit.li.vj.qñq3
suspédit qs ab ingressu ecclesie,ꝛ diuinis p mēsem de sen.excō.c.
j.li.vj.ꝛ qđ iportet suspésio ab ingressu eccl'ie,habet d sen. exc.
is cui.li.vj. Jté est suspésio ab offō qñq3 simpliciter.d vsur.qꝛ in
oibus.in fi.cle.de reb.eccle. nō alie.c.j.qñq3 per annū de offi.de
leg.c.vlti.§.vt aūt.li.vj.de re iudi.cū eterni.eo.li.qñq3 per trien
nium.de clā.despō.c.si.in cle.ad fi. Jté est suspésio a voce capi
tuli,donec quis ordinet.s.ea.ꝯstit.de eta.ꝛ quali.or.vt bi qui.ij.
3 respō.† Jté a bñficio simpliciter.de elect.nibil est. Et determina
te,puta ad sex mēses ꝛ annū.in cle.d vita ꝛ bone.cle.c.ij.ad tri
enniū.de rebus eccle.nō alie.c.ij.li.vj. Ad tps incertū,sc3 q̄diu
tacuerit.de ele.gñali.li.vj.determinate ēt quo ad partem distri
butionū, vt in ṕdicta decreta.vt bi.qui.ij.rñ. Suspédit ēt quis
a bñficio obtinēdo per sex menses ꝛ per annū , vt in ṕdicta de
creta.ij.de vita ꝛ bone.cleri. qñq3 per annū ꝛ bienniū.de statu
mona.ne i agro.§.si quis. Suspédit ēt quis a bñficio obtinēdo
4 per septē menses ꝛ per annū,vt in ṕdicta decre.ij.† Jté est suspē
sio ab offō,ꝛ bñficio simpl'r.de test.tā l'ris.in fi.de secū.nu.c.j.de
ṕuile.tuarū.qñq3 determinate ad tps satisfactionis vel restitu
tionis.de ele.qꝛ snie.de cēsi.exigit.li.vj. Et qñq3 hec suspésio d'r
ab ordine ꝛ dignitate.de scisma.c.j.in fi. Et qñq3 sumit alterna
tiue,vt puta aut ob offō suspédat, aut a bñficio.de vita ꝛ bone.
cle.a crapula. Jté suspédit quis ab administratiōe simpl'r,vt de
solu.c.ij.ꝛ cū determinatione triēnij.de rebus eccle.nō alie.c.ij.
Interdū suspédit ab officio administrationis,ꝛ a bñeficio vsq3
ad satisfactioné.in cle.de deci.c.j. Jté suspédit quis a ṕuilegio
clericali qñq3 in psona,qñq3 in rebus.d vita ꝛ bo.cle.c.vlt.ꝛ in
5 cle.eo.tit.c.j.† Jté suspendit quis a collatione bñficioꝝ simplici
ter.de preb.c.graue.ne sede vac.c.vnico.li.vj. Etiam cum deter
minatione anni vel biennij.in cle.de statu mo.ne in agro.§.si qs.
Jté suspēdit quis a confirmatione epoꝝ simpliciter,de trāsla.
c.ij.quandoq3 per annum de elec.prouida.lib.vj.ꝛ qñq3 a ꝯfir
matione inferiorum.de elec.nibil est. Item suspenditur pre
latus regularis a perceptione professionis.de regu.iur.non so
lum.in fin.li.vj. Jté suspendit officiū legati minoris presente le
gato maiore de latere.de offi.leg.volentes. Jté suspēdit status
Canonistaꝝ Alemanie.de elec.indēnitatibus.§.penul.lib.vi.ꝛ
in cle.de statu regu.attendentes.§.illos quoq3. Jte3 suspenditur
quis ab officio aduocationis ꝛ notarie.de here.si aduersus. Jté
a collectione magistri.in cle.de magistratu.cum sit. Item ab offi
cia predicandi,vt in clemen.cupientes.de penis.
¶ Ut aūt facilius ista materia capiat,notāde sunt r'le sbscripte.
6 ¶ † Prima regula. Suspensus ab officio ꝛ iurisdictione , siue
ab homine,siue a canone,nec excōicat,nec beneficia confert.de
ꝯcess.preben.qꝛ diuersitaté. Ex quo enim talis caret iurisdictio
ne,excōmunicare nō potest.de excess.prela.tanta .
¶ Scđa regula. Suspésus ab ingressu ecclesie tātū,talis excōi
cat ꝛ absoluit. Ratio, qꝛ adhuc retinet iurisdictioné,vt in.c.sa
cro de sen.exc.ꝛ.c.ex iniuncto.ꝛ.c.ab excōicato.de rescri.vbi ad
talé suspésum q incidit suspēsioné ab ingressu ecclesie qꝛ excōica
tus ꝯ nullum casum.c.sacro.fieret remissio pro absolutione.
¶ Tertia regula. Suspensus a beneficio,potest bene eligere, vt
in.c.cum in cunctis.de elec.
¶ Quarta regula. Suspésus ab officio,si talis est suspésus quo
ad se ꝛ quo ad alios,nec eligit,nec eligitur,vt in.c.cum dilectus.
de consue.ꝛ de elec.cū nūc. Et hoc est verū qñ eligit ratione pri
uati officij. Si aūt eligit ratione publici officij potest eligere, dū
modo sit occultus.facit de re iudi.approbādum.
7 ¶ † Quinta regula. Suspensus quo ad se tm̄.vt ille qui est su
spensus propter participationem excommunicati,talis eligit,s3
non eligitur.de cleri.excom.mi.si celebret.
¶ Sexta regula. Suspensus ab ingressu ecclesie,in ea celebrās,
irregularis est de sen.excom.is cui.lib.vj.
¶ Septima regula. Suspésus ab offō, tā a celebratiōe misse q̄3
a collatiōe sacramētoꝝ,ꝛ a quolibet actu sacerdotali,puta a ba
ptizādo solénniter,intelligit suspésus ꝛ ꝯfaciés fit irregularis.
¶ Octaua regula. Sacerdos suspensus a sacerdotalibus offi
cij s ministrans in inferiori ordine,nō est irregularis. Quādo ve
ro est suspensus a collatione sacramentorum, conferens aliquod
sacramentum solenniter,fit irregularis .
8 ¶ † Nona regula. Licet suspensus non perdit iura spūalia nec
possessioné bñficij,tñ fructus bñficij sui perdit,ꝺm Jnn.de ap.pa
storalis. Et hoc si est suspensus ab officio, ꝛ graui causa,puta ꝓ
pter scandalum populi vel infamiam solam, ꝺm Hostié.de quo
plene per Jo.and.c.cupientes.de pe.in glo.magna ad fi.
¶ Decima regula. Suspensus a canone propter participatio
nem excommunicati,potest eligere ꝛ alia facere que sunt iurisdi
ctio. Sed si ab homine vel a iure vel alias ex alia causa,tunc nō
potest ꝺm Jo.and.in glo.magna.vbi supra.

SVMMARIVM

1 Judex excōicationis laturus sententiā mature procedere deb3.
Monitio triplex excōmunicationem precedere debet.
2 Sententia excommunicationis ferri potest ex tribus causis.
3 Sentētia excōmunicatiōis in quinq3 casibus nulla est ipso iure.
Sētētia excōicationis lata post appellationem legitime inter
positam est ipso iure nulla.
4 Snetentia intolerabilem cōtinens errorem nulla est ipso iure.
5 Episcopus ꝛ quilibet a sentētia excōicatiōis a iure lata absolue
re potest,si superior sibi non reseruauerit.
6 Absens ab excōicatione per procuratorem absolui potest.

¶ De forma ferende excommunicationis.

1 Restat nūc videre de quarto, scilicet d
forma ferende excōmunica
tionis.† Pro quo sciendum quod ad ferendam sen
tentiam excommunicationis non debet festinare iu
dex , sed mature procedere,nec pro quolibet delicto debet eam
ferre, iuxta illud poeticum. Si quoties peccant homines , sua
fulmina mittat Juppiter,exiguo tēpore inermis erit. Debet igi
tur premitti triplex monitio,vel vna pro tribus,alias iniusta est

excõmunicatio ⁊ iudex, est suspensus per mensem, qui si ingerat se in officio suo, sc3 in diuinis agẽs sicut prius irregularis efficit, ⁊ per solu3 Papã est absoluẽdus. Et idẽ est de sentẽtia suspẽsionis ⁊ interdicti. de sen. excom. cum medicinalis. lib. vj. hec tamẽ pena nõ tangit episcopos, cum de eis nõ loquat expresse.

2 ¶ † Preterea est sciendũ qδ sententia excommunicationis ferenda est ex tribus causis. Prima ex cõtumacia, qñ quis fuerit admonitus vel citatus per iudicem tribus vicibus siue edictis, vel vno pro tribus, ⁊ ipse fuit inobediens vel contumax. Secunda causa, qñ pro aliquo certo dãno vel offensa aliquis nõ valet satisfacere, tunc eni3 potest licite excommunicari. Et ratio est ẽ3 Tho. in. iiij. sen. dist. xviij. q2 talis peccat in proximum, cui facit iniuriam, ⁊ ideo merito est excommunicandus. Tertia causa, qñ persona ignoratur, ⁊ sic excommunicatur in generali, vt quicũq3 furtum fecerit, restituat, vel qui scit, ⁊ non reuelat, de sen. excom. a nobis. Nemo autem debet excommunicari pro peccato alterius. xxiiij. q. iij. si ab his. licet bene potest interdici.

3 ¶ † Sunt autem quinq3 casus in quibus sententia excommunicationis nulla est ipso iure.

¶ Primus est si ille qui tulit eam, non habuerit ptãte3 ferendi sentẽtiã, vt q2 nõ erat eius iudex, vel q2 erat excommunicatus.

¶ Secundus, q2 est lata post appellationem legitimam, in quo casu etia3 (vt not. Archi. xj. q. iij. cure.) dicẽdum qδ licet sit ordinario credendũ denũtiãti aliquem excõmunicatum, tamẽ si scis pro certo denũtiatu3 ante excommunicationẽ appellasse, secure illi potes cõmunicare, vt de appel. ad nostrã. ẽm Goffre. qui ita notauit in predicto. c. dilectus. Istud vltimum dictũ intellige, vt not. de sen. excõ. soler. lib. vj. §. viti. 3cordat ad hoc glo. antiqua. Ber. de appell. pastoralis. dicens qδ si quis excõmunicatus est post appellatiouem probabilem, licet excommunicatus sit, non tñ est pro excõicato habendus quin liceat ei cõmunicare in omnibus sacramẽtis. Hoc idẽ sentit glo. fin. in. c. dilectus. ibide3 dicens qδ licet pro sententia sit presumendũ in dubio, magis tamẽ stãdũ est appellationi q̃3 denuntiationi excommunicationis.

4 ¶ † Tertius casus est quãdo sentẽtia cõtinet intollerabile3 errore3, vt de sen. excom. per tuas. vt si excommunicatur quis ideo, quia nõ furatur vel quia nõ ducit episcopo aliqua3 meretricem, ⁊ sic de alijs, prout exemplificat glo. ibidem.

¶ Quartus casus, qñ aliquis excommunicat maiori excõmunicatione illos qui excõicato participãt nõ in crimine, s3 in locatione. Nã talis sentẽtia nõ tenet nisi p̃missa trina monitiõe, vel vna pro tribus, vt cũ hoc nisi nominatim exprimãtur participãtes. de sen. excom. c. statuimus. ⁊. c. constitutionẽ. ⁊. c. statutum. lib. vj.

¶ Quintus casus, quando prelatus interdicit suis subditis ne exponant suis superioribus ⁊ inquisitoribus statutum ecclesiarum suarum sub pena excommunicationis, na3 talis excommunicatio nulla est, vt de offi. ordi. qua pleriq3. lib. vj.

5 ¶ † Ultimo sciendũ qδ ẽm Emericũ in summa sua, regulariter Eps ⁊ quilib3 inferior parochialis pr̃sbyter põt absoluere a senten. excõ. etiam maioris lata a iure, vbi ubi superior absolutionẽ nõ reseruat. Nec obstat dictũ Joã. and. in. c. si episcopus. de pe. ⁊ remil. lib. vj. vbi ipse dicit qδ absoluere excõicatos a maiori excommunicatione, nõ cõpetit simplici sacerdoti s3 epo, vt de sen. excõ. nuper. S3 tu dic audacter qδ vex est qδ nõ competit hoc simplici sacerdoti simpliciter, ⁊ etiam vbi ꝓhibet specialiter. secus aũt vbi nõ ꝓhibet. Sic etiã dicimus de epo, qδ nõ cõpetit sibi absoluere a sen. excom. maioris, vbi sc3 papa specialiter reseruauit, in ceteris non prohibetur. Similiter dicit de epo ⁊ simplici sacerdote. Istud tamen indigeret meliori declaratione per

6 papam propter simplices. † Scias etiam qδ absens potest absolui ab excommunicatione per procuratorem, ẽm Guil. nazonem. tamẽ solennis reconciliatio in introductione in ecclesiam, non potest fieri eo absente. Et ita intelligitur dictum Inno. qui prolixe in hoc scripsit. de senten. excom. desideras.

FINIS

Tractatus vtilis ⁊ necessarius de excommunicatione per Beatum Antoninum Archiepiscopu3 florentinum Decretorum Doctore3 famosissimu3 editus, feliciter incipit.

SUMMARIUM

1 Excõicatio dicitur a communione exclusio.
2 Excõicatio quotuplex sit.
3 Excõicatio maior a quibus inferatur.

1 Excõicatio † dicit exclusio. s. a communione. Sicut autem est triplex cõmunio fideliu3. s. in cõuersatione vel loquela, cibo, salutatione, ⁊ hmõi in sacramẽtox susceptione, ⁊ in bonox spiritualium participatione que fiunt in ecclesia iuxta illud. Participẽ me fac deus oium timentiũ te. ps. cxviij. ⁊c. Sic tri-

2 plex põt dici excõicatio alijs omissis. † Et prima excõicatio maior que etiam dicitur anathema, ⁊ excludit a predicta triplici cõmunione. de hac. iij. q. iiij. Engeltrudã. ⁊. xj. q. iij. Sicut apostoli. ⁊. c. nihil. Secunda est excõmunicatio minor que excludit a participatione ⁊ a communione sacramentorum, passiua tamen ẽm Jo. de lig. vt de cle. excom. mi. c. si celebrat. ⁊ de hac. xj. q. iij. Cũ excõicato. ⁊. iij. q. iiij. Engeltrudã. Tertia est excõmunicatio data a deo. s. inflicta per quodlibet mortale. ⁊ de hac. xj. q. iij. audi. Ista ergo quarta pars tractat de censuris ecclesiasticis, ⁊ sex titulos habet. In primo tractabitur de excommunicatione maiori. In secundo de minori excommunicatione. In tertio de interdicto. In quarto de suspensione. In quinto de irregularitate.

3 In sexto de penis in genere. † Quantum ad primum sciendum q̃ excommunicatio maior quandoq3 infertur ab homine siue a iudice, ⁊ q2 ista potest inferri pro varijs ⁊ innumeris casibus etiã iniustis, ideo poni nõ possunt casus ipsius. Quãdoq3 infertur a iure particulari per 3stitutiões, v3 synodales alicuius diocesis, vel prouinciales factas scilicet in concilio prouinciali, vel per legatum alicuius prouincie, que non est extenduntur ad alia loca extra prouinciam, vel diocesim. Et q2 hec variantur multis modis, q2 quot dioceses tot quodammodo cõstitutiones, ideo ipse etiam omittantur. Quandoq3 vero infertur excommunicatio a iure communi ẽm constitutiones factas in concilijs vniuersalibus, vel a summis pontificibus, que astringũt ⁊ ligant vbiq3 terrarum fideles, quarum quedam habẽtur in corpore iuris. Unde Ho. de sentẽ. excom. in prin. xxx. enumerat excommunicationes collectas ex decre. ⁊ decretalibus. Joã. vero an. in. c. cos de sen. excom. lib. vj. in glo. numerat. xxxj. que habentur in ipso lib. vj. ⁊ idem in cle. j. de sen. excom. numerat, que habentur in clemen. Quedam alie sunt per extrauagantes diuersorum summorum pontificum. Et iterum quedã alie sunt que annuatim fiunt in curia a summo pontifice contra quasdam personas, seu cõmittentes quedum vitia. vt infra patebit. Igitur circa istam materiam excommunicationis maioris sic procedetur. Primo ponentur casus ipsi, propter quos incurritur ipsa excommunicatio maior quorum quidam sunt sedi aplice reseruati, quantum ad absolutionem. Secundo tractabitur de ipsa excommunicatione. Tertio de ipsius absolutione. Imponendo autem ipsos casus excõmunicatiõis iuris prius agetur de illis, in quibus frequẽtius incurritur excommunicatio cum aliquali declaratione, ẽm nota. ꝑ doctores, ⁊ exinde de alijs breuissime expedietur. Demum ponentur de verbo ad verbum quedam extrauagantes, ⁊ ipse processus, qui fit annuatim in curia per papam continens plures excommunicationes.

SUMMARIUM

1 Uerbum quis etiam feminam comprehendit.
Priuilegio canonis si quis suadente diabolo. xvij. qõ. iiij. quis gaudeat.
2 Conuersus vt laicus viuens dicto priuilegio nõ gaudet.
3 Percutiens clericum coniugatum non bigamum an tali gaudeat priuilegio.
4 Quid de percutiente clericum depositum.
5 Quid de percutiente clericũ per saltum promotum, dic q̃ sic.
Idem in clerico seipsum percutiente.
6 Percutiens clericũ excõicatum in canonem incidit.

7 Percutiens

7 Percutiens clericum incedentem sine habitu quando in canonem incidat.
8 Percutiens ordinatum non baptizatum in canonez nõ incidit.
9 Idem in detinente clericum res suas asportantem.
10 Percutiens clericum subijcientem se verberibus eius pro emẽda offense cõmisse in canonem incidit.
11 Participatio in crimine quando excõmunicationẽ inducat.
12 Incarcerans clericũ in canonem incidit.
Includens violẽter clericũ ne ab inimicis capiatur in canonem, non incidit.
13 In canonem vt quis incidat duo requiruntur.
14 Includens in castro vel domo aliqua clericum suum inimicũ, vt illi verecũdiam faciat an in canonẽ incidat.
15 Percutere dicitur ille qui ratam hz percussionem.
Percutere an qs dr̃ clericũ vt incidat in canonẽ si nõ defendit eũ cũ leditur personaliter, si potest sine sui periculo, ꝛ nu. seq.
17 Spuens in faciem clerici excõicatus est.
18 Detinẽs clericũ per vestem vel equi frenum ne liber transeat in canonem incidit
Idem de auferẽte rem de manibus clerici.
19 Occidẽs equum super quo clericus insidet in canonem incidit.
20 Excõmunicatus est furans corrigiam clerico qua cinctus erat.
21 Idem in ascendente equum clerici vt fugiens non incidat in inimicos.
22 Excommunicatus non est compellens clericuz vt de fundo per metum exeat.
23 Idem in prosequente clericum fugientem qui cadẽs se ledit.
24 Excommunicatus non est percutiẽs clericum inhabitu laicali incedentem, si ignorat eum esse clericum ꝛ I. nu. 16.
25 Idem in intendente percutere clericũ, si laicũ percutiat.
27 Idem in percutiente clericum secularia administrantẽ.
28 Idem in iocose manus in clericum inijciente.
29 Idem in magistro causa discipline scholarem clericum verberante.
30 Idem in offendente clericum ipsum insultantem.
31 Idem cum qui clericuz verberat pro tuitione patris vel matris.
32 Idem in occidente clericum, alium defendendo, ne a clerico occideretur.
33 Idem in percutiente clericum pro rebus suis deffendendis.
34 Idem in percutiente clericum in adulterio deprehensum vel stupro cum vxore matre sorore vel filia.
35 Idez in percutiente clericum ratione prelation. quam in eo hz.
Quid de prelato mandante clericũ per laicum ad torturã poni.
36 Idem in senioribus ecclesie pueros verberantibus.
Idem in dominis corrigentibus subditos suos, ꝛ propinquis, ꝛ patribus suos filios corrigentibus.
37 Ordo sacer a patria ꝛ servili potestate liberat quo ad manus iniectionem.
38 Excommunicatus non est percutiens clericum traditum curie seculari, vel bigamum.
39 Idem in percutiente clericum socium non ex deliberatione.
40 Excommunicatus qui clericum percussit potest citra sedem apostolicam absolui quando est periculum mortis.

¶ Capitulum primum.

Si quis suadente diabolo hmõi sacrilegij vitium, vel crimẽ incurrerit, ꝙ in clericum, vel monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo subijciatur, ꝛ nullus episcoporũ illum presumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec apostolico conspectui presentetur, ꝛ eius mandatum suscipiat Innocẽ. ij. xvij. q. iiij.

1 Super hoc decreto sunt quinqꝫ notanda. ¶ † Primum est ꝙ sub nomine si quis. comprehenditur etiaz femina. vt dicit ibi gl. Mulieres. Se ꝛ Archi. ꝛ patet exemplum in. c. de sent. excom. Secundo notanduz est. quis clericus vel religiosus gaudeat isto priuilegio. ꝛ quis non. Super quo Ioan. de lig. in tracta. de cen. ecclesi. dicit ꝙ monachus non clericus gaudet isto priuilegio, scilicet ꝙ inijciens manum violentaz in ipsum est excommunicatus. Item canonicus regularis non clericus. Itẽ nouicius religiosus gaudet h priuil. vt in. c. religioso. e. tit. lib. vj. Item moniales ꝛ conuerse eap. extra de senten. ex. c. de monialibus. Item ꝯuersi religionum, sed de conuersis secularium remanet dubiuz. † Ho 2
stien. autem in. c. nõ dubium. de sen. excom. dicit, ꝙ conuersus q remanet in domo sua viuens vt laicus non gaudeat hac immunitate. xxvij. q. j. vt lex continentie. Si vero fit conuersus tradẽs se ꝛ sua consecratus incedens, bonas audiens, honeste viuens, talis gaudet hac immunitate. xvij. q. iiij. Si quis. probatur hec sol. in cap. vt priuilegia. de priuilegijs. ver. hoc autez. ꝛ hanc credo veram. Io de ligna. Item clericus coniugatus non bigamus incedens in habitu clericali ꝛ tonsura gaudet hac immunitate. vt in. c. vno. de cle. coniu. lib. sexto, ꝛ hoc quo ad duo scilicet quia percutiens eum incidit in canonem, ꝛ respondere non habet in iudicio seculari. † De percutiente clericum coniugatum non bi 3
gamum dimittentem habitum, ꝛ tonsuram, ꝛ postea reassumentem, vtrum talis incidat in canonem sunt opiniones. Et quidaz dicunt ꝙ non. Nam satis est ꝙ semel elegerit sibi vitam laicalem professione. vt in regula. quod semel. de reg. iur. libro sexto. Alij dicunt contrarium. ꝙ scilicet iusta penitentia nemini est auferenda secunda. que. st. quinta, pro hoc faciunt notata per Innocen. in capitulo finali, de vita ꝛ honestate clerico. qui dicit clericos priuatos priuilegio, qui se immiscent negociationibus illud reassumere dimittendo. Ioan. mona. ꝛ Archi. tenent hanc partem. hanc etiam probat cle. de vita ꝛ honesta. cleri. si litera intelligatur secundum rectum ꝛ continuuz intellectuz. Naz ibi dicit text. quandiu in premissis existant vel insistant eoipso amittant. ꝛ ille versus secundum verum intellectuz refertur ad omnia precedenti. vt in cap. primo, ꝛ. c. Secũdo requiris. de appel. Confirmatur hoc, quia illa constitutio est penalis. Ideo in dubio debet recipere interpretationem in partem mitiorem. Ioan. de ligna. † De percutiente depositum dicunt. Ioan. de li 4
gna. ꝛ Hugo. dist. l. accedens. ꝙ incidit in canonez. ꝛ idez Ber. ꝛ ho. sed Barto. Brix. tenet contrarium. quod videtur approbari per cap. Degradatio. de peni. lib. vj. Ioan. and. in dicto capitulo degradatio. dicit primam opinio. esse veram in deposito verbaliter. sed in actualiter deposito est vera contraria opinio. Ioannes de lignano. † Percutiens clericum per sal 5
tum promotum incidit in canonem, quia talis recipit caracteres. ¶ Clericus pcutiẽs seipsum irato aio incidit in canonẽ. qd probatur. xxiij. q. v. Si non licet. preterea tale priuilegiũ est indultum toti ordini clericali cui renuntiari non pót. Ioan. de lig. Idem Archi. ꝛ Io. an. ¶ † Percutiens clericum excõmunica 6
tum vtrũ incidat in canonem. Dicunt aliqui ꝙ non per. c. excõmunicatorum. xxiij. q. v. ꝛ. ij. q. j. Multi. sed in contrariuz est cõmunis opin. Nam excõmunicatus retinet ordinem ratione cuius inducta est immunitas. ergo durat durante cã. hanc opinio. tenet Ioan. idem Vincen. ꝛ Hoff. Inno. ꝛ Ioan. and. Specu-
lator. ¶ † Percutiẽs clericum incedentem sine habitu, si moni 7
tus fuerit, ꝛ habitum non assumpserit, non incidit in canonem. Si autem non fuerit admonitus, ꝛ ipsuz percusserit, non in actu belli ꝛ aggressure, tunc incidit, etiam si clericus habitu deposito se alijs immiscuerat, sed si ipsuz percusserit in actu belli, ꝛ aggressure, tunc non incidit secundum Innocen. Hic tamen putarem considerandum, ꝛ ponderandum, quis dedit causam bello, ꝛ aggressure. Nam si clericus iniuste causam dederit. tunc indubitatum est, ꝙ illi contra quos venit clericus non incidunt ex capite defense permisse vt in capitulo si vero. de sententen. excommunicatio. ꝛ ceteri fauentes aggresso etiam non incidunt. Itez si tertius contra tertium ꝛ clericus temere se immisceat habitu deposito, ꝛ tunc crederem percutientes in liminibus aggressure non fore excommunicatos. Et sic intelligo opinio. Innocen. ꝛ Ioan. de ligna. ¶ † Percutiens ordinatum non baptizatuz nõ 8
incidit, quia non habet characterez. Percutiens ordinatum in uitũ coactione absoluta non incidit in canonem, talis, qꝛ non recipit characterem. extra de baptismo. Maiores. in gl. sed inuitum coactione conditionali, nisi postea ratificet expresse vel tacite talem percutiens non incidit in canonem. Ioan. de ligna. Detinens clericum asportantez res suas vel alienas apud se depositas, per violentiam ꝛ auferẽs eo inuito, non incidit in canonem. si ei auferat dum est in asportando, antequam se recipiat ad locũ destinatũ. Si autẽ hoc faceret ex interuallo postꝙ peruenit ad locũ destinatũ, ꝛ adeptus fuerit possessionem rerum illarum perfecte incidit secunduz Petrũ de censura ecclesiastica.

Tertio notandum est ꝙ in quibusdã casibus ꝗuis

non actualiter iniiciat quis manum violentam, incidit in ca-
nonem propter quosdam actus iniuriosos persole factos
contra tales, sicut cum quis percutit clericum subiicientem se
verberibus eius pro emenda offense commisse. de sententia ex-
communica. capitulo contingit. Clericus vero se subiiciens ver
beribus, videtur etiam ꝙ excommunicatus sit. vt dicit Joan.
andre. in nouella quia participat in crimine damnato. extra eo.
11 capitulo nuper. ⁊ si ꝯcubine. ¶ † Nisi dicas ꝙ participiũ. alias
participatio in crimine tunc inducit excommunicationem in par
ticipante, quando participat cum excommunicato, non in illo
actu tantum pro quo principalis excommunicationem incurrit.
ad hoc infra eo. Si concubine ibi post latam sententiam. ⁊ de-
cretalis nuper. ponit etiam illum excommunicatum tempore cõ
munionis. Nec ob. si dicas ꝙ mãdans vel cooperans percutien
ti sit excommunicatus. quia non est ex vi participii. sed ex pro-
prio facto. quo etiam quandoq; excommunicatus est non pro-
hibens infra eo. Quanto. vel nisi dicas quod summittere non sit
participare crimini, quia probabiliter credere poterat illum re-
missurum, prior tamen solutio non videtur sufficiens, vbi ictus
iterantur, cum ex primo ictu sit excommunicatus. Hec Joan.
andre. Item Paul. in clemen. eos de consanguinita. ⁊ affini-
ta. Et sic videntur dicere, ꝙ non sit excommunicatus. Pet. ve
ro de peru. dicit ꝙ talis clericus si permittit se percuti vna per-
cussione tantum, tunc non ligatur maiori, quia antequam sequa
tur lesio percutiens nõ est excommunicatus. ⁊ sic se subiiciendo
non participat excommunicato, sed excommunicando. Si au-
tem subiicit se pluribus percussionibus tunc ligatur maiori. quia
participat excommunicato ⁊ in crimine. Et ista prima solu-
tio facit ad questionem, quam faciunt predicti doctores de
eo qui recipit communionem a religioso sine licentia eius, a
quo debet habere, vtrum scilicet sit excommunicatus, sicut ⁊
ipse religiosus. remittunt ad nota. circa istam decreta. contingit.
12 ¶ † Item reputatur quasi manus violenta. cum quis reti-
net clericum incarceratum, vel in custodia vel vinculatum.
vt in capitulo nuper. Includens clericum violenter ne ab ini-
micis ipsum querentibus occidatur. non incidit in canonem.
quia licet adsit violentia, non tamen dolus, sed ad salutem
ipsius fit. non autem ad iniuriam. Hoc tenet Innocen. in
13 capitulo nuper. ¶ † Duo enim requiruntur ad hoc vt quis inci
dat in canonem illum. Si quis suadente. xvii. questio. quarta
scilicet animus dolosus, ⁊ facti perpetratio. vt patet ex ipso te-
xtu. ⁊ Joan. andre. etiam tenet quod in penã late sententie nul-
lus incidat per solam attentationem, nisi peruenerit ad actus
consumationem. per capitu. perpetue. de elec. libro sexto. Unde
vibrans gladium, vt percuteret clericum, qui tamen non per-
cussit, quia ille ictum vitauit, non incidit in canonem. Joan. de li
14 gna. † ¶ Si aliqui inimici clerici obsident ipsuꝫ in castro, vel in
domo forte alicuius mulieris claudant ipsum, ⁊ non vt illum
custodiant, sed vt illi verecundiam faciant, non dicentur il-
lum tenere in custodiam vel carcerem, quia nec hoc intendunt.
Item nec violentiam inferunt persone vel rebus adherentibus.
Hec sunt verba Innocen. nescio tamen si per hec verba inten-
dit Innnocen. dicere hos non fore excommunicatos, licet hoc
videatur per verba illa, nec violentiam ⁊ cetera, quia requirit
canon. credo tamen in obsidente ponderandum propter quod
fiat obsessio, scilicet an propter castrum habendum ⁊ non per-
sonam violandam. ⁊ tunc credo ꝙ non incideret. Si autem fie-
ret obsessio propter personam, vt violetur, tunc incideret. De
claudente vero domum mulieris ad verecundiam clerici dete-
gendam, crederẽ ipsum includentem excommunicatum. nam fit
iniuria persone clerici inclusi Joan. de ligna. Item reputatur
quasi manus violenta, vt cum quis mandat capi vel verbera-
ri tales, ⁊ sequitur effectus. vt in capitulo perpendimus. Item
percutere reputatur clericum cum quis ratam habet percussio-
nem clerici factam nomine suo. vt in. c. cum quis. eo. titu. lib. vi.
15 ¶ † Itẽ percutere reputatur clericũ cũ non defendit clericũ, cuꝫ
ledit personaliter, ⁊ defendere põt sine sui periculo. extra eo. q̃nte.
¶ Nota circa hunc casum varie sunt opinio. Quidam enim vt
Joan ⁊ Ber. in glo. super capitulo quante. in gl. ⁊ Vsi. di. quod
istud scilicet non defendere clericos ab iniuriis personalibus
cum fieri possit inducit excommunicationem quantum ad offi-
ciales, ad quorum officium pertinet eos defendere. vigesimater
tia, questio. quinta. Administratores. xxiii. questio. quinta. For
te. Ho. vero dicit in sum. hoc esse intelligendum generaliter de
quocunq; etiam si non teneretur ad hoc ex officio, dummodo
nudo verbo tantum prohiberi possit. vt si diceret illi, qui vellet
iniuriari. caueas tibi, vel non facias, ⁊ ille non abstineret.
argu. ad hoc extra eo. Dilecto. libro sexto. Idem videtur
16 sentire Joan. de ligna. super capitulo. Quante †. Innocen. ve-
ro recitat vtranq; opinio. ⁊ dicit quod si aliquis verberaret in
nomine meo. ⁊ ex negligentia non prohiberem sine dolo. non
inciderem in canonem. cum necessarius sit dolus. secus si ex
proposito non prohibeo. Joan. andre. in nouella in dicto capitu
lo. Quante. dicit quod Uincen. Abb. ⁊ Hostien. finaliter te-
nent. ꝙ siue quis habeat verberantem in potestate, siue non, siue
ille verberetur nomine illius siue non incidit in canonem quan-
do potest prohibere ⁊ non prohibet, dummodo dolose dimit-
tat. alias non. Et addit vnum dictuꝫ multum notabile. dicẽs in
hunc enim vel alium canonem nullus incidit sine dolo. argu. ff.
de adul. l. penul. ff. de sicca. l. prima. Idem Joan. de ligna.
17 ¶ † Spuens in facieꝫ clerici est excõmunicatus secundum Ho
stien. ⁊ ledens eum pede vel alia parte corporis similiter, scilicet
animo iniuriãdi quantum ad vtrunq;. idem si effundat aquam
18 super eum. ¶ † Detinens clericum per vestem, vel frenum equi.
ne clericus liber transeat, tenet Inno. ꝙ sit excommunicatus. in
dicto. c. nuper mouetur, q2 violatur persona licet mediantibus
rebus adherentibus persone. Idem de auferentibus res de-
manibus clerici. etsi auferat forte dominus vel possessor,
sed commodauerat clerico vsque ad certum tempus ⁊ huiusmo
di. quia ante finitum vsum non debet tolli.
19 ¶ † Occidens equum cui insidet clericus. vel lacerans vestes,
quas habet indutas. dicunt quidam ꝙ sit excommunicatus.
si hoc fiat ad iniuriam clerici. Nam videtur iniuria fieri per-
sone. que fit vestibus quibus induta est. ⁊ equo cui insidet.
secus si vestes fuerint separate a persona, ⁊ equo, allegant ca-
pituluꝫ contingit de sententia excõmunicationũ. Hanc opinio.
credo veram. licet contrarium dicant. Nam licet canon sit pe-
nalis propter quod videretur esse restringendus non amplian-
dus. est tantum fauorabilis attento ordine clericorum cui indul
getur. ⁊ ideo ampliandus. extra de re iudi. Odia, Joannes
20 de ligna. ¶ † Furantẽ corrigiã cuꝫ qua cinctus est clericus vel
vestes quibus est indutus eo dormiente. dicit Innocentius nõ
esse excommunicatum, quia nullam infert violentiam persone
que non sentit. In hoc casu crederem contrarium, ⁊ ego credo,
quod sit de mente canonis, quod qualitercunq; quis contingat
personam clerici iniuriose etiam incidat in canonem. vt notat.
Archidiaco. in dicto capitulo Joann. de lignano.
21 ¶ † Fugiens inimicos ⁊ vt facilius euaderet. eiiciens clericũ de
equo, ⁊ ipsum ascendens, vt fugiat. an sit excommunicatus. pro
⁊ contra potest argui. Credo tutius tenendum ipsum esse ex-
communicatum. Nam hec est iniectio ⁊ violentia, nec iure fit.
ergo insurgunt verba canonis, ⁊ mens, nec obstat quod lici-
tum sit sibi se defendere. hoc verum est sine lesione tertii, putareꝫ
tamen in impositione penitentie ponderandam qualitatem ne-
cessitatis. an ineuitabilis, quia aliter euadere non poterat an
commoditas. vt notat clementina de homicidiis. Joann. de li-
gnano. Hanc opinionem tenet Bartholomeus brixiensis, ⁊
Tancre. sed Petrus de censuris ecclesiasticis tenet contrarium
⁊ inter ceteras rationes hanc inducit. que notanda est etiam in
aliis casibus. Dicit enim non credo aliquem sapientem dictu-
ruꝫ talem peccare mortaliter. ergo necesse habebit dicere illum
non esse excõmunicatuꝫ, nam cum excõmnicatio sit eterne mor-
tis damnatio. vt vndecima questione tertia. Nemini infligi-
22 tur nisi pro mortali. ¶ † Compellentem clericum vt exeat de
fundo per metum vt sibi aliquid det vt postea ipse ingrediatur
fundum dicit Innnocen. non esse excommunicatum, quia non
fit manus iniecio in clericum, nec in res adherentes ei, quod
credo verum si sit metus verbalis, secus si realis, alias per con
tractum persone etiam sine violentia precisa. Joann de ligna-
23 no. ¶ † De illo vero qui persequitur clericum fugientem, vt
percutiat ⁊ clericus sine percussione cadit ⁊ leditur. dicit Vsic.
quod non credit quod incidat in canonem, secus si ipse clericus
fugiens quasi coactus precipitat se in aquam vel in aliud pe-
riculum se ingerat, vt euadat, quia tunc incidit.

¶ xv. casus i q̃bus iniiciẽs manus violentas nõ ẽ excõicatus.

Quarto notã. est ꝙ i q̃busdã casib9 pcutiẽs clericũ vl
religiosuꝫ nõ incidit i canonẽ, ⁊ hoc iõ q2 nõ
fit suadente diabolo vt dicit tex. decreti. vel quia nõ est manus
24 violenta, ⁊ hi. xv. casus sunt. ¶ † Primus est cum quis pcutit
clericum incedentem in habitu laicali quem ignorat clericum.
vt in. c. Si vero. ii. eo. titu, ⁊ secundum Innocen. ⁊ Joan. an. et

si occideret

si occideret non incideret in canonem, qꝛ ad hoc requirit dolus
vt quis incurrat, nam probabilis ignorantia excusat. si autem
percutiens vidit tonsuram, ⁊ tamen non credidit ipsum clericũ
tunc incidit vt no. in predic. c. ⁊ hoc verum est, nisi probabilis
ignorantia excuset, ⁊ exurgat ex more patrie, qui debet attendi
25 Nã alicubi laici tempore caloris deferunt tonsurã. ¶ † Si aũt.
quis intenderet percutere clericum, ⁊ percutiat laicum glos. in.
c. Si vero. tenet ꝙ incidat, sed ꝯtrium videt, nã debet non iudi-
care s3 ꝙ quis facere intendit, s3 sm ꝙ fit, ⁊ hanc partem cre-
do verã. sed si intendens percutere Titium laicum errans in ꝑ
sona percussit cayum clericum. Alanus dicit ꝙ incidit, qꝛ iniu
riari voluit. ff. de fur. l. vlti. Tan. t3 contrariu3 per. c. Si vo. cre
do opi. veriorem Tan. moueor, qꝛ vt vendicet sibi pena cano-
nis, d3 precedere persuasio diabolica que hic non precessit circa
26 clericum. Joan. de lig. ¶ † Secundus est cum quis percutit cle
ricum incedente3 in habitu laicali, nec aliquid de clericatu ostẽ
dentem, tertio monitum non correctum, vt in. c. contingit. Jde3
in clerico qui contemptu habito fert arma ⁊ tertio monitus nõ
corrigitur, vt in. c. Jn audientia, quinimmo etsi non sit admoni
tus ⁊ immisceat se tyrannidi, vt in. c. cum non ab hoie eo. titu.
27 ¶ † Tertius est in clerico gerente administrationem rer3 secula
rium, vt in. c. sacerdotibus, ne cleri. vel mo. qđ quidem indistin-
cte sumit, qđ non est verum, sed prius requiritur monitio, vt in.
c. in audientia, sic tenent Vincen. Jnnocen. ⁊ Hostien. ⁊ hoc ve
rum est nisi epũs in sinodo mandasset sub pena priuilegij clerica
lis illud, qꝛ hoc haberet locum trine admonitionis. Jo. de lig.
28 ¶ † Quartus est in eo qui iocose inijcit manus in clericos. vt
in capitu. j. eo. titu. debet tamen ponderari qualitas ioci, ⁊ ra-
tio fallendi qꝛ in pena canonis requiritur persuasio diabolica,
quam excludit iocus ipsius qualitate ponderata, argu. notato
rum in capitu. j. de presumptio. Joan. de lignano.
29 ¶ † Quintus in magistro, qui causa discipline percutit schola-
rem. c. J. eo. titu. debet tamen ponderari modus percussionis, qꝛ
leuis permittitur magistro. in. c. cum voluntate. eo. titu. ⁊ dicit
Vincen. ꝙ magister cum ita percutiat, ex quo causa correctio-
nis hoc facit, non incidit in canonem. Addit etiam ꝙ si princi
palis magister prohibeat suo magistro vel alij, cui committit
aliquos pueros docendos ꝙ non percutiat, ⁊ tamen percutit
eos existentes clericos, sed causa discipline, credit ꝙ sic prohi
bitus non incidit in canonem, q̃uis sit percutiens, qꝛ per huius
modi prohibitionem non potest ei auferre beneficium iuris qđ
30 est corrigere posse quos quis docet. ¶ † Sextus in repugnan-
te clerico ipsum impulsante cum moderamine inculpate tutele
in. c. Si vero. eo. titu. Ratio fallendi est, qꝛ est inductum se de-
fendere iure naturali. Jtẽ quis a clerico ludẽte secum grauiter
percussus, ⁊ propter hoc motus sine deliberatione repercutit
eu3 grauiter incontinenti iratus animo vindicandi non factu-
rus si deliberasset. Dicit frater. G. ꝙ non potest dici sine delibe
ratione fecisse, ex quo libidine vindicte fecit, vnde incidit cano
ne3. Si autẽ esset tanta surreptio, nec ꝙ se vindicare, nec iniu-
31 riare intenderet, non incidit. Pet. de cẽs. eccle. † idem dicunt q
dam, quibus magis assentit Jnn. super dicta decre. cũ quis ver
berat, vel ledit clericũ ob tuitionẽ patris, vel matris, vł vxoris
vł filie, vel familie sue, vel etiã extraneoru3, qꝛ. s. talis non est ex
communicatus, nam ⁊ socij iniuria propulsanda est. xxiij. q. iij.
non inferenda, ⁊. c. fortitudo. Alij dicunt, ꝙ est verum de defen
sione illarum personarum tantum, per quas nobis fieri iniuria
32 intelligitur, sicut sunt vxor, filij, ⁊ serui, ⁊ huiusmodi. † Jnn. etiã
dicit ꝙ si quis occideret clericum defendendo alium, ne cleric9
sc3 illum occideret, non incideret in canonem, sed esset irregu-
laris, pro defensione autem suarum rerum occidendo non vita
ret excommunicationem. Et dicit Joan. an. in nouel. sup dicto.
c. si vero. ꝙ si clericus percussit laicum non intendens plus per
cutere eum, ⁊ hoc constat laico, non d3 percutere clericum, si ve
ro clericus venit ad repercutiendum, vel de hoc laicus proba-
biliter dubitet, tũc l3 laico percutere clericum ad imminẽtẽ vio
33 lentiam repellendã. ¶ † Dicit etiam Joan. de ligna. in tractatu
de bello particulari, ꝙ si laicus pro rebus suis defendendis inij
ciat manum in clericum, si alias non posset vim vi repellere, ⁊ h
facit cum moderamine inculpate tutele, ꝙ credit non esse excõ
municatum. allegat Jnno. hoc dicentem. c. ij. de restitu. spo. non
enim est ibi manus violenta, vt dicit canon si quis suadente, sed
violentie repulsoria. Jdem dicit esse si inijciat manum in clericũ
sic violentiam propulsando pro rebus proximi. s. ꝙ talis non ẽ
excõicatus, nam licitum est obuiare errori, vbi obuiare potest,
34 alias consentire videtur, di. lxxxiij. Error. ¶ † Septimus in re
periente clericum in adulterio, vel stupro cum vxore matre soro
re, vel filia, vt in. c. si vero primo, cum ea etia3 que putatur vxor
⁊ non est idem dicendu3, ⁊ hoc t3 Vincen. ⁊ Gof. in. d. c. nomi
ne etiam vxoris intelligitur sponsa de presenti, vt t3 glo. nomi-
ne vero smatris vtrũ intelligantur oẽs ascendentes, ⁊ nomine
filie decendentes t3 glo. ꝙ non hoc casu qꝛ non debent extendi
linee. Hostien. dicit hoc tutius. Jo. de lig. ⁊ hoc sm Vincen. nõ
solum ad coitum est restringendum, sed ad amplexus ⁊, deoscu
lationes, ⁊ quãdo quis preparat se ad opus carnis, si tamẽ nõ
in loco suspecto, sed in publico hoc faciat, sicut fit quandoq3
ludẽdo, tunc verberãs huiusmodi incideret in canonẽ. Jte3 cũ
per signa aperta, ⁊ propinqua negocio, constat a clerico turpi-
tudinem coitus ibi añ expletã statum esse cum predictis verbe-
rãs huiusmodi non incideret, si hoc facit incontinenti anteq̃3 di
uertat ad alia. Nam postea verberans incideret, ⁊ hoc intelli-
ge de attinentibus predictis. Jtem si clericus tangat mulierem
inuitam propter turpitudinem, si illa se defendens cum mode-
ramine inculpate tutele reum percutiat, non incidit in canone3
35 sm Vincẽ. ¶ † Octauus in eo qui auctoritate sue prelationis,
vel de mandato prelati inijcit manum in clericum. eo. ti. ex teno
re. ⁊. c. vniuersitatis, ⁊ intelligas in prelato corrigẽte non tamẽ
modum excedente, alias foret locus appellationi, ⁊ puniretur
sic extendens. leuis eni3 correctio est permissa. Si autẽ prela-
tus mandat clericum verberari, vel ad tormẽtũ poni per laicũ
vterq3 est excommunicatus, vt in. c. vniuersitatis ⁊ hoc nisi ta-
lis clericus esset incorrigibilis, siue qꝛ non bene potest capi per
clericum de mandato sui prelati. ¶ Jtem dicit arch. distinctio.
xlv. ꝙ non est tutum nec honestum monachum verberari per
36 conuersum laicum. ¶ † Nonus in senioribus ecclesie qui pue-
ros corrigere possunt, vt in. c. cum voluntate. eod. titu. hoc in-
telligitur, modu3 non excedendo. ¶ Decimus in dominis cor
rigentibus. cum corrigunt domini subditos suos, extra eode3.
Cum voluntate, ibi dicit glo. ꝙ dominus domus potest corri-
gere clericos inferiorum ordinum sine pena excommunicatio-
nis. Quilibet enim familiam suam corrigere debet. xxiij. quest.
iiij. duo ista. ¶ Undecimus in propinquis, extra eod. Cum vo
luntate, vbi dicit glo. ꝙ non solum pater, sed etiam propinqui
domesticos suos corrigere dñt. C. de emenda, propinquorum.
l. vna. ¶ Duodecimus in patribus corrigentibus filios. hoc
37 intelligo dummodo non sint constituti in sacris. ¶ † Nam sa-
cer ordo liberat a patria potestate, ⁊ etiã seruili quo ad manuũ
iniectionem. liiij. distinctio. ex antiquis, ⁊. c. frequens. Si aute3
tales persone excedant modum tenet glo. ꝙ non sunt excom-
municati. vt in. c. cum voluntate, mouetur, qꝛ canon exigit do-
lum, sine quo violentia non committitur, sed he manus sunt
charitatiue, licet modus excedatᷣ ego tamen non credo glos.
veram. nam limitata correctio permissa est patribus erga filios
⁊ dominis erga seruos sicut prelatis erga subditos per supra
allegata, Excessus ergo inducit penam Jo. de ligna. Pet. de
per. tenet ꝙ etiam in sacris existentem, pater potest verberare
causa correctionis. prima opi. tutior, sed secũda ẽ rationabilior
vt sc3 possint parentes verberare etiam existentes in sacris cau
38 sa correctionis quam etiam tenet Pau. de pa. ¶ † Decimus
tertius in eo qui inijcit manus in clericum depositum traditu3
curie seculari, de iudi. c. cum non ab homine, hic punctus supra
est tactus. ¶ Decimusquartus in eo q inijcit manum in clericũ
se ad vitã contrariam clericatui dantem vt cum bigamiam cõ
trahit, distinctio. lxxxiij. c. quisquis. ⁊ not. ꝙ bigamus exutus
est omni priuilegio clericali, vt de biga. capitu. primo. libro se-
xto dicit glos. Joan. andre. ꝙ hoc est verum de his qui sic in
moribus contraxerunt scilicet cum duabus, vel cum corrupta,
secus si in sacris, quia tunc non perdit priuilegium clericale.
Jdem Archidiaco. Guliel. Barr. Joan. mona. Jtem intrans
religionem bigamus gaudet tali priuilegio, secundum Joan.
andre. in questio. mercuriali.
39 ¶ † Decimusquintus, nota secundum Richar. ordinis minor3
super. iiij. senten. distinctio. xviij. ꝙ non incurrit ur maior excõ-
municatio, quando aliquis non ex deliberatione socium suum
clericum leuiter impellit, q̃uis sit turbatus, mortale enim pec-
catum non committitur nisi ex deliberatione, vel post tempus
humane fragilitati sufficiens ad deliberandum, cum factum
est tale ꝙ homo non obstante humana fragilitate, ⁊ infirmita-
te tenetur de necessitate deliberare, vt per deliberationem ab
illo opere illicito retrahatur. nullus autem excommunicatur,
a iure nisi propter peccatum mortale, cum enim iura preci-
piant ꝙ a iudice nõ affligatur, nisi pp peccatum mortale, vide-

tur ꝙ conditor iuris non voluerit ꝙ excommunicatio a iure
incurreretur, nisi pp mortale peccatum. ¶ Sextusdecimus ca-
sus in quibus excommunicatus pp iniectionem manuum vio-
lentam in personas ecclesiasticas potest absolui citra papam.

Quinto notandum Est, ꝙ in quibusdã casibus etsi incidat
quis in canonem propter iniectionem manuum violentam in
40 predictos, potest tamen absolui citra sedem apostolicam. † Et
primus est de periculo mortis. vbi notatur ꝙ intelligitur tale
periculum non solum propter infirmitatem, sed etiaȝ si sit i quo
cunqȝ periculo vicino morti, puta si timeat hostem, vel predo-
nem, vel crudelitatem potentis, vel si nauigaturus sit, ꝛ per lo-
ca insidiosa transiturus. ff. de donat. cau. mor. l. iij. ꝛ. iiij. Idem
Hostien. ꝛ addit ꝙ idem est si obsessus sit, vel obsideat vbi ia-
ciuntur machine vel baliste, est tamen iniungendum ei ꝙ si eua
serit presentet se sedi apostolice vl ei, qui possit eũ absoluere mã
datum eius super hoc recepturus. extra de sen. excom. c. a no-
bis. ij. ꝛ idem in casibus sequentibus remoto. s. impedimento,
preterꝙ in puero. de sen. excom. de cetero in. fi. ꝛ. c. ea noscitur
in fi. ꝛ si cessante impedimento non se presentant incidunt i eã-
dem sententiam excommunicationis, extra de sen. excommuni
41 catio. Eos. lib. vj. ¶ † Secundus casus est cũ quis habet inimi
citias capitales, vel alias iustas excusationes propter quod nõ
potest se sedi apostolice presentare, de sen. exc. de cetero. de ista
excusatione stabitur arbitrio boni viri. ff. de ver. obliga. l. conti
nuus. §. cũ ita. extra de vo. ꝙ sup his. ¶ Terti⁹ ostiari⁹ qui p
textu officij clericũ non grauiter lesit, de senten. excom. Si vero
Et no. ꝙ si talis nõ casu fortuito, sed ex deliberatione percussis
set clericum grauiter, a papa dȝ absolui, extra de sen. excõmuni
42 ca. Si vero idem de officiali. ¶ † Quartus in officiali q in ar-
cendo turbam non ex proposito, sed non sine culpa aliquem cle
43 ricum percusserit, vt in. d. c. si vero. ¶ † Quod si clericus arma
tus venit ad bellandum, ꝛ facit insultum, ꝛ is contra queȝ ve-
nit ipsum capit secundũ Innocen. si scienter h facit excommuni
catus est, sed ad papã non mittitur, si tamen h fit ad defensionẽ
excõicatus, nõ est dum tamen cessante cã defensionis ipsum li-
bere abire pmittat, vt Host. dicit. si ẽt officialis publicus talem
capiat auctoritate propria qui aliter non poterat compesci ab
iniuria alterius non est, excõmmunicatus immo meret. xxiij.
q. iij. Fortitudo. ꝛ. c. sequenti. ꝛ h dico si prelatus nõ est ibi qui
h faciat, ꝛ ipse euȝ prelato ꝙ citius potest restituat, alioquin cõ
44 tra de sen. excõ. vt fame. §. laici. ¶ † Et nota ẽt Pet. de peru.
super. d. c. vt fame. ꝙ non solum iudici seculari licitũ est capere
clericum delinquentem ne fugiat, et vt presentet epõ, sed etiam
leso cuicunqȝ alij, fm Inno. qui etiã dicit, ꝙ si laicus habet cle-
ricum seruientem quem habet suspectum de furto, ꝙ potest il-
45 lum capere, ꝛ detinere. ¶ † Quintus si sit mulier, nec distingui
debet vtrum fortis, vel debilis. Et not. secundum Ww. ꝙ in po
testate episcopi est mittere, vl non, qꝛ non distinguitur circa eas
inter atrocem, ꝛ non atrocem iniuriam. ¶ Sextus si sit senex, ꝛ
valitudinarius. ¶ Septimus si sit membris destitutus, ita scȝ
ꝙ ad sedeȝ apostolicã accedere non possit, tres casus proxime
dicti habenẽ, extra de sentẽ. exc. c. mulieres. ꝛ. c. ea noscit. ꝛ. c.
ꝙuis. ¶ Octauus de infirmo, qui scȝ perpetuum habet infir-
mitatis impedimentum, vel etiam temporale, si timetur ꝙ acce
deretur mors, extra de senten. excommunica. ꝙ de his. ¶ No-
nus in paupere queȝ oportet mendicare, vt in dicto. c. ꝙ de his.
46 Et de his etiam quatuor casibus habes etiam. I. c. lij. ¶ † Deci
mus si regularis verberat regularem. de senten. excommunica.
Monachi. ꝛ. c. cum illorum, ꝛ etiam si percussisset secularem, de
senten. excommu. Religioso, lib. vj. ¶ Undecimus in his qui
non sunt sui iuris. sicut filijfamilias ꝛ serui, de senten. excommu
nica. Mulieres', de filiofamilias seruo no. ꝙ intelligenduȝ est
ꝙ non debent mitti quando hoc esset in preiudicium patris vl
domini, nisi fuisset tam enormis excessus ꝙ propter vitandum
scandalum essent ad sedem apostolicam mittendi, de senten. ex
commu. Relatum. ꝛ intelligendum est de seruis. s. q sunt serui-
lis conditionis, non de famulis seruientibus. sed de filijsfami-
lias intelligit Innocen. si sunt impuberes, alias si sunt adulti, li
cet sint in patria potestate mittendi sunt ad curiam quia in hoc
47 sui iuris sunt, quia possunt ire quo volunt. ¶ † Duodecimus
in impubere, de sentẽ. excommu. c. j. ꝛ hoc etiam si post puber-
tate m postulant se absolui, vt eo. titu. c. fina. ¶ Et not. si nõ sũt
doli capaces nõ inciderunt, si sunt doli capaces tunc incidunt,
si animo iniuriandi, aut vindicandi percutiunt. Sed postꝙ per
uenerunt ad pubertatem, vt in. xv. vel. xvj. anno si adhuc tales
sunt ꝙ sine periculo ad sedem apostolicam ire non possunt pro
pter imbecillitateȝ corporis, vl defectũ discretionis ab episco-
po possunt absolui, recepto iuramẽto ꝙ impedimento sublato
se presentabunt, vt nota. de senten. excommunicatio. c. fina.
48 ¶ † Dicit Pet. de palu. in. ij. senten. ꝙ pueri, ꝛ mulieres qui p
babiliter ignorant iura positiua, percutientes clericuȝ scientes
esse clericum, ꝛ nescientes penam canonis, nec scire debentes.
non enim peccant quia nesciunt canonem. Si quis suadẽte ꝛc.
nihilominus quia contra legem nature faciunt, cum penam le-
gis nature incurrerunt, etiaȝ penam legis positiue, ꝙuis excu
49 sabiliter ignorent. ¶ † Decimustertius de clericis qui commu-
niter viuunt ꝛ sub eodem tecto dormiunt, ꝛ in eadem domo ve
scuntur, de vita ꝛ honesta. clerico. Quoniam quod communi-
ter exponitur, quoniam simul viuunt in aliquo collegio. ¶ De
cimusquartus in monialibus, de senten. excommunicat. de mo
nialibus. ¶ Decimusquintus in hospitalarijs sancti Joan. hie
rosolimitani. extra de senten. excommunicatio. capitu. canoni-
50 ca. ¶ † Ultimus casus est de inferentibus clericis leuem iniu-
riam, extra eod. Peruenit. ꝛ licet quidam dixerint hanc decre
talem continere priuilegium non ius commune, dicit Joan. an
dre. in nouella super dicto. c. ꝙ consuetudo, que est optima le-
gum interpres interpretatur ius cõe. quod ius cõe cõtineat, ꝛ
ꝙ episcopi in leuibus possint absoluere, ꝛ hoc credo. Et ad cõ-
trariorum solutionem distinguo inter leuem, mediocrem, ꝛ gra
uem siue enormem offensam. vt in leui omnes indifferenter ab-
soluãr, in mediocri certas psonas priuilegiatas, vt ostiarios, of
ficiales, ꝛ seruos, ꝛ clericos communiter viuẽtes, ꝛ professos.
in enormibus nullos nisi in casibus in quibus papa non potest
adiri. Hec Joan. and. Idem Joan. de ligna. Et de enormi iniu
ria exemplificat Joan. and. super. c. cum illorum, eod. titu. di-
51 cens. ¶ † Enormis est si effodiat oculos, si vulnereẽ, si in thea
tro vel foro, vel in conspectu iudicis percutiatur, multo fortius
si in cimiterio, vel dormitorio vulneretur, si quocunqȝ membro
mutiletur, si ad effusionem sanguinis grauem ꝛ ex graui ictu
prouenientem perueniatur, si in episcopum, abbatem, vel secu-
larem clericum vel religiosuȝ manus inijciatur, si ex manus inie
ctione scãdalum oriatur. Item si in priorem sine abbatem, vel
locũtenentem manus iniecerit. ꝛ dicit Hostien. idem intelligẽ
dum quotiens inferior, ꝛ subditus in superiorẽ manus inijcit.
52 ¶ † Et p hoc videẽ solui questio de monacho, q absente abba-
te percussit vicarium quem abbas dimiserat in claustro, alium
tamen claustralem. Hic ibi. Pe. ẽt de peru. sup dicto. c. pdicta
põit ꝛ specialiter hoc, ꝙ si abbas se absentãdo loco sui dimittit
aliquem vicariũ inijciens manũ in eum reputaẽ enormẽ iniuriã
cõmisisse, vt absolui non posset citra sedẽ aplicã, ꝛ in directorio
iuris dicit ꝙ pdicatores ꝛ minores i hmõi enormibus iniurijs
seu pcussionibus incidentes vigore suorũ puilegio non possũt
absolui a superioribus ordinis sui. Et in eo. li. dicit ꝙ idem est.
s. enormis iniuria quandocunqȝ inferior in suum superiorem
53 manus inijcit. ꝛ Jo. de lig. super. d. c. Cuȝ illorum dicit ¶ † Nõ
cum religiosus percutit clericum secularem, hodie potest absol
ui per episcopũ in casu quo posset absoluere alium clericum. e.
ti. Religioso. lib. vj. dum scilicet percussura est leuis. Host. dicit
ꝙ iudiciũ de leui iniuria vel enormi est totum episcopi arbitrio
committendum, allegat extrauagantem perlectis. ꝛ addit. Ca
ueat tamen sibi de arbitrio temperato. Qui ergo per episcopos
non possunt absolui vel per suos prelatos sedi apostolice reler
54 uantur. ¶ † Sed vtrum legati de latere iure legationis valeant
quoslibet per hmõi absoluere sunt varie opinio. Ww. in specu.
tenet ꝙ non possunt absoluere pro atroci. Et intelligit atroceȝ,
homicidium, vel mutilationem membri non simplicem sangui-
nis effusionem, etiam cum ossium fractione. idem Host. in. c. ꝙ
translationem de officio. delega. Abbas tenet ꝙ quoslibet, ꝛ
pro qualibet percussione, vt in. c. Ad eminentiam, ꝛ. c. ea noscit
eodem titu. Joan. andre. ꝛ Joan. de lignano dicunt ꝙ hec opi
nio, videtur vera, si ponderetur textus constitutionum, qui lo-
quitur generaliter, ꝛ etiam quia concessum legatis, ꝛ sic vt be-
neficium latissime interpretandum, vt. l. si beneficio. ff. de con
stitu. prin. etiam qꝛ hoc est fauorabile animabus, ꝛ sic non est re
stringendum. Stat ergo regula ꝙ per solum summum ponti-
ficem, vel legatum de latere absoluantur tales.
55 ¶ † Qui legati de latere pape missi dum sunt extra terminos
sue legationis dummodo sunt in via, tales absoluere põt, etiaȝ
si tales excommunicati aliunde veniant, extra de offi. lega. ex-
cõicatis, sed legati qui nõ mittunẽ de latere pape, dũ sunt extra
terminos sue legationis neminem talem absoluere põt, sȝ dum
sunt

sunt .J. terminos prouincie sibi commisse possunt absoluere tantum existentes de prouincia sibi commissa, non aliunde venientes. & s3 Jo. an. legati de latere solū cardinales, alij vndecunq3 missi sunt, non dicunt de latere. ¶ † Maiores etiam penitētiarij in curia ac minores possunt absoluere de enormi lesione facta in personis clericorum, etiam si mutilassent, vel occidissent, dummodo non prelatos occiderint, vel mutilauerint, possunt autem hoc si sunt presentes ipsi que debent, absolui, & consilio prius habito consensu cum cardinali .s. summo penitentiario. & multomagis hoc potest ipse summus penitentiarius, non tamē occisores, vel mutilatores prelatorum potest absoluere sine cō sensu pape, sic reperi in libello casuum ipsorum penitentiarioꝝ & hoc dico quantum ad istud de penitentiarijs.

SVMMARIVM

1 Excommunicationem incurrunt hostiliter insequentes cardinales vel capientes, vel si socij fuerint & quas alias penas icurrant vt .J. nu. 4.
2 Quid si eos insultāt ad domū an pena de qua hic locum hēat.
3 Receptatores pari puniuntur pena.
5 Uerbum notitia quomodo accipiatur.

¶ Capitulum .ij.

1 SI quis deinceps in hoc sacrilegij genus irrepserit, ꝙ sctē romane eccl. cardinales hostiliter fuerit isecutus, vel pcusserit, aut ceperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, aut factū habuit ratū, aut cōsilium dederit, vel fauorem, & aut postea receptauerit, vel defensauerit scienter eundem sicut in crimine lese maiestatis reus perpetuo sit infamis &c. & .J. ex insecutione predicta, sicut ex iniectione manuum violenta ipso facto sententiam excōicationis quis incurrat tam ipse insecutor ꝙ̄ alij .s. dicti tanti mali participes, nec ab alio ꝙ̄ a romano pontifice, possunt beneficiu3 absolutionis obtinere, nisi in articulo mortis. Bonifa. extra de pe. c. felicis. lib. vj. & .J. Si princeps, senato, consul, potestas, vel alius dominus siue rector contra presumptores predictos pñtis ꝯstōnis tenorē non fecerit obseruari, tam ipse ꝙ̄ officiales eius .J. mensem postꝙ̄ res ad eoꝝ noticiā venerit, eoipso sniās excōicationis incurrant. Bonif. vbi .s. Insecutus, de persecutione, & captione non erit dubium, sed de insecutione hic specialiter statuitur h̄ pena. Jo. Hostiliter .i. sicut hostis, & inimicus capitalis vel publice, & manifeste, sic ēt sumitur .xj. q. iij. qcunq3 Archi. ¶ † Percusserit h̄ de illo intelligo q non iuste fecit puta se nō defendendo, tūc enim cessaret pena, q2 vim vi repellere licet cuilibet Jo. an. Ceperit cape. hoc
2 intelligo cum effectu, † vnde si non capiatur, sed fiat ei insultus ad domum, vt ei fiat iniuria, vel obsident eum in domo, vl' castro. non vt eum ibi custodiāt, sed vt inferāt ei verecundiā, non credo tunc habere locū qđ hic dicit ꝭm id qđ no. p Inn. in. c. nuper. de sen. excō. Ratū habuit, hoc intelligo cū eius ꝯtēplatione vel nomine sit factum. vt .J. de regu. iur. Ratū. Jo. an. Idem Archi. Fauorem, non nudum vel simplicē. Et nudū concilium vel simplex fauor intelligitur illius qui ad maleficium faciendū nihil adijcit Jo. an. & tales hanc sniām non incurrunt. vt dicit i
3 tex. ipsius ꝯstitutionis. Receptauerit. ¶ † Pari enim pena sūt puniendi receptatores, sine quibus diu latere non possunt delinquentes. ff. de recep. le. j. nisi essent consanguinei, vel affines. ff. eo. l. ij. Jo. an. ¶ † No. etiam ꝙ sic deliquentes incurrūt, & alias
4 penas multas temporales, & non solu3 ipsi sed & filij & nepotes eorum quas potes videre in tex. Dicit eni3 Archi. ꝙ quantu3 ad infamiam, & bonoꝝ confiscationem effectualem, & penā corporalem infligendam necessaria saltem generalis, vt .s. pronunctietur eum criminosum esse crimine lese maiestatis, alias ꝙ̄uis dominium bonorum suorum ipso iure, vel ipso facto etiā prius amittat ex die commissi criminis, nō tamen ei auferentur nec si et executio ablationis bonorum suorū, vel alteri pene, nisi post sententiam saltem generalem. postꝙ̄ res ad noticiam deuenit,
5 potest h̄ tripliciter intelligi. ¶ † Uno modo sic. quasi velit dicere, ꝙ si aliquis accusator existat, debeat ad instantiam huius esse criminalis, ex quo fuit contestata infra sep2cinm mensis p sententiam terminari, & executioni mandari, alioquin isti incurrunt penas impositas, & h̄ insertas. Secundo modo potest intelligi quod dicit de noticia, & absq3 accusatore aliquo denuntiauit sibi, ꝙ tale facinus ꝑpetratum, fuit, & hoc siue aliquis de officialibus suis h̄ nuntiauerit ipsi iudici, siue quicunq3 alius ꝙ̄uis priuatus, debuit ergo iudex statim vt audiuit tali nuntiatione recepta procedere ad inquisitionem, & testium receptionem ex vicino, i quo tale facinus dicebatur perpetratū, quos testes indicabit sibi denuntians, & si non omnes tamen aliquos, & si iudex neglexerit ꝙ nō inquisierit, veritatem non inuestigauerit, & sententiam condemnatoriam non tulerit, & executus eam non fuerit a tempore nūtiationis predicte sibi facte, & mensis lapsus fuit, ita ꝙ oia predicta expedita non fuerint isti pene subijcitur hic imposite & inserte, tam ipse ꝙ̄ eius officiales. h̄ tamen intellige, nā q̄ñ res ignorat oz plenius ad notitiam iudicis aduenire, & tunc diuina, & humana lex resoluatur, & ꝭm ꝙ ibi constitutum est remota acceptione personarum diffinitiua snia ꝑferatur. xj. q. iij. summope. Tertio modo potest intelligi qđ hic dicitur per notitiā p famam, vt iste mensis incipiat currere ex die ex qua ista fama auribus iudicis innotuit, ꝙ̄uis non sit. tunc. n. statim debet iudex procedere ex officio suo ad inquisitionē. hec Archi. & ibi ponit plures instantias ad predicta, & eas soluit & ibi multa dicit.

SVMMARIVM

1 Excommunicati sunt, nec nisi per pontifices absoluunt preterꝙ̄ in mortis articulo qui episcopum pcusserit vel bāniuerit.
2 Quid de occidente illum qui renuntiauit loco, & nō ordini, vel electum non consecratum.
3 Bannitis quod periculum immineat.
4 Socius an includatur sub verbo agentibus.
5 Consilium nudum quod dicatur.
Consilium quomodo prestetur.
6 Fauor simplex quid sit.
7 Defensor ita punitur sicut agens.
Et quis dicatur defensor.
8 Aduocatus defendens percutientem episcopum, an & quādo excommunicatus sit.

¶ Capitulum .iij.

1 SI quis suadente diabolo † h̄ sacrilegij genus prorupit ꝙ quēuis iniuriose pontificem, vel temere percusserit, acceperit, seu banniuerit, vel hoc mandauerit fieri aut facta ab alijs rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut ꝯsiliū in his dederit, aut fauorē seu scienter defensauerit eundem in illis casibus de predictis in quibus excommunicationem per ia3 editos canones non subiret sit hmōi nostre constitutionis auctoritate anathematis mucrone percussus, ac nō queat nisi per summu3 pontificem preterꝙ̄ in mortis articulo absolui, & .J. potestas vero consiliarij baliui scabini, aduocati, rectores consules, & officiales ciuitatis qui in episcopū suum cōmiserint aliquid premissoru3 quocunq3 nomine censeantur in premissis culpabiles existentes similiter excommunicationis snie a qua nisi vt premittitur valeant absolutionis beneficium obtinere sint subiecti. clemens extra de pe. Si quis in cle. diabolo. ꝙ si non fieret persuasione diabolica, puta ignoranter nō esset locus penis .J. scriptis de senten. excommu. Si vero paulus. Quēuis pontificem.
2 ¶ † Illos ergo qui renuntiauerunt loco non ordini videtur includere quo ad excōicationē incurrendam. Electos vero nōdū cōsecratos qui pontifices. id est epi non sunt non videtur includere quo ad excommunicationem incurrendam. Jo. an. Ide3 paulus ꝙ̄tūm ad electos non consecratos. Temere ille igitur qui percuteret se defendendo, non ligatur his penis. Joan. andre. Banniuerit. ¶ † Nota ꝙ plus habet ista decreta. ꝙ̄ illa felicis. eod. titu. lib. vj. in eo ꝙ punit bannientem, quod illa non facit Joan. an. & istud bannire procedit de consnetudine ciuitatum. Unde periculum quod imminet bannitis est diuersum secundum varietatem bannorum quibusdam enim si capiantur imminet mortis pculū, qbusdam solutionis pecunie, & quida3 possunt impune offendi. pau. Mandauerit, hic vr' solū mandatū punire, ēt si mandatū non sequat effectum, sed satis ē duꝝ h̄ tenere. Joan. posset exponi lra. vt .s. pcussiones, captiones, vel

banna sint facta, vt sic requiratur factum perfectum. Paul.
Idem Joan.an. Rata, opz ergo ꝙ hec facta sint eius contem-
platione, alias ratum habere non posset, de regu.iur.lib.vj.ra-
tum. Jo.an. Idem Pau. ⁊ Archi.in.c.felicis.e.ti.li.vj.in quo
4 dam simili. ¶ †Socius. h̄ stricte puto sumi socium pro agēte q̄
aliquid cooperatur ad actum percussionis captionis, vel ban-
ni. ⁊ lz in derelinquendo sint plures socij q̄nq̃z, quoꝝ nullus est
principalior, ⁊ tales includunt̄ sub agentibus, de quibus pre-
misit, q̄nq̃z tñ vnus est principalis, ⁊ alter cooperans, ⁊ sic sumi-
tur hic socius, qđ pz, qꝛ de faciente premiserat. Jo.and. †Consi-
5 lium fraudulentum non nudum, ⁊ dicitur nudū quod nihil adij-
cit ad peccatum, vt no.in.c.nuper.de sen.excom.in.ij.glo. Cōsi-
lium autem prestatur suadendo. rogādo, ⁊ impellendo, instruē-
do, vel vtilitatem inde secuturam ostēdendo, vt no. Innocē. de
homi.c. Ad audientiam. De nudo vero consilio hic non proui-
6 detur. Pau. Fauore. ¶ †Sciendum, ꝙ est simplex fauor qui
nil adijcit ad peccandum, de tali vero videt̄ hic intelligenduz,
⁊ qꝛ litera h̄ dicit in his. s. percussione, captione, vel banno, pa-
tet ꝙ fauens huic delinquenti post delictuz preter defensorez.
de quo sequitur non incurrit hanc penam, sed in materia here-
ticorum latius recipiuntur fautores, vt habes. j. Joan.an. De-
fensauerit puto ꝙ etiam defensorem post maleficium punire in-
7 tendit. ¶ †Est ergo quidam defensor. s. auctorizator delicti, ⁊
talis grauius punitur q̄z agens. xj.q.iij. Qui consentit. est alius
defensor, qui etiam post delictum defendit. puta impediēdo ne
delinquens ad manus iudicis deueniat examinandus, vel pu-
niēdus. xxviij.q.j. Si custos, vel impediendo ne fiat executio, h̄
etiam intendit includere, ⁊ probatur, eo.titu.felicis.li.vj. Non
puto ꝙ is qui talem defenderet ne ledatur a priuato. neduz ter-
tio, sed illo offenso, puta episcopo vel eius consanguineis vindi-
care volentibus incidat̄ hac pena. De illo qui defendit in iudi-
cio patrocinando. vide quod dixi post Hos. de cle.ex. Propo-
suit. super verbo fautorem. ¶ †Paulus autem h̄ prosequitur
8 ⁊ declarat per distinctionem, qꝛ. s. aut aduocatus, vel procura-
tor talis defendit iuste, qꝛ. s. putat eum inculpabilez iura pro eo
allegando, ⁊ ostendendo eum innocentem, ⁊ sic non ligatur ali-
qua pena etiam si postea appareat eum culpabilem. Rō est, qꝛ
in talibus iusta defensio reseruatur de excep. cum inter, aut con-
tra iustitiam, ⁊ conscientiam defendit, ⁊ sic ligatur hac pena de
here. si aduersus. Tales enim defensores appellantur. xviij.q.j.
te presentium pau.

SVMMARIVM

1 Excommunicationem non incurrit hereticus per solum actuz inferiorem.
2 Fidei dubios articulos ecclesia romana sola determinat.
In causa heresis in sentētia proferenda episcopus requirit capituli consilium.
3 Episcopus hodie in causa heresis non sentētiat sine inq̄sitore.
4 Excommunicatus est tenens vbicunq̃z de heresi dānatos.
5 Hereticus non est qui fidei romane adheret, licet alia apposi-tum teneat.
6 Excōicatus an sit faciens contra epī prohibitionem.
7 Absolutio ab excōicatione ob heresim an sit pape reseruata.
8 Hereticus quot modis quis dicatur.
9 Hereticorum credentes qui sunt.
10 Hereticorum defensores qui dicantur.
Et qui receptatores.
Et qui fautores.

¶ Capitulum.iiij.

Vicunq̃z semel in here-

1 sim †damnatam labitur eius damnatione seipsum
inuoluit. Gelasius pap. xxiiij.q.j.c.j. Ex gl. summa-
ria dicitur ꝙ siue veterem siue nouam sequatur heresim excom-
municatus est lz sit occultus. ¶ No. ꝙ occultus h̄ intelligen-
dus est respectu pluriū, ⁊ non respectu actus exterioris. Nam
s̄m Pet.de pa.in.iiij. pro solo actu interiori quo tamē solo hō
est pfectus hereticus non incurrit̄ excōicatio, sed si aliquo actu
exteriori manifestat delictū suū q̄ⁿtūcūq̃z occultum, tūc incur-
rit. Uniuersos q̄ ō sacris aliter sentire aut docere non metuunt
q̄z sacrosancta romana eccl. pdicat, ⁊ obseruat, ⁊ gn̄aliter quos-
cūq̃z eadem romana eccle. vel singuli epī p dioceses suas cum
concilio clericorum, vel clerici ipsi sede vacante cum consilio si
oportuit episcoporum vicinorum hereticos iudicauerint vin-
culo ppetui anathematis innodamus. Lucius.iij.in.c.ad abo-
2 lendam.de here. ¶ †Dicitur in quadaz glo. super verbo iudi-
cauerint. i. in heresim iam dānatā, ⁊ indubitatā incidisse alias
enim si de articulis fidei dubitatio orietur, ⁊ dubiū sit qđ bene,
vel male diceret sola romana eccle. hz determinare. xxiiij. qō.j.
Quotiēs. Et dicit Pet.de anch.not. epm cū ꝯsilio clericorum
posse de heresi cognoscere, ⁊ punire, ergo epī vbi ēt de fide agi-
tur sunt ordinarij, ⁊ de offō tenent̄ inquirere. j.eo. excōicamus.
dubia tamen fidei non possunt decidere, sz reseruanda sunt pa-
pe, ⁊ qꝛ cā heresis est ardua pz ꝙ in snia pferenda epūs req̄rit
ꝯsiliū capituli, lz ꝯsensum nō expectet, de his que fi.a prel. No-
3 uit. ¶ †Hodie nō potest epūs ferre sniam in cā heresis sine inq̄si-
tore heretice prauitatis. j.e.cle.j. No. ꝙ priuilegiū exēptiōis nō
eximit exēptū a iurisdōne diocesani committētē crimē heresis.
4 Pet.de ancha. ¶ †Dubitat̄ an q̄cūq̃z tz vbicūq̃z ꝯ articulos
parisius dānatos sit excōicatus, ⁊ videt̄ ꝙ sic, et si ñ snia epī, ñ li-
gat nō subditos nec extra territoriū, saltē snia huius decretalis
Ad abolendam, que dicit. Uinculo ppetui anathematis obli-
gamus oēs q̄ per singulos epōs tanq̄z heretici sunt damnati.
dicendū ꝙ epūs nō intēdit oēs articulos dānare sicut hereticos
sed sicut dubios ⁊ periculosos, tū qꝛ multi catholici eos tenēt,
tum qꝛ non excōicauerunt, sed denūtiauerunt excōicatos, tum
qꝛ non solū dogmatizantes, sz ēt aliter credentes essent excōica-
ti, tū qꝛ ad solū papā ptinet determinare gn̄aliter qd est hereti-
cū ⁊ qd catholicū. Nō est ergo excōicatus a iure q̄ tz illud, qđ
vna ecclesia pticularis iudicat esse hereticū, sz q̄ firmiter adhe-
ret ei qđ ecclesia vniuersalis, vel romana diffiniuit eē hereticū,
5 ad quā ptinet hoc, †qꝛ q̄ⁿdiu adheret hō fidei ecclesie romane,
q̄ⁿuis alia ecclesia tz oppositū nūq̄z est hereticus, de sum.tri.c.
dānamus, in fi. qꝛ illa non pōt errare sz omnis alia sic, sicut to-
ta ecclesia grecorum. Unde determinās ꝯ tales articulos non
6 incurrit sniaz iuris. ¶ †Si vero q̄rat̄ vtrū sniam epī incurrit ꝯ
eius phibitionē faciens, certū est ꝙ sic, si est subditus in loco sub-
dito, ⁊ idē est si exēptus ēt in loco exēpto, ⁊ multomagis si non
exēptus in loco exempto, qꝛ in talibus que sunt fidei non pro-
dest exemptio. Si autem si non subditus iure communi vl̄ sub-
ditus in loco extra territorium non incurrit. Si vero extraneus
in loco diocesis, aut est talis qui non sortitur forum rōne deli-
cti, sicut forte archiepiscopus, ⁊ sic non incidit, aut talis q̄ sor-
titur, ⁊ tunc si est de articulis per ecclesiam romanam damna-
tis tunc incidit, Si autem non est de illis non incidit, qꝛ nō pec-
7 cat per inobedientiam, qꝛ tunc non est subditus. ¶ †Et not. ꝙ
ex corpore iuris non videtur haberi. ꝙ absolutionez ab excōi-
catione propter heresim contractam papa sibi reseruauerit ex
quo argui posset ꝙ ab epīs possent absolui. p.c.nuper, de sen.
exc. sed per processum pape, qui fit annuatiz in curia sibi reser-
uat eorum absolutionem, vt patebit infra in ipso processu.
8 ¶ †Quot modis dicatur quis hereticus ⁊ quis proprie sit he-
reticus, ⁊ quot sint hereses iam conficte ⁊ quot modis punian-
tur ⁊ qualiter ⁊ quando ad misericordiam recipiantur, vide in
secunda parte titu. xij.c. de heresi. excommunicatio contra fau-
tores ⁊ receptatores hereticorum.

Excommunicamus omnes hereticos, ⁊ fautores ⁊ rece-

ptatores, ⁊ defensores eoruz. Honorius.iij. de senten. excom-
9 municatio. Nouerit. ¶ †Dicit Pet.de pal.in.iiij. quod credē-
tes hereticorum sunt qui licet nulli heresi expresse adhereant
credunt tamen hereticos esse bonos homines, ⁊ habere bonā
fidem, sicut sunt apud nos simplices, non habentes explicitam
heresim sicut quidem hereticalis captus cum vno heretico p-
fecto, interrogatus dicebat. Uolo mori in fide domini Guili-
elmi lau. Sic enim vocabat̄ ille perfectus hereticus iste erat
10 credens proprie. ¶ †Defensores autem sunt qui personam de-
fendunt, vt aduocati prestando patrociniuz, vel tabelliones fa-
ciendo instrumenta, vel iurantes alias iuuātes in causa qui aūt
nō personam, sed heresim defendit heresiarcha est, Receptato-
res sunt, qui in domo, vel terra sua eos recipiunt semel, vel plu-
ries publice, vel priuate. ¶ Fautores sunt qui aliquando fauēt
facto mittendo alimoniam, ⁊ huiusmodi, aliquando verbo vt
dicendo. Isti sunt boni homines, iniustum est agere contra eos
⁊ inquisitores imponunt eis maligne conficta. ¶ Item com-
missione quando qui potestate fungitur in capiēdo, ⁊ alias nō
fauent inquisitoribus sicut debent. Omnes isti sunt excōicati
ipso

ipso facto sicut heretici, quod intelligendum est dum tñ vitium
suum aliquo actu procedat exteriori publice, vel occulte. Itẽ q̄
in potestate existens ommittit facere, quod debet lz nihil exte-
rius agat incurrit, qr ad idem iudicium pertinet habitus, ⁊ pri
uatio. Hec ille dist. xiij. Quomõ exponantur dicta vocabula. s.
fautores, receptatores, vide in. c. seq.

SVMMARIVM

1 Hereticos ⁊ eorum credentes, receptatores, ⁊ fautores sepeliẽ
tes, excommunicati sunt.
2 Hereticorum credentes qui dicant. ⁊. J. nu. 3. 4.
5 Hereticorum receptatores qui dicant ⁊. J. nu. 6.
7 Hereticus siue heresiarcha dicitur qui hereticorum errores
defendit.
8 Hereticorum fautor quis dicatur.

Capitulum. v.

q Uicunq3 hereticos cre
1 dẽtes, †receptatores, vel fautores eorum scienter p̄
sumpserint ecclesiastice tradere sepulture vsq3 ad
satisfactionem idoneam, excommunicationis snie se nouerint
subiacere, nec absolutionis beneficiũ mereantur, nisi proprijs
manibus extumulent publice, ⁊ p̃ijciant huiusmodi corpora dã
natorum, ⁊ locus ille perpetuo careat sepultura, de here. lib. vj.
Quicunq3 laici vel clerici cum vniuersaliter dicat, quicunq3, ⁊
2 ita nullum excipiat. †Credentes, illi dicũtur credentes here
ticorum, qui ore proprio dicunt se credere erroribus eorum, de
peni. di. j. Fieri potest, ⁊ hoc indubitatum est, ⁊ probatione non
indiget. Itẽ q̄ adorauerint, ⁊ reuerentiam suo modo exhibue-
rint ꝯsolationẽ, vel cõionẽ ab hereticis acceperũt, vel similia p̱
petrãt, que ad ritũ eorꝫ ptinẽt. Credẽtes merito possunt dici fa
ctis q̄bus error exprimitur, vt posui exẽpla. Itẽ q̄ s̄mones, ⁊ p̄
dicationes eorꝫ audierit, si semel tm̃ audierint, ⁊ nũq̃3 amplius
redierint nõ dñt iudicari hereticorꝫ credẽtes, nec. n. vidẽtur ap
probasse quod postea vitarunt, ar. efficax ad hoc. i. q. j. Cõstat.
3 †Item si quis eos visitauit alimoniam dedit, ducatum pre-
stitit vel similia fecit in quibus nil de ritu eorum ostenditur. non
credo quod possint credentes iudicari. Nam hec fiunt quan-
doq3 interuentu pecunie, secus si prius erant lapsi, ⁊ postea ista
facerent, de hereti. lib. vj. Accusatus, omnes tamen predictos
quos dixi non debere iudicari credentes fateor suspitione ma-
xima non carere, ⁊ ideo posse eis indici purgationem canonicã
4 iuxta canonicas sanctiones. †Item qui libros hereticorum
suscipiunt si statim eos destruxerint incendio, vel alio modo in
noxios iudicandos credo. s. destruentes. v. q. j. c. j. alias si susce
pti sunt, ⁊ non destruunt est eis indicenda purgatio canonica.
5 Archi. †Receptatores, gl. archi. illi dicuntur tales qui sciẽ-
ter recipiunt, ⁊ si non frequenter argu. efficax, de penis. felicis.
lib. vj. Nam verbum frequentatiuum in iure pro simplici ver-
bo ponitur, vt receptare pro recipere. Horum autem qui scien
ter receptant, quidam sunt in culpa, quidam non.
6 †Hic notandum sane videtur, q̄ iura ciuilia videnᷓ illuz in-
telligere esse receptatorem, qui latenter recipit, ⁊ celat, ⁊ cõser-
uat, vt manus iudicis euadat, vt innuitur. ff. de recep. lib. j. De-
7 fensorem glo. Archi. †Si defenderit quis errorem ipsum,
damnabilior est eo qui errat, ⁊ non solum hereticus, sed etiam
heresiarcha dr̃. xxiiij. q. iij. qui aliorꝫ. si vero defenderit personaz
resistens viribus, vel potentia ne ad manus iudicis veniat pu-
niendus, vel examinandus, potest contra huiusmodi defenso-
res procedi ad excommunicationem, ⁊ pro huiusmodi presum
8 ptione posset ei indici purgatio canonica. † Fautores glos.
Arc. qui publica potestate fungunᷓ, vt prelati ⁊ p̃ncipes ex sola
ommissione possunt dici fautores, puta si ab ecclesia cõdẽnatos
non fugant, puniunt sicut debent. xxiij. q. iij. qui potest. Priua-
te vero persone in hoc casu si non capiunt, si pretereuntes non
detinent, fautores dici non possunt. Nam hoc pertinet ad eos
qui potestate funguntur. Et hoc verum nisi fuerint priuate per
sone tales q̄ iuramento se astrinxerint. Si enim iurauerunt in-
dicare ⁊ celant, non nego eos fautores. Item si quis excu-
sat hereticum non ex lingue lubrico nec per iocum, sed in conuẽ
ticulis vel inter laicos, sicut multi sepe dicentes. Isti nõ sunt ta
les quales dicuntur, nec negãt ista vel illa, vel forte, qr aduoca
ti sunt aliqui, ⁊ defendendo eos excusant eorum processus, pos
sunt dici Fautores, consideratiõe habita personarum loci, ⁊ tẽ-
porum. Item si quis facto faueat probatione non eget puta in
eo qui tali alimoniam prestat, ⁊ procurat, qui liberat, qui ea p̱
que liberatur subministrat et si que sunt similia. Itez in eo qui p̄
cibus liberatur. xiiij. q. vj. c. j. Scienter ergo si hoc nesciebat ip
se tumulans non ligatur hac pena, qr facti ignorantia vnum-
quẽq3 excusat. Ecclesiastice sepulture. vult dicere litera ista q̄ ta
lium cadauera non debent in cimiterio ecclesiastico tumulari,
nec alibi ad modum christianorum, sed foras iactari ab eccle-
siastica sepultura in signum perpetue damnationis Archidia.
Proprijs manibus ergo non alienis. Imponuntur predictis,
⁊ aliene pene, quas potes videre in textu.

SVMMARIVM

1 Excommunicati sunt rectores terrarum impedientes inquisi-
tores hereticorum.
2 Inquisitio fienda est, vt heretici a fidelibus discernantur.
3 Inquisitor ⁊ ordinarius si sint discordes qui alter vult hereticũ
condemnare, ⁊ alter absoluere, quid agenduz sit.

Capitulum. vj.

v T inquisitiõis negotiũ
1 †contra hereticam prauitatem ad dei gloriam, ⁊
augmentuz fidei nostris temporibus prosperetur
⁊ in qua constitutione sunt plures constitute excommunicatio-
nes. Primo omnes potestates, domini tẽporales, ⁊ rectores
quibuscunq3 dignitatibus, vel officijs, ⁊ nominibus censeantur
⁊ eorum officiales, ⁊ bulini, qui diocesanis, vel episcopis, vel in
quisitoribus heretice prauitauis non obediunt, in hereticoruz,
vel episcoporum credentium, vel defensorum receptatoruz, fau
torum inuestigatione, captione, ⁊ custodia diligenti, cum ab eis
fuerint requisiti sunt excommunicati. Secundo omnes predi-
cti rectores si predictas p̱sonas pestiferas non duxerint, vel du
ci fecerint sine mora, postq̃3 fuerint requisiti in potestatem seu
carcerez episcoporum seu inquisitorum, vel ad locum alium ali
quem de quo ipsi vel aliqui ex ipsis mandauerint infra eorum
dominorum vel rectorꝫ districtuũ, vbi per viros catholicos a p̄
fatis episcopis, vel inquisitoribus, vel eorundem aliquos depu
tatos sub arcta, ⁊ diligenti custodia teneantur, donec eorum ne
gotium per iudicium ecclesie terminetur sunt excommunicati.
Tertio omnes supradicti rectores, ⁊ eorum officiales, ⁊ nunctj
si de heresi ab episcopis, vel inquisitoribus condemnatos, ⁊ eo
ruz brachio derelictos non statim ceperint, ⁊ inde late animad
uersione debita puniendos, non obstantibus appellationibus,
quibuscunq3 predictorum sunt excommunicati. Quarto om-
nes supradicti rectores, ⁊ officiales, si captos pro crimine here
sis absq3 dictorum episcoporum, seu inquisitorum, aut saltem
alterius eorum licentia, vel mandato a captione, vel carcere li
berauerint sunt excommunicati. Quinto omnes supradicti ip-
sorumq3 officiales, si de crimine heresis cum mere sit ecclesiasti
cum cognouerint quoquomodo, vel iudicauerint sunt excom-
municati. Sexto omnes supradicti si executionem pro huius-
modi crimine a diocesanis, vel inquisitore iniunctam prompte
prout ad suuz spectat officiũ facere detractent, vel diocesis, vel
inquisitoris iudicium, sententiam seu processum directe vel in-
directe impedire presumãt sunt excommunicati. Septimo om
nes supradicti, qui scienter in predictis, vel aliquo predictorum
contra inquisitionis officium dederint auxilium consilium, vel
fauorem sunt excommunicati omnes predicti, si sententiam ex
communicationis in quam incurrissent omnino per annum su-
stinuerint extunc velut heretici condemnantur. Hec omnia in
predicta constitutione, que incipit, vt inquisitionis, extra de he-
2 re. lib. vj. vt inquisitionis. † vbi heretici dicũtur admixti fideli-
bus, de hoc facienda est inquisitio vt a fidelibus discernantur,
3 ⁊ inuenti corrigantur. Archi. Puniendos † q̄ si inquisitor, ⁊
ordinarius discordant in mandato, qr vnus mandat puniri per
se condemnatum alter mandat relaxari per se absolutum, sa-
tis videtur supersedendum donec consulatur papa, supra. c. p̱
ximo. Joan. and. Canon est sententie late, ⁊ quia non reserua-
tur absolutio pape ordinarius poterit absoluere. s̃. de sen. excõ
munica. nuper Joan. and.

SVMMARIVM

1 Inquisitores excommunicati sunt, qui odio vel gratia, vel lucro non procedunt contra hereticos nec possunt absolui nisi a papa preterq̃ in mortis articulo.
2 Crimen occultum an ligetur per constitutionem ecclesie & numero sequen.
Hereticus omnino occultus an sit excommunicatus.
4 Hereticum est dicere actum fenerandi non esse peccatum.
5 Hereticus quis dicatur.
6 Pertinax quis dicatur.
Iudei asserentes vsuram non esse peccatum non dicũtur hẽrici.
7 Hereticum est dicere vsurã nõ esse peccatũ, & facta restitutione non esse confitendum.
8 Hereticus non est qui male credit, & corrigi paratus est.

Capitulum. vij.

1 Inquisitores & alij ad dicti officij executionẽ ɔstituti si odij, gratie, vel amoris, †lucri, vel cõmodi tp̃alis obtentu ɔ̃ iustitiaз, & conscientiam suam ommiserunt contra quẽq̃ procedere, vt fuerit ꝓcedẽdum super huiusmodi prauitate. s. heretica, aut obtentu eodem prauitatem ipsam, aut impedimentum officij sui alicui imponendo eum sup hoc presumpserit quoquomodo vexare, preter alias penas excõicationis sniam eoipso incurrant, a q̃ nisi per romanũ potificem nequeãt preterq̃ in mortis articulo & tũ c satisfactione premissa absolui, nullo in hac parte priuilegio suffragante. Clemẽs in. c. multoꝝ, de here. in cle. obtentu, vbi ergo non pp alterum predictoꝝ, vel forte timore pp vitãdũ scandalum hoc admitterent, non est locus pene. Jo. an. Et ɔtra ɔscientiam. No. q̃ copulat contra iustitiam, & conscientiam.
2 eodẽ. s. odij gratie &c. vt. s̃. †Ex quo pз apte q̃ constitutio ecclesie militantis ligat crimen omnino occultum ad penã suspensionis, & excõicationis. Inducit ad h̃ multa iura, & subdit. Ex his videtur indubitatũ quod Arch. habeat ꝓ dubio, & disputatio ni relinquebat an hereticus oĩno occultus sit excõicatus. Joã. tз q̃ sic. xxiiij. q. j. in sum. & in glo. seq. placet ẽt Gof. & Ray. in summis. Exinde inducit multa iura que videnẗ facere in ɔ̃riũ. xxij. di. Erubescant &c. Tandeз Jo. an. ɔcludit sic de plano.
3 †Fateamur q̃ ɔstitutio militantis ecclesie oĩa occulta ligat, non tñ nominatim de illis iudicat tribunal ecclesie. immo ipsa ecclesia inquãtum ꝑ hoiem iudicat hoiem nominatiз, & inq̃tuз est collectio fidelium ligatos sic occultos hз pro solutis de sen.
4 excõ. A nobis, & sic loquunẗ ɔ̃ria. †No. ẽm Pe. de ancha. super cle. de vsuris ex graui. q̃ actus fenerãdi nõ sapit heresiз. nec ptinet ad inq̃itorẽ, & tñ ptinaciter asserere hoc nõ esse peccatũ, est hereticũ. Rõnẽ collige ex gl. nõ solũ cũ q̃ ɔcor. Paul. Ex quo collige decisionẽ eius qδ dubitabaẗ. quidã enim δ istis hiʒoc hoĩs in publicis predicationibus concitando turbã, & seditionem ɔ̃ clerum, vt ferẗ, asseruit exhortando, q̃ laici nõ tenebanẗ soluere decimas, nec de eis ɔfiteri, nec oblationes dare, & q̃ peccabant ɔ̃riũ faciendo, cũ essent omnes clerici mali, & de ecclesijs remouendi. querebaẗ an ista, & alia q̃plura essent heretica, & ꝓcedi posset ɔ̃ eum tãq̃ ɔ̃ hereticũ, & firmarũ fuit ꝑ oẽs sacre theologie doctores, & doctores vtriusq̃ iuris ibi existentes, q̃ sic, & hñ ꝑ doctrinã huius glos. Sapiebat enim ptinaciter & tenebat diuersas, & falsas opiniones reprobatas ꝑ sacros canones & canonicas sanctiones, ergo &c. vt in ea pз. Et pau.
5 clarius loquens dic. †Hereticus est non solũ q male sentit & docet de articulis fidei & sacramẽtis ecclesie, sed ẽt q falsam, & extortã expõnes in scripturis diuinis ponit ɔ̃ id qδ tз ecclesia diffinc. i. si quis diaconus. et intellige istũ tex. cle. ex graui. q̃ñ simpliciter & precipue qs asserit non esse peccatum fenerare. sз qr sunt nonnulli casus in quibus ꝓbabiliter dubitaẗ, vtꝫ in isto, vel in illo casu sit vsura, non esset hereticus qui teneret opi. ẽt forte
6 nõ veram, vt. s̃. c. nauiganti. de vsuris pe. †Et no. ẽm Pau. in cle. q̃ dicit ptinaciter, ptinax diciẗ q valde, & ipudẽter aliqd tenet & affirmat. vnde si ioco, vel ꝑ lubricũ lingue hoc diceret, si esset hereticus. xxiiij. q. j. ait. & sic pertinacia in malo, ꝑseuerantia in bono. iudei autem q̃uis affirmẽt vsuram non esse peccatum, non tamen possunt dici heretici, nec aliter contra eos procedítur. Ratio est, qr in eis non cadit heresis, que est ideз quod elisio, vel diuisio. xxiij. q. iij. heresis. Cum. n. non sint de gremio ecclesie, diuisionem ab eo facere non possunt, si tamen errorem dogmatizarẽt, etsi non vt contra hereticos, tamen per alios modos possent per ecclesiaз puniri sicut & in alijs casibus quando
7 offendunt fidem. Pau. †Not. etiam secundum Paul. vbi supra in Cle. ex graui de vsuris. q̃ qui dicit pertinaciter vsuraз esse pctm̃, sed facta restitutione non esse confitendum, sicut q est obligatus ex contractu licito, est hereticum, in contractu enim obligatur quis tantum homini, in vsura autem offendit, & obligatur deo & homini. & ideo post restitutioneз adhuc tenetur pe
8 nitere. †Item secundum eundem qui male credit, sed paratus est corrigi, & sequi certioratus fidem ecclesie, non est hereticus. xxij. q. ij. beatus Paulus.

SVMMARIVM

1 Inquisitores & eorum commissarij illicite pecuniam extorquentes sub inquisitionis pretextu, excommunicati sunt.

Capitulum. viij.

1 Inquisitores & eorum † vel episcoporum seu capitulorum sede vacante super hoc deputati cõmissarij qui si pretextu officij inquisitionis quibus suis modis illicitis ab aliquibus pecuniã extorquent, aut scienter attentant, ecclesiarum bona ob clericorum delictum predicti occasione officij fisco ecclesie applicare, sunt excommunicati, & absolui non possunt preterq̃ in mortis articulo, donec illis a qbus extorserint, plene satisfecerint de pecunia, sic exorta, nullis priuilegijs pactis, aut remissionibus super hoc valituris, cle. in. c. nolentes de here. in cle. commissarij. dãt ergo inquisitores quos vicarios vocamus vel substitutos. supra. c. proximo. Joan. an. commissarij, de episcopis loqui nõ videtur, licet etiam ab his debeant abstinere pena tamen que sequitur non habet locum in ipsis. Jo. an. Pretextu. si ergo non eo pretextu illicite exigit, licet faciat male, non tamen est locus pene. Jo. an. Pecuniam intelligo large. q. j. iij. totum. Ecclesiarum, de bonis ergo clericorum proprijs non ꝓhibet. Ecclesie multominus sibi ipsis vel officialibus vel fisco seculari cui applicata sunt ipso iure bona laicorum damnatorũ de heresi. Jo. and. Absolui per ordinarios cum sibi non reseruet papa. Joã. an. Satisfecerint si habent vnde, alias in hoc paupertas excusat de vsu. cum tu. Jo. an. quod prelatos ecclesiarum cogi non possumus ad officium inquisitionis exercendum. Bonifa. virtute conspicuus. quod magister ordinis in toto ordine, & quilibet prior prouincialis, & eius vicarius in sua prouincia possunt fratres suos per sedem apostolicam deputatos ad predicandũ crucem, vel ad inquirendum contra hereticam prauitatem reuocare remouere, & transferre, vel q̃ supsedeant iniũgere, alios quoq̃ substituere, si eis visum fuerit expedire, & in eos si contra uenerint censuram ecclesiasticam exercere non obstantibus literis apostolicis impetratis, vel impetrandis, que δ indulto hoc expressam non fecerint mentionem. Bonifa. virtute. De irritatione ordinationuз ab Octauiano, & Guidone heresiarchis factarum.

SVMMARIVM

1 Excommunicati sunt ordinem accipientes a scismaticis & ab eis res ecclesiarum ementes & ꝫ. nu. 3.
2 Uacare dicitur ecclesia quando habet pastorem hereticum vel scismaticum.

Capitulum. ix.

1 Ordinationes ab Octauiano † & Guidone heresiarchis factas, & ab ordinatis ab eis irritas esse censemus, adijcientes, vt qui dignitates ecclesiasticas, seu beneficia per predictos scismaticos acceperunt, careant impetratis. Alienationes quoq̃ que per ipsos scismaticos siue ꝑ laicos facte sunt de rebus ecclesiasticis omni careant firmitate, & ad eccclesiaз sine omni onere reuertantur, si quis contrariũ presumpserit, excommunicationi se nouerit subiacere. extra de scismaticis. c. i. A Guidone cum scisserũt ecclesiã, q nõ dñr scismatici immo potius dñr taleo qui

les qui diuertunt ab eis heresiarchis.i.scismaticis, Inn.ab eis ordinatis p ordinatos ab eis videt idem cū sit eadē rō defect9 scʒ executionis, q̄ dare nō potest qui nō habet. Joan.an. Laicos, auctoritate ipsoꝝ scismaticoꝝ, alias emens nō esset excōi-
2 catus, sed excōicādus ṡm Host. firmiter, †qꝛ ecclesia q̄diu habet pastorē hereticū, vel scismaticū vacare dr̄. Unde nō valent que a tali prelato fiunt in preiudicium ecclesie, si tamen acquirit talis prelatus ecclesie tʒ nec cassabit, ꝛ hoc in fauorem ecclesie. Ber. Reuertant, ergo reuertuntur talia ad ecclesiam nullo dato precio. Pe.de ancha. Sed emptor hʒ recursuʒ ad venditorem p precio ṡʒ Uin. si quis ꝯtrie.i.ordines exeq̄ndo, bn̄ficia retinēdo, vel bona alienata ṡm Hosti. subiacere illi scismatici q ab vnitate ecclesie recedunt, vt greci excōicati sunt.xix.di.nulli. Dicebat Host. illos scismaticos tm̄ qui se extollūt ꝯ ro.ecclesiā, ꝛ ab illa se sepāt esse excōicatos cū adherentibus, ꝛ dn̄r tales heretici illi.s.qui volunt ꝯ epm̄ aliquē insurgere, ꝛ epatum tenere, ꝛ clericos suos facere, ꝛ excommunicandi sunt. Pet.de
3 anch. ¶ † Nō ꝓ q ordines, vel bn̄ficia receperūt a scismaticis ipso iure excōicati sunt, ꝛ sic est canon late snie. qđ qdā vt Hos. intelligunt de adherentibus, ꝛ fauētibus ipsis scismaticis, Dicas ergo eos q alias non adherent nec fauent scismaticis illis. s.q recedūt ab vnitate ecclesie nec extollentes se ꝯ roma. ecclesiam, etsi ꝯ alios, non excōicatos ipso iure, sed sunt excōicādi. Pet.de ancha. Itē no. ꝓ excōicati sunt omnes sequaces adherentes, vel fauētes publice, vel occulte scismatici damnato in concilio Constantieñ. Pet. de luna absolutio pape reseruat. vt patet in processu curiali.

SVMMARIVM

1 Excommunicatus est asserens ecclesiam Romanam non esse aliarum caput ecclesiarum, nec canones ꝛ decreta condere posse.
2 Canonum contemptor quis dupliciter dicitur.
3 Canones ꝛ statuta continentia precepta transgrediens mortaliter peccat.
Secus si ex rationabili causa transgrediatur.

¶ Capitulum.x.

Qui asserit contumaciter
1 † ecclesiā Roma. nō esse caput aliaꝝ ecclesiaꝝ, ꝛ ñ posse condere canones, ꝛ decreta, ꝛ ei sibi tanq̄ capiti nō obediendum exōicatus est. xix.di.nulli fas. nota ꝓ istud c.loquit de cōtēptoribus canonum, ꝛ transgressoribus, Sʒ ṡm Hugo. ibidē ꝛ Pau.in cle. † dupliciter dicit qs ꝯtemptor ca-
2 nonum, vno mō, qꝛ apostolicaʒ sedē ꝯtumaciter negat esse caput ecclesiaꝝ, ꝛ hr̄e potestatem ꝯdendi canones decreta, ꝛ statuta eius non eē obseruāda, ꝛ talis est scismaticus, ꝛ hereticus, ꝛ excōicatus. ꝛ sic intelligendo d.c. est canon late snie. Et ad idem facit. xxij.di. oēs. xxv.q.j. violatores. Et idem di. Jo.an. Inno. Host. Scđo modo dicit qs ꝯtēptor ꝛ transgressor canonum, q ipsa mandata canonum non seruat, q̄uis credat, ꝛ dicat esse seruanda. h non est scismaticus ꝓprie nec excōicatus, ꝛ sic de huiusmodi intelligendo capl'm est canon ferende sententie vt dicit
3 Pau.in cle. ¶ † Si quis transgredit canones, ꝛ statuta continētia precepta siue affirmatiua siue negatiua peccat mortaliter. xiiij.q.j.§.qđ precipitur, secus si esset cā consilij intellige tūc canonē loqui de consilio qn̄ hoc ibi exprimit vel alia rō suadet sic intelligi. Non enim qui sic exhortatur ꝛc.ff.de dis qui no.infa. ob hec verba. cum aut preceptorie loquitur, vt de cele.mis. c. Dolentes ꝛ de eta. ꝛ quali.c.cū ecclesie, hoc trāsgrediēs peccat mortaliter, qꝛ impedit finem queʒ lator legis intendit, alias transgressor canonum ex rationabili causa non peccat mortaliter ṡm Tho. hec Pau.in cle.

SVMMARIVM

1 Incendiarij ecclesiaruʒ sunt excommunicati, ꝛ a papa absoluāt ꝛ quid de alijs ꝛ.j.nu.2.
An a legatis absoluantur.
3 Incendiarij postq̄ denunciati fuerunt ab episcopo absolui possunt.
Incendiariorum denuntiatio qualiter fiat.
4 Incendiarius quis dicatur.
5 Ecclesiarum appellatione quid comprehendatur.
6 Incendiarij vel fractores domoꝝ sitarum .j. ambitum ecclesiaꝝ priuilegiatū excōmunicati non sunt, sed vt sacrilegi puniēdi.

¶ Capitulum.xj.

Incendiarij ex quo sunt
1 † per ecclesie sniam publicati pro absolutionis bn̄ficio ad sedē apo. sunt mittendi, cle.in extrauaganti. extra de sen.excō.c.tua.glo.sup verbo publici in fi. sic dicit. nō credo ꝓ oēs incendiarij ḡnalr sint excōicati, nisi incēdiarij ecclesiaꝝ cū de alijs nō inueniā. Et per hāc decretalē nō ꝓbat ꝓ iure sint excōicati, sed illis primo excōicatis ab epis subsecuat publicatione, ꝛ denūciatione per hanc decretalem sibi papa eorum seruat absolutionem ad terrorem, alias epi possunt absoluere oēs incēdiarios, extra eo. nuper Ray. Gof. ꝛ Host. in summis suis, ꝛ Jo.de ligna. dicunt ꝓ incendiarij ecclesiarum, vel locorum religiosoruʒ, vel cimiterij, vel spacij priuilegiati in circuitu ecclesie seu locū ꝯtiguū priuilegiatis sunt ipso iure excōicati, vt in.d. decretali. ꝛ.xvij.q.iiij. Sicut antiquus. Est autem spacium priuilegiatū in circuitu ecclesie. xxx. passus, vel.xl. quo ad matricē ecclesiam, sʒ anteq̄ denūtient possunt absolui p ordinarios. Postq̄ vero fuerunt denuntiati nō nisi a pa. Et ṡm Joā. an. tales absolui non possunt a legatis ex iure legationis. Item mulier incendiaria sic denūtiata ab epō absolui non potest, etsi possit absolui ab iniectione manuū violenta in clericū ṡʒ Gu-
2 li. Joan.andre. hoc dicit de incendiarijs ecclesiarum, † Guliel. etiam dicit ꝓ incendiarij alioruʒ locorum postq̄ fuerint etiam denuntiati, possunt absolui ab episcopo vt cōiter dicunt docto. Pet.de ancha. dicit simpliciter de incendiarijs, ꝛ excommunicatis ꝛ denuntiatis, ꝓ sunt mittendi ad papam, communior.j. opi. secūda tutior. Incendiarij vero aliorum locoꝝ nō sunt ipso facto excōmunicati, sed excōmunicādi de iure cōmuni. xxiij. q.vi.c. Pessima. Ray. de iure autē particulari seu sinodali in quibusdam locis tales extiam sunt excommunicati, in quibusdam alijs ex consuetudine habentur pro excōmunicatis q̄uis reuera non inferatur excommunicatio absq̄ sententia secūdū
3 Guli. † ꝛ hi incendiarij postq̄ fuerunt denuntiati possunt absolui ab episcopis suis secundum quosdam, vt Guli. ꝛ Albe. sed secundum alios non nisi papa, ꝛ hoc dicitur in summa pisa. Jo.an. dicit tantum de incendiarijs ecclesiarum. Sed qualiter intelligenda sit ista denuntiatio, dicit Guli. ꝓ secundū quosdam intelligitur si fuerit denuntiatus nominatim.i.expresso nomine, secus vt dicunt si in generali, vt cum dicit sub hac forma excōmunicamus oēs illos qui fecerunt tale incēdium. Et subdit. Credo ꝓ siue in generali siue in speciali denūtietur incendiarius a solo papa est absoluendus presertim cum dicit Hug. ꝛ iurisperiti, ꝓ quando fertur snia sub hac forma. Excommunicamus omnes q fecerūt hoc vel illud. oēs intelligunt nominatim excōicati. Credo etiam ꝓ pape est reseruanda hec absolutio a quocūq̄ iudice fiat ista denūciatio, † ꝛ dicitur incēdiarius
4 ṡm Ray. q auctoritate ꝓpria ciuitatē vel villā vl' māsuʒ, vel segetē, vel rē aliā cum malo studio incēdit. Exponit gl. eius incēdit, vel incendi facit, aut incēdiarijs ꝯsiliū, vel auxiliū sciēter impendit, auctoritate ꝓpria.i.cū nō habeat ius mouēdi bellū, vel incendēdi mansum vel segetē.s.alienā. secus si ꝓpriā, qꝛ tūc nō teneret pena incēdiarij nisi dolo malo hoc faceret. vt.s.p incēdiū rei sue, aliena incēderent. Malo studio, qꝛ si faceret h ex negligentia, licet peccaret, non tamen incēdiarius vocaretur Guli. Item qui in bello iusto ignem imponit absq̄ precepto indictoris belli incendiarius est, licet damnum nō teneatur resarcire, q vero in bello iniusto etiam ex precepto incendiarius est, ꝛ damnum tenetur resarcire. Et not. qui in bello iusto villā vel castrū incēdit, si ibi ecclesia incaute comburatur ꝛ est molestum ei nō est excommunicatus, sed damnum resarcire tenetur. Item qui ponit ignem in loco religioso est excommunicatus qui vero in alia domo habitabili vel in grano est excommunicandus, alij vero incendiarij palearum feni lignorum ꝛ huiusmodi non di-
5 cuntur incendiarij. Lapus super.c. de immunita. ecclesia.c. Et nōnulli. lib. vj. dicit. hic dicendum videtur ꝓ appellatione ecclesiarum includantur nedum monasteria sed etiam omnia pia loca, nā ista equiparantur. ff. de testi. requisisti. facit qđ scripsit.
6 d.m. post Archi. ff. eo. lib. de testi. in integ.c.fi. ¶ † Uidi dubitari an incendiarij, vel fractores domorum sitarum infra ambitum ecclesiarum priuilegiatum, de quo habes decimaseptia.

q.iij.sicut antiquitus sint ipso iure excōmunicati sicut incēdiarij,ꝛ effractores ecclesiaꝝ q ēt postꝗ̄ fuerunt denūciati nō possunt.s.ipsi absolui nisi per papam,ꝛ videt ꝙ sic per.d.c. sicut,ꝛ de sen.excō.conquesti.super hoc consultus cum quibusdam iuristis consului,ꝙ talis.s.frangens,vel cōburens domū sitam.J. ambituꝫ,ꝛ confines.d.c.sicut antiquitus licet talis sit violator immunitatis ecclesie,ꝛ vt sacrilegus puniendus non tñ est excōmunicatus,ꝛ hoc per istud.c.s.nōnulli.ꝛ.c.conquesti.h ille.

SVMMARIVM

1 Sacrilegi loca sacra frangentes excommunicati sunt,ꝛ si sint denuntiati eos absoluit papa.
2 Effractor ecclesie quis dicatur.

Capitulum.xij.

Emoratos sacrilegos
1 † qui.s.confregerant violēter quasdaꝫ ecclesias,ꝛ expoliauerāt,excōicatos nuntietis,ꝛ faciatis sicut excōmunicatos arctius euitari,donec passis iniuriam congrue satisfaciant,ꝛ damna data resarciant,ꝛ cuꝫ literis vestris rei veritatem continentibus apostolico se conspectui represētēt, extra de sen.excō.conquesti.glo.excōicatos,ergo videt ex hoc,ꝙ ipso iure sint excōicati huiusmodi sacrilegi qđ est veꝝ de effractoribus ecclesiaꝝ ꝛ incēdiarijs ex quo enim incendiarij,ꝛ effractores ecclesiarum denuntiati sunt,nō possunt absolui nisi a papa,sed anteꝗ̄ denuntientur bene possunt absolui, si satisfacere volunt,vt in.c.nuper.e.titu.idē Archi.ꝛ Goff.Jo.an.autem,ꝛ Pe.de ancha.sic sumant. Qui cuꝫ effractione spoliant ecclesias.excōicati sunt,ꝛ postꝗ̄ sunt denuntiati sunt per papā absoluendi. Quidam extēdebāt istū casum ad facientes in ecclesia multum enormia,vt frangendo crucē,ꝛ diripiendo corpus xpi, vel rapiendo bona ipsaꝝ secundum Hostien.ꝛ Gof.in summis suis,ꝛ Jo.de ligna.in tracta.de cen.eccle.dicit ꝙ tales nō sunt
2 ipso iure excōicati,sed excōicandi. † Et no.ꝙ Guli.dicit credo ꝙ effractor ecclesie iudicādus est q dolo malo,aut per iniuriam violenter parietem fodit,aut suffodit,aut vitreaꝫ fenestrā fregerit,aut seraturam,aut ostia,aut cardines.aut vectes,dum tenēt ostia firmata,aut ipsum tectum ecclesie. Et no.secundum Guli.ꝙ qui vadit ad frangendum ecclesiam,ꝛ furandum,ꝛ tñ non frangunt,qꝛ inueniunt alias fractam vel apertam,ꝛ sic intrant vel asportant bona ipsius,non incidunt in istum canonē.

SVMMARIVM

1 Falsarij literarum papalium excommunicati sunt,ꝛ per papaꝫ solum absoluuntur.
Falsariorum predictorum pena que sit.
2 Rescriptum surreptitium scienter impetrans ꝛ illo vtens quomodo puniatur.
3 Impetrans literas a papa tacita veritate ꝛ suggesta falsitate excommunicatus non est.

Capitulum.xiij.

Os omnes falsarios lite
1 rarum† nostrarum apostolicarum,qui per se,vel p alios vitiū falsitatis exercent cū dēfensoribus,ꝛ fautoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos ꝛc. Inno.iij.extra de cri.fal.ad falsariorum. Innodatos,ꝛ sic est canon late sententie secundum Inno.ꝛ Host. insuper,ꝛ clerici officijs,ꝛ beneficijs sunt priuati,ꝛ degradādi sunt,ꝛ seculari curie tradendi ſm constitutionem legitime puniendi per quam,ꝛ laici legitime conuicti punientur,vt dicitur in tex.ꝛ cōiter dicit ꝙ absolutio a tali excommunicatione pape reseruatur,extra eo
2 dem dura.in fi.†no.ſm Pet.de ancha.in.d.c.ꝙ ille qui scienter impetrat rescriptū surreptitiū,ꝛ illo vtit,non incidit in illam penam,ſꝫ solū punit ꝙ careat cōmodo rescripti,ꝛ in expensis condēnet,de rescri.c.sup literis,sed falsans rescriptum vel vtēs falso ex certa scientia,vel per ignorantiam procedentē ex negli
3 gentia incidit. † Et no.ſꝫ Rich.sup.iiij.di.xviij. ꝙ impetrās literas a domino papa tacita veritate,vel suggesta falsitate, siue facit impetrans scienter,vel ignoranter,si talis veritas tacetur,vel talis falsitas suggerat,qua veritate manifesta vel falsitate non suggesta dominus papa non concederet. Non est excōmunicatus iure cōi,nec etiam illi qui in literis apostolicis vtuntur sub alio nomine impetrantis,qꝛ ꝗ̄uis tam isti ꝗ̄ illi digni sunt magna pena,ꝛ confusione,non tamen oportuit ius condere ꝙ tales essent excommunicati,qꝛ talis fraus a parte aduersa,vel a iudice contra vtentes talibus literis faciliter ꝛ certitudinaliter potest percipi,ꝗ̄uis ergo sic impetrans falsarius sit extendendo falsarij nomen.vt sumitur.xxv.q.ij.dicenti. non est tamen falsarius literarum domini pape,qꝛ veritas literas impetrat,ꝗ̄uis falsa suggestione,ꝛ sic non est excōicatus.

SVMMARIVM

1 Literis papalibus falsis scienter vtentes excōicati sunt.
Quid quando ignoranter.
2 Negligentia crimen est,ꝛ dolo comparatur.

Capitulum.xiiij.

q Ui literis vti voluerint
1 † eas primo diligenter examinent,quoniam si falsis literis se vsos dixerint ignoranter,earuꝫ sera penitentia euitari nequibit penas inferius annotatas. Inno.iij.i eo.c.Ad falsariorum.ibi dicitur de illis penis,ꝛ sic qui sciēter vtitur literis apostolicis etiam ab alio falsanas,est excommunicatus. Et no.quod dicit Host.ibidem ꝙ si simplex ignoranter vtit talibus literis falsis non excusatur, qꝛ per alios debuit inquirere. hoc arg.di.xxxvij.c.si.idem Ber.sed si falsitas erat ita latens,ꝙ de facili percipi non poterat in aperto si per se, ꝛ alios adhibuit diligentiam quam potuit,ꝛ nihil percipit,excusatus est,alioquin non extra de homi.c.Jo. Tunc enim secūdum Pe.de ancha.ibidem censetur iusta ignorantia,que habet excusare si adhibuit diligētiam quam potuit,ꝛ debuit,qꝛ h indagauit a peritioribus.xiiij.di. Ephesijs , non enim poterat
2 diuinare falsitatē rescripti,†licet si ignorauit ex negligentia,qꝛ hoc crimen est ideo punit ꝛ dolo cōparatur.ff.mā.l.fideiussor. ꝛ in.c. Dura.e.ti.dicit ꝙ si fallas literas se habere cognoscit.J. xx.dies.aut destruat aut resignet si penam excōicationis euadere voluerit. Et hoc intelligitur ſm Host. quando litere false aliquo casu ad eum peruenerunt,tales ergo non sunt ipso iure excōicati,ſꝫ post.xx.dies si non resignant, Pe.de ancha.

SVMMARIVM

1 Literas seu bullas recipientes nō de manibus pape vel ab eo deputatis.
2 Clericus quando beneficijs ꝛ officijs priuatur per sententiam priuandus est.

Capitulnm.xv.

Ahibemus ne quis apđ
1 † sedem apostolicam literas nostras nisi a nobis, vel de manibus illoꝝ recipiat,qui de mandato nostro ad illud sunt offm̄ deputati. Persone solēnes per nūcium recipere possunt de manibus predictoꝝ. Trāsgressor huius si laicus est excōicationi subiaceat.si clericus officijs seu beneficijs priuatus dānet. Inno.iij.de crimi.fal.c.dura. Apud sedeꝫ apostolicam. Illi ergo qui non sunt apud sedem apostolicā seu in curia nō ligant hac constōne,ꝛ aplica sedes est vbi est papa. Host.ꝛ Jo.an.excommunicationi subiaceat,dicas,ꝙ ipso iure
2 irrogat hec pena laico ꝛ etiam clerico,†qñ aūt clericus officijs ꝛ beneficijs priuat ipsa pena imponenda est per sniam,nec imponitur ipso iure , sed excōicatio ipso iure imponit ēt clerico. Pet.de ancha. Et no.ꝙ dicit gl.Ber.ibidē nō credo ꝙ si excōicatus q hoc non seruat ,immo indifferēter videmus ꝙ q libet p nuncium impetrat literas,ꝛ hoc papa scit,ꝛ tolerat nec aliquem repellit,nisi esset excōicatus,sed hoc intellige ꝙ litere de manibus pape,vel bullatorio tantum sunt recipiende etiam vel vice cancellarij vel alterius ad hoc deputati,alias false sunt ꝛ qui sic recipet esset excōicatus Jo.an.ꝛ Pet.de ancha. dñt ꝙ hoc quod dicit ista decre.hodie curia non seruat immo q̄ libet parue auctoritatis mittit ad bullatorem,ꝛ recipit.

Summarium

SVMMARIVM

1 Literas papales corrigentes, vel eis aliquid addentes, an et
quando excōmunicatus sit.
2 Rescriptum pape radens, vel immutans excommunicatus est.

Capitulum. xvj.

1 HOstiensis †In summa sic ait. hodie pre-
ceptum est, ꝙ in literis dñi pa
pe, nec in magno, nec in modico quis manuz appo
nere, etiam literam vnicā, vel punctum vnicum cor
rigendo. exceptis officialibus, qbus hoc est cōmissuz. Alioquin
manus apponens ex canone lato in curia ipso facto sententiam
excōmunicationis incurrit, que per aliquem citra sedem aposto
licam relaxari non potest. idem Goffre. Querit Ricar. in. iiij.
dist. xviij. vtrum inueniens literam dñi pape, cuius efficacia iam
expirauit, ⁊ ludo nō intentione vtendi aliquam literam in eo for
matam reformet, vel punctum faciat, vel per quēcunqꝫ aliuz mo
dum aliquid in ea imutet, sit excōmunicatus ipso iure. respōdet
vbi supra, ad istam qōnem, dicunt aliqui, ꝙ talis nō est excōmu
nicatus ipso iure. qꝛ illa excōmunicatio non intelligitur, nisi de
his que possunt alicui esse vtiles. predicta autem quo ad omnez
hominem esset inutilis. ⁊ ꝯtra hoc sic argui potest, qꝛuis illa lite
ra non imutata facta sit inutilis, tñ per rasuram sic mutari pos-
set, vt vtilis appareret, verbi gratia si ibi erat scriptum post trien
nium minime valituris, ⁊ pro triēnio poneret quinquēnium, iaz
appareret vtilis, que prius erat inutilis. Cum ergo quecūqꝫ mu
tatio, siue parua, siue magna contra literam, ⁊ volūtatem dñi pa
pe, per quam permutationem potest apparere vtilis plusqꝫ erat,
vel vtilis. cum ante non erat sit prohibita sub pena excōmunica
tionis iam late, videtur ꝙ immutās aliquid ꝯtra literam dñi pa
pe, de qua est questio sit excōmunicatus ipso iure, qḋ mihi con-
cedendum videtur, vt ēt habetur, extra de crimi. fal. in. c. ad fal-
2 sariorum. in glo. super illud per rasuram tenue. †Quicūqꝫ ra-
dit, vel imutat rescriptum pape excōmunicatus est, ⁊ falsarius.
⁊ in hoc nullam distinctionem adhibeo. ⁊ infra sic dicit. de lite-
ris tñ, que per nullam rasuram possent vtiles apparere, vtpote
litera curatoria data a ducentis annis, vel. ccc. aliter esset iudi-
candum, qꝛ si tota raderetur de nouo non posset apparere vtilis
propter bullaz, qꝛ in creatione cuiuslibet noui pape aliquid con
tra bullam immutatur, nomen enim eius ponitur in bulla.

SVMMARIVM

1 Statuta contra libertatez ecclesie seruari facientes sunt excom
municati, ⁊ ī. nume. 7.
Quid si ignorauerint esse contra libertatem ecclesie. ī. nu. 4.
2 Priuilegia concessa ecclesie per Deum que sint.
3 Et que per papam.
5 Statutum ꝙ nullus offerat, nisi in magnis festiuitatibus, vel ꝙ
tm̄ solum in exequijs expendatur, est contra libertatē ecclesie.
6 Iudicans secundum statuta, que sunt contra libertatem ecclesie
excommunicatus est.

Capitulum. xvij.

1 EXcōmunicamus Omnes qui de
cetero seruari fe
cerint statuta edita, ⁊ ꝯsuetudines, vel potius abu-
siones introductas ꝯtra ecclesiasticam libertatem,
nisi ea de capitularibus suis infra duos mēses post hmōi publi-
cationem sententie fecerint amouere. Excōmunicamus statu
tarios, ⁊ scriptores statutoꝝ ipsoruz. necnon ⁊ potestates, ⁊ con
sules, ⁊ rectores, ⁊ ꝯsiliarios locorum, vbi de cetero huiusmodi
statuta, ⁊ consuetudines edite fuerint, ⁊ obseruate, necnon, ⁊ il-
los, qui sm ea presūmpserint iudicare, vel in publicam formam
scribere iudicata. Bono. iij. de senten. excōmunica. nouerit. eccle
siam laici Heremite, ⁊ reclusi, hic sub nomine ecclesie non com-
prehenduntur, nisi se subiecerint alicui probate religioni. Guil.
libertatez que consistit in priuilegijs ꝯcessis super spiritualibus,
vel temporalibus generaliter, vel singulariter, siue a Deo, siue a
2 papa, siue ab alijs principibus, sm Inno. ⁊ Host. ⁊ Abba. † Et
a Deo quidem concessa sunt multa, vt illud. qḋcunqꝫ ligaueris
super terram ⁊c. ⁊ hoc quātum ad personam pape extēditur ad
interpretationem omnium dubiorum. extra qui filij sint legiti. c.
per venerabilez. Item ꝙ decime, ⁊ primitie ad clericos spectēt.
xvj. questio. j. reuertimini. Item ꝙ ecclesia sola res ecclesiasticas
ministrare potest. xvj. questio. j. §. item imperator. Item ꝙ de spi
ritualibus ius cōdere, ⁊ iudicare potest, ⁊ multa alia priuilegia,
3 que continentur in no. ⁊ ve. testa. † A papa priuilegia concessa
sunt, vt qui inijcit manum violentam in clericum, sit excōmuni-
catus. Item ꝙ in legatis ad pias causas sufficiunt duo testes. ex
tra de testament. c. relatum. ⁊ multa alia priuilegia, que a vica-
rio Christi concessa sunt, que habētur in iure canonico. Item ab
imperatoribus multa cōcessa sunt, que sparsa in iure ciuili, vt de
immu. eccle. ⁊ huiusmodi, nec extendūt dictas cōstitutiones ad
priuilegia data nō vniuersaliter, sed particulariter aliquibus ec
clesijs, siue sint data talia spiritualia a papa, siue ab imperatori-
bus, siue ab alijs principibus. Ioan. an. de capitularijs, idest in
chartulis, siue libris, in quibus talia scribi consueuerunt, ⁊ sic sa
tisfecerint, episcopus absoluet, qꝛ papa sibi non reseruauit. Ioā.
an. infra duos menses. hec ꝯstitutio modo ligat omnes, qꝛ iam
dudum fluxerunt illi duo menses, de quibus fit mentio in isto. c.
Hosti. Excōmunicamus statutarios ⁊c. Statutarij, ⁊ scriptores
statutoꝝ statim ligantur, nec excusationem habere possunt in to
to, ⁊ si qñqꝫ excusentur a tanto. potestates autez, ꝯsules, ⁊ recto
res possunt habere excusationem quātum ad obseruationez sen
tentie, ⁊ deletionem statutoꝝ predictoruz, que ignorare possunt,
ex quo vero certificati sunt, ⁊ obedire negligunt, ꝯstitutio eos li
gat, qḋ ad arbitrium boni viri referēdum est, qñ scilicet scire po
tuerunt, vel non, aut qñ impedire, ne seruentur, vt. s. intelligatur
hoc quācito potuerit bono modo concesso aliquo interuallo, ꝙ
si hoc post sciuit de nocte, vel in festo tam solēni, ꝙ conciliuz con
gregare non potuit, vel tunc erat infirmus, arbitrabitur bonus
iudex. Ho. ⁊ Ioā. an. Io. vero de ligna. in tractatu de cen. eccle.
dicit, ꝙ predicti potestates, ꝯsules, ⁊ huiusmodi sunt excōmuni-
cati, non excōmunicandi, nec obstat. c. graue. vbi dicit canon. fe
rende sententie, qꝛ ibi denunciantur excōmunicandi non excom
municati, vel dic ꝙ non est absurdum, ꝙ excōmunicati a iure ite
rum excōmunicentur ab homine. Officiales vero sunt excōmu-
nicati, si seruauerint illa statuta, vel etiam negligentes fuerint ad
ea delenda, rectores ciuitatum, qui non habent potestatem statu
ta tollendi non ligātur hac sententia, nisi sm illa statuta iudicēt,
aut nisi possint operari, vt illa deleant, ⁊ hoc negligant. Pet. de
ancha. querit de ꝯsiliarijs illoruz locorum, ⁊ ponit distinctionez
Innoc. qui sic ait. si tale ꝯsiliarij in illis locis vbi seruantur statu
ta contra ecclesiasticam libertatem, habent potestatem destruen
di, ⁊ non faciunt excōmunicati sunt, etiam si dedissent ꝯsilium ꝙ
destruantur, nō facit eos euitare penam. si nō habent potestatez
non incurrunt excōmunicationem. sed si nescirent esse predicta
statuta. dicit Host. tunc ligari, qñ sciunt, ⁊ non delent cum pos-
sunt. Tempus autem ad hoc dabitur arbitrio boni viri, idest iu-
dicis, sed non videtur se posse excusare, allegando ignorantiam
facti, ex quo ita publice promulgata sunt statuta, tñ saluando di
cta precedētia, dicit ꝙ ignorātia predicta excusat ab excōmuni-
catione, ad quam incurrēdum requiritur dolus, sed non ab alia
4 pena, † sz quid si sciuerūt predicta statuta, ⁊ ignorauerūt esse con
tra ecclesiasticam libertatem. ibi dicit Inno. ꝙ nō incidunt cum
excōmunicatio nō liget, nisi contumacem. xj. q. iij. c. certū. nec fer
tur, nisi pro magnis criminibus. fatetur tñ ꝙ possint aliter puni
ri, dñs meus Io. de ligna. putat eos nō audiendos, qꝛ est igno-
rantia iuris, que nō excusat. de reg. iu. ignorantia. hec Petr. de
5 anchar. † Nota etiam, sm quosdam, ꝙ si qui statuerūt, ꝙ nul
lus offerat, nisi in magnis festiuitatibus, alias non, vel si tātum,
ꝙ super mortuo non, nisi talis pānus, vel tot cerei, ⁊ huiusmodi,
hoc esset ꝯtra ecclesiasticā libertatem, super isto. c. nouerit. Hen
ricus boych dicit, ꝙ statuentes, vel statuta dictātes, vel scriben
tes ipsa, aut fieri ꝯsentientes, aut facientes seruari statuta cōtra
ecclesiasticam libertatez statim sunt excōmunicati ipso iure. naz
tempus duoꝝ mensium, qḋ datur ad delenduz ipsa statuta, vt vi
tent hanc penam cepit currere a tempore publicationis huius
decre. ⁊ sic iam diu trāsiuit illud tempus, sm Guil. ⁊ Hosti. qui-
dam tñ exponunt huiusmodi publicationem postqꝫ, scz in singu
lis locis fuit publicata, ⁊ hoc benignius, sm Hosti. sed primum
6 verius, sm Io. an. † Qui vero sm talia statuta presumpserint iu
dicare, vel in formam publicam scribere iudicata, statim tales
sunt excōmunicati, sm Hostien. secus autem si in priuatam for-
7 mam scriberent. Io. an. † Officiales vero, ⁊ ꝯsiliarij tunc signan
tur, si sciētes esse ea ꝯtra libertatem ecclesiasticam, ꝯsenserint de
licto, vt qꝛ ea seruauerunt, vel dederunt ꝯsilium, ꝙ seruentur, vel
negligentes fuerunt ea de suis capitularibus delere, vel officiuz

dimittere, quãcito de eis certificati sciunt, ꝛ cognoscunt ea esse
contra libertatem ecclesie concessam, aliquo tñ medio interual-
lo ad arbitriuꝫ boni viri. Alie vero persone nominate in hac de
cre. lꝫ seruent huiusmodi statuta non sunt excõmunicate, ſm In
noc. ꝛ Jo. an. hec ille. qui quidem dicit de facientibus contra li-
bertatem, seu priuilegium vniuersalis ecclesie.

SVMMARIVM

1 Excõmunicati sunt principes suis subditis prohibentes, ne ec-
clesiasticis personis fiant obsequia corporalia.
2 Quid si prohibens non habeat dominium in aliquos, an sit ex-
communicatus.
3 Statutuꝫ prohibens venditionem non fieri in forenses nõ com
prehendit venditiones ecclesijs factas.
Et hoc statuentes non sunt excommunicati, ꝛ quare.
4 Statutum laicorum, qđ iens de nocte tantum soluat, clericos
non ligat.

Capitulum. xviij.

1 NOs† qui Temporale dominium obtinẽtes
suis subditis, ne prelatis, aut cleri-
cis, seu personis ecclesiasticis quicquã vendant, aut
emant aliquid ab eisdem, nec ipsis bladum molant,
coquant panem, aut alia obsequia exhibere presumant aliqñ in-
terdicunt, cum talia in derogationem libertatis ecclesiastice pre
sumantur eoipso excõmunicationis sentẽtie decernimus subia-
cere. Bonifa. de imu. eccle. lib. vj. libertatis. lꝫ isti, quo ad verba
viderẽtur non infringere libertatem, tñ infringebãt faciẽdo frau
dem de persona ad personam, de quo dic. vt. xiiij. qõ. iij. pleriqꝫ.
2 Jo. an. † Querit hic Domini. de sancto Gemi. quid si ista prohi
bitio fiat per illum qui non habet dñium, an habeat locum pena
hic posita. respõdet ꝙ nõ per tex. qui hic dicit de dñis prohiben
tibus suis subditis, ꝛ exponit illud temporale pro seculari dñio,
3 ꝛ subdit. † Sed pone ꝙ fiat statutum, sicut in Italia in multis ci
uitatibus, ꝛ dñijs, ꝙ prohibeat, ne quis donet, vel vendat rẽ im
mobilem alicui non existẽti de iure statuentiuꝫ non subeũti one-
ra cõmunium, vel dñorum, ꝛ irritat donationem, vel venditio-
nem, ꝛ penam imponit, an per talia statuta includãtur donatio-
nes, ꝛ vẽditiones in ecclesijs, ꝛ ꝙ nõ includãtur, ꝛ non teneãt ta
lia statuta quo ad eas, pbat per. c. ecclesia sancte Marie. de con
stituti. ꝛ per plures rationes. ꝛ ꝯcludit ꝙ huiusmodi statuentes
hac pena nõ sunt ligati, ex quo non fuit statutum expressuꝫ de ec
clesia, qꝛ si hoc fuisset tũc ligati essent, qꝛ statutum est ꝯtra eccle-
siasticam libertatem, tenuit enim istud statutuꝫ, ſm cõmuneꝫ sen
tentiam omnium doctoꝝ, quo ad laicos transferentes in laicos
iurisdictionis aliene, sed si istud extenderẽt ad ecclesias incipe-
rent ligari, nec esset absurdum dicere, ꝙ iudex ecclesiasticus pos
set illos, ad quos pertinet cogere ad declarãdum statutũ, vt non
respiceret ꝯtractus fiendos cum ecclesijs. extra de here. c. statu-
4 tum. † refert enim Jo. an. in nouel. ꝙ Uin. ꝛ Abb. dicũt, ꝙ sta-
tuto facto laicoꝝ pro cõmuni vtilitate, ꝙ vadens de nocte sol-
uat tãtum, clerici non sunt subiecti, sed per suum iudicem arcen-
di. dist. xcvj. bene ꝗdem. secus dicũt de bãno in pascendis peco-
ribus, vel ad aquam ducendis, tunc enim tenentur pastores de
damno propter mercedem quam accipiunt.

SVMMARIVM

1 Usurpantes iuspatronatus in ecclesijs, vel bona vacantia eccle
siarum excommunicati sunt.
2 Masculinum a canone prolatum, quãdo feminã comprehẽdat,
3 Occupare, ꝛ inuadere, quomodo inter se differant.
4 Sacrilegium cõmittentes non sunt excõmunicati, nisi cum effra
ctione, ꝛ incendio hoc faciant.
5 Raptores ecclesiarum quando sint excommunicati.

Capitulum. xix.

1 SAncimus † Uniuersos, ꝛ singulos, qui
regalia, custodiam, siue guar
diam adocationis, seu defensionis titulum in eccle-
sijs, monasterijs, siue quibuslibet alijs pijs locis de
nouo vsurpare conãtes bona ecclesiarum, monasterioruꝫ, aut lo
corum ipsorum vacãtium occupare presumunt, quocũqꝫ digni-
tatis honore presulgeãt, clericos etiam ecclesiarum, monachos
monasteriorum, ꝛ personas ceteras locorum eorũdem, que hoc
fieri procurãt eoipso excõmunicationis sentẽtie se nouerint sub-
iacere. Bonifa. de elect. generali. lib. vj. vniuersos, ꝛ vniuersas,
nam appellatione si quis, ꝛ si qua cõtinetur. ff. de verb. signif. l. j.
2 ꝛ. ij. † ꝛ ſm Bar. verbum masculinum prolatum a canone com-
prehendit femininum, qđ probatur. xvij. q. iiij. si quis suadente,
qđ verum, nisi per eandem, vel alia iura excipiatur femina. J. eo-
dem. indẽnitatibus. Joan. an. qđ Archi. intelligit de canone pu
niente crimina. singulos, vt qñ persona vsurpat suo nomine in-
frascripta. vniuersos vero dixit, puta quãdo aliqua vniuersitas
sibi infrascripta vsurpat de nouo. Archi. regalia, dic ea que ca-
pit rex vacante ecclesia, vt patet in regno Frãcie, ꝛ Anglie. naꝫ
illa vocantur regalia iura regis in quibusdam ecclesijs vacanti-
bus competentia, quibus de prelato ordinatis illa percipiũt pre
lati, vt not. tex. Archi. guardiani, qꝛ dicunt se debere custodire
ecclesiam vacãtem, donec de prelato fuerit ei prouisum, vt patet
exemplum in ecclesia Parmẽsi, vbi tales custodes laici, ꝛ nobi
les appellantur vicedomini, patet etiam exempluꝫ in ecclesia flo
rentina, ꝛ sumitur hoc verbum, ꝛ precedens, scꝫ custodiam pro
eodem, vnde expone, siue pro idest. ꝛ intelligunt quidã hoc com
prehendi sub hoc nomine iuspatronatus, qđ non credo, sed in-
telligo simpliciter, sicut sonat, quamuis aliter notatur. J. de iure
patrona. Archi. sed Joan. an. sic dicit. custodiam, ꝛ que sequun
tur expone ſm Bar. in iuspatronatus. qđ ſm diuersas regiones
diuersa sortitur vocabula. ꝛ addit quocunqꝫ nomine censeãtur,
vsurpantes de nouo tale ius in ecclesijs, ꝛ alijs pijs locis, ꝛ bo-
na ipsorum vacantium occupantes, excõmunicati sunt ipso iu-
re. Alijs, vt hospitalibus, ꝛ alijs quocũqꝫ nomine vocatis. Jo.
an. de nouo vocatis, scꝫ a. xl. ann. citra, ſm Bar. de consue. c. fi-
na. ꝛ hoc per literam, que sequitur, vel ex antiqua consuetudine,
que scꝫ habetur. J. in tex. hic non posito, Joã. an. bona, de quibus
3 nulla est laicis attributa potestas, alias facultas, † occupare in
malam partem sumitur, ꝛ proprie mobilia dicuntur occupari,
immobilia dicũtur inuadi, sepe tamẽ vnum sumitur pro reliquo,
procurat forte occasione discordie inter eos suscitare, ꝛ dicũtur
procurare opere, ꝯsilio, persuasione, ꝛ cooperatione. Joan. an.
4 † Nota ꝙ cõmittens sacrilegium in auferendo res sacras, vel
non sacras, sed de loco sacro, non sunt de iure cõmuni excõmuni
cati, nisi hoc facerent cum effractione, vel incendio, vt extra de
senten. excõmu. conquesti. in glo. sed si tales post monitionẽ non
se emendarent, sunt excõmunicandi, sic etiam alias auferentes
bona ecclesiarum non sunt ipso iure excõmunicati, nisi vacãtiuꝫ,
vt in isto. c. generali. de electio. lib. vj. qđ autem dicitur in decre.
xj. questio. iij. canonica. de violatoribus ecclesiarum, vt. xvij. que
5 stio. iiij. omnes † de raptoribus bonorum ecclesiarum, ꝙ sunt ex
cõmunicati, intelligendum est ſm Ricar. in. iiij. de violatione, ꝛ
raptu que fiunt cum probabili, alias personali effractione, vel
violentia, ꝛ huiusmodi.

SVMMARIVM.

1 Compellentes clericos ad eis submittendum bona ecclesiarum
excommunicati sunt.

Capitulum. xx.

1 NIci† qui Prelatos, vel capitula ecclesia
rum, seu alias personas ecclesia
sticas ad submissiones huiusmodi faciendas hacte
nus compulerunt post competẽtem admonitioneꝫ
remissa submissione, quam per vim, vel metum exegerant eccle-
sias, ꝛ bona ecclesie eis submissis, taliter in sua libertate dimit-
tant. Illi vero qui prelatos, aut personas easdeꝫ ad talia facien
da compulerint, cuiuscunqꝫ sint ꝯditionis, aut status excõmuni
cationis sint sententia inodati. Ex ꝯtractibus preter ea sup pre
missis huiusmodi licentia, ꝛ ꝯsensu interueniente, hactenus ini-
tis, aut quos in futurum iniri contigerit, seu occasione illoruꝫ lai
ci, vltra id qđ ex natura contractuum ipsoruꝫ, vel adhibita in ip
sis lege permittitur, aliquis nõ vsurpent. qui vero secus egerint,
nisi legitime moniti, ab huiusmodi vsurpatione destiterint, resti-
tuendo etiam, que taliter vsurpauerunt, eoipso in sententiam ex
cõmunicationis incurrant. Grego. x. de reb. eccle. non alie. hoc
consultissimo. libro. vj. submissiones huiusmodi, idest de quibus
dixerat in princip. vbi prohibet prelatos, ꝛ ecclesias sibi cõmis-
sas bona immobilia, seu iura ipsarũ laicis submittere absqꝫ ca-

pituli

pituli sui ꝯsensu, ⁊ apo.se.snia speciali.s.instituendo, vel recognoscendo, seu profitēdo ab illis ea, tanꝙ a superioribus se tenere, seu ab ipsis eadem aduocādo, vel ipsos patronos, vel aduocatos ecclesiarū, seu bonorum ipsoꝝ perpetuo ad tempus nō modicum statuendum. Talis ergo submissio hic prohibetur, nō autem alienatio bonorum ecclesiasticoꝝ. ¶ Et no. ꝙ comprehenduntur etiam hic femine.s.religiose, ⁊ ꝙ dicitur aduocādo, exponitur, tanꝙ ab aduocatis recognoscendo. ⁊ ꝙ dicitur ad tēpus non modicum inde trahitur, ꝙ ad modicum tempus possunt vocari in patronos, vel defensores, ⁊ dicitur modicum tempus.i.x. annos, vel sm Bar. relinquetur iudicis arbitrio, ⁊ ꝙ dicit competentem monitionem intellige trinam, nisi facti necessitas aliud suadeat. Joan. andre.

SVMMARIVM

1 Represalias concedētes contra clericos, ⁊ eorum bona excommunicati sunt.

¶ Capitulum. xxi.

1 Alii† qui Represalias aduersus personas ecclesiasticas, seu bona ipsarū concedunt, vel extendunt ad eas, nisi presumptionē huiusmodi reuocauerint a cōcessionis, vel extensionis tempore infra mensem, si persona singularis fuerit sententiam excōmunicationis incurrat, si vniuersitas ecclesiastico subiaceat interdicto. Grego.x. de iniurijs.c. si pignorationes. libro.vj. ecclesiasticas, vt clericos, templarios, hospitalarios, ꝯuersos, ⁊ Deo deuotos.xij.q.j.duo. Joā.and. extendūt, facit differentiam inter extendere, ⁊ ꝯcedere, qꝛ ciuitas, vel superior dicitur concedere, sed ille cui ꝯceduntur extendere, puta qꝛ ciuitas Bonon. dedit represalias ciui suo ꝯtra Florentinos, quas extendit ille ad clericos. Joā.and. presumptione, idest ꝯcessione, vel extensione represaliarum, qđ est contra libertatem ecclesiasticam. Jo.an. mensem, ꝙ si infra mensem istum processum fuit ad actum, qꝛ fuit ecclesiastica persona pro alia pignorata, idest represalia facta contra eum. nunquid hec postea habebit locum infra mensem. Dic sm Bar. ꝙ in statū pristinum reuocādum erit infra mensē. de sen. excom. quicūꝗ, vel sm Guil. reuocatio re integra fieri debetur, antequam procedatur ad actum, alias locum hꝫ pena.x.an.

SVMMARIVM

1 Grauantes ecclesiasticas personas, qꝛ noluerūt eligere eos, pro quibus rogati erant excommunicati sunt.

2 Cap. sciant cuncti. de electio. libro sexto, an locum habeat in patrono presentante.

3 Et in mandatario locum habet.

¶ Capitulum. xxij.

1 Sciant† cuncti Qui clericos, vel quaslibet personas ecclesiasticas, ad quos in aliquibus monasterijs, aut alijs pijs locis spectet electio pro eo, ꝙ rogati, seu alias inducti eum pro quo rogabantur, seu inducebantur eligere noluerunt, vel ꝯsanguineos eorū, aut ipsas ecclesias, monasteria, seu loca certa beneficijs, seu alijs bonis suis per se, vel per alios spoliādo, seu alias iniuste persequēdo grauare presumpserint se ipso facto excōmunicatiōis sentētia nouerint inodatos. Greg. de elec. lib.vj. cuncti etiam episcopus. ecclesiasticas, vt ꝯuersos templarios, qui licet nō sint clerici. sunt tñ ecclesiastice persone. spectet de iure cōmuni. Jn collegiata ecclesia, ad collegium spectat electio, ⁊ si nō est collegiū ad patronū, nisi aliud inducatur de ꝯsuetudine, si autem nō esset collegium, vel patronus per diocesanum habet ibi ordinari.x.q.j. regēda. ⁊ hec vera quo ad electionem prelati de inferiori nō.č.eo.ti.cū ecclesia vulterana. Jo. an. rogati. qñ preces inducant simoniam. dic vt.xviij.q.ij. in summa. ⁊.viij.q.j. Moyses. inducti per pmissiones, vel alio modo.
2 Jo.an. alios. † sed nūquid hec pena locū habebit in presentāte patrono, videtur ꝙ nō, qꝛ de electione tātum loquitur, ⁊ non de presentatione, ⁊ hec est penalis, ⁊ ideo restringēda, dic ꝙ si patronus est clericus, vel persona ecclesiastica locum habebit, con stitutio, nec hoc est odiosum, sed fauorabile ecclesiarum fauore. si aūt patronus est laicus pena locum nō habebit, cum ꝯstitutio dicat clericos, vel ecclesiasticas psonas. Jo.an. idē Guil. Bar. Archi. Jo.mo. qui dicunt ēt idem in postulante snia, ⁊ sm Grego. epi bene poterunt absoluere. Joā.an. ex quo ꝯditione canonis huius absolutionem sibi papa nō reseruat. extra de sent. ex.
3 cō.c. nuper. ¶ † No. ꝙ Archi. hic mouet qōnē de mādatario, idest de eo qui ex mādato alterius aliquid horum operat, vtrū incidat in canonem, alleg. pro, ⁊ ꝯtra, dicens finaliter ꝯcludit, ꝙ dici potest, ꝙ mādatarius talis ligetur, ⁊ si non verbis huius.c. tñ mente maxime, cum participet in crimine, ⁊ sit actor mali.

SVMMARIVM

1 Literas impetrare impedientes a papa in causis spiritualibus excommunicati sunt.

2 Absolutio ab excōmunicatione ante absolutionem non tenet.

¶ Capitulum. xxiij.

1 Statuimus† Ne qs impetrationes literarum nostraꝝ ad nos, vel ad forū ecclesiasticum recurrētes super causis, que ad idem forū, vel de antiqua ꝯsuetudine pertinere noscūtur ad desistēdum, vel in foro seculari de qōnibus huiusmodi litigātium per eorūdem iudicum ecclesiasticoꝝ impetrātium, aut litigantium, seu volētiū litigare, aut propinquorū ipsorum, seu rerum illoꝝ, seu ecclesiarum suaꝝ captionem, modisue alijs qbuscunꝗ compellat, seu cōpelli faciat, vel procuret, nec per se aliosue impediat, quominus corā iudicibus ecclesiasticis, delegatis, seu ordinarijs querelātes de causis, que vt premissum est ad cognitionē pertinent eorūdem, possint libere iustitiā obtinere, nec ad predicta faciēda dent auxilium, ꝯsilium, vel fauorem. si quis vero ꝯtra presumpserit se ipso facto nouerit excōmunicationi subiacere, a qua, nisi tam iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel iurisdictio vsurpata, ꝙ parti, que in ꝓsecutione turbata fuerit sui iuris, de iniurijs, de dānis, de expensis, ⁊ interesse prius per eūdem fuerit integre satisfactum, nullatenus absoluatur. Boni. extra de imu. eccle. qm̄. lib.vj. nullatenus, idest nul
2 lo modo. † Quid si ante satisfactionē tales fuerūt absoluti, non credo, ꝙ talis absolutio teneat, hec ista specialiter prohibente litera. Archi. ⁊ Jo. dicit, ꝙ tunc demum facta satisfactione poterit absolui per ordinarium, qꝛ papa sibi non retinuit.

SVMMARIVM

1 Reges, vel eorum officiales grauantes clericos, vel eoꝝ consanguineos propter sententias in eos latas excōmunicati sunt.

2 Regis ordinarius est episcopus.

3 Percutiens, vel mandans percuti laicum occasione clerici excommunicatus est.

¶ Capitulum. xxiiij.

1 Quicunꝗ† Pro eo, ꝙ in reges, pncipes, ⁊ barones, nobiles, balliuos, vel quoslibet ministros eorū, aut quoscūꝗ alios excōmunicationis, suspēsionis, siue interdicti sententia fuerit promulgata, licētiam alicui dederit occidēdi, capiendi, seu alias in personis, aut in bonis suis, vel suorum grauādi eos tales sentētias protulerunt, siue quoꝝ sunt occasione prolate, vel easdem snias obseruantes, seu taliter excōmunicatis cōmunicare nolētes, nisi licentiam ipsam re integra reuocauerit, vel si ad bonoꝝ captionem occasione ipsius licētie sit processum, nisi bona ipsa fuerint.i.viij. dierum spaciū restituta, aut satisfactio ꝓ ipsis impēsa, eoipso sentētiam excōmunicationis incurrāt. eadem quoꝗ sint sententia inodati omnes qui ausi fuerint predicta licentia data vti, vel aliquid premissoꝝ, ad que cōmittenda dari licentiam prohibuimus, alias cōmittere qōnem suo motu. qui autem in eadem snia permanserint duoꝝ mensium spacio, ex tunc ab ea nō possunt, nisi per se. ap. absolutionis beneficium obtine
2 re. Grego.x. de sent. excō. lib.vj. reges. † Est aūt ordinarius regis eps, in cuius diocesi delinquit, vel domicilium hꝫ. dis.xcvj. si imperator. Jo.an. ⁊ dicit Archi. ꝙ nō solum regem, imo ⁊ imperatorem potest episcopus excōmunicare. ij.q.vij.§. item cū dauid. ministros ad clericos potest referri, ⁊ sic proprie insequitur verbum suspēsionis. Joā. andr. licentiam multofortius. idem in iussu, vel mādato Archi. dederit, clare demōstrat hec litera, ꝙ

si aliquis contemplatione excõmunicati faciat ea, que hic in litera numerantur ipse excõmunicatus nõ dicitur in culpa, nisi subsequens post factũ ratum habeat. Archi. suorum, scʒ ꝯsanguineoꝝ, vel familiarium,
3 †⁊ sic no. casum, in quo percutiẽs, ⁊ mandans percuti laicũ est excõmunicatus. ad idem. s. de elec. sciant. eo. lib. Jo. an. grauãdi, puta ne qs emat ab eis, vel eis vẽdat, vel his simi. Joã. and. re integra, idest anteq̃ ad occidẽdum, vel capiẽdum, vel alias grauãdum easdem personas in aliquo fuerit processum, vnde videtur, ꝙ si re integra fiat reuocatio mãdati, vel talis licẽtie, locum non habet, qđ hic sequitur. si aũt ad aliquem actũ sit processum per eũ, cum licentia est ꝯcessa statim licentiam dãtes sunt ligati, vt hic patet, de hoc, de pe. dist. j. si quis nõ dicam, sed videtur ꝯtra infra proxi. ibi, nisi bona ipsa ⁊c. dic ꝙ grauior est offensa persone, q̃ rerũ, de qua offensa loquitur litera, quo casu ipso facto statim ligãtur, vt dictum est, litera autem sequẽs loquitur in offensione rerum, ad quarũ restitutionem terminus. viij. dierũ prefigitur, vt. j. patet. Archi. impẽsa. s. cum res nõ extat, vel placet leso. Incurrãt modo duplici funiculo sunt ligati, qđ esse potest. iij. q. iiij. Engeltrudã. Jo. an. Uti. ⁊ sic mandãs, ⁊ mãdatarius eadem pena puniunt̃. alias, idest preter aliquam licẽtiam. Jo. an. obtinere, similiter in incẽdiarijs ecclesiarum, qui ex quo denũciati fuerint nõ possunt absolui ab alio, q̃ a papa. s. eo. tua. ⁊ si papa hoc non expressisset, perpetuo potuisset ordinarius ipsum absoluere. s. c. nuper. Jo. an.

SVMMARIVM

1 Pedagia, ⁊ gabellas exigentes a clericis pro rebus suis, vel ecclesiarum sunt excommunicati.
2 Clericoꝝ bona eodem gaudent priuilegio, quo bona ecclesiaꝝ.
3 Negociator quis dicatur.
4 Clericorum reddituum emptores clericorum immunitate non gaudent.
5 Restitutio absolutionem precedere debet.

Capitulum. xxv.

1 Onstitutionem †Felicis recordationis Alexãdri pape. iiij. predecel. nostri, qui statuit ecclesias, ⁊ personas ecclesiasticas ad pedagia, ⁊ guidagia penitus nõ teneri, nec ad exhibẽduʒ, vel soluendũ talleas pro rebus suis proprijs, quas nõ causa negociandi deferunt, vel deferri faciant, seu trãsmittunt volentes propter multorum insolẽtiam, ⁊ abusum pene adminiculo adiuuare. adijcimus districtius inhibendo ꝯtraria consuetudine quorũcunq́ʒ, que dicenda est verius corruptela nõ obstante, vt nec collegium, nec vniuersitas, nec aliqua ẽt singularis persona cuiuscũq́ʒ sit dignitatis, ꝯditionis, aut status a prefatis personis, seu ecclesijs pro personis ipsis, aut rebus predictis talleas exigat, vel extorqueat, vel per se, vel per alium suo nomine, vel alieno, aut eos ad hmõi persoluẽda compellat, qui vero ꝯtrafecerint, si persone fuerit seculares excõmunicationis, si aũt collegium, vel vniuersitas ciuitatis castri, seu loci alterius cuiuscunq́ʒ, ipsa ciuitas, castrum, vel locus interdicti sentẽtiam ipso facto incurrãt, nec ab excõmunicatione huiusmodi absolutionẽ, vel interdicti relaxationem obtineãt, donec exacta plenarie restituerint, ⁊ de trãsgressione satisfecerint competenter. extra de cen. c. q̃q̃. li. vj. si vniuersitas, vel singularis persona ecclesias, vel ecclesiasticas personas cõpulerit soluere pedagia, vel guidagia, vel exactiões pro rebus suis, quas causa negociationis nõ deferunt, vel pro personis singularibus excõmu
2 nicati sunt, ⁊ vniuersitas interdicta. Joã. an. in sum. † Item no. ꝙ res clericoꝝ eodem priuilegio gaudent, quo res ecclesiarum quãtum ad istud negociãdi, hoc verbum a multis non plene in
3 telligitur. † vnde dic, ꝙ ille dicitur esse negociator, qui rem comperat, vt rem integram, ⁊ imutatam vendendo lucretur, sed qui rem comperat, vt materia sit sibi aliquid inde operandi, puta ex ferro, clauos, ⁊ alia artificiata, ille nõ est negociator. hanc enim negociationem clerici exercere nõ debent, vt. lxxxviij. dist. fornicari. si autem deferãt, vel deferri faciãt clerici res causa mercimo
4 nie, hac imunitate non gaudẽt. † ⁊ sic est arg. ꝯtra emptores reddituum clericoꝝ, qui volunt in his gaudere imunitate illa, qua, ⁊ clerici, vt. s. non soluãt guidagia, ⁊ pedagia de emptis, ⁊ clericis. Fran. de ʒabar. querit an id, qđ hic dicitur de pedagijs locuʒ habeat in gabellis, ⁊ datijs, que leuãtur in ciuitatibus Lõbardie. Et respon. ꝙ Stephanus dicit, ꝙ sic, q2 idem iuris de ipsis. ar. xiiij. q. iij. putãt. ⁊. c. plerique. ⁊ de priuileg. c. quanto. ⁊ ex hoc dicit ꝙ tota Italia est interdicta, ⁊ clerici irregulares hoc non seruantes, hec ille. sed hodie taliter excõmunicati nõ sunt vitandi, nisi denũcientur, vt habes. j. de cler. excõ. mi. c. si. singulares, generaliter loquitur. vnde credo, ꝙ cõprehendat etiaʒ episcopos, si obijciatur. extra de sent. excõ. lib. vj. c. q2 periculosum. qđ non loquitur in sentẽtia excõmunicationis, vt hic. sed suspensionis, ⁊ interdicti. Archi. obtineãt cum papa, si talium absolutionẽ non retineat alijs ꝯcessisse videbitur. extra de sent. excom. nuper. Ar
5 chi. † restituerint hic, verbum demõstrat, ꝙ absolutionem precedat restitutio. sic. ij. q. vij. accusatio. vbi de hoc in glo. excõmunicatos qđ videtur ⁊c. ⁊. xvij. q. iiij. de presbyterorum. in fi. vbi plene de hoc in glo. ⁊. xj. q. iij. excõmunicatos in glo.

SVMMARIVM

1 Collectas clericis sine licentia pape imponẽtes excommunicati sunt, ⁊. j. nume. 3.
2 Excõmunicato succedens fouens factum, ob quod predecessor damnatus fuit in eandem incurrit sententiam.
4 Clericus, cui possessiones rustici soluentis collectas peruenere a talibus immunis est.

Capitulum. xxvi.

1 Duersus †Consules, rectores ciuitatuʒ, ⁊ alios, qui ecclesias, ⁊ viros ecclesiasticos, talleis, seu collectis, ⁊ exactõibus alijs aggrauare nituntur, volens immunitati ecclesiastice Laterañ. concil. prouidere presumptionem huiusmodi sub anathematis districtione prohibuit, trãsgressores, ⁊ fautores eoruʒ excõmunicationi subiacere precepit, donec satisfactioneʒ impenderint competẽtem. ⁊. j. circa fin. ⁊ successorem ipsius, nisi satisfecerit infra mẽsem manere decernimus ecclesiastica censura conclusum, donec satisfecerit competẽter. ⁊ in eadem post dicta immediate sequẽti. verum si qñ forte episcopus simul cum clericis tantam vtilitatem, vel necessitatem prospexerint, vt absq́ʒ vlla coactione ad releuandas vtilitates, ⁊ necessitates cõmunes, vbi laicorum non suppetũt facultas, subsidia per ecclesias duxerint conferẽda predicti laici humiliter, ⁊ deuote recipiant. cum gratiarum actione, propter imprudentiam tñ quorundam Romanus pontifex prius ꝯsulatur. Innoc. iij. extra de imu. eccle. Lateraũ. concilium, de quo. s. c. non minus. vbi fertur talis sententia excõmunicationis, cum ista tñ additione, seu ꝯditione, si admoniti desistere noluerint. vbi dicit gl. Ber. ꝙ si se non correxerint post admonitionem sunt ipso iure excõmunicati. ⁊ dicit Hosti. ꝙ sufficit vna admonitio. maxime q2 canon iste inductus est in fauorem ecclesiarum, ⁊ odium tyrãnorum, quorum aliqui sunt adeo terribiles, ꝙ nec facile est eos tertio admonere, cuʒ quãtumcũq́ʒ monentur appellãt, nec audent prelati dare sentẽtiam, timentes forsitan plura ꝑdere. Prouidet̃, ergo sufficiat vna admonitio, cum competẽti termino. Appellatio vero excluditur, q2 a correctione canonis nõ appellatur, nec prelato est imputãdum, si a canone sentẽtia profertur. Additur etiam, ⁊ fertur sentẽtia excommunicationis in predicto. c. nõ minus. contra euacuantes auctoritatem, ⁊ iurisdictionem prelatoꝝ, ita vt nihil potestatis in eis, in suis videatur hominibus remãsisse, nisi moniti destiterint, vbi dicit Joã. an. super verbo iurisdictionem, ⁊ spiritualeʒ interduʒ. hic tñ loquitur de temporali, quasi etiam rectores hodie non solum diminuere, sed etiam in totum subtrahere moliũtur, ⁊ tales, si moniti nõ desistant, sunt excõmunicati ipso iure. ⁊ hac sententia infiniti ligantur, qui non vitantur, vt dicit Hostiens. ꝙ periculosissimum est successorem ipsius. s. in illa dignitate, vel rectoria, ꝯsueuerunt enim vniuersitates sibi eligere rectores annuales, ne delictum predecessoris preiudicet successori, sed iam est proprium delictum, ex quo ipsum nõ purgat, q2 consentit, vt dicit ibi glo. ⁊ hic Bernar. infra mẽsem. s. a tempore sui regiminis computãdum, ⁊ etiam interim, si consensit his, propter que fuit excõmunicatus predecessor eius, cum per id appareat ꝙ in crimine dãnato participat, ⁊ sic ligatur eadem sentẽtia. de hoc autem tempore quo ad sententiam huius canonis nihil minui potest, tñ ordinarius hunc terminuʒ ex causa abbreuiando sua sententia, posset talem ligare. Joã. an. inclusum ergo est canon late sententie. Joã. and. satisfecerint, omne dãnum emendandum ecclesie, qđ ex ipsius exactione ipsi ꝯtingit, sed ⁊ si consilium dedit de collecta imponenda ad restitutionem ipsius tenetur. Si vero

consilium

consilium non dedisset, forte non cogeretur ad emendationem
collecte, sed alias interesse qd obuenit ecclesie ab ipsius regimi-
ne emēdabit, ⁊ forsitan penitētiam spiritualem, ⁊ etiam pecunia
riam ipsum subire, ꝟm qd bonus iudex arbitrabitur oportebit,
hec autem tātum locum habent, cum quis succedit in regimine
illius, qui est excōicatus ex predictis causis, vel aliter qualiter-
cunqꝫ propter libertatem ecclesiarum violatam, secus si ex illa
causa esset potestas excōmunicatus, vel consiliarij, vel vniuersi-
tas, seu ciuitas interdicta, tūc enim successor non esset excōmu-
nicatus, ꝟm Inno. cuius est, quasi tota ista gl. hoc intelligas sic,
ꝟm Host. vʒ ꝙ mensis iste, seu presumptio, qua ex lapsu sumitur
2 ad alios casus non extenditur. †Illud autem certum est, ꝙ qui-
cunqꝫ succedit excōmunicato, ⁊ fouet factum dānatum, propter
qd predecessor excōmunicatus fuit eandem sentētiam incurrit.
Ioā. and. ⁊ addit, ꝙ si nouus rector operam dedit, quātumcūqꝫ
potuit, ꝙ hoc emendaret, sed vniuersitate resistente, qd intende
bat non potuit obtinere, nō propterea excusatur, nisi omnino re
linquat regimen. Ioā. and. necessitatem iustam, ⁊ honestam. In
no. quorūdam prelatorum, qui sine iusta causa dabāt subsidiuʒ,
3 ⁊ soluebant. Inno. ꝯsulat. †no. hic per Boni. in. vj. eo. ti. c. cleri
cis. fuit lata sentētia excōmunicationis, a qua absolui non pote
rant citra sedem apostolicam in laicos imponentes collectas, ⁊
talleas clericis, vel alias exactiones, ⁊ personas ecclesiasticas,
⁊ talia dātes eisdem absqꝫ licētia sedis apostolice, que quidem
cōstitutio Bonifa. in clemen. eo. ti. c. qm̄. extat reuocata. ⁊ ꝙ in
istis duabus decre. s. nō minus, ⁊ aduersus, circa huiusmodi ma
4 teriam dicitur, ibi precipitur obseruari. †queritur si ad clericum
aliqua de iusta causa casamētuʒ rustici, ⁊ possessiones perueniāt,
⁊ pro modo illarum, ⁊ quātitate soluebat rusticus in questis, ⁊
collectis, qui cōmuniter fiebāt in loco ratiōe regiminis, vel alia.
vtrum ipse clericus teneatur similiter in predictis pro modo, ⁊
rata possessionum, omissis alijs allegationibus pro, ⁊ ꝯtra. fina
liter dici potest, ꝙ talis clericus liber esse debet a predictis, qd
probatur per. c. quia nōnulli. de immu. eccle. lib. vi.

SVMMARIVM

1 Excōmunicati absolutionem a censuris ecclesiasticis extorquen
tes per vim, vel metum excōmunicati sunt.
2 Absolutio iniusta an valeat.
3 Absolutio, ⁊ reuocatio ab excommunicatione, quomodo inter
se differant.
4 Cēsure ecclesiastice appellatione excommunicatio, suspensio, ⁊
interdictum comprehenditur.
Vis quid sit.
Metus quid sit.
5 Metum iustum, que verba inducāt iudicis arbitrio relinqtur.
6 Excommunicatus potest excommunicari.
7 Metus vanus non dicitur metus, nec restitutionem inducit.

Capitulum. xxvij.

1 Bsolutionis †Beneficiuʒ ab excom
municationis sententia,
2 vel quācunqꝫ reuocationem ipsius, aut suspēsionis,
seu ēt interdicti per vim, vel metum extortam presen
tis ꝯstitutionis auctoritate omnino viribus euacuamus. ne aūt
sine vindicta violētie crescat audacia, eos qui reuocationeʒ, seu
absolutioneʒ hmōi vi, vel metu extoquēt excōmunicationis sen
tentie decernimus subiacere. Greg. x. extra de his que vi me. li-
2 bro. vj. †absolutionis huius decre. fuit dubitatio, † qꝛ regulari-
ter que per metū fiunt, tenent, seu valent, ⁊ obligāt. qd dic, vt no.
xv. q. vj. auctoritatem. fallit tn̄ in casibus ibi nota. ad quos ad-
do istum, ⁊ qꝛ sicut iniusta excōmunicatio ligat, sic videbatur de
iniusta absolutione. de pe. dist. j. verbum. Io. an. excōmunicatio
nis etiam iniuste, humiliter enim debet petere absolutioneʒ, non
per metum compellere, qꝛ sentētia pastoris, siue iusta, siue iniu-
3 sta tenet. xj. q. iij. c. j. †ꝟm enim Guil. ⁊ Bar. reuocationem, dif-
ferētiam facit inter absolutionem, ⁊ reuocationem. ⁊ potest dici
absolutio solēnis, que fit iuxta formam ecclesie. reuocatio verba
lis sine solēnitate, vel vbi tenuit excōmunicatio, locuʒ habeat ab
solutio, vbi nō tenuit excōmunicationis reuocatio, vel refertur
reuocatio ad absolutionem ad cautelā. Io. and. sed interdictuʒ
ꝓprie dicitur relaxari. Archi. suspēsionis, intelligo indistincte,
vt loqtur, idest siue ab officio, siue beneficio, siue ab ingressu ec-
4 clesie. ꝭ. de sen. excō. is cui. Ioā. an. Interdicti, †ista tria sunt pa-
ria, que omnia sub cēsura ecclesiastica ꝯtinentur de verbo si que
renti, ⁊ secum trahunt executioneʒ. vnde sequēs appellatio non
suspendit earum effectum. de appella. c. pastoralis. ⁊ in scriptis
ferri debet. de sent. excō. c. c. cum medicinalis. Io. an. Vin. vis
est maioris rei impetus, cui resisti non potest. s. cōmode. ff. eo. l. j.
metus aūt trepedatio metus instātis, vel futuri periculi causa.
ff. eo. l. j. ⁊ exigitur ꝙ presens sit metus, lʒ futurum sit periculuʒ,
⁊ quis metus excuset, no. ꝭ. eo. dilecti. Io. and. ⁊ dicitur metus,
quasi mētem tenens. vis tn̄ plus est, q̄ metus. omne enim qd vi
fit per metum fit, sed non ecōuerso, sed cum metus infertur ei re
sisti potest, lʒ cum periculo, ⁊ cuʒ multis modis accipi possit, me
tus accipiatur large, vt sonat hec litera, ⁊ hoc in odiuʒ faciētis.
5 †No. tn̄ ꝙ lʒ aliqua verba dicāt talia, que videātur incutere ti-
morem, illa tn̄ non semper sufficiūt ad iustum timorem, ⁊ idcirco
hoc relinquo arbitrio boni viri, ꝟm illud qd dicitur in gl. in plu-
ribus alijs. c. extra eo. ti. cum dilectus. Archi. extortam. factum
requirit hec litera Archi. euacuamus. ergo taliter absolutus re
manebit vt prius excōicatus. Archi. ⁊ q̄uis in excōmunicatio
ne per vim, vel metū extorta idem videatur. s. ꝙ ipso iure nō va
leat, ⁊ par ius ligādi, ⁊ soluendi esse voluit. de pe. dist. j. verbum.
dicit contra ꝙ valet, ꝟm Bar. gl. xj. q. iij. quatuor. Ioā. and. ra-
tio est, qꝛ vtrobiqꝫ anime ꝯsulitur, qd est faciendum in dubio, po
test tn̄ per exceptionem elidi, vt no. in. d. c. quatuor. extorquent
ergo, si metum intulit, ⁊ iudex absoluere noluit, nō habet locum
hec pena, qꝛ verba ⁊c. de cler. non resi. relatum aliter tn̄ punire-
6 tur. Io. an. excōmunicationis. †nota excōmunicatus accipit ex
cōmunicari, qd dic, vt no. iij. q. iiij. Engeltrudam. si aūt non ipse
excōmunicatus, sed alius metuʒ hūc inferat sic excōicatus erit,
⁊ sic nō sumatur predictum argu. sed nūquid in hoc casu ipse ex
cōmunicatus, vel interdictus, vel suspēsus incurrit hanc penaʒ,
dic ꝙ sic, si mādauit, vel eius nomine factum ratū habuit. extra
de elec. scriptum, nec dicā istos penam euadere, lʒ absolutus po
stea ratum habuit illud, qd ab initio coactus fecerat, qꝛ statim
ab initio ligati fuerunt, absolui tn̄ potuerūt per suuʒ ordinariuʒ
cum ꝯditor canonis sibi non retinuerit absolutionem. de sen ex
cō. nuper, ⁊ in hanc penam incidit qui per penam amissionis re
rum ad hoc compellit ipsum excōmunicatorem. ꝭ. eo. c. abbas.
7 Io. an. subiacere, †quid si cōpulit per vanum metum, de quo ti-
mere nō debeat, nunquid tunc locum haberet pena, dic ꝙ non,
ꝟm Bar. qꝛ talis metus non inducit per restitutionem, nec pro-
prie appellatur metus. Ioan. andre.

SVMMARIVM

1 Interdictum non seruare aliquem cogentes, vel excōmunicatuʒ
non vitari excommunicati sunt.
2 Excommunicatos occulte in publico non vitamus.

Capitulum. xxvij.

1 Resumptores †Qui in locis inter-
dicto suppositis quē
quaʒ de cetero diuina celebrare officia, quōlibet co
gere, aut qui modo predicto ad officia eadē audien
da aliquos excōmunicationis presertim, vel interdicti ligatos
sentētia reuocare, seu qui ne excōmunicati publice, aut interdi-
cti de ecclesiis, dum in ipsis missarum agūtur solēnia a celebran
tibus moniti exeant prohibere, necnō excōmunicatos publice,
⁊ interdictos, qui in ipsis ecclesijs nominatim a celebrātibus, vt
exeāt moniti remanere presumpserint excōmunicationis senten
tia, a qua per sedem, dūtaxat apostolicam possint absolui, sacro
approbante ꝯcilio inodamus. de sen. excō. grauis in cle. presum
ptores. hec pena nō extenditur, nisi ad dn̄os temporales, exce-
pto vltimo casu ibi, necnō excōmunicatos. dn̄os autem intelli-
ge etiam prelatos, qui habent temporale dn̄ium in loco. Pau.
quōlibet, omnem modū compulsionis realē, personalem, dire-
ctum, ⁊ indirectum cōprehendit, vt si res eoꝝ occupant, consan
guineos, grauāt in personis, vel rebus. facit de elec. c. sciant cun
cti. lib. vj. Ioā. and. cogere presumpserint, qd sequitur, ⁊ est pri-
muʒ modo predicto. s. voce preconia, de quo. ꝭ. dixerat. vox pre
conis qn̄qꝫ paucis inotescit, ⁊ hoc respectu fortior videtur vo-
catio per campanam, sed qꝛ preco loquitur, ⁊ edictum ponit ex
parte mādātis, ideo maior est ꝯtēptus. Io. an. euocare presum
2 pserit, qd sequitur, ⁊ est scdm. publice, †occulte enim excōmuni-
catos nō vitamus in publico. vj. q. ij. c. ij. xj. q. iij. audi. §. cum er
go missarum. in alijs ergo diuinis officijs nō est locus pene. Io.

3 catione, † lz .n. excóicati minori sic decedētes sepeliendi si sint
vt no. Inno. eo. titu. sacris, huic tñ pene locus non est Io. and.
Publice, ⁊ p h qđ dicit publice, dico q si esset occulte dato q
sepeliens sciret nō est locus huic pene, lz priuet sepultura, si de
h ɔstare pót, sz talis esset excóicatus minori sm Ala. ⁊ Ber.
qđ plz Pau. noiatim interdictos. Pau. A diuinis ⁊ pticipa
tione sacrox tales puniunt sepulture pҫatione, vt not. Inno. ⁊
Host. Secus si interdicti ab aliquo tpali, vel spūali exercitio iu
risdictionis ministerij, vel officij, qz tales nō sunt priuati alijs di
4 uinis, ergo nec in sepultura. ¶ † Qui dicant noiatim interdicti
Laur. di. q noiatim interdicti siue sint denūciatione noiati siue
spāliter sint expressi, vt no. Inno. Sz qrit qd iuris si notoriū est
de fautoribus q occasionē dederūt interdicto p epm lato, non
sunt tamē noiati in ipsa snia interdicti, que in scriptis ferenda ē
vt de sen. excó. c. cū medicinalis. lib. vj. Nūqd sepeliētes hos
fautores incurrent, lz sint interdicti in genere, qz dictū est in sen
tentia interdicimus. A. cū fautorib⁹ suis. credit ipse q nō qntū
cunqz sint notorij, arg. de cle. ex. c. postulastis. cū h ɔstō sit pena
lis sō restringēda. Et aduerte q p illū tex. q phibet noiatiz in
terdictos in cimiterio sepeliri, vr a ɔrio sensu q interdicti non
nominatim sepeliri possint, qđ tz gl. vbi locus interdictus nō sit
Gof. di. istam opi. verā, nisi qñ p certo sciret eos tale qd fecis
se vel cōmisisse pp qđ erāt interdicti, tales. n. nō dñt sepeliri in
cimiterio, vbi ꝟo non sunt certi, hz locū gl. sm eundem. pro gl.
tamen facit quod dixit. §. post Laur. s. vt non sufficiat facti no
torium nisi adsit ista qualitas nominatim per modum, de quo
supra manifestos qui priuati sunt sepultura, ⁊ factione testa
menti nisi satisfecerint, vel cauerint secundum formam illius
capi. quamquā. de vsur. libro sexto. Et si apparuerint in tali
signa penitentie, ⁊ post mortem pstatio cautionis sufficit ad vi
tādum hāc penā, cum talis sepultura non sit phibita, sz nō valet
testm̄, quod abinitio est nullum ex psona testātis. Idē ēt videtur
si pmo fecit testm̄ ⁊ postea efficit vsurarius manifestus, quia p
ɔñs delictū infirmat testm̄. Pau. Scienter secus si ignorauit.
Pau. Sepelire. non solū actualr ponētes corpus, sed dicētes
diuinū officiū sup funus incurrūt eam penā, imo fortius, qz plus
ɔtēnunt. Idē intelligas de sepeliētibus de facto in cimiterio etiā
6 absentibus clericis. ¶ † Pau. sed Io. an. sup dicto ꝟs. sepelire.
sic dicit hic occurrūt dubia que pncipis dclarationē plusquā glo
santis expolcūt. s. an portantes ad sepulturā qui tamen nō se
peliūt, sunt excōmunicati. Itē de comitātibus funus. Itez de fo
diētibus ⁊ fabricātib⁹, vel aperiētibus sepulturā. Itē d prelatis
clericis, vel ministris ecclesiax in quox cimiterijs sepeliunt q id
non phibent, vel patiūtur. Item de clericis portātibus crucem
cereos, ⁊ similia. Et post quedā sic dicit. cū hic puniat sepelientē
non admittētē interessentē ⁊ cooperantē. Sepelire aūt est mor
tuū humo vel tumulo ɔdere, videt aūt solos humo, vel tumulo
corpus imponētes ligatos esse. facit pro hoc eqtas ne ex vnius
funere multitudo liget. Itē cōstat q portātes comitātes vel fa
bricātes sepulturā, si non sequeret talis sepelitio excóicati non
essent. In ɔtrarium est, qz esset hec ɔstō ludibrio, si vnus solus ri
baldus, vel seruiēs per quem id poterit expediri ligari dicatur
reliqs vsitatis pōpose, ⁊ solēniter expedire. Io. an. Stephanus
vero non dubitat oēs istos ligari. Nota Io. calde. in tractatu
quem fecit de eccl'iastico interdicto circa si. mouēs pdictū dubiū
seu qōnē sic dicit. Mihi pculdubio videt q nominatim iterdi
ctus, vel ēt nō nominatiz interdictus, sed tpe iterdicti in casu nō
pmisso a iure, si cuz diuino officio est sepultus oēs pdicti. s. ape
riētes sepulturam, vel fabricātes, vel fodiētes terram, vel ponē
tes in sepulchro, vel portātes cruces, vel cereos, vel portantes
funus, vel associātes causa honoris, vel amiticie, vel clerici diui
num officiū faciētes, vel non phibētes cum possūt oēs pena ex
cóicatiōis ligant per istā cle. Eos. Nō est, qz hoc casu oēs sunt
participes criminis siue coopatores, ad hoc de sen. excó. c. nup.
7 xj. q. iij. Precipue. ¶ † Si vero sine officio clericoruz dfunctus
talis sepult⁹ est ēt in loco cimiteriato, lz sit tutius dicere pdictos
oēs fore ligatos excōmunicationis snia, de qua ista cle. agit. tñ,
lz trepidus, credo istos non ligari dicta pena, sz qz videtur ɔtē
nere gnalē phibitionem poterūt arbitraria pena puniri, ēt per
iudicē eccl'iasticuz. ij. q. iij. Engeltrudā. Ad hoc dicendū finis
cle. me mouet ibi per q ꝟba videnf remoueri priuilegia que cle
ricis, vel eccl'iasticis personis solēt cōcedi ⁊ non laicis, vt g ꝟba
non videant superuacue apposita, de maio. ⁊ obe. Solite. opz q
intelligat de his quibus talia priuilegia solēt concedi, vt sic di
ctuz intelligat sm q clausula adiūcta pót adaptari. j. q. ij. sacer
dos. Sed puilegia exēptionis solent ɔcedi clericis ⁊ eccl'iasticis
psonis, de illis ergo dz itelligi pncipale dictū. c. itē sepultura ec
cliastica ppie respicit clericos ad quos id ptinet. xvj. q. iij. pla
cuit, ⁊ cū funera ad sepulturā dferunt diuina officia cātare. xiij.
8 q. ij. Diuina, ⁊ sic ɔcludit ppositū. ¶ † Sed si clerici dicūt offm̄
sepulture sup funus, ⁊ postea deponentes funus in loco secre
to, non ponūt ipsum in sepulchro seu cimiterio, nūquid sunt ex
cóicati. Certe secūdū opin. ɔriā esset dicendū q nō, qz tex. dicit
sepelire, qđ est humo vel tumulo mortuū ɔdere, ⁊ sic per solam
celebrationē officij nō eēt delictū ɔsumatū, ergo nō inciderēt in
penā. Sz nō credo q aliqs h diceret, sic. n. sp fieret durāte iter
dicto, ⁊ p ɔñs ista clemētina facta esset ludibrio. Hec oīa. Io.
an. ⁊ Io. caldē. Et qđ dictū est de interdictis, intelligendū est p
9 oīa de manifestis vsurarijs ⁊ publice excóicatis. ¶ † Querit ēt
dñs. Lau. d ridol. in tracta. quē fecit d vsuris, quid dicēdum de
officialibus clericis ⁊ portātibus cruces ⁊ cereos, ⁊ associātib⁹
⁊ portātibus feretrū tāqz esset ibi cadauer alicuius predictox
scz manifesti vsurarij nominatim iterdicti, vel publice excóicati
cū in veritate realiter ibi non sit. Rñdet ⁊ dicit idē iudicādum
ac si ibi eēt ⁊ ideo dicēdū, vt. §. Subiacere. hāc penā locū habē
re nō puto in alijs casib⁹ in qbus denegat sepultura, quos hēo
10 eo. ti. Ex pte, ⁊ de sta. mo. c. ij. ¶ † Sed qd de illo qui sepelit ma
nifestum vsurarium excommunicatum publice, ⁊ noiatim inter
dictum ⁊ tempore interdicti, nunquid vna vel quadruplici ex
cóicatione ligabit ex hoc facto, vide qđ de hoc plene scripsi in.
q. Gualterij, siue tñ vna sola siue pluribus sentētijs ex his di
uersis causis, quarum, quelibet per se sufficit q excommunica
tus dicatur, planum est q de omnibus debet satisfacere, ⁊ ab
omnibus absolui. Io. an. Eis qbus, sz q sunt hi forte intellexit
de his quorum fauore fuerunt late sententie excommunicatio
nis vel interdicti in loca, vel personas, vel illis quibus debebat
restitutio fieri quo ad vsurarios. Si qua etiam violentia in his
fuisset illata clericis vel ministris illis ēt fiet sanctisfactio. Item
si illox corpora vel ossa discerni possunt exhumanda sunt, ⁊ h
tribus vltimis casibus. Sz quid de primo dic q si ille fuit peni
tens lz non debuerit sepeliri. s. tempore interdicti, tamen non
11 exhumabit saltem post relaxatū interdictum. ¶ † Notant etiā
Innocen. ⁊ Host. q penitens qui non fuit in cimiterio propter
interdictum relaxato interdicto debet in cimiterio sepeliri. Di
cunt etiam q ex quo penitens fuit mortuaria licite ab ipso reci
pi possunt, cum pro ipso sit orandum. xj. q. iij. quicunqz, secus si
non fuisset penitens. lxxxviij. di. c. si. Ioan. and. † qui etiam di
12 cit, q de funeralibus que darent cū funere defuncto sepulto tē
pore interdicti, non putat clericos licite recipere posse, qz vide
rentur participare in delicto. Item nota q Fran. de zaba. post
Pau. super ꝟbo temeritatis huius cle. dicit q temeritas scien
tiam notat quasi proprio ausu. Et ex h dicit Lau. q si ignorās
factum vel ēt ius dum tñ sit cui liceat ius ignorare h faceret nō
videtur reus nec hanc penam incurrere. j. q. iij. §. notandū. Et
idem dicit in effectu glo. in. e. cle. ⁊ idem Paul. ⁊ Zenze. qui vi
13 dentur velle, q in hoc casu iuris error simpliciter excuset, † qz
iuris error excusat a pena, ad quam committendam requiritur
dolus, vt not. Dyn. in regula ignorantia, libro sexto. Pro hoc
q iuris error est lata culpa non dolus. ff. de his qui notantur in
fam. l. secunda glos. super verbo singulis.
14 ¶ † Item not. q dicit Ioan. an. in nouella. super capitu. vt ani
marum, de constitutio. libro sexto, q ignorantia statuti synoda
lis excusat transgressorem a pena, nisi sit crassa, ⁊ supina, etiam
cum statutum punit aliquid prohibitū lege diuina, vel canoni
ca, ⁊ secundum hoc terminetur quod hic scripsit Ioan. de deo.
vbi querit an sint excommunicati impuberes qui falsauerunt
instrumentum, ⁊ monachus qui tulit falsuz testimonium igno
rantes constitutiones episcopi, qui tales excommunicat, quic
quid ibi dicat satis potuit vterqz pbabiliter ignorasse, q si ita
est, locus est huic decretali, ⁊ licet pena iuris locum in eis possit
habere cessabit tamen pena statuti quod probabiliter ignora
bant, licet quidam restringant hoc dictum ad statuta ex cau
sa prohibenti de iure non prohibita.
15 ¶ † Idem dicit de tempo. ordinan. Eos. libro sexto, q equi
pollent scientia, ⁊ affectata ignorantia, ⁊ dicitur affectata ex
quo scire potuit, sed noluit. immo dissimulauit. Item Anto. de
but. dicit in lectura q moniales, ⁊ monachi ab ignorantia iu
ris non excusant vbi iuris omni āno fit publicatio in locis vbi
sunt, alias excusantur, vt. l. cum de indebito. ff. de proba. quod
dicit vex Hos. in monasterijs de quibus monachi nūqz excūt.

SVMMARIVM

1 Matrimonium contrahens scienter in gradibus consanguinitatis vel affinitatis excommunicatus est.
2 Clem. eos de consangui. ⁊ affinita. in sex casibus locum habet.
3 Matrimoniuʒ post tépora contrahens an sit excommunicatus.
4 Quid de contrahente matrimonium cum ea quam credebat cósanguineam ⁊ tamen non erat.
5 Quid si impedimentũ quod erat tépore matrimonij contracti sit sublatum.
6 Coactus ad matrimonium contrahendum excóicatus non est.

Capitulum. xxxiiij.

1 Eos qui †diuino timore postposito sciéter in gradibus consanguinitatis vel affinitatis cóstitutione canonica interdictis, aut cũ monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, necnon religiosos moniales ac clericos in sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes ipsos excómunicationis sententie ipso facto decernimus subiacere. Cle. v. de ꝯsan. ⁊ affinit. 2 c. vno in cle. eos. † Nota ꝙ in sex casibus hic expressis tantũ locũ hʒ hec constitutio, ⁊ eius pena. Unde si cótrahit quis cum habente maritum vel cũ iudea, vel pagana, vel cũ cognata spiritualiter vel legaliter, vel contra impedimétum publice honestatis, licet non teneant matrimonia, tamen non est locus huic pene que ⁊ in illis casibus ⁊ similibus expressa nó est. Item in his sex casibus tunc demum locus est pene, cum illicite contrahunt. si enim licite, vt ex dispensatione pape, tunc cessat culpa, ergo ⁊ pena. de consti. c. ij. De qua dispensatione no. de re. spo. literas. Jo. and. Scienter. Ignorantes ergo non ligat constitutio. quod intelligo ignorantia facti probabiliter ⁊ nó affectata, qꝛ ignorabant se esse consangineos vel affines. Si vero ignorabant ius nescientes gradũ in quo erant esse prohibitum, ex quo sciebat graduʒ, ligat constitutio de re. iur. Ignorantia. lib. vi. Si vero alter 3 solus sciebat ille solus ligatur. facit. xxxiiij. q. ij. In lectũ. † Sʒ quid si contraxit ignorans post tempora aũt sciunt ⁊ cohabitát consanguinei, videtur ligari. ar. j. q. j. Eos in fi. de symo. c. sicut tuis. Contrarium credo cum ista constitutio non puniat cohabitationem vel incestum, sed contractũ, vt ita dicam, probatur hec lo. ex eo ꝙ sine iudicio ecclesie ab illa diuertere nó pñt, fateor tamen, ꝙ peccat cognoscendo. Joã. an. Pau. vero dicit ꝙ si talis cohabitat ei affectu maritali incurrit hanc penam cum videatur ex nouo cósensu cum ea cohabitare, si vero ex primo nó incurrit.
4 † Sed quid si contraxit cũ ea, quã credebat consanguineam, affinem, vel monialem ⁊ in veritate nó erat. Solue per nota. de sen. excom. in. c. si vero. ij. ⁊ c. in audientia. Joã. an. Ex illis causis trahi potest. Respon. scilicet ꝙ talis non est excómunicatus.
5 † Sʒ quid si impedimétũ qd erat tépore ꝯcti matrimonij fuit postea remotũ. extra de ꝯsan. ⁊ affi. Quia circa. Rñ. si remouet per dispensationé pape, verba sunt inspicienda, vt videat an tollant impedimentum etiã quoad penã pteritã, an nó, vt faciat tm̃ valere matrimoniũ. primo casu absolutio alia nó est necessaria. secundo sic. Si vero remouetur impedimétũ per constitutioneʒ reuocatoriã, tũc dic vt. s. de immu. ec. c. qm̃. Pau. super pdicto aũt. c. idé. Paulus dicit sic. ꝙ si reuocatoria vltima vlt, dicit cóstitutioné quã reuocat fulminatoriã excóicat omis p infecta hri, tũc ligati p illas nó egét absolutione. Si aũt tm̃ reuocat sic ligati egent absolutióe Gradu. s. iiij. vel citeriori. Canonica. fortius
6 diuina. de resti. spo. Literas. † Matrimonialiter, p hác literã vr ꝙ coactus ad ꝯhendũ nó incurrat hác penã, ⁊ de absoluta coactione certũ est. De ꝯditionali vero licet tali que cadere debuerat in constanté virum videtur ligari per. c. sacris extra de his q̃ vi. me. cã. fi. sed cũ nó sit matrimonium deficiente consensu de equitate videtur talis non ligari. facit de sen. excó. Significauit. Jo. an. Idé Pau. Contrahere. secus si spósalia tm̃ ꝯhat, nisi sequat copula, que cũ inducat presumptã volũtaté matrimonij. de spó. c. Is qui. iducet etiã penã. Nó pdicti est, qꝛ istud cũ sit penale restringendũ est, vt sic verba nó extendant maxime ad minus delictũ. de reg. iur. in pe. li. vj. Et negari nó pót ꝙ aliud est mrimoniũ aliud sponsalia. Pau. ⁊ Jo. an. Religiosos. per pfessioné tacitã vel expressaʒ religioni approbate obligatos in gñre vel i specie. extra de reg. c. Nó solũ. li. vj. Jo. an. ⁊ Pau. Et moniales. sʒ nóne ð monialibus satis itelligebat. s. vbi iponit penã cũ eis ꝯhétibus, tñ ex pticipatióe ipse ligant eadé pena. de sen. ex. Nup. Rñ. lʒ monialis ex pticipatióe esset excóicata qñ ꝯheret cũ sciéte, nó tñ qñ ꝯheret cũ ignoráte, qꝛ ille nó ligaret, vt ergo monialis nullo casu euitet penã. hoc addit. vel dic ꝙ tũc participãs cũ criminoso est excóicatus, cũ participat post latã sñiam, vt in. c. si cócubine. de sen. exc. sʒ hec nó participat post, sʒ in actu p quo ligat. ergo ⁊c. vel dic ꝙ lʒ pticipãs in crimine criminoso sit excóicatus, nó tñ pticipãs in actu illo p quo alter ligat. alias supflue adderet hec litera que nó distinguit an monialis ꝯhat cũ sciente vel ignoráte, cũ ex parte eius nó possit pretédi ignorátia. facit de sen. exc. Cótingit. i. vbi participãs in actu p quo alter excommunicatus est excóicari mãdatur. Pau. ⁊ ð hoc vltimo pũcto habes. s. in excói. prima. Sacris. s. subdiacóatu. ⁊. s. Pau. Cótrahens. nó repetit scienter, qꝛ in tali pprio facto nó cadit pbabilis ignorantia in illis religiosis vel clericis, vbi vero probabilis esset ignorãtia, vel ordinato in sacris in amétia, vel dormitione, vel. j. pubertaté, puto ꝙ nó esset locus huic pene. Joan. and. ⁊ idem dicit ꝙ in tali sententia excómunicatióis p ipsum potest absolui, addens ꝙ non sufficit satisfactio in hoc, nisi etiam sequatur absolutio.

SVMMARIVM

1 Participãs cũ excóicato scienter in crimine excóicatus est.
2 De consilio quando quis teneatur.
3 Excóicati auxiliũ inuocare licitũ est cótra inimicũ meum.
4 Excómunicationem si incurrat Bonon. per ꝯstitutioné epi mutinensis Bononiã veniens a Bononien. absolui poterit.

Capitulum. xxxv.

1 Si quis nominatim† excómunicato scienter, communicat in crimine criminoso ei consiliuʒ impédendo, auxilium, vel fauorem cum ratione damnati criminis videatur in eum delinquere qui dãnauit, ab eo vel eius superiore merito delicti erit absolutio requirenda, ⁊ ita. j. Quis enim ⁊ tũc nó iudicis, sed iuris sententia excommunicato communicans sit ligatus, quia tamen conditor canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit eo ipso vr ꝯcessisse alijs facultaté relaxãdi, ⁊. j. veꝝ si difficile sit ex aliqua iusta cã ꝙ ad ipsuʒ excóicatoré absoluédus accedat, cócedimus indulgétiã, vt pstita iuxta formã ecclesie cautione, ꝙ excómunicatorio mandato parebit, a suo absoluatur episcopo, vel proprio sacerdote. Innocen. iij. de senten. excommu. nuper
2 consiliũ † non tenetur quis de consilio, nisi ille aliter non fuisset facturus, vel nisi fuisset consilium fraudulétum. glo. sed Petr. de anch. dicit ꝙ conclusio est doctorum ꝙ impendens consiliuʒ delinquenti in crimine pro quo est excommunicatus, incurrit excommunicationem, siue esset facturus alias siue non, quia participat in crimine. Abbas dicit hoc certũ, si cósiliũ datuʒ est directe ad crimen ꝙ excóicationem inducit, puta ad clericũ verberandũ, nó sic si daret consilium in facto pro quo excómunicatio non erat vel auxilium ꝯ offendentem. Inno. auxiliũ intelligitur de directa participatione, secus de indirecta, vt si quis excómunicatus est, qꝛ facit guerrã ꝯ ecclesiam vel clericũ postea ego illi guerrã facio, tu ꝯ me iuuas illũ auxilium ei phens, qꝛ p hoc melius guerrã faciet excóicatus, tu nó es excóicatus qꝛ nó hoc intendis. Fatet ét Host. ꝙ dñs auxilium vassalli excóicati inuo
3 care potest propter fidelitatis debitum qd remanet, † Inno. ét dicebat ꝙ licet tibi contra inimicum tuum inuocare auxilium excómunicati pp guerrã, ita ꝙ sibi ét in sua guerra auxilium pstes qd tñ host. reprehédit. Jo. an. fauoré in laudationé facti. Abb. dicit. fauoré ipédi facit. Absolutio. dicit hic glo. Talis ligat sententia hominis nó canonis. sed Pet. de anc. dicit qd dicũt doc. ꝙ ista est sñia iuris, que tñ trahit executionem a sñia iudicis. s. cũ quis pticipat i crie criminoso pp qd excóicatus est ille ab homine. est tñ veꝝ ꝙ vbi aliqs eps absoluit a sñia iuris nó ab ista absoluet vt lrã dicit, sʒ absoluet ab excóicatione. vñ remanet ꝯclusio ꝙ participãs crioso in crie incurrit excóicationé siue extra territoriũ excóicatus, siue intra, siue sunt subditi siue ñ, qꝛ iuris auctoritate ligant. ét si pmulgãs cóicaret, qꝛ nó sua, sed iuris sñia ligat. glo. verba facile tollunt, qꝛ totũ operat dispositio iuris qꝛ sñia hois extenditur ad alios ex recollectis sub eo h qd est. Idem dicit Inno. ⁊ Joan. an. scilicet ꝙ est sententia ista canonis. cócessisse vr. hr illud pro regula. In omni sñia excóicationis lata a canone, qꝛ pót ordinarius absoluere, nisi p papã fuerit absolo reseruata. in alijs aũt sñijs secus, ⁊ p h iferas ꝙ sit pt

a qualibet sentētia canonis gñaliter lata potius poterit absolue re a sententia excommunicationis lata per constitutionē synoda
4 lem specialem. ¶ † Unde si subditi epi bononien. incurrant sen tentiam excōicationis p ↄstitutionē epi mutinēsis veniēs bono niā poterit absolui a bononiē. Jo. de lig. Excipit tñ pe. de ancb. ab hac regula casum. s. dictuz. Si difficile. Respon. pp nimiam distantiam vel periculum mortis. Joan. an. ꝛ pe. de ancba. Cautionem iuramenti. Joan. and.

SVMMARIVM

1 Mandantes aliquem per assassinos interfici excōicati sunt.
2 Cap. per humani de homic. in. vj. in homicida locum non hꝫ.
3 Receptatores tanꝗ aggressores tenentur.
4 Assassini qui dicantur.

¶ Capitulum. xxxv.

1 Statuimus † vt quicunqȝ princeps pre latus seu queuis alia ecclia stica secularisue persona quēpiā christianoꝝ p pdictos assassinos interfici fecerit vel mandauerit ꝗꝗ mors ex hoc forsitā nō sequaᷓ aut eos receptauerit vel defenderit vel occultauerit, excōmunicationis sentētiā ꝛ depositionis a dignitate, ordine, honore, officio, ꝛ beneficio incurrāt ipo facto. Inn. iiij. de homicidio. c. pro humani lib. vj. Prelatus etiā eps. Decretalis enim, qꝛ periculosum. de sen. excom. nō eximit eos a sententia excō. Joan. an. Assassinos hoc est pessimū genus hominum, ꝛ possunt dici a scindo scindis, qꝛ abscindūt animam de
2 corpore iuxta velle ꝛ mādatū domini sui cuiuslibꝫ xpiani. † ꝛ cū de istis simpliciter exprimat ad alios homicidas nō extendetur qḋ isto. c. continetur in his penis. dist. xxv. qualis. Archi. Mandauerit si mandauit. ergo cogitatio non stetit in finibus suis, ꝛ nō mirum si punitur alias secus. de pe. di. j. cogitationis. ꝛ puto ꝙ etiam si reuocauerit mandatum re integra ꝙ nihilominus incurrat penaȝ ex solo mandato iam prius ligatus esset. ꝛ ad hoc facit quod sequitur statim. Joan. an. Receptauerit patenter vt
3 differat a sequenti, scilicet occultauerit. † ꝛ isti receptatores tāꝗ aggressores tenentur. C. de his qui latro. occul. lib. j. ꝛ. ij. Archidia. Excommunicamus ex quo papa sibi non reseruat absolutionez. credo ꝙ ordinarius possit absoluere. de sen. excom. nup.
4 Jo. an. Et no. ꝙ in summa pisana sic dicitur. ¶ † Assassini fuerunt ꝛ forte adhuc sunt quidam infideles qui ex quibusdam falsis opinionibus, quibus fuerunt enutriti de facili mittebantur ad occidendum quoscunqȝ christianorum nō curantes si ob hoc occidendi essent isti. contra quorum pestem statuit Innocen. iiij. istam decretalem.

SVMMARIVM

1 Procurans ꝙ conseruatores se ingerant de alijs ꝗꝗ de manifestis iniurijs excommunicatus est.
2 Ignorantia iuris vel crassa, vel affatata idem est.
3 Conseruator quis dicatur.
Et vnde eorum iurisdictio ꝛ potestas pendeat.
4 Conseruatores qui possunt esse.
5 Conseruatores quibus vices suas committant.
6 Conseruatores se impedientes de alijs ꝗꝗ de manifestis nō sunt excommunicati, sed eorum processus annullatur.
7 Conseruatoris officium quando expiret.

¶ Capitulum. xxxvij.

1 Decernimus † vt si ↄseruatores de alijs ꝗꝗ de manifestis iniurijs ꝛ violentijs scienter se intromiserit, seu ad alia que iudicialem indaginez exigunt suam extenderint potestatem eoipso per vnum annum ab officio sint suspensi, pars vo que hoc fieri procurabit excōicationis sententiā incurrat, qua non possit absolui nisi ei quem sic fatigauit. indebite primo satisfaciat integraliter de expen. de offi. dele. lib. vj. Hac ↄstitutiōe.
2 Scienter. † Si ignorātia esset iuris, vel crassa, vel affectata. ideȝ esset de reg. iur. Ignorantia. Indaginē, idest inqsitionē. officio. ꝛ a beneficio qḋ est eius sequela. xxxij. di. Preter hec suspensi. ecce quintum spāle in conseruatore qḋ non est in delegato, quia dato ꝙ delegatus intromittat se de eo qḋ nō est sue iurisditiōis non propter hoc locum habet pena qꝛ non inuenitur expressa in eo. Jo. an. De expensis ad idem. de immu. eccle. c. Quoniaȝ in fi.
3 li. vj. dicit Pe. de ancba. ꝙ † conseruator est iudex datus ad tuēdum aliquos contra manifestas iniurias omnes vel certas iudiciali vtēs indagine. ꝛ dicit Jo. an. ꝙ solus papa potest dare hos conseruatores. Ipsorum aūt conseruatoꝝ iurisditio ptās depēdet a forma lrār ꝛ latior forma est adiuncta post constitutionē. Statuimus de offi. ꝛ po. iu. dele. lib. vj. ꝛ consti. fina. Attendat ergo tenor lrārum sicut ꝛ priuilegioꝝ. Item secundum Pe. de
4 ancb. tales possunt excōicare pro huiusmodi notorijs. † Itē no. ꝙ conseruatores esse non possunt nisi sint episcopi ꝛ eorum superiores abbates, vel qui in cathedralibus ecclesijs, vel collegiatis obtinent personatus, vel dignitates, nec aliquis potest esse conseruator sui conseruatoris, nec aliquis potest habere conseruatorem eum qui est sub eius iurisditione seu dominio, vel astrictu ecclesiastico, vel tpali, exceptis regibus ꝛ reginis. de offi. de
5 leg. c. Hac constōne. lib. vj. † Item tales conseruatores non possunt comittere vices suas exceptis ciuitatibus ꝛ sententiarū denunciationibus nisi aliḋ eis, per lrās cōmitteref, ꝛ tunc comitere possunt infra loca in quibus fuerint deputati ꝛ personis supradictis. Iteȝ nō possunt procedere contra aliquos extra ciuitatē vel diocesim in quibus fuerint deputati, nec possunt aliquos citare vltra vnam dietā a fine illarum diocesuȝ. de. of. dele. c. Hac
6 constōne. libro. vi. ¶ † Item si conseruatores intromittunt se de alijs ꝗꝗ de manifestis iniurijs non solum incurrunt penam suspēsionis. vt dictum est, sed etiam ipsi processus non valent, quia excedunt fines mandati. extra de rescri. Cum dilecta. ꝛ si citauit aliquem iniuriatorem tanquam pro notoria offensa ꝛ euȝ ob cōtumaciam excōicauit. Si cōstat (licet iniuria sit facta) non fuisse
7 manifesta non est excōicatus secundum Inno. ¶ † Iteȝ expirat officium ↄseruatoris morte ↄcedentis quo ad negocia incepta ꝛ hoc nisi aliud exprimeref in lrīs eius, vt in. d. c. itē sciendū, fm Inno. ꝙ lꝫ ↄseruatores non habeāt iudicialē indaginē in notorijs tñ bene pñt, qꝛ oīa illa sine qbus eoꝝ iurisdictio non posset explicari intelligunf eis esse cōmissa, vñ pñt citare, ꝛ ↄtumaces punire. de effi. dele. c. de causis. itē si maleficiū est notoriū alijs ꝛ nō iudici, opꝫ ꝙ sup hoc q̄rat pbatiōes, ꝛ cogat testes. ij. q. j. in primis. itē qꝛ in notorijs est aliqs ordo iudiciarius necessarius. Itē si reus ↄfitef factū, ꝛ dicat ꝙ vsus est iure suo, in hoc casu admittet pbationē, alr̄s. n. non posset implere iurisdictionē sibi cōmissaȝ. silr̄ opꝫ ꝙ pcedat ad inqsitionē qñ factū est notoriuȝ, sed nescif qs fecerit. Item ad repellendā iniuriam potest inuocare brachium seculare sicut alij iudices. Item si reus qui fuerat condemnatus ꝛ excommunicatus compareat infra annum ꝛ dicat se velle satisfacere cognoscet conseruator de quantitate damni. Hec Inno. Item si reus negat maleficiū ꝛ actor velit pbare esse notoriū cōseruator cognoscet, alias inutile esset suū officiū, qꝛ quilibet posset negare. Similiter si reus fatetur maleficium, sed dicit non esse notorium, quia per eius confessionem factum est notorium de cohabitatio. cleri. Vestra.

SVMMARIVM

1 Doctores ad lectionem legum admittentes religiosos sine habitu, vel ad phisicam excommunicati sunt.
2 Doctor non est excōmunicatus si sineret monachuȝ habere domum iuxta scolas ꝛ audire.
Monachus si non vult scolas exire expelli possit.
3 Monachus si non potest expelli ex scolis doctor exire debet.

¶ Capitulum. xxxviij.

1 Doctores † siue magistri q religiosos habitu suo dimisso leges vl̄ phisicā audiētes scienter docere aut i scholis suis psūpserint retinere simili eo ipso sint snīa innodati. ne cle. vel mo. statutū li. vj. Dimisso. quid si nō dimiserit habitū dr̄ ꝙ tūc non sint excommunicati doctores. qꝛ hec pena non est amplianda. de regu. iur. in penis. Dic contra, quia communicat in crimine ꝛ sic eadem ꝛ non minori excōicatione ligatur extra codē. si concubine. Et in hoc potest dici venire potius ad declarationem veteris iuris ꝗꝗ noui casum ponere. Joan. an. Scienter vbi incideret in habitu non haberet locū ignorātia sed vbi incideret sine habitu tūc pbabilr̄ poterit ignorare. Jo. an. retinere. not. officiū doc. scholarē de scholis expel-
2 lere, ꝛ per idquod dicit retinere † dicas ꝙ licet doctor sciat monachum

nachum domum hře iuxta scholas lectoris in domo ppria, ꝛ au dire excőicatus non est ꝙ dixi.§.de reg.iur. locupletari. Quid si talis monachus nő vult exire scholas vř per hanc lřam ꝙ licite inde possit expelli.ad hoc.de sen.excom.c.veniens. Et hoc maxime si vera esset opi. ꝙ excőicatus non gauderet priuilegio canonis, qđ nő est vex ẜm Jo.ꝛ Ber.qui no.xvij.q.iiij.si quis de
3 inceps.†Quid si non pőt expelli, exeat doctor scholas ad instar eius, ꝙ dicimus cum excőicatus intrat ecclesiam, vt not.xi.q.iij. sicut apostoli. Jo.an. Silr qꝛ cőicant in crimine, vt dixi, ꝛ qꝛ ꝯditor canonis sibi nő reseruat absolutionem alijs indulsisse videt. facit ꝙ no.§.eo.super Specu. Jo.an.

SVMMARIVM

1 Doctores ꝛ scholares conducentes hospitia inquilinis irregularitis sunt excommunicati.
2 Legatus in sua prouincia ꝯstitutionem etiam sub perpetuo anathemate facere potest.

Capitulum.xxxix.

1 Onstitutionem †factã ab epõ portuensi apo. se. legato, ꝛ a predicto Tusculano postmodum ꝯfirmatam, vꝫ vt nullus magistroꝝ, siue scholarium super conducendis alioꝝ hospitijs in lesionem, vel preiudicium habitantium audeant hospitem ꝯuenire, nisi prius ꝯstiterit tempus ꝯditionis elapsum, vel inquilini, in hoc suum fauorem prestauerint ꝛ ꝯsensum, cum idem portuensis sub excõmunicatione hoc ꝓhibuerit, ꝛ alter sub pena anathematis idem decreuit obseruã dum ratũ esse decernimus.i.auctoritate apostolica ꝯfirmamus. Statuẽtes vt a te frater episcope, ꝛ tuo quolibet successore hoc singulis annis in cõmuni audientia magistroꝝ, ꝛ scholarium re
2 citetur.clem.iij.de loc.ꝛ conduc.c.ex rescripto. constitutionẽ.†ꝛ sic not. ꝙ legatus in sua ꝓuincia potest ꝯstitutionem facere, etiã sub perpetuo anathemate.de officio lega.c.fi. Cõfirmataꝫ, idest approbatam ꝛ inouatam, qꝛ solus superior ꝯfirmat. de offic.lega.studuisti. Scholarium, soli ergo magistri ꝛ scholares prohibentur conducere hospitia aliorum scholarium, sed alij non prohibentur conducere hospitia scholarium, propter potẽtiores cõ stitutio ista emanauit. Et per hanc literam videtur ꝙ scriptores qui non sunt scholares, sed vxorati non obligantur hac constitutione cum de illis non fiat mentio. Landul. dixit hanc penam extendi ad eos qui gaudent priuilegio scholastico large sumpto scholarium vocabulo. ꝛ gratia scholarium ibi sunt, dummodo ibi non sint meretrices. Nec obijcias ꝙ pena non debet exten
3 di, †quia pene quoqꝫ hodie ampliantur.argumẽ.ad hoc. de verboꝝ signifi.cum in partibus. Landul.ꝛ cum eo concor. Innocẽ. sed non credo ꝙ ad scriptores vxoratos extendatur hec constitutio, licet sint propter scholares. Eadem enim ratione extenderetur ad cartarios ꝛ rasores cartarum. Bernardus. Cõuenire, idest alloqui vel de habitatione tractari.glo.interli. Sub excõmunicatione iam lata glo.interli. Et not. ꝙ Innocen. Goffred. Abb. ꝛ Petr.de perusio, dicunt ꝙ ista constitutio ꝛ excőicatio est localis, ꝛ habet solum locũ Bononie. ꝛ hoc ẽt magis plꝫ Jo. an.sed Host. dicit esse generalem. Nam qꝛ fauorabilis est, ideo dicit ex causa extendenda, sed communiter non tenetur opi.eius.

SVMMARIVM

1 Scripturam vel nuncium mittentes cardinalibus in cõclaui existentibus excommunicati sunt.

Capitulum.xl.

1 Ulli fas sit † ipsis cardinalibus, vel episcoporum alicui nuncium mittere vel scripturam, qui vero contrafecerit scripturam mittendo vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secrete loquendo, ipso facto sententiam excõmunicationis incurrat. Greg.x.extra de elec.c.vbi periculuꝫ.lib.vj. Cardinalibus, scilicet inclusis in ꝯclaui pro electione fienda summi pontificis secrete loquendo, nisi qui de voluntate omnium cardinaliũ inibi presentium pro his tantum que ad electionis instantiam negocium pertinet vocaretur. vt supra in textu, sicut puta aduocati, iurisperiti, vel religiosi, vel tabelliones. Incurrat canonem late sententie, sed ordinarius absoluere poterit ex quo papa sibi non reseruauit. Joan.andre.

SVMMARIVM

1 Rectores locorum vbi sit electio pape non seruantes.c.vbi periculum, de electio.in.vj.excõmunicati sunt.
2 Laicus auctoritate canonis in clericum potestatem habet.

Capitulum.xlj.

1 P Reterea aliquid †adjiciẽdo sancimus, vt dominus alijqꝫ rectores, ꝛ officiales ciuitatis illius in qua Romani pontificis electio fuerit celebrãda auctoritate nostra ꝛ eiusdem approbatione ꝯcilij potestate sibi tradita premissa omnia ꝛ singula plene, ac inuiolabiliter ꝛ sine fraude, ꝛ dolo aliquo faciant obseruare, nec cardinales vltra ꝙ̃ permittitur arctare presumant. Super his autem taliter obseruandis statim audito summi pontificis obitu coram clero ꝛ populo vniuerso ipsius ciuitatis ad hoc specialiter ꝯuocandis prestent corporaliter iuramentum, ꝙ si premissa diligẽter obseruauerint, aut fraudem in eis, vel circa ea cõmiserint, cuiuscunqꝫ sint preeminentie conditionis, aut status omni cessante priuilegio, ipso facto sententiam excõmunicationis incurrant, ꝛ perpetuo sint infames.extra de elec.vbi periculum.lib.vj. Celebranda, ẜm distinctionem superius factam. Jo.andre. Presumant, qꝛ tunc essent excõmunicati, sicut ꝛ in se defendendo modum excedens ꝙ dic
2 vt.§.de resti.spol.olim.†Et no.casum in quo laicus auctoritate canonis ptãtem hꝫ in clericũ ꝯtra illud.xvj.dist.bene qdem.Jo. an.premissa.s.que dicta sunt.§.de inclusione fienda cardinalium in ꝯclaui ꝛ administratione necessarioꝝ cum certa regula ꝛ modo qui ponitur in tex.ipsius capituli.

SVMMARIVM

1 Beghini vitã fraticelloꝝ assumẽtes, ꝛ eoꝝ fautores excõicati sť.
2 Mulieres i domo sua pꝛiaꝫ hñtes ꝓfit habitu quo voluerit vti.

Capitulum.xlij.

1 Acra romana †ac vniuersalis ecclesia cui fauẽte domino (licet imeriti) presidemus, sicut religiosa ꝛ pia loca benigno fauore ꝓsequitur, sic superstitiosos conatus insolentium hominum detestatur, vꝫ ne sub ouina pelle gregem dñi cum truculenta lupi rapaces inuadant, sub pietatis imagine fiscus heretice prauitatis obreptat, ꝛ sub pretextu conuersationis angelice incautis mentibus malignus spiritus illudat. Cuius rei gratia sacris canonibus est interdictum, ne aliqs nouum ordinem, vel religionem inueniat, vel habitum noue religionis assumat, sed quicunqꝫ ad religionem venire voluerit, ingrediatur vnam de religionibus approbatis. Nõnulli tamẽ pro ꝓhane multitudinis viri, qui vulgariter fraticelli, seu fratres de paupere vita, aut bizochi, aut beghini, aut alijs nominibus nũcupantur in partibus Italie, necnon in insula Sicilie comitatu prouincie Narboñ.ꝛ Tholosane ciuitatibus, ꝛ ꝓuincijs alijsqꝫ diuersis citramarinis, ꝛ vltramarinis partibus cõtra dictos canones habitum noue religionis assumere, ꝛ congregationes, et ꝯuenticula facere, ꝛ superiores sibijpsis eligere, quos ministros, custodes, seu guardianos, aut nominibus alijs appellant plurimos ad eorum sectam recipere, loca etiam de nouo construere seu cõstructa recipere, in quibus habitãt in cõmuni publice mendicantes quasi eorum secta ecclesia foret, ꝛ vna de religionibus per se approbatis temeritate damnabili presumpserunt, ꝛ presumunt etiam incessanter, ꝛ vt ipsorum error, veritas, ꝛ impietas religio reputetur, plurimi eoꝝ regulã fratrum minorum quã sanctus Frãciscus instituit se ꝓfiteri ꝛ ad literam se cõseruare ꝯfingũt, ꝙ̃ꝙ̃ in obedientia generalis, vel ꝓuincialium ministroꝝ ipsius ordinis nő morentur, pretẽdentes se a sancte memorie Celestini pape.v.predecessore nřo hmői statũ, seu vite priuilegium habuisse, ꝙ tamẽ etiam si ostẽderent nő valeret, cuꝫ bone memorie Bonif.pape.viij.prede.nřo ex certis causis rőnabilibus oia ab ipso Celestino ꝓdecessore nřo ꝯcessa, que per ipsum Bonifaciũ nő ꝯtingeret approbari viribus penitus vacauerit dictũqꝫ vite priuilegium nő inueniat per eũdem Bonifa. approbatum.

Quidam autem eorum dictum habitum et vivendi ritum a quibusdam epis, seu eorum superioribus, vel aliarum ecclesiarum prelatis concedere licuit contra formam concilij generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes se esse de tertio ordine.b.Fran. pnie cum voto predictum statum et ritum eorum sub velamine talis nominis satagunt palliare, cum tamen in regula ipsius tertij ordinis talis vivendi ritus nullatenus sit concessus, et quia in eorum baratrum facilius ruunt, qui conceptus proprios patrum diffinitionibus anteponunt. Ipsorum quamplurimi sicut fidedigna relatione percepimus, a veritate catholice fidei deviantes sacramenta ecclesiastica despiciunt ac errores alios student multipliciter seminare. Cum itaque talium damnanda temeritas in eiusdem fidei detrimentum fidelium scandalum prefati minoris et aliorum ordinum opprobrium, et in suarum et aliorum multorum aiarum perniciem redundare noscatur. Nos sectam ritum et statum huiusmodi non obstantibus premissis eorum excusationibus quas frivolas reputamus, et quicquid per eos coiter vel divisim sub regionibus conventus collegij, seu congregationis noie vel colore attentatum extitit, vel existit de fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica nullius fuisse vel esse decernimus firmitatis. et quatenus de facto processerunt. de consilio et auctoritate premissa revocamus omnino ac perpetue prohibitioni subijcimus, et ab ecclesia Dei penitus abolemus eisdem psonis, et alijs quibuscunque sub pena excoicationis quam in eas si secus fecerint incurrere volumus ipso facto, iniungentes expresse quod non statum sive sectam et ritum huiusmodi ab ipsis assumptum sectentur ulterius, vel ipm de novo assumere quoquo modo psumant. Epos quoque et eorum superiores, et etiam alios prelatos quoscunque qui predictis psonis, vel alijs ritum vivendi, et habitum supradictos preter spalem ap.se.auctoritatem deinceps concesserint, predicte excoicationi iure decernimus subiacere. Dignum est.n. adulterinas plantationes quas non pater celestis, sed humane temeritatis audacia plantat apostolici culminis censura divellat, nec patietur in agro dnico perverse congregationis vepres excrescere, cui pprium est divina opitulante gratia virtutes serere, ac vitia radicitus extirpare. Nulli ergo etc. datum Avinioni in Kal. Januarij anno.ij. Jo.xxij. Fran.de zaba.in cle. cum de quibusdam.de reli.do.allegat istam extravagantem, et etiam Pau. dicentes quod hic reprobatur status quorundam qui vulgariter appellantur fraticelli, seu fratres de paupe vita, aut bizochi, aut beghini, seu alijs noibus assumentium nove religionis habitum supiores sibi eligentium congregationis et conventicula facientium, non obstante quod ordinem, seu institutionem ordinis a certis dicant epis habuisse cum talis vivendi modus nullatenus sit concessus. per hoc dicit Paul. quod ibi etiam reprobatur status beghinalis, quia videtur quedam nova religio preter auctoritatem se.apo.instituta. Et hoc infert quod etiam si renunciarent proprijs non ex hoc erunt approbate, nec religiose, ex

2 quo non hnt regulam a se.ap.approbatam eo.ti.lib.vj. †Dicit etiam idem Fran. quod in domo sua pnt mulieres agentes penitentiam uti habitu quo voluerint. per hoc enim quod utuntur habitu etiam simili ad beghinas non sunt beghine, ex quo non congregantur cum eis, unde non est periculum aliquod hoc casu.

SVMMARIVM

1 Senatoris dignitatem vel aliud regimen assumentes sine licentia pape excommunicati sunt.

Capitulum. xliij.

1 Nullus imperator †seu rex romanorum, vel alius imperator, rex, princeps, marchio, dux, comes, aut baro, q alterius notabilis potentie, preeminentie seu ptatis et excellentie, seu dignitatis existat. Frater, filius, vel nepos eorum ad tps vel in ppetuum, seu quis alius ultra annale spacium quovis mo colore, vel cam p se, vel p aliam psonam quomodolibet submittendam in senatorem, capitaneum, patritium, aut rectorem, vel ad eiusdem urbis regimen, seu offm noie eligatur, seu alias etiam assumatur absque lnia se.ap. spali ipsius sedis lras concessionem lnie huiusmodi specialiter exprimentes, quod si secus factum fuerit noiationem electionem et assumptionem huiusmodi decernimus esse nullas. Verumtamen noiati, electi, et assumpti, si huiusmodi noiationi, electioni, et assumptioni consenserint, aut de seipsis quolibet intromiserint intendentes et obedientes eisdem, et in hoc dantes ipsis noiatoribus, electoribus, et assumptoribus, aut noiatis, electis, vel assumptis auxilium vel favorem publice vel occulte, cuiuscunque conditionis extiterint, ipso facto sniam excoicationis incurrant. et .j. Contemptores quoque seu violatores alicuius premissorum ab huiusmodi excoicationis snia preterquam in mortis articulo absolvi non pnt nisi per romanum pontificem vel de ipsius petita licentia. et obtenta speciali non obstantibus privilegijs etc. de electio.c. fundamenta.

SVMMARIVM

1 Visitatores monialium in suo officio impedientes excoicati sunt.

2 Monitio que fit impedientibus visitatores quomodo fieri debeat.

Capitulum. xliiij.

1 Si qui visitatores †monialium ipsos in premissis impedire presumpserint, seu in aliquo premissorum nisi admoniti resipiscant ipso facto excoicationis snias se noverint incursuros, privilegijs, statutis, et consuetudinibus quibuslibet in contrarium invalituris. extra de statu mo. attendentes. in cle. visitatores. De visitatoribus loquitur monialium qui dent singulis annis visitare monasteria. ita quod ordinarij dent visitare monasteria non exempta, et exempta etiam illa que non recognoscunt superiorem nisi papam. Monasteria vero exempta que.s. sunt ordinum exemptorum, ut camaldulen. cistercien. carthusien. mendicantium hnt visitare prelati eorum qui in visitatione huiusmodi dent inquirere et videre de vestitu ne sit vanitas in eis. de clausura, de continentia et huiusmodi, et compellere eas ad religionem servandam remedijs opportunis. quod totum pot trahi ex ipso tex. decre. ipsos ordinarios visitantes auctoritate apo. vel ppria, vel supioris ipsorum monasteriorum Jo.an. Impedire per hanc lram puto quod necesse sit impedimentum precedere et admonitionem sequi ad hoc ut sit locus huic pene. hoc dico, quia vidi prelatos scribentes monialibus, quod pareant se certa die ad recipiendum visitationem ipsorum, et in eisdem lris faciunt admonitionem quod nullus impediat, talis.n. monitio fieri dz ut desistant ab illato impedimento ut locus sit huic pene. facit quod scripsi. de co

2 cel. pben.c. cum nostris. glo.ij. †Sed nunquid illato impedimento fiet monitio noiatim. an sufficiat generalis pro et contra, facit de vita et hone. cleri.c.j. Jo. and ipso facto. Est ergo iste casus quo sufficit monitio, et absolvet ordinarius ex quo papa non reservat. Joan. andre.

SVMMARIVM

1 Fingens casum quo iudex mittat ad mulierem pro testimonio excommunicatus est.

Capitulum. xlv.

1 Qui fingit fraudulenter †talliques casum per quem aliquis iudex mittit ad aliquam mulierem pro testimonio vel ipse iudex fraudulenter vadens excoicatus est. extra de iudi. mulieres. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Ingerens se ad officiandum cum hominibus alterius lingue excommunicatus est.

Capitulum. xlvj.

1 Quando una †civitas vel diocesis habet populos diversarum linguarum habentes sub una fide varios ritus et modos. tunc pontifex loci si urgens necessitas fuerit presulem nationibus illis conformem, qui divina illis officia celebret, et ecclesiastica sacramenta ministret, instruendo eos verbo pariter et exemplo sibi vicarium in predictis constituere pot qui sibi per omnia sit obediens et subiectus, si quis autem se aliter ingerit est ipso iure excommunicatus. de offi. ordina.c. quoniam in plerisque.

SVMMARIVM

1 Absoluti ab excommunicatis in articulo necessitatis si secum possunt non se presentent ei qui ordinarie potest absolvere sunt excommunicati. et .j. nu. 6.

2 Absolvere

1 Absoluere quis possit a sententia canonis vel hominis.
3 Absolui quis potest ab alio, q̃ ab eo a quo de iure absoluẽdus
erat ob iustum impedimentum.
Absolui vt quis ab alio possit quod impedimentũ dicat̃ iustuz.
4 Absolui in quibus casibus quis possit citra sedem apostolicam
ob manus iniectionem in clericum.
5 Absolutio que fieri potest ob iustum impedimentum ab alio, q̃
ab eo qui debet, an habeat locum in excommunicatis alia ra
tione q̃ per manuum iniectionem.
7 Absolutus ab excommunicatione iuxta proprias facultates sa
tisfacere debet.
8 Uerbum commode quomodo accipiatur.
9 Papa vel legatus an absoluunt a quibuscunq; sententijs ex-
communicationis.
10 Contemnere quando quis dicatur.
11 Absolutio ab excõmunicatione, an per ꝓcuratorem peti possit.
12 Absolutio a sententia interdicti ⁊ suspensionis per procurato-
rem peti potest, ⁊ quare.
13 Absolui qui non possunt nisi in mortis articulo.

¶ Capitulum. xlvij.

1 Os qui a sñia canonis
vel hominis cum ad illum a quo, alias de iure fuerãt
absoluendi nequeunt, ꝓpter iminentem mortis arti-
culum, aut aliud impedimentum legitimum pro absolutionis be
neficio habere recursum ab alio absoluantur, sic cessante postea
periculo vel impedimẽto huiusmodi se illi a quo his cessantibus
absolui debebant, quãcito cõmode poterũt ꝯtempserint presen-
tare mãdatum ipsius super illis pro quibus excõmunicati erant
humiliter recepturi ⁊ satisfacturi, prout iustitia suadebit. Decer
nimus, ne sic censure illudant ecclesiastice, eãdem sñiam reinci-
dere ipso iure. de sentẽ. excõmu. c. eos. lib. vj. Idem statuimus de
his quibus cum a se. ap. vel legatis ipsius absolutionis bñficiuz
a quibusuis sentẽtijs ꝯsequũtur iniungitur, vt ordinariorũ suo-
rum, vel alioꝝ quorũlibet suscepturi penitẽtiam ab eisdem se cõ-
spectibus representẽt, ⁊ passis iniuriam, seu his quibus propter
hoc obligati existunt satisfactionem exhibeant competentem, si
hoc cum primum cõmode poterunt, non curauerint adimplere,
vbi supra canonis, hic Joannes andre. dinumerat. xxxij. casus
excommunicationis, quos trahit ex libr. vj. qui omnes supra po
siti sunt exceptis duobus qui infra ponũtur, ⁊ exceptis quatuor
scilicet sententiam, seu excommunicationem illam que est contra
Federicum imperatorem. de senten. ⁊ re iudi. Ad apostolice, ⁊
illa que est de religiosis domibus. c. j. ⁊ duas que ponuntur in. c.
primo, de scismaticis. ⁊ sunt contra Jacobum ⁊ Petrum de co
lumna cardinales, ⁊ contra tenentes eos pro cardinalibus, ⁊ fo
uentes scisma inductum per eos, que quatuor sententie ideo nõ
sunt posite, quia non videbatur expediens, vel vtile. Petrus de
anchara. super isto. c. eos plura notabilia ponit, ⁊ ommisso pri-
2 mo subdit. ¶ † Secũdo nota, ꝙ quandoq; quis non potest ab-
solui ab eo a quo de iure fuerat absoluendus, sed quis est ille cui
de iure hoc competit, dic ꝙ a sententia canonis ille absoluit cui
canon reseruauit alias, idest si nemini reseruauit absoluit ordi-
narius. Si vero est sententia hominis, ille qui protulit debet ab-
soluere, sed in eius defectu, vel negligentia si est delegatus adi-
tur delegans si ordinarius aditur superior. hec probantur. de of
ficio delegati. prudentiam. ⁊ de officio ordinari. ad reprimen-
3 dam. ¶ † Nota tertio ꝙ propter iustum impedimentum potest
quis absolui ab alio, q̃ ab eo a quo de iure fuerat absoluendus.
Imminens autem periculum mortis dicitur iustum impedimen
tum, ⁊ si immineat aliter, q̃ per infirmitatem puta timet hostem
capitalem, vel est obsessus, vel est in manibus predonis, vel tirã-
ni, vel nauigaturus est periculosa nauigia, vel patitur naufra-
gium, vel iturus est per loca periculosa. ff. de donatio. causa mor
tis. l. tertia. Istos ⁊ alios casus. vide ex eodem. ꝙ de his. Hec
4 Petrus, † Innocentius vero super. c. quamuis. de sententi. ex-
communicationis. declarat quosdam casus in quibus absoluen
dus per sedem apostolicam regulariter pro violenta manuum
iniectione absolui potest in predictis casibus citra sedem aposto
licam. taliter autem absolutus tenetur cessante dicto casu se pre-
sentare sedi apostoli. Primus est si incidat in infirmitatez. etiaz
ex qua non imminet periculum mortis, vt podagra, vel quarta-
na febris. Secundus, inimicitia que timeatur in via. Tertius,
inopia, vt si ita pauper est, ꝙ non possit habere expensas itine-
ris. nam non est sibi precipiendum vt mendicet. Quartus, se-
nilis etas, seu membroruz destitutionibus impeditus. si enim se-
nescit licet fortis videatur ad subeundum laborem tamen quia
periculosum est, absoluetur. Item si teneretur in vinculis. Ray.
etiam dicit in summa, ꝙ de his qui magne potentie sunt ita de-
licati vel debilitati, ꝙ laborem eundi ad curiam nequeunt susti-
nere papa est consulendus intimatis sibi circunstantijs facti, ⁊
persone, ⁊ iuxta ipsius consilium est agendum, dicit ibi Guiliel-
mus, ꝙ hoc est intelligendum, quando nequeunt ire de facili,
quod ad arbitrium boni viri est referendum, si autem omnino
non potest papa non requisito possunt absolui, sic notauit Ala-
5 nus in. c. mulieres. † Et querit hic Petrus de anchara. vtrum
ista absolutio que fieri potest propter iustum impedimentum ab
alio, q̃ ab eo qui debet, habeat locuz in excommunicatis alia ra
tione q̃ per iniectionem manuum. ⁊ Innocen. quidem dicit ꝙ
habet locum soluz in excommunicatis pro manuum iniectione,
sed si alias sit excommunicatus a iudice, vel a iure, licet absolui
possit in mortis articulo. argumẽ. s. eodem. A nobis. ij. cum in
casibus qui ponuntur super. c. quamuis. de quibus dictum est
non habet locum, sed tantum ab excommunicatore, vel alio ad
quem spectat absoluendi sunt. ⁊ ita notat, ⁊ ipsum allegat Joã.
andre. in nouel. in. c. quamuis. Sed hoc dicit idem Joan. ꝙ iste
textus facit contra istam opinionem, dum dicit ab alio absoluã-
tur. ⁊. s. in princip. c. huius generaliter dixit ab homine vel a iu-
re. ⁊ sic de alia excommunicatione, q̃ illa que pro manuum inie
ctione infligitur, locum habet ista absolutio ab alio propter iu-
stum impedimentum proueniẽs ex multis causis, vt in. c. ea no-
6 scitur. c. quamuis. ⁊. c. de his. ¶ † Nota quarto ꝙ absolutus ab
excommunicatione ex causa ab alio, q̃ ab eo a quo debuisset ces
sante causa illa tenetur facere id ad quod tenebatur, scilicet cõ-
parere coram suo iudie. Et aduerte ad quem finem debet com-
parere ad hũc, scilicet vt mãdatuz suscipiat, non vt amplius ab-
7 soluatur. † Et nota ꝙ ille qui absoluitur ab excommunicatione
debet satisfacere quod intelligitur, iuxta proprias facultates,
⁊ per hoc infert Archidiaco. facultates ecclesie quas ad vsum
habet ad hoc non teneri. xvj. q. vj. §. vltimo. pro quo facit clem̃.
8 nolentes. de hereticis. ¶ † Nota quinto, ꝙ hic dicitur cuz com
mode potest ire ad eum a quo fuerat absoluendus qualiter su-
mi debeat hoc verbum commode. vide quod not. in cle. si quis
suadente. de penis. glo. autem penul. ibi Joan. andre. super ver-
bo cõmode poterit. dicit idem de sentẽ. excommu. de cetero. Di
cit ibi decretalis, quãcitius opportunitatem habuerit, quod ex-
ponit ibi Hosti. i. cessante impedimento, ⁊ aliquo modico tem-
pore indulto quo sibi de necessarijs valeat ꝓuidere. Et per hoc
patet ꝙ nõ creditur circa hoc absolutus, sed iudex habebit hoc
arbitrari alias ipse absolutus ex friuolis rationibus excusatio-
nibus frigoris caloris ⁊ his similibus ꝯstitutionem eluderet. fa
cit. c. cuz olim. de dolo ⁊ ꝯtu. nec obstat ꝙ de occulta re ⁊ anime
periculo querit̃, ⁊ sit ibi credenduz. de homi. significasti. ij. fateor
id verũ in foro penitẽtiali. de spon. c. tua. ij. quo ad vinculũ occul
tum ꝯtrahendum. Unde ex quo scientiã hz de mora scire se de-
bet excõicatum. Iudex tñ eum nõ denũciabit nisi prius eo voca
to per coniecturas viderit illum esse morosum cognitione super
hoc premissa sũmaria. l. ea propter in fi. Hoc Jo. an. Archi. ve-
ro super. c. cupientes. de elec. lib. vj. tractans hoc ṽbum cõmo-
de. dicit inter cetera, ꝙ iudex inspecta qualitate personaꝝ viarũ
⁊ temporꝝ arbitrabitur qũo cõmode possit fieri ⁊ dietas maio-
res vel minores. ff. de verbo. obli. §. ꝯtinuus. §. ij. ꝯsiderãdo die-
tas vulgares quas homines facere ꝯsueuerunt ẜm id quod di-
ctum est. s. eo. lib. de rescri. c. statutum. Si autem diete vulgares
non appareant ipse iudex referat se ad legales, vz computando.
xx. miliaria pro dieta, ⁊ si facta computatione supersit tm̃ vnum
miliare pro illa dabit vnam integram dietam. vt no. ij. q. vi. pro-
pter in glo. ꝙ si fuerit longa viarum distantia equum est in septi-
mana vnum diem pro quiete dari. Nam mensis dat̃ ad paran-
dum se. xx. ṽo dies ad expectandum. ⁊ hoc ꝓbat litera ista com
mode, nõ. n. posset cõmode venire per. xx. vel. xxx. dietas ꝯtinue
absq; aliqua intermedia quiete ad hoc. lxiij. dis. cum longe. De-
bet iudex arbitrari benigne tp̃s itineris. ad hoc. extra de offi. de
lega. ꝯsuluit, ⁊ computabunt̃ diete a loco a quo iter arripuit sine
fraude. sufficit. n. ẜm hanc lr̃am ꝙ nõ sit in negligẽtia vel fraude.
9 ¶ † No. vj. in. §. idẽ ibi qbusuis sentẽtijs ꝙ papa vel legatus ab
soluunt a qbuscũq; sententijs excõicationis qđ Jo. mo. itelligit
de sentẽtijs iuris nõ hoīs. Nã vt dicit papa vel legatus nõ solũ
absoluit ab illis de stilo curie, sz remittit, nisi in casu ꝙ delegatus
nõ posset absoluẽ vel mortuus eẽt nec alius successit in dlegatiõe.

Idem putat quando successor bene succedit in delegatione, sed non est spes de festina prouisione. putat etiam Io. mo. in casibus predictis delegatorum, si absolutus nõ pareat, nõ reincidat ipso iure nisi in eo quod apperet vltimata. Hec omnia cessant si late recipias literam, vt verbum sonat hic, et in prin. huius. c. quod et loquitur generaliter de vtrisque exprimit, et hoc tenet Io. an. s. quod in quibuscunque sententijs iuris et hominis locum habeat quod hic dicitur, quod reincidat ipso iure, nisi pareat et compareat post absolutionem put hic dicitur.
10 † Item not. quod Archi. exponens verbum contempserit dicit, quod contemnere dicitur hoc ipso quod iusta causa cessante, se nõ presentat illi a quo fuerat absoluendus, vt not. ij. q. vij. metropolitanum. idem Io.
11 an. † Item querit Pet. de ancha. cum quis semper teneatur se personaliter presentare pro absolutione obtinenda cessante impedimento accessus ad absolutorem, vtrum talem absolutionem quis possit petere per procuratorem. Et Host. dicit quod non. sed Inno. dicit quod si iusta causa subest põt peti absolutio per procuratorem etiam in absentia. Archi. in isto. c. remittit ad not. per Specu. in ti. de procura. §. j. et ibi dicitur, quod procurator constitutus specialiter ad petendum absolutionem sufficit, et ita seruat curia, vt ibi not. Ad hoc facit quod quis se representat, aut in propria persona, aut per procuratorem idoneum. dist. xviij. eps.
12 † et dicit Petr. de ancha. quod a sententia interdicti et suspensionis potest peti absolutio per procuratorem, quia nec solemnitatem forme, nec absolutionem desiderat, et in hoc omnes concordant. Item dicit Archi. et Petr. de pa. quod patet ex priuilegio huius. c. quod propter mortis periculum, vel aliud impedimentum quodcunque ab alio, quam ab eo ad quem absolutio de iure pertinet excommunicatus absolui non debet si haberi põt ad illum recursus. vel ipsius copia. Idem dicitur in directorio iuris. lib. iij. tit. iiij. s. de absolutione ab excõicatione iuris. Et subditur ibi quod quando aliquid istorum non põt fieri, tũc absolui debet et põt, et semper est eps requirendus si potest haberi, alias sufficit simplex sacerdos, vt not. Inn. extra eo. nuper. Et est iniungendum ei quod cessante impedimento tpali se illi qui super hoc potest representabit, sed vbi est perpetuum impe-
13 dimentum nõ est illi iniungendum secundum Archi. † Fallit hoc in casibus in quibus nullus absoluere potest, nisi in articulo mortis, vt in falsarijs literarum pape, et insequentibus cardinales hostiliter et iniuriose, vel temere percutiente epm vel bãniente, et in religiosis, et clericis secularibus inducentibus ad vouendum eligere sepulturam etc. Ponuntur in eo. lib. quidam alij casus in quibus quis solũ in articulo mortis potest absolui, illi vero excepto, de quibus expresse dicitur in sententijs iuris quod non possit ab huiusmodi absolui citra se. aposto. nisi in articulo mortis, sicut etiam expresse hoc habes de sententijs processus annualis, qui fit in curia per papam vt habes. s.

SVMMARIVM

1 Electus in papam a paucioribus, quam a duabus partibus cardinalium gerens se pro papa, et qui eũ recipiunt excõicati sunt.
2 Papa de heresi accusari et non excipi potest.
3 Electus in papam sua auctoritate papatum accipit.

Capitulum. xlviij.

1 Statuimus vt si forte † in inimico homine superseminante zizaniam inter cardinales de substituẽdo sũmo pontifice nõ poterit esse plena concordia et duabus partibus concordantibus, tertia pars concordare noluerit, aut sibi alium presumpserit nominare, ille absque vlla exceptione ab vniuersali ecclesia romanus pontifex habeatur, qui a duabus partibus fuerit electus et receptus. Si quis autem de tertie partis nominatione confisus, quia de ratione esse non potest, sibi nomen episcopi vsurpauerit, tam ipse, quam qui eum receperint excõmunicationi subiaceant, et infra. Preterea si a paucioribus, quam a duabus partibus aliquis electus fuerit ad apostolatus officium, nisi maior concordia intercesserit nullatenus assumatur, et predicte pene subiaceat si humiliter noluerit abstinere extra de electio. licet exceptione. et sic nulla exceptio potest opponi, nisi de heresi. xl. distin. si papa. alias enim quantũcunque precise etiam ipse papa scribat, legitima exceptio est admittẽda. de
2 officio delega. c. ex parte. et de rescrip. c. si quando. † Bernar. Innoc. et Compostel. dixerunt quod papa de heresi accusari possit et non excipi. et hoc tenet Archi. eodem titu. c. vbi. libro. vj. Par tibus. Nunquid ille qui eligitur computabitur inter duas partes videtur quod sic. s. de electio. c. cum in iure. Dic quod non, vt notatur. s. eodem titu. cum in iure. et. c. cumana. cum dicitur in hac decre. de duabus partibus aliquando obseruant cardinales aliquando non per specialia eorum statuta Bernar. in alijs electionibus, videlicet, quod fit a maiori parte capituli. dum tamen obser-
3 uent vnam de illis formis extra eodem, quia propter. † Item nota quod non est ius papatus ei acquisitum in huiusmodi receptione, siue fit ad osculum, siue ad obedientiam, siue ad incathedrationem. nam eoipso quod electus est ex sua auctoritate papatum recipere potest. Landul. dum enim eligitur, scilicet a duabus partibus cardinalium confirmatur, et statim habet liberam et plenam administrationem vigesima tertia distinctione in nomine domini. Bernardus.

SVMMARIVM

1 Clerici scienter locantes domos vsurarijs publicis alienigenis ad fenus exercendum excõmunicati sunt.
Quid si ignoranter. s. nu. 4. 5.
2 Vsurarij manifesti qui dicantur.
3 Vsurarius ex vnico actu dici potest, si probari potest.
Episcopus modum statuere potest, quo quis vsurarius manifestus censeatur.
4 Vsurarius manifestus ob hoc non dicitur si testator mandat restitui vsuras per eum extortas.
Vsurarius an fuerit manifestus probatio post mortem recipi potest.

Capitulum. xlix.

1 Clerici qui manifestis † vsurarijs alienigenis, aut alijs non oriundis de terris ipsorum ad exercendum fenus, vel fenus exercere volentibus domos locant vel alio titulo quocunque concedunt sunt excommunicati, nisi sint patriarche, archiepiscopi, vel episcopi qui prelati non excommunicationem, sed suspensionem ipso facto incurrunt, et si per mensem hoc sustinuerint, terre ipsorum quãdiu in eis ijdem vsurarij morantur, extunc ecclesiastico subiaceant in
2 terdicto. de vsuris. c. vsurarum. libro sexto. vbi dicit † Ioan. andre. in glosa quod manifesti vsurarij dicuntur illi, de quibus notorium est de iure, vt quia confessi, vel condemnati, vel de facto, vt quia habent operis euidentiam, que nulla possit tergiuersatione celari, vt quia tenet altare suum paratum. Item secundum Petrum de perusio sunt manifesti vsurarij per iudicis publicationem, vel claram probationem, vel quorum probatio est in euidenti et manifesto, et si nõ exerceant palam et notorie vsuras, tamen per modicam cause examinationem erunt manifesti, vt quia apparent libri suarum rationum, vt notat Archidiaconus in. c. quãquam. eodem titulo, vel cum coram sacerdote et testibus publice fatentur se esse vsurarios manifestos. et ostendunt libros rationum. forma etiam cum adminiculis in hoc sufficeret. ita tenet Federicus
3 de senis in consilijs suis. † Item secundum Ioannem andre. et Lapum ex vnico actu potest dici vsurarius manifestus si ille potest probari. Item potest episcopus statuere modum quo quis censeatur vsurarius manifestus cum possit ius commune fortificare
4 per penam. vt notat Innocentius. † Item si testator mandat in testamento restitui omnes vsuras per eum extortas, non expressis personis quibus extorsit, nec expresso quantum extorsit. ex hoc non dicitur manifestus vsurarius, quia confessio illa non operatur ex qua quantitas non exprimitur. Item an fuerit manifestus potest recipi probatio post mortem vsurarij. Hec
5 Petr. de perusio. † Item dicit Ioannes andre. in glosa quod si locãs ignorat ipsum esse vsurarium, probabilis ignorantia eum excusat. ex quo autem scit debet eum expellere glos. super verbo titulo puta pignoris commodati et huiusmodi, et idem si sine illo titulo ibi illum esse permittit, sed si vendit vel donat non videtur habere locum constitutio, sed Goffredus dicit idem esse in hoc casu.

SVMMARIVM

1 Sequestrationem fructuum impediens excommunicatus est.
2 Sententia interlocutoria et diffinitiua que sint.
3 Sequestratio non solum fructuum, sed beneficiorum fit.
Sequestratio ne fiat que requirantur.
4 Absolutio iniusta tenet.

Capitulum. l.

Capitulum.l.

1 Diffinimus † vt si vna contra possessorez diffinitiua snia super bñficio
apud sedē dūtaxat apostolicam in petitorio, vel pos
sessorio ꝓmulgata fuerit, bñficium ipsum a possesso
re bmói, dum tamen triēnio pacifice antea possessum ab eo non
fuerit per loci ordinarium apud aliquam psonam idoneaz seque
streẜ ꝛc. Si qs autem sequestrationem bmói impedire, vel fru
ctus sequestratos quoquo modo presumpserit occupare excō
municationis sniam incurrat ipso facto, a qua nisi impedimento
prius ammoto occupatis per eum fructibus restitutis nullate
nus absoluaẜ, ꝛ nibilominus si fuerit de litigantibus cadit a iure
suo. nec obstat si de nullitate snie opponaẜ. extra de sequestr. c. j.
in cle. vna sola multofortius si plures. Jo. and. Contra possesso
rem. Si ergo ꝯtra petitorem pro possessore fertur snia, nō fit se
questratio. Item si inter duos, vel plures petitores ferẜ snia pro
vno ꝯtra reliquum, vel reliquos non fit sequestratio. Item si ferẜ
ꝯtra possessorem, non tñ pro petitore, qui forsan ad priuationez
agebat, non est locus sequestrationi. Jo. an. Diffinitiua interlo
2 cutoria non bꝫ locum ꝯstitutio. † Est autem interlocutoria, que
inter principium ꝛ finez cause fertur sup bis, que incidūt ꝛ emer
gunt. Diffinitiua vero principalem qōnem diffinit. de quo satis
in Specu. de snie ꝓlatio. Jo. and. super bñficio ecclesiastico. Si
ergo inter petitorem bñficij ꝛ possessorem esset questio alia pso
nalis, vel alia realis diffinitiua pro petitore non esset locus ꝯsti
tutioni. Jo. an. Promulgata, per auditores curie a quoꝝ sentē
3 tijs appellaẜ. Jo. an. † Bñficium, nota qꝛ non fructus tm̄, sed ēt
bñficium sequestraẜ. Jo. an. etiam si illud bñficium sit dignitas
vel personatus, vel curam babeat aiaꝝ, vt dr̄ in ipsa. cle. triēnio,
Ista duo requiruntẜ ne fiat sequestratio. s. ꝙ pacifice sit possessuz
ꝛ triēnio non incboato, sed ꝯsumatio. iij. anno. Jo. an. Ordina
rium, nō distinguit an ad illum spectat institutio necne. Restitu
tis, nō sufficit cautio de restituendo et si fructus non extāt ipsoꝝ
estimationem. Jo. an. Nullatenus, per istud vr̄ ꝙ absolutio ꝯtra
bec facta nō teneat cui ꝯcor. extra de sepul. c. j. In ꝯ̄rium vr̄ cum
bec forma sit a curia Romana data non ab boie. facit ꝙ scripsi
post Goff. de resti. spol. c. fi. vide ꝙ dixi extra de iure patro. c. j.
ibi babeẜ ꝙ tenet talis absolutio, licet sit puniendus qui sic ab
soluit. remittit etiam ad not. de sen. excom. venerabilibus. §. vbi
4 sunt. li. vj. ꝛ ibi dicit, † ꝙ tꝫ iniusta absolutio dūmodo super boc
babeat iurisdictionem, sicut etiam tꝫ iniusta excōmunicatio. xj.
q. iij. c. j. qꝛ par sue dominus esse voluit soluendi ꝛ ligandi de pe
ni. distin. j. verbum.

SVMMARIVM

1 Clerici vel religiosi inducentes aliquem ad mutandum, vel non
mutandum sepulturam sunt excommunicati.

Capitulum.lj.

1 Sane temerarios † violatores ꝯstitutionis il
lius que religiosis ꝛ clericis secularibus ꝓbibet, ne
aliquos ad fouendum, iurādum, vel fide interposi
ta, seu alias ꝓmittēdum inducāt, vt sepulturas apud eoꝝ ec
clesias eligāt, vel iam electas vlterius nō imutent, similē sniaz pe
na in dicta ꝯstitutione ꝯtenta in suo ꝑdurante robore incurrere
volumus ipso facto a qua ab alio, ꝙ̄ a sedē ap. preterꝙ̄ in mor
tis articulo nullatenus absoluēdos nullis priuilegijs, aut statu
tis cuiuscūqꝫ tenoris existāt in ꝯ̄rium sup bis valituris. extra de
pe. cupientes. in cle. Cōstitutionis bec ꝯstitutio babeẜ de sepul.
c. j. lib. vj. Sniam. s. excōmunicationis de qua dixit vltimo, ꝛ il
lam supra vocauit sniam, relique sunt pene. Cōtempta, punit il
la ꝯstitutio sic eligētes sepulturam ex voto iuramēto ꝛ bmói, vt
quo ad sepulturam intestati decedāt. Item punit alliciētes mo
dis predictis. s. p̄ votum vel iuramētum ꝛ bmói, qꝛ si eos sepe
lirent, restituere tenentur corpora si petunẜ, ꝛ omnia que perue
niunt ad eos ratione sepulture infra decem dies. alias eoꝝ eccle
sie vbi sepulti fuerunt, ꝛ ipsoꝝ cimiteria sunt interdicta. Jo. and.
Absoluendis bic respicit būc vltimum casum tātum, sic separa
tum ab alijs. Nam ab excōicationibus alijs que ponunẜ in pre
dicta cle. absoluūt ordinarij, ab boc aūt papa. Not. tñ ꝙ ex boc
nō tollitur quin aliqs ꝓprio motu possit fouere, vel iurare, in ali
quo loco eligere sepulturam, ꝛ quin si fecerit debeat obseruari,
dūmodo nō inducaẜ ad boc per dictos, ꝛ modis predictis. Itez
si clericus vel religiosus ꝯsilio vel suasione inducat aliquem ad
eligendum sepulturam in ecclesia sua. non tamen ad vouendum,
vel iurandum, vel alias promittendum. bic non videtur ꝙ inci
dat in canonem cum sic dicat tex.

SVMMARIVM

1 Clerici in dignitate ꝛ religiosi audientes leges, ꝛ pbysicam excō
municati sunt si infra duos mēses ad claustrum nō redierint.
2 Menses predicti duo quando currere incipiant.
3 Doctor scienter cum religioso participans leges vel pbysicam
excommunicatus est.
Sacerdotes leges ꝛ pbysicam audire probibentur in alijs ordi
nibus constituti non.
4 Religiosus egrediens monasterium ad audiendas scias nō pro
bibitas sine licentia sui prelati excommunicatus est.
5 Abbas exemptus quomodo ad studia ire possit.
6 Monacbi ꝛ canonici regulares ab aduocatione repelluntur.
7 Abbates vel epi dispensare non pñt vt monacbi aduocent.
8 Cōstitutionem ꝓmulgatam publice qbus obseruare tenetur.
9 Absoluere episcopi nō possunt excōmunicatos religiosos, quia
leges, vel pbysicam audiere.
10 Papa solus dispensat cum regularibus exeuntibus ad audien
dum leges, vel pbysicam vt promoueantur.
11 Religiosus exiens claustrum sibijpsi legens, vel studens in legi
bus est excommunicatus.
12 Clerici parrocbiales ecclesias babentes, an leges ꝛ pbysicam
audire possint.

Capitulum. lij.

1 Contra religiosas † psonas exeū tes ad audien
dum leges vel pbysicam. Alexander predecessor no
ster olim statuit in ꝯsilio Turoñ. vt nisi infra duoruz
mēsium spacium redierint ad claustruz sint excōicati, ꝛ ab oibus
euitenẜ, ꝛ in nulla causa si patrociniuz p̄stare voluerint audianẜ,
reuersi aūt in cboro mensa caplo ꝛ ceteris locis, vltimi fratrum
existant. ꝛ nisi forte ex misericordia sedis aplice. totius spez pro
motionis ammittāt. Veruz qꝛ nōnulli ex talibus pp quorūdam
opiniones diuersas excusationes aliqd assumebāt. Nos volen
tes, vt de cetero ipso facto excōicationis sniam incurrant, distri
cte precipiendo mādamus quatenus tam a diocesanis, ꝙ̄ a ca
pitulis ipsoꝝ, ꝙ̄ a ceteris epis in quoꝝ diocesibus ꝛ bmói stu
dentur, tales excōicati ꝛ predictis penis obnoxij publice nūcien
tur, qꝛ vo tbeologie studiū cupimus ampliari ꝛc. Ad arcbidia
conos, plebanos, prepositos, cātores, ꝛ alios clericos persona
tus bñtes necnō presbyteros nisi ab bis infra spacium prescri
ptū destiterint, boc extēdi volumus ꝛ appellatione postposita si
miter obseruari. Hono. iij. extra ne cle. vel mo. sup Spec. Pet.
de peru. sup ista decre. super Spec. sic ait. Sciēduz ꝙ est triplex
ꝓbibitio personaꝝ quo ad audiēdum legem vel pbysicam. qdaz
enim ꝓbibenẜ rōne ꝓfessionis, qdam ratione ordinis, ꝛ qdaz ra
tione bñficij. Quātum ad primos. i. de ꝓfessis expresse vel tacite
patet, ꝙ nō pñt exire claustrum ad legendum, vel audiendum le
gem vel pbysicam, vt bic. ꝛ. s̄. eo. nō magnopere. ꝯtrafaciens si
monitus nō redierit infra duos mēses ad claustrum excōmuni
2 catur ipso iure vt bic. † Sed dubitatur a quo tpe incipiat cur
rere boc tempus duoꝝ mēsium glos. ꝙ a die publicationis ꝯsti
tutionis. Alij dicūt ꝙ die a quo exijt claustrum. Et bec est opi.
Inno. Goffre. ꝛ Vincē. ꝛ addit ꝙ computatur istud tempus ab
exitu monasterij. s. bac de causa. Tertij dicūt ꝙ a die a quo inci
pit audire legem vel pbysicam, qd est verius. Host. ꝛ Arcbi. di
cūt ꝙ etiam si audiat semel infra duos mēses est excōicatus. sed
Goffre. ꝛ Vincen. dixerūt expectādum esse finē duoꝝ mensium,
anteꝙ̄ incurrāt penam. Et Jo. andr. credit bāc opi. esse veram.
3 † Et etiam doctor sciēter tali religioso participās. s. in docendo
est excōmunicatus etiam si ipse religiosus babitum nō dimittat,
ꝛ quo ad leges ꝛ pbysicam, ꝛ ēt si de licētia sui plati leges ꝛ pby
sicā audiat ſm Arcbi. ꝛ Cap. qꝛ decretales nō magnopere, ꝛ su
per Spec. distincte loquuntur. Quo ad scdos rōne ordinis pro
bibenẜ audire leges ꝛ pbysicam sacerdotes tm̄, vt. c. super Spe
cu. Cōstituti aūt in alijs ordinibus nō ꝓbibentur ab buiusmodi,
vt. c. cum ex eo. de elec. lib. vj. Quo ad tertios. i. ratione benefi
cij, ꝓbibentur audire buiusmodi sciētias ꝯstituti in dignitate cu

rata vel non curata, vt hic. Si aũt habeat ecclesiam parrochia-
lem, ⁊ non est sacerdos non ꝓhibetur audire hmõi scientias, nisi
4 talis ecclesia sup se habeat capellas. ¶ † Item religiosus egre-
diens monasteriũ ad audiendum scias non ꝓhibitas, vt theolo
giam, ⁊ ius canonicũ, ⁊ si hoc facit sine sui prelati lnia, excõica-
tionẽ incurrit. Idẽ si cũ lnia vadit, ſ; habitũ nõ portat, ⁊ doctor
qui hmõi scienter ꝑticipat tales docẽdo vel retinẽdo in scholis,
5 pari snia ligatur ẽm Cap. † Abbas aũt nõ exemptus si vult ire
ad studia ꝯcessa extra monasterium suum, epũs illius diocesis ha
bebit ꝯsilium illius monasterij, seu ꝯuentus, ⁊ si visum fuerit ex-
pedire, poterit licentiam dare, tñ si sine epĩ licentia vadit non vi-
detur ligari pena excõicationis ẽm Archi. Exeuntes. ſ. de clau
stris suis statuit. Leo. titu. nõ magnopere. Mensium a tpe scien
tie huius restitutionis siue publicationis connumerande, ⁊ nisi
destiterint ipso facto sniam excõicationis incurrunt. ⁊ verba ista
que ponunẽ vsq; ad verum, qr sunt ꝯsilij Turonẽ. ſ. eo. c. non ma-
6 gnopere. Ber. audianẽ tanq̃ ipso iure excõicati. † alias etiam
monachi, ⁊ canonici regulares ab aduocatione repellunẽ. xvj.
q. j. alia est. nisi pro vtilitate ecclesie sue abbate nihilominus im-
7 perante. Ber. Admittat. † No. q abbates vel epi cum talibus
dispensare non possunt. argu. ꝯtra. de senten. excõmu. cum illoꝝ.
in fi. sed hoc ad terrorem alioꝝ ⁊ cautelam statutum fuit vel quo
ad dignitates hoc intelligitur illud quo ad honores Ber. Pe-
nia. ſ. qr ꝓmoueri nõ pñt sine dispensatione appel. sen. ⁊ alijs põ
sitis prescriptum duoꝝ mensium cõputando a tpe publicatio-
nis huius ꝯstitutionis, qr ante publicationem nemo tenetur. ar-
8 gu. ſ. de ꝯstitu. c. ij. † Ex quo enim ꝯstitutio publice ꝓmulgata est
⁊ publicata quilibet tenetur ad eius obseruantiã post duos mẽ-
ses in auc. vt facte no. ꝯsti. circa prin. col. v. xvj. dif. qd dictis. sed
non ante. xxxij. q. iiij. dixit sara. Sed cum ista ꝯstitutio iam ꝓmul
9 gata publicata sit iãdiu nullus habet excusationẽ. ¶ † Sed nun
quid epi possunt tales absoluere, credo q sic, qr ꝯditor istius cõ
stitutionis non retinuit sibi absolutionez. ſ. ab excõmunicatione.
Ber. Extendi. ſ. predictas penas de qbus supra facta est men-
tio. ſ. q sint excõmunicati ⁊c. Et ita videẽ q isti spem ꝓmotio-
nis ammittant, nisi cum eis per se. ap. fuerit dispensatum, sicut di
ciẽ. ſ. de monachis. inducit quasdã allegationes in ꝯriuz, ⁊ tan-
dem ꝯcludit dicens tutius est dicere, q incurrant omnes predi-
ctas penas obnoxij ⁊c. Ber. Nota q dicit Archi. super isto. c.
q tales audientes ẽm Inno. ⁊ Goffr. habent duos menses an-
tequam ligentur per id quod habeẽ in. d. c. super. in fi. ⁊ ista fuit
etiam snia Vincen. qui dicit q isti duo menses incipient in exitu
ipsius monasterij. Sed Host. dicit q etiam si semel audiat liga-
tur ⁊ litera sequens multum fauet snie Hosti. ⁊ respondet ad il-
lam literam nisi ab his ⁊c. q ibi nõ respicit religiosos, sed secu-
10 lares tantum clericos ꝑsonatus habentes. † Et nota. ẽm Host.
q solus papa dispensat cum regularibus exeuntibus ad audien
dum leges vel physicam vt ꝓmoueantur. hoc etiam ꝓbatur in
Speculo de legato. §. nũc dicendum. Item not. q dicit Inno. q
si in claustris audiant siue legant monachi ipsa ꝯstitutione ligan
tur. Sed dicit tñ Hostiẽ. esse verum istud quo ad verba ipsius.
mens tñ eiusdem refragatur omnino, vñ non sine ministerio po-
nit hec litera indistincte docere intelligo vbicunq;. Nam exitus
videẽ fuisse causa impulsiua predicte ꝯstitutionis. Finalis vero,
qr tales scientie religiosis non ꝯgruunt cum eis exercitium earũ
interdicaẽ, ⁊ hec causa nunq̃ cessare põt, ergo nec eius effectus.
extra de peni. ⁊ remis. cuz infirmitas. Archi. Idem Petr. de pe
11 ru. qui ⁊ subdit. † Dicebat Jo. in. c. non magnopere q si religio-
sus exiens claustrum sibijpsi legens, vel studens in legibus ligaẽ
hac pena. Sed ⁊ ꝓfessus accedens ad principium vel repetitio-
nem socij incipientis in legibus causa honoris. dicit Jo. idem q
ligatur quo ad verba, qr ꝯstitutio hec ꝓhibet auditum ex mente
12 non ligatur. ¶ † Nota etiam q istud qd interdicitur clericis su-
pra nominatis in predicta decretali sup Specu. in fine audire. ſ.
leges ⁊ physicam declaratur per Boni. non extendi ad eos qui
habent parrochiales ecclesias, rõne hmõi ecclesiarum, nisi eedẽ
ecclesie fuerint plebanie capellas sub se habentes in quibus in-
stituantur clerici perpetui nequeuntes ab ipsis absq; rationabi-
li causa ammoueri, extra ne cleri. vel mona. c. statutum. libro. vj.
vbi dicit Joan, andre. q ideo diciẽ ratione ecclesiaꝝ, qr si habe-
rent dispensatiue, vel alio modo ꝑsonatum cum illis ecclesijs, be
ne tenentur ꝯstitutione, vel si essent presbyteri tenentur nõ ratio-
ne ecclesie, sed ordinis, vt supra dixi. Item q dicit capellas idez
videẽ tenendum. ⁊ tutius si vnicam haberet capellam. non ob-
stat argu. a verbis. ſ. pluralis numeri, qr non dicit hoc nisi fuerit
plebania habẽs capellas, sed dicit in plurali plebanias haben-
tes capellas, ⁊ pluralitatem capellarum ad pluralitatem pleba-
niarum referam. argumen. ſ. de priuile. c. vt priuilegia. Et quod
dicitur ab his intelligitur plebanis vel capellis ⁊ melius Jo. an.

SVMMARIVM

1 Religiosi professi habitum dimittentes, vel ad studia euntes si-
ne superioꝝ suoꝝ licentia excõmunicati sunt.
2 Religiosus professus ad religionem redire non potest.
3 Apostata dicitur qui clericali habitu coopertum portat mona-
chalem habitum.
4 Monachoꝝ habitus est adeo eorum ossibus annexus, q etiam
in lecto eo vti debent.
5 Monachus qñ non portet habitũ sine excõmunicatiõis metu.
6 Monachus suo claustro contentus esse debet.
7 Monacho non potest episcopus dare licentiam eundi ad scho-
las sine abbatis licentia.
8 Abbas iens ad studiũ sine licentia episcopi excõicatus non est.
9 Monachus studens si mutuum contrahit monasterium teneb-
tur vsq; ad probabilem modum.
10 Apostata excõmunicatus non est, sed excomunicandus.

¶ Capitulum. liij.

1 Ꝓhibemus † ne de cetero aliquis quã-
cunq; religionem tacite,
vel expresse ꝓfessus in scholis, vel alibi temere habi
tum sue religionis dimittat, nec ad quevis studia li-
terarum nisi a suo prelato cum ꝯsilio sui ꝯuẽtus, vel maioris par
tis eiusdem sibi eundi ad studiũ licentia primitus sit ꝯcessa. si qs
hoꝝ temerarius violator extiterit excõicationis sniam incurrat
ipso facto. extra ne cleri. vel mona. vt periculosa. li. vj. Religio-
nẽ quãcũq; dum tñ approbatam. ſ. de voto. c. j. lib. vj. Jo. andr.
Expresse in casu isto non est dña inter tacitam ⁊ expressam. Jo.
2 and. ꝓfessus. † Nota ꝓfessum non posse redire ad seculuz q dic
vt. ſ. de regula. ꝯsulti. Jo. an. Temere. Ex causa. n. ls habitũ trãs
formare si iusta sit, puta timor, vt. ſ. de vita ⁊ hone. cleri. Jo. and.
Habitum superiorẽ. Jo. and. in nouel. vnde ⁊ idem. extra de re-
gu. iur. lib. vj. sup regula fi. in nouel. dicit q regula hec. ſ. certum
est ⁊c. facit qõnem disputatã hic per dñm Guido. de petra lata.
3 ¶ † De monacho qui bene fert habitũ monachalez, sed cooper
tum habitu clericali q sit apostata qd videẽ hodie approbatum
per cle. de vi. ⁊ ho. cle. qm in primo. Scdo, cum iste religiosus in
stam cãm transformationis, seu habitus nõ allegat, indubitãter
4 dico ipsum esse apostatã. Dimittat † ideo habitus est annexus os
sibus monachoꝝ, q in qbuscũq; locis existẽs, siue in lecto quie-
scentes ꝯstanter eo vti debent vt habeẽ. xx. q. j. vidua. ⁊. xxiij. di.
sanctimonialis. vbi dñ q eo habitu semp vti dz, sed non videẽ q
istud semp sit ita amare intelligẽdũ, vt sonare prima facie videẽ.
xxj. q. iiij. sine ornatu ibi. extra domos ⁊c. Hic q illud loquiẽ de
clericis secularibus, q nõ ita astricti sũt vt monachi, q si in scho
lis vel alibi sine causa dimiserint monachi suuz habitũ, ls postea
ad male dimissum habitũ reuertanẽ ẽt si postea sint vel efficianẽ
bone fame, non poterunt eligi in abbates argu. j. q. vij. si qs ẽtz.
⁊ huius snie fuit Lau. ⁊ Ja. de al. ⁊ Pe. qui dixerunt, q nõ solũ
5 est talis ineligibilis, sed electus dejcereẽ. Archi. † Non puto q
monachus in cella sua dimittens habitum, vel dum balneũz in-
trat in occulto, vel iacens sine habitu ligetur hac ꝯstitutione alĩs
pauci non inuenirenẽ ligati. sed quãdo exhibet se ꝯspectibus ho
minum sine habitu, vel in habitu laicali, vel clerici secularis sine
iusta causa tunc ligatur Jo. andre. in nouel. quãuis vt dictum est
debent semper ex honestate religionis deferre habitum, non ta-
men videẽ q incurrat excõmunicationem in stando sine eo ex ali
qua causa rationabili, vt puta dormiendo melius quiescat, vt in
duendo sacras vestes non appareat gibbus, ⁊ querat pulices vt
se balneat vt aptius scindat aliqd lignum ⁊ huiusmodi, qr sic nõ
vñ temerarie dimittere. tñ ẽt in huiusmodi ꝯuenientius esset non
dimittere, si aũt dimittat vel habitum transformat vt faciat ali-
quod malum, vt scilicet fornicetur ⁊ huiusmodi non est dubium
q est excõmunicatus ẽm Pet. de pa. in. iiij. q qui iocosa leuita
te ad borzam vt currat, vel lapidem ꝓijciat deponat habitum nõ
incidat in sniam, qr non est verisimile papam in minutis tantum
laqueum posuisse. Sed si dimitteret volens ire ad aliam religio
nem vt sic citius reciperetur, eandem incideret sententiam. Hec
ille, quamuis hoc dicit vt comprehendat etiam studium theolo-
6 gie siue iuris canonici ⁊ huiusmodi. † Ratio potest esse, qr mo-
nachus

nachus suo claustro dz esse contentus, vt. xvj. q. j. Qui vere. ⁊ ei precipit vt intra claustrũ moret, vt ea. q. c. iuxta. Nã mortuus dr esse mundo. Dicit tñ Jo. an. ꝙ theologiã ⁊ decretales legere pñt, qꝛ sunt scientie pietatis. xxxvij. di. si quis grãmaticam. Archi. Prelato. i. abbati vel alij qui tz vicẽ abbatis, qui proprie dr
7 suus prelatus. † Sed nunquid poterit eps dare tali licentiã eundi ad scholas, non credo nisi interueniat licentia abbatis, vt hic arg. xij. q. j. Non dicatis. Itẽ nunquid extendens penã istã ꝓhibitus ad abbatẽ multa inducit Archi. ad probandũ ꝙ cadat in penã. tandem dicit ꝙ in licentia abbatis obtinenda noie prelati vr eps contineri, ⁊ tunc si abbas voluerit ire ad studia literarũ extra suũ monasteriũ habebit ꝯsiliũ cõuẽtus illius monasterij, ⁊ si visum fuerit, poterit licentiã impartiri. Sed obstare videt illud relatiuũ sui qd sequit, qd videt respicere immediatũ prelatũ
8 ipsius monasterij, ⁊ sic non epm. † Et ꝓm hoc põt dici ꝙ quãuis abbas malefaciat si vadat sine licentia epi ad queuis studia literarũ, non tñ vr ligari hac pena constõnis cũ sit penalis ⁊ restringi consueuit magis q̃z laxari Archi. Et qd in fine dr de licentia epi videt habere locũ in monasterio non exempto ab eius iurisditione. Licentia. ⁊ tunc põt oia sine quibus in studio cõmode
9 esse non põt qd dic, vt no. ij. q. vij. Cum pastoris Jo. an. † Et dicit Archi. ꝙ si mutuũ ꝯbit tenebit monasteriũ vsqz ad probabilẽ modũ, nisi actum fuisset ꝙ alius pro monacho sumptus inueniret vt propinquus vel alius. Si aũt obligaret libros, vel res alias pro scholari vel alio, nõ vz obligatio qꝛ monachus seruus est monasterij. di. liiij. multos. Idem si fideiussit pro aliquo, qꝛ. s. non tenet Archi. Horum, qꝛ. s. apostatauit dimittendo habitũ
10 vel accedit ad studia sine licentia Jo. an. ipso facto † speciale est in religioso apostata, qꝛ alias non est apostata excõicatus sed excõicãdus ꝓz qd no. Jo. an. ⁊ Ber. xxiij. di. Siqs clericus Jo. an.

SVMMARIVM

1 Religiosi dantes eucharistiam vel extremam vnctionem sine licentia parrochiani vel episcopi excõicati sunt, ⁊ ĩ. nu. 3.
2 Religiosorum appellatione qui comprehendantur.
4 Verbum solennizare quid comprehendat.
5 Parrochianus quis dicatur.
6 Parrochiano quõ debeat dari licentia accipiendi sacra alibi.
7 Religiosi ignorantes hanc penam si sint bone vite si ministrent eucharistiam sine licentia parrochialis non tamen in contemptum excommunicati non sunt.
8 Papa vere contrito omnem delicti penam dimittere põt.

Capitulum. liiij.

1 Religiosi † qui clericis aut laicis sacrm extreme vnctionis vel eucharistie ministrare vel matrimoniũ solẽnizare nõ habita super his parrochialis presbyteri licentia spãli, aut quẽq̃z excõicatũ a canone preterq̃z in casibus a iure expressis, vel ꝑ priuilegia sedis apostolice ꝯcessis eisdẽ vel a sententijs ꝑ statuta ꝓuincialia aut sinodalia ꝓmulgatis seu (vt verbis eorũ vtamur) si culpa ⁊ pena absoluere quẽquã presumpserit excõicatiõis sniaz incurrant ipso facto a qua dũtaxat a sede apostolica sunt absoluendi. Et paulopost. Nullo religiosis eisdẽ super hoc exemptionis vel alio priuilegio suffragante, ⁊ in fine. Sane religiosis illis quibus est a sede aplica concessum vt familiaribus suis domesticis aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacra posfint ecclesiastica ministrare nullum ex premissis volumus quoad hoc preiudicium generari, extra de priuile. c. religiosi. Religiosi Pau. Religiosi in sex casibus sunt excõicati. Et cũ hic loquat generaliter oẽs religiosos comprehendit ẽt populũ habẽtes, clericos aũt seculares non comprehendit, ẽt si in his excederẽt. Eucharistie. Paul. non dicit viatici. Vnde pz ꝙ locus est pene siue detur in morte siue detur in vita. Non ob. l. distinc. c. penitentes. in fi. quod intelligo vt in morte omnibus detur viaticũ per illos. s. qui hoc possũt. Penitentia aũt tempore necessitatis a quoli-
2 bet sumi põt. † Queritur an hmõi cap. habeat locum in qbuscunqz religiosis, soluit Lau. ꝙ sic dũmodo sint religionis approbate. Idẽ Lapus. alias enim nõ sunt religiosi, de reli. do. c. vno. Fran. de Zab. Itẽ cõprehendit istud vocabulũ religiosi ẽt nouitios ꝓm Lapũ. Vtrum aũt cõprehendant hic religiosi conuersi vel moniales sunt varie opi. pro ⁊ ꝯ. ⁊ vtraqz põt sustineri. Lau. ⁊ Pet. de ancha. de monialibus tenent ꝙ non. Landul. ꝙ sic.
3 Fran. de zaba. † Item dicit Lapus ꝙ religiosi ministrãtes sacra non solum clericis sed ẽt regularibus sine licentia ⁊ precipue alterius religionis incidunt in hanc penã, ⁊ hoc est tutius q̃z. s. contrariũ. Solennizare. Jo. an. i. solenniter benedicere ⁊ de hac be-
4 nedictione habet. xxx. q. v. c. j. ⁊ quatuor sequentibus. † Et dicit zen. ꝙ in verbo solennizare comprehendit ois solennitas, q̃ obseruatur iuxta ritũ religionis. de spon. c. j. siue fiat solẽnis benedictio siue dicat missa specialis pro ꝯhentibus. Non habita. Joã. an. Sed nunqd credet religiosus parrochiano dicenti se habere talem licentiã videt ꝙ sic per id qd no. de pe. distin. vj. Placuit, qꝛ non est presumendus immemor sue salutis. j. q. vij. sancimus. ⁊ ponit ipse Petrus Joan. duas obstantias ⁊ ipse soluit. Parrochialis Jo. an. per hoc quoad seculares mercenarios ⁊ his similibus intelligo presbyterũ in cuius parrochia habitant. facit qd no. de pe. di. vj. Placuit. de hoc scripsi de pe. ⁊ re. c. ois. super verbo sacerdotes ⁊ Hosti. tractat in summa de parrochia. §. fi.
5 † Quis intelligat parrochianus ꝓm Fran. dic ꝙ statim cũ qs vadit ad habitandum in certa parrochia intelligit ibi fieri parrochianus, nisi accesserit cã recreationis, vel ob aliam cãm temporalẽ statim reuersurus ad propriã parrochiã, qꝛ tunc secus. de sepul. c. his qui. lib. vj. presbyteri Jo. an. puto sufficere licentiam parrochiani qui adhuc presbyter nõ est, qꝛ est. ĩ. annuz vel dispensatum est cũ ipso ꝓm formã decretalis. Cũ ex eo. de elect. lib. vj. vel ex parrochiali collegio. eo. tit. statuimus. videt ẽt sufficere licentia vicarij gerentis curã per modũ decretalis predicte. Cum ex eo. puto ẽt post factum a penis excusari illũ qui hoc fecit auctoritate diocesani. facit ad hoc de pe. ⁊ remis. c. ij. lib. vj. Nam diocesanus est parrochialis eius ⁊ hoc fortius qñ vacat parrochialis ecclesia, sed qñ non vacat, ante factuz consulo abstinere, ⁊ ex licentia epi vel archipresbyteri ciuitatis hoc modo fieri, lz ab alijs recipi possint. Pau. dicit ẽt ꝙ lz hec vera sint. s. ꝙ sufficiat licentia predictorum, tutius est a litera non recedere. Et addit Pau. hanc constitutionem locũ non habere in illis que predicta sacra recipiunt a certa persona rõne consuetudinis priuilegio vel alio quouis modo. ĩ. de reli. do. qꝛ contingit. in fi. exemplum. extra de sta. regu. eo. ne in agro. §. sane. Hec procedunt ꝓz Fran. de zab. nisi aliud habeat consuetudo. Nã vt dicit Pau. Si certa esset consuetudo a quibus reciperent hec sacra non est locus huic pene. de reli. do. qꝛ contingit. in cle. Que concessio sacrorum. tunc non competit rõne parrochie, cuius fauore hoc vi-
6 det statutum. Speciali. Pau. † Sufficit ꝙ parrochiano detur licentia facta specificatione sacri, puta de eucharistia vel alio. lz non exprimat nomen religiosi. Item sufficit ꝙ det religioso licẽtia facta specificatione sacroruz. lz parrochiani non exprimant. arg. de tempo. or. c. j. Jo. an. ẽt dicit ꝙ credit per talem specificationẽ factam ꝙ euitetur pena. Et addit ꝙ de sacro baptismi ⁊ penitentie non intelligit predicta pena, qꝛ hic non exprimuntur. Idem Pau. A canone. Jo. an. quotienscunqz archieps vel sacerdos possit absoluere de sent. excom. c. nuper. De excõicatis a canone an procedat quoad oẽs soluit Laudul. ꝙ sic siue sit religiosus eiusdem ordinis, siue alterius, siue sint clerici siue laici siue mulieres. Fran. de zab. Et intelligunt Laudul. ⁊ lapus de excõicatione maiori non de minori. Absoluentes excõicatos ꝑ statuta legatorum. tz Zen. ꝙ incidunt. Si aũt religiosi absoluant a snia hois quod non possunt non hz locum pena cum istud non exprimat. Idez Pau. ⁊ zen. ⁊ Laudul. Et ex hoc infertur ꝙ excõicatus per sniam pape non est locus huic cle. quod tenet Laudul. qꝛ si voluisset de hoc intelligi expressisset Fran. de zab. Sententijs Jo. an. puto ꝙ omnem sniam includat excõicationis suspensionis ⁊ interdicti. cuius necessaria sit absolutio. Quẽquam Jo. an. ẽt religiosum vel socium. Nihil enim excipit qui dicit qd cunqz. de maio. ⁊ obe. solite. Incurrant. Querunt hic Joã. and. ⁊ Pau. Quid iuris de recipientibus absolutionez vel predicta sacra, an sint ligati eadem snia ratione participationis. Et pau. quidem remittit ad id quod dicit de consangui. ⁊ affi. eos. in cle. ibi aũt sic dicit in quodam simili casu. tunc participans in crimine criminoso est excõmunicatus si participet post latam sententiam, vt in. c. si concubine sed hic non participat post, sed in actu pro quo ligatur glo. Vel dic ꝙ lz participans in crimine criminoso sit excõicatus. non tamen participans in actu illo, pro quo ligatur alter. hec ibi Jo. and. remittit ad id quod dicit de sententia excom. contingit. j. Idem Fran. de zab. s. ꝙ illud de participatione in crimine hz locum qñ participat post actum damnatum
7 non in ipso actu. † Querit idem. s. Fran. de zab. vtrum religiosus ignorans penã de qua hic ⁊ alias homo sancte vite. si ministret eucharistiã sine licentia parrochialis presbyteri. non tamen in contemptuz ipsius incidat in penã. ⁊ videt ꝙ sic, qꝛ ignorãtia

iuris non excusat in regula ignorantia lib. vj. Contrarium consului. dicit idem Fran. per hanc literã in verbo presumpserint q̃ notant dolum τ temeritatem ministrantis, sicut.n. miles armate militie excusat ab ignorantia iuris. C. de iu. τ fac. igno. l. j. ita τ hunc possumus excusare. τ hoc precipue in foro penitentiali in quo credẽdum est asserẽti hoc ignorasse q̃n tñ in hoc forte aliqd ꝯdicerem ꝙ eo ipso est presumptio qđ fecit ꝯ hanc cle. tutius est ꝙ petatur absolutio. Utamur, Jo. an. τ Pau. ꝯcor. de here. ac
8 cusatus. §. illo. lib. vj. † Papa tñ oẽm delicti penam vere contrito dimittere põt. facit de ꝯse. di. iiij. c. baptismi. Uicẽ. Et hãc cõcedit cruce signatis in voto vltra marino, vt no. Hosti. de iudeis τ saracenis ad liberãdam, τ in anno cẽtenario, vt pꝫ ẽt in extrauagãti Boni. lꝫ antiquorum. Cõcessum. Idem videt̃ si consuetudine hoc obtineat. arg. ꝟ. de reli. do. q2 ꝯtingit. Etiam Jo. an. dicit ꝙ hoc videt̃. s. de ꝯsuetudine. Idẽ dicit esse, q2 tñ ponit obstãtiam ad istud de ꝯsuetudine. τ videt̃ ad aliam partem declinare. vel saltem dubiaꝫ relinquere. Apostolica. generali priuilegio circa hoc. s. totum orbeꝫ respiciẽs solus papa ꝯcedit speciale. tñ quoad suam diocesim ꝯcederet eṗs ex cã quod dicit, vt de reli. do. Dicit ẽt Laudul. τ allegat Pe. de ancb. ꝙ presbyter parrochialis quantũcunqꝫ simplex cura sit ei cõmissa in adiutoriũ ipsius cure poterit assumere sibi ad tẽpus presbyterum quẽcũqꝫ religiosum vel alium sine cuiusquã superioris licentia qui ipsum iuuet forsitan in. xl. ad audiendam subditos suos in ꝯfessione τ dãdum eucharistiã in pascha, vel missis celebrãdis seu alijs, vt hic. hec ille. Et dato ꝙ mendicantes audire nõ debeant sine licentia suorum prelatorum, si audirent τ ministrarent sacra cuꝫ licentia horuꝫ illi essent absoluti, nec ipsi excõmunicationem incurrerẽt. lꝫ peccarent extra articulum necessitatis τc.

SVMMARIVM

1 Religiosi verbis homines a decimis soluendis retrahentes excommunicati sunt.

Capitulum. lv.

1 Illos etiaꝫ † religiosos qui aliqua vt audientes a decimarum ecclesijs debitarũ soluere contrahant in sermonibus suis vel alibi proferre presumunt excõmunicationis sententie subiacere decernimus ipso facto. de pe. cupientes. in cle. Illos religiosos qui in sermonibus vel alibi proferunt aliqua vt retrahant a solutione decimarum excommunicat. Joan. andr. τ Pau. Mendicantes τ nõ mendicantes includit. Clericos autẽ seculares nõ comprehendit, nec laicos arctat hac pena. τ ꝯcor. extra de sententia excommunicatio. c. j. retrahant. Pau. vt habeat locum pena de qua sequitur duo requiruntur. Primum ꝙ talia dicãt vt aliquos retrahant a solutione decimarum debitarum ecclesijs quasi secus si dicerent alia intentione. vel si debite nõ cessent ecclesijs, sed alijs quocunqꝫ modo. Secundum est ꝙ audiẽtes sint obligati ad solutionem decimarum. Unde si talia proferrent audientibus nõ obligatis cessat pena constitutionis.

SVMMARIVM

1 Religiosi non seruantes interdictum excommunicati sunt si auctoritate pape positum sit τ. j. nu. seq.
Quid si matrix ecclesia hoc modo seruat. j. nu. 6.
3 Clerici seculares hac constitutione non ligantur.
Matrix ecclesia quare dicatur τ que dicatur τ. j. nu. seq.
5 Argumentum a contrario sensu cessat quando contrarium in iure reperitur.

Capitulum. lvj.

1 Religiosi † omnes tam exẽpti q̃ nõ exempti cuiuscũqꝫ ordinis τ cõditionis existant cum viderint vel sciuerint cathedralem, vel matricem seu parrochialem loci ecclesiam seruare interdictum qđcunqꝫ positum auctoritate se. ap. vel ordinariorum debẽt τ ipsi seruare, nõ obstãtibus quibuscunqꝫ appellationibus antea ẽt ad eandem sedeꝫ, vel aliũ vel alios interiectis τ alijs obiectionibus quibuscunqꝫ alioquin nõ seruantes excõmunicationem incurrũt ipso facto. Idem ẽt interdictis, τ cessationibus, τ diuinis interdictis per prouincialium conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate volumus obseruare. Ideꝫ generalibus cessationibus a diuinis ciuitatum, terrarum, τ aliorum locorũ quas aliquando ex consuetudine vel alias capitula, collegia vel conuentus secularium ac regularium ecclesiarum sibi vendicant. Idem intelligimus obseruandum, non obstantibus priuilegijs concessis eis cõuenientibus statutis τ consuetudinibus quibuslibet que contra premissa religiosis ipsis in nullo volumus suffragari. de senten. excommuni. in cle. ex frequentibus. Ordinarijs. Pau. literam,
2 † aduerte, q2 vt sit locus huic pene requirit̃ ꝙ interdictum sit positum auctoritate pape, quod intelligo esse si fiat per eius delegatum. de preben. c. si apostolice lib. vj. vel ꝙ sit positum a iure cõmuni, vel per ordinarium vel concilium prouinciale, vel ꝙ per ipsum vel per alium ad quem spectet fiat cessatio a diuinis. per quod videt̃ ꝙ hoc nõ habeat locum in interdicto posito a singulari persona, que hoc possit ex speciali consuetudine, cuꝫ talis nõ faciat auctoritate apostolica, nec sit ordinarius. Idem videt̃ in interdicto posito per delegatum ordinarij, q2 nõ videt̃ tunc positum per ordinarium. Religiosi quicunqꝫ Jo. and. Mendicãtes
3 vel nõ. † τ per hoc pꝫ ꝙ clericos seculares nõ seruantes interdictum vel cessationem quã seruat matrix ecclesia non ligat hec cõstitutio. Matricem Pau. idest baptismalem vel loci maiorem. que ideo dicit̃ matrix, q2 regenerat per baptismum, τ sic cathedralis per baptismũ in ciuitate τ matrix in alio loco que ad hoc cooperant̃ τ merito, q2 alias pena hec nõ haberet locum nisi in interdicto ciuitatis, nec curo vtrum matrix ecclesia sit religiosis subiecta quoad aliqua temporalia vel spiritualia. vel non sit subiecta. s. ꝙ si in loco non est cathedralis vel matrix ecclesia, q2 forte est in alio loco, vel ibi sunt plures equaliter suis parrochianis baptisma τ alia sacramenta ministrantes distinguendum, q2 si omnes ille seruant locus est huic pene, si vero aliqua seruant aliqua non, tunc non est locus pene sicut faceret si in tali loco non
4 esset ecclesia religiosorum. † Dicitur aũt hic ecclesia cathedralis vel matrix ecclesia murorum ambitu comprehensa, ex quo si in ecclesia celebratur continue ianuis apertis τc. siue per prelatum, siue per capitulum totum vel parteꝫ, siue per alios clericos ecclesie non est locus ibi pene. Idem Joan. an. Et addit Pau. puto tamẽ ꝙ si in matrice ecclesia celebratur ab aliquibus extraneis inuitis prelatis τ capitulis ꝙ nihilominus sit ibi locus pene. Idem ẽt dicit ꝙ interdicta metropolitana ecclesia nõ intelligitur interdicta matrix ecclesia. Ideꝫ si interdicta prouincia vel vna diocesis in aliquibus ciuitatibus vel castris matrix ecclesia seruat interdictum, in aliquibus vero nõ, dicendum ꝙ in locis in quibus seruat locus est huic pene in alijs nõ. Sciuerunt. Jo. an. alio sensu quã per visum. de quo premisit probabiliter ergo ignorantes talem obseruantiam nõ ligat ad penam. Uidetur Pau. l. videndo in cathedrali τ matrici ecclesia celebrari ianuis clausis τ voce submissa excõmunicatis τ interdictis exclusis. Obser
5 uare Jo. an. † arg. a ꝯrio sensu cessat ibi illius argumentum, contrarium requiritur, in iure vt scripsi de elec. c. publicato super vl. glo. Item ꝯriorum nõ est eadem disciplina. vbi mens τ verba resistunt de verbo. signifi. c. fi. Excessus clericorum matricis ecclesie nõ dabit religiosi materiam delinquendi. Intelligo aũt illos seruare q̃n abstinet animo obseruandi. Appellationibus. Joan. an. nõ dicit ꝙ precedens appellatio nõ vitiet interdictum ne corrigit. de appella. c. ad hec. Sed dicit ꝙ quãuis interdictum sit nullum propter precedentem appellationem vel aliam causam, ex quo tamen matrix ecclesia illud seruat religiosi violantes sint
6 excõmunicati. Subiacere Jo. an. τ Pau. † Si sententia interdicti vere ligat τ matrix ecclesia illam nõ seruat religiosi nõ seruantes non ligantur hac pena, sed alijs que habentur de excel. prelato. c. fi. de priuile. c. auctoritatem. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Religiosi non facientes conscientiam his qui eis confitentur de decimis certo modo excommunicati sunt.
2 Incommoditas a precepto excusat.
3 Religiosus veniens contra suspensionem a certo offici oirregularis non est sed excommunicatus.
Contraria contrarijs curantur.

Capitulum. lvij.

1 Religiosi † qui sciẽter post

poluerunt

posuerunt confitentibus conscientiam facere de soluendis decimis ab officio predicationis tandiu maneant ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis, si hoc ipsum sibi dicendi commode facultatem habuerit conscientiam fecerint, exinde excommunicationis incursuri sententiam ipso facto si predicare presumpserint predicta negligentia vt premittitur non purgata, ad religiosos tamen monasteriorum vel ecclesiarum decimas percipiétes volumus hoc extendi. extra de penis, cupientes in clemen. Sciéter. Pau. secus si ignoranter seu per obliuionem & hoc intellige si ipsi confessi a prelatis ecclesiarum fuerint requisiti super hoc vt faciant conscientiam sibi confitentibus de decimis dandis. Pau. & Pe. de ancha. Suspensi. Joan. and. Nota nouã speciem suspensionis, & ibi ponit de multiplici specie suspensionis.

2 Commode. Pau. † ergo. incómoditas excusat a precepto. ad idem. xxij. q. ij. faciat. Minor tamen hic commoditas excusat. Unde non tenetur eos sequi qui non sunt in loco, vel si sunt & hi non possunt sine magna vagatione vel sine alia incommoditate. durante ergo incommoditate, durabit suspensio, donec de soluédis decimis consciétiam fecerint, qua facta vel incommoditate

3 superueniente cessat suspensio. Negligentia. Paul. † Nota hic casum q veniens contra suspensionem a certo officio est excommunicatus, non autem irregularis. Sed si postea celebrat sic. de cleri. excom. postulatis. Percipientes. Joan. and. soli enim non percipientes solent in his delinquere. Dicendi. Joan. and. Nota contraria contrarijs purgari. de hereti. c. ij. lib. vj. Peccatũ ergo tacendi dicendo purgatur. xliij. distinc. sit rector.

SVMMARIVM

1 Monachi & canonici regulares non habentes administrationẽ conferentes se ad principum curias excommunicati sunt.

Capitulum. lviij.

1 Hoc edicto perpetuo † prohibemus ne monachi aut canonici regulares. administrationem aliquã non habentes ad curias principũ absq3 speciali prelatorum suorum licentia se non conferant. q si se conferre presumpserint vt damnum aliquod inferant suis prelatis aut monasterio excommunicationis sententiã eos incurrere volumus ipso facto. prelatis eorum districte nihilominus iniungentes, vt ipsos a curiarum predictarum accessu & alijs quibuslibet vagationibus & discursu diligéter compescere. aut super hoc nõ parentes eisdẽ seuere corrigere non omittant. extra de sta. mo. c. ne in agro. in cle. Canonici. de hac ergo parte non dubitamus quin ligat monachos etiam non nigros. Jo. an. Non habentes illos qui habent administrationem quandoq3 pro ipsarũ administrationũ causis illic ire opz quas prosequi possunt. lz non sint perpetui. De iudi. c. cum deputati. Joan. an. Curias principũ. hic no. Jo. an. & ponit duodecim abusiones claustri secũdũ Hugo. & duodecim abusiones seculi secundũ Cyprianum ibi vide. Speciali. generalis ergo puta q possit se quo voluerit absentare, non sufficit. Jo. an. Ipso facto. ad hanc excommunicationem contrahendam duo videntur necessaria scilicet q intrauerit curiã & quod causa damnificandi monasterium vel prelatum licentiam hñe vel non hñe nõ puto ponderandũ, cũ hoc non reputatur. hinc est quod etiam de licentia prelati intrans curiam. si ad hoc intrat ligatus est. Ex solo igitur exitu claustri ob hanc causam non ligatur. Item ex quo intrauit ob hanc causam lz damnum non intulerit siue qr non potuit, siue qr penituit ligatus est. simile de homi. c. pro humani. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Religiosi tenentes arma intra septa monasterij excõicati sunt.
2 Septa monasterij que dicantur.
3 Armorum appellatione que comprehendantur.

Capitulum. lix.

1 Prefate quoq3 † sententie monachos infra septa monasterij sine licentia abbatum suorũ arma tenentes decernimus subiacere. extra de statu monacho. ca. ne in agro in clemé. Monachos non repetit & canonicos regulares. Unde videtur quod lz sententia excommunicationis de qua supradixerat arceantur in casu precedenti, non tamen in isto sed cũ loquat generaliter videtur omnes includere monachos albos & nigros. et si vocentur iuxta vulgare fratres. Paulus.

2 † Septa idest clausa dicta a sepio is, vt est claustrum refectorium vel dormitorium & cetere officine ad vsum monachorum deputate. xvij. q. j. necessaria. Idem videtur de atrio. xvij. q. j. nulla, & de orto & de area positis iuxta ecclesiam. de cen. c. j. Pau. Infra pro ista. Et patet per hoc quod extra tenens scilicet arma penam nõ

3 incurrit. † Arma in communi significatione comprehenduntur tela. sed dicuntur arma stricte, quibus defendimur. tela quibus impugnamus. l. cornelia. de homi. si perfodiens. Sed vt ibi no. armorũ appellatione & fustes & lapides comprehendit, & omne quod arcu manumittitur. non tamen puto auctorem sic latissime intellexisse. Jo. an. Pau. vero dicit quod armorũ appellatio significat non solum scuta gladios & galeas, sed fustes & lapides & telum quod appellatur id quod ab arcu vel manumittitur & sic videtur istud intelligi de armis militaribus. non clericorum que sunt lachryme. xxij. q. 8. c. j. & addit. Sed nunquid appellatio armorũ ita late sumitur hic. puto quod sic si teneantur ad vsum pugne, alias si in camera vel infra septa monachus habeat lapides ad alium vsum vel cultellum antiquatũ ad coquinam vel aliquod simile, non credo quod sit de mente talia prohibere. alias sic. Quod enim si iuxta fenestram supra ianuam habeat aceruũ lapidum ad impugnandum vel offendendum venientes, certe tunc includuntur. Idem dico de arcu ferreo. ligneo & similibus. Unde opz videri si ex forma modo & alijs circunstãtijs ea teneat, vt arma offensibilia sed defensibilia aut alia vtensibilia, tales tamen coniecture non sunt necessarie in notorijs & maioribus armis vt gladijs, láceis loricis, scutis, balistis, & similibus. Pau. Tenentes venientes de foris ad claustrum cum armis non animo tenendi, nec tz ex delatione nõ videtur ligari, qr verbum tenentes intelligitur cum effectu. Jo. & Pau. Sine licentia. intelligo petita & obtenta. Pau.

SVMMARIVM

1 Religiosi mendicantes capientes vel dimittentes loca ad habitandum excommunicati sunt.
2 Fratres predicatores edificare possunt in locis eis concessis.

Capitulum. lx.

1 Transgressores † cõstitutionis que religiosis mendicantibus domos ad habitãdũ de nouo vel loca quecunq3 recipere, seu recepta hucusq3 mutare vel ea trãsferre in alios vsus cuiusuis alienationis titulo & quõcunq3, excommunicationis sententie decernimus subiacere. constitutionis. Jo. a. constitutionis. Bonon. que habetur de exces. prela. c. vno. lib. vj. ibi dicit idẽ Joan. in glo. i. Talis constitutio hoc dicit quod mendicantes non possunt acquirere noua loca ad habitandum vel antiqua alienare vel mutare absq3 spáli pape licétia, que de hac prohibitione faciat mentionẽ in acquirentibus tamen loca pro heremitica vita ducenda cessat prohibitio. Idem in secũda que incipit mendicantes. hi dicuntur mendicantes, quibus victum tribuit incerta mendicitas, & qui redditus aut possessiones ex regula vel constitutionibus habere non possunt extra de reli. domi. c. vno. lib. vj. quoad casũ decre. huius videt in omnibus mendicantibus idé ius. dicit Pau. q si domus corruat cuius tamen solum continue remanet in dominio ipsorum mendicantium, licet de nouo reedificetur, non incurrit excommunicationem. Secus autem si locus etiam non diruptus desierit esse de ipsorum dominio & habitatione, & postea nouo iure illud acquirant, & quia tunc incurrit.

2 † Et no. quod ecclesias oratoria & alia edificia fratres predicatores vsibus suis possunt construere & edificare in locis, scz eis concessis. & quod tam prelati contra edificantes & construentes excommunicationis sententiã ferre non possunt. Alex. Item nulli de ordinibus paupertatis lz oratorium vel ecclesiam construere seu constructam recipere iuxta ecclesias predicatorum & oratoria eorum infra spatium. cxl. cannarum, & si secus factum fuerit dirimatur cle. quia plerisq3. Item fratres predicatores immutatione locorum possunt secũ deferre omnem edificiorum materiam, exceptis ecclesijs dedicatis libros, calices, paramenta, & alia bona & edificia relicta cum solo & alijs preter ecclesias vendere, & precium in eorum vtilitates

conuertere, non obst. quorumcunqꝫ prelatorum contradictione. Boni. virtute.

SUMMARIUM

1 Religiosi fauentes begbinas in eorum statu reprobo excommunicati sunt.
2 Sorores tertij ordinis promittunt obedientiam ⁊ habent regulam non proprie quo ad tria substantialia.
3 Beghine vt non teneantur hac. l. quid requiratur.
4 Religiosi cum beghinis participantes etiam in non crimine excommunicati sunt.

Capitulum. lxj.

1 Sacro † approbante concilio perpetuo prohibendum duximus, ⁊ a dei ecclesia penitus abolendi, eisdem ⁊ alijs mulieribus quibuscunqꝫ sub pena excommunicationis quam in contrarium facientes incurrere volumus ipso facto, iniungentes expresse, ne statum huiusmodi dudū forte ab ipsis assumptum quoquo modo sectentur vlterius vel ipsum aliquatenus de nouo assumant. Predictis vero religiosis per quos eedē mulieres in huiusmodi statu fouere beghinali ad ipsum suscipiendum duci dicunt sub simili excommunicationis pena quam eo ipso si secus egerint se nouerint incursuros, districtius inhibemus, ne mulieres aliquas predictum statum assumptum sectantes vel de nouo assumentes quoquo modo admittant prebentes super hoc auxilium consi-
2 lium ⁊ fauorem. de reli. domi. c. j. in cle. † Videtur ꝙ hec constitutio sorores minorum que dicuntur tertij ordinis non includat, cum ille promittant obedientiam, ⁊ habeant regulam non proprie quoad tria substantialia, sed quendam modum viuendi per se. apost. approbatū quod mihi constat. ⁊ facit infra de sententia excommuni. cum ex eo. Secundus ordo, scilicet minorum est sororum sancte clare, que profitentur substantialia, sed differt a primo qꝛ habent proprium in communi quod non habet ordo fratrum minorum. Joan. and. Hec autem beghine que hic reprobantur, nec obedientiam promittunt, nec regulam aliquam approbatam profitentur, ⁊ opiniones catholice fidei contrarias introducunt, vt dicitur supra in tex. dicte clemen. Sed nec sorores de penitentia beati Dominici includit hec constitutio cum ille promittant obedientiam ⁊ regulam habeant a sede apostolica approbatam quod mihi constat. Item hic non prohibentur mulieres fideles, que promissa continentia vel non promissam penitentiam agere volunt ⁊ in humilitatis spiritu domino deseruire, vt
3 dicitur in fi. huius cle. † Fran. de zaba. in lectura super illa clem. querit an quodlibet eorum que hic numerantur, valet promissio obedientie, vel renuntiatio propriorum, aut professio regule approbate sufficiat ad hoc vt beghine non tenerētur, ⁊ dicit ꝙ nō. quantum ad prima duo etiam si religiose nisi profiteantur regulam a se. apostol. approbatam. de vo. c. vnico. libro. vj. si tamen habent regulam vel vitam per papam approbatam, hoc sufficeret etiam sine renūtiatione proprij, vt de sororibus tertij ordinis minorum. Dicit glo. quam hic habes supra, ⁊ idem Paul. qui allegat extrauagantem Joan. xxij. sancta Romana. ⁊ hanc ha-
4 bes. j. † Et dicit idem ꝙ religiosi participantes cum talibus beghinis etiam non in crimine sunt excommunicati secundū Paulum sed Lau. zen. ⁊ Math. intelligunt hoc de participantibus in crimine criminosis, idest fouentibus eas in beghinatu, vel inducentibus ad hoc suscipiendum. Et quāuis huic excommunicationi esset locus per. c. nuper etiam si hoc non exprimeretur, tamen ideo hic expressit de excommunicatione, qꝛ solet plus timeri ⁊c. xxiij. distinc. ꝗꝗ. vel saluando priorem intellectum dic pro eo ꝙ litera dicit vllo modo etiam si fauor non prestetur directe sed indirecte, adhuc est locus huic pene quod secus esset in. c. nuper. ⁊ sic dicemus ꝙ eo ipso ꝙ religiosi easdem admittunt ad aliquam communionem tolerando eas in hoc statu dicuntur fauere etiā non dent fauorem directe, ⁊ sic incidunt in excommunicationem. Laici vero participantes cum talibus in crimine criminoso, non est dubium ꝙ incidunt per. c. nuper. Sed participantes alio modo vel fauentes indirecte non incidunt per argumē. a contrarijs. quia clemen. loquitur de religiosis. Laudul. ⁊ zen. ⁊ dicit idem zen. de episcopo.

SUMMARIUM

1 Interdicti tempore si fratres minores admittūt ad diuina illos de tertio eorum ordine excommunicati sunt.
2 Fratres tertij ordinis sancti Francisci an priuilegio gaudeant clericali ⁊ nu. seq.
4 Quid de fratribus ⁊ sororibus tertij ordinis sancti Dominici.

Capitulum. lxij.

1 Districtius † inhibemus fratribus minoribus ne de cetero aliquem vel aliquam ex fratribus vel sororibus de tertio ordine quem beatus Franciscus instituit, ⁊ ēt si super hoc hi vel illi priuilegijs quibuscunqꝫ muniti extiterint, ad diuina in suis ecclesijs tempore interdicti quoquo modo admittant, quod si fecerint excommunicationis sententie eo ipso se nouerint subiacere. de sententia excommuni. cū ex eo. in cle. Minoribus. alios vero non ligat hec constitutio. Joan. an. Hi vel illi, hi fratres minores vel illi. s. fratres ⁊ sorores tertij ordinis. Et est mirabile, qꝛ in eo casu in alijs ecclesijs recipi possunt si priuilegium est generale. Jo. and. Suis ecclesijs. per hoc verbum quod ēt supra premisit, dico ꝙ si in alienis ecclesijs hoc facerent cessat hec pena. posset tamen hic locum habere alia pena excommunicationis. Joan. an. Admittant, nisi inquantum illis ⁊ alijs permittitur, secundū. c. fi. eo. titu. lib. vj. Joan. and. Subiacere. ab hac sententia nō possunt absolui nisi per Romanum pontificem vel satisfactione pre-
2 missa per locorum episcopos, vt dicitur in fine huius cle. † Queritur a doctoribus vtrū isti de tertio ordine beati Francisci gaudeant clericali priuilegio. De quo. xvij. q. iiij. Si quis suadente. vel fori. De quo. ij. q. j. ⁊. c. ij. Jo. cald. in quodam consilio suo tenet, ꝙ nullo eorum gaudent arg. xij. q. j. duo. Non enim sunt clerici nec religiosi, idest religati religioni, stricte sumpto vocabulo, idest obligati ad tria vota. vnde ꝭm Franciscum de zab. contrahere possunt matrimonium ⁊ vti contracto, ergo ⁊c. Idē tenet Laudul. zen. vero ⁊ Guido tenent ꝙ gaudent priuilegio clericali personali. s. ꝙ injciens manus violentas in eos est excommu-
3 nicatus qꝛ sunt persone ecclesiastice. † Lampus ⁊ Bar. plus dicunt ꝙ gaudent tales priuilegio fori seu reali, idest ꝙ non debēt conueniri sub iudice seculari, nec cū laicis soluere collectas. Dicit tamen idem Bar. istud vltimum perusij non seruari, qꝛ conueniuntur sub iudice seculari. Allegant ista Petrus de ancha.
4 ⁊ Fran. de zab. super hac cle. † Cum autē fratres ⁊ sorores tertij ordinis beati Dominici habeant regulam approbatam secundum modum viuendi ab ecclesia, qꝛ per Boni. sicut ⁊ isti. immo in hoc sunt magis illis priuilegiati, ꝙ tempore interdicti admitti possunt ad diuina fratrum, non video quare non debent gaudere simili priuilegio sicut illi.

SUMMARIUM

1 Pactum facientes vel promittentes aliquid in curia pro aliqua gratia vel iustitia obtinenda excommunicati sunt.

Capitulum. lxiij.

1 Excommunicamus † ⁊ anathematizamus ex parte dei omnipotentis patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti auctoritate quoqꝫ apostolorū Petri ⁊ Pauli ⁊ nostra, oēs clericos ⁊ religiosos ⁊ laicos vtriusqꝫ sexus siue sint familiares curie siue alij vndecunqꝫ, qui aliqḋ pactum fecerint seu aliquod magnum vel paruum promiserint, vel promissione receperint aut ex pacto seu promissione occulta vel manifesta sub generalibus ⁊ plenarie non expressis. siue sub specialibus ⁊ expressis apertis verbis quicquid dederint aut receperint magnum vel paruum vel promissionem de quacūqꝫ re vel vtilitate propter hoc consequenda fecerint vel receperint pro aliqua iustitia siue gratia pro se vel pro alio in causis iudicijs seu alijs pro literis apostolicis ⁊ quibuscunqꝫ modis apud se. ap. obtinenda. ⁊ hanc sententiam ad promittentes, ⁊ acceptantes ⁊ accipientes duximus extendendam. Decernimus ēt vt nullus hāc incurrens sententiam excommunicationis pro predictis vel aliquo predictorū absqꝫ speciali mandato nostro absolutionis beneficium

neficium valeat obtinere, nisi forte ad nos accessum habere non posset in mortis articulo constitutus. nec etiam ad absolutionis gratiam admittatur. nisi prius quantum dederit vel receperit integraliter pauperibus largiatur. Iustitiam vero vel gratiam sic obtentam nullius prorsus esse momenti volumus, carereque statuimus effectu & robore firmitatis. Sed & scienter vtentes illi simili sententia excommunicationis astringimus & reseruantes nobis absolutionem eorum cum premissis in omnibus ad penas similes obligamus. Io. and. in lectura super. c. nemo. de simo. istam allegat sic dicens. Hodie qui recipit vel facit promissionem de aliqua re recipienda pro gratia impetranda, vel iustitia consequenda in curia Romana est excommunicatus ipso iure per extrauagantem Bonifacij que incipit. Excommunicamus. Item in li. qui dicitur. directorium iuris. allegatur & ponitur excommunicatio huiusmodi extrauagantis. Anto. de bu. allegat & dicit eam durare. sed Io. de lig. in lec. super dicto c. nemo. de simo. dicit secundum Io. cal. fuisse hanc extrauagantem reuocatam. Pe. de pa. in. iiij. dicit quod dicitur fuisse istam extrauagantem Bonifacij reuocatam per cle. v. quod autem horum verius sit nescio.

SVMMARIVM

a Corpus defuncti scindentes pro ossibus transferendis excommunicati sunt, & absolutio pape reseruata est.

Capitulum. lxiiij.

a Andatur † vt nullus cuiuscunque defuncti corpus exenterare. vel in frusta concidere seu decoquere vel incidere aut ossa de carnibus euellere presumat. vt ossa eius ad partes alias deferant quantumcunque defunctus ibi eligeret sepulturam, sed aut simpliciter aut ad tempus vbi decesserint vel illi vicino loco ecclesiastice sepulture tradatur, ita quod demum in cimiterio corpore tunc ad locum vbi sepulturam elegerint deportetur & sepeliatur in eis. si quis autem etiam si pontificali dignitate prefulgeat contra faceret ipso facto est excommunicatus, cuius absolutio reseruatur pape nisi in mortis articulo. hoc in quadam decre. Boni. ij. que incipit detestandum. Audiui a peritis quod si quis incideret corpus defuncti ad superstitionem faciendam. quamuis grauius peccaret quam si faceret hoc ob transferendum propter sepulchrum non tamen incideret in sententiam. quia pene non sunt extendende vltra proprios casus. de pe. distinc. j. §. pene.

SVMMARIVM

a Simoniaci in ordinibus vel in beneficijs excommunicati sunt.

Capitulum. lxv.

a m Vlte † contra simoniacam prauitatem abolite sunt constitutiones quibus morbus ille non potuit extirpari, volentes de cetero vt possumus prouidere sacro approbante concilio declaramus. quod ordinati simoniace ab executione suorum ordinum sint eo ipso suspensi. Electiones autem postulationes, confirmationes, & queuis prouisiones simoniace ecclesiarum monasteriorum & dignitatum personatuum officiorum & beneficiorum quorumcunque deinceps facte nulle sint ipso iure nullumque per illas ius cuicunque acquiratur nec promoti confirmati ac prouisi faciunt fructus suos, sed ad illorum restitutionem tanquam inique teneantur ablatorum percipientes statuentes insuper quod dantes & recipientes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant etiam si pontificali aut cardinalatus prefulgeant dignitate. Martinus. v. in concilio constantiensi.

SVMMARIVM

a Simoniam quam nouit non reuelantes excommunicati sunt.

Capitulum. lxvi.

a Statuimus † & precipimus vt omnes cuiuscunque status conditionis preeminentie vel dignitatis existant qui sciunt aliquem simoniam commisisse. infra duos dies naturales postquam ad sui notitiam deductum extiterit, teneatur si presens fuerit in Romana curia. nobis vel apost. se. camerario suo aut vices gerenti. & tunc in vnius vel duorum testium presentia reuelare sub eisdem excommunicationis, suspensionis alijsque censuris & penis quibus vt prefertur ipsum auctorem simonie esse volumus innodatum quas dictus non reuelans vt predicitur seu tegens simoniam tanquam eiusdem fautor sceleris incurrat ipso facto, cuius absolutionem nobis & successoribus nostris specialiter reseruamus. decernentes ex nunc irritum & inane si secus sup his a quoquam quauis auctoritate scienter ignoranterue contingerit attentari. Marti. v. in predicta extrauaganti que vacat.

SVMMARIVM

a Dantes vel recipientes aliquid pro ingressu monasterij excommunicati sunt.

Capitulum. lxvij.

a v Niuersis † & singulis abbatibus, prioribus, decanis, prepositis & magistris, necnon abbatissis priorissis & alijs prelatis quouis nomine nuncupentur & eorum officialibus inhibemus. vt a personis tam maribus quam mulieribus religionem ingredi volentibus eorum ecclesias monasteria, prioratus, domos seu loca, in earundem personarum receptionem aut ante vel post nulla quecunque pastus, prandia siue cenas pecunias & iocalia aut res alias etiam ad ecclesiasticum quemuis vsum pium deputata seu deputanda, de cetero directe vel indirecte, petere vel exigere quouis modo presumat, sed eas potius cum omnimoda charitate recipiant & in victu & vestitu sicut alias personas ecclesiarum suarum, monasteriorum, prioratuum, domorum, aliorumque locorum sincera charitate pertractent. illa duntaxat qui ipse persone ingredientes pure ac sponte ac plena libertate omnique pactione cessante dare vel offerre ecclesijs, prioratibus, monasteriorum domibus & locis huiusmodi voluerint cum gratiarum actione licite recipere. Nos enim eos qui secus egerint, si singulares persone sint tam dantes quam recipientes huiusmodi excommunicationis vinculo innodamus. Si vero capitula seu conuentus fuerint suspensionis sententijs eo facto decernimus subiacere a quibus preterque in mortis articulo absolui nequeant absque se. ap. sententia speciali. Urba. v. in extrauaganti que incipit, sane seu ne in vinea. Audiui a fide dignis quod Marti. iste. v. habuit dicere quod nolebat quod incurrerent moniales pro huiusmodi datis que fiunt pro ingressu monasteriorum censuram aliquam ecclesiasticam & precipue excommunicationis.

SVMMARIVM

a Literas electi in papam impugnantes etiam ante incoronationem excommunicati sunt.

Capitulum. lxviij.

a q Vicunque † impugnat literas electi in papam, aut etiam antequam coronetur cum per ipsam electionem canonice factam sibi ius sit acquisitum papatus. & ex ipsa electione canonica confirmatus sit & exercere possit officium suum ante coronationem. vt. xxiij. distinc. in nomine domini. talis ipso facto est excommunicatus. vt in extrauaganti Benedicti. xj. que incipit non quia nonnulli.

SVMMARIVM

a Glosantes seu exponentes in scholis clem. exiui de verb. signifi. aliter quam litera dicat excommunicati sunt.

Capitulum. lxix.

a g Losantes † seu exponentes in scholis aliter quam litera dicat clementinam illam. Exiui de paradiso. vbi exponitur regula beati Francisci, sunt excommunicati per quandam extrauagantem Nico. vnde illa clemen. non solum reperitur inglosata, sed illa extrauagans fuit suspensa quoad illam excommunicationem per aliam

extrauagantem Joan. xxij. cuius suspensionis exemplar vidi. ⁊
hoc etiam dicit Fran. de zaba.

SVMMARIVM

1 Monasteria monialium predicatorũ, vel minorum in casu non concesso intrantes excommunicati sunt.
2 Quid si ignorans sniam intret an incidat in excõicatiõ. ꝙ non.
3 Libellos famosos faciens in detractionem ordinis predicatorum ⁊ minorum excommunicatus est.
4 Idẽ si doceat ꝙ tales fratres non sunt in statu perfectionis ⁊ ꝙ non liceat de eleemosinis viuere, nec predicare.
5 Violentiaꝫ facientes in locis predicatorum ⁊ minorum excommunicati sunt.
6 Apostatas ordinis predicatorum retinentes excommunicati sunt.

Capitulum. lxx.

1 Intrantes † monasteria monialium ordi-
nis predicatorum siue secula
res siue persone ecclesiastice sint in casu nõ concesso
a constitutionibus earum, vel sine licentia magistri
ordinis aut alterius ab ipso magistro habente super hoc pote-
statem, sunt ipso facto excommunicati, a qua non possunt absol-
ui preterquã in articulo mortis nisi a papa vel magistro ordinis
vel ab alio habente super hoc specialem auctoritatem ab aliquo
predictorum. ⁊ ista sententia est lata ẽt per papam in bulla ordi-
nis quam vidi. Intrantes monasteria sancte clare seu monialiuꝫ
ordinis minorum in casibus nõ concessis in regula ipsarum, vel
sine licentia eorũ qui dare possunt, sunt ipso facto excõicati ⁊ pa
2 pe absolutio reseruatur siue generali ipsius ordinis. ¶ † Nota
tamen ꝙ in locis vbi tales sententie nunquam vel quasi nunquã
sunt promulgate si quis intraret talia monasteria nesciens taleꝫ
sententiam, ⁊ nõ causa malefaciendi puto ꝙ nõ incideret in sniaꝫ
cum ignorantia quasi inuincibili laboret, ⁊ hoc põt trahi ex di-
ctis Ant. de bu. š. excõicamus ⁊ dictis Tho. sed si intrat laicus
vel alia persona ad malefaciendum tunc quãuis ignoret sniaꝫ ⁊
ẽt haberet iustam causam ignorantie nõ excusat ßm Pe. de pa.
3 † Quicunqꝫ libellos famosos in vulgari seu literali sermone nec
non cantilenas vel rythmos edere vel detinere vel publicare pre
sumunt in infamiam ⁊ detractionem status ordinis fratrum pre
dicatorum ⁊ minorum sunt excõicati, a qua excõicatione nõ pos
sunt absolui nisi personaliter sedi apostolice se presentent. Ale-
4 xander in priuilegio. Ex alto. ⁊ in alio. Non sine multa. † Qui-
cunqꝫ predicare docere vel defendere presumunt ꝙ predicato-
res vel minores non sint in statu perfectionis, ⁊ ꝙ non liceat eis
de eleemosinis viuere, ⁊ ꝙ non liceat eis predicare vel confessio-
nes audire de licentia summi pontificis ⁊ aliorum prelatorum in
feriorum ⁊ rectorum ecclesiarũ aut sacerdotũ parrochialiũ con
sensu minime requisito, sunt excõicati a qua snia non pñt absolui
5 nisi personaliter se. ap. se presentẽt. Alex. vbi. š. † Quicunqꝫ pre
sumunt in locis nostris violentiã dãnabilẽ exercere eo ipso sniaꝫ
excõicationis incurrunt a qua absolui nequeũt nisi per se. ap. vel
per conseruatores nostro ordini deputatos. Clemens in quibus
6 dã locis. ⁊ Alex. † Quicunqꝫ in monasterio vel ecclesijs suis de
tinent apostatas ordinis predicatorum nisi eos eiecerint postꝙ̃
eis per fratres nostros ne eos detineant fuerit denuntiatuꝫ sunt
excõicati. Boni. in priuilegio virtute. Itẽ fratres minores qui p̃
sumunt recipere fratres ordinis predicatorum professos sine li-
centia summi pontificis faciente expressam de indulto hmõi mẽ
tionem, vel nisi prius suorum priorum licentia fuerit petita ⁊ ob
tenta sunt excõicati. Cle. ad minores quo nos. Idem de heremi
tanis. Alex. ad heremitas vestram. Itẽ magistri rectores artista
rum ⁊ scholares studij parisiẽsis qui publice vel occulte fratres
predicatores vel minores a cõsortio vñis parisieñ. excludere mo
liuntur, sunt ipso facto excommunicati a qua excommunicatio-
ne absolui nequeunt nisi personaliter sedi apostolice se presen-
tent. Alexan. Ex alto.

SVMMARIVM

1 Fratres mendicantes transeuntes ad ordinem monachaleꝫ sine licentia pape sunt excommunicati.

Capitulum. lxxi.

1 Nullus † religiosus de ordinibus mendicãtium
quorũcunqꝫ cuiuscunqꝫ status ordinis conditionis
aut religionis existat, quocunqꝫ ⁊ qualitercunqꝫ pos
sit vel debeat virtute cuiuscunqꝫ licentie ac indulti apostolici seu
penitentiarie pape legatorũ ⁊ nuntiorum sedis predicte curã ge
rentis vel alia quauis auctoritate, hactenus ẽt per bullas apo-
stolicas facultatum quorũuis auctoritate tam legatorum ꝙ̃ nũ
tiorum sedis prefate, necnon ⁊ pniarie hmõi pro tẽpore curã ge
rentis, ꝙ̃ aliorũ quorũcunqꝫ sub quauis ptãte aut auctoritate,
maxime de transferendis fratribus aut aliquibus presertim or-
dinum mendicantium professoribus in genere vel spẽ ab ordini
bus hmõi mendicantium ad monasticos ordines sub quacunqꝫ
verborum conceptione appareãt admitti, seu recipi per aliquos
ẽt superiores ordinis seu monasterij aut loci monastici, seu alias
in monachum vel fratrem alicuius ex ordinibus monasticis taꝫ
sancti Benedicti ꝙ̃ cisterciensis camalduleñ. vallis vmbrose ca
nonicorũ regularium sancti Augustini vel alijs expressis vel nõ
expressis ordine carthusiensium dũtaxat excepto sub pena excõi
cationis, in quã tam recipientes ꝙ̃ recepti ipso facto incurrant,
⁊ a tali excõicatione non possunt absolui citra se. ap. preterꝙ̃ in
mortis articulo. ⁊ nihilominus aliter facta non tenent ⁊ nul-
lius existunt efficacie vel momenti. Ex concilio Constantieñ.
sub Martino. v.

SVMMARIVM

1 Excommunicationes que annuatim fiunt in curia in cena domini contra multa hominum genera.
2 Dignitas ecclesiastica multis cognoscitur modis.
3 Personatus quomodo cognoscatur.
4 Officium ponitur aliquando pro dignitate ⁊ personatu.
5 Officium quomodo cognoscatur.
6 Dignitatem habens personatum habere dr̃ sed non econuerso.
7 Personatus in prouincia dicuntur priores, in terra laboris dicuntur abbates.
8 Dignitas ecclesiastica quid sit.

Capitulum. lxxij.

1 Martinus † eps̃ seruus seruorum dei.
Ad perpetuã rei me-
moriam, excõicamus, ⁊ anathematizamus ex parte
dei oĩpotentis patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti auctorita
te quoqꝫ beatorũ Pe. ⁊ Paul. apl̃orum eius ac nostra, oẽs he
reticos, gazaros, paterenos, pauperes de lugduno, arnaldistas,
speronistas, passaginos, viclefistas, hussitas, fraticellos, ⁊ quosli
bet alios hereticos quocunqꝫ noĩe censeant̃, ac oẽs fautores, re
ceptatores, ⁊ defensores eorundem. ¶ Item excõicamus, ⁊ ana
thematizamus oẽs, qui in terris suis pedagia noua imponunt.
¶ Item excõicamus, ⁊ anathematizamus oẽs falsarios bulle si
ue literarum apostolicarum supplicationem gratiam, ⁊ iustitiam
continentiũ per summum pontificem, vel vicecancellarium, seu
gerentes officiũ, vel vices vicecancellarij sancte Romane eccle-
sie de mandato eiusdẽ summi pontificis, aut gerentis officiũ pre
dictorum signantes supplicationes easdẽ. ¶ Item excõicamus
⁊ anathematizamus piratas, ⁊ receptatores, ⁊ illos qui equos,
arma, ferrũ, lignamina, ⁊ alia prohibita deferũt saracenis, q̃bus
christianos impugnant. ¶ Item excõi. ⁊ anathe. impediẽtes seu
inuadentes victualia seu alia ad vsum Romane curie necessaria
adducentes, vel ne ad curiã ipsam adducant̃, vel deferant̃ impe
dientes, seu perturbãtes ⁊ qui talia faciunt, vel defendunt cuius
cunqꝫ fuerint ordinis p̃eminentie ꝯditionis, ⁊ status. ẽt si ponti-
ficali, regali, aut quauis alia ecclesiastica, vel mundana fulgeant
dignitate. ¶ Item excõi. ⁊ anathe. oẽs illos, qui ad se. ap. veniẽ
tes, ⁊ recedentes ab eadẽ, necnon illos qui iurisditionem ordina
riã vel delegatã aliquã non hñtes in eadẽ curia morantes teme-
ritate propria capiunt, spoliant, ⁊ detinent aut ex proposito deli
berato verberare, mutilare, vel interficere presumunt, ⁊ qui talia
fieri faciunt, seu mandant. ¶ Item excõi. ⁊ anathe. oẽs ⁊ singu-
los cuiuscunqꝫ status gradus preeminentie, aut conditionis exi
stant. ẽt si pontificali regali reginali, aut quauis alia ecclesiastica,
vel mũdana prefulgeant dignitate ꝯ formã ⁊ effectũ suis gene-
ralis

ralis constantieñ. concil. per quam damnatur memoria Petr. de luna, qui olim Benedictus.iij.a nõnullis in eius absentia di cebaẽ iudicatus scismaticus, ⁊ hereticus, ⁊ ab hac ecclesia dei ꝓ cisus omniqꝫ iure qđ in papatu hr̃e pretendebat, oiqꝫ dignitate ⁊ honore ecclesiastico priuatus fuit, ac post ⁊ ꝯ inhibitionẽ eius dẽ ꝯcilij ⁊ hmõi sniã a dicti Petri obitu in infidelitate ⁊ errore ipsius Petri nunc ꝑsistẽdo, aut alias quẽlibet credẽtes, aut fa uentes publice vel occulte, ac ẽt scismaticos, ⁊ diuturnũ in eodẽ ꝯcilio ⁊ apud vrãm ecclesiã ꝓ ratihabitione gñalis senẽsis ꝯcilij dicte snie, ⁊ ꝯtinuationẽ ꝓcessu desuper habitorũ sublatis ⁊ ex tinctis ꝯtinue conantes, necnon oẽs ⁊ singulos in vitiũ eiusdem Petri succedẽtes, eorumqꝫ receptores, vel receptatores cuiuscunqꝫ status nobilitatis excellẽtie, vel ꝯdõnis existũt, ẽt si ponti ficali, regali, reginali, aut quauis alia ecclesiastica vel singulari sint prediti dignitate, ac ꝯsentientes, ⁊ prestantes eisdẽ in ꝑmisso errore quocunqꝫ ⁊ qualitercunqꝫ auxiliũ, ꝯsiliũ, vel fauorẽ, eos ẽt qui scienter ꝑ oẽs terras, ⁊ loca eorũ ditioni sbta prefatis sci smaticis, ⁊ precipue in castro paniscole ⁊ tirescẽ. diocesis existẽ tibus. Illos ẽt qui ipsis viceclesistis ⁊ hussitis q̃cunqꝫ victualia, ⁊ presidia publice, vel occulte per se, vel per suos subditos affer ri faciãt, vel permittãt paribus excõicationis ⁊ anathematiza tiõis vinculis innodamus, ipsosqꝫ oẽsqꝫ ⁊ singulos declaramus ꝯtinuatores vel fautores scismaticorum, vel heresis, atqꝫ oĩ hñfi cio dignitate, ⁊ honore ecclesiastico, ⁊ mundano denuntiamus fuisse ⁊ esse priuatos. Item excõ. ⁊ ana. oẽs illos, qui ꝑ se vel per aliũ seu alias quascunqꝫ ꝑsonas ecclesiasticas vel seculares ad romanã curiã super earũ causis ⁊ negocijs recurrentes illaqꝫ in eadẽ curia ꝓsequentes, aut ꝓcuratores negociorũ gestores, ad uocatos, vel ꝓcuratores ipsorũ, vel ẽt auditores seu iudices sup dictis causis seu negocijs deputatos occasione eãrũ seu negocio rũ hmõi verberãt, mutilãt, ⁊ occidũt, aut bonis spoliãt cuiuscũqꝫ preeminẽtie dignitatis ordinis condõnis, aut status fuerint, ẽt si pontificali, regali, reginali, vel quauis alia ꝑfulgeant dignitate. Itẽ excõ. ⁊ anat. oẽs mutilãtes vulnerãtes ⁊ interficiẽtes seu ca piẽtes ⁊ detinẽtes seu depredãtes romipetas ⁊ ꝑegrinos ad hic vrbem cã ꝑegrinationis ⁊ deuotiõis accedẽtes ⁊ in ea morantes ⁊ recedẽtes ab ipsa, ⁊ in his dãtes ꝯsiliũ, auxilium, vel fauorẽ, eo rũqꝫ bona ꝯfiscamus. Itẽ excõ. ⁊ ana. oẽs illos, q ꝑ se vel ꝑ aliũ, seu alios directe. vel indirecte sub quocũqꝫ titulo vel colore oc cupãt, detinẽt, vel hostiliter discurrũt, seu inuadũt, aut occupare di scutere detinere hostiliter ꝑsumũt in totũ seu in pte almã vrbẽ reg. sicilie trinacrie, insulas sardinie, corsice, terras citra farũ primo niũ. b. Pe. in tuscia ducatũ spoletanũ, comitatũ venussinũ, sabi ne marchie anchonitane, masse, trebarie, romãdiole, campanie atqꝫ maritime, ꝓuincias, ⁊ terras spãlis cõmissiõis, ⁊ arnulfoꝝ, ciuitates quoqꝫ nr̃as bonoñ. ferrariẽsem, beneuẽtanã, pusinam, auinioñ. ciuitatẽ castelli, tudertũ ⁊ alias ciuitates, terras vel loca vel iura ad ipsam ecclesiã spectãtia ⁊ ꝑtinẽtia, ⁊ adherẽtes, fau tores, ac defensores eorũ seu in his dãtes ꝯsiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ. Nõ obstãtibus qbuscunqꝫ priuilegijs, ⁊ indulgẽtijs ac li teris aplicis gñalibus, vel spãlibus eis, vel eorũ alteri, vel aliqui bus cuiuscũqꝫ ordinis dignitatis ꝯdõnis ⁊ preeminẽtie fuerint, ẽt põtificali, regali, reginali, seu quauis alia ecclesiastica, vel mun dana ꝑfulgeãt dignitate a ꝑdicta sede sub quauis forma vel te nore ꝯcessis, q2 excõicari ⁊ anathematizari nõ possint ꝑ lr̃as apo stolicas nõ faciẽtes plenã vel expressam ac de verbo ad verbum de indulto hmõi ac ordinibus, locis noibus ꝓprijs, cognomini bus vel dignitatibus eorũdẽ mẽtionẽ, necnon ꝯsuetudinibus, ⁊ obseruantijs scriptis, vel non scriptis ac alijs ꝯrijs qbuscunqꝫ, ꝑ que ꝯ hmõi nostros ꝓcessus, ac snias quo minus includantur in eis se iuuare valeant ⁊ tueri, ⁊ que quoad hoc ꝓrsus, tollimus ⁊ oino reuocamus. de quibus qdẽ sentẽtijs nullus ꝑ aliũ q̃ ꝑ ro manũ pontificẽ, nisi dũtaxat in mortis articulo ꝯstitutus absol ui possit, nec ẽt tunc, nisi de stando sancte Matris ecclesie mãda tis satisfactione, vel sufficienti cautione prestita. Illos aũt cuius cunqꝫ fuerint preeminentie, dignitatis, ordinis, ꝯditionis, aut sta tus, ẽt si pontificali, aut alia quauis dignitate preditos, q ꝯ teno rẽ presentiũ talibus vel eorũ alicui seu aliqbus absolutionis be neficiũ impendere de facto presumpserint, excõicationis, ⁊ ana thematis sniã innodamus. eisqꝫ predicationis, lectionis, admi nistrationis sacramẽtorum, ⁊ audiendi ꝯfessiones officia interdi cimus. Predicentes aperte transgressoribus ⁊ contẽptoribus, supradictis nos grauius ꝯ eos spũaliter aut tpaliter put expedire cognouerimus ꝓcessuros. Ut aũt hmõi nr̃ ꝓcessus continẽtes niũ notitiã deducaẽ, chartas siue mẽbranas ꝓcessus ad cõez om eosdẽ basilice sancti Petri de vrbe, necnon sacri palatij aposto lici, vbi impresentiarum moram trahimus, valuis seu ostijs ac li minaribus faciemus affigi seu appendi que processus ꝑ eos suo quasi sonoro preconio ⁊ patulo iudicio publicabũt, vt hi qui ꝓ cessus hmõi ꝯtingant, q ad ipsos nõ ꝑuenerint, aut ipsos igno rauerunt nullã possint excusationẽ pretendere, vel ignorantiã al legare, cũ non sit verisimile quoad ipsos remanere incognitum, qđ tã patenter publicaẽ. Nulli ergo oino hoium liceat hanc pa ginã nostre excõicationis, anathematis, declarationis, cassatio nis, irritationis, annullationis, euacuationis, interdicti ⁊ ꝯstitu tionis infringere, vel ei ausu temerario ꝯire. Si quis aũt hoc at tentare presumpserit, indignationẽ omnipotentis dei ⁊ beatorũ Petri ⁊ pauli aploꝝ eius se nouerit incursurũ. Datũ rome ⁊c.

1 **Quia in isto** † ⁊ alijs precedentibus ca. fit mẽtio. de dignitate vel personatu vel officio. Et iõ ad declarationẽ horuꝫ vocabulorũ prout sumiẽ a canonistis.
2 Nota qđ dicit Archi. super. vj. de ꝯsue. c. consuetudinem. † Di gnitas ecclesiastica cognosciẽ pluribus modis. Primus est cum quis hꝫ administrationẽ rerũ ecclesie cũ iurisditione. dist. lxxxix. volumus. ⁊. c. diaconũ. Scđs modus est, qñ nomen dignitatis ⁊ prelationẽ siue prerogatiuã in ecclesia sua tã in choro q̃ in ca. hꝫ sed nõ hꝫ administrationẽ rerũ vel iurisditionẽ, sicut in archi diaconatu ꝑmeñ. Tertius modus est, qñ ex ꝯsuetudine ecclesie habeẽ aliqs in dignitate, q2 si ꝯsuetudo in ecclesia est ꝓ dignita
3 te, dꝫ haberi. di. xij. ꝯsuetudo. † Personatus vero cognosciẽ, qñ quis hꝫ prerogatiuã in choro, in capitulo, in repetitionibus, in ꝓcessionibus, in vocibus dandis, ⁊ sitibus plusquã alij canoni ci sui ordinis, ⁊ nõ tñ quantũ illi, qui sunt in dignitatibus consti tuti, qui in predictis prerogatiuis preferunẽ eisdẽ. ꝑñt hec colli gi ex predictis decre. de elec. dudum. ⁊ de preben. c. de multa.
4 † Officiũ aũt aliqñ poniẽ pro dignitate ⁊ ꝑsonatu, sicut pꝫ ex eo qđ habeẽ. de preben. ad hec. Itẽ illi, qui habẽt ptãtem secula rẽ, dicunẽ hr̃e officium. Itẽ is, cui cõmissa est dispensatio. Itẽ ta bellionatus. Itẽ ministeriũ, ⁊ obsequiũ. Item actus corrigẽtis, ⁊
5 alijs multis modis. † Cognosciẽ ẽt officiũ, qñ quis hꝫ onus an nexũ sine honore, ⁊ prerogatiua honoris, sicut sindici, ꝓcurato res, castaldi. De his habeẽ. j. q. iij. salutor. Itẽ vicedominus, q hꝫ ep̃atum disponere dr̃ hr̃e officiũ. Si aũt hꝫ iurisditioneꝫ cum administratione, satis põt dici, q sit dignitas, vt camerarius pa pe. Tertio cognosciẽ officiũ per ꝯsuetudinẽ ecclesie, sicut dictum est de dignitate, vt qñ illi de ecclesia habẽt illud de ꝯsuetudine ꝓ
6 officio simplici, ⁊ non pro dignitate, vel personatu. † Dico tñ, q quicunqꝫ hꝫ dignitatẽ, hꝫ personatũ, sed non conuertiẽ. persona tus vero diciẽ curatus alicuius ecclesie parrochialis, ⁊ tales nõ sunt in dignitate aliqua. j. q. iij. quesitũ. Secus aũt in archipre sbyteris, prepositis, decanis parrochialiũ ecclesiarũ. de quibus habeẽ. l. dist. in capite. nam illos dico in dignitatibus ꝯstitutos.
7 † Et istud nomen ꝑsonatus est ꝑm vulgare anglie in prouincia dicunẽ priores, in terra laboris abbates. hec Archidi. q2 nimis
8 etsi bonũ sit. † Pe. de anch. super cle. si dignitatẽ. de preben. sic dicit. qđ sit dignitas. dicit Guil. q est quedã preeminentia quo ad forũ ꝯtentiosum in ecclesia gradũ tenens, que qñqꝫ ꝑsonatus ab honorificẽtia, in qua ponit ꝑsonã, qñqꝫ officiũ ab ipso officio qđ exercet, denoiaẽ. extra de ꝯsti. c. cum accessissent. qñqꝫ sumit sua ꝓpria ⁊ specialia noia, sicut hoc nomen custodia, succẽtoria, decanatus, prepositura, ⁊ hmõi, a noie aũt non debemus ista iu dicare, sed ex affectu, qui colligiẽ ex actibus ⁊ exercitio, in qbus versaẽ, ⁊ ex talibus iudicaẽ vtrum sit dignitas. extra de verbo. si gnifi. intelligentia. cũ ibi notatis. Et sufficit ad hoc q sit censen da dignitas, ẽt si in modicis causis iurisditionẽ habeat, sicut ha bent in pictaueñ. ecclesia archipresbyteri. nam excõicant, suspen dunt, ⁊ absoluunt, ⁊ sic ꝓpter talem gradũ dicunẽ habere digni tatẽ, ⁊ sic sunt exclusi a pena. c. lꝫ canon. de elec. ⁊. c. statutuꝫ. lib. vj. Si aũt nullã iurisditionem habẽt, sed tantũ visitant, ⁊ postea ipsi referunt ep̃o, sicut testes sinodales. de quibus. xxxv. q. vj. epi scopus. tunc censenẽ habere simplex officiũ, ⁊ non dignitatẽ ꝑm Guil. ⁊ Laudul. Item not. q his diebus a quibusdam fuit diuulgata quedã extrauagans, que dr̃ facta a Ioan. xxij. in qua lata erat snia excõicationis ꝯ mulieres facientes sibi tricas de capillis capiti suo non affixis, sed appositis, cuius absolutio pa pe reseruabaẽ, sed quesita in registro reperiri non potuit. Sꝫ etsi reperta fuisset, puto ipsam non ligasse, q2 habuerunt mulieres in istã causam ignorantie, cũ notificata non esset generationi huic, iam enim transiuerũt centum anni vel circa a tẽpore Ioan. xxij. predicti. nec hmõi positiua docere põt ratio naturalis, sed Eu ge. iiij. qui nunc est voluit, ⁊ declarauit non tenere seu ligare sen tentiã illam ⁊ bene, q2 hoc esset laqueũ inijcere animabus fide

ſium, non ꝓuidere ſaluti animarum, quod in periculum p̄latorum verteretur ſecundum beatum Tho. Et ad hoc. xxvij. queſtio. j. viduas.

SVMMARIVM

1 Excommunicatio maioꝛ ferri nõ debet ab homine niſi pro moꝛtali peccato.
2 Contumacia quotuplíciter dicatur.
3 Judicio eccleſie ille ſolus p̄cidendus eſt qui in iudicio dei p̄ciſus creditur.
4 Excommunicari quis poteſt pro inuaſione ⁊ retentione eccleſiaſticarum rerum.
5 Ob contumaciam capituli ſinguli de capitulo culpabiles excõmunicantur.
6 Excommunicatio tribus modis iniuſta dicitur.
7 Excõicationis forma que hodie ſeruari debeat.
8 Excommunicationis ſententia ipſo iure in quibus caſibus nulla ſit, ⁊ .j. nu. xj.
9 Excommunicationis intolerabilis erroꝛ qualis ſit.
10 Superioꝛi aliquid iniuſte p̄cipienti obedire non teneoꝛ.
11 Excõicationem homo in occulto quando ſeruare debeat.

Capitulum. lxxiij.

Uia de ſingulis excõicationibus, q̃ habent in iure huiuſq; tractatũ eſt, ⁊ ſatis ꝓlixe reſpectu operis. iõ
reſiduum huius mãe. ſ. de excõicatione breuiſſime ex
pediam, ⁊ qꝛ p̄dicta pertinent ad cauſam quaſi mãlem excõica
tionis. ideo ad ipſam quaſi cãm mãlem pertinentia ponã, ⁊ exin
de de cã formali, ⁊ de efficienti ⁊ finali, ⁊ cum his de quibuſdam
1 ad p̄dicta ſequentibus. ¶ † No. ꝙ excõicatio maioꝛ ferri non
dꝫ ab hoie, niſi pro moꝛtali peccato ſm Tho. ⁊ Pe. in. iiij. diſti.
xviij. Et qꝛ in dãnificando aliquẽ ẽt coꝛpoꝛaliter, ſiue in rebus tẽ
poꝛalibus aliqs moꝛtaliter peccat. iõ pro dãno tpali ẽt põt quis
excõicari, ſed qꝛ excõicatio eſt grauiſſima penarũ, iõ non dꝫ infli
2 gi ẽt ꝑ moꝛtali, niſi cũ fuerit ꝯumax. Tho. ¶ † Hec aũt contu
macia ſm Ray. triplex inuenit. Prima in nõ veniendo ad iudi
ciũ poſtq̃ fuerit vocatus vel admonitus ꝑ iudicẽ tribus edictis
vel vno ꝓ oibus, qꝛ ꝯtẽnit, nõ veniẽdo, ſed malitioſe ſe occultã
do, vel impediẽdo ne poſſit ad eũ citatio ꝑuenire. extra vt lit. nõ
ꝯte. qm̃. Scða eſt, qñ citatus ad iudiciũ venit, ſed non vult ſtare
iuri, vel alias ante finitã cauſe examinationẽ ꝯtumaciter, ⁊ illicẽ
tiatus recedit. xj. q. iij. certũ. Tertia eſt, qñ offenſa eius eſt mani
feſta ⁊ iuſſus a iudice non vult emẽdare. extra de verb. ſigni. c. ex
3 parte. idem Gof. ¶ † Et no. ſm Pe. de pa. in. iiij. diſ. xviij. ꝙ cũ
excõicatio nõ ſit infligenda niſi ꝓ moꝛtali, qꝛ ille ſolus iudicio ec
cleſie eſt p̄cidẽdus, q in iudicio dei credit p̄ciſus, cũ ſnia iuris
non ſit iniuſta, põt infoꝛmare homo conſciam ſuã, ꝙ vbi nõ pec
cat moꝛtaliter, nunq̃ incurrit ſniam iuris. Et qꝛ iniuria dr̃ qð in
re nõ ſit. iõ nõ dꝫ vñ iura naſcunt inde naſci iniurie occaſio. C. vñ
vi. l. meminerint. Uñ cũ ſit iniurioſa excõicatio, q̃ fert ſine moꝛ
4 tali, nõ eſt ſnia iuris, vbi nõ eſt moꝛtale. ¶ † Excõicari põt qs ꝓ
inuaſione, vel retentione rerũ eccleſiaſticarũ. de reſtitu. ſpo. c. pi
ſanis. lib. vj. ꝑ Jnno. Excõicare põt p̄latus pro iniuria ſibi fa
cta. xxiij. q. iiij. guiliſarius. ¶ Excõicare põt oꝛdinarius pro de
fenſa iuris ſui. de ſentẽ. excom. c. dilecto. lib. vj. ¶ Excõicari põt
quis ꝓpter negligentiã. de conſec. diſtin. j. nemo. Joan. de ligna.
¶ Excõmunicari põt dñs ꝓpter contumaciã ſerui, vel pꝛocura
toꝛis vt lit. non conte. c. j. de do. ⁊ ꝯtu. c. ij. ⁊ cum modificatione
5 ibi notata. Jo. de ligna. ¶ † Excõicatio facta in genere vꝫ cauſa
expꝛeſſa, ⁊ ꝑꝑ ꝯtumaciã capituli excõicant ſinguli culpabiles de
6 capitulo. de ſent. excom. romana. lib. vj. ¶ † Excõicationis ſnia
tribus modis dicit iniuſta. ſ. ex cauſa, ex aio, ⁊ ex oꝛdine. Ex cau
ſa q̃dem, qꝛ vel nulla p̄tendit in ſnia, vel ſi p̄tendit vera non
eſt. vel etiã vera ſit, non eſt ſufficiens, ⁊ rationabilis. extra eo. ſa
cro. Scðo dr̃ iniuſta ex animo, qñ. ſ. etſi cã expꝛimatur vera rõ
nabilis, non tñ ex zelo iuſtitie, ſed indignationis inuidie, vel odij
ab excõmunicatoꝛe pꝛomulgat. xj. q. iij. illa. ⁊ de ſent. excommu.
c. cum medicinalis. lib. vj. ideo tutum conſiliũ eſt, ꝙ ſi quis offen
dit non per ſe, ſed per alium qui charitatiue moueat ſententiam
pꝛomulget, vel ſi per ſe hoc facere vult, adminus non faciat hoc
dum mouet, ſed permittat motum foꝛte cholericum aliquantu
lum reſidere. Tertio ex oꝛdine dicit iniuſta, qñ etſi vera cauſa ⁊
rationabilis p̄tendatur, ⁊ ꝓferens charitatiue moueatur. at
tamen nõ p̄ceſſit admonitio competens, vel non fuit facta coꝛã
perſonis idoneis. extra eo. ſacro. admonitionem competentem
intelligas ad arbitrium iudicis, ſiue trinã, ſiue vnam pro omni
7 bus maxime in notoꝛijs. Pe. ⁊ Ray. † Modus autem ⁊ foꝛma
que debet ſeruari hodie in ferendo excommunicationem habes
in. c. ſequẽ. Quãuis autem ꝓferens ſententiam excommunica
tionis iniuſtam quocunq; p̄dictoꝛuꝫ modoꝛũ grauiter peccet.
⁊ diuerſimode puniatur in iure, tamẽ talis ſententia tenet, ⁊ ligat
quantum ad eccleſiã militantem, niſi ſit lata a iudice, qui non ha
bebat ſuper illo canonicam iuriſdictioneꝫ, vel alia de cauſa eſſet
nulla, ſecundum Ray. Unde quando nulla ſit talis ſententia. vi
de in. §. ſequenti.
8 Excommunicationis † ſententia ipſo iure nulla eſt, in
ix. caſibus. Primus eſt, ſi is, qui tulit eã, nõ habebat de hoc po
teſtatẽ, vt qꝛ non erat iudex eius. xj. q. iij. ſnia. vel erat excõmuni
catus ⁊ hmõi. xxiiij. q. j. audiuimus. Similiter ẽt ſm Ray. intru
ſus ⁊ ſuſpenſus, ⁊ a iuriſditione alienus excõmunicare non põt.
xij. qõ. ij. alienationis. Si tñ crimen talium eſſet occultum tole
randa eſſet eoꝛum ſnia, lꝫ nulla quãdiu eoꝛuꝫ crimen eſt occultũ,
⁊ illi ab eccleſia tolerant. ar. viij. q. iiij. nonne. Dicit aũt intruſus
qui non fuit electus a maioꝛi parte eligentiũ. De ſuſpenſo auteꝫ
dicit. b. Tho. in. iiij. eſſe veruꝫ, qñ eſt ſuſpenſus a iuriſditione, vel
ab oꝛdine, ⁊ iuriſditione. ſecus ſi ab oꝛdine tantũ. Secũdus eſt,
quãdo eſt lata ſnia poſt appellationem legitimã. Similiter etiã
ſi p̄latus dicat. Excõmunico te, ſi appelles, vel cũ te p̄parare
ris ad appellandũ, talis ſnia non tꝫ, cum oppꝛeſſus quilibet ap
pellare poſſit, ſm Hoſti. aũt dicat iudex. excõmunico te, ſi habes
res furtiuas, tꝫ excõmunicatio. ſi habes res illas, nec ſuſpendit
per appellationem. ſi tñ occultum eſt furtuꝫ, eccleſia non vitabit,
qꝛ non iudicat de occultis. xxxij. diſti. erubeſcant. Tertius eſt, qñ
continet intolerabilẽ erroꝛẽ. extra eo. per tuas. ⁊ in hoc ⁊ in p̄
cedenti caſu, ille qui eos pꝛoponit, ẽt ſi non petat abſolutionẽ, dꝫ
audiri, vt in dicto. c. per tuas. Sed ſi ad cautellam petat abſolu
tionem, non dꝫ denegari, quãuis aduerſarius vel excõmunicatoꝛ
ſe opponat, niſi diceret eum excõicatum pro manifeſta offenſa,
qꝛ tunc dabitur ſic dicenti terminus octo dieruꝫ, ⁊ ſi pꝛobauerit,
non abſoluet, niſi p̄ſtet emendã, vel det cautionem de parendo
iuri. Si offenſa dubia pꝛoponat, ſed tñ pendente pꝛobatione pꝛi
ma. ſ. illius, qui ſic fuerit excõicatus, dꝫ euitari in illis oibus, que
vt actoꝛ in iudicijs attentauerit. Extra iudicium vero in officijs
poſtulationibus, electionibus, ⁊ alijs legitimis actibus dꝫ ad
mitti, extra eo. lꝫ. lib. vj. ꝙ ſi appellationem ſuꝑ hoc non fuerit ꝓ
ſecutus, vt debuit infra tẽpus ſtatutum a iure, vel a iudice, ⁊ ipſe
fuerit excõicatus noiatim ⁊ expꝛeſſe lapſo dicto tẽpoꝛe dꝫ denũ
tiari. ⁊ tam in iudicialibus q̃ʒ extraiudicialibus actibus remoue
ri, donec de ipſius ſententie docuerit nullitate extra eo. lꝫ. lib. vj.
Quartus caſus eſt, quãdo aliquis excõmunicaret illos, qui excõ
municato participarent non in crimine, ſed in locutione ⁊ alijs
caſibus, in quibus incurrit minoꝛ excõicatio. Nam talis ſenten
tia non vꝫ, niſi p̄miſſa trina admonitione. vel vna pro tribus
vel niſi expꝛimant nominatim ipſi admonendi. extra eodem ſta
tutũ. ⁊ c. conſtitutionẽ. lib. vj. Quintus caſus eſt qñ p̄lati inter
dicerent ſuis ſubditis ne exponant ſuis ſuperioꝛibus aut lega
tis aut inquiſitoꝛibus ſtatutum eccleſiarũ ſuarum ſiue monaſte
rioꝛum. ⁊ de hoc ferrent ſniam excõmunicationis. extra de offi.
9 oꝛdi. c. qꝛ pleriq;. lib. vj. † Et nota quantum ad tertiũ caſum ꝙ
intolerabilis erroꝛ ſecundum Ray. cum ſic dicit iudex. excom
munico te, qꝛ credis in deum, vel qꝛ non foꝛnicaris, vel qꝛ obe
dis p̄latis tuis. ⁊ hmõi. xj. queſtione. iij. c. ſi is qui p̄eſt. idem
Pet. Gof. Hoſti. in ſumma qui addunt etiã ꝙ intolerabilis er
roꝛ dici poteſt quodlibet peccatum moꝛtale. Jtem cum expꝛeſſe
contra ius pꝛonuntiatur. vt. ij. q. vj. §. diffinitiua. Jdem tñ Ho
ſtien. in glo. ſuper. c. per tuas dicit. ꝙ ſententia nihilominus te
net quando pꝛonuntiatur contra ius niſi ille erroꝛ in ſententia ex
pꝛimat. vel niſi fuerit appellatione ſuſpenſa. ſed ſi erroꝛ eſt in fa
cto vt cum dicit excommunico te pꝛopter tale peccatum cõmiſ
ſum ꝙ tenet ſentẽtia. Guil. etiam dicit ꝙ ſi p̄latus dicit. excõ
munico te, qꝛ feciſti furtum, cum tamen non fecerit, tenet ſenten
tia vt. xj. q. iij. c. j. qꝛ non eſt erroꝛ intolerabilis expꝛeſſus. nam ta
lis cã ſi falſa ſit eſt tñ poſſibilis. ⁊ q̃uis quoad deũ nõ ſit legatus
ſed quoad eccleſiaꝫ peccaret moꝛtaliter, ſi ꝯtẽneret extra eo. per
tuas, ⁊ ideo ꝯſulendũ eſt tali ſm Ray. ⁊ ſuſtineat excommunica
tionẽ patiẽter, humiliter ⁊ deuote. ſ. ſe nõ ingerendo diuinis aut
cõmunioni fideliũ, offerens ſe ad canonicã ſatiſfactionẽ, ſi in ali
10 quo offenderit, ⁊ inſtãter petat abſolutionẽ. † Jdẽ Tho. Jnno.
⁊ Bern.

⁊ Bern. Itē dicit Pe. de perusio ꝙ si superior precipit mihi aliquid iniustū nō tamē mortale, puta ꝙ dem sibi librū meū, nō teneor illi parere, si tñ ideo excōicet ligor. ꝯsulens tñ mihi, vt illius mandato iniusto nō paream, non ligatur, qr nō participat in cri-
11 mine. † Io. an. de sen. excom. ex presenti. lib. vj. Super verbo ad cautelā ponit oēs pdictos casus ⁊ addit istos quatuor. ¶ Primus, qui respectu premissoꝝ est sextus, cū quis excommunicatur a delegato ꝯ delegātis intētionē de prebē. c. si. ¶ Secūdus si ferat a violāte interdictum hominis. s. de excessi. prela. tanta. ¶ Tertius est, vbicūqz prelatus subditū suū excōicat ꝯ priuilegij sui tenorem de priuile. ca. cū capella. ¶ Quartus, si feratur a delegato impetrato ab excōmunicato in casu nō permisso. libr. vj. de offi. ordi. c. qr pleriqz. Isti tamē casus additi videntur pos-
12 se comprehēdi sub primo. † Dicit etiā Pe. de palu. in. iiij. ꝙ qñ sapientibus notū est sentētiam esse nullam, q̄uis apud vulgū ne sciat, potest homo nō seruare eam in occulto, sed in publico debet eam seruare, quousqz scādalum rationabiliter sedauerit, vt sicut aliquis publice excommunicatur, ⁊ publice denūciat, ita ex aduerso ipse publice causam quare sentētia nō valet, puta appellationē vel alias iniustā cām pponat quo facto amplius non est scādalum pusillorum sed pharisleorum. Et ideo est ꝯtemnēdum.

SVMMARIVM

1 Excommunicationis sentētia qua forma ab hoie profertur.
2 Excōmunicationis alia forma, quando persona ignoratur que maleficium commiserit.
Excommunicationis materiā sciens ob quam lata est, prelato ecclesie, ⁊ nō dānū passo reuelare tenetur.
3 Excommunicationis sñia a iure ferri potest vel ab eo qui potest generalem facere constitutionem.
4 Excōicationis sententia iudicis vel hominis que dicatur.
5 Excommunicationi premitti debet trina admonitio.
6 Excommunicationis causa immediata licet sit ꝯtumacia, tamen contumacia quandoqz ortum habet a crimine speciali inhibitione ab homine facta.
7 Excommunicationis sub pena quando aliquid fit vim sententie non habet sed comminationis.
8 Iudex faciens canonem late sententie si dicat qui furtum fecerit sit excommunicatus, si postea dicit prohibeo ne quis furtum faciat, contrafaciens excommunicatus est.
9 Excōicationis sñiam quādo volunt facere iudices quō dicatur.
Iudex cū dicit excōico, de maiori excōicatione intelligitur.
Excōmunicatus quis nō redditur ob consuetudinem.
10 Excommunicans an dicat excommunico te, vel scias te esse excommunicatū, vel reputes te excōmunicatū, nō est differētia.
11 Excommunicationis sententia sub conditione lata ante conditionem existentem non ligat.
12 Iudex si precipit debitori, ꝙ soluat ī. certum terminum aliter sit excommunicatus, creditor nisi iudex consentiat quo ad sentētiam excommunicationis terminū prorogare non potest.
13 Excommunicans si moriatur vel a prelatione remoueat faciens contra talem sentētiam qñ sit excommunicatus.
Excommunicari qs pōt p literas etiā excōmunicato ignorāte.
14 Excōmunicatio perpetua dicit donec expirat.

¶ Capitulum. lxxiiij.

f Orma autem excommunicationis seu modus qui sit tenēdus. Si de sñia canonis queritur scdm Hosti. hec profertur eoipso ꝙ aliquis in factū dānatum a canone sub
1 pena excōmunicationis incidit. † De sñia excommunicationis que pfertur ab hoie in sum. cōfes. lib. iij. eo. titu. q. lxviij. dicitur, ꝙ consueuit ferri sic, sententia excommunicationis propter talē vel talē causam excommunico te, vel talē excōicamus. In scriptis huiusmodi, ergo verbis vel equipollētibus debet vti excōmunicans, arg. ad hoc. ij. q. vj. §. diffinitiua. Unde Ray. dicit nō approbo sententiam quorundam simplicium sacerdotum dicentium. Denunciamus talem excommunicatum ⁊ tamen nunq̄ excommunicauerunt eum. Et licet talis vitādus sit ab illis quibus fit denūciatio qr ipsorum nō est iudicare, vtrū sit excommunicatus nec ne, tamē si de hoc agat extra formā iudicij nō reputabit excommunicatus per huiusmodi verba nisi alias probet excōmunicatus, ⁊ hoc satis traditur de sen. excom. cū medicinalis li.
2 vj. ¶ † Not. ꝙ est alius modus excōicationis qñ scilicet psona ignorat q̄ furtum vel aliud maleficium fecerit ⁊ tūc fit excōicatio i generali sub hac forma. Quicūqz fecerit furtū nisi restituat vel qui aliquid scit ⁊ non reuelet infra talem terminum, pro primo ⁊ secūdo ⁊ tertio edicto date, ipso facto sit excōmunicatus, vel aliquid simile, extra eodem a nobis. Et no. ꝙ qui aliqd scit de materia propter quam lata est sentētia excommunicationis modo predicto secūdū Hosti. nō tenetur reuelare damnum passo sed prelato ecclesie. xxxv. q. vj. episcopus in sinodo. sed neqz ipsi prelato debet reuelare publice si solus reuelator scit, ⁊ probare non potest. ij. q. vij. pleriqz sed secrete cum prelatus secrete corrigere habet criminosos. ar. xxij. q. v. hoc videtur. ¶ Primo ergo sciendum ꝙ cum sententia excommunicationis aliquādo sit lata a iure. aliquando a iudice siue ab homine, vt. s. dictū
3 est. † Dicit Guil. sententiam ferri a iure ab eo qui potest cōstitutionem facere vel generalem vt papa, vel particularem vt legatus, archiepiscopus vel episcopus vel cōcilium prouinciale animo iuris statuēdi, cōstituitur aliquid in perpetuū ⁊ generaliter in omnes subditos suos ⁊ statutum illud roborat per sentētiam excommunicatiōis in futuros trāsgressores illius statuti scilicet verbi gratia. Excommunicamus omnes hereticos, ⁊ qui exer-
4 cebunt vsuras vel tale aliquid cōmittant. † Sentētia vero iudicis vel hominis dicit esse que fertur pro contumacia vel offensa preterita, vel futura, nō tamē intētione cōstitutionis faciēde generalis, aut perpetue, sed vt alicui particulari persone vel personis ad vitam eorum vel vt alicui negocio consulatur ad tēpus, sicut si dicatur, excōmunicamus omnes illos q vsqz ad hoc vel illud tempus cōmunicabunt, vel facient guerram, vel qui inter-
5 pellabunt tales moniales de turpitudine ⁊ huiusmodi. ¶ † Et no. ꝙ debet premitti excōmunicationi trina admonitio vel vna pro tribus alias iniusta est, ⁊ iudex est suspēsus ab ingressu ecclesie, extra eo. sacro. Et debet habere temporū ꝯueniētia interualla nisi facti necessitas aliter suaserit, ⁊ debet ferri in scriptis cōtinētibus causam excōmunicationis. Et excōmunicator exemplum scripture debet excōmunicato tradere infra mensem si super hoc fuerit requisitus, aliter excommunicator est suspēsus ēt a diuinis per mensem, que quidem si exequatur irregularis efficitur nec nisi per papam cum eo poterit dispēsari. extra eo. cum medicinalis. Sed he pene nō tangunt episcopos, cum non fiat specialis mentio de eis sicut oporteret. Nihilominus tamen ⁊ si illa nō seruentur excommunicatio ligat. Io. tamē de lig. in tra-
6 ctatu de cen. eccle. † dicit ꝙ est attendendum ꝙ licet cōtumacia sit causa immediata propter quam fertur maior excommunicatio ab homine, ipsa tñ cōtumacia aliquādo ortum habeat a crimine idest speciali inhibitione criminis facta ab homine, ⁊ tunc non est opus monitione super emendatione criminis iam commissi vt incidat, immo statim incidit, vt cum monet superior aliquem vt non fornicetur cum tali, alias ipsum excommunicat. si contrafaciat excommunicatus est, ⁊ excommunicari potest sine alia admonitione super emendatione criminis ⁊ ratio, nam iste vere contumax est. Aliquando contumacia habet ortum a crimine iam commisso scilicet cū commisit quis crimē sup quo erat admonitus ne committeret, sic nec lata nec comminata sentētia est in ꝯtrafaciētem ⁊ tunc est opus monitione si ꝯtingat, ⁊ si con-
7 tumax fuerit poterit excōmunicari. ¶ † No. vbi dicitur sub pena excōicationis nō habet vim sentētie sed cōminationis, vt. C. cōmina. ⁊ epistolas. l. vnica. Et not. extra de sagit. c. artem, sed Guil. dicit ꝙ si iudex dicat precipio tibi sub interminatione excōmunicationis, vel sub pena excōmunicationis ne furtiue ordines suscipias non est excommunicatus faciens cōtrarium, sed excommunicādus. Sed si fert sententiam sub conditione, vt excommunico omnes qui furtiue ordines suscipiunt tunc est excommunicatus. Hugo dicit, ꝙ si aliquid mandatur sub interminatione anathematis tunc est comminatio. Si mādatur sub pena excommunicationis vel districtione excōmunicationis, tunc si est mādatū hominis statim ligat, si hoc intendit cui in hoc credendum est secūdum Hug. ⁊ Host. qr est sententia lata. si est mādatum iuris, tunc ꝯtrafaciens nō statim ligatur. xxx. dist. per to. ⁊ hoc ideo qa mitius agitur cum lege q̄z cum ministro legis. ff.
8 de arbi. l. si cum dies. † Hostien. dicit ꝙ si iudex fecit canonem late sententie dicens. Quicunqz furtum fecerit sit excommunicatus, ⁊ postea dicit, sub anathemate prohibeo ne quis furtum faciat, tūc ꝯfaciēs est excōicatus, extra dloca. c. j. alias hoc v̄bū sub anathemate vel simile cōminatorium est. C. commi. ⁊ epistolas, in rubro ⁊ nigro, nisi per hec verba proferens intenderet fer-

re sniam, q̄ p circūstātias intētionē suā expressit, pbari pōt. hec
9 Host. extra de ꝯsan. c. j. † Vñ iudices qñ volunt ferre sniam sic scribant. Precipimus sub pena excōicationis vobis quā nunc prout ex tūc, ⁊ ex tunc, put ex nūc in vos ferimus. No. ēt q̄ cum iudex dicit excōico vel simile, semp intelligit̄ de maiori excōicatione, extra eo. Si quē. sola aūt ꝯsuetudo absq̄ snia vel cōstōne nō reddit aliquē excōicatū, q̄ ille nō est modus feredi sniam excōicationis ḃm Guil. Itē si iudex vel platus dicat. Habeo te p excōicato, si intēdat p hoc pferens excōicare t3 excōicatio, q̄a verba intētioni deseruiūt, ⁊ nō ecōuerso. xxij. q. v. humane, ⁊ sermo rei ⁊ nō sermoni res est subiecta, de verb. sig. c. Intelligētia. No. n. in talibus quāuis vba exigant̄ est pscripta certa forma verbo⁊ sicut in sacramēto baptismi ⁊ eucharistie. cōcor. Hosti.
10 di. in summa. † Nō facio vi vtrū dicat iudex excōico te, vl̄ scias te excōicatū, vel te excōicatū cognosce, vel habeas te p excōicato vel repute te excōicatū, vel alia q̄cūq3, dū tñ volūtatē ⁊ ꝯsensum iudicis de pñti exprimāt, sicut ⁊ alias fit̄r dr̄ extra de spō. c. si inter vir, ⁊ volūtas iudicis spūalis oio p lege seruāda est. xj. q. iij. Audi. quāuis iniuste ⁊ hoc vbi ille intēdat p talia vba excōicare, vt dictū est, q̄ si dubitat̄ de intētione in dubio eligenda est via tutior. vt reputet se excōicatū ḃm Host. ⁊ Guil. ⁊ sic querat absolutionē. Si iudex dicat. excōico vnū de istis duobus credit Guil. illū eē excōicatū, de quo iudex itellexit. Si aūt sciri nō pōt. aut si vaga fuerit eius intētio, neuter est vitādus vt excōicatus. Idem dicit q̄ si iudex dicat. excōico te ⁊ absoluo te. si simul
11 vtrūq3 voluit nihil egit si vnū post alter̄ vtrunq3 egit. ¶ † No. etiā cū snia excōicationis lata est sub ꝯditione, nō ligat añq̄ extat ꝯditio. Host. extra eo. A nobis. Et si pēdēte ꝯditione appellet̄ t3 appellatio, s3 si pure ferret̄ snia nō relenat̄ p appellationē, trāsfert̄ tñ cognitio cause in superiorē, de sen. excō. c. Per tuas ⁊ si pēdēte ꝯditione desinat eē eius subditus t3 snia nisi appelle
12 tur, extra de fo. cōpe. c. pen. ḃm Host. ⁊ Inno. † Itē si index pcipiat alicui debitori q̄ soluat infra certū terminū, alioq̄n sit excōmunicatus, dicūt Inno. ⁊ Host. q̄ creditor nō pōt terminū prolōgare quātū ad sniam excōicationis. s. vitādā nisi iudex consentiat prōgationi. ⁊ tūc si adueniēte scdo termino nō soluerit, iterū est excōicatus q̄ terminus vr̄ prorogatus cū accessorijs. si tñ pars in primo termino reputat sibi satisfactū cessat tota excom
13 municatio. † Itē no. q̄ si is qui sentētiam generalem promulgauit excōmunicationis moriatur, vel a prelatione amoueatur, ille qui facit postea cōtra talem sentētiam nō est excommunicatus nisi diffiniēdo illud statuerit. ff. de offi. presi. l. j. vel nisi a successore expresse cōfirmetur, extra de loca. c. j. secūdum Host. Excommunicari potest quis p literas etiā excōicato ignorāte si hoc expressit excōmunicans, sed nō punit̄ intermedio tēpore si ingerat se cōmunioni fidelium. Jo. de ligna. sufficit q̄ sententia excommunicationis vel interdicti sit lata publice ad hoc vt teneat̄ qs
14 ad obseruātiam eius, extra de cle. excom. mi. ca. Illud. † Excōmunicatio dicitur perpetua, q̄ nullum tempus continet diffinitum, intelligitur tamen donec expirat. Joan. de lig.

SVMMARIVM

1 Excommunicare possunt nō solu3 episcopi, ⁊ superiores, sed ēt prelati principales ecclesia⁊ collegiatarū inferiores epis.
2 Excommunicare possunt priores singulos de collegio, alienos etiam si in eos iure speciali iurisdictionem habeant.
Excōmunicādi potestas procedens a potestate clauium siue fori penitētialis, sacerdoti ⁊ nō alij competit.
Excōicādi facultas ex iurisdictione procedens cui competat.
3 Excommunicare solus episcopus potest cū solennitate de qua in. c. debent. xj. q. iij.
Excommunicare potest archiepiscopus suffraganeum suum.
Excōicare, ⁊ suspēder̄ pōt epūs pp ꝯtumaciā in iuditio ortā sine capi. ꝯsensu, secus in suspēsione ppetua ob crimen.
4 Excommunicare potest capi. vel prior sede vacante.
Excommunicare quis seipsum non potest.
Excommunicare non potest qui interdictum violat.
Excommunicare non potest mulier prelata.
5 Excōicare nō potest delegatus vltra sibi commissa.
6 Excommunicare nō pōt epūs extra suā diocesim, nec aliquid qd̄ sit iurisdictionis ꝯtētiose disponere, ⁊. j. nu. sequen.
8 Excōicare non potest prelatus eos in quibus iurisdōnē nō h3.
9 Excōicatio lata p eū q erat excōicatus licet non crederet̄ nō t3.
10 Excommunicari non potest mortuus.
11 Excōicari non potest iudeus nec paganus.
12 Excōicari nō potest papa nisi ob heresim.
13 Excōicatio lata per statutum episcopi ipsum nec eius metropolitanum an liget ⁊. j. nu. seq.
15 Excōicari nō pōt subditus extra territoriū sui supioris existēs.
16 Excōicatio lata p statutū episcopi non ligat subditum venientem contra statutum extra territorium sue iurisdictionis.
17 Excōmunicari, nec suspendi, nec interdici possunt fratres predicatores ab episcopis, nisi de speciali licentia pape.
18 Excōicatio lata per episcopum an liget subditum delinquentem in loco exempto intra diocesim.
19 Religiosi ēt extra monasterium snijs suorū prelatoru3 ligantur.
20 Excōicatio nō fert̄ vbi multitudo est in crimine.
21 Excōicari non potest collegium nec communitas.
22 Excōicari potest Imperator vel princeps a suo episcopo.
23 Excōicari pōt archiepūs a suo subdito delegato a superiore, ⁊ raptor manifestus sine admonitione.
24 Excommunicari possunt etiam post mortem quorum scripta heresim continent.
25 Excōicari debent qui sedis apostolice precepta nō custodiunt.
Excōicari quis potest pluries ⁊ propter eandem causam.
26 Sententijs ordinario⁊ per statuta latis ignorātes nō ligantur.
Ignorantia crassa ⁊ supina que sit.

¶ Capitulum. lxxv.

1 Excōicationis efficiēs cā est q pōt excōicare. † Sciendū ergo q̄ excōicationē ferre possunt in alio nō solū epi, ⁊ superiores, sed ēt prelati principales collegiataru3 ecclesia⁊ inferiores epis. vt abbates ēt non benedicti dūmodo fuerint ꝯfirmati extra ð ſmo. Sicut tuis. ⁊ priores pñt excōicare singulos de collegio. alienos ēt si in eos aliquo iure spāli habeāt iurisdictionē. de of. or. cū ab eccl'ia⁊. Archi. ēt vr̄ q̄ possit excōicare l3 nō sit presbiter. ar. di. xxv. c. perlectis, nisi ꝯsuetudo
2 sit in ꝯtrariū. † Sacerdotes vero parochiales excōicare nō pñt. nisi aliquo speciali iure iurisdictio eis competat. ij. q. j. Nemo. vel nisi vbi consuetudo dat iurisdictionem. ixō. q. iij. c. conquestus. Tho. Alber. Goff. Jo. de lig. q Jo. in tra. de cen. eccle. dicit sic. ptās excōicādi pcedēs ex ptāte clauiū siue fori penitētials cōpetit sacerdoti nō alij. Nā ⁊ ipsa3 exercet sp cū prepositus est curie nisi sit ꝯtria ꝯsuetudo vel superioris inhibitio. Facultas aūt excōicādi pcedēs ex iurisdictione spāli cōpetit prelatis habētibus ordinariā iurisdictionē a iure cōi ꝯsuetudine vel priuilegio spāli, vt di. Inn. ad hoc āt q̄ talis facultas cōpetat reqrit̄ q̄ sit clericus vel religiosus electus p vniuersitatē eccl'isticā, ⁊ q̄ ad dignitatē pncipalē, alias nō h3 ordinariā nisi ꝯsuetudo vel puilegiū ꝯcedat. ꝯpetit ēt l3 hñti iurisdōnē spālē a plato eccl'iastico, vt delegato, cōpetit ēt hñti ordinariā nō pcipaliť, vt vicario ordi
3 narij Hec ille. † Solus epūs. i. nō iferior excōicat cū solēnitate. ð q̄ hr̄. xj. q. iij. debēt. Excōicare pt̄ metropolitanus suffraganeu3 suū cū sit ei ordinarius. di. xij. ð his. Jo. ð lig. Excōicare ⁊ suspēdere pōt epūs pp ꝯtumaciā ortā in iudicio sine ꝯsensu capl'i. ppe tuo āt pp crimē suspēdere nō pt̄ sine ꝯsensu capl'i, nisi sibi aliō cō
4 petat aliquo iure spāli. q. xv. q. vij. epūs nullus Jo. de lig. † Excōicar̄ pōt capl'm vel por sede vacāte cū succedat i iurisdōnalibus. de ma. ⁊ ob. cū oli. excōicare nō pōt qs seipsu3. ij. q. iij. si is q Jo. ð li. excōicare nō pōt q violauit iterdictū. Excōicare nō pōt mu
5 lier plata cū careat clauib⁹ de pe. ⁊ re. c. noua qdā. † Excōicatio lata p delegatū extra sibi ꝯmissa nō v3. ij. q. iij. c. j. Jo. de li. ⁊ no. ḃm Rich. i. iiij. q̄ si iudex delegatus post reuocationē ꝯmissiōis sibi facte excōicet aliquē anteq̄ reuocatio cōmissionis ad eū potuerit puenire t3 snia, q̄ adhuc remanet penes eū ptās sibi commissa de pcu. c. auditis. in gl. aliq tñ pbabilr̄ dicētes sic distinguūt, q̄ aut ille q̄ reuocat ꝯmissionē itēdit ⁊ exprimit q̄ sit irritū ⁊ inane quicquid extūc p delegatū fuerit attētatū aut nō. si primo mō nō tenet sentētia postea lata a delegato. si nō, remanebit snia. Hec ille. ex causis snia ab alieno epō lata ratificari nō pōt per propriū epm, q̄ a principio nulla fuit ḃm Inn. ⁊ Bar. brix.
6 ¶ † Excōicare nō pōt laicus ⁊ suspēdere, nisi ex delegatione pape tūc. n. pōt. xxij. di. §. vex. ¶ Excōicare nō pōt epūs extra sua3 diocesim ⁊ alij prelati extra territoriū sue iurisdictionis ḃm Hostien. q̄ cū nō sit quis excōicādus sine cause cognitione. xj. q. iij. nemo. ⁊ per ꝯñs locus requirit̄ in quo posset sedere p tribunali
7 † Episcopus autem existens in aliena diocesi non potest sedere pro tribunali, nec aliquid disponere contentiose iurisdictionis nona questione secunda, episcopum nisi de consensu illius. ad cuius

ad cuius territorium se trāstulit. Epi tamē expulsi possunt exer-
cere iurisdictionē i aliena diocesi circa .s. subditos suos, ⁊ sic pñt
absoluere ⁊ excōicare, vt de fo. cōpe. c. quāuis, in cle. xxj. di. de-
niq3. Quidam tamē dicunt ꝙ etiam extra suam diocesim potest
episcopus excōicare. ix. q. iij. archiepiscopus. Forte qḋ concedi
potest de notorijs, qr nec illa requirūt cause examinationem. ix.
8 q. iij. §. fi. in summa cōfes. lib. iij. titu. xxxiij. q. liij. ¶ † Excōmuni-
care nō pōt prelatus eos in quibus habet iurisdictionem tēpo-
ralem tantum secūdum Host. de offi. or. dilectus, ⁊ hoc nisi ha-
beat istud ex priuilegio speciali vel consuetudine que etiam dat
9 iurisdictionem. ¶ † Excōmunicatio lata per eum qui communi
opi. nō credebat excōicatus tamē erat, nō tenet. iij. q. vij. §. tria.
Nam neq3 excommunicatus neq3 scismaticus, nec intrusus, nec
suspensus a iurisdictione. Secus si solum ab officio nec violans
interdictum excōmunicare potest, vt supra dictum est.

10 **Quis non potest** excōmunicari. ¶ † No. ꝙ
excōmunicari nō pōt mor-
tuus, nā mortuus homo nō est homo, de sum. tri. ⁊ fi. catho. c. j.
¶ Excōmunicari enim a canone nō potest, qr huiusmodi excō-
municatio nō fertur, nisi propter crimen ⁊ mortuus delinquere
nō potest. A iudice etiam excommunicari nō potest. Nam talis
sententia requirit monitionem precedentem, mortuus enim mo-
neri non potest, nec cōtumax constitui. In quibusdam tamen ca
sibus spiritualibus mortuus excōmunicatur, ⁊ hoc ad terrorē, ⁊
potius ratione precedētis vinculi q̄3 presentis, propter qḋ fit ne
gatio sepulture cōmunionis, orationis, ⁊ huiusmodi, vt in crimi
11 ne heresis, ⁊ in notorio crimine decedentis. Jo. de lig. ¶ † Excō
municari nō potest iudeus vel paganus, qr nullus potest perde-
re qḋ nō habet, nec re nec spe. qḋ verum est de communione in-
trinseca sacramētorum extra quam sunt iudei ⁊ pagani circa q̄3
de his qui foris sunt, nihil ad nos. ij. q. i. c. multi. Sed de cōmu-
nione extrinseca fidelium inquātum animalia ciuilia ⁊ socialia,
vtpote in mercimonijs ⁊ alijs actibus humanis, quamuis a tali
communione directe excludi non pñt, ita ꝙ exclusio terminetur
in eos, qr nō sunt subditi, ꝑ indirectum tñ possunt scilicet interdi
12 cēdo fidelibus communione talium. Jo. de lig. † Excommuni-
cationem incurrere nō potest papa, nisi propter heresim de qua
⁊ iudicari potest ⁊ deponi. xl. di. c. si papa, alias excommunicari
nō potest, nec ab homine cum sit superior omnibus, di. xxj. Infe
rior. nec a canone, qr solutus est a canone, quāuis scḋm canones
deceat viuere, nec etiam minori participando cum excommuni-
catus, extra de sen. excom. Nulli, in glo. sed excommunicatione
que separat a deo propter mortale bene potest excommunicari,
immo qr sine cōparatione creatus est maior sine cōparatione a
13 deo longius separatur. ¶ † Excōicationis sententia lata ꝑ statu-
tum episcopi nō ligat, nec ipse nec metropolitanus eius ɔtra fa
ciēdo itra territorium sui suffraganei ꝯm Laudul. Jo. an. ⁊ Jo.
cal. Pau. ⁊ Hosti. qui in sum. dicit. Certo certius est tenēdū nec
superiorē proferērē sententiā fulminatoriā ligari. xxj. di. Inferior.
Idē Tho. in. iiij. Cōtrariū tenet Hug. Arch. ⁊ Pe. de bel. Jo.
vero de li. circa hoc sic dicit in tractatu de cen. eccle. Et ego cōsi
deraui circa cōcordiā harū opi. ⁊ pōdero largā differētiā hāc. s.
an episcopus vt episcopus, ⁊ archiepiscopus vt archiepiscopus
incidat in statutū fulminatoriū, an epi ⁊ archiepi vt priuati aut
quilibet incidat in ipsu3. In p̄mo casu crederē neminē ligari. In
14 scḋo casu vtrūq3 ligari subijcio exēpla. † Disponit statutū ꝙ qli
bet exercēs iurisdictionē in tali loco ⁊ tp̄e sit, vt episcopus excō
municatus, vel qlibet celebrās sit excōicatus eps̄, ⁊ archieps̄ vt
archieps̄, iurisdictionē exercens nō sunt ligati, vel eps̄ pōtificali
ter celebrat, vel ēt archieps̄ in p̄fato loco ꝓhibito nō sunt liga-
ti. Exēplū secūdi. Disponit statutū ꝙ qlibet furtū cōmittens vel
ad azardū ludēs, vel aliud sile faciens sit excōicatus, eps̄ cōmit
tit furtū vel ludit ad azardū. Itē cū hoc faciant ⁊ priuati ligan-
tur, ⁊ sic posset haberi opinionū ɔcordia. Sed qr plures docto-
res ⁊ solēnes tenēt simpliciter primā opinionē ipsa vr̄ magis te-
15 nēda. di. xix. in canonicis. ¶ † Excōicari nō potest subditus exi
stēs extra territoriū sui supioris ab eo ratione domicilij vel deli-
cti vel ɔtractus scḋm Inno. de foro cōpe. c. fi. ⁊ Hosti. ⁊ Pau.
de aleaza. Ja. vero in. c. episcopus. xj. q. iij. in prima glo. tenet, ꝑ
c. si episcopus, ⁊. c. siqs presbiter. Idē Jo. de lig. dñt ꝙ iudex ci-
tare potest subditū extra territoriū citatione artatiua, de offi. or.
16 Romana. lib. vj. ergo ⁊ ɔtumax ɔstitui, ⁊ sic excōicari. ¶ † Ex-
cōicationis sententia lata per statutum episcopi vel alterius or-
dinarij nō ligat subditum talis prelati veniētem cōtra ipsum sta
tutum extra territoriu3 iurisdictionis ipsius, etiā si verba statuti
dicerent ꝙ quicūq3 facit tale quid in territorio vel extra sit excō
municatus, sic tenet Joan. de lig. allegans ad hoc. c. vt animaꝝ
de cōsti. lib. vj. nec ob. illa cōditio etiam extra territorium, qr ius
17 dicit extra territorium qḋ nō licet. † Excōmunicari nō possunt,
nec suspēdi, nec interdici fratres ordinis predicatorum ab epi-
scopis vel alijs prelatis ecclesie, nisi sup hoc haberent spālē licē
tiā ⁊ auctoritatē pape que faceret mētionē de ipso ordie, ⁊ si fer
rent sentētias cōtra eos irrite sunt ⁊ inanes ⁊ hoc ex priuilegio
cōcesso ordini fratrum predicatoru3, qḋ incipit Meritis, qḋ est
Alexandri ⁊ in priuilegio. Nimis inique. Item cogi nō possunt
dicti fratres ordinis predicatorum vt eoꝝ cōstitutionibus subij
ciant. i. eporum ex priuilegio. Boni. virtute. ¶ Excōicatus nō
est faciens ɔ̄ statutū infringēs excōicationē in loco exēpto intra
territoriū ipsius statuētis. Jo. de ligna. qui remittit ad predicta,
⁊ allegat etiā. c. luminoso. xviij. q. ij. vbi dicitur per textum Gre-
gorij, ꝙ episcopus nō debet exercere aliquid sue potestatis i mo
nasterijs. Et glo. ibidē dicit ꝙ loquit de exēpto. hanc opi. tenet.
18 † Jo. an. ⁊ Jo. cal q oēs disputant ⁊ dñt ꝙ subditus delinquēs
intra diocesim, sed in loco exēpto nō ligatur statuto epi infligen
tis excōicationem, puta eps̄ statuit ꝙ ingrediens monasterium
sue diocesis sit excōicatus, intrat qs monasteriū monialiū exem
ptarū nō incidit talis vigore dicti statuti. Archi. ⁊ Fede. de se-
nis disputādo tenent ɔtra. Pe. de anch. in lec. sup. vj. de ɔsti. c.
vt animaꝝ, recitat vtrāq3 opi. ⁊ cōcludit. Ego plene istorū dño
rū rationes refero in. c. postulasti, de fo. compe. ⁊ reduco eos ad
cōcordiam sic. Aut prelatus loci exēpti ex forma priuilegij ha-
bet iurisdictionē epalem in suo loco exempto. Et sic est xa opi.
Jo. cal. ⁊ sequaciū, aut habet iurisdictionē epalem, ⁊ sic est vera
19 opi. Archi. ⁊ aliorū. Ratione huius ibi videre potes. ¶ † No-
ta ēt ꝯm Lau. ꝙ subditi religiosi extra septa loci in quo degunt,
⁊ extra coꝝ clausurā suoꝝ prelatoꝝ sentētijs ligant, eis obedire
tenent, totus. n. mūdus est eis ꝓ territorio, quare vbicunq3 est
persona subiecta vel potius religata, illic se extēdit potestas coꝝ
20 ꝯm Vinc. ¶ † Excōicationis sententia ferēda nō est vbi multitu-
do est in crimine, ⁊ periculū timet scismatis vel scandali. di. l. vt
ɔstitueret. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. Veritas tñ iustitie propter scā
dalum postponēda nō est, qḋ sane intellige, vt. s. detur iniqua sen
21 tētia. Jo. de lig. ¶ † Excōicari nō pōt collegiū vel cōmunitas. c.
romana. lib. vj. ꝙ si fiat, licet qdam dicant ꝙ tenet, alij tñ dicūt
ꝯm Ricar, ꝙ ⁊ melius in. iiij. ꝙ nō tenet, sed bene pñt excōmu-
nicari singuli de collegio scḋm Host. puta sub his verbis. Excō
munico prepositū, decanū ⁊ oēs alios de tali collegio, nec debet
excommunicari vnus pro peccato alterius. xxiiij. q. iij. si habes,
si tamen fieret tenet. xj. q. iij. Sententia.

22 **Quis possit** excōicari. † Excōicari potest impera
tor vel pūceps ab epo suo. ij. q. vij. §.
cū balaā. Excōmunicatur regulariter impator post monitionē ⁊
res solū ꝓ notorijs di. lxiij. valētinianus. Jo. de ligna. Excōicari
potest ignorās ⁊ absens, ⁊ si moriat anteq̄3 sciuerit liber est quo-
ad deū quātū. s. ad sentētiā absolui tñ pōt ⁊ debet post mortē si
apparuerint signa cōtritionis illius propter qḋ est excōicatus.
23 xj. q. iij. nemo. Jo. de lig. † Excōicari pōt archieps̄ a subdito de-
legato si est potestas sibi ex superiore cōcessa. ij. q. vj. c. si eps̄, de
cle. nō resi. Ex tua. Excōmunicari pōt raptor sine admonitiōe
premissa si rapina est manifesta, ⁊ si pñs est, ⁊ statim nō restituet,
si absens restituat infra tp̄s prefixū, extra de se. excom. romana.
24 lib. vj. † Excommunicandi sunt etiam post mortem, quorū scri-
pta cōtinent heresim, qḋ intellige nisi ipsi ⁊ scripta ⁊ seipsos sub
misissent correctioni ⁊ determinatiōi ecclesie, vt fecit abbas Joa
chim. extra de sum. tri. ⁊ fi. ca. c. dānamus, ⁊ etia3 qui hereticos
heredes instituit. xxiiij. q. ij. sane. mali tanq̄3 carnes putride a cō
munione fideliū sunt resecādi. xxiiij. q. iij. resecāde, qḋ intelligen
dū est de peccatis manifestis. ij. q. j. multi, nisi post monitionē se
25 correxerint. xlv. di. sed illud. † Excōmunicandi sunt q iussa apo
stolice sedis nō custodiunt, ⁊ precipue ex cōtemptu di. xviij. nul
li. Dicunt. n. violatores canonum, blasphematores spiritussan-
cti. xxv. q. j. violatores. Excōmunicari potest quis pluries, ⁊ pro
pter eandem causam secūdum Jo. an. faciens contra canonem
fulminatorium excōmunicationis ex ignorātia ipsius, puta exi-
git quis pedagia a clericis ignorās excusationē sup huiusmodi
nō excusatur quin legitur sentētia excommunicationis de regu.
iur. ignorātia. lib. vj. qḋ est veru3 de canone vniuersalis ecclesie.
26 † Sententijs autem ordinatorium per statuta latis non ligan-
tur ignorantes, nisi ignorantia fuerit crassa aut supina, de con-
stitutio. capi. vt animarum. lib. vj. Et dicit Pe. de anch. sup. d.
c. ꝙ ignorātia crassa ⁊ supina ē qñ qs ignorat qḋ publice factū
est in ciuitate, vt di. xxxviij. in prin. vel nō itelligere qḋ oēs intel-

ligunt hoc eni est lata culpa, hec ille. Et hoc intellige nisi fuerit impeditus vt non posset scire, puta quia infirmus vel incarceratus ⁊ hoc non ab alijs audiuit.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Excommunicationis causa finalis est, vt excommunicatus delictum suum recognoscat, ⁊ ad deum redeat.
2 Excōmunicatus ecclesie sacramētis priuaṫ, ⁊ eius suffragijs.
3 Suffragia ecclesie quid prosint.
4 Excōicatus ex iniusta causa ab ecclesie suffragijs nō excluditur.
5 Excōicationis effectus in primitiua ecclesia erat vexatio corporalis diaboli.
6 Excōicatus cū alijs nō potest iteresse diuinis, nec cū alijs orare.
7 Excommunicatio iusta a regno celorum excludit.
8 Excommunicatus excluditur a participatione fidelium.
Excommunicatus ingerēs se in diuinis scienter est si clericus irregularis efficitur.
9 Excommunicatus solenniter baptizans aut in foro conscientie absoluendo, irregularis efficitur.
10 Excommunicatio si per episcopum lata sit in celebrantem in aliqua ecclesia, quando irregularis efficiatur.
11 Excommunicatum publice ad diuina admittens interdicitur ecclesie ingressus.
12 Ordinatus in excommunicatione si sciat se esse excommunicatum ob manus iniectionem in clericū per prelatum suum super irregularitate dispensari potest.
13 Ignorantiam habere asserenti alicui in foro cōsciētie creditur.
14 Exōicatus nisi prius absoluaṫ ad religionem suscipi nō potest.
15 Excommunicatus nec eligere nec eligi potest.
Excommunicati maiori excommunicatione infames sunt.
16 Excommunicatus, nullum ecclesiasticū beneficiū acqrere pōt.
Excommunicatus iniuste quando suos fructus faciat.
17 Excommunicatus ab officio, ⁊ beneficio suspensus est.
18 Excommunicato omnis actus legitimus interdictus est nec iudicare, nec accusare, nec testificari potest.
19 Excommunicati sententie nil valent.
20 Excommunicatus non potest constitui procurator nec procuratorem constituere.
21 Excommunicatio a iuramento fidelitatis absoluit.
Excommunicato an debitor soluere teneatur.
22 Excommunicatus matrimonium contrahere nō potest, contractum tamen tenet, ⁊ an peccet.
Excommunicatus ordinare nec ordinari potest.
Excommunicatus ordinatus executionem non recipit.
23 Episcopus excommunicatus occulte ordines confert non eorum executionem.
24 Excōmunicatus spiritualia nec tēporalia administrare potest.
25 Excommunicatus si literas impetrat non valent nec eis potest vti post absolutionem.
26 Excommunicatus in loco sacro sepeliri nō debet, nec potest oblatio pro eo suscipi, nec pro eo oratio fieri, nisi signa contritionis apparuerunt.
27 Excommunicati cadauer locum religiosum non facit.

¶ Capitulum. lxxvi.

1 Causa finalis † excōmunicatiōis est vt
excōmunicatus delictum
suū recognoscat ⁊ ad deū redeat. Imitaṫ. n. ecclesia in
huiusmodi sentētia iudiciū dei ꝫm Tho. i. iiij. di. xviij.
q peccatores ꝑ diuersa flagella castigat vt eos ad bonū trahat,
⁊ ipsos sibi reliquit, vt auxilijs subtractis qbus ad mala prepediebanṫ, suam infirmitatem cognoscant, ⁊ humiles ad deum redeāt, sic ecclesia aliquos excōicat separādo eos a cōmunione fideliū vt erubescāt ⁊ suffragijs ⁊ alijs spūalibus ꝑuati ꝑ hūilitatē seipsos cognoscētes ad pniam redeāt. Vñ excōicatio medicinalis. li. vj. Est. n. q̄dā pena nō culpa, pene aūt sunt medicine ꝫm philosophū, ⁊ dicit Aug. ꝙ nulla est maior pena ecclesie excōi
2 catiōe. xxiiij. q. iij. corripianṫ. ¶ † Ex hac aūt excōicatione ꝯsequunṫ multa dāna spūalia ⁊ tpalia. Primo quidem priuaṫ excōicatus sacramētis ecclesie. Nō enim est susceptibilis alicuius sacramenti sic ligatus. ij. q. iiij. Engeltrudā. Scdo, ꝑuaṫ suffragijs eccl̄ie ꝑ qd̄ icurrit triplex icōmodū ꝫm tria q̄ qs ꝯsequiṫ ex
3 suffragijs eccl̄ie ꝫm magistrū sen. i. iiij. di. xx. ⁊ Tho. ibidē. † Valēt. n. suffragia ecclesie ad augm̄ tū gratie eis qui habent, vel ad
merendū eis qui nō habent, ⁊ quātum ad protectionē dei habēdam. quantum ad hoc dicit magister sentētiarū ꝙ gratia dei ꝑ excōmunicationē subtrahitur. Valent secundum ad protectionem dei habendam. quantum ad hoc dicit magister ꝙ per excōicationē protectio dei ei subtrahiṫ, ⁊ sibiipsi relinquitur, nō tñ ita ꝙ oīno a prouidentia dei excludatur, sed ab illa ꝓtectione qua filios ecclesie spāli mō custodit. Valēt tertio ad defendēdum ab hostibus. ⁊ quātū ad hoc dt̄ magr̄, ꝙ diabolo maior potestas seuiendi datur in ipsum corporaliter, ⁊ spiritualiter, de hoc etiā. xj. q. iij. nihil. dicit Aug. Nihil sic dꝫ formidare xpianus homo q̄ꝫ separari a corpore xpi. Si. n. separaṫ a corpore xpi nō est membrū eius Si vero non est membrū eius nō vegetaṫ spiritu eius. Si tñ quis iniuste excōicaṫ ⁊ humiliter seruat excōicationē humilitatis meritū recōpēsat excōicatiōis dānū ꝫ Tho. ibidē. Ri
4 char. aūt in. iiij. dicit † ꝙ excōicatus ex iniusta cā nō ꝑꝑ hoc excluditur a suffragijs ecclesie, qr nec ecclesia hoc intendit. xj. q. iij. etsi. Sed ēt excōicatus pro iusta cā si penitet, ⁊ diligentissime ꝓcurat absolutionē paratus satisfacere, ⁊ facere qd̄ in se ē, extūc sibi valēt orationes ecclesie, dum vero stat obstinatus in sua excōicatione, q̄ꝫuis in aliquo prosint orationes ecclesie, longe tñ
5 minus q̄ꝫ alijs nō excōicatis. ¶ † In primitiua ecclesia qñ oportebat ꝑ signa ad fidē hoies inuitare ꝑ excōicationē sequebatur alius effectus. s. manifesta vexatio corporalis diaboli, vt. j. cor. v. Nūc aūt iuisibiliter sathane tradiṫ ⁊ spūaliter mō ꝓdicto. vnde Aug. dilectissimi q excōicaṫ a sacerdotibus sathane tradiṫ qūo, qr. s. extra ecclesiā est diabolus sicut i ecclesia xps, ac ꝑ hoc quasi diabolo tradiṫ q ab ecclesie vnione remoueṫ, vnde illos quos apostolus tūc sathane esse traditos predicat excōicatos
6 a se esse demonstrat. ¶ † Tertio excōicatus nō potest cū alijs interesse diuinis vel cū alijs in ecclesia orare, alias mortaliter peccat, nec etiā licet ei extra ecclesiam sic prope stare ꝙ audiat diuina de pe. ⁊ re. ꝙ in te. nō tñ prohibeṫ ab ingressu ecclesie. dummodo ibi nō audiat diuina, vel cū alijs oret ibi Io. de lig. Pōt ēt interesse predicationi, sed ⁊ alias ad officiū dicēdū. i. horas canonicas ad quas est obligatus teneṫ nihilominus dicere, sed so
7 lus ⁊ sine dñs vobiscū. ¶ † Quarto excōicatio iusta excludit a regno celoꝝ. xxiiij. q. j. Quisqs. Sed ⁊ iniusta lata si ꝯtēnaṫ a regno excludit. xj. q. iij. nemo vbi. Chriꝫ. sic ait. Nemo ꝯtēnat vincula ecclesiastica, qr nō est homo q ligat sed xps qui ꝑtātē dedit hanc, ⁊ dignos fecit homines tāti honoris, nā tales mortaliter
8 peccāt secūdū doc. ¶ † Quinto excōicatus excluditur a participatione cū alijs fidelibus in loquendo salutando, comedendo, ⁊ huiusmodi. xj. q. iij. sicut. excipiūtur tñ quedā persone cū quibus participare potest. vt. j. tit. seq. ¶ Sexto excōmunicatus si scienter ingerat se diuinis officijs alicuius ordinis vtēs, si est clericus efficiṫ irregularis. extra de cle. excō. apl̄ice. nec potest dispensari nisi ꝑ papā extra de sen. ⁊ re iu. de cetero. Si tñ baptizaret in casu necessitatis vt vetula ⁊ sine solēnitate, nō est irregularis scdm Guil. Pet. de pa. in. iiij. di. xviij. plenius ⁊ perfectius ponit hoc qui dicit ꝙ excōicatus si celebrat vel ordines recipit sit irregularis, ⁊ hoc veꝝ est nisi probabilis ignorantia excuset de cle. excōmu. mi. apostolice. ⁊ hoc siue suscipiat ordinē sacrum siue non sacrum, qr non distinguiṫ. extra eo. cū illoꝝ. ⁊ lꝫ ibi distinguatur inter errorē iuris, ⁊ facti quo ad incursionē irregularitatis, si tñ error facti esset ꝓbabilis excusaret cū grauius sit celebraṙ excōicatum q̄ꝫ ordinari. Unde si probabilis ignorantia preseruat ab irregularitate celebrantē pari ratione ordinatū. Si aūt est ignorantia non probabilis abbas dispēsat si talis. s. est regularis. Si vero secularis est solus papa vt ibidē. Et quāuis aliqui restringant illum casum ad excōicatum ꝑꝑ iniectionē manuū, tñ quacūqꝫ de cā sit qs excōicatus. vr̄ eadē ratione ꝙ abbas possit dispensare. Si vero existens excōicatus non celebrat, sed in suo officio exequēs se igerit diuinis efficiṫ irregularis ita ꝙ ñ nisi ꝑ pa
9 pā dispēsaṫ. xj. q. iij. c. pen. ¶ † Vñ sacerdos solēniter baptizās, aut in foro ꝯsciētie absoluēdo siue palā, siue occulte, vel quomōcunqꝫ contrahit irregularitatē, secus si baptizaret in necessitate vt vetula. Et similiter excōicatus est si priuate dicat epistolam vel etiam solenniter sine manipulo. tamen vbi est consuetudo ꝙ fiat per non ordinatum non incurrit. Item si actum minorū ordinum etiam solenniter exerceat, cum hoc etiam per non ordinatum licite fieri possit non incurrit. Si autem sacerdos solenniter officiaret ecclesiā in matutinis vesperis vel alijs horis incurre
10 ret. secus si psalmonizādo cū alijs qd̄ etiam faciunt laici. † Item si episcopus tulit sentētiam excōicationis in celebrantē in aliqua capella sine sui licentia, celebrans in prima vice non efficitur irregularis, sed excommunicatus. Secunda autem vice

ibi vel

ibi vel alibi celebrãdo, efficit irregularis sed si capella esset sim-
pliciter interdicta, tũc ibi celebrans prima vice etiã efficitur irre
11 gularis. †Ille vero qui excommunicatũ publice admittit ad di-
uina, est ei interdictus ecclesie ingressus scilicet ad celebrãdum
⁊ officiãdum, nõ tamẽ est irregularis, nisi postꝙ̃ admisit talẽ ad
diuina se ingerat diuinis ante purgationem excessus huiusmodi
12 de quo extra de sen. excõ. c. is q. lib. vj. ¶ †Et no. qd dicit Ric.
in. iiij. di. xviij. circa eãdẽ materiam, ꝙ si ille qui ordinatur in ex-
communicatione scit se esse excommunicatũ propter iniectionẽ
manuum in clericum, siue iniectio sit enormis, siue nõ, siue hoc sit
ante ingressum religionis, siue post, super tali irregularitate per
prelatum suum dispẽsari non potest. In ordine tamẽ predicato-
rum ⁊ minorum per priuilegium virtute cõspicuos, possunt ordi
natos in excommunicatione vel suspensione vel interdicto prela
ti eorum super tali irregularitate dispẽsare, etiam si cõtraxissent
ante ingressum religionis, nisi casus excommunicationis fuisset
13 enormis, ita ꝙ esset absolutio pape reseruata. †Item qd dicitur
de ignorantia dicit Rica. ꝙ in foro cõsciẽtie creditur cuilibet di
centi se habuisse iuris vel facti ignorantiam in huiusmodi quã-
14 do fuit ordinatus, sed in foro cõtentioso secus. ¶ †Septimo ex
communicatus nõ potest suscipi ad religionem nisi prius absol-
uatur secũdum Ray. si tamẽ fuit receptus tenet receptio. Simi
liter etiam professio excommunicati tenet. Fratres autem ordi-
nis predicatorum ex speciali priuilegio possunt absoluere secu-
lares ingredi volẽtes ipsum ordinem, nisi esset casus pape reser
15 uatus. ¶ †Octauo excõmunicatus eligere non potest nec eligi,
vt no. extra de ap. c. cõstitutus. Si secus factum fuerit talis ele-
ctio ipso iure nulla est, extra de consue. c. cum dilectus, ⁊. ix. q. j.
nos in hominẽ, vbi etiã dicit gl. ꝙ si qui eligunt cum excommu
nicato vitiatur electio. Item qꝛ dicit regula iuris li. vj. Infami-
bus porte nõ pateant dignitatis. Sed cum excommunicati ma
iori excommunicatione sint infames, vt patet. vj. q. j. infames,
vbi dicitur in textu excommunicatos, ergo ⁊c. quod etiam tenet
Bald. Et intelligitur de excommunicatione notoria. Et dicit
Pe. de pa. hoc esse verum nõ solum de dignitate ecclesiastica re
gulari vel seculari, sed etiam de laica. vnde in regem vel impera
torem nõ potest eligi. de elec. per venerabilem. Similiter nõ po-
16 test cõferre beneficium de exces. prela. c. tanta. ¶ †Nono excõ-
municatus nullum beneficium ecclesiasticum acquirere potest,
de cle. ex. mi. c. postulastis. Et de beneficijs tam habitis dum est
in mora petẽdi absolutionem, nil participet, extra de ap. pastora
lis. Secus si nõ est in mora. de exces. prela. qꝛ diuersitatem. Io.
de lig. Et dicit Petrus de pa. in. iiij. ꝙ si quis est iniuste excom
municatus si facit posse suum de impetrãdo absolutionem ab in
iusta excommunicatione in foro cõsciẽtie facit fructus suos, etiã
in foro exteriori debet cum eo dispẽsari ⁊ per simplicem dispẽsa
tionem secum factam, etiam pro tẽpore in quo in mora erat po-
test fructus accipere, secus autẽ si tẽpore electionis vel cõfirma
tionis vel collationis erat excommunicatus, quia tunc nullum
ius fuit acquisitum propter qd nõ sufficit dispẽsatio, sed requiri
tur noua collatio. Unde si est beneficium pertinens ad collatio-
nem episcopi, vel simpliciter vel pro tunc ratione delicti qꝛ cõtu
lit excõmunicato nõ sufficit eius dispẽsatio, sed dispensatio pape
vel alterius qui potest cõferre ex certa sciẽtia facta sufficit, ⁊ ha
betur pro noua collatione. Absolutus autem nõ ex hoc ipso fa
cit fructus suos medio tempore perceptos nisi cum eo sup hoc
fuerit specialiter dispensatũ, vel iniuste fuisset excommunicatus,
17 vel nõ fuisset in mora petendi. Hec ille. ¶ † Decimo excommu
nicatus est ab officio ⁊ beneficio suspẽsus. Unde nec ligare nec
absoluere potest. xxiiij. q. j. Audiuimus, nec potest beneficium
conferre, de excessi. prela. c. Tãta. tamẽ ꝙ̃diu toleratur valet qd
fit ab eo. vt si prouideret alicui ecclesie vel alicuius confirmaret
electionem. ar. viij. q. iiij. nõne nisi forte esset notorium. Dicit Ri
car. ꝙ si omnes actus legitimi quos aliqui exercent dum eorum
excommunicationes latent, essent irriti ⁊ inanes iudicãdi, post-
quam eorum excommunicatio esset detecta, multi de statu suo es
sent incerti, qꝛ aliqui sunt prelati, aliqui habẽtes plura beneficia
ecclesiastica qui a latẽter excommunicato fuerunt absoluti, ⁊ sic
dura videtur hec sentẽtia. Et ideo aliorum sentẽtia mitior ⁊ ra-
tionabilior est qui dicũt, ꝙ in dicto casu eorum absolutiones ⁊
beneficiorum collatiões tenẽt, quãuis eorum excommunicatio
postea fuerit detecta. extra de excep. ca. Exceptionez, in glo. ar.
18 de iure patro. c. Cõsultatiõibus. ¶ †Undecimo interdictus est
excommunicato omnis actus legitimus, vnde nec iudicare põt,
nec accusare, nec testificari. ix. q. iij. ad mensam. §. euidẽter. Et si
vnus de iudicibus ferẽtibus sentẽtiam sit excõmunicatus, non
valet sententia, si simul cum excommunicato pronunciat. Io. de
ligna. Et dicit Pe. de pa. in. iiij. hoc est verum si sunt excommu
nicati publice de sen. ⁊ re iudi. ad probãdum, qꝛ facta ⁊ iudicata
per occulte excommunicatum valẽt, vnde ⁊ in spiritualibus nõ
valet qd fit ab excommunicato, de appel. cõstitutis, ⁊ tamẽ quã
diu tolerantur prelati ⁊ sunt occulte excommunicati valet qd fit
ab eis. viij. q. iiij. nõne. Unde si cõtulit beneficium vel cõfirma-
uit electionem tenet, ⁊ similiter absoluit in foro cõsciẽtie. Hec il
19 le cum quo cõcor. Ricar. † Cõstitutiones etiã ⁊ sententie facte
vel late ab eo, vel de mãdato eius irrite sunt ipso iure, ⁊ nunquã
valebunt, extra de immu. eccle. c. aduersus. Io. tamẽ de lign. di
cit ꝙ valet iudicium coram iudice excõicato habitum nisi sit pu
20 blice excommunicatus. ¶ † Duodecimo excommunicatus nõ
põt cõstitui procurator. de prob. c. Post cessionem. nec etiã po
test cõstituere procuratorẽ, quinimo siqua cõmunitas aliquẽ ꝓ-
curatorem ꝯstituit, ⁊ ipse excõmunicatus inter ꝯstituẽtes fuit vt
rector, vel pricipalis expressus vel eius auctoritate factus est ꝓ
curator, vel si ipsa cõmunitas sciẽdo ipsum talẽ, tñ eũ procurato
rẽ fecisset nõ valet, extra de procu. c. fi. si tamẽ excõmunicatus sit
reus bene potest se in iudicio defendere, ⁊ ad hoc procuratorem
cõstituere, de iudi. c. intelleximus, secus aũt si sit actor vel si reus
21 cõueniat vel recõueniat, extra de ꝓb. ca. Post cessionẽ. ¶ †De
cimotertio excõmunicatio absoluit a iuramẽto fidelitatis. xv. q.
vj. nos sanctorũ ⁊. c. iuratos. Io. de lig. Unde si quis debet ali-
cui in certo termino, ⁊ interim ipse creditor excõmunicatur ƀm
Bar. hri. ⁊ Io. de lig. nõ dꝫ debitor ei soluere duꝫ ꝑseuerat in ex
cõmunicatione, sed vt Io. an. dicit, deponat debitum in edem sa
cram vt postea creditori absoluto detur. Io. tamen ⁊ Hugo dñt
22 cõtrariũ. s. ꝙ debet soluere. ¶ †Decimoquarto excõmunicatus
matrimoniũ ꝯtrahere nõ põt, ꝯctũ tñ tenet. Io. de ligna. si tamẽ
cõtrahit tenet licet peccet mortaliter. reddere debitũ etiã debet
exigere etiã nõ puto eẽ mortale. Item excõmunicatus nõ potest
ordinare nec ordinari quoad executionẽ etiam si ignoret. Unde
ordinati ab episcopo excõmunicato etiã ignorãter indigent di-
spẽsatione quo ad executionẽ ordinis, de eo qui renun. c. fi. simi-
liter qui excõmunicatur publice, siue ignoret ius siue factũ, ordi
natus nõ suscipit executionẽ de sen. excõ. Cũ illorum, hec Pe.
23 de pa. i. iiij. †Dicit ẽt idẽ Pe. ꝙ eps occulte excõmunicatus nõ
minus ꝯfert ordinãdo ꝙ̃ publicus, qꝛ vtrobiqꝫ characterem ha
bet nõ executionẽ, licet in altero casu dispẽsetur faciliter ꝓpter
probabilẽ ignorãtiam. Nõ sic autem in sacramẽto penitẽtie, qꝛ
si occulte excõicatus absoluitur tenet absolutio. Et ratio diuersi
tatis est secũdum eum, qꝛ causa vniuoca cõmunicat formaꝫ suã
secũdum modum quem habet, ⁊ qꝛ in ꝯferẽdis ordinibus se ha
bet episcopus vt causa quodãmodo vniuoca, nõ potest cõferre
executionem quãdo eam nõ habet, sed in collatione penitẽtie se
habet sacerdos, vt equiuocum instrumẽtum in ꝯferẽdo gratiaꝫ
24 etiam si nõ habet eam, ⁊ ideo valet absolutio ⁊c. ¶ †Decimo-
quinto excõmunicatus nõ potest administrare spiritualia vel tẽ
poralia, valet tamẽ cõtractus factus per eũ noie ecclesie, vel no-
mine proprio Io. de lig. Subditi tenentur ei obedire donec per
25 ecclesiã sit toleratus. viij. q. iiij. nõne, alij ꝯtra Io. de lig. ¶ †De
cimosexto nõ valent litere impetrate per excõmunicatum, nec
astringi quis potest pacto tacito vel expresso participare excõ-
municato, nisi in casibus a iure ꝑmissis, nec post absolutionem
vti põt litteris pẽdẽte excõmunicatione impetrãtis. Post litis
cõtestationem opponi potest exceptio excõmunicationis, repul
so excõicato ab agẽdo currit cõtra eũ prescriptio, si est in mora
petẽdi absolutionẽ ipse prescribit nec dabit restitutio excõicato
26 si prescriptum sit Io. de lig. ¶ † Decimoseptimo excõicatus sic
decedẽs nõ debet in ecclesia vel loco sacro sepeliri, ⁊ nec põt ob
latio ꝓ eo suscipi, nec publica oratio ꝓ eo fieri sicut nec pro ip-
so viuo, nisi apparuerint i eo ante mortẽ signa ꝯtritionis, qꝛ tũc
absoluet post mortem, ⁊ omnia predicta potuerunt pro eo fieri.
xxiiij. q. ij. sane. Secreta tamẽ oratione orari potest pro excom-
27 municatis secũdum Pe. de pa. ¶ †Decimooctauo cadauer ex
cõmunicati nõ facit locum religiosum sicut cadauer fidelis non
excõmunicati secũdum Io. de lig. Et sepultus in cimiterio si di-
scerni potest debet exhumari. Cõcludat ergo ꝙ cum excõmuni
catio inferat tot dãna, merito dicit Aug. xj. q. iij. nihil. Nihil sic
dꝫ formidare christianus, sicut separari a corpore xpi. si qs aũt
in eã incidit quãcitius ꝙrat absolutionẽ, de ꝙ̃ mõ agẽdum est.

SVMMARIVM

1 Absolui quis potest ab excõmunicatione maiori lata a iure ab

episcopo, nisi papa sibi absolutionem reseruauerit.
Absolui a quo quis possit a sententia excommunicationis per hominem lata,
2 Absoluere non potest epūs extra suam diocesiꝫ ab his que cause cognitionem requirunt, nec ēt legatus extra suā legationem.
3 Absolutio ab excōmunicatione ex falsa causa nō valet.
4 Absolui quis potest ab episcopo illius diocesis in qua moratur a sententia canonis in quā in alia diocesi incurrit.
5 Absolui quis potest inuitus ab excommunicatione.
6 Absolui debet excommunicatus offerens se ad iustitiam nō obstante appellatione partis aduerse.
7 Excommunicans cognoscēs errorem sue excommunicationis appellatione aduersarij non obstante reuocare eam vel absoluere debet.
8 Excommunicatum esse dubitans quid agere debeat.
9 Absolutio ab excommunicatione duplex est.
10 Excommunicatus anteꝗ̄ absoluatur debet iurare stare mandatis ecclesie.
11 Excommunicatus pro offensa notoria non absoluitur nisi prius emendet.
Et quid si emendare non potest.
12 Excommunicatus per quem absolui debeat, ⁊ que in absolutione dici debeant.
13 Excommunicatum absoluens ei debet facere mandata iusta, et rationabilia.
14 Excommunicatus quam satisfactionē faciat pro iniectione manuum violenta in clericum.
15 Excommunicatus si in loco sacro sepeliatur cum absoluitur nō exhumatur sed sepulchrum eius verberetur.
Absolui per quem debeat regularis verberans regularem.
16 Absolutio nudo verbo fieri potest.
17 Absolutio ab excommunicatione non est sacramentalis, sed potius iurisdictionalis.
18 Absoluens aliquem de facto ab excommunicatione a qua non potest absoluere quid agere debeat.
19 Absolutionem ab omni excommunicatione si episcopus alicui committat non poterit absoluere excommunicatū ab eo cui in speciali absolutionem non commisisset.
20 Absolutio sub conditione fieri non debet.
Absoluere possunt magistri ordinis predicatorum, ⁊ prouinciales, ⁊ conuentuales, ⁊ eorum vicarij in locis sibi cōmissis, fratres eiusdem ordinis qui in sententiam excommunicationis incurrerunt vel suspēsionis vel interdicti, ⁊ nu. seq.

¶ Capitulum. lxxvij.

1 a **Absoluere** † pōt ab excōicatiōe maiori lata a iure regulariter epūs suos subditos ⁊ exēpti plati sibi subditos, nisi papa sibi reseruasset absolutionē eius, de sen. excō. nup, vel ēt capi. seu ille ad quē epalis iurisdictio ptinet sede vacāte, de ma. ⁊ ob. c. ij. lib. vj. ⁊ idē de sen. iuris. A snia vero hois nō potest absolui qs nisi ab inferēte ipsam vel a successore eius nisi ille eēt mortuus vel amotus. xj. q. iij. si epūs, vel a superiore eius. Si tñ haberet oēm iurisdictionē ⁊ plenā sup ipsum excōicatum, sicut ⁊ ipse qui tulit, sicut si sacerdos parrochialis ex cōsuetudine loci excōicat parrochianū suū, quāuis nō deceat epm absoluere illū sacerdote irreqsito, tñ pōt, ⁊ si absoluit absolutus est, ⁊ sic si absoluit prouincialis ordinis mēdicātiū quē ligauit prior ꝯuētualis. Secus aūt si absolueret archiepūs quē excōicauit suffraganeus eius nō. n. hoc pōt nisi in casu vt si fuerit appellatū ad eū, ⁊ tūc potest vocatis tñ partibus ⁊ cognito de appellatione, alias nō valet absolutio, de ap. c. romana. lib. vj. vel in articulo mortis tūc enī qlibet a quolibet sacerdote pōt absolui a quacūꝗ snia excommunicationis etiā pape reseruata cū modificatione tñ quā habes in. j. c. huius operis.
2 † Episcopus extra suā diocesim absoluere nō pōt ab his que reqrunt cause cognitionē, qr nec ibi pōt sedere pro tribunali. ix. q. ij. epm. Nec etiā legatus extra terminos sue legationis. epi tñ expulsi pñt exercere suam iurisdictionē in aliena diocesi ⁊c. Si papa mādat alicui ꝙ aliquē excōicet cōmittēdo ei cause cognitionē poterit ⁊ illū absoluere. di. xxj. inferior. sed si mādat ei tantum ꝙ excōmunicet, cuꝫ ipse diffinierit negotium non poterit absoluere. cum per papam confirmatur aliqua sententia excommunicationis lata per inferiorem si hoc simpliciter fit ⁊ sine cause cognitione poterit ipse inferior qui tulit sententiam absoluere, si vero fuisset confirmata ex certa scientia ⁊ quasi cum cause cognitione non poterit absolui sine mandato Pape nisi esset certum per falsi suggestionem fuisse impetratam. extra de confirmatio. vtili vel inutili, capitulo secūdo.
3 ¶ † Absolutio ab excommunicatione ex falsa causa secundum Innocen. ⁊ Hostien. non tenet, quia iudex non intendit sic absoluere, puta si absoluendus dicat se satisfecisse vel iniuriam remisisse, cum non sit verum alias absolutio siue iusta siue iniusta tenet quoad ecclesiam militantē. ar. de re iu. Omnis. ⁊ di. l. pōderet.
4 † Absolui quis pōt ab epō illius diocesis i qua moratur a snia canonis quam incurrit in alia diocesi, siue canon sit de iure cōi, siue de iure sinodali, nisi pape reseruet casus, sꝫ a sententia hominis nō pōt absolui, nisi ab excōicatore vel eius successore in officio vel superiore Ricar. in. iiij. ⁊ hoc nisi in periculo mortis vel iusto impedimēto detētus ne possit in breui accedere ad excōicatorē. tunc. n. potest absolui cū iniunctione, vt se presentet quamcitius cōmode poterit ei qui debeat absoluere sublato impedimento, vide de hoc. s.
5 † Absolui potest quis inuitus ab excōmunicatione sicut ⁊ inuitus excomicatur, immo remanente contumacia pōt quis discrete remittere excommunicationem iuste latam, si videat saluti eius expedire. Tho. in. iiij. dist. xviij. sed Ricar. in. iiij. dist. ea. concedit hoc de sententia hominis, sed de sententia iuris dicit ꝙ absolui nō potest inuitus. Alle. xxiiij. q. ij. nec quisquā. ar. ad hoc extra de offi. dele. ca. ꝯtingat.
6 † Absolui debet excōicatus qui offert se ad iustitiā nō obstāte appellatione partis aduerse, dꝫ tñ recipi ante absolutionē sufficiēs cautio ab illo ꝙ iure parebit. extra de app. c. qua fronte. Si excōmunicatus dicat causam excōmunicationis fuisse dubiam vel nullam vel falsam, ⁊ petit absolui ad cautelā absoluetur cum iuratoria cautione, nisi excōmunicato, vel is pro quo lata est sententia. j. octo dies ꝓbauerit. extra de sen. excom. lib. vj. solet.
7 ¶ † Excōicator cognoscens errorē sue excōicationis dꝫ reuocare vel absoluere, non obstante appellatione aduersarij. Sed si dubitet de errore pōt absoluere recepta cautione ꝙ iuri pareat. extra de sen. excō. sacro. Ligatus pluribus sententijs vel vna ex diuersis causis, si vere vult absolui dꝫ exprimere omnē sniam ⁊ causaꝫ, ⁊ sic vna absolutio sufficit ad plures excōicationes tollendas, alias nō tenet absolutio, quia p surreptionē esset obtenta extra de sen. excō. c. officij.
8 ¶ † Cū qs dubitat se esse excōicatū si sup hoc hꝫ ꝯsciētiā scrupulosam nimis deponat eā ad ꝯsiliū boni viri. qꝗ̄ si nolit vel nō possit eā deponere, vl hēat d h ꝓbabilē opi. faciat se absolui ad cautelā ex d sen. ex. iqsitioni.
9 ¶ † Absolutio aūt ab excōicatione sm Guil. est duplex Vna ptinēs ad forꝫ ꝯtētiosuꝫ, ⁊ hec cōmitti pt clericis nō sacerdotibus, imo ēt sm Hugo. ⁊ laicis ex delegatione pape tm̄. alia est que pertinet ad forū penitentiale que fit cū oratione ⁊ psalmo extra de sen. ex. a nobis in fi. ⁊ hoc nec dꝫ nec pōt cōmitti sacerdotibus. nisi forte a papa hoc fiat. Sed Petrus de perusio. ⁊ Jo. videnẗ perfectius dicere circa hoc. Dicūt. n. super dicta decreta. ꝙ quilibet superior ēt nō sacerdos qui hꝫ potestatem excōicandi, hꝫ ⁊ potestatem absoluendi quātū ad restituēdū communioni hominū, ⁊ reddēdū illū habilē ad actus legitimos. sed ꝗ̄tum ad tollendū culpam ratione criminis vel contumacie cōtracte requiritur absolutio sacerdotis. Hec predicti.

In absolutione a maiori excōicatione quattuor obseruāda sūt sꝫ host. i sum.
10 † Primū est vt excōicatus in omni casu anteꝗ̄ absoluatur iurare dꝫ stare mādatis ecclesie. Et quamuis Host. dixerit hoc esse de substātia absolutionis, ꝯriū tñ teneẗ. Vnde si omittaẗ ꝙ fieri nō dꝫ tꝫ nihilominus absolutio extra eo. cū desideres Goffre. Ber. ⁊ Guil. ⁊ idē esset si iuret pdictus parere mandatis ipsius qui suscipit iuramētū. de pueris aūt an debeāt iurare relinqtur arbitrio epi. ⁊ dicit Ricar. in. iiij. qd aliq dicūt ꝙ ꝓ leui iniectione manuū nō dꝫ exigi iurm pp periculū piurij, alij ꝙ est obseruādū in absolutioneu cuiuscūꝗ q incidit i canonē. hec Rica. sꝫ hug. dt ꝙ dꝫ exigi ꝓ horrēdis cribus, vt incēdiarijs, falsatoribus, ⁊ hmōi. nō aūt qbuslibet alijs mortalibus ꝓ q̄ lata est snia, ⁊ istud videtur satis equum.
11 ¶ † Secundum est vt si excōicatus est pro notoria offensa in aliquem nō absoluatur, nisi prius sufficiens emēda prestetur. Pro cōtumacia auteꝫ ⁊ pro offensa dubia sufficit iuratoria cautio, extra de ver. sig. ex parte. s. vbi nulle expense petuntur, sed vbi expense vel satisfactio damni petitur, non debet absolui nisi prius satisfaciat si potest, si autem emenda prestare non potest, debet absolui recepta ab eo idonea cautione ꝙ satisfaciet, si ad pinguiorem fortunā peruenerit, ⁊ dicitur idonea pignoraticia vel fideiussoria, extra de solutioni.

Edoardus

Edoardus. Et si illam prestare nõ potest saltem prestet iuratoriã, absolutio aũt negãda nõ est. xxvj. q. vj. si pr̃sbiter, talis quoq; ad petitionẽ adversarij tenet̃ cedere bonis, vt dicit guilel. Et si istud secũdum nõ servet̃, tenebit tamẽ absolutio sed peccat q sic
12 absoluit secũdũ Guil. ¶ † Tertiũ qđ servari debet est vt absolvatur p eũ qui tulit sententiam vel per superiorẽ suũ vel aliũ cui cõmisit cũ psal. oratione ꝛ verberibus psal. s. Miserere vel alio penitẽtiali secũdũ Guil. oratione, vz. Deus cui propriũ ꝛc. Sed vbi in oratione ipsa dici ꝯsueuit quẽ delictorum cathena ꝯstringit, loco huius dicitur, ꝛ hunc quẽ excõmunicationis cathena cõstringit. Premittitur aũt post psal. cũ gloria kyrieeley. xp̃eeley. kyrieeley. Pater noster. Saluũ fac. ver. Nil proficiet inimicus in eo. ver. Esto ei. ver. Domine exaudi orationẽ, ꝛ dominus vobiscũ. Post aũt ipsam orationẽ predictam. Deus cui proprium est, dicẽdum est auctoritate omnipotẽtis dei ꝛ beatorum apostolorũ Pe. ꝛ Pau. ꝛ ecclesie sancte sue ꝛ nostra vel mihi commissa, absoluo te a tali sentẽtia, vel ab excõmunicatione quã incurristi propter talẽ ꝛ talẽ causam, ꝛ restituo te cõioni ꝛ participationi ecclesie ꝛ omniũ fidelium ꝛ ecclesiasticis sacramẽtis, extra eo. a nobis. ij. Verberabit aũt absoluens excõmunicatũ virgis vel corrigijs nudas habẽtem scapulas dum dicit oĩa predicta. Ista
13 tamẽ sunt ad bene esse ꝛ nõ de substãtia absolutionis. ¶ † Quartus est vt postmodum absoluens faciat illi mãdata iusta ꝛ rationabilia alias appellare posset, extra de pac. c. fi. Erit aũt mãdatum rationabile ei factũ si ipsi excõicato iniungitur principaliter ꝙ ꝯ illum canonẽ nunq̃ veniat, vt incẽdiario ꝙ nunq̃ incẽdat, percutiẽti clericũ ꝙ nũquã percutiat ꝛ similia. xxiij. q. ii. pessimã. Aliquãdo etiam requirit̃ cautio ꝙ de cetero talia nõ faciet, extra de sen. excõ. grauamẽ. Si aũt apparet sentẽtia iniusta nullũ
14 mãdatũ fiat absolutio. ¶ † Et no. ꝙ propter violẽtiã iniectionẽ manuũ in clericũ vel religiosum fieri solet satisfactio pecuniaria que applicatur monasterio si pcussus est religiosus. Sed si esset clericus secularis sibi applicaret̃, nisi in cõtumelia ecclesie fuisset percussus, q2 tũc ecclesia cũ ipsa possit agere actione iniuriarum
15 secũdũ Gof. ꝛ Host. † Defunctus aũt excõicatus ꝛ sepultus in loco sacro cũ absoluit̃ nõ exhumatur, sed sepulchrum eius verberet̃, vt fit circa viuos, extra de sen. excom. a nobis. Regularis aũt cũ verberat̃ regularem vel alias incidit in sentẽtiam excõicationis a iure prolatã, nec ap. se. reseruatã absoluit̃ a suo prelato. Si tñ pcussisset regularẽ alterius religionis, tũc abbas vel prelatus pcussi verberabit ipsum absoluẽdũ, qđ erit loco satisfactionis, sed iuramẽtum recipiet ꝛ absoluet proprius abbas. Cõueniẽtius tñ fit totũ p vnũ ex cõmissione alterius, extra de offic. or. c. fi. si aũt pcussit clericũ secularẽ absoluetur per episcopũ, extra de sen. excõ. religioso. lib. vj. in casu aũt quo regularis excõicatus nõ haberet prelatũ qui esset sacerdos, vel si esset defunctus ipse prelatus vel excõicatus ad diocesanũ recurrẽdum est secũduz Host. qđ Guil. intelligit tam de exẽptis q̃ de nõ exemptis.
16 ¶ † Et no. ꝙ q̃uis absolutio ab excõicatiõe regulariter debeat fieri, cũ modo declarato qñ cõmode põt, tñ ꝛ si nõ servet̃ pdicta forma, etiam sine causa rõnabili ipsam dimittẽdo simplici nudo verbo põt fieri ipsa absolutio, vt si dicat. Absoluo te solũ ab excõmunicatione vel rebenedico te vel qđcũq; aliqđ tale intẽdens p illud absoluere, extra de re iudi. omnis res di. l. põderet, ꝛ hoc secũdum Ray. Guil. Ioã. ꝛ fere omnes doctores licet Host. di
17 cat contrarium. † Unde ꝛ b. Tho. de forma absolutionis dicit ꝙ absolutio ab excommunicatione non est sacramẽtalis sed magis consequẽs iudiciariam iurisdictionẽ. Et ideo ipsa verba habent efficaciã ab intẽtione dicẽtis, vbi nõ refert qbuscũq; verbis vtatur ad exprimẽdã suã intẽtionẽ. Similiter ꝛ rich. in. iiij. dicit, ꝙ sufficiũt verba q̃cũq; significãtia remotionem excõicationis. Idẽ in substãtia dicũt Anto. de but. ꝛ Pe. de peru. ꝛ addũt ꝙ cũ excõicatio ferat̃ p peccato mortali, ideo talis indiget absolutione sacerdotali ꝛ sacramẽtali rõne peccati qlibet. n. tenet̃ cõfiteri de oĩ peccato mortali. Sed an̄ hãc absolutionẽ sacramẽtalẽ admittit̃ ad participationẽ fideliũ, sed nõ eucharistie nisi cõfes
18 sus de illo mortali. ¶ † Itẽ no. ꝙ si de facto qs absoluit aliquez ab excõmunicatione de qua nõ potest, cum postea aduertit, debet si potest certificare de errore suo scilicet declarãdo quomodo eũ nõ potuit absoluere, ꝛ cõsulere, ꝙ impetret absolutionem ꝛ interim habere se ad illum, ac si nõ absoluisset. Guil. ¶ † Itez
19 nota ꝙ si episcopus cõmittit alicui absolutionẽ ab omni excommunicatione nõ propter hoc poterit absoluere illũ excõmunicatum ab eo. cuius absolutionem nõ cõmisisset in speciali, forte q2 erat excõmunicatus propter dãnum illatum episcopo vel aliqđ
20 huiusmodi extra de re iudi. capi. in generali. lib. vj. ¶ † Item nota ꝙ absolutio nõ debet fieri sub ꝯditione puta si satisfecerit, nã taliter absolutus nõ esset simpliciter absolutus, extra de re iudi. lib. vj. actus. Magister ordinis predicatoꝝ ꝛ prouincialiter ꝛ cõuẽtualiter ꝛ eorum vicarij in prouincijs cõuẽtibus ꝛ locis sibi cõmissis predictis fratribus cõstitutus ibidem nec nõ ꝛ alijs fratribus eiusdem ordinis iterdum ad eos declinãtibus vndecũq; absolutione idigẽtibus, siue priusq̃ itrauerint ordinẽ siue post in casibus excesserint qbus sentẽtiam excõmunicationis icurrunt absolutiõis beneficium valeãt impartiri, nisi adeo esset enormis excessus ꝙ merito eẽt apostolica sedes ꝯsulẽda. Ale. Gre. Bonifa. in priuilegio virtute ꝯspicuos, qđ dr̃ mare magnũ. Predicti prelati pñt a suis ꝯfessoribus illas absolutiões ab excõmunicatione ꝛ dispẽsationes super irregularitatibus recipere quas ipsi pñt suis subditis impartiri. Bonifa. i pdicto priuilegio vir
21 tute ꝯspicuos. ¶ † Itẽ magister ordinis fratrũ predicatorum et prouinciales priores etiã ꝯuẽtuales ꝛ eorũ vicarij eos qui ordinẽ nostrũ igredi volũt, absoluere pñt secũdum formam canonicaz a sentẽtia excõmunicationis, suspẽsionis ꝛ iterdicti a iure vel iudice generaliter promulgatis, ꝛ sic eos i fratres recipere, etiam si post susceptum habitum recoluerint se fuisse talibus sententijs inodatos, pñt eis absolutiõis bñficium impartiri, nisi adeo enormis esset excessus eorũ ꝛc. vt supra Bonifa. virtute.

SUMMARIUM

1 Excommunicationis sentẽtia qua forma ab hoie proferetur.
2 Excommũicationis alia forma, quãdo persona ignoratur que maleficium commiserit.
Excommunicationis materiam sciẽs ob quam lata est prelato ecclesie, ꝛ nõ dãnum passo releuare tenetur.
3 Excommunicationis sentẽtia a iure ferri potest vel ab eo q potest generalem facere cõstitutionem.
4 Excommunicationis sentẽtia iudicis vel hominis que dicatur.
5 Excommunicationi premitti debet trina admonitio.
6 Excommunicationis causa immediata licet sit cõtumacia, tamẽ cõtumacia quãdoq; ortum habet a crimine speciali inhibitio ne ab homine facta.
7 Excommunicationis sub pena, quãdo aliquid fit vim sententie nõ haber, sed comminationis.
8 Iudex faciẽs canonem late sententie si dicat qui furtum fecerit sit excommunicatus, si põstea dicit prohibeo ne quis furtum faciat cõtrafaciens excommunicatus est.
9 Excommunicatiõis sentẽtiam quãdo volũt facere iudices quo modo dicant.
Iudex cum dicit excommunico de maiori excommunicatione intelligitur.
Excommunicatus quis nõ redditur ob cõsuetudinem.
10 Excommunicans an dicat excõmunico te, vel scias te esse excõmunicatum, vel reputes te excõmunicatũ nõ est differẽtia.
11 Excommunicationis sentẽtia sub cõditione lata ante cõditionem existẽtem nõ ligat.
12 Iudex si precipit debitori, ꝙ soluat. ĩ. certum terminum aliter sit excommunicatus creditor nisi iudex cõsentiat quo ad sentẽtiã excõmunicationis terminũ prorogare nõ potest.
13 Excommunicãs si moriatur vel a prelatione remoueatur faciẽs cõtra talem sentẽtiam quãdo fit excommunicatus.
Excõmunicari quis põt p literas, ẽt excõmunicato ignorãte.
14 Excommunicatio perpetua dicitur donec expirat.

¶ Capitulum. lxxiiij.

1 Secunda species excõicationis dicit̃ minor excõicatio. † Hec aũt incurrit̃ per participãdo cũ excõicatis maiori in casu nõ ꝯcesso. Vñ Fabi. papa. Sicut apostoli statuerunt dicẽtes cũ excõicatis communicãdum nõ esse ꝛc. xi. q. iij. Gl̃ia Pau. statuit cum videlicet dicit. Si quis frater idest fidelis noiatur auarus ꝛc. idest per sententiam excommunicatur propter aliqđ vitium. Excommunicationem enim appellauit nominationem, vt exponit Aug. ij. questio. j. capi. Multi. Et subdit apostolus ibi. cum hoc scilicet excommunicato nec cibum sumere debetis. Io. etiã euangelista in secunda canonica capitu. vnico ait. Si quis non affert hanc doctrinam scilicet fidei recte, nolite eum recipere in domo nec ei dixeritis Aue ꝛ cetera. Et loquitur de hereticis q sunt excommunicati quod ꝛ ipse ostendit exemplo, vt patet vigesimaquarta questione prima. Omnis ad idem Isidorus

ait. Cum excõmunicato nec orare nec loqui, nisi que ad eãdẽ ex
cõmunicationẽ pertinẽt nec vesci licet. Si quis palã aut abscõse
fuerit cũ eo locutus cõmunẽ statim cũ eo excõmunicationis cõ⸗
trahet penã. xj. q. iij. cũ excõicato glo. stati, est ergo casus late sen
tẽtie. s. ꝙ incurrit minorẽ excõmunicationẽ talis, ⁊ sic est ibi simi
litudo seu cõmunitas in gener, ad idẽ facit ꝑcedẽs ⁊ sequens. c.
2 ¶ † Pro horum maiori declaratione est sciẽdũ ꝙ quadruplici
ter quis põt excõmunicatis cõicare. Primo quidẽ in eodẽ cri⸗
mine pp qḋ quis est excõmunicatus scilicet dãdo ei ꝯsiliũ auxi⸗
lium vel fauorẽ, ⁊ per talẽ participationem incidit in eãdem sen
tẽtiam, vt. s. declaratum est. Secũdo in crimine mortali partici
pãdo, sed nõ in illo pp qḋ est excõmunicatus, ⁊ propter talẽ par
ticipationem mortaliter peccat, sed nõ incurrit maiorẽ excõmu⸗
nicationem sed minorẽ. Tertio participatur cuꝫ excõmunicato
in diuinis, ⁊ propter talẽ participationem peccat mortaliter qñ
sciẽter hoc agit ⁊ si ius ignoret, ⁊ ꝑcipue si est talis conditionis,
ꝙ scire potuit, ⁊ debuit huiusmodi participationis prohibitio⸗
nem, nõ tñ est excõmunicatus maiori sed minori, nec est irregula
ris, de sen. excom. is qui. lib. vj. sed vicinus irregularitati. Nam
est ei interdictus ingressus ecclesie, si videlicet admittit ad diui⸗
na officia publice excommunicatos, seu ecclesiastica sacramẽta,
aut ad sepulturã, donec de trãsgressione huiusmodi satisfecerit
cõpetẽter ad arbitrium eius cuius sentẽtiam ꝯtempsit, extra de
priui. ca. episcoporũ. lib. vj. Et si postq̃ꝫ est ei interdictus ingres⸗
sus ecclesie ingerat se diuinis in suo officio sicut prius irregula⸗
ris efficitur. Et sic vr̃ intelligẽdũ de secularibus ⁊ regularibus.
Sed ⁊ si sepeliret publice excõmunicatuꝫ esset excõicatus, vt. s.
dictũ est. Si aũt talis participatio fieret ꝑ metũ vt qꝛ tirãnus co
git per metũ mortis sacerdotẽ celebrare, ⁊ si culpa attenuetur ꝑ
talẽ metum, non tamẽ simpliciter excusat secũdũ Hosti. sed secũ
dũ Guil. ⁊ Hug. metus q cadit in cõstãtẽ virũ excusaret in hu⸗
iusmodi. Quarto participatio cũ excõicatis fit, nõ i crimine sed
in alijs actibus humane cõuersationis, vt loquẽdo comedẽdo,
salutãdo ⁊ huiusmodi in casu nõ cõcesso, ⁊ ꝑ hoc efficit excõica⸗
tus minori excõicatione, ⁊ si ꝑtinaciter ⁊ ꝯ̃ prohibitionẽ superio
ris cõicaret in predictis minori excõicatus etiã posset excõicari
3 maiori. ¶ † Nota tñ ꝙ dicta sententia. s. excõicatiõis maioris
lata ꝯ̃ participãtes cũ excõicatis in loquela ⁊ huiusmodi nõ te⸗
neret nisi premissa eẽt trina admonitio, vel vna pro tribus, ⁊ nisi
exprimantur ipsi admonendi noiati, extra eo. statutum libro. vj.
4 ¶ † No. tamẽ ꝙ pp predictã participationẽ, licet qdã vt Ray.
dixerint icurri peccatũ mortale, tñ Tho. in. iiij. distin. xviij. dicit,
ꝙ probabilius est qḋ alij dicũt scilicet nõ esse mortale nisi in qua
tuor casibus. Primo participãdo in crimine. Scḋo participan
do in diuinis. Tertio in ꝯtẽptũ ecclesiastice discipline. Quarto
ꝯ̃ ꝓhibitionẽ preceptoriã supioris. Idẽ Pe. ⁊ Alber. Archi.
xj. q. iij. sicut. ⁊ sic intelligit illud. c. sicut apostoli. s. ꝙ cũ qs ꝑ cõ⸗
tẽptũ ꝑticipat, tũc põt excõicari, qꝛ mortaliter tũc peccat. Ideꝫ
5 Io. an. ⁊ Io. de lig. ⁊ Ricar. in. iiij. ¶ † Qui ergo participat cuꝫ
excommunicato maiori excõmunicatione in diuinis scilicet cũ
eo dicẽdo officium vel ministrãdo ei sacramẽta, vel audiẽdo mis
sam cum eo secundum omnes peccat mortaliter, vt dicit in quo
dam scripto suo super. iiij. qḋ verum est secũdũ ea que sunt in cor
pore iuris, sed hodie secus per extrauagãtem Mar. v. quã ha⸗
6 bes. s. c. si. de maiori excõicatione ibi vide. ¶ † No. ꝙ ꝑticipãs
cũ excõmunicato minori nõ incurrit aliquam excõmunicationẽ
vel peccatũ, ⁊ hoc est qḋ communiter dicit ꝙ excõicatio. s. ma⸗
ior nõ trãsit in tertiam ꝑsonam. xj. q. iij. quoniã multos. In quo
quidem capi. Greg. subtrahit a minori excõmunicatione q̃ꝫplu
res differẽtias personaꝝ cõmunicãtes excõicatis maiori, que ta
mẽ omnes cõprehẽdũtur in isto versi. Utile lex humile res igno
rata necesse. Hec anathema faciunt, ne possit obesse. Utile idest
propter vtilitatem excõicati vel etiam participãtis. Lex. i. pro⸗
pter legem matrimonij, humile idest per subiectionẽ naturalem
vel aliquam seruitutẽ, vt in filijs ⁊ seruis ⁊ huiusmodi, res igno⸗
rata idest quãdo nescitur quis est excõmunicatus, ignorãtia. s.
facti, necesse. i. propter necessitatem excommunicati vel partici⸗
pãtis. Uide tamẽ clarius de quolibet horum in sequentibus.
7 Primo quidem † excusat participãtẽ cũ excõmunicatis vt nõ incurrat mi⸗
nor, vtilitas, q̃ põt esse duplex. Una qdẽ ipsius excõicati, vt cuꝫ
qs loquit ei de his q̃ ꝑtinent ad absolutionẽ ꝓcurãdã, vel etiaꝫ
ad salutẽ anime, licet alia incidẽter interponat vt magis ꝓficiat
8 vnde ⁊ ad ꝑdicationẽ admittit, extra eo. respõso. † ⁊ ꝑ hunc etiã
modũ ꝑdicatores q apud excõicatos in ꝑdicationibus, ⁊ cõfes
sionibus quasi gerũt causas eoꝝ q ab ipsis expoliati fuerũt, ele⸗
mosinas lꝫ accipere ab ipsis excõmunicatis, presertim si in locis
illis nõ valent sustentationem habere extra. eo. cũ volũtate. Et
ẽt secũdũ Host. extra casum necessitatis. dum sperant probabi
liter de proficiendo eis. Secũda vtilitas põt esse ex parte parti
cipãtis in temporalibus vel spiritualibus. Et in temporalibus
quidem vt cum petit ab excõicato qḋ ei dꝫ dare, vt in. d. c. si ve⸗
re. vnde si nolit dare, potest in iudicio conueniri, alias ex delicto
suo cõmodũ reportaret. de iudi. c. intelleximus. in spiritualibus
autem licite potest loqui de salute anime sue petendo consilium
si est necessitas, ⁊ non posset habere recursum ad alium secũduꝫ
9 Gui. ¶ † Secũdo excusat lex matrimonij in huiusmodi partici
patione cum distinctione tñ. nam aut excõicatio est lata ẽt in al⸗
terum pp matrimonium illicite ꝯ̃ctum, ⁊ tũc neuter põt cũ alte⸗
ro participare. aut excõicatio est lata pp aliud delictũ, ⁊ tunc in
participatione quoad redditionem debiti vterqꝫ excusatur. in
in alijs vero excusatur mulier participando cum viro excõicato
sed non excusatur vir participando cũ vxore excõicata, ex eo ꝙ
cum sit caput eius debeat eam cogere vt faciat se absoluere. vij.
10 q. j. sicut hec Ray. ⁊ Goff. ¶ † Si aũt vir vocaret excõicatum
ad mensam. credit Guil. ꝙ non possit vxor comedere cum viro
ad illam mensam, sed bene in eadem domo in alia mensa, ita re⸗
mota ꝙ possit dici ꝙ nõ comedãt simul. ⁊ de bonis quidem cõi⸗
bus aut de his que daret mariti sui nomine excõicati secundum
Gui. non debet accipi eleemosinaliter, nisi scilicet in necessitate,
sed de bonis proprijs si dat, vel si concessum ei fuisset a marito
excõicato vt de bonis cõmunibus daret ipsa nomine ꝓprio põt
accipi. idem de familia excõicati quoad eleemosinas dandas.
11 ¶ † Tertio excusat humilitas subiectionis vel seruitutis, ⁊ pri⸗
mo quidem filij qui sunt sub patris potestate, vel etiam manci⸗
pati que sunt cõmensales primis, ⁊ ab eo recipiunt necessaria,
excusantur participando cum patre excõicato, dummodo non
12 in crimine, alij autem filij non excusantur secundũ guil. ¶ † Se⸗
cundo excusantur monachi participando cũ abbate excõmuni⸗
cato secundum guil. quia sunt quasi de familia eius. Tertio ex⸗
cusant clerici cũ suo pontifice excõmunicato participãdo illi. s.
qui sunt eius officio ꝯductiue deputati, sicut ⁊ alij seruientes, ali
qñ vero clerici nõ. xciij. di. maritus. ꝑm Host. Quarto excusant
serui ⁊ ancille. s. seruilis ꝯditionis. Quinto excusant rustici ser⸗
uiẽtes ⁊ alij subiecti qui nõ sunt adeo curiales, vt eoꝝ ꝯsilio scele
ra perpetrant. xj. q. iij. qm̃ multos cũ distinctione tñ ꝑm guil. qꝛ
si tales ꝑsone ante excõicationeꝫ dñi seu p̃roni obligauerunt se
seruituti ⁊ seruitiũ intrauerunt, si tũc ignorauerũt excõicationẽ
non tenent discedere, sed si sciuerunt tenentur discedere, nisi ne⸗
cessitas eos cõpulisset ꝙ fierẽt d familia eius. ⁊ ꝙ dr̃ de rusticis
intellige qui colũt terrã dñoꝝ suoꝝ, ⁊ hoc ẽt extẽdit ꝑꝫ gui. ad il
los qui dñr mediatarij, ⁊ q pp culturã recipiũt certaꝫ portioneꝫ
fructuuꝫ, nã ⁊ pñt cõicare q̃ꝫtũ opꝫ pp culturã ⁊ hmõi rõnẽ. idẽ
intelligẽdũ est de nutritijs ⁊ similibus, qui vel q̃ si a dño recede⸗
rent nõ haberent vñ viuerẽt. extra eo. si vere. ibi etiã in. d. c. ex⸗
cusant qui cũ excõicatis nautis ꝯueniũt de transfretando ꝯ̃ sa⸗
13 racenos. ¶ † Sexto excusant patres ⁊ dñi participãdo cũ filijs
suis aut seruis excõicatis, nõ qdem simpliciter, sed ꝑm Tho. in.
iiij. dist. xviij. in his in qbus sunt obligati, qꝛ sicut inferiores obli
gant ad obsequiũ superioꝝ, ita superiores ad ꝓuidentiã inferio
ruꝫ. Ray. tñ ⁊ guil. goff. ⁊ Host. dicũt ꝙ tutius est tenere ꝙ nõ
excusant tales qꝛ tenebant eos corrigere. arg. xxvij. q. j de filia.
qḋ vr̃ qñ ex defectu ipsoꝝ, qꝛ. s. nõ correxerũt, inciderũt, in sniaꝫ
vel permanẽt in ea. sed vbi ꝑ eos non stetit, ⁊ instant vt querant
14 absolutionẽ, hꝫ locũ, qḋ dicit Tho. ¶ † Septimo secũdũ Host.
seruis mercenarijs pñt cõicare ꝯductores eoꝝ, vbi sine magno
incõmodo eoꝝ eos vitare nõ possent, ⁊ idem de socijs habenti⸗
bus aliqd cõe, alias aũt nõ pñt cõicare ꝯtor. Ber. ¶ Octauo
armiger, vel seruiẽs militi ꝑm guil. excusat cõicando ei, non aũt
cõicando cũ excõicatis, cũ quibus dñs suus cõicat. Nono vas
salli cum teneantur reddere tributa pensionis suis dñis excõi⸗
catis nõ peccãt eis cõicando, lꝫ soluãt in ꝓpria ꝑsona. ꝑm guil.
Notauit tñ Hgo de hmõi vassallis, ꝙ cum sint absoluti ab ob
sequio fidelitatis quãdiu eorum dñs est excõicatus, dñt ab eo
15 abstinere. xv. q. vj. sacramentoꝝ. ¶ † Quarto excusat hmõi par
ticipationẽ res ignorata. vt dicit guil. idest ignorantia facti pro
babilis. extra de cle. excom. mi. Apostolice. Sed ignorantia iu
ris nõ excusat nisi illos quibus ius lꝫ ignorare, vt sunt pueri nõ
dum doli capaces. Dicitur aũt ignorare qs factũ, vt qꝛ non
constat ei quod ille fecit tale quid, puta quod clericum verbe⸗
rauit, qꝛ nec ipse vidit, nec est fama ita publica ꝙ omnino de⸗
beat credi. nam si ab aduersario audiet, vel leui fama, non de⸗
beat sibi

ro est publica fama, vel audit a fidedignis, q aliqs sit publice excommunicatus, vel q notorie aliquid fecit pp q incidit i excommunicationem dz euitare, et inqrere veritatem si non plene scit, et interim eum vitare in occulto, vel in publico donec fuerit certificatus fm Ray. Item si audiui aliquẽ excõicatum publicari parisius quem postea inuenio bononie, lz quidam dixerint q dz euitari vbiqz tñ secundum Guliel. potest benignius dici. s. q si possunt facile pbare excoicationem, puta p testẽ, vel instrumẽtum teneor vitare, alias nõ, nisi in illa dyocesi. Itez si audiui aliquẽ excõicari, vel vidi incidere in factum damnatum p excõicationem, et exinde nõ vidi eũ nisi post annum fm Guli. si ille est talis homo q credatur esse timoratus, et qui tunc seruabat excõicationẽ mõ nõ seruat, possum credere eũ absolutum, si vero non est talis debeo eũ vitare, si occultum est occulte. vi. q. ij. si tantum. et c. seq. si manifestũ publice, nisi cõstet de absolutione. Item si prelatus vel sacerdos dicat mihi q vidit parochianum suum aliquid facientem pp quod incidit in excõicationez, non est autem illud publicũ, siue credam siue non credam illud non teneor eũ vitare quantum. s. ad vitare maiorem excommunicationem. et multominus vitari non teneor, si dicat mihi aliquis secundum Guli. si tamẽ prelatus, vel epũs, vel alius diceret mihi de suo subdito q esset excommunicatus denuntiando mihi sniam, et casus est talis de quo solet fieri excõicatio debeo credere, et illum vitare. Si autez dicat cõi locutione non teneor. Itez si audiui ab ipso excõicato de sua excommunicatione, et h in cõfessione secundum Guli. nõ teneor vitare, idem Hol. si xo extra gfessionem fm oẽs debeo eũ vitare, sz in occulto solum nisi sit publice excõicatus. Item si scio habitu aliquem esse excõicatum, actu aũt h non aduerto, et sic ei cõico subito fm Guli. non incido in excõicationem, nec pecco. Item si dubitatur de excõicatione aliquoz, et dubitatio talis precedat sniam iudicij, puta q nõdũ est declaratũ p iudicũ gsensuz si sũt vitãdi. Si post cõcordem iudicũ determinationem adhuc ambiguum sit, magis standum est snie iudicũ, et illi sunt vitandi, fz Tho. in quodlibz.

16 ¶ † Quinto excusat necessitas tam excõicati q participantes. Unde peregrini viatores, et similes in necessitate gstituti, licite possunt recipere ab excõicatis secundum Inno. et Host. xj. qõ. iij. qm multos. Similiter excõicatis potest aliquid dari cã humanitatis fm Guido. in sustẽtationem qñ. s. indigent, nec est expectanda vltima necessitas, et si excõicatus petat hospitium nõ tenet expectare q sit ab omnibus alijs expulsus. Intelligit tñ quo ad necessaria vite, secus si peteret alia vtensilia, vt fossoriũ vel securiz, et hmõi. Itez si vocatur quis a iudicibus excõicatis sub quorum iurisdictione est vt stet iuri, videt esse casus necessitatis, et similiter si coram eis conueniunt iniuriatores suos secũdum Guliel.

SVMMARIVM

1 Participare quis non debet in locutione cum excommunicato excommunicatione maiori.
Participantem cum excõicato familiaritas vel pudor vel scãdalum non excusat.
Excommunicati literas accipere non licet.
2 Excõicatum salutans vel resalutans excommunicationem minorem incurrit.
Excõicatus non est salutandus, cum ei scribitur.
3 Excommunicato ecclesiam intrante alij exire debent et non orare cum eo.
4 Excommunicato ecclesiam intrante sacerdos an dimittere debeat missam.
Et si exire non vult excommunicatus ecclesiam, quid agendum sit.
5 Pro excommunicato quare orandum sit.
6 Participare quis cum excommunicato prohibetur in mẽsa.
7 Cũ excommunicatis cõmunio prohibet in actibus legitimis et in contractibus.
Contractus cum excommunicato tenent ex eis contra excommunicatum agitur, si ipse non agit nisi absolutione secuta.
8 Iurans soluere alicui in certo termino si interim ille excommunicatur quid agendum.
9 Excõmunicatus si mutuet alicui vel locet nõ potest petere nisi post absolutionem.
10 Excõicatus q̃uis cũ aduersario se compo'uerit, vel satisfecerit pro iniuria euitari dz donec est absolutus.
Papa si salutat excõmunicatum eum non absoluit.
11 Excommunicatio minor in quibus casibus a iure proferatur.
12 Excommunicatio minor ab homine ferri potest.
13 Excommunicationis minoris effectus qui sit.
14 Absolutio ab excommunicatione minori a proprio sacerdote fieri potest.
Et quis dicatur prop rius sacerdos.
Excõicatus maiori si se aliorz cõioni ingerat peccat et dz alios excommunicatos vitare.
15 Prelatus si iubeat q subditus celebret presente excommunicato quez subditus scit esse excommunicatum, prelatus vero, et alij ignorant, quid agendum sit.
16 Excõicati vitari non debent in diuinis nec extra, nisi fuerunt publicati.

¶ Capitulum. lxxix.

Extra predictos casus prohibet † in iure. xi. q. iij. c. cum excõicato, et seq. participare cũ excõicatis in his que in h versu gtinentur.
1 Os orare vale, cõio mensa negatur. alias minor excõicatio incurritur. ¶ Primo quidem non debet quis participare cum excommunicato maiori excõicatione in locutione. Ubi no. fm Guli. q familiaritas, vl pudor vl scãdali timor nõ excusat participantẽ cum talibus in locutione, vel alijs in casu non cõcesso. Item non lz literas excõicati recipere, vel ei mittere vel nuntios vel lras nisi in casu quo liceret ei loqui fm Guli. et Hugo. Item si munus recipit ab eo scienter q̃uis non debuerit recipere, non tñ tenet red dere, sed dz ex gsilio pauperibus erogare vel excõicato remittat. s. ad sui ruborem fm Guli. ¶ † Secun-
2 do nõ dz participare in salutando, alias qui salutat excõicationem minorẽ incurrit. Idem si resalutat salutãtem se, si assurgat vel si reuerentiam quis exhibeat excõicato, aut inclinet se salutanti, aut moueat labia quasi resalutãs cũ tñ nil dicat fz Guli. non incurrit excõicationem cũ pene sint restringende, de peni. di. j. §. pene. Item cũ ei scribit non est salutandus, sed loco salutationis dõm est spm̃ gsilij sanioris, si aũt salutat põt responde-
3 re, deus emendet vos, et hmõi. ¶ † Tertio prohibet orare cũ excõicatis, vnde si excõicatus i trat ecclesiã, et ibi se firmat, alij tenentur exire, vel procurare q exeat si manifestũ est euz esse excõicatum fm Ray. xi. q. iij. sicut apostoli. Si vero est occultuz tunc illi qui sciũt exibunt secrete, et caute. ita q non sequat manifestatio eius si possunt, alias non exibunt. vj. q. ij. si tantũ. occulte. n. excõicatus, occulte dz moneri vt exeat. Si aũt excõicatus est in ecclesia nõ cã orãdi, sed alio negotio, non video quare in eadẽ eccria orare nõ possiz, vt ait Inno.
4 ¶ † Circa offm xo misse nota fz Ray. q si excõicat⁹ intrat ecclesiam iam missa incepta, si occulta est eius excõicatio nõ dz sacerdos dimitter missam. vij. q. j. nihil. si vero ẽ manifesta moneat eũ publice vt exeat. si xo ñ vult exire, nec cõmode pt facere expellere eũ, et sacerdos nõdũ incohauit canonẽ, dz dimittere missam, ar. xxiiij. q. j. Dis. Si vero priusq̃ ille ecclesiã intret, vel priusq̃ sacerdos eũ videret iam canonem incohauit, debet sacerdos procedere in officio simul cum eo qui assistit ei tm̃. Alij. n. oẽs dñt exire ecclesiam, si excõicatus nõ exit ipse de quo cõlter sciunt. ita tñ q finito canone et sumpto sacramento anteq̃ dicat post communio moneat illum q exeat, de cõse. di. ij. c. relatum, cõcor. Host, et Gof. q si non vult exire potest eum sacerdos eijcere etiam si clericus sit, et si nõ potest eijci in sacristiam rediẽs, dicat orationem, et post cõmunionem que restabãt.
5 † Item fm Tho. in. iiij. pro excõicatis orari põt q̃uis non inter orationes que p mẽbris ecclesie fiunt, et tñ fructũ non participãt q̃diu in excõicatione manẽt, sz orat vt eis det spũs penitẽtie vt ab excõicatiõe
6 soluant. ¶ † Quarto pbibet pticipare ẽt cũ excõicato i mẽsa. fz si hospitat⁹ suz i aliq̃ domo ad mẽsam, et supueniat, et ingerat se excõicat⁹ fz Guli. si est publice excõicatus teneor fugere nõ obstãte cuiuscũqz scãdalo. si vero est excõicat⁹ occultus, et nõ p ossũ sini eius nota surgere nõ teneor surger. Itẽ supueniẽte publice excõicato nõ teneor exire de domo, imo ẽt si sciré aliquẽ publice excommunicatum receptum esse in aliqua domo, possum ibi hospitari, si tãte capacitatis sit locus, q possuz eius cõiont vitare, nam licet mihi cum excommnicato in eadem camera comedere, sed non in eadem mensa, similiter nec in eodem lecto iacere. q si veniam inuitatus ad aliquõd festum, vel gniuium, et inenio ibi aliquem publice excommunicatum, teneor recedere neqz debeo ibi epulari, lz sedeat ad aliam mensam, q oẽs tales

conuenientes ad festũ, vel conuiuium simul inuicem cõicare dicẽdi sunt. Guli. Itẽ si qs amico suo excõicato venienti comedere ad domũ suã, mittit ei domũ ꝛ claues, ꝛ pmittit eũ comedere separatim in domo sua, si h faciat in fraudẽ, vt sic eũ nõ offẽdat, sed fauorẽ eius acquirat, incurrit minorẽ excõicationẽ. Si aũt facit, qꝛ timet ne forte ille vim inferret, nõ incurrit. Idem si facit hoc cã humanitatis, qꝛ si putat eum indigere hospitio, vł alimento. ꝛ de hoc facit protestationem non incurrit. Guliel.

7 ¶ † Quinto prohibeẽ cũ excõicatis haberi communio. s. i alijs ẽt actibus humane ꝯuersationis, ꝛ precipue in actibus legitimis, vnde non dꝫ quis facere aliquem ꝯtum cum excõicatis, tenet tamen ꝯtus initus cũ talibus, si ipse ꝯhens non obligat se ad cõicandum cũ excõicatis, vt si quis vendat, ꝛ tradat rem excõicato, ꝛ statim precium recipiat. Si vero obligat se ad cõicãdum cum excõicato in casu non concesso, non tꝫ ꝯtus, vt si promittat, vel etiaꝫ iuret ꝙ vẽdet ei, vel locabit, ꝛ hoc sꝫ Ray. sed Innocen. dicit ꝙ oẽs contractus initi cũ excõicato ẽt scienter, ꝛ durante excõicatione tenent, ꝛ ex ipsis agiẽ contra excommunicatum. Sed ipse excõicatus agere non poterit pro tali ꝯctu, nisi post absolutioneꝫ qđ verius videtur, idem guil.

8 ¶ † Itẽ cũ quis iurat soluere alicui in certo termino, ꝛ interim ille excõmunicatur sꝫ Ray. nõ deberet sibi solui dum stat in excõicatione, sed deponi debet illud debitum in ede sacra. Inno. tñ dicit. Consulimus tali ꝙ det. nam, ꝛ seruiens teneẽ seruire excõicato vt promisit. xj. q. iij. qm, ꝛ hoc videtur verius.

9 ¶ † Iteꝫ si qs recipiat mutuum ab excõicato, vel conducit aliquid ab eo pro precio reddendo tempore excõicationis ipso precio, vel mutuo quo ad ciuilem obligationem ex qua actio nasciẽ, ꝛ potest peti nõ redditur, nisi post eius absolutionem, obligaẽ tñ ei quoad naturalem obligationem. Hos. Item si presbyter locauit opas suas alicui dño dũ ipse dominus esset excommunicatus, nõ valuit locatio secus si ante, sed nõ poterit ei seruire i diuinis in excommunicatione permanenti. Host. Item si quis vendat, vel emat a seruiente excõicato nomine excommunicati non est contrahendum cum eo sicut nec cũ excõicato. Guli.

10 ¶ † No. ꝙ ille qui incidit in excommunicationem ꝗuis cõposuerit cum aduersario, vel satisfecerit de iniuria etiam si vadit pro absolutione, vel etiam si nondum sit denuntiatus cum tamen manifestuꝫ sit de eius excommunicatione dꝫ euitari quousqꝫ sit absolutus extra eo. Cum desideres, secundum Ray. immo etiam si iam iurasset stare mandato alicuius epi ante absolutionem taꝫ epe ꝗ alij ei communicantes incurrunt minorem excõicationem, ẽt si fuit ab ipso excommunicatus. Non. n. potest ipse communicare tali, nec dare licentiam alicui cõmunicandi qui incidat in minorem excommunicationem, extra eo. nuper. xj. q. iij. Excommunicatos. per h autem ꝙ papa salutat aliquem, vel participat non intelligitur absolueꝛ, vt in cle. Sumus.

11 **Excommunicatio** † autem minor, ꝛ a iure, vel ab homine ferẽ a iure quidem. Primo pp participationẽ cũ excõicatis maiori vt dictum est. Secundo pro sacrilegio. xvij. q. iiij. miror. Tertio pro notoria fornicatione, precipue clericis, extra de coha. cleri. ꝛ mulieri. vestra. Quarto pro simonia etiam occulta in ordine suscepto, extra de simo. c. Tanta. Quinto cum quis recipit ecclesiã de manu laici, ꝛ sic eã tꝫ. xvi. q. vij. si quis deinceps. Sexto sm quosdam cum in bello iniusto exercet artem balistariorum contra xpianos extra de sagitarijs. c. artem. Septimo in diffidentibus pauperum oppressoribus, manifestis raptoribus publicis vsurarijs, ꝛ meretricibus qui large dicuntur excommunicati inquantum oblationes eoꝝ ad altare non recipiunẽ. Octauo in illis quibus negaẽ ecclesiastica sepultura, ꝛ q moriuntur in torneamento, qꝛ priuantur ecclesiastica sepultura, ẽt si penituerint, ꝛ idem potest dici de eo qui non ꝯfiteẽ semel in anno vt dicitur extra de pe. ꝛ re. Omnis. Nono in quolibet noto-

12 rio peccatore. di. xcv. illud, de ꝯse. di. ij. pro dilectiõe. † Ab homine autem ferri potest minor excõicatio vt ab episcopo, ꝛ quolibet inferiori iudice ecclesiastico, extra de offi. ordi. c. cum ab ecclesia, ꝛ hoc siue pro contumacia, siue pro alijs capitulis. v. q. ij. presenti. Item siue simpliciter, vt de pe. di. j. in actione, siue ad

13 tempus. di. lxxxvj. tanta. † est autem effectus principalis excõicationis minoris ꝙ talis remoueaẽ a participatione sacramentorum ꝛ si se immisceat peccat mortaliter, non tamen incurrit irregularitatem etiam si celebrat. Peccat etiaꝫ conferendo sacramenta, sed ab eo collata non carent virtutis effectu, nec prohibetur eligere, nec ea que ratione iurisdictionis sibi competunt exercere, si talis tamen scienter electus fuerit eius electio irrita est, extra de cleri. excom. si celebrat. Talis etiam secundum Guli. est separatus ab osculo pacis quod est in missa, qđ est quasi loco communionis non autem ab horis dicendis cuꝫ alijs. Inno. tꝫ ꝙ excõicatus minori sacramenta conferendo peccat, sed subditi nõ prohibentur a receptione. lꝫ ipse ꝯferendo se maculet, Host. dicit ꝙ cõferendo non participat, qꝛ nõ cõfert ad suam vtilitatem, sed aliorum, dicitur enim participare partem capere, ꝛ sic videẽ comprehendi vtilitas ipsius participantis. Io. de lig. videẽ tenere in pluribus locis, ꝙ excõmunicatio minor separet a participatione passiua tantum sacramentorum. s. ꝙ talis non potest recipere sacramenta ante absolutionem. Cũ eo concor. Pe. de pal. in. iiij. di. xviij. dicit. n. ꝙ minor excommunicatio excludit a participatione sacramentoruꝫ non a participatione diuinorum, vnde quicquid alij dicunt, licite potest missam audire, ꝛ osculum pacis accipere, ꝛ ecclesiam officiare, dum tamen nullum sacramentum participat, nec matrimonium, nec aliud nisi prius absolutus, ꝛ quod Guli. dicit, de osculo pacis. Respondeo ꝙ ideo osculi pacis, ꝛ panis benedicti datio successerunt loco cõionis, vt indigni non admitterẽtur ad ista.

14 **Absolutio aũt** † ab ipsa excõicatione minori fieri potest a proprio sacerdote, extra eo. nuper. ꝛ dicitur proprius sacerdos qui illum potest absoluere a pctis quicunqꝫ sit, ab alieno autem qui. s. illum non potest audire non potest absolui sm Tho. Host. ꝛ alios si etiã ipse sacerdos proprius esset excõicatus minori excõicatione potest nihilominus absoluere talem, extra eo. duobus. Excommunicatus, autem maiori, si ingoret se communioni alioꝝ peccat sꝫ Ray. ꝛ si in contemptũ hoc faceret mortaliter peccaret, debet quoque ꝛ alios excommunicatos vitare sm Host. nec p constitutionem Constantie factam, de qua habeẽ in fi. tollitur quin ipse excommunicatus debeat se subtrahere a communio-

15 ne fidelium in diuinis. ¶ † Et no. sm Pet. de perusio, extra de sen. excom. Inquisitionis, ꝙ si prelatus precipit subdito ꝙ celebret excommunicato presente quem subditus scit excommunicatum, prelatus vero mandans, ꝛ alij de eius excõicatione ignorant, subditus ipse in hoc parebit prelato, ꝛ sic celebrabit, protestari tamen debet celebrans illi quem excõmunicatũ scit, ꝙ non intendit cum illo celebrare, sed cum alijs nõ excõicatis. Idem dicit ꝙ si scio aliquem excommunicatum quem vitare teneor, etiam in publico non teneor illi cõicare, etiam ad mandatum ecclesie, sed potius debeo pati excõicationem, si vero pro certo nescio, sed probabiliter credo, in tali casu per me solum illi non communicabo, sed petitionẽ alterius vitare non teneor.

16 ¶ † Nota diligenter ꝙ licet sm communia excommunicati ẽt non denuntiati deberent euitari, vt dictum est, tamen per constitutionem factam constantie istud extat modificatum, ꝛ cõcilio Basilieñ. anteꝗ scissuram faceret renouata fuit, quod vꝫ ꝛ fideles nõ teneantur tales euitare i diuinis, ꝛ extra nisi fuerint publicati seu denuntiati, excepto casu de iniectione manuum in psonas ecclesiastias notoria, ꝛ idem de alijs censuris ecclesiasticis. Tenor constitutionis ipsius est iste.

Insuper ad euitandum scandalum, ꝛ multa pericula que conscientijs timoratis ꝯtingere possunt xpi fidelibus tenore presentiuꝫ misericorditer indulgemus, ꝙ nemo deinceps a communione alicuius sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunqꝫ diuinis intus ꝛ extra pretextu cuiuscunqꝫ sñie, aut censure ecclesiastice a iure, vel ab homine generaliter promulgate teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum ecclesiasticum obseruare, nisi sñia, vel censura huiusmodi fuerit illata contra personam, collegium, vniuersitatem, ecclesiam, communitatem, vel locum certum, vel certã a iudice publicata. vel denuntiata specialiter ꝛ expressa constitutionibus apostolicis, ꝛ alijs in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunqꝫ. saluo si quem pro sacrilega manuum iniectione in clericum sñiam latam a canone adeo notorie ꝯstiterit incidisse ꝙ factum non possit aliqua tergiuersatione celari nec aliquo suffragio excusari, nam a communione illius lꝫ denuntiatus non fuerit, volumus abstineri iuxta canonicas sanctiones in concilio Constantien. sub Martino. v. ¶ Et not. ꝙ quidam dicebant istam constitutionem fuisse in concilio propositam, sed non acceptatam, precipue ab italica natione. Alij dicebant fuisse temporalem. s. per quinquennium vsqꝫ ad concilium sequens quod senis fuit celebratum. Sed nullum horũ est verum. Nam duo venerabiles viri famosi in vita, ꝛ scientia quorum

quorum vnus doctor in theologia, alter in iure, ⁊ eps.s. domi. Nico. de dinckelsbubel, ⁊ dominus And. postea eps bosonie. in polonia qui fuerunt presentes in ɔcilio ɔstantieñ. vbi facta dicta constitutio. dixerunt ipsam acceptatam ab omnibus, ⁊ ꝑpetuam, ⁊ vnam de ɔcordatis. Magistri ẽt vniuersitatis Parisi. acceptauerunt ipsam constitutionem, qꝛ in ea dicitur omnibus xp̄i fidelibus. Sed ⁊ dictus do. Andre. bosenien. eps post celebratum cõcilium senis, cui etiam interfuit vadens ad curiã ad visitandũ Martinum. v. papam, cum ipse putaret dictam ɔstitutionẽ fuisse temporalem. s. per quinquennium tantum, ⁊ sic iam expirasse, loquẽs cum papa petiuit ab eo vt concederet sibi ex gratia vti tali sñia sine dispensatione quam continebat illa ɔstõ. Rñdit papa vos scitis illam vnam esse de concordatis. Et cũ ipse eps quinquennalem esse obijceret, Dixit papa. Ego volo ꝙ semper duret. dñs Julianus auditor camere apostolice vir iurisperitus, ⁊ famosus, postmodum cardinalis effectus super hoc consultus dixit tale indultum datum non solũ germanicis, verum etiam omnibus christianis, ⁊ de iure esse ꝑpetuum, qꝛ ista est natura constitutionis ipsius nisi reuocetur. Non fuit autem reuocata, sed in concilio Basiliensi confirmata ante sui dissolutionem.

❧ FINIS ❧

Tractatus solennis de Excõmunicato, editus per vtriusq; iuris doctorem, dominum Jacobum de beluiso.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Excommunicatus, an ⁊ quando testamentum, vel aliam voluntatem vltimam condere possit.
2 Jus speciale dicitur cuius contrarium est ius commune.
3 Heretici merito a fidelium cõione sunt exclusi.
4 Edictum de testamentis est certarum personarũ probibitiuum.
5 Licita sunt omnia de iure que non sunt probibita expresse.
6 Excõicatus res suas vendere, ⁊ donare potest.
7 Licita censentur in vltima voluntate, que in contractibus, ⁊ inter viuos licere inueniuntur.
8 Excõicatio, vt in pluribus propter contumaciam irrogatur.
9 Testamentum excõicati valet quoties excommunicatio sine causa statuitur.
Excommunicatus inter personas coniunctas testari potest.
10 Excõicatio de ciuili iure separat a sacra communione.
11 Damnati ad mortem qñq; testari permittuntur.
12 Infamis testamentũ condere potest.
13 Excõicatus contrabere potest, quẽadmodũ, ⁊ deportatus.
14 Gesta in iudicio cũ excommunicato valida censentur ante excommunicationis oppositionem.
15 Excommunicatus a iure non plus arctatur q̃ vt a communione repellatur.
16 Excõicatus a communibus excluditur iuribus.
Usurarius testamentum condere nequit.
17 Excõicatus beres institui non potest.
18 Excommunicato interdicitur quelibet participatio.
Concessum presumitur quod expresse non probibetur.
19 Contrabere cum excõicato non lꝫ nisi necessitate vrgente.
20 Species quelibet destructa censetur, si genus ipsum destruat.
21 Excõicati non debent suscipi, nec eis fides adbiberi.
22 Excõicatus testamentum, ⁊ quamlibet voluntatem vltimam condere potest.
23 Excõicatus tanq̃ libertatem, ⁊ ciuilitatem retinens nullo iure probibetur testamentum condere.
24 Jus testandi continetur actuum appellatione.
25 Testes aliqui a testimonio sunt repellendi, ⁊ vsure vetantur diuino iure.
26 Sponsus qui sponse prime fidem dedit non debet secunde cõmunicare.
27 Necessitas non facit omnino valere gesta cum excõmunicato.
28 Excõicatus non est deportato equiparandus.
Scripture testamenti creditur testatore mortuo nibil dicente.

IN Christi noĩe
Amen. ¶ † Querit̃ vtrũ excõica
1 tus possit ɔdere testm̃, vel aliã vltimã voluntatẽ, ⁊ vr̃ ꝙ possit ɔdere testm̃, qꝛ excõicatus cõparatur
relegato, vt no. extra de appel. c.
pastoralis. sꝫ relegatus ad tẽpus
⁊ in ꝑpetuũ põt ɔdere testm̃. ff. de
interdi. ⁊ relega. l. relegatorũ. §. siue ad tẽpus, ⁊ de testa. l. eius q. §.
2 j. ergo ⁊ excõicatus, ꝑ locũ a pari. ¶ † Scdo illud est speciale,
cuius ɔ̃riũ est ius cõe siue gñale. ff. ad mu. l. j. in fi. C. de legi. ⁊ se
natuscõsul. l. ius gñale. xxv. di. c. qualiter, sed speciale est in ex-
cõicato ꝑꝑ heresim, qui post annũ fit intestabilis. C. de here. au
ctẽ. credẽtes, ergo ius cõe gñale erit, ꝙ excõicatus simpliciter
3 possit ɔdere testm̃. ¶ † Tertio qꝛ beretici a cõioe fideliũ sunt ex
clusi vt in auc. de priui. do. here. mu. nõ pres. §. antepenul. ⁊ C. d
sum. tri. l. j. circa fi. de sac. san. eccle. l. placet. in fi. ⁊ beretici testa
ri ⁊ testes in ɔ̃ctibus esse possunt. C. de here. l. fi. §. fi. ergo mul
tomagis catbolici, qui non sunt exclusi a cõione, sed a partici-
patione sola pñt esse testes, ⁊ tabelliones in testamẽtis, ⁊ ɔ̃cti-
4 bus ꝑꝑ vtilitatẽ necessarij vsus. d. l. fi. i. fi. ¶ † Quarto, qꝛ edi-
ctum de testamẽtis est ꝓbibitiuũ certarũ ꝑsonarũ, omnis ergo q
non inuenit̃ expresse ꝓbibitus, poterit testari, sed excõicatus est
talis ergo poterit ɔdere testm̃. ff. de testa. si queramus, ⁊ ar. ff. de
ꝓcu. l. mutus. §. cũ querit̃, ⁊ de testi. l. j. §. adbiberi.
¶ Quinto ꝓbat̃ ꝑ locũ a sufficienti partium enumeratiõe. sũt
enim casus certi, ⁊ ꝑsone certe, in qbus ꝓbibitio testamenti fit
sed excõicatus nõ est de illis, vt no. q. non est ꝑmis. fa. testa. §. fi.
instit. ⁊ d. l. queramus, ergo poterit testari. ff. de bis q sunt sui
vel alie. iur. l. patre. ⁊ de act. ⁊ ob. l. actionum fere. §. placet.
5 ¶ † Sexto qꝛ d iure oĩa licẽt que expresse nõ inueniunt̃ ꝓbibi-
ta. C. de reli. l. statuas. ff. qbus ex cau. maio. l. necnõ. §. qd eis, sꝫ
in excommunicato nullo iure inuenit̃ ꝓbibitũ expresse ergo ⁊c.
maxime qꝛ vnusq̃sq; bꝫ lñiam de bonis suis testari, vt non sint
cassa iudicia nibil enim ⁊c. C. de sac. san. eccle. l. j. ergo excõica-
tus qui nullo iure inuenit̃ expresse probibitus poterit testari cũ
legis intentio vna sit, vt que disposita sunt a morientibus im-
pleant̃, vt in auc. de here. ⁊ fal. §. exberedatos.
6 ¶ † Septimo ꝓbat̃ qa excõicatus potest vẽder̃, ⁊ donare res
suas, extra de sen. exc. inter alia. ⁊ c. si vero. ⁊ c. si voluntate. §.
predicationes, ergo poterit, ⁊ legata relinquere, cũ legatũ sit do
natio. ff. de leg. ij. l. legatũ, ⁊ inst. de leg. §. j. ¶ Octauo pꝫ ꝑ ar. a
maiori, qꝛ si de quo minus vr̃ inesse, ⁊ inest, ergo, ⁊ de quo ma-
gis, sed inter viuos minus vr̃ inesse, cũ oĩa iura faueant vltimis
voluntatibus. Et video ꝙ q inter viuos alienare probibet̃, pt
in vltima volun. relinquere, vt dictũ est, ergo poterit in vlt. vo-
luntate relinquere. binc est qd q libertatem inter viuos prestare
non põt, põt tñ in vlt. volũtate relinquere, vt in auc. vt spõ. lar.
§. j. ⁊ instit. q ⁊ ex qb⁹ cau. ma. ñ pos. §. ergo. vbi de h̃. ergo ⁊c.
Quinimmo ɔ̃ñs est, qdq põt donationes ⁊ ɔ̃ctus d suis bonis
celebrare, potest ẽt legata, ⁊ fideicommissa relinquere. C. de le-
7 ga. l. fi. ergo ⁊c. ¶ † Nono regulariter tradit̃ qd que licent in ɔ̃
ctibus, ⁊ inter viuos licere dñt, multomagis ⁊ in vlti. volunta-
te vt. C. de le. fa. ca. l. j. ⁊ insti. eo. ⁊. ff. de leg. j. l. si seruus. §. cum
qd, ⁊ de annu. leg. l. j. ergo cũ liceat excõicato inter viuos dꝫ li
cere ⁊ in vltima voluntate multomagis. ¶ Decimo regula est
qd omnis qui retinet libertatem, ciuitatem, familiam, ⁊ bona, ⁊
non inuenit̃ expresse probibitus, testari potest, ⁊ ɔdere testm̃. ff.
de testa. quidam de leg. iij. l. j. §. bi qbus, sꝫ excõicatus est talis,
8 ergo poterit. ¶ † Undecimo ꝓbat̃, qꝛ excõicatio procedit ple-
rũq; ꝑꝑ ɔtumaciã. xj. q. iij. c. nostro. ⁊ c. certũ. ⁊. viij. q. j. c. sciẽ
dum, sed ɔtumacia ⁊ pena ɔtumacie non priuat ab actibus ci-
uilibus, vt. C. de mõ mulc. l. j. ⁊ d requi. re. l. fi. vbi de h̃ ergo ⁊c.
binc est qd si crimẽ ꝓ quo quis est excõicatus infamiã non irro
gat, non videt̃ qd fiat infamis, ergo nec intestabilis, argu. xxiij.
q. v. miles, ⁊ facit quod no. iiij. q. j. in summa. ¶ Duodecimo
quoties sñia est ipso iure nulla, lata etiam ex crimine, ex quo qs
fit intestabilis, non priuat a testificatione. ff. de iniust. rupto ⁊ ir
ri. testamen. l. si quis filio. §. quid tamen. ergo si sententia excõi
cationis esset nulla, idem erit dicendum.
9 ¶ † Decimotertio, quoties excõicatio sine causa statuit̃, testa-
mentum valet absolute, vt in auct. de san. epis. §. omnibus, igit̃
si excommunicatio talis inueniatur, valebit testamentum.
¶ Decimoquarto vr̃ qd lꝫ excõicatus diceret̃ nõ posse testari,

quod cum non inueniat expresse prohibitus, possit saltem inter coniunctas psonas testari, argu. C. de inces. nup. l. si quis incestu. hinc est quod hereticus qui a fide est alienus, extraneus, & a cóione sacrosancte ecclesie separatus, vt dictum est, pót nihilominus inter coniunctas sibi psonas testari, vt. C. de hereti. l. cognouimus, & in auc. vt cum de appel. cogno. §. generale. ergo & excóicatus qui non est hereticus, poterit multomagis testari, qr immo videmus qd ille qui desijt esse suaꝝ rex dñs, pót inter liberos testari. C. de sacrosan. eccle. auc. si qua mulier. &. xix. qó.
10 iij. §. si qua mulier. &. C. de secund. nup. femine, ergo &c. ¶ † Decimoquinto pbat, qr excóicatio de iure ciuili segregat a cóione sancta, id est a corpore Christi, & ab ingressu ecclesie, vt. d. §. oibus, & in auct. de inter. coll. here. §. j. &. d. l. fi. & de sum. tri. & fide catho. &. d. l. placet, in fi. ergo de iure ciuili excóicatus pót ꝯdere testm̃, cũ eo iure non inueniat ꝓhibitus. ¶ Decimosexto pbat, qr si excóicatis lz ꝯdere testm̃ de iure ciuili, licere dz multomagis de iure canonico, nã in penis ex charitate agendum est, & non ex furore, & in legibus cũ seueritate, & in canonibus cum mansuetudine. xij. q. ij. c. in antiquis, & c. fraternitatis, & §. verũ est, & ecclesie sanctitas ignoscendo gloriam dereliquit, vt. C. de
11 episco. & cleri. l. si quis in hoc, ergo &c. ¶ † Decimoseptimo testandi facultas ex clementia reseruat dãnato qñqz, vt. C. de testamen. milit. l. & militibus, ergo &c. hinc est quod in penis pene molliende sunt, & odia restringenda in dubio, vt extra de regu. iur. c. odia, & c. in penis, & ff. de lib. & post. l. cũ qdã, & de pe. si preses, & l. interpretatione. ¶ Decimooctauo lex sibi quedaz spãliter reseruauit, que iudici nõ cõmisit, sicut est, ifamia & testamenta damnatoꝝ & similia, & ista non amittunt ex sententia, nisi in casibus nominatim & expresse a iure statutis, vt no. ff. de his qui no. infa. l. i. & l. furtim. §. fi. & insti. qui. non est permis. fa. tes.
12 §. fi. ergo &c. ¶ † Decimonono probat p locũ a pari. nam infamis qui a cóibus actibus est exclusus, vt no. ff. de his qui no. infa. l. ij. §. miles. & ff. de test. l. iij. & l. iul. & C. de dig. l. ij. lib. xij. cum multis si. potest ꝯdere testm̃ vt. l. j. C. de secund. nup. ergo etiaz excóicatus lz a cóibus actibus sit exclusus. ¶ Uigesimo testandi voluntas de iure natura. siue gentium procedit, licet forma sit de iure publico, vt. C. de testamen. l. testandi. & ff. de iusti. & iur. l. j. §. ius naturale, sicut et ꝯctus qui sunt de iuregentium, vt. ff. de iusti. & iur. & iura naturalia sunt immutabilia, vt insti. de iure natu. §. sed naturalia, sed testamentum nulla nuncupatione voluntatis fieri pót corã septẽ testibus, vt. C. de testa. l. hac consultissima. §. per nũcupationem. & l. in testamentis, ergo excóicatus poterit nuda & simplici voluntate corã septẽ te-
13 stibus cõdere testm̃. ¶ † Uigesimoprimo pbat p argu. a minori ꝙ excóicatus possit ꝯhere, qr deportatus pót, de quo minus vr cũ ciuitatem amittat. ergo excóicatus multomagis, q retinet ciuitatẽ, & non exulat nudus, &. d. l. quidam. ff. de capi. dimi. l. tutelas. §. fi. & l. bona fides in prin. ff. depo. igit ꝯhere potest, ergo, & testari. vt. s. probatum est. ¶ Uigesimosecundo regulariter tradi videt ꝙ a cóione fidelium segregatus, si amiserit bona, testãdi facultatẽ amittit. Sz & si bona nõ amiserit pót testari, vt. C. de apost. l. apostataꝝ, & de hereti. l. manicheos, & l. cognouimus & in auc. ibi posita, sz excóicatus bona retinet, ergo
14 & facultatẽ testandi. ¶ † Uigesimotertio ostendit arg. a minori. Nam vz qd fit cũ excóicato in iudicio aut ante exceptionem oppositam, vt extra de excep. pia. lib. vj. & no. eo. ti. c. exceptio. de qua multominus vr. ergo magis dz valere qd fit extra iudiciũ in ꝯtibus & testamentis, cum etiam in iudicijs quasi cõtrahat. ff. de inter. acti. l. de etate. §. qui interrogatus, & de pec. lz. §. idẽ scribit, & maxime qr iudicialia magis prohibent ꝙ̃ extraiudicialia, vt. C. de here. l. fi. §. j. & §. fi. & patere potest in deporta-
15 to & in seruo, & in similibus. ¶ † Uigesimoquarto pbat aperte, qr excóicatũ iura non in plus arctare vident, ꝙ̃ vt euitet & repellat, vt. d. c. qr. sed si nõ repellatur, nec euitet, lz peccatũ cõtrahat, vz qd cuz eo agit, vt. d. c. pia. ¶ Uigesimoquinto vr ꝙ omni iure pmittit excóicato pietatis cã, & p anime sue salute disponere. C. de sac. san. eccle. l. illud. & l. sancimus, & in auc. de here. & fal. §. si vero expressim. & de eccle. eo. tit. §. finaũt heres. ff. de fideicom. liber. l. in testõ, extra de testa. cum esses, & c. relatũ. & de senten. exc. eo. rñso. & c. cum voluntate. c. cum desideres, vbi de hoc. ¶ Uigesimosexto vr ꝙ excóicatus possit mortis cã donare, qr cõparat mortis cã donatio ꝯtibus, cũ stipulatio vel traditio in ea requirat, vt no. insti. de dona. §. i. hinc est ꝙ si iussa. qui nõ pót testari, nec codicillari, vt. C. q test. face. pos. §. j. ff. de leg. iij. l. j. §. j. pt mortis cã donare. ff. de do. l. filius. §. fi. õ don. cau. mo. l. tã his. §. j. ꝗ & excóicat p locũ a pari. ¶ Uigesimoseptio si voluisset papa testamẽti factiõe eũ priuare, facile erat id expressisse, sed non expressit, ergo nõ vr eũ voluisse priuare, vt extra de deci. c. ad audientiam. & C. de cadu. tol. §. finaũt ad deficientis, & maxime in casu isto colligit coniectura voluntatis, qr edictum de testa. est prohibitiuum ceteroꝝ casuum, & ceterarum personarum vt dictum est &c. Jaco. de belui.

Econtra videtur ꝙ excóicatus non possit ꝯdere testm̃, nec aliã vlt.
16 voluntatem. ¶ † Primo vr esse casus, qr excóicati a cóibus actibus excludunt, vt extra de excep. pia. & de sen. excõ. lz. in fi. li. vj. sed verba generalissima sunt, & ius testandi cõprehendere videntur. ff. de ver. signifi. l. labeo. & l. verba. & insti. de testa. §. sed & heredes. & C. de sen. pas. l. fi. ergo &c. ¶ Scdõ pbat p locuz a pari, qr vsurarius testari nõ potest, extra de testa. c. ꝙ̃q̃z. lib. vj. ergo nec excóicatus, qr ipse est a cóione oium separatus, vt
17 s. dictum est. ¶ † Tertio excóicatus nõ pót heres institui, vt in auc. vt cum de appel. cogno. §. generalẽ, ergo nec poterit testari, sm Host. ¶ Quarto pbat sm Host. qr extraneo a fide, & separato a cóione sacrosancte ecclesie, omne beneficium denegatur, vt in auc. de priui. do. here. nõ prestitis. §. antepe. ergo sicut non potest esse in iudicio ad vtilitatez suã, sic nec extra iudiciũ.
18 ¶ † Quinto excóicato omnis participatio est interdicta vt. xj. q. iij. excóicatos. & c. cũ excóicatis. & extra de excep. c. a nobis cum si. ergo ex quo gñaliter prohibetur, vr et prohibita testamenti factio, arg. extra de sen. exc. c. §. cuz desideres. in prin. & ff. de alea. l. j. §. quod autem, & de leg. prestan. l. j. §. generaliter. ¶ Sexto qr intelligit ꝓhibitum, qd non est expresse ꝯcessum, vt extra de transla. episco. inter corpalia. §. sed neqz. ergo cũ excóicato non inueniat expresse ꝯcessum, sed sub generalitate pbibitũ, cum sit exclusio a cóibus actibus non poterit testari.
19 ¶ † Septimo pbat, qr cũ excóicato ꝯhere lz ex necessitate, vt extra de senten. excõ. c. inter alia. & c. si vere. ergo ex voluntate non dz licere, vt extra de do. & ꝯtu. c. veritati. §. fi. de reg. iur. c. qd non est licitum. igit eadem rõne non dz licere testari, qr que pp necessitatem recepta sunt, non dñt in argu. trahi. ff. de regul.
20 iur. que pp. ¶ † Octauo regulariter traditur ꝙ a quo remouet genus, & omnis species videt esse remota. ff. de fundo instru. l. fundi. & C. ne fiscus rem quaz ven. euin. l. j. lib. x. ergo cũ excóicatus generaliter remoueat a cóibus actibus, non potest testari. ¶ Nono pbat p locum a pari. nam qui participare prohibet omnino & in totũ, nõ pót testificari, vt. C. de here. l. fi. & cuz quilibet prohibeat participare excóicato, nullus testis sibi esse poterit. ¶ Decimo sz Azon. excóicatus equipat illi cui aqua & ignis est interdictum, loco cuius succedit hodie deportatio, vt hr & no. insti. de cap. di. §. minor. ff. de pen. l. iij. §. j. sed deportatus non potest testari, vt. ff. de test. l. eius. §. j. & de iniusto rup. & irri. test. l. si quis filio. §. irritum. ergo nec excóicatus.
21 ¶ † Undecimo pbat, qr excóicati a nullo suscipiant, nec a quoquã credant ꝙ ab eis dñr vl scribunt, vt. iij. q. iiij. nullus, ergo si poterit testari, & ipsius testõ fides si erit adhibẽda cũ eius dcis si sit credẽdũ &c. ¶ Duodecimo qr excóicatus sm Accur. arbiter esse nõ potest, vt no. ff. de arb. l. pedius, ergo &c. Jac. õ bel.
22 ¶ † Solutio, excóicatus potest ꝯdere testm̃, & q̃libet vlti. volũtatẽ, vt pbatur p iura p prima pte allegata &c. Ad ꝯria subtile est rñdere, nec potest generaliter responderi, sed potest particularis rñsio adaptari. Et ad rõnez primam rñdeo ꝙ excóicatus a cóibus actibus excludit. i. ab actibus qui principaliter respiciunt cõem. i. publicam vtilitatem, vel generalem, sed ab actibus qui principaliter & in effectu respiciunt propriam & singularem vtilitatez, sicut sunt contractus, & iudicia, & testamenta, que omnia in proprijs rebus exercentur, & fiunt, non vr exclusus, lz ipsi actus a iure publico sint introducti, vt satis pro-
23 batum est, p iura pro hac parte superius allegata. ¶ † Preterea excóicatus non inuenit iure aliquo expsse ꝓhibit testari & retinet libtatẽ, & ciuilitatẽ, familiã, & bona, & rex suaꝝ admistrationem, ergo videt ei pmissum testari, vt. d. l. si queramus, cum simi. queãdmodũ, & similes q a cóibus actibus excludunt, & nihilominus pñt testari, sicut est relegatus, & hereticus minoris heresis & infamie. Et adultus & femina. de adulto, habet. ff. de mune. & hono. l. ad rempublicam, & de testi. l. in testimoniũ, cuz simi. & de femina. ff. de regu. iur. l. ij. & de iudi. l. cuz pretor. §. non autem. & C. de arbi. l. fi. de alijs. s. ostensum est, & qr si papa voluisset facile erat ei expressisse. vt. d. c. ꝙ̃q̃z, & qr i dubio omnia
24 iura fauent vltime voluntati, vt. s. de his plene dictũ est. † & nõ obstat etiam quod actuum appellatione contineri videntur iura testandi, qr illud posset habere locum quando de natura rei

repellitur

repellit quis generaliter omnino, et in totum a cōibus actibus. sed in casu nostro excōicatus non repellit in totū, nec omnino, vt probat in. d. decre. pia. et ēt p3 qr retinet libertatē ciuilitatē et bona sic et relegatus, et similes a cōibus actibus excludunt, vt dictum est, et tñ potest testari. Potest ēt aliter rñderi, qr istud h3 locū qñ hoc nomen actus, profert p se sine adiuncto. s. cum cōibus actibus, tunc restringit eius significatio, vt referat ad omnes actus, qui principaliter non respiciunt propriam, et singularem vtilitatem, sed publicam, arg. ff. pro so. l. sed et si adij-
25 citur. et. l. duo. §. fi. ¶ † Ad secundam rationem rñdeo q ibi expresse prohibitus fuit, et edictū de testibus est ꝓhibitiuū certaꝝ psonaꝝ, vt. d. l. si queramus. Et vsure diuino iure ꝓhibite sūt. Et papa si voluisset in excōicato expressisset, vt. d. c. ad audientiam, et illud ibi a iure cōi exorbitat, tamen de iure testandi facultas oibus pmittitur, nequaqꝫ ergo ad ꝯñtiam est trahendum, extra de regu. iur. que a iure. Et. ff. de legi. et senatuscōs. l. qō vero. ¶ Ad tertiam rationem rñdeo, et ad quartam, qr i heretico procedunt, et non loquunt de eo qui est simpliciter excōicatus. ¶ Ad quintam rationem rñdeo q participatio interdicta est, et debeat euitari, et repelli, sed si non euitet peccatū cōtrahit. et indicenda est penitentia, valet tamen nihilominus
26 quod fit. vt. d. c. pia. ¶ † Sicut ēt sponsus sponse sue prime dedit fidem pactionis nō d3 cōicare scōe. Et tñ si scōam duxit, et ei cōicauerit, penitentiā debet agere de fide mentita, valet tamen quod fit cū secunda, vt extra de spon. c. pe. et. fi. et de spon. c. duobus. vel dic qō excōicatus non cōicat ad eius vtilitatem sed heredū suoꝝ, et ideo potest esse testis sicut et pater, q in testō filij militis, testis esse pōt, qr nō filio, sed iter heredes filij testis esse dr. ff. de testa. l. q testō. §. p ꝯriū, et hr, et no. C. de testi. l. parētes. ¶ Ad sextam rationem rñdeo quod illud h3 locū qñ prohibitio fieret gñaliter oino et in totum, et in casibus in quibus esset eadem ratio que in casu nostro, vt. s. ꝓbatū est. ¶ Ad septimam rationem rñdeo, qr ibi ꝯctus v3 simpliciter, et in totum
27 quo ad vtrūqꝫ ꝯhentiū. ¶ † Et sic patet quod necessitas, ꝗtuꝫ est ad excōicatū q ꝯhit ex voluntate, non faceret valere oino, et in totū, vt. C. de pa. qui fili. dis. l. ij. sed claudicaret ꝯctus sicut i pupillo et doloso, vt. ff. de act. emp. l. iulianus. §. si quis a pupillo. et de minore. l. in cause. la. ij. §. j. vbi de hoc. ¶ Preterea participatio ibi excusat participantem a peccato, et hoc operat, s3 non facit valere ꝯctū, qr de se valebat. ¶ Ad octauam rñsionē rñdeo, q illud arg. est probabile, sed non necessarium, vel obtinet qñ gñaliter omnino, et in totum prohibitio fieret. ¶ Ad nonam rationem rñdeo, qr in heretico procedit et non in participante, qui non est hereticus nec excōicatus. ¶ Ad decimaꝫ rñdeo, qr illud h3 locum qñ alter participum remouetur oino, et i totum, vt ēt superius dictum est. ¶ † Ad vndecimam rationeꝫ
28 respondeo qō nō ꝓcedit, qr nō cōparat deportato, cum retineat ciuilitatem, et familiaꝫ, et bona, sed relegato, vt no. in. d. c. pastoralis. ¶ Ad duodecimam rationem respondeo, qr dr debere intelligi in accusatione, et testimonio, qr tūc eius dicto credēdum non est corā iudice, sed in ꝯctibus et testamentis extraiudicialibus eorum dictis credendum est vt. s. probatum est.

¶ Item scripture testamenti eo mortuo ipso nihil dicente creditur, cum eius testamentum scriptum est ab eo qui non est excōicatus. ¶ Preterea sibi non creditur, si euitet et repellat, sed si non euitet, v3 quod fecit et postea credit, vt. d. c. pia. ¶ Ad decimamtertiam rationem respondeo, quod aliud est in arbitro qui introductus est ad similitudinem iudicis, vel dic quod illō h3 locū si euitet et repellatur, vt dictum est, et in hac opi. est Innocen. vt no. p eū extra de sen. excō. c. cū voluntate. et Arc. in. d. c. pia. Itē in specu. de instru. edi. §. compendiose. ver. quid de excommunicato.

FINIS

Tractatus de Irregularitate

domi. Nico. Plouij.

SVMMARIVM

1 Irregularitas quid proprie dicatur.
Impedimentum canonicum dicitur quod a iure canonico ortum habet.
2 Irregularitas persone dicitur vbi generaliter ordinari quilibꝫ prohibetur.
Irregularis censetur qui ab ordinibus susceptis remanere prohibetur.
Furiosus, ebriosus, illiteratus et similes sunt irregulares.
3 Accusans vel deferens aliquem corā iudice irregularis efficit si mors vel mutilatio sequatur.
Percutiens aliquem quando efficiat irregularis et qñ non.
4 Iudex, actor, vel procurator et notarius irregulares sunt, si in membris mutilatio sequatur.
Clericus qui ex sola curiositate vel leuitate iterest vindicte sanguinis non efficitur irregularis.
5 Iudex vel officialis seu aduocatus causam sanguinis tractantes efficiunt irregulares, ēt si effusio sanguinis non sequat.
Chirurgus irregularis efficit si ob eius impitiā mors sequat.
6 Clericus chirurgus irregularis efficitur si sub eius cura aliquis moritur.
Custos infirmi si potum immodicum ei dederit, efficitur irregularis, si mors sequatur.
7 Consulens aliquid vnde sequat homicidiū efficit irregularis.
8 Mandans aliquem verberari efficitur irregularis, si mandatarius occiderit.
9 Mandator an efficiat irregularis si mandatarius occidat ab eo quem occidere mandatus erat.
Consulens alicui vt pro patria aut iure suo se exponat, an sit irregularis, si ibi moriatur.
10 Homicidium casualiter prerpetrans non efficitur irregularis, si debitam adhibuerit diligentiam.
11 Irregularis est is cuius percussione contracta infirmitate mortuus est percussus.
Occidens aliqueꝫ se defendendo incurrit irregularitateꝫ, si euitare aliter potuit.
12 Infans furiosus aliquē occidens efficitur irregularis.
Irregularis est qui a morte nō liberat quē liberare poterat.
13 Irregularitatem incurrit qui a proposito liberandi aliquem a morte retrahit.
Percutiens latronem animo occidendi, si latro obierit ex vulnere inflicto efficitur irregularis.
14 Clericus cū socio ligans latronem, si postea timens ne a latrone occidatur eum occiderit, irregularitatem incurrit.
Clericus furem tradens iudici seu officiali an efficiatur irregularis, si fur morti condemnet.
15 Furē indicans iudici seu officiali an efficiatur irregularis, si fur morti condemnetur.
16 Clericus qui ad res suas recuperandas egit, si ex postfacto ratum h3 latronis suspendium, an sit irregularis.
17 Mandans capi vnum de tribus clericis incedentibus, et alios duos non grauari, an sit excōicatus si mādatarius fines excedens mandati alios duos ceperit.
Irregularitatem nemo incurrit propter homicidium nisi volūtate vel culpa precedente.
18 Rixa si facta sit a pluribus et mortuus sit aliquis in ea, an sint omnes irregulares, si nesciatur a quo fuerit occisus.
Irregularis non est is cuius amici ipso inuito iniuriantem sibi occiderunt.
19 Consentiens homicidio in corde suo an sit irregularis si ab extra nullam operam ad hoc dederit.
Clericus irregularis est qui ministrauit arma pugnantibus, q hus aliquis interfectus fuit.
Iudex ecclesiasticus brachiū seculare hortari potest ad hereticos vel paganos expellendos.
20 Clericus qui bello interest irregularis est.
Clericus se vel suos defendens nō est irregularis si aliquis ex defendentibus fuerit interfectus.
21 Abortiuum procurans vel faciens ne mulier concipiat aut pariat irregularis est.
Clericus irregularitatem contrahit qui ob suarum rerum defensionem occidit.
22 Clericus occidere potest ne occidatur.
Necessitas ineuitabilis occidendi alium que dicatur.
23 Prelatus ecclesiasticus iurisdictionem tpalem habens qualiter iustitiam executioni mādare debeat.
24 Consulēs iudici vt aliquem puniat ad mortem, irregularitatem incurrit.
25 Suspensus ab officio fit irregularis si celebrauerit.
26 Fornicator notorius a iure suspensus celebrando, non contrahit irregularitatem.
27 Suspensus a canone qñ efficiatur irregularis celebrans.

28 Suspensus a canone propter defectum non incurrit irregularitatem si celebret.
29 Suspensus ab audiendis confessionibus non efficitur irregularis si ante reconciliationem celebrauerit.
Recipiens beneficium in irregularitate absolutione impetrata an indigeat alia dispensatione.
30 Homicida nõ est ipso iure beneficio priuatus.
31 Presbyter excõicatus vel simpliciter suspensus ab ordinibus suis efficitur irregularis si in acolythatu ministrauerit.
Clericus in minoribus constitutus excõicatus ministrans sacerdoti non efficitur irregularis.
Episcopus a pontificalibus suspensus irregularitatem nõ incurrit si in eis celebrauit.
32 Suspẽsus ab igressu ecclesie irregularis est si i ea celebrauerit.
Excommunicatus, vel suspensus baptizans solenniter & publice efficitur irregularis.
Irregularis est omnis qui nec promoueri nec eligi potest.
33 Falsarius literaꝝ pape non potest ad ordines promoueri.
Ordinari qui nequeant.
34 Excõicatus celebrans irregularis est, & deponendus.
35 Suspensus a iudice irregularis erit si celebrauerit.
36 Suspensus per canonem ab officio propter crimen irregularis efficitur celebrando.
Occupans & distrahens bona ecclesiarum vacantium suspensus est ab officijs, & beneficijs.
37 Infamia cum peccato deletur in baptismo.
Peccatum cum sua sequela in baptismo deletur.

D habendam ali
quam notitiã de irregularitate, no
tãde sunt alique regule, prius pre
missa breui descriptione irregulari
1 tatis. † Sciẽdũ igit̃ est q̃ irregula
ritas est nota .i. ifamia, vel impedi
mẽtũ canonicũ ex vitio seu defectu
pueniẽs, q̃ qs phibet̃ ad ecclesiasti
cos ordies pmoueri, & in eisdẽ mi
nistrare. Ita diffinit Guil. durã. in
Spe. ti. de dispẽsa. §. iuxta ppositionis. Dr̃ ãt canonicũ ipedi
mẽtũ, qr ortũ hz a iure canonico, lz inceperit a veteri testõ quo
ad aliq̃ & dcm̃ est Dauid nõ edificabis mihi tẽplũ, qr vir sãgui
nis es. j. Para. xxviij. c. & in cano. xlix. di. hinc etenĩ, vbi hr̃ q̃
in Leui. ẽt multi a sacerdotio repellebant̃ pp dfect⁹ naturales
sicut pp scabiẽ, & gibbositatẽ &c. Et dr̃ irregularitas ab in qd ẽ
sine, & regula, q̃si ꝯ regulã eccl'ie natus, siue pp factũ, vel dfectũ
ext̃ ecclesiã posit⁹. Sumit̃ ãt tripliciter. Primo p defectib⁹ q sũt
in hoie sine peccato, qr q est bigam⁹, vel maritus vidue, vl' illegitim⁹, & hmõi, vt de renũ. nisi cũ pridẽ. §. psone. ¶ † Scdo dr̃
2 irregularitas psone vbi gñal'r phibet̃ qlibet ordinari vel cele
brare in ordine iam suscepto sine dispensatione dñi pape, ne pa
tiat̃ defectũ &c. d qb⁹ .j. patebit. ¶ Tertio dñr irregulares oẽs
illi q nõ pñt remanere in susceptis ordinib⁹, nec ad maiores p
moueri ẽt post actã penitẽtiã sine dispẽsatione dñi pape & alio
rũ platoꝝ, de quo dantur regule. ¶ Prima regula. Omnis
furiosus, ebriosus, illiteratus, ipudicus, pcussor, litigiosus, neo
phytus, & gñaliter qlibet in mẽbris naturalib⁹ defectuosus, ir
regularis est ad sacros ordines suscipiẽdos, pz h in decre. late
incipiẽdo a. xxvj. di. vsqz ad. xlix. p totũ, vbi ista singulatĩ pbã
3 tur. ¶ † Scda regula. Accusans vel deferẽs aliquẽ de crie co
rã iudice p quo pena capitis debet̃ vel trũcatio mẽbri, irregu
laris est. v. q. vj. delatori. & vj. q. j. in sum. d ac. accusasti. ¶ Ter
tia regula. Percutiẽs aliquẽ siue in ppria psona, siue p alium
eius mãdato, si sequat̃ inde homicidiũ vel mẽbri mutilatio, si h
facit absqz ieuitabili necessitate, irregularis ẽ, de homi. psbyte
ri. & c. petrus. l. di. miror. ¶ Quarta regula. Percutiẽs absqz
mortis piculo, vel sanguinis effusiõe, vel trũcatiõe, hñs ad hoc
ptãtẽ nõ ẽ irregularis, vt d rap. i archiepatu. xxiij. q. viij. sepe.
4 Quinta regula. † Judex, actor, vel pcurator, notarius,
siue dictator, vel pmulgator si in mẽbris secu
taest mutilatio, irregularis est. l. di. si qs, ne cler. vel mo. sniam
de homi. postulastis. l. di. c. j. Et gñaliter purgationẽ vulgarez
q̃ fit in torneamẽtis, vel alio mõ, & qcũqz vindicte sanguini au
ctoritatẽ, bñdictionẽ, seu patiẽtiã sui exhibẽtes, irregulares sũt
de excel pla. ex literis. ¶ Sexta regula. Lz clericus nõ debeat
interesse vindicte sanguinis, si tñ ex sola curiositate vel leuitate
interfuerit vbi latro suspẽditur, vel vbi qs in duello occidit̃, lz
peccet grauiter, ñ tñ fit irregularis, si nec auxiliũ nec ꝯsiliũ vel
auctoritẽ prestiterit fm Guil. in Spe. ti. de dispẽ. §. iuxta ppo
5 sitionis. ¶ † Septia regula. Judex, vl' officialis, seu aduocat⁹
q tractauerũt cãm cris dãtes opã vt sanguis effunderet̃ lz nec
mors nec sanguinis effusio fuerit subsecuta, irregulares sunt
põt tñ in talibus p epm dispẽsari fm Guil. Silr cũ illo q nõ ex
offõ suo, sz ex odio dedit opã, & fecit qd potuit vt occideret̃, nõ
tñ occidit̃ vel mutilatur. indiget. n. talis dispẽsatione, fz Guil.
¶ Octaua regula. Exercẽs artẽ chirurgie, si pp ipitiã & negli
gẽtiã eius sit mors subsecuta ab incisione, adustiõe, vel potione
quã ddit infirmo, irregularis est, vt de homi. tua. §. j. ver. Si tñ
pitus existẽs phlebotomat sanguinẽ, vel secat, adhibens oẽm
diligẽtiã, nõ est irregularis ẽt si mors fuerit subsecuta, qr poti⁹
presumit̃ casu, & culpa patiẽtis euenisse. xxiij. q. v. d occidẽdis.
6 Secus si p eius negligentiã, fm Guil. ¶ † Nona regula. Licet
laicus exercens artẽ chirurgie, nõ fit irregularis si nõ pp eius
incuriam multi obierunt, clericus tamen si sub eius cura aliqui
etiaz preter eius culpã obierunt, irregularis est fz Inn. qui hoc
notauit in. c. tua. de homi. ne cle. vel mona. sniam.
Decima regula. Extrahẽs sagittã vel telũ vel gladiuz
infixũ corpi alicuius, si pp h vulnerat⁹ citius
morit̃, irregularis est. de homi. tua. ¶ Undecima regula. Cu
stodiẽs infirmũ, & dans ei bibere imperite, vel aliqd aliud ꝯ cõ
siliũ medicoꝝ faciẽs, pp qd mors sit subsecuta, irregularis fit
pp imperitiã, & negligentiã dissolutã. Si tñ quis facit bona fi
de circa egrotũ, nõ dz esse facilis ad faciẽdã ꝯscientiã scrupulo
sam, q̃uis in aliquo sit erratũ, si ibi non sit lata culpa cũ negli
gentia dissoluta, q̃ ppe dolũ, & hmõi scrupulũ de facili depone
re dz ad ꝯsilium sapiẽtis. Si tñ tanta culpa fuerit vel negligen
tia dissoluta, & certũ est q̃ mors inde fuit subsecuta, irregulari
tas ꝯhit̃. Si vero nõ sit certũ tũc distinguẽdũ est, aut. n. dubita
tur pbabiliter fz iudiciũ medicoꝝ, & tũc abstinẽdũ est ab offõ.
si aũt nõ dubitat̃, tũc deposita erronea ꝯsciẽtia poterit admini
strare et ẽt pmoueri, alias non fm Ray. l. di. qui arborẽ. & c. se
pe. & fm quosdã solus papa, cũ talibus dispẽsat. ¶ Duodecia
7 regula. † Cõsulens aliquid vnde seqt̃ homicidiũ, irregularis
est, vt si suasit iactũ baliste, machine, vel lapidis, vel q̃ iret ad
capiendũ castrũ qd capi nõ põt sine hois morte, si inde sequit̃
mors ex illo ꝯsilio irregularis est, fm Guil. Itẽ si facit vel ꝯsu
luit furtiue vel pditionaliter capi castrũ, si mors inde seqt̃ irre
gularis est, qr debuit verisimiliter presumere h euenire posse.
In talibus. n. punit̃ q remotam cãm homicidio dedit, sicut qui
ppinquã, vt notat̃ de homi. presbyteris. ¶ Decimatertia regu
8 la. † Mandãs aliquẽ verberari, si verberãs occidit verberatũ, irre
gularis est qui mãdauit, nisi expressisset ne occideret̃, de homi.
significasti hodie. de homi. is q mãdauit. lib. vj. in fi. vlti. gl. Se
cus tñ de illo q ꝯsuluit aliquẽ capi, vt puta malefactorẽ, qr tũc
non fit ꝯsulẽs irregularis ẽt si capiens occidit illũ, qr h nõ ꝯsu
luit, ar. de homi. c. fi. Absit. n. vt ea q̃ pp bonũ facimus, si pter
volũtatẽ nrãz qcq̃ mali accciderit, nobis dbeat iputari. xxiij. q.
vj. de occidẽ. sp tñ fit irregularis dãs directe ꝯsiliũ in mortẽ al
terius, vt ne cler. vel mona. sniam. Nec interest siue is cui datũ
est ꝯsiliũ statĩ fecerit homicidiũ, vel ẽt diu post, nisi prius ꝯsiliũ
recupauerit, & ꝯriũ suaserit, vt de homi. Petrus. imo si firmi
ter & pbabiliter credat q̃ post reuocationẽ ꝯsilij nõ reuocet̃ is
cui datũ est ꝯsiliũ a pposito occidẽdi, necesse est vt denũtiet illi
de cuius morte tractatũ est, q̃ caueat sibi. In eo aũt q mãdauit
p se fieri homicidiũ, vr̃ sufficere si ꝯsiliũ mãdat tm̃. de regu. iur.
ois res vel si sciẽte eo, is cui mãdatũ est, iuit ad eũ occidẽdũ. vt
xxij. q. j. omne qd, vel parẽtelã vel amicitiã cũ eo ꝯhat, lz ei hoc
nõ significauerit, qr q est certus, certiorari non dz, de elec. inter
9 vniuersas. ¶ Deciaquarta regula. † Cõsulẽs alicui vt occidat
aliquẽ si ipse cui ꝯsultũ est occidere, occidat̃ ab illo occidẽdo,
fm opi. mitiorẽ nõ iudicat̃ ille ꝯsulẽs irregularis. Nõ qr fines
ꝯsilij excessit, ex quo egressus est ad occidẽdũ, nec sibi bñ cauit,
nisi excitaret eũ ad occidẽdũ aliũ, forte in tali casu vbi piculum
esse posset, tũc esset irregularis ẽt si is cui ꝯsuluit occidat̃ scdm
Guil. vbi. s. fm rigorẽ tñ iuris hodie talis ꝯsulẽs irregularis ẽ.
Per Joan. an. in nouel. de homi. is qui mandauit. lib. vj.
Decimaquinta regula. Si qs suadet alicui q̃ pro
patria, vel p pximo suo, vel p iur̃
suo vel p iure eccl'e se piculose exponat, ñ ob h fit irregularis
ẽt si ibi moriat̃. xxiij. q. iij. p mẽbris. & c. seq. Si tñ sciret vl' cre
deret eũ ibi moriturũ, tũc vr̃ q̃ fiat irregularis, fz Guil. Si ãt
ꝯsulãt q̃ indubitate morti se exponat p honore Christi vel fi
de vel

de vel statu ecclesie,ñ fit irregularis,et si mors inde sequať.xxi. q.j.sunt qdá.xj.q.iij.nó solū.hac róne excusanť iqsitores hrti-ce prauitatis,sciétes qd statiz postq̃ aliqué ,pnútiauerit hrticū esse ille morti tradeť h̃ et alias multipliciter ,pcurádo. Ad h̃ et accedit.xxiiij.q.viij.legi.x.q.v.si audieris. Illi tñ clerici q portauerūt ligna cá indulgétiaꝝ ad hrticos ɔburédos ,irregulares sunt,nec cū eis dispéśať nisi p papá. ¶ Deciasexta regula.

10 †Dás opá rei licite,vt puta edificádo ecclá,vel domū,adhibita oi diligétia q̃ potuit hr̃e,si occidit aliqué cáliter,ñ efficiť irregularis. Si tñ dat opá rei licite nec adhibuit oés diligétiá quá dbuit,fit irregularis,vt de homi.lator.x.c.ex literis,x.c.sicut dignū.x.c.pŕbyter,x.c.ɔtinebať.x.c.ad audiétiá. Hic é q medico opáti hz regulas artis sue ñ ɔputať ei si qs sub eo moriť,lz si negligétiá ɔmittit,ɔsuliť sibi vt ñ ,pmoueať ad ordies ɔqli.ordi. ad aures. Sz qd de illo medico q ɔtrit infirmū ad alius latꝰ vt citius moriať. Rńdeo q irregularis est tá ipse q fecit q̃ ipse q consuluit, si ex h̃ mors fuerit subsecuta, qr forte via anhelitus ,pcludiť,vel apostema rūpiť ex violétia motus,vel suffocať. Si aūt nó citius moriť ex hac cá nó fit irregularis,lz penitere dz d

11 facto. ¶ Deciaseptima regula.†Nó solū est irregularis qs si ex eius ,pcussione est mortuus aliqs,lz et si ex hac ,pcussione infirmitaté ɔxit vnde mortuus est,vt de homi.pŕbyter.x.c.ad audiétiá.x li.di.studeat. ¶ Decimaoctaua regula. Defendés se i casu euitabili,x occidés aliqué,irregularis é.l.di.si qs viduá x talis ad supiora nó ascédat, x in susceptis nó facile dispensať. Sed si necessitas fuit ineuitabilis,dať ɔsiliū ei vt nó ministret. l.di.de his clericis,nó tñ pp h̃ deponiť,imo in suo ordine administrás tolerať de iure cói absq̃ dispésatione,ẜm Lau.l.dis.qr tua si loqť de homi.c.ij.put ,psequť ibi Hos.x qdá dnt epm posse in tali casu dispésare,lz h̃ nó possit ẜm Jo.de deo,qui dicit solū papá h̃ posse.hodie diciť simplr̃ irregularitaté nullá incurrere ille qui psoná suá defendédo in casu ineuitabili occidit d ho

12 mi.si furiosus.in cle. ¶ Decimanona regula.†Jnfans furiosꝰ cómittens homicidiū,nó est irregularis vt in cle.si furiosus.de homi. Jdem est de dormiente,si aliquem occidat,qr tamen non habuit propositum occidendi eum.

Uigesima regula. Potés hoiez liberare a morte,x ñ faciés irregularis é,qr q pt dfédé x ñ dfédit occidit, d homi.sic dignū,qd itelligit hz gl.i.c.iiij.d se.ex. de illo ad qué ex ptáte,ex offō vel dignitate ptinet realiter defédere,x nó simplr̃ de quocūq̃. Unde dt ibidé gl.q si ego ñ habeo aliquá ptáté,x video q aliquis vult ɔberare clericū siñ auxilio meo,aut ɔsilio,nó credo q sim excóicatꝰ si nó ,phibeo illū lz alias forte pecce,qr nó defendo cū possem. ¶ Uigesimaprima

13 regula.†Retrahés a ,pposito liberádi hoiem a morte,irregularis est,qr quodámó idirecte homicidiū ɔmisit.l.di.si qs viduá x d pe.di.j.piculose. ¶ Uigesimascóa regu. Percutiés animo occidédi latroné si ex aliquoꝝ vulneribꝰ latro obijt,irregularis est,vt colligiť de homi.significasti.j.rñ. Jdé et si nó ,pcussit, sed aliquid opis impédit ad morté eius,puta qr latroné detinuit, vel ɔ eū clamauit.alias aūt si clamasset ɔ eū nó in morte eius, lz qd capeť,vel detinuit eū,vel se leué excédit,irregularis ñ é de morte eius,vel et fit in neglectu,alr̃s si malitia eius ,ppetreť homicidiū,x idé si negligétia eius ɔmittať.l.di.hi q.x ió si clamat ɔ latroné,siue eū capiat,si alias quocūq̃ mó potuit intelligere, x ex clamore suo vel alio actu homicidiū seqť,irregularis é,nisi forte faciat pp piculū corpis sui,vt si videt qd aliqs eū occidere vult,tūc.n.pt hñ inuocare,x clamare ,p auxilio,qr nó intédit in alioꝝ morté,lz in suá liberationé. Secꝰ si h̃ faciat pp piculū reꝝ suaꝝ,x si fuge psidio euadere pót.de homi.suscepimus.

14 ¶ Uigesimatertia regu.†Clericus ligás cū socio latroné.si postea timés ne occidať a latrone, ipse potius occidit,irregularis est,de homi.vbi.s. ¶ Uigesimaqrta regula. Si clericꝰ nó valés aliter recupare res suas,lz furé ne cū rebus fugiat,donec eum exhibeat iudici vl̃ eius auxiliū inuocet ad res suas recupádas, nó est irregularis,lz postea fur a iudice puniať, dū intétio eius nó sit corrupta intédédo ad furis morté,vel mutilationé xc. Jdé dóm est si clericus credit,vel tradit seculari ptáti latronem petés qd eū puniat citra sanguinis effusioné,vel petens ré sub tractá sibi restitui,si potestas in latroné aiaduertat.i.puniat eū morte,nó pp h̃ clericus erit irregularis,vt de homi. delatoris. li.vi.nec et nocet illi si ad ɔuicédū latroné tradidit itersignia.et idé si simplr̃ deponit qrelá de inuriátibus sibi x ecclesie sue.q̃uis tales vix absq̃ sanguinis effusione valeant coarctari. de homi.tua nos.§.vlt.x.c.postulasti.xxiij.q.v.qd.iiij.maximianus.x. q.v.c.v.x.c.vnū.x.c.pena.et h̃ vera sunt qñ nó intédit ad morté,nec h̃ in animo gerit,sed ,ptestať publice qd citra sanguinis effusioné castigeť,nó est ergo irregularis curialiter agens ɔ furem,nó crialiter ad morté vel sanguiné, lz eū iudex cá ,phabili suspédat ab offō suo,vt de homi.postulasti. Ex quo vlterius pz qd nullus notá irregularitatis incurrit q p extortores siue exactores alicuius curie curauit aliqué capi pp delictū tale pp qd nec mori nec mutilari,posset,lz iudex inueniés eū alia cómisisse propterea suspendit eū,si tamen nec ille crediderit,nec cogitauit illud contingere posse.

15 Uigesimaqnta regula.†Si iudex officialis i se qr furé fugiété x qrit a me vix vderi illū x ego sciés qd fur ille ad morté qriť,istruo eū si p meá rńsioné fur inuétus est,x occisus,fuz irregularis. Secꝰ si nec sciui,nec suspicatus sum qd ad morté, vel pená sanguinis queriť. Unde ɔsuliť in casu hoc cū aliquis scit aliqué ad morté qsitum fugere nó posse nisi p alteram de duabus vijs,non dz dicere, p hanc non fugit qr sic ,pderet eū p alterá fugiété, sed aut taceat aut qrentem curialiter euadat,dicédo nūqd ego custos illius fuz,vel alio modo. ¶ †Uigesimasexta regula. Si clericus qui

16 egit ad res suas recupandas,ex postfacto ratū hz qd suspésus latro est,x h̃ sibi plz,si talis nullū ɔsensum habuit in morte illiꝰ nec quicq̃ coopatus est,non est irregularis,hz Guil.x h̃ si gaudet q maleficiū est punitū,nó aūt psona cū ẜm ipsum irregularitas ex homicidio solo nó ɔhať, nisi culpa vel volūtas precedat,vel scádalū sequať,vt no.l.di.hi q.x de homi.ex literis.x. c.verūtñ.hodie vero iure cautū est qd si quis absq̃ mandato meo manus violentas iniecit in clericū meo noie,si h̃ ratū habeo,excóicationis canoné incurro,x hoc pp ratihabitioné que retrotrahiť,x mádato cóparať. Si aūt h̃ meo nomine non eet factū,lz ratū habeéré,peccaré, sed nó incurrerem excóicationez vt diciť expresse in.c.cū quis d sen.excó.li.vj. Ut h̃ intelligas, pono tibi casum. Aliquis amicus vel seruitor tuus sciens aliqué clericū tibi fecisse iniuriá verbalé vel realé,pcussit eum qué tu postea receptando magis amicū habuisti,vel gauisus es , x h̃ factū cómédasti vel laudasti,tu es excóicatus pp ratihabitionem ac si mádasses. Sz si vnus extraneus ,pcussit clericū , x tu audiens gratū habes,x gratularis de hoc,lz nó es excóicatus tñ peccas ad minus venialiter, ẜm Joan.an.in nouella .s.dic-

17 ti.c.cū quis.li.vj. ¶ †Uigesimaseptima regula. Si qs mádat capi vnū clericū de tribus simul incedéribus,x alios duos nó grauari,sed mádatarius excedit fines mádati,x alios duos capiendo,iste mádás nó erit excóicatꝰ,ẜm Jo.de deo.lib.iij.suaꝝ questionū.q.xiiij.x ró est,qr captio ɔ volūtaté eius est facta. Petrus tñ de samprana alias sonsana,putat qd de dáno tenetur qd illi passi sunt.de iniurijs.c.fi.xxiij.q.viij.,ppterea.ex hoc inferť p simile de irregularitate, qd irregularitas róne homicidij nó ɔhiť sola voluntate,nisi hó actu occidať.de homi. sicut dignū.§.j.vbi de h̃ in gl.ex corde.xv.q.j.si quis nó iratus. Sed nec fit quis irregularis pp solū homicidiū,nisi culpa vel volūtas precedat,vel alr̃s sequať scádalū,vt notať.l.di.hi q prioris de homi.ex literis,de clerico egrotá.tua.ex hoc dicto soluit qd qua queriť an clericus q volebat interficere hoiem,lz nó potuit qr inuenit eū iam mortuū,lz volés nihilominus satisfacere ire sue,amputauit caput mortui,fit irregularis. Dicendū qd lz volūtas occidédi fuit,tñ nó est irregularis,hz Arch.xv.q.j.si qs, Ratio,qr ad hoc q homicidiū ɔmittať , reqriť qd hó aiatus occidať,de homi.sicut dignū.xxxij.q.ij. Moyses,vbi abortus fetus inanimati nó imputať ad homicidiū,sicut et no . Aluaro. Jnno. Ber.de homi.si aliquis. ¶ †Uigesimaoctaua regu-

18 la. Si qs in rixa mortuus est nesciť tñ quis illum interfecit,lz hz quosdá.s. Joan.oés irregulares sunt quo ad ,pmotioné ad ordines pp incertitudiné. vt.xxiij.q.vlti.c.fi.tñ ,phabilius est qd in tali casu qlibet sue conscientie sit relinquendus,ẜm Guil.in speculo.x Host.in sum.de homi.§.qua pena. ¶ Uigesimanona regula. Si amici mei occidūt aliqué mihi iniuriaté me inuito,x ɔ meá ,phibitioné,mihi nó nocet vt de homi. Petrus.iij. q.iij.qa presulatos. Jdé si me ignoráte,de simo.nobis.x.c. de regularibus. Sz si turbata ɔsciétia sit,puta qr expresse cōsensi nec contradixi,imputabiť.ar.de simo. Matthe. Jmmo et dnt qdá qd si sciés contractum de morte habitū non reuelaui, non sum irregularis,qr homicidiū nó cómisi facto,mandato, consilio,vel defensione.l.di.si quis viduá.x de homi. Petrus. Alij dicunt contra, si credidi qd nó obstáte mea prohibitione mei intuitu interficeretur.x hoc est tenendū. Nam in tali casu tenebar reuelare illi contra quem contractum est.

19 Trigesima regula.†Si aliquis vadit ad interficiendū aliquez,

7 tu ei scienter consentias, nõ tñ eum incitas ad homicidium p petrandum, nec cum eo sup h aliqua verba habuisti, vel si habuisti, semp ex animo h ei dissuasisti, sed cũ nollet tibi acquiescere, timens de ipso eum associans eo pposito vt si forte eum qs inquireret, defendas, 7 tũc homicidiũ ppetrat, vere irregularis es, fm Hosti. ad qd facit de homi. sicut dignũ. §. illi qui.

¶ Trigesimaprima regula. Clericus ministrans arma pugnãtibus, si aliquis interficit irregularis est ar. xxiij. q. j. nisi bella. c. fi. nomine aũt armox intelliguntur fustes, lapides, ligna 7c.

¶ Trigesimasecũda regula. Judex ecclesiasticus põt hortari brachiũ seculare cõ violentos, 7 hereticos, vel paganos, non vt occidat vel mutilet, sed vt de terris fidelium expellant, nec etiam est irregularis si aliqui hincinde sunt occisi. xxiij. q. v. de occidẽdis. 7. xxiij. q. iij. maximianus, imo fm Inn. de homi. petitio, lz aliquis in bello iusto aliquos pcusserit, si tamen inde nullus est mortuus, non fit ex hoc irregularis. Jdẽ si quis accedit ad bellum iustum cã pacificãdi, vel ex alia iusta cã, lz ex eius presentia aliquod robur accrescit suis, vel timor incutiat aduersarijs, nõ est sibi iputãdũ, dũmõ dolus, 7 ẽt lata negligẽtia absit omnino,

20 fz Guil. ¶ † Trigesimatertia regula. Clericus q interest iusto, vel iniusto bello in armis vel sine armis, si aliqui sunt hincinde interfecti, irregularis est, lz ipse non occidat lib. dist. si quis. xiij. q. iij. porro. xxiij. q. vlti. quicunqz. s. q. j. c. fi. ¶ Trigesimaquarta regula. Clericus defendens se vel suos, lz tũc ex defendentibus aliquis interfectus est ex aliqua parte, nõ est irregularis, vt illi qui non interfecerunt, nec interfectores adiuuabant, nõ sunt irregulares, lz voluntatem occidendi habuissent, qr lex promotionis factum requirit. xv. q. j. si quis non iratus.

Trigesimaquinta regula. Clericus i bello iusto qui non ad occidendũ, sed ad defendendũ gerit, ministrans sagittã ballistario suo ad sui defensionem, si ille balistarius aliquem interfecerit, lz ille clericus non intẽdebat qd ipse aliquẽ interficeret, sed qd illos detinuisset, 7 sua defendisset aut recupasset, nõ est irregularis, fz Guil. Jdẽ dicit de illo qui i bello iusto ppositus fuit exercitui, 7 sumptus facit, 7 cũcta disponit, si forte euz contingat lanceas, vel sagittas emere 7 ministrare, 7 ad exercitũ, vel ad custodiã castri mittere, vel si hortaf ad currẽdũ post hostes, vt eis preda hoim, vel aialium auferaf, 7 tũc forte aliquis interficeretur, dũmõ solũ intẽdit ad recupatioñe prede, nõ ad vindictam,

21 talis. n. cã remota non nocet. ¶ † Trigesimasexta regula. Qui mulieri facit ne ccipe, vel generare, vel post cceptũ parere possit, 7 qui pregantẽ mulierẽ percutit, ita qd facit abortiuũ, si fetus iam fuit viuificatus, irregularis est. Sz si nodũ fuit viuificatus, solũ mortaliter peccat. de homi. si aliqui. ij. q. v. cõsueuit. vel si pbabiliter dubitat, vel credit an sit mortuus vel viuus fetus ex illa pcussione, vel vtrũ cceptus fuit animatus vel non in tali dubio dz a pmotione, 7 a ministerio abstinere, nec piculo se cõmittere. Si vero leuẽ, vel temerariã hz opi. deponat cam si põt. 7 sic poterit promoueri, 7 admistrare, alias non, ar. de senten. exc. inqsitio. 7 de simo. p tuas. ij. ¶ Trigesimaseptima regula. Lz clericus aliquẽ occidẽs p defensione rex suax irregularis est, de homi. suscepimus. vbi dr, post tunicã relinquenduz est pallium, 7 melius est rerũ iacturã pati qz pro seruãdis vilibus rebus, ac transitorijs acriter in alios exardescere, clericus tñ psonã ppriã defendẽdo, necessitate ineuitabili repellẽs vim vi, cũ moderamie inculpate tutele pcutiẽs aliquẽ, si inde mors seqf, nõ iputaf ei, vt no. de homi. significasti. ij. 7. ij. 7. c. interfe

22 cisti. vñ dicit Arc. xxiij. q. iij. c. j. † qd cleric⁹ ẽt interficẽ pt, vt si interficiaf. ar. de fur. c. ij. dũ tñ h faciat p psona ppria. hodie expresse in cle. si furiosus, ð homi. 7 dico psonã ppã, na secus ẽ secũdũ Joã. an. in nouella sup cle. si furiosus, de homi. si nõ valẽs euitare mutilationẽ, lz mortẽ possit euitare, mutilauit vel occidit aliquẽ inuasorẽ, 7 idẽ si aliter nõ valens saluare res suas, eũ occiderit q depotare volebat, secus ẽt fm glo. dicte clem. sup xbo suo. de illo q occidit illũ q occidere volebat prẽz, filiũ, ciugẽ, vel psonã cciũctã, quẽ aliter iuuare nõ potuit. Nõ putat Jo. an. quasi casus ille nõ includaf sub necessitate ineuitabili, Jntelligit aũt necessitas ineuitabilis fm Jo. an. ibidẽ sup versi. nõ valẽs, vt qr sngulatus erat vel sic arctatus qd fugẽ nõ poterat, nec clamore iuuari. Jntelligif autẽ cũ moderamine inculpate tutele si fiat ex incõtineti, nõ ex interuallo, 7 cã defensionis, nõ vltionis, 7 si equaliter se defendat sicut infestaf, vt si gladio pcutif, 7 ipse gladio pcutit, vl si ligneo baculo, 7 ipse ecõuerso baculo ligneo, aut ferreo baculo pcutif, 7 ipse ecõuerso ne aplius pcutiat ad mortẽ. Si aũt pcutiaf paruo ligneo baculo, a quo nõ timeaf mors, vel depilaf, vel p vestez trahif, 7 ipse repercutiens ferro occidit suũ inuasorẽ, irregularis est, qr nõ est moderamẽ inculpate tutele, debuit. n. se moderate tueri, 7 nõ excessiue vltra violẽtiã sibi illatã, aut si pcussus est semel, 7 sic dimissus est, nec vlterius se credit pcuti, si incõtinẽti repcutit, 7 occidit, irregularis est. Nã nõ dz occidere inuasorẽ ex quo ab eo nõ credebat se occidi, vñ excessit in moderatione, qr p vna pcussione nõ letali occidit. Hec

23 omnia colligunt in gl. c. significasti. ij. de homi. ¶ † Trigesimaoctaua regula. Prelatus spũalis hñs iurisdictionẽ tpalẽ i suo dñio, si fur vel latro deprehẽsus in furto, vel maleficijs adducitur ad pñtiã eius, 7 petif puniri iuxta cõdignũ sui excessus, nõ dz ipse psonaliter de h cognoscere, iudicare, aut sentẽtiare, sz dz h cõmittere suo pcuratori dõo ista verba. fiat iustitia, gñaliter, nõ descẽdendo spãliter qua morte sit moriturus. ne cleri. vl monac. c. vlt. li. vi. Nec p h ẽt est irregularis si sequaf sanguinis pena, vñ põt fieri spãlis cmissio sup tali casu, sz nõ expressa pena, fm Gof. Jdẽ tz Nouellator in. d. c. vlti. li. vj. Dicit tñ nouellator in nouella ibidẽ, qd si eps, vel platus mãdat notario suo vt i tali casu scribat cmissionẽ pcuratori, epi vt sup his faciat iustitiã, talis notarius ẽ irregularis, qd pbat ex eo, qr talis ñ hz facere qcqz ex offõ sue iurisdõnis, qd regrit illa decretalis. Sit g eps caut⁹ vt nõ inijciat laqueũ clerico, vñ cmittat istã iurisdõnẽ laico p seipsũ imediate, 7 p aliũ laicũ, ñ ãt p clericum. 7 scias qd h ñ solũ xitatẽ hz in plato hñte iurisdõnẽ tpalẽ rõne bñficij sz ẽt rõne pñmonij, fm Nouellatorẽ ibidẽ, 7 qd plus ẽ, dt idez qd ex quo clerici tales cãs sine metu irregularitatis pñt alijs delegare, satis vr qd si laicus talẽ iurisdõnẽ hñs, sz pbabilez, cãs sanguinis termiat, poterit h ñ obstãte ordinari, qr ñ fit irregularis ea rõne. caueat g plat⁹ cũ interrogat⁹ fuerit a iudice, ne rñdeat, malũ ẽ si ille malefactor remãserit ipunit⁹, nã tũc ẽẽt irre

24 gularis, vt de excef. pla. ex lrĩs. ¶ † Trigesimanona regula. Si iudex hñs latronẽ captũ qrit de aliquo pito qd debeat fieri de tali, 7 ille rñdet talẽ eẽ morte puniẽdũ, vel sic, iudex ãt secutus eius csiliũ, latronẽ punit ad mortẽ, irregularis ẽ cõsulẽs, qr fuit in culpa in casu q de facto nõ erat rñdẽd⁹, vt de excef. pla. ex literis. si tñ nõ est casus de facto, lz iudex qrit simplr qliter tales sint puniẽdi, 7 clericus rñdet qd ad mortẽ vel ad sanguinẽ, si rñdẽs rñdet qd ad mortẽ vel ad sanguinẽ, si rñdẽs rñdet fm verã iuris sniam vt expertus iuris csultus, nõ est irregularis, 7 maxime si ex iudiciũ, vt dicit gl. in. d. c. ex literis. Si ãt errãs in iure dixit, cũ tñ aliter iura disponant, irregularis est, vt colligitur p Guil. in specu. titu. ij. §. iuxta ppositionis. Si aũt q nõ reputaf Jurisconsultus, interrogatus rñdet nõ vt iurisconsultus, sz simpliciter dicit qd ð talibus sentiat, nec psumit qd iudex eius sequaf rñsionẽ, nõ est irregularis, ex quo non respondet ad casum qui sit de facto. Nã si consuleret ad casum de facto, irregularis esset, fm Ray.

25 **Quadragesima** regula. † Suspensus ab officio, celebrando fit irregularis. vt. xi. q. iij. si quis dãnatus. 7. c. si eps in cilio. 7 lz illi canones loquanf de excõicato scienter 7 in cõtẽptum clauium celebrante, hodie tñ idẽ irregularis est in suspensione a diuinis, vt de re iudi. c. cũ eterni, 7 de sen. exc. cũ medicinalis. lib. vj. 7 in h casu solus Papa dispẽsat, vt notauit Guil. in speculo. tit. ij. §. nũc de epox. ver. est inquã. Suspensus autẽ a beneficio tm, nõ fit celebrando irregularis, qr h nullo iure cauef, fm Jnnoc. de elec. cũ in cũctis. §. clerici. 7. c. statuimus, de ccel. pb. qr diuersitatẽ. Minori quoqz excõicatione pp pticipationẽ excõicati in locutione vel similibus ligatus, lz celebrãdo grauiter peccet, ñ tñ efficif irregularis, qr h nullo iure cauef, fm Jnn. imo si medio tpe postqz cõicat excõicato, celebrauerit, bene põt penitentia pacta sine Pape dispẽsatione celebrare, vt de cle. exc. ministri. c. si. xi. q. iij. si quis presbyter. Jnn. tñ 7 Host. dicũt quod tales nõ pp suspẽsionem a iure celebrare prohibenf, cũ nõ sint suspensi a iure, nec suspendendi, sed solũ pp peccatũ phibenf cũ fuerint suspẽsi quo ad deũ a sacramẽtis 7 a promotione. si. n. a iure suspẽsi essent, celebrãdo fierent irregulares per capi. cum eterni. de re iudica. lib. vj. 7 de senten. excõ. cũ medicinalis. eod. lib. vj. Ex quibus oibus fm Abba. in dictionibus suis. 7. c. si celebret 7c. de cleri. excõ. minist. quod celebrans in mortali peccato non incurrit irregularitatẽ post penitẽtiã 7 recõciliationẽ obtentam super peccato mortali, vel excommunicatione minori ex qbus celebrans poterit sine aliqua dispensatione superioris celebrare, nec obstant noua iura. s. c. cum eterni. de re iudi. 7. c. cum medicinalis. de sen. excommuni. lib. vj. que loquuntur de illis qui sunt ingressu ecclesie priuati, 7 a diuinis suspensi qd

si,qd nõ est in istis,cũ isti nec ingressu ecclesie sint priuati,nec ẽt a collatione sacramẽtorũ, sed solum a perceptione sunt suspensi.

26 **Quadragesima** Prima regula. † Notorius fornicator a iure suspẽsus celebrans nõ fit irregularis. sm Guil. in specu.titu.ij.§.iuxta propositionis. Nec obstat quod quidã dicunt qd quodlibet peccatũ notoriũ facit hominẽ irregularẽ,vt de tẽpori. ordinã. capitu. quesitũ.hoc enim verũ est si ibi nõ intelligitur irregularitas que reqrit pape dispẽsationẽ.vnde dicit Abb.vbi.s.qd in illa irregularitate quã qs incurrit ex notoria fornicatione,si i tali celebrat, potest eps dispẽsare post penitẽtiã,per.c.ac si.de lit.ↄtesta. ꝛ ita hodie seruatur. Et quãuis qdã nimis rigidi,vt Hosti.ꝛ Jnn.dicãt ↄtrariũ,tñ nõ sunt audiendi,qꝛ q nimis emungit,elicit sanguinẽ .iiij.dist.deniqꝫ.nec aduertas rationẽ illã quã dicũt. Omnis suspẽsus ab officio per canonẽ,celebrando fit irregularis. vt dr in. c.cũ clerici.de re iudica.ꝛ.c.cũ medicinalis.de sent. excõicatio. lib.vj.sed talis est fornicator notorius,vt pꝫ in.c.quesitũ. de cohabi.cleri.ꝛ mu.ꝛ.xxxiij.distinctio.pp hoc.ergo efficitur irregularis celebrãdo. Ad hoc respõde audacter sm Franc. de ȝaba.

27 in.c.vestra.ꝛ.c.quesitũ.de coha.cleri.† qd suspẽsus a canone celebrans,tũc solũ incurrit irregularitatẽ qñ p modũ sententie fit a canone suspẽsus,vt in.d.c.cũ eterni.li.vj.Sic autẽ nõ est in fornicatore notorio ꝛ simoniaco,qꝛ nõ p modũ sñie, sed enunciatiue dr a canone qd sint suspẽsi.vt pꝫ in.c.quesitũ.de cohabi.cleri. ergo celebrãdo nõ fiunt irregulares.de sen.excõica.lib.vj.Tenet ergo sm Franc.qd si in canone penã imponẽte dr qd talis sit suspẽsus ab officio,vel dr,suspẽdimus talẽ ab officio si hoc fecerit, tũc taliter suspẽsus celebrans fit irregularis,vt in.d.c.cũ eterni. Sed si dr a canone penã approbãte vel enunciante, seu recitante aliquẽ eẽ suspẽsum, sicut dr de fornicatore notorio in.c.quesitũ. vbi tñ recitat notoriũ fornicatorẽ eẽ suspensuꝫ, talis celebrãdo nõ fit irregularis. Pro isto dicto est famosissimus ille doctor Guido de baysio, Archidiaconus nuncupatus.xxxij.di. ad hec vero.vbi ipse no.in fi.glo.que incipit,istud intelligit, quod notorius fornicator nõ est principaliter suspẽsus a canone, sed a deo, qd pꝫ ex eo qꝛ ꝙ cito penitet,licite celebrat.de cohabi.cleri.c.vlti.lꝫ in odiũ criminis p canones aliqd sit additũ,quoad vitationẽ eoꝝ,vt.s.nõ audiatur ab eis diuina.vt in.c.vestra.ꝛ in.c. tua. de cohabita.cleri.xxxij.distin.nulla.ꝛ capi.preter hec. ꝛ hoc sm Jnno.lꝫ Host.notauerit ↄtrariũ in Speculo.titu.ij.§.iuxta propositionis.ꝛ.§.nunc de episcopoꝝ.versi.xxvi. ꝛ hanc viam tanquã mitiorem puto complectendam.

28 **Quadragesima** Secũda regula.† Suspẽsus a canone nõ pp crimẽ, sꝫ pp aliquẽ defectũ,vtputa illegitime nati ꝛ corpore vitiati,nõ incurrunt nouã irregularitatẽ si ante obtẽtã dispẽsationẽ celebrẽt,sm Guil.in specu.tit.ij.§.iuxta propositionis.ver.porro. ꝛ idẽ not. per Archid.lvj.dist.apostolica.in principio. ꝛ hoc seruat curia, qꝛ qñ dispẽsat cũ talibus,simpliciter dispẽsat super defectu.nulla facta mẽtione de irregularitate,qꝛ nullã incurrunt.lvj.distinc. apostolica.ꝛ.c.cenomanensem.de filijs presbyterorũ.veniẽs.Jõ dicit intelligẽdũ eẽ speculatorẽ de illis q pp infamiã suspẽsi sunt a canone,sicut sunt illi,quoꝝ crimina sunt notoria,ꝛ q ẽt post peractã penitẽtiã celebrare pp scãdalũ ꝛ infamiã ꝓhibenꝛ,vt in.c. fi.de cohabi.cleri.ꝛ mu.ꝛ de ho.et literis.c.fi. ꝛ tñ añ dispẽsationẽ celebrãdo.nouã irregularitatẽ nõ incurrunt,qꝛ hoc nõ inuenitur iurꝫ cautũ sꝫ Guil.i Spe.vbi.s.ꝛ Arch.lvj.di.apostolica.ꝛc.

29 ¶ † Quadragesimatertia regula. Suspẽsus a ↄfessionibus audiẽdis,celebrãs añ recõciliationẽ nõ efficiꝛ irregularis. sꝫ Guil. qꝛ hoc nõ inuenitur iure cautũ.xi.q.iij.§.euidẽter. De hac suspẽsione hꝛ.xxvi.q.j.ꝛ.v.q.vi.p totũ. ¶ Quadragesimaquarta regula. Recipiens bñficiũ in irregularitate, impetrata absolutione super irregularitate, nõ indiget alia dispẽsatione sup bñficio obtẽto,sꝫ Ray.ꝛ Guil.in Spec. Caueat tñ quilibet ne in peccato mortali,vel suspẽsione bñficiũ recipiat.vñ securius est vt talis ↄfiteat ante receptionẽ,ne collatio sit vitiosa,sm Guil.in.c. si celebret.de cleri.excom.mini. Lꝫ hoc sit pdurũ, est tñ vez pp rõnẽ ibi positã,qꝛ scꝫ eligi nõ põt in peccato mortali ad illa a quorum pceptione a sanctis patribus ẽ priuatus. Verũ ñ Abb.ibi moderaꝛ hoc,dicens qd si cui existenti in occulto collatũ sit,sed ipse recipit illud post peractã penitẽtiã,poterit retinere.allegat de tẽpo.ordi.quesitũ.de sent.excom.c.vlti. Sed pp peccatũ enorme, vtputa pp homicidiũ,ipso iure pdit bñficiũ,vt no.per Archi.l. dist.studeat.que incipit in gl.hic dispẽsat.vbi dicit glo. qꝛ de iu-

30 re dꝫ eo carere.qd exponit Archi.per sñiam,nõ ipso iure. † Nã homicidiũ nõ inducit ipso iure priuationẽ beneficij, sꝫ Bernar. cõpost.qui ita notauit de electione.qd sicut.in gl.j.§.si vero.ver. alia aũt. Et idẽ sentit Jnn.dicens qd in homicidijs irregularibꝰ cadere põt ius cuiuslibet dignitatis,qꝛ ẽt iuste habent eam si cũ eis fuerit dispẽsatũ. Et etiã sine dispensatione iuste tenent predicti dignitates suas quousqꝫ renuncient,vel deponant,sm Jnno. qui ita notauit de excessibus prelatorum.c.cũ in princip. Cõtra tñ istud dictũ faciunt multa iura,vt de clerico pugnante in duello.c.henricus.in fi. Jtẽ.lv.dist.si euangelista.versi.in loco.cũ dispensatio requiratur vt homicida beneficiũ recipiat,videtur secus de iure cõmuni. Jtem cum homicida ministrare nõ põt etiã post penitẽtiã sine dispensatione.de tempo.ordi.qꝛ suspensus est a beneficio qd datur pp officiũ.ꝛ sic etiã accedit.lxxxi.dist. eos. ꝛ notatur de consuetu.cũ dilectus in gl.suspensus enim. Tu dic breuiter qd hic nulla est ↄtrietas. Nã Bernar.ꝛ Jnn. intelligũt qd homicida iuste tenetur ꝛ recipit beneficiũ quousqꝫ deponitur per sñiam. Jura aũt in ↄtrariũ inducta dicunt qd dꝫ carere ꝛ priuari bñficio de iure,qꝛ de iuris rigore est inhabilis ad illud. Nõ tñ hoc negat quin hoc fiat per sententiam,ꝛ sic idem sentiunt.

31 **Quadragesima** Quinta regula. † Presbyter excõicatus,vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis, administrans in ordine Acolythatus,efficitur irregularis,secundum Guil. Secus si tantum a missarum celebratione fuerit suspensus.

¶ Quadragesimasexta regula. Clericus in minoribus constitutus excõicatus ministrans sacerdoti ad altare portãdo aquã,lumen ꝛ alia similia,nõ est irregularis,sm Guil. Jdẽ putat de presbytero,diacono ꝛ subdiacono, Ratio, qꝛ ista nulli ordini sunt annexa,cũ ꝛ per laicos literatos expediantur.

¶ Quadragesimaseptia regula. Eps suspẽsus a põtificalibꝰ,celebrãdo i eis ñ fit irregularis,qꝛ põtificalia ñ sũt õ ſba, sꝫ Guil.

32 ¶ Quadragesimaoctaua regula. suspensus ab ingressu ecclesie si in ea celebrat,irregularis est,ꝛ si in tali suspẽsione decedit, nõ sepelitur in cemiterio,vt de sñia excõicationis.is cui.lib. vi. Notat tñ Nouellator in nouella qd põt in ecclesia audire diuina sine metu irregularitatis, sed non sine peccato,lꝫ Hugo ꝛ Ray. aliud notauerint,quorũ opinio refutatur per modernos.

¶ Quadragesimanona regula. Excõicatus vel suspẽsus baptiȝãs solẽniter i suppellicio ꝛ stola publice,irregularis efficiꝛ, sm Guil. Secꝰ si aliter.s.simplr baptizat, ꝛ maxime in necessitate.

Quinquagesima regula. qcũqꝫ nõ põt ꝓmoueri ad ordines sine dispẽsatione,nec ẽt ad honores,ꝛ qcũqꝫ ẽ ineligibilis,irregularis est sꝫ Guil. Jdẽ itellige õ oibꝰ casibus q ipediũt ꝓmouẽdos,vel deyciũt iã ꝓmotos,vel q penã depositionis merenꝛ. Vñ regulare ẽ qd qcũqꝫ post peractã pñiam nõ habẽt ordinis executionẽ, irregulares sint,sicut homicide.l.dist.§.j.extra de simo.tanta. Jtem excõicatus,interdictus,suspensus,in cõtẽptũ clauiũ se faciẽs ordinare de sen.excõ.cũ illoꝝ. Jtẽ si ẽt psumit celebrare.xi.q.iij. si qs de vi.ꝛ ho.cle.vt clericoꝝ.§.si qs igiꝛ. Jtẽ violãs interdi-

33 ctũ.de exc.pla.tãta.† Jtẽ falsarius literaꝝ Pape.de cri.fal.ad falsarioꝝ.§.j.talis tñ sꝫ Jnn.si occultus est,post absolutionẽ, ꝛ penitẽtiã põt ordinari, qꝛ nullo iurꝫ caueꝛ qd sit infamis ipso iure. Jtẽ hereticus de purg.cañ.iter sollicitudines,vel exhibẽtes hereticis sacra,de here.excõ.§.si vero. Jtẽ sodomita.de exc.pl.clerici. Jtẽ psbyter denudãs ↄfessionẽ õ pe.ꝛ re.oes.c.fi. Jtẽ incorrigibilis in ↄtumacia pseuerãs.de do.ꝛ ↄtu.veritas.§.fi. Jtẽ notoriũ crimẽ de iure vel facto.de tẽp.or.c.fi. Jtẽ vtẽs officio assasinoꝝ,vl defẽdẽs,receptãs,occultãs eos,lꝫ more nõ seqꝰ inde. õ ho.p hu.li.vj. Jtẽ apostata.õ aposta.c.fi. Jtẽ schismaticꝰ õ scisma.c.j. Jtẽ itrusus volũtarie p ptãtẽ secularẽ.vij.q.j.factꝰ. õ ele. qs. Jtẽ oẽ crimẽ ꝙ ipso facto iducit ifamiã ciuilẽ.ij.q.vij.§.porro. Jtẽ infamia dscẽdẽs ex delicto p sñiaꝫ declarato,qꝛ pena pt demi culpa pmanẽte.ij.q.iij.§.hic colligiꝛ. Jnfamis.n.est irregularis,siue infamia sit iuris, siue facti, vt de accusationibus oi-

34 potẽs. de testibus testimoniũ. ¶ † Quinquagesimaprima regula. Excõicatus maiori excõicatione siue ab hoie siue a iure, scienter durã.excõ.celebrãs sp fit irregularis,ꝛ est deponẽdus.õ cle.ex. mi.latrones. Secus si ignorãter,vt eo.ti.c.aplice. Si aũt dubitaret ꝓbabilr de sñia excõ.presertim qñ ↄscius est de culpa sua pp quã iuste potuit excõicari,nesciens tñ exponit se discrimini, ꝛ celebrat cũ sit excõicatus,irregularis est, ꝛ indiget dispẽsatione Pape.secundũ Guil.vt in.d.ca.apostolice. Crassa autẽ ignorãtia in talibus iudicatur,vt si citatus perẽptorie nec iuit nec misit ad terminũ,ꝛ sic celebrat,licet nihil de excõicatione sciat.

35 **Circa pmissa** sciẽdũ † ꝙ suspẽsus a iudice siue ad certã diẽ,siue perpetuo siue quousqꝫ

peniteat, semper si celebrat, est irregularis, qr talis nõ deberet celebrare nisi prius sententialiter absoluatur, sicut snia suspẽditur. In vltimo tamen casu quidam contradicunt, vt .ij. questione .v. presbyteris. vbi dicitur qđ talis ad arbitrium suspendentis facere dz, ⁊ si ante absolutionẽ celebrat, irregularis est, ⁊ idẽ de re iudica. dilectus. de excessi. prela. apostolice. Suspẽsi vero a deo, vt sunt oẽs peccatores celebrãtes in peccatis, nõ fiunt irregulares, lz peccent, nisi celebrent in criminalibus, vt homicidio, in simonia, ⁊ similibus, ⁊ in quibus ẽt acta penitentia executio interdicitur, vt .s̃. dictũ est.

36 † Suspensi aũt ab officio a canone pp crimen, si celebrant, irregulares sunt. Et hoc intellige si suspenduntur a canone penam imponente, nõ aũt approbante, vt in .c. cũ eterni. de re iudica. lib. vj. qr ẽt in minori excõicatione existens suspensi sunt a canone nõ imponente penã. sed approbante, ⁊ ꝙ cito penitent, possunt celebrare, de sentẽ. excõ. nuper. vnde potius dicitur suspẽso dei ꝙ canonis, ẽm Guil. Et nota ẽm Jo. and. in cle. j. de decimis. in gl. super verbo, donec. quod cum aliquis suspenditur donec satisfecerit, sufficit iudicis declaratio super satisfatione sine alia absolutione. In excõicatis vero est necessaria absolutio post satisfationẽ. Cõcordat ad hoc glo. Joan. and. in. sepe qr. de elec. lib. vj. super versi. donec plene. vbi dicitur quod illi qui occupant bona ecclesiarũ vacãtiũ ⁊ ea distrahunt, tandiu sunt a beneficijs, ⁊ officijs suspensi, donec ea plene restituerint, ipsis autez restituentibus ipso iure sine alia sententia restituti erunt, vt notauit Jo. and. lxxxj. distinctione. si qui. Preterea sciendũ est quod secũdũ glo. xxvj. distin. deinde. infamia ⁊ irregularitas contracta ante baptismum tollitur post baptismum, ⁊ hoc si prouenit ex ꝓprio delicto, qr dona baptismi sunt sine omni penitentia ⁊ satisfactione, vt de ꝯsecratione distinctione quarta. sine. Si enim peccatum non deletur quantum ad infamiaz, adhuc post baptismũ obesset, qđ negat Ambrosius. xxvj. dist. j. vnde si aliquis occidit mille homines añ babtismũ, omnis infamia, ⁊ irregularitas tollitur, vt quinquagesimaprima dist. si quis post acceptũ. vt patet de Paulo, qui ante baptismũ fuit homicida, ⁊ tamen postea factus est apostolus, vt .l. distin. §. econtra. Huic tamen dicto aduersantur doctores. nã Archidiaconus in dicto capi. deinde. dicit

37 † quod bene infamia ex quo non descendit nisi ex peccato, deletur in baptismo, sicut ⁊ peccatũ, sed non irregularitas que non fundatur super peccato. vnde ita irregularis est qui occidit cum peccato, sicut qui occidit sine peccato, vt iudex. ne clerici, vel monachi. c. sniam. ⁊ bigami ⁊ corpore vitiati. ⁊ ita ipse Inno. notauit de homic. presbyterũ quod homicidiũ ante baptismũ, siue ex officio, siue ex voluntate fecerit homicidiũ, nõ est post baptismũ irregularis quia omnis sequela peccati deleta est. Sed Goffre. de conuersione infideliũ. c. j. notauit qđ peccatum ⁊ sequela peccati bene delentur in baptismo, sed non defectus, siue impedimẽtum. Prima via cõmuniter approbatur. Specu. tamen in ti. de dispensationibus. §. iij. versi. is autem. videtur declinare ⁊c.

SVMMARIVM

1 Uniuersitas, seu collegium nec debet nec potest excõmunicari.
2 Excommunicatio non est infligenda nisi monitione premissa.
3 Episcopus in quibus casibus dispensare possit super irregularitate ⁊ alijs defectibus.
4 Episcopus dispensare potest in his in quibus peccatuz mortale est secundum legem diuinam.
5 Episcopi nõ habent opus doctore, qr ipsi aliorũ sunt doctores.
6 Scriptura sacra spumeum sapientie horret ambitum.

Cautele circa predicta obseruande.

1 Prima cautela est. † Episcopus ⁊ quilibet iudex nõ põt neq debet excõicare vniuersitatẽ, vel collegiũ, ⁊ hoc ideo ne innocentes puniant cũ nocentibus, vt dicitur in .c. romana. de senten. excõ. lib. vj. Interdici tñ pñt innocentes cum nocentibus. de spon. non est. ⁊ hoc ideo qa ibi non est tantũ periculũ anime sicut in excõmunicatione, que ẽ eterne mortis damnatio, per quã qs traditur sathane, vt .s̃. dr̃.

2 † Secunda cautela. Caueat iudex ne ferat sententiã excõmunicationis nisi premissa monitione. si tñ hoc fecerit, lz snia sit iusta, tñ punitur lator pena .c. sacro. de senten. excõ. s. suspẽsione ab ingressu ecclesie intra mensem. Tertio caueat ne ferat sniam excõmunicationis, suspẽsionis, vel interdicti pro futuris delictis, puta si tale qd fecerit, nec pro presentibus, sub ea forma, si ĩ illis intra talẽ terminũ minime satisfecerit, vt in .c. romana. de senten. excõ. lib. vj. Unde ẽm Jo. an. in nouella super d. c. valde ridiculosuz eẽt si diceret prelatus, excõmunico Petrũ si furtũ fecerit, si adulteriũ cõmiserit, cũ tñ ad talia paratus sit vel suspectus, si tñ mora, causa, vel culpa precessit, bene põt excõicari sub illa forma. Exẽplũ, vt quia de mora ꝯdẽnatus in actione personali nõ soluit intra quatuor menses, vt debuit, postea iudex dz ꝓcipere vt soluat intra certũ tp̃s, alias sit excõicatus. hic eniz mora precessit. Similiter de culpa, vt qr negligentes fuerunt clerici in diuinis officijs dicẽdis, poterit iudex dicere. Excõmunico omnes qui nõ intererunt canonicis horis. hic enim culpa precessit. Similiter de offensa, vt in coniugato qui tenuit concubinã, separetur ab ea ne excõmunicetur si vlterius redeat ad ipsaz. Alias preter istos casus iudex nõ dz ferre sniam excõicationis sub certo termino ⁊c. vnde male faceret si statim post condẽnationẽ factã in persona iudex preciperet intra certũ tp̃s ferẽdã sniam excõicationis, cũ tñ nõ precessit mora. Et in hoc sepissime iudices nostri tp̃is excedunt modũ. Ideo hec dixi pro gñali doctrina.

3 † Circa dispẽsationẽ predictarũ censurarũ est sciẽdũ qđ licet ẽm quosdam doctores ep̃s nõ põt dispensare super irregularitate ⁊ alijs defectibus nisi vbi expresse sibi a iure ꝑmittit ẽm Guil. nazonem. Goffre. Jo. de deo. ⁊ Inno. (alias secundũ istos episcopus dispensans in casibus sibi a canone expresse nõ ꝑmissis, videtur impugnare canones, vel eos tollere) tu tamen dicas ꝙ vbicunq expresse a canonibus potestas dispensandi non prohibetur episcopis, episcopi possunt dispensare. Et hoc dictum per doctores communius approbatur. Ita dicunt Joan. Lauren. Hugo. Tanc. Bern. ⁊ Guil. in Specul. titu. de dispen. §. nunc de episcoporum. ⁊ ille famosissimus doctor do. Archid. l. distin. de premissis. vbi late prosequitur istam materiam, improbando opinionem contrariam, qui etiam dicit dñm suum Host. dixisse

4 † quod in his in quibus peccatum mortale est secundũ legem diuinam sicut in furto, rapina, vt. xiiij. q. quinta, penale. dispensare non põt nec etiam papa, vt quidam dicunt, nisi penitẽtiam agant, ⁊ restitutio fiat. de vsu. cum tu. ⁊. xiiij. q. v. si quid. ⁊. c. multi. ⁊ ea. q. vj. si res. In his vero in quibus peccatũ mortale est sz ius positiuum, ⁊ vbi est episcopis, vel inferioribus a papa interdicta dispẽsatio, nullus dispẽsat nisi solus Papa, vel is cui specialiter cõmiserit. Si vero nõ est interdicta potestas dispẽsandi, tunc potest. Hec Archi. Pro ista snia faciunt multa iura, vt de here. excõicamus. §. sane. de sentẽ. excõ. nuper. ⁊. c. a nobis. ⁊ c. cum illorũ. ⁊ de spõ. cũ apud. xvj. q. j. sunt nõnulli. ff. ex qb. ca. maiores. l. necnõ. §. j. nã ⁊ apostolus dicit. Omnia mihi licẽt. xj. qđ. j. aliud. Ex his pz ꝙ lata sit potestas episcoporuz, qr omnia possunt nisi expresse prohibeantur.

Sunt aũt multi casus in iure expssi in quibus eis ꝯcedit auctoritas dispẽsandi, quos lucide scripsit Guil. in Spe. iuris. de

5 qbus hic supersedere cẽsuit scribẽtis sedulitas † sciens qr epi nõ egent vt quis eos doceat, sz ipsi aliorũ sunt doctores. j. q. vij. cõuenientibus. presertiz cũ presentis opusculi pncipalia intẽtio fuerit simplicibus simplicia tradere rudimẽta nõ perfectis subtilia, vt cũ ap̃lo lac potũ daret, nõ escã paruulis. pp qđ ẽt stilus eiusdez nõ in doctis aut persuasibilibus humane sapiẽtie verbis, sz in doctrina spũs excurrit, eo qđ iuxta Isidorũ de sum. bo. li. iij.

6 † Horret sacra scriptura spumeum sapiẽtie ambitũ. Ignoscant igit̃ doctores sup stili ⁊ mãe ruditate, q̃ nõ ipsis, sz simplicibus dirigit̃. Grati sint simplices, quorũ ꝓfectui presens opusculũ destinatur. Sz ⁊ ipsi reuerẽdissimi patres ⁊ dñi archiepi, epi, ceteriq prelati, doctores ⁊ magistri si qua bñ scripta in presenti tractatu inueniãt, approbare dignent̃ gratiose. q̃ vero dubiosa, vndosa, aut perplexa. declarẽt, dilucidẽt ⁊ interpretent̃. Insuper q̃ minus bñ posita fuerint, corrigant ⁊ emẽdent, occupationi potius ꝙ ignorantie ascribentes. Testis eñi deus est, ⁊ Angeli eius me grauibus ⁊ arduis nõ solũ diuersis, verũ ẽt sibi inuicẽ aduersis ꝑ tũc occupatũ fuisse negotijs, ⁊ nisi pia duxisset manũ sedulitas, nisi diuine gratie miseratio aium lacessitũ cõfortasset, nequaꝙ naufragiosa imbecillis animi cymba ꝓprijs conatibus sub anhelo pectore salutarẽ euecta fuisset ad portũ. Hortor postremo vt quisquis ista legeris, mei peccatoris recorderis, exorans dñm vt nõ tã pro industrioso labore ꝙ pie mentis deuotione ⁊ bone voluntatis affectu quo cunctis christi fidelibus proficere conabar, mercedez perpetuam oibus fideliter in vinea sua laborãtibus promissam largiri dignetur tempore oportuno.

FINIS

Tractatus solennis et quotti/dianus de irregularitate Beati Antonini Archiepi/scopi Florentini Decretorum doctoris consu/matissimi, feliciter incipit.

SUMMARIUM

1 Irregularitas quid sit.
2 Irregularitas quando contrahatur ex indebita celebratione, vel ordinis executione.
3 Officia minorum ordinum licite ab illis exerceri possunt qui nõ sunt in illis ordinati.
4 Subdiaconus quando possit epistolam cantare et quo habitu.
5 Irregularis qñ efficiatur clericus excommunicatus celebrans. Irregularis non efficitur qui in minoribus constitutus exercen/do suum officium cum solennitate cum excõicatus est.
6 Irregularis non est celebrans qui quo ad se tm̃ est suspẽsus.
7 Irregularis quando fiat celebrans, quando est suspensus ab ho mine quoad se, et quoad alios.
8 Quid de suspenso a canone.
9 Irregularis qui est suspensus ob celebrationem, licet non sit su/spensus ꝓ irregularitatem, nouam irregularitatẽ nõ incurrit.
10 Irregularitatem non incurrunt illi quorum crimina sunt noto/ria qui post penitentiam celebrare prohibent̃, si ante absolu/tionem celebrant, et nume. seq.
11 Irregularis indispensabilis efficitur nisi per papam qui celebrat ante penitentiam.
12 Ordinatus ante legitimam etatẽ ab executione ordinis suspen/dendus est.

Capitulum. j.

Irregularitas
1 † sic diffinitur a speculatore, ꝙ ẽ no ta seu impedimentũ canonicũ ex fa cto, seu defectu ꝓueniens, qua qs ꝓhibetur ad ecclesiasticos ordines ꝓmoueri, et in eisdẽ ministrare. Ir/regularitas ꝯ̃hitur multis modis et
2 causis, † et ad sciẽdũ qñ qs efficit̃ ir regularis ex indebita celebratione vel executione ordinis, Jo. cal. po/nit talẽ distinctionẽ. Celebrãs aut vtens offõ ordinis aut est fe/mina, aut ẽ masculus. Et si est mulier, siue laica, siue religiosa nõ efficit̃ irregularis, qꝛ cũ n sit capax ordinis clericalis n cadit in eã irregularitas, ꝓ quã qs ipeditur in ordine, vel ordin s et c celebrare. sumit̃ hec ratio. ex. c. debitũ. de bigã. xxxij. q. v. hec imago. Si ergo mulier excõicata vel interdicta vel in loco inter dicto vel indebite tractet officia sacra, temere agit et puniri dꝫ. ꝺ pe. et re. noua. non tamen est irregularis. Si est vir, tunc aut est furiosus, aut sane mentis, et si furiosus ꝑ quamcunqꝫ celebra/tionẽ nõ efficit̃ irregularis nec peccat. Idẽ de infante. in cle. si fu riosus. de homi. Si sane mẽtis, tũc aut talis est laicus, aut cleri/cus. et si laicus est et cũ solẽni apparatu alicuius ordinis celebra/uit. s. exequẽdo actũ alicuius ordinis, siue quersus sit alicuius re ligionis siue secularis, lꝫ hoc sit rigorosũ, vr̃ ꝙ sit irregularis. ꝺ cle. nõ or. mi. c. j. nec cũ tali vt valeat ꝓmoueri alius ꝙ̃ papa pt dispensare, sicut et cũ ordinato et suspẽso celebrãte alius ꝙ̃ papa nõ dispẽsat, ergo idẽ est in isto casu, nõ tñ hoc vr̃ intelligẽdũ ꝺ or
3 dinibus sacris et apparatu. † nã officia minoꝝ ordinum licite fm̃ Tho. in. iiij. et alios doc. pñt exerceri ẽt ab illis q nõ sunt ordina ti in ipsis. Si aũt hoc agit sine solẽni apparatu, talis nõ efficit̃ ir regularis. Si vo est clericus tunc aut celebrat in ordine quẽ nõ habet aut in eo quem habet. et si primo modo hoc agens in or/dinibus sacris est irregularis.
4 De subdiaconatu † tñ dicit Gail. ꝙ si est in minori bus põt cãtare epistolã dũmõ sine solẽ/nitate. Et addit Inn. ꝙ est hoc licitũ qñ deest subdiacon⁹, et tũc ẽt cantet sine ornamẽtis subdiaconi, lꝫ solennis apparatus sub/diaconi vr̃ eẽ manipulus. Dicit ẽt Pet. ꝺ pa. in. iiij. ꝙ tunicellã lꝫ ẽt nõ subdiacono portare, qꝛ nõ est ei propria vestis sicut ma/nipulus quem nullus inferior subdiac. portare dꝫ. hec Pe. Un de si talis cãtet epistolã cũ tunicella sine manipulo tñ, et non por/rigendo calicẽ diacono vel sacerdoti, quod est ꝓpriũ offm̃ eius et principalis actus ordinis tal. et vbi est ꝯsuetudo ꝙ ẽt in mino/ribus cãtet epl̃am illo mõ nõ vr̃ irregularis. Secus aũt vbi cuꝫ manipulo et porrigẽdo calicẽ. vel vbi nõ ẽ mos ꝙ cãtent nisi sub diaconi. De alijs ordinibus nõ superioribus non est qõ, qꝛ sine
5 dubio incurritur irregularitas. † Si vero clericus celebrat in ordine quẽ hꝫ, tunc aut est excõicatus maiori, vel celebrans vel officiũ exercens in loco interdicto ab homine vel a iure, aut ẽ su/spẽsus. Si primo modo tunc in vtroqꝫ casu efficitur irregularis et indispẽsabilis nisi ꝑ papã. de sen. excõ. c. is q libr. vi. Dicit ta/men Guil. ꝙ in minoribus ordinibus ꝯstitutus ministrando, seu exercẽdo officiũ suũ, et cũ solennitate, cum est excõicatus, nõ effi/citur irregularis, qꝛ illa duo ca. si qs eps. j. et. ij. et. xj. q. iij. non lo/quunt̃ de eis, et pene sunt restringende. Secus de subdiacono, sed sine solẽnitate legendo epl̃am subdiaconus, vel diaconus vl̃ presbyter excõicatus, credũt quidã ꝙ nõ incurrant irregularita tẽ. Si aũt clericus ẽ suspensus sumẽdo stricte suspensionẽ. s. quo
6 ad se, et quoad alios † nã q ẽ suspẽsus quoad se tm̃ puta ꝑꝑ mor tale qõcũqꝫ, vel ꝑꝑ minorẽ excõicationẽ, vel ꝑꝑ iniunctionẽ a cõ fessore, talis celebrans nullã irregularitatẽ incurrit vt. s. dictũ ẽ. Sed suspensus quoad se et alios, aut est suspensus a canone, aut ab homine. Si ab homine seu iudice, tunc aut ignorauit ignorantia probabili, et tunc non efficitur irregularis, aut igno/rantia crassa et supina, et tunc est irregularis. et multomagis si sciuit se esse suspensum, et hoc quomodocunqꝫ sit suspensus si/ue sit suspensus simpliciter, siue ad tempus determinatuꝫ vel nõ determinatum. etiam si ratione defectus vel infamie puto talem durante suspensione celebrantem esse irregularem, nec posse se/cum dispensari nisi per papaꝫ. ad hoc. xj. q. iij. si quis presbyter. ij. q. quinta. presbyter. de senten. excommuni. cum medicinalis.
7 lib. vj. † Si vero est suspensus a canone tunc aut ratione crimi/nis aut ratione defectus aut ratione infamie vel scãdali. Si pri/mo modo, tunc aut simpliciter est suspensus, et sic celebrando est irregularis. vndecima, questione tertia, si quis episcopus. Aut est suspensus ad tempus determinatuꝫ. et sic interim celebran/do est irregularis. Aut ad tempus indeterminatum, et tunc aut cum conditione ꝙ satisfaciat, aut cum conditione donec peni/teat. Si cum conditione donec satisfaciat, vt. lxxxj. distinctio. si qui sine. et c. seq. de coha. cle. et mu. c. sicut. et in cle. de deci. in. c. j. cum sim̃i. Et tũc licet quidam contradicant puto si sic suspensus ante absolutionem celebrat est irregularis, qꝛ in hoc factum iu/dicis est necessarium vt habeatur pro absoluto, vt dixit de eta. et qualita. ordi. c. cum bone. et si cũ factum hominis sit necessariũ sequitur ꝙ quoad suspensionẽ dei, canõ aliquid addit, vt in. d. c. de cohabi. cleri. et mulie. Si vero est suspensus cum conditione donec peniteat, vt extra de elec. c. osius, et tunc est equũ tenere ꝙ interim celebrando non efficiatur irregularis, qꝛ talis suspen sio videtur esse Dei ad quam nihil addit canon, nec vt habeat̃ pro sublata aliquod factum iudicis est necessariuꝫ, et ideo dicen
8 dum est de ea vt de suspensione Dei tantum. † Si secundo mo/modo sit suspensus a canone. i. ratione defectus, tunc aut ratio ne defectus ordinis, aut ratione alterius defectus. Et si ratione defectus ordinis, vt clericus per saltum promotus quãtum ad ordinem missum in quo si exercet officium antequaꝫ recipiat est irregularis, sed celebrando in ordine ad quem per saltum est ꝓ/motus quem habet non est irregularis. distin. iij. sollicitudo. Si ratione alterius defectus vt bigamus illegitimus, corpore vi/tiatus ordinatus ante etatem legitimam vel a non suo episcopo hoc casu concordant omnes ꝙ celebrando non est irregularis, quia hoc non est expressum in iure, et quia qñ curia mandat cuꝫ iam ordinatis in suprascriptis defectibus dispensari, nil dicitur de irregularitate. distinctio. lvij. apostolica. et capitulo cenoma/nensem. Stilus autem curie est attendendus de crimi. fal. quam graui. Nec obstat. quod ordinatio facta ante legitimam etateꝫ vel a non suo episcopo fuerit cum peccato, quia principalis cau sa propter quam diximus tales suspensos est defectus non pa ctum. ergo ratione defectus non crimine talis censendus est su
9 spensus. † Et hac ratione puto quod licet irregularis ex cele/bratione diuinorum sit suspensus a canone propter hanc irregu laritatem. si tñ alias nõ est suspensus a iure vel ab homine puta quia absolutus est ab excommunicatione, et suspensione sed nõ est secum dispensatum super irregularitate vel non suspensus cõ trahit irregularitatẽ, talis nõ contrahit nouã irregularitatẽ. qꝛ hoc nõ est expressuꝫ in iure. Si tertio mõ est suspẽsus canone. i. rõne scãdali vel ifamie, et tũc celebrãdo nõ est irregularis. de cle.

peregri.c.j. Sed bene faciunt alij abstinendo propter infamiam
10 qui est contra illuz vel vt scandaluz euitet. † Et per hoc sequitur
secundum Inno. ꝙ illi quorum crimina sunt notoria. qui etiam
post penitentiam prohibentur celebrare propter scandalū ⁊ in-
famiam. vt de cohab. cle. ⁊ mu. c. si. si ante absolutionem celebrāt
non incurrunt nouam irregularitatez. Ex allegatione quā facit.
videtur intelligere de notorio fornicatore. quod pium est tenere
11 † Et quod notatur in dicto. c. j. de sen. excom. lib. vj. intelligatur
de notorio fornicatore ante penitentiaz celebrante ne videatur
sibi ipsi cōtrarius. tamen de rigore sola penitentia non tollit su-
spensionem canonis in notorio fornicatore. vt videtur expressuz
.l. di. peruenit. qꝛ requiritur factuz iudicis. vt. s. dictum est de su-
spenso a canone donec satisfaciat. Sed absolutione facta a sen-
tentia canonis a qua pōt hoc casu episcopus absoluere, qꝛ con-
ditor canonis sibi nō reseruauit. Si penitet remanente irregula
ritate quā contraxit huiusmodi fornicator notorius ex celebra-
tione diuinorum de qua nondum est dispensatus ex noua cele-
12 bratione nouam irregularitatem non incurrit. † Dicit enim ipse
Inno. ꝙ talis celebrās antequā peniteat efficitur irregularis in-
dispensabilis nisi per papā. sed antequam secū dispensetur cele-
brando etiam penitens. i. dimissa concubina. non contrahit no-
uam irregularitatem. ⁊ forte talis fuit intentio Inno. hic. Hec
omnia notātur per Anto. de bu. super. c. si celebrat. de cle. excō.
mi. Sed abbreuiata aliqualiter sunt ⁊ mutato aliqualiter ordi-
ne additis solum in tribus locis. vt patet dictis breuibus Tho.
13 Pe. de. palu. ⁊ Guil. ¶ † Nota tamen ꝙ ex precedētibus vr̃ ꝙ
ordinatus añ legitimā etatē sit ipso iur̃ suspēsus ab executiōe or
dinis sic recepti. Sz solēnes doctores tenēt ꝯtiuz cōmuniter vz
Ray. in summa. Guil. in glo. eius. Archi. in rosario. di. lxxvij.
Ber. de cle. per sal. ꝑmo. c. j. Anto. de but. extra de tēpo. or. vel
non est compos. Pau. de leaza. ⁊ Fran. de zab. super cle. gene-
ralem. Hi oēs dicunt ꝙ talis non est ipso iure suspensus. sed su-
spendendus, ⁊ interdicenda est ei executio ordinis recepti ante
legitimaz etatem vsqz ad etatez legitimā. ⁊ si postq̃ fuerit inter
dicta executio a iudice suo fuerit vsus ordine tali ante legitimaz
etatem. erit irregularis. si autem non fuerit ei interdicta. ⁊ sic vti
tur ordine ante legitimā etatē recepto nō est irregularis. vt di-
ctum est. Idem etiam audiui a quibusdam peritis.

SVMMARIVM

1 Irregularitas qĩ contrahatur per homicidium ⁊ membri mu-
tilationem.
Homicidium ⁊ membri mutilatio fit mente, verbis, ⁊ opere.
2 Homicida non reputor si vulneratum ad mortem nouo ictu
mortem accelero.
Irregulares non sunt qui intersunt vindicte sanguinis si nō pre
stant auxilium.
3 Irregularitas verbo tripliciter contrahitur.
4 Mandans aliquē verberari inhibens ne occidat vel mutilet ir
regularis est.
Eps habens iurisditionem temporalem potest constituere iudi
cem secularem qui audiat causas sanguinis ⁊ postea iustitiaz
faciat.
5 Irregularis non est prelatus qui delegat alicui vt super homi-
dio iustitia exequatur.
6 Irregulares sunt, qui intersunt aut scribendo, aut legendo aut
aliter sententie sanguinis.
7 Irregularis non efficitur princeps qui legem tradidit cuius au
ctoritate homines morti traduntur.
8 Homicidium defensionis tripliciter committitur.
Irregulares quando nō sunt clerici querelantes malefactores.
9 Prelati ob tuitionem rerum ecclesie possunt contra violentos
inuocare brachium seculare.
10 Irregularis quando sit respondens alicui querenti, an liceat ta-
lem occidi, ⁊ nu. seq.
12 Irregularis est qui audit aliquem velle alium occidere ⁊ ipse ap
probat.
13 Irregularis quando sit ille qui persuadet alicui vt se periculo
pro patria exponat.
Irregularis non est qui suadet alicui vt pro Christo se morti ex
ponat, licet mors sequatur.
14 Irregularis quando sit ille qui non consulit homicidiū sed aliud
ex quo homicidium est secutum.
15 Irregularis est qui infirmo consulit vt se vertat vt citius moria-
tur, si ob id citius moritur.
16 Irregularis efficit̃ ille qui dicit ꝙ latroni capto os claudatur
ne clamet si latro occiditur.
17 Irregularis nō est ex necessitate ineuitabili occidēs vel mutilās.
18 Idem si pro defensione rerum suarum.
19 Irregularis non est infans vel furiosus aliquem ocidens.
20 Irregularitas an inducatur ob homicidium casuale.
21 Clericus mittens puerum ad equitandum equum ⁊ monens ꝙ
caueat a flumine si summersus est, culpabilis est.
22 Irregularis quando non sit clericus qui iudici presentat furem
vt faciat ei res ablatas restituere, ⁊ nu. seq.
24 Phisici ⁊ chirurgici bene curantes infirmos a ꝓmotione non
prohibentur.
25 Conscientia promouendi in nullo vacillare debet.
26 Irregularis est qui spontanea voluntate aliquem occidit.
27 Irregulares sunt qui afferunt ligna ad cōburenduz hereticos.
28 Irregularis est percutiens mulierem pregnantē vel ei dans ali-
quid vt faciat abortum si ex illa datione facit abortum.
29 Irregularis est q facit vel dicit aliqd vt mors alicui acceleret̃.
30 Irregulares sunt associātes homicidam licet nil faciant si mors
sequatur.
Irregulares sunt omnes de familia rectoris aliquem ad mortē
associantes.
31 Irregularis est qui se ex impatientia mutilat vel zelo castitatis
sibi virilia amputat.
Irregularis non est clericus iens ad aliquem occidendum si ei
inuento mortuo caput amputat.
32 Irregularis an ⁊ quando quis efficiat̃ ex homicidio vel muti-
latione in bello per clericum facta.
33 Papa cum voluntario homicida dispensat.
34 Defendere res suas armis licitum est cum aliorum offensione.
35 Clerici quomodo in bello esse possunt de licentia pape.
36 Irregulares sunt plures reperti in pugna in qua sunt aliqui in
terfecti vel mutilati ⁊ nescitur a quo.
37 Irregularis non est percutiens aliquem in iusto bello, si non sit
mortuus ac mutilatus.
38 Irregularis est ille qui animo occidendi aliquem percussit licet
non letaliter, si alij postea occiderunt.
39 Irregulares sunt incarcerātes homines in carcerem ita aspruz
ꝙ non viuunt vltra sex dies.
40 Irregularitas homicidij quomodocunqz modo contracta per
baptismum deletur.

¶ Capitulum. ij.

1 Contrahitur † etiam irregulari-
tas ꝑꝑ ho-
micidiū vel mutilationē mēbri. Pro cuius declara
tione no. ꝙ cum homicidiuz vel membri mutilatio
fieri ꝯtingat mēte solum verbo ⁊ opere: si solum mente fiat, nun
quam inducit irregularitatem qꝛ lex promotionis factum requi
rit. xv. q. j. c. si. imo ⁊ si quis vibret gladiū aīo occidēdi ⁊ tñ non
sequit̃ effectus mortis ⁊ mutilationis, non incurrit irregularita
tem etiam si vulneraret, ⁊ certum sit ꝙ non est mors secuta, vel
amissio membri neqz directe vel indirecte ꝙ ꝑꝑea dico, qꝛ si vul-
nus intulisset, non de se mortale ⁊ vulneratus vel ꝑꝑ imperitiaz
medici vel ꝑꝑ defectū custodie, qꝛ. s. non cauet sibi a noxijs mor
tuus est vulnerans est irregularis. secundum Laudul. extra de
2 homi. c. petrus. ꝙ dictum allegat Pet. de ancha. † Nam si vul
neratum ad mortem nouo ictu accelero mortem, vel alio modo
homicida reputor. dicit idem, illi aūt qui intersunt vindicte san-
guinis seu morti ⁊ non prestant consilium vel auctoritatem non
sunt irregulares secundum Innocen. ⁊ Guil. etiam si appeterēt
illius mortem. Item qui videt aliquem occidi ⁊ delectatur, ⁊
posset etiam sine sui periculo liberare si vellet quamuis pessime
faciat, non tamen est irregularis, sicut nec est medicus qui di-
mittit infirmū mori nolēs mederi, ⁊ diues qui dimittit pauperē
3 fame mori. xv. q. j. si quis non iratus. ¶ † Verbo aūt ꝯtrahitur
irregularitas triplex. s. mandato, defensione, ⁊ ꝯsilio. Mādato
qdē qñ mādat occidi aliquē vl̃ mutilari ⁊ seq̃ effectus di. l. si qs
viduā si tñ reuocasset mādatū ⁊ expresse, ⁊ sine vlla fictione ꝓhi-
buit, ⁊ anteq̃ sequeretur effectus non est irregularis secundum
4 Innocē. extra de simo. sicut tuis. † Sed etsi quis mandat aliquē
verberari inhibens expresse ne occidat, vel mutilet ⁊ ille ni-
hilominus occidit, vel mutilat est irregularis mandator sicut
executor,

executor, q̄ mandando in culpa fuit extra. e. is qui. li. vj. Itē epi
scopus vel alius prelatus qui hꝫ iurisditionem temporalem dꝫ
ꝯstituere iudicem secularē qui audiat causas ⁊ precipue sangui-
nis, ⁊ illi pōt ⁊ dꝫ precipere ꝙ faciat vnicuiqꝫ iustitiā. Si aūt ta
lis iudex irroget eum in spāli quid agendū in tali qui. s. meretur
penā sanguinis pōt respondere consule peritos. ⁊ caueat ne pro
pter suam responsionem directā vel indirectam ille intelligat ꝙ
5 debet euꝫ sanguine punire ſm Ray. Si ex hac. s. respōsione reus
occideretur vel mutilaret̄ esset irregularis. †Potest etiaꝫ pre
latus delegare alicui specialiter super aliquo maleficio, vt homi
cidio ⁊ hmōi in iurisdictione sua cōmisso, vt inquisita veritate iu
stitiam exequatur. ⁊ si cui committitur sic exequatur ⁊ occidat
non propterea ille prelatus est irregularis. extra ne cle. vel mo. c.
6 episcopus. lib. vj. †Item non solum iudex in casu sanguinis vbi
sequitur effectus est irregularis quāuis sit recta intentione ⁊ de
bito processu agat iuste faciat ⁊ meritorie. di. lj. aliquantos. sed
etiā assessor, testis, notarius scribens, vel proferens sententiam
vel scribens attestationes vel legens dum publicātur vel scribēs
vel dictās literas pro vindicta sanguinis omnes hi irregulares
sunt, q̄ cooperantur in mandato sententie ſm Ray. di. l. si quis
viduam. ⁊ extra ne cle. vel mo. c. sententiam. sed si in hmōi sentē
tia non esset secutus effectus. ſm Guil. quāuis sint irregulares
7 episcopus potest super hoc dispensare. †Princeps autē qui le-
gem condidit cuius legis auctoritate homines sunt traditi mor
ti, non efficitur propter hoc irregularis, vt dicunt quidā ⁊ bn̄, q̄
in certā personam nō aiaduertit, ita no. Archi. xxiij. q. v. officia.

8 Homicidium †vero defensionis committitur tri
pliciter. Uno modo, quia defendit
causam sanguinis. s. mutilationis, vel mortis aduocando. ⁊ hoc
siue aduocet pro actore siue pro reo, cum actor oblige̅t ad penaꝫ
talionis, q̄ agendo pro reo agit ꝯtra actorem. Unde si sequitur
effectus est irregularis quantumcunqꝫ iuste aduocet indispen-
sabilis, nisi per papā, sꝫ si nō sequit̄ effectus est dispēsabilis ꝑ epi
scopum ſm Guil. Secundo mō est, cum quis suadet his qui vo
lebant defendere occisum ne defendant. ⁊ hoc facit corrupta in
tentione, vt ille moriatur. Nā si pater vel mater vel alius cōsan-
guineus seu amicus retrahat amicū suū vel filiū volentē a mor-
te liberare, q̄ timet ne ipse ibi adiuuādo occidatur, nō est irregu
laris. Tertio modo, cū prelati vel alij clerici ad defensionē reruꝫ
suaꝝ ponunt querelam de malefactoribus suis, seu qui eos dāni
ficauerunt penes iudicem secularem ⁊ emendā petāt sibi fieri ⁊
prouideri ne talia presumant̄ ꝯ eos. si hmōi querelis iudex mor-
tem inferat exigente iustitia nō sunt irregulares dicti clerici. si ꝓ
testati sunt expresse ꝙ penaꝫ sanguinis nō intendūt. extra. e. pre
9 latis. lib. vj. †Itē licitū est prelatis ecclesiasticis ob defensioneꝫ.
rerū ecclesie vel fidei inuocare ꝯ violentos brachium seculare ⁊
hortari tales quidē ne occidāt vulnerent vel mutilent, q̄ hoc es-
set directe ad homicidium prouocare, sed ecclesiam patriam fi-
dem defendant liberent ⁊ terram ab infidelibus occupatam ad
Christum reducant. ⁊ super hoc ecclesiam facit magnas remis-
siōes. ⁊ licet hincinde aliq occidant̄ nō est ꝑlato imputādū, imo
peccaret nisi contra tales se opponeret. de homi. postulasti. ⁊
xxiij. q. iij. cap. Maximianus. ⁊ questio. viij. igitur ⁊. c. horta-
tu. ⁊ cap. scire.

10 Homicidium †verbo consultationis cōmittitur
responsione, persuasione ⁊ appro
batione. Responsione qdē puta querenti an liceat occidere pa-
ganum vel iudici malefactorē, si respondeat ꝙ licet perpendens
probabiliter ipse respondens ꝙ interrogans velit facere ſm cō-
siliū eius irregularis est di. l. siquis. secus aūt de responsione ge-
neralis cognitionis vel opinionis. ex qua nō credit aliqueꝫ inde
11 iudicandū vel occidēdū. †Dicit archi. xxiij. q. viij. pessimaꝫ. ꝙ si
iudex laicus interroget clerici quid agēdum de aliquo q esset pe
na sanguinis de iure puniēdus. Pōt clericus respondere. Hoc
nō ꝑtinet ad me consulatis peritos. ⁊ caueat sibi clericus, ne ꝓ-
pter suā respōsionē directā vel indirectā intelligat iudex ꝙ debꝫ
sanguine puniri, ſꝫ Ray. Dicunt qdā tn̄ ꝙ pōt dicere ꝙ puniat
euꝫ ſm ꝙ ius dictauerit, dūmō nō exprimat ꝙ puniat eū ad san
guinē vel mortē, vt no. Hug. di. iij. ois. Sꝫ ipse archi. super. d. c.
omnis. dicit istō dictū. s. Hug. pōt intelligi esse veꝝ qn̄ crimē nō
nimiū esset puniendū, alioqn si ex ꝯsilio suo. s. rn̄dendo siue spāli
siue gn̄ali sequitur propinquum homicidium irregularis est ſm
12 Host. extra de homi. sicut dignū. ¶ †Approbatione. vt cū quis
audit aliquos velle facere homicidiū siue nomine suo siue alte-
rius ⁊ ipse approbat, vel cū tractat̄ a pluribus de morte alicuius
in ꝯsilio, ⁊ ipse cū alijs assentit ⁊ ex hoc sequit̄ homicidiū. secus
si prohiberet. Similiter si quis cōsulit alteri ꝙ occidat, ⁊ añ fcm̄
reuocat ꝯsiliū, sed firmiter credit ꝙ illa reuocatio nō valet ad im
pediendū homicidiū, si nō indicat ei qui est occidēdus, vt sibi ca
ueat, est irregularis si autē solā reuocationē firmiter credit suffi-
cere, non erit irregularis, exquo reuocauit ꝯsiliū. j. q. iiij. q̄ pre-
13 sulatus ſm Inno. ¶ †Persuasione ⁊ consilio cōmittitur homi
cidiū siue incurritur irregularitas, siquis persuadet alicui vt ex-
ponat se periculo pro iure vel pro patria, si scit eum verisimiliter
morituꝝ, ⁊ mors sequatur irregularis est ſm Inno. ⁊ Host. Se
cus si consulens hoc nō estimabat. xxiij. q. iij. pro membris. Sed
siquis suadet alicui ꝙ indubitanter se morti exponat pro Chri-
sto ⁊ ecclesia nō erit irregularis, licet sequatur mors ſm Inno. ⁊
Hostien. Iteꝫ si valenti fugere inimicos propter timoreꝫ mortis
ꝯsulat quis ꝙ remaneat ⁊ procurabit pacem, ⁊ sic remanens
occisus est, ſm Guil. si nō habet probabilem causam credēdi ꝙ
illi imminuerit periculum mortis, irregularis est. secus si habuit
probabileꝫ causam credendi, puta q̄ inimici illius erāt ei adeo
14 ꝯiuncti, ꝙ merito potuit presumere ꝙ posset eos cohiber̄. †Iteꝫ
siquis consuluit non homicidium quidem, sed aliud vnde secu-
tum est homcidium secundum Innocentiuꝫ distinguendum est
q̄ si verisimiliter potuit estimare ꝙ inde sequebat̄ mors irregu-
laris est, vt si suasit actū machine vel baliste vel ꝙ eatur ad ac-
cipiendū castruꝫ qd̄ nō poterat de facili capi sine morte hominū,
⁊ sic mors est secuta. Si vero non potuit estimari, ꝙ nec verisi-
mile erat ꝙ sequeretur mors, tunc si consuluit super re illicita est
irregularis si sequitur mors. extra. e. continebatur. ⁊ idem si mā
dat. Secus autem si consuluit rem licitam, ⁊ eo modo distingui
15 tur si is cui consulitur non occidit sed occidit̄. †Item qui consu-
lit ꝙ infirmus vertat̄ vt infirmus citius moriatur, si ex tali trās-
uersione citius moritur consulens est irregularis ⁊ qui hoc facit
etiam secundum Guil. Item si quis clamet latrones, si hoc facit
propter timorem corporis sui. nam timet ne aliqui velint euꝫ oc
cidere, non est irregularis q̄ nō intendit mortē alicuius, sꝫ sui li-
berationē ꝓ qua lꝫ implorare auxiliuꝫ ſm Inn. sꝫ si propter hoc
facit ⁊ intelligere poterat ꝙ ex clamore vel alio actu suo homi-
16 cidiū seq poterat, irregularis est. Itē Host. †Itē si cū ducitur la
tro captus dicit ei aliquis claudite ei os ne clamet, ⁊ latro oc-
ciditur, credit Guiliel. quod qui illud dixit sit irregularis, q̄
iuuit ducētes dando consilium, ⁊ eodem modo si querentes ma
lefactorem indicauit eum, nisi forte ignorauit, ⁊ ignorare proba
biliter potuit nesciens ꝙ ad mortem quereretur.

17 Homicidium †facto cōmittitur tripliciter, quia
necessitate, casualitate, ⁊ volun-
tate. Homicidium necessitate est duplex, quia aut necessitas est
ineuitabilis, aut euitabilis. Si quis ergo occidat vel mutilet ne
cessitate ieuitabili. i. ita arctatus vel angulatus ꝙ nec fuger̄ nec
clamare, nec aliter pōt se iuuare nisi occidat vel mutilet non est
talis irregularis. extra de ho. c. si furiosus in cle. q̄ vnicuiqꝫ viꝫ
vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele. distin. i. ius
naturale. sed si hoc faceret ad defensionē parētū suoꝝ vel socio
rum non euaderet irregularitatem secundum Ioan. and. in ad-
18 ditio. Spec. †Item pro defensione rerum suarum. Item si fuge
re posset, sed fugienti periculum imminere posset, puta casure,
vel velotioris cursus inimici insequentis, qui audacior factus
propter fugam potest de facili fugienteꝫ a tergo vulnerare ⁊ ad
terram prostrare ⁊ occidere, dixit Zen. vt allegat Pet. de anch.
super cle. si furiosus. ꝙ probabiliter dici potest ꝙ talis non fu-
giens propter predicta, nec aliter euadere potest, si occidit, non
19 est irregularis. † Sed infans, ⁊ furiosus occidens quomodo-
cunqꝫ non est irregularis, vt dicit illa cle. ⁊ dicit Petr. de ancha
ra. ꝙ idem est de maiori septennio si non est doli capax. xv. q. j.
c. merito. ⁊. c. seq. secus si esset doli capax. Si autem est necessi-
tas euitabilis, puta q̄ aliter euadere potest, vel quia potuit re-
cedere de loco vbi expectabat inimicos eius venturos. tunc effi
citur irregularis, nec ad maiores ordines ascendet, immo nec
in susceptis, nisi ex magna dispensatione permittitur ministrare
⁊ q̄uis zen. dicat si fugiendo fuga erat sibi vituperosa ⁊ ad de-
decus, ⁊ si non ad periculum persone, ⁊ propter h̄ nō fugit ⁊ ꝑꝑ
hoc occidit, talis euadit irregularitatē Pe. ď an. nō credit hoc
verum. s. ꝙ talis euitet irregularitateꝫ ⁊ hoc magis videt̄ verū.

20 Homicidium †casuale ad scien
dum qn̄ inducit irregularitatem. ¶ Not. distinctioneꝫ. aut quis
dat operam rei illicite aut licite. Si licite ⁊ tunc dupliciter, quia
aut adhibet omnem diligentiam quā debet aut non. In primo
ergo casu dando operam rei scilicet illicite dato ꝙ preter oēm

voluntatem eius superveniat homicidium, vel mutilatio ex opere eius est irregularis. vñ si clericus exercitatione vel venatione iaculum mittit, ⁊ casu hominem occidit, est irregularis, q: talia opera debent ab eo esse penitus aliena. l. di. clerico. Similiter si ludo impegit lapidē contra aliquem, ⁊ ille volens declinare impegit in alium lapideꝫ ⁊ mortuus est. profector est irregularis, q: ludus noxius erat, ⁊ idem de similibus. In scđo casu si adhibet omnem diligentiam dando operam rei licite, nullaꝫ culpā vel irregularitatem incurrit si contingat inde homicidium, puta reparabat domum posuit signa añ eam ⁊ clamauit anteꝗ̄ proiiceret tempore congruenti pertranseuntibus vel incidit arboreꝫ ⁊ cecidit in parteꝫ contra communem estimationē ⁊c. Omnes enim casus fortuiti preuideri non possunt. extra eo. Jo. ⁊. c. quidam. Unde si ceruus equus vel aliud animal aliqueꝫ occidit ꝭm Inno. non est irregularis dominus eius, dum maliciam vel culpam in mortem non habuerit. di. l. hi qui arboreꝫ. In tertio casu scilicet vbi non adhibetur debita diligntia. etiam in opere licito

21 incurrit irregularitatem. †Unde secundū Host. Presbiter qui mittit puerū ad eq̄tādū equū monēs ꝙ caueret de flumine. ⁊ tñ submersus est, iudicat eum culpabilem. sic etiā diaconus qui nō remouet falceꝫ qua accintus erat, cum sciret ludi consuetudinē. extra de homi. c. continebatur. ⁊ sacerdos qui non remouet cultellum a corrigia cum qua verberabat famulum. extra de homi.

22 ad audientiā. †Item si clericus capit furem ⁊ tradit eum iudici ⁊ hmói, vt faciat ei restituere res ablatas q̄s alias rehr̄e non poterat, si non habeat intētionem corruptam scꝫ vt intendat mortem furis ipse capiens. ⁊ super hoc etiā facit protestationem ꝙ non intendit vindictam sanguinis, sed suum rehabere, ⁊ non hꝫ cām suspicandi ꝙ hoc contingere poterat. si sequatur mors illius capti furis non erit irregularis. Secus autem si aliquod horum defuerit, puta q: poterat aliter rehabere sua vel non fecit

23 protestationē ⁊ huiusmodi. extra de homici. c. suscepimus. †Itē clericus sciebat ꝙ aliquis capietur, ⁊ ex illa captione sequetur mors vel truncatio eius. ipso tamen ignorante factum ⁊ causam secundum Host. videtur irregularis, q: debuit suspicari hoc posse euenire. Item siquis vel phlebotomat aliquē causa medicine, ⁊ inde sequatur mors, ꝭm Guil. si incisor erat peritus artis ⁊ adhibuit debitam diligentiaꝫ nō tenet̃ in aliquo. similiter si incidendus non hꝫ consuetaꝫ dispositionē membrorum vel neruorum vel venaꝝ, ⁊ propter incisionem moritur non tenetur in aliquo incisor ꝭm Inno. si in hoc non errauit. propter suam inexperientiam, nec irregularis est, potius enim casu ꝗ̄ culpa in hmói presumitur mors accidere. xxiij. q. v. c. de occidendis. Secus autem vbi propter imperitiam accidisset vel propter negligentiam. Item quando dubitat medicus in aliquo. potius dꝫ omit-

24 tere ꝗ̄ incidere scđm Host. ⁊ Innoc. †Phisici vel chirurgici si erant periti arte ⁊ nihil de contingentibus omiserunt ⁊ habent super hoc probabilem ꝯscientiā. nō ꝓhibent̃ a promotione quāuis mortui sint infirmi quos curauerunt. Secus aūt qñ sunt imperiti vel negligentes circa infirmos, ⁊ ex hoc probabiliter credunt vel dubitant infirmos mortuos vel mēbris deperditos, q: sunt irregulares. extra de eta. ⁊ q̄li. c. ad aures. Et est consilium Inn. ⁊ Hoff. ꝙ qui volunt ꝓmoueri abstineant a practica medicine, ⁊ precipue a chirurgia que incisionē vel adustioneꝫ req̄rit.

25 †q: in nullo debet vacillare ꝯscientia ꝓmouendi. di. xxxiij. laici. Itē custodientes infirmū vel seruitores eius qui vocauerūt minutorē vel porrexerunt ei vinū vel aquā vel nō bñ custodierunt. vnde illi ex frenesi se proiecerunt, ⁊ hmói infirmi mortui sunt. sꝫ ꝭm Guil. in oibus his vbi bona fide fiat nō dꝫ de facili, quis habere ꝯscientiā scrupulosam nisi sit culpa lata etiam negligentia dissoluta, puta si custos infirmi, frenetici, vel furiosi dimisit eum vt iret in plateam ad ludendum vel alias dat operam rei illicite. aut ex nimia crapula vel ebrietate vigilar̃ nō potuit. maxime cū esset deputatus ad custodiā infirmi. nā si certū est ꝙ iudex ex hac culpa mors secuta est tales erūt irregulares. alias nō ⁊ si hꝫ qs ꝯscientiam scrupulosam, deponat ad ꝯsilium boni viri.

26 **Homicidium** †opera ⁊ voluntate spontanea siquis cōmittit veneno siue gladio siue quomodocunꝙ etiā sine peccato incidit irregularitatē. ⁊ talis nō solū dꝫ promoueri. sed si promotus est in perpetuū deponi. de homi. c. sicut dignū. ⁊. l. di. c. siquis viduā. idem iudiciū etiam si interficiat saracenum vel paganum. di. l. clericum ⁊ cuꝫ tali nunꝗ̄ dispensat̃ in ordine vel officio. di l. miror, etiā si sit occultus ministrare in ordine suo nō pōt, de tēpo. or. c. si. poterit tñ cū tali dispēsari in bñficio. de cle. p̄ n. in du. c. ij. Nec excusat̃ seu euitat irregularitatē si hoc facit ex precepto iudicis. vt satelles ꝗ̄uis nō peccet obediēdo si iusta sentētia est. xxiij. q. v. cū miles.

27 †Similiter nō euitāt irregularitatē qui iuris ignari zelo fidei ⁊ ꝓpter indulgentiā habendam que datur afferentibus ligna ad cōbustionem hereticorum attulerunt ligna ad cremandum hereticos. si illa materia illata lignorum cooperata est ad combustionem ⁊ mortem hereticoꝝ ꝭm Guil. sꝫ si illa materia non est cooperata a. puta q: iam mortui erant quādo ligna attulerunt. vel anteꝗ̄ accenderetur ignis in illa materia non sunt irregulares. Si aūt de hoc dubitat̃. melius est tenere certū ⁊ se reputare vt irregularē. extra de tēp. or. ad aures. Idē de clericis qui cū alijs trahunt ad manganellum vnde credit̃ probabiliter aliquis mortuus, q: s. ꝭm Guil. melius est tenere certū vt dictū est. ar. de pen.

28 di. iij. si quis. †Itē q percutit mulierē pregnātē. vel dat ei aliqd vt faciat aborsuꝫ si ex hmói ꝑcussione vel rei datione illa abortit̃ si iam erat formatus conceptus est irregularis. secus si nonduꝫ erat formatū puerperium. Qđ si dubitatur vtꝝ ex ꝑcussione vel rei sumptiōe secutus fuerit aborsus vel alia causa vel vtrū esset puerperium formatū vel nō. Si probabiliter dubitat dꝫ a promotione ⁊ ministerio abstinere ne periculo se cōmittat ⁊ multomagis si hoc omnino credit, si autē hꝫ temerariam opinionē de

29 ponat eā. Guil. †Itē si aliquis aliquid facit vel dicit vñ accelleretur alicui mors eito ꝙ oino esset alias moriturus efficit̃ irregularis. si hoc est certum. puta voluit infirmum vt citius moriat̃. dicit decapitando. vt ponat caput i cipo. ⁊ ex hoc citius ponit. dicit aliquis satelliti vt aptet magnariam ne plures habeat re-

30 cipere ictus ⁊ fit ⁊ hmói. ar. di. l. si qs viduā. †Itē q associāt homicidā vt si opꝫ defendāt ꝗ̄uis nil aliud faciāt. sunt irregulares si sequit̃ mors vel membri mutilatio. quinimmo etiā si dissuaserunt prius illi homicide. vt nō faceret ⁊ tñ pure volentem associauerūt. extra de cle. pu. in du. c. Henricus. Unde omnes illi q de familia rectoris vadunt ad associandum malefactorem cum ducitur ad mortem siue equestres siue pedestres. cum vadant pro defensione si oporteret cuncti sunt irregulares. Qui etiam trahit ad chordam vel aliam torturam reum ad fatendum maleficium ⁊ ex hoc fatet̃ ⁊ occidit̃ est irregularis. Qui etiaꝫ acuit vel portauit magnariā cū quis est decapitādus vel mutuat vel portat scalas vel portat funes pro aliquo suspendendo. similiter q: quilibet horum dat cām ꝓpinquā morti alterius di. l. si qs vl duā. secus de eo q fecit scalas. vel funes, vel gladiū nō ad mortē inferedā, sed ad oēs vsus, ⁊ casu postea aliquis vtit̃ ipsis ad oc-

31 cisionē. xxiij. q. v. de occidēdis. †Qui ēt se mutilat ex impatientia, vel si hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputādo est irregularis. di. lv. si qs partē. ¶Itē dicit Archi. xv. q. j. si qs clericus aio irato vadit ad occidēdū aliquē puta pp iniuriā receptā, ⁊ reperiens ipsuꝫ mortuū ab alijs vt satisfaciat aio suo amputat cadaueri caput ꝗ̄uis videri possit irregularis, q: lex ꝓmotionis factū requirit vt dicit hoc capitulū ⁊ pp intētionē cū opere subsecuto. extra de biga. c. nuper. qđ ēt tenet Jo. in gl. de pe. di. j. periculose tñ secūdū ꝙ cōiter tenēt doctores nō est irregularis q: homo mortuus nō est homo. ⁊ hec est veritas, alias sequeret̃ ꝙ oēs medici q faciūt anathomiā essent irregulares, qđ nō est verū, nec reperitur ista irregularitas posita, ⁊ pene sunt restringende nō ampliāde. Archi.

32 **Ex homicidio**† **vel** mutilatione que contingunt in bello qūo ⁊ qñ bellatores efficiant̃ irregulares ꝗ̄tum quidem ad clericos Joā. cal. in addi. ad dicta Joan. and. in nouel. extra de homi. petitio. sic distinguit. Clericus aut vtit̃ armis incōtinēti repellēdo vim vi. ⁊ cū moderamine debito aut aliter. Si primo mō ēt si occidat vel mutilet non rest irregularis cū scꝫ facit ad sui defensioneꝫ. dist. j. ius naturale. Si aliter facit tūc, aut agit de licentia pape, aut proprio motu. Si de lnia pape, puto ꝙ in bello iusto vti possit armis offensibilibus. nā inter alia que faciunt bellū iustuꝫ est auctoritas pape vel principis, ⁊ tunc si occidit, vel mutilat nō est irregularis ex quo papa dedit sibi licentiam. nam cum irregularis sit pena per constitutiones canonicas introducta, ex quo papa potuit dare licentiam clerico, ⁊ auctoritatem vtendi armis quibuscunꝙ etiam sine metu irregularitatis dando huiusmodi licentiam. videtur ꝙ abstulit ab eo incursionē irregula-

33 ritatis qđ pōt, †q: cū volūtario homicida potest dispensare. de cōsecra. di. j. c. j. quando papa hoc exprimeret verū videt̃ alias secus. Si proprio motu clericus vtitur armis, tunc aut in bello vtit̃ iniusto aut i bello iusto. Si in bello iniusto tunc planū est ꝙ nō ē sibi licitū siue suis fauorē pestet siue timorē icutiat aduersarijs ⁊ si ibi aliq sunt occisi vel mutilati irregularis ē. xxiij. q. vij. c. j. ⁊. ij. si i bello iusto. puta pro dēfēsionē pr̃ie vel alioꝝ. xxiij. q. iij. fortitudo.

fortitudo.tunc poterit interesse,⁊ cū armis defensionis nō debꝫ
tñ pugnare,sed hortari poterit.vt.xxiij.q.viij.vt pridē.⁊ oratio-
nibus intercedere.xxxvj.di.c.fi.sed cuꝫ armis offensibilibus nō
debet ibi esse,nisi ea intentione vt se defendat.non vt pugnet im
pediēte ordinis professione.xxiij.q.i.c.clerici.⁊ si in tali bello est
aliquis occisus,vel mutilatus ab ipso clerico est irregularis.si āt
ipse neminem occiderit vel mutilauerit.non est irregularis. licet
quis ab alijs occisus sit vel mutilatus ad tollendum autem du-
plicitatem ambiguam ad cautelam hoc casu potest sibi iponi pe
nitentia.⁊ sic intelligatur de cle.percu.c.presentium, vt ibi nota
tur in vltima glo,⁊ hoc credo verū quicquid notatꝰ in speculo.ij.
Si āt i tali bello clericus vulnerauit aliquē sꝫ ñ occidit vel mutila
uit.Distingue.Aut talꝭ vulneratus fuit postea occisus ab alijs,
⁊ tunc subdistingue,qꝛ aut habuit animum occidendi dictus cle
ricus qui vulnerauit,⁊ sic est irregularis.eo.ti.significasti.ij.ibi ⁊
si percussor volūtatem ⁊c.xxiij.q.fi.c.fi.aut non habuit animum
occidendi.⁊ istud etiam subdistingue qꝛ aut vulnus ipsius cleri-
ci potest discerni ab alijs vulneribus , ⁊ tunc non est irregularis
si vulnus non est mortale,vt eo.titu.significasti.aut non potest di
scerni.⁊ tunc propter dubiuꝫ irregularis iudicatur vt in eo.ꝯfi.
34 ꝙ si discerni,†res autem suas non videtur licitum armis defen-
dere cum aliorū offensione.eo.titu.suscepimus.Hec omnia Jo.
cald.sed in principio sunt aliquantulum abbreuiata.
35 ¶ † Nota tamen ꝙ ex hoc quod papa dat licentiam clericis
quod intersint bello.non tamen videtur ex hoc licere clericis vti
armis nisi ad defendendum non anteꝫ ad occidenduꝫ aggrediē
do nec etiam paganum,sed possunt tamen interesse ad hortan-
dum alios.xxiij.q.viij.omni.⁊.c.se.Quod si occiderent vel mu-
tilarent etiam in bello isto sunt irregulares,vt dicit Joan.de li-
gna.Dicunt etiam Inno.⁊ Hostien.ꝙ possunt clamare capite
⁊ pugnate,sed non occidite.Itē dicit Hosti.ꝙ in bello iusto cle-
ricus potest dare lanceam pugnanti ante conflictum,non aūt in
36 bello iniusto.¶†Item dicit Ray.in summa ꝙ vbi plures repe
riuntur in pugna in qua ali qui sunt interfecti vel mutilati ⁊ ne-
scitur a quibus.quantum ad irregularitatem omnes cēsentur ir
regulares,⁊ qui sunt ex parte iniuriantium,⁊ qui sunt ex parte
recipientium si illi erant clerici,⁊ sic illicite mouerunt arma.dist.
lj.si quis post baptisma.Sed Archi.dicit.xxiij.q.fi.c.fi.ꝙ istud
dictum Ray.quidam intelligunt quando clerici erant in culpa.
⁊ hoc patet ex verbis eius dum dicit. Mouerūt arma quasi vo
luntarie ⁊ sine necessitate.nam si defenderent se vel socios neces-
sarios,licet aliquis ad defenduꝫ sit interfectus ex alia parte
reliqui non interfecissent,nec interfectores inuasissent non essent
irregulares,licet voluntateꝫ occidendi habuissent,qꝛ lex promo
tionis factum requirit.xv.q.j.si quis.⁊.c.fi.Ipse tamen Archi.
distinguit inter inferentem ⁊ repellentem vim,vt repellens ex di
spensatione promoueatur ⁊ toleretur in susceptis.duꝫ tamen cō
stet non percussisse eum,inferens secus qꝛ in culpa est.argu.xvj.
37 q.iij.Porro.†Notat etiam archi.di.xxxvj.ꝙ ſm Innocen. ⁊
Hostien.Si quis percussit aliquem in iusto bello.si non sit inde
mortuus vel neminem suis ictibus occidat vel mutilet non effici
tur irregularis,etiam si alij feriant ⁊ occidant,⁊ ſm Goff.dum-
38 modo non procurauerit eos.eo.tit.significasti.†Addunt Inn.
⁊ Ber.ꝙ si animo occide ndi percussit aliquem , licet non leta
liter,sed alij postea occidunt est irregularis, qꝛ auxilium morti ꝑ
bet.Item si clericus cōmodet balistā in bello siue iusto siue iniu-
sto,⁊ ex hoc sequatur mors est irregularis,qꝛ prestat causam ꝓ-
pinquam morti.di.l.si quis viduam.Iteꝫ secunduꝫ Guil.de mu
39 tuante gladium vel ensem in bello ipso. † Dicit etiam Landul.
vt allegat Fran.de zab.in cle.vnica.de homi.ꝙ illos qui detru-
dunt homines in carcerem ita arctuꝫ,⁊ asperū ꝙ incarcerati nō
viuunt vltra sex vel octo menses propter arctationeꝫ carceris re
putat exponentes tales ad hoc homicidas ⁊ irregulares. Hec
enim pena est magis afflictiua ꝙꝫ si ponerētur in patibulo.⁊ hoc
est contra prelatos qui detrudunt clericos in gabia . vbi verisi-
mile est,ꝙ infra paucos dies moriētꝰ.Fran.⁊ zen.⁊ Henricus.
40 †Hec autem irregularitas homicidij quocūqꝫ ⁊ quotienscunqꝫ
sit contracta ante baptismum per baptismū deletur.di.lj.si quis
post baptismum ſm Inno.Goff.⁊ Guil.sed post baptismuꝫ per
solum papam dispensatur.quod etiā nō facile facit.di.l.miror.
Item per totum de mutilatione membri.De homicidio quoad
peccatum ⁊ penam habes in secunda parte.

SVMMARIVM

1 Irregularitas per bigamiam inducitur.
Bigamia quot ⁊ quibus modis contrahatur.
2 Bigamus quare promoueri prohibeatur.
3 Bigamus ⁊ irregularis est q ante baptismum vnam vxorem
habuit ⁊ aliam post baptismum,vel ambas ante baptismuꝫ.
4 Bigamus omni priuilegio clericali excutitur.
Papa solus cum bigamo dispensat.
5 Papa quomodo dispensare non possit in doctrina apostoloꝝ.

¶ Capitulum.lij.

1 IRregularitatem etiam inducit bigamia que
1 multis modis contrahitꝰ.†Primo quideꝫ cuꝫ quis
successiue ⁊ diuersis tēporibus habet duas vxores
⁊ vtrasqꝫ cognoscit.xxxj.q.j.aperiant. Si autem alteram non
cognouisset,puta qꝛ ante cōsumationē matrimonij defuncta est,
non est irregularis,ſm Tho.in.iiij.di.xxvij.q.iij.arti.j.q.j.ad ter
tium.licet magister sententiarum aliter dicat.sed non tenetur in
hoc opinio eius.¶Secundo , cum quis diuersis tēporibus hꝫ
duas vxores.vnā de iure,aliā de facto.puta ꝯtrahit cū ꝯsangui
nea ⁊ vtranqꝫ cognouit.hic enim censetꝰ bigamus ꝓpter intētio
nis affectū cū opere subsecuto.extra ꝺ biga.c.nup.tertio,qñ plu
res hꝫ eodē tpe vnā de iure, aliaꝫ de facto ⁊ vtranqꝫ cognoscit.
puta ꝯtracto matrimonio cū vna ⁊ ꝯsummato ꝯtrahit etiā cuꝫ
alia,vel cū contrahit cū duabus de facto,puta cuꝫ ꝯsanguineis
⁊ cognoscit eas,vt in.dicto.c.nuper.eo.t.Quarto,cū contrahit
cum vidua ab altero viro cognita.secus si fuisset relicta virgo.
xxxij.dist.seriatim. Quinto, quando contrahit cuꝫ corrupta ab
alio,⁊ cognoscit eam,⁊ hoc siue sciuerit illā corruptā siue ignora
uerit.di.xxxiiij.c.curandū.Sed si ipse solus deflorasset,⁊ postea
contraheret cuꝫ ea non censetur bigamus.dist.xxvj.acutius ar.
extra qui fi.sint legi.c.tanta.Sexto,quando vxorem cognoscit
propriam siue scienter siue ignoranter,postqꝫ cognita est ab alio
dist.xxxiiij.c.si cuius.⁊.c.se.Item si vir etiam accusaret vxorem
de adulterio , ⁊ pendente ea accusatione ad preceptum ecclesie
vir debitum redderet adultere, irregularis est , quia bigamus,
secundum Tho. Ray.⁊ Hostien. Septimo , cum quis duxit
vxorem vilem mulierem, puta ancillam vel ioculatricem , vel
aliquā ex illis, que publicis spectaculis mancipantꝰ , lꝫ virginē
repellitꝰ ab ordine.di.xxxiiij.si qs viduā.Octauo,cū qs in sacris
ꝯstitutus,vel post ꝓfessioneꝫ factā in religione ꝯhit cū corrupta
2 extra eo.a nobis. ¶†Rō aūt pncipalis, q̃re bigamus ꝓhibetꝰ
ꝓmoueri,est defectus sacri,q est in eo,qꝛ.s.ꝯiūctio ꝯiugalis per
eum facta non potest significare illam spiritualem coniunctio-
neꝫ Christi ⁊ ecclesie,qui est vnus sponsus in ecclesia que est vna
sponsa.nam cū diuiserit carnē suaꝫ in plures vxores,nō est vnus
vnius dist.xxvj.acutius.Cōiūctio aūt fornicaria nō significat il
laꝫ ꝯiūctionē xp̄i, ⁊ ecclesie,sed tm̃ ꝯiūctio ꝯiugalis iō q nō ꝯ-
xit,sed fornicatus est cū multis nō cēsetꝰ irregularis.Hec aūt ir
regularitas nō tollitꝰ ꝑ baptismū sicut irregularitas homicidij.
Rō est,qꝛ ꝯhitꝰ ex mr̃imonio,⁊ baptismū nō soluit mr̃imoniuꝫ.
3 di.xxvj.deinde.¶†Vnde q habuit vnā vxorē ante baptismuꝫ,
⁊ aliā post baptismū,vel ambas ante baptismū,irregularis,⁊ bi
4 gamus est di.xxvj.acutius est.¶†Exuitꝰ aūt bigamus omni pri
uilegio clericali,⁊ additꝰ foro seculari,nō obstāte ꝯsuetudine , ⁊
eis sub pena excōicationis inhibitū est deferre tōsurā.extra eo.
altercationis li.vj.Solus aūt papa dispēsat cū bigamis,nō epūs
ſꝫ Tho.⁊ Jo.an.extra eo.d.c.qdā dixerūt,qꝛ nec papa pōt.qꝛ
5 ꝯ doctrinā apostoli,†sꝫ dicūt tho.⁊ Pet.ꝙ papa nō pōt dispē
sare in doctrina apostoloꝝ.q̃tū ad ea q̃ sunt de iure naturali, ⁊
ea que sunt de necessitate sacroꝝ,⁊ fidei,sed in alijs pōt cuꝫ ha-
beat eandē ptātem ecclesia nūc sicut ⁊ tūc. qꝺ aūt obijci posset
decretal.extra eo.nuper.Soluit tho.dicēs eandē difficultatem
esse in dispensando cum eo,qui contraxit cum pluribus de fa-
cto. sicut si contraxisset de iure.vult papa ibi ostendere, ⁊ ideo
non dicitur dispensare,non quia non possit dispensare vbi ēt dr̃
nō posse qꝛ nō ꝯsueuit dispēsare etsi possit.sed si diffusius vis vi
derꝭ ꝺ bigamia,habes in summa ꝯfessionū,libro.iij.tit.ij.ꝑ totū.

SVMMARIVM

1 Irregularitatem inducit illegitimatio ⁊ quare.
2 Illegitimi secundum iura hereditare non possunt.
Illegitimatio quo ad dictum ius operatur.
3 Illegitimus quis dicatur.
4 Filius an debeat credere matri dicenti eum esse illegitimum.

5 Legitimatio fit per matrimonium ſubſequenter.
6 Legitimatio facta per papam ad quid valeat.
7 Legitimatio facta per epiſcopum ad quid valeat.
8 Legitimatio per leges tribus fit modis.
9 Illegitimi diſpenſantur per religionis ingreſſum.
10 Magiſter ordinis predicatorum cum quot τ quibus fratribus
diſpenſare poſſit.
11 Illegitimi quo ad quid per epiſcopum diſpenſentur.
12 Illegitimi quo ad quid per papam diſpenſentur τ nu. ſeq.
14 Filij ſacerdotuz ſuſcepti de legitima vxore ante ſacros ordines
legitimi ſunt τ ad ordines promoueri poſſunt.
Filius immediate poſt patrem perſonatũ ipſum in eccleſia habe
re non poteſt.
15 Filius ſi diſpenſatiue ſuccedit patri in eccleſia frater huius pote
rit ſuccedere fratri.
16 Ordinati in ſacris ſi filios ex vxoribus ſuſcipiant cuz quibus añ
ordinationem contraxerant ſunt illegitimi.
17 Greci ſacerdotes licite vtuntur matrimonio cõtracto añ ſuſcep
tionem ſacramenti, ſed in ſacris contrahere non poſſunt.

¶ Capitulum. iiij.

1 Irregularitatem † etiam
inducit illegitimatio. Ratio autem quare tales pro
hibentur a promotione eſt ſecundum Ray. qꝛ tales
reputãtur viles perſone. Dignitas autem clericatus vilibus per
ſonis dari non conuenit. Secundo etiã ad deteſtationem pater
ni ſceleris, nec eſt incõueniens vnũ puniri pro alio, vt filiũ ꝓ pec
cato patris, pena tamẽ temporali, nunquam aũt eternali. vt. j. q.
iiij. per totum. Tertio, qꝛ tales ſolent eſſe imitatores paterni ſce
leris τ intemperati moris. lvj. diſt. ſi gens τ in glo. ſummaria. in
prin. diſtin. Et quamuis aliquando reperiãtur huiuſmodi viri
valde induſtrij τ virtuoſi, τ ex hoc reddantur laudabiles ma
gis. diſt. lvj. nunquam tamen iura adaptata ſm ea que vt in plu
ribus accidunt. In dignitatibus tamẽ ſecularibus tales nõ ſem
2 per repelluntur. ff. de decur. l. ſpurij. † Illegitimi etiam ſecunduz
iura hereditare nõ poſſunt, qδ ſtatutum eſt in fauorem matrimo
nij, τ vt dicit Pet. de anch. ſi fieret in aliqua ciuitate ſtatutũ, ꝙ
illegitimi poſſint hereditare, nõ valeret, qꝛ eſſet cõtra bonos mo
res τ nutritiuuz luxurie. tamẽ quoad deum τ virtutuz opera nil
nocet illegitimatio, ſi in ſe bonus ſit, vt diffuſe habes di. lvj. c. na
3 ſci. cum. v. c. ſequentibus. † Dicitur autem illegitimus qui nõ eſt
natus de legitimo matrimonio. vel quod reputabatur legitimuz
ſecundum Ray. extra eo. c. cum inter. Unde ſi vir τ mulier con
traxerint in facie eccleſie bona fide credentes ſe legitime copula
tos cum tamen non eſſent, puta propter impedimentum conſan
guinitatis, vel etiam ſi alter eoꝝ tãtũ hoc credebat. ſ. legitimam
copulationem. puta qꝛ cõtraxit cũ eo quẽ neſciebat habere aliã
vxorem, talis reputatur legitimus, τ vtriqꝫ parenti ſuccedit. ex
tra. e. ex tenore, ſecus ſi clãdeſtine ꝯtraxiſſent, qꝛ tunc vr̃ fuiſſe igno
rantia affectata, τ multomagis ſi contraxerunt publice ſcientes
impedimẽtũ ambo extra de clãde. deſpon. c. cum inhibitio ſcdm
Tho. τ Pe. Itẽ dũ quis ignorat ſe illegitimũ cũ ſit ſm Hoſtiẽ.
ꝓbabilis ignorãtia excuſat eũ. ar. C. de teſta. l. j. vñ durante tali
ignorantia nõ peccat faciẽdo ſe promoueri, vel hereditatẽ adeũ
do, ſz cũ ſcit ſufficienter, ꝗuis alijs occultũ eſſet τ diſpenſatione
indiget quo ad ordinez τ dignitatẽ τ hereditatẽ dimittere dz, qñ
4 pr̃ etiã neſciebat illũ. ſ. eſſe legitimũ. † Utrũ aũt i hac materia de
beat filius credere mr̃i. Dicit Hoſt. prima facie credẽdũ eſt ar.
extra de preſum. c. affert ſz tñ nõ cogit̃ ad hoc. ſ. credere. C. de te
ſta. l. neqꝫ profeſſo. Qualitas aũt mr̃is τ ꝯuerſatio eius cũ alijs
circũſtantijs plus vel minus videt̃ ꝙ habeat inducere talem fi
lium ad credendum.

5 Legitimatur aũt quis tripliciter. ¶ † Primo
mõ ꝑ ſequẽs matrimonium, puta
cũ qs ꝯhit cũ illa, ex qua añ mr̃imoniũ habuit filios, ẽt ſi ille vel
illa añqꝫ ſumeret talẽ i ꝯiugẽ, prius cum altero ꝯheret, qꝛ poſtea
moreret̃. Et hoc eſt veꝝ, ſi illa tũc poterat illi eſſe vxor, qñ de ea
habuit filios, qꝛ. ſ. vterqꝫ ſolutus erat. Unde natus de adulterio
vel inceſtu per iſtũ modũ legitimari nõ põt. extra eo. ꝯqueſtus. hꝫ
legitimatio vz vt ſucceder̃ poſſit in oibus bonis parentũ. in auc.
qui. mo. eff. na. le. §. qm̃. valz etiaz ad hñdũ dignitatẽ τ ordinẽ.
6 ¶ † Secundo mõ ꝑ ſpãlez indulgentiã pape. extra. e. ꝑ venerabi
lem. Et hec legitimatio valet ad hoc, vt talis valeat ꝓmoueri
ad oẽs ordines, τ dignitates eccleſiaſticas vbiqꝫ terraꝝ. Ualet
etiã ad ſucceſſionẽ bonoꝝ parẽtũ τ ad oẽs actus legitimos ſecu
7 lares in terris eccleſie ſubiectis tpaliter. † Si aũt fiat ꝑ epm legi
timatio valebit ad hoc vt minores ordines poſſit ſuſcipere τ bñ
ficiũ ſine cura vbicũqꝫ, τ ad ſucceſſionẽ bonoꝝ, τ act⁹ legitimos
ſeculares in terris tẽporaliter eccleſie ſubiectis, τ ẽt alijs terris,
ꝗtũ ad ea ꝑ q̃ nõ fieret alteri ꝑiudiciũ, τ multo magis valet ad hꝫ
legitimatio ꝑ papã, ſed in his ꝑ que fit alteri preiudiciũ puta ꝙ
ſuccedant ab inteſtato nõ valet legitimatio nec ꝑ papã nec ꝑ epz
in terris que ei tẽporaliter ſubſunt. hoc ſm Inn. τ Ber. ſup. c. ꝑ
8 venerabilẽ. ¶ † Tertio modo legitimat̃ qs ꝑ leges tẽporales τ
ſeculares, ſcdm. ſ. modos in eis traditos qui reduci pñt ad tres.
Primus eſt ſi pater filiũ naturalẽ offerat curie imperatoris effi
ciaturqꝫ curialis. in auc. qui. mo. effi. na. le. §. ſi quis igitur colũ.
viij. Idẽ ſi offerat euz curie ciuitatis, de qua vel de cuius vico ſit
oriundus. inſti. de nu. §. fi. Secũdus modus eſt, ſi pater decedẽs
in teſtamẽto filiũ naturalẽ nominet legitimũ heredẽ, τ ipe poſtea
teſtamẽtũ offerat principi, vel ſi pater i inſtrumẽto ꝑ publicaz ma
nũ ꝯfecto vel alio ſcripto cũ ſubſcriptione trium teſtiũ eũ filium
nominet, nec adiecerit naturalẽ, vt in auc. vt li. ma. τ aui. §. ad hꝫ.
Tertius modus eſt, ſi nullo filio legitimo exiſtente ipſe naturalis
filius ſeipſum offert curie, vt in auc. qui. mo. le. effi. §. j. Hec legi
timatio ꝑ leges facta valet ad tẽporalia τ ſecularia, quo ad ſuc
ceſſionẽ, τ dignitatẽ in terris tm̃ ſubditis poteſtati legitimãtis, τ
in alijs vbi nõ fieret alij preiudicium, ad ordinem vel dignitatem
eccleſie non ſe extendit. Innocen. τ Bernar.

9 Diſpenſatur † autẽ cũ illegitimis tripliciter. Uno
modo per ingreſſum religionis ap
probate, τ hoc quoad ordines diſt. lvj. c. j. ſecũdum Ray. τ glo.
ſumma. ſed ad prelationes vt puta prioratum etiam in ipſa reli
gione, vel alias dignitates ſine diſpenſatione talis promoueri
10 non poteſt vt in. d. c. j. ¶ † Et nota, ꝙ magiſter ordinis predica
torum poteſt diſpenſare cuz trecẽtis fratribus ordinis ſui ſuper
defectu natalium, vt poſſint omnes ordines τ ad prioratus ordi
nis promoueri, niſi fuerint procreati ex adulterio, vel inceſtu,
vel irregularibus. Alexand. deuotionis. ſed ex alio priuilegio
ſcilicet Ioan. xxij. poteſt diſpenſare in illo numero cum omni
bus genitis de ſoluto τ ſoluta, etiam ſi eſſent patres eorum
ſacerdotes, vt ſcilicet promoueantur ad ordines τ priora
11 tus cõuentuũ. Alex. deuotionis. † Scdo diſpẽſari põt per epm,
τ hoc quoad ordines minores tantum τ ad bñficium ſine cura,
12 quo aũt ad alia diſpẽſari nõ põt. † Tertio, fit diſpẽſatio per pa
pam, τ hoc nõ ſolũ quoad ordines, ſed ẽt quoad oẽs dignitates
τ perſonatus, extra. eo. c. is qui lib. vj. Diſpenſatio aũt aliqñ fit
circa tales minores, vt. ſ. ordinent̃ τ iſtituãtur i ecclijs alijs a pr̃
na dico ſi ſunt filij pr̃ſbyteri. alias vero in quibuſcunqꝫ eccleſijs.
extra. eo. c. pñtium. aliqñ maior vt. ſ. inſtituantur in paterna, ali
quo tñ medio ex̃. e. ex tranſmiſſa aliqñ maxima vt in pr̃na nullo
13 medio ¶ † Et no. ꝙ cum diſpẽſatur illegitimus a papa quo ad
ordines τ bñficium eccleſiaſticuz, nõ propter hoc intelligitur, ꝙ
poſſit promoueri ad perſonatum vel rectoriam ad quã per ele
ctionez, procedi cõſueuit. extra de preben. c. fi. ſz bene ad eccle
ſiaz parrochialem poterit promoueri. Itẽ ſi a papa obtinuit di
ſpenſationem illegitimus, τ poſtea impetrauit, ꝙ duo aut plura
bñficia poſſit hr̃e, tacuit aũt predictum defectum, nõ valet hec
14 ſcda gratia. extra eod. ſi is qui lib. vj. † Itẽ nota, ꝙ filij ſacerdo
tuz quos ipſi ſuſceperunt de legitima vxore ante ſacruz ordinez
ſcdm Ray. τ alios promoueri pñt ad omnes ordines τ dignita
tes, cum legitimi ſint, niſi in illa eccleſia in qua patres eorum im
mediate fuerunt prelati vel canonici, vbi nõ pñt canonizari vel
promoueri. extra eo. ad hoc Gof. ẽt dicit ꝙ cum pater habuerit
perſonatum, vel vicariam perpetuam in aliqua eccleſia, filius
immediate ipſum vel ipſam habere nõ poteſt, extra. eo. quoniã.
Item ſi pater habuit perſonatum, filius non poteſt habere vica
15 riaz nec econuerſo. extra. eo. Michael. † Quod ſi filius diſpen
ſatiue ſuccedat patri frater iſtius bene poterit ſuccedere fratri.
vt ponit Hoſti. quia in hoc non ſuccedit patri immediate. Sed
ſecus ſi prius habuiſſet ipſaz eccleſiã de facto. Porro ad nepo
tes hec prohibitio nõ extẽditur ſecunduz Ray. Goff. τ Hoſti.
16 † Ordinati vero in ſacris ſcz ſubdiaconatu, τ ſupra, ſi ſuſcipiant
filios ex vxoribus, cum quibus ante ordinationem contraxerãt
tales filij illegitimi ſunt, ſi vxores ꝯſenſerũt ꝙ viri ordinarẽtur,
vel ſcientes hoc non contradixerunt. xxxij. diſt. ſeriatim. Sed ſi
ordinati fuerint inuitis vxoribus τ ignorantibus legitimi cen
ſentur, τ non indigent diſpenſatione, aliqui tamen dicunt qδ
17 indigent etiam tales diſpenſatione. † Greci tamen ſacerdotes,
quia licite vtuntur matrimonio contracto ante ſuſceptionem
ſacramentorum

sacramentorum. nam in sacris contrahere non possunt nec licuit a tempore apostolorum. dist. xxxij. per totum. ideo filij quos generant de vxoribus suis dum sunt in sacris legitimi sunt, ꝛ idem iudicium sicut de alijs legitimis.

SVMMARIVM

1 Irregularis est qui corpore vitiatus est.
2 Corpore vitiatus quando a promotione repellatur.
3 Promoueri an possit claudus.
Promoueri non potest qui solum habet vnum oculum.
Promoueri quando possit gibbosus.
4 Leprosus an ꝛ quando celebrare possit.
Promoueri non potest ad sacerdotium vinum oino nõ bibẽs.
5 Promoueri quando possit habens maculam in oculo.
6 Promoueri non possunt furiosi, lunatici, caduci, ꝛ demoniaci.
Quid si promoti sunt, an ꝛ quando suum officium exequi psit.

Capitulum. v.

1 Irregularis† est corpore vitiatus. i. mutilatus vel debilitatus in mẽbris talis prohibetur pmoueri, aut pter inhabilitatẽ ad officium exequendum, aut pter deformitatem ad aliorum scandalum tollendum. † Pro cuius declaratione nota distinctionẽ, 2 aut quis est mutilatus vel priuatus mẽbro magno ꝛ manifesto, qđ. s. inducit notabilem deformitatẽ, vt priuatio nasi ꝛ hmõi, vel inhabilitatem ad exequendũ officiũ, vt priuatio manus ꝛ hmõi, ꝛ tunc quacunq; de cã sit mutilatus seu priuatus iusta vel iniusta nãli vel accidentali, impedit a promotione ꝛ deijcit promotus cũ tali defectu. Si aũt erat iam promotus qñ superuenit talis defectus si non p hoc reddit nimis deformis põt exequi illa officia ad que non impedit pp illum defectum, puta si factus sacerdos amisit visum, missam celebrare non poterit, vel alias in altari ministrare sed poterit audire confessiones ꝛ predicare. a beneficio ẽt non remouebitur, si sine culpa incidit in defectũ, qz non debet addi afflictio afflicto. vij. q. j. percussio. dabitur tamen ei coadiutor si tale beneficium est cui iste deseruire non possit. extra de cle. egro. c. iij. Aut quis mutilatus vel priuatus est membro paruo vel occulto. ꝛ tũc subdistingue, qz aut sponte ꝛ sine iusta causa, vt ex indignatione vel impatientia vel superbia, aut ex iniusta causa vel inuitus. Si primo mõ, tunc indistincte in quocunq; mẽbro siue a se, siue ab alio repellit a promotione, ꝛ deijcit iam pmotus ẽt si putabat se obsequiũ prestare deo castrãdo se. extra eo. significauit. ꝛ ẽm Inno. idẽ ẽt est si non totũ mẽbrum amisit, sed partẽ mẽbri q̃ deformitatẽ generaret, vñ scandalum esset. extra eo. c. j. vel inhabilẽ redderet ad offm̃ exequẽdũ. extra eo. Tho. secus in alijs. vel ẽt si dentẽ sibi excuteret. Si aũt ex iusta cã ꝛ sponte puta pp piculũ lepre, ne totũ corpus inficeret fecit sibi amputari mẽbrũ occultũ vt virilia, vel manifestũ paruũ aut digitũ nõ necessariũ. s. ad signũ crucis faciendũ, vel ipsemet hoc sibi fecit cũ esset hñ pitus in chirurgia, talis nec repellit a promotione nec deijcit pmotus. Idẽ iudiciũ si inuitus puta si ab inimicis castratus est, vel ẽt sic natus, vel ẽt a casu in tale qđ incidit dãdo opam rei licite, puta dolando lignũ abscindit sibi ptẽ minimi digiti. in oibus hmõi nõ repellit. nec est necessariũ ẽm Hosti. ꝛ gl. di. lv. si qs absciderit ꝙ talis castratus testiculos secũ deferat, vt dicũt vulgares. sed si dãdo opam rei illicite a casu amisisset mẽbrum talis repellit a promotione, sed si mẽbrum vel pars mẽbri esset que generaret modicã deformitatẽ talis ex misericordia toleratur in susceptis. s. per dispẽsationem epi. hoc ex dictis Ray. Guil. Inno. ꝛ Berñ. ꝛ trahunt ex distinc. lv. si quis absciderint. ꝛ in alijs. c. extra eo. significauit. Quantũ ad quedã particularia ꝛ determinata corporis vitia. † Nota ꝙ claudum ad 3 mittit consuetudo, nisi talis sit ꝙ sine baculo ad altare non possit stare. argu. de ꝯsec. distinc. j. nullus. ꝛ. di. xlv. c. disciplina. Cecitas vnius oculi tantũ repellit a promotione ẽm Archi. quod probat per. c. si euangelica. dist. lv. Gibbosus nõ repellit a promotione nisi sit nimia deformitas vel debilitas, habẽs sex digitos in pede indubitãter. promouet ẽt ẽm Hosti. si habeat in manu, vel si hẽt digitos coniunctos. dũmodo ex his non sit impedimentũ in vsum mẽbri. ff. de edil. edic. l. item offilius. † Leprosus 4 populo celebrare non dz pter scandalũ, sed si non sit nimis deformis non est prohibẽdus priuatim celebrare, vel etiã leprosis non aũt sanis. Vinũ oino non bibens ad sacerdotẽ promoueri nõ põt cũ oporteat celebrãtẽ sumere sanguinem sub specie vini. ij. q. vij. ipsi apostoli. † Maculã habens in oculo non repellitur 5 a promotione, nisi nimiam inducat deformitatem, qđ considerare est in arbitrio prelati. extra de cor. vitia. cum de tua. Sed ibi suffraganeorum cõsilium inquiri mandatur, ꝛ qđ sibi visum fuerit exequatur metropolitanus, vbi notant Vin. ꝛ Berñ. ꝙ sine cõsilio illorum super maculam nil disponere debet alias nõ valet, sed Hosti. hoc nõ approbat quamuis enim cõsilium archiepiscopum instruat, ꝛ ipso irrequisito nil expediri debeat, non tamen habet necesse episcopus sequi vt notari consueuit extra de elec. capl. cum in veteri. l. dist. studeat. Tu dicas ꝙ cum apostolicus in predicto. c. mandet procedi cum cõsilio suffraganeoꝝ, si absq; cõsilio ipsorum procedat nõ valebit, vt in dicta decre. cuz in veteri. Si autem requisito ipsorum consilio, hoc cõsilium ipsorum nõ sequatur hñ valebit, extra de arbi. c. cuz oli. sed secus dici potest si diceretur in mãdato de ꝯsilio suffraganeoꝝ ꝛc. Videt. n. papa arctare tũc metropolitanũ vl aliũ cui scribit, vt seq̃t ꝯditionem ꝛ idustriã persone siue personaꝝ, ꝛ multo magis si diceretur in mandato, vt nõ fiat sine ꝯsilio talis vel talium. Hec omnia de macula notat Archi. distinctio. xlix. hinc etenim super verbo albuginem absens in oculo. † De furiosis, lunaticis, 6 caducis, ꝛ demoniacis dicit Guiliel. ꝛ glo. distinctione trigesimatertia. super capitulo communiter. quod nullus talium promoueri debeat etiam postq̃ liberati fuerint. Si autem sunt iam promoti tunc, aut sunt omnino ex toto liberati a predictis passionibus aut non. ꝛ in primo casu poterunt exequi officiuz suũ. Quanto autem tempore expectari debeat ad probandum tales, vtrum sint liberati ꝛ qualiter quamuis distinctione trigesimatertia. capitulo communiter dicatur ꝙ per annum. ꝛ alibi dicatur per triginta dies septima questio. secunda. capitulo fina. tamen dici potest ꝙ est arbitrarium tempus probationis pensatis conditionibus morbi ꝛ persone. Si vero non omnino ex toto sunt liberati. tunc aut frequenter aliqua dictarum passionum vexat eos aut raro, ꝛ siquidem frequenter omnino debent cessare ab officio misse septima questio. secunda. in literis. si raro tunc aut cum spume iactatione ꝛ vocis confusione, ꝛ sic debent abstinere aut raro, ꝛ sic huiusmodi expumatione ꝛ sine confusione vocis. ꝛ tunc non prohibentur ab officio misse. dum tamẽ habeat iuxta se alium sacerdotem, vt si ille cadat vel deficiat iste suppleat septima questione prima. illud. Quidam tamẽ hoc nõ admittunt de dominiacis dicentes. quod omnino oportet eos esse liberatos.

SVMMARIVM

1 Heresis irregularitatem facit.
Hereticus reuersus quadrupliciter dispensari.
2 Irregularitas inducitur per solennem penitentiam ꝛ quare.
3 Irregularitas inducitur per dilationem baptismi vsq; ad egritudinem quem tunc mortis timore suscipit.
4 Promoueri in duobus casibus potest differens baptizari.
5 Irregularitas inducitur ob iteratam susceptionem sacramenti caracterem imprimentis.
6 Irregularis non efficitur qui dubitat de susceptione sacramentorum si aliquod eorum suscipiat.
7 Irregularis est curialis ꝛ ordinari prohibetur nisi sit a curia absolutus.
Curialis quis dicatur.
8 Obligatus ad ratiocinia alteri tripliciter quis esse potest.
9 Hermafroditus irregularis est.
10 Seruus quando ordinare possit.
11 Irregularitas per crimen mediocre ꝛ notorium inducitur.
Crimen enorme quod sit.
12 Crimen leue quod dicatur.
13 Crimen mediocre quod sit.
14 Infames omnes a promotione dignitatũ ꝛ ordinuz repellunt.
Infamis de facto quis dicatur.
Infamis de iure quis sit.
15 Episcopus aliquem irregularem ordinans intendens cum eo dispensare per hoc dispensat licet non vtatur verbis solitis in dispensationibus, si in tali casu dispensari potest.
16 Archiepiscopi quando possint in suis diocesibus fratres predicatorũ ordinis obseruare ꝛ in irregularitatibus dispẽsare.
17 Dispensationem super irregularitate recipere possunt prelati ordinis predicatorum a suis confessoribus in quibus valent dispensare.

Capitulum. vj.

Ante quedam alie irregularitates que qz cõiter nõ ita ꝯtingũt breuiter expediemus in singulis. §. vnã tan
1 gendo in isto. c. † Prima est heresis ex qua post vulnus sanatũ. i. eius dimissionẽ remanet cicatrix. s. irregularitatis, vt dicit̃. j. q. j. ventũ, vnde prohibet̃ a promotione ꝛ deijcit̃ promotus. Si aũt reuertãtur ad fidẽ veritatis post abiurationẽ heresis recipiũtur de iure cõi ad laicã cõmunionẽ postq̃ fuerint recõciliati. j. q. vij. daibertũ. Et circa eos fit quadruplex dispensatio. Aliqz quidem semiplena, vt. s. solum recipiantur in ordinibus ante hec oia suscepitis. j. q. j. siquis heretice. Quãdoqz plena vt possint sacerdotes fieri. j. q. vij. ꝯuenientibus. Aliqz plenior vt scilicet possint esse episcopi. xij. dist. nos cõsuetudinẽ. Quandoqz plenissima, vt. s. promoueri possint etiam ad superiores dignitates. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. De heresi quantum ad excommunicationem habes supra titu. xxiiij. De ipsa quantum ad peccatũ, habes. ã. in. ij. parte titulo. xij.

2 Solennis † penitẽtia inducit irregularitatẽ, dis. l. ca. ex penitẽtibus. Hec pnia fieri debet cum illa solẽnitate que hr̃ di. l. in capite, ꝛ imponit̃ tantũ ab episcopo vel de eius mãdato, nec iponit̃ clerico nisi deposito, ꝛ qz hoc hodie nõ est in vsu, ideo breuissime tãgã de ea. Ratio aũt quare impedit ꝓmouẽdũ est, qz nõ sunt digni suscipere vasa sacramẽtorũ qui dudũ fuerũt vasa vitiorum. di. l. illud. Non enim imponitur talis pnia nisi ꝓ crimine vulgatissimo ꝛ enormi qđ totã ciuitatez commouet. Secunda ratio est propter scãdalum populi qui scit crimen eius, di. l. de his. Tertia ratio est timor ne iterum labantur, qui timor de consuetudine pristina surgit distin. lxj. in sacerdotibus. Quarta ratio quia nõ haberet frontem reprehendẽdi alios, di. xxv. primũ. Ray. ꝛ Tho. in. iiij. Potest aũt cũ eis in minoribus ordinibus propter necessitatẽ vel vtilitatẽ ecclesie dispẽsari. di. l. placuit, ꝛ hoc ꝑ episcopũ ex quo nõ est ei prohibitũ, publica aũt pnia nõ inducit irregularitatẽ, hec etiã fm̃ Ray. iniungi potest etiã per cõfessorẽ, ꝛ est cum iniungitur alicui vt vadat peregrinãdo per mũdum cum baculo cubitali ꝛ scapulari.

3 Dilatio † baptismi vsqz ad egritudinẽ, quez tũc suscipit timore mortis inducit irregularitatẽ. di. l. si qs. Ratio huius est, qz nõ presumit̃ vere ꝯtritus, vt ꝑ hanc penam homines inducerentur nõ negligere ꝓpriã salutez, nec tollitur ista irregularitas ꝑ baptismũ, qz baptismus ita dilatus inducit eã, idem aũt nõ opat̃ cõtrarios effectus, extra de bap. maiores, secus tamẽ est de eo qui distulit cõmunionẽ, vsqz ad talem termi
4 num, qz hic nõ repellitur ab ordine. distin. l. is vero. † Potest tñ talis qui sic distulit baptismũ in duobus casibus ꝓmoueri. Primus si post baptismuz fides ꝛ vita eius probabilis apparuerit. Secundus si raritas clericorum hoc exegerit. di. l. si quis.

5 Iterata † susceptio sacramẽti imprimẽtis characterẽ, vt baptismi ꝯfirmationis ꝛ ordinis inducit irregularitatẽ. di. l. ꝯfirmãdũ, de ꝯse. di. iiij. qui bis. idem. j. q. j. ꝙ quidam ꝛ si scienter rebaptizati sunt vel reconfirmati vel reordinati etiã ignorãter, sed post factũ ratum habuerunt absqz dispensatione pape promoueri nõ possunt, secus si ignorãter vt infantes vel vt coacti absolute enim põt huiusmodi promoueri de iure, sed fm̃ alios qđ tutius est dicere cũ dispẽsatione. ð ꝯse. di. iiij.
6 eos. † Ubi aũt quis ꝓbabiliter dubitat de susceptione huiusmodi sacramẽtoꝝ ꝛ nõ leuiter ꝛ temerarie, ꝛ pp hoc suscipiat aliqđ dictoꝝ sacramẽtoꝝ facta prius diligẽti inquisitione sup hoc ad inueniẽdũ veritatẽ ꝛ nõ inuẽta suscipit, nõ propterea efficitur irregularis quãuis alias suscepisset, qz nõ putat̃ iteratum qđ nescitur esse factum. di. lxviij. presbiteri ꝛ debet dicere in forma cũ dubitat̃, si nõ es baptizatus ego te baptizo ꝛc. Rõ huius est ꝓpter iniuriã factã sacramẽtis que est in hoc, ꝙ sacramentũ nõ est iterãdum propter effectũ indelebilẽ characteris iterati.

7 Curialis † etiã cẽset̃ vt irregularis ꝛ ꝓhibet̃ ordinari nisi sit absolutus a curia. di. lj. c. j. ꝛ sequẽti. Et dicitur curialis hic secũdũ Ray. large omnis q quacũqz cõditione obligatus semp est curie alicuius potestatis publice habens honestũ officiũ vel inhonestũ vt iudices, aduocati, milites, histriones, ꝛ huiusmodi. Ratio huius prohibitionis est, tũ qz q̃nqz tales repetunt̃ ꝛ in ecclesia perturbantur, tum qz presumitur cõtra eos ꝙ nõ causa deuotionis trãseant ad clericatum, sed vt fugiant ratiocinia dominoꝝ suorum, dist. liij. legem. Qui autem ex predictis aliqđ ministerium prebuerunt in causa sanguinis etiam absoluti a curia promoueri nõ possunt. xlvj. di. clericus. Similiter si i turpi ꝛ inhonesto officio, vt histriões de ꝯse.
8 dist. ij. pro dilectione. † Obligatus alteri ad ratiocinia potest qs esse tripliciter. Primo si obligatus rei publice, ꝛ siquidez est obligatus ad hoc ex administratione quã gessit promoueri non debet ante redditam rationem. di. lj. preterea, sed si alias est debitor reipublice nõ ꝓhibetur. C. de epi. ꝛ cle. quisquis. Scđo si est obligatus alicui ꝑsone seculari nõ miserabili, qz scilicet gessit ad ministrationẽ eius, vt tutor, curator, ꝓcurator. ꝛ talis promoueri nõ potest nisi finito officio administrationis. xxj. q. iij. c. j. Finita aũt administratione si adhuc sit obligatus ad ratiociniũ ꝛ mouet̃ ei questio de dolo non potest ꝓmoueri ante decisam litẽ. di. lxxxj. tãtis debet tñ taxari tẽpus infra qđ questio decidat̃. Similiter etiaz si questio ei nõ moueret̃ ꝛ manifestũ sit eũ teneri de dolo, debet episcopus ex officio suo eũ repellere sicut quemlibet criminosum seu infamẽ. vj. q. j. infames alias nõ prohibetur ordinari. Tertio si est obligatus ex administratione ꝓ ꝑsona miserabili seculari, vt viduis, ꝛ paupibus, cecis, pupillis, ꝛ huiusmodi, vel ꝑsona ecclesiastica, ꝛ talis nõ impeditur a promotione si aliud nõ impedit nisi esset manifestus dolus in administratione vel aliquid aliud, qz ad adiuuãdum talem quilibet tenetur. dist. lxxxvj. peruenit ꝛ. xvj. q. j. monachi, Ray.

9 Hermafroditus † est irregularis, ꝛ dicit̃ huiusmodi ille q participat de vtroqz sexu scilicet masculino ꝛ feminino, hic repellitur a ꝓmotione pp deformitatẽ ꝛ mõstruositatem. ar. di. xxxvj. illiteratos talis si magis vergit in sexum masculinũ q̃ femininũ, quãuis ordinari nõ debeat, nec ordinatus ministrare, tñ suscipit characterẽ, sed si magis vergat in sexũ femininũ q̃ masculinũ vel etiam si equaliter participat de vtroqz nõ est susceptiuus characteris secũdum Guil. ꝛ multo magis femina ordinis non est susceptiua. Dicitur autem mulier presbitera. di. xxxij. presbiter, nõ qz habeat ordines sacerdotis, sed qz vxor sacerdotis, ꝛ diaconissa, qz dicit omeliam euangelij.

10 Seruus † quocũqz genere seruoꝝ ordinari non debet, nisi ꝑus ꝯsecutus fuerit plenariã libertatẽ. di. liiij. c. j. ij. ꝛ. iij. Ratio huius est clericalis dignitas ꝛ seruilis vtilitas extra de ser. nõ ordi. de seruorum in fi. Si autem seruus fecerit se ꝓmoueri nesciẽte domino vel sciẽte ꝛ cõtradicẽte, si ordinatus fuerit in minoribus reducit̃ in seruitutẽ. vt. liiij. dis. nulli. Si ordinatus fuerit ad subdiaconatũ vel diaconatũ oportet ꝙ det aliũ loco sui vel ꝓcuret redẽptionẽ suã ꝑ aliquã personã. di. liiij. ex antiquis, extra de ser. nõ ordi. miramur. Si in sacerdotem sit promotus remanet quidẽ in ordine suo reddito peculio si qđ habet domino, ꝛ si nõ habet dz ꝓcurare redẽptionẽ suam qđ si non potest seruire tenet̃ dñó suo in seruitute, tñ ꝯueniẽtibus sacerdotio vt officiando ei in missa horis ꝛ huiusmodi. di. liiij. frequens qđ si nollet seruire deponẽdus est. Tẽpus aũt infra qđ dñs suus põt eũ repetere est tẽpus vnius anni a tpe noticie huius. xvij. q. ij. si quis incognitus, si vero seruus promotus est dño sciẽte ꝛ nõ cõtradicẽte eoipso ingenuus fit. dist. liiij. si seruus, ꝛ hoc vez est ad quecũqz ordinẽ fuerit promotus fm̃ Inno. Hoff. ꝛ Ray. Et nota ꝙ seruus ecclesie liberatus ad hoc tenet̃ ẽt si non esset vel fuisset expressum in sui manumissione vt nõ iniuriet̃ ecclesie, nec accuset eã nec testificet̃ ꝯtra eam dist. liiij. q ex famulis, alias reuocatur in seruitutẽ. xij. q. ij. diaconi, ꝛ scđm quosdam, etiam ad operas honestas, vt in. d. c. nõ tñ tenet̃ ecclesie perpetuo seruire in officio clericali nisi in manumissione ꝛ in ordinatione fuisset expressum. extra eo. Eo libẽtius sed seruo priuate persone liberato vt promoueat̃ nõ potest dominus sibi retinere aliquas opas in qbus teneatur ei. di. liiij. c. j. nisi spirituales, qđ exprimi debet si hoc vult patronus in sui manumissione, ꝛ postea declarari in ordinatione secũdum Host. ꝛ si promotus nollet in huiusmodi seruire, nõ reuocabitur in seruitutem sed degradabitur si est factus sacerdos secũdum Inno. Ray. ꝛ Hoff. Item nota ꝙ cum ordiatus restituat̃ domino suo ne manus violẽtas iniciat in eũ alias incideret in canonem secũdum Inno. nec illi seruo licebit contrahere matrimonium si est in sacris propter votum annexũ ordini clericali, extra de conuer. cõiu. c. quidam. alijs priuilegijs clericalibus nõ gaudebit, extra de cle. coniu. c. Joannes.

11 Ultimo crimen † mediocre ꝛ notorium inducit irregularitatem. Pro cuius declaratione omissis opi. antiquorum circa istã materiã nota distinctionem quam fecit Ray. in summa, vz. Criminũ, aliud enorme, aliud mediocre, aliud leue. Crimen enorme in hoc loco dicitur homicidium ꝛ simonia aliqua, ꝛ etiam secundum Hoff. heresis, quodlibet autem horum siue occultuz siue manifestum sit, impedit

sit ipedit ꝓmouendū, ⁊ deijcit ꝓmotū etiam post penitētiā, ⁊ de
12 heresi ⁊ homicidio dictum est.§. ac etiam de simonia. † Crimen leue dicitur hic illud mortale, qd de se nō inducit depositionem nisi ex contumacia post admonitionem vt ebrietas, ludus alee. di.xxxv.c.j. strepitus in sinodo.v.q.iiij.in loco. Esus carnium in diebus prohibitis, cōfectam eucharistiam nō assumere ⁊ huius modi, ⁊ ista talia siue occulta siue manifesta, neqȝ ipediunt ꝓmo
13 uēdum neqȝ deijciunt ꝓmotū, de coha.cle.⁊ mn.vestra. † Crimē mediocre dicit̄ hoc, vt adulterium, furtum, fraudulentia sacrilegium, periurium, falsum testimonium, ⁊ similia, hec autem si sunt occulta nō impediunt ꝓmouēdum neqȝ deijciunt promotū neqȝ indigent dispēsatione sed sufficit penitētia sacramētalis, de temporibus or.c.ex tenore.⁊.c. quesitum. Si sunt manifesta, tūc aut sunt manifesta per propriam cōfessionem delinquētis extra iudicium factam, ⁊ sic nō faciunt irregularitatem talem, quāuis ille si clericus est deberet suspendi ab officio ⁊ beneficio. extra de ex cess.prela.c.quāuis sit graue. Aut sunt manifesta per famam deficiente accusatore ⁊ legitima probatione, ⁊ sic nō inducunt irregularitatem, purgatio tamē canonica tali indicēda est qua prestita absoluetur, ⁊ si in ea defecerit deponetur, extra de adulte.c. significasti. Aut sunt manifesta per sentētiam vel cōuictionē vel cōfessionē metu ꝓbationis factam, ⁊ sic inducūt irregularitatē, ⁊ idem si est notorium per euidentiam facti, qd nulla potest tergiuersatione celari cuius scilicet est testis ⁊ populus ⁊ inficiationis nō est locus, de tē.or. quesitū, potest tamen in huiusmodi mediocribus notorijs de iure vel de facto per episcopum dispēsari in tali irregularitate secūdum Inno. in glo. sup.c. ex tenore ⁊ de his omnibus diffuse habes in summa ꝯfes. libr.j. titu. xxix.q.iij.
14 Infames † etiā omnes tam de iure q̄ de facto repelluntur a promotione dignitatum ⁊ ordinū di.lj. qui in aliquo. extra de reg. iur. infamibus, lib. vj. secundum Ray. Et dicitur infamis de facto ille cuius apud bonos ⁊ graues grauata est opinio sup aliquo crimine. Infamis vero de iure est, quē ius ponit esse infamē, vt qui cōuinctus est de furto vel qui pugnat in arena cū bestia dētata pro lucro ⁊ huiusmodi, alia plura potes videre de infamibus.iij.q.vij.§.porro.in tex.⁊ glo. Repellitur etiam infamis secundum iura a procurando, iudicā
15 do, accusando, testificādo, postulādo. ¶ † Et nota ꝙ quāuis cōsuetum sit ⁊ cōueniens ab irregularitatibus cum irregularibus verbis dispensare per eum qui potest sub tali forma vel simili. Ego dispenso tecum in tali irregularitate quam contraxisti propter talem causam, vel si contraxisses quando de hoc dubitatur tamen si episcopus ordinat aliquem irregularem intendens cū eo dispensare per hoc de facto dispensat quāuis non vsus fuerit illis verbis, dummodo possit in tali casu dispensare. Et idem de prelatis qui mittunt ad ordinandum aliquem irregularem queȝ ex auctoritate sibi concessa poterant dispensare licet nō dixerint
16 illa verba mittendo de facto dispensant secundum doc. ¶ † Et nota ꝙ archiepiscopi possunt in suis diocesibus fratres ordinis predicatorum absoluere, ⁊ in irregularitatibus dispensare quando fuerint ab eis requisiti siue inciderint anteq̄ intrarent ordinem siue post, nisi adeo enormis esset excessus ꝙ merito etiā apostolica sedes esset consulenda. Cre. q᷑ prouidentia. Item ꝙ magister ordinis predicatorum, prouinciales ⁊ priores conuentuales ⁊ eorum vicarij in prouincijs conuentibus ⁊ locis sibi commissis fratres predicatores, omnes ibidem constitutos ⁊ ad eos vndecunqȝ declinantes, possunt dispensare super irregularitate quam contraxissent si excommunicatione vel suspensione innodati diuina celebrassent vel i locis suppositis ecclesiastico iterdicto. Item ab irregularitate quam contraxissent recipientes ordi
17 nes sic ligati. Boni. virtute. † Item omnes predicti prelati ordinis predicatorum a suis confessoribus possunt recipere dispensationem super predictis irregularitatibus si eas ꝯtraxissent, in quibus scilicet ipsi valent dispensare. Clemens. exigētibus. Idē puto de fratribus minoribus, q᷑ communiter dicitur ꝙ sumus pares in priuilegijs. De alijs sententijs habes in locis suis.

FINIS

Insignis ⁊ exquisitissimus

Tractatus de Superstitionibus, editus per reuerendū dn̄ȝ magistrū Martinū de Arles, in sacra theologia professoreȝ meritissimū, ac canonicū ⁊ archid. Vallis de aybar, in ecclesia Pamp. regni Nauarre.

¶ Prefatio.

Quadam die cuȝ peractis diuinis officijs post prandiū itra hortos amenos huius nr̄e insignis eccl̄ie, nōnulli ex fratrib⁹ ꝯcanonicis essemus simul recreandi cā, iter alias honestas collocutiones, ortus est sermo de superstitionibus, q̄ ꝓh dolor hoste ꝓcurāte antiquo, his diebus vigēt in orbe terraꝝ, cū ergo de his ꝯfabularemur q̄siuit me vnus ex eis. s. venerabilis. d. Archi. de Ussum mihi frater amātissimus, narrādo ꝙ est antiquus vsus in oppido quodā sui archidiaco. vt cū aliqua necessitas tp̄e siccitatis, fructibus terre ingruerit magna cū deuotione ꝓcessionalr̄ clerus ⁊ coloni cū hymnis ⁊ cāticis ad. s. Petrū, de vsuȝ titulū veȝ sui archi. se ꝯferūt, ibiqȝ missa celebrata ⁊ orōnibus, imaginē bea. Petri ab altare in dorso vel brachijs ad horā fluminis cū cāticis ⁊ laudibus deferūt. aliq tn̄ eoꝝ querūt ab ipsa imagine dicētes, sancte Petre succurr̄ nobis in hac necessitate positis vt impetres nobis a deo pluuiā ⁊c. hoc. ij. hoc. iij. Et cū ad singula nihil rn̄deat clamāt dicētes, submergat̄ beati. s. petri. imago, si nobis apō deū oīpotētē gr̄aȝ expostulatā ꝓ iminēti necessitate nō ipetrauerit. Rn̄dēt aliq ō ꝑmatib⁹, nō eqdē ita fiet nā tanq̄ bonus pastor ipetrabit gr̄aȝ ꝑfatā ⁊ intercedet apud Deū. Et ita datis fideiussoribus ꝓ pte bea. petri, vt asserūt ipsi coloni, nūq̄ fuerūt decepei neqȝ destituti in necessitate, ⁊ desiderio suo preser tim pluuie, qn intra. xxiiij. horas pluuiā habuerint. iō sup hoc cupiēs a me informari, q̄siuit, vtrū in hoc cōmittat̄ aliqd peccatū, s. idolatrie, supstitionis, vel alterius hm̄oi. Quā qōnē, frater venerāde, ꝓculdubio tibi explanare ⁊ alijs exponere, fateor igenij mei vires excedere cū nō videā in me qd tue ⁊ alioꝝ sapiētie dignū aut elegātia dicēdi aut sn̄iaꝝ grauitate possim afferre. Uerūtñ, q̄m vires quas iperitia negat charitas administrat, vt saluti aiaꝝ ꝯsulat̄. Memor insup mee ꝓfessionis, pioqȝ zelo succēsus, q̄ dn̄s mihi ministrauerit ex precipuis ⁊ authēticis doc. paucula colligere tibi curabo, in quo qdem opusculo, vt mgr̄i sn̄iaꝝ vtar verbis in prologo, nō solū piū lectorē, sȝ ēt liberꝝ correctorē desidero, ꝙ vtinā tot haberet zelatores aduersus maleficia ⁊ superstitiones sensualiū hoiuȝ quot, proh dolor, hoc nr̄o tp̄e reperit̄ numerus phitonū ⁊ maleficorū. In primis frater venerabilis populus ipse, vt video, sub ꝑtextu religionis plura mala cōmittit q̄ ex tua informatione elici pn̄t, ⁊ ex alia q̄ a fidedignis illius loci psonis accepi. nā primo cōmittūt actū supstitionis. secūdo sacrilegiū. tertio tētāt Deū ⁊ stulte agūt, ⁊ scandalū ex suo actu committūt. De quibus omnibus per ordinem dicendum est. Et primo de superstitione.

SUMMARIUM

1 Superstitio dicit̄ religio vltra modū debitū seruata, rationem quidem habens sapientie sed in falsitate abundans.
2 Superstitio est vitium qd religioni opponitur plus in diuinum cultum exhibens q̄ deceat.
Imaginē submergere ꝓ aq̄ seu pluuia hn̄da ē actus supstitiōis.
Bonum non est nisi ex integra causa, malum autem ex singularibus defectibus esse potest.
3 Requiri non debet a creaturis per media superstitiosa quod a Deo vel sanctis sperandum est.
Christianus verus in literis etiaȝ figmēta superstitiosa repellit.
4 Superfluum dici potest aliquid duobus modis.
5 Consuetudo communis pro lege habenda est.
6 Imaginem pro habenda pluuia submergere non facit ad Dei vel sanctorum gloriam, sed potius ad vituperium.

Capitulum. vj.

Ant et quedam alie irregularitates que quia cõiter nõ ita ɔtingũt breuiter expediemus in singulis.§. vnã tan
1 gendo in isto.c.† Prima est heresis ex qua post vulnus sanatũ.i.eius dimissionẽ remanet cicatrix.s. irregularitatis, vt dicit̃.j.q.j.ventũ, vnde prohibet̃ a promotione et deijcit̃ promotus. Si aũt reuertatur ad fidẽ veritatis post abiurationẽ heresis recipiũtur de iure cõi ad laicã cõmunionẽ postq̃ fuerint recõciliati.j.q.vij.daibertũ. Et circa eos fit quadruplex dispensatio. Aliq̃ quidem semiplena, vt.s.solum recipiantur in ordinibus ante hec oia susceptis.j.q.j.siquis heretice. Quãdoq̃ plena vt possint sacerdotes fieri.j.q.vij.ɔuenientibus. Aliq̃ plenior vt scilicet possint esse episcopi.xij.dist.nos cõsuetudinẽ. Quandoq̃ plenissime, vt.s.promoueri possint etiam ad superiores dignitates.xxiij.q.iiij.ipsa pietas. De heresi quantum ad excommunicationem habes supra titu.xxiiij. De ipsa quantum ad peccatũ, habes.ẽ.in.ij.parte titulo.xij.

2 Solennis † penitẽtia inducit irregularitatẽ, dis.l.ca. ex penitẽtibus. Hec pnia fieri debet cum illa solẽnitate que hr̃ di.l.in capite, et imponit̃ tantũ ab episcopo vel de eius mãdato, nec iponit̃ clerico nisi deposito, et quia hoc hodie nõ est in vsu, ideo breuissime tãgã de ea. Ratio aũt quare impedit ꝓmouẽdũ est, quia nõ sunt digni suscipere vasa sacramẽtorũ qui dudũ fuerũt vasa vitiorum.di.l.illud. Non enim imponitur talis pnia nisi ꝑ crimine vulgatissimo et enormi qd̃ totã ciuitatem commouet. Secunda ratio est propter scãdalum populi qui scit crimen eius, di.l.de his. Tertia ratio est timor ne iterum labantur, qui timor de consuetudine pristina surgit distin.lxj.in sacerdotibus. Quarta ratio quia nõ haberet frontem reprehendẽdi alios, di.xxv.primũ. Ray. et Tho.in.iiij. Potest aũt cũ eis in minoribus ordinibus propter necessitatẽ vel vtilitatẽ ecclesie dispẽsari.di.l.placuit, et hoc ꝑ episcopũ ex quo nõ est ei prohibitũ, publica aũt pnia nõ inducit irregularitatẽ, hec etiã ẽm Ray. iniungi potest etiã per cõfessorẽ, et est cum iniungitur alicui vt vadat peregrinãdo per mũdum cum baculo cubitali et scapulari.

3 Dilatio † baptismi vsq̃ ad egritudinẽ, quem tũc suscipit timore mortis inducit irregularitatẽ.di.l.si qs. Ratio huius est, quia nõ presumit̃ vere ɔtritus, vt ꝑ hanc penam homines inducerentur nõ negligere ꝓpriã salutem, nec tollitur ista irregularitas ꝑ baptismũ, quia baptismus ita dilatus inducit eã, idem aũt nõ opat̃ cõtrarios effectus, extra de bap. maiores, secus tamẽ est de eo qui distulit cõmunionẽ, vsq̃ ad talem termi
4 num, quia hic nõ repellitur ab ordine. distin.l.is vero.† Potest tñ talis qui sic distulit baptismũ in duobus casibus ꝓmoueri. Primus si post baptismum fides et vita eius probabilis apparuerit. Secundus si raritas clericorum hoc exegerit.di.l.si quis.

5 Iterata † susceptio sacramẽti imprimẽtis characterẽ, vt baptismi, ɔfirmationis et ordinis inducit irregularitatẽ.di.l.ɔfirmãdũ, de ɔse.di.iiij.qui bis. idem.j.q.j. quidam et si scienter rebaptizati sunt vel reconfirmati vel reordinati etiã ignorãter, sed post factũ ratum habuerunt absq̃ dispensatione pape promoueri nõ possunt, secus si ignorãter vt infantes vel vt coacti absolute enim pñt huiusmodi promoueri de iure, sed ẽm alios qd̃ tutius est dicere cũ dispẽsatione.d ɔse.di.iiij.
6 eos.† Ubi aũt quis ꝓbabiliter dubitat de susceptione huiusmodi sacramẽtorũ et nõ leuiter et temerarie, et pp hoc suscipiat aliqd̃ dictorũ sacramẽtorũ facta prius diligẽti inquisitione sup hoc ad inueniẽdũ veritatẽ et nõ inuẽta suscipit, nõ propterea efficitur irregularis quãuis alias suscepisset, quia nõ putat̃ iteratum qd̃ nescitur esse factum.di.lxviij.presbiteri et debet dicere in forma cũ dubitat̃, si nõ es baptizatus ego te baptizo etc. Rõ huius est ꝑpter iniuriã factã sacramẽtis que est in hoc, quod sacramentũ nõ est iterãdum propter effectũ indelebilẽ characteris iterati.

7 Curialis † etiã cẽset̃ vt irregularis et ꝓhibet̃ ordinari nisi sit absolutus a curia.di.lj.c.j.et sequẽti. Et dicitur curialis hic secũdũ Ray. large omnis qui quacũq̃ cõditione obligatus semp est curie alicuius potestatis publice habens honestũ officiũ vel inhonestũ vt iudices, aduocati, milites, histriones, et huiusmodi. Ratio huius prohibitionis est, tũ quia quãq̃ tales repetunt̃ et in ecclesia perturbantur, tum quia presumitur cõtra eos quod nõ causa deuotionis trãseant ad clericatum, sed vt fugiant ratiocinia dominorũ suorum, dist.liij.legem. Qui autem ex predictis aliqd̃ ministerium prebuerunt in causa sanguinis etiam absoluti a curia promoueri nõ possunt.xlvj.di.clericus. Similiter si i turpi et inhonesto officio, vt histriões de ɔse.
8 dist.ij.pro dilectione.† Obligatus alteri ad ratiocinia potest quod esse tripliciter. Primo si obligatus rei publice, et siquidem est obligatus ad hoc ex administratione quã gessit promoueri non debet ante redditam rationem.di.lj.preterea, sed si alias est debitor reipublice nõ ꝓhibetur.C.de epi.et cle.quisquis. Scdo si est obligatus alicui psone seculari nõ miserabili, quia scilicet gessit ad ministrationẽ eius, vt tutor, curator, et ꝓcurator. et talis promoueri nõ potest nisi finito officio administrationis.xxj.q.iij.c.j. Finita aũt administratione si adhuc sit obligatus ad ratiociniũ et mouet̃ ei questio de dolo non potest ꝓmoueri ante decisam litẽ. di.lxxxj.tãtis debet tñ taxari tẽpus infra qd̃ questio decidat̃. Similiter etiam si questio ei nõ moueret̃ et manifestũ sit eũ teneri de dolo, debet episcopus ex officio suo eũ repellere sicut quemlibet criminosum seu infamẽ.vj.q.j.infames alias nõ prohibetur ordinari. Tertio si est obligatus ex administratione ꝑ psona miserabili seculari, vt viduis, et paupibus, cecis, pupillis, et huiusmodi, vel psona ecclesiastica, et talis nõ impeditur a promotione si aliud nõ impedit nisi esset manifestus dolus in administratione vel aliquid aliud, quia ad adiuuãdum talem quilibet tenetur. dist. lxxxvj.peruenit et.xvj.q.j.monachi. Ray.

9 Hermafroditus † est irregularis, et dicit̃ huiusmodi ille qui participat de vtroq̃ sexu scilicet masculino et feminino, hic repellitur a ꝓmotione pp deformitatẽ et mõstruositatem.ar.di.xxxvj. illiteratos talis si magis vergit in sexum masculinũ q̃ femininũ, quãuis ordinari nõ debeat, nec ordinatus ministrare, tñ suscipit characterẽ, sed si magis vergat in sexũ femininũ q̃ masculinũ vel etiam si equaliter participat de vtroq̃ nõ est susceptiuus characteris secũdum Guil. et multo magis femina ordinis non est susceptiua. Dicitur autem mulier presbitera.di.xxxij.presbiter, nõ quia habeat ordines sacerdotis, sed quia vxor sacerdotis, et diaconissa, quia dicit omeliam euangelij.

10 Seruus † quocũq̃ genere seruorũ ordinari non debet, nisi ꝑus ɔsecutus fuerit plenariã libertatẽ.di. liiij.c.j.ij.et.iij. Ratio huius est clericalis dignitas et seruilis vtilitas extra de ser.nõ ordi.de seruorum in fi. Si autem seruus fecerit se ꝓmoueri nesciẽte domino vel sciẽte et cõtradicẽte, si ordinatus fuerit in minoribus reducit̃ in seruitutẽ. vt.liiij.dis.nulli. Si ordinatus fuerit ad subdiaconatũ vel diaconatũ oportet quod det aliũ loco sui vel ꝓcuret redẽptionẽ suã ꝑ aliquã personã.di.liiij. ex antiquis, extra de ser.nõ ordi.miramur. Si in sacerdotem sit promotus remanet quidẽ in ordine suo reddito peculio si qd̃ habet domino, et si nõ habet dz ꝓcurare redẽptionẽ suam qd̃ si non potest seruire tenet̃ dño suo in seruitute, tñ ɔuenientibus sacerdotio vt officiando ei in missa horis et huiusmodi.di.liiij. frequens qd̃ si nollet seruire deponẽdus est. Tẽpus aũt infra qd̃ dñs suus põt eũ repetere est tẽpus vnius anni a tpe notitie huius.xvj.q. ij.si quis incognitus, si vero seruus promotus est dño sciẽte et nõ cõtradicẽte eoipso ingenuus fit.dist.liiij.si seruus, et hoc verũ est ad quecũq̃ ordinẽ fuerit promotus ẽm Inno. Hoff. et Ray. Et nota quod seruus ecclesie liberatus ad hoc tenet̃ et si non esset vel fuisset expressum in sui manumissione vt nõ iniuriet̃ ecclesie, nec accuset eã nec testificet̃ ɔtra eam dist.liiij.q ex famulis, alias reuocatur in seruitutẽ.xij.q.ij.diaconi, et scdm quosdam, etiam ad operas honestas, vt in.d.c.nõ tñ tenet̃ ecclesie perpetuo seruire in officio clericali nisi in manumissione et in ordinatione fuisset expressum.extra eo. Eo liberius sed seruo priuate persone liberato vt promoueat̃ nõ potest dominus sibi retinere aliquas opas in quibus teneatur ei.di.liiij.c.j.nisi spirituales, qd̃ exprimi debet si hoc vult patronus in sui manumissione, et postea declarari in ordinatione secũdum Host. et si promotus nollet in huiusmodi seruire, nõ reuocabitur in seruitutem sed degradabitur si est factus sacerdos secũdum Inno. Ray. et Hoff. Item nota quod cum ordiatus restituat̃ domino suo ne manus violẽtas inijciat in eũ alias incideret in canonem secũdum Inno. nec illi seruo licebit contrahere matrimonium si est in sacris propter votum annexũ ordini clericali, extra de conuer.coiu.c.quidam. alijs priuilegijs clericalibus nõ gaudebit, extra de cle.coniu.c.Joannes.

11 Ultimo crimen † mediocre et notorium inducit irregularitatem. Pro cuius declaratione omissis opi.antiquorum circa istã materiã nota distinctionem quam fecit Ray.in summa, vz. Criminũ, aliud enorme, aliud mediocre, aliud leue. Crimen enorme in hoc loco dicitur homicidium et simonia aliqua, et etiam secundum Hoff. heresis, quodlibet autem horum siue occultum siue manifestum sit, impedit

in manual. ipso de irregu. n. 246. S. Tamen si fuerit ... incidio p... hone... n. 8

st ipedit pmouendū, ꝛ deijcit pmotū etiam post penitētiā, ꝛ de
12 heresi ꝛ homicidio dictum est.§.ac etiam de simonia. † Crimen leue dicitur hic illud mortale, qḋ de se nō inducit depositionem nisi ex contumacia post admonitionem vt ebrietas, ludus alee. di.xxxv.c.j.strepitus in sinodo.v.q.iiij.in loco. Esus carnium in diebus prohibitis, cōfectam eucharistiam nō assumere ꝛ huius modi, ꝛ ista talia siue occulta siue manifesta, neq; ipediunt pmo
13 uēdum neq; deijciunt pmotū, de coha.cle.ꝛ mu.vestra. † Crimē mediocre dicit͛ hoc, vt adulterium, furtum, fraudulentia sacrilegium, periurium, falsum testimonium, ꝛ similia, hec autem si sunt occulta nō impediunt pmouēdum neq; deijciunt promotū neq; indigent dispēsatione sed sufficit penitētia sacramētalis, de temporibus or.c.ex tenore.ꝛ.c.quesitum. Si sunt manifesta, tūc aut sunt manifesta per propriam cōfessionem delinquētis extra iudicium factam, ꝛ sic nō faciunt irregularitatem talem, quāuis ille si clericus est deberet suspendi ab officio ꝛ beneficio. extra de ex cess.prela.c.quāuis sit graue. Aut sunt manifesta per famam deficiente accusatore ꝛ legitima probatione, ꝛ sic nō inducunt irregularitatem, purgatio tamē canonica tali indicēda est qua prestita absoluetur, ꝛ si in ea defecerit deponetur, extra de adulte.c. significasti. Aut sunt manifesta per sentētiam vel cōuictionē vel cōfessionē metu pbationis factam, ꝛ sic inducūt irregularitatē, ꝛ idem si est notorium per euidentiam facti, qḋ nulla potest tergiuersatione celari cuius scilicet est testis ꝛ populus ꝛ inficiationis nō est locus, de cō.or.quesitū, potest tamen in huiusmodi mediocribus notorijs de iure vel de facto per episcopum dispēsari in tali irregularitate secūdum Inno.in glo.sup.c.ex tenore ꝛ de his omnibus diffuse habes in summa ɔfes.libr.j.titu.xxix.q.iiij.
14 Infames † etiā omnes tam de iure q̄ de facto repelluntur a promotione dignitatum ꝛ ordinū di.lj.qui in aliquo.extra de reg.iur.infamibus, lib.vj. secundum Ray. Et dicitur infamis de facto ille cuius apud bonos ꝛ graues grauata est opinio sup aliquo crimine. Infamis vero de iure est, quē ius ponit esse infamē, vt qui cōuinctus est de furto vel qui pugnat in arena cū bestia dētata pro lucro ꝛ huiusmodi, alia plura potes videre de infamibus.iij.q.vij.§.porro.in tex.ꝛ glo. Repellitur etiam infamis secundum iura a procurando, iudicā
15 do, accusando, testificādo, postulādo. ❡ † Et nota ꝙ quāuis cōsuetum sit ꝛ cōueniens ab irregularitatibus cum irregularibus verbis dispensare per eum qui potest sub tali forma vel simili. Ego dispenso tecum in tali irregularitate quam contraxisti propter talem causam, vel si contraxisses quando de hoc dubitatur tamen si episcopus ordinat aliquem irregularem intendens cū eo dispensare per hoc de facto dispensat quāuis non vsus fuerit illis verbis, dummodo possit in tali casu dispensare. Et idem de prelatis qui mittunt ad ordinandum aliquem irregularem quez ex auctoritate sibi concessa poterant dispensare licet nō dixerint
16 illa verba mittendo de facto dispensant secundum doc. ❡ † Et nota ꝙ archiepiscopi possunt in suis diocesibus fratres ordinis predicatorum absoluere, ꝛ in irregularitatibus dispensare quando fuerint ab eis requisiti siue inciderint anteq̄ intrarent ordinem siue post, nisi adeo enormis esset excessus ꝙ merito etiā apostolica sedes esset consulenda. Gre.q; prouidentia. Item ꝙ magister ordinis predicatorum, prouinciales ꝛ priores conuentuales ꝛ eorum vicarij in prouincijs conuentibus ꝛ locis sibi commissis fratres predicatores, omnes ibidem constitutos ꝛ ad eos vndecunq; declinantes, possunt dispensare super irregularitate quam contraxissent si ex communicatione vel suspensione innodati diuina celebrassent vel i locis suppositis ecclesiastico iterdicto. Item ab irregularitate quam contraxissent recipientes ordi
17 nes sic ligati. Boni.virtute. † Item omnes predicti prelati ordinis predicatorum a suis confessoribus possunt recipere dispensationem super predictis irregularitatibus si eas ɔtraxissent, in quibus scilicet ipsi valent dispensare. Clemens.exigētibus. Idē puto de fratribus minoribus, q; communiter dicitur ꝙ sumus pares in priuilegijs. De alijs sententijs habes in locis suis.

FINIS

Insignis ꝛ exquisitissimus

Tractatus de Superstitionibus, editus per reuerendū dñz magistrū Martinū de Arles, in sacra theologia professorez meritissimū, ac canonicū ꝛ archid. Vallis de aybar, in ecclesia Pamp. regni Nauarre.

❡ Prefatio.

Quadam die cuz peractis diuinis officijs post prandiū itra hortos amenos huius nr̄e insignis eccl'ie, nōnulli ex fratrib⁹ ɔcanonicis essemus simul recreandi cā, iter alias honestas collocutiones, ortus est sermo de superstitionibus, q̄ ꝓh dolor hoste ꝓcurāte antiquo, his diebus vigēt in orbe terrarū, cū ergo de his ɔfabularemur q̄siuit me vnus ex eis.s.venerabilis.d.Archi.de Ussum mihi frater amātissimus, narrādo ꝙ est antiquus vsus in oppido quodā sui archidiaco. vt cū aliqua necessitas tpe siccitatis, fructibus terre igruerit magna cū deuotione ꝓcessionalr̄ clerus ꝛ coloni cū hymnis ꝛ cāticis ad.s. Petrū, de vsuz titulū vcz sui archi.se ɔferūt, ibiq; missa celebrata ꝛ orōnibus, imaginē bea. Petri ab altare in dorso vel brachijs ad horā fluminis cū cāticis ꝛ laudibus deferūt. aliq tñ eoꝝ querūt ab ipsa imagine dicētes, sancte Petre succurr͛ nobis in hac necessitate positis vt impetres nobis a deo pluuiā ꝛc.hoc.ij.hoc.iij. Et cū ad singula nihil rñdeat clamāt dicētes, submergat͛ beatꝰ.petri.imago, si nobis apō deū oipotētē grāz expostulatā ꝑ iminēti necessitate nō ipetrauerit. Rñdēt aliq ꝓ pmatib⁹, nō eqdē ita fiet nā tanq̄ bonus pastor ipetrabit grāz pfatā ꝛ intercedet apud Deū. Et ita datis fideiussoribus ꝑ pte bea.petri, vt asserūt ipsi coloni, nūq̄ fuerūt decepei neq; destituti in necessitate, ꝛ desiderio suo preser tim pluuie, gn intra.xxiiij.horas pluuiā habuerint. iō sup hoc cu piēs a me informari, q̄siuit, vtrū in hoc cōmittat͛ aliqḋ peccatū, s.idolatrie, supstitionis, vel alterius hmōi. Quā qōnē, frater venerāde, ꝓculdubio tibi explanare ꝛ alijs exponere, fateor igenij mei vires excedere cū nō videā in me qd tue ꝛ alioꝝ sapiētie dignū aut elegātia dicēdi aut sniaꝝ grauitate possim afferre. Uerūtñ, qm̄ vires quas iperitia negat charitas administrat, vt saluti aiaꝝ ɔsulat͛. Memor insup mee ꝓfessionis, pioq; zelo succēsus, q̄ dñs mihi ministrauerit ex precipuis ꝛ authēticis doc. pau cula colligere tibi curabo, in quo qdem opusculo, vt mgri sniaꝝ vtar verbis in prologo, nō solū piū lectorē, sz ēt libeꝝ correctorē desidero, ꝙ vtinā tot haberet zelatores aduersus maleficia ꝛ superstitiones sensualiū hoiuz quot, proh dolor, hoc nr̄o tpe reperit͛ numerus phitonū ꝛ maleficorū. In primis frater venerabilis populus ipse, vt video, sub ptextu religionis plura mala cōmittit q̄ ex tua informatione elici pñt, ꝛ ex alia q̄ a fidedignis illius loci psonis accepi. nā primo cōmittūt actū supstitionis. secūdo sacrilegiū. tertio tētat Deū ꝛ stulte agūt, ꝛ scandalū ex suo actu committūt. De quibus omnibus per ordinem dicendum est. Et primo de superstitione.

SUMMARIUM

1 Superstitio dicit͛ religio vltra modū debitū seruata, rationem quidem habens sapientie sed in falsitate abundans.
2 Superstitio est vitium qḋ religioni opponitur plus in diuinum cultum exhibens q̄ deceat.
Imaginē submergere ꝑ aq̄ seu pluuia hñda ē actus supstitiōis.
Bonum non est nisi ex integra causa, malum autem ex singularibus defectibus esse potest.
3 Requiri non debet a creaturis per media superstitiosa quod a Deo vel sanctis sperandum est.
Christianus verus in literis etiaz figmēta superstitiosa repellit.
4 Superfluum dici potest aliquid duobus modis.
5 Consuetudo communis pro lege habenda est.
6 Imaginem pro habenda pluuia submergere non facit ad Dei vel sanctorum gloriam, sed potius ad vituperium.

7 Obſuatio cuius effectus alr ꝙ deat ſperaṙ rōnabiliter repbaṙ.
8 Superſtitionem ſapiunt ea que in vigilia vel die ſancti Joannis a vulgaribus fiunt.
9 Herbas in die ſancti Joannis collectas incendentes ad arcendos demones, ſuperſtitioſi ſunt.
10 Sanguinem minuere in die ſancti Joānis potius ꝙ alio die an ſit ſuperſtitioſum.
11 Sortilegas trāſferri realr ꝺ loco ad locū crederṙ eſt ſupſtitioſuꝫ.
Satanas mentes infidelium deludit multis modis.
12 Mulieres probe patiuntur ēt aliquādo illuſiones diabolicas.
13 Imaginaria ſunt ⁊ ficta fantaſmata in quibus aliqui vident animas in purgatorio exiſtentes.
14 Campanas pulſare in nocte ſancte Agathe propter maleficas ſuperſtitioſum eſt.
15 Dies obſuare ⁊ quoſdā ifortūatiores alijs crederṙ ſupſtitioſū ē.
16 Obſeruatio dierum eſt quid vaniſſimum.
17 Aſtra nō iponunt neceſſitatē in cōcernētibus arbitrij libertatē.
18 Experto cuilibet in arte ſua potius creditur ꝙ idiotis.
19 Dies obſeruare vaniſſimū eē probatur theologica ratione.
20 Anni ⁊ dies omnes ſunt boni, ⁊ omni tēpore bonum eſt deū laudare ⁊ bene operari.
Diē aliquē ex natura ſua eſſe malū dicere, eſt deo iniuriā facere.
21 Paulus apoſtolus Galatas, dies, menſes, ⁊ annos obſeruantes dure increpauit.
22 Imagines baptizatas aut exorcizatas ſeu conſecratas, certis diebus habere aliquas virtutes, eſt erroneum.
23 Res naturales ex corporibus celeſtibus conſequuntur ſuas formas ⁊ virtutes.
24 Imagines aſtronomice in quibus differant a nigromanticis.
25 Credulitas falſa deo ꝑmittēte multo operatur malos euentus.
26 Imaginatione eorū qui dies ⁊ annos obſeruāt circa tales dies arctata, ipſi quicquid mali ominis contigerit diei imputant.
27 Augurīū ſumere a cātu vel volatu auium an ſit licitum.
28 Soricib⁹ caligas rodētib⁹ nō ē idē augurādū futuꝝ ifortuniū.
29 Venatores errant qui ob fratrum vel ſacerdotū occurſum illo die diffidunt de venatione.
30 Superſtitioſi ob ſuam incredulitatem a deo percipi permittuntur ⁊ in ſue falſe credulitatis laqueos cadere.
31 Superſtitioſi ſunt ⁊ vani, dies obſeruantes ſancti Vincentij et conuerſionis diui Pauli.
32 Fertilitas vel ſterilitas, ⁊ pecorum interitus a ſola voluntate diuina procedunt.
33 Bella ⁊ alia mala homini contingentia a deo optimo maximo immittuntur propter peccata.
34 Homines preliantur, ſed a domino deo victoria datur.
35 Speculi fragmentum vel ſimilia affigere humeris paruulorum eſt ſuperſtitioſum.
Paruuli an poſſint faſcinari.
36 Oculos vrentes habens ſolo inficit aſpectu.
37 Acus vel ſpinter arbori figere ⁊ ſimilia facere ſupſtitioſum eſt.
38 Vetule chartulas ſine nomina affigētes cum verbis catholicis ſunt ſuperſtitioſe.
39 Traditiones multe hic taxantur vt ſuperſtitioſe.
40 Verba ſancta collo affigi poſſunt ⁊ deferri.
41 Verba ſacra ſecū deferre lꝫ qnqꝫ ꝯdōnibus obſeruatis, ⁊.n.ſeq.
42 Serpentes arcere licet per verba diuina.
43 Diabolus omnem mouet lapidem vt homini noceat.
44 Xp̄s apoſtolis ptātē ꝯtulit calcādi ſup ſerpētes ⁊ ſcorpiōes ⁊c.
45 Libellus tēpeſtatum coniuratorius incipiens, in nomine ⁊c. eſt igni cremandus.
46 Cōicatio lucis ad tenebras nulla ē, ⁊ xp̄i ad belial nulla ꝯuētio.
47 Mēdaciū dr̄ cū aliquid veritati ꝯtrium exterius ſignificatur.
48 Boni ratio conſiſtit, in ſpecie, ordine ⁊ modo.
49 Modus, ſpecies, ⁊ ordo, in cūctis iueniunṙ rebus a deo factis.
50 Homines hominibus, angeli angelis, ⁊ demones demonibus preſunt quoad celi preſtabunt.
51 Schedule quedā ſupſtitioſe reperiunṙ icipiētes, on, coriſciō ⁊c.
52 Latini grece ignari literature, verbis grecis vti non debent.
53 Ananiſapta, dictio qualiter interpretetur.
54 Apoſtata quidam ab ordine minorum, qui breuiola quedā aduerſus febres dabat, nō ab re hic taxatur.
Guilielmus quidā Lugdunēſis hic reprobaṙ cū ſuis breuibus.
55 Phitones qui ſint, ⁊ quare ſic dicti.
Diuinatio eſt quedā ſuperſtitionis ſpecies qua quis futura predicere nititur.
56 Demones inuocati futura multipliciter prenuntiare ſolent.
57 Preſtigioſi, phitones, ⁊ nechromatici nr̄i tēporis qui dicatur.
58 Malefici ꝑ ſacramēta eccleſie malitiam ſuam conantur velare.
59 Demones ꝯtingētia futura ignorant, ſꝫ ꝓbabiliter coniecturāt.
60 Demones ex ſignis ab aio ꝓcedētibus cōijciūt ea q̄ in aia ſunt.
61 Diuinatio ꝙ graue peccatū ſit hic oſtenditur.
62 Apoſtate ſunt a fide Chriſtiana q̄ demones inuocant ad futura prenoſcenda.
63 Phitones conſulere prohibitum eſt diuina lege.
64 Malefici, ⁊ magi, incātatores, ⁊ diuinatores an ſint inter ſe differentes.
65 Malefici an ⁊ qualiter poſſint homines per incantationes ledere ⁊ agros ⁊ fructus eorum deuaſtare.
66 Demones quinqꝫ modis ledere poſſunt homines.
67 Demones qualiter cōſummationem matrimonij inter aliquos impedire poſſint.
68 Herbe, lapides ⁊ hmōi nullā vi hn̄t ad maleficiū faciendum.
69 Malefici ſeu magici an ſint heretici.
70 Sortilegi ſeu malefici non ſunt adeundi pro diſſolutione alicuius maleficij.
71 Malum nullum eſt faciendum vt inde ſequatur bonum.
72 Nigromāticos, ſortilegos, ⁊ diuinos adeuntes peccant mortaliter ⁊ damnationis eorum efficiuntur participes.
73 Sacrilegium cenſetur ſi imago alicuius ſancti pro pluuia obtinenda ſubmergatur.
74 Sacrilegium tanto grauius eſt quanto res in qua peccatur maiori pollet ſanctitate.
75 Imagines in eccleſia ad cultum diuinum aſſumere an ſit conſentaneum fidei Chriſtiane.
76 Imagines Chriſti ⁊ ſanctorum qua intentione ſint colende.
77 Phitones ⁊ ſortilegi qua ſint pena coercēdi.
78 Submergi petentes imaginem diui Petri pro pluuia obtinenda qualiter deum tentent.
79 Experimentum de aliquo duobus modis capi poteſt.
80 Terminū opandi ꝑfigere oipotēti dei ſacrilegiū eſt ſupſtitioſuꝫ.
81 Deo nec tempus nec modus preſcribi debet.
Tentare deum quid ſit.
82 Fidem quibuſdam ſignis ad dei reuerentiam pertinentibus proteſtari congruit religioni.
83 Neceſſitas ſcādaloꝝ non antecedentis eſt ſed conſequentis.
84 Homo ſatius mortem eligere debet temporalem, quā ſuo malo exemplo alij eſſe in cauſa ruine.
85 Sortilegia ⁊ maleficia ex quinqꝫ efficaciam ſumunt.
86 Propheta a deo homines retrahens non eſt audiendus.
87 Malefici ⁊ ſortilegi ſua maleficia nō operātur virtute propria.
88 Obſuatiōes maleficoꝝ ⁊ ſortilegū tanꝙ ſuſpecte ſunt fugiēde.
89 Mala que hac noſtra tēpeſtate tam in hoibus ꝙ animalibus ⁊ terre naſcentibus accidunt, vnde ⁊ ex qua origine procedāt.
90 Caput omne lāguidū ⁊ omne cor merens ⁊c. qualiter exponaṙ.
91 Pſeudo propheta mēdaciū loquēs in ſacris lr̄is cauda vocaṙ.
92 Phitones ⁊ diuini cauda dicunṙ eius cui adherent diaboli.
93 Supſtitio tāto peior eē cēſeṙ, quāto pluribus bonis imiſcetur.
94 Submerſores imaginū ⁊ reliquiaꝝ ⁊ alij ſupſtitionibus vtētes, errare permittūtur a deo, in penam ſuorum peccatorum.
95 Demones producere poſſunt naturales effectus, mediantibus agētibus naturalibus per ipſos applicatis.
96 Phitones ⁊ nigromantici in ſuis diuinationibus multa perpetrant nephanda.
Fides recta in deū dirigi dꝫ, alr̄ nō fides ſed idolatria dici dꝫ.
97 Mulieres quare in maiori numero malefice reperianṙ ꝙ viri.
98 Nigromantici ⁊ malefici qualiter apparere faciant res perditas in phialis vel ſpeculis.
99 Demōes nouerūt res naturales applicare ad effectus aliquos producendos.
100 Virgies q̄re i maleficijs faciēdis idoneiores fingāṙ corruptis.
101 Traditiones artiū magicarū quare proponantur obſeruande.
102 Magici ſeu nigromātici ⁊ ſortilegi ſunt morte afficiendi.
103 Diuinatores ⁊ malefici occulti qualiter puniuntur per ius canonicum in foro penitentie.
104 Remedia quinqꝫ ponunṙ pro bonis qbuſcunqꝫ adipiſcendis.
105 Deus ipſe pro adiutorio eſt imediate ⁊ humiliter adeundus.
106 Maleficia maleficijs an liceat repellere.
107 Miſericordia domini cuius plena eſt terra, eſt pro maleficijs diſſoluendis imploranda.
108 Opera tenebrarum ſunt a fidelibus abijcienda, ne dei indignationem incurrant.
109 Deo exauditionē differēte reluctari nitiṙ impatientia humana.

110 Obſtinatio

110 Obstinatio diabolica aduersus diuinã frendens prouidentiam conticescere debet, quin potius homo patiẽter expectare dʒ erga se ipsius dei beneplacitum.

B Superstitio eñ vt habetur a
1 doctoribus † ꝛ super illo passu ad Colossen. ij. que sunt rõnẽʒ habẽtia in superstitione est religio supra modũ seruata, hñs rõnem sapiẽtie nõ in veritate, sʒ in falsitate q̃ est abundãs, vbi nulla vtilitas, ꝑ humanã sapiẽtiã, q̃ vt dr̃ Jacobi. iij. Terrena est aialis ꝛ diabolica. Jtẽ Grego. ibidẽ in gl. superstitio simulata est religio vt videant vera q̃ falsa sunt, q̃ mẽtes in terrena humiliat, ne erigant ad superna. ꝛ Nico. ibidẽ in superstitione. i. superflua ꝛ vana religione. Ex qbus sequit ꝙ superstitio est religio supra modũ seruata. i. modis ꝛ circũstãtijs malis ꝛ defectuosis. Pro huius tñ ampliori declaratione notãdũ est qd dicit beatus Tho. ij.
2 ij. q. xcij. arti. j. † superstitio, inquit, est vitiũ religioni oppositũ, sʒ excessũ plus exhibẽs in cultũ diuinũ q̃ vera religio, qꝛ exhibet cultũ diuinũ, vel cui nõ dʒ vel eo mõ quo nõ dʒ, prout in cultu diuino fit aliqd qd fieri nõ dʒ. Sʒ actus submergẽdi imaginẽ (que isti faciũt) est hmõi. Nã in cultu diuino faciũt illd qd fieri nõ dʒ, ergo cultus diuinus fit eo mõ quo fieri nõ dʒ. Et sic totus actus eorũ reddit malus ex mala circunstãtia, qꝛ ẽm Dionysium de diuinis noibus, bonũ est ex integra cã, malũ aũt ex singularib9 defectibus, ergo isti ꝛ alij hmõi cõmittunt superstitionẽ. Nã qd ꝓcessionaliter eant ad dictã eccliaʒ ꝛ qd ibidẽ missam celebrẽt ꝛc. actus est religionis, cũ religio sit virtus inclinãs ad reddẽdũ debitũ cultum ꝛ honorẽ deo, rõne sue excellentie, vt ponit sanctus Tho. ij. ij. q. lxxxj. arti. ij. ꝛ tã in cordis quã in corporis actibus.

C Huic tñ actui opponit prima spẽs superstitionis, quã ponit beatus Aug. in li. de doctrina Christiana, ꝛ est qñ diuinus cultus exhibet deo vero mõ tñ indebito. Nã ẽm qd diuinus cultus ordinat ad quãdã directionẽ humanorũ actuũ, ẽm instituta dei q colit, ad hoc ꝑtinet superstitio quarũdã obseruationũ, vel obseruãtiarũ. Cũ igit sub ꝑtextu religionis isti imaginẽ sancti Petri ad orã fluminis ducũt, eãqʒ submergant, vel submergere attẽtãt inde sperãtes sortiri suũ optatum effectum,
3 hoc supstitiosũ est. † Nã illud qd a deo vel a sanctis expectare patiẽter debẽt ꝛ ꝑ debita media impetrare, a creaturis illicite ꝛ indebite reqrunt ꝑ media supstitiosa xbis ꝛ factis inordinatis ꝛ ab alijs inusitatis ꝛc. Qd aũt in cultu diuino possit eẽ aliqd supstitiosũ, ꝓbat doctor sctũs i lib. ṡ. noiato. q. xciij. ar. ij. vbi magis declarat diffinitio supstitionis, ꝛ pmo dictã ꝯclusionẽ ꝓbat auctoritate bea. Aug. ij. de doctrina xpiana, vbi dicit ꝙ bonus xusqʒ xpianus ẽt i lr̃is supstitiosa figmẽta repudiat, sʒ ꝑ sacras lr̃as deus colẽdus oñdit. Credit ergo qd ẽt in cultu diuino põt eẽ supstitio ex aliqua supfluitate. Uñ in corpe articuli dr̃ qd ali-
4 qd dr̃ supfluũ dupliciter, † vno mõ ẽm absolutã q̃titatẽ ꝛ ẽm h nõ põt eẽ aliqd supfluũ i diuino cultu, qꝛ nihil põt homo facere qd nõ sit minus eo qd deo dʒ. Alio mõ põt hr̃e aliqd supfluum ẽm quãtitatẽ ꝓportionis, qꝛ. s. nõ est fini ꝓportionatũ, finis aũt diuini cultus est, vt hõ det gloriã deo, ꝛ ei se subijciat mẽte ꝛ corpore. Et iõ qcqd hõ faciat qd ad dei gloriã ꝑtineat, ꝛ ad hoc ꝙ mens hois deo subijciat, ꝛ ẽt corpus ꝑ moderatã refrenationeʒ ꝯcupiscẽtiaꝝ ẽm dei ecclesieqʒ ordinationẽ ꝛ ꝯsuetudinẽ eorũ, qbus hõ deo ꝯuiuit nõ est supfluũ in diuino cultu. Si aũt aliqd fit, qd q̃tũ est de se nõ ꝑtinet ad dei gloriã, neqʒ ad hoc qd mẽs hois ferat in deũ, aut ꝙ carnis ꝯcupiscẽtie inordinate refrenãt,
5 aut ẽt si sit ꝑter dei ꝛ ecclesie istitutionẽ, † vel ꝯ̃ ꝯsuetudinẽ cõeʒ, q̃ ẽm Aug. ꝑ lege habẽda est, totũ hoc reputãdũ est superfluũ ꝛ supstitiosum, qꝛ in exterioribus solũ ꝯsistẽs ad interiorẽ dei cultũ nõ ꝑtinet. Uñ Augu. in lib. de vera religione, inducit qd dr̃ Luce. xvij. Regnũ dei intra vos est, loqtur ꝯ̃ superstitiosos, q. s. exterioribus principalẽ curã impẽdunt. Hec beatus Thomas.

D Constat † aũt ꝙ submergere imaginẽ beati Petri nõ
6 ꝑtinet ad dei gloriã q̃ laudat dñs i sctis eius, sʒ ad vituperiũ ꝛ iniuriã, neqʒ ẽm dei ecclesieqʒ ordinationẽ, q̃ ordinauit ꝙ imagines sanctoꝝ adorent, vt infra dicet, sʒ eꝯ̃ nulla gens neqʒ pr̃ia cõiter talia agere attẽtauit vnq̃, ergo cõcludendũ est qd actus ille. ꝑ oia est malus ꝛ superstitiosus. qd si aliqd numinis in simili obseruãtia adest, theologi viri religiosi atqʒ deuoti deberẽt istã obsuãtiã magis cognoscere ꝛ custodire. Cuius oppositũ inuenit, qꝛ dissuadẽt illã, reprobãt ꝛ ꝓhibẽt, ergo talis ritus trãsit in supstitionẽ q̃ nihil aliud est q̃ vana religio, vt. ṡ. dictũ est. Dr̃ aũt vana, qꝛ caret rõne ꝛ effectu. Uñ magister Jo. de Gerson. de directione cordis, ꝑte. iij. ponit hãc regulã dicens.

E Omnis obseruatio † cuius effectus expectat aliter q̃ ꝑ rõnẽ naturalẽ, aut ꝑ diuinũ miraculũ vel voluntatẽ dʒ rõnabiliter reprobari, ꝛ de pacto demonũ expresso vl' occulto vehemẽter haberi suspecta, sic, inquit, determinauit ipe nr̃o sacra theologoꝝ facultas parisiẽsis vniuersitatis, h ille. ex quibus inferã aliquas propositiones. Prima qd vicini illi de la biano qui similiter agũt ꝛ ꝓcessionabiliter ducũt corpus sancte felicie ipe siccitatis, ꝛ tãdẽ submergunt habẽtes eãdẽ falsaʒ credulitatẽ, sicut ꝑdicti de Lũbier, sunt eo mõ supstitiosi, ꝛ vani qꝛ talis actus caret rõnibus i ꝑdcã regula positis ꝛ offendit deus, Nã ẽm Augu. de decẽ cordis, supstitio inqt est de maximis seruilibus operibus demonum, ꝛ contra diuinã reuerentiam.

F Secũda ꝓpositio † cũ i die festiuitatis. s. Joã. bapti-
8 ste pp iocũditatẽ multa pie agunt a fidelibus puta pulsatio cãpanaꝝ, ꝛ ignes iocũditatis, similiter sũmo mane exeũt colligendũ herbas odoriferas, ꝛ optimas ꝛ medicinales ex sua nã ꝛ ex plenitudine virtutũ pp ipẽ, sunt qdã vulgares adeo superstitiosi, vt q̃ hũt ad solẽnitatẽ, ꝛ iocunditatẽ festi, credãt fieri ad remedia supstitiosa, vt pulsatio campanaꝝ ad effugãdos spũs vel maleficos, q̃ vulgariter broxe nũcupant, qdã ignes accendũt in cõpitis viaꝝ i agris, ne inde tales sortilege ꝛ
9 malefice illa nocte trãsitũ faciãt, vt ego ꝓprijs oculis vidi, † alij .n. herbas collectas in die. s. Joã. incẽdẽtes ꝯ̃ fulgura, tonitrua, ꝛ tẽpestates, credũt suis fumigationibus arcere demones, ꝛ tẽpestates, qd cõe est apud nos, ꝛ sepenumero in mea visitatione reprehẽdere curaui, alij hoc alij illud illa die supstitiose agũt in colligẽdis herbis ꝛ scindendis ramis nucũ, vl' aliaꝝ arboꝝ, credentes ꝑ hoc gutturnosos posse sanari. Nec tñ negare dẽmus illas herbas habere virtutẽ medicinalẽ ad fumationes faciendas ꝯ̃ ifirmitates pueroꝝ ꝛ ẽt iumẽtoꝝ, nõ tñ hoc ꝓuenit ex collectione precise talis diei, nec ex collectione ante solis ortum vel post solis ortũ, vt qdã fatue credũt, sed ex virtute naturali earuʒ herbaꝝ q̃ ẽt eo tpe iã attingũt, nec in collectione herbaꝝ q̃rũcũqʒ medicinaliũ quocũqʒ tpe aliquas obseruationes aut incãtationes lʒ attẽdere nisi cũ simbolo diuino, aut dñica orone, vt tñ creator ꝛ deus oim honoraret vt ait. s. Tho. ij. ij. q. xcvj. arti.
10 iiij. † Nec video vñ isti fabri ferrarij siue mulciberi die. s. Jo. ba. ꝛ die apostoloꝝ Petri ꝛ Pa. ꝓcise minuãt vel fleubothomiʒẽt equos ꝛ alia iumẽta potiusq̃ alijs diebus in codẽ tpe, sʒ h vr̃ supstitiosũ, ꝛ a diabolo suasũ vt dies ꝛ solẽnitates tãtoꝝ sanctorũ soluant ꝯ̃ diuinã reuerẽtiã. De similibus dieꝝ obseruationibus iferius tãgemus. alij. n. balneãt se i illa die de mane, ꝛ saltãt super ignẽ herbaꝝ illaꝝ de nocte, tradẽtes ꝑ hoc carere prurigine ꝛ scabie ꝑ totũ illũ annũ. Alij hoc, alij illd supstitiose ꝛ infideliter agunt de quibus per ordinẽ est dicendum.

G Et primo † de falsa opin. credẽtiũ illas maleficas, ꝛ
11 sortilegas mulierculas, q̃ vt plurimũ vigẽt i regione basconica ad septẽtrionalẽ partẽ mõtiũ pireneoꝝ, que vulgariter broxe nũcupant, posse trãsferri de loco in locum per realem mutationem. Nam re vera, vt hr̃. xxvj. q. v. episcopi ex cõcilio Aquileieñ. tales psone nõ trãsferunt a demone localiter in loca in qbus dicũt se fuisse, credentes cũ Diana vel herodia de nocturnis horis eqtare, vel se i alias creaturas trãsformare. Sʒ ipse sathanas cũ mẽtẽ cuiusqʒ mulieris sibi ceperit, ꝛ hãc ꝑ ifidelitatẽ sibi subiugauerit illico trãsformat se i diuersaꝝ formarũ spẽs ꝛ similitudies creaturaruʒ repñsentat fantasie dormiẽtis, q hmõi supstitutiõẽ sequit. Et mẽtẽ q̃ captiuã tʒ in somnis deludens mõ ꝑ leta, mõ ꝑ tristia imaginarie solũ deducit nõ veraciter, ꝛ cũ hoc sola aia patiat infidelis hec nõ in aio, sʒ in corpore euenire opinat. Uñ qdã mulierculę inseruiẽtes sathane demonũ illusiõibus seducte, credũt ꝛ ꝓfitent nocturnis horis cũ Diana paganoꝝ dea vel Uenere i magna mulieꝝ multitudine eqtare, ꝛ alia nephãda agere, puta paruulos a lacte mr̃is auellere, assare, ꝛ comedere, domos ꝑ camios seu fenestras itrare, ꝛ habitãtes varijs modis iqetare, q̃ oia ꝛ ꝯsimilia solũ fãtastice accidũt eis.

H Et nõ solũ † apud maleficas sʒ ꝛ circa alias ꝓbas mulieres
12 accidit h illusio, nã relata cuiusdã sacerdotis habui his tpib9 sibi i ꝯfessiõe reuelatũ a quadã ꝓba muliere ꝯiugata, cui sepe i sõnis videbat realr sup iumẽta eqtare ꝑ cãpos cũ alijs, ꝛ sic incedẽdo sup aquã coire hoiem cũ ea ꝛ sentire intẽsam ꝯcupiscẽtiã in actu ꝛ hec sepe ei accidisse. qd cũ eius ꝯfessor a me q̃reret, qd aliud ad illã eqtationẽ rñderi potuit, q̃ qd de ꝑdictis maleficijs nõ realiter sʒ fantastice acciderit sibi, ꝛ hoc illusiõe demonis ẽm ꝑdicta. Unde Augu. sup Genesin ad literã. Jlla. n. q̃ accidisse vt qdã recordarent se in quorũdã aialiũ corporibus, aut falsa facta narrarent aut illusionibus demonũ hoc in coꝝ animis fa-

ctū est, si. n. ꝯtingit vt qs in somnis falsi memoria recordaretur se aliquid fuisse qd nō fuit, aut fecisse qd non egit, quid mirum si quodam dei iusto occultoque iudicio sinātur demones in cordibus hominum

13 tale aliquid posse, hec Augu. † Eadē de cā ficta sunt vt dicit Ninder, et imaginaria solū qui quedā in quatuor temporibus se in raptu dicunt videre aias purgatorij, et plura alia fantasmata q̄ oia hic interposui ad tollēdā falsam opinionē istorum vulgariū attribuētium ea q̄ eccle. ex pia ꝯsuetudine facit ad opiniones superstitiosas cōuertere. Qd aūt tā ardēter sibi visum fuerit homiem coire cū ea in tāta ꝯcupiscētia hoc inquā pōt procurari a demone incubo, vt probat. s. Tho. i. pte. q. xi. arti. iij. ad. vi. vbi allegat Augu. xv. de ciuitate dei, q ait, multos se expertos vel ab expertis se audiuisse q ꝯfirmant siluanos et faunos quos vulgus icubos vocat improbos sepe extitisse mulieribus, et earum expetisse cōcubitū atque peregisse, vñ hoc negare impudētie vr̄ et infra. si tñ ex hoc coitu demonū iterdū aliqui nascunt, hoc nō est p semē ab eo decisum, aut ex corporibus assumptis, sed p semē alicuius hois ad hoc acceptū, vtpote qd idē demon q est succubus ad visum, fiat incubus ad mulierē, sicut et aliarum rerum semina assumunt ad aliquarum rerum generationē, vt Augustinus dicit. iij. de trini. vt sic ille qui nascitur non sit filius demonis, sed illius hominis cuius est semen acceptum.

I
14 **Sunt** aliqui † q attribuūt pulsationē cāpanarum ēt in nocte scte Agathe fieri pp similes maleficas, et qd illa nocte specialiter vagant vt dcm̄ est, sed hoc falsum est et superstitiosum. Nā pulsatio illa fit ob deuotionē sancte Agathe pp miraculum factū ex incēdio mōtis Ethne apud siciliā, qd videntes ēt pagani ꝯcurrerunt ad sepulchrū Agathe, et velū eius inde trahentes corā incēdio facto opponētes miraculose cessauit, inde est qd in aliquibus ecclesijs habētibus deuotionē ad ipsam cāpane pulsant.

K
15 **Tertio** superstitiosi † sunt q dñt et credūt quosdā dies eē infortunatos, infaustos et periculosos, sicut dies egyptiacos vt hr̄ in decretis. xxvi. q. vij. nō obseruetis, et dñr dies Egyptiaci, vel qr illis diebus fuit percussa Egiptus et plagata, vel qr Egyptij pmo inuenerunt dies cauēdos tanq̄ infaustos. Etiā dies sctōrū martirū Joā. et Pau. et dies bea. Martialis. Dies ēt sanctorum Inno. vñ dicunt se tales dies obseruare tanq̄ pestiferos et infortunatos ad aliquid incboādū propter euētus et pericula que ꝯsueuerunt euenire his qui incboant aliqd opus vel iter, vel aliquid aliud tali die, sed hoc est vanum et superstitiosum.

L
16 **Quia aut** aliqua rōe † astrologica probaret aut nāli aut theologica. Sed nulla istarum sufficiens est cā vt hec ponatur obseruatio, nec oēs, similiter talis ergo obseruatio vana est et reprobāda. De astrologica probat sic. Nā si hec obseruatio dierum interrogetur ab astrologis rñdebūt hoc eē ꝯtrium suis regulis et principijs, qm̄ astrologi variāt sua iudicia fm̄ varietatē positiōis siderū, ita qd nō possit ꝯfici Almanach vniforme ppetuū, qr dies lune, exēpli gratia, que mō est indisposita, vel infausta fm̄ regulas eorum si ēt erunt vere erit in hebdomada sequenti dispositionis alterius.

M
17 **Attento** maxie † qd in his que cōcernūt arbitrij libertatē astra nō imponūt necessitatē iuxta dictum Ptolomei qd sapiens dominabit astris, et hec rō fieri solet efficaciter ꝯ signationē q̄ reperit in Calēdarijs de diebus egyptiacis seu periculosis fm̄ dispositionē siderum q̄ ꝯtingūt temporibus anni, sed qd dies sctōrū pdictorum, vel dies trāslatiōis beati Martini quē vulgares dñt eē semp periculosum vocātes sua lingua mōtana, vel basconica. Jādone martis erroya. qd latine intellectū idē est qd sanctus Martinus coruus, hoc superstitiosum ē, qr nō debet hoc iudicari fm̄ id qd est de peraccidens, sed fm̄ qd est de pse. qd aūt tale festum accidit tali die hoc est de peraccidens, pōt. n. ꝯtingere tale festum alia die sana et bene constellata.

N
18 **Consequēter** † p locū ab auctoritate sic arguetur de theologica. Nā cuilibet experto in sua arte credēdū est magis q̄ vel idiotis vel inscijs in illa sciētia, q nec itelligūt nec assentiūt. Snia. n Gregorij psumptionē eē velle docere se doctiorē. Aliud est. n. garrire q̄ veniunt ad fantasiā, aliud est de scripturis sacris proferre sermonē. Istud cū artis subtilitate subsistit. Illō dilabit sine firmitate. Et hoc dixeri qr sunt qdā sapiētes huius seculi q dū se vidēt honorari p aliq̄ scia sit legū, sit canonū, sit industrie mūdanalis, ēt quidā idiote de suis diuitijs supbiētes laxāt faciliter ora de sermōibus quos nesciunt, vt de Theologia, de Astrologia, quasi verecundarentur aliquid ignorare, aut aliquādo maiori dementia que nō cognoscūt in se despiciūt in alijs tanq̄ superuacua et noxia ne videantur ea que sunt vtilia nequaq̄ cognoscere. Magna eni pars scientie est dicit Hieronimus scire qd nescis, magne demū demē

tie taliter agnoscere. sit igitur cōtentus vnusquisque terminis sue facultatis ne in alijs mordeat que in se penitus ignorat.

N
19 **Nunc** ergo theologice † pbemus obseruationē horū dierū eē vanā et superstitiosam. Et hoc ponēdo aliquas cōclusiones collectas ex doctoribus pcipue ex magistro Joāne gerson, quarum pma talis est. Oēs dies āni sunt opa dei altissimi, pz hoc ex textu sacre scripture. Gene. j. vbi p totū capi. deducuntur opa sex dierum, et qualr pmo opa di fuerūt dies et āni. Primū aūt bonū a bono et optimo cepit opari deus altissimus, et oium creator est summū et optimū, ergo oia eius opa bona sunt. Geñ. j. Uidit deus cūcta q̄ fecerat et erāt valde bona, ergo dies et anni cū sunt pma eius opa, hoc idē attestat regius vates Dauid i Psalmo dicēs. Tuus est dies et tua est nox tu fabricatus es auorā et solē. Quocirca canit eccle. Eterne rex conditor noctem diemque qui regis et temporū das tempora vt alleues fastidium.

O
20 **Secunda** cōclusio † dies āni boni sunt, et oi āno et oi die et hora diei bonū et laudabile est opa q̄libet sctā licita et honesta ichoare, facere et opari et pfiteri. Intellige nisi pcepto dei vel eccle. ibi habeat sicut in diebus festiuis aliq̄ opa laboriosa prohibētur. Prima pars huius cōclusiōis pz ex dictis in pcedēti cōclusione qr dies et anni sunt opa summe et infinite bonitatis. Optimi aūt est optia adducere, dicere ergo aliquē diem esse ex natura sua malū est iniuriari deo, qui artifex est dierum et annorum, opus autem malum malitiam arguit artificis. Secūda pars pz qr sicut dies et anni et etiā hore diei a deo creatore pcedūt, sic et omne opus sanctum licitum et honestū q ab omni die et hora incboat et pficit a dño dirigit, icboat et pficitur dicēte dño. Sine me nihil potestis facere. et rursus. oia per ipsum facta sunt et sine ipso factū est nihil. Ex quibus sequit qd superstitiosa et vana religio ac merito redarguēda est nō incboare, operari, vel pficere certis annuis diebus opus bonū vel sancrū ab ecclesia nō phibitū. † et istud est expresse de mēte apostoli

21 ꝯ similes his qbus scribebat ad Galathas. iiij. et ē tex. Augu. xxv. q. vij. Quis ibi arguit et reprehēdit illos de Gallatia ita dicēs, obseruatis dies et mēses, et tpa et annos, sequtr. Timeo aūt vos ne forte sine cā laborauerī i vobis pdicādo. s. fidē catholicā q̄ oia ista reijcit tāq̄ superstitiosa et vana, ñ si talis obseruatio dierū fiat pp reuerētiā, et scitatē alicuius diei solēnis, vel pp deuotionē ad aliquē scōrum. Sz si fiat talis obseruatio pp euētus et picula, q̄ ꝯsueuerūt euenire his q icboāt aliqd opus vel iter arripiūt hoc vanum est et superstitiosum, et sine aliqua rōne quolibet enim die et hora diei et anno bona et mala contingunt cui sententie potest adaptari, quidam articulus Parisiensis quem ponit Gerson in libro de erroribus circa artem magicam, et est. xx.

P
22 **Quod** imagines de ere † vel plūbo vel auro vel cera alba vel rubea vel alia materia baptizare, vel exorcizare, ꝯsecrare, imo potius execrare per artes magicorū et sub diebus certis habeāt virtutes mirabiles que in libris taliū artiū recitant. error in fide, in philosophia naturali, et astrologia vera articulus. xxi. qd vti talibus et fidē dare nō sit idololatria et infidelitas. Error. notādū tñ est qd de imaginibus astronomicis que fiunt certis tēporibus planetis existētibus in qbusdā locis celi determinatis mouet sanctus Tho. difficultatē. ij. ij. q. xcvi. arg. ij. an sit illicitū tales facere vel eis vti ad corporū mutationē, puta ad sanitatem vel aliqd hmōi. nā vt refert magr̄ Rob. sup li. sapiētie. c. xliij. lectione. clx. qd tpibus suis qdā i lōdonia dicebat curari a q̄rtana p iaginē leonis aureā fz certā ꝯstellationē fcā, et dt q h ē difficile dicere q sit verum pp mirabiles opationes corpum celestiū, qr h ē certū iqt q nihil ē hmōi illicitū q p nām ꝯpleri pt, sz rñdet p. s. Th. li. iiij. ar. et loco pal. vbi scūs doc. all. bea. Au. x. de ciui. dei q opi. porphirij fuit falsa d talibus imagi.

23 ꝯstruēdis. † Uerum est āt q res nāles sortas suas, et virtutes ꝯsequūt ex corporibus celestibus sz imagines artificiales nullā virtutem ꝯseq pnt ab arte nec aliā virtutē hñe pñt nisi q̄ hñt rōne mae, figura aūt nō ē principiū alterādi, iō nō aliā virtutē cāndi hz aurū talis imaginis q̄ aliud aurum alterius figure. Sz si aliū effectū hz hoc est ex opatione demonū q sunt ludificatores hoium fz augu. Jō tales imagines astronomice virtutē sortiunt p demones cuius signū ē q opz illis imaginibus quosdā caracteres imprimi, qr

24 ad nihil nār r opant. † Uñ sciēdū ē q imagies astronomice et nigromātice i h differūt q i factura nigromāticarum imaginū fiunt expsse qdā iuocationes demonū, vñ tales imagies ptinēt ad expssa pcā cū dmonibus inita. Sz i factura astronomorum sunt tacita pcā cū dmonibus p q̄sdā caracteres, et figuras ab ipsis dmo. adiuētas, ad q̄rum caracterum fractionē dmones faciētibus suffragant. h d. s. Th. vbi. s. ex qbus expsse appet qd tales imagi. et caracteres habent

habēt effectū ex operatione demonū ꝛ qḋ visus caracterū ꝛ omnīū figurarū (excepta figura crucis) ꝛ inuocatio nominū incognitoꝝ ꝛ alligatio scbedularū ō Euāgelio circa collū patiētis cū ceteris ꝯditionibus ꝛ multa talia ad superstitionē pertinet ꝫ Augu. ꝛ sunt quedā relique idolatrie. sed de bis cbartulis circa collum alligatis inferius dicemus.

Q
25 **Tertia** Cōclusio † sicut vera, ꝛ xp̄iana fides mirabilia operaṫ in bn̄ credentibus, sic ꝛ falsa ꝛ mala credulitas deo permittēte euētus malos interdū operaṫ vel potius demeretur. Primā partē ad lōgū deducit ꝑ exēpla Apostolus ad Heb. xj. sed de virtute fidei ipsa euāgelia multa loquunṫ. Reliqua pars ꝯclusionis experiṫ quotidie in male credulis ꝛ superstitiosis quos ita deus punit ꝑꝑ malā fidē. Immo dū cognoscit dn̄s nimiū adberere aliq̄bus vanis obseruātijs ꝑmittit aliquos euētus ꝯtingere. Et ita eos plus ꝯsequēter firmari i tali opinione vt maior fiat cecitas eoꝝ ꝛ in laqueū cadant quē sibi parauerūt. Per bec igitur ꝑ3 qḋ boīes decipiunṫ ꝑ cooperationes demonū ꝑꝑ eorū falsam credulitatē precedentē, ꝛ iō obseruatores taliū multa incōmoda recipiunt ꝑꝑ eorū falsā fidē que alijs nullatenus patiuntur qui de talibus non curant.

R
26 **Preterea** Dū imaginatio † taliū obseruātiū dies ꝛ annos arctatur nimis circa tales dies gc gd mali euenit imputant augiriantes malitie diei. Exēpli gratia. precipitabitur aliquis ab equo effreni ꝛ indomito in via lubrica, vel flumine submergeṫ, ꝯfestim vulgares vt audierint assignabunt buiusmodi infortuniū causas diuersimode que tñ nullatenus cause sūt buius casus. dicet vnus quod in exitu domus babuerit vnū catū, vel leporē, vel quod in egressu domus offenderat pedē, vel quod mane camisiā auersā induerit, aut calceus dexter pro sinistro acceptus fuerit. qḋ signū Cesar Augustus reputabat infaustissimū, q̄bus omnibus ꝛ sequētibus cū innumeris alijs superstitionibꝰ potissimū adberet falsa credulitate gens illa Hispanica de ꝓuincia Lusitania vulgariter Andaluzia appellata. sunt etenim valde supstitiosi sup oēs alias gētes Hispanicas, vñ dicit q̄spiā ipsorum, ego sic somniauerā. † Crocitabat
27 coruus sup tectū aut bubo cū stridore supuolauerat, qḋ augiriū Lucius silla accepit de morte sua, vt dicit Appianus de bello ciuili, vel gallus preter borā vocē dederat, vel si pice garriant significaṫ aduentus bospitū. Dicet alius, ecce mala dies erat vel infortunata vel egra. Dicet alius luna quarta erat vel tertia, aut sol in ortu nubibus obuolutus palluerat, aut stella decidens per aerē micauerat, vel sicut apud comicū legiṫ introijt in edes, alter alienus catus anguis ꝑ impluuiū decidit de tegulis, gallina cecinit, de quibus prolixe loquiṫ reprobādo beatus Aug. ij de doctrina xp̄iana. c. ij. dicens tales obseruationes supstitiosas esse,
28 sicut aliqui † cū vidēt caligas a soricibus rodi timēt, ꝛ de aliquo infortunio euēturo. vñ legiṫ Catonē quedā derisisse qui sibi pro mirabili signo infortunij nūciauit caligas ꝑ sorices eē corrosas, certe nō ē, inq̄t, mirabile, ſ3 mirabile fuisset si calige sorices corrosissent. ad ista ꝑtinet si bō surgēs ō lecto ad lectū redeat, q2 sternutauit añq̄ potuit se calciare. Itē si boi singultienti dr̄ teneas manu dextra policē manꝰ sinistre, vel sicut me vidisse fateor quosdā manu dextera mētū tenere interim qḋ euāgeliū cātatur, alios pedē dextrū eleuatū tenere, alius boc, alius illud. Itē cū pro malo accipitur si duobus amicis simul ambulātibus puer medius intercurrerit. vel aliqḋ aliud animal estimaṫ. n. qḋ eoꝝ sit amicitia diuidēda. Simile est redire domū si bō statī procedens offēderit, ꝛ tales multas fatuas obseruātias ibidē recitat August.
29 tale simile est bis duobus † qḋ venatores si eundo venatū fratribus aut sacerdotibus obuiant pro illo die de venatione diffidūt, cū igitur tales significationes nō sint a deo institute dicunt Doctores qḋ tales obseruationes signorū bmōi sunt introducte ab bumana vanitate cooperāte demonū malitia, q gaudent implicare bomines in vanitatibus ꝛ erroribus. ꝛ interdū casu accidit quod tale signū talis euntus sequebatur sed postea qñ boies inceperūt talibus indulgere multa sequebātur ꝑ cooperationes ō monū, vt bomines magis fierent curiosi ꝛ arctius in talibus supstitionibus traditi. vñ cū nulla rō posset eē q̄nare occursus sanctorū viroꝝ venationē impediat qñ mō est licita, ꝛ ex personis ꝯuenientibus licite exerceṫ manifestū est qḋ boc ꝛ alia sunt supstitiosa ꝛ erronea ꝛ vana, ō q̄bus longū esset oīa prosequi q̄bus falluṫ ꝛ fallunt boīes stulti ꝛ vulgares ꝓsequentes experiētiā quasi certā, ꝛ fundant ꝯfictiones malas ꝛ fallas, nec aspiciūt ad ea que bene ꝛ prospere successerunt tali die, adeo etiam occupatur imaginatio eoꝝ circa aliquos euentus minus bonos qḋ nō potest conuerti ad alia bona que illo die contingunt.

S
30 **Unde** Merito permittit ꝛ eus tales decipi † in laqueo sue false credulitatis cadere, q2 deo odibiles sūt. ſm qḋ scribiṫ Psalmo iij. Odisti obseruātes vanitates superuacue, vbi dicit Nico. de lyra. per somnia, auguria, ꝛ cōsimilia, per quarū obseruationē aliqui sperant euadere pericula ꝛ tribulationes, sed superuacue obseruant, quia talis obseruatio inutilis est ꝛ nociua, quia superstitiosa. bec ille.

T
31 **Ex quibus** Omnibus † possumus inferre qḋ obseruatores dierū sancti Uincentij ꝛ ꝯuersionis sancti Pauli sūnt vani ꝛ superstitiosi cū suis versibus ineptis quibus dicunṫ. Uicenti festo si sol radiet memor esto. Para tuas cuppas, quia multas colligis vuas, ꝛ vltra. Clara dies pauli, multas segetes notat anni. Si fuerint nebule aut vēti erūt prelia genti. Hoc enim nō pōt stare, nec rōne naturali, nec tbeologica, nec astrologica probari, vt supradictū ē, q2 qḋ illa die sol radiauerit vel sint nebule vel vēti de ꝑ accidens ē. qḋ plures sint vindemie illo anno, vel animalia pereant, vel prelia contingant accidit nō a tali die festo, ſ3 vel a dispōne nature ꝛ cursu astroꝝ, vel potius a volūtate diuina. nā sepe ꝯ̄riū videmus esse certius.

V
32 **Quod** Aūt † interitus pecoꝝ, vel abūdātia, vl̄ sterilitas seminū ꝓueniat a volūtate diuina tāq̄ a superiori cā, ꝛ boc ꝑꝑ pctā ꝑ3 Iobelis. j. qñ ꝑꝑ pctā populi dr̄. Dissipata sunt borrea. dissipate sūt apotbece. ꝯfusū ē triticū. ingemuit animal, mugierunt greges armēti, q2 nō sunt pascua eis, ſ3 ꝛ greges pecoꝝ disperierūt. ꝛ Aggei. i. ponite corda vestra sup vias vestras dicit dn̄s. Seminastis multū, ꝛ collegistis parū. Comedistis ꝛ nō estis saturati. Bibistis ꝛ nō estis inebriati, ꝛ. ſ. Respexistis ad amplius ꝛ ecce factū est minus, ꝛ intulistis in domū, ꝛ ego exsuflaui illud. ꝑꝑ boc, inq̄t, sup vos ꝓbibiti sunt celi ne darēt rorē, ꝛ terra ꝓbibita ē ne daret germē suū, ꝛ vocaui siccitatē sup terrā ꝛ sup mōtes ꝛ sup triticū, ꝛ vinū, ꝛ oleū, ꝛ quecūq̄ ꝓfert bumus, ꝛ sup boīes ꝛ iumēta, ꝛ sup oēm laborē manuū vr̄arū. ꝛ. ij. c. dicit. ꝑcussi vos vēto vrēte ꝛ erugine, ꝛ oīa opa manuū vestraꝝ, ꝛ nō fuit q reuerteref ad me. Hec. n. ēt ꝓueniūt ex ꝯstellatione celoꝝ q diuersimode influūt ꝫ qḋ deo seruimus vel nō. Vñ Leuit. xxvj. Si nō feceritis mādata mea dabo celū vobis desup ferreū ꝛ terrā eneā ꝛ ꝯsumeṫ incassū labor vester. Si aūt in ꝑceptis meis ambulaueritis dabo vobis pluuias tpibus suis ꝛ terra gignet germē suū. Sꝫ de bonis q̄ a deo ꝓcedūt ꝑꝑ ꝯuersionē ꝛ penitētiā dr̄. Iobelis. ij. zelatus est dn̄s terrā suā ꝛ pepercit populo suo. ꝛ dt̄. Ecce ego mittā vobis frumētū, vinū, ꝛ oleū, ꝛ replebimini in eis. Et nō dabo vos vltra opprobriū i gētibus.

X
33 **Sed de** prelijs qualiter, † in penā peccatorū accidāt ꝛ a deo bono ꝛ iusto ꝓueniant in vindictā malefactoꝝ ꝛ patientiā bonoꝝ longū esset enarrare, q2 tota sacra scriptura plena est. Unde ꝛ si plura bella a malis boibus, vel a ꝓ̄ncipe tenebraꝝ cōcitenṫ ꝛ a deo permittanṫ. victoria aūt belli nō diei, sed soli deo attribuenda est. patet. Attribuere tm̄ opus vt est victoria diei, est tollere bonorē deo debitū cuius est vincere, qḋ āt victoria sit solius Dei, br̄ in multis locis sacre scripture, vt in libris Iosue, Iudicū, Regum, Paralipomenō, ꝛ macbabeoꝝ. Hoc testaṫ Salomon Prouerbioꝝ. xxj. capi. sic dicens. Et qs paraṫ ad diē belli, dn̄s aūt salutē tribuet. Inde est qḋ rex deuotissimus Dauid quotiescūq̄ pugnaturus erat auxiliū dei
34 quesisse ꝛ inuocasse legiṫ. Inde est ꝓuerbiū vulgare. † Los bombres bazen la guerra idios la victoria. boc est boies faciūt bellū ꝛ deus victoriā. Ex q̄bus oībus ꝯcludiṫ qḋ obseruatio dieꝝ ad faciēdū aliquē effectū q rōnabiliter expectari non pōt a deo miraculose operāte nec a causis naturalibus ōʒ apud cbristianos br̄i supstitiosa ꝛ suspecta de secreto pacto implicito, vel explicito cū demonibus, ꝛ ista est doctrina sanctorū doctoꝝ preser tim Augustini in pluribus locis quibus bas obseruationes valide condemnauit, vt. v. de ciuitate dei. iij. confessionum. secūdo de doctrina cbristiana, ꝛ recitantur multe in decretis. xxvj. q. v. ꝛ. q. vij. pluribus capitulis.

Y
35 **Similiter** superstitiose sunt † quedā mulieres affigētes bumeris paruuloꝝ quedā fragmenta speculoꝝ, vel frustula, vel peciolas ex corio vulpis, vel melote credētes ꝑ boc tales paruulos nō infici ab oculis infectis, boc vanum ꝛ superstitiosum est, ꝛ sine vlla ratione, scꝫ naturali, aut astrologica, aut tbeologica, vt supradictum est.

Z
Quod aūt paruuli possint fascinari, boc est malo oculo infici ꝛ inde ledi. Tenet sanctus Tbo. j. parte. q. cxvij. arti. iij. ad. iij. vbi dicit qḋ ex forti imagine immutatur spiritus corporis coniuncti, que quidem immutatio spirituū maxime fit in oculis ad quos subtiliores spiritus perueniunt, oculi

autem inficiunt aerem continuum vsq; ad determinatum spa-
tiū, per quē moduʒ specula si fuerint noua ⁊ pura capiūt quādā
impuritatē ex aspectu mulieris menstruose. vt ait Aristoteles li
bro de somno ⁊ vigilia. sic ergo cū aliqua anima fuerit vehemē-
ter cōmota ad malitiā sicut maxime in vetulabus ꝯtingit, efficit̃
ſm modū predictū. Aspectus eius venenosus ⁊ noxius ⁊ maxi
me pueris q habēt corpus tenerū ac de facili recipiunt taliū im
pressiones. Possibile est ēt ex ꝑmissione, vel ēt ex aliquo fcō oc-
culto vt cooperet̃ ad hoc malignitas dmonū cū qbus vetule sor
tilege aliquod fedus habēt. Hec ille. Sʒ ad Galatas. iij. sup il-
36 lud. qs vos fascinauit veritati nō obedire. †Dicit gl. quod qdā
hñt oculos vrentes q in solo aspectu inficiunt alios, ⁊ maxime
pueros, hoc idē dicit Pet. de tarātasia sup eod. passu. Sunt, in
quit, aliq q hñt oculos vrentes q respicientes paruulos teneros
ledūt, ita vt cibū ex stomacho eijciant ⁊ nauseā patiantur, ⁊ hoc
ſm naturā possibile est. Anima eniʒ vehemēter affecta immutat
oculos, oculus immutatus immutat aerē, aer imutat tenerā car
nē pueri, ⁊ sic ledit. Nō tñ faciēda est aliqua incantatio, vel sup-
stitio ad hoc remouēdū vt faciūt mulieres frequēter, sed possūt
apprehēdi aliq̄ verba sacra vt hec. Dñs mihi adiutor nō timebo
qd faciat mihi homo, vel oratio dñica cū signo crucis ⁊c. Qua-
re periculū est firmare fidē ⁊ credulitatē talibus incātationibꝰ q̄
tollunt oē iudiciū ⁊ rōnē ad oppositū. Vñ merito ꝑmittit deus
tales decipi ⁊ in laqueū sue false credulitatis incidere, vt dictū ē.

A
37 **Sunt** Alie †innumerabiles, ⁊ particulares supstitiones qbus hostis antiquus quotidie ad se trahere niti
tur genus humanū. Nā figere acus ⁊ spintera cuidā arbori apō
Basilicā sancti Christofori, que sita est sup mōtē excelsuʒ prope
ciuitatē nostrā pamp. credētes ꝑ hoc qd ꝑ totū annū sequētē nō
patient̃ dolorē capitis, vanū ⁊ supstitiosuʒ est ⁊ absq; vlla rōne.
Similiter puellas suspēdere capillos suos coraʒ imagine sancti
vrbani in claustro nostro, credentes ꝑ hoc capillos suos nō pos-
se cadere, vel debere pulchriores eē vel aliqd aliud hmōi vanuʒ
⁊ supstitiosuʒ est. Sed ꝙ pie, ⁊ religiose egerit qdā ex fratribus
nostris canonicis q iā decessit ab humanis, q huius rei supstitio
nē detestās post matutinas quadā nocte ignē cādele quā in ma-
nu gestabat applicuit ⁊ fere oēs cōbussit. eodēq; mō supstitiosuʒ
est qd fere in omni hac nostra patria vane obseruatur, vt dū fe-
mina est propinqua partui zonā, vel corrigiā qua precingitur ac
cipiētes ad ecclesiā accurrunt, ⁊ cimbalū mō quo pñt corrigia il
la, vel zona circundāt ⁊ ter ꝑcutiētes cimbalū sonū illū credunt
valere ad prosperū partū. qd est supstitiosuʒ ⁊ vanū. Nā qd ter
cāpana sonet hoc potius fit vt ex hoc oēs audiētes deuote orēt
ꝓ tali parturiēte ⁊ fere periclitāti offerētes beate virgini ter an-
gelicā salutationē, vt illa q̄ imunis ⁊ libera fuit a tali dolore siue
ab omni pctō, liberet hmōi mulierē a periculo illius hore.

B
38 **Similiter** Supstitiose sunt †quedā vetule affigētes qualdā chartulas siue nomina vulgariter
appellata ēt cū verbis catholicis, sʒ dicentes has nihil proficere
nisi scribant̃ in charta virginea, ⁊ suspēdant̃ versus solē cū tribꝰ
filis tortis manibus alicuius puelle virginis noie Marie. ⁊ qd
illi cui ligat̃, vel cui aliquā herbā pro sanādis febribus comedet̃
dederint nihil hoc valere dñt nisi versus solē in suo ortu genibus
flexis hoc accipiat, vt mihi febricitāti nōnūq; quādā vetulā dixis
se memini. hoc inquā supstitiosuʒ ē ⁊ vanū ⁊ omni rōne carens.
39 Nā vt inqt Jo. gers. †qd aliud sonant iste traditiones scribāt h' i
ꝑgameno virgineo, portet̃ in figura triangulari cū caracteribus
incognitis ⁊ thurificet̃ suspēdat̃q; ad collū ⁊ fiāt ista certis ho-
ris, tūc intra triduū aut añq; triduū ꝓueniet effectus ille quē q̄-
rimus absq; dubitatione, imo h' sub ꝑiculo capitis asserit̃ h' sup-
stitiosuʒ ⁊ diabolicū ē. vñ Aug. ⁊ hr̃. xxviij. q. ij. c. illd. vbi dr qd
ad supstitionē ꝑtinēt oēs ligature ⁊ remedia q̄ medicoꝝ discipli
na condemnat qbuscūq; rebus suspēdendū atq; ligandum.

C
40 **Quod** Aūt verba sancta †possint affigi in collo ⁊ bene dicere infirmos hoies vel iumenta vel carmina
scripta vel verba sacra, ⁊ qd licitū sit eadē secū deferre ⁊ porta-
re, hoc pʒ ꝑ sanctū Tho. ij. ij. q. xcvj. arti. iiij. quinq; ꝯdōnibꝰ ob-
seruatis. prima vt caueant ne verba aliqua ꝯtineant q̄ ꝑtineant
ad inuocationes demonū, expressas vel subintellectas. Secūda
ne ꝯtineant ignota nomina, qr ſʒ Chrysostomū talia metuenda
sunt ne in illis aliqd supstitiosuʒ lateat. Tertia ne materia verbo
rū aliqd falsitatis ꝯtineat, qr sic eius effectus nō posset expecta
ri a deo q nō est testis falsitatis. Quarta ne ibi ꝯtineant̃ vana vt
caracteres inscripti preter signū crucis. Quinta ne spes habeat̃
in mō scribēdi, vel ligādi, aut in quacūq; hmōi vanitate q̄ ad di-
uinam reuerētiā nō ꝑtinent, qr aliter iudicaret̃ supstitiosum. Vñ
in decretis dr̃. xxvj. q. vj. nō lʒ attendere nisi tm̃ simbolū diuino,
aut dominicā orationē vt tm̃ creator ⁊ deus omniū honoretur.
Preter has quinq; ꝯdōnes ponit Joan. nider duas alias i suo
41 preceptorio. precepto primo. c. xj. quarū prima est †vt in alliga-
tione, prolatione, vel scriptura diuinorū verboꝝ respectus soluʒ
habeat̃ ad sacra verba ⁊ ad intellectū eoꝝ, ⁊ ad reuerentiā, seu
ad virtutē diuinā a qua expectat̃ effectus, vl' ad sanctas reliqas
a qbus ēt ꝑfata expectant̃ secūdario, lʒ a deo principaliter. Se-
cūda vt cōmittat̃ effectus q expectat̃ diuine volūtati q̄ scit, vtrū
talis sanitas plus prosit innocāti, vel minus, vel an obsit. Et hāc
ꝯditionē inquit ponit san. Thomas prima. ij. in materia de gra-
tia. ⁊ in. iiij. dist. xv. qd si nulla istarū septē ꝯditionū in opere in-
tercesserit erit illicitū. ⁊ ꝑdicta ꝓbat illud Marci vltimo. Chri-
sto dicente. Signa eos q crediderint hec sequentur. In nomi-
ne meo demonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes
tollēt. Item non minoris sanctitatis sunt verba dei ꝙ sanctorū
reliquie, dicēte Aug. Nō minus est verbū dei ꝙ corpus Chri-
sti, sed ſm oēs lʒ reliquias sanctoꝝ secū reuerenter portare, ergo
qualitercunq; nomē dei inuocetur rite per orationē dominicā, ꝑ
salutationem angelicam, vel alio modo licito spes haberi potest
in eo cōmittendo effectum diuine voluntati.

B
42 **Ex quibus** Dicit sanctus doctor. ij. vbi. s. ⁊ etiam in quodlibeto. xij. arti. xiiij. †qd predi-
ctis seruatis ꝯditionibus per diuina verba licitum est arcere ser
pentes, ⁊ eadē rōne quecunq; animalia si solus respectus habea
tur ad sacra verba ⁊ ad diuinam virtutem. Quibus conditioni-
bus obseruatis dico similiter quod licite potest fieri coniuratio
contra lupos vt arceantur a raptu, vel preda pecorum ⁊ alioꝝ
animalium. Similiter contra locustas ⁊ contra mures vastātes
fructus terre, si nihil superstitiosum dicunt docent vel faciunt, vt
dicit Guilielmus Lugduneñ. vnde si queratur vtrum liceat ad-
iurare irrationalem creaturam? Respondet sanctus Thom. ij.
ij. q. xc. qd sic per modum conclusionis que referri tunc debet ad
43 diabolum † qui in nocumentum nostrum vtitur irrationalibus
creaturis, ⁊ talis modus adiurandi est in ecclesie exorcismis per
quos demonum potestas excluditur ab irrationalibus creatu-
ris, si enim refertur intentio ad irrationabilem creaturam quo-
ad se q̄ nihil itelligit, vana esset, ⁊ hoc mō intelligit̃ illud qd scri
bit̃ Gene. iij. qd serpēs callidior erat cūctis aiantibus. q̄ callidi-
tas ꝑncipal'r referēda est ad demonē q i serpēte apparebat ad
ſpētē aūt nō refert̃ nisi i q̄tū calliditate demonis agebat̃. sicut
lingua hois alicuius dr̃ erudita, qr prudēter mouet̃ ab itellectu
vñ seqt̃, ⁊ ait dñs ad serpētē, gl. i. diabolū q occultabat̃ ⁊ loque-
bat̃ in serpēte, ita in serpēte maledicit̃. possumus ergo demones
adiurare in irrationalibus creaturis ꝑ virtutē diuini nois ⁊ tā-
ꝙ inimicos repellere ne nobis noceāt vel spūaliter vel corpal'r
44 ſm ꝑtātē datā a xpo Luc. x. †Ecce dedi vobis ꝑtātē calcādi su
ꝑ serpētes, ⁊ sup scorpiones, ⁊ sup oēm ꝑtētē inimici, ⁊ nihil vo-
bis nocebit, si tm̃ vtamur licitis verbis ⁊ adiurationibus sicut
ꝑ passionem ⁊ cruceʒ Christi, ⁊ hmōi quō Symonē ⁊ Judā ad
iurasse draconē legimus, ⁊ eis ꝑcepisse vt iret i desertū locū. Si
aūt aliqua inutilia verba ⁊ supstitiosa facta admisceant̃ verbis
sanctis vt isti incātatores equoꝝ ⁊ iumētoꝝ faciūt vermē quē-
dā suspēdētes ⁊ die lune crescētis, vel minuēt is seruātes, prohi-
bendi sunt qui talia agunt, ſm illud apostoli. j. ad. Thessa. v. ab
oi specie mala abstinete vos. ⁊ extra de vi. ⁊ ho. cle. cū ab omni.

E
45 **Ex supra** Dictis vr̃ ēt † dānabilis ⁊ igni tradēdus libellus qdā ꝯiuratorius cōtra tempesta
tes cū suis similibus si reperiant̃ quē ego penes me habeo reꝑ-
tū in quadā parochia visitationis mee qui incipit sic. in noie dñi
nostri Jesu xpi ad saluādū fructus terre † Christi † Christi, sed
fortiter descēdisti ad terrā ⁊c. Nā re vera inter bonas inuoca-
tiones plurima ꝯtinet verba suspecta, ⁊ scandalosa, ⁊ ad innoca
tionē demonū expressaʒ vel subintellectā ꝑtinētia ꝯ̃ primā ꝯdi-
tionē supius positā ꝑ. s. Thomā, verba obscura suspecta ⁊ igno
ta ꝯ̃ secūdaʒ, verba etiā continentia falsitatem contra tertiam,
⁊ sic de alijs, quibus superstitionibus ⁊ mēdacijs fere totus hic
libellus plenus est. Nam in secundo folio dicitur. Dominus di
xit. pax in celo, pax in terra, pax sit in isto alleon, srastem, dra-
chon, salus tibi Deus magnus, Deus mirabilis, ⁊ infra. coniu-
ro te, allego te per elim, per olin, per saboan, per elion, ꝑ adonay
per alleluya, per tanti, per archabulon, per tetragammaton, per
mare, per mūdū, ꝑ crura, per tibias ⁊c. ⁊ infra. Sed sitis alliga
ti constricti per ista sancta nomina dei Alleluya, hir elli, habet,
sat, mi, filisgie, adrotij gundi, tat, chamiteraʒ, dan, yrida, sat, Sa
than. de. lxx. Deus magnus oipotēs. Jesus christus, aquila ⁊c.

Nunc

Nūc autē old quid sibi volunt ista nomina alleon, frasten, ⁊
Sathan ⁊c. inter nomen bn̄dictū Jesu, ⁊ adonay ⁊ tetagram
46 maton. Naʒ scd̄m Apostolū. ij. ad Chorinthios. vj. †Non
est cōmunicatio lucis ad tenebras, ⁊ Christi ad belial. Nōne
sathanas trāsfigurat se in angelū lucis, vt dicit̄ secūda ad Co
rinthios vndecimo. Sūt ⁊ alia nomina in hoc libello lōge ob-
scurioꝛa, ⁊ suspectioꝛa que scribere omitto ꝓpterās ad falsitatē
quādā ⁊ manifestaʒ superstitionē circa finē libri. vt dicit sic. Cō
iuro te sabella que faciem habes mulieris ⁊ renes piscis, caput
tenens in nube ⁊ pedes in mari septē vētos baiulas, demonib⁹
imperās. adiuro te sabella ꝑ ista nomina ꝑ balestaco, ꝑ ariona
⁊ adiuro vos ductores ventoꝝ ꝑ deū patrē ⁊c. ⁊ infra. Sabella
sabella alta ⁊ excelsa, ventū validū ꝯtra illas quas de terminis
nostris eijciat. Ex qbus patet qd̄ nō solū ex verbis istis ignotis
timēdū est in hoc tractatu esse multa suspecta ⁊ scandalosa v̄ba,
verū etiā ex inuocatione huius monstri sabella apparere mul
ta falsa ⁊ superstitiosa, imo pniciosa ⁊ piarū auriū offensiua. vt
enim dicit Augustinus in libro ꝯtra mendaciū, maxime pniti-
47 osum est qd̄ fit in his que ad Christianam religionē ptinēt. †Est
autē mendaciū cum aliquis exterius significet ꝯtrium v̄itati. est
aūt ꝯtrium veritati adiurare sabellā, veritati inquit nō solū phi
sice, sed et Theologice, Phisice patet, nam nihil tale reperiri
potest inter res naturales que sub certis generibus, ⁊ speciebꝰ
determinatis continentur. Nam fm Phm secūdo de anima.
Omniuʒ natura ꝯstātiū positus est terminus, ⁊ rō magnitudi-
nis ⁊ augmēti, ⁊ h̄ ab aia. vn̄ cū vnūquodqʒ aialiū habeat suā
ꝓpriā speciē ⁊ q̄titatē, ⁊ opationē. Si ergo istud monstrū ha-
beat caput in nubibus, ⁊ pedes in mari, attinget a mari vsque
ad nubes, ergo nō connumerabit̄ inter naturales ꝑ regulā. s̄. di
ctā. Repugnat et veritati Theologice tale qd esse, qꝛ oia crea-
ta in reꝝ natura a deo creata sunt, ⁊ inquātū hec sunt bona ge
48 nesis. j. Uidit deus cuncta que fecerat, ⁊ erant valde bona. †rō
aūt boni ꝯsistit in modo specie, ⁊ oꝛdie que ptinēt ad rōem cu-
iuslibet speciei, vt dicit sanctus Tho. j. pte. q. v. iij. arti. ꝑ modū
āt significat̄ determinatio siue ꝯmēsuratio principioꝝ siue ma-
terialiū seu efficientiū ipsam. ipsa āt forma significat̄ ꝑ speciēʒ,
qꝛ ꝑ formā vnūquodqʒ in specie ꝯstituit̄, ad formā āt ꝯseqt̄ in-
clinatio ad finē, aut ad actionē, aut ad aliqd hmōi, ⁊ h̄ ptinet
ad oꝛdinē. Un̄ rō boni hʒ qd̄ ꝯsistit in pfectione ꝯsistit et in mō
specie, ⁊ oꝛdine, id ē res inquātū est pfecta, ⁊ bona ⁊ a deo crea
ta, ⁊ naturalis siue coꝛpe reqrit̄ qd̄ habeat pricipia essentia. id
est materiā determinatā in oꝛdine ad formā determinatā q̄ dat
esse rei, ⁊ ꝑ quā ponat̄ in determinata specie, ⁊ ꝑ ꝯñs hēat ꝓpā
opationē, sʒ nil eoꝝ est in h̄ mōstro sabella, ergo in eo nullū bo-
nū est, ⁊ ꝑ ꝯñs nō est a deo. Patet qꝛ in ead. q. vt inducit bea-
49 tus Augu. in libro de natura boni †h̄ tria modus, species ⁊ oꝛ
do tāqʒ generalia bona sunt in rebus a deo factis, qd̄ hec tria
vbi magna sunt magna bona sūt, vbi pua sūt pua bona sūt. vbi
nulla nullū bonū est, ergo a Deo nō est tale mōstrū in rebus nā
libus, sʒ nec erit Deus vel Angelus. non Deus, qꝛ nephas est
Deo tales foꝛmas attribuere, qꝛ Deus spūs est Jo. iiij. Cū er-
go blasphemū sit attribuere Deo talē effigiē, n̄ ergo essʒ in spū
⁊ v̄itate inuocare Deū, sʒ in manifesta falsitate. Sed neqʒ An
gelus bonus pōt esse sabella, qꝛ nihil mōstruosum est in eo, sʒ to
tus pulcherrimus, ⁊ in nāibus ⁊ gratuitis. Nec vnqʒ ad suā
opationē legit̄ accepisse tales foꝛmas monstruosas, ergo relinq
tur qd̄ talis inuocatio fit ad principē demonū, qꝛ et ōmonibus
50 pōt imperare, vt dicit Magister in. ij. sentē. di. vj. c. iiij. †q̄diu,
inqt durat mūdus, Angeli Angelis, ōmones demonibus, ho
mines hominibus pꝛesunt. Relinquit̄ ergo qd̄ taʒ ex pte nomi
nū ignotoꝝ q̄ ex falsitate inuocationis huius sabelle cū ista no
mina sint suspecta ⁊ scādalosa, ⁊ hʒ Chrysostomū euitāda, ⁊ ca
uēda, qd̄ vbicūqʒ similis libellus ꝯiurationis repiat̄ est iure dā
nādus ⁊ igni tradēdus tāqʒ supstitiosus suspectus, ⁊ scādalo-
sus. qd̄ si repiant̄ talia noia in hebraicis noibus nos veri chri-
stiani nō vtimur talibus terminis in ecclesia. Jmmo magis ē su
spicādū, cū ⁊ ipsi hebrei nephādi ⁊ malefici vt plurimū sint, ⁊ n̄
solū ipsi, sed ⁊ qdā noui Christiani ex ipsis ad fidē ꝯuersi ꝑ ma
gna pte in Hispania ifideles heretici, ⁊ apostate a fide nostris
tpibus repti sunt. Nō. n. desunt nobis ꝯiuria sancta, ⁊ honesta
⁊ catholice approbata ꝑ ꝯcilia, puincialia ⁊ sinodalia q̄lia sunt
in nostra diocesi absqʒ suspitione aliq̄, in qbus nihil ꝯtinet̄ nisi
sanctū ⁊ catholicū. Neqʒ in eis vnū nomē rpit̄ ignotū, sʒ inuo
catio solū sanctissime trinitatis, ⁊ sanctoꝝ. neqʒ obstat si aliq̄n i
uocet̄ nomē trinitatis, ⁊ misceant̄ aliq̄ noia sancta inter istas
supstitiones, qꝛ et frequēter multa inueniunt̄ obseruari in arti-
bus magicis ⁊ sortilegis ⁊ superstitionibus q̄ sunt sancta, ⁊ ho
nesta, vt ieiunare, ⁊ castū esse dicere Pater noster, ⁊ Euāgeliū
qꝛ vt dicit Jo. Gerson in suo ꝓlogo astrologie theologizate ꝙ
supstitio tāto peioꝛ est quanto plura miscent̄ bona, q̄m vnde d̄
beret honorari Deus, honoratur diabolus.

F 51 Similiter superstitiose, ⁊ suspecte, †⁊ scādalose sunt
quedā schedule sine noie appellate q̄ dā-
tur a qbusdā superstitiosis de quibus alique peruenerūt ad ma
nus meas sub hac serie† on†corisciōn† matatron Caladasō,
Coꝛobā, Ozcozo, Uriel vriel, yosiel, yosiel, Michael, Azariel
Raphael, Daniel, yaya, vha, adonay, sabaoth, Heloiʒ, ⁊ filia.
⁊ ratio est primo pp auctoꝛitatē Chrisosto. dicētis ꝙ non debe-
mus vti nominibus ignotis, qꝛ talia metuēda sunt, ne sub illis sit
aliqd̄ supstitiosum latens, vt. s̄. dictum est, nā hoc Paulus intel
ligit cū dixit ad discipulū, prima ad Thimo. vij. pphanas vocū
nouitates deuita. Qualiter v̄ba sacra pn̄t deferri qnqʒ ꝯditio-
nibus seruatis, dictū est. s̄. ꝙ si dicas sunt nomina greca ⁊ sacra,
52 dico tibi†ꝙ nos latini ignorātes linguā grecā non debemus vti
eis pp suspitionē, non. n. desunt nobis termini latini sermonis vt
queramus nobis terminos grecos ⁊ suspectos in tali mā. Eadē
rōne videri meo sunt reprobāda quedā breuiola sine nomine nū
cupata que data fuerūt olim ꝯ febres a quodā nebulone questo
re, quaꝝ foꝛma talis erat. Ananisapta ferit moꝛtē q̄ ledere q̄-
rit. Est mala moꝛs capta dū dr̄ Ananisapta. Ananisapta Dei
miserere mei. a signis celi que timēt gentes. nolite timere, qꝛ ego
vobiscū sum dicit dn̄s. Nam in pn̄cipio apparet falsitas, qꝛ vbi-
cūqʒ ista dictio Ananisapta reperit̄ in vocabularijs sunt isti duo
vers. Ananisapta ferit moꝛtē q̄ ledere q̄rit. Et mala moꝛs capta
53 dum dr̄ Ananisapta, †Ananisapta aūt, vt dicit Guarinus ma-
la moꝛs interpꝛetat̄, ⁊ quelʒ lr̄a repn̄tat vnam dictionē scʒ anti-
dotū, nazareni, auferat, necē, intoxicationis, sanctificet alimēta,
pocula, trinitas, alma. Est ergo sensus pmi versiculi, Ananisa-
pta id est mala moꝛs Christi ex suo genere vel ex pte iudeoꝝ pre
tiosa ex pte Dei, ⁊ fructus redēptionis ferit moꝛtē, id est diabo-
lū qui ledere querit, nā moꝛtē nostrā moꝛiēdo d̄struxit Christus
nō ergo primus versiculus ille schedulaꝝ ꝯcoꝛdat in foꝛma ver-
boꝝ nec in sensu cū isto versiculo vero hic exposito, imo hʒ ꝯriū
sensuʒ ⁊ verba vt pʒ intuēti. Sunt et suspecte ille schedule ex p-
54 te dātis. †nā erat ille hō apostata a religione fratrū minoꝝ, nūc
sub habitu canonici regularis, nūc sub habitu sancti Antonij
predicādo incedēs. nā vt dicit̄ Prouerbioꝝ sexto. Hō aposta
ta vir inutilis gradit̄ oꝛe puerso. Ex qbus seqt̄ quod quecūqʒ
similes schedule que a similibus, vel alijs idiotis hominibus
tradunt̄ deberent magna cum diligentia prius a sapientibus
examinari. Similiter dicit Guliel. Lug. ꝙ illa breuia que ꝯti-
nent hmōi verba si quis poꝛtauerit hoc non peribit in igne vl̄
aqua, nō moꝛiet̄ moꝛte subitanea vel peste, vel ꝯseqt̄ tale bonū
talia sunt reprobāda, ⁊ nō poꝛtāda, ⁊ peccant facientes ⁊ vten-
tes, ꝯsulētes, ⁊ vēdētes, qꝛ catholica fides nullaten⁹ dʒ admit-
tere similes traditiōes, ⁊ supstitiones que dn̄r noie suspense ad
collū, nisi de ꝯsilio maioꝝ, ⁊ sapientū qbus credere debem⁹ nō
indoctis ⁊ impijs idololatris n̄ hoib⁹ datis in reprobū sensuʒ.

G 55 Sunt ⁊ alie species superstitionum vcʒ phitonū
⁊ maleficoꝝ qbus probo doloꝛ hac
nostra tēpestate totum hoc regnum plenū est. †phitones enim
a phitone apolline dicti sunt, quē dicebāt esse auctoꝛē diuinan
di. vt Jsidoꝛus dicit. viij. lib. Ethimologiaꝝ. Diuini. n. dn̄r q̄si
dij pleni. Diuinitate. n. se plenos simulāt, ⁊ astutia quadā frau
dulētie hominibus futura coiectant. Unde diuinatio est vna
species superstitionis per quā qs aut occulta aut futura inue-
stigare nitit̄ ꝑ pacta aut occulta aut manifesta cū demonib⁹. ⁊
h̄ diuinatio hʒ plures species quas tangit beatus Tho. ij. ij. q.
xcv. arti. ij. vbi dicit. Omnis diuinatio vtit̄ ad precognitioneʒ
futuri euentus aliquo demonū consilio, vel auxilio, qd̄ qdē vel
expꝛesse imploꝛat̄, vel pꝛeter intētionē hominis se occulte dmō
ingerit ad prenūtiādū futura quedā que hoibus sunt ignota
56 eis aūt cognita. †Demones. n. expꝛesse inuocati solent futura
prenūtiare multipliciter, aliq̄n prestigiosis qbusdā apparitio-
nibus aspectui hoium ingerētes ad prenunciandū futura, ⁊ h̄
species vocat̄ prestigiū ex eo qd̄ oculi hominū prestringantur.
Jn. ij. articu. pꝛecedenti dicit qd̄ omnis diuinatio ex opatione
demonū prouenit, vel qꝛ expꝛesse demones inuocant̄ ad futu-
ra manifestanda, vel qꝛ demones ingerunt se vanis inquisitio-
nibus futuroꝝ, vt mētes hoium implicent̄, de qua vanitate dr̄
in Psalmo. non respexit in vanitates ⁊ insanias falsas. hec ex
dictis sancti Tho.

H
57 **Ex quibus** Inferri potest qd̄ †prestigiosi, ꝛ phitones, ꝛ necromātici sūt isti ad quos quotidie populus stultus, ꝛ insipiens ꝯcurrit vt futura cognoscat vel aut pdita sibi restituant̄, qbus fiunt vt cōiter dr̄ Apparitiones demonū in fialis, vel anulis vbi veniunt inuocati ad futura predicenda, vel ablata manifestanda. Et vt fert̄ isti arioli sp̄ miscere conant̄ sancta inter suas supstitiones vt attestant̄ hi simplices qui ad ipsos ꝯcurrunt. Nā ꝛ infelices ipsi eodē die quo similia nephanda pꝑetrare nō verent̄ sacrificiū eucharistie celebrare infeliciter audent, qd̄ pbat magister Jo. Nider, dicens
58 in suo preceptorio.† Malefici instrumēta sue malitie p sacramenta ecclesie, vel p alia diuina tegere ꝓcurant, vt filū trahendo per chrisma santum, imaginē terreā sub pala altaris ad tempus ponēdo, ꝛ similia faciendo. Nā sacro eucaristie vt fert̄ vtūtur in suis maleficijs ꝛ plurima alia nephāda ꝯmittunt miscentes res sanctas suis supstitionibus, sed ex instinctu dmonis ista fiunt triplici de cā vt ponit idē doctor. Primo vt non solū homines per talia ꝑfidi fiant, sed ēt sacrilegi diuina quantū in eis est ꝯtaminādo vt magis creatorem suū offendant, ꝛ intimius animas proprias contēnant, ꝛ plures in peccata ruere faciāt. Scdo vt deus sit grauiter offēsus p homines ꝫ beati Augustini sniam, Demon maiorē potestatē in hies malos tribuat, qbus deus ꝯcedit iratus qd̄ denegaret propitius. Tertio vt sic sub specie boni apparentis plures simplices facilius recipiāt, qui tacta diuinis rebus, ꝛ orationibus a deo putant etiam aliquid numinis obtulisse, vbi solū maiora peccata sunt cōmissa, h̄ ille. Jn alijs aūt supstitionibus que fiunt ab istis ruralibus, ꝛ si demones non expresse inuocent̄ vt in ꝓposita questione, ꝛ similibus. interserunt tamen se vanis actibus ꝛ superstitiosis vt mente hominum decipiantur.

I **Sed queritur** ex quo isti phitōes, ꝛ diuini manifestant occulta aut futura, ꝛ h̄ ex pacto inito cū demone. Unde ꝛ quibus ex causis demōes sciant futura interdū, ꝛ vnde tam miros effectus possunt cum
59 deus p̄mittit efficere.† Ad quā r̄ndet Augu. de natura demonum assignando septem cās sniality, non qd̄ futura cōtingentia sciant, qꝛ hoc solius dei est, sed cōiecturāt probabiliter. Prima, qꝛ lꝫ sint obtenebrati per priuationē luminis gratie. Sunt tamen lucidi lumine intellectualis nature. Secūda plura sciūt q̄ nos pp experientiā tēpoꝝ. Tertia pp celeritatem motus, demones multa futura predicere possūt que hominibus latent. Quarta sua potentia, cū deus pmittit possunt morbos immittere, ꝛ hos predicere. Quinta per signa futura possunt predicere subtilius q̄ medicus videndo pulsum, ꝛ vrinam. Naꝫ sicut medicus videt p signa aliquid in infirmo qd̄ homo simplex nō
60 videt. Jta ꝛ demon qd̄ nullus homo naturaliter videt.† Sexta ex signis q̄ ꝓcedūt ab aio hominis ꝯiecturāt ea q̄ sunt, vel erūt in anima astutius prudēti viro. Sciunt. n. q instinctus eoꝝ sūt similiter secuturi. Septima, acta ꝛ scripta ꝓphetaꝝ noscūt, ex quibus futura predicere possūt. Et h̄ tāgunt̄. xxvi. q. iij. c. sciēdū. in glo. vt dicit sanctus Tho. vbi. s̄. Hoies in seipsis effect⁹ ꝯsiderare possunt solū dū sunt p̄sentes sicut hō videt aliquē currere vel ambulare, sed ꝯsiderare hmōi in seipsis anteq̄ fiāt est dei ꝓpriū q solus in sua eternitate videt ea q̄ futura sunt quasi presentia, vnde dr̄ Esaie. xli. Annūtiate q̄ vētura sunt i futurū sciem⁹, qꝛ dij estis vos. Si quis hmōi futura prenuntiare aut p̄cognoscere quocunq̄ mō presumpserit, nisi deo reuelante manifeste vsurpat sibi quod dei est.

K **Et ex hoc** aliq diuini dnr̄ vt dicit Jsido. in lib. Ethimologiaꝝ, vt. s̄. notatū ē.† Diuinatio āt
61 q̄tū sit peccatum ostēdit sanctus Tho. lib. ꝛ. q. s̄. dicta. arti. iij. Primo auctoritate que scribit̄ Deutero. xviij. vbi dicit̄. Nō inuenieꝛ̄ in te qui ariolos sciscitet̄, ꝛ phitones ꝯsulat. Rōne ꝓbat sic. Omnis diuinatio q̄ fit p incātatiōes demonū est illicita duplici rōne. Quarum prima sumit̄ ex pte principij diuinationis qd̄ est pactū expresse cū demone initū p ipsam demonis inuocatione, ꝛ h̄ est omnino illicitū. Unde ꝯ quosdā dicit̄ Esaie. xxviij. Percussimus fedus cū morte, ꝛ cū inferno fecimus pactum, ꝛ adhuc grauius esset si sacrificiū vel reuerētiā demoni inuocato, exhiberet̄. Alia ratio sumit̄ ex pte futuri euentus, demon. n. qui intēdit pditioni hoim ex hmōi suis responsis ēt si aliqñ vera dicat, intēdit hoies assuefacere ad h̄ qd̄ ei credatur ꝛ sic intendit pducere in aliqd qd̄ sit saluti humane nociuū. Unā Anastasius exponens illud qd̄ hr̄ Luce. iiij. Increpauit illum dicens. Obmutesce, q̄uis illa fateret̄ demō cōpescebat Christus eius sermonē ne simul cū veritate ēt suā iniquitatē ꝓmulget vt nos ēt assuefaciat ne curemus de talibus, ēt si vera loqui videant̄. Nephas. n. est vt cū absit nobis scriptura diuina diabolo instruamur. h̄ beatus Tho. vnde. ij. q. viij. Epi a diabolo captiui tenent̄, qui relicto creatore a diabolo auxilium querūt.

L
62 **Ex quibus** colligit̄ †qd̄ cū phitones isti, ꝛ necromātici q nūc vigēt in hoc regno qui expresse demones inuocant ad futura manifestāda, ꝛ alios effectus exercēdos sunt apostate a fide, vt dicit sanctus Tho. in. ij. sen. di. vij. q. xliij. ar. ij. sīr ꝛ qui ad eos ꝯcurrūt pro acgrēdis remedijs rex predictaꝝ ꝛ infirmis sanandis, vel ad cognoscēda aliqua futura ꝛ q pluuiā, vel alias necessitates corpales obtinere ꝓcurāt p supstitiosas obseruantias, sunt ēt supstitiosi ꝛ claudicant in fide catholica. sicut. n. vera fides meret̄ dotari miraculis dū opus est ad edificationē. ita falsa fides portentis ꝛ figmētis in sui dānationē, vel alioꝝ ꝓbationē demeret̄ illud, peccāt ēt mortaliter, qꝛ faciūt ꝯ primū preceptū, ꝛ ēt expresse ꝓhi-
63 betur. Deutero. xviij.† Non sit qui phitones ꝯsulat neq̄ diuinos. Hi. n. qui phitones ꝯsulūt credūt p illū actū realiter asseq qd̄ intēdūt, puta alicuius furti reuelationē, vel futuri euētus p̄cognitionē pluuiā vel alicuius amoris adeptionē. Certū est qd̄ qui talia credūt ꝯsequi p actū opꝫ qd̄ credāt in illū actū aliqd existere diuini numinis, ꝛ tūc talis fidē abnegat vt hr̄ p Aug. xxvij. q. nō obseruabitis, vbi enumeratis supstitionibus, sic cōcludit q hanc ꝛ q̄lcūq̄ obseruatiōes, aut facta, aut auguria obseruat, aut attēdit, aut cōsentit obseruantibus, aut talibus credit, aut ad domū eoꝝ vadit, aut in suā domū introducit, aut interrogat sciat se fidē christianam, aut baptismū preuaricasse, ꝛ vt paganū ꝛ apostatam ꝛ dei inimicum iram dei in eternū grauiter incurrere nisi ecclesie penitētia emēdat⁹, ꝛ deo recōciliet̄.

M
64 **Nunc vero** dōm † est de maleficis quibusdā presuppositis primū, qd̄ malefici, ꝛ magi, ꝛ incātatores, ꝛ diuinatores p eodē accipiunt̄ cōiter. xxvi. qō. iij. ergo. ꝛ. q. v. si quis. Malefici. n. sunt vt dicit magister Joā. nider. in suo preceptorio. c. ix. qui nitunt̄ mutare corpora a sanitate certa, generationem impedire, anmiū ad amorē vel odiuꝫ concitare ꝛ his similia sicut dicit Jsidorus. viij. Ethimologiarum. c. xviij. Malefici dicuntur ob facinoꝝ magnitudineꝫ hi q elementa concutiunt, ꝛ turbant mentes hominum, ꝛ sine vllo veneni ausu violentia tamen carmininis interimunt.

N
65 **Pro cuius** maiori declaratione†notandum primo vtruꝫ malefici possint veraciter suis maleficijs, ꝛ incātatiōibus hoies ledere, agros ꝛ fructus eorum d̄uastare ꝛ si sic quibus modis. Ad quā qōnē r̄ndent doctores Theologi, qd̄ malefici omnibus istis modis pn̄t ꝓcurare lesiones in hominibus, ꝛ eoꝝ rebus cooperāte demone, in quibus pōt demon solū ledere ꝛ decipe principalr̄, ꝛ malefici instrualr̄ vel ministraliter, qꝛ vt dicit sanctus Tho. in. iiij. di. xxxiiij. arti. ij. maleficia vere fiunt a demonibus nō apparenter, tñ ꝛ q inducūt eos ad hoc malefici vocant̄ possunt. n. demones deo pmittēte grauiter hoies ledere, ꝛ hoc quintupliciter vt dicit ma-
66 gister Joan. Nider in suo preceptorio. ꝑcepto primo. c. xi.† vcꝫ in rebus, fama, corpe, vsu ratiōis, ꝛ vita. De rebus pꝫ Job. i. ꝛ ij. Cui pecora demū abstulit ꝛ liberos. De fama pꝫ in legenda beati Hieronimi originaliter. iij. pte epistolaꝝ. tractatu. xv. epistola. lxxxvi. c. iij. qd̄ diabolus se transformauit in formā sancti Siluani epi in nazareth amatoris sancti Hieroni. qui demon feminam nobilē nocte in lecto precari ꝛ ꝓuocare cepit ad luxuriā verbis ꝛ inde factis solicitauit ad malū, q̄ cū clamaret, demon in spē epi, statiꝫ sub lecto se abscondit vbi reqsitus inuentus p luxuriosa verba se mentitus est esse epm̄ Siluanū, in crastinū aūt sanctus vir disparente diabolo diffamatus est grauissime, q̄ infamia tādem circa sepulchrum sancti Hieronimi fatente diabolo in possesso corpe purgatus est. De corpe pꝫ in beato Job. qui ꝑcussus est a diabolo vlcere pessimo. Job. ij. De nocumēto vsus rationis ꝛ vexatione interioꝝ sensuū, pꝫ i possessis ꝛ arreptis p euāgelicas ēt historias. d̄ morte ꝛ qd̄ vita ēt quosdā priuet, pꝫ Thobie. iij. de septē viris virginis Sare occisis pp luxuriosum, ꝛ effrenē appetitū in virginē Sarā q eiusdē nō erāt digni matrimonio. hec Nider, sed qbus modis ledāt.

O
67 **Dicit** sanctus Bonauētura in. iiij. di. xxxiiij. arti. ij. q. ij. i r̄nsione vltimi argumēti loquēdo de ipedimēto matrimonij p maleficiū, dr̄ q talis ipedit⁹ demonis ipedit̄ q̄ adsistit ꝛ se obijcit ꝫ petitionē sortilege mulieris ꝛ malefice. Impetrāte h̄ merito infidelitatis fides ipetrat vt deus adsistat ad faciēda miracula, sic sortiaria respcū psone dterminate facit sortilegiū, qꝛ diabolus in actu illo p̄sto e, ꝛ tūc vel ꝓpria xtute, vel per

per herbā, vel p lapidē, vel nām occultā vim impedit, ne in actū
exeat nō respectu alterius mulieris, qꝛ ad hoc inuitatus fuit, aut
qꝛ deus nō pmittit. Occultū.n.dei iudicium hic latet, sicut pꝫ in
vxore Thobie, hec ille. Sed quare ptās maleficoꝝ pmittit de‑
monibus in actu gñatiue potētie, potius q̄ꝫ in alijs. Respondet
sanctus Thomas in.iiij.distinc.xxxiiij.artic.ij.ad primū, qꝛ per
eam peccatum originale transfunditur.

P
68 Attende tñ qꝺ verba † vel lapis vel alia hmōi nullaꝫ
vim hñt ad effectū malefici q̄ꝫtū est de se vt
dicit.s.Tho.j.pte.q.cxv.arti.v.ad.iij.allegans Aug.xxj.de ci‑
uitate dei. qꝺ demones alliciunt p varia gña lapidū, herbarū, li‑
gnoꝝ, aialiū, carminū, rituū, nō vt aialia cibis, sꝫ vt spūs signis
inquātū si hec eis exhibent in signum diuini honoris cuius ipsi
sunt cupidi. His ergo rebus vtit maleficus vel malefica instin‑
ctu demonis p pactū inuocationis tacite vel expresse vel ad infa
mādū creaturas dei, q̄ de se bone sunt, vel ad maiorē credulitatē
⁊ deceptionē fidei aiarū hoium pditorum q his ⁊ alijs vtunt ad
demonū inuocationē, nō igit vtit maleficus immo verius demō
hmōi tanq̄ꝫ rebus efficacioribus ad tale maleficiū, sed tanq̄ꝫ si‑
gnis pacti illius inter se ⁊ ipsum maleficum quem iā vt suū culto
rem possidet tanq̄ꝫ hereticum ⁊ a fide alienum.

Q
69 Quod aūt sint isti hr̄tici † est articulus de erroribus cir
ca artē magicā qꝺ inire pactū cū demonibus ta‑
citū vel expressum nō sit idololatria, vel spēs idololatrie ⁊ apo‑
stasie. Error. ⁊ intēdimus pactū esse implicitū in oi obseruatiōe
supstitiosa, cuius effectus nō dꝫ a deo vel nā expectari rōnabilr.
Unde talia exercens idolatra est, qꝛ inter alios articulos de er‑
roribus circa artē magicā quos ponit Gerson, quartus in ordi
ne est qꝺ p artes magicas demones in lapidibus, ānulis, aut spe
culis, aut imaginibus noie eoꝝ ꝯsecratis, vel potius execratis
inducere, cogere, vel arcere, vel eas velle viuificare nō sit idolo‑
latria. Error. ⁊ articulus.xix. qꝺ sanguis vpupe vel hedi, vel al‑
terius aialis, vel pgamenū virgineū, aut coriū leonis ⁊ silia ha‑
beant efficaciā ad expellendū demones ministerio hmōi artiuꝫ.
Error. Intellige hoc vt sunt res, qꝛ vt sic sunt ⁊ bone a deo sunt,
sed vt dictū est vtit his maleficus vt signo inuocati demonis ta‑
cite vel expresse, ⁊ quod dico de his rebus intelligo de caracteri
bus quibus sepissime vtuntur in suis superstitionibus.

R
70 Attende tñ qꝺ vbi p † maleficiū deo pmittēte occul‑
to iudicio, ⁊ diabolo ꝓcurāte ꝯcubitus non
sequit inter ꝯiugatos, vel alicuius alterius maleficij effectus ap
paret. nō ad magos, ⁊ necromāticos, ⁊ sortilegos est recurrēdū
p solutiōe ⁊ remedio vt in hac nr̄a tēpestate ad quosdā nephan
dos sacerdotes passiꝫ isti vulgares ꝯcurrere nō verent. Sed ad
deū p humilē ꝯfessionē, ⁊ deuotā orationē. vt hr̄.xxxiij.q.j.c.vlt.
⁊ Gerson ꝺ erroribus. circa artē magicā inter quosdā articulos
Parisius declaratos, ponit qntū in ordine dicēs ꝙ licitū sit ma
gicis artibus vel alijs qbusdā supstitiōibus a deo aut ab ecclesia
ꝓhibitis aliqua facere ꝓ quocūqꝫ bono fine. Error. Qꝛ ꝺm apo
71 stolū. † Nō sunt faciēda mala vt bona eueniāt. arti.vj. qꝺ licituꝫ
sit ēt ꝑmittēdū maleficia maleficijs repellere. Error. ⁊ de hoc hā
bes exēplū in legēda bti Jacobi qualiter soluit Philetū a vin‑
culis qbus Hermogenes maleficus eū arctarat, cū nō p incanta
tionē, sed virtute illius oraculi.s. Dñs soluit cōpeditos, dñs illu
minat cecos, Dñs erigit elisos ⁊c. Cuius ꝯriū fecit Saul, vt hr̄.
j.Reg.xxviij. vbi dicit qꝺ Saul phitonissam ꝯsuluerit, nec spe‑
rauerit in dño, pp qꝺ interfecit euꝫ ⁊ transtulit regnum eius ad
Dauid. Sed magr̄ Jo. Nider precepto.j.c.x. mouens qōnē an
licitū sit talia maleficia tollere, q rñdet sub distinctione ꝯformi‑
ter ad doctores qꝺ aut tolli pñt sine supstitiosis modis vt p lici‑
tū exorcismū, aut p orationē, vel p intercessionē sctōrum, vel p sa
cr̄alē malefici ꝯfessionē, vel p precisam ostēsionē seu indicationē
alicuius q scit vbi est imago, vel p solū motū localē vel mō con‑
gruo. silr ⁊ sic est licitū aut nō pōt tolli nisi p superstitiosum mo‑
dū vel p noua maleficioꝝ opera, ⁊ sic est illicitum per auctorita‑
tē apostoli supradictam, non sunt facienda mala ⁊c. Hec ille.

S
72 Quare aūt ad predictos † necromanticos sacrilegos ⁊
diuinos nullus dꝫ ꝯcurrere vltra hec qꝺ peccāt
mortalr ⁊ participes efficiunt culpe ⁊ dānationis ipsoꝝ. Rō est,
qꝛ ipsi ⁊ si deo pmittēte aliqñ vera dicunt, eoꝝ tñ testimonio nō
est vtendū, qꝛ sepius fallunt ⁊ mentiunt. Pꝫ qm̄ in spū veritatis
falsitas non est, in spū aūt mendacij plurime qñqꝫ sunt veritates
vt vnica latenti falsitate decipiat, vt dicit Gerson de probatione
spirituū. hac rōne (inqt) ꝓhibuerunt a testimonio veritatis quā
fatebantur, ⁊ Xp̄s demoniacos, ⁊ Paulus phitonissam. Act.
xvij. Et alibi theologizat aliqñ demon (ait Thimacus vt pꝫ in
euangelijs) ēt corā Jesu quē tētare p̄sumpsit ⁊ dicere scriptū est.
Angelis suis deus mādauit de te. Et nihilominus ꝓhibuit euꝫ
xp̄s vt dictū est ne testimoniū q̄ꝫtūlꝫ in supficie veꝝ acciperet a de
moniacis, vel phitonibus, vel magicis maledictis. Nā q̄ cōica‑
tio lucis ad tenebras ⁊ xp̄i ad belial vt dr̄.ij.ad Thes.vj. Rō pri
ma, qꝛ isti phitones ⁊ necromātici sunt excōicati. Scda, qꝛ nullū
verū bono fine dicunt. Tertia, qꝛ ꝯtinuo aut tādē falsitatē inge‑
runt ⁊ sic premittūt veritati. Non est.n. doctrina fallēs q̄ vera
nō misceat, ꝺm Bedam. Sciendū tñ est ꝙ aliud est inuocare de
monē ad aliqd sciendū, vel agendū ab eo (qꝺ nunq̄ꝫ lꝫ) Aliud ē
ab ipso non inuocato occurrente aliqd inquirere pp vtilitatem
alioꝝ, ⁊ maxime qñ virtute diuina pōt cogi ad dōm aliqua ve
ra sicut aliquando fuerunt plures sancti.

T
73 Sequit nunc qualiter † actus ille.s. submergēdi imagi
nē.s. Pet. sit sacrilegiū: Nā vt dicit.s.Tho.
ij.ij.q.xcix.arti.j. Sacrilegiū est sacre rei violatio.i. sacre rei le‑
sio, ⁊ ꝓbat sic. sacrū dr̄ aliqd ex eo qꝺ ad diuinū cultū ordinat.
Sicut aūt ex eo qꝺ aliqd ordinat in finē bonū sortit rōne boni.
Ita ēt ex hoc qꝺ aliquid deputat ad cultū dei efficit quoddā di
uinū. Et sic ei quedā reuerēria debet que refert in deū. ⁊ iō om‑
ne illud qꝺ ad irreuerentiā rerū sacrarū ptinet, ad iniuriā dei pti
net, ⁊ hꝫ sacrilegij rōnē. Hec ille. Sed qꝺ talis submersio imagi
nis sit sacrilegiū ꝓbat per ipsum ex tertio artic. vbi ponit qꝺ spe
cies sacrilegij distinguit ꝺm res sacras, ⁊ qꝺ sacrilegiū diuersos
74 hꝫ gradus ꝺm drīam rerum sacrarū locoꝝ ⁊ personarū. † Tan‑
to.n. sacrilegiū est grauius quanto res sacra in qua peccat maio
rem obtinet sanctitatē. Inter res aūt sacras summum locū obti
nent sacr̄a quibus homo sanctificat quoꝝ precipuū est euchari
stie sacr̄m quod continet ipsum Christū, ⁊ ideo sacrilegiū quod
ꝯ hoc sacr̄m cōmittitur grauissimū est inter oia. Post sacr̄m aūt
ꝺm locum obtinent vasa ꝯsecrata ad sacroꝝ susceptionē, ⁊ ipse
imagines sacre ⁊ reliquie sanctoꝝ quibus quodāmodo psone
sanctoꝝ venerant vel dehonorant. Hec ille. Constat.n. quod in
illo dementissimo actu submersionis imaginis sancti Petri vel
alterius cuiuscunqꝫ maxime illudit sanctus ⁊ dehonorat, ergo
cōmittunt sacrilegiuꝫ ⁊ maxime illi qui proh dolor dignissimo ⁊
pretiosissimo sacro eucharistie abutunt ad suas superstitiones ⁊
sortilegia exercenda, vt cōpertum est illos nephandos phitones
⁊ necromanticos in suis maleficijs frequenter abuti. Est ēt spe‑
ciale pctm̄ distinctū ab alijs vt idē doctor dicit arti.ij. predicte q̄
stionis, qꝛ in eo reperit specialis rō difformitatis, qꝛ.s. violat res
sacra per aliquā irreuerentiā ⁊ opponit virtuti religionis, ita qꝺ
ipsa irreuerentia ⁊ deordinatio que fit rei sacre dr̄ violatio. Si‑
cut enim honor est in honorante non in eo qui honorat, vt pꝫ.j.
Ethicoꝝ. Ita irreuerentia est in eo qui irreuerenter se hꝫ, q̄ꝫuis
ēt nihil noceat ei cui irreuerentiā prebet. Unde ēt res sacra non
violatur. Tamen quātum est in ipso sacrilego violat eam. Sicut
⁊ purpura regale indumentū facta honorat ⁊ glorificatur. Et si
quis hanc perforauerit morti dānatur quasi ꝯ regiam maiestatē
agens, quāuis nihil agat in regiā personaꝫ ꝺm Damascenū. Ita
si quis rem sacrā violet ex hoc ipso ꝯ deum irreuerentiā facit, ⁊
sic per irreligiositatem peccat. Hec ille.

V
75 Vera enim fides imagines † quasdaꝫ assumit ad di
uinum cultū in ecclesia quas fideles ado
rant, ⁊ in tabernaculo erant imagines cherubin (vt legit Exod.
xxv.) q̄ꝫuis neqꝫ in veteris legis tabernaculo seu tēplo neqꝫ etiā
nunc imagines constituunt, vt eis cultus latrie exhibeat, sed ad
quandam significationē vt per hmōi imagines mentibus homi
nū imprimat, ⁊ confirmetur fides de excellentia angeloꝝ ⁊ san‑
ctoꝝ. secus est de imagine Christi, cui rōne diuinitatis latria de
betur. Hec sanctus Tho.ij.ij.q.ccccxciij.arti.ij.ad primū. Sed
nunc ponere imagines Christi, ⁊ sanctoꝝ ⁊ adorare eas lꝫ, quā
uis non in veteri testō vt idem Doctor tꝫ in tertio sententiarū, ⁊
hoc adoratione dulie tantū, vt probat tertia parte.q.xxv. artic.
vj. de reliquijs sanctorum, ergo faciens irreuerentiā imagini fa‑
cit similiter imaginato, qꝛ vt idē Doctor tꝫ arti.ij. eiusdem que‑
stionis. Damascenus introducit Basiliū dicentē imaginis ho‑
nor ad prototipum pertinet.i. exemplar.

76 Nam vt idem doctor † dicit.ij.ij.q.lxxxj. artic.iij.
ad tertium, quāuis imaginibus nō
exhibet religionis cultus ꝺm quod in seipsis considerant quasi
res quedam, scꝫ de ligno ⁊ lapide, sed secundū quod sunt imagi
nes ducentes in deum incarnatū vel sanctos, motus aūt qui est
ad imaginē prout est imago non consistit in ipsa, sed tendit in id
cuius est imago. Nam ex hoc quod imaginibus Christi exhibe
tur religionis cultus nō diuersificatur ratio latrie, nec virtus re‑

religionis, Hec ille. Si ergo suo mō adorādi adoratione dulie fit imaginibus sanctorū, q2 eodē mō quo fertur quis in imaginem sancti honoris vel inuocationis fit expresse vel interpretatiue in ipsum sanctū, vñ cū meritū ꝛ actus religionis ꝯsistat in hoc qḋ homo reuerēter se habeat ad res sacras. sic, vt idē Doctor dicit in eo. lib. q. xcix. arti. iij. pctm̄ sacrilegij in hoc consistit qḋ aliqs irreuerēter se habeat ad rē sacrā. Debeẗ aūt reuerentia imagini sacre ratione sanctitatis eius sancti cuius est imago. Jḋ necesse est qḋ irreuerētia exhibita ipsi imagini tēdat in irreuerentiam ꝛ iniuriā ipsius sancti. Cuiusmodi est actus ille de quo in ꝓposito ꝛ aliorū plurimorū in simili necessitate irreuerēter ꝛ superstitiose baptizantium imagines ꝛ reliquias sanctorum.

Y
77 **Sed que** pena sit phitonū † sacrilegorū ponit. s. Tho. eo. lib. ꝛ qōne. s̄. noiatis. ar. iiij. Et est triplex. aliqñ excōicatio, aliqñ pecuniaria pena, aliqñ decapitatio. Hoc intellige ſm gradus diuersos sacrilegij, vñ ſm eundē doctorē excōicatione, vel pena pecuniaria debent sikes arceri a talibus nephādis opibus ꝛ in quo qs peccat p ea torqueaẗ. vt dr̄ Sapie. xi. ꝛ hoc mō cōueniens pena sacrilegij q sacris iniuriā infert est excōicatio p quā a sacris arceẗ, ꝛ q2 pene quasi medicine quedā infligunẗ, vt his territi hoīes a pctō desistant. Sacrilegus aūt q sacra non vereẗ non sufficiēter vr̄ a pctō arceri p hoc qḋ sacra ei interdicunẗ. de qbus nō curat. Et iō ſm leges humanas adhibetur pena capitalis, ſm vero ecclesie instituta que mortē corporalem non infligunt, adhibeẗ pena pecuniaria vt saltem penis temporalibus homines a sacrilegijs reuocentur.

Z
78 **Deinde** dōm est † qualiter isti tentāt deū in suo actu, dicentes submergatur. b. Petri imago si nobis apud deū pluuiā in eminenti necessitate nō impetrauerit. Pro quo notandū est qḋ vt dicit Tho. ꝯ. ij. q. xcvij. p totū. Deū tētat q experimentū sumit seu explorat p sua verba vel facta de dei potentia sapia pietate, ꝛ bonitate vel voluntate. Dr̄. n. qui experimentū sumit seu explorat tentare. q2 tentare est experimentuꝫ de aliquo sumere, ꝛ nullus experimētū sumit nisi ð re ignota vel dubia. Ex quo pꝫ qḋ ois deū tentans deum ignorat vel dubitat de
79 aliqua pfectione eius qḋ semp est pctm̄. † Sumimus aūt experimentū de aliquo, verbis ꝛ factis. verbis qdē vt experiamur an sciat qḋ q̄rimus vel possit, aut velit illū implere. Factis aūt cū p ea que facimus exploramus alterius prudentiā vel voluntatem vel potentiā. Utrunqꝫ horū ꝯtingit dupliciter. vno quidē modo aperte, sicut cū qs tētatorē se profiteẗ sicut Sanson iudicū. xiiij. ꝓposuit Philisteis ꝓblema ad eos tentādū, alio mō insidiose ꝛ occulte sicut Pharisei tentauerūt Christuꝫ, vt legiẗ Mat. x. qñqꝫ vero interpretatiue, qñ. s. si hoc nō intendat, vt experimentū sumat, id tñ agit vel dicit qḋ ad nihil aliud vr̄ ordinabile nisi ad experimentū sumendū. Si ergo isti deū tentāt in suo facto superstitioso ꝛ verbis ꝛ factis, nō aperte sicut Sanson, nō insidiose sicut pharisei, nō expresse, sed quasi interpretatiue q2 ꝛ si nō intendūt experimentū ð deo expresse assumere, aliqd tñ in hoc petunt vel faciūt qḋ ad nihil aliud est vtile vel ordinabile nisi ad ꝓ
80 bandū dei ptatē, bonitatē, vel cognitionē. † Nā presigiẗ ibi terminus opandi ipsi diuine oipotētie, prestituiẗ modus quo quasi cōpellaẗ operari ipsi diuine sapie. statuiẗ ēt finis ipsi diuine bonitati ꝛ clemētie. Nā qd aliud sonāt illa verba, si nobis apud deū nō impetrauerit pluuiā expostulatā, nisi tentare deum dubitādo de sua oipotētia ꝛ presigēdo sibi terminū ad diuinā operationeꝫ de sua bonitate ꝛ clemētia q̄ ex sola grā ꝓuenit velle p illicitos illos actus effectū attingere de sua sapia prestituēdo modū superstitiosum quo quasi cōpellaẗ ad libitū eorū petitionem ꝯcedere. Non ſm ordinē sue sapie que attingit a fine vsqꝫ ad finē fortiter ꝛ disponit oia suauiter. Sapie. viij. Scit etem̄ deus vtrum expediens ipsis illud sit vel ne, sed inꝙtū tps miserendi deo ꝯstituunt sikes sunt illis de qbus dr̄ Judith. viij. Qui posuerunt terminuꝫ vt si transactis quinqꝫ diebus deus nō misereẗ eis traderent se ꝛ ciuitatē suā in manu Olofernis principis Assiriorū, quos reprehendebat Judith inquiēs, q estis vos q tentatis dn̄m. nō est (inquit) iste sermo q misericordiā ꝓuocet, sed potius q irā excitet ꝛ furorē accēdat. Posuistis (ingt) vos tps miserationis diuine ꝛ
81 in arbitriū vestrū diē cōstituistis. vñ glo. dicit super hoc † qḋ nec tps nec modū pscribere dn̄o debemus sed magis arbitrio eius cuncta relinquamus. vñ qdā puerū in oratione sua dixisse legiẗ. fili dei sicut scis ꝛ sicut vis miserere mei. Sicut. n. iudei illi quos reprehēdit Judith, grauiter peccauerūt presigētes deo terminū miserationis. vt dicit Nico. de lira ita ꝛ isti imaginū ꝛ reliquiaꝝ submersores. vtriqꝫ. n. visi sunt explorare diuina illicite, qḋ ēt ꝓbat. s. Tho. q. supius dicta. arti. ij. dicens ꝙ talis tētatio est peccatū, q2 ꝓhibeẗ in lege dei. Deut. vj. Non tētabis dn̄m deū tuū. ꝛ illud idem dn̄s ꝯ diabolū Mat. iiij. Est ēt actus virtuti religionis oppositus, q2 vt dicit gl. sup illud ps. Et tentauerūt deum in cordibus suis. tentare deū est inordinate postulare. Sed debito mō postulare est actus religionis, ergo tentare deū est actus religioni oppositus. Cōfirmaẗ q2 finis religionis est deo reuerentiā exhibere. Uñ oia illa q̄ directe ptinent ad irreuerentiam dei religioni opponunẗ. Manifestū est aūt qḋ tentare aliquem ad irreuerentiā eius pertinet. Nullus enim presumit tentare eum de cuius excellentia certus est. Unde manifestum est qḋ tentare deum est peccatum religioni oppositum.

A
82 **Nam ad** religionem pertinet prestari fideꝫ † p aliqua signa ad diuinā reuerentiā pertinētia, ꝛ ideo ad religiositatē ptinet ꝙ ex incertitudine fidei homo aliqua faciat que ad diuinā irreuerentiā ptinent cuius est tentare deū. ꝛ iō est irreligiositatis spēs ꝛ grauissimū pctm̄ non tñ grauius q̄ supstitio, vt idē. s. Tho. tꝫ in predicta. q. ar. iij. ꝛ. iiij. ꝛ dat rationē q2 grauius peccat superstitiosus ꝛ magis diuine reuerētie aduersaẗ qui suo facto protestaẗ errorē ꝯ diuinā excellentiā q̄ qui protestaẗ dubitationē vt qui tentat deum dubitanter de diuina excellētia, vcꝫ potentia, sapientia, vel bonitate vt dictum est.

B
Ex his enim supradictis apparet qualiter predicti superstitiosi ēt scandalū committunt, q2 suis dictis vel factis minus rectis alijs prebent occasionē ruine. Necesse est (in
83 quit saluator Marci. ix.) vt veniāt scādala. † Necessitas tñ hec est ꝯditis nō antecedentis. non em̄ est necessariū qḋ predicti illos inordinatos actus faciant antecedēter sed necessario sequenter qḋ plures saltē idiote ex illo actu scandalizanẗ ꝯiter cū ad eorū exemplū alij similia agere intentent, in hoc ēt grauissime peccant (dicēte Christo ibidē.) Qui scādalizauerit vnū de pusillis istis q in me credūt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius ꝛ demergaẗ in profundū maris. super quo Nico. de lira loquitur ingt saluator more palestinorū qui cōdēnatos ad morteꝫ pro maiori crimine ligato saxo ad colluꝫ precipitabant in mare,
84 sensus est ergo. expedit ꝛc. i. † melius esset hoi mori tpaliter q̄ ex malo exēplo suo facere aliū ruere in pctm̄ mortale, q2 ex hoc meretur mortē eternā que grauior est morte tēporali. ex quibus infero qḋ melius esset hos nephandos superstitiosos ꝛ necromāticos huius regni p rigorosaꝫ inquisitionē punire q̄ per eos tot aie specialiter perirēt ꝛ deus tot plagas nobis infligeret. Stulteqꝫ quoqꝫ agunt p talia media superstitiosa diuinū querere auxiliū. Nam quid stultius hoc actu submergēdi imaginē in aqua ꝛ reliquias ad obtinendū pluuiā. quid insanius q̄ alloqui imagini ꝛ protestari ꝯ ipsam que aures hꝫ ꝛ nō audit, ꝛ oculos ꝛ nō videt, vnde deridet spiritussanctus vel is qui per spiritū sanctum loquitur. Sapien. xiij. c. similes superstitiosos, cum dicit. Non erubescunt loqui cum illo qui est sine anima.

C
Sed quoniam falsa credulitate predicti ꝛ similes per tales actus illicitos firmiter credūt intra certū terminū obtinere pluuiā vel alios effectus. Nūc restat declarare aliqua. Et primo vñ sortilegia ꝛ maleficia suū sortiunẗ effectū. Ad qḋ rñdet magister Jo. Nider, in suo p
85 ceptorio, precepto. j. c. ix. † qḋ sortilegia ꝛ maleficia hñt efficaciā ex qnqꝫ. Primo ex parua confidētia quā hoīes hñt in deū, iō p mittit eos a demonibus impediri ſm illud Psal. xc. Qm̄ in me sperauit ꝛ liberabo eū. s. iustum, ꝛ p argumentū a ꝯrio sensu, qui non sperant in deū demonis ptāti relinquunẗ. Secundo ex errore qui in hoībus est cuius pene frequenter est effectus maleficij ſm illud ad Roma. j. Cū cognouissent deum non sicut deū glorificauerunt ꝛc. ꝛ obscuratū est insipiens cor eorū. Tertio vt fides probeẗ bonorū ſm Augu. qḋ probat p illud Deute. xiij. Si surrexerit in medio tui ꝓpheta, aut qui somniū se vidisse dicat ꝛ predixerit signū aut portentū ꝛ euenerit qḋ locutus est, ꝛ dixerit tibi, eamus sequamurqꝫ deos alienos quos ignoras ꝛ seruie
86 mus eis. † Nō audias verba ꝓphete illius aut somniatoris, q2 tentat vos dn̄s deus vt palā sciat an diligatis deū an nō. Quarto pp pactū expressum vel tacitū cū demonibus initū ꝛ societatē qualiter fit in oi superstitione vt dicit Augu. de doctrina christiana lib. ij. que societas, vt dicit, ab oi penitus fugienda est christiano. Quinto ex desiderio diaboli qui conaẗ cōtinuo decipere. j. Petri. v. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit q̄rens quē deuoret, cui resistite fortes in fide. ꝛ. c. xj. eiusdeꝫ prescripti libri dicit iste doctor, ꝛ cōformiter ad. s. Tho. in scḋo circa dist. vij. ꝛ. viij. ꝛ in. iiij. dist. xxxiiij. ꝛ cōiter ſm oēs Theologos ibidē scribētes, qḋ malefici, ꝓcurante demone, oibus istis modis possunt procurare lesiones in hominibus ꝛ eorum rebus

cooperante

cooperante demone quibus pōt demon solum ledere ꝛ decipe.

B
87 **Non** † eni fiūt illa maleficiorū opatione ꝓpria ꝛ imedia/te, sed talia fiunt p demones q(visis maleficijs) imediate ex pacto dudū cū maleficis a prin. mundi ꝛ tpe veris idololatrie habito sciūt qualē effectū debēt ad intētionē maleficioꝝ procurare, vt exēpli grā. scopa quā malefica intingit in aqua vt pluat, nō cāt pluuiam, sed demon talibus visis. q(si deus pmiserit) ptātē hꝫ in oīa corpalia ꝛ in aere ꝛ ventos ꝛ nubes, ꝛ statim talia ꝓcurare ꝛ cāre vꝫ. maga siqdē dat signum p scopā, sed demon illud ꝓcurat ꝛ agit vt pluat p demonis actionem cui maga mala fide ꝛ ope seruit ꝛ se tradidit obsequijs illius vel alijs si qñ imaginē terreā vel caracteres vel silē aliqd ad maleficandū aliquē maleficus facit, vel aliqñ maleficio alicuius in aqua vel plūbo apparet qcqd molestie infert tali imagini, tale experit fieri imaginato ꝛ oī maleficato, puta punctura vel alia lesura qcūqꝫ lesio realr qdē infert imagini p maleficū vel p aliū hoiem. Sed inuisibiliter demon maleficatū hoiem eodē mō ledit dei pmissio ne si demeruit reus. qd ꝓbat magr Gerson. j. parte in triologio astrologie theologizate ꝓpōne. xxj. sic inqt. Angelos presertim malos in artibus magicis ꝛ oibus supstitiosis opationibus que nec rōne nālē nec miraculū verū hñt. Sed ex pacto noto vel occulto nō dubiū opari, ac effectū sortiri, vñ dicit in ɔmēto eiusdeꝫ
88 ꝓpōnis allegādo Augu. † oēs tales obseruationes tātomagis suspectas ꝛ fugiēdas esse quāto sepius vident suū sortiri effectū. Et idē doctor ɔ̄ supstitionē cuiuldā medici eo. lib. ɔclusione. vj. (vt supradictū est) qd sicut vera ꝛ christiana fides mirabilia operat in hñ credentibus, sic mala ꝛ falsa credulitas deo pmittente euentus malos interduꝫ operat, vel potius demeret quotidie in male credulis quos ita deus punit pp malā fidē. immo dum cognoscit dñs nimiuꝫ adherere aliqbus vanis obseruātijs pmittit aliquos euētus ɔtingere, ꝛ ita eos plus ɔ̄ter firmari in tali opinione vt maior fiat cecitas eorū ꝛ in laqueū cadāt quē sibi fecerunt. Et de erroribus circa artē magicā. art. xvij. sic inqt. Qd p tales artes ꝛ ritus impios p sortilegia ꝛ carmina p inuocationē demonū, p quasdā inuultuationes ꝛ gestus ꝛ talia maleficia nullus vnq̄ effectus ministerio demonū subsequat. Error. Nā talia qñqꝫ pmittit deus ɔtingere vt patuit in magis pharaōis vel alibi pluries, vel ad ꝓbationē fideliū sicut habet Deute. xiij. vel iniquorū hoium dignā flagellationē, vel q̄ abutentes seu consulentes ꝓpter malam fidē aut alia peccata nepharia dati sunt in reprobum sensum ꝛ demerentur sic illudi. Hec ille.

E
89 **Ex quibus** liquide apparet ex qua origine† hac nr̄a tēpestate tot infirmitates pestilētie sterilitates terre nascētiū fructuū frugū ꝛ vinorū accidant totqꝫ milia pecudū aliorūqꝫ pecoꝝ ɔtinuo pereāt totqꝫ grādines tēpestates ꝛ intēperies aerū ꝛ fulgurū eueniāt. cū (ꝓh dolor) in hoc regno p maiori pte ad hos diuinos phitones ꝛ negromanticos, (ēt ꝓ re minima repienda vel sciēda) passim ɔcurrunt pusilli ꝛ magni.

F **Unde** pōt verificari illud Esa. j. de nobis q̄ oē caput languidū ꝛ oē cor merens a planta pedis vsqꝫ ad ver
90 ticē nō est in eo sanitas. † Per caput intelligunt principes ſm illud qd scribit. j. Regū. xv. de Saul rege. caput in tribubus Isrl̄ factus es. Per pedes cor ꝛ totū corpus iferiores ꝛ mediocres in corpe mistico ꝛ ciuili intelligere possumus, q circa has supstitiones ꝛ demoniacas aboiationes passim ꝛ absqꝫ vllo timore in dies ɔcurrūt, q deberēt ab his stultitijs p pricipes seculares vel ecclesiasticos, ꝛ p fideles inqsitores districtissime arceri. Sed nihil horū fit vt verificet illud Gregorij in pastorali. cū pastor p abrupta vadit necesse est vt grex ad pcipitiū trahat. Sed ve illis, q̄(vt idē Esaias ꝓpheta dicit. c. ix.) Et disperdet dñs ab Israel caput ꝛ caudā. i. malos principes ꝛ sacerdotes obsequentes eis ſm Nic. in gl. morali. Nā in textu exponēs ipse dicit. Lōgeuus
91 ꝛ honorabilis ipse est caput, † ꝛ in ꝓpheta loquēs mēdaciū ipse cauda est, ꝛ q sunt isti ꝓphete mēdaces nisi sacerdotes qdam nephandi phitones ꝛ necromātici ad quos ppl's iste stultus ꝛ insipiens passim ɔcurrit credēs ab eis in suis infirmitatibus liberari, res pditas p eorū diuinationē recuperare fauētes malefidei ꝛ idololatrie impiorū in sui dānationē ꝛ maximū scandalū aliorū, sed ve illis oibus, q̄ vt dicit Esa. c. statim prenoiato. Et erunt q beatificant ppl'm istū ꝛ q beatificant. i. decipiūt ꝛ decipiunt. pre
92 cipitati. s. in fossam inferni. † Dicunt. n. isti phitones falsi cauda, q̄ adherēt diabolo tanq̄ principi eorū sicut adherētes principi terreno vulgariter dicunt ire ad caudā eius, ꝛ in ista cauda. i. adherentia p mēdacia sua incuruant populū a rectitudine veritatis, ꝛ humiliant eū p falsas supstitiones ad immolandū ꝛ adorādū demonibus vel expresse sicut ipsi faciunt vel subintellecte, sicut ppl's facit credendo suis maleficijs. sed videant principes ꝛ nobiles huius tēporis si immunes sunt ab hoc vitio ipsi q siles debēt punire, ꝛ vtinā soli qñ volūtarie se seducunt, ꝛ alios secuꝫ trahūt. Nā vt dicit Jo. Gerson de supstitiosa obseruatione dierū. qd tpe suo vnus principū cū induceret vt qreret ɔsiliū a sapiētibus quos sciebat esse tales ꝛ sibi beniuolos, vtrū licite essent superstitiōes quas exercebat ꝛ credebat, rñdit cur ingrerem a talibus. Ego scio. n. qd dissōsulerēt mihi. Ego tñ sic agere ꝛ sic credere penitus disposui, nec omittā. ꝛ in hac infelicitate positus ꝛ preuentus morte repentina destitit vellet nolet nunc agnoscens in inferno, qñ odit dñs obseruantes vanitates superuacue. ꝛ cōtra Beatus vir cuius est nomen dñi spes eius ꝛ non respexit in vanitates ꝛ insanias falsas. Hec ille.

G
93 **Sed dicunt** isti vulgares † qd multa iubent illis obseruari ab istis negromanticis in suis actibus ꝛ sortilegijs, q̄ sunt sancta ꝛ honesta, vt ieiunare, castum esse, missas celebrare, ꝛ dicere pr̄ nr̄ ꝛ euangeliū, qd ēt ipsi negromātici faciūt. ſꝫ nō attēdūt miseri qd ſm doctores theologos, supstitio tāto peior est quāto plura miscent bona, qñ vnde deberet honorari deus honoratur diabolus. Colitur reuera demon p orationes ꝛ sacrificia, ꝛ thurificationes iussas fieri in artibus magicis. Transfigurat. n. Angelus sathane in Angelū lucis, vt ait apl's, Immutādo doctrinas ꝛ obseruationes sanctas ꝛ amorē castitatis ꝛ virtutis cā vt seducat facilius q̄ vt veneret ꝛ colat sicut deus. Nā, vt dicit Joā. Gerson de passionibus aie. pte. iij. ɔsideratiōe. xvj. pp quid aliud iubemus in supstitiōibus magicis fieri thurificationes ꝛ orationes deuotas ꝛ ieiunia, petit quoqꝫ fieri ministeria per pueros innocentes nisi vt efficacius fallat ꝛ colatur sicut deus.

H
94 **Ex quibus** oibus ēt poterit † qs inferre. Vñ illi supstitiosi submersores imaginū ꝛ reliquiarū ꝛ alij siles credētes p siles actus indubitāter pluuiā obtinere tpe necessitatis suū obtineant effectū, q̄ a demone deo pmittēte ad vindictā malefactorū ꝛ puerse credulitatis illorū. Silr vnde cōiuria illa nephanda q. s. noiata sunt, ꝛ alie supstitiose coniurationes, vt iacere lapillos ɔ̄ nubes in cōiuratione credētes p hoc repellere tēpestatē, vt fateor me vidisse quēdā sacerdotē sic faciētē. Effectus. n. si qñ veniat nō ex vi illius cōiurationis superstitiose euenit, sed ex pacto demonis expresso vel subintellecto cuꝫ causis pdictis deo pmittente vt dictū est. Hñt. n. demones efficacias magnas ad mutandū corpa ꝛ elemēta, cāre pluuiā, ꝛ alios effectus ꝛ actiones aliquas mirabiles, vt scriptura sacra docet de magis pharaonis. Exo. vij. ꝛ. viij. c. q p virtutē demonum veros serpētes ꝛ ranas fecerunt, vt ponit s. Tho. j. parte. q. cxiiij.
95 arti. iiij. in corpe. Hoc idē ponit sup Job. c. j. † Quā pñt vere nāles effectus ꝓducere, sed mediātibus agētibus nālibus vt idem doctor ſꝫ de potētia dei. q. vj. arti. v. Silr ex his hñ pōt vnde hi qui cōcurrūt his diebus sine vllo dei timore ad maleficos ꝛ diuinos istos ꝓ recuperādis rebus pditis si ɔtingat aliqñ reperiri, vñ hoc ꝓueniat. pñt. n. angeli mali q̄tū dei prouidētia pmiserit agere multa silia ad angelos bonos tā ob subtilitatē vigoremqꝫ sbe sue q̄ ob pspicuitatē nālis ingenij q̄ ēt pp experientie diuturnitatē. Nūc in nālibus actionibus sursum ꝛ deorsum in celo ꝛ in terra nūc in opationibus miraculosis angelorū ꝛ oium spirituū beatorū q̄uis errēt frequēter. Excecat. n. eos malitia amēs supbia fremēs sine lege ꝛ ordine liuor insaniens. Excecat ēt eos potissimū iustū dei iudiciū illudens eis puersionesqꝫ eorū ꝛ conatus aduersus electos suos cōuertēs in vsum sue bonitatis.

I
96 **Que aūt** ꝛ quot nephanda † isti nepharij phitones ꝛ negromantici cōmittunt in suis diuinationibus, ēt sub pretextu religionis puta sacrificij, vel ieiunij nouerūt stulti illi, q quotidie nō verent ad illos cōcurrere ɔ̄ fidei pietateꝫ q̄ has oēs impias supstitiones dānat execratqꝫ. Ut. n. dictū est. s. nec pudet me iterū repetere qd sicut vera fides meret dotari miraculis dū opus est ad edificationē, ita falsa fides portētis ꝛ figmētis in sui dānationē vel aliorū ꝓbationem demeret illudi. Non ergo in his actibus phitonū ꝛ negromāticorū spem ponere debemus, sed in deo dicētes illud. ps. In manibus tuis sortes mee, q dat p hoc intelligi nō in supstitionibus ꝛ sortilegijs fictis ꝛ plerūqꝫ noxijs esse ɔfidēdū. Recta. n. spes in deo ponenda est, nō in hmōi vanitatibus nec suis obseruātijs. Obsunt aliqñ reipublice ꝛ viā ad hereses ꝛ idololatriam aperiunt. Nam articulus est Parisiensis inter alios primo in erroribus circa artem magicā quam ponit Joan. Gerson prima parte quod per artes magicas ꝛ maleficia ꝛ inuocationes nephariās querere familiaritates ꝛ auxilia demonum cum sit idololatria ꝛ error.

K 97 **Nunc** † querendum est vnde prouenit quod femine in maiori numero reperiuntur superstitiose ꝛ malefice ꝙ viri. Ad qđ rñdet primo magister Jo. Nider in suo ꝓceptorio ꝙ triplici de cā. Primo qꝛ prompte sunt ad credendum. Fidez aūt malā demon principaliter querit. vnde Ecclesi. xix. Qui cito credit leuis est corde. Scđo qꝛ a nā pp fluxibilitatem cōplexionis faciliozis sunt impressionis ad reuelationes capiendū ꝑ impressionē separatoꝝ spirituū vt dicit Guliel. Lugđ. qua cōplexione dū bñ vtunť multum bone sunt, dū male peiores sunt. Tertio qꝛ linguam lubricā hñt ꝛ ea que mala arte sciunt, eis cōparibus feminis vix celare pñt. seqꝫ occulte (cū vires non hñt) ꝑ maleficia vindicare querunt faciliter. Vñ ecclesia. xxv. Commorari leoni ꝛ dracboni plus placebit ꝙ habitare cū muliere neqꝫ. breuit, nō est malitia sup malitia mulieris. Hec Nider. ꝛ Jo. Gerson ꝯ superstitiosam obseruationē dierū dicit, ꝙ vetule, pueri, ꝛ puelle, ꝛ idiote proniores sunt ad tales supstitiones credēduꝫ ꝛ obseruandū vnde ortū habuit illud epithetō vetule sortilege.

L 98 **Queritur etiam** † vnde prouenit qđ res ꝑdite ꝛ furate quas qrūt simplices ꝯcurrentes ad negromāticos appareant in speculis. ꝓhialis siue vnguibus maleficoꝝ nigromāticoꝝ. Et cur malefici ad sua maleficia potius recipiūt vgines mares vel feminas ꝙ corruptos. Et vñ ēt ꝓuenit ꝙ isti sortilegi vt pluriuꝫ turpes habeāt ꝯspectus. Ad primā rñdet. s. Tho. j. parte. q. cxiiij. arti. iiij. ad. ij. qđ hoc qdē pōt dupľr cōtingere. Uno mō ab interiori ꝭm qđ demō pōt imutare fantasiā hoīs ꝛ ēt sensus corporeos vt aliqđ videať aliter ꝙ sit. hoc ēt interdū fieri đr virtute aliquarū rerū corpeaꝝ sicut alibi ponit exēplū qđ qdā herba apposita ad lumen cādele faciat trabes apparere serpentes. Alio mō ab exteriori ꝭm qđ demon possit formā ꝛ corpus ex aere cuiuscūqꝫ forme, ꝛ figure, vt illud assumēs in eo visibiľr appareat. pōt eadē rōne circūponere cuicūqꝫ rei corpee, quācunqꝫ formā corporeā vt in eius spē videať. vñ demon q in fantasia hoīs format aliquā spēm, ipse ēt pōt siľr spēm alterius sensibus offerre. Hec ille. Sꝫ ꝛ Guil. Pariēsis in vlti. parte de vniuerso, dicit qđ ope demonū fit ꝑ plures

99 modos. † Prio, nāli applicatiōe alicuius rei, qꝛ ptātē hꝫ in hoc plusꝙ hō ꝛ sciam maxime qñ deus ꝑmittit exeq vt. s. dictuꝫ est. Scđo mō assumpto corpore pōt se ostēdere aliquā rē q nō est vt lactucā, vt accidisse vr̄ moniali, de qua refert Greg. ꝑ lib. dialogoꝝ, qua gustādo imediate a demone obsessa est. vel in massa auri, vt. h. Ant. factū legiť, vel lupū, vel vrsum, vel alia hmōi se ostēdere pōt. ꝛ sic tenere rē alienā suo corpore assumpto. Tertio pōt turbare organū visus vt videať res nubilosa q est clara ꝛ hmōi. Sicut ēt post fletū lumē apparet aliter ꝙ antea. Quarto in imaginatiuā potentiā operādo transmutatione spērū sensibilium vel humores varios mouēdo vt appeant ignea vel aquea, vel hmōi sicut in melācolicis nāliter fit, vel in demoniacis, vt dicit sanctus

100 Tho. j. pte. q. cxj. arti. iij. ad. iij. q. vt dicit Nider. † virgines iſm ad hoc idoneos vel idoneas demō mētiť triplici de cā, lꝫ corruptis idē ostēdere valeret. Prima, vt fingat falso se castitatē amare quā odit, qꝛ castissimā virginē summe odit q ꝯtriuit caput serpētis. vñ insidiať calcaneo eius. vñ deus ait serpēti. Inimicitias ponā inter te ꝛ mulierē ꝛ semē tuū ꝛ semen illius. ipsa cōteret caput tuū, ꝛ tu insidiaberis calcaneo eius. Geñ. ij. hoc ēt dicit scūs Tho. de potētia dei. q. vj. art. x. ad. iiij. qđ demones vocati a virginibus veniūt, vt ducāt hoīes in opinionē sue diuinitatis quasi mūditiā amēt. Scđo vt sic aīas maleficoꝝ ꝛ eis credētium decipiāt ad amicitiā demonis inclinatas ꝑ infidelitatis vitiū sub spē boni, nō sub spē mali. Tertio vt corpa sic ledat innocētū vel minus vitijs infectoꝝ. Nā postea (vt ꝑ expientiā pꝫ) tales hñt visum frequēter horribiliorē ꝙ antea ex vestigijs demonū relictis in oculis vel facie vidētis. Hec ex doctoribus ꝑdictis. sꝫ ꝛ Joā.

101 Gerson de distinctiōe verarū visionū a falsis, pte. j. sic inqt. † Ceterū q ꝑscrutať acutius artiū magicarū traditiones sacrilegas ꝛ impias facillime noscit ꝑ̄lima ibide obseruanda, ꝓponi sup immoderatis ieiunijs ꝛ alijs nō ad aliud ꝙ ad sensus ꝛ rōnis ꝑturbationē, quo fit vt ēt plerunqꝫ talibus dediti cadant in insaniā ꝛ vultus oculoꝝqꝫ errorē terrificū potianť. Hec ille. Sꝫ ꝛ hoc nāli rōne ꝛ experiētia videmus. Nā vt đr ꝑ quendā concionatorē Hispanicū amarillo ha ze el oro al que lige suminero y temblador el thesoro dela azogue al del venero (qđ est dicere) palliduꝫ facit aurū ille q sequiť suū minerale, ꝛ tremulū q tracrat venam thesauri, viui argenti, ꝛ sic de alijs mineralibus. Nam si facies Moysi splendida facta est ex ꝯsortio sermonis diuini, ita vt nō possent filij Jsrael ꝓspicere in faciē eius, pp claritatē vultus illius, vt habeť Exođ. xxxiiij. Nimirū si facies necromāticoꝝ, ꝛ sacrilegoꝝ istoꝝ turpes ꝛ teterrime appareāt ex ꝯsortio tā horribiliū visionū demonū, vt turpiū aīaliū in qbus apparent, qꝛ vt dicit sanctus Tho. sup Job. xix. c. lectione. ij. de grauitate huius peccati, in prin. demones frequentes apparent in figuris bestiarum que designant conditiones eoꝝ ex prouidentia dei.

M 102 **Nūc restat** declarare q ꝛ ꝗta sit grauitas hui⁹ pcti. † Pro quo notā. est ꝑ, quod multipliciꝝ pena ēt sub pena mortis aīe ꝛ corporis ꝓhibitū est. vñ Leui. xix. Aīa q đclinauerit ad magos ꝛ ariolos, ꝛ fornicata fuerit in eis ponā faciē meā ꝯ eā ꝛ interficiā eā de medio ppľi mei. Jtē ibidē. xx. c. Uir siue mulier in qbus phitonicus vel diuinus spūs fuerit moriať ꝛ lapidibus obruēt eos, sanguis eorum sit sup eos. ꝛ Exo. xxj. precipiť maleficos nō patieris viuere gl. Maleficos q prestigijs magice artis ꝛ diabolicis figmētis agūt cooperatores ꝛ adiuuatores diaboli. Scribiť. n. j. Reg. xxviij. qđ Saul abstulit oēs magos ꝛ ariolos de terra, ꝛ interfecit eos q phitones hēbāt in ventre. Per hoc pctm̄ Ochozias rex Jsrael mortuus ē, qꝛ infirmus spreto deo vero misit nuntios ad ꝯsulendū Beelzebub deū Accaron. vt habeť. iiij. Regū. j. c. ꝛ Saul, qꝛ postea phitonissam consuluit, nec sperauit in dño, pp hoc interfectus est ꝛ transtulit regnū eius. j. Parali. x. ꝑ quibus ꝛ silibus, facit illud qđ scribit magister Jo. Gerson, de erroribus ꝯ artē magicā. pria pte sic inquiēs. Ut recedēs pctōr a deo declinetqꝫ in vanitates ꝛ insanias falsas, ꝛ ad eū q p̄r est mēdacij tādē iprudēter apostatādo se ꝯuertat. Sic demō oēs q fide ꝛ ope absqꝫ deo vero sunt, vt a deo falso ludificeť necesse est. vt scribiť in legēda. b. Barth.

103 † Jtē ꝭm cano. si diuinatoꝝ ꝛ maleficoꝝ pctm̄ occultū sit, iponiť pnia. xl. dierū. extra de sortil. c. j. Si notorium sit, eis eucharistia negať. de ꝯse. di. ij. ꝑ dilectiōe. Si sit clericus deponēdus ē, si laicus excōicādus. xxvj. q. viij. nō opꝫ. tales ēt infames sunt, ꝛ q ad eos ꝯcurrūt. vñ nec ad accusationē debēt admitti. ij. q. viij. qsqs. Jtē tales ꝭm leges debēt plecti pena capitis, ꝛ si accedāt ad domū alterius cremari, ꝛ bona eorum debēt publicari. C. de malefi. l. nēo. l. culpa. ꝛ. l. nulla. Cōtra oēs. n. diuinatores ꝛ maleficos iura ciuilia seuissima sunt. Sꝫ ꝛ de⁹ ipse pp hec pctā multipľr punit pctōres. s. pena sterilitatis fructuū siccitatis grādinū, vētiuētes, ꝛ alioꝝ hmōi imissionū ꝑ angelos malos ꝑmissiue. vt hr̄ ps. lxxvij. ꝛ in alijs locis pl̄imis sacre scripture, vt. n. dicit. s. Tho. j. pte. q. cxiiij. art. j. ad primū. demones mittūtur a deo ad puniēdū malos, pp eius iustitiā. ꝙuis ipsi puniāt ex odio ꝛ inuidia. Sꝫ. b. Aug. vt hr̄. ij. q. vij. nō obseruabitis, enumeratis multis supstitiōibus sic ꝯcludit. Qui has ꝛ qualscūqꝫ diuinationes, aut facta, aut auguria obseruat, aut attēdit, aut ꝯsentit obseruātibus, aut talibus credit, aut ad domū eoꝝ vadit, aut in suā domū introducit, aut interrogat, sciat se fidē xpianā ꝛ baptis. ꝑuaricasse, ꝛ vt paganū ꝛ apostatā, ꝛ dei inimicū, irā dei grauiter i eternū incurrē, nisi ecclīastica pnia emēdat⁹ deo recōciliet. Hec ille.

De remedijs pro adeptione bonorum ꝛ euitandis malis.

N 104 **Que** † aūt sunt remedia licita hoīs ꝑ adeptiōe bonorum quoꝝcūqꝫ ꝛ ꝑ euitādis malis qbuscūqꝫ reiectis maleficijs diuinatiōibus, ꝛ supstitiōib⁹, Ponit Jo. Nider ꝓcepto. j. c. ix. ꝛ sunt qnqꝫ. ꝑ faciat (inqt) hō id qđ possit ex ꝓpria industria ex ꝓpria potētia ꝛ viriū suaꝝ exercitatiōe ꝑ viā nālis rōnis ꝛ prudētie ꝛ artis q̄s sciuerit ħ vocať facē qđ in se est, ne videať tētari deus. qđ Apľs. ij. ad Cor. ix. iubet dicēs. Abūdetis in oē opus bonū. Scđo hō recursum hēat ꝑ ꝯsilio ad alios hoīes qui sunt in ħ prudētiores. ꝛ sup ħ iploret auxiliū potētioꝝ, vt cū ꝑito in arte medicādi si est infirmitas nālis. iō ecclesia. xxxviij. Honora medicū pp necessitatē, etei eū creauit altissimus. A deo est oīs medela. Tertio se ꝯmēdet pcibus iustoꝝ huius vite. vñ ecc. xxxvij. Cū viro scēo assiduus esto, quecūqꝫ cognoueris obseruātē timorē dei, cuius aīa est ꝭm aīaꝫ tuā. Quarto deuote inuocet scēos p̄rie. de q Job. v. đr. Uoca si est q tibi rñdeat, ꝛ ad aliques

105 scēoꝝ ꝯuertē. † Quinto ad deū ꝑ adiutorio imediate recurrat humiľr sicut in veteri testō ipsa virgo sacra fecit. Tobie. iij. q ait. hoc ꝑ certo hꝫ oīs q colit te, qꝛ vita eius si in ꝓbatiōe fuerit coronabiť, ꝛ si in corruptiōe fuerit ad misericordiā tuā puenire licebit. ꝛ Josaphat rex Juda in tribulatiōe inimicoꝝ existēs. ij. Parali. xx. ait. cū ignoramus qđ agere deamus, ħ solū hēmus residui, vt oculos nr̄os dirigamus ad te, ꝛ si intētū non adipisciť qs ꝑ primā viā addat scđaꝫ, ꝛ sic (si opꝫ) tertiā vsqꝫ ad vltimā, qđ si ꝑseuerauerit, ꝛ si qđ ad salutē est rogauerit vtiqꝫ exaudieť, aut in ꝓpria petiti forma, aut i equalēti. Exēpli grā, si vis carere vitio, aut occasiōe eius, aut hr̄e vtutes, deuotionē, ꝛ hmōi spūalia bona, siue

na, siue hre tpalia, vel carere malis huius vite, p primū arripe. se cūdo adde ſm, ⁊ sic ꝯsequenter, sed alia remedia querere supsti-
106 tiosum, illicitum est, ⁊ diabolicum. † Naʒ arti. quidam est in Jo. Gerson. parte. j. de erroribus circa artem magicam, talis ꝙ licitum ē ⁊ sit ⁊ permittendum maleficia maleficijs repellere error. Non. n. sunt maleficijs repellenda. nam aliter sapere, est contra fidem desipiscere. Sunt aūt tria quibus non prohibetur vti in remedium. s. herbis, ⁊ similibus que naturaliter habent virtuté. De quo ſm naturales ⁊ medicos ratio reddi potest. vnde beatus Hierony. dicit, ⁊ ponitur. xxvj. q. vij. demona sustinēti lʒ petras habere ⁊ herbas sine incantatione. Iteʒ verbis sacris si alicuius auctoritatis sint ⁊ alijs sacris rebus. vnde si aliquis colligat herbam medicinalem cum simbolo diuino, vel oratione dominicali, vel scribat in charta simbolum vel orationem dominicalem vel versus alicuius psalmi, ⁊ ponat super aliqueʒ infirmū, vt sic in istis tantum deus creator honoretur, non reprobaẜ, dum modo nulla alia superstitio admisceatur, vt habetur in concilio Martini pape. xxvj. q. v. non liceat. tertio in ieiunijs, ⁊ orationibus ⁊ elemosinis ⁊ alijs operibus que sunt de genere bonorūʒ que certum est placere deo.

O
107 **Quibus vijs** † deficientibus vbi humana subsidia defecerint solum refugium restat in dei misericordia, ⁊ diuina postulanda est gratia. de conse. di. j. omnis. hec aūt non superstitiosis, sed pijs obseruationibus. Non demonum inuocationibus, sed vite emendatione, ⁊ deuota ⁊ assidua oratione, exemplo chananee mulieris. Matth. xv. Hec aūt (vt ait Chrysostomus) non fuit ad diuinos, non quesiuit ligaturas, non vocauit ipostatrices mulieres, sed reliquit omnia diabolica tentamenta, ⁊ venit ad Jesum. ad ipsum enim, vt ait Grego. primo confugiendum est qui nostre possit curare anime passiones. Non ad homines reprobos superstitiosos ⁊ incātatores. nam hoc non est ire ad Christum, sed diabolum, vt ostēdit Augu. xxvj. q. ij. illud quidem. Si. n. deum volumus mutare sententiam suam, nostram in meliorē mutemus vitam. Rejiciat ergo fides catholica ⁊ iudicium expertorum seu virorum literatorum tales vanitates ⁊ superstitiosas obseruantias.

P
108 **Nos etiam** † fratres charissimi vitemus ⁊ abijciamus hec opera tenebrarum, ne cadat indignatio dei super nos, qꝛ, et dicitur ad Colossēſ. Propter hoc venit ira dei in filios diffidentie. Nam si indignatio principis mors est, quāto magis Dei. Non queramus ab eo veritateʒ qui mendax est. non speremus insuper ab eo prosperitatem qui hostis est, neqʒ ineamus pactum cum eo qui inuidus est, nec consortium cum excommunicato, ⁊ apostata. nec fideʒ proditori perfido adhibeamus. fefellit reuera omnes, ⁊ fallit quos sibi, aut institutis suis deditos inuenerit.

Q
109 **Sed humana** † impatientia plerūqʒ contra diuinam prouidentiaʒ que ideo differt exauditionem, vt magis excitet affectionem quod fecit in muliere chananea pro filia deprecante, vt dictum est reluctari nititur dicens, obsecramus deuʒ, nec exaudit, ieiunamus ⁊ non aspicit, humiliamus animas nostras ⁊ nescit, peregrinationē facimus ⁊ processiones nec attendit, que impatientia impulit Saul vt consuleret phitonissam in Endor. vt habetur primo Regum. xxviij. in suscitatione Samuelis. vnde ⁊ dicebat. si quidem Philistini pugnant aduersum me, deus recessit a me ⁊ exaudire me noluit neqʒ in manu prophetarum, neqʒ per somnia. Sic murmur resonat, sic querimonia istorum vulgarium quasi gens que fecerit iustitiam ⁊ que iudicium dei sui non dereliquerit, ⁊ quasi populus qui non auersus fuerit a deo suo per diuersa peccata sic erecta ceruice deum suis petitionibus omnibus volunt esse obnoxiuʒ, cuʒ tamen verissime sint, populus qui labijs suis deuʒ honorat, ⁊ vtinam hoc inueniretur, nec verius diceretur blasphemat. cor autem eorum longe est a deo, deum verbis ⁊ factis ⁊ diuersis superstitionibus ipsum ad iram prouocat.

R
110 **Conticescat hec** † obstinatio diabolica frēdēs ꝯ̄ diuinaʒ prouidentiaʒ, quin potius patienter expectemus sicut agricola expectat pretiosum fructum terre patienter ferens donec accipiat temporaneum ⁊ serotinum. non prefigamus terminum diuine misericordie, iuxta consilium sancte Judith dicentis. Nos in deum toties delinquimus, ⁊ in omnem iniustitiam. Jmmo in omnes creaturas suas, cur non tolerabimus flagella pij patris.

¶ Auertat ergo has omnes superstitiones diabolicas a nobis ille qui ad debellandū aereas potestates ⁊ demonuʒ insidias humilis apparere dignatus est, qui deus benedictus cū patre ⁊ spiritusancto viuit ⁊ regnat per infinita seculorum secula. Amen.

FINIS

TOMVS TERTIVS

Tractatuum, De his que ad censuram pertinent ecclesiasticam explicit.

VENETIIS

Diligenti cura, ac summo studio elaboratus.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q
r s t v x y ʒ ⁊ ꝛ ꝑ

A B C D E F G H.

Omnes Quaterni.

colorchecker CLASSIC

calibrite

mm

